בשמך רחמנא וחננא

וזה ערוך בשלחן רם מקודש
והכנתה רב גאון הדור יחידו
[illegible] וקנה לך דעת קדושים
[illegible] נראה ברומי מעונים

[illegible] הזהיר כל בן בהיר
לקטות בצרי דת עוז מבצר
ובנזוה תמיד על יד צמיד

סֵפֶר משכיל במהר [illegible]
שמו [illegible] בנו הרב יחיא
בחידושי [illegible] אמר שמואל
עדן יצא ונשתלח בעד אר

להיותו מבנים ברוך
לנחול חיי עולם ארוך
נעם אמרי לקח ערוך

בשם

ערן בכל ושמורה: ראשיתה
[illegible] קרס מטבלין מאז לילך דורי
[illegible] מעון שעשועים יום ליום להשתעשע
[illegible] ארץ ואמונו [illegible] ולימודין לאישע
[illegible] בעודם בחיים על ארץ להקים
[illegible] לכון מוטות מבוה שלא
[illegible] והתמוטט ובשוב רוחם אל האלהים
[illegible] ומחצב החיים קורצו [illegible]
[illegible] המצא [illegible] מהלכים בין העומדים
[illegible] עבודה ועוצם מלאכתה יש שב
בה [illegible] עם בני עלייה

מערכה [illegible] חיים ובאור בני
[illegible] התעדן ותתענג [illegible]
שכינה [illegible] ותורה [illegible] תנור
[illegible] בית הר [illegible] לחמה
וללבנה לרקיע ולכוכבים לברקים [illegible]
לנעורה הטהורה [illegible] קול מכוונת שבעה
[illegible] ערכתי כל המנוצח יבוא
[illegible] משלם

כי
[illegible] ערן [illegible] מורל
[illegible] קנות [illegible] ורפוא שובבים
[illegible] מערכה
לקריאת מערכה
[illegible]

וזכה לטוב הצפון [illegible] להשמעו ולא האזינו
עין לא ראתה אלהים זולתך [illegible] בהבלי
השוא עדן באשר דבר מלך שלטון
ונותן לו [illegible] משבעה [illegible]
[illegible] ושמחתו [illegible]
להצילו מדיין מערה כיה לבלי חק כי
דרכיה דרכי נועם לנקיים [illegible] ונתיבותיה
שלום לחייבים המתנגעים בה לבעבור
כי כסכס וזהבם לא יוכל [illegible]
נעם ועברה והיא מעודקת ומגלת [illegible]
לא יערכנה זהב וזכוכית ולא
יערכנה
[illegible] בכתם [illegible] לא
[illegible] לא ידע אנוש ערכה
לפי [illegible] למהדרין והגרען [illegible]
[illegible] ולא המצא בארץ החיים
רק באדם ממית עצמו באוהליה
נחמד שמעיה בן נתנאל הסופר במתנה
לכי שמר את נפשו [illegible] ותגע בה
מושה ערדו [illegible] שאון [illegible] היון
[illegible] גמול עברם העלמי
[illegible] שיקע שונאיהם נהגם בשם
[illegible] להלם לאחוז חנכם להשמיעם
[illegible] וטהום עוגות חנכם חנכי

בשלושים

[illegible]

הנ[illegible]

שען [illegible] בעל[illegible]

[illegible] תלמודיות [illegible] כלך [illegible]

כיר מתוקה [illegible]

בעור[illegible] ירקק [illegible]

יצורין מקורין [illegible]

שמעון בנ שרו
חליון כעלבנו
בע רס
כרריך קכב
בעוזריו

[illegible] זכה להם בשלשים שנים בארבע
[illegible] שבת גוטרקוס נתקדש
[illegible] לצדק מבוה ושתיה שבמעין ונתעלה
בזוהר הרקיע להיותו מן העליונים בשילש
ימי יצירה להיות שומר לשומרי ראשנה
לנגד ושניה הבגע ובשלישית נרצה ושנה
[illegible] בבכרה ומחילה הוא למדה כ[illegible]
גבורה ומכהן ובנין וזקני סגולה ויתר
ישרון קיבל מפין ושנו ושלשו וריבעו
עד תום לכל אחד ארבעה בארבעים למדה
וארבעים לימדה יום לשנה יום לשנה ונגע
עליו יוי מפרת משרת אהלות קיבל ממנו
ועל כנו עמד לפרש באיש מלחמה
והכל יודעין שתורתו של משה היא:
בריח משפט בגבורה להשיב מלחמה שערה
[illegible] שקר כל ימי צבאו למסור לימודו באמונה
לפני יוי המיר והזקנים
[illegible] ימים אחרי יהושע קיבלו
ממנו לשון לימודים
גם הם מלחמה בספר מלחמות
יוי כל ימי בית הבחירה אשר בשילו במגין
[illegible] שילו עד גזול מכהן מעל הכסא אחורנית
אחר הארבעים ודגל הרמתי הודס
להשתלש עם שני תאמי צביה בהנו קלאי
שמן בנזמור על ידבר איבם בשם כבוד
גם הוא סידר לחם על
השולחן הטהור חג לעצמו
ושתים עם בן ימיני ואז שלמו ימי גמול
ועולם שבתו בן במסגר נב ואז חרבה ולבות
הלחמי יאתה מלוכה צץ המטה בהגיע
תור כם יה להסב המלוכה לרועה ממעני
לקיים ברכת אב בשבטו ומחוקק: מקים
דבר עבדו ועצת מלאכיו ושלים קורא
הדורות מראש גלה אזן הראה עבור
שישי שלא הוכשרה וגם לא צלחה
להתקיים כדי לנבח כחדו להסיר עצב
לבשרו בלשון המתקיים לי מלך דוגמת
ובהנו לי והיו לי: דבריך נד[illegible]

לדגלו בקר [illegible] לי ואבה מגנ[illegible]
[illegible] למשיחי מלכות
[illegible] עז ותוה לי בזימורי
ברית כירח יכון עולם ובשחק עד נאמן
לשום תבלם בתהלה [illegible] לא ימחה אך
בהתנוסס גם ואשר על דגלו באותות גבורו
והצליחו יודעו בינה לעתים לעות ימינים
דבריך עתיקים גבורי החיל אנשי צבא
למלחמה [illegible] ודומה [illegible]
[illegible] לדבר במרות [illegible]
לפני מלבים מאין בוש ובנבאים על הגדים
לנהר בלי עיקוש ומכשול הקרים הלויים
בשערה מקרא כוועט וה[illegible]ות מרובות ויש
להן על מה שיסמכו: הכהנים מעתיקים
והלויים מדקדקים והשוטרים מחוקקים
והמלבים מעתיקים וכל העם מתחוקקים
לקיים ועניך כולם צדיקים והרין בעונותיהם
[illegible] ואנו תגו בקקום בוקקים כי
ליוי מוסרות מצוקים וישת עליהם תבל
להקים ועזרא הכהן לבבו לדרוש [illegible]
וללמד בישר משפטים וחקים מורשה נחל
והנחיל מצות שינון ולימוד תורת על פה
המסורה לילג טבחה טבחה [illegible] ייתה א[illegible]
שולחנה במאור החקוקה
בכתב כרשום מפורש שום שכל ויבינו
כאשר אותו הכהן קיבל
נאמנם אבות ובניו בלשון אחת ושפה
אחת לעולם נאזין נודר בגף ונויה [illegible]
ומצנפ[illegible] ובקום זגבות האורים העשנים צדוק
וביתוס שני תלמידי רשע [illegible] [illegible] להמתיה
רשעים חבורת עבים מאסו תורת [illegible]
בזו דבריו ויבזו מדי [illegible] את [illegible] קדשו
חללו חק הנרו בזית קטו [illegible] בנו קדושים
הולכי ישרה נוחלי נחלה
אותם מלחמה בשערבות דבים
[illegible] יכוי אריאל דוד הולך ודור בא [illegible]
[illegible] משפט לצדק ואחריו כל ישרי לב
והשון[illegible] על קדושתו הבא אחריהם

...ת אנשים חטאים נפי הוא חם עד
בית מרעים והביא רע והוליות בלבבות
הכסילים ומשמו חושך ולא אור ויתענו
בשבוי כבוד המיר בקלון ואחרי לא
יועילו הלכו ויגפ סדום גפנם ומשדמות
עמורה ענבימו ענבי ראש רוש
אשכלות מרורות למו לא כאלה חלק יעקב
ונחלת בני אלהים ביד [illegible] מלאך יוי
צבאות נטע שורק בים חמר ומורית
נעמנים [illegible] שמעשים שותים
שערי שמעון הצדיק ואיש שוכו הבוכים
ברוח הקודש: וסיעתם משפחות סופרים
יושבי גדירה ונטעים: שורות שורות
מכוונות וזוגות הבאים אחריהם נשיאים
ואבות בית דין איש איש על עבודתו ואל
משאו עד עמוד נשיא ומלאך אדיה על
מצבה יוי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו
ישב לצרף ולטהר כסף מזוקק מאין סיג
לברר וללבן שבשתים בחון זהב טהור
ובחור כתם כי עשות עשות גזר עדות
לחלים ראש קווץ בתלתל למשחיר ומעריב
ומתעבר כעורב נפה סולת נקייה מסובין
ומורסן וקיבר ואפה חלות מעולות ששים
המה מלכות ועלמות אין מספר: ערוך
השולחן צפה צפי הצפית אין לחם
חול כי אם לחם קודש שתים מערכות
שש המערכת כנימית
וחיצונות על השלחן הטהור
לפני יוי לעפעפיהם יישירו מנגד להורות בין
קודש לחול להודיע בין טמא לטהור ומתיו
מספר רובע ישראל השרישו והפריח ומלאו
פני תבל תשבות מתוקים מדבש ונופת צופים
נגבו אחרנים על משמרת ראשונים הסכימו
לפרש שיגוע שונים כלים מכלים שונים
בראות יוי מלהתערב עם שונים שר זרוק
שמש צדקה אשי יוי ונחלתו נתבנה ברב
אשי על שדי אמורי מזבח וחלב גבוה
האמירו קדוש והוא האמירן לו לשומו חותם

תבנית אמוראין ומרבנא בבניה הבית
מלא חכמה וכליל יופי [illegible] היתבנה ב[illegible]
אבינא בו נרמז אבינה [illegible] אחריהם ש[illegible]
צורי צבאות ישראל משולי יבין ובועז
מקדשי אל היכל יוי היכל יוי המה גם
השלימו מלאכות התבנית במלאכות מלכם
רק חידושי תלמידיהם מי ומי ערוך
ליוי באשר תשיג ידו ומי הבינה היו
הלוך וגדול בימי יושבי בשבת תחכמונים
ראש השלישים יושבי על מדין הולכי על
דרך סלולה לתנות צדקות יוי צדקות
פרזונו בישראל [illegible] שקפו אם ואב בישראל
מדד בשעל תורתו מים עזים ושכרים
בזרת חכמתו תוכן ענק הרזים וכל
בשליש בינתו עפרות מחוזים ופרזים
ושקל בפלס חולתי הרי הרים עלודים ואיזן
חיקר ותיקן בהוראתו גבעות במאזני
צדק נאחזים שם קונו לבטחו בשמו כענין
כי שמי בקרבו זה [illegible] ששמו כשם רבו
האיי בנוי [illegible] אפילו במיתתו ער
יעור ויקיץ לקץ הימין במדרש ובניהו
בן יהוידע בן איש חי: ואחד מבניו גדל ברומי
ערוך מלחמה מלומד לקרב ב
בנשיאי הדבעם נושקי רומי קשת
אחוזי חרב מלומדי מלחמה לנקום נקמת
יוי באדום הערכים לגר שולחן
טמא להשליך עליהם ועד
רמסס בגעמי דלים ויגדל האיש ויחכם
מכל האיש אשר בדורו ומקום שהניחו לו
אבותיו ורבותיו להתגדר בו זכה ונחל ישר
הדור ושם עקוב למישור ורכסים לבקעה
ערך ערך לחם לפני יוי וסידרו
נגד כל הבאים אחרין
והטעים צפיחית בדבש לחם אבירים
מן הנבלע באיברים ליודעי דת ודין לב
כל משכיל ומבין בתורת האלהים ויודע עלי
[illegible] המלמד עונה כנגד רבו בהזכיר
שמועותיו ומתענג במתק פירושיו ומדבר

עבותו

שלחן בתוכו כהידבב כומר ענבים אתה
רבי ואופי תערוך לפני שלחן
מלא מעדנים ותענוגות:
ואערכה לפניך אני רבואות ברכות
וכבין לפי שלומות יקדמוך
ילווך וינחוך עד תקיץ לקץ הימין בענין
בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך
ואנכי הצעיר בבית אבי הבא מן
המערכה בנו מגור ומן מוגרי
מערכה עוררי
חכמות
בלבב שלם ברית בבל
ואנשי ירושלים לשולחנות
א שולחן ושלחן ראיתי מנורת זהב
כולה וגולה על ראשה ושבעה נרותיה
עליה חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה
שבעה ושבעה מוצקות לנרות מזוקקין
שבעתים ארבעים ותשעה פנים לטמא
ולטהור ורגלו מזהב ועל שולחן הפנים
מצאתי לחם שיש לו שני פנים חוץ ופנים
יקרים מפנינים מתוק לנפש ומרפא לעצם
אורו עינ מראות וחימדתי לטעום
להתענג באכל במראות אמרות מחכמה
מעט מן אני חלקי מאות רעי גם
אני ואבי אבי השאיר לי פרט ועוללות
באשכלות כרם חמר ובזמורות נטעי
נעמנים לזכות בהם להמציא עסיס
רקח ותירוש יתובב בתוף לצבות וקול
קורא באזני להעירני ורוח מבינתי יענני
לחזקני וידבר אלי זה השלחן אשר לפני יוי
שמואל שמואל ערכה לפני התיצב
וכל אשר תמצא ידך לעשות
בבחר עשה והצלח במתנות
הערך והבאת השולחן
וערכת את
ערכו והבאת
את המנורה והעלית את
נרותיה והבאתי כאשר צויתי להוסיף
על המערכת לבונה זכה והיתה ללחם

לאזכרה [illegible] רעיוני עוררתי ולסעיפי כנפתי
אמרתי ערכו מגן וצנה וגשו
למלחמה ותבוא בי רוח בדמתי
שנאיא וגבורות אבותי ועזרת נותן ליעף כח
חלף עבודתי ושכר פעולתי קויתי ממלא
רחמים הלוה וכבר רצות וקרב [illegible]
ואילו הירחק באש רת רצנו בוזה
והרחק מאשרות נגעו בבא ומוגר
רחמים [illegible] זה צעיר [illegible]
בגולבו [illegible] מוקשי אבות [illegible] בהתעורר
גאולה בנים יזכה לטוב הצפון ליאור באור
פני מלך חיים וכל ימי חיין על המנורה
הטהורה יערוך את הנרות לפני יוי תמיד
אמן מוגה

בשמך רחמ׳
ספר הערוך לרבינו
הרב ברבי יחיאל נ״ע

אא בשבת בר׳ גמ׳ דתנ׳
הבונה אמ׳ דאאזרך איכא ביניהו
תנא קמא סבר ל״א מיחייב ור׳
שמעון סבר כיון דאית בגלטורי
בעלמא מיחייב פי׳ שתי אותיות
הן שם אחד איכא ביניהו דתנא
קמא לא מיחייב ור׳ שמעון
מיחייב אי הכי היינו ר׳ יהודה
דהוא נמי תנא קמא דר׳ שמעון
ומחייב כי האי גונא וכי תימ׳
אין הכי נמי מיהו ר׳ יהודה אינו
מיחייב אלא בשתי אותיות שהן
מילה ידועה ש״ש שהיא מלשון
ששה ובל דמיוני אבל אמ׳ שאין
מהן מילה ידועה כלל אם נתכוון
לכתוב אאזרך וכתב אמ׳ ר׳
יהודה לא מחייב בהאי כיון דלא
משכחת מיניהו שם ולא מילה
ידועה ור׳ שמעון אמ׳ לך כיון
דאיכא כתיבה כי האי גונא
בגלטורי ומתקיימין כשאר
כתיבה שהיא מלאכה מתקיימת
אם קורא בה וחייב פי׳ גלטורי

קמיעין שכותבין בהן אותיות
כגון אמ׳ וכיוצא בהן פי׳ אחר
כותבין אמ׳ במקום אמן אמן

בר׳ גמ׳ דתנ׳
משילין פירות ובגמ׳ דכ׳ הניביא
כדי יין ובס׳ פר׳ בכל מערבין גמ׳
דנתנו במגדל אמרא דליבני פי׳
לבנים סדורים אחד על גבי חבירו
ואינן סדורין וכל דבר שסדור זה
אצל זה או זה על גבי זה בלשון
כרסי קורין אותו אוארג

במ׳ במה
אשה ולא בטוטפת פירו
רב יוסף חומרתי דקטפיתא יש
מי שאומ׳ כי הוא ממיני מרגליות
שתולות הנשים בצואריהן משום
עין הרע ודחו דברין ואיתוקמא
מאי טוטפת אבזייני כלומ׳ אב
שיש ב׳ מינין הרבה כי תרגום
מיני זני דכת ובל זני זמרא פי׳
כל מיני זמר והיא נקראת טוטפת
מפני שנתנת למעלה מן המצח

במקום טוטפת כדתניא יוצא
אשה בקבלה המוזהבת ובטוטפת
ובסרבוטין ואוקמה ר' אבהו פ'
טוטפת המוקפת מאוזן לאוזן
סרבוטין המגיעין לה עד לחייה
ויש מפרשי' חומרי' דקטינביים
קשר שתלוי בצוארה לקטף את
העין שלא תשלוט בה וכיון דמשום
הצלה היא ליהוי כקמיע מומחה
ולישתרי: אמציינו באותן שנותנין
על המצח באותן הקבועין בהן
נוצאה דלא שלפא ומחויא אבל
בשאינן תפורין אין יוצא הואיל
ואין לה דלמא שלפא ומחויא אבל
בשאינן תפורין

האב

זכאי בבתו בקידושיה
בכסף בשטר ובביאה בנע'
נערה שנתפתתה כי' אע"ג שמפרש
אותה בשטר ובביאה לא יתן
אותה לא אביה עד שלוקח ממנו
כסף ולמדנו שכן לאביה מדכת'
והיתה:

אבוהון

הכולהו דם בר נמ' דמ'
בנה נדרניקין כי' כל המצות
מדס לומדות שלא יהו בזוינות:

אב

טומאה מדמי
סופרים ספיקן טמא בכ"ר
בטהרות כי' אבות טמאות
דרבנן הא דתניא בסיפרא בנ'
ישר' מיטמאין בזיבה ואין הגוים
מיטמאין בזיבה אבל גזרו עליהן
שיהו כזבין לכל דבריהן ובפ"ק
כל היד בנדה מעת לעת דרבנן
וכתמים דרבנן ודם תבוסה מדרב'
ואותן דראש מסכת כלים כולהו
אבות הטמאות דאוריתא ומפורש
טומאתן בסוף מקוות כי' אבות
הטומאות עיקר הטומאות מלשו
אבי כל תופש כנור ועוגב וסדר
טהרות היה לקרותו סדר טמאות
אל' כינה:

אבות

מלאכות ארבעים חסר
אחת ירושלמי מנין לאבות מלאכות
מן התורה כנגד ארבעים חסר
אחת מלאכה שכתוב בתורה ר'
יוסי בר' אבון בשם ר' שמואל
בר נחמני כ' חסר אחת כנגד
עבודה ומלאכה שהיה במשכן
ר' יוסי בר' חנינא אמ' זה הדבר אין
כתיב כן אלא אלה הדברים דבר'

דברים מיכן לאבות מלאכות
מן התורה ר׳ חנינא דציפורי בשם
ר׳ אבהו אמ׳ אלה הדברים א׳ אחד ל׳
שלשים ה׳ חמשה דבר חד דברים
תרי מיכן למ׳ מלאכות חסר אחת
מן התורה שכתובין בתורה רבנן
דקיסרין אמרין מן אורה לא חסרא
כלום אלה א׳ חד ל׳ שלשים ח׳ שמונה
לא מתמנעין רבנן דרשין בין ה׳ לח׳
ושם מפורש באותה הלכה אב ה׳
הטומאה מטמא הכל ולד הטומאה
אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין וכלי
חרש ואוכלין ומשקין וכלי חרש אין
נעשין אב הטומאה לטמא׃

אבא אמ׳ אבא קיים
ליה אימא קיימת
פיר׳ בלשון תימה השיבו כלומ׳ ואימא
קיימת ברי שתשאלני על אבא
כלומ׳ נח נפשיהון דתרויהון פי׳ ר׳
רבינו חננאל ז״ל הכי ר׳ חייא לרב
בן אחיו ובן אחותו כשעלה לארץ
ושאל שאלו אבא קיים כלומ׳ אבי
חי הוא לא ביקש רב לומ׳ לו כי מת
אלא אמ׳ לו אבי שלי אני קיים
כלומ׳ אביך אינו חי אבל אבי
אני חי הוא וכן השיב לו על אמו
כענין הזה ומיסתברא שלא היה
שונה כמו שכת׳ בספרינו אלא כך אמ׳
לו אבא קיים אמ׳ לו אבא קיים
אימא קיימת אמ׳ לו אימא קיימת
פיר׳ אחר מן חסידי מגנצה ז״ל
שאלו על אביו ועל אמו. שהיו
אחיו ואחותו כדגרסינן בסנהדרין
בפר׳ א׳ איבו וחנה ושילה ומרתא
ור׳ חייה כולהו אחינהו זה
הדבר בר׳ גמ׳ דפסחים דהקובר
באו מעלחין אבא ממשפחות בריאים
היה ובגמ׳ דכיסוי הדם בשחיטת
חולין ובבראשית הגז מה ריש ט׳
סידרא נבל אבא אריכא ובריש
גמ׳ דפר׳ שלשה שאכלו בברכות
ארדיכלי וגוזלא לאבא׃ ובאלו
טריפות בגמ׳ דניקב הלב אי הכי
אמ׳ אבא לא ידע בטריפות כלומ׳
פיר׳ אבא אריכא הוא רב ופרשו
אבא אריכא שהיה ארוך כדלעיל
במסכת נדה׃

אבותיכם איה הם

אבא

והנביאים
הלעולם

והנביאים הלעולם יחיו בגמ׳ דג׳
מלכים בחלק אמ׳ רב תשובה
נצחת השיבתו כנסת ישר׳ לנביא
אמ׳ להן נביא לישר׳ אבותיכם
שחטאו איה הם׳ אמרו לו והנביאים
הלעולם יחיו בר אודיין ובר אובהן
בר׳ גמ׳ דב׳ כל המנחות באות מצה

אר
קישות
שהתליעה באיביה בגמ׳
דנשתברו רגליה בס׳ גמ׳ כל
הכלים ששורה באיביה פי׳
בקרקע מקום שמתגדלת

אב
ובעל אוב
בר׳ כריתות ובב׳ ד׳ מיתות
ובעל אוב זה הפיתום המדבר
משיחיו וידעוני המדבר בפיו
ובגמ׳ אמרינן ת״ר בעל אוב זה
המדבר מבין הפרקים גם בין
אצילי ידיו וידעוני זה המניח
עצם של חיה ידועה בפיו והוא
מדבר מאליו

איבא
טמיא בס׳ גמ׳ דשוא
ובגמ׳ דעל הזיקין בהדואה
פי׳ רב חננאל ז״ל איבא טמיא

שם ע״ז והיה שם שר והשר עבה
לו והשר היו עובדין דכת׳ יזבחו
לשדים והשדים משיחין כדאמר
בב׳ אין דורשין בחגיגה ששה דברים
ששה דב׳ נאמרו בשדים וכול
והאחד מהן שהן משיחין כבני אדם
שמצאנו סיוע לדברין בר פר׳ א׳
דכריתות עולא אמ׳ בעל אוב דקתני
במקטר לשד׳ דרשו את האובות וג׳
בארה שנבא פסוק זה בילמדנו
בכי תשא

אבא
אבא בשלניא בגמ׳ דמי
שהפך במעשין מי בשילניא פי׳
שם עיר כלומ׳ היה לו יער באותו
מקום

אגא
אנגורא דעהרא בגמ׳
דהמקבל פי׳ רב חננאל זצ״ל אילן
של ערבה

אבא
זכרתא פירא בריש
גמ׳ דהאשה שנפלו לה נכסים

אבוב
נתנוהו
באבוב ואבוב היה
מנוקב במנחות בב׳ ד׳ פי׳ כלי
חרש כמין טגין שקולין בו כמו שנ

משר קנס מלך בבל וכך אומר בבר מקוס
קליות ואגוזין והיה מנוקב כדי שתהא האור
שולטת בכולו כדתנן במנחות. ויש אומ׳ אבוב
של פלאין כמות קנה מן הברזל להדליק בו
האש. לא היה מכה באבוב של נחשת אלא באבוב
של קנה מפני שקולו ערב. במסכת
ערכין בפ׳ ב׳ ובגמ׳ פתח בחליל וסיים באבוב אמ׳
רב פפא היינו חליל היינו אבוב ואמאי קארי ליה
חליל דחליק ליה. ת״ר אבוב היה במקדש חלק
היה ודק קטן היה ושל קנה היה והיה קולו ערב
ציוהו המלך וציפהו זהב ולא היה קולו ערב
נטלו את ציפויו והיה קולו ערב כמה שהיה
ובפ׳ גמ׳ דהחליל גמרינן מאבוב דמשה ומר
סבר אין דנין אי אפשר מאי אפשר כלומ׳ אי
אפשר לעשותו ממתכות כמה שפירשנו.

אבוב

לחמרי זמר
לגרדאי ולא קיבלוה בס׳ פר׳ א׳
דיומא פי׳ כמו משל הוא אבוב שהיה לשרים
גדולים זמרי אנשים פעוטים אינו ערב להן
אלא מחזירין עליו כנור ועוגב תרגום בבלי וירוש
כינרא ואבובא פחלי המה תרג׳ כזמר אבובין

אביב

פירות האילן
ותקופה ואביב בגמ׳ דבן שמעון
בן גמליאל בפ׳ ה׳ דסנהדרין

אבבית

בבר דבה
בפ׳ יט בעשן והנחש היה
ערום שמעת מימיך אומ׳ חמור זה יוצא
חמה עליך אבבית עליה והיכן ייסורין באין
מצויין על בני אדם קר וחם חמה ואבבית:
ס״א ועשויות בפ׳ נג ויקח לחם וחמת מים
נכנסת חמה ועבעבית

אבוב

רומה בפ׳ ח׳ שרצים ושותה את אבוב
רומה פי׳ עשב הוא ונקרא אנבוב בלשון
ישמעאל ונר׳ בגמ׳ חוטרא דייה ומתר אותו עשב
שגדל יחידי שאין לו עבים איטך ואילך

אבד

חבל על דאבדין ולא
משתבחין בסנהדרין לאנשי עיר הנדחת
בחלק ווי לאבידה שלא נמצא כמותה אחר

שנאבדה כלומ׳ לא נמצא כאבות

אברומה

דרש ר׳
יהודה בר׳ אלעאי אברונה
שריא׳ בפ׳ כר׳ א׳ דסוטה פי׳ דג שמניחין אותו
בחמה עד שמבאיש ועושין ממנו אברומה והיא
טרית פי׳ אחר הוא דג שמן ידוע ובלשון יוני
נקרא אברומי

אברן

אמ׳ אברן פעם אחת בגמ׳ דקניגת
השחר פי׳ אבא יודן שמו ולשנא קלילא
קארו ליה אברן

אבזקת

מאי הבדיקה אמ׳ רבא אבזקות
בגמ׳ דהשוכר את החמור בפ׳ השוכר את
האומנין פי׳ אבזקות תולעת הנקרא עש ואוכל
הבגדים שהן מילאתא ויש מפרשין אבזקות
בעצמות מולאות שהן פרדות כגון

אבזר

עולה וכו׳
אבזרהא בר׳ גמ׳ דאלו מנחות נקמצות
אינהו וכל אבזרייהו בס׳ גמ׳ דבן סורר ומורה
פי׳ כל גידי דשייך לאותן ז׳ מצות ובלשון
ישמעאל קורין התבלין של קדרה אבזאר

אבטא

אבטאות של
כרכין בגמ׳ דמעשה שעשו אנשי
טיבריה בבר פירה בריכה שעושין בבית
המרחץ ויש אומ׳ בעין עבטיט של מימי רגלים
וכן פי׳ שמא באמבטי עיברה כששאו את
בן זומא בפ׳ אין דורשין בחגיגה

אבטליאות

בשני אבטליאות
שילגמי ונמורי בגמ׳ דמעשר
בהמה מצטרף בפ׳ מעשר בהמה בבכורות
ס״א אביטלאות פי׳ כרכין גדולין במקום
שיש שם גשר דמי ואין שם מים ביניהן
ומיצי למיזל הני להני

אבטינס

הוליכוהו לעליית בית אבטינס בר׳
משנת יומא ובפ׳ תמיד פי׳ מוליכין אותו
לאחר בית נקרא בית אבטינס שהיו ממונין
על מעשה הקטרת כדי שילמדוהו חכמה
וכן תנא ללמדו חכמה

אבי

שאל אב

שאל מר רב יעקב החבר בן מר רב נסים
אשר ממדינת קירואן באתר מערבא אל בית
דין הגדול של אדונינו שרירא ראש ישיבה
גאון יעקב ולבית דין הגדול של אדונינו האיי
אב בית דין זו השאלה והשיבוהו כך וששאלתם
אית צביר ושי דגבן כל רב מבבל וכל דבי מארץ
ישר' מאי טעמ' מקצת תנאי ואמוראי בשמא
גדיד' כגון שמעון הצדיק אנטיגנס יוסי בן
יועזר יוסי בן יוחנן רב שמואל אביי ורבא ומקצתהון
ומקצתהון בשם רב כגון רב הונא ורב יהודה
ומקצתהון בשם רבן כגון רבן שמעון רבן
יוחנן זכאי יודיענו אדונינו כך ראינו כי בודאי
כמה ששמעת כי רבי מחכמי ארץ ישר'
הסמוכין שם בסנהדרין שלהן דאמרינן לענין
סמיכת זקנים דסמכין ליה וקארו ליה רבי
ויהבינן ליה רשותא למידן דיני קנסות
ורב מחכמי בבל הסמוכין בישיבות שלהן
והדורות הראשונים שהיו גדולים מאד לא היו
צריכין לדבר בם לא ברבן ולא ברבי ולא ברב
לא לחכמי ארץ ישר' ולא לחכמי בבל שהרי
הלל עלה מבבל ולא נאמר רבנות בשמו
וכנביאין חושבין אותו שאומ' חגי הנביא לא
עלה עזרא מבבל ואין מרבין עם הזכרת
שמותיהן ולא שמענו כי התחילה זו אלא בנשיאים
מרבן גמליאל הזקן ורבן שמעון בנו שנהרג בחרבן
בית שני ורבן יוחנן בן זכאי ולהלן וסדור בבי
הכל גדול מרב רבי וגדול מרבי רבן גדול מרבן
שמו ולא מצינו אדם שנקרא רבן חוץ
מן הנשיאים ומע"פ שנפורש בם מסכת עידיות
בלשון הזה מי שיש לו תלמידים ותלמידין
תלמידין קורין אותו ונשתבחו תלמידיו קורין
אותו רבן נשתבחו אלו ואלו קורין אותו בשמו מע"פ
כן לא מצינו רבן אלא בנשיאים רבן גמליאל רבן
שמעון רבן יוחנן בן זכי רבן גמליאל בן שמעון
רבינו הקדוש ומע"פ שנקרא ר' יהודה הנשיא אלא
נאמ' רבן בלשון הזה אלא רבינו ומע"כ לנה שמו יק
ויש בתנאין מי שפורשין רב במקומות
ידועים כגון רב חמא בשבת רב אחא אומ' ב
בהוראה וחנה וסוף בברכות רב אבא אמ'

שאלתי את סומכוס בכתובות אבל מר אחת משתי
דרכים או מי שזה עיקר שמו כגון מר בר אמימר
מר בר רב אשי או מי שזה חניך משמו כגון
מר פשישה ומר ינוקא בני רב חסדא אלו דרך
אחת ודרך שניה ראשי גליות שבבבל והנשיאים
דין המעותרין לנשיאות מבית דויד כגון מר עוקבא
מר יוחנא מר יהודה מר זוטרא ויש בהן שמאחרין
את מר אחר לשמותיהן כגון הונא מר יהודה
מר בר מארי מר אלא רבינו שמואל שתלמידין
אומרין מר שמואל ומבית דויד שקורין אותן רבנא
נחמיה ורבנא עוקבא בני ברתיה דרב ואמרינן
ארבדיה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש אבל
רב שכתבתה כי הוא בקדומין בשמותיהן לא רב
שמו אלא אבא שמו ומפורש בכמה מקומות מן
התלמוד דקאמרי שמואל אלא ידע אבא וסבר אבא
וכיוצא בזו ואמרינן נמי כי סליק אסי בר דיני
אמ' ליה ר' יוחנן מאן ריש סידרא בבבל אמ' ליה
אבא אריכא אמ' ליה אבא אריכא קרית ליה
הידעת כולם את אבא אריכא קרית ליה אבל
[illegible] דהוא רישא דאמוראי ליקרייה
ומשום דכולהן שמעיה לא קריוה רב ולא מסתמיך
זה דליקרי רב הולכך רב הוה מכנו ליה לשמיה
כי ושמואל הוה מיכני אריוך ושבור שקוד אבל
כינוי שלדבות לא' ואביי ורבא שכתבת אנו
מפורשים לך דאביי נחמני שמו ומפורש בכמה
דוכאתא מגמרא ונקיטי רבנן דבר אחוהי דר'
אבא הוה ותלמידיה ורבא דהוה שמיה נחמני
שעבשם אבוהי אלא הוה קארי ליה אביי בלשון
ארמי כאדם שקורא אביג וסליק ליה אביי
וכיון שהיה מן האבות והגדולה קריוהי רבנן
הבי ורבנן אבא ואבא שמותיהן כאשר הוא צדור
אמ' רב נחמן דציית ליה לאבא וזה ריש שבדאש
המילה סימן הוא לרב ולישנא קלילא וכן
ראמי בר חמא אמי שמו ומפורש בכמה מקומות
מן התלמוד הינו דשמעינן ליה לאמי וכן נמי
ראבון אבון שמו אבון אבון תבלא אבון ר'
דסמכא אבון אחי אבון הרבה בכל התלמוד
וכן נמי רבינא אבינא שמו אשי ואבינא סוף
הוראה מאה רבי ולא חד אבינא וכן כל כיוצא
בזו דחבה רב אחבא וכן דכרס רב אכרס ויש

רבי דמפרש אבנסחים אמר רחבא

בתלמוד דאמי אמ׳ רבי יהודה הר הצופ׳ סטיון ככול היה ושבה דאסתפיק ליה אמ׳ רב יהודה אמרה מי יהודה אמרה ואמ׳ הכי אמ׳ דאבי יהודה משום ספיקא ואיתלן נמי ר׳ זווי דווה כיניהו

אביון

כי שומע אל אביונים יוי ה׳ בבר׳ רב׳ פרש׳ עה׳ אמ׳ ר׳ בנימן בר לוי לא ראשו של פסוק זה סופו ולא סופו ראשו כול לא כסיף ומתבעיה

אביון

בב׳ המקבל בגמ׳ דאחד שכר האדם פיר׳ אביון דחוק מן העני ובויקרא רב׳ פר׳ אשרי משכיל אל דל בב׳ שבעה שמות נקראו. אביון מסכן עני דל דך רש מך׳ עני כמשמעו׳ אביון שהוא רואה דבר ואינו שותק תאב מסכן שהוא בזוי לפני כל היך מה דאת אמ׳ וחכמ׳ בזויה׳ דל שהוא מדולדל מנכסיו דך שהוא מדוכדך׳ רש שהוא מתרושש׳ מך שמך לפני כל שער המקום

אבין

אביונות [illegible] וקריסון הכובש במעשרות ובגמ׳ דה׳ מברכין וברב׳ גמ׳ דבבל פרי [illegible] שלאביונות שנקראין [illegible] לרימון

אבן

חר[illegible] לאתים לאבויי בגמ׳ משה ירוש׳ אמ׳ להן אבל

אבל

בגמ׳ דבבל מערבין פיר׳ אבל אמת ותרגום אבל שרי אשקר בקושטא.

אבל

האבלתי כסיתי עליו את התהום בבר׳ רבה פרש׳ לג אמ׳ ר׳ יהודה הובלתי כתי׳ אין עושין כיסוי לגיגית לא מכסף ולא מזהב אלא מן החרס כמיניה׳ כול מאבולא ועד סיכרא פי׳ מבית האבל ועד הקבר שסוכרין בו המת עיין במשקין פר׳ ואלו מגלחין ובפר׳ בנו העיר במגילה ובכתובות כ״ב

אבל

רבתי בגמ׳ דהקובר באו׳ מגלחין פיר׳ מסכתא היא ויש בה הילכות אבלות ורוב הילכות ואלו מגלחין בה שנויות והן שתים אחת גדולה ואחת קטנה

אובלא

דקצאדי בגמ׳ דר׳ יוסי בכל הכלים ובל׳ גמ׳ דוולה׳ [illegible] מלכים נמי בחלק פיר׳ כלי של ברזל ובריתו כעצים של קנקן ושיעורו כחצי קנקן של יין ומנוקב נקבים [illegible] ובשמגררין העורות כופין אותו [illegible] ומחזיק [illegible] על הגחלים וכורסין על [illegible] אובלא ומתגררין ומתלבנין פיר׳ אחר של ר׳ חננאל ז״ל [illegible] שנותן הכובס עליה [illegible] שרוי [illegible] ללבנה והיא שרויה בנ[illegible] ומטה [illegible] מנה ומהפך ומפה עוד שורה ומנה ואחר שישלים שוטחה ומייבשה [illegible] ועוד חוזר ושורה אותה פעם אחרת [illegible] עד שתתלבן [illegible] כגון עריבה של כובסין שהיא מנוקבת שיוצאין [illegible] ומשיידין הבגדים כמו שעושות [illegible] שלנו כשמכבסות הבגדים ויש אומ׳ [illegible] שר׳ [illegible] שהוא מנוקב ומזלפין בו מים על ה׳ [illegible] ומכותברא דמנוקב הוי [illegible] חדש [illegible] אותו בכברה אומ׳ [illegible] [illegible] כאדר׳ ובית קיצור יש לן מדגרסינן לעבנין אחך בשלשה מלבים אובלא [illegible]

[illegible]

אומ׳ רב׳ [illegible] אני הב׳ כה׳ המעיירין זה על זה [illegible] כי אובלא לידנא בגמ׳ [illegible] דיני ממונות פיר׳ אובלא כמו החבית שאין בה ריבוק אלא הנחה בלבד

אבולאי

דנחוזא ברב׳ גמ׳ דעירובין ובגמ׳ דר׳ יהודה בעושין פסין פיר׳ אבולאי תיקרה של מבואות לחיזוק מתנ[illegible] הכובי שעושין אותן כובי עליה דירה לשומרי המבואות ולמה משום צורת פתח ובלשון יון אמבולי ובלשון ישמעאל דרוב בגמ׳ דלשכת הגזית בריש יומא אמ׳ ליה אביי לרב ספר׳ דפסחוזא מאי טעמ׳ לא עבדי [illegible] מדרשות ובפר׳ בנדה אתקין רבא במח[illegible] משום אבולאי פיר׳ שהיו סוגרין המבואות בלילה ולא היו יכולות

יבולות

לצמה

בגמ׳ ומה יש לו ובפ׳ הקומץ רבא בגמ׳ שתי פ׳
פרשיות מאי הכר ציר אמ׳ רב אייה אבקאתא
פי׳ חלל המשקוף שמכניסין בו ציר הדלת שכל
דבר שהוא נקוב להכניס בו דבר אחר קורין אותו
אבקאתא וכן לענין רצועה של מלקות אבקאתא
אות בה מקום שמכניסין בו את הרצועה כי
כגון מרפו בה מפקי לה לגברא אריכא כי כגון
מלקטי בה לפוס גברא קצירא:

אבר כתבו באבר בס׳ גמ׳
דהבונה: פתילה של אבר בפ׳ ארבע
מיתות בר׳ גמ׳ דמיצות הנשרפין: דאברא
שייב קיליה בר׳ גמ׳ רבא לו כהן גדול ביומ׳
פי׳ אבר עופרת תרג׳ ואת העופרת ואתי
אברא: וכמו כן האבר שבצד צוארי בהמה
בב׳ כלי מתכות בפ׳ יד׳ בכלים

אבר כיצד מאברין
את הערים בר׳ ה׳ דעירובין פי׳
שבולטין מן החומה אבר אבר כאברין של
אדם שבולטין מן האדם מאן דתני מעברין
כגון אשה עוברה שבולט כריסה: מיטה
מיטמית אברין ומיטהרת אברין בפ׳ השידה
פי׳ אעפ׳ שהיא פרודה אברין ופרוקה: מה
נדה אינה לאברין אף עז׳ אינה לעברין:
בר׳ גמ׳ רפ׳ אמ׳ ר׳ עקיבה פי׳ אם נחתך אבר
מן הנדה אינו מטמא כנידה אף עז׳ אבר
ממנה אינה מטמא

אבר הדיוטות
אחר יש בו בארם בגמ׳ דר׳
בחלק דקם דוד מעל משכבו שהפך משכבו
של לילה למשכבו של יום שהיה משמש משכבו
אפי׳ ביום שיהא שביע מאותו מעשה שלא
יתאוה אשה אחרת: נתעלמה ממנו הא דר׳
יוחנן דאמ׳ אבר קטן יש בו בארם משביעו
רעב מרעיבו שביע

אברא גט
את הוית בגמ׳ דכותבין בפ׳
פשוט: איברא באני רחמי בגמ׳ דסימני בהמה
בא׳ טריפות בחולין

אביד אמ׳
שבאבירים בס׳ גמ׳ רפ׳
אינן מכירין אותו:

אברואר

אבל בקושקי ואברוארי לית לן בה ושמענו
כי הן בלשון ישמעאל אברנה ואצטארוהגאות:
בב׳ יציאות שבת פי׳ אברוארי חוצות העיר
ולשון פרסי הוא קושקי לשון ישמעא׳ גומסק
ולאחר יקרא גוסק ובלשון תורה יקרא מגדל
מגדל עז׳ מפני אויב תרג׳ קושקא עשונא אמ׳
אבריגני בר׳ גמ׳ ההדך בראיה כמו הדקי אבירגני
פי׳ ר׳ האיי גאון ז״ל בלשו׳ פרסי שלוחים

אברהם עודנו וג׳ בבר׳
רבה בר׳ מט אמ׳ ר׳ סימון תיקון
סופרים זה שכינה היתה ממתנת לאברהם
ובויקרא רבה בר׳ ויהי ביום השמיני:

אברואריי הוו יתבי
בג׳ דלא יחפור פי׳ אי משתכח
רברבי וזוטרי כולהו שארי אימור הני זוטרי
לתקוני טוענא אגבא דחמרא הוו יתבי מגן
דהוו הני זיקי חד רב וחד זעיר והוה מטרטן
ויהב האי זיקא זוטרא בהדי זירא זעירא
לשווי בינהו זה פי׳ רבי׳ חננא׳ ז״ל בברוארן
הוו יתבי:

אבלזיי וערבה
אילני בס׳ גמ׳ דלולב
ובר׳ גמ׳ דמשקין ובר׳ גמ׳ דר׳ ישמעא׳ בנג׳ פי׳ ר׳
אברויי אילני מניחין זבל תחת האילנות להברותן
מזבלין האילנות שהן צריך להן כלומ׳ מאכל
כרכת להברות את דויד לסתומי פילי פילחי
כרכת כמו פולח ובוקע בארץ:

אבזין מעיסרא משכא
והשתא אבזין בר׳ גמ׳ דפר׳
מרובה פי׳ והלא עוצבא שנו כאן דתנן בפר׳
כ׳ בכלים כל מקום שיש חסרון מלאכה כלומ׳
שעדיין חסירה מעשה ואחר כך תתקיים מלאכה
אין המחשבה מטמאתן ועוצבא היא מכסה
המרכבה שהיא בלשון משנה טפיטן של סוס
ועוד נותנין אותה על המיטה ונותנין עליה כסתות
ואינה צריכה קיצוע כלומ׳ כיון שהוא עשוי נ׳
למכסה אינו חושש לקיצוע ואחריה שנינו זו
המשנה שהקשה ממנה אביי על רב יוסף ועמדה
זו הקושיא על רב יוסף בב׳ שנה׳ כמו שעמד

עליו דין חמשים כסף שלא זכתה התורה
לאב אלא משעת נתונה והיא מפורשת בר׳ גמ׳
דנערה בכתובות ופירשה בכמן מעם שלא עשה
בה מעשה קנאה זו העוצבא בשיטי השם כי
בעת הגילה היתה נקראת משכא עשאה עוצבא
נקרא אברזין והוא מכסה טפיטן של סוס ובלש׳
פרסי נקרא אברזין ובב׳ דם חטאת בג׳ דנתב
מן הצואר אצבא לקצותא
איכא בינייהו ויקראו לכנו אוברך בבר׳ רבה
אב בחכמה ורך בשנים
אברנים
כדאמרי פרסאי אבדנים בס׳ גמ׳
דכלשעה פיר׳ אבנים היינו נא כגון שנצלה
אברושי
שמו בג׳
ועל הירקות בכיצד מברכין
אברוסך בגמ׳ דחוץ מן היין פיר׳ אברושך הוא
חביץ קידרא ומפורש במקומו דהוא קימחא
ודובשא ומישחא
אברתא
בל המג בגמ׳ דאיזוב יון בפ׳ ח שרצים:
איזוב אברתא בגמ׳ דחביל קש במופנן נתרי
ואברתא בגמ׳ דמתרגמין באין מעמידין
אבשונא
לא לימחי
איניש קימחא דאבשונא בגמ׳
דכלשעה קימחא דאבשינא בהגדה דמגילה
נוטלין שעורים שלא הביאו שליש ונותנין אותן
בתנור לייבש ויכלו וכיון שייבש מוללין אותן
בין ידיהן ומלבנין בו הקדירה ויש אומ׳ שיבלי
דשערי רטיבתא
אבש
הענבים משיבאישו
והאובשין בריש מעשרות יש מפרשין תבוחים קטנים הן
ירוש משיקראו באושא והוא שתהא חרצנה
שלהן נראית מבחוץ ומיסתברא הענבים
והאובשין משיעשו חרצן ופבירא לי שהן באושין
שכתוב במקרא ויעש באושים

סליק פרק א
אתחיל פרק ב

אג
האוג והחרובין בב׳ א׳ בבימה
האוג והחומץ והמיסבר בדמאי בב׳ א׳
האוג והתותים משיאדימו בב׳ א׳ במעשרות
מפני שהיא מקבלת את האוג בכלים בר׳ סנדל
עומקי פיר׳ אוג אילן שמו בטיית אסומאק
ובעליו מתקנין לבנים שקורין קורטוביש
בלבן ואילן העולה בוער הוא ופריו דומה לשני
תולעת ואדום הוא ומבשלין אותו וחומץ הוא
ומאדים התבשיל והוא כמו זרע ענבים
אגא
מבא שאול אומ׳
ש׳ ההוגה את השם באותותיו תנא
בגבולין ובלשון אגא בחלק בגבולין חוץ לירושלם
בלשון עגה בלשון ליעוג שאינו צריך לכך ואיכא
דאמרי לשון עגה בלשון שאינו עברי הוי עגה
והוא הדין בירוש׳ אלא משום הכי בגבולין שבירוש׳
לא משתנו בלשון עגה:
עור
בבר׳ רב׳ בס׳ פר׳ ב׳ כתבות
שרביקין לעור ר׳ אלעזר אומ׳ אגיאה
[illegible]
במדינה
ממונה בב׳ י״ב בבר׳ רבה
אלה תולדות השמים
[illegible]
דמיא במעגלת איכה מי יתן ראשי
מים
אגד
באגודי חשוס
ואגודות השוס בטאה בב׳ ב׳ כל
האגודות של בית השוקים טמאין בהמעלה
כל ו׳ במכשירין פיר׳ אגודות הנמכרות בשוק
טמאין שדרך החנוני לדרוק מים על הירק:
התר אגודו באגודה של ירק ואין ממתינין ביום
טוב בב׳ לולב הגזול פיר׳ הותר אגודו ביום טוב
שוזר שני קצוות של הוצא ונועצו בהושענא
עצמה כדי שלא יתבזרו וכן דרך איגודי ירק
אבל יוצא הוא באגד שעל גבי המכה בגמ׳ דחמור
יוצא במדרעת בב׳ במה בהמה פיר׳ אגודה
כתיתין שעל גבי המכה: לא ניתנה לאיגד יתירה
קא מיפלגי בב׳ גמ׳ דהחובל פיר׳ צריך לקשר
המכה אבל לא קשירה חזקה יתירה ר׳ יהודה
סבר אם עמד הנחבל ועשה איגד יתירה פטור
החובל בה
אגדה

סערה

מעריה בגמ׳ ולא במחט שאינה נקובה בפ׳ במה
אשה יוצאה **אגרנא** נתר
ואגרתא בע״ז בפ׳ אין מעמידין
בגמ׳ דמתרמאין מהן **אגא**
לחוי הדין אגיא כמה כל גמ׳
דוררים כי כיסלי לאגיא בב׳ ד״פ א׳ בברכות
איהו נכיש וקיימי באפן כי כיסלי
לאגיא פי׳ כתלמים לשדה ויש אומ׳ החורש
שדה עושה אותה מישרי מישרי מקומות
גבוהין שהזרע לצדדין ומקומות עמוקין שהמים
הולכין בהן הגבוהין נקראין כיסלי והעמוקין
נקרין אגיא ועל השדים אומ׳ כי הם רבים
במספרם מבני אדם וסובבין אותן בכיסלי
שסובבין לאגיא **אגל**
ועגלות מגלים בב׳ גמ׳ דאין דורשין
בחגיגא **אגמין** אומ׳ תעלא
אנא ידע שלש מאות מתלין ואנא
מפיים יתיה אמרין ליה אגמין בבר״ר רבה
פר׳ אד׳ עמ׳ בושא יעקב עינוי לי בלשון
ארמי אגומי לך **אגם** מאי
משמע דהאי אגם לישנא
רבוצלא הוא אמ׳ ר׳ אלעזר מאי קראה הלכוף
כאגמון ראשו פי׳ אגם כגון הלכוף כאגמון
אגמון שאין לו ראש זקופה וכן פי׳ בוצלא
שהוא הבצל ולא ראה את החמה וכי אבל באגם
דלא נבט לא הוכר שהדי אין בידן כלום זה
בקידושין בפ׳ האומ׳ לחברו בגמ׳ דהמקדש את
האשה אגמא דאקרא בסנהדרין בפ׳ א׳ דיני
ממונות בגמ׳ להגיד גדולתו וכול לפי שהגבעות
שם הנקבין שמוציאין המאוס לכיכך בראן
מאגמא דאקרא שאינו מקום טוב וראשו שהוא
מלך מאורך ישר שהיא משובחת
אגם מקראין לקטן מפני
אגמית נפש פי׳ להעגים נפשות
הגדולים אלא מפני שהוא אבל זה בס׳ גמ׳ דאילו
מגלחין **אגן** אוגני כלים
ביומא בפ׳ אמ׳ להן הממונה בגמ׳
דמולבן הכא במאי עסיק דאית ליה אוגנים

בעירובין בפ׳ גמ׳ דחלון במה של טובריה
הואיל ויש ליה אוגנים בס׳ גמ׳ דפר׳ כיצד משתתפין
מחוסר כאן או אוגן או אוגן בס׳ פר׳ הכל שוחטין
בגמ׳ דטהור בכלי עץ בין אדלמטה בין מתוך
אוגנו בריש גמ׳ דנדה אוגנו ואוגנו בפ׳ גמ׳
דפר׳ חומר בקודש הא דאית ליה אוגנים לצנא
בפ׳ אלו מציאות בגמ׳ דואלו חייבין להכריז מאוגני
כלים בכלים פר׳ י״א כלי מתכות ויש ששונין
הוגני פי׳ כמין אזנים יש לכלי אלא שהאוזן יוצא
מגוף הכלי והאוגן הוא דבר שאינו מן הכלי
אלא מסובב עליו ויוצא פי׳ ממחולות דמתרגמ׳
וחינגין ויש הרבה דבר המוכין והוא גג הכלי
שהמלגים קבועין בו ויש מפרש הגב הן שפתותיהן
ויש מפרש מסגרת של כלי וכולן ענין אחד הן
אגן אבל שוחט הוא
להוך אגן של מים בחולין בפ׳ השוחט
מסיכתא דאגנא בגמ׳ דואלו עוברין בפסח פי׳
כגון ספל שלשין בו ויש באגנות בויקרא
רבה בפ׳ ל׳ תהי עד חינם והוא עד ר׳ הונא בשם
ר׳ אובן אומ׳ לא זה גדול מזה ולא זה גדול מזה
חצי הדם זרק על העם וחצי הדם וכול
אגם האונסין והקדוסטנלין
בפ׳ כלאים ומעשרות ועוקצין
פי׳ אונסין בלשון פרה בלשון ערבי איגנאם
אגיסטון יכול לומ׳
אגיסטון אני בתוכה בכל
דיני ממונות בגמ׳ דאמ׳ ר׳ שמעון פי׳ אגיסטון
אנגנימי כמ׳ אמ׳ להן כהן וחריש כלומ׳ כמדומה
אני שזה החורש כהן הוא כי הכהנים חשודין
על השביעית אומ׳ לו יכול לומ׳ אגיסטון אני
בתוכה כלומ׳ שדה של גוי ואני אריס בתוכה
אגוסטלא בפ׳ בר״ר רבה
ועצותך תרבע בשר ודם מזכיר
שמו ואחר כך קטיומא שלו מ״א שבחובלן
אגוסטלא כלן כרוטטא אבל הקב״ה אינו כן
אלא משברא צורכי עולמו הזכיר שמו בראשית
ברא ואחר כך אלהים מלך בשר ודם
אין נקראין בשמו קיסר אגוסטא ואם נקרא

שמו ממיתין אותו והקב״ה קרא שמו למשה
ראה נתתיך אלהים לפרעה : בהגדת ילמדנו
ראה נתתיך כיום שמשיחו אגוסטוס כו ביום
הקים את המשכן בילמדנו
אגף
הנודר מן המגף ולפנים במש׳ נדרים פר׳ הנודר
מן הירק ובפ׳ כיצד צולין פי׳ מלשון יגיפו
הדלתות: אגף והקיף להן ראשי אגפים
בנגעים פר׳ אחרון: בגופא ר׳ ינאי אמ׳ עד בין
אגפים בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ דנשברה השדרה
עולת העוף שנמצאת בין אגפים בס׳ גמ׳ דפר׳
לולב הגזול: נושאות אותה באגפיה בגמ׳ דמילין
בפר׳ מפנין:
גלוסקמא
הנוטלת באגפים בפ׳ או מגלחין
בגמ׳ דר׳ אליעזר: באגפיה ולהחליק בפו׳ גמ׳ דפר׳
כיצד משתתפין להכשיר אגפיה לדריסה בפר׳
משקין בגמ׳ דר׳ אלעזר בן עזריה אומה מיכן
ואומה מיכן
אגפיה
בפ׳ המוכר פירות בגמ׳ מי שיש
לו גינה פי׳ אגפיה גדודיה כדכת׳ והירדן מלא
על כל גדותיו
אגפים
ראשונים בעופות והשניים
באדם והשלישים באדם בנהר ופתרון אחד
להן:
אגרא
אגרא דטרקא
ריהטא כדי שישמע בתחילה
אגרא
שכר דכלה דוחקא
ישיבת החבורה דוחקא
אגרא
שכר דבי טעמא שתיקותא
השכל שתיקות ולקבל
מאהבה:
אגרא
ונגרא
בפ׳ איזהו נשך בגמ׳ דשמין פי׳
אגרא שכירות נגרא כחיתה כלומ׳ נוטל ש׳
שכירותה ואם נשברה נוטל הדמים שפחתה
ונגרא כמו ששוה בשעת שבירה דלא במתניתא
והוא מלשון אשר יגרו:
אגר
אגורי שנו בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳
דעל הירקות לא בינוני זה אגורי בכלים פר׳
י״ג פי׳ בגמ׳ דכיצד מברכין למה נקרא שמו
אגורי ששמנו אגור בתוכו:

אגוריאות
של גוים בס׳
גמ׳ דגיטין עיין בפ׳ בר בן סורר
ומורה
אגור
בן יקה
בילמ׳ בר פרש ואדא למה נקרא
שמו אגור שאגר את התורה ואת החכמה יקה
שהקיאה כאדם הנבר למותיה למתי ט׳ ואוכל
שהיה אומ׳ אתי ט׳ ואוכל שארבה
נשים ולא יסור לבבי וכול ירוש׳ למה נקרא
שמו אגורי שאוגר שמנו לתוכו וכל הזתים
מטובדין שמנן אמ׳ ר׳ חנינא כל הזתים יורדין
עליהן גשמים ובולטין שמנן וזה גשמין יורדין
עליו והוא אוגר שמנו לתוכו:
אגר
ויקרא על המזבח וקרא על אגורא ויעשו
גל תרג׳ ירוש׳ ועבדו אוגר:
אגורי
אגיר ליה בהגוזל בגמ׳ המכיר פי׳ מכרו
לו בר זוזי קמאי דהוה מסיק ביה והוה ליה
גנב ופרע בחוב:
אגת
בסולה בפ׳ הכל שוחטין בגמ׳ חוץ
ממגל ומכורש משני צדדין היא האוגרת
אגורא
בגצא ואגורא בר׳
בגמ׳ דעירובין שהוא בנין חזק ואמיץ
אגריאון
כלב אגריאון
ואר׳ אמירון בבר׳ רבה ויותר
יעקב לבדו פר׳ ענ׳ פי׳ אגריאון בלע׳ סלבטיקו
וזה הדבר בהפסקה דהחדש
אגר
חומה ולא שור
דמגילה ובס׳ גמ׳ דעירובין פי׳ שלא יהא לחומת
העיר גג כלומ׳ שאם יש כותל של בית חומה
לעיר שלא חשוב חומה שור אינגר
שעושין גגין לצריף עד שמגיעין לקרקע ואם
העגן זה יש חומה לעיר לא חשיבא חומה:
אגר
דמים מעגידין
אגר דמים למדות ולשערים
בס׳ גמ׳ דהמוכר את הספינה אוגר דמים גוז
שקדח במיניקת בפ׳ ר׳ ישמעאל בע״ז בג׳ דלוקחין
גת ובפר׳ הגוזל עצים בגמ׳ דגזל מטבע אגר
דמים שיצא לשער המידות בפס׳ דמעשר ובילג׳
בקח את המטה פי׳ אגרדמים שוטר נאמנה

ליתן

לתקן האיפות איפה והין וכיוצא בהן ולתת
בהן חותם כמטבע ולצות שלא יהא אדם רשאי
לקנות ולמכור אלא בהן ואם יעבור אדם על
גזירתו יעשה בו כפי מה שיראה אם לעונש אם
למכות ולא יהיה כי שימחה בידו ואין
מעמידין אגרדמים לשערים פי׳ לפסוק שער
שבשוק ויגזור שתימכור האיפה בכך וכך
או ההין בכך וכך ואפיקנה אפי׳ לשערים מבני
הרמאין ומשכחן ביומא שהיו מעמידין כהדרין
שהיו מכין בעלי חנויות והיו אומ׳ להן מכרו בזול

אגרמיסין

סוסים
ודג׳ סוסון
מגזויינס
אגורייסין מ׳ זתברא פירושו סוסים שאינן
בני תרבות כמו שפירשנו למעלה כלב אגריאון
וכך קורין לנירי בלע׳ אגרי׳׳

אגרמי

ר׳ לוי אומ׳ הלך
ונטל
אגרמי מגמ׳דים מ׳מ׳ין
יכלת ליהטבות ולא אנא אימה ליה אייתי
מכסומקן גו בן אנא קטולליה ובבר׳ רבה
בר׳ וישלח מיסתברא פירושו רשות להיות מוכס

אגרנומין

ובר׳ רבה
ויקרא ל׳
ומשה למהו דומה
למלך שנכנס תחילה למדינה עם מי מדבר
תחלה לא עם אגרינומין שלמדינה למי שהוא
עוסק בחייה שלמדינה כך משה עוסק בטרחות
שלישר׳ אומ׳ להן זה אכלו וזה לא תאכלו את זה
תאכלו מכל אשר במים את זה לא תאכלו׳׳

אגרף

אוי לי מאגרופין
בס׳ גמ׳
דמקום שהגן אגרופין
שלבית בב׳ כהן גדול בגמ׳ דלא ירבה לו ובבר׳
שהיה יוחסין בקידושין׳׳

אגרופה

בכל
שלחנופה בס׳ גמ׳ דאלו נאמרין
לשון ענין זרוע וכח המכה׳׳

אגרף

בכל
גדול זה אגרופו שלבן בטיח
כלי
בעלי בתים פר׳ י״ז בכלים פי׳ אדם גבור היה
בימי בעל המשנה והאגרוף שלו היה גדול מודה
ר׳ יהודה במלא אגרוף בל׳ ג׳ דהשן פי׳ פס יד
כפוכה בלא כהן ועשויין בני אדם להכות כרק אמ׳
בעלי אגרופין וכח ולהכות באגרוף

אגריפס

בויקרא רבה
פר׳
אם בחקותי אומ׳ ר׳ אלעזר
בסיליאוס בר סיליאוס נימוס אגריפס ויש מפר
בסיליאוס מלך סיליאוס שוטה נימוסדות אגריפס
סופר והכל לשון אחד הן כלומ׳ מלך בשר ודם
כותב וגוזר גזירות ואינו מקיימם הוא אבל הקב״ה
אינו כן וכול באתריה׳׳

אגריקוס

בבר׳
במדינה ממונה על בית שלו

איגרת

אלא מס
רבה פר׳ י״ב
עשו איגרת ביקורת
בגמשנה
בב׳ אלמנה ניזונת בכתובות פי׳ כתב הכרזה
שכותבין ומכריזין שדה פל׳ עומדת לימכר בכך
וכך כל מי שירצה ליתן יותר יבוא ויתן׳׳

איגרות

שום ואיגרות
ואיגרות של רשות במועד
מזון
קטן במשנה
מגלחין אגרות שום שום
היתומים איגרות מזון מזונות אלמנה איגרות
של רשות שאילת שלום

אגרת

בערב פסחים בגמ׳ לא ינתחו
אגרת
איגלת מוסיא אגשתן אטיכון׳ במגלת אוכה
שגמעו כי נאנחה אני פי׳ החפצתי׳׳

סליק פרק ב
אחל פרק ג

אגד

המוציא שלהבת לרשות
הרבים
פטור היכי משכחת לה
דאדייה אדויי בב׳ משילין בגמ׳ דגחלת כרגלי
הבעלים פי׳ המוציא שלהבת לרשות הרבים
כגון שנטה בפין וכיוצא בזה ודחה השלהבת
מרשות היחיד לרשות הרבים פטור וזהו פי׳
דאדייה אדויי ובב׳ כיצד הרגל בגמ׳ דההרגלין
מתני דאדייה אדויי ובב׳ הגוזל עצים בגמ׳ דגלגל
מטבע וכמים צללים ומי לא אמרן אלא דאדייה
אדויי אבל וכול עד והשבה באני פי׳ כגון גילגול
ולא הגביהו אבל הגביהו קנאו וכן לענין תרנגול

שדידה את הכלי ברזל שברגליו וכן
הכלב לא הגביה את החררה א״א כדרך הביאה

אד
בברא׳ רבה פר׳ יב׳ ה׳
שמות נקראו לו אד עב ענן חזיז ושיא׳
אד ואד יעלה מן הא׳ שהוא שובר לבעלי שערים
עב שהוא מעבב את פני הרקיע של עבי
שחקים ענן שהוא עושה בריות ענונים
אלו מאלו וכת׳ וארו עם ענני שמיא׳ חזיז ודרך
לחזיז קולות שעושה חזיונות חזיונות ברקיע
ומשרה רוח הקדש על הבריות המ״א חזון ישעיה
בן אמוץ״ נשיא מעלה נשאים מקצה הארץ
שעושה נשיאים אלו על אלו

אור
שנכבה אסור להסיקו ביום טוב
בכ׳
המביא כדי יין בגמ׳ ואין מהנין את הבהמה
פי׳ אור כלי שגורפין בו התנור

אורדא
מבוסריא נכק
בחלומות
דרבא פי׳ העוצה
מן הכסת שלך ובר׳ גמ׳ דבמה טומנין רב
חסדא שלא לאהדורי אורדא בשבתא׳ ובס׳ גמ׳
דכ׳ חזקת הבתים ההוא דאמ׳ להו חביתא וגרמא
לחד במאי חביתא דאורדתא לחד בדאי פי׳ ר׳
בנאה אורדא הן המצעות כגון כרים וכסתות
וכיוצא בהן דעברא הוא הקרקע שלו וגרמיהם
העברים והשפחות ובהמות וחיות וכיוצא בהן
ובר׳ גמ׳ דמי שאחזו בולמוס בין מאן ליתי אורדא
דעמרא ובר׳ גמ׳ דהתכלת קלינן לאורדא וכב׳
אין מעמידין בגמ׳ דמותרין אורדא דכרא דלא
משקף פי׳ מתשובות חתיכה של צמר שאינו
מנופס והוא צבוע קול עלה נדף תרג׳ קול טרפא
דשקיף במשלי ל׳ ירגנו תרג׳ אה ישקיפוניה׳
לאורדא לימא הכי בקא גמ׳ דבטה אושה פי׳ שני
עצמות יש בצוארו של דג ועקומין הן ושני צידי
ראשיהן דקין ואם חס ושלום נכנס לתוך פיו של
אדם אינו נמשך עם האכלין מפני עקמומית
שבו א״א נעץ בגרונו והיכא דנעץ נימה הכי
ננעצת כמחט וכול התם באתריה

אדורתא
דגליא ברא׳ גמ׳
דההליל ובר׳ גמ׳ והשותפין

פי׳ אדוותא כגלי הים שהן כגון תבלות כגון
הרקיע מן העבים׳ וכל השדימות ש׳ נחל פררון
תרג׳ וכל מורוותא ויש אומ׳ כענין הזה ברידין
נגבל בגידה בכ׳ תינוקות בגמ׳ הראת״

אדר
מתו כולי עלמא לאדרוכיה
בס׳ פר׳
עשרה יוחסין פי׳ לכבותו כגון
דעתו כמשתה כבו״

אדכי
אמ׳ שמואל האי סכינא דביני אורכי
בכ׳ במה טומנין בגמ׳ אשר בן עזריה פי׳ סכין
שנועצין אותו בין נדבכי הבנין כדי לשמרה בי
גחותא דקני שפיר דאמי שאם ישבץ נדבכי הבנין
קנים או שהיה הבנין בקנים מותר לטלטלה
לכתחילה שאין עושה גומה בקנים ובר׳ גמ׳
דשותפין טפח יתירא לבינו אידכי פי׳ בין
שני שורות שורה של אריח מיכן ושורה של
אריח מיכן כנגדה וטפח חלל באמצע

אדיגלי
דימא בר׳ גמ׳
דהמוכר
את הספינה זה לווינן׳
על שום אדמה

אדם
שלקח
משם ממנה בכ׳ יב׳ כבריתא
דר׳ אליעזר
דאית ליה מילא
בגמ׳ דכנה
בהמה גבר׳ גמ׳ דבבא
קמא והמה כאדם עברו ברית כאדם הראשון
וכול בבר׳ רבה בס׳ פר׳ יט׳ על כרם אדם חסר
לב זו חוה אמ׳ ר׳ הונא היכן מצינו שנקראת חוה
אדם דכת׳ כתפארת אדם לשבת בית ומתרגמ׳
כתושבחות איתא דיתבא בביתא׳ בבר׳ רבה
פר׳ כב׳ ובפר׳ יב׳ אמ׳ ר׳ שמעון בן גמליאל ארבעה
שמות נקראו לה כנגד ד׳ תקופותיה ארץ תבל
אדמה ארקא

אדם
בבוארי דאדימי ופירי דכבישי
כגון שנתן בדבש וכיוצא בהן ופירי דכבישי
בירקא פי׳ אלו דגים לאתר כשניצודים הן לבנים
ומיום שני מתחילין להתאדם ופירי דכבישי
שנכמשו דודאי לאו בני יומן נינהו״

אדמדמני
וטיישין
מוחיה דלא יכלתיה יתשיא
בבר׳ רבה צא מן התיבה בס׳ פר׳ לה׳ פי׳ אותה

העיר
מורדה

העיר מורה רע וכד מיתיליד שס יעוקא גבלין
ארמדמני שקן סנמנין וסכין את מוחו שלא
יאכלוהו היתושין
ארן
ואדני השדה חיה בכלאים פ׳ ח׳ כיל
בני אדם הגדילים ביערים ויש אומ׳ חיה דומה
לבני אדם ירוש׳ אדני השדה חיה יסוי ערקייו
בדנש רטור הוא והוא חיה כלטיבוריה מפסיק
טובירידה לא חיי וכל אשר יגע על פני השדה
בגדל על פני השדה
ארן
ונוה
את שפרירו תרג׳ ויגור ית אודניה:
על גבי בסא או על גבי אודייני בס׳ כ׳ ואו מגלחין
בגמ׳ המקובר ובפ׳ כמי שמת בגמ׳ דהניח בניס
שאני אידייני דלנטורא הוא דעבידא כיל רבי
חננאל ז״ל אודייני שהיא מכתשת עשויה מעצמה
לשבירות ואין בה שבח לממון אביהם: ור׳ גרשם
ז״ל כיל אפי׳ לא הניח להן אביהן אלא אודיינו בור
וכיסויין השכר לאמצע והוא אודייני מחמת עצמן
הוא שצריכין תדיר לנקות הבור ולכסותו שלא יפול
בו דבר כדי שיקנו בני אדם נקיים ואעפ׳ שהגדולים
טורחין בו השכר לאמצע: שאני אודייני משום
הכי השכר לאמצע ראמי פטו מצי לנטוריה ולכסותה
ומצי למימר ליה מלאכה כזאת אנו יכולין לעשותה
ארנ׳
רמיא בב׳ מי
שנמת בגמ׳ דר׳ יהודה ובב׳ נמ׳
דשבת כיל מכסי שלמים ויש ספ׳ שבת בהן אוונא
ארק
דמיא מעלין בדיוכי
ומטיפין מארק בס׳ נמ׳ דעירובין כיל
ארק נכרשו לכניס עם דיופי
ארק
שניס מרוקין בטופס
ושניס מרוקין בתורת בגמ׳ דשצים
מוחזין צמר עורס תרג׳ ארק משכהון על
ארק
גרמיהון מודיק ברישא
בב׳ גיד הנשה בג׳ דשולח אדס:
וישקף על פני סדוס תרג׳ ואודיק וכן וישקיפו
השקיפה בשקיפה והמצא מהן בלא מקום ממכור
בעקר דלת
ארונקי
ז״ל כתוב ארונקי באיגרתך
בב׳ אן טריפות בגמ׳ דאחוזת הדס כיר ענין א׳

מרונס הוא: ושמעתי מפי ר׳ משה אשר הוא
מעיר נרבונה ז״ל כתי׳ ארונקי בהגדה שלך
שכך דרך לכתוב בהגרות תיבות הקשות ויש
ששונין באגרתך שכן דרך לכתוב באיגרות תיבות
אדר
חמורות בר׳ גמ׳ דאס 9
אינן מכירין אותו ארבעה מיני
ארזים הן: ארז קתרוס עץ שמן וברוש מאי
קתרוס אמ׳ רב אדה דבי ר׳ שילא אמרי זבליגא
ואמרי לה גולמיש ובחלק בגמ׳ דדור המבול
עשה לך תיבת עצי גופר מאי גופר רב אמ׳ אדרא
דבי ר׳ שילא אמרי זבלגא דאמרי גולמיש ותרג׳
גופר קתרוס: טרק אדרא ברפואות דמי שאחזו
קורדייקוס יטעו בהן אור אדרא משנה בביצה
בב׳ יום טוב שחל כיר אדיר במרוס זיו ועשה מכן
צדקה והיא חשובה לפני יוי במרוס דכת׳ אמת
מארץ תצמח וצדקה-מש׳ נשקף כיל אדרא
כשמה הוא מאילני פרק הוא גדל ומשליך בארות
וענפיו הרבה ואם מסיין בו הכרם אין חיה יכולה
ליכנס בתוכו ומשתמר לעולם
אדר
בר׳ גמ׳ דהמוכר את
הספינה כמאי נס אדרא וכן הוא אומ׳
שש ורקמה ממצר׳ היה מפרשך להיות לך לנס
והוא הקלע של ספינה
אדיר
בר׳ גמ׳ דכל המנחות יבוא אדיר
ויפרע לאדירים מאדירים באדירים: יבוא
אדיר זה הקב״ה דכת׳ אדיר במרום יוי ויפרע
לאדירים אלו ישרא׳ דכת׳ ואדירי כל חפצי בם
מאדירים אלו מצרים דכת׳ אתה ובנות גויס אדירים:
באדירים אלו מים דכת׳ מקולות מים רבים
אדר
אדירים וג׳ בנג׳
בס׳ כ׳ ר׳ ישמעאל ההיא חביתא
דאושתקיל בדגא אדרי גוי נקטה ההיא חביתא
דאיסתריק לאורבה אדרי גוי חבקה כיר קכן:
אדר
דתבן ואדר דעליה תבן
בחלומות דמגילת איכה ובשבועות
בפ׳ כ׳ ג׳ בגמ׳ דאס לא ראיתי נחש בקורת בית הבד
ולא והא ההוא דבשני שבור מלכא דאחזיק תגיסר
או דרייתא דתיבני כיר אדריתא עורות כי׳ זה

המעשה בילמדנו בפ׳ ויסע משה מעשה בצבור
מלבא שהיה עובר במדבר כוב שהוא תת כרסה
על תת כרסה ועבדה כרוכין ראשונה של
ובלעה וכן שניה וכן שלישית אומרו לו חכמין
הבא עורות שלבהמות מלאות תבן ויסבור
בהמות ויבלעם וינפח כריסו ויבקע
וכן עשו ועוד בער׳ כחלק יביא ארורה
לבית דין בכ׳ א׳ דבבא קמא פי׳ מביא הנבילה
לבית דין לשומה לנזק בתשלומין שמ׳ דכל מה
שפחתה הנבילה בין מיתה לתשלומין על המזיק
יש מפר׳ עיקר הנבילה עורה עלכן קראה ארורה
ויש מביאין כח באהלות ועוד בהמה טמאה
וטהרה ׃ ויש ששונין ארורה בשני רישין על
כן קראה ארורה שמתה בלא ברכה

אדריינטים

אני עושה
אותה
בבל׳ רבה פר׳ ח
נעשה אדם בצלמנו ׃ ובילמדנו בפר׳ אלה פקודי
מתוך שאני מכפיל את הבסיס האדריונטיס נופל
ועשן היכל הוא ׃

אדלטא

אניכסיה ברא׳ גמ׳ הגוזל
בתרא

אדרכתא

וכל׳ גמ׳ דהמפקיד
אמטלטלי בגמ׳ דאין הגונב
בפר׳
מרובה ובפר׳ יש בכור בגמ׳ דאחת בבכרה ובפר׳
שבועת העדות בגמ׳ דמשביע פי׳ אדרכתא ׃
דהמפקיד סדר הדין מוציא מלוה שטרו בבית דין
ומקיימו ומחייבין הלוה לפרעו לא פרע קורעין
שטר החוב וכותבין למלוה אדרכתא על ניכסי
הלוה ומכריזין ואחרי החכרזה שמין נכסי הלוה
ומחליטין למלוה לא מצא נכסין בני חורין כותבין
לו טירפא ואחרי שיטרוף קורעין הטירפא וכותבין
לו אדרכתא על הנכסין הללו ואחר כך קורעין את
האדרכתא וכותבין לו שומא על שדה זו ומחליטין
אותה למלוה אביי אמ׳ בחורמתא ודיס על
האדרכתא מיד זכה המלוה בשדה רבא אמ׳ מכי
שלמו אכרזתא וקימא לן כרבא

אדרמלך

וענמלך וזהי
ספרוים
בפר׳ ד׳ מיתות אמ׳
דהנודר בשמו אדרמלך זה כרד דאדר ליה
למריה בטוענה שנושא לרבו כל משואותיו

אדר

כמו דאדרי טוואי
ירוש׳
בר׳ גמ׳ דפר׳ כל הצלמין
אדרמלך וענמלך טווסה וכיסיוני ׃

סליק פרק ג׳
אחל פרק ד׳

אהב

ואוהבין כצאת השמש
בגבורתו
בגמ׳ דהשותפין פי׳ ותנו׳ חכמ׳
עתידין להיות כצאת השמש כג׳ העתיד להיות
שמ״ג חלפים יותר עלאורו המאיר עכשיו כרמדרג׳
ואור החמה יהיה שבעתים עלחד שמ״ג ט״ו
שבעתים שבע פעמים שבעה הרי מט עתיד
להוסיף בכל יום באורו על מה שיהיה עכשיו
מ״ט חלק ואור של צדיקים הוא עתיד להיות כאור
שבעת הימים שבע פעמים מ״ט הרי שמ״ג במה
שהוא עכשיו מאהבה ומיראה כל גמ׳ דכריתות
וכל׳ ד׳ מיתות כג׳ העובר ע״ז ובגמ׳ דפר׳ כלל גדול
פי׳ כגון שראה הצורה העבודת ואהבה ונשק לה
או אדם שהעמיד עצמו עבו״ז כהמן והשתחוה
לו מאהבה בשגגת אהים אחרים או בשיגגת
עבודות או שהיה ירא והשתחוה מיראה לעבו״ז
או לאדם שהעמיד עצמו ע״ז בשגגת אהים אחרים
או בשגגת עבודות זה ׃ פי׳ ל׳ האיי גאון ז״ל ומי
אוהב בהמון למי נאה להלל בהמון ולמי שבך
התבואה שלו וכול התם באתריה בגמ׳ דפר׳ או הן
הגולין

אהל

בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳
דתעניות ובכ׳
מגלחין כג׳ הנזיר ובפר׳
תינוקת בג׳ דראת לא בנתר ולא באהל בפר׳ החובל
כג׳ ריפוי

אהלא

וקירא
וחלבא בס׳ גמ׳ דפ׳ שמונה שרצים
יג׳ קמ״ד אוהלא תולענא בכ׳ אין מעמידין ע׳ בגמ׳
אין מתרפין שבבינו אהלא תולענא ׃ ברכואת
דפר׳ מי שאחזו למורסא אנקא בחמרא באהלא
תולענא פי׳ ארוס כתולעת שני בס׳ גמ׳ דפ׳ אמ׳ ר׳
עקיבה מאי בורית אהלא והאתניא הבורית והאהל

תרי׳

תרי גוני אהלא והזכותא בבור כמי תרג ורכיית
כאהלא ידיי שמעינן מינה כי אוהלא עשב
בורית הוא ועגין נתר ומכבסין בו בגדים ורוחצין
בו ידים כמו בנתר ובבורית ושמעגו כי עיקרו
מין עשב׳׳ הנהו אהלויי דכל יומא בפר׳ השוכר
את האומנין בגמ׳ כל האומנין בס׳ גמ׳ דנדרים
אמ׳ ליה אם כן חד מן הגוים אהלויי פי׳ תגרים
המוכרין בושם כדכת׳ מור ואהלות פיצעות
פסיליא ותרג׳ מורא דכיא ואקסילוואן׳׳

אהל

בב׳ חומר בקדש ובמ׳
גמ׳ דכ׳ כהן גדול ונזיר אהל זרוק׳ השי
אהלפי׳ הוא שידה תיבה ס׳ ומגדל שהן נושאין
את המרס כשהוא בתוכה דמטמא סבר שמיה
אהל ובמי שהאהיל עליו ועל הקבר דאמי׳ ור׳ יוסי
דמטהר סבר לאו שמיה אהל ולא האהיל על
הקבר ואיתא בב׳ בכלמערבין ובב׳ ג׳ מינין מסורין
בנזיר אמ׳ רבא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל
ובא חבירו ופרע עליו את המעיבה דטומאה
וביאה בהדי הדדי׳ פא אתי׳ בס׳ גמ׳ דכ׳ לא
יחפור תנא מפני אהל טומאה פי׳ שלא יביא
עוף כגון כזית בשר מת וישב על אותו עוף
הנושא ברשות הרבים ויביא אדם תחתיו ויאהיל
עליו׃ ויתגל בתוך אוהלו אוהלה כתיב בשיצא נח
מן התיבה הקישו ארי ושברו ובא לשמש בתוך
מיטתו ונתפזר זרעו ונתבזה׃ בבר׳ רבה פר׳ לו
בס׳ פר׳ ויט אהלו אמ׳ ר׳ חנינא אהלה כת׳ משנטה
אהל שדה נטה אוהלו

אהן

בר׳ גמ׳ דכ׳ בכלמערבין ובר׳ גמ׳ דפר׳
מקום שנהגו אהיני רטובתא בפ׳ אין מעמידין
בגמ׳ השלקות אהיני שליקי׳׳ בב׳ לולב הגזול בג׳
ניטלה פיטמתו ובב׳ אלו טריפות בגמ׳ הריאה
אהני סומקא בר׳ גמ׳ דפר׳ השותפין קיבורא דאהיני
פי׳ מכבדות של תמרה ופי׳ אהיני פרי של תמר
שאינן מבושלין ובל בוסר בלשו׳ תלמוד אהיני
בפר׳ המקבל בגמ׳ המלוה מאן דאכיל אהינא
מרירא אליבא דיפנא

אהרי

בס׳ גמ׳ דכ׳ משפין למיגדל אוהרי בס׳
גמ׳ דכ׳ הניזקין אוזלי ומוהרי פי׳ כמו אוחרי׳

עשויין כמו חריות של דקל כדכת׳ סלי חרי שר
ראשי והן רחבים מלמטה וצרים מלמעלה
ועשויה כמין מסגרות בפיהם וכשמתגדרין הדגים
או העופות בתוכם נסגרים וכיון שהן כליס שאוס
מענים ויש כהן גולי׳

אהורייר

בס׳ גמ׳ דכ׳ אלו מציאות ובר׳ גמ׳ דפר׳
השוכר את הפועלים אהורייריה דרש בהגדה
דמגילה בר אהורייריה דאבא פי׳ שומר אוריות
סוסים וחמור אבוס בעליו תרג׳ אוריא דמרוהי׳׳

סליק פרק ד
אהל פרק ה

או

בר׳ גמ׳ דכ׳ ערב פסחים
כדי שיכנס לשבת כשהוא תאוה בב׳ בן
זומא הקנאה והתאוה׳׳

אונסטין

בל׳ ויקרא רבה הבן יקיר לי אפרים
בן בלשון יון מיוחס הרבה אויגנים מיוחס׃

אוז

ואוזבר בס׳ גמ׳ דשור
שנגח את הפרה ובב׳ הלוקח עובר
בג׳ דג טמא ובגמ׳ מפורש מאי טעמ׳

אוזל

ויועציך בבתחילה
תרגו׳ ומלבי מלכייך כד מן אוולא׳׳
מי הגיד מראש תרג׳ מן חוימן אוולא׳ וקדמוניות
אז תתבונו׳

אוון

בב׳ השוכר
את האומנין בגמ׳ אז ששת ובס׳ גמ׳
דכ׳א בנזיר וליהוי כל אוונא ואוונא פי׳ מקום
ששם שומרי הדרכים ומוכרי החבלים׳׳

אוונא

דמיא כבר פי׳ בערך
אודנא׳׳

אוון

בר׳ גמ׳ דכ׳
כתבי הקדש און גליון פי׳ און נכתב
על גליון שהוא הניר

אונא

בר׳ גמ׳ דשדה יוחסין אבוורא
ואונא פי׳ עבברא ואונא מקומותיהן׳׳

אוונכרי

בר׳ גמ׳ דכ׳ לולב
הגזול אמ׳ להו רבא להנהו אוונכרי
פי׳ לשון פרסי עושה מלאכת הנשיאי׳

אום

בטהרות בב׳ זיתים ואם

יהיה נוגע במום פי׳ עיקר הזתים שהן בפרקע
המשפן ונרבצו ונעשו אחת כדתנא היתה לו אם
שלזתים ועתיד להככה כיון שתקע בה יתיר מעפ׳
שיש בה גושין הרבה ועוד אמרינן גרגרים שנשרו
בנרים ונעשו אחת או שהלבה המום בפ׳ נראות
נגעים ובפ׳ יש בשיער לבן פי׳ עיקר המכה ששרשה
עיין המום בחולין בפ׳ או טריפות ובכורות בפ׳ מויר
כלי חרש בר׳ משנת כלים : דירה שתשמישה
לאויר בגמ׳ דר׳ יוסי אומ׳ רחבו שלשה טפחים
בפ׳ ג׳ דעירובין ובפ׳ הישן בסוכה העושה
סוכתו **אורה** של חצר בפ׳
אהלות פי׳ אויר תרביצא והוא גלוסמא
של חצר **אורך** מגדל משכרת
את התלמוד בחלק במעשה דור
הפלגה פי׳ במגדל שעשה נמרוד קאמ׳ כיון שמורדו
בהקב״ה ובנו אותו להכעיס מי שישן באוירו משכיח
תלמודו׳׳ מגדל הפורח באויר בגמ׳ דאין
דורשין בעריות ובגמ׳ דר׳ הדיוטות בחלק פי׳
כיון שיצאו דואג ואחיתופל לתרבות רעה לא
אדכריתהו רבנן לביעייהו ולא פרוש לטעמיהו׳׳

אוריא מאי אוריא אוריה
בפ׳ לא יחפור בגמ׳ דהנבילות שהרי
באוירא בפ׳ האשה נקנית בגמ׳ דבקע בית שמאי
פי׳ בלשון פרס שם המערב אורית

אורי ואמברי יזכתא אויף
בפ׳ משפין פי׳ ראשונים כשהיה
עצלמות ואין לו תבריכין ומקוואות עליו זה
אורי כדאמרינן ארישא עביד בירי שלא טרח
מחיין ועשה תכריכין ואמברי במעברות מן
העולם הזה לבית עולמו הותרך יזיכתא למיזף
ליפח לו תבריכין : פי׳ אח דהיט ונפל בר
אורי ואמברי יזיכתא יזיף פי׳ רך ונופל בין
האוברים ועל המעברות מלוה לוה כמו משלהוא
אעפ׳ שאדם רך בכלכחו כלומין בשנופל בין
האובדים הם אובדי הדרכים או כשיגיע לעבור
הנהר מותחין למי שיעבירהו ואם אין לו נוטל
בהלואה כדי שיעבירו וכל שכן מי שילך לבית
עולמו שמבקש לתת כל אשר לו וליטול בהלואה

ס״א נמגור

אוורשנא ואינו מוצאה
משכחיה אבא בג׳ דדור המדבור
בחלק׳׳ **אוושי** אוושי כולי
עלמ׳ בפר׳ שאכלו בגמ׳ דאמ״ר עקיבה

אווש ביני קאני בהגדה
בהשוכר את הפועלים פי׳ קול
הברא של רבנן ובענינו אוושי קראי בפ׳ גמ׳
דיום טוב שלראש השנה׳׳

אווישא ריאה בפ׳ אילו
טריפות בגמ׳ דהריאה פי׳ בגת
שנופח הטבח זו כגון נשימת רוח יוצא ומנשבת
איתיא תרג׳ ירוש׳ נשמת ואת התנשמת ואת
הקאת׳׳ **אוודיאום** כר׳
גמ׳ דספק אכל חלב בכריתות
ובנידה בכל היד כר׳ ב׳ פי׳ לשון יון הוא והוא שתר
מיד בנועתו והמשל שלו בגמ׳ ת״ר איזהו שיעור
איותי מום משל לשמש ועד שעמדין בצד השפוף
עם יציאת השמש נכנס עד הרי את אום שאמרו
לקינוח ולא לבדיקה פי׳ השמש האבר שלאדם
שמשמש בו תשמיש המיטה עד סרטוט שמפנחת
בו באותו מקום׳׳ **[illegible]**
של נהרות בבר׳ רבה והנהר
הרביעי הוא פרת אוטינטיא שלו מן האדמה
אשר ארדה יוי ע׳ אומות איתנטיות בפם דכי
תשא ובר׳ ויקרא רבה:

סליק פרק ה
אחל פרק ו

אז ישיר משה לשעבר ולג׳
אז יבקע ובול לעתיד בילמדנו ובמכילתא
אזה תרגם ירוש׳ שנעה אוזיא ותנן אוזיא
בפ׳ גמ׳ דאין עדין פי׳ אוזיא ששית הבהמה וכלו
ששית חלפא חמישית: ריבעא רביעית טרישא
שלישית: וסבירא לי חילפא חציה: אוזיא חומשא
ור׳ חנא פי׳ היכי עביד בסורא אמ׳ בי תרטא
כלל יתן לה בי תרטא והוא דבר ידוע באותו מקום

כב. ונגו.

ולזה
ולזה ר...

ולזה כלגו תרטא ובטרשת אוורי כיחילפא ופלגן חלפא וכן אורזא וכן ריבעא כולם שבאות כלי הידוע במקומן

איזוב

יין

מין אוכלין איזוב יין בשבת בב״ח שרצים ובב״א דסוכה בגמ׳ חבילי קש ובב׳ י״א בפרה ובסוף נגעים כיל איזוב יין שומשוק בלישנא דרבנן מ״מ רב יוסף אמ׳ איזוב הברתא בר הינג איזוב יין אברתא בר הינג שולא אמ׳ נדריא חיורא ומסקנא רבכיבי אמ׳ שומשוק״ אמ׳ רב ירמיה כותיה דרב כיפי מיסתברא וכול בח׳ שרצים

אזדא

נפק אזדא בגמ׳ דנר׳ קדשי מזבח במעילה פי׳ יצא והלך כמו מיניה מיה אזדא וכן בכל מקום שיאמ׳ ואזדא כל לטעמיה״

אידרבו

מאי טעמ׳ משום דאתי לאידרבויי בגמ׳ דאסור באכילה בב׳ יום הכפורים פי׳ משום דמדרבי כשמתנענעים הכלים נתזין מן המים שבתוכו ונופלין על בשרו של אדם המצטנן ביום הכפורים כה׳ שמא יעלה המים ויצא לחוץ לפי שכלי כסף שנוי שייך

אידרוקולי

ואכול ושתו בהגדה דהניזקין בגיטין ענין דיקור הוא וקיפוץ כמו כדי שיזקפר הגרי בבת ראש״

איזלי

מרי מר נסיב לה לסורא באיזלי בר׳ גמ׳ דעירובין פי׳ כגון שהיו מבואות שמפסיקין בינהן לשון הנהר איגמי בין רשות הרבים והמבוי והיו כורשין לשם איזלי שהן מצודות הנעשות מן החוטים של טווי תרג׳ מטוה עזלן וחשב מרי מר הלשון של נהר שמפסיק בין המבואות במחיצה החוצות בין המבואות או גמי בין המבוי ובין רשות הרבים אותו כלה וקורה ואינו חושבו במבולש אלא כסתום ולא חשש משום יעלה שרטון ויתעלה עם רשות הרבים ויעשה כמבולש״

אזלי

מקרבי פיטרי באו טריפות בגמ׳ דנבלה מן הנג״

אידרי

וגיזי בס׳ גמ׳ דמשקין קיבורי דאולי באו מציאות בגמ׳ דר׳ שמעון בן אלעזר כיל פקעיות של חוטין שבים

טווים במלא אזורתא דאי כדי בר׳ גמ׳ דכבר מערבין כיל איסוריותא והן חבילות של חזין שקושרין אותו האיברין קן עוברי אדמה״

אוזמיל

של רהיטני בגמ׳ דבמה׳ טומנין ובגמ׳ דבמה אשה ברגל שהוא דבוק כנק ושמין בו נערים כלים ומישרין בה לוחות החביות ובלע׳ קורין אותה דריטורא״ המעצד והאוזמיל במשנה כלים בב׳ הסיף ובב׳ ב׳ בחולין תרג׳ חרבות צורים אזמילון חריפין״

אזמרגדין

ובר׳ ויקרא רבה פבע בה בפוס דבי תשא תרג׳ נופך ספיר אזמרגדין ויש ספר שכתב בהן זמרגדין

אזן

ביתר משפט כקבר פתוח תרג׳

אזינקא

אזינה בהשותפין בגמ׳ דכותל חצר כיל הוצאות בניין הכותל

אזור

אזורו מוכיח עליו בריש גמ׳ דואלו מגלחין ובב׳ כל הבשר בגמ׳ דר׳ שמעון בן גמ׳ כיל כלי שאין לו אלא חלוק אחד כושטו ומתעטף במעפורו וחוגרו באיזורו ומכבס חלוקו ומודיע לכל שאין לו חלוק אחר זה כיל מדבני מגמתה ז״ל ור׳ חנינא ז״ל כיל הכי כלומ׳ היה עומד ערום איזורו במתניו ורוחץ היה איזורו מוכיח עליו שאין לו חלוק אחר

אזן

מעלין אזנים בשבת כיל בערך מעד׳

קליק פרק ו

אחל פרק ז

אח

כעתאחין קרמין קרעין שאין מאחין בב׳ אלו מגלחין פי׳ אמ׳ רב חסדא אבל לה לאחותן

איחוי

אלכסנדרי שהוא כעין אריגה תר׳ רשאי להכבו למטה ולעשות לו איחוי כיל להחזיר החלוק להמכו ולתת בית הצואר שלו שולי החלוק והשוליים יעשה בית שכה״ בבר׳ רבה בל׳ לך לך ר׳ ב׳ ברכיה כתח אחות לנו קטנה זה אברהם שאיחה

את כל העולם בר ספרא אמ׳ כזה שמאחה את הקרע

אח

נבשע מקריה׳ עד זהלוט

בבר׳ רבה פר׳ נג׳ ויסע משם אברהם וגם אמנה אחותי בת אבי היא כשטותן השיבן שבת אב מותרת להן ובת אם אינה מותרת להן למיכך השיבן כמנהגן בבר׳ רבה באותה פר׳

אחאב

אח לשמים ואב לע״ז

בחלק פיר׳ אח לשון צרה כמדם האומ׳ האח על הצרה כמו בין בל הזכרו אומ׳ אח לראשי ואב לע״ז שהיה מרחם עליה כאב על בן״

אחותו

מה תלמ׳ לומ׳ בר׳ נמ׳ דכהן גדול ונזיר ובר׳ גמ׳ דמגילה ובל׳ גנ׳ דמי שמתו פיר׳ ולאחותו מה תל׳ לומ׳ בנזיר כלומ׳ לאחין אין מיטמא לאחותו לא כל שכן אם כן מה תל׳ ולאחותו הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שבשתיהן אע״פ שהן מצות עשה שהוא הפסח והמילה מצות עשה והן בכרת דכת׳ וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה וג׳ וחדל לעשות הפסח ונבר׳ ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא דדייקינן מדכת׳ ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונבר׳ וכן ערל אשר לא ימול כלומ׳ אינו רשאי להטמא למתו ולבטל המצוה יכול גם לעשות מצוה לא יטמא שאם נטמא נמצא בטל מן הפסח תל׳ ולאחותו הנה הנזיר מצווה שלא להטמות וכת׳ ולאחותו מופנה ללמד ממנה לאחותו אין מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה אע״פ שמבטלה העבודה פי׳ א׳ ולאחותו מה תלמ׳ מופנה הוא ולא הוה צריך ליה׳ ומה אם לאביו ולאמו אינו מטמא לאחותו לא כל שכן למה בא לומ׳ לך הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא וכו׳ כלומ׳ יכול כשם שאינו מיטמא הנזיר שהוא מוזהר בהן להיטמא שהן יטמא נמצא נגדע מלעשות הפסח או מתעכב למול בנו ביום שמיני לפיכך יתעסק במצוה ואל יטמא למתו כמו הנזיר ששומר טהרתו ואינו מיטמא יכול כשם שאינו מיטמא למתו כך

אינו מטמא למת מצוה תל׳ לומ׳ ולאחותו ל׳אחותו אינו מטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה״

אחותו

הגדולה בגמ׳ דבשר בהמה טהורה בכ׳ כל הבשר פיר׳ אחותו הגדולה בת שנה אחת ומה אמו שנכנסה לדיר להתעשר כלל גדיה עם בניה כדגרסינ׳ בבכורות פיר׳ הלוקח עובר בהמה תנו רבנן גדייה שילדה ג׳ בנות ובנותיה ג״ג נכנסות לדיר להתעשר ובלבד שיהא כולן בני שנה אחת כדכת׳ אחותו בכ׳ בהמה בהמה המקשה בגמ׳ ג׳ המכברת פיר׳ הין תאומיה בבטנה זכר ונקבה ונתברכה הנקבה בזכר והוציאתו הנקבה והיא נפטרה הרחם ואם יצא גראש הנקיבה תחילה בטרה״ מעשה באחר שהיה מעשר על אחת בם׳ כתובות פיר׳ על אשה אחת שבחוצה לארץ כיון ששמע דיעקב מפחד ממחילות לא יצא״

אח

ואת האח לפניו מבוערת בם׳ גמ׳ דכ׳ יציאות השבת מאי אח אמ׳ רב אחואה בההוא דאמ׳ מאן באני אחואנא ואישתבח ערבתא וערבתא שבלולב כדאמרינ׳ צפצפה ערבה ערבה צפצפה ונתנו חכמ׳ סימן של ערבה שהיא אחואנא קנה שלה אדום עלה שלה וכול׳ ושמואל אמ׳ עצים הנדלקין באחוה עצים שדולקין מעצמן בל׳ טורח ובלא נפיחא״ ויש מפרשין שאין נשרפין אלא ביחד שנים שלשה״

אח

כי הוא בין אחים יפריד בם׳ גמ׳ דכל הגט״

אחד

אחידת מגדל שר בר׳ מגילה ׳ פיר׳ אחזנו מגדל ששרוין בו לפנים שרים פי׳ א׳ מגדל שהוא מוחזק בשר׳

אחוזת

אחוזת דם במשנה בסן טריפות״ בבור שאחזו דם במס׳ בכורות פי׳ חולי יש לה שאם לא יקיז ממנה דם מתה״

אחז

בם׳ ויקרא רבה מפני מה לא מנו את אחז על ידי שנתייסר בבנו בכורו״

אחיה

יבנה מזבח חנניה יונן בבכור בם׳ גמ׳

דברכות

דברכות פיל יבנו מזבח בבבל ויהיה זה כהן וזה לוי״

אחילו

אש של עצמות בר גמ׳ דמין עומדין וברפואות דב׳ מי שאחזו הנמלא בריסו מכל דבר אוחזתו אחילו״

אחמריה

ונשכח ליה לא חמריה

בלטני אידיהן דפרטיסיס״

אחר

המוסכר אחר מטתן של תלמ׳ חכמ׳ בר גמ׳ דמי שמתו

פיר׳ אחר מטתו לשון הטייה הוא כלומ׳ נטה מדרך ישרה וכר תנא דבי ל׳ ישמעם אם ראיתה שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה וא׳ תאמ׳ שמא אלא אימא ודאי עשה תשובה זה פיל׳ רב׳ חננאל ז״ל וההוא דאשכח ל׳ אעבד אמ׳ להן דיגמא השקוה אחר מטתו הוא וכי שמספר ממנו גנאי לאחר מיתתו״

אחר

אחר אחר ונמא פיר׳ כאן לא פליגי רבנן עליה דר׳ עקיבה דלא מטמא אתה בועלה אלא אם כן נמצאת נידה בספק באחר אחר שכבר עברו בזמנים שני זמנים כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותיטול עד ותיבדוק בו זהו חד אחר וכדי שתדר כמן הנייטה ותדיח את פניה זהו אחר דאתר וכן מפורש בנידה בפ׳ ב׳.

אחר

עודי נקכו זאת בברא רבה בר׳ פרש׳ נ״ט וירא אלין אמ׳ אברהם אחר שמלתי עצמי הרבה גרים באו להדבק לזאת אותו ומבשרי אחזה אלוה״ מילולי שעשיתי כן מהיכן היה נגלה עלי הקבה

ואחר

נדרים לבקר אחר ארס נדרו נתבקוה נכנסו. בבר׳ רבה כ׳ פ״ב פוס עלה בית אל כבור. שלחני בילמ׳

אחר

רב לכם

אחל״

קול רעש גדול בהמביא גט צ׳ שני מאחיך פרט לאחרים בהמקבל בג׳ דאתר שכר האדם בבא מציעא פרט לאשת אחרים בכ׳ ד׳ מיתות פיל׳ אשת אחרים אשת גוים ותנך בתרומה

אבל לא בקדש בב׳ חומר בקודש פיל׳ אם נפלו משקין טמאין באחור כלים תוכו של כלי טהור לתרומה אבל לא לקודש כל הכלים יש להן אחורים ותוך בס׳ כר׳ א׳ דפסחים פיל׳ כגון הכרים והכסתות שמשתמשין באחוריהן שיושבין על גבן ובתוכן נותנין הנוצה חשובין כשב כלים וכן השקים והמרצופין טמאים יושב עליהן וטמאים טוען בתוכם וכן מפורש בכלים כ״ה כל שאין לו תוך בכלי חרש אין לו אחורים בב׳ ב׳ בכלים:

אחריות

נכסים שיש להן אחריות בב׳ א׳ דקידושין במשנה פיר׳ אחריות נכסים קרקע

אחריתך

תאכל אש ותג׳ ושכר מרעך תיתוקר בנורא אין אנו אחראין לדמאין בב׳ ג׳ בדמאי

אוחר

גמל המוסר בין הגמלים בר׳ גמ׳ דהמוכר פירות לחבירו. וכ׳ אחר דיני ממונות בג׳ דכיצד מאיימין ובב׳ שבועת העדות בגמ׳ דמשביע אני פיר׳ המוחר נאחר במשיכה והורג ויש מפרש תעין כאחראחר דיב ויש ששונין גמל היהיר בין הגמלים והוא מלשון יהירות וגדולות:

קליק פרק ז׳
אחל פרק ה׳

אטבא

אטבא במלא מטבא דספרי בב׳ הקומץ רבה בג׳ דב׳ נרשיות פיר׳ עץ שאוחזין בו הקלף שלא יתהפך וקורין אותו בלע׳ מורדקלו׳ אמ׳ רב כהנא באטבי בעגלות דהוורק פיל׳ אמביהן שמשימין סביב העגלה למעלה לאחר שטוענה

אטבח

שכן באטבח קורין לסהדא מנין בר גמ׳ דהחליל פיר׳ כגון את בש׳ כן. את בח גז׳ דו׳ יז׳ כם לנ מס קן דף שן תס׳ בת ראשונה ״ בת שניה קק בת שלישית אא נשארו הנך שאין להן זוגות סהדא בשני ה׳ במקום סמ׳ לענרס

במקום שט ה׳ שני נותן במקום ד׳ו׳׳

אטר בפס׳ והביטנא והאבורים שבועות בפר׳ כלל גדול פר׳ מטרין עבביות ומינו הדם הן׳

אטיטק מבבל העלה בבורות בס׳ חלה ובתמורה בפ׳ אלו קדשים בג׳ באות תגזימוים פי׳ שם מוש׳

אטייפי מעמידין בינו מטייפי בג׳ מין בגמ׳ דואלו דברים כו׳ כגון שיש כביצות בתוך הגבינה ישלומ׳ חלם טמא שם ומכוסה מן העין ואינו ניכר׳

אטלס במשנת נימכרין באטלס תמורה בפר׳ אלו קדשים ובבכורות בפ׳ כלפסולי עטלין שלעזה בלפני אידיהן בג׳ דעיר שיש בה עג׳ פי׳ מטלם קצבות ויש שם עצים מתוחים וברזלים נעוצים בהן ותולין בהן הבשר׳׳ בפר׳ רבה פר׳ ויחן את פנו העיר התחיל מתגמיד מטלין ומוכר בזול הדא אמ׳ שאדם צריך להחזיק טובה למקום שיש לו הנאה ממנו פי׳ מטלין שוקים כמו עטליזה שלעזה׳׳

איטלקי בפר׳ דבלה של ששים מנה באיסר האיטלקי בר׳ שביעית איסר האיטלקי בר׳ קידושין ובפ׳ אלו טריפות: בבינדרין האיטלקי בבליס בפ׳ כל כלי בעלי בתים׳ לוגיין באיטלקי בפ׳ בן סורר ומורה פי׳ איסר האיטלקי שהיה בימי משה כדמפורש בג׳ דקידושין במה טרוטה אחד מח׳ באיסר האיטלקי ואמרינן כי קימא הני מילי בדורו של משה דכול התם ואיטלקי היא איטליא ותרג׳ ירוש׳ אלישה מאי אישה היה מכסך תרג׳ ממדינת איים איטליא: וכן בברא׳ רבה פר׳ לח ויצם מיד כתים תרג׳ ירושלמי איטליא דהיא רומי: יושבת בארץ עוץ ותרג׳ דמתכבא באיטליא׳׳

אוטם בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ בריאה והדריאה פי׳ מקום צמוק יבש שאין הרוח נהלכת בו קורעין אותו מקום קרע אם יש בו שחין אומ׳ מחמת שחין הוא ואם לאו נותנין עליו רוק או דבר קל כגון קש ונוצין אם מבצבצא כשירה ואם לאו טריפה

האוטם במידות בפר׳ שם מאות פתחו של היכל ודוגין את הטומאה כאלו היה אוטם בפרה בפ׳ ג׳ שבעת ימים כי אוטם סתום כמין שקונים מטומים וכבש היו עושין מהר הבית להר המשחה כיפין על גבי כיפין כיפה כנגד כיפה האוטם מפני קבר התהום שבו כהן השורף כול ופרה וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה פי׳ היה עושה כיפה אחת ועושה לה יריך וכיפה ועושה לה ריך עד שמגיע להר המשחה והירך נקרא אוטם ואחר כך עושה כיפין על אלו הכיפין ואוטם כנגד הכיפה כדי שתהא תחת כל הכבש חלול ואם היה אוטם כנגד אוטם לא היה תחתם חלול והיתה טומאה בוקעת ועולה:

אטמא או דרפקא או דאטמא באלו מציאות: קם מטמא בנהר מלכא

אטמהתא בר׳ גמ׳ ר׳ יוחסין רשורא בביצר דנותגין ברכים לנדר דברי ר׳ מאיר פי׳ ירכות של

אטימום בברא׳ רב׳ בר׳ וירא אלין פר׳ מט אלהים נצב בעדת אל וג׳ ר׳ חגאי בשם ר׳ יצחק עומד אין כתיב כן לא יושב מטימום היתה׳׳ ונצבת על הצור וכן בבפק דהחודש אמ׳ ר׳ חגאי בשם ר׳ יצחק וכול כי ר׳ מטימום מובן בלשון יון תרגו׳ גלוי לכל העמים איתגלי לכל עממיא דהוויין מטימום: ומתקן לו מטימי סמה בשלח לך בילמדנו

איטפח ר׳ זירא בר׳ גמ׳ דשלשה שאכלו פר׳ קם מחלין׳׳

אטקטקיא בפסק׳ דאיכה צריך סוררים וחברו׳ בר קפרא אמ׳ אדם בר יונים דהוויין אינון מטקטקיא פי׳ סוררים פרוחין האוכלין בלי תרבות

אטדין כיפה ואגמון:

סליק פרק ח

אחל פרק ט

אי רילמ׳ אידהא בפ׳ א׳ דתעניות ובר׳

גמ׳

ויאמש

גמ' דר"ה השנה ובב' ג' דגיטין ובס' גמ' השבועות פי'
כולהו צריכי דלא מצי דלא לימא בהאי לישנא
דאי מתרגמ' כי יקרא ארי הוה משמע דצריך לחזר
אחריו להכי צריך לתרגם אי יתערע: כי תמצ'
בלבבך צריך לתרגם דילמ' דאי אמ' ארי משמע
דמצוה להרהר זה הדבר צ"ל משמע לך דילמ' בלומ'
היזהר בלבבך לומ' כן'' כי פתוח תפתח א"ב
ידך לו נמי אי הוה אמ' ארי נפתח נהו משמע
כלומ' היכי מיתמר הדבר לא תקפוץ את ידך
מאחיך כי פתוח תב' ארי מיפתח תרקבה אמ'
יפתח לא האוי קפיצה ואי קפיצה לא האוי פ'
פתיחה אלא להכי מתרגמ' אלא מפתח תפתח דהכי
מיתמר הדבר לא תקפוץ אלא מיפתח תפתח
כי גוע אהרן נמי אי הוה ארי משמע דעדיין
לא מית אלא מיית והולך להכי אמ' דהא נייח
אהרן דכבר נסתלקו שני כבוד על שכבה מית
אהרן ובאו לשונות כלני' דבית שמאי ובית הלל
מתרגמי להאי כי מצא כגון כי גוע ור' עקיבה
הוה מתרגם ליה כמו כי יקרא קן פי' תלמידי
מגנצה מכי המורה ז"ל ורבי חננאל פי' האי כי
מצא בה ערות דבר אלא אם מצא בה הוא ובית
הלל האי [illegible] אי הוא כלומ' אי מצא אי לא מצא
אי שכר אי כתיב בויקרא בויהי ביום השמיני
ודיתא תרג' ואת האיה ואת הדיה

איל
בן יומו קרוי איל בר' גמ' דנזירה

איל
קמצא דבי בב' א' דפסחי' ובב' אין מעמידין
בגמ' דשמן ובג' דנ"ו מותרין בנדרים ובב' ח' בערלות
פי' איל קמצא הוא שושיבא והוא סובר נמיה
חגבים הוא וראשו ארוך

אילת
מן הדרום במשנת מעשר שני
בפר' כרם רבעי ובר' גמ' דביצה שם מקום
הוא''

אילא
אלא אם כן היה
מומחה כאיילא בי בנה בב' ד'
בבכורות שם איש הוא:

אילא
דספינתא בב' הנודר מן המבושל
היה מנהג הספנים לעשות כמין איל של עץ
ומעלין אותו ונותן כעם אחת עשו כן ושבחיה

גוים על שפת הים ומצאה ר' עקיבה'' השבעתי
אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה
בס' כתובות ובילמ' בר' טוב''

אילונית
דכרניתא דלא
ילדה בב' א' דכתוב' קטנה לא
תתיבם שמא תמצא אילונית ונמצאו כוגרין
בערוה בר' בר' אחרון דיבמות בת עשרים שנה
שלא הביאה שתי שערות היא אילונית לא חולצת
ולא מתיבמות במשנת נדה בב' יוצא דופן''

אימא
הכוש והמקל
והמינא בב' ז' א' בבלים בבכרי'
מתכות ובב' כ"א הנוגע בכבר בצמר שעל ה'
המינא יש ששונין עימה פי' בלשון מקרא כישור
ובלשון ישמעאל לקמטה ובלעז פטפלה''

מאיימון עליה
במשנת שוטה בב' א''

עלין בר' גמ' דהאשה
נקנית וביש נוחלין בגמ' דסדר נחלות

כהן גדול במשנה
בב' א' דיומא ובתגיור בב' החלון

אית
דאית ליה תורא
שרעי חד יומא דלית ליה נירעי
תרי יומי בחלק בגמ' דאנשי סדום ובנדה בפר'
התנופת בגמ' הזב והזבה:

סליק פרק ט'
ארבל פרק י'

אך
מבין ודקין מיעוטין בס'
בר' א' דר"ה השנה פי' אך פרה תרה
כלומ' מיעט בכור בהמה טמאה מפדיון רק
קדשיך מיעט בעלי מומין'' הכי נמי עשה
בהילין נונין המוכין כדין אך ורק''

אך
חלק בר' גמ' דפסחי'
מבין ודקין מיעוטין ובא זה אך
חלק יום ארבעה עשר חציו מותר וחציו אסור:

אך
הגדיל בס' כר' הזהב

כיו׳ מכה גדולה היה באותו היום שבירכו את
ר׳ אליעזר דומיא דהוה על הווה

עבוזו

תגן או עבו זו תגן
בר׳ גנ׳ דכיצד מעברין ובב׳ ו׳
דבכורות על אלו מומין כיו׳ בערך הרגינו׳׳

אבזורנקא

ההוא
אבזורנקא דהוה ליה לריש
גלותא בבוסתאניה בזורנקא נטיעה של שמחה
זה הנוטע אבזורנקי של מלכים ויש ששונין ביזרנקא:
ובער׳ כם יש מהן:

אבטא

האי אבטא טייעא בב׳ אין מעמידין
בגמ׳ דהחרצנים: מצאנו בתשובות גאונים אבטא
טעיי טייעא בכם וכו׳ הכי מביאין קמח ועשבים
ושורין אותן בחלב ומזלפ יין נסך עליהן:

אכל

אכל ר׳ אלעזר אומ׳
המוכל אוכל ראשון וכול בב׳ שני
בטהרות חמשה שהיתה כובשת ירק והאיוציתין
מיפרשא בגמ׳ חולין בב׳ השוחט אחד בעוף׳׳

אכלו

ארי אין לנו בב׳ מי
שאחזו בגמ׳ דגטיך מהיום כיו׳
כיון דאמ׳ אם מתי מחולי זה אעפ׳ שאכלו ארי
ומת לא נתקיים התנאי שהרי לא מת מחמת אותו
החולי והוא הדין נפל עליו הבית או שנשכו נחש
אבל אם התנה אם לא יעמוד מחליו ושכו נחש
הרי נתקיים התנאי כי לא עמד לפיכך זה גט
וזה אינו גט: כל מצד אחד כמאוכל בן דרוסאי
דלא כלום הוא בגמ׳ דכל המנחות באות בהיול דאי
די חייב על לישתה

אוכלא

תחילת אוכלא וסוף אוכלא בב׳ אין
מעמידין בגמ׳ דמתרצין וכל גמ׳ דהנודר מן הירק
כיו׳ תחילת אוכלא תחילת החולי מותר לכתחלה
בשבת לאפוקי סוף אוכלא כשעבר הכאב וג׳
ונשתייר מעט שאוכל לו וכצוחי אוכלא הינו ל׳
לבסוף לפתח את העין לברר את המאור׳׳

אכל

כדי שיתאכל ה׳
המזון שבמעין בברכות בב׳ אלו ד׳
דברים מן המאוכלות בב׳ א׳ דתגמיד׳׳

אכלת

הגבן והסבר
בבכל אים בב׳ כל סאה כיו׳ תביסות הגבן כמו
שתופס מכל צד ויש אומ׳ הקפת הגבן ויש אומ׳
שורש הגבן צריך להרחיב לו בית רובע וכן הקבר
צריך להניח לו בות רובע׳׳

אכלוסא

בגמ׳ דהכסח ששחטו בב׳ אלו דברי בפסח
ובב׳ אלו הן הגולין ובב׳ הערל תרגירוש יש לנו ידרי
אכלוסין סגיאין וכן ונבל אמעו רב כיו׳ המון עם
בלשון יון אכלוסא׳׳ בבר׳ הרואה תנא אין אכלוסא
פחותה מששים ריבוא׳ ואי נפקי באכלוסא רבנן
לא בני מיפק באכלוסא אינון ס״א אכלוזא כיו׳
ואי נפקי בחבורה זו בהמון עמי הארץ לא נפקי
רבנן בהדיהו שאין דרך חכם לצאת עם עמי
הארץ ירודים ונבזים זו השמועה בב׳ דהמקבל
בבבא מציעא ובגמ׳ דהשותפין

אכלושי

דאילא עבדי
חלשי בר׳ גמ׳ דהשוכר את האומנין
יש ספרים שכתב בהן אכלושי נבית כיו׳ הכתניים
שקן נהוגין למשא אם יבטלו חלשי אבל שאר
טעלים אומ׳ עליהן אינו דומה הבא טעון לבא
ריקם עושה מלאכה ליושב ובטל וכיוה שראוי
להן לפי חשבון זה נותנין להן׳׳

אכם

אוכמי בב׳ אלו טריפות בגמ׳ דהדיאה אמ׳
רב יוסף לא קשיא הא באוכמא בציריא בבכורות
בב׳ על אלו מומין בגמ׳ דמנה אילא ובנדה בבר׳
הנכנסת במין בהמה אמ׳ רב חסדא אוכמא בחיורא
לקיא חיורא באוכמא לקיא בגיד בבר׳ בית שמאי
כיו׳ שור שחור שיצא בין לבנים אותו שחור
גרוע הוא וכחות מלבן היורא באוכמא לקיא׳׳
כתם לבן שיצא בעור שחור מכה היתה בבשר
ולפיכך נעשה שם כתם לבן׳׳ אמ׳ רבא לא שנו
אלא שלא נתאכמו ס״א שלא נתבחמו נתאכמו
מלשון אוכם נתבחמו מלשון פחם׳ בב׳ היה
מביא בשוטה

אכמאתא

דחריצין בר׳ גמ׳ דבמה מדליקין
כיו׳ כשהמים שוהין בחריצין גדל עליהן עשב
ירוק

אכמאתא

דארבי
כשהספינות במקום אחד ימים
הרבה גדל עליהן ירקרוקית ויכול לעשות ממנה

ממנה כתילה
אכנור
מג׳ ליה יתיב שמיר מכנור שרא
ביה קידושא פי׳ לקק בתוך הכוס נחרו ביה גערו
בו׳
אכנרי
דבי ריש גלותא
בר גמ׳ דמי שהפך מ״א מכוונרי פי׳
מסדרי שולחנות לכי עבד עבידתא ואם נשברה
רגל השולחן שרי לתקנה פי׳ בתשובות מכוונגר
שהוא ממונה על שולחן המלך ששולחן בלשון פרס
מכואן והמלך גמר׳׳
אכסלגס
לא שנו אלא בכלי מכסלגס בס׳ גמ׳
ויחומר בקודש בג׳ דשתי הלחם פי׳ עצי מכסלגס
דזילי עצי נסמכי דיקירי
אכסא
משא כלבא מכסא תרנגלא בב׳ גמ׳ דמי
שאחזו יקן כלב שוטה ותרנגול׳׳
אכסדרה
תבנית אולם
בגמ׳ ד׳ קנים בב׳ הקומץ רבה:
אכסדרה
בבקשה סיכך על
גבי מכסדרה שיש לה פצימין
בס׳ דכל גגות העיר מכסדרה דבי רב מכסדרה
רומייתא באותה הי״ל דאין חולקין ובס׳ גמ׳ דיש
נוחלין ובב׳ גמ׳ דהקומץ רבה פי׳ מכסדרה היא
מסכלירא בלשון תלמוד והוא בית שיש לו שלש
דפנות ודופן רביעי שמעמידין בה דלת אינה
מגופפת כל עיקר אלא ברחבו של בית כולו וטעמים
שעושין לה אמה אחת כצים כוכן ואחד כצים כוכן
הין חסר הין יתר כד קאמ׳ בהקומץ רבה אותן כצינוין
חיזוק לתקרה הוא דעבידי ולא מיקרי בית ופטור
מן המזוזה
אכסדרה
דבי רב
יש לה פצימין דחבים הדבה עד
שנעשה כמו בית ולכן מגרתן מכסדרה דבי רב
אידרונא מעלא הוא אלא מכסדרה רומייתא דאין
לה פצימין אלא קטנים שיעור מכסה אחת ותנא
העולם כמין מכסדרה הוא דומה ומצפון אינו מ׳
מסובך פי׳ סיכך על גבי מכסדרה שיש לה פצימין
כגון שעשה שתי דפנות אחת ברוח מערב ואחת
ברוח מזרחית על פתח האכסדרה וסיכך עליהן
אם יש לפתח מכסדרה פצימין נחשב אותן פצימין
כדופן שלישית וכשרה אין לה פצימין אביי אמ׳
כי תקרה שבראש יורד וסותם כי איכחיתא לה
דופן אמצעית של מכסדרה כי אמ׳ סוכה זו כחצר
לפני מכסדרה כגון שיש לה שתי דפנות בהלבתן א׳
במערב ואחר בדרום ואכסדרה ברוח צפון ויש לה
לאכסדרה זו פצינין ושני לחיין אותן שני לחיין
נחשבין כפתח שוחק וכשירה׳׳ אין לה פצימין
אלא כפתח מכסדרה פתוח לגמרי אביי אמ׳ כשירה
דואין כי תקרא שבראש מכסדרה כאן הוא יורד
עד לארץ והיא דופן וכשירה רבא אמ׳ פסולה וכול
מכי נבחותה דופן האמצעי התאמר שהיא כשירה
וכול תדג׳ המסדרונה מכסדרה׳׳
אכסן
מלא
בב׳ שואל בגמ׳ דאין מעמידין מכוס
כמכסנא דגירדאי מוקומי מוקים כי מכי עושה
המכחול כמנור אורגים ותדג׳ יתד הארג מכסן
דגרדאי וכן תדג׳ כמנור אורגים
אכסן
מכסניא לפי בני
אדם מחלקין אותה בפרק
השותפין בגמ׳ דאין חולקין פי׳ זבל של מכסניא לכל
אדם אין אחד יכול למחות על חבירו אלא כל הקודם
זכה אבל זבל שבחצר מתחלק לפי פתחים ובס׳
בב׳ יש בערכין עד היכן לא ישנה אדם מאכסניא
רב אמ׳ עד הבאה ושמואל אמ׳ עד שיפשיל לו כליו
לאחורין וכול עד וכל כך למה דאמ׳ מר מכסנאי
כונס ופנים פי׳ אם ישנה אדם מכסניא שלא יאמרו
מכועד הוא בעל הבית שלא היה יכול לסובלו וגם
את המכסנאי יפגמו ויאמרו מכוער היה שלא סבל
את בעל הבית׳׳
אכסירגון
מניגרון מיא דסילקי מכ׳ סיגרון
מיא דכולהו שלאקי בברכות בפ׳ כ׳ כיצד מברכין
פי׳ סילקי בלע׳ בליטי כולהי לכל העשבים השלוקין
אכסר
כל זמן שהוא מוכרו
מכסרה פטור מדנואי בב׳ שני בדמאי
אין פודין מעשר שני מכסרה׳׳ במעשר שני בפ׳
המוליך פירות בס׳ סיכרי אין פודין ההקדש מכסרה
פי׳ דבר שאינו לא מדוד ולא שקול הוא מכסרה
ויש אומ׳ הפסד ובלשון ישמעאל קורין להפסד כסארה׳׳
אכף
אבל לא באוכף בגמ׳
דהחמור יוצא במרדעת בבמה בהמה׳׳

מכוער
ג׳
מכסיגרון

יוצא: שיירה שחנתה בבקעה והקיפוהו בגמלים באיכופין בעביטין בכ׳ א׳ דעירובין בג׳ דשיירה׳׳

אוכפא

כמוש לגביך

בס׳ גמ׳ דהחובל חמור בסימני

אוכף בלו מציאות בגמ׳ דומף השמלה ובר׳ גמ׳ דהאשה שהלך בעלה למדינת הים ביבמות ובב׳ א׳ דקידושין בגמ׳ דעבד כנעני פי׳ אוכף הוא שלעצים נתון על המרדעת של חמור כדי למנוע חיכוך הגוף על גבי החמור׳׳ ובר׳ גמ׳ דבכל מערבין אלא מרכב גברא דאוכפא דבהדי דרכיב מנח ידיה עליה ותנן בתוס׳ כליס פר׳ ב׳ האיכוף מטמא מושב והתפס שלו מטמא מרכב ושאר כל התפיוות שבצדדין אם היו רחבות טפח טמאין יש מי שנפרש התכיות הזוגות והן העצים הנתונים שמאחור ושמלפנים טרסת והזוגות החצו והן כיכי המרכב שנטעבו מן הדס פי׳ האיכוף העץ שאחורי הסרג והתפוס העץ שלפנינו שאוחז בידו בשעה שעולה לרכוב זה פי׳ רב חננאל ז״ל והקשיט למאן דסבר דמרכב הינו מושב והא באוריתא כת׳ מרכב וכת׳ מושב דאמא מרכב לאו הינו מושב ואינו איכוף אלא גברא דאוכפא דבהדי דרכיב מנח ידיה עליה והוא הסרגא שהוא סומך בו כשהוא רוכב על הסרגא או על האיכוף ונקרא גברא דאוכפא

אכצן

בחולה מחמת

אוכצנא בגמ׳ דר׳ אליעזר אומ׳ האורג אוכצנא קטלה בבר׳ המפקיד בג׳ דהשוכר ובב׳ פר׳ השוכר את האומנין בגמ׳ דהשוכר את החמור פי׳ עייפות

אכר

האיכר עובר ומרדע על כתיכו באהילות בכל המטלטלין ובכ׳ א׳ דשבת בגמ׳ דיא׳ דבר איכר נותנין לו צמרו בערכין פי׳ שומ היתורין׳׳ ותרתי דיכאויא׳׳

איכריאתא

בר׳ גמ׳ דכיצד משתתפין יש מפרש מקום הוא כמו שהוא מקום נהר כביאתא ויש מפרשו׳ כברות שאוכלין הירונים כמו איכר וצמרו׳׳

סליק פרק עשירי

אחל פרק אחד עשר

אל

ימנע אדם עצמו מבית המדרש משבת בל׳ פר׳ אמ׳ ר׳ עקיבה ובכ׳ אין צדין אלבע כי לא טובה השמועה אמ׳ רב מלקין על לא טובה השמועה וכול בסוף קדושין

אל

תהרגם כן יש ע׳ בבר׳ רב׳ פר׳ לט ויהי כל הארץ׳׳

אל

תרצה את חברך בשעת כעסו ואל תנחמנו כש׳ וכול בפ׳ ד׳ באבות בן זומא: מפורש בילמדנו המתחלת סנדל יחידי בכ׳ שלח לך אל תרצה את חבירך בשעת כעסו מנין איתלמיד ממשה בשעה שעברו ישר׳ את העגל כעס הקב״ה ואמ׳ לו למשה לך רד אמ׳ משה שעה של כעס היא איני צריך לדבר עכשיו ירד מן ההר ודנם ובדקן בשלש בדיקות כמפורש שם ואחר שהמתין כלבך שב להקב״ה והרצה לו׳׳ ואל תנחמנו בשעה שמתו מוטל לפניו מנין את למד מהקב״ה כשגלו ישר׳ לבבל כביכול מתאבל שנ׳ ויקרא יי׳ אלהים ביום ההוא לבכי ולג׳ בקשו מלאכים לנחמו השיבן אל תאיצו לנחמני כיהו אל תאיצו אין או נחוכין אלא נאוצין הן לפני׳׳

אל

תשאל לו בשבעה בשעת נדרו ממשה כשאמ׳ לישר׳ שמעו נא המורים נשבע הקב״ה שלא יכנס לארץ שנ׳ לכן לא תביאו את הקהל הזה ואין לכן אלא שבועה שנ׳ לכן נשבעתי לבית עלי וג׳ אמ׳ משה שעת שבועה היא איני מדבר עכשיו המתין ארבעים שנה ואחר כך התחיל להתחנן לפניו שנ׳ ואתחנן אל יוי וג׳ אמ׳ לו הקב״ה בשביל בשביל שהנתתה עלה ראש הפסגה וג׳ תשתדל לראותו בשעת קלקלתו מאדם הר׳ כשאכל מן העץ ונתקלקל שנ׳ וידעו כי עירומים הם באותה שעה לא נתגלה עליהן הקב״ה שהיו מקולקלין אלא ויתפרו עלה תאנה וג׳ ואחר כך וישמעו את קול יוי אלהים מתהלך וג׳

ארא

ולא באלה בכ׳ במה משה חכיי האלה והקשת בכלים פר׳ יג׳ כל כלי עצים שנחלק פי׳ בג׳ דשבת מאי אלה

קובלי

9

קופל ודומה למקל והוא של ברזל והויא כאמה
ומחצה ובראשו עגול כמו כדור ויוצאין בו יתידות
שרוגוות לשקדים ושמו בלשון ערבי

אלה

רבוס ובלע' מצא סליבא
לולבי אלה והבוטנא בשביעית במ'

אלה

כלל גדול הוא כמו אלה נובלת
נ רב שביק לחובין דרבין אמ' דויד ונקיתי
מפשע רב את אלה רב ואנא חוביי דרבין בויקרא
רבה אם הכהן המשיח ובברא' רבה פר' ס"ו ויתן
לך האלהים פי' כוח ומעוז

אלא

דעינבי בס' גמ' דכ' א' ר' עקיבה פיר' תולעת
שמתלעין ענבים כשישנן בגפן

אלון

הרימון והאלון בבלים במ' כל כלי בעג'

אלון

בתים כמו כאלה וכאלון
זבות בברא' רב' פר' ט"ב ר' שמואל
בר נחמני אמ' לשון יונית הוא אלון אחד ובלע'
אלטרו עד שמשמר אבלה של דבורה באתה
לו בשורה של אמו

אולין

מדגלית בבמ' ויהי ביום כלות
פי' אולין מדגליטון פיר' אולין לשון רומי כולו
לפי שבעולם הזה יש בהן פסולות אבל לעולם
לבוא אנא חמי יתיה אולין ברוסין היו היה דבר
ייי והנה מנורת זהב כולה ול' כלום בעולם הזה
יש פסולת ביסוד אבל בעולם הבא כולו טהור
כזהב טהור בלא פסולת פיר' בלשון רומי זהב
ברוסין בויקרא רב' ושם אמו שלומית ובבי
תמכרו נמכר אמ' נבוכדנצר עשו שלבם של כסף
ושל זהב הה"ד ויעשו להם אלהי זהב מסכה מכספם:
אבל שלי אולין ברוסין פיר' כולה דהב דכי
נבוכדנ' מלב' עב' צלם דדהב אולו נגלגין שלו
בהגדות ילמדנו בולקחתם לכם ביום הראשון ובב'
שלח לך בבמ' לומתנו ול' הניח המלך האולוגין
שלו ודנו נימין ובברא' רב' פר' ט"ט ממחה את
האדם אין הקב"ה פורע מן האומה עד שהוא קורא
אנאלגין שלה מלמעלה אחר כך פורע ממנה
הה"ד באויב לכן יכיר מעבדיהו ול' פיר' ענין
שטר חוב ודין

אלוזם

בברא' רבה פר' ט"ו ויטע ייי אלהים:

אלוניב

בלוטים אלמוגים אווס
אוא ואיספריבא ומרתבא ברפואות

אלוותא

דמי שאחזו מטשח
ויהב לן אלוותא אלוותא בושחי משחי
בב' המביא כדי יין בגמ' דר' אליעזר אומ' פיר' עצי
קציעות שמעשנין בהן ואע"ג דהוו קשין חאזו
לקתתא דנגארי וחצי נזה גמ' ופיר' ר' חננאל ואפי'
פרוש והאלו אלווס ואלווא ואלוותא ענין אחד להן
בא' מפשח קוטס אלוותא חתיכות אע"ג דקשין
כלכך חאזו לקתתא מנגארי וחציני אמות
הסכים תרג' אלוות סיכי היבלא

אלטין

בולמרו' בס' פר'
ויקחו לי תרומה ברוש אטין בברא'
רב' פר' ל' והקול נשמע ר' יוחנן כד הוה מכנע
אוטין הוה אמ' לא אבלית מזון יומא דין בי ר'
פירות גניסר במפורש בס' פר' ביצד מברכין

אלטיכסייה

בבר' רב' פר' ח' נעשה אדם בצלמנו
שבא הקב"ה לבראות את האדם חסד אמ' יברא
שהוא גומל חסדים אמת אמ' אל יברא שכולו
שקר נטל הקב"ה אמת והשליכה לארץ אמ' מלאכי
השרת לפני הקב"ה מה אתה מבזה אלטיכסייה
שלך תעלה אמת מן הארץ הה"ד אמת מארץ תצמ'

אלין

במגילת איכה ישיב
באפו ויאמ' ייי אליו עבור בתוך העיר
אלכתי אמ' ריש לקיש למלאך הקשה שבהן זה
גבריא' ויאמרו אליו איה שרה אין נקוד כשם
שאמרו לאברהם איה שרה כך אמרו לשרה אין
אברהם

אליה

מתני מה
אוזן כולו קשה ואליה רכה שאם ישמע
אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה בס' הו'
קמיתא דכתובות

אליהו

משלמי ר' אלעזר אמ' מבנימין ר'
נהראי אמ' מגד באל בברא' רבה פר' ע"ב בא גד:
מטוכרא דאילונא

אלהון

ברפואות דמי שאחזו פיר' צפורן בהן
אין מביאין

אלייסטון

מיליסטון בב' י"ז במנחות כל

קרבנות ובגמ' דהמוכר פירות פי' השמש בלשון
יון אילייאום אין מביאין למקדש יין שנעשה
בשמש שאינו מן המובחר כמ' יין שחור שיש בו
טעם שמש ובב"ם דויהי בחצי הלילה ועיר שמש
וולין טלס פי' אליאו שמש פולוס עיר״

אליות

רב פר' רוכילוס בבר'
מב' ואת החורי אליות
רוכילוס ולמה קרא אותן אליות רוכילוס שבררן
אותן ויצאו לחירות בדור הפלגה פי' בלשו' רונלי
איעוותרי חירות כולוס עיר״

אליירים

אא בכלים
האליירין בס גמ' דאו קשרים וכן בס
גמ' דכל היה בט אתקברני לא וכול אא בכלים
האוליירין הבאין ממדינת הים וכול פי' בגדים
הן ודרכם המלובשין כגון מיני כמותא לבנים
והגלימא כגון מאני דמתעטפי סומקי אין עושין
פחמין אכי' למוכרן לאוליירין בכ' המביא כדי
יין ובס גמ' דחכית בשבת ולאימסרנה לאוליירין
ובכ' שביעי בטהרות המניח כלין בחלון של
אוליירין פי' שמשים שמשמשין בני אדם
קרויין כן וכי' לא ימסור לו טלית לאותן השמשין
שהן חשודין בזימה שמא יטמאו לו טליתו זו
בשכבת זרע ויש אומ' חשודין לשוחטן ונותנין
אותן לאחרים ויש ספר כת' בהן זה דטהרות בחלון
שלאורידין וכי' חלונות מכוונות אחת לאחת
דתניא אמ' ר' יהודה מודה ר' אלעזר בן עזריה
בחלונות של אורידון שהן נפתחות זו לתוך זו״

אליות

ר' יהודה אומ' האדוס טמא מפני שהאליות
בתלמוד יושבת עליו בכלים פ' טו' כל כלי עץ
כלי עור פי' אדוס אמרו בתלמוד מאי אדוס
טבלא דחד טמא אביי אמ' דבוכה ובלשון ישמע
דבובה ועושין כלי חרש עגול ארוך אמה והוא
חליל וכפתחו האחד משימין יתידים של מעיים
ועל גבה מכבסין עור ומכין עליו וקולו ערב
ועושין אותו לחופה ולמת החלילין וכי' אייליה
מלשון אלה כבתולה חגורת שק והיא אשה
שמלאכתה נבך לקונן ובעניים יושבת עלאותו

כלי ובב' כל כלי עץ שנחלק מרכוף של זמר
ורביעין של איילת ופירושו כמו כן כלו הוא ש
שמזמרת בו האשה העושה בכי עם חברותיה

אלכון

בב"א דע"ג בגמ' דוארן ומיכססין ומיצטרוטלין
רבדים אסורין למכור לגוים פי' מינו פירות
חשובין הן ממיני ארזים ותולין אותה לפני ע"ג

אלכסנדריא

והכרתי את המון נוא תרג' נוא
תר אלכסנדרית ותר אנטפטרית בגמ' דנתר
בב' אמ' ר' עקיבה״

אלל

בב' ג' בזבחים מן הקופה ומן המלל
ובב"א דטהרות העור והרוטב והקופה והאלל
ובב' ט' בחולין ראש הכ' העור והרוטב והקופה
והאלל ובג' דחולין מאי אלל אמ' ר' יוחנן מרדקא
מאי מרדקא כגון בשר המת ריש לקיש אמ'
בשר שפלטתו סכין מעל הבשר ושאר בכלל
העור ואמרינן אטבא דמאן דאמ' מרדקא כי
איכא כזית מאי האוי פירשא בעלמא הוא וסוגיא
כריש לקיש ההט' זהפי' רבי' חננאל ז"ל פי' אחד
בשר שפלטתו סכין מעט בכאן ומעט בכאן בכלל
העור ותרג' מרגלים אליני שחופרין בכל הארץ
בכאן ובכאן לא ינוחו במקום אחד דומאי מלל
כולבם כמעסי אל דמרדקא דפלטיה אוסכינא
הכדין כולהון

אללא

כורי באללא בר' גמ' דהמקבל תנן תלתא
התם בעוקצין בכ' אחרון כריצי זיתים וענבים
בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין פי'
כריצי זיתים הזיתים הקשין שאינן נדרכין בבית
הבד בית שמאי אומ' שמעב כן אוכלהן ומקבלין
טומאה ובית הלל אומ' אינו אוכל״ ובמה כריצי
זיתים ר' אלעזר אומ' ארבעת קבין לכורא דבי
ר' ינאי אמרי סאתים לכורא שיעור סאתים
יב' קבין ואמרינן לא פליגי הא דמעיילין ג' כורי
באוללא והוא אתריה דר' ינאי פי' אוללא עללא
כדמתרגמ' והיה בתבואות ויהי באעולי עללתא
וכי' כגון שטוענן הקורה בג' כורין של זתים
ויש בהן סאתים כריצי זיתים שהן שנים עשר

שבת

קבין נמצאו ארבעת קבין לכל כור וכור׳׳
ובאתריה דר׳ אליעזר מעולי כור בקורה ואמ׳
ר׳ קבין לקורה שאין בה אלא כור נמצאו דברי
שניהם ד׳ קבין לכור׳׳ כל׳א כמה כריתי משתכח
בין הענבים ובין הזיתים ר׳ אלעזר אמ׳ ד׳ קבין לכור
רבי ר׳ ינאי אמרי סאתים לכור ולא פליגי ת״א
דמעיילי כור אחד בבית הבד ששמו אללא
נמצא בינהן ד׳ קבין או מעלין ג׳ כורין בבית הבד
נמצא בינהן סאתים כריצי שמגיע לכל כור
ד׳ קבין׳׳ למנצח על

אלם

יונת אלם רחוקים בג׳ דשמשין
בב׳ א׳ דשוטה אמ׳ ר׳ יוחנן בשעה שנתרחקו ל
סימני המתמר נעשה כיונת אלם ובמ׳ גמ׳ דכיסוי
הדם אמ׳ ר׳ יצחק מאי דכת׳ האמנם אלם
מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו
כאילם כול תולה ארץ על בלימה׳ ונחנו מיה
ואנבי עכבר ואכבר לא נדובבם ואנבי תולעת ולא
אוש שם נפורשים תאלגמה שפתי שקר
בג׳ עניינים נפורש בר׳ פ״ג דב׳ אתברכן אתבגש
אתבחשן׳׳ כלבן צמר עורם בילמ׳ בר׳ פר׳
אלה הדברים וכי אלם וכלב פקח אלא אמ׳ ר׳ שמואל
בר נחמני אין לך פיקח בעולם יותר מן הכלב
וכן שנו רבותי׳ ר׳ אליעזר בן יעקב מפני שהוא פקח
והוא אומ׳ אלמים ומהו אלמים אלא מה טיבו של
כלב זה אדם משליך פרוסה סוכר את פיו כך
היו דייני ישר׳

אלם

בס׳ הי״ל א׳ דחזקת הבתים זה
אום של אבותי וזה אומ׳ של אבותי אמ׳ רב נחמן
כל דאלים גבר׳ ובגיטין בב׳ הנזקין בג׳ דבור
הקרוב למאה איתגור בני נהרא דבאמ׳ תתאי
התאי שתי מיא ברישא ושמואל אמ׳ עילאי שתו
מיא ברישא וממקנא השתא דלא איתמ׳ הילכ׳
לא כרב ולא כשמואל כל דאלים גבר ובכ׳ ל
אליעזר אם לא הביא בג׳ דאין עושין לה חלוק
אמ׳ אביי אמרה לי אם האי ינוקא דקטון ליתי
לסילתא דאומיך ולישדקיה עליה מקטנא למולמא
כיר סילתא שיליה מקוטנא לאולמא ממקום
הדק לעבה והאלמנה

אלמנה

אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו בב׳ יוחסין בגמ׳
דר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ ישר׳ שנשא גיורת מכהן
אין מישר׳ לא הכי קאמ׳ משאר כהנים יקחו
אלמנה כלומ׳ כהנים הדיוטות יקחו אלמנות ותרג׳
אמ׳ וארמלתא דתהי ארמלתא משאר כהניא
יסבון העיר ר׳ יהושע ור׳ יהושע בן בתירא
על אלמנת עיסה שהיא כשירה לכהונה בס׳ ר׳
ח׳ דכתובות וכן בב׳ עשרה יוחסין בסמוך ר׳ אלעזר
אמ׳ ודאן בוא בודאן כי דבי האיי גאון ז״ל פי׳
עיסה משפחה שיש בה ספיק פסול שפוסל כן
ואין ידוע איזהו אותה משפחה כולה או אותה
העיר כולה נקראת עיסה כלומ׳ שדומה לעיסה
של שאור שהיא מגובלת ונבלבה כלוס ואין ידוע
איזהו כענין שאמ׳ כל הארצות עיסה לארץ ישר׳
וארץ ישר׳ עיסה לבבל ועיקר הדבר כי יחסי
בבל יחסין מבוררין וכל ממזר נתין וחלל וגר ועבד
משוחרר שבהן ידועין הן מדור אדור ומאז לא
עלה עזרה מבבל עד שעשאה כסולת נקייה
לפיכך כל הארצות כעיסה נעגבלת הן כנגדה
כי הן בחיק שלה כפיקות ופי׳ אלמנת עיסה כל
אחד ואחד מאנשי אותה משפחה או אותה
העיר שנשא אשה שאינה ממשפחת עיסה ומת
היא תיקרא אלמנת עיסה וידוע הוא כי עיסה
שבא עליה הוא פוסלה מן הכהונה כגון כהן
גדול שבא על האלמנה אעפ׳ שמת היא פסולה
מן הכהונה לכהן הדיוט ובדבר זה בפ׳ א׳ דכתובו׳
גרסינן ת״ר בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני
ומואבי וכול עד סוף הל׳ ודה העיר ר׳ יהושע
משנה היא בעדיות בג׳ אחרון

אלום

התמאה והחלתיה
והאילוס בב׳ א׳ דטבול יום ויש ששונין
זה אוס כיל נכתש עם המלח

אלמוג

היא של מתכת וחותמה של אמוג בגמ׳
דבמה בהמה טמעת שלאמוג בפ׳ י״ג בכלים הסייף
והסכין

אלמוגים

כמיתא
בר׳ גמ׳ דאם אין מכירין פי׳ אמוג
כמו עצי אלמוגים ובלעז׳ קורלו
בעשת בפ׳ כירה

בג׳ מעשה באנשי טבריה מחנכם אדם אונטית:
ובס׳ גמ׳ דכיצד משתתפין מסתפג אדם
באונטית ומניחה בחלון ובג׳ דר׳ ישמעא׳ במנחת
היינו מעלין לו שמן ואלונטית מחוץ לגג פי׳
בגד שמסתפגין בו לאחר שרוחצין ובלש׳ יון ש״ש
לנדנן ויש מהן בערך למד״

אלונטית

בר׳ חולין הלוקח
יין מבין הכותים לתת לתוך
המורייס או לתוך האונתית ובתוספתא בר׳ מק׳
דמאי ובג׳ דהחומץ של גוים בג׳ אין מעמידין
אי זו היא אלונתית כדתניא גבי שבת בפ׳ ר׳ אליע׳
אומ׳ תולין בגמ׳ דעושין אינו מילין אי זו היא ׳
אונתית יין ישן ומים צלולין ואפרסמון דעצרי
ליה לבי מסותא בתוס׳ מעשה שני בפ׳ ב׳ אין
עושין את היין אנותית המרבץ אונתית בתוך
ביתו אינו צריך לבדק בס׳ כיצד מברכין בירוש׳
ירוש׳ בשוטה בפ׳ ואלו נאמרין ר׳ כפי בר חיזותא
על לקיסרין שמע לון דהוה קארו שמע אילנטון
פי׳ לשון יון בעי לעכבינון שמע ר׳ יוסי איקפד
אמ׳ מי שאינו יודע לקרות אותה אשורית לא
יקרא אותה בכל לשון שיודע ויוצא בה ידי חובה

אלנקי

מכתבי להו בשבתא
באנקי בב׳ אין עדין בגמ׳ דשחטה
בשדה לא יביאנה פי׳ אנפי מרדעת של טפיס
פי׳ אחר שמנהג הספר לעשותו על טתינו נער
שנושא ונותקן בו המשוי פי׳ אחר אמ׳ ל׳ אמי
ובלבד שלא יכתב שלא יהא זה מניח ידו על
כתף חבירו וחבירו ידו על כתיפו״ ונושאין אחד
ידיהן וזהו פי׳ אנקי״ שאני איתתא דבעותא
דילמ׳ נפלה להכי שארו לכתף שסומכת ידה על
ראשה ולא נפלה ומרימר וכולהו לאוקימיהו
בכסא״ וכבר פי׳

אלנגנון

זה הפרק למעלה״

אליס

ובלע בס׳ רפואות
דמי שאחזו ההוא תרא ראלס ידא
בר׳ גמ׳ דהחובל פי׳ ראלס שלעב שכססה״
בבר׳ רב׳ פר׳ לו אישה ותרשיש אלס וטרסוס ותג׳
ירוש׳ אישה אלס״

אלינקר

ר׳ אלעזר מדה דארעא דישראל דההיא איתתא
דאתית דמא קמיה דר׳ אלעזר הוה יתיב ר׳ אסי
קמיה אמ׳ ליה דם חימוד הוא בתר דנפקא איטמ׳
בה ר׳ אושי אמ׳ ליה בעלי היך בא ברדך וחימרתין
קארי עליה ר׳ אסי סוד יוי ליריאיו

אלף

בס׳ כ׳ הנזקין אף היא עשתה טבלה
שכרשת שוטה כתובה עליה אמ׳ ריש לקיש משום
ר׳ ינאי באלף בית פי׳ מכל מילה אות אחת א׳ מאם
למר מלא ש׳ משכב והכותב רואה האות וכותב
המילה שלימה״

אלף

יכול מעשן
אף בתלמודי בותרבר מריס אמ׳ ר׳
אבהו מהו יכול שהקב״ה משליט לכל אחד ואחד
מישר׳ אלף ורבבה שיהו משמרין אותו כענין של
וממנשה נפלו א׳ דויד ואחד מהן בירז לצין תנו
בבור לצלמו של הקב״ה

אלפא

לסלת במנחות בב׳ כל קרבנות הציבור
פי׳ ראשונה להביא ממנה סולת למקדש שהיא
מובחרת כמו אלפא שהיא ראשונה לאותיות שלהן
והוא מן אלף נעורי״

אלופין

מסובלים וג׳ בס׳ ג׳ דהיה קורא בתורה

אלפא

כאלפא ראזלא
בימא בר׳ גמ׳ דכיצד מעברין
כלומ׳ שהולך העלת על השכר בגד מלא כספינה
בים׳ כאילפא דמיטרפא בגילגוס״ בויקרא
רב׳ כל׳ ויהי והיתה כאוכב בלב ים והשיבו מצרי
באניות באילפא

אלפא

אין עושין אפסין חירניות בב׳ המביא
כדי יין בגמ׳ דאין פוחתין פי׳ או אילפסין חירניות
סתומות דתניא אין פוחתין הלפסין סתומין ביום
טוב מפני שהן במכשיר כל דבן שמשון בן גמ׳
אומ׳ ויש ספ׳ שב׳ בה לכס והנס בערך למד״

אלץ

לשוס שבלים למרוס
תרג׳ מטול לשחאה מכיכי אולצנא
לדרומא ובימי רעבון וביומי אולצנא וכן תרג׳
לשור ולכפן

אליצדין

ובאכיספטקין ובאיסטרובילין
משיעשו קליפה התחתונה חייבין במעשר בירוש׳
בב׳ א׳ דמעשרות ובר׳ כ׳ב׳ דדמאי ובר׳ תוספתא מעשר
ראשון
מעשר

ראשון **אלקטיות** במעשרו
בב״ג המעביר תאנים פי׳ בתים
העשויין מחוץ לעיר להתקרר בהן בקיץ ותרג׳ חדר
המקרה בית קייטא **אליקיאני**
תובע בהפסוק דבחודש השלישי
אלקפטא ב״ר ג׳ דשבועות
מלכא ודופטא ואלקפטא וריש
גלותא פי׳ אלקפטא ממונה על ריש גלותא וחשוב
מרופילא שממונה תחת המלך הכי נמי שאתה
עדיף מתולדה דבהדת **אלד**
בטבעת אדם בב׳ יב׳ בכלים חמוטר
והקולמוס פי׳ עץ שחותכין בו הקולמוסין ומערבין
בו הדיו ויש אומ׳ כלי הוא שדומה למספריים
והוא לקיצת הקולמוסים **אלריא**
ת״ר המשמש מיטתו מעומד אחזתו
עווית מיושב אחזתו אלריא בגיטין בס׳
רפואות דמי שאחזו פי׳ מכהק ולשון לעז הוא
אלריאי **אלריא** בבמ׳ דשמיני
עצרת למלך שבאת לו
שמחה כל שבעת ימי המשתה מטרונה מרמות
לבני פלטורין עד שהמלך עסיק באלריא שלו
שאו צרכיהן ענין שמחה הוא
אלריא ירוש׳ בבמה
אשה הצנועות אלריא כמ׳ דא׳
הצניף הטהור וצניף בלעז אורלט
אלש ששיבה אלש בפ׳
א׳ דיומא אלש בב׳ רב׳ וירא אלו
הוא מדבר סין הוא מדבר אלש מאי זה זכות זכו
ישר׳ שניתן להם המן בשביל לושי ועשי עוגות:
אלת אוי לי מאלתן בס׳
גמ׳ דמקוס שהגו פי׳ היא כמו
אלה שפירשנו למעלה מחינא ליה באליתא דחקיק
עליה וכול בל׳ כל׳ המוטר את הספינה וגם זה
כמו מקל ויש ששונין מחינן ליה באוותא ומפרש
לוחות ויש שמפרשין עצים שמנהיגין בהן את
הספינה והן מורדיא דלברות:
אליתא בבמ׳ דדור המבול
בחלק ואם של אש מביא יש לנו

מין אחר ואליתא שמו פי׳ מין היה שהיה
מכבה את האש כיון שבאו נסתלק
אליתא שהיו מציתין
האליתא משם בב׳ ב׳ בתגליד דצתת
האליתא בס׳ גמ׳ דטרף קלפי ובספרא ונתנו
בני אהרן הכהנים אש והצית את האש
באליתות בב׳ ג׳ בברה פי׳ עצים קטנים להצית
עצי המערכה כרכת משני זנבות האודים
העשנים ואליה הוא זנב ובאותן הזנבים הקטנים
שהן אליתות מציתין את האור בעצים קטנים
באותה ששנינו לענין מערכה וריוח היה בין
הגזרים שהיו מציתין האליתא
אלתית בב׳ מבשירין ר׳
יהודה אומ׳ חתכה האלתית פי׳
דג ניצור במקום אלתית ויש מפר׳ דג קטן ששמו
בן אלתית

סליק פרק אחד עשר

אחל פרק שנים עשר

אם אימות מלכות עליהן
בגמ׳ **אם** דשתי הלחם
במכילתא ואם מזבח אבנים תעשה
לי ר׳ ישמע׳ אומ׳ כל אם ואם שבתורה רשות
חוץ מזה ועוד שנים ואם תקריב מנחת בכורים
חובה וכול בסיפרא אם תקריב מנחת בכורים
כול אמ׳ ר׳ יהודה לפסוק ואחזור כול עד זו היא
מנחת העומר מנין היא באה מן השעורים
אם יש אם למקרא ויש אם למסורת
בב׳ א׳ דסוכה ובד׳ גמ׳ דסנהדרין ובר גמ׳
דאלו הן הלוקין ובגמ׳ דקונה את עצמה בהאשה
נקנית ובס׳ גמ׳ דכיצד צולין את פי׳ אם למסורת
דסוכה רבנן סברי יש אם למסורת וכיון שכתבן
ב׳ חסרין וא׳ מלא נצרך לדרשן בסכת אחת
בסכת אחת בסוכות שתים הרי נמצאו ארבעה
ור׳ שמעון סבר יש אם למקרא ונצרך לדרוש
על פי הדיבור הקרוי ונקרא בסוכות בסוכות

בסוכות ונמצאו שש כו' אם למקרא דכיצד
צולין ר' יהודה סבר יש אם למסורת ויאכל פת
בבית אחד יש רשות לאוכל לאכול ולאוכל ממנו
זהר רחמ' שלא יאכל אותו אלא במקום אחד ולא
בשתים ור' שמעון סבר יש אם למקרא יאכל
קורין על הפסח קא מזהר רחמנא להיאכל ב'
בחבורה אחת ולא בשתי חבורות אבל חבורה
אחת בשני מקומות רשאין ועיקר הדבר
ושורש הוא כו' אם כמו שאמרו זה בנין אב
מבניין אב ומכתוב אחד כל שנעור משנתו
ואינו קורא אימא בס' גמ' הישן בסוכה כמן
בענין כאן באימהות בר' גמ' דבכל מערבין
ובכיצד מעברין בגמ' דהיו שם גדוריות האימהות
שלבצלים בפיאה בר' גמ' כי ראשי בצלים
גרועם ומניחין בארץ לעשות מהן זרע ובילמ'
באם בחוקותי אמ' ר' אחא רביעה אחת יורדת
מיד האימהות

אם אמה

בית השלחן אני מוכר בגמ' דהמוכר
פירות כו' אמת המים להשקות ממנה
שיעים ברכת שלחך כדרס רמ"ג לא ולא
מתערבין באמה ויוצאין בר' גמ' דכל שעה ובב'
הוציאו לו את הכף אמת המים שאינה יכולה
להיקצר באחת בפיאה פר' שני ובב' דביעי בג
דהמוכר פירות אמה בית השלחן אני מוכר
לך נותן לו שני אמות לתוכה ואמה מיכן ואמה
מיכן מגביה אמה בית הפיטן ובול עד מגביה
פי' אמת המים כדי להשקות ממנה בית
השלחן צריכה שתהא רחבה שני אמות ואמה
מיכן ואמה מיכן לצורך אגפים כלומ' לגידורי
המים שלא יצאו לחוץ ויעשה בהן גידודין גבוהין
אמה בית הפיטן שעוברת בחצר שרוחצין שם
כלי הבית דין כחצי אמה בית השלחן

אמה דריחיא בר' גמ'

דמי' שמתו כו' כל תביסת הריחיים תבישות
של יד קרי אמות הריחיים

באמה

ובסנפין בהנוגע בכבר כר' ט"א בצלים
כמו ששנינו במעשה שמי שרחכו באמת של
בנין שבירן כ"א באמה דבר הנעשה המגירה:

אם מוחן באמה ובורלע
בנידה כר' יוצא דופן המטילת טיפין
עבות מתוך האמה בפ"ח במוקוות ארץ ישר'
יד לאמה תיקצץ בגמ' דשמונה שרצים זב
צריך בחתנמת כי האמה בר' גמ' דכיצד
צולין כיר' השובר המשתין מים נפרא אמה

אם ניטלה האום שלה

כשירה בפ' אלו טריפות ובגמ' תנא היא
האום היא טרכחת היא טלפוחית כיר' הס הרחס
כד תנן בבכורות אין פרה וחזירה יוצאות
מאלכסנדריה עד שחותבין האום שלה בשביל
שלא תלד

אום שלאשה

לעולם מלא דם בויקרא רב' כו'
אושה ט' כי חק'

אמבוהא

אמבוהא בתריה בס' גמ' דיומא
ובס' גמ' דתענית כיר' המון:

אמבטי

באמבטי ורוחץ עמו
גדולה בנדרים בב' אין בין
בין המודר את מקבלת האמבטי דביניות בב' כל
המעורב במקוות ובמכשירין בב' ויש בתים
ר' יהודה אומ' באמבטי פטור אם יש בה רשות
רוחץ מיד

אמבטי

בבריש רבה ויבט מלמעלה מים
השמים ובילמ' ויאמ'
משה לחובב וים רחוקים אמ"ר ברכיה למה
פים ולא כיס ולא במקוה אלא האמבטי הזו האב
והבן אין יבולין לרחוץ בה באחת וכול

אמבטי

כי אמבטין רותחות בבמ' דזכור
בלע סולו ואמבטי הוא
אמבטי של מעלה

אמבלי

זוגין שעשה להם אמבלי ניפבלין
טומאה כר' כמה אשה ירוש כיר' הן העבולין
קליתו לכולהו כ'

אמברי

אמברי הוה טבנא בהגדה דהנזקין
כי' אוצרות

אמבונא

ברהוה
קאים אינש על אמבונא
דסדוס לא הוה יכיל למיחזי ארעא מן חילוהון
דאילניא פיר' בלשון לעז מירולי כמו קובנאה
דשורא זה בויקרא רב' והוא ישקיט ובראש

מחרי מות׳ **אמגוזא** ופלגו
מאמגוזא בגמ׳ דהפעוטות
בהנזקין ממגוש מגש׳׳ **אמגושא**
ההוא אמגושא דהוה מחטיט׳
שבבי בחזקת הבתים בגמ׳ דהיה מעגיד
בהמה פיר׳ גוי מכשף שהיה מחטיט המתים
כלעה שהיה בימי משה אמגושי היה בפ׳ ושו
מגלחין בפ׳ היה אמ׳ פיר׳ אמגושי כמו אותן דסוף
כלל גדול דגרסינן אמגושתא רב ושמואל חד אמ׳
חרשי והוא מכשף שכן בלשון יוני ובלשון לעז
קורין למכשף כגון והכי יצא ליאור בשביל
מכשפות וחד אמ׳ גידופי והוא כופר בעיקר
והכי יוצא ליאור שאומ׳ לי יאורי ואני עשיתני
ואמגושא הוא מגושא והנם בערך מס׳׳

אמיר הרוח שמזרה את
העומרים אומדין אותה בטואה בפ׳ ח׳
באוצר ה׳ מיני נחלים בפ׳ ב׳ בתמיד׳׳ א
תרבה לעשר אומדות בפ׳ א׳ דאבות עמד והלך
בשוק אומדין אותו בפ׳ מי שאחזו קורדייקוס
ובפ׳ גמ׳ דכל המנחות באות בשם שתרומה גדולה
ניטלת באומד ובמחשבה פיר׳ שנותן עיניו מצד
זה של גורן ואוכל מצד אחר ויכול לאמוד בדעת
כמה סאין יש בו כך תרומת מעשר שנותן עיניו
ניטלת באומד ובמחשבה הא דאמיר הא דלא
אמיר בפ׳ השותפין בגמ׳ כמה יהא בעיר אמיר
כייפינן ליה בכתובות בפ׳ נערה בגמ׳ דהאב אינו
חייב אל׳ מי אמידה לך עשה כפירושה בפ׳
חזקת הבתים בגמ׳ דולא לאשה כלום׳ אם היא
ראויה לה הני כיפי עשה כפירושה

אמדלא דרגא דאמדלא
לא נינחיה אמדלא בפ׳ מי שהחשיך
בגמ׳ דהגיע פיר׳ סולם העשוי לעלות בו בערסל
והוא שכה׳ כמלונה במקשה והיא מטעה לשומרי
פירות ודיקדק רב אשי מגו הלכה שאסור להניח
הסולם על הדקל ולעלות בו שנמצא משתמש
בצידי האילן ואסור ופירש שאם יחקוק באילן
ויניח באותה החקיקה גומי שהן עצים וציח
באותן העצים הסולם נמצא הסולם נתון בעצים:

כמו הכלכלה ביותר שרי וגם אסור להניח
רגלו העולה באותה סולם בעצים הנעוצים
באילן כמני נועלות הסולם והן שליבותיו שהן ודמי
צידי ירדין **אמרין** תרג׳
בגלומי תכלת ורקמה מטלין דזהוריתא

אמלתרא בל׳ גמ׳ לא משתה לא
דעירובין
תיהני ליה אמלתרא ובמידות בפ׳ המזבח חמש
אמלתראות של מילת היו שם פיר׳ בגמ׳ כמאי ג׳
אמלתרא חמא בריה דרבא מפ׳ קיני פיר׳ קורה
ועליה כמין קני העופות לקנן עליהן כעין המרכת
קינים תעשה את התיבה במערבא אמרי טסקא
דארזא פיר׳ לוח ארז רחב ארבעה טפחים פיר׳
אח׳ קיני הם לוחין שעושין תחת הקורה ועושין
כצורת הקן ועושין להן פתחים קטנים כגון
הגומר כדי לנאות בקן הפתחים ונעמים
שם צפרים יקננו׳׳ כיסקי דארזא קורות של
ארז משוקעין בכותל ונראין בולטין ארוכין ומשוקעין
ומשוכין עד שמגיעין לצידו שלכתה וכן מצידו
האחר ועולין למעט הגובה ורואין אותם כמקום
קורה העומדת במקום עשרים

אמק מנעל שעל גבי האמוס
בפ׳ גמ׳ דר׳ אליעזר תולין ובפ׳ ארבעה
מיתות ובכלים פר׳ כ״ו סנדל עמקי הכדור והאמוס
פר׳ כ״ג בכלים פיר׳ אמוס דפוס של מנעל׳׳

אמוס של גורלי מצנפות
אמוס של עושי סבאות
בפ׳ כל כלי בעלי בתים פיר׳
אמוס של גורלי מצנפות אמוס כורמא בלע׳
וגודלי מצנפות עושין צורת ראש אדם וגודלין
עליו המצנפת כדי לראותה אם היא נאה
ואחר כך משימה על ראשו׳׳ פיר׳ אמוס של
עושי סבאות תיבי חלילתא שהן נעשין באימוס

אמן האומנין קורין בראש
האילן בפ׳ ב׳ בברכות לא יעשה עמו
באומן בדרים בפ׳ אין בין המודר הנאה פיר׳
המודר הנאה מחבירו לא יעשה עמו באומנות
חפירה לבעל הבית לפי שכשמדיר חומר ומכה

במרץ מרנא את המרץ ונוחה הוא לחפור
למודר שחופר אצלו ומהנהו וחכמ׳ מתירין ברחוק
שלא יהנהו מחפירתו ·· לא עשה לרעהו רעה
שלא ירד לאומנות חבירו ·· בס׳ ג׳נ׳ דאלו הן הלוקין
מפני שמאמן את ידו בב׳ ג׳נ׳ דהבונה כיר מלמד
את ידו אומנות וקשו בני רחבה עלה ורחית
ושיט אביי ורבא שכן מרדדי טסי משכן עושין
כן וכיר מאמן מרגיל ידו לאותה מלאכה שכן
מנהג מרקעי פחים כשמניחין הטס על הסדן
מכין תחילה בקורנס על הסדן כשמתחיל במלאכה
רל דברי רבן שמעון בן ג׳נ׳ כמלאכה גמורה ולא
דאמי לנוטל מגל לקצור ולא קצר ולנוטל קורנס
לרדד ולא רידד אלא אותה הכאה חשובה היא
מוריים אומן בגמ׳ דהמוריים בב׳ אין מעמידין
ת״ר א׳ מוריים אומן מותר וכל שר אם בינך אומן
כי׳ מוריים שומן שיוצא מן הדגים ומוכרין אותו
לצבות בו את הפת ושלגוי אומן מותר לצבות דכיון
דדרכו למכור לישר׳ אין מערב בו יין דמותירא
שמא לא יקנו ממנו חילק אומן דגים קטנים
ביותר והן טהורין וכיון שהוא אומן העשוי למכור
לישר׳ אין מערב בו מין טמא דלא זבון ישר׳
מיניה : תאני אבימי בריה דר׳ אבהו
המוריים אומן הוא תאנו והוא מפריק לה כעס
א׳ וב׳ מותר וג׳ חסוך כיר כעס א׳ וב׳ נפיש
שומניהו שלדגים ולא מתרב בהו חמרא כעס
ג׳ דלא נפיש שומניהו מערב בו חמרא ואסיר
ויש ששונין מורייס אומן טר׳ השמנונית היוצא
מן הדגים הכיבשין בגולה שני חלקין דגים וחלק
אחד גולה וכיר מורייס אומן המתמצה מן
הכלי ויוצא ראשון ושע כשהן כבושין בו מותר
ששמנו של דגים ורישתן חזק מאד אבל אחרי
כן נחש מכשיש כח הדגים ומתמעט שומנן וצריך
להטיל עליהן יין לחזקם שתלא טכחא ואוננא
בב׳ לא יחפור בג׳ דחנות שבחצר ובר׳ גמ׳ דהשוא
פ׳ שתלא דלא ידע למישתל שיעותיו וכן טבח
שהגרימ׳ או הטריף הבשר וכן אומן המוהר
דלא מארץ כולה מילה כדבעי ליה כדאמ׳
בשבת בפ׳ ר׳ אליעזר אמ׳ אם לא הביא כלי אמ׳

רב פפא האי אומנא דלא מאין סכנה וכן סופר
מתא כיר לבלר שכותב שטרות של כל העיר
שמוכיר בכתב הני כולהו מעברינן להו מיד וכל
דאומנא בגמ׳ דמי

אחספא

שאחזו קרנא דאומנא באלו הן הלוקין
והינו קרן של מקיז דם··

אמן

אין עושין עונין אמן יתומה וכל בברכות
קשיא ליה לר׳ נסים ז״ל הא דגמרינן בגמ׳ דהחליל
כיון שהגיע לענות אמן הלה מניף בסודרין והני
לא שמעי ברכה אלא בהנפת הסודרין יודעין
ענות אמן ועונין אמן יתומא אלמא קשיא ופרקא
ופירקה להאי קושיא ואמ׳ הא דתניא אין עונין
אמן יתומא מפרשי בני מערבא שעל מי שהוא
חייב באותה ברכה קאמ׳ ובענייתו אמן יצא
ידי חובתו צריך שישמע הברכה ואחר כך
יענה אמן ולא יענה אמן יתומה והא דעונין
אמן בהנפת הסודרין בקריאת ספר תורה
ולא בתפילה ולא בדבר ששליח ציבור מוציא
רבים ידי חובתן וכן מפורש בגמ׳ דסוכה דבני
מערבא בימה שלעץ באמצע וחזן הכנסת
עומד עליה ועמד אחד מהם לקרות בתורה
היה הממונה מניף בסודרין והן עונין אמן על
כל ברכה וברכה שהיה מברך היה הממונה
מניף בסודרין ועונין אמן : ובברכות ירושלמי בס׳
כל אלו דברים אינן היא אמן יתומה ר׳ הונא
אומ׳ הן הן דחייב למי ברכה ולא ידע מהו שה
רב כהן צדק גאון אמ׳ חייבין הציבור
לשתוק ולשמוע כל ברכה וברכה מפי החזן
ואחר כך יענו אמן כי העונה אמן ולא שמע
הברכה הוא אמן יתומה

אמן

חטופה שחטף ואמ׳ אמן קודם שתכלה
ברכה מפי המברך··

אמן

קטופה שפסק אמן לשנים··

אמנה

היו דברינו בג׳ דעדים בחזקת
הכתוס : שטר אמנה בס׳ ג׳נ׳ דמי שמת
ובגמ׳ דהעדים בהאשה שנתאלמנה בכתובות
ובגמ׳ דבכל כותבין בהמביא גט שני הנותן והנושא
באמנה בג׳ דמי שהוציא בב׳ הזהב :

אמונה
אומ

אמנה בינו לבינו בס' גמ'
גמ' דהכותב לאשתו : עושין
אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים בגמ'
דאי זו היא תרבית ואי זהו נשך ובגמ' דסנקך
להגוזל את חבירו בב' הגוזל עצים פי' שטר
אומנה בתוב לי שטר חוב על עצמך והאמן לי
עד זמן כל אתן לך הממון פי' אמנה היו דכדים
מרבר רב אשי אמ' אבי מעידין עידן מודעא
עדות על כה נייגו דאי בעו כתבי השתא''
למודעא נאמנין ומדעי ליה לשטר המוקנה
מאי טעמ' כיון שמעידין כי אנסיה במכירה
כי האי גונא ניתן להיכתב בו שטר מכירה
וכיון שניתן להיכתב נאמנין ולא דאמי לשטר
אמנה דשטר אמנה לא כתבי אינשי וכיון
דלא ניתן לה כתב אעג' דאמ' עידי השטר
אמנה היו דברינו אין נאמנין וקימ' לן כותיה
פי' הנושא והנותן באמונה וכול טו' באמונה
כגון שאמ' לו אני מאמינך בבמה קניתה חפץ
זה ואני מרויחך כך וכך אמרו חכמ' כגון זה
אם קנה עשרה יריעות בי' דינרין ויש בהן שאין
שוות דינ' אלא כחות מדינ' ויש ששוות יותר מדינ'
לא יחשוב הדעות באמונה ויאמ' לו י' קניתי בי'
דינ' ויחשוב לו כל אחת בדינ' והיפות בשוויהן
לפי ששוות יותר מדינר אלא או כולם באמונה
או כולם בשומא ואם יחשבם לו באמונה מעלה
לו יותר על הדינ' שנתרצה לו שכר כתף ושכר
חמר פונדק וכוללם בדמי הקנייה כי אלו כולם
על דמי הסחורה הן חשובין אבל שכר עצמו
אין מעלה שכבר נתן לו שכר ומשלם בעל
הסחורה : עושין אמנה בפירות פי' המוכר
כשעומד באמנתו ונותן לקונה חטים כשהיתה
עמו מעת ששוות עכשיו יותר מותר אבל אם
נתן לו מעות במה ששוות עכשיו לא יטול מפני
מראית העין וזהו אין עושין אמנה בדמים''

אמן ונותנין ביאה מכל
אומן ואומן בביאה פי' הביאה נתנת
מועלין אוכלין בהליכתן מאומן לאומן בבבא מ'
מציעא בב' השוכר את הפועלים פי' מאומן
לאומן משורה לשורה והן מציתא דהשותפין
תרג' ירוש' כאת שרך אומנא אחריא כאת דמשיכם
אמנא דרישיכון

אמן הא
התיטבי מנא אמון תרג'
אתטבא מאלכסנדריא רבתא כנחום. ובב' ברא'
רבה פי' אמון בארבעה ענינין אמון פידגוג
אמן מוצנע אמון מכוסה. אמון רבתא''

אמן המגוזין שאומנן בעוקצן
בפ' ותים שכבשן פי' אומנן קיבצם
ויש ששונין האגוזים שחמדם והבצלים שעימרם
ופי' חמרם כמו חמרים חמרים : עימרם כמו
כי קיבצם כעמיר גורנה

אמן מהנהר ועד אמנום בפ"ג מרצות
בשביעית כמו תשורי מראש אמנה''

אמפליא חלצה באמפליא
חליצתה כסולה בפ' מצות חליצה
אמפליא ופומלניא פי' אנפליא בבלים פ' הבגד
מטמא פי' בגד מצות חליצה כאן באמפליא
של בגד כאן באמפליא של עור והן מנעלים
קטנים שחופין את רוב הרגל ורבי' מצליח
פי' עור הוא ועושין אותו בארץ ספרד ומכניסין
בו רגליהן ומגיע עד הקרסולים משהוא מבגד
צמר נקרא ערלדיים בלשון דרבנן ובלעז פידולי

אמפולי נתתיו לך ונתתו
באמפולי בשבועות בב' כל הנשבעין
פי' ר' מצליח נתתו בדמי הסמיכה ובלעז פרגלא
וישאומ' דבר שנותן בו החנוני מנותיו ובלעז
מכולא''

אמפומיות בר מב'
בברייתא דר' אליעזר
וחלונות מפומיות בין אלו והיו רואין אלו את אלו
פי' חלונות פתוחות מצד לצד

אמפר ולטושים ולאומים
תרג' ירוש' אמפורין ורישי אומי וכן
בברא' רבה''

אמץ אין מאמצין
את המת וכל המאמץ עם וכול
בב' שואל בשבת פי' סותמין עיני המת לאחר
מיתה שלא יהו עיניו פתוחות כדכת' בענין
יעקב ויוסף ישית ידו על עיניך''

בר מווזא רחמני לאומצא בגמ׳ דחבירלי קש
איבעי למיכל באומצא שפיר דאמי בפ׳ כל
הבשר בסמך המעלה את העוף פיר׳ להיאכל
נא׳

אומצא

ביעי ומקירא
בפ׳ גיד הנשה בגמ׳ דונוהג בשליל
בל׳ גמ׳ דכיצד צולין פיר׳ אומצא דאסמיק חתיכה
של בשר שהאדימה חתכיה ומלחיה אפי׳ לבשל
בקדירה מותר שפדיה בשפודא מידב דאיב
מחתיה מגומרי מושאב שאיב וכן הי׳ל: ביעי פיר׳
בצים: בקרמיהו חתכינהו ומלחינהו אפי׳ לקדירה
שפיר דאמי תלינהו בשפודא שרו מידב דאיב
מחתינהו מגומרי מושב שיבן ושרו

אמר

בב׳א דראש השנה בבני
מדון בבני אימרונא פיר׳ בבני כבשים
העוברים על ידי מונה: כאימרא כרידים
כעצים במזבח בהיכל בירושלם בב׳א דנדרים
ובב׳ האיש מקדש בגמ׳ ובהקדש במזיד קידש
פי׳ הנודר דבר ואמ׳ הרי עלי כאימרא ככבש של
תמיד שהוא עולה כדירים כדיר של בהמות של
קרבנות או כעצים של מערכה או כאישים
של עולות הרי זה נדר בקרבן: בירוש׳ כלומ׳
יש תנא דאמ׳ כי ירוש׳ מקודשת היא כמזבח
ויוצא בו ויש אומרין אין קדושה לירושלם

אמר

אמראי בקתה לבסה
בגמ׳ דנשתברו רגליה כאן טריפות
דייקר עיברתא ואימרו כופלים דגל עברתא
ואומרי בעל הבית: בל׳ גמ׳ דהשוכר את
האומנין

אימריא

אומא לבי נשה
בגמ׳ דהשוכר את הפועלין נומן
אומרייך דאימריית פיר׳ מי חבעיסך

אמר

בחלוק לבן שאין בו
אימרא בתענית בב׳א ובגמ׳ דנודות
הגוים בב׳ אין מעמידין פיר׳ על פי מדותיו תרג׳
על אימרא בלשאין וכול לבוין אימרא בחפת
חלוקו בב׳ משקין בגמ׳ דההדיוט: ופי׳ או בני אדם
חשובין כשתופרין הבגד נוקפין את התפר בבגד
נאה כארגמן: על הנס ועל האימרא בל׳ גמ׳
דר׳ אליעזר אומ׳ האורג פיר׳ מ׳ רב חאיי גאון ז״ל
על הנס שהוא מקום מעקם כגון גמא יוונית
חוט אחד לכאן וחוט אחד לכאן צבוע שנמצא
כמו סימן: או על האימרה שנמצאו על חצוור
כלומ׳ שמציירין בבגד כשהוא אורג כמין אותיות
שנמצא כמו כותב וכן פיר׳ בר׳ חננאל את יוו
האמרת חטיבה אחת בעולם: ציור מיותר בעולם
כלומ׳ הנכר שאין כמוהו וכן פיר׳ חטובות אטון
מצרים שהן מצויירין בחוטי מצרים ותרג׳ מיתריה
אטוניהון: ביצע אמרתו מבצע פורפירה
במגילת איכה ובפס׳ דאיכה פיר׳ פורפירא ארגמן
ובויקרא רבה והוא עד פיר׳ אלהי עד בצר
אמרתו כשורי מכשר יעקב דכפר חנן אמ׳
בזעפורפירה: כולהו שרו ואסרי אימרה
בחד זימנא בחלק בענין משיח פיר׳ כולן מתירין
הקשרים שעל מכותיהן ביחד ואחר כך קושרין
כל אחד ואחד בפני עצמו או שרי חד וקטר
חד כלומ׳ מתיר פעם אחד וקושרו וכן לכל אחד
ואחד ואינו מתיר כל נגעין ביחד שאמ׳ אי בעיין
לי לגאולה אהיה מזומן ולא אתעכב עד שאקשרם
כולם:

אמר

בבל׳ רבה וויתר
יעקב לבדו כר׳ שה׳ למלך שהיה לו
כלב אגריאון ואריה אימירון שומע הקול אימירון
בפס׳ דהחודש לעתי׳ לבוא עושה הקב״ה את הבהמה
ואת החיה הכל אימרא ועושה שלום ביניהן ואין
מזיקין של זאב וטלא ירעו כאחד בילמדנו
בסב׳ בר׳ פיר׳ אימירון בייתי בלשון דומשתקן

אמר

תני תנא בפ׳ אינטלאה
בס׳ גמ׳ דבמה אשה פיר׳ פרק הוא במשנת
בתוספתא שכל משניות שלו שנויות על דרך ם׳
אימורים דבר זה יש בו משום דרך האמורי
ודבר זה אין בו

אמר

ואמ׳
להדנך ותחס עיני עליך ואמ׳ דאמרתי
מיבעי ליה בס׳ גמ׳ דהרואה

אמרי

בי רב אמרי במערבא אמוראי
דפומבדיתא אמוראי דנהר דעא כולן מפורשין
בפכל דסנהדרין פיר׳ אמוראי הראשונים נקראין
תנאין ואותן של אחרין נקראין אמוראין שהן
בעלי מימראות: לישמטיה לאמוריה מיניה

בר׳ם
גמ׳

בר גמ' הכסוי הדם פי' נפסקוה ללשניה וכל
אמירות בלשון נאמורות פי' אחר נשנמטוה
לאמוריה ישתקו המתרגם דברין שדורש שלא
כהלכה לחך נגוי תני תנא אמרו בבריתות בר"ג
בב' אמרו לו אכלת חלב כדתנן האשה שהלך
בעלה למדינת הים באו ואמרו לה מת בעליך
או גירשיך וקימ' לן דאתי בחד' בסוף משנת
סוכה בג' פרקים בשנה היו כל המשמרות שוות
באימורי הרגלים פי' בג' מה שאמור ברגל
ופירושו אמורי הרגלים בקרבנות הרגלים כגון
חטאת ציבור וכיוצא בהן נאכלין לזכרי רהויה
לפנים מן הקלעים וכן כל החובות הבאות ברגל
מחמת הרגל ברגל אבל העולות דגבוה ניהו
והינו מה שאמור ברגל ולמה נקרא שמם אימורין
מפורש בער' מר״

אמר

במגילת איכה בני משתו בני
אמרי שהן תמורותיהן של אבותיהן

אמרכל

דכל התדיר כבקן
משיח וחתניהן אמרכלין בס' גמ' דמטוס
שנהגו בכ' אין פוחתין כינ' גיזברין וז' אמרכלין
בשקלין בה אלו הן הממונין ובר' גמ' דתמיד ס"א
אמרכולין שומרי' חסף דיאשיהו תרג' אמרכליא
ונשיא נשיאי הלוי תרג' אמרכלא ירוש' בפר' ה
המצניע בתוס' שקלים בב' איזהו אמרכל שהוא
מר על הכל״

אמפל

בער'
אקברין בטלתס' תמד

אמש

של בין הערבים בר' גמ' דהדר ובר' גמ'
דנגמר הדין ובר' גמ' דמגילה פי' שלא הקיסו״
המשכן אותו הלילה ולא הקריבו תמיד ואסרו
ישר' באותו הלילה בתשמיש המטה דנמירי
בל זמן שארון ושכינה שרויין של במקומן פיר
חוץ למשכן ישר' אסורים בתשמיש המטה״

אמת

אמת תגרשיה להאי
בב' היה קורא ואלו הן בין הטרקים פי'
דומה זה כאלו שיחת אמת אמת אחותו כדרך
ששיחת מילה אוחזת השוטין כך אמרינן בפר'
מי שאחזו ודילמ' שיחה דנאו לאו נקטיה או
נמי שיחה דהין נקטיה״

באמת

החזן רואה היכן התינוקות קורין בשבת'
האשה חוגרת בסינר
בב' המצניע כל באמת הלכה
למשה מסיני במפורש בס' פר' הזהב בג' באמות
בין התירו לערב קשה בבך מפני שמשביחו״

אמר

ר' אלעזר ערה אמרה
כל באמת הלכה היא בב' מ' דירוש'
בשבת ובב' ב' בכלאים״

אמת

פי'
מלבן לבוני בשבת בגמ' דהבונה
רחב מלמטה כמו לבינה שקר כל אות אחרא
כרישא קאי״

אמיתה

דמגילה לכך
של תורה בס' פר' א'
כתי' ואמת ללמדך שצריכה שירטוט כאמיתה מג
של תורה פי' במזוזה שהיא כאמיתה של תורה
כדגרסינן בב' הקומץ רבה בג' דשתי פרשיות אמ'
רב כל מזוזה שאינה משורטטת פסולה. ועוד
אמרו שירטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני
ורבנן היכי אמרי אמ' ר' יצחק מתוך שיודעין
להקב"ה שהוא אמיתי לא כיזבו בו בר' גמ' דלא
לו כהן גדול ורבנן ירמיה ודניאל היכי עביד שלא
אמרו הגיבור והנורא לא כיזבו בו לא רצו לומ' בו
אלא אמת: וכן באמיתא וכן כניגס בגמ'
דחבילי קש במתנין ס"א מיניתא והוא פי' בלעז
מיניתא כמשמעו איזו אמתלא בס' מס' גיטין
ובגמ' דהאשה שנתאלמנה בכתובות פי' בג' דס' גיטין
רב זביר אמ' במקום אמתלא חוששין לאמתלא פי'
יש פנים לדבר שיצא עליה קול שהיא מקודשת
אעפ' שאינה מקודשת כגון ההוא מעשה באשה
אחת שהיתה בנואי כול בכתובות בב' האשה
שנתאלמנה בגמ' דהאשה שאמרה אשת איש אני
כיון שנתנה אמתלא לדבריה נאמנת ולא תמ'
שכל אמתלא צריך הדבר להישמע ולהיאמר
אלא אם יש מקום שמראה הדבר שיש שם אמתלא
כגון זה המעשה וכי בעבורו יצא הקול. אעפ' שלא
נשמע האמתלא בהדיא אמתלא היא אותיביה
ובלבד שלא יהא שם אמתלא רבעינן אמתלא
להישמע בהדיא וכריך ובלבד שלא יהא נוסף
מקום אמתלא וסייעתא דסייעיה רב כהנא

לא קמא ולא דמיא לנתקדשה ואחר כך בא
בעלה וכול למקום ממתלא וכיון דמקשינן ומ׳
ומפרקינן על דרב זביד שמ׳ דה לב׳ כותיה׳׳

מתני׳

לי שבעים בילמדנו מספה
מיש למה שבעים
כנגד אמתנטין של ישר׳ של שבעים נפש ירדן
סא׳ מפמינטין שאלה ותשובה של רבי׳ האיו
גאון ז״ל לענין האוחז באמתו ושש׳ הא דאמור
דבן ברבי׳ הקדוש שלא הכנים ידיו מאבנטו
ולמטה היכי מיפרש ובקינוס ובמילי אחרניתא
הכי עביד בין הא ובין ההיא דר׳ טרפון דמיתרצא
הכי לטרפון אומ׳ המכנים ידו למטה מטיבור
תיקצץ אמרו לו לר׳ טרפון יש לו קוץ בכריסו
ו׳ ירד לבאר שחת לא יטילנו אמ׳ להן לאו והלא
כריסו בוקעת מוטב תיבקע כריסו ו׳ ירד לבאר
שחת כבר מוקמין שלא בשעת קינוח ובשעת
קינוח בצרור ובחרש שפיר דאמי אבל במים
אין צריך ליגע׳ ועוד שאין מכנים ידו כדי
שתיגע באמה א׳א כשידו מלובשת במטלית
עבה דתנן כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת
ובאנשים תיקצץ ותנא בד״א לענין שכבת זרע
אם בא לבדוק את עצמו בצרור ובחרש בודק
אבל במטלית לא והתניא בודק עצמו במטלית
ובכל דבר שירצה כיר אמ׳ אביי במטלית עבה
הכא נמי במטלית עבה׳ ודברים הללו
מכבנים אבל מאחור לית לן בה כי כל כך מפני
החימום שלא יבוא לידי הוצאת שכבת זרע לבטלה
ועוד מוקמי בפנוי אבל בנשוי שאני שיש
לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו ולא במהרה
בא לידי חימום כבמו מידה ג׳ דקאמרי שמואל
ורב יהודה הוו קיימי על איגרא דבי כנישתא
בכל עד אחוז באמה והשתין מים לחוץ ומפשי׳
והיכי אמ׳ל היכי והתניא ר׳ אליעזר אומ׳ כל
האוחז באמה ומשתין מים כאילו מביא מבול לעולם
ומפרקינ׳ בה כמה פירוקין וכולהו איתנהו וחד
מינייהו אבעי׳ אימ׳ נשוי שאני דאמ׳ רב נחמן
אם היה נשוי מותר׳

סליק פרק שנים ע׳
אתחיל פרק שלש ע׳

אין

אין כסף לאדון זה כול׳
בנ׳ נערה שנתפתתה בנ׳ דהאב זכאי וכו׳
גמ׳ דקידושין כיר בכסף מנ׳לן שהאב זכאי שנ׳
ויצאה חנם אין כסף מכדי כת׳ ויצאה חנם ומנן
ידעינן דחינם בלא כסף משמע אין כסף דכת׳
רחמ׳ למה לי א׳א ללמד אין כסף לאדון זה כשיוצאה
מרשותו אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אב׳׳
ומסיקנה האי קרא יציאה דכותה קא ממעט
לזו הבת שלא תזכה בקידושיה כיל כשם שיוצאה
מרשות אדון בימי הנעורים יוצאת וחוזרת לאביה
כי עודה קטנה אינה יוצאה וכשיוצאה בימי
הנעורים ואין לאדונה כסף כך כשיוצאה מרשות
אביה בימי הנעורים כסף קידושה לאביה
ומקשינן והא לא דמיא יציאתה מרשות אדון
היא יוצאה לגמרי לא נשאר לו כלום רשות בה
ויציאתה מרשות האב בקידושיה עדיין נשארה
לאב בה רשות מסירה לחופה ופרקינן מיהא
מילתא כבר נפקא לה לגמרי דאמ׳ מר אין אדם
מוכר בתו לשפחות אחר אישות׳׳ ויש אומ׳
מהפרת נדרים מיהא נפקא ליה מרשותיה דתנן
נערה המאורשה בול והאי כסף מיבעי׳ ל׳ לכי
דתניא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו
ימי נערות ודייק רבינא מדכת׳ קרא אין מלא
ביוד ולא כת׳ אין חסר בלא יוד דרשינן ליה לאו
והין לאו אין כסף לאדון אחר ומנו אב וכי האי
תנא דתניא זרע אין לה אין לי א׳א זרע כשר
זרע פסול תלמ׳ לומ׳ אין לה עיין עליה׳ אם יש
לה אפי׳ זרע פסול זה כיר ר׳ חנני׳ זצ״ל

אלו

לו מוח בקרקדו בהו׳ל א׳
דיבמות ובנתחות בכ׳ התודה היתה באה
בנ׳ דולד תודה ותמורתה בשניהן אמ׳לו ללו׳׳

אין

מוסיפין על העדות יותר
משתות בס׳ פר׳ המוכר את הספינה
וכן כל המימרא בר׳ גמ׳ דהתודה היתה באה

ויקפיא

מסיקנא מנא כמאתן ומרבעין הוו כיצד עשרים
שקלים כה׳ שקלים טו׳ שקלים הא ששים שקלים
וכל שקל ד׳ דינרין הא רמ׳ ומנה אינו אלא ק׳
דינר׳ אלא מנה של קודש כפול היה והוא ר׳ דינר׳
הוסיפו עליו שתות מלבר הקרן ועולין כמאתן
ומרבעין **אפן** מלקות נוגשת
חברותה בפ׳ שלשה שאכלו בגמ׳ דנשים
ועבדים פי׳ שהיו מדברות אליו כלבך כדי שלא
יהא מצל שמוא׳ שדיין ויקבל המלכות שעדיין לא
נפסקה מלכות שמוא׳ ולא חלה מלכות שאול״
אפן מורין מי שלא ראה
את החודש יבוא ויעיד בב״א דכירה
בגמ׳ דר׳ אליעזר ובפ׳ א׳ דשוטה בגמ׳ דאבשלום
אין לו בן בעבור הזכיר זכרון שמו ולא הוה ליה וכו׳
און מפיקנא לך רב יעקב
מאונך בפ׳ הבא על יבמתו בג׳ דאנוסת
חבירו מפיקנא לך רב חיננא מאונך בל׳ כר׳
הזוכר את הסכינה פי׳ אם אינך מקשיב
לדברי אלא נתלה אותה כרב חיננא משמיתנא
לך עד שתסיר דברי רב חיננא ולא תהיה מטה
אזנך לדברין אלא אסיר דברין מתוך אזניך אלא
אני מייסרך שלא תזכיר שמו כלל
אוני דסריכן להדדי בגמ׳
דהריאה פי׳ ר׳ חננאל ז״ל כסדרין קבלה
רב מפי רב אבי׳ סירכי תרתי אוני באמצע ועיקר
מיכרכי יהדדי טריפה וכלשכן דבוקות זו
על גבי זו אם הראשונה עם השלישית דודאי
טריפה ורבותינו הגאונים ז״ל כתבו כיון דהדא
סריכא על חברתה היא מרביצא ורבותא לא
לא אימכת לן בהו סירכא דהינו רביעתיהו
ובראותא לבהמה בחיים אפי׳ כדלא סריכן דחקי
אהדדי ובשידה״ **אן** אנא והוא
הושיענא״ בפ׳ לולב וערבה פי׳
הדברין אמור׳ כדכת׳ בכל צרתם לו צר ומפורש
באיכה גדע בחרי אף אומ׳ הקב״ה כבר נשבעתי
לבני״ עמו אנכי בצרה״ כדין הוא שאהא עמהן
בצרה הה״ד השיב אחור ימינו ואומ׳ אם אשכחך
ירוש׳ תשכח ימיני״ ובפס׳ זה לרע״א הה״ד

ואתה דע אל לך וכו׳ לקץ הימין וכו׳ עד קץ ותתי
לימיני כל זמן שימיני משועבדת בני משועבדין
גלתה ימיני גלתי בני הוה שדויד אומ׳ למען יחלצון
ידידיך הושיעה ימינך ועננו״ **און**
כותבין עליו אונו ואפי׳ בשבת בגמ׳ דר׳ מאיר
אומ׳ עבו בגיטין ובר׳ גמ׳ דקידושין בגמ׳ דב׳ אומ׳
שלא כתב עליו אונו אבל כתב עליו אונו זהו שחרורו
ובס׳ גמ׳ דהני שמות אונות ושטרות יוצאות על שמי
בחזקת הבתים בגמ׳ דולא לאב שהן באוני אחת
ובבר׳ רב׳ בוהארץ היתה תוהו ובוהו אונות ומיות״
בפס׳ דראש השנה ובתרג׳ ירוש׳ נטלי אילה שלקחה
אוניתא דחקלא פי׳ אונו שטר המכר בלשון יון
נקרא שטר אונו״ **און** תאונן
והמפקח בגל בפסחים בפ׳ האשה אוננת
לילה לאו שמה אוננות בזבחים בר׳ גמ׳ דטבול
יום פי׳ מן לא אכלתי באוני׳ ראשית אונו בגמ׳
דהמטר כן בהמה בפ׳ המפלת בנידה ומפרש
מי שלבו דוה עליו אם ימות הרי זה בכור לאונו׳
כול **אנבא** תא שמע
כאנבא חייא בגמ׳ דסתם נזירות
בפ׳ ג׳ מינין מיתחזי ליה כי אינבא בגמ׳ דמותריגין
בסדר תעניות האלו סא׳ נבא פי׳ ביצי כנים
כגון הא דר׳ גמ׳ דשמונה שרצים הטמויין וביצי
כינים ופי׳ רב׳ האיי גאון ז״ל זה דתעניות גרסא
כך הוא כינבא והביא רומה׳ אותו דנזיר ואומ׳
שהן ביצי כינים האמורין בח׳ שרצים ויש ששונין
אניבא ונפרש תולעת גרסינן בכיסוי הדם ר׳
חייה נבל ליה אניבא בבי תאנה דהינו תולעת
וזהו העיקר״ **אנבג** אנפק אנטל
בפ׳ ג׳ דחזקת הבתים כת׳ אפינקסא
דקפוטקיא אנבג אנפק הנטל זו היא רביעית
של תורה **אנבל** בזבחים
בפ׳ כל המזבח מקדש מעיל כולו
שלתכלת וביביא שבעין ושניים זוגין וכהן גד׳
ושנים אונבולין ותלה לו׳ מצד זה ולו׳ מצד
פי׳ אונבול כמו הזוג והעינבול
אנביקלאות של כליס
על כתביהן בגמ׳ דהמכיר בפ׳ הגוזל

ומאכיל סמ מנבורקלאות ודוש בזהב ה'
המחליף ממברוקלין בממברוקלין קנה פי' כ
כריכות של יריעות נקראות בלש לנז ממברוקלין
וכן בלעז קורין אותו ברוקט ויש לועזין קורין
אותו תרוצלו"

אנגלי

ושמים
לא זכו בעיניו תרג' ואנגלי מרומא
ובני עליון כלכם תרג' והיך אינגלי מרומא אין
כמוך באלהים יוי תרג' לית בר מינך מאנגלי
מרומא:

אנגא

בר' גמ'
דזהב בדינרא טאקא ואנגרא
חד כסלתהו מלכות וחד כסלתהו מדינה"

אנגרטיס

ר' אליעזר
בר' שמע' אותו אנגרטיס
והוה מפיק עובריה כפס' דויהי בשלח כי כתב
והיה סובל כל דבר על כתפו כמו אנגרטיס
דויקה קרח [illegible]"

אנגלון

מיא דסלקא [illegible] מן היין
בכיצד מברכין ובגמ' [illegible] שלא אוכל בג'
בשבועות ובג' דאמור באכילה בפ' [illegible] הכיפורים
ביומא פי' סילקי בלע' בליטי

אנגרון

כנגד ותאריקי
בגמ' דאכוב רואה בשמונה שרצים
פי' מים של אותו עשב הנקרא כנגד ואומ'
שכנגד הן נקושות"

אנגריא

בל' ט"ר ד' נדרים מפני מה נענש
אברהם אבינו ונשתעבדו בנו מאתים ועשר
שנים מפני שעשה אנגריא לתלמ' חכמ' שנ' וירק
את חניכיו וג' או שנעשית אנגריא בג' דהשוכר
את האומנין ובגמ' דבשחר היה לבוש בכ' אמ'
להן הממונה מצאוהו עבדיו ועשוהו אנגריא
ובחלק בג' דשלשה מלכים אמ' לו דוד אביך
פרץ פרצות כדי שיעלו ישר' לרגל ואתה
גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה
פי' שהיתה היא יושבת בשער ולא היה
לעם מקום אחר ליכנס לעיר אלא באותו
השער ומשעברו מביאין לה דורון" ובכר'
המקנה בגמ' דשמשון דרש רבא מפני מה
נענש אסא מפני שעשה אנגריא לתלמ' חכמ'

וכול עד אין נקי אפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה
פי' וכל שכן תלמ' חכמ'

אנדרוכתרי

אבל לא בכתב שעל גבי כיפה
ואנדרוכתרי בב' המביא גט שני בג' דכבל כותב
פי' אנדרוכתרי מביאין הוצין וצובעין אותן
ומציירין בהן כמו כתב כמו שעושין הישמעאלים
במחצלאות וכותבין אותיות ונקראין וכגון
אם כתב בחקיקה או מעשה מחט כגון זה
אינו גט

אנדיסקי

אבא
אצלוה אנדיסקי מילתא דשמיא
היא בגמ' ב"ב א' בב' חזקת הבתים פי' אני
כרדכת מסייע מתא אדם בטיל דיתיב בבטלה
ולא קא עביד מידעם מסייע בברגא ולא
הזכיר קיצבה אלא כל שהוא יכול לסבול והני
מילי דבני מתא אצלוה מן מלכותא דלא תבעי
יתיה בכסף גולגלתא אבל אצלוה אנדיסקי שהן
בעלי המס המשרתים את עושי המלאכה כי
אמרו יודעין אנו שזה בטל ואינו עוסק במחיה
סייעתא דשמיא היא ופטור מכלום כי אח של
ר' חנינא ז"ל אם נמצאו בני אדם שאין בני המקום
ואמרו לשלטון כי זה כרדכת עני הוא ונתרצה
השילטון וכתב לו אנדיסקי שהניח לו המס עליו
אינו נותן לבני המקום ולא כלום

אנדיפי

ר' נחמיה אומ'
כדי לעשות אנדיפי בשבת בכל
המוציא יין בגמ' מאי כלבול ומאי אנדיפי אמ'
רב צירעא ובת צירעא פי' כלבול צירעא שקורין
בלעז טינבלא אנדיפי בת צירעא לסוף הפרחת
סכין שלא יהו שערות שיהא מצחו גדול פמ'
צירעא הוא מקצוע הפנים מן הצד עד סוף
שיער של בנות עד סוף הפנים סדין אותו בסיד
ונקרא כלבול וסדין מקום אחר דק כגון חוט
ונקרא בת צירעא נראין דברי ר' יהודה במוציא
חבום שהוא הדק לעיכך מרבה זו שיעור ורב' ר'
נחמיה בבית הגיד שהוא עב כאבני גיר
ואיסלק הע' צירעא ובת צירעא אידי ואידי
חבוט הוא שצירעא ובת צירעא הוא שניהן בצד
זה הן כמו שצריך זה חבוט כך צריך זה אלא

אמרי
אמרי

אמרי דבי ר' אמי מאי אנדרונא אנדרונא כיר כל
בגון וכל דע לטפול כולה ביחד ומתקיף לה
רב כהנא וכי עושה אדם פירותיו אנכרות ומאי
אנכרות הפסד והכי קאמ' וכי אדם עשוי להוציא
מעותיו להפסד שיודע שמתה בטלה ומוציא
מעותיו לאיבוד וטופל אותה כמו שעשה הגוי
לא אמ' רב דהנא שנתות לא שסך כל גופיה
ביחד אלא אבר אבר כעין שנתות כד תנן שנתות
אין להין עד כאן לכר עד כאן לאיל פי' שנתות
שהוא מושיך סימן בכלים למידות ומצייר
בתוכן בביצת הגיר" אפותא כיצה עדעיתא
אנדרעא מן דיליה דאיה כלום' ממעשיו שתלם
כלום' כידו היתה זאת לו למה הכניס עצמו
לדרוש במרכבה"

אנדרוגינס

בפ' א' דביכורין טומטום
ואנדרוגינס מביאין ולא קורין ובר' חגיגה ובפ'
הערל בגמ' אמרי בי רב משמ' דרב הילכ' כר' יוסי
באנדרגינס ובהרכבה ושמואל אמ' בקושי ו
בקידוש ושם מפורשין ר' יוסי אנדרגינס בריה
בפני עצמה וכול הרכבה דתנן בשביעית ר' יוסי
ור' שמעון אומ' שתי שבתות ומפור' בפ"א דר"ה
השנה קושי דתנן בנידה פ' בנות כותים
הוא קישויה כול עד ר' יוסי ור' שמעון אומ' אין
קישוי יותר מב' שבתות קידוש דתנן
בכלאים פ' ה' המסכך גפנו על גבי תבואתו של
חבירו הרי זה קידש וחייב באחריותו ר' יוסי
ור' שמע' אומ' אין אדם מקדש דבר שאינו שלו

אנדרטא

אלא דחזא אנדרטא
בשבת בר' גמ' דכלל גדול
ופגיד ליה
ובר' גמ' הלו בריתות ובפ' אלו מגלחין בגמ' דאין
קורעין פי' נח נפשיה דר' נחום וכול אתעקרן
כל אנדרטיא ובר"ה השנה בפ' אם אינן מכירין
פי' בנישתא דשף יתיב בנהרדעא דאוקימו ביה
אנדרטא צורת איש וכתוב בתשובות על שאלות
אנדרטא דכנישתא צלם היה שהיו עובדין אותו
הפרסיים והקשה ליה מפני מה מצוי בבית
הכנסת ואהדר ליה גזר המלך והעמידוהו על
כרחן של ישרא' וכשבטלה הגזירה סילקוהו אותה

אנדרומוניא

מלכות עצמה בטלה
בבר' רבה פר' כג' ויהי נח
בן חמש מאות שנה אמ' ר' שמלאי בכל מקום
שאתה מוצא זנות אנדרומוסיה באה לעולם
והורג את היפים ואת הרעים" ובויקרא רב'
בפ' זרעים פי' דבר כמו דרמסיות שבעל דעת

אנדרפתא

אומ' רב שבור מלב
נדרפתא
אמרי כרוז אנדרפתא אסיר
וסימנך כרוז דשיעא בפ' אלו טריפות בג' סימני
העוף פיר' כמו נקבת במטין דאש כרזין והן הדשנין
כן זה אנדרפתא הנקרא כרוז אסור"

אנחותא

קוצה לה חלה
ומנחתה
בכבישה או במנחותה
בפ' ג' דנדה בגמ' דכיצד דיה ששתה המנחותא
המפורש בע' נוך"

אנטיגרפין

בבר' רב' פר' סח' ויחר יצחק
אמ' לא הבלי אנטיגרפין כתב הנכתב
בקולמוס הנקרא בל' אמיאו"

אנטידיקוס

בבר' רב' פר'
ע"ג וירא אלהים אל יעקב דין
את האומות מיושב מדקדק בדין ומאריך ואחר
כך עומד ונעשה אנטידיקוס ובפס' דאיכה אמ'
ר' לוי מעשה באשה אחת שקבלה לדיין מנורה
שלכסף והלך אנטידיקוס שלה וגיברו סירח
שלזהב וכול עד כבה סיח את המנורה
ובפס' דנחמו אמ' להן יוסף לאחיו נמה אני עושה
אנטידיקוס שלהקב"ה הקב"ה מברך ואני מסיים
פי' בלשון רומי קר קודין לבעל דין

אנטוכי

בפ' השולח גט בג'
דאו לחוצה מכרתיהו לפ' אנטוכי
לא יצא לאנטוכי שבאנטוכיה יצא תרג' ירוש'
חמת אנטוכי"

אנטיכי

מעב' שנגרופה אין שותין
ממנה בשבת בפ' כירה ובפ' ג' דהמביא כדי
יין ביום טוב אופין בפורני ומחימין חמין באנטיכי
פיר' אנטיכי בער' מוליר"

אנטיפתא

דקיסרין בפ' דאמרו
דאנטי
המלך שואל בשלומו בירוש'

ובל׳ ואותיך בתלמדנו אשר נוי אל בשמיס ובאר׳
אנטיפטוס עושה דבר ומתירא מן איפרכוס וכן
אפרכוס מתיירא מן המלך אבל המלך ממי
מתירא אשר מי אל כיל שליט הוא שתחת איפרכוס
והוא שלישי למלך׳׳

אנטל

אנטג אנטק בס׳ חזקת הבתים פ׳
שיעור כל אחד ואחד ביצה ומחצה וכמו כן שיעור
איספרגוס והוא רביעית של תורה ובס׳ ויקרא
רב׳ בפ׳ אשרי משכיל אדל בר קפרא אמ׳ העולם
הזה לגלגל אנטליא דמליתמליא ומתרוקן ומתרוקן
ומתמלי פיר׳ גלגל שמשימין הבנאין על הבנין
כשבונין בגובה ומשליכין על הגלגל חבל ארוך
ושני ראשים למטה וקושרין בשני שני כלים
ושנים נטלין המלא עולה והריקן יורד וחוזרין
חלילה וכן בני אדם אחד עולה ואחד יורד

אנטלר

ירוש׳ בפ׳ כ״ג כהן
גדול עמא דן דנין אותו ומנאי וימנה
אנטלר הגע עצמך שנפלה שבועה ואנטלר
בשבועה פיר׳ בתומה השיבו ואנטילר הוא אטרוטוס
יכול ישבע מיהא שמעינן דיכול הנשבע למנויי
אנטלר ולא תאני במתניתא דכן אותו אלא היכא
דאיכא עליה שבועה דאי לא הוה מתמה עליה
וכי אית עליה לתבע למנויי אנטלר אלא מדקא
דאחי הגע עצמך שנפלה שבועה שמ׳ מנ׳ כדקאמ׳
הוא׳׳

אנטוס

כוהו אצרא ר׳
אבא בר כהנא אמ׳ אנטוס ר׳
שמואל בר נחמני אמ׳ צרו בס׳ ויקרא רבה פ׳ מות
וחיים ביד לשון׳׳

אנטיפטר

נתר אלכסנדרית ולא נתר
אנטיפטרין בפ׳ אמ׳ ר׳ עקיבה בג׳ דנתר בשבת
ובנידה בפ׳ האשה בגמ׳ דשבעה סמנונין ובפר׳
מי שאחזו הגיע לאנטיפטרס פיר׳ אלו שני מקומות
אלכסנדרית על שם אלכסנדריא שלמצרים וכן
תרג׳ נא ואנטיפטרס עיר היתה ביהודה כמפורש
בגמ׳ דמי שאחזו

אנטיקסר

בבל׳ רב בפ׳ נד׳ ויוי בקר את שדה
מלך ירחו אחד אין ת״ל אחד אלא הוא אנטיקסר
שלו ובס׳ פר׳ כ״ז ויהי בעת ההיא וירד יהודה

ומרא בשלה׳ מדרת שער אחת ר׳ חננא בר
יצחק אמ׳ כורפידה בבלאה ומה בבל עבדא
הכא אלא כל מלך שלא היה שילטון בארץ ישר׳
אין מלכותו כלום ומלך בבל אנטיקסר שלו היה
יושב בירחו והיה משלח זה לזה כתבות וזה לזה
דוריות

אנטן

בר׳ שבת אין
נותנין אונן שלפשתן בפ׳ במה מדליקין
בג׳ ר׳ ישמעאל ובענים בפ׳ י״א האונן שלפשתן
משיתלבנו פיר׳ אונן בלשון מקרא תקוה והן חוטין
כמו את תקות חוט השני׳׳

אנצי

בפ׳ אלו מציאות ואנצי פשתן ובנדרי׳
בפר׳ הנודר מן הירק פשתן עולה עליו מותר
לכסות בעניצי פשתן ובגמ׳ דחבילי קש בפ׳ א׳
דסוכה פיר׳ פשתן דדייה ונביץ העומד לטוייה

אניקי

תיבלהו אניקי
בגמ׳ דלשכת פרהדרין בר׳ יומא
והיא דגרסינן בע״ז בפר׳ אין מעמידין גבי טה
בית אוניקי

אנך

וספר
תורה איזה כהן ישנה בסים לחברו
בגמ׳ דקרטים יוס בלפני אידיהן פיר׳ בלע
כמושכנעו אונכא והוא שוהם בלשון נקרא׳

אנלגין

בכלים בפ׳ כלכלי
שנחלק ואנלגין של ספר ובית הנגר
פי׳ ספסל שמשימין עליו הספר לקרות בו כמו
נרתיק של עור שמכניסין בו הספר׳׳

אנמלין

בפ׳ ר׳ אליעזר ועושין
אינומילין בשבת ס״א יינמלין ופיר׳
בעל יוד׳׳

אנונה

בבל׳ רב׳ פר׳
מ״ח ויאמ׳ אלהים אל אברהם אבל שרה
אשתך אמ׳ ר׳ יודא בשם ר׳ יודא לאוהבו שלמלך
שהיה המלך מעלה לו אנונה אמ׳ לו המלך אני
מבקש לכפול אנונה שלך ובפ׳ מ״ח ויהי אחר
הדברים האלה ותשא אשת אדוניו היתה אומרת
לו אני חותכת אנונה שלך אמ׳ לה יוי נותן לחם
לרעבים ובויקרא רב׳ בפ׳ פר׳ אשרי משכיל
בהר סיני ואין הוא ארנונא וכי מדין דויד הוציא
בכר תהילין והראהו פסוק זה פזר נתן לאביונים
ובל׳ אנונה אתנסיב אלו כר׳ מתנות בצו בגר׳

מהבית
מהכות

מהבת ערק פי' אנונה פירנוס ובלעז קורין
למאכל המוס אונונה ·· ובל' ויקרא רב' יהיב אנונס
ושתיק פי' יהיב כל שצומח בארץ לעניים ושותק

אנגקי בתרג' ירוש' דהיא
מוצאת שעת אננקי דעני לאנינקי
פי' שעת אנינקי שעת הדחק ·· ובבל' רב' פר' י"ג
אלה תולדות השמים בשר ודם כוותה מוהל אנינקי
על ידי שהות הוא רפה מעט דימונא בדם הכא
התרקיע עמו לשחקי' ואם תאמ' שהן רפין תל' לומ'
חזקין דיש לקיש אמ' בשר ודם מוסך בולס
אננקי על ידי שהות הוא מתעלה חלודה בדם
הבא חזקים וג' וכן ישנו ברי' ברב' ירוש'

אנס אין אונס בגיטין בר' גמ'
דהשולח גט פי' כיון שנתן הגט על
תנאי כך בלומ' אם לא אבוא מיכן ועד ל'
יום ונאנס ולא בא וטוען אנוס הייתי ובטל
הגט אין ממש בדבריו מעכ' שנאנס כיון שלא
נתקיים התנאי הגט גט והגירושין גירושין שאני
רבא דאנסו ליה עירואה בס' גמ' דבמה מדליקין
פי' בעל עין ·· ובב' הזרוע בגמ' דהשוחט לכהן
ולינקוס ידיה אנסו ליה עורנה ·· פי' אביי היה
לו חולי ולא היה לו לשהות נקבה והיה מתירא
לעבור לפני התיבה לפרוס שמא ידחיקוהו
נקביו ויבוא לידי כוסוכא

אינוס
דמרין תרג' ירוש' כהן נדרין פי' חמור
דבר דבר המתרגם בגנותו שכן בלשון יון קורין
לחמור אינוס בלעז טליטיקו והשאר קורין לו
גיידרו ··

אנפליא ופילעא
ומכנסים בפ' הנודר מן הירק בג'
דהנודר מן הכסות ובר' גמ' דכל הגט קטן ואנפיליא
כיסולין ·· שני אנפלאות בגמ' דכל כתבי הקודש
בבר' רב' ולבש הפלעשים והוא כמו אמפליא
שפירשנו למעלה ··

אנפק
אנשל בב' חזקת הבתים אנפקא
רחוורא בר' גמ' רמי שאחזו אנפקא א"ל משקייה
ומשקיה חמרא מדיגא

אנפקנא
הנורא חייא משקיע ·· בב' גיד הנשה בגמ'
שולח אדם א"ל לישתי נרר אנבג א"ל מישני למר

למיכר מיסכרגוס פרמג' רבנן או אנבקא פרמג'
מיעוטי בר' גמ' די יוחסין אתפיקנון במשנה
דמנחות בב' כל הקרבנות אין מביאין אתפקנון
ואם הביאו כשר ובגמ' דעושה אושה תכשיטיה
במשקין ובהגדה דמגילה ובפ' המוצא יין בגמ'
דשור ובר' גמ' דאלו עוברין בפסח תנא ר' יהודה
אומ' אונפיקנון שמן זית שלא הביא שליש וכול'

אנפוריא במשנת אלו מציאות
כלכלי אנפוריא אין חייב להכריז פי' בג
כלים חדשים שלא שבעתן העין ··

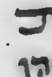
אנפרות אם באנפרות
מכטור בגמ' דנעשר בב' השולח גט בגמ'
דהמוכר את עבדו ובר' גמ' דהזרוע פי' אנפרות
דהזרוע שלקח אנס גוי באונס שלא כדין כדגרסינן
בב' דהניזקין בגמ' דלקח מן דסיקריקון ת"ר הבא
מחמת ומתמת אנפירות אין בוסיקרקון אמ' רב יוסף
אין אנפרות בבבל ובילמ' בואתה יגדל נא כח ווי
ואומ' חי אני לגבות שלי לפיכך אני נוטל אנפרות
מהן בכל שנה ושנה ואני מאריך להן ואינן כלים ··

אנקטמין טהורין ואין
יוצאין בהן בשבת בב' במה אשה
פי' לוקטמין פי' בגמ' מאי לוקטמין חמרא
דאכפא כמין חמור של עץ חלול הוא ותולה בו מיני
צבעונין ומרכבו על כתיפו ושוחק בו בפני רבים
בשוק ועבין מהן מעות ואין בו תורת כלי עליו
לפיכך טהורין ואין יוצאין בהן בשבת רבא בר
רבא אמ' קישור ופירושו כך מביאין שני עצים
ארוכין ודקים חמש אמות ויש בהן בארבע אמות
מקום הרגלים ואמה העליונה אגודה עם שוקיו
ועומד עליהן למעלה ומהלך בהן ומרקד בהן
רבה בר הונא משמא דעולא אמ' ברמי
ופי' חתיכה של בגד שקושרין לזקנים על פיהן
למען דירס מפני ששפתותיהן מתרפטות ·· פי'
חמרא דאכפא גירס שידיו קציצות ועושין לו
יד של עץ ונקרא חמרא דאכפא ·· ירוש' מה היו
אונקטמין טהורין אמ' ר' אבהו אונופקטמין
חמרא רידא ואונוס הוא חמור בלשון יון כמו
שכתבנו למעלה ··

אנקיות

בכלים בכ״ב טבעת אדם קנה מאזנים של
סדוקות טמא מפני אונקיות שלבעלי בתים —
אם יש בו אונקיות טמא פי׳ שהאונקיות תלויה
בקנה מאזנים ולפיכך כלי קיבול הוא וטמא״

אנקלי

של כתפים טהורה
ושל רוכלים טמאה ר׳ יוסי אומ׳ של
רוכלים שלפניו טמאה ושלאחריו טהורה בכלים
פי׳ אונקלי שלכתפים זאת צורתו למראית
העין כי כשרוצין לטבול על כתפיהן
שק גדול שוקעין ראשו בשד ותולין ותופשין
בידיהן מקצתו שלא יפול השק ושל רוכלין מלשון
אבקת רוכל שלפניו טמאה שיש בה בית קיבול
והן ניטלין בהן המשוי ואחד מאחריו לא היה בית
קיבול ולפיכך טהור״

אנקלי

שבבותלין קובעין אותן בכותלין ותולין
בהן כל דבר ואונקלי בלשון אינקינא וכעניין הזה
בב׳ הסייף בכלים ובס׳ טבול יום הברומים והאשקלוני
שנשברו ואונקלי שלהן קיימת הרי אלו טמאין פי׳
עץ גדול ארוך ויוצאין בו יתדות אילך ואילך
לתלות באותם יתדות בקבוקים מלאים
מים באויר כדי שיתקרר ומנהג לתלות בהן
פירות״ ויש מפרשין כלי שצורתו כך
 ומעלין בו הדלי כשנופל לבור או שום
כלי זהו אונקלי והכלים עצמן נקראו ברומים
האשקלונים שהן מאשקלון ובענין זה ועיין בפתחי
בכ׳ תמיד בכ׳ ג׳ בתמיד ובב׳ ג׳ במדות ואונקלות
של ברזל קבועין בהן ותרג׳ והשפתים טפח אחד
ואונקלין כשך חד״ התשים אגמון באפו תרג׳
מכשר דתשוי אונקלא בכ׳ כל כתבי הקודש בי״ח
כלים מקטורן אונקלי וכורא פי׳ בגד רקיק שלובש
אדם על בשרו וכך שנינו בס׳ מגילה לענין תפילה
של יד טפהו זהב ותנה על בית אונקלי שלו הרי
זה דרך החיצונים וכך בכ׳ אלו הן השרפין בגמ׳
דהגונב את הקסוה שלם והנחה
באונקלי ובכ׳ אלו מגלחין בגמ׳ דסמך ר׳ אליעזר
אומ׳ מיום שחרב אמ׳ רבא מבלמיטיל באונקלי
בתוך ביתי ומפרש שהיא מצנפת כגון מצנפת
שלכהן גדול״

באנקלי

בס׳ מנחות במעשה דחונו ושמעי הלבישו
באונקלי של אשתו וחגרו בצילצול ומשתברא
אונקלי דחונו באותו דיה כלים בכ׳ אין מעמידין
בגמ׳ דמתרגמין אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי מעלין באונקלי
בשבת מאי אונקלי אמ׳ ר׳ אבא איצטומכא
דליבא׳

אנקליטין

בב״ר רבה בפר׳ נ׳ ויהי אמר המכסה אמ׳ ר׳ יהודה
בר׳ סימון בשר ודם תולין לו אנקליטין מרוכם
לאיפרכוס ומאיפרכוס לאיסטריטולוטוס ואת
בשביל שאין לך מי יתלה לך אנקליטין לא תעשה
משפט

אנקלימוס

בב׳ המוכר את הבית בגמ׳ דהמוכר את העיר
סנטר נמכר אנקולמוס אינו מכור ט׳ עבד שהוא
סופר לעיר שיודיע לכתוב כל שדות העיר וכל
חציריה וכל המס ואת כל המכר

אנקים

בילמדנו בס׳ תר׳ ויקחו לי תרומה החיות של אש הרקיע
שעל ראשן מן המים והן עומדות טעונות כל
אותו אונקים שלגמים עובי של רקיע מהלך ת״ק
שנה ואף הן אונקוס גדול של אש

אנשי

משמר ואנשי בית אב בס׳ סדר תעניות
כיצד כי׳ הכהנים נחלקין לכ״ד חלקים וכן הלוים
וכן ישר׳ ויורדין היו הכהנים והלויים וכל ישר׳
שבכל משמר ומשמר הגיע זמן המשמר כהנין
ולויין עולין לירוש׳ וישר׳ שבאותו משמר שאינן
יכולין לעלות לירוש׳ מתקבצין בעריהן וקורין
בעניין הקרבנות ובע׳ מעשה בראשית ובטלין
ממלאכה כל אותה שבת וישר׳ שבמשמר נקראין
אנשי מעמד בשביל שעומדין בתפילה ומתענין
ארבעה תעניות בשבת כמפורש בב׳ דעל כ״ד
משמר ומשמר בב׳ פרקים אנשי בית אב נקרין
אותם שעיברין באותו יום שמגיעין אנשי
משמר נקראין אותן שעיברין באותו שבוע ובין
אנשי בית אב ובין אנשי משמר אסור להתענות

אנתא

במנחות בר׳ בגמ׳ דהתודה אנתא דמישחא שמן קדוש
עגול כמין לחם הינו לחם שמן״

אנתיקי

ולא את האנתיפי
ט

בכר
בכר

בפ' המוכר את הספינה פי' בגמ' עוסקא היבנוה
והוא הטמון שבתוך הספינה ולשו' לשו' ממש
הוא איתקא''

אנדרופי

אלהים
בפר' רב' פר' יט' ויבן יוי'
את הצלע ובר' אלה תולדות נח לזאת יקרא אשה
מיכן את למיד שניתנה תורה לישר' בלשו' הקדש
וכשם שנתנה בלשון הקדש כך נברא העולם בלש'
הקדש שמעת מימיך אומ' גוני גיניה איתא
איתתא אנדרופי אנדרופיא גברא גברתא אלא
אוש ואשה למה שהלשון הזה נופל על הלשון הזה
ר' יודן בשם ר' אמי ושמע חכם ויוסף לקח זה
משה כשאמ' לו עשה לך שרף לא נתפרש אם אס
מעשה אותו של זהב ושל כסף אין הלשון הזה
נופל על הלשון הזה אלא הריני עושה של נחשת
שלשון הזה נופל על הלשון הזה נחש נחשת מיכן
שניתנה תורה בלשון הקודש פי' גיני הינו לשון
זכר גיניה לשון נקבה בלשון רומי קורין לאשה
יוניקא''

אנדרופוס

אוש
בלשון רומי קורין לזכר אנדרו
ולכן קורין למי שיש לו זכרות ונקבות אנדרוגינוס
אנדר וינבא לנקיבה אין קורין אנתרופא לזכר
אין קורין איתא לנקבה קורין איתתא ולזכר
קורין גברא לזכר לנקבה אין קורין גברתא אלא
אוש ואשה למה שהלשון הזה נופל על הלש' הזה:

סליק פרק יג
אחל פרק יד

אס

אמ' ליה נשי למך למדם
אסיא אסיא אסי חוגרותיך כלומ'
כידשתה מחוה הדי מאה ושלשים שנה אלא שלא
העמיד זרע בבר' רב' פר' כד' ויאמ' למך לנשין
ובילמ' בבהעלותך קח את הלויים משה הוא
בא להוכיח את ישר' למילה והן רואין לבנו ערל
והן אומ' לו אסיא אסיא אסי חוגרותיך אלא
מיד בא לחנכו עד שנטלה צפורה צור ומלה
אותו''

אסיא

רחיפא עיינא

עויר בר' גמ' דהחובל פי' רופא שבא ממקום רחוק
ערשיבוא מתעויר העין

אסך

בס' נמ'
אקרקפי דארי ואסוסי דגוריתא
דבכיה אשה ובר' גמ' דהמוכר את הספינה ההוא
בורא דסלוק עליה טינא אכלה באוסייה ונקיה
יש מפרשין שנכנס לו שרץ קטן שנקרא אכלא
טינא בחיריין ובס' גמ' דאלו טריפות והולכין
קופאני אסירי נינס ניס כוורא ועיילי לי ה
באוסיה

אסא

דרא בבמקום
שנהגו בנ' רששה דבריך ובר' גמ' דמי
שאחזו פי' הדס דענן פי' הדס לח פי' מרודד
ורחב''

אסובי

ידו ינוקא
בר' גמ' דכל הכלים פי' כשנופל
ערלת הגרון של תינוק משימה החיה אצבע
כפין ומסלקת אותה הערלה ומעמידים שמקיא
התינוק על כן הקשה והא אין עושין אטופטיזון

אסבוה

כופרי פי' הכוהו
במקלות שמכין בהן זה בר' גמ'
דכתובות''

אסדה

בר' פר' נ' בבבין
העבה והטהור שישבו בספינה או בספי
באסדה ובנגעים בכ' כל הבתים בית בטי
בספינה אובאסדה פי' עצים מורכבים זה על
גבי זה שתי וערב כדכת' ואני אשימם דברות
בים ומכור בעל סדה.

אסר

פטר חמור דקאי מאיסרן בחלומות
דרבא בהודאה פי' בפת שתחת מראשותיו תרג'
וישם מראשותיו ושוי אסדוהי ומכור עוד בער
סר''

איסטגיות

בבלים
בכ' תנור שחצצו ר' יהודה אומ'
אוסטגיות. רבן גמליאל אומ' אם יש לה ספיות
פי' אסטגיות כמו גג ולא גג ממש אלא כעין
כיפה ויש אומ' כעין קובה פי' איסטגיות
וליזביז וספיות כולן ענין אחד הן שהן ספיות שפיות''

איצטגנין

הסתכלתי
באיצטגנינות שלי יצא
מאיצטגנינות שלך אין מזל לישר' בס' שבת
עדיין איצטגניני של דויד קיימת בס' נ' גמר
הדין ובס' גמ' דר' נדרים הסתכלתי במזל שלי

ואין לי בן אלא אחד על ישמעאל אמ׳ לו אברהם
צא מאיצטגנינות כדעה ויאמרו משה בראי
הוא בר׳ גמ׳ דברכות ובב׳ א׳ דסוטה בגמ׳ וכן לענין
הטובה המה מי מריבה וכול ובגמ׳ דמי לנו גדול
מיוסף א׳ תפרא הורד אלא הוריד שהוריד
איצטגניני פרעה וביישן שלא ידעו לפתור החלום
ובב׳ או נאמרין בג׳ דששה שבטים אמרו איצטגניני
פרעה וכול ובר׳ גמ׳ דאמ׳ להן הממונה שאני
אברהם דאיצטגנינות גדולה היתה בלבו פי׳
חכמות המזלות היתה לו והיה יודע לכוין השעות
אי נמי זקן ויושב בישיבה היה כלומ׳ זקנים
ויושבים בישיבה ושכינה עמהן ויש ספ׳ שכת׳ בה
איצטגניני איסטריה אין בונין עמהן בסילקי
וגרדין איצטדיה ובימה בב׳ א׳ דע״ז פי׳ בית
השחיקות נקרא איסטדיה ואסור לבנות עמהן
לפי שהן שופכי דמים כמפור׳ בגמ׳ שלה ובפר׳
שור שנגח ד׳ וה׳ שורים האיסטדין אינו חייב
מיתה של׳ כי יגח ולא שיגיחוהו אחרים פי׳
שמגדלין אותו לקוביא שהן מלמדין אותו לנגח
ויביאו שורים אחרים וינגחו עמו המנצח
חבירו לוקח התנאי שביניהן וכיון שילמדוהו לנגח
אם הרג אדם אינו חייב מיתה ויש ספרים
שכת׳ בה איצטווינין׃

איצטוה

בר׳ משנה דפסחים על גג האיצטוה

איצטוה

שבמרחץ בנדה
בב׳ האשה האיצטונית רשות היחיד
לשבת בטהרות בפ׳ מקום אבל ים ובקעה
ואיצטונית והכרמלית בר׳ שבת׳׳

איצטוה

שלפני העמודים
בר׳ שבת האיצטונית אין בה משום
מדור גוים בג׳ אהילות פי׳ איצטונית דאהילות
דומה לבקעה כאותה ששנינו אבל הים והבקעה
והאיצטונית וכול אלא נעשה בנה איצטוה
ביום טוב דלא קא עביד אוהלא וכול בגמ׳ דאין
ניקפין בפר׳ המביא כדי יין דבשרא למיבני
אקרפטא ולמיבני איצטוה בס׳ב׳א׳ דמשקין
דמיסגן מאיסטוני בפ׳ פר׳ תמיד נשחט ובגמ׳
דקיבל בבל הפסולין בגבחין פי׳ איצטוה

שלפני העמודים מקום צר כאמה וגדור
כארבעה כחמשה טפחים ומניחין עליה
פרגמטיא וכן עושין ב׳ בבני כל החנויות
והוא סטיו והוא אקרביטא ופעמים עושין
אותה לישיבה בני אדם פי׳ דעביד מעשה
איסטוה בבל הפסולין עומדין בשורה כאיסטוה
זה מושיט לזה וזה מושיט לזה ויש ספ׳ שכת׳
בה איצטווה

אסיוט

בס׳ גמ׳ דאין בין המודר מניא
תיתורא אסיוט שרייה פי׳ תיתורא גשר
איסטיוט לשון הסט ולשון לעז הוא אסייטרו׃

אסטטיון

בבל׳ דבכר׳
ויתן לך האלהים השולמית
אושר משלמות איסטטיתו שלעולם הזה הן הן
בעולם הבא פי׳ משלמות עמידתן של עולם
כלומ׳ שהן קיימין בעולם הזה ובעולם הבא ולשון
לעז הוא איסטציאו

איצטבין

בבר׳ רב׳ נ׳ב׳ והנחש ויעשו להם
חגורות חגור חגורי חגורות אסטביון גולי
סרינין כשם שעושין לאיש כך עושין לאשה
ציצלין קולסין סבבין

אסטולי

בבר׳ רב׳ פר׳ ש״ה סוף וישלח יעקב
בשעה ששלח דויד את יואב לארם נהרים
ולארם צובה כנע׳ בארומים ביקש לגנבן הוציאו
לו אסטליות שלהם רב לכם סוב כנע׳ במואבים
ביקש לגנבן הוציאו לו איסטליות שלהן אל תצר
את מואב ובילמדנו בפר׳ רב לכם סוב כת׳ כל
זה הענין ובבס׳ בצר לך ומצאוך ועשו לו איסטולי
וכתב עליה אם יעלה העם הזה לעשות זבחים
בבית יוי בירוש׳ ויש ספ׳ כת׳ בהן אנסטולי והוא
העיקר ולשון לעז קורין לכתבים פיסטולי

איסטלית

ביומא בב׳ בא
לו ואם לא באסטלית לבן משלו
ובב׳ מי שאחזו אמ׳ ר׳ שמעון בן גמ׳ מעשה
בציידן שהתני לי איסטליתי ואבדה לו איסטליתו׳׳

איסטלא

דמילתא בר׳ גמ׳
דניגמר הדין ואדא בשלל אדרתו
שנער רב אסי אמ׳ איסטלא דמילתא בבל ישראל

ראוין

ראוין לאותה איסטלא בגמ׳ דולא את הלוף
במבנין ויש ספ׳ שכת׳ בהן איצטלא תרג׳ ירוש׳
שמלה אדרת שנער תרג׳ איצטולי בבלאי

אסטניס שינה בעמוד
השחר כאיסטמא לפרזלא בגמ׳
דלא יקל בב׳ הרואה הוא דבר שבו מצפין את פי
הקרדומות וגיר ופסל כדי שיהא חד וחזק ובלע׳
שמו אצירו ולפי ששינת שחרית נעימה מאד
כלה עמ׳ דברים שמוציאין אדם מן העולם
ודאי דרך שלא ללמד את עצמו כך אבל
בעמוד השחר מותר והוא פי׳ רבי׳ האיי גאון
ז״ל ואותו הנשבר במהרה קורין לו בלשון יון
איסטוכמא ויש אומ׳ לשון מקרא נקרא ביחזקאל
ברזל עשות ויש ספ׳ שכת׳ בהן כאיצטמא ויש
ספ׳ שכת׳ בהן כצטמא בלא אלף׳׳ שלשה
דברים נאמרו באיצטמא אין בהן משום כלאים
ולאו אגיר הוא אלא עשית מצמר ופשתים
ואינה מטמאה בנגעים דלא שתי וערב ואין
יוצאין בה בשבת כיון דלאו מגירי בה חייש
דילמ׳ עבלה ואתי לאיתויי וכו׳ איצטמא
מין תכשיט לא של כסף ולא של זהב אלא
של מיני צבעונים ואבנים טובות ומרגליות
קבועות בה ומטילה אותה על ראשה בב׳ גמ׳
דבמ׳ אשה ויש ספ׳ שכת׳ בהן איסטמא

איצטומכא דליבא בגמ׳
דמיתרפאין במין מעברירין
ובגמ׳ דכרס בא׳ טריפות איזהו כרס הפנימית
איסטומכא דכרס ל״ע איסטומכא ובבמה
אשה ובתי הנפש תרג׳ עקילס איסטומכרים
דבר שנותן על בית הנפש

איסטממותיה בס׳ גמ׳
משה בשם מוכינג
ומוריקות ואיסטממיתיה נראין הדברים
ענין חותם הוא כמו האי סטמוש קטא׳׳

איסטיס וקוטה בשביעי׳
בב׳ כלל גדול ובל׳ גמ׳ דכלל גדול
אמרו בשבת ובב׳ אמ׳ ר׳ עקיבה משבת ובגמ׳
דנתן צמר כהגול עצים ובגמ׳ ד׳ו צבר׳ במקום
שנהגו בכסחי׳ ובב׳ דבאסימון ויש ספר׳ שכת׳ בה סטוים
ספוים פי׳ מסטים מסטקון ובלשון ערבי על׳׳
כא׳ הוא וורד של פרטכין ולו שם אח׳ בלשון
הקדש חלית הריע ובלש׳ ארמית כוריקא ובלשון
ערבי עוצפר ותובעין בו בגדי פשתן ובגדי צמר
נגבא לכלות בבית חופתן

אסטיס כיצד
ר׳ יהודה אומ׳ אסטס היא זו בב׳
העדים פי׳ בתשובות אסטסית היא זו קובסתות
היא זו הללו עדים שמזימין את העדים שהעידו
בהורג זה עשו עצה ועמדו באיסטידיא שכל
מי שיבוא ויעיד בהורג זה הן מזימין אותו והקשו
את לבם לעשות דבר זה ורבינ׳ חננאל פי׳ לא נבין
הוא זה

אסטקדאנה בבל׳ רבה
בר לו ושדי משת אברם ר׳ יהושע
בן נחמני אומ׳ אף אסטס אומנות ודברנות
ובילמדנו בותצא דיגה ובותדבר כרים ויש ספ׳
שכת׳ בהן סטיסיאות׳׳

אסטנים
לעולם והקבלוטות כן עצרת ועד
חנכה בב׳ ג׳ בדמאי: פירוש איסטרובילא אסר
את האסטרובל אבללא את הקלת בב׳ המוכר
ובב׳ לא יחפור בג׳ דמרחיקין ושל חמור שלשה
מן האיסטרובל שהן ד׳ מן הקלת ובב׳ גמ׳ דמציאת
האשה אגביה עישור נכסי מאיסטרובילי
דריחיא ובב׳ המוכר את הבית ובגמ׳ בב׳ אמ׳
ר׳ יהושע עלהים ועל האיסטרוביל ובבר׳ רבה בס׳
בר כש׳ ויאמ׳ יוי אמחה את האדם אפי׳ ג׳
איסטרובילין של ריחים נמחה ובר׳ אלה תולדות
נוח פר׳ לא פי׳ איסטרוביל יש מי שאומ׳ הריחים
התחתונה הקבועה בקרקע ויש מי שאומ׳ אמת
הריחים והוא מקום בית קיבול׳׳

איסטרוביל בב׳ א׳ דע״ז ר׳ אין
דבל׳ אסור למכור לגוים איסטרוביל
ובנות שוח פי׳ בגמ׳ כירא דארזא ובילמדנו
בל׳ כי תשא בטוך ערימות חטים אמ׳ רב אידי
והלא ערימה של איסטרובילין יפה משל חטין
וכאן הוא אומ׳ בטוך ערימות חיטין אמ׳ לו אין
העולם מתקיים על האיסטרובילין בלא חיטין
לכך נאמ׳ בטוך ערימות חיטים ויש ספ׳ שכת׳

אַצְדְקָן

שבת בהן איצטרובולין

איסטרטיא

בב׳ יוחסין
אף נגרי שהיה מיסתב באיסטרטיא
שלמלך פיר׳ בגמ׳ מאי איסטרטיא של מלך
אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל חיילות של בית דויד
וכול במגילת איכה א׳ תכתבהן באיסטרטיא
שלך אסטרט לכל שבטו בתרג׳ ירוש׳ דואלה
הדברים ובילמדנו בויסע משם אברהם כיון
שחרבה סדום בטלה אותה האסטרטיא פיר׳ דרך
בלשון יון ובן בלעז וכן פיר׳ סרטיא ופלטיא׳׳

איסטרטיג

בר׳ גמ׳ דמאי
שמות ההוא דאמי כלילא דשרו
בי מלכא מאובלאי ואיסטרטגי בולי ואיסטרטיגי
שרים ושרים טרגרסין במלדכי זה מפירוש
בולי וזה מפרוש בוטי ובבר׳ רב׳ ויקרא אלהים
לאור יום ר׳ יוחנן וריש לקיש ויבדל הבדלה
ממש למלך שהיו לו שני איסטרטיגי אחד
שליט ביום ואחד שליט בלילה תרג׳ נציב ב׳
פלשתים איסטרטיג פלשתים מצב פלשתים
וישם דויד נציבים איסטרטיגים בילמ׳ והכהן
הגדול מאחין לאיסטרטינים גיבור שביקשו
למנותו על איסטרטיא ובולקחתם לכם והלך
אותו איסטרטיוס ערום ובספרי לשור איבכבש
למלך בשר ודם שהיה מהלך במדבר הוא וב׳
ואיסטרטילוס עמו ובבר׳ רב׳ והנה אימה
בב׳ מה׳ מאה וב׳ איסטרלטין ובויקר׳ רב׳ בגאות
תהיה איפרכוס רואה אותו ונוטל אותו איסטרליטים
רואה אותן ונוטל אותי כי אלו כולם כמו איסטרטיג
וכן זה שלמדנו באה המשפטים אמ׳ לו אונקלוס
עתי לאיסטרולוסי

איסטרולוג

בר׳ בר׳ רבה המלך איסטרולוג
ובמ׳ כ״ה ויהי בעת ההיא וירד יהודה בעת ההיא
רואה היתה באיסטרולוגיאה שלך שעתידה
להעמיד ממנה בן ובכמ׳ ותשא אשת אדוניו
בר׳ כ״ח ווסתן שלאומות העולם כיון שהיה
אחד מהן לוקח לו עבד הולך אצלו איסטרולגים
ואמ׳ ליה הנא טבא נחשא טבא ובילמדנו בבמ׳
כי מראש צורים אראנו למלך שהיה לו בן
וראה באיסטרו לוגיאה שהו עתיד להוליד

פיר׳ חוזים בכוכבים

איסטרופימטה

בבר׳ רב׳ כר׳ שט ויתן לך
ויהי אך יצא וג׳ רבנן אומרי איסטרופי מטה
הדלתות נגעלות לאחוריהן אמר לו יעקב אחד
הדלת עד שנכנס עשו ויצא לו הה״ד אך יצא
ואינו אומ׳ אלא אך יצא יצא כלאה יוצא ואינו
יוצא פיר׳ איסטרפימטה הוא כענין אסדבמטה
שבמדות פר׳ טפחו של היכל ר׳ יהודה אומ׳ בתוך
הפתח היו עומדות הדלתות וכמין אסדבמטה
היו נכפלות לאחוריהן אלו ב׳ אמות ומחצה
ואלו ב׳ אמות ומחצה וכס אח כמצאתי כתובין
קה של מידות איסטרופמוטה ובלשון יון קורין
למהופך אסטרפו׳׳

אסי

בב׳ ערב פסחי׳ בגמ׳ דאמ׳ מן התמהוי
לא תדור במתא דרישה אסי פיר׳ אל תדור בעיר
שראשה תלמ׳ חכמ׳ כמוך לומ׳ שתלמ׳ חכמ׳ אין
לו אומנות ממשלה ומקום שהוא מנהגו אסי
שועלים מורדים בו בההוא דאמ׳ רב תחות גוי
ולא תחות חבר תחות חבר ולא תחות תלמ׳ חכמ׳
ובו ההוא דתני שבעה דברים צוה ר׳ עקיבה את
בנו ואחת מהן אל תדור בעיר שראשה תלמ׳
חכמ׳

אסיא

אבוך ברח
לאסיא אתברח לילדיקיא בר׳
גמ׳ דהשוכר את הפועלים ובבר׳ רב׳ פר׳ מה אחר
הדברים היה דבר יוו׳ אל אברם דרמסיק אסא
ואספמיא תרג׳ ירוש׳ אשכנז אסיא׳׳

אסיא

בבר׳ רבה פר׳ ויוי
אומ׳ המכסה למלך שנתן אוסיא
לאוהבו לאחר זמן ביקש המלך לקוץ מתוכה
ה׳ אילני סרק ובר׳ ויקרא רב׳ טוב מלא כף נחת
רעותיה מיתקר גמי אסיאן ובס׳ ויקרא רבה
וכי ימוך אחיך ר׳ טרפון יהב ליה לר׳ עקיבה
שיתה קינטרין דכסף ואמ׳ ליה זיל זבון לי
אוסיאן דאנן לאעין דאוריתא ואנן מתפרנסין
מינהון ובילמדנו דכי תבואו בשלחלך כל
מלך שלא היה לו אוסיא בארץ ישר׳ לא היה
יתב כלום ובמגילת איכה בגין דשמעינן
עלך דאת צאעי מתבנה אוסיא דידך פיר׳

מוסיא שדה **אסכלה** בב׳ בתר׳
תנו רבנן המוכר את הספינה
המוכר את הספינה מכר את האסכלה פי׳
אסכלה כדתנן עשה כבש לירד בו והוא עץ
עבה ארוך וחקוק בו חבקים מקום נתינת
פרסת הרגל ומושיטין אותו מן הספינה ליבשה
ויורדין ועולין עליו ובלעז ובלשון יון אסכלה
אין צולין את הפסח לא בשפוד ולא על האסכלה
בב׳ כיצד צולין השפוד והאסכלה מלבנין באור
בס׳ עב׳ זר׳ פי׳ אסכלה בלע׳ קרטיקלא וגם זו
עשויה כמין מעלות ולשון יון הוא איסקרא׃

אסכולא בב׳ דבחודש השלישי
אמ׳ ר׳ לוי לבן מלכים שעמד מחליו
אמ׳ פידגוגו ילך לאיסכולי אמ׳ המלך עדיין לא
בא זיוו של בני מחליו והוא הולך לו לאיסכולי וכול
ובילמ׳ באספה לי משל למלך שהיה לו בן ועשה
לו פידגוג והיה אותו הפידגוג מוליכו לאסכולי
פי׳ כנסת המלמדין קורין בלעז אסכולא׃

אסכופה בשבת בפר׳
המצניע קוטר שהיא מלאה פירות
ונתנה על האסכופה החיצונה ובב׳ מי שהיה
טמא לפיכך נקור עלהא לומ׳ לא מתני שהיא
רחוקה ודאי אלא מאסכופת עזרה ולחוץ ובאהילן
בב׳ ארובה שהיא נתונה בצד האסכופה ובפר׳
יציאות השבת אסכופה משמשת שתי רשויות
פי׳ אסכופה מפתן׃

אסל
בכלים בב׳ כלכלי בעלי בתים
האסל שיש בו בית קיבול מעות ובכרה בפר׳
חמשה שמילא המכולא לו ולחטאות ממלא
את שלו תחילה וקושרו באסל פי׳ אסל מוט
וישאוהו במוט בשנים

אסלא
בהשלחן פר׳ בב׳ בכלים האסלה טמאה
מדרס וטמא מת כסא טרספל ואסלא בר׳ גמ׳ ר׳
אליעזר אומ׳ תולין עור האסלה וחלל שלה בגמ׳
דעירובין בב׳ א׳ בגמ׳ דוהרחב מעשר פי׳ אסי
לא שבת הגיד והמשמרת כולה וכסא גלוסי
לא יעשה ואם עשה פטור אבל אסור בלומ׳
איסורא דרבנן משמרת וחכמ׳ אומ׳ תולין את

המשמרת ביום טוב והוא מסננת של יין׃ גוד
הוא חמת מים בלולב הגדול משכיה דההוא
גברא דעבדין ליה גודא ומלין ביה מים והולכי
דרכים נועצין ד׳ יתידות בקרקע וקושרין חמת
זו בחוטין עבין ותולין אותו באלו היתדות להיצטנן
מימיו בלילה שיש בנגה טפח כסא גלון היא של
חליות טוענן עליו קרשים ויושבין עליו ומשעומדין
פורקין עליו מיטה והיא מיטה גליתא עשויה
מעור והכרעים שמחזיר דכוין הן ולפיכך היא
מותרת כדאמרינן אם היה דכוי מותר ולגבה
היא עשויה׃ ויש אומ׳ מיטה עשויה בפסנדרים
והיא זקופה ומרכינה לישן עליה הוטיל ולגבה
עשויה אינה חשובה כאהל וכן כסא לישב בו וזה
שאומ׳ גורר אדם מיטה כסא וספסל שלשתן
טעם אחד טרסקל היא קערה פשוטה כגון
שולחן קטן ותניא ר׳ יוסי בר׳ יהודה נועץ קנה
ברשות הרבים והניח בראשו טרסקל וזרק וכול
גם זה לגביו עשוי לאכול בו ולתת בו חפצים
הוא ספסל של

אסלא
ברזל דתנן הסלא טמיאה מדרס
וטמא מת פרשה היא טמיאה מדרס והברזל
טמא מת וספסל זה של ברזל ועליו עור נטוי
לישב עליו דתנן עור האסלא וחלל שלו מיצטרפין
לטפח׃ ואמרינן בתחילת עירובין מאי עור
האסלא אמ׳ רבא בר בר חנה אמ׳ ר׳ יוחנן עור
כסא של בית הכסא או כולן לנשותן בתחילה כא
שפירש רבינו נסים בעירובין בשר האסלא
תנן התם עור האסלא ואלל שלו מיצטרפין לטפח
פי׳ כדי להעשות אוהל לטומאה לא אשכחנה
במתני׳ כלל אלא בתוספתא דכלים בב׳ יז׳ מאי עור
האסלא אמ׳ רבה בר בר חנה אמ׳ ר׳ יוחנן עור
כסא של בית הכסא וכך שמענו כי בארץ יון
יש להן כסא של ברזל ועושין לו שני רצועות
רחבות אחת מצד זו ואחת מצד זו כדי לתבוש
הרגלים של ברזל שלא יכלו ויהיו מוכנין לישב
ולעשות צרכו לישב עליהן ולפיכך עושין רחבות
כאצבעיים או פחות מיכן ונשאר בין שתי
הרצועות שהו אמצע הכסא מגולה ועושין עור

בעור צח

גדול שהוא המכסה את כולן ותופרין אותו ברגל האחר של כסא וכורשין אותו על הכסא ונראה הכסא שהוא מלא ומכסה בעור וכשרוצה לישב עליו לעשות צרכיו מגלה עור הממוצע ומחזירו לרגל שתפור בו ונשארו רצועות בלבד וממוצע הכסא פתוח ועשוי לשם וכשהוא נבנה מחזיר העור ומכסהו ובלשון יון קורין אותו סלין ויש מפ׳ שכסא שבהן הסלא טמאה ובלע׳ קורין לכרל כסא סילא״

אסל

ותוכחות נאמן לבי תרג׳ ושבע תועבות בנפשו תרג׳ ובשבע אסלייתא בנפשיה מוסר יוי בני אל תמאס תרג׳ לא תיסלי

אסמכתא

בב׳ גט בגמ׳ דמי שפרע מקצת חובו בגמ׳ קא מפלגי ר׳ יהודה סבר אסמכתא לא קניא ור׳ יוסי סבר אסמכתא קניא׳ ומסיקנה והילכתא אסמכתא לא קניא גמ׳ טעמ׳ שסומך בדעתו שיכולה לפרעו עד הזמן ולא גמר להקנותו ומע׳ בן אקנו מיניה בבית דין חשוב כד לא אנס קניא דהכי גרסינן בכ״ר נדרים בגמ׳ דעדי אונסין ותנן מי שפרע מקצת חובו והשליש א׳ שטרו והלך ואמ׳ רב נחמן אמ׳ רבה בר אבוה אמ׳ רב אין הלכה כר׳ יוסי דאמ׳ אסמכתא קניא והילכ׳ אסמכתא קניא והוא דלא אנס והוא דקנו מיניה בבית דין חשוב

אסימון

בב׳ א׳ דמעשר שני אין מחללין מעשר שני על אסימון ובב׳ הזהב אסימון קונה את המטבע ובגמ׳ דמעשר שני בב׳ שלשה שאכלו ובג׳ דמערבין ברמאי בב׳ בכל מערבין פי׳ אסימון כסף שאין עליו צורה מלשון סומה שאין לו עינים ועוד בלשון יון קורין לכסף ולבלי כסף אסימוני קערת כסף אחת תרג׳ ירוש׳ כניסא חד״

אסנא

בב׳ אין מעמידין בגמ׳ דמתרגין עיתי קשייתא דאסנא ועוד פיקא להדי פיקא פי׳ גרעינין של דקל ושמו אסני״

אסימא

יכישתא ברטאות דמי שאחזו

אסיתא

מבי דאמי שערי

במסיתא בר׳ נמ׳ דבתולה נשאית ובב׳ א׳ דע״ז בגמ׳ דואלו אידיהן פי׳ משת שנותנין שעורין במכתשות לבצלן ולאכול בשמחת חתן; פי׳ א׳ משנה שמתחילין לשרות שעורין באותו כלי הנקרא אסיתא לעשות שכר לצורך סעודה של חתן איכה דאמ׳ כשרוצין לעשות חופה נותנין בעציצין עד שיצמחו ומוציאין אותו לפניהן כלומ׳ כשם שצמחו אף כך יפרו וירבו חתן וכלה

אסף

בב׳ עשרה יוחסין נתיני שתוקי ואסופי אסופי כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר את אביו ולא את אמו״

אספונית

בב׳ המוציא יין בגמ׳ דהמוציא חבל פי׳ בכר קטן כדכת׳ ודקיקי מצות ומתרגמינן אספוגין פטירין ושיעורה בסלע

אספריא

ומרתבא ברטאות דמי שאחזו פי׳ כסף חי כמ׳ הוא מטיפולי נשים

אספטי

בבק׳ דוהו בשלח ר׳ נחמיה אומ׳ במקל שהיכו מצריים את ישרא׳ בו לקו באספטי באספטו שהיכו מצריים את ישר׳ בה לקו בסאסאה בסאה סאה פי׳ חרב קורין בלעז׳ איספטא

אספטיה

בב׳ רבה פר׳ מ״ה אחר הדברים האלה אמ׳ ר׳ יודן גירות עברות עיתי בארץ לא להם לארבע מאות שנה לאספטיה שלהם פי׳ אספטיה שם העיר;

אספלידא

בב׳ השותפין בגמ׳ דסמך לכותל אחר הנהו בתרי אחי דפליגי בהדי הדדי חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרבצא פי׳ אספלידא מערה׳ פי׳ א׳ אכסדרה פי׳ תרביצא חצר מפני שאול במערה תרג׳ מן קדם שאול; באוספלידא

אספלנית

בכלים פר׳ כ״ח שלוש על שלוש העושה אספלנית בין בבגד ובין בעור טמאה ובגמ׳ דפ׳ א׳ דשבת פי׳ רטייה שעושין מן חלב ודונג כד אמ׳ אביי אמרה לי אימא דכולהו כאיבי שבמאני תרבא וחד מאני קירא ומנהג לו להינתן על

כרטלית
טפ
מטולית
מטולית
המטולית

להינתן על

מיטליות של בגד ואחר כך ממרחין אותו על
המכה **אספמיא** ובגלות
ירושלם אשר בספרד תרג׳ ירושלמ׳
דבאספמיא׳׳ ובברא׳ רב׳ פר׳ מה׳ אחר
הדברים האלה ודמשק׳ דדמסקוס מסיא ואספמיא
אספנן בב בב׳ בשבת חבית חוץ מן המליח הישן
וקוליים האספנן ׳׳ ובמבשירין פר׳ המעלה
יהודה אומ׳ חתיכה אחת ודג המצרי הבא בקופה
וקוליים האספנן הרי אלו בחזקת טהרה ובפר׳
כירה ובר׳ גמ׳ דיום טוב שחל להיות בשבת כיך
קולים האספנן דג שבמקום אספמיא ושמו בלש׳
ערבי אל שבוט ובלשו׳ קודש שיבוטא ובליש׳
דרבנן כופיא כדאמרינ׳ מדרדתא דכופיא ויש
אומ׳ שהוא תנין **אספנק**
עשרה כסף וחגורה אחת תרג׳
איספנקי הדא והוא חגור חדשה׳׳
אספטרמון בילמדנו בויקחו
לי תרומה ברג׳ אלטין תרהר
איספיטרמון׳׳ **אספסתא**
מאכל בהמה ובלעז בורייני
על בלילו תרג׳ על אספסתיה
אספקא בס׳ כא׳ דגיטין
ר׳ אחי בשם ר׳ יאשיהו הוה ליה
הוספיקא דכספא בנהר דעא פי׳ תלוחית של כסף
איספקלטור ויש ספ׳ שב׳
כהן ספיקלטור ונגמור בגו׳ סמך׳׳
אספקלריא ויש ספרים
שכת׳ בה ספיקלריא ומגורש
נמי בעל סמך׳׳ **אספרגוס**
בנדרים בפ׳ הנודר מן המבושל
מן הכרוב מותר באספרגוס מן האספרגוס
מותר בכרוב ובגמ׳ דלא יתנתו לו כפי׳ ערב
פסחי׳ אספרגוס מצטרף ואמרי לה אין מצטרף
ובס׳ גמ׳ דשלוש שאכלו תר׳ ודברים נאמרו בו
באספרגוס אין שותין אותו מזוג כול פיר׳ רבי׳
האיי גאון ז״ל אספרגוס גופו ממיני כרוב והיו
שורין ביין וקורין אותו בספרגוס ובלשו׳ יון
אספרגוס יין של בוקר כלומ׳ יין ששותהו ב׳

בבקר ואומ׳ הגאון הני מילי דאמרינ׳ ביה
משום מזיקין הוו נהגין ביה והשתא לא נפישי
בההוא עידנא ושאלו בשאלות אספרגוס שאמרו
חכמ׳ סומכו בימינו׳׳ והתניא סומכו בכתב
ומשני הא בחמרא הא בשיכרא הי מיניהו
בשיכרא והי מיניהו בחמרא רק אחריו לוקה
והתניא לא רק אחרין לוקה הי מיניהו באני
רקיקה **אספרגוס** של יין סומכו
בימינו ביין ושל שכר סומכו בכתב
אספרגוס של יין רק אחרין לוקה ושל שכר לא
רק אחרין לוקה׳׳ **אספרוה**
דידיה בשלישו אתי פר׳ דכתובות
פיל המשואות שלו עם הקפיר שלו מקדים לבנו
יום אחד׳׳ **אספרי** במעשר
שני פר׳ ר׳ טרפון אומ׳ ר׳ איספרי
כסף ובב׳ א׳ דעידיות פיר׳ הכסף נחלק לחמשה
חלקים ארבעה חלקים נקראו ה׳ אספרי ורבי
האיי גאון ז״ל פי׳ אצברי גרסינן והן חתיכות של
כסף׳׳ **אספר** בחלק בנדר׳
הדיוטות וזים מיד כתים מאי זים
אמ׳ רב ליבון אספר פיר׳ אותו כלבות זים נקרא
ליבון אספר׳׳ ובתשובות פיר׳ לא כן הוא אלא
ליגיון אספר׳׳ מחנה של רומיים שבאין עד
אשור והורגים מיכן ואילך משעבדין׳׳
אספריטן בויקרא רב׳
בפ׳ זאת **אספרנק** בבר׳
משילין בגמ׳ דמתנינן כלי תחת
הדלף ההוא עכברא דאישתכח באיקטר מקיא
דרב אשי וכול ובפ׳ התכלת בס׳ הל׳ א׳ תניא היה
ר׳ מאיר אומ׳ חייב אדם לברך ק׳ ברכות בכל
יום של ועתה ישר׳ מה ה׳ מאה מאש רב חייה
בריה דרב אויה טרח וממלא להו באיספרמקי
ומיסרי ומיגרי פיר׳ אספרמקי מיני בשמים׳׳
הן **אספרון** בבר׳ רבה פרש׳
ז׳ ישרצו המים הביא שני דגים
אחד איספרון ואחד מדורין לשון יון וכן בבר׳
רב׳ ענדרפל אמ׳ אפילה כלומ׳ חושך ואופל׳׳
אספלימה במגילת איכה

דרך קשתו וג' רבנן דתגא מגרו למיסטיאה

אספתי

העושה מקום לקנה ולאספתי פי' כגון שנותנין
חור כדלת להדליק בו הנר ולהוציא מאותו החור
קנה או עץ שדומה לקנה שהוא למנעלים ושנו
אוספתו ויש אומ' מספתו אובוקה ויש אומ' יתיר
לתלות בו כלים

אסקוטלא

בם משנת משקין אין מוליכין לבית
האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא ולא בקנון
אלא בסלים ובם כלים הטבלא והאסקוטלא
של זכוכית טהורין פי' טבלא כמין שולחן בין
שלכסף בין של זהב בין של זכוכית אסקוטלא
כמין קערה קטנה וכן שמה בלע' טבלא טבו
לא אסקוטלא איסקוטלה

אסקוטלא פרק לו' ב'

באסקוטלא מאפותאי בם פי' חסירום
ובג' דמותרין בג' אין מעמידין האי סימטא כ'
כרזונקא דאסותא היא מאי וקנטיר נימחייה
שיתין איסקוטלי ונקרעיה שתו וערב פי' כשכותש
אדם אצבעו על בהונו וכותשה בכח ומכה

איסקולוטיבה

בה בבר'
רב' בר' ויהי רעב יעול
יהושע בן חנניה שהוא איסקולוסטיבה דאוריתא

אנקונדרי

בב' א' דקידושין
בג' ההרצע אומ' ליה
רב נחמן לרב ענן כי הויתון בימר שמואל
באיסקונדרי איטלליתו ויש סב' שב' בהן סוקנדרי
בלא אבי' רבי' חנשא ז"ל צנורי כלבים הייתם
שוחקים בא' שחוק ששוחקין בו התנוקות
מביאין שברי חרש ועושין אותו כסלע עגול
ועושין ממנו כדול ושוחקין בהן היעבר' אומ' להן
כשהייתם בי מר שמואל באיסקונדרי הייתם
משחקים שלא לנורתם טעם של שמועה זו
ואומ' ששכם בלע' צרוינו וכוניר ההוא
בנדים בבר' בגמ' דנדרי הכאי ובשבועות
בב' ג' לאו לאפוקי דאי יהב להוא סקונדרי ומפיק
להון שמא זוזי

אסקלה

בב' אלו טריפות בגמ' דוב חנכים

מאי זלה אומ' אוביו איסקרה

אסקלטון וחלת המסרית

בב' קמא דחנא וגה וכב' כלשעה
בגמ' דואן רבקים תתג כצניחית כאיסקריטוון
ואומ' ששמן בלש' לער כרוסטולי

אסקליטאין דדהב תרג'

צנתרות הזהב

אסקריה תלא נפשיה

באיסקריא בר' גמ' דסדר תעניות
ובב' איזהו נשך בגמ' דשמין כרה ספינה לעשות
לה אסקריה בית הכנר בספינה ובאיסקריא
כבר הבתים פי' יב' בנגנים סא' בספינה ובאסקרה
אדאתא אולבא מלך ר' יוחנן תלא נפשיה
באויסקריא ובם' כ' כהן גדול ונזיר בקרון
ובספינה ובאסקולא וכל גמ' דהמוכר את
הספינה תורן אסקריא וכן הוא אומ' ארז מלבנון
לקחו לעשות תורן עליך

אסקריתא דחד דלא בגמ'

אין מוליכין בכיתה מסך
ותיר בגמ' מעשה בהשוטר את הכועלין

אסר בר' משנת קידושין

כרוטה שאמ' אחד מה באיסר
האיטלקי ובב' אי זהו נשך בגמ' דביצר לקח
דלא באיסרן באו לידו פי' במשנה שאמ' המלוה
למלוה יש לי חטים שאתן לך במה יקנם המלוה
אותו העת לא נתן ללוה איסר שיאמ' מעותיו
קנו לי והחטין לא משך לפיכך לא קנה
עד שיראה איסר כנגד ליבו בג' הרבן גמליאל
בתבלת השחר פי' כשכותף אדם עצמו מתקבל
טיבורו בתוך מעין ונראה השחוף והוא ליכור
נפש שבשילהי החזה באמצעיתו בולט והוא
כשיעור איסר ויש גורסים עד שיכוף קומתו
ויראה איסר מוטל בארץ כנגד ליבו מפני
שהאיסר מטבע קטן ולא ייראה עד שיכוף
וכול

אסר בב' אחד דיני

ממונות חצו הייתם יודעין בני
יכניה אסיר בנו שאתיא בנו אסיר שעוברתו
אמו בבית האסורין שאתיא ששתלו של שלא

טרק
ברק
טרק
הושתל

בדרך המשתלין גמירי דאין אשה מתעברת
ועומד דבר אחר שאותו שנשא באחי זרובבל
שנזרע בבבל ומה שמו נחמיה בן חכליה שמו
למה שנשא בתו ומחל לו על כל עונותיו מכור
בויקרא רב בפ׳ כל זאת תהיה״

איסור

כולל בפ׳ אלו הן הלוקין בגמ׳ ראש חדש ובב
בשבועות בגמ׳ דשבועה שלא אכל ואכל אוכלין
ובב׳ י׳ יוחסין בג׳ ריש שנשא חללה

איסור

מוסיף אית ליה
ובב׳ ד׳ אחים בגמ׳ דכאי אחים איסור
כולל איסור בת אחות ובבריתות בב׳ אוכרו לו אכלת
חלב בגמ׳ דיש ביאה אחת ובר גמ׳ דג׳ מינין אסורין
בנזיר מיבן את דן לכל איסורין שבתורה מה
נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור
הנאה ויש התיר לאיסורו וכול ובב׳ גמ׳ דואו עוברין
בזבח כו׳ נזיר שאין איסורו איסור עולם עד
מלאת ימי נזרו בלבד ואין איסורו הנאה עליו אלא
שתייתו בלבד דהא תנן מערבין לנזיר ביין ויש
התר לאיסורו שאבי זה היין בעצמו שנאסר לו ב
בשתייה עכשו אחר מלאת ימי נזרו מותר הוא
בו ביין עצמו של ואחר ישתה הנזיר יין עשה לו
משרת ענבים שאין בו לא טעם יין כענבים עצמן
כלאים שאיסורן איסור עולם של את חקתי תשמ׳
חוקים שחקקתי לכם כבר תשמרום באיסורן
לעולם״ כמ׳ כלאי הכרם שאיסורן איסור עולם
של עולם אסור לזרוע כלאים ואיסורן איסור
הנאה דכ׳ פן תקדש המלאה ודרשינן ליה פן
תוקד אש ואין התיר לאיסורו לעולם כי לשריפה
הוא הולך והוא הדין לערלה בשתים שאיסורן
איסור הנאה של ערלים לא יאכל ודרשינן ליה
חד לאיסור אכילה וחד לאיסור הנאה ואין התיר
לזה האילן כולו שני ערלה כלל לא בו ולא ב
בפירותיו הללו אבל לאחריכן מותרין הפירות
והאילן״

אסקרי

לנגן
עירה אין לך כל נגן ונגן שבארץ
ישראל וכול בפ׳ כתובות איקרט בפ׳ גמ׳ דף קמא
דעירובין המוצא מת מוטל באיסטרטיא מפנהו
לימין מיסטרטיא בגמ׳ דחולית הבור בפ׳ הזורק

ובילמ׳ בר׳ כל קדושים אני נהלך את עמי ב
באיסטרטיא בסילקי הרי עמך ומשמרך כיר
איסטרטויא כמו איסטרטא של מגלה״

אסמטין

בבל׳ רבה כל
מה ויהי אחר הדברי׳ הן אדני אומ׳
מתיירא אני מאדם אגרה לו אהרגנו אומ׳ לה
לא דייש אמנה באיסטרין של נומפים אלא שאמנה
באיסטרין של רוצחנים כיר חבורה לפי הענין

אסיתא

חסירתא בב׳
גמ׳ דקנו ציא׳ יין ובגמ׳ דנער בהמוצא
תבילין ההיא אסיתא דהואי בומר שנמצא דהוה
מחזקא מדרבא וכול עד אומ׳ הרי תורת כלי עליה
ובב׳ אלו מגלחין נשיאה שכיב א״ל רב חסדא לרב
חנן בר אמי כפי ליה אסיתא בציבורא ובב׳ ר׳
נערה שנתפתתה בגמ׳ דהאב אינו חייב במזונות
בתו כפי אסותא בציבורא וליקום עלה וכול עד
לא באינו בני ובב׳ אלו טריפות בגמ׳ דנשתברו רוב
צלעותיה אומרי התם בוכנא בלא אסיתא הכא דרב
כהנא ורב אסי בוכנא ואסיתא ובב׳ בנות כותים
בגמ׳ דהמקשה נדה אסיתא דנחשא כיר אסיתא
חסירתא כלי שסובל המכות כחסיר הנעלב כיר
אחר אסירתא חסירה שחסירה מבפנים והיא
מרובה והיא מכתשת ובלעז מורטירו׳

אסתנא

בבל׳ רב׳ כל יח
לא טוב היות אומרין ליה תלמידין
שביק הדא אסיתא מינך; ובויקרא רבה בובי
ימוך בס׳ כ׳ אשרי משכיל כיר מבעשת לפי הענין

אסתדירא

בר גמ׳ דאילו
קשרים כיר הוא אסקריא והוא תורן
קתרין ביה חבל קטן והוא קשר של קיימא שהוא
כמין טבעת ואינו ניתר לעולם וחבל אחר
שקושרין באותו טבעת דעייל ביה נגרי כו׳
הקלע בשבאין להרימו על הספינה והוא קיטרא
דקיטרי באסתדירא״ כמ׳ קיטרא דקיטרי
באיסתדירא כך היו עושין לספינה מנקבין בה
נקב ועושין לה כמין טבעת ואינו זז משם
לעולם וחבל ארוך אחר מעמיס קושרו בו וכשרוצה
מתירו ואינו של קיימא״

אסתורא

עד מרעא נחית בר׳ גמ׳ דמצות חליצה ובגמ׳ דשתי
פרשיות בפ׳ הקומץ רבה הא דעבידא כי סיכתא
הא דעבידא כי אסתוורא ובגמ׳ דפ׳ האומ׳ משקלי
עלי בערכין אמ׳ רב כהנא האי איסתוורא עד מרעא
נחית פי׳ איסתוורא הוא עצם היורד מן השוק
על העקב עד מרעא נחית כלומ׳ לא מיפסיק בעקב
ויש מפרשין איסתוורא גבוהה עד מרעא נחית
ואין בו פסוק עד סוף העקב פי׳ הא דעבידא
כאיסתוורא כעין השוק עד פסת הרגל שחציה
זקופה וחציה שכיבה כאשורו אחוה רגלו באיסת
באיסתוורא אחחית רגלו׳׳

איסתלגנית של מלאכי
חבלה ותבסוכית שהיא רוח
רעה יושבין ושומרין לאדם אימת ימות וכול
בפ׳ גמ׳ דשלושה שאכלו

איסתנא
בפ׳ הרואה בגמ׳ דעל ההרים ובהל
ראש דהדר עם הגברי צריכה היל׳ צילותא כיומא
דאיסתנא ובכתובות בפ׳ האשה שנתאלמנה עדיה
בצד אסתן ותאסר ובפ׳ יש נוחלין בג׳ דהאומ׳
זה בני נאמן ובפ׳ א׳ דקידושין בג׳ דבית הלל
אומרין בברוטה נמי פי׳ שדים הללו בצד צפון
ותיאסר פי׳ יומא דאיסתנא יום שנושבת בו
רוח צפונית ולארבע רוחות יש להן שמות
רוח כלת מזרחית שותא עיין במה מדליקין
רוח מערבית אוריא עיין בבא בתרא רוח
צפונית איסתנא רוח דרומית שדיא נשיב כמו
משיב פי׳ הערל ועיין גיטין סוף פר׳ ג׳ מצפון
זהב יאתה תרג׳ מן ציפונא איסתנא ייתי וינהר
עלמא׃

איסתניס
בפ׳ ב׳ בברכות אינו כשאר כל
אדם איסתניס אני ובפ׳ אמ׳ להן הממונה ובגמ׳
דנעס תמיד מעשה באחד ששתה מים ונתן
לתלמידו ולא שבך מהן אותו התלמיד איסתניס
היה ומת בצמא באותה שעה אמרו לא ישתה
אדם מים ויתן לתלמידו אלא אם כן שבך מהן
ובפ׳ מי שמתה בגמ׳ שהשושבינות ר׳ ינאי אמ׳
כל ימי עני רעים איסתניס ובפ׳ ערב פסחים
בגמ׳ דסמך למנחה ולא היא רב ששת איסתניס
הוה ובפ׳ המקנא ובגמ׳ דר׳ עקיבה בפ׳ חלק
ר׳ ינאי אמ׳ כל ימי עני רעים זה איסתניס ובמ׳
רב׳ פר׳ י״א ויברך אלהים מטני איסטניסים פי׳
אדם שיש לו נפש רעה ואינה מקבלת לראות
כל דבר מאוס קורין לו איסתניס

אסתנר שבקן דאסתנר
בפ׳ שור שנגח בגמ׳ דשור בקמייתא
שלפיקח פי׳ חליתי מן השאלה כגון אסתניס
אני שהוא מלשון יון חולה ויש שהן לועזין היונים
להנה אביך חולה איסתניס ויש לועזין אדוסטוס

אסתנדרא דמישון בר׳ גמ׳
ר׳ יוחנן ובפ׳ הזורק בג׳ דהיה במזרח
ההוא גיטא דהוה כת׳ ביה לשום אסתנדרא דכשר
פי׳ שלטון של אותה העיר׳׳

אסתקל בפ׳ אעפ׳ בגמ׳ דהכו
עדין דלעיניה חזיתיה מסותקר
כרח רוחיה

אסתקטין
בר׳ ויקרא רב׳ פר׳ והוא ישקיטנ
וראשית שמנים ימשחו רב יהודה בר׳ יחזקאל אמ׳
זה שמן אסתפטין פי׳ אגנבטין ס״א סטכתון

אסתרא בס׳ גמ׳ דהשוכ׳
פי׳ מאן דאמ׳ ליה חבריה אסתרא
מאה מעי יהיבנא לך יהיב ליה מאה ומעי
דתפוס לשון אחרון מאה מעי אסתרא יהיב
ליה אסתרא סלע קטן דהוי פלגו דזוזא ובפ׳
קמא דקידושין בג׳ דכסף בית שמאי אומ׳
ולא תימא סלע ד׳ זוזי אלא מאי סלע פלגא דזוזא
דעבידי אינשי דקרו ליה לפלגא דזוזא איסתירא
וזו ההלכה כולה בפ׳ יש בכור לנחלה בגמ׳ דחמש
סלעים של בן פי׳ סלע זו פלגו דזוזא וקרו אינשי
לפלגא דזוזא איסתרא דהינו סלע והאי סלע
הוי אחד מח׳ באיסר האיטלקי בסלע דאורייתא
ובזו ההלכה יש אומ׳ איסתרא פי׳ טרסיא של
אותו מקום שהן קלים פי׳ מח׳ טרסיא הוא
כמיסור שבו עושין כל סחורה ובפ׳ נדרי שהיה
נשוי בגמ׳ דרבן גמ׳ הותירו זוזי חדתי מחתו איסתירי
דצינתא פי׳ ר״א הותירו זוזי חדתי שלא נשברו
יותר על קרן שלהן אלא שנתחלפו מעותיהן רעים

בחדשים וטובים למיכר נוטל כל אחד ואחד
לפי מעותיו שנתחלפו גזבל א׳ משתבירי יותר על
כן חולקין לאמצע וכן כחתו שהיו מעותיהן
שהטילו טובים ועשו מהן סחורה והכסידו שלא
לקחו כן הסחורה א׳ כשיטים רעים בחשבון
הטובים שנתנו. איקתידא דציגאתא זוגא מבאי
ציניתא מכה שיש לאדם ברגלו ונושימין עליה
שאינה יוצאת לרפואה כדתנן בסלע שעל גבי
הצינית

אבתל וקנית

בב׳ לא יחכור בגמ׳ דמרחיקין
מי רגלים לא קשיא הא במלח סדונית הא
במלח אסתרוקנית. ובב׳ משילין בג׳ דוכן המשה
פי׳ סרונית אסתרוקנית מקומות הן ומלח סדום׳
אינו נימוח במים עד שישחק ובב׳ הקומץ רב
בדיל אמ׳ לא תשבית מלח הביא מלח שאינה
שובבת ואיזו זו מלח סדומית מנין שאם
לא מצא מלח סדומית שיביא מלח אסתרקנית
ת״ל לומ׳ תקריב׳׳

סליק פרק ארבעה
אחל פרק חמשה עשר

אפא משבא דאפא רבא. בבר
יום הבכורים בגמ׳ דמי שנשכו ובס״ר
א׳ דבבא קמא צבוע זה אפא פי׳ מפירוקיה
דרב יוסף שמעינן דנברזא וצבוע תרויהו אפא
נינהו מיהו נברזא שם הנקיבה וצבוע שם הזכר
גיא הצבעונים תרג׳ מישר אפעיא.

אפעה מוליד לע׳ שנה
וכנגדו כאילן חרוב בב׳ קמא ד׳
דבכורות׳׳ במנחות

אף בס גמ׳ רשתי הלחם קירת בשר ודם
מסית את חבירו מדרכי החיים לדרכי מיתה
והקב״ה מסית את האדם מדרכי מיתה לדרכי
חיים שנ׳ ואף הסיתך מפי. צר מגיהנס שפיה
צר כך כולה צרה ת״ל העמיק הרחיב. ושמא תאמ׳
למלך לא הוכן ת״ל למלך הוכן ושמא תאמ׳ אינה

עצים ת״ל מדורתא אש ועצים הרבה ושמא תאמ׳
זה שכרו ת״ל ונחת שולחנך מלא דשן׳׳

אפיא בחלק בגמ׳ דסנהד
לשלשה מלבים אמ׳ קמיה רבונו
של עולם כולה אי עבית לי עבית לי ואילא מגייגא
כל אפיא שויים׳׳ ובס׳ דשובה אם עונה אתה
אותי הרי יפה ואם לאו הא כל אפיא שוין׳׳ ובבס׳
ממלת איכה דאה מה הוו עבדין הא חזרו כל
אפיא שוין פי׳ אפיא דמעשה כל אלוהות שוין אפיא
דעמונים ומואבים כל האומות שוות

אפי בס׳ גמ׳ דכ׳ כיצד
מברכין שגרא ליה כשיתין אופי פי׳
כרסייתא ובס׳ גמ׳ דהנזקין בגיטין חזייה לההוא
גברא דהא קאשארי אופי ותרן ובב׳ אין מעמידין
בגמ׳ דבת ישרא׳ לא תלד. בע״ז נגישא בישתא
דההיא איתתא דקא משלפא מינייהו כי אופ״ב
בנהרא פי׳ אופי עיקר חריות של דקל בישתא
כינוי זכות הוא כלומ׳ רבות זכיות של אותה
אשה שהיא הורגת מהן כי אופי בנהרא פי׳ א׳
בישתא רעות כלומ׳ יהי רצון שירבו רעות
לחברותה כמו שאני הורגת מהן כחתיכות של
עצים השטין בנהר

אפי בבס׳ דסוטה פנה א׳ תגלת העזרה
דג׳ אמ׳ ר׳ ראובן אין אנו יכולין לעמוד על
אופי של דוד פעמים קורא עצמו מלך ופעמים
קורא עצמו עני וכול כל זה בויקרא רבה
באמור בב׳ קחו מוסדי פי׳ אופי עיקרו
ויש אומ׳ אופי ב׳ בנהרא כמו זה שורש של
דקלים וכן אופתא דב׳ לולב הגזול בג׳ דר׳ יהודה
ואימא אופתא כבות מכלל שהוא פרוד והאי
כפות ועומד הוא ובלעז ציכו׳ ובגמ׳ דהדיאה
בשלו טריפות ריאה דדמיא לאופתא טריפה
דאמ׳ כחיזא כאופתא פי׳ כחיזה קליה כדכת׳
אנשים רקים ובוחזים איכא דאמ׳ דנפיחא פי׳
כאופתא נפוחה מחולל איכ׳ דאמ׳ דשיעא כלומ׳
חלקה כלומ׳ אין בה קמט כאשר הקיר בשטוחין
אותו׳ ובילמדנו ומי גוי גדול אמ׳ ר׳ אושעיא
מי באומה זו שהיא יודעת אופו של אלוה יודעין

מהו מבקש והן עושין יודשין היאך הוא מחבבן
עמ אומו דעתו

אפרנא

בחלומות דרבא דהרואה חזאי
אפרניה דאבר ובר גמ' דמי שהלך מר זוטרא בנו
ליה אפרנא מקבלי קבולת ובב א' דבבא קמא
בגמ' דחבתי בת שלומי אמ' להו רב נחמן זילו
מהדרו ואילא מגבינא לכו לאפרניכו מיניכו וכו'
גמ' דהמפקיד אזל רב נחמן אגבייה לאפרניה
מיניה פי' אפרנא חטר

אפדת

מסכת זהבך תפתו בחקוקין על גופה
ל' ישקב דכבר חנין אמ' תיכוף במשתחוה
לאפוד עצמו כעין של וישם אותו גדעון לאפוד
בב אמ' ר' עקיבא בירושלם

אפזיין

בר' גמ' דבמה אשה כבר פי' בב א

אפזים

בברא' רבה פר' סט
ויצא יעקב עולים ויורדי'
בו מעלין בו מורידין בו אופזין בו קופזים
בו סונטים בו

אפחזיהו

בר' גמ' דמקום שנהגו המסתכל
בקנים ובקנקנים אינו רואה כול מאי טעמ'
כיון דנפיש אפחזיהו שלטא ביה עינא פי'
נבחיהו

אפטיא

בבמ' דהחדש
הזה למלך שעשה בנו ואמ' היו
מונין אפטיא לבריון בני כך אמ' הקב"ה היו
מונין אפטיא ליציאת מצרים כול שהיו מונין
אפטיא למתן תורה של ביום הזה באו מדבר
סיני: ובבמ' דבחדש השלישי כענין הזה:

אפוטרכא

בבר' רב' פר' צ'
והקול נשמע אפטרוכא נשיא
שלהן ובלעז פטרי ארכא

אפיטרופוס

בבמ' דעשר אילן
אפיטריפיא דנפקין
לקקיאותה ובפסחים בב האשה יתום ששחטו
עליו אפטרופין אין אפטרופוס לעדיות
בס פר' א' דכתובות פי' אפי' חסיד שבחסידין
אין מונין אותו אפטרופוס לעדיות תרג' ירושלמי
יעשה פרעה ויפקד פקידים אפטרופין בכל
ארעא אותה תהיה על ביתי אפטרופוס: טב

ילדים לשון יון פטיר פריאה וכן בלעז אנ
פטרי אטין: בס פר' א' טריפות בגמ' רובין
כגון הסולתנית והאפיין

אפך

תרג' ויגעו יהושע וכל ישר' ואפכו

אפכו

בבל' רב' פר' בב ויהי
בימי אומרים והיה כאשר נלכדה
ירוש' אמ' להן עוד היא שמחה שבו ביום נטלו
ישר' אפכי על עונותם דאמ' ר' שמואל בר נחמני
אופכי גדולה נטלו ישר' על עונותיהן ביום
שחרב בית המקדש של תם עונך: ובויקרא
רבה בויהי בסקך ולקני ישר' ובבי ימוך בנר
אושרי משכיל אמ' ר' לוי וג' כב מעגים כת
כאן אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יוי
ואין לך יום רעה אלא דינה של גהנם של והסרי
כעס מלבך והעבר רעה מבשריך ואומ' אשרי
שומרי משפט עושה צדקה בכל עת פי' בלשון
יון קורין להנחה אופכי כלומ' מחל להם עונותיהם

אפכיות

בילמ' בפר' ציצית
לבעל הבית שהיה שוקל
בארנונות וכותב אפכיות אמ' לו אובין היזהר
באפכיות שכל חייך נתונין בתוכן כך אמ' להן
הקב"ה לישר' הזה רובמצות האלו שהן חייבים
של כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם
שניין סיפרי זכרונות

אפל

הא בחרתי הא באפלי בר' גמ' דתעניות
באפליתא דהוו יין בניסן בב א' דראש השנה
בגמ' כאחד באור

אפל

נכנס לאפלון נכנסו אחריו בב היה
קורא פי' חדר לפנים מטרקלין כמו עופל ובוחן
ויבוא אל העופל

אפליון

בר' ילמדנ' כשהקב"ה רואה עובדי
עב' ז' יושבין שלוה וביתו שומם ועשוי דיש
לערלים ולשועלים של שועלים הלכו בו אותה
שעה מסתכל אפליון של עולם והוא מזדעזע
של המביט לארץ ותרעד

אפליון

ומעבורת בב כל כתבי הקדש בגמ' דיה
כלים פי' בלעז אויסי

אפלית

אמ' ליה אנא לא אפלית בך בירוש

בב ג
שאכנו

אנכוריא ההוא דיו דשקל בישרא ובב' עדיה
שנתפתח בגמ' אינו חייב מאי אסותיה מורדתא
דדיו חיוריתא פיר' עוף הנקרא דיו: ובפר' אלו
טריפה בגמ' סימני העוף אמ' רב יהודה חסידא
זו דיה לבנה ולמה נקרא שמה חסידא שעושה
חסד עם חברותיה: האנפה זו דיה דיגנית תניא
נמי הכי וכו' תרג' ירוש' החסידה דייתא חיוריתא:

דיוטר

בבר' רב' כ' פג' כס' ויהיו
חיי שרה שם ועבר היו מהלכין לפני מי'
מיטתה ודאו אינו שית מוכנה לאברהם אבינו
וקברו אותה בדיוטירין שלו:

דיוקן

בר' גמ' רב' אלו מגלח אבל חייב בכפיית
המיטה דתאני בר קפרא דמות דיוקני נתתי
בהם ובעונותיהם הכפתיה הכו מיטתן עליה
ובב' חזקת הבת' בגמ' ואלו דברים כי נטוא מערתיה
דאדם הראשון יצתה בת קול ואמרה לו נסתכלת
בדמות דיוקני בדיוקני עצמה אל
תסתכל פיר' בצלם אלהים עשה את האדם:
ובב' גיד הנשה בגמ' ונוהג בבהמה עול ומסתכלין
בדמות של מעלה ויורדין ומסתכלין בדמות
דיוקני של מטה ובב' ואלו נאמרין בג' שבטים
ותתשהו בכנדו וג' באתה דיוקני של אבין
ונראתה לו: ובר' גמ' דבא לו כהן גדול דמות
דיוקנו אני רואה במלחמה ונוצח: ובר' גמ' דתר'
שואל תר' כתב המהלך תחת צורה דיוקנאות
פיר' צורת אדם המצויירת בכותל שתחתיו
אסור לקרותו: כמ' מציירין כיצד נעקד יצחק
ושאר מעשים: ובב' הגוזל עצים בגמ' לא יתן לא
לבנו אמ' רב יהודה אמ' שמואל אין משלחין מעות
בדיוקני ואפי' עדים חתומ' עליה פיר' דיוקני צורה
ידועה לו כגון סימן שהוא ביניהן ואפי' עדים
מעידין שאמ' להן הכת' בכתב הזה כתב ידי הוא
ואין העדים יודע' מה כת' בו אלא כתבו הם למטה
כי כל אמ' לנו העידו עלי שזו דיוקני שלי היא:
ובס' גמ' דכר' המקבל לביתו אי אתה נכנס אבל
אתה נכנס על שכר כתף ועל שכר פונדק ועל
שכר דייוקנאות פיר' ששכרו לצור לו צורות
ודיוקנאות בכותל אך בצלם תר' ירו' ברם
בדיוקנא: פיר' גאון דיוקני היא צורה ועיקר צורת
אדם המצויירה בו איקונין והצורה המציירת על
הנייר או על הסיד בדיוקני כלומ' זו שניה לזו

דיוטי

מעין דיוטי בב' הזורק היו
שתיהן בדיוטא אחת וכו' ובפר' כיצד מי'
משתתפ' שתי דיוטאות זו כנגד זו ובב' הל' דתר'
המוכר ה' הבית על מנת שדייטי העליונה שלי
דייטי העליונה שלו: ובב' מי שמת בגמ' שכב
מרע: ובס' גמ' דתר' דיני ממונות בגמ' זה אחד
אומ' בדייטי העליונה וז' אומר בדייטי התחתונה
פיר' עלייה: ובחלומות דמגילה איכה חזית בחילמי
דייטונא דבייתי מיתברא: סא' שריתא דבייתי

דייטרוטין

בבר' רב' כ' כ' ותכקחנה
עיני שני לעדוני שהיה עובר לפני הבית
חנות הזגג והיתה לעני קופה מליאה כוסות
דדייטרוטין בשעה שהיה יוצא לתלות הקופה
היה מביא יתד ותוקעה ותולה עצמו בה ואחר
כך תולה קופתו פיר' כלי זכוכית חשובין:

דייל

בב' א' ביומא בגמ' ערב יום
הכפורים אעבר אחתוך דיילא נהוי חזי קנייה
בשוקא לא תחליף בט"ג פיר' דיילא הממונה
על הנכס חזי בשוקא קנייה לא תחליף שהוא
יודע כל מה ששית ויתמשך לדין: ובס' גמ' דתר'
כיצד צולין אמ' רב הונא בני חבורה נכנסין ג'
ויוצאין אפי' בא' פיר' חבורה שנמנו על הפסח ובאו
מקצת מהן כמנת שדרך בני אדם להיכנס לאכול
ושינדו הדיילא שהוא כגון השמש שלהן וחינש
אחרי הנשארים ולא מצאן אפי' אם לא נתקבצו
מכל החבורה אלא ג' יש להן רשות להתחיל לאכל
לבדם ואין עליהן להמתין להן עד שיבואו כיון
שנתאחרו יותר מדרך בני אדם כולן אבל כחות
מג' לא זה דין הנכנסין אבל אם היו מקובצין ודאו
מקצתן למקצתן ויצאו ונתאחרו יותר מן השיעור
שאמרנו והרדבהו דיילא ולא מצאן אפי' לא
שתיירו מכל בני חבורה אלא א' כיון שהיו שם
ויצאו מתחיל לאכל אפי' האחד לברו ואינן יכולין

לומ׳ לו למה לא המתנתה אותנו : אמ׳ רבא
ונותן דמים אם אכל יותר על חלקו וליתה היכא
כותיה והני מילי דעל בעידנא כרבא דהדר בהן
דיילא : **דיומן** בילכוד׳ כנחלים
נטוו למה כינה אותן כנחלים ביקש ליתן
דיומן בינ׳ לומ׳ שהנחל הזה כשבני האדם ממלאין
וכו׳ פי׳ ענין די׳ כלומ׳ דבר שיש לו קצבה
שאינו נובע ויכחש : **דייסא** בביצה
בפ׳ יום טוב מערבין בדייסא ובפ׳ אין מ׳
מעמידין בג׳ שלקות איכא בינהו אדרי ודייסא :
ובפ׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין בדייסא כולי
עלמ׳ לא פליגי דמברכין בורא מיני מזונות פי׳
ריכות גרידי בלא עירוב דבש ובלש׳ ישמ׳ הריסה :
דיין בבר׳ רב׳ פ׳ג והיו שניהן
מדיינין זה אומ׳ אני אשלוט ביום וכול
ויבא בלבן תרג׳ ירוש׳ ודיין בלבן : **דייפסק**
בהגדה דהניזקין בגיט׳ ועל משקא דדייפסיק
חרוב בית ועד פי׳ רגל הכסא כגון מרכבה ש׳
שנושאין אותו בני אדם ומעמים בבהמה כידגרסי׳
בר׳ גמ׳ דפ׳ אותו ואת בנו כי מעיילת לי בורנייתא
בדייספק : **דייצפי** בפ׳ אלו טריפות
בגמ׳ סימני העוף תסיל כסול בתורין וכשר
בבני יונה דייציפי ותורין של רחבה כשירין משום
תורין ובער׳ צ׳ נדמי לו צוצלה : **דייר**
בפ׳ הניזקין בג׳ המטמא ובבכורות בס׳ גמ׳ דפ׳ עד
כמה ההוא דהוה קארי לחבריה דיירא בר
דיירתא פי׳ גר בר גיורת : **דיית** בפ׳ כל
שעה בגמ׳ חמץ של נכרי חזינן דמידייתי וכיון
דמידייתי ודאי בלעי פי׳ מזיעין : **דייתק**
בפ׳ אלו מגלחין ואלו כותבין במועד כול שר דייתיקי
מתנה ובפ׳ א׳ דבבא מציעא גיטי נשים ושחרורי
עבדים דייתיקי מתנה ושוברין פי׳ לשון יון
לשטר צואה קורין דייתיקי ועיקר דא תהי ל׳
למיקם ולהיות : וכל טוב אדניו בידו תרג׳ ירוש׳
דייתיקיא דריבוניה : ובילמ׳ ויהי בימי אמרפל
אמ׳ לו בפ׳ דייתיקי שהוא בני בורר לו חנך אחר
מבקשת
מנה נפשו

סליק פרק ח
אחל פרק ט

דך בפ׳ א׳ דביצה תבלין נידוכין במדוך
של עץ ובר׳ גמ׳ דפ׳ יום הכיפורי׳ אודכו במדוכה
מלמד שירד להן לישר׳ תכשיטי נשים עם המן
דבר הנידוך במדוכה : ובס׳ גמ׳ דפ׳ הנודר מן
הירק דילמ׳ במדוכנין **דך** בס׳ גמ׳ דפ׳
השוכר את הפועלין גנבא סריא אדוותא
כלן : ובר׳ גמ׳ דפ׳ המוכר את הספינ׳ ההוא דהוה
קא מורח מרעא והוה אמ׳ האי אורחא לדוך
כלן פי׳ מקום : **דך** בפ׳ המצניע ירוש׳
ונשיא נשיאי הלוי דוך דוכנין הוה כמו
דוכוס לכנו : דכמה השקוה כבר פי׳ בער׳ תס׳ :
דכן בפ׳ ב׳ במדות והדוכן נתון עליה
ובר׳ גמ׳ דמגילה והלוים בדוכנן פי׳ לשון
ישמע׳ שם האיצטבה דוכן ועומדין עליה הלוים :
ובב׳ לא יחפור בגמ׳ חנות ואי איכא ארבעין
מותבינן ריש דוכנא פי׳ ממונה תחתיו שיסייע
לו ללמוד הנערים ואין לרב משכירותו
כדי אותו ריש דוכנא לא מסייעין ליה מסתמא
כלומ׳ הציבור שוכרין אותו וכי׳ ריש דוכנא ראש
האיצטבה ששם ישיבת הנערים : ובהקלתות
כ׳ בכלים דכון שיש בו בית קיבול קדירות טהור
משום כירה וטמא משום כלי קיבול פי׳ דכון
עשין בארץ ישמע׳ מצבה מן החרש כעין
ותחתיה חלול : ועושין בה מקום לקדירות מלמעלה
והאש דולק תחתיה כלי קיבול כלומ׳ כלי הוא
הרחב שלו תוכו שהוא רחב : כ״א דכון שיש בו
כמין מכתשת של עץ וכירה עלין כרסת או
דכו במדוכה **דכוס** בס׳ גמ׳ א׳
דיני ממונות תנו לו דוכוס א׳ : ובבר׳ רבה
פר׳ ס״ח שדי מפיק דוכסין ומעייל דוכסין : ובויק׳
רב׳ פר׳ זאת תהיה דוכסא רואה אותי ונוטל
אותי : ובבס׳ וזאת הברכה ויאמ׳ המלך טוב ה׳
התיצבה פה ויסוב ויעמוד מהו ויסב ויעמד

מנ׳

אמ׳ ר׳ אבא בר כהנא אין הוה דוכוס איתעביד איפרכוס ואין הוה איפרכוס איתעביד איסטרטולוס
ובילמ׳ בר׳ וזה שנות משל לא שרגס איקונין של דוכוס פי׳ שר ואיפרכוס גדול ממנו וג׳ ·
ואיסטרטילס גדול ממנו: במגילת איכה בענין ר׳ אבסטרדי כתח ויגל את מקד יהודה דוכסין:
ובויקר׳ רב׳ בפ׳ זאת ויגל את מסך יהודה גלי דוכסין פ׳ א׳ גלו בולאות פלט׳ גלו השרים והעשירים

דכמסן בילמ׳ קח את המטה על מי מנוחות ... ולני שהיתה הבאר נעשית לכל אהל ואהל דכסומי לא היה אחד מהן מצטער לילך לגלות ממקום אחר כלומ׳ שביל היה עושה המים והיה הולך עד אהלו

דכסן בילמ׳ ואברהם זקן: וכן שלמה כיון שהזקין חלי דכסין שנ׳ ויהי לעת זקנת שלמה: וג׳

דוכסוסטוס בפ׳ המוציא יין בגמ׳ ובפ׳ הקומץ רב׳ בג״ב פרשיות קלף
אמ׳ רב׳ דוכסוסטוס הרי הוא כקלף כול עד אף דוכסוסטוס כותבין עליו תבילין פי׳ ר׳ חננ׳ האיי גאון ז״ל מנהגא מייתי מגילתא דמיעבדא בהגדי וקיטחא דשערי ומתחליה עד דייביש וקליף ליה עד דהוי תרי פיטקי ומזהיר שלא ינקב וקאי קלף לחודיה ומעביד ליה לקלף דהוא אפא דמגילתא מכלפי בשר תוב בעפצא לשמה וכתיב פרשיות עלמקום בשר וההוא גיסא ג׳ אחרינא דאיקליף מינה הוא נקרא דוכסוסטוס כורך בו את הפרשיות ומנח להי בקבאשא דהא שליחא דתפילי ומנהגא הכין הוא וקאמ׳ רב׳ כי היכי דכותבין תבילין על הקלף דהוא אפא דמגילתא הכין נמי כותב תבילין על דוכסוסטוס דאיקליף מיקלף אם כתב על זה כשר ואם כתב על זה כשר: ומותבינן ליה הי׳ למשה מסיני תבילין על הקלף מזוזה על דוכסוסטוס קלף במקום בשר דוכססטוס במקום שער ומפריק רב׳ שאם כתב על דוכססטוס יצא מיהו על הקלף מצוה ומותבינן שינה בזה ובזה פסול: ומפרק׳ בשבת לענין מזוזה ובמנחות לענין תבילין: ואפה דמגילתא דהוא גיסא דמיקרי קלף הוא ממקום שער בוראי ומן גואי דיליה כתבינן ודקאמרנ׳ במזוזה כותב על דוכססטוס במקום שער לאו במקום שער ממש דאי סלק׳ דע׳ אפא דמגילתא הוא מרישא הלכה למשה מסיני תבילין על הקלף והדי יצא ממקום שער גופי בכלל הקלף אלא ש״מ מאי מקום שער הוא מקום שנקלף הקלף שנמצא כנגד מקום שער ונמצא קלף העומד לבדו וממקום שיער העיקר בו ואין כותב שם כלום לתבילין אלא כגון אפי׳ אחרניתא דוכסוסטוס נחמר לבדו והמקום שיהיה דבוק על בשר בהמה בו אין כותב עליו מזוזה מאותו הפנים אלא מן הפנים האחרות:

דוכסוסיא בר׳ גמ׳ דכ׳ בני העיר מאי דוכסוסיא כרשא דמתא פי׳ בעל טרזין:

דוכיפת זה שחור כבוף וזהו שהביא שמיר לבית המקדש··

דכר בכ׳ בפ׳ מי שהוציאוהו בג מי שישן הנהו דיכרן דאתו למברכתא תרג׳ אילים דיכרין:

סליק פרקט
אחל פרק ד׳

דל בכ׳ ר׳ בביאה ובדלית ובדקל בעל הבית מוריד וכו׳ כן הוא משפט הביאה שכל עני ועני מה שנגיע לידו זוכה בו שהפקר הוא ואם יש שם עניים ואומ׳ ט׳ וב׳ לחלק את הביאה בשוה שיטול כל אחד ואחד ממנו כשיעור הנגיע לחלקו וא׳ אומ׳ לבוז כלומ׳ כל ג׳ וג׳ ממנו יטול כמה שיכול לזה שומע שאמ׳ כה״ל ומהו כה״ל כך נמסר בתורה כבנים תשב הנח לפניהן והן יבוזו אפי׳ צ״ט אומ׳ לחלק וא׳ אומ׳ לבוז ואפי׳ הוא בריא ואפי׳ ודין יכות לזה שומע שאמ׳ כהלכה יכול אף דלית ודקל כן ת״ל אותם אפי׳ צ״ט אומ׳ לבוז וא׳ אומ׳ לחלק אפי׳ חולה אפי׳ מנוול לזה שומע שאמ׳ כהלכה ומה ראית לומ׳ בדלית ודקל לחלק ושאר פירות לבוז מחד שריבה הכת׳ מיעט ת״ל קציר מה קציר שהקטן שולט בו כגדול יצא דלית ודקל שאין הקטן שולט

בו כגדול: וזהו כ״ר רב׳ משולם בר׳ משה ב״ר
איתיא׳ ז״ל ע׳ כמעיר מגאנצה: ובב׳ איזהו עדים
בכלאים המבלה את הגפן ובבלקדבנות כ״ה במנחו
אין מביאין מן הדליות אלא מן הרוגליות: ובבר׳
מקום שנהגו בגמ׳ כיוצא בו אוכלין בענבים עד
שיכלו דליות שלמבל: ובב׳ השוכר ג׳ הפועלין בג
היה עושה בידיו אמ׳ רב ששא בריה דרב אידי ב׳
ברוגליות: בר׳ גמ׳ רב׳ הבית והעליה דלית שעל
גבי כרסק כ״ר דלית גפן גדולה המודלה
על גבי אילנות מן ודעו דליותיו ובלע׳ ברגולא:
אנקלא דהסמידא דלור בבר׳ כ״ר בער׳ אגר:
ובס גמ׳ רב׳ ואו מגלחי דדלי ידלוניה וכי׳ כמו
אנגדא דהסמידא דלווי: ת״א מי שנושא את
המת אחרים ישאו אותו במכור׳ בב׳ המדיר דטען
יטעוניה איב׳ דאמ׳ דלא דאי ידלוניה כי׳ מי
שאין מגביה עצמו אחרים מגביהין אותו שנ׳
כי טוב אמ׳ לך עלה הנה וג׳ ובר׳ גמ׳ רב׳ ח׳ שרצים
שמואל וקרנא הוו יתבי חזו מיא דדלו דאו ועבירי
שאו מלבני רב האי גאון ז״ל מהיכא ידע שמואל
דגברא רבה קא אתי ממערבא ורוייש בכריעיה ומירש
וכ״ר חזונהו למיא דקא מידלו דקא טייבי ומוסכין
ומידלו בתוספתא דילהון כרבת והגיס גברו שעט
בתוספתן והוה שמיע ליה לשמואל דגברא רבה
קא אתי ממערבא בההוא יומא וכיון דחזינהו
למיא דעבירי ידע דההוא גברא דקאתי אי
איכשר דשאתי מיניה ומנהג ידוע דמאן דשאתי
דשתי מההוא מיא עבירי חייש במעיה
ומשמועתו אמ׳ גברא רבה קא׳ אתי ומן עברא
דמיא אמ׳ דחש במעיה וכי׳ תאהילה בקנקניה
חזי גיגריה נקי אילא במו דנקיט בתתיהא ותהי
ושריק תיהא מן קנקניה דחמרא ובקדיה
שמואל לקרנא לאוכוליה אוכלין דמשלשלי ומעניה
מבית הכסא דאיכון לאסוייה ולטייה דלא נ׳
ליקיים ליה ברא ולא איקיים ברא לשמואל אלא
בנתא וכיון דאיתידע ליה לרב דלאסוייה איכוון
ולטותיה איתקיימא ביה חש דלא תיחלוש ד
דעתיה ואבריה על נפשיה כר מבורש בס׳ כל׳
מרובה ולטייה נגי לקרנא ונבק ליה קרנא של

דולא

בשר בעינו אמ׳ רב נחמן
בדלי יומא כבר כ״ר בער׳ דול׳: ובס׳ גמ׳ רב׳
החובל ואדלית דלינא ואי לא דלית לא דלינא
אמ׳ ליה דרב׳ ויאמ׳ אליה ברקוג׳ כלומ׳ אם תשאב
מן הבאר אשאב עמך ואם לאו לא אשאב לבדי
ובר׳ גמ׳ רב׳ נושאין על האנוסה דלאי ודדלאי ודלא
ניכול לבו קתר כתר כ״ר בני אדם הדולין מים
כלומ׳ דולי חכמות עמוקות אשאל לכם כתר סתר
ובס׳ גמ׳ רס׳ מי שאחזו בגמ׳ אמ׳ ר׳ שמעון בן גמ׳ כולי
עלמ׳ דלו תלת דלואתא ואכלי ריבעא את דלי
ד׳ ואכול תלתא וכו׳ כ״ר משקין שלשה כעמים
ושקלי רביע מן הכירות דלי את ד׳ ואכול תלתא
שליש שהוא יותר ובס׳ הל׳ א׳ דבר׳ חזקת הבתים
אמ׳ רבא אידלי ליה גופיה צינא דכירי לאלתר
הוי חזקה כ״ר אי איכא מהדי דיהב ליה לוקח
למארי ארעא צינא דכירי דולין להוליכו לביתו
נתברר כורידיה יהב ליה למוכר ומיד הויא חזקה
כ״א אי שרו מוכר ללוקח להלעיטו מכירות
של אותה קרקע לאלתר הויא חזקה: ובב׳ א׳ דראש
השנה בגמ׳ ת״א באלול לד׳ מאיר ר׳ דלרגלים ל״ר
שמעון ר׳ דל׳ מעשר בהמה: בס׳ גמ׳ דהחליל וניג׳
ליה דל בדל כי׳ משמר הנכנס והם באי השבת
לרב ר׳ יהודה נוטל ז׳ חלות ב׳ יתירות על יוצאי
השבת בשכר הגפת דלתות: ואמרי ונימ׳ משמר
היוצ׳ למש׳ הנכנס נחלוק אלו יב׳ שש שש וכן השבת
הבאה תחלוק אותן עם המשמר הנכנס וזהו כ״ר
דל בדל: ודחינא אמ׳ אביי בוצינא טב מקרא
כלומ׳ הנאה קרובה עכשיו אפי׳ היא מעוטה כגון
הנאת קישות שהיא קטנה ואוכלנא מיד חכך
מכך בה מאכילת דלעת שצריכה איחור עד
שמתבשלת כך טוב לי ב׳ חלות בשבת זו מיותר
מזה בשבת אחרת:

דלדל

בב׳ העור
והרוטב האבר והבשר המדולדלין בבהמה:
ובבל כסול׳ כ״ה בבכור מעשה בזכר של רחלים
זקן: ובב׳ מומין אלו בעלי הדלדולין מסול באדם
וכשר׳ בבהמה: ובב׳ ג׳ בבריתות האבר המדולדל
בבהמה: אבר המדולדל באדם טהור ובגופה

של

של בהרת כ׳ ו׳ בנגעים היבולת והדלדולין: אי׳
דאמ׳ התלחולין והוא כגון תלבשר ונדלדל למטה
ובב׳ אלו חוצצין כט׳ במקוות וציפורן המדולדלת
ובר׳ גמ׳ דב׳ אלו טריפ׳ סימנין שנדלדלו ברובן
הבא דאידלדל אידלדולי: ובגמ׳ דניטל הכבד
נידלדלה כבד ומעורה בטרפשין מהו פי׳ נדלדל
נתפרק ונשאר תלוי כדתנן האבר והבשר המדולדלין
דל בס׳ גמ׳ דב׳ הורה כהן משיח כ׳
ניכתביה רחמ׳ בדלות או בעשירות מאי טעמ׳
כתביה בדלי דלות: ובכריתות בב׳ מחוסרי כפרה
בגמ׳ אלו מביאין קרבן עולה ויורד שמיעת הקול
וכו׳ פי׳ מביאין שתי פרידין תחת כבשה ומביאין
בדלי דלות עשירית האיפה שמעי׳ מי׳ כבש
בעשירות תורין ובני יונה בדלות עשי׳ האיפה
בדלודלות: ובב׳ א׳ דסוטה בגמ׳ שמשון תניא
ר׳ אומ׳ אילמלא לא נקרא שמה דלילה ראויה
היתה לקרות דלילה ד׳ שדילדלה כוחו וכו׳
דל בב׳ א׳ דבבא קמא היה דלי קשור
ברגלו פי׳ חבל או חוט: ובב׳ הבא על יבמתו
בגמ׳ לא יבטל זבון ולא תדול: ובב׳ אלו טריפ׳ בגמ׳
סימני חיה נהיגין ברומי כל כואן רמינגע יהבין
ליה ניסתודיתא וסתר דוללא בשוקא ובבר פי׳
בער בסתרקי ובלש׳ ישמ׳ קורין לעניי׳ מאתן
דלל **דלב** מ׳ כר׳ אם אינן מ׳
מבירין עד מונים דולבי לא ולוז וערמון
תרג׳ ודלוב דלח תרג׳ כחד דלחיא: אשחיק
בבוא מחדכם בבא כשואה מחדכם: לא תירא
מפחד כתאום: **דלטוק** בס׳ נגמר הדין
בג׳ דהוק אמ׳ לו וכו׳ דלטור אנא: ובבר
רב׳ והנחש היה ערום התחיל אומ׳ דילטוריא ל
לבוראו: ובגמ׳ דכרה על ידי שהיה בהן דילטורין
פי׳ בלשון יון חנף יבוא דילטורי׳ ייעול:
דילבון בנ׳ לולב וערבה ובס׳ בבא
קמא דילבון א׳ דילהון היא ובב׳ אחר דגיטין
בגמ׳ כיצד יעשה ר׳ יוחנ׳ אמ׳ אמי תמ׳ ר׳ דילבון אמ׳
שני הבא הואיל והנאתו ליפסל בו פי׳ אמ׳ ר׳ יוחנ׳
לחזקיה בנו של ר׳ חייא שוא בבלי דילבון אמ׳
שהוא

אמ׳ כלום׳ רב כהנא החכם שלכם שהוא בבלי
אמ׳ דילהון היא מדרבנן ואינה לא הלכה ולא איסור:
ושנינו כי׳ א׳ ר׳ יוח׳ הלכה למשה מסיני: ויסוד
נביאים בזמן בית המקדש ובגבולין וכי׳ א׳ רב
כהנא בזמן הזה מדרבנן ומעשה דרב כהנא
בהדי ר׳ יוחנן פירק לו כל קושיא שהיה לו בהגוזל
בתרא והא דאמרינן לחזקיה משיבו אמ׳ לו דילבון
אמ׳ מפורש בגיטין וחזקיה בנו של ר׳ חייא קורין
אותו בבלי בכמה מקומות מה בבלי או בדבק
זה ומעש׳ דחזקיה רבו של ר׳ יוחנ׳ הוא אמ׳ לו דילבון
אמ׳ **דלמטיקון** ומנעלות
המינון לא ילבש בהן עד שיבדוק בס׳
כלאים פי׳ בלשו׳ קליני והוא מצנור טוב ומנעלות
המינון הוא פירו׳ בלעז והן מכסות של צמר
ויש אומ׳ דילמטיקין בלשו׳ קטא וכן קורין דלמטיקא
ירוש׳ מעבריין **דלם** בס׳ גמ׳ דכר׳
מקום שנהגו שמלאכתן נאה ואין בה דלם:
דלסקוס כבר פי׳ בער
גלסקוס: **דלע** בכ׳ א׳ דכלאי׳:
הדלעת יונית עם המצרית פי׳ קיקיון
פי׳ מארץ יון **דלף** בר׳ גמ׳ דב׳ אמ׳
להן הממונה שבדידי דשימשא. קשו מושים
וקינגניך דילמא ובב׳ אעפ׳ בגמ׳ מניקה את בנה
הוו לה בני דולטאני פי׳ בנים שעיניהם דולפות
וטורדות פי׳ דולפות דמע יותר מדומעות
דלפה בס׳ כל ג׳ בנידות ומנותיו
בית דילפא יש מפרשין תרג׳ ויחבר ולבית
דלפן בב׳ א׳ דבכורות בג׳ דג
טמא הדולפנן כפין ודפין כבני אדם
מאי דולפנין אמ׳ רב יהודה בני ימא פי׳ אדם
דלפן בכל הכלים כה׳ בכלים השולחן והדולבקי׳
יש להן אחוריים ותוך בס׳ גמ׳ דפ׳ חומר בקודש
ובמנחות בפ׳ ב׳ הלחם ובב׳ כב׳ בכלים השולחן
והדולבקי׳ שנפחתו או שחיפן בשייש: ובע׳ז בבר
השוכר בג׳ המניח נכרי לגין על השלחן ולגין על
הדולבקי פי׳ כלי עץ שמניח בו כלי יין כמו כוסות
ומשישות: **דלק** בס׳ ערלה מי

מי שהיו לו חבילי הלתך של כלאי הכרם ידלקו
ובב״מ דמידות שבדרום שער הדלק ובס׳ גמ׳ דב״מ
דיומא: דלק בב׳ רמואות דמי
שאחזו הא׳ מלמעלה והוא מלמטה
אוחזתו דלריא כבר פי׳ בע׳ גס׳: דלת
בב׳ מרובה בג׳ אין מגדלין דלת הנעלת
לא במהרה תפתח מאי היא מר זוטרא אמ׳
לסמיכה פי׳ דלת הננעלת כיון שלא נענה בראשונ׳
לא במהרה נענה כדכת׳ גם כי אזעק ואש׳ סתם
תפלתי מר זוטרא אמ׳ לסמיכה שכל מי שחזרו ל׳
לסמכו פעם אחת ולא נסמך שוב לא במהרה הוא
נסמך במכור בב׳ השוכר את הפועלין שמואל ירחי
נאה אסייא דר׳ הנ׳ והוה קא מצער ד׳ למיסמכיה
וכו׳ רב אשי אומ׳ כל המטעין לו לא במהרה מדיעין
לו בבינוי וכן אמ׳ רב אחא מדיכת של עולם אין
מדיעין לו בבינוי כלומ׳ אין מטיבין לו משום
מילתא דנפשיה במכור בב׳ השותפין קארי רב
אחא מדיכתי אנפשיה כל המדיעי׳ לו לא במהרה
מטיבין לו: דלת אמנה הנגדרת
אין נועלין בה בש׳ היכי דמידלת אמנה
איני דאמ׳ דחוי שיבא ואיכא דאמ׳ גישמא פי׳
שיפא לוח כדכת׳ ובכים מעץ יעשה ומתרגמ׳
שיפא ואמ׳ לה דלית לה בשמה ויש שגורס׳ שיפא
וגשמא פי׳ שיפא שאינה נגעדת משני צדדיה
והוא משו׳ צנידים דמתרגמ׳ שיפבין פי׳ גישמא
בית קיבול של ציר שאינה כמלבן לא יורדת
ומשתקעת בארץ בב׳ המוצא תפי׳ בג׳ ויל׳
שבמוקצה:

סליק פרק י׳

אתחיל פרק י״א

דם בב׳ לו מגלחי׳ בג׳ ואלו כותבין אמ׳
אביי מגילה לי אם דונגי מותא יומא וכלגא
וכן בס׳ כ׳ כיצד אשת אחיו: ובב׳ רבן גמ׳ אומ׳
אין גט אחר גט ההוא דחליף אבבא דבי חמוה
ענריה רב ששת ההוא מידם הוה דיימא חנותיה

מיניה: ובס׳ גמ׳ דב׳ אלמנה לכהן גדול דדימא
מעלמ׳ פי׳ מרננים שגם אחר בא עליה זולתי
האדום ובד׳ גמ׳ דתינוקת דמות עיריך עלתה
ביך: פי׳ עין שלטה ביך שחושדין אותה לפי
שאת רגילא לטבול ביותר ואת מרבה בתשמיש
לפי והיב עלי לו לאחר כשתעלי מן הנהר שטבלת
בו קודם שתראה דם: איכא דאמ׳ לא תגלי לה
לחברותיך שאת מצטערת על כך שאת רואה
דבי היכי דתהוי עלך בהא גיסא שטתוהו עלך
שאת רגילא לשמש תמיד ונתנו ביך עין ניתנוהו
עלך באידך גיסא שכשיראו שאת מרבה
לראות דמים הרבה יאמרו סימן יפה הוא להכי
שדמיה מרובין בניה מרובין ויתנו ביך עין
ויפסק הדם: דם בס׳ גמ׳ דה׳ המוכר
את הבית אלא לדמי הכא נמי לדמי אמ׳ רב
חננאל ז״ל קיבלנו מרבותי קבלה רב מפי רב כי זה
לדמי פי׳ שמין אותה שדה שפי׳ חוץ משדה פל׳
ובשיעור דמי אותה שדה שייר לעצמו המוכר
בשדה שמכר ואם שאר בשדה ששאר שפירש
לו כי מכרה מט׳ קבין ולמעלה המכירה קיימת
נוטל המוכר ממנה כשיעור דמי אותה השדה
שאמ׳ חוץ ממנה והשאר ללוקח ואם הנשאר פחות
מט׳ קבין בטלה המכירה שפחות מט׳ קבין אינה
נקראת שדה והוא בפירוש אמ׳ לו שדה פל׳ מכורה
לך וזה כגון זו ששנינו האומ׳ לחבירו חצי שדי אני
מוכר לך משמנין ביניהן ואמ׳ ר׳ יוחנ׳ ולוקח נוטל
ואוקימנה לדמי: בכריתות בב׳ אמ׳ לו ת״ד ולהבדיל
בין הקודש ובין החול אלו דמיה וערכין פי׳ בב׳ ערך
בל גמ׳ איזהו נשך ר׳ ינאי אמ׳ מה לי הן ומה לי
דמיהן פי׳ נתן לו פ׳ בסכים בשביל איפה של
חיטים והוקירה ועמדה בי״ב כשם שמותר ליקח
האיפה של חיטים כך מותר ליקח הי״ב בסכים
ששוה עכשו וכן הי״ל ובב׳ הזהב בג׳ ר׳ יהודה אומ׳
המוכר ספר תורה או בתו אמ׳ אמימר שר כדי
דמיהן פי׳ מפליים בדמיהן: בב׳ כל שעה פטור
מן התשלומין ומדמי העצים פי׳ לא תאמ׳ חשוב
זו התרומה כאלו שרפה והנה ממנה וחייב לשלם

בני הנאתו אלא אפי׳ כעצים העומדים לשריפה
אין חייב לשלם דאמן בפסח איסורי הנאה הוא
בכתובות בפ׳ כל הנושא אמ׳ לו נהוג נשיאותך בדמים
מ״ר גאון טעם הדבר שלא תראה כמו רך: אחר
שנדרה אלא כאדם שמקחו גדול בעיניו ואינו
מוכרו אלא בדמים יקרין כ״א אפי׳ אם תיהנה מהן
דמים אעפ״כ לא תזלזל נשיאותך ענין אחר
נהוג נשיאותך בדת׳ כלומ׳ כאדם שקנה דבר
בדמים: כ״א נהוג נשיא בדמים בריש לא תזלזל
נשיאותך בבני תלמידים אלא נהוג בהן ביד רמה:
דם בפ׳ כיצד צולין בג׳ הפסח שנזרק
דמו ובפ׳ הקומץ בגמ׳ נטמא הקומץ דם
שנטמא וזרקו בשוגג הורצה וכו׳ עד ולד׳ שלא
הא קתני דם שנטמא בין בשוגג בין במזיד
כן ובפ׳ ד׳ מיתות בס׳ הל׳ המגדף משבאו בנו נח
התיר להן דכת׳ כירק עשב נתתי לכם את כל
יכול לא יהא אבר מן החי נוהג בו ת״ל אך בשר
בנפשו דמו כיי שדמו לא תאכלו או יכול אף
בשרצים כן ת״ל אך מאי בשר בנפשו תלמודא
אמ׳ רב הונא דמו מי שדמו חלוק מבשרו יצאו
שרצים שאין דמן חלוק מבשרן: ובפ׳ א׳
דכריתות בג׳ האוכל חלב כל חלב וכל דם לא תאכלו
ר׳ אומ׳ מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו ואין
מצטרפין זה עב זה אף דם שדמו חלוק מבשרו
מוציא דם שרצים הואיל ואין דמן חלוק מבשר
שמצטרפין זה עם זה והא מהכא נפק וזה לכם
הטמא לימד על דם שרץ ובשרו שמצטרפין ולא
מן הקישא ס״ל דע׳ אמרי׳ הני מילי לטומאה אבל
לאכילה אימ׳ לא אשכחני הקישא לאכילה אמ׳
רבינא הואיל וכך דם נחש ובשרו מצטרפין מאי
קמ״ל הקישא ס״ל דע׳ אמ׳ שרץ דאיתרבי לטומאה
איתרבי לאכילה אבל נחש דלא איתרבי לטומאה
לא איתרבי לאכילה ק״מ״ל הקישא כל מילי דאין
דמו חלוק מבשרו משמעכיר מה חלב מיוחד
שחלבו חלוק מבשרו שחלב אסור ובשר מותר
ואין מצטרפין זה עם זה דכל איסורין שבתורה
אין היתר מצטרף לאיסור ואפי׳ בקדשין דתניא

ר׳ יהושע אומ׳ כל הזבחי׳ שבתורה נשתייר בהן
כזית בשר כזית חלב זורק את הדם כחצי זית
בשר כחצי זית חלב אינו זורק את הדם אף כל
שדמו חלוק מבשרו מצטרף ההוא חיוב מוציא דם
שרצים שאין דמן חלוק מבשרן וזה וזה אסורין
באכילה ומצטרפין זה עב זה כדתנן בכ״ס מעילה
דם השרץ ובשרו מצטרפין בכעדשה: בפ׳ השוחט
ג׳ בעוף בגמ׳ השוחט את המסוכנת מסוכנת דשריא
מהכא וחלב נבלה וחלב טריפ׳ חלב חלב לנגה לי
היא שאין חלבה חלוק מבש׳ ואי זו זו מסוכנת
כי זו היא שאין חלבה חלוק מבש׳ אלא הכל אסור
הבשר וכל שכן החלב יש לך אחרת מוצא בו חולה
וסוכו למות שנשחטה חלבה אסור ובשרה מותר:
דם היוצא מפיו ומפי אמה טהור
בר גמ׳ רפ׳ דם הנדה ובס׳ גמ׳ רפ׳ א׳ דראש השנ׳
אמ׳ ליה מר מהדיא אמ׳ ליה דם תהא אחריתו:
דמים לו בין בחול בין בשבת בגמ׳
רפ׳ בן סורר מ״ר חיים לו: **דמיון**
בתוכו בילמד׳ ויאמ׳ משה לחובב כי לדם
אעשך ודם ירדפך אם לא דם שנאת בשביל כך
דם ירדפך וכי שונא היה עשו את הדם הרי אין
מעשין אלא שפיכות דמים של׳ ועל חרבך תחיה
ומהו אם לא דם של׳ זה דם המילה: ובפ׳ נקוס נקא׳
כשם שהיה שונא דם המילה כך היה שונא דם
הקרבנות ואוהב דם להרוג נפשות של׳ ועל חרבך
תחיה כן אף דם ירדפך: **דם** בפ׳ מרובה
בגמ׳ ר׳ שמע׳ אומ׳ קדשים ובפ׳ השוחט אחר בעוף
בס׳ הל׳ השואל את המקוכנת: ובס׳ גמ׳ רפ׳ דבכור
שור או כשב או עז פרט לכלאים או עז פרט
לנדמה ובס׳ גמ׳ רפ׳ בהמה שהיא מקשה ונואי ניהו
נדמה הנולד מן התיישה ודומה לכבש או מן
הכבשה ודומה לתייש **דמאי** בפ׳ הזהב
בגמ׳ וניתנה למעשר שני תש׳ מיהא דתנן
בר׳ מס׳ דמאי הדמאי אין לו חומש ואין לו ביעור
הא קרן יש לו וכו׳ ובפ׳ אלו הן הלוקין בג׳ אכל
טבל כתנאי תנן בפ׳ ד׳ בדמאי ר׳ אליעזר אומ׳
אין אדם צריך לקרות שם על מעשר עני של

של דמאי וחכמ׳ אומ׳ קורא שם ואינו צריך
להפריש וכו׳ ובב׳ בהמה המקשה בג״ר שמעו שאורי
אומ׳ אף בחול שואלו ואוכל על פיו כי שואל את
עם הארץ שקנה ממנו ואומ׳ לו הפרשת תרומה
אם יאמ׳ לו מעושרין הן אוכל על פיו ותניא ב׳
בתוספ׳ דמאי יתר על כן אמ״ר שמעו שאורי הפריש
תרומה ומעש׳ וכו׳ עד כשם שאימת שבת על עם
הארץ כך אימת דימוע על עם הארץ ׃ ואם אמ׳
כבר הוצאתי ממנו מעש׳ נאמן כי כיון דידע עם
הארץ עונג שבת וסעודת שבת קבע וקובעת
למעשר אם הפריש מעשר אינו משקר שאימת
שבת עליו כך יש עליו אימת דימוע וכיון שהפריש
החבר תרומת מעש׳ מן הדמאי ואחר כך חזרה
למקומה ונתערבה ואומ׳ לעם הארץ כך וכך ג׳
אירע לי שמא הפרשת כוונו תרומת מעשר אימת
דימוע עליו מימר אמ׳ כיון שהפריש ממנה ואחר
כך נידמעה חמורה היא ואינו משקר כי דמאי
כבר כי׳ בע׳ וידוי ׃ כ״א דימיתי אם יצא ממנו
מעשר אם לא ׃ כ״א דין מאי מתוקן אם לא ׃ ובג
רבני מערבא מפורש דמי תיקן דמי לא תיקן ׃
ראש דמאי הקלין שבדמאי כי׳ שהנן מהן אינו
צריך להפריש מהן שבאין מהפקר ׃

דמרום

אומ׳ העושה ובב׳ בל כתבי הקודש ב׳ בפ׳ תפלת הש׳ בג״ר אינו
במימריות דר׳ יוסי אמ״ר חייא בר אבא מצוה
להתפלל עם דמדומי חמה אמ״ר זירא מאי
קראה ייראוך עם שמש ולפני ירח הינו עם ד׳
דמדומי חמה כלומ׳ קודם שקיעת החמה ׃ ובבר
רב׳ כ׳ י״ב ויברך אלהים את יום השביעי אבל יעקב
שבת בו שמירת שבת ויחן את פני העיר נכנס
עם דמדומי חמה וקבע תחומין מבעוד יום
וירש את העולם שלא במידה דומה בר׳ גמ׳ דמר
מי שמתו דילמא דומה הוא דמכריז להו ובר׳ גמ׳
דחגיגה והדר משלימנא ליה לדומה כי׳ שר
הממונה על המתים ׃

דמך

בבר׳ רב׳ כ׳ ע״ג תני ר׳ שמע בן יוחאי לפי
שזילגלה בצדיק למיכך אינה נכנסת עמו ל׳
לקבורה ההד׳ לכן ישכב עמה הלילה ׃ אמ׳ לה
עיניך הוא דמיך עיני לית הוא דמיך תרג׳ אם
תשכב לא תפחד אם תדמוך לא תדחל ׃

דמינו

אדם למלך ואיפרכוס שהיו בקרונו בבר׳ רב׳ כ׳ עשה
והיו בני המדינה מבקש׳ לומ׳ למלך דומינו ׃ ובמעל
איכה היו צריה לראש ווי דומינון אמפרטור
כי׳ יחי אדני המלך ׃

דמוס

בר׳ גמ׳ דב׳ הבונה אכי העלה והניחה
על גבי דימוס של אבנים חייב ׃ ובס׳ גמ׳ דפ׳ הבית
והעליה הנולד על גבי דימוס ונפלו והזיקו כולן
חייבין ׃ ובב׳ נגמר הדין בגמ׳ ולא היו קוברין את שם
נפש שבנאו לשם חי מותר בהנאה הוסיף בו דימוס
א׳ לשם מת אסור ׃ ובס׳ גמ׳ דב׳ משוח מלחמה
תנא אם הוסיף בו דימוס א׳ חוזר כי׳ נדבך ׃

דמוס

פטור אתה בכ״א דע״ז

דימוס

בגמ׳ אין בונין כי בשבועה
בכ״א דע״ז אין בונין עמהן בסילקי וגירדום
איצטריה ובימה אבל בונין עמהן דימוסיות
ומרחצאות ובר׳ בר׳ רב׳ עדיין לא בנו דימוסיות
ובר׳ כס׳ דכרה למחר אני פותח לכם דימוסיות
ומרחצאות ׃ ובס׳ גמ׳ דב׳ חבית בשבת לעמוד
בקרקעיתה של דימוסית מפני שמעגלת ומרבא
כל ינייה של דימוסית כ״א יום ועצרת מן המנין ׃
חמרא דפרוגיתא ומיא דדימוסית קיפחו י׳
שבטים מיש׳ ׃ ובאבות דר׳ נתן בס׳ כ׳ רבן יוחנ
בן זכאי הוא אומ׳ אלך לדימוסית למקום נאה
ומים יפין והוא אומ׳ בלך ליבנה למקום שתלמ׳
חכמ׳ מרובין ואוהבין את התורה ונגדל שמינו
בתורה הוא נתמעט שמו והן נתגדל שמם כי׳
מים חמין שיוצאין מן הקרקע כגון חמי טיבריה ׃

דמס

לוי היה בבר׳ רב׳ כ״ח נעשה אדם להן לשאול אלא לבני המדינה
שהן עסיקין בדימוסיא של מדינה ובס׳ כ׳ כ״ה ר׳
הונא אמ׳ ה׳ אונות נכתבו לו מדינים למצרים
ומצרים לדימוסיא של מדינה ובא כוטיגר ולקחו
מדימוסיא ׃ ובר׳ ויק׳ רב׳ אין בני המדינה עונש

עליה

עליה עד שיתפרש להן בדימוסיא של מדינה
דמס בבל׳ רב כ״ג גוזר אני עליו
בשעה שיוצא שתהא בולי ודימוס יוצאין
עמו **דמס** בבר׳ רב פ״ב ויבוא יעקב
שלם ׃ ובבס ויהי בשלח חמא חד ציד קאי
צייד ציפרין וכדהוה שמע בת קלה אמרה מן
שמיא דימוס ומשתזבת כד דימים הנצל׳ ׃ בויק׳
רב בר׳ קדושים פ׳ ויגבה ובירוש׳ סוף ברכות ובילמד
בר׳ אלה הדברים מלך בשר ודם יושב ודן כשהוא נותן
דימוס הכל מקלסין אותו וכשהוא נותן ספיק להכל
מרננין אחריו למה שיש שטף בדינו וכו׳ ובבס׳ דשובה
היה נוטל דימוס ההד׳ מכסה פשעיו לא יצליח וג׳
בבס׳ דר״א הש׳ ובויק׳ רב׳ במאור פר׳ לעולם יא׳ דינר
וג׳ נתנו לו דימוס ובולקחתם לכב׳ חד זמין עבד
חד לגיון בעי לגינבי דימוסיא מן הדיא מדינה
ומ׳ מה דכי תשא כך עשו הרש׳ מתהפך אייתי
גלגולתיך אייתי דימוסיך אייתי ארנוניך ׃ ובויק׳
רב׳ בקדושים פ׳ כשושנה אעפ׳ שישרא׳ משועבדין
בין אומות העולם במסין בגלגליות ובדימוסיות
ובמעי׳ איכה הכביד נחשתי הכביד עלי דימוסיות
ארנונות וגולגוליות ׃ **דמס** בר׳ מעי׳ איכה
עד שהביא כל כסף וזהב שהוציא מירוש׳ ושכבו
דימוס על רגליו ׃ **דמס** בר׳ מג׳ דחלה
איתנטילו דימוסואי ביד׳ מעודדים ׃ פ״א
ניטלו שלטונים מיהודה ומירוש׳ שעד היום ההוא
היו בני מכדיקי שולטים ביהודה ובירוש׳
דמע בב׳ ה׳ בתרומות ובב׳ א׳
דתמורה אין המדומע מדמע אלא לפי
חשבון גמ׳ מאן תנא אמ׳ ר׳ חייא בר אבא אמ׳ ר׳
יוחי׳ דלא כרבי אליעזר דתנן בתרומות פ״ה סאה
תרומה שנפלה לפחות ממק׳ חולין ונדמעה ובבל׳
נוטל בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ אף מעלין את המדומע
בא ומאתים פי׳ מדומע תרומה שנפלה בחולין
ונדמעה מעלין אותה אם יש שם ק׳ וא׳ אומ׳ זו
היא תרומה שנפלה והשאר חולין ומותרין וא׳
ומקשינן ומאי והא נתקן טבלא ונמצא עושה
מעשה בשבת ומרקי׳ ר׳ יהודה בר׳ אליעזר סביר׳

ליה דאמ׳ תרומה בעינה מחתא כי תרומה
שנפלה בחולין אין מחשבין אותה שנתערבה בכל
החולין אלא כאלו נתונה במקום א׳ וכשנוטל מק׳
סאין א׳ סאה אני אומ׳ כי היא התרומה אבל
שאר החולין נתוקנין היו מקודם ולא היה אסור
אלא זו הסאה שניטלה במקום התרומה שנפלה
בלבד דתנן סאה תרומה שנפלה לפחות ממק׳
ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר ר׳ אליעזר
אומ׳ מדמע בתרומה ודאי פי׳ סאה תרומה
שנפלה לתוך נ׳ סאין חולין ועוד נפלה מאלו הנא׳
סאין סאה א׳ לס׳ סאין חולין ר׳ אליעזר סבר הכל
אסור נ׳ הראשונים וס׳ האחורים שאני אומ׳ הסאה
של תרומה עצמה היא שנפלה בס׳ האחרנים
לפי שאין המדומע עולה אלא לפי חשבון פי׳ סאה
שנפלה לנ׳ סאין ונפל מאלו הנ׳ סאין לפחות מק׳
מדומעת אבל אם נפלה סאה לס׳ סאה עולה לפי
חשבון מאלו היתה סאה בק׳ סאין וא׳ היתה עולה
כא׳ מדמע בתרומה ודאי שחשוב כאלו סאה זו
כולה תרומה מחתא בעינה דמי אין המדומע
מדמע אלא לפי חשב׳ שאם נפל סאה תרומ׳ לנ׳
סאין חולין ועכשיו נפל מן המדומע זה לחולין אחר
לפי חשב׳ מדמע אם נפל סאה לא נחשוב אותה
סאה לדמע אלא א׳ מנ׳ שבה מדמע והשאר הוי
חולין ׃ בתוספת דמאי כשם שאימות שבת על
עם הארץ כך אימות דימוע על עם הארץ ׃ בר׳ גמ׳
דבבא קמא ובגיט בב׳ הניזקין המטמא והמדמע
והמנסך אית׳ מנסך אמ׳ רב מנסך ממש לע״ז
ושמוא׳ אמ׳ מערב יין נסך עם יין כשרכו עד אמ׳
לך מערב היינו מדמע וכו׳ עד אבל מדמע דהפסד
מועט שיכול למכרו לכהן בדמי תרומה חוץ
מדמי אותה סאה ׃ בספרי בס׳ ויקח קרח מכל
חלבו ז׳ מקדשו ממנו מיכן אמ׳ תרומ׳ עולה בק׳
וא׳ פי׳ תרומת מעשר שנותן הלוי לכהן היא א׳
מק׳ אם חורה לאותן צ״ט נתקדשתן אבל בק׳ ת׳
תעלה והכי מיפרשא קרא דכת׳ ממנו אותה
תרומה שהוצאת ממנו מזה הטבל אם חזר
בתוכו מקדשו ואם לק׳ חזר עולה. בק׳ וא׳ ׃

סליק פרק יא
אחל פרק יב

דן בר גמ׳ דמס׳ דיני דייני כי׳ כל
מקום מי שהיה תובע אותו כלום היה אומ׳
לו בוא עמי לדין: כמ׳ שהיה מזהיר לדיינין בס׳ גמ׳
רבׄ אׄ דסנהדרין הדנין לפני חכמ׳ שמע׳ בן עזאי
ושמע׳ בן זומא וחנן המצרי וחנניא בן הכינאי
דייני דב כפא בר שמואל: דייני דנהרדעא רב אדה
בר מניומי: דן מינה ומינה בר גמ׳
דבל׳ אלו הן הנשרפין דינא דבר מיצרא: בבל׳
המקבל בגמ׳ המקבל שדה מחבירו לזרעה חיטים:
ובבׄ חזקת הבתים בג׳ האומנין האומ׳ לחבירו
דין ודברים אין לי על שדה זו: דינא
דבה ודינא זוטא איכא בינייהו: בס׳ הל׳
אׄ דמכל׳ האיש מקדש כי׳ דינא רבה דיני שמים
דינא זוטא בידי אדם ולא כהורג ממש אלא
כגורם להריגה: ובחלק בג׳ אנשי דור המבול לא
ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח כלומ׳ לא
חיין ולא נידונין: ד״א לא תהא נשמתן חוזרת
לנדנה: ובבב׳ רבׄ כׄ כו׳ אין הרוחות הולל׳ נידונין
לפני לעולם: ד״א בשעה שמחזיר רוח לנדנה
איני מחזיר רוח לנדנהן דן בס׳ גמ׳
דבמה אשה דנידני אין בו משום דרכי האמורי
כי׳ לחש הוא יוחנן החביות בל׳ גמ׳ רבׄ אמ׳ להן
הממונה זיהרא דשימשא קש משימשא וסימנך
דנא דחלא: בס׳ גמ׳ דבל׳ ר׳ ישמע׳ בעׄ גוי אדנא
ויש׳ אבובא אסיר: דנב תשקינון
דונג בל׳ גמ׳ ר׳ יוחנן בית רב נחמן שמה
דונקטנה דנדנה בכלל גדול
כׄ בשביעית ועיקר הדנדנה וכבׄ בא
סימן בגמ׳ כל שיש לו ביעור: דנח
בויקר׳ רבׄ בבׄ אמור כׄ ערקתך בהדרי אל
באתרכון שימשא דנדא דנטיב
בבר׳ רבׄ כׄ הקבה׳ איצטטבא ונתן
דונטיבא יישבת ויברך בויקר רבׄ בזאת בס׳
כל׳ וזמור בשר ודם נתן דונטיבו והקבה׳ נותן
דונטיבו ההד׳ הנני ממטיר לכם לחם מן השמ׳
ובילמדנו בל׳ כל׳ ומתחנן והיו למלך תמורות בכל׳
מדינה ושלח המלך לאפוטרופוס לחלק ׳ דונטיבה
ללגיונות כי׳ איצטטיבא לגמירה לש׳ לעג כלומ׳ נ׳
שנתמלאכה ונתן מתנה לעמו ישר׳ שבירכו במזונות
ובמה אקוב משל ללגיון שמרד במלך משלח לו
דונטיבון ולא עוד אלא עוקרו ומחריבו ואילו בשעה
שמרדו לא הזיקן אלא ליוה עמהן ענני כבוד לא
זזו מהן הבאר והמן לא מנע מהן וכול׳:
דנקטס בילמד בס׳ כׄ אשה לאחר
שהיה חייב לדנסטס: ובא תהר ׳ מואב למי שלוה
בׄ דניסטין כיון שעשה גרנו ירדו שניהן ותבשן ׳
אותה: ובבצר לך אם הנחתם עב גר ובאתם אצלי
אם דנסיט ליתן לכם שכר: ובס׳ גמ׳ דב׳ צמ׳ אשה
ירוש׳ היושב בבית כהוענ עושה מלאך המות
דינסטום שלו דבת׳ שימות עלינו כבו׳ רוימ׳ כי׳
תשה ברענך וג׳ כי׳ מלוה בלשון יון דניקטום:
דנק בבׄ המקבל בג׳ לשנים מושעות
דיבעא דהוא דנקא כי׳ המנהג הידוע השתל׳
נוטל החצי ומי שלא שתלו אלא עובר השתילים
בכלל׳ השדה בלבד נוטל שליש בא משתל׳ להסתלק
דינו ליטול רביע מן הנותר אחר שיטול האריס
היורד למקומו לעבוד האילנות שליש והוא כגון
שדה אילן שעולה להן בכל שנה ׳ יח חולקין אותן
בנגל׳ בבית והשתלא זה נוטל ו׳ וזה נוטל ו׳ כשיבוא
השתל׳ להסתלק הוריד אריס במקומו נוטל האריס
ו׳ שהן שליש הכל ונוטל בעל השדה ו׳ שהן חלקו
בכל שנה ושנה נשארו שנים שתות ליבׄ ורביע
לח׳ ששארו אחר שנטל חלקו שלישם וזהו כי׳
ריבעא של ח׳ הנותרים שהן שתות לעבׄ:
דנר בבׄ גט פשוט בגמ׳ כתב בו זוזי נמאה
אמ׳ רבׄ אשי רישא דכת׳ ביה דינרי זהב סיפא
דכת׳ ביה דינרין והן דינרין של כסף: ומעא תוספתא
דשני לן בין דינרי לדינרין דתנן בבׄ אׄ דכריתות
האשה שיש עליה וכו׳ ובל׳ גמ׳ דבׄ הזהב איסר
אחר מכר בדינר של כסף דינר של כסף אחד

מבה

מכה בדינר של זהב :

סליק פרק י״ב
אתחיל פרק י״ג

דיסטרון בערכין בגמ׳ בפר׳ המקדיש אבל
שדה שמגילה בדיסטורין ובב׳ האומ׳ לחבירו ...
וקדש לי בגמ׳ על מנת שיש לי בית כור עפר לא
צריכה דנקיט ליה בדייסטורין פי׳ זו השדה היא
מצלי במרישות: **דיסק** בר׳ גמ׳ דר׳ יוחנן
מייתי עליה דיסקא דינריבותא ובר׳ גמ׳ דבר
הגזל ומאכיל בגון דנקיט דיסקא מצבות דין הגדול
ובב׳ השולח גט בגמ׳ העדים החתומ׳ על השטר
מעיקרא בגמ׳ מפקעינהו בדייסקו: ובב׳ מחרו
דגיטו בגמ׳ כתבו עדים ברי׳ הדף אמ׳ רב בדייסקי
הוא דהוה חתים פי׳ רב בדייסקי הוה חתים כין
והן מיגרות של רשות שאינן לראיות עדות אבל
בשאר שטר׳ תחת הכתב היה חותם רב ולא מן הצד
הילכך פלמן הצד בין גט גגו לגבי כתב בין לגגיו
כלפי הכתב לא חיישינן להו אמ׳ שניהם פסולין
וכן מאחורי הגט אם הוא גט פשוט ואם נקרין העדים
בסוף אחר מקום שאינו מוכו של אחר בין גגו כלפי
הכתב בין דגלו כלפי הכתב הוא הכשר:
דיסקוס בבר׳ רב׳ כר׳ ויכלו למאבורי
שהיתה מלאה מים והיו בה דיסוקסים שאין
ובב׳ אמ׳ דימנני אדם בלודיקיא והביאו לפנינו ד׳
דיסקוס טעון ב׳ו מיטות ס״א טרכיזון ס״א שולחן
ובבל׳ לך ויזכור אלהים את נח נפק טמין ליה
גרדומי דדהב בגו דיסקוס דדהב: ובויק׳ רב׳ שור
או כשב פר׳ צדקתך ובר׳ אחרי מות למלך שני
דיסקסים מאים: ובילמד׳ בר׳ אחרי מות הכניסו
לו דיסקים מעצמן פי׳ לשון לעז הוא :
דיסקופולין בילמד׳ בס׳ כר׳ ויקרא במולח
הזה יודע מגוסי׳ ודיסקופלינא שליכיל
תורתי ונוסרי׳ ובלעז דישפלינא **דיסקר**
בבר׳ רב׳ כר׳ עט ויאמ׳ שלחני אתת חדא איתתא
טעינא ליה חד דיסקרין וחדא סכין בגוה ובר׳ ויגש
כר׳ נר׳ תבוחי זהב בגושכבות: כסף תירג׳ אונקלוס
חוורין דדהב בגו דיסקרין דכסף: ובילמד׳ האומן
הזה כשהוא מבקש לעשות דיסקרין מהו עושה
וכו׳ בגמ׳ דאחרי מות ובב׳ דברה ובגמ׳ דבחודש השלישי
כנוהג שבעולם אדם עושה שני דיסקרין א׳ לו וא׳
לבן ביתו של כי הוא עושה תחלה לא שלו וכו׳ ויש
ספרים שכת׳ בהן דיסקסין ויש מגרשי׳ דיסקרין
קערה : **דיסקרתא** בב׳ ביצד מעברין
בגוע עיר של יחיד ונעשה של רבים אמ׳ רב
יהודה כגון דסקרתא דריש גלותא פי׳ עיר של
ראש גליות: **דיסקרית** דתנוק׳ פי׳
שהיה סוחר ואין באין רבים אלא בשבילו והויא
של יחיד: ובס׳ גמ׳ דמגילה נקראת אמ׳ ליה ההוא
סגיא ליה בחד נהרא או בחדא דיסקרתא: ובב׳ השולח
השולח גט בגמ׳ עבד ששבה ההיא דיסקרתא ד׳
דעבדי דאודבן לגוים: **דיסתנא** בפר׳ כיצד
מברכין בגמ׳ היו לפ׳ מינין הרבה שדר להו דיסתנא
דריש גלותא: ובס׳ שבת וקטנא שקליה לדיסתנא
דיהביתו לי יהבותיה ניהליה: ובר׳ גמ׳ דמי שאחזו
אותיביה קמיה דיסתנא דחנקה חמותה פי׳
דיסתנא חלק: **דיסתק** ויבוא גם הנצב
אחד הלהב תרג׳ ועל אף דיסתקא בתר
שינא:

סליק פרק י״ג
אתחיל פרק י״ד

דיש בר׳ שבת ובר׳ שבועות ידיעות
הטומאה שתים טומאת קודש וטומאת מקדש
שהן ד׳ קודש ומקדש יציאות השבת ב׳ הוצאה דעני
והוצאה דבעל הבית שהן ד׳ הכנסה דעני והכנסה
דבעל הבית: מראות נגעי׳ ב׳ שאת ובהרת
שהן ד׳ שאת ותולדתה בהרת תנן בהאי פירקא
דעל הודע ולא הודע שעיר המשתלח מכפר
ודמו עלה בני מערבא ההיא דתנן בס׳ כריתות
חייבי אשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים

דיסקרית

ואלה החדשים אשר חבר ובעונות המלמדו אשר ...
לי יונה ... השוכנה בארץ מרחקה

חייב להביא יום הכפורי ומקשו והלא מכפר יום
הכיפורי ואוקמיה דכריתות במורד ביום הכיפורי:
בר גמ׳ דחולין שב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו
שגגתו פיר כת אשר לא תעשינה בזדון שאם יודע
לו אינו עושה או אם חטא בשוגג חייב חטאת
פרט למשומד שאם חטא בשוגג ונודע לו ורוצה
להביא קרבן אין מקבלין ממנו לפי שבשעה שאכל
בשוגג אם היה אדם מודיעו שחלב הוא לא היה
נמנע מלאכלו: ובס שנים אוחז דאה אותן דצין
דעת אחרת מקנה אותן שאני פיר שאני בין מידעם
דאתי כמילה למידי דקאי איניש דאית ביה דעת
וקא מקני ליה: גדולה דיעה שנתנה בין שני
אותיות בברכות ובר גמ׳ דחלק בהל׳ א׳ דנר׳ כיצד
מעברין מודע לבינה תפרא רבא אמ׳ עשר מודיעין
לתורה פיר מודיעין סימנין מועדין קבע זמן
לתלמידים
דיעה
קנית מה חסרת בר׳
ויקר רב׳ בילמד
בר אה פקודי כשנכנס
אדריינוס למקדש היה מחקק ועליו אמ׳ דויד
רבון העולמים העלה עליהם שלא היו יכולין לקוץ
ארזים לעשות סולמות לעלות לרקיע היו עולין
של׳ יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות:
תשובה דרב גרשום כל מודעי שמסר מודעא אמ׳
אנוס אני על מתנה זו שאני נותן ומודעי דמודעי
שאמ׳ לעדים מסרתי מודעא ונתגלה לו ועכשיו
מוסר אני מודעא לפניכם שבאונס אני מבטלה
ולא ברצון: ומודעי דנפקי מגו מודעי כי הא
דאמ׳ רב יהודה האי מתנתא טמירתא אע״ג דלא
מגבינן ביה הדא מודעא לחברתא כיצד ראובן
שהקנה אחת משדותיו לשמעון במתנה טמירתא
דאמ׳ לעדים זילו ואטמרו הוי מודעא חזר ונתן ע׳
שדה אחדת ללוי בסתם דלא אמ׳ איטמרו ולא
אמ׳ כתבוה בשוקא צברא אזלינן בתר אומדן
דעתא דאמרינן כי היכי דלשמעון במתנה
טמירתא ללוי נמי במתנה טמירתא: גט
ומתנה יכול ליבטל בלא אונס וזהו אם נתכוון
לאחר מתם וחזר ונתנה לאחר ואמ׳ איטמרו
הויא שניה מודעא לראשונה ולא קנו שניהן

דיענך
תרג׳ ויצג ודענך דעת:

סליק פרק יד
אחל פרק טו

דף
ושבין דף לדף בל׳ גמ׳ דנר׳ מה
כתבי הקודש בב׳ טו׳ בכלים בל כלי עץ כלי
עור: דף של נחתומין שקבעו בכותל: ובב׳ המוכר
את הבית מכר את הדלת פיר נסר ולוח וטבלה
גדולה שהיא לנחתומי עליה לחם כשכן כבר ותנו
בצק עד שיחמיצו כיר מתרגמ׳ ברושים מסניר
בנו לך את כל לוח אלונים מבשן עשו משוטיך
קרשך עשו שן: מטמא מתני׳ הדפין פיר כמין
מגדל או שידה והן עשויין ליתן בהן כלים או
סברים וכן עשויין תחתיים שנים ושלישים
בס גמ׳ דשבת ובר גמ׳ דכ׳ תינוקות הדפין וה׳
והשרשין והלולבין מדיחן פיר הנסרים שמניחין
על העבים: ובב׳ אי זהו בבמ׳ פוסק עמו על
הגריש והא מחוסר מכמר עולי לבי ריחא פיר
בית הבד: ובב׳ לולב הגזול בגמ׳ אתרוג הכושי לא
צריכה דעבדא דכין: פיר מרובע כגון לוח
ובבלה הגרים פיר יא׳ בגנים וכן שני דף חלוק
שנראה נגע בא מהן:

דפלומטרא
מרגליות בילג׳ ויקרא יעקב לבנו פיר
כלי כעין תיבה:

דפלון
בבר׳ רב׳ פר׳
ס׳ בא ביומו׳ ר׳ יודן בר סימון אמ׳ בא בדיפלון פיר
בשני עולמים העול הזה והעולם הבא ולשון יון
הוא דפלון:

דפן
מב׳ בבכורות
יוצא דופן הבא אחריו ובר׳ א׳ דכריתות
המפלת יום מ׳ ויוצא דופן כה׳ דנדה יוצא דופן
אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה כי אם
היתה אשה מעוברת ומתה והוציאו חי קורעין בטנה
ויוצא ובב׳ ב׳ בבלים וחבית דפנה בשולי המרחץ
פיר שהיא טמונה בארץ דפונה מלשון נקב שהיא
בצד היקב:

דופן
עגומה בהל׳ א׳

דעירובין

דעירובין כבר כיל בערך נר כיל אם גבהות הבית
וסיכך על גביו והאוי בין כותל לסיכוך כחות מד׳
אמות כשירה חזינן לדופן הבית כמאן דמקלב עבי
סיכוך דאשו פא חזייה לתיקרה של בית שהיא
סביב סכך כשר והא כחות מד׳ אמות כמו שהיא
דופן עקומה ודפנות של בית עקומות עד הסכך
ובגמ׳ כר׳ גב׳ באהלות עמוד שהוא מוטל באויר
אם יש לו הקף כר׳ טפחים מביא את הטומאה
תחת דפנו כיל עמוד שקבוע ראשו בכותל והשני
באויר מביא טומאה תחת דפנו נגבו: הפ״ן
בכר׳ המקבל בגמ׳ המקבל שדה מרוב לזרעה חיטין
אתו בני מרשונא דכנוה: ובכ׳ גמ׳ דכר׳ השולח גט
והא דאמ׳ להו הכי משום דדכנוה כיל הכוהו:
הפ״ן בפסח׳ בכר׳ מקום שנהגו בגמ׳ מ׳
מרכבין דקל מסא דלא דשיכרא ודכנא כיל
שכר שעושין מפרי האילן ששמו דכנאי: ולשון יין
קורין לאורג דכנאי: ובכ׳ א׳ בגמ׳ ומקרין את הכרצה
כיצד מקרין אמ׳ רב יוסף בהוצא ודכנא ובכ׳ גמ׳
דהשותפין הכל כמנהג המדינה לאיתויי כמאי לאיתויי
היכא דנהיגי בהוצא ודכנא כיל עבדי לחיים של
גדר מן הדכנא ומגדלין אותם מדכנא כהוצא הדקל
ורב האיי גאון ז״ל כיל הוצא גדר של פנים ודכנא
קנים עומדי שמחזיקין בהן מחיצות הקנים שלא
תידחה אותה הרוח ויפילה: הפ״ן בא וישב
לו בדפני של אנטוכיא: במגילת איכה ישבו
לא׳ ידמו וג׳ ובויקרא רב׳ ואשה כי יזוב דבלה תרג׳ ירוש
דכנין וילד הנבול נושכם הדבלה הפ״ס
בכר׳ כל שעה בגמ׳ או דבר יעשנה ברפוס ויקבענה
מין כיל דפוס מצוייר ויקבענה בטנס א׳: ובכ׳ ג׳
דכר׳ השותפין ולפלטיפה וטיטה בדאתי לה דכוס
בפני עצמה ובכ׳ הזהב בגמ׳ ה׳ חומשין הן דתנן בכ׳
ה׳ בדמאי הלוקח מן הנחתום מעשר מכל הצונת
מן החמה ומן הצוננת על החמה ואפי׳ מדפוסין ה׳
הרבה הלוקח מן הפלטיר מעשר מכל דפוס
ודפוס דברי ר׳ מאיר ירוש׳ שהיה ר׳ מאיר אומ׳
דפס אחד ופלטר משתמש בכמה נחתומין
הילכך מי שיש לו מי פסין הרבה הלוקח

ממנו יעשר מכל אחד וא׳ שמין א׳ מנחתום א׳ ומין
אחד מנחתום אחד: ור׳ יהודה אומ׳ מאחד על
הכל כיל ר׳ יהודה אומ׳ נחתום עושה כמה טיפסין ו׳
ופלטר משתמש מנחתום אחד ובכ׳ הל׳ מודי׳ תלתה
גברי זבין נחתום מחד גברא זבין: הפ״ק
גולל ודופק כבר כיל בער׳ גולל: הפ״ן
בכר׳ אלו מציאו׳ בגמ׳ וחתיכות של בשר ודיהוי חתיכה
גופה סימן אורדפקא או דאטפנא: הפ״ר
בכר׳ רב׳ כר׳ יט׳ על כן יעזב איש אמ׳ ר׳ יוחנן משבו
מגרשתו ונותנת לו דיפודין ובכר׳ מוהר ומתן
כדנון הפ״ר בכ׳ ב׳ במגילה על הניר
ועל הדיפתרא: ובכ׳ ב׳ בגיטין ובכ׳ המוציא יין בגמ׳
עור דמליח וקמיח ולא עפיץ: ביל מר בר׳ וגירא הוציא
דיפתרא של אוחת ובכר׳ רב׳ דיפתראות ופינקסאות
יש לו לידע היא הוא עושה חדדים חדדים:

סליק פרק טו
אחל פרק יו

הי״ן בכר׳ לולב הגזול אמ׳ רבא לא לידרוץ איניש
לולבא בהושענא כיל לא ינעוץ: ובכ׳ גיד הנשה
בגמ׳ ונותן בשליל ראשה בבבש תלויה אבית השחיטה
חייב הצדדין מקוה קוי אנחירה אידך ביה מידי
דמבדיליה שרי ואילא אסיר דציה ברישיה
דרומחא: בכ׳ גמ׳ דכר׳ המוכר ג׳ הספינה ובכ׳ א׳ דבבור
בגמ׳ דתנאנא שקלם סיבתא תתירצא לא שאל ד׳
דלירצה על: ובכ׳ אין מעמידין בגמ׳ אין מיתרפא
ריא דייצא ודמעתא כיל לית דילא הייצא מן
העין דייצא שנוקב בו הצער כמו הנחש דמאדים
שיש בעין הי״ף בכר׳ כר׳ בכלים ודיצב
הערביים טהור׳ מכלום כיל תריס קטנים
מותרין דיצה וחדוה:

סליק פרק יו
אחל פרק יז

דק בלו טריפות עוף הדק ניקבו הדקין
כיל בני מעיים הקטנים : בב״ב ברמאי בגסה
ומדדו בדקה טבילה דקה לגסה : ירוש׳ הין מדה
גסה מן הין ולמטה מידה דקה שומן מידה דקה
מן שומן ולמעלה מידה גסה : בב׳ אלו טריפות בגמ׳
עד כמה תחסר : תא שמע מיהא דתנן בבל׳ ב׳
בכלים הדקין שבכלי חרס הן וקרקעותיהן ודפנותיהן
יושבין שלא מסומכין כיל הכלים הקטנים אם
נמחתו ושתייר בשוליהן או בדפנותיהן שהן הצרדין
שיעור שיש בו הן וקרקעותיהן במקום שלא מסומכין :
ריש מעיא במאנתא באמי גרירא וזהו חלב שעל
הדקין : בב׳ גיד הנשה ונוהג בשליל : בגמ׳ ת״ב
גידים מה עביד להקיה דלא ליסרוח כיל שאם
יזדוק הדם קודם גילוח ראשון ויניח האימורין להקטיר
עם הזבחים שמביא לסוף אי איפשר שלא יסריחו
הדקין והמעים הילכך מותר להקטירן בחצאין כבן
זומא : זבל דק וחול דק בב׳ כיסוי הדם ובב׳ ואילו
טריפ׳ בגמ׳ נבלה מן הנג כי תנא דדיק ונביץ לא ח
חישינן דדייק ולא נביץ חישינן **דקתא**
חישינן דקדקתא לא חישינן כיל דייק ונביץ לא
חישינן משום דסוק איברים דרך הוא דיק ולא
נאפיץ קשה הוא : **דיק** בבכיך ותשמח בנו
גריך : בס׳ גמ׳ דשואל׳ פיל טחון בשינים כלומ׳
אכול כדי שיהא בך כח להלך ברגליך : המדקדק
והשובט בס׳ גמ׳ דפל׳ כלל גדול כיל מדקדק על חוטר
הערב כדי להירחק ולהילחם עם חבירו וזהו בבלל
אריגה : ובל׳ גדוליה דותקו בדיקין בנחום תרג׳
ידקדקו בשלשלן : איגריא הערקין וגוזליא דכיכין
בפ׳ א׳ בסנהדרין בג׳ דבן שנוע בן גמליאל והינו וכתבו
גדולים וקטנים תרג׳ ויגוותון דרברבין ודערקין : ונתן
לכהן הזרוע והלחיים והקבה : תרג׳ ירוש׳ דקיתא כמ׳
כמקטן ועד גדול מדקקיהון ועד סביהון **דקן**
וישקף על פני סדום תרג׳ יד׳ ואודק : ותיבב **דקס**
סיסרא תרג׳ ומדיקא איגיה דסיסרא : ובבמ׳ דויהי
בשלח אודיקת שרה : דואיך אליך ישגיחו תרג׳
חקר עלך ידיקון : **דקן** דיקדוקי תורה
ודיקדוקי סופרים : בס׳ גמ׳ דפל׳ הישן ידקדוקין

שבעין ואליבא דר׳ עקיבה דאמ׳ אם גלו ירדו : בס׳
גמ׳ דפל׳ אלו דבר׳ בפסח : ובזבחים בר׳ גמ׳ דב׳ המזבח
מקדש : בפ׳ א׳ דענ׳ בגמ׳ ג׳ ימים : ובר׳ גמ׳ דה׳ ר׳ ישמע
אי לימא ברוקין שבעין השתא לבני נח חזיה בבמה
דידהו לאחרים מיבעיא : ובפ׳ על אלו מומין בגמ׳
חריץ של... מח לר׳ נחשיה דכת׳ אושא דק שחור
משוקע הרי זה מום : צף אינו מום לבן צף הרי זה
מום משוקע אינו מום : ובב׳ מומין אלו בג׳ החרום
ואי בת רחמ׳ דק מאי דמחסן כיל דק בלעז מליא
בעגנים גבוה בעגנים משוקע כמ׳ שמפורש בגמ׳
דקא בחלומ׳ ר״פ הרואה אם כן קנו בשורה דיקא
עשרה כיל בלשון יון קורין לקורה קבור ולעשרה
דיקא : **דקא** בפר׳ כיצד מעברין בגמ׳
עיר של יחיד אם יש בורקה ארבעה אין
עוסרין זה על זה כיל דקה איצטבה : **דקין**
בבל׳ ר״ב כט׳ ובי׳ מלכות הארץ טובה מאד אלא
שהיא טובה על דיקיון של בריות : ובבר׳ י׳ הדבה
בבאין מינה הקבה לאדם הזה לתבוע דיקיון שלו
ובב׳ כג׳ בא נחש הקדמוני לתבוע דיקיון של הבר
ובבר׳ ס׳ אמ׳ ליה חמסי עליך אמ׳ ליה חד תבוע דיקי
דידי פיר עלבון : **דקל** בב׳ יום הכפורים
בגמ׳ שילת הסדל דבא נפיק בדיקולי ובב׳ ערב
פסח בג׳ ואפי׳ לון התגלחוי דיש תורא בדיקולא פקק
לאיגרא וכו׳ ובר׳ גמ׳ דסנהדרין היא ניכנה ודיקולא
שכיל כיל היא ישנה וקליתה הולכת על בני הכניס
כן הוא כמו אשה עצלנית שישנה על שפת היאור
וקליתה מיצירה באו הכניס ושטפו את קליתה ושאוה
והיא ישנה ואינה יודעת ונקראו בדוד ובשפלות
ידים ידלוף הבית : ובב׳ לא יחפור בגמ׳ חנות שבחצר
תנהו דיקולאי דאייתו דיקולי לבבל כיל אומנין
לעשות קלתות למכרן : ובב׳ גיד הנשה בגמ׳ ירך
היא כי זיתא דתרבא דנפל לדיקולא דבישרא :
תשובת הגאון וששאלתם כזיתא דתרבא דנפל
לדיקולא וקשיא למר צונן או רותח ורותח היכי נ
נפיל לדיקולא מי סברת לדיקולא עצמה נפל הכי
קאמרינן כזיתא דתרבא דנפל ליורה גדולה שיש בה
שיעור דיקולא : **דקל** ותשטח עליו

הדיפות

הדיפות תרג׳ ושטחת עלוהי דקילין: **דקל**
בס׳ גג׳ רמי שהוציאוהו תהא שביתתנו תותי דיקלא
דסביל פי׳ דקל שסובל אחיו כגון שהיו ב׳ דקל שסמוכין
זה לזה ונטה א׳ מהן ונסמך על חבירו:
דיקלא דמריק מבא״ אבלגא
פי׳ דקל שכורה בעליו מא כד״ כגון שטוען
פירות הרבה שיספיק המיקן לשקיל בכל שנה אבלגא
שיש לשלטון על בעליו בשדה ובדקלין ובב׳ חזקת
הבתים בגמ׳ ר׳ ישמ׳ אומ׳ ג׳ חדשים אמ׳ אביי דקל
נעורה איכא בינייהו פי׳ דקל המשיר פירותיו קודם
גמירתו מלשו׳ גם חצני נערתי לשמו׳ דאמ׳ בעינן
ג׳ גדירות לא הויא חזקה דהא לא גדר לרב דאמ׳
ג׳ שנים בעינן הרי החזיק ג׳ שנים והויא חזקה: ולש׳
אומ׳ דקל נערה פי׳ דקל דיופרין שעושה פעמים
בשנה לשמו׳ דאמ׳ בעינן ג׳ גדירות בשנה וחצי הויא
חזקה דהא גדר ג׳ גדירות לרב לא הוי חזקה עד
דאכיל לה ג׳ שנים: ובב׳ העור והרוטב בג׳ קולית
המת קולית ששפה לארכה טמאה לרחבה טהורה
וסימנך דיקלא כך פי׳ קולית ששפה לארכה טמאה
לרחבה טהורה שמתה חיותא כגון הדקל משיחתך
קליפתו כגון טבעת דכל סביבותיו ייבש האילן
והן הקולית כיון שישוף בשופינא סביבותיו ייבש
המוח ואינו נעכל הארכובה מבחוץ: **דקל**
בס׳ גג׳ דכ׳ כל שעה אמ׳ רב יוסף לא ניחלוט איניש
תרתי חיטי בהדי הדדי דילמ׳ אזל חדא ויתיב בצידא
דחברתה ולא סליק לה דיקלא דמיא כגו׳ רוחתא וס׳
ואתי לידי חיכוועא פי׳ רתיחה שלמים אינה יכולה
לעלות לחטה מארבע רוחותיה: **דקליקום**
בויקר׳ רב׳ בב׳ אמור פר׳ לעולם יוי׳ מדריכך
בדרך תלך וכו׳ שר׳ קנה לך דקליקום כל׳ ואת זוכה
לפני בדין פי׳ אבוקטרו בלעז׳
דקן
בפר׳ המפקיד בגמ׳ רבן שמע׳ בן גמלי׳ אומ׳
מטרופא לדיקנאני לא מוקמינ׳ פלומ׳ לאדם גדול
בעל זקן: **דקר** בפר׳ ח׳ שרצים חוץ
ממי דקרים בגמ׳ בבלי מפר׳ מי דקלים: פירו׳
בירוש׳ בס׳ כר׳ כיצד מברכין השותה כוס לצמאו
אומ׳ בר׳ שהכל נהיה בדברו חוץ ממי דקל שהוא

אומ׳ בר׳ שברא מי רפואות אית תנאי תני מי דקרים
ואית תנאי תאני מי דקלים מאן דגור מי דקרים
שהן דוקרין את המרה ומאן דגור מי דקלים שהן
יוצאין מבין שני דקלים: בב׳ א׳ דביצה ובעירובין
בפר׳ אלו דבר׳ מקולי בית שמאי אומ׳ יחפור בדקר
ויכסה ובב׳ ה׳ בשביעית לו כלים שאין האומן רשאי
למוכרן בשביעית מחרישה וכל כליה העול והמזרה
והדקר ובכלי מתכות כ׳ יד׳ בכלים הקנטר של
בנאי והדקר של חרש פי׳ אית דאמרי הדקר
סיכתא צליש׳ דרצ׳ כמו ששנינו יחפור בדקר: פי׳
ה׳ דקר בוגא והלש׳ מקרא את כרכת למחרישות
ולאתים ויש אומ׳ דקר כמו יתד וכמין עך׳: ובב׳ א׳
דעירובין בגמ׳ ואם יש לו ובגמ׳ דשדרה היו שם מדוקרים
ועשה להן פיאה מלמעלה פי׳ המדוקרים שנעצו ודקרו
אותם בארץ מן וידקר את שניהם: ובב׳ א׳ דסוכה
בגמ׳ חביל׳ קש קנים הדוקרנין מסככין בהן כשיטא
היינו יתידות אימ׳ הני הדוקרנין היינו נמי דוקרני דיקני
פי׳ עיקר הקנים שנתלש ויש בוקנים הרבה הדבוקין
בעיקר מסככין בהן דינם כדין האפקותא:
דקר בר׳ גמ׳ דחולין מצא בידו דיקוריא
של ציפורים קוטע ראשו של אחד מהן ונותן
לו פי׳ קבוק קבוצת עופות שחוטים: **דקר**
בפר׳ הרואה בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ הרואה את הים
הגדול והאי דנא דשניוה פרסאי מהאי דקירא ולעילא
ובב׳ לא יחפור בגמ׳ ניפול איגור כהאי דקירא אתאי:
ובר׳ גמ׳ ר׳ יוחסין והיכא קומא אמ׳ ר׳ יוחנן אמ׳ מהאי
דקירא ולעילא פי׳ לשו׳ לעז׳ הוא קוריאה של נהר
דקרטים בבר׳ רב׳ כ׳ כ׳ תני בשם ר׳
מאיר לכי גדולתו של נחש היתה מפלתו
ערום מכל ארור מכל: ר׳ הושעיא רבא אמ׳ דקרטים
היה עומד בקנה ורגלים היו לו:
דקרן
בב׳ רב׳ כר׳ נא׳ כמין תרין דוקרנין סלקין ומנהרין
לעלמא מלש׳ כי קרן עור פניו: **דקרן**
במנחות בר׳ דשתי לחם ד׳ סניפין של זהב היו
שם מפוצלין מראשיהן כמין דקרנין היו שסומכין בהן
הלחם פי׳ כמין קנים המתפרדין בלמעלה:

סליק פרק

אחל פרק יח

דה״ך בכמאי כותני כר׳ ג׳ בשביעית הטדייר שהיה עושה סהר בית סאתים כי׳ עדייר שמכניס כל בהמות לשדה אחת כדי שתיזבל שיוציאו זבל ומזבלין השדה כמו דיר של בהמה: ובד׳ גמ׳ דככי שהפך ובב׳ השולח גט בגמ׳ המוכר עבדו ובבבורו במ׳ כל כסולי בג׳ הצרם אמ׳ ליה תנוא בב׳ ר׳ בשביעית שדה שנתקוצה בשביעית ניודע למוצאי שביעית ניטיבה או נידיירה לא תיודע במוצאי שביעית ובב׳ ב׳ בעירובין דיר או סהר: ובב׳ הגוזל עצים בגמ׳ אין כורטין אמ׳ רב הני המורי דיירי בתוך התחום אסור ליקח מהן כי׳ חצאין שנכנסין לדיר בתוך ה׳ התחום אסור לקנות מבעלי הדיר הזבל מאי טעמ׳ דערבה בהמות של מדינה בדיר וכגון גזל הוא זה הזבל: דה״ך דיורין בעליונה בב׳ א׳ דסוכה תשבו כעין תדורו דה״ך בס׳ גמ׳ רב׳ בצמה אשה שושמנה גנולה דדאלי מידי וליחתמיה שיתין גושפנקי ולידיירה: ובב׳ בני העיר בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ אידריות במסכן דרי: ובב׳ כל הצלמין בגמ׳ ר׳ יוסי אומ׳ שוחק משקלה כבר זהב היכי מצי מנח ליה אמ׳ רב ראויה לינה על ראש דויד: ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ אבן שואבת היתה בה והות דריאלה: ר׳ אלעזר אומ׳ אבן יקרה היתה בה ששוה ככר: ובב׳ המוכר פירות לחבירו בגמ׳ נרתב כל חמרא דלא דארי תו׳ תולתא מיא לאו חמרא הוא: בב׳ השולח גט בג׳ ובראשנה דרא ר׳ אבינא למילתיה ואזל לגבי דרב הונא ודיה: ובר׳ גמ׳ דכר׳ כל הבשר הנהו שקולאי דדרו חביתא: ובב׳ א׳ דראש השנה בגמ׳ ולינבלות ובסיפרא דבולי עלמ׳ דדור לשון חירות מאי לשון דרור אמ׳ רב יהודה כי מדואר דריא ומוביל סחורות בבל מדינתא כי׳ כשידוץ הסבל שנושא הסחורה ומוליך בבל מדינה לסחור ודומה למדואר שהוא ע׳ ענין דיצה זה בב׳ ב׳ דיומא בגמ׳ מה הן כלוציאין מאי כקוע מדורתא היא הר צועה שמשגת האיש: ובס׳ גמ׳ דכל החובל ובב׳ המקבל בגמ׳ המקבל שדה מחבירו לזרעה חיטין שיתן חיטו ולא דווה

לגברא דמצברא כוך: ובסכרינו כת׳ ולא מטו ובביר׳ הגאון כת׳ ולא דווה: דה״ך בב׳ אי זהו נשך בגמ׳ פוסק עמו והא מחוסר משרה חמה ומיביש ומידש ומידרא: ובב׳ דהשוכר את הפועלין דלי זיקא דרא לטיגנא: ובבר׳ כל הצלמ׳ בגמ׳ ר׳ יוסי אומ׳ שוחק מאי משמ׳ דהאי וישאם לישנא דדרויי כידמתרגם רב יוסף תזרם ורוח תשאם תדרינון ורוחא תטלטלנון: זרה הלאה תרג׳ ידו דרולהלא אשר זורה ברחת תרג׳ דידארי בריחתא: ואורם במזרה תרג׳ וכמא דדכן במידריא והוא לשון ישמעאל קורין למזרה מדרי: דה״ך בב׳ בס׳ אשה וגרגר מלח לדור שיני כי׳ חולי של שינים: כמו עוקין של שינים מקום ששתולות: בב׳ יום הכפורים ועוד אמ׳ ר׳ מתיה ובב׳ אין מעמידין בגמ׳ מתרפאין כוהן דמי׳ מידי ואתי מדרדיה כי׳ כשנותן שום דבר בין השינים הגדולים שהן בסוף הלחי דכייקרו בבי יוצא דם משורה של שינים: וקלנהי בנורא אמרא חדתא ודביק בדרדיך: ובהגדה דמגל׳ רב׳ אמ׳ דרי דרי ושמוא׳ אמ׳ אבן טובה ובו כי׳ דרדרי דרי שורות של מרגליות דרא קמא דקובה בר׳ גמ׳ רב׳ לולב וערבה כי׳ שורה של צדיקי׳ דה״ך בבלבלי עץ שנחלק כר׳ ין בבלים הקטנים הגדולים משיעשה שני דורים וכף של מאזנים משיעשה דור אחד כי׳ כידאמרי׳ בביצר צולין אי נמי דקא גדיל שישורא ומי כן הוצי במין וורשבי שהוא חוזא בלשון ישמעאל והיא חגורה ומתחילין ועושין דורין: דה״ך בס׳ גמ׳ רב׳ י׳ יוחסין אביי דייר גולבי דבא דיירקני כי׳ היה עושה מחיצה בינו לבין הנשים דבא בקנים: דה״ך בסוטה בר׳ גמ׳ דחיה נוטל ובב׳ א׳ דקידושין בגמ׳ הסמוכות ובב׳ ר׳ ישמעא׳ בגמ׳ אסורין בחדש אמ׳ ר׳ אלעזר לר׳ ואשיה דדאריה לא תתיב אכרעיך עד דמפרשת לי להדא מילתא כי׳ בן גילו מבלל שהיה שם זקן: דה״ך דור אביו יקלל ואת אמו לא יברך משום׳ דאביו יקלל ו׳ אמו לא יברך אל תלשן עבד אל אדוניו דור שאביו יקלל ואת אמו לא יברך אל תלשן כגו׳ לך מהושע: בבמה בס׳ גמ׳ דכר׳ חמשה: ובבר׳ דב׳ כל

קלפה ומעשים

לו ויאמ׳ יוי זאת אות הברית וג׳ אמ׳ ר׳ יודן לדרות כת׳
כ״ל לשני דורות לדורו שלחזקיהו ולדורו של אנשי
כנסת הגדולה שהן צדיקים ואין צריך אות ואין מ׳
מתייראין מן המבול׳ **דרג** בצלוחית
כ״ט בפרה הדידה והכנה שכתבואה כשידין מ׳
מתני׳ שאין בה לחה כ״ל תולעת של חיטים וכנפרשי
רבנן דהוא כנמטון דתנו רבנן ואכלתם מן התבואה
ישן בלא סלמטון מאי בלא סלמטון רב נחמן אמ׳
בלא דדעתא היא התבואה שנרקבה מלחלוחית
הארץ׃ וגבי משכן קרש שנפל שנפל בו דרנא וכצא
כ״ל תולעת׃ **דרבן** בב׳ א׳ דבכורות בגמ׳ דג
טמא אזל אשכח דרבוני מגואי ומאבראי כ״ר
רב גרשום ז״ל סובין מושלכין שם מכבנים הטחה ומ׳
ונטחון באי חזו דושם כדניא דעיילא קטלי לשומרין
דאבראי דשבקי גברא לגיעל ואיחזו דושם כרעא
דנפקא קטלי לשומרין דגואי כמו דדבוני שומרים׃
דרג דרגא דרך גג׃ בב׳ גמ׳ דכר׳ המוציא״ן
ובב׳ א׳ בבכתובות בגמ׳ בתולה כתובתה ריש דרגא
דאמדלא כבר כ״ל בערך אמדלא׃ **דרגן**
בב׳ ב׳ בשביעית אין בונין מדרינות על פי גאיות
מלשון בסתר המדרגה וכ״ל מנהג לעשות סולם של
בניין חלול ונקרא מדרגה׃ **דרגון** בילמ׳ בפ׳
ודברי פקדים אמ׳ ר׳ אבהו מהו וכול מצדר אף
ע׳ שהקב״ה משלים לכל אחד מישר׳ אף מלאכים
שמשמרין אותו כענין של ומנשה נפלו אל דויד וג׳
וכן עושין לו דורגון ואחר מהן נעשה כרוז וכרוז לפניו
תנו כבוד לצלמו של הקב״ה לכיה שכל העולם מלא
מזיקין׃ ובפר׳ אם שמור תשמרון המלאכים שמסר
הקב״ה לאדם מהלכ׳ לפניו כדירגון כאם שטבסים של
מלכות מהלכת לפניו ומכריזין לפניו אקי שיתנו לו
מזיקין כבוד שלא יעגדו לפניו ויזיקו אותו׃
דרגש כבר כ״ל בגל׳ נר על ראש ה
המטה תרג׳ ירוש׳ דרגשא דשבת על מטה
כבודה תרג׳ ורבות דרגשין׃ **דרור**
בפל׳ אין מעמידין בגמ׳ סנקר לחרס חלא
שיכרא דארמאי אסיר מאי טעמ׳ משו׳ מערבין
דורדייא דיין נסך׃ ובב׳ סדר תעניות האלו בגמ׳ אי

זהו דבר אייתו דורדיא דחמרא שדא בה בשיפולא
כ״ל דורדיא שדריא שמרים כולן אחד הן ובלשון
ישמעא׳ דורדי׃ אך שמריה תרג׳ ברם דורדי׳
דרג בפר׳ א׳ דכתובות בגמ׳ אמ׳ ר׳ יוחנן
בן ברוקא עבדא ליך אימך דדרוגי מישחא
מרישא ודצנן כ״ל מאין יציקת השמן׃ **דרדר**
בפר׳ איזהו נשך בגמ׳ הלוהו על שדהו אמ׳ ליה דדדקי
כ״ל נערים דדייה בבל רב בפר׳ נ׳ כל השומע יצחק לי
ובב׳ דשוש אשיש נאמ׳ כאן עשייה ונאמ׳ להלן ש׳
עשייה שנותן דוריה לעולם׃ ובילמ׳ והכהן הגדול
מאחיו מוחל עונות עמו ישר׳ ונוטל דוריה שלינה
הוי לפי שהוא מוציא דוריה לעולם יקרא גדול
ובבי תבואו אל הארץ בפ׳ שלח לך הדי אתם נכנסין
לארץ היו זהירין להיות מעלין לי דוראטא כ״ר
דורן׃ **דרדר** בב׳ ז׳ בשביעית ומאכל
בהמה החוחין והדרדרון מלשון קוץ ודרדר׃
דרדור בב׳ אין מעמידין בגמ׳ חלם
הדרדורין והדוקבאות של גוים׃ ובב׳ גמ׳ דכל
ר׳ ישמעאל גוי שהביא ענבים לגת בסלים ובדרדורים
אעפ׳ שהיין מגלף עליהן מותר׃ ובפ׳ טו׳ בכלים ר׳
יהודה אומ׳ דרדור עגלה כ״ל חבית של עץ עגולה
עשויה לוחות ואעפ׳ שהיא גדולה כיון שהיא
לעגלה מיטלטלת מליאה ודיקנית ובלע׳ טרטירה׃
דרך בר׳ גמ׳ דשבת המעביר חפץ מתחלת
ד׳ לסוף ד׳ והעבירו דרך עליו פטור מ׳ שהעבירו
על עצמו מימינו לשמאלו פטור לכך בשביל תקנתו
ובס׳ גמ׳ דכל דיני ממונות בגמ׳ זה ודאי האחי׳ העביר
עלי את הדרך כ״ל שסילסו שהעביר ממנו תשמיש
המיטה כרבת דרך גבר בעלמה׃ דרך לשון זכר
ולשון נקבה׃ בב׳ גמ׳ דקידושין **דרבן** לימנות
שנינו בב׳ גמ׳ דביצה כ״ל פליגי ר׳ יוחנן וריש
לקיש איכא דר׳ מאיר לריש לקיש ששונה את ביצה
בבעלים שדרכה להימנות א׳ א׳ ואיכא בין ר׳ מאיר
לרבנן טובא דרבנן אמ׳ ו׳ דברים בלבד ור׳ מאיר
אמ׳ כל דבר חשוב שדרכו לימנות א׳ א׳ ואפי׳ ביצה
ולר׳ יוחנן ששונה את שדרכו לימנות שנינו שאין בטילין
ברוב ואפי׳ באלף אלו השנויין במשנה בלבד בפ׳ אחרון

של ערלה א׳ הבגד שצבעו בקליפי ערלה וכו׳ הב׳
האורג מלא הסיט הצבוע בקליפי ערלה וכו׳ הג׳ חבילי
תלתן של כלאי הכרם וכו׳ ועל זה שנינו שהיה ר׳ מאיר
אומ׳ ה׳ שדרכו לימנות מקדש וחכמ׳ אומ׳ אינו מקדש
אלא ו׳ דבר׳ בלבד ור׳ עקיבה מוסיף אף כברות של בעל
הבית מפני שהן גדול ואין נמנין אלא א׳ א׳ הנה ו׳ וכן נמו
בערלה ירוש׳ ר׳ יוחנן ור״ש לקיש חד אמ׳ לר׳ מאיר ו׳
דבר׳ מקדשין וחד אמ׳ לר׳ מאיר כל הדברי׳ מקדשין׃

דרכף המאורי כבר פי׳ בענ׳ אמר׃

דרך בהתורם פ״ג בתרומות
המעלין אין להן רשות לתרום חוץ מן הדריכות
שהן מטמאין את הגת פי׳ פי׳ דורכי הענבים מפני
שהן מטמאין את הגת משיתחילו לדרוך לפיכך הן
רשאין לתרום הענבים קודם שיתחילו לדרוך מפני
הפסד כהן זה. פי׳ דבחנא ז״ל **דרכא** ליה חמרא
מגנא דכראעיה בס׳ נג׳ דפ״ח שר׳ צים פי׳ דרך לו והכהו׃

דרכון השקלים פ״ב מצרפין שקלים דרכונות׃ ובב׳ יש צבור
לנחלה וכולן נידרין בכסף ובשוה כסף חוץ מן השקלים
גמ׳ תנא חוץ מן השקלין מעשר והרי אין שקלים דיתנן
מצרפין שקלים דרכונות מפני משוי הדרך פי׳
שצריך להעלותן לירוש׳ טענ׳ מפני משאוי הדרך
התירו לצרפן דרכונות שהן זהובים הא לאו הכי לא
ובב׳ נט משוט דרכונות די אינון וניחקו אין מחוב
מב׳

דרמליס בפר׳ רב׳ פר׳ ל״ג ויסגר
יוי׳ בעדו אמ׳ ר׳ לוי למלך שקבע דורמוליסיאה
שלו במדינה נטלו אוהבו ואסרו בבית הסהר ונתן
איפרגוס שלו ועליו זה כמו אנדרמוסיאה שטר׳ ובבמ
ויהי בחצי הלילה ואחר נתן להן דורמוסיות דבר
דבר כבד מאד׃ ובילמ׳ ויהי חושך אפילה לאחזקו
הביא עליהן דורמוסיות זה הדבר

דרמלס בבר׳ רב׳ פר׳ ס״ט בר׳ וירא אין מקום של אבינו
אברהם מפולש היה׃ ר׳ יודן אומ׳ כהדין דורמוליס
ובב׳ אי זהו נשך בגמ׳ אין פוסקין אמ׳ ליה ר׳ זירא לר׳
אסי אמ׳ ר׳ יוחנן אפי׳ כתורמוס הזה׃ ובב׳ האומ׳
לחבירו צא וקדש׃ בגמ׳ האומ׳ לאשה הרי את
מקודשת לי על מנת שאדבר שחוק לפני דקור לפני
עשה כתורמוס הזה פי׳ הלחבה הגדולה בלש׳ יון

דרומוס׃ **דרום** בפר׳ כל הזבחים שקיבל
בגמ׳ טמא פסול מנהרי זקני דרום לא שנו אמ׳
עולא תקע להו ריש לקיש לדרומאי׃ בפ׳ לא יחפור
בגמ׳ מרחיקין את הנבלות הרוצה שיחכים ידרים
ושיעשיר יצפין וסימניך שולחן בצפון ומנורה בדרום
פי׳ ילך אצל חכמי דרום וילמוד חכמה מהן׃ ויש
אומ׳ הרוצה שיחכים בשעה שיתפלל יכוין פניו כנגד
מערבית דרומית והרוצה שיתעשר יפנה פניו כנגד
מזרחית צפונית׃

דרמשק תרג׳ ירוש׳
דמשק אשר משתע לדמשק׃

דרמסקן בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳ על
הירקות הביאו לפניו כרוב ודורמסקנין ופרקיות
וכלגיות׃ ובב׳ הגוזל והמאכיל בגמ׳ שטף נהר השוכר
את הפועל להביא כרוב ודורמסקנין לחולה פי׳
פרונבא ומברכין עליהן בורא פרי העץ׃

דרן בפ׳ כלל גדול בגמ׳ הקורע יריעה שנפלה בה דרנא
קורעין אותה ותופרין אותה׃ ובב׳ גמ׳ דמר׳ הכונה
קדש שנפל לתוכו דרנא מוסיף לתוכו אבר וסותמו׃
ובס׳ גמ׳ דר״ח אין טליה והתניא ואת נבלתם תשקצו ל׳
לרבות דרנין שבבהמה פי׳ תולע שבראש הבהמה
ושבמעיה

דרס דרסה חולדה ג׳ הגרמה
ועיקור כבר פי׳ בענ׳ גרם׃ בפ״א דחולין
בגמ׳ השוחט מן העורף מפני שהוא דורס׃ ובפ׳ כל
לוב אחר בצנוף אין חוששין שמא ידרוסו זה על זה
פי׳ שמא ישענו על הסכין בבחם הואיל והן שנים
ויחתכו הסימנין קודם שיוליכו ויביאו הסכין׃

דרס בר׳ גמ׳ דחלק כל הנותן מתנה
לכהן עם הארץ כאלו נותנה לפני ארי מה זה
ספק דורס ואוכל ספק אינו דורס ואוכל וכו׳ פי׳ ספק
אוכלה חיה ספק ממית את הבהמה ואוכלה׃ בס׳ ט׳
א׳ דבבא קמא אמ׳ שנכנס ארי ברשות הניזק דרס
ואכל פטור פי׳ דרס בהמה ואכלה לאחר שלא המיתה
בתחילה פטור דהינו אורחיה והויא לה שן ברשות
הניזק טרף ואכל שבתחילה הרג ואחר כך אכל דלאו
אורחיה הוא והוי ליה תולדה דקרן דמשונה׃ פ׳ א׳
דרס ואכל אם הכה זה הארי הבהמה בידיו ומתה
בא דם שלו ואכלה פטור שכן דרכו בעת שרוצה

לאכול

למבול נקימ׳ לן לשן ברשות הרבים בטור: אבל
אם טרף בפיו ובשיניו והמית חייב ומע״פ שאחרי
כן ישב ואכל ששינה נדינו כדין הקרן ברשות
הרבים דבהדיא תנינן דרך הארי לדרוס ודרך הזאב
לטרוף. והתניא רועה שהניח עדרו ובא הזאב וטרף
ארי ודרס וכו׳ ואקשינן על שמואל והב׳ אריה טורף
בדי גורותיו ופירק בשביל גורותיו כלומ׳ אין רצונו
לאכול אלא להמית ולהאכיל לבניו וכן שאר הפסוק:
דריס בל׳ ביצה אין נותנין את העור
לפני בית הדריסה: דריסות הרגל בג׳ גמ׳ דפר׳
א׳ דמעילה ובב׳ חבית בגמ׳ שובר אדם בדרוסות
ומטהרתן בפ׳ אין דורשין בגדי עם הארץ מדרס
לפרושין פי׳ הפרושין חושבין את בגדי עם הארץ
כאלו טמאין טומאת מדרס ואין משתמשין בהן:
ובד׳ גמ׳ דפ׳ במה אשה אומ׳ במדרסות עגלו
ונעשה מלאכתינו בפר׳ א׳ ר׳ עקיבה בגמ׳ מנין לספינה
והתנן בגמ׳ תריסין בפ׳ כ״ד בכלים שלש עגלות הן
העשויה כקתדרא טמאה מדרס פי׳ מפני שאדם
סומך עליה פיר׳ אמרינן ביום טוב ובפר׳ בג׳ מוצא
בגמ׳ אם יש לו בית קיבול לענין עגלה של קטן לתיב
אם דרס טמא עליה ויש ביניהן דבר חוצץ ונפל
עליה בוחו אע״פ שלא נגע בה טמאה: ובב׳ בא
סימן כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת וכו׳
גמ׳ דבל׳ דחזי למדרס מיטמא טמא מת יש שהוא
מיטמא טמא מת ואין מיטמא מדרס לאיתויי ס
סאה ותרקב דתניא היושב על הכלי אשר ישב עליו
מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומ׳ לו עמוד ונעשה
מלאכתינו אלו ג׳ דריסות ענין אחד אבל הראשון
בספין והשני באריה והג׳ באדם: אלו הפרושין מ׳
מפרק שמיני של פרה שפירש גאון ז״ל אחד הרי זה
אומ׳ מיטמאיך לא טימאוני ואתה טמאתני אלה הן
המשנה זו ששנינו המקדש מי חטאת לא ינעול
סנדל שאם נפלו משקין על הסנדל ניטמא וטימאוהו
הרי זה אומ׳ מטמאיך לא טימאוני ואתה טמאתני:
והמשנה השנית זו ששנינו נפלו משקין על בשרו
טהור על כסותו ניטמאת וטימאתו הרי זה אומ׳
מטמאך וכו׳ ושני המשניות האלו יתברר פירושן ב׳

בהיורע שדשן והוא שכל כלי שנפלו עליו או על
מקצתו מים אפי׳ הן מועטין אפי׳ הן טהורין ניטמא
לחטאת אבל אדם שנפלו עליו מים טהור אינו ניטמא
למי חטאת בנפלם על מקצתו עד שיפלו על ראשו
ועל רובו ועיקר שקיה ג׳ לוגין מים שאובין שיעורו
ואם נגע האדם בכלי אשר טמא לחטאת כבר
ניטמא האדם ההוא מפני שנגע בכלי שניטמא ל
לחטאת ואע״פ הדבר הזה ששנינו שמקדש מי חטאת
לא ינעול סנדל שלא יפלו משקין על הסנדל ויטמא
הסנדל וכשיגעו בסנדל יטמא אותו הסנדל לחטאת
ואנו יודעין שהמשקין ההן שנפלו על הסנדל וטימאוהו
אלו נפלו על האדם ההוא המקדש לא טימאוהו עד שיהו
ג׳ לוגין ויפלו על ראשו ועל רובו ואז יטמאוהו ועכשיו
שנפלו על הסנדל שהוא כלי אע״פ שאין שיעורן ג׳
לוגין טימאו את הסנדל וחזר הסנדל וטימא את האדם
בנגעו בו והמשקין האלה אשר הזכירום בשתי הלכות
האלה אינן מי נידה כי מי נדה מטמאין כל אדם
וכל כלי בשיעור כדי הזאה ואולם משקין טהורין
הן ומטמאין את הכלי לענין מי חטאת וחוזר הכלי
ומטמא את האדם גם לענין מי חטאת ובזאת
מיפרש ענין המשנה השנית אשר שנינו נפלו המשקין
האלו על בשרו טהור ותירוץ ההלכה ולפיכך שנינו
שהוא טהור כי אלו נפלו על ראשו ועל רובו והן ג׳ לוגין
לא היה טהור לחטאת אלא היה טמא לחטאת ולפיכך
אם נפלו מים מועטין על כסותו חזרה הכסות היא
וטימאתו ולכן יהיה מאומר לכסותו כי המשקין אשר
נפלו עליך וטימאוך אלו נפלו עלי לא טימאוני ועכשיו
שנפלו עליך וטימאוך חזרת אתה וטמאתה אותי:
והמשנה השלישית היא ששנינו השורף פרה ופרים
והמשלח את השעיר מטמא בגדים פרה ופרים ושעיר
המשתלח עצמן אינן מיטמאין בגדים הרי זה אומ׳
מטמאיך לא טימאוני וכו׳ ונתחיל זה בפירוש
ונאמ׳ כי אלהינו צוה על השורף את הפרה ואמ׳ והשורף
אותה יכבס בגדיו וג׳ וכן אמ׳ על פר ושעיר הנשרפים
והשורף אותם יכבס בג׳ ועוד כת׳ והמשלח את
השעיר לעזאזל יכבס בג׳ הרי ידענו שכולן חייבין
לכבס בגדיהן ואנו יודעין כי בגדים שאינן על
השורף

השורף אותם שאם יגעו בפרה ובפר ושעיר הנשרפים
ובשעיר המשתלח אינן צריכין כיבוס אבל בגדים
שעל השורף אותן צריכין כיבוס אעפ״ שלא נגעו בפרה
ולא בפר ושעיר ולא בשעיר המשתלח וכיון שניטמאו
בגדים שעל השורף חזרו וטימאו את השורף ואלו לא
היה על השורף בגדים לא היה מיטמא על כן איכה
לתמוה ולומ׳ אם שורש טומאת בגדי השורף הוא הפרה
והפר והשעיר מדוע לא יטמאו הן בגד אחרים בנגעם
כי נשיבהו תאמ׳ לו כי זה אשר טימא בגדי השורף לא
מפני נגיעה טימאום אלא מפני שריפתן וראיה לדבר
שאם נגע איש בהם ולא שרף אותן אינו מיטמא לא
הוא ולא בגדיו ולכן יהיה השורף כאומ׳ לבגדיו מטמאיכם
לא טימאוני וכול׳: והמשנה הרביעית היא ששנינו
האוכל נבלת עוף טהור והוא בבית הבליעה מיטמא
בגד ונבלה עצמה אינה מטמא בגדים הרי זה אומ׳
מטמאיך לא טימאוני וכו׳ ופירושה כי נבלת עוף
אינה מטמא לא אדם ולא כלים בנגעם בה וכשאוכל
אדם אותה הוא מטמא את הבגדים והן מטמאין
אותו וכן אומ׳ לבגדיו מטמאיך לא טימאוני וכו׳
והמשנה החמישית היא ששנינו ולד טמאות אינו
מטמא כלים אלא משקה ניטמא משקה טימא וכו׳
ופירושה שהנוגע בזב ובזבה וביולדת ובשרץ ובנבלה
ונגע בכלים אינו מטמא אותם ואם נגע במים שבתוך
כלים או במשקה שעל גבי כלים טימא בכלי כי המים
הביאו את הטומאה עליהן ועשו הכלים כאומ׳ למים
מטמאיך לא טימ׳ וכול׳ ופירושה כי כלי חרש כת׳ בו
וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו וג׳ מכל האוכל אשר
יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וג׳ וכי יטמא על
משקה ועל הכלי שניהן לפיכך קדירה שנתונה בתנור
ונפל שרץ בתנור ולא נגע אם הקדירה יבישה הרי
היא טהורה כי לא טימאה התורה את הכלים אשר
היו בתוך כלי חרס ואעפ״ שאמ׳ כל אשר בתוכו יטמא
הרי פירשה ואמרה מכל האוכל וג׳ וגם אמרה וכל
משקה אבל אם היו המים בקדירה ניטמאו המים
וטימאוה ולכן הקדרה אומרת למים מטמאיך לא
טימאוני כשהייתי יבישה ואתה עכשיו כשטימאוך
טימאתני: והמשנה השביעית זו היא ששנינו כל

כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה
לטמא אחד ולפסול אחד חוץ מטבול יום הרי זה אומ׳ מטמאך
לא טימ׳ וכול׳ ופירושה כל אדם שפוסל את התרומה
כגון שאכל אוכל טמא ראשון או אוכל טמא שני או
ששתה משקין טמאין ונגע בככר לחם של תרומה
וגם הככר נגע בככר אחר הרי הככר השני טהור ואם
נגע במים ונפלו על ככר לחם נטמא בעבור כי המים
הבליעו את הטומאה בככר השני מה שלא יכול ככר
הראשון להבליעו הרי נתכוונו פירושי שבעתם:
ואנחנו יודעין כי הטהרות ב׳ חלקים החלק הראשון היא
טהרת החולין מטומאת הגוף ומטומאת מגע בין מ׳
מאבות הטומאה בין מתולדותיהן: והחלק
השני טהרת הקודש וגם טהרת הקדש תחלק ד׳ חלקים
הטהרה הראשונה טהרה למעשר כי כן שנינו הטובל
לחולין הוחזק לחולין ואסור במעשר: הטהרה
השני לתרומה כי כן שנינו טבל למעשר הוחזק
למעשר ואסור לתרומה: הטהרה השלישי ל
לקודש כי כן שנינו טבל לתרומה הוחזק לתרומה
ואסור לקודש: הטהרה הד׳ לחטאת כי כן שנינו
טבל לקודש הוחזק לקודש ואסור לחטאת: טבל
לחמור הוחזק לקל טבל ולא הוחזק כאלו לא טבל
ויש בין תרומה לקדש י׳ מעלות וכן שנינו בפר׳ חומר
בקודש מבתרומה שמטבילין כלים בתוך כלים
לתרומה אבל לא לקודש: אחורים ותוך ובית
הצביעה לתרומה אבל לא לקדש: הנושא את
המדרס נושא את התרומה שבקודש מתיר ומטביל
ומנגיב ואחר כך קושר ובתרומה קושר ואחר כך
מטביל: ועוד שנינו כלים הנגמרים בטהרה
צריכה טבילה לקודש אבל לא לתרומה: הכלי
מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה:
הד׳ בקודש פסול והג׳ בתרומה: תרומה אם
ניטמאת אחת מידיו חברתה טהורה ולקודש מטביל
את שתיהן: שהיד מטמא את חברתה לקדש
אבל לא לתרומה: ושנינו לפני המשנות האילו
נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה ולקודש
מטבילין ולחטאת אם ניטמאו ידיו ניטמא גופו
וראוי שנפרש כמה הם הטמאות שהן מטמאין

את

את אחרים בין אדם בין כלים במגע ולא במשא וכלי
חרס מיטמא באויר: ומידוש שאם נכנס באויר כלי
חרס אעפ״ שלא נגעו בו מיטמא חחרס הס ה׳ טמאות
והוא ששנינו אבות הטמאות השרץ ושכבת זרע וטמא
מת ומצורע במי סגרו ומי חטאת שאין בהן כדי
הזאה ויש ב׳ טמאות שהן מטמאין את האדם בלבד
בלא בגדים אם נגע בהן ואם נשא אותן אבי׳ בלא . נ׳
נגיעה מיטמא הוא ובגדיו אבל כלים בנגיעה הן
מיטמאין ולא במשא כיצד כגון בגד על בגד או מצע
על מרצע או סל על סל או כל דבר שהוא מקבל טומאה
והיה א׳ על גב חבירו והיתה נבלה על העליון הוא
טמא והתחתון אינו מיטמא בדין נושא וכל שכן
בדין מגע שלא נגע והן נבלה ומי חטאת שיש בהן
כדי הזייה והן ששנינו בהל׳ ב׳ של מעלה מהן נבלה
ומי חטאת שיש בהן כדי הזייה. וה׳ חטאות יוצא מן
האדם ומטמאין במגע ובמשא זובו של זב ורוקו ושכבת
זרעו מימי שאי איפשר בלא צחצוחי זיבה ומימי
רגליו ודם הנדה ומכל אלו אם נגע אדם בהן אע״פ שאין
אפי׳ כל שהוא מטמא: אבל דם מגופתה ודמעת
עינים וחלב האשה מטמאין טומאת משקין כיר׳
שלא יטמא בהן אלא ברב׳ לוגין שהן רביעית רטל
שהיא ביצה ומחצה: ואם הלכה לרפואה טמא
כגון שמרג׳ לוגין כולן נוגעין במים טהורין ונפלו
מהן על הטהור ג׳ לוגין ניטמא והמקיז דם לרפואה
טהור אבל הליחה סרוחה והזיעה והרעי שהוא צואה
טהורין: וה׳ משקין עושין משכב ומושב ד׳ מהן
בטומאה חמורה וא׳ בטומאה קלה ואלו הן זב וזבה
נדה ויולדת ובועל נדה. הן הדברים מטמאין כל כך
נטמאו זבים ניטמאו אחרים זב וזבה נדה ויולדת
אם נגעו או נשאו אחרים בין דברים שמקבלין טומאת
משכב ומושב וכל שכן בין דברים שאין מקבלים
טומאת משכב ומושב אלא טומאת מגע בלבד:
ואלו הן הדברים המקבלין טומאת משכב ומושב
כלי מתכות וכלי עץ וכלי עור וכלי שק ובגדים:
ואלו דברים העשוי מהן לשם משכב ומושב חלוקין
מהם שמשיחטאם נגעו בהן טמאין: אלו מיטמאין
הן ולא מטמאין אחרים ואם עמדו או ישבו או ע׳

שכבו או נתלו או נשענו עליהן נעשו משכב ומוש׳
ומטמאין אחרים: אבל כל הנוגע במשכב וכל
ומושב הוא טמא ואין מטמא אחרים שהטמאין אלו
עושין משכב ואין משכב עושה משכב: וכיון שידענו
שהטמאים אלו עושין משכב ומושב בעמידה ובישיבה
ובשכיבה ובתליה ובשעינה כשם ששנינו הזב מטמא
את המשכב בה׳ דברים לטמא אדם ולטמא בגדים
עומד ויושב ונתלה ונשען במגע ובמשא: ורצו
חכמ׳ לקצר הדברים ומצאו דיבור שתחתיו עמידה
ושכיבה וישיבה ותליה ושעינה והוא מדרס בשביל
שנשא רוב גופו של טמא על המשכב או רוב גופו
של טהור על המשכב: ומיכן למדנו שכל מקום
שבמשנה טמא מדרס הוא משכב ומושב ומטמא
אחרים: וכל מקום שאומרין טמא מת שמיטמא
ואינו מיטמא אחרים ומנין שכן הוא דתנן כל המיטמא
מדרס מיטמא טמא מת ויש מיטמא טמא מת
ואינו מיטמא מדרס: ואומרי׳ עלה לאיתויי סאה
ותרקב דתניא והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב
יכול כפה סאה וישב עליו כפה תרקב וישב עליו יטל
יהא טמא ת״ל והיושב מי שמיוחד לישיבה יצא זה
שאומ׳ לו עמוד ונעשה מלאכתינו: ואלו דברים
מיטמאין הן בטומאת טמא מת ואינן מטמאין. א׳
אחרים בדין טומאת מדרס שהוא משכב ומושב כלי
זכוכית וכלי חרס וכלי נתר ותנור וכירים וזרעים
הבלולים במים ומוכשרין משבעה משקין באוכלין
אבל משקים לאדם אעפ״ שאינ׳ עושין משכב ומושב
שהן טומאת מדרס אבל אדם מטמא בגדים אם נגעו
בו טמאין ואף אם נגעו טמאין את המשקין ונתן מהן
רביעית רטל שהן ביצה ומחצה על אדם טהור כשלוהן
לאכילת תרומה: ובועל נדה שהוא ה׳ עושה משכב
ומושב בטומאה קלה שהוא תחתונו כעליונו של זב
וזבה ונדה ויולדת שהוא טמא ואין מטמא אחרים
ומנין שכן דתנן והכותים מטמאין משכב תחתון כעליון:
אי נמי מצעות אחרי מטמא להו כשיטה
דהא קא דרים להו לכולהו אלא שתהא תחתונו של בועל
נדה כעליונו של זב זה עליונו של זב אינו מטמא
אלא אוכלין ומשקין אף תחתונו של בועל נדה אינו

אינו מטמא לא אוכלין ומשקין ׃ ובשביל כך
אמרנו שבועל נדה כנדה עושה משכב ומושב לטמא
טומאות קלה׃ ומצורע מטמא בביאה כיצד
שאין נכנס אדם עמו בבית אחד כשיעור אכילת
פרס ושיעורו כד׳ כסף ושתי שלישי כסף פת חיטים
ולא פת שעורים׃ וכן אם נכנס אדם בבית המנוגע
ושהא שם שיעור זה שאמרנו ניטמא׃ חמור
מכולם המת שהוא מטמא באהל מה שאין כולן
מטמאין שאם אפי׳ עבר הטהור או הכניס ראשו
באהל שבו המת ניטמא או אם נכנס המת אפי׳ כז׳
מיעוטו ניטמא האהל וכל אשר באהל׃ ובזמן הזה
טהרות המת אין לנו בשביל שאין מי נדה ואנו בטומאה
בארץ העמים עד שירחם המקום ויקיים בנו וזרקתי
עליכם מים טהורים וג׳ ונזה שהבטיחנו ביום טהרי
אות וגם ביד הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן
הארץ וג׳ **דרפתק** בחלק האומ׳ אין תורה
כולהי גופי דרופתקי מינהו טוביה לגופיה דגברא
דיזכי והאי דרופתקא דאוריתא של׳ כי טו בי תשמ׳
בבטנך וג׳ פיר׳ דרופתק ורתק נשתיק נדן אחד הוא׃
דרצין בפ׳ במ׳ אשה בגמ׳ ובכל דבר
שותף לתוך פיה ונבילה אי נמי דרצין פיר׳
מעצי סממנין הוא ואדום הוא ובלש׳ ערבי שנו ד׳
דארציני **דרוקא** בפ׳ מעל׳ בג׳ הטיילין
מאי טיילין כגון רב שמואל בר שילת דאכיל
מדידיה ושאתי מדידיה ומאי בטולא דאטרפה ולא
חליף דרוקא דמלבא אבביה פיר׳ חיל׳
דרקון בפ׳ הרואה בגמ׳ לא יקל אותא
דרקונא שמטיה לכרכשיה׃ ובהגדה דהניזקין
על לבית הכסא אותא דרקונא שמטיה לכרכשיה׃ ובפ׳
כל הצלמין צורת חמה צורת דרקון׃ ובויקר׳ רב זאת
תהיה פ׳ לעשות לרוח משקל וברגליהן תעכסנה ר׳
אסי אמ׳ שהיתה צרה צורת דרקון במנעליה פיר׳
עמם דרקון נחש **דרקטי** בפ׳ הלא
דכתובות אמ׳ ליה מתשבחת דורקטי אני וכול
מאי דורקטי תנא דורקטוע׃ ובגירה בפ׳ ב׳ ט׳ ושאין
בה יין זה דורקטי פי׳ פס׳ דוקטי פיר׳ דור קטוע ש
שלא תלד ויפסק הדור׃ ופיר׳ דורקטי בתה כרתה

ואשיתהו בתה׃ **דרדא** בר׳ גמ׳ דבבא
מציעא ובב׳ שבועות הדיינין בגמ׳ הטענה היכא
דאיכא דררא דממונא כל היכא דליכא דררא דממון
ולהאי לית ליה׃ ובהאשה כ׳ ב׳ בכתובות בג׳ שני
אנשים זה אומ׳ כהן אני דאיתנא מודה ר׳ יהושע מ׳
משום דאיכא דררא דממונא׃ ובר׳ גמ׳ דפ׳ חומר
בקודש חמש קמייתא דאית להו דררא דטומאה
פיר׳ עיקר טומאה **דרדיא** בויקר׳
רב׳ בזאת ונבור והיה לכם לזרה ר׳ אבהו
אמ׳ לוידנא ולבופינא ר׳ אביתר אמ׳ לדרדיא׳ ובפס
רותאמ׳ ציון ובמגי׳ איכה מה יתאונן סא דלריא ובבר
פיר׳ מגר גס׳ **דרור** בפ׳ גמ׳ דפ׳ ר׳ אליעזר
האורג ובג׳ רכ׳ אין צדין הכא בציפור דרור
עסיקינן לפי שאינה מקבלת מרות׃ תנא דבי ר׳
ישמעאל למה נקרא שמו צפור דרור מפני שדרה
בבית כבשדה׃ **דרש** בפ׳ א׳ דסוכה ובר׳ גמ׳
דסנהדרין דורשין תחילות **דרת**
בס׳ גמ׳ דפ׳ בא לו כהן גדול חבל על דלית ליה
דירתא ותרתא לדירתיה עביד׃ ובפ׳ המוכר את הבית
בגמ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ המוכר את החצר אמ׳ רבא אי׳ ר׳
דאמ׳ ליה דירתא כולי עלמ׳ לא פליגי דביתי משמע
כי פליגי דאמ׳ ליה דדאתא כור סבר תרביצא משמע
ומר סבר בי דיירי אינשי׃

סליק פרק יח
אחל פרק יט

דרש בהל׳ א׳ דסנהדרין טוביה לדשמע
ודריש הלכה בישתא כמה כי אשרי מי ששומע
והדריש הלכותיו והעבירוהו ממנו ק׳ העות לומ׳ כי
השומע חרפתיכן ושותק או דבר קשים ונושא הדעה
עוברת ממנו וקרא התגלע הריב נטוש׃ ואמר
מקטר ומרב בפוטרי מיס׳ ובר׳ כיאה ידוש
סבא סבא אכיל ואדיש דכלביא אכלין ודרשין׃
דרש בב׳ הקורא את המגלה בגמ׳ סומא
פורס ההוא דרש בעירו הוה פיר׳ ידוע ומכורסם׃

ובב׳ אעב׳ בגמ׳ המדיר את אשתו הני מילי מילתא
חדתי אבל הא דשיטא בה פי׳ ניתנגו בה׳ :
בב׳ א׳ דעיקין בגמ׳ לשלם תשלומי נזק מאומות
נוחזיק בה מבי דייש מיצרי ובב׳ אלו מציאות בגמ׳
הלוקח פירות ובי בעל הבית הוא בעצמו דשן פי׳ בעצמו
הוא דש התבואה הטעלין דשין אותה : ובשבת בפר׳
כלל גדול והמעמר והדש והמזורה פי׳ הוא המפרק מן
האוכל פסולת שהיא מחוברת לו ומכין התבואה
לברירה בין בגרייה בין בהרקדה וכן מי שהוא מפרק
את האוכל מדבר שהוא מחובר בו כדי שיהא נבון
לאכילה המנבץ ניפוץ עפרורית מן האוכל וכן המנפם
מוללשבלים נמצא הזורה והבורר והמרקד כולן
מעבירין פסולת המעורבות באוכל ואינה מחוברת
ואינה כגון קליפה שצריכה פירוק או כגון עפרורית
שצריך ניפוץ אלא מעורבות בלבד :

דישן

בויקר׳ רב׳ בשור או כשב בס׳ כ׳ ברקוקך בהרדי
לישרא׳ לא ידע ולא הוו ידעי אלא שדשו בנקב ורבותה
כי אזל עמי אותי לא ידע ולא הוו ידעי אלא שדשו
בנקב והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה וג׳ ולא הוה
ידעה אלא שדשה בנקב ובילמד׳ בר׳ זאת חוקת התורה
כיון דחמא יתהון גברא דמסתכלין ביה ומידשן ד׳
דאיתיהיב בה נירא : ברעמו ׳ תעבר בו תרג׳ אדיש
ולא תעבר : שמעו מוסר וחכמו וג׳ תפרעו תרג׳
ולא תדישו : פורע מוסר תרג׳ מדיש מרדותא :

דישן

כהתנוות שכור בקיאו תרג׳ דמדשדש
בתוביה : וספק מואב בקיאו תרג׳ וידשדשון במואבו

דישן

מי מדשן בב׳ ב׳ ביומא מן ודשנו
את המזבח :

דשן

בחלק בענין סנחריב
האי רישנא להאי פי׳ מנחה זו דין
לשלם לזה הצדיק כלומ׳ ובי גמול זה משלמין למקיים
מצות מרובים כחזקיהו לפי שעשה האמת במעלין
סנחריב

דשף

בפר׳ כל שעה בגמ׳ ואלו דברים
ובמנחות בב׳ ישמע בן החיטין שיפין דושרא :

דישתאנא

בפר׳ ח׳ שרצים בן ושותה
את אבוב רועה ותימא ליה דישתאנא היא :
ובב׳ סדר תעניות כאלו אמינא להו דישתאנא הוא :
ובב׳ א׳ דעג׳ בגמ׳ אין בונין אמ׳ לה דישנמגי לי אמ׳ ליה
דישתאנא אנא : ובפ׳ גנ׳ דב׳ אין מעמידין אמ׳ רב
ספרא כמאן קארו כרסאי לנידה דישתאנא מהבא
כי דרך נשים לי :

דיתאה

בר׳ גמ׳ דפר׳
בני העיר רב הונא אסיר ריתאה תלן עשב
דיתאה פא דיתאה :

סליק ערך דלית

אותיות זכרי

הא

קרב העולה בס׳ גמ׳ דב׳ א׳ דנדרים
הבאי דיברו ובואים לשון הבאי כפר׳ בי בע׳ גוזנא :

הבהב

בב׳ בס׳ מדלקין כתולת הבגר
שקיפ ולא הבהבה : ובב׳ השוכר את הפועלין
בגמ׳ ואלו אוכלין מהו שיהבהב באור ויאכל פי׳ שיהבהב
שיבלים באש כדי שיטיבו לו לאכילה : אל תאכלו
ממנו נא תר׳ ירוש׳ מהבהב : ובס׳ מס׳ דחחוכש אל תא
ממנו נא לא תיכלון יתיה מהבהבה :

הבהב

בב׳ אין עומ׳ בגמ׳ העובר לפני התיבה וטעה שניה

מהבהב כיו׳ ונענע הוצאי ובור תרג׳ לשגזיר ולשית
קוץ שמיר ושית: **הכבוש** כבר כיו׳ בע
בטח **הבל** בב א׳ דשבת כדי שיהבילו כיו׳
כדי שיתחממו שיעלו עשן: בב׳ מירה פתחו כומיכו
ואפיקו הבלא: בב׳ כל כתבי בס׳ הל׳ בוצר נבלה דליתה
אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של
בית רבן: ובב׳ הערל בגמ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ לא כי כל
שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל: בב׳
שור שנגח בגמ׳ החופר בור בור שחייבה עליו התורה
להבלו ולא לחבטו: ובב׳ המפקיד בגמ׳ השוכר את
הפרה הבלא דאגמא קטלא ליה: **הבל** בס׳
גמ׳ דב׳ א׳ דכסה בבית ושכך הבל בשדה תעשה
זיליף: ובב׳ הגוזל ומאכיל בגמ׳ זה בא בחמיתו של
יין פיר לאחר: הובלי לא כי כאסי בגמ׳ וכ׳ במה
מדליקין: ובב׳ לולב הגזול ערבה גדולה: ובב׳ אלו
טריפ׳ בגמ׳ נשתברו רגליה פיו׳ בעד׳ חצוצרות:
הבר מי השנה בב׳ ראוהו אם קול
הברא שמע לא יצא ובס׳ גמ׳ דגיטין לא ע׳
שישמעו קול הברה וכול **הבר** בערב
פסח ואמ׳ מן התכלחוי אמ׳ רב פפא לא לישול
אינש בביתא דאית ביה שונרא בהברא דלא מ׳
מסמני: פי׳ בחשוכא: ובס׳ גמ׳ דמסכ׳ תמיד
איתויי חמרי לובאי דכרשי בהברא: ובב׳ א׳ דכריתות
בג׳ הנכנס את השגן בביתא דהברא דרך רשעים
תרג׳ ואורחא דרשיעי בהברא כאישון לילה ואפילה
בחשוכא דליליא ובהברא

סליק פרק א׳
אתחל פרק ב׳

הג בחלק ההוגה את השם באותותיו
ובב׳ תפלת השחר בגמ׳ ר׳ נחוניא בן הקנה: ובחלק
בעניין סנחריב מנעו בנכבס כן ההגיון כיו׳ מנתרין
פסוק בצורתו: **הגא** בב׳ א׳ דסוכה בג׳
חבילי קש הני הזמי והאגי מסכבין בהן: ובכל
בכל מערבין בגמ׳ נתנו בראש הקנה האטרין והגין

מיך אילך: ובב׳ המוכר את הספינה בג׳ קנה שלשה
לא כושתה זבין ליה תלת היגי דכי אתא: ויהי הוגן
את הדסה תרג׳ נעצוץ הנתא: **הגמון**
בן לוי על השיר בשקלים בב׳ אלו הן הממונים: **הגו**
בב׳ חב׳ בגמ׳ כל שבא מחמין הגיגון וקומון: ובב׳ א׳
דשב׳ בגמ׳ ויום גינוסיא של מלכים ד׳ וכסא להגמונא
הגמונא לקימנא בב׳ גיטין אכ׳ מהגמונא להגמונא
ובילמ׳ כד׳ וישמע יתרו אמרו להגמונות שעליהן
עשו עמנו גזירות רחמים והעבירנו על בני ישמעאל
אחינו כיו׳ שלטונים: **הגן** בב׳ ר׳ מית׳ את בגמ׳
כיצות השרפין נבישו נגלו׳ מאבי דטעני משכי
דהוגני כי הוגני ינקי כלום נשחטו הקטנים ונשארו
הגדולים ונשאין עורותיהן אחריהן: בבדי מדין
ועיטה תרג׳ הוגני מדין והילך בכרה קלה תרג׳ ליגנא
קלילא: בבר׳ רב׳ העזים הלבישה שני תמידין שהן
ישר׳ מקריבין בחג היו מרכיבין על ב׳ הוגנין והיו
רגליהן שפופות בארץ: **הגן** הוגני כליסי
כבר כיו׳ בער׳ אגן: **הגן** בבר׳ רב׳ פר׳ נ״ט
בר׳ וירא אמ׳ אם אראה ששכינה ממותנת עליהן אני
יודע שהן הגונין ואם אראה שהן חולקין כבוד זה לזה
אני יודע שהן הוגנין: **הגן** בבבא בתרא כיו׳
המוכר את הספינ׳ מכר את התורן ואת הנס ואת
ההוגין פי׳ עגינין ופי׳ בער׳ עגן: בבר׳ רב׳ פ׳ יב׳ אלה
תולדות השמים בשר ודם עושה ספינה בתחילה
מביא קורות ואחר כך מביא חבלים ואחר כך מביא
הוגנין וכו׳ אבל הקב״ה ברא הן ומנהיגיהן כאחד
הה״ד כה אמ׳ הא׳ יוי בורא השמים ונוטיהם שנוטיהם
כת׳ ובל׳ כר׳ פר׳ ואל המלבים אמ׳ ר׳ יצחק נמשלו
אומות העולם בספינה מה ספינה זו עושין לה תורן
ואנקוס אחר כך שולה מנושקה שאול מרחובות
הנהר **הגר** בבר׳ רב׳ פר׳ מ״ו ושרי אשת
אברם אמ׳ ר׳ שמעון בן יוחאי הגר בת פרעה
היתה כיון שראה פרעה מעשים שנעשו לשרה
בביתו נטל בתו ונתן לה אמ׳ מוטב תהא בתי שפחה
בבית הזה ולא מטרונה בבית אחר הה״ד ולה שפחה
מצרית ושמה הגר הא אגריך: **הגלוני**
בב׳ נמ׳ דב׳ הנודר מן המבושל הימנותא בירא

דההיא

דההיא איתתא דלא טעימנא אלא קירושה
ואבדלתא ואדבעה כאסי דפסחא והוגרני צרעי
מפסח ועד עצרת:

סליק פרק ב׳
אחל פרק ג׳

הדר׳ מכתרוס ומכוש ומט תרג ומהודו:
ונעבר. לנהרי כוש: היהפוך כושי עורו תרג
האיפשר דישני הודאה משכיה: הדר׳ ב
בס גמ׳ דאו כוגלחין דב חונא נח נפשיה כתאות
הווקא דייגי דבנן תנא להו ההוא שבא דטן
הדייב לא שנו אלא שלא הגיע לגבורות אבל הגיע
לגבורות זו היא מיתת נשיקה: בס גמ׳ רב לא יחתר
בשא מיעה יעקב הדייבא מרב חסדא כי שם
מקוס: הדר׳ יט בר גמ׳ דתנ׳ המקבל ר׳
מאיר היה דורש לשון הדיוט כי׳ ר׳ מאיר
דבאעי תנאי כפול וסבר נמי כל דאי לא קאני
בהא מתניתין היה דורש לש׳ הדיוט כדברי תורה
שאין צריכין חיזוק ומקיים דבריהם אע״ג דאינון
אם לית בהו תנאי כפול הדיוט תרג נקלה ואנכי
איש רש ונקלה: הדר׳ יק בבל רב כר׳
יו׳ ויפלו השמים הריבה להן בריצה והרבה
להן בהריובין כי׳ טובות הדר׳ ס בג׳ אין
מעגידין בג ותשלקות ודינג׳ הדומי הדמיה
ועיליה: בר׳ גמ׳ דנ׳ י׳ יוחסין משלטי הדמי
אין בו משום אסופי: בפי׳ רב חננאל ז״ל כת׳ מ׳
משלבי הרכני כלומ׳ אברים משולבות: משלטוי
עדולות: ויס וישסעהו כשסע הגדי תרג וה׳
והרכיה בנה דמתרמין גדיא: וינתחיה לעצמיה
תרג והדנגה: הדר׳ טב סימן בכ׳ הערל
מעשר שני טעון הבאת נקוס ווידוי מעשר
אסור לאונן האוכלו בטומאה עצמו לוקה
וחייב בביעור: הדר׳ פה׳ בגמ׳ דברכו׳
ויגש גחזי להדפה וג׳
בכ׳ בגמ׳ אשה ובמוך שבפסולה הא הדר׳ דמהדק

הוי דלא מהדק: ובערב בפתו ואמנ׳ ענ׳ אלא הדוקי
הוה מהדק: ובס גמ׳ דנ׳ ר׳ אלעזר תולין אמ׳ דבא
לא ליהדיק איניש אודרא בבוכא דשישא דילמ׳ אתי
לידי סחיטה: ובכ׳ אלו טריפות בג׳ נשתברו רגליה
באחת שנפחת גולגולתה והטילה הירוק של קודה
וחיותה כי׳ שם צאותה מחיותה חתיכות קרא׳ לירוק
וחיות: הדר׳ בר׳ גמ׳ דנ׳ בנ׳ מדליקין
והשהידין מן המהדרין מהדרי מצות: ובכ׳
א׳ דבבא קמא בגמ׳ כל שחבתי אמ׳ ר׳ זירא ולהידור
מצוה עד שליש מצוה אמרי במערבא משום דר׳
זירא עד שליש משלו מיכן ואילך משל הקב״ה
כי׳ אם נזדמן לו לולב בכסף ולולב אחר מהודר
בכסף וחצי יש עליו ללוקחו עד מיכן ואילך מה
שמוסיף יותר משל הקב״ה כי׳ עד שליש משלו
כך הוא חובתו דכת׳ זה אלי ואנוהו ונוטל שכרו
בהדי שאר מצות לעתיד לבוא מיכן ואילך מה
שמוסיף משל הקב״ה וכי׳ גמ׳ דפיאה ידוש מהדיד
שליש לדמים כך עמודה לקח מצוה אחת ודאה
אחרת נאה הימנה עד כמה מטריחין עד שליש
נמנו באושה שיהא אדם מכריש חומש מנכסיו
למצות דבן גמליא׳ בן אינא בעא קומי ר׳ מינא מה
חומש בכל שנה לה שנים הוא מפסיד כולה אמ׳
ליה כתחילה לקרן מיכן ואילך לשבח:
הדר׳ בכ׳ אלו טריפ׳ בג׳ סימני חיה הדורות
כרוכות וחדוקות טר׳ הדורות עגולות כרוכות
סדק על סדק דמיחזי קרן בתוך קרן חדוקות דאינן
חלקות ובכ׳ השותפין בגמ׳ ולא השדה דזרעי לה
בהדורי כי׳ בעד דד: בס גמ׳ דתנ׳ שאבלו ש׳
שלחה ליה מהדורי מילי ומסמרטוטי קאי כי׳
רוכלין המחזרין למכור בפתחי בני אדם ודובן
עשויין למכור לנשים בפתחיהן מיני תכשיטין
לא תמצא בהן אלא דבר הרבה כעין משליס ובלואי
בגדיס: בס גמ׳ דנ׳ בני שנות מהדורא קמא דרב
אשי פי׳ רב חננאל ז״ל קבלה בידינו כי כל שנה
כשמות עסקין בכל שנה ב׳ חדשים בתלמוד משלימי
בכל שנה ועוד חוזרין מתחילה ורב אישי האריך

בישיבה ל׳ שנה שהיה מתעסק בכל שנה באלול
ואחר שהן חדשי הכלה והשלים התלמוד מעני׳ לו
ובבהדורא קמא משהגיע בזה הענין פירש לו
לתלמידין לאחשון קנה ובשניה פי׳ יחלוקו והילכ׳
יחלוקו: בכ׳ כל הבשר בס׳ גמ׳ הכחל קורעו אמ׳
רב משרשיה אין מחזיקין דם בבני מעים הדגוניה
הדראדבטנא ומעיא וברכשא פי׳ הדרא אלו הדקין
בטנא שונא שקורין אצטרולו: ופרישו חכמי׳ בכ׳
מגנצה בהדורא אין מחזיקין דם אבל בטנא צריך
לבוללחו יפה יפה ולהדיחו: מעיא המעים הגדולים
ברכשא טבחייא כלא הדרא דבטנא המעים הדקין
המסובבין זו על זו כמו הכורך את החבל:

הדר בכ׳ לולב הגזול ר׳ אבהו אמ׳ אל
תקרי הדר אלא הידור שכן בלשון יוני קורין למים
הידור איזהו אילן שגדל על כל מים הוי אומ׳ זה
אתרוג: **הדרייגא** טרייגא שיבא בג׳ מג׳
של נכרי אסורה מיד׳ ובפ׳ יש בכור בג׳ ה׳
סלעין פרי׳ זהב של מטבע הדריינוס קיסר
טירייגא של טריינוס קיסר **הדרניקוס**
כבר פי׳ בע׳ בדרניקוס:

הדרס בב׳ א׳ דקידושי׳ בגמ׳ וביתי׳
הילל אומ׳ בבריותה שש מעה כסף דינר ב׳
הדרסין למעה כול שר לשוכן: **הדריקון**
בכ׳ מי שמתו בגמ׳ היה עומד בתפילה ונכר
הרואה בגמ׳ לא יקל ובגמ׳ דמס׳ תמיד לבן שמגנין
בן נגלני אומ׳ עמוד החוזר מביא את האדם לידי
הדריקון. סילון החוזר מביא את האדם לידי ירקון:
ובר׳ גמ׳ דמי שהוציאוהו גוים ג׳ מעתן כשהן מדברין
ואלו הן חייה וחולי מעים והדריקון ובפ׳ ב׳ שעירי׳ בגמ׳
שמחלי׳ בו בהדרקון: ובפ׳ במה מדליקין בגמ׳ על
ג׳ עבירות ג׳ מיני הדרקון הן של עבירה עבה של
רעב תפוח של כשפים **הדק** פי׳ עמוד
החוזר כן הוא עמוד של צואה שהתחיל לצאת
חוץ לטבעת ונסתר ולא הניחו לחוץ אלא החזירו
ועמד והלך מביא את האדם לידי חולי הדרקן והוא
נפוח הבטן ובני מעים עד שימות: סליק

סליק פרק ג׳
אחל פרק ד׳

הדי רדוכמא משבת בס׳ ג׳ דפ׳ אמ׳ ר׳
עקיבא כי תולעת אשר מתליעין הרימונין
כשהן מחוברין לקרקע. **הוא** בכ׳ מי שאמ׳
הריני נזיר בגמ׳ האשה שנדרה איסי בן יהודה
אומ׳ והוא לא ידע ואשם ונשא עונו על זה הדבר
ידוו כל הדוויים כולן: בכר׳ רב׳ בב׳ בב׳ ובויק׳ רב׳ פר׳
כ׳ ויהי וישובו ויבואו אל עין משפט עין ששתה
מירת הדין בעולם ביקשו לסנוורה אמ׳ ר׳ אחא
הוא כל שקידש שמו של הקב״ה בלשון הא כיון
שראו הכלבן התחילו צווחין ווי: **הוייא**
בס׳ גמ׳ דפ׳ הישן בסוכה דבר קטן הוויא דאביי
ורבא פי׳ הקושיות שנושאין ונותנין בהן אביי ורבא
פשוטות וסדורות ומכוונות הן פיר׳ רבן יוחנן בן
זכאי וכך היו מתעסקין בהן: מקיש יציאה
להוייה מה יציאה והויתה:

סליק פרק ד׳
אחל פרק ה׳

הזון לך
האזינו: זכור: ורכיבהו:
וילא: לו חכמו: כי אשה: היזמי והאגי
בכ׳ א׳ דסוכה בגמ׳ בחבילי קש הני היזמי והאגא: ובפ׳
כל הצלמין ובפ׳ מרובה גולקטין עצים משרותיהן
לא מגלן אלא היזמי והאגי ובפ׳ כל הצלמין בגמ׳
מי שהזה בותלו דנדיר לה בהיזמי והאגי: היזמי
סנה: האגי קוץ: **הזמה** בפר׳ דיני
ממונות בגמ׳ אמ׳ ר׳ יהודה אימתי חוזר
גנב חזמות כבה וכסלה והיא אומה של שיבלים
ובלא עורבי שנה חזמה: **הזר** מיא דחיזרא
סמו מיא דהיזרא פי׳ בערב׳ חזר׳: **הזר**
שריא אהיזרי סמא אחיזרי ופי׳ בערב׳ חזר:

סליק

סליק פרק ה
אחל פרק ו

הט בפ׳ המביא כדי בגמ׳ אין חותכין
אמ׳ רב מוהטין את הפתילה ביום טוב מאי מ׳
מוהטין עדויי חשוכא בלומ׳ להסיר ראשו הנחשך
העשוי כפחם כדי שידליק יפה: הטב
בר׳ גמ׳ דפ׳ הנודר מן המבושל גלימא
דהיטבי הטלים כבר רב כ״כ ותקח נפליו: ובמד׳
כ״א ולאדם אמ׳ לו את סבור שאני מותה ובדאות
לך חוה אחרת אין כל חדש ותחת השנגש או שמא
אני מותה ואת יושב לך הטלים לא תוהו בראה
לשבת יצרה פי׳ הטלים יחידי: ובפ׳ כה ויהי
אחר הדברים האלה ותשא עכשיו מודה אני לך שאני
בריוה אמ׳ לו הקב״ה הטלים חיך שאני מגדה בך
את הדוב פי׳ הטלים יחידי: הטני
בפ׳ יום הכפורים בגמ׳ נעילת הסנדל רב יהודה
נפיק ברהטני פי׳ יש לומ׳ עדילין של צמר כמו
גלימא דהי הטריות בר׳ גמ׳ דפ׳
הנודר מן המבושל ואסור בהטריות דבחד
שהחולין אוכלין בהן כיתן פי׳ קריקטני ס״א חטר
רכות: היהא בכל כתבי הקדש במימריות
דר׳ יוסי אשור הייא בי היכי דלוקמו הייא בערב
פסחים ואכי מן הומחוי דארבא הליוני
הייא: ובר׳ גמ׳ דפ׳ החובל סליק בישדיה הייא פי׳
חייא מהרה: היכל יוי היכל יוי היכל יוי
המה זה מקדש ראשון ומקדש שני ומקדש שלישי
שנ׳ תרי חרוב ושלשי לעולם עומד: בגויד בגמ׳
דפ׳ בית שמאי ובר׳ גמ׳ דר׳ יוחסין היכלא בידינו
הוא פי׳ בשבועה ידועות הן בידינו המשטחות
אבל מה אעשה ובול הכן בחוץ מלאטתיך
מפול בס׳ גמ׳ דפ׳ משוח מלחמה:

סליק פרק ו
אחל פרק ז הל

לא יכהה ולא ירוץ תרג׳ לא יהלי ולא ילאי: לא
ייגעו לריק לא יהלון לריקנו: הלאות
אנשים כי תלאו גם את אלהי תרג׳ מהלן יתה
נביא ארי תיהלון ית מיתגמי הל בס׳ גמ׳
דפ׳ אין צדין במה מהולתא קא דקרן בנהר
דנעא יהוה קא נהלא קינוחא אנבא דמהולתא
כבר רב פר כ״א קוס עלה בית אמהולתך טרשא
אקיש פי׳ כבר טרש: פי׳ מהולתא נפה:
הלבשוש אסתר בלעצמות י
תרג׳ הלבשוש גרמאי: נמקו חבורותי
תרג׳ יתגרסון הלבשושי: הלן בכר׳
ערב פסח: ואכי מן התמחוי תמדין בהילו קך
לביניאתא דהוט: הלייסטון
כבר פי׳ בערך אלייסטון:
הלפונ׳ הייא הלך בס׳ חילהיה
נוטל את מנחתה תנא התאין מכל שלבי
וכו׳ וד׳ אלה מ׳ המתעסק במשנה כדכת׳ הליכות
עולם לו פי׳ הלכות של משנה אלא המורין הלכן
המשנה שאין מורדין הלכה למעשה: ובר׳ גמ׳ דפ׳
בני העיר תנא דבי אליהו כל השונה הלכות מובטח
וכו׳: ובפ׳ האיש מקדש בגמ׳ התקדשי לי בכוס
על מנת שאני שונה חזקיה אמ׳ הלכות ור׳ יוח׳ אמ׳
תורה: מותיבי איזו היא משנה ר׳ מאיר אומ׳
הלכות ר׳ יהודה אומ׳ מדרש מדרש דעל תורה:
ובפר׳ מי שמתו בגמ׳ בעל קרי ושונה הלכות דרך
ארץ פי׳ מסכתא היא מקטנות ושמה דרך ארץ
ומותר לשנות בה: ובר׳ גמ׳ הכ׳ החולין היל כריש
לקיש בהני תלת ומפורשין שם אחד החולץ ל׳
למעוברת שניה דתנן בפ׳ יש נוחלין המחלק
נכסיו על פיו: ג׳ דתנן עוד ביש נוחלין הכותב
נכסיו לבנו וכו׳ ובר׳ גמ׳ דפ׳ כיצד צולין כבר
התורה כולה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא ב׳
בבריתות בפ׳ אמ׳ לו בגמ׳ ר׳ אלעזר אומ׳ אם המסיק
בה אשר דבר יוי זו הלכה ביד משה זה תלמוד:
הלכה בר׳ אלעזר באחבע בפ׳ א׳ דנדה
בגמ׳ ר׳ אלעזר אומ׳ פי׳ הלכה דבריתות וגזרה
בערך תלמוד פי׳ הי׳ דבר שהולך ובא מקדם

ועד סוף משישי מיתהלכין בו כאשר תמצ' בלש
וישמעאל מידה: בפ' השוכר את הפועלין שומרי
פירות אוכלין מהל' מדינה: במגיל' איכה לאותי
למאהבי שיתי לבך למסילה דרך הלכת אמ' ר' אחא
הלכות כות' ללמדך שבכל מקום שגלו שם ישר'
שכינה עמהן: **הלכא** באו הנה
הלילה תרג' אתו הלכא
הלום בסנהדרין בפ' כהן גדול בגמ' לא ירבה
לו נשים ואדונה בחנינה כתיב וג' אמ' רב יהודה
אמ' רב שבקש להלמט ולא הלמיטו פיר' ביקש
שתיגלגל לראשו חלל העטרה ותישב השלה
של מלכות בראשו ולא הלמתו שזוי היתה עדות
לבית דויד: ונמודש בעג' בפ' כל הצלמים בגמ'
ר' יוסי: אומ' שוחק ויתנו עליו את הנזר ואת
העדות נזר כלילא עדות אמ' רב עדות היא לבית
דויד שכל הראוי למלכות הולמתו וכל שאינו ראוי
למלכות לא הולמתו: **הילמי** בפ' ח'
שרצים אין עושין הילמי בשבת הול' עד בין
מועט פיר' בירוש' כל שנותנין לתוכה ביצה ושוקעת
זו היא מי מלח אינה שוקעת הילמי וכן פיר' בגמ'
שלנו ותאני יהודה בר חביבא אין עושין מי מלח
עזין מאי מי מלח עזין כול' עד תרי תולתי מיסרי
ותולתא מיא: ובפ' א' דעירובין בגמ' ר' יוסי אומ'
רחב ג' אין הלכה כר' יוסי לא בהילמי ולא ב
בלחיים **הלמון** בפ' בצל' כ' בתרומות
ביצה שנתבלה בתבלין אסורין אפי' הלמון
שלה אסור: ובפ' אלו טריפות בג' סימני העוף
ובס' גמ' רכ' אין נמעבידין חלמון מבחוץ וחלבון
מבפנים הלמון מבפנים וחלבון מבחוץ טהורה
הלמון וחלבון מעורבין זה בזה בידוע שהיא
ביצת השרץ פיר' הילמון הירוק שבפנים של
ביצה ביר' חלמות תרג' חלבון ביעתא וחלמונא:
הילני המלכה ביונא אמ' להן
המימונה: בס' גמ' דשבת
הילקטי קטנה היתה בין שתי בתים
פיר' מלשון תל' המתלקט והוא כמין קיר חוצץ
בין שני בתים: **הלקט** בפ' ר' אליעזר

אומ' אם לא בגמ' עושין ת"ר מהלקטין את
המילה ואם לא הילקט ענוש כרת פיר' מהלקטין
מלקטין ציצין המעכבין את המילה וזה עיקר
כ"א מלשון ילקוט שהערלה היא כמו ילקוט וב
ובתוכה העטרה וצריך לחתוך הילקוט כולו נ
לגלות העטרה ואם לא חתכו כולו כאלו לא מל
רבי' שרירא ורבינו האיי בנו הגאונים ז"ל.
פיר' מהלקטין עושה אותה בהילקטי כמו הילקטי
קטנה היתה בין ב' בתים פיר' כמו זיז יוצא ויש ב
בעיקר עטרה כמו זיז יוצא שעוקף על שאר
מילה ויוצא אותו הזיז בהילקטי ובשחותך את
הערלה יש שמשתיירין ציצין בעיקר העטרה
שכשנוטל אותן עטרה מהלקטת ויוצא אותו הזיז
בהילקטי: ואיכא נמי דרבני' פיר' ממנין הילקטי
בית קין בס' פ' א' דנדיר' ובתוספ' דמעשר ראשון
ר' מאיר אומ' אף הקלקלס שעוקציהן קטנים
והילקטיהן מרובין ונראין דבר' שהציצין שבגן
מיקראין הילקטין ונטילתן איפשר דמיקרי
הילקוט ודברים האלו מסברא דילן אינון ולא
מפי' שמועה:

סליק פרק ז'
אחל פרק ח'

המה בויק' רב' אחרי מות בר' בר' יודן
ארץ אוהב כסף לא ישבע כסף אוהב ממון
לא ישבע ממון ומי אוהב בהמון לא תבואה
גם זה הבל כל שהומה ומהמה אחר ממון ואין
לו קרקע מה הנאה יש לו דאמ' ר' ישמעאל בר
תנחום כת' וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט
והמ' על הארץ יעמודו וכי אין אנו יודעין שעל
הארץ יעמודו אלא זה שהיה מכרש בים
וטבעה ספינתו אם יש לו קרקע מעמידתו
ואם לאו גם זה הבל: אוהב תורה לא ישבע
תורה כל מי שהומה ומהמה אחר התורה ואין
לו תלמידין מה הנאה יש לו תדע שהרי כל
המצות שסיגל משה קבע לו מצוה קבועה

לדורות

לדורות אז יבדיל משה וג' **המיה**
בס' מג' איכה עולין לרומי ושמע קול
המיה של מדינה ובס' כל אלו הן הלוקין שמעו קול
המונה : ובמגילת איכה עיר הומיה קרתא
מל' מלבבתא **המיון** בס' עירובין
שרץ שנמצא במקדש כהן מוציאו בהמיינו
ובפ' אחרון דסוטה מבלאי מכנסי כהנים והמייניהן
היו מפקיעין ואת האבנט שש תרג' וית המייניא :
המלטא בפ' השותפין בגמ' סמך
לו כותל אחד אמ' רב נחמן בי כוי לא
הויא חזקה אע"ג דמנח ביה המלטא פי' זו תיקרת
החלון ויש אומ' חתיכות של קורות בניקוס הראוי
בכותל להכניס בה ראשי קורות של תיקרה ויש
אומ' לש' לעז הוא מלטה שעושין מן סיד להניח
הקורה **המלתא** בפ' כיצד מברכין
בגמ' חוץ מן היין ובפ' יום הכיפורים בגמ'
אכל אוכלין האי המלתא האתיא גבי הכדור
שריא כיל הוא זנגבילא דינה כדין כלכלי יבישתא
ולא כלום וביום הכפורים חייב אם שרא זנגבילא
מינס אין בו משום בישולי גוים : **המנק**
בפ' אלו מציאות בגמ' מצא כלי באשפה הא
בסכיני ובהמנק : ובר' גמ' דפ' לולב הגזול והוא ר'
רעביד כי המנק פי' כלי של מתכות הוא שאוכלין
בו פרסיים שלא יהו מכניסין דם לפיהם והיו [illegible]
אוכלין בו בשר וחתיכות ולענין לולב שני הוצין
העליונים שהן תיומות אם נפרדו זה מזה והמנק
הוא כלי שיש לו שני ראשים : **המניא**
בהל' א' רב י' יוחסין כי הוה מנמנם רבי אמ'
הימוניא איכא בבבל כולה דעמו' היא : צוה אמ'
ר' יעקב סבי' ב' צי' א' ר' יוחנ' כגון הימוניא לבוסר
נהרא פי' שם מקום : **המוניא** מויק' רב א'
תונו כ' מות וחיים בשרייתם בארצכם לא ה'
הייתם עושין המניות המוניאות לע"ג ההר וקול
המון בה : ובמ' מגילת איכה וכולן עשו יש המוניא
תעבדו אותן : **המצא** בפ' אלו טריפות
בגמ' ניקבה הקיבה בר הימצא מתים הימצא
לא מתים מאי הימצא וכו' עד אמ' ר' אמי מקמצון

פי' דאיתרא שעל יתר הקיבה מפני שהקיבה
עומדת כקשת דרוך ויתר שלו מתוח מלשון כוננו
חיצם על יתר ויש חלב על זה ועל זה שעל הקשת
דברי הכל אסור אבל שעל היתר בארץ ישר' נוהגין
בו התר ובבבל נוהגין בו איסור וזה החלב דאקשתא
קארו ליה רבנן הימצא ודעל איתרא קארו ליה
רבנן בר הימצא ועל זה החלב שעל יתר הקיבה
אמ' ליה רבה בר בר חנה לבריה אתה לא תאכל
לא בבני ולא שלא בבני : **המוצנא**
בפ' אלו מגלחין בס' הקובר רבא נפק בהימוצנא דנוייתא
סומקתי חדתי בר' אלעזר בר' ישמ' דאמ' לא אסרו אלא
כליס לבניס ואלו היו אדומים : **המיר** בפ' כל
הבשר בגמ' הכחל רבא אביל ליה וקארי ליה
הניר בשר פי' תמורת בשר כלומ' שני לבשר ויש
שגורסין חמר בשר כלומ' המוטב שבכל בשר :
המר בס' גמ' דפ' הזרוע דורשי חומרות
אמרו הזרוע כנגד היד וכן הוא אומ' ויקח
רומח בידו : לחיים כנגד תפילה וכן הוא אומ' ויעמד
פינחס ויפלל : וג' קיבה כמשמעה וכן הוא אומ' ואת
האשה אל קבתה : ובבר' היה מביא בסוטה בס' הל'
א' תניא אמ' להן רבן גמ' סופרים הניחו לי ואדרשינו
כמין חומר בשם שמעשיה וכו' : ובפ' א' דקידושי'
בגמ' דהנרצע רבן יוחנן בן זכאי היה דורש המקרא
הזה כמין חומר מה נשתנית אזן וכו' עד ירצע : פי'
תשובת ר' סעדיה יש שגורסין חומר ומפרשין ל'
להחמיר עליו אבל אנו גורסין חומר וכו' כמין מ'
מעשיהם כי כן המעשה קרוי בלשון ארמית
איהמרא וכי יבגשו זה את זה אומ' לחבירו בלשון
ארמית מאי הנסך כלומ' מאי מהדך ומה טיבך
ומה מעשיך וכן מפורש לענין סוטה כשם שמעשיה
מעשה בהמה וכו' וכן מפורש לענין נרצע בין
בעבור אזנו בין בעבור דלת ומחזה וכן כיוצא בהן
על שום מעשה שלהן שהוא חומרי והוא המרא :
פ"א חומר והיא מרגלית : **המרוך** בבר'
רב' פר' כר' אנשי דור המבול היו לוקח ב' נשים
א' לפריה ורביה וא' לתשמיש זו של פריה ורביה
היתה יושבת כאלמנה בחייה ושל תשמיש היה

משותה בה כוס עיקרין שלא תלד והיתה יושבת
לפניו כמוה ההר' רועה עקרה לא תלד ואלמנה לא
ייטב תרג' לך שהוא כשהרי המלוך שבהן זה לנק'
לקח ב' נשים עדה דיעדי מינה צילה שיושבת בצילו:

סליק פרק ח

אחל פרק ט

הן מתנהלה לאטי תר' ירוש' אדבר
להוני: ובבר' רב' כ' עט' ואני אתנהלה לאטי להוני
להוני אני מהלך היך דאת אמ' את מי השילוח ה'
ההולכים לאט: ובמגי' איכה נמרוס שלח אש
בו"ק רב' בס' פר' אמור ובר' טר' וצדקתך אלהים עד
מרום כיון שלא עשו תשובה בא לזרקן עליהם
ולקעקע ביצתן אמ' לו הקב"ה להונך יש ברהן
בני אדם שעושין צדקה אלו עם אלו פי' בנחת בנחת:
הן כי יבולע למלך תרג' איתהני למלכא:
הן בילמד' הן עם לבדד יש' אמ' ר' פינחס
הכהן בר חמא הן בלשון יון א' אינון מתחשבין עם
אומה אחרת תרג' לך שבחשוב כל האומות מוצא
כולן יש להן זוג וכו' כמו שכת' בענין' אבטח: ובמ'
גמ' דר' גט כשוט היא אחת פי' בלשון יון קורין לא
היא ב' דיו ג' טריא טטרגון ה' פנטדי ובר' פינה בלש'
יון גומא ובשרוצה לומ' בית זה טריגון פירושו טרי
ג' גון פינה וקבולס: **הנאתן** ובישר' באין
כאחד בגמ' דר' לולב הגזול פי' דרך האכילה
ללעוס ולבער הנאכל וכיון שמגיע בהנייתו נהנה
חכו מן הנאכל ונתבער הכרי כאחד לאכוק' גושרה
וכביסה כגון פירות שמלבנין ומכבסין בהן: גושרה
ששורין בו הפשתן וכביסה שאחר ביעורין מתכבסין
ומתלבנין ונמצאת הנאתו אחר ביעורן וכן העצים
הנה שמענוה בא' מצ' בש' יער' בפר'
איזהו מקומן בגמ' העולה קדשי קדשים הנה
שמענוה באב' זה ספר יהושע דקאתי מאפרים
מצאנ' בש' יע' זה בנימין דכת' ביה בנגבין זאב
וטרף פי' בכל השבטים כת' ועלה הגבול ותאר

הגבול ובשבט בנימין ועלה הגבול כת' ותאר הגבול
לא כת' וכת' וקמות ועלית ב' המק' מלמד שבית המקדש ג'
גבוה מכל הארצות היינו' מספר יהושע לימדנו לבנות
בארץ בנימין שהוא זאב שדה יער **הנו** בב' אי
איזהו נשך בגמ' אין פוסקין הא חטים בהינו וכו'
הנחז מיט' בר' הנזקי' בגבור הקדוב מהן ראתמ'
מצי אמ' ליה סבר מיסבר אשקי בהינדא קמ' ל'
פי' סתם בורך ואשקי בהינדא בשוה בדולא ב'
אותה כמו אני: ובס' פר' המוכר ב' הספינה לא ב'
אמרן אלא באתרא דלא מהנדזין וכו' שמשוין אתה
המידה ומודדין ועל כן נקרא ספר הנדזא ששם
מכוין כל דבר והישמעאל למי שמשוה מעשה
ומכלם דדביו קורין לופל מהנדס ז' וס' אחר כמו
ועלזו יעלסו: כ"א מהנדזין משערין:
הנדוי האי המלתא דאתיא מבי
הנדוי: ובר' גמ' דר' המוכר ב' הספינה ר' יהודה
הנדואה כי ישתעי: ובב' א' דע"ז בג' בבל מקום
אין מוכרין להן עגלים אמ' רב זביד בכדלא ה'
הנדואה: וישכנו מחוילה תרג' ירוש' ושרו מן
הנדוין: **הנדבון** עולשין פי' בלשון ישמעאל
הנדבי ובלע' בגוני: **הנדוין** ביומא
בב' אמ' להן הממונה כי לשון מלבוש בלשון יון:
הנדא בר' גמ' דר' על אלו מומין מאי
כרשנא אמ' רב שרביה הנדא פי' בלש' ישמעא'
הן קורין לכרשינן הנדא ובלע' בי"צי:
הנדקוקי כבר פי' בער' גודגדניות:
הנדקא בפר' כיצד מברכין
בס' הלב' חוץ מן היין והמא דהנדקא פי'
בענין טריתא: **הנדיקון** מהודו ועד
כוש תרג' מהנדיקי ועד כוש: כ"א חולה תרג'
ירוש' הנדקי: **הנבייא** בפ"ב בכתובות
ובר' גמ' דר' המוכר פירות להב' שיצאת בהינומא
פי' ר' חננא' ז"ל לשון יון הוא תורגה' כלומ' חוק ה'
הבתולות גמ' מאי הינומא תגורא דאסא ור' יוחנן
אמ' קידיתא דמנמנמא בה כלתא: **הנבק**
בב' א' דבבא מציעא בגמ' זה ישבע אתי כתובבו
הנבק ומפורש ונמי ניהו דמקויים דהינו ב'

משרתא

משרתא ולכך נקרא הנפק שכך כתוב בה שטרא
דנפק לקדמנא ואישיצוהי וקיימנוהי
ב' הנעין להדרס כי מטביעותיהן **הנקי**
בכ' האומ' לחברו צא וקדש לי בגמ' ר' חנניה בן גמליא'
אמ' ר' תנחום הנקי כת' עד הנקי רוחק מגופך ושאר
הגוף נקי בלא נגש וכיון שיש לדרשו לדעה הרי
בפסוק עצמו כת' קללה ואינה קללה הבאה מחמת
ברכה כמ' והכי משמע לר' מאיר דבעי תנאי כפול
אם לא שכב איש אותך ולא סטית טומ' תח' מאיש
הנקי וכמשמע הנקי עם פסוק של אחרין והכי הוא
הנקי ואת כי סטית תחת איש וכי נטמ' ושקול הוא
במקראות שאין להן הכרע שאת מחר משוקדים
ארור וקם וכי הנקי כמו ונקתה לארץ תשב וכמו
יצא כל נקי מנכסיו ובגמ' נקי כפים כמו נקיות
בלא חטא ובנקיון שיניים:

סליק פרק ט
אחל פרק י

הסס בכ' חבית בגמ' מי שנשרין
כליו אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף וכו' והוה
קא מיהסס וכו' עד לא קטרינן מידי: ובכ' ב'
בכתובות העדים שאמרו כתב ידינו חזייה לרב
כהנא דקא מיהסס וכו' עד ואירתרי: ובכ' אלו
מציאות בגמ' וחתיכות של בשר אמ' ליה זיל שקול
לנפשך חזייה דהוה קא מיהסס אמ' ליה זיל
בלוג לחייה ברי כיר מדקדק על עצמו כמליגע בו
שמתיירא מן העון: וכ' בכ' אלו טריפ' בג' ניקבה
הקיבה שמעיה דר' אחא חנינה הוה קאי כו' חזייה
דהוה קא מיהסס אמ' ליה בבלאי אתגום שרי כיר
כיון שאתה מתיירא מן העבירה חתוך החלב ר'
דאיתרא והשליכהו: **הסת** בכ' גמ' הלב
מרבבא כליכנא השותא נבי' מחייביה מדרב
נחמן דתנן בכ' שבועת הדיינין מנה לי בידך אין
לך בידי פטור ואמ' רב נחמן ומשביעין אותו ש'
שבועת הסת מדרבנ' כל' גאון לשון כבידות

שהסית בטיית כבידות שהכבידו עליו לישבע:
וכל' עוד מה בין שבועה דאוריתא לשבועה דרבנ'
ואי זו היא שבועה דאוריתא שבועת השומרין ובעדות
עד אחד ובהודאה במקצת הטענה ושבועת הסת
אנו מחייבין על טענת ממון אעפ' שאין בה על
אחת מכל אלו כרב נחמן: והיכא דמתחייב שבועה
דאוריתא נותנין בידו ספר תורה בשעה שנשבע
דאמרינן לאנקוטי חפצא בידיה ואמרינן נמי שבוע
מעומד ותלמ' חכמ' מיושב שבועה בספר תורה
ותלמ' חכמ' לכתחילה בתפילין וכן המנהג עדיין בתלמ'
חכמ' כשמשביעין אותו חולץ את תפיליו ואוחזן
בידו תחת ספר תורה: ומביאין מיטה שנושאין
עליו מתים ומניחין אותה באמצע ונודות נפוחין
שמכבקעין אותו או שמתירין אותו בשעת השבועה
כדי שתצא הרוח ונרות דולקין שמכבין בשעת
השבועה ואבר מקלה מגוזר ושקים מוטלים
באמצע ועומד שליח בית דין בבני השבע ומודר
הטענה והכבידה ואומ' לשבע אתה כל בר כל
אם יש עליך כלום לפי מכל הטענה הזאת שטען
עליך בשמתא דיש ליהוי ההוא גברא בחרם בית
דין העליון ובחרם בית דין התחתון וכל דברי האלה
ותוקעין בשופר עם האלה והוא עונה אמן ומקבל על
עצמו כי על דעת בית דין שבע לא על דעתו ולא
על דברים שבליבו ואעפ' שאנו אומרין לענין שבועת
הדיינין היכי משבעינן ליה ואמ' רב יהודה בשבועה
האמורה בתורה ומשביעך ביוי אלהי השמים הא
אקשינן כמאן כר' חנניה בר אידי דאמ' עד דאוכא
שם המיוחד: ופרקי' אפי' תימא רבנן לאנקוטי
חפצא בידיה וגם מאן כך כת' כי יחטא איש לרעהו
ונשא בו אלה וג' ושבועת הסת כך סידורה מ'
מוציאין ספר תורה לבית דין ומניחין אותו על גבי
הכסא כמנהג או שנושאו שליח בית דין וסודר
את הטענות ואומ' אם יש על כל זה כלום מן
הטענה הזאת בשמתא דיש' יהוי ושאר האלה והוא
אומ' אמן ומקבל על עצמו כי שבועתו על דעת
בית דין וכזו וכזו אנו מוכיחין טרם ישבע כדרך
ששנו חכמ' אומ' לו הוי יודע שכל העולם כולו

נודע בשעה שאמ׳ הקב״ה למשה לא תשא
ג׳ ש׳ יי׳ אהי׳ לשוא׳ וכל דברי המשנה קמפורשה
בגמ׳ דשבועות הדיינין ועוד דברי׳ אחרים כל אחד
כפי חכמתו וכפי צורך השעה וכשם שמוכיחין
את הנשבע כך מוכיחין המשביע שאם כתאנה
בטענתו כדי לכנוס את בעל דינו האלה חוזרת עליו
ברית שבועת יוי תהיה בין שניהם אינה יוצאה מכלל
שניהם על הנשבע אם נשבע לשקר ועל המשביע
אם טוען שוא וקורין הוצאתיה נאם יוי ובאה אל
בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר וג׳ כשומעו
ואחר כך משאלין את זה התשביע אותו ואם אמ׳
הין משאלין את זה התשבע כגון שאמ׳ חכמ׳ אמ׳ איני
נשבע פוטרי׳ אותו מייד אמ׳ הדיני נשבע העומדין
זה לזה אומ׳ סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים
האלה פלונ׳ אחד מהן רשע או זה טוען לשוא או זה
כופר באמת ובזמן שמשביעין את האשה מעמידין
אותה לפי כבודה ואין מכבין אותה בקהל כי דבר
זה לא ניתן אלא לענין סוטה דתנן כל הרוצה לראות
בא ורואה ובת׳ ונוסרו כל הנשים וג׳ כה אמ׳ יוי
העלה עליהן קהל ונתון אתהן לזעוה ולבז ע׳ אבל
בשבועה מיתן משביעין אותה:

סליק פרק י׳
אתחל פרק יא

הפ״א בר׳ גמ׳ דלולב הגזול נפרצו עליו
פסול׳ אמ׳ רב פפא טרצו דעביד כי הופיא פיר׳
ההוצין שבשדרה כשנחתכין מן השדרה נקלין הופיא
פירנדסי׳ בס׳ הל׳ א׳ דפ׳ הגזול עצים אמ׳ רב פפא האי
מאן דגזל לולבא ועבדיה הוצני מאי טעמ׳ מעיק׳
מעיקרא לולבא והשתא הוצי׳ הוצי ועבדינהו
הופיא קני מעיקרא הוצי והשתא הופיא: הופיא
ועבדינהו שישורא לא קני מאי טעמ׳ דהדר סתר
ליה והאוי הופיא והוא כענין שבירה מעין פירצה׳
נבדרו עליו כשר שנפרדו ההוצין כעין פתיחות
החריות ולא ניתק אחד מחבירו כשר פרוש אסי
היה פרוד כמתונו מכלל שהפרוד כעין פתיחה
בהוצין: פ״א גזל לולבא ועבדיה הוצי שנטל
עליו עלה עלה לבד גזל הוצי ועבדיה הופיא ש׳
שחילק את העלים וקרעו ועשאן לטמטו הבית:
שישורא חבל קטן: הפ״א אמ׳ אביי כ׳
מריש הוה אמינא האי דפא שאתו הופיא כמש׳
מאיסותא ואמ׳ לי מר משו׳ דקשי לברסם פי׳ בלשון
חכמ׳ ריתחא: ובלש׳ קודש קצף פרוש׳ בקצף על
בני מריס׳: הפצ״י בפ׳ אלו טרי׳ בגמ׳ נבלה
מן הגג כל מיני קטנות לא חיישינן לבר מגיימוצי
והפצי פי׳ הפצי עצים: הימצי אגוזים:
הפ״ך בס׳ גמ׳ דפ׳ ר׳ אחין אשה מותהפכת
כדי שלא תתעבר מיל בסוף השנים תתהפך
לאחר כדי שיצא הזרע מרחמה ולא תתעבר:

סליק פרק יא
סליק אתחל פ׳ יב

הוצ״ן בפ׳ ר׳ אליעזר תולין אמ׳ רב חסדא
האי הוצא דידקא וכו׳ בפר׳ יום הכפורים בגמ׳
נעילת הסנדל אביי נפק בדהוצי פיר׳ סנדל העשוי
מעלין של לולב: ובר׳ גמ׳ דפ׳ לולב הגזול בגמ׳ נקטום
אמ׳ רבא האי לולבא דסליק בחד הוצא וכו׳: ובס׳
גמ׳ דהקובל מנא הא מילתא דאמ׳ אינשי בדיל
הוצא לקי כרבא דבת׳ למה תריבו אלי כולכם
פשעתם בי: ובגמ׳ דפר׳ הנודר מן המבושל ר׳
יהודה ור׳ דוסא חד אכל דיסא באצבעתיה וחד
אכל בהוצא אמ׳ ליה דאכל באצבעתיה לדאכל
בהוצא עד מתי אתה מאכילני רוקך אמ׳ ליה
דאכל בהוצא לדאכל באצבעתיה עד מתי אתה
מאכילני צואתך: ובת׳ גמ׳ דנדרים פרטיה
נואף לדהוצא וערק: ובפ׳ א׳ דמשקין ובר׳ גמ׳ ר׳
דהשותפין בהוצא ודפנא ובפר׳ פיר׳ בעל דפן: ובר׳
גמ׳ דפ׳ המוציא הוצא חציצה: פי׳ הוצין של דקל
שעושין מהן מחיצה: ובפ׳ המוכר את הבית בגמ׳
המוכר את השדה קנה ל׳ דיקלין ותאלין הוצין ומיצין:

סלק
סלק

סליק פרק יב
אחל פרק יג

הר"

בב"א רחנינה הילכות שבת חגיגות
ומעילות. כהררין התלוין בסערה כיד החוכר
גוניה ואין כו' כותו לגונא אלא ליטול העבר
לכמות הצואה וכיוצא בה כטור עליה שנמצא מ'
מקלקל גבי הגומא ותנ' כל המקלקלין כטורין והן
כגון הרים התלויים בחוט השערה שאין בה
השער להחזיק ההר אלא נראה כתלוי ועומד באויר
כ' הלכות או דמדאוריתא כל מלאכה אסורה
ובאה הלכה ופי' מלאכת מחשבת אינו חייב במלאכ'
עד שיתכוין לעשות אותה המלאכה: כב' במידות
הר הבית היה תק' אמה על תק אמה ובר' כליס
הר הבית מקודש ממנו וכול כי' הר הבית בנוי ג'
עלין ארכו תק' אמה ורחבו תק' אמה ומסובב חומה
בלא קורות: ובכ' ב' במידות שהכהן שורף את
הפרה עומד בהר המשחה ומתכוין ורואה כתרו
של היכל בשעת הזאת הדם כי' הר המשחה
ומתכוין ורואה כתחו של היכל בשעת הזאת
וכו' כי' הר המשחה הוא הר הזיתים: ובכ' בתמיד
אמ' ר' אלעזר בן דלגאי עזים היו לאבא בהרי מ'
מכוואר והיו מתעטשות מריח הקטרת: בכ' אלו
הן השרפין בגמ' מי שנתחייב ב' מיתות אר
ההרים לא אכל שלא אכל בזכות אבותיו: ועינו
לא נשא ב' גל' בית יש' שלא הלך בקומה זקופה
ואת אשת רעו לא טימ' שלא ירד לאומנות חבירו
ואל אשה נדה לא יקרב שלא נהנה מקופה של
צדקה: בבר' רב' כל אלה תולדות חשמ' אל' יורדן
הרים הגבוהים היעלים אין כת' אלא ליעלים
אמ' הרים הגבוהים למה נבראו בשביל יעלים
איילה זו ת"ל תיישה והיא מתייראה מן החיה
ובשעה שמבקשת לשתות הקב"ה מכניס בה
רוח תזזית ומקרקשת בקרניה וחיה שומעת
ובורחת: סלעים מחסה לשפנים הרין ט'

טמנא מגין תחות שיקפא מפני העוף בשעה שהוא
פורח שלא יאכילנו ומה בשביל דבר טמא ברא ה'
הקב"ה את עולמו ובשביל זכות אברהם יצחק ויעקב
על אחת כמה וכמה: ובילמד' ומקנה רב מהו כי
לא ממוצא וממערב לא כמה שאדם עמל ויגיע
ועושה סחורה הוא נעשה עשיר אפי' הוא הולך ב'
בסחורה בשירה ואפי' בודש כל המערב ואפי' הוא
מחזר על כל המדברות וכל ההר הוא נעשה עשיר
שנ' כי לא ממוצא וממערב ולא ממדבר הרים
וכל הרים טורים חוץ מזה שהוא רוממות אין
אדם מתרומם מה כתב' הולך מה הקב"ה עושה
נוטל ממונו של זה ונותן לזה כי אלהים שופט זה
ישפיל וזה ירים: למה נקרא שמן נבסין נבסמן מ'
נבסין מזה וניגלין לזה: ובקחנה אמ' יוי מוריש ומ'
ומעשיר משפיל אף מרומם אלא באף שהוא מביא
על זה ונותן מרומם את זה: בס' גמ' דבבות כותים
אמ' שמואל אין אשה מתעברת אלא או לרע"א או
לרע"ב או לרע"ג דכת' ויתן יוי לה הריון הדין בגימטר'
רי"א רע"א הוו הר"ג בב' ד' נדרים ובב' הגוזל ומאכיל
בגמ' אין נודרין נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין.
שהיא תרומה אעפ' שאינה תרומה וכו' שבריתות
בר' גמ' דב' המביא אשם כגון שבא הרוג ברגליו
כי' אותו שמעידין עליו שנהרג בא הוא בעצמו ב'
ברגליו דליכא לספוקי שנהרג: ובס' ג' דב' אלו ע'
עוברין בפס' ושמעת שהיו אומ' הרוגי מלכות
אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן וכו' עד שני
אחים כי' נמצאת בת הרוגה ובקשו להרוג כל
יהודי בשבילה ואמרו הם אנו הרגנוה כדי להציל
כל ישר' והרגו והם שמעיה ואחיה שנהרגו ביו' ב'
באדר בביכורש בב' סדר תעניות כיצד בס' גמ' ט'

הר"ג

טוריינוס גופי בטולי בטלה הואיל והרגו בו שמעיה
ואחיה: ובב' השותפין בגמ' כמה יהא בעיר

הר"ג בבכורות בב' על אלו מומין עקביא
אומ' מושיבו על הר גוזו וממעך וזהו אגוזו ב'
שבת בכיצד מעמידין הרהגוזין
ובהדרכנין בכל שנה בגמ' ואלו ירקות:
הר"ף בב' אלו טריפ' אחוזת הדם והמתעשת

ושאמר הרדופני: ובב׳ פל שער ואומ׳ הירדוף
אמ׳ אביי הרדיפה הרבי נעס: ובילמדנו ויולידו הרדון
יוו עק׳ ר׳ נתן אומ׳ הרדופני מר היה כיל אילן בגרד
על שפת הנהר ועשה פרחים דומים לשושנים:
והן מרים ביותר והוא סם המות של בהמה: ויש
אומ׳ סנגני שמו בלעז

הרדפא

בב׳ גמ׳ דכ ואו מגלחין מאי לשרשי אמ׳ אדה מרי וכו׳
אמ׳ ר׳ יהודה הרדפא:

הרדל

בב׳ השותפין בגמ׳ סמך לו כותל מחזיק להודרי
כיר שקן קנים במקום הראוי לקורות מחזיק לכשורי
ואין חבירו יכול למונעו מלתת שם כשורי:

הרדוליס

בב׳ אין מערכין לא היה מכה הרדוליס במקדש מאי הרדוליס
אמ׳ אביי טבלא גירדנא מכני שקולו עבה ומערבב
את הנעימה: ירוש׳ בסוכה עוגב זה ארדבלס כבר
דב׳ כנור ועוגב ערדבלין וסרבלין ובב׳ נ׳א ויהי
מצחק בעיני חתניו ארדובלין וכרבטין במדינה
ומדינה נהפכת:

הרדוס

בס גמ׳ דפר׳ ד׳ מיתות מעשה הורודוס ולא כלום הוא
כיל שבא על ערה לאחר מיתה כמפורש בר׳ גמ׳
דבבא בתרא: ליש׳ אחי מעשה חדודים פיר
דיקר איברים כחור שבין אצילי ידיה:

הרהון

בבר רב׳ בס נר׳ מ׳ מקדם לבית לשעבר היתה נקראת בית אל
ועכשיו בית און אמ׳ ר׳ אלעזר לא זכה להיקרות
בהעגל הרי הוא נקרי בהעמר: אמ׳ ר׳ יצחק
בנחמן תמן קרין לפועלא טבא עמלא ולהרהון
של מימי רגלים ענידה:

הרהל

בב׳ ב׳ במבין בו דדכים בודקין את הזב וכו׳ עד
בחולי ובמראה ובהרהור כיר ובמראה שמא ראה
צלייה יכה: במשא שמא סבלת כלום דבר גדול
ובבר שנא נעעך חולי:

הרזפא

בב׳ כל שעה בגמ׳ ואו ירקות ואימא הרזיכא
במצה מה מצה וכו׳ כי ארזפא ושמו בלעז כ
בילטרו:

הרזק

בס גמ׳ דנדרים ההוא גברא דהוה מהרזק מביתא הוא ו׳
ואיתתא: ובב׳ החובל בס גמ׳ דהלב׳ ריפוי שבת

דהרזקיה באידרונא ובטליה פיר כלאו בחדר:

הרזק

בסר׳ הקומץ רבה בג׳ שני כרשיות אמ׳ רחבה אמ׳ ר׳ יהודה בי הרזקי
חייב בשתי מזוזות מאי ביהרזקי אמ׳ רב כהנא ס׳
סבא משום דרב בית שער הפתוח לחצר ובתים
פתוחים לבית שער

הרך

בערב פסח בגמ׳ ר׳ אלעזר בר׳ צדוק אומ׳ מצוה כך היו
תגרי הרך שבירוש׳ אומ׳ בואו וקחו לכם תבלין ל׳
למצוה:

הרמין

בס גמ׳ דב׳ אחד דיני ממונות אמ׳ ליה ההוא אמגושא לאמימר
מפלגך לעילא דהורמיז כיר הורמיז ברא הטה
הנכנס הטעמים היפים והמשקים הנקיים
וכיוצא בהן ואורמיז ברא מלמטה הנקבין שמשמ
שנשמשין הרעי והשתן וכיוצא בהן:

הרמין

בר׳ גמ׳ דפר׳ המוכר את הספינה לדידי חזי לי הורמיז בר לילתא
כיר שד

הרמיז

בר׳ גמ׳ דב׳ המוכר את הספינ: בב׳ א׳ דגיטין בגמ׳ כל השטרות
דכי דאמי שמות מובהקין אמ׳ אביי כגון הורמיז
וכו׳ כיר שמות מובהקין אנשים חשובין ידועין
שמתרחקין מדבר שקר ומקבלת שוחד כגון
כל וכל שהיו באותו הזמן ודבקא ודוקא בארמאות
שהוא נושב לשרים ולשופטים:

הרמך

הנהו בני הרמך כבר כיר בעל בל שפא:

הרמן

בר׳ גמ׳ דבר׳ הניזקין קביל עליה השוכר את הפועלין הרמנא דמלכא:
ובגיטין בס גמ׳ דפר׳ הניזקין קביל עליה הרמנא
דמלכא: ובב׳ א׳ טריפות בגמ׳ נשתברו רגליה
ומהרמנא דמלכא עביד ובהל׳ א׳ דתמורה
והינו טעמ׳ דלקי דעבר על הרמנא דרחמנא
כיר צואת המלך: ויצא השטן מעם יוי ונפק
סטנא בהרמנא מן קדם יוי:

הרמן

מני ואשבנו תרג׳ הרמיני והריעב:
והשלכתנה ההרמונה תרג׳ ויגלון יתכון להלא
מן טורי הורמיני ובס׳ מיכה ולמני צור ועד
נהר תרג׳ ודמן הורמיני רבתא וקירוי צירא
ערכות:

הרנוגה

בב׳ ח׳ שרצים

בגמ׳ וכוס העיקרין ליתי הר נוגה הנגהא ומייתא כי מה שגדל סביב הסנה: **הנתא** כמו היזמי והיגי באו טריפות בגמ׳ סימני העוף ח׳ סניקות הן חוטה סוגה והדגול והר נוגה וכו׳ **הרני** בס׳ גמ׳ ובמה מדליקין אינמי הדני סא הדנאי פי׳ עשב הוא עגול ומצד אחד הוא פתוח בלילה מכוסה בקרקע ובשחמה זורחת היא עומדת ופתחה למעלה ובשחמה מסבבת למעלה שהיא מתעגלת עמה עד ששוקעת החמה ואותו החרץ שהוא נפתח לעולם כנגד החמה ובשחמה שוקעת היא נכנסת בקרקע ואמ׳ בלעז מלבא ויש שגורסין ארוני פי׳ ירקות שדה הן בבקר מתפתחין ומתפשטין ומבין השמשות מתכווצין ונלאין כסתומין: **הרסנא** בביצה בפ׳ גמ׳ יום טוב ובב׳ אין מעמידין בגמ׳ והשלקות ואי שדינהו גוי כסא דהרסנא אסירי פי׳ מביאין דגים קטנים מלוחים וקמח וחוככין ומבשלין אותו דאמרינן בשיטו מהו דתימ׳ גילדנא עיקר קמ״ל קימחא והלא עיקר זה כי בתשובות שאלות: **הרפתקי** בב׳ א׳ דר״ה השנה בגמ׳ הל׳ בר בר כל הני הרפתקי דעדו עלה אימות איתרון ובב׳ א׳ דקידושין בגמ׳ מצות האב׳ יוח׳ קאי מקמי סאבי דארמאי אמ׳ כמה הרפתקי שדו עליהו דהני פי׳ זמנים רעים למעבדי דגל ותרג׳ להרפתקי תשימון קנבג למילא תשוון הרפתקי: **הרק** בב׳ אעפ׳ בגמ׳ הכניסה לו שפחה ותימ׳ ליה הא עיילת לך איתתא בהדיקאי: ובב׳ גמ׳ דב׳ ב׳ דיני גזילות הבו לי גברא דדלאי בהדיקאי ואידון לבי דינא פי׳ אדם דמשמש ועומד במקומו:

הרקיה בב׳ א׳ דנדרים בגמ׳ האומ׳ לחבי כנויי כינויין דח׳ הרקיה הדביה דרמיא: **הרת** בס׳ גמ׳ דב׳ כיצד מברכין ובס׳ הל׳ א׳ דב׳ הרואה מקום: ובב׳ אין מעמידין בס׳ הל׳ מתרגמין כוהן תר׳ ו׳ דבר מתרגמין את החולה

וכו׳ פי׳ הרית הריחם של בהמה או של תרנגולת: **השני** בס׳ כר׳ א׳ דסוכה בגמ׳ חבילי קש סיכבה בטעצי פשתן כפולה פי׳ לאחר שדקק הפשתן וניפצוהו ונשרה הפסולת כבר נגמרה מלאכתו וכבגד חשוב ופסול לסיכוך: **הוצני** הוא שעקורין מן השדה ואינו שרוי בבית ולא דייק ולא נפיץ והדי הוא כחוצין וכמי שסבך בעץ דאמר ובשרה הוצני כשות קא מיבעיא ליה:

הושענא אמ׳ להו רבא להנהו דגירדי דבי ריש גלותא כי גדליהו הושענא הושענא עבידו להו בית יד: בב׳ לולב הגזול בגמ׳ ר׳ מאיר לא לירוץ איניש לולבא בהושענא פי׳ לא יכנס אדם לולב בערבה לאחר שאגד ערבה דילמא בהדי דדחיק ליה נפלין עלין ועבדי חציצה אלא כי אגיד לערבה והדס אגיד נמי לולבי לא ליגוז איניש לולבא בהושענא פי׳ ארוך הלולב ביותר לא יגוז למטה לאחר שאגד בערבה:

הנגליטים ס׳א׳ אמליטים ובבר פי׳ במקומו:

ואי בב׳ א׳ דנדרים בגמ׳ מנודה שמ׳ לא ואי למישרא נידרא באתרא דרבה פי׳ לבתרי אריך **ואני** בר׳ גמ׳ דב׳ ר׳ יוחסי עד היכן היא בבל רב אמ׳ עד נהר גינוק ושמואל אמ׳ עד נהר ואני: ובבר׳ דב׳ פ׳ לו אמ׳ ליה

סליק ערך חמישי בעזרת יוצר גולקושי ותירושי
בורא חושי ונושי ושתי

עברת נהר ואני: **וה** במגילת איכה היו
צריה לראש עמד ושרף את כל האוצרות שנגע
דבן יוחנן בן זכאי ואמ' ווי לנו אמ' ליה למה אמרת
ווי אמ' ליה וה אמרתי בין ווי לוה נגלה ר' יוחנן
כיר ווי לנו צער וה לנו שמחה: בפס ויעשר תעשר
ובילמד בס פר בראשית ויעלני מבור שאון מטיט
היון ממקום שאומ' וי וה כשהן משליכין אותו
לאש הן אומ' ווי וכשהן משליכין אותו לשלג הן
אומ' וה: בס גמ' דפ ואלו מגלחין נשי דשכנציב
אמרין ווי לאגלא ווי לחבולא כיר כשהיה נפטר
אדם בלא זרע מקוננות אזל להבל הלא שביק
זרעא: כא נשי דשכנציב היו חכמות והיו מענות
ואומרות או להולך טרפות כי הולך האדם ל' בית
עולמו ואוי למי שהוא מושב ונתבע לשלם
הפיקדון שאצלו כלומ' האדם מהמשכן להשליש
רוחו שהיא אצלו פיקדון לבעליה כדכת' אם
חבל תחבל: **וטיב** בב ידיעות
הטומאה בגמ' בא לו באלוהה נועץ ... ל'
אצבעות בקרקע עד שימות וטיב כיר בלע"ז
כן שם האבר להפר: **ויל** בפל המוכר
את הבית המוכר את המרחץ מכר
את הוילאות ובב תר בכלים גתריסין גסרינין
הן העשוי לשכבה טמא מדרס לוילון טמא
מת של צורות טהור מכלום: **ובכל**
הבגדים כא בנגעין כל הראוי ליטמא טמא
מת אע"ג שאינו ראוי ליטמא מטמא בנגעין כגון
קלע של ספינה וילון ושבים של סבכה וב' גמ' דפל
ר' אליעזר הילין וילון מותר לנטותו וכו' ובס גמ'
דפ א דביצה מפני מה אמרו וילון טמא מפני
שהשכינה מתחמם כנגדו: קלעים לחצר
תרגום וילון לדרתא והוא מסך: ובלע"ז קורטינא
ובגמ' דעל הזיקין בהדיוא וילון דמיתגלגל ומ'
וכותחזי נהורא דרקיעא: ובר גמ' דפ אין דורשין
וילון אינו משמש כלום נכנס ער בית ויצא ע'
שחרית כיר וילון פרוכת והוא הרקיע של ב'
הרקיעים כוילון לפני הפתחים: **ולכ**

בב הנזקין בס הל לא היה פיקדון ואיתימא ר' הלל
בריה דר ולס מימות משה ועד ר' לא מצינו
תורה וגדולה במקום אחד: **וום** בס גמ'
דפר כלל גדול צובע במאי נחא ליה דליתא
ווס בית השחיטה דנגא: ובפ כל ל' הכלים בגמ'
כל הכלים הנטלין איתוס מאניה טינא: ובס
גמ' דפר הגניד והא קא מיתווסי מאניהו: ובר'
גמ' דפר כיצד הרגל דמוורם בלע"ז לשון גיעול הוא
וסת בב ט בטרים לו הייתה יודע
של כוחר יהו אומ' עליך כך ומתן של בר'
לגרש שיו: בל עדיות ובר' נידה כל אשה שיש לה
וסת דייה שעתה: בב ב דייני גזילות בג ג'
אדצות ובג ר' עקיבה אומ' דאמ' שמואל שינוי וסת
תחילת חולי: ובס גמ' דפל הבא על יבמתו ששואין
ומלקיות בר' וסתוס ושור מועד כשיבג ושם
מפורש **ורד** בכ' בשביעית
כלל גדול בגמ' דפר א דשדה בגמ' ר' אליעזר
אומ' ר' שילו והתנהורד והכופר כו' עד פרי ורד
חדש שכבשו בשמן ישן ילקט ל' הורד וישן בחדש
חייב בביעור: ירוש ורד חדש ורד שביעית
בשמן של ששית וישן בחדש ורד שביעית בשמן
שמינית **ובהיר** עובר פ ב במעשרות
אמ' ר' יהודה מעשה בגינת וורדים שהייתה
בירוש וכו': ובב"ח שרצים בני מלכים סכין
על גבי מכותיהן שמן ורד: ובפ אלו טריפ בגמ'
ה... ח וסימנך ביתנא דוורדא דמיתנח בחריאה
ו... יפ' בי שאחן ליתו וורדא חיורא דקאי
בתר ורדא ובר גמ' דפ השוכר את הפועלין ונהדר
ליה כלילא דוורדא סומקא בתולת הורד בטייה
כרך כבר פיר' בער בתולת שושנת ל' העמקים
ועוזרין אין כוורדא דבמישר גינתא דעדן:
ורדין בהשוחט בב בחולין ר' יהודה
אומ' עד שישחוט את הורידין: ובברכות
בב תפילת השחר בגמ' ר' נחוניא בן הקנה ובחלק
בנדן בשטן פנחליב היזהרו בורידין כר' יהודה
ובב כל הזבחים בגמ' נשחך צריך שית ורידין ל'

לחך
הכלי

לתוך הכלי : פי׳ חוטין דקין מלאין דם ומוכבין
לושט : ודרינא בכ׳ א׳ דסוטה בגל׳ שנוע
רב כפא אמ׳ חדא תיובתא היא וכו כגון ו׳
ודרינא ובי בארי ושוקא דנרש : ובכ׳ כרי שהוציאוהו
בגמ׳ אמ׳ ר׳ שמעון ט״א שנקראין מאנשי ודרינא
ט״ר מקום ואנשיה ביקנין וזרי עין ומקטרין
זה על זה בן כבר קטן לכבר גדול : ורשכי
בכ׳ א׳ דקידושי בגמ׳ בית הלל אומ׳ בגרוטה
חהיא איתתא דהוה קא מזבנא ורשכי : ובכ׳ הזהב
בגמ׳ עד מתי מותר להחזיר ההוא דהוה מזבין
ורשכי קרי שיתא ושוו חמשה : פי׳ רבי חננאל
ז״ל מרגליות : ול׳ גרשום ז״ל פי׳ מצנפת שנותנין
על הפרחות שקורין טרונטלי : ושט בס׳
גמ׳ דפ׳ ואו מגלחין כפיטורי בפי׳ הוושט פי׳ בגר׳
פיטורי : ותק בכ׳ א׳ דברכות ותיקין
גומרין אותה עם הנץ החמה : ובכ׳ יום טוב
של ראש השנה ותיקין היו משלימין בהו תלמיד
ותיק : ותקא בס׳ גמ׳ דכל שעה ותיקא
שרי פי׳ העשויה מילחא ומישחא וקיינחא
שרי דכי פירות אין מחמיצין : ותק
בס׳ גמ׳ דפ׳ המדיר את אשתו ובכ׳ כל היד בגמ׳
בית שמאי אומ׳ המקין דם ושימש חוין לו כנס
ויתקין : ובכ׳ לפואות דמי שאחזו מאי בשאתי
טילא חיורא אוחזתו ויתק פי׳ חלישות :
ותם בכ׳ כל היד נמצא על שלה
ותם טמיאין אי זהו שיעור ותם ט״א אותיאו
ובר פי׳ במקומו ותר בפר׳ נ״י
שנגח את הפרה בגמ׳ החוטר בור אמ׳ ווסנא
כל האומ׳ הקב״ה ותרן הוא יתותרו מיעו וחייו
וחיין : ובכר׳ רב פר׳ ס״ח כשמוע עשו ע״ אמ׳ ר׳
חנניא כל האומ׳ הקב״ה ותרך הוא יתותרון משוהי
אלא מוריך רוחיה וגבי דידיה : זעקה אחת הזעיק
יעקב לעשו ואיכן נפרע לו בשושן של׳ ויזעק זעקה
גדולה ומ׳ אפי׳ ויותר אסור : במודר הנאה : בפר׳
א׳ במגילה בגמ׳ אין בין המודר ובר׳ גמ׳ דפ׳ אין
בין המודר פי׳ אפי׳ דבר שדרך בני אדם לוותר
עליהן כגון דריסת הרגל בחצירם שאם יכנס

ארם ויהלך בה אין מקפידין עליהן וכיוצא בהן
אפי׳ כגון זה אסור : אתמר ג׳ אחין שחלקו ובא
בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן רב אמ׳ בטלה
מחלוקת ושמוא׳ אמ׳ ויתר וכו : בכ׳ א׳ דבבא קמא
סוף כל שחבתי : ובבא בתרא בס׳ גמ׳ דפ׳ האומ׳
לחבירו פי׳ רביע בקרקע ורביע במעות כגון שהיה
שבכון מורישם קרקע שוה ת״ נ׳ דינר כל א׳ נוטל
בחלקו ק״נ דינרין בא בעל חוב טרף חלקו של אחד
מהן בחובו נשאר לאחיו ש׳ דינרין אם חוא יורש
נוטל מאה דינרין מן הקרקע ואם חוא שלא ב׳
באחריות אינו נוטל כלום הוי מכוון חמוטל ב׳
בספק נוטל נ׳ ואו נ׳ נוטל קרקע שוה כ״ה דינרין
דאמרינן דילמ׳ יורש הוא ונוטל כ״ה דינר מעות
דאמרינן דילמ׳ ילמא לוקח באחריות הוא ולוקח
באחריות בהשלמת מעות סגיא ליה וזה אליבא
דרב אסי בפר׳ או הנחנקין המוותר על דברי
ג׳ כגון דמיכה ו׳ בס׳ ג׳ דפ׳ האומ׳ לחבירו לכ׳ אמ׳ הנני
נותן לו את בריתי שלום : ו׳ דשלום קטיעא ללמדך
שאין הבריות לשון אלא כשהוא שלם בלא מום
אבל אם חסר פסול : ו׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ מי שאמ׳ הריני
נזיר תניא משום ר׳ יוסי בר חוני מפני מה נקוד על
ו׳ שבקומה של בכורה לומ׳ לך שבשכיבה לא ידע
בקומה ידע מאי הוה לה למעבד מה דהוה הוה
נפקא מינה דלמניא אחרינא לא איבעי ליה
למישתא חמרא : ובילגור אתה עובר היום
והדלין שתי בנות לוט מה מהו מאביהן אלא
שמאביהן היה הדבר לאה מה כת׳ ולא ידע ב׳
בשכבה ובקומה ובקומה נקוד למה שהיה
שכור מאמש אבל בלילה עיינו והרגיש בה
למחר ובקומה נקוד מפני מה הוא מתפרסם
בכל שבת הרי חייב הוא לעצמו וכו בכ׳ א׳
דחולין בגמ׳ השוחט במגל יד ואו דכתובא ב׳
מאומה קמ׳ פי׳ אומתא עיקר חריות של דקל
מתקרע מתוכו כמין קרנים קרנים ארוכים
ובשכותב ויו עליו נכנס בתוך הקרע ואינו ניכר
ממקומו והכי קאמ׳ כלומ׳ אין צריכין כלום
ט״א סדקין נראין כמו ויו והן אינן ויון ואין בהן

ונפה הדין ויקריאה ימן ונפה בקלם

מבע

ממש ווערדות דר׳ שרי׳ עליהו בר׳
גמ׳ רב׳ כיצד משתתפין ובהתודה כל׳ ז׳ במנחות
נמצאו׳ קבין ירוש׳ שהן ששה עשרונות. וועורין ״
ויתן גידי כחדין בזוטב תלג׳ ותנאי
כחדוהי ויתן כיר׳ ותן הוא גיד בסוף דכואות
כתובין הם׳ :

סליק ערך וו
אתחיל ערך זין

זאזא זאזא בם׳ כל׳ א׳ בשבת דאכוי בר
אבא אמ׳ זאזא כיר׳ ענף של אילנות כגון
אילני תאנים׳ וברוש׳ ודורמסקן שכשברין גורמש
ענביהם כשהן יבשין ומציתין בהן האור ומתחממין
בהן בימות הגשמים מבין עצאים תלג׳ מבין
זאזא׳ : ועשה קציר כמו נטוע תלג׳ ויעביר
זאזא היך׳ נציב׳ שיש אומ׳ גותא יבישתא ר׳
דרוגמאני ויש אומ׳ עץ ששמו דילא בלעז׳ : ויש
אומ׳ שגדל סביב האילן כמין שערות׳ : זב
בר׳ גמ׳ דפר׳ השוחט אחד בעוף דב׳ ייכור אמ׳
אמ׳ קרא. וגבחת ממקום שזב חטהו ומפלשינ
זב על ידי חיטוי בענג כלומ׳ משתשחוט מן הצואר
בסיננין יזוב הדם זבמנחות בר׳ גמ׳ רב׳ ר׳ ישמע׳
הנהו׳ שלש נשים דאתיין שלשה קנים חדא אמרה
לזיבתי וחדא אמ׳ לימתי וחדא אמ׳ לעונתי ומפר׳
בשקלין ירוש׳ בב׳ אלו הן הממונים בגמ׳ פתחיה
זו שאמ׳ לימתי סברין מימר שופעת דם בימי
והיתו זבה ודינה או לחטאת וא׳ לעולה אמ׳ להון
רב׳ מרדכי בימא אסתכנת ונדרה עולות : ז׳
שאמ׳ לעונתי סבר מימר שופעת דם בעונת היא
זבה אמ׳ לון בצינא איסתכנת ושתיהן עולות
וזו שאמ׳ לזיבתי סבר מימר זיבה ממש אמ׳ לון
זאב בא ליטול את בנה : זב כריתות
בראיות ג׳ ביום אחד ובג׳ ראיות בג׳ ימים במפורש
בב׳ כיצד הרגל בגמ׳ מושר שהעיד בו ג׳ ימים : בב׳
בנות כותים בג׳ דם הטהרה זוב דומה למי בצק

של שעורים׳ זוב בא מבשר המת שכבת זרע באה
מבשר החי זוב דיהה ודומה לבזיע׳ לביצה מוזרת
שכבת זרע קשורה ודומה ללובן ביצה שאינה
מוזרת׳ : זבזבני בפ׳ דם הנדה בגמ׳
והשרץ והנבילה אמ׳ רבא הני זבזגי דמחוזא
כי שלדן קיימות טמאין כיל׳ שרצים טמא׳ יבישין
זבזגי בם׳ גמ׳ רב׳ אלו מגלחין אחאנא
תגארי מזבזאגי מיטרקי פי׳ אחיו סוחרים
שעל קיניהן נדרקין במקום סחורת נדרקין
הנאמנין הן אם לאו כמו שאמ׳ בג׳ דבר׳ ניכר
אדם בכיסו בכוסו בכעסו׳ : זבח
בחטאת העוף בכ׳ ב׳ במעילה זבחי שלמי
ציבור כיר׳ אות המביאין בעצרת כדכת׳ בבאמור
ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים׳ : זבל
בפר׳ במה טומנין לא בזבל כול׳ ובב׳ המוציא יין
זבל וחול דק כול׳ ובבל׳ קרבנות כ״ח במנחות
אין מביאין לא מבית הזבלין כול׳ ובב׳ ב׳ בשביעית
מזבלין מייבלין ומעדרין כול׳ עד ומסלקין כיר׳
מזבלין ומעדרין במקשאות משליכין זבל
בשדה או בעיקר האילן מעדרין חופר מייבלין
מפרקין׳ : ירוש׳ מעבידין את היבולת כלומ׳ אם
יש לאילן יבולת יסיר ממנו וירפא׳ : ירוש׳ מפרקין
בעלין כלומ׳ משבר העלין שהן יבשין׳ : ירוש׳
מאבקין שהוא עושי לה אבק כלומ׳ משליכין אבק
בעיקר האילן׳ : ירוש׳ מעשנין מתגנין לה כלומ׳
עושין עשן תחת האילן שימותו התולעים׳ מקלפין
מסילין האבנים מלמ׳ שקלו מאבן׳ : מקרסמין
כמו מכרסמין שחותך הענפים׳ שייבשו מזרדין
כורתין הכרחיק העולין בשורש האילן מכסלין
שנוטל הכסולת ויש אומ׳ מזרדין שחותך קצת
מן הענפים הלחים ומניח מקצת מכסלין שנוטלין
מן הפל׳ פרי שיתעבה הקורה מלמ׳ ויכסול שני
לוחות מזהמין נותנין זבל ומים בעיקרין כורכין
מלמ׳ ותכריך בוץ׳ : קוטמין תרג׳ אפר קטם׳ : ויש
אומ׳ שוברי הראשים כמו נקטם ראשו׳ : סכין
הגנים הפירות שלא נתבשלו סכין שמן ומיני
מתבשלין׳ : ובג׳ ז׳ בל׳ כר׳ ר׳ ישמע׳ התם

כתומי׳

מיטומי כירא: בב׳ א׳ דברכות עד זיבלא בתרא ובר גמ׳ דכ׳ המקבל שדה אמ׳ רב יוסף דולא ומרא וזיבלא זבילא ודנוקא דבעל הבית פי׳ בלעז פלא: הנושאות הזבל ומשליכות על המות:

זביל בר גמ׳ דפר׳ בני העיר הני זבילי דחונגשי פי׳ עושין סביבות הספר מסגרת של עור בגובה כדי לשמור הספר ענין מדור כמו יזבליני אישי:

זבלגן בבר׳ הקורא את המגלה עומד בגמ׳ כהן שידיו אמ׳ רב הונא זבלגן לא ישא את כפיו: ובר׳ גמ׳ דפ׳ מומין אלו אמ׳ ר׳ יוחנן הקרחנין והננסין והזבלגנין פסולין פי׳ מי שיש לכלוך בעינו איכא דאמ׳ שיוצא לירו:

זבן בב׳ על אלו מומין נכנס הזובן שלנקבה והעריה פי׳ האבר שיזוב ממנו ועוד בלשון ישמעאל קורין לאבר זובו:

זבן בס גמ׳ דפ׳ ד׳ נדרים מתניתן בזבנא ודמי על מיה פי׳ מחולה שאינה עוברת אלא על ידי הרחק בר׳ גמ׳ דב׳ חזקת הבתים אמ׳ עביד איניש דזבין ר׳ דיניה פי׳ יקנה המריבות בלומ׳ אעפ׳ שהיא שלו אינו מוציאה מידו אלא במריבות ודינין מקנה אותה באלו הנזעות

זבורא בר׳ גמ׳ ר׳ דחגיגה מאי דעות וצרות אמ׳ רבא לעות שנעשות צרות זו לזו כגון זיבורא ועקרבא פי׳ כגון שעקצו זיבורא ועקרבא ביחד לעקיצת עקרב יועיל חמימי ולעקיצת זיבורא יועיל קרירי וחילופא סכנתא נמצא המועיל לאחד מזיק לאחר לכהן צרות זו לזו כמגרש בבר׳ אין מעמידין בגמ׳ מתרגמין:

זבורית בפר׳ א׳ דבבא קמא בזיבורית: זבורית בבל ידות פר׳ אחרון דמקוות הטביל כדרכו דרך בלא זיבורית עד שיטנו על צדו פי׳ טבלו ולא הטביל בית ידו ויש אומ׳ ולא זוברית פי׳ לא עלתה לו נקיות וטהרה:

סליק פרק א׳
אתחיל פרק ב׳

זג בבר׳ במה טומנין לא בתבן ולא בזוגין ובב׳ אחרון דמעשר לא ימכור אדם את צ׳ את תבנו ואת זוגין ואת גפתו ובג׳ מינין פ׳ ו׳ בנזיר וחייב על היין בפני עצמו וכו׳ ועל הזוגין בפני עצמן כו׳ החרצנים אלו החיצונין והזוגין אילו הפנימיין דברי ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומ׳ שלא תטעה כזוג של בהמה החיצון זוג והפנימי ענבול:

זג בב׳ במה בהמה ולא בזוג אעפ׳ שהוא פקוק ובב׳ במה אשה ובני מלבוש בזוגים פי׳ במלבושיהן משום ע׳ והחיצון זוג והפנימי ענבול:

זג בב׳ ב׳ במאה שקיבל מן הזוגות פי׳ הס החכמים שבב׳ א׳ בחגיגה שקיבלו את התורה מאנטיגנס ולמטה ולפיכך קרואין זוגות שהן נזכר׳ ב׳ ב׳ בב׳ א׳ דסנהדר׳ בג׳ עיבור החדש זוג בא נזדקות פי׳ ב׳ תלמ׳ חכמ׳ באו מטבריה כידאמ׳ בגמ׳ דמך זו טבריה ותפשו נשר עיבבו המלך כי נשר הוא מלך כדכת׳ הנשר הגדול זג ויש מפר׳ עיכבו המטר הנושר מן השמים ובידו דבר׳ העשן בלוז היא תכלת וציצית ובזכותם יצא לשלום ועמוס יריבי נחשון כלומ׳ נשיאי בני דויד המתייחסי מזרע נחשון שהוא משבט יהודה ולא הניחן אדומי זה שר אדום המושל עליהם: בעלי אסופים הן החכמ׳ כדכת׳ דברי חכמ׳ כדרבונות וכמסמרות נטועים בעלי אסופות בקשו לקבוע נציב אחר זה חודש העיבור בירח שנות בו אהלן זה חדש אב:

זג כר׳ ג׳ בכלים הסייף והשרוי והזוג׳ של ספרים שנחלקו הרי אלו טמאין ויש בשער כל ד׳ בנגעים כדי לקרוץ בזוג ובבא סימן פר׳ ו׳ בנדה ב׳ שערות האמורות בפרה בנגעים כמה שיעורן כדי שיהו ניטלות בזוג: ובס׳ גמ׳ דפ׳ המקבל על זוג של ספרים פי׳ מספרים

זג ששה עשרים תרג׳ שיתא זוגין פר׳ ערב פסח בגמ׳ אמ׳ עני כי הוינן בי מר הוה זגינ אבורבי ובב׳ כל הכלים בשבת לביני דאישתיור מבבאנא שרי לטלטולינהו למיזגא עליהו: ובב׳ כל כתבי הקדש בס׳ מימליות דר׳ יוסי לא מזגינא רישי אבי סריא כמה דלא מהפיכנא פי׳ לא שכבתי על המיטה:

ובפ' אלו הן הנחנקין בג' הגונב נפש ישן דזיגא עליה
פי' כשהיה ישן סמך עליו והסב עליו : ובמעילה
בפ' גמ' ר"פ ולד חטאת דילמ' מאני למיזגא עליהי
וזגא עליהו ואשתכח דקא מעיל בקדשים
ובבבא קמא בגמ' הכשרתי לא צריכה דיזגא
מיזגא: ז"ב בפר' רב נר' צג' הבוקר אור
עובדא הוה בדרומא דהוה תימן מנדקוי והוה
קאיסי לביש זוגוי בליליא: ז"ב בפר' ר'
אליעזר בגמ' אין עושין לה חלוק והיכא דזיג ליקרעיה
בשערתא ובפ' גמ' דפר' כיצד צולין אילאו דחזיתיה
דזיג בי זוזא חיורא לא אכלי : ובפ' בהמה המקשה
בגמ' בהמה שנחתכו רגליה כיון דזיג מעכ' דלא
חיוורי : אמרי לבואתא דלית הי"ל מורי בר ב' רב
אשי לא בלא ולא מאכולי שבועתא וסימניך הכך
לבן כלומ' מכולי שבועה וחיוורי דנידים: ובפ'
המכלת בגמ' המכלת שכיר: ההוא שכירא דאתא
לקמיה דמר שמואל בכל' אם איתה דזיל הוא לא
הוה זיג כולי האי ורחצת קרבו תרג' ירוש' ותשנג גויה:
ירחון ישזג: ז"ב בר' גמ' דפר' אין עומדין
איתי כסא דזגוגיתא בב' מקום שנהגו בג' מוליכין
ומביאין כליס ובפ' גמ' דפר' מי שהפך ובוס מבית
הזוג: ובב' המניח את הכד הקברין והזוגין ובול
ובפ' גמ' דפר' המוכר את הספינה ושל צמרין ושל
זוגין תלוי באויר ב' טפחים : ובג' תריסין ובב' כר'
בכלים של זוגים טמאה טמא מת: פי' עושה
מלאכת זכוכית פי' קבא דזוגיתא קב של
זכוכית חשיב ויקיר: ז"גלים במוכין
אלו כר' ז' בבכורות מבי שמש והזגרום והצירן פי'
בגמ' מחוי רב הונא חדא מרידן וחדא מרידהו:
עינו א' דומה לשלו ואחר דומה לאות שעיניהן
משונות: ועוד פי' בבריתא שגבינו א' שחור
וא' לבן: מאי טעמ' תנא כל זוגא דלא שוו להדדי
זגרוס קרי ליה פי' זוג שנים רוס ב' כלומ' הזוג של
עינים של גבינין בשני עינינים: ז"גנא
בב' השוכר את הפועלין מוכחר שבעוכות
תרנגולת אמ' אמימר זגתא אוכמתי וכול עד
כמוא קניא : ובפ' א' דבכורות בגמ' דג טמא

אייתי ליה תרתי ביעי חד זגתא חיורתי וחדי
דזגתא אוכמתי פי' תרנגולת שחורה המסוימת
המצויה בין היקבים ואינה יכולה לטבוע הקנה
מרוב שמנה : ועיש על בניה תנחם תרג' וזגתא
על בנהא:

סליק פרק ב
אחל פרק ג

ז"ד בפ"א דסוכה בגמ' וכן לענין ה
הטובה מאי דכת' כי בדבר אשר זדו עליהם
בקדירה שבישלו בה נתבשלו מאי משמע דהאי
זדו לישנא דקדירה הוא דכת' ויזד יעקב נזיד
בר' גמ' ר"פ בסורר רבי חזקיה תנא ובי יזיד איש
מזיד ומודיע אמ' ליה רב מרדכי לרב אשי מנאי
משמע דהאי מזיד לישנ' דבשולי הוא דכת' ויזד
יעקב נזיד בב' השוחט א' בעוף בגמ' השוחט בהמה
אותביה רב המנונא לעולא מיהא דתנן בב' ב'
בטהרות השלישי שאכל בזיד הדמע פי' תבשיל
שיש בו שמן של תרומה כי התרומה שנתערבה
בחולין נקראת דמע : ז"ד"ר יה"ז
בשתי הלחם ט' י"א במנחות ב' הלחם
ארכן ז' טפחים ורחב ד' טפחי' וקרנותיהם
ד' אצבעות והינו ז"ד"ר לחם הפנים ארכו י'
טפחים ורחבו ה' טפחים וקרנותיו ז' אצבעות
והינו יה"ז

סליק פרק ג
אחל פרק ד

ז"ה בר' גמ' דפר' אמ' להן הממונה
ז"יהא היכ' דשימשא פי' חמות השמש
אחרי שסר ועבר השמש ממותו מקום
וסימניך דנא דחלא כלומ' אחרי שהריק ה
החומץ ממנו ריחו חזק יותר מן החומץ בעצמו
ז"ה בפר' הרואה מקום בגמ' על הזיקין
ז' היה הוא מיל דעבר פי' זיוו הוא שמותראה:

53

זהו בס׳ סוטה משרבו זהוהי הלב
ובהל׳ א׳ דחולין ואמרי לה אין מזהיהין אותו
פי׳ ענין גבהות: שכבו לפנו למבבם תרג׳ שרו
קונוי זהוהי ליבכון: זהירין בויק׳ רב׳
בל׳ אחרי מות ובכס׳ דאחרי מות ר׳ לוי פתח
אמרותי להולדלים וג׳ ר׳ לוי קרא יתהון זהיינא
אלו שהן אללי לעולם פי׳ שמחים בבנ׳ עת:
זהב בכ׳ א׳ דחולין בגמ׳ נמצא בשר
מאימתי תורין משדין משיזהיבו זהם
בכתובות בס׳ המדיר בג׳ כל המומין והתנ׳ בבעל
אלו מומין הזקן והחולה והמזוהם בסיפרא אם
מן הצאן קרבנו וג׳ פרט לזקן ולחולה ולמזוהם:
ובכ׳ אין מעמידין בגמ׳ בת ישר׳ לא מזדהמנא
אפי׳ גבראי ובכ׳ מצות חליצה בגמ׳ דסמך
חלצה בסנדל בשעה שבא נחש על חוה הטיל
בה זוהמא: ובר׳ גמ׳ דפל׳ יש בכור אפי׳ למאן
דאמ׳ אין מזהמין ב׳ הולד לוי פסול מקרי: ובכ׳
גמ׳ דפ׳ כל הבשר שהחמין מטעמין את הירים
ואין מעבירין את הזוהמא: הלאתה בה תרג׳
דזיהומתיה בה: מזהמין את האילנות בכ׳ ב׳
בשביעית ובכ׳ כ׳ ישמעאל בגמ׳ תרי זיהומי הוו
חד לאוקומי אילנא ושרי וחד לאבדורי אילנא
ואסיר: זהר בכ׳ גמ׳ דפל׳ במה
בהמה ולא בזהורית פי׳ לשון של זהורית
שתולין לסוס משום נואי ובכ׳ גמ׳ דפ׳ טרף
בקלפי והיה לשון של זהורית כו׳ ובכ׳ המכנס
בגמ׳ אם היה מרוקם ושני ירכותיו בשני
חוטין של זהורית: ובדכוס׳ דפני שאחזו ליתכי
חוטא דזהורית ובהבגד כ״ג בכלים חוץ משל
ארגמן ושל זהורית טובה: ובס׳ גמ׳ דסוטה
מאי חוטא חוטים זהורית מוזהבת: זהר
בכ׳ א׳ דפסח׳ בגמ׳ ר׳ מאיר אומ׳ אוכלין ובר׳ גמ׳
דכ׳ היו בודקין בגילויא הוה קאי וזהרורי הוא ר׳
דחזא: ובל׳ גמ׳ דפ׳ השוכר את הפועלין והוא
זהרורי מעין שופריה דר׳ יוחנן: ובס׳ גמ׳ דפל׳
ר׳ יוחסין נפל זיהרא באיפומא: זהר

השמש והירח תרג׳ ירוש׳ שימשא וזיהרא:
זהר בס׳ גמ׳ דפל׳ א׳ בענ׳ זהירות מציאה
לידי זרידות מפורש בב׳ א׳ דשבת ירוש׳:
זהרא בכ׳ חזקות הבתים בגמ׳ במה
רב׳ אמ׳ במחזיק והני זיהראי ודב׳ ובכל פי׳
זיהרא בבר פי׳ בעל בסת׳ ופי׳ זיהרדי הנכנסין
מן המלכות לקבל טסקא דפרדסי שמים בו ואי
עדיין מריה דפרדיסא ולא פרע טסקא ואתו
זהרורי ולא משכחי ליה דינא דמלכותא למיזבן
ההוא פרדיסא ולא יתפרועו טסקא וכו׳ עד
אבל אפרגא לא מיזבני ארעא כלום׳ דינא ר׳
דמלכותא דפרגא אקרקף בברי מנח וזה שם
לשון פרסי הוא: זהר בכ׳ אין מעמ׳
בג׳ דהחומץ בת מוסיף זיהריה קליש: ובכ׳
אלו טריפות בגמ׳ דרוסת הזאב דזיהריה בהדי
דשקיל ליה לסיחופיה הוא דשארי: ובכ׳ השולח
גט בגמ׳ אין לוקח ספרים אינמלי זיהרא שדיתנהו
לנהרא: ובכ׳ דם הנדה בגמ׳ הדוק נהי דזיהרא
נבקא דמעתא נוטה לא נבקא פי׳ זיהרא אדם:

סליק פרק ז׳
אחל פרק ה׳

זווא בפר׳ המקבל ובכ׳ חזקות הבתי׳
בגמ׳ ולא האב ובכ׳ כל השבוע בגמ׳ השתא
דבא אפיק זווא דסרבלי וכו׳ ובס׳ גמ׳ דע׳ זר׳ איהכי
אפי׳ זווא דסרבלי וכו׳ עד בפרשה פי׳ ב׳ סרבלים:
ובכ׳ בגמ׳ בהמה ובכ׳ א׳ דסוכה בגמ׳ ושאינה גבוהה
איתמ׳ רב ור׳ חנינא ורב חביבא ור׳ יהושע בן לוי
ור׳ אלעזר ור׳ יוחנן מתנו בכולו סדר מועד כל
כי האי זווא חלופי ר׳ יוחנן ועייל ר׳ יונת׳: בכ׳ מי
שמתו בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ מברך לפניהן ולאחרי׳
ר׳ יוחנן ור׳ יהושע בן לוי ור׳ אלעזר ור׳ יוסי בר׳ חנינא
פי׳ נמצאו ב׳ זווי ר׳ יוח׳ ור׳ יהושע בן לוי זווא חד
ור׳ אלעזר ור׳ יוסי בר׳ חנינא זווא חד מהאי זווא וחד

מהאי זווא כגון ר׳ יוח׳ ור׳ אלעזר ור׳ יהוש׳ ור׳ יוסי ור׳
בל׳ חנינא או איפכא ר׳ יוח׳ ור׳ יוסי ור׳ יהושע ור׳
אלעזר: בפר׳ המדיר בגנ׳ ר׳ יהודה אומ׳ חודש אם
תמצא לומ׳ זוזי זוזי קאתני בס׳ גמ׳ דמכנן: ב׳
בפלתא בשבת מאי טעמ׳ לא כיש דקאי מאדים
בזווי פיר׳ יום ג׳ יצוא מאדים ב׳ טעמים בזווי
בשעה ח׳ ובשעה ב׳ מושום הכי חישינ׳ לסכנה
כי מאדים ממונה על הדם זה פיר׳ ר׳ חננאל ז״ל
בס׳ א׳ דמגילה אייתי זווא במביתנה
וקא שקיל ליה למזייה פיר׳ הינו זוג של
מספריים בס׳ גמ׳ דמשקין הנאה
להו זווא דכן הדייב: ובר׳ גמ׳ דהמכלת
ובכי אתא זווא מהדייב פיר׳ שם מקום:
אתיק א׳ פני אתיק תרג׳ זווי לקבל
זווי: בס׳ גמ׳ דפר׳ בגוה אשה לישקול זווא ח׳
חיוורא פיר׳ זוג של כסף צרוף דתג׳ שקל כסף
תרג׳ זווא חד דכספא: פיר׳ שקל של תורה הוא
סלע ובתרג׳ שקל סילעא ויש בו ד׳ דינרין ודינר
זוז א׳ הן: שקל דרבנן חצי סלע ויש בו שני דינר׳
כידגרסינן בל׳ גמ׳ דר׳ הזהב הג׳ במעשר שני
בב׳ ב׳ הפורט סלע של מעשר שני בירוש׳ בית
שמאי אומ׳ בכל הסלע מעות ובית הילל אומ׳
בשקל כסף ובשקל מעות: בר׳ גמ׳ דחגיגה
זוזי לעללא לא שכיח לתילותא שכיח: פיר׳
המוצא מעות לעני בשעה שהנוגשים עולין
ומלוה אותו ונוגשים באין ולוקחין הממון ובכי
מיסתלקי הוא בא ונעשה בו בכל יום והינו דאמרי
אינשי זוזי לקנות תבואה אינו מצוי ולמי שתולין
אותו הנוגשים מצוי: המזווג
בכלאים בב׳ השוכר ב׳ האומ׳ פיר׳ מזווג נותן
עול על צואר שור וחמור פטור: שש עגלות
צב תרג׳ ירוש׳ שית עגלן מזוינן:
בס׳ גמ׳ דפר׳ ואלו מגלחין תימוש ההיא זוורתא
לאידך: ובר׳ גמ׳ דפ׳ מי שהוציאוהו גוים
למאי נפקא מינה למשמושי לה זוורתא פיר׳
תבריכין: בל׳ גמ׳ דפ׳ מציאות

האשה זוורין קלילא ואורחא רחיקא פיר׳ צידה
מעוטה והדרך רחוק: בס׳ א׳ דקידושין
בגמ׳ בית שמאי אומ׳ בדינר ההוא גברא דקדיש
בזוודא דאורדי פיר׳ שק שמשימין בו כל דבר
קולין בלשון ישמעאל מזוד: בג׳ המחל
בכל הבשר אמ׳ להו רב נחמן זויקו ליה כחליי
פיר׳ עזבו הכחל מההחלב כמו זיקים מליאים:
בב׳ אלו טומין בגמ׳ דגרס זיוור
דמזוור עיניה פיר׳ מנומלין עיניו:
בב׳ אלו מגלחין בגמ׳ דספק ואלו מכבסין אמ׳
אביטול סכלא מש׳ דרב שבה מזווית לזוית כול
פיר׳ עשיית ספה מזווית לזוית כלומ׳ אם צריכה
טלה תיקון שאדי אבל מקצתה לא הנחה כל
מעכבת פיר׳ אם שבגו והניח מקצת שאינו עשוי
מותר ליטול כי מעכבתו באכילתו ומוצא בה:

סליק פרק ה
אחל פרק ו

בפר׳ רב׳ ב׳ ס״ד ויצא הלאשון אדמוני
אנא קילוון דתאזין כמו כמו אנא יתירא: בפר׳
א׳ דשבת בגמ׳ לא יצא החייט הא לא דמיא אלא
לסיכה דתנן בפר׳ במכשירין תנה תחת ארובה
מים הניתזין והצבן הליזה בכי יותן: ובב׳ זליף
את האבן לבור לידע אם יש בו מים הניתזין אינן
בכי יותן: בב׳ השוחט הותיז את הראש בבת אחת
בחלף פר׳ גמ׳ רג׳ מלבים אמ׳ ר׳ יוחנן בשני מקלות
הנזבזות זו את זו: פי׳ בשני מקלות כשאדם
מכה זה בזה ומותיזן למרחוק כי הדיח ילכנס
את ישר מאחרי יו׳ כששין הסיר הותי:
בפר׳ א׳ דכתובות בגמ׳ בתולה כתובת
ר׳ הינו מזיח הינו מסבר מזיח גירוש ומכבר
עונות בב׳ מציאות האשה בגמ׳ המשיא את
בתו הבא משכון וטולכוי שתווח דישט עליו
פר׳ מלש ולא יזכה החשן: בפר׳ ד׳

ר בשריות ובגמ' כר' ה' במקיות העיר ר' צדוק
על קזוחלין וכו' ובשנים כה' צברה ובב' ח' שרצים
בגמ' אין עושין הילכוי כל היבגים מטהרין בזוחלין
וכו' ולקדש בו חטאת : ובב' כל הזבחים שקיבל
בגמ' שהוא על הרצבה ובב' ז' בשריות העיר ר' צדוק
על קזוחלין שקילתן בעלי אגוז שהן מטילין צבר
במה אשה בגמ' הבנות ובב' אין בין המודר הנאה
ובבל' אחרון ובכורות במכר הלוקח ושיתן לו ב'
במתנה אמ' שמואל אין המים מטהרין בזוחלין אלא
פרת בימי תשרי פי' במערך טף :

זחל

בב' אלו טרפי' בגמ' ונחשים כגון הזחל הזה מותר
מוקם החסיל ותרג' דמותבעשין ית זחלא : כי אם
כל אתיך אדם פילק תרג' בזחלא : יתר הגזם תרג'
מותר זחלא :

זחל

בב' ודוה זחלין
אמי' דהר כדא פי' צהבו טנו :

סליק פרק ז
אחל פרק ז

זט בב' בב' בבליס החרש טמא מבג'
זוטו : ובשלש על שלש פי' כח בבליס העושה
בגד מן החרש טהור מן הזוטו : ובב' נמ' רב' אלו
מציאות בזוטו שלים ובשלליתו של נהר וכו' ובב'
כל הצלמ' בגמ' המוצא המעל מן הים ומן הנהר
ומזוטו שלים וכו' ובב' מג' איכה ובזוק הגלגל
אל הבור זו בבל שהיא זו פי' אדעיתו ותחתיתו :

זיטא

בבב' רב' בב' ה' ויצר יי' ובבר'
כא הדבר אדבר בגון קומי ר' אבהו מכנין
שהנוצר לשבעה חאיי אמ' להו מרידכן אמא
נמטילכו זיטא אטלא איטא חומטו פי' זיטא
יחי אטטא שבעה ובאותיות שלהן קורין אותו
זיטא פלומ' בשבע יחיה : איטא ימות אוכטו ש
שמונה פלומ' ימות בח :

זיטוגיביב

בבל' רב' בר' לב' ובר' גמ' רב' לט שבה אחת
הסיר קטנתו ועשה זוטטו ובמי שהוא מת
רמו מותר ואשתו מותרת :

סליק פרק ז
אחל פרק ח

זיזין

בב' המצניע בגמ' את החי במיטה
איטא סוסא דבי זיידן : ור' האיי גאון ז"ל היה שונה
סוסא דבי זיאדין וכך פי' הנץ וכיוצא בו שהנגלבים
צדין בהן העופות קורין אותו באז והאחר העוסק
בהן קורין אותו בלשון פרסי באזיאר באזיאר
ובזמן שהן יותר מאחד קורין אותו באזיארן ויש
להן סוסים מיוחדי' לשאת העופות הדורסין הנקראין
באז והוי רבא האי דתאני בבתירה מתיר בסוס
לא בסוס העומד לבני אדם הוא האי לדברי הכל
מותר אלא אפי' בסוס העומד לתת עליהן העופות
כשהולכין לצייר כדי שלא לייגען לפרוח עד
שיגיע למקום הצידין וכיון שמגיעין למקום מורידין
אותו ומתירין ומפריחין אותו והולכין ודורסין וצודין
והן העופות כגון הנץ שנקרא באז :

זיו

בס' גמ' דפר' ב' דייני מגזרות בגמ' לא זיו ליה
בברכתיה שלם פי' לא זיו ליה כמו משה רבינו
דכת' ביה כי קרן עור פניו וכת' ביה בכל ביתי נאמן
הוא ויש אומ' בכתיה בתמרעה מפני שגידלתו :
ודקיה אחי העביר עלי את הדרך פי' שהעביר
עליו דרך בני אדם וחבל בו והכה ופצע שהן דייני
קנסות : כא בנגרר דרך : ובס' נר' אומ' בגמ'
מניקה ב' בני זיותאנו בעלי זיו והדר : ובב' אדראש
השנה בגמ' ולנטישה בחודש זיו ירח שנולדו בו ג'
זיותאני עולם : בס' משנת סוטה משנגות ישמעאל
ב' פיאבי בטלו זיו הכהונה : ואת הזוזים בהם תרג'
ירוש' זיותניא בבחון וכן בבל' רבה :

זיון

בבל' הבונה בס' גמ' הא דבאעי זיואני הא דלא
באעי זיואניה : ובבר' הקומץ בגמ' ב' פרשיות
א' רבא ז' אותיות צריכין גג' זיונין שעטנז גץ :

זיז

בב' אחרון דעירובין זיז של בני החלון
ובב' חזקת הבתים זיז עד טפח יש לו חזקה :
פי' כגון לוח יוצא מכותל לאויר לחצר שמעון יש לו
לאויר להשתמש באותו הזיז שיש בו טפח כגון

שיחבוץ ויש לו לתלות חמצין יורדין באויר שמעון:
ובס׳ משותבין בגמ׳ סככך לו כותל אחד משתמש ב׳
בכתליה ובזיזיה עד ד׳ אמות: פי׳ תרג׳ יציע זיזה
מן הקורות שיוצאות מן הכותל לחוץ בידאנגרית
בס׳ גמ׳ דפ׳ מרובה׳ ז׳ דברים שאמרו בירוש׳ אין מ׳
מוציאין בה זיזין וגזוזטראות: מש׳ אהל טומאה
אי נמי דלא מיתקי עולי רגלים והגבהתן כד׳ יד׳
באהלות אי זהו הזיז שפניו למטה והגזוזטרא שפניה
למעלה בלומ׳ זיז יוצא מן הכותל וראשו כפוף למטה
וגזוזטרא יוצא מן הכותל וראשה עשוי למעלה
בס׳ גמ׳ דפ׳ או טריף על הארץ להוציא את הזיזין ש׳
שבעדשים: פי׳ תולעים שבעדשים שמן זיזין:

זיז בויקר׳ רב׳ בפ׳ אחרי מות תחת
איסור עובות זיז וזיז שדי עמרי אמ׳ ר׳ יהודה
בר׳ סימון הזיז הזה עוף גדול הוא ובשעה שהוא
פורח כנפיו מכהה גלגל חמה הדר המבינתך יאבר
נץ לנוה נקרא שמו זיז שיש בו מכל מיני מטעמים
מזה ומזה: קיזך בר׳ גמ׳ דפ׳ התודה כי היכי
דלא לימטי זיינא זיינא הוא דלא לימטי הא
רווחא לא באני: ובס׳ גמ׳ דפ׳ המוכר ז׳ הספינה:
כי היכי דלא לימטי בזירא בב׳ א׳ דנידוכן בג׳ ואם
יש לו אמ׳ רב ששת קם אבבא דבי זיינא זה רומח
לחבב בזיינא שפי׳ בעל בב׳ קיזך בר׳ גמ׳
רהשותפין אם זינך עליך חגרך בהן פי׳ אע״ג א׳
שבלי זינך עליך במלבים ומדמה אותה בעצמך
שאתה מלך הרי זה סבר ייחוסך מאן ידוע שאתה
עבד בעבד דלא לך ולא ברך וסוף הדברים
התנגיהו ואמ׳ קלניא מתעביר כלומ׳ העושה הורודוס
חמשי זה פי׳ גאון ז״ל ודב׳ חנאל ז״ל פי׳ קלניא מיתעביד
כלומ׳ אפק ידך אתרבושך לבני החייל כי עבד אתה:
החלצו מאתכם תרג׳ ירוש׳ איזדיינו: קיזך
אחוה דמליא זייפאנא בגמ׳ דפ׳ א׳ דע״ז פי׳
פלסטר זיינקי בר׳ גמ׳ דפ׳ מציאת האשה ז׳ אלפי
רועי זיינקי פי׳ מטבע טוב: קיזך בר׳ גמ׳
דפ׳ כל הכלים הכל מודים בשיבי זירי ומזורי
ביון דקפיד עליהו מייחד להו מקום פי׳ סיכן הן
יתידות המוכנין לשער בהן הנושי ובדומה לו והוא

תרג׳ יתדות סיכי: זירזיר זירי כלי
עץ כגון קנשים שכובשין שקן הבגדים כרתק
מכבש של בעלי בתים: מזורי כלי עץ שהכובס
מכה בו הבגדים כתב מונג על המים בעת
שמולבן ואלו כולם קפיד עליהן שלא יתעוותו או
יטנפו שאם יקלעו הבגדים והמשי לפיכך מסירין
דעתו מלטלטלן ונעשו מוקצין ועל כן אסור
לטלטלן וכך הן מפורש בתלמ׳ ארץ ישר׳ בזירא
דיעצר בה במזורי דיחבט ביה בבובנא דיבתיש
ביה: [illegible]

סליק פרק ח

אהל פרק ט

זך בב׳ א׳ והרבות לא זכיתי שתיאמר
ובס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ דפסחי׳ זכינו שאין טומאת
ידים במקדש פי׳ שטהן עשן מציאה׳ ויש מפ׳
שמן בב׳ בא סימן בג׳ ב׳ שערות אמ׳ רבא בהא
זכינהו ר׳ חנינא בן אנטיגנס לרבנן:
זך בס׳ גמ׳ ה״א ומשקין ובב׳ חזקת
הבתים בגמ׳ במ׳ דנאמ׳ בגמחזיק אמ׳ שמואל
מאן דזאבי ליבן זיבנא אחתנא דארעא קנה
פי׳ שמכבד הקרקע ומוציא ממנה עצים
המכוסין בקרקע מסקל ומעזק הארץ:
זכוכית בב׳ א׳ דשבת בגמ׳ י״ח
דבר כלי זכוכית מאי טעמ׳ גזרו בהו רבנן
טומאה. וכול׳ עד בכלי חרש: זכר
למקדש כהלל בב׳ ערב פסחי׳ בגמ׳ הביאו לפניו
פי׳ בזמן בית המקדש קיים היה הלל מברך
על אכילת מצה ובמרור על אכילת מרור
וכורך מצה ומרור ואוכלין בבת אחת כיון ה׳
דשניהן מן התורה אין זה מבטל זה: אבל
בזמן הזה במצה מדאוריתא דכת׳ בערב תאכלו
מצות ומ׳ דרבנן דכת׳ על מצות ומרורים
יאכלוהו בזמן דאיכא פסח אין דליכא פסח לא
כמפורש בס׳ גמ׳ דפ׳ ערב פסח אסור לאכלן
בבת אחת דאתי דרבנן ומבטל דאוריתא הילכך

מוכל
הילכך
אוכל
הילכך
הילכך
אוכל

אוכל זה בעצמו וזה בעצמו ואחר כך אוכלין בבת
אחד זכר כשהיה בית המקדש קיים כיון דשניהם
מדאורייתא שמותר לעשות כן כהלל וכיון דכבר
בירכנו וזו אכילה לזכרון בעלמא לא מברכינן
עלה ובפ' ב' פל' כא אמ' ר' יצחק כל המזכיר
את הצדיק ואינו מברכו עובר בעשה מאי טעמ'
זכר צדיק לברכה וכל המזכיר את הרשע ואינו
מקללו עובר בעשה מאי טעמ' ושם רשעים
ירקב: שמואל בר נחמני אמ' מצינו בהקב"ה
שמזכיר את ישר' ומברכן שנ' יי' זכרנו יברך וג'

זכר

בפ' ראשית הגז בגמ' חומר בגרוע
מסתברא ממעשר הוה ליה למילף שכן זכרים
כהנים מלובים מרחם ואינו משוט לפני הדיבור
כ"ל הבכור זכר והמעשר וראשית הגז בין זכרים
בין נקיבות בכור אפי' בהמה של כהנים קדוש ב'
בבכורה הג' בין זכרים בין נקיבות בכור אפי'
בהמה וראשית הגז פטור והבכור נוהג בין בבהמה
טמיאה בין בבהמה טהורה אבל המעשר וראשית
הגז אין נוהגין אלא בבהמה טהורה בלבד: מעשר
וראשית הגז מעט והבכור מרובין כי מכל הבהמה
נקיבה ומעשר א' מי'. הבכור קדוש מרחם והמעשר
וראשית הגז לא המעשר וראשית הגז משיטין
לאפוקי בכור דלאו משוט הוא ונתחייבו ישר' בבכור
קודם מתן תורה לאפוקי מעשר וראשית הגז דלאו
משוט הוא הוזהרו בהן קודם מתן תורה: ואמרינן
אדרבה מבכור הוה ליה למילף שכן רונה לו באו
יתום שלקחו בשותפות נתנו לכהן ובמכירה כ"ל
בהנה שנותנה אמה בעת לידתה פטור כן המעשר
דיליף תחת אמו מתחת אמו לאפוקי בכור וראשית
הגז שנוהגין אפי' ביתום והלוקח והנתן במתנה
פטור ממעשר בהמה כדתנן בבכורות בפ' ט' הלקוח
והנותן פטור לאפוקי בכור וראשית הגז שחייב ב'
בלוקח ובנותן לו במתנה בכור וראשית הגז חייבין
בבהמות השותפין כדאמרי' לעיל לאפוקי מעשר
בהמה דאינו נוהג בבהמות השותפין דתנן האחין
והשותפין החייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה

הבכור וראשית הגז נותנין לכהן לאפוקי מעשר
בהמה דלא דתנן הבכור נאכל לכהנים והמעשר
לכל אדם: הבכור קדוש מרחם אמו וראשית הגז אין
צריך לקדותו קדוש לאפוקי מעשר שצריך לקדותו
קדוש כדי שיקדש העשירי יהיה קודש: ותנן היוצא
עשירי פוקדין בסיקרא ואומ' הרי זה מעשר: במכירה
כדתנן בתחילת מעשר שני הבכור מוכרין אותו תמים
חי ולא בעל מום חי ושחוט: הנך של מעשר
בהמה ששוין זה לזה נבישן: ואי בעי אימ' המעשר
משוט וראשית הגז אפי' בפשוט נמי נוהג: משוט
ממשוט ערוך ליה למילף לאפוקי בכור דלא משוט
הוא: ויש מי שמפרש בקדושה כי הבכור וראשית
הגז אין מקדשין אלא הן לבדן לאפוקי מעשר
שמקדש לפניו ולאחריו דגרסינן בפרק כל כלהוקדשי'
אמ' רב מעשר צריך שקדוש לפניו ולאחריו אפילו
הכי וכול' ובפ' גמ' דב' המפלת בא זכר בא שלום
לעולם שנ' שלחו כר מושל ארץ: ואמ' ר' יצחק דבי
ר' אמי זכר זה כבר ועגו כלומ' סעודתו כדכתי' ויכרה
להם כירה גדולה: נקיבה נקייה באה ואין עגעה
כלום דהיא אומ' תן לי שנ' ויאמ' נקבה שכרך עלי
ואתנה: בפ' שור שנגח את הפרה בגמ' החוטר בור
בפ' כל אחרון דיבמות אמ' להם זכר של רחלים נידמן
לי וזקן א' מנהגו כ"ל זכר של רחלים או של יצחק
וזקן א' מנהגו אברהם ורבבני עלין: בפ' ד' מיתות
בגמ' בעל אוב תנ' בתוספת סנהדרין ובסיפרי בפ'
שופטים בעל אוב זה המדבר מבין הפרקים וכול'
ואיתה נמי בסיפרא בפ' קדושים עד ודורש אל
המתים תנ' אחד המעלה בזכורו וא' השואל בגול
בגולגולת מעלה בזכורו אינו עולה כדרכו כו' עד
ועולה בשבת להיכא סליק הא מנה קמיה אלא
אומ' עולה כדרכו ועולה בשבת: בנוס שבת ובסיפרי
בפ' שופטים תנ' מעונן זה המעביר ז' מיני זכורו
על העין וחכמ' אומ' זה האוחז את העינים ר' עקיבה
אומ' זה המחשב עתים ושעות ואומ' זה היום יפה
לצאת למחר יפה ליקח: בויקר' רב' בפ' פל' אמור
ג' דברים נאמרו במעלה בזכורו המעלהו רואהו

ולא שומעו ולא רואהו: כך שמואל משה שהעלתהו ורואתהו ולא שמעתהו שאול שצריך לו שמע קולו ולא ראהו: חבער ועגוסא שאין צריכין לו לא שמעוהו ולא ראוהו:

סליק פרק ט

אתחל פרק י

זל בב׳ שני בכתובות בג׳ דסמך האשה שנחבשה תנא קמא סבר כיון דאחתיניה לא מקקין ליה חיישינן לזילותא דבדינא: בס׳ גמ׳ דפר׳ כל שעה דכל אגב מיזליהו לא מחמעי. פי׳ אגב הילוכיהו: בס׳ גמ׳ דברכות איזילת קכוץ קני מינה פי׳ סחורה שהיא בגול קכוץ קנה ממנה שסוטה להתעלותה: ומר׳ א׳ דגיטין בס׳ הל׳ האומ׳ ת׳ גט ז הה׳ עברא בהפקידא ניחא ליה זילא ליה שכיחא ליה בריצה ליה: בבר׳ מעט׳ בגמ׳ ומטקה דאכלא ח חרדלא חוו לה בני זלגלא זלג בבר׳ ערב פסחי בגמ׳ רביעי גומר עליו את ההלל:

זלגי עינין דמעות זדמעתא על לחייה ותרג׳ ודמעתא זלג על לסיתהא:

זלדקן בחלק בגמ׳ ר׳ עקיבה אומ׳ זלדקן קורטנן עבדין סבים פי׳ מישאין שערות זקנו עבים אלא פזורין רחוקין זו מזו הוא קורטנן כלומ׳ ערום: מי שהוא עבדקן כלומ׳ עבה שזקנו עבה היא: סבים שוטה כידאמרי׳ כל בר בר חנה סיכסא: זלה בבר׳ אית טריפ׳ בגמ׳ סימני חיה הני כנושאי ודלוחאי דאתו קני קבה פי׳ זיקא שמטבר את המקום:

זלחא היינו מטר שמדבק: ובס׳ גמ׳ רפר׳ המצניע אמימר שדא זלחא במחוזא ובולשי הכא ליכא גומות פי׳ אמימר התיר לזלף ולרבץ במחוזא מש׳ דאיכא טכקי בדירתא כגון רצפה של אבנים ולא חשש אשווי גומות: בס׳ תוספת שבת אין מזלחין את הבית בכל מיני ז

זלוף

זלחין דדבש תרג׳ בקבוק דבש דאשת ירבעם: החלק וקנית בקבוקי זלף מזלפין מלוג בשתים: בס׳ גמ׳ ת׳ א׳ בפסח ובב׳ מי שהפך זולף וגומר וגו׳ טרכו פי׳ נותנו על גבי בית הבד וסוחטו לגמרי: כל מידי דשכיך קמרי זילוף: ובב׳ ר׳ אליעזר מזלפין עליו בר אבל לא בבכי ובהמקדש כו׳ בפרה:

זלף את המים כיצד יעשה זילוף שר דטינא מרישיה ואמ׳ ליה זיל אמטי לבי מדיך פי׳ כוכה מלאה טינא:

סליק פרק י

אתחל פרק יא

זם אכרו עשתונותיו תרג׳ הובדו זימיונוי זם בב׳ אין דורשין בגמ׳ יוסי בן יועזר אין העדים זוממין נהרגין עד שיזומו בעצמן פי׳ עד שיזומו העדים עצמן ויאמרו להם אתם הייתם עמנו במקום פל׳ באותו היום שהעידותם שהרג פל׳ את פל׳ במקום פל׳ ואז העדים חיבו מיתה אבל אם יאמרו ההורג היה עמנו או הנהרג מוכחשין הן ובטלה עדות והרוצח פטור והן פטורין ובמגפור של במשנה כיצד מעידני באיש פל׳ שהרג את הנפש אמ׳ להן היאך אתם מעידין וכו׳ וכן מטה הני מילי אמ׳ רבה ראמ׳ קרא והנה עד שקר העד עד שתשוקר גופה של עדות רבי ר׳ ישמעאל תנא וכו׳

זם בחלק בג׳ ר׳ הדיוטות מאי זמות כל יעבר פי׳ אמ׳ דויד לפני הקבה׳ זו זממא גלה בפומיה דמאן דסאני לי ולא אנהרות כי הדא מילתא בחוני יור ונסני וכו׳ ובר׳ גמ׳ דכ׳ ואין קשרים לא קטרא דזממא גופיה פי׳ נוקבין ליה לחוטמיה דגמלא ומחוטין ביה יתיר וקטרין ביה אכסדא חבלא אריבא דמשכין ליה לגמלא ביה והוא קיטרא דקטרין בזממא: ויתנה הגמלים תרג׳ ירוש׳ ושרא זממי גמליא: ומתני בשטליך תרג׳ וזממי בספוותך: ורסן מתעה ווזמם טעו:

בתרומות

בתרומות בפ׳ נמצא לא זומם אתב
הבהמה וכו׳ פי׳ לא חוסם: **זמבליא**
כיצד כי׳ בער אדר: **זמה** בפ׳ החולץ בגמ׳
ספק בה״ט ר׳ אלעזר בן יעקב אומ׳ הרי שבנגל נשים
רבות ואינו יודע על איזה נהן וכו היא שבאו עליה
אנשים הרבה ואינה יודעת מאי זה מהן קיבלה
לא נמצא אב נושא בתו ואח נושא אחותו ונתמלא
כל העולם ממזרות ועל זה אמ׳ ומלאה הארץ זמה
והבא אמ׳ לך הכי קאמ׳ זומה היא מלות אין אדם
יודע אותה שנושאה אם מותרת היא לו או אסורה
בסיפ׳ בפ׳ קרושים זמה זו מה היא **זמזם**
בס׳ גמ׳ ר״ה דערבין כי׳ חלילים: **זמיה**
בל׳ גמ׳ ר״ה המוכר את הספי׳ ונפיץ נ״א
נחתרתי זומי בתרי סיכרי דסורא פי׳ יצא מים
משני נחירין כשני נחירות של סורא:
זמיון בפ׳ דראש השנה בפסין בגולגליות
ובזמיונות: בילמד׳ אחרי מות אלו אומ׳ תנו
זומיון ואלו אומ׳ תנו עסיון ואלו מבקשין אדונות
ואלו מבקשין גולגליות: ובויקר׳ רב׳ תנו כל מותב
וחיים את לפסים ולארנונות ולזמיונות ובדימוסיות
את מלכא ובפ׳ כ׳ אשרי משכיל רב יוחנן חזא בי
בחילמיה בר שתא דבני אחתיה מזדמיין תנש
יעקין: **זמלסטר** בל׳ גמ׳ ר״ה על
הכלים מקצוע של דבילה וזומילסטרין
של קדירה וכסין קטנה שעל גבי השלחן ובפ׳ גמ׳
ר״ה אלו מציאות כגון רב סחורה זומולסטרין ובפ׳
גמ׳ דהוריות והאוכל מזומאליסטרון ובהסייף
והסכין פי׳ י״ג בכלים זומילסטרון שנטלה כפה
טמיאה מפני המזלג ניטל המזלג טמיאה מפני
כפה: ובב׳ כה׳ בכלים נורות יין ושמן וזומיליס טרא
סא״ג זומליני סטרא פי׳ כלי של מתכת לראשו אחד
מזלג ובראשו כף: מזלג מעלין בו בשר מן הקדירה
ובכף מעלין ירק: פ״א כעין זה תרוד כפה ומזלגא
דמנקקין בו מדיקא ושמין בו בשר פי׳ זומא לי
עושה תרין כלו׳ רין עבד תרין עבידתא כדתנן
ניטלה כפה טמאה מפני המזלג: פ״א שמעביר
הזוהמא ליסטר: **זימן** של צבעים

בפ׳ אלו עובר בפסח גמ׳ הכא תרגימו מיא דחיזרא פי׳
מים של סובין: **זמר** בפ׳ שוטה בגמ׳
מש׳ סנהדרין אמ׳ רב. הונא זמרי דנגרי ודגרדי
שארי דגרדאי אסיר פי׳ נגרי מושכי הספינות
בקרא מושכי משואות עם הבקר והן מהדרין
שיהא עוזר למושכים ועיין בהו רב הונא ולא הוה
בהו גירוזין דעבדנין היה בהן גירוזין: ובפ׳ הל׳ א׳
תניטין זימרא מנ׳ לן דאסיר שירטט וכו׳ עד אבל
בבונא שארי קמ״ל: בגמ׳ ר״ה אין דורשין את
מאי אמ׳ ליה זמר יוני לא פסק מביתו: בחלק בגמ׳
האומ׳ אין תורה ר׳ עקיבה אומ׳ זמר בכל יום פי׳
הזמר שנאמר בכל יום הזמרה אינן יוצאות מפיו
אף מי שמחזר תלמודו ואינו שוכחו: **זמר**
בפ׳ כלל גדול בגמ׳ אבות מלאכות זמר וצריך
לעצים חייב שתים פי׳ זומר חייב משום נטיעה
שהרי המטעת מתגדלת במקום מה שזומר ומזמיכה
בזמירה ולכך זומר בזמירה ולכך זומר כנוטע
ונוטע עצמו אינו אב אלא חייב משום זורע כי הנוטע
הוא הקובע יחור או שרביט בארץ להתגדל והזורע
הוא הבורר זרעים בארץ להצמיח ולמדנו שיש
תולדה לתולדה וכולן חוזרין על עיקר האב: ועיקר
הזימור מחתך ענבים יבישין של גפן: **זמר**
בפ׳ כל הכלים זמורה שהיא קשורה בטפח וכו׳
גמ׳ הכא במאי עסיק במחוברת באביה פי׳ זמורה
אמיר של כרם באביה בקרקע: **זמר**
בפס׳ דזכור לכי שלא הוו יודע ישר׳ מה טיבה
של זמורה אלא יהנס שולחים את הזמורה אל מכסי
וכיון שבא עמלק התחיל לזמרה להם ס״א כיון דבא
עמלק לזמרה להם וממאי לזמרה מעשו זקינו שנ׳
הכי קרא שמו יעקב ויעקב חיכחך בגירונו והוציא
את הזמורה פי׳ כח ונוע: **זמר**
בפ׳ גמ׳ ר״ה אלו הן הנשרפין זמרי בן סלוא זמרי
על שעשה כביצה מוזרת: פי׳ שנעשו מלאיו
רעים כביצה מוזרת: ובילמד׳ למה נקרא שמו
זמרי אמ׳ ר׳ יצחק מפני שבעל אותה רשעה
כמה פעמים עד שהזמיר בשרו כביצה מוזרת:
זמרגד כומו תר׳ ידו זמרגדין:

וחלי כתם תרג ומאתו דזמרגדי : זמרגד תרג ותפל
שבא ונפל בבטוף לילות מלבת:
זמרגד
הליכות שבא תרג הילכתא דזמרגד סברו להו:
זמית
בב כיצד מברכין בגמ חוץ
מן היין ובגמ על דבר שאין גידולו ובפר
הנודר מן הירק בגמ ר מאיר אומ על הגינה ועל
הזמית פיר זמית מרק בלש יון קורין למרק זומי
ויש מפרשי סלימא:

סליק פרק יא
אחל פרק יב

זן
בפתיל פר כו במלים הזין ו'
כיון טמאין פיר מבנט ובלש ארמית קנרא
ובטיית מתקה ובלעז צינוגולי ובלשון יון חא
והוא פיר והזונות רחצו אומ והזונות אלו כלי זיין:
ובילמד בואתה תצוה בס דנחמו ובאיכה מה
אעידך כשאמרו ישר נעשה ונשמע שנו הקבה
לכל אחד ב מלאכים א להלבישו עטרה ואחד
לאוסרו זוני כמ דתימ מוסר מלכים פתח וג ובילמד
בואתה מהדרן הפיר זוני שלו והעמידו בבימה:
זן
בב א בכתובות בג בתולה כתוב
ר זן מטבח מזיח מזון פיר מזין מפרנס העולם
ובבר רב פר צה בר עיבור לחם כמשמעו כמזון ר
אחא בר אילה מכאן שכל הדברים קרויין מזון
והעושה כ ע באהלות לזון את עיניו ולדבר עם
חבירו ולתשמיש בבותא טמא:
זן
בר גמ רב
אין עושין היינו דאמרי אינשי
זן
מליא כריסא
בישא פיר מי שאכל ונתמלא כריסו עושה
מיני רעות: ובר גמ דב א דבבא קמא וישכיבהו
במשכב אחד מלא בשנים וזנים א ר אלעזר זנ
זני בלומ מיני בשמים ור שמואל בר נחמני אמ
בשמים שכל המריח בהן בא לידי זנות:
זן
בס גמ דכל אחד דיני ממונות והזונות רחצו אמ ר
אלעזר למרק שתי זיונות אחת של מיכיהו שאמ
אם שוב תשוב וא של אליהו שאמ במקל שלקקו
הכלבים וג דבא אמ זונות ממש וכו ואיש משך
בקשת לתומו מהטבין טעמם ר אלעזר אומ לכ
תומו דבה אמ לתבים ב חזיונות:
זנב
בב בראשונה פר ד בשביעית והמזנב בנגמי
פיר הקוטע מקצת גפנים להגביר כוחם מלשון זנב
בך:
זנב
בבא דעוקצין זנב המשטל
שריקנה פיר קנוקנה אחת של אשכול
והיא עולה האשכול עשוי כולו קנוקנות וכל
אחת מליאה ענבים
זנב
שועל
בגמ דכל בנה אשה זנב לשון במטוף בקלבי
בגמ קשר לשון: בהקומץ רבה בגמ ב פרשיות לא
ועשנה בזנב פיר רחבה מלמעלה וקצרה מלמטה:
זנגבל
בב כיצד מברכין ובפר
יום ה הכפורים בג אבל אוכלין שאינ
ראויין כס זנגבלא ביומא דכיפורי פטור: ובפר
גמ דבר ואלו עוברין בפסח זנגבילא רטיבתא ומלפי
אריכתא וטתנקייה ובשר שמן ויין ישן דמעלי
לכולי גופה: ובב במה אשה עבכל דבר שהתן
לתוך פיה זנגבילא אי נמי דראצין פיר בתשובות
עצי בשמים הבאים מא צין וחדין בטעמן
ויבישין וזנגבילא דומה לחתיכות של עצים והוא
גנגבלו דראצין לשון ערבי הוא וקומה לקליפי
אילן ומרוס הוא ובלשון נצרי קינמה והוא ציכמיו:
זרנוקא
בבר סדר תעניות האלו
בגמ איזהו דבר אמ ליה מאי עבדיך אמ
ליה זרנוקא אנא ומסרנא גברי לחור ונשי לחור
ונשי פיר שומר בית האסורים:
זבוח
אבל קרבנות פ ה במנחות מבמש ונוחא
אפא לסולת
זונין
בר כלאים החיטין
והזונין אינן כלאים זה בזה : ובר כלאים ירוש
זונין מין חיטין אלא שהפירות משנין בהדא דתני
ולא יסנה האדץ: ובבר רב בס סדר בראש
ר לוליני בר טימי בש רב יצחק אמ מה הארץ
זינת הזה זרעין לה חיטין ומסקא זינין אילין
זוניא מדליה דמבולא אינון: ובב ס כי אם א
ארצנ אמ ר יצחק חיטיא דקדמך זונין מינהון
זרע: פיר זונין ניאלא בלעז ובלש ישמע זיואן

והן צירעונים שחורים הנמצאין בין החטים :
זנם בויקרא רבה זאת החיה ר' הונא אמר
הכיר זונין שלהן וכו' ובפסק דהעומר מה
עשה אשר זוניה ועל הפחתיה פי' זונין כי'
מכנסים ויש מפרש אזור כמו זוני של מעלה :
זנם בויק' רבה באחרי מות ובפס' דאחרי
מות למלך שהיה משיא בתו ערער בשושבינות
דבר של זונימון פי' זונימא כי' כשנ של מיתה :
זנק בפ' כל הזבחים שקיבל בגמ'
שתק על הרצבה אמ' ליה תניא חבית
שמונחת תחת הזינוק מים שבתוכה ושבחוצה
לה פסולין : ובפ' השוחט אחד בשוק ר' אליעזר אומ'
דייה אם זינקה : ובפ' גמ' דכר האשה שהיא עושה
צרכיה אמ' שמוא' במזנקת כי' זינוק כמו קילוח
מן ינעך כן הבשן : זנר וחגור נתנה
לכנעני תרג' וזונארה יהבת יתיה לכנענאה :
וירוש' בב' במה אשה החריטין זונארין מצויירין
בפ' דהנימ' ויצר אותו בחרט : בפי' ר' חננא זל
בס גמ' לענגר הדין אמ' כת' בירוש' בחלק ויאמר
המלך לרצים הנצבים עליו צרי וחמשה כהני
יוי מי היו אמר ונקשא אמ' לו כלום יש קעליט
אלא הדין זונארא והדין כלי נריות בלי זיין ודסן ה'
הסוס בלש' יון כך שמסי אמרו ליה האטריקין לך
כלומ' אין אנו חגיצים בעבורתך ולא במתנתך ג'
תיבות בבה המלך זוני וזמם וזונארא כולן אחד הן :

סליק פרק יב
אחל פרק יג

זע בפ' הרואה על הזיקין ועל הזועות
כי' זועות גוהא והן רעדים שרשו ורעש תרג'
וזיע : בפ' ג' משביעות אבנים שנגעתו המחרישה
ובפ' ערלה ונגעתו המחרישה או שנגעתו ועשאו
מעגר כי' נגעו והרעידו : זעט דפט
בטהרות ובפ' גמ' דמעילה זיתים מאימתי מקבלין

טומאה משיזיעו זיעת מעטן אבל לא זיעת קובות
ר"ב במכשירין זיעת בתים בורות שיחין ומערות
טהורות ובר גמ' דכל שעה מש' זיעה בעלמ' הוא
מי וטתים ורמונים ובר' גמ' דב' כל הזבחים שקיבל
מאי לא יחגרו ביזע אמ' אביי לא יחגרו במקום
שמזיעין כי' תניא כשהן חוגרין אין חוגרין לא למטה
ממתניהן ולא למעלה מאציליהן אלא כנגד אצילי
ידיהן : אמ' רב אשי אמ' לי הונא בר רב נתן הוה
קאימנא קמיה דיזדגרד מלכא והוה מקלי הימיינא
ותניה ניהלי וכו' שר איקיים כך והין מלכים אומניך
וג' זעף בב' הרואה על הרוחות מאי
רוחות אמ' אביי זעפא כי' רוח של זעף רוח
קשה רוח גדולה באה מעבר המדבר ונתגוס זעפא
דבתא : זער במיתת אבשלום כי
חשך יואב את העם תרג' זעיר יואב ית עמא :
זקזיף וסלס ובעלות כל המוסיף
הטוזיף טלמון לעני יתעלה ועשרה לחם
תרג' טולמין דלחם ועבר לוה לאוש מלוה ועבדא
יזוטא לגברא מוזפנא : זף בר גמ' ת' כהן
גדול ונגיד ובפ' גמ' דשוטה תנ' התם במי שטבל
בה במכשירין כל הנצוק טהור חוץ מדבש הזיפים
והצפחות מאי זיפים אמ' ר' יוחנן דב"ש שמזיפין בו
לפי שבוא טוב הדבש ויכולין לערב בו פסולת ריש
לקיש אמ' על שם מקומו כדכת' זיף וטלם ובעלות
כיוצא בדבר אתה אומ' כבוא הזיפיסי ר' יוחנן אמ'
כגו אדם המזיפין כול' פי' זיפים אלו הן דומין לדבורים
הן דבורים וזיטן חנון והצרעין : זפק בב'
אלו טרפ' ניקבה הזפק ובר' גמ' דב' קדשי קדשים
ת"ל בסיפרא בב' העוף והסיר את מראתו זה
הזפק יכול יקוב בסכין ויטלנו ת"ל בנוצתה כו' עד
קודרה בסכין כמו ארובה : זפת בב' במה
מדליקין לא בזפת : ובפ' רב' א' דשבת אלמא
תנן באלו חוצצין כ"ט במקוות אלו חוצצין הזפת והמור
בכלי זכוכית מטפחות של זתים ושל יוצרים
ושל נכסלי אילנות אין חוצצין ר' יהודה אומ' אף
שלקייצין כי' סודר שמשימין על בגדיהן הזתים

כדי לשמרן ולקייצן לוקטי הקוצים :

סליק פרק יג
אתחיל פרק יד

זקן בב׳ הרואה על הזיקין גמ׳ מאי
זיקין כוכבא דשביט ובלש׳ ארמית ניצוצות
אש זיקוקין דנור פי׳ רבינו האיי גאון ז״ל אש שמקדחת
למעלה ונראה להאור של קורחי אש מאודי זיקות
וזיקות ביערתם : והעמודים שלאש שנראין
למעלה חייבין לברך ברוך שכוחו מלא עולם ושביט
הוא עומר כשבט דרכת דרך כוכב מיעקב וקם
שבט וג׳ ובגמ׳ דאשית הגו ובקין זיקוקין דנור מכוניה
דרב לכוניה דר׳ **זקן** בב׳ א׳ דקידושין זיקקין
את הנבנים שיש לבן אחריות לישבע עליהן ;
וכו׳ בבבור עד כמה שיש בו זיקת תרומה ומעשר
ובב׳ גמ׳ דב׳ ביבמות קסבר אין זיקה : ובב׳ הקומץ
בב׳ ב׳ מינין שלגויר ד׳ מינין שבלולב ב׳ מהן עושין
פירות וכו׳ פי׳ ענין קשירה מלש׳ אסורים בזיקים
לאסור מלביהם בזיקים ונקלביהם נחוגים תרג׳ ומלביהון
זקוקין : **זקן** בס׳ גמ׳ דב׳ ר׳ ישמעאל בעג׳ דבאשי
אמ׳ זיקא בגמליא בן חסירא שאריי ; ובויקר׳ רב׳ בבר׳
ויהי נכרוף או זיקא בהדא משכבא : ובב׳ ט׳ במגבות
ועל של זקקין חוצץ פי׳ גודות עצו כמו ט׳ תרג׳
זיקיא : וחמת מים תרג׳ ורוש׳ זיקין רמיא : **זקן**
בב׳ יוס הכפו׳ בגמ׳ כל האוכלין איש כי יאכל קדש ו׳
פרט למזיק פי׳ כגון הכוסס שעורים של תרומה וכו׳
האוכל תרומה אכילה גסה שמזיק ולא נהנה : ובס׳ גמ׳
ודיני ממונות ד׳ דהי בורר ט׳ תני רב׳ אידי בר׳
אבין בנזיקין דבי קרנא פי׳ מסכתא דנזיקין משנה
חיצונה שהיה שונה אותה קרנא שם חכם ידוע ומצוי
בב׳ דייני גזילות קרנא שקיל וכול׳ **זקן** בבר׳
א׳ דברכות בגמ׳ דסמך בשחר לאחד אומ׳ לו זקנך
מגודל אמ׳ להן כנגד המשחיתים פי׳ המשחיתים
המתגלחין ומשחיתים זקנם כגוים את פאת זקנו

כלומ׳ זה עושה חילוף מעשיהם ונמצא זה
חולק עליהן כך זה היתה וזה זקף : בס׳ גמ׳ דב׳ היו
בודקין אומ׳ בדיני ממונות נזדקן הדין וכול׳ מאי
נזדקן אילימא קשרינא כלומ׳ כחש כמו זקן גדול
נשאנו ונתננו בזה הדין כמה ימים עד שנעשה
זקן דיו כיון שלא נתברר לנו זכות נחתכנו אומ׳ כן
בדיני ממונות ואין אומ׳ כך בדיני נפשות אלא כל
זמן שמאחרין בדיני נפשות הרי זה משובח : מאי
נזדקן הדין חכם דינא כלומ׳ שנשאנו ונתננו בו עד
שנתברר כאור דכת׳ בישישים חכמה בב׳ מצות
חליצה בגמ׳ חליצה במגדל : ושל זקן העשוי לכבודו
לא תחלוץ בו ואם חלץ חליצתו כשרה פי׳ שהכריכין
שהיו מתכוונים לקבור בסנדלים : ובב׳ במנחות בב׳ גמ׳
דהתכלת ומורה שמואל בזקן שעשאה לכבודו
שפטורה מן הציצית מאי טעמא אשר תכסה
בה והאי לאו לאיכסויי עבידא בהדיא שעתא
ודאי דמיגלה משום לוענלרש ; בב׳ כ״ב סודר
עד שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדיברו
חכמים בלשון נקייה : ובב׳ בא סימן התחתון
ובב׳ הערל בגמ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אלא לא פי׳ זקן
התחתון אותו מקום : ובגמ׳ דב׳ האשה שהיא עושה
צריכה לילד וזקן שהיו מהלכין פי׳ זקן הוא השמש
ילד הוא הדם ; ניטלה אצבע מן העין דמעה ממהרת
לבוא פי׳ אצבע הוא השמש דמע הוא הדם :

זקן זה קנה חכמה : בסי׳ בס׳ קדושים
בבר׳ רבה ובילמד׳ כי בן זקונים הוא לו שהיה
זיו איקונין שלו דומה לו ; בבר׳ דב׳ כ״נ זקנינו וכל
יושבי ארצינו זקנו כת׳ זקני אשמה סבין דקלין :
כל צדיקים שנא׳ בסורם צדיקים כת׳ חסר שלא
היו צדיק ; בויק׳ רבה טוב מלא כף נחת כד
הזקן זקן אהרן וכי ב׳ זקנים היו לו אלא כיון שראה
משה שמן המשחה שירד על זקנו של אהרן שמח
כאלו על זקנו ירד : **זקף** בס׳ פ״ג אין
זוקפין את המנורה ביום טוב ובביצה בגמ׳
דב׳ יום טוב הכא במנורה של חליות עסיק ומש׳
רמיתי כבעה ; ובסוטה בב׳ משום מלחמה

ובנקינ
ובנקינ
ובנקיב

ובעקיבה של יום היו מעמידין זקיפין לפניהן וג'
ואחרים מאחריהן פי' עקיבה לשוף. חחייל זקיפין
גבורים עומדין לפניהן ואחרים מאחוריהן פלוני'
כשרות היו אות זקיפין לפני זקיפין שאם נפלט
מן הפנימים בוא לאחרונים : ובס גמ' רפ' כל
שנה זיקפא אמור פירוש שמתקבצין לתוכו ה—
המים ומחמיצין : ובס גמ' רפ' הרואה ובערב פסח
בגמ' לא יכתבו נינקוט זיקפא דידיה דימינא בידיה
דשמאלא וכו' פי' יתפוש בוהן ידו הימנית בתוך
ידו השמאלית ובוהן שלשמאלית בידו הימנית ועידוי
ליטרוף נחירה דימינא פי' ויביט בחוטמו בצד ימינו
ואם מתיירא מעין של עצמו יביט בצד חוטמו ה'
השמאלי : ובפ' המביא גט שני בג' נכתב ביום מאימתי
כתובה משמטות רב אמ' משתפגו סא משתזקיף
ושמו אמ' כגמה אעפ' שלא זקפה וכו' בב' אי זהו
נשך בגמ' מלוה יש אם משתגייר זקפן עליו במלוה

זקף

בפ' א' מעירובין בגמ' שיירה
ר' ישמ' אומ' כדי שיזדקר הגדי בבת ראש ובר
גמ' רב שעירי של יום הכפו זוקרו בבת ראש ומיטמא
ובב' א' להן הממונה בג' הוגרוס בלוי עד שיהו אחיו
נזקרין כבת ראש לאחוריהן ובב' כל היד בג' משל
משל משלו איגמור איזדקרא ומעליא אתא וכו'
נבלה לאחוריה ובא הדם מן העלייה : ובויק רב
אם הכהן המשיח טלטל הגבר א"ל שמו בר נחמן
כהדין תרנגולא דגלי מאתר לאתר מזוקר ובס גמ'
רפ' מי שהוציאוהו אחרים אומ' למקום שרובו נזקר
פי' הואיל וגופו בתוך התחום ורגלו אחת בלבד חוץ
לתחום הויא לה רגלו לגבי שאר גופו מיעוטה והיא
טפילה לגבי גופו פי' האדם למקום שהוא רובו שם
נזדקר : בב' א' דר' השנה בג' בר' השנה כל באי העו'
עוברין וכו' אמ' ר' יוחנן וכולן נסקרין בזקירא אחת
סא נסקרין בסקירה א' פי' נביט כל באי העולם
בהבטה אחת ונראין הדבר שב מפרש רב נחמן
היוצר יחד לבם :

זקיתא

בחלק בג' אנשי
דור המבול הך זקיתא לא הוה ידע מאי
מאי אכלא חד יונא תבר רומאנא ונפלה
תולעתא וכו' עד ואכלה

זקיתא

בס' גמ' רפ' השוכר את הפועלין כי זקיתא איכא בהדין
ולהציב הררב תרג' ולמנצא זקת : רבדי חכמים —
כדרבונות כיתגמי חכימין מתילין לזקתין ולקילשונין
דמניצין לאלפא חכמתא לסדיקי ומגרעא היבמה
דמיילף זקת לתורתא :

סליק פרק ז'
אחל פרק וט

זר

בפ' שבת אבל לא את הזירין גמ'
זירין דורי פי' כשמתגדלין ומנקשין נקראין דמרוי
והן אתר אחר ואיכ' נאגרין באגודה ואמ' אגדן כחוקתן
עומדין : ובתוספ' כד' במעשרות ובב' א' בעו' בג' ר'
ישמע' אומ' בשבת מתעשר זרע וירק וזירין ובס גמ'
דמרובה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין :

זר

בפ' כלל גדול בשבת הזורה והבורר והמרקד כולן
אחת שכולן ע' העברת פסולת שהיא מעורבת במאכל
ואינה מחוברת ואינה דומה לקליטה שצריך פירוד
או עבודות שצריכה ניפוץ אל' שכל אחת מהן יש
לה דרך כל דבר שהוא משליכו להכרחת הרוח הוא
חייב עליו משום זורה ואו נטל בידו אוכל שיש בו
פסולת או עפר ונפח בפיו זה הוא זורה : והבורר הוא
שנוטל פסולת מבין האוכל ומשליכו או שנוטל האוכל
מבין הפסלת : והמרקד הוא שמניח את האוכל והפסולת
בכלי כגון נפה וכיוצא בה כדי שיצא זה מזה מה—
האוכל דק יפול האוכל למטה וישאר הפסולת למעלה
בס גמ' רפ' המפלת אחוי ורבני זריתה מלמד שלא
מכל טיפה אדם נוצר אל' מברור שבה משל לאדם
שזורה התבואה בבית הגתות נוטל את האוכל ומניח
את הפסולת : ר' אבהו דאמ' כת' ותדני ח"ל אמר
דוד לפני הקבה רבו' שלעו' זריתני וזירזתני :

זר

לזורנא ולבוטלא פי' ענין הרקחה
וכבר פי' בער' מטן : סורנא תרג' זורו כען :

זר

בפר' א' בבבא מציעא בגמ' מצא שטרי
חוב מטשיטי דספרא זאיר ליה פי' בשביל שכרות
הסופר משבבו

זר

בס גמ' רפ' בא לו כהן

גדול ג׳ זירין הן של מזבח זכה אהרן ונטלו כלו׳ אהרן נטל את הכהנה של שולחן זכה דויד ונטלו כלו׳ זכה דויד למלכות של ארון היא התורה והוא הגדול כל הרוצה יבוא ויטול:

זרז

בע״ז בס׳ גמ׳ ד״ה ר׳ ישמע׳ מזרא זיירא רב ככי שארי ורב אסי אסר פי׳ נוי שעטי חרצנים של ישר׳:

זרבוב

בויק׳ רב׳ כ׳ והוא ישקיט השותים במזרקי יין דבר׳ אמ׳ בבוסות שיש להן זרבוביות

זרד

בב׳ ב׳ בשביעית ר׳ יהושע אומ׳ כזירודה וכביסולה של חמישית בך של ששית ר׳ שמעון אומ׳ כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן רשאי אני בביסולו פי׳ לפי שיש באילן ענבים לחים ויותר מראי חותך מקצת ומניח מקצת וזהו זירור: ירוש׳ כזירודה וכביסולה של חמישית כך של ששית שהיא ערב שביעית ואני יותר מיכן: ר׳ שמע׳ אומ׳ כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן רשאי אני בביסולו עד העצרת: בב׳ הבונה המקדסס והמזרד ׳ ובב׳ ג׳ דמשקין מתן שאין מקדסנין ואין מזרדין ואין מכסנין באילן וכו׳ ובס׳ גמ׳ ד״ה כל הצלגין פי׳ צרי מכבולה קירסס וזירד בב׳ מתנין ובב׳ א׳ דסוכה חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין בר׳ גמ׳ דפר׳ הוציאו לו כל השים זרוד זרדו: וזרד אמגה אימיה עלה לגג פי׳ זרד הוא ענין שעבים כגון חבילי זרדין כלו׳ רבתי חבילת קמחית ועלתה לגג ת״ר בגמ׳ דפר׳ הבונה הקוש עשבים והמזרד זרדין אם לאכילה כגרוגרת ואם לבהמה כמלא פי גדי

זרדך

בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין וזלקה סדגיט סלת זריד וערסן ומגרש בג חילקה חיטי דמיתבלן באסיתא בב׳ טרגיס ג״ג זריד ר״ד ערסן ה״ה ועדיניהו בקידרה בורא ׳ מיני מזונות אבל היכא דשליק להו חיטי בעיניהו מברך בורא פרי האדמה: ובס׳ גמ׳ דפר׳ מי שהפך מפיש חלקא א׳ לב׳ טרגיס ב׳ לג׳ טיסני א׳ לד׳

זרח

בס׳ כלאים ונעלי שלזרד פי׳ מנעלים של עור שמגיעין עד היקף:

זרדא

בב׳ במה אשה ולא בשירין גמ׳ שירין זרדתי פי׳ שרין העשויין מן טבעות קטנות וקורין לו בלשון ישמע׳ זרדיתא בפר׳ ערב פסחי׳ בגמ׳ לא יכחתו לו דבי זרדתא שירי האיזרדתא דמזיכא למותא לא כחתא משיתין שירי׳ ובס׳ גמ׳ ד״ה האשה שנגלו לה אבא זירדתא מירא זיגביכא:

זרז

בב׳ אלו הן הלוקין בגמ׳ והמכה בא׳ ידן ובר׳ וישלחו אין מזרזין אלא למזורזין: ובב׳ א׳ בקידושין בגמ׳ וללמדו תורה אם היה בנו זריז ומ׳ ומכוולא בתלמוד: למהר לשלחם תר׳ יזו למזרזא

זרזיף

בהמדיר בב׳ בכלים אלו טמאין מש׳ מלכב׳ הזרז האשקלוני פי׳ דבר שבו חובשין ה׳ החמור טרסט ויחבוש את חמורו תרג׳ וזרז ית חמריה ובלענז סלה והיא ארוכה של עץ ואינה מצויה אלא באשקלון: בר׳ גמ׳ ד״ה עושין פסין העולי זרזי תאנים על בשרו קלל שנה ובר׳ גמ׳ דשבת אמ׳ רב יהודה האי זירזא דיקני ובר׳ גמ׳ ד״ה מצות חליצה אמ׳ רב כהנא הוה קאימנא קמיה דרב יהודה ואמ׳ לי סק תיבל זירזא דיקני בו פי׳ משר של קנים חבילה של קנים:

זרזיר

בס׳ גמ׳ ד״ה החובל לא לחינם הלך זרזיר אצל עורב וכול ובפ׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף עורב זה עורב למינהו להביא את הזרזירין:

זרח

בפר׳ ד׳ בשביעית הפגים משהזריחו מוכל כתו בהם בשדה פי׳ הן התאנים שהתחילו ליבשל מלשון ויזרח לו השמש וכי שמש לו לבדו זרחה והלא לכל העול׳ כולו זרחה וכו׳ ובב׳ אלו הן הגולין בגמ׳ להיכן גולין מאי דכת׳ אז יבדיל משה וג׳ מזרחה שמש אמ׳ לו הקב״ה למשה הזריחהו שמש לרוצחנין פי׳ תיקנתה להן תיקנה שיחיו ויוצלו מיד גואל הדם

זרנג

בס׳ גמ׳ דפר׳ כסוי הדם ויש אומ׳ אף הזרנך פי׳ בלענז אוריכי כינתו

זרנק

בר׳ גמ׳ ד״ה המקבל מראה וביצא רוצא וזרנוקא דבעל הבית: ובס׳ גמ׳ ד״ה חזקת הבתים אמ׳ להו זרנוקא אמ׳ לכו: ובב׳ גט פשוט בגמ׳ בת בו מלמעלה מנה אמ׳ לה קוס אזרנוקא וכתב פי׳ חמת עשויה מעור למלאות בה מים מן הבור כאובות חדשים תרג׳ היך לגינין לקינין זרנוקין כי הייתי כנאד בקיטור תרג׳ ארום הויתי היך זרנוקא דתלי בקיטרא:

זרע

דבר שזרעו כלה בפר׳ פר׳ בעל

דבר
דבר
דבר דבר
זרוע
בבר הז
והלח

רבר׳: **זרוע** בפ׳ ג׳ הזרוע והלחיים בחוס׳ שבת בפ׳ הנוד׳ מנין לזרוע שהוא יד של׳ וכ׳ ותהיין העבותים אש על זרועותיו כפשתים אשר בערו׳ ב׳ וו׳ אם מעל ידו: ובילמד׳ בר׳ פינחס אות למיד סנגוריא על בני׳ בלשונך טול את הלחי כ׳ אתה כיוונתה לנקובת האשה והאיש טול את הקיבה אתיגעת בזרועך טול את הזרוע את היית מטיל שלום בין אדם לחבירו את הוי נובקך את צבי בשלום של׳ ישא יי׳ פניו אליך וג׳ אמ׳ ריש לקיש הוא פינחס הוא אליהו אמ׳ לו הקבה׳ אתה נתתה שלום בעולם הזה ביני לבין ישרא׳ אף לעתיד לבוא אתה הוא שעתיד ליתן שלום ביני לבין ישרא׳ של׳ הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וג׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ אין דורשין שערה תליה בזרוע פי׳ הכל תלוי בזרועו של הקבה׳ הגבורה היא הזרוע כדכת׳ לך זרוע עם גבורה: **זרף** בס׳ גמ׳ דפ׳ בנק אשה ובמסמר הצלוב עברי ליה לזירפא פי׳ צבר שבא מחמת כיבוס ואותו מקום שאוחז בו נעשה תפוח ודומה כדמות הדרקון ולא בג׳ הדרקון כיהם ישנו בכל גופו וזה אינו אלא במקום שאוחז בה ואות ג׳ עושין להן דבהין חמין לרפותם וזה עושין דבל׳ קרין לרפותו: ירוש׳ ובמסמר מן הצלוב טב לעכביתא בבל׳ רב׳ קור וחום חמה עכבית יש מפרש זירפא יבולת ובלעז בידוקא: **זרף** בפ׳ ר׳ אליעזר אם לא הביא כלי בגמ׳ אין עושין ליה חלוף ליקדעה בשערתא אבל בפרזלא לא משום דזריף: ובס׳ גמ׳ דפ׳ בהמה המקשה ומסרטו מנעם ונעשה ארוכה ודוקא עצם אבל פרזלא זריף: ובפ׳ הערל בגמ׳ איזהו פצוע דכה מייתינן סערתא ומ׳ ומסרטינן ליה ודוקא סערתא אבל פרזלא מיזרף זרוף ובפ׳ אין מעמידין בגמ׳ מיתרפא אבל ביד לא מאי טעמ׳ דיד מיזרף זריף פי׳ מכביר החולי כמו נגיעת היד קשה והיא שורפת **זרף** בפ׳ א׳ בנו׳ בגמ׳ אין בונין חקקוה לדמותיה רי׳ מאיר בביתהו דרומי אמרי כל דחזי ליה עזרביה יתפשינו פי׳ ניטרפיה: **זרק** בבתוב׳ בס׳ גמ׳ דפ׳ הנושא וזרוק מרה בתלמיד׳ כלומ׳ הטול אימתך עליהן: בבל׳ רב׳

מר׳ כי זרוק חוטרא לאוירא ועל עיקריה קאים כך לפי שבת׳ ורחל היתה יפת תואר: וג׳ לפיכך ויהי יוסף יפה תואר וג׳ **זרק** כמשק גבים׳ שוקק בו תרג׳ מן כנואני זיונא כמן דזאין ב׳ בזורקתא. **זרת** זו זרת כבר פי׳ בע׳ אצבע: בבל׳ רב׳ פ׳ סו׳ ויתרוצצו הבנים ובפ׳ ב׳ דזכור עד שהוא במעי אמו זרתא מתיחא לקבליה פי׳ זרתו ואגרו כו מתוח לקיבליה לנגדו: **זתא** בבדה בפ׳ האשה מי רגליה עד׳ ובורית מאי בורית זתא: **זיתום** בפ׳ כיצד מברכין בג׳ חוץ מן היין ובפ׳ אחרון דשבת בג׳ מהלקשין ושוין שבוחשין את השתות בשבת ושותין זיתום המצרי ובפ׳ אלו עוברי׳ בפסח חומץ האדומי וזיתום המצרי גמ׳ מאי זית׳ המצרי תני רב יוסף תולתא סערי ותולתא קורטמי ותולתא מילחא: **זת** בפ׳ האיש מקדש בו ובשלוחו בגמ׳ האומ׳ לאשה התקדשי לי בתמורה ובס׳ גמ׳ דפ׳ שבועת הפיקדון לא שנא בזית בזית ולא שנא כזית וכזית כרבא האוי ובס׳ גמ׳ דפ׳ ב׳ בזבחים כזית כזית תנן או כזית וכזית תנן: בפ׳ מי שמתו בג׳ העומר בשורה ובס׳ גמ׳ דפ׳ סדר׳ תעניות האלו וכחלק בגמ׳ ה׳ הדיוטות זיתים שכבשן בטרפיהן פי׳ זו הנושנה בעוקצין וראש הכרם הוא זיתים שכבשן בטרפיהן לפי שלא כבשן אלא למראה היה אמ׳ לתלמידוי הויא דרב ושמוא׳ קא חזינא הלכה קשה היא וצריכה יגיעה כמו ההויא דרב ושמואל כולי תני בנזיקין הוה פי׳ באות הדורות לא היו יגיעין אלא בדברי הקשים אבל השאר פשוטין היו להן ולא היו צריכין להיטרח בהן כמ׳ זיתים שכבשן בטרפ׳ ונגע שרץ בטרפי׳ שהן חוץ לקדירה ותולה מגונה ירק חוץ לקדירה ונגע בה שרץ אין מיטמא לכנה שבקדירה: מהגוג בעוקצין י״ג מתיבאתא ט׳ י״ג אפי׳ ס״א מתיבתים מפרש ענינים:

סליק ערך זין

בפרק הוציאו לו בגמ' היה מהלך
בהיכל' חביבין ישר' שלא הצריך הכתוב
לשליח כי' הלא תראה בכל שעה הצריכן
הקב"ה לכהן במקום שליח הקשת רימונים
בתוך הפעמונים כי בשעה שיבוא אל
הקדש לובש המעיל שהוא כשליח כלומ'
רוצה ליכנס כדכת' והיה על אהרן לשרת
ונשמע קולו וג' ועכשו ביום הכפורים
בבואו לפני לפנים לא הצריכו לזה המעיל
לפיכך לא חיישינן להא דקאמ' ר' יהודה
ובריש גמ' דפר' הקומץ שנו אמ' ר'
כשהלכתי להרצות מידותי אצל ר' אלעזר
בן שמוע ואמרי לה למצות מידותיו של
ר' אלעזר בן שמוע מצאתי יוסף הבבלי יושב
לפניו והיה חביב לו עד לאחת כו' להרצות
מידותי לדקדק הליכותי: למצות
מידותיו לראות ולדקדק הליכותיו והיה
חביב לו עד לאחת כל מה שהשיבו היה
חביב לו עד אחת שפירש לו שלא היה לו
חביב זהבו פניו מרוב שמחה דנראה לו מה
שפירש: בפירושי מגאנצה כת' עד
אחת בלא ל' ובסוף גמ' דפר' א' בפסחים
דאיתכשר בחיבת הקודש: ובמנחות פר'
המנחות והנסכים בריש גמ' כל העומד
לישרף כשרוף דאמ' נותר וכרה אמאי
מיטמו טומאת אוכלין עברא בעלמא היא
אמ' ליה חיבת הקודש מכשרת פי' חיבת
הקודש משריא להו לשאין מוכשרין כ'
כמוכשרין ולשאין ראוין לאכילה כראוין
לאכילה ובריש גמ' דפר' אע"פ חיבת
חופה קונה או חיבת ביאה קונה: **חב**
בפר' שני בכתובות בגמ' עיר שכבשה
כרקום אם יש שם מחבואה אחת מצלת
על כהנות כולן ובפר' ג' ביאה משתמש
המחבא כי' המחבואין כדכת' מכל
המחבואים אשר תחבא שם ובפר' כל
המנחות ובסיפרא מה בין מחבת למרחשת
שהמרחשת יש לה כיסוי והמחבת אין לה
כיסוי דברי ר' יוסי הגלילי ר' חנניה בן
גמליאל אומ' מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשת
מחבת צפה ומעשיה קשין פי' מחבת
צפה אין לה בית קיבול אלא חלוקה היא דכת'
על מחבת בשמן: גמ' מאי טעמ' רחש
לבי דבר טוב כלומ' הדהורי הלב מחבת
דאתיא ממחבואי הלב כדכת' למה נחבאת
לברוח מרחשת דאתיא מרחשושי הפה
כי דאמרי אינשי קא מרחשן שפוותיה פי'
אחר רוחשין רותחות מעשיה קשין יש בה
מים מועטין ובפר' בנות כותים אם
היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה
טהורה שחרדה מסלקת את הדמים בפר'
לולב הגזול בגמ' הלוקח לולב ובפרק הגוזל
עצים בגמר' נותן צמר לצבע עלי קנים
ועלי גפנים שגיבבן בחיבה על פני השדה
לקטן לאכילה וכול' פי' שגיבבן לחיבה
שליקטן לשמכן לאוצר לקטן לאכילה
למאכל בהמתו יש בהן קדושת שביעית
ומותרין אגילו לאחר שינתה שביעית
בסוף גמ' דפר' מרובה ושאר כל האילנות מן
מן חובו של אילן ולא מן חודו פי' מענביו
שבצדדין שמחבין האילן ולא מן חודו עיקר
לבו של אילן השב ידך אל חיקך תרג' ירוש'
אעיל כען ידך בחובך ותחבק חיק נכריה לא
תחבק חובא דאחריתא היחתה איש אש בחיקו
דילמא סאיר ברנש נורא בחוביה:
חביב בריש גמ' דפר' השוכר את חביב
האומנין אמ' ליה רב חביבי אמ' אילאו וכול'
ובפר' חזקת הבתים בגמ' כל חזקה אמ'
רב יהודה הוה קאימנא קמיה דחביבי ובפר'
השוחט אחד בעוף בגמ' נפלה סכין אמ' להו
רב לא בדיקנא בחביבי דאי שיילי' פי'
דודי: דוד אהרן תרג' ירושלמ' חביבא דאהרן
חבה בפר' לו טריפות בגמ' חבה

סימני העוף שמנה סכיקות הן חובה סונה
חבה וכול׳ **חבה** בסוף גמ׳ דפ׳ מרובה
אמ׳ ליה דידי קא מנטרא להו חובה
חבט פי׳ שם משתו **חבט** בפ׳ לולב
וערבה חריות של דקל היו מלקטין וח
וחובטין על גבי המזבח ואותו היום נקרא
יום חיבוט חריות: בריש מידות חובטו
במקלו ורשות היה לו לשרוף את כסותו
ובסוף פרק ג׳ בכרה חובטין אותה
במקלות וכוברין אותה בכברות׳
בפ׳ המוציא יין בגמ׳ סיר נראין דברי
ר׳ יהודה בחבוט פי׳ סיר בירוף
בריש גמ׳ דפ׳ מי שהוציאוהו הואיל
ותקרת הבית חובטת פירש רבינו נסים
ז״ל כגון שהבית פתוח משני צדדין ובלתה
מידתו במקצת הבית תחת התיקרה כגון
שהבית כולו מקורה הרי הוא כארבע
אמות ומטלטלין בתוכו ואם תאמ׳ הרי
הוא פתוח לצד מערבית וכלו פרוץ למקום
האסור לוקא משמע לן רב הונא דתקרת
הבית חובטת רואה כאלו התיקרה יורדת
וסותרת צד מערבית בפ׳ שור
שנגח את הכלה בגמ׳ החוסר החופר בור
בור שחייבה עליו התורה להבלו ורא
לחבטו פי׳ שמת מחמת הבל וחמימות
שבתוך הבור ולא מת מחמת המכה
שנפל בקרקעית הבור״ בריש גמ׳
דחולין חבלא קדים אוחבטא קדים פי׳
חמימות קדים או פציעות המכה: בריש
גמ׳ דפ׳ הבית והעליה אי בחבט נפל פי׳
שחבטם הרוח והפילם מלמעלה למטה
ונשברו ובפסק דפרה אמ׳ ליה חבוט
חבטך דהיא טבא בקילטא פי׳ רמי׳ אחבטך
שיטה להלקותך בשביל פעם אחרת
חבטא **חבטא** בהפקר קני ובסוף גמ׳
דהבית והעליה כבר פירוש בערך בט
בפ׳ אלו נערות בסוף הלכה הבא על אחותו
אמ׳ ר׳ זירא מכני שנחבטות על גבי קרקע
כולהי נמי חבוטי מחבטא: בסוף הלכה

א׳ דכתובות אמ׳ להו רב נחמן אסבוה
כותרי מברכתא חביטא ליה פי׳ גאון ז״ל
כותרי עצים לחים הנלקחים מן חריות של
דקל מברכתא נברכת של כובסים ונעשה
כינוי לאותו מקום וכן הוא אומ׳ הכותרין
והלקוהו בכותרי כי כבר חבט בנברכת
כי כבר ידע את הנשים מקור ונברכת
אחד הוא לכך כינהו מברכתא כלומ׳ על
מקור חבט עצמו: **חבט** דבפ׳
אחרון דמקוות אלו שאין צריכין שיבוא
בהן מים קשרי העני והנימין וחבט של
סנדל פי׳ אזנים שיש לרצועות של סנדל
חבט באיכה שרתי במדינות
נסב חבוטא ומעיאיהב קדם איתתא
סא נסב קרבוהו ומעיא ח
בפ׳ ב׳ בכלים הכבים הגללים והחביות
והחיונו והחביונות שיעור קרקעותיהן
כל שהן פי׳ חביות קטנות איכא דאמרי
והאבעבות מלשון כאובות חרשים בסוף פרק
במקוות ר׳ אליעזר אומ׳ היורד צבי חבייה
פי׳ המנקין בורות והביבין מוציאין מים
והטיט בחבייה ושמה חבייה ומריקן לחוץ
וכיה צר ובפרק כלל גדול בגמ׳ הלש אמן ר׳
דעביד חביתא חייב שבע חטאות משום חורש
בחרסית וכשוחקו משום טוחן וכשמשליך
צרורות וחרסין שבו משום בורר וכשלשו
הינו הלש וכשמחתך ממנו הינו מחתך
ועיקר מלאכה בנין וגמר מלאכה והשואתה
מכה בפטיש **חבל** בפ׳ ר׳ אליעזר
אומ׳ האורג בגמ׳ כל המקלקלין ובפ׳
המניח את הכד בגמ׳ ושחייב תאני ר׳ אבהו
קמיה דר׳ יוחנן כל המקלקלין פטורין חוץ
מחובל ומבעיר חובל בצריך הדם לכלבו
מבעיר בצריך לאפרו לכסות בו צואה
ובפ׳ נערה המאורסה בגמ׳ ב׳
בוגרת חבל עלך בעני שלא שימשתה
את ר׳ עקיבא בפ׳ מתנות כל יד צבלים
מאימתי היא טהרתו בית שמאי אומ׳
משיחבול פי׳ מלשון לא חיבלנו בסו

כר׳ כיצד העדים סנהדרין ההורגת נפש אחת
בשבוע נקרית חבלנית קראתי חובלים
אלו תלמ׳ חכמ׳ שבבל שמחבלין זה לזה בהלכה
בריש גמ׳ דפר׳ אחד דיני ממונות בשלשה
זה חבל בריש גמ׳ דפר׳ לא יחבור
חבלא קשי לכותל פי׳ חמות הבל היינו
הבל פי׳ בערך הא׳ חבל
בפר׳ א׳ בבבא קמא בגמר׳ הכשרתי
והא איבא מרבה בחבילות פי׳ מרבה
חבילי עצים לחזק בהם הדליקה בריש
גמ׳ רביצה דתנן בסוף ערלה מי שהיו לו
חבילי תלתן בריש גמ׳ דפר׳ השוכר את הפועלים
הקנתנו חבילות פי׳ תשובות שאין בהן
ממש ובס׳ כר׳ אי זהו נשך בגמ׳ אין פוסקין
תנו רבנן המוליך חבילה ממקום
למקום פי׳ אדם שמוליך סחורה ממקום
הזול למקום היוקר ברשות מוכר מותר ובפ׳
השוכר את האומנין בגמ׳ שוכר עליהן או
מטעין כי תניא ההיא בשבאת חבילה לידו
פי׳ כגון שהביא הבעל חבילתו של בגדין
ואמ׳ הריני ערבוני עמך שאין אני חוזר בך
וקיבל בעל הבית את החבילה וסמכה
דעתו שהוא עושה מלאכתו וקטר את
הפועלין אחרים וסמך עליו ולאחר כן חזר
חזר בו שוכר עליו עד ארבעים וחמשים
זוז בקידושין בפר׳ האומ׳ לחבירו בגמ׳ האו׳
לאשה קידשתיך שנים שבאו ממדינת הים
והאשה עמהן וחבילה עמהן וכול׳ בס׳ השידה
פר׳ י״ח בכלים קמיטה מיטמאת חבילה
ומיטהרת חמלה ובריש גמ׳ דערב פסחים
אין עושין מצות חבילות חבילות חבל
בריש שוטה ומביא חבל מצרי וכול׳
ובפ׳ גמ׳ דפר׳ מרובה ולא עוד אלא שנטל מלא
חרס חבל חרס בדרוס בבראש׳ רבה פרשת
נחלילה לך ובויקרא רבה פר׳ אהבת צדק
את תבים בתרין רישי בעית דינא ובעית
עלמא אם לית את מתיר ציבחר עלמא
קאים חבל בילמדנו במדב׳ אלה פקודי
המשכן משכן העדות למה משכן משכן

שני פעמים שנתמשכן על ידיהן הוא שאנשי
כנסת הגדולה אומרין חבול חבלנו הוי שנקרא
חבס שנתמשכן שני פעמים חבס
בריש גמ׳ דפר׳ הבית והעליה בחבטה
נבל או בחבסה נבל פי׳ שנתרעע הכותל
וכבדו העליונות ונשתברו התחתונות:
ובריש פר׳ השוכר את האומנין בגמ׳ דסמך
כל האומנין אמ׳ אביי בשחבטן לאלתר
פי׳ שברן מיד ובפר׳ אלו טריפות שנשתברו
רוב צלעותיה ובריש הפר׳ הנגלגלת
שנתבסה ברובה טריפה פי׳ נכוותה ונשברה
חבץ חבץ בסוף אלו טריפות גמ׳ דפר׳
רפר׳ הנרצע תנו רבנן החולב והמחבץ
והמגבן כגרוגרת ובפר׳ השוכר את הפועלין
בגמ׳ ואלו אוכלין יצא החולב והמחבץ והמגבן
שאין גידולי קרקע ובמגילת איכה חד מן
תינם אמ׳ ליה לינוקא דירושלם זבון לי ביעין
וחובצין אמ׳ ליה ינוקה הי ביעתא מתרנגולתא
חיורתא אמ׳ ליה מינוקא הדין חובצא דעיזא
חיוריתא פי׳ מחבץ מפיק חמאה מחלב
חבץ כרכת כי מיץ חלב יוציא חמאה
חבץ בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳
חוץ מן היין ובפר׳ אלו מציאות נקמצות
בגמ׳ ר׳ שמעון אומ׳ אמ׳ רב יוסף האי חביצא
אי אית בה פירורין כזית מברכין עליה וכול׳
פי׳ פרר הפת בקערה ושכך המרק עליהן
במשקה פר׳ ב׳ בטבול יום ואם חיבץ בל מקום
שהלך השמן נפסל פי׳ כשית ערב הלחם במקפה
חב׳ץ ויעשה אחר כמו חביץ קידרה חביץ
בפר׳ השואל בגמ׳ השואל פרה מחבירו
ושלחה לו אמ׳ שמואל האי מאן דגזל חיבוצא
דתמרי ובריש גמ׳ דפר׳ האשה שנפלו לה
חיבוצא דתמרי מאי תיקו פי׳ חביצה של
תמרים עיגול של תמרים כמו עיגול של
דבילה אלו ג׳ חבץ אחר של גבינה שני של
חבץ כת שלישי של תמרים כולן לשון קיבוץ הן
חבץ בהמפרק פר׳ י׳ בכלים
שידי מזרן שבעה טפחים כדי לעשותו
חבק לחמור פי׳ כלי שמשימין על כרשוו

החמור ומשיכין בו קוצה ומגביא גילי ב
בשביל שלא יכשרו אם יכול עלין מטר ויש אומ׳
הוא כגון נמטא ועוד משיכין אותו על החמור
כשנוטל הסרגא ממנו והוא מזיע שלא יצטנן
בגמ׳ בהמה אשה בגמ׳ בירית טהורה מנין לרבות
את הקילקי ואת החבק תלמ׳ לומ׳ או שק פי׳
בערך קילקי   בבל׳ הרואה סתם מתניתי׳
על שוקא ועל כרסותיה מבפנים טמיאה מבפנים
ושי היכא אמרי דבי ר׳ ינאי עד מקום חבק
פי׳ כשמצאת הדם על שוקה ועל כרסותיה
באותה הצדדין שמדבקין זה עם זה הם מבפנים
וכשנוטלין האנבילא יש לה לולאות ומחברין
אותם לולאות באמצע השוק כנגדים מבפנים
כנגדים מאחור וזה הוא מקום חבק: פי׳ אח׳
עד מקום חבק עד מקום שמחבק ירכה על
שוקה כשנופלת שוקה לירכה ואותו מקום
חבק עצמו הוי כלפנים כנגד התורפה ואם נמצא
דם במקום חבק טמא אם נמצא על שוקה
ירכה מבפנים   **חבר**   בסוף גמ׳ ר״ה   חבר
יום טוב של ראש השנה: לא אמרן אלא בחבר
עיר וכו׳ ובבל׳ בני העיר בגמ׳ ובן במאורי
במה דברי׳ אמ׳ כשאין שם חבר עיר וכו׳
ובבל׳ תפלת השחר אין תפלת המוספין אלא בחבר
עיר וכו׳ פי׳ גדול העיר אשר יועדו עליו הזקנים
של כל אלה חברו וכו׳ פי׳ אח׳ ציבור מקום שמתחברין
בני העיר להתפלל בו ר׳ יהודה אומ׳ משנתו של
ר׳ אליעזר כל מקום שיש שם חבר עיר היחיד
פטור מתפלת המוספין פי׳ שיש שם חבר
עיר שמתפללין בו תפלת המוספין היחיד פטור
אבל מקום שאין שם ציבור מתפללין תפלת
המוספין היחיד חייב להתפלל תפלת מוסף וזהו
פי׳ שלא בחבר עיר איכא בינהו בבל׳ חומר
בקודש בגמ׳ חומר בתרומה ובריש נדה בגמ׳
כיצד דיה שעתה אמ׳ עולא חבריא מדכן
בגלילא פי׳ החברים אוכלין חוליהן בטהרה
ובבל׳ ב׳ במידות שאחד מעט לכל החוברין ואין
אחד סומך לכל החוברין: ובריש גמ׳ דתמורה
ולא רבנן הא תה קרבנו מיבעי לי לרבות כל
בעלי חוברין לסמיכה וכו׳ פי׳ אח׳ מעט חזה

ושוק שבשלמים בשבילו ובשביל חבירו:
בריש גמ׳ דכל׳ אין צרין נבל חברין בדרבנאתא
פי׳ רב הונא בר חברין בר ברבנאתא בקושיות
גדולות בבל׳ בהמה אשה ולא בבוכלייר בחבר
טוב או בחבר רע פי׳ באשה טובה או באשה
רעה בריש גמ׳ דכל׳ היו בודקין חבר אינו צריך
התראה פי׳ כי מפני מה מתרין שלא יאמ׳
הרוצח לא הייתי יודע שההורג נהרג אלו הייתי
יודע לא הייתי הורגו וחבר אינו יכול לומ׳ לא
הייתי יודע בריש גמ׳ דכל׳ מי שהחשיך מאי
לאו בחבר גואלקי פי׳ אביי משכחיה לרבה
דקא משכשף ליה לבריה אגבא דחמרא שיכשוף
פירמוריו ואם מבערב ישכשף כלומ׳ יוליך
ויביא ידו על גופו כדי שיסור מעליו טינוף
הקרי כך רבה היה מעלה ומוריד בנו כענין
שיפשוף על גב החמור מן הצד לא על שדרו
של חמור כענין רכיבה לא היה מושיבו על
גבו של חמור והתינוק מתגדר ונחית ואבין
מחזיק בו שלא יפול לארץ אמ׳ ליה אביי קא
משתמיש מר בבעלי חיים כלומ׳ כלום המשתמ׳
בבעלי חיים עובר משום הא דתנן לא רוכבין
על גבי בהמה השיבו רבה אינו שדרו של
חמור אלא בצידי החמור אני משכשף וצדדין
לא גזרו רבנן מדתנן מתיר חבלים והשקים
נופלין מאי לאו בחבר גואלקי ולא גזרו רבנן
פי׳ חבר גואלקי כשטוענין הבהמה מביאין שק
וטוענין אותו מצד האחד ושק אחר מצד השני
ומביא חבל וקושרן ומחברן ומשרבבן לרפרף בצידי
הבהמה וכשמבקשין לפרק המשוי מעבי השקין
לרפרף קשר החבל להיות נח להתיר ומתיר
ומניח השקין לרפרף קשר החבל להיות נח להתיר
והן יורדין מצידי הבהמה ונופלין לארץ נמצא
מגביה ומוריד השקין בצידי החמור כאשר אני
מגביה את בני על גבי החמור והוא יורד כדרך
שיכשוף: אמ׳ לו אביי אינו אומ׳ מתיר
את החבלים בחבר גואלקי לא באבר גואלקי
כדתנן כיצד מאברין ומפרשינן ליה מלשון אבר
כ׳ מוסיף כמין אבר בגואלקי והוא למעלה
כדאמרינן בבל׳ לא יחבור באבדוואדי הוו יתבי

ופירוש

וכי' אברוורי לגגעלה מן המשוי כגון שהיה צד
המשוי שלא יהא מטרטן ומוסיף על היתר הקל
להשוות המשקל שלא יהא אחד מהן מכריע
ועלן אמ' משנתינו מתיר את החבלים והשקים
נופלין שהקשר למעלה הוא ואין צריך להגביה
שק ולא להוריד אלא כשמתיר החבל נופלין אבר
גואלקי נמצאו גואלקי על צידי הבהמה ואבר
זה על גואלקי נמצא אבר זה צידי צדדין איגמי
בגואלקי דגואלקי עצמן אין קשורין בחבלים
אלא כמנהג שהיה לאורחין המהלכין בדרכים
שעושין בראשי השקין כמין קרסים ולולאות
מן החבלים ומכנים הקרסים בלולאות אי נמי
לולאות בלבד ומכניס בהן עץ ומחברן וכשרוצה
לפרקן מושך העץ ההוא והן נופלין ונקרא העץ
ההוא לבתא ואינו מגיע לצדדין ואותו האבר
נמי שמוסיפין על המשוי הוא צידי צדדין
והוא מותר אבל הצדדין אסורין בפל' אין
עומדין בגמ' דמודים דמודים ובפ' הקורא
את המגילה חברותא כלפי שמיא בלומ' כאדם
שאומ' לחבירו עד השתא לא כיון דעתו ועכשיו
באנו לכוון בכל' מתנות פרק י"ד בכלים מאימתי
היא טהרתו בית שמאי אומ' משיחבל [illegible]
הלל אומרין משיחבר כל' גלשון ויחבר:

חבר בכל' אי[illegible] בגמ' דלא ישב
אדם תחת ישמעאל ולא תחת גוי תחת ולא
תחת חבר ובול' כל' תחת [illegible] גוי ולא תחת
חבר ובול' כל' תחת בתם גוי ולא תחת חבר
שהיו הפרסיים קורין לכומריהם חברים והיו אותן
חברים רעים מאד ומצירין את ישראל כדאמ'
בסוף בירה מהו לטלטולי שרגא דחנוכה מקמי
חברי בשבתא כל' שגזרו שלא ידליק אדם נר
אלא בבית תועבותיהן ביום אידם: בריש
גמ' דביצה האידנא דאיכא חבארי חיישינן
כל' שגוזרין לישראל כיון שאתם קוברין המת
שלבם תקברו המת שלנו ביום טוב שלכם
חיישינן ועושין למחר ואמרינן בסוף גמ'
דפר' הבא על יבמתו בגוי נבל מכעיסם ר' יוחנן
אמ' אלו החברין אמרו ליה לר' יוחנן אתו חברי
לבבל שגא נפל מקבלי שוחדא תריץ יתיב גדרן

שלש משום שלש וכול' ואמרינן בריש גמ' דכל'
המביא גט שני רבה [illegible] וכול' מדהכי אתא ח'
חברא שקליה לשרגא מקמיהו וכול' עד עמד
והגלן לבבל שהיו מאז החברים האלה בכרם ונגרי
לכיבך אמ' רב תחת גוי ולא תחת חבר תחת
חבר ולא תחת תלמידי חכמ' שאף על פי שחבר
מיצר יש לו אימת ממשלה והליסטין ובריתי
העם יראין ממנו אבל תלמידי חכמ' כמו
כמפורש בערך אסי ואעפ"כ תלמ' חכמ' טפי
עדיף ויש לו אימה יותר מיתום ואלמנה:

חבר בכל' ארבע מיתות בגמ'
דבעל אוב ובכל' א' דכריתות בגמ' המחלל
את השבת עולא אמ' בעל אוב דקאתני במקטר
לשיד והינו מעשה רבה וכול' עד אלא במקטר
לשיד שלא לשום ע"ז אלא על מנת לחברו
שיבוא אליו ויקבץ שדים הרבה שיעשו רצונו
ולאו הינו עובד עבודה זר' אמ' ליה אביי מקטר
לחבירו חובר חבר הוא ואינו אלא בלאו דכת' לא
ימצא בך מעביר בנו ובתו באש וג' וסמיך ליה
וחובר [illegible] אמ' ליה התורה אמרה חובר חבר
זה המקטר לשיד על מנת לחבר בסקילה ודאי
הינו בעל אוב דכת' ביה רגימה ואידך חובר
דאינו אלא בלאו הינו שמחברו שלא על ידי
הקטר אלא על ידי לחש כדתניא חובר חבר
אחד חבר גדול שמקבץ כיתות של חיות
גדולות ואחד חבר קטן שמקבץ כיתות של
חיות קטנות ואפי' נחשים ועקרבים חייב על
לאו דלא ימצא אמ' אביי חובר אפי' למיצמד
זיבורא ועקרבא שידחקו זה את זה ויהרגו זה את
זה אסור' ואיקא אתו בתריה שרוצין להזיקו
ומשום [illegible] מחברן שלא יזיקוהו שאדי:

חבר בריש כל' החובל בגמ' צער
דבולי עלמא כויה בין אית בה חבורה
בין לית בה חבורה משמע וכול' עד קא מיפלגי
וכול' לא תתגודדו תרג' ירוש' חבורן חבורן
בריש גמ' דכל' ח' שרצים מגין לחבורה
שאינה חוזרת של היהכוך כושי עורו ונמר
חברבורותיו כמאי חברבורותיו וכול' עד אף
חבורה שאינה חוזרת חבורה כלשון

חברבורותיו כגון יחת מחתחתים יגלמגלגל חברבר
ניכולת נזכלכל: **חברבר** בב' רבה
פרש' יג' כלאים אימתי נבראו ביני ענה
הדה היא דכת' הוא ענה אשר מצא את הימ'
וג' מה עשה הביא חמורה וזיוג לה סוס ויצא
ממנה פרדה אמ' לו הקבה אני לא בראתי
דבר הזק ואתה בראתה דבר הזק חייך שאני
בורא לך דבר הזק הביא חכינה וזיוג לחרדון
ויצא ממנה חברבר מעולם לא נשך אדם
חברבר וחיה שבעטתו פרדה וחיה עלמכת
פרדה לבנה בב' אין עוח[illegible]בבלי
וירוש' בגמ' מכ' נחש אוי לו לחברבר שנגע
בו ר' חנינא בן דוסא ומה עסקוי דהדין חברברא
כד' הוא נכית לבר נש אם בר נש קדים
למיא חברברא מאית ואין חברברא קדים
למיא ברנש מאית אמרו לו תלמידיו ר'
לא הרגשתה אמ' להן יבוא עלי מתוך שהיה
לבי מכוון לתפילה אם הרגשתי אמ' ר' יצחק
בן לעזר ברא הקבה מעין מתחת כפות רגליו
לקיים מה שנ' רצון יריאיו יעשה: **חבש** חבש
בסוף גמ' דנל כירה ובב' אין צדין בגמ' בכור
שנפל ובאת מוצא באפרסקין ובחבושין ובב' אף
על פי בגמ' מניקה את בנה אביי אמ' אני קרא
וחבושא פי' הן כרישין ובלעז קוטוני **חבש** חבש
בב' אעפ' בגמ' מניקה או שהיה בעלה חבוש
בבית האסורים בבית הסוהר תרגו' ירוש' חבושיא
בב' אלו טריפות בגמ' נבלה מן הגג כללא דמילתא
דכל דחביש חישינן פי' כל דבר הקשור שכשנופל
עליו עומד במקומו חיישינן ס"א כל דחביט
חיישינן פי' כללא דמילתא כל דבר קשה
דחביט חיישינן לריסוק איברים **חבת** חבת
בב' שע ביומא החביתים והיין ובב' [illegible]שות'
הלחם חביתי כהן גדול לישתן ובול פי' כהן גדול
מקריב בכל יום עשירית האיפה מחבת מחציתה
בבקר ומחציתה בערב דכת' זה קרבן אהרן וג'

מסכת חגיגה פי' גאון כמו ריקוד
וטיכוח בשמחה ובלשון ארמי חינא וכמוהו
במקרא יחוגו וינועו ומעיקר זה אוכלין
ושותין וחוגגין וקרבן חגיגה שהיו חייבין ביום
טוב הוא שאמ' הכת' ועשית חג שבועות
וג' ואמ' רבינו האיי גאון זל הכל חייבין בראיה
שתי ראיות הן ראית פנים דכת' יראה כל
זכורך וראיית קרבן דכת' ולא יראו פני ריקם
ומשנתינו בראיית קרבן היא אמורה וראייה
כולה לגבוה ועולה היא ובאה ביום טוב ואינה
באה אלא מן החולין וחגיגה היא שלמי שמחה
כגון וחגותם אותו חג וג' ובס' גמ' דכר' אדחגיגה
קמאי דהאי וחגותם אותו חג ליוי זביחה היא דילמ'
חוגו חגא קאמ' רחמ' כלומ' רקדו לפני וג' ובב' א'
דסוכה בגמ' דזה הכלל חג הסוכות תעשה לך מקיש
סוכה לחגיגה מה חגיגה דבר שאינו מקבל טומאה
אף סוכה דבר שאינו מקבל טומאה או מה
חגיגה בעלי חיים אף סוכה בעלי חיים בב' א'
בעז בגמ' יום תעלחת שאני חנתא דטיאעי דלא
קביע פי' יום אידם שלערביים: **חגב**
חי כל שהוא בשבת בב' אמ' ר' עקיבא
חגל בברא' רבה פרש' יח' אעשה לו
עזר לבתר יומין אתו ייסורין עלוהי והוה
חגלא בבלקרתה **חגר** בראש [illegible] מן
הרקם ומן החגר בין קדש ובין שור תרגו' בין
רקם ובין חגרא **חגר** בהזב כל ג' בזבין
בזמן שהן מחגירין פי' כשהפסין או הנסר
או הגשיש או הכלונס יושבות מארבע כיאות
על גבי קרקע ואין מטרפין ואינן מתנענעין ואינן
מנדנדין רק כהוגן ואינן מחגירין וכשהן מנדנדין
שמן מחגירין כאדם חיגר שאין יכול להניח
שתי רגליו כאחת: בב' א' דחולין בגמ' חוץ
ממגל קציר כדי שתחגור בה את הציפורן
פי' חגירה מלשון פסח שהוא חיגר והוא כמו
רגל המהלכת במישור כשמגעת בחריץ נחגרת
וצריכה בדיקה מטופרא ומבישרא של אצבע
ואתלת רוחאתא דסכינא שהן חידודוה וצדדיה
כבר נה וכבר לשון תרגו' ירוש' חיגר כמו חגר
ממלל ערל שפתים תרג' ירוש' חיגר ממלל

חגר

חגר בפר׳ עושין פסין ושל שאר
עושין לו חגורה גבוהה עשרה טפחים
בריש גמ׳ דבכורות ובפר׳ השולח גט בגמ׳ המוכר
עבדו שאני עבד דלא הדר ליה על כל לא קנסינן
ליה כולי האי בהמה מאי טעמ׳ דהדריה ליה
ויבא הנאה לידו ליקנסיה אחר עשר דהינו
טפי חד אחד כנגד הקרן שיחזור בידו ועשרה
הקנס **חד** בפר׳ תפלת השחר בגמ׳ ושל מוספין
כל היום חדא היא לך או חדתי היא לך פיר׳
רבינו האיי גאון ז״ל שמועה זו שאמרתי לך אחת
היא לך שלא שמעת אותה אלא פעם זו ממני
או מחודשת היא לך דשמעתה קמי השתא
והשתא איחדת לך בה טעמ׳ אמ׳ ליה חדתא
היא לי דקמי השתא הוו אמרי לה בר׳ אלעזר
והשתא בר׳ יוחנן **חד** בפר׳ במה
מדליקין בגמ׳ על שלש עבירות נפל תורא חד
חדודה סכינה ובמגילת איכה זכריה ירוש׳ ולא
בנפול עגה ביד צר ול״ג רבנן דתמן אמרי נפל
תורא תחדדון סכינין פ״א מחרכין סכינוי רבנן
דהכא אמרי נפל תורא סגיין טבחוי בגמ׳ דפר׳
במה אשה שני תלמ׳ חכמ׳ המחדדין זה לזה
בהלכה בריש גמ׳ דחולין חידודה קודם
ללבונה ובגמ׳ דהשוחט מתוך הטבעת ר׳ שמעון
בן לקיש מכשר בחודה דכובעא פיר׳ בחידוד
העגולות שהיא למעלה מטבעת גדולה ובפר׳
אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף שני דאשיה חדין
או פדין ודאי טמיאה בפר׳ ב׳ בכלים כסוי
אלפס בזמן שהוא נקוב ויש לו חידוד טהור
פיר׳ היוצא מן הכלי כמין קנה שיצא ממנו ה
המים ואף ע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר
תחתיו חדודי חרש בפר׳ ז׳ בכלים החרס שאינו
יכול לעמוד מפני אזנו או שהיה בו חידוד
והחידוד מכריעו טהור פיר׳ אם הכלי חד
מתחתיו ואינו יכול לישב כמו כן אם יש
לו אזן גדול מונעו לעמוד בחלק בענין
סנחריב ויחד יתרו אמ׳ רב שהעביר חרב חדה
על בשרו כלומ׳ מל עצמו ושמואל אמ׳ ש
שנעשה בשרו חידודין חידודין פיר׳ שהדעיש
עצמו ונעשה קמטים מרוב צער שנטבבו

מצריים מגוון ומנחש אל מעוננים לא
תעוננו חידודי עניינים תרגו׳ ירוש׳ **חד** חד
בביצה בריש גמ׳ דפר׳ יום טוב חדות יוי היא
היא מעוזכם אמ׳ הקב״ה לוו עלי ושמחו היום
וקיימו נזכות חדוה דכת׳ ושמחת בחגך והאמינו
שאני מזגו לכס ברכה שתפרעו **חד** חד
בריש גמ׳ דעשרה יוחסין אמ׳ ליה מאן את אמ׳
ליה אנא חדותא דחדרי וכול׳ **חד** בריש חד
גמ׳ דפר׳ א׳ דשבת מנשק להו אבי חוריה פיר׳
על חזה שלהן וחזה התנופה תרגו׳ וחדיא דארמותא
חריב בריש גמ׳ דפר׳ י׳ יוחסין לחלח חדיב
זו חלזון חבור זה הדייב בפר׳ דבה
אשכנז וריפת ותוגרמ׳ אסיא וחדייב וגרמניא
חדן וכנה ואדן תרגו׳ חדן ונציבין וחדייב תרג׳ אשכנז
וחדייב מגלבות אררט מני ואשכנז חדל
להיות לשרה כי תחדל לנדור כסק וחדל לעשות
הפסח **חדס** בפר׳ ב׳ בבבא קמא או שביה חדס
מחדס ושיבר את הכלי משלם חצי נזק ובגמ׳
בר׳ הנזק תנו רבנן תרנגלין שהיו מחדסין על
גבי עיסה פיר׳ ענין דריסה כמו דיחוס שפיר׳
בערך רחס **חדק** בפר׳ כל הכלים בגמ׳ חדק
האבן שבקרויה כיון דחדקה שויה דופן קרויה
ובפר׳ כל הכלים וכן בחידוק קרויה פיר׳ כמין עגול
מן עץ או מן מתכת שנותנין על הטפיח שהיא
קרויה ולמה נקרא חידוק מפני שהוא דוחק וצר
הכלי כמו שאמרנו לענין ספר תורה כשהוא מ׳
מחדקו מחדקו מבפנים בפר׳ המוציא יין
בגמ׳ המוציא חבל כיון דחדיק במנא לא עבדי
אינשי פיר׳ כיון דחבל קשה הוא נכנס ויוצא בנקב
של נטה ושל כברה אוכל בנקב של עץ עד שנכרך
אבל גמי רך ואינו אוכל בעץ ובפר׳ אחרון
דעירובין בגמ׳ דלת שבמוקצה טובם כחדק
שמחדקין את מוטות העולם לגיהנם של קוצי
ודושי בת ציון חידוק זה כמו הידוק שנידשנו
למעלה **חדק** בסו׳ גמ׳ דפר׳ כירה חדק
מאי חליות כעין חליות דאית בה חידקי
חידקי פיר׳ שאין יוצאין זה מזה אבל נראין כשהן
פרודין ואינן פירודין ונראה המעמידה או
המטלטלה כיבונה בפר׳ אלו טריפות בגמ׳

סימני חיה חרוקות בענ׳ **חרק** בפר׳ חרק
המוצא תפלין דלת שבמוקצה וחרקין שבכלצה
תנו רבנ׳ סוכי קוצים וחבילי קוצים שהתקינן
בפרצה שבחצר שמע מינה חרקין שבגרצה
קוצין הן ועוד מדאמ׳ ליה ההוא מינא לר׳
יהושע בן חנניה חרקאה דכת׳ בכו טובם כחדק
כלומ׳ אתה הטוב והגדול שבכם דומה לקוץ

חדר בכל הי״ר פר׳ ב׳ בנדה החדר חדר
והפרוסדור והעליה״ תרג׳ והצב למינהו
חדרונא **חדר** בפסק׳ דרני עקרה חדר
בארץ חדרך מהו חדרך זה מלך המשיח שהוא
חד לאומות העולם ורך לישר׳ **חדש** חדש
בביצה בריש גמ׳ דפר׳ יום טוב איזהו חג׳
שהחודש מתכסה בו הוי אומ׳ זה ראש השנה
כי׳ אין מזכירין ובר״ח חדשי׳ לא בתפילה ולא
בזולתה כי׳ אח׳ איזהו חג שהלבנה מתכסה
בו ואינה נראית הוי אומ׳ זה ראש השנה שבכל
חגים נראית הלבנה וראייה בע״כ ומנא לן
דלבנה נקרית חדש דתנן מי שראה את החודש
ואינו יכול להלך וכול׳ **חדש** בפר׳ ב׳ חדש
בכתובות והא איכא שמעינן להו דתנן בפר׳
ד׳ בדמאי החמרין שנכנסו לעיר מוכרי תבואה
ואמ׳ אחד מהן שלי חדש ושל חבירי ישן שלי
שלי אינו מעושר אינן נאמנין דחישינן
לגוללין שמא התנו זה עם זה שהאחד יאמ׳
על חבירו במקום זה וחבירו יאמ׳ עליו במקום
אחר וכול׳ בסיפלא באמור סנק וספרתם
שלשה דברים תלוין ונוהגין בארץ ובחוצה
לארץ החדש והערלה והכלאים החדש אסור
מן התורה בכל מקום והערלה והכלאים מן ה
התורה בכל מקום מדברי סופרים בפר׳ א׳
דקידושין בגמ׳ כל מצוה ומה חדש שאין איסורו
איסור הנאה ואין איסורו איסור עולם כי׳
חדש שאין איסורו איסור עולם אלא עד שיקרב
העומר בלבד ואפי׳ קודם העומר מותר
בהנאה מותר ויש היתר לאיסורו כי הוא עצמו
החדש שאסור לאוכלו קודם העומר מותר
לאכלו אחר העומר׳ כלאים החמור שאיסורו
איסור עולם שאין כלאים מותר לעולם והן
איסורי הנאה שלכ׳ בתקדש כי תוקד׳ אש׳ ואין
התר לאיסור כלאים לעולם לא לזרעים ולא
לכרם ואף על פי שתלש הזרעים והוא הדין
לערלה בשתים שאסור בהנאה ואין התר
לאיסורו כי׳ לאותו פרי שטוענו האילן בשני
ערלה אין לו התר אכילה אבל האילן עצמו
שהיה בדין ערל לאחר שלש שנים מותר
הוא ופריו בפר׳ ב׳ ביומא בימי השלושי׳ חדשים
לקטורת בואו והפיסו כי׳ בגמ׳ תנא מעולם לא
שנה אדם בה על כן נקראו חדשים **חדת**
בפר׳ הוציאו לו בגמ׳ יצא והניחו תקלין חדתין
שבכל שנה ושנה ועתיקין מי שלא שקל אשתקד
שוקל לשנה הבאה כלומ׳ חדתין של שנה זו ועתיקין
של שנה שעברה זו הנושנה בפר׳ שביעי בשקלים.

חז בפר׳ הגוזל ומאכיל בגמ׳ ואם מחמת
הגזלן ההוא גברא דאחוי אכריא דחיטי דריש
גלותא אתא לקמיה דרב נחמן חייביה לשלמיה
ומסקנא מתניתא ידענא דתנן מחמת הגזלן חייב
להעמיד לו שדה אחרת וקיימ׳ לן בדאחוי
אחווי אבל אם אנסוהו והראה פטור דתניא
ישר׳ שאנסוהו גוים והראה ממון חבירו
פטור ואם נטל ונתן ביד חייב **חוטף**
אפרתי׳ כי׳ שם אדם בערוגה פרק ג׳
בכלאים הוי בפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבא בשבת
בגמ׳ מנין לערוגה אלה בני שעיר החרי יושבי
הארץ אטו כולי עלמ׳ יושבי רקיע נינהו וכול׳
חווק בפר׳ חזקת הבתים היכי
דאמי מורס המצרי כל שאין לו ארבעה
חווקים בויקרא רבה בפרש׳ אמור כ׳ לעולם
יוי שדה של בבלעולה שבעים חווקים
ושל מדאי שנים וחמשים חווקים בירמעלות׳
חוור בריש גמ׳ דפר׳ תפילת השחר
הררו ליה תמני סרי חיוורתא כי׳ שיבה
בפר׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג בשליל חיורתא

דתותי מתנא אסיר כי' הלב שבתוך הכוליא
והן חוטין דאינון כוליאתא ושם מקום חרך
דאמרינן בפר' אלו טריפות גבי כליות והוא דמטול
קותא במקום חרך ואמ' רבי' חננאל ז"ל שמענו
מרבותי' כי חלב שהוא בראש הכסלים הייינו
חיורתא דתותי מתנא וקרום מפריד בין זה
החיורא ובין השומן שהוא תחת זה החיורא
והעליון אסור והתחתון מותר · בסו' הלכה
א' דפר' כסוי הדם ילבש כלי פשתן כי תנא ה
חיורתא רומייתא כלי זכוכית זכוכיתא ה
חיורתי בפר' הערל בגמ' אמ' ר' יהושע מותיב
רב מארי מיהא דתנן בבכורות בפר' על אלו
מומין איזהו חוורוור קבוע כל ששהה שמונים
יום כי' סנוירים ובלעז קטרטא · בריש
גמ' דפר' כיצד צולין בחיוריתא דקריר והגרה
דהנזקין סנוידא ניבא חיוריתא כי' קמח עב
כסולת של סמידא בחלב בענין משיח חיורא
דבי ר' שמואל כי' נגוע חלאים גדולים חורא
נגע תרג' מצורעת כשלג חורא כתלגא ר' רב
כלומ' גדול בריש גמ' דפר' מי שאחזו אנא מ'
מיכל אכלי וטעמי בה טעמא דחיורא וכול'
עד אמ' רב חסדא חיורא באוכמא לקותא ו'
ובנזיר בפר' בית שמאי אוכמא בחיורא לקיא
חיורא באוכמא לקיא כפר' כי' בערך אבב
ואמ' רב חסדא אוכמא למשכיה סומקא ·
לבישריה חיורא לדידיא מחוורתא כדשנין
מעיקרא בפר' א' דקידושין בגמ' כל מצוה
אמ' להו לא חוריתו כלומ' אינה מלובנת
ומבוררת לכם בסוף גמ' דנזיר ובפר' כיצד
צולין בגמ' הפסח שנגרק טומאת התהום
היכא כתיבא אמ' ר' אלעזר אמ' קרא וכי ימות
מית עליו במחוורת לכם : **חוורוולין**
בפר' כל שעה בגמ' ואלו ירקות ר' יהודה אומ'
אף חוורוולין וכול'

חז בסוף גמ' פר' א' דשבת ומחזין את

האור כי' מלשון נאחז בסבך בקרניו בפרק
המקבל היכי דאמי סוכה שבוחה רע אמ' ר'
שמעון בן לקיש כל שניחבית בחיזוזה כיון
כשאחזו אדם מתחבה האמיר בתוך ידו כלומ'
נבלע ונקף בכף ידו ואצבעותיו ונמצא גורלו
נוגע באצבעו והסוכה בתוך כף ידו ואצבעותיו
מובלעות **חז** בפר' שיני בתמיד סידר חז
את המערכה הגדולה מזרחה וחזיתה מזרחה
כי' פני המערכה למזרח תרג' וירא ישראל
וחזא ישרא' ובפר' ג' בבבא בתרא ומפתחין לה חלונות
וחזיתה מערבה כי' פני המערכה של עצים
ונראיתה למערב למקדש שהמקדש בהר הזיתים
במערב היה כדאמרינן בפר' השותפין ועושה
חזות מבחוץ ובפת' מול מחזה א' מחזה · מרורה
אשך תרגו' ירוש' חזויה חשיך ומפורש בער' אשך
בס' הלכה ראשונה דפר' ערב פסחים אנא לא
חביגא אנא ולא חוזאה אנא בפר' אלו טריפות
בגמ' הריאה חזותא חזותא כשרה איכא דאמרי
כחזותא דאוטתא · בריש גמ' דפר' אלו מציאות
אמ' ר' אבהו הואיל וחזותו מוכיח עליו וכול'
כי' שאני זיתים הינו טעמ' דלאו האוי יאוש
הואיל וחזותו מוכיח עליו וכול' כלומ' מראיהן
של זיתים מוכיח עליהן דיש שהן לבנות ויש
אדומות ויש שחורות וידוע שדה של מי מגדלת
לבנות ושל מי מגדלת שחורות הילכך לא מ'
מיאשי בעליהן דסברי כולהו מכירין את שלי
ס"א הואיל וחזיתו מוכיח עליו כלומ' וחזיתם
של כל אדם ידועין לכל ופי' כענין של מעלה חזן
חזן בפר' לולב הגזול עלתה חזזית
על רובו · ובס' פר' ו' בבכורות ובעל חזזית
ובלטואות דפ' מי שאחזו לחזזתא ליתי שבחיטי
או ילפת תרג' או חזזן · חזיז בפר' א'
בתעניות בס' הלכה עד מתי הן שואלין יורה
עושה חזיזים מא חזיזים אמ' רב יהודה
פורחות כי' עבים דקים נקראו חזיזים והינו
עיבא קלישתא דתותי עיבא סמיכתא ונקראו
פורחות ומפרשין בער' אד **חזיז** חזיז
בפר' ו' בכלאים מעשה שהלך ר' יהושע
אצל ר' ישמעאל לכפר חזיז כי' שם מקום
חזם בפר' ג' בדמאי הרוצה לחזום חזם

לחזום עלי ירק כ״ל לשלוף עשבים הרעים
ויש אומ׳ לעשות אגודות בלשון ישמעאל
חזין קורין לאגודה חזמה **חזין** בפר׳ א
דתעניות בגמ׳ ר׳ יוסי אומ׳ שור כשהוא
זורע הולך ובוכה ובחזירתו אוכל חזין מן
התלם · בפר׳ אף על פי בגמ׳ מניקה את
בנה דברים הרעים לחלב כגון מאי אמ׳ רב
כהנא כשות וחזין דגים קטנים ואדמה · ובפר׳
הכונס צאן בגמ׳ כיצד משלמת אכלה חזין
ר׳ יוסי אומ׳ נידון כמשוייר שבו · ובס׳ גמ׳
דבבא קמא כשות וחזין אין בהן משום גזל
וכול׳ · ובריש גמ׳ דפר׳ בכל מערבין כשות
וחזין מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי
האדמה כ״ל חזין דדברא דזרע ליה ארעתא
דשערי ולא גמר פירא שהכל ודגינוניתא
דזרעין ליה ארעתא דחזין והוא גמר פירא בורא
חזן פרי האדמה **חזן** בפר׳ א׳ דשבת באמת
החזן רואה מהיכן התינוקות קורין כ״ל הוא
שליח ציבור ותרג׳ רואה חוזה שהוא צריך ׳
לראות היאך יקרא והיאך קורין בני אדם
לקרות בתורה : בפר׳ ב׳ ביומא דתנ׳
בפר׳ ה׳ בתגיד מסרום לחזנים היו מפשיטין
את בגדיהן · בס׳ גמ׳ דפר׳ השוכר את
הפועלין התם בחזני מתא כ״ל שומרי מדינה
חזינה שחייבין לשמור שמירה יתירתא **חזינה**
בכלי מתכות פר׳ י״ד בכלים מקל שעשה
בראשו כמין חזינה טמא כ״ל כל מקל ׳
שנותנין בראשו ברזל כמינקת שמו זוג
בטיית ואם מסמר נועצין בראשו שמן
בלשון חזינה ומנקת היא כמו כוס של ברזל
ומכניסין לתוכו מקל של עץ וקורין אותו
חזק בלעז רשטולצו : **חזק** בקידושין בפר׳
א׳ נכסים שיש להן אחריות ניקנין ב
בחזקה ואמרינן בגמ׳ דכת׳ ושבו בעריכם
אשר תפסתם במה תפשתם בישיבה וישיבת
שכונה כמו דירה ביום ובלילה היא החזקה
ושאין להן אחריות כ״ל המטלטלין אין נקנין
אלא במשיכה דכת׳ וכי תמכרו ממכר
לעמיתך או קנה דבר הנקנה מיד ליד

והיא המשיכה ·· בפר׳ חבית בגמ׳ אין נוקבין
ושיין שנוקבין בנקב ישן לכתחלה ואמ׳ רב ·
יהודה אין מותר לפתוח נקב ישן אלא במקום
העשוי לשמור ,כ״ל להוציא היין מן השמרים
אבל לחזק אסור היה הנקב בחבית וסתמו שלא
יהא שותת וחלוקו רב חסדא ורבה והילכתא כרבה
דתניא מסייעתו ואלו דברי רבה אמ׳ למטה
מן היין נמי זהו לשמר ומותר לפתחו והיכי דאמני
לחזק כגון שניקבה למטה מן השמרים דמוכחא
מילתא שאין אדם עושה נקב בקרקעיתה
של חבית להוציא יין ולא לשמור עשאו מפני
כשמפנה החבית הוכבה על פיה וזה הנקב כיון
שסתמו נעשה סיתום זה כגופה של חבית ובטל
מלהיות נקב וחשוב כפתח בית הנסתם בבירוץ
כנימין שנסתלק ממנו דין פתח לגמרי ·· בפר׳
אלו עוברין בפסח בגמ׳ בצק שבסדקי אבר
במקום שעשוי לחזק אינו צריך לבער פי׳
מקום שיש בו סדק או נקב ונתן זה הבצק
שם לסותמו שנמצא עושה מלאכת עץ אעפ׳
שהוא כזית ·· בחלק בענין סנחריב חזקיהו
שחיזקו אל **חזר** בפר׳ ד׳ בדמאי ובפר׳
בהמה המקשה בגמ׳ ר׳ שמעון תרומת מעשר
של דמאי שחזרה למקומה ר׳ שמעון שזורי
אומ׳ אף בחול שואלו ואוכל על פיו ·· בריש
גמ׳ דפר׳ אעפ׳ הלכה כר׳ שמעון שזורי במסוכן
ובתרומות מעשר של דמאי מסוכן דתנ׳ ר׳ שמע׳
שזורי אומ׳ אף המסוכן פי׳ החולה שאמ׳ ׳
לעדים כתבו אעפ׳ שלא אמ׳ תנו יכתבו ויתנו
דאומדן דעתא היא דאין אדם משטה בשעת
מיתה והאי דלא אמ׳ תנו החולי דחקו ולא השגיח
דבריו וזה שאמ׳ כתבו ותנו הוא · וכן בתרומת
מעשר של דמאי עם הארץ שהפריש מפרי
של דמאי תרומת מעשר אחד ממאה וחזרה
ונתערבה לו בפרי ההוא כלומ׳ נדמעה אמ׳
ר׳ שמעון שזורי בזה אף בחול שואלו ואוכל
על פיו ואם אמ׳ חזרתי ותקנתיו מותר שאילו
לא רצה להוציא מתחילה לא היה מוציא
תרומת מעשר אלא כיון שראינו שהוציא אומדן
דעתא היא ודאי כיון שאמ׳ חזרתי ותקנתיו נאמן

נאמן דתנינן בהדיא ר' שמעון שזורי' אומ' משם
שאימת שבת על עם הארץ כך אימת דימוע
עליו" וכבר כי' בער' דמע בענין אחד"
בריש גמ' דפ' השולח גט והא קיימא לן כר'
יוחנן דאמ' בריש גמ' דפ' האומ' לחבירו צא
וקדש לא בא אחר וקידשה וחזרה בה מהוא
ר' יוחנן אמ' חוזרת ר' שמעון בן לקיש אמ' אינה
חוזרת **חזר** בפ' במה אשה בגמ' לא
יצא האיש ובס' גמ' דפ' מרובה אמ' ליה שקילא
טיבותא ושדייה אחיזרי כבר נד ולך כי
השיבתו האשה בשורת טובתך השליכה על
הקוצים כבר הרגשתי שנעתק העיבר שבמעיי
ממקומו והוא מתנודד לינוע" ובפ' אין צדין
בס' גמ' שוחן קמח ביום טוב אמ' ליה רב חסדא
כוקו אמרו ליה שקילא טיבותך שטיחא' ל
אחיזרי כי' שחתה רבליך הנעימים במקום
קוצים וכי להוראתך אנו צריכין כבר צא וראה
כמה כברות סובבות בנהר דעא: ובפ' אי
זהו נשך בגמ' כיצד לקח ממנו כזה ובס' גמ'
דפ' נערה שנתפתתה נמי כזה: בפ' המביא
כדי יין בגמ' אין מנהיגין חיזרא רב נחמן אסר
ורב ששת שארי כי' קוץ קשה שיכול לצלות
בו בשר כמו בשפוד ברזל בסו' גמ' א'
בברכות רב ששת כרע כי חיזרא כי' רבי' האיי
גאון ז"ל חיזרא הוא ממיני קוצים שמצוי בבבל
וקורין אותו אלזורי: וכריעה שלו וכרע
נאמצע מתניו וראשו זקוף ועומד מברייתו
אפי' בשעתו מחציו לא צריך שיכוף את
ראשו כדי שיהא באגמון שראשו כפוף"
ואשר אמרנו עד שיתבקקו כל חליות שבשדרו
גם על העיקר הזה הוא שיכוף את ראשו ויהא
צוארו מעוקם שיתבקקו חליות שבו אף כרע
עד שיתבקקו האחרות ולא שיכוף את עצמו
כן ד' לא כן ה' ויראה איסר שבנגד
לבו והמקיל שאינו מגעגע ראשו יוצא ואפי'
המגעגע כוכף ראש צוארו" אספרה דמיא
לחיזרא ובז"ל כבר כי' בערך גב" בריש
גמ' דפ' המקבל וקני דחיזרא ס"א חיזרא כבר
בער' ארבבתא: **חזר** בפ' בר

שעה בגמ' ואלו ירקות בחזרת בעולשין בפ'
ערב פסחי' הביאו לפניו מטבל בחזרת ובפ' כל
הצלמין ובחזרים לא בזיות החמה ולא בימות
הגשמים ובפ' א' בעוקצין ושרשי החזרין
והצנון והנפוס ובפרק ב' ובחזרין מפני שהן מ'
משמרין את האוכל ובפ' א' בכלאים חזרת
וחזרת גלים כי' חזרת בלעז לטוקא וחזרת
גלים חסא מלה והיא חזרת שבשדות" חזרא
חזרא בריש גמ' דפ' אלו עוברין בפסח
זומא של צבעים הכא תרגימו מיא דחיזרא
ובס' כל הזהב מאי אין משרבטין הכא תרגימו
מיא דחיזרא כי' מים שהמוחה בהן סובין ומשקין
אותה ומנכחין את כריסה ונראית שמינה והיא
כחושה' זעירי אמ' רב הונא מזקפתא כי' שמקדרין
את הבהמה וזוקפין את שערה ולועזין אישטרי'
שי לבי' **חזר** רמון גם תמר ותפוח תרגום
רמונין אף דקלין וחזורין בבל' רבה בריש ויגש
פרשת ש"ה תפוחי זהב במשכיות כסף תירגם
אנק הגר חזורין דדהב בגו דיסקלין דכסף"
חוזרר בריש כלאים התפוח וה'
והחוזרר אף על פי שדומין זה לזה כלאים
זה בזה וראש המשנה הפרישין והעוזרדין
ובריש מעשרות

חח בסוף רפואות דמי שאחזו מאי
ודריא אמ' אביי מוריקא דחוחי כי' כרכום
שגדל בין החוחים **חח** בויקרא רבה
זוב דמה ויתנהו בסוגר בחוחים בחיים כת'
חי שלשלהו לא שהיה מעונג ומת בידם
חט בריש גמ' דפ' מי שמתו וכן
בפ' סדר תעניות האלו אבל מה אעשה לך
ואתה מתחטא לפני המקום כבן שהוא מתחטא
לפני אביו כי הילדים רכים תרג' ירוש' מרוסי
טליא מחטין ובתרג' ונקרב את קרבן יוי' מ'
מפרנקיתא ומחטיתא בפס' דעשר ר' יהושע דסכנין

בשם ר׳ לוי אמ׳ בזכות שנ׳ דברים ישר׳ מ׳
מתחטין לפני המקום בזכות שבת ובזכות
מעשרות בזכות שבת דכת׳ אם תשיב משבת
רגליך וג׳ מה כת׳ אחרין אז תתענג על יוי וג׳
בזכות מעשרות דכת׳ ושמחת בכל הטוב וג׳
בהגדה דמגילה בכ׳ א׳ בהסט אבנים
שמתחטטות על בעליהן פי׳ ענין עינוג פי׳
אחר של רבי׳ גרשום ז״ל שמקריב אצלו כמו
חיטה פי׳ אחר של רבי׳ חננאל ז״ל מתחטיאות
בעליהן כלומ׳ כל מי שנמצאת בידו מתחייב
למלכות שאינן ראויות להדיוט אלא למלכות
בלבד וכיון שנמצאת בידיהן בורחין בעליהן
ומתייראין מן המלכות **חט** בסוף
גמ׳ דפר׳ הוציאו לו ור׳ אלעזר בן שמוע סבר חיטוי
אחר אמרתי לך ולא שני חיטויין: ובריש גמ׳
גמ׳ דפר׳ השוחט אחד בעוף ושחט את בן הבקר
ממקום ששח חטהו ומאי משמע דהאי חטהו
לישנא דרבויי הוא דכת׳ תחטאני באזוב ואט
וכול׳ **חט** בסוף גמ׳ דפ׳ מציאות
האשה תלא ליה רב לרבי׳ בנחיטרי
פי׳ בבית התפירות כלומ׳ מקום שתופרין
קצתה ידיעות הקלפין שהן עשויות כמגילה
כן כתב רב שאלות הרבה לפני רבי ותלה לו
בחלק שבין התפר״ הוי למתברות כסותת
תרגו׳ ווי עליכון דמחטטי לקעי חשוך ובסוף
גמ׳ דשבו׳ ז׳ הני חליתא ודיקולי דארמאי דחיטי
בחבלי׳ ובס׳ גמ׳ דהקומץ רבה האי מאן דחטי
לגלימיה וכול׳ ובפר׳ כ״ט בכלים חוט משקולת
י״ב וכול׳ עד חוט מאזנים של זהבים חוט
מאזנים של חנונים ושל בעלי בתים טפח חוט
מאזנים של זהבים ושל שוקלי ארגמן טוב ג׳
אצבעות״ חוט מאזנים של צמרים ושל
שוקלי זכוכית טפחיים״ ובפר׳ המוכר
את המפינה בגמ׳ מקום שנהגו למוד בנפה
כדרך שאמרו לענין איסורן כך אמרו לענין
טוענות מאי קמ״ל תנינא חוט של חנונים
ושל בעלי בתים טפח״ ובפר׳ גיד הנשה
בגמ׳ ונוהג בשליל חמשה חוטי אית בחיותא
תלתא משום תרבא ותרתין משום דמא וכול׳

חט בבכורות בפר׳ כל פסולי ה׳
המוקדשין בגמ׳ היה בכור רודפו מאי קמ״ל
תנינא בפר׳ על אלו מומין חיטין החיצונות שנפגמו
או שנגממו פי׳ השינים החיצונות שעומדות
לפני הפה שנפגמו מקצת או שנחתכו ועיקרן
קיימין והפנימיות שנעקרו לגמרי הוי מום
נעקרו אין נפגמו או נגממו לא וכול׳
חט בפר׳ א׳ דחולין בגמ׳ השוחט
מתוך הטבעת פגע בחיטי טריפה פי׳ חיטי
נקודות קטנות כגון יש למעלה מטבעת גדולה
ונקראות חיטי פי׳ פגע ולא נגע בהן ונשארו
כמות שהן ושחט מלמטה״ פגע ונגע חתך
מהן מקצת ומקצת שייר וזה הוא שייר בחיטי
בסוף גמ׳ דעבו׳ ז׳ לא טבל מאי טעמא
כהתירו כך איסורו פי׳ שמואל דאמ׳ שמואל חיטה
אחת פוטרת את חברי׳ וזהו שאמרו בפר׳ א׳
דשבת בגמ׳ שמונה עשר דבר כיון דאיפשר
להו למעבד כר׳ שמואל״ בסוף גמ׳ דפר׳ אותו
ואת בנו האי דקתני כלאים לאפוקי מדר׳
יאשיה דאמ׳ אינו חייב עד שיזרע חיטה
ושעורה וחרצן במפולת יד קא מש׳ לן או
חטה ושעורה או חרצן ושעורה בפר׳ כלשה
ואלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח
בחטים ובשעורים וכול׳ ירוש׳ בריש חלה
כולהון מן הדין קריא ושם חטה במשמעה
שורה זו שבולת שועל ולמה נקרא שמה
שורה שהיא עשויה כשורה שעורה במשמעה
נסמן זה השיפון כוסמת כוסמין נבולתה
עד כאן גבול של לחם ובי׳ למידין מדברי קבלה
אמ׳ ר׳ סימון מדכת׳ ויסרו למשפט אלהיו יורנו
כמו שהן דברי תורה׳ בסו׳ גמ׳ דהוריות
שלחו ליה סיני עדיף הכל צריכין למרי
חיטיא׳ ובפר׳ מי שמת בגמ׳ שהשושבינות
הכל צריכין למרי חיטיא פי׳ גמרא: **חט**
בפר׳ א׳ דסוכה החוטט בגדיש וכול׳ ובריש משקין
ומתקנין את כל בלי המים שברשות הרבים
וחוטטין אות: ובפר׳ ד׳ במקוות החוטט ב׳
בצינור בריש גמ׳ דפר׳ כיצד הרגל תרנוגלין
שהיו מחטטין ובסוף גמ׳ דפר׳ הבא על יבמתו

קא מחטטי שכבי ובפר׳ א׳ דחולין בגמ׳ הטהור
בכלי חרס שחוסר חטיטה טהור פש׳ יטא לא
צריכא דחט קמיזא בקבא פי׳ זה העץ כוונתו
לחקוק בו קב וחקק בו קמיזא ורוצה להשלימה
לקב כיון שאין רצונו לקמיזא אלא לקב אחר
כוונתו הולבין וחטיטות קמיזא אינה חשובה
חטיטה ובפר׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג בשליל
מחטט אחריו פי׳ חותר וחופר שנחטטה
עינה פי׳ בערך גף״ בפר׳ שמונה
שרצים בגמ׳ אין עושין הילמי רוחצין ובוזל
אעפ׳ שיש חטטין בראשו״ ובפר׳ יום הכפורי׳
בגמ׳ ברחיצה ובסיכה ואם היה חולה או שהיו
חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש״
ובפר׳ רבה פרש׳ מ״ט לא היו ראויין אומות
העולם שיהא בהן מעלה חטטין ובפר׳ ע״ז
צנומות דקות ושדופות קדים וג׳ בזמן שהשנים
רעות גופן של בריות מעלה חטטין׃ **חט**
בס׳ גמ׳ דפר׳ מי שאמ׳ הריני נזיר ושמע והתניא
ר׳ יוסי בר׳ חנינא אומ׳ מנין לחטאת העוף שהיא
באה על הספק שאינה נאכלת ת״ל לומ׳ והזבאת
וכו לזכר ולנקיבה מה זכר מביא קרבן על
הודאי וכול אף נקיבה מביאה קרבן על הודאי
וכול פי׳ אדם ששגג בשלשים ושש כריתות
ונודע לו חייב חטאת כשבה או שעירה ואם
לא נודע ודאי חייב מביא איל בכסף שקלים
לאשם לאשם ואיל וכבש נזין אחרי אף נקיבה
כשהיא יולדת ודאי מביאה שתי תורים או
שני בני יונה״ וכן כשהיא זבה ודאי מביאה
שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת
ואחד לעולה וכשהיא ספק יולדת כגון ספק
רוח הפילה או ספק זבה מביאה עוף״ ותנן
בריש כריתות על אלו שלשים ושש כריתות
מי שעובר על אחת מהן על זדונו כרת
ועל שגגתו חטאת ועל לא הודע שלו אשם
תלוי או מה זכר מביא אשם תלוי ונאכל
אף נקיבה חטאת העוף שמביאה על הספק
נאכל לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחר
וכול ותנן בסוף כל א׳ בכריתות אלו מביאות
ואינו נאכל המכלת ואין ידוע מה הפילה

ואי קשיא לך האי דגרסינן בפר׳ כל שעה בגמ׳
ר׳ יהודה אומ׳ אין ביעור חמץ אמרו לו לר׳ יהוד׳
אשם תלוי וחטאת העוף הבאין על הספק יוכיחו
שהן בבל תותירו ואנו אומ׳ בשריפה ואתה אומ׳
בקבורה לא קשיא הא דאמ׳ אשם תלוי אינו נאכל
איירי בנודע לו לאחר שחיטה שחטא ודאי או
שלא חטא כלל כמפורש בסיפרא בפרשת ויקרא
ותנן נמי בפר׳ שישי בבכורות ואם משנשחט
נודע לו הדם ישפך והבשר יצא לבית השריפה
ופלוגתא דר׳ יהודה ורבנן בסוף תמורה אשם תלוי
ישרף ר׳ יהודה אומ׳ יקבר חטאת העוף הבאה
על הספק תישרף ר׳ יהודה אומ׳ יטילנה לאמה
גמ׳ תנו רבנן כיצד אמ׳ ר׳ יהודה יטילנה
לאמה מנתחה אבר אבר ומשליכה לפי אמה
ומתגלגלת ויורדת לנחל קדרון״ תנו רבנן
אשם תלוי וחטאת העוף הבא על הספק וחולין
שנשחטו בעזרה ר׳ יהודה אומ׳ יקברו ר׳ שמעון
אומ׳ ישרפו ואי קשיא לך הא דתנן בפר׳ ו׳ ב׳
בכריתות חטאת העוף הבאה על הספק אם
משנמלקה נודע לו הרי זו תיקבר מכלל שאם
לא נודע לו נאכלת לעולם אינה נאכלת
וזה מפורש בגמ׳ מתני׳ בנודע לה שלא ילדה
ובדין הוא דמותרת בהנאה דכיון דנמלקה
איסור חולין שנשחטו בעזרה לית בה ומאי
תיקבר מדרבנן ואיצטריך מתניתין לגופה
לאוסרה בהנאה ולא לאשמועינן שאם לא
נודע לה שנאכלת ועוד בזו הל׳ ר׳ יוחנן אמ׳
אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת
העוף הבאה על הספק נאכלת ובס׳ גמ׳ דפר׳
מי שאמ׳ הריני נזיר ושמע ומליקה מי מיחייב
עלה משום חולין שנשחטו בעזרה והתניא
הנוחר והנעקר אין בו משום שחיטת חולין
בעזרה בפר׳ ראוהו בית דין בגמ׳ כל השופרות
חוטא בל יתנאה אדם שחטא בל יתנאה בפר׳
אמ׳ להן הממונה בגמ׳ באו אצל כהנ׳ וחכמ׳ אומ׳
חטאתי ועויתי ופשעתי וג׳ וכן הלכה׃ בויק׳
רבה כ׳ לעולם יוי וג׳ ובס׳ גמ׳ דראש השנה
ירוש׳ מפני מה בכל המועדים כת׳ חטאת
ובעצרת אין כת׳ חטאת אמ׳ הקב״ה הואיל

וקיבלהם את תורתי מעלה אני עליכם
כאו לא חטאתם עולה היא ואמ׳ רחמנא עביד
בה מעשה חטאת ובפ׳ א׳ דיומא בגמ׳ ומקטיר
את הקטורת פי׳ כך כל מעשה ההזאות כל
הניתנת בחודו של קרן כשתי הזאות היא חשובה
ודין העולה שתים בחודן של קרנות ונחשבות
ארבע והחטאת דינה ארבע מתנות על
ארבע קרנות לפיכך אחר כך נות שתים
שהן ארבע כמעשה חטאת ואעג׳ שדם
החטאת נזרק למעלה מחצין של מזבח
ודם העולה היה נזרק למעלה מחציו של
מזבח ודם העולה היה נזרק למטה מחציו
של מזבח כדתנ׳ בפ׳ ג׳ במידות חוט של
סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין דמים
העליונים לדמים התחתונים: **חטב**
חטב בפ׳ גמ׳ דחגיגה את יוי האמרת ויוי האמי׳
אמ׳ להן הקב״ה ליש׳ אתם עשיתוני חטיבה
אחת בעולם הזה אף אני אעשה אתכם
חטיטין חטיבה אחת בעולם הבא׳׳ **חטיטין**
בפ׳ הזהב בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ המוכר ספר
תורה המוכר סוס וסיף וחטיטין במלחמה
אין להם אונאה מפני שיש בהן חיי נפש פי׳
חטלים תריסין׳ **חטלים** בפ׳ כל קרבנות
במנחות מאיכן היין מביאין היין קרויין
וחטולים אבא לוין פי׳ מקומות הן
חטם **חטם** בפ׳ במה בהמה
והנקה בחטם פי׳ נוקבין חוטמה ומשימין
טבעת לתוכה ונותנין רצועה בטבעת ומנהיגין
אותה בו׳׳ ובסנהד׳ בפ׳ ט׳ בבלים נפגם עקיבו
ניטל חוטמו או שנחלקו לשנים טהור׳׳
חטף **חטף** בפ׳ ערב פסחי׳ בגמ׳ ואפילו
עני חוטפין מצות בלילי פסחים בשביל
תינוקות שלא ישנו פי׳ חוטפין קערה
ומגביהין שבה כמו שאנו עושין׳׳
חטפא **חטפא** בבלי׳ מתבות כו׳ ז׳
בבלים והמחוסר חטפא טמא והמחוסר
לטישה טהור פי׳ כלים עשויין וגמ׳ מלאכתן
גרידה ועו עדיין לא נגרדו חטפיתא תרג׳ ירוש׳
חטר תחמס׳ **חטר** אבב חוטרא מיל׳
ככר פי׳ בער בב׳ ארחי תרג׳ איסטרטי
חטר חומטריא׳ **חוטרא**
חוטלא דעיא בבר פי׳ בער אבוב רועה
חטר בפ׳ שמנה שרצים
בגמ׳ כוס עיקרין ואילא ליתי דבר אחר חוטר
אנא פי׳ חזיר מנומר פי׳ אחר חזיר שיש
לו חטרת **חטר** בפ׳ המניח את
הכרי בגמ׳ דסמך זה בא בחביתו רב זביד
אמ׳ בי חוטרא דסמיות פי׳ הסומא מגשש
במטה שבידו הנה והנה לצדדין ולאמצע
הדרך ובפ׳ הקומץ רבה בגמ׳ שתי פרשיות
אמ׳ רב אשי חזינא להו לספרי רוקני דחטרי
ליה לגגיה דחית ותאלו ליה לבריה ההיא פי׳
זוקפין מעט מעט לגגו שלחת כמקל כלומ׳
שנראה אותו חוטר שחי הוא כרום עולם
ותאלו ליה לבראעיה דהיא הנקודה שבפנים
שאינה מתאחזת א׳ הגג ותלי דבעינא חוטרא
לידה ומדה לקבורה שין ביבמות סוף טרף
הבא על יבמתו בפ׳ העור והרוטב עור חטורת
גמל הרכה׳׳ ובפ׳ ז׳ בבכורות ובער׳
החטריות ר׳ יהודה מכשיר וחכמ׳ פוסלין פי׳
הוא גבנון של גמל על דבשת גמלים תרג׳
על חוטריאת גמלין׳׳

חי בפ׳ גמ׳ דפ׳ א׳ דשבת האי קידרא
חיתא שפיר דאמי׳ פי׳ רבי׳ האיי גאון ז״ל האי
קידרא חיתא לאו חיתא ממש קידירתא שאינו
צונן ממש אסור להניחו בין השמשות כדרך
שאמרנו לא תמלא אשה קדרה עססיות
ותורמוסין אלא קדירה חיתא זו היא שחמה
ולא התחילה לבשל אבל התחילה לבשל ולא
הגיעה לבשל לשיעור מאכל בן דרוסאי
אסור לשהותה וזהו שאמרנו בשיל ולא בשיל
ואם הגיע למאכל בן דרוסאי מותר לשהותה
אעפ׳ שלא בישלה כל צרכה דתנא חנניה

אומ׳ כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר
לשהותו על גבי כירה וזו היא דאמ׳ ר׳ יוחנן
שלא בישל כל צרכו אבל בישל כל צרכו
מותר לשהותו כל׳ ור׳ יוחנן נמצא האסור שני
פנים בזמן שלא חמו כל עיקר ושהתחילו
לבשל ולא הגיעו למאכל בן דרוסאי ולא הניח
בהן בשר חי ״ והמותר שני פנים שחמו
ושבישלו כמאכל בן דרוסאי ומפי׳ בשלו כל
צרכו ׃ **חי** בפסחי׳ בפר׳ האשה בגמ׳
האומ׳ לבנו דרבנן סברי מהיות משה מחיותיה
דשה כלומ׳ כיון ששחט נעקר שם שה
מעליו ״ ור׳ שמעון סבר מחיותיה דשה
מדבר שהוא חי ואי זה זה הדם שהוא הנפש
תנא נמי הכי נמנין ומושכין ידיהן
ממנו עד שישחט ר׳ שמעון אומ׳ נמנין עד
שישחט ונמשכין עד שיזרק הדם כל׳ אחר
רבנן סברי מהיות משה מחיותיה דשה כל
זמן שחי השה יכולין לימנות ור׳ שמעון אומ׳
עד שיזרק יכולין לימשך סבר מהוייתיה
דשה כל זמן שלא נזרק הדם הינו הווייתיה
דשה יכולין לימשך ולמעט ׃ בפר׳ א׳
בקידושין בגמ׳ זוקקין הקורא לחבירו עבד
יהא בנידוי ממזר סופג את הארבעים רשע
יורד עמו לחייו כל׳ אם היה בעל מלאכה
קובע חנות בנגדו לצידו כמו שאמרנו בפר׳
לא יחפור ״ בר מבואה דאוקים ריחיא
וכול׳ עד הא מפסקת לחיותאי וכי קארי ליה
רשע בלא דינא כסיקנא דינא דמוקים עליה
לפתחילו ״ בריש קרבני לחמי אמ׳ ר׳ יצחק
כת׳ את קרבני לחמי לאשי וכי יש לפניו אכילה
ושתיה לנור ממשרתי אש לוהט מהיכן הן
ניזונין ר׳ יודן בשם ר׳ יצחק אמ׳ מזיו שכינה
דכת׳ באור פני מלך חיים ר׳ יצחק בשם ר׳
חגאי אמ׳ ואתה מחיה את כולם בס׳ בבא
מיצעא מנין הנדק חי ״ בס׳ קנים זהו
שאמרנו כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת
קולו שבעה וכול׳ ״ בפר׳ אחרון דנידה בית
הלל אומ׳ עד שתחיה המכה כל׳ תינוקת כל
דם שרואה אחר הבתולים עד ר׳ לילות טמא

עד שתחיה המכה עד שיתרפא מכת בתולים
מן וישבו תחתם במחנה עד חיותם ״ בס׳ גמ׳
דתמיד מה יעביד אינש וייחי אמ׳ לו ימות
עצמו כלומ׳ על דברי תורה אמ׳ להן מה
יעביד אינש וימות אמ׳ לו יחיה עצמו כלומ׳
כשיגבה לבו על דברי תורה ומבקש שדרה
מתקצרין ימיו

חיה **חיה** בפר׳ בהמה
המקשה בגמ׳ בהמה שמתה עוברה חיה
בכלל בהמה מנין דכת׳ זאת הבהמה אשר
תאכלו שור שה כשבים ושה עזים איל וצבי
ויחמור וכול׳ בהמה בכלל חיה מנין דכת׳
זאת החיה אשר תאכלו וג׳ וכל בהמה מפרסת

חיל פרסה וכול׳ ׃ **חיל** בפר׳ אלו הן הנחנקין
בגמ׳ זקן ממרא ובשבתות ובימים טובים
יושבין למדרש הגדול שבחיל ״ ובפר׳
תמיד נשחט שניה בחיל ובפר׳ א׳ דכלים
החיל מקודש ממנו שאין גוים וטמאי מתים
נכנסין לשם ׃ עזרת הנשים מקודשת

חית ממנו וכול׳ כל׳ מקום מוקף חומה בין הר
הבית לעזרת הנשים ׃ **חית** עיין בערך
כע ׃

חך **חך** בריש גמ׳ דפר׳ מרובה ומחכין בימה
של טיבריה כל׳ שהיו כל השבטין צדין בימה
של טיבריה דגים בחכה כל משלוכי ביאור
חכה אבל לא ברשת בפר׳ אלו הן הנשרפין בגמ׳
חך מי שלקה כדגים הנאחזים במצודה רעה מאי
מצודה רעה חכה ״ **חך** בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳
בסנהדרין מחכו עלה במערבא ר׳ יוסי בר׳ חנינא
בס׳ הלכה א׳ דפר׳ הדר עם הנכרי כי היכי דלא
ליהוו מילי דרבנן חוכא וטלולא ׃ בויקרא
רבה בריש אחרי מות ובפס׳ דאחרי מות לשחוק
אמרתי מהולל הר דגן חפא מערבב וכול׳ ס״א
חך הד וחכותא מערבב מה חדותא עבדא ׃ **חך**
בריש נדרים ר׳ עקיבא חוכך בזה להחמיר
כל׳ מקוה להחמיר ואוסר אבל לא מחמיר

מחמיר ממש לחייבו מלקות **חך** חך
בילמדנו בפר' קדושים חכו ממתקים אין
חיך נותיק משל הקב"ה שהוא מצוה לישראל
להנאתו ולטובתן ונותן להן שכר כיצד מזהיר
לישר' שלא יאכלו שקצים ורמשים וכן הדם
שהוא מאכל לכלבים וכן נבילות וטריפות
וכול' **חך** בסוף גמ' דפר' א' בתעניות חך
ובפר' מרובה בגמ' אין מגדלין ושאר כל מיני
פורענויות המתרגשות ובאות לעולם כגון החיכוך
פי' כגון החוך פי' שחין שמחכך אותו:
בריש גמ' דפר' ב' נזירים בעא מניה רב מר'
חייא מהו בחיכוך פי' נזיר מהו לחוך עצמו
אגב שיחכך מתיר השער **חכם** חכם
בס' גמ' דפר' המקבל גט ר' יהודה חכם לכשירצה
פי' כשיגיע שעתו הוא ראש למדברים בפר'
הרואה בגמ' מקום שנעקרה ממנו עב' ז' הרואה
אוכלוסי ישר' אומ' ברוך חכם הרזים לפי שאין
דעתן דומות זה לזה ואין פרצופותיהם דומין זה
לזה.. בפר' תינוקת בגמ' דהזב והזבה מתים
שעתידין לחיות צריכין הזאה שלישי ושביעי
אי לא אמ' להן לפשיחין נחכם להם: איכא
דאמרי אמ' להן לפשיחין משה רבי' יהיה עמהם
בחלומות דמגילת איכה ההוא גברא חכים
אימיה והאדם ידע את חוה אשתו תרג' ירוש'
ואדם חכם ית חוה איתתיה ונדעה אותם ולא
הכירו תרג' ירוש' ולא חכים ויוצר אמ' ליוצרו
לא הבין לא חכמות לי **חכן** בריש חכן
גמ' דפר' מי שמתו ובס' גמ' דפר' הזהב דתנן
בכלים בפר' חמישי וזהו תנורו של עכנאי פי'
חכנאי פי' בגמ' הזהב שהקיפוהו התשובות
בעכנא זו שהיא מין נחש ומקפת ראשה
לזנבה פי' חותכו לתנור חליות ונתן חול בין
חוליה לחוליה כדי שלא תדבק חוליה עם
חברתה ויחלים התנור ר' אליעזר מטהר כלומ'
מאחר שהחול בין חוליה לחוליה אינן מדובקות
לעולם ורואין אותן כאלו מפורדות הן ואינו תנור
כלל וחכמ' מטמאין קא סברי השתא מיהת
תנור הוא וכלי הוא דהא לא איפרדו חליותיו
ונשמש כדרכו וזהו תנורו של אכנאי. ובמסכת

דכי תשא חסד שאומות העולם עושין הוא
להן כריסה של חכינה פי' ארס של נחש ובלע
בניו: **חכן** ולחם עצלות לא תאכל
ולחמא חכינגות לא אכלא: דברי נרגן כ'
כמתלהמים תרג' מילואי דחכיננא מראכין ליה
חכר בפר' ו' בדמאי החוכר שדה
מן הנכרי וכול' ובפר' ט' בבבא מציעא
יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו
מחכירו פי' אדם הנוטע שדה חבירו ויש לו
חיציה חוכר כמפורש בס' גמ' דפר' השואל בין
עבדה ארעא בין לא עבדה חוכר נותן לבעל
הקרקע כך וכך פירות קצובין וכן השוכר
אלא שהשוכר פוסק לו מעות והחוכר בפירות
וכל מה שעושה השדה בין רב למעט הכל
לחוכר ולשוכר.. ותניא בהדיא במסכת
דמאי מה בין שוכר לחוכר השוכר במעות
והחוכר בפירות אבל המקבל אינו כן אלא
המקבל שדה לזרע ולקצור ולהעמיד כרי
ובעל הקרקע נוטל חלקו מן הפירות כגון
תנאו רובע או חומש בפר' אי זהו נשך בגמ'
דסמך אין מושיבין אמ' רבא לית הילכתא
כטראשי כבונאי פי' הוא טרשא דרבבא
המפורשת למעלה בגמ' ואם לגורן ולא כטרשו
מחוזנאי דף דזקפי לרווחא אקרנא כגון אדם
שנתן לחבירו קרן מאה זוזי ואמ' לו עיסקא זו
יעלה בה ריוח עשרין זוז וכתב עליה שקיבלתי
מפלוני מאה ועשרים זוז להתעסק בסחורה
מי ייגער דליהוי רווחא ולא כחבירי נרשאי
דכתבי הכי משכנתא לפלוני ארעא דא לפלוני
והדר חכרה מינה אימת קניה דאיקנא
ליה והאידנא דכתבי הכי וקנינא מיניה
ושהינא כמה עידנין והדר חכרה מיניה
שכיר דאמי ולאו מילתא היא
חכשרת בפר' א' דתעניות בסוף
הלכה עד מתי שואלין ר' אליעזר אומ' מתחרק שן
הן בשבין מנא לזה כת' חשרת מים וכת'
חשכת שקול כף שריה מחשרת הויא חכשרת
מים וכול'

מחו
כו

חל בפר׳ א׳ בשביעית עד מת—י
נקראו נטיעות ר׳ אלעזר בן עזריה אומ׳
עד שיחילו· ירוש׳ מאי עד שיחילו עד
שיעשו חולין מאיליהן פי׳ עד שיכרו עד
שנה רביעית רבני כרייה נינהו או עד שיעשו
חולין מאליהן דהינו שנה שאינ קודש· השיב
ר׳ אבא בר יעקב פל׳ כר מתניתא עד שיעשו
חולין מאיליהן·· בס׳ דמאי תשעה מעשר
שני ומיחל ושותה בפר׳ בכל מערבין בגמ׳ ר׳
יהודה אומ׳ אם היה·· ובפר׳ הוציאו לו
בגמ׳ יצא ובריש פר׳ א׳ דחולין דתניא בס׳
תוספת דמאי ומיחל ושותה דברי ר׳ מאיר
פ״א מתחיל ושותה מיד פי׳ הלוקח יין מבין
הכותים אומ׳ שני לוגין שאני עתיד להפריש
תרומה הרי הן בתחתית הנוד· וכן המעשר
אחריהן והוא כגון נוד שיש בו לוגין יין והוא
בדרך ואין אצלו כלי אחר ושאר היין שבנוד
חולין והגאון רבי האיי ז״ל פי׳ מיחל ושותה
כמו סבאך מהול במים פי׳ לכשיבקע הנוד
בעלך בקע·· בספרא צו מנחות פרט לחולין
שנשחטו בעזרה· בריש גמ׳ דפר׳ כל שעה
אותו ואת בנו אתה משליך לכלב ואי אתה
משליך חולין שנשחטו בעזרה ור׳ יהודה חולין
שנשחטו בעזרה לאו דאוריתא· בס׳ גמ׳
דפר׳ כשם שהמים בודקין והכא בחולין ה׳
הטבולין לחלה כחלה דאמו קא מיבלגי וכול
בפר׳ א׳ דשדה בגמ׳ כיצד דיה שעתה חולין
הטבולין לחלה כחלה דאמו ואסור לגרוס—
טומאה לחלה· בריש גמ׳ דפר׳ כיצד—
העדים נעשין זוממין המחלל אינו מתחלל
הבא לחלל ולא חילל אינו דין שלא יתחלל—
פי׳ כהן גדול שבא על אלמנה וחיללה הוא
אינו מתחלל העד שבא לחלל והעיד על—ין
שהוא בן גרושה ונתבוין לחללו ולא חיללו
אינו דין שלא יתחלל **חל** בפר׳ המוציא
יין זבל וחול דק חול גס ובפר׳ כיסוי הדם—
בפר׳ ערב פסחים בגמ׳ ואפי׳ מרחלא אפרשך

זבינך זבון פי׳ בעוד אבק על רגליך קודם
שתרחצם כשבאתה מן הדרך זבינך זבון
חל בפר׳ רבה פר׳ ב׳ ותקח מפרין ותאכל
הכל שמעו לה ואכלו חוץ מעוף אחד ושמו
חול הדה היא דכת׳ אמרתי אם קני אגוע
וכחול ארבה ימים אלף שנים הוא חי ובס׳
אלף שנים גופו כלה וכנפיו מתמרטין ומשתייר
בו כביצה וחוזר ומגדיל אברים וחיי ובחלק
בגמ׳ אנשי דור המבול יהא רעוא דתיקוש
ותינוק ולא תימות היינו דאמ׳ איוב ואומ׳
עם קני אגוע וכחול ארבה ימים **חל**
בפר׳ ח׳ שרצים בגמ׳ אבוב ליתי מטרונא
חליתא ובפר׳ א׳ דמגילה אנא שרדי ליה חוליה
איהו שדר לי חריפא ובס׳ גמ׳ דפ׳ אין מעמידין
הני אהיני מריר דארמאי מאי חוליי לא תבעי
לך דודאי שארו דהא קא מתאכלי·· בס׳ גמ׳
דפר׳ השולח גט ממירי דיומא בתרא בר—
רבעי מיניהו עבדי ליה כי היכי דליחו—
אדמיה·· פי׳ כיון שעושין לו רצונו· מ׳
מתמתק דמו ויש להן בו טעם פי׳ אחר
שינחול על דמו החדלתי את תירושי תרג׳
יהחוליי מה מתוק מדבש נהה חלי מדובשא
ותהי בפי כדבש למתוק תרג׳ כדבש חלי
חל בס׳ ביכורים החליל מכה
לפניהן ובפר׳ שואל בשבת גוי שהביא חלילים
בשבת וכול ובפר׳ ה׳ בסוכה החליל חמשה
וששה ובפר׳ השוכר את הפועלין חלילין ׳
לכלה או למת ובפר׳ ב׳ בערכין אין פוחתין
משני חלילין וכול ובס׳ קינים שוקין שני
חלילין·· ובפר׳ ב׳ בערכין בגמ׳ לא היה
מכה באבוב טתח בחליל וסיים באבוב אמ׳ רב
פפא היינו חליל היינו אבוב ומאי קרי ליה חליל
דיחלי קליה וכול בערך אבוב· **חל** בריש
גמ׳ דפר׳ אין עומדין יכול משבא לגולה החלה
פי׳ התחיל לעשות בו **חל** בס׳ גמ׳ דפר׳
תפלת השחר כדי שיתחולל דעתו עליו פי׳
כדי שיתחונן דעתו עליו כשיעור שתסור אימה
מלבו כי בעת שעובר לפני התיבה מתבהל
מפני הציבור וכשמתחיל להתפלל ולכוין את

את לבו להתחנן מסירה אותה מלבו כי
כדכת ואתחנן ואחר כך ואתנבל וחד אמ
ואתנכל וחד אמ כשיעור שתסור האימה
מלבו ויכוין לבו לחלות כמו צורן שימחול
לו על מה שמשע ונידך שזה יותר שיעור
כיון מן המתכוין לקבל כרם כענין ואתחנן
כגון לבקי לקבל כרם הוא שהיה משה
רצי מתחנן אבל לענין ויחל בקשת מחילה
וצריך דברי בבייה בתחינה ״ **חל**
בבר׳ מעכ בגמ׳ הטיילין אמרי ליה רבנן
וכי מאחר דחילמר כולי האי למה ליה
למיסמכיה כלומ׳ כיון שאתה גיבור כולי האי
יש לא ידי תרג אית חילא בידי ״ בריש גמ׳
דכל ב׳ בפומא ובכל כיצד הרגל בגמ׳ ואם נהנית
כמה לא חאלי ולא מרגיש וכול כיר ענין חולי
חל בס׳ גמ׳ דכל החליל לא חוזרין חלילה
ובכל א׳ בפבחים בגמ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אף האשם
אמ׳ לו ר׳ יהושע חזרנו חלילה כיר סביב ״
חל בכל גיד הנשה בגמ׳ שולח אדם
אתא ההוא גברא קא מחליל רישא במיא
ובכל כל הבשר בגמ׳ הכחל הא דחלליה בי ט
טבחא הא דלא חלליה בי טבחא כיר שרחץ
הקצב ״ ורחצת וסכת תרג ותחליל במיא
ותסוס בוסמין **חל** בבר׳ אדושבה
בס׳ הלכה לא ישב אדם אין מסניקין לכתוב
חללה של רשות בבר׳ הזהב בגמ׳ מי שכרע
אי יהבין ליה כל חלליה דעלמא לא מחליף
בריבוריה ״ בריש גמ׳ דכל במה בהמה במתני
תאנא במחוללין כיר שלא היו הטבעות לבוקין
לא היו מרווחין שעשו חללין נבוכין ומים
נבנסין בהן ואין שם חציצה בכ׳ גמ׳ דכל
במה אשה וליגדירינהו בחללא דבי צורא
כיר וקושרן באותו בגד שלוקח מבית הצואר
כשכותחו ומחלחלו ״ ובכל ג׳ במעשר שני
הבתים שפתחיהן לחוץ וחללן בפנים מלשון
נבוב לוחות תרגו חליל לוחין יבאו כלים
כל ינ בכלים מגופת החבית המחולחלת
ואינה נשמטת כיר כסוי שאין קבוע בפי
הכלי בחידוק כן שמו מחולחל כדכת ותחלל

המלכה מאד ובבכורות כל ט׳ באהלות במה
דברים אמ׳ בזמן שהיא כלי מחולחלת ״
ובהמניח כל ר׳ במקוות היו צדורות מתחלחלין
לתוכו פסולין כיר מתערערין ובריש טיבול
יום וקולית של מים המחולחלת יובשן כל ג
במכשירין אם נקק את הצינור או אם חילחל
לתוכו כיר נרשם בנג ליפול עליהם מים
בכל הרואה בגמ׳ על הרעמים רב אשי אמ׳ עננא
חלחולי מחלחלא ואתי זיקא וכול ובפר׳ ואילו
טריפן בס׳ הלכה נקבה הקיבה אמ׳ זעירי
חלוחלת שניקבה כשירה הואיל ויריכים
מעמידין אותה כיר היא פרכשא: ובפ׳ א׳
רשוטה ובמחנא בגמ׳ ומאיימן עליה יש
שם מכה מחלחל ויורד ״ ובהלכה א׳ דכל
העור והרוטב ומי איכא שומר על גבי שומר
חלחולי מחלחל פיר העור הוא שומר לבשר
ומגין עליו והשיער על העור וכי יש שומר
על גבי שומר ופריקו כל שערה בגומתה
בוקעת ויוצאה בבשר וזה הוא כיר חלחולי
מיחלחל **חל** בויקרא רבה בריש אחרי
מות ובכס׳ דאחרי מות אמרתי להוללים
אל תהולו אלו שליבן מלא חלחולות רעים כיר
מחשבות רעות **חל** בפר׳ א׳ בפסחי
בגמ׳ הוסיף ר׳ עקיבא הכא בנר של מתכות
עסיקין דרחמ׳ אמ׳ בחלל חרב חרב הרי הוא
כחלל כיר מדהוה ליה למיכתב חלל בלא חרב
כדכת וכל הנוגע בעצם או בחלל או במת
שמעינן מינה כי לא בא בחלל חרב לא בא
ללמד כי החרב הרי הוא כחלל ותניא בסיפרי
רבי רב בחלל חרב בא הכת ולימד על החרב
שמיטמאה טומאת שבעה הא למדנו לכלים
ולאדם וכול וגרסינן בכל חולין בענין טמא
השוחט בקרשים האי טמא דאיטמא במאי
אילימא דאיטמי במת בחלל חרב אמ׳ רחמ׳
חרב הרי הוא כחלל אב הוא טמייה לסכין תיזיל
סכין תיטמייה לבשר נתברר כי כל כלי מתכות
הנוגעין בטמא מת נעשין אבות וכשנוגעין במת
עצמו נעשו אבי אבות הטומאה וכל כלי מ׳
מתכות שנגעו בטומאה הרי הן כאותה טומאה

עצמו

עצמה. **חל** ומקבות והגרזן תרגו׳ ומ׳
ומרזובין וחולינין׳ היתבאר הגרזן תרגום
האיפשר רישתבח חוללה **חל** בפס׳ דשמעון
מי גרס לי שאהא מפרשת שתי חלות בסוריא
על שלא הפרשתי חלה אחת כתיקנה בארץ
ישר׳ סבורה הייתי שאני מקבלת שכר על
שתים ואיני מקבלת שכר אלא על אחת כך
מנהג בישר׳ להפריש בצק מראשית העיסה
לשום חלה ומברך עליה ושורפה ומפריש
חלה אחרת ונותנה לכהן **חל** בריש
עירובין ובריש גמ׳ דכל גגות העיר דתנ׳
בכלאים כל׳ ד׳ קרחת הכרם וכו׳ עד איזה
מחול הכרם בין כרם לגדר. וכו׳ בבל׳ ואו
מגלחין ירוש׳ בגמ׳ אין קורעין בויק׳ רבה ויהי
ביום השמיני בס׳ כל׳ א׳ עתיד הקבה לעשות
ראש חולה לצדיקים לעתיד לבוא הדה דכת׳
שיתו לבבכם לחילה לחולה צדיקים מכאן
וצדיקים מכאן והקבה באמצע מחול כיר
בלנג׳ רוטה **חל** בריש גמ׳ דפר׳
כיצד צולין ומי מחלא מתמהא כיר תמר
שלא החמיץ כל צרכו ובלמידי דבאטל קרי
קארו ליה ארמית מתמהא ובריש גמ׳ דפר׳
השוכר את הפועלים חלא בר חמרא׳ ובריש
גמ׳ כל הבשר אנא להא מילתא לגבי אבא
חלא בר חמרא׳ ובפר׳ העור והרוטב בגמ׳
והרוטב חלא דקדוש **חלב** בפר׳ אעפ׳
בגמ׳ ומניקה יכול יהא חלב מהלבי שתים
טמא ודין הוא ומה בהמה שהיקל במגעה
כיל בהמה טמיאה שאם נגעה בחייה במת
אינה מיטמאה החמיר בחלבה לאוסרו דתנא
גמל גמל שני פעמים אם אינו ענין לבשרה
תניהו ענין לחלבה שהוא אסור בבשר
מהלבי שתים כגון האדם שהחמיר במגעו
שאם נגע במת ניטמא ומטמא אחרים
אינו דין שנחמיר בחלבו תלמ׳ לומ׳ אך את
זה זה אסור ואין חלב מהלבי שתים אסור
ד״א ומה בהמה טמיאה טומאתו טומאת
ערב זה הנוגע באדם מת טומאתו טומאת
שבעה׳׳ נמצא מגע בהמה קל ומגע

אדם חמור **חלב** אינו שוה בבכר
שהוא בנקיבות ולא בזכרים והדם שוה
בכל בנקיבות ובזכרים׳׳ בס׳ מכשירין ובבר׳ חלב
רבה פרש׳ אלה תולדות נח חלב הזכר טהור
בסוף גמ׳ דפר׳ המצניע החולב והמגבן והמחבץ
כגרוגרת וכו׳ עד חולב חייב משום מפרק והוא
המוציא חלב מן הדד׳׳ **מחבץ** חייב משום מחבץ
בורר והוא המטיל מסו בתוך החלב ומתאסף
הטוב ושאר הפסולת למטה שהוא כמומים
מגבן חייב משום בונה והוא הלוקח מגבן
הקפוי ומשימו בתוך הקב **חלב** בפר׳ חלב
העור והרוטב בגמ׳ נשחטה הבהמה חלב
שחוטה בכפרים צריך מחשבה ואין צריך
הכשר שכבר הוכשר בשחיטה כיר אין
מטמאין טומאת אוכלין בכפרים אלא אם כן
חישבו להאכילו לנכרי דבלא מחשבה אין
מטמא טומאת אוכלין שאין אוכלין אותו גוים
בכפרים דמתי מעט הן ואין לחוקין מבשר
לפיכך צריך מחשבה בריש גמ׳ דפר׳ היה
מביא בדין הוא שתהא חטאת חלב טעונה
נסכים כיר לפי שהאוכל חלב בשגגה מביא
חטאת ולא האוכל חלב דוקא אלא כל העושה
אחת מכל עבירות האמורות בתורה שחייבין
על זדונן כרת והן שלשים ושש המנויין בריש
מסכת כריתות חייבין על שגגתן חטאת וחטאת
אינה טעונה נסכים׳ **חלבון** מבחוץ חלבון
וחלמון מבפנים כיר בער׳ הלמון כיר חלבון
הוא הלבן של ביצה׳׳ **חלבנה** בפר׳ חלבנה
א׳ דכריתות בגמ׳ המפטם את הקטורת
אמ׳ רב חיסדא כל תענית שאין בה מפושעי
ישר׳ אינה תענית שהרי חלבנה ריחה רע
ומנאה הכת׳ בסממני הקטורת׳ אביי
אמ׳ מהכא ואגודתו על ארץ יסדה׳׳
חלבניתה רובשניתא בער׳ דבש חלבניתה
חלבץ בפר׳ ז׳ בשבועות חלבץ
הערקבלין והחלבצין כיר זרע כמין בנים
ויוצאין מן בירולא איכא דאמרי ביצינך החלב
והוא פרח הלבן **חלגלוגות** בפר׳ א׳ ביומא חלגלוגות
השוס והשחליים והחלגלוגות׳ ובס׳ גמ׳ דפר׳

לולב הגזול דתנ' שביעית פ' ט' הכינס
והירבוזין השוטין והחלגלוגות בפר' ראוהו בית
דין בגמ' כל השופרות ·· ובפר' הקורא את
המגילה בגמ' קראה סירוגין לא הוו ידעי רבנן
מאי חלגלוגות שמעוה וכו' ·· עד מתי את
מכבר חלגלוגותיך ירוש' בפר' אחרון דיומא
כעכושין וגורגרות וחלגלוגות מעכבין בהן
בעון קומוי הי דין אינון אמ' לון קוקולי וה
והעקוקי וכרכחיני כי' בלשון ערבי כרכחין
ובלעז כורקי ·· **חלד** בגמ' א'
בכלאים חולדת הסנאין מין חיה· ובפר'
מרובה בגמ' אין מגדלין ר' שמעון בן אלעזר
אומ' מגדלין כלבים כופריים וחתולות וקופים
וחולדת הסנאין מפני שעשוין לנקר את
הבית פי' בלעז מרטולילא ·· ירוש' בפר'
ח' שרצים האזינו כל יושבי חלד ר' אחא אמ'
ר' אבהו ורבנן חד אמ' למה הוא מושל כל באי
העולם כחולדה לפי שכל מה שיש ביבשה יש
בים והרבה מינין יש בים מה שאין ביבשה
ואין חולדה בים ·· ואוחרן אמ' למה הוא מושל
כל באי העולם בחולדה מה חולדה זו גוררת
ומנחת ואינה יודעת למי מנחת כך כל באי
העולם גוררין ומניחין ואינן יודעין למי מניחין
דכת' יצבור ולא ידע מי אוספם: בפר'
א' בתעניות בגמ' עד מתי שואלין אמ' ר' חנינא
בוא וראה כמה גדולין בעלי אמונה מנא לן
מחולדא ובור ומה המאמין בחולדה ובור כך
המאמין בהקב"ה על אחת כמה וכמה פי'
מעשה בנערה שהיתה הולכת לבית אמה
והיתה מקושטת בכסף ובזהב ותעת בדרך
והלכה בלא יישוב כיון שהגיע חצי היום צמאה
ולא היתה לה לוייה ראתה בור וחבל ודלי
קשור בחבל אחזה בחבל ונתשלשלה וירדה
לאחר ששתת בקשה לעלות ולא היתה
יכולה לעלות התחילה בוכה וצועקת עבר
עליה אדם אחד ושמע קולה עמד על הבאר
והציץ בה ולא היה יכול להבחין אמ' לה מי
את מבני אדם או מן המזיקים אמרה לו
מבני אדם אני אמ' לה שמא מן הרוחות

את ומתעברת עלי אמרה לאו אמ' לה
הישבעי לי שאבן אדם את א' נשבעה
לו אמ' לה ומה טיבך סיפרה לו כל המעשה
אמ' לה אם אני מעלך תנשאי לי אמרה
לו הין העלה כיון שהעלה ביקש להזדקק
לה מיד אמרה לו מאי זה מקום ועם אתה
אמ' לה מישראל אני וממקום פלוני אמרה
לו אף אני ממקום פלוני ממשפחת כל מבני
אדם ידועין ונקובי שם אמרה לו עם קדוש
במותך שבחר בך הקב"ה וקידשך מכל ישר'
ואתה מבקש לעשות עמי כך כבהמה בלא
קידושין ובלא כתובה בוא אחרי אצל אבי
ואמי ואני מתארסת לך נתנו ברית זה
לזה וזה לזה אמ' לה מי יהיה עד ביני וביניך
והיתה חולדה עומדת כנגדן אמרה לו השמים
וחולדה זו ובאר יהו עדים שאין אנו מכזבין
זה בזה והלכו כל אחד לדרכו אותה הנערה
עמדה באמונתה וכל מי שהיה תובעה
היתה ממאנת עליו כיון שהחזיקו בה
התחילה לנהג עצמה כשוטה ונבטה ומקרעת
בגדיה ובגדי כל מי שנוגע בה עד שנמנעו
בני אדם ממנה והיתה היא משמרת בריתה
לאותו האיש והוא כיון שעבר ממנה כמה
שכחה והלך לעירו ונתנה למלאכתו ונשא אשה
ונתעברה וילדה בן זכר כשהגיע לשלשה
חדשים באתה החולדה וחנקתו ועוד נתעברה
וילדה זכר ונפל לבור אמרה לו אשתו אם
כדרך בני אדם היו מתים בניך הייתי אומרת
צידוק הדין עכשיו שמתו מיתה משונה אין
זה בלא דבר אלא ספר לי מה מעשיך גילה
לה כל המעשה שאירע לו מיד נתגרשה
ממנו ואמרה לו לך אצל חלקך שנתן לך
הקב"ה הלך ושאל בעירה אמרו לו נבלה
היא כל מי שתובעה כך וכך עושה לו הלך
אביה פירש לו כל מעשיה אמ' לו אני מקבל
כל מום שבה העמיד עליו עדים בא אצלה
התחילה לעשות כמנהגה סיפר לה מעשה
חולדה ובור אמרה לו אני בבריתי עמדתי
מיד נתישבה דעתה ופרו ורבו בבנים ובנכסים

ועלה

חלד

ועליה אמ׳ הכת׳ שע בנאנגני ארץ לשבת
עמרי ׃ את שה — **חלד** או
שהחליד את הסכין תחת השני וכסקו בפר׳
ב׳ בחולין ובפר׳ א׳ השוחט מן העורף מאי
קא סבר חלדה כחולדה הדרה בעיקרי הבתים
דנייפסי הכא קא מיגלי ובפר׳ פי׳ דין חלדה
בערך גרם ובפר׳ לא יחפור בגמ׳ מרחיקין
את הזרעים מפני שמחלידין את הקרקע ומ׳
וכו׳ לשון עבר תוחח פי׳ רבי׳ חננאל ז״ל יונקין כח
הקרקע כחולדה שדרה בעיקרי בתים ׃
חלד בר׳ גמ׳ דפר׳ במה בהמ׳
ובשלימה דא ודא אחת היא והתנ׳ בפר׳ י״ג
בכלים מחט שהעלת חלודה אם מעכבת
את התפירה טהורה ׃ ובהרוטב פר׳ ג׳ בטהרות
מחט שמצאת מלאה חלודה או שבורה
טהורה שכל הטומאות כשעת מציאתן ׃
פי׳ בלעז רויל שעולה על הברזל לאחר
זמן ובפר׳ רבה כרשת כה ויחן את כנו
העיר עד שתעלה גוף חלודה ׃ **חלז**
בפר׳ על אלו מומין הזו בעינו דק תבלול
חלזון נחש ועינב וכול גמ׳ חלזון זה מום
קבוע הוא לישחט עליו וזהו נחש פי׳ שמנומר
עינו בנחש ׃ ויש מפרשין חלזון הוא
תבלול תרגו׳ בבלי או חליז בעינוהי תרגום
ירוש׳ חלזונא **חלזון** בטבעת פר׳
י״ב בכלים או שקשור חלזון בראשה טמאה
טמאה פי׳ זה צורתו ונקראת
חלזון כמו החלזון שהוא מוקף **חלזון**
בר׳ גמ׳ רחלי׳ עלה להר וראה שהיום אין
שם חלזון אפי׳ אחד ולמחר יורדין גשמים
ומתמלא כל ההר כולו חלזונות תרג׳ ירושל׳
הנלצל חלזונא בפס׳ דויהי בשלח ולא
היו גדילים אמ׳ ליה חלזון הזה כל זמן שהוא
גדל נרתיקו גדל עמו **חלזן** בפר׳
במה מדליקין בגמ׳ ר׳ ישמעא׳ אומ׳ אין מדליקין
בעיטרן יונבים או צרי חלזון וכול ובפר׳
כלל גדול בגמ׳ הצד צבי הצד חלזון והפוצעו
אינו חייב אלא אחת בפר׳ ראשון דמגילה בגמ׳
אבל עצי הכהנים אמ׳ לו חייך צריכין לך

על ידי חלזון ׃ בפס׳ הלכה רפר׳ התכלת
תנו רבנ׳ חלזון זה גופו דומה לים ובירייתו
דומה לדג ועולה אחד לשבעים שנה ובדמו
צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים ׃ **חלט**
בפר׳ א׳ דבבא מציעא בגמ׳ מצא שטרי מתנ׳
בשטאר חלטאתא ואדרכתא דלאו בני מרעין
נינהו ׃ ובפר׳ א׳ דמגילה אין בין מצורע מוסגר
למצורע מוחלט צרעת ממארת תרגו׳ ירושל׳
צרעא מחלטא ׃ **חלט** בריש חלה ובפר׳
כל שעה בגמ׳ והקדש שלא נפדו החלוטה בית
שמאי מחייבין וכול ער החלוטה מי גלשין על
גבי קמח ׃ תנ׳ התם ברישיה הסופגנין וכול
עד וחלת המצרית וכול מאי חלת המצרית
אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי זה חלוט של בעלי בתים
פי׳ חולטין ברותחין ואחר כך אופין בתנור
פי׳ אח׳ חלת המצרית חלות שאינ׳ אפויות
בתנור אלא על המצרית שהיא כמין טיגן
ואופין אות׳ החלות על ידי שמן לפיכך נקראות
חלות המצרית וזהו חלוט של בעלי בתים
לביבות תרג׳ חליטתא ׃ בפר׳ רבה פר׳ מ״ב
ויהי בימי אמרפל וג׳ אמ׳ ר׳ שנגוה׳ [illegible] דאתא
בחליטין כך הוא אזיל בחלוטין אמ׳ ר׳ אבון
כשם שכתח בארבע מלכיות כך חתם בד׳
מלכיות ׃ **חלט** ובתי הנפש והלחשים
תרג׳ וקדשיא ׃ וחליטתא ׃ והער נזמה
וחליתה תרג׳ ואיתקנת בקדשהא ובחליטתי
מרגליתהא ׃ **חלי** בריש גמ׳ דברכות
אין הבור מתמלא מחוליתו פי׳ עפר שעל
פי הבור איכא דאמרי מעפר שחופרין מן
הבור אינו מתמלא עד שתוסיף בו עפר אחר
בפר׳ הזורק דשבת ובפר׳ פ״ק משתמשין
חליית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה טפחים
פי׳ עפר היוצא מן הבור מניחין אותו סביבין
כדי שיהא לו כמו מעקה אם החוליה גבוהה
עשרה טפחים ורחבה ד׳ הרי היא כרשות
היחיד ׃ בפר׳ יום הכפורים בגמ׳ מפני שספק
נפשות ראה תינוק שנפל לבור עוקר חוליה
ומעלהו פי׳ חוליא משפת הבור כדי שיכול
לירד לבור ׃ בפר׳ שור שנגח את הפרה

בגמ' בור של שני שותפין כגון שעקרו שניהן
חוליא בבת אחת והשלימוה לעשרה׳
חיתבי חליות ונתקול בין חוליא לחוליה
כבריתה בגר' חכ׳ **חלי** בבר' א' דאמהל חלי
י"ח חוליות שבשידרה ובגל' תפילת השחר
רבן גמליא' אומ' בכל יום מתפלל אדם שמנה
עשרה הני שמונה עשרה כנגד שמונה
עשרה חליות שבשידרה ובבר' על אילו
נוטמץ או שיש בשר בין חוליה לחוליה
בבר' אלו טריפות בגמ' ניקבה הקיבה אמ' רב
כהא לא אמרן אלא באותה חוליה אבל מחוליה
לחוליא לא׳׳ **חלי** בסוף גמ' דכירה חלי
אלא אמ' רחבא תהא בשלחליות׳׳ בביצה
בבר' יום טוב אין זוקפין את המנורה הבא
במנורה של חליות עסיקינן דמיחזי כבונה
חלי בריש גמ' דכל' התבלת צריך חלי
לקשור על כל חוליא וחוליא כמה שיעור
חוליא תנא רבי אומ' כדי שיכרוך וישנה
וישלש׳׳ ובריש גמ' דכל' המוכר את
הספינה באעי לך למימני חוטי ולמימני חליות׳
חלי בכלי מתכות כל' י"א בכלי חלי
קטלה של חליות שלה של מתכת חוט
של מתכת וחליות של אבנים טובות ומרגליות
טובות אלו ל' חליות לבד מהראשון כולן ענין
פרקים וטבעות הן׳׳ **חלי** בבכורות חלי
בבר' א' בגמ' שהיוצא מן הטמא הני חלי
דיחמורא סבור רבנן קמיה דרב ספרא למימר
ביצי ניהו ואסירי באכילה דהוו כאבר מן
החי ולא התירה התורה שום ביצים אלא דעוף
אבל אלו כביצים של בהמה שבורשין ממנה
בחייה אמ' להו רב ספרא לאו ביצים ניהו
אלא זרעא דאיילא דאזיל בתר איילתא למיזקק
לה ולא מקבלה ליה איילתא משום דרחמנא
צר וכיון דחזיא דלא מקבלא ליה אזיל בתר
יחמורתא שדומה לאיילתא ועד שהוא הולך
אחריה סובל שכבת זרעו בגופו ומתבשל
בגופו הרבה וכשבא על היחמורתא אגב
שנתקדש הזרע אינו נבלע בגופה ומוציאתו
לחוץ עם הרעי שלה ואותו זרע כיון שנתבשל

נראה כעין ביצים ואינן ביצים ושארו ולאו
כאבר מן החי דאמרו׳ **חלי** קונדרי
בריש מכשירין אמ' ר' יהושע משום אבא
יוסי חלי קונדרי איש טוב עין פי' בינוי שם
איש הוא איש טוב עין פי' מקום הוא ששמו
כן טב עין כמו ויען איש ישר' וגו' **חלם**
בכלי מתכות כל' י"א בכלים וכן מן החלמה
ומן הגללים פי' טיט עבה ששמה חלמה
ועושין ממנה הכירות דתניא כורת שעשאה
מן החלמה ושוליה מן הגללים טהורה ויש אומ'
יש בו חלמנות כמו בריר חלמות וכמו
חלמון של ביצה׳׳ **חלס** בבר' א' בבלאים
אין נותנין זרע דלעת לתוך החלמית
שתהא משמרתן מפני שהוא ירק בירק פי'
בלשו' מלבא ובלשון תלמוד חלע׳ **חלס**
בבר' כיצד צולין בגמ' נטמא בשר הוה
חלוס בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה
וכו' ובבר' ראוהו בית דין בגמ' התוקע לתוך
הבור והתניא עתיד חלוס עפים שוטה כשהוא
חלוס הרי הוא כפיקח לכל דבריו פי' חלוס
בריא כדכת' ותחלימני והחייני׳׳ בריש
גמ' דבל' המצניע והא איכא מקום חילכני
דאיבעי מכסע ליה ושקיל פירוש מקום התפר
בשולי הכיס׳׳ ובב"ג בבר' השוכר בגמ'
המניח נכרי ורבא לא מסקי אדעתיה דאניק
וחזי ליה אינשי זימנין דחלים פי' פעמים
שיבוא השיתוף מבפנים שוה שוה ויתחבר
החדש עם הישן׳׳ ובבר' א' דקידושין בגמ'
דסמך בהמה גסה שסתו כשיטא מהו דתימא
זימנין דחלים שבואתיה קמ"ל פי' פעמים
שקופץ מתכיו ונמצאו שסתותיו דבוקות
ואינן נראות הייתה אומ' גלויי קמ"ל ובבר'
העור והרוטב בגמ' המפשיט בבהמה אמ'
ר' שמעון בן לקיש לא שנו אלא טלית דכיון
דנקרעה רובה קרע לה לכולה אבל עור
חאלים פי' מתחבר ואינו קורע הנשאר
כי נגמשיט ליה נחמשה טפחים מידא
טהור לדברי הכל ומאי לימא חלים וכדיק
נקתני במקצת סביבותיו שאינו יכול לתברו

ולחלמו

ולחלמו וכי אמ׳ אמינא דחלים במקצע להדיא
כ״ל במחתך נכחו הדך נכוחה ואיכשר לו
לתגרו תכירה כשין חליאה אבל המחתך
בנקמומית לא חלים ואקשי מימתניתין
והמפשיט בבהמה ובחיה וכו׳ אמאי לימא
חלים תרגימה ר׳ אבון ראשון עושה
ניכול פי׳ נבול בלמה שיפשוט באו איפשיט
ואותבינן מעור שעל הצואר שעדיין לא
נפשט והנה הוא חלום וקאי למה אמ׳ ר׳
יוחנן אינו חיבור ופריק אביי בשומר העשוי
ליתנק מאליו פירוש עור שעל הצואר עשוי
בשימותה ליתנק ואין צריך חתיכת סכין ואקשינן
מן התנור שניטמא כיצד מטהרין אותו
ממעטו מכבנים מארבעה טפחים וכי
ממעיט ליה מד׳ טפחים בטל מתורת
תנור ואמאי לימא חלים שזה ודאי כי מחבר
ליה ומגרים ליה בטיט חלים פי׳ חלים
מחבר דגרסינן בע״ז במ׳ כל הצלמין ויתנו
עליו את הנגר ואת השיות עדות היא לבית
דויד כל הראוי למלבות חולמתו וכו׳

חלון במ׳ חזקת הבתים חלון
מצרית אין לה חזקה וכו׳ עד איזהו היא
חלון מצרית כל שאין ראשו של אדם יכול
ליכנס בתוכה במס׳ דהחודש הנה זה עומד
אחר כתלינו משגיח מן החלונות מציץ מן
החרכים מבין אצבעותיהם של כהנים״
שאלה לפני הכהנים הגאונים ז״ל כהן שלא
התפלל ומצא ציבור מתפלל מותר לעלות
לדוכן אילא״ לא מצינו דבר מעכב ברכה
אלא נטילת ידים דאמרינן כהן שלא נטל
ידיו לא ישא את כפיו של שאו ידיכם קודש
וברכו את ה׳״ אבל תפילה לא מצינו שהיא
מעכבת הילכך יעלה ויברך כהן שעלה
לדוכן מסייעו החזן שלא יטעה אילא נם בזה
לא מצינו חילוק בין אחד לשנים אלא כדאמ׳
אביי נקיטינן לשנים קורא כהנים לאחד אינו
קורא כהנים ורב חיסדא אמ׳ קורא כהנים
שאין קורא אלא לשבט אבל להקרותו מקרהו
וכך מנהג פשוט בכל ישר׳ בין אחד בין שנים
החזן מקרא אות דבר דבר והן עונין אחריו
דאינן כהנים כשהן מברכין ובאין לברך
פותחין אצבעותיהן יש בהן ממש או מסורת
לא מצינו בתלמ׳ כל עיקר אלא שאמרו
בה רבנ׳ בכהנים כגון טעמים שהוא סימן
שאינות שכינה עליהן כאו הן מתחלחלין
והיא שם עוברת ואעפ״ ששנינו בתורת
כהנים במקדש אומרין את השם ככתבו
נאמר כי לא בשביל שהוא מדינה אנו
מכנין ועוד לשים אותו סימן לפיסוקין בי׳
בברכה הראשונה מניחין אצבע הסמוכה
לגודל ומשהין אותה כי בשניה מניחין ה
האמצעית הסמוכה לאמה ומשהין אותה
וכי בשלישית מניחין רביעית הסמוכה
לזרת והיא נקראת קמיצה כסדר הראשון

חלון בנזירות פר׳ קדושים לכהן חלון
נזור שהיה מהלך בדרך ופגע בו חילוני אחר
פי׳ זר תרג׳ חילוני׳ **חלס** במ׳ אדמעולה חלס
בגמ׳ דסנהדר׳ קראו את המגילה צידו אחר
חולסית ומצולה׳ במ׳ המוכר את הבית
בגמ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ המוכר את החדר מכר
לו חולסית ומצולה החזיק בחולסית קנה
מצולה במצולה לא קנה חולסית ובס׳ נג׳
דערכין חולסית ומצולה ר׳ מאיר אומ׳ בבתים
ר׳ יהודה אומ׳ בשדות פי׳ חולסית זוכה הי
דאיכא בארעא דומיא דתל מצולה דאיכא
בארעא דלא מיזדרע עם ארעא כולה׳ פי׳
אח׳ חולסית ומצולה קרקע שעברו חול ש
שמוציאין ממנו זכוכית מצולה קרקעית
הנהר שמוציאין בו כסף וזהב״ **חלף** חלף
בפ׳ מי שמתו נושאי המטה וחילופיהן
וחילופי חילופיהן״ ובג׳ א׳ דשביעית אילן
שנגמם והוציא חליפין׳ ובג׳ ר׳ במידות
הוא היה נקרא בית החליפות ששם גונסי
גונזין את הסכינין בג׳ א׳ דקידושין בגמ׳
עבד עברי תאנא אף בחליפין פי׳ הוא
קנין והוא ענין חילוף שמחליף לו הדבר
שמקנה לו בקרנא דגלימא״ ובפרק
השותפין בגמ׳ דאה אותן רצין וכי לא

לא היה להן סודר לקנות ממנו בחליפין
חליפין דרך מקח וממכר הוא **חלף** חלף
בסוף גה״ כל בעלי בתים פ״ יו״ בכלים
מחצלת הקנים ושלחלף טהורה בס׳ גמ׳ דשוטה
שלקנים ושלחלף מותר בס׳ גמ׳ דפ״ א׳
בסוכה שלקנים ושלחלף גדולה מסככין
בה ארוכה אין מסככין בה פי׳ עשב הוא
ועושין ממנו חבל ומחצלאות ובלשון ישמ׳
חלפא ויש אומ׳ ריא אותה שקורין בלעז
קרטהא״ ויש אומ׳ מין ערבה כההיא
דגרסינן בפ׳ לולב הגזול בגמ׳ ערבה גדולה
כי תניא היא בחילפא גילא״ אמ׳ אביי שמע
מינה האי חילפא גילא כשירה להושענא
בפ׳ גמ׳ דפ׳ המוציא יין מאי טעמ׳ קרנא
דקמצא רבינה דריירא בחילפי ואי קשיא
ריא ומתעודא״ **חלף** בפ״א חלף
מציאות בגמ׳ וחתכות ובפ׳ כל הבשר
בגמ׳ הכחל ייאוש בעלים הוו קרחי בהו חילפי
ובפ׳ נגמר הדין בגמ׳ רחוק מבית הסקילה
אסא בי חילפי אסא שמיה ואסא קארו ליה
ובס׳ גמ׳ דפ׳ שואל אמרי במערבא ינקותא
כלילא דוורדי סיבותא כלילא דחילפי פי׳ ריינ
קמשונים״ ובפ׳ אין מעמידין בגמ׳ מותרנ׳
מהן קרידי לחולבנית וחמימי לסילוא״
חלף בריש גמ׳ דביצה ובפ׳ חלף
הערל בגמ׳ ובן מילונית ובס׳ ערלה
וחילפות תרדין וקולסי כרוב ובפ׳ א׳
דעוקצין שרשי קולסי כרוב וחילפות
תרדין פי׳ יש שאומרין הן העלים הצלעות
שלתרדין **חלף** בפ׳ כיצד חלף
מברכין בגמ׳ בא להן יין הני חילפי
מברכינן עליהו בורא עצי בשמים ובפ׳
מי שאחזו לרמא דרישא ליתי שורבינא
ובינא ואסא דדא וזיתא וחילפא דימעא
פי׳ אשג׳ דרביבי עצים מיקרו דהא בשתי
עץ דרביבי ואיקרו עץ׳ ופירשו הראשונ׳
ז״ל ואמרו הני חילפי דימא לא בריר לן
ודאי מאי נינהו וקימ׳לן כי הא מתניתא
כל שתחילת ברייתו עץ אילן הוא ועל כל

בענין הזה בורא עצי בשמים מברכינן
עליה ואומרין ששמו בלעז רוזמרינו
חלץ בס׳ גמ׳ דפ׳ ואילו מגלחין
על כל המתים כולו רצה חולץ רצה
אינו חולץ וכו׳ ובס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בבבא קמא
וכבוד עשו לו במותו זה חזקיה מלך יהודה
שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף
פי׳ חליצת כתף מוציא ידו מתחת הקרקע
ונמצאת כתיפו חלוצה מן החלוק כשמוציאו
מבית הצואר׳ בפ׳ גמ׳ דפ׳ גיד הנשה ש׳
עולה לתפוח פי׳ שולפו מן הירך וזורקו
לתפוח ובפ׳ גמ׳ דפ׳ מצות חליצת חלצה
נעלו מישלף הוא כדכת׳ וחלצו את האבנים
אמ׳ ר׳ אלעזר זו מעולה שבברכות אמ׳ רבא
זרוזי גרמי בויק רבה וכי ימוך אחיך
ועצמותיך יחליץ ישליף יזיין ישיזיב ומיניה
ישליף וחלצה נעלו יזיין חלוצים תעברון
ישיזיב חלצני יוי״ כי ההוא דאמרו רבו׳
ז״ל רצה והחליצנו בשבת״ בפ׳ דותאמ׳
ציון ובמגילת איכה גרע בחרי אף למען
יחלצון ידידך וג׳ אמ׳ דויד לפני הקבה רבו׳
של עולמ׳ למה כל אילין דרחמין מסבינן
עדיהון שתירין רכמא דאת אמ׳ יחלץ עני
בעניו למה כל אילין דרחמין לך מטרפין
עבדיהון ניסין היך מה דאת אמ׳ רצה
והחליצנו מכאן קבעו חכמ׳ רצה והחליצנו
בשבת׳ למה כל אילין דרחמין לך תשישין
עבדיהון בריאין כמה דאת אמ׳ ועצמותיך
יחליץ **חלץ** תרגום ירוש׳ מדבר
שור שור חלוצה בדרך שור וכן תרג׳ בדר׳
ויעצאה מלאך יוי״ וג׳ וכן בב״ר רצה כרש
כמו בדרך שור באורחא חלוצה **חלק**
חלקה היתה בראשונה בבר פי׳ בעל
גזוזטר״ בגמ׳ תריסין כל כי בכלים
והחלקה טהורה מכלום׳ בס׳ עירובין בוזקין
מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליק
פי׳ שלא יחליקו רגלי הכהנים בכבש ויפלו
בפ׳ א׳ דמעשרות העינול משיחליקנו פי׳
לשון חלק ואני איש חלק **חלק**

משמן חכה במשלי׳׳ בפ׳ ה׳ במאה
ר׳ שמעון אומ׳ אגוזים אף בחליק, אגוזים
פי׳ אף חלוקי אגוזים הרי הן כדלית ודקל
שפירשנו בתחילת פ׳ דלת ומהו חליקי
אגוזים אילו של אגוזים ולפיכך קורין לו
חלק שאין ליה [illegible] קשרים ולא ענפים
נ״א אף בחילוק אגוזים בפ׳ המוכר את
הבית ואת הקנים שבכרם גמ׳ אמרי דבי
ר׳ ינאי קנים המחולקין שמעמידין אות
תחת הגפנים פי׳ את קנים המעמידין
בהן הגפנים קלופין הן הקליפות מעליהן
כדי שלא יכנסו המים בין קליפה ובין העץ
ותולע שלא יהו את תולעים יוצאין ומקלקלין
הכרם פי׳ אחר מעמידין קנים וקושרין
עליהן זמורות של כרם כדי שיהו האשכולות
של ענבים תלויין כמו בדלית ולא יהו מוטלין
על הקרקע׳ דשקיל חלקיהו בפ׳ גמ׳ דכל
מי שהפך פי׳ שנוטל הקליפה שיהיה חלק
בריש גמ׳ דפ׳ חבית ובפ׳ א׳ דמעשרות
המחליק בענבים לא הוכשר ר׳ יהודה אומ׳
הוכשר פי׳ מחליק משפשף פעמים שמתמצה
מהן משקין ומחליקין בו משקה גמור הוא
והוכשר **חלק** בפ׳ ראשון דמעשרות
מחליקין בתאנים ובענבים של טבל פי׳ ל׳
לשון חילוק הוא׳ בפ׳ ג׳ במאה המחליק
בצלים לחים לשוק וכו׳ פי׳ מחלק את
בצליו וקוצר את הלחים למכרן בשוק מיד
ואת היבשין להצניען לעשות מהן גורן ב׳
במעלה פ׳ ו׳ במכשירין ובפ׳ גמ׳ דכל מי
שהפך ובריש גמ׳ דהנודר מן הירק חילקה
טרגים וטיסני פי׳ בער זריד׳ **חילקא**
וכלגו חילקא פי׳ אזדא׳ תנו חלק לכל
בכור פי׳ בעל בר ובריש גמ׳ דכל תבילת
השחר החולק על ישיבתו של רבו׳ ובחלק
בגמ׳ אפיקירוס זה הקורא לרבו בשמו ובגמ׳
דעדת קורח כל המחלק על רבו כאלו מחלק
על השכינה וכו׳ בפ׳ ד׳ בשבועות
המחליק שלשה זה בצד זה פי׳ הנוטל שלשה
זה בצד זה והן מחליקי׳ בארץ ישרא׳ פרק ח׳

במקוות ראה מים חלוקין או עכורין בתחילה
טמא פי׳ אם היו המים חלוקין או עכורין
קודם השתא טהור ואם אחרין כאין קדי הוא׳
בפ׳ הרואה בגמ׳ בנה בית פירוש ל׳ חי חלקינו
צורינו צוה בצואת קדושים להציל ידידות
שארינו משחת׳ **חלק** בנדה בפ׳
האשה מי גריסין לעיסת גריסין לשל כור
חלוקת נפש פירוש חלוקת נפש שלא טעם מאכל
מבערב זה פירש רבי׳ חננאל ז״ל ורבי׳ גרשום ז״ל
פרש גרש שבור כגון גרש כרמל ומתרגמינן
פירוק לעיסת כמו לא ילעוס חיטין של כור
חלוקת נפש פלומ׳ מי לעיסת אותו פול ש׳
שנתבשל בלבד שמאליו הוא נחלק לשנים האי
נפש כמו מנפשו מעצמו ועוד אמ׳ לי רבי חלוקת
נפש שמתחלק מעצמו בתוך קליפתו דהינו נפש
שלו כמו נפש על גבי קבר׳׳ ואמ׳ לן משום
רבי׳ האיי גאון ז״ל [illegible] נפש פלומ׳ שכל
כך הוא נלעס שכבר נבלע עומד ליבלע בתוך
עיקת הגרון דהינו נפש׳ טעם אח׳ חלוקת
נפש שכל כך נלעס יפה שכבר נחלק מן השיניים
ועומד ליכנס בנפש בגרון׳׳ **חלק**
בפ׳ המצניע [illegible] ונתנו לחלוקו ובחפת
חלוקו ובפ׳ כל כתבי בגמ׳ ולהיכא מצילין ק׳
קינבס של כשת וחלוק פי׳ המלבוש העליון
ובלע׳ כרודילו׳׳ ובפ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם
לא הביא ואין עושין לה חילוק בתחילה פי׳
הבגד שמשימין בראש המילה ובשלוש פרק
במה בכלים חלוק של יוצאות החוץ פי׳ חלוק
יפה הלובשת אותו כשיוצאת בחוץ ולא בבית
בפ׳ מגילת איכה הייתי שחוק מכניסין את
הגמל לתיטרין שלהן והחלקין שלו עליו והם
אומרים [illegible] על מה זה מתאבל וכו׳
חלק בפ׳ אין מעמידין והחילק
פי׳ מין דגים קטנים שמן חילק ואמ׳ רב
היא סולתנית והוא דג טהור פי׳ [illegible] גוי
טמאין מעורבין בה ועולין עמה׳׳ ירוש׳ אמ׳
ר׳ יוחנן חילקה ואטרית טרופה וקורט של
חלתית **חלק** איכן [illegible] פ׳ בנגר
אימן׳׳ **חלק** בחלק בפ׳ ענין

משיח עתידין ישרא׳ דאכלי שנ׳ משיח אמ׳
ליה רב כשיטא מאן קא אכיל להו חלב ובלק
אכיל להו פי׳ רבי׳ גרשום ז״ל דייני סדום
ושמות כך ׳׳ בפר׳ א׳ דחולין בגמ׳ השוחט
מתוך הטבעת אמ׳ ליה לא חילק ידענא ולא
בילק ידענא פי׳ רבי האיי גאון ז״ל אנשים
שלכחת הן ורבי׳ חננאל ז״ל פי׳ כמו משל
אמ׳ לו זה שאתה שואלני כמי עשית לא כבלוני
ולא כבלוני הללו שאתה מטילין איני יודע
טעמן אנא שנושתא ידענא וכו׳ ורבי׳ גרשום
ז״ל פירש מא דאמרת לרבנן צריך לחלק הטבעת
ואין השחיטה כשרה או שחיט למעלה מן
הטבעת ולר׳ יוסי בי רבי יהודה דאמרת
אע״פ שמבלק הטבעת דשחט מקצת בטבעת
ומקצת למעלה היכי דאמי ששחט ושייר
על פני רובו ולא ידענא בלק מבולק דבר
המתקלקל׳׳ **חליקוסתא** בפר׳ במה
טומנין בגמ׳ ר׳ אלעזר בן עזריה אמ׳ רב הונא האי
חליקוסתא רצה שלפה והדר רצה שארי ס״א
פליקוסתא וכי׳ במקומו ׳׳ ובפר׳ המניח
אתהכר בגמ׳ ... שני קדרים רב אדא בר
אהבה אתקד חליקוסתא **חלש** בפר׳
מי שאחזו בגמ׳ רב שמעון בן גמליא׳ תנא התם
בס׳ ערכין התקין הלל שיהא חולש את מעודרין
ללשכה ויהא שוברה דלת ונכנס ׳׳ בפר׳ שואל
מטילין חלשין גמ׳ מאי משמע דהאי חלשין
לישנא דטדי הוא הוא דכתיב חולש על גוים ׳׳
בבר׳ רבה פרש׳ ויאמ׳ קין אל הבל אחיו דין אמ׳
חלוש ודין אמ׳ כרוח מתוך כך ויקם קין אל הבל
אחיו ויהרגהו ׳׳ ובוישלח יעקב פרש׳ ס״ו חלש
טרפירא וטלק יה קומוי חלשתא קאמרת
בגמ׳ כיצד פי׳ בער׳ טרימא: **חלת**
בפר׳ ג׳ בערכין אחד המקדיש בחוצה לה מחוץ
פי׳ מדינה שהיא חול ואינה עושה פירות
חלת בס׳ עוקצין הפלפלין
וחלת הריע נלקחין בכסף מעשר ׳ ובפר׳ בא
סימן בגמ׳ כל שהוא חייב בביאה ׳׳
חלתית בפר׳ ר׳ אלעזר אומ׳
תולין אין שורין את החלתית בפושרין ובפר׳

אין מעמידין ואלו מותרין באכילה חלב וכול
עד ועלה של חלתית ׳ ובפר׳ א׳ דטבול
יום התאה והחלתית ובפר׳ א׳ דעוקצין התאה
והחלתית והפלפלין ובפר׳ בא סימן בגמ׳ כל
שהוא חייב בביאה פי׳ בלעז פלדא טלרטא
ובלשון ישמעאל חלתית **חלתא** בסוף
גמ׳ דפר׳ במה מדליקין חלתא בתרי כורי
שרי לטלטוליה בגמ׳ דפר׳ כלל גדול מאן
דעביד חלתא חייב יג׳ חטאות פי׳ חותך קנים
חייב שני חטאות חייב משום קוצר וכיון דהדר
קרחן חייב משום נוטע ומנא לן דהכי מדרב
יוסף באספסתא ומדאביי בקני בי סילקא ׳׳
כגונן חייב אחת משום מעמר מדאמ׳ רבא
מאן דכנף מילחא וכול׳ אמ׳ אביי אין עימור
אלא בגידולי קרקע ׳ דקדק הקנים חייב משום
טוחן ׳ חתכם שיעור כגון אמה אמה חייב
משום מחתך׳׳ קילכם חייב משום דש׳׳
השליך קליפיהן וקנים שאינן ראויין למלאכה
חייב משום בורר׳׳ הטיל שתיו חייב משום
מסיך׳׳ וכשמטיל הערב עושה שני בתי
נירין וכשמכה אות כדי לקרבן זה לזה
ולהרחיק אורג׳׳ כל זמן שעושה מרעית
הכורת וכשכותף הקנים למקצתה ... קירותיה
בונה הוא וגמר מלאכה ששובר קרומיות
היוצאות משום מכה בפטיש הרי אלו אחד
עשר אבות׳ ואם כתף כיה למטה
ותברה כשמין החוט חייב משום טווה כרב
דאמ׳ המותח חוט של תבירה בשבת חייב
חטאת וכשתופר חייב משום תופר
הרי אלו יג׳ חטאות בס׳ ע״ב ז״ל חלתא
דד... דחייטי בחבלי וכול

חס בפר׳ א׳ בשבת בגמ׳ לא יצא
החייט דתנן בפר׳ ד׳ במעשרות שותן על
הגת בין על החמין ובין על הצונן וכטור וכן

חליקוסתא
חלש
חלת
חלת
חלתית

בגת

בגת לענין מעשר שאם מכניס ראשו ורובו
לגת פטור מן המעשר ואם לאו חייב במעשר
בין של החמין אם מזגו במים חמין ששוב
אינו חוזר את המותר לגת בין אם מזגו
בצונן שיכול להחזיר המותר אבל ירקיא
איפשר בחמימי פי' בער' מס: **חס**
בס' נמ' דפר' האשה שהלך בעולם ובירוש'
בשקלים פי' מתרגמין שקלים אלא עד שנקרע
ספר תורה בחמת פי' זה היה מושבו אינו
וזה היה מושבו אבל עד שנקרע **חס**
בחלק בגמ' והלוחש על המכה אמ' להן בני
חמה עזה יש בעולם **חס** בס' גמ' דפר'
במה אשה וכי היכי דחמיתיה לחנניה
מישאל ועזריה וכול' וראיתיה לזכור בריתו
עולם תרג' ירוש' וחמיתה ' בר' בס' דאת
קרבנו לחמי ויהי שם עם יוי וג' חמתי אכל
חמתי שתה פי' ראה אותי **חס** בס'
נמ' רפת' שואל אחים לי הספירא דהתם קאימנא
הא דמחמי ליה וחאים פי' נעימות קול
ובוכים **חס** בבר' רבה פרש' לך ויאמ'
ארור כנען חם חטא וכנען נתקלל לפי שכת'
ויברך אלהים את נח ואת בניו ואין קללה
במקום ברכה לפיכך ארור כנען ר' נחמיה
אמ' כנען ש[illegible]ר להן לפיכך תולין קללה
במקלקל אתה מנעתני מלהוליד בן רביעי
לפיכך אני מארר את רביעי שלך **חט**
בבר' אין מעבירין בגמ' דמתרבאין חמה לחמה
וסילקא לזיקא וחילופא סכנתא פי' כנון
הוא יפה לחמה וסילקא לזיקא תרדין יפה
לרוח שהוא בכריסו של אדם ובבר' ערב
פסחי' הביאו לפניו קפא דחסא חמא כרתי
ברבואות בבר' מי שאחזו חומרתא[illegible]רמלין
ושיפא דחמנויתא ' **חמא** בבר'
רבה בר' אח' מטרונה שלה את ר' יוסי
איפשר בשבע עשרה שנה היה עומד
בכל חומאי והיה עושה הדבר הזה פי' גם
זה כענין חמימות בערך ראשון בלומ'
בכוחו בשר מוחם בבחרותו אבל זקן מזונן

ברכות ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו **חמד** חמד
בבר' אלו טריפות נבלה לאור ונחמדו בני מ'
מעיה פי' נתחממו כמו לחם חמודות ויש
משונה נחמדו כדכת' חמרמרו מעי ובבר'
ר' מיתות יורדות לתוך מעיו וחומרת את
בני מעיו ויש ששונה וחומרת' **חמד** חמד
בילמדנו לך לקראת משה המדבר[illegible]חיה
כל מחמד עיניך וג' וכי כל מה שתבע בלשונו
[illegible]דה בקש כסף וזהב והן חמדה שנ'
באו חמדת כל הגוים בקש נשים והן חמדה
שנ' בן אדם הנני לוקח מחמד עיניך במגפה
בקש בנים והן חמדה שנ' והכיתי מחמד בטנם:
ומהו כל מחמד עיניך דבר שהוא ח'
חמדה [illegible]דה זה ספר תורה שנ' הנחמדי'
מזהב ומפז רב ובחלק בגמ' אחאב מחמד
מאי היא לאו ספר תורה בריש נמ' [illegible]ת
משום דמחמדה ואגב חימוד שומעת דם
חמה בילמדנו בר' כי ת[illegible]הו חמה
עולה על החומה חמה כת' של משתחוה
לחמה מיד ויהי קצף גדול על ישר' אמ' להן
הקב"ה לישר' [illegible]ות העולם אין מכירין בי
על כן מורדין בי ואתם מכירין כבודי ומורדין
בי: אמ' ר' מני אלולי זכות אשתו של עובדיה
כבר כלו ישר' באותה שעה דממיך ליה
ואשה אחת מנשי בני הנבי' ' בבר' הרואה
בגמ' על ההרים הרואה חמה בתקופתה לבנה
בתקופתה פי' חמה בתקופתה בתחילת מחזור
כח שנופלת תקופה של ניסן בתחילת ליל
רביעי כוכב שבתי כתחלתברייתה פי' אחר
חמה בתקופתא וכוכבים ומזלות כסדרן בימות
הגשמים בעת שיהו שלשה ימים מעוננים
ולא נראה חמה בהם ולא כוכבים אותו העת
צריכין לברך עליהן בעת שיתראו וזולתי אותו
העת לא ירוש' הדא דאת אמ' בימות הגשמים
ולאחר ג' ימים של' ואתה לא ראו אור בהיר
הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם **חמט** חמט
בבר' א' במעשרות נוטל מן העקל ומן הממל
ומבין הפצים ונות לחמיטה ולתמחוי פי' לחמיטה

קערה ויש מפל' לחם דק ובלע בוקינא׳
בריש טיבול יום האופה חמיטה על גבי המטה
עד שלא קרמו בתנור פי' יש אומ' היא ריכתא
בלשון חכמ' דגרסינן רבהונא אבל תלת עשר
ריכי פי' ריכתא שתי ככרות דומין זה לזה :
ופי' חמיטה מילה בטיית ובלע קוכלי תאנא
חמטט בפר' במה מדליקין בס' הלבה
לא יקוב עירבתה לי בהם קב חומטון פי' עטר
מלוח מן ארץ מליחה ויש אומ' חול חמט
בפר' במה בהמה בגמ' אין חמור כי היכי
דלא ליחמטון איתיהו פי' שלא יעלה כעין
עיכוש בליה ׳ ובחורי ישר' הכריע תרג' אחמט
זבב וברכים כושלות אמצו תרג' וארכוביא
דחמטן בעבירתא תחיל׳׳ חמט
ועלטה היה תרג' ירוש' וחמטא יהוה׳׳
חמל בפר' הנודר מן הירק הנודר
מן הכסות מותר בשק בירעה ובחמילה׳׳
חמס בס' נג' עוקצין הקוסט ובפר' בא
סימן בגמ' כל שהוא חייב בכיאר הקושט והחמס
וראשי בשמים בשאלות זנגבילא ויש אומ'
צאד דארזיני והוא קינמון : חמס
בס' נג' רפל' הכונס צאן לדיר סח בין גזלן
לחמסן אמ' ליה גזל לא יהיב דמי חומסן יהיב
דמי וכול' עד האדלא אני רוצה אני כירוש אעג
דיהיב דמי כיון דבעל' כורחיה שקיל ולא אמ'
הנגזל אני חמסן קרינא ליה׳׳ ובפר' דיני ממונות
בג' סוחרי שביעית החמסנן מעיקרא סבור
דמי קא יהבי כיון דחז' דקא חטפי שקליה
בעל' כרחיהו גזרי בהו ׳ אל תשת רשע עד אל
תשת חמס עד אלו הגזלנן ומלוי ברבית ומועלין
בשביעית׳׳ בבל' רבה פרש' לל' בל' אלה תולדות
נח החמס קם אתשהא חס ושלום אינו קם למטה
רשע לחיובו של רשע כלומ' להיות לו שבט
מכה ׳בבל' רבה בר' ס"ו חמסי עליך חמסני
את בדברים ל' בבכיה אמ' איצעני דיני גבך
לשני בני אדם שהיו חבושין וכול' ל' מנדרס
בשם ל' אבון חימסה כטו׳׳ ובולגורנו והדבר
מרים איסטסיאנית של ותאמ' שרי אל אברם
חמסי עליך חמסי שהטיתה אותי וחימסה
וחימסה כעו בנמייה ׳׳ בכתובות בר' גמ'
רפל' האשה שנתאלמנה ובפר' א' דסנהדרין
בגמ' סמיכת זקנים לא תסמכו לנא לא מ'
מסרמיטין ואמרי לה לא מחמיסין ולא
מסמיסין כתב גאון דבר שהוא מבונה
ועכשיו נתקלקל בבקעיות של מטווה בוסטן
שמסתבסך קורין אותו בארמית סרמוסין זה
פי' סרמוסין׳׳ סרמיסין לשון שירטוט הוא
וכתב מקולקל נקרא סרמוטי חמיסין לשון
חטיטה : טורמיסין בלשון עונה שנטולה
מן העיסה ואפויה כשהיא כמו כדור ולא
הושוו פניה ולא הקיטה נקרא טורמוס׳ וכן
הוא אומ' אל תסכוכו לנו מן המסכסכין את
הדברים זה כמטוה מסוכסך אלא מי שמסלסלין
אותה ומעמידין דבר על אופניו ולא מי שאין
טעמיהן ברורין כתב ולא מי
שחוטכין את הדבר כחמיסין אלא מיושבין ולא
מי שאין מתקנין את הדברים ומייטין אותן
ומי שטעמיהו כטורמוס פי' אחר סרמיסין
שמסרסין את המסכת ואין שונין ממנה אלא
כל אחד׳׳ סרמיטין ששונין את המסכת
חתיכות חתיכות כסמרטוטין׳ חמיסין
ששונין חומשה של מסכת תורמיסין ששונין
שתי הלכות מן המסכת חמץ בריש
דמאי האוג והחומץ פי' ענבים הקטנים
הקשים החמוצין׳ פי' את החומץ אין בו
משום דמאי כי דאמרינן בפסחי' בריש גמ'
רפל' ואלו עוברין בפסח בראשונה הלוקח
חומץ מעם הארץ אין צריך לעשר שחזקתו
לא בא אלא מן התמר׳ ואמרינן בסיפא לא
נחשדו ישראל עמי הארץ על התמר
חמץ מן החמצן פי' בעל' בקע
פי' אח עברכת של טובחין קבועה שמחמיצין
בה כלים ואין מטבסין אבל מקום שמכבסין
ניתזין מים והן מגיעין לכותל מזיקו צריך
להרחיק מקום כיבוס ד' אמות׳׳ הקדש
ושחרור פי' בעל' קדש׳׳ בפר' ג' בערלה
המחמץ והמתבל והמדמע פי' קמח של
חולין והשאור של איסור חמץ בריש

גמ׳ דפל׳ טרף בקלפי ובפ׳ האיש מקדש בגמ׳
המקדש בחלקו׳ ובתוספת סוטה מעשה
באחר שחטף חלקו וחלק חבירו והיו קורין
אותו בר חמצ עד יום מותו׳ מאי קראה
מכף מעול וחומץ רבא אמ׳ משרו חמוץ
לא תאשרו חומץ׳ ודומה זוללים וכלים
מבין הרג ודוי חמר לזלזולי מחמין אבוהי

חמץ בפ׳ הבא על יבמתו בגמ׳
לא יבטל אדם רב הוה קא מצערא ליה
דביתהו אמ׳ לה עביר לי חימצי עבדה ליה
טלופחי׳׳ ובאו טריפות בגמ׳ נבלע מן הגג
לגו מחימצי והיכי כיל חימצי ציזרי והם
והם המכונים׳׳ הכתי גלא **חמק**
בריש גמ׳ דפל׳ ואו מגלחין נגר רבי שלא
ישנו בשוק לתלמידים מאי דרש חמוקי ירכיך
מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר כמו
חלאים אין חלאים לא רבנן תרגמינן בדדים
מאן חולים רבנן והם שמתעסקין בתורה
שהיא מעשה ידי אמן **חמר** בחלק
החמרת הגמלת וכול׳ ובפ׳ השותפין בגמ׳
כמה יהא בעיר החמרת הגמלת העוברת וכול׳
פי׳ שיירה של חמורים ושל גמלים׳ ובפ׳ בכל
מערבין הרי זה חמר וגמל פי׳ נעשה המערב
שאינו יכול להלך לפניו ולא לאחריו מפני
שדרך החמור בהניגה ודרך גמל במשיכה
ומי שיש לו חמור וגמל ונתן חמור מאחריו
למושכו והגמל לפניו להניגו לא זה דרך מ׳
מהלך במשיכה ולא הגמל בהנהגה נמצא
האדם שביניהן יושב בלא הליכה לפיכך עושין
כמו משל זה׳ שאין רשות להלך כמו חמר
וגמל׳׳ בריש גמ׳ דפ׳ ואו עוברים בפסח
מחמר כל אחר יד פי׳ כל העושה בשבת
דבר שאין דרכו להיעשות מלאכתו כך נקרא
כל אחר יד כגון חלב כדאמרינן המוציא לאחר
ידו ברגלו או בפיו וכול׳ בריש גמ׳ דפ׳ מי
שהחשיך המחמר אחר בהמתו בשבת בשוגג
חייב חטאת פי׳ מנהיג בהמתו ועליה משוי
חייב ודאמר מנהיג בהמה בנושא משוי על
כתיבו בדכת לא תעשה כל מלאכה אתה

ובהמתך הקיש בהמתו לו׳׳ החמרין ש׳
שנכנסו לעיר בבר פי׳ בעל חדש׳ **חמרא**
דאכפא בבר פי׳ בעל מנקטומין פי׳
אחר עושין דמות חמור וקושר בו ירכותיו
ודומה כמי שרוכב ומהלך׳׳ בעד כמה
פ׳ ד׳ בבכורות ובריש גמ׳ דפל׳ אחד דיני ממונות
מעשה בפרה שניטלה האם שלה וכול׳ עד
אמ׳ ר׳ טרפון הלכה חמורך טרפון בלעז ה׳
הפסדת חמורך שתפרע חמורך תחת פרתו
שהפסדתו׳׳ בפ׳ גמ׳ דפל׳ התכלת יששכר
חמור גרם חמור גרם לו ליששכר שיבוא
בלומ׳ כשחזר יעקב מן השדה נהק החמור
ושמעה לאה ויצתה לקראתו וקראתו
בבר׳ רבה פר׳ ס׳ו ריח בגדיו מה עשו לו
נתנוהו בחמור של חרשים והיו מנסרין אותו
והיה צווח ווי ווי דארגיזית לבוראי׳ ובפרש׳
עג׳ ברחל בתוך אמ׳ אמה נות את הרשע
בחמור של חרשים אין את מועיל ממנו
כלום׳׳ בפ׳ לא יחפור מרחיקין את הריחים
שלשה מן השכב שהן ארבעה מן הרכב גמ׳
מאי טעמ׳ משום טיריא׳׳ לא הא דתניא
ושל חמור שלשה מן האיצטרוביל שהן ד׳
מן הקלת פי׳ ריחים של חמור אין בה טיריא
שאין חמור טוחן בה לא נקראת ריחים של
חמור על שם העצים הנושאין אותה כי
העצים שהיא מוטלת עליהן נקראין חמור
כמו העץ שהמיטה מוטלת עליו נקרא חמור
כדתנן בהשירה פר׳ יח׳ בכלים נקליטי המיטה
וחמור וחפוי טהורין׳ וכן העץ אשר מכון
של נפחים סומך עליו נקרא חמור דתנן בכלי
מתכות פר׳ יד׳ בכלים חמור של נפחים טמא
וכן העץ הסובל שידה או מגדל או תיבה
דתנו רבנן חמור שתחת המלבן והסכסלים
שתחת הרגלים טהורים וכן חמרא דאכפא
וכך היא עשויה כמין כמא ועליה הריחים
וזה הוא האיצטרוביל ואדם יושב כנגדה
במקום גבוה ורגליו מתוחות למטה ומסבב
הגלגל וטוחן ולית ליה טיריא כלל ואין בו דבר
לא קול בלבד׳׳ אבל ריחים דמתניתין אית

איות בה ערגור וזהו דתנן בפר' ד' בזבים
ועל חמור של רחים של יד וכל כלי שנסמך
חמר גליו דבר שמו בטיית חמור ״ **חמר**
בפר' ב' בעוקצין והבצלים שחמרן כיר
חמר כרכות ויצברו אותם חמרים חמ' **חמר**
אדני כסף ואדניהם כסף תרג' ירוש חמרין
חמר דכסף **חמר** טמא ובחרסית
טהור פיר מלשון ותחמרה בחמר
חמר **חמר** יין חלבון תרג' חמר חדת
חמר מבושל **חמר** זרע חמר שעורי
בר זרע כיר סערין והוא עשר איפות
דכת מעשר הבת מן הכור וכת האיפה והבת
חמר תבן אחד **חמר** מעי מפלה תרג'
לכרך מחמרה עוררו ארמנותיה שמה
למפלה ערער תתערער ותנ' שורי בבר
פתיא אית חמרה איתחמרון וכל חומה
חמר לארץ תפול ״ **חמר** בפר' מקום שנהגו
דורשי חמורות אמרו ענה כסול לכיכך
חמר הביא כסולים לעולם כבר פיר בער' הומר
חמר בריש גמ' דפר' במה
אשה מאי טוטבת אמ' רב יוסף חומרתא
דקטיטתא כבר פיר בראש הערוך ״
וברפואות בפר' דמי שאחזו לשחתא לייתי
נילא טחלא תלי קמיעא תלי חומרתא תלי
בירקא אין בו משום אסוכי ״ ובפר' במה
אשה בוכלת אמ' רב יוסף חומרתא דפילון
פיר קשר שיש בו מיני בשמים להסיר ריח
רע פיר אח בשמים מעורבין כדמתרגמינן
חמר בלולה דפילא **חמר** בגל' הדר
בגמ' אמ' רב נחמ' ההוא דנפק בחומרתא
דמרושא פיר טבעת כרגרסיל' בפר' מי שהפך
ר' יהודה נשיאה נפק בחומרתא דמרושא איקפיד
ר' אמי אמ' רב יוסף מאי טעמ' איקפיד הא
דתניא השירים וכולי עד בחצר גלגל
חומרתא כבר פיר בערך גלגל בריש גמ'
דפל' אלו קשרים כטור אבל אסור בחומרתא
פיר מכנף כולהו ומעילן בחומרתא דהיא
כעין טבעת וכד בעי מעיין והדר קטיר
מאבראי דחומרתא וכד באעי מרווח וכד'

גמ' דפל' מצות חליצה והא דידן מעל רחיק
ביה חומרתא קטירנא ביה מתנא פיר סנדל
טייעא ״ כתב רבי' חננאל ז"ל שמענו שבני
בגון האי דקרו ליה בלש' ערבי תאסומה
דעביד ליה לני מדת איסתירא דכרעיה
ועביד ליה חומרתא ומכנף רצועות דסנדל
כולהו ומעייל להו בחומרתא באעי מעיין
להו והדר קטר מאבראי וכד באעי מרווח
להו והאי סנדל דידן קטרין ביה מתנא כי
היכי דליחדק בס' הלכה א' דפל' כל
הזבחים שקיבל דמנקע ליה בחומרתא
כי היכי דלי שמעו וליתו **חמר**
ברפואות דמי שאחזו ניתי עקרבא דשב
חומרי פיר כעין חליות שגופו עשוי דק
ועב כעין חידקי **חמר** ברפואות
דמי שאחזו וכי משתין משתין אפיסנא
יבישתא דדשא ונעיין בחומרתא דנבקא
מישה פיר נרגר קטן כמו אבן **חמר**
בסוף הלכה א' דכתובות מעברא ליה
חומרתא כבר פיר בערך נהן ״ **חמר**
בהלכה א' דקידושין ההוא גברא דהוה
קא מזבין חומרי כתביא פיר מיני סידקית
חמש בפר' הזהב בגמ' ונותנה
למעשר שני איבעיא להו חומשא
מלבר או חומשא מלגין פיר חכמ' שדמיו
שמונים בספים צריך להביא עשרין
מבחוץ ולהשלימן מאה זה חומשא מלבר
דהא חומשא מלבר הבאת חמשיתם
והשלמתם מאה ואם דמיו מאה והוסיפה
עליהם עשרים חומש מלגין שהוא חומש
הקרן ומסיקנה שיהא הוא וחומשו חמשה
וזהו חומשא מלבר׳ בפר' איזהו נשך
בגמר כיצד לקח היכי דאמי בפרי שהדעת
טועה אמ' רב אחא עישורייתא וחומשייתא
פיר שהיה מונה חמשה חמשה ומוצא
חמשה טבי אותו טעה בחמשה ולא
מנאן והוא הדין אם מנה עשרה עשרה
פיר אחר כגון שמונה עשרה ומנח אחת

מי שאחזו לייתי אודרא דעמרא וניגרול כ׳
גתילתא וליטמוש בחלא דחמרא וניגרבל ב׳
בההוא קיטמא פי׳ מגלגל הפתילה באמר׳:
בב׳ ח׳ שרצים בן הילמי אמ׳ רב ששת גרגילא
אמי לדילי מעליא: ובר׳ גמ׳ דב׳ בבל מערבין
השחלים והגרגיל שזרען לירק מתעשרין זרע
וירק: ובב׳ א׳ דיומא בגמ׳ כל ז׳ הימים המוצא
גרגר בשוק וכבר פי׳ בע׳ אורות:

גרגלי

בב׳ כיצד מברכין בגמ׳ על הירקות הני
גורגלידי דליפתא פי׳ מארבה: בב׳ א׳ בחלונות
והרואה חלמא יתרתי גרגלידי דליפתא: ס׳א שני
ראשי לפתות:

גרגי

בס׳ ע׳ז בען
מניה מר אבהו הני גורגי דאדמאי פי׳
עקלין שקורין טורשי:

גרגר

בהמגים כ׳ט בשביעית הגרגר של אמר
ובב׳ ד׳ במעשר השחלים והגרגר בלבד גרגר
הינו גרגל דלעיל יש ספרים שכת׳ גרגר ויש
ג׳ שכת׳ גרגל:

גרגר

בבית שמאי
ו׳ בפיאה ב׳ גרגרין פרט וג׳ אינן פרט
ובב׳ ג׳ גרגר יחידי ר׳ יהודה אומ׳ אשכול וחכמ׳
אומ׳ עוללות: ובהרוטב כ׳ג בטהרות ואם
היה זב או זבה אפי׳ גרגר יחידי טמא פי׳ ענב
א׳ לבדו: ובפ׳ ב׳ במעש׳ באשכול שאכול לך
מגרגר ואוכל: ובהמעבר כ׳ג ר׳ עקיבא אומ׳
מגרגר באשכול פי׳ אוכל ענב א׳ אחת: ובגמ׳
בעה אשה בטלטל ובגרגר מלח פי׳ קורט מלח:
ובכל קרבנות כ׳ח במנחות אין מביאין מן
הגרגרים שנשרו במים פי׳ אם בעיקר האילן
מים או שוקת ונפל לשם מן האילן זיתים אין
מביאין ממנו שאינו מן המובחר ובזה הכרך
זית הראשון מגרגרו בראש הזית וכותש ונותן
לתוך הסל גמ׳ איבעיא להו מגרגרו תנן או
מגלגלו תנן פי׳ בגמ׳ זמנים לוקט הזיתים ובכל
לקיטה יש בו ג׳ מיני שמנים לפי שאין מתבשל
כולו ביחד ושאלו מגרגרו תנן כלומ׳ לוקט א׳
מן המבושלים או מגלגלו תנן שעושה להן סימן
שלא יתערבו: באחרים ומניחן עד שיתבשלו
יפה יפה ויתרככו כביצה מגולגלת ת׳ש׳מ׳ דתניא
שמן זית מזיתי כלומ׳ שיתבשלו יפה יפה וכן
עושין סימן לזית השני ועוזבו עד שיתבשל
יפה: ובזיתים כ׳ט בטהרות המניח זיתים בגג
לגרגרן פי׳ לגלגלן ובאימתי כ׳ג בשביע׳ וכן
גרגר של צרורות פי׳ אבנים קטנות:

גרגר

בב׳ מעש׳ בגמ׳ ומניקה את
בנה דרדקא על דמא דחמרא הוו לה
בני גרגרני: ובס׳ גמ׳ דגיטין אוכלה בשוק גידגרה
בשוק: ובס׳ משנה דעדה בית הלל אומ׳ הרי זה
גרגרן ובצלוחית כ׳ט בפרה ר׳ יהושע אומ׳
כשישתה או גרגיר כשר פי׳ שכבש בגרונו
ולא שתה בשפתיו על הכלי: פ׳א אם שפך המים
בקנה ולא הגיע בפיהו כשר: ובס׳ גמ׳ דב׳ כיצד
צולין השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן: כי
הייתי זוללה תרג׳ גרגרניתא:

גרגרת

בב׳ ב׳ בחולין שחט את הוושט ופסק את
הגרגרת פי׳ הוא הקנה:

גרגרת

בב׳ ד׳ במעשר וגרוגרות משיידוש:
בד׳ תוספת מעשר התורם גרוגרות והוא עתיד
לדורסן תמר׳ ועתיד לדושן: ובשבת בב׳
כל הכלים מגריפה לגרוף בה את הגרוגרות
פי׳ גרוגרות יבשות מכודרות דבילה מחוברת
תאנים קרדאין בין רטובין בין יבשין

גרגרת

בב׳ ח׳ שרצים תאני
יהודה גרוגרות אין עושין מי כולהשין
ובב׳ יום הכפורים בגמ׳ ותשמיש המיטה תאני
יהודה גרוגרות אסור לישב על גבי טיט
ביום הכפורים פי׳ כינוי שם

גרגש

בפ׳ אלו קשרין בגמ׳ מקבלין ההוא גברא דאכל שמן
גרגישא ואכל תחלי וקדחי ליה לליביה ומית:
ובב׳ המפקיד בגמ׳ יוציא לו שתות ואיבעי׳ אימ׳
משום גרגשיתא האי מיצא והאי לא מיצא
פי׳ עפר נקי שאין בו תערובת ועושין ממנו
כלי חדש כגון הדנא וכיוצא בה: יש עפר
שצוצץ ויש עפר שאינו מוצץ: ובפ׳ר אין
מעמידין בגמ׳ השלקות ומייתי חצבי חדתי

חיורי ומלי להו מיא ותארי בהו גרגישתא ובס׳
גמ׳ דפר׳ מצות חליצה אכל גרגישתא הוו ליה
בני מכוערי ודקא ולא כלום: ובב׳ מעב׳ בגמ׳
ומניקה את בנה דאכלה גרגישתא הוו ליה בני
מכוערי במעבה האדמה תרג׳ בעובי גרגישתא:
גרגישתא

גרנתא

בב׳ הרואה
בגמ׳ מקום שנעקרה
ובס׳ גמ׳ דפ׳ המוכר
׳ הספינה והמתנשא אמ׳ רב חנן בר רבא אמ׳
רב אפילו ריש גרגותא משנייא מוקמי לה
ובר׳ גמ׳ דפ׳ המניח את הכד ההיא גרגותא דבי
תרי דכל יומא הוה דלי חד מיניהו: ובס׳ גמ׳ דפ׳
השותף אמ׳ רב פפא האי מאן דאמ׳ ליה לחבריה
או שלך הא גרגותא ונפלה באני ליה גרגותא
סתמא ונפלה לא טאני לה בי גרגותא קרי
ואזיל כמה גרגותא בארעיה פיר׳ גרגותא
בור שממנו משקין אותה שדה נפל לא באני
לה שואל כי היכי דליהדר ולישקול מיניה
משום דהאי גרגותא מושליה והא אזל ליה
גרגותא סתם ונפלה באני לה ועביד מיניה
כל מאי דבאעי מקום גרגותא מקום לחפור
שם בור: ובב׳ חזקת הבתים בס׳ הל׳ בגמ׳ רב אמ׳
במחזיק אין שם בשדה הנך לא מיצר ולא חצב
והיא שדה גדולה מאד והביש מכוש אחד בקצה
של ההיא שדה אילן עד היכן קנה פיר׳ ר׳ מריטס
משמ׳ דר׳ יוחנ׳ כל שנקראת על שמו: ופי׳ רב פפא
כל שדולין ומשקין אותה מגרגותא חדא: ובפר׳
׳ יוחסין בג׳ כל שהחזיקו אבותיו אפי׳ ריש גרגותא
לא מיקמי מיניהו:

גרגותני

בס׳
בב׳ החובל בחבירו בגמ׳ ריטוי הכהן
חייב לרפואתו העלה מכתו גרגותני פיר׳
מקום קיבול ובלע׳ פיר׳ שתולא: ובר׳ גמ׳ דפר׳
חומר בקודש סל וגרגותני שאין בהן כשגוררת
הנוד ובע׳ זר׳ בפ׳ ר׳ ישמע׳ בג׳ ירד לבור אמ׳ רב
הנא לא שנו אלא שלא החזיר גרגותאני לגת
פיר׳ בלע׳ מינטטורי: ובגיטין בהגדה הניזקין
ובויקר׳ רב׳ באחרי מות פיר׳ ויתרון ארץ נטל
את הברכות ועשאו כמין גרגותני ונטל כר

כלי בית המקדש והניחם שם:

גרד

בב׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין והא רבה
הוה שתי חמרא כל מעלי יומא דפיסח כי היכי
דניגרדיה לליביה טובא כידאשכחינן בערב
פסחי בגמ׳ סמוך למנחה ובב׳ ר׳ אליעזר תולין בגמ׳
אין שורין אמ׳ רב חסדא לא בנגותאי אכלי
ירקא מש׳ דגרד וכו׳ פי׳ דגריד מחלישו ומרעיבו
ונותן לו תאוה לאכל: ובגמ׳ דפ׳ במה טומנין האי
תנא אליב׳ דר׳ יהודה סבר גריד: ובס׳ גמ׳ דפר׳
כלל גדול המגריד ראשי כלונסות בש׳ חייב מש׳
מחתך: ובב׳ המוציא יין זכוכית כדי לגרוד בה
ראש הכרכר: ובב׳ ח׳ שרצים ליתי גרדא דאסיתא
דגריד מעילאי לתתאי פי׳ קליפה של סנה
דאיגריד מעילאי לתתאי שיקלפנו מלמעלה
למטה שאם יקלפנו ממטה למעלה דילמ׳ נבקי
התולעים מעין הגרידה ויצאו דרך פיו: ובפר׳
ערב פסחי בגמ׳ לא יפחתו לו האי מן דמיפני
אגירדא דדיקלא אחדא ליה רוח פלגא פלוגמ׳
הנטה על קליפה שנקלף מן הדקל רוח פלגא
כאב חצי הראש: ובב׳ ראוהו בית דין בגמ׳ שופר
שנסדק גרדו והעמידו על גלדו כשר: ובהגדה
דפ׳ השוכר ׳ הפועלין אזל לאגמא הוה יתיב
אגירדא דדיקלא ובב׳ הגוזל עצים בגמ׳ הנותן
לאומנ׳ ובב׳ המקבל בגמ׳ המחהו אמ׳ רב מארי
בריה דרב כהנא בגירדא דסרבלא לתקן ה׳
הסרבל בלע׳ פלוקרי דליכא שבתא דליקני או
מן שיהא רך ונוח דאגרשיה לבטושיה לדרכו
ברגל כדי שיהא עב והתם ליכא שבח דאכתי
בעי למיגרדיה ולרכוביה ובב׳ ר׳ אליעז׳ אומ׳ אם
בגמ׳ אין עושין לה חלוק דילמ׳ מידבק גירדא
מיניה ואתי לידי כרות שפכה: ובב׳ חבית אבל
לא מתגעגלין ולא מתגרדין: ובב׳ חזקת הבתים
בגמ׳ בר״ש במחזיק הרחיצו סכו גרדו הלבישו
פיר׳ גירוד זה חיכוך בכלי כי הא דתנו רב׳
אין גודדין במגוררת משכת בגוף של אדם
רבן שבג׳ אומ׳ אם היו מלוכלכות בטיט ובצו
גורר כדרכו ואינו חושש: רב שמואל בר

יהודה

יהודה עברא ליה אימיה מגרדא דכספא ל׳
להתחכך בה׃ ובב׳ אין מעמידין בגמ׳ מתרפין
לאסוקי גירדא דבלא או גירדא דמסא פי׳
לאסוקי לרטות המכה להעלות הבשר למקומו
גירדא דבלא מה שגורדין מבגד בלוי׃ פ׳ א׳
גורדות מעשב שנקרא חצב בלש׳ דרבנן גירדא
דמסא מה שגורדין המנעל ממקום הבשר
ס״א ורדא דאסא מה שגורדין מן הסנה ובגמ׳
דגודות הגוים תר׳ גודות הגוים החדשין גרודין
מותרין׃ ובס׳ גמ׳ דה׳ המדיר מאי אסותיה אמ׳
אביי בילא וורדא גרדא דאוגא גירדא דאשפה
יש אומ׳ קליפה של אגוז נקרא מה שגורדין
האישכפין מן העור ובב׳ הקומ׳ רב׳ בגמ׳ ב׳ פרשיות
הטועה בשם גורד מה שכתב ותולה מה שנגרד
וכותב את השם על מקום הגרד׃ ובר׳ גמ׳ דפר׳
כיסוי הדם ונגרדיה וניכסייה מי לא תנן דם
הניתז ושעל גבי הסכין חייב לכסות אמ׳ גריד
ליה ומכסי ליה׃ בב׳ מעפ׳ בגמ׳ ומניקה ב׳ בנה
ובבריתות בר גמ׳ דה׳ דם שחוטה דכוותה גבי
דם מהלבי שתים בשלא בי נסו מי אסיר הא
תניא דם שעל גבי כבר גורדו ואוכלו של בין שינים
מוצץ ובולע פי׳ גורד הדם ומעבירו ואחר כך
אוכל הכבר ובכלי מתכות פ׳ י״א בכלים מן
השוחלת מן הגורדת טהור פי׳ ממה שנגרד מן
הכלי כדכת׳ ויקח לו חרש להתגרד בו׃ בב׳ הערל
בגמ׳ מצוע דכא רב חסדא אמ׳ בקולמוס פסול
במרזב כשר מאי טעמ׳ האי גריד והאי לא גריד
פי׳ עשוי בקולמוס לפי שראשו קצר וחד מ׳
מגריד׃ שכבת זרע מבית הרחם שמוציאו לחוץ
אבל עשוי במרזב שאין ראשו קצר לא גריד
שכבת זרע מבית הרחם׃ ואי מש׳ גרידות
נידי דהוה האי דעשוי בקולמוס אברזא ר׳
רחביתא משהן מוציאין אותה לחוץ אינה נוגעת
בדפני הנקב הכא נמי אינו נוגע בדפני הרחם׃
בב׳ א׳ דנזיר בגמ׳ הריני כשמשון ודילמ׳ גרדויי
גדדו בהון והוא נגע בהון׃ פי׳ היה מבקע ל׳
דאשם בראש הלחי ומושך ידו ואינו נוגע בהן
בב׳ מקום שנהגו בגמ׳

וחכמ׳ אומ׳ ביהודה מפסחים שותלה במקום הטיט
ואין שותלה במקום הגריד פי׳ הגרד מקום היבש
בבר׳ רב׳ כ״ס ויחן ב׳ כני העיר ר׳ שמעון בן יוחאי
ששה טמון במערה י״ג שנה הוא ובנו אוכלין חרובין
של גרדותה בב׳ המוצא תפילין בגמ׳ שרשין והא
קנתרי קינסי בגירדא פי׳ יבש כמו אין משקין
שדה גריד ס״א גרודא פי׳ אילן קרח שאין לו
לא אמירין ולא עלין׃ **גרד** בר׳ גמ׳
דה׳ עושין פסין אלא מאי גודדייאתא דקני הינו
אילן פי׳ עיקר של קנים שמחובר בקרקע ויש
בו קנים הרבה הנדבקין זה בזה כגון אילן׃
גרדל בב׳ א׳ דסוכה בג׳ סוכה ישנה
ובהל׳ א׳ דה׳ התבלת אמ׳ ר׳ יהודה אמ׳ רב
ששאן מן הקוצין ומן הגרדין ומן הנימין פסולה
מן הסיסין כשרה פי׳ מן הגירדין מן החוטים של
גירדי או מן הנימין פסולה׃ פ״א מן הגרדין ש׳
שמשתיירין בס׳ הבגד שחותכין בגד לאחר אריגתו
אין ראויין לציצית׃ נימין אותן שלוקחין מעל
הבגד במספריים׃ קוצין צמר שתולשין הקוצים
כשעה שמהלכת הבהמה ביניהן סיסין אלו נקעיות
של שתי שנטוו לשם בגד והן קיבוריאתא דאמ׳
רב כיון שלא נכנסו לבגד קורא עליהן שם
ונשימן מעשה אורג תרג׳ ירוש׳ גרדי׃ יתר האורג
תרג׳ אכסן דגרדאי׃ בס׳ גמ׳ ויבוא לו כהן גדול בגדי
הסדר בגדים שגורדין אותן מגרייתן ומשרדין
מהן כלומ׳ מעט שאינו ארוג והוא מחטטן במחט
גרדיון בויקר׳ רב׳ בר׳ צו תנ׳
ר׳ אושעיה כעובי דינר גרדיון היה בו׃ ס״א
קרתיון׃ **גרדלקי** בעולו בס׳ גמ׳
דה׳ ר׳ אליעזר האורג פי׳ בער גרינור
גרדם בב׳ במה מדליקין בגמ׳ על
שלש עבירות עלה למיטה ונכל׳ יה״א
דומה כמי שהעלוהו לגרדום לידון׃ ובב׳ א׳ דע״ז
בגמ׳ אין כונן עמהן בסילקי וגרדום ובבס׳ דשמעו
מה עשה לו המלך נטלו ותלאו בגרדום׃ ס״א
גרדון פי׳ מעלות שעושין לדיינין שיושבין עליהן
כשדנין כמו שעשה שלמה מעלות לכסא אשר
ישפוט שם ובלע׳ מענה גרדו׃ **גרדמ׳**

בפ״א בסוכה בגמ׳ דחבילי קש דתנן בברה כ׳ י״א
מיצות אזוב ג׳ גבעול שירין ב׳ וגרדומין כל שהוא
ובפ׳ גרדי׳ התכלת מאי שירין ומאי גרדומין לאו
שירין דאיפסיק מינהו גרדומין דאיגרדם
איגרדומי לא חדא קאתני שירי גרדומין כל
שהוא : ולימ׳ גרדומין שיריו למה לי הא ק׳ מ׳ ל׳
דתנן גרדומין כדי לענבן : ובס׳ גמ׳ דפ׳ הקומץ
רב׳ אמ׳ רב כמו גרדומי רצועות מסירות וכו׳ פי׳
כשיכלה הציצית ולא ישתייר ממנו אלא מקצת
והאי נותא כאזוב :

גרדב

בבר׳ רב׳ כ׳ ל״ד ויזכור אלהים את נח אפסנדרוס
מקדון אזל לגבי מלכא קציה לאחורי צלמי של
חושך נפק טעין ליה גרדומי דדהב בגו דסקים
דהב פי׳ לחם של זהב בתוך שלחן של זהב :

גרדון

בפ״אין מעמידין בג׳ לא יתיחד אדם הינו דאמ׳ אינשי גירדנא
דלטיוה שתא בצירא משניה : פ״א גירדתא דלא
מייתן פי׳ שאינו שעו : ובפ׳ אעב׳ בגמ׳ ומניקה
ג׳ בני דדרכא על דנמא דחמרא הוו לה בני גירדי
פ״א גורגני פי׳ גרדן אדם שטורט שער ראש
ויש מפר׳ בעל גרב :

גרדקן

בבר׳ רב׳ פ׳ה׳ מלך פלשתים גרר לגרדק וכן ת״ג
ירוש׳ ויגר בגרר מלך פלשתים גרדה :

גרה

בפ׳ ב׳ ביומא ובפ׳ ג׳ בתמיד החזה והגרה פי׳
ממקום שחותך הראש עד הצלעות נקרא גרה
והוא כנגד החזה והוא אבר שמוליך אדם אחד

גרה

בפ״א דעירובין בג׳ אמיס בת יביל דהוו להו שיתא אבי גריוי : ובפ׳
כל שעה בגמ׳ האוכל חמץ גריוא אכל גריוא משלם
ובהל״א דפ׳ הגוזל עצים ובפ״א דבבא מציעא בגמ׳
מצא שטרי חוב די הוה לי זוזי הוה מסליקנא
ליה מכולא ארעא השתא דלית לי הב לי גריוא
דארעא : ובב׳ ובד׳ גמ׳ דפ׳ המוכר את הספינה
פי׳ מידה :

גרזב

בויקר רב׳ בר׳ צו כ׳ זובח תודה אמ׳ ר׳ סימון הדא ג׳
גרזמיתא באה באחרונה למה שיש בה מינין
הרבה : ובפ׳ אמור פי׳ צדקתך כהררי אל נפק
לאפיה בגרון מינין דדהב ברימונין דדהב ובלחם

דדהב : ירוש׳ בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳ היו לפניו
מינין הרבה גרזמיתא ר׳ ירמיה בשם ר׳ אמי
מברך על התורגנוסא ובלע קוניאו ויש בה
תורמוסין ומינין הרבה : ובר׳ מגילת איכה הלוא
יעשו אותי בני כרזמי הזה שהיא באה באחרונה

גרט

בר׳ גמ׳ דכל הכלים היכא דנטל חקירה או עוקצה זורקה לבין
הגרוטאות : ובכלי מתכות פר׳ י״א בכלים
משמדין כלים מן הגרוטי : ובפ׳ הזהב בג׳ כמה
תהא הסלע חסירה ולא יזרקנה בין גרוטאות
ובע״ז בפר׳ ישמע׳ בגמ׳ מכרה הלוקח גרוטאות
מן הגוים : ובפ׳ הקומץ רב׳ ז׳ קני מנורה תנ״ר
מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב עשאה
מן הגרוטאות כסולה : פי׳ מסמרות שבור ושברי
ברזל אשר יתאספו ויתקבצו לשון יון הוא יש אומ׳
כל מיני מתכות השבורין בין כסף ובין זהב :

גרם

בפ׳ גיד הנשה בס׳ גמ׳ אמ׳ רב כהנא דגרמיתא זעירתא פי׳ אבר
קטן שיש בני אדם שבולעין אותו : בפ״א דברכו׳
בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ ובפר׳ יש נוחלין בגמ׳ סדר נחלות
והאמ׳ ר׳ יוחנ׳ אין גרמא דעשיראה ביר פי׳ י׳ בנים
היו לו לר׳ יוחנ׳ ומתו ונוער ומרוב החביבות היה
נושאו ואדם קדוש כר׳ יוחנן היאך היה נושא עצם
המת וניטמא בכל שעה אלא אותו עצם שן היה
ושן המת אינו טמא דתנן בפ׳ ג׳ באהלות ובפ׳ כהן
גדול ונזיר בגמ׳ מלא תרווד רקב כל שבמת
טמא חוץ מן השינים והשיער והציפורן ובשעת
חיבורן הכל טמא וזה תלוש הוא : ומפורש בר׳ גמ׳
דם הנדה כל דבר שהוא עם אדם כשנולד אין
גזעו מחליף מטמא לאפוקי שן אעפ׳ שאין גזעו
מחליף לא נולד עמו : הציפורן והשיער אעפ׳
שנולדו עמו גזען מחליף לפיכך אינן מטמאין
אבל רמ״ח אברים טמאין במת אף כשנפרשו
לפי שנולדו עמו ואם תחתוך אחד מהן אין
גזעו מחליף : פ״א כשהיה הולך לבית האבל
היה מוליכו בידו לנחמו כלומ׳ ראו מה אירע
בידין גרמא דעשיראה ביר וצערן גדול משלכם :

גרם

בפ׳ ג׳ שאכלו בג׳ נשים

איתו

איתו ליה כסא אחרינא וברוך ר' שמע' לגרמיה
הוא דינכר כ' הוא סבר כיון דשתא ליה כסא הוה
ליה כט' שאכלו דגן ואחר ירק ויין הרי הוא כירק
ומאי דעבד לדעתיה לחוריה הוא דעבד וליתב
הי"ל הכי ; ובפ' כירה בג' ובית הל' או' אף ; אמ'
ר' אמי י' תראי דעבד לגרמיה הוא דעבד כו' ובפ'
א' דתעניות בכל הפ' אמ"ר אבא ר' אמי כאי דעבד
לגרמיה הוא דעבד ; ובפ' אלו מגלחין בגמ' אין קודנין
ר' אמי מאי דעבד לגרמיה הוא דעבד כ' יש
מפר' אלו שני המעשים לר' אמי כפירוש הראשון
לדעתיה עבד וחלוקין עליו חבריו ; ויש מפרש'
לגרמיה הוא דעבד שלא היה יכול להתענות :

גרממיא בפ' א' דיומא בגללשבת
כלהדרין גומ' זו גרממיא מגמגמו גיטתא
ובפ' א' דמגילה אבל זגון עצי הכהנים אמרו על
תבק זו גרממיא של אדום תר' יר' בני יפת
גומר ומג' ושם איפרכוותהון אפרקי וגרממיא
וכן בבר' רב' פ' ס"א גרמניא נביא גרממיא ת'
תוגרמה תרג' מדינת גרממיא :

גרם בפ' הגוזל רב' בס' הל' הנותן לאומנין לתקן
מאן דאין דינא דגרמי ר' מאיר ומסקנא מיהא
דתנן מחיצת הכרם שנפרצה אומ' לו לגדור הכרם
גדור נתיאש ולא גדר הרי זה קידש וחייב באחריותו
כ"ר חייב לשלם הזרע דקיימ' לן זה סומך לגדר
ונוטע וכיון שנפרץ הגדר נתערבו ונת' ונאסרו
תבואת הכרם והזרע ומפני שלא גדר גרם לזרע
להיאסר לפיכך נתחייב בעל הגדר לשלם דמי
הזרע שנאסר נתברר כי אעפ' שלא עשה מעשה
בידים אלא ישב ולא גדר וגרם היזק לחבירו חייב
וכן הל' ; וכ' דינא דגר' אמי לישנא דמיגרם כגון
גורם לשכינה שתסתלק :

גרם גלות לבנו ותנן בזה הכ' הבנאי שקיבל
עליו את הכתל לסתרו וכו' ואם מחמת המכה
נפל חייב וקיימ' לן כי האי מתניא :

גרב בהל' ראשונה דחולין אמ' רב יהודה אמ' שמוא'
כולעד ואלו הן הילכ' שחיטה שהייה דרסה חלדה
הגרמה ועיקור מאי קמ"ל כולהו תנינא כ"ר אלו
כולן שנויות במשנת מוהבה שנוי ללמדנו שהייה
דתנן בפ' ב' נפל הסכין לאחר שהתחיל השחיטה
והגביהה נפלו כליו והגביהן השחיז את הסכין
עף ובא חבירו ושחט אם שהה כדי שחיטה
אחרת פסולה : דרסה דתנן בפ' ב' התיז' הראש
בבת אחת פסולה : חלדה דתנן בפ' ב' או שהחליד
את הסכין תחת הוושט ופסקו ר' ישבאב אומ' נבילה :
הגרמה דתנן בפ' א' השוחט מתוך הטבעת ושייר
בה כמלא החוט על פני כולה כשירה הא לאו הכי
פסולה : עיקור דתנן בפ' ב' שחט את הוושט ופסק
' הגרגרת ואחר כך שחט ' הוושט וכול' ותו בפר'
אותו ואת בנו תנן השוחט ונתנבלה בידו והנוחר
והמעקר פטור מאותו ואת בנו וכן תנן בפ' כסוי
הדם דפטור מכסוי הדם : כ"ר שהיה לאחר
שהתחיל לשחוט בוושט אם נפל סכין מידו ושהה
קודם שיחזור לגמור השחיטה כדי שיגביה
בהמה אחרת וירביצנה וישחטנה דקה לדקה
וגסה לגסה ועוף לעוף בכל ענינים ששהה כיני
כיני כשיעור הזה פסולה פחות מיכן כשירה :
אבל אם שחט במקצת מן הקנה של בהמה ושהה
כשיעור הזה פסולה ובעוף אין שהייה אלא בוושט
אבל בגרגרת לא דאי שחיט מקצת ושהה
מקצת ולא כלום הוא : ופסוקת הגרגרת
ברובה פסולה בג' רב' אומ' בבהמה או בעוף שלא
על ידי סכין אבל אם שחט העוף בסכין יפה
אם שחט מקצתו ושהה לא חיישינן ואם רובו
בשר : ואם חציו כשר דמיה נמשך אי מחצה
על מחצה כרוב הא לא עבד ולא כלום ; ואי
שהה כדי שחיטה אחרת וגמרה שחיטתו כשירה :
דרסה כיצד היה שוחט והכביד ידו על
הסכין וחתך ' הורידין בבת אחת ולא הוליך
והביא פסולה : ואם הוליך והביא כשירה :
דרסה לשון כח דרוסת הארי : חלדה כגון
שהכנים בין העור לסימנין הסכין או בין סימן
לסימן אי נמי כגון או עמרא עילוי אפקותא
או דוקעתא דמידבק בקירא או בקנדרוג
או בסנדרוס ועייל סכינא תותיהו ושחט פסולה :

בקנדרוג

בעיקרי בתים

פי' מזיא שיער: עמרא צמר "מבקותא צואר קנדרוג דבק פנ"קום עיטרן ריקשתא סמרטוט:: מאי לשון חלדה כחולדה הדרה בעיקרי בתים דמי כסיא: הגרמה משיפוי כובע ולמעלה פסולה לנטה כשירה: עיקור היה שוחט ופירכסה הבהמה או שהיבת ראשה לארץ ונתעקרו הסימנין כ' פסולה:

גרם בזבחים בפ' הל' א' דבר קדש קדשים או' ר' ירמיה באמה גרומה: ובב' ר' בב' פ' יב' אלה תולדות השכים והולד יוצא אמה גרומה מנוצי אמנן ובב' המוכר ה' הספינה בגמ' הסיטון היה שוקל לו: עין בעין נותן לו גירומיו: פי' תוספת:

גרגר בב' אי זהו נשך בגמ' כיצד מאן דיהב זוזי לגינאה וקא אזלי ירק בני זרתא זרתא ואמ' ליה יהיבנא לך בני גרמידא גרמידא:

גרמד ארכה תר' גרמידא

גרמן בפ' המוכר את הספינה בגמ' ניקוס שהגו למוד אמ' רב פפא ב' בגרמני פי' מאזנים ששוקלין בהן ברזל שחוק וזכוכית שחוקה

גרמן בב' במה בהרת עזה נראית כגרמני כיהה והכהה בכושי עזה: ובב' רב' ב' נ' ויוסף הורד בכל מקום גרמני מוכר כושי פי' לבן ביותר:

גרמס בילמד' כ' כי תשא ובבמ' דכי תשא לפי שחטאו בשש שעות ביום לפיכך יתנו מחצית השקל דעביד שיתא גרמסין:

גרן בב' א' דסוטה בגמ' יוסף זכה ויבואו עד גרן האטד וכי גורן יש לאטד פי' האטד קוצים הן ואין להן פירות שיעשו מהן גורן אלא כגורן זה שמוקף לו אטד פי' הגורן עשו סביביו קוצים כדי שישמר:

גרס בר' גמ' ד' מיתות דתנן בנידה פט' ו' סממנין מעבירין על הכתם רוק תפל ומי גריסין ובכל כלי בענ' בתים כ' יז' בכלים גריס נגעים כגריס הקילקי פי' אם יש בגופו של אדם נגע כשיעור חצי פול טמא: ובב' ב' במשקין והגרוסות עושים בצינעה לצורך אוכל המועד: ובמנחות פ' ו' נתנוהו לריחים של גרוסות פי' ריחים שטוחנין בו הפולים: ובב' לא יחפור בגמ' חנות שבחצר אביי אמ' אנא עבשתיה דאמ' להו לרבנן עד דמער גריסיתו גרסי בי אביי תאכלו בישרא בי רבא:

גרסן בב' האשה שהלכה היא בגמ' הכל נאמנין אכלה לגירסנא דבי נשה פי' זו שעירה לירש ממון בית אביה

גרע בר' גמ' דיש נוחלין וקאסבר גורעין ומוסיפין ודורשי' פי' גרע מנחלתו ו' ל' גל לשארו וצרף הללו שתי אותיות ועשן מילה אחת והיא לו ודרש הכי ונתתם את נחלת שארו לו זה שאמרו חכמ' גורעין ומוסיפין ודורש' לאו גריעה ממש היא והא דבא דאחי תירוציה דאביי ואמ' סבינא חריפה מפסקא קראי ומילתא דראי דדחי בה הדך הוא וכסיק קרא אלא הכי פירושיה קאסבר כל קרא דכת' בלשון קודש ומדרשי ליה בלשון ארמי או זולתה אי אפשר להעתיקה כמות שהיא אלא נראה כמוסיף וגורע ודורש וכך פתרון ונתתם את נחלת של מורישה לשארו כלומ' הנחלה שהוריש אביה לבתו שהיא שאר בעלה כדכת' ודבק באשתו והיו לבשר אחד: ומי שהו שארו קרובה אין תעמיד הנחלה זה פי' ר' חננאל ז"ל ובר' גמ' דנכר' המקבל והאמ' ר' יוחנ' משכנו ומת שומטו מעל בניו אהני כתבא לגירעון פי' לעולם בין כתב לו הכין בין כתב לו הכין ומישכנו המשכון כבירעון הוא מיהו אם לא כתב לו הכי ומשכנו כנגד חובו מכוון ועכשיו גרע מאותה השומא גרע למלוה וזה הוא אהני כתבא לגירעון: ואם לא כתב לו ומשכנו אעפ"י שבמקום פירעון שומד אם גרע עד שיחליטנו למלוה ברשות לוה גרע. ובגמ' המקבל שדה מחבירו אכלה חגב אלא מ' מעתה לא תעלה בגירוע פי' אשדה אחוזה קאמ' דהיכא דהקדיש בר ישר' שדה אחוזה בשעה שהיובל נוהג אם הקדישה משנת היובל ורוצה הוא לגאלה הוא עצמו או ישר' אחר נותן

מגרע חומר שעורים נ׳ שקל כסף: שנ׳ ואם
משדה אחוזתו יקדיש איש ליוי והיה ערכך
לפי זרעו זרע חומר שעורים בחמ׳ שקל כסף:
וכת׳ ואם משנת היובל יקדיש שדהו כערכך
יקום מה ערכך כמ׳ שאמ׳ זרע חומר שעורים
בנ׳ שקל כסף: ואם יותר הוא מזרע חומר שעורים
או פחות נותן לפי חשבון זה שכן כת׳ לפי זרעו
וזה השיעור כשרוצה לפדותה מ׳ וט׳ שנים שהיא
יובל עולם נותן נ׳ סלעים אבל אם הקדישה
אחר שנה של יובל או אחר י׳ או אחר ב׳ מחשב
עד שנת היובל שיבוא ונותן לפי חשבון שנ׳ ואם
אחר היובל יקדיש שדהו וחשב לו הכהן את הכסף
על פי השנים הנותרות עד שנת היובל וכמה מ׳
וט׳ מגיע לכל שנה סלע ופונדיון דתנן נותן סלע
ופונדיון לשנה: ותניא בתוס׳ בערכין נמצאת
אומ׳ מ׳ וט׳ שנה מ׳ וט׳ סלעים מ׳ וט׳ פונדיון: ותניא
בתורת כהנים וכי מה טיבו של פונדיון זה והלא
סלע של תורה אינו אלא מ״ח פונדיון אלא שתהא
קולבון לפרוטרוט: וקולבון הוא מטבע קטן שתהא
תוספת לאותו סלע הנתון חתיכות חתיכות שאם
בא לגאול מ״ט שנים נותן חמשים סלעים כדכת׳
זרע חומר שעורים בנ׳ שקל כסף: ואם בא הוא
לגאלה מ׳ שנים או ל׳ שנים נותן סלע ופונדיון
לשנה מפני שאין מגיע פונדיון שלם וכך מנהג
בכל מקום יש מטבעות גדולים שנושאין ונותנין
בהן ויש שברי מטבע ט״ו למטבע או כ׳ חתיכות
למטבע הלוקח מקח למטבע שליש אם נותן
מטבע שלם יצא ואם נותן מאותן חתיכות נותן
לכל מטבע שתות קולבונו אף כאן בשביל אותו
סלע אחד המשתכר נותן אותה תוספת ותנן
בשקלין האחין השותפין שחייבין בקולבון פטורין
ממעשר בהמה וכשחייבין במעשר בהמה פט׳
פטורין מן הקולבון כיצד כל ישר׳ חייבין כל
אחד מהן חצי סלע שנ׳ בקע לגולגולת מחצ׳ הש׳
וכשישקול חייב ליתן קולבון שלא נתן אלא חצי
סלע ובמקום שיש שני אחין אם חלקו במנין
נותן זה שקל שהוא חצי סלע וזה שקל ונותנין

ב׳ קולבונות ואם ממון אחד הוא נותנ׳ סלע א׳
שלם ופטורין משני קולבונות: ואחד בעלים
ואחד כל אדם שוין לגאלה בשיעור זה אלא שהבעלים
מוסיפין חומש ואינה יוצאה מידו דכת׳ ואם
גאול יגאל את השדה המקדיש אותו ויסף חמישית
כסף ערכך עליו וקם לו: ותנן א׳ הבעלים ואחד
כל אדם מה בין בעלים לבין כל אדם אלא
שהבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש
הקדישה ונגאלה אינה יוצאה מידו ביובל גאלה
בנו יוצאה לאביו ביובל ואם גאלה אחר אינו
מוסיף חומש ויוצא׳ מידו ביובל וחוזרת לכהנים
דכת׳ והיה השדה בצאתו ביובל קודש ליוי׳ כשדה
החרם לכהן תהיה אחוזתו ושלם פיר׳ כפוקין של
שדה אחוזה ואפי׳ עושין פירות בשנה ששוין ק׳
סלעים אינו נותן אלא סלע ופונדיון לשנה והיינו
דאמרינ׳ באיזהו נשך לעניין פירי דרביתא: מידי
דהוה אשדה אחוזה דיהיב זוזי לשתא דהינו סלע
דהוא ד׳ זוזי ואע״ג דקאכיל פירי טובא וכמו שנותן
הוא סלע ופונדיון לשנה כך כשאכל הכהן ג׳ וד׳
שנים או אפי׳ היתה שנה שביעית לפניו קודש
שנגאלה מנכה סלע ופונדיון לשנה דתניא בערכי׳
אכלה הקדש כ׳ וט״ו שנים הבעלי׳ גורעין היינו
סלע ופונדיון לשנה: ומזה הקשה א׳ ממעתה הואיל
ושביעית אפקעתא דמלכא לא תעלה לו בגירוע
כשהיתה לפני כהן אמאי תנן נותן סלע ופונדיון
לשנה מאותה שנגאלה והנהו שנים שהיתה
לפני כהנים מגרע: ותניא בתורת כהנ׳ ונגרע
מערכך מלמד שאם היתה ביד כהנ׳ ב׳ וג׳ שנים
מגרעין סלע ופונדיון לשנה: השיבו שני התם
הואיל וחזיא למישטח בה פירי ליבושינהו ולמיהוי
ליה הנאה מינה אבל לעניין המוכר שדה לחבירו
שני תבואות בשנן: ובערכ׳ בר ג׳ נ׳ דת׳ אין מקדשין
רב ושמואל דאמרי תרויהו אין מקדישין ליגאל
בגירוע פחות מב׳ שנים קודם היובל ובא לגאלה
אינו נותן לאותן ב׳ שנים ב׳ סלע׳ וב׳ פונדי׳ אלא
נותן נ׳ שקלים שלם לחומר שעורים מאי טעמ׳
משום דכת׳ אם עוד רבות בשנים כלומ׳ שעדיין

כשהקדישה שארו אחי ב׳ שנים לכהן ישיב
גאולתו סלע ופונדיון לשנה לכור ואם בחות
מב׳ שנים הקדישה נותן נ׳ סלע שקל כולן: ובב׳
א׳ דקידושין תנן וקונה את עצמה בשנים וביובל
ובגירעון כסף: גמ׳ בגירע׳ כסף מנ״לן אמ׳
חזקיה דאמ׳ קרא והפדה מלמד שמגרעת פדיונה
ויוצ׳ פי׳ שמגרע מדמיין לפי שנים שעברו ופודה
את עצמו: בב׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין
ובפסח׳ צב׳ מקום שנהגו בג׳ כיוצא בו והתנן בב׳ ד׳
בשביעית מאימתי אין קוצצין את האילן בשביעית
וכו׳ עד והגפנים משיגרעו אמ׳ ר׳ אסי הוא בוסר
הוא גירוע הוא פול הלבן פי׳ הא דתנן בגמ׳
משיגרעו בעת שיהיה בוסר ושיעורו כפול הלבן
יש לו גרעינה ואז נקרא פרי ואסור לקצץ ו—
ולהפסידו דאוכלה אמ׳ רחמ׳ ולא להפסד ירוש׳ סכ״ר
תאני ר׳ חיננא בר כהא חרובין שישולן הוא חנטן
גפנים משיגרעו אמ׳ ר׳ יונה משיזחילו מים
כמ׳ דתימ׳ כי יגרע נטפי מים: ובס׳ גמ׳ רב׳ התעניא
יין איבע׳ להו גראינן או גרעינן אמ׳ רבה בר עולא
וגרע מערכך פי׳ גרוע שבפרי: ס״א שהגרעינין
גורעין את האוכלין: ס״א גלעינין והנס בע׳ גלע:
בס׳ גמ׳ דב׳ י׳ יוחסין י׳ דברים נאמרו בגרע ובטבעת
ב׳ יב׳ בבלים מסמר הגרע טמא פי׳ גורע והס
הדס והוא הספר: ובמגילת איכה חד מן תינסי
וכו׳ עד אמ׳ חד אנא מייתי ליה רישיה גרע:
ובחלק בס׳ ענין סנחריב גרעתיה לאדמא ושפר
ליה איתלי ליה נורא בדיקניה ולא שבעת חוכה
מיניה: פי׳ גלחת זקנו וחרטתו נשאר לו שלא כעס
את לי ליה נורא ולא שבעת חוכא מיניה שהעשה
כזמנו כל מיני ליצנות ותגלח את שבע מחליפות
תרג׳ וגרעה: ויגלח את חצי זקנם:

גרה

בב׳ כירה לא יתן עד שיגרוף: ובב׳ ר׳ אינו׳
וטלין גורפין כולבן הטס: ובפסח׳ בב׳ מקום שנהגו
גורפין מותחת רגלי הבהמה ביו״ ובב׳ המביא כדי
יין אין גורפין תנור וכירים בשבת ובב׳ כל הכלים
מגריפה לגרוף בה את הגרוגרות: ובס׳ גמ׳ דפר׳
כל שעה לא תלוש במים הגרופין פי׳ משופין
לשעה מן הנהר כמו נחל קיש׳ גרפם: ובר׳ גמ׳
רב׳ אין עוברין בפסח׳ אי דקא גריף בטלה דעתו
אצל כל אדם כלומ׳ שאוכל הכותח בעיניה שאין
טובל בו שום דבר: ובר׳ בבא קמא בג׳ הצר השוה
מתקין ביבותיהן וגורפין מערות וביל׳ ויהי כל
הארץ שפה א׳ הבל׳ אבן והוא נותן את המגריפה:
ובפ׳ ח׳ בבלים היתה גורפה והכה הקוץ וכו׳ פי׳
אם היתה מושכת האפר מן התנור או שנבוית
נשרפו ידיה והן טמאות והכניסה ידה בפיה
ונגעה בדבילה של תרומה נטמאת ידים
מסואבות: ובב׳ ב׳ בתמיד ושלו והצינורות ובפר׳
ג׳ מיריחו היו שומעין קול המגריפה: ובב׳ ה׳ נטל
׳ המגריפה זורקה בין האולם ולמזבח: ובהסיף
פר׳ יג׳ בבלים מגריפה שניטלה כפה טמאה
מפני שהיא כקורנס ויעשו תרג׳ ומגרופיתיה:

גרף

בב׳ כל כתבי הקדש בגמ׳
רבותין צואה של קטן גרף של רעי הוא ובס׳
גמ׳ רב׳ נוטל וכו׳ עושין גרף של רעי לכתחלה:

גרפות

בב׳ המוכר את הספינה
זתים לקוץ מניח שני גרופיות כי הנטיעה
כשהיא קטנה נקראת גרופית ותנן נמי בס׳ טבעת
פר׳ יב׳ בבלים גרופית של זית טהורה עד שתשלק
ופירושו קשרי זתים והן כגון אמירין בעיקרן ו
ונוטל השאר: ס״א גרופית נידה היא כגון בקק
הקנים והגפנים: ובס׳ גמ׳ רב׳ מרובה וקוטמין שישה
בכל מקום חוץ מגרופית של זתים פי׳ ענף של
זתים: פי׳ ר׳ נחום בבית כביצה מותר: ובבר׳ רב׳
כ׳ כ״ח על שהיה שאול גרופית של שקמה גלגלו הקב״ה
והביאו בימי דויד: ובב׳ לב׳ ואתה קח לך מכל מ׳
זמורות לנטיעות יחורים לתאנים גרופיות לזתים

גרזן

בב׳ שני בביצה יום טוב ובכל
המיטכין פג׳ בעדיות א׳ ד׳ שמ׳ בן גמליאל
כמנהיהן של בית אבא לא היו אופין פיתן גריצות
אלא רקיקין פי׳ תרג׳ חלות גריצין והוא לחם עבה:
ובב׳ כל שעה בגמ׳ ואו דברים אמאי קארי להו
פת עבה דנפישא בגירצה:

גרדק

בר גמ׳
רב׳ כל שעה מה בר רב אשי אשכחיה לדביתא

דקאשיין

דקאשייף לה לברתיה גודקי דערלה וכו׳ גנו׳
דפ׳ ג׳ מינין אסורין בשיר אף כל מידי מהדו
׳ גוורקי פי׳ כדי שלא בשל כל צרכו: פ׳א
גרגרים של ערלה גרתקין
בגמ׳ דפ׳ במה טומנין בכל חכין
׳ הכלים חוץ מכלי כסף בגרותקין פי׳ כשמוציא
הצורף את הכסף מן הכור הוא משחירו ומביא
קוניא ושורה אותו במים וחכין בו את הכסף
והוא מתלבן למיכך שנו חכמ׳ את הכלים חוץ
מכלי כסף ב׳ גרתקין שהוא מעשה אומן: פ׳א
גרותקין דסינא בלע׳: ופשחופא ופשחופף
הכלי בו מתלבן הרבה והוא כמתקן כלי מטנו
ששף ממנו ואיכא איסור בשבת: גרתא
בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף ובנידה
בפ׳ בא סימן דרש מרו מר תרנגולתא דאגמא
אסירא חזיזה דדרסה ואכלה והינו גירותא: ובפ׳
כל הבשר בגמ׳ הכחל אסר לן גירותא הזיר לן
לישנא דבורא:

סליק פרק יז
אחל פרק יח

נש בפ׳ ה׳ בטהרות השרץ והצפרדע
וכו׳ עד גוש מארץ טהורה וגוש מבית
הפרס גוש מארץ טהורה וגוש מארץ העמים
וכו׳ עד ר׳ עקיבה מטמא וחכמ׳ מטהרין פי׳
חתיכה של עפר שרה במים ונתגבה: בג׳ דפ׳
א׳ בשבת על גושה לשרוף פי׳ עפר טיבות
וגוש עפר: ובפ׳ השואל בגמ׳ שטף נהר אמ׳ עולא
אמ׳ ריש לקיש לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן
בעפר שהעיקרין של אילן שתולין בו ומשוקעין
בתוכו כמו טיט: ובהרוטב כ״ג בטהרות וגוש
של זיתים שנפל להתנור פי׳ חתיכה של זתים
כתושה אבל לא הוציא שמנה: ובמשקין בפ׳ ב׳
בטבול יום אימתי בזמן שהן גוש בקערה אבל
אם היה מפוזר במדוכה טהור: פי׳ מקובצין
חתיכה א׳ ובגעלת איכה דאה יוי כי צר לי ר׳ ש

שמע׳ בר שמוא׳ אמ׳ עשאן גושין גושין: גמש
בפ׳ האשה שהלכה בג׳ הכל מאמ׳ נ׳ דילמ׳
שאני התם דגיש לה צערה פי׳ שכבר גש והגיע
צערה: ואם שור נגח: וכי יגח שור תרג׳ ירוש׳
ואדום גשי גמר בפ׳ גמ׳ דערב׳ ובטהרת
כהנים כי ימכור בית מושב כגון קצרה
הישנה של ציפרי וחקרה של גשיש חלב:
גשש בפ׳ גמ׳ דפ׳ כל הכלים וי׳ יוחנ׳
אמ׳ גשוש של ספינה היה פי׳ עץ ארוך
שבו מגשש לפני הספינה: ובפ׳ הזורק בגמ׳ הזורק
מן הים אמ׳ רב נישא גשושי אזלי קמה פי׳
מרגלין שגוששין את המקום ברגלי׳ או בעץ כמו
שאמרנו לראות ׳ עומקו לילך שם הספינה שלא
תבשלו: ובפ׳ המפקיד בג׳ המפקיד מעות והאידנא
דשכיחי גשושי אין להן שמירה אלא בשמי קורה
פי׳ בני אדם שמגששין בקרקע ומגלין המטמוניות
ובב׳ א׳ דגיטין אמ׳ ר׳ ירמיה לא קשיא הא ר׳
יהודה הא רבנן דתנן בב׳ ב׳ בחלה עפר חוצה
לארץ שבא בספינה לארץ חייב במעשר ובשבי׳
אמ׳ ר׳ יהודה אימתי בזמן שהספינה גוששת
פי׳ קרקעיתה נוגעת בקרקע הים: ובב׳ ג׳ במקוות
ועל הגשיש של מיטה אית דאמ׳ נקשיש וטוען
בבק׳ כל מיטה שאינה של טורסיין יש לה גשיש
ומהו גשיש כל מיטה שהיא של פרקים ומתפרקת
זו מזו יש לה כמין עצים ארוכים שהן מדבקין
אותה ונוגשת זו עם זו ושם אותן עצים המדבקין
ומגישין אותה נקראין גשושין ומנין שהוא כך
דאמ׳ר׳ לעניין מי ששברה זרועו או שקו דאין
הרופ׳ ומביאין כמין דפין ולוחות ומניחין על
השבר ושמן גשישין כיד אמרי׳ בתוספ׳ במקוות
והאיגר שעל גבי המטה והגשישין שעל גבי השבר
והשירים והנזמים והטבעות והקטלאות
חוצצין דפין אינן חוצצין ויש אומ׳ שהיא מיטה
שהיא בסיס למיטה ויש לה רגלים בתחתיה
ישב על הגשיש של מיטה ד׳ טליות של תחת
רגלי גשיש טמאות מדבעתין: ויש אומ׳ גשיש
הן ארובות של מיטה: בבפק הסליחות לגובר

שמתגושש באבן של מסית: פי' מתעסק
באבן בוחן: **גשם** והמת
באחריתך תרג' ותהם בסופך
עד דיגמר בישרך וגישמך: ועוכר שארו
אכזרי תרג' ודעוכיר גישמיה נכורייה: ושבט
לגו חסר לב: ושיבטא לגשמהון דסכלי:
גשם בב' המוצא תפי' בג' הדלת
איכ' דאמ' דלית ליה גושמא פי' בענין
דלת **גשם** בבר' רב' כ' לה' ותבוא
אליו היונה ר' לוי א' מהו הנשחה הביאת
דלא טפת ארע' דיש' במבולא הוא שהקב"ה
אומ' ליחזקאל אמור לה את ארץ לא מטוהרה
היא ולא גשמה ביום זעם:
גשך בס' גמ' דב' התכלת ואי אפי מאתמול
מיגשטא לה: פ"א הכי מינשנא לה פי' שניא
צורתא ולא הויא נאה
גשפנק בס' במה אשה בגמ' הבנים ולי חותמה
בסיתן גונב גושפנקי: ובהגדה דהניזקין
בגיטין מדליקין שרגי עד המתחזי בילונא ר'
דגושפנקא כול' ובר' גמ' דב' ני שאחזו כרא
בירא ומליא ומכסיא אטינרא וחתמה בגושפנקיה
כי חותם גשפיק: בב' מי שאחזו בגמ' נשתתק מאי
היא אילימ' גישפקי וטריני פי' גושפקי הן ק'
גלופקרין הראויין בימות הגשמים וסדינין בימות
החמה: **גשקר** בר' גמ' דבמה
מדליקין יצחק בר זעירא אומ' גושקרא
פי' הבינוני ולא המובחר: ובב' הניזקין בג' לא
היה סיקריקון תיוריתא ליכא גושקרא איכא
פי' הבינוני שמוציא מן הקמח בלש' ישמע' גשקר:
גשר בר' גמ' דב' מי שאחזו רב
ששת מיעסק בגשורי אמ' גדולה מלאכה
שמח ממת' בעליה פי' גשורא וכשורא אחר הן
והן קורה: **גשר** בב' כיצד מעברין
גשרים תבשות שיש בהן בית דירה
ובב' הרואה מקום בג' ועל הרוחות הרואה
כרת' אגישרא דשביסתנא: ובר' גמ' דב' המוכר
ה' הספינה וקימן אתרי גישרי דדורינג:

גשתא בר' גמ' דב' ח' שרצים ובג'
העור והרוטב בגמ' ר' יהודה אומ' הלטאה
כחולדה אמ' רב אשי תנא דידן סבר לה כר'
יהודה דאזיל בתר גישתא פי' גישתא דהוא מ'
משמוש העור ביד אם הוא רך או אשון ואמ' גשתא
דתשמת אשון כגשתא דחלד:
גשתא בע"ז בב' השוכר בגמ' נטל ה' המשפך שני
התם דכוליה אומ' חמרא בגשתא וזת גשתא שייך
פי' עושין כמות קנה של זכוכית והיא ארוכה
כמו הקנקן וכופף מן ראשה כטפח א' ומכניסה
לקנקן ריקן ושואבה בפיו עד שמוציא מן היין
לחוץ ואחר כך היא שואבת מאליה כל הקנקן כולה:

סליק פרק יח
אחל פרק יט

גת בב' שואל בגמ' אבל מחשיך הוא
בין הגיתות שנ' כי' בימי הבציר שמצוי
יין והבדיל וסלקא שמעתא שאסור לעשות
מלאכה עד שיבדיל ואפי' לא אמ' אלא בין קודש
לחול דין דכן אומ' רב אשי למעט שאין צריך לומ'
כל הבדלות אבל צריך להזכיר בדבה ושם
ומלבות דלא גרע מברכת המצות וברכת ה'
הפירות וכן הלכ': בב' כל הזית בפיאה כרם רבעי
בית הלל אומ' כולו לגת: ובס' חגיגה יניחנה
לגת הבאה כי מניחה עם הארץ אצלו לשנה
הבאה לששת הגיתות שנאמן עם הארץ על
ובב' אחרון דזבחים כרת החטאת ששרפה חוץ
מגיתה: ובב' ד' בפרה שרפה חוץ מגיתה או
בשתי גיתות או ששרף שתים בבת אחת פסולה
פי' גומא היא בקרקע צורת גת מתוקן לשריפת
הפרה **גת** בבר' רב' פ' עב' וירא יוי
כי שנואה לאה אף הגיתית מאחורי הוריס
סונטות בה: פ"א אף הנשים:
גת בס' ג' מלבים בחלק לכן תתנו שלוחים על
מורשת גת אמ' ר' חיננא בר פפא אמ' הקב"ה

לכן

לכו נא
ונוכחה

לכן תתני שלוחים כלומ׳ שהתגרשו ממלכות
לבני דויד שהרג גליה׳ ולקח העיר שלו ששמה
גת׳ והורישה לשם׃ בתי אכזיב אתם לביתו
של דויד לא כתב למלכי ישר׳ כלומ׳ הכזבנות
יתהפך למלכי ישר׳ שכולן ילכו להבלי גת׃ בכ׳
הגוזל זוטא בג׳ נטלו מוכסין גוים דדייני בגויתי
כיל׳ ובגאות בלא טענה׃

דיב בפר׳ כיצד צולין בגמ׳ נותן
את כרעיו שפריה בשפידא כיידב דאיב׃
ובס׳ גמ׳ דכ׳ המדיר בכתובות דייבי נחיריה ואתי
ליה רידא מבומא תרג׳ כי יזוב ארי ידוב׃
דובי׳ דבב במס׳ דויהי ביום כלות
משה׃ ויהי בדר ואש למלך שהיו לו ב׳
לגיונות קשין והיו דבובין זה לזה׃ תרג׳ ואיבה אשית
ודבבו אשוי׃ דבב בס׳ גמ׳ דפר׳
האשה שהלך בעלה׃ ובר׳ גמ׳ דחלק וב׳
ובבכורות בר׳ גמ׳ דכ׳ כל פסולי׃ ובשקלין ירושלמי
בס׳ ג׳ דכ׳ נותרכין אגודה באהלך עולמ׳ כו׳ עד
דובב שפתי ישנים כבומר של ענבים מה כומר
של ענבים זה כיון שמניח אדם אצבעו עליו מייד
דובב אף שפתותיהן של צדיקים כיון שאומ׳
דבר הלכה מפיהן הן נרחשות עמהן בקבר׃
ס״א דובבות׃ מה הנאה יש לו בר נחב׳ גוירא
אמ׳ כהדין דשתי קונדיטון ר׳ יצחק א׳ כהדין דשתי
חמר עתיק דאעג׳ דשתי ליה טעמיה בפומיה
גידול אומ׳ האומ׳ דבר משום אומרו מביא גאולה
כאו בעל השמועה עומד לנגדו׃ אך בצלם יתהלך
איש חזינהו לשיכוותיה דקא דבבן׃ דבב
ישרוק יוי לזבוב יכלי יוי לעוד קיטרי משריתה
גיבריא דסניאין כדבייא׃ דב בגמ׳
דכ׳ ר׳ אישר האורג הני בעו לדבויי והני לא

בינו לדבויי ומפרש׳ ביום טוב בר׳ גמ׳ דכ׳ אין
צדין היכי דמי מחוסר צידה ומסקינן דבאותה
לבלובן ולא בעיין לדבויי ופיר׳ דבויי שאורב להן
כדרך שהצייד אורב לצידו כמ׳ שכת׳ יארב ב׳
במסתר ידכה וישח ומצפה להן מיכן ומיכן׃
ושמא דבויי בריש׃ דבב היו כל
ישר׳ מוכרי דבב; ס״א דבב בריש
והוא העיקר זהו פיר׳ בע׳ ריש׃ דבא
בויקר׳ רב׳ בל׳ אם בחוקותי ובינייך דבאיך
שיהו כל הארץ דובאות כסף ומביאות לארץ
ישר׳ דבדבן בער׳ ז׳ בכ׳ אין
מעמידין הדבש והדבדבניות אעפ׳ שמנטפות
וכו׳ פיר׳ גירסי׃ ויש אומ׳ מין ענבים אעפ׳
שמנטפות ביד הגוים האיל׳ ומנטפות מעצמן
מותר׳ ואין בהן הכשר משקה ואין משקה היוצא
מן הענבים מכשיר שום דבר׃ דבלון
בס׳ גמ׳ דכ׳ הקורא את המגילה עומד דובע
הקב׳ חוריונים הדביונים פיר׳ כל המקראות שכת׳
לגנאי כגון ישגלנה קורין ישכבנה בעפלים קורין
בטחורים חוריוניה׳ קורין הדביונים חוריהן קורין
צואתם למחראות קורין למוצאות למוצאות
אין הן גנאי גדול בלשון הזה לפיכך משנין אותן
שלא להוציא אדם דבר מגונה מפיו׃ פי׳ ישגלנה
משמע בזנות כבלשה זו והשגל יושבת אצלו׃
ישכבנה משמ׳ דרך אישות׃ בקידושין ובחופה׃
עפלים משמ׳ נקבים׃ חורייונים משמ׳ צואת
יונים׃ הדביונים משמ׳ מה שביונים׃ מחראות
צואה דבק׳ לענין ע״ז וישימה למחראות׃
דבל רכ״ד הריני נזיר מן הגרוגרות
ומן הדבלה׃ ובכ׳ ג׳ בשבועות בג׳ שלא אוכל
ואכיל׃ וביום הבכורים בגמ׳ אסור באכילה
אבל דבלה קעילית פיר׳ כשהתאנים לחים
כותשין אותן במכתשת ומעגלין אותן בידים
ועושין מהן כעיגולי טת׃ ועוד מפור׳ בע׳ גרוגרו
ותאנ׳ להג התאנה החדלתי׃ תרג׳ ואמרת
להון תאנתא הא שבקית חוליי וית דביליתי
שפירתא׃ אספו יין וקיץ כנשו חמרא ודבלתא

דבלה

בב׳ הישן תחת המיטה סוכה המדובללת כי בגמ׳ רב אמ׳ מדובללת׃ מדולדלת כלומ׳ יש לה מעט סיכוך ואעפב׳ אם צילתה מרובה מחמתה כשירה וחדא קאתני ושמוא׳ א׳ מבובלת מבולבלת והינו קנה עולה וקנה יורד׃

דבק

ג׳ דבקי מיתה כבר פי׳ בער׳ בדק׃ בל׳ גמ׳ דכ׳ הוציאו לו׃ ובס׳ גמ׳ דכל המנחות דבקיה לקומץ בדפנא דמנא אמ׳ ליה רב יוסף האי דבקא דידך׃ בעירובין בס׳ הלכ׳ א׳ דכ׳ הדר ובמעילה בגמ׳ חב׳ קדשי מזבח כלומ׳ אותה היא שדבקתה זו בזו מבללא עלה עללתו׃

הדבק

כדי שיתן בדג׳ השבשבת בב׳ המוציא יין ובב׳ אלו טריפות בגמ׳ נבלה מן הגג דביקא אמימר אסר ורב אסי שארי פי׳ בלעז ביזסקו לוקחין בדין דקים וטחין אותן דבק ומשימין אותן במקום שיש מאכל ובאין העופות אגב מאכל וניתפשין בדבק ואם נתפס כנפו אחד ונפל ממקום גבוה כיון שכנפו אחד לא נתפש פורח באחד ונשען עליו ואינו נחבט ונטתר ואם נתפשו ב׳ כנפיו אין לו במה יפרח ולא להשען ונחבט בקרקע ואסור וזהו בחדא גפא שארי בתרי גפי אסור׃

דבר

בב׳ כיצד מברכין בגמ׳ היו לפניו מינין הרבה אמ׳ רב פפא הל׳ דבר׳ הבאים מחמת סעודה בתוך הסעודה אין טעונין ברכה לא לפניו ולא לאח׳ שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונ׳ ברכה לפנ׳ ולא לאחר׳ שלא מ׳ מחמת הסעודה לאחר הסעודה טעונ׳ ברכה בין לפנ׳ בין לאחרי׳ פי׳ בכל דבר הבא בתוך הסעודה מחמת הסעודה לאכל בהן פת כגון מיני תבשילין וכיוצא בהן דעבידי למילפת בהן אין טעונה ברכ׳ לא לפנ׳ ולא לאח׳ יש מי שאומ׳ ואפי׳ ענבים ותאנים ורימונ׳ וכיוצא בהן שהרבה בני אדם אוכלין בהן פיתן בזמן שבאין בתוך הסעודה למילפת בהן פת בוטרתן ואינן צריכין ברכה לא לפנ׳ ולא לאחרי׳ ודייסא וכיוצא בה ואעפ׳ דאמרינן בבלאי טפשאי אכלי נהמא בנהמא אם נהמא ממש הוא דיבריה כל פת פוטרת את הפת ואם אינה פת הרי היא תבשיל ופת לדברי הכל פוטרת כל תבשיל הבא מחמת הסעודה בסעודה אבל דברי׳ הבאין בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה כגון מיני מתיקה חביצא בדובשא ומלורג וכיוצא בהן שבאין למתיקה ולא ללפות טעונ׳ לפנ׳ ולא לאחרי׳ פי׳ מלורג לשון ישמעא׳ הוא והוא מאכל שעושין מן בצק ושקדים ודבש׃

דברים

הבאין שלא מחמת הסעודה לאחר הסעודה כגון אבטיחים וענבים ורמונים וכיוצא בהן שאינן באין ללפות בהן שכבר סילקו הפת מלפנ׳ ועדיין לא רחצו ידיהן הרי אלו טעונ׳ בין לפנ׳ בין לאחר שכיון שלא באו ללפות בהן הפת אין ברכת המזון פוטרתן מלברך אחריהן הילכך צריכה ברכה לפנ׳ ולאחר זה פי׳ דברי רב פפא שפסק הל׳׃

דבר

הגורם לממון כממון דאמי בב׳ מרובה בג׳ גנב וטבח ביום הכפורים סבר לה כר׳ שמע׳ דאמ׳ דבר הגורם לממון כממון דאמי דתנן בזה הפרק ר׳ שמעון אומ׳ קדשים שחייב באחריותן חייב אלמא דבר הגורם לממון כממון דאמי׃

דברים

המאורין בכל בפ׳ גמ׳ דכ׳ ארוסה ושומרת יבם בסוטה דאמ׳ רב קנה לכל׃ ובב׳ הבא על יבמתו בג׳ א׳ המערה וא׳ הגומר כשמו דאמר לא קנה אלא דבר׳ האמורין בפ׳ לאסרה לאחים ולירש ניכסי המת ולהתיר צרתה לשוק׃ ר׳ יוחנ׳ א׳ קנה לכל הדברים אמ׳ ר׳ יצחק מה פליגן בהערה בה אבל אם גמר את הביאה כו עמא מודו שקנה לכל הדברים א׳ ר׳ מתני המה פליגן בשבא עליה בבית אביה אבל אם בא עליה בבית בעלה כל עמא מודו שקנה לכל הדברים שמעת מינה לר׳ יוחנ׳ אפי׳ בהעראה בבית אביה קנה לכל הדברי׳ וארוסה לבעלה נמי ביבמה ליבם יבמה לבעלה מתיא ביאה אשה לבעלה מתיא קיאה קיחה

דבר

שלעונו

שלעולי בבל בהשותפין כה' בנדרים הרני עליך
חרם ואת עלי שניהן אסורין: ושניהן מותרין
בדבר שלעולי בבל כגון הר הבית והעזרות והבית
שבאמצע הדרך ואסור בדבר שלאותה העיר
כגון הרחבה והמרחץ ובית הכנסת והספרים:
שלשה דבר' נחלקו שמאי והלל נדה חלה ומקוה
וארבע שחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי
גופתני' האשה שבאת ממדינת הים: ובכתובות
מי שחציו עבד וחציו בן חורין: כלי חרס מציל
על הכל בב' א' דשדיות מכור: ואוכלי דבר אחר
פסולין לעדות בגמ' דיני ממונות בגמ' זה בורר
בגמ' אמ' ר' יהודה אימתי פיר' אוכלין צדקה מן
הגויים: איתמ' בדבר אחר קאשי לדבר אחר
בס' גמ' דפ' מפנין פיר' איתמ' בחזיר קשה
לצרעת: ובפ' כיצד צולין בס' גמ' נגע בחרסו
מדבר רב אמ' בוניתא רטואי בהדי בישרא אסור
למיכליה בגילתא נמי לא קשיא לריחא ודבר
אחר פיר' קשה לריח הטה ולצרעת דבר שאין
מתכוין סבר לה כר' יהודה מלאכה שאינה צריכה
לגופה סבר לה כר' יהודה: בזבחים בס' גמ' דפר'
כל התדיר ובפ' כירה בג' ניחם שפינהו ובס' גמ' דפ'
כירה הא שמעינן ליה לר' שמע' דאמ' דבר שאין
וכו' עד חרץ: ובפ' המצניע תנן ר' המת במיטה
חייב וכן כזית וכו' כר' ור' שמעון פוטר: גמ' א'
ריש לקיש פוטר היה ר' שמע' אף במוציא את
המת לקברו כולעד משיט דהא נמי מלאכה
שאינה צריכה לגופה היא כו' מיהא שמעינן עיקר
פלוג' דר' יהודה ור' שמע' במלאכה שאינה צריכה
לגופה דתנא קמא דמחייב היינו ר' יהודה: ורב
חננא' ז"ל פיר' פלוג' דר' שמע' ור' יהודה בהדיא
לא אשכחן היכא פליגי אלא מדוקייהו בב' ר'
אליעזר האורג חניתו אחמתו לא קשיא הא ר'
יהודה דאמ' מלאכה שאין צריכה לגופה חייב
עליה הא ר' שמע' דאמ' פטור עליה. והו הא
דתנן ועל עקרב שלא תשך וכו' עד וכי אמ' שמואל
כל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מהני תלת
דפטור ומותר וחדא מינייהו הצד נחש בשבת

וממאי דפטור ומותר הא דתנן ועל עקרב שלא
תישוך שמ' מינה כי פליגי במתני' במלאכה
שאינה צריכה לגופה פליגי וקשיא לן אי הכי
קשיא דשמואל אדשמואל הכא אמ' דפטור ומותר
וטעמיה דכוכין קערה על הנר אל' שמואל במלאכה
שאינה צריכה לגופה כר' שמע' סבירא ליה
והא קימ' לן דשמואל כר' יהודה סבירא ליה דתנן
המיחס שפינדו וכו' ואמרינ' התם בב' כירה
דשמואל כר' יהודה סבירא ליה מיהו היכא דאית
ביה היזק לרבים כגון גחלת של מתכת ועקרב
שלא תישוך כגון הני בלחוד פליג שמואל על
ר' יהודה אבל לעולם במלאכה שאינה צריכה
לגופה כר' יהודה סבירא ליה:
שנבלתו מטמא בנגע ובמשא: בב' שור
שנגח את הפרה בגמ' נפל לתוכו שור פי' כגון
בהמה וחיה וכת' בהו בהדיא דמטמו במגע
ובמשא אבל עופות דאינן מטמאין במגע ובמשא
אלא בגדים אבית הבליעה: בדבר שנומר
נכשו עליו בב' השוכר את הפועלין בגמ' אוכיל
פועל קישות פיר' בדבר שגומר נכשו עליו והוא
פרי שכרו: בדבר שאין זרעו כלה בב' כל
שעה בגמ' האוכל תרומ' חמץ: ובמנחות בפ' ר'
שמע' בגמ' העומר היה מתיר מאי שנא מכל
חיטי: ושערי דעלג' אמ' ליה דבר שזרעו כלה
כגון אלו לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי
דבר שאין זרעו כלה מאי תיפשוט ליה דאמ'
ר' יצחק אמ' ר' יוחנן ליטר בצל בו שנ' חיטים
ושעורים וכיוצא בהן דבר שזרעו כלה בצל
והדומה לו דבר שאין זרעו כלה: ובב' הנודר
מן הירק בגמ' קונס פירות אלו ודילמ' בדבר
שזרעו כלה הא תניא אלו הן חסיות כגון הלוף
והשום הבצלים דבר שיש בו דעת לישאל ברשות
היחיד ספיקו טמא ברשות הרבים ספיקו טהור
ושאין בו דעת לישאל בין ברשות היחיד בין
ברשות הרבים ספיקו טהור: בר' גמ' דפר'
כשם שהמים בודקין אותה ומבורש שסמה
שוטה רשות היחיד אף שרץ רשות היחיד

מה שוטה דבר שיש בו דעת לישא אף שרץ
דבר שיש בו דעת לישא: ובר גמ׳ דנדה ובפ׳
גמ׳ דפ׳ א׳ דפסח **דבר** בר גמ׳
דיבמות מה להצד השוה שבהן שכן
ישנן לפני הדיבר פי׳ שלשתן קודם מתן תורה
מילה בימי אברהם פסח במצרים עולת תגיד
שהקריבו במדבר: הן אמה וכובען אמה
ומרבדן מחציהן בס׳ גמ׳ דהנזביא קנוא פי׳ נראה
כמו שמרבדין מחציהן מפני שמראש הכובע
עד פיו אמה כנגד מפיו עד רגלו: בילמ׳ בפ׳ שלח
לך ותשא כי יש דברי׳ הרבה מרבים הבל פי׳
שהוא מגדל אווזין ותרנגלין וטווסין אעפ׳ שהן
מבקשין לאכל יש בהן מאכל אבל כוי שמגדל
קוף או כלב אין בו מאכל ועוד הן מבקשין לאכל
הרי עליהן נאמ׳ יש דברים הרבה מרבי׳ הבל:
ור׳ יוחנ׳ אמ׳ במי שמרבה דבר׳ הבת מדבר:
דברי נרגן כמתלהמים אמ׳
ר׳ אלעזר בנו של ר׳ יוסי הגלילי כמתלהם
כאדם שיש לו מת והוא צווח ובוכה כך עשו
נרגנים: **דבר** ולפני הדביר כבר
פי׳ בער׳ ארן: ובתנ׳ בר גמ׳ דפ׳ אין מ׳
מעמידין המדולה בדביר ארמון אמ׳ רבא
כמאן קרו פרסאי לספרא דביר מהכא ושם
דביר לפנים קרית ספר: **דברי**
בר גמ׳ דתעניות לדידן אית לן פירי
בדברא פי׳ בשדות: **דברי** בהאשה
כנ׳ בכתובות דבר דעניה מדברנא ר׳
דאומתיה פי׳ מנהיג אומתו: **דברי**
בילמד׳ ושם אמו שלמי׳ בת דברי שהיתה
דברנית ומתוך הדיבור ענה אותה מיכן ש׳
שהשיחה רעה למשה: ובויק׳ רב׳ שלומית ר׳ לוי
ג׳ בטוא שלים ליך שלם ליך בת דברי שהביאה
דבר עלבנה ובילמ׳ וירא איש מצרי מכה
איש עברי מאחיו שלומית שהיתה יפה שלמה
מכל מום: **דבש** בב׳ המוכר ה׳
הספינה בגמ׳ פירות כוורת דבש כוורתו
אינו לא משקה ולא אוכל: בפ׳ א׳ דחלה ובבר׳

כל שעה בגמ׳ ואלו דברים הסכגנין והדבשנין
וכו׳ פי׳ טנגלי: ירוש׳ סכגנין טריקשא דובשנין
מלי גאה אסקריטין חלוטין דשוק חלוט
המסרת חליטין דמני אמ׳ ר׳ יוחנן כל שהאור
מהלך תחתיו חייב בחלה ובהמוציא ויוצא בהן
ידי חובתו בפסח וריש לקיש א׳ אינו כן אמ׳ ליה
ר׳ יוח׳ ובלבד על ידי משקה בפ׳ המפקיד בגמ׳
המפקיד אצל חבירו פירות יין והחמיץ שמן
והבאיש דבש והדביש ובפ׳ מי שהחשיך בגמ׳
הגיע לחצר כשהדביש למאי חאזי לכתיתא
דגמלי נמאס והופסד: ובר גמ׳ דב׳ כוי שאחזו
וכו׳ אמגוזא דחלבניתא דבשניתא פי׳ חלבנה
מתוקה כדבש: **דבשק** בר גמ׳
דבמה מדליקין ובדרובשקי דאבי פי׳
בעצים

סליק פרק א׳
אחל פרק ב׳

דג בר גמ׳ דפ׳ יום טוב דביצה ובפ׳ אין
מעמידין בג שלקות אמ׳ רב מתי אמ׳ רב דגים
קטנים מלוחים אין בה משום בישולי גוים
פי׳ בשמולחן ישר׳ מליחתן היא בישולן והגוי
לא בישל כלום כי כבר מבושלין הן:
דגל בפ׳ במה אשה בגמ׳ לא
יצא האיש ב׳ תלמידי חכמ׳ המדגילין
זה לזה בהלכה הקב״ה אוהבן שנ׳ ודגלו
עלי אהבה: פי׳ שני תלמ׳ חכמ׳ המקשין ונ׳
ומכחישין זה לזה בהלכה הקב״ה אוהבן: ובר
גמ׳ דפ׳ אין מעמידין כיכתבא גללא בזע ודגלא
בחבריה ידע: מכתב שהוא עם ברזל נוקב
הציר כך דגלא שהוא הכהן מכיר בזבוניה
חבירו: יכיח כזביה עד שקר תרג׳ ודמלל
כזבניתא מהדא דגלא הוא: במשטו לאימנע
כין תרג׳ בדינא לא נדגיל כומיה: וכבר
פי׳ פ׳ א׳ בע׳ גלל: ור׳ גרשום ז״ל פי׳ מכתבא
שקורין גרפי אוש דמיכתב אבן חוקק בזע

ודגלא
כולא
מילתא
בחבריה

ודגלא כולה מילתא בחבריה ידיע דמכתב והאבן שהן קורע ו׳ הנייר אותה קריעה ניכרית רישונה בנייר שתחת אותו הנייר הנקרע והינו בחבריה ידיע: והרכיל נמי אם עושה רכילות בין שני אנשים א׳ נכיר בחבירו שנעשה רכילות ביניהן אע״פ שלא שמע הרכילות כן הני מכיר בחבירו:

דגל רדדו בדיגלא

דגם בר כר. כבר כיר בער גר׳ הנוצנע לזרע לדוגמא ולרפואה: ובב׳ א׳ דשבת בגמ׳ לא יצא ולא צבע בדוגמא שבאצו ובס׳ גמ׳ רב׳ כלל גדול אמ׳ רבא הכא נמי חזו לדוגמא: ובב׳ המוציא יין בגמ׳ עור סממנין כדי לצבוע בהן דוגמא לאירא: ובס׳ גמ׳ דבבא קמא תנ׳ אין לוקחין מן הצבע לא אותות ולא דוגמאות כבר כיר בער׳ אותות ולשון לע׳ ממש הוא דילמא

דיגמא השקוה בר׳ יהודה כ׳ ה׳ בעדיות ובר׳ גמ׳ דמי שקתו: פ״א דוכמא כיר גרים שכמותה השקוה כלומ׳ שמעיה ואבטליון שבאין מטיכת גרים הם השקו גיורת להראות שהן חשובין כישר׳ ונמצא מזלזל בכבודם: כי ר׳ חננ׳ ז״ל בר כר ואו מגלח ירוש׳ על כ״ד ודבר׳ מנדין על כבוד הרב וזה א׳ מהן ובלאשר לא יבוא לשלשת הימים וג׳ וכת׳ ביה הוא יבדל מקהל הגולה אמ׳ ר׳ יצחק אית סגי מינהון מיבדרן במתני׳ בתעני׳ שלח לו שמעון בן שטח צריך אתה לינדות וכו׳: בר׳ השנה שלח לו לרבן גמליא׳ כל המעכב ו׳ הרב מעשות מצוה צריך נידוי: בפסח׳ אילמלי תודוס אתה גזרנו עליך נידוי: תנן את מי נידו את אלעזר בן הנר שפיקפק בטהרת ידים: הדא אמרה המפקפק אפילו בדבר מדברי סופרי׳ צריך נידוי: בעדיות דיכמה השקוה מהו דיכמה השקוה דבמה דכותה כיר גרים שכמותה השקוה כלומ׳ גינה: שמעיה ואבטליון הדא אמרה המבזה זקן אפי׳ לאחר מיתה צריך נידוי: שאלו לפני ר׳ האיי גאון ז״ל משכחן בפירושי דאית גבן דדיד כמא מיצבע או הכי מפרשי רבנן כמי

צבע מאי טעמ׳ משקיוה והשיבם הכי קאמ׳ עקביא בן מהללא׳ לא השקוה מי סוטה אלא היו כמייראין אותה שמא תודה שנטמאה והראוה כאלו מי סוטה הן כדרך שאמ׳ שלמה חלקו את הילד החי דוחי ושלא לעשות כך אלא שם דרך לחקירה כדי שיתגלה לו הסוד:

דיגמא הוא ברבבה שלו בר׳ גמ׳ רב׳ אין דורשין כלומ׳ מרונס שאין כמותו בכל והוא ראה מלאכים הדומין למיטטרון על כן לא טעה וכן כיר׳ אותו הוא בצבא שלו: בבר׳ רב׳ כ׳ ימא ויברך אלהים את יום השביעי ממלאכת עולמו שבת ולא שבת ממלאכת הרשע ומלאכת הצדיקים אלא מועל עם אלו ומועל עם אלו נראה לאלו מעין דיגמטרין שלהן ולאלו מעין דגמטרין שלהן ומנין שפורענות הרשעים קרויה מלאכה שנ׳ יפתח יוי את אוצרו ויוצא את כלי זעמו כלי מלאכה היא: ומנין שמתן שכרן של צדיקים קרויה מלאכה שנ׳ מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת וג׳ ובילמד׳ באלה פקודי כ׳ ויביאו ו׳ המשכן ז״שה לא יגרע מצדי׳ עינו תדע לך אברהם הוליד את יצחק דומה שנ׳ אלה תולדות יצחק יעקב הוליד את יוסף שנ׳ אלה תולדות יעקב יוסף ראובן ושמעון לא אמ׳ אלא יוסף וכן הוא אומ׳ כי בן זקונים הוא לו זיו איקונין שלו היא הוי לא יגרע מצדיק עינו:

דגן בפ׳ ג׳ שאכלו ובפ׳ כל שעה בג׳ וא׳ דברים האי אידגן והאי לא אידגן כיר׳ כשנעשה ברי אז הוא דגן ונתחייב בתרומה ובמעשר ראשון קרינא ביה כדגן מן הגורן ראשית דגנך בשיבלים לא אידגן על כן לא נתחייב בתרומ׳ וכי דקאמ׳ ר׳ ינאי בל׳ גמ׳ דפר׳ כיצד מברכין ובפ׳ השוכר את הפועלין אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית מפורש התם כי קאמ׳ ר׳ ינאי בזיתים וענבים אבל חיטים ושעורים גורן בהדיא כת׳ בהו: פ״א דיגון כת׳ בהו: ג״א כי קאמ׳ ר׳ ינאי אין הטבל מתחייב עד שיראה פני הבית במעשר שני ובמעשר

עני אבל תרומה ומעשר ראשון חייב בגורן:
ובס׳ גמ׳ דכ׳ השולח גט מר סבר דגנך ולא דגן
גוי ומר סבר דיגונך ולא דיגון גוי פי׳ מאן דאמ׳
דגנך ולא דגן גוי סבר כיון שלקח פירות שנגמרו
מלאכתן מן הגוי דגן גוי קרינן ופטור: ומאן דאמ׳
דיגונך סבר מה שאתה מדגן דהוא ממרח כלומ׳
מירוח דישר׳ הוי גמר מלאכה למעשר ולא מירוח
גוי ולעולם חייב ליעשר פירות הלקוחין מן הגוי
קודם שמיריחו מש׳ דאין קנין לגוי בארץ ישר׳
להפקיע מיד מעשר:

דגון

בס׳ גמ׳ ת׳
א׳ דנ״יר הרי נ״יר הן אחת דיגון ב׳
טריגון ג׳ טטרגון ד׳ פנטגון ה׳ הה׳ בית ע׳נו
דיגון טריגון פנטיגון אינו מטמא בנגעין טטרגון
מטמא בנגעין: ובב׳ גמ׳ דכ׳ גט פשוט ארבן דיגון
קארו ליה דגית בב׳ גמ׳ דכ׳ המוכר ׳ הספינה
דוגית הינו ביצית ובבר פיר׳ בגמ׳ ביצית: ובכלי
גומא תרג׳ ובדוגין על אפי מיא: ואחרית כן
בסירות דוגה תרג׳ ובנתכון בדוגית צידין:

סליק פרק ב׳
אחל פרק ג׳

ד

בפ׳ א׳ דבבא מציעא בגמ׳ זה ישבע
ובפ׳ אחר׳ דבבא בתרא בגמ׳ מי שימחק שטר
חובו אמ׳ רבא אמ׳ רב נחמן במקויים כולי עלמ׳
לא פליגי דיחלוק וכי פליגי בשאינו מקויים ר׳
סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ואי מ׳
מקיים ליה פליג ואילא מקיים ליה לא פליג ור׳
שמעון בן גמ׳ סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך
לקיימו פיר׳ שטר שיש בו קיום בית דין הוא חשוב
כמו טלית שהוא נאמן ואדוקין בו מלוה ולוה
יחלוקו ושאין מקויים אם מקיימו המלוה משוי
ליה מגוונא ויחלקו ות׳ ר׳ קאסבר מודה בשטר
שכתבו צריך לקיימו והל׳ כר׳: ר׳ שמע׳ בן גמ׳ סבר
אעפ׳ שאין יכולה מלוה לקיימו יחלוקו דמגוונא
הוא דמאחר שמודה הלווה בשטר שכתבו אין
צריך המלוה לקיימו ולא המלוה צריך שיאמ׳
לא פרעתי ואפי׳ אמ׳ פרעתי אינו נאמן אחר שהודה
ואמ׳ כי זה השטר כתבתיו עלי מקויים הוא אבל
כשכופר איני יודע בזה השטר מעולם אין
צריך קיום: ובפ׳ ב׳ בכתובות בג׳ העדים שאמ׳
דאמ׳ רב הונא אמ׳ רב מודה בשטר שכתבו צריך
לקיימו: ובפ׳ המוציא יין בגמ׳ נייר והכא במודה
בשטר שכתבו צריך לקיימו קא מיפלגי ובפר׳
אי זהו נשך בגמ׳ מלוה ישר׳ מעותיו דאמ׳ ר׳ יוסי
מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו וגובה
מנכסין משועבדין פי׳ לווה שמודה בשטר
שכתבו אין צריך המלוה לקיימו אעפ׳ שטוען
הלווה פרעתי אינו נאמן וגובה המלוה אפי׳
ממשעבדי דהא מודה דשטרא מעליא הוא וכדין
נכתב וזה שטוען פרעתי אינו פוסל השטר
ונמצא כטוען טענה אחרת ועליו להביא ראיה
היאך פרעו: בזמן ששליח ציבור אומ׳ מודים
העם אומ׳ מודים אנחנו לך וכו׳ בשוטה בפ׳ אין
נאמ׳ בגמ׳ ברכת כהנים עד על שאנו מודים לך
פיר׳ רב משה ראש הישיבה בן מר׳ יעקב משמע
דקא׳ מודן ציבור על שליח ציבור דקא ענו אמן
בס׳ כל א׳ דברכות ירוש׳ הכל שוחחין עם שליח
ציבור במודים ולוחשין ואומרין ויש שם ענינין
הרבה: כל כהן שאינו מודה בעבודה בפ׳ הזרוע
בגמ׳ השוחט לכהן פיר׳ כהן המתנשא ליגע בחלבים
ובדם להצית האליתא וכיוצא בהן האמורה
אעפ׳ שאינו בקי הואיל ומודה ומשמש כמו שבת
יש לו חלק בהן: יוחנ׳ כהן גדול העביר הודאת
המעשר בס׳ מס׳ מעשר שני ובפ׳ השוכר ׳ הפועלין
בגמ׳ ואלו אוכלין והא תנן בפ׳ אחר׳ דשוטה יוחנן
כהן גדול העביר הודאת המעש׳ ובג׳ תנא אף
הוא ביטל ׳ הוידוי וגזר על הדמאי ומסקנא תרתי
תיקן וידוי דחברים וגזר על הדמאי דעמי הארץ
פי׳ ביטל וידוי דחברים שהיו מתודין במנחה
ביום טוב ואומ׳ בערתי הקודש מן הבית כמו
שהוא מפורש במשנה במסכת מעשר שני ולמה
ביטלו דרחמ׳ אמ׳ תנו מעשר ראשון ללוי והן היו

נותנין

נותנין לכהן ואם תאמ׳ נוורו אשאר מעשרות
כיון שאין מתודין על מעשר ראשון שוב אין
מתוודין על שאר מעשרות לפיכך ביטל הוידוי
וגזר על הדמאי פי׳ דמאי א׳ מק׳ שיתן החבר
לכהן לפי ששלח בכל גבול ישרא׳ וראה שאין כו׳
מפרישין עניי הארץ אלא תרומה גדולה בלבד
דכת׳ בה מיתה דכת׳ בה מיתה דכת׳ ומתו
בו כי יחללוהו ועוד הוא דבר מועט שמק׳ סאין
היו נותנין ב׳ ולפיכך נקרית תרומה ב׳ מק׳ :
וגזר על חבר הלוקח מעם הארץ תבואה שיפריש
ממנה תרומת מעשר ויתננה לכהן וכמה הוא
תרומת מעשר א׳ מק׳ דמאן דאית ליה ק׳ סאין
חייב למיתן מינה י׳ ללוי ולוי מפריש מאותן עשר
א׳ ויהיב לכהן וזה קרוי תרומת מעשר דכת׳ בס׳
ויקח קרח ואל הלוים תדבר וגו׳ והרמ׳ ממנו תרומ׳
יוי מעש׳ מן המ׳ ; אמ׳ להן בניי בואו ואומ׳ לכם כשם
שתרומה גדולה יש בה עון מיתה כך תרומת
מעשר יש בה עון מיתה דכת׳ שם בס׳ ויקח
קרח ואת קדשי בני ישר׳ לא תחללו ולא תמ׳
לכהן הפרישה ותנוה לכהן מעשר שני העלוהו
ואכלוהו בירוש׳ שאין לכם הפסד בו מעשר ראשון
ומעשר עני שהוא בלאו המוציא מחבירו עליו
הראייה ואי מייתו ראייה העניים והאביונים
שלא הפכיש עם הארץ ליגבו להו ואי לא לא :
מודים איתמ׳ בע׳ מ׳ ד׳ אין מעשרין את הודמאי
בס׳ במה מדליקין כי׳ ספק חשכה ספק אינה
חשיכה זה בין השמשות ואסור לעשות מלאכה
מדרבנן וטבל ודאי אסור לתקנו שהיא מלאכה
גמורה תיקון הטבל אבל הדמאי שהוא ספק
מותר לתקן כיון דספק מלאכה היא ובין הש׳
השמשות אסור מדרבנן כולי האי לא גזרינן :
דרך בפ׳ מפנין ומדדין עגלים
וסייחים והאשה מדדה את בנה : ובכסה בפ׳
מקום שנהגו תרנגולת שברחה מדדין ומחזירין
אותה למקומה : ובב׳ אלו מציאות בג׳ מצא אחר
הגנה אמ׳ רב עוקבא בר חמא במדידה : אי
במדידה ניחוש אילמ׳ מעלמ׳ אתו כי מהלכין

מעט כרכת׳ מרדס עד בית אלהים :
דרך בן קטן עשה דרך לכיור בכ׳ אמ׳
להן הממונה כיר כמין דדי האשה שמושכ
יוצאין המים ורוחצין ידיהן : דרך בר׳ גמ׳
ד׳ בא לו כהן גדול ובב׳ ד׳ מיתות בג׳ הנודר
בשמו שריוה בדורא וכסיוה באברא דאברא שאיב
קאליה : ובב׳ אי זהו נשך בגמ׳ דמפרין ההוא דורא
דבנו מר עוקבא : ובס׳ גמ׳ דע׳ מר עוקבא זבן
דורא ממני עבד לה נדנפא דלישא : ובב׳ תינוקת
בגמ׳ דאתה ועודה אמ׳ ליה עבדי חסרת דורי ח׳
חסרת תרג׳ על סיר הבשר על דודי בישרא :
דבב בכ׳ כיצד מברכין בגמ׳
הביאו לו מליח ר׳ אבהו אכול עד דהוה יתיב
דודבא אאפותיה : ובב׳ המגרש בגמ׳ כתב בכתב
ידו מאי קצרית אמ׳ אביי דדבתא דבינו כפי
ובב׳ אלו טריפות בגמ׳ נשתברו רגליה אמ׳ רב ליתה
בקתא בת יומא ולא דידבא בת שתא פי׳ זבוב
כדאמרי׳ בתחילת ער׳ ד׳ : תרג׳ ישרוק לזבוב
פי׳ דידבא אאפותיה היה יוצא השמנונית במצחו
וכשיושב הזבוב על מצחו לאכל היה מתחנק מרוב
השמנונית ונופל : פי׳ דידבתא דביני כפי זבובין
שבין העומרים : ואינה כוסלת אם שותה במי
חטאת מפני שמוצצת ואינה מקיאה ולא היו
מים שאובין : דידכאות היו עושין
ומניחין בסודרין פי׳ מצבות גדולות
היו בונין בדרך מירוש׳ לצוק עומדין עליהן ב׳
אנשים ובידם סודרין וכשמגיע שעיר למדבר
מניפין בסודרין א׳ לחבירו עד שרואין אנשי ירוש׳
הנפת הסודרין ויודעין שהגיע השעיר למדבר
ואז כהן גדול קורא בספר תורה : דדניב
בבל רב׳ ובני יין לאשה ותר׳ כתים ודודנים
כת׳ דדנים וכת׳ א׳ או דודנים ר׳ סימון אומ׳
דודנים שהן בני דודיהן של ישרא׳ דודנים שבאין
ודודין אותן : אמ׳ ר׳ חנין בשעה שהן נתונין בעליה
אינון אמרין להון בני דודיכון ובשעה שהן בי׳
בירידה באין ודודין אותן : ובילמ׳ בפ׳ וישמע
יתרו משא בערב ביער בערב תלינו אורחות :

ודנים שם מפורשין:

סליק פרק ג
אחל פרק ד׳

דהא בהגרה דהניזקין לובן ביצה סולד
מן האור שכבת זרע דוהא מן האור: ובר׳ גמ׳
דשבועות והתנן בר׳ נגע של שלג עזה של סיד
דיהא ממעה ובכל היד כ׳ ב׳ בעדה השחור כחרה
דיהא טהור ובהאשה כ׳ ב׳ בעדה עכור מ׳ שדיהא
הרי זה כונס פיר׳ כהה עמר עינו: ובס׳ גמ׳ דהערל
ויש אומ׳ כל ששכבת זרעו דיהא ויש אומ׳ כל
שאין מי רגליו מחמיצין פיר׳ פירגרסינן בתינוקת
בג׳ דס יזוב דיהא ודומה ללובן ביצה שאינה
מוזרת שכבת זרע קשורה ודומה ללובן ביצה
שאינה מוזרת: דהן בכ׳ כל הנשבעין
בגמ׳ חזרה שבועה קריב לגבי דהנא ואידהן
פיר׳ לשמן ורד קורין דהן הורשנא מחלב
תרג׳ אידהנת מן הרב ועפרם מחלב ידושן תרג׳
יתדהן וחלב זבחיך לא הרויתני ושיקוי לעצמותך
תרג׳ ודוהנא לגרמך:

סליק פרק ד׳
אחל פרק ה

דין בס׳ גמ׳ דכ׳ במה מדליקין רבא חזייה
לאביי דקא דאוי למזרח: ובכ׳ א׳ בכריתות בס׳
הל׳ המפטם את השמן וכי יתבית וקמית דבכון
דוו לכומיה דדבכון דכת׳ והיו עיניך דואות
את מוריך: ובר׳ ג׳ דמס׳ תמיד אמ׳ אביי כיון
דגבי הדדי הוו קימי סאגי להו בחד שומר דוי
להכא ודוי להכא: פי׳ דוי חזי: דין בחלק בגמ׳
ר׳ עקיב׳ לא תעיל דווי בליבך דגברין גיברין ק׳
קטיל׳ דווייא הא שלמה נמי אמרה דכת׳
דאגה בלב איש ישחנה: ובכ׳ החולץ בגמ׳ המחזיר
יש׳ בגמ׳ התם דווים דחוכים: ובכ׳ המעלת בגמ׳
המעלת במין בהמה כי הוא ראשית אונו מאי
שלבו דווה עליו יצא זה שאין לבו דווה עליו ובאבות
בכ׳ ר׳ אומ׳ מרבה נכסים מרבה דוין: ובכ׳ א׳ טריפ׳
בגמ׳ נפלה מן הגג ואעפ׳ דמדרון וקיימי כי כגון
לבי דוי: דויר מלך ישר׳ חי וקיים
בגמ׳ דכר׳ אם אינן מכירין פיר׳ נמשלה מלכות
בית דויד בירח שנ׳ כירח יכון עולם כמו׳ נתקיימ׳
ראיית הלבנה בעולם: הוויד׳ העמיד
תר״ג מצות על יא׳ בס׳ גמ׳ דמ׳ו הן הלוקין:
דוה בר׳ גמ׳ דכ׳ יוצא דופן מנין שאין
האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה
שנ׳ ואיש אשר ישכב את אשה דוה: דול
בכ׳ השותפין בגמ׳ כופין אותו לבנות לעיר
ודילמ׳ לא מידויל ממידויל מידויל ואי לא מידויל
מהדרינן להו מהליהו: ובג׳ ולא את השדה
זימנין דהאי מידויל והאי לא מידויל: פיר׳ מזה
דולין ומזה אין דולין מים שיתיבש דוולא אמ׳ רב
נחמן בדלי יווגא פיר׳ שמשקין אותה בדלי בענין
לכל אחד ארץ שדולין לה יום א׳ ברב נחמן:
דוור בכ׳ הגוזל ומאכיל בגמ׳ אין
מורטין אבל בידוור לא: ובכ׳ אין מעמידין
בגמ׳ בתי יש׳ לא תניק או ברברא הוא יכיל למימר
נקוטו לי זימנא לבי דוור: ובס׳ גמ׳ דכ״א דשבת
לא קשיא הא דקביע בי דוור במתא והא דלא
קביע בי דוור במתא פיר׳ שוטר ששולח אל האיגרות
כ׳א איש ידוע שכל כתב אליו יובל והוא המשכיר
ומשלח כל איגרות למי ששתלחה לו: דווש
בכ׳ היה קורא בגמ׳ קרא וטעה אבל כתח
בלמען ירבו ימיכם דוושיה נקט ואזיל כי הילוכו
ומנהגו וסירוכו נקט: דות בר׳ גמ׳
השנה כ׳ ראוהו התוקע לתוך הבור או לתוך
הדות: ובכ׳ המוכר את הבית לא את הבור ולא
ה׳ הדות: ובתנור כ׳ח בבלים נתנו על פי הבור
או על פי הדות: ובאהלות כ׳ י׳א החרות שבית
והמנודה בתוכו: במשנה כולן כתובין חרית
פיר׳ בגמ׳ דהמוכר הינו בור הינו דות אלא שהבור
בחפירה ודות והרות בבנין:

סליק

סליק פרק ה׳
אחל פרק ו׳

דח בתנחומ׳ בב׳ לא היו כופתין הכרס
מדיחין אותו בבית המדיחין: ובב׳ א׳ דביצה
ומדיח ושולה: ובב׳ד׳ במכשירין הכותה קערה
על הכותל בשביל שתדוח הרי זה בכי יותן: ובמס׳
ח׳ במקוות אם הדיח ידיו בגים טהורים ר׳ שמע׳
אומ׳ ירדה כלומ׳ לא וטהר הכלי עד שירדה ידו
ויגע המים לתוך ידו ולכלי: **דח** במס׳ א׳
דקידושין בהל׳ יתירה עליו: ובב׳ גמ׳ דב׳ אחר
בערכי׳ דתנא דבי ר׳ ישמע׳ הואיל והלך זה ונעשה
כומר לע״ז דחי אבן אחר הנופל תל׳ גאולה תהיה
לו: ובב׳ אלו מגלחין בגמ׳ הקובר מתו על כל הנוגב
כולן נדחה מיטתי הרי זה משובח כלומ׳ ממהר
לקוברו: ובב׳ גמ׳ דב׳ מי שאמ׳ הריני נזיר מדחין
ביה איבא דבר קפרא ורב מתנה כלומ׳ זה
מרחה קושיא של זה וזה מדחה קושיא של זה
ובב׳ בן סורר בגמ׳ הבא במחתרת אותביה
רב חסדא לרב הונא באהלות כ׳ז יצא ראשו אין
נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש פי׳ אין
הורגין הולד כדי להחיות אמו ובויק׳ רב׳ בפר׳
אשה כ׳ ראשו כתם כו׳ אתון אמרון ליהויקים
נבוכדנצ׳ בעי לך אמ׳ לון איפשר כן דוחין נפש
מפני נפש אתון מחיין ית נפשכון ומכייתין לדילי
אמרו לו לא כך עשו זקניך בשבע בן בכרי
הנה ראשו מושלך אליך בעד החומה:

דחל בס׳ גמ׳ דב׳ לא יחפור זימנין
דמייתי עורב טומאה ושארי התם וסגיא
בדחלולי בעלמ׳ ק׳ מ״ל פי׳ לשון יראה כי יראה
אלהים אתה תרג׳ ארי דחלא דיוי את כגון שעושין
צורות שלעץ ונראין כבני אדם להבהיד העופות
כשמנדנדת אותן הרוח יפחדו העופות ויברחו ק׳
מ״ל **דחם** בב׳ החולץ בגמ׳ וכן
שאר כל הנשים אלא משום דיחמא: ובב׳
גמ׳ דב׳ מצות חליצה משום דחילא דבר נא עליה
דחים: אמ׳ אמימר האי מאן דחליץ צריך למ׳
למידחסיה לכרעיה פי׳ להכביד רגלו בקרקע
ולהרחיק: ובויקר׳ רב׳ כ׳ מגור עם עץ עבות זו
לאה מה הדס זה דחוס בעלין כך לאה דחוסה
בבנים: **דחף** להדף את כל אויביך
תרג׳ ירוש׳ למידחף את כל בעלי דבבך
וכן תרג׳ ודחה ידו בגרזן: **דחק**
בס׳ גמ׳ דב׳ ואלו מגלחין מאי כוליה האי דקא
דחק רגליה דבר נתן פי׳ למיהוי הוא נשיא: ובב׳
שתי הלחם בגמ׳ כל הכלים שהיו הא מיתד דוחקין
ובולטין בפרכות:

סליק פרק ו׳
אחל פרק ז׳

דטגמא בב׳ ויקר׳ רב׳ מאהל מועד לשמ׳
משל לדיטגמא כתובה ומחטטת: ובילמ׳
בפר׳ ויהי מקץ שליש דיטגמאות פירש יוסף אחת
שלא ירד עבד ויקח ביד השנית שלא יהא אדם
מחמר שני חמורים והשלישית שיהא שמו ושם
זקינו: והדת נתנה בשושן הבירה תרג׳ ודיגטמא
מתפרשת בשושן בירתא פי׳ דיגטמא כתב:
דטומלים בב׳ רב׳ כ׳ מ״א
ויגע יוי את נרעה וג׳ אמ׳ר׳ ברכיה
על דטולמוסין לעיקרב למסאנא דמטרונתה
וכן בב׳ כי יעצור עצר יוי:

סליק פרק ז׳
אחל פרק ח׳

די נידה ועריות שמאי אומ׳ כל
הנשים דין שעתן פי׳ האשה שבדקה עצמה
והנה היא טהורה ולאחר זמן בדקה עצמה
והנה היא טמאה מה שנגעה באותה שעה
ומיכן ואילך ולא קודם: **דיו** בב׳ הבונה
כתב בדיו גמ׳ דיו דיותא: ובגמ׳ דגט כשוכר
דנדיית ליה פי׳ דנדיית בדיו החלק כלומ׳

עושה ניקודים של דיו בין העמודים לא שרא
ובג' דהדיאה בלן טריג' בריותא טהורה פי' ר'
שחורה כעורב **דיוזגי** בב' א' דשוטה
בגמ' מי לנו גדול ממשה תנא אותה
שבת שבת של דיוזגי היתה ניטלה רשות מזה
וניתנה לזה פי' דיו ב' זוגי זוגות של מנהיגין
כלומ' שהיתה שבת של משה ושבת של יהושע
וניטלה רשות ממשה וניתנה ליהושע והיו צינו דדין היגן
זוג ונבלה הדיבור: **דיומד** עושין כסין
לבי ראות ר' דיומדין נראין כח' ובר' גמ'
רסוכה ר' עקיבה אומ' דיומדי סוכה טפח: פי'
דיומדין ב' עמודים **דיוסטר** חיבור
לטומאה בשעת מעשה בהכרים כר' ה'
בעלים פי' שני צדדין דין ב' סטר יד כרכת
ולסטר חד הקימה והוא עץ שיש לו ב' צדדין והוא
יד לקרשים איכא דאמ' דיסטר ומי' די ב'
וכן דטהרא ודיוזני חרבכיות תרג' סייטא ד'
דיוסטרא בכשיל וכלבות תרג' בקוכין ומכסלת
דיוסטר **דיוסק** בר' גמ' דכ' מי
שמות המוליך עצמות ממקום למקום
הרי זה לא יתנם בדיסוקיא דרכב וכו' ובג' דכר
נוטל כעס א' שכחו דיסוקיא מליאה פירות בסטיו:
ובפסח בכ' א' בגמ' דיסוקיא מליאה חמץ ובבר'
המוכר ג' הספינה בגמ' המוכר את החמור אמ'
עולא מחלוקת בדיקוקיא וכמוני: ובב' הגוזל
עצים בג' נתן לו את הקרן כגון שהיתה דיסוקיא
שלאביו מופקדת ביד אחר: **דיופי** בס'
גמ' דעירובין מעלין בדיופי ומטיפין מאדרך
פי' בא להודיע שמותר להעלות יין מחבית
בדיופי ופי' דיופי כגון מינקת שתי פיות ומכניס
פיו האחד בחבית ושואב בכל כוחו ומעלה היין
בכח ויש פה אחר למעלה מזה עד שמריק כל
היין שבחבית: ופי' מטיפין מאדרך שמענו כי
הוא כלי עשוי זלושא כמין כוז נקוב בקרקעיתו
נקבים נקבים דקים דקים ופיו צר וממלאין
אותו מים וסותמין פיו וכל זמן שפיו סתום אין
המים שבתוכו שותתין מן הנקבים שכוח הרוח
מונע את המים וכשפותחין פיו ויכנס האויר
דוחה המשקה שבתוכו ומטיף טיפה אחר טיפה
טיפות דקות ונותנין תחתיו כלי נחושת כגון
ספל וכיוצא בו וכשנופלת טיפה על הכלי מן
משמעת את הקול טיפה אחרי טיפה כמין קול
משורר: ואמרינ' מאי לאו הני מיכי אדק שהתירו
חכמ' לחולה לאו בחולה ישן ומבקשין להקיצו
ועושין לפניו זה הקול כדי שיקיץ והנה לחולה
בלבד התירו משום סכנה אבל לבריא כי האי
גונא אסיר שמוליד קול בשבת וקשיא לרבה
דאמ' לא אסרו אלא בקול של שיר בלבד: ופריק
לא לעולם שחולה נעור ורוצה כדי שיישן ד'
דמשתמעי הללו טיפי דמטיפין מאדרך כי זומי:
דיופוטא בויקר רב' בבר' אמ'
ולקחתם לכם לא אישתייר לי מכל
רק כחות אלא הדין דיופוטא והדין דיופוטא
מסהיד עליה פי' מעיל שיש בו שתי צורות
קורין כך בלשון יון: ס"א טפיטא והוא לשון לעז
ממש טפיטו **דיופורי** בס' גמ' דכ'
סדר תעניות כיצד אמרו לא זזו משם
עד שבאו דיופילי רומי והכו את מוחו בגיזרין
פי' שני שלוחים: **דיופלוסטון**
בר' גמ' דהחליל תניא ר' יהודה ואומ'
כל מי שלא ראה דיופלוסטון של אסכנדריא
פי' דיופלטין זה לפנים מזה: **דופרא**
בר' דמאי כל השיתין פטורין חוץ משל
דיפרא ובהמגס פ"ט בשביעית אוכלין על
הטפיחין ועל הדיפרא ובר' גמ' תנ' עושין כסין
תנן התם ר' יהודה אומ' כל השיתין פטורין חוץ
משל דיפרא מאי דיפרא אמ' עולא אילן העושה דין
פירות בשנה: **דו פרצוף** בר' גמ'
דפר עושין פסין אמ' ר' ירמיה פיון שברא
הקבה אדם הראשון דיו פרצופין בראו ונסרו
ועשאו לכאן גבים ולכאן גבים: ובר' ויקר' רב'
מאהל מועד לאמ' אמ' ר' סימון דיפרא ציפין היה
דיבור יוצא חיים ליש' וסם המות לאומות העולם:
דיין בב' אלו מציאות בגמ' כלי אנפו

אנבוריא

תמיד של בין הערבים וכן נמצ' בס' גמ' דפ'
ג' ביומא ובגמ' דפ' ג' ביומא אביי מסדר
מערכה וכול': בזבחים בס' הל"א דבר' קדשי
קדשים גזרין שעשה משה ארכן אמה ורחבן
אמה ועביין כמחק גדש של סאה אמ' ר' ירמיה
באמה ודומה אמ' רב יוסף אי הכי היינו דכתי'
על העצים אשר על האש אשר על המזבח שלא
יהו עצים יוצאין מן המזבח כלום: בר' גמ' דפ'
ר' אליעזר אומ' אם לא אמ' ר' ירמיה יאשיה שאילות
את ר' יהודה הגזר כיר' הגוזר המוהל: בס' גמ' דפ'
מרובה אילמלי יהודה בן נקוסא את גזריתו
לשקך בברגא דברזלא כיר' הייתי מקשה לך עד
שהייתי משבר שוקך: ויש מפ' כלי ברזל ממש
כמון ובמגזירות הברזל: ובב' אלו הן הנשרפין:
פירחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ופוצעין
את מוחו בגזרין וגם זה כלי ברזל: ויש מפר'
בגזירין של עצים: ובב' אלו מגלחין גזירות בית
דין כיר' פיסקי דינין ופתיחין: הקובר את מתו
וכול גזירות בית דין בטלו ימים לא בטלו כי
דחו גזירות האבילות על גבי הרגל שיש לו לגלח
וזולתי זה מגזירות האבילות ואם לא גילח ערב
הרגל אסור לגלח אחר הרגל כי ימים לא בטלו
ובר' גמ' דכל' הזורק גזירה שוה לא גמיר כיל' לא
גמר ר' עקיבה גזירה שוה אלא הוא דרש לעצמו
ומאות אתה למד דכל גזירה שוה דלא גמירא
היא ליכא למיסמך עלה: וכן מצו' בר' גמ' דפ'
אלו דברים בפסח מהי דגזרה שוה לא גמיר לכן
דאין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא אם קיבלה
מרבותיו אבל היה לכם לדון קל וחומר דאדם
דן קל וחומר מעצמו **גזית** בר' בבא
בתרא מקום שנהגו לבנות גויל גזית
ובר' דפ' הבית והעליה התחתון הבא לבנות בגויל
שומעין לו בגזית אין שומעין לו: ובס' מידות
לשכת הגזית שם היתה סנהדרין גדולה יושבת
וכו' ובס' פר' ב' בתמיד ירדו ובאו להם ללשכת
הגזית כיר' בנויה אותה הלשכה באבנים
גדולות שוות תרג' לא תבנה אתהן גזית לא
תבני יתהן פסילין: ויש מפר' גדולה היתה
אותה הלשכה מן האחרות הלשכות ולא היתה
נראית עד שיבוא אדם לתוכה מן ויגז שלוים: שלוים

סליק פרק ז

אחל פרק ח

גח בר' גמ' דפ' תינוקת שאני בתובה
דמגחי בה טובי בלומ' נושאין ונותנין בה
ומאחרין עד חצי הלילה: ובשאלתות דרב אחא
בנשא והאידנא דקא סלקין במנחה דתעניתא
כיון דמגחי ברחמי עד זמן נעילה דיומא
דכיפורי חזיא לה כתפילת נעילה ולא מיחלפא
פי' כיון דמתעסקין ברחמין ומאחרין עד זמן
נעילה **גחט** פ' הרואה פטור
חמור גחיט מתבילך כיר' חסר מיתבילך:
גחך בפ' המפלת בגמ' המפלת
מין בהמה עד כאן הביאו ר' ירמיה לר' זירא
לידי גיחוך ולא גחך: ובס' גמ' דפ' א' דיני ממונות
גחכן הוא דקאמ' ליה ליחזקאל שכב על צדך וג'
תרג' ידש יצחקה שרה גחכת שרה: ויהי כמצחק
כמגחך: לצחק בני: גחילנא כבר נפחה: בפר'
אלו טריפות בגמ' סימני העוף כיר' עופות שהן
ספק אם טמאין הן אם טהורין במפורש בגמ':
גחר בפ' הרואה בס' הל' מקום
שנעקרה ראה את הכושי ואת הגיחור
ובגמ' ר' יהודה אומ' הרואה את הים הגדול והאי
דגחירי משום דדיירי בבתי אפילי: ובבכורות
בפ' מומין אלו הכושי והגיחור והלוקין כיר' בגמ'
גיחור סומקא כיר' אמרי אינשי סומקא גהיא
כיר' אדום ביותר: **גחר** בי"ש מצי' מ'
פ' ח' באהלות הסלעים והנחירים כיר'
מן חורין שמשם בא האור ובלשון ישמעאל מגאר:
ויש אומרין מערות וחוחים:

סליק פרק ח

אחל פרק ט׳

גט פר׳ ח׳ בגיטין הזורק גט לאשתו והיא
בתוך ביתה וכו׳ ועוד בזה הפרק תנן היתה
עומדת ברשות הרבים וזרקן קרוב לה מגורשת
וכו׳ פי׳ רב חננאל ז״ל קיבלנו מרבו׳ מאי זרקן
לה בחצרה לא משתריא לעלמא עד דמטי
גיטא לידה דנרפינ׳ פירוש המחזור מכוון עד
שיתנגו בידה פ׳ אחרון דבבא בתרא גט פשוט
שעדיו מתוכו ומקושר מאחרין פי׳ גט פשוט
שטר פשוט כגון שטרות שלנו והאי גט אפי׳
בשאר שטר מיירי דכל שטרות איקרו גט
כי היכי דאמרינ׳ וגט חוב שאין בו אחריות
פי׳ עדיו מתוכו במקום כתיבה תחת הכתיבה
פי׳ מקושר הוא עשוי בקישורין תפירות וכך
היו רגילין לעשותו בראשו של קלף והיו כותבין
שיטה אחת זכרון עדות שהיתה בפנינו ואחר
כך היו מניחין חלק כשיעור שיטה אחת והיו
מקלפין שיטה הכתובה על שאינה כתובה
ותופרין אותן ואחר כך כותבין בשיטה גבירה
כל בכך וכך בו ומניחין שיטה ד׳ חלק וחוזרין
ומקלפין שיטה הכתובה על החלק ותופרין אותן
ביחד ושוב כותבין בשיטה ה׳ שנת כך וכך
לבריית עולם ומניחין שיטה וחלק ומקלפין ות׳
ותופרין הסת׳ על החלק ובין או הקשרים משלימין
כל הזמן ושאר כל השטר כותבין פשוט כשאר
כל השטרות וזהו פשוט שבמקושר ומנ׳ בג׳ טע׳
מאי עבדו מקושר אתרא דכהני הוה ודינו של
מקושר שיהו עדין חתומין מאחרין מאחרי ה׳
הכתיבה בידהון שדין כדמפ׳ בגמ׳ מתנו שיכול
לעשותו פשוט שיק׳ תפירות ויתפשט כל
הכתב ואותן ג׳ שורות העליונות שיש בין שורה
לשורה ריוח שורה א׳ לא חיישינן:

גט קרח בס׳ פר׳ הזורק מפורש אי זהו גט קרח כל
שקשריו מרובין מעדיו: בר׳ גמ׳ דחלק אב שכתב
לגטון לבניו פי׳ שטר ו׳ צואה׳ ובבר׳ רב
פר׳ סב׳ ויוסף אברהם והיבן הוא לוקטור ולבני ה׳

הפילגשים

סליק פרק ט׳

אחל פרק י׳

גיא גיא בן הנום בילמ׳ בס׳ פר׳ קדושי׳
ובמגילת איכה טומאתה בשוליה אמרו
רבותי׳ אעפ׳ שהיו כל בתי ע״ז שבירוש׳ המולך
חוץ לירוש׳ היה והיה עשוי צלם והיו לו ז׳
קנקלים והוא לפנים מהן והיו פניו של עגל
וידיו פשוטות כאדם שפותח ידיו לקבל מחבירו
והיו מסיקין תוכו באש והכומרין נוטלין התינוק
ונותנין לתוך ידיו של מולך והתינוק מוציא
נפשו ולמה נקרא תפת והנס שהיו מנהמין ב
בתופין שלא ישמע אביו קול הנער וירוע עליו:
ד״א הנס שהיו הכומרין אומרין יהנה לך יתערב
לך יתבסם לך וכו׳ גידוד ירוש׳
בפר׳ השוכר את האומנין אם יש בנבלה
כדי ליקח גידור קטן אין חייב להעמיד ט׳ ח׳
חמור אחר פי׳ חמור בלש׳ יון גידור:

גיים בב׳ אלו עוברין בפסח ולהציל
מן הגייס ובס׳ משנת יבמות אתה יודע
שהמדינה האות משובשת בגייסות פי׳ חיילות

גיף בגמ׳ דב׳ הבונה אחס בטע
גיף אחוס שלהן מפני שבעטו בגיף פי׳
שלא בר׳ ויקר׳ רב׳ פ׳ טוב מלא כף
נחת: ובר׳ פסק׳ דעשר מג׳ גיפא כחזורין
ומכלגא לבישיא: ס״א גיורא גית
בבר׳ רב׳ פר׳ ל״א ויזכור אהים את נח על
העני קרא משטיך תהום רבה הן דמחית
גיית ובויקרא רב׳ פ׳ צדקתך שור או כשב הן
דמחית ריקרקת

סליק פרק י׳

אחל פרק י״א

גל בס׳ ג׳ דב׳ בירה בי רב חמא הוה
ההיא מיטות גילתא דהוו מהדרי לה ביומא

טבא ובר׳ ג׳ דב׳ ר׳ אליעז׳ תולין הגיר והמשמרת
בי״ט וכסא גלון לא יעשה וכו׳ כיר׳ כסא גלון
ומיטתא גולתא מלש׳ לגבבא גיל׳ ; כלומ׳ שהן
רכוין על הרגלים ונוחין לתקן ולטהק כקש על
כן ביום ובשבת מותר להחזיר המיטה
לכתחילה אבל כסא גלון יש לו עקס נועץ
יותר מרוחב הלוח ולכל עץ ג׳ רגל׳ ומשים
אותן העצים תחת מראשותי הלוח ועוד נוטר
בער אסל׳ : בב׳ א׳ דסוכה בגמ׳ חביל׳ קש
חזיא לבי סתרלה למינטב גליהו פי׳ קש :

גל

בב׳ המוציא יין בגמ׳ עצם כדי ושל
גל׳ מעג׳ שחיברן וקבען במסמרין טהורין
פי׳ דלת כמו טרוקן גלי דב׳ תפילת השחר : ובר
גמ׳ דב׳ הגוזל ומאכיל בר חנווה דר׳ ירמיה טרוק
גלי באפיה דר׳ ירמיה ובע״ז בב׳ ר׳ ישמעא׳ בגמ׳
לוקחין גת בעוטה אמ׳ ליה רבה לרב אליקים
שמעיה טרוק גלי דלא ליתי איניש ליטרוד : ובב׳
המקבל בגמ׳ המקבל שדה לזורעה ובב׳ השותפין
בב׳ כופין אותו לבנות לעיר אמ׳ רב יהודה הכל
לאגלינגא ואפי׳ מיתמי כיר׳ דבחננאל ז״ל גפא
סגירה כלש׳ גגי הדלתות איגלי שערים כמו
טרוקן גלי כלומ׳ לעשות שערים לעיר :

גל

בבר אלו מציא׳ בגמ׳ אף השמלה בשומא מציה
בבן גלו קמי כלבי ובב׳ אחרון דיבמות בגמ׳ אין
מעידין ; ובב׳ אין בין המודר : בגמ׳ המודר הנאה
ונכנס לבקרו בעי שוריתא רבי ר׳ ובבן גילו : פי׳

גל

בב׳ אחרון דסוטה נמצא
טמון בגל ובב׳ אלו מציאות מצא בגל
או בכותל ישן : ובסוגס כ״ט באהלות בית שמי
לאהו עגר או צרורות ביטלו וכן כדי של
תבואה או גל של צרורות אפי׳ בגלו של עכן
אפי׳ טומאה בצד הכלים טומאה בוקעת ועולה
בוקעת ויורדת ובב׳ ט׳ בנדה לגל טמא שנתערב
עם שני גלין טהורין :

גלגולתא

גלי ותיב בב׳ גמ׳ דב׳ המוציא יין כיר׳ גלה
אובה למעלה ושב על האבן או על העץ ויתשב
עליה : בר איניש דאתי לקובלא הואיאה

וגולתא יאה : בר׳ גמ׳ דב׳ ישנוחלין כיר׳ בן אדם
הבא לנגדינו הוא נאה וכסותו נאה ; ובב׳ מ
משילין בגמ׳ וכן האשה ששלה אחיכו עליה אמ׳
להו גולתיכו שקלי : ובהגדה דכ׳ השוכר את
הפועל וגולתא דדהבא כלסי עלך ; ובבר׳ דב׳ פר׳
כ׳ ויעשו להם חגורות איסטבין גולין סדינין
ובב׳ ל״ג כפיתו בסרבליהון ר׳ יודן אמ׳ בגוליהון
ר׳ הונא בטוקסיהון : בנר הר׳ יר׳ גולתא : על
כנפי בגדיהם תרג׳ יר׳ וגוליהון : גדילים תעשה
לך :

גל

בחלק בענין סנחריב אם
חוזר בו מוטב ואם לאו אני עושה אותו
גלילא בגויים כיר׳ גלילא שיגלה בגוים : כמא
כגללו לנצח יאבדו : באיוב : ובהגדה כמא במגילה
ובס״ג גמ׳ דב׳ אין בערכין מי סבבת ג׳ גליות היו ב׳
גליות היו גלו בז׳ לכיבוש יהויקים שהיא ח׳
לנבוכדנצ׳ גלו בי״ח לכיבוש יהויקים שהיא י״ט
לנבוכדנצ׳ דאמ׳ מר שנה ראשונה כיבש נינוה
ב׳ כיבש יהויקים : כיר׳ נבוכדנצ׳ מלך בשנת
ד׳ ליהויקים דכת׳ בחצי ירמיה הדבר אשר היה
אל ירמיהו על כל עם יהודה בשנה הד׳ ליהויקים
בן יאשיהו מלך יהודה היא השנה הראש למלך
בבל : ותניא בסדר עולם שנה ראשונה שמלך
נבוכדנצ׳ כיבש נינוה שניה כיבש יהויקים
וכת׳ בסוף מלכ׳ בימיו עלה נבוכדנצר מבבל
ויהי לו יהויקים מל׳ יהודה בא נבוכדנצ׳ מלך בבל
ירוש׳ ויצר עליה ויתן ה׳ בידו את יהויקים בן
יאשיה מלך יהודה : ותניא בסדר עולם אפשר
לומ׳ כן והלא לא מלך עד שנת ד׳ ליהויק׳ אלא
מה״ל בשנת ג׳ בשנת ג׳ למרדו ה׳ שנים היה
במלכו יהויקים כשנכבש וג׳ שעבד וג׳ שמרד והנה
י״א שמלך וכן כת׳ בס׳ דברי הימים בן כ״ה שנה
יהויק׳ במלכו וי״א שנה מלך בירוש׳ עליו עלה
נבוכדנצ׳ מבבל ויאסרהו בנחשתים להוליכו בבלה
ולא הוליכו דתניא בסדר עולם מיד מת כשנאסר
לקיים מה שנ׳ קבורת חמור יקבר נמצא בשנת
ז׳ לכבוש יהויקים שהיא שנת ח׳ למלכות נבוכנצ׳
ועוד כת׳ בס׳ מלכ׳ ביהויכין ויקח אותו מלך

בבל בשנת ח׳ למלכו ויהויקים ויהויכין בשנה
א׳ גלו ולא היה ביניהן אלא ג׳ חדשים וכת׳ בס׳
ירמיה זה העם אשר הגלה נבוכדנצ׳ בשנת ז׳
ותנ׳א מה ת״ל שבע ומה ת״ל ח׳ שנת ז׳ לכיבוש
יהויקים שנת ח׳ לשמלך׳: פי׳ גלו בי״ח גלו בט״י
כת׳ בה׳ מלכ׳ ובחדש החמישי בשבעה לחודש
היא שנת י״ט למלך נבוכדנצ׳ וכת׳ בס׳ ירמיה
בשנת י״ח לנבוכדנצ׳ הא כיצד י״ח לכיבוש יהויק׳
שנת י״ט לשמלך: הר׳ יר׳ ואת העם העביר ג׳
לערים דלא יהודן מוניין לבנוי דיעקב אמרין
לאו מכסנאי גלותאי: ובר׳ מ׳ דדברי בת גלים
בת גולים בר תהון דגלולאי אברהם יצח׳ ויעק׳
ובויקר׳ רב׳ אם הכהן המשיח והוא ישקיט מה
לך כה ומי לך כה גלויה בר גלויה אי זה כותל
בנית כאן ואי זה עמוד העמדתה כאן: אמ׳ ר׳
אעפ׳ צריך אדם שיהא לו מסמר או יתד קבועה
בבית הכנסת כדי שיזכה ויקבר באותו מקום

גל׳ כר׳ גמ׳ דפר׳ השולח גט גלויי
דעתא בגיטא לאו מילתא:

גלל בבר׳ א׳ בעירובין ומטמא מש׳ גולל ר׳ מאיר
מטהר ובב׳ ג׳ בנזיר הגולל והדופק ורביעית דם:
ובסוכה פ׳ הישן בגמ׳ בראש האילן שהיה
ר׳ מאיר אומ׳ כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין
אותו גולל ולא גולל בקבר: ובגר׳ העור והרוטב
בגמ׳ קולית המת גולל ודופק מטמא בנגע ובאה׳
ובאהל ואינן מטמאין במשא ובב׳ בהמה המקשה
בגמ׳ וכן האשה וכל אשר יגע על פני השדה ר׳
עקיבה אומ׳ לרבות גולל ודופק ור׳ ישמ׳ גולל
ודופק היל׳ מאירי לה: ובהל׳ דכתובות או לר׳ יהושע
עם שיקפס הגולל פי׳ גולל כיסוי הקבר דופק
אבנים מיכן ומיכן כמו כותל והמת נתון באמצע
והגולל עליהן כדתנן באהלות הגולל והדופק מטמאין
בנגע ובאהל ואין מטמאין במשא וכו׳ אי זהו
הדופק את הגולל נשען עליו אבל דפק דפקין טהור:
פי׳ דפק דפקין הסמוך שמסמיך הדופק:

גלל כר׳ גמ׳ דפר׳ אין מעמידין
מכותבא גללא בגע ודגלא בחבריה ידע מ׳

אדם ממונה על המכס ומחזר על הנכנסין
ויוצאין ומרגיש בגונבי המכס וכי׳ גרסינן בפסח
והוא דגש בהו דגלא זה פי׳ רב׳ חננא׳ זצ״ל ובסנ׳
השולח גט בגמ׳ המוכר את עצמו שקל בהדיה
חיותא דגללא: ובב׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף
אתבא גללא ונפקיה פי׳ מרמרן ובער זה
השן וכן הוא אומ׳ כאשר יבער הגלל עד תומו
בר׳ גמ׳ דבבא קמא פי׳ השן שהיא דומה לאבן
גלל: מ״א למה נקרא שמו גלל שטעמ׳ נכסה
וטעמ׳ נגלה: מ״א הינו שן שלונם המאכל ומ׳
ומביאו לידי גללים והפירוש הראשון עיקר
כלומ׳ מה אבן גלל מכלה כל דבר שמוכה בו
כגון הלודאי והעוף שאמרנו בהשולח ובאלו
טריפות כן השן מבער כל דבר:

גלל בכלים פ׳ ג׳ הבית שנתרועעה וטפלה
בגללים אעפ׳ שהוא נוטל את הגללים כולו ג׳ ט
בכלים אלו כלים מצילין בצמיד פתיל כלי גללים
כלי אבנים וכלי אדמה בהמביא כר׳ ט׳ בפרה
כל הכלים מקדשין אפי׳ בכלי גללים וכלי אבנים
וכלי אדמה פי׳ כלי גללים מצביעי הבקר
כלי אדמה כלים שאינן עשויין מן הטיט:
ויש אומ׳ כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה שלא
הוסקו בכבשן שאין מקבלין טומאה לפי שאינן
כלי חרש: ובב׳ המניח את הכר ההופך את
הגלל פי׳ זבל בהמה והיא בגללי צאת וג׳

גלל בבר׳ כל הבשר בגמ׳ המולח
עד דמייתי תרי תלת גללי מילחא: ובב׳
המניח את הכר רב׳ דימי מנהר דעא מלח ליה
במילחא גללניתא ומנפיץ לזה ובב׳ האומ׳ לי
לחבירו צא וקדש לי בגמ׳ ר׳ חננא בן גמ׳ לחמא
אקושי דשעורי ומילחא גללניתא פי׳ חזק
כאבן

גליל בבהמוציא יין בגמ׳
מים כדי לשוף אמ׳ אביי בגלילא שמנו
פי׳ גליל שהן ידועין כי מועילין לעינים בקילור
כמימי דקלים שהן ידועין שמועילין לירוקה

גלל בבכירה אין נותנין ביצה
בצד המיחם בשביל שתתגלגל: ובב׳ ב׳

בנוקני

בעוקצין ביצה מגולגלת עד שיגס: בס׳ גמ׳
דבר׳ כיצד מברכין כי אתא רב דימי אמ׳ טבא
חדא ביעתא מגלגלתא משיתא אוקיי סולתא
פי׳ צליית הביצה נקרא גילגול שיתא אוקיי
שש אוקיות של סולת הכי גרסינ׳: ואמ׳ר זירא
טבא ביעתא מגולגלתא משיתא מטויתא
מארבע שליקתא כדר׳ ינאי פי׳ טבא ביעתא
מגולגלתא מו׳ אוקיות סולת מטויתא פי׳
אוקיות סולת שליקתא היא טובא מכל דבר
במשקלה כדר׳ ינאי:
גלגל בעדיות
פ׳ ד׳ חביות של זתים מגולגלין ובאין מעגידין
בע׳ ז׳ ל׳ זיתי גלוסקרא המגולגלין פי׳ זתים
הנותקין לאכילה נקראין מגולגלין:
גלגל בפר׳ ג׳ בחלה אוכלין עראי
מן העיסה עד שתתגלגל בחיטים וכו׳
עד משתגלגלה וטראתה פטורה זאת המשנה
בגדרא במנחות בפ׳ ר׳ ישמ׳ בגמ׳ ור׳ עקיבה
מחייב בחלה: ובס׳ הל׳ א׳ דפסחי׳ הכא במאי
היושב לפני רבו עסיקן וניזכר שיש לו עיסה
מגולגלת בתוך ביתו ומתירא שמא תחמיץ:
ובב׳ א׳ דנדה בגמ׳ כיצד רייה שעתה תנן התם
בפ׳ ג׳ בחלה נולד לה ספק טומאה עד שלא
גולגלה תיעשה בטומאה וכו׳ מכודשת כאן
ובב׳ ה׳ בביאה אין מגלגלין בטופח פי׳ עיסה
שגמרה מלאכתה לישתה נקראת מגולגלת:
גלגל בר׳ גמ׳ דבר׳ מי שהיה טמא
תד׳ חבנוי ישר׳ אומ׳ גלגל קבוע ומזלות
חוזרין: ובב׳ ובר׳ גמ׳ דבר׳ המוכר את הספינה
האי גילגלא דרקיעא הוא דהדר: ובב׳ השותפ׳
בגמ׳ אין מאמינין כי בגלל הדבר הזה ותנא
דבי ר׳ ישמע׳ גלגל הוא שחוזר בעולם: ובס׳
ויק׳ רב׳ פר׳ אשרי משכיל אמ׳ ר׳ איבו כת׳ נתון
תתן לו וג׳ כי בגלל הדבר הזה גלגל הוא והוא
עובר על הכל העולם הזה דומה לגלגל אנטליא
וכבר פי׳ בב׳ אנטליא: ובס׳ גמ׳ דב׳ החובל פי׳
עצמותיו של יהוד׳ מגולגלין ובב׳ המוכר את
הבית לא מכר את הגלגל ומפ׳ בגמ׳ גלגל חו

חומרתא ופי׳ היא אבן גדולה ויש בה נקב
ועל כן נקראת חומרתא שהיא כעין טבעת
כידגרסינ׳ חומרתא דמורשא כטור אבל אסור
בדחומרתא ומכניס אותה בתוך הקורה
השובבת על הזתים כדי שתכבד: בס׳
עירובין ובמנ׳ א׳ מבור הגולה בש׳: בחלק בגמ׳
אנשי דור המבול תניא ר׳ יוסי בן דורמסקית
אומ׳ אנשי דור המבול לא נתגאו אלא בגלגל
העין שדומה למים כלומ׳ הלכו אחר עיניהם
ובס׳ מידות לשכת הגולה שם היה בור הגולה
והגלגל נתון עליו: וכבר פי׳ בער׳ בר: ויש
מדמין זה הגלגל לגלגל בית הבד ואומ׳ שזה
מכביד על הקורה שעל בית הבד:
גלגל עינו עגול כשל אדם
בב׳ ו׳ בבכורות על אלו מומין כלומ׳ העין
של אדם עגול: בס׳ גמ׳ דתמיד יהבו ליה חד
גילגלא דעינא: המוריד את הגלגלים בשק
פר׳ ג׳ במכשירין פי׳ האופנים של עגלה תרג׳
אופן מרכבותיו: בב׳ א׳ דקידושין בגמ׳ וזוקקין
את הנבסים אמ׳ עולא כענין לגילגול שבועה מן
התורה שנ׳ ואמרה האשה אמן אמן והגן אמן
שלא סטיתי ארוסה ונשואה: וכול׳
גלגל בב׳ עושין כסין בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ היתה
שביל׳ בית גילגול קאמרת ובמקוות פר׳ ו׳
בטהרות אמ׳ ר׳ אלעזר לא הוזכרו שביל׳ בית
גילגול אלא שהן דש היה לכך ולכך פי׳ מקוס
עמוק עולה ויורד: א׳ הגאון אנו קורין גדגוד
והוא מקום ידוע וכבר פי׳ בע׳ בית גילגול:
גלגל בכס׳ דבי׳ תשא איתבי
גולגלתיך ובב׳ השותפין בגמ׳ כופין בלא
זו ככף גולגולתא כבר פי׳ בער׳ ארנון:
בפ׳ ב׳ באהלות השדרה והגולגולת שחסרו כמה
חסרונן וכול׳ בפ׳ ד׳ מיתות בגמ׳ בעל אוב מעלה
זכורו ונשאל בגולגולת הינו דורש למתים:
גלגל בכל המטמאין פ׳ ג׳ בעדיות
כל הקליעות טהורין חוץ משלגלגילין
דברי ר׳ דוסא וכול׳ ובכל הבגדים פ׳ י׳ א׳ בנגעין

כל הראוי ליטמא טמא מת מעפ שאינו ראוי ליטמא מדרס מטמא בנגעין כגון קלע של ספינה וילון ושבים של סבכה ומטפחות ספרין וגונגילין כיל מיזר ויש אומ׳ חוטין של נשי והן גדיטות: ובויקר רב בב אמור כ אמרת יוי ובבב דברה על ידי שלא הניתן לשאול להתביים מדויד ואם ראה גם ראה איכה מעילך בידי אמ׳ לו אבנר מה את בעי מן גלוי גלגילוי דדין בסירה הוערת כיל ציצית

גלגל

בטיר בבר כהן גדול ונזיר מלא תדור רקב מתים שנקברין זה עם זה נעשו גלגלין זה לזה גזי שערו וקברו עמו נעשה לו גלגליס: ובב המפלת בגמ׳ שיליה בבית מה תחילתו דבר אחד נעשה לו גלגלין אף סופו דבר אחד נעשה לו גלגלין: דתניא איזהו מת שיש לו רקב וכול כיר דבר הנגלל עמו כמו תבריכין ונעשה גלל למת והן תבריכין ודחו תבריכין את הרקב אף סופי כיון שנגלל עפר עם הרקב ונעשו גלל אחר נידחית תורת רקב:

גלאקסינון

בבמ׳ רב בתר כא כתנות עור ריש לקיש אמ׳ גלאקסינון ובהן היין צבוריות משמשין:

גלב

בפר כל שעה בגמ׳ ואו דברים ובמנחות בב ר׳ ישמעא׳ החטים והשעורים כוסמין גולבא שיכין דוכרא דישרא גליבטון בילג׳ כר׳ ואתסי הדבקים פטורי ציצין גליבטון: פתוחי חותם תר׳ גליפן:

גלבק

בס כר שבועת הפיקדון מגלבקיא בשמן כיר עשב הנקרא ארביצולא:

גלג

בבר רב כר לו ויהיו בני נח זיל גליג לאומיך דקרא תרנוגלא ואינמלי דקרא תרנוגלא הוינא מחינא יתך וקטלך: אמ׳ ליה זיל את גליג לאימיך דלא קטעת אימא שוררי ואו קטעת אימא שוררי הוינא מחינא יתך וקטלך וכל זה המעשה בויקרא רב כר והוא ישקיט: ובקדושים כ עץ חיים אמ׳ לון כנין יתהון מינהון ומלו יתיה ליה דינרין איתעביד ליה ניסא בן אזל גליג לבני ביתיה ובפס דענייה סוערה אמ׳ ליה סבא סבא כל מה

דאת יכול למגלגלא גליג כיר למשבחא שבח:

גלוגדקא

בפר אין צדין בגמ׳ שחטה לא יביאנה זקן א היה בשכונתינו יהיה יוצא בגלוגדקא שלו כיר ולא זכר הדום רגלין תרג ולא דכר בית מקדשא דהוה גלוגדקא ולא חס עלוהי כמלך עתיד לכידור תרג היך מלך ואטימוס לגלוגריקי

גלגס

במגילת איכה ועושין רושם במסמרות הגולגס יין בקרקע בית המקדש כיר דמחים:

גלד

בר גמ׳ דפר בנה טומנין מגרר אדם גילדי צואה וגילדי מכה שעל בשרו: ובבט במקוות או חוצצין לכלוף שחוץ לעין וגלד שחוץ למכה והרטייה שעליה ושרף היבש וגילדי צואה שעל בשרו כיר אדם שהיתה לו זיעה גדולה ועלה הליכלוך והצואה עליו ונעשה כמו גלד על עורו בב או טריפו בגמ׳ המסס ובכתובות בב המדיר בגמ׳ היו בה מומין הוגלד כי המכה בידוע שני ימים קודם שחיטה כיר עור הדק שעולה על המכה כמו שק תברתי עלי גלדי אמ׳ איוב מעהגו מי שהיה לו מכה ונתרפאת והעלת גלדה נותן בה דברים כגון צמר גפן או סרק של פשתן בריכוך השמן אבל אני השק שאינו רך אלא קשה תברתי עלי גלדי: בבר או טריפות ובסיפ׳ בב את זה לא תאכלו ה הגלודה ר׳ מאיר מכשיר בב לולב הגזול בגמ׳ נקלף אמ׳ רבה האי אתרונא דאגליד כאהינא סומקא כשירה ובב או טריפות בגמ׳ הריאה האי ריאה דאגליד כאהינא סומקא כשירה כיר נקלבה עורה כשירה שהקרום התחתון מגין ובב או טריפ׳ בגמ׳ הריאה: ובב או מציאות בגמ׳ ר׳ שמעון בן אלעזר בשוקא דגילדאי: בס ג רבר או נגלחין ובב כהן גדול דסנהדרין בגמ׳ מתה לו מת כי אתא רבין אמ׳ ל ההוא מרבנן וכול דהוה שכיח בשוקא דגילדאי מאי דרגש ערסא דצלא ובגמ׳ דהדיאה אמ׳ רבה האי ריאה דקיימא גילדי גילדי: בר גמ׳ דפר דאוהו והאי דכרה

כיון

כיון דקאי גילדי גילדי כשנים וג' שופרות דאמי
גרדן והעגידו על גלדו כשר : ובב' טרף בקלכי
בכל יום היתה כבדה והיום קלה : תאנא בכל
יום היה גילדה עבה והיום דק : ובויק' רב' כר'
שאה תעדר מדנים ואם תאמ' דהוה גליד תני
ר' אושעיה מעובי דיג' גרדיון היה בו :

גלד ביש מביאין כ"ח באהלות השלג והכפור
והגליד וביש מעלין כ"ז במקות אלו מעלין ולא
פוסלין השלג והברד והכפור והגליד פי' המים
כשיקפה מרוב הקור כדכת' קפאו תהומות שם
אותו הקפוי גליד דכת' אור יקרות וקפאון ומתרג'
רב יוסף עדי וגליד ובלשון ישמע' גליד :

גלדון בר' גמ' דפר' המוכר את הספינה
הדיא גילדנא דימא היא דאית לה תרי שיני
בס' גמ' דפר' כיצד מברכין כל נפש מתיבה נפש
אמ' רב פפא אפי' גילדנא דביני' : ובב' מ' דבריתות
בס' הלכ' המפטם את השמן טב גילדנא קריא
למיכל מבותחא דדאמי דרמי ביפי : ובר' גמ'
דפר' ב' דייני גזירות איתי ליה בנתא דגלד אמ'
פי' שלדגים גדולים פי' גילדנא דבי גולי דג
שגדל באמה באשפה שבים : בחלק בגמ' ר'
עקיבה אומ' אף הקורא לא תיפשוט גילדנא
מאוניה דלא ליזיל משכיה כול פי' לא תפשוט
העור מן האוזן של בהמה שאותו עור להבל
יהיה ולא יצליח למלאכה אלא צלי יתיה באש
ואכול ביה שני גריצין שתוכל לצלותו עם
שרו ולאכול בו שני עוגות :

גלדוקא בר' גמ' דב' אין צדין
פ"א גלגודקא וכבר פי' למעלה בזה
הפרק

גלה בב' א' בפסח בג"ר
מאיר והאי דקאמ' בתוך הגן החנה
בגלוהי הוה קאי ובר' גמ' דתעניות למעוטי ר'
דגלוהי לילוא פי' לשון נוגה

גלחי בב' תינוקת בגמ' הזב והזבה אמ' רבה דינא
דלאו דינא דדייני בגלחי פי' עיר בארץ סדום
ששמה כן דנין בה כן דאית ליה תורא חד
נירעי חד תורו וכל השוורים שבעיר :

גלטורי כבר פירש בערך
בראש הערוך

גליון בר' גמ' דפר' כל כתבי הקדש הגליונין של
מעלה ושלמטה וכול' פי' שלמעלה ושלמטה
דף שבתחילה ושבסוף קודם שנתחיל בראשית
ושאחר ולכל היד החזקה : מקום דלא כת' ביה
מידעם כדתנן בידים פ"ג הגליון שבספר של
מעלה ושלמטה שבתחילה ושבסוף מטמא את
הידים ותיפוק לי מש' גליון דידיה מקום כתב לא
קא מיבעיא לי דבי קדוש אגב כתב הוא דקדוש
וכבר פי' בנגר און גליון :

גליוד בברכות בס' גמ' דת' אלו דברים גדול העונה
אמן יותר מן המברך א"ל ר' נהוראי השמים
כן הוא תדע שהרי הגליונין מתגרין במלחמה
והגבורין נוצחין וכל זה בס' גמ' דנזיר : ובילמדנו
באלה המשפטים אם רואין גיליוד אחד אין עומדין
כנגדו : בבר' רב' פ' סדר אלה תולדות לא תבזון
לא בדומי זעיר ולא בגליור זעיר ובפס' זה
חודש ר' יוחנן אמ' אף הסרסור הרגיש בעבירה
מלבי צבאות ידודון ידודון ר' יודן בשם ר' אבהו
אמ' מלאכי צבאות אין כת' כן אלא מלבי הון
דמלאכיא אפי' מיכאל וגבריאל לא היו יכולין
להסתכל בפניו של משה וכיון שחטאו ישראל
אפי' פני הגליודין לא היה יכול לראות משה
כי יגורתי מפני האף והחמה פי' גליודין חלשין
פי' אף וחמה ב' מלאכי חבלה :

גליות בר' גמ' דפר' משוח מלחמה גלית שבא בגלוי
פנים ואמ' ברו לכם איש :

גליד ושריון קשקשים הוא לבוש תרג' ושריון
גלבון :

גלם בבר' במה בהמה
בגמ' וטובלין במקוכן הא תרגמה אביי
בר גמ' דפ' כל הכלים אליבא דדבא בגלאמי :
ובב' א' דחולין בגמ' הטהור בכלי עץ גולמי כלי
עץ גולמי טמאין פשוטיהן טהורים גולמי
כלי מתכות טהורין פשוטיהן טמאין וכול'
ובב' ג' בעדיות ובטבעת ב' בי' בכלים ארבעה
דברים רבן גמליאל מטמא שר וגולמי כלי

כלי מתכות וכול פיר כל כלי שהוא מוכן
להתחיל ליעשות ועדיין לא נעשה שנים גולמי
כידאמרי׳ כל העומד לשוף וכן אדם עד
שלא נזרקה בו נשמה שזהו גולם מלשון גלמי
ראו עיניך ובן זה כלי מחט שאין לה ראש חד
ולא נקב ומשום כן לא מטמא:

גלימא

שנעשה בגולם כד׳ גמ׳ דב׳ המוציא יין כיר
כשיושב עטוף נראה כאדם שאינו יודע לעשות
כלום כמו וחיטפיהן בגולם שבסוף אבות כ״א
נראה כמי שאין לו לא יד ולא רגל כמו גולמי
כלי מתכות: בב׳ הגוזל ומאכיל בגמ׳ אין טרטין
יכול יגלום עליו ת״ל וחשב עם קונהו ידקדק
עם קוניהו כיר יכול יגלום החשבון ויטעהו
ת״ל וחשב:

גלמודה

גמולה דא
מבעלה בס׳ גמ׳ דב׳ וא׳ נאמרין מועתקה
ביום הגמל את יצחק:

גלם

בכס׳
דוהי בשלח ארכביה והוה מסיק ביה
טורין ומחית ביה גלימין: מגבעות אשרנו תר׳
ירוש׳ גלימתא: על ההדים הרמים ועל
הגבעות תר׳ יר׳ על טורי רמייא ועל גלימתא
ותחות כל אילן משבח: וממגד גבעות עולם
תרג׳ ירוש׳ ובזכות ארבעתי אמהתא דמתילן
בגלימתא

גלמהג

בחלק בעניין
סנחריב למחר כל חד וחד מיניכו ניתי
לי גלמוהדגטינא מיניה פיר גולם חותם
שבטבעת הדג פיר של חומה מיני מן החומה
כלומ׳ דהכי א׳ להן למחר א״ו לא תהו עושין אלא
כל א׳ מכם יביא לי כסיד החומה במלוא חותם
טבעתו יהא החומה נהרסת: בהלכות גדולות
בס׳ שבת הני גולמו הדג אסיר לטלטולינהו ב׳
בשבתא טיבעי רטינא:

גלמיש

בר׳ גמ׳ דב׳ אם אינן מכירין מאי קתרוס
אמ׳ רבארדרא ואמ׳ לה גולמיש

גלסטר

בס׳ מש׳ עירובין נגד שיש בראשו
גלוסתרא ובב׳ כל הכלים בגמ׳ ר׳ יוסי אומ׳ כל
הכלים אמ׳ ר׳ אלעזר קנים ומקלות וגלוסטרא
פ״א קלוסתרא ופיר בע׳ קף:

גלסק

בס׳ חלומות דהרואה כנה מיני גלוסקאות
הביא לפני: ובהמקבל כ״ו ברמאי קח ל׳ קלוסקין
אחת: ובב׳ במה מדליקין בגמ׳ המכבה ובס׳
גמ׳ דכתובות עתידה ארץ ישר׳ שתוציא ג׳
גלוסקאות וכל מיני מילת של יהי פסת בר
בארץ ובב׳ בכל מערבין בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ או
גלוסקא אחת: ובס׳ הל׳ דב׳ א׳ בפסח גזירה שמא
ימצא גלוסקא יפה ודעתו עליה: ובב׳ כל שעה
בגמ׳ ולא במעשר שני ואין עושין סריקין כמין
גלוסקאות: ובב׳ א׳ דברים המים שהנחתום
מטביל בהן את הגלוסקין פסולין: ובבר׳ רב׳ ע׳
חטאו משקה מלך מצרי׳ ולשר האופים מצא
צרור בגלוסקין שלו פיר׳ ככרות לחם: פ״א
קלוסקין:

גלסקם

משנים אוחזין
ובבר׳ כל הגט מצא בחמיסה בגלוסקומא
ובב׳ אחרון דמעילה הבא לי מן הגלוסקומא
ובר׳ גמ׳ דב׳ בני העיר גלוסקומי ספרים ותפילין
ומזוזות ובב׳ ואלו מגלחין בגמ׳ ר׳ יוסי אומ׳ משחרב
בן יוצא בגלוסקומא ר׳ יהודה אומ׳ גלוסקומא
הניטלת באגפים ולא הניטלת על הכתף: ובבר׳
האיש מקדש בגמ׳ ובבוטן אעפ׳ שאמרה הבא
לי מן החלון והביא לו מן הגלוסקומא: וישם
בארון תרג׳ ירוש׳ ושוון בגלוסקומא: בר׳ גמ׳
דבר׳ שנים אוחזין ובב׳ כל הגט מאי גלוסקומא
אמ׳ רבה בר שמואל טליקא דספבי: ובלשון
יון תיבה גלוסקומא

גלע

בנדה בב׳ הרואה כתם אם יש בה מכה
והיא יכולה להיגלע את ולהוציא דם הדיזה
תולה כיר לחרחר כדכת׳ ולפני התגלע הריב
נטוש: פ״א אם יש בה מכה והיא יכולה
להתגלות כפיר׳ חכמ׳ עד שלא יתגלה לך
הריב:

גלעד

בחלק בגמ׳ מנשה
דורשי רשומות אמרו לי גלעד ולי
מנשה לי גלעד זה אחאב שנפל ברמות
גלעד: בילמ׳ ויזכור אלהים את רחל אליהו
מתושבי גלעד מעיד תחיית המתים משה
מעיד שמקבל את השבים ומפרים מבני

בנה של רחל מעיד על פקידות עקרות יהודה
מעיד הקב"ה הציל לתמר מן האש כשאמ'
הוציאוה ותשרף ובן חנניה וחבריו שהן מבני
יהודה   גרינן   בכלל גדול בשביעי'
כ"ג קליפי רמון   והנץ שלו קליפי אגוזין
והגלעינין יש להן שביעית ובב"א דתרומות
גלעיני תרומה בזמן שהוא מכניסן אסורות
ובשבת בס' כלל גדול חוץ מקליפיהן וגלעיניהן
ובב' יום הכפורים ובכל כלי כ"י בכלים האוכל
ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה וכגלעינה
ובזיתים כ"ב בעוקצין כל הגלעינין מיטמאות
ומטמאות ולא מצטרפות ויש מכל כת' בהן

גרלה

גרעינין ופיר' בגר' גרעינ
בב"א דיומא בס' הל' ללשת סלהדרין
ובגמלה בר נג' דכר בני העיר אמ' אביי ש"מ
אורח אשפא ארעא למישבק איניש גולפא
ומשכא לאושפיזא ובפ' המפקיד בגמ' ויוציא לו
איכא גולפי ושדרייהי ובב' אין מעמידין בגמ'
וחדס הדרייני ודכוליה לחכוריה בגולפי חיורי
ובל נג' ותר' הנודר נץ המבושל רב יהודה כר
איזיל לבי מדרשא שקיל גולפא על כתפיה
ומוליכה לבית המדרש ויושב עליה אמ' גדולה
מלאכה שמכבדת את בעלה ובס' גג' דכר
חומר בקודש אמ' אביי ש"מ דינא הוא לכי
טרח אגולפי ע' יונין נקמי מעצרתא פיר'
קנקנים וגולפי וחביות וכרים אחד הן והן של
חרס   גר'ת   בבר' רב"נ נח וברכתי
אותה עיקר   מיטרין לא היה לה וגלף לה
הקב"ה עיקר מיטרן:

גרלפקר

בס נג' דכר בכוה טומנין נוטל   את
הסדינין ומניח את הקלופקרין וכו' ובב' השולח
גט בגמ' אין אמנה ולא קבולית מן כתובתה
אלא קלופקורין פיר' כסות עבה של צמר והן הן
מכמי מושכבי וישנן תחתיהן בחורף ויש
בהן ציצית כדי שיחממו האנשים:

גלוני

בב' כל שעה בגמ' ולא
במועד   שני המעיסה קמח על גבי
מגלשין החליטה מי גלשין על הקמח פיר'

מים רותחין הרבה
גלי ותיב כבר פיר' למעלה   בגל':

סליק פרק י"א
אחל פרק י"ב

גב   בב"א בשביעית אילן שנגמם
והוציא חליפין: ובב' בקשונה בית ש'
שמאי אומ' יגום ובית הלל אומ' שרש ומודים
במחליק עד שיגום פיר' כורתו ומניח השורש
למטה בארץ: ובב' ב' בכלאים אם רצה גומם
עד פחות מטפח: ובב' ט' בתרומות ואסורין
מלאכול עד שיגום: ובב' ו' בבכורות על אלו
חיטין החיצונות שנפגמו ושנגממו: ובבל כלי
כ"ג בכלים נפרצו שיעורן כזיתים נגממו
שיעורן במה שהן: ובב' גיד הנשה בגמ' ונוהג
בשליל רב אסי גיים ליה פיר' רב חננא ז"ל מניחו
עם הבשר כד עבד בר מיילי בגיד הנשה דהוה
גיים ליה ואמ' ליה שמואל חותבה טפי מעשה
דבר מיילי בגמ' דהניטל גיד הנשה פיר' בר
מיילי מנקיר ירך של בהמה הוה גיים בגיד
הנשה פלונ' מניח שומנו בבשר לא היה
מדקדק עליו ליטול כולו בי דרב אמרי בלובן
בוליא דהוה גיים ליה חזייה שמואל אמ' ליה
חותביה טפי פלונ' חטט אחריו אי לאו דחזיתך
הוה ספית לן איסורא אידתת נבל סכינה מידיה
אמ' ליה דאורי לך רב יהודה אורי לך דאמ' יקיים
מצות נטילה פלונ' אינו צריך לדקדק אחריו
וכן עשה רב יהודה בקרום של טחול ר' יהודה
אומ' גוממו עם השומן פיר' חותכו: ובב' ה' ל'
א' דפ' אוטריפות לא קשיא הא דאיתעקור
איעקורי והא דאיגום איגומי פיר' נתאכלו
כידאמרי' גוממו עם השומן: ובגמ' דניקבה
הקיבה אמ' ליה בבלאי אתגום שרי ובסימני
בהמה מיצא בהמה שטה גמום: ובב' בהמה
המקשה בגמ' מבכרת נגממו כותלי בית
הרחם מהופיר' נתעכלו שפתי בית הרחם

כד אמרי׳ בענין נטל לחי התחתון דאיגוס
איגומי׳ ׃ ובב׳ מוכרין לו בגמ׳ הטמה הא דאיתעקר
איתעקורי והא דאיגוס איגומי׳ ׃ ודאיגוס
איגומי׳ כרי כייכסלא והא מאן תנן כרה
שקרנה וטלביה שחורין יגיד תרגמה זעירי
לעיל מרכותיהו ׃ ובב׳ ד׳ בשביעית ׃ ובב׳ המוכר
את הספינה זתים לקוץ קוצן למעלה כו׳ או
גומם מעם הארץ כשירצה לומ׳ ישמע
סירסו אומרי׳ גוממו ׃ נ׳ם בב׳ ג׳
בבלאים נוטע אדם קישות ודלעת לתוך
גומה אחת פי׳ גומה בור קטנה חופר גומץ
בו יפול ׃ ובב׳ בא סימן בגמ׳ תינוקת רב מלבין
אמ׳ רב אדא בר אהבה גומות אעפ׳ שאין שם
שערות פי׳ גומא עומק שצומח בו שיער
כמו שאמרו בהשותפין בשביל איוב ׃ בס׳ גמ׳
דכל׳ אין דורשין ג׳ גומגיות בנחל פי׳ ג׳ חפירות
בנחל ׃ נ׳ם בב׳ כיצד מעברין
בס׳ הלכ׳ א׳ היתה עשויה כמין קשת או
כמין גם ׃ ובב׳ א׳ דפסח בגמ׳ במה אמרו ור׳
יוחנ׳ א׳ שורה א׳ כמין גם תניא כותיה דר׳ יוחנ׳
בית שמאי אומ׳ ב׳ שורות על פני כל המרתף
חיצונה רואה את הטפח עליונה רואה את
הקורה פי׳ כל אותן שלפני הטפח שורה ויבואו
כמין נון הפוך ׃ ובפ׳ איזהו מקומן בגמ׳ העולה
ודמה מעון ב׳ מתנות שהן ד׳ היכי עביד רב
ושמואל חד אמ׳ נותן וחוזר ונותן וחד אמ׳ מתנה
א׳ כמין גם ובהלכ׳ א׳ דכל׳ קדשי קדשין תנן
התם במזבח כ״ג במידות בשעלו בני הגולה
הוסיפו עליהן ד׳ אמות מן הצפון וד׳ אמות
מן המערב כמין גם מאי טעמ׳ וכול׳ ובב׳ אלו
מציאות בגמ׳ אף השמלה מידת ארכו ומדת
גמיו פי׳ א׳ אומ׳ כך ארכו וכך רחבו וא׳ אומ׳
מידת גמיו אני יודע שבין האורך ובין הרוחב
יש לו ג׳ אמות הינו גמיו מידת ב׳ צדדין יתן
למידת ארכו ורחבו דידע ברוקא כמה ארכו
יותר על רחבו ׃ ובב׳ גמ׳ דכ׳ המוכר את הספינה
איבעיא להו פיים לו את הקרבנות או כמין
גמא או בסירוגין פי׳ מצר לו את הקרנות

של שדה בלבד ושאר כל השדה לא מצר
לו מזרחה וצפונה של שדה זו מערבה ודרומה
לא מצר לו את מיצר לו מערבה ודרומה ולא
לו מזרחה וצפונה וזה הוא כמין גמא ועלתה
בתיקו בעיא וקימ׳ לן כל תיקו דממונא לקולא
ויד הקונה על התחתונה ואינו לוקח אלא בבחות
שבך הדין שלא להוציא ממון מיד מחזיקו
בספק ויש כי שאומ׳ חולקין מפני שהוא ספק
וכל ספיקא דממונא חולקין ולא נתברר לנו
להכריע הנ׳ למעשה זהו פי׳ רבינו חננאל ז״ל ׃ על
הגם ועל האמרא בב׳ גמ׳ דכ׳ר׳ אליעזר האורג בבר
פי׳ בע׳ אמר ׃ ובכלי מתכות פ׳ י״ד בכלים ושל
גם ששבר מתוך גומי טהור פי׳ מכתם שהוא
כשוק עם הרגל שאינו נפשט ובגמ׳ על ג׳ כח
ששאה כמין גם ר׳ עקיבה מטמא ׃ ובב׳ בני העיר
בגמ׳ ראש חודש אדר בשלמא למאן דאמ׳ כי
תשא היינו דמותרני בההוא גמא יש ששונין בההוא
נ׳ם כ׳ ז׳ בשבת המוציא יין כדי
מזיגת הכוס חלב כדי גמיעה גמ׳ איבעיא
להו כדי גמיעא או כדי גמיאה אמ׳ רב נחמן
בר יצחק הגמיאנינא וג׳ ובב׳ ח׳ צד שרצים
החושש בשינו לא יגמא בהן חומץ ובגמ׳ דהכות
בכל הבשר רב בר שבא איקלע לבי רב נחמן
קריבו כבדא שליקא ולא אכל פי׳ אעפ׳ דרב
נחמן חלטי ליה ברותחין ואכל כד איקלע רב
בר שבא לגביה קריבו ליה כבדא דהוה חלטוה
ברותחין ולא אכל ׃ אמ׳ רב בר שבא רבא לא
אכיל וכיון דחזייה רב נחמן דלא אכל אמ׳ גמי
לשבא פי׳ מקולקל במעיו והוא דרך הקיאה
הגיעו ואין בו כח לאכול ומתיירא שמא יקיא
לפיכך נמנע מלאכול זה הדבר כלומ׳ היא על
זה האיש ששמו בר שבא כמו אכילה גסה
ואעפ׳ שמראין הדברי׳ כי אם יקרע הכבד שתי
וערב והסימפונות ויהיה חיתוכו לתחת שהרי
מעשים בכל יום ולא שרו אלא אחרי צלייתו באש
אם ירצה אחריכן לשלקו מותר אבל בלא צליי׳
אסור ואם היא מתובלת אוסרת ונאסרת זה פי׳
רב חננאל ז״ל ׃ פ׳א׳ גמי לשבא האכילוהו עד

כרחו **גמ** בבלאים בב׳ אי זהו עריס
סיבקה בחבלאו בגגיי׃ ובב׳ המוציא יין
גמי כדי לעשות תלוי לנגה קנה וסוף תרג׳ קני
וגמא׃ **גמדו** בב׳ סדר תעניות בגמ׳
נחום איש גמזו יש מפרש שם מקום ומג׳
בר בדי הינ׳ יש שם אחת מן העריס גם זו׃
גמר בב׳ ערב פסחי׳ בגמ׳ לא
ינהגו לו גמור מסיני ולקן כרעיהו וכיר
נדחקו ונקמטו׃ מא׳ גמור בריש כיר נשתברו
ובהגדה דהניזקין בגיטין ארץ ישר׳ בזמן שיושביה
עליה דוחא אין יושביה עליה גמרא׃ ובב׳ גמ׳
דב׳ או טריפות ושט דאכלה ביה ומניא ביה
גמרא ליה ומהחא ליה כיר מכוין ליה וסשיט
ליה׃ בר גמ׳ דב׳ בא לו כהן גדול האי נמטא
גמרא דנרש שריא כיר לבור כווץ וקמוט
והוא קשה׃ **גמד** בב׳ המוכר
מידות לחבירו בגמ׳ כדי שיש לו גינה
ב׳ גומדין ומחצה ובטמי׃ כ׳ כט בכלים נפח
של וקינה והגמדים של ערביים כיר בגד שהוא
אמה על אמה ונותנין אותו ערביים על ניהם
ועל אפיהם ויש לו אותקא והוא לא יהיה לא
במדבר מרוב הקור וגגר כיר אמ׳ כדכות ולה
שני פיות גמד ארכה ומתרגמ׳ רב יוסף גרמידא
וכן כיר ב׳ גומדין ומחצה אמתים וחצי ויש
אומ׳ גמד והוא שיעור אמה בלא אצבעות
כלומ׳ כחותה ודומה לענין של מעלה אין יושביה
עליה׃ **גמדא** איש מטר יד׳ יוניע
תרג׳ גבר גמיד יד יוניה׃
גמד בבר׳ אין מערכין בגמ׳ לא
היה מכה תנא היא אמה ומגדה אמה
וקתה יוצאה ממנה כיר מגריפה כלי שבה
חפין את האפר מן המזבח תרג׳ ויעיו ומגרופיתיה
ואמה היתה ארכה ומגדה אמה וגבהה
אמה ו׳ נקבים היו בקתה שחלולה היתה׃
דתגמיד **גמרא** חייא בר גמדא בס׳ גמ׳
ובב׳ גמ׳ דב׳ א׳ עפ׳ רב גמדא
בב׳ מרובה בגמ׳ השוחט׃
גמז

בב׳ מקום שנהגו ומהדרין גמזיות של הקדש
הגמון היה קורא גמזיות וכיר הן נדרים
הבאים משרשי אילנות והן קישקושי אילנות
ועגביהן׃ **גמז** במגילת איכה
היו צריה לראש אמ׳ ליה ומה חיליה
אמ׳ ליה דהוא אכיל חד גמזין ובשיט עילוי
כאמה בירקין כיר בדי הוא ודומה לתאנים
ובלשון ישמע׳ קורין אותו גומיז
גמטריא בב׳ כר׳ ג׳ באבות
תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה
כיר במקום אחד כותבין א׳ במקום מאה כן
גמל בר גמ׳ דב׳ הקורא את המגלה
עומד האי מאן דמאני שומענה שרי
לבוייה בגמל׃ ושין כיר בעכין׃ **גמל**
בר גמ׳ דב׳ הדומה על עליה גמלא אפרצא
כיר גמל שהיה נושך איתפרק ליה חשיתא שנפל
כותל אחת ועל להתם׃ בב׳ כיצד העדים בגמ׳
אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו מהו דתימ׳
ניחוש לגמלא פרחא קמ״ל׃ בחלק בעניין בלעם
גמלא אזל למיבעי קרני אודני דהוו ליה גזזוהן
מיניה׃ בב׳ החולץ בגמ׳ המחזיר גרושתו גמלי
במדי אקבא דקדא **גמל** בב׳ הזורק
בגמ׳ אם היה רקק מים האי מאן דזרק
ונח אגודא דגמלא מיחייב בבר׳ א׳ דמשקין
בג׳ צדין את המשות והוא דליכא גמלא והוא
דליכא מיצרא כיר גשר של נסרים׃ בבר׳ לא
יחפור בגמ׳ חנות ואי איכא גושרא מכוטינן ואי
איכא גמלא לא מכוטינן׃ ובב׳ לא יחפור ובב׳
גמ׳ דר׳ מיתות כי מטא לאשקוייה מיא כשר
קס אגמלא דאו סקובתא כיר על לוחים של
ר׳ גשר קטן׃ **גמל** בר׳ גמ׳ דכר
כיר שהכך מדיון רבי ר׳ אמי וגם
הוה ליה גמלא בהדרי הדדי כיר צמד של
בקר׳ **גמם** בבר׳ דב׳ כב
ובויקר׳ רב בס׳ אחרי מות ר׳ הונא
בשם ר׳ יוסף אמ׳ דור המבול לא נמחו מן
העולם עד שכתבו גמומסיות לזכר ולנקבה

ובילמדנו בס׳ ב׳ בראשי׳ אמ׳ ר׳ הונא הכהן
בר אבון לא נתחתם גזר דינן של דור
המבול עד שכתבו גמומסיקין לזכר ולנקבה
ולבהמה ובבר׳ דהחודש למלך ששא נשים
הרבה ולא כתב להן גמיסקין וכיון ששא אשה
בת גניסין כתב לה גמיסקין פי׳ כתובה ולשון
יון הוא גמון בס׳ במה אשה אין
העגל יוצא בגימון פי׳ תולין לו לוח בפיו שלא
יוכל לינק החלב פ׳א עץ קטן כמו עול כדמפר׳
בגמ׳ מאי משמע דהאי עול לישנ׳ דכליבא הוא
של הלכוף כאגמון ראשו: בפ׳ לולב הגזול ג׳
אוגדין לולביהן בגימונות של זהב פי׳ חוטין
של זהב ועיקרו מלשון גמי גמר
בפר׳ כיצד מברכין והוא אומ׳ על המוגמר
אעפ׳ שאין מביאין את המגמר אלא לאחר הסעודה
ובביצה בפ׳ יום טוב ומניחין את המוגמר ביום
טוב ובפ׳ א׳ דשבת בג׳ אין שורין ומניחין מוגמר
תחת הכלים ומתגמרין וכול ובס׳ גמ׳ דפ׳ ואלו
מגלחי׳ ואין מניחין לא את המגמר ולא את
הבשמים בבית האבל פי׳ מוגמר בלע׳ סופימין
גמרא גמור וזמורתא תהא
בגמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר האורג: ובר׳ גמ׳
דפר׳ אלו קשרין ובר׳ גמ׳ דפ׳ אין צדין: ובפ׳ אין
מעמידין בגמ׳ חדש פי׳ רב האיי גאון ז״ל גמרא
גמור וזמורתא תהא אמ׳ ל׳ רב יוסף אם תמצא
לומ׳ פליגי הא גמריה לך הל׳ כמותו ואילא
פליגי האלא פליגי: גמר בר׳ גמ׳ דפ׳
האשה בפסח וילך ויקח את גומר בת
דבלים גומר שהכל גומרין בה וכו׳ גמר
בפ׳ א׳ דיומא בגמ׳ ומקטיר את הקטרת
ובפ׳ א׳ להן הממונה בגמ׳ הביאו לו את התמיד
אביי מסדר מערכה משמא דגמרא ובפר׳
הכונס צאן לדיר בגמ׳ הל׳ השולח את הבעירה
מאי ויסך אותם ליוי דאגדה משמא דגמרא
פי׳ לא אמרה משום חכם אלא סתם
גמר ושעריך לאבני אקדח
תרג׳ לאבני גמר גמר
תרג׳ תבלת לבושי תכלת פחות וסגנים
לובשי מכלול תרג׳ לבושי גמר המה רוכלין
במכלולים גמש בס׳ גמ׳ דפ׳ ב׳
שעירי זימנין דגמיש ליה לרישיה ולא
מרעתיה:

סליק פרק יב׳

אחל פרק יג׳

גן בפ׳ עושין פסין הגינה
והקרפיף שהן ע׳ אמה ושיריים על ע׳ אמה
ושיריים: ובר׳ גמ׳ דפר׳ בכל מערבין כי קאמ׳
רב בדגינוניאתא׳ ובפ׳ המוכר את הבית
בג׳ ר״ש בג׳ מי סברת מאי שלוחים באגי
לא מאי שלוחים גינוניאתא דכת׳ שלחיך פרדס
רמונים: ובב׳ א׳ דע״ז בגמ׳ ר׳ ישמע׳ דתנן ר׳
אליעזר אומ׳ השבת מתעשרת זרע וירק וזירים
התם בדגינוניאתא פי׳ גן נומש: גן
בפר׳ חזקת הבתים בגמ׳ ואלו דברי שאין אמ׳
ליה מאי קא עביד אברהם אבינו גאני בבנפה
דשרא פי׳ שוכב: גן בפר׳ האשה
שהלך בעלה בגמ׳ צריכה גט יורשה ומטמא
לה ואוכלת בגינו תרומה עלכן באה שלינו
תרג׳ ירוש׳ בגין כדין: גן בפ׳ ערב פסח
מתחיל בגנות ומסיים בשבח: בר׳ גמ׳ דפ׳ ג׳
שאכלו העונה אמן אחר ברכותיו הרי זה מ׳
משובח והתניא הרי זה מגונה: פי׳ ר׳ חננאל ז״ל
אוקימנה הרי זה מגונה דשאר ברכות אבל
בבונה ירוש׳ וכיוצא בהן שהן סוף ברכות הרי
זה משובח ומטרש בתלמ׳ ארץ ישרא׳ הכי כאן
לכתחילה כאן לבסוף ורב אשי דהוא בבלא
הוא עני אמן דבונה ירוש׳ בלחישה משום
דהיא ברכה אחרונה עונין אחריה אמן וכיוצא
בה כל ברכה אחרונה עונין אחריה אמן:
גן גני גוניה בבר פי׳ בעל
אטגרופי: גן בילמ׳ והיה עקב פ׳ ועתה
ישרא׳ היושבת בגנים חברים כשם שחברים

יושבין

יושבין גנוניות גנוניות ועוסקין בתורה אני
יורד אצלם ואני מקשיב לקולם ושומע בג
מקשיבים לקולך השמיעני:

גנב

בתעניות בס׳ בגמ׳ פרקים ובני גנב
בזל פי׳ גונבין דעת יושבי כרסדאות באמרן
להן כי התאנים הבכורות הללו אנו מוליכין אותן
לבית בגיבתש שלכנים בעלי שעל כתבינו לו
לעשותן קציעה שלדבילה פי׳ עלי יד המכתשת
כי כתת אם תכתוש את האויל במכ׳ בת׳ הרי בנג

גנבר

בכר׳ המודש בגמ׳ גופו
של גט שחרור מאי אסותיה אמ׳ אביי
גנברא ונידתבא וכבריתא פי׳ זנגביל ובלע׳
אניכרו:

גנב

בר׳ גמ׳ דמר׳ המוציא
יין מאי טעמ׳ גמלא זוטרא גנובתיה
מאי טעמ׳ תורא אריכא גנובתיה: ובכ׳ אלו
מגלחין בהל׳ א׳ אמ׳ רב יוסף שרי שמותא אגנובתא
דכלבא וכו׳ ובכ׳ אלו טריפ׳ בגמ׳ סימני חיה שור
כרסתן כרסתן רב רישיה רבן גנובתיה רבא
כסיעתיה וחילופיהן בחמרא נבקא מינה למקח
וממכר ובר׳ גמ׳ דכ׳ אותו ואת בנו רבן אוניה
וזוטרן גניבתיה פי׳ זנב יחכץ הרב׳ באים גנביה:

גנג

בכ׳ אלו טריפ׳ בגמ׳ חיה וכי משה רבינ׳ קניגי היה
או כלסטרי היה כבר פי׳ בער׳ בלסטר: סא׳
קניגי וקס בער׳ קיף:

גנגלין

סא׳ גלגילין: וכבר פי׳ במקומו

גנגן

בבל כלי עץ כ׳ יו׳ בבלים
ודביעיות של אליות וגנוגנות העני פי׳
תרמילו של עני:

גנד

בכ׳ כל כתבי
הקודש בגמ׳ מצילין מזון ג׳ סעודות רב
עד לבש גונא ובס׳ גמ׳ דכ׳ היה נוטל את
מנחתה בידיה דבא ליתבע מהני דחייבי
גונדי שאומרין קרב אך וצ׳ תגע בי: פי׳ בגדים
שחורים:

גנד

בס׳ גמ׳ דמר׳ ד׳
נדרים ואיבע׳ אימ׳ גונדא דחימא ובכ׳
אלו טריפ׳ בגמ׳ סימני חיה לא מצית צבתת ליה
משום דנבישי גונדיה: ובהגדה דמר׳ השוכר
את הפועלין נג׳ זיקא ואיוש בינ׳ סבר גונדא
דפרשי הוא: ובבר׳ א׳ דע׳ז בגמ׳ יוס גניסיא
אונקלוס וג׳ שדר קיסר גונדא דפרשי אבתריה
ובהגדה דהניזקין בגיטין יומא חד הוה חליף
גונדא דרומאי פי׳ חיל:

גנדל

בכ׳ המגרש בגמ׳ ב׳ גיטין והנא דידן
דילמ׳ גונדלית חתים פי׳ גונדלית בשמאל
הרוצה לכתוב ראובן מתחיל מן השמאל והולך
אל ימין וכותב ובואד הוה שניהן ראובן שנהם
נקראו גונדלית וחישינן דילמ׳ היונים התחילו
מן הימין ומרומין שישלימו חתימתן בראשון
ונמשך כתיבתן על השמאל או העברים התחילו
מהוסך מן השמאל וכולן אחר התחלת שם
העדים הולכין לכיכך את שהעדים נקרין עמו
לבדו הוא כשר וזה פי׳ גונדלית בין בזה ובין בזה:
זה פי׳ רב חננאל ז״ל כ׳א׳ של גאונים ז״ל גונדלית
חתמי דאפיקו סהדותן סחור סחור לקמא כדית
משה וישרא׳ ואשתכח דכולהו אקמא כתיבי משה
הכי קמא כשר ובתרא פסול: כ׳א׳ וששאלתם
גונדלית במקומינו קורין שמאל גונדליתא זהו
והמשמש בשמאל קורין אותו גונדלא ודילמ׳
אטר גונדלית חתם שמא בשמא׳ חתם:

גנדר

בכ׳ איעזר תולין בגמ׳
הקש ובר׳ גמ׳ דכ׳ שוא׳ ובביצה בר׳ גמ׳ דפר׳
המביא לא ליתיב איניש מפומא דליחיא דילמ׳
מי גנדר ליה חכץ: ובר׳ גמ׳ דמס׳ תמיד אמ׳
רב משרשיא ש׳ מ׳ תבילי מן הצד שפיר דאמי
ולא חיישינן דילמ׳ מיגנדר ונפיל עליהו: ובס׳ גמ׳
דמר׳ המניח והא בעינן מי קלייה ואיגנדורי
בקיטמיה: ובב׳ שור שנגח את הפרה בס׳ בה׳ל
החופר בור דאיגנדר איגנדורי לבור: ובכ׳ אין
מעמידין בגמ׳ דמתרכין וניגנדר עלה ובס׳ גמ׳
דפל׳ א׳ דיבמות הינו דאמרי אינשי קבא רבא
וקבא זוטא מיגנדר ואזיל לשאול: ובר׳ גמ׳ דפר׳
הזורק גט ההוא גברא אגנדר גיטא ומטא
לפיסלא פי׳ נתגלגל הגט ונפל בפסל היוצא והבולט
מן הכותל פידגרסינ׳ כפסל היוצא מן הסוכה
ואמרי׳ נפר וכסל מהאי גיסא: ה׳ינגדריה ד

ס׳ זימני ברכו׳ דמי שאחזו נערדן בג׳ בר׳ גמ׳ ת״ר יוחסין אמ׳ ליה אנא כירתא דגורדיא הוא דיק׳ עבידנא א״ל כי׳ סאני מר למימר מעקה כדכת׳

גנדרפוס בר׳ גמ׳ דחגיגה והיוצא יחידי בלילה אמור גנדרפוס אחריה פי׳ חולי של שטות וכשיעבור החולי הוי כקח לכיכר לא חשיב ליה שוטא כי עביד הא גדירא

גנח בפ׳ הרואה בגמ׳ על הזועות גנח גוהא: ובפ׳ גמ׳ ת״ר יום טוב של ראש השנה ותיבב אם סיסרא מר סבר גנוחי גנח וכו׳ ובפ׳ א״ע בג׳ ומניקה את בנה תנא ר׳ מרינוס אומ׳ גונח יונק חלב בשבת: ובפ׳ בר׳ מרובה בגמ׳ אין מגדלין ת״ר מעשה בחסיד א׳ שהיה גונח מליבו ושאל הרפאים ואמרו לו אין לו תקנה עד שיינק חלב עז משחרית לשחרית: ובבר׳ רב׳ פר׳ נג וישאר אך נח אך מיעט אף הוא גונח דם מן הצינה פי׳ מוציא קול כעין שועל ומשליך דם

גונח עובר ארחות ימים תרג׳ אוסטרטיי מיא:

גנח בפר׳ השוכר את הפועלין בגמ׳ ואו אוכלין מן התורה הלין תרי דגנבין ארמאי וגנחין יתהון מהו פי׳ מסרסי:

גנבא ותכסהו במשיכא תר׳ וכסיתיה בגנבא ויקח המכבר ויטבול במים:

גנן בפ׳ היה קורא בגמ׳ קרא וטעה ר׳ אמי ור׳ אסי הוו קטרי גנאנא לר׳ אלעזר פי׳ כילה כחתן יוצא מחופתו תרג׳ כחתנא נפיק מגנאניה:

גנן פי׳ש בכור לנחלה פ״ח בבכורות ובפ׳ א׳ בכריתות: ובהמכלת פ״ג בני ר׳ המה׳ שפיר מלא מים מלא דם מלא גנינים פי׳ גנינים חתיכות חתיכות של בשר ואינן שוין אלא יש בהן חתיכות גדולה כעדשה וקטנה כחרדל וראיה בגמ׳ בשלמ׳ דם ומים ולא כלום הוא אלא גנינים אמאי איתה חוששת ניחוש שמא ולד היה ונימוח ומסקנא רב אדא בר אהבה אמ׳ גנינים תנן ופירשו גוונים הרבה ואם איתה דאיתמוח כוליה בחד גונא הוה קאי:

גנן במאה ירוש׳ בגמ׳ רפ׳ כל הזית ובילמד׳ פ׳ ואתה תצוה בזמן שהיו הקרבנות היתה מאה ארבלית עושה סאה סולת קמח סאה מורסן סאה סובין סאה קיבר סאה גנינים פי׳ המורסן העבה היוצא מן הקמח

גנס בפ׳ א׳ דע״ז ויום גניסיא של מלכים יום הולדת את פרעה תרג׳ ירוש׳ יום גניסיא דפרעה ובבר׳ רבה יום הולדת את פרעה יום גניסיא דפרעה ובהפס׳ דנחמו אמ׳ להן יוסף לאחיו עד שלא ירדתם לכאן היו נוהגין בי המצרי עבד משירדתם והודעתם גניסיא שלי פי׳ בלש׳ יון גניסיא יום הולדת מלכים: ובפ׳ אלו נאמ׳ בגמ׳ י׳ שבטים אומ׳ ל׳ גניסי מלכות אני רואה בו פי׳ טכסיסי מלכות:

גניסר בפ׳ א׳ דפסחי׳ בגמ׳ כל מקום שאין מפני מה אין פירות גניסר בירוש׳ וכו׳ ובהמעביר פ״ג במעשרות סוכת גניסר אע״פ שיש בה ריחים ותרנגולים פטורה יש מפר׳ מקום קרוב ויש בו גנות ופרדסין: כנרת תרג׳ ימא דגניסר ובילמ׳ בפ׳ שלח לך כי תבואו אמרו רבו׳ ז״ל למה גינוסר גנו שרים אלו המלכים שהיה להן גנות בתוכה: ור׳ יהודה בר סימון א״ל מה גניסר שהיה לנפתלי חלק בתוכה של ומנפתלי שרים אף: ובילמד׳ כ׳ אלה תחלק הארץ האוכן נפתלי ומי נבונה גניסר:

גנת בילמד׳ באהלים נטעיוי כיון שיצא נח מן התיבה העמיד הקב״ה ממנו ע׳ אומות וחלק להם את הארצות ונתן גנתיא לגנתיים ומצרי למצרים ונחלק וחולק ובחר לו הקב״ה ארץ ישר׳ והושיב לתוכה י״ב שבטים: בבר׳ רב׳ פ׳ ל׳ צהר תעשה לתיבה עריקין הוינן מן קומוי גוניתא בהדא בטיסא דטיבריה:

סליק פרק י״ג

אתחיל פרק י״ד

גס בפר׳ ב׳ ברמאי וכל המשמעין
במידה גסה דשאין למכור את הדמאי
נ״ל כי מידה גסה הואיל והלוקח משתכר
מפריש אבל המוכר מידה דקה כגון החנוני
הואיל והוא משתכר הוא מפריש לפיכך אינו
רשאי למכור דמאי אלא אם מתקנו וכובש ג׳
קבין ובלח דינר נתנו שיעור ליבש ותנו דמים
ללח ותנא דבי ר׳ חייא נתן דמים ליבש ושיעור
ללח דהכי אמרינן הן מידה מן הין ולמטה
מידה דקה שומן מידה דקה משומן ולמעלה
מידה גסה: ובפ׳ ר׳ בשביעית בראשונה היו אומ׳
מלקט אדם עצים ועשבים מתוך שלו כדרך
שהוא מלקט וכו׳ הכי סוגיא דמתני׳ מלקט
אדם עצים ועשבים מתוך שלו כדרך שהוא
מלקט בתוך של חברו בין דקין בין גסין נחשדו
להיות מלקט את הכל והן אומ׳ בגסין לקטנו
התחילו וכול בתלמוד ירוש׳ בפ׳ אלו טריפ׳ ודורסת
האדי בגסה וכו׳ פי׳ עוף הגדול כגון הנשר
והדומה לו: ובפר׳ כסוי הדם לא בזבל גס ולא
בחול גס:
גס בפר׳ ואלו מגלחין בגמ׳
ואין מברין תנ׳ ההולך לבית האבל אסר
היה לבו גס בו יבדוהו על מיטתו זקופות: ובפ׳
א׳ דסוטה בגמ׳ וכל הרוצה לראות בא ור ואה
חוץ מעבדיה ושפחותיה מפני שליבה גס בהן
ובכתובות בפ׳ הכותב לאש׳ בגמ׳ הניח פירות
ההוא גברא דאמ׳ נכסיי לטוביה אתא טוביה
אמ׳ ר׳ יוחנן הרי בא טוביה וכו׳ עד ואי איניש
דגיים ביה הא גס ביה: בפ׳ האומ׳ התקבל בגמ׳
ור׳ אלעזר אוסר מיד מהו דתימא במערב הא לא
איתיה קמ״ל ודילמא בהדי דאזיל מיגס גייס
ביה: בפ׳ א׳ דחולין בגמ׳ מתוך הטבעת ריש
לקיש אכשר בחורי רכובעא קרי עליה ר׳ יוחנ׳
גיסא לגיסה: ובר׳ גמ׳ דנידה ודילמ׳ הגס הגס
חזיתיה פי׳ רב חננאל ז״ל הגס הגס בניחותא ב׳
בניחותא אתא לפיכך לא ארגישא ביה: ויש
אומ׳ הגס הגס קרוב לבדיקה דאתה זו הדם
ולא ידענא ביה כי דאמרינן לבו גס בה וכן

וכן פי׳ ניסא גיסא דהכל שוחטין קרוב קרוב
לראש מלש׳ ליבו גס בה ופי׳ לבן קרוב להן
וכן כל גס בתלמוד ענין מתרון א׳ לכל והמשכילים
יבינו גס בר׳ גמ׳ דפ׳ מי שמתו והמגיס
דעתו כלפי למעלה פי׳ שטורח להקב״ה
יותר מדאי ועובר הוא ומזלזל בדברי חכמ׳ ש׳
שאמרו לא נכון לעשון בן כההוא מעשה דרבא
דפ׳ חסידין א״ל מי איכא למיטרח קמי שמיא
כולי האי בול׳ ועוד זה אתה הטרחתה תאוה
שלא בזמנה: ובנידה פ׳ האשה בגמ׳ כמין
עגורדית ורותת וגוסה בפס׳ רותאמ׳ ציון שי ובמעולת
איכה מה יתאונן אבותיכם במדבר אני אמרתי
לתת להם לחם כדרך שהמלכים אוכלין כדי שלא
יהא אחד מהן גוסה ודלריא אוחותו והן מתרעמ׳
ואומ׳ נפשנו יבשה ונפשנו קצה בלחם הקלוקל פי׳
גוסה אכילה גסה ונפיחת בטן דלריא לשון לעז
הוא דולורי:
גס בר׳ גמ׳ דסוטה
אזהרה לגסי הרוח מנין שנא׳ שמעו שמע
ואתנבהו כמו גדולים גבוהי רוח וכו׳ כל אלו גס
קרובי ענין אחד הם:
גס בפ׳ מי
שטבל ה׳ במכשירין האשה שהיו ידיה טהורות
ומגיסה בקדירה: פי׳ בוחשת הקדירה בענך
כדור: ובמעילה בפ׳ קדשי מזבח רביעית
דם שהגיס בה טהורה פי׳ שניער או שהפך
בה משום דבר בעול במקל או בבוש טהור
אותו המגים אעפ׳ שהאהיל עליו מאי טעמ׳
דכיון שהגיס בה ולא סגיא דלא חסר מרביעית
ממאי דרביק במקל הילכך טהור אותו דם ולא
מטמא באהל:
גס שתים עשר
לא עצום תרג׳ והגסי׳ דעמהון לא תקיף
גסם ויקח ג׳ שבטו בכפו תרג׳
תלתא נסיסין:
גסס בר׳ גמ׳
דפר׳ י׳ יוחסין עילם גוססת בבר פי׳ בע׳ בר׳:
ובפ׳ א׳ דאהלות אפי׳ גוסס זוקק ליבום:
גסס בר׳ גמ׳ דפ׳ בא סימן מפני
שנושאות ב׳ מחיהן על גיסיהן: ער
על צר תאמונה תרג׳ ער גיססין יש מפר׳

גיססיהון מזה של הן׳ **גסטר׳** בש
בס גג׳ דבר המצניע ובר גג׳ דנ׳ בא סינק ולא
חשרו מוציא משקה אלא לשון גסטרא בלבד
מאי טעמ׳ אמ׳ מר זוטרא וכו׳ לפי שאין אומ׳
הביא גיסטרא לגיסטרא פי׳ גסטרא חצי כדה
שזורעין שם העשבי׳ קורין בלש׳ יון גסטרא
ובלש׳ גסטרא ובלשו׳ ישמ׳ קצריאה ובלש׳
משנה גרה ובלש׳ קודש עציץ ואם ניקב
החצב במוציא משקה אין אומ׳ הביא גיסטר׳
ונניח תחתיו כדי שיקבל מה שיזוב ממנה
דתנן בכלים כה׳ וכן גסטרא שנתרועעה ו׳
ואינה מקבלת משקין אעפ׳ מקבלת אוכ׳ טהורה
שאין שירים לשירים פי׳ כי עיקר גסטרא כלי
שנחלק לשנים הוא והינו שירי כלים : ובב׳ ח׳
שרצים בגמ׳ אין עושין הילמי אין עושין מי
מלח מרובין לתוך הכבשן שבתוך הגסטרא
ובב׳ א׳ דע׳ ז׳ בגמ׳ עור שיש בה עב׳ ז׳ והויין
בה ונישויה גסטרא אמ׳ קרא ונתצתם את
מזבח ולא תעשה כן ליוי׳ אלהיכם : פי׳ חותכה
לשנים חציה נופלת לכאן וחציה נופלת לכאן
כלומ׳ עושה אותה גבלה אמ׳ קרא ונתצתם
את מזבחותם וניתוץ כן הוא שהוא משליך
את האבנים אילך ואילך : ואמ׳ קרא לא
תעשה כן ליוי׳ אלהיכם כל עציץ ניתוץ ובב׳ א׳
דחולין בגמ׳ השוחט מן העוף : ובב׳ השוחט א׳ בג׳
שחט את הושט אמ׳ חזקיה עשאה גסטרא
נבלה ובב׳ אלו טר׳ י׳ בגמ׳ שנתברו רוב צלעותיה
גסטרא קאמריתו הוא ממי גסטרא קאמ׳ פי׳
כיון שניטלו מן הבהמה צלע מיכן וצלע מיכן
זה כנגד זה הרי זה גסטרא : ובב׳ העור והרוטב
בגמ׳ המפשיט התם דגורר את הטכילה דצלקיה
מיצלק הכא דשדיה גסטרא בב׳ ד׳ מיתות בגמ׳
מצות הנהרגין ואימ׳ דעביד ליה גסטרא פי׳
שחותכו באמצע גופו ואינו מתיז ראשו אלא חולקו
לשנים : **גטת׳** בויק׳ רב׳ פר׳ אשה
כ׳ לעשות לרוח משקל אין לך כל טיפה
וטיפה שהי יורדת מן הרקיע שלא ברא לה

הקבה׳ גסטרא בפני עצמה : פי׳ א׳ קנצטרא
ובס׳ ג׳ דנ׳ השותפין וכל טיפה וטיפה בראתי
לה דפוס בפני עצמה : **גסטר׳**
בס׳ הלב׳ א׳ דנ׳ אין עומדין וכל גסטרא
וגסטרא בראתי בו לי קירטון : ובס׳ גמ׳ דנ׳ כל
כתבי ובאו אנשי גסטרא של ציפורי לכבותה
מפני שאפטרופוס של מלך היה : ובס׳ גמ׳ רב׳
א׳ דסוטה וכבר שלחה מלכות הרשעה לחכמ׳
אצל גסטרא של בית מעור וכו׳ ענין שלטונים
הגיה : **גסטרון** בב׳ אלו מצי׳ חוב׳
בגמ׳ מחריזות שלדגים מצא כלי כס׳
וכלי נחשת וגיסטרון וכו׳ ובב׳ הקומץ רב׳ בגמ׳
ו׳ קני מנרה של בעץ ושל אבן ושל גסטרון פי׳
גסטרון בלע׳ מיטלו העשוי בכל מיני מתכות
געע בב׳ השוחט א׳ בעוף בגמ׳ השוחט
את המסוכנת גועה בשעת שחיטה אין
זה פירכוס פי׳ מלש׳ אם יגעה שור על בלילו
געגע בס׳ רב׳ במה אשה
בגמ׳ הבנים בן שיש לו געגועין על
אביו וכו׳ כשיגדל העב׳ בן במיתת אביו נוטל
רצועה ממנעל אביו הימין וקושרה לו בשמא׳
הבן להשקיט לבו וסכנה היא לו אם יחליף
געל בתוס׳ תרומה כ׳ דג
טמא גיעולי בצים מותרין באכילה
ביצים מוזרות נפש יפה תאכל

סליק פרק יד
אחל פרק טו

גף בשוטה בב׳ משוח מלחמה
א׳ תיראו מפני הגפת תרים פי׳ מלש׳
יתגפו רגליכם כלומ׳ מכין התריסין זה בזה
להשמיע קול : ובגמ׳ דנ׳ חבית ובב׳ אחרון ד׳
דמכשירין אם טמא חלב האשה שלא לרצון
שדים מגפתה טמא יטמא חלב הבהמה שלא
לרצון שדים מגפתה טהור וזה כמו דם ניגוף :

מלשו

מגוף מלשון יתנגפו **גוף** בפ״א דיומא
בגמ׳ שכהן גדול נוטל חלק בראש ושונים
נשכר הגפת דלתות: ובב׳ כל גגות בגמ׳ גג גדול
שנים החיצון מגופפין והאמצעי אינו מגופף: ובפ׳
בביאה ובפ׳ ד׳ בעדיות העוכר שהוא כמגוף
לבור ולגתה ובפ׳ אחרון דע״ז ר׳ כדי שיפתח ויגוף
ותיגב׳ ובפ׳ חבית אין נוקבין מגופה של חבית:
ובפ׳ כסוי הדם בסיד בחרסית ובלבינה ובמגופה
שכתשה ובפ׳ גמ׳ ידים אין נוטלין לידים לא
בדפנות הכלים ולא בשולי המחץ ולא במגופת
החבית: ובפ׳ ב׳ בכלים מגופת היוצרים שהוא כותה
בה טהורה פי׳ הטינו של עושי כלי חרס שהוא
סגור: ובכל כלי עץ פ׳ טו׳ בכלים מגבו עד רוחותיו
מנה פי׳ מלשון יגיפו הדלתות ועוד כדכת׳ ויחבק
לו ותרג׳ וגפיף ליה וכן הוא מה׳ הסדור אם
חיברו בצלעות עצים מד׳ רוחותיו שעשה לו
מחיצה: ובהעושה פ׳ יג׳ באהלות המיכה ולא
מירקה: ובפ׳א דנדה בג׳ כיצד רייה שנתה
מעשה בשפחתו של רבן גמליאל שהיתה גפה
חבית של יין: ובב׳ג בבין מגיפין או כותחין
ובפ׳ ג׳ במעשר שני המשאיל קנקנים למעשר
שני אעפ׳ שגפן לא קנה מעשר פי׳ גפן סתמן
מלש׳ מגופת החבית: ובס׳ גמ׳ דמעשין כסדין
חצר מאי טעמ׳ מותרת דאיכא גיפופי פי׳
שנשאר מעט מיכן ומיכן מן הכותל של חצר
דחשיבי כפסין: ובעול הדפת אחריה תרג׳ וגוף
דשא: ועשית לו מסגרת תרג׳ ירוש׳ גיפוף כשר:
בפ׳ חלק גוף ונשמה יכולין
לפטור **גוף** ע׳ עצמן מן הדין וכו׳
בערב פסחי׳ בגמ׳ ואפי׳ מן התמחוי מצוה **גוף**
וגוף גדול אוכל פירות ולו שכר פי׳ מלוה
מעותיו ונוטל משכון שדות וכרמים ובתים
בני כותא נמצא עושה מצוה שמלוה לעניים
ומקיים העבט תעביטנו:
גדול שנשמר ממונו מן הלסטים **גוף** שממון
נגנב ושדות וכרמים אין נגנבין אוכל פירות
שמתעשר ואוכל פירות בלא עון ולו שכר מצוה:

מצוה וגוף נקי נושא אשה ולו בנים מקיים
מצוה קחו נשים וג׳ גוף נקי שמנקה עצמו מן
החטא נושא אשה שמקיים מצות עונה ולו
בנים: **גוף** בפ׳א דקידושין בג׳ כל
מצוה שאינה תלויה בג׳ וכו׳ אמ׳ רב יהו
יהודה הכי קאמ׳ כל מצוה שחובת הגוף נוהגין
בין בארץ בין בחוצה לארץ חובת הקרקע אינה
נוהגת א״א בארץ **גוף** בפ׳ גמ׳ דע״ז ר׳
ובנדה: בפ׳ גמ׳ תרג׳ כל היד: ובפ׳ הבא על
יבמתו בג׳ לא יבטל אמ׳ ר׳ אסי אין בן דוד
בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנ׳ כי רוח
מלפני יעטף ונשמות אני עשיתי: פי׳ גוף זה
מקום הוא שיש בו נשמות שברא הקב״ה לבני אדם
שעתידין להיות בעולם עד ביאת משיח: פ״א
מגור ששמו גוף ובאותו מגור מצויירין כל נש׳
משנברא העולם ועד סופו שנ׳ כי רוח מלפני
יעטף: והיכי משמע מהאי קרא כענין שאמרש
בלוג כי רוח מלפני יעטף זהו פי׳ רוח כמו רצון
מלפני לעכב משיח עד שיכלו ומנ׳לן דרוח רצון
דכת׳ א׳ מקום אשר יהיה שמה הרוח ללכת
ומתרגמ׳ לאתר דיהוי תמן רעוה למיזל אזלין
ויעטף לשון איחור כמו והעטופים ללבן והכי
קאמ׳ רצון הוא מלפני לעכב משיח לבוא עד
שיכלו כל נשמות שעשיתי שעתידין להיולד והאי
קרא בגמ׳ קמיירי: **גוף** מנ׳
שבעטו בגייף וכבר פי׳ בערך גיף:
בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ דיני ממונות בתחילה **גוף** על
גבי ובסו׳ על כסא פי׳ בתחילה על גבי כדכת׳
אם בגפו יבוא שהוא יחידי ולבס׳ על כסא משהכניסו
לחופה עם חוה: **גוף** בפ׳ ב׳ שעירי
בגמ׳ מסרו זיבח וקיטר בסייף גיפף ונישק
במגפה: ובפ׳ ד׳ מיתות אבל המגפף והמנשק
וכו׳ עד עובר בלא תעשה: ובגמ׳ המגפף ל
למעוטי גיפוף ונישוק במאי אי בדרכה בר
קטלה הוא א״א למעוטי גיפוף ונישוק שלא
כדרכה: **גוף** בזבחים פ׳ חטאת
העוף ובסיפ׳ פ׳ ואם מן העוף שיבש גפה

ונסמית שנה פי' יבש כנף שלה מן וגפין די נשר: באהלות פ' ג' מג' ר' יהוד' אימתי בזמן שהיא נטלת בגפיים פי' כשתומכין בידיה של אשה שהיא נטה מזה אחד ומזה אחד: בב' א' דמכשירין שק מלא פירות ונתנו על גוף הנהר: ובילמד' בב' קח את המטה בנאות דשא ורביצנו הוי אומ' כשהיו חונין היתה הבאר מעלין על גפה מיני בשמין עומד על היאור תרג' ירוש' גיף נהרא על שפת היאור:

גף ראשון בעופות והשני באדם והג' בסדר וכתרון אחד להן וכבר פי' באגף כענין הזה: ויש עוד רבינו בענין כלים רשייך לאו בב' ח' בכלים סרידה שהיא נתונה על פי התנור שוקעת לתוכו ואין לה גפים ובב' י"ז בכל כלי בע' בתים ששה לה גפים כל שהן טמאה ר' שמע' אומ' כל שאינה יכולה להינטל בגפים טהורה פי' גפים אזנים של כלי: ויש אומ' לולאות:

גאפא בבס' ח' בר' גמ' דה' האשה נטא דרומי בהא סלקינן וכול' ובס' הל' א' דה' התבלת פי' שם ע"ג ששבעין בשמה

גפא בס' גמ' דנדרים שד' דתנינן הי"ל בגטא ותובליא ולא אימני פי' לא נסיבנא איתתא עד דתנינן מקצת מן התלמוד דהיה בגרזנו וחבלו לעלות לראש דקל ללקט תמרין לעשות עבדות לשום חכם שילמדיהן ולא עלתה בידו שילמוד כלום

גפן לא קשיא כאן בגופן שלנו כאן בגופן שלהן פי' בגופן שלנו כלומ' בצורת האותיות שלנו ובלשו' אחרת זולתי לשון קודש לכיכך מטמא' את הידים שהאותיות בכתב אשורי הן ומתני' השנויה במס' ידים בגופן של שאר לשונות לפיכך אין מטמאין

גפנן בר' דמאי ובב' כיצד מברכין בגמ' על הטבלות ונובלות תמרה והגופנן והנצפה פי' גופנן שליגוטא ובלש' קורין אותו לטריסקו והוא הנראה בס' הבציר:

גפס בר' גמ' דפר' כיצד צולין תניא באש ולא בסיד רותח ולא בגפסס רותח ובהל' א' רחולין אי זו היא מכה לקה כרמץ בסיד רותח בגבס רותח ובהנזביא פ' ח' בכרה עשאו בסיד או בגפסס ובאו כלים פ' י' בכלים במה מקיפין בסיד בגפסס וכן קבותיים של מוריים שגבסן עם השטה פי' שחיברן בגיפסס והוא בלע' ייכסו ויותר הוא לבן מן חסיד ופי' קבותיים שהן דומין לקב:

גפת בב' לא יחפור בגמ' מרחיקין את הגפת ובהל' א' דחולין ובמחט פ' ח' בכלים וכן בגפת חדשה אבל בישנה טהור: פי' הגפת של זתים החדש שואב מים ובמעשרות לא ימכור אדם את תבנו ואת גפתו ואת זוגיו: ובר' גמ' דפר' במה טומנין איבעיא להו גפת של זיתים תנן וכו' שמעי' מי גפת פסולת של זיתים ושל שמשמין

גפתית לגפתיים עברית לעבריים בר' גמ' דה' הקורא את המגילה למפרע:

סליק פרק טו
אחל פרק יז

גץ ובני רשף יגביהו עוף תרג' היך זיקין דנתלין מן גומריא ומתגבהין הכדין ישוף: בר' גמ' דה' במה מדליקין תנן התם: בב' הכונס צאן לדיר גץ שיצא מתחת הפטיש וכו' פי' אותן השברים שיוצאין מתחת הפטיש כשמכה על הברזל שבסדן נקראין גץ:

גץ באלו חוצצין פ"ט במקוות וגץ יווני אלו יתדות דרכים שאין טובלין בהן פי' בתוס' מקוות ואלו הן יתדות דרכים אלו שמהלכין עליהן בימות הגשמים והן מתעמבין על הבגדים והן כגון גומות מליאות מים ושפתי הגומות נקראין יתידות כשיהן הדרכים כך יש לעוברים ולשבים להסתלק ולהלך בצידי הדרכים שהן קצות השדות הסמוכות לדרך כנזכר בס' גמ' דב' מרובה: פ"א הן חפירות שעושין הבהמות ויתמלאו מים בחורף ובקיץ מיקין רגלי ההולך עליהן וכשהן לחין נקראין

גן יוני ובשיבשו נקראין יתידות דרכים ועל
כן נקראו יתידות שהן משופין כיתידות כשיבשו:
גץ בר גמ׳ דפ׳ הזהב איתקף גוצא
גחן ולחוש לה: ובס׳ גמ׳ דפ׳ מצות חליצה
הוא ארוך והיא גוצא: **גצא** ואגירא
בברכי בע׳ אגר: **גצר** בפ׳ ב׳
בכלים גסטרה שנמצאת בכבשן כו׳ ובפ׳ ד׳ איזו
היא גצטרא ובפ׳ ב׳ במכשירין גיסטריות שישרו
וגוי מטילין לתוכה: ובפ׳ ז׳ במקוות גסטרא
שבמקווה וכו׳ כי כרה שבורה שהיא בתוך המקווה
ונתמלאת מים יש ספ׳ שכת׳ בה גצטרא: ויש ספ׳
שכת׳ גתרה: ובבר כיר בער׳ גסטר:

סליק פרק יו
אחל פרק יז

גר בשבת בגמ׳ דפ׳ הבונה גרדק גר
ברוק תהיה כלומ׳ אם אתה בוש תרור
בשניים כדכת׳ הנוטה כדוק שמ׳ כל׳ אם אתה
בוש הקב״ה שהוא גר ברוק עושה חציצה בינך
לבין אף: ובס׳ גמ׳ דפ׳ סדר תעניות האלו אעגר
ברי גרו בך גידי כך היה שונה הגאון כיר ברתה
היא ובך אמ׳ לו לעתיד לבוא עתידין גרים
שיגורו בך כעניין שנ׳ יגורו בך נדחי: ביבמות
בס׳ גמ׳ דפ׳ האשה שהלך מאי דכת׳ מגורה
באהלך: וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמ׳
הל׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ כל שעה לגר אשר בשעריך
תתננה וג׳ כיר גר הוא שקיבל שלא לעבד ע״ז
אבל איסורין אוכל: בפ׳ החולץ בגמ׳ היבמה
לא תחלוץ מותיב רבא גר וגיורת צריכות
להמתין ג׳ חדשים כמו שאר כל הנשים מותיב
רב חננא וכולן אני קורא בהן משום תקנת
ערוה וכאן בהמתנת ג׳ חדשים משום תקנת
ולד כיר בכל היבמות אני קורא בהן שלא יתח׳
יתיבמו בתוך ג׳ חדשים משום תקנת ערוה
כי דאמרן דקא נגע באיסור אשת אח: ובגמ׳
המחזיר גרושתו ת״ר גר שבא להתגייר אומ׳
לו מה ראית שבאת להתגייר וכו׳ כותים גרי
אריות הן כלו׳ דר׳ ישמע׳ ור׳ עקיבא בפ׳ י׳ יוחסין
בג׳ כל האסורין **גר** בפ׳ כל קרבנות
הציבור כיצד הוא בודק הגזבר יושב
והקנה בידו זרק והקיש בקנה כיר הכקיד
יושב והקנה בידו זרק הגיר הוא הסילון הנוצק
אם נתחלף היין וזרק גיר של שמרים הקיש בקנה
הכה בקנה על החבית שירגיש המוציא יין
ויסתום החבית. **גר** בשבת בפ׳ כל
הכלים מעידה לגור בה: ובפ׳ במה אשה
בגמ׳ ולא בקניע היה שם כתוב על ידות הכלים
ועל כרעי המיטה הרי זה יגור ויגנוז: ובפ׳
העור והרוטב בג׳ המפשיט מותיב ר׳ ירמיה
מיהא דתנן בתנור פ״ה בכלים תנור שטמא כ׳
כיצד מטהרין אותו חולקו לג׳ וגורר ג׳ הטפילה
וט׳ ובסנוס פ׳ טו׳ בכלים אין טמא אלא עד ד׳
טפחים בזמן שהוא עתיד לגור: ובבכורות פ׳
מומין אלו בג׳ עיניו גדולות והא אנן תנן בפ׳ שני
בפרה פרה שקרניה וטלפיה שחורים יגור
כיר ינסר כמו מגורות במגרה ובס׳ גמ׳ דבבא קמא
היוצא מתחת המקירה ומתחת הדיהטני והנגרר
במגירה הרי אלו שלו: **גר** בפ׳ א׳
דע״ז בגמ׳ ויום נגסיא הוה ליה ברתא
דשמה גילא עבדא איסורא שדר ליה גרגילה
כלומ׳ מאפה גילא גיורא כחיזורין ומפלגא לבישיא:
ס״א גיינא במ׳ גייף: נואף אשה חסר לב תרג׳
מאן דגייר איתתא: לא תנאף תרג׳ ירוש׳ לא תגייר
עמי בני ישר׳ לא תהוון גיורין: מות יומת הנואף
והנואפת: **גר** בפ׳ אין צדין בגמ׳
שוחט מן הערדין ביום טוב כיר עושין כחיס
לחיות שנתפשין בהן ברגליהן וידוע שהפח מ׳
מאתמול ניגדר מעי״ט שנמצא ביום טוב שוחטין
ממנו כי אי אפשר להיצל ממנו וכמו כן הוא
אבל מן הרשתות מעי״ט שמערב יום טוב נמודו
אין נלקחין ביום טוב שאפשר שניצלין ואינן
מוכנין זה טעם של תנא קמ׳: וסכסכתי מצרים

במצרים תרג׳ לא ומיגרי מצרים: א׳ תתגר בסי׳:
אל תתחר במרעים תרג׳ לא תגרג׳: **גר**
בר׳ גמ׳ דפ׳ ד׳ נדרים א׳ו הוית ידעת דאמרן מגירתא
עלה דברתיך: משכנתה ומגרת ביתה: **גר**
בנדרין בפ׳ נערה בגמ׳ הפרת נדרים חייא בר
רב שדי גירא ובדיק כי׳ שר שהיה מורה בקשת
היה בודק נדרין ומתירן א׳מ׳ לא בעי יישוב הדעת
כלכך בנדרים: **גר** בפ׳ ח׳ שרצים
ומגירי דדוביא איבא דיקנא כי׳ לולבי גפנים
כ׳א זרע פשתן: **גר** בבל׳ רב׳ כ׳סה׳
ואבימלך הלך אין מגרר מגורר מלגור
שעלו בו צמחים כי׳ כצנים וחבורות וכענין הזה
הוא סבר גרייה אמ׳ ליה דגרסינ׳ בפ׳ בנות כותים
בגמ׳ המקשה נידה: **גר** בר׳ גמ׳ דפ׳ בא
לו כהן גדול ובפ׳ ד׳ מיתות בגמ׳ הנודר משמן
נפק כי גוריתא דנורא מבית קודש הקדשים
כי׳ כלב: ובפ׳ כיצד משתתפין בגמ׳ המוכר
את ביתו נבח בך כלבא עול נבחא בך גוריתא
פוק: כי׳ שאם מנבח כלב זכר מעט שותק
נבחא בך כלבתא פוק של עולם אינו שותק
אף הוא שובת אצל ביתו וכועס חתנו מתפייס
אבל אם שבת אצל בנו וכועסת כלתו אינה
מתפייסת: ובפ׳ אעפ׳ בג׳ ר׳ ש׳ בג׳ איכא בינייהו
דמטללא בגוריתא קנסייתא דעדי שיר כי׳
כלבא קטנה בברייתה היא ורגליה קצרות ורגילין
בני אדם לשחק בה: **גר** וסדת אתם
בסיד תרג׳ ירוש׳ ותשועון יתהון בגירא:
עצוות כלך אדום בסיד על דאוקיד גרמי
מלכא דאדום וקרינון בגירא בביתה: ובמגילת
איכה כלה יוי׳ ג׳ חמתו למלך שעשה חופה לבנו
גיירה וסיידה וציירה: ובפ׳ המוציא יין בגמ׳ סיד
כדי נראין דברי ר׳ נחמיה בביצת הגיר: פ׳ א׳
בביצת הסיד ש׳ מ׳ סיד וגיר אחד הן: ואומ׳ על
גירא דיכתל היכלא: ובס׳ גמ׳ רפ׳ א׳ דביצה תנא
ר׳ יהודה אוסר בלבן מפני שצריך ביצת הגיר
כי׳ כמנהג מקומו בר בישרא לעיל וצריך ביצת
הגיר ללבנו: פי׳ אח׳ ביצת הגיר קורין לדבר
שמשחרין בו לינחצחו לעשותו חלק: במחריה
דר׳ יהודה בר בישרא לתחת וכלפי שיער לחוץ
והוי חלק מעצמו ואין צריך צחצוח: **גר**
והיתה בבל לגלים תר׳ ותהא בבל ליגרים: גסי
מזבחותם כגלים תרג׳ אף מגוריהון אסגיאו
כיגרין: ושמתי שמרון לעי השדה תרג׳ ואשוי
שמרון לאיגרי חקלין: **גרב** בב׳ הרואה
בגמ׳ חייב לברך אתא גורבא בליליא וגורבא
למתא כי׳ בא שודד למתא בלילה ושדד העיר:
ובס׳ גמ׳ רפ׳ החבית אמ׳ ליה ז״ל גרביה כי׳
משכניה הא חנא דידן והא שמו דידן ולא
שמיעא לן ואת הוה שמיע לך ולא אתית להכא
למימר לן ברעה גרביה: כ׳א של רב חננאל ז״ל
משכיהו והביאהו מלשון כרך נחל מתנס גר בלוני
הכריחהו: כיד אמרי׳ בנות כותים שילא בר אבינא
עביד עו[illegible] כרב וכו׳ ש[illegible] אילא צאית גרדייה
הוא סבר גרדייה אמ׳ ליה וכי הכהן: בב׳ א׳ דחגיגה
בג׳ שים ועבר׳ שאין משוחררין שדוד רבי מלכא
וגרביה: ובב׳ השולח גט בגמ׳ אין פודין את השבויים
איבעיא להו משום תיקון העולם משום דוחקא
דציבורא או דילמ׳ דלא נגבבו בהו טפי: ובגמ׳
המוכר את עצמו הנהו בני מיכסי דייתי זוזי
מגוים ולא הוו להו לניפרעינהו אתו קא גרבי:
גרב בה״ל גדול ובשאלתא דיומא
דכיפורי מי שארי למיפק בגורבא לשון
לען כי׳ בדולי: ולשו׳ ישמע גורב: **גרב**
בפ׳ א׳ דשבת בגמ׳ א׳ו מהלבות העלו לו ש׳ גרבי
שמן וישבו בעליה ודרשו: ובפסחי׳ בס׳ גמ׳ דפר׳
מקום שנהגו ושותה ש׳ גרבי יין כי׳ גרביק חביות
פטסין כדין לגינין כלי חרש הן מהן גדולים ומהן
קטנים: ובמגילת איכה יעיב עוד שמע הוה
מפיק ש׳ גרבין דנודקוען בבל ערובה לאילין קסייה
כי׳ כפיכות של כתותי לחם בבל ערב שבת לעניים
גרב בב׳ מומין אלו בגמ׳ דדין
שובבין תנא הקיק והגרבתן בבל קיקן
בביצים גרבתן בגיד כי׳ שהגיד שלו ארוך
עד הארכובה: **גרבל** בר׳ גמ׳ דפר׳

מי׳
מי מלח

על היין שלפני המזון כטר את היין שלאחר המזון
כיר' לאחר המזון לאוחר שישלים סעודתו ונטל יד
ידיו לברך ברכת המזון אם ביקש לשתות יין קודם
ברכת המזון אינו צריך לברך בורא פרי הגפן והני
מילי בשבתות וביומים טובים ובשעת שיצא מן המ'
המרחץ ובשעת הקזת דם וכיוצא בהן שארם ק'
סעודתו על היין ובדעתו לשתות אחר סעודתו
וכי מברך בתחילה דעתו על כל מה שישתה אבל
בשאר ימות השנה ברכת היין שלפני המזון אינה
פוטרת שלאחר המזון אבל היין שלאחר ברכת
המזון בין בזה ובין בזה צריך לברך ׃ וברכת המזון
ודאי מפסקא וכיון דמפסקא איתסר ליה למשתי
ולא שתי עד דבריך כדרבה בר מארי דבריך על
היין שלפני המזון ואחר ברכת המזון ׃ בר' השנה בס'
גמ' דכ' ראוהו בית דין תאני אהבא בריה דר' זירא
כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת
הלחם המוציא לחם מן הארץ וברכת היין בורא
פרי הגפן שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא
ירוש' בברכו' בב' מי שמתו תני כל מצות שאדם
פטור אדם מוציא את הרבים ידי חובתן חוץ מ'
מברכת וכו' ואתנינן כל שאינו מחוייב בדבר אינו
מוציא את הרבים ידי חובתן הא מחוייב אע"פ שיצא
מוציא אמ' ר' אלעא שמא ברכת המזון דכת' ואכלת
ושבעת וברכת מי שאכל הוא יברך ׃ בעני רחבה
ברכת הלחם של מצה שצריך לברך המוציא ועל
אכילת מצה וברכת היין של קידוש היום שצריך ל'
לברך ברכת היין וברכת קידוש היום מהו מי אמרינ'
כיון רחובה היא פטר או דילמ' ברכה לאו חובה ומשני
ליה מיהא דאמ' רבא אשי כי הוינן בי רב פפי וכו'
עד הוה מקדש להו שמעי' מי' שאע"פ שיצא מוציא
והוא הדין לברכת הלחם של מצה כל המברך ברכה
שאינה צריכה עמד עובר משום לא תשא בב' אין
עומדין בגמ' מזכירין גבורות גשמים ובסוטה בב'
ג' ואלו נאמרין ברכת הבית מרובה בכתובות בבר'
הנושא כיר' ברכת הבית כגון הם דאמרי' נר לאחר
נר למאה כל כי האי גונא אין נותנין אלא כגון כת
וכיוצא בהן נותנין לה ואפי' בבית אביה ׃ בבר'

הקורא את המגילה אין אומ' ברכת אבלים וחתנים
ואין מזמנין על המזון בפחות מעשרה גמ' ברכת
אבלים ברכת רחבה ואמ' ר' יצחק אומ' ר' יוחנן ברכת
חתנים בעשרה וחתנים מן המנין ברכת אבלים
בעשרה ואין אבלים מן המנין ובגמ' דפר' ג' דכתובות
ראומ' ר' יצחק אמ' ר' יוחנן מברכין ברכת חתנים בעשרה
וחתנים מן המנין ברכת אבלים בי' ואין אבלים מן
המנין וכו' עד כי קאמ' ר' יוחנן ברחבה ומפיקינה
ברכת חתנים כל ז' מי איכא משכחת לה בפנים
חדשות כי הא דרבא מקרי בניה דריש לקיש הוה
וכו' כיר' ר' האיי גאון ז"ל ברכת רחבה מאי דברך
יהודה מתורגמניה דריש לקיש ואית בה
הנבישה מילי כגון צידוק הדין וחותם דילי' בר'
מחיה המתים ׃ דמנהגא דילה הכי הוה אחר
שקוברין את המת נקבצין ועומדין מעמד והוא
שדה שמספידין בה מתים ועומדין מעמד ומושב
אחרי קבורה יש להן מקום ידוע ברחבה ומכריזין
ואומרין שבו יקרים שבו ויושבין ומנחמין כמנהג
ומכריזין עמדו יקרים עמדו ועומדין למקום אחר
ומכריזין שבו יקרים שבו ויושבין ובאותה עמידה
ובאותה ישיבה מנחמין את האבל בין שהאבלים
עוברין וכל העם עומדין ובין שהאבלים עומדין
וכל העם עוברי' במקום שרגילין לעמוד בשורה
ובין שיושבין ואין מנחמין בעמידה אלא בישיבה
כמנהגנו שעכשיו בשאר העם אבל בראשים
מנהג לעמוד בשורה ואבלים עוברין ומקודם ישיבה
ראשונה מאחרי קבורה אחר הן מברכין ברכת רחבה
קודם עטיפת ראש האבל ומאחר עוטפין את ראשו
לומ' שחלה עליו אבלות ׃ ויש לומ' ברכת רחבה כמה
שעריס בצידוק הדין וכל א' מוסיף בחכמתו ואין
מנהג ברכת רחבה בבבל ׃ תנא לי ברכה כי ארץ
הנגב נתתני ויקרא יעבץ וכו' ׃ בתמורה בפר' יש
בקרבנות מברך רעהו בקול גדול וכו' בגמ' דפר' יש
בערכין ׃ ברוך שחלק כבוד למלכות ׃ בתלמודנו דאה
החלונות הדואה את המשוך כך חייב לברך ׃

ברכת

לבנה ברוך אשר בגמ' בר'
שחקים וכו' בסנהדרין בס' גמ' דמ' היין ב'

בורקין מפני מה מברכין על האור מפני שהוא תחילת
ברייתה במוצאי שבת: ר' הונא בשם ר' יוח' אומ' אף
במוצאי הכפרים מברכין עליו מפני ששבת האור
כל היום: בפר' הב' א' ובב' יב' ובס' פר' כג ובברכו'
ירוש' בפר' אלו דברים בגמ' בית שמאי אומ' שברא
מאורי האש **ברך** פר' ו' בכלאים
המבריך את הגפן בארץ פיר' חופר בארץ
ומבריך היחור וטומנו בעפר ומוציא ראש היחור
במקום אחר ובלעז' טרפינרי: ובפ' ערלה אילן
שנעקר ובו בריכה פיר' ובו בריכה פרח מן האילן
טמון בארץ מלשון המבריך: בס' גמ' דפ' סדר
תעניות האלו עד היכן גשמים יורדים והציבור
פוסקין מתענית ר' מאיר אומ' כמלא ברך המחרישה
ובפ' יו' באהלות עד בדך המחרישה פיר' כשיעור
חפירת האת בקרקע בחרישה: ובברך ובביצור
טמא בב' פ"א בכלים איכא דאומ' ובברך פיר' בוכרו
בארמנית והוא עץ של מחרישה שבשחושרין
שבשחורשין הצמד בארץ אחרי כן מכניסין מחרישה
אחרת שיש לה קטן ובראש החרב הבואה
שבשתלך המחרישה בארץ שמה בטיית בורך
החרב החלול כמין מרזב תרד התבואה מעט ותיזרע
בארץ והוא כמעשה המחרישה שאינה לזריעה
אלא שהחרב שלה שהיא המחרישה שלו זריעה חלול:
פ"א עץ המחרישה שיש בו הברזל ונמשך בארץ:
ברך בב' א' דביצה בגמ' בית
שמאי אומ' לא יטול אלא אם כן נענע
אמ' רב אידי מחלוקת בבריכה ראשונה פיר' אפרוחים
חדשים שלא הולידו בה השובך אלא בריכה אחת
ובב' א' דראש השנה בג' בא' בשבט בגמ' דב' אמ' באילן
העושה ב' בריכות בשנה שתי בריכות סל' דע' כול
פיר' וכי יונים הן שעושין ב' בריכות אלא שעושין ב'
פירות פעמים בשנה כמו יונים שעושין שתי בריכות
והוא דיופרין שטוען פירות פעמים בשנה כגון תאינה
ששה פירות בקיץ ובחורף **ברך**
בס' גמ' דפר' אעפ' אומ' רבא הא בורכתא כול
ובב' א' דשביעית בגמ' דסמך ועל זרון טומאת
ובס' גמ' דכיסוי הדם פיר' הא ברות הוא ובור הוא

בעולם מי שאומ' דבר זה **ברך**
עושין נברכת במועד בב' א' דמשקין וכפ'
ב' בבבא בתרא ולא נברכת של כובסין כבר
פיר' בבקיע: ובכל המעורב כו' במקוות כמה
יהא בנקב ויהא בו ג' לוגין א' מש' וכ' לבריכה פיר'
בריכה שיעורה במקווה סאה והסאה
כ"ד לוגין יעלה המקוה תתק"ס לוגין יבוא ג' לוגין
מש' וכ' **בריכת** תרג'
חצר התיכון אושי על גבול חורן
ברך הזון והברכייר טמאין בכלים
כב' סנדל עמקי פי' עור שנושם האומן
בין ברכין פי' עושי המלאכה שצריכין לעמוד
כרועין על ברכיהון **ברן** ויחגרו
ממסגרותם תרג' ויזועון מבירניתהון:
שכיות החמדה בברנית שופרא
ארמנות בן הדד ועתה אייס
באלמנותיו תרג' בבירניתהון: בלע כל
ארמנותיה תרג' שיצי כל בדניתארא פ"א כל
כלטורהא: **ברן** בב' יוס הכפורים
בגמ' תשמיש המטה יכול יעבדנו בבורני
קטנה ובב' גמ' דפר' אם אינן מכירין וצי אדיר לא
יעברנו אמ' רב יהודה אמ' רב זה בורני גדולה וצי
אדיר תרג' ובורני רבתי לא תגזינה: והשיבך יוי
מצר' באניות תרג' ירוש' בבורנות ואלפיא: **ברן**
בויקר' רב' ואשה כי יזרע ר' יהושע בן לוי אמ' על ידי
שהשיב יהויקים שים בירניות בירוש' מהו בירניות
בירן צריין שהיה הורג את בעליהן ומכנס ממונם
לטמיון ההד דכת' וירע אלמנותיו ועריהם החריב
ברוני סבדוני סבוני מאבני בנס'
דויהי בשלח **ברנט** במגילת
איכה טומאתה בשוליה מטרונה שאמ' לה
אוהבה עשי לי חנין נטלה ברנטין של מלך וע'
ועשתה לו חנין פ"א נטלה נורתיק של מלך פיר'
קומקוס **ברנק** המטפחות
והחריטים תרג' ברנקיא ומחביא
בר סיף בכל בבל בור סיף בס'
גמ' דבר במה מדליקין ובב' לולב הגזול

בגה

בגמ׳ ערבה גזולה ובגמ׳ דג׳ מלכים דוד המבול
שמ׳ רב מגדל אויר מגדל משבח את התלמוד
אמ׳ ר׳ יוחנ׳ בבל ובורסיף סימן רע לתורה מאי ב
בורסיף בור שפת: בפ׳ גמ׳ ד׳ יוחסין הגרע והבלן
והבורסי ובכתובות בפ׳ המדיר והיה לו אח בורסי
פי׳ אומן המעבד עורות: בב׳ מ׳ בשבת ולא ר׳
לבורסקי פי׳ מקום שמעבדין בו עורות:

ברסם בר׳ גמ׳ דמי שאחזו
לברסם ליתי כי נסתקא דני שרור: ובר׳
גמ׳ דכל כל הבשר אמ׳ אביי מריש הוה אמינא ה
האי דלא שתי הופיא משום מאיסותא אמ׳ לי מר
משום דקשי לברסם מישתיה קשי לברסם דחמרא
שיכרא מעבר ליה דשיכרא מיא מעבר ליה דמיא
לית ליה תקנתא הינו דאמרי אינשי בתר עניא אזל
עניותא פי׳ ברסם ברני טיקו בלע׳

ברץ בר׳ משנת מנחות הקומץ ה
החסר והיתר פסול אי זהו יתיר שקמצו מבורץ
כל ער על כס ידו ובפ׳ שתי מדות מדות הלח בירוציהן
קודש מידות היבש בירוציהן חול פי׳ היוצא מהן
וירוץ לחוץ: והלח יורד בפה בתוך הכלי ויוצא לחוץ
וקידשו הכלי עליכן קודש ובירוץ היבש אינו נכנס
בכלי קודש עליכן חול: ובר׳ גמ׳ דג׳ הוציאו לו תר׳
כסיכרא בב׳ והביאה מלא קמצו יכול מבורץ ובגמ׳ר
בס׳ גמ׳ דכ׳ר ישמע׳ נקטוה לידה כי היכי דלא לישכשך
ובירצוה עד דשפי פי׳ עשו נקב בבד החבית והוציאו
את היין עד שיגרע ממקום שיד הגוי נוגעת:

ברץ בפ׳ גמ׳ דע״ז סחיף להו
אונניהו וחתים להו אבורציהו ס״א וחתים
להו אשוליהו

ברק בב׳ המוציא יין
בגמ׳ ושאר כל המשקין דם כדי לכחול עין אחת
שכן כוחלין לברקית ובפ׳ ערב פסחי׳ בגמ׳ לא יכחול
לו בס׳ הל׳ מישתא מיא בצנא קשי לברוקתי: ובר׳
גמ׳ דמי שאחזו לברוקתי ליתי עקרבא דשב חומרי
וכול ובבכורות בפ׳ על אלו מומין לבן צף הרי זה
מום משוקע אינו מום וסימנך בורקא: ובב׳ השוכר
את האומנין השוכר את החמור והבריקה גמ׳ מאי
הבריקה הכא תרגימו נהריתא פי׳ שעינה יפין ה׳

ואינה רואה ועל ידי יבוא זה החולי ובן פי׳ קשה
לברוקתי רוח שאוחזת את העינים

ברק בב׳ הרואה על הברקים פי׳ הברק הזה מאש של
מעלה הוא יוצא ומבהיק העולם של׳ ודמות החיות
כמרא׳ בנחלי אש וג׳ הרואה אומ׳ בורקי ביומא בכר׳
אומ׳ להן הממונה ומגיד כ״ג ובמנחות בפ׳ גמ׳ דפ׳
שתי הלחם פי׳ בורקי שהאיר השחר עניין ברקים
ודעננים: ויש אומ׳ כמדה וברקת:

ברק יין כושי יין בורק ויש אומ׳ בורק שהוא קשה
ובוהק את כל הגוף

ברקא בחלק בעניין
משיח אומ׳ שבור מלכא לשמואל וכול עד
אשדר ליה אנא סוסיא ברקא פי׳ סוס משובח כ״מ
סוסיא בחרגי ברקא בפ׳ גמ׳ דמי שאחזו לצבריר י
דלילא ליתי שרדא ברקא פי׳ חבל של שיער: ובפ׳
אין מעמידין בגמ׳ דמתרתא ובב׳ במה אשה בגמ׳
הכנים מרא ברקא פי׳ לייגליצו של שיער:

ברקא בר׳ גמ׳ דהמוכר
את הבית מאי יציע הכא תרגימו אוטא
רב יוסף אומ׳ ברקא חליא טבר פי׳ בער אטביא:
ובב״ו דעירובין בפ׳ הלב׳ ר׳ יוסי אומ׳ רחבן נ׳ טפחים
ההוא ברקא דהוה ביברחבו פי׳ בנין כמו תא דהוה
בי מרחבו על׳ המבוי וחלקו בו אביי ורבא כר׳
שנותם ומפורש בהמוכר את הבית

ברקי בפר׳ ערב פסח בגמ׳ דסמך ואכי מן התנאים ובע״ז
בפר׳ אי בגמ׳ עיר שיש בה עב״ז לי מאיהו אנפשיה
כלנא בל׳ אומרה לך אינך איזהר משברי ברירי
דירי די בבסי חוורי שכיחי פי׳ לחישא היא בתחילה
כוחת ש׳ מן התיבה ואחר כך ב׳ כדי שתהא התיבה
מחוסרת והולכת:

ברזל חיל כבר פי׳
באור:

ברשנו ויכור ערום
לשאול תרג׳ ונפל

ברש בר שאן:

שנא בגיטין בפ׳ גמ׳ דהניזקין
הנהו כיבר הדמך דאזל כרובר שנא וכול
פי׳ בלש׳ ישמע׳ מחא ופי׳ דבר המועתק ממקום
למקום בי משנא את מי הנהר מוליכת נגדס
ומסיבין אותן או את רובן ממקום שהיו הולכין בו
אל מקום אחר אותו המקום המשונה אם לכלמי ה

הנהר נעשה נקרא שניא ואם למקצת מי הנהר
נעשה נקרא בר שניאם : ובהדמך זו עיר היא א"נל
כמו בריתא ושם מימי כרת מתחלקין לכמה חלקין
באו בני הרמך וכתחו נהר א' אחד חלקי כרת שמכניס
קצת מימיו וסובב בג' או ד' פרסאות וחוזר ומטיל
המים אל סוף הנהר העיקר והעליונים הם בני ה'
המקום אשר תחת השניא ולמעלה ממקום חזירת
המים וכן הוא · כיון שעשו כן בני המקום שהוקבו
המים כמנו וצעקו לפני אביי ואמרו לו הרי הנהר
אשר לפני ארצינו מתקין תיקנא ופי' שקרקעיתו
עולה למעלה ואין המים עולין אין אנו נשבין כולן
אל בר שניא אמ' להן לבני בי הרמך לכו וסייעו את
בני המקום הזה בברותם את הנהר כדי שירדו בו
מעט למען יבוא שם ולא ישבו כולן אל בר שניא
אמרו לו הרי השדות אוברות והבירות מתייבשות
אמ' להן אם כך צאו נע המקום דהכין דינא כר
ד'אים גבר זהו כיר' רב האיי גאון ז"ל

ברית

בבר' רב' כר' טו' ובפס' רני עקרה ויתגרו עלה
תאנה ומה היתה אותה התאנה ר' אבון אמ' ברתה
שבע דאיית יאת שבעתי יומייא דאבלי לעלמ' ר'
לוי אמ' ברת א'ראטיית א'יתא ובביתא לעלמ' :

בריתא

בר' גמ' דאם אינן מכירין
ובב' המוכר את הספינה בג' זתים לקוש
ברוש בריתא כארזים עלי מים תרג' ידוש ומטולן
כברותא תדהר ותאשור בכלעני בירוש' ובכנורי
תרג' ברותאי ובבינרין :

בריון

בילבס' ויבוא עמלק ואת יואש עשו שפטי'
אל תהי קורא שפטים אלא שפוטים עמדו עליו בריונות
קשין שלא ידעו במשכב אשה וענו אותו במשכב
זכר של ושה גאון ישר' בבעו :

ברית

טהורה ויוצאין בה במבת בב' במה אשה בי בנ
אמ' רב יהודה זו אצעדה ומסקנא בשתי יריכות
בלא שלשלת ניקריית בירית ואם יש ביניהן שלשלת
נקרית כבלים :

בריית

בל' גמ'
דברכות נאמרה ברית במלח ונאמ' ברית
ביסורים וכולהו כיר' ברית במלח ברית מלח עו' הוא :

ברית

ביסורים והבאתי אתכם

במסורת הברית ויש אומ' אלה דברי הברית בס'
תוכחות והיה כי תבוא בג' ג' שאבלו בג' נשים
ועברים כלומו אומ' צריך שיקדים ברית לתורה
שזו נתנה בג' בריתות וזו ניתנה בי"ג בריתות פי' ג'
בריתות בלוחות שנות הנה אנכי כורת ברית
כרתי אתך ברית כמכתב הראשון את דברי הברית
י"ג בריתות דמילה מפורשות בב' ויהי אברם בן
כלשנה כי' חלות תורה ברית הן הן הדברים שנא'
לו למשה מסיני : כיר' ללישנא קמא נראין הדברי'
כי ר' אשר אומ' לו לר' יהושע ברית הן הן הדברים
וכול' : וללישנא בתרא נראין הדברי' כי ר' יהושע שענה
הוא שאומ' לו ברית הן הן הדברי' כלומ' ודאי ברית
בשבועה נשבע לו כי הן הן הדבר' שנאמרו לו למשה
ואעפ' שהן הלכה למשה מסיני לאו טעמ' בניא שאמ'
כמשה שכל הדברים המפורשין במשנה הלכה למשה
מסיני הן אעפ' שהן שנויין סתם :

סליק פרק יט

אחל פרק כ

בישל

בבר' המוציא יין בגמ' עור
כדי לעשות קמיע התם בבושלא כיר'
בישלא העור שנעשב כמו שהוא בלא מלח ובשל
ובסר כשמלבישין אותו על משקל או על זולהו
יבש וקשה מאד ודרך לצרור משקל של אבן שלא
יחסיר :

בושל

כומרא בב' כיצד
מברכי' בגמ' ועל הנובלות כיר' בער כומרא
ולקח הכהן את הזרוע בשלה אין בשלה אלא שלימה
ר' שמעון בן יוחאי אומ' אין בשלה אלא שנתבשל
עם האיל דבולי עלמ' בהדי איל מבשל לה ר' שמעון
בן יוחאי סב מבשל והדר חתיך לה ורבנ' סבר חתיך
והדר מבשל לה בב' גיד הנשה בגמ' ירך

בישן

בבר' הקורא את המגילה עומר בגמ' כהן ביש
בידו מומין אמ' רב יוסף חיפני ובישני לא ישא את
כפיו תנא נמי הכי אין מורידין לפני התיבה לא
אנשי חיפה ולא אנשי בית שאן וכול' בשקר

בשקר
בשקר
בשקר
כל האומר
בשקר

בשקר בר׳ גמ׳ דפר׳ עושין פסין
בר ממאן דבטל גויה דמשכא ליה
ערלתיה ולאו מבשקר ליה פי׳ ולא ניכר הבריה:
ולבקר בהיכלו ולבשקרא בהיכליה **בשר**
בגמ׳ דפר׳ א׳ בפסחי׳ הן ישא איש בשר קודש בכנף
בגדו פי׳ הוא השרץ ומאי בה׳ בכנף בגדו ולא
דתנן
בידו משום בעי׳ לוקין של שרץ שנמצא במקדש כהן
מוציאו בהמינו כמו כן הוציאו בבגדו ונגע בכנף
במקצתו של שרץ היקדש היטמא כמו כן תקדש:
באהלות בבר׳ א׳ אבר שיש עליו בשר כראוי פי׳
שאר על האבר בשר שיתבן להידבק ולהתרפאות
ובבר פי׳ בערך ארך: בבר רב׳ כ׳ לה׳ צא מן התיבה
ברוך שנתן חן מקום על יושביו ונתתי לכם לב בשר
לב בומר בחלקו של חבירו: **בשש**
בבר׳ כיצד מברכין בגמ׳ על הירקות ליתא
דין צריך בשש: היאכל תבל׳ מכלמ׳ תרג׳ כמה
דלא מתאכל מידי בשש בלא מילחא פי׳ כל דבר
שיאכל עם הפת שני׳ לפתן בלשון משנה ובלישנא
דרבנן שמו בשש ועוד בארץ ישר׳ נותנין חמאה
בקערה ובצים ופלפלים ומבשלין אותו וקורין לו
תבשיל בשש: כ״א אין צריך המברך להתבושש ו
ולחזר על לפתן אחר אלא מברך לאלתר מפני שיש
במלח: כ״א מפני שהולחם יפה ואין צריך לא מלח
ולא לפתן **בשת** עור בית הבוש
הבושת בבר פי׳ בערך בית:
בשות חזייה לר׳ אלעזר בבישות
בם גמ׳ דפר׳ ב׳ בכתובות פי׳ החזיר ריש
לקיש פניו והביט בר׳ אלעזר בפנים זעומות:

סליק פרק ב׳
אחל פרק א׳

בת בת אחותו בב׳ המביא גט
שני בגמ׳ נכתב ביום איתג׳ מתני׳ מה תיקנו
זמן בגיטין ר׳ יוחנן אמ׳ משום בת אחותו: כיון
שאין טורפין בזמנו של גט לא ממשעבדי ולא
מכני חארי למה לי למכתב ליה זמן ר׳ יוחנן
אמ׳ מש׳ בת אחותו זימנין דמזניא ומחפה עליה:
ירוש׳ כמעשה בא׳ שהיה נשוי בת אחותו וזינתה
עד שהיא אשת איש ועמד וגירשה והקדים
זמן הגט אמ׳ מוטב שתידון בבנייה ולא תידון ב
באשת איש: זה המעשה בירוש׳ בב׳ השולח גט
בר׳ גמ׳ אלו הן הנשרפין ת״ר האוהב את שכנו כול
עד והנושא את בת אחותו עליו הכת׳ או׳ וכול
בת בת ארעא בבר׳ במה אשה
בגמ׳ יוצאין בסלע שעל הסינית מאי צינית
בת ארעא מכה שתחת הרגל מאי שנא שמשימין
סלע של כסף עליה איליימ׳ דאקושא מעליא לה
כלומ׳ דבר שהוא קשה מועיל לה ליעבד לה חספא
כלומ׳ טס של חרש שקשה ואיה מש׳ שובתא כלומ׳
דבר שהוא קשה מלשון נקבא נעביד לה טס של
כסף אלא משום צורתא ליעביד לה כולסא כלומ׳
מטבע של נחשת שכן בלשון ישמ׳ קורין לפולי
פלס אמ׳ אביי שמ׳ מינה כולהי מעלו לה ולא
משכחת לה מילתא דאית בה כולהי אלא סלע ר׳
דאקושא וצורתא ושובתא: ויש אומ׳ שובתא חלודה
כמו דאיתשיך טפי: **בת** בירתא
בר׳ גמ׳ דפר׳ כל הבשר פי׳ פליגי דפסיק מ׳
מועהו בבת בירתא פי׳ כגון של אגניה:
בת בקלנבו בג׳ הנודר בשמן
בבר ד׳ מיתות **בת** דינא בטל
דינא בחלק במעשה סנחריב פי׳ לן הדין
בטל הדין **בת** טוות בר׳ גמ׳ דפר׳ ערב
פסחי׳ פי׳ לן ולא אכל: **בת** חורין
היא זו ונקטרת עד ג׳ טעמים בבר ח׳ שרצים
בגמ׳ אין עושין הילמי פי׳ רוח רעה ששורה על
גב העין ויש לה כבור ברוחות כגון חורין בבני אדם
ואינה עוברת עד ג׳ טעמים וגם היא נקראת בת
מלך וכוך מעבירה **בת** מזגא חמרא
שריא בבר׳ א׳ טריפות בגמ׳ סימני העוף פי׳
שם עוף **בת נירא** בר׳ גמ׳ דכ׳ ר׳
אליעזר האורג מא׳ בנירים אמ׳ אביי יתרתי
בבת נירא וחדא בנירא פי׳ בר אזלא פרא שני ז׳

זימניה סחור סחור נקיט חד זימנא אותו חוט עבה שהולך בעבר על הגירא

בת

עינא בב״מ דמשקין בגמ׳ מכבשין מאי מכבשין רב יחיא׳ אמ׳ בת עינא כיר׳ ניקב שבאמצע ריחים׳

בת צידעא

בפר׳ המוציא יין מאי כיבול ומאי אנריני אמ׳ רב צידעא ובת צידעא: ובס׳ גמ׳ רחוקות הבתים׳ עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט מאי היא אמ׳ רב צידעא: בתשובות בת בת צידא כיר׳ כשהאשה קולעת שערה כולו משארת ממנו דבר מועט בין אוניה לפרחתה כנגד צדעתה ומביאה סיד טרף כשהוא חבוט וטחה אותו שיער ואינה קולעת אותו לא מטילה אותו כנגד פניה זו עושה בת עניים אבל בת עשירים שורקתו ב בבשמים בשמן טוב שיתחברו שערות זו בזו ולא תהיינה כאבלות ויפיתו

בת קול

בפר׳ א׳ דברכות ירוש׳ קודם שיצאת בת קול הרוצה לעשות כבית הלל בקוליהן בחומריהן עושה כבית שמאי עושה לאחר בת קול העובר על דברי בית הלל חייב מיתה: היכן יצאת בת קול ביבי בש׳ ר׳ יוח׳ אמ׳ ביבנה:

בת תיהא

פ׳ בפר׳ תיהא:

בפר׳ נערה שנתפתת בגמ׳ בעו דיכרין בשלמ׳ בנו בידו הוא אלא בתו בידו היא כיר׳ ומתמהינן וכי בתו בידו היא לתתה לאנשים וכי נקבה תשובב גבר: המשיא בתו לזקן והמשיא אשה לבנו קטן והמחזיר אבידה לגוי עליו הכת׳ אומ׳ למען ספות הרוה את הצמאה:

בת

כגון בפר׳ ר׳ ישמעא׳ בר׳ גמ׳ דשביעית בפר׳ ב׳ מזהמין את הנטיעות וכורכין אותן וקוטמין או עושין בתים עד ראש השנה: ירוש׳ עושה להם בתים להצל והיא גדלה מחנותו

בתותא

בס׳ גמ׳ דח׳ שרצים ולא ליכול פרתי מבותא דמישרא

בתא

ס״א מגובתא כיר׳ מאמצע הערוגה למיפתח ליה בותא בכר כיר׳ בגמ׳ בוצלא׳:

בתול

בפר׳ ג׳ בתוס׳ שביעית ג׳ בתולות הן בתולת אדם בתולת אדמה

בתולת אילן וכמה עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה בפר׳ יו׳ באהלות כיר׳ ארץ שלא נחרשה מעולם:

בתולת

שקנה בשביעית בס׳ בראשונה ובס׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות האלו ובפ׳ המוכר את הספינה בגמ׳ נתיס לקוץ כיר׳ כל שלא החליפה: במגילת איכה נשים בציון ענו נבוכדנצר הרשע כינס את כל חיילותיו ואמ׳ להן אלוה של אומה זו שונא את הזנות הזהרו שלא תיגעו באשת איש וכיון ששמעו אמנותיהן של ישראל עמדו והשיאו עצמן לאנשים והיו אומרות להן לחמנו נ׳ שאכל ושמלתינו נלבש רק יקרא שמך עלינו אסוף חרפתנו בר מתלת דאתגנב דאתנצלן ולא עבדין ונתקיימה עליהן הגידה נשים בציון ענו בתולת בת בתולות בשבת בס׳ אמ״ר עקיבה בתולת הורד אוחת כיר׳ שושן סתום: ר׳ האיי גאון ז״ל היה שונה בתולת הוורד ומפרש שעושין מצמר נכון צבוע כמין וורד וקורין אותו וורד וכן טווה כשוק וורד כנגד פניה כיר׳ הגאון ז״ל צמר אדום הצבוע כלכא ויוצא בו כי הגאון האדום קורין אותו וורד ובלשו׳ ארמי׳ וורד צמר אדום קורין אותו וורדא וזו ה׳ האשה אם טווה וורד בשוק שהוא צמר אדום׳ כדי להודאות פניה כנגדו שנופל זהרורו על פניה הרי זה עשות מצח ופריצות

בתולות

בפר׳ המוכר את הבית המוכר את בית הבד מכר את הים ואת המזל ואת הבתולות כיר׳ בגמ׳ אמ״ר יוחנן כלונסות שהן עצים עבים ארוכים:

בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ו טריפות

ג״א

ר׳ יוסי

סלק׳ סליק כרקא

ר׳ יוסי בן דורמסקית אומ׳ לויתן דג טהור הוא שנא׳ גאוה אפיקי מגיניו: אלו הקשקשים שבו תחתיו חדודי חרש אלו סנפירין שבורח בהן פי׳ למה הוצרך לומ׳ שהוא טהור מפני שהוקש לנחש דכת׳ לויתן נחש בריח פלק׳ דעת׳ אמינא הואיל והוקש לדבר טמא טמא הוא קמ״ל דלא:

גבא באימתי פ״ג בשביעית אין בונין מדרגות על פי גאיות פי׳ כמו בומות נולש׳ כל גיא ינשא טמשאי

גבאי ס׳ ג׳ דפר׳ היה קורא בתורה פי׳ גוים רשעים ונקראין על שם מקומן:

גאל בפס׳ דסליחות ובמגילת קינות ר׳ יהודה בר סימון בשם ר׳ יהודה בן פזירא כל זמן שישר׳ עושין רצונו של מקום הן מוסיפין כח וגבורה דכת׳ באלהים נעשה חיל ואם לאו כביכול וילכו בלא כח לפני רודף: אמ׳ ר׳ אחא רודף מלא כשם שגלו ברודף מלא כך נגאלין בגואל מלא הה״ד ובא לציון גואל גואל מלא: ובילמד׳ בר׳ וירא פלק׳ אמ׳ הכת׳ גואלך ויוצרך מבטן איפשר לומ׳ כן יוצרך וגואלך צריך לומ׳ אין מידותיו של הקב״ה כמידת בשר ודם מידת בשר ודם מכה ואחר כך מרפא והקב״ה מרפא עד שלא יכה שנ׳ כרפאי לישר׳ ואחר כך ונגלה עון אפרים וכו׳.

גאל בר׳ גמ׳ די יוחסין ויגאלו מן הכהונה פי׳ נעולים כלומ׳ חללים:

גלק בגמ׳ דפר׳ סדר תעניות האלו הבו לי גואלקא: ובפ׳ גמ׳ דפר׳ א׳ דסוטה של שק ושל ספירה חזיין לגואלקי ומגבלי: ובר׳ גמ׳ דב׳ מי שהחשיך מאי לאו כחבר גואלקי פי׳ שקים

סליק פרק א׳

אחל פרק ב׳

גב בפר׳ חומר בקודש אוכלין ה׳ אוכלין נגובין בידים מסואבות ובמג׳ בב׳ השוכר את הפועלין ויסתום ויגוב ויגף: והגב מנגבה והיא טהורה ושל עץ ר׳ אומ׳ ינגב פי׳ לשון יבישות והנה חרבו תרג׳ נגובו

גב בביצה בפר׳ יום טוב מטבילין מגב לגב מכור בגמ׳ הר׳ כיצד מטבילין מגב לגב הרוצה לעשות גיתו על גב בדו עושה בדו על גב גיתו עושה פי׳ אם כשהטביל כליו לבדו לעשות שמן רוצה לשמרן באותה טבילה עד זמן גיתו יכול לעשות יין באותן כלים על אותה טבילה וכל זה בחול הילכך ביום טוב אם אמ׳ אעפ״י שהטבלתי כלי לבדי רוצה אני להטבילה לגתי יכול לעשות דלאו כלום קא עביד דהא אין צריכין טבילה היה אוכל בחבורה זה והטביל כליו לשום אותה חבורה ועכשו רוצה לטבול בחבורה אחרת אינו צריך להטביל כליו לשום אותה חבורה אחרת ואם רוצה זה להטביל לשום חבורה אחרת ביום טוב יטביל דהא לא כלום קא עביד ולא הוי כמתקן מנא ירוש׳ כיצד מגב לגב רצה לעשות עיסתו על גב גיתו או גיתו על גב עיסתו מטביל את כליו מחבורה לחבורה היה אוכל בחבורה זו וביקש לאכל בחב׳ אחרת טובל:

גב בפר׳ מרובה בגמ׳ גנב על פי שנים ובב׳ חזקת הבתים בגמ׳ היו שנים מעידין ובפ׳ גמ׳ דפר׳ דיני ממונות בגמ׳ זה בורר ובב׳ בא סימן בגמ׳ תינוקת שתי שערות שאמרו אחת בגבה ואחת בכריסה פי׳ אמרינן לעניין דבר אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל ב׳ שערות שאמרו אופי׳ אחד בגבה ואחת בכריסה פי׳ כף זה המקום יש למעלה מן הגיד ונקרא כף כמו כף האשה במקום ערותה כדגרסינן בגיל מלמעלה בידוע שנתמעך הכף הכף מאי כף אמ׳ רב הונא מקום תפוח יש באשה למעלה מאותו מקום ונקרא כף וכיון שמתגדלת מתמעך והולך ומפני שהוא גבוה מ׳ מקום תפוח קורין אותו על גבה כלומ׳ הוא מקום גבוה וזהו על גבה: וכריסה הוא מקום שכנגד הערוה ושתיהן במקום אחד כי הגב והכרס שניהם מקום אחד הן הלא תראה דאמרי׳ בדיני ממונות זוטא וכן שבבן ושבבת היכי דאמי אוליכמ׳ אחד אומ׳ א׳ בגבה ואחד אומ׳ א׳ בכריסה

האי חזי ערות היא אלא א' אומ' בוא אומ' וכול
ובחזקת הבתים אמרינן כי האי גונא הכי נמי ב
בתינוק יש לו מקום למעלה מן הגיד ונקרא כף
שנמצאו הכף ולמטה מן הביצים שניהן בית
ערוה וכן הלכה כרבנן ובשמואל זה כיר' רבי חננאל
בבא סימן: **גב** בב' הזהב בגמ' שומר
חנם הרמין על הגבוי ועל האבור כיר' על
הגבוי אעפ' שלא הגיע לידים:
גב
כשביעית בב' הכונס המגבב ביבש עד
שהדר רביעה שניה ובביצה בב' המביא המגבב
מן החצר ושרליק ובר' גמ' דב' יום טוב הבכורים עד
מתי אתה מגבב ומביא עליו כיר' מקבץ לקושש
קש תרג' לגבבא גילי: בר' גמ' דבר' אלו עוברין ג
דבר' גובבין את הקומה בלוג' בוטבין את הקומה
גב בשבת פ' ג' כירה שהסיקוה
בקש או בגבבה ובב' ד' שלא בעצים או
בבל עצים אפי' בקש אפי' בגבבה ובכלים פר' י"ז כל
כלי בעלי בתים בחצן ושל בלנים בגבבה פי' סילתי
של עצים כמין קש: **גב** בב' א' דברכות
בס' גמ' הלא אספרה דומה לחיזרא דשליבא
לי מגבבוה דעמרא ובגמ' מאי נתן קודין את
שנוע בשחרין מאי בין תבלת ללבן כול' ובר' גמ'
דבר' מי שאחזו וסתמיתהו בגבבי דעמרא כיר'
גיזי צמר **גב** בר' גמ' דסנהד' אבוה
דההוא גברא גבה עינים היה ונתן עיניו
בגרושה וחילל כיר' אח שרידות לבו היה הולך
ובגמ' דב' א' דסוטה גבוה רואה את הגבוה כיר'
האדם הגדול חולק כבוד למי שהוא גדול כמותו
גב אינן מיטמאין מגביהן בבל כלי
עץ טר' שני בכלים או חולקן את הגביים
בכלים גבה כמו על גבי חרשו חורשים: **גב**
בב' ה' שרצים בג' מבוב רואה ונתן מיניה גובי
גובי ובס' ג' דשבת אשכח ביה חיויא דפסיק שדי
בתרי גובי: ובר' ג' דבר' הגוזל עצים ריקא
ומסקיה בגובי גובי נמי לא קני מאי טעמ' השתא
נמי גובי דדיק לא מיקרו כיר' חתיכות: **גב**
בבר' אלו מגלחין בגמ' דסמך ר' אליעזר אומ'

משחרב כל עטיפה שאינה בעטיפת ישמעאל
אינה ועד כמה אמ' רב נחמן עד גובי ריקנא פי'
ר' שרירא גאון ז"ל עד גובי ריקנא ואינו עד גבי
ריקנא וגובי ריקנא הוא שיער שעל הלסתות והרי
עטיפה זו למעלה מן החוטם הוא ועדין ישמעאלים
מחזירין קצת המצנפת שלהן על פיהן ועל ראש
החוטם ועיקרה רכת לא תעטה על שפם ובגידו
בפר' המפלת בגמ' וחכמ' אומ' כל שאין בו מצורת
המצח והגבינים והעינים והלסתות וגבות הזקן
כיר' גבות הזקן הינו הטנים מקום הזקן עד שיהו
כל אלו כא' שוין לצורת אדם זהו כיר' ר' גרשום ז"ל
גב בר' מקוות שש מעלות במקוות
זו למעלה מזו וזו למעלה מזו מי גבים שהן
טמא: ובחלק בגנין סנהדרין כמשק גבים שוקק
בו מה גבים הללו מעלין את האדם מטומאה
ובול עד עמון ומואב טיהרן בסיחון: ובהמקדש
פ' בבריה המפנה את המעיין להוך הגת או לתוך
הגב כיר' מן הנחל הזה גבים והן רקקים שיש בהן
מים: **גב** בפר' כיצד מברכין על
החומץ ועל הגובאי כולמין חגבין הוא
ובלשון ברותי והוא ארבה הכשר: **גב**
שרות או שבור וג' הד' יד' דסמי או דתביר
או דגביא אנסים **גבח** בב' מומין
אלו בגמ' כיתיה תאני רב זביד גביח כיר' בעל
קומה ומסקנא אמ' רב פפא בארבא שנוטה
סניא כיר' ארוך ודק ומרצוצו בולטו וסנוי הוא
לראות: ויש מפרשין ארוך וגחין בלעמ' כבים ואמ'
ריש לקיש גיבח לא ישא גיבחת שמא יצא מ'
מביניהן תוך גבח אין לו אלא הכא ואין לו גבחת
הכא ויש לו גבחת בגמ' ובחגבים בב' אלו טריפות
בגמ' גבחת גבהות יש בשרידה שלא כמין גמל:
ארבה אין לו אלא גבחת ואין לו זנב סרעם יש
לו גבחת ויש לו זנב: **גבח** בהכל
מיטמאין פ"ג בנגעים הקרחת והגבחת
מיטמאות בשני שבועות ובהעתקום פי' מכורש
אי זו היא הקרחת מן הקדקד השופע לאחורין
על פיקה שלצואר ואי זו היא גבחת מן הקדקד

השוטע לפניו כנגד שיער של מעלה: ובתורת
כהנים מקרקד שוטע לאחוריו זו היא קרחת
מקרקד שוטע לפניו זו היא גבחת:

גבל

בפר' ואלו עוברין בפס' בגמ' בצק החדש
ובפר' העור והרוטב לגבל להבילה ולנטילה
ידים ד' מילין פי' אם יש גבל העושה עיסתו
בטהרה ברחוק ד' מילין לפניו ימתין עד שמגיע
לאותו גבל: או אם יש ברחוק ד' מילין מים לפניו
ימתין עד שיגיע למים ויגבל עיסתו בטהרה
וכן לא יתגלגל ולא יאכל עד שיטול ידיו והני
מילי דבעינן ד' מילין לפניו כול' אלא עושה עיסה
בגוה דמטריך ליה מקנח ידיו בעפר ומתגבל
במטו' בפ' היה קורא בגמ' אמ' ר' יהושע מי שאין
לו מים ליטול ידיו מקנח ידיו בצרור או בעפר
וכול' וגם אוכל בבלאי חמהות בלא נטילה כמו
מגבל: וכן עבודת העור בהיטך ד' מילין נקרא
עבודה וטהר: אבל לא גובלין במשנת שבת
ועגבול בהדי קיטמא ועגבול בדובשא ומגבול
בנפטא בר' גמ' דמי שאחזו ובר' גמ' דכ' בגה מדליק
כל השמנין יכין לדיו ושנץ זית מן המובחר בין
לגבל בו לעשן כי לשרותו ובשמן לשרותו בשמן
כדרך שאנו עושין בכרים לעשן שמעשנין
כלי זכוכית בעשן השמן עד שנשחרין ומגרדין
אותה שחרורית ומשיכין בדיו

גבול

לתורי גבול לתורי בפר' כיצד מברכין בגמ'
על הירקות פי' אם בירך אדם המוציא ובצע
וקודם שיאכל אמ' לאחר טול ברוסה של המוציא
לא הפסיק את הברכה ואין צריך לחזור ולברך
ברכה אחרת וכן אם אמ' הבא מלח הבא לפתן
ואפי' מחכית הסעודה לא הפסקה היא דאמ' רב
יהודה אמ' רב אסור לאדם שיטעום כלום קודם
שיתן מאכל לפני בהמתו וכול' ובפ' אי זהו נשך
בגמ' אין מושיבין חנוני דאמ' גבול לתורי כלום
לפטם שור בין השורים אין לו טורח:

גבל

בב' א' דשבת ובגבולין משיצת האור ברובן
בר' גמ' דכ' לולב וערבה ראשון דאיתיה כמן
התורה בגבולין מנן לן וכול' פי' כל ארץ ישר'
קרואה גבולין לבר מירוש': בפ' כר' גמ' בבלאיס
היה לו גובל טפחו' מ' גובל הוא דריסת האדם
סביב הערוגה לשון גבול הוא:

גבל

תר' ירוש' שעיר גבלא בהררס שעיר ארצה
שעיר:

גבלית

באהלות ד' פר'
יד' הזיז מביא את הטומאה בכל שהוא
והגזרה והגבלית בפותח טפח פי' גבלית אוצר':
תניא בתוספתא אי זו היא גיבלית כל המעוקה
מיכן ומיכן ומשייר מן האמצע:

גבן

בפ' כר' הנלי' מעבן משום מאי מיחייב פי'
המקפא גבינה ומקבץ פתותי החלב הקפוי
לעשותן חריץ של גבינה

גבן

בפר' הגוזל ומאכיל בגמ' אם מחמת הגזלן
ר' יוחנן גברא טבא הוה והוו מסרחי גבינה:
ובפר' המפלת בגמ' וחכמ' אומ' כל שאין בו מצורת
הניתח והגבין והעין: ובב' ו' בבכורות מומין
אלו אין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד זה הו
גיבן האמור בתורה פי' גבות עיניו ר' דוסא
אומ' כל שגבינין שוכבין פי' שהן גדולות
ותלויות על עיניו: תר' יר' מכר' גבן גבן פי' או
גבן או דק או דגבינוי חפיין עינוי או דליתה
ליה שיער בגבינוי או דגביה סמא או דגבינה:
ותבומה לשבעפר תר' וגימתא לגבינין

גבן

בפר' מומין אלו ר' חנינא בן אנטיגנס אומ'
כל שיש לו ב' גבינין וב' שדרות וכול' ובב' אלו
טריפות בגמ' סימני חיה ובב' המפלת בגמ'
וחכמ' אומ' מצירת השש השעה בריה שיש
לה ב' גבינין וב' שדרות וכול'

גבנוני

מהול בפר' אין מעמידין בגמ' בית ישר'
לא תניק ובגמ' דפר' הערל פי' בני קטורה
הדרים בהרים שהם גבנונים כדגרסי' בב' ד'
מיתות בגמ' המגדף אלא מעתה בני קטורה
לא ליחייבו אמ' ר' יוסי וכול' את בריתי הפר
לרבות בני קטורה

גביני

בב' ג' בתענית פי' שם אדם שהיה
מכריז במקדש כדגרסינן בב' בר' פ"א ביומא
גביני כרוז מה היה אומ' עמדו כהנים לעבודתכם

ולויים לדוכנם וישר׳ למעמדם והיה קולו שמוע בגמ׳ פרסאות:

גבע

תר׳ ירוש׳ או גבן: ובבר׳ רב׳ נ״סב׳ ולבני הפלגשים אמ׳ גביעה בן קוסם אני הולך ודן עמהן וכו׳ גמ׳ דחלק גביהה בן פסיסה פ״ר חכם היה והיה גבן דהכי קאמ׳ ליה אי קאימנא ובטנאבך כשיטנא לעקמומתך כיינך אמ׳ לו אם אתה עושה כן דונא אומן ובקי תיקרי ושכר הרבה תיטול:

גבעול

בפרה בב׳ י״א מצות אזוב ג׳ קלחין ובהן ג׳ גבעולין ובב׳ א׳ דיומא בגמ׳ כל ז׳ הימים בגוה יהו ויהא בקן כדי הזאה כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה כגון והטה והטשתה גבעול:

גבר

גברא דמכס אנא גברא דמדע אנא פ״ר איש שלא יעבב הנכס אני ורגילנא לשלומי מ׳ מכסאי שישהא או דמאחר ליה ולא רחיק ליה כגון גברא דמדע אנא שמראה לבעל חוב שני כ׳ כשירצה ללוות השטר המדוע שיכיר שנאמן הוא וילוינו בעין יפה:

גברא

דנשי קטלוה בר׳ גמ׳ דכ׳ השואל פ״ר גברא דנשי קטלוה ללישנא דקבור עליה כלומ׳ העבברין לפני שונרא כנשים במלחמה לפני אנשים הן חשובין וזה מפני שראוה תשושת כח הרגוה וזו מחמת מלאכה היא היל פטור: ליש׳ אח׳ אבל עבברי אח כל ונסת כגון ראובן ששאל משמעון שברו לבוא על שכחותיו לתת להן הדיון ונלוב כיאתו אליהן כחש גופו ומת וכן זה הנושל גברא דביאת נשי קטלוה לא דינא ליה עליהו דאיהו הוא דקטל נפשיה דלא הוה ליה להדיק עצמו בביאות כל כך: כך השונרא לא היה לה לאכל הדכה:

גבר

דין חד בר׳ גמ׳ דכ׳ כיצד מעברין פ״ר אושפיזנא: בר׳ פס׳ דוטאמ׳ ציון מה יתאונן אדם חי:

גבר

וג׳ אמ׳ר הונא יעמוד כגיבור ויתודה על חטאיו ולא יתאונן כו׳ל: בב׳ אין המודר בגמ׳ תורם את התרומה אין השכינה שורה אלא על גיבור וחכם

ועשיר ועניו וכולן ממשה: בויקר׳ רב׳ בפ׳ וצדקתך אלהים כאמר עיר גבורים עלה חכם ר׳ יהושע בן קרחה אומ׳ אומ׳ גבורים בת עיר שכולה גברים ואין בה נשים:

גבר

בב׳ א׳ דתמיד פנגים שהוא בא מקרות הגבר: ובב׳ א׳ דיומא בכל יום תורמין את המזבח מקרות הגבר פ״ר בגמ׳ מאי קרות הגבר רב אמ׳ קרא גברא ר׳ שילא אמ׳ קרא תרנגלא: ויסעו מעציון גבר תרג׳ ירוש׳ ונטלו מכרך תרנוגלא

גבשוש

בב׳ כלל גדול אמרו בשבת בב׳ אבות מלאכות היתה גבשושית ונטלה בו״ל פ״ר גבשוש תל קטן של עפר אם היה בביתו ונטלו חייב משום בונה שהו משוה את הבית כגון דלא אם שיוה כגה ובשדה משום חורש וכגפ״ר רבי האיי גאון ז״ל כל חפירה ועץ וחרץ לפות הקרקע שהיו צריך לה בשדה בכלל חורש ובבית בכלל בונה וכל השוואת פני הקרקע בשדה מש׳ חורש כגון המדייר והמשדד והמכבד שהן משוה גומות: המפעפע גושים והממלא נקעים שתחת הזתים העושות עוגיות לגבעס בכלאו המכור בתל ארץ ישר׳ מש׳ חורש: שגלשו מן הגלעד תר׳ ירוש׳ כבנוי רישך דלקטו מבנון ועברו גלשושיתא בטור גלעד: ובב׳ שואל דג׳ אין מעמידין גם מעבוה ייראו שאפי׳ גבשושית קטנה רומה עליו כהרי הרים גבתא בב׳ במה אשה בגמ׳ חבנים ולישרייה בגובתא דנחשא וכו״ל ובב׳ יוםף הבכורים בגמ׳ מי ששכו ובם׳ גמ׳ דב׳ אמ׳ ר׳ עקיב׳ ובר׳ כ׳ מי שמתו ובב׳ הערל בגמ׳ איזהו כצוע דכא איסתתם גובתא דשכבת זרע וכו״ל ובם׳ גמ׳ דב׳ השואל פרה דאי בעי מנחלה בגובתא דקנא: ובב׳ אלו טריפות בגמ׳ נט׳ נשתברו רגליה היא גובתא דהוה נפקא מבי כאסי לה ובלינא בו״ל ובב׳ חבית בגמ׳ אין נוקבין גובתא רב אסר ושמואל שרי וכו״ל פ״ר גובתא היא שפופרת של קנה או של עצם שנותנין אותו בנקב החבית או ביד הכוד של יין להיות מושכין ממנו יין טן

החביות

חבוות און מן הנוד רב אסר ושמואל שרי:
וקיינוא בשטפרת חתוכה ואינה מתוקנת
בניסה לנקב אבל לחתוך אב הכל אסור
ם היתה חתיכה ומתוקנת רב הכל מותר
חזירה בנקב החבית או בנוד למשוך יין ממנו
ל גבתא דנחשא דכל יום הכפורים יניחקנה
ל נחושת ארוך ראש אחד בכוס וראש אחר
בו והיא שלא כנגד הכוס ושותה דילמא אישתי
כוס או כנגד הכוס חאזי בבואה ומיסתכן

סליק פרק ב
אחל פרק ג

גג בס גמ׳ רב מרובה ועל אותה
שנינו מעשה שבא מגגות בית צריפין
שתי הלחם מעין סוכר גג הקודש
וגג החול בב שני במעשר ב בתוספתא
ומנחות בב ר׳ ישמעאל ומפרש בגמ׳ ת״ר
כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה כול
עד עומר לא הוו ידעי מהיכא איתוי אכרוז
ההוא חרשא אותיב חד ידא באיגרא וחד ידא
אצריפא אמ׳ להן רב מרדכי מי איכא דוכתא
דשמה גגות צריפין או צריפין גגות ברקי וג׳
אשכחו: גגמי בס גמ׳ דהוריות
מכנו מה הכל מושבין בנ בעבבר
אמ׳ להן מפני שסורו רע מאי היא אמ׳ גגמי
גיצי רב פפא אמ׳ אמ׳ שפתא דנרש גיצי פי׳
יש בקטנית שזונין כמו זונין בחיטין כן יוצא
בתוך המולים קטניות אטומים וקשין שאין
נפסקין בשיני אדם וכן עופות ובהמות אין
אוכלין אותן כי אטומין הן וקשין כמו אבן
ונקראין בלשון ארמי גוגני וכיר גייצי מ׳
מקרטמין גייצי וכייסי לשון אחר הוא בר״א
גוסס את החיטה. ובודאי העבברין בוססין
ומקרטמין דברים שאין אדם ולא עוף ולא
בהמה בוססין אותן ויש מפרשין מפני מה

חתול מושל בעכברין מפני שסיאורן רע מאי
היא דאמ׳ גליני גייצי כלומ׳ שכל כך הם רשעים
שאפילו גליני בוססין ומשברין דבר שאין להן
הנאה ממנו אלא כדי לעשות הפסד לאנשים בעלי
הכסות: גגית בס גמ׳ דשבת
הילקטי קטנה היתה בין בבתים ומגית
סדוקה מונחת על גבן לידע אם יש בגגית כותח
טפח פי׳ כלי כגון כתיא סדוק או קמין כבושה
מגולשת והיא קבועה בכותל חלול כתוח בב א׳
דשבת בגמ׳ אין שודין ריו גיגית נר וקדירה ושטר
וכול פי׳ גיגית כלי שנותנין לתוכו שעורים
לעשות שכר מבעוד יום ושרין בשבת נר
שנדלק מבעוד יום ודולק בשבת קדירה ששמין
אותה בבירה ערב שבת ומתבשלת בשבת וכן
שטור: בב ח׳ שרטס בגמ׳ אין עושין הילמי יד
לגיגית תיקצן פי׳ כלי שעושין בו השכר ומש׳
הבי תיקצן שמניחין עצמו לשתות ולא יהיה
לו ריוח בסחורתו: ובבר׳ רבבר לר׳ אין עושין
כסוי לגיגית לא מכסף ולא מזהב וכול ברכות בע׳
אבל: וכן בילמ׳ ויהי חושך ובמ׳ והכתו לדס אמ׳
ר׳ אבון הלוי מנוכת דכ העשירו ישר׳ כיצר המצרי
וישר׳ בבית א׳ והגיגית מליאה מים והמצרי ממלא
הקיתון מתוכה ומוציאה מליאה דם וכול ובבר׳
לולב וערבה ומניחין אותה בגיגיות של זהב:
גגית בב׳ אמ׳ ר׳ עקיבה בגמ׳ מתן
לכולכות שבבת זרע ובר׳ גמ׳ דעג מלמר
שבבה הקב״ה על ישר׳ הר כגיגית וכול ובבר׳
אלו הן הנשרפין בגמ׳ אלו קן הנהרגין איתמ׳ כבה
עליו גיגית וכו׳ לפי כלי עשוי כעין חדיות והוא
חורין חורין ויש מפר׳ שהוא כמערך של מעלה:

סליק פרק ג
אחל פרק ד

גד גדי בס גמ׳ דפר׳ במה
אשה פי׳ התנגל מולי כלומ׳ ה׳

הנגבר מזלו׳ ומינוק לא יל תינגע כמו גדיי מסנקי
אושבי וכושבי שיכול משיכול כלום׳ בבורו בלא
יכולת: ובב׳ ואו מגלחין ובסנהדרין בכ׳ כהן גדול
בגמ׳ וכשמברין אותו ובר׳ גנ׳ דפר׳ הנודר מן הירק
מאי דרגש אמ׳ עולא ערסא דגדא כו׳ מיטה
עשויה לכבוד מזל הבית ואין אדם ישן עליה:
ובב׳ השוחט אחד בעוף בגמ׳ השוחט לשם הריס
הא דאמ׳ להר הא דאמ׳ לגדא דהר כו׳ לשר
ההר כגון ערסא דגדא מיטה עשויה לכבוד שר
הבית כגון מזל או כוכב: ובבר׳ רב׳ כ׳ עב׳ בא
גד אתא גדא דביתא אתא גדא דעלמא ת׳ ירוש׳
באגד אתא גדא טבא: ובפ׳ ס׳ו אמ׳ הקבה
לעשן אותה אגורת יקוס אבי גדא דעג׳ דאת
קאים אף אני בי בלשון אני כורע יקום אלהים
ויפוצו ונו׳: מנא כתבי נגדי

גד

בתרי עברי נהרא קוצו בר׳ גמ׳ דפ׳ המקבל
כו׳ כשאין דוח להלך הספינות בקלע קושרין
קצה הספינה בחבל ויוצאין המלחין על שפת
הנהר מכה ומכה ומושכין אותה בתוך הנהר
לפיכך אמ׳ מנא כתבי המושכין בחבל קיצי
מן האילנות שלא יעכבום: לגוד וללבוד כול
בה׳ל א׳ דעירובין ובס׳ גמ׳ דסוכה בגמ׳ ושאינה
גבוהה י׳ טפחים כו׳ גוד דאמרי גוד אסיק מחיצתא
ללבוד כו׳ כל פחות מג׳ כלבוד דאמי: דוכן מחיצתא
עקומה בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין
כותל ולסיכוך ד׳ אמות פסולה וכו׳ גוד אסייק
מחיצה כלומ׳ הכן בלבך כאלו חתכת והעלית
מחיצות כמה העמוד: תרג׳ וימשכו ועדו ובה׳ל
א׳ דעירובין או גוד אמרינן או חבוט אמרי גוד
וחבוט לא אמרינן: קאמ׳ לן משוך דמי:

גוד

אחית מחיצה בס׳ גנ׳ דפר׳
הזורק רישא דשמעתא אמ׳ רב הוא הני
בצייתא וכול כו׳ בצייתא כבר כו׳ במקומו
זה כו׳ אח׳ בצייתא הן אנות קטנות רחבות
מלמעלה וקצרות מלמטה וגבוהות י׳ טפחים
וכיון דאינן למטה רחבות ד׳ על ד׳ טפחים אינן
רשות היחיד גמורה דבעינן דומיא דחריץ גבוה

י׳ ורוחב ד׳ הילכך ככרמלית דמיין ואין מטלטלין
בהן אלא בד׳ אמות ולא אמרן אלא שאין בתחתיתן
בפחות מג׳ טפחים גובה ד׳ טפחים רוחב אבל יש
בפחות מג׳ ד׳ לית לן בה׳ דכל פחות מג׳ כלבוד
דמי ונחשוב שהיא רחבה עד למטה ג׳ טפחים
ומותר לטלטל בכולה וכי אין פחות מג׳ ד׳ אי
מליוהו אותן ג׳ טפחים קש ואורבני כיון דאין
לעיונם אותו הקצר לית לן בה ומותר לטלטל
בכולה: מתקיף לה רב נחמן בר יצחק וכי לא
מליוהו קש ואורבני לימ׳ גוד אחית מחיצ׳ ונראה
כאלו הן רחבות המחיצות מלמטה כמו מלמעלה
מי לא תניא וכול אמ׳ ליה אביי אותה שהבאתה
ראייה מטב׳ מוחכמ׳ כיסדין לא תיסברה דאמרי
גוד אחית מחיצה וכי׳ תי׳מ׳ והתנן עמוד וכול
הכא נמי גבי ביצות נימא גוד אחית מחיצה ונ׳
תימ׳ מאי שנא עמוד מקנה דחכמ׳ בוטרין התם
גבי קנה אם תאמ׳ גוד אחית נראה לעיניים
שהגדיין בוקעין בה ואינה מחיצה הכא
אם נאמ׳ גוד אחית מחיצה נראית כמחיצה
שאין הקצר אלא ג׳ טפחים ואין הגדיין בוקעין
בה: נעודו לי גלימא בס׳ גנ׳ דכ׳ כל גגות כו׳
משכו לי טליתי גרמא

גוד

מכבא כול כו׳ חתוך מאכל מן השנים
יגיע חמות המים באנטיכי כלומ׳ כיון שחתך
המאכל מפי החולה בוערת בו חמות ומחממת
מי דגליו פחמות אנטיכי דתנן אנטיכי אעפ׳
שגרופה אין שותין ממנה לא טול שנים מן
העצים שהיה לוענס טה ואותן מים שהיה שם
אחר כיתו יוליכם לאנטוכיא זה בס׳ גמ׳ ת׳ אל
מגלחין: בב׳א דהבא בתרא בגמ׳ ולא אוקי
הטרקלין רב יהודה אמ׳ אית דינא דגוד או
אגוד כול כו׳ לשון גוד או אגוד משוך או
שאומ׳ לו קנה או מכור: ובר׳ בר׳ יש נוחלין
בגמ׳ והאיש את אמו אמ׳ ליה לשמעיה גוד
לית דין צבי למילף כלומ׳ משוך אותו ועבור אין
זה רוצה ללמוד: בפס׳ דויהי בשלח אמ׳ ליה
גוד חמי לי כלומ׳ לך הראה לי בב׳ עושין פסין

בגמ׳

102

בגמ׳ מותר להקריב ועל פתחינו כל מגדים
או בחורות ישר׳ שנגידות פתחיהן לבעליהן:
ובפסח׳ בר׳ גמ׳ דהאשה בנותינו כזויות
מחוטבות או בחורות ישר׳ שמגידות פתחיהן
לבעליהן כלומ׳ שמושכות בתולי׳ עד שבאות
לבעלי׳ וכן הוא אומ׳ ומלאו במזרק כלומ׳ שמלאו
דם בתולים. יש ששונין אותו דעירובין מגידות
ומפרש׳ אותו שאומרות לבעליהן מתי הן נדות:
גדר בר׳ ג׳ דכר׳ שואל ובר׳ גמ׳
דכר׳ המביא כדי יין אתקין רבא במחוזא
דדרו ברוחקא נידרו בריגלא דדרו בריגלא נ׳
נידרו באגרא כול מ״ר שהיו רגילין לשאת משאון
ברוחק בין ידיהן כלומ׳ מי שנהוג להוליך הכד
בידין לישני ביום טוב להקל הטורח בריגלא כגון
שיש לו ב׳ ענבין בראשו באגרא במוט: באכפא
על הכתף דדרו באכפא ליכא להקל הנשוי ל׳
ליפרוס סודרא עליה ואילא אפשר ליפרוס
סודרא מש׳ סחיטה שרי בלא שינוי: ובס׳ גמ׳
דכל השוכר את האומנין אתקין רב חייא בר
יוסף בכיפרא דדרו באגרא כול מ׳ תיקן בהני
מגלושי דטעני חבית במוט ואיתבר משלם
משלם פלגא מאי טעמ׳ נבוש לחד וזוטר לתרי
קרוב לאונס וקרוב לפשיעה הוא ומדתרין רבא
אוב׳ דר׳ מאיר מ׳ הל׳ כר׳ מאיר בב״מ דהשנויות
בגמ׳ עד מתי שואלין ובר׳ גמ׳ דכ׳ אלו מציאות מאי
משושות ר׳ יוחנן אמ׳ מבי דאזלי איתגרא פי׳
זקנים המהלכין במשענת שבטך ומשענתך
תרג׳ תיגדך ותריצא ואורייתך
גדר בבר׳ שואל למיגד ליה גלימא פי׳ לחתוך
ויש אומ׳ להבור ובהל׳ א׳ בבוצר אבי׳ למיגד ליה
גלימא כול ובב׳ חזקת הבתים בגמ׳ ר׳ ישמע׳ אבל
חכמ׳ אומ׳ עד שיגדור ג׳ גדידות וכול ובב׳ השוכר
את הפועלין בגמ׳ ואלו אוכלין פועלין שהיו אורים
בתאינה גודדים בתמרים כול ובב׳ ערה שעבת
בגמ׳ זה מדרש סוף סוף העומר ליגדר כגדור דאמי
ובבר׳ דב׳ פר׳ עב׳ בא גד בא מי שעתיד לגדר
משתיהן של אומות פי׳ כמין גודו אומנא: ובפ׳

המוציא תבלין בגמ׳ שרשין והאיכא קינסי
בגדודה ומ״ר בע׳ גדר: גדר בהל׳
א׳ דעירובין התם איכא גידודי׳ הכא ליכא
גידודי מ״ר התם כשנפרץ מצידו כלפי ראשו איכא
גידודי כשנפרץ הכותל חתיכות חתיכות ונשארו
מן הכותל חתיכות קטנות עומדין כמין יתידות
דרכים ולא נחא ליה להלוכי ביה: ובפ׳ כירה
בגמ׳ מעשה דאנשי טיבריה הא דאית ליה
גידודי ובס׳ גמ׳ דכל׳ כל גגות דרש מרי מר גידודה
וכול והילכ׳ גידוד ה׳ ומחיצה ה׳ מיצטרפין: ובר׳
גמ׳ דכ׳ המביא גט שני א׳ רב חסדא גידוד ה׳
ומחיצה ה׳ אין מיצטרפין והיל׳ מיצטרפין פי׳
כגון גבשושית שבקרקע גבוה ה׳ טפחים והוסיף
בנין ה׳ טפחי׳: בפ׳ כיצד מעברין היו שם גדודיות
כול פי׳ חתיכות מן הכותל גמ׳ מאי גדודיות
אמ׳ רב יהודה ג׳ מחיצות שאין עליהן תקרה
והרכסים לבקעה בבבא בתרא השותפין שרצו
לעשות מחיצה גמ׳ סברוה מאי מחיצה גודא
פי׳ ק׳ לנה כרצתה גדידיה תרג׳ למה
תקפתא גודהא גדר בפ׳ אין דורשין
בגמ׳ ולא במרכבה כגודא דגמלא פי׳
כשני נסרים של גשר שמונחין זה בצד זה שיש
ביניהן ריוח במועט כך יש הפרש בין מים למים
בהל׳ א׳ דסנהדרין דאמ׳ לגודא דגמלא כיון דקם
קם פי׳ נסרים של גשר העשוי מחרש אין אדם
מתאחר לעבור עליו שלא נקב בצד גודל כיון דקם
קם כיון שמתחיל להלך עליו הגשר מתחזק
יותר ואין אדם מתפחד לעבור עליו: גדר
בפ׳ מי שאחזו בגמ׳ זה גיטיך מהיום ובן
שושמי אגודה דנהר מלכא ובפ׳ יום הכפורים
בגמ׳ ותשמיש המיטה אגודא דנהר פאטא פי׳ כבא
כמו על גדותיו והן נפי הנהר: גדר
בר׳ גמ׳ דכר׳ יום הכפורים והוא כזרע גד אמ׳
רב אשי עגול כי גידא ולבן כמרגלית פי׳ היא
כסבורת ובלשון קדש כסבר ובלעז׳ כוליאנדרו.
גדר בפ׳ אמ׳ ר׳ עקיב׳ בגמ׳ מעון
לפולטת ולבסוף פירש עושה דכת׳ ויגד

שהן כגירין כי׳ דלת דגש והוא לענה הנני
מאכילם את העם הזה לענה תרג׳ מררב גידין:

גד
בב׳ לולב וערבה בגמ׳ ב׳
ספסלין של כסף משכיה דההוא גברא
משוין ליה גודא ומליין ביה מיא ובר׳ גמ׳ דנר׳
ר׳ אליעזר הטין הגור והמשמרת כבר כי׳ בער׳
מסל

גד
בב׳ א׳ דנבים ראה א׳
מרובה כג׳ שהיא כמגד יון לשילוח כול
כי׳ מקום בבית המקדש שעשו אותו יונים
קבוע לעב׳ ז׳ כאותה ששנינו בה גנזו בית
חשמונאי את אבני המזבח ששיקצום מלכי יון
לע׳ ז׳ ומשם לשילוח קרוב הוא: ומנין שגד ע׳ ז׳
היא דאמרי׳ בב׳ ר׳ מימות בגמ׳ הנודר בשמו מותיב
רב משרשיא ראה א׳ מרובה כול אמ׳ ראבינא
גד נמי מיכתב כתיב דכת׳ העורכים לגד שולחן:

גד
בב׳ א׳ דאהלות אדם אינו
מטמא עד שתצא נפשו כי׳ מחותך הגידין:
ובס׳ גמ׳ דב׳ ר׳ מיתות דשקליה לספסירא וגדייה
לגנליה: ובר׳ ויקרא רב׳ כ׳ אל תהי עד חנם מעשה
בשלטון א׳ בקיסרי שהיה מגייד את הגנבים כול
ס׳ א׳ מגגיד כר׳ משדרות הכרסקין משיטילו גידין
כי׳ החוטין שעל המגר: ירוש׳ משיטילו גידין
מדומין בר׳ גמ׳ דבר׳ בן סורר עד שיקיף זקן ה׳
התחתון כול עד כי אתא רב דימי אמ׳ הקטב
גיד ולא הקטב ביצים: בב׳ א׳ דקידשין בס׳ הל
וחכמ׳ אומ׳ קירוף דאמרי׳ אי סירוס דגיד היינו
סירוס הגויה אלא וכול עד בגיד אין בצים לא כי׳
הוא האבר: בב׳ כל הבשר

גד
ר׳ עקיבה אומ׳ חיה ועוף אינן מן התורה
שנ׳ לא תבשל גדי בחלב אמו ג׳ פעמים פרט
לחיה וכול ובגמ׳ בשר בהמה טהורה אמ׳ שמואל
גדי לרבות את החלב וכול עד בחלב אמו ולא
בחלב בהמה טמאה:

גדגדניות
בס׳ חלומות דבר׳ הרואה גמ׳ נכנסין
לגוף כול ובר׳ גמ׳ דבר׳ בבל מערבין מערב בפעפועין
בפעפועין ובלגלוגות ובגדגדניות והתניא נר׳
מרובו בנים יאכלו כול עד כי קאמ׳ רב בהנדקוקי

מדאי פי׳ גדגדניות הן אלחנדקוקי: וחסובי בנים
לא יאכלו שהן ממעטין את הזרע ואם הוקשו
לזרע אפי׳ מרובי בנים לא יאכלו ובס׳ מאה׳ ירוש׳
גדגדניות חנדקוקי ולשון ישמ׳ הו והוא עשב שאוכלין
הגמלים ולא יאכל אותן אדם אלא על ידי הדחק
יש מפרשי׳ בולייא נדרו פטו פירע גר:

גדיגור
בילמ׳ בב׳ נקום
שמות הדי נכנס הזאב לגדיגור וכול
כי׳ הוא הכלוב שנותנין שם בריצי החיות הארי
והזאב וזה כמו אותו דס גמ׳ דב׳ ר׳ אליעזר האורג
הצד ארי בשבת אינו חייב עד שיכניסנו ר׳
לגרודקי שלו:

גודילין
תרג׳ בגלומי תכלת:

גדיל
בהל׳ א׳ דכתובות ובב׳ א׳
דמנחות מפני שאמרו זו זרת זו קמיצה
זו אמה זו אצבע זו גודל כבר פי׳ בערך אצבע
בס׳ גמ׳ דבר׳ א׳ דקידושין גדול תלמ׳ שהתלמ׳ מביא
וכול: ובס׳ כר׳ א׳ דבבא קמא ר׳ יוחנן אמ׳ קיים
אמרינן לימר לא אמרינן והאמ׳ מר גדול תלמ׳
וכול ופרק׳ לא קשיא הא למיגמר הא לאגמורי
כי׳ למיגמר הוא תלמ׳ גדול שהתלמ׳ מביא לידי
מעשה לאגמורי הוא לאחריני מעשה גדול שמ׳
דלמיגמר הוא ולא יעסוקי קמי רביה טפי עדיף
מביאו וקריס על לאגמורי הוא לאחריני: בס׳
גמ׳ דבר׳ קונס יין ר׳ אלעזר בר׳ צדוק אומ׳ עשה דבר׳
לפועלן ודבר בהן לשמן ואל תעשם עטרה להתגדל
בהן וכול בס׳ כר׳ מי שמת אין העידים חותמין על
השטר אלא אם כן נעשה גדול פי׳ אלא אם נעשו
המוכר גדול:

גדל
בס׳ גמ׳ דב׳ א׳
דמשקין למיגדל תנורי כל מגדל מהולתא
למיגדל אוקרי בס׳ גמ׳ דבר׳ חזקת הבתים שולחן
שלתלמ׳ חכמ׳ כיצד שני שלישי גדיל ושני שלישי
גילוי כי׳ הני מילי דיחיד ז׳ אבל דרבים לא
איפשר דצריך לאותובי מאכל לכני כל אחד
ואחד ודיקא מקשינן טבעתי מבפנים והתניא
טבעתו מבחוץ לא קשיא דטבעתו מבחוץ ב׳
בר איבא ינוקא דלא ניתנק ביה אי נמי דלא

דמשמיש

ממשמיש ביה טבעתו מבפנים בדליכא ינוקא
אי נמי בדאיכא שמעא נקיט ליה מבחוץ
לטבעתו ואיליכא שמעא והוא בעי לטלטולי
נקיט ליה מבפנים אי נמי ביממא עביד ליה
לטבעתו מבפנים ובליליא דליכא דמתחזיא
דמיכסיא בהמא עבידלה מבחוץ פי׳ שני שלישי
גריל מכוסיה במטה מדבר שהוא עשוי **גריל**
ארוג מקום שמשים הלחם עליו שליש בלוו כלא
מטה שעליו מניחין קערות וירק שלא יתלכלכו
המטה ויקלקל הסעודה וטבעתו של שלחן
שתולין אותו בו תהא קבועה מבחוץ שלא
באותו צד שהוא יושב אלא מצד האחד והתניא
מבפנים לא קשיא הא דאיכא ינוקא שיושב
אצלו יחזיר השולחן שיהא הטבעת מבחוץ
שמא יחזיק התינוק בטבעת ויהפך השולחן
אי נמי שמעא שעומד לפני השלחן ומשמשו
יחזיר הטבעת מבפנים שלא יזיק לשמש:
הא בינונא יכול להחזירן שיהא הטבעת
מבחוץ לפי שרואהו יכול לשמור שלא יגע בו:

גריל שנים גדילים ר׳ ב׳ ג׳ ד׳
דיבמות בענין גדיל גדילים בגלוי׳

בר׳ גמ׳ דפר׳ התכלת פי׳ בער שעטנז ונגדול
פתילתא וניטעי שבחלא: ברתואות דכ׳ מי
שאחזו עלמנת שיש לי בת שבתה גודלת
ואין לו בפר׳ האיש מקדש בגמ׳ התקדשי
לי בכוס זה מי ספרת גרלת גדולה ממש
לא זמאי גדלת גודלת פי׳ גודלת שיער של
נשים פי׳ גדלת דבדנות בדכת ויגדילו על
מיקם: הגודלת הכוחלת הפקסת בפ׳ היוצניע
פי׳ הגודלת משה עבות תרג׳ עובד גדילו
גמ׳ גודלת משום אורגת: כוחלת משום
כותבת: פוקסת משום טווה וכול עד כוחלת
מש׳ כותבת גודלת ופוקסת משום בונה ר׳
יהודה אומ׳ אף של גדלת טמא מושב מפני
שהבנות יושבות בו וגודלות בפ׳ טו׳ בכלים
פי׳ המגדלת שיער של נשים יש לה צורה
שה תשב עליה הכלה ומקשטת אותה:

אז׳ל נקיב בת גדיל בלילי דינאי מלכא בפר׳
יש נוחלין בגמ׳ הכותב נכסיו לאחרים:

גרס בר׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות
הא׳ גידם בשתי ידיו: ובפ׳ נגמר הדין
בגמ׳ ואם לאו השר השני עדים גורמין

גרם בפ׳ ח׳ שרצים בגמ׳ שוחט
את אבוב רואה גור רבי יצחק בר ביזנא
דליכא דלימטי אסא וגידמי גבי הילולא: ובר׳
גמ׳ דפר׳ אלו הן הגולין כגון דשדא פיסא ומחייה
לגורמא ואזל גורמא ומחייה לכבסא: ובפר׳
השולח גט בגמ׳ הלל הזקן התקין רב אשי נקלי
ליה גורמא בריקליה וכת׳ עליה פרוסבול פי׳
ענף

גרדן תקיסמין חתימין
חתימין תר׳ ירוש׳ וקסמים בידם גדן
לקראת צמא התיו מים גידודן דמיא:

גרף בר׳ כריתות יצא מגדף שאינו
עושה מעשה ובגמ׳ פי׳ כאדם שהוא
אומ׳ לחבירו גידפת הקערה וחיסרתה קסבר
מגדף היינו מברך את השם כגון גורף קערה
וחיסר מן הקערה עצמה כלומ׳ שפושט ידו
וכופר בעיקר גורפת את הקערה ולא חיסרתה
קסבר מגדף היינו עובד עב׳ זר׳ משורר לע׳ ז׳
גידף קערה שכפר בעיקר ולא חיסרה שלא
פשט ידו לשם: ובס׳ גמ׳ דפ׳ כלל גדול אמ׳ ב
בשבת מאי מגוגשתא רב אמ׳ חרשי ושמואל
אמ׳ גידופי פי׳ שמחרף כלפי למעלה וכבר פי׳
בערך אמגוש: ובר׳ גמ׳ דפ׳ מי שהיה טמא קסב׳
מגדף היינו מברך את השם מגדף בה ר׳ אבהו
כול בפ׳ במה אשה בגמ׳ ולא בכולבת: ובר׳ גמ׳
ד׳ יוחסין ובר׳ גמ׳ דפ׳ הו בודקין פי׳ רב שרירא
גאון ז״ל מגדף נראה הגזרה בידו כאדם שגורף
מן הקערה: ובס׳ גמ׳ דפ׳ כל שעה פי׳ רב חננאל
ז״ל אשה לא תלוש אלא במים גרופים ויש מפר׳
מנו לייטו עלה במערבא

גרף בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ דסוכה הא דאית לה גרופה
כול בערך בריא והיא מסגרת שעשה להם
בית קיבול: בס׳ גמ׳ דע׳ ז׳ רב עוקבא וכן ר׳

ובן רודא מגוי עבד לה גרנפא הלישא ומליא מיא וארתחא: והגבול סביב לה תרג גרדנא מינה לה ותרג מסגרת גרנטא

גדר בס גמ׳ דפר׳ היה קורא בשם שאני מתגדר במלאכי ובול פי׳ ענין מתגדל כלו׳ הוא מתגדל ואין לי שררה במלאכתו אף אם איני מתגדר במלאכתי: ויש מפרש כלו׳ הוא אינו מתגדר בשלי שאיני עוסק בתורה כלל אף אני איני מתגדר משלו שאיני רוצה לבטל דברי תורה בפר׳ יום הכפורים בגמ׳ תשמ׳ המצוה הבריה הניחו לבית רבי להתגדר בה ובר׳ גמ׳ דפל׳ בבא בתרא מתני מה תלמ׳ חכמ׳ אין מצויין לצאת מביניהן תל׳ חכמ׳ אמ׳ רב יוסף שלא יאמרו תורה ירושה היא לנו רב שישא בול כדי שלא יתגדרו על הציבור מר זוטרא אמ׳ מפני שהן מתגדרין על הציבור רב אשי אמ׳ משו׳ דקארו לאינשי חמרי ובכל׳ א׳ דחולין אם מקום הניחו לו אבותיו להתגדר ובול ירוש׳ בר׳ מאי בב׳ ב׳ היו הכל מלעיזין עליו אמ׳ להן באו נדיין כת׳ וכתת נחש הנחשת וכי לא קם צדיק ממשה עד חזקיה להעבירו אם עטרה הניח לו הקב״ה להתעטר בה:

גדר בב׳ איזהו נשך בגמ׳ אין מושיבין בגודרות בר׳ חודש בב׳ חזקת הבתים בגמ׳ חזקתן ג׳ שנים ובב׳ הכותב בגמ׳ הניח פירות אמ׳ ריש לקיש ה הגודרות אין להן חזקה. פי׳ כל דבר המהלך בדרכים ובשוקים שיתבן לומ׳ מעצמו נכנס או אתה הכנסתו לביתך והתחזקת בו אין לו חזקה

גדר בס גמ׳ דב׳ המוכר את הספינה הנגה היוצרים יושבי נטעים וגדירה:

גדירה איל׳ סנהדרין שגדרו פרצות של ישרא׳; ובבר׳ רב׳ פ׳ י״א גדירה על שפ׳ אשר שמתי חול גבול לים ובול׳: במקוה מה מעיין ומודין שהו גודר מלים וטובל בהן ובלים שגדר בהן לא הוטבלו פי׳ בגדים וביוצא בהן מקום שיוצא אין המים מנעו:

גדרון בב׳ גמ׳ דפ׳ אין בין המודר הנאה ובר דבש אלא אמ׳ ליה כל אישכוב

גברא מגו בהא רכוב גודרונא זוטרא מטא תיתורא איסטיוט שרייה הוה קשביב קדרי אנבשיה למשטטיך עמדו היום כי הכל עבדיך פי׳ גדרונא עייר תיתורא גשר: איסטיוט כ׳ נידגע כיסתבלא גדרונא מנ׳ שלמעלה גורמות ובלש׳ יון קורין לחמור גיידור:

גדרש במאה פו׳ ובעדיות פר׳ העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש פי׳ איזהו נשך פוסק על הגדיש: בר׳ גמ׳ דפ׳ וש׳ו שאמרין בבל׳ לשון מלמד שהיו מים נגדשין ועולין ובב׳ ב׳ מידות במנחות כל המדות שהיו במקדש היו נגדשות פי׳ תוספת למעלה מן המדה כמו גדיש:

גדרש בויקרא רב׳ אחרי מות פ׳ ויתגון ארץ עובדא הוה בתרין גברין דהוו עלין לטיבריה חד סמי וחד פתיח והיה ההוא פתיחא גדיש ליה יתבון ל למקטרה באורחא לקטין עישבא ואכלין דין דהוה פתיח איסתמי ודין דהוה סמי איתבתרי לא עלין מתמן עד זמן דגדיש ההוא סמיא להוא פתיחא:

סליק פרק ה׳
אחל פרק ה׳

גה בב׳ א׳ דמשקין בגמ׳ מקרין את הכירצה כותל הגוהה בדש הרבים מותר ובוטה בדרכו מפני הסכנה פי׳ גוחן

גה בב׳ הקורא את המגלה למפרע היה כותבה דורשה ומגיהה ובב׳ אלו מגלחין ואין מגיהין אות אחת אפלו בספר העזרה: ובב׳ נ׳ בכתובות בגמ׳ הדריס שאמ׳ אמ׳ ר׳ אמי ספר תורה שאינו מוגה של יום מותר לשהותו ובהל׳ א׳ דפ׳ ב׳ דייש גיליות מגיהי ספר שבירוש׳ לוקחין שכרן מ׳ מתרומת הלשכה; ובר׳ גמ׳ דפ׳ היה קורא ב׳ בקורא להגיה פי׳ שאינו קורא המילה בניקודה בכתיבתה כגון מקרא קוריהו

מקרא

מקרא זורח

קרהו מקרא

מקרא כגון חסר כענין זה קורא להגיה וזה
שצריך לכוון את לבו כמ׳ שבתחילה היה קורא
להגיהו ולא היה קורא אלא לדילוגין וכיון
זה לבו וקרא שלא לדילוגין יצא

גוהא

גוהא מתני׳ ליה בפר׳ הרואה בגמ׳ על
הזועות פי׳ איפאטמיא כיבשת שרואה
הקב״ה צער לישר׳ שמצערין אותן אומות
ביותר מחשב להביא מבול מוריד כמין ב׳
דמעות חם ושלום דמעה מעין אלא טיפות
כעין דמעות ומתנחם הקב״ה שלא לאבד
את עולמו כול׳ וזהו גוהא : והשיב רב קטינא
לאפאטמיא כמו שהוא שקר שהוא אומ׳ אלה
אני כך הם שקר כל דברין שאינן דמעות אלא
כמו קפיקות כפים גוזר הקב״ה למלאך וסוטק
את כפיו וכול׳ וזהו גוהא וזה שאמ׳ ר׳ נתן מתאנח
חס ושלום שיש שם אנחה אלא גוזר על מלאך
שיתאנח וזה שאמ׳ דוחק את רגליו תחת כסא
הכבוד גוזר למלאך לדחוק רגליו וכול׳ :

גוהא ובר גוהא בפר׳ א׳ דמשקין
בגמ׳ ועושין ברכת פי׳ גוהא בריכה
גדולה שעושין בחצר שיכנסו כל השופכין בה גוהא
בקיע והוא ברכה קטנה שעושין סמוך לגדולה
כדי שיכנסו בו המים היוצאין מן הגדולה לקטנה
כשהיא מליאה ובער בקיע עוד מפורש :

גהץ בפר׳ ערב פסח בגמ׳ אמ׳
עני׳ בארץ ישר׳ בבגדי פשתן המגוהצין
ובתעניות בב׳ ג׳ פרקים בגמ׳ שבת שחל ט׳ באב
וגיהוץ שלנו כביבוס שלהן וכלי פשתן אין בהן
משום גיהוץ : בס׳ הל׳ א׳ דכתובות גיהוץ שלנו
כביבוס שלהם ובו׳ פי׳ גיהוץ שלנו כביבוס שלהן
לפי שכלי פשתן שלהן דקין הן ביותר וכביבוס
הראשון שלהן מתלבנין בגיהוץ שלנו : חומרתא
אבן שמחליקין בה בגדי פשתן נקרית בלעז
ליסא :

גהץ בברא׳ רב׳ פר׳ לך לך
ואם תאמ׳ נהץ ושמח למה לא יצא נ׳
שעדיין לא הורשה אבל משהורשה וילך אברם
וג׳

גוהרקן בר׳ גמ׳ דת׳ סדר תעניות
הלו ביומא דעיבא מפקי ליה בגו הדקא דדהבא
ובב׳ איזהו נשך בגמ׳ אין פוסקין רב פעורים
אחוה דדהבא הוה תקיף אינשי דלא מנדלו
דמעייל להו בגו הדקא דדהבא : ובהגדה
דפר׳ השוכר את הפועלין בגו הדקי דכולה
תיסתכל לבר מגו הדקי דר׳ חייה וכול׳ נגדי
לבר מגוהרקי דר׳ חייא דמגבשיה סליק
ומגבשיה נחית ובס׳ פר׳ כל הגט חליף וחזי
רב אחא בר יעקב כייתיב בגוהרקא דדהבא
פת׳ פי׳ כסא של זהב : בב׳ מישנות
בגמ׳ היה עומד גיהק וכיהק פי׳ רוטר :

סליקן פרקן ה׳
אחל פרק ו׳

גן בס׳ פר׳ א׳ דכתובות א׳ קמא וארב לו
עד שיתכוין לארבו ואמרי דבי ר׳ ינאי פרט
לזורק אבן לגיו כלמ׳ בא וארב לו לפטור את
הזורק במעמד בני אדם הרבה והרג א׳ מהן
שפטור : בס׳ גמ׳ דכתובות וישבע יוסף את בני
ישר׳ אמ׳ ר׳ חנינא דברים בגו יודע יוסף בעצמו
ובב׳ האיש מקדש בגמ׳ האיש מקדש את בתו
ואמ׳ קדושה דברים בגיו אם נתן לנה מיאון ואם
מיאון לנה גט כלומ׳ דבר יש לומ׳ ולהקשות
בדבר זה :

גויה בפר׳ בבל מי׳
מערבין בגמ׳ הכל נלקח בכסף מעשר
כמה אוכלין מצטרפין לפסול את הגויה בבחצי
פרס : ובבריתות בב׳ אמרו לו בג׳ כמה ישהא
כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי
פרס כדי אכילת פרס כיצד אכל וחזר ואכל
אם יש מתחילת אכילה ראשונה ועד סוף אכילה
אחרונה כדי אכילת פרס מיצטרפין יותר מיכן
אין מיצטרפין לא התירו לו לאכל פחות מכשיעור לירד
וליטבול טבל ועלה והשלימו מצטרף וכול׳ ס׳ג׳ דב׳
אענ״ב בהל׳ המגרשה את אשתו ר׳ שמעון אומ׳ שתי
ידות לככר מג׳ לקב חציה לבית המנוגע וחצי

חציה כדי לפסול את הגויה ובד׳ מס׳ טהרות
וחצי חציה לפסול את הגויה ובמ׳ מקוות כל
האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי פרס
וכל המשקין מצטרפין לפסול את הגוי׳ ברביעית
כול׳: ובפ׳ ד׳ במעי׳ לה כל האוכלין מצטרפין לפסול
את הגויה בכחצי פרס במזון שתי סעודות
לעירוב כביצה לטמא טומאת אוכלין כגרוגרת
להוצאת שבת ככותבת ליום הכיפורים כך
המשקין מצטרפין לפסול את הגויה ברביעית
ותנן בפ׳ כיצד משתתפין ר׳ שמעון אומ׳ שתי
ידות לככר מג׳ לקב חציה לבית המנוגע וחצי
חציה לפסול את הגויה: גמ׳ תנא וחצי חצי חציה
לטמא טומאת אוכלין פיר׳ לר׳ שמע׳ ב׳ ידות
לככר הם שתי סעודות וכל ככר וככר ח׳ ביצים
שהקב כד׳ ביצים וחצי הככר שהוא ד׳ ביצים הוא
הפרס ששנינו הנכנס לבית המנוגע הוא טמא
והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס פת
חיטין ולא פת שעורים כו׳ וחצי חציו חצי פרס
הוא שני ביצים לפסול את הגויה שהאוכל כשיעור
הזה אוכלין טמאין נפסל גופו מלאכל בתרומה
ואסור לאכל תרומה עד שיטבול: ויש שפי׳
שאם נגע בה פסלה: והוא ששנינו כל האוכלין
מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי פרס וחצי חצי
חציה לטמא טומאת אוכלין בכביצה: ובפ׳ ר׳
יום הכפורים בגמ׳ השותה מלא לוגמיו בכדי
אכילת פרס וכחצי פרס בכדי אכילת פרס אמ׳
ל׳ רב פפא הנה לטומאת הגויות דלאו דאוריתא
פיר׳ פרס חצי חלה שהוא כל האוכלין מצטרפין
לפסול את הגויה בכחצי פרס כלומ׳ אם אכל מעט
לחם טמא ומעט בשר טמא אם יש בשניהן שיעור
חצי פרס נטמא גופו מלאכל בתרומה: וזו היא
ששנינו לטומאת גויות ועל זה התקין רבינא אם
שהא מתחילת אכילתו נותר או פיגול שאיסורו שהה
כרת ואכל מעט מעט עד שהשלימו לכזית
כשיעור פרס נצטרפו כל האכילות וחייב ואם
שהה יותר מזה אין מצטרפין אלא בטל המיעוט
במיעוטו: ואכילת אוכלין חצי פרס מעט מעט

כשיעור שהיית אכילת פרס מצטרפין ונטמא
ואם הוא שיהוי יותר מזה בטלו האוכלין: וכי
ופריק שיעור א׳ לכזית שיעור א׳ לחצי פרס: ופרקינ׳
ליה רב פפא הנה לטומאת גויות דמדרבנן היא
הילכך מקילין בה זה פיר׳ רב׳ חננאל ז״ל ורב׳ נסים
ז״ל פיר׳ טומאת גויות לאו דאוריתא מי שאוכל
אוכלין טמא׳ ושתה משקין טמא׳ שפוסל את
התרומה ומיה׳ דברי׳ שגזרו בו ביום דתנן ואלו
פוסלין את התרומה האוכל אוכל ראש׳ וכו׳ ואמרי
בגמ׳ דיציאות השבת אוכל ראשון ואוכל שני מאי
טעמ׳ גזרו ביה וכול׳ ושנא מטומאה דאוריתא
דאלו טומאה דאוריתא טמא לתרומה טומאת
ערב ובעי הערב שמש והא כיון דטבל טהור
ולא בעי הערב שמש דתניא בסיפרא אין האוכלין
אוכלין טמא ולא השותה משקין טמא׳ טמא
טומאת ערב:

גויה

בפ׳ גמ׳ דכ׳
ר׳ נדרים א׳ ראמי בר אבא כת׳ אברם
וכת׳ אברהם בתחילה המליכו הקב״ה לאברהם
על רמ״ג איברין ולבסוף המליכו על רמ״ח
ואלו הן שני עינים וב׳ אזנים וראש הגויה ובגופה
כו׳ בנגעין כ״ד ראשי איברים שבאדם אינן
מטמאין משום מחיה ראשי אצבעות ידים
ורגלים וראשי אזנים ראש החוטם ראש הגויה
פיר׳ ראש הגויה הוא ראש האמה שכן מפורש
בפ׳ א׳ דקידושין בס׳ הל׳ וחכמ׳ אומ׳ במסף כד
ראשי איברין באדם ותאני עלה וכולן עבד
יוצא בהן לחירות והוינן בה סירוס דמאי איתמ׳
סירוס דגיד ואני ראש כול מיהא הויא
גמרינן דראש הגויה הוא ראש האמה
שהוא הגיד:

גיד

בפ׳ בני העיר
בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ מוכרין אותו לשם חצר
שאל ר׳ עקיבה וכול׳ עד אתו גוזי קא מרחו
ליה ובפ׳ ב׳ דקידושין בגמ׳ כל מצות האב על
הבן רב נחמן משדר גואזי: ובשבת בפ׳ ר׳
שואל בגמ׳ אין מעמצין אמ׳ להו ההוא גוזא
לר׳ יהושע בן קרחה וכול׳ פיר׳ גוזא חותך
הערוה והיא סרים: ויקרא מלך ישרא׳ לסרים

א׳ הכ׳

א׳ תרג׳ לגווזא חד׳ : **גויל** בר׳ בבא
בתרא מקום שנהגו לבנות גויל ומפ׳
בגמ׳ גויל אבני דלא משפיין כלומ׳ אבנים שאינן
מגודרות שיש להן כמין קרנות בולטות והיינו
מודשא דקרנאתא : **גואן** בר׳ גנ׳
דכ׳ כיצד מעברין מה גוון טלתך
כתדרין עלי אדמה כיל באי זה מראה טליתך
שלך כתדרין עלי אדמה שירוקין הדבה : ובבר׳
ר׳ אליעזר תולין נותנין ביצה בגסנית שלחרדל
תאני רב יעקב קרחינאה שאין עושין אותו אלא
לגוון כיל לצובעו להתראות בו גוונה שלביצה
כיל לגוון התבשיל שיהא לבן ולא צריכי לאכל
הביצה דליאו כבורר : ובבר׳ החובל בגמ׳ שבת
שבת הנירקיד בי כובי דבעי אחווי גווני ארישיה
ולא נוצי נוחוי נוהנהו קרטוני :

סליק פרק ו׳
אחל פרק ז׳

גן בכ׳ אלו טריפות דרוסת הגז בעוף הגס
כיל יש אומ׳ שהוא הינשוף ויש שקורין אותו
בלעז פלקוני : **גן** בב׳ במה אשה בס׳ הל׳
ולא בבוכליאר ומישתבחא בעגא דגיצומאי
מלכא : ובב׳ הוציאו לו בס׳ הל׳ נטל את המחתה
שאני בינגי דאהרן דאפקודי וכול׳ ובב׳ הורה כהן
משיח בגמ׳ אין חייב על שמיעת הקול אמ׳ לדיך
או דגנא : ובב׳ גמ׳ דפ׳ שילוח הקן כל היכא
דאיתנהו בינגא דרחמ׳ קיימי דכת׳ ליזי הארץ
וג׳ סא בגינאי וכיעדלה רפ׳ קדשי מזבח
אמ׳ להו שאילי כל מאי דאית לכו ועיילו לבי
גנא ושקולו כל מאי דבעיתו ובב׳ גמ׳ דפ׳ מי
שאחזו מאי טעמ׳ בי חזיתיה לההוא קממא
אחיכת דהוה יתיב אבי גנא לקסוס מאי דאי
באתותיה **גן** בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ דכסת
גוז משקין דדישא ובכ׳ שואל משכחת לה
דמחשיך למיגנא ליה אפא : ובנדרים בר׳ גמ׳ דפ׳
נודה שמ׳ לבית שמיי מיגן גייזי : ובבר׳ מישאנ׳
הדיני נזיר בר׳ הל׳ הריני נזירא איבעיא להו בעל
מיעקר עקיר או מיגז גייז כיל מיעקר עקר
מעיקרא או מיחתך חתיך מהשתא ומזה
הערך אתו גוזי וקא מחו ליה שהשא בכר׳ שלבנ
זה : **גן** בכר׳ לב׳ פר׳ י׳ וכל צבאם ר׳ אחא
הוה מישתעי הדין עובדא חד כר נש הוה קאים
על כיף נהרא חמא חד עודעגן טוענא חד
עקרבנא ומגזא יתיה נהרא כיון דעבדא ש
שליחותיה אחזרתה : ובויק׳ רב׳ בפ׳ ויהי פ׳ אתרא
יין אמ׳ל כדין גזון נטוריא כון הבא כיל עבשיו
ועברו שומרי העיר : דרך לעבר׳ גאולים תרג׳
למיגז משיזביא : כסוס שוטף במלחמה כסוסיא
דגזא בקרבא **גן** בס׳ פר׳ א׳ דכס׳ וסיטא
לאפוקי גזאתא כיל שבילין עקומין שאינן
מיוחדין לעלייה ולא לירידה : ובכ׳ השואל בגמ׳
השואל פרה ושילחה לו לא צריכה דאיכא גזאתא
כיל דרך עקלתון : ובפ׳ ערב פסחו בגמ׳ לא יכחו
לולמאי נבקא מינה לגזויי ליה אזל גזי ליה
כיל עיקול הדרך : ובגמ׳ ואפילו מן התמחוי הא
קא חזינא דאיכא הנך גזייתא מנהו דשמטי
סוסיהו ואתו דברי להו כיל שהולכין במדבר
ולא ביישוב וכשבאין לשבילין שהן סמוכין ליישוב
בורחין סוסיהן דרך אותן שבילין והולכין אחריהן
ומנהיגין אותן ובענין אחר אין מצויין : ודבר
האיי גאון ז״ל כיל לאפוקי גזייתא מקום
העבדה כמדרגנין עבדו גזוו : וכת׳ בן עזוז
ועבד כלומ׳ אותו מקום שאינו ידוע הלהוריד
הוא שם או להעלות מחמירין בו ודנין בו דרך
ירידה ובערב פסח אמרי הדיא גזויתא בעלמ׳
היא כלומ׳ עוברת בעלמ׳ היא :
גן בפס׳ דזכור הוו זהירין למיגזי טבא טבתיה
לא תתעב׳ אדומי למיגזי בישא בישתיה זכור
את אשר עשה לך עמ׳ כיל לשלם :
גן בר׳ גמ׳ דפ׳ ר׳ אליעזר תולין ובחלק לעתן משיחו
או בטול דייני בטלי גזיר כאתו וכול׳ דכת׳ הסיר
יוי משפטיך פנה איביך כיל שוטר שחובשין

בנ' אדם ולוקחין ממונם׳ ובגמ' דכ' סדר תעניות
הא׳ו וגם אני נתתי אתכם נבזים ושפלים אמ' רב
יהודה אמ' רב לברכה דלא מוקמי מינן לא רישי
ולא נהרי גזירטאטא ולא רישי כרכי׳
גז
בב' א' דבכורות בגמ' שהיוצא מן הטמא׳ דבש
הגזין והצרעין טהור ומותר באכילה׳ ובס' גמ'
דפר' ר' אליעזר האורג הצר חגבין הגזין׳ ובכל היד
פר' ב' בנדה בגמ' בית שמאי רבא בר רב הונא
מקדקיש גזי דכלתיה פי' ממיני דבורים וצירעין
הן׳ גז כפר' כל היד בגמ' כל הנשים בו'א'
ר' יוחנ' אכי ביולדות דגזיזה למיטבל ס'א'
דכזיזה והוא העיקר ופי' בנ'כ' גז
בס' הל' א' דבבא קמא ובנ' שור שנגח ד' וה'
בנ' זה וזה חייבין מיתה הא תבריה ר' עקיבא
לגזיזיה פי' שיבר כלי זינו שלוחם בהם׳ ובפ'
גמ' דסנהדרין גברא דדוחצני עליה אריה לגזיזיה
וקם פי' הרים כלי זינו עלי ובפ' גמ' דפר' מי
שמתו והוא ירד והכה את הארי וג' דתבר
גזיזי דברדא וטבל פי' חתיכות חזקות של
ברד׳ ובפר' הרואה בגמ' על הרעמים רב אחא
בר יעקב אמ' מיטרא מימסא מסי ובריק ברקא
תקיפא דברק בעננא מיתבר גזיזי דברדא ומ'
ומבשר ליה פי' מימסא מסי מלשון המס ימס
כלומ' מחמם הברד גזיזי השלג והן נימוסין
ויורדין בעננים׳ פי' אח' מימסא מסי קטני
הוא כדאמרינן בפר' רב' טיטה שלמסו ובריק
ברקא ומחממו ומתגשר׳ גז בב' כיצד
מברכין בגמ' בירך על פירות אלא היכא דכי
שקלת ליה לכידא איתיה לגזזא׳ ובב' אין
מעמידין בגמ' השיאו לדבר אחר עד כאן לא
פליג ר' יהושע עליה דר' אליעזר בקטמא דגזא׳
ובב' א' דנדה בגמ' ר' אליעזר אומ' ד' נשים עד
כאן לא פליגי רבנן על דר' אליעזר אלא בקטמא
דגזא פי' שרף של גוף העץ של אילן מלשון
גזיזות של הקדש׳ ובגמ' דפר' הנודר מן המבושל
זימנא חדא טבעת ספינתא דכולה עיסקא הוה
מחת בההוא גזתא ואשתכח בההוא זימנא׳ ובכל

ובהל' א' דשחיטות חולין כגון דפסק ביה גוזא
לעז' פי' שחתך בה עצים לעז' ה' ובב' מי ש
שהחשיך בגמ' הגיע לחצר החיצונה כרסיפנא
פי' נטיעים שטוחים אילך ואילך כרוסין כעין
דלית׳ פ'א' אותה מחיצה אחת שבאילן כשירה
לא רחק באילן וסיכך עלגבו ולאו דכפיה
אלא מענבין היוצאין לחוץ ומענבי שבו עשה
מחיצה שלישית לסוכה דיכול לינטלה האילן וע'
ושמרת הסוכה ומשום הכי מותר אבל צדדין
ליכא למשמע מיהא׳ ובס' הל' אלא לינחיה
הגוזי וכי סליק לא לינח כרעיה אגווזיה אלא
אקנה בלש' ערבי קורין לקודה גואיז׳ ועוד פי'
מזה בער' אמרלא׳ ובפ' גמ' דכ' מי שאחזו ל'
לכרסם ולבחשיה בגוזא דמהרמיז וכי בשיל
גוזא דמהרמיז בשיל ליה כוליה דמספר ליה׳
גוזא סילתא ושרגא בב' כיצד הרגל בגמ' הכלב
ובב' הכונס בגמ' שלח ביד פיקח פי' גוזא עצים
יבשים סילתא עצים קטנים׳
גזב
בפר' א' בדמאי מגזיב ולהלן פטור מן הדמאי׳
ובשביעית בב' ג' ארצות לביעור כלי שהחזיקו
עולי בבל מארץ ישר' ועד גזיב׳
גזבר
בב' א' דפיאה עד שימרח הגזבר׳ ובפר' ג'
במעילה הגזברין שלקחו את העצים מועלי
בעצים וחילול בגמ'
גזוזטר
ומתקנין שם אמ' ר' אלעזר באותה
ששנינו במידות וחלקה היתה בראשונה׳
והקיפוה גזוזטרא פי' חלקה כמו בקעה היו
באין לידי קלות ראש שהיו נכנסין מבין הנשים
ועשו גזוזטרא סביב לחצר׳ יוצאת מן הקי'
וקירוי על גבה והיו הנשים עומדות על גבה
על הגזוזטרא ואנשים מלמטה בחצר ותנא
בראשונה כשהן רואין שמחת בית השואבה
היו אנשים מבפנים כול עד התקינו שלשה
גזוזטראות בעזרה כנגד ג' רוחות להיות
הנשים רואות מלמעלה׳ ובפר' הזורק כיצד
שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הר'׳ ובב' חלון
וכן ב' גזוזטראות זו כנגד זו׳ ובב' חזקת

הבתים

הכתים אין מוציאין זיזין וגזוזטראות בל' הד'
ובפ' ח' באהלות הזבין והגזוזטראות ובזבין בבר'
ל' יהושע זב שהקיש על הגזוזטרא פי' גזוזטראות
טרסת והגזרה והבעה וקירותיה ותרג' ובצירתא
ובענה ועוד פי' בערך זיז: יש מקומות כת
גזוזריות ויש גזוזטריות: ויש גזוזטראות:
ויש כסוסראות: ויש כסוסטראות: ויש
כצוצריות: ויש כצוצטריות:

גזל

בס' גנ' דפ' הזרוע דאמ' רב חסדא גזל ולא
נתיאשו הבעלים וכול לא דכולי עלמ' אית להו
דרב חסדא כיל מדאמרינן תרויהו אית להו דרב
חסדא שמ' היל כוותיה: בבר' רב' כ' נה' והוכיח
אברהם את אבימלך איזהו גזלן ר' אלעזר בר'
קפרא אמ' זה שגוזלו בפרהסיא היך ד' את
אמרת ויגזלו כל אשר יעבור עליהם בדרך
מה דרך פרהסיא אף גזלן פרהסיא ר' שמע'
בן יוחאי מייתי ליה מהכא והבאתם גזול
את הפסח ליה פסח מום שבגלוי אף גזלן מה
שבגלוי וכול ובויק' רב' כל' ויתרון ארץ באחרי
מות ר' יוחאי א' כל הגוזל את חבירו שוה
כרוטה מעלה עליו הכתב כאלו הרגו ואית ליה
קריין סגיין כל ארחות בוצע בצע וג' כנפש בעלין
יקח: מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי
בארצם: כאשר שכבו: וילמד לטרף טרף
אדם אכל: כאדם אכל: שוחט השור מכה
איש: מכה איש: האש האיש אשר כילנו
ואשר דימה לנו וכי הוא הרגן והוא דימה להן
אלא על ידי שהחריב נוב עיר הכהנים: וכו' ובס'
כיצד משתתפין יש גזל בשבת לחרבה מחזיר
לבעלים פיל הא גופה קשיא אמרת יש גזל
בשבת אלמ' אלמא מאן דגזל רשותא דחבריה
ואחזיק ביה ובנאה קנאה בשינוי ושרי ליה
לטלטולי בשבת בגויה דהוה ליה כולה רשותיה
והדר אמרת דחרבה יחזיר לבעלים כלומ'
יחזיר רשות של חבירו שגזל כמות שהיא
בעינה אלמא לא קנה ומרקינן הכי קאמ' יש
דין גזל בשבת כיצד דין גזל בזמן שהכניסו
גזלן לרשותו אבל אף הניחו בחרבה שהיא של
נגזל בחרבה יחזיר לבעלים כלומ' אם גזל
מחבירו חורבתו ולא בנאה לא קנאה בחזקה
אלא היא עדיין חורבא ויחזיר לבעלים כמות
שהיא בעינה דהא לא קנאה אבל בנה בה
והחזיק קנאה: א' רבה ומותבינן עלן השמו
השמועה שלי אני שהבינה ברשות חבירו ב'
בגזלה והמחזיק בגזילה קנאה והתנא שתי
כצוצטראות זו למעלה מזו עשו לעליונה
מחיצה למעלה ולמטה ועוד עשו לה מחיצה
י' טפחים ולא עשו לתחתונה שתיהן אסורות
והא העליונה החזיקה על גבי התחתונה בגזילה
ואם כן הוא כי יש דין גזל בשבת וקנה הגזילה
אמאי הלא יש מחיצות למעלה ולמטה
נהי דתחתונה אסורה לדגל העליונה דורסתה
אלא עליונה אמאי אסורה הרי יש לה מחיצות
ורשות התחתונה שעוברת עליה הרי קנאה
בחזקה אלא כדרקאמרי שתיהן אסורות עד
שיעריבו ש' מ' שאין גזל בשבת וכי כל אחד
מהן אוסרות על חברתה: ומריק רב ששת
כגון שעשו מחיצה בשותפות שגלתה דעתן
דאלו מכח גזילה קאתו ונעשו כאלו שתי בתים
בחצר אחת שצריכין עירוב ומקשינן אי הכי
כי עשו לתחתונה נמי מחיצה למעלה ביניהן
ועוד עשו למטה מחיצה אסורה עד שיעריבו
דהא אמרת נעשו כב' בתים בחצר א' ומרקינן
כיון דחזרו ועשו לתחתונה למטה סליקן נפשיהו
מן העליונה דגליא דעתא דילא ניחא ליה
שותפות בהדיה ומחיצות הויין חלוקה ביניהן
וכל א' וא' זכתה לעצמה לפיכך שתיהן מותרות:

גזמא

בל' גמ' דעירובין בשלמא לבר קפרא גוזמא: ובל' גמ' דביצה
אפרוח וקליפתו גוזמא: ובל' גמ' דפ' גיד הנשה
ובגמ' דמס' תמיד תנן התם בפ' ב' בתמיד
דאו מעלין באחד על גבי המזבח ותפוח היה
באמצע המזבח כעמים עשו ש' כור א' רבא
גוזמא השקו את התמיד בכוס של זהב אמ'

רבה גוזמא אמ׳ ר׳ אמי דברה תורה לשון הבאי
כו׳ עד ותבקע קל דנ׳ אלא גוזמא אמ׳ ר׳ יצחק
אמ׳ שמואל בשלש מקומות דברו חכמ׳ לשון
הבאי תבוח גפן ופרות לאביקי מדרבה דאמ׳
כוס של זהב גוזמא וכו׳ פי׳ גוזמא ולשון הבאי
ודברי הבאי אחד הוא: והוא כאדם שמגדל
את הדבר הרבה ומוסיף בגידולו והוא כעדים
גדולות ובז׳ בשמ׳: אשר בתורת משלבשם
שהשמים אתה מגביה ראשך בלא יכולת
נראה המקום שלמעלה ממנו כך הערים
הללו אי אתה רואה את ראש המבצר עד
שתגביה את ראשך ותשא את עיניך בלא
יכולתך ואם במנין אתה תגביה איך יאמ׳
שאין הדבר בקצבה ההיא כלשכן שאמור
והבקע מעשה שהיה ראוי לתמהון והנה
במנין לשון הבאי כאמרך ואו חיה אלף שנים
פעמים ואין זה מצוי באנוש ולנוך עב׳ זר׳
לא קצבה מדוקדקת היא: וכן מהכות כסיל
מאה: אלף גפן באלף כסף: לקבל אלפא חמרא
שתי הדי זה מנין שאי אפשר להיותו כמשמעו
עד שתהא שישתה א׳ כנגד אלף אלא לשון הבאי
הוא והיא הנקראת גוזמא כי הוסיף בעילוין
של דבר כלומ׳ או היה בן אדם נכנס יכול
לשתות כך היה זה שותה אף הוסיף עליו תבוח
כי כעננים עליו ש׳ כור: ובברוכות ש׳ כהנים
מטבילין אותה לומ׳ כי לא נראה כמו הן והיו
נראין לעינים כאשר יראו כורין הרבה
והמטבילין נראין כאשר יראה קהל גדול כמשל
בעלמ׳: וכן גפן וכיוצא בו וכיון שחקרו אנשי
התלמוד וראו כי לא בדיקדוק נאמרו משניות
הללו אלא הבאי גילו כי כן הן ואשר אמרת מאי
שנא הני מדרמי להו כי פורש כך וכלשפורש
בו כן או שנודע שהוא כך כעין מגדל הפורח
באויר וכיוצא בו הדי הן במותן וכל מה שלא
נעלה בו כך אין לומ׳ בו כך שאף במקרא יש
לומ׳ כן מאי שנא כי יוי אלהיך אש אכלה כי
יוי אלהי הוא אלהי האלהים אלא שאין לך להוציא

דבר ממשמעו אלא בראייה אף כן דברי חכמ׳
וכלדברי בני אדם כך: זאת תשובת רב׳
שרירא ורב׳ האיי כנו הגאונים ז״ל **גזום**
כל גמ׳ דפ׳ ר׳ שמעון בעג׳ סכין שמן לגוים
בין במועד בין בשביעית פי׳ שאם קצץ קורם
שביעית הסכך היבש סכין שמן בשביעית
ובמועד במקום הקצץ **גזם**
בב׳ כל השבעין בגנ׳ הגזל כיצד אמ׳
רב נחמן האי מאן דנקיט מגליא ותובליא
ואמ׳ איזיל וכו׳ עד מאי טעמ׳ עביד איניש
דגזים ולא עביד כולכי׳ שמחרף ואינו עושה
מכה איב ומתנקס תרג׳ בעיל דבבא וגזומא:
גזע בב׳ המוכר את הספינה
העולה מן הגזע שלו מן השרשין כו פי׳
גזע כל גוף האילן מן הארץ ולמעלה הנראה
לעין וחמה זורחת עליו זהו גזע וכל אמידין
העולין ממנו הן ללוקח וזהו פי׳ גזע והו שכת
ויצא חטר מגזע ישי: וכל שטמון בארץ ואין
חמה זורחת עליו הוא שורש ברכת ועשר
משרשיו יפרה: ובב׳ המוצא תבילין בגנ׳
שרשיו גבוהין כאן שגזעו מחליף כאן בשאין
גזעו מחליף **גזף** בגנ׳ בב׳ ר׳
ישמעא׳ בגנ׳ שאלו את הזקנים דבי
מגזף עלמא ולא אתי מיטרא פי׳ כי איכא
ריתחא בעלמ׳ **גזר** בבר׳ במה
בהמה בגנ׳ ולא ברצועה שברגלו דעברי
ליה לגיזרא פי׳ בהמה המעקזת רגלה א׳
בחברתה עושין לה רצועה שלא יקיז: פי׳ א׳
אם יהיה כרסה של בהמה סדוקה קושרין
אותה ברצועה להתרפא: **גזר**
שני גיזרי עצים לרבות את העצים בב׳
ב׳ ביומא ובב׳ ו׳ בשקלין ובסיפרא בב׳ קרבן
מנחה האומר הרי עלי עצים לא יפחות
מב׳ גיזרין: ובב׳ ב׳ בתמיד החלו מעלין ב׳
בגיזרין פי׳ גוזרי עצים חתיכות עצים
ומשימין אותן על המערכה ואמ׳ הכת׳ ונתנו
עצים על האש וכן היו עושין בקדיבין

תמיד

בכושרות בילמד בר כי תשא
מוצא מסורים בכושרות מהו בכושרות
דלא בני בכי ורבני מג שירה

סליק פרק יא
אחל פרק יב

בכל בכל אחרון בזבחין היוצק והב
והבולל והפותת ובב שני במנחות זו בלילתא עבה
וזו בלילתה רכה: ובדמאי בב הלוקח מן הנחתום
בתנירים ובגרנרות בולל ונוטל סא בורר ונוטל
ובבר א דראש דראש השנה בגמ ולירקות ר שמע
שיזורי סבר ישבילה ובבר המוכר את הספינה בגמ
הקונה שני אילנות ובבאו הן הלוקין בגמ המוכר
ביכורים ובר גמ דב כיסוי הדם כיר ר זורא דאמ
כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו כיר כל
מנחה הראויה לבילה והיא עד ס עשרונים אין
בילה מעכבת בה אא מעג שלא בלל כשר וכלשאין
ראוי לבילה כלמ מנחה מרובה שהיא יתיר מס
עשרונים ולמעלה בילה מעכבת בה הילכך פסולה
בולי ואיסטרטיגי כבר פיר בערך איסטרטיגי ובב
בוטי: ובויקר רבה בס פרש דמאני ייי ויגל את
מסך יהודה גלי בולאות סא גלי דוכסיה וכול
בברא רבה כן בשעה שיוצא בולי ודימוס יוצאין
עמו פיר חיילות הן **בכל** בב כל הבשר
בס גמ דהעוף עולה כי סליק ר זירא אשכחינהו
לר אמי ולר אסי דקא אכלי בבלאי חמתות ובס
גמ דהקומץ רבה פיר כרכי ידיהו בחמות ישן
ואכלי בלא נטילת ידים תרי דרבי כדבגן ליטעו
בדרב ושמואל בלומ דסבורין אתם דרב אכיל בלא
נטילת ידים במפה הא קא אמרי ליה דעתיןצרה
עלי כלומ נטלתי ידי אא מה שאני אוכל במפה
דעתי אנושה ואיני יכול ליגע באוכל
בלנה לעולם חולקת בדרום בס
משנת סוכה פיר בלנה שם המשמרה
ומסקנא דשמעתא מפני ששהתה ולא באה בזיונה
במקדש לעבור עבודתה קנסוה בחלוקה
שתחלוק בדרום לעולם ותניא לפיכך בלגה
נראית יוצאה לעולם: טבעתה קבועה פי שהיה
לכל משמר טבעת של ברזל קבועה בקרקע
שמשימין שם ראש השור ואינו יכול לזוז משם
שהטבעת רחבה מלמטה וצרה מלמעלה כנגד
ראש השור ולא היו נטרחין לאחוז ביד וטבעת
של זו קבועה שלא כדרכה שלא היה הרחב מצד
השוחטין ואינן יכולין לשום ראש השור בתוך
הטבעת: ולכל משמר היה לו חלון לתת בהן הסכינין
השוחטין ולזו סתמו חלונה שלא היה מקום שישימו
הסכינין אא כידם שיהא להן טורח וזילות
בלהד בבראש רב כר ג ויבולו
עבר חד בלדד ונבשל בה ויקרא רב אחרי
מות כי ויתרון ארץ עבר עלה חד בלדדין מן מ
מלכותא ונבשלבה ובב עט אתא חד בלדר וחמתה
וחמירה ונסבה ובבי ינוק אחיך בס כל אשרי כמ
משכיל בתר יומין עבר חד בלדדין דמלכותא וחמא
והא אינון עבדין בהדא מטכסא פיר חד מן דברבני:
בלום בויקרא רב בגר ויהי
בב א תרא יין כיון שבנה שלמה בית המקדש
ונשא בת פרעה אותו הלילה שתה יין והיה שתי
בלומאות אחת שמחת בית המקדש ואחת שמחה
לבת פרעה **בלט** ויקח תרזה ואלון
תרג ונסיב תרז ובלוט
אלונים מבשן תחת האלון בלוטא: בר גמ ראם אין
מכיחין אלונים בלוט **בלט** בכב
במשנת סוטה כנה מודיקות ועיניה בולטות: לחי
הבולט בר גמ דעירובין: חותמה בולט בר גמ דאם
אינן מכידין **בולט** כדינרי זהב בגמ
דבבל כותבין בהמביא גט שני בב הוציאו לו
בג משוטל הארון האכיצד דוחקין ובולטין ויוצאין
בכרובות ונראין כמין דדי אשה של צרור המור דודי
לי בין שדי ילין: בס גמ דבא לו כהן גדול כיצד עשויות
ר יוחנן אמ בולטות ריש לקיש מיצטרפות ובב המוכר
פירות ודילמ פולטין כתרנגולין הוי פיר רב חננאל
בולטין מבטן כלומ צומחין כצמחין שצצין ויוצאין

כגון כנפי יונה התרנגולין כשפושטין אותן מתחברות
קצות כנפיהן ונראין כפיקא בולטות כמו חותמה
בולט: וכב׳ בהמה המקשה בגמ׳ בהמה שנחתכו
רגליה בלוטי הוו צומת הגידין **בלווט**
בכ׳ א׳ דיומא בג׳ ללשכת פלהדרין לשכת בלווט
הייתה כי׳ חכמי העצה ולשון יון היא: ובבר׳
רב׳ בע׳ זר׳ וירא יעקב כלן עתיד נעבדינה בלווטים
ובמגלת איכה יעב׳ אמרו מקום בלווטום של ירושל׳
דאתבני מיתעבדא אדכינטום או בוליוסטוס
דרכי ציון אבילות מבלי בורגנין מבלי בליוטים
ובויקרא רב׳ בויהי החרש והמסגר אף אלו הביליוטים
בליוט במ׳ גמ׳ ותר׳ כל המנחות באות
בית הלל אומ׳ כלי היה במקדש ומרחשת
שמה ודומה כמין כלבוס עמוק וכשבצק מונח
בתוכו דומה כמין תפוחי הברותיים וכמין בליוטין
היונים כי׳ פרי האונס **בליעל**
בכר׳ חלק יצאו אנשי בני בל׳ כי׳ בנ׳ בנים שפירקו
עול שמים מצוארן: פי׳ אח בל יועילו״
בלולין היו פותחין בעליית
בית קדש הקדשים במדות בפר׳ פתחו של
היכל כי׳ ארובות **בלם** בכ׳ מומין
אלו בנ׳ חרום חוטמו בלום **בלם**
ליה מוצא בכ׳ כל הבשר במ׳ הל׳ העוף עולה:
בנדרים במ׳ גמ׳ דר׳ אלעזר חוטמה נאה בלום הוא:
במ׳ גמ׳ דכיסוי הדם תולה ארץ על בלימה אמ׳ ר׳
אלעא אין העולם מתקיים אלא בזכות מי שבולם
עצמו בשעת מריבה כי׳ חוטמו בלום סתומין
נקבי חוטמו **בלם** בפמ׳ דזכור
אל תהיו כסוס כפרד וג׳ הסוס הזה את מיומתגו
והוא בולם וכול כי׳ מבעט בולמוס בכ׳ יום הכפורים
מי שאחזו בולמוס ובבר׳ רב׳ כר׳ מ״א וישא לוט את
עיניו כל מי שלהוט אחר בלמוס של עריות סוף
שמאכילין אותו מבשרו פי׳ בלשון יון של שור
כלומ׳ זה החולה אוכל הרבה כלחוך השור ויש אומ׳
לשון לעז הוא למי שאוכל הרבה קורין לו בוליכנו
בלן לא לבלן ולא לספר בכ׳ ח
בשביעית כלל גדול: נתנה לבלן במעלה

כה׳ הנהנה שוה פרוטה ובכ׳ הזהב בגמ׳ כיצד משך
ובזבין בכ׳ ר׳ יהושע ר׳ יוסי אומ׳ אף על קורת הלבנין
טהור כי׳ אם נמצא שרץ במקום בעל המרחץ ע׳
שמשמש לבני אדם ומדליק האש של מרחץ טהור
בלן בכ׳ ג׳ בבכורות מומין אלו
הבילן והליטן כי׳ דומה לאובלא דדנא שהוא
משופע ויורד למעלה **בלן** בכלים
בכ׳ כ״ב סדין שהוא טמא מדרס ועשאו בילן
טהור מן המדרס ויש הרבה וילון בויו והנם בערך
בו וכו׳ מסך ובלעז וילון: **בלן**
בגיטין בהגדה דהנזקין אדליקו שרגי שר
דמתחזי בולוניא דגו שכנקא. חשבי דדומאי הוו
מייתובי לוניא דגו שכנקא ונשכושין: פ״א בילוניא
דגו שכנקא פי׳ חותם של טבעת **בלס**
במ׳ גמ׳ דכלל גדול בשבת שכן עני אוכל פיתו עיסה
בלוסה כי׳ פת שאינה נקייה ואין מנפחין אותה
יפה וסובה ומורסנא מעורב בה ובכ׳ שנ׳ במקות
על הנקיים חוצצין על הבלוסין אין חוצצין פי׳ בלוסין
מלוכלכין כמו עיסה בלוסה: ובבר׳ רב׳ כר׳ כ״ט
אמחה את האדם למלך שהיו לו אוצרות בלוסין
והיו בני המדינה מלונין אחר המלך כלומ׳ עינו של מלך
רעה מה עשה המלך כתח את המאוסרין שבהן
ומלאו כל המדינה סריות: **בלס**
התם בבלוסא בכ׳ גמ׳ רמי שהחשיך כיר חתיכות
גדולות של זכוכית כרכת ברזל עשות: בבר׳ רב׳
כר׳ י״ב אלה תולדות השמים בשר ודם מוקף בולס
אנקי על ידי שהות הוא מעלה חלודה במ׳ כ״ם
דכלה יקרות וקיכאון וקיטאן כת דבר שהן מכוסין
מכס שעתידין הן להיות צופין לכם כהדין בולסא
ההד והולכתי עודים וג׳ פי׳ בולוס מראה של
זכוכית והיא תרקיה האמור בבר׳ רב׳ לשון בולוס
אנקי ויש אומ׳ תרקיה הוא גוהר וכן תרג׳ לשם
שבו ויש מפר׳ בולוס גל׳ **בלסטר**
בכר׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני חיה קיניגי היה
ובלסטרי היה מיכן תשובה לאומ׳ אין תורה מן
השמים כלומ׳ משה לא היה לא קניגי ולא בלסטירי
וידע שמן ברוח הקדש ובבמ׳ ויהי בחצי הלילה

ובילנ׳

ובילמ׳ ויהי חושך אפילה השליך עליהן אבני
בלסטרא: ברד ויהי ברד ובלעבג הקשת בלסטרו

בלהפ

מסון בילמ׳ד ברך אלהים
ומלך בקך ולספי ניסון של׳ ובוזע בקך על׳
יוי: ובזו את בני ישר׳ ואמ׳ אליהם ג׳ ק׳ לחמי שדי
לא מצאנוהו שגיא כח מי שהוא אומ׳ שדי לא מצאנו
שגיא בה אינן כן אלא אינו בא על בריותיו לפי כחו אלא
לפי כחם בול׳ כיל׳ לשון חירוף הוא ובלעו בלסימייה:
ובבר ואשבל מפורשין

בלע

בסוטה בכ׳ אלו נאמרין בגמ׳ ג׳ שבטים

בלונה

בלע עם בחלק כו׳ שאין
לו חלק עם עם ישר׳ כג׳ בלא עם פי׳ שיעץ
עצות רעות לבלוע את ישר׳: ד״א בלעם בלא עם
כיל׳ שאין לו חלק עם עם ישר׳: כו׳ אח בלא עם
שיצא ממקומו ומעמו והלך לעב׳ אחר אלא בלק
ברי׳ גמ׳ רכ׳ אלו טריפות אי זהו ושט עצמו כל שחותכו
וכויץ: יונה אמ׳ ר׳ ירמיה נבלעתא כיל׳ הבלועה
וכמה אמ׳ רב. אויר כחות משערתא ועדיף מחיטתא
בכ׳ מגילת איכה נכלה עטרת ראשינו בר בריה דרבי
יהושע בן לוי הוה ליה בלע אתא חד דלחש ליה:

בלפסן

בר׳ גמ׳ דהנודר מן המבושל
ר׳ יהודה ור׳ שמעון אתו לקמיהו בלופסין ר׳
יהודה אכל ר׳ שמע׳ לא אכל בול׳ ובכ׳ ב׳ במעשרות
היה עושה בלופסין לא יאכל בבנות שבע ובבר
הנודר מן המבושל בגמ׳ ביצת תחמיטה תנ׳ התם
היה עושה בלופסין מאי בלופסין מינא דתאיני
דעבדין מיניה לכידי: ובבר אחרון דעוקצין ר׳
יוסי אומ׳ חוץ מן הבלופסין וזה טעות הוא שהוא
מן ירקות במפורש בלבסן: ומצאתי בספר אחר
בולונסין: כא׳ בלוסין: סא׳ בלופסין ומין עבביות הן

בלר

בכ׳ א׳ דע״ז ר׳ יוסי תגלחת
זקנו ובלוריתו בכ׳ כהן גדול בגמ׳ דלא
ירבה לו כולך מגדלי בלורית היו בכ׳ אין מעמידין בגמ׳
אין מסתפרין ובכ׳ אלו הן הלוקחין בגמ׳ וכתובת קעקע
בלורית אפר מקלה וגביה תפשה בבלוריתא בפ׳ אלו
הן הנשרפין בג׳ הגונב את הקסוה כו׳ ציצית של שער:

בלר

בס׳ גמ׳ דחכית האוליירין
מביאין בלדי נשים כיל׳ מדינם לפי שהנשים
אין רוחצות בלא מדינין: ונא׳ צניפות שעל ראשי
נשים

בלר

בבר׳ הגוזל זוטא בגמ׳
אין כורטין אמ׳ רב בר מתא אבר מתא
מיעבט והני מילי בבולרא וכרגא כיל׳ בולרא יבול
הארץ כלומ׳ מס הארץ

בלר

בבר׳ רב כר׳ נעשה אדם למלך שהיה מטייל
בפתח פלטין וראה בולרין אחת מושלבת אמ׳ מה
נעשה בה ובול׳

בלש

בכ׳ א׳ דמידות
משפש קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש את
העזרה תרג׳ ויחפש ובלש:

בלשה

שנכנסה לעיר בשעת שלום בבר אחרון
דעבד זר׳ ובר׳ גמ׳ דכל היד ובכתובות בכ׳ האשה
שנתארמלה בגמ׳ עיר שכבשה כרקום וב׳ בר׳ חבית
בגמ׳ כל שלא בא בחמין אין לך כל רגל ורגל שלא
בא בולשת לציפורי ובכ׳ יום טוב בולשת באה לעיר
ובקשה לחטוף ממנו את העיר: בס׳ גמ׳ דביצד מברכין
שרר בלשי וכייתו ליה ובכ׳ בא סימן בג׳ תינוקת
שהביאה ב׳ שערות שרר בלושה ואפקוה כיל׳ גדוד
ומייתו ליה לביתיה ענין חיפוש שמחפשין את העיר
תרג׳ ויחפש ובלש: מקל הבלשין בכל כלי עץ
פ׳ יח בכלים כיל׳ בעלי המכס שלהן שמשין עומדין
לעיין הנכנסין והיוצאין ובידיהן מקל של עץ
ואושל מתכת לראות מה בתוך השק והוא כמין
שכור: ובילמ׳ ויהי בעת ההיא וירד יהודה בנוהג
שבעולם בלשיי נמסר לפרסוף אם בורח ממנו חיי
ובבר׳ לכה ארה לי שלח עימיה אפוקילון ובלשיין
כבר כיל׳ בכ׳ אוכיקולין

בלתא

אייתי קורא דבק בבלתא בר׳ גמ׳ דהאשה
שהלך בעלה כיל׳ הדביק שעוה בבלאי בגדים
ושם במצחו והלך ועבר לפניהם ולא בשקרוה
ס״א ולא סקרוה כלומ׳ ולא הכירוהו: ובבר׳ האיש
מקדש בג׳ התקדשי לי בכוס צייר בבליתא ובר׳ גמ׳
דחולין בליתא דכרסאי: בב׳ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא
ליתי בליתא דאית ליה שפתא כיל׳ חתיכה של בגד
בלוי: בל יסוד:

כליק פרק יב
אחל פרק יג בס׳

ולא בתפלה: בס' כר' א' דיומא פי' בקרית שמע אתה קורא בקול רם ולא בתפלה בקול אלא בחשאי בס יש לו רשות לדבר ולפסוק מן התלמוד ולא בדברים אחרים בס עשם קבע: אמ' רבא המפסיק בשעה שקורא בתלמוד ושח שיחת חולין עובר בעשה שנ' ודברת בם בם יש רשות לדבר ולא יכול כמ': ודברת בם בם ולא בתפלה שבקרית שמע יכול להפסק בין פרק לפרק ולהחזיר שלום לכל אדם דתנן בפר' היה קורא ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם ירוש' ר' הונא בשם ר' יוסף ודברת בם מיכן שיש לך רשות לדבר בם אבל בתפלה אי אתה יכול להפסיק בין פרק לפרק ולהחזיר שלום דתנן בב' אין עומדין אפי' המלך שואל בשלומו לא ישיבנו: איכא דאמ' ולא בתפילה שלא יאריך בתפלה שחיי שעה היא לבטל התורה שהיא חיי עולם: בס' כר' א' דמגילה אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחין ואוקימנה בגמ' כגון פסחין והן חובות הקבוע להן זמן: ומפורש בס' פר' פרת חטאות פר' אחרון דזבחין ובס' תוספת זבחין אלו דברים שבין במה גדולה לקטנה קרן וכבש ויסוד וריבוע וכיור וכנו בבמה גדולה ולא בקטנה: חזה ושוק ועור העולה לכהנים בבמה גדולה חזה ושוק ועור העולה לבעלים בבמה קטנה אבל נותר וטמא זה וזה שוין אי זו היא במה גדולה בשעת איסור במה אהל מועד נטוי כדרכו אין הארון נתון שם אי זו היא במה קטנה בשעת היתר במה עושה אדם על פתח חצירו ועל פתח גנתו ומקריב עליה הוא ובנו: בסוטה בב' ואלו נאמרין במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה ובר' גמ' דהחלל ובימה של עץ בנויה באמצע וחזן הכנסת עומד פי' מגדל עץ: בב' א' דע' ז' איסטרטיא ובימה פי' מזבח לשום ע' ז': ובילמ' וישמע פרעה את הדבר וג' העלו את משה אל הבימה להרגו פי' מקום שדנין בו: במס' בפ' כל הצלמין ג' אבנים הן אבן שחצבה מתחילה לבומוס הריזו אסורה פי' לעשות ממנה כאן לע' ז': בבר' רב' ויוי פקד את שרה שהיתה שרה רואה את ישמעא' בונה בימסאות וצד חגבין ומקריבין עליהן

במס

והשמדתי את במותיכם תרג' ירוש' במוסכיהון פי' מזבחות לשום ע' ז'

במות

בס גמ' דמגילה אמ' שמוא' הלוחות והבמות אין בהן משום קדושה פי' הלוחות שעושין לספר הבמות עמודין של עץ שעושין לספר תורה: פי' החלק של מעלה ושלמטה פנים ואחור הם נקראו במות וריוח שבין עמוד לעמוד שלספר תורה הן הלוחות

סליק פרק יג

אחל פרק יד

בן עשה

חתניה דר' הוה ועשיר גדול הוה בגמ' בב' הנודרין המבושל ובגמ' דיציאות השבת תספורת בן עשה:

בן אלמנה

בנדרין בפר' ר' אליעזר ר' שמעון לא טעים אמ' ימותו כל בני אלמנה ואל יזוז שמע ממקומו: פי' אפי' תתאלמן וימותו בניה אם לא אטעום לא אזלזל עצמי ועוד אם הייתי טועם היה מרגיל להדירה:

בן ארזא

על הצלצל בס' פר' בשקלין פי' היה ממונה על כלי שיר מן בצלצלי שמע והוא היה מנגן בהן כדתנן בס' תמיד והקיש בן ארזא בצלצל

בן בטיח

בכלים בפ' י' מאור שלא עשה בידי אדם שיעורו מלא אגרוף גדול זה אגרופו של בן בטיח אמ' ר' יוסי ישנו כראש גדול שלאדם פי' מאור שלא נתחה נפל מעצמו שיעורו מלא אגרוף גדול שלאותו אדם הנקרא בן בטיח וכבר פי' בפ' אגרוף

בן ברית

בפ' א' דשבועות ונכסין שהן של בני ברית פי' בני ברית הן ישר' לפי שאמ' הכת' כי יגח שור איש את שור רעהו ולא גוי הוציא כל האומות באומרו רעהו

בוגן

תרג' יר' והקרב והכרע' קרבו וכרעיו בני גויא

בני רן

במשנת שוטה משבא ר' אלעזר בן דינאי ותחינא בן פרישא היה נקרא ובב' דכתובות בגמ' האשה שנשאת כגון אשתו של בן

דינאי

דינאי כיר אדם לסטים רוצח··

בן דינאי

בכה בכלים תנור תחילתו ר זה תנורו שלבן דינאי: אמ הגאון אנו קורין תנורו שלבן דינאי שהיו בו דברים:

בן הנפל

בנ העור והרוטב בג עטבר תר הצב למינהו להביא חברבר ובן הנפלים וסלמנדרא כי מין שרץ הוא:

בן יככר

בגמ דחלק נקט בן יככר אב זה בלאדן מלכא הוא ואישתני אפיה כעיקבא דכלבא כיר דמות כלב הוה יתיב בריה עלכבא כי הוה כתב שניה ושמא דאבוה: ועבד אדוניו זה נבוזראדן דכת ביה נבוזראדן שר הטבחים עומד לפני מלך בבל ירוש ומיסליק נבוכדנצר לירושלם והא כת ויעל אתו למלך בבל רבלתה ואמ ר אבהו רבלתה זו אנטוכיא רב חסדא ורב יוסף חד אמ דמות דיוקנו היתה חקוקה לו עלמרכבתו וחד אמ אימתו יתירה היתה עליו ודומה כמי שעומד לפניו תמיד:

בן כוזרי

בר שקלים אמ ר יהודה העיר בן כוזרי בזכנה שם אדם:

בן מרון

בכא דראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון כיר בער אמר··

בן נח

נהרגעל אחות משום פרוטה ולא ניתן להישבון בר אמ דהדר ובגמ דהשוכר את הפועלין בנ זר אמרי מאי לא ניתן להישבון אינו בתורת הישבון כיר דלא מהניא ליה השבת הגזילה לבעליה כלום אם הרג שכבר נתחייב הריגה משעת הגזילה:

בן נצר

בכ נערה שנתפתתה בגמ אמ תשתבאי ליסטים איסטים מקשיא הא בבן נצר הא בליסטים דעלמ כול

בן סטרא

בס גמ דכ הכותב בן סטרא הוציא כשפים ממצרים בסריטה שעל בשרו וכול

בן עוף

בר גמ דפ א דכתובות כיר כיון שירגב ניבעול במוצאי שבת טריד בסעודה שצריך לעשות באחד בשבת וחיישינן שמא ישחוט בן עוף קודם שיחשיך מפני דטירוד

בן עזאי

בגמ בשוטר בכ עגלה ערופה

נגיצא טמון בגל אמ אביי הריני כבן עזאי בשוקי טיבריה: ובב א דקידושין בגמ עבד עברי ובבר אחרון דערכין המוכר שדהו בגמ מצוה לראשון כיר אמ אביי הריני ידוע ומפורסם בבי שמועה זו כמו שהיה בן עזאי ידוע ומפורסם בשוקי טיבריה שאין בחכמי דורו כמותו וטיבריה היתה מדינתבן

בן ערל

בס גמ דפר הזרוע והלחיים כיר אמ ל ריש לקיש לר יוחנן ואו שנית אותה איש ערל שפתים ויש מי ששונה ערלבדלת והיה אדם שלא היה מדקדק הרבה בשמועותיו וכך אמ לי אם שונה אתה בן ערל דליכא חששא שמא טעות דהא קאמ טענו ואבא מרי זצל היה שונה בלשון בן הדל וכי בן דשתך לום כלומ מן דעתך בדבריו דהא קאמ טענו

בן פנין

למטה בת כעה למעלה בב א דסוטה בגמ ובן לענן הטובה כיר במסכת נידה בס בר המפלת מפרש טעמה דמילתא

בן פקועה

הבא על הבהמה מעלייתא בשחיטת חולין בר גמ בהמה שהיא מקשה כיל בן פקועה כגון בהמה שנשחטה ובקעו כריסה ומצאו בתוכה ולד כדתנן השוחט את הבהמה ומצא בה בן חי או מת או בן ט מת קורעו ומוציא את דמו מצא בן ט חי בול עד וחכמ אומ שחיטת אמו מטהרתו:

בן ציון

בר גמ דב י יוחסין ו ודיחקה בן ציון בזרוע מפני שפסולין הן ועוד אחרת קירבה שהיו כשרין כיל בן ציון שם אדם חשוב

בן קמצר

לא רצה ללמד עלמעשה הכתב ביומא במשנה בס בר א להן הממונה כי בה אצבעות היה נוטל ארבעה קילמוסין והיה כותב בהן שם בבת אחת שאסור לספר משנה שנותחיל השמי שר גומרו··

בן תמליון

צא כיון דקארו ליה נבק ואזדא במעילה כיר קדשי קדשין כי שר

בן

בנג בפר כל הצלמין אמ ר עקיבה אני אהיה אובין לפניך כיר לשון בינה: אמ מה טעם ריבה הקבה בטהורין יותר מן הטמאין אלא שרוצה לו מהן ויקח מכל הבהמה הטה וג ובב עז ומבני

בן

יששכר יודעי בינה לעתים וג'
במנחות בהקומץ רבה בס' גמ' או שפתותה
תגלח למאי אתא לכידתניא בתורת כהנים בכל
וכל קרבן מנחתך במלח תמלח יכול תבנהו תל'
תמלח או תמ' יכול במי מלח תל' במלח ולא תשבית
הבא מלח שאינה שובתת כי שנעשה בשבת כבחול
זה מלח סדומית שהים מוציא גליו בכל יום
ונעשין מלח: איסטרוקנית מין אחד שנעשה
על ידי בני אדם פי' סדומית מלח חזק שאינו מ'
מתבשר ומתב' של לאלתר כמפורש בס' גמ' דכר
משקלין מים אין מלח לא והתניא מים ומלח
בטילין בין בעיסה בין בקדירה לא קשיא כאן
במלח סדומית שהיא קשה מלח לא: במלח
איסטרוקנית רכה בטל מאי תיבנהו אמ' רבא
בר עולא הכי קאמ' יכול יתכלנו הרבה במלח
כתבן בטיט יכון יעשנו כבנין שיתן על המנחה
אבנים של מלח זו על גבי זו ושורות קמח באמצע
יכול יתן בו טעם כביצה כלומ' כלדהוא מלח
עד כדי להבין שיש בו טעם מלח

בן

בפ' דשוש אשיש הניקה בן אין כתבן לא בנים
מלמד שהניקה בניהן של אומות: ובבר' רב' כ' ע'
הניקה בנים בנאים שרה כל מי שבא לשום שמים
נעשה ירא שמים בס' ג' דכתובות

בן

ובסוטה בר' גמ' דכר' אין נאמרין וחברין שבע שנים
עבנתה דאי נבנתה אילימ' דאי בני ממש וכול
עד לא שהיא מבונה על א' מאו בצוענין ובר' ג' דפ'
משוח מלחמה ויצא איש הבינים מאי בינים אמ'
רב שמכונה מכל מום כלומ' כל מום לא יהיה בו
שעשוי כבניין גדול מאה כמתי וחד נאני פי' מי
שבאו כ' אשים על אמו וכלב א':

בן

ר' יוסי אומ' של בנאין מצד א' חוצץ בכ' ט' במקוות
ובס' ג' דאילו קשרים פי' ר' יוח' בנאין אלו תלמ' חכמ'
שעסיקין בבניינו של עולם וקפדי על רבב ש'
שבבגדיהן לכבסו שלא יהו מן המשנאין לכיכך
אפי' בצד א' נראה חוצץ ולא עלתה לו טבילה
אבל בבגדי הבורים אם רבב עבר מצד לצד חוצץ
ואם לאו אינו חוצץ וכן הלב' ואמ' ר' יוחנ' אי זהו
תלמי' חכמ' שמחזירין לו אבדה בטביעות העין

בנות

זה המקפיד על חלוקו להפכו

בנות

שקמה בר' דמאי ובר' גמ' דנובלות בביצד
מברכין פי' בלשו' צילצי:

בנות

שוח בר' דמאי ובר' ע"ז ובשביעית בנות שוח
שביעית שלהן שנה שהן עושות לג' שנים
ופר' א' דראש השנה בג' בא' בשבט ובג' דנובלות
בביצד מברכין שוח בג' שני

בנות

במעשר ובבכורות בב' הלוקח עובר בגמ'
היוצא מן הטמא ובבר' דבכר' כל' טו' ויתגרו עלי
ת' מה היתה אותה תאינה אמ' ר' אבון ברתשבע
דאייטות שבעתי יומיא דאכלי לעלמ' כי בנות
שוח תאנים לבנות הן כידאמרינן בביצד מברכי'
ובר' גמ' דע' ז' ל' לענין דבר' האסור למכור לגוים
בנות שוח בבטוטרותיהן: אמ' רבה בר בר חנה
אמ' ר' יוחנן תאיני חיוארתא: ובנות שוחב שבע
ובלובסין כולן מיני תאנים: ובנות שוח שבעית
שלהן בשנה ב' של שמטה שמה שחונטין בשמיטה
אחר טו' בשבט נוהגין בהן דין שביעית בשנה
של שבוע כי מתאחרין אחר שלש שנים באילן
אבל מה שחנטו קודם טו' בשבט בשביעית מן
הששית חשובין ומותרין בשנה א' של שבוע וכן
דרכן בשנה א' שחונטין הן כגון ובשניה בוחל ובג'
נגמרין והן נגמל ובכל שנה הן חונטין וכך סידורן
מה שחונטין בשנה א' של שבוע נגמרין בג' ומה
שחנטו בב' נגמרין בד' ומה שחנטו בג' נגמר בה'
ונוהגין בהן מעשר עני דקימ' לן אילן בתר חנטה
אזיל ואו שנגמרו בה' בג' חנטו לכיכך הן פירות
שלישית ושחנטו בד' נגמר בו' ושחנטו בו נגמרין
בה' ונוהג בהן מעשר עני ושחנטו בשנת השמטה
בג' נגמרון בשנה ט' שהיא שנה ב' של שבוע ונוהג
בהן דין שביעית כי בשביעית היתה חניטתן וכן
דרך סידורן לעולם כל הפירות שחונטין בשביעית
נוהג בהן דין שביעית בשנה הב' של שבוע והיא
שנת גמירת הפרי הנחנט בשביעית עצמה נמצא
בכל שנה ג' מיני פירות בזה האילן מקצתן צמל
והן שחנטו מקודם לכן בשנתים מקצתן בוחל
והן שחנטו מאשתקד ומקצתן כגון והן שחנטו
בזה השנה ובענין שפי' הן מפור' בתלמוד אמ'

ריש

ר׳ יש בגמ׳ דהא מתני׳ מהו בנות פיטיראה ופי׳
בלשון יון מין תאנים כאשר אמרנו ואמרו בכל
שנה הן עושות או אחת לג׳ שנים ופירשו בכל שנה
עושות אלא אין פירותיהן נגמ׳ עד ג׳ שנים כיצד
יודע פלומ׳ איך יודעי פירות של כל שנה ושנה
ר׳ יונה א׳ קושרן בחוט פי׳ אלו בחוט לבן ואלו בחוט
שחור ואלו בחוט אדום תני שנואל תוחב בהן קיסמין
גם זה כענין ראשון וכול תני ר׳ שב״ג מהוצאת
העלין עד חנטת הכנין חמשים יום ומן הכנין ועד
השיתין הנובלות נ׳ יום ומן השיתין עד התאנים נ׳
יום ליקט תאנה ואינו יודע מתי חנטה אמ׳ ר׳ יונה
מונה ק׳ יום למפרע. ואם חל בתוכן טו׳ בשבט הוא
יודע מתי חנטה אמ׳ לו והלא עמי בטיבריה
ועושות לשנה א׳ אמ׳ להן והלא עמי בציפורי ול׳
ועושות לג׳ שנים :

בניתא

בס׳ גמ׳ דנר׳ אין צרין הני שכרי בניתא דאתיין
לבי ר׳ ובבר׳ כיצד הרגל בגמ׳ כיצד השן חמרא דאכל
בוניתא משלם נזק שלם ובבר׳ השוכר את האומנין
בגמ׳ או שעשית אגריה בוניתא מכריסה תקלא
פי׳ כמו כוכר האשה בבטנה כלומ׳ אם אמ׳ אדם
לחבירו בוניתא אני מוכר לך צריך לתת לו בוניתא
דתיקלא כריסא ובב׳ אלו הן הלוקין בגמ׳ אכל נבלות
הוא דאכל בוניתא דבי כרבא ונגדיה רב יהודה
פירש בשלתו דרב גדולות בויהי ביום השמיני מי
שאכל דג שנמצא בשחורש ארץ ל״א מיחייב אלא אחד
מלקות מה היא דרב יהודה וכן הלכ׳ ברפואות דגי
שאחזו ליתי בוניתא וליטויה

בנבי

בר׳ גמ׳ דמשקין מאי עוגות אמ׳ רב יהודה
בנבי כבר פי׳ בער׳ בבר

בנני

כל האומות היו בבינונית בר׳ גמ׳ דקובה ובגמ׳
דשתי הלחם ובבר׳ יז׳ בכלים כל כלי בעלי בתים
האמה שאמרו באמה בינונית ומפר׳ שם כי האמה
שלמשה היתה קטנה ואחרת היתה יתירה עליה
חצי אצבע ואחרת יתירה עליה חצי אצבע נמצאת
האמה שהיא ששה טפחים וחצי אצבע היא הבינונית
נמ׳ אמה בינונית היא שלמשה והיא ששה טפחים
וגדולה יתירה על של משה אצבע והקטנה היתה
בת ה׳ טפחים וזה פי׳ עיקר שאחר משה עשה

בינתא

המכות יתירות כמי
שחל בינתא מבינתא דרישא כבר פי׳
בינתא דליבא

סליק פרק יד׳
אחל פרק טו

בס

בב״א דמנחות בגמ׳ אחת
מנחת חוטא רב עמרם אמ׳ כגון שחודרין
לביסא גרושה ביסה טבוחה כלומ׳ כל שרת
שמקדשין בו המנחה : ובלועז קורין לכלי בסו
פי׳ גמון ביסה כי סאה אף מובלעת : ובמגילת
איכה ותנוח מש׳ נפשי שתה מן כלביסי וביסי
בס׳ בר׳ ג׳ דפר׳ המוציא יין מאי טעמ׳ גמלא גוטרא
גנובתיה משום דאכלא ביסי בי היכי דלא עיסתרכובה
פי׳ בשלתות ביכי עשבים שיש בהן קוצין ש׳
קשין ביותר ואי אפשר לא חזן ביד והן א׳ מאכל
גמלין לפיכך אין זנבה ארוך שאם היתה ארוך היתה
מגעת להן והיו אוחזין אותה ולא היתה יכולה
לזוז ממקומה

בסיה

בב׳ הגוזל
ומאכיל בגמ׳ שטף נהר אסיה בבסיה
אין מעמידין אותה פי׳ בוסיה משיעה :

בסיליאום

בבר׳ רב׳ בר׳ צר׳
וישימני לאב לפרעה בסליום לאדון
לריבון מושל שליט : ובויקר רבה׳ אם בחוקתי
בסילואים טמוס אגרנוס בידוש׳ בב׳ הדואה א׳
אהים יוי שלשתן שם אחד הן מאינש דאמ׳ בסיליוס
קיסר אגוסטוס

בסילקי

אין בונין
עמהן בסילקי בב׳ א׳ במנ׳ ובטהרות פי׳
המתחיל מקום בסילקי רשות היחיד לשבת ורשות
הרבים לטומאה ובר׳ גמ׳ דהחליל כמין בסילקי
גדולה היתה פי׳ בלטין גדולה ובלעז בסילקא

בסמ

בר׳ גמ׳ דהמוכר את
הספינה כמן דמבסמי וגנו בב׳ א׳ דמגילה
איבסום קם רבה שחטיה לר׳ זורא ענין שכרות :

בסם

בר׳ גמ׳ דמגילה דויחא
לבסומי שכיחא ובר׳ גמ׳ דהחליל ועל
ידי כלי דויד מלך ישר׳ נמי לבסומי קלא פי׳ שין

ענין מתיקות וימתקו המים ובסימו מיא: בפ׳ א׳ בכלים כלי מתכות קני מנורה טהורה הפרח והבסים טמאה ובב׳ בת׳ שלשה תריסין ג׳ בסיסאות הן שלפני המטה וכו׳ ושלפני סופרים וכול׳ עד טהורה מכלום פי׳ סנפל הוא כמו על׳ מגדל עץ של׳ דלבקי שלחן של עץ הוא ועורכין עליו הכוסות וכלי יין בשבת בפר׳ נוטל בגמ׳ האבן חבית כולה בסיס לדבר האסור פי׳ נעשית החבית כאן לאבן ואסור להטות החבית כלל: ירכה וקנה תרג׳ יר׳ בסיס ירדה וקנהא ואת המכונות תר׳ וית בסיסיא:

בסס בפר׳ אדעוקצין ובב׳ א׳ דסוכה בגמ׳ חביל׳ קש כל ידות האוכלין שבססן בגורן טהורין פי׳ א׳ כססן ובשאלתות הראשונה הביאו ראיה מאותה דנ׳ קטע ראש אזנה כסה והיא כססה אבל לא צרכו לכך שבסיסה וכסיסה אחד הוא דכת׳ בוססו את נחלתי ומתרג׳ דושישו

בסר בפר׳ ר׳ במעשרות בראשונה הבוסר משהביא מים ובס׳ פר׳ כל הגט בג׳ פרקים בודקין את היין של מוצאי החג בקדים של מוצאי החג ובהוצאת סנדר ובשבת כניסת מים לבוסר ובס׳ עוקצין הבגן והבוסר ר׳ עקיבה מטמא טומאת אוכלין ובב׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין ובב׳ מקום שנהגו בגמ׳ כיוצא בו אמ׳ ר׳ אסי הוא בוסר הוא גירוע וישיעורו כפול הלבן כי השעורה אביב תרג׳ ירוש׳ ארום שעריא הוו בסירן:

בסר בר׳ גמ׳ דכל האשה שנתאלמנה העבירו לפניה כוס של ב׳ בשורות פי׳ של כוס יין של תרומה מעביר לפניה כלומ׳ זו ראשית בתרומה ראשית:

בשר בב׳ א׳ דמעשר שני הלוקח בהמה לזבחי שלמים והיה לבשר תאוה ובפר׳ אלו עוברין בפסח וכן מי שיצא מירושלם ובפר׳ שיש בידו בשר הקדש בפר׳ ב׳ בנדרין א׳ הרי עלי בבשר מליח וכיין נסך ובס׳ הלב׳ א׳ דסוטה בשר בושה סרוחה רינה וכו׳

בסתן בס׳ נג׳ דעושין פסין ההוא אכוורנקא דהוה ליה לר׳ יש׳ ב׳ גלותא בבוסתאניה: ובר׳ גמ׳ דאלו מציאות

דאלו מצ׳ אמימר ומר זוטרא איקלעו לבוסתנא וכול׳ ובב׳ גמ׳ דהמוכר את הבית כל ארעתא דאית ליה לבר מבוסתני וכרדיסי פי׳ ואי אמ׳ ליה מזבינא לך כל ארעתא כל ארעתא דאית ליה זבין ליה שקן בני זרישה לבר מבוסתני גנה של אילנות וכרדיסי גנה של ירק ואי אמ׳ ליה זיהרא מזבינא לך משמע כל נחלות שלו ונטר לו אפי׳ בוסתני וכרדיסי דנחלות נינהו כד׳ מבתי ועבדי כ׳ דעבמין נינהו:

בסתק בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ ניקבה הקיבה מניחין בגרוקא איגל׳ ליה בוסתקא דדובשא פי׳ כלי של דבש:

בסתרי בפ׳ סדר תעניות האלו בגמ׳ אי זהו דבר ובפר׳ חזקת הבתים בגמ׳ אלו דברים שיש להן חזקה ומי הבא על יבמתו בגמ׳ לא יבטל זבין ולא תדויר והני מילי במתרקי כול׳ פי׳ נכבר תשמישי ביתך ולא תהיה עני והני מילי בסתרקי שיכול לשהותו עד דמיתרמי ליה אחריני וזבין אבל גלימא לא ימכור משום דצריך לה תדיר דכי צריך דלמ׳ לא מיתרמא ליה: ת״א זבין ולא תדויל קנה מצאות ולא תטוה ולא תארוג כמו דול להן בשוקא והני מילי מצע אבל בכלי מלבוש לא דילמ׳ לא מיתרמי ליה כמידתו: ובחלק בענין סנחריב כי מטו ליה אשדו ליה ביסתרקי פי׳ כרים וכסתות:

סליק פרק טו
אתחיל פרק יו

בע בקדוש יש׳ יגילו תרג׳ במימר קדישא דישר׳ יבועון ותגל ערבה אפגילת ודן דנ׳ שמחי בועי ושבחי:

בע מהדה מיכיהו בן ימלה תרג׳ תרג׳ אבע מיכה: אל תאיצו לנחמני תרג׳ לא תתבעיקו לנחמותי: וחש עתידות למו ונבע דשתיד להון

בע כמלונה במקשה תרג׳ כערסל נזבתותא במקטיא בתר דעביוהי דאבעיוהי אין לו שחר תרג׳ דשחר ונבעהי:

בע

לא שביק ליה לבריה למטתח בישתא בר' גמ' דף
או הן הלוקין ובפ' אלו טריפות בגמ' הדיא שנקבה
אין נקיפין בביעי : חבורות בפצע תגדוק תרג'
שיחני ובעיתתא כיר' למנתח ליה בועתתא
למתוח לו מורסא דילמ' מיחייב ליה וקא עבד
חבורה לאביו שהיא שגגת חנק : חבירו שגגת
לאו לא יוסיף כן יוסיף

בעבוע

שבחבית שניקב מבפנים ומבחוץ זה כנגד
זה טמא בפ' ב' בטבול יום כיר' היוצא"כ היוצרין
כשאינן שוען ושוכין את החבית מבפנים ומבחוץ
יפה יפה או שהיה בחומר צרור ויוצא מן החבית
מבחוץ קליפות כמין אלו בעבועין שיוצא מן
המטר כשימטיר הרבה ועיקר זה הדיבור כמן
שחין אבועבועות: ובס' מקוות בגדים שהטבילן
מבפנים עד שיבעבעו הטבילן נגובין עד שיבעבעו
וינוחו מבעבועין: כיר' המטביל בגד רחוץ צריך
להניחינו במים עד שעולה למעלה וינוחו מ'
מבעבועין כיר' עד שינוחו המים מאותן אבעבועין
שעולין עליו כי כשמטביל אדם בגדים במים
עושה הבגד כמין בעבועין שעושה המטר
כשימטיר הרבה:

בע

בפ' בבא
קמא המבעה וההבער כיר' בגמ' מאי מ'
מבעה רב אמ' זה אדם ושמואל אמ' זה השן ופיר'
בגמ' בפ' גלוי בער כתורן בראש ההר תרג' כ'
כבועדא על ריש טורא:

בעט

בפ' ואלו מנחות נקמצות שיטה ובעיטה
חטים ר' יוסי אומ' בבצק כיר' שיטה שינגמל
כיד ותרג' ואכה ושפית:

בעטה

שינגמול ברגל ובפ' ג' בגידות המזבח
וכלונסות של ארז היו קבועין מכותלו של היכל
לכתלו של אולם כדי שלא יבעט כיר' שלא יטה

בעיא

בפ' נגמר הדין בגמ'
ואם אמ' איני יודע וכי ההוא מעשה
דבעיא מכסא ובגמ' אמ' להן ר' אליעזר והלא ש'
שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון מפורש
המעשה

בער

בפ' יו' בכלים
כל כלי בעלי בתים שיעורן כרימונים וכן
בפ' כיצד מברכין בגמ' היו לפניו מינין ובס' גמ'

רבר' המצניע ניקב במוציא רימון טהר מכלוסין
ובר' גמ' דעירובין ובר' גמ' דסוכה רמון דתנן כל
כלי בעלי בתים שיעורן כרימונים כיר' כלי בעלי
בתים כלים שיש להן בית קיבול ובבר' ואלו נשאי' בבעל
לשון ביזזק הוא ממנו מנו לא נאמ' אלא ממנו
כביכול אפי' בעל הבית אינו יכול להוציא כליו
משם כיר' מנו משכונו מדידן ממנו דגש משמע
כלפי למעלה וכול בבר' הב' כר' נע' והיא בעולת
בעל אמ' ר' אחא בעלה נתעטר בה והיא לא נ'
נתעטרה בבעלה רבנן אמרי מרתה דבעלה בכל
מקום האיש גוזר ברם הכא כל אשר תאמ' אליך
שרה שמע בקולה בפ' ו' בבבורות ממין אלו המושבן
ובעל גבר כי' שארוך ביותר הניר עם הארכובה
כמו מפורש בויקרא רב' בפ' קדושים גילוי בשר
בעלי גברים היו ר' אלעזר אומ' אף בעלי הדלדולין
פסולין באדם כיר' בלעג כורי שיוצאין כיד בבר'
חבית בגמ' כל שבא בחמין אין לך כל רגל ורגל
שלא בא לטיבריה שלא בא הנמון וקומון ובעלי
זנגורה כיר' בעלי זמורה שוטרים ויש אומ' ליצנים
כמו זמר : כשם שאסורה לבעלה אסורה לבועל
שנ' יבאו ובאו בר' כ' כשם שהמים בודקין ירושלמ'
המאררים כנגד רמ"ח אברים שבאיש ושבאשה
בפ' ר' ישמע במנחות בג' ור' עקיב' מחייב בחלה
מי דוח הגוי אינו פוטר גילגול הגוי פוטר מדבנן
גזירה משום בעלי כיסין כיר' בני אדם עשירים
שלוקחין תבואה מגוים ומישראלים ואי אמרת
האי דזבין מגוי ליפטר דמי דוח הגוי פוטר זימנין
דזבין מישרא' ואמ' מגוי זבן או תבואה שגדלה
בשדהו ואמ' מגוי זבנה כדי לפטור עצמו מן המעשר:
בר' גמ' דחולין משבחיה ההוא כבא אמ' ליה ושמת
סכין בלועיך אם בעל נפש אתה כלומ' אם אתה
גרגרן לשתות מיין הכותים מוטב לך לשום סכין
בלועיך : משטיה דקרא בגמאו כת' בתלמ' היושב
לפני רבו דתני ר' חייא כי תשב ללחום את מושל חייא
בין תבין את אשר לפניך אם יודע תלמ' ברבו שיודע
טעם בין כלומ' שאל לו ועשה לו קושיות ואם
לאו תבין את אשר לפניך מה שאמ' לך ומדעתך
ואל תלבין פניו ואם לאו אל תזוז מיניה ותלבין פניו

ושמות פכין בלועזי וג' דדעתך ללמוד כרוש מומנו לרב אחר: בב' כל היד בגמ' בית שמאי אומ' צריכה אמ' ר' זירא מדברי כולם נלמד בעל נפש לא יבעל וישנה דבא אמ' בועל ושונה ואין בכך כלום כי הגיא לטהרות: ובב' תינוקת בגמ' ראת ועודה בבית אביה אמ' משנה בעל נפש לא יגמור ביאתו ובס' גמ' דכל שנה בעל נפש לא ילתות פי' חסיד המתרחק מעבירה ומדקדק על עצמו ויש אומ' בעל נפש דכל שנה שאין לו אנינות הדעת שיכול לאכול כלכת מיכן לבעל הקורה שנכנס בעוביה של קורה כלומ' יעקב שהוליד בנים הרבה והכל בנו הוא מבקש רחמים יותר מאבותיו:

בעמדם

ודמיע כנביהם בבר' רב פי' סו הקול קול יעקב מהו בעמדם בא עם דם בשנה שישר אומ' שמע ישר'

בעץ

שותקין בפר' המוכר את הספינה בגמ' מקום שנהגו למוד אין עושין משקלות לא של בעץ וכול' ובב' אם אינן מכירין בגמ' דמות צורות לבנה ובב' כל הצלמין בגמ' המוציא כלים ובגמ' הקומץ רבה בגמ' שבעה קני מנורה ר' יוסי בר' יהודה אומ' אף של בעץ לא יעשה כול' עי' וחיבום בבעץ: ובב' כלים ניקב ועשאו בין בבעץ בין בטיט טהור: ותרג' ירוש' את הבדיל העופרת בעצא ותרג' שלנו אבצא

בער

בבר' בא סימן החותן כל שיש לו ביעור ויש לו שביעית ויש שיש לו שביעית ואין לו ביעור וב' בגמ' ובב' אחרון דמעשר שני ערב יום טוב הראשון של פסח של רביעית ושלשביעית היה ביעור כיצד היה ביעור וכול':

סליק פרק ו'

אחל פרק ז'

בץ

היה חמץ מבצבץ ויוצא בגמ' דפר' א' דפסח ובב' א' דסוטה בגמ' וכן לענין הטובה ולאחר שהולבין מבצבצין ויוצאין כעשב השדה שנ' רבבה כצמח הש' ובס' גמ' דכתובות אמ' ר' חייא עתידין צדיקים שמבצבצין ועולין לירוש' שנ' ויציצו מעיר כעשב הא' ובב' אלו טריפות בגמ' הריאה שניקבה אי מבצבצא טריפה ובגמ' אלו טריפות בעוף מכניס ידו לתוך מוחו ובודק אי מבצבץ ועולה טריפה וכול' כי אדם המכניס מורסא ורואה אם מבצבץ ועולה ויוצא מן המוח טריפה:

בץ

בבר' המוציא יין בגמ' סיד נראין דברי ר' נחמיה בביצת הניר ובס' פר' א' דביצה ר' יהודה אוסר בלבן מפני שצריך ביצת הניר פי' ניר הוא סיר ועשוי כמו ביצה והוא חזק ועד פי' בניר:

ביצת

החרגול מס' במה אשה וכי בחרגול ובב' ח' בכלים כל כלי בעלי בתים ביצת המשיחה המצוטה כי היא בת היענה כדמותרגמ' בת ענגיתא ומצוטה במותבת בר' גמ' דר' ח' שרצים יושב וזן את כל העולם מקרני ראמים ועד ביצי כנים פי' בגר' אבא: ובב' איזהו נשך ער הבצים של יוצר ובב' ה' בפרה המביא כלי חרש ביצת היוצרים כשירה פי' כל כלי שמתחילין עושי כלי חרש לעשות תחילה עושין החומר עגולין כצורת ביצה ואחר כך כותחה כאותה ששנינו לענין רבית באי זהו נשך:

בץ

בב' ה' בפרה מיקרמיון ומיפינה פסולין מפני שהן מי בצים ובר' גמ' דסנהדרין תלמיד אחד בא לכאן והורה לנו מי בצים אין מכשירין פי' אותו תלמיד שהורה מי בצים אין מכשירין ולא פירש מי בצים החלכון שלהן הוא והשומעין חשבו כי מי בצים הן כרכת היגאה גומא בלא ביצה וטעו בהא דתנן מי קרמיון ומי פיגה פסול לגבי חטאת מפני שהן בצים אינהו מבור כול'

בץ

בס' גמ' דע"ג העקלין של נצרים ושל בצבוץ מנגבן ובר' גמ' דתינוקת מפרש בצבוץ פשתן מלשון בוץ:

בוצין

בוצין מבניה ידיע בב' נ' שאכלו בג' נשים ועבדים וקטנים פי' בוצאין הקישואין לאחר נראין אי הוו שפירי אי ובנדרין בב' גמ' דר"ל אומר אומ' בוסחין אמ' ליה אייתי לי תרין בוצינין פי'

קשואין

קישואין תרג׳ בוצינא אייתיאות ליה תרין ש׳
שרגין דספרא נרות א׳ לה ותרין נירות בוצינא
בוצינא: **בוצינא** טב מקרא בס׳
גמ׳ דהחליל ובכתובות בר׳ ג׳ דכ׳ הכותב
ובב׳ א׳ דתמורה בס׳ הלכ׳ אמ׳ ר׳ יוחנן בן נורי
פי׳ בערך דל׳: **ביצין** בר׳ גמ׳ דכ׳ מי שהיה
טמא דילמ׳ כבוצינא דדיחיא פי׳ אפי׳ תימ׳
גלגל חוזר דהא מעולם לא מצינו עקרב בכבון
לא קשיא משום שהוא עומד באמצע הגלגל
כבוצינא דדיחיא פי׳ אותו חדש באמצע הדיחים
שכל מה שמתגלגל וחוזר הדיחים מכל מקום
הוא עומד במקומו אי נמי כציצרא דדשא פי׳
מה שמן הדלת עומד בציר שכל מה שהדלת
נפתח לכאן ולכאן מכל מקום הוא במקומו:
ביצית בס׳ גמ׳ דכ׳ הזורק מרשות היחיד
הני ביציאות דמישן אין מטלטלין
בהן אלא בארבע אמות אמ׳ רבא לא נצרכה אלא
להתיר ביצית שביניהן ובר׳ גמ׳ דהמוכר ר׳ נתן
אומ׳ המוכר את הספינה מכר את הבצית כו׳
ואמ׳ רבא בצית היינו דוגית ר׳ נתן דבבלאה
הוא קרי לה בצית כד אמרי אינשי הני בצייתא
דמישן פי׳ בצייתא ספינות קטנות שמהלכות
לפני גדולות במקום מים מועטין שאין יכולות
הגדולות ללכת שם ונכנסין בקטנה ויוצאין ל׳
ליבשה והיא קלה ומהלכת אפי׳ בביצה ולמה
נקרא שמה ביצית ומישן קורין ישמעאל מייסן
והיא בקצה בבל במקום אגמי מים ובמקום
ביצה יש גומא וקנים ועושין להן ספינות קלות
ויש שעושין לספינות גדולות ספינה קלה שיש
לה דפנות שהן מחיצות ובאריעיתא חלל שהן
עשויין כמן נסרים שתי וערב והמים נכנסין לה
ולא תטבע לעולם וכי זה כמו פי׳ כרה כא
בבנך: **בצל** בצלים הסריסים
בב׳ ב׳ בשביעית בפ׳ א׳ דר״ה השנה בגמ׳ ולירקות
פי׳ בצלים שנחתך זרעם ולא יעשו זירעונים
כמו הסריס שאינו עושה זרע; ירוש׳ מהו בצלין
הסריסין אילין בצליא קוטראי דלא עבדין זרע
פי׳ שמיעך זרעם קודם שהוקשו להתגדל ראשים:
בצלין הקיצונים פי׳ בער׳

קיין: **בצל** של רכפה בער׳
רכפ: **הבצל** והבצלצול בר׳
בלאים ירוש׳ בצלצול: בגלגולא בלשון
ערבי בצון בוגלא ויש מפרש בצלצול בצל
של שיער: **בצע** בר׳ גמ׳ דסנהדרי׳
איזהו משפט שיש עמו שלום הוי אומ׳
זה בצע: **בצע** אמרתו בבר׳
פי׳ בער׳ אמר: **בצע** הבוצע הוא
פושט ידו תחילה בר׳ גמ׳ דג׳ שאכלו ובגיטין
בב׳ הניזקין בג׳ אלו דברים שאמרו מפני דרכי ש׳
שלום אמרו עליו על ר׳ מנחם בן יאיר מינין לא
בצע על פרוסה שאינה שלו: בר׳ גמ׳ דהכל שוחטי׳
כלומ׳ לא בירך המוציא על פת שאינה שלו
שלא נהנה אלא מיגע כפיו: **בצע**
בב׳ ב׳ בג׳ כל שלא נעשית אבא שאול אומ׳
שני בצעים היו בהר המשחה העליונה
והתחתונה: **בצק** החרש בב׳ אלו
עוברין בפ׳ כי׳ שלא נחמץ וסימנו תבהו
ביד ולא תשמע ממנו קול: **בצק**
שתחת הציפורן באו חוצצין פ׳ ט׳ במקוות
פי׳ הצוי שתחת הצפורן בין צפורן לבשר שהוא
לח כמו בצק: **בצר** מן הצד
ונעשית מבוצרת בב׳ א׳ דנגעים פי׳
מגוררת סביבות המכה כעיר בצורה ובב׳
י׳ בנגעין מבוצר ושלא מבוצר **בצר**
ובב׳ אחרון דאהלות או בוצר בצור פי׳
בוצר באבן: **בצר** בס׳ ג׳ דהקומץ
רבה האי מאן ובצריה לגליניה לא
עבד ולא כלום פי׳ שחתך ממנה קרן אחד
שוויה בעלת ה׳ כנפים: **בצר**
והגזרה והבציה וקירותיה תרג׳ ובצירתא ובנוא
וכותליא:

סליק פרק י״ז
אחל פרק י״ח

בק מיבק הוא דאבוק בה
בב׳ א׳ דע״ז בגמ׳ ואלו דברים ובר׳ גמ׳ דכר׳

התבלת אביק לה מיבק פי' ענין דיבוק כלומ'
היה ענבן ומדבקן סמוך לכנף : **בק**
דל בקי מאי דינה בר' גמ' דפסחים ובלבואות
דמי שאחזו וא"א לבקי שיכבא דשכיב בשבתא
פי' ענין חיפוש **בק** בב' או טריפות
בגמ' נשברו רגליה ממאי בקותא לבקא :
לית בקא בריומה : ובר' גמ' דה' המוציא יין מאי
טעמ' תורא אריטא בנוקתיה משום דדאיר
באגגי ובאעי לבר כושי באקי : ובב' הישן תחת
המיטה בגמ' חולין מש בקי פי' יש מי שאומ'
כשפש בלשון ערבי בק ונמצאין במיטות
ובמחצלאות ששוכבין בהן בני אדם ובסטנות
ובכל מקום ויש מפר' זבובין קטנים : **בק**
לא תתלו בוקי הדיקי ברב נחמן הכי אמ' רב
נחמן הרי היא כמתנת בריא והויא קניין בפר'
ש' מי שמת בגמ' שייר קרקע ובב' אין מ'
מעמידין בסמך לשלקות אמ' להו רבא לאו
אמינא לכו לא תתלו בוקי סריקי ברב נחמן
הכי אמ' רב נחמן מקום הדבק אפילו ניטל
כולו כשר פי' כלים רקים כמו בקבוק כלומ'
דברים שאין בהן ממש **בקר**
בר' גמ' דאלו טריפות בגמ' דואלו כשירות
בבהמה האי דוקא דא טמא דשף מרוטתיה
טריפה פי' בוכנא דהיא באסינתא של ירק שנז'
ונמשך ממקומו שם מלשון שכיבון על אדרת
בקיה בס' גמ' דה' הערל חברו
עליו תלמידיו כמו תרנגלין של בית
בקייה פי' תרנגלין של אותו מקום חריפין אין
מניחין לתרנגול אחר להיות עמהן :
בקיון בב' א' דעז' בגמ' אין בונין
עמהן תר' ההולך לאיצטדינין ולברקום
וראה את הנחשין ואת החברין כגון בוקיון וכול
פי' בוק עניני ליצנות הן **בקיינוס**
בהכס דרא' השנה המתחלת לעולם יוי'
ובויקר' רב' פר' אמר בר' לעולם יוי' ר' יאשיה
פתח אשרי העם יודעי תרועה וכי אומות
העולם אין יודעין להריע כמה קרנות יש להן
כמה בוקיינוס יש להן כול ענין חצוצרות
ושופרות המה **בקלס** בבר' רבה
כ' א' אלה תולדות נח קס נסיב בקלסה
ותברהון ויהב ההוא בוקלסה בידוי דדבה דהון
שנין כלי שמטה בו הוא **בקע**
בפ' א' דפסחים בג' אין חוששין ספק עלספק
לא על היינו בקעה דתנן בפ' ו' בטהרות נכנס
לבקעה בימות הגשמים והטומאה בשדה
כול ובר' גמ' דהמוכר את הבית המוכר שדה
לחבירו בבקעה גדולה וכול פי' בקעה היינו
בגיא והיינו שדות הדבה : ובו' ג' דשבת ובקעה
אינה כרשות היחיד והגבן בפ' ו' בטהרות בקעה
בימות החמה רשות היחיד לשבת וכול פי' לפי
שמלאה מים ואין אדם נכנס בה לכך רשות
היחיד לזה ולזה כמ' בימות הגשמים רשות היחיד
לכאן ולכאן לפי שיש בה תבואה ואין רגל אדם
מצויה בה : ויש פי' בגמ' דשבת : **בקע**
בקע בב' א' דמשקין בג' ועושין נברכת במועד
מאי נברכת אמ' רב יהודה בקיע והתניא הנברכת
והבקיע אמ' רב יהודה גוהה ובר גוהה פי' טרגסין
בלא יחפור ולא נברכת הכובסין ופי' ר' חננאל ז"ל
אין חופרין כגון בקעה לעשותה נברכת הכובסין
אלא אם כן הרחיק מן הכותל ג' טפחים אמ' רב נחמן
לא שנו שלשה טפחים אלא מן הבקיע ששורין הבגדים
בתוכה ומחמיצין אותן במים ובמיני נתר כדי
לכבסן אבל מן הנברכת העשויה למנדיין פי'
להטיל בתוכה הבגדים לכבסן בנידנוד בהולכה
ובהבאה ברגלים או בכלי עץ כדרך
שהכובסין עושין ומתזין ניצוצות טיפות של מים
על הכותל לא סגי ליה ג' טפחים אלא צריכה
להרחיק ארבע אמות : רב חייה בר אויה מתני
לה בהדיא ולא נברכת הכובסין אלא אם כן הרחיק
משפת מחמצן ולכותל ג' טפחים וסד בסיד ומפור'
זה במסכת משקין דתנן ועושין נברכת במועד
ואמרינן מאי נברכת אמ' רב בקיע פי' בקיע
אבן של כובסין והתניא מרחיקין את הנברכת
ואת הבקיע אמ' אביי ואיתימ' רב כהנא גוהה

ובר'

ובר גוהה פי׳ גוהה דוכתא דמתקנא לחבוט
בה בגדים אתרא רויחא וכגונה ולכותל ד׳ אמות
ומתקני ובמוצה דמטריאן דוכתא לחוורי ביה
מאני ומיקרא שכת מטריאן והוא בר גוהה ומשנת
אותו מקום ולכותל ג׳ טפחים ומסתייע זה
מתלמור ארץ ישר׳ דגרסינ׳ בב׳ משקין ועושין
נברכת במועד זה הבקיע כל שהוא תיישב נקרא
בקיע וזה צורתו ▭

בקע

בב׳ יג׳ בכלים הסייף והסכין קרדום שניטל
עשתו טמא מפני בית ק׳ ביקועו ובב׳ כט׳ בכלים
יד הקרדום של ביקוע של שרד ששה פי׳ קרדום
שמבקעין בו העצים מן ויבקע עצי עולה ואכי
אוכלת בקיעות בב׳ השוחט אחד בעוף בגמ׳
השוחט אחד בעוף בג׳ השוחט את המסוכנת
פי׳ חתיכות של עצים אי אתה מודה שמא יבקע
הנוד ונמצא זה שותה טבלין למפרע אמ׳ להן
לכשיבקע הנוד בר׳ גמ׳ הכל הנד פי׳ לכשיבקע
הנוד ושפך היין ואין שם יין בנוד שיאמ׳ זה התרומה
והמעשר אם באותה שעה ישותה הם טבלים אבל
קודם שישפוך הנוד לא בב׳ השואל ובב׳ האיש מקדש
בגמ׳ האומ׳ לאשה התקדשי לי בתמרה זו אמ׳ רב
הונא השואל קרדום מחבירו בוקע בו קנאו לא
ביקע בו לא קנאו׃

בקר

בחולין
בב׳ ב׳ ר׳ שמעון אומ׳ אם שהה כדי ביקור
ובגמ׳ כדי ביקור. טבח חכם פי׳ בדיקת סכין

בקר

בב׳ א׳ דמאה נותן מ׳
משום הבקר׃ תשמטנה ונטשתה תרג׳
ירוש׳ תשמטון יתה ותבקרון יתה׃ אני ידעתי
את זדונך תרג׳ ית בקרנותך׃ וישכר בהם
אבימלך אנשים רקים ופוחזים תרג׳ גברין
סריקין ובקרין

בקר

בר׳ גמ׳ דמי
שהכך ושאר כל הבהמות מכניסין אותן
לבקרות׃ ובבר׳ רב׳ פר׳ אכ׳ הרבה ארבה עצבונך
והא בקורת של אנטונינוס היתה רובצת והרביעו
ממנה בקרות של ר׳ והיה למשלם שור תרג׳ ויהי
לבית ארבעה בקרן דתורין׃ שגר אלפיך תרג׳ ירוש׳
בקרות תוריכון׃ ותרג׳ שלנו בקר תורך׃ פיר׳

במקום ששם עומדין השוורים׃ בר׳ גמ׳ דהשוכר
את הפועלין הוה עילא בקרא דתורי בין חד
לחד פי׳ צמד בקר׃ ובס׳ גמ׳ דפר׳ המפקיד בקרא
שומר שכר דיתמי הוא׃ ובב׳ הכותב בגמ׳ הניח
פירות תלושין ההוא בקרא דיתמי ובב׳ אחרון רשוטה
שדימי והיה מכה כט יש אמ׳ רב הונא זמרא דבקרי
ודנגדי שרי דגילדאי אסיר פי׳ נגדי מושכי הספינות
בקרי מושכי המשואות עם הבקר והם אומ׳ זמירים
בשביל שיהא שיר למושכין עין בהו רב הונא ולא
היה בם גירופין והתיר׃ דגילדאי שהן עבדנין
היה בהן גירופין ואסר

בקר

בכריתות בס׳ גמ׳ דב׳ ד׳ מחסרי כפרה
ת״ר בקורת תהיה מלמד שהיא לוקה יכול שניהן
לוקין ת״ל תהיה היא לוקה והוא אינו לוקה׃ ומאי
משמע דהדין בקורת לישנא דמלקות תהא
בקראיי כדתנן גדול שבדיינין מקרא וכו׳

בקת

ביבמות בר׳ גמ׳ דב׳ יש
מותרות א׳ משום בת בקתא פי׳ משום
זו הסמוכה לה במשנה והוא חלל שנשא כשירה
ואיידי דתנא בבת בקתא נשא תנא רישא נמי
נשא׃ ובכתובות בס׳ כ׳ נערה שנתפתתה תני רב
יוסף בביתי ולא בבקתי פי׳ בבקתי בהרויח ולא
בעקתי בדוחק׃ ובב׳ הנושא בגמ׳ אמנה שאמרה
אי איפשי ובב׳ הקומץ רבה בס׳ הל׳ שתי מנחות
מאי טעמ׳ כולהו נמי בני ביקתא דהדדי נינהו
ובמעילה בס׳ גמ׳ דב׳ קדשי מזבח רב אשי אמ׳
ראשון ושני לגבי שלישי בני חדא ביקתא אינון
ובר׳ גמ׳ דב׳ המוציא יין ביקתא בעקתא פי׳ בית
קטן שאינו הווה א׳ ד׳ אמות על ד׳ אמות ואין גבוה
למעלה א׳ בג׳ אמות לכיכך קורא אותה בי
עקתא כלומ׳ מקום צר הוא ושני עניינים לבקתא
יש לשון שכינות ויש לשון בית

סליק פרק י״ח
אחל פרק י״ט
בר
אבין

בס׳ הל׳ א׳ דס׳ מצות חליצה אמ׳ רב אשי לנאי ר׳
דקאמ׳ אמימ׳ וכו׳ לעולם עד לא בר אבין חליץ ולא
בר קפיו חליץ׳ : וכ׳ אלו מגלחין במועד בגמ׳ אין
קורעין איתהפוך כרעיהו דבר אבין ובר קפיו:
בר ממודאי בגו׳ נררי: **בר**
אשפרתי בס׳ גמ׳ דס׳ סדר תעניות הא׳ו רב
פפא גזר תעניתא חלש ליביה טעם מידי בעא
רחמי ולא אתא מיטרא אמ׳ ליה רב נחמן בר
אושפרתי פי׳ שם אמו של רב פפא : **בר**
בטני בס׳ בן סורר בגמ׳ מאימתי חייב ובילק׳
בר׳ ואלה שמות דברי למואל מלך משא אשר—
יסרתו אמו מהו אשר יסרתו אמו מלמד שכפתו
בת שבע על עמוד ומכה אותו בשבט ואמרה
לו לאו מא׳ שאתיך כמה בדי הכל יודעין שאביך
ירא שמים ואם יהיה בר רוכי יאמרו אמו גרמה
לו ומה בר בטני כל נשים של בית אביך שהיו
מתעברות שוב לא היו ראות פני אביך ואנ׳
סכנתי בעצמי ודחקתי ונכנסתי וכל כך למה
כדי שיהא לי בן מלובן ומזורז **בר**
גזא תר׳ ירוש׳ את השר ואת הכרם׳
המזורזי בס׳ גמ׳ דיומא יש אומ׳ בר מייחס דורי
דאתא דורי הם הסירות **בר** הדיא בס׳
אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף הנך זה הנך למינהו
להביא בר הודיא מאי בר הודיא אמ׳ אביי
שורנקא ובר׳ ויקרא רבה פר׳ והוא ישקיט ובר׳
אחרי מות ר׳ לוי בשם ר׳ יוח׳ בר שהיא הדין בר
הודיא צופה מאכלו בי״ח מיל׳ : **בר**
יומיה בר׳ גמ׳ דס׳ במה טומנין אותיבה
ההוא בר יומיה לרבא בגיזי צמר ואין
מטלטלין אותן פי׳ דבאותו היום נכנס לשורה—
פי׳. אח׳ רב אידי היה וקורין אותו בר יומיה—
כדמפר׳ בחגיגה בס׳ א׳ דסמך איזהו קטן רב
אידי אבוה דרב יעקב בר׳ אידי הוה רגיל דהוה
אתי תלתא ירחי באורחא והוה חד יומא בבי
רב כו׳ והוו קרו ליה בר בי רב דחד יומא:
בר יוכני בס׳ יום הכיפורים בגמ׳
האוכל ביום הכפורים ואומ׳ בישתא דבר

יוכני ובר׳ ג׳ דסוכה ובב׳ אחרון דבכורות בגמ׳ הל׳
נכנסין לדיר פעם אחת נפלה ביצת בר יוכני
וטבעה ס׳ כרכים ושיברה ש׳ ארזים:
בר לועא בס׳ במה בהמה יוצא
ולא בסולם שבצוארו אמ׳ רב הונא בר
לועא פי׳ כשיש מכה לבהמה קושרין לה דף
בצוארה אצל לחיים כדי שלא תחזור לחכך
המכה **בר** מיחס דורי עודי
רבנ׳ בר מדקר בי כובי בר
מלחך כיוכי ס״א בנקי בס׳ גמ׳ דאלו עוברין
בפסח **בר** בפר׳ המוכר
א׳ הבית בגמ׳ ר״ש בג׳ אומ׳ פי׳ עבדא
דמריכותא שעומד בעיר ויודע כל שדות—
העיר בסימניהן ובמצריהן וכל שדה ושדה ביד
מי הוא ומי עדים שלה והכל יודע לחוות:
בר נפחא בחלק בס׳ מעשה
דסנחריב ויחלק עליהם לילה וג׳ אמ׳ ר׳ יוח׳
אותו מלאך שנזדמן לו לאברהם אבינו לילה
שמו שנ׳ והלילה אמ׳ הורה גבר: ר׳ יצחק נפחא
אמ׳ שעשה עמו מעשה לילה שנ׳ מן שמים—
נלחמו וג׳ אמ׳ ר״ש לקיש טבא דנפחא מדבר—
נפחא פי׳ מכת בר טעמ׳ דר׳ יצחק נפחא מטעמ׳
דר׳ יוחנן דהוה קרו ליה בר נפחא **בר**
נפחא בס׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף
פי׳ שם עוף שהוא נביח : **בר**
נפלי בחלק בר׳ ענין משיח אמ׳ ליה
רב נחמן לר׳ יצחק מי שמיע לך אימתי
אתי בר נפלי פי׳ משיח שיקים סוכת דוד
הנופלת **בר נרא** בס׳ במה בהמה
מותני אין העגל יוצא בגימון אמ׳ רב
הונא בר נרא פי׳ עושין לו עול קטן שילמוד
לשאת העול: **בר סיקי** בתמורה
בגמ׳ דפר׳ יש בקרבנות לבלתי עצבי אם
אתה עושה לי בן מוטב ואם לאו הוא יורד ב
פרסים לשאול פי׳ זעוף לשאול לקבר כמו
והנם זועפים ומתרגמ׳ נסיסין **בר**
פחתי בס׳ כיצד מברכין בגמ׳ בא

דקן

לגן יין פי׳ רברבני ברכת והפחות׳ ואיכא
דאמ׳ בר פאתי כרכת ומחץ פאתי מואב׳ בר
גנ׳ דכ׳ היה קורא בר כאתי כחתי בשעה שמעביר
ידיו על גב עיניו וכו׳ל פי׳ רבי׳ האיי גאון ז״ל מפרשי
רבנן שלא יראו עיניו כשהוא מסביבין ויתנהג
כמ׳ ששמענו מין היה באותו היום לפניו וחשש
שמא ילעיג כשהוא מסביב עיניו בר רוחות
כמ׳ היה מכסה עיניו שלא יביט הנה והנה
ויהרהר אחר מעשים רעים ׃ ורבי׳ חננאל ז״ל פי׳
בעת שהיה מעביר ידיו על עיניו לרחצן במים
ומפר׳ בירוש׳ בר תחמיניה לר׳ יהיב ידיה על
אפוהי ההיא שעתא מקבל מלכות שמים

בר פילי

הוה קאים קמיה
רשכיוא בכ׳ גיד הנשה בגמ׳ פי׳ שר
איש׳

בר קשא

דפומבדיתא
ריטרקיה חיויא בכ׳ ח׳ שרצים בגמ׳
אבוב רואה ׃ ובר׳ גמ׳ דפר׳ יש נוחלין ואלא מאי
מולידות בר שקא קשא דמתא לירות פי׳ בר
קשא מוכס העיר ׃ ויש אומ׳ ממונה על העיר

בר שורא

בס׳ גמ׳ דפר׳ כיצד
צולין שורא ובר שורא פי׳ בר שורא
חומה קטנה שבנויה סביב העזרה והינו חיל
והיתה שוה עם הקרקע של עזרה והחומה
שבחוץ ממנה גבוהה והיא שורא ׃ וזה נקרא
חיל׳ וזה חומה׃

בר שטיא

ביבמות בכ׳ ד׳ אחין בג׳ וכולן שהיו
להן קידושין ובכ׳ ב׳ בכתובות בגמ׳ העדים שאמ׳
כתב ידינו זה מידי דהוה אנוכסי דבר שטיא ׃

בר

וכו׳ל בגמ׳ דפ׳ לולב וערבה
ובחלק בענין משיח הא דעיילי בבר
והא דעיילי בלא בר פי׳ ששמענו החשובין ה׳
הנכנסין בלא רשות המלאכין העומדין לפנים
השכינה מועטין אבל אותם שאין נכנסין עד
שימלכו בשכינה המלאכי׳ הרבה הן ויש מי
שאומ׳ העולין בגן עדן בבניהן כלומ׳ שהוא
צדיק ובנו כמותו כמו ר׳ שמעון ובנו מועטין
וזה שאמ׳ מועטין ברור זה׃

בר

בכלאים בכ׳ ב׳ ובבא בתרא פי׳ המוכר פירות
לחבירו בגמ׳ הרי זה מקבל עליו רובע בכל סאה
שיש בו רובע חין ממין אחר וממעט ר׳ יוסי אומ׳
בור ומפר׳ הינו טעמ׳ דר׳ יוסי משום דמיחזי
כמקיים כלאים ובכ׳ ב׳ במעשרות האומ׳ לחבירו
חילך איסר זה בכ׳ תאנים שאבור לך וכו׳ל ובפר׳
כלל גדול בגמ׳ אבות מלאכות היו לפניו מינין
אוכלין בורר ואוכל ובמשנה כמ׳ דביצה הבורר
קיטנית ביום טוב וכו׳ל פי׳ בורר נוטל פסולת
מן האוכל ומשליכן או נוטל האוכל ומניח את
הפסולת ובב׳ א׳ דבבא מיצעא שטרי בורורין בג׳
מאי שטרי בירורין הכא תרגימו שטרי טענתא
שימוש בית דין ׃ ר׳ יהודה אומ׳ זה בורר לו א׳ וזה
בורר לו א׳׃ ובב׳ גט פשוט אין כותבין שטרי
בירורין וכל מעשה בית דין אלא מדעת שניהן
פי׳ שטרי טענתא בית דין שקיבלו טענות בעלי
דינין וכתבום בשטר ׃ ובבריתות בל׳ גמ׳ דפר׳
אחרון המביא אשם תלוי מנחת קנאות לאו
לכפרה אתיא אלא לברר עין ובר׳ גמ׳ דסנהדרין אם
ברור לך הדבר כבקר אמריהו פי׳ אם ברור
לך הדין כמו שברור הבקר שהיא שעה א׳
של יום בלי ספק ׃ אמור לחכמה אחותי את אמר
ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה מן התורה
פי׳ כאחותך שיצא ממעי אמך שהיא אסורה
לך אמרהו ׃ ובס׳ גמ׳ דמי שמת אתא לקמיה
דרב נחמן אמ׳ ליה זיל ברורא מילתיך פי׳ ברר
דברך כי אמלתה שני חזקה ובר׳ מי שמת בגמ׳
שכיב מרע שכתב כל נכסיו תניא אבא שאול
אומ׳ יום טוב של עצרת ברור סימן יפה לכל השנה
ועיקר הדבר מפורש בתחילת תוספת ערכין פי׳ כך
היה יום נתינת התורה צח וברור ׃ ובבל היה
כ׳ב בנידה וכקלן כרכום כברור שבו פי׳
כרכום דרכו לצמח ג׳ שערות בכל שורה והשער
האמצעי הוא הברור והמובחר

ברור

לו מיתה בכר׳ פי׳ בער׳ בן

בר

בהמקבל כט׳ בבא מיצעא ומשכה בה הבירה
אוביר ולא אעביר פי׳ שדה שלא נזרעה תרג׳

לא תשם לא תבור: לשמיר ולשית יהיה תרג׳
להובאי ולבור יהא: ובב׳ השואל בגמ׳ שטף נהר
אמ׳ ר׳ יוחנן כדי שתהא דעתו כרה כיח כ׳ ומרקען
לעולם יש קנין לגוי בארץ ישר׳ להפקיע מיד
מעשר ומקבל לאו כחוכר הוא חוכר חייב שכורע
חוב שעליו מן הפירות הללו אבל מקבל שלא נ׳
ניטלו בשדה אבותיו ממנו קאמ׳ ר׳ יהודה דקנסא
הוא דקא קניס ליה דלא ליזיל וליטכי עליה
היידי דחביבה ליה דמישתכח נריס לגורם
דלא גלו מדעתא דישר׳ מחריני אלא לישבקיה
דליהוי בורה אצלו: ובגמ׳ דנט כשוט אין כותבין
שטרי אריסות וקבלנות כשיטא לא צריכה
בשדה שהיתה בורה כיזמן גדול כול׳ ובר׳ גמ׳
דחזקת הבתים אמ׳ רב חנא ונודה רב הונא
באתרא דנווכרי באגי כיר במקום שנוהגין י׳
לזרעה שנה ולהוביירה שנה אחרת: ובב׳ המוכר
פירות בג׳ מקבל עליו עשר טנופת תא שמע
המקבל שדה מחבירו ליטע הרי זה מקבל עליו
י׳ בוראות לק׳ כיר המקבל ליטע שדה מחבירו
בשכר הרי זה מקבל עליו בעל השדה י׳ בוראות
לק׳ אילנות ואי׳ מכר הנוטע י׳ אילנות בין ק׳
אעפב׳ ד״א מטחיות כידמין ומקבל עליו בעל ה
השדה אבל אם מכיר יותר מיכן מגלגלין אותו
הכל אפי׳ י׳ בוראות כר בב׳ א׳ דבבא מיצעא בג׳
היין שעם רובבין אלא דר׳ אבהו ברותא ובב׳ איזהו
נשך בגמ׳ מלוה ישר׳ אלא דרב אסי אשי ברותא
היא: ובב׳ מי שמת בג׳ האחין שעשו מקצת והא
דרב אשי ברותא היא ובמנחות בב׳ ר׳ ישמעא׳ בג׳
באו לעישרון אלא דרב אשי ברותא היא ובב׳ גמ׳
דכל׳ המוכר פירות לחבירו והא דרב הונא בריה
דרב יהושע ברותא היא ביבמות בב׳ כיצד אשת
אחיו בגמ׳ כלל אומרו ביבמות והא דרב אשי
ברותא היא התם שלבנון נויהא משתמר כיר׳
במקום שטעו ולא דברו בהלכה לא רצו לגנותם
ולומ׳ טעו אלא אמרו ברותא היא כלומ׳ דעת
חיצוניתא היא: ובב׳ חזקת הבתים בג׳ ג׳
ארצות היכי דמי מתנתא טמירתא וכול׳ עד

דלא אומ׳ להו לסהדי תיתבו בברותא ובשוקא
ותכתבו ליה מאי בינהו איכא בינהו מתנא
דלא כריש לא איטמרו ולא תיתבו בשוקא וב׳
ובברותא ואמ׳ ר׳ חנג׳ זק״ל דהוה קשה הא לישנ׳
טובא דהא תרי לישני דרב יוסף מיחוי דסתמא
כשידה היא ואמ׳ דכריש ליה אבוו ז״ל הכי לדר
להאי לישנא דאמ׳ זילו איטמרו כיתחזי דבהאי
לישנא אי כריש הכי מיכסלא ואי לא כריש אלא
אקנו ליה סתמ׳ כשרה ולהאי לישנא דכריש
לא תיתבו בשוקא ובברותא ותכתבו לה מכלל
דכל מתנתא צריך למיתב בשוקא ובברותא
למיכתב לה ואי לא כתו בה הכי כמולה אישתכח
דללישנ׳ קמא דרב יוסף סתמ׳ כשרה וללישנא
בתרא דרב יוסף סתמ׳ כמולה: ובסנהדרי׳ בב׳ דיני
ממונות בג׳ בג׳ סוחרי שביעית בהמה בת הכי
היא אין בשור הבר דתנן בכלאים בס׳ פ׳ ח׳
שור הבר מין בהמה וכול׳ ובהקומץ רבה בגמ׳
ד׳ פרשיות החליף פרשיותיה אומ׳ אביי לא אמרן
אלא גוייתא לברייתא ובריתא לגוייתא וכול׳ עד
גמ׳ דפר׳ אלו טריפות עיזי ברייתא קוצי אכלן ובגמ׳
הריאה שניקבה ההוא דביני בינו דאותאי לקמ׳
דרב אשי סבר למיטרפה וכול׳ עד כל הני חיווי
ברייתא הכי אית להו ובר׳ גמ׳ דפר׳ אלו טריפות
אמ׳ עולא ישב לה קוץ בושט אין חוששין שמא
הבריא כיר׳ יצא לחוץ כדמתרגמ׳ חוץ ברא: ובב׳
גיד הנשה בגמ׳ גוהג בשליל איצר דין אירך
ביה מידי דמבדיליה שרי ואילא אסיר:

כד הטופל

את הבריא טהור
ואת הדשוע טמא בכלים כ׳ ג׳ כיר כלי
חרש שלים אם טיפל עליו רעי שלבקר אם
נגע אדם טמא באותו הרעי לא ניטמא הכלי
ואת הדעוע הניסתק ולא ניתפרד: ובהכנר כר׳
כג׳ בכלים שלשה על ג׳ באשכות בריא וצורר
בבית או בריא או צרר מלח כיך בגר מושלך
באשפה ויש בו ג׳ על ג׳ והוא שלים ויתכן להיות
צורר בה מלח ולא תשבר טמא ואם הוא שלים
וידוע שאם צרר בה מלח תישבר אינו מקבל

טומאה ואם היה בתוך הבית והוא שלים מעב
שאינו מחזיק לצרור בו מלח טמא: ובארץ ישר
כ״ח במקוות בעל קרי שטבל ולא הטיל מים
בשיטיל מים טמא ר׳ יוסי או׳ בחולה ובזקן טמא
בילד ובריא טהור פי׳ אם טבל בעל קרי ולא
השתין מים קודם טבילה יהא טהור עד שישתין
ובשעה שישתין ניטמא מתחלה וצריך לטבול
שנית וזה הדבר בחולים ובזקנים שלא תצא מהן
שכבת זרע בכוח אבל הבחורים אינו כן שאם
טבל קודם שישתין טהור פי׳ בריא שאינו לא
חולה ולא שכיב מרע: ובגמ׳ דשחיטת חולין תנו
רבנ׳ שיעור לזקן ולילד ואמ׳ ר׳ יוסי בילד טהור
בחולה ובזקן טמא בילד עד כמה כל זמן שעומד
על רגלו אחת ובזקן עד כמה עד שיהיה עד
שיוכל או׳ ר׳ חנינא כל זמן שעומד על רגלו
אחת וחולץ מנעל ונועל מנעל: בבלים בב״ב
ג׳ תריסין מטלית מרובא שהטליה על הברורה
פי׳ בגד בלה שתפרו על בגד חדש: הולכין על
הבירייה: ובב׳ גמ׳ דכר׳ י׳ יוחסין בכל בריאה
בלומ׳ כולן מיוחסין: מישון מיתה כלומ׳ כסולן
במזרי ונתיני: מרי חולה כלומ׳ רובן כשירין
שרוב חולין לחיים: עילה גוססת שרובן כסולן
שרוב גוססין למיתה:

בר׳ במקוות

מר׳ ו׳ כל שהוא מעבריית המים טהור
פי׳ בדגים כדומה להן: ובויקר׳ רב׳ זאת תהיה
בר׳ כר׳ וזכור את בוראיך תנינן עקביה בן מהללאל
אומ׳ הסתכל בג׳ דברים וכול שלשתן דרש עקביה
מפסוק אחד ומתוך תיבה א׳ בורך בארך בוראך
וכול כר׳ פי׳ הפסוק או שבקוהלת: וכן בשבת
בגמ׳ דכר׳ שוא׳ ובבס׳ ולקחתם לכם ביום הראשון
תבתב זאת לך אח׳ זה דורו של מרדכי ואסתר
שהיה נטוי למיתה ועם נברא יהלליה שבראן
הקב״ה ברור חדשה וכול

בר׳

בב׳ הבונה
החורש כל שהו למאי חזי לבוריא דידיה פי׳
לגומא של דלעת: ובר׳ גמ׳ רב׳ אין צדין וצבריס
שקיננו בטפחין ובבורות חייב: איכא דאמ׳
שקיננו בבירא: ובב״א דנזיקין בגמ׳ הצר
השוה רבא אומ׳ ליתויי בור המתגלגל ברגלי אדם
וברגלי בהמה פי׳ אבן המתגלגלת ברגלי אדם
וברגלי בהמה היכי דאמי אי בהדי דקא מתגלגלי
קא מזקי כוחו הוא דההוא שמתגלגל ברגליו הוא
ולא בעל האבן ולאו דאמי לבור דבור מעשיו גרמו
לו ובהאי אבן לא נעשה מעשה: שור יוכיח שאין
מעשיו גרמו לו ואף אני אביא את האבן: בב״ר
המוכר את הספינה בגמ׳ קנה ג׳ ובבר׳ האומ׳
לחבירו באני רב אשי בור מהו שתפסיק בס׳ גמ׳
דנגמר הדין וישיבו אותו מבור הסירה אמ׳ ר׳
אבא בר כהנא בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג
מפור׳ בתלמוד ארץ ישר׳ בב״א בב״א ובסוטה
כ״א שרצה שאול להשיב את דויד מפני שאמ׳ הנה
כנפת שלקח הצפחת והחנית היה יכול להרגני
וכיון שלא הרגני צדיק הוא ואין לרדפו: ואמ׳ לו
אבנר לא כי אלא הצפחת והחנית העברים הלכו
להביא מים מן הבור ושכחום שם בבור ובא
דויד ומצאן ומשם מן הבור לקחן אמ׳ לו הצפחת
והחנית אמרת בבור נשארו כנף מעילו מה
תאמ׳ בו אמ׳ כנף מעילך בסירה הוערת כלומ׳
נסבך בקוצים ונחתך ומצאו דויד ולקחו משם
וכיון שלא הניחו אבנר להתבסיים לדויד נענש
עליה וזהו בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג:

בור ספינה

אלכסנדריית בבל
כלי עץ כר׳ יח בבלים ובאהלות בבר׳
יש מביאין ובס׳ גמ׳ דכר׳ במה מדליקין כי הוא
כלי עץ גדול וממלאין אותו מים בספינות גדולות
של אלכסנדריא במעשרות בב׳ הכובש המקטה
של תבשיל פטור ולקדירה חייב מפני שהוא כבור
קטן פי׳ בתבשילו לערב עמו בקערה פטור:

בור

קטן במשמעו לפי ששנינו למעלה
שמן גמלו למעשר משירד לבור: ירושלמ׳
משבל שסחטו לכוס נטבל לתמהוי לא נטבל
בלא כך אין האור טובל תיטהר בתבשיל צונן
לקדירה חייב אומ׳ ר׳ לעזר בקדירה ריקנית הא
מתניתא מתני לא כך אמ׳ אלא המקטה לתבשיל
פטור לקדרה חייב מפני שהיא כבור קטן:

בירי בבר' כיר' בייר. במ' עירובין
וממלאין מבור הגדולה בגלגל בשבת
ומבאר הקר ביום טוב כו' תנן במ' מדות לשכת
הגולה שם היה בור הגולה והגלגל נתון עליו ומשם
היו משקין מים לכל העזרה והגלגל הזה יש מ'
מפרש' אותו אופן ובלע' קנוקלא ויש מפרש' אותו
עץ גדול ארוך נתון על עץ מכוצל ובראשו הא'
של אותו העץ הגדול תלוי חבל עם הדלי על גבי
הבור וכשממלאין בו מוציא קול גדול כדתנן ב'
בתמיד מיריחו היו שומעין קול העץ שעשה בן
קטין מוכני לכיור וזה לא התירו אלא במקדש כיר
בור הקר בגמ' מאי בור הקר אמ' רב יהודה אמ'
שמואל בור שחקרו עליה נביאים והתירוה כלומ'
דקדקו על הבורות וחקרו ולא מצאו בהם צד
איסור כדי לגזור עליהן והתירום : ואותבינן על
שמואל מדקתאני לא כל הבורות הקורות התירו
אלא זו בלבד ואי ס"ל דע' בור שחקרו עליה והתירוה
מאי שנא זו בלבד מכל בורות הקורות כל בורות
הקורות נמי נישתרו ולא קמא רשנוי' אלא אמ' רב
נחמן בר יצחק בור מים חיים וכן הוא אומ' כהקיר
בור מימיה וזו בלבד שנא משאר בורות מים
חיים דמפרש' בהל' זו בלבד וקמא דרב נחמן בר
יצחק : בב' המוכר את הבית לא את הבור ולא
את הדות ומפר' בגמ' שהבור בחפירה והדות
בבנין : ובר' גמ' דהמוכר את הבית האומ'
תנו חלק לפל' בבור כיר' פשיטא אם אמ' חד שכיב
מרע יחלוק פלוני בנכסי : מהו תא שמע האומ'
לחבירו תנו חלק לפל' בבור סומכוס אומ' אין פחות
מרביע סומכוס לטעמ' דאמ' ממון המוטל בספק
חולקין היכבך מקבל מתנה טוען חצי שלי וחצי
הוא שלך ויורש טוען החצי שהתורה אקחנו וחצי
שהטוען הוא שלך אינו כן שלא מירש המוריש
תנו לי חצי הבור אלא תנו לי חלק קאמ' ובן מעשה
אתן לך חלק בל שהוא והוה ליה זה החצי ממון
המוטל בספק וחולקין אותו ונותן לו רביע הבור
והכי נמי בכולהו נכסין יהבינן ליה רביע כי
אמ' תנו חלק לפל' בנכסיי : **בחבית**

אין פחות מח' לפי ששתי חביות יש בבור וכשנותן
לו רביע החבית יבוא שמינית הבור :
בקדירה אין פחות מי"ב לפי ששלש
קדירות יש בבור וכשנותן לו רביע הקדירה
יבוא א' מי"ב בבור
בטפיח אין פחות מי"ו לפי שד' טפחים יש בבור
וכשנותן לו רביע הטפיח יבוא א' מי"ו בבור וכולן
שיעור א' הוא והרבה פירוש ראינו בזה הברייתא
וזה שהוא קרוב לנו **בגלין** חוצצין
כ"ט במקוות אי זהו טיט היון זה טיט
הבורות שנ' ויעלני מבור מ' שאון מטיט היון
ובר' גמ' דכר' המוציא יין בור זיקא בור זה נקי
שאין בו מים : בויקר' רב' בר' צו מתחילת הספר
ועד כאן כת' והקריבו בני אהרן ונתנו בני אהרן
וערכו בני אהרן והקטיר בני אהרן אמ' משה
לפני הקב"ה בור שנואה ומימיה חביבין לעצים
חלקתה כבוד בשביל בניהם כדתנן כל העצים
כשרין למערכה חוץ משל זית וכול' ולאהרן אי
אתה חולק כבוד בשביל בנו וכול' : **ברי**
במ' משקין לא חולצין ולא מברין כיר' כמו
ויבוא העם להברות : **בראריא**
שאדי בגמ' דבגאה טומטן כיר עכבר
לבינתא בר ארא אסיר בב' אלו טריפות בג' סימני
העוף אמ' רב יהודה צרדה שרי בר ארא אסיר
ומימנך בר מינה : **בבר** בבורות
בב' מומין אלו בג' החרום אבל מכרבלתא
כת' רקמ' תבלולו כו' שמבולבל לבן בשחור :
ברבר בס' גמ' דהבא על יבמתו
בגוי נבל אכניסם אלו בני ברבריא ובני
סרטניא שהולכין ערומין בשוק שאין לך דבר
משוקץ ומתועב לפני המקום יותר ממי שמהלך
ערום בשוק : מעם לועז תרג' מעממא ברבריא :
תוגרמה תרג' ירש ברבריא : ובילמ' כי אם שור
השמרון כל זמן שהקמיע הזה על ירך הברבריים
רואין אותו ובורחין ובויק' רב' טכי ימוך אחיך
רבנן אמ' עוף טהור הוא ומעולה הוא והיה בא
מברבריא והיה עולה על שולחן שלמה בכל יום :

ברנן

ברגן בפ' ג' במעשר הצריכין
והבורגנין ואיקטניות: ובעירובין בפ'
עושין פסין בג' ומותר להקריב. אין בורגנין בבבל
ובשבת בפ' שואל בגמ' לא ישכור שאם יש שם
בורגנין הולך ובפ' כס דאת קרבני לחמי למלך
שהיה מגדל לך בדרך הגיע לבורגן הראשון ואכל
שם ושתה שם הגיע לבורגן השני וכול בורגנין
בכר פי' בער ברק: פי' א' בתים שעושין מחוץ
לעיר בבחות פחות מע' אמה ושיריים ושם מוכר
מזונות לעוברים ולשבים ובלע' בירגו: ובפ' הדר
בגמ' האחין הרועים והקייצים והבורגנין ובפ' א'
דסוכה בגמ' ושחמתה מרובה סוכת רק בש'
סוכת רועים סוכת קייצים סוכת בורגנין סוכת
שומרי פירות' ובאיכה מכלי באי מועד מכלי
בורגנין מכלי בליוטין פי' בני אדם הדרין ב
בבורגנין

ברגר בבר' רב' פר' לו
ויחל נח איש האדמה בורגר לשום
בורגרותא פי' נקרא איש אדמה על שם שעובד
לאדמה:

ברדל בפס' ויהי בשלח
אוסריות אותה האוכל או ק' בורדלין אותה
לוקח או מעון אותה נותן לש' דומי הא קורין
לגורדילו בורדילו:

ברדלס
בפ' א' דפסחי' בגמ' אין חוששין כל מקום
שחולדה וברדלס מצויין שם: ובפ' א' דנזיקין
הזאב והארי הדוב הנמר והברדלס הרי אלו מ'
מועדין ובפ' השוכר את הפועלין הרי אלו אונסין
ובנידה בפ' כל היד בגמ' כל הנשים מפני שחולדה
וברדלס מצויין שם פי' בגמ' זו אפא: וי' שני
הראשונים שהוא זכר נקרא צבוע ובשמתהפך
לנקיבה נקראת נברזא ורעה יותר מן הזכר
ובבר' פי' בערך אפא:

ברדניקוס
בסמך לגמ' דעל הזיקין בפ' הרואה
הגיחור והלוקן והברדניקוס פי' גאון כתרו ה
הראשונים ברדניקוס שהוא איש שקומתו ארוכה
יותר משאר בני אדם:

ברדס
בפ' אין בין המודר בסמך מרפאהו
רפואת נפש אמ' ר' יוחנן ברדס אין מבקרין אין
מזכירין מאי טעמ' מפני שהוא כמעיין הנובע פי'
ברדס חולי מעיים שמשלשל בלא הפסק כמעיין
הנובע:

ברדס בפ' כלאים
הבירסין והברדסין ובמדרש כנים אחרים
של וישלחו לניתן ציצית וכבר פי' בפ' דס:

ברז בפ' כל כתבי בגמ' מצילין תיק
הספר לא צריכה דשקיל ליה בברזי פי'
ברזי נקבים הכי קאמ' מאן דמנע ליה לעור
כשהוא מפשיטו מוכחא מילתא דלא בעי לעור
אין לו הנאה ממנו ולא דמי לפסיק רישיה ולא
ימות: ובפ' המפקיד בגמ' יוצא לו שתות יין
איכא טרחיה ודמי בר זיני אתיה ובפ' השואל
בגמ' דסכך המחליף פרה ומגבי ליה אגר
טרחיה ודמי בר זיניאתיה פי' טרחיה שאודר
לקונה לזה עכשיו ולזה לאחר ומתבטל ממלאכתו
והדמים לפי שנקב נקבים בחבית להוציא יין:
ובפ' המוכר פירות לחבירו ולא אמרן אלא דלא שני
ליה בברזא אבל שני ליה בברזא לא פי' אמ' יהא
האי מאן דזבין חביתא דחמרא לחנוני אדעתא ד
לזבונה ולא יהב ליה דמיה ותקיף מכלגא או
אתולתא דינא הוא לאהדורי למוכר והני מילי
דלא שני בברזיה אבל שני ליה בברזיה לא יכול
לאהדוריה דיכול למימר ליה ללוקח אנ' אנת
הוא דאפסדתה כששניתא הברזא נעקר ולא
אמרן דינא הוא דמהדרא ליה אלא אכתי יומא
לזבונא לא מטא ולא זבנא לא יכיל לאהדוריה
דלא הוה ליה לשהוייה ובפ' אלו הן הנשרפין בגמ'
ואלו הן הנהרגין והני מילי דברזיה מיברז אבל
ברזיר ובקיר תרג' ואברזיניה בכותלא ובענ' בס'
גמ' דב' ר' ישמעאל דעד ברזא אסיר ואידך שרי
ובהלב' א' דחולין ליבן שיפוד והכהו בו נידון משום
מכות אש: אילא חבטא קריס התם נמי
דברזיה מיברז: פי' בירזא נקב:

ברז בפ' גמ' דפ"א דחגיגה יאיא
עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא
חיורא פי' רצועה בידאומרין מעיקרא משום
משכא והשתא אברזין:

ברזינא

בכ׳ א׳ ר׳ עקיבה בגמ׳ מי רגלים ובכ׳ ח׳ שרצים
בגמ׳ אבוב רואה מי רגלים בקא בן מ׳ יום
ברזינא לזיבורא פי׳ אם שכן זיבורא וישתה
א׳ מח ברביעית :

בריז תרג׳ הלך דבש

ברזית בבר רב׳ כ׳ עב׳ באגן הוא
אבי ברזית שהיו בנותיהן נאות והיו
נשואות למלכים ולכהנים שנמשחו בשמן ה׳
המשחה :

ברחא קרחא בס גמ׳
רב׳ שואל כלומ׳ ע׳ נ׳ זכר שהוא קדרח
והוא שעיר עזים : ויש אומ׳ אילאתא ברחא
דמרי ביתא בר׳ גמ׳ דתר׳ שור שנגח את הפרה
ממכלאותיך עתודים תרג׳ מן עדריך ברחי :
ודם עתודים ודמא דברחי בר״ח בגמ׳ איכה
בחורים טח׳ ש׳ לא היו ריחים בבבל וכיון שעלה
נבוכדנצ׳ לארץ ישר׳ היה תוכם את הבחורים
ומטעינן אותן ריחים לחוליכן לבבל באותה
שעה אמ׳ הקב״ה כבר שבעתי לבני עמו אנבי
בצרה בדין שאהא עמהם בבל צרה ההד׳ כה אמ׳
יוי גואלכם קדוש ישר׳ למענכם שלחתי בבלה
והורדתי בריחים בריחים כת׳ וכשדים באניות
רנתם הויין רכבין ונגרין קרמיהון ואילין טעונן
ומהלכין על כורחיהון בארעא דלא כטיבותא :

ברטיא בשבת בב׳ חבית בגמ׳
שובר אורם בעו מיניה מרב ששת מהו
למיברז חביתא בבורטיא בשבתא : ובגמ׳ דיני
ממונות בגמ׳ זה בורר בגמ׳ אמ׳ ר׳ שמעון חד אמ׳
קמאי דידי גנב כבה דחושלא וחד אמ׳ קמאדידי
גנב קתא דבורטיא פי׳ מקדח : ויש אומ׳ רומח :

בריית ביריתטהורה ויוצאין
בה בשבת : בב׳ במ׳ אשה פי׳ זה שלשלת
שמטילין בין כבול לכבול כדאומ׳ במסקנא הטיל
שלשלת בינהן וזו היא בירית וכך סלקא שמעתא :

ברית בשבת בב׳ אמ׳ ר׳ עקיבה
מי רגלים נתר ובורית ובס׳ נר׳ האשה
בנדה ובב׳ א׳ רכריתות בגמ׳ המטוס בורית
כרשינה ט׳ קבין קבין כבר פי׳ בב׳ אהלו :
ואצרף כבור סיגיך תרג׳ ואברור כמה דמתן

בריוני בבוריתא בגמ׳ מאימתי
קורין בב׳ א׳ דברכות ובב׳ הנזקין בגיטין
בגמ׳ לא היה סיקרקון אבא סיקרא ריש בריוני
דירוש׳ בר אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי הוה : ובילמ׳
ויבוא עמלק עמדו עליו בריונות קשין וכול׳ ובבמ׳
ודי זהב תבעי אותם הבריונים דתנן ליוס פי׳ ליסטים

ברך בר׳ גמ׳ דפר׳ ערב פסחים
חוץ מברכת המצות וברכת הפירות שאע׳
שפותח בהן בברוך אין חותם בהן בברוך ברכת
הפירות פי׳ ממש ברכת המצות תפילין ומזוזות
וציצית

ברכת הפירות ב״א יוי א״מ
הע׳ בב׳ העץ או בב׳ האדמה ברכת המצות
ב״א יוי א׳ מ׳ ה׳ א׳ ק׳ בו׳ להתעטף בציצית בגמ׳ דפר׳
לולב וערבה תניא כל זמן שמניחין מברך עליהן
דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ אין מברך עליהן אלא ש׳
שחרית בלבד : איתמ׳ אביי אמ׳ הל׳ כר׳ מאיר וכול׳
ער׳ א׳א כל זמן דמנח להו מברך וכן הלכ׳ : תנן בס׳
פסח ביידך ברכת הפסח פטר את של זבח תניא בס׳
תוספת פסח אי זהו ברכת הפסח בר׳ אש׳ ק׳ בו׳ לאכל
הפסח אי זה היא ברכת הזבח ב״א ק׳ צ׳ו לאכל הזבחים
ובזבחים בר׳ גמ׳ דב׳ בית שמאי ואמתי להכי הוא
דאתא מיבעי לי לכי דתניא מנין לניתנין בזריקה
שנתנן בשפיכה יצא ת״ל ודם זבחיך יש׳ סבר׳ להי
כר׳ עקיבה דאומ׳ לאו זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה
בכלל זריקה דתנן ברך ברכת הפסח פטר את של
זבח וכול׳ ובס׳ גמ׳ דפסחי׳ כשתמצא לומ׳ לדברי ר׳ ישמ׳
זריקה בכלל שפיכה וכול׳ שר׳ בכלל זריקה פי׳ קימ׳
לן הפסח דמו בשפיכה כדתנן כהן הקרב אצל המזבח
זורקו זריקה אחת כנגד היסוד והזבח כגון השלמים
וכיוצא בהן בזרי׳ ואמרי כשתמצא לומ׳ לדברי ר׳ ישמע׳
דאומ׳ ברכת הפסח פוטרת את של זבח ואינו צריך
לברך על הזבח ברכה בפני עצמו אבל ברכת הזבח
אינה פוטרת את של פסח זריקה בכלל שפיכה כלומ׳
הטעון זריקה אם תרקהו בשפיכה יצא אבל אין
שפיכה בכלל זריקה והטעון שפיכה אם יזרקהו
לא יצא אלא טעון שפיכה לדברי ר׳ עקיב׳ לא זו
פוטרת זו ולא זו פוטרת זו : בב׳ כיצד מברכין בירך

עד

טמא ובטהרות בפר' הדר הנצוק והקטפרס
וכול עד והאשבורן חיבור לטומאה ולטהרה ובב'
א' דמקוות שוה למקום לטהר באשבורן ובס' גמ'
דכל שעה שוכבין במקום מדרון ואין שוכבין במקום
האשבורן ובגט' בב' השוכר בגמ' נטל את המשפך
תנן התם הנצוק והקטפרס וכול פי' במקום מישר
יש מקום עמוק שיקוו בו המים ושם אותו מקום
משבורן׃

אשדת

ידות
האופנים תרג' משדת גלגלא׃

אשוויה

הנוגע בצמר שעל
המיקה באווגא באשוויה טהור
בכלים בב' הנוגע בבבר פי' העץ שכורכין עליו
צמר גפן ובלעז קנקולא ובלישנא דרבנן שמו ג'
אורנאסי ותניא הנוגע בצמר שעל גבי האשווה
ובטווי שעל גבי הפלך ויש מוצאין זה הדיבור
מתרג' יצועי עלה׃

אשוחי

וארזי כבר פי' בארזי כמ' משוחי
עצים כין אילן ששמו שוח והן יכין מתוקנין
למלאכה דומיא דארזי׃ כמ' משוחי ארזים נקבות
ארזי ארזים זכרים

אשחור

נג' ט' דשוטה בגמ' וכן לענין הטוטה
ולא שחור אבי תקוע וכול

אששיות

חלק בגמ' דדור המבול ואם מן
הארץ הוא מביא יש לנו אששות של ברזל שאנו
מחפין את הקרקע כמו עששיות של ברזל והס'
חתיכות׃

אשך

בב' או מומין
אין לו א' ביצה אחת זהו מרוח אשך
האמור בתורה ותרג' ירוש' מו דחסור כולייה
ר' שמעון אומ' כל שנשרחו אשכיו פי' כמו נמחו
נמעבו ביצין ר' עקיבה אומ' כל שרוח באשכין
כלומ' נתנפחו ור' חנינא בן אנטיגנס ט' כל שמראין
חשוכים במסכת' מ' גורעין ומוסיפין ודורשין וקרי
ביה מראו חושך והינו כושי׃

אשכול

בס' משנת שוטה
כתמורה בגמ' דיש בקרבנות משמת
יוסי בן יועזר וג' בטלו האשכולות מאי אשכולות
אמ' רב יהודה אמ' שמואל איש שהכל בו כלומ'
תורה ויראה וענוה ומוצא בהן׃

אשכף

אשכף

הרתא דאושכפי בר'
גמ' דכל הכלים ובב' ערב פסחי' בגמ'
ואמי' מן התמחוי כגון רב חננה ורב הושעיה
דאושכפי ניהו פי' של מנעלים

אשכה

בב' ואלו טריפות בגמ' ובחגבים למעהו
להביא את האושכף׃

אשכר

צמדי כרם תרג' אשכרין של דכרסי

אשכרוע

ביומא בב' אמ'
להן הממונה וכה שני גורלות
של אושכרוע היו כול ובנגעים בב' בהרת כיוב
ישרא' הדינו כפרתן הרי הן כאשכרע לא שחורים
וכול ובס' גמ' דהמוכר את הספינה אבל מכר הוא
המחק של זית של מגוג של שקמה של אשכרוע
תדהר ותאשור תרג' מורנין ואשכרעין פי' בלשון
ערבי בקס ובלש' לעז בושו והוא כקסונין עץ
שהוא לא לבן ולא שחור ולא אדום אלא בינוני

אשל

בבר' רבה בס פר' נה
ויטע אשל ר' יודן אמ' פרדס ר'
עזריה בשם ר' יודן אמ' אשל סנהדרין במ' דכ'
אמ' ושאול יושב בגבעה תחת האשל ברמה
ובב' א' דשוטה בגמ' דשמשין ויטע אשל בבאר
שבע אמ' ריש לקיש מלמד שעשה פרדס ונטע
בו מיני מגדים כול׃ דתליא באשלי רברבי. בבר'
אין עדין בגמ' בכור שנפל לבור ובהיל א' דחזקת
הבתים ובב' ט' דע"ח בגמ' וחכמים אומ' לבני
אידיקן אסור כי אשלי רברבי חכמים גרונין
כרכות הנה אשור ארז בלבנון וג' ובראש' אמ'
רבית ליהנך היתלה באילן גדול׃ לא צריכה
דבניסן מרחקי מההיא דוכתא חד אושלא וביומי
תשרי תרי אושלי ובב' השוכר את האומנין בגמ'
דהכריקה אי נמי למשלא תירא ובב' הישן תחת
הכילה בגמ' העושה סוכתו בר' האילן דמתיחא
באושלי מלעיל ברטמות דכי שאחזו משלא
דפיריא חדתא עתיקא ובבר' מציאות האשה
בגמ' דסמך הנושיא את בתו סתם רב בבא
אמ' הנישקי דאורדיא ומשלי דק מחוניא אשה
גובה פרנסה מהן׃ ובבר' הכותב בגמ' הניח
פירות תלושין׃ פי' אשלא אבל שעושין מפשתן

מנשתן או מקנבס ויש שעושין תבליבר כגון
חריות של דקל ומושבין בהן את הצנועות

אשלג במס׳ שבת בב׳ א׳
ר׳ עקיבה ובנדה בפ׳ האשה מי
רגלים נתר ובורית קימוניא ואשלג כיר בגמ׳
קימוניה אמ׳ רב יהודה שלוף דוץ ועשב הוא
שמייבשין אותו וטוחנין אותו ורוחצין בו ידיהן
והוא מוציא את הזוהמא

אשלג
אמ׳ שמואל שאילתינהו לנחותי ימא ואמ׳
לי שילנא שמיה ומשתכחא בנקיבה דמרגניתא
ומפקי לה בר מצא דכרגלא

אשם
בפ׳ הורה כהן משיח אשם תלוי היחיד
והנשיא חייבין משיח ובית דין פטורין ובבריתות
בפ׳ ספק אשם תלוי על כל אחת ואחת ובפ׳ דם
שחיטה ר׳ עקיבה מחייב על ספק מעילות אשם
תלוי וכול ובפ׳ המביא אשם תלוי ר׳ אליעזר אומ׳
מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ובכל שעה שירצה
והוא היה נקרא אשם חסידים אמרו עליו על בבא
בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ
מאחר יום הכפורים יום אחד אמ׳ המעון הזה
אלו היו מניחין לי הייתי מביא אלא אומ׳ לי המתן
עד שתיכנס לספק וחכמ׳ אומ׳ אין מביא אשם
תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת
ובס׳ משנת תמורה אשם תלוי ישקף ר׳ יהודה
אומ׳ יקבר וכול כיר בפ׳ ס׳

אשימא
בפ׳ ד׳ מיתות נמסרו לבית דין בגמ׳ הנודר
בשמו ואנשי חמת עשו את אשימא ומאי ניהו
ברחא קרחא ולכך נקרא אשימה שהוא שנסר
מצמר ירוש׳ בגמ׳ דכל הצלמין אשימה אימרא
כמ׳ דתימ׳ והכהן יכפר בעול האשם

אשמאי בפ׳ א׳ דקידושין
בגמ׳ כל מצות האב תנו רבנן מפני
שיבה תקום יכול אפי׳ מפני אשמאי תל׳ זקן וכול

אשן בפ׳ מי שהחשיך בגמ׳
דמתידין כקוני ענגיר מה חרובין
ובפ׳ בהמה שהיא מקשה בגמ׳ בהמה שנתכו
רגליה

אשינ חוו צומת
הגידין רביבי לא הוו צומת הגידין

ובהל׳ א׳ דראשית הגז ליתיב ליה מהאי דרכיך
מהאי דאשון טר׳ אושן קשה

אשון
כי על כן עברתם על עבדכם תרג׳ ירוש׳
ארום ברם כדין באשון שירותא וכמו השחר
עלה תרג׳ ירוש׳ ומאשון מיסק בן לזקוניו תרג׳ ירוש׳
לאשון סיבתא לא עת האסף המקנה תרג׳ ירוש׳
לא אשון למיכנש בעירא ויצא יעקב וטמעה
שימשא דלא באשונא ויהי עוד כברת הארץ
במושר שנת השמטה ואכלו האשים בצהרים
בלא עת ערתה ולפי העלות

אשון
בפ׳ רבה כר׳ לד׳ ויזכור אלהים את נח
רבינו מתני שבחיה דר׳ ירמיה רבה קומי ר׳
ישמעא׳ בר׳ יוסי אמ׳ ליה יומא חד חמתי בבנה
ולא אתכנע מיקמאי אמ׳ ליה ולמה לא איתבשת
מן קומיה אמ׳ ליה מיסתביל הויתי באגרא דתילין
כיון דשמע כן מסר ליה תרין תלמידין והוו עיין
עימיה לאשונא כמו באישון חשך כדומ׳ בחדר
של מרחץ שלא יהא עומד יחיד ומעשה זה בפר׳
א׳ דקידושין בגמ׳ כל מצות האב ר׳ חייה הוה יתיב
בי משותא חליף ואזיל ר׳ שמע׳ בר ואמ׳ לה ר׳ ישמע׳
בר׳ יוסי ולא קם מקמיה וכול עד אמ׳ לו שמא בהס

אשף
יושב ומהרהר בשביעית
תה׳ ג׳ מאימותי מוציאין זבלים לאשפתות
כמו אשפה מאשפות ירים אביון

אשפיז בפ׳ א׳ ביומ׳ בגמ׳
ללשכת כלהדרין אורח אדעא מיש
אינש גולמא ומשכא לאושפיזיה תוספת מעשר
שני עורות של מוקדשין בעלי אושפיזין נוטלין
אותן בזרוע

אשפר בס׳ א׳
דע׳ מנו לאושפרי היכי יהבינן להו
הא קא מסתכל וקא עבדינן משום ולפני עור
לא תתן מכשול אי משום הא לא איריא אושן
באומנותו טריד כיר׳ אושפרי אומנין שנהקנין
הבגדים

אשקלון בבלים
בפ׳ הסייף הכדומים האשקלונים
שנשברו ואונקלי שלהן קיימת כבר כיר׳ בער
אונקלי

אשקלתא בב׳
חזקת הבתים בגמ׳ דעריס

תליה לכבי מבינרא ווטן חתם רבה בר רב הונא
אמורעא ומ משקלתא כיר שטר המקנה"

אשקוש בב קמא דנזיר
בגמ' האומ' קונם כינוי כינויין שבועה
שבוכו שביתא שקוקא אמ' שמוא משקושא לא
אמ' כלוס"

אשד בבר' א
ותשבות בגמ' מטלה מטבחא ומרי
משחנא משבענא משלשלא מאשרה ולא מבנקא
ניל משחנא שמחנוכת את הגוף משלשלן שמשלשלין
את המיעים מאשרן שנותנין לו טח כמו חיטי
ושרידן ולא מטנקן שאין הבשר מתעדן מהן"
ובגטין בס גמ' דה' הניזקין רבי יהודה אמ' להו הוחזקו
רב ששת אמ' להו אשרתא כיר משרתא הינו הוחזקו
אלא שבלשון הזה היה אומ' ובר גמ' דגט פשוט אבל
בין עידים לאשרא אבי טובא נמי כשר כי משרא
היא משרתא והיא קיום השטר שמקיימנין בית
דין וכת בה אישרנוהי וקיימנוהי

אשרי בב ערב פסחי בגמ' ואתי
מן התנוחוי כל אשראי פסק אתי פסק
לא אתי וכי אתי מעות דעותענהו וכב אי זהו
נשך בגמ' לקח הימנו חיטים לא צריכה דאית ליה
אשראי במתא ובב כל הגט בגמ' המלוה מעות לכהן
מיתה שכיחא עשירות לא שכיחא אמ' רב הינו
דאמרי אינשי מיתחברך אשר אישתא חברך
לא תאשר כי האמן ובר' גמ' כ' א דגיטין רב
ששת הוה ליה אשרתא דסרבלא במחוזא כיר
זמן סרבלי באמנה במחוזא כא חבילה של
בגדים

אשור בב הרואה מקום
בגמ' ומקום שנעקרה טריף להו
ידא אבויהו אמ' אשור צדיקי ובב כל כתבי
הקודש בגמ' נגלה דליקה אמ' להו אשור הייא
ובב השולח גט בגמ' בראשונה היה עושה בית
דין ורבא האי דקא דהיטא בתריהו אמ' להו אשור
קטלה כול טר' אשור הייא מהדרו מהדרו

אשר בב א דמגילה
ספרים נכתבים בכל לשון תפלין ומזוזות אין
נכתבין אלא אשורית ובמנחות בב קדשי קדשים
בס הית א ואחד שהעיד על התורה שנכתב ג'
אשורית ובסנהדרין בב כהן גדול בגמ' וכותב
לו ספר תורה ובתוספת סנהדרין ולמה נקרא שמו
אשורי שעלה עמהם מאשור ר' אומ' בכתב זה
נתנה התורה"
ולמה נקרא שמו אשורית שמאושר בכתבו:

אשור זה נח בב א דיומא
בגמ' ללשכת סנהדרין

אשר בבר' רב ואשרי
יתן לכם רחמיכ ר' פינחס בשם ר'
ינאי אשרי הגבר כול עד סוף פרש' ובבתובות
בב נערה בגמ' האב אינו חייב אשרי שומרי משפט וג'
וכי אמשר לו וכול

אשתש בב כל שעה בגמ' ולא בנתעשר שני
לחם עוני פרט לחלוט אשישה מאי משמע דהאי
אשישה לשון דחשיבותא הוא דכת ויחלק לכל
העם לכל המון ישרא' וג'

אשש ופליגא דשמואל דאמ' שמואל אשישא
גרבא דחולא דכת ואוהבי אשישי ענבים וכם גמ'
דר' אלעזר אומ' תולין אמ' רבא לא ליהדיק איניש
אודרא בפומה דאשישה דילמ' אתי לידי שחיטה
ואוהבי אשישי ענבים תרג' ברס אם יתובון ושבק
להון ויהון דמין לגבר דאישתלי ואמ' מילא בחמריה:

אס יתובון

אשש בב הנודר מן המבושל
הנודר מן העדשים אסור באשישים
יוסי מתיר מן האשישים מותר בעדשים ובילמ'
נקוס נקמות אחרון שנו רבותי הנודר מן העדשים
מותר באשישים עדשים הן שהוא שוחקן ומשנה
אותם גיבריותם

אשש בבר' רב כ' ע"ט ויאמ' עשו יש לי
רב אמ' ר' אבהו דכי שהיו מפוקפקות בידו היכן
נתאששו בידו כן אמ' ר' אעזר אין קיום גט אלא
חותמיו כיר נתקיימו ונתחזקו כדכת זכרו זאת
והתאוששו

אשת בב אלו הן
הנשרפין בגמ' מי שנתחייב ב' מיתות
ואת אשת רעהו לא טמא שלא ירד לאומנות חברו
ואל אשה נדה לא יקרב שלא נהנה מקופה של
צדקה כול ובערך אומנות אמרנו לא עשה
לרעהו רעה שלא ירד לאומנות חבירו"

אשות חבר טוחנת עם
משת עם הארץ בזמן שהיא טמאה
בר׳ גמ׳ דשחיטות חולין ובס׳ גמ׳ דכ׳ כלהגט כי׳ר
החיטים לאשת חבר הן וחבר זה אוכל חולין ב
בטהרה היא וטהרות עם הארץ טמאה היה אונ׳
חבר כדתנן בגדי עם הארץ מדרס לפרושין ואם
אושת עם הארץ היא נדה התירו לטחון לאשת
חבר שאינה נוגעת בקמח של עצמה בימי נדתה
וכל שכן בקמח של חבר תורא נרדישיה מבילכיר
השור אוכל מרישו ״ שנ׳ לא תחסום שור בדישו

אשות בב׳ א׳ דמשקין צרין
את האישות ואת העכברים בשרה
הלבן כול ובכלים בב׳ הנוגע בכבר מטרות האישות
טהורה פיר׳ בגמ׳ דמשקין מאי אושת אמ׳ רב
יהודה בירייה שאין לה עינים מאי קראה כגון
שבלול תמס יהלוך נפל אשת בל חזו שמש
ושבלול הוא שרץ שבשי שיצא מנרתיקו והולך
רידין נוכלין היינו ונימס ונית תרג׳ והתנשמת
ומשותא משייתא

אשותא
אשתאותא
פיר׳ כותל בר גמ׳
דכל הצלמין מעיקרא סבר
אישתיאותא בעלמ׳ פיר׳ שומר חותם של מלך

אשתקד בשקלין בב׳ יג
שופרות מי שלא שקל אשתקד
שוקל לשנה הבאה ובר׳ גמ׳ דפסחי׳ אש תוקד נעשו
יפיות בלומ׳ שתא קדמייתא

אשתונים
בב׳ א׳ דחולין בגמ׳ השוחט כין אמ׳ ליה
וכי מיתה עומד ונוולק משתונים בשעה חדא
אושתיתא בס׳ גמ׳ דנזי׳ שהוציאוהו פיר׳ שם אדם
רב יהודה בר משתיתא׳

סליק פרק יט
אחל פרק כ

את בר׳ סיפרי זאת תורתכ׳
העיר ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו
אחרים מביאין אותו והלא הוא מביא את עצמו

זאת אחת מג׳ אתים שהיה ר׳ ישמע׳ דורש בת
וכול בבר׳ רב׳ פר׳ כ״ה וילכו אחיו לרעות את צאן
וג׳ את נקוד עליו מלמד שלא הלכו אלא לרעות
עצמן את יוי אלהיך תירא לרבות תלמ׳ חכמ׳ אות
ואת תורתו ״ ירוש׳ בב׳ הרואה בגמ׳ דסמך לא׳

את באבות בב׳ בן זומא ודרישנ
בתגא חלף הא כלהבאות מדברי תורה
נטל ידין מן העולם ׃ ובשבת בב׳ כירה אין נותנין
ממנו וכול ובס׳ פר׳ א׳ דביצה זה הכלל כל שנותנין
בו ביום טוב שהנשים נאותות בהן בגמ׳ דלטבב
כלהרדין בב׳ א׳ דיומא פיר׳ לשון הנאה כמ׳ יאות
לאורו שיהא להם הנאה בר שם המאור תרג׳ נאה
נאות ברא ניטפס ויאותו הכהנים לשון טניסה
וטמוס הוא אנוס ׃ ירוש׳ רב אומ׳ יאותו ושמואל
אמ׳ יעותו מאן דאמ׳ יאותו אך בזאת נאות מאן
דאמ׳ יעותו לדעת לעות את יעף ״

את
זהב דתנא שני מצורעין
ידיו כול בר׳ גמ׳ דהרואה ובב׳ א׳ דקידוש׳
בגמ׳ ללמדו תורה כענין אחר אמ׳ חייא אמ׳ ר׳
יוחנן אפי׳ אב ובנו הר׳ ותלמידו וכול עד ש
תקרא בסוטה לא בביטה

את בהיל׳ א׳ דאוהן הנשרפין באש ושרט
אותו ואת הן ואת אחת מהן דב׳ ר׳ ישמע׳ ר׳ עקי׳
אותו ואת שתיהן וכול ואתה תבער הדם הנקי
למה לי מיבעי לי הוקשו כל שופכי דמים
לעגלה ערופה מה להלן מן הצואר אף שופכי
דמים מן הצואר וכול בב׳ ט׳ נערות בגמ׳ דהבא
על בתו כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו
ויצחק היכן מי שהוא אומ׳ לעשו גזר עליו כוורים
את מתכיפי לאבות בבל׳ רבה כ׳ ס״ח והיה כאשר
תריד ובב׳ א׳ ר׳ עקיבה לעתיד לבוא אומ׳ הקב״ה
לאברהם בנך חטאו וכול בב׳ אין דורשין ר׳ עקי׳
בשלום ויורד בש׳

ואתא
מרבבות קודש את הוא ברבבה
שלו כי שאין בכל המלאכים דומה לו והוא ראה
מלאכים דדומין למיטטרון וידע דלאו קובה
כאות מי מרה בגמ׳ ולו מגלחין סמך לסימון
חנך פיר׳ באו רוב שלישית בגים ושר׳ שנקראו

שלוש

שלישית ויבוא שקול כרוב ישר׳ ובא לדגלת שהיא
חדקל דבעיתי מיא כאות במי מרה שסוטה
נמרקת בהן שמו אותותם אותות בילמ׳ והיה
עקב כי תאמ׳ בלבבך בשעה שנכנסו סונ׳ שונאים
להיכל היו מורקים שניהם ומחרפין והיו מנעליהן
מסומרין והיו עושין רשומות בהיכל בתוך
הרצפה שכן הוא אומ׳ שאגו צורריך וג׳ תנו רב׳
אין לוקחין מן הצבע לא אותות ולא דוגמאות
בס גמ׳ דבבא קמא ובס כלאים אותות הגרדיים
ואותות הכובסים אסורים משום כלאים פיר׳
חוטין של אורגין שמשימין משום אות פיר׳
אותות דהגוזל צמר שמנשה בו צבעו דוגמאות
הינו נמי שמראה בו

אתון

נוריהון דכשדאי תרג׳ ירוש׳ באור
כשדים

אתכליא

בגדניר
הנשה בג׳ ונוהג בבהמה יבנון
דחמי איתכליא על עניא כול בבר רב׳ פ׳ כג׳ ובב׳
עה׳

אתליטין

לשני
אתליטין שהיו עומדין ומתגששין
כלומ׳ מריבין לפני המלך או רצה המלך פירשן
כול בבר׳ רב׳ פר׳ כג׳ ובב׳ עה׳ ויותר יעקב לבדו
לאתליטים שעומד ומתגשש עם בנו של מלך
תלה עיניו וראה המלך עומד על גבין והכריש
ממנו ובילמ׳ בולקחתם לכם ביום הראשון תוקעין
תחילה ואחר כך האתליטין נכנסין פיר׳ שדים

אתן

ירח האתנים ירח
שנולדו בו איתני עולם הם היסודות
שמעו הרים את ריב יוי מלשון הורים האבות
והאיתנים מוסדי ארץ כלומ׳ הם היסודות
ובר׳ גמ׳ דבא קרס צד שמאל לצד ימין וחזר
לאיתנו

אתנן

בתמורה
בב׳ כל האסורין איזהו אתנן האומ׳
לזונה היך זה בשכריך אפי׳ מאה כולן אסורין
איזהו מחיר כלב האומ׳ לחברו היך טלה זה
תחת כלב וכול

אתנסיאה

בויקר׳ רב׳ סמך לה׳ א׳ תרא
יון וג׳ ובירוש׳ בב׳ אין מגלחין בגמ׳ אין קורין
והוא ינהגנו עלמות תרג׳ עקילס אתנסיאה עולם׳
שאין בו מות פיר׳ בלשון יון אתאתנסיאה מות

אתר

בפ׳ שבועת העדות
בגמ׳ ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד
דבנן סברי דון מינה ואוקי באתרה כלומ׳ במקומה׳

אתרוג

תרג׳ הדר הדר באילנו
משנה לשנה׳׳

בא

ושב הכהן ובא הכהן זו היא
שיבה זו היא ביאה בר׳ גמ׳ דאו הן הלוקין
ובה׳ גמ׳ דכיצד אשת אחיו ובס׳ גמ׳ דאלמנה לכהן
גדול ובב׳ התכלת בגמ׳ הלחם ובב׳ כיסוי הדם בגמ׳
השוחט ונמצאת טרפיה פיר׳ זו היא שיבה וזו

היא ביאה מה שיבה בא הכהן מביתו לבית
המנגע דילפינן גזרה שוה מה שיבה חולץ וקוצה
וטח ונותן לו שבוע כשנמצא שכשה ואינו נותן
הבית טרפל ושב הכהן ביום השביעי והנה כשה
הנגע בקירות הבית וצוה הכהן וחלצו וגו' ועפר
אחר יקח וטח וגו' אף ביאה נמי דכת' ובא הכהן
וראה והנה כשה הנגע בבית מעל' דכת' ונתץ את
הבית אינו נותץ הבית אלא חולץ וקוצה וטח ונותן
לו שבוע וכן מפורש בתורת כהנים מה מצינו
בכשה בראשון חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע
אף כושה בשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע
ובסוף שבוע שלישי אם כשה נותץ מיכן למדנו
ג' שבועים לבתים והתורה אמ' בא להרגך השכם
להורגו" בס' נמ' דהרואה ובב' בן סורר בגמ' הבא
במחתרת כיר' היכן אמ' תורה אם במחתרת ימצא
הגנב ופירש רבא מאי טעמ' דמחתרת חזקה
אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימנו
אמ' אי קאי באפאי קטלנא ליה למדיה למארי
דביתא" ואת הבאים ברשותה בכתובות בפר'
הכותב כתב לה עדר ושבועה אין לי ובכל כיר' מה
שמכרה או שנתנה להם וכן כו' במתניתא דבי ר'
חייא אלו הן הבאין ברשותה כל שמכרה להם
או שנתנה להם במתנה"
באג
העיבי רב דיידי בבאגא בב' א' דפסחי'
ובהל' א' דצו באגא בארעא דיתמי לא מחזקינן
פיר' בקעה שיש בה שדות הרבה כלומ' כל הבקעה
לא משרינן בשביל שדה אחת של יתומים שיש
בה מוחזק ועומד מאי אם בודאי ידעינן אי זו
היא של יתומים: ובב' המוכר את הבית מאי
בית מוזי אמ' ר' אבא פיסקי באגי כיר' פיסקי דלא
תאוו תשעת קבין דלא חשיבין לאיזדבוני בפני
עצמן אלא על גב העיר: מנטרי באגי פי' באגי
שדות הרבה כשיעור ק' כור בית זרע הין חסר
הין יתיר ועומדת על מיצר אחד ושוכרין שומרין
לשומרן מן בהמה וחייה שלא יאכלם כשהן זרע
ומבני אדם כשנעשית קמה: באדן
בס' ערלה אגוזי פרך ודימוני באדן
ובכלים בב' כל כלי בעלי בתים לא הוזכרו רמוני
באדן וחיורי גבע אלא שיהו מתעשרין ודאי בכל
מקום פיר' שם מקום וכן פרק מקום ופירותיהן
גדולים וחשובין ובס' גמ' דהערל ובס' גמ' דעג' ובר'
גמ' דביצה: באלא בהל' א'
רב' אותו ואת בנו הני עידי רב אלא
כשירין לגבי מזבח פיר' יער ששמו בן כא' ברא
תרג' חוץ ברא והן נדבריות באת
בעג' בב' אין מעמידין בגמ' והחומץ ניתוק
חמר בארג פיר' בארג גופיה חמרא מבושלא
בארג לשון פרסי הוא יין מבושל שעומד על שלשו
כגון דשבקי להו עובים לתשרי וחלואן טפי ואעג'
דשתי חויא מינה מכשר ליה חוליא למדיה
דחיויא ואין בו משום גילוי: כא' באתג עשבים
טובים שמשימין ביין וממתקין אותו:
באש בב' מי שמתו בס' הל'
בעל קרי באושא הוה בקילעא דר'
אושעיה בגמ' דבמ' מדליקין מהו לכבוי בוצינא
מן קדם באושא בשבתא פי' חולה"
סליק פרק א'
אחל פרק ב'
בב בב' במה מדליקין בגמ' על
שלוש עבירות אבב חוטרא מילי
ואבידרי חושבאנא: אבב חניתא נבישי אחי
ורחמי אבב בזיאנא לא אחי ולא רחמי פי' רשיא
מחגרא רושה כסח שאין יכול להלך ולרוץ וענ
בורחת כשמגיע בשעת גדרות הצאן כירמאתרג'
חוטרין רען נבבית הדיר כדתנן הכונס צאן לדיר
שם מעלה לה חשבון הבריחות שברחה ושם נוטה
אותה: אבבא חנותא בבתח החבית של יין
הכל אוהבין באין ושואלין בשלום בעל החנות
כדי שישתו עמו אבל אם רואין הן שנתפש אדם
בבית המכס או בבית המושל להיענש כל אוהבין
בורחין ואין א' מהן כונה אלין כא' אבבבי זיונא
לפתח בזיון ובנדרים בב' ר' אליעזר אמ' ליה תבר
יתהון אבבא בבא בן בוטא הוה יתיב ליה אבבא

ודאין

ורמין ריטא בס' נג' דנדרים סליק נומף איתיב
בבאי בבא פי' על גבי כיפת השער כמחבא בבאי
כגון שני מבואי" בב' כיצד

בב

משתתפין ביב שהוא קמור ד' ממות
ברשות הרבים והן יורדין לביב ובגמ' בפ' כל הצלמין
זו עומדת על הביב ובריש פר' רב' מולך בשר
ודם בונה פלטין במקום הביב וכול ובב' יג' אה
תולדות השמים מלך בשר ודם בונה פלטין ואם
נתן ביבה על פתחה אינה נאה והקב"ה ברא את
האדם ונתן ביבו על פתחו והוא נאה והוא שבחו
פיר' בלשון לעז קלבקא שיורדין שם כל השופכין
והאדם עשוי ביבו של חוטם על הפה"

בבואה

בס' גמ' דיבמות
ובפ' כל הגט בגמ' מי שהיה מושך
בבור ודילמ' שד הוא דחזר ליה דמות אדם איהו
נמי אידמויי מידמו דחזו ליה בבואה איהו נמי
איתלהו בבואה דחזו ליה בבואה דבבואה כול
ובס' גמ' השוחט א' בבוף לתוך אינן של מים
אמרי לבבואה קא שחיט ובגמ' דפ' א' דנדרים
הלכתי לשאוב מים מן הבאר ונסתכלתי בבואה
שלי ובפ' כל הצלמין בס' הילכות דהגוים מלמיא
מולכיא קאסגיד ומסירי אי לבבואה דידיה
קא סגיד ומיא שארו ובפר' רב' פר' ר' יהי רקיע
הטא לי מאורות גדולות והביאו לו אמ' לו ראה
בוביא שלך ראה אותה גדולה הביא לי מאורות
קטנות הביאו ראה שם בוביא שלך ראה אותה
קטנה ובילמ' באחרי מות משך ישחט שור
אין שוחטין לא לתוך המים ולא לתוך הנהרות
למה שהוא עובד לבבואה את מוצא בימי גדעון
היו עובדין את הבבואה שאותם שכרעו על
ברכיהן היו עובדין לבבואה פיר' הצל שהיו דומין
במים"

בבוא

הסיקו מבחוץ
הוח ואסיר בגמ' דכל שעה ובב' דס'
חטאות בזבחים בגמ' אחר כלי שבישל ובב' במה
מדליקין בגמ' פתילת הבגד שרא קשייתא לבביא
פיר' טינן של חרש שמסיקו ומתחתיו עוגות

בבוי בוביא

בבי

בר אביי בר נקוד
בב' רבי חננא ז"ל בב' אמ' להן המטוה

בבל בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד
בר' גמ' דפר' דיני ממונות בגמ' זה בורר

בבר

צבי לגינה לחבר
ולביברין בשבת בפ' ר' אליעזר אומ'
תאורג אין צדין דגין מן הביברין בביצה פי' לשון
לעז הוא פרדס שמאספין חיות וחבירה שמאספין
בו דגין ומקום מקורה ששם עופות קורין ביברוי
ביברי דבר שאינן מן הישוב בב' העור בג' דעכבר
כלומ' אין דרין בישוב אלא במים

בביתא

ברכואות דמי שאחזו
שברירא דכלניא בן כלניתא ליחדו
לכלבא בביתא דעיינא פיר' בביתא שחור קטון
שבאמצע שחור שבלו בין העין

בביתא

בב' כסוי הדם בגמ' השוחט ונמצא טרפה
ז"ל שחוט עופא כלבביתא דמיא דמורה ריחא
דרמא ופריש פי' המשתה היתה במשרה בתוך
המים ולשם נגל ימניכא שהוא טיטלא בלעז
ואמ' ליה שחוט על המשרה ויפרוש"

סליק פרק ב'
אחל פרק ג'

בגד

בפ' יש בערכין למה
נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרש'
קרבנות לומ' לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי
כהונה מכפרין וכול

בגן

בס' גמ' דסדר תעניות כיצד בואו
והפגינו בלילה ובב' הגוזל ומאכיל בגמ' המכיר
כליו ועמד זה והפגין בלילה ס"א והבגין פי' זעק

בגר

אין בין נערות
לבגרות אלא ששה חדשים בלבד בפ'
אלו נערות בגמ' נערה שנתארסה ונתגרשה
פיר' הני ששה חדשים לא אמרינון שמונה בעידנא
ידועא ותחילת נערות דודאי קיא הפרק ר' ידועה
לתינוקת לאו בזמן תליא מילתא אלא בהבאת
שתי שערות מאחר ביאת שנת יב' ולא מקריא
נערה עד שתביא ב' שערות וקמי הכין קטנה

היא ומן תחלת מאי דצמחן שתי שערות
כשיעור שאמרו חכמ׳ ותחילא לה נערות ושתי
שערות סימנה ובתר דמתחלא נערות בששה
חדשים הוא בוגרת ומתיא סימני בגרות למיכך
או בבלל יב׳ מדאשה ועד סוכה אייתי שתי שערות
מן ההיא עידנא דהבאה מיחשבן ששה חדשים
ואילא איתאי שתי שערות אלא בתחילת יג׳ מן ההיא
עידנא מיחשבן ששה חדשים ובתריהון הויא
בוגרת׃ מיקש הוא דקשא להו ובגר להיקלא בר
גמ׳ דגט כשוט כי גדלה ונעשית קולה עבה׃ שבוגרת
אבגודי מבגר לה בר גמ׳ דתינוקת סא אנגורי
מעך לה כלומ׳ איכא למיחש שמא ראש הקנה
שאינו חלק גרד הבשר ויוצא דם״

בגלוני

בב׳ השוכר את
האומנין בב׳ השוכר כרה ואי ארעא
דמחזקא בגדודי תדויהו משלמי מיר׳ מר ידועה
בטרשין ובצורים שניהם המחזיק ביותר שלמא
רישה והמטיג בטרה משלמי ששניהן כשעו

סליק פרק ג
אחל פרק ד

בד׳ בשביעית בב׳ כלל גדול שני
ואין עושין זתים בדר ובקוטבי אבל כותשין
ומכנס לבודידא ובב׳ אחרון דטהרות הנועל
בבית הבד בבני הבדדין שמן של בדדין ומחצלות
של בדדין סוף פר׳ א׳ דשבת פיר׳ שמן המשך
מתחת קורות בית הבד וב׳ בשבת אסור באכילה
בשבת ומחצלות המוקצות למלאכת בית הבד
אסור לישב עליהן בדבי דזוגי פיר׳ בדבי דזוגי
מחצלות כרוכות שעם שנים זוגות זוגות והן
עשויין לסחורה להשתלח בספינות אסור להתירן
בשבת ולישב עליהן אמ׳ רב נחמן עג ליחלבה
ודחיל לגיזתה ותרנגולת לביצתה ותורי דדיריא
ותמרי דעיסקא כלוג דר׳ יהודה ור׳ שמעון פיר׳
כל שהעמידן לדברים הללו ולא העמידן לאכילה
עבשו אם בקש לאכל מן התמרים הללו בשבת

בשבת אז העג והרחל וכיוצא בהן לשחטן ביום
טוב מותר דקימ׳ לן הל׳ כר׳ שמעון דלית ליה
מוקצה אלא גרוגרות וצמוקים בלבד

בדדין לוקחין מהן שמן בב׳
גמ׳ דהגוזל ומאכיל והשיקו היוצאים
תירוש ויצהר תרג׳ ובדיא מישחא פיר׳ גת שמכבשין
בו הזתים שמו בית הבד והפועלין העושין בו
שמן שמן בדדין

בד

בב׳ א׳ דכריתות בגמ׳ דמפטם את
השמן דחמ׳ כת׳ בד בבד ואת אמרת בהכרע
והאמ׳ רב יהודה המקום יודע בהכרעות כלומ׳
שלא היה שוקל בהכרעות לבד אלא מניחן כנוות
שהן והמקום יודע כמה משקלו אלא דאית הכרע
לכל שקל

בד

בב׳ אמ׳
להן הממונה בגמ׳ בשחר היה
לבוש אמ׳ רב עולא בריה דרב עילאי דאמ׳ קרא
בד בבד בד המובחר מבד ובב׳ בא לו כג׳ כהן
גדול משמש שיהא שש כתיבי בבגדי לבן ואין
הן ושבצת הכתנת שש ועשית מצנפת שש ויעשו
את הכתנת שש ואת המצנפת שש ואת פארי
המגבע׳ שש ואת מכנסי הבד שש משזר ואת
האבנט שש מנ׳ מצנפת ומגבעות אחת הכי
קרא חד לגופיה שיהו של בוץ והוא פשתים
גמירא גמירי לה בד פשתים הוא ואתא יחזקאל
אסמכא אקרא ומכנסי פשתים ובהל׳ א׳ דכלי
המקדש שקיבל בגדים שאמ׳ בהן בד צריכין
שיהו של בוץ חדשים שזורים שיהא חוטן כפול
ששה

בד

בב׳ ט׳ מצאות
בגמ׳ כלי אנגוריא בדי מחטין
וצנורות פיר׳ עצים דקין מטלין בענבים
שהדוכלים תולין בהן מחטיהן וצנוריהן כלומ׳
בדין של מחטין ושל צנורות אבל מצאן שתים
שתים בבד חייב להחזיר מי יימר כמה מחטין
תלויין בבד כיון שתלויין בו מאחד ולמעלה
חייב להחזיר״

בד

בב׳ גמ׳ דאילו הן
הנחנקין אמ׳ לו מברהם לשטן כד עונשו
של בראו אהב׳ אומ׳ אמות אין שומעין לו ובר׳ גמ׳
דהמוכר את הספינה ובחלק בגמ׳ דערת קרח

ואמרי

אמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאין ובד'
גמ' דברכות למר לשוך לומ' איני יודע שמא
בתברא ותאחז

בר

בס' כל המנחות
באות ר' מאיר אומ' שאור בודה להם ומתוכן
ומחמצתן כי' בודה להן הוצאה כדכת' והחדש
אשר בדה מלבו

בדבר

בג' א' דברכות בדובר קיימת
מארך כיר' אחוריך קמי מארך לשון ערבי
לאחורנית קורין מסתרבר"

בדד

בכלים בכ' כ' וט' נומי סרין יד הבדיד
ארבעה ובר' כל א' דמשקין בגמ' רעוניות מאי
עוגיות אמ' רב יהודה בנכי תניא נמי הכי כר'
תוספת שביעית אלו הן עוגיות בדידן שבעיקרי
זיתים ושבעיקרי גפנים כי' בדידין בדלת והן
עוגיות והן בנכי ועוד שמן ערוגות ולמה עושין
עוגה כדי שתחזיק מימיה ולא יתבזרו ותרג'
מערוגות מטעה עוגיות ואותו הברזל שבו
חופרין סביבות האילן שמו בדיד ובלעז קורין
אותו בנגא" ובבר' רב' בר' אלה תולדות נח בין
שורותם יצהירו שהיו עושין בדידיות קטנות"
ובילמד כפר' שלח לך דבכי נרגן וכול עד היכן
עתידין לשלוט מי יוכל לראות כני אחר מהן
בורדין בברזל

בדר

במגילת
איכה ושבה בדד אמ' ר' ברכיה למלך
שהיה לו בן כל זמן שהיה עושה רצונו היה מלבישו
בגדים נאים וכל זמן שהיה כועס עליו היה
מלבישו בגדים בדודין ס"א בגדים של סמרטוטין
כך ישרא' כל זמן שהן עושין רצונו של מקום מלבישך
רקמה וכל זמן שהן מכעיסין אותו הוא מלבישן
בגדי בדר איכה ישבה בדד

בדיא

בס' פר' א' דסוכה מסככין בבודיא ואם יש
לה קיר אין מסככין בה כי' מחצלאות שלקנים
דאית להו גורפא שכופפין ד' קצותיה ואוגדין
ותופרין והכפיפה והתנורה הללו הם נקרין קיר
וכשהיא תנורה וכפופה תהא אסורה לסכך
בה וכשהיא פשוטה אינה כפופה ותפירה כשירה
לסיכוך ובב' איזה נשך בגמ' הלוהו על השדה
האי משכנתא באתר דמסלקי כוסלקי אסור מתמרי

דעל בודיא כיר' מן התמרים שעל המחצלאות
הפשוטות תחת הדקלים ליפול עליהם תמרים
שנודרין מן הדקלים ובלעז שמה בודא ובפר'
ערה שנתפתתה בגמ' זה מדרש דרש ר' אלעזר
אילו שימו מתמרי דאבודיא כדל בפ' השוכר את
הפועלים בגמ' ואלו אוכלין יצא הבורל בתמרים
ובגרוגרות כיר' שמפריש דעות מן היפות כיתנא
היא דפועל אוכל בהן בתוחלני שיש תמרים
רעים ואינן ראויות לאכילה ואינן חייבות
במעשר ועושין להן כליס של כבות תמרים
ומניחין בתוכה ומתבשלת בהן ובאותן פועל
אוכל שלא נגמרה מלאכתן דמעשר : ואסירה
כל בדיוקך בגמ' דא"ר אלעזר אומ' תולין כיר' כגון
הנייתן שמבדילין בין ישר' לאביהן שבשמים יום
טוב שחל להיות באמצע שבת המבדיל אומ' בין
יום השביעי לששת ימי המעשה מאי טעמ' לסדר
הבדלות הוא מונה בפ' ער' א' דחולין"

בדס

הקדסין והבדרסין וה'
והדלמטיקיין בס' כלאים פיר' כגון גלופקרין
שמכסין המיטות ובדרסין כמין כן אלו כבופין
ואלו עבים כמ' בודסין בלע' ליונא בדרסין בגדי
צמר שאונן הגורין

בדק

בסו' משנה דכתובות שהנוק היתר
בודק פיר' שאלומר לאכל ירק אם יחזור לאכל
בשר יבוא לידי חולי כשמואל דאמ' שינוי וסת
תחילת חולי ובס' אהילות בודקין לעושה פסח
ואין בודקין לתרומה כיצד הוא בודק מביא מן
העפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה
שנקבה דקין וממחה אם נמצא שם עצם
כשעורה טמא: שלשה בדקי מיתה נבראו
באשה כול עד חדא כר' אליעזר וחדא כרבנן דאמ'
יולדות דהתם מבדקי בשעת לידה מאן דאמ'
דבקי כר' אליעזר דאמ' יולדות דמשמע שהמיתה
נבדקת בהן ומיתות ילדות והינו דבק שדובק
בה המיתה ובדק שבודקין אותה אם קיימת
בפ' במ' מדליקין בגמ' על שלש עבירות ובר' גמ'
דפ' אין עומדין כר' ה' בסנהדרין היו בודקין אותו
בז' חקירות באי זו שבוע וכול ובנידה כר' ה'

יוצא דופן בת י״א שנה ויום אחד נדריה נבדקין
בת י״ב שנה ויום אחד נדריה קיימין ובודקין כל
י״ב שנה ויום אחד נדריו נבדקין בן י״ג שנה ויום
אחד נדריו קיימין ובודקין כל י״ג שנה כו׳ בס׳ גמ׳
רמי שמות בודקין למיטין ולקידושין וכו׳

בדק בפ׳ עושין פסין לבירות

בג׳ דמותר להקריב איב׳ דאמ׳ אמ׳ רב
ירמיה בר אבא אמ׳ רב אין בורגנין בבבל ולא
כסי בירות לא בבבל ולא בחוצה לארץ פי׳
בורגנין כמו שובכין עשויין לשדות לאצור בהן
תבואה ומקום שנעצויין ברקי דמיא דזמנין סלקי
ושטפי להו לא עבדי וכן אי חיישי משום גנבי
לא שבקין מידי בבורגנין הילכך בבבל דשכיחי
בידקי דמיא ובחוצה לארץ דשכיחי גנבי לא
עבדי בורגנין כסי בירות נמי בבבל שכיחי מיא
בכל מקום לא צריכי להשקות מימי בירות
ובחוצה לארץ נמי לא שכיחי נתיבתא ולא
צריכי רבים למיתי לבירקא במקום עולי רגלים
ובפ׳ איזהו נשך בגמ׳ הלוהו על שדה אתא בירקא
שטפה לעידי עידית פי׳ נחל או אגם מים
ובפ׳ חזקת הבתים בגמ׳ כל חזקה רב חנין שקל
בירקא בארעיה ; רב כהנא שקל בירקא בארעיה
פי׳ פתח מים בארעיה ואיתמלי ההוא אתרא
ונפלו קירות הגנות והפרדסין ובהל׳ א׳ דסנהדרין
האי תיגרא לא דאמי לא לצינורא דבירקא כיון
דרוח רוח ובפ׳ א׳ דחולין בגמ׳ השוחט במגל יד
האי מאן דבתבנה לחבריה ואשקיל עליה בירקא
ובר׳ גמ׳ דכל הבשר יומא חד שקל בירקא בארעיה
וכו׳ עד סכרוה ירוש׳ הלל היה אומ׳ בשעה
דמכנשין ברר ובשעה דמבדרין כנש וכו׳ היה
הלל אומ׳ אם ראית חביבה על ישר׳
והכל שמחין בה ברר ואין לה כנש״

סליק פרק ד׳
אתחיל פרק ה

בהל בפ׳ ד׳ אחין בג׳ שנים

שקידשו בתרומה בערב הפסח עסיקין ר׳
דזמנה בהול׳ גבי תינוקות דזמנה בהול׳ ובפ׳
גמ׳ דאלו דברים בפסח בהמה אינה מקבלת טומאה
מחיים מפורש בפ׳ א׳ דסוכה בגמ׳ זה הכלל
דבר שאינו מקבל טומאה מה בהמה גידולי
קרקע ואינה מקבלת טומאה״

בהמת של צדיקים
אין הקב״ה מביא תקלה על ידיהן
בפ׳ הנושאין על האנוסה בגמ׳ כהנת שנתערב
ולדה ובר׳ גמ׳ דחולין ושם מפורש ר׳ פינחס בן
יאיר הוה אזיל לפדיון שבויים וכו׳ ובבר׳ רב׳
פ׳ ס״ט ויטחן הגמלים אמרתיה דר׳ פינחס
בן יאיר גנבוה ליסטאי עבדת גביהון
תלתא יומין ולא טעם כלום כו׳

בהק בפר׳ הקורא את המגילה עומד בגמ׳
כהן שיש בידו מומין ידו בהקניות
לא ישא את כפיו ובפ׳ הרואה הרואה את הבוהקנין
אומ׳ ברוך משנה הבריות מותיבי את החגר
ואת הבהקנין אומ׳ ברוך דיין האמת לא קשיא
הא מנועי אמו הא לבתר דאיתיליד ובפ׳ כל היד
בגמ׳ חמשה דמים נגע טהור מאי איכ׳ ובית מא
כולו הפך לבן טהור הוא ההוא בוהק מיקרי ובפ׳
א׳ דנגעין המכוה והבוהק בהרת תרג׳ ירושלמי
בהקיתא״

בהר בפר׳ א׳ דתעניות
בגמ׳ דסמך לסימן אם ראית רקיע ש׳
שעשית בהורין בהורין רוח עברה ותטהרם
כ״א בהורין מטולאין מלשון בהרת בס׳ גמ׳
דארבעה מיתות בהרת עזה כשלג ובר׳ גמ׳
דשבועות בהרת קודמת לשיער לבן בפ׳ א׳ הן
הנחנקין בגמ׳ זקן ממרא

בהת ולא יתבוששו תרג׳ ירושלמי ועד לא הוו
ידעין מה היא בהתתא

סליק פרק ה׳
אתחיל פרק ו

בו כל בו ביום דאמרינן בו ביום

נשו׳ ו

שנו בפר' תפלת השחר ובב' אחרון דידים בו ביום
נמנו וגמרו על עריבת הרגלים וכול בו ביום אמרו

בז

כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין
את שבנוכות בו את שבשרצים בב' אלו טריפות
בגמ' סימני העוף פיר' בת תנשמת בעופות טמאין
והיא בואת שבנוכות וזו היא קיפוף: ובת התנשמת
בשרצים והיא בואת שבשרצים בב' אלו טריפות
וזו היא קרטאי:

בול

בב' במ' דבמה אשה תב'
נותנין בול של מלח בתוך הנר
שלשמן העבור מערב שבת בשביל שיצלל
ויאור בשבת וליכא אסור ובב' מפנין בגמ' אין
מולדין
אמ' אבי מביא בול של מלח ומניח לה בתוך
הרחם כדי שיזכור צערה ותרחם עליו ובס' גמ'
דלולב וערבה אותו היום נגמה קרן המזבח
והביאו בול של מלח וסתמוהו: ובזבחים בפר'

בול

קדשי קדשים בה' א'
בב' השוכר את הפועלים תב' כרות
המרכסות בתבואה וכול אבל מתני מראית העין
מביא בול מאותו המין ס' א' יבול

בול

ירוש' בב' ג' דראש השנה בירח בול שבו העלה
נובל והארץ נשרה טלות שבו בוללות לבהמה
בתוך הבית

סליק פרק ו

אחל פרק ז

בזליט

ביזא דבן אינון בבר' רבה
בס' פר' ה' ובירושלמ' בב' א' דכלאים לענין
ארורה האדמה ובפס' דזכור לענין עשו פיר' לשון
יון שדים ביזיאה: ובבר' רב' כר' לה' ויזרח לו השמש
וירח יוי את ריח הניחוח למוהבו של מלך שכיבדו
ביזיאה דיסקוסנאה עמד בנו ולא כיבדו עמד
בן בנו וכיבדו פיר' דורון נאה הוא ביזייאה
דסקוסנאה ויש מפר' כיבדו שך השמן בשולחן
נאה: עטינו מלאו חלב תרג' ביזיוהי איתמליאו

בז

חלבא ליאתריוהי
יחזקאל
בן בוזי הכהן תרג' ירוש' יחזקא' נביא
בר ירמיה נביא ונקרא ירמיה בוזי על שהיו מ'
מבזין אותו

בזיונה

וידה שריף
בב' א' דשוטה פיר'
טפי מצערא דנפה
ר' יהודה סבר להתבזות להיסקל ערומה עדיף לה
מלהצטער ביסורין בנפה כי הנסקל ערום לפי
שעה יוצא נפשו אבל הלבוש בגדים רוחין מכות
האבנים ומאחרין מיתתו הולכך בוררין לו הטוב
בעיניו והוא להיסקל ערומה ורבנן סברי צער
דנפה שריף להטפי מבזיונה הילכך סוקלין אותה
בבגדיה

ביזיתו

ביישתו קללתו
בב' ד' מיתות בגמ' דבעל אוב פיר' ביזיתו
הוא ביישתו שאמרת שאביו נידון בגיהנם קיללתו
שהוא והא כמו כן:

בז

בב' נערה
בגמ' האב אינו חייב שמועות הללו מתמעטות
והולכות וסימנך קטנים כתבו ובזבזו פיר' היו
קטנים היו גמ' תכמ' ר' אלעא וריש לקיש ור' יהודה
בר חנינא הכותב נכסיו לבניו הוא ואשתו ניזונין
מהן היו ב' חכמ' ר' אלעא וריש לקיש

המבזבז

אל יבזבז יותר מחומש
היה ר' אלעאי לבדו אלו כולם ג' תקנות
אושא נתמעטו בחכמים

בז

חכמ'
דור שבן דוד בא בו קטיגוריא בתלמ'
וכול שר דאתו בוזי ובוזי דבוזי פיר' באין שודדין
על ארץ ישרא' ובאין שודדין אחרים ושודדין
השודדין וישרא' עמהן הבוגרים דיקס תרג' בוזין
סדיקיא

בז

בר' גמ' המוכר את
הספינה ובחלק בס' הלב' דערת קרח אחוי
ליה תרי לבידי דהוה נפיק מן כי חוטרא דקיטריא
מביניהו ס' א' אולי וחזאי ההיא כותא דסליק תננא
מינה ובב' הנודר מן הירק בגמ' הנודר מן המיטה
מיטה מעולי ומפוקי בביזיוני דרגש מעולי ומפוקי
באבקיתא פיר' ביזיוני נקבי העצים מכניסין ה'
החבלים באבקתא בלולאות ועונבין אותן מבבנים
ובב' חזקת הבתים בגמ' אמ' ר' ישמע' והוא דבזיי
בזויי פיר' מבוקעות שורה בתוך שורה שנמצא
אוכל בבל שנה מכלל היל אבל אם היו ג' שורות

בכל שורה עשרה ומכל בבל שנה אחת אינה
חזקה ומעכ' ששאר שני השורות לא הוציאו פירות
ובויקר' רב' כי יזוב זוב דמה הכה את הבית הגדול
רסיסים ואת הבית הקטן בקיעים אמ' ר' הונא דמן
הדין רישא להדין בזא ומן הדין ריסא לית מיניה
לא רסיס מן הדין ביזור כול

בזה

בויקר' רב' בב' קדושים ושחטתם בזה
ואכלתם תבן אמ' סכין בת י"ב אצבעות הראה להן
אמ' להן תהיו כסדר הזה שוחטין ב' תרי ז' שבעה
כול ביזיוני תרג' ירוש' כפותו ועשית קערותיו וכפותיו

בזבזיה

מסמסיה כספסי שדלאי
וממרלאי אלין מלאכיא דשלחו מארעא
בסדום בס' גמ' דבניה אשה

בזבזנא

בכ' נעכשוט בגמ' כתב בו מלמעלה ההוא
בזבונא דאתא לקמיה דאביי ס"א בזבנאי
פי' הממונה על המס של עוברי גשרים

בזגה

בכ' אלו טריפות בגמ' נטל
מן הגג תיבנא ועביד בזגה חיישינן פי'
חבילה

בזך

בתמיד בפ' הששי
בקרבים הטנים בבזך בס' גמ' דבמה
אשה בזך בזיך כמן כמין כמין כמיך עיניך
בזך עיניך בזך אתריך בזך פי' כל הדחישה אחר
ענין הוא וכך הענין בבזך שתעמוד יהא כזך כלומ'
במקום שתעמוד תעמוד שלא תרחיב יותר תרג'
כף בזך : כמן כמיך כמו שאת עכשיו תהוי שלא
תתחזק : עיניך בזך מראיך בזך שלא תחזק אתריך
בזך : שלא תרחיב מקומך : ס"א בזך בזיך בזאתה
ואיני חושש ממך כמן כמיך החביא תחביא :

בזל

בב' המוכר את הבית
בגמ' דמכר את הסנטר מאי שיריה
ביזלי מאי ביזלי אמ' ר' אבא פיסקי באגי

בזק

בחלק בגמ' דאנשי דור
המבול איתיה קובה ואותביה
לימינה כזק בהדין עפרא והוו חרבי בזק בהון
גילי והוו גירי : ובס' משנת עירובין בזקין מלה
על גבי הכבש כול' וכר' גמ' דהמוכר את הספינה
דלינן גלא עד רחזינן לבי מרבעתיה דכוכבא
זוטא והויא כי מבזק ארבעין גריוי דביזרא

רחרדלא : ובבר' רב' פר' כו' לא ידון רוחי אמ' ר' חייא
בר אבא אני ממלא רוחי בהם בשעה שאני ממלא
רוחי באדם לפי שבעולם הזה היא נבדקת באחד
מאברין אבל לעתיד לבוא היא נבזקת בכל הגוף
ההד' ואת רוחי אתן בקרבכם : ובפ' נ"א ויבואו שני
המלאכים סדומה בערב כמראה הבזק ר' יהודה
בר סימון בשם ר' לוי בן פרטא כזה שבוזק גפת
בבירה פי' לשון פיזור : ויפקדם בבזק ביומ' בר נמ'
דבראשונה מאי משמע ... דהאי בזק
לישנ' דמיבזק הוא ודילמ' שמא דמתא הוא
כיון שתמנה אדם פרנס על
הציבור מיד מתעשר דמעיקרא כת' בבזק ולבסוף
בטלאים : פי' לישנ' דמיבדר כלומ' אבנים שמשליך
ובכס' דכי תשא ובילמ' בב' כי תשא ויפקדם בבזק
כד אינון מסכנין כאילין בזקיא כד אינון עתידין
כאילין אמריא ומפורש בהגדה מהו בזק אבן נטל
מכל אחד אבן ובאבנים מנאן שמנה אבנים : כצרור
אבן במרגמה תרג' היך ביזקא דכיפא בקילעא :

בזר

בגמ' דר' אליעזר תלין נקיט
ביזרא בחדא ידיה ומרגניתא בחדא ידיה
פי' אבן שאין לה דמים ויש אומ' ביצתא ונימא
אחת של זרע שאין לה דמים ולא ערך ומפני
שהסתירה מהן נתייקרה בעיניהן ופייסוהו להראותה
להן : כי מוצבא בביזרא כבר פי' עם אצבעתא :
כר' גמ' דכיצד הרגל יד שרוכה ביזרוני פי' שהיו
זירעונים בכלי בס' גמ' דאי זהו נשך מרישא יהיב
ביזרא בר' גמ' ר"ה המקבל פי' אפי' אק אמ' לו בתר
הכי כריבנא ליה עבישנא ליה יכול למימר ליה
ביזרא דנפל נכל כלומ' כיון שגדלו והוקשו לזרע
ונפל אותו הזרע על הארץ אפי' אם תחרוש או
תכבש אחרי כן הוא צמח בחלק ברק של חייה
לאיתויי ביזרא דאקפסתא פי' שלחו נבוכדנצר
לדניאל להביא לבבל זרע אספסתא : בפ' אין מ'
מעמידין בגמ' דהשלקות בידרא דכיתנא : בר' גמ'
רמי שאחזו ביזרא דגרגילא : בפ' אין דקידושין
בגמ' חוץ מן הערלה מערב ביזרני ושארי : בפ'
אלו טריפות בגמ' דסימני חיה רב חיננא בר כפא
הוה ליה ההיא גינתא שדא בה בזרניא ולא צמחו

לאורתא בעא רחמי ואתא מיטרא ונבחון ובגמ׳
ונבלה מן הגג עביד בידי חישינן כלומ׳ אם יש
לו גבעולין ששם ובלשו ישמ׳ קורין לזרע בדר׳

בזקד [illegible] בכ׳ א׳ רבריתות בג׳ המטפס
את הקטרת ת״ר קטורת מחזירין אותה
למכתשת פעמים בימות החמה בצונה שלא
תתעפש כלומ׳ מטורה״ **בזתה**
בס׳ גמ׳ דמי שהוציאוהו ותהא שביתתו
ביותא כי מקום שהיה בתוך תחום שבת׳׳

סליק פרק ז
אחל פרק ח

בחל בשביעית בב׳ בראשונה
בחלו כונס לתוך ביתו ובר׳ מעשרות
מאימתי הפירות חייבין במעשר התאנים משיבחילו
כיר משנתבשלו ולא נתבשלו בטוב גולש וגם
נגמס בחלה בי׳ ירוש׳ מהו ביחלו חיתה בג׳ רתי
וגם נעשה בחלה בי׳ ובגרה בבר׳ יוצא דופן משל
משלו חכמ׳ באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תינוקת
בוחל אלו ימי הנעורים בי׳ וכול עד צמל כיון שבגרה
שוב אין לאביה רשות׳ גמ׳ פגה עודה תינוקת
כדכת׳ התאנה חנטה פגיה **בוחל**
אלו ימי הנעורים כד תנן התאנים משיבחילו׳ ואמ׳
רבה בר בר חנה אמ׳ ר׳ יוחנן משילבינו ראשיהן׳׳
ואיבעיא אימ׳ מהכא ותקצר נפשי בהם וגם נפשם
בחלה בי׳ צמל כמאן דאמ׳ יצאה מלאה ובאת
ריקנית ואלו שלשה סימנין בדדין **בחנמל**
בילג׳ ויהי ברד יהרוג בברד גפנם ושקמותם
בחנמל בא חן מל׳ **בחר** בר׳ גמ׳ דתר׳
תגילת השחר הלבה כר׳ יהודה הואיל ותנן
בבחירתא כוותיה׳ ובס׳ גמ׳ דתר׳ הלוקח עובר כיל
בחירתא מסכת עידיות שהלכותיה מובחרות מקיבצות
מכל המשנה ונשנית ביום שהושיבו את ר׳ אלעזר בן
עזריה בראש וסילקו שומר פתח המדרש ונכנסו כל
תלמ׳ חכמ׳ וכל אחד אמ׳ מה ששמע מרבו׳
בחירתה מעונו בילגדו אמ׳

כמקף תלוה התחיל איוב צווח מי יתן ידעתי וא
ואמצאהו אבוא עד תכונתו כנגד מידת הדין אמ׳ לו
אליהוא כגה אתה מונה לא אתה שבחרת בנגעין יותר
מעניות שנ׳ השמר אל תפן אל און כי על זה בחרת
מעוני׳ **בחש** בבר׳ כיצד מברכין בגמ׳
חוץ מן היין בוחשין את השתית כיר מערבין
בכלים ושותין אותו כי׳ אחר נותנין השתית שהוא
קלי בכלי ונותן בו חומץ ומערבינו שתי וערב׳
ובבר׳ השולח גט בגמ׳ דאין כודין בחשן קידרא בבשפין
כי׳ כשהקדרה היתה רותחת היו מכניסין ידיהן לתוכה
ומששות כל מה שבתוכה ונראה לעולם שמחמת
צדקותם הוו ולא הוה אל מחמת כשפים ובר׳ גמ׳ דתר׳
מי שאחזו ובחשיה בגווא דמהר מהיג ובב׳ ג׳ דאחד
דיני ממונות אותוביה קמיה בביחושיה ובגמ׳ דנותנין
ביצה בב׳ ר׳ אליעזר תולין בחשא ליה בברא דתומא
ובב׳ מי שהחשיך בגמ׳ דמהלקטין אדלא אבדן ב׳
בחישא כי הזקן שאינו מביט מה שלפניו מתיירא
שמא יכה ראשו באבן או בביזא בה וממשמש
בידיו כדבר שאבד וזהו משל ממשמש הזקן מה
שלא אבד ויש אומ׳ שלא אבדתי אני מבקש ש
שממשמש במשענתו אילך ואילך בשביל שלא
יכשל כאדם שמבקש אבידתו׳ ובב׳ הגוזל עצים
בגמ׳ דגזל מטבע דלא בחשאי ואי משכחי קטלי׳
ובבר׳ שנים אוחזין בגמ׳ דזה ישבע עד דבחושנא
באנם׳ ובהניה דהשוכר את הפועלין בחש בתניה׳
בחש בע׳ ז׳ בב׳ גמ׳ דתר׳ ר׳ ישמעאל
כגון דהאי זב נקיטו קני מתותי בחשיה כיר
הוא קומתו והוא אזיל ידין׳׳

סליק פרק ט
אחל פרק י

בט בבריתות בב׳ ד׳ מחוסרי כפרה
אלו מביאין קרבן עולה ויורד על שמיעת קול
ועל בטוי שפתים וכול ובהוריות בבר׳ הורה כהן
אין חייבין על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים
וכול ובב׳ המפקיד בג׳ השוכר את הפרה בכירה

ממון משם ביטוי ובול פי' שבועת ביטוי הוא כ'
שבת לבטא בשפתים להרע או להטיב כלומ' מבטא
בדבר שלא לצורך שאוכל ושלא אוכל ואינו דבר
של ממון **בט** בס' נמ' דבבא מציעא
כאן בהוגבהה כאן בהבטה פי' מצאוהו לבעל
הבית כגון שהגביהה לו הפועל דבעידנא דאגביהה
לו קנאה נייד אבל שכרו להיות יושב ומשמר
ומביט במציאה כדי שלא יבוא אחר ויטול אותה
כיון שלא הגביהה לו לא קנאה ואם אמ' לו טול
מה ששית בשכרך שומעין לו : פי' אח' יש מי שגורס
חבטה מלשון חיבוט והוא נפילה על דבר המופקר
שהוא חשוב במציאה שכל המחזיק בה זכה בה
ותנא דסבר זה שהחזיק בה זכה בה ותנא דסבר
קנה פליג עליה ואמ' זה שהפיל עצמו על המציאה
קנאה ולא קשיא דכל כי האי גונא אמרי רבנן
תנא הוא ופליג **בט** רבה בר הונא
איקלע לאקרא דאגמא קריבו ליה
צחנתא באורתא שמעיה להוא גברא דהוה
קא קרי בטי אמ' מאי דקאמ' בטיל ולא תיכול
ובול בפ' אין מעמידין בסכך קורט של חלתית
בט בפר' השולח גט בגמ' הלל
התקין פרוסבול מאי פרוסבול אמ' רב פרוסבול
חסדא פרוס בולי ופרוס בוטי בולי אלו עשירים
דכת' ושברתי את גאון עוזכם ותני רב יוסף אלו
בולאות שביהודה בוטי אלו עניים כדכת' והעבט
תעביטנו אמ' ליה רבא ללעוזא מאי פרסבולא אמ'
ליה פורסא דמילתא **בט** בפר' רב' פ'
נ"א ויבואו שני המלאכים ובפ' כ"ט ויצא
יעקב מבאר שבע תני משום ר' נחמיה כל תיבה
שצריך למ"ד מתחלתו נותן לו ה"א בסופו סרונה
שעירה חרנה והכת' ישובו רשעים לשאולה
ר' בא בר זבדא אמ' לביטי התחתונה של שאול
ויש מפרש ביטי כמו אבטי שפירשנו במקומו
בטח הבטח אינו מביא את
הטומאה פ' י"ב באהלות ואיכא דאמ' אבטח
ובתוספתא אמבטי כמין טיט בבנין שהוא סמוך
לחלון וזיז נהץ עליו פי' הבטח חלון של מאור
מבפנים רחב ומחוץ צר: פי' לתא אבטי בניין

כמו ממבטי של מרחץ שהוא אוונא דמיא בארמית
ובלעז סוליו שנכנס שם המים **בטט**
בפר' הרואה בגמ' מקום שנעקרה איכא דאמ'
מילתא אמ' רב ששת ונקו בוטטי דנורא וכיבנה
לעיניה : ובהגדה דהשוכר את הפועלים אתו
תרי בוטטי דנורא בול פי' שתי ניצוצות של
אש **בטט** בפר' רב' פר' א"ה תולדות
נח אמ' רב הונא ערקין הוינן מן הכי גינותיה
בחדא בטיטא דטיבריה והין בידינו נרות
בשעה שבהין היינו יודעין שהוא יום ובשעה
שמבהיקין היינו יודעין שהוא לילה : פי' בטיטא
מעירה **בטל** בפ' א' דמגלה במשנה
אי זו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה
בטלנין בול ובסוף גמ' דפ' א' דסנהדרין פי' עשרה
בני אדם שיושבין בבית הכנסת ובטלין
ממלאכתן ועוסקין בצרכי ציבור : ירושלמי
עשרה בטלנין בכנסת ממלאכתן
בטם בר' גמ' דפ' אם אינן
מכירין אותו אמוגים בוטמי מאלה
ומאלון תרג' בבוטמא ובבלוטא : תחת
האלון תרג' תחות בוטמא **בטן**
בשביעית בפר' כלל גדול האלה והבוטנא פי'
כמו בטנים ושקדים ובלעז נוקילי
בטן הבוטנין והנקטומין
והאדוס בס' כל כ' כלי עור בבלים פ'
פי' כמין כנור גדול שהוא ניתן לפני הבטן
וכך נקמרין בו ואיש כנור שנתגש ביד ואינו
נותן לפני הבטן וזה ניתן לפני הבטן כמין מזור
של עור שנותן בעל אומנות לפני בטנו כדי
שלא יתלכלכו בגדיו : ובויקרא רב'
בפ' זאת בס' פ' וזכור את בוראיך מהיכן
נתחייבו ישר' בזיבה ובצרעת ובול עד
רבנן אמ' ממתאוננים ההד' עד חודש ימים עד
והיה לכם לזרא ר' אבהו אמ' לזירנא ולבוטנא
פי' נפיחה כדגרסינן אידי דצרעת מגופיה
מיתילדא מפיחא ליה צרעתו ומשויא ליה כך
במגילת איכא שרתי במדינות והיא בטנא
תרין כלומ' שנכנס בטנם **בטנת**

בטנת
תרין מן הן איתידע
מא׳ ליה חמית מרבועיתא בארעא
תרתן כי׳ מקום שרבצה בקרקע עשתה שני
רושמין שם שורו עיבר תרג׳ תוריה ניבטין
בטן
מא׳ אמימר לקני ובטע
שריין בכ׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף
שמות של עופות הן
בטרי
בחולין בכ׳ בהמה המקשה בגמ׳ בהמה
שנתחתכו רגליה מא׳ אביי ארבעה ביטרי בתרא
מ׳ רבי חננאל ז״ל בטרא כי תחרא מלשון תחורי הזהב
ואנו עוד קבלה בידינו מרבותי בטרא ארבע
אצבעות
בטש
אתא חמרא לובא
בטשא לשרגא בר׳ גמ׳ דכל כתבי הקדש ובב׳
מי שהחשיך בגמ׳ דמהלקטין אשכחיה לגבליה
דבי נשא דהוה קא גביל ומבי לתוריה בטש ביה
ובכ׳ גמ׳ דכ׳ כיצד מעברין בדוריק אשכחתיה
לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחישא בטשא
ביה ; ובמ׳ גמ׳ דהכונס ההוא גברא דבטש
בכספתא דחבריה ובב׳ הגוזל עצים בגמ׳ הנותן
לאומנין ובב׳ המקבל בגמ׳ המחהו הכא במאי ע׳
שקיק דאגריה לבטושי ביטשא ביטשא במיעתא
טל׳ בעיטה שהיא דריסה ברגל׳
בטיתא
בב׳ כיצד מברכין
בגמ׳ דחוץ מן היין הוה עוברא ושקליה
לניצא דברחא וחאיי בוטיתא ובכ׳ אלו טריפות
בגמ׳ מחוזת הדם מא׳ רב יוסף האי מאן דאכל
ז׳ ביעין וט׳ תגוזין ושבע בוטיתא דברחא ושתי
רביעתא דדובשא בתקופת תמוז איבא ריקנא מ׳
מתעקרא תליא דליביה פי׳ בוטיתא הוא אביונות

סליק פרק ט
אחל פרק י

ביאה
ביבמות בכ׳ גמ׳ דכ׳ נושאין
ביאה מאח דהוא אב והוא בעל והוא בר בעל
ובכ׳ גמ׳ דבאלו כהן גדול ובב׳ ד׳ מיתות בגמ׳ הנודר
בשנגו ביא ביא הינו דאחרביה להיכלא וביתמדי

בס׳ פ׳ בראשית אומרין החיה והבהמה והעופות
ביאה עוברת עלינו שלא חוטאין ואנו לוקין ובבר׳
ויגש אמ׳ לו יהודה ביאה את מעביר עלינו לזה
את נוטל את בניינין לעבד אנחנו מוכרנו את
לעבד לכיכך נתחייבנו להיות עבדים אבל בנינן
לא היה לו עסק בדבר הזה ; ובפר׳ אשה או בשר
אמ׳ הקב״ה לירמיה לאה מה עשו לי בני הביאו כי׳
מצורע וסומא בתוך ביתי צווח אנו ביא עליכם
ובסנך לבנים אתם הן אומ׳ להקב״ה ביא את
מעביר עלינו שישר׳ חוטאין ואנו לוקין פי׳ ענין
זעקה על עיות הדין
ביאבידן
בב׳ א׳ דעב״ז׳ בגמ׳ אין בונין עמהן מאי
טעמא לא אתית לבי אבידן כולעד שנאמ׳ תרומיו׳
ברגליכם ; ובפ׳ גמ׳ דכל כתבי הקודש רב לא אזיל
לבי אבידן וכל שכן לבי נצרופי פי׳ אבידן חצר
ידועה למלכים ויש בה ספרי חכמות מכל אומה
ויש בה ספרי תורה נביאים וכתובים כתובין בלשון
הקודש ומפני שאין ידוע מי כתבן או ישר׳ או
זולתם על כן רב לא ביד ר׳ אבהו להורות עליהן
להציל ובזה בי אבידן נכנסין מכל אומה חכמים
ונושאין ונותנין בדברי חכמ׳ ובדיני כל אומה ולשון
ביאבא
בב׳ כיצד אשת אחיו ובגמ׳
כלל אמרו ביבמה י׳ אמו ערוה אם אמו שניה
וגזרו על אם ~~אבי~~ אביו משום אם אמו מאי טעמ׳ דכולהו
בי אמא רבתי קרו להו פי׳ לאם אביו אינוה רבתי
קרו לה כמו לאם אמו ואם תתיר אם אביו יבוא פי׳
ליקח אם אמו: אשת אביו ערוה אשת אבי אביו
מאי טעמ׳ כולהו רבי אבא רבתי קרו להו כמו שקורין
לאשת אבי אביו רבי אבא רבתי כך קורין לאשת
אבי אמו רבי אבא רבתי ואם תתיר זו יבוא להתיר
זו טעמ׳ מאי כולהו רבי אחבאי קרו להי אחבאי הוא
דוד כמו שקורין לאשת אחי האב מן האב רבי אחבאי
רבא כך קורין לאשת אחי האם מן האב ואם תתיר
זו יבוא להתיר זו

אמ׳ רבא אטו כולהו
לאו גזרה לגזרה עבדינן
אמאי

שניה וגזרו על אשת
אבי אמו משום אשת
אבי אבי אמאי

ביבר
הבו ב׳
בברכות בס׳ גמ׳ דאלו דברים אביי מברך על
האור דבי ברחבו בב׳ אלו מציאות בגמ׳ דמצא ספרים
תפילין בביבר הבו ושכיחי פי׳ תפילין ביבר הבו שכיחי
למצבן בכל שעה שהיה אומן ועושה אותן למוכרן

כדגרסינן בפ' הקורא את המגלה למגרע מבי שדא
ליה לביבר הבו למיכתב וכו' **בינזירתא**
דקני שפיר דאמי בס' גמ' דבמה טומנין ני'
בין מגורה של קנים ויש אומ' בין מחצלת של קנים
משנ' דלא דצה ושלפה לסכין מבעוד יום נוותר
לנעצה בשבת בתוך הקנים דמכין נכנס בין קנה
לחבירו: **בי דוגי** תותי כבדא בב' כל
הבשר בגמ' דכחל כי כלי לקבל בו דם הכבד
הנצלה באש אסור **בידורי** בי
כירי כיר עם מוליר **בי כוי**
לא הוי חזקה בר' גמ' דבבא בתרא כי ראובן
ושמעון שכנים ובני שניהם הכותל עד ס' אמה
ומשם ולמעלה בנאו שמעון לבדו ועשו נכנסאו בכותל
זה בית החלונות להכנים בהן ראשי הקורות כיחצר
ראובן אינו יכול ראובן לטעון שאין הן חזקה שלי
שחצי כותל שלי שיכול שמעון לומ' לא עשיתי בבתלי
כך שאם תתן לי ההוצאה לא אצטריך לנקב בנקבות
בכותל **בי מדרי** בשבת בב' חבית בגמ'
כל שלא בא בחמין אמ' רב הני בי מדרי דבבל
מהדרי מיא לעין עיטם והאי כיון דלא שדיר
שדריה לא מיתי סליק ובבכורות בפ' מומין אלו בגמ'
דרש שובבין אמ' רב כהנא לא ישתין אדם מים על גבי
חוטין ולא על גבי מקום קשה ואמ' רב הני בי מדרי
דבבל מהדרי מיא לעין עיטם לנהר ארץ ישרא' ויהיו
שותין ממנו לפיכך לא ישתין אלא מקום נמוך שיבלעו
שם המים **בי מיבקי** מבי נייבסי
ועד עקרא דתולבקאני בר' גמ' דמגילה ובס'
גמ' דכתובות כי מקומות במו אותו דפ' החולץ בגמ'
המחזיר גרושתו שלחו ליה בני בי מיכסי לרבא:
בי מפקתיה בגמ' דר' אליעזר
אומ' אם לא הביא כי אין ידוע נקב שבגיד
ויש מפרש מקום שמוציא הרעי **בי נצרופי**
בר' גמ' דכל כתבי הקדש כמו בי אבידן
שפיר' למעלה כיהו בבי נצרופי היה עבודה זר'
כידאמרינן בע' ז' בב' כל הצלמין בגמ' אי זהן ג'
אשרה אמ' שמוא' כגון דאמ' הני תמרי ליהוון לשיכרא
דבי נצרופי **בי סדיקין** בר' גמ' דחזקת
הבתין ההוא דאמ' ליה לחבריה כל נכסי דבי

פרסין מזבינא לך וברא' גמ' דמי שנות:
בייכה בברא' רבה כל כה' ותאמר
שכבה עמי הומיה היא וסוררת תרג' בייכה
היא וטייעה **בין** בס' גמ' דבמה אשה
שב בינ' כמונא כי ז' גרגרים מגרע כמון:
אי בבינתא לא משכחי לה בראש
גמ' דלא יחבור כי הזרע שנגל הירק בעת
שנעשה קשה: כא מי משום בינתא גרעינין
דחרדל ליבא למיחש דאכלי ליה דבורים דכיון
דהן דקין מאד לא משכחי להו דבורים בעפר אי
באטרפא הדר כארי כלומ' אם אוכלין העלין של
חרדל מאי איכפת ליה חוזר וגדל: בראו ברכואות
דגני שאחזו נזדהר מבינתא דאי לאו מנקבי להו
למעייניה כי יזהר שלא ישתה זרע ברגילה
בין בס' גמ' דבמה אשה שבבינ' מדיקנא
דקלבא כי ז' שערות מזקן כלב ובס' גמ' דכ' ואלו
מגלחין ובגמ' דחכמ' אומ' עד חצות כמי שחלבינתא
מחלבא: וחמשי מבינתא דרישי ושר טופרא דכרעאי
בפר' ר' אליעזר אומ' תולין בגמ' ויינמילין בינתא
ממויה בר' גמ' דבא לו כהן גדול משתמיט בינתא
בר' גמ' דהשוכר את הפועלין אדיש בינתא בעי
למיקם בב' ג' מינין אסורין בנזיר בגמ' דמתם
נזירות ז' השערה ולא יחטיא תרג' בבינת שערה
בין זכאי בין חייב בשבועה
לא תיעול בויקרא רבה כ' ז' תהי עד חנם
והוא שד' **בין** השמשות בר' גמ' ד'
דברכות ר' יהודה סבר בין השמשות טובא
האוי וכי טובלין ור' מאיר סבר לה כר' יוסי דאמ' בין
השמשות כהרף עין וכו' ובס' גמ' דבמה מדליקין
אמ' רב יהודה אמ' שמוא' בין השמשות דר' יהודה
כהנים טובלין בו למאן אילימא לר' יהודה ספיקא
הוא אלא בין השמשות דר' יהודה לר' יוסי כהנים
טובלין בו כשיטא מהו דתימ' וכו' עד והדר מתחיל
בין השמשות דר' יוסי ובס' גמ' רבא סימן התחתון
קך תנא סבר שלים בין השמשות דר' יהודה והדר
מתחיל בין השמשות דר' יוסי: והאי תנא סבר בין
השמשות דרבי יוסי מישך שייך בין ר' יהודה:
ביין בפ' דסוכה ו[illegible] בשור

שמ

או כמשמע מי שטעה נוטל ביין כי מסתברא עניין
מירון הוא
ביור
בכ׳ כלל גדול אמרו
בשביעית לא לבייר ולא לבלן וכול כיר בייר
חופר בורות בלן בעל המרחץ ספר גלב ספן מלח׃
בירה
בכ׳ אלו עוברין בפסח ושורפו
לפני הבירה מעצי המערכה ובר׳ גמ׳ קיוכרא
בירה תוכיח שחורה לראשונים ולא חזרה לאחרונים׃
במידות בכ׳ א׳ במסיבה ההולכת תחת הבירה
פי׳ תחת המקדש בכ׳ א׳ דבבא א׳ בגמ׳ סמך לו כותל
המשכיר בית לחבירו בבירה גדולה ובר׳ גמ׳ הממוכר
את הבית ישנה גם ובב׳ מי שמת בגמ׳ השולח סבלנות
וזו ההלכה העלה ר׳ אחא שר הבירה לפני חכמ׳ באושה
באושא פי׳ פלטורין
בית
ובא אשר לו
הבית מי שמיוחד ביתו לו׃ ובב׳ א׳ דיומא כיר
מי שאינו מכניס אורחים בתוך ביתו אלא ביתו פי׳
מיוחד לו ולא לזולתו׃ כמ׳ שאינו משאיל כלין
לאחרים נגעים באין בביתו׃
בייתא
בא ואייתי בר׳ גמ׳ דהמוציא יין בייתא אייתבא
יתיב בב׳ הגוזל עצים בגמ׳ ר׳ מאיר אומ׳ בעבדים
ובר׳ גמ׳ דכיצד הרגל פי׳ בית שדרין בו בני אדם הוי
מיושב ואינו חייב ואפי׳ אישתמש בתיבנא וציבי חרב
ולמאן דאמ׳ משום שאייה היינו בית שאין מ׳
משתמשין בו כלום האי כיון דאישתמש בתיבנא
וציבי לא חרב׃ אחר לתקן את הבית בב׳ב׳ בנירה
טר׳ אותו מקום׃
בית אב
בפר׳ א׳ דיומא בגמ׳ ממרישין כהן גדול הבא דאיכא
טמאין וטהורין בההוא בית אב פיר׳ בית אב כידתניא
בתוספת התעניות בפר׳ שני ד׳ משמשות עלו מן הגולה
וכול׳ עד עמדו ראשי משמרות וקבעו עצמן בבתי
אבות וכול׳ עד משמר שיש בו ו׳ בתי אבות כלומ׳
ו׳ משפחות כדכת׳ בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז
אחוז לאיתמר כל בית אב מקריב יומו הקבוע לו
משמר שיש בו ח׳ מקריבין ו׳ ימים וב׳ מקריבין יום
אחד וכול׳ ובבר׳ פיר׳ עם אנשי משמר׃
בית אבן
היתה נקראת כבר
פיר׳ באבן׃
ובית אל
בבר׳ רבה
פר׳ עט ויאמ׳ שלחני אמ׳ ר׳ הונא בסוף אמ׳
אני אגלה לו ואם יאמ׳ לי הקבה׳ למה גליתה לו אומ׳
לפניו רבונו של עולם בעך גוזרין גזירות ואינך מ׳

מבטל גזירותן ואני יכולתי לבטל גזירתך אלו ז
עתידין ליגלות עלי בבית אל ולהחליף שמך ואני
עומר שם ההד׳ בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו עמך
אין כת׳ כן אלא עמנו׃ ובבר׳ פנ׳ וירא אלהים אל יע׳
יעקב ר׳ ברכיה בשם ר׳ לוי מי מקים דבר עבדו אין
אנו יודעין שעצת מלאכיו ישלים אלא מלאך אחד
שנגלה על יעקב ואמ׳ לו עתיד הוא ליגלות עליך בבית
אל ולהחליף את שמך ונגלה עליו הקבה׳ בשביל לקיים
דבריו של מלאך׃ ירוש שכל הנביאין מתנבאים
עליך על אחת כמה וכמה
בית איל
בב׳ המקבל בבבא מציעא המקבל שדה מחבירו
והוא בית שלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ ה׳
האילן׃
בית אצבע
שוקע בבלים
בב׳ אלו כלים שבב׳ בו סנדל עמקי כל בית אצבעות
טהורות חוץ משל קייצים מפני שהיא מקבלת את
האוג נקרעה אם אינה מקבלת את האוג טהורה
פיר׳ בית אצבע שלה שוקע וזה צורתו
זה בית אצבע פיר׳ בית אצבעות דבר העשוי מן
עור בתים ומשים בהן אצבעותיו וזה הסותם בתוכו
שהיא מקבלת לפי שבשעה שמקבצין הקוצים מקבצין
עמו האוג ועושין אותו לתוכה׃
בית בליע
בר׳ טהרות מטמא טומאות אוכלין
בבביצה וכזית בבית הבליעה
בית בניא
בר׳ גמ׳ דמגילה והסידורתי דמין
זה בית בניא שלהן
בית בעל
בחזקת הבתים שהיה בית בעל חזקתה ג׳ שנים
ובר׳ גמ׳ דמשקין פיר׳ בית הבעל שהיא בעומק
והולכת אין צריך להשקותה׃ ופי׳ בג׳ עניין בעילה
בית בשת
בב׳ העור והרוטב עור
הפרטות עור של בית הבשת פיר׳ עור של
בית הרחם׃
בית גליא
בר׳ גמ׳ דמגילה
ושיקוציו מבין שניו זה בית גליא שלהן׃ ובבר׳
כלה צלמין בגמ׳ הגוים העובדין את ההרים ובתמורה
בר׳ גמ׳ דב׳ כל האסורין בית גליא קורין אותו בית כריא
פי׳ גליא שם גבהות כמו גלי מכנין לו בית כריא
שתפול בשחת כמו כרו שוחה ואמ׳ לה גליא לשון
שמחה ומכנין לה כליה שתכלה מן העולם ואמ׳ לה
גליה גלויה ומפורסמת בית כליה שתכלה ולא תראה׃
ספמן אח בית גדיא קורין אותו בית כריא פי׳ גדיא

גרו: פריא חזיר בלשון יון **בית גילגול** בעירובין בפ׳ עושין פסין בגמ׳ אמ׳ ר׳ יהודה
ובטהרות פ׳ ט׳ו תא שמ׳ שבילי בית גילגול ואו הן שבילי בית גלגול כל שאין יכול ליטול סאה שלחיטים וירוץ לפני סרדיוט אית דגרסי כל שאין העובר ומפרשי לה אחר מעוברי דרכים פ׳ בית גילגול מקום מדרון וכשאדם טעון משוי לא יכול לא ממטה למעלה ולא מלמעלה למטה ס״א בית גירגור פי׳ שביל מקום מעבר כדמתרגמ׳ במשעול הכרמים בשביל כרמיא ופי׳ משעול מש עול אין זה יכול ליכנס עד שיצא חבירו כלומ׳ אין מכיל המעבר שני בני אדם: **בית גירגור** מלשון גירור חמשה ונחיצה חמשה ואמ׳ ר׳ ינאי כל שאין העובר יכול ליטול סאה שלחטין וירוץ לפני סרדיוט והוא שביל בית גירגור כלומ׳ מקום צר:
בית דבח בגמ׳ דפ׳ א׳ דפסחים בית מדבחיא בית מטבחיא פי׳ דם ומים מטיין בבית המטבחים תמיד **בבית מדבחיא** דם ומים ויין ושמן הדם נבדק והמים מתנסך וכן היין והשמן קרב עם הקמצים **בית חלף** בפ׳ אמ׳ להן הממונה בגמ׳ כאן ובספרא עליך המזבח צפונה אבל מבית החלטות ולפנים פי׳ ואותו כלפי דרום נקרא בית החילפות ששם מצניעין את סכיניהן והכל מודים שדרום הוא וכמול לגבי שחיטות חטאת **בית חזי** בית החזים בכלאים פר׳ יו׳ פי׳ קוקורו **בית יד** בפ׳ במה אשה בגמ׳ ובמוך שהתקינה לנידתה עשתה לו בית יד מהו פי׳ בית יד שעושה לידה כדי שתכסה אותה כדי שתבדוק מוך לנידתה ולא תגע בו ולא תטנף בו:
בית יד אונקלו בפ׳ ג׳ דמג׳ הקורא את המגלה עומד פי׳ אציל ידיו **בית כסא** בפר׳ מי שמתו בגמ׳ היה עומד בתפלה לא שנו אלא בבית הכסא קבוע פי׳ מקום שהיכן לבני אדם להיפנות בו גדולים וכל שכן להשתנא: מדרון מקום שהמים נמשכין ויורדין ואינן ניקוין ולא נבלעין במקומן: הני בתי כסאי דפרסאי כסתומין דאמו פי׳ שעשוי חפירות בקרקע עמוקות שיורדת צואה לתוכו **בית כפורת** בר׳ מדות ואחר לאחורי בית כפורת פי׳ אחר שומר היה אחורי בית קדש הקדשים משם ארון וכפורת **בית לגין** בכלים פ׳ יו׳ כל כלי עץ בית הלגינין ובית הכוסות אעפ׳ שלא קבל מבפנים טמא שכן מקיימין פי׳ תוך של כלי חרש לגינין מלשון לוג השמן **בית מים** במגילה פ׳ בני העיר וחכמ׳ אומ׳ מוכרין אותו ממכר עולם חוץ מג׳ דברים למרחץ ולבורסקי לטבילה ולבית המים פי׳ שמייחדין להשתין **בית נגר** בכלים פ׳ יו׳ בית הנגר ובית המנעול ומקום המזוזה **בית סאה** בכלאים בפ׳ ב׳ בנוטל לבית סאה ובפ׳ ב׳ בעירובין ר׳ יהודה אומ׳ עד בית סאתים פי׳ מקום שראוי לזרוע בו סאה נקרא בית סאה לזרוע סאתים נקרא בית סאתים והוי חמשה אלפי גרמידי בת ברייתא דילפינן מחצר המשכן דהוה ה׳ אלפי גרמידי דכת׳ אורך החצר מאה באמה ורוחב חמ׳ בחמשים חמשים פעמים מאה הוי ה׳ אלפי **בית שאור** בפר׳ כל שעה בס׳ ג׳ חמץ של נכרי פי׳ הכלים ששתמש בהן חמץ בצונן משתמש בהן מצה חוץ מבית שאור הואיל וחימוצו קשה: אמ׳ רב אשי בית החרוסת כבית שאור שחימוצו קשה דאמי: פי׳ כלי עץ ששתמש בהן חמץ בצונן משתמש בהן מצה בלא הגעלה דכיון דצונן הוא לא בלע חוץ מבית שאור כלי הוא שעושין בו שאור לחמץ עיסה כיון דחריף כרותח ובלע ואין משתמשין בו מצה אלא בהגעלה ובית חרוסת כלי שעושין בו כל השנה חומץ וציר כדי ללתת בו הפת ומחמת חריפותו בלע הכלי ואין משתמשין בו מצה אלא בהגעלה ובכלים פ׳ ח׳ בתנור בית שאור מוקף צמיר כתיל פי׳ כלי חרש עשוי להניח בו שאור והוא מוקף צמיר כתיל **ביתוסיין** בר׳ גמ׳ דח׳ צדוקי שרצים של ביתוסי א׳ אמר ר׳ יהושע הגרסי מנין שאין כותבין תפלין ובול׳ ובר׳ גמ׳ דר׳ ישמעאל במנחות שהיו ביתוסיין אומ׳ עצרת אחר שבת פי׳ ביתוסין

תלמידי ביתוס הן ומפורש באבות דר׳ נתן שני ת׳
תלמידין היו לו לאנטיגנס איש סוכו ושמן צדוק
וביתוס ושנה להן אל תהיו כעבדים המשמשין את
הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים וכו׳ הלכו
ושנו לתלמידיהן ותלמידי תלמידיהן ולא אמרו
פירושו עמדו ודקדקו אחריהן אמרו אלו היו יודעין
יודעין אבותיהן שתחיית המתים ומתן שכרן של
צדיקים בעולם הבא לא היו שונין כן עמדו ופירשו
מן התורה ואמרו מסורת ביד פרושין לצער עצמן
בעולם הזה ולעולם הבא אין להן שכר ויצאו מהן
שתי משפחות דעות צדוקין וביתוסין צדוקין
לשם צדוק וביתוסין לשום ביתוס״

בית עליה

בר׳ גמ׳ דסנהדרין ושפוטתו
צדק וג׳ אמ׳ רב יהודה אפי׳ בין בית לעליה
פי׳ צריך הדיין להיות בקי במשפט המסדר
העלייה על הבית כמה הוא כדי שידין כמה יש
לבעל העלייה מתחתון את כמפורש בפר׳ הבית
והעלייה ר׳ נתן אומ׳ בעל הקרקע נוטל ב׳ חלקים
ובעל העליה נוטל שליש קאסבר כמה מפסדה
עליה בבית תולתא תולתא בעי למישקל ובין
גירו אמ׳ רב יהודה בין תנור לכירים פי׳ צריך
להיות בקי כמה הרחקת התנור מן הכותל ומן
המעזיבה שתחת התנור וכמה הרחקת הכירה
ויוצא בדינין הללו ולא יהו בעיניו כבזויין מפני
שהן בלא נשיאת מנון ובלא נתינת ממון אלא
שצריך הוא להתעסק בבולן מה שהן מפורשין בב׳
לא יחמור

בית פאגי

בב׳ תמיד
נשחט בגמ׳ השוחט את הפסח על החמץ
דתנן השוחט את התודה לפנים ולחמה חוץ לחומה
לא קדש הלחם מאי חוץ לחומה ר׳ יוחנן אמ׳ חוץ
לחומת בית פאגי וריש לקיש וכו׳ ובפר׳ האשה
דפסחים בגמ׳ האונן לא שאנו אלא דקאי חוץ בית
פאגי אבל קאי לפנים מחומת בית פאגי שוחטין
עליו: ובמשנת מנחות בפר׳ ב׳ הלחם שתי הלחם
ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשירות בית פגאי
ובפר׳ השוכר את הפועלין בגמ׳ ואלו אוכלין כגון
לפנים מחומת ב[ית פ]אגי ובר׳ גמ׳ דב׳ עגלה ערופה
ובפר׳ א׳ דסנהדרין בגמ׳ דעריפת העגלה מצאן ג׳
מבית פאגי והמרה עליהן פי׳ חומת בית פאגי
היא חומת ירוש׳

בית פך

דבמה
בכלים כה׳ תנור תחילתו ר׳ ובר׳ גמ׳
טומנין בית הפך ובית התבלין ובית הנר שבכירה
מטמאין במגע וכו׳ פי׳ מטהר פי׳ בית הפך
מקום שמשימין בו פך השמן בית התבלין מפורש
למטה בא׳ זה הפרק בית הנר מקום עשוי בכירה
לשום בו הנר להאיר את הכירה

בית פרס

כ׳ יז׳ באהלות החורש את
הקבר הרי זה עושה בית הפרס עד כמה
עושה מלא המענה ק׳ אמה בב׳ א׳ דמשקין בגמ׳
ומציינין את הקברות והתניא שלשה בית הפרס
הן שדה שאבד בה קבר ושנחרש בה קבר ושדה
בוכים מאי שדה בוכים רב יהושע מש׳ דעולא אמ׳
שדה שמספידין בה מתים וטומאת בית הפרס
דרבנן היא כדגמרינ׳ בב׳ מי שמתו ובפר׳ חומר
בקודש ובפסחי׳ בס׳ פר׳ האשה אונן ומצורע ובית
הפרס לא העמידו דבריהן במקום כרת׃

בית צבע

בר׳ משנת חומר
בקודש מחורים ותוך ובית הצביעה
לתרומות אבל לא לקודש פי׳ ר׳ יוחנן מקום שנקיי
הדעת שותין בו והוא מן מצל הכלי שאין דרך בני
אדם ליגע בו כי דרך בני אדם להטות הכלי ולשתות
מכנגד אזנו מפני שאוחזין אותו באזנו ונקיי הדעת
משנין ואין שותין ממקום שכל אדם שותה בו אלא
שותין מאצל אזנו כמו שאמרנו ושמואל פי׳ מקום
שצובטו מן ויצבט לה קלי כמו מקום שתופסו וכן
משמע בית הצביעה מקום שאוחזו באצבעו״

בית צואר

בר׳ גמ׳ דבמה טומנין
מתירין בית הצואר אבל לא פותחין פי׳ אם
אם קשור בחוט שהוא יכול להתירו מתירו אבל
אין פותחו לכתחילה׃

בית רובע

בב׳ ג׳ בבמה ר׳ אליעזר אומ׳ קרקע בית רובע
בב׳ ג׳ בבמה ר׳ אליעזר אומ׳ קרקע בית רובע חייב
בכלאים פי׳ דילמא שדך שדך מכלאים דגבי כלאים
רובע בעינן כד תנן בב׳ ב׳ בכלאים כל מה שיש

בה רובע זרע ממין אחד ימעט ר׳ יהושע אומ׳
בעושה בית סאתים ר״ל שדה שדה מושכחת
עומר בשדה ותנן נבי סאתים בב׳ ו׳ בפאה קמה
שיש בה סאתים ושכחה אינה שכחה וכן עומר
נמי ר׳ טרפון אומ׳ ו׳ על ו׳ טפחי׳ שיכול לזרוע בה
הזרעונים בערוגה זה פי׳ ר׳ חננאל ז״ל פי׳ בית
רובע בית רובע הקב מצאנו בתוספת כלים
רובע הקב י׳ אמות ומחצה על עשר אמות
ומחצה

בית שער

בס׳ נ׳ ההדר ובסוטה בב׳ משוח מלחמה בית שער
אכסדרה ומרפסת פי׳ יש למגדלים שני שערים
זה לפנים מזה והריוח שבאמצע נקרא בית
שער

בית שוקע

בס׳ כ׳ ב׳ בכלים ובית שוקעו של נר מטמא באויר פי׳ כלי
נחושת והוא משוקע ומניחין אותו למעלה כנגד
הפרח של מנורה ועל אותו כלי מניחין הנר והוא
לב׳ דברים את שלא יתלכלך הפרח של מנורה
ואת שיקבל השמן ששפך מן הנר״

בית תבלין

בפ׳ ב׳ בכלים בית תבלין של חרש: פי׳ כלי חרש הוא ויש בו
בתים הרבה כדי לשום בו תבלין וזה צורתו

ביתור

בס׳ חלה נתאי איש תקוע הביא חלות מביתור פי׳ מקום״

ביתות

בגמ׳ דביצה ובס׳ גמ׳ דשבת ובס׳ משנת ביצה אין משקין
ושוחטין את המדבריות אבל משקין ושוחטין את
הבייתות אלו הן הבייתות הלנות בעיר והמדבריות
הלנות באפר

סליק פרק י׳

אחל׳ פרק י״א

בך

באהלות בפ׳ אחרון שדה בוכים
ובב״מ דמשקין בגמ׳ ומציינין את הקברות: מאי
שדה בוכים שדה רב יהושע א׳ כל וכו׳ שדה בוכים
מיוחד בין שני מקומות ומוליכין לשם המת אנשי
מקום זה ובאין מן הדרין במקום אחר ששם
בית הקברות ונוטלין אותו מהן ומוליכין אותו
וקוברין אותו במקומו ואמרינן עלה משום יאוש
בעלים נגעו בה גזרה שמא נידלדל ממנו אבר
ונבל לשם ולמה נקרא שמה שדה בוכים שדה
שמספידין בה מתים שכן דרך בשמתו ועדים אלו
אלו עם אלו כולם בוכים: ובאת להם ממול בכאים
תרג׳ אילניא״

בכיאר

בר׳ גמ׳ דהזורק שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר
לשולחן ביריעה ויש שגורס בוכיאן פי׳ הקנה
שהחוט של ערב תלוי בו שזורקו האורג בתוך היריעה
לרחבה להיארג בכלל היריעה ואותו מקום שארג
בו החוט נפש המסכת והוא כעין לכתא ומתנא
ופי׳ לכתא עץ קטן כמו זרת שחקוק באמצעו
מקום לאגור בו מתנא שהוא חוט חזק: פי׳ א׳ לכתא
ומתנא קנה קשור בחוט ארוך שכשיזרקינו לא
יאבד אלא מושך בחוט והוא נמשך אחריו

בכן

בר׳ גמ׳ דהמוציא בוכנא בא ואכנה
ובב׳ המוציא תפילין בגמ׳ דנגר א״ל
בוכנא קאמרת ובס׳ פר׳ א׳ דביצה רב ששת שמע
קל בוכנא ובב׳ לולב הגזול בג׳ ניטלה פיטמתו תני
רב יוסף ניטלה בוכנתו ובב׳ בנות כותים בגמ׳
המקשה עדה אנא בוכנא דפרזלא ובב׳ אלו טריפות
בגמ׳ נשברו רוב צלעותיה בוכנא ואסיתא פי׳
בוכנא עלי אסיתא מכתשת: וראש העלי משופה
כמין עלי והחוליה חקוק כמין מכתשת משני צדדין
ושני ראשי הצלעות נכנסין בה ובר׳ גמ׳ דהגוזל
עצים ועשאן כלים בבוכני דהינו שיכן

בכר

בב׳ כיצד אשת אחיו בגמ׳ מצוה
בגדול לייבם ת״ר והיה הבכור אשר
תלד מיכן שמצוה בגדול לייבם כול עד לנחלה
ובתרומות בפר׳ הנזפריש בג׳ פרקים משערין את
הכלכלה בבכורות ובסייפות ובאמצע הקיץ פי׳
בבכורות אביבות ובסייפות אפילות

בכרא

ומטפתא ומרבבתא בכר
כיר בער׳ ארבבתא:

בכריא

בשביעית בב׳ כלל גדול את הערקבלין
והחלבצין והבוכריא לשון ושמעו׳ כנגר

בבושרות

בנ' ג' שאכלו ובברכ' רבה בר צב וירא יעקב כי
יש שבר פי' ענין שחוק וליעוג
אפמא
ההוא דיקלא דהוה בי רב ביבי בר אביי
דהוה סליק באיפומא בעירובין בפ' אחרון בגמ'
דשרשין ובס' כר' עשרה יוחסין נפל זיהרא באיפומא
ובפ' אלו טריפות בגמ' דנפלה מן הגג ההוא גדיא דהוה
ליה לרבינא חזא חולשא כמאי כומצו נפל מאיגרא
לארעא פי' איפומא ארובה בתוך הבית פתוחה
לגג והוא לול בלשון הקדש פי' דיקלא דהוה סליק
באיפומא היתה עולה אותה תמרה על הגג ובגג
היה לול ויוצאת מן הלול ויוצאת באויר הגג
היא עבשין ענביה בפחות מן לגג אותא לקמיה
דרבה ורב יוסף ושארו ליה לישב עלו
אפמיא
אריסטון הביא
בכורים מאפמיא בס' חלה ובכ'
גמ' רי' יוחנן לתתאי בדינלת עד היכא עד
אפמיא תתייתא תרתי אפמיא הויין [illegible] ירוש'
שכם אפמיא וירד הגבול משפם מחצר עינן
שנאמר
אפומטא
בפס' ויהי בשלח כיצד היו המים
עשויין לישר' כחומה דרש ר' יוחנן כאילין
קנקילייא מרקת שרח בת אשר ואמרת תמן
הוינא ולא הוו אלא כאילין אפומטא פי'
אפומטמא פי' מראות
אפנדה
בפ' הרואה לא יכנס אדם בהר הבית
באפונדתו פי' כלי לבוש שהוא חלוק קטן ויש
בו מקומות הרבה תפורין ונותנין שם דבר
המאירע להן ודאיה בשבת בפ' המצניע בין ב'
אפונדתו לחלוקו ויש ששונין כינרתו ובזה הוא
מפורש בערך כ'
אופנים
ושרפים וחיות הקודש ומלאכי
השרת ואופנים בס' כר' אם אינן מכירין אותו
אפנים
בביאה בפ'
מלבנות וכן באפונים וכן בבדים
הגידל ובבלאים בפ' עדונה אפונין השיפין מין
זרעין אפונין הגמלונין מין ירק ובשביעית בפ'
ב' ר' ישמעאל אומ' האפונים הגמלונין כיוצא בהן
ובשבת בפ' נוטל שיעור של אפונים כזל ובפ' א'
דטבול יום ר' יהודה אומ' אף אפונים לבנים
טמאים בטבול יום פי' אפונים בלעז ציצירי
ובלשון ערבי חמץ פי' הגמלונין גדולים
שופין קטנים ויש מפרש חלקים בירוש' ברכ'
כר' כירה והביאו לפניו ביצים קטנים
וטענין יתה כאפונקרסים פי' עקרסים
אפנתא
בפ' כיצד מברכין
בגמ' והוא אומ' על המוגמר [illegible] יצא
במעלים המטולאים בטלוי על גבי טלוי ולא
אמרן אלא באפנתא אבל בגילדא לית לן בה
ובפ' א' דתעניות בגמ' דסנדל ואסורין במלאכה
וברחיצה אביי ורבא מעיילי אפנתא ובפ' גמ'
דמצות חליצה משום דהוה ליה אפנתא ומנעל
פי' כנתא כי אפנתא כנים של מנעל של מעלה
גילדא של מטה
אפנתי
בילמד' בהעלותך בא המלך ליכנס
למדינה יצא אוהבו לאפנתי שלו ובואתחנן
בי' הדברות היה הדיבור יוצא מן השמים והן
הולכין לאפנתי שלו שכן הוא אומ' כי מן השמ' ג'
מן השמים השמיעך את קולו פי' ענין מחנה
הוא
אפס
וכריה
ברכ' גמ' דיש נחלין
אפיסקותיה
בברכ' רב בר
עב ויהי כשמוע לבן וג' אלעזר
כמול הבית הוה וכת' ביה ויקח העבד עשרה
גמלים וג' זה שהוא אוהבו של בית על אחת כמה
וכמה וכיון דלא חמא אפיסקותיה ויחבק לו פי'
בלעז אופליצא
אפסניא
בסנהדרין בפ' כהן גדול וכסף וזהב
לא ירבה לו מאד אלא כדי ליתן אפסניא ובר'
גמ' דכהן גדול אין מושיבין לא מלך ולא כהן גדול
בעבור השנה מלך משום אפסניא כהן גדול
משום צינה פי' ההוצאה שנותן לחיילותיו חודש
בחודש הוא נוטל המס בשנה ומפזר להם בכל
חדש וחודש ואם יוסיפו חודש צריך ליתן להן
משלו למלך דוחה העיבור כהן גדול אם עשו
מרחשון תשרי מתיירא מן הצינה שתא בתר ירחא
אזילו ובמרחשון לעולם הצינה מצויה ומעכ' ש

שנקבע בשם תשרי ובלשון יון קורין להוצאה אכסניא״

אפסנתין

בע״ג בפ׳ אין מעמידין בגמ׳ והחומץ שלגוים אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי גיינות אין בהן משום גילוי ואלו הן חד מר מתוק וכול׳ פי׳ חד בלבלין מר אפסינתין מתוק מי בארג פי׳ לענה ולשון יון הוא״

איפסר

בב׳ במה בהמה יוצא הגמל באפסר ובב׳ א׳ דקידושין בג׳ נכסים שיש להן אחריות שני שטרי דאפכרא דארעא הוא פי׳ אפסר רסן ובלע״ז קביסטרו

אפעה

לשבעים שנה בר׳ גמ׳ דבבורות

אפיפריון

ש׳ של בעל הבית בפ׳ יו׳ בבלים כל מי שנחלק ובב׳ כג׳ ג׳ תריסין ג׳ פינקסות הן האפיפירון טמואה מדרש ובר׳ ברש׳ דב׳ למלך שעשה כסא ואחר כך אפיפירון ובב׳ י״ח ויסגור בשר תחתנה עשה לו מנעול ואטפירון ואפיפיון כבוש עליו כדי שלא יצטער כשעה שיושב ובויקרא רבה באם בחקותי בב׳ לטנים הארץ ישית למלך שעשה כסאו משעשש עשה אפיפירון שלו תחתיו ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר תרג׳ ירוש׳ אטפורין דרגלוי פי׳ אפיפורין דכ׳ יון בבלים עושין שתי ידות שלברזל כל אחד מרובע והעור בנתים ובופלין אותו וכשרוצה לישב עליו פושטין אותו ויש מפר׳ זה הכסא שמניחין עליו הספרים והוא עגול של עץ ומתקפל ונסגר ומתפשט ונפתח ויש ש׳ שעושין ממנו שלחן ועוד יש כורסיא קטן פ׳ משיושבין המלכים בקתדרא מניחין אותו כורסיא קטן תחת רגליהם ושמו במקרא הדום רגל כדכת׳ והארץ הדום רגלי ״ וכן יש לפני תיבת ספר תורה וזה שם. נופל באידך בירקין ג׳ פינקסאות הן האפיפורין ובלשון יון קורין לכסא שתחת רגלי המלכים אפיפורין״

אפיפירות

בכלאים בב׳ איזהו עריס המדלה את הנטן על מקצת אפיפירות פי׳ אילן שעושה פירות הרבה כמו מסעף פורה

אפיפסין

בילמד׳ והנחש היה ערום פי׳ כסיל מחתה לוונ׳ כל שהכסילים מוציאין מפיהן על עצמן הן נותנין את האפופסין את מוצא ד׳ כתוב כאוף ושלו את האפופסין ואלו הן מרגלים וכול׳ ופמ׳ ומשה היה רועה ולא עוד אלא שנטלו אפופסין תם עומד בת ציון ובר׳ ויורד הר סיני שבו שנתנאו אומות העולם להקב״ה ונתנו אפיפסין ובינקוד יוי אלהי הרוחות משה נטל אפופסין בשביל בנו ובר׳ אלה הדברים כשהרגת את המצרי והוציא עליך אפיפסין ובויקרא רבה אותי עד חנם וג׳ והוא עד או ראה או ידע והלא כבר נתנה התורה אפיפסין אם לא יגיד ונשא עונו ובר׳ אחרי מות בפמ׳ דאחרי מות במדבר סיני וכי במדבר סיני מתו אלא מלמד שמסיני נטלו אפופסין שלהן למיתה ובב׳ לדויד יוי אורי וישעי אין הרשע יוצא מן העולם עד שמוציא אפופסין שלו מתוך פיו ההד׳ אמ׳ אויב ארדוף אשיג וג׳ פי׳ אפופסין גזרדין״

אפין

בפ׳ גמ׳ דהכותב הא התני רב חנינה גט שכתבו כמי טדיא ואינא כשר וגם זה בהמביא גט שני בגמ׳ דכבל כותבין ובב׳ א׳ דגיטין בג׳ דכבר השטרות הא בעינא כתב שאינו יכול להזדייף וליכא דאפיינן הא דאפיינן והא דלא אפיינן בבר׳ הקומץ רבה בגמ׳ דר׳ פרשיות ובב׳ הקורא את המגלה למפרע בגמ׳ דעל הדיתרא דתרא מליח וקמיח ולא עפיץ עפצים בלע׳ גלי ובלשון ערבי עפץ״

אפץ

באהלות בב׳ כוורת היתה פתוחה ופקוקה בקש או מטוצא איזוהיא אפוצא כל שאין לה טפס ממקום אחד פי׳ אפוצה רחיקת הכסוי בלשון ערבי כלומ׳ הכסוי של כוורת דבוק בו ירושלמי בפר׳ כירה כאן בדפין כאן באפוצין

אפוקטפ׳

בשבת בפר׳ חבית אין עושין אפיקטפיזון בשבת ובג׳ דנ׳ א׳ אין עושין אפיקטפיזון ברשות הרבים מפני הכבוד ובר׳ גמ׳ דכל הכלים ובבטלג הגזול בג׳ דהלוקח לולב לאכלה ולא לעשות ממנה אפקטפיזון וגם זה בב׳ הגוזל עצים בגמ׳ דספק ר׳ יהודה אומ׳ פי׳ בלשון משנה היא הקיאה

ושמירת

ושמעתי אופיק טפי מזון שורו עבר ולא יגעיל
תרג' ולא יפיק טיף

אפקלין

בילגעל לכה אדה לי יעקב ללאשה
שהכניסה בנה וקבלה לשלטון והיתה סבורה
שמא בדברים הוא נויידאו שילה עימה אפקלין
ובלשון בזל ובויקרא רבה לאמנה שהיא קובלת
את בנה לדיין חמתיה אדאין במרזבתא וכול
מסתברא אפיקלין בני אדם שיש בידם מרזבתא
ומגלבין

אפקליטין

במגילת איכה

אפסיקימא

בב' כיצד מעברין בג' דאין מודרין
אמ' ר' אמי אין מודרין אלא בחבל של אפסיקמא
יש מפר' חבל שעושין אותו מן קליפת אילן של
אגוז

אפיקמון בערב פסחים

אין מפטירין אחר הפסח אפיקימון
פי' לשון יון בלע' אין עושין סילוק לאכילה
ממיני מגדים כמנהג כל הסעודות כמפרש בגמ'
ר' יוחנן אמ' כגון תמרים קליות ואגוזים וכן
מפול בס' תוספת פסחים

אפיקורין

עוף וגבינה ואכלין באפיקורין כל הבשר בגמ'
דכל הבשר פ"א אפיקוליס מכול במטלית בלא
קינוח הפה ובלא נטילה והני מלי ביממא בלא
נטילת ידים אבל בלילא לא

אפיקורוס בחלק וכו'

בגמ' רב אמ' זה המבזה תלמ' חכמ'
ור' יהושע אמ' זה המבזה את חבירו בפני תלמ' חכמ'
המשומדין והאפיקורסין בב' א' דראש השנה בגמ'
דארבעה פרקים ובב' גמ' דד' נדרים שכיחי
אפיקורי דמצערי רבנן בל' גמ' דהדר פי'
אפיקורותא חציפות

אפרום

תרג' מעכתי

אפיקסין

צורר אדם מעותיו עם תפיליו
באפיקרסיתו בב' מי שמתו בגמ' דהיה
לבוש מכבנים

אפיקרשותו

אינה מעכבת את האיש
ואחד האשה בגמ' רוצו מגלחין ר' יוחנן אמ'
אתי מלמאן ואפי' אפיקרשיתו לתוכו ובבלים
בב' גומי סדין והסודרין והטרטין והאפילין של

ראוש שש אצבעות של אפקרסין עשה פי'
לבוש התחתון והוא כתוב בכתיבו וכשלבשו
קושרין כדאמרינן בס' מקוות כאידך בירקין
הקשר של אפקרשיתו שבכתף ותניא בדרך
ארץ הנכנס למרחץ חולץ וכול ואחר כך
מתיר אפקרשיתו התחתון כשיוצא ללבוש מניח
אפקרשיתו התחתונה ולובש חלוקו ואזורו וחוגר
אזורו כול בר' ויקרא רבה ובפ' דכי תשא
אפקותא דדיקלא בגמ' החבילו קש בב' א' דסוכה
ובב' המוכרת בגמ' דוחכמ' אומ' פי' ראוש הדקל
שיש בו חריות הרבה כמו הצואר של דקל
שנחתך מן הדקל והחריות עמו דבוקין ותרג'
ותשבר מפרקתו ואיתבר מפקותיה

אפר

מניחין אפר מקלה
על גבי התובה בב' סדר תעניות
כיצד ובס' גמ' דחזקת הבתים מאי על ראש
שמחתי זה אפר מקלה שבראשי חתנים ובגמ'
דכתובות קעקע בב' אלו הן הלוקין אומ' רב מלכיו וג'
אסור לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו
מפני שנראה ככתובת קעקע פי' אפר שעושין
גחלים הקטיות הלחשות לאחר שקן עוממות
ובאוהלות פ"ב אפר שרופין ר' אליעזר אומ' ש
שיעורו ברובע וחכמ' מטהרין פי' אפר צוי אדם
השרפין

אפר בס' גמ'

דכירה אלו הן מדבריות כל
שיוצאות ורועות באפר ואינן נכנסות בישוב וכס
גמ' דמשילין ובב' קמא דפסחי' בגמ' דכל מקום
שאין מכניסין בו חמץ מלמד שתהא כריתך
רועה באפר פי' אפר הוא אחו ובלעז פרטו
תרג' ירוש' ותשם בסוף ושויאת יתיה באפרא
על כיף נהרא' פ"א בגומייה וכן ותרעינה באחו
והות רעייה בגו גומייה

אפר

גייאה בגמ' דביום הח עצרת כת' את
אומ' עצרת תהיה לכם וכת' את אומ' עצרת
ליוי אלהיך אמ' ר' חנינא לשני פרגמטרין שנכנסו
למדינה אמ' אחד מהן אם כותחין אנו שננו
באחת אנו עושין אפר גייאה במדינה פ"א
אפר גי' אפרגיגא במדינה אלא כתח שבתיך

צורת מאותיל בי"
יהי

ואני שבתי כיר ענין זול ויש לומ׳ לשון לעז
הוא דְּהַרְנְיָירִי׳ בר׳ גמ׳ דהתכלת ואשרתני למעליאתא
ואיפרד חזותא נכפל מראהו

אפרוטי בעו׳ בפר׳ כל
הצלמין נימני מה אתה רוחץ במרחץ
של אפרוריטי כיר שם עז׳

אפרהנג בב׳ השולח גט
בגמ׳ דהמוכר את עבדו המוכר את
עבדו לאפרהנג גוי יצא לחירות כיר עלילה
כלומ׳ גוי שיש לו עלילה על ישר׳

אפרוורין ושי׳ ושיס עליה
כריס וסביב אפרוורין ס׳ סח
לשום כריס על שערים למנאה אפרוורין׳׳

אפריזא וקבעתא ד׳
דכשורי בב׳ השותפין כי אפריזא
בע׳ למר׳

אפרייה בס׳
בבא מיצעא הכו ליה אפריה
לריש לקיש כיר חזק בלשון פרסי ויישר כוחך
יישר חילך׳׳ כמ׳ אפריה ברכתו נלש׳ בן פורת
יוסף כלומ׳ יפרו וירבו נבונים וחכמים כגוות ביער

אפריה בבר׳ רב׳ פר׳ עג
ויניצא דוראים הלך בשעת
הקציר בשעת ביכור כל מיני אפוריה ולא הביא
דבר אלא שהוא נין הנופקר להודיעך כמה שאורין
מן הגזל כיר אפוריה פירות ובלעז פרומה

אפריון בב׳ א׳ דסוטה בגמ׳
וכן לענין הטובה הושיבה באפריון
ואהרן ומרים מרקדין כיר מיטות שנושאין
בהן הכלות׳׳

אפרכי
של זה למעלה מאיפרכי של זהב
בר׳ גמ׳ דשבועות למה הדבר דומה למלך יוצא
ואפרכוס נכנס ברא׳ גמ׳ דפסחי׳ ובבר׳ רב׳ פר׳ ה׳
נעשה אדם בצלמנו למלך ואפרכוס בקרובין׳׳
ובילמד׳ בס׳ אם בחוקותי מלך ששלח איפרכון
שלו מי מספיק לאיפרכוס צרכיו אנשי מדינה
אמ׳ הקב״ה איפרכון שלחתי לכם והן מספיקין
לבנו מן ובאר וענן׳

אפרכיא
בבר׳ רב׳ בר׳ לך לך איפרכיא שלך
ובר׳ פס׳ דנחמו ותעזבי אביך ואמך זו עז׳ וארץ
מולדתך זו איפרכיא׳ ובילמד׳ בר׳ וידבר
כת׳ לי כתובה באי זו שנה באי זו חודש בכמה
בחדש באי זו איפרכיאי בני יפת גומר ומגוג
תרג׳ ירוש׳ ושום אפרכוותהון׳׳

אפרסמון בפר׳ במה
מדליקין בגמ׳ דחלב מבושל ז״ל
איקנט במישחא דאפרסמא לכורמים תאני
רב יוסף אלו מלקטי אפרסמון מעין גדי ועד
רמתא יונבים אלו צרי חלזון כו׳ ובב׳ במה אשה
בגמ׳ דלא תצא אשה וברגליהן תעכסנה שהיו
מטילות כיר ואפרסמון ובס׳ גמ׳ דאמ׳ להם
הממונה בא למדוד אפרסמון אומ׳ לו המוכן עד
שאמדוד לך ובס׳ גמ׳ דסדר תעניות האלו הרי
אומא עץ שמן אפרסמא ובב׳ כיצד מברכין והוא
אומ׳ על המוגמר מישחא דאפרסמא מברכין עליה
בורא שמן ערב ובר׳ גמ׳ דב׳ אם אינן מכירין
אותו כו׳ ובב׳ המוכר את הספינה בגמ׳ דסמך
קונה שני אילנות ובב׳ אין מעמידין בגמ׳ דהחומץ
אנגרות יין ישן ומים צלולין ואפרסמון׃ ובחלק
בג׳ דאנשי סדום נותנין עיניהן בבעלי ממון ומפקידין
אצלו אפרסמון ומניחין אותו בבית גנזיהן ולערב
באין וחותרין את בתיהן והיו מריחין ככלב של
ישבו לארץ לערב יהמו ככלב׃ ובבר׳ רב׳ פר׳
כה׳ רבה רשת האדם היה מביא אפיפיליסמון
ושם באבן ובא בלילה וחותרה כי שמן אפרסמון
הוא צרי וכו׳ ואילן שלו קטף שמו כדכת׳ נבאת
וצרי ונותרגמ׳ שרף וקטף ואמרינ׳ הצרי אינו
אלא שרף מעצי הקטף כלומ׳ שרף של קטף שהוא
עץ ואם מעמידו כנגד הנר אפי׳ שמרוחק מיד
הוא עף ובא הנר ודולקת בו׳׳ ויש מפרשי׳ כורכמין
מין נבנים יש שמנו יצא אפרסמון׳׳

אפרסק בר׳ כלאים
האפרסקין והשקדים ובר׳ מעשרות
ובב׳ כירה בגמ׳ מטלטלין נר׳׳

אפריקי
בס׳ גמ׳ דמס׳ תמיד בעינא דאיזיל
למדינת אַיפריקי בני יפת גומר תרג׳ ירושל׳
ושום אפרכוותהון אפריקי׳׳ וגרממיא ומדי

וכן בברי רב וכן תרג׳ מני תרשיש׳׳

אפרת

בב׳ א׳ דסוטה

בגמ׳ דוכן לענין הטובה דויד נמי מגדים אותי דכת׳ ותמות עזובה וכול וכו׳ ויקרא רב הבן יקיר לי אומרים אמ׳ ר׳ פינחס עטרה זו נתעטר אומרים מבני יעקב בשעה שנעטר אמ׳ לו אומרים ראש השבט ראש יהי ומוניה שבבניו והא נקרא על שנקך בן תחו בן צוף אפרתי ודבנים בן נבט א׳ אפרתי דויד בן איש אפרתי׳׳

אפשת

נודא בי עמרם סוף גמ׳ דעשרה יוחסין פי׳ נתלה אש בבית עמרם

אפתא

בס׳ גמ׳ דחזקת הבתים מאי חדר שחלקו לשנים מאי עלייה אפתא וכו׳ גמ׳ דהמוכר את הבית מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמ׳ ברקא חלילא פי׳ ר׳ חננאל ז״ל מאי חדר שחלק חדר לשנים מאי עליה אפתא ביתו שהוא פתוח לחצר השותפין חולקו לשנים וקותם ביניהן בגובה הבית שנעשה כמו אפתא פי׳ א׳ שפירשנו אינו אפתא הוא שמקרין באמצע הבית תחת הקירוי של מעלה וטוען אותו ומשתמשין בו׳׳ פי׳ ברקא חלולא כגון גזוזטרא שאחורי הכותל ופתוח לבית והוא כגון היציע שהוא סביב בית המקדש וזה של בתים חלל מלמטה ואין משתמשין אלא מלמעלה

אפתא

דהאי בריך בריך מאריה אפתא בב׳ כיצד מברכין ס״א פיתא׳׳

אפותא

בב׳ אין מעמידין בגמ׳ דבת ישר׳ זימנין דמנחא ליה ידא אאפותא וקטליה טרק באקקוטלא מאפותאי בס׳ גמ׳ דסדר תעניות הא׳׳ו׳׳ פי׳ בלשון חכמ׳ טרחת ובלשון מקר׳ מצח׳׳

אופתא

כברי רמיא לאופתא טריתה פי׳ כל זה הכל

אפתק

מגו׳ בב׳ אין מעמידין חנבין מן הסטלה אסורין ומן האפותיקי מותרין ובב׳ במה טומנין בגמ׳ בנזי׳ צמר דבינא אמ׳ משנת בשל אפותיקי פ״א הפתק פי׳ אוצר העשוי לסחורה ובלשון יון הבר שמכניסו לקיום אפותיקין ואוצרות בדר תרג׳ ואפותיקין דבברא ורב׳ האיי גאון ז״ל פי׳ כלי גדול שמשמרין בו כמה ששנינו החגבין מן הסלולה אסורין מן אפותיקי מותרין ובחיצונה תניא הקבלוטות הבאין מן ההפתק ומן האוצר ומן הספינה מותרין והנמכרין בסלים לפני החנוני אסורין

אפתק

בפר׳ השולח גט עבד שעשאו רבו אפותיקי ל׳ לאחרים ובב׳ א׳ דבבא מיעעא בגמ׳ דייתיק׳ מיתנא דיתיקאות אפותקאות וכו׳ גמ׳ דבבא קמא הכא במאי עסיקינן בשעשאו רבו אפותיקי׳ כדרבא דאמ׳ רבא עבד שעשאו רבו אפותיקי שור ו אפותיקי פי׳ אפי תהא קאי כלומ׳ שהדאה לו שדה ואמ׳ לו לא יהא לך פירעון אלא מזה׳:

סליק פרק טו
אחל פרק יו

אגון

בב׳ אחרון דעירובין בגמ׳ דאילן המיסך על הארץ אסור לאדם לכוף את אשתו לדבר מצוה שנ׳ ואץ ברגלים חוטא פי׳ כמו ומשלייוסף היוצאת מבין רגליה וכן בן רגליה כרע נפל כלומ׳ כל מי שאונס אשתו ויבריחה שלא ברצונה חוטא וכן פי׳ גם בלא דעת נפש לא טוב היוצאת מיבמיררי לא יהא הגון׳׳ שאני התם דאגב איצצא מוקי בב׳ אין עומדין בגמ׳ ואפי׳ נחש ובב׳ אחרון דיבמות בגמ׳ דנפל למים ובב׳ חבית בר׳ גמ׳ איכא בינייהו דאתי בתר איציצי הני מילי מיכרי מיתכרי אגב איציצא בס׳ גמ׳ דה׳ א׳ דמשקין ובב׳ המפקיר בגמ׳ יוציא לי שתות ליין איכא בינייהו משום איציצא פי׳ איציצא דוחק אגב איציצא מוקי אגב שדוחקין הנחשים זה לזה מצער שיש להן מושכין׳׳

אגנא

בב׳ אלמנה ניזונת בס׳ גמ׳ שהייה דריגלא אגב דהוה ביה איצא מיתי זוזי חריני פי׳ אגב דהוה ביה איצא הכסף דברגלא מוכל׳ כולי עלמא

שכר זוזי חריפי דברגל מציה הוצאה ומזונות
בזול ליקח משאר ימות השנה אמה שפחה
ממכירת השכר משתכר בזוזי חריפי ויקח מזונות
בזול זה פי' המורה של מגאנצה כי' מח' ר"מ מפי
המורה איצא שמרים זוזי חריפי דמאן דאית
ליה זוזי גריעי וחשיבי מפיק להו כולא שתא וזוזי
טאבי מיצנע לה לריגלא

אצא

ברכואות דמי שמחזו וסימניך איצאן
דטיבא דסכר נהרא פי' איצא עשב כשגדל
בתוך סוכר נהרא מגלין שלו״

אציץ

בהגדה דמגילה שקלא מציצא דבית
הכסא שדיא ליה ארישיה ובכ' מי שמת בגמ'
דאם אמרה דאומה הנח לי בעלי דב כנא מגמפ'
אציצא דהרסנא פי' אציץ ועציץ וגסטרא אחד
הן וכי' בגג גימל״

אצבע

בר' גמ' דכיצד מעברין אמ' רבא
ואנן כי מצבע בקירא לסכרא פ"א אוצבעתא
פי' כאצבע בקירא קדושא שלא יכנס בה אמ'
רב אשי ולשכחה כאיצבעתא בבירא פי'
כאצבע שישים אדם בתוך זרע שילך לו מהדה
פ"א כי איצבעתא בקירא פי' קירא רבב ש'
שכשמניח אצבעו בתוכו נעשה גומא וכשמגביהו
מכעפע ועולה ומתמלאת הגומא כאלו לא נשקעה
בתוכה אצבע ולא היתה גומה בתוכו ולשכחה
כאוצבעתא בבירא פי' במי ששוקע אצבעו
בזרעונין כגון חרדל וכיוצא בו נראה כאלו עושה
בו גומה וכאשר מרים אצבעו חוזרת ומתמלאת
הגומא כך אנו כשמשלימין המסכתא ומתחילין
באחרת כך אנו שוכחין הראשונה פי' כמסכתא
בגודא לגמרא כמו היתיד בכותל שאינו לא
למעלה ולא להוריד כך אנו בגמ' פי' מח' כמו
שיכולין להכניס היתד בכותל שאין בו נקב
בבכורות בס' גמ' דתר' מוכלין או נקב לא ישא עגסת
שמא יצא מביניהן אוצבתא פי' ולר קטר כאצבע
בנדה פר' יוצא דופן כחות כייכן כנותן אצבע
בעין פי' הבא על נערה כחותה גובת שלש
שנים אינו חייב כלום שהוא כאדם שנותן אצבע
בעין דמה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת אף

זו אעפ' שמוציא בתולין חוזרין ובאין בתולין
אחרים ולא הויא ביאתו ביאה בר' גמ' דכתובות
ובב' א' דמנחות בגמ' מכנ' שאמרו הקומץ זו
זרת קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל״ פי'
זו זרת אצבע קטנה שמה זרת למדוד ממנה
ועד גודל למדידת החשן דכת' ביה זרת ארכו
וזרת רחבו זו קמיצה של מעלה מן הזרת היה
קומץ מן המנחה וכול בתמיד בכר' לא היו כופתין
הכריש את הריאה מן הכבד ואצבע הכבד מן
הכבד פי' היא יותרת הכבד בב' ערב פסח' בגמ'
ואפי' מן התמחוי ואי בג' אימא באמנה לפי שאין
כל אצבעות שוות ובר' גמ' דתינוקות ותבדוק
עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישי לפי שאין
כל אצבעות שוות כי' אבר של איש״

אצוה

בבר' כל שעה
בגמ' דואו ירקות חרחבינה אמ' ריש
לקיש מצוא דדיקלא ובס' גמ' דעושין פסין מאי
עורקבלין אמ' ריש לקיש אצוותא חדייתא פי'
הן ירקות שיוצאין בהן בפסח ויוצאין סביבות
הדקל ור' חאיי פי' צנוח עבה למאד ויש בו
כמו ראשי המחטים ומחרז ס"א מצוותא

אצו

בבס' דויהי בשלח
ר' אנעזר בר' שמעון אזל לגבי
ר' שמעון בן יוסי בן לקוניא נכס ליה חד תור
ואפא ליה חד אצו דפיתתא ונתח ליה חד כוב
דחמר פי' אצו דפיתתא קיטורא דלחם בלשון כלומ'
תנור מלא אצו כמו הצטת האיתא״

אצטבלאות

בעירובין בג'
שטין כסין בגמ' דר' אליעזר
אומ' נינטע רובו הרי הוא כחצר ומותר אמ' נר
יהודה אמ' אבימו והוא שעשוין אצטבלאות
אצטבלאות פי' שורות שורות הרי הוא כחצר
דאין מונעין ממנו דריסת הרגל דהא יכולין להלך
בין שורות האילנות אבל אם עשויין שורות שורות
אין יכולין להלך בין האילנות הוי כמו שגרע ואסור
פי' מח' עיקר המילה אורות סוסים הוא בלשון יון
וכי' כי נוטעין האילנות זה בצד זה כגון העמדת

סוסים

סוסים בתוך אורותיהן זה בצד זה ומסיקנא מע״ג
ראיה ששייך אצטבלאות מותר כרב נחמן: ובסנהדרין
בפ׳ כהן גדול בגמ׳ לא ירבה לו סוסים רב יהודה רמאי
כת׳ ויהי לשלמה ארבעים אלף אורוות סוסים וכת׳
ויהי לשלמה ארבעת אלפים אורוות סוסים הא
כיצד אם ארבעים אלף אצטבלאות היו לו כל
אחד ואחד יש בה ארבעת אלפים סוסים ואם ד׳
אלפים אצטבלאות היו לו על כל אחד ואחד יש בה
ארבעים אלף סוסים

אס אצנין

איצטרין אצטוה איצטרובילין
אצרלא איסטמא בבר כיר בנבר׳ אם כא שלא
פירשנו למעלה מושב ששוחקין לפני המלכים
שמביאין בהמות מלומדין למלחמה כגון אריות
ונמרים ונחשים ושוורים ומשבין זה על זה להלחם
או עם אלו וכולם עם אדם ואדם עם כולן:
ותניא בפ׳ א׳ בע״ז אין הולכים לאיצטרינין מפני
שהן שופכי דמים ר׳ נתן מתיר מפני שני דברים
אחד מפני שצווח ומציל ואחד מפני שמעיד
על האשה להשיאה

איצטרינין

ע״א בפ׳ גמ׳ דהאומ׳ לחבירו
בית כור כאיצטרינין מהו דקך עקלתון מהו
איצטרינין אלכסון ויש מפ׳ כגון שליבות הסולם

איצטרווי איצטרו

בפ׳ כל א׳ דיבמות גמירי
דבאותא דהוו דלא איצטרווי איצטרו פי׳
בנות ההוא דרא דחרבן הבית נעקרו הנשים נעשה
עקרות ולא קיבלו הירין

איצטרכה

בבר׳ רב׳ כל ס״א ויוצא חשבר כלי
בסק ול׳ רב הונא מא׳ קתני רבנן מא׳ קליות ואגוזים
וקליות היו חביבות מן הכל אלא ללמדך שאם
יוצא אדם לדרך ואין איצטרכיה עמו מסתכן
פי׳ ואין צרכה עמו מתענה

איצי

בפ׳ השותפין בגמ׳ לא את השדה גמ׳
אציתא די״ב גופני פי׳ שלש שורות בכל שורה
ושורה י״ב גפנים ובפ׳ חזקת הבתים בגמ׳ כל חזקה
חד מן ב׳ אציתא״

איצר

בפסח בפ׳ תמיד בגמ׳ שהטושע לאוכלין

בין אצר לאצל טעון ר׳ מאה גגלי דרשו פי׳ ר׳
פסוק בדברי הימים הוא ותחילתו אצל וסופו אצל
ואמצע שקרובין הם זה לזה הוי טעון ת׳ גמלי דרשא

איצפא

בפ׳ גמ׳ דגיטין
הה״א דנפק עלה קלא דאיקרש צופא
דתחלא כיר כלי מלא שחלים: פי׳ אח גרעינה של
תגולה: מיטה של עמי

אצר

לאוצר בלים בפ׳ חזקת
הארץ דומה
הבתים בגמ׳ ואלו דברים שיש להן חזקה פי׳ אוצר
מבולבל שמניחין בו רוב מינין ובפ׳ גמ׳ דהאומ׳
התקבל גט ר׳ עקיבה אוצר בלום כלומ׳ בקי במשנה
בתלמוד בהלכות ובהגדות ובמדרש ובכל דבר ויש
ששונין אוצר בלום כמו עיסה בלוסה כלומ׳ מעורב
שהיו מעורבין בו כל מיני חכמה

איצרב

מיטה כבר פיל בנר׳ איצטרובי מיטה:

סליק פרק יו
אתחיל פרק יח

איקא

בפ׳ שואל בגמ׳ דאין מאמינין
איקא שליפא בתמונה זוזי פיר כל אלו
דברי סרוס הן״ שבקש להודיענו כי השלפה השנה
ביותר יקר יותר מן הקרח ברחא קרחא כל עור
כבש גדול בר׳ כסמיכ׳ איקא שליפא בה עור ותש עתק
הביצים בה לצוק נאד לשמן: ויש אומ׳ הבשר
של איקא מוטב מברחא

אקן

בילמדנו כי אם שמוע תשמ׳ והמלאכים
שמקד הקב״ה לאדם מהלכין לפניו ברידגין כשם
שהטכסים הזו של מלבות מהלכת לפניו והן מכריזין
לפניו אקי שיתנו לו מזיקין כבוד שלא יעמדו לפניו
ויזיקו אותו״

אקיום

בבר׳ רב׳ פ׳ לג׳ ויהי אברם בן תשעים
ותשע שנה אני אל שדי תירג׳ עקילס אקיום ואיקנוס
ובן לועזין בלש׳ יון״

א׳ אקיינוס

ובול ים והיה לכם הים הג׳ תירג׳ ירוש׳
ותחום ימא רבה הוא אוקיינוס

אקליבוסתא בע׳ ק׳

אקליטא בע׳ק׳ בילמדנו

אקליטה

בר׳ ואתחנן אחרון זה שאמ׳
הכת׳ כי עד צדק ישוב משפט משל לאיפרכוס שהיה
דן את הכל כל מדינה ומדינה עולה באקליטה שלא
לדון אלא מפנין : וישב משה לשפ׳ ג׳ העם אוקליטה
עולה לפניו׳׳

אקן לא צריכה
דהדר מקון נהו דתימא מקנתא מילתא
היא קמ״ל בר׳ גמ׳ דסדר תעניות הלו ובב׳ כל הגט בגמ׳
דהמלוה מעות פי׳ מקון וגזרו לירוקתן כלומ׳ חזרו
לחיות כמ״א מקנתא לשון חזקה

אקן
כפלים בב׳ טבעת של אנקיון טהורה ובב׳
הכדוד האקון והדוטב והכלוב טהורין יש ששונין
שלעיקון פי׳ כלי שצדין בו דגים והדטוב ממינו
ואומ׳ שהוא דומה לבלוב׳׳

אקונין
בבר׳ רב׳ בר׳ מ״א ויהי ערב איקונין של
חוה נמסרת לראשי דורות בויקרא רב׳ כי ימוך בר׳
אשרי משכיל אמ׳ להן מה אם איקונאות של
מלכים וכול ובילמד׳ נקיד כל בכור זכר אמ׳ הקב״ה
ליעקב הדבה יקר אתה בעיני כביכול שקבעתי את
איקונין שלך תחת כסא הכבוד ; ובמגילת
איכה איכה ישב אמ׳ הקב״ה כלום הן מכעיסין
אותי אלא בשביל איקונין של יעקב אביהן חקוקה
בכסא פי׳ איקונין דיוקנין כמו צורה וצלם ודמות׳

אקונס ואפינס וכסתיקי
ואכסכתיים ואטונס בס׳ גמ׳ דאיט
טריפות ובס׳ גמ׳ דאין מעמידין פי׳ שמות של דגים
הן ובלמי שיגיע לידו דג כבר יש בידו מסורת
מקרא ומשנה אם יש ב׳ קשקשים וסנפיר אחד
טהור ; ועיקר הקשקשים לפי שיש מין דגים טמאין
שיש להן סנפירין אבל קשקשים לא תמצא אלא בדג
טהור וכל דג שעולה מן הים ועדיין לא הגיע ל
לעשות קשקשים ולכשיגדיל יהיו לו קשקשים והוא
מוחזק בכך מותר וכן דג יש כשעולה מן הים יש לו
קשקשים ועד כשהוא עולה משירין מאתר דתנו
רבנן מין ט׳ עבשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון׳׳
הסלתנית והעפוין מותר ויש לו ועתיד להשירן
כגון עקונס וכול ורותא דירעינן ומכירין בהן
ומוחזקין ביד דייני ; וש׳ שמשירין קשקשיהן בשעה
שעולין מן הים׳׳

אקופי בס׳ גמ׳
דכלל גדול האי מאן דשקיל אקופי
מגלימיה חייב משום מכה בפטיש פי׳ אקופי כגון
נימין הניתקין מן האריגה ותלין בבגד או בחתיכת
עיצים קטנים הנסבכין בצמרין של בגדים חדשים
וכשמשלים האומן מלאכתו כל ראשי נימין התלויין
בו וכל קיסם וקליטה שנסתבבו בבגד נוטלן ונקראין
אקופי ומנקה הבגד ודומה למנקב דתנינן בכמה
מקומות ואם נשארו כגון אלו בבגד ובעל הבית קפיד
עליהו ושקיל להו בשבת חייב משום מכה בפטיש
פי׳ כל דבר שהוא משום גמר מלאכה נקרא מכה
בפטיש

אקפח בע׳ ק׳

אקקיא ברפואות
רמי׳ שאחזו לשחתא ליתי אקקיא
ואילורא

אקרא בר׳ גמ׳ דמגילה
ובס׳ גמ׳ דכתובות לדידי חזי לי בול
והוי כמבי מכבי ועד אקרא דתו לבקני ובב׳ איזהו
נשך בגמ׳ אין פוסקין הוה יהיב זוזי לבני אקרא
דשתיתא וכול פי׳ בני אקרא דשוניתא דהוו זבני
פירי דהנהו דעקרי ושבקי ארעיהו והוו בני מיצרא
דידהו ; זבני פירי דארעא דידהו וטרעי לטיסקא ד׳
דארעא וטפי ליה לרבינא בופירא כיון דלאו
פירי דידהו אינון שארי או אסיר ואמרי בי האי
גונא בדידהו היא דמלבא אמ׳ מאן דיהיב טסקא
ליכול ארעא ואינהו מוזלי וזבני דידהו ובס׳ פר׳ א׳
דמשקין רבינא הוה מסיק זוזי לבני אקרא דשוניתא
וכול עד כברגנטיא האבור דאמי ושארי שלחו
ליה בני אקרא דאגמא לשמואל ילמדנ׳ רבינו היו
מוחזקין בו שהוא בכור ואמר אבין על אחר וכול
בב׳ יש נוחלין בגמ׳ דהאומ׳ איש פל׳ אקרא מקום
הוא כמ״א עקרא׳׳

אקרפט ולמיבנ׳
רבא שרא לצדוקי סוסיא
אקרפיטא ולמיבני איצטוה בב״א דמשקין בג׳
דמכבשין ובר׳ גמ׳ דעשרה יוחסין ליתיב בלי אקרפטא

אמר ליה מי שאני ליה למר למימר ספסל

אקרוקתא

בפ׳ ג׳ דהמוכר את הספינה אמ׳ רבה ז״ג לדידי חזי לי ההוא אקרוקתא כול׳ עד שיתין באבי פי׳ אקרוקתא צפרדע נקיבה אקרוקא צפרדע זכר

אקושא

בפ׳ גמ׳ הכל הבשר לא אמרן אלא ברכיכא אבל במקושא לית לן בה והילכ׳ בבל מילי הוי קינוח לבר מקימחא תגרי וירקא ובפ׳ או שנרות בגמ׳ דספק׳ האונס נותן כייר אמ׳ רב פפא אמ׳ לי בת ל׳ אבא כי נהמא אקושא בהנבי ובפ׳ א׳ דשוטה בר גמ׳ ברכיכא או באקושא פי׳ במו קשה

בפ׳ גמ׳ דברכות ביאת

אורו פי׳ גמגמ׳ דהאי נבא השמש וטהר ביאת אורו הוא ומאי וטהר טהר יומא כלומ׳ פנה היום והוא יציאת הכוכבים ופנה יטהור יומם דילמ׳ ביאת שמשו הוא ומאי וטהר טהר גברא ועוד וטהר לגברא ועדיין לא פנה היום: בבדור חייל משתה

שם בפ׳ גמ׳ דאחד דיני ממונות בד׳ פי׳ בימי השמד לא היו יכולין לעשות חופה ומילה בפרהסיא והיו עושין בצינעא וכול׳ ובפ׳ א׳ דכתובות ירוש׳ הבך אור נר בברור חייל שבוע הבן קול לריחיים צבורני משתה שם:

של כבשן ושל תנור ושל

כירה בברכות בפ׳ אלו דברים תנו׳ חק׳ א׳ אין מברכין עליו ותניא אידך מברכין עליו לא קשיא הא לבתחילה והא לבסוף פי׳ לכתחלה עד שלא אחזה אור ברוב העצים דסליק קיטרא ולא סליק נהורא אין מברכין לבסוף דפיל נהוריה מברכין: באהלות דפ׳ י״א העושה מאור בתחילה שיעורו מלא מקדח גדול של לשכה שירי המאור רום אצבעיים על רוחב גודל ובס

שבת פוקקין את המאור פי׳ מניחין בגג או בכותל מקום פתוח כגון זה הין חסר אין יותר ליכנס ממנו אור ונקרא מאור: ובפ׳ אין דורשין בגמ׳ ולא במרכבה והחיות רצוא ושוב אמ׳ רב יהודה כאור היוצא מפי הכבשן פי׳ מפרש שהן רצות וחוזרות אלא שניצנות כדבר שנראה כאלו הולך וחוזר כברקים כענין של נראיהם בלבידים כברקים ירוצצו מאי כמראה הבזק אמ׳ ר׳ יוסי בר חנינא כאור היוצא מבין החרסים פי׳ שמותגין פי הכבשן בחרסין ויש ביניהן כמין נקבים ולשון האש יוצא משם זהו כמראה הבזק: בר׳ השנה בר׳ גמ׳ דר׳ אם אינן מכירין ת״ר אין משיאין משואות אלא על וכו׳ ומאימתי משיאין לאור עיבורו פי׳ נראה בזמנו הוא ליל׳ שלשים כלומ׳ עולה בכסא ונראה לילי ל׳ ונתקדש ביום ל׳ משיאין משואות לילי ל״א כלומ׳ היום שיצא ראש חודש היה והוא עיבורו ובפ׳ בן סורר ומורה בגמ׳ דאכל בעיבור החדש. ת״ר אין עולין לעיבור החדש פחות מי׳ בני אדם ואין עולין לה אלא בפת דגן וקיטניות ואין עולין לו אלא לאור עיבורו ביום ל״א

אור

כמלוא אורה וסלו בר׳ שביעית ובפ׳ השוכר את הפועלין בגמ׳ דואלו אוכלין מן התורה ובפ׳ ה׳ המוכר את הספינה בגמ׳ קנה קרקע פי׳ אורה שם הלוקט תאנים מן התאנה כגון קוצר תבואה ובוצר כברם וגודר בתמרים ומוסיק בזיתים מלשון וארוה כל עוברי דרך:

אר

מרקא אריך גל בפ׳ המניח את הכד בגמ׳ וכל הקודם זכה מידי אירי׳א הא כרשותא והא ברשותא ורקא אריכה מאי קא ארייה ענין קושיא: יבוא ארורה לבית דין.

בבר׳ א׳ דבבא קמא דחבתי בתשלומי נזקו פי׳ הנבילה שמותה בלא ברכה וכבר פי׳ בער׳ ארר: ובפ׳ ג׳ בר׳ גמ׳ דל׳ ישמעאל אומר מדוקין בענין השתא לבני נח וזיק לגבוה בבמה דידהו לארורה מיבעיא פי׳ ארורא ע״ג

ארא

בפ׳ דיני ממונות בגמ׳ זה בורר לו בגמ׳ מברחי יונים הכא תרגימו או תקדמיה יונך ליוני חמא בריה דרב הושעיא אמ׳ ארא פי׳ דבי האיי

גאון ז"ל ארא בריש וכו' ארא שבאשא מנהג
מפריחי יונים שמעמידין שובכין ותגמין מציבין
בהן יונים שבאשי שמשבשין בהן יונים של בני
אדם אחרים כדי שיעמדו עם יוניהן ויצודו אותן
ויהיו כגזולין ומעפ' כי מן האויר הן ניטלין אלא
שנאסר לעשות כן מפני דרכי שלום ובלע' קורין
למטעה ארטרי

שנאמר

ארא

בב' א' דשבת בגמ' לא יצא החייט
ולא גרדי באירא שבאזנו ובב' המוציא יין בגמ'
דעור כדי לעשות קמיע ובס' גג' דאמ' ר' עקיבה
לפי שאין אדם טורח לשדות שיממנין לצבוע
בהן דוגמא לאירא פי' הגאון ז"ל אירא בר־ל
ונקרא עירה ובלשון ארמי אורדא והוא כמרין
מוך התיבה קטנה מן הצמר ועץ הפשתן או
מצמר של נפיס שאורגין אותן בתוך מטפחות
ספג כמו מילת''

ארמל

בכתובות בב' הנושא ארמלים
ומיצוקין אחזו בארון קודש נצחו אראלים את
המיצוקין ונשבה ארון קודש

ארב

בכלים בב' כלי עץ אריבות של
נחתומין טמאות פי' אריבות עריבות של
נחתומין שלשין שם הלחם פי' אריכות בכף
ופי' לוחות ארוכים שמקצרין עליהן הלחם
פי' אריבות שמעריכין עליו הלחם''

ארב

בב' החובל בגמ' דריתוי
אינרא ליה אמ' דמית עלאי כאריא
ארבא ובב' גט פשוט בגמ' דר' שבב' לא ניחא לה
דתיהוי זכותאי גבי זבותך דדמית עלאי כאריא
ארבא פי' כמאב ערבות שאתה בעל מריבות
פי' כארי אורב:

ארב

מר
בריה דרבנא מנקטא ליה אימיה
בארבי פי' כל שעה בגמ' דאין שורין כי' היתה
זהירה הרבה בעיקריהן והיתה משמרת אותם
לשום מצה''

ארב

בפר' ערב
פסחים בגמ' דלא ימחו לו אמ' רב
יוסף הני תלת מילי יהבין ארבונא בנהורא
פי' מחשיך אור העינים שנין ערב''

ארב

טולא דארבא טולא
דארבתא בב' דלא כחתו לו ובגמ' דהלכה
ראשונה בגיטין ורב יוסף אמ' מחלוקת ליוחסין
אבל לגיטין עד ארבא וכול' ובהיל' א' דעשרה
יוחסין ובס' פר' הזורק ומי מלינהו קני ואורבני לית
לן בה: ובפר' גמ' דבמסך מדליקין חזינהו להנך
ארבתא דקימן אמ' ל' רבין לאביי הינו עידן דתנן
פי' ערבה ממש

ארבא

תנייתא דגישרא עדבה שנייה
העומדת בצד הגשר פי' מקום שקושרין בו ספינה
שנייה פי' טולא דארבא צל של ספינה טולא
דארבותא צל של ערבה ואית דאמ' איפוך תחתה
הסדר ועלה הדס תרג' חלף ארבנא יסק אס א''

ארב

בהיל' א' דחיזקות הבתי
ההיא ארבא דהוו מינצו עלה ביתרי
פי' כלי קטן של כסף דומה לעריבה ובב' אי זהו
נשך בגמ' אין פוסקין על הפירות בחיטי דאכלבי
ואדבו פי' מכלבי מוצרות

ארבי

ספינות ארב בב' י' באהלות ארובה שהיא
בתוך הבית כול' פי' ארובה לול:

ארבלא

ומוארבל בב' אלו
מציאות דמצא כגל כאושר ינוע
בכברה תרג' כמה דמחזרין בערבלא

ארבע

במשנה בס' פר'
א' דעירובין ארבעה דברים
פטורין במחנה מביאין עצים מכל מקום ופטורין
מרחיצת ידים ומודמאי ומלערב פי' בגמ' ובב' בכל
מערבין בגמ' דר' אליעזר אמ' רב הלכה כר' זקינים
ואיבא דר' אליעזר כול'

ארבעה

דברים היה ר' עקיבה דורשן ואני איני
דורש כמוהו בב' א' דראש השנה בגמ' דעל ששה
חדשין פי' אלו ד' דברים מפורשין בסיפרי דבי רב
בפר' שמע ישר' ובתוספת שוטה ר' שמעון
בן יוחאי אומ' ד' דברים היה ר' עקיבה דורש
ואף אני דורשן ודברי נראין מדבריו הרי הוא
אומ' ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר
ילדה לאברהם מצחק שעבד עב' ז' ואני אומ'
היו צרים אלא לענין שדות וכרמים שכשבאו לחלק

היה ישמעאל אומ׳ לו אני נוטל שני חלקים
שאני בכור ובן שרה אומ׳ לאברהם גרש האמה
הזאת ואת בנה כי לא יירש וג׳ ודבריי נראין מ׳
מדברין׃ כיוצא בו אתה אומ׳ הצאן ובקר ישחט
להם וג׳ שווה להן דברי ר׳ עקיבה ואני אומ׳ אפי׳
אפי׳ אתה מכנס להן כל צאן ובקר שבעולם סופן
לדון אחריך השיבה אותו רוח הקדש עתה תראה
היקרך דברי אום לא ודברי אני רואה מדברין
כיוצא בו אתה אומ׳ יושבי החרבות האלה וג׳ והלא
דברים קל וחומר ומה אברהם שלא עבד אלא
אלוה אחד ירש את הארץ אנו שעובדין אלוהות
הרבה על אחת כמ׳ וכמ׳ אינו דין שנירש את
הארץ ואני אומ׳ ומה אברהם שלא נצטוה אלא
מצות יחידות ירש את הארץ אנו שנצטוינו מ׳
מצות הרבה אינו דין שנירש את הארץ מה
נביא משיבן על כך כה אמ׳ יוי על הדם תאכלו
ועיניכם תשאו אל גלוליכם והדם תשפכו עמדתם
על חרבכם וג׳ עד ואת הארץ תירשו ורואה אני
את דברי מדברין׃ כיוצא בו אתה אומ׳ כה אמ׳
יוי צום הרביעי וג׳ זה י״ז בתמוז שבו הובקעה העיר
ולמה נקרא שמו רביעי שהוא חודש רביעי כול
צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך
בבל על ישרא׳ שנ׳ ויהי דבר יוי אלי בשנה התשיעית
בחודש העשירי בעשור לחדש לאמ׳ בן אדם
כתב לך את שם היום ואת עצם היום הזה סמך
מלך בבל וג׳ ואני אומ׳ צום העשירי הוא יום
חמשה בו אלא שביהודה מתענין על המעשה ובגולה
על השמועה שנ׳ ויהי בשתים עשרה שנה בעשרים
וחמשה לחדש לגלותינו בא אלי הפליט וג׳ ושמעו
ועשו יום שמועה כיום שריפה ודברי אני רואה
מדברין

ארבעה

צריכין להודות בב׳ גמ׳ דהרואה מקום
שאו מלפני רבי האיי גאון ז״צל הא דאמ׳ רב יהודה
ד׳ צריכין להודות מאי טעמ׳ לא אמרינן רבנן
כפידורא דקראי והשיב הכין אית לפרושי דקראי
כרידין לפום דשכיח טפי והולכי דרכים ומדברות
הרבה מצויין אפי׳ הולכין מעיר לעיר ואחריהן
מי שהיה חבוש בבית האסורין דמעיטין מינהון
והרבה נמי מצויין אפי׳ על כרגא וטסקא ובתריהון
מי שהיה חולה ונתרפא דמעטין מן מאן דנייחבשין
לשולטנא ושכיחי נמי טובא ובתריהון יורדי הים
דמעיטין מן כולהון׃ ושמעתא סדירא לפום
הקרובין לסכנה יורדי הים טפי קרובין לסכנה
דבחד ריגעא אוטרין׃ ובתריהון הולכי מדברות
תועים דלא משכחו מאכל ולא משתה וקרובין
למיתה יותר מן החיים ובתריהון מי שהיה חולה
ונתרפא אפי׳ חושש בראשו אפי׳ חולה בגרונו׃
ובתריהון מי שהיה חבוש בבית האסורין דמרחיק
מן הסכנה טפי מן כולהון וכל חד מהני קריא
מסייה כדכתריה׃

ארדבל

ויכסלו בני שלמה ובוני חירם והגבלים
תרג׳ ופסלו ארדיכלי שלמה וארדיכלי חירם
וארגובליא׃ ולגודרים ולחוצבי האבן דשלמה
ודיואש ולארגובליא ולפסלי אבניא

ארגז

בגמ׳ דנגמר הדין
כי קטול הוה אמ׳ ליה ויעבור ארגז
כי מיתי אומ׳ ליה דעבור ארון וקבריה ביה אבל
קבורה בקרקע לא חזינן ודבי׳ האיי גאון ז״ל היה
שונה ארגז ופי׳ רב חננא סבר כי לא למיטה אמ׳
דבר זה אלא לעשות על ההרג סימן ארגז עראי
ולא קבע פיר׳ ארגז כמו ארגז שמכסי אותו אבל
עבר אין במקרא זה׃

ארגטים

בילמדנו בל׳ ויקח קרח משה נטל
לעצמו את המלבות ועשה אותו מגרטים פיר׳
כי עבורת הקדש עליהם בכת׳ יש׳ פיר׳ כתף שהיה
טוען הארון׃

ארגליא

בילמ׳ בבהעלותך בפס קח את
הלוים מי שמכר ספינה לחבירו ולא פירש כלי
ארגליא שלה מהו שיזכה הלוקח בהן כך שנו רבותי׳
המוכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס
ואת ההוגין פיר׳ ארגליא כלים אל המנהגין אותה׃

ארגמן

טוב כלשהוא בב׳מ
ר׳ עקיבא בגמ׳ דנינוי בשמים ובבלים
כ׳ כל הבגד מטמא חוץ משל ארגמן ושל זהורית
ובנגעים בב׳ כל הבגדים חליק שנראה בו נגע מציל
את האמדיות שבו אפי׳ הן ארגמן׃

ארגנטין בברא׳ רב׳ פר׳
ויצא הראשון אדמוני אתא הדין
ארגניטין מגחיך ונודקיר קומיהן פת׳ מיר׳ של
של מרחץ׳

ארגנטין
דבקפא בס׳ טאה ירוש׳ ובהפס בחדש
השלישי למלך שהיה משיא את בתו והיה לו ארגנטין
ישנה אמ׳ המלך אם אני מגותין עד שאני עושה
ארגנטין חדשה פת׳ מי כלי חשוב שמשתמשת בו
בת המלך׳׳

ארגסטום
בויקרא רבה בצו זובח תודה לפי
שבעולם הזה במזמן שרוח צפונית מנשבת בו אין
רוח דרומית מנשבת בו פת׳ אבל לעתיד לבוא אמ׳
הקב״ה אני מביא רוח ארגסטים לעולם שמשתמשת
בו שתי רוחות ההד׳ אומ׳ לצפון תני ולתימן אל תכלא
ארגסטוס וכן נוסתברא כלומ׳ ארגסטו סלבקטו

ארד
בלענ׳ בס׳ גמ׳ דשלשה
שאכלו ובס׳ גמ׳ דערב פסחי ארדיאני
וגוזניא לאבא פי׳ ארדיא כמיהין מראין הדברים
שהיה שמואל מתאוה להן ובב׳ אין מעמידין בגמ׳
דשלקות איכ׳ ביניהו דגים קטנים וארדי ודיסא
פת׳ ובב׳ א׳ עג׳ בג׳ ארבע יושבת בקתידרא איתו
לקמיה תבשילא דארדי

ארד
בב׳ א׳ דעג׳ אמ׳ לי מר יהודה רבי בר
יוחנא טחני ריחיא בארודי המי מאן דאחזיק
מגודא דארודי ולעבר לא הויא חזקה בב׳ חזקת
הבתים בגמ׳ דחזקתן ג׳ שנים פי׳ ארודי חיות
כמו ומוסרות ערוד כי פתח ובאות ואוכלות
הזרעים שבקצות השדות ויש שעושין קירות
וגדירות לשדה ומניחין קרקע מעט חוץ לקיר
ומשלי בין שם זרע ומה שצומח באות החיות
ואוכלות ואינן נכנסות בשדה ואם החזיק אדם
באותו קרקע שהוא חוץ לגדר אינה חזקה דיכיל
למימר כיון דכל זרע ערודי אכלי ליה לא איכפת
לי עלה

ארדב
בב׳ השוכר
את האומנין בגמ׳ להביא חיטים
והביא שעורים תנו רבנן קיבל כתף ארדב עדיפה
ובפר׳ אחרון דעירובין בגמ׳ דער ההיא אסיתא
דהוי בימי שמואל דהוה מחזקא ארדבא פי׳

ארדבל
אורדבא חיטי לתך׳׳
בגמ׳ דעושין פסין המי מחיצה
דארדבלי לא שמה מחיצה ובס׳ גמ׳ דבבא
מציעא בהאי שמסר לארדבל אורדבל חייב
ובפר׳ רב׳ פר׳ ט״ה ויתעצב אל לבו למלך שבנה
פלטין על ידי ארדבל ראה אותה ולא ערבה
לו על כי ראוי להתרעם על ארדבל פת׳ לחרשי
העצים ולבונים

ארז
בס׳ גמ׳ דשבת אבל לא בעצים
שבמוקצה התם בארזי ואשוחי פת׳ עד ואפי׳
ר׳ שמעון מודה ובר׳ גמ׳ דהמביא כדי יין וסיפה
בארזי ואשוחי עסיקינן דמוקצה מחמת חסרון
כיס נינהו דאפי׳ ר׳ שמעון מודה פי׳ ארזי ואשוחי
עצי ארזים וברושים העשויין לקורות שאין
דעתו של אדם להסיקן וגמר והקצה אותן ודעתו

ארזלא
בס׳ גמ׳ דעושין
פסין הכא בהאי עסיקינן דעבדא
פי׳ ארזלא פי׳ כמלונה במקשה תרג׳ כערסל גמ׳
מבתותא והוא חבלים מותחים מאילנות לאילנות
כמין מיטה לשכב עליהן השומר ולישב תחת
צילה ביום ותחתיהן כתוח כולו׳׳

ארזל
בר׳ גמ׳ דהמוכר את
הספינה לדידי חזי לי ארזלא דנימא
בר יומיה פת׳ עד ארבעה פרסי׳ ובזבחים
בר׳ גמ׳ דפרת חטאת בשלמא למאן דאמ׳ ירד
היכא קם גוריאות קטנה הכניס לתוכה והאמ׳
רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורזילא פת׳ פי׳
אפרוח ראם בן יומו׳׳

ארז
בס׳ סדר תעניות האלו למחר אתו ארבי
דארזנאי פי׳ ספינות מלאות ארז׳׳

ארזן
בדבואות דכ׳ נר׳ שאחזו
ליתי שבע חיטי ארזניתא שבע חיטים
חזקים כארז׳׳

ארזף
בהנדה דכ׳ הניזקין שמע קל ארזפתא
ושתיק פי׳ ארזפתא קירנס של נחמין ס״א
מרזבתא ס״א מרזבונא והינם בער׳ מס

ארזפתא
בס׳ גמ׳ דכ׳ שור
שנגח את הפרה ס״א ארזבתא ס״א

הרדיפא

ס״א הדריכא״ **ארח**
כנישין ארח בר׳ גמ׳ דבבא בתרא
ובב״א דעירובין רחבה לקמל אריח והאריח חצי
לבינה שלשלשה טפחים ובב׳ המכיא כדי יין בגמ׳
דאין גורפין דר׳ חייה נפלליה ארחא דתגורא ביומא
טבא אמ׳ ליה ר׳ חייה חזי דאנא ריכתא מעלינא קא
מיינא כלומ׳ התיר לה להחזיר האריח למקומה
ס״א נפל ליה ארחא בתנורא כלומ׳ נפל אריח ממקום
אחר והתיר לה לגרפו ולהוציאו משם״

ארח בב׳ הרואה בגמ׳ מקום
שנעקרה מורח טוב מהו אומ׳ וכול׳
אורח במנו בא בב׳ כל היד בגמ׳ דכל התשיכ פיר׳
לענין דם נידה הוא אומ׳ שבא לה הקבוע באורח
ובב׳ אנב׳ בגמ׳ ההכניסה לו שכחה משום דאמ׳ לה
קמי ארחי ומרחי מאן טרח ובג׳ ההמשרה דלתלתל
ארחי ומרחי פיר׳ עוברים ושבים היורדים וחונים
על דעיהן ס״א אורחא אורח פרחא דוכל הנחזר
בעיירות בילמד׳ בסמך שור או כשב״

ארח חיים למעלה
למשכיל פלך עצמך מדבר שאינו
שלך אם תאמ׳ נהו שכרי אמ׳ לו הקב״ה דייך
שאתניצל משאול מטה״

ארטבון
בב״א דיומא בגמ׳ הלשכת פרה דרין
מעשה בארטבין אחד שהיה בורק מזונות
בשוק העליון של ציפורי פי׳ ארטבון היו קורין אותו
על שם עירו״

ארטלאי
בני דמכיא האחשתרנים בני
הרמכים

ארזא בב״א דמשקין
בגמ׳ דמכבשין למיבני מנה
דריחיא ולמיבני אוריא: אוריאות והאוצרות
בני היו שם גורויות בביצר מעברין כבר פיר׳
בעל׳ מהודי אריה״

אריא
ארבא בב׳ גמ׳ דהשואל ובב׳ החובל
כבר פיר׳ בענין ארבא״

אריך
מני שמואל בב׳ במה בהנקה בג׳ דחמור
ובר׳ גמ׳ דהתכלת אמ׳ ליה לוי לשמואל אריך לא
תתיב אכרעך עד דמפרשת להא מילתא ה׳
התכלת אינה מענבבת את הלבן וב״א דקידושין
בגמ׳ כל מצוה שאינה תלויה לענין ערלה אמ׳
ליה לוי לשמואל אריך ספק לי ואנא איכול

ארך בס׳ גמ׳ דאיזהו נשך
הלויני ק מלבלין במאה וב׳ ערי
ובר׳ גמ׳ דלולב וערבה אתא בני קריאתא מקשקשין
בברמיא ומבלין זיתיא אריך אי לא אריך פיר׳
כשר ליהנות מן הזתים שנשתקשו בשביעית אילא
טריבת לא אריך לנא לעיוזי ובס׳ גמ׳ דבנמה
מדליקין עיליה לבי בני והוה קא אריך ליה
לבישריה כלומ׳ עורך בשר גופו ומתקנו״

ארך בב״א דכלים בשר
כדי לעשות ארוכה ראש המשנה פירש
ממנה אבר שאין עליו בשר כראוי פי׳ אם נחתך
ממנו יד או רגל מחמת חולי או אחר דבר אם יש
על האבר החי ששאר בשר חי או היה כמותו באבר
הנחתך והיה דבוק בגופו והיה נותרפא מטמא בנגע
ובמשא ובאהל ומפרש בסיפא ר׳ יהודה אומ׳
אם יש במקום אחד כדי להקיפו כחוט ערב יש
בו לעלות ארוכה כרכת כי אעלה ארוכה לך״

ארך בס׳ גמ׳ דאם אין
מכירין טנמים בא בארוכה טנמים
בא בקצרה וכשבא בקצרה אינו מתכסה אלא שנים
עשר ששות בר׳ גמ׳ דסדר תעניות כיצד מאי
שביעית לגואל ישר׳ שהיא ארוכה והיא מיוחדת
ולא יבואו התוספת אלא ששה ובס׳ בר׳ א׳ ד
דברכות ירוש׳ תני צריך להאריך בגואל ישר׳
בתענית הא בשש שהוא מוסיף אינו מאריך

ארך אנפים לצדיקים
ולרשעים בבס׳ רשונה וסליחות ועיין
בחלק:

ארך זו אריכות
בב׳ ז׳ ימים בגמ׳ דלשכת בלהדרין

ארוכות של נחתומין בבליס
בבר׳ כל כלי העץ ובעדיות בפר׳
העיד ר׳ יהושע ובבר פיר׳ למעלה בגה הפרק
לעניין ארב: קורה שנשברה סומכין אותה
בספסל או בארוכות המיטה בבר׳ שוא׳ ועיין
בבירה

ארך בבר׳ רב׳ ויהי
בנכנס מקדש אמ׳ ר׳ לוי כל נקום

שאתה מוצא אכילה ושתיה ארכילסטיס מקרטע: ובילמדנו אל תצר את מואב אמ' ר' לוי כל מקום שאתה מוצא אכילה ושתיה ארכילסטיס מקרטע זה יצר הרע שהוא משנה את הבריות כיצד עמון ומואב עשו מסטולים וכול ובבר' רב' פ' וירא אליו לארכילסטיס שמרד במלך ובוישלח יעקב כנ' לארכיליסטיס שישן בדרך ובפ' שה' ויותר יעקב לבדו נדמה לארכיליסטיס לו וכול פי' שר שללסטים בבר' רב' פר' נט בר' ויהיו חיי שרה ועפרון יושב ר' יצחק אמ' ישב כת' אותו היום מינוהו ארכיסטרגטיגוס דלא יהא בר נש רב מדבר בר נש זעיר פי' שר השרים לשון יון: ובילמד' בנ' שוטה אם יסתר איש במסתרים ואתה לא תראהו משל לארכיטקטון שעשה מדינה ובנה בתוכה מחילין מערות ומטמוניות וכול פי' גדול האומנין שעושה קיטונות וחדרים בפס' ויהי בשלח ג' ארכומגירין פי' שר הטבחים בבר' רב' פר' ענ' ויירא יעקב מאד מלך עתיד נעבדנה ארכונסטוס ובמגלת איכה יתיב הוה בר נש מביתיר סליק לירושלם לצלותא ואמ' ליה כגון דשמעינן עליך דאת בעי מתעבדא ארכנסטוס וכול בר גמ' דגט כשוט ההוא שטרא דהוה כתי' ביה בשנת פלן ארכון מנהגה של אומה זו שנה ראשונה של מלך קורין לו ארכון ובילמד' שתי חצוצרות כסף ויתא ראשי עם שעם כל חבורה וחבורה הוא בא ונוטל שכר לפרנסים בבני עצמן ולארכונים בבני עצמן איה בת עריב ואהל תרג' האי בית ארכונא: בפס' דזכור אשר קרך ר' נחמיה אומ' קראך ודאי מה עשה עמלק ירד לבית ארכין של מצרים ונטל טימוסיהן של שבטים שהיה שמם חקוק עליהן קרית ספר תרג' קרית ארכי: בפ' י' יוחסין חתום בארכי ישנה של ציפורי פי' ערכאות של ישר' ת"ר מישהיה חתום בבית דין הקבוע בעיר ששמה ציפורי דלא מוקמי דיין כי אם מיוחס ישנה עיר שבציפורי כעין עיר חדשה שביהודה בפס' עירובין

ארכובא

בפר' יוה' בכלים כלי מתכות במה שיעורן מטה הרכובה שנשבר מתוך ארכובו פי' כרגסין ומזוזתא דבי ר' דעבידן כמין נגר וני' ומכרשינן לא בנגר המוטל לגמרי אלא כי מסתו כי שקא וכרעא דאדם דדמי לכון כפוף דמיניה כיף ומיניה זקיף וכן מטה שמתבבל בארכובה עם השוק שמו מטה של ארכובה:

ארכבתא

בר' גמ' דהמקבל אמ' רב יוסף בוכרא וכוטא וארכבתא וקני והידרא דבעל הבית פי' היו נוהגין לעשות גובהן לעשות סביבות שדותיהן מעין חומה נותנין טיט כשיעור אמה בקרקע סביב השדה ולכשייבש מ' מוסיפין עליה כשיעור אמה אחרת ולאחר שייבש מוסיפין אמה שלישית ראשונה קורין לה בוכרא שהיא בבור שנייה טטא שהיא ממצעית כרגסין לא גרושות ולא מחוקות אלא טבוטות שלישית ארכבתא שהיא על כולן ולמה אינו עושה שלשתן בבת אחת שלא היה יכול לעמוד שהוא טיט בלא אבנים קני והדרא פי' יתידות שנועצין בקרקע לגדור סביבותיה גדר קוצים:

ארבל

בבר' רבה פ' כה' והנחש היה ערום מבל כלי פשתן הארבלין מארבל אם כחתו אחד מהן מהו מהן רכיך: פי' כלי פשתן הנסין הבאין מארבל פי' בגדים עבין שהן בזול:

ארלוגין

למלך שהיה לו אורולוגין וכיון שעמד בנו מסר לו אורו לוגין שלו פי' סימני השעות וככר פי' באבן השעות

ארם

בפ' משנת מגילה ומזרעך לא תתן להעביר למולך ומזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא פי' לא תתן באומה ידועה מזרעך ש' שמעבירין זרעם למולך כגון ארמאים שאתה גורם להעביר זרעו למולך ומכלל דברין משמע ששאר האומות שאין מעבירין זרעם למולך מותר להיכך משתקין אותה בנזיפה אלא כיתש הכתו' כידתנא דבי ר' ישמע' בישר' הבא על הגויה והוליד בן לע"ז הכת' מדבר דלא שנא מולך משאר בתי עבודות זרות וכול ובפ' א' דברכות אל תשבו על מיטה ארמית כול וכן בפ' ערב פסחי' ד' דברים צוה רבינ' הקדוש את בנו וכול משום דרב פפא שהיה נושה בארמאי מעות אזל למיתבעינהו כיון דעל לביתיה

אהרן

מרו ליה תיב על ערסא והוה ביה ינוקא מית
יתי שהאי אשכחוה לרבנא דיתיב בערסא
מרו ליה אנת קטלתיה באותה שעה אמרו כול

ארכוי אובר אבי מיכן
אמירה כמעשה כשרדף לבן ליעקב
שין אמ׳ לו יש לאל ידי לעשות עמכ׳ רע והעלה
ין הכת׳ כאלו עשה וכן את מוצא לענין הטובה
ול׳ ; ובילמדנ׳ ויאמ׳ יוי אל הנחש שישי ושמחי
ת אדום יושבת בארץ עוץ ותנ׳ בארע ארמאה

ארם בב׳ במ׳ מדליקין
מ׳ כתילת הבגד מאי לאו ב׳
בסיאתא לא בארמיאתא הואיל וחזיין אגב
איהו ובב׳ ג׳ דכל נוטל הני גרעיני תמרה
רמאתא שארי לטלטולינהו הואיל וחזיאן אגב
ימיהו ודכרסיאתא אסירן׳ פיר׳ תמרי ארמיאתא
עינין דכין נאכלין עם התמרים עצמן ובבר׳
בונם תאן בנ׳ דכיצד משלמת דיקלא ארמאה דיקלא
רסא׳ פי׳ היכלת כרב בבא דשם בששים כדיקלא
מוא דחשיב הוא דלן שיימיה באנפי נפשיה פוגם
מיק והיל׳ כריש גלותא דשל׳ באנפי נפשיה
דיקלא כרסא שהן כפנות מין בוסר שאינן . מ׳
מתבשלין דלא חשיב ולא פגים ומזיק כולי האי

ארימון בויקרא רב׳ ברא׳
ם בחוקותי ארימון שהיה מגשש
מאסות אמ׳ המלך וכול אדום תירג׳ ירושלמ׳ כי׳

ארן בשריות בפר׳ כל
המיטנין ובבלים בב׳ טבעת אדם
מסמר של שולחני וארון של גרוסות פיר׳ ארון
של מוכרי פולים טחונים שבתוכו טוחנים הפולים
לנש׳ ויגרש בחצץ שנ׳ ; בבמה מדליקין בנ׳
על ג׳ עבירות ויש אומ׳ על שקורין לארון קודש
ארנא לשון ביזד כדרך שקורין למגדל של עץ
שבבתיהן בבר׳ רב׳ בר׳ כנ׳ ולך לך אל ארץ
המוריה ובירושלמ׳ בס׳ כ׳ תפלת השחר ר׳ חייא רבה
ור׳ ינאי חד אמ׳ שמשם הוראה יוצאה לעולם
וחרנא אמ׳ שמשם יראה יוצאה לעולם׃

ארן ר׳ חייה רבה ור׳
ינאי חד אמ׳ שמשם אורה יוצאה
לעולם וחרנה אמ׳ שמשם ארירה יוצאה
לעולם דביר חד אמ׳ שמשם דיבר יוצא לעולם
וחד אמ׳ שמשם דיברות יוצאין לעולם׃

ארן בב׳ שבעה ימים
ועצים היו מסודרין שם עצי ארזים
ארנים וברושים פיר׳ ארנים נטע אורן וג׳ וכל ער׳
אם אינן מכירין ארונים ארנון של זכוכית׃
בילמ׳ פקוד כל בכור זכר משל לאדם כרגמטריטיס
שהיה לו ארנון של זכוכית וכול

ארנון בר׳ גמ׳ דפסח בהמת
ארנונא חייבת בבכורה אילא כי שיש
שם שותפות לגוי בטורה מן הבכורה דכליד גוי
באמצע בטורה כלו׳ מי שיש לו בהמות שהמלך
לוקח מהן מס חייבת בבכורה אם יש בכור ביניהן
אלא כל היכא דמאצי לסלוקי בזוזי למקבל המס
לא מיבעיא דמחייבת דאמ׳ ליה כהן הא אישתייר
לך הבכור תנהו לי כי קא מיבעיא לי דלא מצי
לסלוקי בזוזי מצי אמ׳ ליה כהן שמא אחרת
יקח המלך ויתן לי הבכור ומצי אמ׳ ליה בעל
הבית שמא הבכור יקח ממני ; ובב׳ מ׳ דבבא בתרא
בנ׳ דבופין אותו לעיר מנרה זו מנת המלך בלו זו
כסף גולגלתא והלך זו ארנונא׃ ובסנהדרין בפר׳
דיני ממונות בגמ׳ זה בורר לו אחד בוקו ורעו ב׳
בשביעיתא משום ארנונא איית ארנונך אייתי
דימוסיך בבס דכי תשא כי כסף גולגולתא המס
שעל בני אדם והלך זו ארנונא ארוחת דורון נ׳
לשלטון העובר מאדינה למדינה נותנין לו כל
עיר שעובר בה ארוחה ; ופי׳ מלשון ויבוא הלך
לאיש האלהים ;

ארנס
בר׳ גמ׳ דהמצניע הכא במאי עסיקינן
בארנס פיר׳ יש בקופות הרוכלים חבצים קטנים
כגון חלוות ומרגליות דציירין בצררי דרמו ר׳
לאגוזים ותאנים וחרדל זה פיר׳ צררי ופי׳ ארנס
שהן דומין לקישואין ודלועין והן עצים או קנים
שכורכין עליהן צמר או פשתן וקורין האחת מהו
בלשו׳ ישמע׳ ערנאסה והרבות עראנים והאשה
נושאה אותו בידה ומושכת מהן חוטי לפילבא
והיא קופת הרוכלים שמלאה מהן ומוכרין לנשים

והיא האימה ששנינו בבבא מציעא דכלים
ויש מי ששונה אורום ומפרש קופת הרוכלים
שהיא מלאה עצי אליותא שהן קציעות ומוצא
בהן ודומין לקישואין ודלועין

ארנק

בב' דיני ממונות אחד אומ' בארנקי
שחורה ואחד אומ' בארנקי לבנה כי בארצא
לפרש דברי רב יהודה ואמ' מסתברא מילתיה
כשמכחישין זה לזה עדותן עדות בגמ' שאחד
אומ' בארנקי שחורה הלוהו מנה ואחד אומ' לא כי
בארנקי לבנה הלוהו מנה אבל במנה שניהן שוין
אבל אם נחלקו במנה עצמו זה אומ' במנה לבן
וזה אומ' במנה שחור כלומ' ישן אין מצטרפין
ואקשינן עליה דרבא והכחשה בבלים כי האי
גונא בדיני נפשות לא מצטרפי והאמ' רב חסדא
אחד אומ' כליו שחורים ואחד אומ' כליו לבנים הרי
זה נכון כמ' זה אומ' מנה שהלוהו בארנקי שחורה
היה מונח ואחד אומ' בלבנה כיון דלאו גוף המעשה
ההלואה הוא לא מסקי ארעתיהו אלא באומרין ההלואה
דעתם קאמרי הילכך מצטרפי אבל אי מכחשי
במנה עצמו לא מיצטרפי דכל גוף מעשה מידכר
דכירי אינשי ושקרי עניהו אחד אומ' כליו
שחורים ואחד אומ' כליו לבנים הרי זה נכון אלמא
דעדות דומיא דארנקי שחורה בדיני נפשות כשר
ובב' גמ' רב הזהב דאי אמ' ליה מארנקי הדשה
יהיבנא כול עד מאתי אמ' ליה לישנן בעינא להו:
יש מפרש לישנן בעינא להו להטמינן בקרקע
ואהכי ניחא לי בחדשות שעדיין לא נתחברו בישנן
ובעי למיבעיה לארנקא דמוחיה בב' גמ' דמי
שמתו"

ארס

בב' במה אשה
בגמ' דטבלת ובדגליהן תעבסנה ומכנסות
יפרדע מארס בבעס שהוא פי' רוקו של
נחש בבעס שהוא מניות כמה ששנינו אומ' ארס
שלנחש בשינו הוא. עומד לפיכך מכיש בסייף
ונחש פטור" כמ' ארס בבעוס כמו שיבעוס
החיה ותבה בבעס ומכתה שמשלבת ארס"
חמת עכשוב תרג' אירסא דעכוביתא:

ארזים

והקיסוס ושושנת
המלך בכלאים פי' כרם שחרב

ובאהלות בב' יש מביאין והאירוס והקיסוס
ויריקת חמור פי' ארוס סוסי מבדל והוא מינו
מרקחת שמסימין בתבשיל ויש אומ' עשב וכשרי
מכיש הזרע כמין זוג"

ארוס

בס' שוטה גזרו על עטרות חתנים ועל
האירוס ובס' גמ' דעדה ובכלים בב' כל כלי עץ
ר' יהודה אומ' האירוס טמא מושב מפני שהאייר
יושבת עליו פי' מעק' דאמ' ר' אבדר טבלא דחר
כוגא והוא כלי שיר אחי' רטבה אסיר וכלשן
יותר מזה ואינו מותר אלא מפומא דחצבא או
אבוגא דקבירא ובלעז טימפנו: ויש שקורין
טנבורה ויש עוד מ' בציית ובטבלה"

ארסה

בבר' החולץ בנו
דהמחזיר גרושתו דמוליה ארוסיה
בצואריה פי' שלשלת"

ארסטון

הביא בבורים מאפמיא בס מסכת
חלה פי' שם איש והיה סרסור"

ארסטון

בויקר רב' זאת החיה אמ' ר' ברכיה
ארסטון גדול עתיד הקב"ה לעשות לצדיקים
לעולם לבוא: ובמגילת איכה שרתי במדינות
בפלגיה דיומא עבד ליה ארסטון ובגמ' דעמר
הדין ארסטון עבד לטלויא דמלכא פי' סעודה
של יום ובלשון יון אריסטון וסעודה שלערב
דיפנין"

ארסקינוס

ירוש' בר' אין עומדין בב' ואפי'
המלך ר' יוסי ור' יונה עלין קומי ארסקינוס
באנטוכיא חמינון וקם ליה מקומיהון אמ' ליה
כין קמיאילין יהודאי את קאים אמ' לון אפיקון
דשלביא דאינון אנא חמא בקרבא. ונצח פי' שלטון

ארע

בכתובות בבס גמ'
דהמדיר עד דדכיא מרעיתא דמוחיה
וקרע ליה למוחיה

ארפכס

בב' יד' בכלים כלי מתכות ארפכס
שלמתכת טמאה ובס' כלים והארפכס של
זכוכית טהורה ובר' גמ' דחגיגה עשה אזנך
כאפרכסת וקנה לך לב מבין לשמוע ובס' גמ' תוספ'
הדס אמ' ר' יוחנן כל מקום שאתה וכול עד עשה
אזנך כאפרכסת כול ובב' רב' פר' ר' יהי רקיע

הביא לי מכרכס הביאו לו מכרכס נתן עליה
טס של זהב ולא עמדו המים טס של כסף ולא
עמדו המים כיון שנתן אצבעו עמדו המים פי'
מכרכס: פי' מכרכס: ופי' דמי של רחים שהוא
מכניס הרבה ומוציא קימעה וכיל' מכרכס הבר
דב' הוא ארך ומפורש בדיופי:

ארפס בבכורות בפ' כר
כל כסולי אמ' ליה בכור זה נתן לי
ישר' במומו ארפסיהו לעיניה פי' פקח עינו
ונרס ביותר והכיר שהיה הבכור שנתן לו הוא:

ארין כתובות בפ' אלו נערות
בגמ' הבא על בתו ולארץ לא יכופר
וג' למה לי מיבעי לי לכדתניא מניין שאם ערפה
העגלה ואחר כך נמצא ההורג מנין שאין הורגין
אותו שנ' ולארץ לא יכופר:

ארקפט בזבחים בפ' דם
חטאת בגמ' שבישל רב יצחק בריה
דרב יהודה היה רגיל קנייה דרב חמא שבקיה
כול שר אמ' ליה ארקטא נקטן כול ובירוש' בפר'
היה קורא בגמ' קרא וטעה כהן עליל קרמוי
מלכא קדמי ארקפטא פי' ארקפטא הוא אקפטא
שמיר למעלה:

ארקתא בר' גמ' דמצות חליצה מאן דאמ'
מנעל לכתחלה לא מאי טעמ' אילימא משום
דהוה ליה כנתא מעל וארקתא מעל דמנעל פי'
כל מנעל עור על גבי עור הוא התחתון שעל גבי
הרגל נקרא כנתא והעליון שעליו נקרא ערקתא
מעל אותו העור שעל רגליו והתורה אמרה
מעל רגלו ולא מעל דמנעל:

ארקתא בר' גמ' דבמ' אשה כי בנסבא ובקמרא

ארין אחד אומ' בכיים ואחד אומ' בארירן הרגו בס' גמ'
דדיני נפשות כגון אוזמיל ויש אומ' כגון גרזן

אריש בפר' חזקת הבתים בגמ' דבמ' רב אמ' במחזיק ארישן
דפרסאי עד ארבעין שנין פי' חזקה דפרסאי
בלא שטר מ' שנה:

אריש בב' אלו מגלחין בגמ' הקובר את מתו

הא בארשתא הא בפורענא פי' במשתה שמחות
מריעות בפירענא לאלתר אבל בארישתא
כלומ' הוא אינו פורע אלא מתחיל מתחיל הוא
אחר ל' יום אבל על אביו ועל אמו אינו נכנס
עד יב' חודש:

ארות בפ' א'
דיומא בג' כל שבעת הימים ויצא אחד
אל השדה ללקט אורות מאי אורות ר' גרגר ולמה
נקרא שמם אורות שמאירין את העינים וכול

ארת בב' שור שנגח את
הפרה בגמ' דהחופר בור הוא תורא
דנפל לאריתא דדלאי שחטיה מאריה טרפה
רב נחמן וכול עד אם שהתה כעת לעת ושחטה
משירה פי' אמת המים שמושבת מים מן הנהר
והיא עמוקה ששה טפחים דהיינו אמה ומשום
הכי נקראת אמת המים ודולין ממנה מים
להשקות את השדות ותרג' יאורים אריתא ומשקי
למאריה דתורא קבא דקמחא להוצאה ואזל
וגמר בבי מדרשא כול הוה משקי להאי תורא
מעת לעת דחיישינן לריסוק אברים ולא מכסדיה
ובר' גמ' דכל הבשר אמ' רבא האי אריתא
דדלאי אין נוטלין ממנו לידים פי' יאורי המים
שדולין להשקות הגנות אין מטבילין בהן את
הידים דהוו להו שאובין ואין נוטלין ממנו לידים
דלא אתי מכח גברא: פי' כיצד הן עושין דולין
מן הבור וממלאין צינורות סביבות להשקות
השדות והכי קאמ' כשמתמלאין הצינורות אין
נוטלין מן הצינורות ואין מטבילין ידים:

סליק פרק יח

אחל פרק יט

אש מחתה ומגורה דטרף
בקלפי פי' אש מחתה ולקח מלא
המחתה גחלי אש' לאשתא תלתא לאושתא ז'
צמירתא בס' כר' במ' אשה פי' אשתא בת יומא
שאחזתו בכל יום פי' שהוא יום א' דאשון שאחזתו
אשתא תלתא שאחזתו מג' לג' פי' שלשה ימים

יכיים יש שמחזותו: אושתא תלתא שמחזותו

אישתנא

שלשה ימים רצופים ואין נחלטת בין הבינוס עגוירתא שמוחזות
קשה היא הרבה נוטלין סכין שכולה ברזל והולכין
למקום שיש שם סנה וליתני למטה מכר
החדקים וליפסקיה וליחתוך ומותן חתיכות
יחתבם קרוב לארץ

אישתא

רסיתוא קשה מדקיטא וסימנך
חגורא קדיחה בר׳ ג׳ דאמ׳ להן הממונה כיר׳
החטות של מתין אילולי שהיא חזקה לא היתה
מתגברת על הקירות שיש בעולם כמו התנור הצונן
אילולי שתבעירהו בעצים הרבה ואש חזקה
אינו מתחמם ובהיל׳ א׳ דכל שתה אמ׳ ליה ואמי
אושתא צגירתא נמי כששת הסכנה דאמו בס.
גמ׳ דר׳ אליעזר אומ׳ המודג לא קשיא הא בחולה
מחנות אישתא הא בחולה מחמת אוכצנא כיר׳
בחולה מחמת אישתא יכול לדרוך מחמת אוכצנא
משום עייפות אינו יכול לדרוך: פא׳ מחנות
אישתא שחולה ממש הוא דלא יכיל למידהם
מחמת אוכצנא שנטרח הרבה ונצטנן דאהיט:
ובר׳ משנת עדיים כאימרא כרידים כאישים
כבר פיר׳ ובב׳ כל המנחות באות בגמ׳ ואם החנויצו
שיריה: תנו רבנן נותן למעלה מבשר חטאת
כל שר כל שאו שהוא ממנו לאישים הרי הוא
בבל תקטירו: ובב׳ נושאין על האנוסה
בגמ׳ כוהנת שנתערב ולדה פיר׳ הוה יכיל למימר
כל שאור וכל דבש לא תקטירו אשה ליוי ממנו
למה לי לומ׳ לך כל שממנו לאישים שידין הרי
הן בבל תקטירו

אישן

כבר
יב׳ בבריתא דר׳ אליעזר נקרא שם
אדם ועזר שלקח ממנו נקראת אש מה עשה
הקבה נתן שמו בינהן יה אם הולכין בדרכי הרי
מוטב ואם לאו הדיני נוטל שמי מביניהן נשארו
אש ואש ואש אוכלת אש של כי אש היא עד
אבדון תאכל ובגמ׳ תנ׳ א׳ בשוטה דרש ר׳ עקיבא
איש ואשה זכו ובול בבר׳ רבה כר׳ נא׳ ר׳ שמע׳
בן אלעזר בן יג׳ שנה היה׳׳ ואיש בא מבעל שלשה
ויבוא לאיש האלהים וגו׳ וכי אלישע אוכל ביכורים

וכול

אשה

בעלה משמחה בב׳ א׳ דקידושין
בגמ׳ כל מצות עשה פיר׳ מכין הבעל
כל צרכי סעודה וכן ממורש השוה הכת׳ אשה
לאיש לכל עונשין שבתורה וכן לדינים וכן למיתות
איש מקדש את בתו ולא האשה איש מוכר את
בתו ולא האשה וכול בשוטה בפ׳ גמ׳ דהיה נוטל
אישה הכרס באשה שהפר לה בעלה הכת׳ מדבר
שהיא צריכה כפרה וסליחה כשהיה מגיע ר׳ עקיבא
אצל פסוק זה היה בוכה וכול ביוצא כדבר אתה
אומ׳ והוא לא ידע ואשם וכול בב׳ מי שאמ׳ הריני
נזיר ושמע ובר׳ גמ׳ ר׳ יוחנן ובב׳ ג׳ בברה ובבר׳
טרף בקלפי אישי כהן גדול אדוני וכמו כן במקרא
אבי אבי רכב ישר׳

אישן

חיל דבבעלים חי כת׳ וכי הוא בן חי
וכול שבעה שבעה איש ואשתו אושות להמגה
מי אית לה בחלק בב׳ דדור המבול פיר׳ בשביל
שלא באו על שאינן מינן עשה להם כבוד וכתב
לשון אושות כבאדם׳׳

אשת

חבר הרי היא כחבר בר׳ גמ׳ דשבועת
העדות אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש
אינו מוציא אלא לרצונו איפשר דמשהא להבגיטא
בר׳ גמ׳ דהניזקין ויעבור ישר׳ באשרן ובאשה
שער אמ׳ להם דוגמא שלכם דומה ליעקב מה
יעקב עד שלא נשא אשה נשתעבד משנשא אשה
נשתעבד אף אתם עד שלא נולד גואל נשתעבדתם
נשתעבדתם משנולד גואל נשתעבדתם: בבר׳ ת׳
בר׳ שנ׳ ויבוא גם אל רחל איש אינו מטמא באודם
אלא בלבן ואשה מטמאה באודם אבל לא בלובן
בר׳ גמ׳ דבנות כותים ובסיפרא ואת והיה
טומאתו בזובו טומאתו בלובן וטומאת האשה
בדם:

אש

בב׳ שור שנגח
את הפרה בגמ׳ החופר בור כגון אלו
החופרים לאושים יסודות כדכת׳ ואושיא יחיטו
והאכל יסודותיה ואכלת אשיותהא׳׳

אשגא

בלבא מכסא תרנגלא
כבר פיר׳ עם אכבש מכמסא׳׳

אשבורן

באהלות בב׳ כל
המיטמין היה אשבורן או שקרש

טני׳

לצאת בלילה לטבילה והתקין שתהיינה טובלות ביום שמיני כתחו מאבוסיה תרג׳ נתח אבוסיא

אברנא

מיטות של אברינא בילמד׳ גמ׳ בהעלותך מי לא עסקינן בכיו׳ אבלוריים גמ׳ דאחד המבגר בפ׳ דם חטאת בזבחים [illegible] כלי שלנה [illegible] קשין ועבין

אבן

תקומה בס׳ גמ׳ דבניהי אשה פי׳ יש אבן ודרשה [illegible] תלויה על אושה [illegible] אינה [illegible] בה בשבת וגם [illegible] אבן מוטלת ומותר לצאת בה [illegible] משקנה דמשקל עליתה בתיקן וגל תיקן דאסורא לחומרא ואין יוצאין בה שואבת תלא

אבן

וחטאות [illegible] בגמ׳ דארבעה הדיוטות בחלק ובגמ׳ דתקנו עגלה ערופה [illegible] פי׳ שהיא שואבת הברזל ומושמו [illegible] שם לגבו של עגל ושאבה את העגל והעמידו באויר

אבן

מסמא בפ׳ דג׳ דגלים [illegible] ובד׳ גמ׳ דאמר [illegible] עק׳ [illegible] בשבת ובגמ׳ דחגב [illegible] פי׳ כל היכא דנפיט [illegible] זב לכלי חרש [illegible] היא טמא נוחמות הסיטו ותניא [illegible] נוגע דעשרה מר[illegible] זה [illegible] מסמא [illegible] כל המרכב [illegible] על עשרה מרכבות ורכב הזב על גב האבן כל המרכבות שתחת האבן האבן טמאות זה פי׳ אבן מסמא וכיון שאם רכב הזב עליהן טמאין על גב אבן מסמאהכי נמי טהור אם רכב על גב אבן מסמא [illegible] דתנן בא׳ [illegible] טמאות למעלה מהן מרכב שהוא [illegible] תחת אבן מסמא ותניא בסיפרא והיושב על הכלי אושר ישב עליו הזב מקום שיושב הזב ומטמא ישב טהור ניטמא זה פי׳ רבינ׳ נסים [illegible] ורבינ׳ האיי גאון ז״ל פי׳ בפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבא [illegible] שבת לענין אבן מסמא כגון שומה על מושב [illegible] ע״ג ז״ר ונוטלה ע״ג ז״ר וניטלה האבן [illegible] אדם וישב על אותו מושב והאי הוא דכת׳ והיושב על הכלי אושר ישב עליו

הזב ותמני עלה אפי׳ ישב על י׳ מצעות זה על גבי זה אפי׳ על ק׳ גבי אבן מסמא אע״ג דהא בזב אמורה נידה נמי ומשכב נידה מטמא כאבן מסמא וקמ׳ ב׳ רבא דקאסבר ר׳ עקיבה ע״ג ז״ר בנידה פר׳ פי׳ מה אבן מסמא כדכת׳ ושומת על כוס גובא שאם יש אבן על משכב זב או זבה וישב אדם על האבן אע״פ שלא נגע אדם במשכב שאבן חוצצת טמא אע״פ שהאבן אינה מקבלת טומאה ואפי׳ ישב על י׳ מצעות ואפי׳ על אבן מסמא פי׳ מה אבן מסמא דריש פר׳ דם הנדה אבן גדולה שאינה מיטלטלת דכת׳ ושומת על כוס גובא והנידה יושבת [illegible] כזה שתחת האבן טמא ובית אבן היתה נקראת בב׳ ג׳ בפרה וכו׳ בגמ׳ דיומא למה נקרא [illegible] לשכת בית אבן שכל מעשיה בכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה ויש מפרש [illegible] רועה אבן ישר׳

אבן

[illegible] בב׳ ג׳ כל המיטמאין באהל [illegible] טבעת אדם פי׳ אבן שעות על [illegible] טלה אבן שעיא ואורולוגין בלשון [illegible] בלשון יון ויש מפרש [illegible] מן היוסי

[illegible] טועין בב׳ דר׳ תעניות וכל [illegible] אלו מציאות אום נוחות אבן [illegible] כל היקום בלום אם כלוה המים באו [illegible] העולם פי׳ בשם שאי היאות להמחות כך אי אפשר להתבלל על הגשמים שילכו

אבן

טועין אבן גדולה היתה בירוש׳ בדגרסי׳ באלו מציאות בגמ׳ עד מתי חייב להכריז ת״ר אבן טועין היתה בירושלם וכל עד וזהו ששנינו צאו וראו אם נימחית אבן הטועין

אבן

המנוגעת בב׳ אחרון דזבין

אבן

הברר במים בב׳ יש מעלין בנקוות

אבנך

כתף בשביעית פר׳ ג׳ ומפורש אלו הן אבני כתף כל שר שתים ושלוש על הכתף והוא אבני דאכפי דגרסינן בפ׳ המוכר את הבית שהן גדולין ואין יכול לנושאן ביד אלא בכתף ונותנין אותן על העומדין כדי שלא יפרמ הרוח ויש

ויש מפרש מכפי עומדין כדגרסינן בס׳ גמ׳ דכל
שעה להנהו נהתבי כיפי

אבני

שיש טהור בגמ׳ דאין דורשין בחגיגה
ת״ר ד׳ נכנסו לפרדס זהו מפורש בהילכות רבתי — בהיכלות
ובהילכות זוטרתי שהיו עושים מעשים ומתפללין — ובהיכלות זוטי
תפילה טהורה ומשתמשין בכתר וצופין בהיכלות
ורואין היאך משמרות במעמדן והיאך היכל אחר
היכל ונכנס מהיכל וקאמ׳ להו ר׳ עקיבה כשאתם
מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים כי
מי שהוא מגיע בצביותו לאותו מקום נראין לו
שם מים רבים ואין שם מים כל עיקר אלא דנגות
בעולם נראה לו ואם אמ׳ הרי מים נהדף לפי כי
שקר הוא אומ׳ ואומ׳ דובר שקרים לא יכון לנגד
עיניו וכן מפורש בהיכלות רבתי בלשון הזה מפני
ששומרי פתח היכל ששי מטילין אלף אלפי גלי מים
ואין שם אבני טיפה אחת אמ׳ ר׳ עקיבא נראה
כמי שיש בו גלי מים ואין שם אפי׳ טיפה אחת
אלא אדר אבני שיש טהור שהן כלולות בהיכל
שהיה זיו פניהן דומה למים ואם אמ׳ מים הללו
מה טיבן וכול בריתא ולא שהן עולין למרום
אלא בחדרי לבם רואין וצופין כאדם שצופה בעיניו
דבר ברור ושומעין ואומ׳ ומדברין כעין הסוכין
ברוח הקדש זהו פי׳ רבינו האיי גאון ז״ל

אבני

בית קולים בגמ׳ דוסין
להכרין בב׳ אלו מציאות פי׳
חייב

אבס

בענך מרקולים
מי
אין אובסין את הגמל בב׳
שהחשיך בשבת פי׳ אובסין מלעטין כרכות
וכרבורים אבוסים והוא מאכילין את הגמל הרבה
שלפני פועלין בפדרים

אבוס

בין המודר פי׳ כך קורין לכלי
בב׳ אין
שאוכלין בו פועלים

אבט

ג׳ מטביעות ביום בפאה בב׳
הפיאה
פי׳ מטעיות עתים ויש אומ׳ מטביעות חבישות
כדתנן נבעו מצבונו בשחר ובחצות מפני התינוקות
במנחה מפני הנמושות שנכנס בה בעל הבית באין
ג׳ ונענס ומחכשה שמא ילקטו התינוקות והנמושות
לא אמרו שלשה אלא כדי שלא יפחותו הא אם
רצה להוסיף יוסיף לא אמרו שלשה אלא כדי
שלא יוסיפו שאין מטריחין אותו להוסיף הא אם
רצה לפחות פוחת וכן פירוש מהו מטביעות מכין
כדתנן איך נחכשו עשו נבעו מצבוניו ובחצות ובמנחה
כול

אבץ

את הבדיל ואת
העופרת תרג׳ ית אובצא ויתב
אוברא

אבק

שעל רגליו
בס׳ ברכות ובמקוות מנג׳ אלו
חוצצין לא יטבול אדם באבק שעל גבי רגליו
פי׳ שמא ישרה במים ויעשה טיט וחוצץ: לא
יטמננה בחול ובאבק דרכים בבירה שהסיקוה
כתב במשקין ובמי פירות ובאבק דרכים ובאבק
סופרים בב׳ הבונה פי׳ הכותב באצבעו בתוך
אבק דרכים ועשה שם שתי אותות פי׳ אבק
הסופר מכתש סיממני הדיו ועף מהן אבק
על הקלף וכתב באצבעו בתוך האבק פי׳
אבק סופרים שמשימין על הכתיבה להשחירה:
עלה בה אבק פסולה במנחות בב׳ כל קרבנות
הציבור: מאבקין ומעשנין בב׳ שני בשביעית
אין מאבקין בר׳ גמ׳ דמשקין פי׳ מסירין האבק
מעליהן: בוא וראה כמה קשה אבקה של
שביעית בב׳ א׳ דקידושין בגמ׳ יתירה עלין אמה
העבריה בר׳ גמ׳ דמשקין ובערכין בר׳ גמ׳ דהמוכר
שדהו ובגמ׳ דהלוקח לולב בב׳ לולב הגזול פי׳ אבקה
כמו ריח איסור שביעית שעיקר איסור שביעית
המאצר פירות עד ח׳ וסחורה אינה עיקר אלא
לדרשה לאכלה ולא לסחורה כמו אבק רבית
שאינו רבית גמורה

אבקה

בב׳
אבוקה כשנים וירח כשלשה
כיצד מברכין בגמ׳ רבא להן יין

אביק

האביק שבמרחץ
בב׳ ו׳ כל המעורב פי׳
משקות
כמו ביב שהמים נמשכין לתוכו ויורדין מן
האבטו לאביק ויש מפרשין האביק היא האמה
שהמים חמין וקרין נמשכין בה ויורדין על האבטו:

אבקתא

בב׳ הנודר מן
הירק בגמ׳ מותר בדרגש
דרגש מעולי ומבוקי באבקתא ובב׳ א׳ בעירובין

כדי לידע כמה עשרונות הן יש לומ׳
חזר ובללם במנויין ושבח והן אינן מן
המנויין למיבק חייב להחזיר והוא הדין
לחומשייתא׳ הבגד מטמא משום חמשה
שמות וכו׳ בפ׳ כ״ג בכלים כ״ל מפני
שהוא כלי קיבול ומושב ואוהל ומטמא
משום אריג שהשתי והערב אינו מטמא
אלא בנגעות ומשום שלש על שלוש השק
משום ארבעה שהוא כלי קיבול ומושב ומטמ׳
באהל ומשום אריג העור משום שלש שהוא
כלי קיבול ומושב ומטמא באהל והעץ
משום שתים שהוא כלי קיבול ומושב
כלי חרש משום אחת שהוא כלי קיבול
בפ׳ נערה שנתפתתה בגמר לא כתב לה
כתובה ובפ׳ הגוזל עצים בגמר גזל פרה
מעוברת חמשה גובין מן המחוררין ואלו הן
פירות ושבח וכו׳ עד האי פירות ושבח היכי
דאמי וכו׳ כ״ל לשון חירות כלומ׳ לא ה׳
המשועבדין בילמדינו בריש אמור
חמשה דברים חייבין בחלה מן המקרא וכבר
כ״ל בערך חס״ חמשה לא יתרומו ואם
תרמו אין וכו׳ ריש תרומות ומפורש בירוש׳
ובילמ׳ בריש ויקחו לי תרומ׳ ר׳ ישמעאל בר
נחמני שמע לכולהון מן הכא דבר אל בני
ישר׳ ויקחו לי תרומה פרט לגוי מאת כל
איש פרט לקטן אשר ידבנו לבו פרט לחרש
ושוטה״ וזאת התרומה אשר תקחו מאתם
פרט לתורם את שאינו שלו חמשה בקר
יה׳ ישלם תחת השור וכו׳ בפ׳ מרובה בגמ׳
היה מושכו״ שאלו תלמידיו את רבן יוחנן
בן זכאי מפני מה החמירה תורה בגנב יותר
מן הגזלן אמ׳ להן זה השוה כבוד עבד לכבוד
קונו וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו
תנא אמ׳ ר׳ מאיר בוא וראה כמה כוחה של
מלאכה שור שביטלו ממלאכתו חמשה
שה שלא ביטלו ממלאכתו ד׳ : אמ׳ רבן
יוחנן בן זכאי בוא וראה כמה גדול כבוד
הבריות שור שהולך ברגליו חמשה : שה
שהרכיבו על כתיפו ארבעה **חמשה**
פעמ׳ כתובין ישר׳ בפסוק אחד בריש ויקרא
רבה כ׳ הבן יקיר לי אפרים ובילמ׳ בפ׳ כי תשא
ובפס׳ רבי תשא אמ׳ ר׳ יודן בוא וראה כמה
חיבב הקבה את ישר׳ שמזכירין חמשה פעמ׳
של׳ ואתנה את הלוים נתונים לאהרן ולבניו מאת
בני ישר׳ וג׳ **חמש** אצבעות של
יד ימינו של הקבה כולן לסוד הגאולות
אצבע קטנה בה הראה את נח בתיבה של׳ וזה
אשר תעשה אותה וגומ׳ חמשה אותיות
שנכפלו מכל אותיות שבתורה כולן לסוד
הגאולות כ״ך נגאל בו אברהם אבינו מאור
כשדים של׳ לך לך מארצך וג׳ מ״ם בו נגאל
יצחק מארץ פלשתים של׳ לך מעמנו כי
עצמת ממנו וג׳ נ״ן בו נגאל יעקב אבינו
מיד עשו של׳ הצילני נא מיד אחי וג׳ פ״ף בו
נגאלו ישר׳ ממצרי׳ של׳ פקד פקדתי וג׳
צ״ץ בו עתיד הקבה לגאול את ישר׳ של׳
הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח וג׳
בבריתא דר׳ אליעזר פרק מ״ה חמשה שיעורן
טפח שליה שופר שדרו של לולב איזוב ודופן
סוכה״ בפ׳ המפלת בגמ׳ או שליה ושפיר
מפורשין בפ׳ התכלת כל האמור בחומש
הפקודים קרב במדבר וכו׳ עד משבאו לארץ
קרבו אלו ואלו ובשוטה בפ׳ אלו נאמרין בגמ׳
ששה שבטים ר׳ חנינה בן גמ׳ אומ׳ כדרך
שחלוקין בחומש הפקודים חלוקין באבני אפוד
לא כדרך שחלוקין בחומש שני פי׳ חומש
הפקודים הוא ספר וידבר חומש שני בפ׳ גמ׳
דכל א׳ דהוריות חמשה דברים משמרין את
התלמוד האוכל פת חיטין וכל שכן חיטים עצמן
והאוכל ביצה מגולגלת בלא מלח והרגיל ביין
ובשמים והשותה מים שלשירי עיסה
חמשה חטאות מיתות בסיפרא בפרשת
חטאת נשיא׳ **חמת** בהמפקד פרק
י״ט החמת שהבצים שלה מקבלות עניה
ונפחתו טהורות שאין מקבלות כדרכן פי׳
כשפושטין הבהמה לעשות ממנה נוד
פושטין עור הביצים ויש להן בית קיבול
מטמאין נחתכו מן הנוד אע״פ שמקבלין

טהורין ובפר׳ ב׳ חלילין טהורין מן המדרס
כ״ל נור קטן שעושין הרועים לזמר בו ולקבץ
הבהמות וכך עושין אותו לוקחין עור הגדי
וקושרין כל נקביו לבד משתי ידיו ובנקב
אחד קושרין שתי קרנות קטנות ובנקב אחר
קושרין שפופרת של קנה ובאותו מניח כין
ונופחו ויוצא הקול מן הקרנות כמשתי שופרות
ויש נקבים קטנים בצידי הקרנות ומחליף
אצבעותיו על הנקבים ומזמר בהן ובפר׳
כ״ל חמת שעשאה תרמל ותרמל שעשאו
חמת בפסחים דף מי שאחזו לחינכי
אמ׳ ר׳ יוחנן חומתי ומפרש כ״ל בלעז כוליטרו

חן ובחיקו תשכב תרגו׳ ובחיניה
שכבה ואת נשי אדניך בחיקך ויקחו מחיקה
ובחיקו ישא חן כדי שיתחון כפר כ״ל
בעל חלי חן בפר׳ החולץ בגמ׳ שומרת
יבם דילמא כתובת אשה משום חינה כ״ל מאי
טעמא אמרו בית שמאי נוטלות כתובה
דמשום הכי תקינו רבנן כתובה לאשה מספיק
משום א חינה דכיון שיודעת שאפי׳ מספק נוטלת
כתובה משמשת לבעלה ויעלת חן בעיני בעלה
ואיננ בעינן דתהא נושאת חן בעיני בעלה
ובגר׳ ובפר׳ הכותב לאשתו בסמך הניח פירות
ור׳ לעזר אמ׳ כתובת אשה משום חינה כ״ל
דכיון דידעה איתתא דמידחו בעלי חוב ויורשין
לאחר מיתה מי קמיה תהא משרתת לבעלה
בכל כוחה מחיים ומתוך כך תמצא חן לבנו
ויהא שלום בינו לבינה ובפר׳ אלמנה ניזונת
בגמ׳ אלמנה מן הנשואין בשלמא מן הנשואין
משום מזוני אלא מן האירוסין מאי טעמ׳ עולא
אמ׳ משום חינה כ״ל בשלמא מן הנשואין משום
הכי מוכרת שלא בבית דין משום דאית לה
מזוניה ומזוני צריכה מיד ולאמצויא אהדרי
אבי דינא אלא מן האירוסין דלית לה מזוני

אלא כתובה מנה מתה מאתים אמאי מוכרת
שלא בבית דין לצורך כתובה הא מציא לאיתוני
שד תשכח בי דינא דזבנה עלכו משום חינה
כדי שימצאו חן בעיני בעליהן דמתוך דידעה
דאם תתאלמן בין מן הנשואין בין מן האירוסין
תוכל לגבות ולא תצטרך לחזר אחר בית
דין בשביל חיבה זו תהא משרתת ברצון
לבעלה ומתוך כך תמצא חן לפניו אלו וכירו
מגאונה ורבי׳ חננאל ז״ל כ״ל שתקח ממון ות
ותינשא בו ארוסה דלא נפיש חן דידה כ״ל
לה אלא מנה מאתים אבל נשואה ראוית לה
תוספת ומפורש בירוש׳ בפר׳ הכותב כדי שיהו
הכל קופצין לישאינה אבל בעל חוב אינו
נפרע אלא בפני הלווה וכן הלכה בפר׳ אעפ׳
שאמרו בגמ׳ מניקה דאכלה כחרי הוו לה
בע חינני כ״ל יפרפיה בעלי חן ובפר׳ עגלה
ערופה בגמ׳ זקני העיר אמ׳ ר׳ חנינא שלוש
חונות הן חן מקום על יושביו חן אשה על
בעלה חן מקח על לוקחו ובענין הזה בער
בשר ובפר׳ אעפ׳ בגמ׳ ד׳ ובב׳ גמ׳ דסוכה
רב הונא אשכח תמורתא דחינוניתא כ״ל
תמרים שיש להן ריח יפה כלומ׳ לכן הן בעלי
חן סא׳ דחינונית בי״ל מקום הוא והתמרים
שגדילות שם שמינות הרבה ולכך אין מ׳
משהין אותן לפני שמש שיש לו צער
חן בפר׳ איזהו נשך בגמ׳ אין
מקבלין מרבה הונו בנשך ותרבית וכ׳ אמ׳
רב כגון שבור מלכא ובילמ׳ באם
זה שאמ׳ הכת׳ מרבה הונו בנשך וכ׳ כ״ל
היה ישרא׳ צריך ללוות ובא נכרי ללוות
ואמ׳ מוטב שאלוה לגוי ברבית מללוות
לישרא׳ שלא ברבית והלווהו והעשיר לכך
שלמה צווח עליו מרבה הונו בנשך וכ׳
זה עשו ועשו חונן דלים הוא עושק דלים
הוא אלא שהמלכות שומעת שהוא מלווה
ברבית מתגרה בו ונוטלת ממונו ובונה
ממונו דימסאות ומרחצאות ואיצטרוניות
שבמדינה וצרכי עוברים ושבים הוי לחונן
דלים יקבצנו בפר׳ במה אשה אין הרחלות

ויצאות חנונות פי' בגמ' ובפר' או מגלחין
בגמ' אין קורעין בעת חנינתו אבר חנינה
פי' בעת חנינתו דולך אבר חנינה אבין ה
המחננו   חנא בר איסקאתא ליה
אחא מבי חוזאי בפר' המפקיד בגמ' רבן
שמעון בן גמליאל ובב' ב' בכתובות חנן
הנחבא יש מפרשין שהיו רוצים חכמים
למנותו פרנס על הציבור ולא קיבל והלך
ונחבא ובגמ' שלנו מפורש כמו כן חנן הנחבא
שהיה מחטיא עצמו בבית כלומ' יותר
יותר מכל אדם :

חנג

בפר' במה
אשה בגמ' לא יקשור גמלים ובפר'
המביא כדי יין בגמ' אין מנהגין משום
דמיחזי דקא אזיל לחינגא פי' חינגא שוק
מלשון חג אד חגיגת גוים ··

חנג

בפר' ערב פסחים בגמ' לא נכחתו לו
שמע דקא תלי חינגא וקא משרן ובהני זקין
ובהך גיסא הלולי וחינגי בתופים ובמחולות
תרג' ובחינגין

חנין

בפר' א' דמגילה
בגמ' אין בין שילה שמעתי שמקריבין בבית
חנין ובמס' מנחות אם הקריבה בבית חינין
לא יצא ובגמ' מפורש שהיה בנו של שמעון
הצדיק דהלך לאלכסנדריא של מצרים
ובנה מזבח והעלה עליו   ר' מאיר אומ'
לשום עב' זר' ור' יהודה אומ' לשום שמים
וכול' ·· והגאון נקר' חונין ··

חנך

בריש גמ' דפר' סדר תעניות האלו ובגמ'
דפר' בני העיר ולא קראתי לחבירי בחניכתו
ואמרי לה בחכינתו פי' חניכתו שלא
כיניתי לו שם ·· ולא בחכינתו שאמרו בשם
שכינו לו אחרים לא קראתיו ·· במס' מסכ'
גיטין כתב חניכתו וחניכתה כשר פי' כינוי
ולא הזכיר שמו ממש

חנך

בס'
גמ' דפר' המניח את הכד ההוא תורא דהוו
כייבין ליה חונכיה פי' חינכי למעלה מבית
הבליעה קרוב לשינים ·· ובס' גמ' דפר' גיד
הנשה כי פליגי בשל בין החנוכים מר סבר
הרי הוא נהנה בגרונו בכזית ומר סבר
אכילת מעים בעינן פי' מקום החיך

שהחיך הוא הטועם למאכל ·

חנס

תרג' והכרתי את חמניכם ואיקצץ ית
חנמנסיכון

חנס

תרג' דעל
הנטיכות והשרות והרעלות ·

חנף

בס' גמ' דב' ואין נאמרין כת לצים כת
חונפים כת מספרי לשון הרע וכול'

חנק

בריש גמ' דפר' במה אשה
בקטלה עסיקינן באשה חונקת עצמה
כדי שתראה כבעלת בשר · התגתתי אסרי
צוארך איתפסקו חנקי צואריכון · כי
מעולם שברתי עולך נתקתי מוסרותיך
תרג' פסקית חנקיכון ·· בס' גמ' דפר' במה
אשה מותר ליחנק בשבת פי' מי שחש ב'
בפרקי ··· אוחזין אותו בעיקבי ורידין של
למעלה מכתיפו בעיקר צוארו ונותשין
עד שיבלטו עיניו ויבלט שעה אחת ודומה
לחנוק ומתרפא פי' אחר מי שיש לו כאב
בראש ממשמשין בורידין שלו ונראה
כמי שיחנק פי' אח' מי שנפל לו עצם
בגרונו אוחז אותו אדם אחד ברגליו ואחד
אוחז בלחייו ומפתחין אותו עד שישוב העצם
למקומו ·· פי' אח' מכניסין אצבע לתוך
פיו ודוליהו · בפר' ערב פסחי' בגמ' ואפי'
מן התמחוי אם בקשת ליחנק היות לה ···
גדול פי' אם רציתה לשאול בדבר איסור
כלומ' שאתה צריך לדון דין חמור כדין נפשות
שאל לאדם גדול ועשה להוראתו

חנות

בס' גמ' דפר' האומ' התקבל
גט ר' שמעון חנות מיוזנת פי' מה חנות
מקושטת מיני סחורה אף הוא מלא מכל
חכמה ס"א מיוונת ופי' נאה ·· בפר' א'
בשבת בגמ' ח' עשר דבר ובפר' א' בע"ז בגמ'
וקרטיסים ארבעים שנה עד שלא חרב הבית
גלתה סנהדרין וישבה לה בחנויות לכוא' היל'
וכול' עד אמרי' מוטב ניקום וניגלי ממקום
רבת ביה ועשית ··· הדבר אשר יגידו לך
מן המקום ההוא מלמד שהמקום גורם פי'
מקום חוץ מלשכת הגזית היה בהר הבית ושמו
חנויות כרגרדינן בפר' יום טוב של ראש השנה

חנס
חנ..
חנך
חנק
חנות

בראשונה היו מקבלין וכנגדן גלתה סנהדרין מ׳
מגזאררא מלשכת הגזית לחנויות ומחנויות
לירושלם ומירושלם ליבנה

חסא חסא בכ׳ כל שעה בחזרת ובעולשין
חזרת חסא מאי חסא דחס רחמ׳ עלן ולמה
נמשלו ישר׳ במרור לומ׳ לך מה מרור
זה תחילתו רך וסופו קשה כך היו מצרים
וכול׳ · התרה חסא על מגוו של ישר׳ שב
חסית והשקית את העדה ואת בעירם חסית
בכ׳ ט׳ בתרומות המכנס עם הנברי בחיסיות
אוכל מהן עראי ומעשרין ודאי כ״ל בע׳ דבר
ובמגילת איכה כלו בדמעות עיני ששה
דמעות הן ג׳ יפות לעין דמעת חסית קטנה
סמ׳ שום דמעת הקילורית דמעת החרדל
ושל שחוק יפה מכולם ·· שלשה רעות לעין
דמעת הקרך ·· דמעת העשן : דמעת
הבכייה ושל תשחור קשה מכולן מעשה
באשה אחת שהיתה בת תשחורת ומתה וכול׳
חסד חסד בסוטה בט׳ היה נוטל הוא
היה אומ׳ חסיד שוטה וכול׳ היכי דאמי חסיד
שוטה כגון דטבעה איתתא בנהרא וכול׳ ירוש׳
ראה תינוק שטבע בנהר ואמ׳ אחלוץ תפליי ואצילנו
עד שחלץ תפליו ומת התינוק : בבר׳ רבה פרש׳
כו׳ ויקנהו כוטיפר לא יעזב את חסידיו חסדו
כתוב ואי זה זה יוסף : ובילמ׳ בר׳ כי ימות
ואתה עשית חסד עם כל בני ישר׳ וכי עם כל
בני ישר׳ עשה והלא לא עשה לא עם משה
לבדו ·· לא כל העושה חסד עם אחד מגדולי
ישר׳ כאלו עושה עם כל ישר׳ ·· בריש גמ׳ דפרק
ב׳ בכתובות בגמ׳ אם יש שם עדים ·· ובית הלל
חסר אומ׳ כלה נאה וחסודה ·· חסד
בריש גמ׳ דפר׳ ח׳ שרצים יד לחסודה תיקצץ
חסך כ״ל מקום שמקיז הדם · חסך בכר׳
אחרון בדמאי רב שמעון בן גמ׳ אומ׳ לא
יחשיך מפני שממעט במלאכתו של
בעל הבית כ״ל רבי׳ דניאל בר׳ יחיאל ז״ל לא
יפחות גרוגרת מאכילתו ליתנה תרומות
מעשר מפני שממעט של בעל הבית
שאין לו כח לעשות מלאכה כשאינו אוכל
הרבה ותניא לא ישכיר אדם עצמו וירעיב
עצמו מפני שממעט במלאכתו של בעל
הבית וכך מפורש בירושלמ׳ · בר׳ כליס
וחשוכי בגדים בנגע ובר׳ גמ׳ דבר בכל
מערבין וחשוכי בנים לא יאכלו כ״ל לשון
חיסוך מן לא חשכת את בנך ·· בבר׳ ואין
עוברין בכס׳ ובס׳ הלכה כיצד מפרישין
אמ׳ רב כבא שמע מינה גריעחיטי חשיכתא
וכול׳ כ״ל רעים דקים כדמתרגמ׳ חסיכתא
ובישתא׳ · בבר׳ אי זה הוא בגמ׳ נשך בגמ׳
מכרין אמ׳ ליה כי הא אמי׳ לדיקנאני נמי
שרי למעבד דהא קא מקבלי עליהו חסכא
דנחשא כ״ל בסכרים דכגה דמקלי נחשא
בצרי דמיה בכר׳ הקומץ רבה בגמ׳ שבעה
קני מנורה עשר מנורות עשה שלמה וכל
אחת ואחת הביאו לו אף כברי זהב והכניסוהו
אף כעגיכ לכור והעמידוהו על ככר וכול׳
ומי חסיך כולי האי וכול׳ במעט קט תרגו׳
חסיך הוה חוביך : חסל עד יגמר
הער תרג׳ עד דיתחסיל ·· עד גמלך אותו
עד גמלה אותו ·· בבר׳ במה
אשה בגמ׳ חמור יוצא ·· ולא כרה בחסם
שבפיה בבר׳ השוכר את הפועלין בגמ׳
אוכל פועל מה נבשך אם חסמת פטור
אף פועל אם חסמת פטר כ״ל מה נפשך
כשאתה עומד בכרמך אם אי אתה אוכל
פטור אף פועל אם עשית תנאי עמו על
מנת כן אני משכירך ואת לב כך וכך שלא
תאכל פטור ·· בכל כלי עץ שנחלק פרק
י״ד בכלים המקלים של בקר והחיסום שלו
כ״ל כמין מצודה קטנה מן חבלים שחוסמין
בה את פי השור והגמל הסלים של עין
משיחסום ויקנב כ״ל מלשון לא תחסום
כיון שנימר אדם הקוצה הוא הסל וגומר

הוא חסמה ובפ״ך הא דתנן בהכרים חומר
בשידי כלי נגרים מבתחילת תחילת אין מקבלין
טומאה עד שיתחסמו ·· ובהסיף והסכין
נ״ר ו״ב בכלים המעצר והאוזמיל והמגסלת
והמקדח שנפגמו טמאין נטל חיסומן ט
טהורין פי״ל בני החרב ובני הסכין הקודרים
ובחודו של מקרח נותנין ברזל טוב ששמו
עד בלשו׳ קודש וחוסמין אותו בו שיהא חד
לחתוך יפה ובלע״ז נקרא אצירו והוא איצטומא
לברזלא דגרסינן בברכות · בפר׳ המביא
כדי יין אין מלבנין את הרעפים מאי קא עביד
ברעפים חדשים עסיקינן מפני שצריך לחסמן
פי״ל לסתום נקביהן ·· בויקרא רבה בפרשת
אחרי מות כ׳ כשושנה ר׳ לעזר חסמא אזל
לחד אתר אמרין ליה חכים רבי למיפרס
על שמע ובזל אמ׳ להו לא: אמרו ליה על
מגן צוחין לך רבי נתברכמו כיון והלך אצל
ר׳ עקיבה אמ׳ להו מהלך כנוך חולינות תנא
ליה עובדא אמ׳ ליה תבי רתנלף אמ׳ ליה
אין מן דיליף אזל להמן אמרו ליה חכים
רבי למפירס על שמע אמ׳ להון אין חכים
רבי למיקרב אמ׳ להון אין אמרין איתחסים
ר׳ אלעזר והוו קארו ליה ר׳ לעזר חסמא ·
בבר׳ רבה פרש׳ י״ג והשקה את כל פני האדמה
אמ׳ ר׳ לעזר בר׳ שמעון אין האדם שותה
אלא לפי חיסומה · חזייה דהוה קא מיחסס
כבר פי״ל בעל הסס · **חסן** בבמה
מדליקין לא בחוסן ולא בכלך פי״ר פשתן שאינו
מתוקן ולכך נקרא חוסן שהוא קשה כמו
חסין מלשון והיה החסון לנעורת ··
חסן נחרסו ממסגרותם תרגום
איכגרו חסנייהא ובכל כלי עץ שנחלק
נ״ר י״ו בכלים פטילא טמאה וחסינה
טהורה פי״ל קופה גדולה שנותנין בה דגן
ועשויה מן הוצי וחיסמה לשון רבים חסינה
לשון יחיד ·· **חסס** בס׳ נמ׳ דכל כל
שעה רב כהא שרא בי ריש גלותא למימח
בחסימי פי״ל הינו קימחא דאבשונא ויש
מפרשין מיני עדשים · בריש נמ׳ דכל

הנודר מן המבושל רבא אכיל ליה בחסיסי
חסף בפר׳ ר׳ ליעזר אומ׳ אם לא
הביא כלי בגמ׳ ונותנין עליה אמ׳ שמואל
האי מאן דמאשי אכיה ולא מנגב מנקטא
ליה חספניתא פי״ל כגון קרום הצומח בכנס
ומתקלף ·· **חסר** ומחוסר כיפורים
פי״ל שטבל והעריב שמשו ועדיין לא הביא
קרבן כפרה ·· מחוסר בגדים פי״ל כהן
גדול שמחוסר מח׳ בגדים והדיוט שמחוסר
מד׳ בגדים מחוסר זמן כל שכחות מבן
שמונה ימים ושור או שה ששחט אותו
האם הבן מחוסר זמן ואסור לשוחטו למחר

· ח״ף

חף בפר׳ א׳ בעדיות ובפר׳ נ״ב ב
בכלים כסא של כלה שניטלו חופיו ובודד
עד מטהרין ובפר׳ על כסא שנטלו שני
מחופיו זה בצד זה של עקיבא מטמא ובחן
ובהסיף נ״ר י״ג בכלים כותחות של עץ
וחפין שלה מתכות טמאה ובפר׳ ו״ר היו
בה חפין ונקבים טמא ובפר׳ המוציא יין
ר׳ יהודה אומ׳ כדי לעשות חף אמ׳ עולא
חפי כותחות פי״ל שיעם של עץ ויש של עץ
ויש של מתכות ויש חפין בנגר שהן תלויין
ועומדין כקבורין בתוך העץ שהוא בית
הנגר ובעץ שהוא הנגר נקבים מוכנים לה
כשמתכוונין נגדו נופלין ונכנסין בהן ובהן
נסגר והמפתח יש בו חפין בולטין מכוונין
עד שיקבעו כנגדן מכניסין אותן בחלל שבנגר
וחפין מעלין את חפין והיא נפתח שבדלת
טהורין לעולם שהן מחוברין בקרקע ושבמפתח
טהורין עד שיקבעו ואז הויין מכלל הכלי
בס׳ נ״ ז״ו בכלים חפוי האלה
והקשת והדומה הרי אלו טהורין זה הכלל
העשוי לתיק טמא ולחפוי טהור ובהשידה
נ״ ז״ח בכלים נקליטי המיטה וחמור

וחפוי טהורין ·· ובב׳ כו׳ בכלים עור
בכלים עור שעשאן חפוי לכלים קשתגו
מכסה הוטאה ולמשקולת טהור אם עשאן
כדי לכסות בו המשקולת טהור · בר׳ גמ׳
דמשקין ובפר׳ אלו הלוקין בגמ׳ יש חורש ה׳
המנכש והמחפה בכלאים לוקה כי׳
המכסה זרעים בעפר לוקה משום לא תזרע
כלאים ·· בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ חופין את
רובו כי׳ מכסין באפר יתגלשו תרג׳ בקיטמא
יהון חפיין בסוטה בס׳ גמ׳ דפר׳ היה נוטל
חייפי גונדי בגמ׳ דפר׳ מי שהפך בשלמא כיתנא
חזי לחפיפה פי׳ לכסות גזייתא דשיכרא
לעורך המועד · בפר׳ ב׳ במעשר
שני כל מעשיה בטהרה חוץ מחפיפתה פי׳
כסוי שלה במגילת איכה · נבי׳ איך חזו לך
שוא ותפל דהוו מסיין על חפוי ··

חף

בס׳ גמ׳ דשוטה תנא אפשר אף על חופה
חתנים זהורית מוזהבת · ובב׳ ב׳ בכתובות
בגמ׳ ר׳ יוחנן בן ברוקא כי׳שחא דבי דחפיפתא
קאמ׳ מר פי׳ שנגן של בשמים שמתוקן
לחופות . בפר׳ אי זהו מקומן
בגמ׳ העולה · ובריש גמ׳ דפר׳ בני העיר
והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום
אב׳ חופף עליו כל היום פי׳ חופף לשון צער
כיר דמתרגמ׳ יהי מגן עלוהי וכן ובת תתן
להן מגנת לב **חף** בגמ׳ במה
מדליקין היה הלל חופף את ראשו בחלוק
בענין סנהדרין אבישי בן צרויה הווה חייף
רישיה בס׳ גמ׳ דפר׳ מרובה ושתהא אשה
חופפת וטובלת בגמ׳ דפר׳ במה טומנין חופף
ומכסכס ·· ובריש גמ׳ דפר׳ משילין נזיר
לא יחוף באדמה מפני שמשרת את
השיער ·· ובפר׳ תינוקת בגמ׳ ראתה
ועודה לא תחוף לא בנתר ·· בריש גמ׳
דשבת היכא דליכא חיכוכי היכא דאיכא
מי אמ׳ פי׳ כמי שטוח כותל ברשות הרבים
מביאין אבנים שיש להן קרנים וקובעין
אות בכותל ומוציאין ראשיהן כמעט ל
לרשות הרבים כדי שלא יזיקו גמליה

ושורים ובני אדם את הכותל שלא יתחככו
בכותל ויהרסוהו ולדברי הכל לאו ברשות
הרבים דאמו ועיקרו כגן חיכוך כמו שאמרן
בשוטה הני דחייכי גונדי ובזה הפי׳ משמע
גונדי גודא . וכך בכאן מקום העשוי לבני
להתחכך בו ויש שקובעין בצד כותליהן
עמוד או קודם ·· ובב׳ ב׳ בכתובות בגמ׳
וכן שני מנשים ומשום חבוני רשות הרבים
פי׳ שמא עוברי דרכים נתחככו בהם
וטימאו החיצונות בס׳ גמ׳ דפר׳ אין נועמין
ר׳ עקיבא איקלע לגינזק אייתו לקמיה
ההוא מינה דאמרי לחיכושא חכיה בדיק
ולא חזא ביה קלפי ושדייה בגמ׳ יוסף
הכבורים בגמ׳ מי ששכבו רב הונא בריה
דרב יהושע הוה קאיס חף בישדייה ולית
תליה בסיפי בבא דכי עייל חף ביה וכיגוין
חף ביה בריש פר׳ המוציא יין ונחש
לחכיכית פי׳ אחת ממיני שחין ותמיד צריך
בעלה לחכך אותה ולחכך אותה כמא דכת׳
ויקח לו חרש להתגרד בו ורפואתה בנחש
שמרתיחין אותו בשמן זית ושפין אותה
ועין הטינוף ומתבנס בעור: **חיפה**
דקמיח ומליח בפר׳ המוציא יין ובס׳ גמ׳ דפר׳
המביא גט שיני שלשה עורותיהן מצה חיטה
ודכתרא מצה כמשמעו דלית בה שאור
ולא שום דבר לא קמח ולא עפיץ וכול

חטה בגמ׳ דפר׳ הזורק ודילמא
גבי הדדי הוו יתבי ומטו אהדדי בחיכה
פי׳ מגיעין זה לזה במסרק שמטה בה על
הידישה **חפא טחין** בילמ׳ בר׳ ואלה
תולדות יצחק שני גאים עשו פתוח
חבאטיקון ויעקב משלח קתדרין

חכן בפר׳ ב׳ במעשר שני אם
בלל וחכן לפי חשבון פי׳ תבם מלא ידיו

חפס בפר׳ כל הגט ובב׳ שנים
אוחזין מצא בחפיסה [illegible] מאי חטסה
אמ׳ רבה בר בר חנה חמת קטנה

חפץ בפ׳ רבה פרשת
לו זאת אות הברית כתוב אחד

אומ׳ וכל חפצים לא ישוו בה חפצים אילו
מצות ומעשים טובים של כי באלה חפצתי
נאם יוי׃ חפציך אלו אבנים טובות
ומרגליות ירוש׳ בב׳ א׳ בגמ׳ חפצים אלו
אבנים טובות ומרגליות חפציך אלו מצות
ומעשים טובים של כי באלה חפצתי י׳

חפר בב׳ יש נוחלין בגמ׳
אחד הב׳ ובבכורות בפ׳ גמ׳ דפר׳
יש בכור לנחלה חפירה והוו שובלי שלן
מאכי והוו תמרי פי׳ כגון שחת ונעשה
שבלים וכיוצא בו׳ בב׳ הבא על יבמ׳
יבמתו בגמ׳ לא יבטל אמ׳ רבא מאה זוזי
בארעא מילחא וחטרה פי׳ כי שיש לו
בגמ׳ זוזי חטים נרעים בקרקע אינו
מרויח שיאכל כי אם מלח וירק׃ בסוף
גמ׳ פיסוק עשר תעשר אם נתתה לו מן
החכוריות והקטנות אף אני יש לי ליתן לך
מן החכוריות זמן הקטנות יפתח יוי את מטר
ארצך ועבר ואבק בא לוי אתלך נתתה
לו מן המובחר אף אני יש לי ליתן לך מן
המובחר יפתח יוי לך את אוצרו הטוב את
השמים וג׳

חפר בל׳ גמ׳ דף
האשה שנפלו לה גפרת מחפורת של
צריף ר׳ מאיר אומ׳ קרן וחכמ׳ אומרין פרי
אמ׳ רב שלום יש חכמ׳ ששמעו מפי ה׳
הראשונים יורות של אבנים שנפסלין מן
ההר שאין להן טהרה עד שנכנסין לכבשן
ויש חכמ׳ ששמעו כלים הבאים מן
הזרניך ופי׳ הא דגרסינן בפר׳ אין מעמידין
בגמ׳ גורות כלי נתר אין להן טהרה עולמית
מאי כלי נתר אמ׳ ר׳ יוסי בר אבון כלי
מחפורת של צריף׳ למלח נתנו תרגום
למחפורין דמלחיהון ביחזקאל חפרע בילמ׳
פרשת וארא פרעה אחד מארבעה בני אדם
שעשו עצמן אלוהות ובעלו בנשים חירם
ונבוכדנצר ויואש ופרעה וכול עד פרעה
מנין של פרעה חפרע מלך מצרים שהיה
זכר ופרע עצמו כנקבה וכן הנביא מקנתרו
ביום ההוא תהיה מצרים כנשים׃

חפש ויתחפש שאול בשין כתוב
שיצא חפשי מן המלכות ולבש בגדים
אחרים׳׳ בויקרא רבה פרש׳ אמור חפש
בגדי חופש לרכבה תרוים כלבוש דיקר
לרתיכין **חפש** בפ׳ גמ׳ דנדה במתים
חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן ה
המצות׳ **חפושית** בפר׳ אין מעמידין
בגמ׳ מתרטאין מהן ניתי תרבא דחפושיתא
גמליתא ובפ׳ גמ׳ דפר׳ אלו טריפות׳ ותניא
בתורת כהנים הולך על ארבע זה עקרב
כל לרבות את החפושית ואת הדומה
לחפושית ובצלוחית כל׳ ט׳ בפרה
חפושית בין כך ובין כך פוסלת פי׳ היא
תולעת השחורה ובלעז סקרבט ויש אומ׳
בלטולא **חפושית** בפר׳ אין מעמידין
בגמ׳ דסמך וקורט ר׳ עקיבא איקלע
לגינזק איתו לקמיה ההוא מינא דהוה דאמי
לחיפושא פי׳ דג טמא׳ **חפשית**
בריש מגילת איכה סיר אשר חלאתה
יורה חחפשישיתא לגוה׃ **חפת**
בפר׳ המצניע בין כותיתו לחלוקו ובחפת
חלוקו׳׳ ובפר׳ יום הכפורים בגמ׳ ובתשמיש
המיטה ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת
חלוקו טפח׳ ובב׳ רבה פרש׳ עו׳ בריש
וישלח יעקב עם לבן גרתי לבן דהוה רבהון
דרמאי יהבתיה בחיפת זה להוא גברא
לא כל שכן ובפר׳ שא מקנהם וקניניכם
סברין למיחפת ואיתחפת פי׳ הוא בית
יד של חלוק שעל זרועו׃

חץ בפר׳ בכל מערבין ר׳ יהודה אומ׳
אף בבית הקברות שיכול לחוץ ולאבור
גמ׳ תאנא מפני שיכול לחוץ בשידה תיבה
ומגדל׳׳ בפר׳ ג׳ בשביעית אבל עושה
חיין פירוש מחיצה׳ ובשק פר׳ ג׳ במפשירין

חפש
חפושית
חפושית
חפשית
חפת
ח

המדרד את הגלגלים ואת כלי הבקר
בשעת הקרים למים בשביל שיחוצו כיר
לעשות מחיצה בפני המים כדי להתקבץ
בבל' טו' במהלות חצץ מארץ מי עושה
לו מחיצה מלמטה כלומ' במקרקעית
הבית ובבל' מקות תפלה של ראש בזמן
שהיא חוצה כיר חוצצת המים לי כנס
בתוכה חץ בפר' המעה את
הכד בגמ' שור שוה מאתים וגם את המת
יחצון פחת שפחתתו מיתה מחצין ברחי
כיר כל מה שנפסד השור במיתתו ונפחת
מדמיו חצי ההפסד משלם לו מן החי ״ ובס'
גמ' דפר' השותפין מאי ופר מרע אמ' ר' אבא
בר שמואל מנהגו של עולם חצי פרוטה
לחנוני איוב מר נפשיה יהיב ס"א איוב
ויהדה משלו כיר כששוקל התגר מעותיו
למוכר ונמצאו מכריעות חצי פרוטה
הולכין אצל חנוני לוקחין פירות בפרוטה
ומחלקין אות' ביניהן ואיוב היה מותרה
ומניחה למוכר: בר' גמ' דפר' כל שעה
ובס' גמ' דפר' האיש מקדש ולהנך תנאי
דמפקי ליה להאי קרא ובעל השור נקי
לדרשא אחרינא לחצי כופר ולדמי ולדות
כמפורש בפר' שור שנגח ארבעה וחמשה
בגמ' זה וזה חייבין מיתה: תנו רבנ'
ובעל השור נקי ר' אליעזר אומ' נקי מחצי
כופר וכול' תניא אידך ובעל השור נקי
ר' יוסי אומ' נקי מדמי ולדות וכול'
בפר' אחרון דנדרים בגמ' אמ' ר' יוסי אלא
אמ' אמי אין גזירות לחצאין ואין קרבן
חץ לחצאין חץ בפר' הוציאו לו בגמ'
מחת אחת ובס' גמ' דפר' איזהו מקומן
חץ חוץ ופנים בהדא זימנא גמרי: חץ
בפר' א' דשוטה חצי אבלה בס חצי כלין
חצב והן אין כלין חצב בפר' כיצד
משותפין בגמ' אנשי חצר מי סברת
דעבידא כשורה לא דעבידא כי חצובה
פיר' כשורה כסדר כחצובה דעבידן כמין
כי יווני והאמצעית היא בין שתי החצירות
ושתים החיצונות נמשכות ויוצאות מחוץ
לחצירות ואין משתמשות החצירות הללו
בתוך שתי החרבות הללו אלא על ידי זריקה
מיהו זריקה מן החצר על החורבה תבוא
ממעלה למטה וזריקה מן החורבה לחצר
ממטה למעלה לפיכך זריקה של חצר
היא בנחת וקרובה לשלשל לפיכך נותנין
לה וזריקה של חרבה בקשה היא כיך אחר
כחצובה מתלת כשורה עומדות על הסדר
אחת עם אחת בבל' אלו מציאות בגמ'
ציבורי מעות בעי ר' ירמיה כשר מהו
כשורה מהו כחצובה מהו כסולם מהו כיר
כשר עגול כמידין כשורה זה בצד זה
כחצובה זה למעלה מזה במקום מורד
כסולם נתונן כסדר בארץ והפרש ביניהן
כיך אחר כחצובה נעוצין על דבג וזקופין
על הארץ כדלי שחוצבין בו מים מן הנהר
כסולם שמונחין מקצת זה על זה ויוצאין זה
מזה כשליבות וכמעלות הוי דרך היגוח
או דרך נפילה ״ בבל' המוכר את הספינה
בגמ' קנה שלשה כיצד הן עומדין רב אמ'
כשורה ושמואל ואיתימא ר' יוחנן כחצובה
כיך שהן משולשלין שנים זה כנגד זה והג'
יוצא זנב כיך אחר כמו בקבוק שהוא עגול
כך הן עומדין בעיגול ושני המדרשין ענין
אחד הן ״ חצב בגמ' דפר' תפלת
השחר חצבי חיורי דמלין סריקתא כיר
כדים לבנים מלאים יתושין ס"א דמליין
קיטמא כך אלו תלמידין שהוסיפו אין מעשיהן
כלום בל' גמ' דפר' ערב פסחים דרב
שישא בריה דרב אידי קפיד אחצבא
נגיעא ובגמ' לא יפחתו לו עצא אחצבא
קשי לעניותא ״ ובס' גמ' דפר' הישן חצבא
ושחיל בר ממטללתא חצבי לנהרא כיר
בערך כנני בבל' מי שמתו בגמ' בעל
קרי רב נחמן תיקן חצבא בת תשעה
קבין בגמ' ב' בכלים נל' כדה שמכילה
תשעת קבין בבל' ב' בכלים מלחמיות
עד חצבים גדולים בלוג כדים גדולים

חצב

ר' **חצב** בפר' מכניסין ולא יאת הלוף
תנו רבנן מטלטלין את החצב מפני שהוא
מאכל לצבאים ובפר' רבה בר' יב' ואתה קח
לך ויבלמאכל הבנים ומורות לבילים חצובא
לצביים זכוכית לנעמיות ובפ' א' בבלאים
אין נוטעין יחור של תאינה לתוך החצב שהוא
מקירו פיר' מקידו שיהא מיצל יש מפרשין
לשון קור ובפר' חזקת הבתים בפ' הלכה
בכמה דברים אמ' במחזיק חצובא מפסיק
בנכסי הגר מאי חצובא אמ' רב יהודה
שבו תיחם יהושע לישר' את הארץ
ובפר' אין צדין בגמ' בהמה מסוכנת
חצובא מקטע רגליהון דרישועיא פיר'
עשב הוא ויורדין שרשיו בארץ אמות
הרבה ולא ינטו הנה והנה מלשון ויחצבו להן
בורות ונקרא אדרא ואם יגזול אחד משדה
חבירו חופרין עד שימצאו זו החצובא ומ'
ומתגרסם הגוזל והנכנס לשדה חבירו לפיכך
מקטע רגליהון דרשיעיא כלומ' זה העשב
לא נוהר במצות ויורד נכחו ואינו נוטה
אילך ואילך והרשעים נצטוו ומניחין
דרך הישרה ומעקמין וחומסין ונקרא בלש
ארמי יבלא **חצב** בסו' גמ'
דבבא מיצעא והחצב שנמסר לפתח
הסתת חייב ובתורת כהנים והכהן הגדול
מאחיו שיגדלוהו משל אחיו וכול עד ומצאוהו
חוצב ומלאו את המחצב דינרי זהב מחצב
כתחילה לתוך שדהו בפ' ג' בשביעית שיעור
הגדר עשרה טפחים פחות מכן מחצב אינו
נקרא גדר אלא מחצב כלומ' גדר בינוני לא
תבנה את הן גזית תרגו' ירוש' חציבין
חצב בפר' א' בע' ז' ר' מאיר
דין לטב חצב ועקלבס פיר' בגמ' חצב
קשבא פיר' קנה שעושין ממנו הסוכר והוא
מתוק **חצדר** בפר' יום הכפורים
בגמ' ובתשמיש המיטה הוו קיימי אגודה
דנהר גבא אמעברא דחצדר פיר' מקום
ששמו חצדר והמים היו שם קלים שהיו
יכולין לעבור ברגל משם: **חצל**
בס' גמר' דסוכה תנו בפר' ג' בעדיות כל
החוצלות טמאות וכול הן מחצלאות ממש
וכבר פיר' בער' בריא **חצן**
בתוספתא פרק ג' חוצני פשתן כבר פירש
בפר' השני **חצין** בפר' כל הכלים
בגמ' קנה של זתים אמ' אביי חרבא ר'
דאושכפי וסכינא דאשכבתא וחצינא דנגארי
פיתר של מחרישא דאמן ובפ' בכל מ'
מערבין בגמ' נפל עליו לא צריכה דבאוני
מרה וחצינא: ובפר' אמ' להן הממונה
בגמ' מולב בקתתא דנגרי וחציני: ובפר'
המביא כדי יין בגמ' ר' אליעזר אומ' ואעג
דחזיין לקתתא דנגארי וחציני חרש
ברזל מעצד תרג' ויעא נפחא מברזלא חוצינא:
מעשה ידי חרש מעצד **חצן** בפר'
הקורא את המגילה עומד הרי זה
דרך החיצונים כלומ' דלא עבד כשורה
חצן הכינו האורבים תרג' אתקינו
חצניא **חצן** אכם כי עז העם תרג' ירוש
חציפין אינון עז פניו ישונה תרג' וחציף
אפין מיתחלפין אורחתיה מטב לבוש בבס'
דשובה חציפא נצח לבושיא פיר' חצוף נוצח
לרע' **חצר** בפר' ט' בכלים אמ' ר'
יהודה לא הוזכרו רמוני בדן וחצירי הגבע
אלא שיהו מעשרין ודאי בכל מקום פיר' כרישין
ממקום שנקרא גבע והן מקומות בין הכותים
פיר' תניא לא הותרו רמוני בדן וחצירי גבע
של בין הכותים אלא שמתעשרין ודאי בכל
מקום ואלו חצירי גבע מתעשרין ודאי בכל
מקום הקונה אות' בנוקמין אם במקום אחר
מעשר ודאי עשרה ממאה שהכותים מודעים
מעם הארץ שהן ודאי לא עישרו והלוקח
מעם הארץ ספק הוא ומעשר דמאי אחד
מכל מאה כמו תרומות מעשר וזה כמו ואת
החציר ואת הבצלים: **חצר** בהקליטות
כל' ז' בכלים חצר הבירה בזמן שהיא גבוהה
שלש אצבעות וכול בבר' א' דבבא קמא
בגמ' חבתי בתשלומי נזקו וכי עודן עליו מאי
האוי חצר המהלכת היא וחצר מהלכת לא קנה

קנה וכול׳ וכבר ב׳ בגיטין בגמ׳ בכל
כותבין אמ׳ רבא כתב לה גט ונתנו ביד
עבדו וכתב לה שטר מתנה עליו קנאתו
ואמאי חצר מהלכת היא וכול׳ מאי טעמ׳
רומיא דעדים בצורות ביהודה דלא נוידי
בס׳ גמ׳ דכר׳ יוצא דופן וחד מתני חצר
צורית דתנן בהמעביר כל׳ ג׳ במעשרות
ר׳ ישמעאל חצר צורית שהכלים נשמרין ב׳
בתוכה מאי חצר צורית אמ׳ רבה בר בר
חנה אמ׳ ר׳ יוחנן שכן בצור מושיבין שומר
על פתח החצר׳ ובהקומץ רבה בגמ׳
שבעה קני מנורה לא יעשה אדם בית
תבנית היכל אכסדרא כנגד אולם חצר
כנגד עזרה ובר׳ גמ׳ דפר׳ מי שמתו אזל
בתריה לחצר מות כי׳ בית הקברות חצר
שהמתים מוטלין בה בפר׳ יום הכפורים
מי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר
כבד שלו׳ חצצרת בס׳ גמ׳ דפר׳ במה
מדליקין ובפר׳ לולב הגזול בגמ׳ ערבה
גזולה חצוצרתא שיכורא וכול׳ כי׳ עכשיו
חצוצרת בשירה ואותו שקורין שופר כסול
וכו׳ דקורא צנצבה עכשיו כשר ללולב ערבה
כמולה׳ כתרא כתחילה קורין לקטנה
בזמן הזה קורין לגדולה בזמן הזה קורין
לבית הכוסות הובליא ואם נמצא מחט ב׳
בהובלילא טריפה ואם בא גט אשה מאותו
מקום שקורין בורסיף אין צריך לומ׳ בבני
נכתב ובבני נחתם שהיא בבל בבר׳ רבה
בולסיף בלל שנת כי׳ בורסיף בור כנן הספר
שהעומד באוירו של מגדל משכח את התלמוד
חצעתא בבר׳ יש נוחלין בגמ׳
האומ׳ איש כל יירשני דייני דחצעתא
הכי דייני כי׳ בית הקברות קרי׳ עליה בעתה
אחישנה כלומ׳ לא הגעתה להוראה בעתה
תמצאנה

חק

חצצרה

חק׳ בריש גמ׳ דכר׳ כיצד מעברין
מג׳ ליה רב לרב המנונא אם יש לך
אוטיב לך כי אין בשאול תענוג ולמות
התמהמה אם תאמ׳ אניח לבני ולבנותי
חק בשאול מי יודה לך כי׳ חוקס ועסקם
בקבר מי יגיד לך שתידע היאך עמידתם
כי׳ אחד מזון אם יהיה לך מי יגיד לך כמו
לחם חוקי חק בחולין כל׳ ב׳ ובשוק
לא יעשה כ׳ שלא יחקה את המינים כי׳
שלא יעשה מעשה עב׳ ז׳ מן ולא תלכו בחקת
הגוי׳ בריש גמ׳ דפר׳ הבונה זה
הכלל לאיתויי מאי לאיתויי דחק
קמיזא בקבא כי׳ שעשה חקיקה סימן לידע
היאך דוכתא דקמיזא כמו שנתות היו בהין
יוחנן חקוקה בריש גמ׳ דכסחי׳ כי׳ סובר
כמו הוי החוקקים חקקי און ויש מפרשין על
שם חקוקה שהיה כמשם דכת׳ ויצא הגבור
חקוקה׳ כתוחי חותם תרג׳ ירוש׳ גלף
חקיקין׳ כתובת קעקע תרג׳ ירוש׳ חקיין
בהשולחן כל׳ ג׳ בכלים וחכמ׳ מטהרין עד
שיחוק בו כי׳ בערך כיתבי׳ חק בר׳ גמ׳
דעירובין ובר׳ גמ׳ דפר׳ שתי הלחם חיק האמה
זה יסוד וכול׳ חקל ריח בפר׳ ב׳ בשבת
בגמ׳ לא יבלא אבל׳ דחקלייתא מידע ידיעי
כי׳ הדיוטות הדריס בשדה חק היו ב׳
בודקין אותו בשבע חקירות כל׳ ה׳ בסנהדרין
מנא הני מלי דבעינן שבע חקירות כי׳ מנה
הכת׳ שבע מידות ודרשת אחת וחקרת שתים
ושאלת שלש והנה לך ארבע ושמעת חמש
ודרשת שש ודרשו השופטים שבע ומקשי׳
כי שבע אלו בשלש פרשיות הן שלש בעיר
הנדחת שלש בעג׳ ואחת בעדים זוממין ולמה
לא תאמ׳ כל פרשה יש לה חקירות כמנין מה
שכת׳ בה שהדי היה לו לכתב כולן באחת
ומפרקינן כיון דדמיין להדדי מהדדי ילפי׳
לכתב כתב בכל אחת מקצת׳ ואקשינן
נמי הא לא דמיין להדי׳ לא כל כחנוקיה סימן
כליט סיף והתראה והיאך תאמ׳ דמיין להדדי
וסילקנו בהיטב היטב ילפן מהדדי׳ בדיקות

ביא

במאי הדנו בסייף הדנו או באדיין הד גו ב
בדיקות אמ׳ אחת איני יודע ואפו שנים אומרין
אין אנו יודעין עידות קיימת חקירות. אמ׳
אחר איני יודע עידות בטילה. מאי שנא כיר
חקירות כי אמרי ליה באי זה יום וקאמ׳ איני
יודע עידות בטילה דאיכא למימר לה כי
אמ׳ איני יודע דשקרי נינהו ומיסתבו דלא
ליתי שהדי וסגיכי ליה ואמרי ביום פלוני
עמנו הייתם והשתא הואיל ואמ׳ איני יודע
במאי [illegible] אינש להזימן הויא לה עדות
שאי אתה יכול להזימה הילכך לאו שמה
עידות .. בדיקות כי אמ׳ אחד איני יודע להכי
עידות קיימת דהויא לה עידות שאתה יכול
להזימה דאף על גב דאמ׳ אין אני יודע אם
בסיף הדנו אם באדיין הדנו הא מכל מקום
משהדי יום קטלא ואכתי מצו שהדי למימר
להו ביום פלו׳ עמנו הייתם הילכך הויא לה
עדות שאתה יכול להזימה ועדות קיימת

חקירה בס׳ גמ׳ עדות שאתה
דערכין . חקירה שלגש חלב מצודת ציון
תרגום חקרת דציון ודויד אנ . במצודה

חר בס כל ל במאה ובס גמ׳ דכל הזרוע
חורי הנמלים שבתוך הקמה וכול פיל ולא
חשיב שכחה ושל אחר הקוצרים העליונים
לעניים דאמרינן נבלו בשעת קצירה
והתחתונים לבעל הבית בירוקים פיל לבנים
אין המבושלים ואיכא למימר בשעת קצירה
נבלו ירוקים שאינן מבושלים הודאי מקודם
לכן נבלו ותנן איזהו לקט הנושר בשעת
הקצירה ופנק לקט לקט כגון דבת יצני ודש
הצדיקו במתנותיו לא תטה משפט אביונך
בריבו בריבו אם אין את מטהו מטה
את במתנותיו בבר השולה נט בגמ׳ או
להוצה לארץ ובבר האיש מקדש בגמ׳ דסמך

המקדש בערלה ובערכין בל גמ׳ דכל המוכר
את שדהו לאי עבברא נגב לא חורא. גנבי
אי לאו עבברא חורא מנא ליה: כל ו ב
במנחות כל המעורב למקוה במקוה אחורי
חורדי המערה וסידקי המערה מטבילין להן
בגה שהן **חר** בביצה כל יום טוב חר
ובכל המיטמאין כל ג בעדיות להיות אומין
כית גריסות וחורי ירוש׳ לא דקיקין שמתוך
שאתה מייגעו אף הוא אינו עושה לא צרכי
דחרי . ל אחא שמע לה מן הכא מה חרי האף
הגדולה הזה בלומ׳ לעשות חרדות גדולות אף
הוא כיל אחר חרדות גדולות הראויות למלך
בבר כיצד הדגל כלב שנטל את החררה
כיל עושין חור בארץ ומחממין אותו באש ואופין
בו לחם ונקראת חררה על שם החררה שאפויה
בו .. עוגות מצות תרג׳ ירוש׳ חררין פטירין
ועבות שעורים תרג׳ חררה בגמ׳ דתנוקת
ובהלוקח כל ג בבכורות בהמה גסה ששפעה
חרדות דם כיר חתיכה מלשו׳ חררה .. בכל
מתכות כל יג בכלים העושה כלים מן העשת
ומן החררה טל עושין מן הברזל ומן הנחושת
כגון שונה מפני שמבקשין לעשות כלי ממנה
והיא תחלת הכלי בס כל ד בביאה המעמר
לכובעית ולכומסות ולחררה ירוש׳ חררה
גלגל ויש אומ׳ הנשרף מן הזרע . בל גמ׳
דחנינה נקיטה מתוארא ומחריא תנורא ובב׳
אין מעמידין בגמ׳ והשלקות אי נמי שנד גוי
ואתה גוי ואתא ישר׳ וחרי חרויי שפיר דאמרי
כיר מחתה בנחלים . **חר** בס רפואות דמי חר
שאחזו קורטמי דחרי **חר** בבר אמ׳ ר׳ חר
עקיבא בגמ׳ ערונה חורי שמריחין את הארץ
חר בהגדה דמגילה חור כרפס מאי חר
חור רב אמ׳ חרי חרי כיל ידיעות שר הן
מנוקבין כדי שיראו אז את אלו .. כיל אח בגדים
נאים הראויין לבני חורין מילת לבנה הצינע
להן כיל צדד נקי וחיור **חר** ויחר אף חר
שאול ביהונתן בס גמ׳ דכל יש בערכין
חר בבר ערב נסחי בגמ׳ לא יתחתו
לו חרי חמימי בריקולי חדתי כיל דעבי

רותח בסל חדש שלכם בגען לכומיכו חרשייתא
נשי יבקע לכומיכו אותו חרי נשים כשמנות
קרח קרחיכו יקרח קרח שלכם יכבח כרח
שלכם שאתם מכשפין בו איבדור תובליכו
יהא מבוזר תבלין שלכם שאתם מכשפין בו
למוריקא חרתא שמכשפין בו׳׳ אדחנני
וחננכי לא אתת לגו עד שירחם הקבה ועליכם
לא באתי ביניכם קרחנינ וחננכי וקרח כרח
שלכם ויחוננו שדי׳׳ פא קר קרייכי פיר
דלעיתיכם כר פרייכי פיר פיר כירודין קר חננכי
יקרו חסדכם חן חסד הוא אחר לאכול אות
חורנים כבר פיר בער רבון ; ובגמ׳ דפר׳ ראשון
דתעניות דבתר מיטרא כסק מיטרא וסימנך
חריא דעיזא פיר מטר דקה של אחר המטר
חריא דעיזי שהוציא רעי לבסוף דק׳׳ מהולתא
גבה שבתחילה קמח דקה ולבסוף עבה ויש
אומ׳ דריא דעיזי פיר כיון שאינו בא בקילוח
לא כגון שותת טיפה טיפה לא נשאר בו
כלום חלב **חר** חמשה גובין מן חר
המחוררין כבר פיר בער חמש ובב׳ המגרש
בגמ׳ גוכו שלגט וכטיר ועטיר מן חרורי ומן
עלולי **חרב** בל׳ מעשרות החרובין חרב
משינקדו וכול ירוש׳ תנא ר׳ חנינא בר
כמא חרובין של שולה הוא חנטן וכל השחורין
כגון עינבי הרס ועינבי סנה משינקדו מ׳
משיעשו נקודות נקודות שחורות׳ ויש מכבשין
משינקדו זרע שבתוך בריש גמ׳ דפר׳
יש בערכין דתנ בפר׳ המוכר את הבית ר׳ שמעון
אומ׳ המקדיש את השדה לא הקדיש את חרוב
מורכב וסדן השקמה׳׳ **חרב** בפר׳ ח חרב
בשביעית אבל קוצה הוא בחורבה׳ בפר׳
כא בכלים בחורב ובורך ובביצול טמא פיר
חרב בלשון ישמעא׳ סיף והוא העץ שתוכס
בו האיש החורש ידו נכנס בתוכו ובו שני
עצים שהן לחין והוא דבוק בסיבת כנרא שהוא
את וכגון שהוא כדתניא החרב שכירשה
עם יתידות המחרישה הרי זו טמאה מכני
שהוא מנקב בה חליות של באר והוא דומה
לברזל שנוקבין בו אב שעל הבור העץ שנכנס

בתוך האת שמו בלשון ישמעאל סיכה
כנדא **חרב** הרי הוא כחלל כבר
פיר בער חל **חרבא** דאושכפי
בפר׳ כל הכלים בגמ׳ קנה של זיתים
פיר אוזמיל של אושכף כמו תרג׳ חרבות
צורים שמגרדין בו את העורות **חרב**
חרבה מחזרת לבעלה כבר פיר בערך בזל
בפר׳ בסורר בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ מקום היה
בתחום עזה והיו קורין אותו חרבתא בגמתא
פיר חורבה של בית המנוגע **חרב**
בנגב ובחרס תרג׳ ירושל׳ בחרבונא ובחרסונא
חרגא בר׳ גמ׳ דכ׳ א ביומא והאי
חירגא לא שמיה והיינו דאמ׳ נבוכדנצר
וכל דיירי ארעא כלא חשיבין בפר׳ א
דנדרים בגמ׳ מנורה שמש צדקה ומרפה
בכנפיה שמע מינה הדין חירגא דיומא מסי
פיר מה שמתנסר מן הרקיע שנראה בחמה
חרגול בפר׳ במה אשה יוצאין
בביצת החרגול נגרר דעבדי ליה
לשיחלא פיר כאב האוזן ירוש׳ טב לאודנא
וחרגול מין חגב הוא כדכת ואת החרגול
למינהו **חרד** בפר׳ בנות הכותים
שחרדה מסלקת את הדמים **חרדל**
וחרדל מצרי בפר׳ א׳ דכלאים ובגמ׳ דפרק
כל שעה חרדלית בפר׳ ה׳ בעריות מטבלין
בחרדלית דברי בית שמאי ובית הלל אומ׳
אין מטבילין ובפר׳ ה׳ במקוות ובס׳
גמ׳ דפר׳ אין דורשין וחרדלית של גשמים
עוברת ביניהם פיר נחל שיורד מלמעלה
למטה ויש בו שלש גממיות שהן חפירות
כל אחת למטה מחברתה וגומא העליונה
והתחתונה של עשרים ושתים סאה
והאמצעית של ארבעים סאה הוצרך
לומ׳ והאמצעית של ארבעים סאה כדי
להכשיר חרדלית של גשמים שעוברת
ביניהן ומצטרפי שכל מקוה שהוא פחות
מארבעים סאה מי גשמים פוסלין אותו
ואם ארבעים סאה מי מקוה אין מי
גשמים פוסלין אותו תנא בתוספת מקוות

בני

בפר' ר' איזו היא חרדלית מי גשמים הבאים
מן המדרון ופי' מדרון הוא קטפרס והוא
מורד היה כרכת המיה במורד בית חורון
ועיקר הדבר חרדלית שנדלו מן המדרון לתוך
שוקת קטנה שהוא חבירה" ובפר' השוחט
אחר בעוף בגמ' נגלה מכין מהו דתימא
ניגר משום חרדלית של גשמים פי' אחר
כיון שעולה הים בזעפו נותן מים ביבשה
ומתקבצין במקום אחר נקרא חרדלית וכן
שמתקבצין מי גשמים נקרא חרדלית של
גשמים והוא כשלולית זו ששנינו הנחל
והשלולית" ובפר' הכונס תאן לדיר מאי
שלולית מקום שמי גשמים שוללין ר' יוחנן
אמ' שמחלקין שלל למטה

חרדין

בער' חברבר"

חרז

בפר' גיד הנשה
בגמ' שולה אדם אמ' רב הונא חריזין הרי זה
סימן פי' דץ בה קוץ או מידי אחרינא בשנים
או בשלשה מקומות כי דאמרינן בפר' המקבל
קני והיזרא הרי זה סימן · בפר' הערל בגמ'
איזהו פצע דכא" ההוא גברא דסליק
לדיקלא וחרזיה סילוא בביציו' ובפר' גמ'
דכרך המגרש התם בדידיה קימא דאי
באעי מחרישו נפשיה בסילוא ולא נאים
פי' מכה עצמו בקוץ שלא יישן'

חרז

בפר' אלו מציאות ומחרוזות של דגים אני
נוחרז דברי תורה לנביאים בוויקרא רבה

חרחבן

בפר' כל שעה בתמכה
ובחרחבינה ומגרור וכו' בחרחלין ובחרחבינין

חרחר

בהסייף פר' י"ג בכלים
חרחור שנגנס טמא עד שינטל רובו פי'
בלשון מקרא מעדר פי' אחר שוטתא דמרה
בלשון חכמ' וחותך בשני צדדים ובפ' כל
הכלים יש להם אחורים ותוך המדרע יש לו
אחורים ותוך נושבעה לחרחר ומארבעה
לדבר פי' אם היה ארכו שבעה טפחים יעשה
ממנו בית יד לקורדים ואם היה ארבעה
טפחים יעשה ממנו דרבן" ובנגעי פר' כנו
בכלים שירי חרחור מלמטה שבעה יש
מכרשין העץ שמנהיגין בו הבהמה"

חלחר

בריש טבול יום והחרחור יותר מכאצבע
שיחר ויישוף הלחם שגגו חרחור

חרחר

עוקצין בית שמאי אומ'
משיחרחר ס"א משיהריחר פי' מי שיביא
עשן ויעשן להבריח הרבורים האלה מחרחר
ריב עם הרבורים מן לחרחר ריב ופי' ר'
משיחרחר משיחשוב מחשבה לרדות הדבש

חרחר

בסוף גמ' דפר' במה אשה
חרחר נחת בלע בלע נחת חרחר פי'
תתבלע ותרד כמו כחור"

חרטוס

בלא היו כותנין פר' ד' בתמיד הראש בימינו
וחרטומו כלפי זרועו' ובפר' העור והרוטב
בגמ' והאל תנ' התם בריש טהרות החרטום
והצפרנים מיטמאין ומטמאין ומצטרפין"
ובמגילת איכה חרטומא דסלדו דסנדלא
פי' פיה של עוף ושל בהמה ושל סנדל נקרא
חרטום

חרית

בפ' גמ' דפר' כל הכלים
חריות של דקל שגרדן לעצים ובפ' כיצד
צולין בגמ' דסמך הפסח שיצא איכא בינהו
קני וחרייתא

חרך

בריש גמ' דפר'
כל שעה לא צריכה שחרכו קודם זמנו ובפ'
הפר' לא נחרוך איניש תרתי שובלי בהדי הדדי
ובפ' גמ' דב' שני שעירי אמ' רבא דטוויה
חרוכא איכא בינהו ובהגדה דפר' ב'
השוכר את הפועלין יומא חד יהבו רבנן עינהו
חרבו שקיה קארו ליה רבנן חרוכא קטין שקי'
ובפ' אין מעמידין בגמ' שלקות האי גוי דחריך
רישא:

חרס

בפר' חזקת הבתים בגמ'
שלש ארצות דסתם יהודה וגליל ב'
כשעת חירוס דאמו ובר' בפ' ב' בכתובות
בגמ' ומודה ר' יהושע פי' סיסוך איש באחין
עיר בעיר נודרין לחרמין ולהרגין ולמוכסין
בפר' ד' בנדרים חרס גוי שהושיט ידו לחבית
בעו' בפר' ר' ישמעאל בגמ' לוקחין גת

חרס

בפר' ואלו מותרין
אם נדר בחרם לא נדרתי אלא בחרמו שלים
החרס מטמא משום זרטו זוטו בהכדור פר'
כד' בכלים ובפ' כח העושה בגד מן החרס
טהור פי' טיתא בלישנא דרבנן והיא ענין

חר
חרחור
חרחר
חרטוס
חריד
חרך
חרס
סיכסוך
חרס

מצודה ברכת אשר היא מצודים וחרמים
ופת משטח חרמים : ובס׳ גמ׳ דפר׳
מרובה מלא חבל חרס בדרום פי׳ חבל
של רשת **חרס** בפר׳ מי שהוציאוהו
בס׳ הל׳ כי שיישן תני ר׳ חייא חרס
שבין שני תחומי שבת פי׳ חריץ
חרם בפר׳ ב׳ בנדרים הרי עלי
כחרם אם חרם של שמים הרי אסור
וכו׳ ובערכין בפר׳ המקדיש שדיהו
חרמי כהנים אין להם פדיון וכו׳ גמ׳ תנו
רבנ׳ חרמי כהנים אין להם פדיון וניתנין
כיון חרמין כל זמן שבבית בעלים הרי
הן כהקדש לכל דבריהן שנ׳ כל חרם קדש
קדשים הוא ליוי נתנ׳ לכהן הרי הן כחולין לכל
דבריהן שנ׳ לך יהיה : בתוספת ערכין שלש
חרמין הן אף כל חרם אשר יחרם איש ליוי
אלו חרמי כהנים כל חרם קודש קדשים הוא
ליוי אלו חרמי גבוה כל חרם אשר יחרם
מן האדם לא יפדה אלו חייבי מיתות בית דין
חרם בפ׳ אלו נערות בגמ׳ הבא
על בתו כל חרם אשר יחרם מן האדם
לא יפדה למה לי מיבעי לי לכדתניא מנין ליוצא
ליהרג ואמ׳ ער׳ כי עלי מנין שלא אמ׳ כלום
שנ׳ כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה
אבל קודם שנגמר דינו לא שנ׳ מן האדם ולא
כל האדם ר׳ יוחנ׳ בנ׳ ברוקא אומ׳ יעריך
מפני שדמיו קצובין : והאי חרם מיבעי ליה
שמצינו למומתין בידי שמים שנותנין ממון
ומתכפר להן שנ׳ אם כופר יושת עליו יכול אף
בידי אדם כן תלמוד לומ׳ חרם מן האדם לא
יפדה **חרם** בפר׳ מומין אלו החרום
פסול איזהו חרום כל הכוחל שתי עיניו כ׳
אחת פי׳ חוטמו שוקע בין עיניו ויכול לכחול
שתי עיניו כאחת ויש מפרשין
מלשון חרם בלע׳ אבור החוטם
חרמין תרג׳ כת׳ **חרס** בפר׳ מרובה
בגמ׳ אין הגונב תנ׳ במעשר שני פר׳ ה׳ כרם
רבעי מציינן אותו בקוזות אדמה פי׳ סימנה
באדמה מה אדמה איכא הנאה מינה אף האי
נמי כי פירקיה שארי לאיתהנויי מינה
ושל ערלה בחרסית מה חרסית לית ביה
הנאה אף האי נמי לית ביה הנאה ושל
קברות בסיד וסימנה דחיור כעצמות :
וממחה ושופך כי היכי דנחוור טפי בפר׳
המוציא יין חרסית כדי לעשות כי כור ובפר׳
כיסוי הדם מכסין בס׳ בזבל דק ובחול דק
ובסיד ובחרסית : ואו כלים פר׳ ג׳ בכלים
בחומר ובחרסית ובכל דבר שהוא מתפרדן
פי׳ חימר והחימר היה להם לחומר :
חרסית מין סיד הוא שחופרין
אותו ויש מפרשין חרסית שמכתשין אותם
ועושין מהן טיט שמו חרסית ובלע׳ טוקא טסכים
ובילמ׳ בר׳ שלח לך היו מקתבלין באבנים
ובצדות של ארץ ישר׳ אם של צונמא הן
פירותיה שמנין ואם של חרסית הן פירותיה
רזין שנים אנשים מרגלים חרש אל
תקרי חרש אלא חרס שעשו עצמן קדרין שלא
יכירם אדם ויאמ׳ אלו מרגלים כאור היוצא
מבין החרשים בבר פי׳ בער׳ אר בפר׳
אין מעמידין וחרס הדרייני פי׳ בגמ׳ :
חרס בס׳ גמ׳ דמנחות מאי עיר
החרס דמתרג׳ רב יוסף קרתא דבית שמש
מאי משמע דהאי חרס לישנא דשימשא
הוא דכת׳ האומ׳ לחרס ולא יזרח :
חרסית בפר׳ כל שעה אין נותנין
קמח לתוך חרוסת ובפר׳ ערב פסחים
הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת ואעפ׳ שאין
חרוסת מצוה ר׳ אלעזר בר׳ צדוק אומ׳
מצוה מאי מצוה אמ׳ ר׳ יוחנ׳ זכר לטיט על
כן עושין חרוסת מכל מיני פירות מתוקין
ומרורין וחומץ כמו הטיט שיש בו כל דבר
הריע בר׳ תוספת מעשר שני בפר׳ ב׳
בכלאים אין סומכין לשדה תבואה חרדל והריע
ירוש׳ מהו הריע מוריקא ובפר׳ בא סימן בגמ׳
כל שהוא חייב בפיאה ובס׳ עוקצין הפלפלין
וחלת הריע נקחין בס׳ מעשר יש מפרשין
שזה חלת הריע כחות ממוריקא שהוא דק
וזה רחב כאצבע והוא זול והנשים שפין ממנו

נניהן **חרף** בפ׳ נדרים חרק חרך
חרף הרי אלו כנויין לחרם כי׳ שמן הכף
או מן הקוף או מן הכה יכול לעשות מס׳
ניק נזיח כזיח כינויין לנזירות שאם גודר
תוכו של קוף או תוכו של חית או תוכו
של כה ושל חת וכו׳ האחר: **חרף**
בפ׳ גמ׳ דתעניות הא בחרפי הא באפלי פי׳
חרפי אין נעצרין אפלי נעצרין משום דמעלו
רוחות נגני רוח מצויה לא מיעצרא רוח גדולה
שאינה מצויה בכל עת נעצרת״ חרפי
ראשונים כמו חורפי אפלי כמו אפילות המה
ובפ׳ גמ׳ דכל׳ תינוקת איכא בינהו חרפי ואפלי
בפ׳ א׳ בר׳ השנה בגמ׳ באחד באלול בחרפאתא
דהוין מאדר בפ׳ ב׳ סורר בגמ׳ אבל בעיבור
כדאמ׳ להו ר׳ חייא בר אבא לבריה אחריבו
עולו אחריבו כוקו פי׳ אחריבו עולו מקדימין
ועולין לעיבור החודש קודם שתחשך אחריבו
כוקו כלומ׳ שיצא למחר קודם החמה כדי שיהו
הכל שומעין עיבורו והא דקתני אין עולין לה
לא ביום הינו אחריבו עולו קודם שתחשך והאי
דתני הלילה הינו נמי כי האי ולהכי קארי
ליה לילה דלגבי שאר היום לילה הוא דסמוך
לחשיכה ותרויהו חדא מילתא נינהו׳
חרף בס׳ גמ׳ דף א׳ בסנהדרין
חריפי דכוס בריתא עיפא ואבימי בני
חופא׳ בס׳ גמ׳ דהוריות ר׳ זירא חריף ומקשי
בהלכה א׳ בפ׳ השואל אמ׳ רבא לכוס חורפא
שבשתא פי׳ לפי חידודו לא עיין שאלתו
חרבות צורים [illegible] חריפין: אף
תשיב צור חרבו ברס תתיב לאחורא חריפא
סיפיה: בפ׳ גמ׳ דכל׳ עשרה יוחסין חריפא ר׳
דנהרא אין בו משום אסופי פי׳ שטף הנהר
כישרא עיקולי וכשורי״ פי׳ את חריפתא
מקום ששולט הנהר בכח אין נטבע לשם:
כישרא מים שאינן חיים ישבו משום אסופי
דרוצה אמו שיטבע דאי לאו דאסופי הוא לא
מחמת רעבון שדיא ליה חייפא עליה ולא
שדיא ליה במקום מיתה ואית דאמרי
איכא חריפתא ישבו משום אסופי בישרא

אין בו משום אסופי **חרף** בפ׳ גמ׳ חרף
דכל אלו נדרים חרכותא דרישא מתיא
לידי עוורא דמאני מתיא לידי שמא שעמומי
שעמומיתא דגופא מתיא לידי שיחנא וכיבי
סא ערבובתא ופי׳ מי שמניח [illegible] שער
ראשו שיתקבץ בו טיט וכינים ואינו רוחצו
ואינו סורקו מכחיש מאור עיניו ומתיא לידי
עוורא׳ וערבובתא דמאני [illegible] בגדין
דגופא שאינו רוחץ גופו״ **חרץ** [illegible] בפ׳ חרץ
ה׳ בכלאים חריץ שהוא עובר בכרם ובפ׳ שור
שנגח [illegible] החופר בור ברשות הרבים
וכול׳ אחד החופר בור שיח ומערה חריצים
ונעיצים פי׳ בגמ׳ בור עגול שיח ארוך וצר
חריץ רחב מלמטה וצר מלמעלה נעיץ צר
מלמטה ורחב מלמעלה״ מערה מערה
מרובעת ומסוכבת׳ בפ׳ הזורק בגמ׳ דסמך
כיצד שתי שלות תנו רבנ׳ חרוצין היו הקרשים
וחלולין [illegible] ובפ׳ הקומץ רבה בגמ׳
ארבע פרשיות ואם אין חרץ ניכר כשלות פי׳
הפסיקן וצריך שיגיע חרץ למקום התפר פי׳
שיגיע חרץ למקום התפר אותו חרץ שבין
בית לבית והתפר הוא הגשר: **חרץ** בפ׳ חרץ
הניזקין בגמ׳ לא היה מסקריקון בחריץ שבעני
רוכתא דלדידן הוי מומא׳ ובפ׳ על אלו מומין
חריץ של עין שניקב מאי חריץ אמ׳ רב כבא
תורא ברא דעינה פי׳ שורה שחוץ מן העין
שמכסה את העין וזה הוא בת עין
חרץ ביהושע משרפות מים חרץ
תרג׳ חריצי מים׳ אז תחרץ תרג׳ בכין תיתקף
בפ׳ כירה בגמ׳ אין מעלין
מאי חולדת הסנאין אמ׳ רב יהודה שרצא
וחזא איכא דאמרי חרזא וקטיני שקי ורעיא
ביני ודדיניתא שירצא דמיתמי [illegible]
חרץ וישם שק במתניו ואסר שקא חרץ
בחרציה **חרצב** בפ׳ במה מדליקין חרצב
כי אין חרצובות למותם לא דיין לרשעים
שאין חרידים ועציבין וכול׳ ובויק׳ רבה בצו
כי אין חרצובות למותם לא ערערתים
בחלאים ולא עציבתים בעונות אלא בריא אולם

חרצן זוג חרק

חרצן זוג בנזר מיר בע זג זג **חרק**
בס כרה ר יוחנן בנורי אומ אף החרוקות
ביל חרק עליו שינו מן ויחרקו שן ויש לומ
שאותו היד של כלי הוא של פרקים ויכפר
לאחורין כדגרסינן בשבת לענין מנורה של
חליות דאית בה חירקי ובס גמ דכל השולח
גט כל חד וחד כד מחייה חד חיתא חרקינהו
לשיניה **חרק** כינוי חרם בל נדרים

חרק
חרר בבר שני שעירי שלשה
מילין היו מירוש ועד בית חרורו נגשמע
חלד

חרד מינה בית חרורן במדבר קאי
חרד
בהסיף כל יג בכלים מחט שניטל חרידה
או עוקצה טהורה ביל מחט שיש לה שני
ראשים ראשו אחד לתגירה שמו חרידה
שעושה בו חורין חורין בבגד וראשו אחר חור
ליכנס בו החוט הוא עוקצה כמו עוקץ שלאתרוג
ויש אומרין איפכא חרידה מקום שמשימין בו
החוט מלשון ויקב חור שהוא נקב **חרש**
חרש
בפר אלו מציאות בגמ מצא כסות ובר גמ דכר
כיסוי הדם אמ ר יוחנן כס דחרשין ולא כס
דקושרין ביל תרג מכשפה חרשא בלעז מוטב
כוס שיש בו מיני מכשפות מכוס דקושרין שלא
הוחמו כל צורכו **חרש** בפר אלו הן
חרש
הלוקין ובפר אלו עוברין בפסח יש חורש תלם
אחד וחייב עליה משום שמנה לאוין וכול ביל
חורש בשור ובחמור שכלא תחרש בשור ובחמור
ואלו שור וחמור מוקדשין חייב בשור אחת
ובחמור אחת כלאים בכרם אחת שביעית
ויום טוב שתים כהן ונזיר אבית הטומאה
שתים הרי שמנה לאוין בריש גמ דמשקין
ובילוש בריש משקין ובריש פ שקלים ובריש
פרק ה במעשר שיני היה חורש בנתים :
חרש בפר א דשבועות בגמ דסמך
חרש
כל שיש בו ידיעה אמ ליה רב כהנא לרבא
הי מינייהו חשיב אמ ליה בחורשיה אכיל ליה
בתימה בלעז מי נהוג לאכול בישר במקום
שאין בני אדם מצויין שאין אתה מכיר
גדולתו ודאי קיסר עדיף : ורבי האיי
גאון זל פירש בחורשא בריש מכת שין בלשון

נקרא חורשא וכשהיה מקום נזכו של אדם
שתוחבו וצריך חפיפה אומ קאכיל ליה והכי
קאמ רבא על רב כהנא כששאלו אי זה
חשוב מלך פרס או מלך רומי בחורשא קאכיל
ליה בלעז מכת שין תוחבו וכאלו תובע שינו
להתעויר בי היה מנהג מלכי פרס כלפני שמייקל
מלבותם מעודין אותו כשיטא שבור מלכא
ומחוי ליה ותיכול כל ערעא ותרושינה הלאה
לו בודאי קיסר עדיף דכת ביה ותיכול כל
ארעא אבל אי אינשר לומ בגלוי : בסוף
גמ דכל מרובה ושיהו מרעין בחורשין ביר
יערים וכן תרג יער חורשא בס גמ דכר
כל הגט רוח קדים חרישית מאי חרישית
אמ רב יהודה בשעה שנמשכת עושה תלמים
בים כמו לא תחרוש : אמ ליה אי הכי היינו
דכת ותך השמש על ראש יונה ויתעלף ביר
אי הכי דאמרת קשה וצונן הוא מאי ותך
השמש ונלה שמע מינה חם הוא מאי
חרישית שמשתקת כמו והחריש יעקב
וחום הוא שמשתקת שאר רוחות הצונן
בס גמ דגיטין החרש והמסגר אלף החרש בשעה
שפותחין נעשו הכל חרשין וכול : בבס דכי
תשא אם תכתוש את האויל במכתש של
חרשים אין את מועיל ממנו כלום ביר אומנין
במחט כר ט בכלים חרשים
שנשתמש בהן במשקין טמאין ונפלו לאויר
התנור והוסק התנור טמא שסוף משקה
לצאת ביל כלי חרש שנשתמשו במים
טמאין ושאבו מהן **חרת** בריש
גמ דכל הכותב דכר הקורא את המגילה
למפרע ובפר ב בגיטין בגמ בכל כותבין לקטנים
אמ רבה בר שמואל חרתא דאושכפי : ובכל
היד כר ב בנדה אי זהו האדום כדם המכה
ובשחור בחרת ביל חרת הצביעה שצובעין
בה העורות ביל אחר חרת דיו דהכי גרסינן
בגמ אמ רבה בר בר חנה אמ רבה בר בר חנה
אמ ר יוחנן חרת שאמרו דיותא ולימא דיו
אי אמ דיו הוה אמינא כי פכיחותא דדיותא
קא משמ לן כי חריתותא דדיותא עלבן אמ

כחרת כשחור שבו חרת חרושה על לוח
לבם תרג׳ חרותן על ליבהן : **חרת**
בפר׳ הגוזל בגמ׳ נקטם ראשו חרות פסול
דומה לחרות כשר ובגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳
יאגדנו מלמעלה אימא חרותא בעינא כבות
וליכא : פי׳ חרות הוא חרותא והן חריות
של דקל׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ גט פשוט ובפר׳
השולח גט בגמ׳ אין העדים חותמין על
הגט ובפר׳ אחרון דגיטין בגמ׳ שני גיטין שכתבן
רב צאיר בודרא ור׳ חנינא צאיר חרותא
פי׳ צאיר חרות של דקל : ובפר׳ אחרון
המוכר פירות לחבירו בהלכה דכוכין דעביד
להו כי חרותא פי׳ עביד הכוכין כחריות של
דקל שגדילין באלכסון ואין גדילין משוון
חרותא בידי שמים כשירה בפר׳
אלו טריפות פי׳ בידי שמים דאתה
בדק או שמעה דעם נחרה ונתייבשה הריאה
כשירה אבל דאתה בהמה אחרת שנשחטה
ומוצא בה ונחרה ויבשה הריאה שלה טריפה
חרותא עיר המכוכה לבנדאר כרחוק כרסה :

חש באו הן כר׳ ה בשקלים לשכת
חשאין היתה במקדש ויראי חטא נותנין לתוכה
בחשאי ועניים בני טובים מתפרנסין מתוכה
בחשאי **חש** בפר׳ טרף בקלפי בגמ׳
שחטו ובגמ׳ דפר׳ יש בערכין והקטורת
מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר
על מעשה בחשאי עתים חשות בר״ש
גמ׳ דפר׳ אין דורשין חש בראשו יעסוק בתורה
של כי לוית חן הם לראשיך : ובילמ׳ כי יתחמץ
לבבי תרגום ארי יחוש לבי : בפר׳ ר׳ אליעזר
אומ׳ תולין בגמ׳ ויגנילין אשקיין חד כסא
וחשאי בנפשאי כבינתא דדשי ועד טופרא
דכרעי פי׳ ניצטננתי מיסתבינא דילמא
מנבולי מזבותאי שמאר הייתי מיצטנן

ועושין לי נס שמנצל ומנכין לי מזבותאיו פי׳
אחר חשאי בנפשאי נהניתי מאד ומר
עוקבא דש ביה לא הוה ליה הנאה כל כך
חש בס׳ גמ׳ דפ׳ כל שעה הקיא חש
ארבא דחיטי דטבעה בחישתא פי׳
טבעה במקום קנים והיו בו מים בס׳ מי
שמת בגמ׳ דסמך הניח בנים שהיו לו בנים
הרבה כחושין של קנה ובילמ׳ בריש ואלה
שמות ותמלא הארץ אותם מלאו הארץ
כחושין של קנים : והר הבית לבמות יער
דירמיה ודמיכה תרג׳ לחישת חורשא בחיטי
מנית תרג׳ בחיטי דייחוש : בס׳ כר׳ דמוכה
מה אדם הדם דחוש בעלים כך היתה אמינו
רחושה בבנים סא׳ רחוסה וכבר כתבנו בערך
רחם ומיסתברא דהוא עיקר חשי : בפר׳ מבנין
בגמ׳ חבילי קש קורנית חשאי פי׳ בלעז שדוריא חשב
חשב בהשולחן כר׳ כב בכלים ר׳ יוסי
אומ׳ אינו צריך מחשבה וב׳ הדולבקי אם
נשברו שלשה רגלי השולחן נעשה טרסקל
ומקבל טומאה ואף על פי שלא חשב בדעתו
לעשותו טרסקל׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ במה אשה
כל כלים יורדין לידי טומאות במחשבה פי׳
היה לו עור וחושב לעשותו שטיח אע״פ שלא
נעשה מקבל טומאה כאין שהוא עשוי : אבל
אם היתה קטובליא וחישב לעשותה עור אינה
יוצאה מתורת כלי במחשבה עד שיעשה בה
מעשה כדתנ׳ בפר׳ כב׳ בכלים שולחן שניטלה
אחת מרגליו וכול׳ בפר׳ א׳ בפאה ירוש׳ מחשבה
טובה הקב״ה מצרפה למעשה כדכת׳ אז נדברו
יראי יוי איש אל רעהו ויקשב יוי וישמע ויכתב
ספר זכרון לפניו ליראי יוי ולחושבי שמו :
מחשבה רעה אין הקב״ה מצרפה של׳ און
אם ראיתי בלבי לא ישמע יוי : הדא דתימא
בישר׳ אבל בגוים חילוף וכול׳ **חשב** חשב
בר׳ גמ׳ דפ׳ שואל חשבונות של מלך פי׳ מלך
אורחין כדכת׳ ויבוא הלך לאיש העשיר בלומ׳
מותר אדם לחשב אורחין הקרואין כדתנ׳ מונה
אדם את אורחיו ואת פרפרותיו : חשבונות
של מהלך ושלמה בכך׳ שלמה בכך כגון ה

חשבונות של חיילות של מלך כך וכך אלף ובוצא בו אותה אומ׳ מה בכך כלומ׳ מה הנאה יש לך וזהו חשבונות שאינ צריכין כ״ל את חשבונות של מלך כך וכך [illegible] המלך ושלנוה בכך שאומ׳ אדם לחבירו מה הוצאות הוצאת בכך כלומ׳ בזה הבניין ׳ וליטעמיך תיקשי לך היא גופה אמרת שלמה בכך מותר והדר אמרת שעברו אסור אם לא קשיא הא דאיכא אגרא דאגירא גביה אסור למימר ליה כך הוצאתי ליכא אגרא דאגירא גביה מותר׃ **חשד** בריש גמ׳ דנ״ר כיצד צולין ובס׳ גמ׳ דפ׳ ערב פסחי׳ המגול והנותר מטמאין את הידים רב הונא ורב חיסדא חד אמ׳ משום חשדי כהונה ופ׳ כ״ל שלא יבוא ליגע בו ופ׳ וחד מתני אנותר מפני שנתעצלו והניחוהו לעשות נותר חד מתני אכזית מטמא הידים באיסור אכילת [illegible] איסור אכילתו בכזית אף איסור נגיעתו בכזית וחד אמ׳ בטומאת אוכלין כ״ל את משום חשדי כהונה שאם מטלטלין אותו אומרין הכל שיהו אוכלין אותו ועצלות ליכא דפיגול לא בעצלות קאוי׃ מאן דמתני אנותר משום עצלי׳ כהונה וליכא חשד כמו פיגול דאי הוה ליה למיכל לא היו ממתינין ליה עד השתא אלא משום שנתעצלו הוי מנותר משום הכי קנסינן ליה טומאה שלא יבוא להתעצל **חשך** בילמד׳ בקרח את המטה ביום הראשון נברא מלאך המות שנ׳ וחשך על פני תהום הוא מלאך המות שמחשיך עיניהן של בריות׃ מדוע בכה דלבן המלך תרג׳ חשיך בר מלכא דליתך עם הארץ חשיכי עמא דארעא״ במגילת איכה זכור תזכור וגו׳ מתלא אמרין עד דשמינא [illegible] כחושא מאית ס״א עד שמינא כחיש כחושא מאית בגמ׳ דתמיד חשיך תקין נפשך קדים תקין נפשך כי היכי דלא תרחק כ״ל לומר עצמך שהוא רגיל להקדים בשחרית להכנות שאם לא תעשה כן תצטרך להתרחק מבני אדם כדי שלא יראו כ״ל וכשאתה מקדים ומחשיך תוכל להיכנות באי זה מקום [illegible] ובפ׳ הרואה השכם וצא כדי שלא תתרחק׃ ויש מפרשין שילמד את עצמו בבית הכסא ערבית ושחרית וטובל להשכים כדי שלא יתרחק מצרכיו בפ׳ אלו מומין שמראיו חשוכין כ״ל מי שיש לו מרוח אשך לעולם פניו חשוכין והוא כער׳ אשך׃ **חשל** בפ׳ יום הכפורים בגמ׳ האוכל שעורה לחה שבולת קרין לה שלא כקליטתה חושלא קארו לה׃ ובאו טריפות בריש הלכה נבלה מן הגג חזא חושלא באיטמא דאינגרא בפ׳ המניח את הכד בגמ׳ המוציא תב״ רב הונא אתקר חושלי׳ בס׳ גמ׳ דנ׳ המקבל הנהו עיזי דאכלי חושלא׃ ובפ׳ חזקת הבתים בגמ׳ חזקת שלש שנים [illegible] ובפ׳ דיני ממונות בשלשה זה בורר לו אחד בגמ׳ אמ׳ ר׳ יהודה וחד אמ׳ קמאי דידי גנב כפה דחושלא שריין ואת לא תכול פי׳ בוצים של כוסה שנתמסמסו כרכות מחדק וחשל׃ בס׳ גמ׳ דפ׳ המדיר שעושה יורות גדולות ומכה אותן ומרדדן׃ **חשל** הלא יתנו חורשי רע תרג׳ וחשלין בישתא לב חורש תרג׳ ליבא דחשיל **חשמל** בריש גמ׳ דפ׳ ב׳ בחגיגה מאי חשמל במתניתא תנא ופ׳ כ״ל חשמל שני מילין הן כשהדיבור יוצא מלפני הקב״ה הן חשות עתים ממללות שירדו עוז של עוז וחדוה במקומו׃ **חשק** בפ׳ אין מעמידין בגמ׳ השיאו אמ׳ לו ישמעאל אחי חשוק שפתותיך [illegible] ואל תבהל להשיבני כלומ׳ דבק כמו וחשק אותם׃ רוכבי אתונות צחורות תרג׳ דחשיקן במיני ציונין חמורים חבושים ובלבשו עמו אחבשו לו החמור

חת בפ׳ המוציא יין ר׳ מאיר אומ׳ כדי לחתות בו את האור׃ ובפ׳ טרף

בקלני

בקלפי בכל יום חותה בשל ארבעת קבין
ובתמיד בכל אמ׳ להן הממונה כינה את
הגחלים אילך ואילך וחתה מן המאוכלות
הפנימיות וירד **חת** בכל א׳ דראש
השנה בגמ׳ בארבעה פרקים ושנתנו ח
חיתתם בארץ החיים אמ׳ רב חיסדא זה
פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא
לשום שמים וכול ובמ׳ גמ׳ דכל שואל וחתחתים
בדרך בשעה שמהלך בדרך נעשה לבו תוהים
כמותה תוהים כמו תוה וקם בהתבהלה
וחדר תרג׳ ותוה: **חרת** בכל א׳ בבבא
קמא בגמ׳ לשלם תשלומי נזק ובכל מי שהיה
נשוי בסו הלכה ב׳ חיתא דקטירי סברת
וקבלת פיל נוד קשור מלא ולא ידע אם מים
או שמן או יין יש בו וקנית אותו בנוה שיש
בו ונמצא מים כך זה: ובכל השולח גמ׳
בגמ׳ אין לוקחין ספרים ההיא איתתא דאיתאי
חיתא דתבילי ובכל המוכר את עצמו שקל
בהריא חיתא וגללתא פיל נוד ובתוכו אבן
גלל ובאיל טריפות ניקב קרום חיתא
דמיתנח בה מוחא **חתך** בגמ׳ דפרק
המוצא כדי יין חותכה באור בפי שתי נירות
פיל פתילה ארוכה מכנים קצה הפתילה בפי
הנר וקצתה בפי הנר האחר ומדליקה באמצע
ומתנתקת ונמצאו שתי נירות דולקין:
בהשולחן בר בב׳ בכלים ר׳ יהודה אומ׳ מקום
החת חתיכות פיל היה בשולחנם מקומות
קבועין לשום בהן הבשר לפני כל אדם:
חתל בכל חבית בגמ׳ שובר
אדם חותלות של תמרים ושל גרוגרות
בכל כלי עץ כל ״ בכלים חותל שהוא נתון
לתוכו פיל כלי שעושין אותו מחריות של
דקל וממלאין אותו תמרים לחין ומוכלין אותן
לפי שעה כי דאמרין בהשוכר את הפועלין
כיתנא ההיא בתוחלאני מפני שקורין אותן
בלשון ארמי תוחלא: תמרים יבישות
כובשין אות באות חותלות וכותשין אות
כדי שלא ירקבו ומוכרין אות בימי החורף
וחתיכה מאות חותלות קורין חיבוצא ואו׳ כ׳

חותלות ממלאין זבל וזורעין בו זרעונים
חתול וקורין אותו פרכיסא חותל לישנא דרבנן
פרכיסא ותוחלא: **חתול** וענה איים
חתם באלמנותיו תרג׳ חתולין בבורעיתהון (וכגש)
ציים את איים ״ **חתם** בכל ב׳ בעוקצין
חותם של יבשה מצטרף ושל רוטב אין מצטרף
פיל כל הפירות יש להן עוקץ בלא חותם
כגרגיר של ענבים והתמרים יש להם חותם
ובראש החותם עוקץ כי דאמרין בתוספתא נטל
ממנו גרגר יחידי אם יש לו חותם טהור אין
לו חותם טמא בכל המוציא יין מדמה כחותם
המרצופין פיל חותם שעושין לשקים שהוא
גדול וחכמ׳ אומ׳ כחותם האיגרות שהוא קטן
בכל כמה אשה חותם שבבסותו פיר
בער סרבל בר גמ׳ דכל המגלח והלא היא
עצמן אין מיטמא אלא בחתימות כי האמה
ובב׳ יוצא דופן ומיטמאין בכל שהן ואפי׳ כעין
החרדל וכחות מכן אמ׳ שמואל זב צריך בחתימות
כי אמה של או החתים בשרו מזובו וג׳ בס׳
ברכות כל חותם הברכות שהיו במקדש וכול
וכששמעו המינים אמרו אין עולם אלא אחד
ומשרשו הכהנים כ׳ בשביל שנתמעטה האמונה
של עולם הבא התקינו שיהו אומרין מן
העולם ועד העולם כלומ׳ מן העולם הזה
ועד העולם הבא ובשביל כבוד המקום הפרו
התיקון שהיה והוסיפו ועד העולם כלומ׳ שיש
עולם אחר: בס׳ משנת בבא בתרא ערב
היוצא אחר חיתום שטרות גובה מנכסים
חתן בני חורין: **חתן** בכל א׳ בתעניות ובב׳
הרואה בגמ׳ על הגשמים ושמועות מברכין
על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה כי רי
כשתרד הטיפה על הקרקע שכבר ירד בו מטר
מעלות כמין אבעבועות ונקרין חתן וכלה
לפי שירידת גשמים נקרין חתן ואבעבועות
כלה פיר אחר משיצא אבעבוע ממש זה
לקראת זה ויגעו זה לזה אלו שני אבעבועין
נקרין חתן וכלה: פיר אח שהשוקים מלאים
מים ושופכין משוק זה לשוק זה ונוגעין זה לזה
כמו שיצא חתן לקראת כלה. חתן שבא לבך

לפרוש כיר בתורה כותה ורואה בעינייכו של
יום ומברך וקורא שלשה פסוקין וגולל ספר
תורה וקורא מאברהם זקן שלשה פסוקים
על פה ואחר כך מברך כדרך שעושה כהן
גדול ביום הכפורים שנוטל ספר תורה ומברך
וקורא באחרי מות ואך בעשור וגולל ספר
תורה וקורא על פה ובעשור שבחומש הפיקודים
ואחר כך מברך במפורש בפר' בא לו כהן גדול
ובפר' אלו נאמרין ואם תאמ' יגלול ויקרא בספר
ואברהם זקן קיימא לן אין גוללין ספר תורה
בציבור ואם תאמ' יקרא על פה קודם קימ'לן
אין מברך אלא אם כן רואה דגרסינן בפ' גמרא
דפר' בני העיר אמ' ר' זירא אמ' שמואל הילכתא
כותח ורואה מברך וקורא: **חתר**
בפר' א' דקידושין בגמ' וחכמים אומרין חתור
לי שיני והכילה שיחק בארון ויצא לחירות:

טא בגמ' דפר' ראוהו בית דין שמעוה
לאמתא דבי רבי דאמרה לחברתה שקול
טאטיתא וטאטי ביתא כיר מכבד שמכבדת
בו את הבית **טא** בפ' גמ' דפר' כל
המנחות באות יבוא ויקבל טובה מטוב
לטובים וכול בפ' מגלה ובפר' אין עומדין
על טוב יזכר שמך וכול ותנן חייב אדם
לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה
כי הרעות שמביא הקבה על בני אדם
לטובותיהן שהן כפרה לעונותיהן כאדם
שמטער עצמו בהקזת הדם ורפואתו היא לכן
חייב לברך: בפר' ערב פסחי בגמ' מזגו
לו הודו למי שגובה חובתו של אדם לטובתו
כיר בטובה שלו כלומ' בממונו מכל אדם
כפי השג ידו עשיר עני וכול ובפר' ב'
בבכורות כל הקדשים שקדם מום קבוע ל'
להקדישן אין עושין תמורה כתיב לא יחליפנו
ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב השתא

רע בטוב אמרת לא טוב ברע מיבעיא אלא
טוב מעיקרא עושה תמורה רע מעיקרא
אין עושה תמורה: ובפר' א' בתמורה בגמ'
ממירין על הבקר אמ' אביי ניכתוב קרא טוב
ברע או רע בו מאי טוב הכי קאמ' טוב מעיקרו
עושה תמורה וכול: ובסיפרא טוב ברע
תמים בבעל מום שנ' לא תזבח ליוי אלהיך
שור ושה אשר יהיה בו מום וג' בפר' אלו
עוברין בפסח בגמ' כיצד מפרישין חלה ובפ'
גמ' דב' האיש מקדש טובת הנאה אינה ממון
כיר אותה הנאה שיש לו לישר' לתת חלתו
לכהן ויבחור כהן שיחזיק לו טובה מר סבר
אינה ממון ומר סבר ממון כיר את דבר
מועט שיתן ישר' לחבירו בשביל שיתן בכור
שלו לבן בתו של כהן וכך מפורש בפר' המקדיש
שדהו הבכור בין טמא בין בעל מום מחרימין
אותו כיצד פודין אותו אומרין כמה אדם
רוצה ליתן בבכור זה וליתנו לבן בתו כהן או
לבן אחותו בפר' א' דיומא ומטיב את הנרות
כיר את הנר ומקנחה מעל פתילות שנשאר בה
מן הלילה ומשים פתילות בפר' אמרין
לו בגמ' ר' אליעזר אומ' אם הפסיק בה ובפר' כרץ
כל הגט בגמ' ומקום הזמן אמ' רב הלכה כר'
אלעזר קרי רב עליה דר' אלעזר טובנא דחכימי
בהלכה א' דכסוי הדם מאי דכת' טוב איש
חונן ומלוה וג' לעולם יאכל אדם וישתה פחות
ממה שיש לו וילבש ויתכסה במה שיש לו
וילבש ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש
לו שהן תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה
העולם: בס' גמ' דפר' א' בגיטין טב טבדמוליה
בטוב בטוב הכוהו: בפר' רבה בפרשת
ט' כי טובות הנה אמ' ר' יודן טבת כת' משהין
מטיבין אותה לבעלה היה גדול נכנס בועלה
בתחילה הה"ד כי טובות הנה אלו הבתולות
ויקחו להם נשים אלו נשואות מכל אשר בחרו
אלו זכור ובהמה בפ' ויקרא רבה ר' יצחק פתח
טוב מלא כף נחת וג' טוב מי שיש לו עשרה
זהובים ונושא ונותן בהן ומתפרנס מהן ממי
שהולך ולווה ברבית במתלא אמרין מאבר

זת

יתריליה ודלא ריליה וכול ובאס בחוקתי כר
ר׳ יצחק כתה טוב אשר לא תדור ר׳ מאיר
אומ׳ טוב מזה ומזה מי שאינו נודר כר
עיקר ר׳ יהודה אומ׳ טוב מזה ומזה נודר
ומשלם וכול ואית דמכוין דברי ר׳ מאיר
לדברי ר׳ יהודה ובר גמ׳ דחולין ובכה׳ בשביעית
שנטייבה או שנתיירה ירוש איזהו טיוב
כל העולם חורשין פעם אחת והוא חורש שני
פעמים ; טוביה חטא וזיגוד מינגד בסוף
גמ׳ דכל אלו הן הגולין כול העיד זיגוד על טוביה
שחטא ומפני שהיה עד אחד נתחייב מלקות
ונעשה כמו משל בני הכל אחר חטא וזה
לוקה :

טב דבת ארעא תרג׳ ירוש
טובא בישא מטובת של קרובים אתה
למד של רחוקים בג׳ דהג׳ בדיני ממונות

טבא בס׳ כי מי שמתו בגמ׳ דסמך
לא טבב בה אמרה ליה טבאי ארביה
מטעווי קא מטעי תלי כול קיללתו יהי
רצון שתטבע בספינה לא דאצרא כלומ׳ תשס
קיטין טובעאני ולא יובשאני בכר׳ א׳ דתעניות
עתידה בכל דחצרא בלא מיטרא כול שצריכה
בלא מטר כלומ׳ שאינה צריכה למטר שיורד
שיושבת בין בצעי המים ; לא דאצרא
כלומ׳ תשוס נקיטין טובעאני ולא יובשאני
כלומ׳ מוטב שיהיה מטר הרבה מהיות חורב
בלא מטר :

טבהק בכר׳ בכל מערבין
בגמ׳ דסמך הנודר מן המזון הני כרסאי
אכלי טבהקי בלא נהמא כול בלא צלי

טבח בכר׳ אלו טריפות בגמ׳ נבלה
בית המטבחים אין בו משום ריסוק
איברים כול הבהמה שמשליכין אותה בבית
המטבחים לשחטה : משקה בית מטבחיא
כבר כול בער׳ דבח ; בכר׳ אין צריך ר׳
עקיבא אומ׳ אפי׳ בזית חי מבית שחיטתה
גמ׳ מאי לאו בית טביחתא ממש כלומ׳ מבית
השחיטה שיכול לאכול קודם שנשחטה ונפשטה
ונבדקה לא ממקום שטובחת אכילתה
שמעכלת המאכל הינו בבני מעים שנבדקה
כבר : בכר׳ כיצד הרגל

בגמ׳ כיצד השן חייה בשר אורחא הוא בטווי
בצלי שאין דרכה לאכול צלי אומרי בטביא
כול צבי שאין דרכו לאכול בשר : **טבל**
בביצה בכר׳ יום טוב בגמ׳ חל להיות ומי איכא
טבל
ליה לרבה הואיל והתנ׳ בכר׳ שמונה שרצים
החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ
ורכיני עלה והתניא לא יגמע ובולע לא
קשיא כאן קודם טיבול כאן לאחר טיבול
כול קודם שטבל פתו בחומץ מגמע ובולע
דלא מיחזי כרפואה לא בשותה אבל לאחר
שהטביל פתו בחומץ לא יגמע ובולע דמיחזי
כרפואה דכיון דטביל ביה מאיס לשתייה
כול אה רבא אומ׳ אפי׳ תימא מגמע ובולע
הא דתניא שרי לבני טיבול כלומ׳ קודם
אכולם שרי מתניתין דאסר לגמע ולבלוע
לאחר טיבול והוא לאחר אכילה : וממאי
דטיבול לשון אכילה דתנ׳ הביאו לפניו מטבל
בחזרת ותוב אבל מטבל הוא במינג׳ תרגומא
ר׳ יצחק מטבל בירקי : תניא נמי הכי השמש
מטבל בבני מעים ; וטעמ׳ מאי שהחומץ
קודם אכולם אינו מרפא לי אבל לאחר אכולם
מרפא ; ומפורש בירוש מודים חכמ׳ לר׳
במגמע חומץ של תרומה אחר טיבולו שמשלם
קרן וחומש שהחומץ מיושב את הנפש ודברי
ודברי ר׳ מפורש ביום הכפורים ; בפ׳ ערב
פסחים מטבל בחזרת ר׳ יצחק מטבל בירקי
כול היה אוכל ירקות מן המנחה ולמעלה
בכר׳ לולב הגזול בגמ׳ דסמך שיעור אתרג
ר׳ חנינא מטבל בה ומיקבה כול חותך
חתיכה מן האתרוג ואוכלה והיה יוצא ידי
טבלא
חובתו בנשאר: **טבלא** דחד כומא
טבלא
כבר פיר׳ בער׳ ארוס ובער׳ איילתי

טבלא גורנא כבר כי׳
בער׳ הרדולים כול בלעז אורגני קולו
עבה ומערבב את הנעימה בחלומות
דהרואה והני מילי דתלא ביה טבלא : אמ׳
רב אשיאנא עיילו לאגמא דתלו לי טובלא
בחילמאי ונבחי בה נבוחי פיר׳ קמבלא
בלעז כעין הטבלא שמכניסין בו תלמידי

חכמ׳ בבית המדרש: נבחי בה נבוחי. ש
שהוקע אני בו: בפר׳ מי שמת בגמ׳ ׳
שהשושבינות שמע קל טבלא איבעי ליה
למיתי: בפר׳ ח׳ שרצים בגמ׳ אבוב רואה
דליכא דלימטי ונורדמי׳ להלולא בטבלא
בס׳ גמ׳ דפר׳ ארבע מיתות וטריף ליה
בטבלא וקם כי׳ קשקש ליה בזוג: בפר׳
א׳ במשקין בגמ׳ ועושה אשה אמרי אינשי
בת שיתין כבת שית לקל טבלא רהטא
תרג׳ בס׳ א׳ דשיר השירים ושמחת לבב כ׳
כהולך בחליל וחדות ליבא כעמא דאזלין
לאיתחזאה תלת זימנין קו׳ יוי בחגא בשתא
במיני זמר וקל טבלא: מאיש שמעשיר
כסילים תרג׳ מגבר דאזיל למישמע קל
טבלא דשטיק טבל בס׳ מקוות אין מטבילין
חמין בצונן כי׳ דין מים טמאין משימן בכלי
אב שאינו מקבל טומאה ומשקען במקווה
עד שיגיעו המים בפי מקווה ונטהר
טבל ועלה אוכל במעשר העריב
שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל
בקדשים מפורש בפר׳ הערל בגמ׳ וכל הטמאין
מנא לן אמ׳ רבא אמ׳ רב חיסדא תלתה קראי
כתיבי כתיב לא יאכל מן הקדשים כי אם
רחץ בשרו במים טהור וכת׳ ובא השמש וטהר
ואחר יאכל מן הקדשים וכת׳ וכפר עליה
הכהן וטהרה מכלל שהיא טמאה הא כיצד
כאן למעשר כאן לתרומה כאן לקדשים
טבול יום כי׳ שהיה טמא וטבל אבל לא בא
השמש עליו׳ טבילת אדם בשבת
פלוגתא דבית שמאי ובית הליל בביצה בפר׳
יום טוב שחל להיות בשבת בית שמאי אומ׳
מטבילין את הכל מלפני השבת ובית הליל
אומ׳ כלים מלפני השבת ואדם בשבת:
ובגמ׳ בס׳ הלכה תניא כל חייבי טבילות
טובלין כדרכן בין בתשעה באב בין ביום
הכיפורים: בפר׳ המפלת בס׳ הלכה דטועה
ושמע מינה טבילה בזמנה עדיף מצוה
ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ דייה לטבילה שתהא
באחרונה ולא אמרינן טבילה בזמנה מצוה

טבל

טבל

טבלה טבלא בפר׳ א׳ בברכות בגמ׳
מאימתי קורין את שמע בשחרין אבי
אבא שחיפה את ההיכל כולו בטבלאות של
זהב׳ בפסח בס׳ גמ׳ מקום שנהגו לא היו
יגיים מועטין עד שחיפו את ההיכל כולו ב׳
בטבלאות של זהב וכול׳ בס׳ גמ׳ דפר׳ ה׳
הקומץ רבה כל זמן שפני טבלא קיימת כי׳
הינו כל זמן שלא נקרע עור הבתים העשוין
כטבלא מרובעת בפר׳ פיטר מעבדין ועושין
אותה כטבלא מרובעת כי׳ בלעז קורין
לנסר טבולא׳ בס׳ כל שלשה שאכלו
אכל טבל ומעשר א׳ וכול׳ כי׳ טבל תבואה
שלא נתקנה בוראי ופירושו כטבלא של עץ
שאין אדם יכול לאכול ממנה והטבל עון מיתה
כמפורש בס׳ גמ׳ דפר׳ אלו הן הנשרפין׳ ובב׳ בפר׳
מערבין בגמ׳ נפל עליו תנ׳ התם בפר׳ ד׳ בטבול
יום לגין שהוא טבול יום ומילאהו מן החבית
מעשר טבל כי׳ הוא מעשר ראשון שלא
נלקח ממנו תרומת מעשר כדכת׳ ואל הלוים
תדבר ואמרת אליהם כי תקחו מאת וג׳ והרמותם
ממנו תרומת יוי מעשר מן המעשר: והוא
בעון מיתה עד שיוציא ממנו תרומת מעשר:
אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה
פני הבית כפר׳ כי׳ בעל רגן׳ בב׳ ד׳
במעשרות המטבל בשדה פטור כי׳ הטובל
זית במלח כדי לאוכלו: טבע בפר׳
מי שמת בגמ׳ האחין ר׳ מאיר סבר
קידושין לטבעון נתנו כי׳ והלכה בהא
כר׳ מאיר הילכך אפילו נת׳ לה משנה
שמקדשה אף זוז ואמ׳ לה הרי את מקודשת
לי בזו וקיבלת מיד כגון זה אמרו לטיבעון
נתנו ובין מת הוא או מתה היא בין חזר
בו בין חזרה היא בה בין היא קידשה עצמה
בין אביה קידשה או אחיה כל שתפסו לו
קידושין באותו מקום ממון אין לו להחזיר
ממנו כלום וקימ׳ לן כאמימר דאמ׳ לעולם
קידושי לא הדרי והא דרב אשי לא קימא
הילכך כר׳ מאיר וכאמימר עבדינן׳
טבע בפר׳ ב׳ בשקלים שכשעלו

בני

בנזהגולה היו שוקלין דרכונות חזרו לשקול
סלעים חזרו לשקול טבעין בקשו לשקול
דינרין ירוש' דרכונות דינרי סלעים
כשמוע טבעין כלגות סלעין בקשו לשקול
דינרין קירטין ולא קיבלו מהן מן הדא
והעמדנו עלינו מצות לתת שלישית שקל
בשנה כולם שוה שעור כולם שוה כלומ'
יש קוק שוקל שקלו בטבעת אחת ויש ששוקל
בשנים ובשלשה טעמים :

טבעת

בל' גמ' דכל' שני שעירי תמיד של שחר
היה נשחט על קרן צפונית על טבעת שניה
וכול' עד זורחת במערב · בהנקבה כל ג
בעידות וטבעות היו לצפונו של מזבח ששה
סדרים של ד' ויש אומרין שלשה של
ששה ששה שעליהן שוחטין את הקדשים
בס' שוטה בגמ' ואת הנוקמין עמד
והתקין להן טבעות בקרקע בס' סוכה וטבעת
הקבועה וכול' כבר כיל' בער' בלגה פי'
אחר לכל משמר היתה טבעת קבועה
בארץ כדי לקשור השור בחבל ומכניסין
ראש החבל בטבעת ומושכין עד שהשור
נופל : בב' במה אשה ולא בטבעת
שאין עליה חותם : פר' יב' בכלים טבעת
אדם טמיאה וכול' עד טהורות פי' טבעת
בהמה העושין ברגלי הבהמות ובצוארי ה
הבהמות וטבעת הכלים התלויין בהם טהורין
בל' גמ' דכל' ח' שרצים יד לפי טבעת
תיקצץ :

טבור

בל' גמ' דכל' כל
היד ר' טרפון אומ' תיקצץ ידו על טיבורו
פי' אמ' ר' טרפון כל המכניס ידו למטה
מטיבורו יהי רצון מלפני השמים שתיקצץ
ידו ·

טבריה

בס' מכשירין והשותה
מי טבריה מעפ' יוצאין נקיים פי' יש
בטבריה מים משלשלין אם ישתה אדם
יוצאין ממנו כמו ששתם ומעכב אותן
מטמאין ואותן מכשירין :
בכס ביום השמיני עצרת תהא מן הראוין
ולא מן הנראין תהא מטבב ידי ולא מקנונא
תהא מאות שבת בהן ויצאו וידאו בבגדי
וגומ' ולא מאות שבת בהן כי תולעת לא תמות וג'

טג **טג** במדרש כנים אחרים של וישלחו
טיגן טגיות אין חייבות בציצית :

טיגן

בל' גמ' דכל' בבל מערבין אמ' אביי שלקו
או טוגנו איכא בינייהו : בכל' כהן גדול בגמ'
לא ירבה לו נשים ותקח את המשרת ותיצק
לפניו אמ' רב יהודה אמ' שמואל מלמד שעשתה
לו מיני טיגן : בס' גמ' דכל' התפלת איתמ'
חביתי כהן גדול כיצד עושין אותה ר' חייא
בר אבא אמ' ר' חנינא אופה ואחר כך מטגנה
רב אסי אמ' ר' חנינא מטגנה וכול' ובס' גמ'
דכל' המנחות והנסכים אמ' ר' יצחק מה
נשתנית מנחה שנאמ' בה נפש וכול' עד אמ'
לו עשה לי מן חמשה מיני טיגן פי' סולת
מחבת מרחשת חלות ורקיקין : ובכל' האיש
מקדש בגמ' האיש מקדש את בתו : אמ' ליה
רב אבון דסמכא הוא אמ' ליה רב אבון כמן
ימי לטיגני פי' זוכרן הוא לסמוך עליו אמ'
ליה כמין ימי לטיגני הוה כלומ' ששמעה
לאותר אמרה לו ולא היה רחוק זמן בין שמיעה
לאמירה אלא כאדם שמוציא דג מן הים ונותנו
במחבת ומטגנו פי' אחר שם מקום והן ימי
וטיגני קרובין להדדי כלומ' אין אדם משקר
דסבר כיון דמקום קרוב הוא אתו אינשי ומ'
ומכחשי לי :

טגרוס **טגרוס** בא' טריפות
בגמ' סימני חיה טגרוס אריא דבי עלאי
פי' ארי של אותו יער שנקרא עילאי

טרי **טרי** בל' מדות חמשה שערים היו
לו להר הבית וכול' עד טרי מן הצפון פי'
טרה שער הצפוני נקרא טרי **טרה** במסיבה
ההולכת תחת החיל יוצא והולך לו בטרה
טהר פי' הר הבית נקרא טרה **טהר** בס'
חגיגה משעבר הרגל היו מעבירין על

טהרת עזרה מטבילין את הכלים וכו׳
בפ׳ א׳ בראש השנה בגמ׳ בארבעה פרקי׳
אמ׳ ר׳ יצחק חייב אדם לטהר את עצמו ברגל
וכו׳ בפר׳ המעורב פר׳ ו׳ במקוות המטהרת
שבמרחץ פי׳ הוא ענין דהטים ובלע׳
נקרא מוליין ומלא מים קרים ומנהג בארץ
ישמע׳ לאחר שרוחצין בחמין שוטפין ומטהרין
עצמן בצונן כי דאמור רבנן בס׳ זבין אלו פ׳
פוסלין את התרומה וכו׳ עד והטהור שנפלו
על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין
פי׳ של זו המשנה בפ׳ א׳ בשבת בגמ׳ שמונה
עשר דבר **טהר** בפ׳ א׳ דיומא בגמ׳ טהר
ומקטיר את הקטרת ובזבחים בריש גמ׳ דפ׳
בית שמאי והתנ׳ בפ׳ הוציאו לו הזה על
טהרו של מזבח שבע בגמ׳ פי׳ מאי לא איגלע
דמזבח כי דאמרי אינשי טהר טיהרא והוי
פלגי׳ דיומא פלו׳ כמו שקורין בני אדם חצין
של יום טיהרא כך קורין לחצין של מזבח טהרו
ותרג׳ והיית ממשש בצהרים ותהי ממשש
בטיהרא: אמ׳ רבה בר רב שילה לא איגלויא
דמזבח דכת׳ וכעצם השמים לטוהר פי׳
מקום נקי שנראה ונתגלה זהבו שאין שם
עיכול קטורת כשמים נקיים ואין בהן עבים
בפ׳ הערל בגמ׳ אמ׳ ר׳ יהושע אמ׳ אבי
כל המטיל מים ואין עושה כיפה ממאי האוי
וכו׳ בנזיר בפ׳ גמ׳ דפ׳ בית שמאי הכא
במאי עסיקינן דקאי בטיהרא באלו טריפות
בגמ׳ סימני חיה שרגא בטיהרא למאי מהניא
דוח צח שפיים תרג׳ רוח טיהרא בפ׳ שתי
הלחם בגמ׳ ארבע סניפין התחתונה אינה
צריכה כל עיקר לפי שמונחת על טהרו
של שולחן: **טו** בטווה וורד בבגדי טו
פניה כבר פי׳ בער בתל: **טוזיג** טוזיג
בפ׳ א׳ בע״ז ואלו דברים תרגמה רב יצחק וג׳
בטוזיג פי׳ משתה בעלג׳ שלא לשום נישואין
ושלא לשום ע״ז פי׳ אח שנותנין מכל איש מטבע
או חסר או יתר ואוכלין ושותין וקורין אותו
טוזיג והוא סבלונות **טווס** בר׳ גמ׳ דפ׳ טווס
ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא הביא ובס׳ פר׳ כל הבשר

בגמ׳ ר׳ יוסי הגלילי לוי איקלע לבי יוסף ריש
גא קריבו ליה רטווסא בחלבא ולא אכל:
ובס׳ גמ׳ דשור שנגח את הפרה אמ׳ ר׳ שמעון
בן לקיש כאן שנה רבי תרנגול ופסיוני וטווס
כלאים זה בזה: ובבר׳ רבה פר׳ כט הכל
קילקלו מעשיהם בדור המבול הכלב עם
הזאב תרנגול עם הטווס וכו׳ ואת כל עוף
כנף למינהו זה הטווס ותוכיים תרג׳ טווסיים
שנהבים קופים ותוכיים קרנות שן והבנים
טות בריש גמ׳ דפ׳ הרואה כל
חלום ולא טוות פי׳ כל חלום יש בו
ממשות ומנאי דטוות לשון צם הוא דכת׳
ובת טות וג׳

טח בפ׳ כל כתבי הקודש במימריות
דר׳ יוסי קריבו ליה תלת סאוי טחיי פי׳
שלש סאין כת שהין כגון טחין מלמעלה
דבר מעולה: ובפ׳ כל הבשר בגמ׳ הכחל
ובפ׳ כל שעה בגמ׳ חמץ של נכרי:
ובזבחים בגמ׳ דפ׳ דם חטאת ההוא תנורא
דטחו ביה טחיי פי׳ טחו את התנור בשומן
של בשר: בר׳ גמ׳ דפ׳ אלו מגלחין והניא
כי טחיא לתנורא כלומ׳ אינה יוצאה משפי
לעולם בפ׳ המכלת בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ הינו
גוף הינו כגון טוחות בז׳ בתים פר׳ יג
בנגעים חולץ וקוצה וטח: ברכואות דמי
שאחזו ואילא ניטחייה ביני ארבי דביתרא
חרתא בריש גמ׳ דתעניות יורה שמורה
את הבריות וכו׳ בפ׳ א׳ בביצה הרואה
אומ׳ להטיח גגו הוא צריך בס׳ גמ׳ דפ׳ השואל
ולעשות לו מעקה ולהטיח גגו: **טח**
ולא נתתה תבלה לאלהים תרג׳ ולא סדר
מילי מיטחא: בס׳ גמ׳ דסדר תעניות
האלו לעולם אל יטיח אדם וכו׳ ובבר׳ נגמר
הדין בגמ׳ דסמך כיצר תולין שוב מעשה
באחד שהטיח את אשתו תחת תאנה ובבר׳

יט

ובפל׳ יש נוחלין בגמ׳ הכותב נכסין לאחרים
הטיח עלי ב׳ וכול׳ בה חודש כל י״ג באהלות
הוא חודש הטיח בסלע וכול׳ **טחן**
בפל׳ א׳ בשוטה בגמ׳ שמשון ויהי טוחן בבית
האסורים וכול׳ בס׳ גמ׳ דכל׳ האומ׳ התקבל
ר׳ שמעון אומ׳ טוחן הרבה ומוציא קימאה
תנא וכול׳ **טחב** בתורת כהנים בריש
אחרי מות לחולה שנכנס אצלו רופא
אמ׳ לו אל תשתה צונן ואל תשכב בטחב פי׳
קור: **טחף** בפל׳ לאשית הגז היו לו שני
מינין טחופות ולבנות פי׳ שחורות
ולבנות **טהר** בס׳ גמ׳ דפל׳ המוציא
יין לא ליטהר אונש פי׳ לא יענש עצמו
מאד לצאת טי׳ בהלכה א׳ דכתובות לא
כהללו בכליים שהן בקיאין בהטייה הללין
בקייאין בהטייה פי׳ יש בני אדם בקיאין
שיבעלו בהטייה כלומ׳ יטה מן המקום למטה
כמעט ויבעלו בלא פתיחת פתח ובלא חבורה
נמצא הפתח והחבורה וכיון שיתב להיות
בעילה בלא פתיחת פתח ובלא חבורה נמצא
הפתח והחבורה כבעילה שלא בכונה ושארי
בפל׳ אין עומדין בגמ׳ ר׳ אלעזר אומ׳ בהודיה
איתמ׳ ר׳ יצחק בר אבדימי וכול׳ הלכה ואמרי
לה מטין וכול׳ עד ר׳ יוסי בר ר׳ חנינא אמ׳ מטין
פי׳ מאן דאמ׳ מורים כדברי דברי הכל
היא בלא חלוקה ומאן דאמ׳ הלכה סבר לאו
דברי הכל היא בלא חלוקה: ופסקו הלכה
ומאן דאמ׳ מטין סבר שיקול הדעת ולא הכריעו
באחד: מאן דאמ׳ נראין שקלו חכמ׳ דבריהן
ובררו שנראין דברי זה: בפר׳ מי שהוציאוהו
בגמ׳ מי שישן בדרך ובפל׳ הכותב בגמ׳ הניח
פירות: ובפר׳ יש נוחלין בגמ׳ אחד הבן
קא סבר מטין איתמ׳ פי׳ הא דאמרינן הלכה
כר׳ מחבירו ולא מחבירו מטין איתמר
פי׳ הא דאמרינן הלכה כר׳ מחבירו כלומר
מטין לו שלא לעשות כרבי ואם עשה עשוי
ולא נתברר שאין הלכה כמותו כשרבים
חולקין עליו בפס׳ ודברי אמ׳ ר׳ שמואל בר
נחמני ארבעה הן שהן ממשפחות נטעייה

ואלו הן פינחס אוריה יחזקאל וירמיה וכול׳
פי׳ משפחה פחותה: **טט** בל׳ גמ׳ דסנהד׳
טט בגדתי שתים: **טט** בר׳ גמ׳ דכל׳ ואלו מגלח — טט
טוטו אסר טוטו שרי פי׳ תקיעת שופר — טט
היא השמתא הקול המכריז בתקיעת שופר הוא
האוסר הוא המתיר כלומ׳ אין צריך ימים
לחול עליה שמתא זה פי׳ רבי׳ חננאל ז״ל ורבי׳
גרשום ז״ל **טיט** ביש מעלין פר׳ ג׳ — טיט
במקוות ובפר׳ א׳ דסוכה בגמ׳ דסמך העושה
סוכתו כמין צריף טיט הנרוק יוכיח שמצטרף
לכ׳ סאה מבוונת ומימין עכורין ואין זכים
ואו רוצין להכריד מים זכים לבדם היו כעשרים
כשלשים סאין והשאר יהיה בטיט והוא הנקרא
טיט הנרוק כיון שמריקין את המים יורק
הטיט עמהן ויוצא עם המים מפני שהוא
מעורב במים הטובל בארבעים סאה מכוונת
שיש בהן הטיט הזה תעלה לו טבילה ניטהרו
אם היו ארבעים סאה כולן בטיט הזה לא היה
כשר לטבול בו והטובל בו לבדו לא עלתה
לו טבילה: ובפר׳ אלו חוצצין איזהו טיט היון
זה טיט הבורות וכול׳ טיט היוצרים כשמועו
פי׳ עושה כלי חרש **טטרגון** — טטרגון
בפר׳ פיל׳ בערך דגון׳ — טטרג
טטרג בס׳ גמ׳ דכל׳ כיצד מעברין
טטרוני מטטרגי להו פי׳ מכין היו בני
גדר לבני חמת **טטפת** בפל׳ במה — טטפת
אשה ולא בטוטפת פי׳ טוטפת סנבוטין
כך שמו בלשון הקודש ואבזייני היא טוטפתא
ומאי קארי ליה טוטפת שמונחת במקום
תפלין ובפר׳ פירשה ר׳ אבהו טוטפת המקפת
לה מאוזן לאוזן ולעולם במקום טוטפת:
סרבוטין המגיעין עד לחיים וסרבוטין הן
במין שלשלאות של זהב וקטעין בטוטפת
ותלויין מצידעה ועד לחייה ובסוף רימוני זהב
פי׳ אחר בעל׳ אבזייני מארך חבוש עליך
תרגו׳ טוטפתך **טטרס** בפ׳ ב׳ בכלאים — טטרס
טיטרס ר׳ אלעזר בר׳ צדוק מטהר ור׳ יוסי
מטמא מפני שהוא במוציא כרוטות פי׳
הוא כלי של מתכת מנוקב מלמטה כעשרים

נקבים כמלא נקב מחט ומלמעלה נקב אחד
כמלא כוש ואם הוא מלא מים ומשים
אצבעו על הנקב של מעלה כדי שלא ישלוט
בו הרוח עומד המים ואינו יורד וכשמסיר
אצבעו שולט בו הרוח יורד המים כמוציא פ׳
כרוטות כרוטות טיפה אחר טיפה ובענין פירוש
זה פירוש אחר בער׳ דיופי מרכבם במקומו

טוויט דמטייט ליה ס״א דמריית ליה כבר טוויט
פי׳ בער׳ דיו **טוטווא** בויקר׳ רבה פרש׳ טוטווא
קדושים מי שת בטוחות חכמה בטיוטא:
ולחם סתרים ינעם תרג׳ ולחמא דיוטא בסימא
טייל בפר׳ פירה בגמ׳ נשי טבריה טייל
מבאטאות של פרכים מטייל בהן ואינו
חושש פי׳ מהלך: בס׳ גמ׳ דפ׳ הישן אוכל
ושותה בסוכה ומטייל בה ובריש גמ׳ דסדר
תעניות הלו ומטייל על שפת הים והיה מטייל
אחרין ובגמ׳ דג׳ מלבים: בסלק אני ואתה
נטייל בגן עדן וחוג. שמים יתהלך
תרגו׳ ותקוף רומא דשמיא יטייל:
טייל בפר׳ מעפ׳ הטיילן בכל טייל
יום גמ׳ מאי טיילן אמ׳ רבה בני פירקי
פי׳ תלמ׳ חכמ׳ שבכל יום הולכין ללמוד תורה
וחוזרין ולנין בבותם עונה שלהם בכל יום הואיל
ושכיחי בביתם אמ׳ ליה אביי וכול עד שמטרדות
שינה מעיניהן כלומ׳ לעשות מלאכה ולנין ב׳
בעליהן ואת אמרת שהן מתעסקין באלו הדברים
אלא אמ׳ אביי וכול עד זגאני בטולא ר׳
דאטרנה ועלכן נקרא טייל שלן בכל מטרנו
איכפל תנא לא שמועינן טייל ופועל פי׳ ר׳
איכפל בית הלל דאמ׳ המדיר את אשתו שבת
אחת לא שמועינן טייל ופועל שאין החשבון
בכל המשנה שחייבין בעונה בכל שבת ושבת
אלא הטיילין בכל יום והפועל פעם אחת בשבת
או שתים אם עושין בעירם. אבל האחרים
שאין חייבין בעונה בכל שבת אמאי יוצוא
אפי׳ לאהדירה אינו חייב ופרקינן לא מתנותי
דקאתני המדיר מכולהי ומקשינן והא סתנין
לששה חדשים קאתני **טייע** סנדל
טייעא בפ׳ גמ׳ דפ׳ מצות חליצה ובפ׳ גמ׳ דפ׳
אלו קשרים סנדל אסנדל לא קשיא הא דקאתני
חייב ברטוייעי דקטרי מושבני פטור אבל
אסור בחומרתא כבר פי׳ בער׳ חמר: בס׳
גמ׳ דפ׳ תמיד אמ׳ רב עילוש טייעות פי׳
כדרך שהערביין מפשילין כליס לאחוריהן
בפ׳ גמ׳ דפ׳ המוכר את הספינה ובס׳ פ׳ השולח
גט בגמ׳ אין לוקחין ספרים ההוא טייעא ר׳
דאיתאי חיתא דתכילי פי׳ ערבייתא: בפרק
השוחט אחד בעוף בגמ׳ השוחט לנכרי הנהו
טייעי וכול פי׳ טבחי גויס שהביאו אילים
לגיקוס כלונ׳ **טייר** במסכת דפרה
פי׳ היתה חכמות של בני קדם שהיו
יודעין במזל וערומים בטייר מהו בטייר
איסטרולוגון היו **טייר** בויקר׳ רבה
פרש׳ אמור כמ׳ סביב רשעים וג׳ פי׳ כי
עוף השמים יוליך את הקול וג׳ אמ׳ ר׳ אלעזר
זה העורב בחכמת טיירין פי׳ בלשון ישמע
קורין לעוף טייר והוא יוליך הקול כמעשה
דעילוש בפ׳ השולח גט בגמ׳ אין כודין אתא
קא קריא ליה מאי קאמ׳ ליה עילוש ברח
עילוש ברח: **טבטר** בס׳ גמ׳ דפ׳
המדיר חזייה לר׳ שמעון בן יוחאי
דהוה יתיב אתליסר טבטבי כיזא פי׳ ספסלין
של פז: **טכן** בילמ׳ בפ׳ שלח לך
מטתו שנכנסו עליו טטבני פי׳ לשון מן
עורענא **טכס** בפ׳ במה מדליק בגמ׳
בגמ׳ לא יקוב טכסיסי מלבות פי׳ מנהגים
בקיאים בעבודת המלך כס׳ כס׳ דויהי
בחצי הלילה בטכסים מלבים בא עליהן
וכול **טכסא** בפ׳ רבה פרש׳ ס״ר
ויצא הראשון נאסתון ואוקמינון על טכסא
דבמדינתא: **טכססטים** בויק׳ רב׳ פרש׳
ויהי פ׳ אתרא יין ונעביד ליה טבססטוס
עבדין ליה תקנה פי׳ טבססטים הינו תקנה

טל בפ׳ במה אשה בגמ׳ לא יצא האיש ומטיל לכיס יותר מבולס׳ פי׳ ג׳ בברכות
מי שמתו מוטל לפניו פי׳ אעפ׳ שאינו לפניו
ממש לא הלך לצורך המת או החזיר את
פניו או היה בבית אחר במוטל לפניו דאמי
טל בפ׳ גמ׳ דפ׳ א׳ במוכה
המקצע מבולס טפה הואיל וראוי לטלאי
על גבי החמור בפ׳ הקומץ רבה בגמ׳ שתי
פרשיות שאם יש לו שני תבילין של ראש שטולה
עור על אחד מהן ומניחה בפ׳ גמ׳ דפ׳ התכלת
ובפ׳ השולח גט בגמ׳ אין לוקחין ספרים ציפן זהב
או שטלה עליהם עור וכול׳ פי׳ טלא מלשון
בלות מלשון בלות ומטולאות׃ במגילה
בס׳ גמ׳ דקדשי מזבח לאחיזה כל שהוא מאי
לאחיזה אמ׳ ר׳ שמעון בן לקיש אמ׳ ר׳ ינאי
שכ עומד וטולה פי׳ רבינו האיי גאון ז״ל
אותו בגד לאורגים שכשהוא מחליק את
המטווה של אריגה במוכין או בכלום דבר
כדי לחזקו כורך משהו בגד על אצבעו
ומחליק את הטווי׃ ואותו סמרטוט שעל
אצבעו משמר אצבעו ואינו מחתכו החוט
ואותו שקשור באצבעו קרוי טולא וראוי
נמי לקוצצי תאינים אות שמבקעין התאנים
ומולחין אות כורכין על אצבע שמא יתנקו
בשומן תאינים׃ בפ׳ העור והרוטב בגמ׳
ובולן שעיבדן אוזן חמור שטלאן להופכו
טהורה פי׳ שהיתה קופתו נקובה ותפרה
כנגד הנקב׃ בסנדל פ׳ כו׳ בכלים טלאי
שעליו המטלים מלמטה טמא פי׳ תפר
עליו בגד אחר מן מטולאות׃ ובפ׳ כ״ג
מטלית שטלייה על השטה פי׳ חתיכת בגד
שתפרה על השטה סביב הצואר ובפ׳ כ״ה
מטלית שטלייה על הקופה׃

טל בפ׳ ערב פסח בגמ׳ לא יפחתו לו חמשה
טולי הוו וכול׳ בצל קורתי תרג׳ בטלל שריתי

טל עודהו הטל עליהן צומח וכול׳

טל שא נא עיניך תרג׳ ירוש׳ טול
פען עינך טל בס׳ גמ׳ דפר׳
ב׳ בכתובות טלטולא דגברא קשי מדאיתתא
שנ׳ וכול׳ טלאי בפ׳ גמ׳ דפר׳ י׳ יוחסין
טלאי בלאי זנאי ונגאי וגני כולהון
לפסול פי׳ מקומותיהן על שם מלאכתן
נקראו טליא בפ׳ אין מעמידין בגמ׳
נותרנאין כרכמא בטיליא׃ ובגמ׳ ר׳
דהחומץ חד טילא חריפא דמצרי וברבואות
בפ׳ דמי שאחזו מן דשאתי טילא חיורא
יאוחזתו ויתק״ אמ׳ רב חיסדא שיתין מיני
דחמרא הוו מעליא דכולהו סומקא ריתחנא
גריעא דכולהו טולא חיורא׃ טל בפ׳
מציאות האשה בגמ׳ המשיא את
בתו במה אתה סוער בטלי כסף וכול׳ ובפ׳
השוכר את האומנין בגמ׳ השוכר את החמור
והבריקה אמ׳ לה בטלי כסף או בטלי זהב
פי׳ טלי כסף בגדי משת כלומ׳ טליטות
לבנות ככסף שאין דרכן להירקב והטליה
מפני שבשביעה אירע לו איבא דאמרי
בטליטות של צמר שהן ארומות כזהב
ודרכן להירקב ולא פשע ושבקוה פי׳ אחר
שהתנה עם חבירו אני אקלל משיש למלך
והלך וכך עשה כששאוהו עבדי המלך בכמה
דמים אמרת זה הדבר אמ׳ להן בטלי כסף שהן
קערות שלכסף אמרו הואיל ובדבר מועט
זילזל משיש למלך חייב מיתה וקטלוה איכא
דאמרי בטלי זהב קערות של זהב דבר יקר
ושבקוה טלי בפ׳ כג שמת בל גמ׳ איתו
חולף לטליא במקום בניא פי׳ טליא תינוק
גדול כי דאמרינן מטללי טליא וטליתא בשוקא
כבר שית עשר ושבע עשר ולא חטאן ר׳
מנעורין תרג׳ ירושלמ׳ ביש מטליותיה טלל
בס׳ הלכה א׳ דפ׳ הרי דלא יהוון מילי דרבנן
כחובא וטללא בגמ׳ דפ׳ החליל לוי מטלל קמיה
דרבי בתמניא סכיני מטללי טליא וטליתא
הטבעות ונמי האף תרג׳ עיזקתא וטילוליא
טלס ועשרה לחם תרג׳ טולמין

טל
טל טל
טלאי
טליא
טל
טלי
טלל
טלס

טלס דלחם : טלם בויקר׳ רבה פרשת
ויהי פ׳ א׳ תרא יין הלמוני כל ידעתי
טלמין ליה ולא ידע פי״ל מכין אותו :
טלם טלס אדם בליעל איש און תרגום
בר נשא טלומא גברא עולא : חדרתי
אדם ית מוקש טלטמא דבר איש :
טלס טלס תרג׳ ירוש׳ ואת רסן ״
טלע טלע בבר׳ החולץ בגמ׳ מצוה
בגדול ואם לאו מטלע לי וכול
שלף שלף איש נעלו תרג׳ טלע גבר
ית נרתק יד ימיניה ואושיט ביה קנין
לחבריה : ויאמ׳ הגואל לבועז קנה לך תרגום
ואמ׳ פרוקא לבועז אושיט ית ידך למיקניה
וקני לך וטלע בועז ית נרתק ית ימיניה
טלף וקא וקנא מינה טלף בבר׳ העור
והרוטב הקרנים והטלפים מצטרפין ובבר׳ ב׳
בפרה פרה שקרנה וטלפיה שחורות ובבר׳
בא סימן כל שיש לו קרנים יש לו טלפים
ובאלו טריפות בגמ׳ סימני חיה אלו הן סימני
חיה כל שיש לה קרנים וטלפים ״ ובבר׳
מומין אלו בגמ׳ והצימח ניטלו קרנים
וטלפים וכול בסוף הגדה רכורך המוכר
אתהספינה ובבר׳ א׳ דקידושין בגמ׳ עבד
כנעני מחזה בטלפיה בשערה וכול ושסעת
שסע תרג׳ ומטלפן טלפין : כל מפרסת
ומטלפן פרסה תרג׳ ירוש׳ ומטלפן פר טילפין :
טלפח טלפח בבר׳ המוכר את הבית
מכר את הים גמ׳ ים טלפחא פי״ל מביאין
טיט ומערבין בו תבן ושורות של פשתן ועושין
כמין ריחים גדולה ונותנין על הזיתים
בבית הבד כדי שיכתשו ויצא שמנן ונקריא
טלפחא מפני שפרת שברייתה כעדשה
ועדשה טלפחא בלש׳ ארמית ומנחין אותו
על הגגין ואותו יין היוצא מהן נקרא תמד
והן השיגולין דקמרי׳ עיגולי הגת והן
העדשה דקאמ׳ הדכין והלולבין והשרשין
בס פר׳ אין מעמידין בגמ׳ והשלקות בטלפחא
חלא כולי עלמא לא פליגי דאסיר ״
טלק טלק בבר׳ כל הגט ובבר׳ ב׳

אוחזין בטלית מאי גלוסקומא טליקא
דסבי כבר פי׳ בגל׳ גלוסקוס טלק
בבר׳ רבה וישלח יעקב פר׳ עז חלש לורפירא
וטלקיה קומוי : ותשלך את הילד תרגום
ירוש׳ וטלקת ית טליא : ונשליכהו באחד
הבורות ונטלק בפסקת דויהי בשלח והוה
נסיב תורמוסין ומקצץ ומטלק בשוקא וכול
טלר ובנעלו אשר ברגליו תרגום
ובטלרותיה דברגלוהי : טלש
בבר׳ כיצד מברכין בגמ׳ ונובלות עוזרדין
טולשי בבר׳ המצניע בגמ׳
המוציא כבר אף אנן נמי תנינא בבר׳
ד׳ מבין היה יושב על גב המיטה וארבע
טליות תחת רגלי המיטה וכול בב׳ גמ׳ דבר׳
ר׳ אליעזר אומ׳ תולין טלית כפולה לא יעשה
פי״ל אדם שכפל טליתו וקשרה בין שני כתלים
והרכין קצת הטלית בארץ ונכנס לישן תחתיה
בגגה כאצבע ושופעת ויורדת למטה בארץ
במלוא קומה ברוחב אוהל עראי הוא ומפני
שאין בגגה טפח ולא בפחות משלשה סמוך
לכיכך פטור אבל אסור ואם היו עליה חוטין
מאתמול ונטה אותם היום מותר ״ בב׳
גמ׳ דבל׳ במה אשה היוצא בטלית מקופלת
ומונחת על כתפו חייב חטאת פי״ל כענין
סוחרי כסות פירש ר׳ מצליח טלית הוא
רדיד ולמה נקרא שמו טלית שהוא למעלה
מן כל הבגדים כמו שאמ׳ התרג׳ וישמו אותו
ונטלו ועוד טלל הוא סיכוך למעלה טלית
לשון יחיד טליות לשון רבים בבר׳ כירה
בגמ׳ מעשה שעשו הלכה כדברי המכריע
חוץ מקולי מטליות ששנינו בבל׳ במה
מדליקין בגמ׳ פתילת הבגד רב המנונא
אמ׳ הכא בפחות משלוש על שלוש עסיקינן
דתנן בבר׳ כח בכלים פחות משלש על
שלוש שהתקינו לנקוק בו את המרחץ וכול

טס מגרא רבי טמא שתיקותא כו״ר
אבל ויוצא מאטבח **טס** טפחו
וסילק אבנו כהו בבר׳ שור שנגח את הכרה
כי״ל טמס אותו טפח בצרורות או באבנים
בר׳ גמ׳ דמשקין שרא למיכרא נהרא טמטמא
כי״ל לכנות מקור המעיין הנסתם ״ בבר׳
בני העיר בגמ׳ וחכמ׳ אומרין גוזרין יהא ל׳
רעוה דפיטום בשידאי בס׳ הבא על
יבמתו הי״ל לא ובטל טום ולא תשכן מ״ר
סתום חור הקיר ולא תכנס בהן ואם הן נקבין
חורין רבים שכיך ולא תהרוס כל הקיר :
טומטום ואנדרגינס בר׳ חגיגה טומטום
שאין לו לא צורת זכר ולא צורת נקיבה
כמו אטום ואמרינן טומטום שנקרע ונמצא
זכר : וכי״ל אנדרוגינס כי״ל בער׳ אנדרוט
בבר׳ ג׳ בחלק עד שתתגלגל בחטים ותטמטם
בשעורים יכול כי״ל דרך החיטין ללוש ולגלגל
יפה אבל השעורים בשילוש אותו עיסתו
מתפרד ואינו יכול לגלגלו יפה על כן מטמטמו
ביד ועוזבו ״ בבר׳ רבה פרש׳ שיני שניהם
באוני אחת ובטימי אחת ובפרש׳ י״א בויבקך
אותם מסיק ליה בטימי כי״ל דמים
טמא בסיפרא בפרש׳ זבה : תניא
בטומאת נדתה ולא בימי נדתה
והלא דין הוא ומה במקום שלא עשה
טומאת המטמא וכו״ל כי״ל מדקאמ׳ כ׳
בטומאת נדתה שהרי נדה דאורייתא שאם
רואה יום שביעי טובלת לילי שמיני וטהורה
וכן נמי כל מה שנוגעת בו טמא טומאת
ערב ולא הוקש לימי נדתה שהן שבעה
ימים שיהא טמא טומאת שבעה והלא
דין הוא שיהא שבעה ומה במקום שהקל
ולא עשה תחתונו של בועל כתחתון שלה
שהתחתון שלה מטמא אדם וכלים לא מטמא
החמיר בימי טומאתו וכת׳ ביה ותהי נדתה
עליו וטמא שבעת ימים ועשה ימי בועלה
שהוא המיטמא במותה ואפי׳ בא עליה
ביום שביעי שלה יטמא שבעת ימים במאן
במשכבה שעשאו כמותה שמטמא אדם
והחמיר בו אינו דין שנחמיר גם בימי טומאתו
ולדונו כדינה שיהא משכבו טמא טומאת
שבעה ת״ל לומ׳ בטומאת נדתה ולא נדתה
טומאת ערב הוא מיטמא ואינו מיטמא בימי
טומאתה שבעה ״ טומאת גויות טומאת
הקדושות בסיפרא וזה לכם הטמא טומאת
הגויות הן הן השרץ והנבילה והנגע וזב וזבה
ונדה והיוצא בהן וטומאת הקדושות השורף
את הפרה ואת הפרים והמשלח את השעיר
ומפורש בתוספתא במסכת שבועות בכל
דבר טמא לרבות את כל המטמאין שבתורה
וכו״ל ר׳ נת׳ אומ׳ טומאת גויות ולא טומאת
קדושות יצא השורף את הפרה וכו״ל וטומאת
הגויות בגמ׳ דיום הכיפורים לענין אבל אוכלים
טמיאין ושותה משקין טמיאין שהוא פוסל
את התרומה ומשמונה דבר׳ המוכר את
הספינה ובחלק בגמ׳ עדת קרח אייתי גבבא
דעמרא וטמשיה במיא ״ וטבלת בתוך
בחומץ תרג׳ ותמשי סעדך בתבשילא ר׳
דהייתבשיל בחלא : **טמיקון** בבמ׳ ויהי טוב
כלות שש עגלות צב כנגד ששה רקיעין ולא
שבעה הן אמ׳ ר׳ אבון הן המלכא שרא טימיקין
כי״ל מכובר כי״ל את כסא של מלך ״

נשך כר׳ ג׳ במכשירין ונת בו חיטים
וטננו חמטן בטיט הנגוב : בבר׳ א׳ במשקין
בגמ׳ ר׳ ליעזר אמ׳ רב הונא אם היתה שדה מטוננת
מותר כי״ל לחה **טן** בר׳ גמ׳ דבר׳ אמ׳ להן
הממונה וסימנך טינא בר טינא : בר׳
גמ׳ הבית והעליה אינהי בטינא דמיעבר
רפש וטיט סיין וטיין **טן** בגמ׳ דכל אין
בגמ׳ דכל אין דורשין טינא היתה בלבם בסוף
גמ׳ בן סורר ״ מעשה באדם שנתן עיניו
באשה אחת והעלה ללבו טינא : **טן**
בבר׳ הרואה בגמ׳ בכל לצבך ולא דרי טונא

בפר׳ השוכר את האומנין בגמ׳ או שנעשית
אנגריה לא צריכה דאיפקריה לטוניה בניה
בס׳ גמ׳ דב׳ המוכר פירות לחבירו אמ׳ להו
הבו ליה כי היכי דדרי טונא דשבישתא והדר
פי׳ כשיעור שיהא אדם נושא חבילה של
זמורות זמורות על כתיפו והולך באותו השביל
וחוזר עם אותה חבילה: **טן** בר׳ גמ׳ דכר׳ טן
הזרוע ר׳ מטוק אהרן ובנו כתובין בפרשה
׳ תקנא באיש חמס תרג׳ לא תיטן **טן** טן
טגברא חטופא כי קנאה חמת גבר תרג׳ מטול
דטננא חמתיה דגברא אל יקנא לבך בחטאים
תרג׳ לא ניטן לבך בחטא יתיב ארמי בין
טננא בין אחשורוש להמן כי אין הצר שוה
בנזק המלך תרג׳ ארום לית בעיל דבבא
שווי בטננא דמלכא **טן** בכל המיטמאין טן
כל ג׳ בעדיות ובטבעת פר׳ יב בכלים ארבעה
דברים רב׳ גמליאל מטמא וחכמ׳ מטהרין כסוי
טנא של מתכת וכו׳ ובס׳ גמ׳ דשוטה
ומניחין השמיר בטנא של אבר מליאה
סובי שעורים ובפ׳ ג׳ בתמיד מי שזכה
בדישון מזבח הפנימי נכנס נטל את הטני השני
דומה לתרקב גדול של זהב מחזיק קביים וחצי
פי׳ מלשון ושמת בטנא **טנדרן** בס׳ גמ׳ טנדרן
דפר׳ הגוזל עצים ובס׳ גמ׳ דפר׳ האשה שהלכה
ובס׳ פרק המדיר בגמ׳ ר׳ מאיר אומ׳ כל נדר
ובריש גמ׳ דפר׳ האיש מקדש טבל למיתב
ט למיתב טנדו מלמיתב ארמלו פי׳ רבינו
חננאל ז״ל טוב לאשה לישב באישות ואפי׳ הוא
הבעל מכוער ומעוט מלמיתב ארמלו פי׳ אח
טן גוף דו שנים ברי שאול תרדנה תרג׳ טנדרין
לבית קבורתא מחת **טנדרים** בבריתא טנדרים
דר׳ אליעזר בפר׳ מ״א משה היה רגליו עומדות
בהר וכולו לשמים כטנדרים שהוא כרוסה ובני
אדם עומדין בתוכה ורגליהן עומדות בחוץ
וכולן בתוך האוהל פי׳ טנדרים אוהל ובל׳ יון
אהל טינדה **טנס** בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בחולין טנס
להטיח בטונס פי׳ שטחין אותו להיות אדום טנס
טנס כהן און תרג׳ ירוש׳ רבה דטנס
צען מצרים תרגו׳ טאנים דמצרים **טנף** טנף

בפר׳ המוכר פירות לחבירו הרי זה מקבל
עליו רובע טינופת לסאה פי׳ רובע הקב שהוא
אחד מארבעה ועשרים לסאה טינופת היא
עפרורית בפר׳ ג׳ בבכורות סימן הולד
בבהמה דקה טינוף פי׳ דם ומים ומאוס
בר׳ גמ׳ דבבא קמא טינפה פירות להנאתה
פי׳ לולי שעשתה צרכיה היתה מצטערת
לפיכך חייב מפני שהנ׳ ביטנ׳ בר׳ גמ׳
דפר׳ מי שאחזו בירא ומילא ליה
מיא ומכסיא אטינרא בפר׳ אלו טריפות
בגמ׳ הריאה חזינהו דהוו קיימי טינרי טינרי
פי׳ בהלכות גדולות צמחים קטנים כגרגרים
טונרי דכרב מן כנרי וכולהו צמחין
בועי אינון וכנרי בדל וכנרי בועי נביחתא
דבות דהוין בריאה טינרי בועי אקשתא ד׳
דדמיין לטינרא דבת מצור החלמיש ומתרג׳
מי טינרא לא מיהו לא אבנא דהויא בריאה

טס
בפר׳ במה אשה בגמ׳ בירית טהורה ציץ
היה כמין טס של זהב בס׳ פר׳ המצניע בגמ׳
ובפ׳ בירית מן המת כגון מר לעשות לו בהסייף
פר׳ יג׳ בכלים השן שבטס שבו כותחת שבמכתח
טמיאה מפני עצמה ובפר׳ י״א ומן הסובב של
גלגל ומן הטסים ובפר׳ י״ד והסובב של גלגל
והטסים והצפרים פי׳ טסים מן רדידים וכחים
כדכת׳ וירקעו את פחי הזהב ומתרגמ׳ ורדידו
ית טסי דדהבא **טס** כל צפור תרג׳ טס
ירוש׳ כל דטיים ויהד העיט טייסא אשר
תעוף בשמים תרג׳ דטייס באויר רקיע שמיא
חלפה טרגים וטיסני כבר
פי׳ בער זה טסקא בפר׳ א׳ במגילה בגמ׳
קראו את המגילה טסקא קשבא ומלא טסקא
זנגבילא בר׳ גמ׳ דפר׳ הזורק נט כל דבר
שהוא בקלתא לאיתויי מאי לאיתויי טסקא
דאבלה בה תמרי פי׳ כלי עץ קלתה ובלעז

טסקא

טסקא **טסקא** בפ׳ איזהו נשך בגמ׳
אין כוסקין מדעא לטסקא משעברא:
ובב׳ חזקת הבתים בגמ׳ במה דברים אמורים
במחזיק באגי מיטמרי הוה דאינהו גופיהו לא
הוו יהבו טיסקא ובפ׳ המקבל בגמ׳ ה׳
המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות אמ׳
ליה הא תקינו טסקא וכרי כריא בב׳ גמ׳ דפ׳
השותפין שנדרו היכי דאמי דשדי דמקבל
בטיסקא פי׳ מס שנותנין מן הקרקע׳׳

טע בפ׳ כל הכותב בגמ׳ הניח פירות מר
סבר טעה בדבר משנה חוזר וכול׳ טעה
בדבר משנה׳ ולא הזכיר של שבת אומ׳ ברוך
שנתן שבת מנוחה וכול׳ טעה ולא הזכיר של
יום טוב וכול׳ טעה ולא הזכיר של ראש חדש
וכול׳ בפ׳ ג׳ שאכלו בגמ׳ נשים ובפ׳ דם
הנדה ר׳ יהודה מטמא מפני שהן גוים טועים
טעס ברפואות דמי שאחזו טעס
דלי במי כסף טעס דלי במי כינס
טעס בס׳ גמ׳ דפסחים מאי ולמכסה
עתיק זה המכסה דברים שגלה עמין ומאי
נהו סיתרי תורה איכא דאמרי טעמי תורה
טעס בביכורים בפ׳ שיני ובס׳
גמ׳ דפ׳ אין דורשין ובפ׳ הזהב בגמ׳ עד
מתי מותר התרומה והביכורים חייבין עליהן
מיתה וחומש וכול׳ עד וטעונין רחיצת ידים
וכול׳ עד מה שאין כן במעשר׳׳ ירוש׳ כת׳
ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי שתי
תרומות התרומה והביכורים תרומה דכת׳ ולא
ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללוהו׳
הבכורים דכת׳ והבאתם שמה עולותיכם
וזבחיכם ואת מעשרותיכם ואת תרומת ידכם
אלו הבכורים דכת׳ ולקח הכהן הטנא מידיך וג׳
פי׳ מנין שזה ומתו בו כי יחללוהו בתרומה
הכת׳ מדבר דכת׳ למעלה ובא השמש וטהר
ואחר יאכל וג׳ ואמרינן טבל ועל׳ אוכר
במעשר כדמפרש בער׳ טבל׳׳ ותניא בתוס׳
תרומות ובירוש׳ בביכורים אוכלי תרומה
בכורים טהור שאכל את הטהור וטהור שאכל
את הטמא וטמא את הטהור וטמא את הטמא
כולן במיתה: אוכלי תרומה בכהנים
טהור את הטהור במצותו׳׳ טהור שאכל
טמא בעשה טמא שאכל טהור במיתה וטמא
את הטמא בלא תעשה׳׳ מה חמית מימר
טהור שאכל טמא בעשה אמ׳ רבא בר ממל
ואחר יאכל מן הטהורים ולא מן הטמאין: וכל
לא תעשה שהוא בא מכח עשה עשה הוא וחומש
והאוכלין בשוגג משלם קרן וחומש דכת׳
ואיש כי יאכל קודש בשגגה ויסף חמישיתו
עליו ונתן לכהן וג׳ וגרסינן בתורת כהנים נאמ׳
כן קודש ונאמ׳ להלן קודש מה להלן קודשי
הגבול אף כאן קדשי הגבול ואסורין לזרים
ירוש׳ כתר לה פחות מכשיעור פי׳ אף אסורין
לזרים אפי׳ על ידי כדייה: ועולין באחד
ומאה כדמפרש בער׳ דמע: וטעונין רחיצת
ידים כדמפרש בגמ׳ ואפי׳ בנגיעה אבל
מעשר באכילה אין בנגיעה לא ומפורש בפ׳
א׳ בשבת בגמ׳ שמונה עשר דבר והידים פי׳
אחר הפירות של תרומה ושל בכורים כשבא
לאוכלן טעונין רחיצת ידים מה שאין כן
במעשר וחולין דאמ׳ ר׳ יוחנן הנוטל ידיו לפירות
אינו אלא מגסי הרוח כמפורש בזו הלכה דאין
דורשין פי׳ את טעונין רחיצת ידים עד
הפרק השני מה שאין כן במעשר וחולין שאין
טעונין רחיצת ידים אלא עד הפרק הראשון שהוא
סוף האצבעות כמפורש בחולין בפ׳ כל הבשר
והערב שמש כמפורש בער׳ טבל׳׳ והן נכסי
כהן ר׳ בא בר חייא בשם ר׳ יוחנן לך נתתין
ותנן בס׳ ביכורים ולמה אמרו הבכורים נכסי
כהן שהוא קונה מהן עבדים וקרקעות ובהמה
טמאה וכול׳ ובפ׳ א׳ דחלה החלה והתרומה
חייבין עליהן עד וטעונין רחיצת ידים: בפ׳
ה׳ במנחות יש טעונות הגשה ואין טעונות
תנופה וכול׳ בס׳ תעניות כל הכלים טעונין

טבילה גמ׳ אמ׳ ר׳ זירא אמ׳ ר׳ אלעזר אמי׳ ׳
מקופלין ומונחין בקופסא פי׳ כל הכלים
המשאילות ז״ש לזו טעונן טבילה שמא
רעדה הוו **טען** בס׳ פ׳ א׳ דמשקין טען
אמ׳ רב אמ׳ לי ארא דילא צירא כוורא
תחלי וחלבא ליטעון גוכה ולא ליטעון פוריא
פי׳ לאחר אכילתו מהלך קודם שיישן ולא ייישן
לאלתר ״ תרג׳ ותטענו בכשתי העץ ומטמרתינון
בטעוני כיתנא **טען** בס׳ הגזה דכר׳ טען
הנזקין טוענין ליורש וטוענין ללוקח פירוש
טוענן בית דין בעבור לוקח שני אומרין לבעלים
מכרתם ללוקח ראשון לפיכך אין לך על
לוקח שני כלל ומגורש בלא יחפור ׳ אמ׳ רב
פפא זאת אומרת טוענין ליורש וטוענין
ללוקח **טען** משת אודיה לדור טען
ויאנש תרג׳ ומיטען ומדוקרים
בחוצותיה תרג׳ ומטענין בשוקהא

טף בפר׳ במה אשה בגמ׳ הבנות דאמ׳ טף
רב מיטרא במערבא שהדא רבה פרית
סבר שמא ירבו נוטפין על הזוחלין וכו׳
פי׳ משום הכי אבוה דשמואל עביד לבנתיה
מקוה ביומי ניסן ולא היה מניחן לטבול בנהרות
מפני שרוב מי נהרות בניסן מי מטר הן כי דרב
דאמ׳ מיטרא במערבא וכו׳ כלומ׳ כיון שתראה
שרבו מי נהרות עדות הוא שהוגשמה ארץ
המערב וסבר אבוה דשמואל שמא ירבו מי
גשמים שהן נוטפין מן הגגות ונעשו שאובין
על מי נהרות שהן זוחלין כדתנן במקוות פר׳ ה׳
הזוחלין כמעיין והנוטפין כמקוה העיד ר׳ צדוק
על זוחלין שרבו על הנוטפין שכשירין פי׳
זוחלין טובעין נוטפין מי גשמים : אחזיק
לנטופי לא אחזיק להורודי : פי׳ בער׳ שכך :
בפר׳ במה מדליקין בגמ׳ המכבה את הנר
אמ׳ רב כל תלמיד שיושב לפני רבו ואין שפתותיו

נוטפות מור תכוינה וכו׳ בפר׳ כל שעה
בגמ׳ אין שורין קמח שנבל לתוך דלף וכו׳
עד אמ׳ רב פפא והוא דעביד טיף טיף דלהדי
טיף טיף פי׳ שאין ריוח בין דלף לדלף וכל זמן
שמטפטף אינו מחמץ ״ ובב׳ ערב פסחים
בגמ׳ לא יפחתו ׳ מילי יהבין ארבעה לנהרא
מאן דשאתי טיף טיף ומאן דסדיק יבי״ש
וכו׳ בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ והחומץ אמ׳ רב
חייא וכו׳ מטיף אין בו משום גילוי אמ׳ רב
פפא והוא דעביד טיף טיף וכו׳ בפר׳ מעב׳
בגמ׳ ומניקה דאכלה מונני הוו לה בני מטייפי
עינא פי׳ ניטפי עינים : בר׳ גמ׳ דכר׳
מומין לו מטן תל׳ לומ׳ מו חרוס **טף**
בס׳ גמ׳ דכר׳ החובל ובהגדה דכר׳ א׳ דמעלה
שבול ואזיל בר אווזא ועינה מטייפן כלומ׳
מעיינת לפניה ואינה רואה מה מאכל אוכלה
אגב חדא תרתי הולבת ואוכלת׳ **טף**
בתלמוד ארץ ישר׳ פר׳ שמיני במקוות
המטיל טיפין עבות מתוך האמה טמא פי׳
המשתין טיפות גדולות : בבר׳ק׳
המגלה בגמר אם היה מדוקס עינו
כשתי טיפי של זבוב ושתי חוטמיו כשני חוטי
של זבוב בפר׳ ב׳ באבות ובבר׳ החליל
בגמ׳ מבלאי מכנסי כהנים על דאטיפת
אטיפוך וסוף מטיפיך יטיפון **טף**
ליקנסוה טפי חד כבר פי׳ בעל חד
בתמורה בס׳ גמ׳ דכר׳ ולד חטאת כל פסולי
המוקדשין נמכרים באטלים וכו׳ אמא כיון
דשרית ליה טפי וכריך הבא נמי כיון דשרית
דמרגיל טפי וכריך ס״א מוסיף וכריך : **טף**
דעכו כמשתה ככו תרג׳ דעיכו כטוען עמר
טפו : **טפז** עת רקוד תרג׳ עידן בחיר
לטפזא בסלילא׳ ויתר ממקומו תרגמ׳
וטפז מן אתריה : לישנא אחרינא וישחר
מן אתריה : **טפח** בבר׳ הוציאו לו בגמ׳
נטלאת הרס תנא כשהוא מזה אינו מזה
על הכפורת אלא כנגד טפחיו של כפורת פי׳
היא עביה והוא מצחה כדאמרינן כפורת
טפח **טפח** בס׳ גמ׳ דכר׳ מי שמתו

ר׳ יוסף

ר' יוסי אומ' כל זמן שמטפיחין : ובפ"
א' דשבת בגמ' ח' דבר ובשעת בצירה עד יין
משקה טופח עליהן ובתנור פ"ה בכלים
ומשקה טופח שבשולי החבית טהור :
בנד' ז"ל בס' גמ' דפר' ר' ישמעא' ההוא גוי
דאושתכח במעצרתא אמ' רב אחשי אי איכא
טופח להטפיח בעי הדחה ובעי ניגוב ובפ"
יום הכפורים בגמ' ובתשמיש המיטה תאני
יהודה גרוגרות אסור לישב על גבי הטיט
ביום הכפורים אמ' ר' יהושע בן לוי ובטיט
המטפחת אמ' אביי ובטופח על מנת להטפיח
פי' משקין שנשפכו לארץ או על גבי כלי ולא
נבלעו יפה יפה אם יש בהן ממש שאם מניח
ידו עליהן נדבקין בידו ונעשית לחה שיעור
כשיניח ידו על הבגד או על הכלי אם ידוע
מקום הנחת ידו זהו משקה טופח ואם לא
ידוע מקום הנחת ידו זהו טופח על מנת
להטפיח : ובפ"ד בנדריות ר' יהודה אומ'
משום בית הלל טופח ומטפיח ׃ בהדר
פ' שמיני בטהרות עריבה שהיא קטפריס
ובצק מלמעלה ומשקה טופח מלמטן · בר'
גמ' דפר' המביא גט שני ובע' ז"ל בפ' השוכר
והתנן בפ' שמיני בטהרות הנצוק והקטפריס
ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה
ולא לטהרה · בהגדיש פ"ה בביאה אין
מגלגלין בטופח דברי הכל פי' לבי ר' נאר
ז"ל שלא ירבץ שדיהו כל כך שתהא טופח
על מנת להטפיח מפני שמזיק לענ' :
ירוש' המרבץ שדהו עד שלא ירד לתוכה
אם היזיקו מרובה על שלו אסור ר' יהודה
אומ' בין כך ובין כך מניחו על הגדר והעני
בא ונוטל את שלו ׃ **טפח** בסוף
תרומות ובחבית של שמן שנשפכה
אין מחייבין אותו להיות יושב ומטפח ובפ"
חבית ובלבד שלא יסכג ביין ולא יטפח בשמן
פי' טובל ידו בשמן הנשפך על הארץ ומאסף
השמן : **טפח** בפ' כיסוי הדם
בגמ' חרש שוטה וקטן דתנן בהרוטב פרק
ג' בטהרות תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק

בידו ר' מאיר מטהר וחכמ' מטמאין מפני ש
שדרכו של תינוק לטפח פי' דרכו של תינוק
להכות בידו על העיסה ׃ בפ' כיצד הרגל
בגמ' הכלב דקאתני שורו הוא דלא טפח באכיה
כלומ' שלא הכה בידו על כנו למענו שלא ילך
לחצר אחרת חשובה ולכיכך הנוגעין בטפילה
של כלים הרי הן טמאין אבל הכלים הבריאין
אין צריכין ולכיכך הנוגעין בטפילה לא נטמאו
וכך שנו אחריה יבולת שטופלין בה פתסין ה
הנוגע בה טמא מגופת החבית אינה חיבור
הנוגע בטפילתו של תנור טמא ולענין כלים
בריאין שטפלן ר' מאיר ור' שמעון מטמאין
הרי שינוי מבואר מורים חכמ' לר' מאיר
ור' שמעון במיחם שטפלו עד מקום שהאור
שולט בו : בפ' העור והרוטב בגמ' המפשיט
ובפ' ה' בכלים וגודר את הטפילה פי' תנור
זה מן חרס הוא וכעין תנורי פסחי הוא ואומן
עשאו עגול ומכולש ומסיקו בכבשן בכלי חרס
חרשים אחרים ובעל הבית משים אבנים
בקרקע והתנור עליהן וטופל בטיט סביבין כדי
שיתחזק כשניטמא ורוצה לטהרו חולק תנור
עצמו לשלשה וגודר את הטפילה אשר סביבו
ומסיר האבנים שתחתיו עד שיעמוד התנור
בארץ וימעטו מבבנים תשעה טפחים פי'
מעמידן על פחות מד' טפחים צריך להסיעו
פי' להסירו ממקומו ׃ בנות ישרא' שהגיעו
לפירקן ולא הגיעו בנות עניים טופלות אותן
בסיד בפ' המוציא יין בגמ' חרסית : ובר' גמ'
דפר' אלו עוברין בפסח · ובפר' א' דמשקין בגמ'
ר' יהודה אומ' אשה לא תסור ובמגילה פר' א'
פי' בנות ישרא' שהגיעו לפירקן ולא הגיעו
שכבר צמח שיער שלהן ולא הגיעו לשלש עשרה
שנים ואין דין שיהא להן שיער ובדשות ׃
עניות סדין אותם בסיד להשיר השיער פי'
אח' שהגיעו לשנים שהאשה בוגרת ולא בגרה
ולא גדלה בשר ׃ עניות שכן עור בנותיהן
בסיד מה צורך לכך כדי שיסתתמו נקבים
קטנים וגומות שיער שבעור ויכנס הבר
לכנים ולא ריחם הדבה והבגור והגדל ובנות

עשירים טופלות אות בשמן ובנות מלכים
בשמן המור וריחו נודף ומאמיני שרף הוא
מר דרור: ומי שטופל בשדה כעס אחות
הבל שלה נכנס לפניו והיא מתחממת ומתה
כדרך שהשיג את בת הגוי **טפלה** טפלה
אבר אבר בפר׳ המוציא יין ובגמ׳ דפר׳ משקין
בפר׳ מרש בעל אמרינן: אין טופלין אותן
בחרסית בס׳ גמ׳ דפר׳ המביא כדי יין:
טפל בפ׳ א׳ בחגיגה בגמר בית שמ טפל
אומ׳ ר׳ הראיה: אמ׳ עולא בטופל א׳ כמ׳
חזקיה טופלין בהמה לבהמה פי׳ טופלין בבהמה
של חגיגה בהמות אחרות של מעשר שני או
של נדרים ונדבות. טופלין מעות למעות
מוסיפין על מעות של חגיגה מעות של נדרים
שעליו או מטעות מעשר שני ומביא בהמה
שמנה או פר גדול. בפר׳ א׳ ביום טוב בגמ׳ שמיעה
בית שמאי אומ׳ אין מוליכין חלה איכא בינהו
טפילה פי׳ ר׳ יהודה מתיר טבילה להוליך אותם
של אמש עם של היום: בבא בס׳ גמ׳ דפר׳
האשה או הכי אפי׳ בטפילה נמי בר׳ גמ׳ דפר׳
כיצד צולין רבין סבא טפל ליה בר גוזלא לרב
ואמ׳ ליה אימעלי טפי הבולי ואיכול פי׳ הדביק
הגוזל בין שתי בציקות בפר׳ גיד הנשה בגמ׳
ונוהג בבהמה דאמ׳ מר בפר׳ אין מעמידין בגמ׳
לא יתייחד ישרא׳ שנטפל לו גוי בדרך טופלו
לימינו במקל טופלו לשמאלו פי׳ אם יש סייף
לגוי טופלו לימינו לפי שהסייף חגור בשמאלו
של גוי ואם יראה ישרא׳ שהגוי רוצה לשלוף
חרבו הרי ימינו של ישרא׳ אצל החרב ואוחז
בה: במקל טופלו לשמאלו ואם יש מקל
ביד גוי טופלו לשמאלו שאם ירצה להכותו
במקל שיאחז ביד ימינו שהוא בצדו:
טפל בפר׳ איזהו נשך בגמ׳ אין טפל
מושיבין ברקה שלשה חדשים מפני ש
שטיבולה מרובה פי׳ טירחה מרובה מפני
שעינה דקות ואינה יכולה ללעוס וצריך
להלעיטה **טפל** בפר׳ יש נוחלין טפל
בגמ׳ בנות צלפחד לאור תחלק הארץ
באה להוציא את הטפלים לא משום טפלים

דנפישי בפר׳ א׳ בקידושין בגמ׳ כל מצות עשה
ואנא אמינא טפלים חייבין נשים לא כל
שכן בפר׳ א׳ דחולין בגמ׳ חוץ ממגל קציר
לי עיינו רבנן במיליה דתלו ביה טפלי פי׳
יש לו טף ותלויין בו לזון ועיינו במיליה
לאהדוריה בלחור אבל לשמותיה ולאבדורי
אבישריה אעג׳ דנמצאת סכינו יפה עבדינן
ליה: **טפס** בפר׳ חזקת הבתים בגמ׳
האומנין והאריסין והוא דכתב ליה דלא
באקמכתא ולי׳ ודלא כטופסי דשטארי: בפר׳
כל הגט הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום
האיש ומקום הזמן יכול זה תורף והשאר טופס
בגמ׳ דפר׳ ב׳ אוחזין בטלית אחד ארוך בטופס
ואחד ארוך בתורף וכול׳ **טפס** אך בזאת
נאות לכם תרג׳ ברם בדא ניטפס לכון: בנ
אם יתפוך חטאים א׳ תאבה תרגו׳ לא תטפס
טפס בלויי הסחבות תרג׳ בלאי טפסין:
טפס ויצר אותו בחרט תרג׳
ירושלמי ודמא ותיה בטפסא פי׳
טפסא כלי לזגגין יש לפניהן כלים שנים ושלשה
ומצויירין בתוך יש ציור בולט ויש ציור שאינו
בולט משוקע וכשנותן הזגג בזכוכית משקעו
באי זה כלי שירצה ויעשה צורתו כמין זה
הזגג שנעשה צורתו בזריזות כ׳ נעשה העגל
בזריזות: פר׳ ו׳ א׳ במנחות שתי הלחם
ובטפס היה עושה אות׳ גמ׳ תנו רבנן ושמתי
אותם בדפוס שלש דפסין הן נותנה לדפוס
ועדיין היא בצק וכמין ב׳ דפוס היה לה בתנור
וכשהוא רודה נותנה לדפוס כדי שלא תתקלקל
ובפר׳ יו׳ בכלים כלי עץ שנחלק ממוכתי
המיטה וטפס של תבילה פי׳ לורמא בלעז
ובו יעשה ארבעה בתים דפוס וטפוס
אחד הן בפר׳ עושין פסק בגמ׳
מותר להקריב אבל אדם מטפס ועולה
מטפס ויורד וכול׳ פי׳ כגון מקפץ ומטפר
ויש אומ׳ מסתרך מלשון סממית בידים
תתפש **טפף** בריש גמ׳ דפר׳
הוציאו לו מלא חפנו שאמרו לא מחוקות
ולא גדושות אלא טפופות: ובפר׳ א׳ דמנחות

בגמ׳

בגמ׳ אחת מנחת חוטא כגון שהחזירו לצוקה
טכוכה ובהגדה דפ׳ המוכר את הספינה
אמ׳ ר׳ שמעון בן לקיש עתיד הקבה להוסיף
על ירוש׳ אלף טכס גינאות כו׳ אלף גינאות
טכוכות שבנויות בנין משוה שאין תוספת
ולא גירעון זה מזה כי כן לשון הלוך וטכוף
תלכנה ובדברי רבו׳ המידה שאינה
גרושה ולא מחוקה נקראת טכוכה כמו
קו המידה ביושר שאינו נכנס ולא יוצא
אלף קבל עמודים הן חזקים עשויין
למגדלים ולבנין גבוה שכן באגדת עקילא
קבלאות של ברזל ואגדתזית בר קפרא
אמ׳ עמודים הללו קבלאות מלמעלה
ובסיסאות מלמטה והן באמצע כך פרשיות
של תורה פרשות לפניהן ולאחריהן:
טטפראות לשון יוני הוא ונשנו
בכלאים ירוש׳ אמ׳ ר׳ אבא בר כימל
טטפראות לשון של כרם אסור לטלטל
תחתיהן כיפני שהוא סוף תיקרה ונראה
שהן זיזין שהן עשויין כסנפירין ובנוים
לקורות אחת מכה ואחת מכה ועוד
לשון טט בגרמי שתים פראות סנפירין
וכנפים ולשון פרסי ויש מקום שקורים
לעיירות שילוטאות העיר שילה וכך אנו
אומרין ושני שילי טטפראות אלף לי צורי
בירניות ליצי לשון מליצה כמו באר היטב
ובתירוץ הדברים כי טכף אלף מגדלים
קבל אלף שילי טטראות אלף ושנים
בירניות ליצי ומליצה אלף אלף עתיד
הקבה להוסיף על ירושלם במהרה בימינו
בהגדה דתילין סכרו מגדליה כמה
גינאות עתיד להיות בירוש׳ אלף תכה
מגדלים וכמה טטרפיליאות עתיד להיות
בירוש׳ אלף רצו וכמה נימכאות שעתידין להיות
בירוש׳ אלפים ותתענו והיאך המים עולין
על תתקצ ליטאות: **טפקא**
בס׳ גנ׳ דכל כל הכלים בעושה מעשה
טק טפקא כ״ל מעשה טפקא מאבר
שעושין על רעפים לבנים **טפר**
מטשרא ומטופרא וכול במולין כו׳ ראשון
ציפורן תרג׳ טופרא: **טפר** בויקרא
רבה בוכי תגיכרו כו׳ מות וחיים כשהייתם טכר
בארצכם לא הייתם שולחין וליקחין טופרין
של עבדי׳ שלנו וחוקקין אותן בשייש הדא היא
דכת׳ צלמי בשרים חקוקים בששר טכש טכה
השמן לב העם תרג׳ טפיש: **טפתא**
ואכבתא וקני דהיזרא כבר כ״ל בערך
ארכבתא:

טצדק בריש גמ׳ דפ׳ הכונס צאן וכיון
רשבקה בחנוה כל טצדקי דאית ליה עבדא
ונפקא כ״ל ערוגה **טצהר** בפ׳ טצדק
המק המגרש בגמ׳ גופו שלגט עבדא טצהר
דנן מוצדק לעבדו כ״ל עבד זה פסוק לעבדות
ופטיר ועטיר פטור ומבודה מן חרורי שאין
בו חירות ומן עלולי שאין בו עילה ומן ערדי
מלבא ומלבתא שאין עליו מנת המלך בבן
חורין ורשום אינש לית עלוהי שאין אדם יכול
לערער עליו ולומ׳ שלי הוא ומנוקה מכל
מום כמשמעו ומן שחין רעביק עד טצהר
רעתיק שחין ישן שהוא בו קודם היום ומן
היום ועד שלש שנים אני מקבל עלי אחריות
טצהר לשון הוא דמשמע ג׳ שנים ויש ששונין
ומן ערורי מלבא כ״ל ולא יערער של שום
אדם לא של מלך ולא של מלבא: **טקס** טקס
ומדרו את תבנית ותכונתו תרג׳ וטיקוסיה
טקס במגילת איכה היו צריה טקס
לראש מן דכבשה כלי׳ ד׳ טיקסיה לד׳
רוכסיא: סא׳ מרבע שוריא: **טר** ויש טר ויש
לי כיתות שאני נותן לך בגמ׳ דפ׳ הבונה
תרג׳ שניור טר כלומ׳ המתן לי **טר** בפ׳ טר
ח׳ שרצים בגמ׳ אין עושין הילמי אמ׳ ליה
מהו למיטרא מהני מיא בשבתא וכול פי׳
ליתן בתוכו בס׳ גמ׳ דמסכת תמיד שקל מהנהו
מיא טרא באפיה: בפ׳ איזהו נשך בגמ׳ כ״ב

לקח ומי אינש דאתא מעלמא דלא שקל
וטרא בהדיא פי' אדם שלא נשא ונת
מעולם עמו כולם אחוזי חרב תרג' וכהניא
וליואי וכל שבטיא דישר' וגו' בס' גמ' דפר'
אלו הן הגולין ובבר' א' דשוטה בגמ' ואומרין לה
דברים שאינו לא הוה ידע מישקל ומיטרא
בהדי רבנן ידיו רב לו כלומ' יהי לו כח לישא
וליתן וכול **טר** בבר' שואל בגמ' אין טר
מעמצין טור תלג פי' ההר כיסהו שלג
דיטה ראשו של אדם להר כלומ' כיסה ראשו
השיבה ·· סחרנוהי גלידין סביבותיו שהן
הלחיים נעשו גלידין והוא הקרח שנקרא גלידין
כלומ' הלבין הזקן כקרח · כלבוהי לא נבחין
הגרון והלשון אין מרימין קול טחנוהי לא טחנין
כי שהן השינים אין טוחנין המאכל · בבר'
ראשון בגיטים בגמ' ר' יהודה אומ' מרקם כל
ששופע ויורד מטורי יסמנוס ולפנים ארץ
ישר' מטורי יסמנוס ולחוץ חוצה לארץ :
מהר ההר תתאו תרג' ירוש' טורי דסמנוס הר
חרמון תרג' ירוש' טור תלגא ·· הר שריון תרג'
ירוש' טורי דמסרי פירי : ועבר צנה תרג' טור
מרזלא **טר** ירושלמי בבל' כירה ר' אחא טר
בר' יצחק עאל למיסחי עם ר' אבא בר ממל
בטרם בריטס פי' מרחץ בלשון יון לטרו
טר בבר' אלו טריפות בגמ' נשברה לוי טר
הוה קאים בי מסותא חזייה לההוא גברא
דטרייה לרישיה פי' נפל למרחץ והיכה ראשו
בכותל או בקרקע ונדנד מוחו כההיא דגרסינ'
בבר' לא יחפור בריש גמ' הא קא מש' לן דטריא
קשי לכותל ובגמ' מרחיקין את הריחים מאי
אילימא משום טיריא והוא הנדנוד או הכי
הא דתניא ושל חמור מן האיצטרוביל וכול
התם מה טיריא איכא ·· אלא מיהא שמעינן
שהטיריא הוא הנדנוד ·· **טר** בס' גמ' טר
דעירובין ובס' גמ' בר' אלו הן הגולין בגמר
להיכן גולין עדים הללו אין עושין אותן לא
טירים קטנים ולא פרכים גדולים אלא עיירות
בינוניות פי' פרכים קטנים וחזקים תרגום
בחצריהם ובטירותם בפצחיהון ובכרכיהון ··

טרא בבר' כל שעה בגמ' ואלו ירקות
ר' מאיר אומ' אף עסווס וטורא ומר
ודרומר אמ' לו ר' יוסי עסווס וטורא חד הוא ומר
זהו זרומר : **טרבן** בבר' כרה הסלין שבקנתל
ומית ומיטה של טרבל · בס' גמ' דזבחים
ובריש גמ' דכל אין מעמידין ובהקומץ רבה
בגמ' דסמך נתערב קמצה מאי מורגים אמ'
עולא מיטה של טרבל פי' כמין עז של
ברזל שדשין בו את התבואה כמפורש מאי
מיטה של טרבל אמ' רב יהודה עיזא דקורקסא
טרגים וטיסני בבר' מי' בער זריד
טרגימא אם השלים במיני
טרגימא יצא סא' תריגימא וכיל בער'
תיו : **טרגון** בבל הבתים פר' י"ב בנגעים
ובב' גמ' דגט פשוט ובס' גמ' דבר' א' דנזיר
בית עגול דגון טריגון פנטיגון וכול פי' בית
שיש לו שני כותלים שמו דיגון : שלשה כותלים
שמו טריגון חמשה כותלים שמו פנטיגון ארבעה
כמנהג הבתים שמו טטרגון : **טרד**
בבר' ר' אליעזר אומ' תולין בגמ' נותן מים. טורד
אדם חבית ביינה ושמריה פי' מערבה ומבלבלה
בבר' גט פשוט בגמ' מי שנמחק הוו קא
טרדי ליה פי' מבטירין אותו ומבלבלין אותו
בבר' מומין אלו בגמ' וגרוס דומעות דולפות
וטורדות פי' דולפות יותר מדומעות טורדות
יותר מדולפות ·· טורדות דאין יכול לעצם עיניו
אלא בטורח : פי' אח כותח וסוגר עיניו ואינו
דומם אלא בטירדא : וישלחהו יוי אלהים מגן
עדן תרג' ירוש' טרד יתיה · גרש יגרש תרגום
ירוש' מיטרד יטרד · גרש האמה תרגו' ירוש'
טרוד : והדלת סגר אחרין תרג' ירוש' טרד בתריה
בויקרא רבה בצו כל זובח תודה טרדה מביתיה
חד שבתא ותרי שבתאי · ובזאת תהיה בסוף
כל וזכור בשר ודם גוזר טרודין ההד' וישלחו
מן המחנה כל צרוע וג' כי עצר עצר יוי תרג'
ירושלמי מיטרד טריד : **טריז** בבב' ח
שרצים בגמ' אין עושין כל מיני קישוטי
שדו לבר מטריזא פי' מיני הקישות הניתנין
לזרוע ולעצנין אבילם נאמר שאסור משום

טרז בפ' הזורק בהלכה רעלות
רשפי להו פי טיריז פירש הגאון ז"ל טיר
טיריז לשון פרסי הוא והיא חתיכה מחלוק
של אדם שנתפר תחת בית ידו ובשיבולי ה
החלוק הוא רחב והוא נשפה ומתקצר והולך
למעלה ונקרא בלשון פרסי טיריז ובלעז גיירא
ובקדש מקצועות המשכן משכע את רחב
לכלות עד כאצבע **טריזא** בחלומות
דהרואה יתיב אפיתחא דריש טרזיא
דמלכא פי' שומר המעילים : **טרזין**
בפ' חלון בגמ' כיצד משתתפין ההוא
טורזינא דהוה בשיבבותיה דרב יהודה פי'
שומר כלי זיין ובפ' השותפין בבמה בגמ'
כמה יהא בעיר לכרשא לשורא ולטורזינא
פי' לשורא לחזק החומה לכרשא שקונין
הסוסים לפרשים כדי שיצאו חוץ לעיר
לעיין אם יבואו גייסות : **בטורזינא**
לצורך קניית כלי זיין ששומרין אותן
שומרי חומות העיר **טרח** בפ' מרובה
בגמ' אין מגדלין אומרי מאן נטרח נטרח שמואל
ונטרח רב או רב אסי סא' כמין נתרה ופי'
בעל תיו : **טרח** בפ' אלו טריפות בגמ'
המסס אמ' ליה טרח טריח להוא גברא
סא' מיטרא טרייה להוא גברא ענין טירחא
הוא **טרטימר** בשר בפ' ב' סורר
ומרש בגמ' חצי מנה **טרטן**
בפ' במה בהמה נימי הסדין והסודרין
והטרטן פי' כמין כובעים ויש אומ' הוא הבגד
שמשליכין הנשים על ראשיהן בעת יציאתן
לחוץ **טרטן** בפ' המוציא יין בגמ'
צרור אבן וכי טורטני יכנס נכנסו
ונגמרו מלא היד בס' גמ' דבבא קמא תנו רבנן
שומרי לוקחין מהן בזמן שהן יושבין ומוכרין
והסלים לפניהם והטורטני לפניהם ובס' גמ'
דפ' המוכר את הספינה ושל טורטני תלויה
באויר שלשה טפחים : בריש גמ' דפ' כל
היד החוגרין מהן רשעים ומהן צדיקים הא
דמיכף אותו שמשימין אוכף ויושבין על גביו
צדיקים שהאוכף קשה ואינו מחמם

דמטרטן שרוכב כדרך זכר יקך אחת
מית ויהך אחת מיכ רשע שבא ליד חימום :
מטרטן כמו טורטני יכנס שמשקל אחד
מיכ בר גמ' דפ' ב' מידות חביתי כהן גדול
במה מחלקה לחלות בידו או בכלי פשיטא
דכיר דאי בכלי טורטני יכנס ויכנס כיון
דבקבלה כתיב והשיבו לחמכם במשקל לאו
אורח ארעא בפ' אלו נאמרין בגמ' ואלו נ
נאמרין בלשון הקודש אמ' ר' יצחק טורטני
וטורטני דטורטני פי' טורטני בלש' יון
קנה של מאזנים וכיצד עשאוהו הביאו שני
עמודים של עצים וסירגום בחבלים ונתנו
האשכול על גבי החבלים ונתנו מוטות בקצות
העמודין המסורגין בחבלים מוט אחד מן הקצה
מזה הראש וכיוצא בו בראש הקצה האחר
נמצאו שני מוטות בראשי העמודין המסורגין
בחבלים והאשכול נתון על גבי החבלים ועל
כל מוט מאלו המוטות שני מוטות פחותין מהן
מוט בראש זה ומוט בראש זה נמצאו ארבעה
מוטות נתונין בראשי שני מוטות הנתונים
בראשי העמודים וכל מוט מאלו ד' מוטות
היו סובלין אותו שני אנשים נמצאו ח' היו
סובלין האשכול וזה פי' טורטני וטורטני : טרוטוי
דטורטני כלומ' מוטות ומוטות על המוטות
טרטות בפ' במה מדליקין בגמ'
המכבה מפני מה עיניהן של תרמודיין
טרוטות וכול' בגמ' דפ' ר' אליעזר בנדרין
שמא עיניה יפות טרוטות הן " בחלק בגמ'
גיחזי ובפ' עגלה ערופה בגמ' זקני אותה
העיר אמ' מכסניה זו יפה אמ' לו ישו רבי
עיניה טרוטות ובפ' מומין אלו זגרוס טרוטות
דמרמצן עיניה פי' שאמעכין סגורות ואינן
פתוחות אלא מעט " במכילתא וישובו ויחנו
לפני פי החירות מה חירות הללו לא היו מ'
עגולות אלא מרובעות " בפ' ב' במידות
לא היו טרוטות אלא מוקפות כחצי גרן עגולה
סא' תרוטות כתיב : **טריא** בס' גמ' דכל טריא
הבונה ובפ' ב' בגיטין בגמ' בכל כותבין
כתבו בכלי טריא ומצא כשר פי' ששמו כך

טריינא **טריינא** בר׳ גמ׳ דכל׳ האשה בכסוי
שולא איקלע לבוב בריתא קריבו ליה
טוריינא דתמרי פי׳ הוא צנא
טרינא **טרינא** הדריינא טוריינא שיפא
טרכן בבר פי׳ בשר הדריינא: **טרכן**
וכה חלק יעשה מרחה תרגו׳ וכומא דכלין עביד
טרכסיד טרכנותא **טרכסיד** בבר׳ המוציא
יין בגמ׳ חול גס ובמ׳ גמ׳ דכל׳ חזקת
הבתים תבן מותר חול אסור מפני שהוא
טרכסיד: פי׳ מין אחד ממין סיד ומעולה
ממנו וטחין אותו למעלה מן הסיד ובלשון
טרכסמון ערבי שמו מסבידאג **טרכסמון**
בר׳ גמ׳ דכל׳ כיצד מברכין ובס׳ גמ׳ דכל׳
הזורק גט פי׳ דקך שערי גגות וכרדסין ודקך
הרבים שסבר נתחייבין במעשרות ולא היו
מערימין עליה: ובר׳ ויקרא רבה כ׳ טוב
מלא כף נחת הושיט לו אגודה של טרקס
יכיה דלמא טרקסימה ירק הוא וטרקסימון
דקך פירות וזה מעשר הוא מעשר שני
ומעשר עני שנאמ׳ בו בערתי הקודש מן הבית
וגם מעשר עני כמו כ׳ אבל מעשר ראשון
חייב בגורן ירוש׳ בריש כל׳ אים עושין
טריקסימון בחלומות דמגילת איכה בחד
קנה ובר(י)שיה חד מסכא טרכסימון״
טרימה **טרימה** בבר׳ כיצד מברכין בגמ׳
דסמך שעל הכת אמ׳ ליה ההוא מרבנן
לרבא טרימא מאי פי׳ טרימא דקורטמי
מבשלין והכרכום במים דשומשמי שמבשלין
השומשמין במים ואוכלין אות׳ דכורצני שורין
הזגין של ענבים במים ויש בו טעם יין וש
ושותין אותו״ בבר׳ ב׳ בתוספת מעשר
שני אבל שוחקן ועושה מהן טרימה של
תמרים לוקחין גופן של תמרים כמו שהן
שאין טורכין אותן ומוציאין גרעיניהן ולשיקהן
שומשמין וכיוצא בהן והן חשילתא
טרמיטה **טרמיטה** בבר׳ הנודר מן המבושל
ומותר בביצה טרמיטה פי׳ בגמ׳ טרמוס
לא מחמיסין ולא מטרמיסין בבר׳ פי׳ בער׳
טרן חמסי **טרן** בר׳ גמרא דעז׳ לפנ

שאין הקבה באבטרונא עם בריותיו ובכס
דהחודש אמ׳ ל׳ ברכיה גאלת בזרוע עמך
בטרונא פי׳ בבח ובעלילה **טרן**
בבר׳ רבה כי סב׳ ותדעל מלך גוים ובפרש
עג׳ ונאספו שמה כל העדרים ובבר׳ כתו
ובסל העליון זו מלבות הרשעה שכותבת
טירוניא מכל האומות״ בילמ׳ בריש כי
תשא מלבות עשו נבה הארנון מישל עד
שלא תנבה הרי הגלגולת באה עד שהיא
נגביה באה לעסק טורינן עיניין מס קן
טרן סרני פלשתים תרג׳ טירוני
פלישתאי ירוש׳ בעירובין בר׳ כיצד
מעברין והלא אינהו טירונן של נביאים
היה בריש דמגילת איכה לשום כרים
על שעריף טירונן עיניין שרים הן
טרסי בס׳ גמ׳ דכל׳ כירה המחזיר
מעשה של טרסיים בשבת חייב חטאת
בר׳ גמ׳ דכל׳ החליל וטרסיים בני עמון
ונרדיים בני עמון בר׳ גמ׳ דכל׳ בני העיר
מעשה בבית הכנסת של טרסיים שהיתה
בירוש׳ בבר׳ אלו טריפות בגמ׳ נשתברו רגליה
והטיל עליהן מטלית של טרסיים פי׳
מוציאי הנחושת מעיקרן יש להן מטלית
של עור בפניהן בשביל הנחשת שלא ישחרו
בגדיהן והוא בבל׳ עת חס וכידשה של התרנגולת
וחיימא מן המטלית ונידלה כנכים: בבר׳
כהן גדול ונזיר בגמ׳ השדה: מעשה שהביאו
קופה מלאה עצמות מכפר טביא לבית
הכנסת של טרסיין: ומיסתבר הכי
הראשון שכירשנו מפני שמצרפי נחושת
מזוהמין כבורסי ועל כך היה להם בית
הכנסת לבדם בבר׳ א׳ בעז׳ בגמ׳ אין בונין
רב של טרסיים אמ׳ אייתו ליה תרי קיבורי
הי׳ נ׳ דשתיא והי דערבתא עכשיו משמע
הטורסי שהוא גרדי וקשיא לן אותו דכל׳
החליל: **טרסי** בהגדה דכל׳ א׳ במגילה
בגתן ותרש שני טרסיין היו ובול׳
טרס בס׳ ויקרא רבה אם אות
אובל מן אתרונין דיהודאי את ניתגי

טרסון בשוקא ולא מפ׳ משבחו סמ׳ משמשין
בשוקא **טרסוס** אניות תרשיש
תרג׳ אילפיא דטרסוס׃ **טרסית**
בפר׳ שבועת הדיינין די׳נ זהב לי בידך
אין לך בידי אלא די׳נ כסף טריסית כונדריון
ופרוטה חייב שהכל מין מטבע אחד הוא
בגמ׳ דפר׳ הזהב ואני אעלם יפה די׳נ טריסית
די׳נ זה זולתי טריסית הוא דתנינן בתוספת
טועל אוכל קישות אפי׳ בדי׳נ כותבות אפי׳
בטריסית ורבי׳ גרשום ז״ל פי׳ וטריקית
מנה קטנה ואם אין מטבע נעשה חליפין
ואמ׳ ליה הלוה אסור משנת שבועות משמע
וטריקית נחות מדי׳נ **טרסקל**
בהשולחן פר׳ כב׳ בכלים טרסקל
שחיפויו של עור טמא טמא מת פירש העור
טמא מדרס והטרסקל טהור מכלום׃
ובר׳ גמ׳ דמסכת שבת בטרסקל שבידו פי׳ו
כלי שעושין אותו מן ערבה קלופה ואוכלין
עליו לחם ורחב אמה אחת ויש שרחב שתי
אמות ובלשון ארמי טירנא ויש לו מכסה
עור **טרף** בפר׳ אין עומדין לא
יענה אחר הכהנים אמן מפני הטירוף
בפר׳ ט׳ בכלאים צמר זכר וצמר רחלים
שטרפן זה בזה בפר׳ סדר תעניות האלו על
ספינה המיטרפת בים בפר׳ ב׳ בנדה וכל
מי שניטרפה דעתה׃ בפר׳ המוציא יין
ובפ׳ ה׳ בכלים ביצה קלף שבבצים טרופה
ונתונה באלפס בפ׳ ב׳ בעדיות על ביצה
טרופה שהיא נתונה על גבי ירק בפר׳ חבית
מי שנפרקה ידו או רגלו לא יטרפם בצונן
אבל רוחץ הוא כדרכו׃ **טרף** בקלפי
פי׳ עירבבם ובפר׳ לולב הגזול כל העם
היו מיטרפין בלולביהן והם לא נענעו
אלא באנא יוי הושיענא בגמ׳ סימני העוף
בפר׳ אלו טריפות אין מוכרין ביצה טרופה
לגוי אלא אם כן טרופה בקערה ובפר׳ ר׳
אליעזר אומ׳ אם לא הביא אם לא טרף
יין ושמן **טרף** באלו טריפות
דרסה או טרפה בבותל פי׳ הכה אותה

ובס׳ גמ׳ דחולין ז״ל טרוף אקן דלת גבהן
וקמנהו׃ טורפין לו תפלותו באפו פי׳
קיימא לן בתפלת ערבית ומפני המזיקין
ר״א מפני שגרם לשכינה שתסתלק לכך
טורפין לו תפלתו באפו שיצא והניחו לחבילו
שהשכינה שרויה אפי׳ לשנים של אך
נדברו יראי יוי וג׳ ופשיצא גרם לשכינה
שתסתלק ועל זה טורפין לו תפילתו באפו
של הלמענך תעזב ארץ כלומ׳ אתה גרמת
שתסתלק שכינה שלא יכתוב זכותו כדמפרש
לקמן פי׳ אחד הלמענך תעזב ארץ בתימה
כלומ׳ לא יעזבנו הקבה אלא שכינתו עמו וזה
בריש גמ׳ דברכות **טרף** בפר׳ אין
עומדין ואם לאו יודע אני שהוא מטורף
פי׳ מלשון י״ח טריפות בר׳ גמ׳ דפר׳ כירה
כל המצטמק ויפה לו כגון כרוב וטלין ובנ׳
ובשר טרוף אסור פי׳ שמחתכין אותו
חתיכות קטנות ומסדקין אותו עד שנטרף
במקפה או בטיסנו שבכל זמן שמצטמק
יצא שמנו ומתערב עם הבישול׃ ובפר׳
אי זהו מקומן בגמ׳ השלה וקרן דרומית
מזרחית לא היה לה יסוד מאי טעמ׳ אמ׳ ר׳
אלעזר לפי שהיה בחלקו של טורף **טרף**
בפר׳ א׳ בבבא קמא בגמ׳ לשלם תשלומי
נזק ובפר׳ א׳ בבבא מציעא דאמ׳ ליה אחוי
לי טירפך דאשלים לך פי׳ אפי׳ באחריות
נמי כיון שהחזיק בה אינו יכול לחזור בו
דאמ׳ ליה עדיין בעל חוב לא טרפה מינך
אחוי לי טירפך שעשו לך בית דין שמחמת
חובו טרפה לך ממך ואשלם לך׃ **טרף**
בס׳ פר׳ ג׳ בשבועות ובפ׳ ר׳ נדריס בגמ׳ אמ׳
לא ראיתי נחש אמ׳ שמואל בטרוף פי׳ רבינו
שרירא גאון ז״ל טרוף משוה וכך אמ׳ ראיתי
נחש גדול כקורות בית הבית דברי הבאי שאין
נמצא נחש טרוף כקורת בית הבד וטרוף
זה שכנו משוין דגמת הכת הלא אם שוה
כנה כי משוין קורת בית הבד כדי שתרכב
עלמה שתחתיה ואין מניחין כנה עגולות
ומשופעות וכך הקשו כל הנחשים מיטרף

מיטרף טריפי פי' כריסן כולן משוות ועל
גחונם ילכו נמצאו בשיווי בטן כקורת בית
הבד : ואיך יהיה זה דברי הבאי ׳ ופירקו
גבו טרוף קאמ' ובודאי לא חזינא נחש שגבו
טרוף ומרובע אלא גבו גבנים ומשופעין ולפיכ
האומ' ראיתי נחש שגבו טרוף כקורת בית
הבד הרי אלו דברי הבאי שאין נמצא זה
ולפי דרבינו למדנו שהמוכר קורת בית
לחבירו הרי זה נותן לו גוטה טרוטה שמשווין
ומרובעין פניה : וזה שאמ' אגב אורחיה
קמ"ל למקח וממכר לומ' המוכר קורת בית
הבד לחבירו ואם גבו ניטרוף לאין ואי לא לא
בפר' ב' במכשירין הטורף את גגו פי' טח גגו
טיט או סיד והשווהו בפר' מומין אלו
כרסותיו רחבות כשלאוז אמ' רב פפא לא
תימא דטריפא ולא סדיקא אלא כיון דטריפא
אעפ"י דלא סדיקא פי' רחבה ומשווה ׳ בפ'
הרואה בגמ' על הזיקין מתחזיא כר טריפא
מטריף פי' כמי שמוכה בפטיש על הברזל
להרחיבו ולהשוותו ׳ **טרף** בפר' מפנין
בגמ' ומחלפן רבא מהדר אחמרא בר
תלתא טרפי פלומ' בשלש שנים שעשה
הכרם שלשה עלים : ובב' חבית בגמ' אם
היתה נקובה אמ' שמואל האי טרפא דאסא
אסיר פי' לשום עלה של הדס בנקב של יין
במקום השכוברת אסור משום מרזב שעשוי
העלה כמרזב והנה עלה זית תרג' והא
טרף זיתא: **טרפיג** בבר' רבה
פרש' ויא ויברך אלהים אמ' ר' חייא
בר אבא פעם אחת זימנני אדם בלדיקיא
והביא לפנינו טרפיזין טעין ב"ו מוטות
ובפר' סוה הושיבו לולייגוס ופפוס
טרפיזין מעכו ועד אנטוכיה והיו מספקין
לעולי גולה פי' כסדרין לשולחן בלשון יון
טרפחת תנא היא האוס היא
טרפחת היא שלבוחית כבר פירש בעד
אס : **טרפעין** בבר' אמ' להן
הממונה בגמ' בשחר היה לבוש אמרו
עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה משתכר

בטרפעיקא ׳׳ ובפר' השולח גט בגמ'
אין לוקחין ספרים מתעלין בדמיהם עד
כדי טרפעיקין מאי טרפעיקין אמ' רב ששת
איסתירא וכמה איסתירא פלגו זוזא ובפר'
אעפ"י ר' יהודה אומ' שלשה טרפעיקין גמ'
מאי טרפעיקין אמ' רב ששת איסתירא
וכמה איסתירא פלגו זוזא ׳ תניא נמי
הכי ר' יהודה אומ' שלשה טרפעיקין שהן
ט' מעין מעה וחצי בכל יום : **טרפש**
בכל אלו טריפות בגמ' ניקבה הקיבה
אמ' רב נחמן חלב העשוי ככובע אינו סותם
תרגומה דכרשא ודטרפשא דליבא: ובגמ'
ניטלה הכבד נידלדל הכבד ומעורה
בטרפשין מהו פי' הוא טרפשא דכבדא ותנן
טרפשא דליבא דטרפש בשח מגועד
תרג' איתקליש בישריה פי' כמו טרפשא
ומילה הכוכה היא כלומ' רק : **טרק**
בפר' ח' שרצים בגמ' אבוב רואה ליתי
אגנא דתחלי וחמרא ריחנא וליתיב התם
וליטלוקינהו בהדי הדדי : ובפר' הגוזל ומ'
ומאכיל בגמ' זה בא בחביתו לא שנו אלא
שלא טרקו אבל טרקו אסור פי' עברו ׳
טרק בגמ' אבוב רואה האי
מאן דטלקיה חויא ליתי עכרא דחמרא
חוורתי דילמא חיויא דדבג טרקיה ׳ ובגמ'
דמותבאין ובפר' אין מעמידין והא איהו נמי
חיויא טרקיה ׳׳ בס' גמ' דשבת ההוא יונא
דעיילא לגנבא טריק ליה חויא ומיתה
בפר' נערה שנתפתתה בגמ' האב אינו
חייב בר שית דטריק ליה עקרבא בר
שתא דטריק ליה זיבורא : בס' גמ' דפר'
אין בין המודר שמואל חזייה לההוא עקבבא
דיתבא על אקרוקתא ועברא נהרא טרקיא
גברא ומית קארי עליה שמואל למשפטיך
עמדו היום פי' לשון נשיכה: **טרק**
בפ' גמ' דפר' תפילת השחר טרוקו גלי
ובפר' גמ' דפר' הגוזל ומאכיל בר חמוה דרב
ירמיה טרק גלי ובפ' בהנה השוכר את
הפועלים ועייליה לאידרונא וטרק בבא באפיה

טרף

טרפיג

טרפחת

רפעיק

בפר

בכל׳ המוצא תפילין בגמ׳ נגר אמ׳ דין לא
ניטרוק׃ בגנ׳ בכל׳ ר׳ ישמעא׳ בגמ׳ לוקחין
טרוקוגלי דלא ליתי איניש וניטרוד׃ גדר
בעדי ולא אצא תרג׳ סגר בתראי בדין דלא
איכוק מן טריקא פי׳ ענין סגירה
בס׳ גמ׳ דכל׳ סדר תעניות האלו טרק ליה
באסקיטלא פי׳ הכהו המלאך באצבעו במצחו
ואמ׳ לו איגדו בך גידאי כלומ׳ הכוך החניסו
שלי פי׳ אח׳ בנ׳ גר׃ **טרקי** בל׳ גמ׳
דיומא תורס זו טרקי׃

טרקלין

בכל׳ הדר חמש חבורות ששבתו
בטרקלין אחד ובכל׳ השותפין ולא את הטרקלין
ובב׳ בזומא התקן עצמך לפרסדור כדי
שתיכנס לטרקלין׳ ובב׳ א׳ במידות ארבע
לשכות היו בבית המוקד כקיטונות פתוחות
לטרקלין וזה ביומא בכל׳ א׳ בגמ׳ ומקטירין
ובכל׳ המוכר פירות לחבירו טריקלין עשרה
על עשרה רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו
ראייה לדבר כבנין ההיכל פי׳ חצי ארכו
חמש וחצי רחבו חמש צריך להיות רומו עשר
אמות ראייה לדבר כבניין ההיכל פי׳ בבנין
ההיכל ארכו ס׳ ורחבו כ׳ של׳ והבית אשר בנה
המ׳ של׳ ליוי ששים אמה ארכו וכ׳ רחבו׃ וג׳
עשרים מהם קודש הקדשים וההיכל מ׳
ארבעים של׳ וארבעים אמה היה הבית
הוא ההיכל לפני נמצא ההיכל ארכו ארבעים
ורחבו כ׳ הכל ששים חצים וכך רומו דכתי׳
שלשים אמה קומתו כתוב אחד אומ׳ שלשים
אמה קומתו וכת׳ אחר אומ׳ ולפני הדביר
עשרים אמה אורך וכ׳ אמה קומתו אמרי
ליה כי קא חשיב משפת כרובים ולמעלה
שהכרובים קומת עשר של׳ ויעש בדביר שנים
כרובים עצי שמן עשר אמות קומתו וקמ״ל
האי קרא דהני עשר אמות שהכרובים
עומדין בהן כמו הכתוב של מעלה מהן
הכת׳ מדבר כולו חלל ואין בהן דבר כי הם
העשרה והכרובים בנס היו עומדין וכן
הארון בנס היה עומד יושב שמקומו אינו
מן המדה גמ׳ מאי טרקלין בי וודי פי׳ רבי
גרשום ז״ל קובתא בי וודי כעין שכורשין ג׳
אוהלים ועגול הוא מלמעלה כשובה ומוקף
הוא מכל דפנו וכורשין שושנים לשם כדי
שיהא ריחם נודף ושוכבין בתוכו שרים
בויקרא רבה בכל׳ זאת ר׳ ינאי הוה יתיב וה׳
ודריש בטרקליניה **טרקליל** ומצחת
נחשת על ראשו תרג׳ טרקלילין דנחש
בס׳ תוספת שבת טרקלין שהשיקה מערב יום
טוב **טרקלר** בילמ׳ בקחת את המטה
אמ׳ ר׳ סימון טרקלירין אם יהא ביד
ארם אינו יכול לערב משקין אלו באלו וכולו
פי׳ כלי הוא **טרקנין** בכל׳ כיצד
מברכין בגמ׳ חוץ מן היין אמ׳ ר׳ יוחנן
טרוקנין חייבת בחלה מאי טרוקנין אמ׳ רב
יוסף כוכא דארעא פי׳ הוא גובלא שאופין
על הארץ ולא בתנור **טרקסין** בכל׳
ד׳ מידות ובכל׳ הוציאו לו בגמ׳ היה מהלך
בהיכל אמה טרקסין ועשרים אמה לבית
קודש הקדשים ׳ ובכל׳ גמ׳ דכל׳ השותפין ב
במקדש שני מאי טעמ׳ לא עבוד אמה
טרקסין ואמה טרקסין בתלתין קמי טפי
לא קאי פי׳ טרקסין לשון יון פנים וחוץ
כלומ׳ מספקא להו אי כלפנים אי כלחוץ וכך
מפורש בירוש׳ **טרש** בכל׳ הגוזל עצים
בגמ׳ גז׳ למטבע והני מילי דמחיה בקורנסא
וטרשיה ס״א וטרסיה פי׳ מחה בטילת
הירכות של אותיות המצויירות במטבע

טרש בכל׳ אלו טריפות בגמ׳ הריאה
בחמיניני לא דמטרשי פי׳ מחזיקין׃ בס״ו
גמ׳ דכתובות ובכל׳ אלו נאמרין בכל לשון אין לך
טרשין בכל ארץ ישרא׳ יותר מחברון׃ ובריש
גמ׳ דכל׳ האומ׳ לחבירו אמ׳ ר׳ יצחק טרשין שאמרו
בית ארבעת קבין כלומ׳ סלעים דתנן גבוהין
עשרה טפחין בית ארבעת קבין׃ בל׳ גמ׳ דכל׳
יש בערכין אמ׳ רב פפא הקדיש טרשין כורין
בשיווייהן פי׳ בלשון ישמעא׳ קורין לאבנים
חדים וקשים אשר סביבות הים טרושי׃

טרש בילמ׳ בכל׳ אם בחקתי ובפרש׳
וישב ממנו שבי אמ׳ לוי מהולתך טרשא

אקיש עלה אמ׳ לו הקב״ה יעקב שבחתי
נדרך פי׳ בלשון ערבי קורין לחדש
אטרוש מהולתך טרשא כלו׳ הנבר
נתחרשה ואין יורד הקמח מקיש עלה
הבה עליה בכח כטבעת של ברזל שכך
מנהג הערבים כשמסלתין הסולת יש
להן באצבעות צרדות טבעות ומכין ה׳
הנכה בהן מיכ׳ ומיכ׳ ויורד הקמח׃
טרש בפר׳ איזהו נשך בגמ׳ ואמ׳
לגורן אמ׳ רב כפא טרשא דידי ורמי
שרי פי׳ נותן לו הפירות במרחשון ומתנה
לטרעו הדמים באייר כשער של אייר
שהוא ביוקר וכת׳ בערך חכר **טרת**
בפר׳ ה׳ בכלים טירת התנור בזמן שהיא
גבוהה ד׳ טפחים מטמאה פי׳ כמין חצר
יש לפני התנור ושמה טירה מלשון בחצרי׳
ובטירותם׃ ויצא חצר אדר תרג׳ ירוש׳
טירת אדריא׳ **טרתא** בפר׳ כיצד
מברכין בגמ׳ חוץ מן היין אמ׳ אביי
טריתא פטורה מן החלה ׃מאי טריתא איכא
דאמרי מירטח נביל והוא קמח שנותנין
אותו לתוך מים רותחין לאו עיסה היא
ואין חייבת בחלה איכא דאמרי לחמא
דהינקא יש מפרשין גלוסני ולא סבירא לן
איכא דאמרי לחם העשוי לכותח אם עשאו
כעכין כמין חלות חייב בחלה שכ׳ בלש׳ ערבי
קורין לחלה גדולה כעך׳ כלימודים פי׳
כמין עמודים ארוכים כי דגרסינן בתנור עשה
לו לימודים להעמידו גלי דעתיה כיון דעשאן
כלימודין לשחקן בעיליה ולאו לאכילה מיכוין
הילכך פטור מן החלה ויש מפרשין כעכין
עגולות כחלות חייבות דהן כשאר פת
כלימודין דלא קפיד אי הוו עגול או ארוך כאדם
הלמד מלאכה עכשין פטור׃ **טרית**
בפר׳ ו׳ בנדרים מותר בטרית טרופה
ובציר׃ ובפר׳ אין מעמידין ואלו מותרין
באכילה וכול׳ עד וטרית שאינה טרופה
וציר שיש בה דגה פי׳ חתיכי דג גדול ונקרא
בלשון לעז תונין׳׳ ברי׳ גמ׳ דמגילה

תאנו רב יוסף סכוני זה חלזון טמוני זה
טרית חול זה זכוכית לבנה׃ ובס׳ גמ׳ דכר׳
כיצד מברכין עיר אחת היתה בארץ ישר׳
והיו יוצאין ממנה ששים ריבוא סיפלי טרית
פי׳ בער׳ ספל׳׳

טש בפר׳ ערב פסחים בגמ׳ דסמך מזגו
לו כוס ראשון דאבוה׳ אליתא טשי בעיליתא
ובעג׳ בפר׳ הזורק השוכר בגמ׳ המניח נכרו
ההוא אריא דנהים בי מעצרתא שמע גוי
טשא ביני דני אמ׳ רבא חמרא שרי מימר
אמר כי הכי דטשינא אנא הכי טשא
ושרג׳ אחורי וקא חזי ליי׳ נגנה לנקי חנס׳
תרגו׳ נטשי לזכאי מגן ומצותי תצפ׳ אתך
טש ושמן לא תסוך תרגום ירושלמ׳
לא תטושון׃ אחרי הטוח את הבית
תרג׳ ירושלמ׳ דאיתטיש ית ביתא׳ בויקר׳
רבה כדש׳ קרושים עץ חיים דכל דגאים
ועבר טאיש להון באכיה׃ **טשטוש**
בס׳ גמ׳ דכר׳ המוציא יין ירדו עליהם
גשמים ונטשטשו מהו פי׳ הגאון שאם
נראו לו אבנים מקוחלות דבוקות עם
הקרקע בירידת גשמים ונטשטש העפר
מעליהן ונמחק מהו לטלטלן וזהו טישטוש
דתנא התם נטשטש ואין עושין פירות מי
חיישינן שמא יבא כסותר או כטוחן ואמ׳ ליה
אם רישומן שלאבנים ניכר מותר לטלטלן
ולקנה בהן פי׳ אח׳ שטשטשו שאין ניכר
שקינה בהן כבר׃ בפר׳ סדר תעניות האילו
בגמ׳ על כל צרה שבל זמן שהגשמים מרובין
מטשטשין את האוכלין וכול׳ ובס׳ גמ׳ דכר׳
השותבין שאולמלי שני טיטין יוצאין מדבוס
אחד מטשטשין את הארץ׃ מטיט היון
תרג׳ ירושל׳ מכסן טשטושא׃ יהמו יחמרו
מימיו תרג׳ משתגשין ומייש׳ ומיטשטשין
בפר׳ הקורא את המגילה למפריע בגמ׳ קראה

סירוגין

סירוגין היו בה אותיות מטושטשין ומקורעין
אם רישומן ניכר כשירה ׃ בפר׳ גט פשוט
בגמ׳ מי שנמחק נימחק או ניטשטש אס
ריתא׳ רישומו ניכר כשר **טשטש**
בפר׳ תנוקות בגמ׳ דסמך נידה שבדקה
אתו עברי חסרת דורי חסרת טשטקי חסרת
כלומ׳ והלא יש לך עברים הרבה וקדרות
הרבה ויורות הרבה שיכולין להביא לך מים
עכשיו בלילה ולחמם לך חמין׃
ותחוף

יאור , בפר׳ המקבל ארישא עביד בי׳
יאורי פי׳ גושה חריצין בקרקע שהולכין
המים על פני כל השדה׃ **יאוש** שלא
מדעת פי׳ בער׳ יעלקנס **יבב** בפר׳
יום טוב של ראש השנה שיעור תרועה
שלש יבבות׃ **יבחוש** בפר׳ המפלת
כמין קליפה כמין שעורה כמין עפר כמין
יבחושין אדומים פי׳ תולעים כדאמרינן
בסוף גמ׳ דפר׳ אלו טריפות ואת נבלתם תשקצו
לרבות יבחושין שסינן וכי דאמרינן בפר׳ כל
הזבחים שקיבל בגמ׳ דסמך ערל ואם למעוטי
יבחושין קטנים אדומים אפי׳ בעיניה נמי
הא דתנן אמ׳ רבן שמעון בן גמליאל כל
שתחילת ברייתו מן המים מטבילין בו׃
יברח , בפס׳ דויהי בשלח אמ׳ ציפרי
מבלעדי שמיא לא יבדה פי׳ לא מיתאבדה
יבל בפר׳ ג׳ בבלים יבלית שטובלין
בה את הכרסיים סא׳ פטסיים פי׳ עשב
ששמו יבלא בלשון ישמעאל ובלשון קודש
חצובא׃ בתמאות דפר׳ מי שאחזו
זיתא וחילפא וחילפי ימא ויבלא׃ ובריש
גמ׳ דפר׳ כל הבשר כרך ריפתא איובלא
ותנן בפר׳ ב׳ בשביעית מפרקין ומיבלין
פי׳ מסירין עשבים הרעים ועור פיר׳

יבלת
בערך זבל׳ **יבלת** בפ׳ בר׳ אחרון
בעירובין חותכין יבלת במקדש אבל
לא במדינה׃ ובפ׳ אלו דברים נוברין
בפסח וחתיכת יבלתו פי׳ חרום או יבלת
ובלעז קורין אותה ברוקא ויש אומרין פירן
יבם
יבם בפר׳ החולץ בגמ׳ מצוה בגדול
ליבם פי׳ רבינו חננאל ז״ל השתא קימא
לן כרבא דאוקמיה לנתנותן דאמ׳ עד
אי זה דבר כינסה קיים מצות יבום ואעפ״
שאין הלכה כאבא שאול צריך לעשות
כמותו דגרסינן בפר׳ בית שמאי בגמ׳ שני
אחים לעולם ידבק אדם בשלשה דברים
וחד מינייהו בחליצה כאבא שאול׃
יברוח
יברוח בחלק בגמ׳ האומ׳ אין תולה
ומצא דודאים מאי דודאים אמ׳ רב
יברוחי ובבר׳ רבה יגל דנן יגל מי גל עיין
בערך תכשט
תכשיט
תכשנו

יד יד בריש עריות ובפ׳ נידה מימעטת
על יד מפקידה לפקידה ובזל ומפרש בגמ׳
הא דתניא בתוספת נידה כיצד בדקה עצמה
באחד בשבת ומצאה טהור וישבה לה שני
ושלישי ולא בדקה וברביעי בדקה ומצתה
טמא אין אומרין תיטמא מפקידה לפקידה
אלא מעת לעת מפקידה לפקידה ממעטת
על יד מעת לעת׃ כיצד בדקה עצמה בשעה
ראשונה ומצתה טהור וישבה לה שתים ושלש
שעות ולא בדקה ובשעה רביעית בדקה
עצמה ומצתה טמא אין אומרין תיטמא מ׳
מעת לעת אלא מפקידה לפקידה פשיטא ובזל
יד יד בפר׳ שיני בנדה כל היד המרבה
לבדוק בנשים משובחת ובזל פי׳ לבדוק
בכל שעה מפני הנדות ובאנשים תקצץ׳
שאם בדק אדם באבר מביא שכבת זרע
וזה הדבר אסור׳ בר׳ ג׳ עוקצין ובפ׳ גמ׳
דפר׳ העור והרוטב כל שהוא יד ולא ש׳

שומר ניטמא ומטמא ומצטרף כ״ר
ידות כגון של שבולת ועוקץ נמיגל
האשכול שהוא היוצא מן הגרגרים וביוצא
בהן שדרך בני אדם להבשן בידם ולאכל
מהם או לתלות בהם או להכב ממקום
למקום וביוצא בדברים הללו נקראין יד
בדרך שנקרא בית תבסת יד בבלים ידות
הכלים ומה שהוא עשוי להגן כגון העור
בבשר וקליפי אגוזים וקליפי רמונים וביוצא
בהן נקרא שומר בסוף גמ׳ דפל׳ הקומץ
רבה רב אשי אמ׳ ידבה בהי יד שמאל
פיר׳ מדרכה בהי בלשון נקיבה כלומ׳ באותו
יד שהיא חלשת כנקיבה הינו שמאל:
בילמ׳ ירבה הי יתירה הרי חמשה ארבעה
טוטפות בראש וטוטפת אחת בידי בס׳
גמ׳ דף א׳ בשבת ובס׳ גמ׳ דפל׳ ראשון בפסחי׳
ובס׳ זבין ואו פוסלין את התרומה ובול׳ יי
והסבר והידיכ פיר׳ בגמ׳ שבת בילמ׳ ינקר
יוי אהי הרוחות אמ׳ לו הקבה למשה וסמכת
את ידך עליו לקיים מה שנ׳ טוב עין הוא יברך
למה כי נת מלחמו לדל ובל׳ והיה עקב מהו
יד ליד לא ינקה רע אמ׳ הקבה לישר׳ לא תעשו
את התורה על מנת ליטול שכרה מיד לא
תעשו את המצוה ותבקש ליטול שכרה מיד
ואם עשה כ נקרא רע שלא הניח לבנו כלום
ובול׳ ובל׳ גמ׳ דשוטה אמ׳ רב כל הבא על אשת
איש אפי׳ הקנה להקבה שמים וארץ וכול׳
אמ׳ רב חייא בר אשי אמ׳ רב מים הראשונים
צריך להגביה ידו למעלה שמא יצאו מידי
ידיד חוץ לפרק ובול׳ בבל׳ כל הבשר: ידיד אשר
קידש ידיד מבטן פיר׳ רבי׳ שרירא גאון ז״ל
ובט זה יעקב אבינו רכת׳ ואהב את יעקב
והוא המקודש מן הבטן ועודינו במעי אמו
נאמ׳ בו ורב יעבד צעיר כלומ׳ שקדושת
זרעו של אברהם בו תגיצא וכבר הזכיר
להכניסו בבריתו של אברהם אבינו וכשבאנו
לברך על קדושת השאר וחתימת צאצאים
באות ברית קודש לא נמצא זה לא באברהם
ולא ביצחק לא ביעקב׳ בל׳ גמ׳ דפל׳ בל

המנחות באות יבוא ידיד בן ידיד ויבנה
ידיד לידיד בחלקו של ידיד ויתכברו ידידים
ובול׳ ידעוני בבר פיר׳ בעל אוב **ידעוני**
ישנה ונדוד וחדיד ואונ
וידוש **ירפת** מי הורה בס׳ גמ׳ דערכין פיר׳
עיידות הן: **ירק** בבל׳ רבה פרש
נא ולוט יושב בשער סדום ישב כתי׳
אותו היום מינוהו אדם יורק פיר׳ ראש
הדיינין לשון לעז קורין לדיין יורקי:
ירקרת בבר א׳ בקידושין בגמ׳
יתירה עלין אמה עלי ואמ׳ רב יוסף וי
יורקרת קא חזינא הבא פיר׳ דבר שהוא מחזיק
מקום מעט כמו יוד שהיא קטנה נעשה לעיני
גדולה כגון קרתא הבא נמי מבדייתא קטנה
ריבה דברים שלא לצורך דלא איצטריך למיכתב
ענק עבד עברי לעצמו לאביי איצטריך ההיא
מנית ואטו תיאתי היא פיר׳ גאון ז״ל ביורקרת
שם חכם הוא אמ׳ ליה אביי הכי אמ׳ רב
יוסף תיאטי היא ובבל׳ סדר תעניות האו איכא
ר׳ יוסי דמן יוקרת:

יה מלמעלה קודש מל... בבל׳ במה
אשה בגמ׳ בירית פיר׳ כך היה נכתב קדש ליוי
ליוי כדי שיהא השם למעלה ונקרא כראוי:
יהב בבל׳ ראוהו בית דין בגמ׳ כל השופרות ובפר׳
הקורא את המגילה למפריע בגמ׳ קראה סירוגין
ובבל׳ רבה פרש ויקן את חלקת השדה שקול
יהביך ושדי אגמלא כלומ׳ טעונך **יהט**
כנצר נתעב תרג׳ כיהט טמיר **יהר**
אדמו עצם מפנינים תרג׳ סמיקו חיזו יתר
מן יוהרין: **יהיר** בס׳ גמ׳ דפל׳ היה
קורא רבן שמעון בן גמליאל חייש ליוהרא
בל׳ גמ׳ דפל׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין ובחלק בענין
משיח אמ׳ איבטלי יהירי בטלי אמגושי פיר׳
יהירי גסי הרוח אמגושי מכשפים: סיגיך
כסף מעורב כון בן תורה ויש בו גסות בדילך

מכשף שהוא גדול מן היראה ומתיר עצמו
לשדים׳ גזורטטי׳ דשעים׳ בס׳ שוטה
בגמ׳ משרבו הרצחנין ובפ׳ המוכר פירות
בגמ׳ המוכר יין האי מאן דמייהר אפי׳ מאינשי
ביתיה לא מיקבל שנ׳ גבר יהיר לא ינוה לא
ינוה בנוה שלו בפ׳ לולב הגזול בגמ׳ אמ׳ ר׳
מאיר מעשה באנשי ירוש׳ תניא אמ׳ ר׳ מאיר
מעשה ביהרי ירוש׳ פמ׳ ביקירי ירושלם

יון בס׳ גמ׳ דפ׳ אלו דברים בברכות ובס׳
גמ׳ דפ׳ בגנה טומנין מה יונה זו כנפיה
מגינות עליה וכול׳ מאישנא יונה דכנפיה
מגינות עליה משאר עופות פי׳ בב׳ רבה
ויאמ׳ יוי אל אברם ואומ׳ מי יתן לי אבר כיונה
למה יונה ר׳ זעירא בשם ר׳ יודן בר׳ סימון לפי
שכל העופות בשעה שמייגעין הן נחין על
גבי סלע או על גבי אילן ונתבשין אבל היונה
בשעה שיגעה היא קובצת אחד מאגפיה
ופורחת באחת והיא ניצלת ואינה נתגשת
בפ׳ שילוח הקן׳ וכן שנינו דורסיות
פטור מלשלח גמ׳ מאן דתאני הורדסיות על
על שם הורודוס פי׳ הורודוס המלך הביא
יונים מן המדבר וגידל אות׳ בישוב ועשו
תרבות ונקראו על שמו הורדסיות ומאן
דתאני דורסיות על שם המקום שהביאן מ׳
משם יון בפ׳ א׳ דמגילה אף
בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונות
גמ׳ אמ׳ קרא יפת אלהים ליפת מיפיותו של
יפת כלומ׳ ממבחר בנין והיא כתיבת יון שהיא
מובחרת יהיו באהלי שם שהן בני ישר׳
יוחני בפ׳ כל קרבנות הציבור
בגמ׳ וכולן אינן באין אמרו ליה יוחני
וממרא למשה תבן אתה מכניס לעפריים
אמ׳ להו אמרי אינשי למאת ירקא ירקא
שקול פי׳ רבי׳ שרירא ז״צל כך היא השמועה

ומשל הוא שהרבה אומרין אותו בני אדם
ופירושו לעיר של ירק שרוב ירק מצוי לתוכה
תדיר לא תאמ׳ עיר פלוני הרבה ירק יש בה
היאך אוליך אליה ירק אלא הוליך לשם שטעמים
שחסר מה שבמקומן ואין אחרים נושאים
אליהם ואתה תמכור ביותר׳ וכן עיר שבארץ
ישר׳ ששמה עפריים היתה מרבה
תבואה למאד וכן שנינו לענין קרבנות
הציבור וכולן אינן באין אלא מן המובחר ואיזהו
מן המובחר שלהם מכמס וזנוחה אלפא לסלת
שניה עפריים בבקעה ופי׳ אלפא ראשונה
מן גימטריא כמה ששנינו אלפא ביתא גמא
וכן כשבא משה למצרים באותו שנתן לו הקבה
אמרו לו יוחני וממרא ראשי החרטומים של
פרעה זו היא מלאכתנו ואנו יכולין לעשות
כן בלהטינו ואתה דומה כמי שמביא תבן
לעפריים שהיא מקום תבואה וממנה שבר
מקומות הרבה ואיך יביא אדם אליה תבן אמ׳
להן אמרי אונשי למאת ירקא ירקא שקול הוא
שפיר והרי הבאתי לכם האותות האלה טעמים
שאין אתם יכולין לעשות כיוצא בהן וחוזרין בני
אדם אצלי מהתל היה בהן עד שבירדו לן מן
השמים והודיעוהו ויבלע מטה אהרן את
מטותם׳׳ יוחני בס׳ גמ׳ דפ׳ היה נוטל
בי קאמ׳ כגון יוחני בת רטיבי פי׳ יוחני
בדרך כשפנות או סדת הנשים המעוברות
שלא תלדנה ובהגעת לידתן היו מתעצרות
והיא מראה עצמה צדקת והיו באין אצלה
ואומרין לה אולי תבקשי רחמים על פלונית
שתלד והיא מתרת הכשפנות ומיד יולדת עד
שנתגלתה שהיא מכשפת והרגוה יוחנית
בס׳ כל אלו טריפות בגמ׳ דחגבים למינהו למינהו
למינהו למינהו ד׳ טעמים להביא צפורת כרמים
ויוחנא ירוש׳ והערצביא והזרבונית שהן חגבים
טהורים׳ יורה בס׳ ע״ז ר״ל בגמ׳ להגעיל
יגעיל כיצד מגעילין אמ׳ רב הונא יורה
קטנה לתוך יורה גדולה׳ איבעיא להו יורה
גדולה מאי תא שמע דרב עוקבא ובן דורא וכול׳
עד וארתחה וכול׳ בסיפרא בפ׳ מאמה תנור

בסיפרא בפר' מאכה תנור יורות הערביים
בתנור כה בכלים יורות של ערביים שהוא
חופר וטח וכול פי' הערביים חופרין בארץ
ובונן שם קדירות ומניחין חלול תחת הקדירות
ומדליקין שם האש ומבשלין תחת הארץ ····

יחיד

בר' גמ' דפר' בראשונה ביומא ה'
יחידים מוציאין שתים פי' רבנו בתג' ב'
בתעניות התחילו היחידים מתענין ואמ' מר
מאן יחידים רבנ' ומה שאמרינן כאן בבריא
כאן בחולה חולים הינו רבנ' דגרסינן בנדרים
בר' גמ' דפר' הנודר מן המבושל רבא אמ' מאן
חולין רבנ' רבא לטעמיה דאמ' כמאן מצלינן
האידנא אקצירי ואמריני כמאן כי הא תנא
קצירי ממש מריעי רבנ' ויש ששונן יחידין
כי דאמרינן יחידי ירוש' וכו' אנשים בעלי גאות
שנגאי להן לעשות מה שעושין אחרים
בספרא בפר' כהן משיח לא ישוה קרבנו לכל
מצות לקרבנו למצוה יחידית פי' עב'
שהוא כתובה בפני עצמה בפ' שלח לך ואם
כל שרת ישר' ישגו · יחול ··· בס' גמ' דפ'
היה קורא ויחול לבבינו פי' תאות
לבינו ולא נתבייש מאבותינו יותר מאבותינו
מדין קשה פי' שיכולין אנו לדין שלא בקושי
קרן אורה כלומ' שיהי לנו אורה:
יחניף בישלח בס' כי לא תחניפו כי
הדם הוא יחניף את הארץ ר' יאשיה היה
היה אומ' בו לשון נוטריקון פי' הדם הוא
יחון אף על הארץ: ובתעניות ירוש' בעון
שפיכות דמים הגשם נעצר שנ' יחניף פי'
יחון אף על הארץ: ויחוס ממשפחת
אלימלך תרג' דמן ייחוס אלימלך על
האב השני בתולדותם תרג' ירוש' ייחוסיהון
יחף בפר' יום הכפורים בגמ' ושילת
הסנדל יחף מאי לאו מנעילת הסנדל

מעני רגלך מיחף מנעי עצמך מחטא כדי
שלא יבוא רגליך לידי ייחוף · בס' בר'
במכשירין בשעת היחף והדייש לעולם
טמא ט' היה שעת הקציר רוצה הוא לרחוץ
רגליה בשביל שיהו נקיים לדוש התבואה
יחור בר' א' בכלאים אין נוטעין יחור
של תאינה לתוך החצב שתהא מקירו
פי' יחור נצר:

יחנור

משאת עשן עמוד עשן תרגום
ויטור דתנ' ועתר ענן הקטרת תרג' ויטור
ותימרת עשן תרג' ויטורין דתנן: מה
ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי תרג' ירוש'
ברי ויבר כריסי ויבר נדריי: ייסגו
בר' גמ' דחולין ר' זירא ור' אסי איקלעו
לפונדקא דייאו פי' שם מקום ייבא בפר'
מי שמת בגמ' השולח סבלונות תרגמה רבא
צייבא וסבכתא פי' בקישוריה ובבינה
שעל ראשה דלאו בר חשוב הוא ובמתנה יהב
לה · ילי· תלג והאנקה והכח וילא ובלעו
סניסוקא · יימים בס' גמ' דחולין אמ'
בס' גמ' דחולין אמ' ר' יהושע מפני מה
נקראו שמם יימים שאימתם מוטלת על
הבריות: יין בבר' במה אשה בג' ולא
בכובלת ביין גודלי או ביין חרדלי באשה
יפה או באשה שאינה יפה במים ברחב
או במים בקצר באשה גדולה או באשה קטנה
בחבר טוב או בחבר רע באשה טובה או
באשה רעה · בר' גמ' דפ' מי רב חייה
בר אשי אמ' רב כל שדעתו מיושבת עליו
ביינו יש בו מדעת של שבעים זקינים יין
ניתן משבעים אותיות וסוד ניתן בשבעים
אותיות נכנס יין יצא סוד יינמילין
באין נותנין פ' אחרון בתרומות אבל עושין
את היין יינמילין: ובפ' ר' אליעזר אומ'
תולין ועושין יינמילין בשבת פי' יין ומלח

ובגמ׳ מפרש יין דבש ופלפלין: **יינים**
בס׳ גמ׳ דכל׳ מכנין רב יהודה תלחוליה
טהורא דיינים פי׳ שלחן של עצי ברושים:

ילד בכל׳ הנודר מן הירק בג׳ קונס
פירות ילדה שסיבבה בזקינה וכה פירות
אעפ׳ שהוסיפה מאתים אסור בכ׳ גמ׳ דכ׳ משוח
פי׳ ילדה נטיעה של ערלה שסבבה
בזקינה שהרכיבה בתוך אילן זקן של
היתר אעפ׳ שהוסיפה שוב שהורכבה בזקינה
מאתים כמה שהיתה בשעת הרכבה אעפ׳
דשאר ערלה בטילה במאתים אסור בכ׳ גמ׳
דכל׳ משוח מלחמה ילדה שסיבבה בזקינה
בטילה פי׳ בטילה מדין ערלה וכיון דבטילה
לא הוי נטיעה ולא ישוב עליו מערכי ה׳
מלחמה: **ילתא** בכ׳ גמ׳ דכ׳ מי
שאחזו שמעא בה ילדא ועיילה לבי
מסותא דביתיהו דרב נחמן הות

יס בכל׳ המוכר את המוכר את הבית
מוכר בית הבד מכר את הים ואת המגול
פי׳ בג׳ ים טלופחא יש אומ׳ עיגולין עצמן
ויש אומ׳ עדשה והיא אבן עשויה כעיגולין
לשחוט עליה זתים או ענבים **נס**
בכל׳ טו בכלים ים נפה של מאתים טמא
פי׳ נפה ארוכה ואותו אדם השיער שמוציא
הקמח בלא סובין נקראת ים למה שסביבותיה
זר של עץ כמו סביבות ים היבשה: **ימי**
בג׳ א׳ בעירובין בג׳ הכשר מבוי כי סליק
ר׳ אבא ממי פירשה אמ׳ ליה אין כמין ימי
לטינני הות׳ פי׳ מקומות הן וכבר פי׳ בער׳

טינן **ים** בפר׳ אלו דברים בברכות
בית שמאי אומ׳ מברך על היום וכול׳ בפר׳
שתי הלחם שאפ׳ על השולחן ימים אין בכך
כלום **ימין** במגילת איכה אחור ימינו
קץ שנתתי לימיני כלזמן שימיני מ׳
משועבדת בני משועבדין גאלתי ימיני גאלתי
בני הוא שדוד אומ׳ למען יחלצון ידידיך ה׳
הושיעה ימינך ועננו ובכ׳ גמ׳ דחלק פי׳
קץ שעתיד הקב״ה להחזיר ימינו לפניו:

ינבא

ינבא
יתיבה בכ׳ השוחט אחד בעוף מאי
לאו בעוף דקא בעי לרמיה לייניבא כול׳
ובפר׳ כיסוי הדם ר׳ חייה נבל ליה יינבא בי
בכיתאניה פי׳ דם העוף שעושין להמית
התולעת שגדל בכשות: ויש אומ׳ התולעת
הזה כשיריח דם העוף בורח מן הכשות ודם
החיה עושין לצבוע לבס לבא סס ששמו
לבא ודם החיה מחזק אותו הגוון ועוד מפורש
בער׳ אנבא: ראיתי בשאילות בלשון ישמ׳
קורין לייבא לייניבא אלך: ואדום הוא
ולשון ארמי קורין את האדום שדומה לזה
לבא: **ינון** בבריתא דר׳ אליעזר
כלב׳ שמש ינון שמו הוא שעתיד לינון
ישיני עפר לפיכך נקרא שמו ינון

יסכה בכ׳ גמ׳ דכל׳ בסורר יסכה זו שרה
ולמה נקרא שמה יסכה שסכתה ברוח
הקודש ד״א יסכה שהכל סוכין ביפיה:
יסמין כוספא דיסמין פי׳ בער׳ כסף

יכה יוסי יסכה
את יוסי פי׳
מצ בער׳ ב
על בכל יסמין
יום דין

יעלקנם

ע׳ עד זומם

יעלקנם

יאוש שלא מדעת בפ׳ גמ׳
דפ׳ אלו מציאות עד זומס אביי אמ׳
למפרע הוא נפסל בפ׳ דיני ממונות בג׳ זה
בורר לו אחד: ובגמ׳ דפ׳ מרובה: ל׳
לחי העומר מאילן בגמ׳ דפ׳ האיש מקדש:

א׳ בעירובים:
ק׳ קידושין שאין מסורין לביאה בפ׳ האיש

ג׳ גידול בר רעילאי שדר גיטא לדביתהו
אביי אמ׳ ברוך הטוב והמטיב ולא בטל גיטא
דגילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא עד
שיאמ׳ בפירוש בטל יהא הגט ואי הדר שלח
ויהב ליה ההוא גיטא מיגרשא ביה: בר גמ׳
בפ׳ גמ׳ דהשולח גט: מ׳ משומר אוכל
נבילות לתיאבון בפ׳ דיני ממונות בגמ׳ זה
בורר: יעל בפ׳ ראוהו בית דין

יעל

שופר של ראש השנה של יעל פשוט
פי׳ יעל כבשה נקיבה ולעולם הוא פשוט
ובתעניות בשל זכרים כפופים שלאים שהן
גדולים וכפופים: קרנות שן והכנים קרנין
דיעלין שן דפילים וטווסים:

יערשיה בפ׳ רבה פר׳ ע״ב בגר

יערשיה

ויערשיה ואליה וזכריה בני ירוחם
בשעה שמרעיש עולמו אליהו מזכיר אבות
בני ירוחם הקב״ה מתמלא רחמים על עולמו

יעידה

יעידה מה לבן שהוא קם תחת
אביו ליעידה ולשדה אחוזה ובסוף
תורת כהנים מרבה אני את הבן שהוא קם
תחת אביו ליעידה ולעבד עברי:

יעבץ

יעבץ בתמורה בפ׳ יש בקרבנות
תנא הוא עתניאל שענהו אל יעבץ שיעץ
וריבץ תורה בישראל וכול:

יף

יף

בפסחים בפ׳ כיצד האשה הרי שהיו
ידיו של אחד מהן יפות בלומ׳ אוכל הרבה

יפגעו

יפגעו יפגעו צ״ל פי׳ יפגעו
בדבר או בחרב יפגעו צריך למימר אלא
נהגו כבוד למלכות יפנה בפ׳ יש
בקרבנות וכלב בן יפנה הוא והא כת׳
כלב בן יפונה ומאי קארי ליה בן יפונה
שפנה מעצת המרגלים

יעל

יצהר

בפ׳ גמ׳ דפ׳ דיני ממונות בג׳ זה
בורר אלו בני היצהר אלו תלמידי חכמ׳ שבארץ
ישר׳ שנוחין זה לזה בהלכה כשמן
יציב בר גמ׳ דפ׳ דהוציאו לו יציבא
בארעא וגיורא בשמי שמיא פי׳ משל
בלומ׳ האורח למטה והגר למעלה הנחלים
בימין והקטורת בשמא׳ וכן פי׳ יציב דפ׳ א׳
דעירובין או טפוח לכרמלית דלית בה חיוב
חטאת אסור להשתמש בתוכו עד שיעשה
לו לחי להתירו ואם טפוח לרשות הרבים
דחישינן לחיוב חטאת יהא מותר בלא לחי
בלומ׳ איך יהיה דין כרמלית כרשות הרבים
יצול ובבורך וביצול טמא יש
מפרש בית ידא בארמית עץ של ג׳
מחרישה שתופס אות האיש החורש בידו
ונוטה המחרישה ומצלי ליה להכא ולהכא ד׳
וכדמתרגמינן לא תטה לא תצלי יציע
בפ׳ המוצא תפילין בגמ׳ מחזירין ציר שלבור
ושלדות ושליציע לא יחזור ואם החזיר
חייב חטאת ובב׳ א׳ דפסחים בגמ׳ מקום
שאין מכניסין בו הכא תרגימו מטא תאני
רב יוסף ג׳ שמות יש לו יציע צלע והתא
כבר פי׳ בער׳ מטא פי׳ היציע התחתונה
חמש באמה רחבה וכול אלו לשכות שהיו בנויות
חוץ לכותל בית המקדש והוו תחתיים שניים
ושלישים זו על גבי זו ובי האי גונא הוו
בנויות דקימ׳ לן דכותל היכל עובין ו׳ אמות
מלמטה של יציע התחתונה והיציע היתה
חמש באמה רחבה וכנס אמה מן כותל

היכל כנגד תקרה של יציע התחת ועל אותה
כניסה שוכבות ראשי קורותיו של יציע
וממנו ולמעלה עד היציע התיכונה היה
עוביו של כותל ההיכל ה׳ אמה וכנגד תיקרה
של תיכונה כנס אמה בכותל היכל שעל
אותה כניסה ראשי קורות התיכונה שוכבות
ולהכי היתה התיכונה ו׳ באמה רחבה ומן
היציע התיכונה ועד השלישית היה עובי
כותל היכל ד׳ אמות וכנס עוד אמה ממקום
שקורותיו שוכבות ולהכי והשלישית ז׳ באמה
נמצא מן התיקרה השלישית ולמעלה עביו
ג׳ אמה והינו כי מגרעות בכסות לבלתי אחוז
בקירות הבית כדי שלא יהו צריכין לנקב ה
הכותל בשביל הנחת הקורות שלא יהא הכותל
רעוע ; והצלעות צלע אל צלע ולא יהו
אוחזין בקירות הבית אלא כדאמרן במגרעות
והתא הינו יציע בין התאים ק׳ אמה כלום
בין תא לתא ה׳ אמה ואי בעית אימ׳ מהכא
מצות יליף דתא הינו יציע של אחר הבית
דקא חשיב במדות כותל ההיכל ו׳ עביו והתא
ו׳ והינו יציע ; יצר בר׳ גמ׳ רחלק
אמ׳ לו אנטונינוס לר׳ יצר הרע אימתי
שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה
אמ׳ לו משעת יצירה אמ׳ לו אם כן בועט
באמו והורגה ויוצא אלא הוי אומ׳ משעת יציאה
אמ׳ רבי דבר זה לימדני אנטונינוס ומקרא
מסייעו לפתח חטאת רובץ ; ובבר׳ רב׳
ג׳ל׳ה׳ וירח ה׳ אמ׳ לו אם כן היה חוטט בני
מעיה דאימא אלא משיוצא והודה לו ר׳
שהשוה לדעת המקרא כי יצר לב האדם
רע מנעוריו ר׳ יודן אמ׳ מנעריו כת׳ משעה
שנעור לעולם

יקב

בב׳ המוכר את הבית בג׳ המוכר
את בית הבד תנו רבנן המוכר את בית
הבד מכר את הנסרים את היקבים פיר׳
הנסרים הן הקרשים שמשכיבים על
הזיתים לעצרם היקבים הם הסלים
שמביאין בהם הזתים מן השדה לבית
הבד ; יקטן בב׳ רבה למה נקרא
שמו יקטן שהיה מקטין עסקין ומה
זכה זכה להעמיד י״ג משפחות ומה אם
הקטן שהקטין עסקיו כך גדול שמקטין
עסקיו על אחת כמה וכמה דכת׳ וישלח
ישר׳ את ימינו וישת על ראש אפרים וגו׳
יקמין בב׳ המוכר את המרחץ
מכר את בית הנסרים ואת בית
היקמין פיר׳ יקמין אלו בגדים שמעטפין
ראשיהן במרחץ מפני החום שלא יזיקו להן
בראש יקיני גטין ביל׳ והיה עקב׳ כסר
לך את המרגליות ודיקנטינין יקר
בב׳ שני שערי מיקרי ירוש׳ היו מלין
אותו בב׳ גמ׳ דפ׳ דנגמר הדין נשים יקרות
שבירושלם היו מתנדבות וכול תרגום כבוד
יקר ; יקר בב׳ ר׳ אליעזר תולין
בגמ׳ אין שורין את החלתות לא בחמין
ולא בצונן וכול עד למאי עבדי לה ליוקרא
דליבא כבר תרג׳ יקיר

ירבוזין

כבר פיר׳ בער׳ טורמין ; ירבוזין
בב׳ ט׳ במסכת שביעית ובב׳ לולב
הגזול בגמ׳ הלוקח לולב המגס והירבוזין
והשוטים והתלוגלוגות פיר׳ ירבוזין איספרגי
של גנות שוטין מספרגין שלשרותי ויש אומ׳
כנו קלי ; ירדן בב׳ ח׳ בבבא מי ירדן
ומי ירמוך פסולין מפני שהן מתערובת
ובב׳ גמ׳ דפ׳ המוכר את הספינה אלו הם
ד׳ נהרות ירדן ירמוך קירמיון ופיגה
ובב׳ גמ׳ דפ׳ אחרון דבכורות אמ׳ ר׳ יוחנן למה
נקרא שמו ירדן שיורד מן ההר ; אמ׳ ליה
רבבא לרב אשי ר׳ אתון מהכא מתניתון

יקטן
יקמין
יקנין
יקר
ירבוזין
ירבוזין
כבאזי קחרא
ירדן

לה אגן מהכא מתנינן לה ויקראו ללשם
דן כשם דן אביהם ואמ׳ ר׳ יצחק לשם ז׳
כמיין ותנא ירדן יוצא ממערת כמיים וכול
ירוד בכל המוציא יין בגמ׳ ושאר ירוד
כל המשקין דם כדי לכחול עין אחת
שכן כוחלין לירוד פי׳ שעלתה קרומית על
פי עינו: ירוד במ׳ נערה ירוד
שנתפתתה ירוד ילדה ואבני מיתא
שדיא ובפ׳ ד׳ מיתות בס׳ הל׳ המגדף אמ׳ ליה
ירוד נאלא הא אמרו ליה אין דבר טמא
יורד מן השמים פי׳ ירוד תנין נאלא שוטה
ותנים בהיכלי עונג תרג׳ וירודי בבית משתיהון
והיתה נוה תנים במגילת איכה גם תנין
אילין ירודמתא אית להון מסון על אפיהון
כד אינון מינקן בניהון דלא חמיין להון סימוקין
אכלין יתהון ירח בהגדה רה השוכר ירח
את הפועלין שמואל ירחינאה פי׳ שהיה
בקי בסוד העיבור ידיד בב׳ א׳ בנג׳ ידיד
בגמ׳ עיר שיש בה הובין לידיד שלגוים
פי׳ שוק ידוע: בפר׳ ב׳ בגיטין ירך
בג׳ בכל כותבין הא רחק תוכות הא רחק
תוכות הא רחק ירוכות ט׳ בעל׳ תך:
ירמיה בגמ׳ דברי ירמיהו ירמיה
ירמיה עשר מסעות נסעה שכינה
כת׳ רא׳ שבימיו נעשה בית המקדש אירומין
פי׳ שדה בלשון רומי אורימון בן חלקיהו
אמ׳ ר׳ יהודה בר׳ סימון מאותו השבט שכת׳
בו אני חלקך ונחלתך: ירק בפ׳ א׳ בעדיות ירק ירק
הוא היה מטמא שער כקורה ודם הירוק ובפ׳
ב׳ בנדה דם הירוק עקביה בן מהללאל מטמא
ובפ׳ ג׳ בנגעים הבתים מטמאין בג׳ שבועות
ובג׳ סימונין ברקרק ובאדמדם ובכסיון בפ׳
מי שמתו בג׳ היה עומר ובפ׳ הרואה בגמ׳ לא
יקל ובס׳ גמ׳ דמסכת תמיד סילון החוזר
מביא את האדם לידי ירקון פי׳ סילון ה
החוזר אדם שהתחיל להשתין וניטרד ולא
גמ׳ השתן מביא אתו לידי ירקון חולי שמר
שמראהו ירק ובס׳ גמ׳ דפר׳ ח׳ שרצים
לירקנא תרין בשיכרא ומיעקר בפר׳ א׳

בבכורות בג׳ שהיוצא מן הטמא כי קא
מיבעיא להו מי רגליים של חמור דשתו
אינשי ומעלו לירקנא: בפר׳ א׳ בראש
השנה בגמ׳ ועל כסלין אמ׳ עולא ידעין
בבלאי כול עד עולא אמ׳ משום ירקיא כול
פי׳ בגער׳ מת: ולא בירוקא שעל פני
המים פי׳ בער׳ אכמתא ירקת
בב׳ א׳ באהילות האירוס והקיסוס
ויריקות החמור פי׳ קישואין והן מרים
והם כקועות שדה ירקונו
בס׳ גמ׳ דער׳ פסח אמ׳ יורקמי שר
הברד לפני הקבה רבונו של עולם ארד
ואצנן את הכבשן ירושלים בפר׳
במה אשה מאי עיר של זהב ירושלם
דדהבא כידעבד לה ר׳ עקיבה לרביתהו בר׳
גמ׳ דפר׳ הנודר מן הירק הוו גנו ר׳ עקיבא
ורביתהו בתיבנא והוא קא מנקיט לה תיבנא
מן מזייה אמ׳ לה או הולד דמינא ליך
ירושלים דדהבא פי׳ כתר הוא ויש עליה
צורת ירושלם בבר׳ רבה פרש׳ ויקרא
אברהם שם המקום ההוא יי׳ יראה אברהם
קרא אותו יראה שם קרא אותו שלם ומלכי
צדק מלך שלם: אמ׳ הקבה אם אני
קורא יראה שם קרא אותו שלם ומתרעם
ואם קורא אני אותו שלם אברהם קורא
אותו יראה ומתרעם אלא הריני קוראו כמו
שקראו שניהם ירושלם יראה שלם:
במגילת איכה הבת ירושלם הבת יראה
ומושלמת לי אמ׳ ר׳ יצחק אמ׳ הקבה כשאת
יראה את מושלמת:

ישב

בר׳ גמ׳ דכ׳ כל הזבחים אתיא
בקל וחומר מיושב ומה יושב שאוכל
קדשים אם עבד חילל זר שאינו אוכל
אינו דין שאם עבד חילל מה ליושב שק

בקו

פסול לעדות מיושב תלמיד חכמ' פול עד
שם יושב לא כדרך בבר' רבה פ' נא
ולוט יושב בשער סדום ופול ובב' נט
ועפרון יושב וג' ר' יצחק אמ' ישב כת' אותו
היום מינוהו ארכים טיטינוס ולא יהא פ'
ברנש רב מברנש זעיר בבל' פיט
משתתבין בגמ' ר' יהודה אומ' אם יש שם
תכוסות יד ר' עקיבה מכבד את העשירים
כדדרש רבה בר מרי יש בעולם לפני אלהים
פי' אימתי ישב עולם לפני אלהים בזמן שחסד
ואמת מן ינצרוהו פלומ' בזמן שיש עשירים
שנותנין צדקה וגומלין חסד העולם מתישב
והואיל וק' יש להם כבוד לפני הקבה אנו
מכבדין אותו: פא לולי חסד ואמת שהן
עושין לא היה עשרם נעור לניכר ראוי לכבדם

ישוע בס' גמ' דפ' מרובה איקלעו
לבי ישוע הבכיר' לכרדין הבן ישוע הלב
פורקן ותרגו פריון: ... דגמהם דגל ישרה
עלפי החיות מהלך תק' שנה והו וטו' שניםי
מנין ישרה בל' גמ' דפ' הרואה בירושלמי
כי ישרים דרכי יוי מסקנא משל ללוט ושתי
בנותיו הם שנתכוונו לשם מצוה צדיקים
ילכו בם הוא שנתכוון לשום עבירה ופושעים
וכשלו בם:

יתד

בבר' כל הכלים חוץ מן המסר
הגדול ויתר של מחרישה בפ' יד' בכלים
יתדות אהלים ויתידות המשוחות טמאין
פי' יתדות המודדין שמודדין את הארץ
תרג' מידה משחתא שלשלת של משוחות
כמו נך יוני אלו יתדות דרכום כבר פי' בע
ק' גך **יתוכים** בבר' יג' בכלים
היתוכים טמאין פי' תניא אלו הם היתוכים
שהחנוני משער בה את הקדרה וכן כמו
קומוליסטרין ויש אומ' ענין בית יתיר מלשון
כהיתוך כסף בתוך כור ענין מלקחיים

שנוטלין בו הכלים שמתוך הכסף ומריקין
למקום אחר: **יתום** בכר' האיש מ' יתום
מקדש בגמ' האיש מקדש את בתו כגון
שעשה בה מעשה יתומה בחיי האב ובס'
גמ' דנדרים אבל חכמים אומרים ג' נערות
נדריהם קיימין בוגרת ויתומה בחיי האב
בכתובות בפ' המדיר בגמ' המקדש את
האשה מגורש מודים חכמ' לר' אלעזר
בקטנה שגירושיה גירושין גמורין ואין ח
חזרתה חזרה גמורה פלומ' כיון שהשיאה
אביה אין לו בה רשות וכיון שנתגרשה
אעפ' שהאב קיים היא יתומה בחיי האב
והיא אינה בוגרת שתקבל קידושין גמורין
וביבמות בפ' בית שמי' מגורש קטנה
שהשיאה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי
האב והחזירה אסורה ליבם: אמן יתומה
כבר פי' בער' אמן **יתר** האייתרא יתר
אייה אמ' רב מקמצין פי' קיבה של
בהמה עק' עגולה כמין קשת ומחובר בה
חלב משני צדדיה חלב של מעלה שהוא מ'
מרובה שהוא על גב הקשת אסור מן התורה
והתנו בו איסור בכל מקום וחלב שעל צד
זה של קיבה שהוא על היתר אנחנו אוסרין
אותו וכהנים נהגו בו התר ולמה נקרא שמו
אייתרא שהוא על יתר הקבה **יתר** בפ' יתר
א' בקידושין בגמ' וחכמ' אומ' בכסף ובר'
מומין אלו היתה בו יתירת בס' גמ' דפ' המדיר
הכא במאי עסיקינן ביתיתות יתירות מה
ראייה מייתי פלומ' מה ראייה יכול להביא
של אחר שנתקדשה נולדו בה איברים יתירים
כגון אצבעות ידים רגלים ודי כ' נולדה מייתי
האב ראיה דראה הבעל המומין קודם שקידשה
ונשים **יתרא** בכר' הערל בגמ' עמוני יתרא
ומואבי ועמשא בן איש ושמו יתרא ה
הישראלי וכת' יתר הישמעאלי אמ' רבא שחגר
חרבו כישמעאל אמ' כלשאינו שומע הלכה
זו פול **יתוש** בל' גמ' דפ' המוציא יין יתוש
איגרת יתוש על הפיל פי' רחש הוא שנגדל
במים נכנס לו בטיבורו ומפחידו:

כאורה

בפ׳ גנ׳ דכ׳ נערה שנתפתתה כאורה
לכאורה בר שמעו דהוא כד מעיינת
בה הילכ׳ כרב פי׳ כשאתה פותח בה קודם
שתעיין בה מעלה על דעתך שהיא כ׳
כשמועו וכוורה לשון ארמי הוא: **כאר** כאר
בחלק בעניין משיח מאי איתלך כאר
הז׳ר טונא פי׳ יש מקום שקורין לחמור
כאר וקוט׳ וקורין לאלף הזר והכי אמ׳ ליה
יש לך חמור מאלף גוונים: **כאור** כאור
בפ׳ הגוזל עצים צבעו כאור ובפ׳ יש
נערבים הנאה שבעברים והכאור
שבעבדים סא הכעור פי׳ משונה:

כב

בפ׳ במה טומנין חזא דפרס כב
דסודר אטוא דכובא ובפ׳ אלו מציאות
בגמ׳ מצא כלי באשפה הא בכובא וכסילא
ינעבהן דמצעני יבם כיני ובהמנק נוטל
ומכרי׳ דאמרינ׳ הני בכנישתא נבוק ואיטומי
איטונם בכנישתא ובפ׳ החובל בג׳ שבתי
דמרקיד בי כובי ובפ׳ אין מעמידין בגמ׳
נדרות אמ׳ רב יהודה הני כובי דארמאי דבר
שאין מכנסו לקיום הוא משכשכ׳ במים
ומותרין בע״ג בפ׳ ר׳ ישמעא׳ בס׳ גמ׳ גוי
ארנא וישל׳ מכובא חמרא אסיר ובפ׳ מעפ׳
בנ׳ ר׳ יושבת בקתידרה אבי מנחא ליה אכובא
דארנא פי׳ כלי שליין: **כב** בר׳ נג׳ כב
בראש׳ רבה עד היא פנא מפיקת כובא
כובי מדברא תרג׳ את קוצי המדבר קוצים
פסוחים הנני סך את דרכך בקירים:
כב בס׳ נמ׳ דכ׳ במה אשה לביבא כב

ליומא הכי בפ׳ אין מעמידין בגמ׳ מתרכאין
טעמ׳ רחוש הוא דלא כיבי ליה טובי הא כיבי
ליה טובא שפיר דאמי אמרי דלמא תוא
היפא דכיבי ליה טובא חושש קרי להו לישנא
מעליא פי׳ ענין מכאוב: **כב** בר׳ נ׳
דכ׳ בבל מערבין ליתי בושרא דאטמא
דדיכרא וכרעא דימינא וליתי סוגייני דערבתא
נכבב וניכול פי׳ יצלה הבשר עליו ויאכל
בר׳ גמ׳ דכ׳ כסוד כבשר כיבי דאכלי גנבי
פי׳ בשר שלא נצלה כל צורכו כדאכלי גנבי
כמאכל כדרוסאי **כבד** כבוד תלמידך
חביב ככבוד חבירך מפורש באבות
דר׳ נת׳ בב׳ ר׳ יוסי אומ׳ כל המכבד את
התורה כבוד תלמידך ממשה רבינו שאמ׳
ליהושע תלמידו בחר לנו אנשים ולא אמ׳
בחר לי עשאו כמותו:
כבד
חבירך כמורא רבך מאהרן שאמר
למשה בי אדוני מעט׳ שחבירו היה עשאו ל׳
כרבו מורא רבך כמורא שמים מיהושע
שאמ׳ למשה אדוני משה כלאם שקלו כנגד
שכינה: ובמכילתא בכ׳ ויבוא עמלק בס׳ גמ׳ ת׳
א׳ בבבא מיצעא משום כבוד אביו ומשום
כדי חיין פי׳ הוא בתוקפתא במסכת נדרים
ומפורש בירושלמי בכתובות בפ׳ מעפ׳ מה
שאירס מן אבא היום מכור לך בלווה לתבריכי
אביו משום נוסס מה שתעלה מצודתי היום
מכור לך דבריו קיימין משום כדי חיין שאין
לו מה יאכל: כבודם בקלון אמיר
ועמי המיר כבודו בלא יועיל וימירו את
כבודם בתבנית שור תיקון סופרים הוא זה
י״ח הן ומפורש בילמד׳ בפסוק וברוב גאונך
ובנם לאה החילותי כל הנוגע בכם נוגע
בבת עינו בספרים הראשונים כת׳ בבת עיני
בס׳ גמ׳ דכ׳ ביומא מאי דכת׳ וארצה בו
ואכבד וקרינ׳ ואכבדה מאי שנא דמחוסר
הא: אלו ה׳ דברים שמחוסר מקדש
שני ממקדש ראשון ואלו הן ארון וכפרת
וכרוב אש מן השמים ב׳ שכינה ג׳ רוח
הקדש שהיא נבואה ד׳ אורים ותומים

ה׳
כד

ה׳ בר׳ גמ׳ דהדר שאני התם דאתחיל בכבודו
כיל כשלפח ל׳ לעזר הסכין לראותה. אמ׳ לו
בר תחליפא לא ליחוש מר לסבא שהוא רב
אחא בר יעקב הואיל והזכירו לו נראה
כאלו חשש בכבודו בב׳ אחרון דשוטה משמת
רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה כיל שבטלו
בני אדם שמכבדין בעלי תורה בר׳ גמ׳ דב׳
הקורא את המגילה עומד ת״ר מימות
משה ועד רבן גמליאל הזקן היו לומדין תורה
מעומד משמת רבן גמליאל הזקן ירד
חולי לעולם והיו למידין תורה מיושב
והיינו דתנן משמת רבן גמליאל הזקן בטל
כבוד תורה בב׳ כל הצלמין על המכובדין
אסורין מפרש בגמ׳ החיצונה אלו הן המכובדים
שעל שידין נזמין וטבעות: **כבד**
בברכות ב׳ אלו דברים בית שמאי אומ׳
מכבדין את הבית כיל מטאטאין היה אומ׳
התנא לא בשביל שלשון כורענות הוא
לניכך אמ׳ מכבדין בב׳ יום טוב מכבדין בין
המיטות: בפר׳ הכונס צאן כיצד משלמת
מה שהזיקה המכבד כרמו של חבירו ס׳
סנודר כיל טיאט הכרם והשיר פירותיו
עודינו סמדר: בארץ ישר׳ כ״ח במקוות
האשה ששימשה את ביתה וירדה וטבלה
ולא כיבדה את הבית כיל לשון נקייה כלומ׳
שלא קינחה את אותו מקום וכמו כן דיברו
חכמ׳ לשון נקי מדיחה את כנה ובר׳ ה׳
מגילת איכה והאחרון הכביד המסמ במטאטא
כבד **כבד** בס׳ גמ׳ דר׳ הקורא
את המגילה עומד ובס׳ גמ׳ כ׳ ד׳ מיתות
בגמ׳ הנודר כי אבל עליו עמו וכמדין עליו
יגולו על כבודו כי גלה ממנו אל תקרא כבודו
אלא כבידו: כיל אבל עליו עמו וכמריו
עליו יגילו שהיו עליו מגילין על כבידו כלומ׳
לפה בכבידו וחלש וגלה הכבר שלו וניטל
טולו בדרך ליצנות כיון שאין יכול להועיל
ניטל כבידו פ״א עגבותיו כבידין עליו
נבלו כיל מלשון משא שאינו יכול לסבול
עואתו: בס׳ כ׳ המקבל בגמ׳ המלווה

את חבירו ההוא לנידון בכבידו הוא דאתא
מה ערכים נידון בכבודו אף הקודש נידון
כיל נגה ערכים האומ׳ ערך כבידו עליו נותן
ערך כולו כדתנן בהאומר משקלי כ״ה בערכי׳
ערך ראשי וערך כבידי עליו נותן ערך
כולו זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו
נותן ערך כולו כך בהקדש האומ׳ דמי כבידי
עלי הקדש נותן דמי כולו כדתנן דמי חצי
עלי נותן דמי כולו זה הכלל דבר שהנשמה כבד
תלויה בו נותן דמי כולו: **כבד** כר׳
כ״א בכלים הנגע בכבד העליון ובכבד
התחתון ובכל הבגדים כר׳ י״א בנגעים ומן
הכבד העליונה לכבד התחתונה ובב׳ אלו
קשרים בגמ׳ קושרין דלי בעא מיניה ל׳ יוחנן
מר׳ יהודה כלי קיואי כגון כובד העליון וכובד
התחתון מהו לטלטל בשבת כ״ב קנים יש
לאורג אחד למעלה ואחד למטה זה באורגין
ועומדין אבל האורגין כשיושבים בחפירה
מניחין רגליהם על לוח אחד ומורידין על
לוח אחד ומעלין ותלוי אב בשביל שיכביד כבד
על השתי וימתח **כבד** אין עומדין
להתפלל אלא מתוך כובד ראש פיל
כפיפת ראש שיכוף ראשו ויכוין תפילתו כאדם
שיש לו צער: בר׳ גמ׳ דפר׳ חומר בקודש
לקודש מאי טעמ׳ לא מפני שכבידו של
כלי חוצץ ישב בכובד מקרקעית הכלי החיצון
ואין עולה לו טבילה: ובב׳ א׳ בנזירות
בגמ׳ הדינו כשמשון האי גזירה שוה משום
כובד גמיר לה ושע׳ ימים לא איבא כובד
כיל האי גזירה שוה דילפינן הכא ימים
דאבשלום מימים דבתי ערי חומה: ואמינא
י״ב חודש משום דבימיה דאבשלום כת כובד
כי כבר עליו הולבך לא מצינא למימר ב׳ כבכב
ימים דב׳ ימים ליבא כובד: **כבכב**
בכלי עץ כ״ב בכלים וכבכב שעשאו
לסל כיל כלי שמכסין בו את הסל שלפת
והוא של חרש ויש ששונין וכבכב ויכה הן כבל
שונין מלשון כבה עליו את הכלי **כבל**
בכל במה בהמה והרחלים יוצאות שחוזות

כבולות כי בגמ׳ מאי כבולות שכובלין אליה שלהן למטה כדי שלא יעלו עליהן הזכרים ויקרא לה ארץ כבול אינה שאינה עושה פירות רב נחמן בר יצחק אמ׳ ארץ חונגטון היתה אמאי קארי כבול דמשתקעא כרעא בגוה כי כבלא פי׳ שרגלין של אדם משתקעות בה מחמת החול כאלו הן כבולין ולכך אינה עושה פירות ס״א עד כבלא בלעז נבולא כ״א מ׳ משקעות רגליו של אדם מחמת תחוח עד מקום שמשימין הכבלים : בב׳ במה אשה ולא בכבול לרשות הרבים גמ׳ אמ׳ ר׳ ינאי כבול זה איני יודע מהו אי כבלא דעבדא תנן והוא חותם שבצוארו כדאמ׳ שמואל וכו׳ טבעת שותלין בצואר העבד שרגיל בקטלאות נשים פי׳ אלא חותם שעושין על צוארי העבדים של מיני מתכות בכלים טמיאין פי׳ בעל בירית :

כבן **כבן** בב׳ במה בהמה כבולות וכבונות גמ׳ מאי כבונות שמכבנין אותו למילת כדתנן בב׳ נגעים שאת כצמר לבן וגרסינן בב׳ שבועות אמ׳ רב ביבי אמ׳ רב אסי כצמר נקי בן יומו שמכבנין אותו למילת פי׳ מכבנין עור הטלא מלידתו עד ח׳ ימים וזהו צמר רך הנקרא מילת וצמר צחר תרג׳ ועמר מילת כבינא:

כבינת **כבינת** בפ׳ מי שמת בגמ׳ שייר קרקע ובגיטין בפ׳ מעשה באומן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תינת כבינת לבתי והצניפות והרדידים תרג׳ וכתרא וכבינתא

כבס **כבס** בס גמ׳ דפ׳ במה אשה כמאן תלינן כבסא בדיקלא ובב׳ גמ׳ דפ׳ אלו הן הגולין ומחייה לכבסא ואתר תמרי פי׳ סנסני של תמרים :

כבש **כבס** בב׳ השואל בגמ׳ המשכיר בית לחבירו ובפ׳ שבועת הדיינים בגמ׳ מנה לי בידך אין לך בידי פטור ליקטיה בכובסיה כי היכי דלשבקיה לגלימיה הוא פי׳ יחזקינו במלבושיו כדי שיניח לו גלימא שלו אף כאן כשמרבה לו כדמים אין לך הוצאה גדולה מזו כלומ׳ מלבוש המת המתכבס אל מסילות שדה כובס בחלק בג׳ מלכים מכני מה לא מנו את אחז מכני שהיה לו בושת פנים מישעיה שנ׳ שדה כובס כובש כתיב דכבשינהו לאפיה ובויקר׳ רבה באם בחקתי בגמ׳ לפני הארץ ישראל שהיה כובש פניו לארץ בשעה שהנביא בא לקנתרו והיה בורח למקום הטומאה כלומ׳ שאין השכינה שורה במקום הטומאה כול׳

כבש בסיפרא אם כבש יביא קרבנו כבשים קודמין לעזים בכל מקום מה תל׳ לומ׳ אם כבש וכבר קדם והביא קרבנו שעירת עזים

כבע בג׳ דיש פה בניאה המעמר לכובעות ולכומסות ירוש׳ כובעות מלעיל כמה דתימא וכובע נחשת לכומסות מלרע כמה דתימ׳ הלא כמוס עמדי פי׳ כובעות ראשי שיבלים הם כומסות תחתון של שבלים ויש אומ׳ כובעות אגודות הקשורות למעלה כנגד ראשיהן כומסות אגודות הקשורות למעלה כנגד ראשיהן כומסות אגודות הקשורות מתחת :

כבר בפ׳ ר׳ ליעזר אומ׳ תולין אין כוברין את התבן בכברה בל מעשרות הקטנות משיכבור ואם אינו כובר כול׳ ובכל כלי עץ פ׳ טו׳ בכלים ותלוי כברת גרנות ובב׳ אחרון באהילות וכוברו בשתי כברות ובב׳ ג׳ בבלה וכוברין אותה בכברות פי׳ כברה כלי שכוברין בו החטים ומוציאין את המוץ שלהם והוא עגול באמה על אמה ולכך דימה בארה של מרים לכברה שכיון שעגול הוא דומה לבאר

כבר בר׳ גמ׳ דפ׳ תפילת השחר אביי שרא לרב דימי בר ליואי ׳ לכברויי סלי פי׳ לעשן כלים של נצרים בגפרית כדי ללבן פ״א מניחין הבגדים בסלים והוו מעשנין תחת הסלים כדי ללבן הבגדים : בר׳ גמ׳ דפ׳ הגוזל עצים הא דאחוורי אחוורי והא דכבריה כברויי בפ׳ אחרון דגיטין בגמ׳ גופו של גט שחרור גוגבר או מרתכא וכבריתא : בס׳ גמ׳ דנדה

צוריתא וכבריתא כיל כבריתא גפריתא
אש וגפרית תרגו׳ אישתא וכבריתא ׃
כבש בהכינס כט׳ בשבועות
ובפסחי׳ בל׳ גמ׳ דכל׳ מקום שנהגו ה׳
הכובש ג׳ כבשים בחבית אחת כ׳כ׳ בטהרות
האשה שהיתה כובשת ירק בקדירה כי׳ל׳
והיא טבולת יום ובי״ש מעלין כו׳ במקוות
מי כבשין ומי שלקין ובכ׳ כל שעה אבל
לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין ובכ׳
ב׳ בעז׳ וכבשין שדרכ׳ לתת בהן יין וחומץ
ובב׳א׳ במשקין וכל כבשים שהוא יכול לאכל
מהן במועד כובשן כיל כובשן בלעז קומטשט
שמניחין בחומץ או במלח שלא ירקבו ובב׳
ח׳ שרצים בג׳ אין עושין הילמי לתת לתוך
הכבשים שבתוך הגיסטרא ׃ בל׳ גמ׳ דכל
חבית כבשים שפחטן האשה שכובשת
זתים בקדירה זתים שכבשן בטרפיהן כיל
בעל׳ זית׳ מישחא כבישא בעל׳ כשרתא
בכ׳ גיד הנשה בג׳ ירך ובכל׳ כל הבשר
בגמ׳ הכחל אמ׳ שמוא׳ מלוח הרי הוא כרותח
כבוש הרי הוא כמבושל **כבש**
בארץ ישר׳ כה׳ במקוות מפני הכבישה
כיל מפני המסלול של בני אדם. גבר במסילתו
ילכו תרג׳ גבר בכבשיה אזלין במסילת נעלה
באורח כבישא ניסק ׃ **כבש** בכ׳ בבל
מערבין בגמ׳ תנו בראשו הקנה כובשו
כבאשו כבאשי באגמא כיל היה קרוב מהם
למקומם אגם שיש שם קנים צומחים אמ׳ להם
צאו כפו הקנים בקרקע ושימו עליהן אבנים
גדולים שכובשין אותם בקרקע ולמחר נשב
עליהן **כבש** את האבן על גבי ה׳
המטלית. בי״ש מביאין כה׳ באהילות
כיל שם אבן על גבי הטלית שלא יתנפנף ׃
כבשים ללבושיך דברים שהן כבשונו
של עולם יהיו תחת לבושיך בכ׳ אין דורשין
בגמ׳ ולא במרכבה אמ׳ ליה בהדי כבישי
דקב׳ה׳ למה ליך בס׳ בכ׳א׳ בברכות
בגמ׳ מאימתי׳ קורין את שמע בשחרין
מה שנכבש ונוזר הקב׳ה׳ בס׳ גמ׳ דכ׳ אלו
הן הלוקין יצתה בתקול אמרה מפני היו
הדברים כבושין כיל יהודה ותמר שנכבשו
זה בזה בשעה ששכב עמה ׃ הלך אותו
הכן ונכבש על השטח באלמנה כ׳ז׳
ביבמות ר׳ אלעזר אמ׳ כובש של ושוב ירחמ׳
יכבוש וג׳ ר׳ יוסה בר׳ חנינא אמ׳ נושא של
נושא עון וג׳ בב׳א׳ בל׳ השנה בגמ׳ בר׳
פרקי׳ בל׳ גמ׳ דכל׳ אין בערכין אמ׳ רב יהודה
שאילמלי צדקתך כהררי אל מי יוכל לעמוד
על משפטיך אמ׳ כי שצדקתיך כהררי אל
משפטיך תהום רבה במאי קא מפלגי
בדר׳ אלעזר ור׳ יוסי בר׳ חנינא דאיתמר ר׳
אלעזר אמ׳ כובש וג׳ כיל אלמלי צדקתך שהיא
כהררי אל גדולה כשיש באדם מחצה עונות
ומחצה זכיות נושא עון אחד מן כף מאזנים
ומעבירו ומוחלו כדי שיכריעו הזכיות
שאלמלי כן שאם לא יהא נוטל עון ומעביר
ראשון ומניח להכריע החובות מי
יוכל לעמוד מפני משפטיך שיורדין עד
תהום רבה ׃ רבא אמ׳ צדקתך כהררי אל שאתה
נוטל עון מן הכף וכובשו ומניחו שאם לא יחטא
שוב אתה מוחלו ואם חטא אתה מצרפו עם
שאר עונות ודנו מפני שמשפטיך תהום רבה
כשאינו חוזר בו דבא כר׳ אלעזר דאמ׳ כובש
כדאמרינן מכבש של בעלי בתים מתירין
אבל לא כובשין בפר׳ ר׳ אליעזר תולין כיל
שני לוחות הם ומשימין ביניהם בגדים
וקושרין בחבל אבל לא כובשין לא יכבשינו
שם בשבת כלומ׳ לא יקפלם ויניחם שם ויקשרם
וזה שמותר להתיר המכבש לבעל הבית לצורך
השבת אבל כובס שאין דרכו להחזיר הבגדים
בשבת לא יגע בהן ׃ בסוריא׳ וקא
סבר כיבוש יחיד שמיה כיבוש בס׳ גמ׳ דכל׳
השולח גט כיל סוריא שכובשה דוד מלך ישר׳
יחיד הוא ׃ כל הכלים אינן נגררין חוץ
מן העגלה מפני שהיא כובשת בביצה בפר׳
יום טוב כיל כובש הקרקע ואינו עושה
חריץ ׃ ובכל׳ המביא כדי יין אין גורפין תנור
וכירים אבל מכבשין בפר׳ אלו הן הנחנקין

אבל הכובש נבואתו והמותם על דברי
נביא נג׳ כובש נבואתו כגון יונה בן ׳
אמתי דמוותר על דברי נביא כגון חנניה
דמיכה וכול בב׳ המוכר את הבית בגמ׳ ה׳
המוכר את בית הבד כירים כיבשי׳ הם
הקורות שכובשין בהן את הזתים ; בגוי
שכבשתו בר׳ גמ׳ דפסחי׳ השוכבים על מיטות
שן תרג׳ דמכבשין בשן דפיל בס׳ גמ׳ דפרי׳
בנות הכותים תרנגולתא דרמיא יומא וכבשא
יומא ; בנב׳ וזאת הברכה ׳ זאת וזאת
שהוא מקטרן בר׳ העניין מגזי ראב ולחומי
רשע לניכך הוא חוזר ומברכן בסופו אשריך
ישרא׳ וג׳ ועדגל תחת רגליו תרג׳ ועגן אמיטתא
כובש קדמוהי׳ : והיה המקדש בתוכם
תרג׳ ויהי כיבש מקדשא בגויה ; והיתה
העיר בתוכה תרג׳ ויהי כיבש קרתא ;
כבשים בני שנה בב׳ את קרבני לחמי בית
שמי אומרין כבשים שהן כובשים עונותיהם
של ישרא׳ כמה דתימא יכבוש עונותינו
בית הלל אומ׳ כל דבר שהוא נכבש סופו לצוף
אלא כבשים שהן מכבסים עונותיהן של ישר׳
כשלג כמא דתימ׳ כשלג ילבינו בן עזאי אומ׳
כבשים בני שנה שהן מכבסין עונותיהן של
ישרא׳ ועושין אות כתינוק בן שנה ; בולמ׳
בר׳ את קרבני בית שמאי אומ׳ כבשים שהן
כובשין את העונות ויום הכיפורים בא ומכפר
אמרו להן בית הלל אע״פ שכת׳ שין סמך אנו
קורין כבסים שהן מלבינין עונותיהן של ישר׳
כשלג של כבסי מרעה לבך ירוש׳ ; **כבש**
בב׳ ב׳ ביומא דצין ועולין בכבש בבל׳ כל
כתבי הקדש עשה גוי כבש לירד בו וירדו בו
זקינים ובב׳ג׳ בזבים על הכבש ועל הקורה
פי׳ כמין עץ גדול יש לבעלי הספינות כשבאין
לירד באותו העץ יורדין מן הספינה לארץ כדי
שלא יטבלו כפות כפות רגליהם במים ושם
אותו עץ כבש ; בזבחים בס׳ הלכה א׳ רב׳
קדשי קדשים אמ׳ רב יהודה שני כבשים קטנים
יוצאין מן הכבש שבהן הולכין ליסוד ולסובב וא׳
ומובדלים מן המזבח מלא נימה של סביב אמ׳

כבש

ראמי בר אבא כל כבשי כבשים שלש
אמות לאמה חוץ מכבש של מזבח שהיה
ג׳ אמות וחצי ואצבע ושליש אצבע
בזוטרתי׳ ; ירוש׳ בעירובין בבל׳ חלון שגובה
המזבח י׳ אמות וכבשו לב׳ אמות וכל
תל המתלקט י׳ טפחים מתוך ה׳ אמות
הן שלישי בסיפרא על ירך המזבח צפונה
שהירך בצפון וכול עד הא למדנו: שהכבש
בדרום אלו ג׳ כבשים קרובי עניין אחד הן
כבש בב׳ א׳ במשקים אין
מכבשין את הריחים בתחלת בחולו
של מועד מאי מכבשין רב יהודה אמ׳ מ׳
מנקר ריחיא פי׳ בברזל חד מנקר הריחים
כשהיא חלקה כדי שתטחון החיטים׳ שינים
כבש בב׳ ויהי בחצי הלילה ואחר
כן הביא עליהם כובשין ארבה בר׳
מגילת איכה ולבנות רייק כבשין
כבשן בב׳ א׳ דסוכה סוכה העשויה
ככבשן פי׳ עגולה כבבשן כתנור ב׳ ח׳
בכלים כבשן של סיידים ושל זגגין פי׳
כבשן של עושי הסיד **כבשן** בבל׳
אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף אמ׳ רב
יהודה הני כובשאני דצוציני כשרין לגבי
מזבח והן הן תורין של רחבה ; **כגני**
בבל׳ הרואה בגמ׳ מקום שנעקרה חצבי
לנהרא כגנליא פירש רבנו חננאל ז״ל משל
משל לו אותו המין לרב ששת שהוא מאור
עינים ויוצא עם היוצאים לראות את המלך
הכדים הנקראים חצבי הולבין אל הנהר לשאוב
מים אבל כגני כלים והן הנקראים כגני ה׳
העשויים לישב הכלים בתוכם ליא כלומ׳
למי מקום הולבים פי׳ ליא למי ויש מפרשין
כגני כלים שבורים

כד

בס׳ גמ׳ דבר׳ אין מענגידין ובב׳ אלו
טריפות בגמ׳ סימני בצים כל שכודרת

ומגולגלת

ומגולגלת דאשה אחד כד ואחד חד טהורה
שני דאשיה חדין שני דאשיה כדין טמיאה
בס גמ׳ דכל כל קרבנות הציבור תניא
חביות כדיות לודיות בינוניות פי׳ חביות
הינו כדות של לוד שהן בינוניות בב׳ אלו
טריפות בגמ׳ נשתברו רגליה הני תמרי
דכדי בתר תרי סר ירחי שתא שארו פי׳
תמרים שהתליעו בכד בתר יב׳ חדש׳ ש
שתלשום מן האילן שדיין דאמרינן שאם
התליעו קודם שתלשום כבר מתו בתוך יב׳
חודש כדאמרינן כל שאין בו עצם אינו
מתקיים יב׳ חודש הני תולעים דהשתא
לא השריצו על הארץ אלא מן הפירות
רביתהו ויש ששונן בכדו בריש כמו כי
בריא לשושמי : כנ׳ בבבא קמא המניח
את הכד כול׳ עד בעל הבית חייב בנזקו
גמ׳ פתח בכד ומסיים בחבית וכול׳ אמ׳ רב
פפא היינו כד היינו חבית וכול׳ קימ׳ לן הכד
קטן מן החבית שבו שואבין מים שנ׳ וכדה
על שכמה וחבית גדולה ממנה׳ ביבמות
בס׳ גמ׳ דכל אלמנה הריני כפרת בבתי כוזא
ממזר שמאכילני בתרומה ואיני כפרת
בן בתי כדה כהן גדול שהוא פוסלוני מן
התרומה פי׳ מברכת בן בתה שמאכילה
כד תנא ממזר מאכיל כך פי׳ המורה של
מנאנצה כל מקום שאומ׳ הריני כפרת
זהו פירושו הריני במקומו לסבול עונותיו
כלומ׳ שעונותיו אני מקבל עלי להתכפר
ואיני כפרת בבתי כדה שפוסליני מן
התרומה כלומ׳ איני מברכת בן בתי כהן
גדול שפוסליני מן התרומה פי׳ כוזא משמע
כלי קטן משום ממזר שהוא פחות וכדה
משמע גדול שהוא כהן גדול : כליא
בכל אין מעמידין בגמ׳ בס הל׳ מתרפאין
לכודה בשיכרא וסימניך וכדה על שכמה
פי׳ רוח היא שאוחז האשה לאחר לידתה
וקורין אותה כודא כלי בב׳ א
כל השנה בגמ׳ ולדגלים אמ׳ רב פפא פסח
כדי עסבה פי׳ שיטבא בעלמא הוא בפי׳

רבי חננאל כתוב ובדיק רב חיסדא פסח כסוק
עסביה כלומ׳ חתוך זכרו מואת הבריתא׳׳ כדי
ובבכ׳ אלו מציאות בגמ׳ אף השמלה סימנין
עסבה פי׳ פרא הזכירה משנתינו הסימנין
ולא דוקא כן׳׳ בב׳ג בסנהדרין בגמ׳ פיעל
בודקים הכי אמרי משמא דרבא כל מילי
דכדי לא דכירי אינשי בפר׳ א׳ בבכורות בב׳ג
דנ טמאה אמ׳ ליה אומ׳ לן מילי דכדי אמ׳ להו
הוה להו פורנתא ואולידא והוה תני ליה
פיטקא וכת׳ בה דמסיק בה אבא מאה אלפא
זוזי ופורניתא מי ילדה הינו ענהו מילי
דכדי כלי בכל הניזקין בב׳ג הפניטות
אמ׳ ר׳ יוחנן משום כדי חיין כליו
בכל החולץ בגמ׳ המחזיר אם אמ׳ יודע אני
ואיני כדיי מקבלין אותו מידו׳ ובב׳ א
דנדה בגמ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ כדאי הוא ר׳ אליעזר
לסמוך עליו בשעת הדחק כלכל
בבס דעניה סוערה לא נוחמה ושמתי
כדכד שמשותיך ר׳ אבא אמ׳ כדין וכדין ר׳
לוי אמ׳ כדכד יינין ר׳ יהושע בן לוי אמ׳
אבני כדכדייה נוטך ספיר ויהלום תרג׳ ירוש׳
כדכדינה וסכידנה כלס בל׳ גמ׳ ד׳
ג׳ מינין אסורין בנזיר אמ׳ רב כהנא
לאיתויי עינבי דכרים ובאמצע המל׳ והא״ שייר
עינבי דכרים׳ ובב׳ המקבל בב׳ג המקבל שדה
בב׳ בורין ומודה רב אשי בעינבי דכרים ושדה
שלקת בעמריה פי׳ ענבים שלקו בכרם קודם
בצירה : כלס בטובעת כ׳ יב׳ בכלים
הכירים והכ׳ והכנה טמיאין סא׳ כירים
ומגרשי עבירים כדגרסינן בבבא בתרא מאי
עבירים כבשי כרוס בב׳ יג׳ בכלים
ובב׳ אחרון דטבול יום הכרומים האשקלונים
שנשברו פי׳ זר של נחושת או של ברזל כמותו
שתולין בו הנירות לפני הארון ובו קבועין אונקליות
ותולין בהן בימות הקיץ כלי חרש מלואים
מים להתקרר וזה צורתו וכבר
פי׳ פי׳ אח בעל אונקלי׳ : כחל
בויקרא רבה זאת תהיה ובמגלת איכה
סורו טמא וסיכה יוי קדקד עשאן שכחות

כדי
כדיי
כדב
כדפ
כדס
כדוס
כד

מכודנות אמהן משעבדן כריש כמה ירוש
כדון יש כודנו לאבינו בריחים ויורש גן עדן כיצד
וכול׳ כדון בשבועות כ׳ יב׳ בכלים
הכידון והעקון והמגביים והשירין
כידון טמיאין כיל׳ טרטה וכידון נחשת
כדון בכל׳ או נאמרין בג׳ קללות
וברכות ויבואו עד גרן כידון בת כידון
ובט׳ נבון אמ׳ ר׳ יוחנ׳ בתחילה כידון לשון
דין ויש אומ׳ לשון רצה בשמת עוזא ובס׳
כדון כשבא למקומו נבון: כדון תרגום
ירוש׳ עתה ועתה הנה אשתך קח ולך כדן
כדן איש על כרדו תרג׳ ירוש׳ על
כודנתיה על הפרדה אשר לי וכודנתא
כדור מי ילדה ״ בפר׳ א׳ בבכורות בגמ׳ דג טמא
בס׳ גמ׳ דכ׳ ד׳ מיתות הכדור והאמום והקמיע
וצרור המרגליות בר׳ בג׳ בכלים ובב׳ בח׳
ובב׳ אחרון במקוות כיל׳ כדור עגול כמו כדור
אל ארץ נושבת וכן מלך עתיד לכידור
כיל׳ מלך העומד בתוך המחנה והחיל סביב
כרטה ושאול יושב במעגל והעם חונים
סביבותיו

כה

כה בס׳ כר׳ אלו הן הנולין בגמ׳ ר׳ יהודה
אמ׳ ר׳ אבהו קללות חכם אפי׳ על תנאי ה״א
באה מנא לן מעלי דקאמ׳ ליה לשמואל כה
כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף וכול׳ כה
בפר׳ י״א בנגעים הכהה בראשון ובבס
ויסגיר הכהה בשיני קורעו ושורף מה
כה שקרע: כה בפר׳ ד׳ בנגעים ובפר׳
כל היד בגמ׳ ה׳ דמים טמאים ובס׳ כר׳
המדיר בגמ׳ היו בה מומין ובס׳ גמ׳ דנזיר
אם בהרת קדמה לשיער לבן טמא אם
שיער לבן קדמה לבהרת ואם ספק טמא
ר׳ יהושע אומ׳ כהה מאי כהה אמ׳ רבא כיהה
וטיהר ודילמא כיהה וטימא אמ׳ רב יהודה
לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בו הכת׳

תחילה ס״א קיהה כיל׳ אם שיער לבן קודם
לבהרת שהיה ושערו לבן כיל׳ קיהה וטיהר
כאדם המאמן החזיק בדבריו וטיהר כ״א
בער׳ קה: כה בר׳ גמ׳ דפר׳ באו
כהן גדול ובב׳ ד׳ מיתות בגמ׳ הנודר כה ייכהו
לעיניה אהני דלא מיקרי מיגרי אינש
בקדיבתיה ובפר׳ ג׳ בסנהדרין בגמ׳ אמר ר׳
יהודה אימתי אמ׳ ליה ריש גלותא לרב אחא
בר יעקב כוק עיין אי ודאי קטל ליכהייה
יכו אותו בשמונו וכן פירשה רוב גאונים
פירשו יכו את עינו ויש מפרש מן ותכהינה
עיניו מראות: כהלונות בבס׳
דקומי אורי חלונות אין בת כ׳ אמ
כהחלונות כיהות היו מקטינות מבפנים
ומרחיבות מבחוץ כדי להוציא אורה לעולם
כהן בר׳ גמ׳ דפ׳ טרף בקלפי ובבס
בגדיו הכהן כהן בכיהונו כיל׳ בלא מום
ובלא טומאה בכיהונו בטכסיס כהונה בבגדים
שהוא מתוקן לעבודה מפורש במשנה בפר׳
אלו נאמרין כשמברכים הכהנים את העם
בגבולין נושאין כפיהם כנגד כתפותיהן ו׳
ובמקדש נושאים כפיהם על גבי ראשיהן חוץ
מכהן גדול וכול׳ בגמ׳ הברכת כהנים בב׳ אלו
נאמרין בפיל׳ רבינו חננאל ז״ל אמ׳ אביי נקיטנן
לשנים קורא החזן כהנים לאחד אינו קורא
שנ׳ אמור להם לשנים ולא לאחד והילכ׳ כוותיה
אבל הא דאמ׳ רב חסדא נקיטינן כהן קורא
כהנים ואין ישר׳ קורא כהנים שנ׳ אמור להם
אמירה להם תהא לית הלכת׳ כותיה: בב׳
אין עומדין בברכות רב נחמן בר יעקב אמ׳ אם
כהן אחד אומ׳ כהן ואם היו שנים אומ׳ כהנים
ירוש׳ אמ׳ רב חסדא אפי׳ לכהן אחד קורא
כהנים שאינו קורא אלא לשבט ובלבד שיהא
חזן ישראל:

כו

בפר׳ החובל בואו בשכור או במסמר

ובפ

ובב״א בנגעים השחין והמכוה ענין הבער
אין שפתותיו נוטפות מר תבוונה בס׳ גמ׳ דפ׳
במה מדליקין : פנים המאדימין את המזרח
וסימנך כוותא פי׳ אם היה נר דלוק בבית
ובו חלון פתוח למעב׳ למערב מתראה אור
הנר כנגד פתח החלון במזרח ״ בס׳ כ׳ א׳
דמשקין אמ׳ רב פפא כמאן מדלינן האידנא
כותא דדשי בחולא דמועדא פי׳ כשיוצאין
המסמרין של עץ של קורה שעל הפתח בחוץ
של מועד בחוץ ונופלת הקורה מחזירין ׳
אותה ותוקעין המסמרין בחורין

כוי בפ׳ כיסוי הדם ונוהג
בכוי מפני שהוא ספק פי׳ כוי
זרע תייש ונולד מצבייה
בפ׳ מעפ׳ בגד יושבת בקתידרה הוא אזיל
וחליק וחליף כואנגר דמלכא פא׳ כורקא
דמלכא פי׳ תבשיל של מלך : כוון
בר׳ גמ׳ דפ׳ אמ׳ להן הממונה דילמא
כותלי בית המקדש בשש ונחצה משחרי
משום דמכווני פי׳ בירוש׳ בב׳ כיצד מעברין
אמ׳ ר׳ יוסי מי שאינו יודע לכוון הרוחות
יראה מקום שחמה זורחת באחד ״ בתמוז
עד מקום שהיא זורחת באחד בתק׳ ובתק׳
טבת אלו פני מזרח עד כמה יגעו הנביאים
הראשונים לעשות שער המזרחי שתהא
החמה מצמצמת בתקופת טבת ובתקופת
תמוז ששה שמות נקראו לו שער סור
ששם טמאין פורשין ההד סורו טמא
קראו למו שער היסוד ששם מיסדין את
ההלכה ׳ שער החרסית שהוא מכוון
כנגד זריחת השמש כדכת׳ האומ׳ לחרס
ולא יזרח שער האיתון מפני שמשמש
כניסה ויציאה שער התוך שהוא ממוצע
בין בית שערים שער חדש ששם חידשו
סופרים הלכה שער העליון שהוא למעלה
מעזרה ׳ בב׳ אלו הן הגולין ומכוונת להם
דרכים מזו לזו של׳ תכין לך הדרך :
כוון ויכנו משם האנשים
תרג׳ ירושלמי וכוינו מתמן כנו לבסי
תרג׳ ירוש׳ כווינו לכון בס׳ גמ׳ דפ׳ אלו
מציאות ובירוש׳ בב׳ אלו מגלחין בגמ׳ אין קורעין
שמוע קרע מאניה על ההוא מרבנן דאסבריה
הא מתני׳ דתנן בפ׳ ג׳ בתמיד ושני מבתחות
אחד יורד לאמגת שחי מה יורד לאמגת שחי
שהיה שוחה אמה עד שלא יפתח ואחד
פותח כיון פי׳ פותח לאלתר כמו אופשר
ישינה ברכוס ויקבעינה כיון במהרה

כוון
בר׳ גמ׳ דפ׳ במה מדליקין
ותנא דירן צמר מיכוון כוין ובר׳ גמ׳
דנידה מוך נמי אגב זיעה מיכוון כוין
ובב׳ אלו טריפות בגמ׳ הריאה בקדירה לא
דכוותא פי׳ צומתין :

כוור
בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ במשקין כוורא טווייה
באחוה פי׳ המלח והדג אחים שניהם מן המים
נבראו ומלחינו ולאחר צלייתו יתננו במים
שהוא אחיו הינו מסקיה באבוהי אוכליה בבריה
הינו בציר היוצא מן הציר הדג ושותה עליו
אביו המים וזה שבח בספרים כוורא תחלי
חלאבא מיא ולא חמרא אמ׳ הגאון רבינו שרירא
זצ״ל אנו לא כך לימדונו רבותינו אלא כך לימדונו
כוורא מיא ולא חמרא חמרא ולא שיבריא
וזה קודם שיתעכל אבל לאחר שיתעכל טוב
לשתות עליו את היין מן המים ומן השכר וכל
אדם ראוי לעשות כטוב גופו : וזה שאמ׳ כוורא
תחלי וחלבא לטעון גוכא ולא ליטעון כוריא
שהן יפין לגוף והוא סובלן אלא שמרבין הזרע
לפיכך אין המעט סובלן : סבליה בבריא
פירש בו מוריים של דגים מביאין דגים
קטנים שאין בהן שמנונית ומולחין אותן כדי
שיבשו ועושין מהן מוריים ומשלחין מהן
מנות איש לרעהו וכשיאכל בו הדג מטיב
את טעמו והוא לו כבן : בב׳ גמ׳ דב׳ גט
פשוט ובב׳ אחדון דגיטין בג׳ שני גטים רב
צאייר כוורא פי׳ צורת הדג :

כורדקי
בס׳ גמ׳ דפ׳ רב פפא שדא
לכוורדקי דבי ריש גלותא פי׳ נחתום
מים המבושלים ויש כוה בפי׳ זמלסטרין
כוורנן
בב״א בתעניות בס׳ גמ׳

כוון

כוור

כורדקי

כורנן

איזה היא נטיעה של שמחה זה הנוטע
אכר׳ אכוורנקי שלמלכים ובר׳ גמ׳ דמעילה
ר׳ נטיעה של שמחה נטע ואיזה היא
נטיעה של שמחה זה הנוטע אכוורנקי
של מלכים ובס׳ גמ׳ דפר׳ עושין פס־ין
ההוא כוורנקא דהוה ליה לריש גלותא בל׳
בבוסתנה פי׳ אילן ששותלין כשנולד האדם
לעורכו בבוסתאניה׳ **כוורת**
בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בשבת זרק כוורת
לרשות הרבים ובפר׳ המוכר את הבית
בגמ׳ מכר את הדלת דתנן בס׳ שביעית
כוורת דבורים ר׳ אליעזר אומ׳ הרי הוא בקרקע — כוורת

כוז בר׳ גמ׳ דפ׳ ר׳ אליעזר תולין
אלא משתה תלא כוזא בסיכתא הכי
נמי דמיחייב פי׳ תולין חצבא על היתיד דהוי
אהל עראי׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ המוציא כוזא כזה
כלומ׳ כזה כלי קטן׳ בר׳ גמ׳ דפר׳ מי שהפך
זופתין כוזתא ואין זופתין חביתא חייש לכסירא
ובחבית איכא כסירא יתירתא לא זייפתי
ליה משום דכייש יינה ובכוזא ליתא
כסירא פי׳ דאמ׳ זופתין לכוזא חייש
לטירחא יתירא ובכוזא ליכא טירחא יתירא
ובחבית איכא טירחא ובפר׳ כל הבשר בסוף
הלכ׳ העוף עולה מתקין רב אחא בהוצלכוזא
בת רביעתא בפ׳ ג׳ בתמיד כוז דומה
לקיתון של זהב׳ — כוז

כוך בפ׳ א׳ ב׳
במשקין אין חופרין כוכין וקברות
במועד גמ׳ מאי כוכין כוכין בחפירה וקברות
בבנין בבלה אי קבר תרג׳ בשלימות
שנין בכוכא בית קבורתא — כוך

כוונת
בס׳ גמ׳ דפר׳ מי שהפך כי אתא רב דימי אמ׳
כוונתא פי׳ כוסמת תרג׳ כוונתא שלותתין
אותו היינו חילקה׳ — כוונת

כז

בפר׳ אלו דברים בפסח בגמ׳ ושאר
כל הזבחין יבמתו כזית מותר משתו לא — כז

לא כזיז מיניה׳ ובס׳ גמ׳ דפר׳ כיצד אשת
אחיו לא מיבעיא אבין דכזיז בניה מינה
אבל בני דלא כזיז מיניה אבין אימא לא קמ״ל
וביבמות נמי בס׳ גמ׳ דפ׳ בית שמי אבל באשת
אחיו מי כזז כזיז מיניה פי׳ מתבייש ממנה
לפשוט בהיד לאלתר׳ **כזב**
בשנים כ״ח בפרה אלו הן המכזבין
המכזבין באחד בשבוע המכזבין בכולמוסיות
ובשני בצרות׳ **כזז** בפ׳ הגוזל
עצים בגמ׳ גזל מטבע אותיביה רבא לרב
נחמן מיהא דתנן בר׳ תוספת מעשר שני
אין מחללין ירוש׳ בר׳ מעשר שני מטבע שיורד
אין מחללין על מעות שאינן יוצאות כיצד היו
לו מעות כוזביות ומעות ירושלמיות או
של מלכים הראשונים אין מחללין ירוש׳
בר׳ מעשר שני מטבע שיורד כגון בן כוזבא
אינו מחולל׳ **כזית** בבר׳ רבה פר׳
בר׳ ותקרא את שמו שת כי שת לי
ר׳ תנחומא בשם ר׳ שמואל אמ׳ כוזית אותו
זרע שקם ממקום אחר ואי זה זה המלך ה
המשיח ובפר׳ נב׳ ונחייה מאבינו זרע׳ ר׳
תנחומא בשם שמואל אמ׳ כוזית באין בת׳
כן לא זרע אותו זרע שהוא בא ממקום אחר
ואי זה זה מלך המשיח׳ פי׳ כינוי שם הוא

כח

בפ׳ אלו טריפות בג׳ נשתברו רגליה
כח דהתירא שריף ליה׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ כיצד
הרגל כח כוחו לבומכוס מהו פי׳ כגון שהיתה
פרה מהלכת ברש׳ הרבים ונתזה צרור
מתחת רגליה ושיברה כלים זה כחה אבל
אם נתז עוד צרור מן הכלי ונפל על כלי
אחר ושברו זהו כח כוחו׳ **כח** בר׳
דבבא קמא לא אביחו וניעו פי׳ כיחו רוק
עבה שיצא בכח ניעו רוק זכה שיצא במגעגע
ובפ׳ אחרון דעירובים בגמ׳ ר׳ יהודה

אומ׳

כחש

אומ׳ אף מי שנתלש רוקו אמ׳ ר״ש לקיש
הכח בפני רבו חייב מיתה וכו׳ ובר׳ גמ׳ רמ״ס
חנינה מאד על כל שלם אמ׳ רב זה שהורג
כינה בפני חבירו ונמאס ושמואל אמ׳ זה
שרק בפני חבירו ונמאס **כח** בס׳ גמ׳
רת׳ יש מערכים עד היכן תוכחה רב אמ׳
עד הכאה ושמואל אמ׳ עד קללה ור׳ יוחנן אמ׳
עד נזיפה ושלשת מקרא דרשו וכו׳
כחל בכ׳ כל הבשר הכחל
קורע ומוציא את חלבו ובב׳ גיד
הנשה בגמ׳ ירך כחל בששים וכחל מן המניין
היכא דלא קרעה ובשלה בהדי בישרא אמ׳
רב יצחק בריה דרב משרשיה וכחל עצמו
אסור למאי נפקא מינה דאי נפל להוך קדירה
אוסר ונאסר פי׳ הוא הדד של בהמה :
כחל בב׳ המוציא יין כוחל כדי
לכחול עין אחת האלא כחלי אמ׳ רב
צנועות כוחלות עין אחת פי׳ כוחלות הצנועה
עין אחת ומכסה האחרת ויוצאה לשוק
וקראה לבבתיני באחת מעיניך נותנת
כחל בעינה שנאין יכין ובב׳ המצניע
וב׳ הגודלת וב׳ הכוחלת גמ׳ כוחלת משום
כותבת בכתובות בב׳ האשה שנתאלמנה
ובב׳ א׳ בסנהדרין בגמ׳ סמיכת הזקנים לא
כחל ולא סרק ולא פירכס ויעלה חן ובב׳
גמ׳ דב׳ כיסוי הדם תנא השחור והכוחל ונקראת
הכסילים ויש אומ׳ אף הזרניך ובב׳ אלו טריפות
בגמ׳ הריאה אמ׳ רב מחאי כי כוחלא כשרה
פי׳ כגון הכחל כשירה אבל שחורה
כדיו טריפה כסברא כשירה שגוון הכבד
קרוב לגוון הכוחל כביעתא טריפה פי׳
לבנה כביצה ויש אומ׳ חלמון של ביצה והדעת
נוטה שהוא כמו חלמון **כחל** בפ׳ א׳
בסוכה בגמ׳ חבילי קש איזוב ולא איזובין
ולא איזוב כוחלת פי׳ איזוב שיש בו צבע
כמו כחל : **כחל** בר׳ גמ׳ דפ׳ השותפין
ובר׳ גמ׳ דפ׳ החליל במאי בנוייה באבנא
שישא כוחלא ומרמרא · ובב׳ א׳ דקידושין
ההוא דקריש באבנא דכוחלא דמות בעין

כחש בכר׳ מרובה בס׳ הלכ׳
גנב על פי שנים וטבח ומכר על
פיהם עדים שהוכחשו ולבס׳ הוזמו פי׳ כגון
דאתו בתרי ואמרי פלן הרג את הנפש והוכחשו
דאתו אחריני ואמרו לא הרג והשתא הוו
להו תרויהו כיתות מוכחשות דהשכחה
לא אזלינן בתר עידות בתרא בדאמרי׳
תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני
סמוך אהני ואחר כך הוזמו תרויהו אחריני
ואמרי והלא עמנו הייתם בו׳ נהרגין ולא
אמרינן כיון דהוכחשו בטלה העידות
וכשהוזמו על עידות בטלה הוזמו אלא
הכחשה הינו תחילת הזמה אלא שלא נגמר
והשתא היא דנגמר כשהוזמו : ובהאשה
פ׳ ב׳ בכתובות בג׳ העדים שאמרו אמ׳ ר׳
אבהו אין מזימין את העדים אלא בפניהם
ומכחישין את העדים שלא בפניהם והזמה
שלא בפניהם נהי דהזמה לא הויא הכחשה
הויא ובער׳ זה מצא העניין ובר׳ גמ׳ דפר׳
שנים אוחזין מה לפו שכן אינו בהכחשה
והזמה פי׳ אם יודה שלויתי מפל׳ מנה ביום
פל׳ במקום פל׳ ויבואו העדים ויעידו כי שם
היינו בו ביום באותו המקום שאמרת ולא
לויתה אחר היה שלוה או אם יאמרו לו אותו
היום עמנו הייתה במקום פל׳ רחוק מזה
יותר ממהלך יום והוא מכחישם אמרינן
הודאת בעל דין כמאה עדים ואין העדים
יכולין לא להכחישו ולא להזימו : **כחש**
בב׳ הכונס צאן בגמ׳ כיצד משלמת איכא
בניהו כחש גננא ולא מסיימי אלו היה סנדר
זה נשאר בגן עד שיגמר ענבים ליבצר היה
מכחיש ויונק לחלוחית העץ וכשאכלו סנדר
נשאר כח העץ במקומו:

כי

באו מנחות פ׳ ג׳ במנחות והרקיקין פ׳
משיחן כיצד מושחן כמין כי ובהכרים

כחש

כי

בב בכלים מחצלת שעשה לה קנים לארכה
טהורה וחכמים אומ׳ עד שיעשה כמין כי
ובכ״א בכריתות בגמ׳ המכתש את השמן
תנו רבנ׳ כיצד מושחין את המלכים כמין
נזר ואת הכהנים כמין כי מאי כמין כי
אמ׳ רב מנשיא בר גדא כמין כי יוני פי׳ יצק
השמן על ראש ויורד אילך ואילך כמין שתי
טיפות מרגליות על זקנו וזה צורתו

כייר בפ׳ כל הצלמים כייר
ג׳ אבנים הן סיידה כיירה לשם עב״ז
וחידש נטל מה שחידש בב׳ שור שנגח את
הפרה בב׳ בור שלשני שותפים ובא אחר וסיידו
וכיירו אחרון חייב בפ׳ חזקת הבתים בגמ׳
בר א׳ המוציא פלטורין גדולים בנכסי הגר
וקד מהן סיוד אחד או כיור אחד קנאן פי׳
סיוד בסיד כיור שצייר בה צור אחד בכותל
מן הסיד או על שמי קורה כמו שעושין ב
בפלטין ואנכי יושב בבית ארזים תדג׳ בכיורי
ארזא פי׳ משמש בב׳ לשונות כבר פי׳ בעל
אי

ל

בבל ב בכל יום דנין את העדים בכינוי יכה
יוסי את יוסי גמ׳ אמ׳ רב יהודה אחא בר
יעקב אינו חייב עד שיברך את השם בד׳
אותיות למעוטי בין שתי אותיות דלא וכול פי׳
חכמים קדושים כינו את השם וקראו אותו
יוסי לפי שיוסי ד׳ אותיות ושלש אותיות מהן
הן אותיות של שם לפיכך כינו אותו ביוסה
שהוא ד׳ אותיות למעוטי בשתי אותיות כגון
אליה פי׳ אח ג׳ אותיות של יוסי בגימטריא
בובא וכול וכו׳ השם כבא בב׳ כיצד
מברכין בג׳ חוץ מן היין מאי טרקנין
אמ׳ רב יוסף כובא דארעא פי׳ עושה גומה
כבירה כמו שפירשנו בענין יורות ערביים
ומערב מים וקמח ברכה ומשליך באותה
בבא גומה כבא בפ׳ ערב פסחים

בגמ׳ ואמרי עני לא תעקם כבא פי׳ זה
המכתש בכה הנקרא בלשון ישמעאל צבס
ולא טחון ובדבת וביטלו הטוחנות ואם
יכאיבך גלגל עמו עד שינוח ולא תעקרינו
ולא תיקני בחוויא אם נגלה לך שיש חויא
בחור מחורי חצירך לא תיקני ותהא משתדל
להרגו כי בראותו אותך שאתה מחכה לו
עליו שמא ישוכך כתאוס וכן הגוי אשא בשרי
בשיני תרגו׳ מטול בשרי בככאי בס׳ גמ׳ דבר
אחד דיני ממונות ז״ל מני כביך ושיניך כמה
הוו בפ׳ כל המנחות בגמ׳ וחייב על לישתה
ובס׳ גמ׳ דב׳ אמ׳ ר׳ עקיבה חזי לכבא דאקלירא
בב׳ גט פשוט בגמ׳ כתוב בו מלמעלה ההוא
שטרא דהוה כת׳ ביה תולתא בבדריסא אזל
איהו מחקיה לכביה וכ׳ ושוייה ובדריסא פי׳
מחק השינים של בית מלמעלה ומלמטה
כבב בב׳ הרואה בגמ׳ על הזיקין
מאי זיקין אמ׳ שמואל כוכבא דשביט
פי׳ הכוכב הנראה בשמים נותר ממקומו
למקום כמו שוכט בשבט ומוריד השבט על
המקום שמכה בו ולפיכך נקרא שביט וזה
הכוכב שמו זיקין דגרסינן בתלמוד ארץ ישראל
אמ׳ שמואל אין עבר זיקא בכסיל מחריב את
העולם והאי דמתחזי דעבר לא עבר אלא או
לעיל מינה או לרע מינה כמ׳ בעל זקי
כבב בס׳ הגה דפ׳ השוכר
את הפועלים בתי הני כלי במניכך
ואת ערך כבבין דנרדי פי׳ לשון לעז קורין
לקידרה כבבו׳ כבי בס׳ כל כלי
בעלי בתים כל יו׳ בכלים ושבורתו
הקנה שחתכה לקבלה טהורה עד שיוציא
את כל הכבי׳ פי׳ יש בתוך הקנה קליפות
ושמן כבי׳ וכה עושה כ׳ יג׳ באהילות ולא
כבי שאין ממש יש אומ׳ מזה פי׳ אח קורי
עכביש : כביא בל גמ׳ דפ׳ החליל
ובחלק בגמ׳ האומ׳ אין תורה אמ׳ ר׳ אמי
יצר הרע כתחילה דומה לחוט כוביא פי׳
הכלי שמשליך האורג בנפש המסכת עליו
הערב כרוך נקרא כוביא בלעז דורונולא :

כבריתא כי נוכח תיטבנה תרג׳ מטול
דכבדיתא מלמשנפש שבעה
תבום נוכחו תרג׳ נפש כבי
דשבעין דיישין כבדיתא

כלי — בפ׳ סדר תעניות האלו בגמ׳ אלו מתריעין לא נדרבא אלא לבי כוכי דאנשא׳ בל׳ נמ׳ דנל׳ מי שאחזו מטא לכוכא דההיא ארמלתא.

כבלא — בילמ׳ שני גוים לא תהי קורא שני גוים אלא שני גאים זה מתגאה וזה מתגאה עשו מלובש כבלא ויעקב מלובש ציצית עשו מלובש כר׳ מום ויעקב מלובש טליתי.

כבלי — בל׳ גמ׳ דכל׳ יום הבכורים ר׳ מיני שלין הן ואלו שיכלי כבלי כסיוני ושלין׳

כבליאר — בפ׳ במה אשה ולא בכבליאר פי׳ מכבנתא ודומה למחול וראשו אחד דומה לסידה שאורגת בה תבשיטין הנתנת כנגד פניה ובמעשה דר׳ עקיבה במי שהחשיך שקלתא למכבנתא ואיתרמיא בעינה ויש אומ׳ תבשיט שמעגל על ראשה כרגרסין בבראשונה נב׳ ביומא הכהנים מקיפין ועומדין כמין כובליאר׳׳

כבלת — בפ׳ במה אשה ולא בכובלת פי׳ בעל חמר.

כבר — בפ׳ כל כתבי הקודש בגמ׳ כיצד נגלה דליקה והא דתנן בס׳ כיאה אין בוחתין לענין ההולך ממקום למקום דככר בפונדיון מד׳ סאין בסלע בס׳ כר׳ מעל׳ בגמ׳ המשרה מאי הוא דתנן בפ׳ כיצד משתתפין ובפ׳ יג׳ בבליס ר׳ יוחנן בן ברוקא אומ׳ ככר בפונדיון מד׳ סאין בסלע פי׳ מל׳ פונדיון לסלע ובל׳ סאין יש כד׳ קבין יבוא חצי קב שהוא יב׳ בצים בפונדיון אחד מצין שמח פונדיון לסלע דתניא בתוספת בבא בתרא כיוטה שאמרו א׳ מח׳ באיסר איסר א׳ מכ״ד לדינר ודי׳ דינ׳ לסלע ועלו מח׳ בפונדיון סאה ד׳ קבין לד׳ סאין יעלו לו׳ קבין׳

כבלותא — בפ׳ אם אין מכירין אותו בגמ׳ במה היתה גבוהה אימור כוכיתא בעלמא הוא דחזא כי חתיכה של עב לאו שהיה דומה ללבנה׳

כל

כל — בפ׳ א׳ דשוטה בהיל׳ שנייה בכור יקבעון דאברהם יצחק ויעקב וכול׳ בר׳ גמ׳ דנל׳ בכל מערבין מאי טעמ׳ דמאן דמרבי בעוכות סבר כללא בתרא דווקא וכול׳ בס׳ הילכ׳ דנ׳ א׳ רפסחי׳ הניחא למאן דאמ׳ כלל ופרט המרוחקים זה מזה אין דנין אותם בכלל ופרט אלא למאן דאמ׳ דנין כול׳ בר׳ החובל בגמ׳ פצע כואו כויה תחת כויה כלל מפי׳ שאין בה חבורה בא חבורה ופרט שהכויה יש בה חבורה ופצע הפריש ביניהם וחלוקה בין ל׳ ובין בשואי בפ׳ נגמר הדין בגמ׳ כל הנסקלין נתלין דבנ׳ דרשי כללי ופרטי והומת ותלית אותו על עץ׳ כלל ופסוק של אחרין פרט כי קיללת אלהים תלוי׳ ובר׳ גמ׳ דנ׳ בנות כותים ותהי נדתה עליו כלל וכל המשכב אשר ישכב עליו פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט משכב ומושב אין מידי אחרינא לא אמ׳ אביי וטמא שבעת ימים הפסיק העניין הוה ליה כלל ופרט המרוחקים זה מזה ואין דנין אותם בכלל ופרט רבא אמ׳ לעולם דנין ובפר׳ כל המנחות בגמ׳ ואם החמיצו ואימא לא תעשה כלל לא תאפה פרט כלל אין בכלל אלא מה שבפרט אפייה אין מידי אחרינא לא אמ׳ ר׳ אפוטריקי משום דהוה כלל ופרט המרוחקין זה מזה ואין דנין בכלל ופרט׳

כל — במנחות בפ׳ ר׳ במקוות ואמה כולי עורב בשבת בס׳ גמ׳ בפ׳ אמ׳ ר׳ עקיבא ובמנחות בפ׳ אחרון בגמ׳ הרי עלי זהב תניא האומ׳ עלי ברזל אחרים אומ׳ לא יפחות מאמה על אמה למאי חזי אמ׳ רב יוסף לכולה עורב׳ בפ׳ במה אשה בגמ׳ ולא בזבול מאי איצטמא אמ׳ ר׳ אבהו בזיוני מא בזייני אמ׳ אביי כליא כרוחי ס׳א כליא דידבי פי׳ איצטמא היא בי זייני כלומ׳ חוטין הרבה ממיני צבעונין ותולין אותם בפני הכלה שלא יצערוה הזבובים שמתביישת להסיר הזבובים מעליה ותולין זה בפניה

ונקרא כליא דירבי והוא כעין אותה ששנינו
אמה כלה עורב לפי שבמקדש ראשון שהיתה
קדושתו בכל הקהל והיתה שכינה שרויה
לא היו עופות פורחין עליו אבל במקדש שני
פחדו שמא אין קדושתו כראשון ושמא יפרחו
העופות על המקדש וישליכו שם דבר
טומאה ועשו צורה להבריח העופות מגג
ההיכל וקראוהו כולה עורב כלומ׳ זו מונעת
העופות והעורבים מלפרוח בגג ההיכל וזה
צורה כנגד שעושין עכשיו שומרי הזרעים
ובר׳ נמ׳ דכ׳ דהשותפין אמ׳ ליה עיזא בעלמא
דאכלעיי מכלינא ליה׃ ובפ׳ כ׳ ׳ יוחסין
בגמ׳ מתיחד אדם אביי מכלי להו מכולה
דברא ובפ׳ כל היד בגמ׳ בית שמאי אומ׳
צריכה אביי אמ׳ כלי דירבי רב כמא כר
כרוחי כיר׳ מגרש העופות ומגרש הזבובים עליו
ישאנו כפירים׃ קרא בגרון תרגום אכלי ויקרא
בקול גדול יהודית תרג׳ ואכלי בקל רב ושרק לו
מקצה הארץ תרג׳ ויכלי ליה ״ ויגהוס עליו
כל בבר׳ השוכר את האומנים בג׳ או
שעשית אגריא קסבר רב לא מכלון קרנא
כל בפ׳ א׳ בברכות בס׳ הלכה וחכמ׳
אומרי׳ עד חצות רב ביבי בר אביי סבר
לאשלומינהו לכולי פרשיאתא דכלה במעלי
יומא דכיפורי מ״ל הן שמנה פרשיות שקורין
בר׳ שבתות שבאלול ״ ובר׳ שבתות שבאדר ומפני
שהיה רב ביבי טרוד בחדשי הכלה במסכתא
דכלה ולא מצא פנאי להשלים כל פרשה
בשבתא סבר לאשלומינהו להני ח׳ פרשיות
בערב יום הכיפורים ואסיקנא תנינא ובלבד
שלא יקדים ושלא יאחר׃ בפ׳ א׳ בתעניות
בגמ׳ הגיע י״ז במרחשון ובפ׳ האיש מקדש בגמ׳
דסמך ׳ קבין על מנת שאני חכם אין אומרין
כחכמי יבנה כגון ר׳ עקיבה וחבירין אלא כל
ששואלין אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה
על מנת שאני תלמיד חכמ׳ אין אומ׳ כשמעון
בן עזאי אלא כל ששואלין אותו דבר אחד
בתלמודו ואומרה ואפי׳ במסכתא דכלה
שמתעסקין בו כל תלמידי חכמ׳ שדומין לדרוש

כל

כל

בכלא דכלה דאלול או בכלה של אדר׃ ובג׳
אלו טריפות בס׳ הילכ׳ הריאה אמ׳ שמואל בריה
דר׳ אבהו אבא מריש כלי דרכרס הוה ״
כל בפ׳ א׳ בסוכה בגמ׳ כרס עליה
סדין מותר לישן בכילה בסוכה׃ בס׳
כל השואל פרה בגמ׳ המשכיר בית כללה לבריה
כו׳ כיל׳ עשה בו חופה כגו בבס׳ דויהי ביום
כלות כלת כת׳ ביומא דעלת כלתא לגננא וכל
כל עשרין אחר תר׳ ירוש׳ מכילתא חדא׃
בבר׳ רבה היא מוצאת במכילתא דאיעש
כייל בה מיתביל׃ בתים לאשרה תרג׳ מכילן
לאשרתא׃ בב׳ ט׳ בזבחים
המזבח מקדש כשם שהכבש והמזבח
מקדשין את הראוי להן כך הכלים מקדשין
כלי הלח מקדשין את הלח כו׳ כל הכלים
עולין לידי טומאת במחשבה ואין כו׳ כיר
בעל חשב בס׳ כל אין בין המודר בג׳ נכנס
לבקרו כלי גולה והנר ושטיח כלאב
בילמד׳ בל ואלה תולדות יצחק כת׳ דניאל
לאביגיל׃ וכת׳ ומשנהו כלאב דניאל הוה שמו
ומהו כלאב אלא כלמי שהיה רואה אותו
אומ׳ כלו אביו׃ כלאים בבר׳ יתא דר׳
אליעזר כ׳ יוא קין הקריב מיתר מאכלו קליות
וזרע כשתן ר׳ יהושע אומ׳ אמ׳ הקב״ה לא יתערבו
מנחת קין ומנחת הבל לעולם אפי׳ בארץ של
ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך
כלב בפ׳ א׳ בכלאים כלב הכופרי
והשועל בפ׳ ח׳ בכלאים הכלב מין חיה
בס׳ תוספת כלאים מפרש מאי נפקא לן אימן
חייה אי מן בהמה בפ׳ א׳ במשקין והאומן
מכלב כיר׳ בגמ׳ מפסיע כלומ׳ מטר התבירה
ולהני קרי ליה מכלב שדומין תחובי המחט
לשיני הכלב המגוזרין כלבתא שאינו תכר
מיושר והרי שיני הכלב אחד חוץ ואחד בפנים
ואינו מיושרין ובפ׳ אעפ׳ בג׳ הנמלים הוו בה
הנהו תלתא עתירי נקדימון בן גריון שנקדמה
לו חמה בן כלבא שבוע שכל הנכנס לביתו
כשהוא רעב ככלב יוצא כשהוא שובע בן
ציצית הכסת שהיתה ציציתו נגררת על גבי

כרים וכסתות · בפ׳ הניזקין בגמ׳ לאו־
היה סיקריקון כלבוהי לא נבחין כבר פיר
בער טר׳: **כלב** בל׳ גמ׳ דפל׳ אין
צרין כולהו נמי בעו רבויי לבאות
לכלובין לערב קאמרינן ובעו רבויי פיר־
רבעו רבויי שמרקדקין ומתחבאין עד שלוקחין
אותן וצרין אותם ישנו על שני פנים בזמן
שהן חוץ מכלובן כולהו בעו רבויי אבל בזמן
שנכנסין ונעשין בתוך כלובן יונים הדורסיות
ואווזין לא בעו רבויי ויוני שובך ויוני עליה
בעו רבויי ולפיכך פטור וחייב: **כלב**
צבל׳ רב במ״ט ונבלה שם שטתם אמ׳ ר׳
אבא משפחה אעטה הוה אמ׳ ליה לחבריה
אייתי לי כולב ומייתי ליה מגרופי הוה מחי
לה וכצע מוחיה מלשון ערבי קורין כולב
וכן פיר׳ כלבוס: **כלבוס** בשוטה
בר גמ׳ דפר׳ היה נוטל ר׳ יהודה אומ׳
כמין כלבוס של ברזל מטילין להוך פיה
שאם נמחקה המעילה אמרה איני שותה כול
בפר׳ במ׳ אשה בגמ׳ לא יצא האיש בסנדל
עשאן כמין כלבוס מותר פיר׳ רב שלום כלבס
גופו נועץ בו מסמרים מבפנים ומוציאן לחוץ
שעקס אותם כשיני שכור ודומות לאצבעות
הכפופות ויש כלים שעושין בהם ברזל ואותם
כיות שלהם שתופס בהן ברזל כשיוצא מן
הכור עקומין ויש אומ׳ הן צבת של ברזל
שאוחז בו ברזל ומכניסו לכור **כלבוס**
בס׳ גמ׳ דכ׳ כל המנחות באות ובית הלל
אומ׳ כלי היה במקדש ומרחשת שמה ודומה
כמין כלבוס עמוק וכול׳ **כלבוס**
בפ׳ הגוזל עצים בג׳ צבעו כעור מאי
כעור אמ׳ רב נחמן וה׳ כלבס מאי כלבס אמ׳
רב פפא בר שמואל כפרא דודי פיר׳ כלבוס
כפרא והוא כעור ופירושו דרכים דרכים דרך
צבוע אדם מראה נדרך אדום אינו עמוק
והוא כמו מטלניות שמקנחין בהן יורות של
צבעים שהן עשויין כולן דרכים דרכים כמו
שאמרנו: **כלדאי** בפר׳ כל כתבי
בס׳ מימריות דר׳ יוסה אמ׳ ליה כלדאי

כולהו ניכסך יוסף מוקר שבי אכיל להו ובס׳
גמ׳ רשבת ר׳ עקיבה הוה ליה ברתא אמ׳ ליה
כלדאי וכול׳ עד וצדקה תציל ממות ובערב
פסח בס׳ הל׳ ומני מן התמחוי מנין שאין שואלין
בכלדיים של׳ תמים תהיה עם יוי אלהיך פיר׳
חוזי בכוכבים **כלדר** צבל׳ רבה כלדר
בל׳ ויהי מקץ נער שוטה עבדי שונא
עבד שכך היה מוכתב בסקדידין של פרעה
שאין עבד מולך ולא לובש כלידרים לא ירים
איש את ידו ואת רגלו כלידרים ובער׳ יין פיר׳
קונדרא וכלינדרין **כליל** בגמ׳ דפר׳ כליל
במה אשה כלילא רב אסר ושמואל שרי
פיר׳ בער׳ עטרא: בפר׳ השותפין בגמ׳ כוכין
ההוא דמי כלילא דשרו אטיבריה פיר׳ ונגב
נזר המלך אמ׳ המלך הואיל וכשעו היהודים
בשמירת העיר ישלמו דמי הנזר איכא דאמרי
אילני הוו להו איכא דאמרי כלילא הוו להו פיר׳
גאון ז״ל אילני הוו להו בכרדם לכל חד נטוע לשם
חד וכשהיה מתיבש אמ׳ הן היו יודעים שאינו
שרוי בטובה איכא דאמרי לכל חד וחד הוה ליה
כתר וחקוקין עליו ג׳ פרצופין של שלש חבירין
וכשרואה שמשתנה הצורה היו יודעין שאינו
שרוי בטובה: בל׳ גמ׳ דגיטין כלילא מנא
לן דאסיר אמ׳ ל׳ דתנן גזרו על עטרות חתנים
רב חסדא אמ׳ מה׳ קרא הסר המצנפת והרם
העטרה וכול׳ הפארים הצערות תרג׳ כלילא
ושירי ידיא: **כליל** בס׳ גמ׳ דפר׳ כליל
המדיר גירדא דאשטה וכליל מלכא
פיר׳ דודרא ויש אומ׳ וסילקן ובב׳ ח׳ שרצים
בגמ׳ אבוב רואה ליתי חמשה בלוי **כליא** כלי
צבל׳ לא יחכור ובתנור ג׳ מן הכילה שהן ד׳
מן השפה פיר׳ כליא בלשון יון בטן והוא
אמצעית התנור שבולט ויוצא כבטנו של
אדם כששבע **כליון** במעילת איכה כליון
בתולות נוגות לו הכליונים שהיו
נאין כבתולות ונעשו נאותי **כלך** כלך
בפר׳ אחרון בבלאים השירים
והכלך והסירקון כולן ממין שירא כרדנא
הן לא משונן באריגתן יש מהן רקיק

לקין ויש מהן עבין ויש מהן בניר אחר ויש
מהם בנירים שנים ויותר יש שיש בהם
צורה ויש שאין בהם צורה כראמרי' ברוקס
וחושב ויש מפרש כלך בסולת של משי אותם
קליפות שנשארו מן המשי שמות׳ אין הטלנים
ואין טחין לטוות: **כלך.** בהגדה
דהנזקין אמ׳ רב חסדא כלבא דחיטי בלך
בניא כלבי ציבי: ובגל׳ איזהו נשך בגמ׳
כיצד לקח דאמ׳ ליה חיטי דקל׳ באכלבאי
בב׳ חסידים אזל זבן בה חיטי אסיק שדייה
בכלבא פי׳ אוצר של חטים: כלבה בס׳ גמ׳
דפל׳ אין מגלחין עשירים בדרגש ועניים
בכליבה בל׳ מגילת איכה נטלו הכרובים
ונתנום בכליבה **כלכה** בשאילות
דרב׳ שרירא גאון ז״ל במנן קפו כלך כלבה
לדרך זו לשון קל הוא ויש בו אות מבולעת
בדגש שבלגור׳ וביאורו כלך לומ׳ כלה
יגיעך מכאן עד שתגיע למקום כל מרבה
פירושה עד שאתה מגדל את השמועה הזו
ראה כי יש בדבר כך וכך אמ׳ כמו שאומ׳
טעם הדבר כך וכך וכונת אדם זה כך כך
וכואנת כאשר תאמ׳ בלש׳ ישמעאל אי זי מהות וכואנת
שתי מלין הן זי אינה יוצא ללשון אחר ומלה
מחברת את הדברים במקומה היא וכשהדברים
מוסעין ללשון אחר אין צריכין לה כאשר תאמ׳
אימא לי זי גופא דעובדא היכי הוה אם לא
יאמ׳ זי דין מהות ומהא כגון שיש כמה דברי׳
לבני אדם שצריך להם ואמ׳ לחברו עד שאתה
טורח ומשלים את כולם מהר את הדבר
הזה האחר שסבר קרב בכמו דבר זה אומ׳
מיהא ומיהת פשיטא לא צריכא כמשמעו
כשיאמ׳ התנא או אמורא דבר ברור אומרין
מלה זו פשיטא׳ ולא היתה צריכה לנו להאמר
ומכני מה אמ׳ החכם הזה ועל זאת ועל
כיוצא בו משיבין מהו דתימ׳ כך וכך מש׳ לן
ופירושו שהוא מראה מקום הספק והצרך
לאותה משנה או לאותה שמועה וכך הוא
אומ׳ אם שאלך שואל מהו לומ׳ כך וכך קמ״ל
האי תנא דלא אמרינן הכי וכל קא מ״ל שהוא

בא בתלמוד סמך למהו דתימ׳ כך טעמו
קמ״ל דלא כלמהו דתימ׳ דבר בטל הוא
אלא שיש בו ספק וקמ״ל לא אתיה רב
אשי במשקל איה נוי׳ קוה לי נוי בדגש
ר׳ אלעזר בל׳ צרוק דלת דגש במשקל חנון
ורחום: אילונות היוד מוציאין אותו בגה
ובנקודת שוא הוא ר׳ שמעון בן לקיש תרגום
יורה ומלקוש בכיר ולקיש׳ סוף דגש משקל
אדיר במרום יוי׳: ושלת מנה מנה או
מנה ולא אמרת על אי זה מקום שלת מנה
לי בידך מלשון המנה יהיה לכם או מנה כגון
חלק במקומו יאמ׳: **כילכית** בל׳ גמ׳
דפל׳ המוציא יין איננת כילכית על
לויתן פי׳ דגקטן טמא נכנס בבין של לויתן
כלכל כדי לעשות כילכול כבר
פי׳ בשר אנדיכי: במס׳ נדה בפל׳
בא סימן בן שלוקית אומ׳ עד שיתכלכל
כשבאתי אצל ר׳ עקיבא אמ׳ לי כלכול זה איני
יודע מהו כלל בל׳ נ״ר הרני מכלכל גמ׳
מסאי דהדרין כלכול שערא הוא כד תנן ר׳
יהודה אומ׳ כדי לסור כלכול: **כלכל**
בס׳ דמאי היו לפנו שתי כלכלות של
טבל ובב׳ ר׳ בעידיות כלכלת שבת בית שמאי
פוטרין ובית הלל מחייבין ועוד זו המשנה
בפר׳ ד׳ במעשרות גמ׳ תיפתר בתאינה
המיוחדת לשבת וג׳ פי׳ כמין קרטליתא שהוא
בקופה ומכילה הרבה **כלך**
ויקח אבימלך את הקרדומות תרג׳ כלבוא
את אתו ואת קרדומו **כלם**
בל׳ נמ׳ רב המקבל כל עיקר כל מי
דבעל הבית פי׳ סיום לסתום הכרצות
כלמס בילמ׳ וישם יוי דבר בפי
בלעם נתן לו המקום סלינוס ונכלו
שוב באבות דר׳ נתן בב׳ אלעזר בן אביה אדם
שיש בו מעשים טובים ולמד תורה למה הוא
דומה לסוס שיש לו כלינוס ושאין לו מעשים
טובים דומה לסוס שאין לו כלינוס כיון שרוכב
עליו זוקרו בבת אחת: **כלנס**
בס׳ נמ׳ רב כלל גדול המגדר ראשי

בלעו

בלונסות בשבת משום מחתך בב׳ ב׳ בראש
השנה מביאין בלונסות של ארז בכל ג׳ בגבים
על הנשיש של מטה ועל הבלונס בהכרים
ט׳ בכלים ככא שקבעו בבלונס טמא פי׳
עץ ארוך כגון קנה של רומח וכמו בלונסות
של ארז ׳ וכן תרג׳ ושקופים שלשה טורים
ובלונסא תלת סדרין ׃ ובפ׳ הל׳ א׳ רב׳ נוד
הנשה דתנן גפן של זהב היתה עומדת על
פתחו של היכל ומודלה על גבי בלונסות ובפ׳
המוכר את הבית את המגל ואת הבתולות
גמ׳ בתולות אמ׳ ר׳ יוחנן בלונסות של ארז ש׳
שמעמידין בהן את הקורה

בלס

בפ׳ תרומות ובר׳ עוקצין עוקצי תאנים
וגרוגרות והבליסין והחרובין ׳ ובר׳ גמ׳ רב׳ או
טריגות ואת היתשין שבבליסין ׳

בלפי

ליה בב׳ המצניע בס׳
הלב׳ המוציא ככר בלפי גלויה אלא
אימ׳ חייבין ור׳ שמעון פוטר כל הילכת א׳
דכסחי׳ בלפי אליה אמ׳ אביי איכוך פי׳
דברים כמו כמהכבים הן כגון שהאליה
היפוך מן הראש כי המהלך בסדר ראשו.
והמהפך הולך וגבו לפנים ׃ בב׳ א׳ בפסחי׳
בגמ׳ כל מקום בלפי שאמרה תורה ולא יחמד
איש את ארצך

בלת

במ׳ כיצד אשת אחיו׳ כגון
כלתא דבי בר ציתא פי׳ בל הזכורים
בהל׳ בעלי בתים גדולים היו והיו כלות הבנות
מצויות בבתיהם כמו כלות הבנות

בלת

חתת אחיך תרג׳
ירוש׳ כליתיה דאחוך באפו
ובחמתו ׃ באף ובחימה

במה

במ׳ הרואה בגמ׳ על הזיקין מאי
כימה אמ׳ שמואל כמאה מכבי אמרי לה
דמיכנשן כול בבל׳ המקבל בב׳ ואכלה חגב.

עד דאתו אריסי מדברא וקימ׳ לן כימה
להדי רישא באמצע הרקיע דהינו בניסן
ועד ההוא זימנא הוי זמן רביעה ובב׳ א׳
בל השנה בב׳ ולטשיעה יום שמזל כימה
שוקע פי׳ כימה הינו שור והינו סידורין ל׳
דמזלות טלה בניסן ושור באייר וכן כולם
וכל שנים עשר מזלות משמשין בכל יום
ויום ובכל לילה ולילה שנים עשר לשתים
עשרה שעות אלא משום הכי חושב כל
אחד ואחד בחדשו שבחדשו הוא קודם
והאחרים שוב אחרין כדרך שאנו עושים
לחובל שצם ומשום הכי כשמגיע למרחשון
עקרב משמש בתחלת היום ושור לשעה
שביעית והיינו שוקע ביום כשחמה
מתחלת לנטות במערב שי״ב מזלות קבועין
בגלגל והגלגל חציו ברקיע וחציו תחת הרקיע
ולכך לעולם ששה מן המזלות מכוסין וששה
מהן מגולין שהמזל עולה מצד אחד במזרח
שוקיע מזל אחר כנגדו במערב היום עולה
עקרב בתחלת היום ושוקע שור כנגדו ושל
שני כוכבים מכימה היינו שתי ארובות
ומעיינות מתמעטין מחמת רשונה והדורח
יום שמזל כימה עולה ששה א׳
משמש בזמן שהחמה עולה היינו דבת שני
דהוו שני לניסן שהוא ראשון לחדשים ׃
שני דרין לתשרי הינו דשונה דהיה שוקע
ועשאו עולה מאי שונה הא לא שונה במזל

במהין

בפ׳ כיצד מברכין בגמ׳
על דבר שאין גידוליו על הכמהין
וכטריות אומר שהכל נהיה בדברו בל גמ׳
דכל׳ כלל גדול ובס׳ גמ׳ דט׳ בבל מערבין ובכל
בא סימן התחתון בגמ׳ חייב בביאה וגידולין
מן הארץ למעוטי כמהין וכטריות

במון

בכר במה אשה בס׳
הלב׳ בירית טהורה כומז זה
דכוס של בית הרחם וכול עד כומז כאן
מקום זימה

במוך

בפס׳ דדברי
כת׳ נביא אקים להם מקרב א׳
אחיהם כמוך וכת׳ ולא קם נביא עוד ואת

המזל

כמון

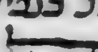
אמרת כמוך לא מאי כמוך בתוכחות את
מוצא כלמה שכת' במשה כת' בירמיהו וכול
בכל' בא סימן בגמ' בביאה לא מימא בשבת
העשויה לכמך עשויה דתנן וכול כיר
לכותח דהתם לאו לטעמא גרידה עביד
לא אכי' לאכילה עביד משנתנה טעם
בקדירה שתגוה בקדירה אין בה
שוב בשבת גוזה משום תדומה ואינה
ניטמאה דהא הרא עץ בעלמא היא קודם
שנתנה טעם בקדירה
בכל' כל שעה בגמ' חמץ של נכרי ההוא
תנורא דטחו ביה טחיי כול עד דילמא אתי
למיכלה בכמכא ובכל' גמ' דכ' כיצד
צולין ובכל' כל הבשר ההוא בר יונה דנבר
לכדא דכמכא שרייה רב חיננא וכול ברמוא
דכל' מי שאחזו לכירחא דליצא ליתי תלת
קרו שיתא דשערי ולישטרינהו בכמכא
דכרחא בכל' אין מעמידין ואו דבריכ
הכא במאי עסיקינן דקא בעיליה לכמכא
כמן **כמן** בכל' ב' בדמאי האורן
והכמן ובכ' ג' בתרומות תגור שהסיקו
בכמן של תרומה שאינו טעם כמן אמר ר' ח'
כמן ובכ' אין מעמידין בגמ' מתרפאין
אמ' אביי ניתי כרויא וכמונא ואוכן עגלה
כמן על כמון יסוב **כמן** בכ' ד' מיתות
לא מכמינין לאחורי גדר ומרב לו
תרג' ויכמין ליה בכל' רבה כל' לך' ותנח
התיבה ובנה ליה מצודים גדולים עקמן
כמן וכמון **כמן** בכל' המוכר את
הספינה בגמ' מכר את הצמר אבל
לא מכר שק דיסקיא וכומני מאי כומני
אמ' רב כפא בר שמואל מכבתא דנשי
כמס **כמס** לכובעות ולכומסות
כמס כבר' כיל' בעל כבע **כמס**
בכס' דשובה ואחר כך נותן להם כמס
של צדור אפריס ואחר כך נותן כרקולה של
כמן תאשם שומרין כי מדדת וג' **כמן**
כחד ופחת וכח תלג' רחלא וכומצא
כמר ומיצרא : כל' במעשרות הכובש והשולק **כמר**

והמולת בשדה חייב המכמר באדמה פטור
בכל' השוכר את הפועלים בגמ' שלו אוכלים
תא שמ' לא יהבהב ולא יכמר באדמה
כיל' טומן הזתים באדמה כדי שיתחממו
ויתבשלו · בל' גמ' דכל' תמיד ובמאי קא
כיפלי במיכמר בשרא קא מיפלגי כיר'
כגון בימיש כמו מכמר : ובס' כל' אי זה
הוא נשך ועל המעטן של זתים גמ' והא
מחוסר מכמר עיולי לבי דכא בעגבים
מכמר עיולי לבי מעצרתא כגון כמישא
וריכוך שיהא נוחל דרוך כיוצא בו :
בושלת כומרא בכל' כיצד מברכין בגמ' ועל
הנובלות שהן תמרין כגון שאינן נכשרין
לאכילה כלל וכומרין אותן בעבר להתבשל
ועיקרו מלשון מכמורת ועוד בלשון ישמעאל
קורין אל כללא למכמר בכל' רבה ויראו בני
האלהים כומריא גנבין לאלהייא בני מעומי
רק אדמת הכהנים לחוד אדע כומריא
כמש בכ' כל שעה בג' יוצאין
בהן בין לחן בין יבישין תנא אין
יוצאין בהן כמושין : **כמתא**
בכל' חבית בגמ' מי שנשדו אבי הוה
קאים קמיה דרב יוסף אמ' ליה הב לי כומתאי
בכ' כיצד משתתפין בגמ' אנשי חצר דילמ'
בשל רבים מכתכין שלין בכומתא וסודרא
ובכל' גמ' דכ' כל גגות העיר הוא מותיב לה
והוא מפריק לה בכומתא וסודרא ובכל' גמ'
דכ' אלו מגלחין דבר שהוא חוץ מגופו בראש
מאי איהו לאו מתכילין אמ' רב כפא לא כומתא
וסודרא כיל' גמון של כומת מגבעת רבה שהיא
כמלא הראש ואין עולה למעלה מן הראש
וכגון זה בכ' השולח גט שקל ההוא כומתא
ושרא למאמתא אמ' לה קנהא וקני נפשך
כלומ' קני נפשיך בחליכיס

כן בפ׳ הוציאו לו יצא והניחו
על כן הזהב שהיה בהיכל בב׳ ומ׳ בבלים
מיבני בלים מאוגני בלים פי׳ הן בסיסין
כדכת׳ ואת כנו ומתרגמ׳ וית בסיסיה׳ בב׳
הערל בגמ׳ עמוני בי אם בתולה מעמין יקח
אשה להביא את הגיורת מכנה שהיא כשירה
לכהונה פי׳ מכנה היא אמה שהיא כמו
העובר שבמעיה היא תהיה גיורת מי׳
כגון שנתגיירה אמה והיתה הורתה של זו
הבת בקדושה בב׳ א׳ בכריתות בן המחלל
את השבת מי דאמי שבת ועבודה זרה
תנא יתהון בכניהון פי׳ כל אחד שנה
במסכתא שלו כל מלאכותיו וכל דינו הולכך
גבי כריתות הכא דאיריא הוא כלומ׳ דאגב
גריא דצריך אבל הכא גבי המעלה מי תנא
יתהון בכניהון כלומ׳ יש מסכת ששמה
מסכת העלאות שמפורשין שם דלי שני הכי
דשם העלאה קתאני אלא כיון שאין לה
מסכתא היה צריך לפרש כאן המעלה
והמעלה אהכי קשיא ליה לרב ביבי׃
כן בפ׳ יב׳ בבלים הכן והכנה
טמיאין פי׳ האמה שמסרגלין בה הסכלים
והלוח שתחתיה ויש מפרש הכאן הוא עץ
גדול וישקלו עלו הכספים והכנה היא המאזנים
שקורין בלעז איסתתירא
כן
בב׳ ח׳ שרצים בגמ׳ וכוס עיקרין ליתי
כונא אכמונה וכונא דמוריקא וכונא ש
שבלולתא וברפואות דגל׳ מי שאחזו ליתי
ג׳ כוני פירמא דסילקא וכול פי׳ כונא
חוכן׃ בל גמ׳ דגל׳ בכל מערבין בהילול
נלפח בסוכה אמ׳ אביי תרין כוני דכוס
טריתא בס׳ פ׳ אלמנה נידונת בגמ׳ אלמנה
שהיתה כתובתה ד׳ ובס׳ גמ׳ דמעילה במתרא
דביילי בכני כנה בברותה פי׳ מידה׃
כן בפ׳ אחרון בתמיד במקדש
אומ׳ את השם בכתבו ובמדינה בכינויו
בפ׳ הזהב בגמ׳ כשם שאונאה ג׳ יורדין
לגיהנם המכנה שם לחבירו והמלבין פני
חבירו ברבים והבא על אשת איש הינו

מכנה הינו מלבין אע״ג דדש בה בשמיה
בפ׳ הקורא את המגלה עומד המכנה
בעריות משתקין אותו וכול פי׳ אומרין לו
קרא הפסוק כמו שכת׳ וכי אותה מתברר
מילין שלא בירר משה רבינו כן
בירוש׳ כיני מתניתא פי׳ כן היא מתניתא
כן בב׳ אלו טריפות יצאו בנג מ׳
מעיה הוא עשך ויכוננך מלמד שברא
הקב״ה כוננות באדם כיון שנהפך אחד
מהם אין יכול לחיות׃ בויקרא רבה
בל׳ כל אשה אמ׳ ר׳ סימון מעיה של אשה
עשויין כינים כינים פיקין פיקין חבילין חבילין
בל׳ השוחט כל׳ במכשירין ובחבל שהוא
מכוון על צוארה בב׳ ג׳ בפרה המכון את
החבל על יד מעט מעט הדרא דכנתא
בכר פי׳ בער׳ הדר׃ כגן בס׳ גמ׳
דגל׳ כירה ובביצה בב׳ יום טוב בגמ׳
מביאין שלמין מטלטלין כנונא אגב קיטמיה
פי׳ מחתה שעושין בה המוגמר אגב קיטמה
דחזייה לכסות בו צואה׃ כנגר
בפ׳ ח׳ שרצ׳ בגמ׳ אבוב רואה אמ׳ ר׳
יוחנן מגיגרין כניגרי ותירייקי מעלו בין
לגילויא בין לכשפים פי׳ בתשובות יש
במקומינו דבר שיוצא מאליו ויש שקורין
אותו כנגר חרזיק לאלי והוא מר ובלש׳
ערבי חנטל וכששותים אותו מתיר כריסו
ותן קן כקעיות כנדי דקיימי כנדי
כנדי פ׳ אלו טריפות כבר פי׳ בערך
טדי כנדי בפ׳ אלו מגלחין בגמ׳
דסמך ל׳ אליעזר אומ׳ אמ׳ ליה לשמואל
נח נפשיה דרב קרע עליה תליסר כנדי
מאניה כנדי בפ׳ כל שעה
בגמ׳ חמץ של נכרי דאמ׳ שמואל ההוא
דמזבנו כנדי אשון וזביני פי׳ אגני דטהרא
כניא בב׳ ט׳ בפרה והערה וכנה
כבר פי׳ בער׳ דרא
בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף אמ׳
רב כהנא כונא פרוה מסיר וסימנך פרוה
מגושא כנמיא בר׳ חולין בגמ׳ וכולן

כן
כן
כגן
כנגר
כנדי
כנדי
כנג
כנא
כנמיא

ששחטו הא אמרה ר׳ יוחנן חדא זימנא
דתנן בפר׳ אחרון דמכשירין המעלה פירותיו
לגג מפני הכנימה נירות תולעים שבפירותיו
ושמה דצונתא כדאמ׳ בסלמנטון כא׳ הוא
כנה דכת׳ ותהי הכנם **כנס** בר׳ כנס
גמ׳ דמגילה מקדימין ליום הכניסה
יום שני ויום חמישי נקרא יום הכניסה
מפני שנכנסין בני הכפרים בכרכים כדי
שיתפללו בציבור ויקראו בספר תורה
בפר׳ י׳ בכלים היו בכונס משקה השרץ ב׳
בעליונה כולן טמיאות בס׳ גמ׳ דפר׳
המצניע נוקב בכונס משקה טהה מלקדש
מי חטאת פי׳ נותן בספל מים ומשקע
הכלי בתוח ממקום הנקב אם יכנס המים
בתוכו זה הוא נקב בכונס משקה בפר׳
המקבל שדה כלשאין כונס שלו רואה פני
החמה פי׳ כונס שלו אמרינן כדי שתעמוד
בו הרחת והוא כמין עיצת חבית בארץ
כך זה כשנועץ הרחת בכרי של תבואה
אם הוא גדיש ועולה עומדת בו הרחת
ואם הוא מעט נופלת לפיכך באנו לדקדק
איזה צד של רחת נועץ בכרי הצד שהוא
יד שהוא דק או הצד הרחב שיש בה כמין
מסגרת קטנה משני צדדיה שזורה בה
התבואה וקיבול של רחת של גרנות נקרא
בית כינוס כדתנן בכלים פ׳ ט״ו זה הכלל
העשוי לקבלה טמאה לכינוס טהור בכל
גמ׳ דב׳ השוכר את הפועלים אמ׳ ריש לקיש
פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל
הבית פי׳ פועל של תורה משיזרח השמש
עד הערב כדכת׳ תזרח השמש יאספון
ואל מעונותם ירבצון וכת׳ יצא אדם לפעלו
ולעבודתו עדי ערב וזה שמשכים הפועל
ועושה מלאכת בעל הבית קודם זריחת שמש
חסד עושה עמו ומניח משלו וכן מפורש
בפר׳ רבה פי׳ ע״ג ויבוא יעקב מן השדה
בערב בס׳ גמ׳ דברכות מפורש אית דמכנסין
פזר וכול **כנף** בל׳ גמ׳ דיבמות כנף
כנף שראה אביו לא יגלה פי׳
אביו שאנס אשה ורואה כנפיה לא יגלה
אותה בנו בפ׳ ערב פסחי בגמ׳ ואפי׳ מן
התמחוי קריב זוזא תותי כנפו פי׳ ק׳ קרי
בזוזא בגותא ונדמץ לך קרא בשדה הביאהו
בידך כא׳ כשנותנין הוצאה בזול מיד קח אותה
כא׳ כשנג׳ דנץ לך הוצאה ותקנה אותה שים
אותה תחת כנפיך שלא יראה אותה אחר
ויהיה לו עין הרע בפ׳ אלו טריפות בגמ׳
כסוקת הגרגרת כל הצואר כולו כשר לשחיטה
מטבעת הגדולה ועד כנף הריאה התחתונה
פי׳ קצה הריאה כדכת׳ מכנף הארץ וכו׳ ובפ׳
אחרון דפרה היה טהור אוחז בקרדום טמא
בכנפו פי׳ כדכת׳ בכנף בגדו הטהור אוחז
הוא בקרדום הטמא במקצתו ומזה עליו
בכלי מתכות פ׳ י״א בכלים סומטניא אם יש
בה בית קיבול כנפים בין כך ובין כך טמיאה
וזה צורתו ובפ׳ י״ד סימפוניא
אם יש בה בית קיבול׳ העול של מתכת
והקטרב והכנפים המקבלות את הרצועות
פי׳ ראשי העול יש בה שני חורים ובשני
הנקבין שני עצים ובראש כל נקב עץ מכנסין
אותו לשם הרצועות שמושכין הבקר׃
בבכורות בפ׳ עד כמה בס׳ גמ׳ מקבלין לכנפים
ואחר כך לטהרות בתוספת דמאי בפ׳ האוכל
פי׳ לנטילת ידים אם קיבל עליו להיזהר
שלא לאכול בלא נטילת ידים ובכל דבר
שצריך נטילת ידים אחר כך מקבלין אותו
לטהרות לאכל חולין בטהרה׃ ויונה כנפיה
מגיעות עליה כפר פי׳ בער׳ יון **כנך**
בפר׳ במה אשה בגמ׳ ספל בשבת מאי
טעמא משום דאיכא כינוכיא בפר׳ הוציאו
לו בגמ׳ נטל את המחתה אי משום דאתי
בכינוכא פי׳ בבא בל ושרי לחוג בפר׳
דאוהו בית דין בגמ׳ דתעניות איבעי׳ אימא
כל כינוכיא דכסף הוא ושנ׳ עשה לך שתי
חצוצרות כסף בפ׳ א׳ בגיטין בגמ׳ כל
השטרות הבינא סבר לאכשוריה בכינוכיא
דארמאי אמ׳ ליה דכלם ערכאות דכן פי׳
שמתקבצין לצוותא בעלמא לאו מושב

בת
בית
דין

בית דין : **כנר** בב׳ ערב פסחים
בגמ׳ לא יכחתו טולי קשי הוו טילא
דדיקלא יחידאה וטולא דכנרא בבל׳ חזקת
הבתים בגמ׳ עריס אין לו חזקה טבי תלייה
לכפי מכינרא פי׳ שם האילן בבר׳ כיצד
מברכין בגמ׳ הנובלות דימין כינרי פי׳
בער׳ רימין בר׳ גמ׳ דמגילה כנרת זו גינוסר
ולמה נקרא שמה כנרת פי׳ כפר׳ של כנרת
כנ׳ כי קלא דכינרא דמהני ליה למן ד
דשמע כינר׳ בר׳ גמ׳ דברכות כינור תלוי לו
למעלה ממיטתו של דויד כיון שהגיע חצות
לילה רוח צפונית מנשבת כן שבאות ה
הלילה שיצאו ישר׳ ממצ׳ נשבה רוח
צפונית בחצי הלילה לפיכך הוא מנשב בכל
חצי לילה ותניא בר׳ גמ׳ ר״ה הערל כל אותן
מ׳ שנה שהיו ישר׳ במדבר לא היה יום שלא
נשבה בו רוח צפונית בחצי הלילה : איכא
דאמרי שהקב״ה מטייל בגן עדן עד חצי הלילה
לאחר חצי הלילה הולך לו ורוח צפונית
מנשבת מיד : איכא דאמרי בכל לילה
מחצי הלילה ועד שחרית מנשבת רוח צפונית
לפי שארבע רוחות מנשבות בכל יום רוח
מזרחית מתחילת היום ועד חציו רוח דרומית
מחצי היום ועד ערבית כדאמרינן בלא
יחכור אמ׳ רב חנן בר אבא ד׳ רוחות מנשבות
בכל יום והיה לדויד חלון פתוח מרוח צפונית
על מיטתו וכיון שמגיע חצי הלילה רוח היה
מנשב מצפון הרום בשערות הכנור והיה
מנגן מאליו **כנר** בבב׳ רבה
כר׳ מו׳ ותענה שרי דלים וכינרות
נתנה למרחץ **כנש** כנושאי
ודלוחאי כבר פי׳ בער׳ דלח:
בר׳ גמ׳ דכר׳ אלו מציאות הכא בכנושתא
דבי דרי עסיקין דאבידה מדעת היא פי׳
בכיבור הגרנות כשמכבדין הגורן בשעה
שמכנין התבואה מן הגורן **כנשר**
ידיה שלחה בכישור תרג׳ ידהא כשטא
בכנשרא **כנתא** בר׳ גמ׳ דכר׳
שני דייני גזילות דבעו איתי ליה

ההוא כינתא דגילא בס׳ גמ׳ דכר׳ א׳
דסוכה חזו לכינתא דפירי פי׳ חותלות
של שעם ושל גמי חזו להפכן ולעשות מהן
כנתא שהיא כלכלה **כנת** כותא
דגן מעליא הוא כבר פי׳ בער׳ כות׳ כנת

כס

בפ׳ ב׳ רבים על שני כסיות פי׳
לשון רבים כסיות בכדפנת הקים
מכסאותם לשון יחיד כסא בבל׳ בנגה אשה
כסא וסמוכות שלו פי׳ בערך סמך מיטה כס
וכסא גלון כבר פי׳ בער׳ אסל **כס**
בס׳ נדה כיסוי המיחם שקבעו בשלשלת
בבריתא דר׳ אליעזר בס׳ כ״ו בכסא ביום
שמתכסה כולו של תקעו בחודש שופר בכסא
בויקרא רבה באמור כ׳ לעולם יוי תקעו
בחודש שופר בכסא והא כל החדשים
אינן אלא יום חגינו אלא ניסן ונכסה ויש
בו חג אלא שחגו בפני עצמו אין לך חודש
שהוא בכסא ויש בו חגו וחגו בן יומא אלא
תשרי **כס** אל תוכחת לץ וג׳ תרגום
לא תיכוס למיתקנא דלא נסניך אכים כס
לחכימא דנרחמונך : ועוזב תוכחת מתעה
תרג׳ ודשביק מכסנותא תאעי **כס**
בכר׳ ג׳ בתמיד השקו את התמיד בכוס
של זהב למה שהיה נח להתפשט העור
מן הבשר כמפורש בביצה אבל משקין כס
ושוחטין את הבייתות משום סירכא דמשכא
ויש מפרש שאם היו סירכות בריאה מחמת
הצמאה שמדבקת בלבי נגדרת כששותה :
בר׳ גמ׳ דכל׳ תגלת השחר יומא בכסא
דכספא וניתבר פי׳ מי שנשתמש בכלי
מעולה יום אחד ונישבר לא איכפת ליה
ובל׳ גמ׳ ד״ב אין עומדין אייתי כסא דבת
ת׳ זוזי תבר קמיהו ואיעציבו כנ׳ דמינקרא
מלשון בנקרת הצור כלומ׳ כוס זכוכית

חקוק צורות שהוא יקר מאד : בפר׳
הקומץ רבה בגמ׳ ז׳ קני מנורה גביעין למה
הן דומין לכוסות אלכסנדריים בפ׳ ח׳ שרצים
בגמ׳ אבוב רואה חמשה כוסתא בילמדינ׳
בפר׳ ויהי כי יתן בכוס עינו בכוס בה׳ אתה
נותן עינך בכוס והחנווני נותן עינו בכיס
כס אם יש בו מעות **כס** בפר׳ ב׳
בכלה ר׳ יהודה אומ׳ בתוך כוס אחד היו
שני כוסות פי׳ שכוונה שצומח בה שער
כס נקראת כוס **כס** בפר׳ הגוזל
וממכיל אין פורטין לא מתיבת ה
המוכסין ולא מכיס שלגבאין בפר׳ מי שהיה
נשוי שתי נשים וכן ג׳ שהיטילו לכיס פי׳
עשו שותפות : בר׳ גמ׳ דפר׳ הכר אמ׳ ר׳ אלעא
בג׳ דברים אדם ניכר בכוסו בכיסו בכעסו
בשעה שמתעשר שמתגבר יינו עליו אם
לכבשו בכיסו בשעה שמתעשר אם אינה
דעתו זחה עליו בכעסו אם מושל בכעסו
לבלתי הסיתו בר׳ גמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳
האורג תנא התוכר שתי תכירות היכי משכחת
לה דעבידא ברישתא פי׳ שאין התכירה
שוה אלא מצד אחד גבוה וקורשה על מנת
לחזור לתכרה ולהשוותה : תנא מיניה
מ׳ זימנין ודמיא כמין דמנה ליה בכיסתיה
בס׳ גמ׳ דפר׳ במה אשה לכיסא לימא הכי
כס פי׳ בלעז אנבילא **כס** בפ׳ כיצד
מברכין בגמ׳ חוץ מן היין הכוסס את
החטה בס׳ נמ׳ דפר׳ המדיר אמ׳ אכסוה שעדי
כס לאלעזר פי׳ האכילוהו שעורים **כס**
בפ׳ תמיד בגמ׳ שחטו שלא לאוכליו דא
לשון פורסי כאדם שאומ׳ לחבירו כוס לי
טלה זה : בפר׳ השוחט א׳ בעוף בגמ׳
השוחט את המסוכנת נבלה וטרפה לא
שלא אכלתי בשר כוס מעולם פי׳
שחוטו אותה במהרה קודם שתמות והינו
מסוכנת דאין צדין והיא כגון גוססת
ואמרתם זבח פסח הוא וג׳ תרג׳ ירוש׳ כיסתא
כס לחמריה **כס** בס׳ גמ׳ דפר׳
המפקיד רב אשי אמ׳ ב[illegible]משנים

ליה דמי כיסי פי׳ רב שלום כיסי כשות
שאינה מנוקה ויש בה עשבים רעים
כשמטילין אותה בתמרים ועושין ממנה
שכר אותו נפסד כ״א כשות שאינה
מתוקנת שעדיין צריכה ליכוך ותיקון :
כסבר בל׳ דמאי ובל׳ כלאים
ובגמ׳ דפר׳ כל שעה בפר׳ ט׳ בשביעית
ובפ׳ לולב הגזול והכסבר של הרים בגמ׳ דפ׳
א׳ בעג׳ ז׳ שלח להו טסברתא בהל יוס
גניסא והמן כזרע גד והוא כזרע גד תר׳
ירוש׳ כיסבר חיורי פי׳ כוליא גדרו בלעז
כסח בפר׳ ב׳ בכלאים אם
ניכש אם כיסח לא תנזור תרג׳ לא
תיכסח יש מפרש כיסוח בעשבים
שחותך הרעים מן הטובים ולאו היינו ניכוש
שניכוש מעקר מן העיקר כיסוח מחתך
מלמעלה **כסל** הגוד בכיסליו
בכר פי׳ בער׳ אסל כילה וכס ביה
פי׳ חוטין ומשיחות שעליה שבהן נוטין
אותה ולא הוי כמשוי דבטלין לגבי בגד
כסכס בס׳ גמ׳ דכ׳ משקין דבא
שרא לכסכוסי קרמי ובגירה בפר׳
האשה צריך לכסכס ג׳ טעמים על כל דבר
ודבר ובזבחים בפ׳ דם חטאת בגמ׳ א׳ הבגד
אמ׳ רבא כל כיבוס דלית ליה כסכוס לאו
כיבוס הוא ובפ׳ ר׳ אליעזר או תולין בגמ׳
אין שורין לכסכוסי מתניתא פירוש לרבותי
קא מיכוון ושרי ובהל׳ פי׳ לקבץ מקצת
הבגד של פשתים בתוך ידו לשוני מכנ׳
שרוחצין הבגד ומתיבש בשמן או ברוח עומד
אשון פי׳ קשה ורוצה לרככו נותן הבגד
לתוך ידיו ומוליך ומביא ידיו עד שיעשה
הבגד ההוא כמו קיפולין קטנים כמין קמטין
כי הא דאמ׳ ר׳ זירא בפ׳ חבית מאי מרזב
כסכוסי מאני דמיתחזי כמרזב וכי הא
דתנן בפ׳ האשה שהיא עושה צרכיה
לכסכס ג׳ טעמים על כל דבר ודבר ואמרינן
בגמ׳ בעי ר׳ ירמיה אמטויי חד ואיתויי
חד או דילמ׳ אמטויי חד ואיתויי תרי תיקו

וכן

וכן עוד מפורש בתלמוד ארץ ישר' בענין
מוליך ומביא שבלולב מיהא שמעינן דכמכוס
כענין שפשוף הוא ומתכוין הבגד פי' לי
יתכמש ונראה קמטין קמטין וכשלובשו
מתפשט וכד אמרינן אמ' רב כהנא ואי תימא
רב יהודה טיט שעל גבי בגדו מכסכסו מ'
מבבגנו ומדקרי להאי כיתוניתא שמעינן
מנה דסודרא ליתי כותניתא ולא יתקן
יתכן לומ' שהוא צמר שאם הוא צמר איך
אומ' לו היה לך ללמוד כשתים מצמר והדבר
רחוק ביניהם ואינו לא צמר וכן שזה קרוב
לזה ופשט רב חסדא דלרבוכי הוא מיכוין
ושארי: **כסל** בכל' במה מדליקין
בס' הילב המכבה זה דרכם כסל
למו יודעין רשעים שדרכן למיתם ויש להם
חלב על כסלם: בזל' בילמד בר פי' שלח
לך מהו וישימו באהלים כסלם כליגי תנאי
בהא מילתא חד אמ' כסלם מחשבותם של
על הכסלים וחד אמ' טפשותם של הכסיל
חובק את ידיו וחד אמ' בטחונם של אם שמתי
זהב כסלי ובבכ' עלאו מומין תנ' השחול והכסול
איזהו שחול שנשמטה יריכו כסול שאחת
יריכו גבוהה גמ' כסול שרגלו אחת בתוך
הכסל ורגלו אחת על הכסל פי' כסול שרגלו
אחת נכנסת בתוך הכסלים ורגלו אחת על
גבי הכסל לסוף הכסל טרכו: **כסל**
כי כיסלא לאניא כבר פי' בער'
אגיא **כסיל** בכל' הרואה בגמ'
על הזיקין שמואל רמי כת' עושה
עש כסיל וכימה וכת' עושה כימה וכסיל
וכול פי' כסיל יש בו חמות גדולה וכימה
יש בה צינה גדולה וצינת זה שוברת
חמתה של זה וחמות זה שוברת צינת זה
וגמירי אילאו דיתיב עוקצא דעקרבא בנהר
דינור כל מאן דהוה טרקא ליה עקרבא לא
הוה חאי נראין הדברים שעוקץ עקרב מ'
מכוכבי כימה הוא שממונין בצינה התקשר
מעדנות כימה דמקטרא פירי או מ'
מושכות כסיל תפתח דמכבשא לפירי

מגב אורחיה קמ"ל קרירא קמיטו חמימא
מרכי: **כסיל** בכל' סדר תעניות כסיל
בגמ' איזהו והוה ליה לבושא דאית
ביה בזעי בזעי באני כוסילתא בס' גמ' דרב
ואלו מגלחין בריברא דכוסילתא ובב' אלו הן
הלוקין בגמ' הכותב כתובת קעקע רב ביבי
בר אביי קפיד אפי' אריברא דכוסילתא ובכל'
מפנין בגמ' מילדין רב יוסף שתי עד דנפיק
מריברא דכוסילתא בחלק ילדים אשר
אין בהם כל מום אמ' ר' חמא ב"ר חינא אפי'
ריברא דכוסילתא לא הוה בהן בכל' אין
מעמידין בגמ' מתרפאין אפי' ריברא דכוסילתא
לא מיתסין מיניהו פי' ריברא דכ' משקים
כמו סריטה שסירט האומן בצואר למצץ
דמו באותו היה לו ביציאת נשמה מן הגוף
כסן בכל' כיצד מברכין בגמ' היו כסן
לפניו פת הבאה בכיסנין פי' רבי
האיי גאון ז"ל הם כעכין וכן פת בין מתובלת
בין שאינה מתובלת שעושין אותן כעכין
יבישין וכוססין אותן בבית המשתה ושלא
בבית המשתה וכמנהג בני אדם כשאוכלין
ממנו קימעא וכשאכל רב הונא ורבה אמ'
רב נחמן עדי כסן זה רעב ולדעבונו אבל
לשבוע ממנה ולא כתורת כיסנין וצריך
לברך אחריה ורבי' חננאל פירש זו הפת
עשויה כמין כיסים מלאים סוכר ושקדים
ואגוזין כמין כעכין ולועסין אותם בבתי
משתאות: תני בתוספתא הביאו לפניו
מיני תרגימה מברך עליה בורא מיני מזונות
וראייה לדברי גאון וכל לחם צירס יבש היה
ניקודים תרג' וכל לחים זוודהון יביש וזהו
כיסנין ונקדים ובקבוקי דבש כסן
כסן בכל' בבל מערבין בס'
הלב' הכל נלקח הני כיסאני מעלו
ללבא ת"ש אמה לית לה כיסנין שאין
משכילי משליכין לפניה קליות ואגוזין **כססטרה** כססטרה
חליפה היתה בראשונה והקיפוה כססטרה
כבר פי' בער' כוזת בזוטר
כסף בכל' אלו עוברין בפסח כסף

כל שהכסיפו פניו כאדם שעדרו שערותיו
פבי׳ כל שעה בגמ׳ ואו ירקות מרק
מר יש לו שרף ופניו מכסיפין פי׳ כ״ג
הירק מכסיף מחמת המרירות׳ בס גמ׳
דפר׳ יוצא דופן ר׳ יוחנן בן ברוקא אומ׳
א משיכסיף ראש החוטם : פי׳ משיתחיל
להלבין ראש הדד׳ בס גמ׳ דפ׳ במה מ׳
מדליקין הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון
זהו בין השמשות בס גמ׳ דברכות ירוש׳ הכסיפו
זהו בין השמשות השחירו נעשה העליון שוה
לתחתון זהו לילה׳ כסף בר׳ גמ׳ דפ׳
יש נוחלין משלה ליה׳ איכסיף בס גמ׳
דפר׳ הנושא דאמרינן מחמת כיסופא הוא
דלא תיבעא תלקט ולא תכלימנה תרגו׳
צבירא ולא תכספינה׳ כסיף
בפר׳ האשה שנפלו לה בס הילב
המוציא הוצאות בעל שמכר קרקע לפירות
לא עשה ולא כלום מאי טעמ׳ אביי אמ׳
חיישינן שמא תכסיף ורבא אמ׳ משום
רוח ביתא ארעא דמקרבא למתא לאביי
דאמ׳ שרא תכסיף פי׳ שמא יפסיד הלוקח
הקרקע ליכא למיחש כיון דמקרבא למתא
מיחזא חזו לה ולא שבקו לאפסודיה לרבא
דאמ׳ משום רווח ביתא כיון דזבין פירי ליכא
רווח ביתא אי נמי בעל אריס דלוקח למאן
דאמ׳ דווח שמא תיכסיף ליכא למיחש דהא
בעל גופיה אריס הוא למאן דאמ׳ משום רווח
ביתא ליכא רווח ביתא כד מעיקרא דליתה
ליה אלא למחצה לשליש ולרביע או נמי זוזי
דשקל מן ארעא עבד בהו עיסקא למאן דאמ׳
שמא תיכסוף איכא למיחש למאן דאמ׳ מ׳
משום רווח ביתא כיון דקא עביד בהו עיסקא
וקא רווח הוי רוח ביתא בבי׳ מי שהיה
נשוי ד׳ נשים הכא בחישינן שמא תכסיף
קא מיפלגי פי׳ אבו׳ בכנס מה שגבה לא
גבה ואמאי נשבעת דסברה כיון דבלא שבועה
יהבין לי משום הכי דרשתיהו לאכוקא מינאי
אם תמצא אחת שלהן בגולא ותכסיף השדה
דלא סמכה דעתה עלה אבל או נותנין לה
בשבועה סמכא דעתא ולא תכסיף ותנא
קמא סבר לא חיישינן שמא תכסיף ולא
משביענן לה בר׳ גמ׳ דפר׳ המוכר שדהו
בשעת היובל מכרה לו בר׳ והכסיפה
במנה כול׳ בבל׳ התדיר כ׳׳
בזבחים כל האשמות שבתורה באין
בן שתים כי בן שתים שנים ובאין בכסף
שקלים פי׳ שקנוי בשתי סלעים חוץ מאשם
נזיר ואשם מצורע שהן באין בני שנתן ואין
באין בכסף שקלים : בפס׳ דכי תשא
כסף נבחר לשון צדיק זה עידו הנביא שאמ׳
ועצמות אדם ישרפו עליך מלמד שחלק כבוד
למלכות ולא אמ׳ ועצמות ירבעם בס גמ׳
דכל׳ הכונס צאן ההוא דבטש בכספתא ד
דחבריה ובב׳ הזרוע בגמ׳ והמשתתף הכא
במאי עסיקינן דיתיב גוי מכספתא פי׳
ארגז שמשימין שם הכספים כסתיא
בס גמ׳ דפ׳ סדר תעניות האלו חזא
בינוניא אמ׳ להו מאי האי מבוסכא דתמרי
דקא מיזדבן פי׳ לשון לעז הוא בוסכא של
תמרים בוסכן בבר׳ אין מעמידין
בגמ׳ והשלקות הבוסכין של גויים
שהוחמו חמין בגמ׳ דבה׳ במה טומנין בוסכא
דיסמין שאדי פי׳ כסולת שומשומין שבוצשין
אותן סודר ש יסמין ומיבשין אותו ושוחקין
ורוחצין בו ידים מזוהמות כדאמרינן באין
מעמידין בוסכן של גויים שהוחמו חמין
ויאסמין הוא סמלק שאמ׳ חכמ׳ בכיצד
מברכין פא׳ בוסכא דיסמין בגנת שומשמין
והיינו הסולת שבפירוש למעלה
כספתיאס כגון אקונס ומכונס
וכסכסתיאס כבר פי׳ בעל אקונס׳
כסוריא בויקר׳ רבה
בזאת בשר ודם נותן כסוריא והקב״ה
נותן כסוריא ההד׳ כדר ישב׳ כסת
בב׳ ח׳ בברכות ובית הלל אומ׳ על הכסת
בבר׳ כ״ח בכלים כסת הסבלים טמיאה
מדרס פי׳ או הסבלים ששמן בטיית חמאן
והן סובלין על כתפיהם ומקצתו על ראשיהן

כסף
כסיף

כ״י

כדי שיהא נח לסבול ובב׳ אחרון במקוות
כסת עגולה הכדור והאמוס כ״ל כסת עגולה
וקטנה שעושין השרים תחת מראשותיהן
ובארץ ישר׳ סומכין עליו כשהן אוכלין:

כסת

בב׳ מומין אלו בגמ׳ עד
הכיקן תנא בעל הכיקן והשוכנר
אמ׳ ר׳ יוחנ׳ בעל הכיקן יש לו כסתות
שטוכנר אין לו כל עיקר כ״ל מי שעקיבו
וכיסת רגליו שוה מלמטה זהו שוכנר ומי
שעקיבו וכיסת רגלו בולעין לחוץ כעין כסתות
וטניהן עמוק הרבה זהו בעל הכיקן עיקר
הכיקן מן וצא השדה וכוק לחקלא:
ועיקר השוכנר מן שמיר כסיתא בר׳ גמ׳ דכר
אם אינ׳ מכירין אמוגים כסיתא בב׳ אמנה
ניזונת בגמ׳ מכדה ההוא גברא דאנקידו
גביה כסותא דתמרי כ״ל הוא אמוג ובלעז
קוג׳ קורלו

כיעל

בכ׳ כיצד מברכין בגמ׳ היין:
לכנו רב הונא אכל תלי׳ סר׳ ריכי כעכין
בני תלתא תלתא בקבא ולא בריך כירוש
לכי שלא היה שבע דסבר אין מברכין
ברכת המזון אלא על השבע ברכת ואכלת
ושבעת וברכת ובס׳ הילכ׳ דחוץ מן היין
שאחה כעכין חייבת ובב׳ אלו עוברין
בגמ׳ בס׳ הילכ׳ בצק החרש לא שנו אלא
כברות של בעל שנושכות זו את זו אבל
כעכין לא כירוש כברות שנושכות זו את
זו ונראות כאלו נכנסות זו בזו כירוש כעכין
חלות חלוקות שאין נושכות זה בזה הסי׳
מצרטין ט״א ריכי כעכי ס״א כבי והוא
כעכי כי הרבה מובלעין בלשון ארמית ב׳
ח׳ וע׳ וכעבי הוא טת הבאה בבימנין שכיר
למעלה בערך כסן

כעכע

בויקרא רבה אחרי מות מה אסי
בשר ודם שנכנס לבית חבירו כמוהו צריך
לכעכע כהן גדול שנכנס לבית קודש הקדשים
על אחת כמה וכמה על שם ונשמע קולו
וג׳

כף

בכ׳ המוציא יין חול גם כרי ליתן
על מלא כף סיד גמ׳ תנא כדי ליתן
על מלא כף של סיידין כ״ל אותו ברזל
של סיד שעשוי כמין כף: בב׳ ג׳ במידות
ולא היו סדין אותו בכפין של ברזל ופל׳ בגמ׳
רכל כל שעה ככא רחק נגרא בגויה עשרוף
חדר ליה כ״ל כף שחקק האומן באותו הכף
עצמו שורף כיו בחרדל חזק כלומ׳ משל
דר׳ יהודה קשיא ליה השתא מה שאמ׳ הוא
בקבורה חטט וחקק א׳ הוא: בהסייף בב׳ י״ג
בכלים קולי גרכון שניטלה כפה טמאה מכני
שיגה כ״ל בער׳ ק׳ מכחול שניטל הכף שלו
טמא מפני הזכר כ״ל בער׳ מ׳ ובסנדל כר׳
כו בכלים כף לוקמי קוצים טהורה כ״ל
המלקטים הקוצים יש להן כמין יד מעור
שלא יחבלו ידין וראיה לדבר ובלעז כקוץ
מוער כולהכ בי לא ביד יקחו: מנחה
כפה אכפה ומטלטל בר׳ גמ׳ דכר׳ נוטל אדם
כ״ל מנח תדור אכיכי הן כגון כיפה של
צמר כ״ל מניח תדור על עמרים מהלכי
כפים בחייה טמאותי לך בב׳ בהמה המקשה
בגמ׳ בהמה שמת עוברה כ״ל עובר יומא
שהוא ממהלכי כפים שאין כרסותיו סדוקות
בחייה טמאותי לך בר׳ גמ׳ דכר׳ ואלו קשרים
סנדל שנפסקה אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו
או שניטל כל הכף טמא בטל עד רוב הכף
טהור בב׳ אלו טריכות בס׳ הל׳ דרוסת הזאב
מודה בה רב מכפא דמוחא ועד אטמא
כ״ל מכף הקדקד ועד הירך:

כף

כף נהרא מכיפיה מעבריך בבר׳ במה אשה
בגמ׳ הבנות ובבר׳ אין בין המודר בגמ׳ המודר
הנאה מחבירו ונכנס לבקרו ובגמ׳ דכר׳ אחרון

רבכורות פי׳ הנהר מסלע היוצא משפי
ברכת מלאתו ולא מגזי המטר ועביד
מכני לבנאתיה שהיה מסתירם מבני אדם
שעל הנהר וטובלות בברת כי דברי הכל
בתשרי זוחלין הן ולמה במכני דלית להו
טהרה במקוה אבל בניסן הוה עבד להון
מקוה דסבר כרת לא סליק לה וטבילה בניסן
דרוביה שאובין נינהו ואעג דנדה וזבה
לא בעין מים חיים אבוה דשמואל חייש משום
מים שאובין ומנא לן דזבה ונדה לא בעי
מים חיים כתנא במגלה אין בין זב לזבה
כול עד שהזב טעון ביאת מים חיים וזבה
אינה טעונה מים חיים : פי׳ אח מכיביה
מיבריך מגדותיו מתברך שאינו מתגדל
ממי הגשמין לא מעצמו והינו כלונא דרב
דאינו אמ׳ סהדא רבה פרת כלו׳ שמגשמין
מתגדל ומכני ביומי דתשרי ומעחין בקרקעות
הנהר לפי שהנהרות מתמעטין ביומי תשרי
מן החום שהיה ויש טיט בקרקעית המים
בעיקר הנהר והיה משים המפצים כדי שלא
ישקעו רגליהם בטיט ולהוי חציצה לטבילה
והיא דאמ׳ שמואל לעול נהרא מיכיפי מיבריך
הוה כלונא אהא דאמ׳ שמואל אין המים מטהרין
בזוחלין כלו׳ אין המים מטהרין שאין שם
נוטפין אלא זוחלין בלבד אלא פרת ביומי תשרי
לפי שכבר נתמעט ממי הגשמין שנטפו בו
אלא ממי הגשמים מתגדל ביומי דניסן כ׳
כשמתפשרין השלגים והמטר ואיהו אמ׳ שאינו
מתגדל אלא מכיפיה זה פי׳ רבינו גרשום זצ״ל
והראשון של רבי׳ חננאל זצ״ל בב׳ תינוקות
בגמ׳ דאת אשה לא תטבול בנהל אבוה דשמואל
עביד להו לבנתיה מקוה ביומי ניסן ומכני
ביומי תשרי **מבוך ימא**
מסיפנא ביבשא בל גמ׳ דפסח
פי׳ על חוף הים איים ביבשה והלך על כל
גדותיו והירדן מלא על כל גדותיו תרג׳ על כל
כיפוהי בס׳ שבת מכפכסין
כף
את הכיפים . פי׳ בגמ׳ אמ׳ רב הונא
כקיעין הן הן כיכין כקיעין תרי בשתי מקומות

מקושר כיכין תלתה מקושר ״ בבב׳
המוכר את הבית המוכר שדה מכר את
האבנים שהן לצרכה גמ׳ מאי היא הכא
תרגימו אבני דאכני בבב׳ ג׳ בסנהדרין
בגמ׳ אמ׳ ר׳ יהודה אוכריזו דרב זביד חד
גנב כפא וכסליה פי׳ אלומה קטנה כמו
אבני דאכני והן אבנים לתת על האלומות
ס״א הזמות כפא וכבר פי׳ בעל הזמ׳
כף בבב׳ מקום שנהגו בגמ׳
כיוצא בו רבן גמליאל אומ׳ אוכלין של
שלבן הכפים ואין אוכלין של שלביף השנים
כשהם טשוטות ואעפ׳ כן אין זרת כמא כמו
כמו שיכול לפשוט אצבע שהיא צרת הגדול
הגודל מאמה פשוט כמו שיכול להחזיק
אצבע מגודל שהו טכי ולהכי קארו ליה
פשוט : בויקל׳ רב׳ פ׳ אחרי מות כנה
כף שיח את המנורה : בב׳ ח׳
שרצים בגמ׳ וכוס עיקרין ליתי שערתא
דמשתבח ברכותא דכודנתא ובס׳ גמ׳ דפר׳
המוכר את הספינה אניק כבותא וסכריה
לידרנא בב׳ בבל מערבין בס׳ הלב׳ הכל
עלפה כפוי דרעא בניסן ויש שגורסין כבוי
כף והן זבלים של שור של מרעה
הא דמיכף הא דלא מיכף כבר פי׳ בערך
טרטן וה״ט אוכף המכורש בעל׳ אוכף
כף בב׳ א׳ בעירובין בגמ׳ ואם
יש לו ובב׳ א׳ ביומא בג׳ ללשכת
פרהדרין כיפה ר׳ מאיר מחייב במזוזה
פי׳ זו הכיפה האמורה כאן כחותה מר׳
רוחותיה אלא מסובבת כבונה כמו קשת
ועומדת על ד׳ רגלים ר׳ מאיר מחייב במזוזה
שאומ׳ שהוא כמו בית וראויה לדירה וחכמ׳
פוטרין שאינה ראויה לדירה ושוין שאם
יש ברגליה י׳ טפחים הואיל וגבוהה כל כך
ראויה לדירה וחייבת במזוזה אמ׳ אביי הכל
מודים בכל היכא דהכיפה רחבה ד׳ ואין ברגליה
ג׳ ולא כלום דכל פחות מג׳ כלבוד דמי ומאי
אויר ליכא הכא יש ברגליה ג׳ ואין רחבה
ד׳ טפחים ולא כלום דכל פחות מד׳ לא האוי

מקו׳

כי פליגי ריש בר' ברגליה ג' ורחבה ד'
ואיננה גבוהה ד' ויש בה לחקוק ולהשלימה
לי' ר' מאיר סבר הואיל ויכול לחוק רואין
כמה שחקוק ומושלם לי' ונחשוב הרגלים
אעפ' שאין מגיעין לי' כמה שמגיעין לי'
והוי כמו שיש ברגליה י' וחייבת ורבנן סברי
אין חוקקין להשלים עד כאן לא פליגי אלא
דמר סבר רואין ומר סבר אין רואין אבל אם
יש בעליית כמית הכיפה ממנה ולמטה
י' טפחים דכולי עלמא אעפ' שאין ברגליה
אלא ג' נחשב בה כמו שהם י' וחייבת זה פי'
הגאון בעירובין: לק בכל' מקום
שהנו בגמ' כיוצא בו רבן גמליאל
אומ' אוכלין על שלבן הכפים ואין אוכלין
על שלבין השנים פי' בין הכפים הוא
עיקר חריות שלדקל מקום שרבוקות
בדקל מאכילין מן הבית נשרו שלבין
הכפיים או שאכלום עופות ויש בין השנים
מכלין ומבערין מן הבית וכפיים הן
האמירים ויש אומ' הן כבות תמרים
ושנים הן קוצים לק בב' ר'
המוכר פירות בגמ' מרתף ושמואל אמ'
חמרא רא בבא דגבדי שואר: בבב' א'
דשוטה בגמ' אלו אפורות אטו פרחי כהונה
בבנא תלא נה ובב' אלו נאמרים וגמירי
דטעונה דמדלי איניש לכבא תולתא
דטעוניה הוי דדרו אגרא עידרו אכבא
כבר פי' בער' גד: בבב' סדר תעניות
האלו בגמ' על כל צרה וגלימה על חד כתפיה
פי' כתף לק בגמ' ראוהו בית
דין שכבאו של שכבאוהו פרסיים
בכל' מומין אלו נכבה אפי' אחת לימים
הרבה בס' גמ' דכל' הבא על יבמתו לא
ישא אדם לא משפחת ניכבין וכו' בב'
אעפ' בגמ' ומניקה דמשמשי בי ריחיא
הוו להו בני ניכבי פי' שיגעון שנופל לארץ
לק בס' כל איזהו נשך בג' אין
נוסקין רבינא הוה יהיב זוזי לבגב
אקרא דשניתא שכבו ליה טפי בזוזיתא

בס' גמ' דכל' כל הגט אפי' קנוא בבופתא
דפיא פי' קנה שבפל בירמאמרי' בל' גמ'
דכל' המוציא יין בוכיתא כוף תנב פי' כלי
שיש בו בית קיבול הכוף הכלי מאחורין
ושב כף בכל' אלו הן הנשרפין בגמ'
אלו הן הנהרגים כפה עליו גיגית ופרע
עליו את המעזיבה בעז' בל' גמ' מלמד
שכפה עליהם את ההר כגיגית
כופין על מידת סדום בבל'
השותפין בגמ' ולא את השדה ובל'
פר' הנושא בגמ' לא יאמ' הראשון פי' כל
שזה נהנה וזה לא חסר ומונעו זה מידת
סדום שאומ' שלי שלי ושלך שלך: בר' גמ'
דכל' ר' אליעזר אומ' האורג ובס' גמ' הקומץ
רבה מחוי כפוף פי' כפוף מעיקר הגודל
ועד ראש אצבע כשהן דבוקות זו בזו
פי' פשוט מראש גודל ועד ראש אצבע
כשהם פשוטות ואעפ' כאינן זרת כנא
כפוף כמו שיכול לפשוט אצבע שהיא זרת
הגודל מאמה פשוט כמו שיכול להחזיק
אצבע מגודל שהוא טפי ולהכי קארו ליה
פשוט בויקר' רבה כל' אחרי מות כפה
שיח את המנורה: כופים על
גבי כיפים כוכה כנגד האוטם כבר פי'
בער' אוטם בב' ואלו מגלחין בגמ' אין קורעין
בי נח נפשיה דרב יוסף ורבה נשוק ביכי
דפרת אהדדי דאביי ורבא נשוק כיפי
הדיגלת אהדדי פי' כפאות של גשרים
נשברו ונשקה כיפה זו את זו בב' א' במגילה
ג' מלבו בביכה פי' בבל העולם כולו כלומ'
תחת השמים שעשוי כביכה בב' המוצא
תפילין בגמ' נער אמ' רב אסי הני כיפי
דארבא בזמן שיש בהן טפח וכול' פי'
יש לספנים לוחות שקושרין אותן בטבעות
שבספינה וכופפין אותם על גבי הספינה
ובימות החמה כשתקריח עליהם החמה
טורשין על גבי הלוחות מתצלות ומסככין
על עצמן סנ' דכ' אין דורשין ובפר'
השוחט אחד בעוף בג' נבלה פכין מטבילין

כף
בבל' א
כופין

מטבילין בראשים ואין מטבילין בכיפים
פי׳ ראשים ראשי הגל המחוברין במי
הים כיפים אמצעית הגל העשוי ככיפה
כדתניא מטבילין בראשים ואין מטבילין
בכיפים לפי שאין מטבילין באויר בפ׳
האיש מקדש בגמ׳ ובהקדש אמ׳ אביי
בחטאת מלמד שכונסה לכיפה ומתה
מאיליה בפ׳ אלו הן הנשרפין מי שלקה
ושנה בית דין כונסין אותו לכיפה גמ׳ מאי
כיפה אמ׳ רב יהודה מלא קומתו בפ׳ א בנג
הגיעו לכיפה שמעמידין בה עבודת פי׳
היו בונין מרחצאות ומהגן לעשות בו בנין
כמו זו הטרה: ∧ ועושין בה צורה
של עבודה זרה אמ׳ לבר ישר׳ לבניתה בפ׳ לא
יחפור בגמ׳ מרחיקין את המשרה וכיון שחמה
מגעת לקרן מערבית צפונית מקפת וחוזרת
אחורי כיפה בפ׳ גמ׳ דפ׳ ואלו נאמרין כ
מלמד שהיו מים נגללין נגרשין ועולין
כיפין על גבי כיפים כף בפ׳ אלו כף
מגלחין בגמ׳ אין קורעין דר׳ חייה נחיתו
כיפו דכדדא מן רקיעא דרב המנונא נחיתו
כיפי דנורא מן רקיעא פי׳ אבנים בפ׳ ח
באהילות כיפת הברד והשלג והכפור פי׳ ר׳
חתיכת ברד כמו כיפת שאור שייחדה לישיבה
פ״א במין כיפה שפירשו חכמ׳ קובה העשויה
מן הברד או מן הכפור ובלשון קודש אחר
איש ישראל אל הקובה וכן כיפה שנהם אל
קובה בפ׳ א בבליות בס׳ הילכ׳ המטבל
המטבל מכותחא דדמי כיפי פי׳ מוטבל
דג פרוח לאכול מכותח הקשה שמשבר
הסלעים כפה בפ׳ המביא גט כפה
שני בגמ׳ בבל כותבין אבל לא בכתב
שעל גבי כיפה ואטרוכתרי פי׳ כיפה של
צמר מרגה אפ׳ דקב באלונא גט אשה או גט
חירות אינו גט: בפ׳ גמ׳ דפ׳ במה אשה
אבל כיפה של צמר שפיר דאמי פי׳ בגד
שמשימה על ראשה האשה בשיער ומקבלת
הזוהמא ועל כפה השבכה והיא קיבולה בלגז
בשמעה ולא שלכה ומחויא לפי שתראה
השיער מדתני ר׳ שמעון בן אלעזר דכבול
למטה משבכה שמ׳ מינה כיפה של צמר
היא פ״א כיפה של צמר חוטי דעמרא
דגדילן מעשה עבות ורוחב שני אצבעות
שיעור ציץ כדאמרי׳ בס׳ פרש ראשית הגז
כיפה של צמר מונח בר׳ כהן גדול ועליו
ציץ של׳ ושמת אותו על פתיל תכלת וכיצד
היה מניח ומצנפת בראשו ובתחילת כרחתו ס
סמוך לשערו ומניח את הציץ ואמרו חכמ׳
שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח
התפלין בס׳ גמ׳ נגמר הדין ובפ׳ כח בכלים
כפה שהיא טמאה מדרס כל בר׳ בזבים
נדה שיש בה עם הטהורות במטה כפה
שבראשה טמא מדרס בס׳ גמ׳ דבבא קמא
אבא שאול אומ׳ מוכרת אשה בר׳ וה׳ דינר׳
כדי לעשות כפה לראשה: כפח
בפ׳ דידה כיפה שהסיקוה בפ׳ ד׳
במנחות הדי עלי בתנור לא יביא מאפה
כופה כתנור פ״ה בכלים הכופח
ששאו למכייה שיעורו כתנור ובפ׳ ז׳ עליה
ועל הכופח טמיאה פי׳ בג׳ היכי דאמי
כופח אמ׳ ר׳ יוסי בר׳ חנינא כופה מקום
שביתת קדירה אחת וכל כופח בפ׳ מומין
אלו הכופח והענס הוא גיבח וכבר פי׳
במקומו כיפי בר׳ גמ׳ דפ׳ המוצא
תפילין אמ׳ רבא משום דתני אהבה
כיפי תלא ליה ובס׳ גמ׳ דפ׳ האשה שנפלו
אטו ר׳ חנינא כפי כיפי תלא לה ושלחה
פי׳ כיפי נומים כלומ׳ קישט זו השמועה
ככלה שניקבלה ממנו בר׳ גמ׳ דפ׳ המפקיד
ההוא גברא דאפקיד כיפי גבי חבריה
אמ׳ ליה הב לי כיפאי כל שר זיל שלים
ובס׳ הזהב בגמ׳ האונאה ההוא גברא דהוה
נקיט כיפי וכל בפ׳ חזקת הבתים בגמ׳ ולא
לאשה דביתהו דרבה בר בר חנה כי הוה קא
שכבא אמרה הני כיפי דאמ׳ דמרתא בני
ברת כל עד עשה פי׳ לפירושה יקרה
הוא מפנינים תרג׳ יקרא היא מן כיפי טבתא
פי׳ טובה חכמה מפנינים: כיפי

בר׳ גמ׳ דכל השותפין שנדרו ההוא גברא
דהוה ליה ברא דהוה שביט ביני דכיתנא
פיר׳ תלמ׳ חכמ׳ ממגאנצה שהיה כל עסק
שלו לקנות כשת ומוציא ממנו מקצתו
ומוכר הנשאר בקרן שלו והיה עוסק בכך
ולא היה עוסק בתורה לא אמ׳ לן ר׳ שהיה
גוזל וחוטף כשת מבני אדם ומוכרו וקנייל
עיקר **כפן** בס׳ גמ׳ רכ׳ הרואה
מרכבות׳ אכול עודך רעב אכיל
בשם שהרעב אם אוכל בשעה שהוא רעב
או אחרי כן במעט הרי הוא אוכל בתאוה
והנה במאכלו ואם מעכב הרבה המרה
הירוקה גוברת עליו וכוחו כחש וכשבא
לאכול אין יכול לאכול הרבה כך בעיסקי
העולם הזה והעולם הבא כענין שכת׳ כל
אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה
ותרונו בזמן שכוחו עליו וכד תניא ר׳
שמעון בן אלעזר אומ׳ עשה שאת מוצא
ומצוי לך ועודן בידך ואם תניח צרכי
היום וחובותיו למחר דין ליום שני לעמוד
בצרכיו וחובותיו ואיך יעמוד בשל אתמול
וכשם שהרעב בערב ודוחה אכילתו לערב
שני אין יכול לאכול אפי׳ אכילה של עת
אחד וכל שכן שלכמה עתים כך כתרין
מרכבות אכול ומרצהית שתה דברי חכמה
יכן במשל שמצוי תמיד וידוע לכל
אידרתחא קדרך שפיך בזמן שיש בידך
עושר שאתה יכול לעשות חסדים שנמצא
מה שבידך כמים רותחים בקדירה
ונשפכים לחוץ כי הקדירה לא תכלה
מה שניטל מן הקדירה באותה שעה
הרי הוא נשמר ויכולין בעלים לעשות
בו חבצים ולהאכיל ממנו עניים אם
נוטלין ממנו ומחסרין את הקדירה בדעת
ואם מעלימין עין הרי הוא נשפך ארצה
כי אין הקדירה מכילה אותו ואבד מבעלין
וכך משל של ממון **כפל** בהבגד
טר׳ כג׳ בבלים חלוק שלקטן ר׳ אלעזר
אומ׳ כל שהוא וחכמ׳ אומ׳ עד שיהא בו

כשיעור ונמדד בגדול כיר׳ עד שיהא מאורך
החלוק שראוי ללבוש נער ונמדד בגדול
בכר׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג בשליל ה׳
חוטי אית בהו בכל כיר׳ בלעז לייטר
שהבשר כפול תרג׳ והיה
העקוב למישור ומעקשים כפלא
למישרא **כפנות** בפר׳ א׳ בערלה
אין מרכיבין כפניות של ערלה בפר׳
האומ׳ לחבירו בית כור בגמ׳ האומ׳ לחבירו
חצי שדי ובפ׳ ב׳ בבכורות בגמ׳ ר׳ עקיבה
אומ׳ משמעון אמ׳ ליה מדאכלת כפניתא
בבבל וכול׳ בר׳ גמ׳ דכל בבל מערבין בר׳
תוספת מעשר שני כפניות נלקחות בכסף
מעשר ומטמאות טומאת אוכלין: בפר׳
מקום שנהגו בגמ׳ כיוצא בו ר׳ אלעא **כפק**
כבניתא דשביעית׳ בס׳ חלומות דהדואה
ג׳ דברים נכנסים לגוף וכול׳ עד ובני תמרה
פיר׳ פרי שלתמר שאינו מתבשל לעולם
ועוד מפורש בער׳ נסן: **כפם**
בכר׳ השותפין מקום שנהגו לבנות
גויל גוית כפיסין ובר׳ גמ׳ דכר׳ הבית והעליה
בגוית שמ׳ לו בכפיסין אין שומעין לו גמ׳
כפיסין ארחי פיר׳ שהן חצי לבנה כי הלבנה
יש בה ג׳ טפחים כד תנן האריח חצי לבנה
של ג׳ טפחים **כפע** בס׳ בראש׳ רב׳
התחיל לשבר בקנים ומכפע בחיצאות
ומקרע בליות פיר׳ ענין בקע
כפפה בהזורע פ׳ט בתרומ׳
תולה כפיכות בצוארי בהמות
פ׳ב׳ בשוטה היה מביא את מנחתה
בכפיכה מצרית בר׳ גמ׳ דכר׳ המדיר בגמ׳
ואלו יוצאות שלא בכתובה אין אדם דר
עם נחש בכפיכה אחת פיר׳ קופות שעושין
מן הגומה ומכל הנצרים וכגון מיני ערבה
ויש עוד קפיפה בק׳ ואחד הן: **כפר**
בב׳ ה׳ בכלים מעשה שנפלה דליקה
בתנור כפר סיגנא בב׳ ב׳ בתרומות
תורמין בצלין מן בני המדינה על הכופרים
בב׳ ח׳ בנדרים והלא הכופרים וכן

כפנות
כפק
כפע
כפפה
כפר

ללב בב׳ ד׳ בנדרים בגמ׳ דאה
אותן שהכופרי ייכה ללב פי׳ בצלים של
כפרים. בד׳ בלאים כלב כופרי בסוף מדיב
בגמ׳ אין מגדלין מדגלין מגדלין כלבים
כופריים וחתילות וקופים מפני שהן עשוין
לנקראות הבית. פי׳ כלב קטן שצווח
בלילה במדברות מן כפרים כגון בצל
כופרי: בד׳ מגילה כפרים ועיירות
גדולות וכו׳ וילבוד את בנותיה תרג׳
וכבשו ית כפרנהא תרג׳ ירוש בחצריהם
ובטירותם בכפרניהון ובתי החצרים
המחנים אם במבצרים **כפר**
בב׳ כצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין
ובב׳ מקום שנהגו בגמ׳ כיוצא בו שומר
לפרי אימות הני בכופרי בב׳ הכונס צאן
בגמ׳ כיצד משלמת האי דקץ כופרא
מאי משלים אמ׳ ליה דמי כופרא כו׳
פי׳ כל זמן שהפרי רך ולא נגמר נקרא
כופרי ויש מפרש כבנות כעניין הזה
כפר בב׳ מקום שנהגו בגמ׳
מרכיבין דקלים כופרא דיקלא לנוקבתא
פי׳ רב אותא אמ׳ לא היו זורקין בו כלוס׳
ולא היו מנקבין אותו אלא מניחין כופרא
ענף דדיכרא לנוקבתא שבנקב שמוציא
מהן בו ענף אחד הנעוץ קרי זכר והנקוב
קרי נקבה כמ״א בערך נסן: מסבור
כופרי כבר פי׳ בער׳ חבט: **כפר**
בב׳ א׳ בנידה בגמ׳ ר׳ ליעזר אומ׳ ד׳ נשים
והתם בב׳ ז׳ בשביעית הוורד והכופר והקטף
והלטום יש להם שביעית פי׳ גלינבלו:
כפר במקחות בב׳ ז׳ השלג
והברד והכופר והגליד כמו כפור
כאפר יפזר **כפר** הריני כפרת
בן בתי כוזא וכו׳ כבר פי׳ בע׳ כז:
בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ דסוכה הריני כפרת ר׳ חייה
ובנין ובב׳ ב׳ בסנהדרין כל העם אומ׳ אנו
כפרתך בב׳ ב׳ בנגעים בית ישר׳ אני
כפרתן כול׳ עד אלא בינונים: בב׳ ב׳
ביומא בגמ׳ מעשה שהיו שני אמ׳ להם

הרי הוא כפרתכם בב׳ א׳ דקידושין
בגמ׳ כל מצות האב מכבדו במותו כיצד
כול׳ עד כך אמ׳ אבא מארי הריני כפרת
משכבו והני מילי תוך יב׳ חודש מיכן
ואילך זכרונו לברכה: בב׳ כלים עשרה ישר׳
מקודשת ממנה שאין מחוסר כיפורים נכנס
לשם פי׳ בער׳ חסר **כפר** בב׳ או
דברים בפסח בגמ׳ אמ׳ ר׳ ליעזר
אל תכפריני בשעת הדין פי׳ אל תחשדיני
ככופר על מה שלימדתני אתה לימדתני
הזאה שבות ואינה דוחה את השבת:
פי׳ מי אתה יכול להכזיב בשעה
שאני דן לפניך ההזאה אינה דוחה את השבת
שכך אני מקובל ממך ובב׳ כל הצלמים
בגמ׳ כל הגויים בס׳ כ׳ מי שמת בגמ׳ וחכמ׳
אומ׳ המוציא מחבירו אמ׳ ר׳ זירא אם
יכפור ר׳ יוחנן בר׳ לעזר תלמידו בב׳ אין
מגלחין בגמ׳ ואין מכבסין אמ׳ מי חזיא לך
אלא אזלא ממך ואילא כפרת בה פירוש
כפרת באמונה דאמרת לא מסייעא צלותא
בלוס הואיל דלא מיזדמנא לי דעדי השתא
צלינא עליה ולא איסתייעא מילתא אמ׳
אילא מינסבא איהי תמות מקמאי דלא
איחזי כי מינסבא לאחר ומצטער בה
אי איהו עצמו ימות מיקמי דתונסב אחר
ולהכי מארסין במועד שלא יקדמינו ב׳
ברחמים שתמות היא בב׳ הגוזל דבה׳
בגמ׳ נתן לו את הקרן אין משלמין חומש
על שבועת כבירות קרקעות פי׳ כגון
שאין גזילה קיימת וכיון שהניח קרקע
ובא הנגזל לטורכו להיפרע על דמי הגזילה
שגזלו אביו ודחה היורש וכפר ונשבע
בהנמצאות שבועתו שכפר ונשבע על
הקרקע שהניח המורישו בב׳ גמ׳ דבב׳
בתרא מיבעיא מה לחצר השוה שבהן שנ׳
לא הוחזק כופרן שנ׳ לא יקום עד אחד
באיש וג׳ ואם כפר והודה לא הוחזק
כפרן כי דרבא דאמ׳ אדם קרוב אצל עצמו
ואין אדם משים עצמו רשע אין נשבעין

כפירת שיעבוד קרקעות פי׳ כשם שאם
יטעון לחבירו שדה לי בידך והלה כופר
במקצתה אין חייב עליה שבועה כך
הטוען על חבירו בשיעבוד קרקעות והלה
כופר במקצת אין חייב שבועה על כפירתו
בפר׳ המפקיד בגמ׳ השוכר פרה
כפירת ממון אשם פי׳ אם כפר ממון ונשבע
עליו לשקר חייב להביא אשם כדכת׳ ואת
אשמו יביא ליוי׳ אין שם כפירת ממון אלא
ביטוי שפתים כלומ׳ נשבע לשקר על דבר
שאין לו בו הנאת ממון חייב חטאת כדכת׳
או נפש כי תשבע לבטא בשפתים וג׳ והביא
את אשמו ליוי׳ וג׳ או שעירת עזים לחטאת
כפל בס׳ גמ׳ ד״ה במה אשה
וג׳ כופרי מז׳ מערבי פי׳ ג׳
חתיכות זפת משמע סכינות : בב׳ כלל
גדול בגמ׳ הלש והאופה האי מאן דארתח
כופרא חייב משום מבשל פי׳ שהרתיח
את הזפת : בפר׳ לו מציאות בגמ׳ וחתיכות
שלבשה ההוא גברא דאשכא כופרא בי
מעצרתא : ברכוות דפר׳ מי שאחזו תלת
ניטופייאתא מישח כופרי פי׳ ג׳
טיפין של פסולת זפת והוא העיטרן בר׳ גמ׳
ד״ה האומר משקלי באתרא דתקלי כופרי
פטר נפשיה אפי׳ בכופרא : כפר
בפר׳ הניזקין בגמ׳ סיקריקון אמ׳ עידן
הקב״ה ניחא ליה לאחרובי ביתיה וכפורין
ידיה בההוא גברא בב׳ כל הזבחין שקיבל
בגמ׳ נשפך ודם הסכין במאי מקנח ליה
אמ׳ אביי בשפת מזלק כדכת׳ כפורי זהב
בפר׳ דם חטאת בגמ׳ ניתזו בב׳ א׳ במנחות
בגמ׳ אחת מנחת חוטא אצבעו בבנים במאי
מקנח ליה אמ׳ אביי בשפת מזרק כדכת׳
כפורי זהב פי׳ על שם כך נקרא המזרק
כפור שהיה מקנח אצבעו על גבו משום
השירים בר׳ גמ׳ דפר׳ האשה שהלכה
היא או איתה דפנינהו מיכפר הוה כפר
לה פי׳ היה מוחק להוא כתב כפרא
הוי כפר פי׳ בעד׳ כלבם :

תרג׳ מכלה ומחתה פיה מכלה ומכפרא
טמהא : כפר בפר׳ הוציאו
לו בגמ׳ יצא והניחו ובתמורה בס׳
כל ולד חטאת והתנן בפר׳ ג׳ בשקלים יג׳
שופרות היו במקדש עד וזהב לכפירות
פי׳ בתוספת שקלים האומ׳ הרי עלי עולה
מביא ד״י זהב ונותן לשופר כהנים
מקלחין אותן ולוקחין בהן זהב ועושין אותן
ריקועי פחים ציפוי לבית קדש הקדשים
שנקרא בית הכפורת ותניא בתוספתא
דתמורה בב׳ הטבע נתן לה זהב ר׳ יוסי
בל יהודה אומ׳ אין עושין אותו ריקועין אפי׳
אחורי בית הכפורת פא׳ במו וכפרת
אותה שאם היה צריך בציפוי הבית
היו נותנין מאותו השופר וזו המשנה
כולה מפורשת בתוספת שקלים כפש
כפש בפר׳ ח׳ באהילות
כפישה שהיא נתונה על גבי יתידות
מבחוץ טומאה תחתיה הכלים שבכפישה
טהורין בב׳ יא׳ באהילות כלים שבין
שפתי כפישה וכול עד טהורין בב׳ א׳
דנידה בגמ׳ כיצד ד״ה ששהה והתנן
בפר׳ ר׳ בטבול יום אשה טובלת יום וכול
עד ומנחתה בכפישה או באנחותה ובס׳
גמ׳ ד״ה הניזקין בס׳ הלכה ד״ה כל הבשר חמת
וכפישה שתיקן נוטלין מהן לידים פי׳ כך
בלאי חמתות מקורעין שטהרו מלקבל
טומאה פ״א היא קרטליתא והוא קפיזא
בלשונא דרבנן והיא כעין סל גדול שכובשין
בו זתים לכמרן כדתנן בזתים בר׳ ט׳
בטהרות המניח זתים בכבש וכול ונותן
בו עצים כדתנן ונותן לתוך הכפישה
ומוליך לגת ובית מושבה רחב ותניא
הבור והדות בחצר וכפישה נתונה עליו
טהור ואנחותא נמי כלי הוא כיוצא בו
ביבמות בב׳ בית שמאי פישון הגמל
במידה כפישה מדד כלומ׳ שהיה מפסיק
לכיבך מדדו לו במידה כפישה והודו
לממן אשתו שלא בפנו ירוש׳ מקשן ב׳

במעשה רכישון הגמל ומתמהי וקשיא
אן העושה דבר שלא כשורה מחירין ערוה
שלו ופריק רב חסדא הא אמרא שבררה
ומיאנה מן הנישואין ושלא בבנין על דעת
בית שמאי מיאונה מיאונין **כפת** כפת
בפל א׳ בכריתות בגמ׳ המכטס ד׳ נתן
אומ׳ אף כיפת הירדן כל שהוא פי׳
בושם שגדל על שפת הנהר הירדן ויש אומ׳
רעי של דג הגדל בירדן והוא עמרא עמברא
בלע׳: **כפת** בפ׳ ד׳ בתמיד כפת
לא היו כופתין את העלה בפ׳ ג׳ בפרה
כפותה בחבל של מגג פי׳ קשורה כדכתי׳
לנו אותן נורא יקידתא מכפתין:
בהקדר פ׳ בטהרות אפי׳ מוכל ואפי׳ כפות
הכל טמא **כפת** בר׳ גמ׳ דפ׳ אין כפת
עוברין בפסח כיפת שאור שייחדה
לישיבה בטלה פי׳ הוא קמח שעורים
שלשין אותו ועושין אותו עיגולים עיגולים
ומיבשין אותו ולאחר שייבש ומצטמק עושין
ממנו כותח הבבלי ואמרינן מכחשת הגוף
משום קומנייתא דאוצא **כפת** כפת
בהכרים פ׳ ב׳ בכלים כיפת שקבעו
בנדבך כדי לחזקו מלשון כפיתו בסרבליהון
פי׳ אחר עץ עב מן תמרה כדתניא אמ׳ ר׳
מאיר מעשה באחד שכיפת שני כיפים
מן התמרה וכול ועוד תניא כיפת בין חקוק
בין שאינו חקוק מטלטלין אותו בשבת
וכול בסוף תוספת עירובין ומיעטה
באבנים ובכיפים ובסולם המצרי בב׳
פ׳ ב׳ בכלים כופת שסירקו וכירכמו ועשאו
כנים ר׳ עקיבא מטמא וחכמ׳ מטהרין עד
שיחוק בו פי׳ עץ שקבעו בכותל כדי
לחזקו שסירקו שצבעו או כירכמו בגעפרן
בשבול נואי עד שיחוק בו אינו טמא עד
שיחוק בו מקום לישיבת הנר שהוא כנים
דפ׳ טו׳ באהילות סגום עבה וכותל
עבה אין מביאין את הטומאה פי׳ גאון
קורה היא ויתן אותו ל׳ המהפכת תרג׳ ויהב
יתיה לכותא כל אן כיפת קרובי עניין

המה חוץ מן הראשון: **כפתור**
בבל׳ דבה כלה אמ׳ ר׳ אבא בר כהנא
כתרוסים וכפטחים היו מעמידין הטליסים
היו או מענבים נשותיהן של אן ואן מענבין
של אן מה יצא מהם כלשתים וכפתורים
כלשתים גיבורים כפתורים נגסין
בויק דב׳ א׳ תונו כרש
מות וחיים הך הכפתור זך
ימשיהו וירעשו הסיפים או פנקליטין
שלו ובבעס בראש כלם ר׳ שמעון בר
אבא אמ׳ סאה מליאה עונות ומקטרג
בכוון גל׳:

כנישרה

פי׳ מאי מי שיש לו
בית על שפת הנהר מוציא מן
הכותל לנהר ב׳ קורות עד שעומדין כנגד
המים ובין זו לזו כג או כד אמות ומקרה
על אותם הקורות ועושה בקירוין ארובות
ומשלשל דלי וממלא זה לענין עירובין
וכזה יעשם על גבי רשות הרבים וכבר
פי׳ בער׳ כזוטר: **כר** בפ׳ כלאים
הכרים והכסתות אין בהן משום כלאים
ובב׳ מקום שנהגו בגמ׳ ומוליכין ובפ׳ גמ׳
דכל מי שהפך מביאין כלים מבית האומן
כגון כר מבית הכרר בהגדה דמגילה
ברכם אמ׳ ר׳ יוסי בל׳ חנינה כרים של
כסים פי׳ כסת הוא קטן שמשים תחת
מראשותיו כר הוא ששוכב עליו כדאמרי׳
בבל׳ השולח גט בגמ׳ המוכר את עצמו
אמרה ליה ברתיה לא בעית מידי
למיזגא אמ׳ ליה כריכי כרי: **כר**
בר׳ גמ׳ דכל ר׳ אליעזר אומ׳ תולין כירה
שנשמטה אחת מיריכותיה פי׳ כירה
זו כלי מתכות היא וכל זמן שתורת כלי
עליה מותר לטלטלה לצורך מקומה
לפיכך אם ניטלה אחת מיריכותיה עדיין

כלי היא שיכולה לעמוד בגמ׳ אבל אם
ניטלו שתים בטלה מתורת כלי שאינה
יכולה לעמוד בשתים אפי׳ אחת שנטלה
אסור לטלטלה גזירה שמא יתקע והילכ׳
כרב בהעושה פ׳ו בכלים כירת נזירים
פירוש פי׳ ששם היו הנזירים מבשלין
שלמים שלהן ומשלחין תחת הדוד׃
כירה שהסיקוה כבר פי׳ בער׳ כפח
כר בתנור פ״ח בכלים
כור שיש בו בית שפיתה טמא
פי׳ יש בו מקום שמחזיק הקדרה הרי
או כבלי מקבל טומאה פירש לעשות
כור של צורפי זהב בער׳ פי׳ כר תרג׳
וקצר רוח מאן דמריא רוחיה׃
כר בר׳ גמ׳ דב׳ המקבל ר׳ קבין
לכור כר בר׳ גמ׳ דב׳ כיצד
מעברין כורי תפלא הות לי בלומ׳
קורה היה לי ואמ׳ כורי עבירו קורה היתה
לי וכדו הוית כלבך היתה גדולה כר מטו
לך עילה בלומ׳ אם היו מטין אותך עליהן
לא היו רגליך מגיעות לארץ׃ כר
תרתי בבת נרא וחדא בכורא כבר
פירוש בער׳ בת נרא׃ כר בר״ג
דנר׳ דאוהו בית דין קורין למכירה
כירה למאי נפקא מינה לפרושי בקברי
אשר כריתי לי ואמ׳ ר׳ יוחנן משום ר׳
שמעון בן יהוצדק אין כירה אלא לשון מכירה
כר בבר׳ רבה בפ׳ ויהי
מקץ ותרענה באחו אהבה אחוה
בעולם בשעה שהשנים יפות וכן היא
ידעה מקנך ביום ההוא כר נרחב׃
כירי כירי מרובה בעולם ובך הוא אומ׳
ישאו הרים שלום לעם אמ׳ ר׳ אחא נשאו
הרים משאכם שלום לעם כר
בית בוריא קורין אותו בית כריא
כבר פי׳ בערך גליא׃ כר בפר׳
השותפין בגמ׳ כופין רב פפא דנא דכריא
חדתא איתמי פי׳ הטיל חפירת הנהר על
היתומין הכל לכריא דנהרא ואפי׳ רבנן פי׳

לחפור ברחבה ולהשוותה לתקן העיר להסיר
הרכסים שלא יכשלו בהם העוברים והשבים
ומי נפקי בבלוזא כבר פי׳ בער׳ אובלסמא
פ״א של גאון כריא דפתיא נהר של מדינה
שרגילין לשתות ממנו מסייען דבעין לתקנו
למיפק בבלוזא כאלו׳ ממש בלשון ישמעאל
כגון שרגילין להיקבץ אנשי אותה העיר
ולצאת גדודים גדודים לשמירת אותו מקום
לצעוק ולהודיע להם׃ כר בפ׳ הריני כר
נזיר מן הגרוגרות בגמ׳ הפילה ר׳ יהודה
דכרי הוא דאמ׳ ספק נזירות להקל פי׳ בפר׳ אילו
מותרין בגמ׳ סתם נדרים הריני נזיר אם
יש בכרי הזה ק׳ כור כול׳ עד ר׳ יהודה מתיר
כר בפר׳ אלו טריפ׳ בגמ׳ סימני כר
העוף אמ׳ רב יהודה הני כראוי דבי
חילפי שרודבי כורי אסירה אית דאמ׳ דבי
כירי פי׳ שרצים שהן מתגדלין באגמין מקום
שיש סוף וגומא דבי כורי פי׳ תנו׳ עפר
חמרים חמרים תרג׳ ירוש׳ כרוון כרוון׃
כרב בבבל׳ כ׳ בתרומות כרב
כרוב של שקי עם כרוב של בעל
פי׳ של שדה המשקת הנשקת ביד בלומ׳
כרוב הגדל בשדה שלחין שלח ולין נשלק
עם כרוב של בעל של תרומה אסור אותו
של חולין מפני שהוא בולע בפ׳ כיצד
מברכין בגמ׳ על הפירות כל שתחילתו שהכל
נהיה בדברו שלקו בורא פרי האדמה משכחת
לה בסילקא קרא וכרבא כול׳ בבר׳ אין מ׳
מעמידין בגמ׳ מתרפאין ו׳ דבר׳ מרפין אותו
החולה מחליו כול׳ עד וכרובי כרב ביניתא
דבי כרבא כבר פי׳ בער׳ ביניתא אי יומא
זרע תרי יומא כרבאלא הני פי׳ בער׳ בר
בפ׳ טרף בקלפי בס׳ הלרת יושר לשון
של יהודית ובפ׳ תינוקת לא מסקי מינה
שום טעמא להתירה יותר מבעילה ראשונה
כנגא דנפסיק תגלא מבי כרבא בלומ׳ כשם
שהשועל אינו מוציא כלום מזון בשדה
חרושה שהוא אינו אוכל לא זרעים ולא
עשבים׃ כרבל בפר׳ א׳ בברכות כרבל

בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ עד חצות וכחלק בגר׳
הריוטות וכר׳ גמ׳ דעבדו׳ כרבלתא דתרנגולא
בס׳ גמ׳ דכ׳ ח׳ שרצים הרוצה שיסרס
תרנגול יטול כרבלתו והוא מסתרס מאיליו׃
בפר׳ מי שמתו העומדים בשורה חזייה להך
איתתא דלבישא כרבלתא בשוקא פיר׳ בגד
ארוס כגון כרבלתא דתרנגולתא שאין דרך
בנות ישר׳ להתכסות בו מפני שהוא פריצות
המביא לידי עבירה׃ בילמ׳ כ׳ הן האדם
כרבלתהון אלו הקיסרין שבראשיהן כמין
כובעין וי״א אומ׳ אלו הטליות שהן מתעטפין
כרבל בילמ׳ את עון בכורו
כרבל והכברה בידו והוא מודר עמו ומכבד
ומכרבל׃ **כרבין** בפר׳ אלו טריפ׳
כרבין בגמ׳ סימני חיה ההוא עיזא דכרבין
כרג פיר׳ מקום **כרג** בפר׳ הכותב בגמ׳
כתב לה נדר ובס׳ גמ׳ דפר׳ אמנה ניזונת
ובפ׳ הניזקין בגמ׳ יתומים ובפ׳ המקבל בגמ׳
תבואה לא יזרעינה קיטנית דאמרי נהרדעי
לכרגא למזוני ולקבורה׃ מזבנינן כל
אכריזתא פיר׳ לפרוע אכרגא דעלי׳ ה׳
למכ׳ או למזונת יתומים ואלמנות או
לצורכי קבורת מת׳ וכרגא הוא מס
הגולגולת׃ היתה למס תרג׳ ולמיתן להון
כרגא בתר דנן׃ **כרדן** בס׳ גמ׳
כרדן דפר׳ המוכר את הספינה עשר שנים
נחבש אברהם אבינו ג׳ בכותי וז׳ בכרדו׃
כרדט לעשות כוונים תרג׳
כרדט למעבד כרדוטין וכן תרג׳ עשינו
לה כוונים חגור אפוד דשמוא׳ ודויד תלבשנה
בנות המלך הבתולות מעילים תרג׳ כרדוטין
כרה בגמ׳ דפ׳ א׳ בשבת כרי׳ הותא
כרה למיסר המיינא ובב׳ גמ׳ דפר׳ במה
מדליקין ובענכוהי ינוחון כל כריה׳ דמערבא
תרג׳ ירוש׳ והסיר יי׳ ממך כל חולי כר׳
כירהא **כרז** בפר׳ א׳ בבבא
כרז מיצעא בגמ׳ מצא שטרי חוב דבבא
אמ׳ עד המתחלן אכרזתא ובס׳ הלכת׳ א׳
א׳ דכ׳ המפקיד רבא אמ׳ ומכי שלמיה

אכרזאתא כבר פיר׳ בענ׳ אדרכתא ובפר׳
גיד הנשה בגמ׳ שולח אדם היכי מכרזינן
כול עד לבני חילא **כרזי** דבי חילפי
כבר פיר׳ למעלה בזה הפר׳ בענ׳ כר
כרוז בויקר׳ רבא בצו פר׳ אהבת
צדק כבלי אין חכם בו אמ׳ ר׳ חמא
בי״ר חיננא כי כרוז של אימי דגלים ר׳
ישמעא׳ בר נחמן אמ׳ כי כרוז של מקיזי דם׃
כרזוב ושקמותם בחנמל תרג׳
בכרזובא כרזים בפר׳ כל קרבנות
הציבור בגמ׳ אין מביאין לא מבית הזבלים
ר׳ יוסי אומ׳ אף חיטי כרזיים ובפר׳ אחים
פיר׳ מקומות הן **כרזל** בפר׳ הכונס
צאן בגמ׳ הניחה בחמה לאורחא כרועה
למימסר לכרזיליה פיר׳ הרועה הגדול מקבל
מבני אדם ויש לו אחרים תחת ידו שמוסר
להן הבהמות ויוצאין ומרעין אותן בעיר
וכרזילא לרועה כמו רובנא למלמדי תינוקות
כרך בס׳ כלאים תכריכי המת
ומרדעת של חמור אין בהם משום
כלאים ירושלמ׳ במתים חפשי כיון שמת
אדם נעשה חפשי מן המצות בגמ׳ אין עומדין
אפי׳ המלך שואל בשלומו אפי׳ נחש כרוך
על עקיבו בילמ׳ בל׳ וארא מה ראו חכמ׳ להקיש
כריכת הנחש למלכות אמ׳ ר׳ שמעון בן טי
דכת׳ קולה כנחש ילך מה נחש מלחש והורג
אף המלכות מעקמת את דרכיה׃
כרכי דזווי כבר פיר׳ בענ׳ כר׳
בשלשה כר׳ כר׳ בכלים תכריך נבלי
בני לוי פיר׳ עור שמכריכין בו כלי השיר
של לויים ושל תכריך הכלים פיר׳ לשמור
בו את הכלים כגון הסכין והמספריים
והמחט בפר׳ השותפין בגמ׳ ולא את הטרקלין
דכריך מינה כורתא וכריך מלעיל פיר׳
לאחר שהיה כרוך כולו חוזר וכורך
מסופו לבדו כרך מעט כשיעור שיכנס
וישב ברוח באות שני טפחין בפר׳ אלו
מציאות כריכות ברשות הרבים פיר׳
כריכות הן אלומות קטנות והאלומות

נוטל ומכריז פי' הן גרוגרות בס' הלכ' א
דאלו מציאות כרכתא מאי אמ' ליה אסיר
פי' שאם בעל התמרים עשה גיהו' פספסים
ברשות הרבים תחת דקלים הנוטים
כדי שיפלו התמרים שמשיר הרוח בתוכו
מאי מעל שברשות הרבים הוא כיון דהקינו
נחיתה בשביל התמרים הנושרים אסור
דגלי דעתיה דלא הפקירן ולא מחל פי' א
אם היו דקלים מוחזקין ליתמי דלאו בני
יאוש נינהו או דקלים בכרכים דלא שכיחי
שקצים למיכלתהו אסירי נא דקלים
הרבה שמוקפות גדר: הדורות כרוכות
וחדוקות כבר פי' בעל הדר: בס' גמ'
ד' מיתות אמ' רב אשי חזינא ליה לאבוה
דקרנא דנפיץ שדי כריכי דשידא, ומנחיריה
והנה אנחנו מאלמים אלומים תרג' ירוש
מכרכין בריכין: **כרך** בפר' הרואה
הנכנס לכרך בל' מגילה כרכים
המוקפין חומה: עריס גדולות ובצורות
קירוין דברבן וכריכן **כרך** בפר' מי
שמתו בגמ' בעל קרי כרכי ריפתא פי'
אבלי לחם: **כרכר** בפר' המוציא
יין זכוכית כדי לגרור בה ראש
הכרכר בפר' כל הכלים את הכוש ואת
הכרכר כול בפר' המצניע בגמ' המוציא
ככר ובסיפר' בפר' חטאת חלב של יחיד שנים
אוחזין בכרכר ושובטין פי' כרכר יש
לאורגים עץ או עצם שראשו חד ונקרא
כרכר ודומה למחט של סקאין וכך שמו
בלשון יון כורכירו מעבירו על השתי כשהוא
מותח לפניו באריגה ושובט בו החוטין
ומקרב המבדילין בין שני החוטין העליונים
והתחתונים ומיד נוחין להתפרק עליונים
מן התח' בא' ונפתחת נגש המסכת לירות
בתוכה חוט הערב ואין זה אב אלא הרי
הוא בכלל מיסך והמרקדק הוא מדקדק
על חוט הערב כדי להידבק ולהתחבר
עם חבירו וזהו בכלל אריגה
כרכום כורכמא דישקא
בערך רשק: סידקין ומרכמן בעל פרק:
בס' נר' א' בחולין לשבץ לנרד לכרכום
ולהטיח שבולת נרד וכרכם בג' א' בפר'
המפטם את הקטרת:
כרכב
בזבחים בס' הלכ' א' דקדשי מזבח
דקדשי קדשים אי זהו כרכב ר' אומ' זה
כיור ר' יוסי בר' יהודה אומ' זה סובב:
כרוכיא בל' ויקרא רב' כתוב
מלא קף נחת מכריסה לכיתת מעיא
ומכתת מעיא לכרוכא קטינא ומכרוכא
קטינה לכרוכא עביא
כורכיא
בפר' האיש מקדש בגמ' האיש מקדש
את בתו קם ריש לקיש צוח כי כורכיא
ויצאה והיתה וליכא דמשגח ביה וסיס
ועגור תרג' וכורכיא וסנוניתא:
כרכמיש בעט ברזל ועופרת
תרג' בקולמוס ברזלא וכורכמישא:
כרכש בילמד' ויקח קרח קח
לך את המטה והוא מכרכש כנגדו
כנגדו ונשבע שאינו מוציא להן אלא מאי
זה שהוא מבקש **כרכר** בפר' רב
כ' ל' האשה אמ' ובפ' מו' והוא יהיה
פרא אדם ול' ובפ' ס' שני גויים בבטנך ר'
אבא בר כהנא בשם ר' כדיי כמה כירכורין
מכיר להשיח עמה שנ' ויאמ' לא כי צחקת:
כרכש בל' גמ' דפר' המוציא יין
ובעיא לכרכושי בקי: בל' גמ' דפר'
מי שמת ובל' פר' יוצא דופן בגמ' כל הנשים
וכרכיש ביה לישיה בי מדרשא: בהלכ'
א' דפר' הדר כמאן אמרה רב לשמעתיה
כר' מאיר כרכיש ביה רישיה כלומ' ערבו
לו דברי רב ששת והודה לו **כרכש**
בפר' הרואה בגמ' לא יקל ובהגדה דהעזקין
אתא דלקונא שמטיה לכרכשיה בס' גמ' דפ'
המוציא יין דהאי כרכשא אתלת לוני יתב
בב' אלו טריפות בגמ' נקבה הקיבה דכרכשא
ודטרפשא דליבא בגמ' שולח אדם ובפ' כל
הבשר בס' הילכ' הכחל הדורא דכנתא
ומעיא וכרכשא פי' הוא המעי הדבוק

בפי הטבעת **כרכשתא** בהגדה כרכשתא
דמעילה חרא שמה כרכושתא כול
ובהגדה דהשוכר את הטעלין הוו שרו בינ׳
כרכשתא הוה קא מכליא להון בחלק בג
ד׳ הדיוטות הינו דאמ׳ אישי שונרא וכרכושתא
עבדו יומא טבא כול החולד והעכבר תרג
ירוש׳ כרכושתא ועכברא: **כרכשתא** כרכשתא
בפר׳ שור שנגח את הפרה בגמ׳ סמך
כסהו הראשון מאי משכובית כרכשתא
ירוש׳ בפר׳ א׳ בקידושין בהלב׳ בהמה גסה
מאי משכובית חוטרא ואית דאמרי שרקוקיתא
ואית דאמ׳ ערתא: ירוש׳ בפ׳ גמ׳ דחזקת
הבתים מאי משכובית אית דאמרי חוטרא
ואית דאמ׳ כנדרא ואית דאמ׳ תיישה דבה
כרכשתא בסוף בבא מציעא כרכשתא
מתני׳ דתפישי בברכשתא פי׳ נימין
שבקצותיה ובלעז ציר: **כרם** כרם
בפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבה בגמ׳ מנין לטולשות
בכרמי עין גדי מי שהכל שלו: יכפר עלעין
גדי שכרמתי לי מאי משמע דהאי כורס
לישנא דמיכבש הוא אמטר זוטרא בריה
דרב נחמן כד תנן בהכרור פי׳ בבלים כסא
של כובס שכורס עליו את הכלים ומנרין
עליו ומשים מכברות מלמעלה: **כרם** כרם
בפר׳ יש נוחלין בגמ׳ האומ׳ איש פל׳
יירשיני ובפ׳ ד׳ בכתובות זו מדרש דרש ר׳
אלעזר בן עזריה לפני חכמ׳ בכרם ביבנה ובפ׳
החולץ בגמ׳ א׳ בתו מי הדר ממתניתא
דכרמא הדר ביה דתניא אמ׳ ר׳ ישמעאל בנו
של ר׳ יוחנן בן ברוקא שמעתי מפי חכמ׳
בכרם ביבנה כולן צריכות ג׳ חדשים פי׳
משום מתניתא דכרמא הדר ביה ואמ׳ אין
הלכה כר׳ יהודה וכן פי׳ רב אחא משבחא
בשאלות בוידא ירושלמי בפ׳ הלבתא א׳
דבר׳ תפילת השחר וכי כרם היה שם אלא זו
תלמ׳ חכמ׳ שהיו עושין שורות שורות ככרם
כל ה׳ בכלאים הרי זה נקרא כרם ולשהוא
נטוע ערבוביא רבעי פי׳ כרם
של שנה רביעית שנטע: **כרם** בפ׳ כרם

אחקון דיבמות בגמ׳ ר׳ יהודה ההוא גברא
דאוטבע בכרמא ואסקוה אבי חיוורי פי׳
לו שני מקומות על שפת הנהר אחד:
כרם בפ׳ א׳ בברכות וחכמ׳ אומ׳
מאי כרום זולות דברים שעומדין
ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהם פי׳
התורה והמצות שהמקיימם עומדין ברומו
של עולם בני אדם מזלזלין בהן ר׳ יוחנן ור׳
אלעזר דאמרי תרויהו כיון שנצרך אדם לבריות
משתנות פניו ככרום מאי כרום זולות כי
אתא רב דימי אמ׳ עוף אחד יש בכרכי הים
וכרום שמו כיון שחמה זורחת מתהפך לכמה
גונים: **כרם** בבל׳ רב׳ פר׳ בן
ויאמ׳ יוי אל הנחש נתברכמו פניו של
רבן גמליאל ולא יכול להשיבו ובב׳ לד׳ אמ׳ ליה
ר׳ חייה רבה והרי הוא בא נתברכמו פניו
דר׳ אמרו לו אדונו הוא בא ובב׳ מג
למטרונה שאמ׳ לה המלך עבדי לפני עברה
ונתכרכמו פניה: בפס׳ לפרה אדומה
באותה שעה נתכרכמו פניו של משה ההד
ועוד פניו ישונה: בילמ׳ ויחי יעקב יצאו
שמעון ולוי פניהם מכורכמות ופני כולם
קבצו פרור דנחום תרג׳ ופני כולהון
איתחפיאו מכרום אוכמין בקידרא:
קדרתי שמה החזיקתני תרג׳ איתחפיאו
אכאו מכרום אוכמין בקידרא: כל פנים
קבצו פארור **כרמל** בפר׳ ר׳ ישמעאל
בגמ׳ קצרוהו בסיב פר׳ אם תקריב
כרמל רך מל׳ דבי ר׳ ישמע׳ תנא כרמל
כרמלא פי׳ שמלא הדגן בתוך השיבולת
כבר שהוא מלא נוצה כלומ׳ שנתגדל כולו
כרמלית ומקום פטור בר׳
גמ׳ דשבת ירושלמי בר׳ שבת תני ר׳
חייה כרמל רך מל׳ לא לח ולא יבש אלא בינוני
הכא אינה לא רשות היחיד ולא רשות
הרבים אלא כרמלית **כרקומא**
בפס׳ דשובה ויעבדו את מנשה
בחחים מהו בחחים ר׳ אבא בר כהנא אמ׳
בכרדמניקא פי׳ הנחשת בלשון יון כרקומא

ברמושא בפ׳ ערב פסח בגמ׳ לא
יכחתו לן אמרה ליה שידתין
לבריה איזדהר מברומשא פי׳ תורמוס
סלבטיקו ברנבאות למה שאנו
קורין בלעז בוצילו בלשון ישמע׳
קורין ברנבאות בסיפרי בפ׳ ראשי המטות

ברס בפ׳ לו טריפ׳ הכרס
הפנימית שנקבה כול פי׳ כרס
הפנימית הוא כרס עצמו החיצונה הוא
הבשר ממש ויש אומ׳ הוא ראש הכרס ובגמ׳
דסימני חיה שור ברסתן פרסתן פי׳
כשתבוא לקנות השור בדוק אם יש לו כרס
גדולה ורגלים גדולים וראשו גדול וצעדיו
רחבים קניהו שהוא טוב למלאכה:
וחילופין בחמור פלוני החמור טוב כריסו
דקה ורגליו קטנות וכן ראשו וכן זנבו וכן
פסיעותיו לא יהו פחותות המכסה את הקרב
תרג׳ ירוש׳ כריסא בפ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין
בגמ׳ אין שורין אמ׳ רב קטינא העומר באמצע
המיטה כלו עומר בבריסא של אשה עוברה
ולאו מילתא שתי שערות שאמרו אחת
בגובה ואחת בבריסה: כבר פי׳ בערך גב

ברס בב׳ רב פ׳ מט ויחלוסי
והנה סולם אמ׳ לי היזיל מנ׳
עשר שדיין בבריסה דביתך ואת משכחות
ליה:

ברס בר׳ גמ׳ דף בני העיר
אמ׳ רבא מריש הוה אמינא האי
בורסיא דספר תורה כול פי׳ שולחן שמניחין
ספר תורה כשקורין בו כיון דחזו דזימנין
דמניחין ספר תורה עילויה אמי פי׳ אמצא
על מניחין ספר תורה על הכסא בלא מטפחת
אמינא תשמיש הוא ובעי גניזא: בפ׳ גמ׳
דכל העגל מאי עביד ליה ר׳ יהודה לטומטום
דבידי דאותביה אבי כורסא ונקרע ואוליד
שבבני בפ׳ בית שמאי בגמ׳ רבן גמליאל
אומ׳ אם מיאנה עוברא הוה בנרש ואיקדשא
כשהיא קטנה וד׳ וגדל ואותבוה אבי כורסיא
ואהדרוה כול פי׳ הושיבוה בחופה והקיפוה
בני אדם שישבו סביבותיה פי׳ ואהדרוה

שהחזירוה לבית בעלה ברס מולון
ברוסון כבר פי׳ בערך מולון:

ברסט במגילת איכה היו צריה
ל׳ קס ומסר להון הדין כריסטמתא
והדין חושבנא דאצבעי פי׳ בלשון ערבי קורין
לטורטני קארסטון ובלעז אוסטטירא:

ברע בב׳ א׳ בפסחי׳ בגמ׳ ר׳ מאיר
אומ׳ אוכלין ונינוא מר הלכה כרבן
גמליאל דהוה ליה מכריע וכול ובס׳ הנ׳ ובהגוזל
זוטא בגמ׳ זה בא בחכמתו אמרו לו אין ה
הכרעה שלישית מכרעת בפ׳ כידה בגמ׳
מעשה שעשו כל מקום שאתה מוצא שנים
חלוקין ואחד מכריע הלכה וכול בנזיר בפ׳
כהן גדול בנ׳ השידרה ובפ׳ ראשית הגז בגמ׳
וכמה הוא והא אמסר אין הכרעה שלישית
מכרעת אמ׳ ר׳ יוחנן מפני שמועה אמרה
מפי חגי זכריה ומלאכי פי׳ בזמן ששנים
חולקין ואחד מכריע כאחד מהן שנמצאו שנים
ואחד והלכה כרבים אבל בזמן שאומ׳ חצי
דברי זה וחצי דברי זה אין זה מכריע טעם
שלישי הוא: פי׳ שפי׳ רבי חננאל ז״ל
בהגוזל זוטא הכרעה כגון שני חכמ׳ חולקין
ובא בן זוגם שהוא שקול במותן והכריע
הלכה כדברי המכריע אבל אם הוא הבא
להכריע קטן מהן כגון ר׳ ישמע׳ בר׳ יוסי
שאומ׳ משום אביו וכך פי׳ בפ׳ ראשית
הגז ומצאנו של׳ יוסי תלמיד ר׳ עקיבא ור׳
עקיבא תלמיד ר׳ אליעזר ור׳ אליעזר תלמיד
ר׳ יוחנן בן זכאי ור׳ יוחנן בן זכאי תלמיד
הלל וזו אינה מחלוקת הלל ושמאי אלא תלמידי
שמאי והלל הם הנקראים בית הלל ור׳
ישמע׳ משום ר׳ יוסי אביו יבא להם שלישי
להכריע אמ׳ לו אין הכרעה שלישית מכרעת
בפ׳ א׳ בקידושין בגמ׳ וחכמ׳ אומרים בכסף
המוכרעין לפני חכמ׳ אומ׳ נראין דברי ר׳
טרפון בשן ועין וכול בפ׳ גמ׳ דף המוכר
את הספינה מניין שאין מעיינין במקום
שמכריעין כול עד איכה שלמה בפ׳
דויהי בשלח באכרעתא דאכרעין אתברע

כרך להון כרך בס׳ גמ׳ רב׳ פר׳ ש
שהכך רב יהודה שרא להנך ב׳
כרוניתא דכוס בריתא למיזל ולזבוני ב׳
בשוקא כי אורחיהו פי׳ מוכרי בשמים
כרך כרך בר׳ גמ׳ דב׳ בא סימן אמ׳ לה
הקב״ה לכנסת ישר׳ איכרכות דרייך
ולא הדרת בך פי׳ איכרכות מלשון
כלומ׳ רכו ונטו ונתקשקשו ואישתרור מלשון
שריקן כלומ׳ נתקשו מלחלוחית שבהן
כרכס כרכס בפר׳ לולב הגזול בגמ׳
הלוקח לולב מבר׳ ט׳ בשביעית
כרכס שבנהרות ונרגר כול׳ ירוש׳ מהו
כרכס שבנהרות ר׳ יוסי בר׳ חנינא אך
פטרסילינון בפר׳ מעב׳ בגמ׳ ומניקה דאכלה
כרכסתא הוו להו בני זיותני יש אומ׳ כרכס
בלשון לעז אפיו ובלשון ישמע׳ כרכס
כרץ כרץ בר׳ גמ׳ דב׳ מי שאחזו
לכרצא מנבקא דחמרא באטרפא
דערא פי׳ שרץ המים:
כרקוס כרקוס
בפ׳ ב׳ בכתובות עיר שכבשה כרקום
כול׳ בפר׳ כל הגט עיר שהקיפה כרקום
ירוש׳ בבל הגט איהו כרקום כגון זוגים
ושלשלאות וכלבים ואווזים ותרנוגלים
ואיסטרטיאות מקיפין את העיר ויבוא
המעגלה תרג׳ ואתא לכרקומא: ושאול
כרש שוכב ישן במעגל: כרש בגמ׳
דפר׳ כלשעה ובר׳ כלאים כרישין
וכרישי שדה כול׳ ובכלל גדול כ״ז בשביעית
העולשין והכרישין בפר׳ המוציא יין וחכמ׳
אומ׳ כדי לזבל כרישה בס׳ עוקצין חוץ
מכרישי שדה כול׳ כרישין בלעז פורו׳
ש כרש בר׳ גמ׳ דב׳ המוכר והוה
הדר ליה דבוורא
שן רשמיה כרשיא: כרשון בר׳
תרומה מאכילים אותה לבהמה
כול׳ וישר׳ ששכר פרה מכהן מאכילה
כרשוני תרומה וכול׳ בר׳ שבת בית שמאי
אומ׳ אין שורין דיו סממנין וכרשנין וכול׳
בר׳ גמ׳ דב׳ א׳ דחולין כרשנין לעשות מהן ט

טחינן פי׳ בלעז ביציי בפ׳ השוכר
את הפועלין בגמ׳ ואו אובלין מביא כרשינים
ותולה לה מפני שהכרשינים יפין מן הכל
בתוספתא שבת בפר׳ אין אוקרין גוזזין לו
כרשנין ואין צריך לעשר:
כרשיותא בר׳ גמ׳ דב׳ מי
שאחזו לפירתא דליבא ליתי תלת
כרושייתא דשעדי פי׳ שלש חלות:
כרושתינא בפר׳ המוציא יין
בגמ׳ ושאר כל המשקין דשבנ׳
אומ׳ דם כדי לכחול עין אחת שכך כוחלין
ליאדור ומאי ניהו דמא דכרושתינא פי׳
עטלף: פי׳ תרנוגלא דביתא שמצוי בישוב
וכוחלין ממנו ליאדור ומאי ניהו חולשבעין
שאין בולט וסימניך גוא לגוא:
כרת בר׳ ברכות בין תכלת
לכרתן ויש ששונין לכרתה ובסוכה
בפר׳ לולב הגזול והירוק ככרתן פי׳ מין
צבע ירקרק תרג׳ כרישין כרתי בשביל
שהן ירוקין: ובס׳ גמ׳ בר׳ כל הגט וכריס
עליה סרבלא דכרתי: בילמד׳ ויקרא
יעקב אל בניו כדי שיכיר אדם בין תכלת
לצבע כר תגן בתוך ד׳ אמות: בפ׳ א׳
בע״ז בגמ׳ יום גינוסיא שדר ליה כרתי
פי׳ גדילא בלעז אטרוגא רמז לגל דבותו
היתה שמה גלה שזינתה ומשום הכי
שדר ליה גרגילא כלומ׳ דבתי נגררת אחר
הזנות: כוספרתא כלומ׳ כסה
עליה הוא סבר שאמ׳ לו לשחטה
מלשון תכוסו שדר ליה כרתי בתמיהא כלומ׳
אם יהרגנה יכרית זרעו שדר ליה חסא
כלומ׳ חוס עליה: כרת ונסקל
בפ׳ ד׳ מיתות בגמ׳ העובר ע״ז
מכורש אתרו ביה קטלא לא אתרו ביה
כרתי בפ׳ בית שמאי בגמ׳ הממאנת
באיש מימנו בכסף שתינו פי׳ מימיה
נכשלה בכסף שתינו:
בפר׳ השורט א׳ בעוף בגמ׳ נכלה סכין
לאיסור כרת היתרתה לאיסור לאו לא כל

שבן כירש רבינו חננאל ז"ל שניהן בידי שמים
עון מיתה כחות משון כרת כי הכרת הוא
ובנו והמיתה הוא לבדו ולא בניו ומצאנו
סיוע לדבריו בר' גמ' דכל הבא על יבמתו
ואנו עתידין לפרשו בערער בעזרת השם
בבר' רב כר' ספו בבר' בראשית אמ' ר' חנין
נעשה בכרכי הים מה שלא נעשה בדור
המבול הוי יושבי חבל הים גוי כרתים
שהוא ראוי כרת ובאי זה זכות עומד כול
ער טפי לה לשבח היך דאת אמור כורת
ברית : כספם וזהבם עשו להם עצבים
למען יכרתו אין כת כאן אלא למען יכרתו
כאיניש דיימר ימחוק שמיה דפלן דאפיק
בריה להרבות בישא:

כרתי

וכלתי כבר כיל בעל אחר

כרתית בהכדים כה' בבלים
התרמל ה' קבין וכרתות סאה פי'
שקי של עור יכול סאה שהיא שליש איפה
והוא שני הינן והי כה' לוגין והיא ג'
רביעיות והיא קמ"ר בבים כדאמרינן
בעירובין סאה מדברית קנ"ר בבים:

כיש

בר' ר' ליעזר אומ' תולין בגמ' אין
שורין אמ' רב חסדא בריבי רב דזבין ירקא
ליזבון אריכא כישא כי כישא דארכא
ממילה: בפר' מי שמת בגמ' השולח סבלונות
הדרא בה איהי אמר כישא דירקא הדרא בר'
האיש מקדש את בתו הוא דקדיש בכישא
דירקא פי' אגודה של ירק:

כושי

בפר' לולב הגזול אתרוג הכושי פסול
פי' כושי אוכמא כוש בימיני על אודות
האשה הכושית עבד מלך הכושי הלא כבני
כושיים אתם לי בית ישר' וכי כושי היו והלא
ישר' שמם אלא לומ' לך מה וכול בר' גמ' דב'
או מגלחין וז' בפר' כל הכלים ואת
הכוש ואת וכול במחט ב"ט בבלים כוש
שבלע את הצנורה פי' כוש שטווין בו
הנשים פשתן או צמר והוא הפלך אם נשקע
הברזל שבראשו בתוך העץ ובלשון ישמע'
הצנורה שמה צנארה ובלעז מסקלה כוש
בלעז פוסי: בס' כהה כוש שלדרבן לא יזה
על הכוש ועל הפיקה פי' כוש שאין בו חבל
אורבני והן גמי היוצא מן המים והן עושין
מיננו מחצלאות:

כיש בבר' יום טוב
בביצה בגמ' בית שמאי אומ' מביאין שלמים
ואין סומכין עליהן

כישכש להם
בנובה בב' השוחט אחד בעוף או עד
שתכשכש בזנב ובגמ' כישכשה באזניה
הרי זה פירכוס בבא דזכור מכשכשו והוא
בולם פי' מחככו והוא מבעט

כיש

בהגדה דהשוכר את הפועלין בלב נבון תנוח
חכמה זה תלמיד חכמ' בן תלמ' חכמים ובקרב
כסילים תודע זה תלמ' חכמ' בן עם הארץ:
אמ' עולא היינו דאמרי אינשי איסתירא
בלגינא כישכש קריא פי' בלשון ערבי קורין
דבר שמשמיע קול כשכש:

כיש

בפר' חזקת הבתים בגמ' במה דברים אמורי'
במחזיק כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה
כולן פי' טלק שחפר בה חפירה אחת:
ובב' המוכר את הספינה בגמ' השולח את בנו
הכישה נתחייב בה פי' הכה אותה ועיקרה
בפר' אלו מציאות בגמ' מצא שק

כיש

בפר' חבית בגמ' מי שנשרו מאי מרגב אמ' ר'
זירא כישי בבליתא פי' שמלקטין במתניים
שקורין בלעז גירונש ובשמלקטין נראין כמרזב
ויש אומ' בלעז גיידי והיינו טיריג שפי'
במקומו ועל כן נקראו כישי בבליתא שמנהג
הבבליים לאנרס ועיקרו מכישי דירקא:

כישט ואז תשפיל תרג' ובכן תכשיט

כישל בהכותב ב"ט
בכתובות ר' טרפון אומ' ינתנו לכושל
שבהן פי' לכושל שבראייה ירוש' כגון מלוה
בשטר ומלוה בעדים ינתנו למלוה בעדים
שאין יכול לחזור בכל מקום ובכל עת עד

עדיו בבתי דינן פי׳ כושל שני בדכתי
ויוצאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל

כשל בס׳ בבא קמא ובכשיל
הרי׳ של בעל הבית ובכר׳ משוח מלממה
וכשילן של ברזל בידיהן ובקרדומות באלה
תרג׳ ובמאי דעלן בכשילין׳

כשף
בגמ׳ דפר׳ במה מדליקין ושרף כשף יפה
מכולן שמענו ששמו בלעז כרוסי׳

כשף דקמה תרג׳ כשפין דורדאה
המה רובליך וג׳

כשר
בר׳ יבמות מה לכלאו דנאחמר שכן
הכשר מצוה פי׳ לטכך לא דאחי דאין מצות
כיבוד לא מכילה ויוצא בה אבל כשאמ׳ לו
אביו הביא לי פירות על החמור בשבת לאו
מצוה גמורה לא הכשר מצוה בס׳ גמ׳
דכריתות בב׳ המביא אשם תלוי ובס׳ גמ׳
דפר׳ האיש מקדש ובב׳ שילוח הקן בגמ׳ עוף
טמא תנא דבי ר׳ ישמעא׳ מכשיר ומכפר בכנים
ונאמ׳ מכשיר ומכפר בחוץ וכול פי׳ מכשיר
ומכפר בפנים אשם מצורע וחטאתו האשם
מכשירו של׳ ולקח הכהן מדם האשם וג׳ כלומ׳
מטהרו ומכשירו לשוב לגיעתו כבראשונה
החטאת מכפר עליו של׳ ועשה הכהן את החטאת
וכפר עליו׳ מכשיר בחוץ ציפור משולחת
של מצורע שמזה עליו מדמה חוץ למחנה
מכפר עגלה ערופה של׳ כפר לעמך ישר׳
מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו
מכשיר במכפר ששניהם קדשי קדשים
ואסורין לזרים דבת׳ כחטאת כאשם הוא
לכהן אף מכשיר האמור בחוץ עשה בו
המכשיר להיות אסור לכל אדם במכפר׳ בר
גמ׳ דס׳ נגמר הדין מפריש הני שרפין הוה ליה
למילף שכן הוציא אל מחוץ למחנה מכשיר ומכפר
פי׳ נסקלין הוי מכשיר מצוה ובערת הרע
מקרבך ומכפר ומיתתו מכפרת לו כדכת׳
ולארץ לא יכפר׳ וג׳ וכרים מכשיר
מצוה דדין הוא שיהו נשרפין ומכפר ומיתתו
דאתו לכפרה׳ אבל שוחט בחוץ אינו מ׳
מכשיר ומכפר לא עובר עבירה הוא פ״א

כר כהן משוח הוא וג׳ הנשרף ובשחטא כהן
משיח אסור לו להקריב קרבן על אחרים
עד שיקריב קודם ויוכשר הלא תראה ביום
הכפורים מקריב חטאתו ואחר כך חטאת
העם הולכך כר כהן משיח מכשיר ומכפר
עליו׳ ומקלל מיתתו מכפרת עליו ומכשירין
ויש אומ׳ מכשירי מצוה ובמקלל וסמכו כל
השומעים ובפר׳ הערא׳ מוכה׳ בס׳ גמ׳ דפר׳
כיצד מברכין האי כשרתא מברכינן עלה
בורא עצי בשמים׳ פי׳ עיקרו שמן ומערבין
בו כמה מינין מעצי בשמים שמכשירין אותו
מעשה רוקח מכותש כגון זה מברכין עליו
בורא עצי בשמים׳ מישחא כבישא פירשו
רבותינו שכובשין שומשמין וורד ועצי בשמין
זמן הרבה וקולט השומשמין הריח שלבשמין
וטוחנין אותו ויש בו ריח שלבשמין פי׳
מישחא טחינא קרוב לטחינתן נותן עליהן עצי
בושם מהו דתימ׳ כיון דקרוב לטחינתן נתון
בהן לא קלטו קמ״ל דבין כשרתא ובין מישחא
כבישא ובין מישחא טחינא כולהו מברכינן
עלהו בורא עצי בשמים

כשר
בר׳ הגוזל העצים בגמ׳ גזל כרה כשורי
דרבבי ועבדינהו זוטרי לא קני ובגמ׳ גזל
מטבע ובב׳ הכותב בגמ׳ הניח פירות כפה
רכרם לרב אשי ואנכי כי כשורא לצלמי פי׳
כמין משל לראיה כלומ׳ ואמיק מן המעולה
שבקורות פי׳ גאון ז״ל קורה שמניחין אותה
משקוף לפתחים רגילין לפתח בה פתוחין
צלמים וצורות להיות נאה ואין כשר לצלמי
לא קורה חזקה מעץ טוב ומשל מצוי ש׳
שמושלין בה כל דבר חזק ואמיץ

כשל
בב׳ ח׳ שרצים בגמ׳ אין
עושין הילמי במערבא מלחי כשלי
כשרי ס״א כושי כישי פי׳ חתיכות חתיכות

כשות
בא׳ חוצצין כ״ט במקוות
כשות של קטן לא מיטמא ולא מטמא
בר׳ נ״ב בעוקצין כשות של קישות והנץ
שלה טהור פי׳ כשם שיש לקישות כשות
שהן כקישואין קטנים שיש להם כמו

כשל

כשף

כשף

כשר

שיער קטן כן יש לקטן והוא הכשות מי
כשות של קישות בלשון ישמעא׳ זגב אל
נואר: פי׳ זגב הוא כמין ציצין שהן על
צלעות הקישואין כשהן קטנים׳ דומה לשיער
א׳ נואר הוא פרח של קישות כמו ויוצא פרח
בר׳ גמ׳ דפ׳ ח׳ שרצים האי מאן דתלש
כשותא מהיזמי והיגי חייב משום עוקר דבר
מגידולו פי׳ שם מפורש בר׳ גמ׳ דפ׳ בכל מערבין
דתנינן דקטלינן היזמתא ויבשא כשותא:
והגאון רבי האיי ז״ל אמ׳ כמו כן נקרא בלשון
ישמעא׳ כשות והוא כמין חוטין ירקרקין כגון
של בדקת שעיקרו בארץ וכרין ורבין על
הקוצין הנקראין היזמי׳ ועוד פי׳ צמח כמו
דמות זהב נמשך כחוטין למעלה מן הקוצין
ובגמ׳ אבות רואה רב שימי גוביה בלע חיויא
אתא אלוה אידמי ליה כפרשא אוכליה כשותא
במילחא וכול ובר׳ גמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין
כשותא בכרמא ערובא ויש מהן בעל חזין:
בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ הריאה דיאה כעין כשותא
כעין מוריקא כעין ביעתא טריתה

כישת

הבושת והחמס
ס״א הקוסט פי׳ בערך ק׳:

כת

בג׳ ולא
בפר׳ אין דורשין בערבה אתם
ותלמידיכם ותלמידי תלמידיכם מזומנין
לכת שלשית

כתא

בה״ל דפר׳
הדס אמ׳ אביי אי אמרה לי אם קריב
לי כותא לא גרסי: בב׳ חבות בג׳ כל שבא
ר׳ יוחנן דייק מכותא דבבלאי פי׳ היינו כותח:

כתב

בפר׳ י׳ מאמרות ובפר׳
מקום שנהגו י׳ דברים נבראו בין
השמשות כול עד והכתב והמכתב והלוחות
פי׳ הכתב צורת האותיות מכתב צירוף
האותיות להיות תיבה להקרות במילה:
ד״א כתב אלו כב׳ אותיות כתב הקודש ׳
שאנו כותבין ומשתמשין בו מכתב הוא ה׳
הנקרא טטרגונא בלשו׳ שנראה ונקרא מכל
צד מד׳ צדדין והוא הכתב על הלוחות והוא
שכידש הכתב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות
על הלוחות: בפר׳ כהן גדול בגמ׳ לא ידבה
לו כתחלה ניתנה תורה בכתב עברי ובלשון
הקודש וברדו להן ישר׳ כתב אשורי ולשון
הקודש והניחו להדיוטות כתב עברי ולשון
ארמי מאי הדיוטות אמ׳ רב חסדא כותאי
מאי כתב עברי כתבא ליבונאה: בפ׳
תמיד במקדש אומ׳ את השם בכתבו ובמדינה
בכינויו בפר׳ אין בין המודר בגמ׳ תורה כתבין
ולא קריין קריין ולא כתבן הלכה למשה מסיני

כתובה

בל גמ׳ דפ׳ אעפ׳ אותמר
כתובת בנין דכרין וכול מפורש בפר׳
מי שהיה נשוי היה שם יותר דין אחר אלו
נוטלין כתובת אימן ואלו נוטלין כתובת אימן

כתובת

בפ׳ אלו הן הלוקין הכתב
כתבת קעקע קעקע ולא כתב כתב
ולא קעקע ובפ׳ המביא גט שני בג׳ בפר׳
כותבין לרמי בר חמא נמי לא קשיא בכתבת
קעקע:

כתבת

בפר׳ יום
הכיפורים ובפ׳ ח׳ בבנים האוכל
ביום הכפורים ככותבת גסה כמוה וכגרעינתה
פי׳ רבי׳ נסים ז״ל כמא שעקא קשיא לי והוה
מצטערנא עלה דאו נקטת פשטה דמתני׳
וקא מצרכת ככותבת הגסה וכגרעינתה
הא בבוליה גמרא לא מדכר אלא ככותבת
ביום הכיפורים ולענין שיעור אמרינן דבשאר
ככתבת ביום הכפורים ולא מדכר גרעינתה
ונמי אי לאתרי שיעורי קא באעי ליתני
כביצה גדולה אינמי מידי לא אחרינא דהוי
שיעוריה ככותבת הגסה וכגרעינתה ולא
מיצטריך למיתלי מילתא בתרי שיעורי
וכמה קושיי קשו לי עלה עד י׳ דאשכחנא
פירוקה בגמ׳ דבני מערבא והכין גרסי׳ התם
אמ׳ ר׳ יוסי זאת אומרת שהוא צריך למעט
את חלה דלכן נתנו כמוה וכגרעינתה
וכחלה והכין בירורה דמילתא כי הכותבת

הנסה אינה דבוקה בגרעינתה אא יש
בין גוזה ובין גרעינתה חלל ולהכי
איצטריך למיתנא בכותבת הגסה
כמוה וכגרעינתה לחומרא דלא תיטעי
ותשער כגוה שלימה דנביש שיעורא
דהוי לקולא ולא מחייבת ליה עד
דאכיל כי האי שיעורא אא מכי אכיל
כמוה וכגרעינתה בלחוד בלא חללה
מיחייב והיינו דאמ׳ ר׳ יוסי ואת אומרת
צריך למעט את חללה כדי שידבק
גוזה של כותבת בגרעינתה ולא ישאר
בה חלל ובתר הכין משערין בה אכילה
של יום הכיפורים ומשום הכי איצטריך
למיתנא כמוה וכגרעינתה למעוטי
חללי

כותח

כותח ב׳ בפסחי ואלו עוברין בפסח כותח הבבלי כותח
מפורש בגמ׳ יש בו קומניתא דאומא
ומילחא וניסיובי דחלבאי בר׳ גמ׳ דכל
הדר ובפ׳ גמ׳ ד׳ב׳ אלו מציאות אבי ביעתא
בכותחא לא לישרי איניש במקום דביה
פי׳ לא איצטריך מביצה שנולדה אא
אותה שמוצא במעי אימן כידאמרינן
בר׳ גמ׳ דביצה השוחט את התרנגולת
ומצא בה בצים גמורים מותרות
לאכלן בחלב דלאו כגופה דתרנגולת
דמיין דרב חסדא לא פשט בשני דרב
הונא רבו כיון שיש בכותח חלב וביצה
שחוטה נראה כבשר אעפ׳ שמותר
בבירור לא רצה להתירו: כת

כת

בפ׳ ח׳ בברכות אין עונין אמן אחר
הכותי המברך פי׳ הם השומרונים
הדרים בשומרון אשר באו מכותה: כתם

כתם

בפ׳ כל היד מורים חכמ׳ לר׳ עקיבה ברואה
כתם בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ ביבמות ובפ׳ שור
שנגח ד׳ וה׳ בגמ׳ שור של אשה כה׳
הכתמין הבאין מרקם טהורין ור׳ יהודה
מטמא כול שר מבני שאין בכתמי גוים
מטמאין כתם בלעז מקלא: כתן

כתן

בפ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין בגמ׳ אין שורין אמ׳ רב
חסדא מאי כתניתא משלפא מקניא שרי
קניא נייה אסיר פי׳ למשוך הבגד
ששטח בקנה להתנגב ונעשה נגוב וישאר
וישאר הקנה במקומו ולא יטלטלנו
מותר אבל למשוך הקנה מן הבגד
לטלטלו בשבת אסור שהקנה אינו כלי
להיטלטל בחצר: בפ׳ אלו מציאות בגמ׳
מצא כסות ובר׳ גמ׳ דפ׳ כיסוי הדם
וילבש כלי כשתן כיתנא רומאה: בגמ׳
דכל דאוהו בית דין לא תימא דהכביה
כי כיתונא פי׳ לא תאמ׳ שהכבו כבגד
פשתן שמכניס לחוץ: בפ׳ אלו טריפה
בגמ׳ הריאה וסימניך כיתונא דודר
דמתנח בה ריאה כלומ׳ דאדום הפנימי
כוורד ותתאה כאהינא סומקא ובסנדל
כ״ט בכלים עור הכתן עור הכתף פי׳
עור הכתן שמשימין אותו אומני פשתן
בפניהן וקושרין אותו במתניהן שלא
יסתבך עליו הניכוץ עור הכתף שמשים
הכתף תחת משא שלא יזיקו המשוי
המחליצות והמעטפות תרג׳ כיתונא
שושיפיא

כתף

בפ׳ אי זהו נשך בגמ׳ אין מושיבין מקום
שנהגו להעלות שכר: כתף מעלין פי׳
אם היו בעל המעות נותנין המקבל
אותה בתורת עיסקא מעלה לו הפירות
כשער שבשוק ומעלה עליהן שכר כתף
שהיה מביאין מביתו של בעל המעות
לביתו של זה: בפ׳ המניח את הכד בגמ׳
שני קדרים מאי לאו שעמד לכתף ר׳
דאורחיה הוא לא בשעמד לפוש פי׳
בערך פש: בס׳ גמ׳ דיומא ובר׳ גמ׳
דסנהדרין מר זוטרא חסידא כי הוו
מכתפי ליה בשבתא דריגלא אמ׳ הכי
כי לא לעולם חוסן וג׳ ובלבד שלא
יכתף כבר פי׳ בער׳ נקי: בפ׳ ה׳
כל כתבי בגמ׳ כיצד נבלה דליקה רב

מן בר יצחק מכתף ע"ל מכתף נפיק
בח המגיע לכתפים כ"ל בע' שבח
בל הזית כר ג' בפאה איזו היא תגולבת
שאין לה לא כתף ולא נטף ירוש כתף
סינן זו על גבי זו נטף תלויות בשדרה
ורדות ויש אומ' נטף קרסול ויש אומ' נטף
בסוף כתף זקוף: תוספתא איזהו
כתף סינין המחוברות בשידרה ויורדות:

כתר

בר גמ' דנר' כיצד
תנינן במכתיר והנגיב
ושברין
למפיבושת כ"ל ר' יוחנן שהיה סומך לו
לתלמידים והכתירם והגיב למפיבושת
הלך אצל חכמים שברדום ללמוד תורה
ועל שם מפיבושת בן שאול שהיה חכם
קורא לכל תלמידי חכמ' מפיבושת שהיה
מביש פני חכמים בהלכה: מרדכי
מוכתר בנימוסו כ"ל בע' נמוסו:
והצניכות והדדידים תר"ג וכתרייתא וכבינתא:
וא' איל תמורים תר"ג ועל אילא כותרתא
ולהורתו איש ויחילו

כתר

תר"ג ולאוריתיה נגוון יכתרין:
וא' זרועי ייחלין

כתש

כבראשונה כ' בשביעית
כותש וסך בשרה בב"ר בתרומות זתים
הנכתשים מלשון כתישה אם תכתוש
את האויל וג' ובשבת בב' כלל גדול כותש
כ"ל שהוא כותש ומסיר קליפות החיטים
מעליהן לטחון אותם ולהוציא סולת או
לעשות דייסא או טיסני וגם זה מפריש

כתש

בסולת מן האוכל
בר ג' דף שבועת העידות בצורתא
מרבנן מכתשין בעם הארץ לא מכתשין
בר' וירא בב"ר רבה איתניה דר' יוסי
מכתשא עם אמתה ובויק רב' בנו לא
חמית תרתין דמכתשין דין עם דין
ולא יהבית שלמא ביניהון בש' אחרי
מות חמא תרתין כשושין מיתכתשן דא
עם דא כ"ל חולקות זו עם זו
בב' המוציא יין דבש

כתת

כדי ליתן על הכתית בב' מי שהחשיך בגמ'
הגיע בשהרביש למאי חזי לכתיתא דגמלי
כ"ל כתית מורסא

כתת

בפר'
קיבול
במה אשה אם יש לו בית
כתיתים חקוק בתוך הקב' חקיקה
להיות שם הכתיתים ומונחא הזבה מפנלו
זבים ומתקבצין באותה החקיקה ולא היו
מצערין אותו בארכובותיו בב' יוסי
הכיפורים בגמ' ותשמיש המיטה ובל' גמ'
דבל' מצות חליצה אמ' אביי התם משום
ראית בה כתיתים ומשום תעונג

כתי

את ספיח קציר תר"ג ית כתי חצדך
ספיח שחים תר"ג כותן

כתי

כת כתן: כתות
ומעוך וכתות וג' וכבר פ' בע' גד

ל

לא

בב' גמ' דמגילה גדול כבוד
הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה
כ"ל כגון זקן שאין כבודו להחזיר בהמה
אם ראה בהמת חבירו נידחת אינו חייב
להשיבה נמצא כבוד זקן דוחה לא תוכל
להתעלם לא תעשה שניתק לעשה בס'
ג' דיומא ובס' גמ' דחולין מפרש על הנוטל
אם על הבנים ר' יהודה אומ' לוקה ואינו
משלח טעמא דר' יהודה משום דקסבר
לאו שניתק לעשה לוקין עליו וכול
גנב וגזל שניתק לעשה דרחמנא לא
תגזול והשיב את הגזילה לא תשוב לקחתו
ושב ולקח לא תבלה כאת שדך ובלה ולא
תותירו ממנו עד בקר והנותרות זה יש
לו דין אחר שבא הכת' ליתן עשה אחר
לא תעשה לומ' שאין לוקין עליו ובר'
תמורה מפרש והכי מימר שהכת' נתקו
לעשה דכת' לא יחליפנו ולא ימיר

אותו וגו׳ ואם המר ימירנו וגו׳ לא תגנוב
קרא יתירא הוא דהא כתי׳ לא תגנו
בשלתא הלא תולדות נח מכרש בר׳ גמ׳
דכר׳ איזהו נשך לא תגנוב דכת׳ רחמנא
למה לי כי׳ אחר שכת׳ לא תגזול גניבה
היינו גזילה לטרותא לא תגנוב על מנת
למקט וכה״ל בר׳ תמורה כל לא תעשה
האמור בתורה יש בו מעשה לוקים עליו
אין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע
ומימר והמברך את חבירו וכה״ל ובר׳
תמורה ובר׳ שבועות שבועה שאוכל ככר
זה היום ועבר היום ולא אכלה ר׳ יוחנן אמ׳
אינו לוקה משום דהאוי לאו שאין בו מעשה
וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו
וכה״ל לאו שבכללות אין לוקין עליו שבכללות

לאו בס׳ גמ׳ דכ׳ כל שער לאו
דחרין וזג לאורנא ומבושל ובכ׳ כל
המנחות באות בגמ׳ דסמך יש טעונות
המעלה משאור ומדבש על גבי המזבח
אביי אמ׳ אין לוקין על לאו שבכללות מה
ללאו דהקנה שאינו שוה בכל: בר׳ גמ׳
דיבמות כי׳ שאינו נוהג בנשים לכיכך
קל: מה ללאו דמחמר שהוא לאו
גדירא של׳ לא תעשה כל מלאכה אתה
ובנך וגו׳ שמ׳ כי מחמר בבהמה אסר
רחמ׳ וכבר כי׳ בער׳ חמר: במחלוקת
ראשון לא יהיה כלי גבר על אשה מפורש
בגמ׳ דכ׳ שני נזירים לא יתקן איש בתיקוני
אשה המעביר בית השחי ובית הערוה
לוקה משום לא יהיה כלי גבר על אשה

לא ישכור אדם מי
בורו ואחרים צריכין להם בפר׳
החולק בגמ׳ היתה אחת כשירה לא
תסגיר עבד אל אדוניו רבו אומ׳ בלוקח
עבד על מנת לשחררו הכה׳ מדבר בפר׳
השולח גט בגמ׳ או לחוצה לארץ לא
תבשל גדי בחלב אמו ובס׳ גמ׳ דכל האיש
מקדש וכבר כי׳ בערך גד: בר׳
גמ׳ דכ׳ כיסוי הדם לא מרובכם מכל

העמים וגו׳ אמ׳ הקב״ה חושק אני בכם
וכה״ל לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי בג׳
יש בערכים בגמ׳ וכן מצינו כי׳ כשהיית
אומ׳ דבר על שום אדם לא צרכתי לחזור
ראש לאחורי ולראות שלא יהא שם בעל
הדבר שאני יודע שם לא הייתי חושש
שאיני משקר ואיני אומ׳ בלשון הרע

לא הלך עורב אצל זרזיר אלא
שהוא מינו בבר׳ דב׳ כ׳ סו׳ ויהי עשו

לא ואתה עייף ויגיע תרג׳
ואת משלהי ולאי:

לאט
בכס׳ את קרבני לחמי ישן מאס העם
הזה את מי השילוח ההולכים לאט מהו
לאט אמ׳ ריש לקיש חזרנו על כל המקרא
ולא מצינו ששמו לאט אלא זה חזקיהו
מלך יהודה שהיה מטהר ישר׳ ממקוה
שיש בו מ׳ סאה מנין לאט:

לאו
אכנויי מוכנה בב׳ יבמות אשה בג׳
בירית בר׳ גמ׳ דכ׳ אמרו לו אכלת חלב
לאוי הכא נמי מיתריץ ריבוריה לא
עמדתי ובטומאתי לא טבלתי כו׳ לא
בני בלשון יון בן:

לאכסן
בויקר׳ רב׳ ולקחתם לכם אמ׳ ליה
לאכסן לא אישתייר לי מכל דקבחית
לאלתר:

לז

ני׳ בית דין מתנה עליהן בכ׳
בר׳ גמ׳ דזבחים נבהל א׳ דשני דייני
גזילות ובב׳ התודה בגמ׳ הנסכים ובפ׳ א׳
בשבועות בגמ׳ ר׳ שמשון בן יהודה אומ׳
בבר׳ דב׳ נ׳ מט וסעדו לבבכם לבבכם אין
כת׳ כן אלא לבבכם שאין יצר הרע שולט
במלאכים היא דעתיה דר׳ חייה דאמ׳ שיתו
לבבכם לחילה לבבכם אין כת׳ כן אלא לבבכם
הוי אומ׳ שאין יצר הרע שולט לעתיד לבוא
בס׳ ברכות בבל לבבך בשני יצריך

לאו

לא

ביצד

ביצר טוב וביצר רע ... הזכרין יוצאין
לבובין בג בב במה בהמה ועורות לבובין
בב אין מעמידין תנו רב איזהו עור לבוב
וכו׳ לבב [redacted] בכם דסליחות אמ׳ לו
ויהי כוחך לייבב כח בגבורה כמה
דאת אמיר ועתה יגדל נא כח יוי
לבב בילמדנו בלבת אש מתוך
הסנה למה בלבת אש כדי ללבנו בסיני
ויראה אות אשות ולא יתירא מהן : בבר
הכונס בא אחר וליבה המלבי׳ חייב וג׳ מאן
דאמ׳ ליבה לא משתבש דכת׳ בלבת אש
ומאן דתני ליבה לא משתבש דכת׳ בורא
ניב שפתים בב א בבבא קמא בגמ׳ כלשחבתי
לא שני לא שמסר לו וליבה אבל מסר לו
שלהבת וליבה חייב : לבב בבר א
בבבורות בגמ׳ דסמך כרה שילדה אין
לך כל אחד ואחד מישר׳ שלא היו לו ג׳
חמורים לובים : לבדקס בבלאי
הכרם נח בבשמים ולא אתר
הלבדקס לגמלים ובב במה בהמה והלבדקס
בברומביא גמ׳ חמרא לובא בבני דבדלא
ירוש׳ אית תנאי תאני נידקוס מאן דאמ׳
ליבדקס על שום לובים וכושים במצעדיו
מאן דאמ׳ נידקוס מבהטס מהו מבהטס
חמר סלק ר׳ יונה אמ׳ ר׳ יאשיה בעיירים
הבאים מלובי מהו להמתין להן ג׳ דורות
אמ׳ ר׳ יונה בוצריה כן מה דאת חמיין ההן
כולא מצרייה הרא אמ׳ נרמלבי צריך
להמתין ג׳ דורות היא ליבי היא מצרים :
עיירים עשרה תרג׳ ירוש׳ ליבדקין עשרה
לביא לבא חמאה וחלב תרג׳ ירוש׳ ליבא וחלב
לביא בס נמ׳ דב א במשקים
מבריאתו לבי טורד כיל עשו דרך נהר
שיצאו המים ונשתיירו הרגן ורבר זה בחוט
של מושר : כוס בריתא שהוא כי הנהר
ובר גמ׳ דב׳ יוחסין דאקכו כילי דכוורי לבא
סא בריתא לבאי אזול כולי עלמא זול אתו
כוורי שרא להו רבא למימלח מינהו
לבב לנור וללבור ולדופן עקומה

כבר פירוש בער בר : לבד בס
כלאים הלבדים אסורין מפני שהן
שוניס פי׳ בלשון ישמע קורין ל לבד
פיליטירו : לבד בגמ׳ דבהיה קורא
בירושלמי ובמגילת איכה כי
רחק ממני מנחם אזל זבין תרוי עבין קנקנוי
ואיתעביד מסבין לובדין למיסקיא ובב במה
אשה רב הונא הודי לאיתתיה דריש גלותא
כיתן ליברא דדהבא על קבלותה לבלב
ויוצא כרח ומביק לבלבין
לבלר אמ׳ ללבלר כתוב ואינו
שמדצה מגרש בן פסול בס גמ׳ דב א
דסנהדרין אומן ולבלר ומלמד תנוקות :
בבל המצניע בג במות האשה חוגרת
בסינר : תנא שכן לבלרי מלבות עושין כן
פי׳ לבלרי מלבות חוגרין בסינר ותולין
פיטקים במתניהן פעמים שבאין לפנים
ופעמים שבאין לאחור ואי איכפת להן :
לבן בבר ב בשביעית עד מתי
חורשין בשדה הלבן פי׳ שדה תבואה
כלומ׳ שדה תבואה ואין בה אלא אילן שיעשה
בשבת בבר כלל גדול המלבנו והמנבצו
בר גמ׳ רב טקי בקלבי למה נקרא שמו לבנון
שמלבין עונותיהן של ישר׳ כשלג יער הלבנון
מה יער מלבלב וכו׳ בר ויקר׳ רב למה
נקרא שמו לבנון שמלבן עונותיהן של ישר׳
ההד אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו
וג׳ רב טיומי אמ׳ על שם שכל לבבות
שמחים בו ההד יפה נוף משוש וג׳ רבנן
אמרי על שם והיו עיני ולבי שם כל הימים
בב ג בזבחים ומטמאין באודם כאשה
ובלובן כאיש וטומאתן בספק פי׳ לובן
מטמא באיש ולא באשה ואודם מטמא
באשה ולא באיש כמפרש בב גמ׳ דב בנות
כותים ובסיף בב זבים וטומטום ואנדרגינס
שראו לובן או אודם אין חייבין על ביאת
מקדש ואין שורפין עליהן את התרומה מפני
שטומאתן בספק ובן מפורש בענין בנות
כותים : בויקרא רב באשה בס ב׳ מחור

לבד
לבד
לבלב
לבלר
לבן

וקרם צרתני אין הקבה צר את האדם
לא מטינה שלבלונית שבו ביש
בשיער בכ' ר' בנגעים עיקרן מלבין וראשן
משחיר טמא כמה יהא לבלונית פי'
במקום לבן כלו' השיער שמקצתו לבן
ומקצתו שחור כמה יהא אריך הלבן
שבשיער בארץ ישר' כה במקות
לבנים ונמשכים טמא ר' יוסי אומ' לבנים
כעבורים **לבן** בר' גמ' דפר'
א' דשבת בימי לבונך מה הוא
אבליך פי' כשנוסקת מן הדם וסופרת
ז' נקיים **לבן** בכ' המביא
כדי יין ואין מלבנין את הדעבים
פי' שצרפין את הקדירות באש ומתבוין
לבדקן אם נגמרה מלאכתם ומקבלין האור
שלא יתבקעו **לבן** בר' השותפים
כניסין לבניס בונין אימת מלבנין
ליבנה כבר פי' בער אמת:
במחט בבלנים לבינה שבלשה את
הטבעת פי' היה מנהגם לעשות
סימן הטבעת על כל לבינה אם
שקעה הטבעת בלבינה אינה ניצולת
מטמאת אהל: ביש מביאין כ' ח'
באהלות העושה מקום לבנה בשיבלין
פי' נותנין אבן על השיבלים שמא
נוטלתו הרוח: **לבן** בכ' א'
בבריתות בגמ' המפטם את הקטורת
הלבנה והלבונה **לבן** אלון ולבנה
ואלה כי טוב צלה תרג' לבן ובוטמא:
לבס בכלי מתכות בר' יד'
בכלים הלבס כדי לקבל קיתונות
פי' הלבס פי' לבס קומקומים גדול
וכיהו רחב ביותר והוא צר משוליו ומחממין
בו חמין ומכניסין בו הכלים כגון קיתונות
ודומה להן להדיחן במים חמין **לבש**
בשקלים כ' פינחס המלביש ירוש
שהיה מלביש בגדי כהונה פי' לכהן גדול:
בר' עוקצין השיזרה של שיבולת
והלבוש שלה פי' הקלף שעל החיטים
בשיבולת הוא הלבוש שלה: -
לא בושה בר' גמ' דפר'
המוציא יין מאחר שלבוש אין לו
בושה:

לג

בלג היה מנסך כל שבעה
בכ' לולב וערבה ובול' ט' ס' ז'

לגיון

פי' יש להן לגיונות שהולכין במלחמה
כמין מעשר חד להכות בו כמו עם חרב
בכ' העור סמך לג' המפשיט אמ' רבנן
לגיון העובר ממקום למקום פי' מחנה
בויקר' רב' בכ' אמור ולקחתם לכם ובפסק'
דולקחתם לכם עבד חד לגיון דמלכא שאמ'
ההוא לגיונא אית בר נש דידע לך זכו
אמ' לגיון כלן **לגין** בהזורע כט
בתרומות מאה לגינה של תרומה
ואחד של חולין בכ' ר' אליעזר אומ' תולין ביוש
טוב בלגין בעג' בכ' השוכר את הפועל שהניח
לגינו עליה שברה מותר פס כליס
לגינין הגדולים פי' כדין גדולין: בכ' בבל
מערבין בגמ' נפל עליו תגן התם לגין טבול
יום שמילאהו פי' לגין טמא שהטבילו ועדיין
לא העריב שמשו נקרא טבול יום:
לגלג בכ' במה מדליקין בגמ'
המכבה לגלג עליו אותו תלמיד אין
כל חדש וג' בהגדה רב' המוכר את
הספינה לגלג עליו ההוא מינא אמ' השתא
כי ביעתא דצוציתא לא משכחינן תל' ירוש
ויאמרו הכזוהו מלגלגין בנכשיה פי'
כמו לעג: **לגלוג** בס' גמ' דב' א'
לא יחכור מכני שבאות ואובלות
לגלוגי חרדל פי' גרגרים **לגולגולת**
פי' חלגלוגות וכבר פי' בעל חית:
לגס בכ' ערב פסחים בן דסתך
סמוך למנחה המקדש וטעם מלא

לוגמיו יצא בבל׳ עם הבכורים השותה
מלא לוגמיו חייב בחלק בגמ׳ ג׳ מלבים
גדולה לוגמה שריחקה שתי משפחות
מישר ובול׳ בב״ד מיתות בגמ׳ מצוות
הנשרפים בשביל חנופה שהחניפו לו לקח
על עיסקי לגימה חרק עליהם שר של
גיהנם שינימו בב׳ כל פסולי המוקדשין בג׳
כל המוגין רועה ישר כי בהנים נאמנין
לגימה לא חוישין פי׳ לגימה טעימה
מלא לוגמיו מלא פיו **לגס**
בפר׳ אין דורשין בעניין אחור
ההוא ינוקא מילגס בלישנה הוה׳
לגש בב׳ במה מדליקין לא
בלגש׳ פי׳ בין קליפה לעץ של עץ
ארז. דבר רך כעין צמר רך

לד

בר׳ גמ׳ דביצה הוה ליה
נולד ואסור פי׳ כל דבר שלא היה
מאתמול ונעשה היום נקרא נולד
לד בם ג׳ דפר׳ דביצה ר׳ שמעון
מתיר בתבואה שלחיטים לעשות
מהן לודיות פי׳ מבשלין החיטה בלא דיכה
ומערבין עמה אגוזין ורימונין ואוכלין אותה
בקינוח סעודה׳ **לד** בר׳ גמ׳ דשבת
שניה מאכל לודים ובב׳ השולח גט בגמ׳
המוכר עצמו ריש לקיש זבן נפשיה ללודאי
פי׳ אומה שאוכלין בני אדם **לד**
בפר׳ ב׳ בבלים שקדירות דקות ועד
חביות לודיות ברביעית פי׳ חביות מן לוד
לדנא בם׳ גמ׳ דפר׳ המדיר אמ׳
אביי כולא ולדנא וג׳ ונידרא דאנגרא
ונידרא דאשכה פי׳ לודנא לודנו נידרא
דאנגא חתיכות זכוכית׳ **לדנה**
וישלבה מתערה תרג׳ ושלפה מלדנה
מלדנה מצומרת עלמת בתערה תרג׳

בלדנה׳ לדיק בפר׳ **לדיק** בפר׳
כו׳ בבלים סנדל לדיקי פי׳ על
שם מקומו לדיקיא׳

לה

בר׳ גמ׳ דשוטה ולאחות הבתולה
וג׳ לה יטמא רשות דברי ר׳ ישמעאל
ר׳ עקיבא אומ׳ חובה׳ הוגעתם את יוי׳
בדבריכם תרג׳ אלהיתון קדם יוי׳ במה
הוגענוך **להט** בילמדי׳ אמ׳ ר׳
בלהטיהם מעשה שדים בלטיהם
מעשה כשפים לט שאין השד יכול לעשות
בחות מכעדשה ל׳׳ **להט** החרב
המתהפ׳ בבר׳ רב׳ פר׳ כב להט החרב
על שם משרתיו אש לוהט שהן מתהפכין
פעמים נשים פעמים אנשים פעמים
רוחות פעמים מלאכים ס ותלה ארץ **לה**
מצרים כמתלהלה היורה זקים פי׳ עניין
שיגעון להב להבת שלהבת להב להב
הרבה יגיעת בשר **להס**
כמתלהמים **להק** להקת
הנביאים׳

לו

בבר׳ ווי שמות בג׳ שבת שכב
מרע אמ׳ רב נחמן שכב מרע שאמ׳
הלואתי לפל׳ הלויתי לפל׳ ואעג׳ דליתה
בבריא פי׳ הלואתי לפל׳ אותיותיו שהם
השטרות הכתובה בהם ההלואה וקימ׳ לן
אין אותיות ניקנות אלא בשטר ובמסירה
ולגבי שכב מרע אמור רבנן דבר שכיב
מרע כבתובין וכמסורין דאמו ושמואל
אמ׳ לא ידענא כול עד אלא בשטר׳
לו בב׳ המדיר בגמ׳ אם היה

לדיק
לה
להט
להט
להב
להס
להק
לו

טוען דלווה ילווניה פי׳ מי שמלוה
המת אחירים ילוו אותו **לן** בפר׳ לן
אחרון בנגעים ובצלוחית פ׳ י״א
בפרה כל אזוב שיש לו שם לווי פסול
פי׳ כדאמרינן בנדרים הנודר מן היין
מותר ביין התפוחים ואמרינן בסופא מן
הירק מותר בירקות שדה שהוא לווי כלומ׳
שאין זה סתם וכשאתה מוסיף תפוחים
הוא לווי וכך כאן סתם אזוב סתם כשר
איזוב רומי הוא שם לווי שנלוה רומי על
איזוב: **לואי** הן לן יהי תרג׳ לומי
ירושלמי: לואי: **לוית** לוית
ירוש׳ בב׳ משקין לא תעורר אשה
לוייתה כמה דאת אמ׳ העתידים עורר
לוייתן: **לוז** בבר׳ עגלה ערופה לוז
ויקרא את שמה לוז לוז היה עומד
על פתח המערה והיה חלל ונכנסין דרך
הלוז למערה ודרך המערה לעיר ההי׳
ויראו השומרים איש יוצא מן העיר וג׳
לוז בבר׳ רבה פר׳ צ״ב לוז
בטנים ושקדים משח דבטנים ומשח
דלוזים וכן בתלמוד ירוש׳ בפ׳ א׳ בבכורות
בג׳ דג טמא תר׳ תרנגולת לנ׳ ימים
וכנד וכננדה באילן לוז: **לוז** לוז
בויקר׳ רבה בנאת כר וזכור את
בוראיך וינץ השקד זה הלוז: מהיכאדם
מניץ לעתיד לבוא מלוז של שדרה:
הביא לוז אחד ונתנו במים לא באור
נשרף ברחיים לא נטחן וכול׳ פי׳ חוליה
קטנה שבסוף י״ח חליות וכל גופו של אדם
נרקב חוץ מאותה חוליה ודומה לשקד
לוטין בילמ׳ וישא משלו לוטין
ויאמ׳ מבקש לקבוע לו לווטין
לווטס בבר׳ רב׳ פר׳ כ״א והוא לווטוס
ימשול בך מעשה באשה אחת
משלבית טבריוס שהיתה נשואה ללויפוס
אחד **לול** בר׳ גמ׳ דהבונה לול
העושה כלול של תרנגלין ובר׳ גמ׳
דכ׳ כל הכלים ולול של תרנגלין לא נוטלין

ולא מחזירין ובבר׳ חבית בגמ׳ אין
דבר תורה כל פתח שאינו עשוי להי׳
להכנס ולהוציא אינו פתח ורבנן
דגזור הוא משום לול של
דעביד לעיולי אוירא ולאפוקי הבלא
פי׳ נקב הלול עשוי להכנס בו הרוח
ולהוציא החמות ולול הוא בית
התרנגלין שהוא עשוי כעין חלול לעלות
בו התרנגלין כדכתי׳ ובלולין יעלו
שהן חלולין כמו ארובה להיות עולין
ויורדין לתיבה בר׳ גמ׳ דכר׳ א׳
דפסחין נדבת ולולין ומתבן:
לול בהל׳ א׳ דכר׳ כל שער
לולין היו פתוחין בעליית בית
קודש הקדשים כמו ובלולין יעלו
בהקומץ ל׳ רבה בס׳ הלכה שתי פרשיות
איתמר לול פתוח בין הבית לעליה
בב׳ כל היד בגמ׳ משל לול פתוח
למעלה מעליה לפרוסדור׳ בפ׳ כל
שעה בגמ׳ האוכל תרומה חמץ לול קטן
היה בין כבש למזבח: **לול**
בפר׳ ערב פסחי׳ בגמ׳ לא יפחתו לו
לול שכן אמגרן אנדיכן ביני כוכבי
יתיבנא בי בלועי שמי: **לולב**
בר׳ גמ׳ דבר׳ הרואה ג׳ דברים
מביאין את האדם לידי תחתוניות
עלי גפנים ועלי קנים ולולבי גפנים
וכול׳ בפר׳ ערב יום הכפורים בגמ׳
והשותה בשר שמן וכבותבת לולבי
גפנים כבותבת בפ׳ ז׳ בשביעית
ובפ׳ עוקצין לולבי גפנים בפ׳ הכונס
בגמ׳ כי׳ צ׳ משלחת כשאכלה לולבי גפנים
וייחורי תאנים בר׳ גמ׳ דפר׳ הנודר מן
המבושל לולבי דקרא בי סילקא לולבי
דכוותחא בי כותחא פי׳ לולבין הפרחים
שעולין באילן ויש אומ׳ לב האילן
לולב בס׳ גמ׳ דעבו״ז ובפ׳
תינוקת בר׳ גמ׳ הדפין והלולבין והשרשים
מדיחין פי׳ רבינו גרשום ז״ל הדפין

הומ׳

הנסקין שמניחין על גבי הענבים והלולבין היינו שני קורות המתאימות שעומדין מיכן ומיכן לקורה הגדולה ובהן נועלין אותה הקורה הגדולה כל אלו מדיחן במים והן טהורין בלא טבילה משום דהדמן והלולבין הוו פשוטי כלי עץ והעדשים הים אע״פ שהוא כלי כיון דהוי מחובר לקרקע לא צריך טבילה והעקלים של נצרים הינו לאחר שמילאו כלהגת מן הענבים או מן הזיתים מכנין סביב סביב ועושין שביל לים שילך ויפול אל הבור ולפי הענבים ויכלו אל השביל ומביאין נצרים וכורכין סביב סביב לענבים כמו סייג קטן כדי שלא ולהכי ניקריס עקליף שעוקלין ושוקמין אותם וכורכין אותם סביב כשעקל בית הבד כליך שלה פי׳ הכד שנסדקה קשורה ומהודקת כגון ארוגה בגמורות שהן כגון חבלים לבלתי הכדר שבריה ואמ׳ לן ר׳ דיבינ׳ האי גאון ז״ל אם מביאין קופה גדולה נמוכה ונקובה ומשימין סביב והיינו עקלין של נצרים ואחר כך משימין הדמן עליהן וטוענין הקורה ויש שעושין אותן עקלים מן בצבוץ מן נצרים של פשתן ארוך שקורין קנבס ואותן צריך לענן כדאמרינן בכמס ע״ז באמר דמים באמר לפי שהן בולעים היין אבל אם הם הנצרים של חשיכה ושל גמי חשיטה גמי גם צריך לישנן לפי שהן בולעין הרבה ואין מתבטל מהן היין לא על ידי הדחה ולא על ידי ניגוב

לולבין בה׳ גמ׳ ר״ה בע״ג מולין לולבין סנדלין פי׳ מיני ליצנות:

לוליינית בס׳ גמ׳ דכל כהן גדול ובס׳ גמ׳ דפר הנודר מן המבושל תנא כעין לוליינית מאי כעין לוליינית אמ׳ רב יהודה תסכורתא יחידתא היכי דאמי אמ׳ רבא ראשו של זה בצד עיקרו של זה פי׳ שתהיה השיער הראש מכוסה בשיער כיצד ראשו של זה השיער מגיע בעיקר זה השיער למעלה הימנו:

לוליא ברבואות דכל מי שאחזו לגירא ליתי גירא דלולייתא פי׳ אבן עשוי הנופלת מן הברד והככה חשבן לאטה

לוף בבית שמאי כו׳ בביאה כל הטמונין בארץ כגון הלוף והשום והבצלים בס׳ גמ׳ דכל מן הירק ואו חסיות כגון הלוף והשום והבצלים בבל׳ ז׳ בשביעית עלה הלוף השוטה וכול עד יש להן שביעית ולדמיהן שביעית יש להן ביעור ולדמיהן ביעור פי׳ ירק כמין סילקא ועליו רחבים ויש אומ׳ שורשו ויש לו עלים מרובים כשני זרתות ורחבים כשני זרתות והשורש שלו נאכל עם הבשר ר׳ דניאל ז״ל פי׳ קלוקוס נ״א חמלוקום דאמ׳ לעלן יש מבערן מן הבית כל עיקר אבל לעיקר אין שיעור שהוא אינו כלה שעומד תחת הארץ ובלשון ישמעאל קלקאס ירושלמי כלל אמרו א׳ בביאה קלקאס לירק ולמעשרות לשביעית ולביאה ולולוף שוטה דומה ללוף אחר היא וממיס הוא אבל עליו רחבים יותר כידגרסינן הדס שוטה

לוקן בכל הדואה בגמ׳ דסמך על הזיקין הגיחור והלוקן

לוקן בבל׳ מומין לו הכושר הגיחור והלוקן פי׳ לוקן חיוורא כיההוא דאמ׳ להדין מאן דבעי לוקאני ואישתכח חיורי

לולטפש בבל׳ איזהו נשך בגמ׳ אין פוסקין משלם ליה כי דקא אזיל אפרוותא דלול טפש ובבל׳ המוכר פירות בגמ׳ המוכר יין האי מאן דמקבל חמרא מחבריה דממטו ליה לפרוותא דלול טפשי פי׳ קבל ממנו

לקחת לו מן השוק הידוע להימכר בו יין
ואם לא יקנה לו יתן לו יין כמו הנמכר
באותו השוק באותו העת:

לז

בס כלאים נלוז ומלוז לז
את אבינו שבשמים עליו מכורש
בערך שעטנז בפסק את קרבנו לחמי
צדיק אוכל לשובע נפשו זה חזקיהו מלך
יהודה שלא היה עולה על שולחנו בכל
יום אלא ב׳ אגודות של ירק וליטרא בשר
והיו ישר׳ מליזין א׳ עליו ואומ׳ זה מלך
רצין בן רמליהו ראה למלך ומשוש את
רצין ובן רמליהו פי׳ מלשון ולזות שפתים

ליזביז ליזביז
בפ׳ ב׳ בכלים ואם
יש לו ליזביז עודף ובול פי׳ יח
בכלים עובי הכלים ועובי ליזבזין נמדד
וביניהן אינו נמדד בפ׳ אלו עוברין בגמ׳
סמך ר׳ שבג באני ר׳ ירמיה טבלא שאין
לה ליזביז מהו תורבץ באענן והא ליכא
אודילגא אויר כלי בענן והא איכא
פי׳ מסגרת

לח

בס מכשירין אלו לא מטמאין לח
ולא מכשירין הזיעה והלחה
בגמ׳ דנד׳ דם הנדה פי׳ משקה הזב הן
זיעה לחה סרוחה והרעי טהורין מכלום
פי׳ לחה סרוחה לחה שבתורסא דם
מגפתו אינבדורורא בלעז: בס נגו׳
דכ׳ ניגמר הדין ואחר אבשלום לא נטה
מאי טעמא אמ׳ ר׳ לעזר שהיין לחלוחית
על בית דויד קיימת כלום עדיין היה

בלחותו ובוחו לח הקדש
האחר תרג׳ ירושלמי לוחא חדא
הלוחות והבמות כבה פי׳ בער בס בס
גמ׳ דגל׳ בירה לוחים של סקבוס פי׳
סוקבים ארבלסטרו בלעז: ולוחים הוא
כעין דף קטן שמשימין בתוך העץ כדי
לחזק העץ ואם החזיר אותו דף לא
יחברינו במסמרים כא מטרה שיורין
בו החץ לוחי וקוקרי כא
בשבת בגמ׳ בית שמאי אומ׳ אין
שורין פי׳ הללו לוחי וקוקרי אינן כלים
לא חופרים בקרקע וזוקקין בה חיטין
ונותנין עלפי החבירה לוח נוטה על
החבירה וסומך הלוח ההוא בקיסם דק
נשען על החטין ובשיכנס העוף בחבירה
וימשוך החיטה שהקיסם נשען עליה
מיד נופל הקסם והלוח אחריו על שפת
החבירה ונשאר העוף בחבירה וכיוצא
בזה קוקרי: לחי בב׳ וא׳ בכלים
הסידה טמאה והלחיים טהורין
פי׳ הבדל שעושין בלחי הסוס סא ר׳
יהודה מטהר בלחיים פי׳ שני עינים
שבנקבי העול: לחית
בר׳ עירובין לחיית מערוער
אשר על שפת נחלנו תר׳ ירוש׳ מלחיית
עד ניף נחל לחך בגמ׳ בבא קמא
בגמ׳ ולא השור לאיתויי לחכה
אבנו וסיבסכה אבניו פי׳ השוה השדה
שהיתה נרה וחרושה ל׳ לחם
בפ׳ ב׳ הלחם בגמ׳ אחת הכי קאמרי
ליה ליבא לחם בפ׳ ב׳ הלחם כי אם לחם
הפנים המוסרין אמ׳ להו לא מיבעיא הא׳
דכיון דנפק ליה מתי עלה דרך חול הוא
גביכו לא
קדשים קלים של שהעלין לפני זריקת
דמים לא ירדו נעשה לחמו של מזבח
לחם אשה ולחומם בגללים פי׳ בשר
בלשון ישמעא׳ קורין לחם לחמיות
בפ׳ יב׳ בכלים מלודיות ועד לחמיות

בחצי לוג פי' על שם מקומן שהן מביאי
לחם לשון זכר יש לשון נקבה ולשון יחיד
לחמית לשון רבים לחמיות לחמניות מערבין
בהן ומברכין עליהן המוציא לחם מן הארץ
פי' הן כמו הפת הבאה בכיסנין בפ' כיצד
מברכין בגמ' היה לפניו **לחן**
בב' א' דקידושין בגמ' הנרצע והבאתה
מלמד שלא ילחצנה בלחמה: **לחוש**
וכל חוש בכשפים תרג' ירוש' וכל
לחוש באימריא **לחש** בר' גמ'
דפ' כיצד צולין הא כיצד מביאין מן
הלחשות פי' שעדיין שלהבת מהבהבת
בהן **לחש** בב' א' בברכות
בגמ' וחכמ' אומ' ובפ' א' דמגילה
בגמ' דסמך קראו את המגילה אם לחשך
אדם לומ' לך אל תתחר במרעים וג' בפ'
מי שמתו בגמ' ר' יהודה אומ' נחוש איש
גם זו לחשה לר' עקיבה פי' אמרה לו
דרך סוד: בס' שוטה בגמ' משרבו
מרצחנין משרבו לוחשי לחישות בדין בס'
גמ' דפ' מקום שנהגו אוי לי מלחישתן
פי' שהיו רבילין בב' אין דורשין בגמ' ולא
במרכבה ונבון לחש זה שמוסרין לו דברי
תורה שניתנו בלחש פי' שהתורה ניתנה
בלחש מאי מתני השטן: **לחת**
בס' הלב' א' דב' מצות חליצה אמ'
אמימר האי מאן דמסגי על לוחאתא
דכראעי באלחתא פי' רגליו הפובות
גביהן למטה ותחתיהן למעלה ולא יכול
למידחסיה לבוליה ברעיה מאערעא:
לחת בילמד' שני לוחות
אמ' ר' לחות כת' לא זה גדול
מזה ולא זה גדול מזה **לחת**
ויגהר עליו מרצה ואלהית עלוהי:

לט
זולל דמיון בן לט
קטלט חייב

לט בבל' רבה פ"א נבאות
ובלט **לטט** לטיהם בשפים להטיהם
או מעשה שדים וכן הוא אומ' את להט
החרב המתהפכת פי' סימנא בעלמא
שהשר מתהפך לכמה גוונין והכי מסתבר
מענ' דכת' בספרים להטי ובילמדינו כידאמ'
בעל' להט: **לטף** בב' א' בנדה
בגמ' ר' אינור והתנן בפ' ג' בשביעית
היורד והכופר והלטס פי' קנרא
לטאה בר' אהלות כגון הזנב
של לטאה שהיא מפרכסת
לטוריס בפסקא וזאת הברכה
מהו ויבן המלך רמז לטורים
ודקרו אותו: **לטש** בפ' או עוברין
בפסח תפח תלטוש בצונן זה גמ' של
רבינו האיי גאון ז"ל פי' תפח כמו בשר
תבוח מלשון לצבות בטן תרג' לאפחא מעין
כלומ' אם נשתנה כמו שדרך הבצק לתפוח
תלטוש בו צונן ופי' תלטוש תגלוק בו
מים כלומ' אם מתהפכת היא בתוך התנור
נוטה בידו כשהיא שרויה על העיסה לפי
כשהעיסה מתנפחת עולה למעלה מן
המצה ולדין חמץ לא בא ולפיכך חייבו
ללטשה בצונן כדי להימנע מכח הנפיחה
וחוזרת כמות שהיתה: **לטש**
בפ' יד' נבלים מחוסר לטישה
טהור פי' כמו לוטש כל חורש נחשת
וכת' ללטוש את מחרשתו ותרג' לחרטא גבר
ית פרשיה:

ליא

בונליא כבר פי' בער' בנני:
ליל בפ' כל היד בנ'
כל הנשים מלמד הממונה על הריון
לילה שמו נוטל את הטיפה ומעמידה
לפני הקב"ה ואומ' לפניו טיפה זו מה תהא
עליה גיבור או חלש חכם או טפש עני

עני או עשיר אבל צדיק ורשע לא אמ׳
וכו׳ **לילות** בבר׳ המוציא　לילות
תפילין בגמ׳ אילן במתניתא תנא
ומגדלת שיער בלילות פי׳ אף שם
הרגיעה לילית: בבר׳ המבלה
בגמ׳ אמ׳ שמואל המפיל כמין לילית אמו
טמיאה **לך** בספרא בסל׳　לך
דם לא האדם יכול אף דם מהלכי
שתים וכו׳ ובב׳ ב׳ בביכורים דם מהלכי
שתים שוה לדם בהמה להכשיר את
הזרעים פי׳ בני אדם שמהלכין על
שתי רגלים שלא יש לך בהמה ש...ש
לה שתי רגלים **לך** יבמל׳ ר׳　לך
ליעבר אומ׳ אם לא בגמ׳ מוצאין
התם לא בעי ליבא הכא באמי ליבא הכא
נמי ליעביד ולא לילוך פי׳ עירוב יין
ושמן להוליך השמן בתוך היין על ידי
עירוב **לבא** דבעי לרמיה
לבא בבר׳ פי׳ בער׳ יאניבא　לבא
לבלוק בויקרא רבה בס׳　לבלוק
אחרי מות ובפ׳ ראת קרבני
לחמי דרבנן אמרי כל מה שהירדן מכניס
לי״ב חודש הוא עושה בגמיעה אחת מאי
טעמ׳ יבטח כי יגיח הירדן אל פיהו ווש בין
כדי ליבלוק בה ר׳ הונא בשם רב יוסף
אמ׳ אין בהן ליבלוק בה פי׳ שריית פה
בפה דויהי בשלח ולא היה ריחן קשה
מריח הזיעה אמ׳ ליה מתלבלבין היו ברשאי
הבאר וריח שלמותיך כריח לבנון בבר׳
רבה בו׳ פ׳ ויוסף אברהם ויונקתו לא
תחדל זה לבלוכית שלו ובב׳ עש ויבוא יעקב
שלם וג׳ תבא בכלח וג׳ ר׳ יצחק אמ׳ תבוא
בך לבלוכית פי׳ כולן ענין לחלוחית הן
לבלוד באו חוצצין כל ט׳　לבלוק
במקוות ליבלוכי צואה שעל בשרו
כדאמרן היה מלוכלך בטיט ובצואה
לבון כבר פי׳ בער׳　לבון מספר
מספר **לבים**　לבים
בבר׳ רבה כן ישרצו המים מביא

ב׳ רגים אחר חיור ואחד לבים כבר פי׳
בער׳ מספרין **לבסן** בפ׳ דמאי שתי
שורות לובסן בהשדה　בפ׳ יח בכלאים גדר
שתי שולחן לובסן גדר שני כרעים טפח
על טפח לובסן קיטע שני רגלים טפח
על טפח בשוה עד שמיעטם מטפח
קיטעם והניח כחות מטפח **לבפתא**
בפ׳ גמ׳ רבל׳ הזורק לבפתא ומתנא
מוגדו בידו הוא פי׳ משקולת והחבל שלו
פי׳ אח׳ בער׳

לם

בבר׳ אין מעמידין בגמ׳
המוריים קיסטא דמוריאסא בלומא
קיסטא דחמרא בל׳ לומי פי׳ מטבע
למד בבר׳ במה אשה
בגמ׳ בורית הא ניחא למאן דאמ׳
מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין
כול מפורש בל׳ גמ׳ דב׳ המבלה אמ׳ שמואל
משום ר׳ ישמעאל כל גזירה שוה שאינה
מופנה כל עיקר אין למידין ממנה
מופנה מצד אחד לר׳ ישמעאל למידין ואין
משיבין לרבנן למידין ומשיבין מופנה
משני צדדין לדברי הכל למידין ואין
משיבין פי׳ למידין ומשיבין למידין ה
הימנה ואם יכול לעשות עליה תשובה א
עושה　בפ׳ גמ׳ דבר׳ א׳ בסנהדרין למידין
לבני חכמ׳ ילוי מר בבר׳ התורה בג׳ ולד
התורה אמ׳ למידין לבני ר׳ ונייתי לחסי
בב׳ ד׳ מיתות בסמך המחלל לימוד ערבי
שביעית חיטים יפות פי׳ נוהגין
לומר בערבי שביעית חיטים יפות
לזורע עיקורי קטניות מהיות רעות
פי׳ אם יעקר אדם מקצת מן הקטניות
בתחלה וישליכם לאיבוד הנשארים לא
יהו רעות בילמדינו בפ׳ אמור לנדרו
בנותיכם נהי מה ראו הקינים והנהיות

להנ

להיתן לנשים בשביל שהן הביאו מות לעולם **למד** בבר׳ כיצד מברכין בס׳ הל׳ חוץ מן היין כ׳ לימודין פטורה כי׳ כגון עמודים ארוכים כרגרסין בבר׳ ה׳ בכלים תנור שבא מחותך מן האומן ועשה לו לימודין ויש מפרש לימודין דתנור ענין שיפוי
למד בכר׳ כל הכלים בגמ׳ האבן שבקרניה צאו ולמדום עשו להם לימודים יש מי שאומ׳ שינו בהן כלומ׳ למוד בעג בלא מעשה ויש אומ׳ לימודין כגון זה ששנינו במסכ׳ משקין בפר׳ מי שהפך עשה לו לימודין בשביל שלא יחמיץ והם כקוין עצים ועליהם טיט שקוצין מעשים ומאייתן הא דגרסי׳
למה בס׳ גמ׳ דכר׳ המזבח מקדש אמ׳ ר׳ עניני בר ששון למה נסמכה כל בגדי כהונה לפרשת קרבנות וכול׳ **למה** בילמדינו ליה משה ואהרן אתם למה ודבריכם למה בבר׳ רבה והארץ היתה תוהו זה אדם הראשון ללמה ולא כלום כי תוהו המה תרגו׳ לנה וילכו אחרי ההבל ויהבלו והיו ללמה כיבמה נחשב הוא
למין בפר׳ מי שהוציאוהו כעם אחות לא נכנסו ללמין עד שחשיכה למין הוא כמל׳ והוא מחוז׳
למס בפר׳ במה אשה בגמ׳ לא יצא האיש לא בסיוף שכן בלשון יונית קורין לכלב למס
למען בב׳ א׳ דברכות למען יוי׳ למען מבעי ליה לא למען אברהם שקראך אדון בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ דקידושין בכיבוד אב ואם כת׳ למען יאריכון ימיך וג׳ ובשילוח הקן אמ׳ למען ייטב לך והארכת ימים הרי שאמ׳ לו אביו עלה לבירה והביא לי גוזלות ועלה לבירה שילח האם ונטל הבנים בחזירתו נפל ומת היכן טובו של זה והיכן אריכות ימיו אלא למען ייטב בעולם שכולו טוב והארכת ימים לעולם שכלו ארוך

לן

לן בבר׳ הרד׳ בגמ׳ האחין מקום לינה גורס בפר׳ י׳ מאמרות ובס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ ביומא צר לי המקום שאלין בירושלם כי׳ לא אמ׳ אדם אין לי מקום ללון בירושׁ

לנטויות
לנטית בבר׳ חבית מסתפגין בלונטית אחת לונטית אחת היא אנטית שפירש במקומו

לכן
לכן בכוואות דכל׳ מי שאחזן אמ׳ לכן שמואל האי מאן דמחו ליה בלנבי פרסאי בבר׳ א׳ בסנהדרין בגמ׳ סמיכת הזקנים ובבר׳ א׳ בעל׳ וקרטיסים אמ׳ לא זזו משם עד שעשו ש׳ לונבאות של ברזל בר׳ גמ׳ דכל׳ המוכר את הספינה ובחלק בגמ׳ עדת קרח שקלי נבא נבבא דעמרא ואמשיתיה במיא וכרכתיה עילוי רומחא

לסוטה

לסוטה
לסוטה ירושלמי בבר׳ במה אשה הרדידים לסוטה כמ׳ דתימ׳ נשאו את רדידי מעל׳ שומרי החומות

לסטים
לסת
לסטים מזוין **לסת** בפר׳ שואל בגמ׳ אין מעמצין והכוכבים אלו הלסתות ויכה את מיכיהו על הלחי תרג׳ על ליסתיה ושמתי חחי באפך ולחיי למורטים

לע **לע** לו חכמון ישכילו זאת

תרג ירוש לעיין באוריתא כי כל

דרכיו משפט תרג ירוש תלת שנין לעי

באוריתא בבר רב כר יד דאין לא

לעילא נגיס נהנגי יי בידו לא אוכל

קוס לעיין בימאמא ובליליא ולא מטי

ואתה עייף ויגע תרג ירוש לעיין ומשלהן

כרי אדמולך וכל יגיעך וכל לעותכון

בויקרא רב ויצא בן אשה הוה מחי ליה

בוליה יומא ואמ׳ ליה לעיתת טובות

לעיתת טבות כלומ׳ יגע בטוב במלאכה

נבל הבול תרג ירוש מילשא תלעי

לעב **לעב** כלה לעגלי תרג לעב

ולקלס כל היום וללעב כל היום

לעג **לעג** בפר׳ א׳ במגלה אבל

קורין ללעוזות בלעז כי תניא היא

לעז בלעז יונית **לעז** בר גמ׳ דפר׳

מקום שנהגו ולעזו עליהן מדינה

לעט **לעט** בבר׳ מי שהחשיך אין

ממרין את הגמלין אבל מלעיטין גמ׳

אמ׳ רב יהודה למקום שאינה יכולה

לחזור הלעטה למקום שיכולה לחזור

לעט **לעטן** בס גמ׳ דפר׳ נ שאכלו ללעט

יפה לרמות קשה פיר׳ לעט לב עין

טחול דמות ראש מעים התחתונות

לעס **לעס** בבר׳ כל שעה לא ילעוס

אדם חיטים בהאשה נ ט בגדה

לעיסת גריסין שלכול על עוקת נפש

פיר׳ כשילעוס אדם גריסין יפה ולא נשאר

בלוס לא הס בעיקת נפש ופירוש כשבא

בהכנסת בית הבליעה שדומה לעוקה

שלבית הכר ולעוקת הבית ומערה מים

שלאותן גריסין יפה להוציא הכתס

לעס **לעס** הוה בילמ׳ כר לה הדברים

היה אותו הנידון ש׳

לען **לענן** בראש כלאים התרדין

והענין פיר׳ תרדין בלעז בליטי

לענן אטרכייני בירושלמי המעויין

לף

בפר׳ במ׳ אשה בגמ׳ הבנים

לפופי ינוקא בשבתא שביר דאמי

פיר׳ תינוק מבן חודש ועד בן שנה אמו

מרחצתו בחמין וסכתו שמן ומוחמו בקוס

יבש שחוק ומלפפתו בפסיקיא מכריכו ועד

רגליו וזהו לפופי ינוקא שמתחברין אבריו.

כמו ויחבר תרג ולפיף ועיקר זו המימרא

דר׳ יוחנן בס גמ׳ חבית בסוף גמ׳ דפר׳

מכנין והחתלה לא חותלת מיכן שמלפפין הולד

בשבתיי עוללי טפוחים תרג עולמיא

רגניא דהוו מתלפפין בסדינין דמילתין אשר

אשר טיפחתי ורביתי תרג דלפפית בסדינין

ורביתי בתנגוקי מלכין בר גמ׳ דה השותפין

אתי חבריה לייף ליה ליפוכא מידע ידיע

בל׳ כר׳ איזהו נשך בגמ׳ פוסק עמו והא

מחוסר לפופי ויבושי בב׳ השואל בגמ׳ היו

לו שני עבדים כי דאמ׳ רב פפא צרליפי

הכא נמי ברליפי פיר׳ עניין מחוברין כמו

על שני קצותיו הברי תרג מלפף:

לפ בפר׳ מעל בגמ׳ דסמך

הטייאן הא דאמ׳ אנשי המלפפא מכל

לפתלא בהתא לפדא בהלא דפר׳ כירה לפדא

דייסא ותמרי מצטמק ורע להן הואי פי

תבשיל של תאנים בהגדה דפר׳ השוכר

דכ׳ את הפועלים עבדו ליה שיתין מיני

לפדא ובב׳ הנודר מן המבושל בגמ׳ ביצה

טרומיתא מאי בלעפסין מיני דתני

דעבדי מינהון לפדי ההוא גברא

עבדא לחבריה לאגמוריה אכא מיניה

לפדי **לפד** בכלי עץ פב׳ בכלים

דלפיד טמא סא הלפיד אבוקה

פיר׳ הלפיד יש מנהג בארץ ישמעאל

שמוליכין מבית אביה לבית בעלה כלה

קודם הכנסתה לחופה ומוליכין לפניה

כעשר קונדיסין שלעץ ובראש הקונדס

קערה של נחושת [..]ובה חתיכי בגד ושמן
ועיטרן ומדליקין [..] ומאירין לכניה ועוד
לפני שומרי העיר [ש]הולכין מהן לכניהן
לפיד [..] רב נר זה תורה
נח לפיד [..] עשתות אמ׳ ר׳ אבא
אמ׳ הקב״ה כרוז אחד עמד לי בדור
המבול זה נח תמן אמרין כרוז ליה לפיד
ליה: לפי בגמ׳ דבר במ׳ מדליקין
מאי טעמ׳ אין מדליקין לפי שאין
מדליקין בה פר׳ הניזקין בגמ׳ אלו דברים
אמ׳ ליה אין כותבין פי׳ בעא מיניה
טעם ולא נתן לו לא אמ׳ לו לפי כי אין
כותבין כלומ׳ קבלה היא לבני אדם כתוב
הכי: לפלוף בפר׳ תשיעי
במקוות לפלוף שבעין וגלד המכה
בפר׳ תינוקת בגמ׳ דמתה אמ׳ מר עוקבא
לפלוף שבעין לח אינו חוצץ פי׳ צואת
העין לפן בפר׳ מומין אלו
בגמ׳ החרום תנא הזיויר והלפן
והתימין לופן דנבישי זיבה פי׳
שריסי עינו גדולות: לפסן
בר כלאים החרדל והלפסן פי׳
עשב הוא ונקרא בלשון ישמ׳ לבסן
ובלעז מרגין נסבירא זה שתלת בפר׳
אחרון בעוקצים ר׳ יוסי אומ׳ חוץ מן
הכולסין לבסן הוא כמו זה
לפס בס׳ מיאה כת דרך
בעלי הבית להיות מוציא
מלפסו פי׳ כשיש לבעל הבית ירק מועט
מתקנו ומעשרו מן האילפס לתבשיל
שאין העני כשיש לו ירק מועט מבושל
לומ׳ של מעשר עני הוא: בר נמ׳ דבר
כיסוי הדם עשרה מנה יקחו לעלפסו
ליטרא דגים פי׳ לשון אלפס:
בר חנינה כ״ב בעדיות ועל לפסין וה׳
שהן טהורות באהל המת בפר׳ פירש
בעל אלפס: לפת בפר׳ א׳ בכלאים
ובגמ׳ דבר׳ במה טומנין הטומנין
לפת וצנון תחת הגפן אם היו מקצת
העלין מגולין כו׳ רב האיי טעות הוא זה

שומ׳ האמיהות טמונין העלין מגולין הרי
זו זריעה מעולה לא דוקא אם היו מקצת
מגולין אינו חושש משום כלאים דלאו ירק
באילן הוא ולא משום שביעית דלא זריעה
נינהו ולא משום מעשר דאי איכא התם
ח׳ ראשי לפתות לא מפטרי הני מחייבין
להנך במעשר וניטלין בשבת נמצא
דשמואל ורב הונא דלא קא מצריך למשלפינהו
ומיצען במחט כר׳ ט׳ בכלים ובן חתיכה
של לפת פי׳ אם נפלו במים טמאין ישתו
ואחר כך נפלו לתוך הלפתן והמקבן
ושראשו שקוצו בב׳ מומין אלו גמ׳ לפת
דדמי רישיה לנורגדא פי׳ שראשו
דומה ללפת שרחב למעלה מכל צדדין
לפתא בפר׳ השותפין בגמ׳
כותל חצר ומודה רב הונא
בלונתא ובקרן זוית ומודה רב נחמ׳
באפדיזא ובקבעתא דכשורי פי׳ רבינו חננאל
זצ״ל לפתא כגון שלא בנה כותל כנגד כותל
המחיצה לא היה לו כותל בנוי מקודם
לכן ועכשיו חיבר אליו והאריכו כנגד
כותל המחיצה או שעשה לו קרן זוית או
שהיה קטן והרחיבו בקרנות דכ״ני כולהו
אינו חייב לא בשיעור שסמך ומודה
רב נחמן שאפי׳ לא בנה עכשיו כותל
לא היה לו כותל כנגד זה הכותל של
מחיצה ועמד עכשיו ועשה עליו הכותל
הישן שהיה לו בחצירו אפדיזא שהן קרשים
מוכנים לתת עליהן קורות התקרה או
קבעתא דכשורי שהן חטנות להכניס בהן
ראשי הקורות ונתברר שדעתו לתת
התקרה על זה הכותל ועל הכותל של
מחיצה וחייב לתת חצי הוצאת כותל
של מחיצה ואפי׳ שאינו כנגד כל הכותל
ואפי׳ לא בנה כותל כנגדו לא היה לו כותל
בחצירו ועשה בו עכשיו אפדיזא או קבעתא
דכשורי חייב בכל פי׳ אח׳ ומודה רב הונא
בלוכתא שאם ליפף סיד באותו חצי כותל
שבנה וסדו בסיד מצידו שאין בדעתו
להשלימו או עשה קרן זוית כגון הכותל

לפתא

שבנה היה מצד מערב כנגד כותל
חצר שבמזרח שבינו לבין חבירו וזה חצי
כותל מצד מערב שבנה הוא בראשו מעזיבה
מצמון בנה בנין אחר או מעט או הרבה
גלי דעתיה דשוב לא ישלימו ולמאי דלא
סמך לא סמך ומודה רב נחמן באמריגא
כגון גידודי שעושין לכותל כשרוצין להוסיף
עליו ובקבעתא דכשורי ששה לכותל מצד
מערבי שבנה מקום לשום א׳ מן
ב׳ בצדו שלכותל שילך כנגד כל הכותל
שבין בראשה האחר של קורה
ישים סמיכות גלי דעתיה שיקרא בין
כותל המחיצה וכותל שעשה והקורה
שהולכת בצד מערבי **לפתן**
בר׳ לפתן סופה ובג׳ בהמה המקשה
בגמ׳ ובן האשה דיתן בפר׳ בגנים
מיסב ואול ואוכלה בלפתן לפתן כבר
פי׳ בער׳ שמענו זו שיעורין חומרא
נאמרו פתחטים יותר מאכל בגריזות
מן כת שעורין ואם הוא מיסב כהוגן יותר
אוכל בגריזות ממי שאינו מיסב כן מי
שיש לו לפתן ממי שאין לו **לפתס**
פר׳ ו׳ בבכורות מומין הלפתס שדומה
ראשו ללפת שהוא רחב למעלה מכל צדדין

לין

בבר׳ רבה כל לשו׳ ר׳ יהודה
אומ׳ התכנסו כל אומות העולם לידע
איזו בקעה מחזקת להם וכם מצאו אמ׳
ר׳ נחמיה וימצאו בקעה אם ללצים הוא
ילין בם אמ׳ להן הממונה בא ליטמא
פותחין לו בא ליטהר מסייעין אותו
של אם ללצים הוא ילין ולענוים יתן
חן בגמ׳ דתנ׳ א׳ בגג כל המתלוצץ יסורין
באין עליו של שנה׳ ותתלוצצו כן יחזקו
מוסריכם ובתל **לין** להבינך משל
ומליצה **ליצני** בידניות בבר

פיר בער׳ טנף :

לק

בבר׳ הערל בגמ׳ ר׳ אושעיה
אומ׳ כל שאין לו זקן ושערו לקוי
ובשרו מחלק פי׳ שערו רך ובשרו
חלק יותר משאר בני אדם בהעתקים
פר׳ ו׳ בגנים ושער דק לקוי קצר בבר׳
במה מדליקין בגמ׳ כל היוצא מן העץ
ושלקה ביד כהן פי׳ כגון שתחזיק בעור
לבודקן ועודנו בידו לקה בצרעת לאחר
שלמדנו פר׳ אחד
לם המלקקים בדם אושעיא אמר תבם
מות שאותן שכרעו על ברכיהן לשתות היו
עובדין לבבואה **לקט** שסמך
לקט לקט כבר פי׳ בער׳ חר
בבר׳ איזהו נשך בגמ׳ אין פוסקין עד
שיצא ללקוט ולמוכר פי׳ עני המלקט
לקט שכחה ופאה א׳
בלעמ׳ לא חרש ולא זרע ולא קצר וכו׳
לא זכה בפירות הללו שבידו לא בלקיטה
בלבד בס׳ נמ׳ דה׳ שדה שנתנטעה אמ׳
רב חיה בר אבון וחילטה בלקוט פי׳
שבירו ולקיטו אם הלבינה בגדים
כשיצא ופשט אותו ואחר כך יצא בם
גמ׳ דתנ׳ בהמה המקשה אמ׳ לה רבנא
לרבא מתלקט מהו פי׳ כגון שהיה הבשר
מבוזר מעט הנה ומעט הנה אם תקבצנו
יהיה רוב מראתו בנטלה הרג ולבקקה
בלקטה **לקטיות** בבר׳ ג
במעשרות ובס׳ אהילות הצריכו
והבורגנין והלקטיות סב׳ אח והאלקטיות
ובבר׳ פיל בע׳ א׳ **לקני** ובטני
שריין כבר פי׳ בער׳ בטן
בגמ׳ דתני׳ א׳ במשנתי
שרי **לקון** להו ללקונא דמיא בבר׳ רבה
כל יג ואדם אין למי אוקינוס מה

לפתן
לפתס
לין
לין
ליצני

קעז

הן אמ׳ לו מים בלשון מס אמ׳ לון וחזון
לי מלוא לקנין מיא תרג׳ מלא הסל מים
תרג׳ לקניא׃ **ליקוס** ליקוס עד
מתי אתה מכלה ממונן של
ישר׳ פי׳ זאב לשון יון ליקוס
לקש בב׳ גמ׳ דב׳ כהן גדול
איבכיר ולקיש כחדא יינק דין
הוא אדר׳

לש

בב׳ כלל גדול הלש והאופה
לשכת בבל׳ ג׳ בתמיד
ואחת לשכת החותמות פי׳
הרוצה להקריב נסך נותן דמין לכהן
שהוא ממונה על החותמות ונותן לו
חותם והוא נותן לו צרכו מן היין׃
לשלשת בבל׳ דם חטאת בגמ׳
אחד הבגד ועור בר כיבוס הוא
והתנן בבל׳ נוטל אדם היתה עליו שלשת
מקנחו בסמרטוטו פי׳ צואת תרנגולין׃
לשף בר גמ׳ דמגילה ובבל׳
בהמה בגמ׳ ר׳ מאיר ניקראו לשף
דן כשם דף דן אביהם אמ׳ ר׳ יצחק לשם
זו צמיים בב׳ א׳ בשבת
בגמ׳ ט׳ **לישון** אידך דתנן בראש
עדיות הלל אומ׳ מלא הין מים שאובין
פוסלין את המקוה שחייב אדם לומ׳ בלשון
רבו פי׳ לא שיעור קבין ולא שיעור
לוגין אלא הין כמו ׳ס
בב׳ א׳ בע׳ ז׳ בגמ׳ ויום גנוסיא הנה קטן
נתתיך בגוים שאין מעמידין מלך בן
מלך בזוי אתה מאד שאין להן לא כתב
ולא לשון פי׳ היאך מלכות רומי מלכות
שאינה הוגנת ואין לה כתב והלא אמ׳
זו מלכות רומי שטבעה יצאת בכל העולם
כולו וחזינן דאית לה ב׳ כתיבות הכי
מסתבר דמלכות רומי נתחלקה לב׳
מלכיות אחת גדולה וטיבעה יצאת

ויש לה כתב והיא הוגנת ואין לה כתב
ונקידה הגדולה שיכתבו רבנן הגט
לשמה ומשום שלומה תקנו מלכות
בגיטין וגזרו שלא לכתוב הגט לשום
שאינה הוגנת שמולכת עכשיו ביחד
ולא לשם מלכות מדי ומלכות יון ולא
לבנין הבית ולא לחרבנו בב׳ מדרש טעמא
בגמ׳ בפר׳ שלשה מומין אשנטל רוב המדבר
של לשונו פי׳ היינו רוב מן הלשון שנגלה
מן החיך התחתון אותו שיכול לבסוף
לנענע בבל׳ א׳ בקדושין בגמ׳ חכמ׳ אומ׳
בבסף ר׳ אומ׳ רוב המדבר שבלשון בפר׳
ראשית הגז בגמ׳ ר׳ דוסא מתני לה רחלין
אמ׳ ליה אתנייה רחילות אמ׳ ליה כרבות
רחלים מאתים אמ׳ ליה לשון תורה
לעצמו ולשון חכמ׳ בעצמו בפר׳ יש בערכים
בגמ׳ וכן מצינו במערבא אמ׳ ר׳ לישן
תליתי קטיל תליתי הורג למספרו ולמקבלו
ולאומרין עליו הכי דאמרי לישנא בישא
וכול בויקרא רבה בר׳ אמור אל הכהנים
למה נקרא שמו שלישי וכול עד בימי
שאול הרג וכול במדרש בפר׳ א׳ בבואך ובסוף
דבריה אשכבה להטים זה דואג ואחיתופל
שהיו להוטים אחר לשון הרע וכו׳ לעבור
בפר׳ האשה בגמ׳ בדקה האי לישנא בישא
אטע׳ דלקבולי לא ליבעי למחשש ליה
ליבעי בעל חנים לא הלך רכיל תרג׳
מיכול לישון תליתאי **לישון**
לו מציאות ואמרי כשתן ולשונות
של ארגמן בב׳ לא יחפור בגמ׳ מרחיקין
את הנבלות וכו׳ דדרך של בני אדם
להטמין בלשונות של בני אדם
ארגמן דתנן בר׳ גמ׳ דכל צמר טומנין
טומנין בגיזי צמר ובציפי צמר בלשונות
של ארגמן ומטוכין בל׳ אגודות של
צמר הטווי והצבוע בר׳ גמ׳ דכ׳ המוצא
תבלין המוצא תבלת בשוק לשונות
כסולה חוטין כשרה מאי שנא לשונות
דפסולה דאמרינן אדעתא דגלימא
צבעינהו׃

לשון

לתך

לתך בפי׳ שבועת הדיינין כור
תבואה לי בידך אין לך
אלא לתך קטנות כמור כר׳ נמ׳ דבר׳
המקבל בית כור אני מוכר לך אע״פ
שאינו אלא לתך הגיעו כי׳ הוא חצי
כור והוא ט״ו סאה והוא ה׳ איפות:

לתך

לתך בפי׳ המקבל בגמ׳
אפלה חגב אמ׳ ליה משום
לתך הוא, ומאי הכא נמי נימא
אי משום לתאי הוא

לתת

לתת בפי׳ כל שעה בגמ׳ או דברי
אי הכי מילתא נמי עלתות פי׳
לשון שרייה:

גרסינן בברכות בפ׳ מי שמתו
שמתו מוטל לפניו וכול׳ רחל באמינן
והמתים אינן יודעים מאומה דבר
בזוך הוא כי רוחות הצדיקים מתקרבות
זו לזו כל אחת לפי מעלתה ומבקרות
כנגדיהם בעיתות ידועות ואם נמצא
מי שמטלטל בקברי כנגדיהם קשה
להם וכן קשה רימה כמחט בבשר
החי ועל זה דויד אמ׳ לכן שמח לבי וג׳
והינו דאמ׳ בצערא דידהו ידעי בצערא
דאחריני ובלוחות הן ששומעות
מעשה המפורש בבא מצאה ולמי
שאינו עולה במתיבתא דומה המלאך
הממונה על הלוחות מכריז מה
שהכריזו בשמים והלוחות שומעות
וזו שיודעות רוחות המתים וכו׳
המפורש בשמועה זאת בענין הזה
הוא הוא ששמעו מה שהכריזו בשמים
והלוחות מגידות זו לזו וכרמות שנקבר
בחצריכן כך הלוחות משוטטות וצריכות
באותה המלבושים וזה ששמע אך
בשרו עליו יכאב וג׳

ונשלמה בכלונא בשבא דהוא תשע
עשר יומי לירח כסליו שנת אתשסה
לשטרות
יהא סימנא טבא ונחשא מעליא
עלי ועל אחי ויזכנו הקב״ה להגות
בו ללמוד וללמד לשמור ולעשות
אמן ואמן ו״ו

שטר הנסח של הראשון שע שהעתקתי
ממנו ירח סיון שנת אתסו לשטר

ואגורתם

ל׳ נורא תהלות נאסר
נבהטים אוהבי מוסר
השכילי בעל תרי סר
בן יצחקי בתליסרי

בשמך רחמנא

השכילי בערך תרי סר

כן יצליחו בתריסר

מאד בסוף ברכות בכל מאדך בכל ממונך
רב' אח' בכל מאדך בכל מידה ומידה שהוא מודד
לך **מאה** בגמ'
ותאמר ציון וכי מאנו רעות רבות וצרות אילו מאה
חסר חד' ב' שבתורה קק' וארבעים ושמנה איברים
שבאדם מכורשין בר' אהילות רמ"ח תיבות יש ח'
בקריות שמע שמשמרת רמח איברים בילמדנו
פרש כי אם שמר השמרון **מאכלת**
בבר' רבה פרש נג' למה נקרא שמה מאכלת
שמכשרת האוכל ורבנן אמ' כל אכילות שישר'
אוכלין בארץ בעולם הזה בזכות אותה המאכלת
מאכולת בר' פרק כלהיר בגמ' דרך נחוש
דילמ' דם מאכולת הוא כ' דסכינא
מארת במגילת איכה על אלה בוביעי
היו מתענין על התינוקות שלא תעלה אסכרה
בפיהם יהי מאורות מארת כתי' בפרק דהחדש לא
נברא להאיר אלא גלגל חמה בלבד של' יהי מאורות
מארת כתי' **מארופות** בבנות שוח
פר' ה' בשביעית בית שמי אומ' עוקרין אותה
במארופות של עץ כ' הן כעין מרא של עץ

סליק פרק א' אחר פרק ב'

מבגאי בבר' רבה פרש נ"א וישמעו אל
חמור שכם נסיב ומבגאי קטע ובס' גמ' דס' ואו הן
הגולין כלומ' בשביל שכם שביקש לישא דינה העיר
כולה נימולים מבגאי מלשון במא כטמ' עובדי אדמה
כמו משל כגון זה הדבר כלומ' זה הרג וכהן גדול מתחייב
מבבאי בר' גמ' דס' הדרי מבגאי קח קלוסקין
הללו וכר' ותוספת בפסחים מבוי שהוא גבוה כ' מקום
שנכנסין ממנו לחצרות ולבתים **מבל**
בהקדיר פר' ג' בטהרות אכ' מבל ואתי' כמות כ' גירם
מבל בבר' רבה פרש נ"א הוה חד מיניהון עלול
טעין מובלתיה כ' טוען משואו **מבל** בבר' רבה
פרש ב' ויקן את חלקת אשאולי מבנך אשאל לי
מטאטאך וטאטאתיה במטאטאי השמד תרג' ומהמני
כמה דמהימנין במביה' **מבססין** בפר' פרש
בערך אלכסין **מברכתא** בפר' מי שהוציאו
בגמ' דסמך וחכמ' אומ' אין לו הנהו דכרי דאתו למברכתא
כ' שם עיר בס' כיצד מעבדין **מבת** בספרא
בסוף פרש נגעים ובגוטה פרק ו' בנגעים אמ' ר' שמעון
אימתי בזמן שהיא כערשה מובאת כ' כערשה
מכוות

סליק פרק שני
אחר פרק שלישי

מג בבר' רבה פרש מ"א
ושמתי את זרעך כעפר הארץ ובר"ש ובפרש ס"ט
והיה זרעך כעפר הארץ ביד מוגייך אלו דמגיין מחוץ
אכ' כן לטבתיך ליך מן חוביך ברוב כמה
דתמר כרבים תמוגגנה **מגב** בסוף טבול
יום המעדר והמזרה והמגוב וכן מסרק של ראש
שניטלה אחת משניהן כ' מגוב כלי עור שלובש אדם
על ידו כ' אחר כלי דומה לידו של אדם ויש לו ב' ב'
כמו אצבעות והו לו גב כי התבואה המלחלחות
והמזרה עור דומה לידו של אדם ויש לו אצבעות
כדכת' ברוחות ובמזרה ונקרא על שם זריית החטים
מגביא בפרק ח' דר' שרצים בגמ' וכום העיקרין
ומתק לזוגא מגביא גילא יש מפרש בלגו אלמי
מגביתא והמכשלה הזאת תחת תרגום מגביתא
מגב בפרק ג' בפרה כפתוה בחבל של מגג בנ' כיצד
מעברין בגמ' אין מודרין של מגג ושל נצרים
ושל פשתן של מגג לפרה דתנן כפתוהו בחבל של מגג
כ' מין גומא הוא ועושין ממנו חבל דומה לגמי וחשינ'
וחלבא **מגב** בר' גמ' דפרק ערב פסחים לוי שדר
ליה לר' שיברא בר תלי פר מגני סא מאגני כ'
בתשובות במקומנו כך עושין שכר יש להם ג' גיגיות
אחד נותנין באחת תמרים וכשות ומים ולמחר נותנין
תמרים וכשות בגיגית אחרת ומטילין אותן המים

שהטילו בגיגית ראשונה ביום ראשון עליהן ונותנין
על הראשונה מים אחרים יום ג' נותנין תמרים
וכשות בגיגית שלישי ומטילין אותם המים שהטילו
ב' פעמים בגיגית שלישי וכך יג' מגמגי שכר שמוטל
יג' פעמים מגיגית לגיגית פי' אח שכר נגסון ביג'
מסננת בלומ' הורק מכלי אל כלי״ **מגד**
בפר' כל שעה בגמ' דספק לא יסיק ובב' אלו מציאות
בגמ' מצא כסות לא ישטחנה לא על גבי מיטה
ולא על גבי מגוד לצורכו פי' דבר שמזומן לשטוח
עליו כלי כביסה כמ' גורא מוש״ **מגדל**
בפר' ר' אליעזר אומ' האורג ובר' גמ' רב' אין צריך
הצד צפור למגדל פי' מגדל זה של עץ הוא
והוא כתוב גדול אם פתח שער המגדל ועשה
תחבורות להיכנס צפור שם וסגרו חייב בר' גמ' רב'
אין דורשין ובגמ' דר' הדיוטות מחלק ת' ביעוי בעיין
דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר פי' משנה
ידועה היא כר' ד' באהילות מגדל שהוא עומד באויר
וכי תיבה ארוכה כמגדל תלויה בחבלים פי' אח
ראש של למד כלומ' עליון של למד למה פי' גבוה
מכל האותיות **מגדל** במעות כר' ז'
בשקלים בהמה שנמצאת בירושלם ועד מגדל
עדר״ **מגזון** ירוש' בבמה אשה
וחניתותיהם למזמרות למגזוין **מגל**
בר' חולין והסכין בר' יג' בכלים מגל יד
ומגל קציר גמ' בשלמ' מגל יד למתחלה לא דילמא
אתי למעבד בא יד גיסא בפר' המביא בגמ' אין
מבקעין ולא במגל יד ולא במגירה בפ' גמ' רב'
א' כמישקין הא במגלי הא בחציני פי' מגל יד עשוי
לשבור עצמות ועצים והוא חלק מגל קציר עשוי
שנים שינים ומגל דמשקין הוא מגל קציר שעשוי
כמסר כרכת אם יתגדל המשור על מיניו׳
מגל בפר' הערל בגמ' איזהו פצוע ונבק
מגיה מוגלא ובב' אלו טרפות בגמ' הריאה
ובגמ' ניטלו הכליות אי מליא מוגלא טרפה פי' ליחה
סרוחה **מגל** בפר' א' בשבת בר' גמ' ובר'
גמ' רב' הדורש ר' מצאתי מגלת ספרים פי' מגלה
שיש בה הלכות פסוקות כגון ספר תורה הלכות שאינו
בתלמוד שמצוי אצל בני אדם מגלה נזמנה ביחיד
כלומ' ביד' קורין אותה אפי' ביחיד שלא בזמנה
שמקדימין ליום הכניסה אין קורין אותה אלא
בעשרה פי' ר' חננאל ז"ל הי' כרב דהא ר' יוחנן
אמ' בני בבירקין דקטן הקורא במגלה הכתובה
בין הכתובים לא יצא לא אמרו אלא בציבור לאו
מכלל דסבירא ליה שקורין אותה ביחיד ומש"ה
דחש ליה רב להא דרב אסי קימ' לך הל' כרב׳
מר רב צמח גאון ז"ל פירש כתב בשליח צבור הקורא
את המגילה שקורא וכורך בספר תורה ורבנו האיי
גאון אמ' מנהגא דחזינא קורא ופושט כאגרת
אבל קורא וכורך בספר תורה לא חאזי לנא״
מגלב בבר' רבה פרש' מ"א וינגע יוי את
פרעה ובפרש' נ"ג ויקח אבימלך אמ' ר' לוי כל אותה
הלילה היה מלאך עומד ומגלב אותו בידו פויקרא
רבה אמור אל הכהנים חמותיה לדיין דדיין במרזובית
ובמגלבין בילגודנו ויהי חשך חמשים מגלבין שוט
לסוס ומתג לחמור תרג' שוטא לסוסא ומגלבא לחמרא׳
מגלון בגמ' דפרק אלו עוברין קבא
מגלונאה **מגמגם** בסוף גמ'
דמגילה מגמגם וקרא בארודי
והכותות לדלתות תרג' ומגלסיא **מגמר**
בפרק כיצד מברכין והוא אומ' על המוגמר פי' ר'
מיני ריחנים בהך הבית ויש מפרשין מחתה
והוא כלי שנותנין עליו גחלים ונותנין עליו בשמים
ובלשון ישמעאל מחתה מגמרה על שום גחלים ושמם
אל גמר ובלשון הקודש גומרין וגמר העיקר״
מגנדה בפר' ב' בבלאים והעלהו משם
לבית הנגניא פי' שם מקום **מגנון**
בבר' רבה פרש' מר אשר מגן צריך שהיכך ר'
מגנון שלך על צריך ר' יודן אמ' כמה מגניות עשיתי
להביאן תחת ידך ובפר' פ"ט פרעה קצף מגנון עשו
לו לחנקו ס"א מנגנון ומפורש למטה בערך מנגנון
מגס בתמיד פרק ח' בפסחים ובפרק ב'
שעירי נתן במגגס והקטירן על גבי המזבח בכל

מגלב

מגלב

כלי עץ פרק יו׳ בכלים ר׳ יהודה אומ׳ אף המגים
וקור הבבלי תרג׳ קערה מגיסתא **מגס**
בויקרא רבה אמר ר׳ הכהנים פרש׳ מה יתרון אזל
עבד ליה מגיס אחרי אמ׳ לה מה עבדית לו דקחת
מגוסי אמ׳ לה למגיסך אנא צריך ובכס דאתי
קרבנו לחמי למלך שהיו לו שני מגרוסין בישר
הראשון לו תבשיל ואכלו ובבקר והעומר מגירסן
אנא לית את יהיב לי מתבשילך במגלת איכה
שרתי במדינות בפלגא דיומא עבד לי מגוס ס״א
אריסטון תקרא ביום מועד מגורי מהן מגורי מגירסי
בני אדם שהיו קוסי טובילין הבאתב עני ותגנוה
משלום נגשי מעשה באשה אחת שהוליכה אות
בנה אצל המגירוס בילמדנו בר״ג אם בחוקותי הרי
המגירסין עד שלא בשלו בחצי היום הן מבשלין
של בערב והשיג לפס דיש את בצור פי׳ בלשון רומי
קורין למבשל מגרוס **מגס**
בפתותי לחם תרג׳ מגיסין דלחם **מגסתא**
בב׳ הגוזל ומאכיל בגמ׳ אין כותבין לא אמרן אלא
בדינא דמגיסתא ובב׳ אלו מציאות בגמ׳ דסמך אי
זו היא אבדה מטורינא דמגסתא בו דינו פי׳
דין של אומות העולם של הדיוטות שדנין בגסות
כדאמ׳ בגמ׳ נטלו מוכסין שנו אלא בלסטים גוי
בדיני בגית ופי׳ גוים שדנין בשמא
ובאונס ובגאוה ובגאות לא מייאש אבל בלסטס
ישר׳ כיון דמי מייתי ליה לבית דין אומ׳
בית דין מי יימר א׳ ליסטים הוא ומי
יאמר שזה חמורך אושי מייאש דאמ׳ מי יימר
דמחייבי ליה בי דינא וכיון דמייאש מותר ליקח
מליסטים ישר׳ **מגסת** בפרק
הערל העיד ר׳ יהושע בן בתירה על בן מגוסת
שהיה בירושלם סריס אדם **מגסטרון**
האחשדרפנים והפחות תרג׳ מגוסטרע ורברבניא
ס״א מגיסטרוני **מגפים** בפרק
במה אשה לא בקסדה ולא במגפים גמ׳
אמ׳ רבה בר בר חנה בזמקי פי׳ רב שר שלום
מסאני דלברא דלמטא דעמרא או דעיזי הינו

דגרסינן שלופו בזמקיכו וחותו לדינא בבלי מתכות
פרק י״א בכלים הכידון והניקון והמגפים פי׳ במין
מנעלים של נחושת או של ברזל שנותנין אנשי
מלחמה לפני שוקיהן שבשירותן לא יגפו כדכת׳
ומצחת נחושת על רגליו ותרגמ׳ ושרקלינין
מגור בה מתריש פרק ד׳ בתרומות
מי שהיו פירותיו במגורה בב׳ המוכר את הבית
לא מכר את המגורות של מים פי׳ בריכות של
כמו נהדסו ממגורותיה בהמפרק כך יט׳ בכלים
מגורות שלה טמאות פי׳ חדרים קטנים של תיבה
ובלעז כודרי בב׳ הדר בגמ׳ אנשי חצר ישר׳ וגוי
ששבתו במגורה ברא׳ גמ׳ דפסחים ובב׳ גמ׳ דה׳ כר׳
הצלמין ובב׳ כל היד בגמ׳ כל הנשים חבר שנותו והניח
מגורה מליאה פירות פי׳ מקום שמכניסין בו
התבואה כמו העוד הזרע במגורה מסתברא גד
העיקר כדכת׳ יגורהו בחדרו ואסטהו במכנדרתו
מגר וחצך מיד ימינך אפיל תיר׳ מיד
ימינך ממגר ויפול רוכבו אחור תרג׳ וימגר רכביהון
לאחורא **מגרף** בילמדנו ייץ את
המצרי במה הכתו יש אומ׳ מגריפה של טיט נטל
והוציא את מוחו בבר׳ רבה פרש׳ יון בשעה שהיה
מושלם לבורו ר׳ ראשי נחרות היה פותק
במגרפות אחת ובפרש׳ לט הבה נרדה אותו לי בו
בולב ומייחנו לה מגרופי בויקרא רבה בר׳ קדושים
תהיו מאן דאית לה כסא או כובוש או מגרופין בפרק
אלו מציאות בגמ׳ כלי כסף מגריפות וקדר ומוות
ישתמש בהן אבל בקשה לא מפני שמשחיתין בסוף
גמ׳ דפרק אין דורשין ובב׳ גמ׳ דפרק טבול יום בזבחים
עודהו הסל על ראשו ומגריפה בתוכו בסוף שקלים
חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה המיוחדת לקברות
בבר׳ רבה פרש׳ מו׳ עד שאודין אותה בסלים
ובמגריפות פי׳ לוקטי תאנים יש להן מגריפה שקורין
בלעז רישלו ותופס בו יחור של תאנה ומורידין לארץ
ולוקטם ומניחם בסל בפר׳ כ״ט בכלים יד מגריפה
של בעלי בתים בית שמאי אומ׳ ז׳ ובית הלל אומ׳ ח
ושל סיידין בית שמאי אומ׳ ט׳ ובית הלל אומ׳ י׳ בפרק

בפרק אין בערכין בגמ׳ לא היה מכה מגריפה
היתה במקדש וי׳ נקבים היו בה כשמשמרין בה
יוצאין ממנה ק׳ נעימות אין דומין זה לזה בהסיף
פרק יג בכלים מגריפה שניטלה כפה טמאה מפני
שהיא בקורנס פי׳ כפה שבוחשין בה ומגיסין הקדרה
וכן מגרפה שגורפין בה הטיט ובלעז קצה וזו שר׳
משמע שהיא הקרויה בלעז פלא וכבר פירש מ׳
מגרפה בערך גמר ובערך גרף״

מגוש

בפרק אמ׳ להן הממונה ברוה מגושא פי׳ בערך
בידה בסוף גמ׳ דכ׳ כלל גדול האמר דבר מן המגוש
חייב מיתה פי׳ רב האיי גאון ז״ל אמגושתא היא
הנודעה בלשון ישמעאל צמזמה שהמגושין בזמן
סעודתן שותקין ואין מוציאין דבר מפיהן שלא
מוציאין קול שאינו מחותר בנעימות והנעימות
בליבן פי׳ אח׳ מגוש בלשון יון מכשף גידופי כופר
בעיקר ראיטין מגושא פי׳ בערך הטן״

פרק ג
אחר פרק ד׳

מד בסוף גמ׳ דכ׳ אלו מציאות העוסק במקרא
מדה שאינה מדה פי׳ העוסק במקרא בלבד מידה
שאינה מידה שהרי לא נתעסק בפתרון המצוות
משנה מידה ונוטלין עליה שכר פי׳ המתעסק בפתרון
המשנה שיש בה הרבה מן המצות שהן קבלה והן
תלויות במשניות החיצונות וכשהוא מתעסק במשנה
צריך לעיין באותן הבריתות כולן ופתרוני החכמים
יש לו בזה שכר מצוה אבל המתעסק בתלמוד ומורה
ומן המצות פתיקן ומגיד הלכה למעשה אין לך
מידה מזו כי בתלמוד נתרון התורה כולה
והמשנה והמצוות שהן בקבלה הלכה למשה מסיני
בר׳ גמ׳ דכ׳ אי זהו נשך בגזרה זו מדידת קרקע שלא
ימדוד לאחר בימות החמה ולאחר בימות הגשמים
כן באותו חבל עצמו לפי שבימות הגשמים החבל
לח ומתפשט בימות החמה יבש ונכוץ ויבוא לפחות
פי׳ אח׳ בימות החמה הקרקע מתבקע מתפתח ומ׳

ומרויח בתפתיחא בימות הגשמים המדה מוספת
וזו הברייתא בס׳ גמ׳ דכ׳ המוכר את הספינה בב׳
שום אדם בגמ׳ מטילין חלשין שבשה מדהבא
אומה שהיתה אומרת בעולם הזה מדוד והבא
מדוד והבא ואמ׳ לה הכי מיאמ׳ מאד הבה בלא
מידה בויקרא רבה זאת תהיה שבתה מדהבא
מלכות שאומרת מוד והבא מוד והבא ר׳ אבהו
אמ׳ מלכות שהיא מדהבת פניו של אדם בשעה
שהוא בא אתלה ר׳ טביומי אמ׳ על שם בומא
דדהבא דבנין אמ׳ על שום רישא דדהבא בחלק
בענין משיח אין בן דוד בא עד שיהיו כל המדות
שוות פי׳ מרוב אמת כל בני אדם מוכרין במדה
אחת שוה בסוף מקוות מטבילין במקום המדה
פי׳ עד מקום שחייב לחותבהו משם בס׳ גמ׳ דתנ׳
האומר התקבל גט אמ׳ ר׳ שמע׳ לתלמידיו ש׳ בני
שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מדותיו
של ר׳ עקיבה בר׳ ויקרא רבה טוב מלא טוב מי
שהוא שונה הלכות ומורה ורגיל מכמי ששונה
הלכות ומורה ותלמוד ואינו רגיל פי׳ טוב מי
ששונה משניות ומכילות כלו׳ מדרשות כגון
מכילתא ומרגוליין בפיו

מד

מד בגמ׳ דפרק אם אינם מכירין ונחית בר אמוראי
וקטר אטוני דכיתנא בכיסתא בר׳ גמ׳ דכ׳ המוכר
את הספינה ונחית בר אמוראי לאתויי בר׳ גמ׳
דכ׳ מי שאחזו ולנחות במיא וליגוור וליתיב
פי׳ אדם שיודע לשוט תחת המים

מד

בר׳ גמ׳ דכ׳ תבלית השחר מאן דלביש מדה פי׳ מלך
שלובש הכתר מזה בן מזה פי׳ כהן בן כהן:

מדבלל

בכ׳ ג׳ בבכורות הצמר
המדובלל בבשר פי׳ מעורב ואינו
ואינו מתוקן סובה מדובללת כבר פי׳ בערך
דבל

מדבר

בסוף ביצה שוחטין
את המדבריות פי׳ בגמ׳

מדבר

בראש גמ׳ דכ׳ מי שהפך כיון דבעי
מדבורי דנורא פי׳ אבוקות

מדיר

בפרק במה אשה מדוות פורפות של׳ פי׳ שוס מדוות פורפות בבגדיהן ואמר פורפת על האגוז ועל המטבע ד״תנן לצאת במקטורן ומשימות אגוז או אבן כנגד בית הצואר וקושרין אותו ברצועה

בס׳ כ׳ ונ׳ בכלים מדוכה המדית פי׳ מלשון או דכו במדוכה והיא ממדי וכרס ועל שם מקומה נקראת והיא מכתשת שדוכין בה״

מדרי

מס׳ א׳ ביומא בגמ׳ ד׳לשכת פלהדרין שער המדאיכר נקור בפי׳ ר׳ חננאל זצ״ל והיא כיפה שהיא בלשון יון קמרא והוא שער קמרי דפליגי ר׳ מאיר ורבנן״

מדכה

בפר׳ המוציא יין בגמ׳ צרור ואם לאו כהכרע מדוכה קטנה של בשמים פי׳ ראשו של בוכאנא שדכין בו והוא מקום שמעבירין בתוך המדוכה לשחוק בו ובירוש׳ מלא רגל מדוכה קטנה של בושם בר׳ גמ׳ דכר׳ כל הכלים מדוכה אם יש בה שום מטלטלין אותה ופי׳ מחס בערך דך״

מדל

מס׳ ג׳ בפיאה המדל נותן מן המשואר על מה ששייר פי׳ מדל שלופי כדגרסי׳ בראש משקין בגמ׳ אבל לא ממיקילין מיסברת מאי מדלין מדלין ממש שדולין מים ומשקין השדה מאי מדל שלופי כדתנן בפר׳ ז׳ בפיאה המדל בנכנים כשם שמדל בשלו כך מדל בשל עניים ותנן בפרק ד׳ בשביעית אי זהו המדל אחד או שנים המחליק שלשה זה כצד זה ירוש׳ תנא רבי ר׳ מדל נוטל אחד ומניח שנים ובך מנהג בזמן שהבצלים זרועים רצופים מוציא מהן מבנתים שיתגדלו ברווח ויעשו גדולים אותם שעוקר משם להרווח הנשארים אינן נחשבים לקצירה לפי שתקנת הנשארים הן הילכך נותן פיאה מן השאר לבד ומן הנעקר לבד המחליק באחת יד פי׳ בענין אחד או כלם לגרן או כולם לשוק פי׳ אחר באחת יד בפעם אחת״

מדרל

במגילת איכה רבתי בגוים אפקי׳ מדרלא גבי ההוא גברא סב׳ אח׳ בועלה סב׳ אח׳ מדריליה״

בשקלים הרלבה מותר שירי הלשכה בר ומינא אתפקד גביה מדרל דיתמין כל הון ביתו יתן תרג כוליה מדרלא דביתיה יהיב״

מדרן

בס׳ גמ׳ ד״כ במה מדליקין חזא ההוא סבא דהוה נקיט תרין מדני אסא בג׳ א׳ בסוכה בגמ׳ חבילי קש הני צריכי דאורבני כיון שהותרו ראשי מרנין שלהם כשרין פי׳ מדן ענין מובלעת והוא מעדן בדכת׳ התקשר מעדנות כימה ואלו הקישורין אין עשוין להיטלטל בהן ותנן בהטרים פרק ב׳ בכלים וכן המותר ראשי מעדנים טהורה נחלקה לארכה ונשתיירו בה ג׳ מעדנין של ו׳ טפחים טמיאה״

מדעא

כבר פירש בערך דע

מדוע

לא אכלתם את החטאת בטבול יום פרק אחרון דזבחים מפורש בחל׳ שניה״

מדעית

בפרק חומר בקדש מן המודיעית ולפנים נאמנים על כלי חרש בפרק מי שהיה טמא אי זו היא דרך רחוקה מן המודיעית ולחוץ גמ׳ אמ׳ עולא מן המודיעית לירושלם ט״ו מלין הוו פי׳ שם מקום״

מדף

בה׳ גמ׳ דנדה כבר שנוי על גבי הדף ומדף טמא מונח תחתיה ואף על פי שאם נפלה אי אפשר לה אם כן נגע טהורה וכול׳ עד הכא בטומאה דרבנן דקתני מדף בדכת׳ קול עלה נדף פי׳ טומאה קלה מדרבנן ומדף משמע קל בדכת׳ קול עלה נדף לכיכר קתאני טהורה בכל כלי עץ פרק ו׳ בכלים והמדף של בכורים והמנבא טהורין פיר׳ מדף זה נחיל של דבור שעושין אותם כמין קערות של עץ פיר׳ אח׳ כלי שמשימין בו אש וגללי בקר ומעשנין בו בשביל שיברחו מן הכוורת הנחילים ויקח הדבש מלשון אשר תדפנו רוח פי׳ אח׳ כמין דף וקרש לוח שהוא נתון לפני כוורת דבורים כשיבואו הדבורים מן המרעה ינוחו במדף קודם ואחר כך יכנסו לכוורת בכ׳ כ״ג בכלים הרשתות והמכמרות המדף והכלצור פי׳ לוח של צידין שצדין בו העופות פיצ׳ מביאין לוח של אבן או של עץ ומעמידין אותו

מוטה והמקום נמוך ומומכין אותו בעץ ומניחין
תחת העץ מזון או כתיתים ויבוא העוף לאכול
ונופל העץ והמרף עליו ונתפס העוף בעדיותא
פרק ז שהזב עושה משכב ומושב מתחתיו לטמא
אדם לטמא בגדים ועל גביו מדף לטמא אוכלין
ומשקין מה שאין המת מטמא בב׳ א׳ בזבין ובב׳
ג׳ בתוספת׳ זבין שהזב עושה משכב ומושב מתחתיו
לטמא אדם ולטמא בגדים ועל גביו מדף לטמא
אוכלין ומשקין מה שאין הנדה מטמא פי׳ המצע
ובגדים שתחת הזב שמו כמושב ובגד שהוא כסוי
לזב שמו מדף כשהוא מושם למעלה מן הטמא
ומתנענע מכוחו ואין זה הדין אלא באוכלין ומשקין
ולא זה אלא בזב בלבד פרק י׳ בפרה כל הראוי
ליטמא מדרס מדף לחטאת בב׳ ח׳ בטהרות
אם אינה רוצצת טמאה מדף בב׳ ה׳ בזבין האוכלין
והמשקין והמשכב והמושב והמדף מלמעלן מ׳
מטמאין וכול עד האוכלין והמשקין והמדף מלמטן
טהורין

מדר

בס׳ עירובין ובב׳ המביא
כדי יין בגמ׳ אין מקיפין אמ׳ רב יהודה האי מ׳
מדורתא מלמעלה למטה שרי ופי׳ כי דרך בנין
אסור כגון שנתן עצים בארץ ואחרים על גבן
אבל אם אחז העצים למעלה ונתן אחר תחתיו
ועוד אחר תחתיו עד שמגיע בקרקע למטה כיון
שאינו דרך בנין מותר וכן אם מבקש לצלות
בצים כענין הזה הוא עושה אוחז את העליונה
ונותן אחרים תחתיה וכן כוריא אוחז את הקרשים
ומניח את הרגלים וכן חביתא כדים שליין שיושימין
שורות שורות אוחז את העליונה ומניח אחרים
תחתיה

מדר

בסוף גמ׳ רה׳ כל שעה
שוכבין במקום מדרון בב׳ כיצד מברכין בגמ׳
היורקות יעמוד במקום גבוה וישתין במקום
מדרון ובס׳ גמ׳ דפרק השוכר את האומנין תינח במקום
במקום מדרון במיכה במים מוגרים במורד תרג׳
כמיא דאשדיך במדרון בב׳ לא יחפור בגמ׳ מי שהיה
כותלו אמ׳ רבי ר׳ בר בר במנדרים את כותלו כי לא אמרינן

בטנה בלבד סאני [illegible] משתיל ויורד כתלין
כמו מדרון שאין אדם יכול לעמוד בו
ונופל ויש ששונין במדרד את כותלו

מדר

בכר׳ כהנים ואנג׳ אחר יקח משמע לרבות כל
משמע עפר ואמ׳ מדר ואמ׳ חרשית פי׳ בלשון
ישמע׳ קורין לגוזזות אדמה מדר

מדרגה

כבר פי׳ בערך דרג

מהרוביתא

תירג׳ ירוש׳ פנה ושם
האחר פנה

מרדס

כבר פי׳ בערך
דרס

מורדקא

כבר פי׳ בערך ארד

סליק פרק ד׳
אחר פרק ה׳

מה

בסוף גמ׳ דב׳ שני בכתובות ובבכורות
בסוף גמ׳ דתני׳ כל פסולי המוקדשין כיון דאיכא
עדים דאיכא מאי נפקא ליה לשקר במקום עדים
לא אמרינן בילמרנו מה יתאונן אדם חי שלא
משאדם כנת הוא מתאונן אלא אמ׳ ר׳ שמואל מה
יתאונן אדם על חי העולמים ועל מי יתאוננן
אדם גבר על חטאיו אמ׳ שלמה אולת אדם תס׳
דרכו וגו׳

מהה

פר׳ גמ׳ דנדה ובב׳
דם הנדה בגמ׳ והשרץ ובזיתים פרק ט בטהרות
נמצא שרוף על גבי זיתים וכן טלית המהוהא
פי׳ נמצא זנל שחירכה האש ונשארה כגון קורי
עכביש טהורה ויש מפרשין בגד בלה בב׳
הריסין פי׳ בגד בכלים שלש קומות הן מהוהא
שתלייה על מדייה פי׳ בגד בלה שתכרך על בגד
חדש והולכין אחר הברייה דנין אותו כדין ברייה
והבגד פי׳ כח בכלים שלש על שלש שנימהוא [illegible]
ט אחד

מהה

בפרק מרובה בגמ׳
אין הגונב ובב׳ אחרון במעשר שני ושל קברות
בפיר נמהה ושוכך פי׳ נמחה החתיכות שלא
דמה כמים ושוכך בפרק אי זהו נקומין בגמ׳ העונה
ומביא זפת וסיד וקוניא ומוחה ושוכך מסתברא
לן שני חלקים מלשון וימח בפרק אחרון באהלות

המהוהא

נותן לתוך כברה שנקביה דקים וממחה

מהט בב׳ אמ׳ ר׳ עקיבה בגמ׳ כיוני ר׳
מתכוות צינורה קטנה של נחשת למאי חזיא אמ׳
אביי שמוהטין בה את הפתילות בב׳ המביא כדי
יין בגמ׳ אין חותבין את הפתילה מוהטין את
הפתילה טוב מאי מוהטין עדויי
חשוכא כי המתעבה בקצה הפתילה כמין נחלת
ומעכב האורה מותר לחותכה

מהולתא כבר כיר בערך הל׳

מהם בב׳ ד״א בנדה בגמ׳ והמשתמשת בעדים מתוך שמהומה
לביתה אין מכניסתו לחורים ולסדקים מי
שלהוטה אחר בעלה לתשמיש

מהם ומעלים עיניו רב מאדות תירג׳ ודמהמי עיניה
מן מסכינא שגיעין לוותיה

מהסס כבר כיר בערך הם

מהר בויקרא רבה קוב דמה אמרו לנמהרי לב ר׳ אושעיה רבא
אמ׳ למיבגרי ליבא הא מה דאת אמ׳ ימהרו
חותמה

מהרק כר׳ גמ׳ רת׳ הדר בריאה במוהרקי ואבו רגני כי ר׳ חננאל ז״ל כגון
בנין ור׳ גרשם ז״ל כיר כלי הבית ור׳ נסים ז״ל
כיר אבודגני שלוחים ומוהרקי כתיבה וחתימה
כר אמרינן בסוף פרק איזהו נשך בגמ׳ אין זוקקין
מוהרקיהו דהני בפנטא דמלכא מהו הוא
הכתב שיש בה אכרגא שעל כל אחד ואחד ויש
בפרק החולץ בגמ׳ המחזיר גרושתו מוהרקיהו
דהני בפנטא דמלכא מנח ומלכא אמ׳ מאן
דלא יהיב אכרגא לישתעביד למאן דיהב אכרגא
בלומ׳ כאלו מכורין הן וצריכין גט חירות

מוורן כבר כיר בערך אסטרין

מוועד ויפיח כזבים תרג׳ ודמעוי
כדבותא וביע אומ׳ תרג׳ ומוועי מינדא

סליק פרק ה׳
אחל פרק ו׳

מן בפרק הקורא את המגלה למפרע מהוו
ידעין בין מאי סלסליה ותרוממך יומא וכול
עד דהוה קא מהפיך במזייה אמ׳ ליה עד מתי אתה
מסלסל בשערך בסוף גמ׳ ד״כ ע״ז הני זיקי דארמאי
דמליא מדיקן כי שקין של שמרים של שיער

מן בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ נשברה השדרה
הומרך בפול נתמסמס כפול נתמזמז נשפך כקיתון
בלומ׳ נמס אינו יכול
לעמוד אלא נבפף נתמסמס כי נדנדי ונתקרקש
ואינו מוליד הרפאים יחוללו תירג׳ אינשי דגבריא
דיתמזמזין

מזא בפר׳ האיש
מקדש בגמ׳ מעשה בחמשה נשים והוא גינ
דשקל מוזא דירקא מוזא דשמבי כי דאשו בצלים
שהיו בשתבות בלא פרי חלוקה ושקל חד וקידש
ואמרו אינה מקודשת

מן וכמוץ
גנבתו סופא תירג׳ וכמוזא דטלטליניה עלעולא

מזבח בילמדנו ויקחו לי ויקח
קרח מזבח מ׳ מחילה ז׳ זכות ב׳ ברכה ח׳ חיים
מזבח הפנימי הוא מזבח הזהב הוא מזבח הקטרת

מזבלי בס׳ גמ׳ ד״א בסוכה מאי
חוצלות מזבלי כיר עושין כמין יריעות ערות
ואחר כך תופרין אותן ועושין מהן קנים ות׳ וכסוין

מזג בב׳ א׳ בסנהדרין בגמ׳ עריכת העגלה
אילימא לדבר הרשות מינקי אל יחסר המזג מב׳
כיר בשם שיין מזוג שני חלקים מים ואחד יין כך
אי אימשר שיהא לשבת סנהדרין בלא שלישית
סנהדרי וכמה הם כ״ג כנגד סנהדרי קטנה בילמדנו
בר׳ כי תשא אל יחסר המזג שאם הוצרך אחד מהם
לצאת לצורכו רואין אם יש שם כ״ג יוצא ואם לאו
אינו יוצא בפר׳ אחד דיני ממונות בגמ׳ סנהדרין
אל יחסר המזג וכול ובב׳ ב׳ בנדה ובמזג שני חלקי
מים ואחד יין כון היין השרוני בר׳ נגעים ביין המזוג
בשלג כרם המזוג בחלב כיין המזוג במים בפרק
יום הכפורים בגמ׳ שתה ציר לישנא אחרינא בוליעמא
מזוג ושתו אומור דאמרי אנא חיא מדיקא מי
אמרי בב׳ ערב פסחים בגמ׳ אמ׳ עני אחד חי ואחד

מזוג

מזוג מנורה טהור קרש תרג׳ ירוש׳ ממזג רבי
ויקדש בכ׳ ח׳ בברכות מוזגין את הכוס ואחר כך נ׳
נוטלין לידים בפר׳ כיצד צולין כשהשמש עומד ממזג
בב׳ אמ׳ והם הנמונה בגמ׳ השחר אמ׳ אביי בי חמרא
במזגא בב׳ השוכר את׳ בעזר ואם אמ׳ לו הוי מוזג ו׳
ושותה משקה מלך מיצרים וכל ירוש׳ מזוגיה דמלכא
ושתו ביין מסכתי תירג׳ ושתו בחמרא דמזגית׳׳

מזדרזין כ״ו טריפות בגמ׳ הריאה
אמ׳ ליה אף אני אומ׳ כן מ״מ שהתלמידים מזדרזין

מזחל בפר׳ המוצא תפילין קולט אדם
מן המזחלה פי׳ מקום נודרון שעושין סמך לכותל
שזוחלין בו המים ויורדין לארץ ומעמיד שתהא
של בנין ועושין בנין נודרון שזוחלין בו המים ולהכי
נקרית מזחילה שכל דבר שמהלך עם הארץ ועם
הכותל נקרא זוחלין ועיקרו מן הכת׳ זוחלי עפר
כי הנחש לעולם על הארץ מהלך ומהכא שענו מים
זוחלין והמזחילה לעולם יש לה חזקה אוקימנה
במזחילה של בנין בפר׳ לא יחפור מרחיקין את הכותל
מן המזחילה ד׳ אמות הכא במזחילה משופעת
עסיקינן פי׳ כיון שמגיע לחצי גובה הכותל משפע
ומוציא אבנים מן הכותל כענין זוזין והוא בנין
כנגד כותל כולו שנמצא בראש הכותל עודף ויוצא
בנין מחוץ לעובי הכותל כמו אמה שהמים של גג
עוברין עליו וזו היא מזחילה משופעת של בנין כל
חזקות הבתים המזחילה יש לה חזקה פי׳ כגון לוח
קבוע בכותל בעל העלייה למטה מן הגג שיעור
אמה בו חח מזרחית כולה כנגד גג העלייה כולה
משוך מצפון לדרום על פני כל המזרח ורוחב שלוח
כשיעור אמה והמים זוחלין ושותתין מגגו של זה
לתוך חצרו של זה **מזלג** בפ״ק י״ג
כלים ניטל המזלג טמאה **מזמוט**
בפר׳ אין דורשין בגמ׳ ולא במרכבה בבית
אדם שמתקבצין לראות במזמוטי חתן וכלה פי׳
זמירות שאומ׳ לפני חתן וכלה כדי לשמחן

מזקף בס׳ גמ׳ דל הזהב מזקפתא

כבר פירש בערך מזר **מזון**
תירג׳ מזוקיתא בתעלת הברכה העליונה
מזר זירי ומזורי כבר פירש בערך
זייר **מזרה** המזרה והמגוב כבר
פי׳ בערך מגב **מזרי** בהכרים נ״ק
ב׳ בכלים ר׳ יהודה אומ׳ אף הרבצל והמזרה פי׳
כיס שנותנין בו צדה לדרך ויש אומ׳ גוד צבוע
ומתוח לשום בו לחם וצדה לדרך תרגו׳ צדה
זוודין והכי הוא זה והמזדארא ובלש׳ ישמע׳ שם
זה הכלי מזור **מזרי** בב׳ מי שקנה לה
פר״ן בש׳ משיצאו משישאו בה מוזרות
בלבנה ופר׳ א׳ בשוטה בגמ׳ מסורות ולא
שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה ובסוף גמ׳
דגיטין ר׳ עקיבא אומ׳ משישאו ויתנו בה
מוזרות בלבנה אמ׳ לו ר׳ יוחנן בן נורי והלא פי׳
כשהנשים מתקבצות לטוות באור הלבנה
משיחות מלנית מעשיה כך וכך ואם מזכירות
בדבר ערוה תנא ר׳ יוחנן בן נורי אומ׳ בדבר
ברור וכן הלכה **מזרי** בפר׳ שילוח
הקן או ביצים מוזרות כגון מלשלח זמרי שנעשה
כביצה מוזרת כבר פי׳ בערך זמר׳׳

מזרין בהנזקין פר׳ י״ט בכלים
המזרין היוצא מן המטה כל שהוא פי׳ בגדי
צמר שנותנין בני אדם גדולים וחשובים על
מיטותיהן תחת כל המצעות ובלש׳ לעז טפיזא
ועיקרו בלש׳ ישמע׳ מיזר **מזרק**
או מצא ביעי ומזרקא כבר פי׳ בערך חמץ

מזרק תרג׳ כתוא נמכר במזרקי
מצן **סליק פרק ו׳**
אחל פרק ז׳

מוח בפר׳ אלו דברים בפסח עוברין במיחוי
קרביו מאי מיחוי קרביו רב הונא אמ׳ פי׳
מנקבן בסכין פי׳ להוציא הרעי בפר׳ ר׳ אליעזר
אומ׳ תולין בגמ׳ ונותנין חרדל שלשו מערב שבת
ממחו בידו ואין נוממחו בכלי בסוף גמ׳ דכ׳ הקורא

את המגלה למכרע ומחו לה אמוחה כי' גמרא
שמכה שמועה זו על קדקדה כלומ' מכני שלא
תקרע היריעה היא ולאו משום קדושה **מח**
בפרק המוכר את הספינה החנוני מקנח את מדותיו
פעמים בשבת וממחא את משקלותיו פעם אחת
בשבת פי' מדות הלח מקנח בספוג או בבגד שמא
הוקרש היין או השמן בתוכם ויבוא הנפסד לקונה
ומשקלות ששוק לבקן ממחה בסכין או בעץ שמא
נדבק שום דבר על המשקל וכשוקנה בהן יפסיד
המוכר׳׳ במס דאת קרבני לחמי ובויקרא רבה
בר״ש צו הכניסו לו תבשילו ואכלו וערב לו והתחיל
ממחה בקערה הה׳ דכת׳ עולות מחים אעלה לך
מח בנ׳ המקבל ש׳ אצל
חנוני או אצל שולחני אינו עובר בר״ש גמ׳ דנר
במה אשה דכי סלקן מנהרא מחית ליה בראשיהו
מח בר״ש גמ׳ דנ׳ במה אשה הכא במאי
עסיקינן דמחא ממחה וכדרב הונא בריה דרב
יהושע דאמ׳ כל שהוא אריג לא גזרו בנ׳ מי שמתו
בגמ׳ היה עומר בתפלה ובס גמ׳ דנ׳ חבית ובס גמ׳
דנר כל שעה כולהו חדא מחיתא מחיתינהי כ״ר
מעשה אורג תרג׳ עובד מחי׳ **מח**
בר״ש גמ׳ דנר כירה כל דאית ביה מיחא מצטמק
ובנ׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין דמנשי ביה
מיחא כ״ר קמחא בס גמ׳ דנר כל שעה למיכח
בחסיסי **מח** מוח בקדקדו **מחבת**
כבר פי׳ בערך חב **מחג** בר״ש גמ׳ דנר
שלשה שאכלו כרסאי במחוג משתען בגמ׳ דנ׳ א
בחגיגה מחוי במחוג קמי מלכא כ״ר מודים
באצבעות כלומ׳ כל דבריהן ברמז הן ומרמשין זה
דברי זה וזה דברי זה **מחגר** בכלי
מתכות פר׳ יד׳ בכלים הסומך והמחגר פי׳
הוא החבל שקושרין תחת צואר השור ובלעז שנו
כליידא׳ **מחט** בילמדנו בסוף
בראשית שורים ונרות שלהם מתעברין ויולדין
בלא צער ולא היתה אחת מהן מוחטות של שורו

עבר ולא יגעיר כול׳ **מחיות**
בר״ש נגעים מחיה או שיער לבן **מחל**
בקרחת פר׳ ד׳ בכלאים מחול הכרם פי׳ סביב הכרם
כמו במחולות בסוף גמ׳ דתעניות עתיד הקב״ה
לעשות מחול לצדיקים בגן עדן **מחל**
בזתים פר׳ ט׳ בטהרות גמ׳ ר׳ שמעון לא חלקו על
המוחל היוצא מן הזתים שהוא טהור ועל מה נחלקו
על העץ שר׳ אליעזר מטהר וחכמ׳ מטמאין בר״ש גמ׳
דנ׳ חבית תנן התם כיש מעלין פרק ד׳ במקוות נפל
לתוכו יין ומוחל ושינה את מראיו ובה מעלה פרק
שישי במכשירין מי החלב כחלב והמוחל כשמן
שאין המוחל יוצא ידי שמן דברי ר׳ שמעון ר׳ מאיר
אומ׳ מעב שאין בו שמן פי׳ מוהל המים היוצאין מעקל
בית הבד עד שנותן קורת בית הבד על הזתים התחונים
והוא מי זתים ויש בו צחצוחי שמן **מחל**
בנ׳ בא כהן גדול ובאלו נאמרין פר׳ ז׳ בשוטה ועל מחילת
העון **מחל** בס גמ׳ דנר כיצד
צולין מחילות לא נתקדשו ובר׳ אחרון דיבמות בגמ׳
נכנס אחד מהן למחילה של דגים **מחל**
בבר״ש רבה פר״ש ע״ח ויותר יעקב אשכחון חד מחילה
דמטפסין **מחלץ** בפר׳ משנין
אבל לא במחלצים פי׳ בלעז קנוליה׳׳
מחם בנ׳ כירה מיחם שפינהו לא
יתן לתוכו חמין בשביל שיחמו בפר׳ כ״צ צולין
והמיחם באמצע ובסוף פרה הוזה המיחם לא הוזה
הכסוי בכלי מתכות פרק יד׳ בכלים קומקום כדי
לחום בו מיחם כדי לקבל סלעים פי׳ מיחם שעקב
ממלאין אותו סלעים אם לא יצאו נמצא הרי הוא
כלי ומקבל טומאה **מחם** חמסי
עליך תרג׳ ירוש׳ מוחסי ושירוי צערו וכעסתה צרתה
גם כעס תרג׳ ירוש׳ ומדגזא לה מנינה ארתח ומחסא
לה׳׳ **מחספס** פי׳ ברא׳ גמ׳ דנ׳
יום הכפורים טל מלמעלה וטל מלמטה ודומה כמי
שמונח בחפיסה דבר אח׳ דבר שנימס בכיסת היד
דב׳ אח׳ דבר שנבלע ברמ״ח איברים מנין מחספס

בנ״ב

מרופף בגמ׳ ד״ם במה מדליקין ובגמ׳
דמר׳ הערל מיתה חומש אין להם
מדיון מאסורה לזרים **מרחץ** בגמ׳
ה׳ בנדה לא בשולי המרחץ ולא במגופת
החבית בסוף טהרות היה זולף במרחץ ובר׳ ידים
לא בשולי המרחץ ולא במגופת החבית פי׳ שולי
המרחץ התחתון של מרחץ ומרחץ זה דומה לגת כמו
שאמ׳ לענין יין נסך בס׳ גמ׳ דעב״ז הגת והמרחץ
והמשפך ר׳ מתיר בניגוב וחכמ׳ אוסרין וכלים
של חרס הם **מקצע** בגמ׳ דכר׳ וכו׳
מגלחין אשתעו כל צלמניא והוו למחצליא
פי׳ נניחו כל הכרצופין והוו חלקים במחצליים ירוש׳
בר״א גמ׳ ר״פ כל הצלמין בר דמך ר׳ מנחם בר סימאי
חכו איקונתא מחצלן אמ׳ כמה דלא חמתון בחיוי
לא יחמון בדמכותיה וחכמ׳ אינון כלום אמ׳ ריש
לקיש אין בינינו ולצדוקים אלא דיבור פה בלבד וכו׳
עד למה נקרא שמו איש קדש קדשים שלא הביט
בצורת מטבע מימיו בר׳ גמ׳ דכר׳ ערב פסחים
מאן נינהו בנן של קדושים ר׳ מנחם בר סימאי
ובפ׳ אלו הן הגולין בגמ׳ השונא עד שישמט מחצלו
מידו פי׳ את מחלצו כמו מחרצים שלמעלה ד״משקין
ויש מפרשין מחרציים אגניים של מעגלה וכן
מפרש שכין את הפדקין במעגלה בלא מחרצים
אבל עם המחרצים אסור **מחצלת**
בכר׳ א׳ בסוכה מחצלות קנים
מחצלת גדולה בכר׳ מע״ג שאמרו נותן לה מטה
ומכך אם אין לו מכך מחצלת ובים מבי אין פרק
ט׳ באהילות סדין ומכך ומחצלת **מרק**
בפרק כלל גדול אמ׳ בשבת המעבדו
והמוחקו פי׳ מסיר את השיער בגמ׳ ד״ם הקורא
את המגלה נייר מחקא והוא חיטה ובהסיפת כר׳ יג׳
בכלים מכתב שניטל הכותב טמא מפני המוחק
פי׳ קולמוס מן נחשת ראשו האחד דק עשוי לכתיבה
והאחר עב עשוי למחיקה ואין כותבין בו אלא על

הדונג או על האבק בכר׳ כלי כר׳ יז׳ בכלים קנה
מאזנים והמחוק בר״א גמ׳ דכר׳ גט פשוט שטר הבא
הוא ועדיו על המחק כשר בר׳ גמ׳ ד״פ הוציאו לו מגלא
חבניו שאמ׳ מחוקות או גדושות בסוף פרק המוכר
את הספינה למחוק לא יגדוש לגדוש לא ימחוק גמ׳
תנו רבנן מנין שאין מוחקין במקום שגודשין תנו
רבנן אין עושין את המחק לא של דלעת וכו׳ בפר׳
השוכר את האומנין בגמ׳ דסמך כל האומנין ותרגמה
אביי במחיקתא פי׳ להביא לתך חטים שהן טו׳
סאה והביא יג׳ סאה שעורים בטור ומשני יו׳ סאה
שעורים מחוקות הם שהן גדושות לתך בפרק
אמ׳ לו אכלת חלב בגמ׳ שאלו ר׳ עקיבא הבן התם
בר׳ מכשירין הממחק את הכרישה פי׳ מרחק ידו
על הכרישה להסיר מימיה הטל בר׳ גמ׳ דכר׳ מי
שהחשיך תניא ר׳ אלעזר אומ׳ בו ביום גדשו סאה
פי׳ בו ביום שהושיבו את ר׳ אלעזר בן עזריה בר׳
בישיבה גדשו סאה פירו׳ מדת הסאה ו׳ קבין והיא
מחוקה הוסיפו מדבריהם רבותינו במה דברים
כגון הגרישה שהיא יתירה על העיקר והדברים
שהוסיפו מהן להתר ומהן לאיסור והכל להיות
העיקר איסור ומוזהר והוא כגון זה ששנינו נותן
כיסו התירו לו לתתו לנכרי שלא יביאהו בעצמו
ויחלל את השבת זה וכיוצא בו ולא יסור כר׳
גזרות שגזרו מקצת מן המותר לעשות גדר לנשאר
שהוא אסור מן התורה ר׳ יהושע אומ׳ בו ביום מחקו
סאה פי׳ העם כל דבר על עיקרו לא הוסיפו על
ולא פחתו אלא התירו העיקר המותר מן התורה
ואסרו עיקר שהוא אסור מן התורה שלא באו להוסיף
מדבריהם חוששין שמא יפסדו גם דברי תורה שהם
העיקר שיבוא אדם להרהר ולומ׳ כשם שזה אינו מן
התורה אלא מדרבנן כך זולת זה יש מן המצוות
האחרות מדרבנן כמותן ובאו לגדור ונמצאו גורעים
ירוש׳ בר׳ שבת ר׳ אלעזר אומ׳ בו ביום גדשו סאה
לחבית שמליאה אגוזין כל מה שאתה נותן לתוכה

ולא ידעתי
זה המקום
היה כתוב ואידעתי
אם היום היה כתוב
העם
אם לאו

שומשומין מחזקת כו׳ הוסיפו גזרות לגדור גדרות
ר׳ יהושע אומ׳ בו ביום מחקו סאה לא הוסיפו ולא
גרעו שלא התירו המותר ואסרו האיסור לחבירו
נגלאה שמן אם יתן לתוכו מים מקיא השמן״

מחקק

בויקרא רבה ויהי ביום השמיני כל השותה יין הרבה סוף שהוא
שכיח ברמ״ח איברים שבו הדה היא דכתיב ישתה
וישכח מחקק מחקק כתיב.

מחיר

כל האסורין פרק ו׳ בתמורה איזהו
מחיר כלב האומר לחבירו הילך טלה זה תחת כלב
זה וכול׳

מחר

במכילתא והיה כי ישאלך בנך מחר יש מחר עכשיו יש
מחר לאחר זמן וכול׳

מחרישה

בסוף גמ׳ דפרק המקבל שלא מחרישה
למאי חזיא אמ׳ רבא בריה דרבה מחרישה דספנא
פי׳ כמין מסרק היא ומחכך זה בשרו במרחץ:

מחראות

פתר פי׳ בערך רביין

מחתה

בפרק ב׳ בכלים ומחתה פרוצה פי׳ מלשון לקח
את המחתה ואין לה צדדין״

סליק פירקא

אתחיל פירקא ט

מט

בס׳ אין צדין לא יביאנה במוט

מט

פי׳ יתיד׳ בהזב פרק ג׳
במים כל שאינה יכולה להמיט בה אדם פי׳
כשיעלה אדם בספינה אם גדולה היא אינה
מתמוטטות ובפסק ויהי כשלה פרעה במטה
דאמיטין אתכייע להון פי׳ במה שרצו להמיט
נתמוטטו ויש מפרש במטה שרצו להכות בו הוכו

מטה

מיטה גלותא פתר פירש
בערך גל מיטה של טלביל בערך טרבט מטה
שלטרסיים בערך טרס מטה בא׳ גמ׳ דה״ר מי

שמחון דשיגדונא ליתי מתיא רמוניני וליג׳ נדריה
שתין זימנין אהא ידך וס׳ זמנין אהא מטחתא פי׳
מתיא כלי חרש מלא ציר שלדגים ומגלגל אותו ס׳
זמנין אהא ידך וס׳ אהא מטחתא היא אטמא ובלע
אוקא

מטוטלת

בפרק י׳ בכלים
רואין אותו כאלו מטוטלת תלויה בו ובפרק במה
בהמה לא יצא הגמל במטוטלת גמ׳ תנא לא יצא
הגמל במטוטלת הקשורה לה בזנבה ובחוטרתה
אבל יוצאה היא במטוטלת הקשורה לה בשליתא
פי׳ חתיכה של בגד שקושרין לה בשליתה בשביל
שלא תצטנן ועיקרו מן טלית כבר׳ ח׳ בתמיד
וכסוי היה לו ובניין מטוטלת נתונה עליו מלמעלה
פי׳ כמין כסוי זהב דומה לחתיכת בגד שאין לה
שפה בטבעת פרק י״ב בכלים המטוטלת והמשפלת
פי׳ הבנאין שרוצין שלא יבוא הכותל עקום
מביאין חבל ובראשו ברזל ומכניסין ראש החבל
בתוך העץ ותופשו בנאי בידו ושוקל בו הכותל
ואותו הברזל שמו מטוטלת ויש אומ׳ זהו הברזל
שהן לטורטני והוא ממיני מתכות והוא מטוטלת
ושמה בטיית רומאן שהוא עגול כי ון ומשקל
זה ושנים ומאה ואלף שבמאזנים שמם משקלות
ושמו בלעז כונדורוני משקולת החוט של בנאין
ששוקלין בו הבנאין הבנין והוא ענין כובד ועיקרו
מן כובד אבן ונטל החול

מטטר

בילמדנו פר׳ כי תשא אני הולך
לפניהם מטטור וה׳ הולך לפניהם יומם וישמע
בלק כי בא בלעם ששלחו מטטרין לפניו ראה
החרותי אי איכבת לך אני מטטור שלך ולא תתמה
עליהן ולא עתיד אני לעשות מיטטור לבני אדם
עד לי לפני כורש של אני לפניך אלך והדורים אישר
לפני משה אני עתיד לקדם לפני דבורה וברק של
הלא ה׳ יצא לפניך נראה שענין הקדמה הוא ויש לומ׳
ענין שמירה וישמור משמרתי תרגו׳ ונטר מטרתי

מטבע

מימרי בס׳ גמ׳ דנבא

קמא ההוא גברא דאחוי אמטכסא דר׳ אבא מחייליה
דמטכסיך פי׳ משי מובחר הוא ובלשון רומי
מטרסו

מטליות בפר׳ פיר׳
בערך טל ובטלת

מטליות
בר׳ מגילת איכה לנתחיה לנתחיה הוציאוה
מטליות מטליות הינגולין כגו׳ חתיכות חתיכות
גלו לא גלו כולן ביחד כבסקא דדברי ירמיהו ל׳
שנים נתקים בארץ ישר׳ גפרית ומלח כותים מה
היו עושים עושין מטליות מטליות זהיא נשרפת
זורעין כאן והיא נשרפת זורעין כאן והיא נשרפת
ודומין לו למטלניות שאין בהן שלש על שלש

מטליא בתוספ׳ פר׳ ג׳
במעשרות בפרק אין מעמידין בגמ׳
והשלקות תנא היא מטליא היא כסיליא היא ש׳
שעיתא אמ׳ רבה בר בר חנה וכו׳

מטמטם איסורי קא מטמטם
כי לא עביד לוותרי נפשיה
לא טעם עבירות באעי למטעם

מטפרס בס׳ גמ׳ דפרק מקום
שנהגו ובס׳ גמ׳ דכריתות בריך רחמ׳
דשקליה ליששכר איש כפר ברקאי למטוכר־
אסיא בהאי עלמא בפרק כהן גדול בגמ׳ לא ירבה
לו נשים שקלתיה מיכל למטוכרסיה בפר׳ מצות
חליצה בגמ׳ וחרש שנחלץ אמ׳ רב יוסף שקליה
ר׳ למטוכרסיה כי גבה דינו הימנו ויש אומ׳
מטוכרסיה לשון ארמי הוא ופירשו נטל חלקו
וגורלו מן העונש כנגד חובתו

מטפחות
בפר׳ בני העיר תיבה לוקחין מטפחות
בסוף כלאים מטפחות הידים ומטפחות הספרים
ומטפחות הספג פי׳ מטפחות הספג שעשויות
לקנח בהן בג׳ תריסין וב׳ פרק כ״ד בכלים שלש
מטפחות הן של ידים טמאה מדרס ושל ספרים
טמאה טמא מת ושל תכריך בני לוי טהורה
מכלום

מטמע בפר׳ פיר׳ בערך
טמע

בב״א במגילה בסוף הלכה אבל זמן עקרון תעקר
זו קיסרי בת אדום שהיא היתה מטרופולין של
מלכים בבר׳ רבה פרש׳ ל״ג בסוף ויחי מקץ מטרופולין
היתה ואת אומ׳ העירה בילמדנו בפרש׳ זאת תהיה
המסולת של ארץ ישר׳ טובה ממטרופולין של מצרים
ויצא לקראתו אל עיר מואב למטרופולין שלהן פי׳
אם של עיירות כלומ׳ גדולה של עיירות אם בלע׳
מטרופולי בלשון רומי עיר

מיטר
בבר׳ רבה פרש׳ נח וברכתי אותה ובמדרש
ס״ף כי עקרה היא עיקר מיטרין לא היה להוגלא
לה הקב״ה עיקר מיטרין ובגמ׳ דזכור כשהוא יוצא
ממעי אמו חתך מיטרין שלה שלא תלד הה׳ דכת׳
על רדפו בחרב אחיו ושחת רחמיו פי׳ בלש׳ רומי
רחם מטרא

מטרקא בר״ג גמ׳
דפר׳ ב׳ ביומא מטרקא קטיר ש׳
דטייעי ומסיק רישיה ולא יכנות פי׳ כריע מדורתא
והיא מטרקא והיא כמין חבל מכתיל תרלו במעבר
כגון הרצועה שבית דין מכין בה ופי׳ בערך דר
בב׳ יום הכפורים בגמ׳ ונעילת הסנדל ודילמא
מסוסיא ומטרקא

מטרתא
בפר׳ בס׳ בעב׳ דר׳ בגמ׳ שני ויום גניסיא
שלח ליה דהפא כריבא במטרתא ובפר׳ אחרון
דכתובות בגמ׳ שנים שהוציאו רב ששת אמ׳ הנופי
מטרתא למה לי פי׳ מטרתא הן שליפין של שק
שנושאין בהן תבואה וכל מיני קטנית על גבי שוורים
זה מחזיק י׳ סאה וזה מחזיק י׳ סאים למה לנו להכנך
שישוו זה על זה ושל זה על זה יעמוד כל אחד במשואו

אחל פרק נ׳

מי בר״ג גמ׳ דשוטה מים הראשונים צריך
להגביה ידיו למעלה שמא יצאו המים לזרועו
שלא נטל אותו במים שהוא חוץ לפרק ויחזרו
ויטמאו את הידים מים אחרונים צריך להשפיל
ידיו למטה שמא יצאו מים מידיו המזוהמות
וילכלכו את זרועו בכל מערבין ומשתתפין חוץ

מן המים ומן המלח ירוש' אמ' ר' יוסי שאין הגוף
ניזון מהן אמ' ר' לוי שאין מין קללה כיר' המים
של דור המבול והמלח בסדום בפרק א' בערלה
העלים והלולבים ומי גפנים כיר' היוצא מן הגפנים
כשזומדין אותם בסוף הל' קמ' דכר' ערב פסחים
אמ' רב אשתי מי דדיין ולא אשתי שיכרא
מיים בבר' רבה פרש' מו' ותאמ'
שדי מי ומים היא צריכה פי' קמיע היא צריכה
כלו' רפואה מלשון מחו ומסי
מיאוס ברי' מגילת איכה
ומכניסין את המאומס דתיאטרון
שלהן וראשו מגולח וכול' מייש
במסכת הנזיר בגמ' אבל באו ר' ... וכול'
של מייש ושל אלון בבר' רבה פרש' בג' ויוצא
דודאים ר' יהודה בר סימון אמ' מיישון פי' פרי
של אילן ששמו מייש:

סליק פרק ט

אחל פרק י'

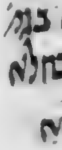
מך בבר' רבה גמ' דכ' השובר את הטעלון
מייבליה ס' נמטו בפרק הרואה בגמ' על
הברקים ובגמ' דכר' א' בתעניות מיטרא במיתנא
באבי בר חמא א' מוך שקיך ועני כיר' כשוט ערוך
שקיך והציע בקרקע ושכב ועליו יצועי תרג'
מאביתו שיווי משכב וסכות תרג' מכבין ושטח
על מטה כבודה תרג' ורמת דרגשין מכבין מ'
מכבין דיקר בפר' יום הכפורים בגמ' מתני שסמיך
אעג' דקא מכיך מכובי מך בחלק
בגמ' ג' מלכים ובילמדנו בפרש' כי תשא מייבך
שנתמכמך בבנין כיר' שנתמכמך בבנין של
פרעה שהיו בונין ישר' והיו נוטלין המצריים בני
ישר' כשהן קטנים ומניחין אותן בבנין במקום
אבנים אמ' משה רבונו של עולם כך עושין לבני
אברהם אמ' לו הקב"ה אלו הקטנים שמניחין בבנין
אם יתקיימו בעולם יהיו רשעים ואם אי אתה

מאמיך קח אחד מהם ותראה מה יהיו מעשיו ולקח
את מיכה בפר' מכשן בגמ' מילדין לשקול זוזא מכא
ולידיל ליה חנוותא ברי' גמ' דכר' שור שנגח ארבעה
וחמשה הוה נקיט זוזא מכא בהדיה כיר' זוז מעוך
שנתמעך מטבע הצורה ודמה כאסימון מך
בויקרא רבה ויהי ביום השמיני חדא חיותא כד
סלקא מן ימא היא מכיא מן חורשא לית היא מכיא
ענין נמיכות מוך בפר' במה טומנין
לא במוכין ולא בזובין פי' כעה אשה ובמוך
שבאזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדותה
פי' הגורר ומאביל מוכים שהכובס מוציא הרי אלו שלו
פי' ר' אליעזר אומ' אם לא הביא בגמ' מרחיצין חמין
ושמן במוך שעל גבי מכה פי' ר' א' ביבמות בגמ' וכולן
שנותן ג' נשים משתמשות במוך כיר' המשתך המסורק
המובחר קורין בלשו' ישמעאל מוך כיר' את מוכים
שגורדין מן הבגדים בכל הבגדים פי' יא' בנגעים
עד שוראה כאריג ובמוכין ואם קיצץ הבגדים
קצצים קצצים קטנים נקרא מוכין פי' תנן בזה
הפר' קיצצו ועשאו מוכין טהור
מוך בפר' א' במקוות ולמעלה מהן מים המוכין כסולין
ואלו הן המוכין המלוחין והמושרין מכבר
בפר' מקום שנהגו פס' גמ' אבל בשר מכבדות דברי
הכל אסור גזירה שמא יעלה ויתלוש בפר' א' בסוכה
בגמ' חבילי קש מכבדות ובהן תמרים בראש
עוקצים יד המכבד של תמרה ד' טפ' פיר' כעלי
תמרה הוא האשכול שתלוים בו התמרים ומפני
ב' דברים נקראת מכבדת אחד שמשום הנוי שהוא
תלוי עליה היא כבדה ונתלית למטה ואחד שהיא
לכבד את הבית וס' מכבדות של תמרה דיכבא
דהוצי מכבנתא פי' היא בית
הנפש ועגולה כמו בוכליאר דיונא
ויש בה מחט שתופסת שהוכנסת עמה בגדים ואותו
מחט נכנס בעינו של נחש בראמגריו שקלתה
למכבנתא ואיתרמיא בעינה פי' את בערך בוכליאר
מכבר תיר' ירוש את ארץ יעזר
ויעזר ונמרה פי' ג' בתמיד עזים היו לאבה מהר

מכו

מכוור והיו מפעטשות מריח הקטורת׃

מכבש בכל כלי עץ שנחלק מה׳
ין בכלים המכבש של חרש ובתוגע כד ויא
בכלים במכבש של חרש ובקשטנית כי כל דבר
שהוא לכיבוש דבר אח׳ במאזען שמו מכבש
וכלי חרש לפי מלאכתו ויש לו מקום שכובש
ועוצר העץ עד שיתקנו למלאכתו וכן מכבש
של כובס יש לכובס ב׳ דפין אחד שיכבסם מקלכם
ומניחן ביניהן ועוצרן ונראין יפין כדתנן בשבת
מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין
וכן פי׳ בערך כבש ובכ׳ ד׳ בזבין ועל המכבש של
כובס כלים שתחתיו טהורין בפרק או מגלחין בגמ׳
דסייך ויפני שאמ׳ תנו רבנן כל יום לגיהוץ אחר
כלים חרשים ואחד כלים ישנים היוצאין מתחת
המכבש׃

מכחל בס׳ בבא קמא בגמ׳
ואב ניחמת הגדלן הוי מדלי ליה במכחלא
דכספא בכל י״ג בכלים מכחל שנוטל הכף טמא
מפני הזכר טמא ניטל הכף פי׳ מכחל זה צורתו
בכל הוא מברזל או מנחושת וראשו אחד כוחלין
בו העין והוא חד ונקרא זכר ואחר מנקין בו האוזן
מן הדעי והוא רחב ונקרא כף וזה לא צורתו

מכחול בכל השוכר את
הפועלין בגמ׳ דסכר היה עושה דאמ׳ שמואל ב׳
בנואפין משידאו מנאפין ובכלאים משיכניס
מכחול בשפופרת ובס׳ גמ׳ דכל כיצד העדים דאותם
כמכחול בשפופרת ודבנן היכי דייני דשמואל דאמ׳
משידאו מנאפין בס׳ גמ׳ דכל ארבע מיתות והרבה
תורה לימדתני ולא חיסרוני כי תלמידי כמכחול
בשפופרת

מכל בכ׳ השולח גט בגמ׳
המוכר עבדו כוק עיין במכילתך אימור אהדר ליה
במכילתא אחריתי כדא ויקרא רבה גרש טוב מלא
כף נחת רעותה מתקרי כר מיכלא פי׳ מכילתא
בריית׳ שהיו בה טעמי התנאין

מכל בכל הקומץ רבה בגמ׳ ז׳ קני מנורה מאי אהכ היכורת

אמ׳ ר׳ יוחנן שכירלתו לכל זהב סגור של שלמה
וזנוחה אמא לסלת בכל ה׳

מכמס במנחות פי׳ מקומות הן

מכבר בכ׳ אחרון דיבמות בגמ׳ נפל
למים שני בני אדם שהיו מכמודין מכמורת
בירדן הכרור בכל כ״ג בכלים הרשתות והמכמרות
ובכל ה׳ במכשירין במצודות וברשתות ובמכמרות
פי׳ מיני חכים הן

מכני בכ׳ אמר
להן הממונה אף הוא עשה מכני לכיור
שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה בגמ׳ מאי מיכני אמ׳
רבא גילגלא דהוו משק עין בה פי׳ מיכני גלגל
והוא כדתנן בס׳ עירובין וממלאין מבור הגולה
בגלגל בשבת ודיקנן במקדש אין במדינה לא
דאולודי קלא בשבת אסור וזה יש לו כמין קול
כדתנן בכל י״ן בתמיד עד שיהיו שומעין קול העץ
שעשה בן קטין מיכני לכיור והן אומ׳ הגיע ומפורש
בפרק ב׳ בזבחים והוא שהיה מושך ומסלק הכיור
בלא מים מתוך הים שעשה שלמה שהיה משוקע
בו כל הלילה שלא יפסלו מימיו בלינה וגרסינן
בירוש׳ הים הזה בית טבילה לכהנים היה של והיס׳
ברחצה לכהנים בו ואקשינן ולא כלי הוא וכרקי
בהקיא דאמ׳ ר׳ יהושע בן לוי אמת המים היתה
מושכת לו מעין עיטם בסוף גמ׳ דכל כירה דתנן
בהשידה כל יח׳ באהילות מיכני שלה בזמן שהיא
נשמטת פי׳ גם זה גלגל הוא כגון גלגל של עגלה
אי נמי כגון גלגל של בור שתולין אותו על כיו ומעלין
בו דלי כרכת ונדוץ הגלגל על הבור ויש אומ׳ מיכני
שלה מלשון ואתכנו בפרק הכל שוחטין בגמ׳ השוחט
במגל יד השוחט במיכני שחיטתו כשרה פי׳ מיכני
דבר המתעגל בעיגול כדאמ׳ אף הוא עשה מיכני
לכיור ומפרש בגמ׳ גילגלא ומיכני זה לשון יון
והוא כגון סולם ששליבותיו עולות כמין גלגל ס
סביבותיו כמין כבש ומשתפע ועולה בעיגול ויש
בענין הזה סכין מובלעת בתוך יד הסכין ואינה

נ״א ד׳
המתעגל

נראית הסכין אלא זנבה יוצאת מן הקצה התחתונה
של יד הסכין וכשמחזיר בגלגול זנב הסכין ראשה
יוצאת מן הקצה האחר וכל זמן שמתעגל הזנב
כגלגול הריחים הסכין יוצאה כענין הזה אם היתה
בהמה רביצה ונתן יד סכין זה בצוארה וסיבב זנב
הסכין ויצא הסכין ושחטה כיון שמכוח בן אדם
נמשכה הסכין ושחטה שחיטתו כשירה אבל אם
היה מים מסבב את זנב הסכין כעין סרנא דטחרא
שהוא כגון גלגל של יוצרים ואם מכוח המים יצא
הסכין ושחטה כיון דלאו מכוח בן אדם שחטה
שחיטתו פסולה ואם מכוח בן אדם נגרר הסכין
ושחטה זה שחיטתו כשולה כשרה זה פיר' מיכני
וסרנא דטחרא וסרנא דמיא סרנא דטחרא הוא גלגל
היוצר שגלגולו על ידי אדם וסרנא דמיא כגון ה'
הריחים שלנגים פיר' כח ראשון אם מכח אדם
וברדב כמפא והא דרב כפא בטילו הן הנשרפין
פיר' רב חננאל ז"ל
מכן
ביש מביאין
כח באהלות ומכוונות
חיה ועוף ששכן
העושה מקום לבינה משבלים פיר' מקום ששוכנין
החיות והעופות ונותן אבן על השבלים שלא יגררם
הרוח ענין אחר העושה מקום לבינה שעשה לה
חיה בית מקום לבינה שלקח מן השבלים
מכס
בפ' המוציא יין קשר של
מוכסין חייב גמר כמה שיעור קשר של מוכסין
שתי אותיות בפרק ארבעה נדרים בגמ' נודרין
להרגין מוכס שאין לו קצבה מוכס העומד מאליו
בפר' דיני ממונות בשלשה בגמ' ואלו הן הפסולין
הרועין והגבאין והמוכסין אמ' גאון ז"ל הני
מוכסין לאו משום דשקלי טפי ממאי דקיץ להו
מפסלינהו רבנן דאי הכי הינו גבאין אלא בזמן
שהמלך מטיל מס לגבותו מן היהודים מכל אחד
לפי ממונו והני מוכסין המעריכין נושאין פנים
למקצתן ומקילין ולאחרים מכבידים יותר כמן
הראוי כמוצאו גוזלין
מכס
בפ' גמ'

דפ' יש בערכין תנו רבנן מכסת הערכך מה
ת"ל לפי שנ' זרע חומר שעורים בחמשים שקל
כסף יכול אף שדה מקנה כן תלמ' לומ' מכסת
הערכך
מכסר
בילמדנו מי
מנה אמ' לו הקב"ה
חייך משתטול את שלך
ותעשה המכס המכסירין סוכך להור ותלו הוא
ענין אכסרה שגירשנו
מכר
בפר' יש נוחלין בהל' בנות צלפחד
אמרי בנוכרי
כהונה ולויה פיר' כל כהן ידוע כי כל וכל בר
תמלותיו תרומותיו וגם מתנותיו לזה הכהן נותנין
אותן וכיון ששחטה זו הבהמה בחיי אביהן נתכרר
שהמתנות שלו הן ואף על פי שלא חזרנו בחזקתו
הן עומדין שאינו רשאי לתתם לכהן אחר זולתו
הילכך מוחזקין הן בב פלגט בגמ' המלוה מעות
ובול אתא לידיה אמ' רב במכרי כהונה ולויה פיר
אוקמיה רב למתניתין במכרי כהונה ולויה כרבך
לבר נמכריו על האבות כדאי מכרו אבות זה לזה
אתה בשבטך ואני בשבטי וכן כל אדם היודע שנותן
כל מתנותיו לכל כהן אין לכהן אחר חלק בהן אלא
הן בחזקת אותו כהן אעפ' שלא הגיעו לידו עדיין
וכן מעשר ראשון ללוי וכן מעשר עני לעני
מכר
בפ' רבה נרש פ"ט כרעה
קצף רב אמ' בגתן ותרש קונרא
מכר
מכירה נתנו במנעליהן
עקיבה סבר מוכר כעין יתה מוכר בר גמ' דפרק
המוכר את הבית בילמדנו מכירותיהם לשון יוני
שקורין לחרבות מכירין בבריתא דר' אליעזר פרק
לח ועוד שקילל חרבם והוא בלשון יוני של שמעון
ולוי אחים כלי חמס מכרותיהם
מכש
בפר' חזקת הבתים בגמ' בנה דברים
אמרי
במחזיק כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה
ובפר' א' בעב' ז' בגמ' הניע לכיפה עב' ז' אימת
הויא בגמר מכוש אחרון מכוש אחרון לית ביה שוה
פרוטה בפר' רבה בלא קדושים תהיו מנאן ראית

בבר׳ רבה פרש מ״ה ויהי הע״ט אמ״ר אסי נשא אברהם מכושא והוה מכש להון ולא הוו מכתשין בויקרא רבה ברי׳ קדושים תהיו מאן דאית ליה כסא או מכוש ובסוף קדושים תהיו יטעון מכושיה ויחזור בטורא פל׳ אח׳ יסב כסא

מכתא

רבה בר רב הונא צייר מכותא פי׳ סכינה ורב חסדא הוה כותב בגט מ׳ מחסדא ורב הושעיה היה כותב ע׳ מהושעיה ומכירין חתמות ידיהם ומקומו זכור בערך חרותא׳׳

מכתב

מכתבא גדולה טוע כבר פי׳ בערך גלל ובערך דגל מכתב שניטל הכותב טמיא מפני המוחק כבר פי׳ בערך מחק׳׳

מכתם

בפרק א׳ בשוטה בגמ׳ שמשון לדויד מכתם שיצא ממנו דויד שהיה מך ותם רב׳ אח׳ שהיה מכתו תמה שנולד מהול דבר אח׳ כשם שבקטנותו הקטין עצמו וכו׳

מכתש

בפר׳ המוכר את הבית נמכרת המכתשת הקבועה אבל לא את המיטלטלת בפר׳ בשלשה פרקי׳ בגמ׳ זמן עצי כהנים במכתשת שלפנינו בעלי שעל כתפיו בפ׳ אין בערכין בגמ׳ לא היה מכה מכתשת שהיתה במקדש כבר פי׳ בערך אסיתא

סליק פרק

אחד פרק א׳

מל

בפר׳ ד׳ במעשרות ובס׳ גמ׳ דב׳ א׳ בביצה המולל מלילות של חטים מנשון וקטנות מלילות

מל

בס׳ גמ׳ דכל שעה תנו רבנן אין מוללין את הקדרה בפסח והרוצה שימלול נותן את הקמח וכו׳׳

מל

בסוף כלאים מכני שהוא מולל בסוף גמ׳ דתר ומין מנלחין למוללין ולוקטין׳

מל

בפר׳ במה מדליקין בגמ׳ פתילת הבגד לענין טומאה ודתנן בפר׳ כ״ח בכלים שלש על שלש שאמרו חוץ

מלל

מן המלל פי׳ מלל כזה שמשייר האורג בראש ובסוף הבגד שיעור ב׳ אצבעות והוא ענף של בגד וכיון ששתי לבדו הוא ואין בו ערב אינו מצטרף לארג ושמו מלל ובלשון רבנן שמו פרכשתא והוא פרוסטרין בלשון יון וברוב צירי׳

מל

בפ׳ ד׳ מיתות בגמ׳ המקלל אביו ואמו לא תקלל חרש במיללין שבעמך הכת׳ מדבר פי׳ שגלים והדיוטות

מל

בפר׳ במ׳ מדליקין בגמ׳ אין מדליקין שמן שרפה ובפ׳ כיצד צולין בגמ׳ חל ששה עשר לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאתיא בקל וחומר פי׳ ומה אוכל נפש אעפ׳ שהוא באזהרת שנוחה אינה מצוה דוחה את יום טוב מילה שאף על פי שלא ב׳ בזמנה מצוה היא שנכרתו עליה י״ג בריתות וחייב כרת אם לא ימול אינו דין שלא שידחה את יום טוב ת״ל לבדו ולא מילה שלא בזמנה ומה אם מילה שלא בזמנה אינה דוחה את יום טוב כל שכן עשה שלנותר שלא ידחה יום טוב שאפי׳ בטלו לגמרי אינו ענוש כרת כדגרסינן ויצא בן אשה ופקדתי על כל מול ב׳ בערלה מה הוא מול בערלה שהיו מולין ומשכו להן ערלה וחנושה היו על מצרים שהיו מהולין בימי יוסף וכשמת יוסף משכו להן ערלה ועל יהודה זה יהויקים מלך יהודה ועל אדום זה עשו ועל בני עמון אילו שילדו בנות לוט ועל כל קצוצי פאה זה חירם ויש אומ׳ אלו הישמעאלים׳

מל

בפר׳ המקבל שדה מחבירו לשנים ובס׳ גמ׳ דבר׳ יש נוחלין אמ׳ ליה רב כהנא משום דאתון ממולאי אמריתון מלי מטולייתא פי׳ גשון זה נאמ׳ על אדם גדול מכני שהוא גדול מדבר גדולות פי׳ אחר משום שאתם מכני עלי שהן חתוכי שנים תאמרו דברים חתוכים שאין להן ראש ואין להם טעם

מל

בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ השליקות אמ׳ ליה רב אשי אמ׳ לי חנינא מילין ואמרי לה במילין פי׳ מילין דברים בעלמ׳ ניהו ולא היה מעשה מעולם ואמרו לה במילין שעושין דבר זה על ידי לחישה בכשפים בפר׳ שלוח הקן בגמ׳ אי זהו שאינו מזומן אמ׳ רב אשי

אמ׳ ליה׳ חנינא מלין מילין סל׳ דעת׳ אל׳א במילין
כי׳ מלין כלו׳ היו דברים מעונים דליהוו משהע׳
אותם יוני׳ מילין סלק׳ דעת׳ הא אמ׳ לדידי חזי לי
במילין כלו׳ בעכשבות היו עושין לדבר היונים או — במילין
מכירושי מגנזה ור׳ חננא זל׳ פי׳ במילין בשיחתן
של עופות כלו׳ או שמע רב כהנא מהו שאומרין קירי
קירי בשיחתן היה יודע שיחת העופות כאשר הוא
מפורש בכתובות שהיה רב עיליש יודע שיחת
העופות ובאת יונה ויתיבתה לכוו עיליש בריה
עיליש בריה קס וערק ליה איתרחיש ניסא ואשתזב
ברי׳ גמ׳ דכל׳ הקורא את המגילה ובויקרא רבה זאת
תהיה מרים בכיה לקח חטאת וכל איכריה רלקו
אמ׳ ר׳ יושיה כל סמא דמילתא משתוקא אמ׳ ר׳
אושעיה מילה בסלע ומשתוקא בתרין טבא וכול
בתוספת פסח בגמ׳ הפסח יכה שתיקה לחכמים קול
וחומ׳ לטיפשים דכת׳ גם אויל מחריש חכם יחשב
אין צריך לומ׳ חכם מחריש אוטם שפתיו נבון
בפר׳ ח
שרצים בגמ׳ אטוב רואה ולותבה במהרי דנורא
וליכלה כב אין מעמידין בגמ׳ מקרבאין ולותבה
על מלילתא דנורא פי׳ גחלים לוחשות
בפר׳ מציאת האשה בגמ׳ רבן
שמעון ט׳ הכא במאי עסקינן ברהבא פריכא פי׳
זהב שבור ואשמע׳ שהוא שבור כיון שאינו כוחתך
בכלים חשוב רב אשי אמ׳ במולדא פי׳ זהב ממלא
הזהב הנקלט מן הארץ כמו שאו הנקרא בלש
ישמעא׳ אתבר׳ בפר׳ כיצד
מעברין בגמ׳ דהין שם גדודיות הני מוליאתא דבי
באדין דנרש אוקנין ובמו נמ׳ רב משקין ובפר׳
חזקת הבתים בגמ׳ בפיה דברים אומרים בכוחריק
מוליא במוליא ונתא בנתא פי׳ מוליא מקום
גבוה נתא נמוך ויש אומ׳ מוליא מקום חזק ויש בו
גבשושית נתא מקום רכה ונמוך
בפר׳ גמ׳ דכל׳ כיצד צולין האי מוליאתא שריא
פי׳ עוף או כבש מלא בשר בתוכו ונצלה בתוכו

וכשם שבולע מן הבשר שבתוך העוף ושבתוך
הכבש כך פולטו בולע מבפנים פולט מבחוץ פי׳ אות
כל דבר שנמלא מבשר חי ותולהו הינו מוליאתא כגון
כשטירא בב׳ שלישי במקוות עד שיוצא ממנו נולאו
ועוד פי׳ נולואו של מקווה כיצד היה המקוה מ׳ סאה
חסר ג׳ לוגין ומילאו בג׳ לוגים שאובין פסול עד שיצא
ממנו אותן ג׳ לוגין שמילאו אותו ועוד מעט מילואו
בקרובים כשר בר׳ גמ׳ דכל׳ גט פשוט כיצ׳ היה בין
כתב לעדים חלק ב׳ שיטין ומילאו החלק בקרובים
כשר בב׳ גמ׳ דשוטה אבנים הללו אין כותבין
עליהן בדיו משום של׳ כתותי חותם ואין משרטין
כהן באזמל משום של׳ במלואותם אלו כותב עליהן
בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והם נבקעות מאליהן
כתאנה שנבקעת בימות החמה ואינה חסרה כלום
ונבקעה וכול׳ בפ׳ איזהו מקומן בגמ׳ העולה קרנות
המזבח חדלולות היו של׳ ומלאו כמודק בזויות
מזבח אבנים שלימות תבנה אמ׳ רחמ׳ אלא דמנח
מידי ושקיל בפ׳ דבואות רב מי שאחזו אמ׳ ליה
אליהו לר׳ נתן אכול שליש ושתה שליש לכשתכעוס
תעמוד על מליאה כלו׳ לא תמלא כריסך ממאכל
לכשתכעוס ימלא כריסך מכעס ולא יבקע בר׳
גמ׳ דתמורה מלאתך אלו הבכורים שנטלין כתחלה
כשדין הכל מלא שלא נטל ממנו כלום ודמעך
זו תרומה שנוטלה מן הרימוע מאחר שיש בהן חולין
של בכורים עם הטבל של תרומה
בר׳ גמ׳ דעירובין ובמדות בפר׳ המזבח חמש אמות
ראות שלמילה היו על גביו פי׳ אמלתרא קורות
לאוחיזות הקיר כגון וטור כרותות ארזים ובלישנא
דרבנן למיסך בנייתא מילה שם האילן ופירותיו
נקראין מילין כרגרסינן אין מי מילין על גבי מי
מילין והשונה של מילת טועה הוא בפרק המביא
שני בגמ׳ הכל כותבין שאין מי מילין על גבי מלין
פי׳ ר׳ אבהו אמ׳ אם הקלף שהגט כתוב עליו היה מעובד
בעפצא דושם לו מי שיודע לכתוב במי עפצא
ושאינו יודע לכתוב כותב על הדושם דקימא לן אין

מי מילין
כרי מילין

מי מילין שהוא עכשיו על גבי מי מירין רב פ׳
כמו אומ׳ דושם לו ברוק בגמ׳ דכר׳ מקום שנהגו
סימן להרים מילין כי עכשין גדולין בהרים ודקין
אין גדולין אלא בעמקים נפקא מינה דאין דקלין
טובים אלא בעמקים ומהם דאוין להביא בכורים
בר׳ ברא׳ רבה טלו מילנין וקלמיין וקונדירין פי׳
מילנין דיו קלמיין קסת כמו קלמרין קונדירין
קולמוס בילמדנו מילין וקולמין כי מרא׳ צורים
אראנו שחורה היא כמילנין כלומ׳ כדיו

מרל
בר׳ גמ׳ דשבת מליאתא אלבשיהו יקראן בהגדה
דמגילה מילת לבנה בב׳ א׳ו טריפות בגמ׳ כרס
מקום שאין בו מילת כי׳ אותו דבר שמן הכרס
לאחר שמרתיחין אותו ודומה לצמר נקי בבר׳
הנזקין בגמ׳ הכעוטות סובא וחוכס סובכי פרסלה
ומלמלה כי בערך סובנין במעילה בר׳ גמ׳ דפר׳
הנהנה בלבושא צניעא ומלמלה כיר׳ במלבוש
הלובש בין זה לזה שאינו כונס עד זמן מרובה
מלמלי׳ בגד של צמר דק בדגרסי׳ בגיטין שמותח
ונמלל דהוי כאמגוזא שכל כך דק שכורכין אותו
ואינו גדול יותר מאגוז וכיון דדמיו יקרים אינו
לובשו אלא כעס ובעמים בשנה ונשמרו הרבה
שלא יכנס ואינו כונס עד זמן מרובה בר׳ גמ׳
דשבועות מאי כצמר לבן כצמר נקי בן יומו
שמכבנין אותו למילת בר׳ גמ׳ דמר׳ על אלו מוגנין
ובב׳ ד׳ בקידושין בגמ׳ והנרצע אמ׳ ר׳ אלעזר
יודן כיר׳ היה דורש כשהן רוצעין אלא
במילת כיר׳ הדף שבאוזן אותו של מטה בב׳ כל
היד בגמ׳ בית שמאי אומ׳ בודקין מיטותיהן במילא
כך הבא גם זה מלשון צמר נקי שכובשין אותו
למילת צמרי ובשתי שמני תרג׳ בסוי מילא וכוין
משח

מילא
בכר׳ כל שעה בגמ׳
נכרי חנות של ישרא׳ ומלאי של ישר׳ בס׳ גמ׳ רב׳
במה בהמה מלאו הטילו על בעלי בתים בס׳ גמ׳
דשוטה משרבו מטילי מלאי על בעלי בתים רבה
השחר והוטה משפט ובסקה הטובה בפ׳ מקום

בגמ׳ שנהגו ר׳ אמור צריך מטיל מלאי לכיס
של תלמידי חכמ׳ לשום שמים ולא היה לוקח מן הריוח

מלאכה
מלאכה שאינה
צריכה לגופה פטור בבר׳ כיר׳
בערך דבר בס׳ גמ׳ רב׳ כיצד הרגל לענין שבת
מלאכת מחשבת אסרה תורה בס׳ גמ׳ רב׳ א׳ כחגיגה
מלאכת מחשבת אסרה תורה ומלאכות מחשבת
לא כתיבה כי הלכות מרובות כהרים גבוהים
ומקרא מועט תלויות בו שדומה לחוט השערה
כדכת׳ א׳ השערה ובשבת פת׳ לא תעשה כל
מלאכה סתם ולא כתב בה מחשבה אלא דסמכינן
אמשכן דכתי׳ ביה כל מלאכת מחשבת בר׳ גמ׳
דכר׳ מציאות האשה כני רבינא עושה נ׳ ו׳
מלאכות בבת אחת מהו כיר׳ מניקה וטווה הם
ב׳ בבת אחת דורכת גת ברגליה ושומרת גן בעיניה
ועושה במלק בידיה ומלמדת תינוקות מיני זמר
או קינות וכיוצא בהן בפיה ובלשונה ובכולן נוטלת
שכר יש לבעל לומ׳ כשדוחקת עצמה כל כך יגישה
חולי ולא כל כמינה להמיל עצמה למדת חולי ויקוס
עלי לרפותה אלא אם השכר שלי

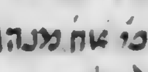
מלאות
בר׳ גמ׳ דפר׳ במה בהמה מולאות
שלבית רבי יוצאין באוכריהן כיר׳ הן בונדיאתא
והן יימים והן בלעז כמשמעך בבס׳ דשובה ויאקרהו
בנחשתים עשה לו כמין מולא של נחושת ועשה
בו נקבים נקבים ונתנו לתוכו והסיק תחתיו אש

מלבר
במגלת איכה ויחנום כגן
וכי אומר שהקב״ה משכח שבתותיהם ומועדיהם
של ישרא׳ חס ושלום אלא שבתות וימים טובים
שברא ירבעם מלבו מלבר המרא מלבד שבתות
יוי׳

מלבד
בב׳ אמ׳ להן הממונה
מולבד המלך עשה כל ירות הכלים כיר׳ מולבד
המלך בר׳ מונבד הוא בנון

מלבן
בר׳ ג׳ בבאה מלבנות התבואה שבין
הזתים כיר׳ כגון שיש לו תבואה זרועה בין זית
לזית ומלבנות הן ערוגות הויל ועומדות

מקום שנהגו

הערוגות כיסקי כיסקי ואין מתערבין זו עם זו
אומ׳ בית שמאי טמאה מכל אחת ואחת ואם
מתערבות ראשי השורות מודין בית שמאי לבית
הלל שנותן טמאה אחת על הכל בבל׳ ראשית
הגז בגמ׳ אינו נוהג אלא ברחלים ובב׳ בא סימן בגמ׳
כל שהוא חייב בטומאה ובב״ג בטאה מלבנות הבעלים
שבין הירק ר׳ יוסי אומ׳ כיאה מכל אחת ואחת טור
הזאיל והירק פטור מן הטומאה ובל ערוגה לבדה
אין כי צטרפות בתרומות בבל׳ ד׳ המלבנים מעלין
את העיגולין פי׳ חתיכי תאנים מרובעות דומין
ללבנים המרובעות וכן דרך הערוגות להיות
מרובעות בהנוגע כל בא בכלים את הטגע במלבן
של מסר הגדול טהור פי׳ ב׳ צדדין בהשידה פר׳ יח
בכלים מלבן שנתנו על לשונות פי׳ יש עץ ארוך
ברחבו של מטה ונקוב בנקבין בב׳ צדדין ובנסין
באותן נקבים כרעי המטה ונקליטי המטה ומעמיס
מוציאין אותן מלבנים ותוקעין באותן נקבים ב׳
עצים ועושין בו לשון של זהורית ובני לוי תולין אותן
מלבנים כנורות ומצלתים כי את מנהג ארץ ישרא׳
עושין מטות זו צורתן מן המטה
והתקינו לישב עליו לרחוץ המשי היתה
מליגה בין החבר׳ אמרו מה טעמ׳ בשביל שהמעמיד
אותן לזה הדבר ועשה בו נקבים להיקון המשי הרי הוא
ככלי ומקבל טומאה וכשנגרר מן המטה אינו כלי
ואינו מקבל טומאה ויש אומ׳ זו המטה היא כמו ש׳
שעושין בארץ עשו החבלים שנמדדין בה נקראים
לשונות זה פי׳ ר׳ מצליח בב׳ המוכר את הבית בגמ׳
רבן שמעון בן גמליאל מלבנות שלפתחים כי מלבנות
שלחלונות מלבנות של כרעי המטה פי׳ כגון מלבנות
המטה כן מלבנות הפתחים שתי ארוכות הן המזוזות
ושתי קצרות הן המשקוף ומן המפתן ועושין כמותן
בחלונות והן לנואי ולחיזוק ופי׳ מלבנות של כרעי
המטה כגון נקליטי המטה וכיוצא בהן שאין מטלטלין
עמה פי׳ את מלבנות של כרעי המטה או לבנים של
שמשימין תחת כרעי המטה שלא יתליעו נכן

של חלונות

ז

מלג
לחלוחית הקרקע בס׳ גמ׳ רב׳
המביא כדי יין תנו רבנן מולגין אותו
הראש ואת הרגלים פי׳ מרותחין אותם בחמין להעביר
השער מעליהן ומהבהבין אותן באור אבל אין
טופלין אותן בחרסית באמנה פר׳ ז׳ כיבמות אלו הן
עבדי מלוג אם מתו מתו לה ואם הותירו הותירו
לה בבל׳ החובל בגמ׳ חרש האשה שמכרה נכסי
מלוג פי׳ מלוג כענין מליגת הראש שתולשין
השער ועוזבין הראש וכן הבעל אוכל הפירות
ועוזב הקרן ואין לו רשות בהן פי׳ את נכסים
שקיבל עליו בדיבור בלא אחריות כשנכנסה או
לאחר שנכנסה נפלו לה בירושה או במתנה שכן
לוג בלשון יון דיבור אלה הדברים בלשון יון טוטה
ליגואה בבר׳ רבה פרש׳ מו׳ ולה שפחה מצרית
שפחת מלוג היתה והיה חייב במזונותיה ולא היה
רשאי למכרה בענין קומי ריש לקיש מהו דתנינן
עבדי מלוג אומ׳ להון מה דאת מליג מליג זה סיוע
לפי׳ הראשון

מלגא
בבר׳ כל הכלים
ברא׳ גמ׳ דכר׳ הכותב לאשתו ובמין ש׳
שמות בגמ׳ שייר קרקע אימיה דרב עמרם
חסידא הוה לה מלוגא דשטרי

מלגן
בבר׳ כל הכלים את הרחת ואת המלגז בס׳
המצניע בגמ׳ המוציא ככר ובקני[illegible] בפרש׳ חטאת
חלב של יחיד שנים אוחזין במלגז ולוגזין פי׳ כלי
העשוי כשיני מסרק לטלטל תבן

מלגמה
פר׳ ח׳ בשביעית כלל גדול אמרו
בשביעית כל המיוחד לאוכל אדם אין עושין
ממנו מלוגמה בב׳ כ״ח בכלים מלוגמה בבגד
טהורה בב׳ לולב הגזול בגמ׳ הרוקח לולב ובב׳ הנזול
עצים בגמ׳ הנותן צמר ומוציא מניאת המלוגמה
שאינה שוה בבל אדם פי׳ רפואה

מלזמה
בגמ׳ ברכות בס׳ גמ׳
אלו דברים כדי שיכיר בין מ׳
דכל׳
מלוזמא של טבריה פי׳ מטבע וזהו שאמ׳ עולא
שיעור ואותו דתנן במתניתין ירוש׳ ר׳ חנניה שנתוני

כז׳

מלח
כדי שיבחין בין מטבע למטבע'
בר״ג גמ׳ דטר השן ובכ״ג באהילות או
שאכלתו מלחות פי׳ חמירה שתהא בארץ ויהיה
באותה חמירה כמין עפר לכן דומה למלה כדכת׳ ארץ
מלחה ולא תשב והתחך הכותל מצד לצד ויתאכל
העפר וימלח עד שיעשה בה כמין חור כדכת׳ כי שמים
כעשן נמלחו בכל׳ כיצד מברכין הביאו לו מליח פי׳
דג מליח כדתנן הנודר מן המליח אינו אסור אלא
במליח של דגים ואוכל פירות גינוסר כמו התאנים
שרף התאנים קשה לשפתים ואוכלין המליח דג או
ציר והוא עיקר והפת טפילה ובגמ׳ אמ׳ רב כל סעודה
שאין בה מליח אינה סעודה כלומ׳ שלא שבעו שאינן
יכולין לאכול אלא מליח אינה סעודה שלא שבעו
בכל׳ חבית שנשברה חוץ מן המליח הישן וקולייס
האספנין בכל׳ האומ׳ לחבירו צא וקדש בגמ׳ האומ׳
לאשה קידושתיך אבותינו היו אוכלין מלוחים בזמן
וכול פי׳ ינאי המלך היה מבני חשמנאי וכשחזר מן
המדבר הביא עמו ירקות ושמם מלוחים והם
חרולים כדמתרג׳ ממשק חרול וכברה מלח משמט
חרול ומחבירין דמלח אמ׳ לחכמ׳ אבותינו כשעשו
המשכן היו במדבר אוכלים מלוחים ועושין המשכן
פי׳ מלוחים כדכת׳ הקוטפים מלוח עלי שיח בר׳
גמ׳ דכ׳ יציאת האשה מלח ממון חסר ואמ׳ לה חסד
פי׳ כל דבר צריך למולחו מלח שלא יסרח וכממון
צריך למולחו שלא יכלה וכמה מולחו בגמילות
חסד ואמ׳ לה חסד שצריך לחסדו לצדקה ולמצות
ולכבוד תורה בכ׳ גיד הנשה בגמ׳ ירך ובכל׳ כל הבשר
בגמ׳ הכחל מלוח הרי הוא כרותח בס׳ גמ׳ דכ׳ במה
אשה ליזיל למלחתא וליתקול מתקלא מינה פי׳
למקום שעושין מלח

מרח
בר׳ נ״ך
הכותב לאשתו בגמ׳ הניח פירות רבבבא
ממלה מלוחי פי׳ מנהיג הספינה במשוט כמו המלחים

מלחים
בר׳ ויקרא רבה פרש
טוב מלא כף נחת מארב שהוא מלחים
שני נסדים ומדביקן זה בזה כארס שהוא מלחים שתי

כרעי המטה ע׳ המדביק שום חתיכות בין של
מתכת בין של עץ שמו בלשון ישמעאל מרחאם

מלטפייא
בגמ׳ יו׳
באהלות פי׳ כרכיסא של
עצמות כדאמרינן שחיק של עצמות טמא בערך
טנייא.

מלקטניא
בנס׳ דמאי
קרבני לחמי ל׳ כור סולת וס׳ כור קמח או מיני
מלוטמא בכל׳ רבה וידא אין ג׳ סאין קמח סלת ט׳
סאין אופה ג׳ עוצה וג׳ חכיך וג׳ מיני מלוטומא

מלטום
בסוף הלכות דג׳ דפ׳
מרוכה צלשת הבית או המלטוסין
והעובים או המרישות פי׳ מלטוסין הנדבך של עץ
שמניחין על הקיר להניח עליו ראשי הקורות
המרישות או הקורות שמשימין על המלטוסין אלמא
דבנין נמי מיקרו מרישות

מלייר
בכל׳ כירה מלייר הגרוף פי׳ כלי של חרס ויש לו
ב׳ גגים ומים בגג התחתון בין גג לגג ואין נראין והינו
מים מבפנים וגחלים בגג העליון שנראין והינו מבחוץ
והואיל וגחלים למעלה והוא גרוף אינו חם כל כך
מותר פי׳ אנטיכי בי דודי והוא כלי של נחשת כמו שהדרך
של נחשת ומשימין מים בעליון שהוא מבחוץ וגחלים
בתחתון ומשום הכי אסורה שלא יצא ממנה החום
אעפ׳ גרופה ועוד נחושתה מחממתה בירה כבירה
עשוי מחרס בנין שאינו נשמט כמין מולייר וגחלים
בתחתון ומים בעליון ואעפ׳ שהוא של חרס הואיל
ועושין בו תמיד אינו מתחמם מאד ומשום הכי אמ׳
כל שכן בי כירי אבל בי דודי הנשמט ואין שם אש
תמיד כגון דגרוף לית ליה חמימות כלכך בילמדנו
מי מנה מנגנון נתן בפיו כמלייר הזה כשהוא מבנש
הוא נועל וכשהוא מבקש הוא פותח

מלין
מלנין וקלוינין וקלמין בכל׳ מכור בר״ג זה המוכר

מליון
בכל׳ א׳ דעב׳ זר בגמ׳
אין בונין פי׳ בערך בקיון

מליאתא
בכל׳ כיצד מעברין בגמ׳ היו שם
גדודיות הני מליאתא רבי בארי ודנרש איקנון

פי' דפסים גבוהים
שהמלכות בשלשים מעלות המלכות פי'
מפורשות במשנת סנהדרין בפר' כהן גדול ואלו הן א'
מלך לאחרן ב' וכה"ג הרי אלו שלשים מעלות ברא גמ' דכ'
אחרון דכתובות מלך במשפט יעמיד ארץ וג' אם
דומה דיין למלך שאינו צריך כלום יעמיד ארץ ואם
דומה לכהן המחזר בבית הגרנות והר סנה את יוי
האמרת תרג' ירוש' ית מימרא דיוי אמליכתון
מלבות שאוה הוגנת כבר פי' בערך לשון'
ירוש' בגו'
במה אשה ר' אבהו צריך אגור מלבינקי
פבר' אגור מלבניקי מן המוכן הוא
בפר' ט' בכלים מלמד
שבלע את הדרבן פי' כרשא ב'
בלישנא דרבנן והוא מלמד הבקר והדרבן כמו
מחט עבה נעוץ בראש המלמד כדכת' דברי חכמ'
כדרבונות בפסקא דראש השנה ג' שמות נקראו
לו מלמד שמלמד את הפרה לחרוש ליתן חיים
לבעליה מרדע שמורה דעה בפרה דרבן שמדיר
בינה לפרה'
באילן חוצצין פרק ט' במקוות המלמולין
וטיט היון פי' אדם שידיו מלוכלכות או בטיט
או בבצק או בדיבשה ומולל ידו אחת על חברתה
ונעשה על ידו כמין גרגרים של שעורים והעיקר
מן וקטטת מלילות
בפר' המוכר את הבית בגמ' המוכר את החצר
לא מכר אלא מילוסא של חצר פי' רווחא דחצר
וכירקא' במתני' לא מכר אלא אוירא של חצר;
בר' עוקצין ובר' גמ'
דכל' העור מלעין של שבלים מטמאין ומטמאין
ומצטרפין פי' מלאין פי' הוא שיער השיבולת שהוא
זקן השבולת כמו ב' לחיים כדכת' והלחיים ודלועה
לפיכך יש ששונין מלעין והן כמו שיער עבה
דמגילתא כדאמרינן במכונא חריתא דמיא
בשרה ואמרי מלאי לנואי חאזי אמ' ר' אלעאי שבן
שמדיר

הממלאין כלום' נימא שבין הנימין שמגישן ושומרין
בפר' כיצד אשה
כלל אמרו אמרו לו כר'
אחיו בגמ' דאי מלפנא הוית כמו מלפנו מבהמות ארץ'
בר' כלאים הקישות
והמלפפון אינן כלאים
זה בזה פי' פירוש אדם נוטל מעה אחת מטומה
של קישות ונוטעה והיא נעשית אבטיח אדם
נוטל מעה אחת מפטמה של אבטיח ונוטעה והיא
נעשית מלפפון ר' יהודה אומ' כלאים דקא סבר
עיקרו כלאים אדם נוטל מעה אחת מפטמה
של אבטיח ומעה אחת מפטמה של תבוח ונותנן
בתוך גומה אחת והן נתאחין ונעשין כלאים כי
למוספן צוחין ליה מלפפון בלשון יוני בסוף פר' ג'
בתרומות הקישות והמלפפון מין אחד ר' יהודה
אומ' שני מינין בהל' קמא דחולין תנן התם בפרק
ז' בתרומות ג' משקין אסורין משום גילוי המי' וכול
עד הקישואין והדלועין והאבטיחים והמלפפונות
בחלק בגמ' עדת קרח ומטלטלין במלפפונא
בילמדנו וישמע יתרו אפי' צנון יש בתמוז ומלפפון
בניסן לא היה שולחנו של שלמה חסר ודמה אמ'
את הכל עשה יפה בעתו מפני שהטעם משתנה;
בפר' ז' בזבחים מלק חוץ
למקומו בפר' א' בחולין בגמ' השוחט מן
הצואר כיצד מולק חטאת העוף חותך שדרה
ומפרקת בלא רוב בשר הגיע לוושט או לקנה חותך
סימן אחד או רובו ורוב בשר עמו ובעולה שנים או
רוב שנים בסנ' בפר' והנותרת מן המנחה קדש קדשי
להגיד מלוקת ישר'
בצלוחית פרק ט' בפרה חוץ מן החולדה
מפני שהוא מלקת פי' לוקקת
בהסיף פר' יג' בכלים ובפר' החורש בגמ'
ובן שאר נטלו ממנו שתים ועשאם למלקט טומאות
פי' הוא מכלי הספר והגרע והיא לוקטת השיער כמו
ששנינו בכ' אלו הן הלוקין ר' אליעזר אומ' אפי' ליקטן
להגיד מלוקת ישר'

במלקט
במלקט

במרלקט ובדהיטני חייב וכן בפר' שלשה מינין אסורין
בנזיר בגמ' נזיר שגילח מלקחיה ומחתותיה תר' ירוש'
מלקטיה ומחתיתיה מרקחית דמדבר סיני תרג' ירוש
מרלקט מרלקטיא׳ בפ' כל כלי
עץ כל יו' בכרים
המלקט שלבקר
כיר' עור שמשימין בעיני הפרה לסבב בראשה
ברישה׳
מקתא בפ' כל הבשר
בגמ' הבחר שבווא עבדי ליה תבשילא דטחלי
כוומא דעביר מקתא כיר' יום הקוה׳׳
מרתא תרג' סורלה מילתא דאבלה ובית מעטה
ולא ישכור עליה סורלה והקימותו עליה מצודות
מרתח בפר' הנזקין בגמ' המעוטו
מאי מרתחא דבר הנמלל ונמתח פי' כגון
אמתחת העשויה מעור או מבגד שנמלל ונמתח זה
כירו חננאל זצ"ל

סליק פרק יא

אחר פרק יב

במנדה דפרק השוטר את הכועלין
הא מומי עוזבה דא כיר' בשבועה עזבתו זה
הדרך הרע ויש אומ' בשבועה שעזבתי את האשה
שהייתי רגיל ליילך אצלה תרג' לא תשא לא תיטעי בפר'
ערב פסחים בגמ' ואמ' עני וכי ימיין בחייהו דבנן
קדישי ארעא׳
ממזר בסוף הלכה
קמא דפר' ר' יוחסין מאי וישב ממזר
באשדוד כדמתרגם רב יוסף ויתבון בני ישראל
לרוחצן בארעהון דהוו דמן לנוכראין׳׳
ממחה בפר' במה אשה ולא
ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה
בפר' כיצד מעברין אין מורדין אלא מן המומחה
בפר' רביעי בבכורות כל המומחה לבית דין פטור
מלשלם פי' מומחה דכיצד מעברין מקום מישור
מלשון ומחה אל כתף ים כנרת
ממר בפר' א' במעשרות נוטלין מן העיגל ומן הממר

בפר' המוכר את הבית המוכר את בית הבד
מכר את היס ואת הממל בגמ' ממל אמ' ר' אבה
בר ממל מכרכותא פיר' אבנא דחקוק בה כחלון
ומביאין עץ גדול ומכניסין ראשו אחד באבן וראשו
אחד בקורה וטוחנין בו זתים וקורין אותו מפרכ
מכרכתא ושמו בלשון ישמעאל זואר ובלשון ארמי
ניתראציירא ויש אומ' אבן שמשים על הזתים
ומשברן ויש אומ' הבור העליון שכותשין בו הזתים
ממרא בבר' רבה כר' נח
ואברהם זקן ר' מאיר אזל לממלא דמה
אותן כולן שחורי הראש אמ' להן מאי זה משפחה
אתם שמא מעלי ובול ממלא שם העיר ומסתברא
להכי איקרו וג'
ממון תרג' ירוש
רכוש את לוט ואת רכושו׳
בפר' מי שהיה טמא בגמ' נהא כון פסח מצרים
ממנו למה לי לבדרבא אמ' ר' יצחק פיר' בחל' קמ'
דפר' הערל אמ' רבא אמ' ר' יצחק תלתה ממנו כתיבי
בפסח חד לגופיה וחד לאכנויי וכול
ממק ימס לך תרג' יידרי ממיקנא ורצים
לרוץ תרג' ומיסני לממיקנתא ולצת לבדך תשא
תירג' ואם תהוי ממיק
ממרן ברכואות בפר' מי שאחזו לחינכי אמ' ר' יוחנן
חומותו ממרו
ממש בס גמ'
דפרק שור נשייה חזייה דאית ביה ממשא

סליק פרק יב

אחר פרק יג

מן בפר' לולב הגזול בגמ' הלוקח
לולב בכרי מן שנו מאי משמע דהאי כן
לישנא דמזוני הוא דכת' וימן להם המלך פיר' כדי
מזונותיו כלום' כדי שימכור אלו ויקנה בדמיהן פת
ובשר כדי אכילתו
מן בסוף
תרומות לא שנו חכמ' ז' משקין הדלו ממי פטמין

מנא הדוכל המוכר בשמים ומונה והולך ומשייר
מגן שבעה משקין בלבד טמאין ואין מוסיפין עליהן
כלום ואלו הן הטל והמים והיין והשמן והדם והחלב
ודבש תמרים בבכורות בכל מעשר בהמה בבמ׳ דבוריס
כיצד מעשרין וברא׳ בבא מציעאה בגמ׳ זה ישבע
מנין הראוי כוטר כיל כגון שהיו לו י׳ צאן בדיר שהיו
ראויין לעשר והוציאן בפתח אחד אחד והוא מונה
למה שיצא תחלה קראו אחד. והיוצא אחריו מנאו
שני ואחריו שלישי וכן כולן עד שיצאו התשעה
אעפ׳ שלא יצא אחריהן עשירי אא מת או קבץ
מתוך הדיר קודם שיסקרו בסקרא ונתערב עם
המנויין נפטרו במנין הראוי בילמדנו כרש׳ והיה
עקב כרש כי הארץ מחו מינות שהיתה אשה
מונה אחת אחת חטה שהיו גסות במגילת איכה
וחנה משלום נבשי ר׳ אחא אמ׳ חיטי מנית חיטי
דמניין בס׳ גמ׳ דכל מי שאמ׳ הריני נזיר מגלה
במערבא אמרי אין הכחשה במונה
בכל המשה בכם ידיהן מנינו עד שישחוט
ניננין ונושכין ובגמ׳ הממנה אחרים במאנה
על פסחו ור׳ חיה כיל בממנה לזונה מפסחו
בשביל אתננה בכ׳ כל הזבחים
שנתערבו בגמ׳ דם שנתערב אמ׳ רבא אמ׳ רב נ׳
בטעמא אמ׳ רב ברונא אמ׳ רב בחזותא מין בשאינו
מינו בטעמא וכול בכל ניט הנשה בגמ׳ ירך אמ׳
רבא אמ׳ רב נ׳ בטעמא ואמ׳ רב בקפילא ואמור
רבנן בששים וכול בכ״א גמ׳ דכל מעשר בהמה על
מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר
בהמה ממין שאינו מינו לא בכ׳ גמ׳
דכל כיצד הרגל דקיא אזיל מיטה מיניה
כיל התרנגול מנקר בעשא שבחבל ומגלגל הדלי גו
עמו והכישו לאבן ונשבר הדלי ונפסק החבל
בחיטוטו כי האי גונא משלם נזק שלם כי בגופם
הזיקו את הדלי ולא בכוחם וכן כיך מיעה מינה
דברסיין בסוף גמ׳ דכל ר׳ ישמעאל בע״ד ד׳ וכן כיר
מינה מיעה דכ׳ שור שנגח ד׳ וה׳ שורים בגמ׳ שור

שהיה מתחכך כגון שנתחכך בכותל להנאתו
ולא נתכוין להזיק וכגון שנפל הכותל מחיכוכו
של שור והשור עמו ונפל על האדם מין
בכ׳ א׳ בר״ה השנה בגמ׳ בר קרקים אבל
המיטן והמסורות בכ׳ השולח גט בגמ׳ אין לוקחין
ספרים ספר תורה שכתבו מין כיר עובד עב׳ זר
בס׳ גמ׳ דכל השוכר את האומנין מין
דנקיט מנא משלם כיר לאותו שהולך לאחרי
המחרישה עץ שלמחרישה של אחריה בידו
ומכה בידו בקרקע כדי שיעמיק חרישתו מין
בכל פסולי כר׳ ה׳ בבכורות שוקלין מנה כנגד מנה
בבכור כיר אעפ׳ שאסור לשקול בשר בכור בליטרא
מפני שהנייתו לבעלים והואיל ואין הנייתו להקדש
להקדש אין מזלזלין בו חלק כנגד חלק מותר
בכ׳ החובל ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ מנא מין
גמ׳ איבעיא להו מנא צורי תנן או מנה מדינה
תנן פי׳ מנה מדינה אחד מח׳ במנה צורי מנה
מונה ומנה נוטל בתוספ׳ מעשר שני בכל מצא
ינצרוהו בילמדנו אם כסף אמ׳ מין
דויד לפני הקב״ה רבונו שלעולם ישב עולמך
בשוה העניים והעשירים אמ׳ לו אם כן חסד ואמת
מן ינצרוהו כיר אח׳ בערך ישב ו׳ מין
בר״ה גמ׳ דכל סדר תעניות אלו מנה בן מנה
כיר חכם בן חכם מנה בן נרס חכם בן מי שלא
היה אבין חכם מנביית
בסו׳ גמ׳ דכל המוכר את הספינה
עד שלא שכיב שסבא קימא מנביותיה מי המזונות
לביתו ויש אומ׳ מקוננת מנגנון
בפסק׳ ויהי בשלח פרעה מה
גו טרא מעשיך מה דחילין ראישון מנגניא דידך הנה
דנים הודנים את הודניהן וכול בילמדנו והיה
עקב כי תאמ׳ וימררו את חייהם וג׳ הפך הקב״ה
עליו מנגנון שלו ונער פרעה וחילו ובמי מלכה
מנגנון נתן בפי בלעם כמלו יד הזה ברא׳ פסק
דאחרי מות ובויקרא רבה ברא׳ אחרי מות מין שביקש

פרעה

מדעה דיושב על כסא שלמה לא היה יודע
מנגנון שלו הכישו נחש ושברו ארי פי׳ עורמנות
ובלשון לעז הוא אניגמאי

מנר

בגמ׳ דכל הבונה מיכן שניתנה התורה במנור
פי׳ בענוה וברתית כמו מינור כדישיה

מנדה

בר״ו והלך בסוף גמ׳ דכל

מנהדותא

נס יין כבר מיפרש בערך ארגון
בכל אין בין המודר בגמ׳ לא יזון שבדיו
ושנחותו למנהדותא עבידן פי׳ לצורך עבודות
עשויין ולא להתכבס ולא הנאה היא לו

מנוזלין

בבר׳ רבה בר׳
מיפרש ד׳ וכו׳ מיפרש כ״ט שואלין בשלום המלך
ברמיזה ובאצבע ובמנוזלין ובגלילות איכה
ובסודרין

מנח

בר׳ גמ׳ דכל יש
בקרבנות בתמורה ובספרא באמור אל הכהנים
בכל טובות מנחתם ונסכיהם בלילה ואף למחר
אמ׳ רבנא מדכתיב לו נסכים הבאין בפני עצמן
מקדישין ומקריבין בלילה ר׳ יהושע בן לוי אמ׳
מנין לנסכים הבאין עם הזבח שאין קריבין אלא
ביום ת״ל ולנסכיכם ולשלמיכם מקיש נסכים
לשלמים וכו׳

מנית

ואין
מחדיר תרג׳ ירוש׳ ולית דמנית ובתרג׳ ירו׳
דוהיה כי תבא

מנטן

בבר׳ רבה מיפרש
לך אדיר כנען אמ׳ ר׳ לוי לאחר שקבע
מונטין שלו בתוך אבהו של מלך אמ׳ המלך
גוזרני שיתכתחו כנו ויבטל מטבעו וכו׳ לך לך
ארבעה הן שיצא להן מוניטין מוניטין

מנמכוס

בילמדנו ויקרא
יעקב את בניו למה לא קרא עשו
לבניו שאין מנמכוס עושה דייתיקי שכן עשאו
עשאו אביו מנמכוס שנ׳ ועל חרבך תחיה לשון
יון מלנו יחיד מכוס לוחם

מנומר

בכל לולב הגזול בגמ׳ עלתה חזזית מנומרין
ובסוף בכל העקין בס׳ הלכות המטמרא אבר
דכוליה ספר לא משום דמיחזי כמנומר בס׳ בבא
בבא קמא אבל לוקחין מהן צמר מנומר פי׳
נקודות

מנמנמי

הוא
דתן ואבירם קריין השדה ותרג׳ ירוש׳
מנמנמי כנישתא

מנון

בל גמ׳
דכל החליל שכן במטבח רבי ר׳ קורין
לסהדא מנון בכר פי׳ במטבח ובבר׳ רבה מיפרש
כ״ג הלא אם תטיב שאת אמ׳ ר׳ אבון כל
מי שמפנק את יצרו בנערותו סופו להיות
מנון עליו בזקנותו

מנוני

בס׳ גמ׳ דכל ח׳ שרצים מתי
מוניני דכוורא פי׳ ציר של ארבה מתי מונני
דנקירי פי׳ שאין בציר שום ארבה כלום מנוקדים
בס׳ גמ׳ דכל נגמר הדין ויואב יחיה את שאר העיר
אמ׳ רב יהודה אפי׳ מוניני ותחתא טעים וכרים
להו בכל אין מעמידין בגמ׳ מתרמאין חלא לסיצרי
ומימוני לתעניתא פי׳ מיוני ציר של דגים שמנותא
דגים קטנים טעים וכרים להו כלום כשהיה מוכל
דבר מועט היה מחלק יואב לעניים שהיה חסיד
גמור

מנעל

בס׳ כלאים ומנעלות
הכינון ומנעל של זרד פי׳ במחוכים ירוש׳
מנעל בהדא דר׳ זעירא של זרב אית מתרא דזרבין
עמרא מלגיו בהדא דר׳ זעירא

מנער

בר׳ גמ׳ דכל מצות חליצה ברזל
ונחושת מנעליך עיברא דדשא דארץ ישר׳ הוא
בפרק א׳ משקין המנעול והמפתח שנשברו מתקנן
במועד בכל ר׳ בונין הקיש על הדלת ועל הנגר ועל
המנעול בס׳ המוכר את הבית בגמ׳ מכר את
הדלת תנ׳ המוכר את הבית מכר את הדלת
ואת הנגר ואת המנעול פי׳ מסגר כמו ברזל
ונחושת מנעלך ובלוע כלידורא

מנפא

בכל יו׳ בכלים המנופה של דבורים
והמנפא בתגרה דכל השוכר את הפועלין בתוך
המים לו בממונך פי׳ כל שמביא את הרוח מלשון
ימוך ידו ובלשון דרבנן מרותחא ובגש׳ ערבי
מרוחה וב׳ בינטילו

מנפור

מנכול בכר׳ ה׳ בדמאי ומודה רבי יהודה בלוקח מן המנכול כי מנכול שקונה את הפת מן הנחתום ומוכר לאחרים ובלשון יון קורין לו מנכולס׳

מנק

בב׳ כל הצלמין בגמ׳ המוציא כלים אף דעות מניקה וקריינא מניקתה על שם חוה שהניקה את כל העולם במוחש בכר׳ ט׳ בכלים ומניקת לתוכה ובב׳ יד׳ עשה בראשו מינקת בב׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳ לוקחין גת מגרדנים גוי שקדח במינקת כיר׳ הוא גשתא שכיר ועוד שמה אדק אלא זו מזבוכית ומינקת יש מקנה ויש מכלי חרש

מניק

בילמדנו והכהן הגדול מאחיו היה הכרוז לכנו והמוניק בידו אומ׳ לו אז נביתה היה המוניקין הזה שלך

מנקטא

בבר׳ במה אשה ולא בקטלא גמ׳ מאי קטלא מנקטא מאי כי לשון ארמי הוא והוא תבשיט המפורש בערך קטלא

מנישה

בחלק משה ששה יה׳

מנשתפא

כרי׳ גמ׳ דתי׳ אילו מציאות כרוכות ברשות הרבים הרי אלו שלו משום דמנשתפא כיר׳ דמתגלגלין ועיקרו מן נשבת ברוחך בלומ׳ הרוח מנשבת בהן ומתגלגלין

מנת

המלך בבד. פיר׳ בערך ארנונא

מנת

בס בבא בתרא הנר׳ לו ואני נותן לך פטור שלא על מנת הלוהו כיר׳ ר׳ גרשם ז״ל שלא על מנת שלערב׳ בלומ׳ לא אני לו ערב בשעת מתן מעות הלוהו על מנת שאני ערב לך ויש ששונין ממונו ומפרש אמונתו ממש

מנתא

בבר׳ א׳ בעוקצין שרשי המנותא והפיגם כיר׳ בלשו׳ ישמעאל נענע ובלשון הזה מנותא ממש ירוש בפרק גדול מס׳ בשבת׳ הכן דגנו בסתר כרתין החסר כרפס כרגר׳

טרוק טרוקסמין כשומין נענע חייב משום קוצר׳

סליק פרק יג
אחל פרק יד

מס

ברי׳ גמ׳ דכל המוציא יין כדי שקיאתו מסו ומטללי לצבר ממיא דמסו ולא מטללי כיר׳ מרמאין

מס

בר׳ מעשרות הרמונים משימסו ירוש׳ ר׳ זעירא בשם ר׳ יוסי משיתמעך המוכל תחת ידיו ונראה שהוא מלשון וחם השמש ונמס ועוד כיר׳ משיבניסו מחתה ר׳ יונה בעי דילמ׳ מן רבנן דאגדתא ר׳ דאורתא הוא שמע לה אחינו המסו את לבבנו כלומ׳ לבבנו ונראה שהוא לשון לבו חצי מרסו ומצינו בגמגלת איכה קמץ בנריסון רחותו רחתותא ובב׳ ילמדנו מה׳ לרקיע בוא ועמוד באמצע בנריסון׳

מסא

בס גמ׳ דכל׳ חסידים אמרה לי כלתא איתי מסא דחרובה לה ריפתין הנא אף היא להביא מרדה נבנסה בר גמ׳ דכ׳ עד כמה ואי ליכא בהן קטן שקלא ליה בראש מסא ושדי לה בתנורא כיר׳ מסא הינו מרדה שרודה את הפת מן התנור׳

מסאסא

בר׳ בסקות מהו מלמדך להעיר מסקיר לך כגון הדין מסאסא מסקיר להדין פרתא׳ כיר׳ מלמד שמנהיג את הפרה

מסא

בר׳ וידבר בילמדנו כתב שהן כותב על גבי הסם גמים כמה מיסא כיר׳ בלשו׳ קורין לתבשיר מיסא

מסובין

בר׳ כה׳ דרני עקרה עיקר מסובין משלמה היו אשהן עושין דחל עיקר כיר׳ הגרוטס

מסבלי

בכר׳ המוכר את הספינה בגמ׳ המוכר בירות אמ׳ מר בר רב אשי במסבלי דתמרי כיר׳ מחרוזות שלשומין שאין נותנין בכלי׳

מסכן

בבר׳ מעש׳ שאמרו בגמ׳ מעקה הוה קא מסוי לה למתה׳ וכידון נחושת

מסחק

תורג׳

ומסחטא

מסחתא
תנו׳ ומסחתא דנחשא
בפר׳ כי יצר הרגל בגמ׳ רסמ׳
אי זהו תם תנא תנו׳ אמסחתא וקבירו׳ זוקף בפר׳
שבועת הדיינין אחורי יהבת לי ואתית יתבת
אמסחתא וקבירות זודי בפר׳ הזרוע בגמ׳ השוחט
לכהן הני מילי היכא דלא קבע מסחתא כי השולחן
שמוכרין עליו הבשר כי אות טורטני במאותים
ישאו יחד תי׳ בנסחתא יטלון כחדא׳

מסטר בפר׳ רבה נרש נא׳ כי
משחיתים ובר׳ ויצא יעקב מלאכי השרת
על ידי שגילו מסטירין שלהקבה כ׳ ענין סתר
בויקרא רבה ויצא בן אשה ישראלית ויטמנה בחול
במסטירין של בני ישר׳ קברו הא מה דאת אמ׳ והיה
מספר בני ישר׳ כחול הים׳

מסיא
בפר׳ א׳ ביומא משך זו מסיא וכן תי׳ ירוש׳ משך
ותירש

מסך בולוס אננקי בערך
אננקי ובערך בולוס בהנוגע פר׳ כא׳ בכלים
בגטו המסכת ובשתי העומר בישנבי אין כרך
ח׳ באחילות מסכת הכרוסה פי׳ מסכת שלנו
האשה כשאורגת לעולם כרוסה לפניה ומפרלין
במסכתא דכולה כבר פי׳ בערך כלה בג׳ אירלין
מציאות בגמ׳ ר׳ שמעון בהני ג׳ מלי נושנו רבנן
כמיליהו במסכתא בבוריא ובאושפיזא פי׳ מסכת
שקראה ואמ׳ איני יודע אותה כי לא קראתיה לא
מחזקינן ליה בשקארי דעבד כרבנן דאמרי למר
לשונך לומ׳ איני יודע שמא תתברא ותיאחז וכן
אם יאמ׳ לא שימשתי מיטתי וכן אם שונה האורח
שכיבדו בעל הבית מטעי כי כחר שלא ירגישו בנו
אדם וילכו לביתו כרכת מכדך דעהו בקול גדול

מסך בע״ז בפר׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳
לוקחין גת בעא מיניה ר׳ אסי מר׳ יוחנן יין נסך
שמסכו גוי מהו אמ׳ ליה אימא מזגו אנא כדכתב
קאמינא מסכה יינה אמ׳ ליה לשון תורה לחוד ולשון
חכמ׳ לחוד

מסכסכת בפר׳ א׳ בחולין
בגמ׳ חוץ ממגל מסכסכת מצד אחד

מסכן
ירוש׳ בפר׳ המקבל מה בין חורה למסוכן חורה
כדא׳ כדרך ארץ מסוכן שקנין עליו החורי׳ בפר׳ א׳
בחולי׳ בגמ׳ וכן לענין צרי מסכנות רב ושמואל חד
אמ׳ שמסכנות את בעליהן כלומ׳ כעמים נופל בוא כגן
הבנין ומת ופעמים נופל הבנין על האנשים והורגן
וחד אמ׳ שמסכנות את בע׳ בעליהן דאמ׳ מר כל
העוסק בבנין מתמסכן

מסכן
בילמ׳ מה טובו וחכמת המסכן בזויה וכל׳ בחכמ׳
עשירין הן שנשמעין דבריהן שגוזרין גזרה על
הצבור והן מתקיימין אלא זהו שמסכן מדברי תורה
שמלמד לאחרים והוא אינו מתקיים לכיכך ודבריו
אינם נשמעים

מסנוס בב״מ
בקידושין בגמ׳ ובית הלל אומ׳ בפרוטה מסמס שני
קונדירקין פי׳ מטבעות הן

מסנים
כלי מסימס כבר פי׳ בערך אכסלגוס

מסמס בפר׳ חחולין בגמ׳ וכן שארי
דידיה מסמסא ליה בבצים ובחלב בבר׳
רבה פרש פג מהו ותאמ׳ לה המילדת אל תיראי אמ׳
לו כך מימסמסי נפשה שלחתה ואמרין לה
בשעת הלידה אל תיראי כי בן זכר ילדת

מסמס בר׳ גמ׳ דחולין ודילמא
פימונא הוה ליה בגדיה אמ׳ רב נחשרשיה דממסמיס
ליה מסמוסי פי׳ מרכרכין שלא ישאר בו סימן
בהל׳ ב׳ דבר׳ השוחט אחד בעוף ההוא בר אווזא דהוה
בי רבה אתא מבי קיני כי ממסמיס קועיה דמא
בפר׳ אלו טרפות בגמ׳ דרוסת הזאב ההוא בר אווזא
דהוה בי רב אשי על לבי ני קיני אתא כי מסמסיס
קועיה דמא נתמסמס הבשר רואין אותו כאלו
אינו היכי דאמי כי נתמסמס כל שהרופא גוררו
ומעמידו על בשר חי ובס׳ גמ׳ דבהמה המקשה
בגמ׳ נשברה השדרה והמרך כסול נתמסמס
בשר כבר פי׳ בערך מק׳ בפר׳ המגלת בגמ׳ וחכמ׳
אומ׳ איתמר המגלת שבנו מוסמסין פי׳ שבשר
בניו נימוק תחת העור כי א׳ כגון כלי מתכות
שנצרף

פיסטיסתא מה

מקיים

שלחיה

עזרה הקטנה עד העזרה הג' ממכ' מסתא
דעידתא עד מסמסתא דבתא'

מסמר

במ' בבה אשה ובמסמר מן הצלוב משום רפואה
פי' שכך דרך מי שנתחייב לתלות ממיתין אותו
תחלה ואחר כך פושטין אותו וקובעין לו מסמר בעץ
ותולין אותו באותו מסמר בטבעות פרק יב בכלים
מסמר שהתקינו להיות כותח ונועל בו טמא והעשוי
לשמירה טהור פי' אם המסמר עשוי כדי לפתוח
בו הדלת הרי הוא כלי ומקבל טומאה ואם
בדלת כדי לשמר המסמר שלא יאסר טהור עד
שיצרכנו מערבו עם כלי אחר ויהיה כלי מסמר
שלשולחני שקובע בו הטבלה שלפניו כל זמן
שנושימה לפניו כדי שלא תבור בר' טבול יום
מסמר שאחר הכבר פי' בעץ יוצא מן הכבר
כמו מסמר ויש מפרשין סימן הכבר שעושין
אחורי הלחם דומה למסמר

מסס

במ' אלו טרפות המסס ובית הכוסות פי'
איצטומכא לפי שהיא מעכלת המאכל המסוס
מן כמסוס נוסס אש מפרש הקב"ה שבה המסו
בב' רבה בסוף פרש' ד' ובב"ר יד' לקערה שהיא
מלאה חלב עד שלא נתן לתוכה מסו החלב רוקף
כשיתן לתוכה מסו החלב קופה הוא שאיוב אמ'
הלא כחלב תתיכני וג'

מספטן

במ' הדר בגמ' חמש חבורות אמ' רב נחמן
מחלוקת במסיכסא וכול' בר' השותפין מאי לאו
כותל לא במסיכם בעלמ' בנז' בב' השוכר בגמ'
לבושות חצר שחלקו במסיכם טהרותיו טמאים
ובנוי אינו עושה יין נסך פי' הגאון ז"ל מסיכס
כותל חלול שיש בו חלונות חלונות'

מספוטמיא

בבר' רבה פרש
מ"ה
של תירא אברם אשר
החזק מקצת הארץ ממספוטמיא ומחברותיה
ובבמ"ש ט' א' אשר הלך חשכים ממספוטמיא ומ'
ומחברותיה

מסק

במ' ב' בנגעים
הב' האיש נראה
כעודר וכמוסק פי'
המצורע כשבא להראות לכהן את נגעו
מגביה ידו כמוסק זתים מגביה את ידו עד
שיראה שיחיו והאשה כאורגת כעומדין פי'
כאורגת המסכת העומר שדרכה להגביה יד הימנית
ונראה שיחיה כטווה בפשתן לשמאלית פי' הטווה
בפשתן דרכה להגביה יד שמאל ונראה שחיה ולא
יראנה הכהן ובאלו עניינין נראין בין הסתרים
וכבר פי' מוסק בערך אר'

מסק

במ' הגוזל ומאכיל הגוזל שדה מחברו ונטלוה
מסיקין גמ' מאן דתני מציקין לא משתבש דכת'
במצור ובמצוק דתני מסיקין לא משתבש דכת'
יירש הצלצל ומתרגמ' יחסניניה סקאה'
ירוש' בב' כיצד מברכין

מסק

על הדין מוסקין מברך אשר נתן ריח
טוב בזיתי בשמים

מסקד

בויקרא רבה אמר א' הכהניס פר' דיענלס ובר'
כסקות מרמדך להועיל מסקידנא לך כחדין
מסמסא דמסקיד בוטרותא כבר פי' בר' הפרק

מסר

במ' כל חבלים חוץ
ממסר הגרדי ויש במגרה תירג' ומסר יתהון
במסרין ומגררות במגרה

מסר

בר' גמ' דבבא קמא ובר' נמ' דכריתות למעוטי
מיטבל ומסור פי' המוסר חבירו לגוים ונענש ממון
על ידו או מסר ממון חברו לגוים אם יש עדים חייב
לשלם

מסר

במ' ב' בפרה קיפל
עליה את המוסרה פי' אמ"ד חלבו אמ' רב הונא
הלוקח מוסרה מחברו קנה במציאה ובנכסי הגר
לא קנה מאי טעמא אמ' רבה בר אידי אסברה לי
מאי לשון מוסרה כאדם שמוסר דבר לחברו והוא
חבל שקשורה בו הבהמה ונמשכת וכשמים
משליכין בקיפל אותו חבל על הבהמה ואם עשה
כן בפרה פסולה משום של אשר לא עלה עליה עול
מוסירה כמ' כגון כרומביא ושיר ואסר כל בהמה
בראוי לה'

מסרת

אם יש
למוסרת כבר פי' בערך אם

מסרי

וטוריו

ותורויסקי מוהר מעומדין בפ' אבע זר בגמ'
יום גלחת שמות תועבות של פרסיים

מסרק

בפ' החולץ בגמ' אחר
בתולות והתנן בחסיף בר' יג' בכלים
מסרק של פשתן שניטלו שיניו פי' שמסרקין בו
הפשתן בסוף טבול יום מסרק של ראש פי' שמסרק
בו אדם שער ראשו בפ' ב' עוקצין ר' אליעזר אומ'
המסרק טהור פי' ראשן של רמון שממנו מוצץ יש
בו שינים שינים ודומה למסרק וג' דברים יש בו ושם
לכל אחד ואחד העמוד באמצע שמו פוטמא וסביבות
הפוטמא שמן שער פרתנא ר' אליעזר אומ' הנוגע
בעמוד טמא בשיער ובמסרק טהור

מסת

בר' בג' רכל הרואה חלמא בישא מיסתיה
עציבותיה די מחסורו תיל' כמסת חסרניה מסת
נדבת ידך

מסתר

בפר' א' בחגיגה
בגמ' עולות מאי ... משמע דהאי מסתכ
לישנא דחולי הוא אח' רב משרשיה דאמ' קרא ויעש
המלך אחשורוש מס

מסתו

בבר'
רבה בס' אלה תולדות נח פרש ... לט' לאחר
שהיה לו מרתף של יין פתח חבית אחד ומצאו חומץ
ומן שני וכן שלישי אמ' האי מסאתו דכוליה בישא
ובר' מגילת איכה האי מיסתו דכול בישא

מסותא

בב' שעם אוחזין
בגמ' זה ישבע ההיא מסותא דהוו ליה
עלה ביתרי וכס המפקיד בגמ' המפקיד אצל חבירו
חבית אמ' ר' יוחנן מאן דמתרגים לי חבית אליבא
מסותא מסחות אחית מובלעת
והוא המרחץ

מסתקי

בפר'
המביא כדי יין בגמ' דסמך מגבב כי תניא
ההיא במוסתקי פי' כמו קציעות מהודקין בתוך
החבית פי' אח' חבית רעועה דהויא כמו שנשברה
מערב יום טוב

סליק פרק יד
אתחיל פרק טו

מע

בפר' הזהב בגמ' אסימון
קונה את המטבע מעות הניתנות
בסימן לבית המרחץ פי' המעות ידועות שרשום
בהן שם בעליהן וכל עת שיכנס לבית המרחץ נותן
לבלן אחת מהן כדי שידע כמה פעמים נכנס
במרחץ ובאחרונה מוציא הבלן המעות הידועות
ומחזירן לבעליה ומקבל השכר בב' א' בקידושין בגמ'
בית הלל אומ' בפרוט' שש מעה בסוף דין' מעה
בפונדיון בר' גמ' דה"ב בבכורות דבר תורה מעות
קונות בר"א חנינה בית הלל אומ' הראיה מעה כסף
ש' מעות של כסף יכות

מעב

בפר' ג'
בעדיות מעי אבטיח וקניבת ירק פי' הוא הפנימי
של ... תעעות קא סבר משום מעיא פי' שאם
אוכל הרבה מתכבד במעיו ואין יכול לילך פי' אח'
אם יאכל הרבה יקחהו שלשול ויבוא להתאחר מן
השיירה

מעבר

בפר' גיד הנשה
בגמ' שולח אדם רב בדיק במעברא פי' היה
מנחש אם ימצא בשפת הנהר מעברא שהוא כגון
ביצית ודוגית שהן ספינות קטנות שעוברין בהן
בהן בני אדם בנהר ונקראות מעברות ויעבירוהו
מיד ואין צריך להמתין ידע שמצליח בפר' הקומץ
רבה בגמ' ד' פרשיות אמ' אביי האי מעברתא
דתפילי הלכה למשה מסיני פי' מעברתא היא
תיתורא וכן קשרים נקראין מעברתא ונקרא
תיתורא בתפילין הוא מקום שמכניסין בו את
הרצועה ונקרא מעברתא דתפילי

מעבקתא

בחלק בגמ'
ר' עקיבה דאית ליה מעברתא בדיוניה
פי' הכירא בקצו כגון שחור ולבן כולי עלמ' לא
יכלין ליה דהוי ערום גדול

מעגל

בפר' א' במשקין ומעגלין אותה במעגילה
בפר' אלו הן הגולין היה מעגל במעגילה פי' עץ של
כפר ארוך גדול כשתי אמות מש' אדם ומעגילין
אותו על הטיט או על הסיד שבעליה להשוות
הסדקין

מעד

בר' כסה לא ברק

כיו׳ יבדוק בתוך המועד כיר׳ ר׳ יהודה סבר אכ׳
לא בדק באור יד׳ יבדוק בשחרית ואם לא בדק
בשחרית יבדוק בשעת הביעור אבל מיכן ואילך
לא יבדוק ורבנן סברי אם לא בדק ביו׳ יבדוק בתוך
המועד וישבית מכני שהוא אסור בהנאה ואם לא
בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד שחמץ ש׳
שעבר עליו הפסח אסור בהנאה ובהא פליגי דר׳
יהודה סבר לאחר הביעור לא יבדוק גזרינן דילמ׳
אתי למיכל מיניה ורבנן סברי לא גזרינן הוא צחור
עליו לשרפו מיכל קא אכיל מיניה והא דתנן בסומא
מה שמשייר יניחנו בצנעה לא אהדר אתוך המועד
ולאחר המועד שהוא תוך הפסח ולאחר הפסח לא
פסקא ליה פלוגתא דר׳ יהודה וחכמ׳ והדר ליה מימרא
לסתם מתני׳ דאור יד׳ וקתני מה שמשייר אחר
שבדק באור יד׳ יניחנו בצנעה ודבר זה אפשר כגון
שהיה במדינת הים ותהר בתוך המועד או לאחר
המועד ירוש׳ שעת הביעור שעה ה׳

מיען
בהטרים כר׳ שנים
בכלים וכן המתיר ראשי מערנים
טהורה כי מנהג עושין מחצלאות בשמשלימין
המחצלאות נשאר כמין מכל׳ וגודלין אותן
בכל ב׳ טפחים גידול אחד וקושרו שלא יסתר
הארוג ואם ניתר עומד לסתירה ונבטל מתורת
כלי וטהורה וכבר פירשנו למעלה בפרק מדן

מיעדר
בהסיף פרק יג׳ בכלים
ובס טבול יום המעדר והמדה והמגוב
איכא דגורס׳ המעדר איכא דאמ׳ הנעבר כיר׳
מן וכל ההרים אשר במעדר יעדרון והוא כמו
רחת אלא שהרחת רחב כבה וזה שינים שינים
כדי להעביר בה התבן ממקום למקום ודומה ליד
של בני אדם כדתנן שנטלה אחת משיניהן וזה

מיעזי
כפר׳ ד׳
צורתו
אומ׳ אם בגמ׳ אין עושין לה
מעזר
חלוק האי ינוקא דלא מעזי כיר׳ שאין מוציא
הבל מחוטמו

מיעזב
בפר׳ הבית

והעליה התחתון נותן את התקרה והעליון נותן
את המעזיבה גמ׳ מאי מעזיבה ר׳ יוסי בר חנינא
אומ׳ קנים וסנים וטינא ריש לקיש אומ׳ לוחי ולא
פליגי מר כי אתריה מנהגם לשום על הקורות קנים
וסנים וקוצים וחרסית וצרורות ושמם מריטה
בארמית מן וטמטום במרט במלבן ושמם
מעזיבה מן ויעזבו את ירושלם ובאתריה דמר
משימין לוחות על הקורות ונקראין מעזיבה בבב׳
לא יחפור צריך שיהא תחתיו מעזיבה ג׳ טפחים

מיעט
בר׳ גמ׳ דפר׳ אחרון דיבמות
ובר׳ גמ׳ דפר׳ בנות כותים קטן וקטנה לא חולצין ולא
מיבמין מאי טעמא אין מיבמין קטן שמה ימצא
סריס קטנה שמה תמצא אילונית דאזיל בתר מיעוטא

מיעטן
בפר׳ ד׳ במעשרות הנוטל
זתים מן המעטן בפר׳ אי זהו נשך על המעטן של
זתים פיר׳ כלי שנותנין בו זתים מלש עטינין מלאו
חלב

מיען
בפר׳ דבה בר׳ וישלח
יעקב מעין נרפש ומקור משחת משם שאי אפשר
למעיין להרפש ולמקור להשחת כך אי אפשר
לצדיק למוט לפני רשע וכול׳

מיען
בס׳ גמ׳ דפ׳ יוצא דופן צריך מלמעלה פירוש
שנתמעך הכף מאי כף וכול׳ כבר פיר׳ בערך גס
מעוך וכתות כבר פיר׳ בערך נך בס׳ גמ׳ דפ׳ ב׳ אחין
תמר באצבעה מיעכה פיר׳ מיעכה באצבעה באותו
מקום והוציאה בתוליה בס׳ גמ׳ דפ׳ תמיד ונתמעך
שם זקן אחד והיו קורין אותו פסח מעוכין

מיעל
תחילת מעילה קדשי קדשים
ששחטן בדרום מועלין בהן פיר׳ אעפ׳ שדינן
לישחט בצפון ושינה ושחטן בדרום לא יצאו מקדושתן
ומי שנהנה מהן בשווה פרוטה חייב להביא קרבן

מיעל
מעילה אשם בכסף שקלים
בפר׳ מצות חליצה בגמ׳ חליצה ורקיקה שני דברים
המותרין את היבמה מעלין זה בלא זה פיר׳ חליצה
ורקיקה שני דברים המתירין את היבמה מעלין זה
בלא זה פירוש שאם רקקה ולא חלצה נפסלה ער׳

בפר' א' בפסח ועור אמ' ר' יהודה שני דברים המותרין
מעלין זה בלא זה כל' שחיטה וזריקה שמתירין
חלבים למזבח והבשר לאכילה מעלין זה בלא זה
כלומ' מקדש האחד בלא חברו והנהנה ממנו נהנה
מן הקדש שחייב קרבן מעילה

מעל

בפר' דיני ממונות בשלשה זה בגמ' אמ' ר' שמעון
אמ' עולא מחשבה מועלת אפי' לדבר תורה וכו'
פי' מחשבה שאדם מחשב מכל דבר מועלת לבטל
מחשבתו אפי' אם מחשב כל זה אני שונה היום
של מכר מחשבות ערומים

מעל

בגמ' אין מעמידין מתרגמין מהם אמ' ר' חנינא
מעלין אזנים פי' גידים המחוברין באזן בשעודחין
למטה משתטן מקומן הוא מצטער מהן ומי שבקי
להעלותם מעלה אותן אף בשבת מפני הסכנה

מעל

בפר' טרף בקלפי בגמ' שחט
וקיבל במזרק מעלות דאוריתא והכי גמירי לה
פי' כגון עשר קדושות ששנינו בר' מסכת כלים
וקדושות כלאחת יש להן מעלה מן האחרות ומעלת
ההיכל זולת מעלה בין האולם ולמזבח מעלה עשר
פי' בערך עשר

מעל

פי' ערות הארץ
תולג ירוש מעלה

מעון

בגט
פשוט בגמ' כתוב בו וכו' בריתות המעון
הזה אם אלין הלילה פי' שבועה נשבע במקדש

מענה

בפר' ה' באדילות חצי
מענה

מעס

ירוש' בכ' א' בחלה
איזה הוא המעיסה הנותן חמין לתוך הקמח
חלוטה קמח לתוך חמין ובפר' פי' בערך חרט

מעפרת

בפר' כ"ט בכלים
המורא והמעפרת והכרגות בר' גמ'
דשבת משינח מעפורת של ספרין בין ברכין
בפר' העור והרוטב בגמ' המנשיט אמ' שייר בה כדי
מעפרת בל' ויקרא רבה פר' הבן יקיר ובר' קדשים
תהיו פר' ויגבה יוי ובפס' דכי תשא אדוני זקן מכל
מעפראות שיש לך אין אתה מצוה אותי אלא על זו
אמ' לו שאותה לבשתי ביום שהגעתי זקן ויתמש

במכר תיר ודביף במעפורא פי' בבגד צמר
שמתעטפין בו בארץ פלשתים ויש אומ' סודר שמתעטף
ראשו וכשמגלה מניחו על ברכיו שיכול שם שערו
ובעלי המקרא מפרשי' ממיני כסוות הוא מה
מכסים הראש עם הפנים והכל מכוסה זולת העינים

מעצד

לבדקן
בכ' הבונה המכה
בפטיש ובמעצד
בסוף באבא קמא מה חרש
מוציא במעצד והנפסק במגירה בפר' ו' בערכים
נותנין לו שני מעצדין וב' מגירות מעשה ידי חרש
במעצד

מעצרתא

בס' גמ' ת'
כיצד מעברין דמי
ליה כר ברונא
לרבי יהודה במעצרתא דבי בר סנינא יקב תירגמ
מעצרתא

מעקה

בפר' א' במשקין
ועושין מעקה לגג
ולמרפסת

מערוך

בכל כלי פר' ט"ו בכלים ובן המערוך טמא פי' עץ
ארכו כאמה ומהדרין בו הרקיקין ושמו בלע'
ספלטיירו

מעש

בר' גמ' דהערל
מעשים כרותים בדבר העבר פי' מעשים מחוסר
מעשה כגון של ונמלתם את בשר ערלתכם
כרותים וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו
וברותה בדבר מצוות מילה קודם מתן תורה
מאברהם העבר מילת זכרין ועברין מעכבת זה
פי' הסימן

מעשר

בתרומות
בפר' ב' בן לוי שהיה
לו מעשר טבל פי' בערך
טבל

סליק פרק ט"ו

אחל פרק י"ו

מפא

בפר' ח' בברכות מקנח ידיו
במפא פי' בלשון לע' הוא מפה ממש
ובתלמוד פורס מפה ומקדש

מפגיע

בר' א' גמ' דפל' חנותיא יין אינות מפגיע על ארי
פי' חיה קטנה שהיא מהלכת בין רגלי הארי וצועקת
בקול גדול וכשומע הארי את קולה מתבחר

מפוחא בס גמ׳ רב׳ ר׳ בתענית דמי
למטחא דמלי זיקא פי׳ נוד מלא רוח׳
מפלם בר גמ׳ דבר׳ אין צרין גוי
שהביא דנן מפולמוס בר גמ׳ דבר׳ אין דורשין
בוהן אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום בפרק
אידהו מקומן בגמ׳ העולה מביא חלקי אבנים
מפולמות גדולות וקטנות פי׳ בריאים רחים וחזקים
מפוריש בבר׳ רבה פרש׳ מה טו
תירא אברם מ״ל מאציליה קקאתיך
ממפולשים שטה זימנתיך
מפלצת בבר׳ כל הצלמים בגמ׳ ר׳ יוסי אומ׳ שוחק וזורה מאי
מפלצתה אמ׳ רב יהודה דהוה מגליא ליצנותא תני
רב יוסף כמין זכרות עשתה לה והיתה נבעלת לו בכל
יום׳
מפס בר׳ גמ׳ דשבת ובס
גמ׳ דבר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ האורג ובר׳ כתובות
ובב׳ שני בעריות חמנים מורסא בשבת אם לעשות
לה פה ובה״ל בס גמ׳ רב׳ ערב פסחים בליליא עבדיה אמ׳
מיסרן ומפיס פי׳ מסיר הדעת כמו המסית שבא
בדברים רכים והוא מותק ומפתה בני אדם
לשתות ואחר כך מעבירו מלשון המפיס מורסא
בס במה מדליקין׳ רבונו של עולם מי מפיס ופרק
במה בהמה בגמ׳ והעזים אבל מי מפיס שזו לבש
וזו ליחלב פי׳ מי מבחין
מפתי נשאו שרי נף תרג׳ טעו אנשי מפים גם בני נף
מפס יתה מתקטלא תרג׳ ירוש׳
ויחלליה מות יומת זה בערך כ׳
מפץ בב׳ ד׳ במשלה העור והמפץ
מיצטרטן זה עם זה פי׳ כמין מחצלת עשוי׳
מן קלף וכן ביוצא בה מכני ביומי תשרי כבר
פי׳ בערך כף׳
מפרכתא מגזל מפרכתא כבר פי׳ בערך מגזל
מפרקת פי׳ עצם של צואר
כרכת׳ ותשבר מפרקתו
מפריים בבר׳ רבה פרש׳ כג ויצא קין יצא במתגרים
כמריבה בבוראו בס פרש׳ ע״ה וישכם לבן אמ׳ ר׳

איבו דודים וכבויסא לא היו מפריסים אל״א
בנה **מפד** בס גמ׳ דבר׳ גיד הנשה
אמ׳ ליה מוותת הדור כלומ׳ אדם חשוב
מפתח של ארכובה כבר פי׳ בערך
ארכובה

סליק פירק יו
אתחיל פרק יז

מץ למצות מרותי כבר פי׳ בערך
חבי בבר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא הביא מולין
ופורעין ומוצצין בבר׳ אע״פ שאמרו בגמ׳ מניקה
בני מיצי שינא פי׳ קטנו שינים בבר׳ ט׳ כבדה
כל העופות פסולין חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת
בר׳ מקוות למעלה מהן מי תמציות של אבסקי
מפורש בתוספתא אלו הן מי תמציות כל זמן
שהגשמים יורדין והמים בוצצין כלומ׳ מיתמצצו
המים ומבצבצים ומבעבעים כדאמרינן לענין
טריפות אי מבצבצה טרפה׳
מצביתא בבר׳ ר׳ אליעזר אומ׳
האורג בטרים ובקירוס גמ׳ מאי
בקירוס אמ׳ רב יהודה מצוביתא רב יהודה שלה
מצוביתא סוף גמ׳ דבר׳ הישן והא הא מכרכי׳ מ׳
מצוביתא פי׳ בערך קירוס׳
מצה חיטה דטרא כבר פי׳ בערך חיטה׳
מצה בס פסחים מצה צריך להגביהה
פי׳ כשאומ׳ מצה זו שאנו אוכלין על שום
מה וכן מרור צריך להגביהו כשאומ׳ מרור זה׳
אבל בשר לא בסברא כי צו מצות תאכל מצוה׳
מצה במחט כר׳ ט׳ בכלים מגופת
החבית שניקבה שיעורה מלא מוצה שניה
של שופין פי׳ קשר שני של קנה שהוא דק ואינו
עבה כראשון כ״א הקש שעל גבי שיבון שדומה לירק
ובתלמ׳ מוזא כדגרסינן בקידושין מולא דירקא והוא
כמולת של ירק ועיקר הדבר פירושו ובכל חסרו בציץ

השחו

השדה תירג' כמוצא רחקלא

מצוה

בס' פרק מציאות האשה בגמ' המשליש מצוה לקיים דברי המת פיר' מסיקנן בס' הלכה אלא גדולה מן המירוסין איכא בינייהו דבקטנה דברי הכל בין מן האירוסין בין מן הנשואין דברי הכל הרשות בידה בגדולה מן המירוסין ר' מאיר סבר מצוה לקיים דברי המת יעשה שליש מה שהושלש בידו והיל בותיה וכל מקום שאמ' ר' מאיר היא דאמ' מצוה לקיים דברי המת זה עיקרו מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן בפר' הכותב לאשתו בגמ' הניח פירות התלושין

מצוי

בפר' אלו טרפות בגמ' דרוסת הזאב הוא מצוי ואיתהו קא מקרקרין בפר' אלו מציאות בגמ' מצא כסות דלא אמרן אלא דלא מצוין אבל מצוין לית לן בה בפר' רבה בר"ש סו' הקול קול יעקב בזמן שקולו של יעקב מצוין בבתי כנסיות אין ידים לעשו ס"א מצפצף בויקרא רבה זאת תהיה אילין צופריא מצוצין פ"א קלנין

מצטר

בויקרא רבה ל' תונו ראש פרש מות וחיים תירג' עקירלס מצטרא מכירין פיר' לשו' יון תרוור מצטרא סכין מכירין

מצטרי

בר' גמ' דפר' מי שהחשיך מיצטרא זיקי מ' מתבקען הנודות שבהן הדבש כרכת ילבו ויצטירו

מצולה

בפר' פיר' חולית ומצולה בערך חלס' בפ"א בברכות בגמ' ולא זו בלבד מצולה שאין בה דגים פיר' במים שהמים עמוקין שאין הדגים מצויין שם ולא מרבו בלא קרקע במצודה שאין בה דגן פיר' בקריה זו לברוח שם שאין שם דגן כלום כך לא הניחו שם שום מינין ויש מפרש כל שתמלא דגים כרשת בלא דגים

מצליף

בב' הוציאו לו וכפ' א' ביומא בגמ' ומקטיר ובזבחים בר' גמ' דפר' בית שמאי אחת למעלה ושבע למטה כמצליף גמ' מאי כמצליף מחוי רב יהודה כמנגדנא פיר' היוכה שמרים ידו ומונו מכה עד שיורד ידו של כמצליף פי' שמטה בידו עד טיבורו עג"א חכמי מנגנא מצליף כלומ' שבאותן הזאות לא היה מתכוין לא למעלה ולא למטה אלא כאדם שמצליף היה מזה אחת למעלה ושבע למטה ולא משום הזאה למעלה כמנגדנא כאדם המלקה את חבירו שאינו מכה הכל במקום אחד אלא מכה הכאה בצד הכאה ובא למעלה למטה ולמטה למעלה כך היה עושה אחת למעלה ואידך למטה

מצע

בפר' חזקת הבתים בגמ' בר"א במחזיק הציע מצעות בנכסי הגר קנה פי' הנו' בר'

מצף

בפר' כל היד מבקעת בית הכרס מצף מים פי' שוכך מים

מציק

בר' גמ' דפר' ובר"ג גמ' דפר' כל הצלמין מעשה בשטתו של מציק אחד ברמון פיר' אנס'

מצר

בר"ג גמ' דביצה ואי איכא מצרא עברא בס' גמ' דר' יוחנן נקט במצרא וקא מעברא מעברא בפר' משקין בגמ' צדין את האישות והוא דליכא גשרא והוא דליכא גולא והוא דליכא מצרא בפר' גט פשוט בגמ' כתב בו מלמעלה אחריות הי אמיצרא פיר' גשר של נסר קטן מגומלא

מצר

בגמ' דפר' השותפין ובע"ז בפר' השוכר בגמ' המניח נכרי אמיצורי קא מימצרנא פי' דבת ויזורר הנער והוא פישוט עצמות ואם הם הגגות שוות זו לזו יכול למימ' ליה הכי אבל אם יש ביניהם מינקה גבוה אפי' י' טפחים אין יכול לומ' לו כך אלא תגנש עליו כגנב

מצר

מצרא זיירא בברכות' בערך זר'

מצר

בפר' א' בשוטה מביא חבל מצרי וקושרו למעלה מדדיה פרק שני היה מביא את מנחתה בכפיפה מצרית פיר' חבל עשוי מנצרים של אילן וכן הכפיפה

מצר

בגמ' דפר' חזקת הבתים המצר והחצב פיר' מצר כגון מ' משעול הכרמים שעוברין בו בני אדם בו הולכים

בכל עת

מצרע עובדים ושבים משדה לשדה
בכל' היה מביא את מנחתה בגמ' נכנס
להיכל והלכה מגלח בכלעת כדתנא כא ליו
להקיף את המצורע מעביר תער על כל בשרו

סליק פרק יז

אחל פרק יח

מק בב' א' בבכורים הפריש בכורים
נימקו ונבזזו בפרק תינוקות הזב והזבה והיולדת
והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר
פי' עד שימס הבשר בכל' במה אשה בגמ' ולא
בבוכליאר ותחת בשם מק מקום שהיו מתבשמות
בו נעשה נמקים נמקים בכל' אמ' ר' עקיבה ממקק
סנדיס ממקק מטבחותיהן כי תולעות תולעות
מק שמתלעין הסדרים והמטבחות
ויזורך הנער תירג' ואתמקק רביא
מק בר' גמ' דבר פוי שאחזו במוקיה
קא אתי בר' גמ' דמצות חליצה במוק ובסמיכת
הרגלים פי' בלש' יון אלמדן ועץ מלמטה ובלע
כלוטלו בחלק אמ' ליה עילם הכלי כולמאי בתקיה
בריש מוקיה ומחיה ברישה וקטליה
מקב בכל' כט בכלים יד מקבת
שלסתתים ששה יד מקבת של סתתי אבנים
טנח כי כמו ותשם את המקבת מטתחי אבנים
פי' כמו כתותי חותם בכל' ו' בבכורות המקבן
ושראשו שקוע גמ' מקבן אמ' רבה בר רב שילא
דדמי רישיה למקבא פי' שבולטות הפרחות הרבה
לחוץ ובין העורף לאחריו ולצדעיו שוה ראשו ודומה מאחריו
לפטיש שיוצא לפנו מאחריו דהיינו מקבת בכל' ג
במלה ר' ישמעאל אומ' במקבות היתה נעשית
מקרין בכל' ב' ביומא בגמ'
ללשכת הפרה דדין נגרין מקרוניא וכן

וכן תירג' ירוש' בבר' רבה פרש לח' יון מקרוניא
מקרקרין תירג' ירוש' בדודים
מקטורן לוקחין
בעג' בכל' ר' ישמעאל בגמ'
גת אתא לקניה דר' יוחנן אמ' ליה אדמוקט לך
עלך הדר בכל' כל כתבי ואלו הן יח' כלים מקטורן
ומונקלי פי' כמו מעיל ובלשון ישמעאל
שיש לו בית ראש ועוטף בו הלובשות ויש לו לולאות
וקרסים שמחברן והווה כמו מלבוש מקין
מקל בס גמ' דבר' א' בעג'
מקל הבלשייב בבר' פי' בערך בלש בכל'
כלי פרק יז בכלים מקל שיש בו בית קיבול מזוזה
ומרגליות הרי זו טמאין פי' אם יש בו עובי כדי
לעשות נרתק נרתק למזוזה או למרגליות בפרק
במה אשה בגמ' ואם יש לו מקל של זקנים טהורה
מכלום פי' דרך הזקנים שאין יכולין להלך בלא
מקל כדאמרי' טבן תרתין מתלת טהורה מכלום
שפשוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה לתקוני סוגיא
פי' לתקן הילוכו עביד
מקולין
כהקומץ רבה בגמ' ב' פרשיות אמ' לו חזור
לאחוריך ראה שד שחותכין בשרו במקולין פי' גיד
הנשה בגמ' דסכין ואין נוהג בעוף ואחת שאין
שוקלין בשר הגלת במקולין בבר' רבה פרש' סג
ויוסף הורד מצרימה לדה שהיו מושכין אותה
למקולין ולא היתה נמשכת פי' בלשון יון בית
המטבחים קורין מקולין ובלעז מקילוס
מקולס ברכ' גמר דבר' כיצד צולין
תנא ר' ישמעאל קריה תוך בר' ר' טרפון
קוריהו גדי מקולס פי' תולך חוצה לו כרעו שת
אדם המוגן בטמ' מזויין וכובע נחושת תרג' וקולס
דנחש מקום בבר' רבה פרש' סט ויפגע במקום
ר' הונא משום ר' אמי למה מכנים שמו של הקב"ה
וקורין אותו מקום שהוא מקומו של עולמו אמ' ר'
יוסי בר' חילפתא אין אנו יודעין אם הקב"ה מקום

עולמו

עולמו אם עולמו מקומו ממה דכת' הנה מקום
אתי הוי הקב"ה מקום עולמו ואין עולמו מקומו
בילמדנו הנה מקום אתי אמ' ר' יוסי בר חילפתא
הנה אנכי במקום הזה לא נאמ' אלא הנה מקום אתי
מקום טפילה לי ואין אני טפל למקומי בברייתא
דר' אליעזר פרק לה' הגיע להר המוריה בחצי היום
ופגעו בו הקב"ה שנ' ויפגע במקום ולמה נקרא שמו
של הקב"ה מקום שבכל מקום אשר אזכיר את
שמי וכול' שחזרה למקומה בהקומץ רבה בגמ' ב'
כרישיות בכר פי' בעקר חזר ובעקר דמאי

מקמתא

בבר' רבה פרש ע"ו
כגון מאן דאכיל הדין מקמתא בפרק
בויקרא רבה וסמכו זקני פרש והוא ישקוט אותך
לך מקימיא כלני תיתבין לי מלאכת רעהו תרג'
ירוש' מקמתא דחבריה

מקס

בבר' רבה פרש לה' ויקח שם וינח בכיתן בסרבליהון
ר' יודן אמ' בגוליהון ר' הונא אמ' במוקיסיהון

מקפה

בפר' ב' כטבול יום המקפה
של תרומה והשום והשמן של חולין בפר' א'
בחולין בגמ' השוחט שיברי עריבה לצוק לתוכן
מקפה פי' מרק של חולין והוא גריס בפר' המוכר
פירות לחבירו בגמ' המוכר יין לא צריכה דאמ' ליה
למקפה פי' לציקי קדירה שהוא יין יפה הרבה
שנכבש הקדירה

מקצה

בפ'
אחרון בעירובין הדלת שבמוקצה
פי' הוא מוקצה מקום במודיר וסהר הוא כדאמרי'
בעושין פסין כלל אמ' רבן שמעון בן גמליאל
כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסהר ומוקצה

מקצה

בכל האסורין פר' י'
בתמורה המוקצה והנעבד איזהו מ'
מוקצה לעב"ז וכול' פי' העומד לשם עב"ז
שהקצהו לשמה להקריבו ברי' נמ' דמ' יוצא רופן
הצאן להוציא את המוקצה לעב"ז אין מוקצה
לר' שמעון אלא גרוגרות וצימוקין בלבד פי' פירש

אמ' ר' ישמעאל בר ססרתאי מכנ' שמסריחות בנתים
בס' גמ' דפר' כל כתבי הקדש מעמיד אדם את בהמתו
על גבי עשבים בשבת אבל לא על גבי מוקצה כפר'
המוביא כדי יין עומד אדם על המוקצה ערב שבת
בשביעית פי' גאון ז"ל המוקצה הוא המקום המוכן
להקצות בו פירות כדי ליבשן כדי שתגמר מלאכתו
וכן פי' המעביר תאנים מחצרו לקצות לגמר את
מלאכתן פי' את פירות שלא נגמרה מלאכתן
קרי מוקצה הא דתנן עומד אדם על המוקצה
המעביר תאנים בחצרו לקצות פי' ליבש פי' את
לקצות לעשות מהן קציעות שקציעתן זו היא גמר
מלאכתן והואיל ועדין לא עשאם קציעות אוכלין
מהן עראי ופטורין

מקצה

בר' מעשרות אבטיח משישלק אם אינו
נשלק עד שיעשה מוקצה פי' משעה שמגדישין
אותו למכור בשוק

מקצה

בפר'
ח' בשביעית תאנים של שביעית
אין קוצין אותן במוקצה אבל קוצה הוא בחרבה
פי' מוקצה כלי ברזל שדרך לחתוך בו התאנים
חרבה סכין

מקצוע

בר' גמ' דפ'
כל הכלים נ' כלים ניטלין בשבת
מקצוע של דבלה וכול' פי' כלי ברזל שחותכין
בו דבילה העשויה עיגול ודומה זה למוקצה של
מנו

מקצוע

בר' גמ' דפר' כל
המנחות באות אמ' ר' ישמעאל
אבא הוה נוטל י' גרוגרות שבמקצוע על תאנים
שבכלכלה פי' כלי שעושין בו הגרוגרות זה
המקצוע והוא כמו המוקצה שפירש גאון :

מקצוע

בס' גמ' דברכות ובס'
בבא בתרא יעסוק בדיני ממונות
שאין מקצוע בתורה גדול מהן

מקר

בחלומות ה' דהרואה חזאי מוחאי דאדים
ונבל מוקריה בפר' גיד הנשה בגמ' ונהג בשליל
דבועי ודמוקרי משום דמא פי' מוח שבקדקוד

ומוח עצמותו ישוקה תרג׳ ומוקרא דגרמוהי
כטים׳ **מקר** בב׳ ב׳ בטרה שחוקתו
מקר מן המקור פי׳ ממקור הנדות
כמין בב׳ כט׳ בכלים יד המקור טכחים פי׳ כמין
קורנס חד שמנקרין בו הריחים כדגרסינן מאי
מכבשין רב יהודה אמ׳ נקורתא דריחים ושם
הקורנס מקור על שם שנוקרו **מקורזלות**
בב׳ כירה בגמ׳ נותנין כלי באבנים
מקורזלות דחזיין לבית הכסא פי׳ מתוקנות
דאין בהן חידודין פי׳ א׳ שראשיהם חדין פי׳ אח׳
אבנים רכות **מקרולפרים**
בברא׳ רבה פר׳ ש׳ בט הגדול משה
אחת היה לה בן ננס והיתה קוראה אותו מ׳
מקרולפרוס פי׳ ארוך וקל בלשו׳ יון מקרו לפרוס
מקריצות בערך קרץ **מקשה**
בס׳ גמ׳ רפ׳ אמ׳ ר׳ עקיבא נותן
מקשה של חזיר אחת פי׳ נימין הקשות בצואר
חזיר ושבין כתיפיו שהן קשות ומשונות מכל
שערות שבהן תופרין הרוצענין

סליק פרק י״ח

אתחיל פרק י״ט

מר את יי׳ צבאות אותו תקדישו
תרג׳ יתה תימרון קדיש ענין הילול
הוא **מרד** ברא׳ גמ׳ דמר׳ כל שעה
ובפ׳ יום הכפורים בגמ׳ מי שאחזו ובס׳ גמ׳ רפ׳ בן
סורר ומורה אמ׳ לי מרי דוראי פי׳ שלטון של כבר
שלי כיהי חזיות דדמך סומק טפי ברום׳ אתה
בעל חיים להדי׳ נבשך בנבש כל ברא׳ גמ׳ רפ׳ ערב
פסחים ובפ׳ כירה בגמ׳ מנעה שעשו אמ׳ אביי
כל מילי דמר עביד כרב פי׳ דרבה בר נחמני
רביה אמ׳ כל גמ׳ רפ׳ כירה ורב נחמן בר יצחק מ׳

מריה דעובדא הוה בפ׳ כל הבשר בגמ׳ הכחל
ור׳ יצחק נפחא מריה עובדא הוה בזבחים
בפ׳ בית שמאי בגמ׳ ואלו דברים אמ׳ רב חסדא
מרי דבי מזבח מקום טהרה הוא ש״מ מרי ורבי
בסוף הוריות הכל צריכין למרי חיטיא בסוף
סוטה כל תלמ׳ חכמ׳ העוסק בתורה מפני הדחק
ובטל עד משכינין אותו מדיו השכינה שנ׳ והיו
עיניך רואות את מוריך ואין המגור ננגר
בכנוי שנ׳ ולא יכנף עוד מוריך למה נקראו
החלבים אמורים שהן מודים ואדונים על כל
האיברים ועולין על גבי המזבח לחלק אדון העולם
צפור דרור שאינה מקבלת מרות פי׳ שאינה
מצויה ביישוב שלא יתבשנה אדם ואם יתבשנה
אדם חונקת עצמה כמרי חלמא לשנאך בילמדנו
ברא׳ ואלה המשפטים שונאו של נבוכדנצר מי הוא
ישרא׳ וכי תעלה על דעתך שדניאל מקלל את ישר׳
אלא תלה דניאל כלפי למעלה ואמ׳ מרי ורבוני החלום
ופתרונו יתקיים בנבוכדנצר שונאך ועריך
מר בילמדנו בנים אתם ניקוטרית
מר ולבונה מר זה אברהם ולבונה זה יצחק
מכל אבקת רוכל זה יעקב ברא׳ כריתות בגמ׳
המפטם את הקטורת מר וקציעה מר ואהלות
בלשון יון מוסקון בב׳ ט׳ במקוות ואלו חוצצין בכלים
הזפת והמור בכלי זכוכית איכא דאמ׳ החימר חימר
כמו והחמר היה להם לחמר מר כמו מור ואהלות
איכא דאמ׳ מר מסתבר כדאמ׳ בתוספתא המור
והקומוס׳ **מר** בפ׳ דיני ממונות
בשלשה זה מרדיחי יונים גמ׳ אלו שממרדין את
היונים פי׳ מלשון מורה בלומ׳ מלמדין אותן
למרוד להקדים ליונים אחרים **מר**
בפ׳ שבת אין ממרדין את העגלים פי׳ שמלעיטו
בידו לגרונו למקום שאינה יכולה להחזירו להשליכו
לחוץ מלשון שור ומריא ותירג׳ פטימיא
מר׳ בפ׳ ה׳ בתרומות שיעור הכנים

המגולה

המגורים כדי שתאכל מתן המרה כגו' אירס של
נחש בגמ' כל שעה ובחרחבינה ובמרור גמ' מרור
מרירתא פי' חורת יער שהיא מרה אומא מררתא
רטומא פי' מרור של דג ששמו פוביא והוא שיבוטא
שיבוטא והוא קורים האסכנן בכר ה' ישרצים
בגמ' איזובין עולא אמ' איזובין מרה חיורא
פי' בלען מרון ואין שפתותיו נוטפות מר ונטיפה
כבר פי' בערך טף **מר** בס נמ' דבר
השוכר את האומנין ואף אבה שאול לא
אמ' ולא כמר כסל וקרדום ברג' גמ' דבר חלין לא
צריכא דבעי מרא וחצינא **מר**
בכס דשמעו שמעו נא המורים מהו לישנא
דמורה אמ' ר' ראובן בהדין לישנא יוונית צווחין
לשטיא מורון ברג' מגילת איכה הוי מוראה
ונגאלה אמ' ר' ראובן לשון יוני הוא צוחין לשטיא
מורא **מר** וכעסים דמים ישכרון
תירג' כמה דמרון מחמר מריתא
מראה בכלי מתכות פר' י"ד
בכלים מראה שנשברה אם אינה
מראה את רוב הפנים טהורה **מראה**
בזבחים פרק קדשי קדשים באלו
לגוף להסיר את המוראה ואת הנוצה ואת בני
מעים היוצאין עמה גמ' תנו רבנן והסיר
את מראתו זה הזפק **מריא** בפס
אלו נאמרין ויזבח שור ומריא על כל
כסיעה וכסיעה שור ומריא פי' שור כובלי
מריא בבר' רבה פרש ז' אלו ה'
המריאים שברא הקב"ה את נפשותם ובא
לבראות את גופן וקדש היום ולא בראן ומפרש
יא בששי ברא שש אדם וחוה ורמש ובהמה וחיה
ומריאים פי' שידים **מראנא**
באלו טרפות בס הי"ל הדיאה מראנא פליגי בה
אבה יוסי בן דוסאי ורבנן פי' תולעת של
בהמה שנמצאת חיה במעיה בס הנר מראנא

רבישרא מסירן רבוורי שריאן פי' תולעים
שהתליעו הבשר או הדגים שדו בפר' אין
מעמידין בגמ' בת ישר' תנו רבנן ישר' מלאת
מל את הגוי לשום גר לאפוקי לשום מוראנא
דלא לכש בשר רימה תירג' לבש בשרי מורני
מרבך של אבנים בערך רבך
מרביות בפר' ג' בשבועות
עד שיהו בו מרביות שהן שלש על שלש על
רום ג' שיעורן כו' אבנים ירוש' אין עבידא
תלתא זכנין מן תלת תשע תשעה זכנין מן
תלת עשרין ושבע פי' מורביות נדבכין
מרביות בכ' ב' בתמיד באו רגילין
במורביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן
בפ' לולב וערבה מורביות של ערבה פי'
ענפים גדולים של ערבה **מרבניות**
בקידושין בפר' א' והאמ' אביי אמרה לי
אם מרבניותה האי ינוקית רבקה תירג' ירש'
מרבניתא דרבקה **מרג** ברג' גמ' דב
הרואה ובפר' המוציא יין בגמ' צרור אבן
י' דברים מביאין את האדם לידי תחתוניות
וכול עד מוריגי בהמה פי' חיך שלה דבק
לשון יונק של חכו בצ'ת' אודבק לישן עלינגא
למוריגיה בצחותא ונריו מתוק לחכי תרג'
וטעמי מוריתא כסימן על מוריגי **מרג**
בתמורה בר' גמ' דבר ואלו קדשין תשא ובאת
אבי מכמוריגיהו כי אמ' לך תשא ובאת להיכי
דמיון דהרגל אי תנא אתה רשאי לעכב מרהביא
קדשיך ונדריך מיד לא תטול אותם אפי' מן
מוריגיהו כלומ' שאפי' נבנסו מעצמן על הגרן
ועל התבואה ועל המוריגים ודשין תקח אותם
משם ותביאם לבית הבחירה מאי מוריגים
אמ' עולא מטה של טרבן כבר פי' בערך טרבל
כי שמטו הבקר תירג' נרגווהי תוריא כי לא
נחרוץ ובחריצה הברזל תירג' מוריגי ברזלא:

מרגל קשיט תירג׳ ירושלמי מרגלן
וישפה תירג׳ ירוש׳ מרגליתא אולין
מרגליתון בערך אולין מרגל בס׳
גג׳ דמר׳ היה קורא מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה
אני בריה ובול׳ פי׳ לשון דגילות החכמ׳ או בולסי
המכורשים כמא אף על פי שהן יסודי עולם אין
מחזיקין טובה לעצמן בהחזיקם בתורה אומרין
בבעלי אומניות אני אני בריה והאומן בריה הוא
מתעסק במלאכתו לחרוש לזרוע לקצור ולטחון
ולאפות ואני מתעסק במלאכתו ללמוד וללמד
בזבחים בס׳ גמ׳ דכל כלהכסולין מרגלא בפומיה
דרב דימליה בר חיננא וכול׳ מרגן
איקר אתבם בעקרבים תירג׳ אלדה ותבון
במרגנין מרדע בב׳ לא יחטר קוצין
מלא המרדע פי׳ כשיבוא לחרוש ומרים
המרדע להכות הבהמה שחורש בה לא יהו עצי
האילן מעכבין אותו מרדע פבר
פירש בערך מלמד מרדעת פבר׳ בה׳
בהמה חמור יוצא במרדעת מרד
בפר׳ ו׳ בנגעים השחין והמכוה והקרח והמורדין
אינן מטמאין בנגעים בפר׳ ח׳ אבל לא בראש
ובזקן בשחין ובמכוה ובקרח ובמורדין פי׳ כמו
ענין שמרדה וכן בתורת כהנים שחין יכול מורד
ת״ל ונראה מכלל שמורד בשעת מחותה
והבשר המוכה נראה בלא עור ובפר׳ ט׳ הין מ׳
מורדים טהורין פי׳ מתהדיין ויש אומ׳
מורדים מלשון דר בשרו את זובו בב׳ אין
מעמידין בגמ׳ מתרפאין ענין שמרדה מותר
לכוחלא בשבת בס׳ גמ׳ דמל׳ כיצד מברכין ריש
לקיש פי׳ שיצא מרדעתו בפרק חזקת הבתים
בגמ׳ ג׳ ארצות לחזקה בורח מחמת מרדין פי׳
נתבע מחמת תביעת נפשות בפר׳ פירה בגמ׳
מעשה לוקה מכות מרדות מדרבנן פי׳ מלקות
דאוריתא הוא על חייבי לאוין באומד ובהתראה

ובעין מכה משולשת כדכת׳ ארבעים יכנו ואמ׳
חכמ׳ מתן הסמוך למ׳ אבל מי שעובר על מצות
עשה שאומרין לו עשה סוכה ואינו עושה מכין
אותו עד שתצא נפשו בלי אומד ובלי מכה
משולשת וכן מי שעובר על דברי תורה חכמ׳ מכין
מכין אותו בלא מספר ובלי מניין ובלא אומד
ולמה קורין אותו מכת מרדות מפני שמרד בדברי
תורה ובדברי סופרים מררה
סמיקא בא׳ טרפות בגמ׳ סימני העוף
מררה להביא מררה נכנסה צרחה
ובמורה תירג׳ מדרה מרריא בפר׳
השוכר את הפועלין בגמ׳ עד שלא התחילו
במלאכה צריכה ואו כי מרדה דלעברות פי׳
לעברות שם הנהר והוא כמו אגם כלומ׳ צריכה
ז׳ כמו המשוט של מלחים המנהיגים הדוגית
בנהר הנקרא לברות מרדביתיה
תירג׳ ירוש׳ משענתו ונקה המכה מרדביתיה
מרה בפר׳ ד׳ מיתות בגמ׳ המגדף
עשר מצוות שם נצטוו במרה ז׳ שקיבלו בני
נח הוסיפו עליהן דינין דכת׳ שם שם לו חוק ומשפט
שבת וכיבוד אב ואם דכת׳ בעשר דברות כאשר
צוויתיך צוך ואמ׳ רב יהודה כאשר צוך במרה
מרזב בפר׳ חזקת הבתים המרזב
אין לו חזקה בקולמוס בגול במרזב בשר
בפר׳ כ׳ל׳ בערך גרד בב׳ חבית בגמ׳ מי שנשרו
אסור לעשות מרזב בשבת פי׳ כשיעטף אדם
טליתו ויקפל שני קצותיה כמין כתף קיפול
ויניחנה על כתיפו השמאלי ויחזור ויקפל שאר
הטלית המשולש בצידי הימין ויניחנה בכתפו
הימין נמצאת טליתו מקופלת מחנה ומהנה
מונשלת על כתיפיו וחלל כנגד השדרה ונראה
כמין מרזב וכזה הוא קשר כבישי בבליאתא
שהיו קושרין שתי כריכות וקורין אותה כישא
ובסכוסי מאני מרזב בפר׳ אין

עומדין

עומדין בגמ׳ דסכך העובר בס׳ גמ׳ דמ׳ הקורא את המגלה למכרע מחיץ ליה במרזבתא דנחי
עד דמכוין דשתיה בילמדנו בהעלותך טול כבר של זהב והשלך לאור ונעשית היא וכפתוריה ופרחיה וקניה אותה הוי מקיש במרזבתא מ׳ מגרמה היא מתעבדא פי׳ בלשון ישמעאל קורין למקבת מראזב ס׳ א׳ מרזבתא ויש מהן בערך ארזבתא

מרזבני

בג׳ א׳ במגילה בס׳ דסמך קראו ותרית מאה ושתין ושיתה מרזבני איכא ברומי פי׳ אדונים

מרזן

בפר׳ החולץ בגמ׳ המחזיר גרושתו ובפר׳ אחרון דיבמות בגמ׳ אין מעידין שאני מיא דמרזו מכה פי׳ ממרסס כי המכה והכויה אינה מועלת שכבר שאבה המטה במים והן מכבין הכויה בבשיל ובלבות יהלומון תירג׳ מחיין במרז׳

מרזח

בס׳ גמ׳ דפר׳ ואלו מגלחין מרזח נעשה שר לסרוחים בס׳ גמ׳ דפר׳ מציאות האשה מאי מרזחא אמ׳ ליה אבל דכת׳ ביה כה אמ׳ יי׳ אל תבוא בית מרזח כלומ׳ האבל הנזח במרירות ומזדעזע מלשו׳ ולא יזח החושן כמו מזין מזירח בפר׳ א׳ בכתובות ישב בראש כמו שר פי׳ סרוחים לנשארים וסרח העודף

מרזמא

בפר׳ אלו טרפות בגמ׳ סימני העוף שקטנאי אריכי שקיה וסומקי שדיין וסימן מורזמא פי׳ לשון פרסי הוא שכל דבר שהוא אדום ומחך מורזמא ואם שוקיה ננסין נקראין קוזי ואיכא דאמרי גוזי

מרח

בב׳ א׳ במאה לעולם הוא נותן משום מאה ופטור מן המעשרות עד שימרח בפר׳ חבית אם היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח בר״ג גמ׳ דפר׳ הגוזל עצים ובר״ג גמ׳ דתמורה לא הפריש מן העומרים יפריש מן הכרי עד שלא מירחו מעשר ונותן לו פי׳ שמטהרין התבואה

מן הקש ומן התבן עושהו גורן כלם שכן מנהג שמתללין התבואה ועושין אותה רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה כעין כבע ולוקח לוח ומושח עמו כל הגורן ולשון סיכה הוא כמו וימרחו על השחין סיכה משיחה טיחה מריחה שיעא ענין אחד הן במנחות בפר׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳ והשאר נאכל אמ׳ רב כהנא אומ׳ היה ר׳ עקיבא מרוח הקדש אינו פוטר פי׳ אע״ג דמירחו כשהוא הקדש לכשיפדה אינו פטור מן המעשר לפיכך חייב בתרומה ובמעשר בפר׳ א׳ בבכורות בגמ׳ אחת בכירה הלוקח

מרט

טבליך מרוחים מן הגוי מעשרן בפר׳ כל׳ל גדול אמרו בשבת בגמ׳ הגוזז תנו רבנן התולש את הכנף הקוטמו והמורטו בס׳ גמ׳ דפר׳ דם הנדה אם איתא דמיא נפל עליה אימרטוטי הוה מימרטט בפר׳ איזהו נשך בגמ׳ אין מושיבין ואת הרחלים מפני שגוזזות ושוטפות ומורטות בגמ׳ במה טומנין משכחת לה במירטא דבינו אטמי פי׳ הצמר שבין הירכות שלטה מה כיון שתגזיר השתנתה שותת בין ירכותיה יש בו לחלוחית לעולם ואינו מתגגב לעולם ואמ׳ עושה ממנו הצמר כסות ישבו לחלוחית

מרט

בפר׳ גיד הנשה בגמ׳ ונהגו בשליר דבא ממרטיט ליה כלומ׳ מהטט אחרון וחותכו יפה

מריא

בס׳ גמ׳ דפר׳ הניזקין מוריא ומורה מבי רב ליכול חמימא ואנא איכול קרירא פי׳ מודה הודאה לעצמו כלו לזכות אומרת אחליפנו להבר החכמה שלי בצוננת שלו כדי שיאכל הוא הטוב

מריה

בפר׳ פי׳ הר המוריה בערך אדן

מריב

בר״ג גמ׳ דחולין הלוקח יין מבין הכותים לתת לתוך המוריים בפר׳ פי׳ מוריים בערך אומן

מרירן

תילג׳ ירוש׳ שוקת ותמהר ותער כדה אל השוקת מרכוותא ברהטים בשקתות המים לעיני הצאן ברהטים

מרבנתא בגמ׳ דכר׳ עד כמה
ישהה ההוא נבתא דהוה חשוד
לזבוני תרבא דאטמא במרבנתא פי׳ מתחכמי מעניה
היה מוכר חלב של ירך והיה אומ׳ שהוא טהור ש׳
הדרא דכנתא דכנתא טהור כמו דכי ואמ׳ לן ל׳ דאמ׳
משמיה דר׳ יצחק האורלני ז״ל דהוא אמ׳ דאקשתא
ואיתרא דקאמ׳ בחולין בחלב של קיבה הוה מכי׳
הדרא דכנתא כוליה טהור הוא ולדבריהם מרכנתא
בדלת **מרכוף** בכל כלי עץ פר׳
טו׳ בכלים המרכוף טהור פי׳ אמרו שמצאו
תלמוד כלים בארץ רוחה ומצאו בו כי׳ זה הריבור
מסיא דבר גוטתא ודומה לאותו שגרסנו כלאתא
רבי בר ציתא ויש אומ׳ שזה מרכוף הוא כלי מארץ
שעושין לזמר כרבת ושדרות בארזים ומתרגמ׳
ומידריא דריכפת דישישריית ארזיא ובכ׳ טו׳
בכלים המרכוף של זמר פי׳ מרכב של זמר והוא
שאמ׳ שיש לזמרים במו סוס כגון ארז ויש ששונין
המרכוב טהור ומפרש העץ שבכנור שכורכין עליו
החוט ומרכיבין אותו עליו והמרכוב של זמר כמ׳
מפרשין בית יד של מגל מלשון לא תזמר
מרום בס׳ ידים וספרי המירוס
אין מטמ׳ במו טרפות בגמ׳ דסנהד׳ סימנא העוף
אמ׳ ר״ש לקיש הרבה מקראות יש שראויין לישרף
כספרי מירון פי׳ ספרי המינים כבוראם ומפורש
בגמ׳ כל כתבי כה׳ מין היה ושמו מירום פי׳ אר׳
הספרים החיצונים של חכמת יונים שמם בלשונם
המירוס **מרמהוג** בדמואות פ׳
מי שאחזו וכו׳ בשול ליה גורנא
דמרגיהוג פי׳ עץ של אילן שקודין אותו מרמהוג
שהוא קשה ודאי בשול ליה כוליה אחרינא
מרדמתא בבר׳ רבה פרש׳ י״ח
ויפל יוי אלהים תרדמה ובפרש׳ נח׳ תרדמה
נפלה על אברם רב אמ׳ ג׳ תרדמות הן וכול׳ עוד
תרדמות מרדמטא אין רואה ואין נקיץ כי כולם
ישנים כי תרדמת יוי נפלה עליהם פי׳ בלשון ...
מרדמיטן כדפת ירמו כאבן ובר״ה גמ׳ דפר׳ השותפין
באבני שישא כוחלא ומרמרא **מרן**
בבר׳ השותפין לא את המורן ולא את
השובך פי׳ מגדל קטן הוא שבונין בגנות
מרונא בפסק׳ ויהי בשלח
איתגלי ר׳ שמעון בן יוחאי על מרונא
ובגמ׳ דכר׳ השוכר את הפועלין שהדינהו לרבנן
מרין ומסקוה **מרן** חרב וחנית פי׳
כל העמ׳ חרבא ומורניתא וחנית מעוטה כפסק
ויהי בשלח נבקין בתריהון גש׳ חלביא בחוטרניתא
ובמורניתא **מרק** תירג׳ תרהד ותאשור
מורנין ואשכרעין **מרס** בהגדה
דמגילה מרס מרסנא וכו׳ כלום מרסו
ברם מרסן מנחות בבר׳ הוצאו נטל את הדם
מהי שהוא ממרס בו פי׳ כגון בוחש כדאמ׳
שבוחשין את השתית בר״ה גמ׳ דפר׳ מי שאחזו ליתי
תומא יחידאה וממרסיה במשחא ומילחא בבר׳
ב׳ בשבועות ממרסין באורז בשבועות פי׳
ממחקין ומערבב **מרעל**
בויקרא רבה בר׳ קדושים תהיו קדל
בלילא ומלא מרעלא טעון על חמרא פי׳ כלים
שמשימין על החמור ושמו בלעז צימטא בלעז
מרפסת בבר׳ כיצד משתתפין
הנותן עירובו בבית שער
אכסדרה ומרפסת פי׳ כגון אויר מסובב ובו פתח
פתוח ובאותו האויר המסובב קורות יש בתוכו
בתים פתוחים בו ומעלות עולות בעליות אין
אומרין ינתן לכל בית ד׳ אמות בחצר אלא נותנין
לפתח המרפסת ד׳ אמות בלבד **מרפק**
בר״ה גמ׳ דפר׳ מצות חליצה מעל
המרפק פי׳ דפוי שמשתרבב מן הרגל ונופל
ממנו כמו אם יטעם עבדך את אשר אכל ואת
אשר משתה מיכן ששנותיהן של זקנים

21

מתרכטות ואינו יכול לקנות שתותו לטעוס
החיך המאכל והשתה ומתרופטות

מרפק

בפרק המצניע בפיו ובמרפקו בפרק
ה בערכים ממלא את החבית מים ומכניסה
תח׳ מרפקו בפר׳ א׳ ה׳ בהאהילות במרפק בפר׳ ויה׳
רש׳ נח׳ אתירא אברם ובפר׳ סן גשה נא ואמושך
והיו אוחזין במרפקו כדי שלא יפול על כל אצילי
ידיו תירג׳ על כל מרפקי ידוהי פי׳ שיחי ובלע׳
טיטולו

מרצף

בפר׳ המוציא
יין ארמה כחותם המרצופין בפ׳ המוכר
את הספינה לא מכר את העבדים ולא את
המרצופין בפר׳ ב׳ כבלים הכדים והכסות והשקים
והמרצופין בפר׳ יג׳ באהילות מצטרפין כחותם
המרצופין פי׳ השקים הגדולים שנותנין בהן
הסחורות של ספינות

מרק

בפ׳ אמ׳
להן הממונה ובר׳ פ׳ השוחט בגמ׳ רוב אחד
בעוף קרבו ומירק אחר שחיטה על ידו למה לי
למרק מצוה למרק פי׳ מצוה להשלים בשחיטה
מיעוט סימנין שנשארו שלא ישאר כלום בראש
גמ׳ דברכות וסורין הממרקין כל גופו של אדם
על אחת כמה וכמה פי׳ מריקין דמו ומכלין
כוחו מלשון המתחיל במצוה אומרין לו גמור
פי׳ הגיטה סגר את הדלת פי׳ מרוק כלה והשלם
המצוה בפ׳ ד׳ בתמיד מירק את המשטח ובה עושה
פרק יג׳ באהילות שייר בה החרש שלמטה או
מלמעלה הגיטה ולא מירקה פי׳ שייר החרש
שייר המוכן הגיטה סגר את הדלת אבל לא השלים
הסגירה בסוף מקוות או שהכניסן כדרכן ולא
מירקן פי׳ לא גמר מלאכתו

מרק

בפר׳ במה מדליקין בגמ׳ על שלש עבירות
כל הממרק עצמו לעבירה מצוות וחבורות
יוצאות בו של חבורות כפע תמרוק ברע פי׳
המהבהב כמו מרקו הרמחים ענין חידוד בפר׳
שנים אוחזין בגמ׳ מצא שטרי אנא איקום

ואירפי ואושני ואומרוק זביני אילין בזבחים
בפר׳ דם חטאת טעונין מריקה ושטיפה ת״י כספרי
כבו בפ׳ דם חטאת תנו רבנן מריקה ושטיפה
כצונן דברי ר׳ מריקה כמריקת הכוס ושטיפה
כשטיפת הכוס וחכמ׳ אומ׳ מריקה בחמין ושטיפה
בצונן הומרק סירו פי׳ בערך סר

מרק

כאו חוצצין פרק ט׳ במקוות ר׳ יוסי מטהר
בשל יוצרים ומטמא בשל מרקא פי׳ טיט שמערבין
בו דברים אחרים לחזק כדכת׳ תמרוק ברע ובת׳
ובתמרוקי הנשים והוא שיער של צאן ויש אומ׳
טיט מתוקן לעושי כלי חרש שרוי בלבן כיצה
לתקן בו הכלים שנסדקו ואין המים ממחהו

מרקא

בפר׳ הערל בגמ׳ אמ׳ ר׳
יהושע מנראי חמרי דאכיא אימריה
בטיהרא ושתיא שכרא מרקא ברא׳ גמ׳ דבר׳ בפר׳
מערבין וברכואות דבר׳ מי שאחזו ונשתי בתריה
חמרא מרקא פי׳ מזוק בגרים פי׳ אחר השוקט
על שמריו כדכת׳ ולא הורק פי׳ אח׳ יין המורק לטל

מרוקא

בפר׳ הזהב בגמ׳ דסמיך
לאסימון קיעין במרוקא פי׳ גרעינה
של תמרה שמחליקין בה התבר הטיר

מרקא

בס׳ גמ׳ דבר׳ א׳ בציצה
אי נגדי בטוריקא בס׳ גמ׳ דב׳ א׳ בע״ז הנהו
מוריקאי נרד וכרכום תרג׳ רשק ומוריקא

מרקולים

בפר׳ ד׳ מיתות
המורע עצמו לבעל פעור זו היא
עבודתו בע״ז פר׳ ד׳ ר׳ ישמעאל אומ׳ ג׳ אבנים זו
בצד זו בצד מרקולים בפר׳ אלו מציאות בגמ׳ ואין
חייב להכריז באבני בית מרקולים מהו פי׳ בית
ע״ז שמו מרקולים עבודתה רגימות אבנים ועוקרה
כדתניא בר׳ גמ׳ דבר׳ ר׳ ישמעאל אלו הן אבני בית
מרקולים אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביה

מרקתא

בר׳ ויקרא רבה פרש
והוא ישקיט דידעא למשאל אזלא

לגבי מגירותא תרעא כתיה מרקטא ליה פי'
מקשת בפתח ודופקת ומכרזת ומבעבעת

מריק

ברא' גמ' דפר' סדר תעניות
פי' אלי גזר מדיש ובנאו בבירה מקעקע כל הבירה כולה והחזיר מריש לבעלי' ברא' גמ' דפ' לולב הגזול האי קשורה דמטללתא עבדו בה רבנן תקנתא משום תקנת מריש פי' תקנת מריש כדתנן בהניזקין פר' ה' בגיטין ובפר' ז' בעידיות על המריש הגזול שבנאו בבירה שיתן את דמיו וברא' גמ' דפר' מרובה והרי מריש דאיכא שינוי השם דמעיקרא קארו ליה והשתא טללא ותנן על המריש הגזול שבנאו בבירה שנוטל דמיו מפני תקנת השבים אמ' רב יוסף כמריש שמו עליו דתניא צלעות הבית אלו המלטוסין והעובים אלו המרישות וכבר פי' בערך מלטס בפר' ד' גבים הקיש על המריש ועל המלבן וכבים מעץ יענה תרג' ושיטא מנו מרישא עני' לה'

מרשנא

אתו דבי מרשונא דבנוה פי' מקוס ברמואות דכמי' שאחנו

מרתבא

מרתבא וחומרתא דכילון בפ' אחרון בגיטין בגמ' גופו של גט מרתבא ובבריתא פי' אבן שקורין ליתריצו

מרתק

בברא' רבה פרש' נ' מאת יוי מן השמים כמרתק כמן גבר תרג' ירוש' באבן או באגרוף מדתוק ירוש' בס' מושקין נחת מן חמרא ויהב ליה מרתוקא גולביה:

סליק ... מ

... פרק ב

מיש

ס' גמ' דפר' וארון מגלחין
תימוש ההיא איתתא זורתא לאחרינא
לאיוך'' בברא' רבה בס

מישא

מר' לה ויהי מושבם ממשא מיתה מרי חרה מעלה גוססת בבל בריאה כבר פי' בערך בר

משבץ

בפר' העור והרוטב בגמ' הממשיט הכא במאי עסיקינן דקא באעי למישבצנ פי' לתקן כסא של עור שקורין בלש' מלדשטורי דצריך לצרף אותו כסא ה' טפחים ואי כותת לא האוי חשיב

משבר

בהבדור טל כנ' בבלים כסא של כלה ומשבר של חיה פי' האבנים ודאיתן על האבנים תרג' ותחזין על מתברא

משגן

בפר' השותפין בגמ' כמה יהא משגן מורחתא דאימה פי' לפי שהצריכה להוציא דדיה לפניו ומקרה לו עשה באבוי' כבור דדים שינקת מהם להיבך קרו ליה אילעא משגן אורחתא דאימיה

משך

בס' גמ' דפ' א' בקידושין תנו רבנן בן באדר מות משה רבי בן באדר נולד וכול

משח

בס' א' במגילה אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים פי' כהן גדול שהיה בבית ראשון היה משוח שהיה להן שמן המשחה בבית שני שלא היה להן שמן המשחה היה מתמנה כהן גדול בלבישת שמונה בגדים שכל זמן שהיה הדיוט היה משמש בד' בגדים נתרבה בח' בגדים נעשה כהן גדול ומפורש בגמ' דהוריות משיח שעבר כגון שאירע פסול בכהן גדול ונתמנה אחר תחתיו ואחר כך מת חוזר הראשון לעבודתו ואותו ששימש כשאירע פסול לכהן ג' נקרא משיח שעבר בשעה בח' משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם בלשון הקודש גמ' אותם שלו סנהדרין ואת פינחס זה משוח מלחמה וכלי הקדש זה ארון ולוחות שבו בס' גמ' דפ' בלא כהן גדול בגדים שכהן גדול משמש בהן משוח מלחמה משמש בהן וכול ושם מפורש תורת כהן משיח ומרובה בגדים ומשיח שעבר ומשיח מלחמה משחא כבישא משחא טחינא כבר פי'

בערך

בערך כשר בס׳ אין מעמידין האי משחא שליקא דארמאי שרי למאי ניחוש ליה אי משום בישולי גוים נאכל כמות שהוא כחי ואי משום גיעולי גוים נותן טעם לפגם מותר ואי משום תערובת מיסרי סרי ירוש׳ ברש׳ בג׳ דפל שני דבכוריס לך נתתון למשחא למשחה לגדולה למשחה לסיכה למשחה להגדולה להדליקה

משח

בפר׳ כי שהוציאוהו שאין המשוחות מעצין את המידות בס׳ המקבל בגמ׳ המקבל שדה מחברו לזרעה אמ׳ ליה רב יהודה לרב אדה משוחא פי׳ מודד הארץ לחלקה

משח

בפר׳ לולב הגזול ר׳ מאיר אומ׳ אף במשיחה בהנוגע פר׳ כ׳ וא׳ בכלים בחוט ובמשיחה בפר׳ במה טומנין בזמן שצבען בשמן וכרכן במשיחה בפר׳ שנים אוחזין בגמ׳ זה ישבע מאי שנא ידרב חסדא דאמ׳ רב חסדא בר׳ גמ׳ דפ׳ הזורק גט בידה ומשיחא בידו פי׳ יתד

משח

בס׳ כלאים משיחות של ארגמן פי׳ לשונות של ארגמן

משחן

בכל כלי כל ז׳ בכלים משחן שיש בה בית קיבול שמן טמאה בפר׳ אין צדין אין משחיזין את הסכין בפר׳ א׳ בעב׳ ז׳ בגמ׳ ובכל מקום אין משחיזין להן את הדין פי׳ אין מחדדין שם האבן שמחדדין בה משחז׳

משחן

עצים דמושחן פי׳ בערך שחן׳

משוט

ברש׳ גמ׳ דפ׳ המוכר את הספינה פי׳ המנהגין אותה אמ׳ ר׳ אבה אלו המשוטות אלונים מבשן עשו משוטיך

משטה

בפר׳ הגוזל ומאכיל בגמ׳ ואם אמ׳ לו ובפר׳ מצות חליצה טול דינר והעבירני אין לו אלא שכרו אלמא אמ׳ ליה משטה אני בך ברש׳ פר׳ הזורק גט בגמ׳ וכן לענין מהו דתימ׳ מיצי אמ׳ ליה משטה אני בך בס׳ גמ׳ דפל גט פשוט אדם משטה בשעת מיתה או לא׳

משטח

בס׳ טהורות המשטח של מרגלה פי׳ מקום מוכן לשטוח הענבים נקרא משטוח כדכת׳ וישטחו להם שטוח בילמדו ויהי ביום כלות משה ממלא את הכלכלה אחר כך ממלא את הסל אחר כך ממגרלא משטחו לפי הענין כלי גדול׳

משך

במכילתא משכו וקחו לכם משכו מי שיש לו וקחו מי שאין לו ובול עד ר׳ יצחק אומ׳ בא הכת׳ ללמדך על בהמה דקה שתהא נקנית במשיכה בס׳ הזהב בגמ׳ דסמך האונאה כדרך שתיקנו משיכה במוכרים כך תיקנו משיכה בלקוחות פי׳ של אחר שמשך הקונה אינו יכול לחזור המוכר כך הלוקח אינו יכול לחזור דלאחר שמשך הוא וכשנתן המעות ולא משך הפירות כשם שהמוכר חוזר כך לוקח חוזר בס׳ גמ׳ דפר׳ הוציאו לו ובס׳ איזהו מקומן בגמ׳ דסמך העולה תנא יתר דבי ר׳ ישמעאל דבי ר׳ שמעון בן יוחאי זה וזה יסוד דרומי ומשכוה גברי לגברא בס׳ גמ׳ דפר׳ כרת חטאת אל המנוחה ואל הנחלה תנא דבי ר׳ ישמעאל זו וזו שילה ור׳ שמעון בן יוחאי אומ׳ זו וזו ירושלם ומשכוה גברי לגברא בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ פ׳ בשבועות ובר׳ גמ׳ דזבחים קרבנות ציבור סכין מושכתן למה שהן פי׳ כלה שהן אם תמידין ואם מוספין סכין מושכתן להיות כן טרם נמשכו לסכין אין לומ׳ אי זה תמיד ואי זה מוסף אלא תלויין ועומדין בתנאי לב׳ בית דין שכך מתנה על הן לב בית דין אעפ׳ שאמרו עליהן כי הם תמידין אם ירצו להקריבם לשום זבח אחר דשאין לפי שבזמן שמשך זה לסכין של תמיד הרי הוא תמיד ובזמן שמשך זה וסכין של מוסף הרי זה מוסף וזה סיוע לר׳ יוחנן שאם לא הוקרבו להן נעשין תמידין שלא משכתן לסכין לעולם בר׳ גמ׳ דפר׳ הערל משוך צריך שימול פי׳ מושך במקום חתיכת הערלה ונמשך הבשר ונראה כערל בב׳

הנוזל ומאכיל בגמ׳ אין כורתין מנין לנגר גוי שאסור שנא׳ אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא ימשכנו ויצא מר לא ימשוך עבד עברי מביתו שלגוי בכח משכוכית

מאי משכוכית תרגמו חכא כרכישתא ר׳ יעקב אומ׳ עיזא דאזלא ברישא כיר היא המהלכת בראש העדר שתולין לה זוג בצוארה והצאן נמשכת אחריה כיון שהחזיק במשכוכית ומשך שאר העדר קנה הצאן במשיכה עיין בערך כרכושתא משנה

בפר׳ אלו מגלחין בגמ׳ ואלו מכבסין דמכסקי להו משיכלי דמאני דביתא בחולי דמועדא בר׳ גמ׳ רבל השוכר את המועלין נגרי מתותיה שיתן משיכלי דמיא בכר׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳ מצא בראשו דסחיטה לה משיכלתא ארישיה ברכואות דפר׳ מי שאחזו ולותיבינהו בתרתי משיכלי בר׳ גמ׳ דפ׳ המוציא יין משיכלא משיכולא כיר ספל גדול שרוחצין בו הכל משיכלתא משי כלתא כיר ספל קטן שרוחצת בו הכלה לבדה משכן

בילמדנו אם כסף ובויהי ביום כלות משה אמ׳ להן לעשות משכן שאם חטאו שיהא מתמשכן על ידיהן ובערך חבל יש מעט זה משל

בס׳ ידים כותבין את המושל עם השם ברא כיל שם הקבה עם שם פרעה בפר׳ המוכר את הספינה בגמ׳ מוכר חמור על כן יאמרו המושלים אלו המושלים ביצרם באו חשבון בואו ונחשוב חשבונו של עולם וכל משל

בס׳ גמ׳ דפר׳ הישן ובר׳ גמ׳ דפר׳ יש נוחלין משלות בו ובסין משלות שועלין בס׳ גמ׳ דפ׳ אחד דיני ממונות משלות שועלין היו לו לר׳ מאיר ואנו לא באט באו לידינו אלא אבות יאכלו בסר ושני הבנים ואמרי לה מאזני צדק בפר׳ אלו הן הגולין בגמ׳ מכוונת להם כאשר יאמ׳ משל הקדמוני מרשעים יצא רשע וגו׳ במה הכתו׳ מדבר בשני בני אדם שהרגו אחד בשוגג ואחר במזיד וכול

משלוח

ומחתיתא תרגום מזלגותיו ומחתותיו והמזלג שלש השינים בידו משמר

משמר

בפר׳ דיני ממונות אוכל נבלה לתיאבון משמרה

בשלשה זה בגמ׳ אמ׳ ר׳ שמעון משמוחה

בפר׳ יום הכפורים בגמ׳ אסור באכילה יהבו ליה עשרים וחד מלבי כרוותא דמשמחיג

משמיט

בפ׳ א׳ בשב׳ דר׳ בגמ׳ ובכל מקום הכא במאי עסיקינן במשמיטא בעלמא כיר לא ליסטים החשות על הריגה אלא גוזלן בעלמא שעומד במקום צנוע ושומט הבגדים מעבר אדם ובורח

משמיע

בס׳ גמ׳ דפר׳ הוציאו לו ובפר׳ אלו מוציאות בגמ׳ אף השמלה ובר׳ גמ׳ דפר׳ אלו הן הנשרפין משמעות דורשין איכא בינייהו כיר ר׳ ישמעאל דריש אתו ואתהן אותו ואת אחת מהן שכן בלשון יוני קורין לאחת הינא כלומ׳ אחת נשרפת מי שבא אתו עליה באיסור או עם אשתו או בת אשתו להוציא אשתו שאין עליה כלום ור׳ עקיבה דריש שתיהן חמש חמותו ואם חמותו ויש מפרשין אותו ואת אחת מהן היינו חמותו לאפוקי אם חמותו דאיתה בשריפה בס׳ גמ׳ דפר׳ ידיעות הטומאה משמעות דורשין איכא בינייהו כיל זה אומ׳ כך כיר זה הפסוק וזה אומ׳ כך כיר זה הפסוק פירושו בפר׳ יום הכפורים בגמ׳ האוכל הואיל ושינה הכתו׳ במשמעו ושם חכמ׳ בשיעורו וכנ׳ היה מביא את מנחתה בגמ׳ כדי שיראה וכי עבר הוא והלא מכר הוא שינה הכת׳ במשמעו וכול בפר׳ טרף בקלפי בגמ׳ קשר לשון של זהורית כל הפרשה כולה משמע מוציא מיד משמע ומשמע מגוילה

משמש

בפר׳ המוציא יין בגמ׳ זכוכית אסור למשמש בצדור

בשבת

בשבת פיר' משמוש להחליק מקום חירורין שלא
יסרט בשרו שנמצא בא לידי כתישה או לידי
טחינה. בפר' חבית סכין וממשמשין בבני מעים

משנה בפר' אמ' לו אמלתה
חרב
בגמ' ר' אלעזר יכול אפי' משנה
ת"ל להורות פיר' בערך תלמוד פיר' למה נקראת
משנה בשביל שהיא שנייה לתורה שהתורה
ששמעו כל ישראל בהר סיני היא תורה שבכתב
ומשה רבנו שמע זו המשנה מפי הגבורה פעם
שנייה והיא תורה שבפה ונתברר הדבר שהוא
שנייה לראשונה כמו ויאמ' שנו וישנו כי אם הוא
לשון שינון כמו ושננתם לבניך ובלשו' רבותינ'
שנה פרק אחר כלומ' קרא פרק אחר

משניתא בפר' המוציא
תפלין בגמ' שרשין דמו במשוניתא
הנך דסלקי לעילאי אסירי פיר' שאם יצאו מן
האילן שרשין הרבה שהן מושלכין על הארץ
כגשר זו על גבי זו מה שעולה למעלה מג' הוא
כאילן ואסיר למטה מג' מותר ויש שגורסין דמו
כרלת ויש שגורסין דמו בריש בגמ' בפר' סדר
תעניות הללו אהדריה משוניתא לחוט המעגל
בפ' המקבל בגמ' דקנין המקבל שדה מחבירו
לשנים ואו מפסקא משוניתא או ריכבא דדיקלי
פיר' מקום גבוה מפסיק בין שתי שדות כגון אי
זו היא שוונת מקום שהיה עולה בגופו יש אומ'
כמין גומא ועוד אמ' כגון אילני סרק

משפ' דכולה בישא כבר פיר'
בערך מסתו

משפחה פרז
בג' דפר' שבועת הדיינין כל עבירות
שבתורה נפרעין בין ממנו בין ממשפחתו
בין ממנו וממשפחתו וכול' עד אין לך משפחה
שיש בה ליסטים שאין כולה ליסטים וכול'
משפחת בית נבלטה היתה בירוש' והיתה
מתיחסת משל ארנן היבוסי פעם אחת פסקו להן

להן חכמ' שש מאות ככרי זהב שלא להוציאן
חוץ לירושלם וכול' בס' מאה ירוש'

משפל בפר' ג' בשביעית של עשר משפלות
בה כמדרך פר' יט' בכלים משפלת שנפחתה ר'
מאיר מטמא וחכמ' מטהרין ובגמ' תריסין
פר' כ"ה ג' משפלות הן של זבל טמאה מדרס
וכול' ביש מביאין פר' ח' באהילות אלו חוצצין
ולא מביאין מסכת פרוסה וחברי מיטה
והמשפלות בויקרא רבה זאת תהיה פרש' רב'
אמ' ר' חנין דצפורי חלולית זו של עפר מזה
הטיפש אומ' מי יכול לסיפא אבלפקח אומ' ולא
אחד עברה אף אני קוצה ב' משפלות היום וב'
למחר עד שאני מסיפא פיר' קופה שמוציאין
בה זבלים ובלשון ישמעא' קירץ אל משטפל

משק בס' גט' פרק המדיר
בגמ' כל המזומנין המומין זיעה גבי
כהנים אפשר לעברה במקוה דחמרא ומורא
ומישקין בס' דפל כיצד מברכין בגמ' והוא אומ'
על המגמראות כולן מברכין עליהן בורא עצי
בשמים חוץ ממושקי שמין חיה הוא ומברכין
עליו בורא מיני בשמים ועוד כתוב בערך מסק
פיר' יש אומ' דיעי של חיה ויש אומ' אל ענבר
שהוא מן הדגה מוצא במוסק בורא מיני בשמי'
מושקי מושקטו ממש בלעז ספ' אח' מושך

משקלות בפר' לא יחפור החרוב
והשקמה כנגד המשקלות בפר' כט' בכלים חוט
המשקולת ותארהו בשרד תרג' משרליה משקולתא
פיר' חוט המשקולת חוט הוא ובראשו אבר שהוא
עופרת והוא ביד הבנאין שבו שוקלין הכותל
שלא יהא עקום טרכת ואת משקולת בית אחאב:

משקר בפר' אין מעמידין
בגמ' מתרפאין ואילא מותי משקרי חלזוני
ונחית פיר' צפרדעים שהם נסרקין וצפרדע
יוצא מהן

משר בפר' ב' בכלאים

חרוצה לעשות שדהו משר מטר מכל מין בס׳
גמ׳ כר׳ א׳ בקידושין דסלק כל העושה מצוה רב
זרע ליה לגינתא דבי רב משרי שרי כיר ערוגות
ערוג׳ ויש אומ׳ מין משרת ענבים כלומ׳ מתזיק
מים :

סליק פרק ל׳
אחר פרק מא

מת אמרי אינשי למת ירקא
ירקא שקיל כבר מ׳ בערך יוחנ׳
מת בכל ד׳ מיתות בגמ׳ הבא
על הזכור בקושי לא משכחת לה מי משכחת
לה בנושמש מת בר גמ׳ דכל הבא על יבמתו
שבבת ודע דאשת איש כרת למשמש מת הניח
למאן דאמ׳ נושמש מת בעריות פטור אלמאן
דאמ׳ חייב מאי איכא למימר לא כרת למשמש
מיתה וכול כיר גיד בלא קושי נקרא מת ובן מכורש
בס גמ׳ דכל ידיעות הטומאה נועץ צפרנו בקרקע
עד שימות הגיד הגיד בכל אלו נערות בגמ׳ הבא
על יבמתו לפי שמצינו למומתין בידי שמים
שנותנין ממון ומתכפרין להן של׳ וגם בעליו
יומת אם כפר יושת עליו יכול אף בידי שמים
בן תלמ׳ לומ׳ כל חרם אשר יחרם מן האדם לא י
יפדה אין לו אלא מיתות חמורות שלא ניתנה
שגגתה לכפרה כיר דרך עליה לא ניתנה שגגתה
לכפרה שנטור מגלות דלא סגי ליה מיתות
קלות היכא דהרגן דרך ירידה דניתנה שגגתה
לכפרה דחייב גלות וגלות מכפרת עליו ומכור ש
בכ׳ אלו הן הגולין בס גמ׳ דכל משוח מלחמה מית
תוכש ד׳ אמות לטומאה בסוף גמ׳ דכל א׳ בראש
השנה מאי טיבותא עולא אמ׳ משום ירקיא ר׳
אחא בר חנינא אמ׳ משום מיתיא כיל דהיכא רמ

דאיקלע יום הכבורים בשישי בשבת או באחד בשבת
אם ישאר המת ומים יסריח אבל ירקיא אכשר
בחמימי כיר אעג׳ דחיימין ירקא מכשר
למיכל מנהון ויש אומ׳ למי שקילינהו ולבשולינהו
ולמשבקינהו בחמימי דאכיל להון במוצאי יום
הכפורים בשעתי שיקברום הגויים במעילה בגמ׳
דכל קדשי מזבח מיתת פרה וחיי גמל אין מצטרפין
כיר תלש חצי זית מבהמה מתה וחצי זית מגמל חי
אין מצטרפין לטומאה בס גמ׳ דכל ואלו מגלחין
מותא כימותא ומרעין חיבולא כיר המות של כמיתת
כל אדם אריכות חלין ותוספת כריבית על המלוה
בס גמ׳ דכל ואלו מגלחין למה נסמכה פרש׳ מיתת
מרים לפרש׳ פרה וכול למה נסמכה פרש׳ מיתת
אהרן לבגדי כהונה וכול בויקרא רבה אחרי מות
בסמך פרש׳ יוו אורי לנוך נסמכה מיתת מרים
לפרש׳ אפר הפרה וכול למה נסמכה פרשת מיתת
א׳ לשיבור לוחות וכול באחד בניסן מתו בני
אהרן מזכיר מיתתן ביום הכפורים וכול בילמדנו
זאת חוקת התורה מה ראו לסמוך פרש׳ פרה אהמת
לפרש׳ מיתת אהרן ומריכ׳ פרש׳ פרה היתה במשה
ב׳ ומיתת מרים היה בסוף מ׳ וכול בויקרא רבה
בצו למה נסמכה פרש׳ בגדי כהונה לפרש׳ קרבנות
וכול וישנה בערך למה

מתיבתא

מיתנ׳ בעוקצין יג׳ מתיבתא כבר פור׳ בערך זר
בגורסיהו טרדין

מתיבתא

ברא גמ׳ דגיטין כלומ׳ חכמ׳ בתי מדרשות
מתג האמה מיר פלשתים

מתג

בבריתא ד׳ אליעזר פרש׳ לו

מתנה

בהסיף כר׳ יג׳ בכלים אם התקינה למיתה טמאה
של מיתוי בין כך ובין כך טמאה התקינה לנר
ולמיתה טמאה בל ערלה ר׳ אליעזר בן יהודה אומ׳
איש ברתותא כמחט של מיתון בכר׳ החולץ ליבמ׳
בגמ׳ אחד בתולות התקינה לנר או למיתוח טמא
יש ספר שכתוב בהן מיתה ויש ספר׳ שכתוב בהן מי

מיתוח ויש מיתור ויש מיתון והעיקר מן וימתחם
כאהל לשבת וכך מנהג האורגים יש להן עץ ארוך
ברוחב היריעה ובראשו שני מחטין שבורים ונועץ
ברוחב היריעה מיכן ומיכן כדי למשכה ולמותחה
ונכלי אורגים היא

מתנח

בפר׳ ב׳ מאלין לאילן
כבלאים הנזוזות זמורה
כמו וימתחם כאהל לשבת

מתחל

בג׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין וכו׳ גמר
דכל מקום שנהגו הני מתחילי דערלה סומקא

מתני

מימתי קורין את שמע בערבין
כיל ל׳ מצליח דצל המים הראשון אינו עיקר
והוא כמו כמתי אבוא ואראה פני אלהים מתי אעשה
גם אנכי לביתי ויש ששונין מאימתי ואלה תוספת
כמו באדרוע זרוע ותרג׳ מתי אעשה אימתי
והשונה מאימתי אינו משובח שהוא כמו ובאמתים
עלנני כל הארץ

מתכא

ואבן משכית תרג׳ ירוש ואבן דמרכא

מתכלתא

כר׳ גמ׳ דמר מקום
שנהגו אמ׳ להו איכא מידי
דמיכלא ביה ריפתא ספר׳ אח להו קריבו לי
מתכילתא כיל לינתן בר׳ גמ׳ דמר המוציא יין
מתוכילתא אימתי תכליתא דרא כיל מאחר
שתכלה הלכתן מהאוכל כיל אחר סורס כיל אח
שניל רבי׳ האב כישור כלי מטוה הוא וכן מנהג
בני אדם כשמתחילין לעשות המלאכה לומ׳
אימתי תכלה זו המלאכה

מתן

בפר׳ שואל אדם מטילין אותו על החור
בשביל שימתין בפרק אחרון דמכשירין ואת השוס
לגג בשביל שימתינו בפ׳ ט׳ בטהרות המניח זתים
בכונש שימתינו שיהו נוחין לכתוש בית שמאי
אומרין מכשירין כיל לשון דכיון ויש אומ׳ לשון
ליחלוח וכן כיל שימתינו דמכשירין שיתחלחל
כמו המטר וכן כיל שימתין דשואל שיתלחלח
המת בחול ולא יסריח וכן כיל הא דגרסינן בר׳ גמ׳
דכר׳ לא יחפור מתונא קשה לכותל וכן הא דגר׳
דגרסינן בפר׳ אלו עוברין בגמ׳ כיצד מבריכין טונא
בדזדיעא הוא במתונא

מתן

בפר׳ השוחט או ששחט את אחד מהן והמתין
לה עד שמתה בפר׳ כני שמתו בגמ׳ קברו את המת
היינו דאמ׳ אינשי מתון מתון ארבע מאה זוזי שוה
כיל הממתין ואינו ממהר מדויח תזוזי בסוף
גמ׳ דהוריות מתון ומסיק בתרג׳ ירוש ויקרב משה
את משפטן מתון ודייך אך זה היום שקוינוהו
מצאנו דאינו תירג׳ בדס דין יומא דהוינן מתונין
משכחנא חזינא ואליהוא חכה את איוב תירג׳
ואליהוא מתן

מתן

בפר׳ אלו טריפות
בגמ׳ נבלה מגות נהו שמדי להו כיל משלשלין
עד מתניהן ומורידין אותן מעט מעט שלא
ישברו כדי שיוכלו לרוץ חיורא דתוני מתני
כפר׳ כיל בעקך חיור

מתן

בר׳ גמ׳ דפר׳ במה בהמה במתנא בעלמא
סאגי ליה בפר׳ בכל מערבין בגמ׳ נתנו באילן או
דאיבא נתגא וכוותא לכתא ומתנא בפר׳ כיל דאמרי
בעקך לכתא בס׳ גמ׳ דפר׳ המקבל מאן דאסר
מתגא דכיתנא אחרציה בפר׳ המוכר את הספינה
בגמ׳ המוכר כרות אנא גמי במותנא קאמינא
ובסוף הפר׳ קנה ומתנה שלה ט׳ טפחים

מתן

בר׳ גמ׳ דב׳ הנודר מן הירק
לא תיתיב מכרעיך עד דמפרשת לי מאי
רבת ומתנה נחליאל בפר׳ הזהב בגמ׳ כיצד מושך
האומ׳ לחבירו מתנה אני לחזור בו ואפי׳ מתנה
מועטת אם חזר בו אין עליו לא תרעומת

מתנונא

בפר׳ א׳ בשוטה
בגמ׳ ואלו מסורות אינה יודעת
ואינה משבחת לא מתנונא והולכת זו המשנה
בפ׳ חיה נוטלת את מנחתה ובפר׳ ארוסה בגמ׳ אשת
כהן אמ׳ רב הונא במתנונא כיל מתלחשת שתומת מיתלחשת
כחשת מתדלדלת והולכת במתנונא דרך ומתכחשת

אוברים כי שהותחיל מינה אצבע לימוק
מעט מעט כבהחובל בגמ׳ התוקע אמדוהו והיה
מתגונה והולך **מתניתא**
בפר׳ דם חטאת בגמ׳ אחר שבישל
רב ששת כיבעיא מיניה כשיט לי מנותניתא
כי משכחנא נגוי מתניתא דכרכא מתניתא
ומתניתא היא **מתק**
בפר׳ ג׳ בשביעית ר׳ יהודה אומ׳ משיבש
המתוק פי׳ משייבש המבושל ידוש משייבש
המתוק כקועה פי׳ אחינו ר׳ דניאל ז״ל כמו
כקועות שדה מתוקה שנת העובד בילמדנו
ברא׳ כי תשא מתיקה מרגלת לשון לתורה
בנשקה דדברי ירמיהו ובמגילת איכה
מתקהא בפסק ויהי
ביום כלות מהו מתלקחת אמר ר׳
יהודה בר׳ סימון כיותה מתקהא לעשות
שליחותה **מתרא** ברא׳ גמ׳
דחגיגה הוה נקיטא מתוארא ושרגא
ומחריא תגורא פי׳ אור **מתרא**
ברבואות בפר׳ דמי שאחזו ועתי
מתוארא ונצח עילויהו פי׳ דף
מתרין בברא׳ רבה פרשת נא
וירא[ו] שני המלאכים לאחר שנטרד
הגמוניא כין המלך עד שלא הגיע למיתורין
שלו מהלך כבבן כיון שהגיע למיתורין שלו מהלך
בקלמין

מהעדה ומהקם

קיסר

תבורי ביערך שלש

עשרה

ניחליף בחילעלוך

ערך ארבע עשרה

נא מאי נא אברנים בערך אברנים
נארא בפר׳ מודרין שו דורך
קפרית באה עליו גמ׳ מאי ניהו נאלא
פי׳ רוח שטות ירוד נאלא פי׳ בערך ירוד נוטו
שרי עוען **נארא** אשר לא נושכה
בעול תירג׳ ירוש דלא פליק בנאלא
שעבוד דניר׳ **נאמן** בגמ׳ רפ׳ הבונה
נאמן כבנא נאמן כשוט פי׳ תלמיד ענו ושאינו
ענו

סליק פרקא

אחל פרק ב׳

נב בפר׳ חלון בגמ׳ מתבן ובן אתה
אומ׳ בניב של תבן פי׳ תבן מעורבה בכמין
חבילות שבין שני תחומי שבתדין עבזה ודין
מתבן שבין שתי חצירות אחד הוא **נב**
בפר׳ שו טריפות בגמ׳ שו כשרות והני נוני דאיתבול
ניביה פי׳ הגידים **נב** תפוח בלי
יעשה קנוח תירג׳ ניבלא יעשה כדי בלי
עשן תירג׳ ניב לא יעבד בפר׳ כל הצלמין ר׳ יוסי
אומ׳ אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהעייה
נושרת והוות להן לזבל ובס׳ פר׳ ג׳ במעילה מועלין
בעצים ואין מועלין לא בשיכוי ולא בנביה פי׳
פרח **נב** בס׳ גמ׳ דפר׳ העור והרוטב כוליא
וניב שפתים איכא בינהו פי׳ אין עושין חליפין
מעפ׳ שאין הבהמה מתה ממנו. אם חתך הכליות
וגמס פי׳ הבהמה טרגרסין מיצא בהמה שניה
גמוס וכן ניטלו הכליות כשרה **נב**
בפר׳ במה אשה בגמ׳ ולא באלה ובס׳ גמ׳ דפר׳ מרוב
מרו

שק

שקילי נביה ושקילי טופריה בפרק כיצד הרגל
בגמ' הכלב מפקיה לניביה וסרטיה פי' כגון
דאפקיה לניביה שיני הכלב שהן ניבים גדולים
יוצאין מפיו ולחוץ והכה בהן ולא הכניס ידו לתוך
ונותל עות לביא לו תרג ועבורי כבר אדיין בפרק
אלו טרפות בגמ' סימני בהמה גמל ניבי הוא דאית
ליה בבר' רבה פרש' כג' ויהי איש מצליח אמ' לין
אתון מסתכלין מה דעליה ואנא מסתכל מה
בניביה

נביא

בכס' דנחנו ובמגלת
איכה מה אעידך כמה נביאים העידותי
בכם אחד משחרית ואחד בין הערבים שנ' ביד
כל נביאי כל חוזה נביאו כתי' בפר' אלו הן הנחנקין
ונביא אחד זקן יושב בבית ירוש' זה אמציה
כהן גדול

נבא

תא שמע מונבא
חייא כבר פי' בערך אנבא ובערך ינבא

נבב

בפר' השותפין בגמ' ולא את
השדה כל הרגיל ביין אע"פ שלבו אטום
כבתולה מפקחת שנ' ותירוש ינובב בתולות וכת'
נבוב לוחות ומתרגמ' חלול לוחין

נבג

בס' גמ' דפ' ג' שאכלו כולה נבגא דברכתא הואן
פי' ההוא מהדורא דכסא עד ששותין כל
המסובין אחר הברכה דגילין העם לקרות
מחזור כולו כוס ברכה ויש מי שאומ' נטלי דמעטר
ליה נקראין נבגא דברכתא

נבג

נבל החליל בגמ' הלוים והא קא חזינן
דאיברו כורתא וקא נבעי נבגי מיא פי' מנבים
המים ועולין בפרק אלו הן הנשרפין בגמ' הבועל
ארמית קברה והדר נבוג פי' יוצאה לחוץ

נבג

ברא' גמר' דפ' כיצד צולין מיתי
נבגא בר שתה דלית ביה קיטמי פי' נער
חוטר

נבח

כך כלבא כבר פי' בערך
נבחי ביה נבוחי כבר פי' בערך טבלא

נבג

בר' גמ' דתעניות האי צורבא
מרבנן דמי לבר צירא דתותי קלא דכיון

דנבט נבט פי' בערך כרצוד' בפרק ואלו מגלחין
בגמ' ואלו כותבין ולא אמרן אלא דלא הדר נבוט מלוג'
דלא יתא

נבט

ערב וכל נשואי קדר
תרג' ערב וכל דכוכי נבט

נבט

בחלק בגמ' שלשה מלכים בן נבט שנבט ולא
ראה ראה אש שיצא מאמתו הוא סבר דאיהו מליך
ולא היא ירבעם דנפיק מניה פי' שנבט בחלום
ולא ראה מה שהיה סבור תאנא הוא נבט הוא
מיכה הוא שבע בן בכרי

נבוכדנאצר

בבר' רבה פרש' מן פרא אדם
לקדר ולממלכות חצור אשר הכה נבוכדנאצר
נבוכדנאצר כתוב שעצרן במדבר והרגן ובויקרא
רבה א' תוט פרש' דסמך אשרי משכיל נבוכדנאצר
את ונבוכדרנצאר שמך וכלב שוים מאחד ההוא
נבח כבלבא נבח כקולתא נצר כבר צורא

נבל

בפר' שע בערכין בנבל
וכנור פי' נבל נוד שמזמרין בו ויש מפרשין
נבל הינו עץ עשוי ממין נטה עגול ומורס עליה
מיבן ומיבן כרס של כבש התמיד כדתנן במסכ'
תמיד מעיו לנבלים הינו הכרס בני מעין א'
לכנורות הינו הדקין בפר' טו' בכלים נבלי השרה
נבלי בני לוי פי' נבל של שרים ושרות נבלי בני
לוי שהיו מזמרין בהן

נבל

בפר'
כיצד מברכין ועל הנובלות גמ' מאי נובלות
ר' אלעא ור' זירא חד אמ' בושלי כומרא כבר פי'
בערך כמר וחד אמ' תמרי דזיקא פי' הינן הנושר
מן הרוח ולא ילקטוהו פי' כרכת' כנבל עלה מנגן
וכנבלת מתאנה

נבל

בפר' משילין
בגמ' האשה ששאלה ובבכורות בפ' הלוקח
בהמה בגמ' ר' אליעזר אומ' הא דאמ' רב חסדא
בפר' ג' במנחות בגמ' שתי מנחות נבלה בטלה
בשחוטה לפי שאי אפשר לשחוטה שתעשה
נבלה פי' חתיכת בשר נבלה שנתערבה
בחתיכות בשר שחוטה בטלה טומאת הנבלה

מן החתיכות כולן ואינה מטמאה במגע אלא
אחת כוהן כי לעולם לא יתכן להיות השחוטה
כנבלה לטמא במגע ובמשא ושחוטה אינה
בטלה בנבלה לפי שאי אפשר לנבלה שתעשה
שחוטה מאי היא דרלכי מסרחא כרחא לה טומאתה
ומפורש בעב זר בפרק השוכר בגמ׳ מעשה בביתוס
ותנא דלא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה
ואכלה נבלה הראויה לגר קרוי נבלה ושאינה
ראויה לגר אינה קרויה נבילה ואינה מטמאה
כנבלה ומי שאכלה אינו חייב עליה מלקות בפר
ערב פסחים בגמ׳ לא יכחתו לו שדה דעניותה
נביל שמיה פי׳ מי שמנבל ומזלזל במת ומשליך
הפירורים לארץ ונדרסין ברגלי בני אדם משתרר
עליו שר של עניות ומי שמנקר אותם ונצנעם
ישתרר עליו שר של מזונות במפורש בפ׳ גמ׳ דפר׳
כל הבשר ההוא גברא דהוה מהדר בתריה שרה
דעניותא וכול׳ בברא׳ רבה פרש׳ כב ופירוש בפר
מצות חליצה אם נבלת בהתנשא מי גרם לך
להתנבל בדברי תורה על ידי שנשאת עצמך בהן
ובפר׳ כג ויהי כהיום יום ניבול נילוס היה והלכו
הבנ׳ לראות טר׳ בונה

נבר

בר׳ גמ׳ דפרק כיצד הרגל חזיר שהיה נובר באשפה
והתין יכרסמנה חזיר תרג׳ ינוברינה

נבר

בגמ׳ דפר׳ במה מדליקין כלי
מילת. נברא בר קורא פי׳ דקל בראש ענף
שלו ויש בו חדיות סביביו בין חריות לחדיות יש לו
סביב כמו בגד עבה ודומה לארג וקרוב לשתי
וערב ועושין מהן מוסרות לשורים למעלה מהן
כל נברא שקרוב של דקל מתעלה יותר
מחברו עד שמגיע לקורא כדאמ׳ קורא דביהודה
אמ׳ בבה ונברא הוא קליפתו של קורא וכרוך עליו
והעליונים שבהן רכין בקורא משום הכי קרי
ליה בר קורא ודומיה דיליה כלי מילת זה פי׳
בתשובות בס גמ׳ דפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבה מנין ומשתחא
בדקלא דחד נברא וכן בפר׳ כיצד מעברין בגמ׳
אין מודדין מאי כרגילא אמ׳ ר׳ יעקב דקלא דחד
נברא ויש מפרשין דקל שאין לו אלא ענף אחד
בפר׳ צוטריכות בגמ׳ נגלה נברא חיישינן פי׳ ר׳
חננאל ז״ל עיקר הדקל

נברזא

ספר אחר נברזא כברטר׳ בערך אבא

נברש

ביומא בפר׳ ג׳ אמ׳ להן
המנעה הילני אמו עשתה נברשת של זהב
על פתחו של היכל פי׳ נר כדמתרגמ׳ אחכש את
ירוש בנרות אפשר בלושין ויבלושון ית ירושלם
כמה דבלשין בנברשתא ויש מפרשין מנרת זהב
כדכת׳ לקבל נבשת נברשתא

סליק פרק ב

אחל פרק ג

נגב

בפר׳ חומר בקדש מותר מטביל
ומנגב בפר׳ אלו מציאות בגמ׳ ר׳ שמעון
אומ׳ דמשי ידיה ונגיב אנגלימא דחבריה פי׳
מייבש והנה חרבו תרג׳ והא נגובו

נגן

בר׳ גמ׳ דפר׳ האומ׳ לחבירו בית כור עפר
ובפר׳ האומ׳ לחברו צא וקדש בגמ׳ על מנת ובגמ׳
דפר׳ אין מקדישין הנהו נגאני דארעא מיקרו
פי׳ מקום אשבורן מלשון שדרך אגן הסהר ויש
באגנות סלעים במשכתין כס גמ׳ דפר׳ הכונס צאן
לדיר אבל מי גשמים לא מספקי הנהו נגאני
דארעא מייקרו

נגד

בפר׳ השותפין
בגמ׳ כמה יהא בעיר של את שלמה איזהו
בן העולם הבא אמ׳ להן כל שכנגיו זקינו כבוד
כיהא דרב יוסף בריה דר׳ יהושע חלש ואינגיד פי׳
נראה לו כאלו כרחה נשמתו וחזרה ואמ׳ לאביו עולם
הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה בעלי
העושר והשררה שהיו עליונים בעולם הזה

מושפלים

מושכלים למטה והשכלים ראיתי שם עליונים
עליהם אמ׳ לו אע״פ מה שראית הוא הברור כי
שם העיקר והגאונים פי׳ כי קבלה בידם עולם
הפוך ראיתי שמוא׳ ראה דהוה יתיב קמיה דרב
יהודה תלמידיה משום דמיחה בו ואמ׳ לו אותם
אנו מועקת דל׳ כמפורש בפר׳ במה בהמה הרוגי
לד׳ בפר׳ פי׳ בערך הרג׳

נגד

בפר׳ מקום שנהגו בד״ג גמ׳ שמתיה אמ׳ ליה
מינגדיה מה עודי אמ׳ ליה דצריכא מיניה עבדי
ליה כלומ׳ השמתא חמורא מן המלקות
דבמערבא מימנן מנגדא דבר בי רב מתקבצין
אצל הרב ואין מלקין עד שיסכימו בהכאתו ולא
מימנו משמתא למה שלא תהיה משמתא אלא
על דבר חמור ובדבר חמור אין חולקין כבוד לרב
למיכך השמתא צריכא איכא דאמ׳ נגדיה כולי
אמ׳ ליה דטבא ליה עבדי ליה כי המלקות קלה
היא מן השמתא בפר׳ הוציא לו מחוי רב יהודה
כמנגדנא פי׳ ר׳ חננאל ז״ל בשמכה שמעלה בידו
ומורידה וכל הכאה במקום אחר הוא ואני קבלתי
מר׳ משה הדרשן ז״ל מעיר נרבונה כך ואקשינן
דלא מצינו דכוי חציין למעלה וחציין למטה
והתם הזה מצינו כדרס הכר א׳ למעלה וז׳ למטה
ושנינן כמצליף וכיוני כמצליף כלהוי רב יהודה
כמנגדנא וכך הם ז׳ למטה שראש הרצועה מגיע
בתחילה למטה ואחר כך למעלה כן זה ז׳ הזאות
שלמטה מזה כמטוה ועולה למעלה וא׳ של
מעלה מזה מלמעלה למטה וכולן במקום
אחר כן בפ׳ גמ׳ דפ׳ הרואה חלמא בישא קשי מעג׳
מעגנא פי׳ מלקות כלומ׳ יותר שובר לבו בפר׳
אלו נערות בגמ׳ הבא על אחותו ממאי דמיתה
חמורה ודילמ׳ מלקות חמורה דאמ׳ מר אלמלא
נגדוה לחנניא מישאל ועזריה פלחו לצלמא
ביבמות בפר׳ רבן גמליאל ובר״ה קידושין רב מנגיד
מאן דמקדיש וכול׳

נגד

בפר׳ שור שנגח את הפרה בגמ׳ דסמיך כיסהו הרדש
הראשון כרועה רעיא על עגלא עבור
להו נגיד אמכותא פי׳ משל הוא לענין כשנכנס
לבי הדור הלוג׳ מכסא את המנהיג דהטעות
הצאן אחריו וגם על שופטיהם תרג׳ ומן מנגודיהון

נגד

שמו עינך על שכאים
תרג׳ על שכאים על נגדין על יובל
ישלח שרשו תרג׳ על נגדין ישלח שרשוהי

נגד

בב׳ מרובה בגמ׳ כיורדת תשלומי
ד׳ וה׳ יכול ישלם תחתיו ה׳ נגידים או
חלש ואי נגיד בב׳ השותפין כי ענין ויגוע ויאסף
תירג׳ ואיתנגיד ואיתכנש פי׳ אחר שורים
כחושים שאין עליהן אלא עצמות וגידים

נגר

בפר׳ א׳ במבות נגר שנוא
אבר שמא בב׳ גמ׳ דבר איזהו נשך והא מחוסר
על עיולי לבי דטא מידש ומינגיר פי׳ נגנין
משיכה ונגר העיקר כמו גור אסיק מחיצתא

נגה

בר״ה גמ׳ ותס׳ רב יהודה אמ׳ נגהי
פי׳ כינוי לילי הוא כמו שקורין לסומא
סגי נהור והעיקר נגה ולשונה שביב אשו

נגה

בראש גמ׳ דפר׳ אמ׳ להן הממונה
אי הוכי נגהא ליה פי׳ הרבה נתאחר
לעשות התמיד משה עם יוצאין למלאכה
ובקי׳ לשכור פועלים קאמרינן דהיינו קודם
היום בב׳ סדר תעניות האלו נגה עד דמייתי
להו ריפתא פי׳ נתאחר להביא להן פת לעת
האוכל

נגהקיהו

בפר׳ המוכר את הבית בגמ׳ המוכר את
העיר הא דנגהקיהו לגיו פי׳ הא דמעליתהו
דהני בתים בבית הבד נמכרין בסתם עם
בית הבד היא דמעלינהו דהני בתים חוץ מבית
הבד אין נמכרים בסתם עם בית הבד עד
שיפרש כלומ׳ בית שער שלהן פתוח לעיר היינו
לגיו

נגות

ומאי הים תרג׳ ומגוות

ימא התרישו אלו מיים תרג׳ אזיתו למימרי
נגוון בע״ז בפר׳ אין מ׳

נגט

מעמידין בגמ׳ השלקות אשקיוה נגוטא
רחלא ומית פי׳ כוס של חומץ

נגן

בפ׳ ג׳ בטבול יום טהור שנגס מן האוכ׳ פי׳
כמו ליעוס דאין לא לעי לא נגיס כבר פי׳
בערך לע׳ בפ׳ כל

נגסטר

היד בגמ׳ בית שמאי ולא אמרן אלא דלא
שקל בנגוסטרי בפ׳ ואלו מגלחין בגמ׳ הניר אמ׳
רב ובנגוסתרי אשור פי׳ גאון ז״ל מלקט והיטני
במספרים זוג ונגוסטרי מלקיט ידוע הוא וצורתו
חתיכת ברזל ארכה כארבע חמש אצבעות ורחבה
כחצי אצבע וראשה חד הרבה מטהין אותה על
נימת השיער והגודל מצד אחד ומורטין דהיטני
צוציתא בלשון ארמי ובלשון ישמעא׳ מנקאש
שני שוקים יש לה מעמים שעשויה כלי אחד מחברו
מעיקרו וטעמים נעשית של פרקים שמפרקין
ומחברין אותה זוג שעשוי לכסיסת שער הראש
ונקרא א׳ בלס והוא ב׳ שוקים של פרקים באחד
נקבות ולאחר זכרות מכניסין זה בזה ונוטלין
את השיער נגוסטר שקי׳ טופריה בלשון ארמי
וכי׳ נוטל ציפרנים כך שמו בלשון ארמי ובלשון
ישמעא׳ אומ׳ א׳ מנקן וא׳ מקראץ וגם לה ייטין
ישנגוסטר אבל תער ומספרים משונים כמעט
זה מזה ויש שינוי בין לשון תורה ובין לשון חכמ׳
כי תער של תורה בלש׳ חכמ׳ מספרים וכן מתרג׳
אותו והוא אמוס שעשוין לגילוח ולהשחתה ואשר
אינו משחית לגמרי קורין אותו בלשון חכמ׳ תער
וקשיא לך על כי הגאון הא דגרסינן בנזירות בפרק
שני נזירים אמ׳ רב מיקל אדם כל גופו בתער
מותיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה
לוקה הא בתער הא במספרים הא רב נמי בפ׳
בתער קאמ׳ כעין תער׳

נגפ

בהמטה פרק ד׳ במקוות ירד לתוכו

חבר ונגבם פי׳ יבש העפר בקרקע המרזב
והמים הולך עליו ולא על הכלי כשר ואינו כדין
מים שאובין בס׳ עירובין

נגר

נגר הנגרר נועלין בו במקדש בפרק השואל
את הפרה המשכיר חייב בדלת בנגר ובמנעול
בפר׳ ג׳ בתמיד המעביר את הנגר ואת הכותחיות
בס׳ גמ׳ דפר׳ המוכר פירות לחבירו דעביד להו כמין
נגר המגרר פי׳ כמין נגר הנועץ בארץ ועומד
והנקבר בהן אינו נראה שוכב אלא עומד ואינו
נמשכין בחצר ודחיק כי האי גונא קבורת חמורים
היא שמושלכין בבורות בריחי עצי שטים תרג׳
ירושלמי נגרין אעין דשטין בפ׳ הקומץ רבה בגמ׳
ב׳ פרשיות עשאה כמין נגר נכורה פי׳ נגר שמשים
אחורי הדלת ברוחב ונקרא נגר לפי שהוא עדר
מקצה הדלת לקצה הדלת ויש מפרש נגר
היתר הנועץ אחורי הדלת בנקב שבאסקופה
ברה׳ גמ׳ דפר׳ במה בהמה

נגרי

למימרא דנגרי דחמרא שערי בפר׳ שוא׳ בגמ׳
אין מעצמין רוק בבכיך ותשכח בנגריך בפר׳
כיצד מברכין בגמ׳ היו לפנו מאן יהיב לך נגרין
דפרזלא ונשמעיך פי׳ רגלים חזקים כברזל
שנוכל לרוץ ולשמשך בכה ברה׳ גמ׳ דפר׳ הכונס
צאן לדיר בבעלי חיים מודינא לך הואיל ומנקטה
נגרא בריתא בס׳ גמ׳ דבבא קמא אמ׳ רבא מאי
טעמא דרב חסרא משום דאנקטה נגרא בריתא
בפר׳ המוכר את הספינה בגמ׳ השולח את בנו
אינגור דאמ׳ רבא כגון בעל׳ חיים דאינקטינהו
נגרא בריתא פי׳ לימד אותם להלך ברגליהן
חוץ לדיר בפרק ערב פסחים בגמ׳ אמר עני כי
תניא ההיא בשיליא דנגארי בע״ז בס׳ גמ׳ דפר׳
ר׳ ישמעא׳ לית נגר בר נגר דיפרקיניה פלומ׳ חכם
בן חכם החרש והמסגר תרג׳ חרש נגר ברה׳ גמ׳
דפר׳ כל שעה נגרא בסרנא יתיב פי׳ בערך סרן
בס׳ גמ׳ דפר׳ שוא׳ איבה טמיא

נגר

היכי

היכי מסקיה לשמואל בינגירא בהגדה דהניזקין
מסקיה לבלעם בינגירא מסקיה לישו בינגירא
מסקיה לטיטוס בנגירא כיל בכישוף

נגר בפר' ערב פסחים בגמ' אמר
מן ש' לא תשוור נגרא בב' המקבל בגמ'
תבואה ר' גרמידי דאנגרא דכנ נגרא בב' השותפין
בגמ' ולא את השדה תרתי ארעתא אחר תניגרי
פי' נחל כדכת' כרץ נחל כעס גר נקרא נהר
נובע ממעין

סליק פרק ג
אחל פרק ד

נד ברי' גמ' דנר' לא יחבור מן הנדיין
ומן המחמצין כבר פי' בערך בקע בס גמ'
דנר' לא יחפור הווקא דייקי שושמי הוה ניידא
אמרנית ברי' גמ' דנר' ב' בנדרים רב אשי דיימן
טעמיה דאביי פי' נודר וסר מן טע' דאביי בפר'
עגלה ערופה בגמ' נמצא מכוון גופא ברוכתיה
נגול רישא הוא דנאדי עיל בפר' האיש מקדש
בגמ' התקדשי לי בכוס ואזלא נדיא אבי קמי ש'
שיבבתיה פלונ' מנדנדת אותי ומגלה דברי במוכר
בערך נדל בב' המקום שנהגו ברא גמ' ובכל מקום
איש נידנוד לעבירה פי' אפי' דומה לדומה
בעבירות בויקרא רבה זאת תהיה פרש' וזכור
ער קציר נדרתם עליכם קצירן של מלכיות
קצירו של מלאך המות קצירן של יסורין

נרבך בפר' היה קורא ברי' האילן
האילן או ברי' הנרבך ברי' גמ' דנר' כל כתבי
שקעיהו תחת הנרבך פי' נרבכין די אבן גלל
וטור סביב בהם תירג' ונרבכין עבידין להון
בתרגמ' שמו רומוס והוא שורות בנין החומה
נדה בברי' רבה בסוף פרש' י'ח מפני מה ניתן
לאשה מצות נדה וחלה ונר של שבת
וכול

נדיין בב"ק שרפות
בגמ' ובחגבים חגב זה נדיין

נדל בס גמ' דאו טרפות מרבה רגלים זה
נדל ברי' גמ' דעירובין מבוי העשוי כנדל בפ'
ה' בכיקוות מעין שהוא מושך כנדל פי' כדאמ'
בהורות כהנים מרבה רגלים זה נדל והוא שרץ
שיש לו משני צדדין שבילים

נדוניא בס גמ' דנר' איזהו
נשך נדוניא דבי חמוה פי' לקנות
תכשיטין הראויין לנדוניא

נדר בפר' השולח גט בגמ' ר' שמעון בן גמליאל
שהיא נודרת אמ' לכיאן דאמ' נדר שהודר ברבים
יש לו הפרה על דעת רבים אין לו הפרה והני
מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה וכול בבת'
רבה פרש' ע"א וידר יעקב נדר לאביר יעקב
לאביר אברהם לאביר יצחק אינו אומ' אלא
לאביר יעקב תלה הנדר במי שפתח בו תחלה

סליק פרק ד
אחל פרק ה

נהג בתעניות ברי' גמ' דנר'
בשלשה פרקים מכורש כמאן דאמ'
הלכה דדשינן לה בפירקא כמאן דאמ' מנהג
מדרש לא דדשינן כי אתו לקמן מורינן להו
כמאן דאמ' נהגו העם אמר' אורויי נמי לא
מורינן להו ואי עבוד לא מהדרינן להו ברי'
גמ' דנר' מצות חליצה ובפר' הקומץ רבה בגמ'
ב' פרשיות אם יבוא אליהו זכור לטוב ויאמ' חולצין
במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין ש'
שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל פי' רב
חננאל ז"ל בפירושו ברי' פרק מצות חליצה וברי'

ובר״ה פרק השוכר את הפועלין ירוש׳ אמ׳ אושעיה
זאת אומרת המנהג מבטל את ההלכה ועוד
פי׳ בפר׳ המקבל בגמ׳ לשנים מועטות אמ׳ רב
נחמן הכל אחר מנהג המדינה ומוקמינן ליה
במנהג המדינה והטוען זולתי המנהג עליו
הראיה וקימא לן כותיה ועוד בפ׳ פרק מקום
שנהגו ירוש׳ ר׳ אלעזר בשם ר׳ אבון כל דבר שאינו
יודע בו שהוא מותר וטועה בו באיסור נשאל
ומתירין לו וכל דבר שיודע שמותר ונוהג בו
באיסור נשאל ואין מתירין לו כל הדברים תלו
אותן במנהג דנשיא כ׳ דנהגו דלא למעבד ש׳
עובדא ביומא דירחא מנהג ודלא למעבד
עובדא באפוקי שבתא עד דתיתפני סידרא
ובשני ובחמישי עד ש׳ דתיתפני תעניתא מנהג
בפר׳ המוכר את הספינה

נהג

ואת כל המנהגין פי׳ הם המשוטות
שהמלחים מנהיגין בהן הספינות בפר׳ שנים
אוחזין בגמ׳ היו שנים אמ׳ רב יהודה ניחזי אנן
דתנן בפר׳ ח׳ בכלאים המנהיג סופג את הארבעים
פי׳ המנהיג בשור ובחמור ויש אומ׳ חורש סופג מ׳
בפר׳ א׳ בבכורות נותרי

נהל

קיטמא נהילא פי׳ אפר הנעבר בנפה בפר׳ א׳
בתעניות נהילא מקמי מטרא אתי מטרא פי׳
המטר היורד דק כמו הקמח אם הם תחילת
ירידת המטר ירד המטר הרבה וסימן נפה
שכיון שמתחלת לכלות הדק הדק מתכלות סולת
וגריד ויוצא בו אבל ... אם זו נהיל באחרית
המטר דע דפסק מיטרא וזהו תמצית מטר
וסימן חריא דעיזי ... אח׳ רדיא דעיזי ובפר׳
פי׳ בערך חד באלו טריפות בגמ׳ נפלה מן הגג
קטמא נהילא חיישינן פי׳ כגון שנעכר האפר
בכברה ודאי לא משריק וחיישינן לריסוק א׳
איברים בפר׳ הגוזל בגמ׳ עניס

נהם

ר׳ מאיר אמ׳ רב נחמן עבדא נהם
כדריסיה לא שוו בביעה בר״ה גמ׳ דבר יום טוב
בבלאי טפשאי אכלי נהמא בנהמא פי׳ הדייסא
תהיא ואין דרכה להיאכל עם הפת לענין
ברכה כבר פי׳ בערך דבר בפר׳ אלו נערות בגמ׳
דסמך האונס כי נהמא אקושא בחינכי פי׳
הבולע פת יבושה וכואב לו בית הבליעה
וכשבולע פוצעתו בגמ׳

נהר

דפר׳ א׳ בתעניות חשוך נהור ענני סגיאון מוהי
נהור ענני סגן מוהי בס׳ גמ׳ דפרק חביות תנא לא
לא נהראי שמו אלא ר׳ נחמיה שמו ואמ׳ לה ר׳
אלעזר בן ערך ולמה נקרא שמו ר׳ נוהראי
שמנהיר עיני חכמ׳ בהלכה הכא תרגימו נהוריתא
כבר פי׳ בערך ברק

נהר

בפר׳ א׳ בחולין בגמ׳ מתוך הטבעות נהרא וכשטיה
פי׳ לפי שרב נחמן היה בנהרדעא ורב יוסף
בפום בדיתא וכך אמ׳ לו רב יוסף בני נהר נהר
ומה שנפשט בו ומה שנהגו בו שם נהגו בו
היתר וכאן נהגו בו איסור נהר פקוד כבר פי׳
בערך מה בסוף גמ׳ דפר׳

נהר

ר׳ אליעזר אומ׳ תולין ניזבון מכיתנא דנהר
אבא פי׳ שם מקום

נהר

בס׳ גמ׳ דשבת נהיר וחכים פי׳ זכרן וחכם
בסוף גמ׳ דפר׳ המוכר את הספינה נהירנא כדהוו
קיימין סאין בסלע באלו טריפות בגמ׳ דרוסת
הזאב נהירנא ליה בפר׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג
בשליל נהירנא כדהוו אמרין בבי מדרשא בהמה
בחייה פרוקא מיפרקא ליה בפרק הרואה
בגמ׳ על הזיקין נהירן לי שבילי דרקיעא וכול
פי׳ יודע אני דרכי הכוכבים ברקיע כמו שאני אומ׳
יודע נתיבות מדינתי בבר״ה רבה בר״ש לד׳ ותנה
התיבה ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא
הקב״ה אין לית אתון מנהרין ליה אנא מנ...
ליה ויזכור אלהים את נח

נהרבלאי

בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בסנהדרין נהר בלאי

נהרדעא מתני דמי בר כרובי אמורא ונהר דעא רב חמא׃

סליק פרקא ה
אחל פרק ו

נו בפר׳ ג׳ בערכין אחר שהעריך את את הנווה שבישראל ואת הבאור שבישראל נותן ז׳ סלע בר׳ אלעזר פי׳ ט׳ בנדרים בנות ישר׳ נויות הן אלא שהעניות מנוולתן פי׳ אח נאות

נוט בברא׳ רבה בהם וירא אין אחר נדמה בדמות סרקי ואחר בדמות נווטי ואחר בדמות ערבי

נוול שעניות מנוולתן בס׳ גמ׳ דשוטה מלכותא אולא ונוולא בפרק א׳ בתעניות טובא רשתא דטבת מנוולתא פי׳ בלומ׳ בעת שיהיו בני אדם מטונפין ברגליהן ובגדיהן בטיט בזה טובת השנה

נוור בר׳ בגמ׳ דפר׳ השולח גט אזל שליח אשכחה דיתבא ונוולא פי׳ אורגת בפר׳ השותפין בגמ׳ ולא את הטרקלין וחדא נוולא בסתרקי

נוולא בפר׳ איזהו נשך בגמ׳ הלוהו על שדהו אמ׳ לה את ונוולא אחי פי׳ אתה והקונה בעלת המעות שאני שלוחה קדיבות אח והבי ניכם אם תביא לה המעות תחזירנה לך

נון בברא׳ רבה פרש ו׳א׳ מהו במאי הוי דניתו לך חד נון בי״ב דינרין תרגום נון

נוסין בברא׳ רבה פרש׳ י״ז בג׳ דברים קדמה מלכות יון למלכות שעה הזאת בנוסים ובפטקטין ובלשון

נוורתק בפר׳ פי׳ בערך ברפט

נות בפר׳ א׳ בשבת בגמ׳ י״ח דבר אמ׳ אבימי נוותאה והרגו נוותי אחר פי׳ מקום פרכתי נוות פרכוה וכוה הענין נונטי שבראש זה הפרק׳

סליק פרק ו
אחל פרק ז

נז בויקרא רבה בזו פרשת אהבת צדק לכן מלכים שנ׳ לבו עלין שוע טווי ונוז פי׳ בערך שע

נזח בגמ׳ דפר׳ במה טומנין נזחיה רבה בפר׳ ערב פסחים בגמ׳ ואה׳ כיון התאחור נגה א׳ ארבא הליוני הויא פי׳ נערה אם יגעה שור תירג׳ אם ינגח תורא בגמ׳ דפר׳ היו בודקין מנזיותיה דמר לא אמרינן ביה אלא חדא פי׳ מגערתו

נזיז בפר׳ יום הכפורים בגמ׳ דסמך המלך כי הא דרבא זבן ממאנ׳ דפחרא נזידיה ויהבינהו לבריה ותבריניהו פי׳ שבורין

נזייר בגמ׳ דפר׳ מי שהחך שושנין למאי חזו לנזייה דאית בהו ט׳ גרעינין דאית בהו בשושמין דחזו למשחא

נזייתא בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בפסחים וסימנך נזיתא פי׳ כדרך שעושין שיכר בתחלה מביאין כלי שעושין בו השיכר ואחר כך השעורין שהן אוכלין לבי נזייתא דחוט בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בסוכה חזו לנזייתא פי׳ כסויי קנקנים של יין בס׳ גמ׳ דפר׳ המניח את הכד על ונתקיה לנזייתא ושתא שיכרא ואיתסי פי׳ כתה הקנקן נזייתא בר וחויות וקנקן אחר הן

נזם בפר׳ הזורע בגמ׳ בבור שנתערב וליקריוה לרבא נזוף הוה פי׳ מאותו מעשה המפורש בתעניות

נזיקן נזיח מזיח בפר׳ פי׳ בערך חרף

סליק פרק ז

אחל פרק ח

נח בפר׳ עקביה ונח לתשחורת׳
נח בפר׳ הכונס נח ממנחור
נחבי נחבי בן ופסי בפר׳ אלו
שאומרין נחבי שהחבי דבריו של הקב״ה
ופסי שפסע על מדותיו של הקב״ה נחל
בפר׳ היה קורא בגמ׳ קרא ולא דקרק
למה נסמכו אהלים לנחלים אלא לומ׳ לך מה
נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה
אף אהלים מעלים את האדם מכף חובה לכף
זכות כן דברי תורה מעלין וכול נחיל
בפר׳ הגוזל זוטא ומאכיל וכן נחיל של
דבורים אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו בס׳ גמ׳
דפר׳ מרובה וקוצץ סוכו של חבירו להציל נחילו
פי׳ לקיבוץ דבורים המתקבצין בתוך הכוורת
לעשות הדבש וקורין להן בלשון ישמעאל נחל
נחמני הוא אביי כמפורש בערך אביו
נחם נחם בס׳ אין דורשין בגמ׳ יוסף בן
יועזר ובפר׳ שבועת העדות בגמ׳ משביע
אני עליכם אמ׳ שמעון בן שטח אראה בנחמה׳
נחר בס׳ אותו ואת בנו הנוחר
והמעקר פטור משום אותו ואת בנו בפר׳
כיסוי הדם הנוחר והמעקר פטור מלכסות
בפר׳ ה׳ בכריתות דם נחירה דם עיקור דם הקזה
שהנפש יוצא בו חייבין עליו בס׳ גמ׳ דפר׳ ואלו
עוברין עם הארץ מותר לנחרו ביום הכפורים׳
שחל להיות בשבת נחר בפר׳ גמ׳
דתינוקות אמ׳ רב כל זמן שהיא נוחרת
וכול עד כל זמן שקרוק מצוי בתוך הבה מחמת
תשמיש בידוע שלא חיית המכה ואמ׳ לך ר׳ חנינ׳
דמפרש דהאי רוק גוכבת זרע ולא מסתבר ליה

מחמת תשמיש פי׳
חבמי מגנינה כל זמן
שהדם מצוי לה באותו
מקום מחמ׳ תשמיש

נחירא דאמ׳ רב היכי דאמי עומדת ורואה מחמת
שאותו מקום הוא נרחק כשהוא עומדת ונוגעין
הצדדין ביחד וכשהיא יושבת שאינו ... אינה
רואה או כשהיא יושבת על גבי קרקע ... זה
הוא ונרחקת רואה וכשהיא יושבת על גבי כרים
שהן דכים אינה רואה בידוע שלא חיית המכה
ודם בתולים הוא ומותרת נחר
בס׳ גמ׳ תנר׳ שופ׳ נהיר נהו גברא בס׳ גמ׳
דפר׳ יום טוב של ראש השנה כי נחירנא לך ת׳
תקע לי בס׳ גמ׳ דהרואה ובגמ׳ דמסכת תמיד
רב ספרא הוה יתיב בבית הכסא אתא ר׳ אבא
נחר בר׳ גמ׳ דפר׳ מי שאחזו נחר ליה רב חסדא
בס׳ גמ׳ דקידושין נחרו ביה נבל נקט נפשיה
נשיבבא פי׳ נהים נחר ויכח
באפיו תיר׳ ירוש׳ ונכח בנחירה עד אשר
יצא מאפכם נחישי בר׳ גמ׳
דפר׳ בבל מערבין תירג׳ ירוש׳ לא יאכל
אדם בצל מפני נחש שבו פי׳ רב שרירא גאון
ז״ל שמענו שזה הנחש הוא קנה כגון מקל
שישנו באמצע הבצל משיגדל ויטה ליבש
והוא גבעול שלו ויש לאותו הקנה ראש כראשו
של נחש וחס הוא מאד מפני שממנו יצא
הזרע וכל זרע חס הוא כך שמענו שזה הוא
הנחש שאמרו לא יאכלנו אדם ואף לא יאכל
את הבצל ששייר בארץ להוציא ממנו זרע
ועמד כי הנחש הזה מפני שיצא נחש זה מתורת
מאכל והיה כמין סם אבל שאר בצלים שלא
נשתהו בקרקע להוציא מהן זרע או שנשתהו
אלא שלא נתקשו והגיעו לזאת אין נמנעין מהן
נחשי בר׳ גמ׳ דפר׳ ב׳ בסנהדרין
והוא אומ׳ להם תתנחמו או כיוצ׳
או טמא כי מנחמי ליה לדידיה נחשא קא דאמי
להו פי׳ שיהא להם צער ויהיו צריכין להנחם
אלא כי מנחם איהו לדידהו וכזה פי׳ אראה

בנחמה

בנחמה שאמרנו בזה הפרק **נחשון**
בפ׳ מר אמ׳ להן הממונה
ב׳ יר עמד נחשון שבט לטבעו נטלו
אחו והטילוהו לים כהגדה דפר׳ הנזקין
נחשון שבט לטבעו ויהי כער גדו
בים תירג והוה נחשון רב בימא **נחושת**
בפ׳ ח׳ בכלים חבית שהיא מליאה
משקין טהורין ונתונה למטה מנחושתו של
ט׳ תחתיתו של תנור טרכות לענין ערות קלון
אשתו יען השפך נחשתך ותרג׳ קלונך והוא
תחתון של אשה **נחשת** בפ׳ אמ׳
להן הממונה בגמ׳ ניקנור ויש אומ׳
נחשת מוזהבת ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ נחשת
קלניתא **נחת** בסוף גמ׳
החגיגה כלי עץ העשוי לנחת
בפ׳ מצות חליצה בגמ׳ חליצה בגמ׳ חליצה סנדל
של נחת עב״ז פי׳ דבר שנח ולא יזוז ממקומו
נחותה בטבישה או בנחותה פי׳
כערך כבש מ׳ א׳ חתיכה של לוח שנופל
מן הנירים **נחתום** בפ׳ ב׳ דמאי
ובפ׳ א׳ ביומא בגמ׳ ללשכת הסנהדרין
הנחתומים לא חייבו אותן חכמ׳ להפריש תרו׳
אוכה
נחתומא

סליק פרק ח

אתחל פרק ט

נטל בפ׳ ב׳ בסנהדרין בגמ׳
דספק לא ירבה לו תנא כולם נטולי
טחול וחקוקי כפות הרגלים פי׳ שלא היה להן
בשר כלל בכף רגליהם שהיו חותכין אותו עד
לעצם כדי שיהו יכולין לרוץ על הקוצים ועל
הברקנים ועל ידי סם היו חותכין הבשר ונוטלין
מהן הטחול בסוף נדרים נטולה אני מן היהודים
פי׳ נדרה הנאה מן היהודים ימר הבעל חלקו
ותהא משמשת ותהא נטולה מן היהודים
נטע ברא׳ גמ׳ דפר׳ אין צדין
שועא מקטע רגליהון דקצביא ודבועלי
נדות פי׳ מוציא ארס׳ במה הוצאות ונוטע
כרם ומוצא בו וממתין שני ערלה ושנה רבעי
לקיים המצוה ומי שאשתו נדה אינו ממתין
לה עד שתטהר אלא בועלה נדה ואינו לוקח
תרבות ומוסר מנטיעה וכן הקצב אינו ממתין הקצב
עד שתתכשר אלא אוכל קודם בדיקתה
נטף בפ׳ א׳ בכריתות בגמ׳ המפטם
את הקטרת תנו רבנן פיטום הקטרת
הצרי והצפורן וכול׳ הבי ר׳ ישמע׳ תאנא קמיס
בלל נטף ושחלת וחלבנה כדט פי׳ צרי זה נטף
ולמה נקרא שמו נטף שנוטף מעץ הקטף תרגמ׳
רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ הצרי אינו אלא שרף
מעצי הקטף הצפורן זו שחלת כדמתרגמ׳
נטופא וטופרא קציעה זו קדה שבולת נרד
בלע׳ אספיקא **נטף** בפר׳ ו׳ במה
אפי׳ כזית הנטוטה בשעתו פי׳ שם
עירו ושמה טוכא ירוש׳ נטופה נוטף שמן מעשן
שהוא עושה זתים הרבה מסתברא נגו׳ כפל נטוע
נטוע נטף אין הגון עיקר **נטרין**
ברא׳ גמ׳ דבר׳ זעו מאכירין בכל
היאך למדו אומות העולם תורה אמ׳ להן בינה לשון
יתירה נתן בהן הקב״ה ושיגרו נוטרין שלהם נוטרין
וקילפו את הסיד וכתבוה פי׳ בלשון יון ובלשון
לעז קורין לסופרים ניטרין **נוטריקון**
בס׳ גמ׳ דב׳ הבונה מנין לשון
נוטריקון שהוא מן התורה שנ׳ כי אב המון
גוים נתתיך וכול׳ פי׳ כתב אות אחת שנעשית
סימן לכל דבר כמו שמפורש אב המון גוים
וכול׳ **נטש** בחלק בענין סטרוב

אמ׳ לו הקב״ה לגבריאל גבריאל כלום מגלך
נטושה אמ׳ לפניו רבונו של עולם כבר נטושה
הוא ועומדת משעת ומי בראשית שנ׳ כי
מפני חרבות נדדו מפני חרב נטושה:

סליק פרק ט׳
אתחיל פרק י׳

נוית
בפר׳ איזהו מקומן בגמ׳
העולה וילך דוד ושמואל וישבו
בנוית ברמה וכי מה ענין נוית אצל רמה
אלא שהיה יושבין ברמה ועוסקין בבנינו של
עולם בס׳ בגמ׳ דפר׳ הקומץ רבה אמ׳ ר׳ בעון בר
יצחק ונוויהן לבר פי׳ נואה הקשר יפנה
לחוץ אוצר שנראה כעין ר׳

ניקא
בר׳ הזהב נייקא ומעגרא כבר
פי׳ בערך מעגרא

ניר
בפר׳
המוציא יין ניר כדי לכתוב עליו קשר
מוכסין בפר׳ המביא כדי יין אין קותבין את
הנייר בפר׳ ב׳ במגילה על הנייר ועל הדפתרא
פי׳ הוא חיטה והוא מחקא וכבר פי׳ בערך
חיטה

ניר
בפר׳ ב׳ בכלים
חביות ניירות טהורים פי׳ כלי חרש
הן ואין להן שפה ויש מפרשין שעל שם מקומן
הן נקראו

נוא׳

סליק פרק י׳
אתחיל פרק י״א

נך
בפר׳ האומ׳ לחבירו בית כור
עפר מחות שיתות הגיעו עד שתות
ינכה בפר׳ מי זהו נשך בגמ׳ הלוהו על שדהו

רבינא אכיל בנכיותא בס׳ גמ׳ דפר׳ מי שהיה
נשוי ההוא גברא דמשכון ליה פרדיסא לחבריה
לי׳ שנין בנכיותא פלומ׳ השנה בכך וכך וקש ליה
שנ׳ פי׳ זקן ובטל מלעשות פרי והינו אשתרוף
וכתבו ליה טירפא למה שהיה בידו המרדק משכון
דליגבי מלקוחות שקנו אחרין מה שפיחת ר׳ו.
הפרדס דקש שמא משתרוף באחרי טרף ממשעבדי
התם איזהו הלוקח שלקח מבעל הפרדס אחר
שמשכן את הפרדס דאפסיד אנפשיה דלא איבעי
ליה וכול

נך
בויקרא רבה אתנו אמ׳
ר׳ סימון מה היוקה אינה מעמידה אלא נכה כך
אמ׳ להן הקב״ה לישראל הריני מקנכים בייסורין
בעולם הזה בשביל לזכותכם לעתיד לבוא
ולוט בבר׳ רבה שעוה:

נכאת
נכאת שעוה

נכס
בפרק
החולץ ובית הלל אומ׳ נכסים בחזקתן כתובה
בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסין והיוצאין
עמה בחזקת יורשי האב וכמו זה בפרק מי
שמת לענין נפל הבית עליו ועל אשתו פי׳
נכסי צאן ברזל הם ששנו בית הלל בחזקתן
סתם ויורשו כתובת מנה מאתים בחזקת
יורשי אשה ואמרינן בגמ׳ הא דאמרי בית הלל
בנכסי צאן ברזל שהן בחזקתן בחזקת מי וחלקו
ר׳ יוחנן וריש לקיש והילכת כבר קפרא דתרוי
יחלוקו ופי׳ נכסים הנכנסין והיוצאין עמה הם
שנפלו לה אחר שנישאת ונקראין נכסי מלוג
שיוצאין אם הם בעיניהו

נבס
בילמדנו בפר׳ בראשי בענין ומקנה רב
היה כי אלהים שופט שנ׳ זה ישפיל וזה ירים
מה הקב״ה עושה נוטל ממונו של זה ונותן לזה
של זה ישפיל וזה ירים ולמה נקרא שמו נכסים
ניכסים מזה ונגלה לזה וכן חנה אומרת יהוה
מוריש ומעשיר אלא מביא אף זה על זה ומתרומם
זה:

נכר
בילמדנו בר׳ ונה

שמות

שמות שנינו בת ישראל לא תניק את בנה של
נכרית אבל נכרית מניקת בנה של ישראל ית'
מיהו ברשותה מאי ברשותה אוכלת נותנת זרה
ומניקתו **נכש** בב"ב בכלאים
אם ניכש או כיסה אומרין לו עקור את
הכל בב' הבונה החורש כל שהוא המנכש
והמקרסם והמזרד זרדים כל שהוא בר' גמ' דמ'
דמשקין המנכש והמחפה בכלאים לוקה
פי' תולש עשבים רעים מתוך טובים בב'
השוכר את הפועלין בגמ' ואו אוכלין יצא המנכש
בשומים ובבצלים הואיל שאינו גמר מלאכה
אין פועל אוכל בו בב' המקבל שדה מחבירו
ולא רצה לנכש **נכת** בב' הרואה
בגמ' בכל לבבך והא אחזינן דנכתא ובטשא
פי' נושכת ובועטות ואמ' רבנן לא תשיך לאחיך
לא תונכשתיה אסורא לחברך ובר' גמ' דבר
איזהו נשך חיכא דקא נכית וקא שקיל מידי
מיניה **נכתס** בר' גמ' דב' המביא
כדי יין וניכסיה בנכתמא ומנין דנפיל
ואתי לאיתויה בס' גמ' ג' לא יחפור אם הבור
קדם כדנייד נכתמא אמומא דחצבא פי' כיסוי
שעל הבור **נילוס** דמצרים תירג'
ידוש' נחלה מצרים נהר הגדול נהר פרת

סליק פרק יא
אחל פרק יב

נם בפ' ד' בזבחים נומר
שמעון בדבר שדרכו להאכל בס' יבמות
נומי תילו כן הדברים בפ' ו' בגיטין אמ' ר' יוסי
נומינו לשליח אף אנו מקובלים וכול
נם בפ' ערב פסחים אמ' ר' יוסי נתנמנמו יאכלו
גמ' היכי דאמי מתנמנם אמ' רב אשי נים ולא נים

תיר ולא תיר וכול היא נימא ודיקולא שביר
כברפיר' בערך דקל בסוף גמ' דפר' ואו מגרלחין
חזייה דהוה קא מנמנם בהל' קמא דר' יוחנן בן
הוה קא מנמנם פי' כי שכיב להיפטר מן העולם
נם בס' עירובין קושרין נימה
במקדש אבל לא במדינה בס' גמ' דפר' אמ'
להם המכוונה ומניח אצבעו בין הנימין נגן
הנימין כמולה כבר פי' בערך גרר' פי' כט
בכלים נימי קדין והסודרין פי' הן הנימין של
הסודרין ובלשון ישמעא' במל' ובלעז כולו ושם
או נומי חוטין בלשון ארמי איתקא וג' פירש
לנומין או חוטין ונומי שעל רגלו כמין יבולת
ונומי שבנהר עקרא דנהרא ואית דאמ' ערקא
נם בפ' ראשון בשב' ד' בגמ' יום
גניסיא מי שעלתה לו נומי ברגלו יקטעינה
ויחיה ובפ' רבה פרש פי' המול ימול כיון שהרגישה
אומס הלכה ואמרה לאבותם בניך ערלת נמי
בבשרם וגזר הרופא וכולו אמ' וימולו
נם בפ' א' בע"ז בגמ' עיר שיש בה ע"ז
חוצה לה הבולע נימא של מים מותר להחם
לו חמין בשבת **נבריה** בפ' לא יחפור
כדי שלא תחפוך הנמייה באו טרפות
בגמ' דרוסת הזאב דרוסת חתול שאמ' ונמייה
בגדיים וטלאים בברי' רבה פרש' מין חיננקיה
נעה בנמייה פי' חיה קטנה כגון חתול ומוצא
בו **נבך** בפ' ד' בכלאים וגדר
שהוא נמוך **נמר** פיום' בפ"ג בגמ'
ניקנור בפ' אמ' להן הממונה כיון
שהגיע לנמירה של עכו **נמם**
בפ' השולח גט בגמ' המוציא והמוכר
את עבדו כיון שעשה לו גוי נימוסו יצא לחירות
מאי נימוסו אמ' רב הונא בר' יהודה נשקי והוא
סימן בגופו של עבד כלומ' שכבר קנאו והוא עבדו
של גוי ורב ששת אמ' ר' יוסי זמן כגון שקבע

לו זמן אם לא אמרענו עד הזמן נהיה הענבה קנוי לגוי בה אומ' התקבל

נמוס

גט מ"ו בגיטין עשו לה כנימוס עשו לה כראוי בבר' רבה פרש' וירא אליו ערלת לקראתא הליך בנימוסיה. וישא עיניו וג' עד וישתחו ארצה. וירא לוט וירד לקראתם וישתחו אפים ארצה תרג' ירוש' כנימוס כאורעא לא ימכרו ממכרת עבד תרג' ירוש' בנימוסי עבדיא ומשפט הכהנים ובני עמי מה משפט המלך אשר ימלוך עלינו מה משפט האיש ושפטוך במשפטיהם בויקרא רבה בר' צו נימוס הוא וקילוסין הוא שכל מי שמתגאה לפני הקב"ה אין נידון אלא באש וכו' אם בחקתי נימוס אגדילם כבר מפר' בערך אגריפס בהגדה רפר' א' במגילת מרדכי מוכתר בנימוסו היה כעדי פי' מוכתר מצוין בדתו כל התורה היה כעדי שהיה בדורו ידוע וזהיר במצות ורבה בר רב הונא עדיף מיניה בענותנות דהא אמ' רב הונא תלת מילי באעי מן שמיא חכמתיה דרב הונא ועותריה דרב חסדא יהבו ליה ענותנותיה דרבה בר רב לא יהבו ליה

נמפה

נמפה בבר' רבה פרש' ע"ב נפתולי אלהים היה לי לעשות לפני אחותי אתי מלבנון כלה תרגו' ידוע אמ' ינאי במימריה עמי תהא יתיבא כנשתא דישר' דדמיא לנינפי דהיא צניעא וכן תרג' מה יפו דודך אחותי כלה בר' ג"מ דתר' דאוהו בית דין היו קורין לכלה נינפי מאי קראה יפה נוף משוש כל הארץ

ננס

בירו' אם כסף תלוה חכמה טובה לבעליה זה יהושע של' ויהושע בן נון מלא רוח חכמ' למה הוא דומה לננבדין המשקה את כל המדינה והין הכל משבחין אותו אמ' להן אחד שבחו למעיס שמספיק לו

נמקן

בבר' א' בעירובין בגמ' ר' יוסי אומ' החבן מאי טעמא קא הדר ביה משום דר' יוסי נמקו עמו בסוף גמ' דבר האומ' התקבל גט ר' יוסי נמקו עמו ובמר' כיצד הרגל בגמ' איזהו מועד ובבכורות בסוף גמ' דפר' כל פסולי המוקדשין פי' כל תורתו סדורה כמו כלל תורתו ברורה גמרה מסורת בידו

נמר

בבר' ר' בביאה של בית נמר היו מלקיטין אותו על החבל ונותנין פיאה מכל אומן ואומן פי' שם איש היו מלקיטין עם החבל פי' חבלים להם וחבל אחד לעניים ועל דבר זה מזכירין אותן לגנאי שהיו כוחתין ומזכירין אותן לשבח שהיו נותנין מכל אומן ואומן

נמר

במנחות בס' גמ' דפר' ר' ישמעא' דתנן בפ' ג' בפיאה המנמר את שדהו ושייר קלחים לחים פי' הזורע שדהו מיען הרבה ויש אומ' קוצר מקום ומניח מקום כמו עור הנמר שיש בו גוונין הרבה ירוש' כהדין נימרה ונמר חברבורותיו פי' בערך חבר

נמרי

של נמר ונמורי כרכים הן כמו שטיר שנו בערך אנטיואותי

נמש

כל בכל ח' בביאה מאימתי אדם מותרין בלקט משילכו הנמושות ירוש' אמ' ר' יוחנן לכיה נקרא שמן נמושות שהן באות בסוף אות תניי תני משושות שהן ממשמשין ובאין גמ' בבלי ר' יוחנן אמ' סאבי דאזלי אותיגרא פי' זקנים תשושי כח שמהלכין במשענת בידם דכיון שאין בהן כח לילך הרבה השדה שיכנסו בה ללקט לא יניחו אחריהן כלום ומפורש בערך גדיר יש לקיש אמ' לקוטי דבתר לקוטי פי' עניים הבאים ללקט בפעם שניה

סליק פרק י"ב

אחל פרק י"ג

נג

בר' גמ' דפ' א' בע"ז מבקש

נגועי שלהן פי' בספר זכיותם ואיכא דאמרי

בספר הזכרונות **ננא** במ׳ אין
מעמידין בגמ׳ מתרגמין ננא אגדנא תרי
ואברתא פי׳ ננא מנתא בלכן אגדנא לענה
כדמפורש בערך גד ותרי בלעז שדודיא אברתא
איזוב בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין בגמ׳ נותנין מים
מאי אטינתא ננקא אמ׳ אביי שמע מינה האי
נגהא משענא דתחלי ברמאות דמי שאחזו לצירחא
דליבא ליכול ג׳ ביעי בנניא וכמונא ושומשמי
נניא בבר׳ רבה בס׳ כר׳ סו׳ הביא
קורא ונעצה בארץ ועשה קביבון גדר
וקשר בה נניא ונחנק ובר׳ ויגש אליו בא אחר וקשר
חבל חבל נניא בנניא ודלה ממנה ושתה
נני בר׳ גמ׳ תנ׳ משוח מלחמה בר׳
מיאה מאה נני וחד נני פי׳ בערך בן
ננס בפר׳ ג׳ במדות ועליו שמנה עמודים
ננסים בפר׳ א׳ ביומא בגמ׳ ומקטיר מן השולחנות
לננסין ארבע פי׳ עמודים קצורים בפר׳ ב׳ בפרה
הננסת כשרה פי׳ קצורה ודקה

סליק פרק י״ג
אתחיל פרק י״ד

נס המוכר את הספינה מכר את
התרן ואת הנס פי׳ בערך ארדי
נס בפר׳ א׳ בגיטין בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ מדקדק
והנכסין שבים רואין אותם כאלו חוט
מתוח עליהן אייי הגוים תרג׳ נסי אומיא
נס ולא ינו עוד נשיאי את עמי תרג׳
ולא נניסון להונותם מאחזתם תרג׳
ולא ינסיהון מאחסנתהון
נסיב תרג׳ ירוש׳ נדבה תעשה אותו דכלא נדר או נדבה
מלבד כל נדבותיכם
נסיובי בר׳ גמ׳ דפל׳ ואלו עוברין בפסח משום
נסיובי דחלבא בפר׳ אי זהו נשך בגמ׳ אין מושיבין
כי כליני בנסיובי ותותרי בפר׳ אין מעמידין בגמ׳
ואלו דברים איכא נסיובי דלא קיימי פי׳ מי החלב
המתמצה מקבאין הגבינה
נסח במגלת איכה ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה ונסחה
וירדהו אל כפיו תרג׳ ונסחיה בידיה
נסח בערך רד הרודה חלות דבש
משבת ובשוגג חייב חטאת פי׳ הרודה שנוטח
הדבש כדכת׳ בי מגוית האריה רדה הדבש ואומ׳
וירדהו אל כפיו ונסחיה ומשום הכי קורין לספר
שכותבין זימנו לספר אחר נוסחא
נסך בגמ׳ דפר׳ במה אשה דאנסכא כולי
עלמא לא פליגי פי׳ נסכא חוטין מלשון מסכת
דוקתא מטלית קמרא חגור שבמתנים מרקמת
ליה תרי תנאי קאמרת שמע מינה דקאמרינא
המיינא הוא פי׳ כלילא וקמרא חתיכות של זהב
נקובות ובהן מרגליות ומעמידין בחוטין שמכניסן
בנקבים נמצא דאניסכא כגון מלאכת אבנט
של מלכים כי כן מלאכתן כגון להיעשות בחוטין
דוקתא מטלית שנמצאין בן כלילא בין קמרא
חתיכות של זהב וקובות ומרגליות קבועות
במטלת שנמצאת מלאכתן כגון מלאכת
טלית מוזהבת דיסוקא פי׳ חגור של עור
מפרחייתא חתכות שהן כצורת זרת יוצאות
ושודכות ממנו לימינו ולשמאלו ולאחריו תכשיט
הוא ושרי ואלו אינו מלאכת תכשיט ואסור
לצאת בו בשבת כי אינו כלי וזה שאמ׳ ר׳ נחמיה
בטבעת הלך אחר חותמה לענין טומאה
קאמ׳ דכל כלי וכלי הלך אחר עיקר שלו וטבעת
שאין עליה חותם מה צורך יש בה הולכך הלך
אחר חותמה וכן בעול ובסולם ובערשה בר׳ גמ׳
דפר׳ הזורק והא איגודו בידו בנסכא בתרא פי׳
חוט הערב שבפסוק שאין איגודו בידו האורג
נסך בר׳ גמ׳ דפר׳ המצנע והא

המצנע

איבא מקום חלאמוא דאיבעי מפקע ושקיל
בנסכא בפר' הגוזל עצים בגמ' דסמך כל הגזלנין
האי מאן דגזל נסכא מחבריה ועבדיה זוזי לא
קני בס' כתובות אומ' נסכא אמ' ר' אלעזר שכתוב
בו מטבע בפר' מי שאמ' הריני נזיר ושמע אבר
נסכא לא בפר' חזקת הבתים בר"ה גמ' סבור רבנן
קמי דאביי למימר הינו נסכא דר' אבא ובפרק
שבועת העדות בגמ' בזה אחר זה הכל מודים
בשר אחד דר' אבא דההוא גברא דחטף נסכא
מחבריה בפר' יש נוחלין בגמ' האומ' איש פל' בני
בכור רב פפא אמ' אפי' נסכא אפשר דמכוין
משקלותיו במנחות בפר' הרי עלי בגמ' בסף לא
יפחות מדינ' ודיל' נסכא אמ' ר' אלעזר דאמ' מטבע

נסך

בפר' הקומץ זוטא בגמ' הזבח
מנגל את הנסכים והלא אדם מביא זבחו היום
ונסכים מיכן ועד י' ימים

נסן

בר"ה גמ' בפר' בכל מערבין כי תנא ההיא בניסאני
בר"ה גמ' דפר' מקום שנהגו ור' אלא בר ניסני קץ פי'
בהלבות גדולות כבנות דניסאני דקאדין להו גופרי
מברכין עליהו בורא פרי העץ דכיון דלא עבדי פירא
אחריא הינו פירהו וסיוע להדין פי' הא דפשח
ר' אלא קץ כבניתא בשבועות ומסקינה ר' אמא
בר ניסאני קץ דאלמא קץ גמר פריו ודאכילה קדיץ
ביה פי' אחר כבניתא הם פרי של דקל זכר וכשהן
קטנים נאכלים ויש בהן טעם תמרים אבל לא
כתמרים שהן מתוקין אלא טעם אכילה בלבד
ולכשיגדלו לזמן מועט יופסדו מלהאכל אבל
מהנים לדרך אחרת כיצד יתברך שם בורא כל
כל העולם כרצונו כך ברא את הדקלים זכר ונקבה
וכל עדי השני האחד לא יצליח והיאך הוא מעשיהן
כהגיע זמן הדקל הנקבה ומשחרת המחברות
שלה עם תמריה ועדין התמרים הן כעדשים
מביאין הכבניות ומסביבין בעוקץ ידה מהן
ומזהמין אותה וכורכין להאכר והמחברות של

מייזא

תמרה מצליחות ומוציאה פירות נאין ובלבד
שלא תאחר זמן אפי' יום אחר שאם תשהה
הרכבת דקל יום אחר יופסדו פירות הדקל ואותן
תמרים שישארו בלא הרכבה לא יצליחו ואם
יצטרכו הדקלים הרכבה באותו יום יד' בניסן עד
שהקב"ה חס על ממונן של ישר' והדבר ידוע שצריכין
הרכבה באותו יום יד' וידוע שאם יעבור הזמן
אפי' יום אחד יופסדו לפיכך אלמלו חורנו במאירת
עינים מרכיבין דקלים כל היום יום שמקצתו
מותר ומקצתו אסור וזהו טעמו בתוספת זבחים
מרכיבין דקלים בערב פסחים כל היום

נסים

סד ושף תרג' נסים ודוי כן

נסים

יעצב דיהותן תירג' נסים

נמר

תירג' ירוש יבלת או חרוץ או יבלת

בס' בבבא קמא אף הנסורת שלבעל הבית

נסיר

פי' אותו הדק שמוציא החרש במגירה
בפר' המוכר את הבית המוכר את המרחץ לא מכר
את הנסרים בשלחן פר' כב' בכלים נסרים שבמרחץ
נשיגמין פי' לוחות עץ שמשימין על גבי שיש
שבמרחץ מרוב החום בעגלות דהוורק דלא ליתו
דניסרא פי' שלא יביא ב' נסרים של חמש חמש
אמות ויעשה מהן קדש של י' אמות פי' אח
סרוקות נקודות במסור

נסתיה

בבר"ר רבה פרש' סח' נסתיה לשליחא
ומעליה לגו פרדיסא ובפרא' וישלח יעקב נסתה
וקראה וקרעה פי' נסבתה לקחה ב' מובלעות

סליק פרק יד
אתחיל פרק טו

נב

בפר' דם הנדה והנוען
והרוק ובר"ה בבא[illegible] כחו ינועו פי' הליסה
היורדת מן האף הוא החוטם פי' אח' בערך כח

נע נע
פי' אח' בערך
נע ע' בריך
הנותן ד'
לשעק
נע

נענע בפ' לולב הגזול והיכן היו מ'
מנענעין כול פי' ניענוע זה זולתי מוליך ומביא
מעלה ומוריד ששנינו במנחות בענין שתי הלחם
וכבשי עצרת ומ' רבה התם וכן הלולב שלא צריך
לנענע בהולכה והבאה ג' פעמים זולתי מוליך
ומביא מעלה ומוריד ועיקר דבר זה בתלמוד ארץ
ישר' דברכות התם רב חייה בר אשי בשם רב
המשכים ללכת בדרך נוטל לולב ומנענע שופר
ותוקע וכשהגיע זמן קריאת שמע קורא ומתפלל
תני צריך לנענע שלש פעמים על כל דבר ודבר
בעי ר' זירא הכן חד והכן חד או הכן והכן חד
פי' כבר אמ' צריך ניענוע שלש פעמים בעי ר'
זירא ההולכה תחשב פעם וההבאה פעם אחרת
או ההולכה וההובאה פעם אחת נחשבין וצריך
להוליך ולהביא ג' פעמים תמן תנינן במרה
בפ' ט' בענין סממנין שבעה מעבירין על
הכתם וצריך לכסכס ג' פעמים על כל אחד
בר זירא בעי הכן חד והכן חד או הכן והכן חד
ולא איפשיט וכיון דלא איפשיט עבדינן
לחומרא ג' פעמים בכל אחד ואחד בפ' תפלת
השחר בגמ' דבן גמליאל ר' נחוניא אומ' כיון
שנענע בראשו שוב אינו צריך פי' אחר כיון
שהרכין פי' כיון שהרכין ראשו ומתראה כבורע
דיו והילכ' כותיה מיהו מאן דטרח וכרע טובא
טפי עדיף דהא רב ששת כרע כי חיזרנא שהוא
דק ונכפף הרבה וכי זקיף זקיף כי חיויא שזוקף
הראש לכתחלה בפ' ג' דמ"ק ואלו מגלחין אמ' ר'
יוחנן אבל כיון שנענע ראשו שוב אין מנחמין
רשאין לישב אצלו פי' שמה צריך לקטנים
או לגדולים אם באו רשעים על אדם ונענע
להן ראשו בערך גל

נענא
דאנבותא תרג' ירוש' חזה התנופה והיה
חזה דבא

נעקן בסוף גמ' דע"ז דרש
נעוה ארתחו והשיקו ויקבוס

נעוא תירוש ויצהר תרג' ויטומן נעווא

נעל מנעל לבן פי' בערך גד

נעמה למינה תרג' ירוש' את החרגול למינהו
ואת בת היענה תרג' וית בת נעמיתא בנות
יענה תרג' בנת נעמין בפ' כמכון בגמ' לא את
הליף זכוכית לנעמיות בפסק' דזכור היה מחתך
כבשרו זתים זתים ומאכיל לנעמיות

נענע ירוש' פי' בערך מנתא

נעץ בפ' בכל מערבין בוקץ
שהוא תלוש ונעוץ בס' גמ' דמ' מרובה
ובמנחות בר' גמ' דר' רבי ישמעא' נעץ דגלין בחומה
ובול ברי' גמ' רביצה ניכסייה בדקר נעוץ סולם
מוצב תירג' סולמא נעיץ וחניתו מעוכה תרג'
נעיצה

נעץ במעין פרק ה' במקוות
בחריצין ונעיצין בפר' פי' בערך
חרץ ויש מפרשין על כן נקראו נעיצין שהיה
שם מוצב עמוד או דקל ונעקר ממקומו ונשאר
מקומו כמין חפירה ושם אותה חפירה נעיץ
כדאמ' דקר נעוץ

נער בפר' נוטל
אדם מסלק את הטבלה כולה ומנענעה
ומנערה ובר' גמ' ולינעדינהו נעורי בפ' חביתי
בגמ' מי שנשרו המנער טליתו בשבת חייב
חטאת בפ' אלו מציאות מצא כסות מנערה
פי' כמו גם חצני נערתי התנערי מעפר בר'
מכשירין הנוער אגודה של ירק פי' הוא המנפץ
אגודה של ירק להשליך ממנה המים בפ' במה
מדליקין בגמ' פתילת הבגד דתנן בפ' כח
בכלים ולנער בו הקדרה פי' אוחז בו הקדרה
פי' כשהיא חמה ומנערה

נער
בפ' ב' בטהרות היתה טבולת יום
מנערת הקדרה בפ' כל הבשר בגמ' טיפת חלב
אמ' ר' נראין דברי ר' בשלא נער ושלא כיסה פי'
לא ביחש ולא עירבב

נער מצא
מין את מינו וניער בפר' פי' בערך ער:

ברי׳ גמ׳ דכל׳ מי שהכך תנו׳ רבנן בס׳ כל׳ ב׳
בתוספת שביעית אין מדיירין שדה בחורו של
מועד ואם באו מאליהן מותר פי׳ גוים בבהמות
ואין מסייעין אותם ואין מוסרין להם שומר לשמר
את צאנם אם היה שכיר יום שבת וכול׳ פי׳ אם
היו אלו הרועים שכורים לגוים אחרים יום או שבת
ודאי לא יעמדו בכאן ולא באו אלא אקראי בעלמ׳
מותר לסייע אותן ומוסרין להן שומר לנער את
צאנם ירוש׳ בפר׳ ג׳ בשביעית תני ר׳ השוכר את
הצאן אסורה לנערה מהו לנערה מוליכה ממקום
למקום **נער** בפ׳ אחרון דיבמות
בגמ׳ אין מעידין ההוא טייעא דשקל
ספסירא וגיידיה לגמלה ולא אפסקיה לנערותיה
פי׳ מלש חמור נוער כלומ׳ חתכו בסיף ולא הסתיק
לגמור צהלתו עד שמת כמו בצאן כעייה
ובשרגעייה כך בגמל נערייתא **נער**
ירוש׳ בפל׳ מי שמתו בהל׳ היה עומד תני
קטן שיוכל לאכל כזית דגן כורשין מיצו את
ד׳ אמות אמ׳ להן מפני שמחשבתו דעות אמ׳ ליה
ולא קטן הוא אמ׳ לון ולא כן כתי׳ כי יצר לב
האדם רע מנעוריו אמ׳ ר׳ יודן מנערו כת׳ משעה
שננעור לעולם וזה עוד בברי׳ דבה כמפורש בערך
יצר׳ **נער** בר׳ גמ׳ דחולין והעורבים
מביאים לו לחם עורבים ממש ודילמ׳
ב׳ גברי דשמיהו עורבים וכול׳ עד וישבו מארץ
ושרי׳ נערה קטנה וקשיא לן קרי לה קטנה וקארי
לה נערה אמ׳ ר׳ פדת קטנה דכין נערן ובפרק
עגלה ערופה בגמ׳ זקני העיר מאי נערים קטנים
אמ׳ ר׳ אלעזר נערים שמנוערין מן המצות קטנים
שהיו קטני אמנה במתניתא תנא נערים וכיון אמנה
עצמן כקטנים מתקיף לה רב יוסף ודיל׳ עד
שם מקומן כרכת נערה קטנה וכול׳ קימא לן
מבת י״ב שנים ויום אחד ולמעלה משתביא שתי
שערות הרי היא נערה עד ו׳ חדשים ומן חדשים

ולמעלה היא בוגרת ומפורש בכל׳ א׳ בקידושין
בגמ׳ יתירה עליו אמה העבריה סימנין אין לה
קצבה למעלה מי״ב שנים ויום אחד לבת אינו
עת שתביא שתי שערות עד ו׳ חדשים נקראת נערה
מיכן ואילך נקראת בוגרת דקימ׳ לן אין בין תחלת
נערות לבגרות אלא ו׳ חדשים בלבד כענין זה הפירוש
יש בערך בגר מן הגאון **נעתא**
ברי׳ גמ׳ דכל׳ החובל בחבירו מאי גרגותא
אמ׳ אביי נעתא ברכיתא פי׳ בשר המת שבחי׳

קליק פרק ט״ו
אחר פרק י״ז

נף בכל׳ לולב הגזול ובמנחות
ד׳ ישמעא׳ וב׳ גמ׳ דכל׳ יום טוב של ראש השנה
שיהא יום הנף כולו אסור פי׳ שיהא יום הנפת
העומר והוא ט״ז בניסן אסור לאכל החדש בכל׳ ד׳
במעשרות מנפה מיד ליד ואוכל פי׳ מנענע מיד
ליד שילך הקליפה מלשון נפה ויש אומ׳ מנפה כמו
שילך הקליפה מלשון ויפח באפיו בישמביאין פרק
ה׳ באהילות טלית המנפנפת פי׳ טלית תלויה ברוח
והרוח מנשב אותה ומנפנף בה כל׳ אלו לא מביאין
את הטומאה ולא חוצצין שאינן מקויימין בפרק
הבא על יבמתו בגמ׳ לא יבטל או כמנפה ותנופה
הכוכבי בעיסקא טב מינך פי׳ חזא לשבילי דהוי
קא ניפי כלומ׳ היתה הרוח מנשבת בשבלים והיו
מתנופפין והולכין ובאין אמ׳ להו רבא תנו כא
את נופכי הכוכבי במחודה יתר הנאה ממך ויש
ששונין אי בנונה ותנופפי פי׳ כמו הנפה שהולכת
ובאה כן תתנופפי בס׳ גמ׳ דכל׳ א׳ בסוכה חזיין לברסי
ונכוותא ברי׳ גמ׳ דתעמות אפשר בנכוותא פי׳
יכולין להכר בלא רוח לכבור בכברה ולהסיר
התבן מן חבר בלא רוח ברי׳ גמ׳ דכל׳ המוכר פירות

אמ׳ רב

אמ׳ רב הונא אם בא לנכות מונה את כרו כו׳
אם מוצא הקונה בפירות יותר מכדי רובע לסאה
אין יכול המוכר לומ׳ רובע כבר הגיעך מה שהוא
עכרוריות יותר מזה השיעור אחליפנו לך ואתן לך
פירות כנגדו לא חייב לנכות לו הכל ברא׳ גמ׳ דפר׳
האשה שהלכה היא ובעלה אמשר בההוא כורתא
דנפיתא דשבקית חוה חיי כו׳ בההוא קמח מעט
שהנחת לו בנפה היה יכול לחיות אמ׳ ליה מר גמרי
ודע גם אתה יודע שלא היה יכול לחיות מיד הבין
דבר דמי אמרה

נף

בס׳ כר׳ ג׳ במעשרות
הכל הולך אחר הנוף

נפח

בר׳ גמ׳ דפר׳
שור שנבח את הכלה נבחא מאי כו׳
שבח שהיתה נפוחה ונראית בעלת בשר אותו
שבח למי בפר׳ המפקיד השוכר את האומנין בגמ׳
השוכר את החמור להביא וכול׳ עד כמה שהנפח
קשה במשוי גמ׳ אביי אמ׳ קשה כמשוי תנן נפחא
כי תיקלא כו׳ איפסק בהדיה לתך חטים והביא
לתך שעורים כלתך חטים דמי דנפח דשעורים
קשי ליה כמשוי של חטים ואם הוסיף על לתך
שעורים ג׳ קבין חייב ומתניתין הכי שמעינן
תבואה והביא תבן חייב אם הוסיף תיקלא כו׳
תיקלא כו׳ לא מיחייב עד דמיתי עלה כולי האי
דנהוי בה כמשקל לתך חטים ונפח קא חשיב
תוספת

נפט

בפר׳ במה מדליקין
בעיטרן ובנפט בס׳ גמ׳ דפר׳ אמ׳ לרבנן
המינונה בא ליטמא פותחין לו וכול׳ עד בא למרוד
נפט בס׳ גמ׳ דנדרים חד מן הלין גוים נפטויי כו׳
מוכרי נפט ובלעז פיטרולי

נפך

בפר׳ האיש מקדש בגמ׳ דסמך התקדשי
לי בכוס ובפר׳ הגוזל עצים בגמ׳ הנותן לאומנין
כגון שהוסיף עליו נופך משלו כו׳ נפך ספיר ויהלם

נפל

בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ ובתוספ׳
חרגול זה נימול

נפל

עושה עש
כסיל וכימה תירגם דעבד עש עגלא משכות
כסיל תרג׳ או אשלי דעגלין נגלא

נפס

ברא׳ כלאים הלפת והנפוס ברא׳ עוקצין
שרשי החזרים והצנון והנפוס ורוש נפון
ופירש ר׳ דנאל ז״ל כלענ דדיק ויש אומ׳ כשטינקי
בס׳ גמ׳ דפר׳ האשה שהלכה היא ובפרק המדיר
בגמ׳ דסמך כל המומין דנפסה גברא תיקריא
בסיני בבא וליתיב דקלסה גברא מלוכחי ר׳
דקירדא לא בעיא כו׳ שומרי ירקות כגון נופוס
וקרוסי כרוב כלומ׳ אפי׳ בעלין שלהן נבזין יותר
כבוד יש להן מלושב באמנות ור׳ חננאל ז״ל כו׳
קולסא כדי תרדין וכדי כרוב שמהן עלין יוצאין
ונקרין קולסי כרוב וקולסי תרדין אפי׳ בעלה
שלאשה קולסה היה ממתק את הקדרה ולא היתה
צריכה למתק אותה בעדשים כלומ׳ להדר אותה
כי אפי׳ איש תחת אשה רוצה בו נפוסא כגון נפיא
שמנפין בה את התבואה וכל דבר ארוך ורחב
ויש לו נקבין ופתחין קוראין אותו נפוסא כאשר
שנינו הצנון והנפוס והוא שמרובין עליו וכן הוא
אומ׳ אפי׳ נפוסא בעלה שלאשה היתה יכולה
לתלות על פתחה במלתרא ומועיל לה להיות
שוב כדר כל׳ אח׳ לדבר מאוס קוראין בלשון יון
נפוסא וקולסא כמין לענ וקלס כלומ׳ מי שבעלה
מאוס ונבזה מאד

נפה

בפר׳ ר׳ אליעזר
אומ׳ האורג המלבן והמנפס בסוף גמ׳
חלומות דפר׳ הרואה נימס ועודה בפר׳ כלל גדול
אמרו כשבת המלבנו והמנפסו ויש ששונין כולן
בצ׳ ופי׳ כמו דייק ונפיץ ברא׳ גמ׳ דפר׳ הגוזל
עצים הא דנפסיה נפוסי הא דסרקיה סרוקי

נפץ

בפר׳ חבית בגמ׳ מי ששרו
חזא דכען רקא מנפצי גלימיהו בעג׳ בפר׳
השוכר את הפועל בגמ׳ נטל את המשפך קטינו
קטופי או גמי נפיצו נפוצי בפר׳ בהמה המקשה

בגמ׳ בהמה שנתחבו הוה חד שט מחבריה נפציה אשכחיה תרי ־ בב׳ כיצד משתתפין

נפק

בגמ׳ דסמך נזוזטרא כגון דעבד לה ארמעה. נפקי אכומה כיר׳ גימוכי דהויין כל׳ מחיצות על כט האמה דהוי אותו מקום שחלק במחיצות רשות היחיד ברכואות דבל׳ מי שאחזו נפקא דכלבא חוורא כיר׳ צואת כלב לבן ונפקא לא ליכול משום דמכריש כיר׳ דמנעקר

נפק

בילמדנו ברב׳ ויקח קרח משל לשושבינה של בת המלך שביקש בניפקין אמ׳ אם אינך בנפקין של אף אני אומ׳ שלא מצאתי לבתך בתולים

נפר

בכל׳ א׳ בוומא בגמ׳ ללשכת הפרהדרין בלנה זו ניפר

נפר

בבל׳ א׳ מעכ׳ זר׳ בגמ׳ ויום גינוסיא של מלבוש ניפרא נקיט נורא מיקמי אכיכיארא קמי דוכסא כיר׳ שילטונים זה עלזה

נפש

בס גמ׳ דבל׳ כיצד מברכין כל הקרוב לנפש משיב את הנפש כיר׳ חתיכה של בשר הקרובה לבית השחיטה ששם מחית הנפש אם יאכלנה החולה מחזקתו ובאו משיבה לו נפשו והוא ע׳ עונקא שמברכין עליו על השחיטה לפיכך נקרא כי ברוך כביצה ברב׳ גמ׳ דבל׳ יום טוב וברב׳ גמ׳ דבל׳ בג׳ פרקים שבת וינפש כיון ששבת ויאבדה נפש כיר׳ נשמה יתירה נותן הקב״ה באדם בערב שבת. של׳ כי ששת ימים עשה יוי את וכ׳ כלומ׳ כלמה שנבראו בעולם להתענג בהם נשמתו ביום השביעי נבראו ומתגדלת ומתרווחת בשבת וכין ששבת ויאבדה נפש כלומ׳ נתמעטה נתמעטה הנשמה במגילת איכה ותגנף משלוד נפשי אבל מן התבשיל חרפס אמ׳ ליה לא כן אמרת אבניה ופקקית אמ׳ ליה ומה שמה ת

נפשא דהיא נופלא בבר׳ רבה ברש׳ יו׳ ויברח

ש

באפיו ה׳ שמות נקראו לה נפש נשמה חיה רוח יחידה נפש זה הדם של׳ כי הדם הוא הנפש רוח שהיא עולה ויורדת מי יודע רוח בני אדם נשמה זו האופה הוא די בריתא אמרין האופיתא טבא חייה שבל האברין מתים והוא חיה בגוף יחידה בבל׳ הזהב ונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה ט״ר שמרקדין בכפכים ואינו רואה בגמ׳ האי מאן דמוקים נפשיה אזוזי מיקרי נפש רעה כיר׳ שמרקדין בכספים ואינו רואה בכפימין בכל׳ בן סורר אלו שמצילין אותה בנפשן הרודף אחר חבירו להרגו ובגל׳ כיר׳ מצילין הנרדף מיד הרודף בנפשו של רודף שהורגין אותו ברב׳ גמ׳ דבל׳ כהן גדול ונזיר נפשות לאיתויי רביעית דם שיצאת משני מתים שמטמא באהל שנ׳ ועל כל נפשות מת לא יבא בפרק בן סורר בגמ׳ הבא במחתרת יצא ראשו אין נוגעין בו לפי שאין דוחין נפש מפני נפש נפש מאונים תלויה באויר ג׳ טפחים בפ׳ ד׳ בגמ׳ דבל׳ המוכר את הספינה ט״ר נפש הינו הלשון שבתוך הצבת כמו הלשון בתוך הגוף ואותו הצבת שאוחזין בו צריך להיות ארוך ג׳ טפחים והינו תלויה באויר שבאותו צבת תלויין המאזנים וצריך להגביה כפות המאזנים ששוקלין בהן מן הארץ ג׳ טפחים שלא יבעט הכף שבה המשקל לארץ בכח ויחזיר מהרה למעלה ונראה הכף האחר מכריע ויאמ׳ הרי כבר שקול וקנה הינו הברזל הארוך שתולין בו הכפות צריך להיות ארוך י״ב טפחים ומתנה הינו הראשו הרצועות שתלויין בהן הכפות י״ב טפחים של חנוני של בעל הבית שמוכרין בהן חפצים טורטני משקלות ששוקלין בהן כסף וזהב וכגון זה נפש המסכת בהנוגע פר׳ ט׳ א׳ בכלים ובבל׳ הבגדים פרק י״א בגמ׳ כיר׳ חוטי הערב שהולכין בתוך המסכת כנפש

בתוך הגוף

בתוך הגוף

בתוך הגוף **נפש** בפר' יש נוחלין
בגמ' בנות צלפחד ובעדים כפר'
נערה בגמ' ונשאלים עדים דאבי ברתן
קשיא ליה הא מתניתא אתא לקמיה דרב ששת
מנהרדעא נפיש הוה אתא אבתריה למחוזא פי'
לא מצאו בביתו אלא מצא חבית ריקם ונתכחש
לומ' לא מצאתיו בביתו אלא מצא ואמ' מלא היה
ביתו הלך למחוזא ומצאו ושאלו הא דתניא
נפש בפר' כיצד מעברין גשרים
ונפשות בפ' שני בשקלים בונין לו נפש על
גבי קברו פי' בנין שבונין על הקבר ובלשון מקרא
שמו ציון ירושל' תניא רבן שמעון בן גמליאל אומ'
אין עושין נפשות לצדיקים דבריהן הן זכרונם
נפת בפר' אחרון בשוטה משחרב
בית המקדש בטל השמיר ונפת צופים
מאי ונפת צופים סלת כ' צפה על גבי נפה
ודומה לעיסה שנילושה בדבש ושמן
נפתולא עריבה שלמאה בפר'
חוקת הבתים בגמ' דבמך שנים משדין

סליק פרק יו'
אחל פרק יז'

נץ בפר' ברכות שחר
הנץ החמה פי' יצאת החמה כמו הנצו
הרמונים בבר' רבה בפר' ב"ט אמחה מאיכן הקב"ה
מניץ את האדם לעתיד לבוא אמ' לו מנץ שדרה
פי' היא חוליה קטנה שבגוף י"ח חליות שבאדם
בפר' כיצד מברכין בגמ' חוץ מן היין ובפר' גמ'
דפר' העור והרוטב ובפ' ב' בעוקצין הפטמא של
רימון מצטרף והנץ שלו אינו מצטרף פי' נץ הוא
הפרח שעל הפטמא של רימון והוא השיער שפורש
בערך מפרק **נש** החלב בפר' ז'

ובפר' ח' בשביעית פי' פרחים לבנים ויש אומ' עשב
כשחותכו יוציא חלב **נץ** באנו
טרפות דרוסת הנץ בלעז אשטורי
נץ בסוף גמ' דפר' כל גט ובפר'
לא יחפור בגמ' מרחיקין את הנבלות
ואל מנלא בנץ מעמידה מחריבה את כל העולם שנ'
המבינתך יאבר נץ וג' פי' שמעמידה לאותו רוח
נציב בקשו לקבוע נציב כפר' פי'
בערך זג **נצב** נטע שעשוין
תירג' נצבא דחדותיה תטעו נטעי
נעמים תרג' נציבא ניצבא בחידה
נציבין בר' נג' דפר' ראש' דיני
ממונות צדק צדק תרדוף הלך אחר
בית דין יפה אחר ר' יהודה בן בתירא לנציבין חרן
וכנה ועדן תירג' חרן ונציבין וחדייב וכן תרג' ירוש'
ארן ואכר וכן בבר' רבה אכר ונציבין
נצח בר' גמ' דפר' ואלו נאמרין
נצחו טליא דאזלו לאנחא קרבא בפר'
הזהב בגמ' כשם שאומה נצחוני בני פי' כגון ויאמ'
להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ וכול והוא
מלשון למנצח לבני מזמור לדויד **נציא**
בנציא כבר פי' בערך מל
נצל בפר' ז' בנזיר ובפר' ח'
באהילות על כזית נצל פי' בגמ' אי זה הוא
נצל בשר המת שקירש ומוח שהרתיח ומקשינן היכי
דאמי אי לימא דידעינן דמת הוא אף על גב דלא
קריש נמי ואי דלא יד' ידעינן כי קריש מאי הוי
ומשנינן אמ' ר' יצחק בסתם דלא ידעינן אי מוהל
הוא או כיהו ועעו הוא קריש ודאי מוהל הוא דלא
קריש דילג' כוחו ועעו **נצל**
בבר' רבה בפר' פ' וח' הלא אצלת לי
ברכה יש מין הנצולות ובפר' ע"ה ויצל אלהים את
מקנה אביכם שמציל מן הנצולות פי' החסוכים
נצר בפר' א' ובב' גמ' דפר'

בנצולה שאין בה דגה ס״א מצולה וכבר פי׳
בערך מצל **נצפה** בגמ׳ כיצד
מברכין בגמ׳ נובלות דתנן ראש דמאי
הקלים שברמ״אי הנוטען והנצפה ובגמ׳ חוץ מן
היין על מיני נצפה על העלין ועל התמורות פי׳
קפרא ויאכלו עם החומץ והוא צלף ובלשון ארמית
פרחא **נצן** בב׳ בירא ליקבר
ניצוצות ובויומא בסוף פרק ג׳ סוף
בפר׳ אמ׳ להן הממונה ניצוצות יוצאות ממנו
ובעלו לניצוץ כמו נץ בס׳ בגמ׳ דע״ז מה פורענו
בניצוצות וכול פי׳ היינו רתיחה שער הניצוץ בב׳
קמא דכיורות **ניצר** בס׳ בכורים
והעניים בסלי נצרים של ערבה בס׳
ע״ז ובר׳ פירקא דהתי נוקות העקלים של
נצרים בב׳ כיצד מעברין של נצרים דסוטה בגמ׳
לא נחות מהכרים כל ב׳ בבלים חומר בשירי כלי
נצרים מבתחילתן פי׳ שוטים כמו נצר משרשין
יפרה בס׳ בגמ׳ דפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבה צורי דקל שהיס
נצר בתעניות בר״ש בגמ׳ דב׳ בשלשה
פרקים בר״ש אין ותעניות תקנו הנצרים
פי׳ יום טוב שלהם הוא׃

כליון פרק י״ז
אחל פרק י״ח

נק בגמ׳ דפר׳ משילין קא
ינקי תחוכין מהדרי פי׳ הבהמה
אוכריה יונקים זה אבר מנבול זה האבר ואי
אפשר שלא נשאר ממנו החצי א׳ זה החצי וממה
א׳ זה **נקבה** נקייה באה כבר
פי׳ בערך זכר **נקד** בפר׳ פרה בן עזאי קורהו
נוקד פי׳ הוא פלגס דכת׳ ומישע מלך מואב
היה נוקד וכת׳ דברי עמוס אשר היה בנוקדים
ומתרגמנן מרי גיתין ותרג׳ מקנהם וקנינם
גיתהון בפס׳ דכי תשא ובילמדנו בר״ש כי תשא מלך
מואב היה נוקד מאי נוקד רועה **נקד**
שרא דמווני נקיד שמיה בערך נבל
בר״ש גמ׳ דפר׳ המקבל שדה בעינא דתנקד ארעאי
בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ והחומץ נהי דאגידיא
לא קטרי המנקדותא קטרי ובר״ש גמ׳ דפר׳ דפרק
כל הבשר האי דכנשי שוורא משום מנקדותא הוא
ובול נגינוני נקודי פי׳ בערך מינוני בר״ש גמ׳ דפר׳
מי שאחזו חמרא נקידא **נקד**
בר׳ מעשרות החרובין משינקדו ופר׳
השחורין משינקדו ירוש׳ וכל השחורין כגון עינבי
הרס ועינבי פנה משינקדו תאנא חננא בר כפא
משיעשו נקודות נקודות שחורות י׳ נקודות
בתורה מפורשים באבות דר׳ נתן בפר׳ י׳ נסים
נעשו לאבותינו במצרי׳ ובהגדת משלי בפסוק
בשפתיו ינכר שונא באבות כת׳ למה נקוד על
לנו ולבנינו ועל ע׳ שכבר א״א כך אמ׳ עזרא אם
יבוא אליהו ויאמ׳ מתני מה כתבת אותם אומ׳ לו
כבר נקדתי עליהם ואם יאמ׳ לי יפה כתבת אותם
אסליק נקודותן מעליהן ובהגדת משלי מלמד
שאמ׳ ישר׳ לפני הקב״ה רבונו של עולם על מה
שבגלוי מצווין ואין מצווין על מה שבסתר אמ׳
להן הקב״ה אף על שבגלוי אין אתם יכולין לעמוד
ובר׳ גמ׳ דפר׳ ונמ׳ הדין למה נקוד על לנו ולבנינו ועל
עין שבעד מלמד שלא ענש הכת׳ עד שעברו ישר׳
את הירדן דברי יהודה אמ׳ לו ר׳ נחמיה וכי ענש
הכת׳ על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמ׳ עד עולם
אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על
עונשין שבגלוי בכל מי שהיה טמא למה נקוד
על ה׳ שברחוקה בר״ש גמ׳ דפר׳ שתי מידות אמ׳ ר׳ יוסי
למה נקוד על ו׳ שבאמצע עשרון של עשרון ראשון
שליום טוב הראשון של חג שלא ימוד אדם לכבר
לא בשלג ולא בשל ב׳ לאיל **נקד** בר״ש

גמ׳

פרק הלוקח בהמה בגמ׳ ר׳ אליעזר בן יעקב והא
תנן בפר׳ ה׳ בתרומות סאה תרומה ובול עד
יאכלו ניקודים אוקליות פי׳ לחם שיש בו זרעונים
שהיה מנהגם לעשות לחם ממיני זרעונין ויש אומ׳
מעופש והיה בו העיפוש כמו ניקודים ויש אומ׳
יבושה הרבה נגובה בלא שום הכשר ואחי ר׳ דניאל
ז״ל פי׳ ויאכלו לכהנים חצי ביצה פי׳ שלא יהא
כביצה במקום אחד

נקה

בפר׳ במה בהמה נקה בחטם בהכדור פי׳
בג׳ בבלים אבל אבוף שלנקה והיא סמיא פי׳ את
גמלא פי׳ לגמל ג׳ שמות בלשון ערבי כשנולד קורין
לו אקעוט וכשגדלה קורין לזכר בכיר ולנקבה
בכרה כשראויה למשוי קורין לזכר גמל ולנקבה
נאקה ופי׳ נקה חוורתי גמלא חוורא בחורא׃

נקט

פר׳ ג׳ גמ׳ דפר׳ השוכר את
הפועלין וליחזי היכי נהיגי בנקוטאי פי׳ את
בלקוטאי פי׳ אנשים שמתלקטין ובאין ממקומות
הרבה ללקט ולהשכיר את עצמן ועומדין בשער
העיר וכל מי שרוצה לשכור פועלים יבוא לשם
פי׳ את שהיתה עיר חדשה ונתקבצו לה בני אדם
במעיר זו וב׳ מעיר זו שאין להן מנהג שוה כדכת׳
ויתלקטו אליפתח

נקט

בבר׳ רבה פרש׳
י׳ וכל צבאם ובויקרא רבה אחרי מות פרש׳
ויתרון ובמגילת איכה כיון שהגיע לרומי יצאו לקראתו
וקילסו אותו נקיטא בר ברון פי׳ נצחת עם לועג
שהיה בדברו

נקטמון

בפר׳ ו׳ט׳
בבלים הבטנון והנקטמון פי׳ הוא
אנקטמין שפי׳ בערך א׳

נקי

בר׳ גמ׳ דפר׳ כל שעה יצא מל נקי מנכסיו

נקלוגום

בפר׳ דראש השנה אם
מבקש לזכות בדין מנה לך נקלוגום את
כלך פי׳ בלעז אבוקסגדדו אבוגדיס בלשון ישמעאל

נקליטן

בל׳ סוכה נקליטין שנים
קינוכות ד׳ פי׳ אחד עמוד בראש
המטה ואחד בסוף המטה ומשימין יתד ארוך מזה
לזה ומשליכין סדין עליו ונעשה אהל בלא גג פי׳
קינוכות ד׳ עמודים ברוחב וכורשין עליהן סדינין
בטבעת פר׳ י״ב בבלים ושנקליטין טהורה ובפר׳
י״ח נקליטי המטה וחטור וחיפוי טהורים ויש עוד
מהם בערך גר

נקלוס

בפר׳ אבגר
ר׳ מאיר אומ׳ אף דקלטב חצב ושקלוס
פי׳ בערך קורייטי ירוש׳ בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳
כיצד על היין ר׳ אנינא בר כוסי הוון אין דנסייה
משלחין ליה נקלוסין והוה שביק לון בתר מזוניה
ובריך עליהון תחלה וסוף׃

נקם

בפר׳ ד׳ מיתות בגמ׳ מצות הנהרגין נקם
ינקם נקמה זו איני יודע מהי כשהוא אומ׳ חרב נ׳
נקמת נקם ברית הוי אומ׳ נקמה זו חרב

נקמז

בסוף עירובין בגמ׳ נגר
הנגרר נקמז נותר נשמט אמ׳ ר׳ נסים
ז״ל נקמז כך כתב ארונינו האיי ז״ל מא ינבסט
וינקמץ מתל מא יתגעד נקמז הומתל נקמץ
ואצלה מלשון קמיצה זהו פי׳ גאון והדבר הוא
מצוי אצלנו בנגר שעושין בו חריץ ומכניסין בו
עץ ועושין מסמר בנגר ובעץ וכשנו על מעמיד
אותו העץ שבתוך החריץ שבנגר והוא נסגר
וכשבותה מפילו והנגר נופל ופותח הדלת ואנגארין
עטרנא יסמוה אגרו אמ׳ רב יוסף מאי תיבעי
ליה לר׳ זורא הלא בהדיא קתני בברייתא נקמז
נותר נשמט אסור ואמ׳ רב יהודה אומ׳ שמואל הלכה
כר׳ יהודה בנקמז הלמא אסור הוא וטעמ׳ כדאמ׳
אביי משום דמיחזי כשמעמיד אותו העץ בתוך
הנגר כטו בונה ומשום הכי אסור לנעול בו

נקן

בפר׳ י״א בבלים הכידון והניקן
והמגפים פי׳ הוא קינו הינו הכוף
כדכת׳ ומשקל קינו ותירג׳ סופיניה

נקנור

נעשו נסים לדלתותיו ומזכירין אותו
לשבח בפר׳ ג׳ ביומא בראש שוטה בשערי המזרח

ובשערי נקנור **נקע** בפר' האומ'
לחברו בית כור ענר הוו נ'ס נקעים י'
טפחים בפר' הישן בגמ' העושה סוכתו בין האילנות
וכן בנקע שהוא עמוק י' טפחים. ברי' מא' דמשקין
ולא ימצא נקעים כיום פי' בקיעות שלשדה כגון
גומות **נקף** בפר' א' בברכות בגמ'
וחכמ' אומ' עד חצות ובפ' א' במגילה בגמ'
דפסח קראו מי שלבו נוקפו אומ' כן ובבריתות
ברי' גמ' דכ' מביא אשם משום דלא גלי דעתיה דליבו
נוקפו בר' גמ' דפר' מביא א' דעדה ותבדוק ומה
בכך אם כן לבו נוקפו ופורש פי' כיון שרואה הבעל
את אשתו בודקת עצמה אומ' שמא אולם הרגישה
בעצמה לא היתה בודקת עצמה נמצא לבו נוקפו
שיש שם הרגשת דם ופורש'
נקה בפר' במה אשה בגמ' ולא בכובלת נעשה
נמקים נמקים נעשה נקבים נקבים כ' כגון ניקף
ומתמקמק כה' הוציאו לו בגמ' יצא ובאלו הוה
אזיל לאחוריה עד דהוה מינקטן כרעיה בר' גמ'
דחולין דם ניקוף מרצה כדם עולה בסוף מעשר
שני ובסוף שוטה אף הוא ביטל את המעוררין
ואת הנוקפין פי' היו מכין לפר בין קרניו כשבאין
לשחטו כדי שיפול בס' פיאה אין נאמנין עליו לומ'
של זיתי ניקוף הוא פי' הנשאר באילן אחר
שמסקן הזיתים אותן הזתים נקראין זיתי ניקוף
והן של ענים כדכת' כי תחבט זיתך לא תפאר
אחריך. ירוש' מקום שנהגו להיות דורכין את
העוללות יהא העני נאמן לומ' יין זה של עוללות
הוא. ודכותיה מקום שנהגו להיות מוסקין זיתי
ניקוף יהא העני נאמן לומ' שמן זה של זיתי ניקוף
הוא בפ' ג' בחלה זיתי מסיק שנתערבו עם
זיתי ניקוף ענבי בציר עם ענבי עוללות פי'
המסיק המרעיד את האילן כדי שיפלו הזתים
והוא עומד על הארץ והנשאר באילן הן שלעני
ועולה עליו ולוקטן אחת אחת נקרא ניקוף:

נקר בפר' ח' בתרומות ניקורי
תאנים וענבים וכול' עד כל שיש בו לחה
אסור פי' חישינן שמא ניקרום נחש בפר' אין
מעמידין בגמ' והחומץ ומי איות ביה ניקורי חישינן
פי' כמו תרנגולין שמנקרין דחישינן שמא הנחשים
עשו אלו הניקורים ובגמ' השיאו גזרה משום ניקור
פי' משום ניקור נחש שאין חוששין לגילוי החלב
ושתה בו הנחש והקיא בו הארס בפר' אלו טריפות
בגמ' דפסק סימני בהמה לא חאיש אבא לנקורי
פי' לנשיכת נחש בפר' ג' בטהרות נקרית תרנוגלין
בפר' ד' היו מנקרין בקן על הארץ פי' היו הכלב
והחולדה מנקרין מן הנבלה ואוכלין ולא זזו ממקומן
בפר' ג' שאכלו בגמ' כיצד מזמנין והניקרין תופשין
אותו כל כך פי' המדקדק שלא בדבר צורך ובלשון
ערבי קורין אותו אלמנאקר כגון תרנגול המנקר
במשטה ירוש' ובאש לר' זעירא כגון דצווח לך
יעקב בר אחא לר' חייה בר ווה ניקרא בר' ילמדנו
שלא ימצאו הנוקרין ידיקון ובכיסו ויקהילו משה
ואהרן ואין דור שאין בו ליצנים והיו הנוקרנין אומ'
אין אנחנו יודעין וכול' בס' גמ' דקידושין הסרוקין
והנקורות והגרדיים פי' בערך סרק מאי מכבשין
מנקר דיחיא כבר פי' בערך כבש באלו טריפות
בגמ' נשתברו רגליה ההיא צבא דנקורי פי' חתוכי
רגלים ברקיה בצומת הגידים מקום שהגידים
צומתין ונמצא הגידין שלימין קיימין ואטשר:
נקד בפר' אין מעמידין בגמ'
מתרגמין ליתי נקדא מקיקילתא. בפ' ר'
אליעזר אומ' אם מרחיצין את הקטן שמע מינה
האי נקדא מסי פי' כתיתין והן סמרטוטין
נקראין בברייתא דר' אליעזר פרק ג
בני המן קוראי ספרים של מלך ולא היו
רוצים לקרואת זכות מרדכי והיו הכתובים
נקראין מאיליהן לכיבר אין כתוב ויהיו קוראים
לפני המלך אלא נקראים

סניף

סליק פרק ח
אתחיל פרק ט

נר
שאילה נר של זכוכית
שמטילין בו מים ושמן וכיון שכלה שמן
בשבת מגיע אש אצל המים ונכבה ושאלת יש בו
גרם כיבוי אולא תשובה דבר זה התר גמור
הוא שאין גרם כיבוי אלא כששנינו בסוף כירה אין
אי נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ולא יתן
לתוכו מים וכול ובדקתנו בכל כתבי ר' יוסי אוסר
בכלי חרש חדשים וכול אבל נרות של זכוכית מותר
להדליק בהן ובניסין שמן ואין לערער בהן ואין
לחוש בכך כלום וכך אנו נוהגים להדליק בכל בתי
כנסיות ובתי מדרשות ובבתי ר' שבבבל ובשתי
ישיבות בכר' יוחנן בגמ' ר' אליעזר בן יעקב ונר
אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב ובי שמואל שוכב בהיכל
ייי והלא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דויד
בלבד אלא הכי קאמ' ונר אלהים טרם יכבה בהיכל
ייי ושמואל שוכב במקום כבר' אין בערכין בגמ' דמנך
אין בוחנין מכא תקיעה נר ישל כך היה בס' גמ'
דכר' כל קרבנות הציבור ובפ' במקומו מחוץ
לפרכת העדות עדות היא לכל באי העולם שהשכינה
שרויה בישר' מאי עדותה אמ' רבה זה נר מערבי
שנותן בו שמן כמדת חברותיו וממנה היה מ'
מדליק ובה היה מסיים ובתמיד כו' נכנס ומצא
שתי נרות מזרחים וכול

נר
בגמ' דכר' קונם יין עבדא דנגרא אנה
כיר' באותו מקום שעובדין לאש ובל העובדים
אין נותנין מים יכול לומ' אף הוא עבד שלאש
אני וכינה לבי נורא לאותן כומרים שעובדין
לאש נר
והנר והזרע בפ'ב בכיצה הבור
אחד ככר' אחרון בערכים

נרה או הבירה כיר' חרשה כמו נירו לכם ניר
בשביעית בכר' בר' חוברין נירין כיר' מקבלין
שרות חרושות בחכירות נר
אודרא דנרא דלא משקף בבר כיר' בערך
אדרא כיר' אח צמר הצבוע בתכלת ואינו מכבס
בכר' המביא גט שני בדקין ליה במיא דנרה כיר'
מי צבע של תכלת שצובעין בו צמר ובגדים כיר'
א' שמיר' ר' חננאל זצ"ל אמ' שמואל נתן לה נייר חלק
ואמ' לה הרי זה גיטך אם היה כהן אסורה לו
חיישינן שמא במי מילין כתבו שהוא עפץ וכול
דבדקינן ליה במיא דנרא והוא מי קליפת רמון
מגיהין את הכתב בערך ירוש' ההוא גברא דבעי
מכתב כתב מסטריקון לחבריה כתיב ליה במי
מילין והדין דמקבל ליה שפיך עליה דיו שאין
עליו עפצא והוא קולט מקום הכתב ומתראה ועוד
כיר' מעבירין עליו מי רמונים ואם כתוב עליו במי
מילין נראה הוא כתב במיא דנרא ואו פליט כגון
דיו אמרינן כתב הוה ביה ואמרינן וכי פלטת מנא
לן דגט הוה ביה דילמ' עניינא אחרינא כתיב ביה
והוא הוה דנלט ופרק' שמואל נמי חיישינן קאמ'
נירא ברקא ככר כיר' בערך נר
ברקא בס' גמ' דבבא קמא תנו רבנן אין
לוקחין מן הגרדי לא עירין ולא נירין ולא כונקין
ולא שירי בקעיות כיר' עירין צמר שנותנין בראש
הקנה שמושכין בו את הערב שלא יצא הערב מן
הקנה אלא על יד על יד כיר' אחר בערך אר נירין לו
צוכונקין ערב בקעיות גלומדא בלשון ישמעאל
בגד מנומר שלמיתין בראמ' שחור על גבי לבן תרתי
בבתי נירא וחדא בנירא בבר כיר' בערך בת נירא
כיר' אחר העושה שני בתי נירין מכניס את חוטי
בתי השתי בנירים שיעלה זה וירד זה ויבוא הערב
ויחזור השתי יעלה התחתון וירד העליון ויבא הערב
בכר' בא' בבלים בנירים ובקירום יש מפרשין מכלי
אריגה הם בסוף שקלים על שבעים ושנים נירין

נא
צרכונקין

נארגת נרדא בירלמדנו ויאמ׳
משה לחובב וכרג׳ ומתחנן נורמות
בפרק תעננו אמ׳ לו ישרא׳ ענים וגבורות שאתה
עושה לא בשביל שיש בידינו מעשים אלא צדקה
אתה עושה לנו ובזל נרג בר׳ גמ׳ דפר׳
הדומה שקל נרגא ההוי עשר אמות
ביומא בפר׳ ג׳ בגמ׳ בפר׳ אמ׳ להן הממונה בגמ׳ מולבן
בקתתא דנרגי וחצינו בפר׳ כל שעה בגמ׳ האוכל
תרומה בגמ׳ דפר׳ קמ׳ דראש השנה שראבה נרגא
פיר׳ שחתכו בחתיכת אילן בגרזן בפר׳ א׳ בכתובות
בגמ׳ בתולה כתובתה ד׳ תמרי מקמי׳ בי נרגא נהמא
לדלקא נרגל בפר׳ ד׳ מיתות בגמ׳
העודר בשמו עשו את נרגל ומאי נהו
תרנוגלא ברא ירוש׳ ברא׳ גמ׳ דפר׳ כל הצלמים עשו
את נרגל דגליה דיעקב ורגליה דיוסף נחשתי ויברך
יוי בגלליך ויברך יוי את בית המצרי בגלל יוסף
בפר׳ אף על פי בגמ׳ רבן שמעון בן גמליאל ב׳
בגוריתא קיכוריתא ונרדשיר פיר׳ בלשון ערבי
קורין להדי א׳ נרד ׳׳ נרוור ברא׳ גמ׳ פר׳
ז׳ באהילות ד׳ נושאין את הנרוור
פיר׳ מטה שנושאין בה המת וישאום׳ כמו ארון
שלמת שנושאין במיטות פראמירי בתוספתא ואין
במוטות בעובי המרדע טמאה תחתיו
נרוור באו בהדות פר׳ ז׳ בנגעים
הולכין לנרוור בתוך הסגירו פיר׳ מקום
הוא נרבוקי ברא׳ גמ׳ דפר׳ מצות
חליצה רב יהודה דנכק בה זוקי נרמקי
פיר׳ מנעלים ועורותיהן רכים והן כמו מוק ועורותיהן רכים
נרון בפר׳ אלו מציאות בגמ׳ ואלו
חייבין שלי היא נירונית היא ט״ר
מטבע של נירון קיסר נרוק
טיט הנרוק יוכיח בפר׳ פיר׳ בערך טיט
נרקס בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳
והוא אומ׳ האי נרקיס דגינתא בורא

עצי בשמים דדברא בורא עשבי בשמים פיר׳
חבצלת השרון אני חבצלת השרון תירג׳ אנא מתולא
לנירקים רטוב דמן גינתא דעדן
נרתק בפר׳ הוציאו לו בגמ׳ משניטל
הארון בשעת הכנסת כלים לנרתק
שלהם בסוף גמ׳ דפר׳ מי שאחזו לכשתצא חמה
מנרתיקה פיר׳ מנושתקה כדתנן בכל יום
לא היה לו נושתק נריתא
בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ מחוזת רס
עיקרא דנוריתא

סליק פרק יט
אחל פרק כ

נש בפר׳ ג׳ מינין בגמ׳ נזיר
שגילח מהו דתימא משום עבורי שער
ואתי סכא נשאיב בפר׳ החובל בגמ׳ שבת כגון
שסכו נשא דלא הדר בפר׳ אלו הן הגולין בגמ׳ הקורח
לא צריכה דשף ה׳ אצבעותיו נשא ואותבינהו
בבת אחת בפר׳ י׳ בנגעים אבל נשם סך נשם
מכה שאינה ראויה לגדל שער פיר׳ נשא הוא נשם
ושם הוא והאובל והסך ממנו אינו צומח שער
בגופו נשא בפר׳ השותפין בגמ׳
ולא את השדה ההוא גברא דזבן ארעא
אמצרא דבי נשא פיר׳ סמוך לשדה של חמיו ולא
היו לו לחמיו בנים כי אם בנות בס׳ גמ׳ דפר׳ ד׳ אחין
אם היו כוהנות נשואות לישרא׳ נפסלו מן תרומה
דבי נשייהו פיר׳ מתרומה דבית אביהן
נשב בפר׳ מרובה אין פורסין נשובין
ליונים בהגדה דפר׳ השוכר את הפועלין
ובס׳ גמ׳ דפר׳ הנושא את האשה בכתובות גדיינא
נשבי פיר׳ דשתות הנבל בצבי מיה תירג׳ דתיתבצר
היך טביא מן נישבא נשגן בס׳ גמ׳ דפר׳

אוהן

או הן הנשרכין הבא על הגויה חייב עליה משום
נשגז נדה שפחה גויה זונה ״ נשרור
ברמואות רבר׳ מי שאחזו כי
כסתקא דנשדור פי׳ פיסתקא גרעינה שלפרי
שקורין גלנדא שהן מאכל חיות שדור אמטנייק
ויש מפרש אמיאטו נשוור
נשוורא בביתא קשי לעניותא
כבר פי׳ בערך נבל נשט בפר׳ ערב
פסחים בגמ׳ ואמר מן התכלחוי ובר׳ גמ׳ דפר׳ יש
נוחלין ומנחילין נשוט נבילתא בשוקא ושקול אגרא
פי׳ ענין גישוש וכיחוש לא תינטוש גילדנא מאוניה
כבר פי׳ בערך גילדין נשך שך העיקר
ושם הפירוש נשם בפר׳ הישן בגמ׳
אוכלין אכילות עראי וכמה שינת הסוס
שיתין נישמי בר׳ חלק ובבר׳ רבה פרש להו
שאל אנטונינוס לר׳ מאימתי נשמה ניתנת באדם
אמ׳ לו משיצא ממעי אמו אמ׳ לו שים בשר בלא
מלח ג׳ ימים הלא יסריח א״א משנפקד והודה
לו ר׳ כי גם המיסוק מסייעו ורוח אלהים במט ופק
שנ׳ רוחי מאימתי נתנה הנשמה כי משפקדתני
כמדש לו׳ אמ׳ ליה ר׳ חייה לר׳ מה שיתך עביד
אמ׳ ליה מן ענתה דיהבת ידך עלהאי נשמות
ובויקר׳ רבה בש רוקי באפי ג׳ זמנין והיא מתשמט
כמגילת איכא נפלה עטרת דיחש ליה משם ישו
בן כנדירא ואנשם פי׳ חרדה נשמתו בלומ׳ נתרתא
נשים בילמדנו ותכחש שרה
מיכן בסלו רבותי את הנשים לעדות
נשף בר׳ גמ׳ דברכות הרי נשפי האוו
נשף ליליא ובול פי׳ ענין חשך ושמו
עגכוותיו תרג׳ וקבילך גרמוהי נשף
בר׳ גמר׳ דפרק המוכר פירות לחברו נוקבא
עלו רוכע נשובות ליסאה פי׳ כגון אבק וקש
שנישוף וזז ממקומו וכגון זה משום דמינשתפא
שפירש בערך מ׳ וכגון זה ואא לינשוף מרוכתיה

ר׳ אמות בר׳ גמ׳ דמגילה נשק
מאי נמוסי אמ׳ רב הונא בר יהודה
שקי פי׳ שתלה לו ארובו כלי זין על שום לקנותו
כמו על פיך ישק כל עמי ותרג׳ יתזן ועוד נשק
ברזל נשקי רומי קשת פי׳ או בערך מס ״
נשק בס׳ גמ׳ דפר׳ ארובה ושומרת
יבם שיקה ולא כלום היא העיקר ״
נשר בר׳ סוכה או תחתיה מפני
הנשר שר העיקר נשר זוג
בא מדקת ותבשן נשר כבר פי׳ בערך זוג׳
נשר בבר׳ א׳ בעז׳ בגמ׳ יום תגלחת
נשרא שבערביא פי׳ גאון יש בערביא
בית ובית ע״ז הוא ואיתבה וחקוק עליה וסגדין
להו׳ נשר יבעון נשריא לקיניהון כבר
בערך עלת נשר בפ׳ א׳
בברכות בגמ׳ דסמך רבן גמליאל מגבבא
דענגרא דלאחורי נשרא בערך גב כתבנו פי׳
ר׳ חננאל ואין שם דלאחורי נושרא ובפי׳ ר׳
גרשום ז״ל ובספרנו כתב ויש לפרש נשרא
העשב שבין הקוצים כמו או תחתיה מפני הנשר
ומסתבך הצמר בקוץ ובעשב וכשמנשלין הצמר
מאחרי הקוץ והעשב אינו משתלף בלא שבירה
נשתק בס׳ גמ׳ דפר׳ טרף בקלפי
תנא בבל יום לא היה לה נושתק היום
היה לה נושתיק פי׳ בסוי כדאמ׳ בפל׳ ד׳ בבר׳
רבה לעתיד לבוא הקב״ה מעדעל מנושתקו ״

סליק פרק נ׳
אחל פרק נ״א

נתברא נתברא ושבעכו
נתבנא שכעין בבי בפר׳
א׳ בע״ז בגמ׳ יום תגלחת פי׳ ע״ז הן ״

שק
העיקר

נתזה בפר' ג' דמי' בן סורר ומורה
נמנו וגמרו בעליית בית נתזה בלוד
פי' אדם גדול היה ובעליתו היתה בית המדרש
נתח בפר' המקבל בגמ' המלוה אמ' שמואל
שליח בית דין מנתח ניתוחי פי' שליח בית
דין שוחט ונותן גידו של לוה בתורת עבוט כליס
וכיוצא בהן אבל ליכנס לביתו של לוה ולמשכנו
אינו רשאי בפר' א' בביצה בגמ' שלשה ומנא ב' גוזלין
מנתחי אהדדי כיסין לא מנתחי אהדדי בב' הנזקין
בגמ' המוציא כיצואה שווריס מנתחיס אהדדי
כיסין לא מנתחי אהדדי
נתן בב' גמ' דפר' במה בהמה והינו נתן דצוציתא
פי' על שם מלאך דהוי ניצוצין דנור דנשט ידיה
וקיבליה בתשובה פי' אח' לכך קורין אותו
דצוציתא שהיה לו חלוק של שיער של עזים ששורטין
את בשרו שיהא לו כפרה שהיה בעל תשובה
נתן בפר' הערל מה דריס ונתינים
אסורין ואיסורן איסור עולם פי' בגמ'
דויד גזר עליהם ונתינים הם הגבעונים ומאי
איקרו נתינים דכת' ויתנם יהושע
נתך לא תעשה שנתך לעשה בבר פי' בערך
לא נתוק וכרות בבר פי' בערך לא
נתק בס' רבואות ת' מי שאחזו הנתק
נתר והבוכיה ט' נתק צרעת
בפר' אמ' ר' עקיבה מי רגלים נתר ובורית
ובפר' ט' בנדה בב' ב' ובפר' י' בכלים כלי חרש וכלי
נתר בס' נגמ' דב' המזבח מקדש נתגעל אין מכבסין
אותן לא בנתר ולא בחול מאי כלי נתר אמ' ר' יוסי
בר' אבון כלי מחנורת של צריף בבר פי' בערך
חנר פי' אחר כלים המרובקים במגביא והוא כגון
אבנים ושורין אותו במים ונמוח ובלעז אלוכרי
ויש אומ' עשויין מן מגביא עצמה ויש מפרשי' נתר
בלשון ישמעאל אנטרון והוא כמו אבן מתחלחל
במים חמין ורוחצין בו במרחץ ל' אשם בארץ ישר'

ומערב ירוש' בפר' אמ' ר' עקיבה מהן לעבור
זרה נתר ניטרון בורית בוריתא קימוניא קלייה
נתרות בפר' רבה פרש' וישב יעקב
רועה את צאן לבן הנותרות נותרות
כתיב מנהון בישן מנהון עקרן מנהון קווצרין

נבחתתהדר נאד
בטפסרי
מגרישגרשין ולא חסירי
שחיילתני לערוך ערך
ארבסרי
זכותא מצני בערך תמסרי

סא בפר' אין מעמידין השיאו לדבר
אחד בפר' כיצד משתתפין שסבר הסיאה
מלבו פי' הסיעה מלבו כלומ' העתיקה
נשא בפר' המצניע על כתיפו חייב שכן משא בני קהת
גמר המוציא משאוי למעלה מי' טפחים חייב
שכן משא בני קהת
שנא בפר' הזהב
בגמ' עד מתי מנין למעשר שני שנטמא שפודין
אותו בירושלם שנ' כי לא תוכל שאתו ואין שאת
אלא אכילה שנ' וישא משאות
סא
כל ז' במנחות התודה היתה באה ה' סאין
ירושלמיות שהן ו' מדבריות בפר' כיצד משתתפין בגמ'
חצין תנו רבנן סאה ירושלמית עודפת על של
מדבריות שתות ושל צפורי עודפת על של ירושלמית
שתות
סאה בשביעית בפ' ח'
ובעוקצים בפר' ב' ובב' מכנין בגמ' חבילי

קש

קש ובב״ב בא סימן בגמ׳ כל שהוא חייב בפיאה סאה
אזוב וקורנית גמ׳ סיאה בתרי אזוב אבריתא קורנית
חשאי פי׳ סיאה פולין ויש אומ׳ סוסי מברו אזוב
איסנו קורנית אוריגני ויש אומ׳ שדוריא וכולן מיני
אזוב הן סאב פר׳ ב׳ בחלה ונאכלים
בידים מסואבות פי׳ בידים טמאות
סאב בפ׳ מי שהיה טמא ירעה עד
שיסתאב ובנושאין כל א׳ ביבמות
ובכורן יהא רועה עד שיסתאב ומפורש בפר׳ א׳
בתמורה בגמ׳ אמ׳ ר׳ יוחנן ותאני עלה בכורן ירעה
עד שיסתאב עד שיפול בו מום הוא ועוד פירשו ומו
בבעל מום ירעו עד שיסתאבו הא מסואבין וקיימין
ועוד מפורש בתמורה בר״ג פרק ולד חטאת אפ
קודם שביררו בעלים תרעה עד שתסתאב ומי בעלת
מום הא מסאבא וקימא והעיקר בתורת כהנים
בסופו דתניא ואם כל בהמה יכול בבהמה טמאה
הכת׳ מדבר כשהוא אומ׳ למטה בפרשה אחרת
ואם בבהמה הטמאה וטרה מערכך הרי בהמה
טמאה אמורה הא אינו מדבר אלא בבעלי המוקדשין
שיפדו יכול יפדו על מום עובר תלמ׳ לומ׳ אשר לא
יקריבו ממנה קרבן ליי׳ יצא מום עובר שהוא
כשר ליקרב למחר סאור בפ״ב בחלה
ה׳ רבעים קמח חובין בחלה הן וסיאורן
ומורסנן פי׳ הסאור שנותן בתוך העיסה לחמץ
סאור ולא ישובו לכסלה תרגו׳ ולא
יחזרון לסיאורא
סאור בר״ג גמ׳ מעשרות התמרים משיטילו
סאור פי׳ כשמתבשלין התמרים מתנבחין
ונסדקין כמו האור השאור פי׳ אח׳ שישלבו
לחלוח לבן כמי שאור כדרך הבנין ירוש׳ משיטילו
סאור ר׳ חייה בר ווה אמ׳ משתמלא החרץ ר׳ יונה
בעי מהכן קייבין אם בשיתמלא החרץ טבלה
היא אם משתפרוש גרעינה מתוך האוכל בשילה
היא כל צרכה רבנן דקסרין אמ׳ משיטחס ויהון

למבירה

סליק פרק א׳
אחל פרק ב׳

סב תרג׳ קת סב בסו׳ גמ׳ דכתובות
סאה סלת סאה סובין סב בפר׳ י״א ובפרק
י״ד בכלים הסובב של גלגל פי׳ אופן וגלגל
שמושכין העגלות מסבבין אותו מברזל כדי שלא
יסרקו סב בפר׳ ערב פסחים בגמ׳ הביאו
לפניו פרכן בסיב ובלען אף ידי מצה נמי לא
יצא בס׳ גמ׳ דבר׳ היה מביא את מנחתו בעי רבא
השקה בסיב מהו פי׳ נתן הסיב במים ובלע הסיב
למים כמין ספוג ונותן הסיב בכיה ומוצצת למים
בפר׳ לולב הגזול בגמ׳ אין אוגדין את הלולב אמ׳
רבא אפי׳ בסיב ואפי׳ בעיקרא דדיקלא אמ׳ רבא
מנא אמנא ועיקרא דדקלא מינא דלוליבא הוא
בבר״ג רבה פר׳ מ״א וינגעו חדיות לסיבוך סינים
לחבלים בויקרא רבה אחרי מות פרש׳ ויתרון ארץ
אפי׳ דברים שאתה רואה אותן כאלו הן מיותרין
בעולם כגון סיבא למעבד חבלים בפר׳ אחרון
דאהילות אוחן את המגל בסיב איכא דאמ׳ צוב
פי׳ צבחא בארמית ליף ויש אומ׳ בונרתא כאותה
ששנינו הנוגע בציב היוצא ממנו ובכת׳ והוצב
גולתה הועלתה ומתרגמ׳ ומלבתא יתצא ציבא
והביאו בצר בחוסן תרג׳ ויתון בגר בציבין ויש
אומ׳ קלף והוא קרטאס בטיית וקרטא בלע׳
אועור כדתניא בפר׳ תרומה כרוך בסיב בצובין
או בנייר ונתון על גבי אבן מנוגעת ויש אומ׳ קורא
דמגלא דכת׳ ויבוא גם הנצב אחר הלהב ויש מפרש
כאותה ששנינו כורכה בסיב ובורעה והוא עלה
ירקות בראש עוקצין שורש כגון גדול מצטרף והסיב
שלו אינו מצטרף פי׳ יש לבנין כמין חוטין

ברא̇שו שהוא נטוע בארץ ושמו סיב כדאמ׳
בתוספתא בסיב ובשיער טהור
סב
במיסב רחבא במיסב קצר בבר כיר
בעקך יין בב̇ כיצד מברכין הסבו אחד מברך
לכולן כיל הסבו ישבו סביבות הטת היו יושבין בבין
שכל אחד יושב לעצמו כיר אה היו יושבין לעסק
אחר ונזדמן להם לאכול כל אחד מברך לעצמו
אבל הסבו כלומ׳ ישבו לאכול ולא לעסק אחר
אחד מברך לכולן
סב
בבר המפלת
בגמ׳ המפלת שכיר השותה יין חי עצמותיו
שרופין כיל אותו שהייתי מכירן שהיה רגיל לשתות
יין חי תדיר היו עצמותיו שרופין כלומ׳ יבישין
שחורים כעין שרופים מזוג במים ויותר נראי
סבואין מלוחלחין הרבה כמו סובא מזוג כראוי מ׳
משוחים חלקים יפים בעג׳ בבר השוכר בגמ׳ המניח
נברי אמ׳ להו רב להנהו סבואתא מי זבניתו חמרא
ובבר המוכר יינו ההיא מסוביתא
סב
בס׳ גמ׳ דבר דיני ממונות קמא סאבו דסורא רב
הונא ורב חסדא דכוס בדיתא רב יהודה ודבעינא
בבר א׳ בבכורות בגמ׳ דגטמא סבי דבי אתונא
סבך
בבר ז׳ בביאה הוסבך בעלין
כיר נקשר בעלין בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ הדיאה
אמ׳ ראבינא והוא דסביך בבישרא בבג׳ בשביעית
סבך
לא יסבוך בעפר בבר הזרוע ועד
סובך של רגל כיר עד ראש השוקי בשר
סבך
שקורין כורטא בבר ג׳ בפרה מקל
או מסבך מלשון נאחז בסבך
סבכה
בבר אלו קשרים חוטי סבכה שלכמיקיא
כיר קושרת אשה מטתי חלוק הינו הקרסים
והלולאות שמדבקת הבגד בצוארה ופעמים
שאין להם קרסים אלא ציצין יוצאין מבגד עצמה
וקושרת אותן וסבכה שבראשה חוטין יוצאין ממנה
וקושרת אותן לאחוריה והכי משמע וחוטים של
כמיקיא שהיא חגורה שקושרת במתניה וחוטין

יוצאין משני ראשיה שקושרת אותן בברך
במה אשה בגמ׳ שן תותבת כל שהוא למטה
מן הסבכה יוצאה בו בברך אמ׳ ר׳ עקיבה בגד
קטן כסבכה בב̇ כי שמת בגמ׳ השולח סבלונות
בייבא וסבבתא בבר ניל בערך ייבא בג׳ תריבין
נר׳ כר׳ בכלים ג׳ סבכות הן של ילדה טמאה של
זקינה טמאה טמא מת ושל יוצאות החוץ
טהורה מכלום כיר בלשון ישמעאל וקאומת
ובלעז קיולא ושל יוצאות החוץ הינו הקודר
שמשימות הנשים כשיוצאות לשוק בבר כח
בכלים סבכה שנקרעה אם אינה יכולה לקבל
את רוב השיער טהורה כיר אם אינה מקבלת
את רוב השיער של אשה בבר הדר בגמ׳ חבורות
אמ׳ ר׳ יהודה הסבך כיר גדיל סבכות השבירים
סבלת
והשהדונים תורג׳ ושסיא וסבביא
בפס׳ בבר האשה בגמ׳ הממנה אפי׳ סבולת
דלטתא בעלמ׳ כיל בני חבורה שהולכין ממקום
למקום ואוכלין יחד
סבלונות
בבר האיש מקדש בו מעפ שישלח
סבלונות ובבר מי שמת בגמ׳ השולח סבלונות
לבית חמיו גמ׳ מהו שישלח בסבלונות כיר אם
שלח סבלונות במאה מאה מנה ואכל בבית חמיו
בחתן דיג׳ מי אמרינן אלו אוכל בדינר זכו בית
חמיו בכל הסבלונות השתא דאכל בחצי דינר יזכו
בחצי הסבלונות והוא הדין לשליש ולרביע
סבן
בב׳ הנזקין בגמ׳ המעוטות שינלו
ב׳ נוס ללבי סובני וחומס סובני סלסלה
ומלמלה סובני וחומס סובני כאמגורא וכלב
ואמגורא סלסלה ומלמלה כי כיסתנא וכלבו
כיסתנא מאי מלמלה דבר המלמל ונמותר
אמ׳ הגאון ז״ל הכין לישנא דגמ׳ ובגמ׳ דבר כיצד
משתתפין בן נוס איקלע לקמיה דר׳ ואמ׳ דהאי
לשון אחרת הוא ולא לשון חכמ׳ ופירושה סובני
בגד רב מאד שמקפלין אותו ומכניסין אותו בקלינה

המגוז

האגנו וחומס סובני חצי אגון בגד שמקיפין אי
אותו ומכניסין אותו על חצי קליטת אגון ודומה
כי סובני שם האגון בלשון זה וחומס חצי בלשון
זה וכן סלסלה שמו של כיסתקא והוא בלש ערבי
כיסתקא וכן שיגדל קליטת אגוז שיש בה בגד
וחצי קליטת אגוז שיש בה בגד וכיסתקא שיש
בה בגד ומלמלה הוא מלשון מלתחה שאם נמלך
יהא קטון ואם נמותח יהא קטון גדול ור' חננאל
פי' סובני הוא לשון יון כגון סבניתא שמתעטף
בה כשיוצא מן המרחץ כל אדם לפי כבודו וזה
שמו' סלסלה ומלמלה כי אמגוזא וכלגו אמגוזא
כי כיסתקא וכלגו כיסתקא יתכן שיהו בגדים
דקים נתונים בקליטת אגוז הבאין מהנדי שהן
גדולים ולגרשם פי' לישנא דגמ' שיגר לו בונים
בן נונים לר' סובני וחומס סילסלה ומלמלה פי'
סדינין דקין הרבה לצורך מלבושין וקורין היכי
לשמות סדינין סובני וכל כך דק כשמקופל הוא
שיעור אגוז ומלבוש ששמו חומס היה דק ממנו
שקיפולו אינו אלא כחצי אגוז סלסלה ומלמלה
כמו כן תכשיטין דקין שקיפולן סלסלה כשיעור
כיסתקא גרעיני פירי שקורין גלנרש ומלמלה
מחזיק קיפולו חצי כיסתקא דבר הנמתח ומעלל
שהיה מכשתן טוב ודק וכשמתחה נמתח החוט
כמו מאליו בס' גמ' דכל חבית סבניתא אמ' ר' יוחנן
צריך לקשר שני ראשיה למטה פי' סדין ש
שמתעטפין בה צריך לקשר שני ראשיה למטה
שמא תפול ואתי לאיתויה למטה מכתיפים
צריך להתעטף ולקשר דאו לא מיחזי כמשאוי
ובלע סנדני במ' ויהי בשלח פרעה אמר
סבניתא לא הוה יכיל ירוש בפר' במה אשה
המטבחות סבניין דרבנן

סבים

נחלק בגמ' אפיקורוס מאי דוראים אמ'
רב ירבוחי לא אמ' סיגלי ר' יונתן אמ' סבים

סבר

בפר' עושין פסין בגמ' מותר
להקריב שמוא תאמ' אבר מברם ובטל סיכוים תל"ל
לומ' הדוראים נתנו ריח בסו' גמ' דכר באלו כהן גדול
עצי שטים עומדים שמוא תאמ' אבר מברם ובטל
סיכוים תל"ל עומדים לעולם ולעולמי עולמים
פי' סבר שאינו סבורין שהקב"ה מחזירו לנו תל"ל
עומדים שודאי יעמדו לעולם ונתתי להם אחרית
ותקוה תרגו' סוף וסיבור ישכן בטח תרג' ישרי
בסברא'

סבר

ואת החנוכה אחזק
תרג' ולמרעיא מסובר והוא מלכל את
המלך והוא סובר ויכלכלם ואליהם לא בא ואת
העורבים ציויתי לכלכלך שם

סבר

הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך
תירג' הא שמיא ושמי שמיא לא יסוברך כולן קרובי
ענין הן

סבר

ובערו והשיקו בשק
תירג' שמיין ומסתוברין

סבר

בפר' ערב פסחים בגמ' לא יכחתו דלי האי
מאן דמסובר ולא משא ודיה פי' חנוקין דם ולא
נטל ידיו מפחד ג' ימים בפר' אין מעמידין בגמ'
כותרמאין ודלא לסיבורי פי' חומץ יפה להקזת דם
ומינוני לתענתא מירגים קטנים מלוחים ליושב
בתענית אם טובל בהן פתו יפה לו בר"ה גמ' דכר
הערל האי יומא דעיבא ויומא רשותא לא מהלינן
ביה ולא מסוברינן ליה והאידנא דדשו ביה רבים
שומר פתאים יוי בפ' גמ' דכר הנודר מן הירק ובס'
גמ' דמשילה סבר ואכל ציפרא פרח ליביה כציפרא

סבר

בס' גמ' דכ"ח שרצים ובר' גמ'
דכתובות ובבכורות בפ' הלוקח בהמה
בגמ' ר' יוסי בן המשולם והאמ' רב שימי בר חייה
משמיה דרב האי מסובריא דנגייתא אסור
להדוקיה ביומא טבא ופי' הגאון בשבת נגייתא
בר שלוין או של שכר ומסובריא הוא הנקב שעשוי
בה להוציא יין בזמן שהיין יוצא משם אם בא
לסתמו ולתקנו ואמ' למנוע שפיכת היין אנו
מתבוין ולא לסתום חפתה קאמ' רב דבהא טורח

ר׳ שמעון וכן כיר ר׳ חננא בסו הכר ולמעלה מזה
הכיר ובכתובות כיר מגופת החבית העשויה
מטוטלת או גויך וכיוצא בו קאמ׳ רב אסור למניך
סתי ניתן דאתי לידי סחיטה והנה אף על פי שאינו
מתכוין לסחיטה אלא למיגף כי החבית בלבד כיון
שסחט אסור דלא כר׳ שמעון לדברי שנהס האינקב
למעלה מן הכר הוא ועל כן אסרו חכמ׳ להדוקיה
אלא לשומו דבה למאן דאסר משם סתימות הכתר
כיון שמהדקן נראה כמחובר למאן דאסר משום
סחיטה ניחא ליה שיזוב היין בתוך הכר היולך
אסור אבל נקב מן הצד כמו שיש לחביות שלנו
לא אסרו להדוקיה כוותא טבא ליאבד היין ואפי׳
אם ישחוט כיון שילך לאיבוד לא ניחא ליה ובערך
כמיק מפורש לענין דבר שאין מתכוין כגון דעביד
בארעא דלא דידיה דכיון דלא מטי ליה הנאה
שאדי

סליק פרק ב
אהל פרק ג

סג דאש של ערלה הנוטע לסייג
ולקורות כיר לסייג לעשות גדר סביב כרמו ולקורות
מגדל אותה נטיעה לעשות ממנה קורות באבות
בפר׳ עקביה מסורות סייג לתורה כיר הן סימנין שעשו
חכמים לסדר התורה בכיבס מעשרות סיג לעשר
כתרגום עשר בשביל שתתעשר נדרים סייג
לפרישות התורה אמרה קרבן לייי וחכמ׳ תיקנו
כינוי נדרים קונם קונח קונס כדי שיהא פורש
שלא יזכיר השם ויש אומ׳ מעשרות סיג לתורה
התורה אמ׳ מעשר דגנך תירושך ויצהרך וחכמים
עשו סייג לתורה ליתן מעשר מן הירק בויקרא
רבה פרש׳ ויתרון ארץ באחרי מות סיגא למיסב
ניען במשעול הכרמים גדר מזה וכול תרג ירוש
סייג כרמא סייג מן הכא וסייג מן הכא׳ באחרי בראש

סג בר׳ עוקצין ר׳ אלעזר אומ׳ אף הסיג
של רצפית כיר העפר שעל שרשי הירק
מצטרף שהוא שומר כדתאני עלה בתוספת ר׳
אלעזר אומ׳ הסייג של אושכול ושל רצבית מצטרף
מפני שמשמר את האוכל
סג ובבלכלי בכל ה׳ בדמאי אפילו מאותו הסוג
עין פרק יו׳ בכלים הסוגים הגדולים כיל כלים
שמכניסין בהן התבואה והן קופות גדולות ויש
שקורין סואין כר אמרו׳ בבא קמא סוי שמקצתו
בפנים ומקצתו בחוץ
סג כפר׳ במה אשה בגמ׳ הקיטע לתריצי סוגיא עבידא
בכל׳ סדר תעניות הללו כר׳ חסי׳ בגמ׳ על כל צרה
מחיוה ולא סגיא בר׳ בגמ׳ דתעניות סגן מוהי בפר׳
אעפ׳ בגמ׳ התלמידים לא מאטי ההוא גוי לסגויי
בהדי ישרא׳ בר׳ בגמ׳ דסנהדרין סוגיא דשמעתא
כחד מינהו כיר הילכ׳ שמעתא כחד מינהו כלומ׳
מקשי ומפרקי אליבא דחד מינהו הוא ופסק
דינא כאידך דלמא סוגיא דשמעתא כוותה היינו
טעה בשיקול הדעת דמה שעשה עשוי וישלמנה
מביתו כולו שב בגדרותם תנג כולהון מסגן
בדעות נפשהון
סג בר׳ בגמ׳ דכד׳
אלמנה ניזונת איבעיא להו ניזונת תנן
באושי גליל דלא סגיא דלא יהבי לה בק׳ גמ׳ דסוכה
כיון דהני לאו סאני דלא מיתרהי והני לא סגיא דלא
קדני כיר לא סגי אי אפשר
סג והראיון בפר׳ יש בכור לנחלה בגמ׳ חוץ
תני רב יוסף שלא יביא סייג לעזרה כיר כסף סיגים
מעורב בשאר מתכות בויקרא רבה זאת תהיה
ביום כטעך תשגשגי ביום שנטעתי אתכם לי לאומה
נעשיתם כסולת תשגשגי סגסיגתין מניא האמא
דאות אמ׳ סיגים כסף היו כסף סיגים מצופה על
חרש תסגסגי שגישתון כו ויפתוהו בפיהם
סגה בכל׳ אלו טרפות ח׳ ספיקות
הן חובה סוגה
סג ג׳

דערבתא ניכביב וניכול בסוף הלכה שנה
דמר בכל מערבין כיר עלין של ען ערבה
סגל בסוף גמ׳ דפר׳ במה טומנין תולתא
סיגלי ובס׳ גמ׳ דפר׳ כיצד מברכין
סיגלי מברכין עליהו בורא פרי עצי בשמים
בחלק בגמ׳ אפיקורוס כגון דוראים לוי אמ׳ סיגלי
סגל בפר׳ חזקת בגמ׳ ולא לאשה
קבלנין הקטן יעשה לו סגולה מאי סגולה
רב חסדא אומ׳ ספר תורה רבה בר רב הונא אמ׳
דקלא **סגל** ויבאו עד נחל אשכול
תרג׳ ירוש׳ סגולה הבשילו אשכלותיה
סגוליא תרג׳ ירוש׳ **סגלגל** בגמ׳ דפר׳
במה מדליקין מפני מה ראשן של
בבליים סגלגל בנדרים בגמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר סגלגלין
הוא הדלת האחת גלילים תרג׳ דרשא חדא סגלגלין
עגול סביב תרג׳ סגלגל סחור סחור כמו רגל
עגל תרג׳ כפרסת רגלין סגלגלין **סגליון**
וסגליון כבר פיר׳ מערך כקיון
סגמוס בילמדנו בר׳ וידבר כותב
על גבי הסגמוס כמהדריסא וש **סגן**
בסוף סנהדרין בפרק חלק במעשה
ובלעם מסיגני ושליטי מריון לגברי נגרי פיר׳
וזה שהיתה לסגנים ולבסוף לנגרים כך בלעם
בתחלה נביא ולבסוף קוסם נגרים חרשים ויש אומ׳
נגרים מושכי הספינה **סגן** בר׳ גמ׳ דפר׳
כהן גדול סגן ומשיח שעבר ביומא בפ׳ אמ׳
להם הממונה סגן מימינו ב׳ הסגן אומ׳ לו אישי כהן
גדול הגבה ימינך בתמיד אחז הסגן בימינו והעלהו
ר׳ חנינא הסגן בסנהדרין ה׳ לא היה מתמנה בכהונה
גדולה עד שהוא נעשה סגן ואת כהני המשנה
דושי דיאשיה תרג׳ סגן כהניא **סגנון**
בס׳ גמ׳ דפ׳ אלו הן הנחנקין סיגנון אחד
עולה לכמה נביאים כלומ׳ דבר אחד דבוק ובולן
מתנבאין בסיגנון אחד כדכת׳ עלה ויתן יוו כיר

המלך שמע מינה אינה כהונן זה פיר׳ שאין שם
נביאים עונין בסיגנון אחד **סגניות**
בילמדנו ויהי ביום שמה מלא העומר
ויהם המחם עירבבם נטל סיגניות שלהן ור׳אה
יודעים מה היו עושין נסתבר עשן חכמה ודעת
כמו סגנון שאמרנו **סגניות** שלעלין
טהורות בכל כלי פר׳ ין בכלים פיר׳
עושין כמין קלת קטן מן עלין ומכניסין בה
פירות ואינו אלא כלי עראי וסיגניות עיקרו מן
סוגה בשושנים **סגנם** בבר׳ רבה בפ׳
פרש׳ ו׳ ספר משנה תורה היה סיגנס
ליהושע פיר׳ רגל **סגנים** בילמ׳ שתי
חצוצרות ללגיון שמרד במלך מה עשו
הסניגורים נטלו הסגנים וברחו כך משה ראה
שכפרו ישר׳ ועשו העגל נטל אהלו וברח ומשה
יקח את האהל **סגום** בפ׳ בט׳ בכלים
נומי הסגום בבר׳ ו׳א׳ במחילות ורמש פר׳
י״ח סגוס עבה וכופת עבה בכל הכנרים פרק י״א
בנגעים סגוס שנראה בו נגע פיר׳ סגוס בלשון ישמע׳
ברנס ובלעז קפא כבה ושל צמר היא וכולה
ציציות כמו לעור בהמה כלומ׳ באותו דנגעים
ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ עד שירצה בארוג ובמוכין
ומוכין בלשון ישמע׳ אותיקה ויש אומ׳ הסגוס
הכסות שעל גבי המטה ובלשו׳ קוצו **סגף**
אין היחיד רשאי לסגף עצמו אין
אצטדייא עמו מסתגף כבר פיר׳ בערך א׳
סגע מהמון רשעים רבים תירג׳
סיגעא יהון יוסיף רעים רבים תרג׳ מדלא
מוסיף חברי סגועי רבים ייחלו פני נדיב תרג׳
סגיעין דמשנושין קדם רבא זה עיין במקום א׳
סגר מצורע מוסגר מן והסגירו הכהן
סגר בר׳ גמ׳ דפר׳ במה בהמה חיה
יוצאה בסוגר פיר׳ מכבר ט׳
בריך רחמ׳

דמיינין

סליק פרק ג
אהל פרק ד

סד סוד העיבור מפני מה נקרא סוד העיבור פי׳ מפני שבית דין לא היו מגלים אותו אלא לנזומנים לעיין בדבר זה׳׳

סד בפ׳ המוצא יין סיד כדי לסוד קטנה שבבנות פי׳ סיד עושין אותו מן שמריס תולין בתוך החבית העופרת ומתלבן ובלע׳ גרסא ופסולת הסיד מערבין בו מלח ומניחין אותו באור בלא מים ומים הרבה ונעשה ארוך ונקרא מינאו

סד בגמ׳ דכל הכלים רב מרי הוה ליה ההוא בי סדוותא בשמשא בפ׳ מעב׳ שאמרן בגמ׳ ד׳ יושבות בקתדרה אבוה מנהא ליה מבומא דבובא רבא אמי סדיא בחלומות דפ׳ הרואה פטר חמור דקאי מאיסרן בפר פי׳ בערך אסר׳׳

סדה בפ׳ תפלת השחר היה יושב בספינה או באסדה פי׳ משימין עצים שתי וערב על המים עד שיעשו מגדל׳ ועושין עליו כלי המלחמה ויש אומ׳ כשיש להן עצים גדולים ולא יחזיקום הספינות יאסרו אותם חבילות גדולות וישימו גם עליהן ויוליכום ברוח עד המחוז כמו רוכד ורפסד ירוש׳ היא אסדה היא אסבריא היא רפסודות ובלאמ׳ דלך רפסודות עד ים יפו ויש מהם בערך אסד

סדר בילמדנו בפ׳ אם בחקתי כיון שיעלו הסידורין ויעטפו אותן הן עושין שוין הן א׳ נדין ואמ׳ לו שירה ותרועעו אף ישירו

סדום בפ׳ חשותפין בגמ׳ ורא את השדה תרתי ארעתא אחריו ניגרא אמ׳ רב יוסף כגון זה בונין על מדת סדום והילכ׳ כרב יוסף בסדום קטן ומחצה נ׳ דאמרין קנין ברי׳ גמ׳ דע׳ יש נוחלין קניין עד כי׳׳ זוזי דבטו אמ׳ כל זמן שיושבין רב יוסף אמ׳ כל דמן שעמדין באותו עטן מחצה בר׳ גמ׳ דפ׳ מי שמת ההוא דאמ׳ לרביתהו נכסי לך ולבנך אומ׳ רב יוסף קנת מחצה

סדן בר׳ כלאים אין נוטעין ירקות בתוך סדן של שקמה בר׳ גמ׳ דכה ויש בערכין דתנן בס פרק המוכר את הבית ר׳ שמעון אומ׳ המקדש את השדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה בב׳ גמ׳ דפ׳ סדר תעניות האלו ובפ׳ המוכר את הקטנה בגמ׳ זתים ליקוץ בתולת שקמה ג׳ טפחים וסדן השקמה ב׳ טפחים פי׳ שורש שקמה בפ׳ א׳ בבא קמא בגמ׳ דסמך נכסים חתם סדנא דארעא חד היכא דליפסקי זוזין בפ׳ א׳ בקידושין בגמ׳ דסמך וזוקקין התם גוכין מחלקין הכא סדנא דארעא חד הוא פי׳ גוף הקרקע כגון סדן השקמה בגמ׳ דכל שעה נגרא בסדנא יתיב ומידוליריה פי׳ שתלס פי׳ אומן שחוקק העץ שהוא סדן לעשות כמליכ׳ ברגל לסוף שמשימין אותו ברגליו ויש ששונין אותו סדאה מלשון חד יושב בספינה או באסדה ומפרש שהן כמין כבלים שנותנין ברגלי הכלואים בבית כלא

סדן בבר׳ רבה פרש׳ פט׳ ויאמ׳ יוי אמחה ובויקרא רבה זאת תהיה פרש׳ וזכור את בוראך נתנו על הסדן והכהו בפטיש נחלק הסדן בפ׳ הבונה אף המכה בקורנס על הסדן פי׳ חתיכת הברזל גדולה שמרדדין עליה ברזל וכל כלי מתכות ובלע׳ אנקודני׳

סדן בפ׳ א׳ בשוטה בגמ׳ וכן לענין הטובה אמ׳ להן מה יוצר זה ירק מיכן ויורק מיכן וסדן באמצע עושה מלאכה על האבנים תרג׳ על סדנא בפ׳ א׳ בחולין בגמ׳ השוחט במגל יד חשוחט במיכני שחיטתו כשרה והאתניא שחיטתו פסולה לא קשיא הא בסדנא דמיא הא בסדנא דכחרא פבר פי׳ בערך מיכני בר׳ גמ׳ דפ׳ מי שהיה טמא ודילמ׳ בסדנא דריחיא או נמי בצינרא דדשא פי׳

כמו הסדן הזה אעפ' שסובב הגלגל קבוע
בו עולה ויורד שני קצות הסדן במקומו נראין
לעולם אין הדרומיי נראה בצפון ולא הצפוני
בדרום אי נמי כתיגרא דרשא זה והדבר אחר
זה פי' ר' חננאל ז"ל כא כבוצינא דדיחוא וכבר
פי' במקומו מפי' ר' גרשם ז"ל

סדן

במ' ערב פסחים בגמ' אמינא כגון התמחוי
תמרי בהילוך לבי סדנא דחוט פי' תמרים
בכליך דוך ושים אותם בכלי שעושין בו שכר
כלומ' עשה מהם שכר מאי סודנא סודנא וגמילות
חסדיא פי' סוד נאה כלומ' דוח זכה ויכול לעשור
לעשות חסד ליתן לעניים לשתות ס"א סודנא
כלומ' עושר ועשה לבעליו דהתעשר

סדן

בס' גמ' דפ' כיצד מברכין אמ'
ליה אביי לרבנא סודני אין תבריך
ליה בבישרא וחמרא במנחות בפר' ר' ישמעאל
בגמ' דסמך קוצרין אמ' ליה סודני בשדה
כתיב בס' גמ' דפר' א' בנדה אמ' ליה סודני לא
מיגניא באפיה פי' ירא שמים כדכת' סוד
יי' ליריאיו

סדן

בר"ה גמ' דפר'
התכלת אמ' ליה קטינא קטינא סדינא
בקיטא סרבלא בסיתוא ציצית מה תהא עליה
תשובת הגאונים ושפירשתם מצינו בתשובות
דעבדין תקנתא לאחותי חוטי דכיתנא במינא
דכיתנא חס ושלום לעולם לא התירו בן בקר ואל
תעשו כן והא דרבא דמי צמר ופשתים פוטרין
בין במינן ובין שאינן במינן ליתה כלל קושיאתא
הא דמלאכא אשכחיה לרב קטינא דמיכסי ר
סדינא אמ' ליה קטינא קטינא מאי טעמא לא
דמא חוטי דכיתנא ומלאכא ממאי לא אמ' ליה
דמי הולכך לא אפשר בנדה בפר' האשה בגמ'
בדקה אחת הביאו לו סדינין ושראן במים ופרשן
עליהם מקום טומאה ע"ג מקום טהרה לרח
לא בדקי ומצאו בור הגדול מלא עצמות

סדק

בפר' אלו עוברין בפסח בצק שבסדקי עריבה
ויקרשה לשנים עשר קרעים תרג' וסדקה לתרין
עשר סדקין בר"ה גמ' דפר' כיצד מעברין אמן ב'
כמלא נקב מחט סדקית פי' מחט דקה שמאחין
בה הנקבין שבבגד והסדקין

סדר

בר"ה גמ' דפר' כמה טוגנין חזי לי דמדרים
דיסתורר בר"ה גמ' דפרק המוציא יין סודרא סוד
יי' ליראיו יראי שמים וצאין בו כדגרסינן בגמ'
בפר' ערב פסחים סודריה דמר כרבנן ויתן על
פניו מסוה תרג' ירוש' סודר

סדר

בר"ה גמ' דפר' שני דייני גזילות והיינו
דאמרינן סדר אליהו רבא וסדר אליהו זוטא פי'
משניות חיצונות הן ורבא המויג' באבי ול'
פירקין וזוטא י"ב פירקא ודאמרינן בגמ' תנא
דבי אליהו כולהו כגויהו בגמ' דפר' ערב פסחים
סדרנא אנא פי' מסדר הלכות בר"ה גמ' דפר' היה
מביא את מנחתו מפורש סדר מנחות כיצד
אדם מביא מנחה וכול' בסוף גמ' דפר' המקבל
כדרך שמסדרין בערכים כך מסדרין בבעל
חוב פי' מעריכין נכסי הלוה ואם הוא עני
אעפ' שאינו נשלם החוב כולו אין נוטלין כל מה
שיש לו אלא משיירין לו די כבודו כגון מפני
דעני ומצוה לעשיר כך מסדרין בערכין כשאמ'
ערכי עלי ואינו עשיר שיתן כמה שכת'
בתורה עומד לפני הכהן והעריכו כדכת' ואם
מך הוא מערכך וג' על פי אשר תשיג יד הנור'
ואם מסרב ליתן מה שמעריכו הולך שליח
בית דין וממשכן אותו דתנן בערכין חייבי
ערכין ממשכנין אותן וכשהוא ממשכנו אינו
נוטל כל מה שיש לו דתנן אעפ' שאמרו חייבי
ערכים ממשכנין אותו ונותנין לו מזון ל' יום
וכסות י"ב חדש ומיטה מוצעת וסנדלין ותפילין
לו אבל לא לאשתו ולבנו עיקר סידור בערכין
כת' דכת' ואם מך הוא מערכך וג' ופי' בגמ' החייהו

הלוה

מערכך וישששונין מסדרין לבעל חוב וכיר
משיירין כגון לשדידים אשר יוי קורא בגמ׳ יפר
ל׳ אליעזר בנדרים שמעת מינה אין מסדרין בבעל
חוב׳׳

סליק פרק ד

אחל פרק ה

סהר עד סהר בפל ג׳ בשבועות
המדיירת שדהו עושהו סהר וכב׳
עושין כמין דיר או סהר או חצר כיר כמו סהר
לשון הקף והוא חצר שאין לו תקרה סהר
כהגדה דמגילה הדסה שמה ולמה קורין
אותה אסתר על שום איסתהר כלומ׳ יפה כלבנה
ירח תירג׳ סיהרא שהרון השבסים
והשהרונים מיינקיה כמה דתמר ואת
השהרונים אשר בצוארי גמליהם והם מעכא
די דהבא׳׳

סליק פרק ה

אחל פרק ו

סוּוח בפל יום הבכורים בגמ׳ אסור באכי
קורין לשיטא סווחי סוין
כטיט חוצות תרג׳ כסוין שוקין לשונו
מרמס כחומר חוצות כטיט חוצות דמיכה
ודזכריה סווסטי בפר׳ ג׳ בערכים
המקדיש בתרדיסות סווסטי כי נקוס
ידוע הוא בארץ ישר׳ שהוא יפה ביותר סוור
בפר׳ ג׳ באקילות ובפ׳ גמ׳ דפר׳ הישן וכן
מרבך של אבנים וכן סוור של קורות ובפ׳ גמ׳
דפר׳ המביא כדי יין אין מבקעין עצים מן
הסוור של קורות כיר מוכרי העצים והקורות
מתקנים אותן אחד על אחד סדורים שלא

יתעקמו סב׳ אח׳ צבר של קורות כיר קורות
צבורות זו על גבי זו בפר׳ כט
צבלים שני סונדיקין חלוק אחר כיר עד
ולדין ובפר׳ כל כתבי הקודש בגמ׳ יח כלים שני
סוודיקין סבל אח סבדקין וכיל אחר במקומו

סליק פרק ו

אחל פרק ז

סח בפל ג׳ באבות שיחת הילדים
בגמ׳ שיחת הילדים כיצד מלמד שלא
יתכוין אדם להיות יושב ושונה בתוך ביתו
שמשיח עם בניו ועם בני ביתו ונמצא בטל מן
התורה וכת׳ לא ימוש ספר התורה וישיבת בעסיות
של עמי הארץ שלא יתכוין לישב עם יושבי
קרנות בשוק שבכל זמן שיושב עמהן נמצא
בטל מן התורה שנ׳ אשרי האיש אשר לא הלך
שיחת דקלים כיר בתשובות יום שאין בו נשיבת
רוח במקומנו בני אדם בקיאין פורשין סדין בין
הדקלים ואין מתנענע ועומדין בין שני דקלים
הקרובים זה לזה ורואין איך ינועו חריותיהן
זה אצל זה יש בו סימנין שמכירין בהן הבקיאים
בדבר מה מדברים ואמרו אברהם הגאון
שהיה בשנת אלף קמ׳ לשטרות שהיה מכיר
בשיחת דקלים בס׳ גמ׳ דפר׳ שלשה שאכלו אין
מסיחין על כוס של ברכה כיר כי שקיל ליה
לאתר מברך ברכת המזון ברי׳ גמ׳ דפר׳ הישן וכב׳
גמ׳ דפר׳ א׳ בע״ז מנין שאפי׳ שיחת חכמים
צריכה תלמוד תל׳ לומ׳ ועלהו לא יבול כיר עלי
האילן נקראו שיחים כדכת׳ תחת אחד השיחים
כמו שנקראו דברי תורה שיחים כדכת׳ והקיצות
היא תשיחך סח ולחוכים בגנליב
תרג׳ ונבלתהון כסיחותא סח

במגילת איכה סלה כל אבירי אמ׳ ר׳ אבהו
בר כהנא כבורגיא צווחין לסחותא סלותא
סח הסח הדעת׳ סחט בפר׳
ד׳ במעשרות הסוחט זתים. סחס
בפר׳ כיצד צולין למשיכנגים והסחסין תחלה
הפר׳ על אלו מומין שוחטין את הבכור נסגמה
אזנו מן הסחוס פי׳ אזנו שלמעלה מן האוזן
או בדל אוזן תרג׳ או חסחוסין דאודן
סחן בפר׳ המוכר את הספינה בגמ׳ מכר
חמור מקרית סיחון מקרית הצדיקים
שנקראו סיחים פי׳ סיחון מלש׳ סיחים והוא
אילן כרכת׳ תחת אחר השיחים וכת׳ וכל שיח
השדה ונמשלו הצדיקים באילנות של צדיק
כתמר יפרח כמ׳ ב׳ יש׳ וכת׳ והוא עומד בין
ההדסים ואמ׳ ר׳ יוחנן אין הדסים אלא צדיקים
כרכת׳ ויהי אומן את הדסה וכת׳ אחזה בסנסנו
ואמור רבנן אני אמרתי אעלה בתמר אחזה
בסנסנו ולא עלתה בידי אלא סנסן אחד ומנו
דנצ׳ חנניה מישאל ועזריה ועל זה המדרש אמ׳
מקרית סיחון מקרית צדיקים שנקראו סיחין
בס סחף בס׳ גמ׳ דפר׳ בכלה אושה
סחופי כסא אטיבורא בשבתא שפיר
דמי כו׳ מי שנלט טיבורו חוץ ממעיו או ניקב
מניחין כוס קטן על טיבורו כדי שלא יבלוט
ויתבקע ומניחין אותו עד שיתרפא פי׳ אחר
כופין פי׳ הכוס על טיבורו למי שחשש במיעיו
בפר׳ ח׳ שרצים בגמ׳ אכוב דואה ליסחף דיקולא
ארישיה וליחדקיה פי׳ ישליל דיקולא בראשו
למטה בגופו עד שיעלה הנחש על הדיקולא בס׳ גמ׳
דפר׳ כל כתבי הקדש הוה שדי דוקא קמי ריש גלותא
אמ׳ איתו מנא סיחפו עילויה בס׳ גמ׳ דפר׳ כל שעה
חצבא דאבשונא סיחפא שרי פי׳ אם מטה הקדירה
לצדה מותר בס׳ גמ׳ דפר׳ יום טוב מחופי כסא אשירגא
פי׳ מהפך כוס שיש בו ריח על בגדי משי. בחלק בגמ׳

שלשה מדליפים אוברא דקצרי סחף ליה
ארישיה בס׳ גמ׳ דע״ז סחיף ליה אפומיהו בב׳ ל׳
ישמעא׳ בגמ׳ מצא בראשו דסחיפא ליה משיכלתא
ארישיה בס׳ גמ׳ דפר׳ הנודר מן המבושל שקל דיקולא
רבא מחייה בופרא וסחפיה ארישיה בפר׳ אין דורשין
בגמ׳ ולא במרכבה בתרי גלדי דסחיפי אהדדי ואמ׳
לה כתרי כסי דסחיפי אהדדי פי׳ שמופרשין זה
על גבי זה ואעפ״כ אינן מידבקין בר״ג גמ׳ דפר׳ דחולין
אבל שוחטין לא נסחף איניש בכלי עלוי ב׳
בישרא פי׳ לא ינוח בכלי עלוי בישרא יש מ׳
מפרשין לא ימשוך כעין חיכוך בכלים על גבי
בשר שמא יזוב מן לחלוחית החלב שעל הכלים
ויבלעהו הבשר. ומקשינן אם אתה חושש לזה
יהא בשר שעל הכלים אסור לעולם כי זב מן
החלב ובולעין אותו הכלים ומרקינן קרמא מכנסין
מן החלב לבשר סחת בפר׳ א׳
בכתובות משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדך
פי׳ מן מרוע נסחף אבידך כלומ׳ נפסדה ואבדה
למולך סחף בפר׳ א׳ בע״ז בגמ׳ בן
בתירא בשלמא כלי יין דקטיל ב׳
בסיחופיה פי׳ דרך מרוצתו מכה בידין בחמות
כוחו והורג בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ דרוסת הזאב ומחייה
לדשא בסיחופיה פי׳ הכתה את הדלת בחמת
כוחה בציפורניה סחק בר׳ גמ׳ דעירובין
הללן סוחקות והללו עציבות פי׳ שמודדין
בטפח שבאצבעותיו פתוחות בי חיכי דטעמן
כורתא בגמ׳ דפר׳ א׳ בסוכה עושה לה טפח שוחק
בר׳ גמ׳ דפר׳ כיצד משתתפין ר׳ יוסי אומ׳ שוחקי
בציני סוחקות פי׳ האצבעות סוחקות מרווחות
בדרך השוחק שפוסק שפתיו והעצב מדביקם השוחק
סחר בפ׳ ח׳ בשקלים מעות שנמצאו
לפני סוחרי בהמה בחלק בגמ׳ ד׳ הד
הדיוטות למה דוד דומה לסוחר כותי פי׳
שמוכר פרקמטיא ומחזר על הלוקח להוסיף

לו כדוטה כך דור בתחילה שגיאות חייבין ולבסוף מנסיתרות. ואחר כך גס מזריס

סחר סביב תרג׳ סחור סחור

סליק פרק ז

אחל פרק ח

סט בפר׳ העור שני חצאי זתים שקן תאובין בקיסס והסיטן בפ׳ השוחטין בגמ׳ כמה יהא מסיט נבלה יוכיח דמטמא בנדים ואין מטמא אדם רכה בזבין המסיט את הזב או שהזב מסיטו והנושא תו ג׳ ירוש׳ דמסט פיר׳ הסיט בראמ׳ ריש לקיש קנה בקומטו שלטהור ונגע כזב טמא וזהו הסט מה שאין כן במת והסט גמו נדנוד בלשון הקדש ומי ששא כלוס כבר הסיט שהנושאה מסיטה לפי שמתנדנדת בכורחו ועיקרו לשון לעז אסיטארי

סט בס׳ שרלה הצובע מלא הסיט בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ האורג הצובע והטווה שיעורו כמלא רוחב הסיט כפול גמ׳ רב יוסף מחוי כפוף ובפר׳ פיר׳ בערך כף פיר׳ אח׳ סיט כשוט שני חלקים של זרת סיט כפוף ד׳ אצבעות בגודל והוא אוליינא שית בזוטרתי

סטרא בס׳ גמ׳ דפר׳ הבונה ובס׳ גמ׳ דפר׳ ד׳ מיתות אמו סטרא סטת דא מבעלה

סטיו בר״ה גמ׳ דשבת העבירו דרך סטיו הר הבית סטיו כפול היה סטיו לפנים מסטיו בפ׳ ר״ע דפסחים ובגמ׳ דלולב וערבה ובר׳ גמ׳ דפר׳ החליל פיר׳ זהו אצטווה שפיר׳ במקומו פיר׳ אח׳ סטיו עצמו ברחבה שיש בה עמודים הוא ועומ׳ ברשות הרבים ובכרמלית הוא דהאמ׳ אבלים ובקעה והאסטוית והכרמלית ויש מפר׳ אצטוונית מקום ספינות המלך שכן קורין לספינות המלך בלשון ישמעאל אוסטו בסוף

גמ׳ דפר׳ נוטל אדם שבחו ריסקא מלואה מידות בסטיו

סטטיבה כברפיל בערך דונטיבה

סטטיונר

במדר׳ רבה פר׳ כג׳ ויחי נח אבל לעתיד לבוא עושה מלאך המות ססטיונר שלהם ובילמדנו שלח לך פרש׳ עד אנה אמ׳ הקב״ה אם יבא מלאך ויאמ׳ לי על חנם בראת אותי בעולם אני אומ׳ לו אסטטיונר מאור בראתי אותך על אומות העולם אבל על בני אין אתה מיר שליט הוא לפי ענינו

סטכת בפר׳ המוציא יין בגמ׳ סיד כדי לסוד ובפר׳ גמ׳ דפר׳ אלו עוברין בפסח ובהגדה דפר׳ א׳ במגילה ובפר׳ א׳ במשקין בס׳ הפר׳ ובגמ׳ דפר׳ כל קרבנות מאי שכן המור רב הונא אמ׳ סטכת פיר׳ מורא דביא

סטכטון בויקרא רבה אומ׳ אל הכהני פרש׳ מה יתרון אומ׳ ליה רלא אנא חכים לו הנאבוך מטבר קרינוס דהוא ספר ובלנאי והוא עביד סטוכטון והדין זוגא דיליה פיר׳ תמרוק שמשימות הנשים להשיר את השיער הוא היה עושה אותו ועיקרו סטכת בדאנ׳ למה סכין אותו שמשיר את השיער

סטלא

ירוש׳ במ׳ כירה ר׳ יצחק רובה על מיפחי עם ר׳ אמ׳ ליה מהו ליתן צלוחיתא גו עגלתא אמ׳ ליה הבא גו סטלא פיר׳ עגלתא אגן סטלא קורין בלשון ישמע׳ לספל

סטמתא בס׳ גמ׳ דפר׳ איזהו נשך המאי סיטומתא קניא פיר׳ חותם

סטן

שטובעין בו הסוחרין על העיסקא

סטן

בפר׳ ב׳ ברמאי הסיטונות ומוכרי תבואה ובפר׳ הלוקח מן הסיטון בפ׳ המוכר את הספינה הסיטון מקנח מידותו ובפר׳ יב׳ בכלים שלשלשלת של סיטונות טמאה בפר׳ הזהב בגמ׳ כיצד משך נתנה לסיטון מעו׳ פיר׳ סיטונות מוכרי קטנות ושמן פיר׳ אח׳ בעלי חנויות פיר׳ אח׳ חנוני המוכר

חטיםי וכן חטים בלשון יון סיטון

סטסימה בילמ׳ ברג׳ וישב יעקב אמ׳ דויד אמ׳ יהיו לי פמוטות וסיתוסימה בחוצה לארץ ולאיהא לי סימוק של חדנבין בחרתי הסתופף בבית אהי׳

סטף ברג׳ דמאי חוץ מן המסטפות פי׳ שנתבשלו באלון במולך שנתבקעו מאליהם

סטר בפרק החובל סטרו נותן לו ד׳ זוז פרק ד׳ מיתות בגמ׳ המנקף אמ׳ ר׳ חנניא הסוטר לועי׳ ישרג׳ בפר׳ כל הצלמין בגמ׳ המוצא כלים מצא גוי גדול אומ׳ לו בטלה ולא בטלה סטרו וביטלה בפר׳ המכלת בגמ׳ המכלת פסל משל לאדם שסטר את חברו והחזיר פניו לאחריו ובגמ׳ המכלת ליום ארבעים בא מלאך וסטרו עליו בילמדנו בפרש׳ ואלה המשפטים תנו רבנן לא תשנא את אחיך בלבב׳ יכול לא תסטרנו ולא תקללנו תל׳ לומ׳ בלבביך כו׳ הכאה ביד על הלחי

סטר בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא הביא בגמ׳ עושין נוקבנהו לסטריה אבראי פי׳ שפת חתיכה של בגד בב׳ דם נדה בגמ׳ וכן הכתם בסיטרא נמי בדיק בסיטרא זמנין דלא מתכבס פי׳ שפת החלוק לפי שהוא כפול אינו מתכבס יפה ואינו קודם כיבום היה זה הכתם

סטר בפר׳ שבועת הדיינין בגמ׳ מנה לי הנהו סיטראי נינהו פי׳ מצד אחד הוו אילין זוזי וכשמיר יקוה מעט תרג׳ והיך אגירא דמוחיק סיטריה

סטרנליא בפר׳ א׳ בעבו׳ ז׳ קלנדס וסטרנליא פי׳ בדרש שנאה טמונה שונא נוקם ונוטר היכמה דאת אמ׳ וישטם עשו אמ׳ ר׳ יצחק בר׳ אלעזר עוחין ליה סנטוריה עשו

סליק פרק ח

אחל פרק ט

סיבא בפר׳ כל היד בגמ׳ איזהו ארוס עולא אומ׳ בלבושא סיבא פל׳ אח׳ סיבא כי׳ של אותו מקום שהוא טהרת

סיח בפר׳ מפנין ומדדין עגלים וסייחין בפר׳ המוכר את הספינה בגמ׳ המוכר את החמור מכר את הסייח גמ׳ אמאי קארו ליה סיח שמהלך אחר שיחה נאה בפר׳ מקום שנהגו ובפר׳ א׳ בעבו׳ ז׳ אין מוכרין להם בהמה גסה עגלים וסייחין ברג׳ גמ׳ דר״ש השנה הוא סיחון הוא ערד סיחון שדומה לסיח במדבר פי׳ שהוא קל ברגליו וסיח הוא שרוד ופי׳ במקומו

סיוט ביומא בר׳ גמ׳ דפר׳ בראשונה חזא רב נחמן סיוטא בחילמיה ברג׳ גמ׳ דפר׳ שור שנגח ד׳ וה׳ מחו דתימא האי שוכר קניא סיוטא בעלמא הוא דנקיט ליה פי׳ כחר

סיים ברג׳ גמ׳ דפר׳ השוכר את האומנין לא סיימוה קמיה איכא דאמ׳ סיימנה קמיה בפר׳ השותפין בגמ׳ כמה והא בעיר ור׳ אמי סיומי הוא דלא סיימוה קמיה פי׳ לא השלימוהו לפניו כלומ׳ אמרו לפניו שקיבלם ולא בירכו לפניו שמיזרז כגוים

סין בגמ׳ דפר׳ כל כתבי זבנינהו לכולהו ניכסיה ודבן בהו מרגניתא אותבה בסינא ברג׳ גמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין ובסוף עירובין בגמ׳ נגר סיינא שרי והתניא אסיר פי׳ סיינא כובע שמשימין בני אדם בראשיהן יוצא כמין כפל מן הראש כשעור טפח הין חסר הין יותר ומאהיל על הפנים שלא יכם השמש וכשהוא מהודק ביותר ואינו נכפף כבגד חשוב הוא כאוהל ואסור מטיק בגליניה טפח שנתעטף בטליתו והוציא מראשו על פניו טפח

סינא בפר׳ כל היד בגמ׳ איזה הוא ארוס כלבושא סיינא פי׳ לבושא אוכמא זה פי׳ ר׳ חננאל ז״ל וזה גמ׳ שלו וגמ׳ שלנו סייבא וכבר

סיגן כיל ברג׳ הכר׳ מכי׳ ר׳ גרשום ז״ל
בכר׳ מציאת האשה בגמ׳ המשיא בתו
שבעה אלפי סיינקי כיל מטבע כלוי כגון סלע
נדונית סיף בכר׳ במה אשה לא
בסוף אי סיגן על׳ סכדך כמן סא זייך
וכבר כיל במקומו כר׳ יג׳ בכלים הסייף והסכין
תלייך וקשתיך תרג סייפך זינך וקשת וקשתך

סליק פרק ט׳

אחד פרק י׳

סך כר׳ ומאי ושמן לסוך בו את
הכלים מן וסוך לא סכתי סך בכר׳ אמ׳
להן הממונה כל המיסך את רגליו טעון טבילה
וכל המיטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים מן
ויבא שאול להסיך כיל יציאת הגדולים היא
ובעלי מקרא מירשו שמיכה יציקה ומעד
סך בכר׳ הגוזל זוטא ונראכל אבל
לא יצוק את סוכה בגמ׳ דתי א׳ בסוכה סוכי
תאנים ובהן תאנים כיר׳ אמורי תאנים וכן כיר׳
סוכה שכוחה דע ברג׳ גמ׳ דכר׳ המקבל כרכת
סך כאבימלך ויכרת שוכת עצים
בכר׳ ג׳ במעשרות סוכה גניסר סוכת היוצרין
כיל סוכת עושי כלי חרש בניר בכר׳ כהן גדול
וניר אבל הסככות והכרעות מפרש בגמ׳ וכיש
מביאין כרק ח׳ באהילות אלו הן הסככות אילן
המיסך על הארץ כרעות אבנים היוצאות
מן הד׳ הגדר בכר׳ ד׳ מיתות בגמ׳ הנודר בשמט
סכות בנות ומאי נינהו תרנגולת כיר׳ תרנגולת
שמסוככת על בניה ירוש׳ ברג׳ גמ׳ רכר׳ כל הצלמין
בך סכות בנות תרנגולתא ומרחיה״
בכר׳ לולב וערבה בגמ׳ וזוקפין אותן
שמא תאמ׳ אתר סברן ובטל סבוון ויש מהן בערך

סבר רב עור יוסף בני חי תרג׳ ירוש׳ סבירית
למחמי דאה כנעך לא מללתי לישועתך קוית׳
ווי הבט דקיים ויעל ויבט תרג׳ וסלק וסכא ברג׳
ויקרא רבה אבי סוכו זה שהיה אב של כל הנביאים
שהיו סוכים ברוח הקדש בערביא צוחין לנביא
סכויא סך בפרק מומין אלו סכו
שמש והנדוס גמ׳ כיר׳ תע רב יוסף סכי
שמש כיר׳ שאינו יכול להסתכל בשמש
סך בכר׳ כלל גדול הצובעו והטוה ין
והמיסך מן שבע מחלב׳ ראשי עם המסכת
סך בכר׳ א׳ בעו׳ סך קירי כלסטו כיר׳
חשבון של יעקב הארון כלסתר כגב אחוה
דמריא זיבנא אחיו שלעשו אדונינו כזבן שלקח
הברכה ברמאות מאי אהני ליה לרמאה ברמיותיה
מכל מקום המלוכה שלנו היא רחמא חגא בלות׳
מי שרואה השחוק כעם אחת רואה ואם לא יראה
באותו כעם שוב לא יראהו לכי שאין עושין זה
השחוק אלא כעם לע׳ שנה בפרק גט פשוט בגמ׳
כתב מלמעלה אסובי מסכי להו בזווא כיר׳ הכרוטות
בסכום מצטרכין אותם ומשוה להו זוזי בשטרא
ולא כתבי להו כריטי סכום למניינא תרג׳ ירוש׳
כו אין נוסכר חקכם ללבון פקודי המשכן בפסק
דכי תשא ובירושלמי ברג׳ שקלים כל העובר
על הפקודים כל דעבר על סכומיא
סך סייכי זיירי ומזורי כבר כיל בערך זייר
בס׳ גמ׳ דמר׳ א׳ בביצא לא צריכה דנקיט בסיכי
כיר׳ שתגוס ביתידות בכר׳ המוכר את הבית בגמ׳
המוכר את השדה כי תיבעי לך דנקיטי בסיכי כיר׳
אחוות בטפחים ובחלונות ביתידות ברג׳ גמ׳ רכר׳
התכלת שין בטלית שככלה ותגרה שחייבת תבורה
משיטא לא צריכה דנקיטא בסיכי בכר׳ השולח גט
בגמ׳ כדזבול לא צריכא דמנח אסיכי בכר׳ כלל
גדול אמ׳ בשבת בגמ׳ הלש בכר׳ אין מעמידין בגמ׳
השלקות מאן דשרא סיכתא לאתנא חייב משום

מכשל

מבשל פי׳ הנותן יתידות לחין בכבשן כדי ג׳
ליבשם לנעצם בקנינות וביוצא בהן פי׳ לשדודי
לחוק ויש מי שאומרין סיכתא הן גלל בהמה
דקוקין הטילם לכבשן מה שחייב משום מבעיר
הרי חייב ועוד חייב משום מבשל וזה שנצרך לומ׳
כן דהא תנן אין המנפח בלי חרש מבשל מכנו
שמחזיק הבלי אשמעינן דמרפא דכי כשהן טיט
ומתבשלין ואחר כך מתחזקין כשיצטרפו ויתבחרו
בר״ג גמ׳ דכך כיצד מעברין אתן כי סיכתא צורא פי׳
כגון שיכולין להכניס יתיר בכותל שאין בו חור בס
גמ׳ דכל כל גט אפי׳ סיכתא ברפנא דפיא פי׳ יתד
הנעוצה בכותל מתחלחית.

סך
בכל הערל בגמ׳ ר׳ אליעזר דכנחתן סיכי
דדיקלא הוו ליה

סך
במגלת איכה
ויחמס כגן סוכו אמ׳ ר׳ איבו שוכו כתי׳ כיון
שגלו ישר׳ שככה חמתו של הקב״ה

סך
בכל הגוזל עצים בגמ׳ הנותן לאומנין
בגמאי טעו בסיכתא פי׳ ברזל שבו צורת
המטבע ונעשית בו צורה חדשה והאי דינ׳ נפק
מתותי ההיא סיכתא עתיקא וטעו ביה

סכוי
בר גמ׳ דכ׳ ראוהו בית דין אמ׳ ריש
לקיש כשהלכתי לתחום קן נשריא היו
קודין לכלה ניעבי ולתרנגול סכוי ירוש׳ בפר׳
הרואה בגמ׳ מקום ברומי צווחין לתרנגולא סוכיא
אומי נתן לשכוי בינה

סכל
בר גמ׳
דמגילה הואיל ומסתכלין בה פי׳ הואיל
ומסתכלין האביונים בקריאת המגילה מחלקין
מעות פורים לעניים ומשלחין להן מתנות אין
קורין אותה אלא בזמנה ב״ד והגאון ז״ל פירש
כך אנו שונין ומסתכלין בה וכירושה אם השנים
כתיקנן שיכולין ישרא׳ להעמיד רוחותיהן ואין
עליהם סכנה אין קורין אותה אלא בזמנה.

סכל
בפר׳ יש נוחלין בגמ׳ האומ׳ איש
בני בכור דהוו קורין ליה בוכרא סכלא
כלומ׳ בכור שוטה ודילמ׳ בוכרא דאימיה הוא
שאינו כל כך בכור אלא מן האם ולמיכך קארו ליה
סכלא דלאו בכור ממש הוא ואינו נוטל פי שנים:

סכם
בסוף גמ׳ דכל אין צדין ובלבד
שלא יזכור לו סכום מקח פי׳ לא יאמ׳ לו
יש לך עלי כסף תן לי עתה בכסף אחר נעשה
לך עלי ב׳ כספים סכום מנין ואמר לו יש לך נ׳
אגוזים תן לי עכשיו נ׳ אחרים הרי יש לך עלי מאה
זה מערך סך השמיני

סכין
בר״ג גמ׳ דפ׳
כל הכלים אמ׳ אביי חדבא דאושכפי וסכינא
דאושכפתא וחצינא דנגרי כיתור של מחרישה
דמו ובס׳ גמ׳ דכ׳ המקבל ההוא גברא דחבל סכינא
דאשכבתא מחבריה פי׳ סכין המיוחדת לשחיטה
והיא החלפה ס״א סכינא דאושכפתא ופי׳ הסכין
של אושכף שמקצע בה העורות ומסתברא דהיא
החלפה דאמרינן כיון דמתגמרא ואין הפגימה
פוסלת אלא השחיטה ועוד היא נקראת חרבא פי׳
ר׳ חננאל ז״ל סכין של שחיטה צריך להיות ארוך
כמלא צואר של בהמה וחוץ לצואר כמלא צואר
והא דתנן אפילו כלשהוא ואפי׳ באזמל בעוף
שצוארו דק אבל בבהמה לא

סכין
לשכים בעיניכם תרג׳ ירוש׳ לסכין
בעיניכון

סכן
בר״ג כרכות סיכנתי
בעצמי כ׳ מי שמת בגמ׳ שכיב מרע רב
ששת אמ׳ ר׳ שמעון שזורי היא דתנן בפר׳ האומ׳
התקבל גט ר׳ שמעון שזורי אומ׳ אף המסוכן בכר
פי׳ בערך חזר פי׳ מסוכן חולה הקרוב למיתה
כדתנן השוחט את המסוכנת רבן גמליאל אומ׳ עד
שתפרכס ביד

סכים
בר״ג גמ׳ דתרק
המוכר את הספינה כלכר כר חנה סיכמא
כבר פי׳ בערך זלדקן

סכוב
בפר׳
הנודר מן הירק בגמ׳ הנודר מן הכסות
תנו רבנן יוצאין בסגום עבה פי׳ אח סגום דבר
מכורש במקומו

סכסך
בראש בבא

קמא בגמ׳ ולא את השור לאויתוי נירו וסיכסכה
אבניו ובכל כיצד הרגל בגמ׳ הכלב במסכסכת כל
הבירה כולה פי׳ שהדליק הגחל הבירה בסיכסוך
בחיכוך כענין קיכוך שנמצאת הדלקת כל הבירה
כגון מקום גחלת בגדיש כל דברי הכל נזק שלם׃

סכה בב׳ השוכר את הפועלים סכתה ומיתה
אינו אונס סכאות סינכה כלומ׳ הרעיבה

סכא במגילת איכה והיתה תאניה ואניה
סכוני סכונים ובאיכה יעיב לא תסעדינן
ולא תסכיפונן ענין השחתה

סכר בס׳ גמ׳ דפר׳ במה אשה ושבעה עכרי
מי סוכרי פי׳ קברים סכאות סוכרי דבבא פי׳
מקום שהציר סובב ויש בו עקר פי׳ אח׳ נקב
שנוקבין בכותל במקום שמנעול של דלת נכנס
בתוכו ושמו של אותו נקב סיכרא וקאמ׳ שקול
עכרא מן קברים על ג׳ מנעולים של ג׳ דלתות
בב׳ ח׳ שרצים בגמ׳ ויעזר ניסכרינון לנקבים מהכדור
בר׳ כג׳ בבלים מצודות הסכרים פי׳ שסוכרין
הנהר וצדין בו דגים כרכות כל עושי שכר וג׳
בס׳ גמ׳ דפר׳ המפקיד ובב׳ כל שעה בגמ׳ חמץ אמ׳
דכרם מסיכרא טפח בפר׳ א׳ בחולין בגמ׳ השוחט
מתוך הטבעת ובפר׳ בנות כותים בגמ׳ דם יולדת
אמ׳ ליה רבינא לרב אשי אמ׳ לי רב שמן מסיכרא
איקלע מר זוטרא לאתרין ודרש בסוף גמ׳ דפר׳
השוכר את האומנין אתקין רב חייא בר יוסף ב׳
בסיכרא פי׳ שם מקום

סליק פרק י׳
אחל פרק י״א

סכל בסוף גמ׳ דפר׳ אלו הן הנשרפין דמרי

סכן סלוא על שהסליא עוונות ממשמחות פי׳
שהגביה כמו לא תסולה בכתם אופיר

סל בפר׳ כב׳ בבלים הסר והכלכלה שמראן תכן
בפר׳ אין מעמידין חגבים מן הסלילה אסורין פי׳
חגבים שנמכר לפני בסל אסורין בגמ׳ דפר׳ תינוקות
אוסילתא נמי בעיתא
טרסקל וסלא כבר פי׳ בערך כסא אסר

סלד ברי׳ גמ׳ דפר׳ מי שהיה נשוי ובפר׳
מי שמת בגמ׳ שייר קרקע מחויא ליה
בסלוא דלא מבע דמיא בפר׳ א׳ בקידושין בגמ׳
והנרצע נקנה ובר״ג גמ׳ דשבועות ובפר׳ יש בכור
בגמ׳ אין פודין מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות
הסול והסירה וכול ברי׳ גמ׳ דפר׳ אלו הן הנחנקין רב
פפא לא שביק ליה לבריה למישקל ליה סילוא
בפר׳ ב׳ בשב׳ ו׳ל׳ בגמ׳ מתרנאין דהדריה סולוא בפר׳
אוטריפות בגמ׳ הריאה מייתין סילוא ובזעינן
לה בפר׳ גיד הנשה בגמ׳ שולח אדם איתי סילתא
שרא אסיק תרין בר״ש גמ׳ דפר׳ יום הכפורים רשעים
דומה להם כסילוים בפר׳ הבא על יבמתו בגמ׳ לא
יבטל אשה רעה וכתובתה מרובה צרתה בצידה
דאמ׳ אינשי מחייה בחברתה ולא בסילתא פי׳ סילוא
דלא מבע דמיא זה החרס שמכה כמו קוץ אעג׳
שאינה שותתת הנוכה ההיא דם׃

סלד בפר׳ במה אשה בגמ׳ יוצאין בסלע
שעל הצנית נשים המסולסלות זו כגון כסולת לכהונה
ברי׳ גמ׳ בן סורר ומורה תנו רבנן המסלסלת בבנה
קטן והערה בה פי׳ המשחקת והמחבבת בנה
עליה

סליל בכל הבגדים פר׳ י״א
בנגעים הנגעלה מן המקעת לחברתה
ומן הסליל לחבירו פי׳ סליל בלשון אניגיו שסולל
ומתגלגל והיא מיסתוריתא בארמית ויש אומ׳
מנין שהסליל קני המדה הם דתנא אלו הן קני המידה
זה הסליל ויש אומ׳ מסתוריתא מסתרון

סלסל בר׳ נזיר הדינו מסלסל הרי זה
נזיר גמ׳ מימאי דהאי סלסול שערא הוא
כדאמרה ההיא אמתא דבי ר׳ דההוא גברא עד

מזה׳

מתי אותה מסלסל בשעריך מפורש בערך חלגלוגות פי׳ מלסלה ותרוממך הפוך בה והפך בה כלומ׳ התעסק בתורה תגיד מסלסל בשערו

סלסל

מהפך במטייה בכ׳ ויחסין בגמ׳ ר׳ אליעזר בן יעקב נהגו כהנים סלסול בעצמן להיות עושין כר׳ אליעזר בן׳ בס׳ גמ׳ דכ׳ עד כמה ישר׳ חייבין להטפל בבכור נהגו כהנים סלסול בעצמן שאין מוסרין טהרות לכל אדם

סלג

ענין שררות בבר׳ רבה פר׳ מ׳ לארמי ההוא רחוו כו סולגיתא כעא וכבין פי׳ כמו סל׳ כמו אינו דומה מי שיש לו פת בסלו וזה סוגיתא סוגליתא הוא הסוג השלישי שפירש׳ בערך סג

סלד

בפ׳ נידה בגמ׳ מעשה אחד שמן וא׳ נייס יד סולדת בהן אסור האכי דאמי יד סולדת בו אמ׳ רחבא כל שכריסו של תינוק נכווית הימנו בהגדה דפ׳ הנזקין לובן ביצה סולד מן האור שכבת זרע דוחה מן האור פ׳ גמ׳ דפ׳ כל הבשר לא שנו אלא שאין היד סולדת בו בר׳ פרק הכהן גדול ונזיר בגמ׳ כיצד מת תנן התם במי שטבל פר׳ ה׳ במכשירין כל הניצוק טהור וכול׳ עד מפני שהן סולדין לאחוריהן פי׳ חוזרין לאחוריהן לפי שרבעו הזיקים והצמחות הוא עב וכשיצוק אותו מכלי לכלי כשיטמום אותו העמוד שאינו רוצה לצוק יותר מה שבשטת הכלי חוזר לכרה שנשפך ממנה וכן פי׳ חוטמו סולד בכ׳ מומין אלו בגמ׳ החרום שנכוון ראש חוטמו למעלה פי׳ אח׳ בירוש׳ שהיד שולטת בו סולדת היא שולטות בבר׳ רבה פרש׳ נב׳ ויוי המטיר על סדום ובכ׳ בחדש השלישי אמ׳ ר׳ יונתן למה אדם מריח ריח גפרית ונפשו סולדת לאחריה שיודעת שדונת בה מאי טעמ׳ ומטר על רשעים פחים אש וגפרית:

סלייס

בסנדל פרק כו׳ בכלים סוליים שנפסק מכל מקום טהור בפרק מצות חליצה בגמ׳ חליצה בסנדל ובפר׳ א׳ בקידושין

בגמ׳ דסמך עבד עבדי נעלו הראוי לופרט לסוליים שאין לו עקב בבכורים ירוש׳ ר׳ יצחק סלק לגבי ר׳ יהושע בן לוי בליל צומא רבה נפק לגביה ר׳ בריש סוליקיה אמ׳ ליה מהו הכן אמ׳ ליה אוסטנס אינ׳ פי׳ בלעז אסקרפיטי והוא כמלא כפת יד

סלם

סלם שבצוארו כבר פי׳ בערך כר לועא סולם המצרי כבר פי׳ בערך חווק בבר׳ רבה ויחלם והנה סולם מצב ארצה סולם זה סיני חושבנה דדין בחושבניה דדין בר׳ ויקרא רבה פרש׳ ועוד ראיתי שמואל אמ׳ בסולם רטיב והכיך היוצא מן הושט׳

סלמנדרא

בס׳ גמ׳ החגיגה ומה סלמנדרא שתולדת אש הוא הסך מדמה אין האור שולטת בו תלמידי חכמים שכל גופם אש וכול׳ בפר׳ ד׳ במיתות בגמ׳ הנודר בשמו אף חזקיה מלך יהודה בקש אביו להעבירו באש אלא שסכתו אמו סלמנדרא ובפרק העור והרוטב בגמ׳ עכבר תנו רבנן הצב זה הצב למינהו להביא ערוד ובן הנפילים וסלמנדרא וכול׳ עד יש לך בריות גדילות באור וגדילות באויר החולד והעכבר תרג׳ ירושל׳ ית כרכושתא וית סלמנדרא פי׳ כשמבערין אש ע׳ שנה במקום אחד נבראת מתוכו דמות עכבר ונקר׳ אותו סלמנדרא

סלמנטון

בס׳ גמ׳ דפ׳ המוכר את הספינה ואכלתם מן התבואה ישן בלא סלמנטון כבר פי׳ בערך דרא, בלא שריטה כמו שרטון שרפון — שדיפה

סלן

בפר׳ ז׳ בכלאים הבריכה בדלעת או בסילון בפר׳ פירה הביאו סילון של צונן בפר׳ שני בכלים סילתות משפ׳ כפופים פי׳ צנור ומרזב וסילון אחר הן בפרק אלו מומין אלו בגמ׳ דרון סילון החוזר כבר פירש׳ בערך ירקון

סלע

בר׳ גמ׳ דכ׳ לא יחכור סלע הבא בידים פי׳ סלע מרובע

שמין צריך כלי ברזל לחצוב בו א״א ארס בידין
חוגרט **סלע** שעל הצינית כבר
מי׳ בערך בתארעא בבל כלי פרק י״ג
מכלים ובסלע נירונית בתוספת מעשר שני בפר׳
הזולך סלע דינר ד׳ איסרות ודינר איסר וכול׳
ברי׳ גמ׳ דתנ׳ שור שנגח ד׳ וה׳ אמ׳ רב אמי כל כסף
קצוב האמור בתורה כסף צורי מי׳ כגון ל׳ של
עבד ונ׳ שלאונס ושלמפתה וק׳ שלמוציא שם רע
כולן כסף צורי והוא שקל הקדש שמשקלו ד׳ דינרי׳
ושלדבריהן כגון זה הסלע וכגון מאתים כתובת
בתולה וכיוצא בהן כולן כסף מדינה ח׳ כספים
דרבנן כסף שלתורה רביע שקל ומירשו בשמועה
זו כיזו הסלע ששנויה לשלם התוקע היא פלגו
דזוזא ודייקינן מינה מדקתאני שהסלע פלגו דזוזא
וכלל סלע ד׳ זוזים נמצאו שני סלעים הן זוז דינרין
דאורייתא והוא דינ׳ מכלל ב׳ דינרין שבה שקלים
שלבכור זה מי׳ ל׳ חמשה של מי׳ אח׳ שלדבריהן
כגון קנסות דרבנן בסיפרא ברגים שקן הוא נכס
לאסור את עירוביהן כמה יהא בו ויהא אסור
משקלו זוז ביהודה שהן ה׳ סלעים בגליל:
סלעם בפר׳ יום הכפורים בגמ׳
ותשמש המטה מעין היוצא מבית
קדש הקדשים בתחלה דומה כמי קרני סלעם
מי׳ חגב׳ **סלעם** וממושריו מכולעים
תרג׳ ודכרבנוהי מסתלעמין ועצדו
אבלע תרג׳ וחכימיהון אוסלעם
סלפידס ברי׳ מגלת איכה להריס
קול בתרועה סלפידס פא׳ סלפינגס
מי׳ כן תרועה בלשון יון ועוד מפורש בערך
בוקיינוס **סלק** בפר׳ ר׳ אליעזר תולין
ומסלקין לירדין מפני הרעי תרג׳
ויעתק ואסתלק **סלק** בפר׳ המקבל
בגמ׳ המקבל שדה מחבירו לשנים
בגמ׳ מתרגמינן כמאול או שמין לו שקמה לא

ירקא וסלקא בפ׳ אין מעמידין בגמ׳ מתרגמין
חמא לחנגא וסילקא לציבא וחילוטה סכנתא בפר׳
ערב פסחים בגמ׳ הביאו לפניו מאי שני תבשילין
סילקא וארוזא מי׳ בערך ארגרון **סלק**
בפר׳ כל שעה בגמ׳ האוכל תרומת חמץ
בסליקתא ומגוסתא ברכואות דתנ׳ מי שאחזו
וניסלקינהו בהדי הדדי אכסג׳ מיא דכולהו סלקי
בגמ׳ דתנ׳ כיצד מברכין סלקי הינו שלקי:
סליק בפר׳ א׳ בכתובות בגמ׳
בתולה כתובתה ד׳ ותני רב יוסף
אשור זו סלוק בפר׳ אלו הן הגולין אמ׳ רב יוסף תרתי
קדש הוו אמ׳ רב אשי כגון סליקום ואקרא
דסליקום סלכא ואדרעי תרג׳ ירוש׳ סליוקיא
ואדרעא **סלקנדית** בפר׳ אין
מעמידין בגמ׳ ומלח סלקונדרית
גמ׳ מאי מלח סלקונדרית מלח שכל סלותקי
רומי אוכלין בה בפי׳ ל׳ גירשם כתי׳ כל
שליקי רומי מי׳ כל מה ששולקין ברומי אוכלין
באותו מלח **סלקוסתא** פכ׳ אח
חלקוסתא מי׳ אוגדה של נרקס
כדאמרינן בביצה מברכין שורין טיט עבה
וקובעין האגודה בטיט כדי שלא תיבש וכשרוצה
להריח בה בשבת אם נעצה ושלפה ונעצה
מערב שבת היא כמונחת בכלי או בגומה
ואי לא נעשית כמחוברת בטיט ואסור לעקרה
סלת בפ׳ כלל גדול בגמ׳ הטוחן
האי מאן דסלית סילתי חייב משום
טוחן מי׳ אלו עצי דקלים שהן עומדין שוב ואינן
כעין עמין וכשמפרק הנמין הללו יוצא מבינותיהן
כמין קמח דק לפיכך המנפצם חייב משום טוחן
ואו קפיד אמשחתא כגון שהוא צריך עץ
שעבה כמות מטפח והוא ממעטו כדי להתכוין
לצרכו חייב נמי משום מחתך מי׳ אח׳ דסלית
סילתי שמבקע עצים ואיקפיד אמשחתא שיהו

כל הי

כל החתיכות במידה אחת בכר׳ ט׳ השוהו לסלת חטים ובפירוש שני השוהו להאי דגרסינן בפרק הגוזל זוטא ומאכיל בגמ׳ אין כורתין רבינא זבין דיקלא לסליתי פכר אחר לצלוחי פיר׳ זבן דקל הוא וגוי ביחד לקצצו חתיכות ולחלקו אמ׳ לשמעיה אייתי לי מעיקרו של דקל ומאצל השרשים ששם עביו דגוי מיינא ידע ובמיינא קא מיכוים בייזא סילתא ושרגא כבר פיר׳ בערך גז ואמבינן סילתין כבר פיר׳ בערך גת בפרק יום טוב בגמ׳ בית שמאי אומ׳ מביאין שלמים השתא סילתי מסלתינן בחולו של מועד פיר׳ מחתכינן חתיכות העצים ור׳ חננאל ז״ל פיר׳ כלומ׳ עושה אדם מלאכה כגון סלי וכיוצא בה ואנו אומ׳ שאסור לעשות מלאכה בחול של מועד אבל לבקוע עצים לצורך אכילה שרי פיר׳ בתשובות ואמבינן סילתי חתיכות עצים ובארץ משך קורין לה סילתן

סלת ברי׳ גמ׳ דכר׳ ר׳ יוחנן לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקייה בבב׳ אחרון דתרומות המסלת קב או קבים פיר׳ שעושה סלת מן חטים כלומ׳ שהוא בוחרן

סלתנא ברי׳ גמ׳ דכר׳ המוכר את הספינה ואמחי סילתא בבוותא פיר׳ הנחתי הסל שלי בחלון בבכר׳ ערב פסחים בגמ׳ לא זכחתו לן תלא סילתיא תלא מזוניה פיר׳ מי שתולה בקורה או ביתר בכותל מ׳ מחרוזות של כברות קשה לעניות אי נמי שתולה סל או קופה ביתר בכותל או בקורה ומצניע בהן ביתו מזונותיו עניות הוא זה ודמה כי כך בני אדם שמ׳ התולה סלו מזונותיו תלויין

סלתא ברי׳ גמ׳ ברכות בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ לייתי סילתא דשורתא אוכמתא בבב׳ ר׳ אישר אומ׳ אם לא הביא כלי בגמ׳ אם לאשחק לייתי לסילתא דאימיה פיר׳ שליה

סלהבית והעניין בערך ~~שלנס~~ אחונס

סלרין בויקרא רבה וכי ימוך מעלין לו סלרין

סליק פרק ס׳
אות ם פרק נ״ב

סם בכר׳ הבונה בסם ובסיקרא גמ׳ סם סמא פיר׳ אורפמינט אפונונט מושני סימונות כגון דיו וסיקרא בבר׳ המפלת בגמ׳ המפלת ליום ארבעים סמא דנבטתא אשקיוהו פיר׳ משקה לשלשל הבטן השקה השפחות דאם היו מעוברות היו מפילות ואחר כך נבעלן

סם בברי׳ רבה פרש׳ ל״ד ויזכור אלהים ואשכחית סינוטא בילמדנו בסוף ויקהל בחקלכון איכא סימתא ומטמוני נסתרים תרגם וסימא דמטמרן

סמי תרג׳ ירוש׳ איש עור גבר סמי

סמיד ברי׳ גמ׳ דכר׳ כיצד צולין בסמידא דמידרה פיר׳ ר׳ חננאל ז״ל מלשון כידורין ואנו שונים דאיפרד בר״ל פיר׳ מלשון ויפרדו

סמידר בכר׳ א׳ בערלה ר׳ יוסי אומ׳ סמדר אסור מפני שהוא פרי פיר׳ סמדר בין ליבלוב לבוסר

סמידתא דכשותא בדמואות דכר׳ מי שאחזו

סמטא בסוף גמ׳ דכר׳ במה אשה לסינוטא לימא הכי בבר׳ אין מעמידין בגמ׳ נותרפאין סמטא וביבנו סכנתא פיר׳ שחין ובלוע בוני

סמטא בר׳ גמ׳ דכר׳ מקום שנהגו תנרי סינוטא ומגלי בהמה דקה ובכתובות בר׳ פרק הכותב לאשתו בגמ׳ הניח פירות והוא שצבורין ומונחין ברשות הרבים אבל בסמטא לא פיר׳ שביל של יחיד והוא לשון לעז מוש סינוטא

סמך בכר׳ י״ד בכלים הסומך והמחגר פיר׳ יש באמצע העול כמו טבעת גדולה בין ממתכת בין מעור בין מעץ בין מחבל ובו נכנס ראש המחרישה

וראש העגלה ומושכין אותו השוורים או שאר
בהמות ושם אותו טבעת בלשון קודש סומך וראש
העגלה שמשים באותו טבעת שמו בלע׳ תגווני בבר׳
בנוה אשה סמוכות שלו טמאין מדרס כיר׳ סמוכות
של קב טמאין מדרס שהרי הוא כמנעל שהולבים
עליו כך הולך על זה ויוצאין בהן בשבת דאין
יכול להלך אלא בהן ולא הוי משאוי ונכנסין בהן
לעזרה דאינו מנעל כסא סמוכות שלו כיר׳ מי שנקטעו
שתי רגליו עושין לו כעין כסא שמהלך עליו ועושין
לו סמוכות שמגינין על השוקים שלא יגררו בארץ
והני נמי טמאין מדרס לפי שסומך עליהן ואין
יוצאין בהן בשבת לפי שיכול להלך בלא אותן ס׳
סמוכות ואין נכנסין בהן לעזרה דהואיל ומגינין
על הרגל כמנעל הרי הן כמנעל ואסור ליכנס בהן
לעזרה כיר׳ גאון אם יש לקב בית קיבול כתיתין כגון
שיש ברכובות הקטע חתיכה בולטות ונחסר לה
בקב מקום קיבול שמניחה בו טמא הקב הסמוכות
שלו טמאין במדרס הזב ויוצאין בהן בשבת שאינו
משאוי ונכנסין בהן לעזרה שאין ישיבה בעזרה
אלא למלכי בית דויד והסמוכות אין מגיעות אבל
כסא סמוכות טמא מדרס שהוא כלי ואין יוצאין
בהן בשבת שאינה תכשיט ואין נכנסין בהן לעזרה
שנמצא כרוכב ואינו עומד שהיא מגעת לארץ וישבין
שלא מסומכין כבר כיר׳ בערך דק בכר׳ אלו טרפות
בגמ׳ ניטלו הכליות בקולשיה אבל בסומכיה טרפה
בבר׳ יום טוב בגמ׳ מביאין שלמים ובכר׳ העור והרוטב
בגמ׳ היו עלו אני היום סמכוני באשישות כיר׳ אותו
היום סמכוהו בישיבה והושיבוהו ברא׳ בגמ׳ דכר׳ ואלו
עוברין נסיב כהנתא ונפקן מניה תרי בני סמיכי למה
נסמכה פרשת כבר כיר׳ בערך מת סמוכות המטה
בכל׳ יו׳ בכלים כיר׳ קורות שהן סמוכין למטה שלא
תיפול וייף בגדלו תרג׳ ואתנתח בסומכוותיה
ותשברנה כארותיו תרג׳ ואתברדו סומכוותיה

סמליון

מו׳ וימת גושה

בס׳ גמ׳ דכר׳ א׳ בשוטה כיר׳ שם חבס ואית דאמ׳ שם
מלאך

סמלון

כבר כיר׳ בערך
כסכן
בכר׳ במה אשה
בגמ׳ ולא בקטלא בגול הלך אחר
סמלונו כיר׳ עול של מחרישה בתחלה בשוטי בלעז
הוא ואין מקבל טומאה כיון שנוקבין בו ב׳ נקבים
מצד זה ב׳ נקבים מצד זה ובהן מכניסין יתדות
שיהו משני צידי צואר שור אילך ואילך והן הן סמלונו
נעשה כלי ומקבל טומאה כי אלו רצועות שהן בעול
דתנינן בתורת כהנים שיבר העול וקיצץ סמלונו
כדכת׳ ויי צדיק קצץ עבות רשעי׳

סמנית

בר׳ גמ׳ דכר׳ המוציא יין אימת סמנית
על עקרב בחלק בגמ׳ ג׳ מלבים מנוון העלה
סמנית יש שמפרשין דנייטילא בלומ׳ ביטול
העבודה והיה חרב ועלו עליו סמניות ויש מפרשין
לו צרעא והלטאה תרג׳ ירוש׳ סממיתא׃

סמן

בקידושין ברא׳ גמ׳ דכר׳
האומ׳ לחברו צא וקדש זבוני לא
מזביננא לה לארעא קמיתא היא ולא מסמנא
כיר׳ שדה זו תחלת מקנתו היא ואינו סמן יקר
למכרה ברא׳ גמ׳ דכר׳ אלו מציאות סימן העשוי לידרס
לא האוי סימן כיר׳ כגון קשירת הבריכות וביוצא
בהן שאם ידרסו יותרו הקשרים ברא׳ כר׳ כל הגט
בגמ׳ המביא גט סימנין דאוריתא כבר׳ גט פשוט
אם היו משולשין יכתבו סימן כיר׳ כיצד יעשו כששמות
שניהן יוסף בן שמעון ישלשו יכתוב כל אחד כהן
שמו ושם אביו ושם זקנו ושם אמו ובכך יתגבר
הדבר ואם היו משולשין ששמות זקינם שוים יכתבו
סימן המשפחה ואם היה סימנן שוה יכתבו כהן אחד
מהן כהן כיר׳ אחר יכתוב סימן אם יש באחד מהן
סימן אחר או ארוך או גוץ או לבן או שחור ודברים
שיש בזה ואין בזה יכתוב אותו סימן כרק׳ ו׳ בנדה
בא סימן התחתון עד שלא בא העליון כיר׳ התחתון
שער של אותו מקום העליון דדים בפל׳ הערל בגמ׳ ר׳

סיער

ר' אליעזר אומ' תנו רבנן אי זהו סריס חמה כל שהיה
בן עשרים שנה וכול' עד ואלו הן סימנין וכול'

סמנטר

בבמ' ויהי בשלח
פרשה ובויקרא רבה הוצא את המק' לנ'
פרש סביב כל אחת ואחת נוטלת חותם של בעלה
וסינגטידין של בעלה ירוש' בפר' א' בברכות בגמ' אמ'
ר' טרפון נביא וזקן למה הן דומין למלך ששלח שני
פלמנטרין שלו למדינה על אחד מהם כתב אם אינו
מראה חותם שלי וסינגטידין שלי אל תאמינו לו וכול'

סמוניא

פי' מצנפת בפר' א'
בחולין בגמ' השוחט בעל' אמ' רב כהנא
בסימוניא דאגמא פי' גמון סימוניא באגמא קניא
שנקבא שמו ונהלך במים על הארץ וקדומיתו
משונה וחדה ואינה מתענגת ומתחכבת כשאר
הקנים לפיכך השוחט בו שחיטתו כשרה פי' אחר
בסימוניא דאגמא בלע' ברוחב עלה שגדל באגמא
בלע' דדומה לשקא בלעז

סמנים

בפר' א' בגיטין בגמ' ר' יהודה אומ' מרקס כל
ששופע ויורד מטורי סטנים ולפנים ארץ ישר' פי'
הן טורי אמנים כדתנן בפר' ד' בחלה מנ'ב מנג'ב עד
הנהר ועד אמנה שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן

סמפון

בב' בר' שנים אוחזין
בטלית אם יש עמהן סמפון יעשה
מה שבסמפון בב' גמ' דבר' דיני ממונות בגמ' שטר
סמפון שיש עליו עדים ויתקיים בחותמיו פי' שובר
או תנאים בב' מי שאחזו קורדיקוס גמ' רבנ' מערבא
אמ' ר' אבהו בשם ר' יוחנן דר' סמפון כך הוא אנא פל'
בר פל' מקדיש ליך אנת פלונית בת פלן על מנת
מיתן ליך מקנות פל' ונכסיו ליום פלן דאין מתא
יום פלן ולא כנסתיך לא יהוי לי עלך כלום

סמפון

בב' פרק מעל' שאמ' בגמ'
ומשנה קמייתא משום סמפון סמפון
בעבדים ליכא בר' קידושין בגמ' בביאה וכן בנגע
סימנין בעבדים ליכא פי' קמייתא משום סמפון

פי' שמא ימצא בה מום ויתחנה ונמצאת בשטה
שאכלה בתרומה כי זנה היתה

סמפון

בכל' לולב הגזול בגמ' נסרק והוא דקימי
סימפוניא פי' הקנים החלולין שבתוך הדיאה
שיבנה כהן הרוח מן סימפוניא בכלי מתבות פר' יא'
בכלים וסימפוניא וחליל של מתכת בכל' ששה עשר
תיק סימפוניא פי' כלי זמר הן כמו כסנתירין וסמפוניא

סמפר

בעל' מכיות תדוש הריס
תרג' הלא סימפורין תקטול בעמוריא

סמפרינון

בילמדנו לך עלה מזה
הלוחות משקל מ' סאה היו ושלם
מפרינון היו בפסקה דענה סוערה ובהגדה דתהלים
יסודתו בהררי קודש ויסבתיך בספירים בסמפרינון
מעשה באחד שלקח אבן אחת של סמפריינון אמ' לו
תנה לי שנבדוק אותה נטלה והיה מכה עליה
בפטיש נחלק הפטיש ונשבר הסדן והאבן של
סמפרינון לא נשברה

סמיק

ליתי
בתנואות בפר' מי שאחזו
ו סומקי מעוא דחיותא פי' המורה של מגנצה ו'
חתיכות בשר כחוש מתוך הבהמה פי' אח' טחלי
למה הדבר דומה בפר' הזהב בגמ' כשם שאונאה
דאזיל סומקא ואתי חוורא פי' כיון שמקבידו מתב
הדם שבלבו והולך הארמומית ומלבינין הפנים כגון
גוון המת

סמרטוט

בפר' נוטל
אדם מקנחה בסמרטוט בפר' ה'
בבדה כקקה בסמרטוט פי' חתיכות הבגד בלוי

סמרטין

בקח את המטה הלוים
בילמדנו מהי סמרטין מהי ברבריים
פי' אומות בזויין הן כמפורש בערך ברבר

סמרון

בכתובות ירוש' בפר'
האשה שנתאלמנה אני סימרון ט
טהורה פי' זוס לשון יון יוס

סמריטי

בפר' המקבל בגמ' המקבל שדה מחברו
לזרעה התם נמי אי לאו זיקא הוו עבדי ליה סמותרי

וחיי ברא״ש גמ׳ דהכ׳ האשה שהלכה חזות דמחוליה
בגירא או ברונחא סכדה ודאי מיית ואיכא דעבדי
ליה סמתרי וחיי וברא״ש גמ׳ בכר המוכר את הספינה
ברא״ש גמ׳ הנך עשבי סמתרי הוו

ראיתי בספר ר׳
מנחם נ״ע שסמתרי
נקרא בלשון ישמעאל
רפ״ה אבוין

סליק פרק יב

אתחיל פרק יג

סן בס׳ גמ׳ דהכ׳ בהקורא את
המגלה עומד דסאנו שומעאניה שארי לבזוייה
בגימל ושין פי׳ כגון השותה בכ׳ מיני זמר וכיוצא
בו כמו שמצינו באלישע אחר שהוציאוהו אל הרבדים
להרבות רעה ומפורש בחגיגה וכל שכן בדבר שהוא
יותר מזה שרי לבזוייה בשין ובגימל כלומ׳ מי ששמעו
רע מותר לבזותו מן זונה דגיירא וגיירתיו ונגדלו
שוליו ונחמסו עקביו ופי׳ בן שמחה בן גויה כדגרסינן
בסנהדרין כמאן קרינן לרשיעא בר צדיקא רשיעא
בר רשיעא כיהאי תנא וכול ברא״ש גמ׳ דהכ׳ ואי מגלחין
ההוא צורבא מרבנן דהוה סאנו שומעניה מאי
סאנו שמעניה דעבד כר׳ אלעאי דתניא ר׳ אלעאי
הזקן אומ׳ אם רואה שיצרו מתגבר עליו פי׳ מבקש
לשתות במיני זמר ולשמוח בשמחה המרגילה לידי
עבירות כגון זה אומ׳ ילך למקום שאין מכירין אותו
וילבש שחורין ויתכסה שחורים ויעשה מה שלבו
חפץ כגון אכילה ושתיה במיני זמר וכיוצא בהן
אבל דבר עבירה שיש בהן דין אדם או דין שמים ע
ואפי׳ חייבי לאוין או חייבי עשה וכל שכן למעלה
שאיסורו איסור עולם חס ושלום שהתיר אלעאי
ואפי׳ בסתר אלא כגון הדרך שפירשנו הוא שאמ׳
לעשות ואפי׳ דברים הללו לא התירן לו אלא אמ׳
כמשיא עצה לעשות כך כדי להבטיח את יצרו
להשלים תאותו וכיון שיראה עצמו לבוש שחורים
ועוטף שחורים משתבר יצרו ונמנע ואינו עושה

סמנג

ע׳
סניגור
זה בענין
דין

וזה צורבא מרבנן עשה כר׳ אלעאי ולבש שחורין
ונתעטף שחורין ואחר זה כולו חזר לשתות במיני זמר
כמו שהיה עושה ולכך שמתיה רב יהודה פי׳ ד׳
מיני זמר כנור ונבל תף וחליל כמפורש בסוף סוכה
בגמ׳ קונס יין קאסבר משום סניות מילתא הוא דקאמ׳
הדין גברא בריש גמ׳ דתעניות אי הוו סנו טבי הוו גמירי
בכר יש נוחלין בגמ׳ אחר הבן אי לימא שופרא וסניא
פי׳ בין שדה טובה ושדה רעה בס׳ גמ׳ דהכ׳ אמ׳ ר׳
עקיבא ה׳ שימות יש לו מדבר צין שנצטוו ישראל
עליו מדבר קדש שנתקדשו ישראל עליו מדבר קדמות
שניתן קדומה עליו מדבר פארן שפרו ורבו ישראל
עליו מדבר סיני שירדה שנאה לאומות העולם עליו
בכר אלו טריפות בגמ׳ כרס סניא דיבי פי׳ ששונאין אותו
הזאבים ולא יכלו למיכל מיניה פי׳ את סניא כגון
מסננת דיבי לשון זיבה׃ סן
רמש וטיט תרג׳ סין וטין סן בס׳ גמ׳
דהוריות ובס׳ גמ׳ דברכות סיני ועוקר הרים
פי׳ בידו גמ׳ התלמוד כהלכה למשה מסיני בג׳ א
בקידושין בגמ׳ יתירה עליו דרשינהו רב נחמן בר
יצחק להאי קראי בסיני פי׳ כהלכה למשה מסיני
סן קנס וסנאין וטינא בכר
פי׳ בערך מעב סן
בזו כליב כר׳ י׳ בכלים עשאן בסניף או בגשמים
במעשה משכן הסיניף יוצאין מן הקרשים פי׳
כמין סיכי שיוצאין מן הקרשים ב׳ מיכן וב׳ מיכן
ומשלבין אותן בהן סנבוטרין בכר פי׳
בערך אב סניגור ברא״ש גמ׳ דקידושין
כסף מכניס כסף מוציא סניגור יעשה
קטיגור ברא״ש גמ׳ דהכ׳ שבועת העדות תנו רבנן שלא
יעשה סניגרין לדבריו של מדבר שקר תרחק פי׳
כגון שראה זכות לאחד ואחר כך ראה לו חיוב לא
יהא מטעים דבריו הראשונים כדי להעמיד דבריו
אלא דאיכא למימר דשפיר מצי לקיים דבריו
הראשונים הואיל ועושה כדי להעמיד דבריו שקר

ראמי סנדל בפ׳ ב׳ בעדיות
ועל סנדל ס של סיידים שהוא טמא
מדרס פי׳ לאחד גמר בנין סדין את הכותל בסיד
בלוח כל שהוא כשיעור סנדל ויש בו רצועות שאוחזין
בה ומעבירין על הסיד כמה פעמים עד שנעשה
שוה פי׳ אחד כלי שיש לבנאים שדומה לסנדל
ויש שעושין של ברזל ויש שעושין של עץ וכשהם
שטחין את הבית מחליקין בו וכגון זה כף של סיידין
שכיר בערך כף פי׳ את כועלין המסידין בתים
שעושין להן סנדלין בשביל הסיד שהוא חם וקשה
לרגל ואף למנעל בנסר פרק י״ב באהילות סנדל
של עריסה שכחתו פי׳ כשרגלי המטה אינן שוין
משים חתיכות לוח תחת רגל הגבוהה ואותה חתיכה
מצד אחד עבה ומצד אחד דקה ואותו לוח נקרא
סנדל בכלי נותבות פ׳ י״ד בכלים סנדלי בהמה
של מתכת טמאין פי׳ בפ׳ במה אשה בגמ׳ דסמך
ולא בעיר לנראי חזי אמ׳ רב לשתות בו מים
במלחמה בפ׳ ב׳ בפרה עשה לה סנדל בשביל שלא
תחליק פי׳ פרסותיה של פרה הן סדוקות וכשהיא
מהלכת בחלקלקות נופלת לפיכך עושין לה סנדל
שלא תחליק בעשרה בתים פ׳ י״ג בנגעים
סנדלו וטבעותיו בידו בפ׳ א׳ ביום טוב אבל לא
בסנדל מסומר גמ׳ מאי טעמ׳ גזרו ביה רבנן משום
מעשה שהיה במכורש בגמ׳ דפ׳ במה אשה בפ׳ גמ׳
בפ׳ מצות חליצה פרי׳ גמ׳ סנדל התפור בפשתן
אין חולצין בו בפ׳ ח׳ בבכורות ובפ׳ א׳ בכריתות
ובפ׳ ג׳ בנדה המפלת סנדל או שליא פי׳ חתיכה
של בשר כצורת נער בפ׳ מצות חליצה בגמ׳ חליצה
בסנדל סנדל של נחת ע״ז לא תחלוץ פי׳ סובר
שע״ז נוחה עליו כמו כן לא תחלוץ לכתחלה במאות
בפ׳ ד׳ יוחנן הסנדלר פי׳ עושה סנדלים ;

סנדלבין בפ׳ ד׳ מיתות
בגמ׳ המגדל ואחר משגדו לדרוס
להר...לו סנדלבין טובים פי׳ מרגליטי דאמות מגביש

תרג׳ סנדלבין ובירוצין סנוארא
בפ׳ במה אשה ולא בקסרה גמ׳ אמ׳
רב סנוארתא פי׳ כובע של ברזל סנוקיא
בילמדנו נקד כל בכור זכר כביכול אני ומלאכי
נעשינו סינוריא שלך פי׳ בלשון יון שיירה סינוריא;

סנחריב ששיחתו ריב בחלק;

סנט בפ׳ רבה פרש ס״ט
אונזים בו חונזים בו סונטים בהו
ובפ׳ ע״א וירא יוי כי שנואה והכל היו סונטין בה
מפרשי ימים מהלבי דרכים אף הנשים מאחורין קודים
היו סונטות בה והיו אומ׳ לא הזו איתה סתרה בגילויה
וכול׳;

סנטמא בויקרא רבה
ויהי ביום השמיני פרש ר׳ עזריה קבץ
סונטמא בגן צירא דתרעא והוא מבני גרלגיו והוא
שתי מלבר;

סנטר בפ׳ המוכר
את הבית לא מכר את הסנטר ב׳
הסנטר בפ׳ הזורק גט בגמ׳ היה במזרח סנטר שבעיר
בפ׳ רבה פרש י״ח עזר כנגדו איתנסיבא לסנטרא
דקרתא בויקרא רבה אמור אל הכהנים פרש מה
יתרון ובפס׳ דעונד סנטרך אנא לית את יהיב
סנטרותי בפס׳ דאיכה אייתון לן נטורי קרתא והון
מייתין להון ראש מטרתא וסנטרא והוון אמרין להון
אלין נטורי קרתא אלין אינון חרובי קרובי והלין אינון
נטורי קרתא אלו סונרין ובלשנים פי׳ שומרים;

סנטר בפ׳ כי שמתו בגמ׳ היה
עומד ולא הניח ידו על סנטרו סנטרו
הינו סטרו נ׳ יתירה קינסא קוסס נ׳ יתירה חינגא
חגפי׳ לא הניח ידו על סנטרו צידו לא הניח ידו
צדו והן כסלין שנראה עומד בקלות ראש

סנטר בבר׳ רבה פרשה
ס״ח וישטם עשו אמ׳ ר׳ אלעזר בר׳
יוסי עשה לו שונא נוקם ונוטר עד כדון קריין
סנטרוי דרומי ובסוף בר׳ רבה דגרסינן נפק לגביה
לביש סנטרו מאנין ולא בזיעין;

סנן

בהלבן אסורי ביאה למעשה
ולסנדל כנעמים יקבא משאר
הדמים שנוצר מהן האדם חתיכה
כמו לשון השור ותהיה בצורה של
הולד והיא נקראת סנדל לא עם
מעכת לא יעשה סנדל לבדה
ולשלם חתיכה שנוצרה הולד
ולד אבל אינה נקראת ולד
בלא ולד איננה לא יהיה עמה
ורוב השוברים לא המשוברת
סנדל ובעמים תבה העובר
על בטנה ויפסיד ובעמים
ויעשה כסנדל זה ובעמ׳
ישאר בן הבר כנים ויקבאו
ויבש הולד וישתנה ל
עליו הדמים עד אשר
לא ישאר בו הכר
כנים ;

סנטרו נון יתירה
חינגא חג
קינסא קיסא
נון
יתירה

בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין מסננת את היין כסודרין
ובכפיפה מצרית נותנת במסננת של חרדל בבלי
חותבות כר׳ י״א בכלים מסננת של חרדל שנקרעו. בה
ג׳ נקבים בס׳ גמ׳ דפר׳ אלו טריפות ואת נבילתה תשלכו
לדבות ובחושין שסינן כיל בגד שצוללין בו מה
שירדו אומרת יוי צרוכה תרג׳ מימקא דיוי סנן יתה
בפר׳ אלו טריפות בגמ׳

סנונית

סימני העוף למינהו דהביא סנונית
לבנה ברש גמ׳ דפר׳ המוציא יין אימת סנונית על
השר כיל כורח בין כנפי הנשר ומנחדו עגור תרג׳
סנוניתא ותר וסיס ועגור

סנף

בשתי הלחם פרק י״א במנחות ור׳
סניפין של זהב היו שם מופצלין מראשיהן. שהיו
סומכין בהן את הלחם בס׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות
ויש אומ׳ סניפין ... כיר כלומ׳ אומ׳ כל כך
נתארכו שהותירו אמה לכאן ואמה לכאן ויש
אומרין כל כך נתארכו שחתבו מהן ועשו מן החתיכות
סניפין בין קורות העליונות לקורות התחתונות כיר׳
אח שהיו הקורות מסובין זה עם זה ונתחברו בה
נוגע פרק כ״א בכלים בחוט ובמשיחה באמה
ובסניפין כיר׳ אלו הסטכין ראשי המגירה הנעשין
העץ ויש אומ׳ כמו סניפין אחרים בסוף גמ׳ דהוריות
אף בבית המשתה עושין אותן סניפין כיר׳ שמושיבין
אותן בצד הזקנים מפני כבוד אביהם דהווין סניפין
לזקנים בסניף זה שעושין לקורה גדולה אמ׳ רבה
ובחיי אביהן הוא דעושין אותן סניפין מפני כבוד
אביהן בפרק שלשה שאכלו בגמ׳ נשים אבל
עושין אותו סניף לעשרה כיל דאיהויין תשעה
וקטן מברכין עמו לאלהינו בסוף גמ׳ דפר׳ השוכר
את האומנין סנפו כיר׳ חיברו בין מומין אלו שלא
היו בה שמערים ואומ׳ איני משבח אותה נגחנית
נשכנית היא ובדק ולא מצא מומין אלו סבור
כשם שאין לו כך אין זה ולבסוף נמצא בה הרי
זה מקח טעות מום זה ומום אח שני לו מום

שהיה בה בראשונה ואמ׳ מום זה בה ומום כל ונפל
אף על גב דסנפו החוא הוא ליה למיבדק ברישא
וסבר וקביל ברש גמ׳ דפר׳ חשותפין סנופי דיכי לבד
כיר׳ מוציא ראשי הקנים ודפנא שהוא הקנים עומדים
לחיזוק המחיצה לחוץ כיר׳ אח דלפי גדיל להו לקוצי
ליבוין דליהוו רישיהו דהוצי כיתי לבר לאותו צד
של חבירו בלו טריפות

סנפיר

ודגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת
בפר׳ ב׳ במקוות המסנק את הטיט לצדדין
כיר׳ הממלא וכן כיל גדי מסנקי דגרסין ברא גמ׳
דפסחים שהוא ממולא מבצים ותבלין ואוכל
ממנו אכילה גסה וכמו כן הא דתנן בכ׳ ב׳ בתמיד
האיברין והפדרים שלא נתאכלו מבערב סונקין אותן
בצידי המזבח כיל אח בגדי מסנקי כגדי שמגבח
עם חבירו ועומד עייף כך כשהיו נושאין ונותנין
במלחמתה של תורה היו עייפים כמו גד גדי וסילוק
לא עייפות לא וטבר כיל בערך גד

סנקליט

בברש רבה פרש י״א
נעשה אדם כמלאכת שמים
וארץ נמלך למלך שהיו לו ב׳ סנקליטין ולא היה
עושה דבר חוץ מדעתם בויקרא רבה בס׳ ויהי
ביום השמיני ובהגדה דתלים יברכמה חדיך
מיער וזיז שדי ירענה מעשה בשלטון אחד
בקיסרי שדן ביום אחד כמה ... ונואפים ורוצחין
ואמ׳ לסנקליטין שלו שלשתן עשיתי בזה הלילה
סב׳ אח פינקתוס באשה כי יזוב זוב פרש ראשו
שמעו כל סנקליטין שלו ויצאו לקראתו ובאמר
אל הכהנים פרש כעונש יוי דבדק בפסק דראש השנה
מניח סנקליטין שלו ויורד ובזל בפסק ויהי ביום
השמיני כלות הרי אני מניח סנקליטין שלי ויורד
מצמצם שכינתי ביניכם למטן ובא תונו פרש מות
הך הפטור וידעשו הסנים הך הפטור זה יאשיהו
וידעשו הספים אלו סנקליטין שלו כיל בית דין שלו

סנוקרית

בדרש גמ׳ דפר׳ המנוח

מת הנ׳

את הכר לרכובה ג׳ לבעיטה ה׳ לסנוקרת
ג׳ כיר׳ לרכובה ג׳ מפני שמכה בג׳ פרקים סוף הירך
ראש השוק ועצם קטן שבינתים לבעיטה ה׳ מפני
שמכה בה׳ אצבעות שברגלו לסנוקרת י״ג סלעים
כנגד י״ח חליות שבה׳ אצבעות וחוליה ראשונה
שבכהן שהיא כנגד חוליה שלישית שבאצבע
שבגודלו וכיר׳ סנוקרת מאחורי היד הכהן בכפו ויש
אומ׳ הכאה באגרוף תחת היד׳

סנקתדרון בבר׳ רבה פרש׳ ח׳
במעשה בליוס ויוס נמלך דמלך שהיו
לו סונקתדרון ולא היה עושה דבר חוץ מדעתו בבר׳
עשיתי סונקתדרון אלא שלא לעשות דבר חוץ
מדעתו אמ׳ ר׳ יודן כך אמ׳ הקב״ה בלום קראתי אותו
איש ובו״ל ובב״ב בברש׳ ע״ט ויאמ׳ שלחני כי עלה
השחר אומ׳ ליה סונקדרון דידיה והדין דדנא מחלך
בית בילג׳ ובאה המשפטים אומ׳ לו סונקתדרון שלו
עתידין אלו ששימשתה שיהו מלכים עומדים כי ר׳
שרים שיושבין עמו תדיר בקתדריות ויועצים את
המלך

סנר בשבת בפרק המצניע
הזורע באמת האשה החוגרת בסינר בין
מלפניה בין מאחריה חייבת שכן ראוי להיות חוזר
כיר׳ האשה החוגרת בסינר ומהוי׳א טה מידעם
שנתן נתבונה לפניה ובא לאחריה חייבת שכן ראוי
להיות חוזר שלא תראה בגששית בשיפולי מיניה
וכל באמת הלכה היא בפ׳ א׳ בשבת בגמ׳ דסמך אלו
מהלכות סינר מפסיק בינה לבינו כיר׳ מכניסים קטנים
בס׳ נמ׳ דכר׳ נרוכה אשה חוגרת בסינר ובסוף גמ׳ פרק
כיצד אשת אחיו בגמ׳ הנטען על אשת איש דוכל
יוצא ואשה חוגרת בסינר

סנר בתוגם כר׳ ט׳ בשביעית אוכלין בדגילה
עד שיכלו פנריות כיל׳ קודי דנושתקי

סנתא בבל׳ רבה פרש׳ נ״א ומצות
אתה הדא סניתא בישתא את בעי עילבה הכא טר
בלשון רומי מנהג סוסתיאה ;

חולין פרק ג׳
אחר פרק י״ז

סכ ... מין הסיפין כשרה כבר פירו
בערך גדר

סמא בבר׳ א׳ בחולין דמיא לססא בר׳ בגמ׳
דשוטה מאי וכראש שיבולת ומלו חד אמ׳ בססא
רשיבולתא פיר׳ הענף שבראש השיבולת הנראים
כמו מחטים ארוכים עומדים ואין חולקין חלקים
אלא בולטות מהן כעין שנים דקים מאד מאד
ונקראין סלעין וכבר פירשנוהו במקומו

סמבי בגר׳ אין מעמידין בגמ׳
שנין מאי איילק יציא עלא אמ׳ סוטביל
כבר פיר׳ בערך אייל

ססגון בפר׳ במ׳ מדליקין בגמ׳ כל היוצא מן העץ
הינו דמתרגמ׳ תחש ססגונא שסס בגוונין הרבה
פיר׳ שמצויים בגוונים הרבה ודומה לו הא דגרסינן
בב׳ גמ׳ דפר׳ הבא על יבמתו רב אחא בר חונא
אחדתיה ססגונא שנח משה ל׳ שהיו לו גוונין הרבה

ססמגור בר׳ יומא בגמ׳ ללשכת
הגזהדרין אם חומה היא נבנה עליה טירת
כסף פיר׳ אם עשו כולן היו כחומה ולא היו נמאסין
כרסתקאל כביר ולא ימאס והיו נבנין כטירת
כסף והיתה רוח הקדש שורה בהן ואם דלת היא
נבנה כיון שעלו בדלדלות נסתלקה מהן רוח
הקודש ודברי הנבואה באין להן כלוח ארז שהן
בדד כלומ׳ בת קול פיר׳ ססמגור ארז מגור מן הסס
שאין שולט הרקב בכלום עץ כמו בארז

ססין מי סיסין יבישה וקיטה
והדת כבר פיר׳ בערך הדת׳

סעבר בבל׳ איזהו נשך בגמ׳ הלוהו
ומי תגב הינהו בטיסני קניהו פיר׳ כליס

ספרנין בבל׳ רבה פר׳ בא כתנות

עוד ר' יוסי בר' חנינא אמ' סיסרנין

קדושין פרק יד
אחר פרק טו

סי' ב בב"ר השותפין בגמ' כמה יהא בעיר

רשאין בני העיר להתנות על המידות ועל השערין ועל
שכר פועלין ולהסיע על קיצתן פי' להתנות על המדות
למחוק או לגדוש או להוסיף ולגרוע ועל השערים פי'
כור של חטים בכך וכך מעות וכן כל דבר שיש לו
שער כיוצא בו ועל שכר פועלים להתנות ביניהן תנאים
על מה שיסכימו ויסמכו ויתרצו ולהסיע על קיצתן
פי' לשנות פעם אחרי פעם כאשר יראו הני מילי
היכא דליכא אדם חשוב בעיר. אבל איכא אדם חשוב
בעיר אין להם להתנות אלא ברשותו ואם לא עשו כן
לא עשו כלום בב"ר ה' בבלים ר' שמעון אומ' צריך
להסיעו פי' להסירו ממקומו למקום אחר בראגמ'
רמי' ולא נאמרין תנו רבנן כיצד עברו ישר' את הירדן
בכל יום ארון נוסע אחר ב' דגלים והיום נסע תחלה

סי' ג כס גמ' דבר' מי שאחזו ולא הודו
לו כל סיעתו פי' בני מדרשו ואמרי לה
כל שעתו פי' כל החכמים שנמצאו שם באותה שעה

סי' ד בב"ר ג' באבות והכל מותקן
לסעודה אלו משניות פי' ר' משולם בר'
קלונימוס ז"ל ויהיו עניים בני ביתך שיהו בני
ביתך עושין מלאכתך ולא אחר מאי ניהו פרקמ'
ההוא עניא סבא דאזיל צבעיה לרישיה ולדיקניה
באוכמא אתא לקמיה דרב אמ' ליה זבנן אמ' ל' ויהיו
עניים בני ביתך אמ' ליה זיינא לך טענא אבל
לא זבינא לך אזל לקמיה דרב פפא בר שמואל
זבניה וצבעיה וכול בסוף גמ' דבר' הזהב הכל צנוי
ואית דאמרי הכל צפון מלמד שמעשיהם של בני אדם
צפונין הן אצל הקב"ה דכת' הלא הוא כמוס עמדי

חתום באוצרותי והרשות נתונה מלמד שנתנה
רשות לבני אדם לטוב ולרע ועוד כתיב ובחרת בחיים
אין אומ' לו לאדם בחור אלא בדבר שיש לו רשות
לבחור אלמא הרשות בידו ובטוב העולם נדון מלמד
שהקב"ה מכניס וזן עולמו בטובו אבל לא לפי מעשי
מנין אנו למידין מבריתו של עולם עד שניתנה
התורה מדקאמרינן הני כו' הודו שבתילים כנגד
מי כנגד כו' דורות שעמדו מאדם ועד שניתנה
התורה שלא היה להן זכות ומצות וזן אותן בחסדו
הוא היה אומ' הכל נתון בערבון מלמד שהאדם נתון
על ידי ערב משנולד של כי מלאכיו יצוה לך לש' בכל
דרכי' וכת' והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו
ללמדך ששני מלאכים מהלכין עמו ביום ושני
מלאכים אחרים מהלכין עמו בלילה אותן שמהלכין
עמו ביום כותבין בלילה מה שהוא עושה ביום
ואותן שמהלכין עמו בלילה כותבין ביום מה שהוא
עושה בלילה ובאין ומעידין לפני הקב"ה ומצודה
פרושה על כל החיים זו מצודתו של מלאך המות
של כי גם לא ידע האדם את עתו וג' ובכל אתה אוכל
מרוחק ואתה מוצא אכרח החנות פתוחה זה דרך
והרע שהן נפתחין לבני בני אדם של ראה נתתי
לפניך היום את החיים וג' ועוד אמ' חכמ' בא ליטמא
פותחין לו בא ליטהר מסייעין אותו והחנוני מקיף
זה יצר הרע שמקיף לאדם מעט מעט עד שימלא
ספקו וכיון שנתמלא ספקו אבד ובטל מן העולם
של במלאות ספקו יצר לו. והפנקס פתוחה
והיד כותבת זה פנקסו שנכתב כל מה שעשה זהו
שאמ' הכת' גלמי ראו עיניך ועל ספרך וג' ובידי
פי' כל אדם יחתום וג' ואמ' חכמ' אף על כי שכר
מעשיהן של בני אדם גלויין וידועין לפני הקב"ה
נכתבין הן משעה שנוצר אדם בולן כתובים
לא נאמ' אלא יכתבו והגבאין מחזרין תדיר בכל יום
וג' אלו פירות מעשיהן של רשעים שהן עושין בעולם
הזה והקב"ה פורע מהן של ויאכלו מפרי דרכם וג'

ואבי

ת"ר יוסי

ואם תאמ׳ עבירה יש לה קרן ואין לה פירות שנ׳ אוי
לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו כבר פירשו עבירה
שעושה פירות יש לה פירות אבל קרן כולו קיים ליום
הדין ויש להן על מה שיסמכו אלו הטעמים שאמרנו
ואחר והדין דין אמת פמשנגעו והכל מתוקן לסעודה
זה כנוי של מיתה מלמד שהכל מותקן למות שנ׳
הכל כאשר לכל מקרה א׳ וג׳ ולמה נקראה מיתה
סעודה ללמדך כשנקראין בני אדם לסעודה הכל
נכנסין בפתח אחת אבל כשיושבין אין יושבין אלא
כל אחד ואחד לפי כבודו אף בשעת פטירתו מקרה
אחד לצדיק ולרש׳ ולענין כבוד כל אחד ואחד לפי
מעשיו **סער** בב׳ מכנין אבל
מסערין גמ׳ כיצד מסערין אוחז
בו כדי שלא יפול לארץ **סער**
בבר׳ רבה פרש ע׳ב׳ ומצא דודאים ר׳ יצחק
אמ׳ סערין **סער** ויצא חירם
מלך צור לראות את הערים תרג׳
ומיסער ית קירויא **סער**
בכר׳ ה׳ בכלאים הזורע וסיערתו הרוח
לאחריו ענין רוח סערה בהגדת תלים׳ יסודות בהררי
קדש ענה סועדה ענה ממעשים טובים סועתה
שעילעלתי אותך בעולם הזה כענין דכתי׳ ויהי סער
גדול בים **שער** בב׳ נוטל
אדם שיער של מכונין ושל ערשין
פי׳ הנטת והענבים והתוקים והזמורות והתבן
והמוץ של תבואה ושל קטנית כולן נקראין שיער
בב׳ המוכר את הספינה בגמ׳ קנה שלשה דתנן בפר׳
ד׳ בכלאים מעשה בצלמון וכול עד היה הופך את
השיער במקום הזרע וזורע את הבור פי׳ אדם
שנטע ברמו שורות שורות והרחיק זמורות שורה
זו מזמורות שורה זו י״ו אמה שהן מוכנות בלא
זמורות כנגד השורה שהיא לה מערבית וזמורות
של זו השורה שאמרנו שהיא לה מערבית הן מ׳
מתוחות בכלל י״ו אמה שבינה ובין השורה שהיא ג׳
לה מזרחית ולענין הזה כל הכרם נמצאו זמורות
ב׳ שורות מתוחות בכלל שש עשרה אמה שבינהן
ואחריהן קרקע כנוי שש עשרה אמה בלא זמורות
והיה זורע זה הקרקע הכנוי תבואה כלומ׳ אינו כרם
והתירו לו חכמים בכר׳ ב׳ בכיאה הכל מפסיק לזרעים
ואינו מפסיק לאילן אלא גדר אם היה שער כותש
אינו מפסיק פי׳ אם היו הנוכות כותשין זה את
זה על גבי הגדר ומתערבין אילן זה עם אילן זה
נותן טאה אחת לכל בכלאים בכר׳ ה׳ שומרה שבכרם
גבוהה י׳ ורחבה ארבעה זורעין בראשה פי׳ מין אחר
וסביבותיה מין אחר ואם היה שיער כותש בלומ׳ אם
הנכות כותשין זה על זה ומתערבין זה עם אסור
בבר׳ רבה פרש׳ ס״ה כולו כאדרת שער כולו אודר
שיער פי׳ כשער אידרי והוא המוץ שבגורן ההר באדרין
דקן כחדא פרזלא חספא נחשא כספא ודהבא והוו כעור
מן אדרי קיט אמ׳ ר׳ חנינא בר יצחק מיגרס לעשות
להן כעור מן אדרי קיט על שפשטו ידיהם באדירים
שער בב׳ מי שמתו בגמ׳ היה
עומד היה שיער יוצא לו בבגדו מהו קורא
לא קרי עליה שיער פי׳ השיער שער הוא
ולא בשר כשבשרה מכוסה ושערה יוצא מתוך בגדה
כיוצא בו גוי גוי בהלכה קמא דבל׳ אלו טרפות עד כדי
שישעיר וושט פי׳ עד אותו מקום שמודלין הכרס
מפני השיער שמגדלין ושט עד ולא עד בכלל פי׳
אח ישעיר כוין ויניר בלע׳ **שעיר**
בסוף גמ׳ דברכות ובסוף גמ׳ דתמיד איכתי׳ לא
עיילת לשעיר גמרת מילי דשעיר פי׳ כשעלה
רב ספרא לארץ ישר׳ היה יושב בבית הכסא בא ר׳
אבא ונחר ליה אל בבא דבית הכסא שמערב ספרא
ואמ׳ לו היכנס למה אתה שוהה השיבו ר׳ אבא עד
כאן לא באת לארץ שעיר למדת מדרכיהם הי אך
אתה אומ׳ לי להיכנס בבני שעיר והלא שנינו במסכ׳
תמיד מצא בבית הכסא שבעזרה נעול וכול ופי׳
רבותי׳ רב ספרא לא מדרכי שעיר אומ׳ לו ר׳ אבא

קמדי עשה

להיכנס ׳אל כיון דשמעיה דנהר ספר מסוכן הוא ומחולחל ואם ישהה עצמו מסתכן כדתניא רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ וכול׳ כיר׳ אחר כיון דשמעיה דנהר ספר מסוכן הוא ומשום שאינו יכול לשהות וניקום רב ספרא ויצאו ויכנס ר׳ אבא משום סכנה כדתניא רבן שמעון בן גמליאל וכול׳ : סעיתיה

לי׳ בטקה עשר העשר אין בעית מתין קינטירין דכסף מן מעותיה דביתך את יכיל יהב לי מכל אח׳ חדוותיה : מיר׳ זכר

...ליק פרק שנ׳

אחל פרק יז

סק בד׳ גמ׳ דנפחא סנו ליה באליה בכר׳ לא יחמור בגמ׳ חנות ובט׳ נערה שנתפתתה בגמ׳ האב מיכן ואילך קביל וסני עליה כי תורא בט׳ כל הבשר בגמ׳ דסלק זורר דאמ׳ ליסתב ליה לבראי ולא משתייקך בט׳ גיד הנשה בגמ׳ שולח דאיסני לך לא הואי דאסטאי לך משור של פטס בכר׳ מעט שאמרו בגמ׳ ארבע ספי ניכל מינא בסוף גמ׳ דט׳ חרש מאי לאו דאמרינן להו לא תאכלו דלא ליסכו להו בידים מיר׳ שלא יאכיל הקטן בידים בפר׳ ב׳ במעשרות באבטיח שאבור לי סוכה ואוכל מיר׳ ענין שוהב

כה מן דמוסיף יוסיף ולא מוסיף יאסף : בכר׳ מיר׳ בענך חבר מגל בערך בפר׳ ה׳ בכלים ובפר׳ ז׳ בעדיות מוסיף יורה של שולבי זתים ובמקוות העבירו על גבי שטה טמא של צבעים טהור מיר׳ ענין תוספה

סק בפר׳ ד׳ בכלים כלי חרש שיש לו ג׳ ספיות כיר׳ ג׳ שנתות בפר׳ ג׳ במקוות העבירו על גבי שטה כיר׳ העביר את המעיין על שטת השוקת מבחוץ

סק בר׳ פרק השותפין בגמ׳ כותל חצר שאני התם דכלספא וסנא ז׳

זימניה כיר׳ כל נרדך ורבך זימניה הוא:

סק בהלכות א׳ דפסחים והא תנן סוני תאנים ומשמר שדהו מכנו ענבים סוני ענבים משמר שדהו מכנו מן תאנות ומדלעות כיר׳ שכבר אוסכו התאנים ושתיירו בסוכה שתים שלש והסיר דעתו מהן ואינו שומר אלא הענבים בבר׳ רבה בפרש׳ כב׳ ויבא קין מפרי האדמה מן הפסולת משל לאדם רשע והיה אוכל את הביכורות ומכבד למלך את הסייכות ובקטן כלה תירג׳ ירוש׳ סייף בבוהורת ובסייכות בבר׳ מרש׳ בעיך בבר

סק בס׳ משקין אזל ליה גברא דהוה מסתבינא מיניה על כן זחלתי ואירא מטול הכנא מסתכיתי

סק במכילתא ולקחו מן הדם שומע אני בין כיר׳ בין בכלי תל׳ לומ׳ אשר בסף מגיד הכתו ורחלית שעוקה חקוק בבר האסקופה ושוחט ב׳ כה אין סף אלא מסקופה של בתחד סכם את ספי יג׳ ובתי וינועו אמות הספים וג׳ דברי ר׳ ישמעא׳ ר׳ עקיבה אומ׳ אין סף אלא כלי של והספים והמזמרות

ספג בב׳ נוטל אדם סכוג אם יש לו עור בית אחיזה בכך עשרה מאמרות סכוג שהוא סובב את הכל בב׳ט׳ בכלים סכוג שבלע משקין בב׳ו׳ בברה זולף עד שהוא מגיע לסכוג בפר׳ ו׳ במקוות הסכוג והדלי שיש בהן ג׳ לוגין בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא הביא בגמ׳ מרחיצין מוג יבש וספוג יבש בכר׳ הגוזל זוטא ומאכיל בגמ׳ זה בא בחביות אדם של נחש דומה לסכוג כיר׳ סכוג הוא על ראש דג אחד גדול שבים ובשעה שהוא מרים ראשו להסתכל בעולם יורד אותו הסכוג על עינו וראשו ואינו רואה כלום ובחכמ׳ ברא הקב״ה ית׳ שמו ויתרומ׳ לעד פרי שלא לאבד עולמו שלא היתה ספינה ניצולת מפניו וכמו כן עשה בבני המזיקין מסוה ונקרא כורמא שאם חס ושלום ידאו בני אדם מיד משפטה ובענין כורמא מפורש ויש סטוג מצגור בסוף גמ׳ דפר׳ מכנין בנות עשירים בסיבונין של צמר בכר׳ א׳

בעו׳ בגמ׳ אין בוטן הביאו סיכוגין של תמר ושראוס
בניים מטנחות הסגן אין בהן משום כלאים בס׳
כלאים כי׳ מכה שמגבין בה ובכר׳ בא כהן גדול
ירד וטבל ועלה ונסתפג בכר׳ חביות ובלבד שלא
יסתפג ברג׳ צבים כדי טבילה וסיכוב בכר׳ ן׳ בזבחים
סבנו במלח ודקן על גבי אישים ברג׳ גמ׳ דחבית
למוכגס במלח ודקו על גבי לא הוכשר בכר׳ ח׳
בכלאים המנהיג סוכב את הארבעים בכר׳ א׳
ביבמות וגם טמא אינו סוכב את הארבעים
וברג׳ תמורה עא שאם המיר מומר וסוכב את
הארבעים כי׳ כמו עלה ונסתפג סופגו במלח בלומ׳
שומב את הארבעים ויש מפרשין סופק כמו סופק
ויספוק את כפיו ג׳ וק׳ מתחלתן

ספגן

בכר׳ ב׳ בעוקצין כת סכוגניות
מ׳ תעדת בכמות שהיא אם יש בה חלל ממעט
את חללה כי׳ אין סנו נקיק העשויין בטיט ובלש׳
ישמעאל קורין אותו אסכנג והוא עיסה שלשוה
ועשאוה כמין סכוג הסופגנים והדובשנים
והאסקריטין כי׳ בערך א׳ ובערך ד׳

ספד

בכר׳ ג׳ סדר תעניות כיצד
כל הכתוב במגילת תענית דילא
למספד בה׳ הערל בגמ׳ ממזירי אמ׳ דויד שאול נבקו
לה יב׳ חדש ולאו דירכיה למיספדיה בפ׳ גמ׳ דברב׳
כשם שנפרעין מן המת כך נפרעין מן הספדנין
ומן העונה אחריהן כי׳ כשם שנפרעין מן המת
אם הוא חוטא כך נפרעין מן הספדנין שאומרין
עליו שהוא צדיק

ספח

ברג׳ גמ׳ דכר׳ מקום שנהגו אמ׳ רבה בר
בר חנה סח לי ר׳ יוחנן בן אלעזר ראיתי את ר׳ שמעון
בן יוסי בן לקוניא שנטל ספיחי כרוב ואכל ונטל
ונתן לי ואמ׳ לי אני ראיתי את ר׳ שמעון בן יוחאי
שאכל ספיחי כרוב בשביעית כדיי הוא לסמוך
עליו בפניו ושלא בפניו אתה בפני אכול שלא בפני
לא תאכל וסלקא בליגא דידיה אדידיה כי׳ לעינן
איותרא אמ׳ אתה לא תאכל לא בפני ולא שלא
בפני מכלל שהבא מכח אחר שראה מי שעשה
מעשה אע״ג שהוא עושה כמות ג׳ אחרים אין סומכין
עליו בפניו וכל שכן שלא בפניו ולענין ספיח אמ׳
בפני אכול אע״ג דבא מכח אחר מאי ר׳ שמע׳ דתנן
בשביעית פר׳ ט׳ ר׳ שמעון אומ׳ כל הספחין אסורין
חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירקות
שדה וחכמ׳ אומ׳ כל הספחין אסורין ר׳ שמעון וחכמ׳
לית אית להו דר׳ עקיבה דתנא הן לא נזרע ולא
נאסוף את תבואתינו אמ׳ ר׳ עקיבה מאחר שאין
זורעין מאיכן אוספין מיכן לספיחין שאסורין
כי׳ הן לא נזרע ומי שאיננו זורע ודאי שאינו
אוסף אלא ודאי אפי׳ הספחין לא נאסוף אותם מיכן
לספחים שאסורין לאספן בשביעית וכול עלמא
הספחים אסורין ובספיחי כרוב פליגי רבנן סברי
גזרינן ספיחי כרוב אטו שאר ספחים חיישינן
אם נתיר ספיחי כרוב שמא יתירו הם שאר
ספחי׳ ואנדרי מאי שנא כל שאר הספחי׳ חדא היא
ור׳ שמעון סבר לא גזרינן דהא אין כיוצא בהן
בירקות שדה דחישינן לאי חלופי הני בהני הילכך
לא גזרינן ובמשנה ר׳ שמעון אומ׳ כל הספחין
מותרין חוץ מספיחי כרוב מכלל שאסור שאין
כיוצא בהן בירקות שדה ערסינן בגמ׳ ר׳ חמא בר
עוקבא בשם ר׳ יוסי בר׳ חנינא מפני שרדכן לגדל
אימהות וכי מפני שרדכן לגדל אימהות יהו אסורין
אמ׳ ר׳ שמואל כל ירק אותה יכול לעמד בעלין בין
חדש בין ישן ברם הבא שלא ילך ויביא מן האיסור
ויאמ׳ מן האימהות הבאתי ר׳
שמעון אומ׳ כל הספחים מותרין משמע ותו גרסי׳
ר׳ שמעון בן יוחאי הוה עבד בשמיטתא חמא חד
מנקיט שביעית אמ׳ ליה אסור אמ׳ ליה ספיחין אינון
לית את דשרי אומ׳ ליה ולאו חבירי חלוקין עילוי
וקרא עליה ופרץ גדר ישכנו נחש ואף על גב
דאיכא לשנויי הספחין הללו דהוה מלקט

ספיחי כרוב הוו מיהו. כי מעיינת בה בקצירת
ספחים חלקן כתניא ספיחי שביעית אין תולשין
אותן ביד אלא חורש כדרכו ובהמה רועה כדרכה
מר סבר גזרינן ומר סבר לא גזרינן
ספט בס גמ׳ דפל׳ אי זהו נשך
מוהרקיהו דהני בספטא ד מלבא גונה פיר׳
ספטא קמטרא בלשון משנה ובלשון ישמעאל ספט
ספל בפ׳ לולב וערבה ושני ספלים של
כסף היו שם / בס כל מכלין בסוף גמ׳ בספלין
של שמן בס גמ׳ דפ׳ כל התדיר יין תק ריב לנסך
לספלים או מינו אלא לאישים אומרת לא יכבה
בפר׳ גט פשוט בגמ׳ כתוב בו מלמעלה ספל מלמעלה
וקבל מלמטה פיר׳ שמות של כלים פיר׳ אח׳ ספל
מאה וכלגא קבל קב וכלגא פיר׳ אח׳ קבל דבר
מקובל וכבול כמו מקטורן שהוא מכוסה מן
בגד מבחוץ או שאר בגד סגול וישם באגנות
תרג׳ ירוש׳ ספלים בס גמ׳ דפר׳ כיצד מברכין ספלי
טרית פיר׳ ספלים מלאים טרית והוא המליח
שאוכלין אחר שאוכלין פירות גנסר הרבה
למדק האכילה שבגנעין אינבי דגינגדיה לעביה
ספרי בדטואות דפל׳ מי שאחזו
תלת גרווי ספלי ובביצה בפל׳ יום טוב
בגמ׳ בית שמאי אומ׳ אין סופלי לחיותא היכי
שדינן פיר׳ גרעינין איך מטלטלין אותן ומשליכין
למני בהמות ביום טוב והלא אמ׳ לכם ולא לכלבים
כירא דסופלי כירנשו במקומו
ספן בשביעית בכ״ח לא לספר ולא לספן בכ׳
אלו קשרים ובקשר הספנין ברש׳ גמ׳ ההשוכר את
הפועלין עייל ליה ספואי ז׳ ארנקי בר׳ גמ׳ דפר׳
שתי הלחם כמין ספינה רוקדת בפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבה
מנין לספינה שהיא שהורה פיר׳ שאינה מקבלת
טומאה אנשי אניות תרג׳ גברין ספנין כל אנוות
הים ועליהם תרג׳ כל נחתי ספני ימא וספניהון
ספן כר׳ גמ׳ דביצה ובכלו

טריפות בגמ׳ נשתברו רגליה בר ספנא מארעא
פיר׳ כשאין לה תרנגול מתעברת בעפר ויולדת ומאותן
הביצים אין יוצא מהן אפרוח בפר׳ המדיר את אשתו
שלא תלך לבית האבל ואין כל בריה סופרה ואיכא
דאמרי אין כל בריה סופנה פיר׳ אינה קוברה בעפר
ספן בס גמ׳ דפר׳ ואלו מגלחין מאן
חשיב מאן ספון מאן רקיע פיר׳ כיון שנמסר
אדם בידי מלאך המות אין שם חשיבות בילמדנו
קץ את המטה ולא ספנך הקב״ה לצרכן שאינן ולא
כלום של כל הגוים כאין נגדו וכהן עם לבדד ישכון
אתון אומרין דלית אומה ספונה כנוס של כל הגוים
כאין נגדו וכו׳ ואתחנן התחיל מבקש על עצמו ולא
נספן ובבי תאמ׳ בלבבך אומ׳ הקב״ה לישר׳ אין הגוים
ספונים לכני כלום שאין להם לא ברית ולא מצוה
ספן בר׳ גמ׳ דפר׳ הגוזל עצים
יכול להעבירו על ידי ספון בס גמ׳ דנה
ספן ועביד ליה פא צפון פיר׳ בלעז ספוני ובלשון
מפן ישמעאל צאבון ומשקל
ספן קיט תרג׳ ומתקל סוכינה
סכוע זו חלזון פיר׳ בעדך טרית
ספסל בפר׳ שואל בגמ׳ קורה
שנשברה סומכין אותה בספסל בפר׳ מקום
שנהגו בר׳ גמ׳ יושבין על ספסל גוים בשבת בפר׳ ה׳
במקוות ובלבד שלא יטבול על גבי ספסל פיר׳ אינו
טובל על גבי ספסל שהוא בתוך המעיין שיבא כאלו
טבל בכלי ספסק בפר׳ ג׳ מינין אסורין
בנזיר בגמ׳ או שסיפסף כל שהוא חייב
תנא גמ׳ תלש מרט סיפסף פיר׳ תלש מעיקרו סיפסף
תלש מקצת מן השיער והניח מקצת מירט שהעביר
השיער על ידי סיכה שנושרת את השיער ספסקא
מספרים תער זוג מספריים תער אוזמיל חוטף
ומפספס חוטף ומחתך מפספס מטריד את השיער
ספסקא בר׳ גמ׳ דפר׳ ואלו עוברין
בפסח פת קיבר דיכתא סיפוקא בהגדה

רפד׳

דבר' הניזקין יומא טבא משקיות מיא דבתר למחר
מיא דסיטקא לבתר מיא דקמחא פי' כסולת
הסלת והוא פת קיבר **ספסר**
בפ' הזהב בגמ' אחד הלוקח
משום שהוא תגר אין לו אונאה אמ' רב נחמן בתגר
ספסר עסיקינן שקנו פי' דזבין מהכא ומזבין
להכא ואוזולי מזלי מדעתו כדי שיהו לו מעות
מצויין בידו והשתא מיהת בשאינו מוצא סחורה
כמו כאותה שמכר קא הדר ביה ובאעי טאעון
אונאה כיון דמידעתיה זבין לא מצי טעון

ספסר בפ' לא יחפור בגמ' חנות
שקל ספסירא למיקטליה בר"ה גמ' דסנהדרין
כי הוה רחמתין עזיזא אפותיא דספסירא שכיבן
עזנא. ספר גאון אפותא דסיכא פי' בשהיתה
אהבתינו עזה היינו שוכבין על סף השער ודי לנו
עכשיו שאין אהבתינו עזה מצע ששים אמה אינו
מספיק לנו פי' ספסירא סיף וחרב

ספף בילמדנו בל' וישב יעקב
ולא יהא לי סיכוף של מרובין בארץ ישר'

ספק בפ' משילין ובר"ה גמ' דבר'
המביא כדי יין אין מטפחין ואין מספקין
ואין מרקדין פי' מספקין סיפוק שבא בחמת כדכת'
ויחר אף בלק אל בלעם ויספק את כפיו טיפוח
ברצונו ירוש' משילין ריקוד עוקר רגלו אחת
ומניח אחת קיפוץ שתי רגליו כאחת

ספק חטאת העוף הבאה על
הספק כבר פי' בערך חט

ספקן בפ' ו' בכלאים סיפקה
בחבל או בגמי פי' סיפק את הזמורה
בחבל או בגמי מאילן לאילן בפ' המקבל ושניהם
מספקין את הקנים פי' עץ שמשים בתוך האילן
בפ' יב' בפרה מספקו בחוט ובבוש פי' האזוב היה
קושרו עם חוט בבוש כדי שיגיע למים שמו סיפוק
כדמתרגמ' סיפק לך צרכך איכא דאמ' קושרו בחוט

או בבוש עד שמגיע למי נדה שבצלוחית בפר'
שתי מידות בגמ' מידות חלח ובפ' הזהב בגמ' ואלו
דברים כדתנן בפר' ד' בשקלים המקבל עליו לספק
סלתות מד' ועמדו מג' יספק מד' פי' המקבל מעות
מן הגזבר לספק סלתות למנחות למקדש בכל
השנה כולה ד' סאין בסלע ונתייקרו ועמדו על נותן
קיבל עליו לספק סלתות מג' והוזלו ועמדו בד' נותן
ד' שיד הקדש לעליונה

ספקל בילמדנו בר"ה אחרי מות אבל או שהכני'
שהכניסו שלא ברשותו הכעסו מה עשה נתן לו
ספקולא ויש מהם בערך דכס

ספקלטור בר"ה גמ' דכה שרצים
ואחד הרגו ספקלטור רב הטבחים תרג'
ירושל' רב ספקלטוריא בל' מגילת איכא לכתר
כה ברצח ספקלטורין בילמדנו ואלה שמות ספקלטורין
עורים ובורח משה

ספקלר בסוף כלאים ספקלריא טהורה ותמחוי
שעשאו אספקלריא טמא בפר' לולב וערבה בגמ'
זוקפין הא דמסתכלי באספקלריא המאירה הא
דמסתכלי באספקלריא שאינה מאירה בס' גמ' דבר'
החולץ כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה
מאירה ומשה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה
פי' כיון דאמ' ליה משה
דבר אמ' כי לא יראני האדם וחי ואת
אמרת ואראה את יוי תיובתא דבריו אמ'
ידענא ביה דלא מקבל הוה באעי מימר
ליה והלא אותן העומדים עם משה נאמ' בהם
ויראו את אלהי ישרא' וכתי' כי לא ראיתם כל
תמונה את כבודו ראו גם כבודו ראיתי אני ויש
כבוד למעלה מכבוד והכבוד שהוא ההוד הגדול
הקרוב לשכינה לא ראהו אדם ועליו נאמ' כי לא יראני
האדם וחי ומקצת ממנו ביקש משה של' ויאמ' הראני
נא את כבודך והשיבו כי לא יראני האדם וחי וזהו
שאמרו בשמועה זו מכל מקום קשו קראי אהדדי

ומיר בענין זה המירו ואמרו תנאי היא יש מפרים
שאין כתו בהן תנאי היא אלא קשו קראי אהדדי
כתניא כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה
מאירה ומשה רב נסתכל באספקלריא המאירה
מיר כי לא יראני האדם וחי על הוד השכינה נאמ
שהוא הוד בוהק ואין בריה יכולה להסתכל בו וכל
המסתכל בו מת מיד וכל הנביאים ראו כבוד
מתוך ספקלריא שאינה מאירה כאור כחוש
ודמה להן שראו מראה וזה כמו אדם זקן שאורו
כחוש ורואה הנמוך כאלו הוא גבוה והאחד
כשנים וכן כיוצא בהן ואינו כך וזהו שכתו וביד
הנביאים אדמה כלומ מראה שרואין דמיון ולא
עיקר ומשה רב נסתכל בכבוד ובהוד השכינה
באספקלריא המאירה מאחורי הוד השכינה ובקש
יותר מראה מן ההוד ולא נתן לו וכענין הזה
מפורש ברב ויקרא רבה מה בין משה ר לכל
הנביאים ר יהודאי בר אלעאי אומ כל הנביאין כולן
ראו מתוך ט אספקלריות מראה במראה אשר
ראיתי כמראה אשר ראיתי בבאי לשחת העיר
ומראות כמראה אשר ראיתי על נהר כבר ואפל
על פני ומשה ראה מתוך ספקלריא אחת שנ ומרא
ולא בחידות ורבנן אמ כל הנביאים ראו מתוך
ספקלריא מלוכלכת הה״ד וביד הנביאים אדמה
ומשה ר ראה מתוך אספקלריא מצוחצחת שנ
ותמונת יי יביט הרי ר יהודה בר אלעאי ורבנן
כולן שוין שראה משה ר שלא כראיית כל הנביאים
הנה בין למאן דאמר דברים תנאי הוא והוא ר
יהודה בר אלעאי ורבנן ובין מאן דגמרים בלא תנאי
כיר נתברר כיר שמועה זו ובכל מקום אין שם דבר
מבורר דאית דמות ידועה שהרי יחזקאל שפירש
במרכבה לא הזכיר אלא רוח גדולה וענן גדול ואש
מתלקחת ומתוכה כעין החשמל מתוך האש אבל
דברי הכל ההוד והכבוד הגדול הוא כבוד השכינה
לא ניתנה רשות להסתכל בו לכל בריה וכל מי שהוא

חכם מבין מדעתו אבל לפרש יותר מזה בהוד
השכינה לא ניתנה רשות ספר
בפר ח בשביעית לא לספר ולא לספן כיר
ספר גלב בפ יג בכלים זוג של ספרים שנחלקה
כיל בערך זג מספורת שנחלקה לשנים ברב גמ דפ
במה אשה מספורת של פרקים כיר בערך נשטר
בכל כלי עץ שנחלק כר יג בכלים תיק מספרת
ומספרים והתער כס גמ דכר א בסוכה של סק
ושל ספירה כיר השיער שמספר מזנב הסוס ומן
הצואר ספר בכלמי עץ כלו עור
פרק יט בכלים כל הספרים מטמאין
את הידים חוץ מספר עזרה כיר מפני שהכהנים זריזים
הם ולא יבוא לה צניע ספר אצל תרומה שבשביל כן
גזרו עליו טומאה כמפורש בפר א בשבת בגמ דה
דברי וספר המירוס שאינן חביבין אינן מטמאין
את הידים בפר ערב פסחים בגמ ואפי מן התמחוי
וכשאתה מלמד את בנך למדהו בספר מוגה פיר
ספר מבואר שלא יהא מטושטש פב אח בספר
מדוקדק ירוש בב א במגלה ובני ר חננאל זצל בפרק
הנזקין הלכה למשה מסיני שיהו כותבין בעורות
בריו מסורגל וכורכין בשיער וטולין במטליתו
ודובקין בדבק ותופרן בגידין וצריך שיהא כותב
על הגויל במקום שיער ועל הקלף במקום בשר
ואם שינה פסל ולא יהא כותב חציו של עור וחציו
של קלף ועור מפורש בערך טוכסוסטוס בפר א
בברכות בגמ דסמך רבן גמליאל אומ מאי דכת
ועוזבי יי יכלו זה שמניח ספר תורה ויצא בפר א
בעב זר וקרטיסים וסימ תנא תוספא ספרא בירא
פיר מנהג הכותב מקרא לכתוב בחיסור כגון משה
בלא ו לאמ בלא ו אבל התנא מנהגו לכתוב התיבה
מלאה בלא חיסור ספרא וספרי פיר ספרא נקרא
תורת כהנים מפני שהוא ויקרא לבדו ספרי הוא
וישלחו שני חומשין ספר מתנא ברר כיב בערך אמן
ברב גמ דבר שלשה שאמרו ספר

וכראש

ובר״ג גמ׳ דכר׳ כל הבשר שנים שאכלו מצוה לי חלק
במ׳ דברים אמ׳ בששניהם סופרים אבל אחד סופר
ואחד בור סופר מברך ובור יוצא בפר׳ א׳ בקידושין
בגמ׳ כל מצות הבן לפיכך נקראו ראשונים סופרים
שהיו סופרים כל אותיות שבמקרא שהיו אומרין ו׳
דגחון חציין של אותיות של תורה דרש דרש חציין של
תיבות והתגלח בפסוקין וכול׳ בר״ג כלים ומצורע
בימי ספרו פיר׳ דין המצורע לאחר כשיתרפא מביא
שני ציפרין ויושב ז׳ ימים מחוץ לאהלו ואלו ימים
נקראו ימי ספרו וביום ח׳ מקריב שלש קרבנות
וטהור לגמרי כמפורש בר״ג פרש׳ זאת תהיה בפרק
א׳ בקידושין בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ בבפא והוא שנספרת
על גב היד פיר׳ נספרת כסדר אצבעות בפר׳ בנות
כותים בגמ׳ המקשה נידה מה ימי נדתה אין ראויין
לזיבה ואין ספירת ז׳ ימים עולה בהן פיר׳ בימי
נדת דוותה לא צריך דהא כתו׳ וטמאה שבעת
ימים אלא לדרשה אתא דבימי נדתה תהיה כך ימי
לידתה מה ימי נדתה אין ראויין לזיבה דאין כהן
נעשת זבה ומאחר שאין ראויין לזיבה אין ספירת
ז׳ עולה בהן דכיון דאין זיבה אין ספירה אף ימי
לידתה אותו יום שהיא יולדת בו אין ראויה לזיבה
כדאמ׳ מחמת עצמה ולא מחמת ולד ואין ספירת
ז׳ עולה בהן אלמא דאינה סותרת ואינה עולה
למנין ז׳ נקיים בסוף גמ׳ דכר׳ בא סימן זאת אומרת
ימי נדתה שאינה רואה בהן עולין לה לספירת
זיבתה פיר׳ אח׳ מה ימי נדתה אין ראויין לזיבה
שאפי׳ כל ז׳ רואה דם אינה נקבעת זבה ואם היתה
זבה קודם אין ספירת ז׳ עולה בימי נדתה דכיון דהגיע
זמן נדתה וראתה דם אפי׳ כפרה מקצת נקיים
סתרה ולא סלקא׳ **ספר** כס׳ גמ׳
דכר׳ החולץ וכעיר הסמוכה לספר אין
משהין אותו כל עיקר שמא ישמע דבר וילך ויגיד
לחבירו גוי ברא׳ גמ׳ דכר׳ משוח מלחמה אחת
בספר ואחת במלחמה בפר׳ מי שהוציאוהו גוים

בגמ׳ כל היוצאים להציל ובסוף גמ׳ דכר׳ מדובה
בבל כעיר הסמוכה לספר דמיא תרגומה יהדעא
בילמדנו בפר׳ שלח לך עמלק יושב מה ראה עמלק
לישב בארץ הנגב על הספר על דרך כניסתן של
ארץ ישר׳ פיר׳ ספר ארץ העמים הסמוכה לארץ ישר׳
ועיר הסמוכה לים נמי נקראת ספר כדמתרגמ׳ זבולן
לחוף ימים ישכן **ספיר**
הכול והספיר בערך כול׳
ספרגם בבר״ג רבה פר׳ לג׳ ובפרש׳
נטל מוהבו וחבשו בבית הסהר ויתן
ספרגוס שלו עליו כך וישם ויסגר יוי בעדו פיר׳ חותם׳
ספרנון תרג׳ ירוש׳ נבך ספיר
כמעשה לבנת הספיר
ספרק בפר׳ כל כתבי בגמ׳ ולהיכן
מצילין מבוררת ושני ספרקין ישגורקין
סופדיקין והם בלשון יון המכנסים והגאון פיר׳ כלים
שמלבישין בהן הודים עד האציל ויש בהן שתי
אצבעות **ספת** בגמ׳ דכר׳ כל
הכלים ולא יספות לא יחתוך כדתנן סופת
באדמה פיר׳ אח׳ לא יחבר שני שברים לכסות בפר׳
השוכר את הפועלין בגמ׳ ואלו אוכלין וסופת במלח ואוכל
פיר׳ מטבל ומחבר במלח ואף על פי שערבו ואוכל
הרבה כעין שקצץ מותר **ספתק**
בגמ׳ דכר׳ המוכר פירות לחבירו כגון דאשתכח חלא
סופתקא פיר׳ חומץ חזק

סליק פרק יו׳
אדר פרק יז׳

סק כר׳ ג׳ בשבת פירה שהסיקוה
בפר׳ כל שעה לא יסיק בו תנור בפ׳ ד׳
במכשירין ולא יסיקן אלא פירים טהורות אף יסיק ישיק
ואפה לחם **סק** בהסיק פר׳ יג׳ בכלים ושל

סקאין שנטל חרידה כי׳ מחט גדולה שתופרין בה
הסקים׃ בויקרא רבה אם בחקותי כר׳ לבנים הא סקא
הא מלעא הא סמתא קוס כול וכול **סך**
ברכואות דכר׳ מי שאחזו לאסוקי ליתי עטרא
כי׳ להעלות ולסלק החולי בס׳ גמ׳ דכר׳ מצות חליצה
לא חפצתי לקחתה בבת אחת ורבא אמ׳ אסוקי מילתא
היא **סקא** בר״ג גמ׳ דתעניות ומעלה
סקאין כי׳ מין ארבה ירוש׳ הצלצל תרג׳
יחסניניה סקאה׳ **סקב** בכר׳ אז
מטמאות בגמ׳ אף השמלה ובפרק האשה
שהלך בגמ׳ אין מעידין אוכף לא שיילי אינשי כישוס
דמסקב לחמריהו כי׳ בעמים תהיה בהמות בעל
האוכף דזה ובהמת השואל שמנה וכשנותנין עליה
זה האוכף מתכותח וכשמחזירו על בהמתו המשאיל
מסקבה ועושה בה חבורה כדאמ׳ בס׳ גמ׳ דכר׳ יוסף
אמ׳ אבוי סקבא דשתא דיגלא כי׳ חבורה של כל
השנה הרגל כלומ׳ כיון שאוכלין ושותין ובטלין ממלא׳
ממלאכתן מתי יחדין ובאין לידי עבירה בחלק
בענין משיח ייתיב בין סקבני דרומי כי׳ בעלי
חבורות **סקבס** לוחיסר של
סקבס כבר כי׳ בערך לח
סקר כגון הדין מסמסא מסקיר
כבר כי׳ בערך מסמסא׃ ובערך מסקיר׃
סקבטר בכר׳ דאחרי מות ובויקרא
רבה באחרי מות כרש׳ לדויד יוי אורי
ר׳ לוי אמ׳ בסקבטרין כי׳ באגרת חתומה שיש לי
מרקני עאת ליהודה סימה דקרא ועד מדרין תהיה
שכתבתה לי בתורה׳ **סקווסתן**
גוויתא וסקוסתן בריתא בכר׳ א ביומא
בגמ׳ בגמ׳ ללשכת הפרהדרין **סקל**
תרג׳ ירוש׳ אסון וקראהו אסון כן יקראנו אסון
סקל בכר׳ שביעית מקלין מסקלין
עד ראש השנה כי׳ משליכין האבנים כמו סקלו
באבן **סקל** בר״ג גמ׳ דכר׳ השוכר

את הפועלין עתי כסא דכספא מבי סקלי כי׳
מבית האומן׳ **סקניץ** בר״ג גמ׳ דכר׳
סדר תעניות הא׳ נעשו גשמים סיקומין
בעולם כי׳ גוברין ומבחינין אם הדור זכאי ואם
חייב וקודם שחרב בית המקדש בלשון של יהודית
ובדברים הרבה׃ **סקונדרי**
כבר כי׳ בערך אסקונדרי׃
סקס בבר״ג רבה כר׳ י׳ ויכלו
השמים לכל יש סיקוסים חוץ מן התורה
שאין לה סיקוסים ובכר׳ מ״א ויגע יוי מה תמרה
וארז אין בהן לא עומקי ולא סיקוסים ובויקרא רבה
ויהי ביום השמיני כרש׳ ר׳ עזריה אומ׳ ר׳ סימון
לקרבנות נתתי סיקוסים לעצמך אי אתה נותן
סיקוסים **סקר** מתן דבית תיג
סקוכות בית מקדשא ושבען צלעות
הבית והעבים **סקפט** במגילת איכה
גלתה יהודה אומות העולם כשהן גולין
יחיכין גלותן גלות כי׳ סקרכוטי בלש׳ לע״ז
סקפסט בכסק׳ דבחדש
השלישי בתוך נתיבות משפט אמ׳ ר׳
חונה לסקונכטי של מטרונה שהיתה עוברת בשוק
סקפסט בויקרא רבה ד׳ אשה
כי תזריע בהמה מהלכת ובוצה והולך
נתון לתוך מעיה כמין סקיבסטי
סקפטר בכס׳ דהחדש הזה הקב״ה
אומ׳ למלאכי השרת העמידו בימה העמידו
סניגורין ויעמדו סקיפטורין כי׳ בקידיס׳׳
סקרא בכר׳ הכונה ובכ׳ הקורא
את המגלה למכרע בסס בסקרא בכל״ג
בנדות בכר׳ א בחגיגה בגמ׳ עולות במועד ואי ת׳
איפשר לעשורי ביום טוב משום סקרתא בכ׳ ג׳ מינין
בגמ׳ סתם נזירות סקרתא דעמרא דדבי מלתחה
בכסק׳ דותאמ׳ ציון ומסקרות עינים ר׳ ניסא דסיקרין
אמ׳ שהיו מסקרות עיניהן בסיקרא כי׳ צביעה׃

סקר

סקר בבר׳ רבה פר׳ יט ולא
מן העין שלא תהא סוקרנית והוא ט
סוקרנית ומשקדות פי׳ עינן ראיה כדאמ׳ ולא מן
האוזן שלא תהא צייתנית והרי היא של׳ ושרה
שומעת עין שזכתה תרג׳ עינא דסקרתיה

סקר בבר׳ פי׳ הרגל בגמ׳ דסמך
הכלב שנטל כלבא בסיקרא וגדיא בסירכא
פי׳ דרך הגדי בסיקרא כדאמ׳ כדי שיזדקר הגדי במת
ראש והכלב בסרכא כדאמ׳ דילמ׳ אתי למסרך ואכיכו
מהגב

סקר בהנזקין פרק ה
בגיטין לא היה סיקריקון ביהודה ובפרק
חזקת הבתים בגמ׳ שריס תנן התם בפר׳ הנזקין
לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית בפר׳ א
במכשיר מעשה באנשי ירושלם שטמנו דבילתן
במים מפני הסיקרין פי׳ כשהיו מציקין אונסין את
האדם היה אומ׳ לו שא קרקע והניחני פי׳ אח ר׳
יצחק בר מלכי צדק בסדר זרעים במסכת ביכורים
סיקריקון הוא הממונה להרוג וכשבא להרוג האדם
אומ׳ לו שא קרקע והניחני ולשון נוטריקון הוא

סקרדין בבר׳ רבה פרש׳ ע
שכך כותב בסקרדין של פרעה שאין
עבד מולך נראין הדברים שזה סקרדין וסקבטרין
של מעלה הן אחד הן

סקרדק
בבר׳ רבה פרש׳ מ׳ו ותענה שרי ר׳
ברכיה אומ׳ נטתה סקורדקין עלבניה

סקורטיא בכל כלי פר׳ ו׳ בכלים תנן
טבלא וסקורטיא ובסנדל עמקי פרק
כ׳ו עור סקוטיא עור קטבליא פי׳ חלק של עור
שלובשין אותו העבדנין בשעת מלאכתן וכיש
מכואן פר׳ ח׳ באהילות וידיעה וסקורטיא וקטבליא
ובר׳ גמ׳ דפר׳ הנודר מן הירק תנא הנודר מן הכסות
מותר בשק וביריעה ובחמילה ואסור במונדרא וכ׳
ובפסיקיא ובקטבליא מאי אסקורטיא אמ׳ רבה בר
בר חנה כיתונא דמצלא

סקוריא

תרג׳ ירוש׳ גרגן ונרחה ידו בגרזן

סריקפרק י״ז
אחר פרק י״ח

סר בפר׳ במה טומנין בנסורת של
חרשים בפר׳ כל הכלים חוץ ממסר הגדול פי׳ מסר
היא המגירה ומה שיצא מתחת המסר נקרא נסורת

סקר בר׳ גמ׳ דפר׳ הדר המפקיד רבינא

סר ספינא בבבל בר׳ גמ׳ דפר׳ השוכר
את האומנין הא דסרה לארעיה מאורתא בר׳ גמ׳
דפר׳ השואל פרה דל׳ מיסר טעונה הוא דנפק בר׳ גמ׳
דפר׳ כל הבשר מאן דסאיר נכסיה כל יומא מרוח
אסתירא בר׳ גמ׳ דפר׳ שום היתומים אמ׳ להו
לפועלין סיירוה ניהליה בגמ׳ דפר׳ א׳ בשבת מנין
שהקב״ה סר את החולה של ויי יסעדנו קארי ביה
יסערנו פי׳ סר סער בהבלעת עין תרג׳ פוקד
מסער וכן דרך לשון ארמי להבליע ח׳ וע׳ כגון
שורא דרייני שהוא שוחרא וכגון מסותא שהוא
מסחותא תרג׳ רחיצה ושיתא שיחתא טבעו גויס
בשחת עשו שותיה דמר לא גמירנא שעותיה בעי
דכייא בעי דבעיא כיולדה מבעה איבשיא להו
איביא להו וטובא הכין בגמ׳ ופי׳ למיסר טעונה
לפקור המשוי וכן פי׳ סייר נכסיה פוקד נכסין פמו
בדק הבית מעיין מה צריכין בפ׳ השולח גט בגמ׳
עבד ששבה בנ׳ מיל׳ נחתי מעל׳ בתים מעכסיהו
דסיירי נכסיהו בשבתא ובדל פי׳ מחשבין כמה
תקנות וכמה בנינות יעשו בהן למחר בב׳ לא יחכור
בגמ׳ חנות שאני דגים דיהבי סיירא פי׳ נותנין
הדגים ביניהן סימן ומודיעין שמי בזה המקום
מרעה ומתקבצין כולן ש״ש וכל דגים שהן הולכין
בים בכחות מכרסה מן המקום שהרשות ברוסות
שם כולן באותו הולבין וכל צייד שצד מהן כמו

כלו מתוך הרשתות צדה אותך זה כיר׳ ר׳ חננאל זצ״ל
ור׳ גרשם ז״ל פיר׳ מפני כי מסיר לו דבר שבא בכח
למצודת חברו במאכל שמשים במצודתו לפי
שמשמעיין ורואין מאכל אחר בורחין ממצודתו
של זה והולכין לשם וגוזל במ״ם דבר שכבר בא
למצודת חברו אבל ברחוק כדקה אינו יכול להביט
המאכל אבל גבי ריחיים ליכא למימר הכי דכי דבר הבא
לידו אתה מסיר ממנו שעדיין לא בא לידו כלום
מודה רמאתי לאוקימינהו במתני׳: סר
ברד׳ חלק תנו רבנן ו׳ נסים נעשו באותו
היום צף הכבשן ונפרץ הכבשן ונימק סורו כיר׳
רב שר שלום יש חכמ׳ אומ׳ שלהוביות שהן סרות
ויוצאות מן הכבשן נימוקו ודועכו ויש מפרש דבות
וגבהות שלאש ושלהביות כעין סורות סדרות של
ארם נימוקו ודועכו סנ׳ אח׳ הומרק סורו כיר׳ צף
הכבשן שהיה משוקע בארץ ועלה למעלה שיראוהו
כל האומות נפרץ הכבשן שכירק הכסוי מן הקרקע
ונצטנן הומרק פידו שנימק הסיד סר
בס׳ גמ׳ דקידושין כל שעסקו עם הנשים סור רע כיר׳
ענין שאור כלומ׳ חמיצו רע כדאמרינ׳ חוץ
לסיאורו: סר ברד׳ גמ׳ דבר׳ כל הבשר
דהוה אזיל בתריה שדה דענווה כיר׳ שר
הממונה על העניות בר בס׳ גמ׳ רב כהן
גדול בסנהדרין חד סרי ולא גנב נפשיה
בשלמי נקט כיר׳ אחר תשש כוחו ואין בו כוח
לגנוב ואמ׳ חזרתי בתשובה כך אתה זקנת ואין בך
כח לתשמיש אשה מפני כך תאמ׳ אסירות לי ס״א
חסריה לגנבא נפשיה בשלמי נקיט כלומ׳ כשיש
לגנב חסרון וגניבה שאין יכול לגנוב אומ׳ שלום
לנפשו שלא יגנוב עוד כך אתה זקנת וכול
סר בס׳ גמ׳ דבר׳ השוכר את הפועלין
משכחיה ואמ׳ ליה גנבא סריא בדוכתא
כלן כן וכן גברי איכא בהדן כיר׳ משכחיה רועה
לגנב ואמ׳ ליה גנבא סריא גנב רשע בדוכתא כלן
לית שריך וכן וכן גברי וכול זיקתא מקוות ואיכא
דאמ׳ אבנים ואזל הלסטים ואתו גברי בהדיה ושקל
מיניה סר בברד׳ דבה כרש׳ מ״א ויגע
ייי את פרעה ובפרש׳ נ״ג כי עצר עצר אברהם
חוץ לסירה ואע נתונה בסירה ובבר׳ מ״ב ויקחו את
לוט נתנוהו בסירה ויגש אלין י׳ בני אדם שנמצא אחד
מהן בגנבה אין כלם בסירה כיר׳ ענין סוגר
סרב בבר׳ אין עומדין ולא יהא
סרבן באותה שעה כיר׳ ממאן ולא יצריך
שיפצרו בו חביריו כאשר תרג׳ וימאן וסרב ואמ׳ ג
רובן רע ומיעוטן יפה הסאור והמלח והסירוב:
סרבל בל גמ׳ דבר׳ במה אשה
כולהו רבנן לא ליפקו בסרבלי חתימי כיר׳
דת המלך היתה באותה העת כל הקונה סרבל לא ייתי
לה גבי מוכס ויהיב ליה מוכסיה וחתים עליה במטבע
של מלך כדי לידע שנטל מיכסה וכל טלית שנמצאת
בלא חותם אנך בכנפה נתפס לובשה עליה כגונב
המכס הילכך מתירא כל אדם לצאת בטלית שתלוי
עליה חותם זה חיישינן שמא יפסק החותם ומפני
פחדו מן המוכס יסירה מעליו ויקפלה וישאה על
כתיפו כמשא לכיכך אסורה לכל אדם לצאת בטלית
שיש בה חותם אבל רב חנינא בר שילא שיש לו
נשיאות פנים ואינו חושש מן המוכס מותר לו לצאת
בשבת בטלית שיש לה חותם שאם יחתך החותם
אינו חושש שאינו מתירא מן המוכס ולא מגולתו
בס׳ גמ׳ דבר׳ הזורק אפי׳ קשורות בחוט הסרבל בס׳ גמ׳
דבר׳ בהמה המקשה אמ׳ שמואל צומת הגידים שאמרו
אפי׳ לא שתייר בה אלא כחוט הסרבל כשירה
כיר׳ חוט ככול ועב מן כפיתו בסרבליהון סרבלא
בסיתוא כבר כיר׳ בערך סדן סרבלא דכרתי בערך
כרת סרבלא צריכא בערך צרף ברד׳ ילמדנו הן
האדם ובאתם הדבקים כפיתו בסרבליהון אלו
הסרבלין שברגליהם אין לך דבר נח לישרף מן השער
כיון שמריח מן האש מיד קופץ ואלו נכנסו לכבשן

האש

האש והעור עמהן ולא ניזוק לתכך כתו' וסרבליהון
לא שנו ורבותי שבבבל אומ' אלו הטליות שבהן והפרושים
הורעלו תרג' ודברגי דתכיהון מסרבלין בצבעונין
בס גמ' דפר' ר' אליעזר אומ' אם לא קטן המסורבל
בבשר כי' מכוכך כרכת בכיתו בסרבליהון בהגדה
דפר' א' במגולה. ובר' גמ' דפר' ר' יוחנן ובר' גמ' דעג'
דמיא לדוב אלו כרסיים המסורבלין פדוב גדלו בשר
תרג' מסרבלי בשר

סרבק

ומשקרות עינים תירג' ומסרבקין עיינין

סרג

בפר' הקורא את המגלה למפרע
קראה סירוגין ומתנמנם יצא תנו רבנן קראה
סירוגין יצא סירוסין לא יצא כי' סירוגין כפסקי בינוני
כגון שקורא ומפסיק בינו בינו וחוזר ומתחיל ממקום
שפסק סירוסין לא כי' בתלמודנו אבל בירוש' פירש
קטועין סירוסין חדא בתר חדא כי' אחר זולתי
אחר כגון שקורא פסוק ומניח פסוק וקורא פסוק
ג' וחוזר וקורא פסוק שני שהניח לא הוו ידעי רבנן
מאי סירוגין בערך חלג בכ' אמר להם הממונה ביומא
בגמ' אף היא. ובגטין בסוף גמ' דפר' הנזקין ומה כתי'
בטבלא אם שכב ואם לא שכב הבא במאי עסיקינן
בסירוגין כי' כותב מקצת מן הפסוק ומשייר
מקצת ברי' גמ' דפר' המוכר את הבית איבעיא להו
סיים לו את הקרנות מהו כמין גמא מהו בסירוגין
מהו כי' כגון שהיו עומדין על המצרים ראובן
שמעון ולוי על רוח מזרחית יהודה יששכר וזבולון
על רוח דרומית בנימן דן ונפתלי על רוח מערבית
גד ואשר ויוסף על רוח צפונית ובין הני מצרים
מכר לו שדה וכתב לו מצר ראובן ולא כתב לו מצר
שמעון וכתב לו מצר לוי וכן לכל רוח דילג מצר
האמצעי מהו אמרינן הואיל דמצר לו מצרים
לכל רוח קנה כולה או דלמא לא קנה אלא כנגד
המצרים דמאי דמצר לו קנה מאי דלא מצר לו לא
קנה מהו תיקו ובבה' כי' בערך גס

סרג

בפר' א' במשקין ומסרגין את המטות גמ' מסרגין
שתי וערב ממתחין שתי בלא ערב בכל כלי פרק
י"ן בכלים המטה משיסרג בה שלשה בתים ובפרק
י"ט החבל מאימתי חיבור לטומאה משיסרג בו ג'
בתים ובפר' כ"ב סירגן בגמי או במשיחה טמאין מטה
מסרגין אותה על גבה בערך גר' ביש מביאין פרק
ח' באהילות ובי' הבתים פר' י"ג בנגעים הסריגות
והרכבות מצטרפות בלא מקדח בפר' העור והרוטב
בגמ' קולית דתניא ר' יוסי אומ' חבילי המטה וסרגיה
חלונות כי' שאין בה פותח טפח חוצצין מן הכיוד
לעלה בכי' סריגי המטה כן כי' סריגות שבחלונות
כמו עמודים ברזל דקין מורכבין זה על זה שתי
וערב כדי שיהא החלון סרוג השבכה האחת תרג'
סריגתא חדא ויכל אחזיה בעד השבכה ילכד
בפח ולכד במצודתו בחלונותי

סרג

דפר' הדואה לא קשיא הא דמסורג הא דלא
מסורג כי' שיש עליו הכסא בר' גמ' דפר' המוכר
את הספינה סרגו ליה תרתי חיותא דקיימן אתרי
גשרי דדורגג ושוור מהאי להאי בג' תריסים פר'
כ' בכלים ושלסרגין טהורה מכלום כי' עושי
המרכבות

סרג

בפר' ב' במדות לפנים
ממנו סורג גבוה י' טפחים כי' כותל בין חומות
הר הבית ובין החיל והחיל כותל יותר גבוה מן הסורג

סרגל

בבר' רבה פרש' כה' זה ספר
אמי ס' רגול הספר אדם הראשון לימר
ובויקרא רבה זאת תהיה פרש' ראשו קווצותיו
תלתלים זה הסירגול רב' אח' זה השירטוט בלשון
ערבי קורין לשירטוט סרגל

סרד

נתוה
בתנור פר' ה' בכלים סרידה שהיא
על פי התנור שוקעת לתוכו ואין לה גפים טר'
כמין עריבה שהיא לתשמיש הנחתום ללוש בה
כדכת' ואת בגדי השרד ומתרגמ' לבושי שימושא
כי' אח' תרג' היא מעשה רשת נחשת סרדתא
שוקעת לתוכו אם תהיה השרידה לתוך התנור
מלשון אשתקעו באכרא גפים הם אזנים ל' ויש

ראשו

ויש אומ׳ לוראות ובכר׳ ט׳ ובכ׳ יב׳ באבילות סרירה
שהיא נתונה על כי התנור ובתנור מ׳ ה׳ באבילות
סרידה שאין לה גגים בכלכלי כר׳ טו׳ בכליס סדור
של נחתומין טמא **סרד** מגן עורך
ואשר חרב גאותך תרג׳ ירוש׳ מגן סערכון
ותריס חיליכון וסריד זיניכון **סרד**
בת מטרד תרג׳ ירוש׳ סרדא דהוה לוי
במטרדא **סרד** לוי הסרד פי׳ גאון
יש שאומרין שהיה עושה בגדי שרד לפיכך
נקרא לוי שרד או שהיה עושה כלי שרד כגון ה
המשרדות **סרדיוט** בגמ׳ דכר׳ כמה
מדליקין דומה כמי שנמסר לסרדיוט בס׳
גמ׳ דכר׳ החליל מריס בת בלגה ששאת לסרדיוט
בכר׳ שור שנגח ד׳ וה׳ בגמ׳ שור של
הרשעה שני סרדיוטאות אצל
ממונים לעשות דין מהדיוטות
בכר׳ על אלו מומין דבן הכיסן
הוא כמו חוט הסובב השחור
ככי תחרא תרג׳ ירוש׳ כבס סיו
סרהב ב
שאכלו הוה קא מסו
בגמ׳ לא ישב נגה לצדווי
לשכך דם תרג׳ ומסתרהבין
ממהרות תרג׳ רגלי דמסתרהבין
להמן מה תרג׳ ואמ׳ מלכא להמן
סרח בס׳ מסכת כליס מכנ׳
שהיא סורחת את היד פי׳ תניא מכחול
שניטל הזכר שלו אעפ׳ שהיה המקבל שלו מלא
חלודה טמא ניטל המקבל שלו אם היה זכר שלו
מלא חלודה טהור מפני שהוא סורך את העין
כי מטא בארעית וכדוש בטיית ומשין שבכלשונו
בתוספתא הכוסות המצריים החתוכין טהורין
מפני שסורחין את הפה וזה במקום בחית הוא
כאשר נאמ׳ בסרכא סירכא:
סרחב

בסוף כלאים לא יקשור סרט של צמר בשל
פשתן פי׳ עבותות של צמר **סרט**
בכר׳ הכוה והמסרט על בשרו בב׳ אלו הן
הלוקין בגמ׳ המורט סריטה ובכר׳ א׳ בקידושין
בגמ׳ מחוץ מיבל תקיף סריטה וגרידה אחת היא
בכר׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף עוף המסרט
כשר לטהר בו את המצורע **סרט**
בגמ׳ דכ׳ א׳ בשבת סרטיא ופלטיא פי׳
סרטיא בלע׳ איסטריא מקום שהולכין מושב
רבים תדיר הוא דרך המלך פלטיא שוק גדול של
מקח וממכר ובלעז פלטיא והינו אסטרט ואסרט
שכבר כתבנו בערך א׳ בכר׳ שור אורס בגמ׳ עשולו
ארון ותבריבין אמ׳ עולא בעומד באיסטריא פי׳
...ין דרך לקבור במסילה **סרטנה**
...מרנו כריש קח את המטה
...ו אותה סרטנה ראשון ואתה אומ׳ לי לגמול
...ין באין **סריא** בכר׳ ו
...ו המוכר פרות בסוריא בכר׳ א׳
בסוריא משכירין בתים בס׳ אהילות הקונה
בסוריא סמוכה לארץ ישר׳ פי׳ מדמשק
...בה קורין אותו רבותי׳ סוריא והן הנקראין
...ש יחיד **סרך** בגמ׳ דכל כמה
...נה יוצא ובלבד שלא יקשור לו מסרכו
...ר׳ בלע׳ פיטורל ויש מפר׳ חיגורי **סרך**
גדיא בסירכא בכר׳ פי׳ בערך סקר ו׳ בכ׳
א׳ בביצה בגמ׳ בתוך הקן סרוכי סרוך וסרוקו פי׳
כמו תגישה כרכת סמכית בירים תתטש בכר׳
כל הבשר בגמ׳ הכחל חלבא סריך **סרך**
שכטים ושטרים תרג׳ ירוש׳ דיינין וסרכין
ויצאו נגשי העם ושוטרין שלטוני עמא וסרכוהי
סרמס סרמיסין וסרמישין
בכר פי׳ בערך חמס **סרנג**
בויקרא רבה אחרי מות פרש׳ ויתרון דבי
כנישתא עתיקתא דסרונגית׳
סרנך

סרנך
בכר׳ ...

בפ' יום הכפורים בגמ' ועוד אמ' ר' מתנא מקקין
מקיזין דם לסרונכי בשבת פי' אסכרה בר"ה גמ'
דפ' אלו נערות ובב"מ בשוטה בגמ' במידה ובפרק
אחד דיני בגמ' כיצד מאיימין פי' מי שנתחייב ב
חניקה או טובע בנהר או מת בסרונכי ותבחר
מחנק נפשי תרג' ובחרת סרנוך אנפשי:

סרס
בפ' ב' בזבין סרים אדם
וסרים חמה פי' סרים אדם חתוך בידי
אדם סרים חמה שנסתרס על ידי קרחת סימני
סרים חמה וסימני אלונית מפורשין בפ' הערל
בגמ' ר' אליעזר אומ' בר"ה חלק והיו סריסים בהיכל
מלך בבל רב אמ' סריסים ממש ור' יוחנן אמ'
שנסתרסה ע"ז בימיהם פי' ירשו הכל שאין
בה ממש בפ' ג' בנדה יצא מחותך ומסורס פי'
יצא מחותך כדרך ברייתו הראש בעצמו ואחרין
הכתפים והחזה והשדרה והיריכות והשוקים
והרגלים פי' מסורס שלא כדרכו כסידורו כדתנן
במגילה קראה סירוגין בפ' המוכר את הספינה
נוטל שלשה נחילין ומסרס פי' ר' יוחנן נוטל
ג' נחילין במסרס והוא שנוטל אחד ומניח אחד
וכן פירשו בירוש' במגילה קראה סירוסין ובבר

פרס
פירשנוהו בזה הפרק בסרג
בס' גמ' דשוטה ובס' גמ' דב' מרובה אמ' ר'
ארץ ישר' לשון סירסי למה או לשון קודש או לשון
יוני בבראש' רבה פרש' ע"ה אל יהי לשון סורסי קל
בעיניך שבתורה בנביאים ובכתובים הקב"ה חלק
לו כבוד בתורה יגר שהדותא בנביאים כדנה
תימרון להון בכתובים וידברו הכשדים למלך
ארמית פי' לשון סורסי הוא לשון ארם צובה
ושאר הארצות שכיבשם דוד והיא הנקראת ארץ
סוריא ועל כן נקרא לשונם לשון סורסי כמו יון

פרס
לשון יוני פרס לשון פרסי
בס' גמ' דפ' המפקיד נימ' ליה לפרסיא
בר"ה גמ' דפ' כל פסולי המוקדשין ר' אידי פרסיא

רב
דבי ששת הוה פי' שמש

סרקור
בבר"ה רבה פרש' ח' נעשה אדם למלך
שעשה מחוקה על ידי סרסור והפסיד על מי
להתרעם לא על הסרסור פי' סרסור הוא ספסר

סרף
בפ' ט' במקוות סרף היבש
וגלדי צואה סרף הלח ולבלובי צואה בפ'
א' בנדה בגמ' ר' אליעזר ובב"ב בע"ז בגמ' הסיאו
המעמיד בקרף העלין בסרף העיקרין מותר
בסרף הפגין אסור מפני שהוא פרי זו המשנה
בפ' א' בערלה פי' סרף הוא קומוס והרבה מהן
כותבין שרף בש' והנם בערך ש'

סרק
בפ' ו' בכלאים איזהו אילן סרק כל
שאינו עושה פירות וכול' בפ' לא יחפור פי'
אילן סרק כנגד המשקולת בוקי סריקי בבר' פי'
בערך בק בפ' כן סורר בגמ' אכל בחבורה
מצוה אינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה
סריקין אנשים רקים ופוחזים תרג' גברין סריקין
בר"ה גמ' דפ' סדר תעניות האלו סרקנהו לספטי
ומלנחו עפרא

סרק
בפ' א' בדמאי
ושהסרוק נותן בצביר פטור מן הדמאי פי'
לשון לעז קרדורי שעושה בקוצים ויש אומ'
הסורק שסורק הצמר במסרק בס' גמ' דב' כל
היד סריקוסתא מקטלא קטלי בר"ה גמ' דפ'
הגוזל עצים הא דנפסיה נפוסי הא דסרקיה
סרוקי פי' נפציה קרמנאו סרקה במסרק היכא
דנפסיה דנפציה והדר לבני ההוא ליכון לא הוי
שינוי דאינו מתלבן כל צרכו אבל היכא דסרקיה
וחדר לבניה הוי שינוי דקא מתלבן כל צרכו
בס' גמ' דב' ר' יוחסין הצרוכין והסרוקין פי' צרוכין
היו נפחין שעושין מלאכת זהב וכסף דשכיחי
נשים גביהו לצרוג בגדיהם והספרים לגלח
בעהם בפ' א' במשקין בגמ' מעמידין רבא שרא
לסרוקי סוסיא פי' להסריק הסוס במסרק של
ברזל בטבעת פר' י"ב בכלים קנה מאזנים

ויש אומ׳ לולאות ובכר׳ ט׳ ובב׳ יג׳ באבילת סירה
שהיא נטועה עלני התנור ובתנור מ׳ ה׳ באבילות
סרידה שאין להגגיס בכלכלי כר׳ טו׳ בכליס קדור
של נחתומין טמא **סרך** מגן עורך
ואשר חרב גאותך תרג׳ ירוש׳ מגן סערכון
ותריס חיליכון וסריד זיניכון **סרדר**
בת מטרד תרג׳ ירוש׳ סרדא דהוה לוי
במטודא **סרד** לוי הסרד פי׳ גאון
יש שאומרין שהיה עושה בגדי שרד למכך
נקרא לוי שרד או שהיה עושה כלי שרד כגון ה׳
המטרדות **סרדיוט** בגמ׳ דכר׳ כמה
מדליקין דומה כמי שנמסר לסרדיוט בס׳
גמ׳ דגר׳ החליל מרים בת בלגה שנשאת לסרדיוט
בכר׳ שור שנגח ד׳ וה׳ בגמ׳ שור של ישר׳ שלחה מלכות
הרשעה שני סרדיוטות אצל חכמי ישר׳ פי׳ שרים
ממונים לעשות דין מהדיוטות **סרה**
בכר׳ על אלו מומין לבן הניסק בסירה פי׳
הוא כמו חוט הסובב השחור **סרה**
כבי תחרא תרג׳ ירוש׳ כבס סירה

סרהב בר׳ גמ׳ דכר׳ שלשה
שאכלו הוה קא מסרהיב ואכיל ובר׳ שבת
בגמ׳ לא ישב נגה לצלויי והוה קא מסרהב וימהרו
לשפך דם תרג׳ ומסתרהבין למשפך דמא רגליהם
ממהרות תרג׳ רגלי דמסתרהבין ויאמ׳ המלך
להמן מ׳ה תרג׳ ואמ׳ מלכא להמן סרהב:
סרח בס׳ מסכת כליס מכנ׳
שהיא סורחת את היד פי׳ תניא מכחול
שניטל הזכר שלו אעפ׳ שהיה המקבל שלו מלא
חלודה טמא ניטל המקבל שלו אם היה זכר שלו
מלא חלודה טהור מפני שהוא סורך את העין
כי מטא במרעית וכדוש בטיית ומטן שבך שנו
בתוספתא הכוסות המצריים החתוכין טהורין
מפני שסורחין את הפה וזה במקום בחית הוא
כאשר נאמ׳ בסרכא סירכא: **סרט**

בסוף כלאים לא יקשור סרט של צמר בשל
פשתן פי׳ עבותות של צמר **סרט**
בכר׳ הכוה והמסרט על בשרו בג׳ אלו הן
הלוקין בגמ׳ המורט סריטה ובכר׳ א׳ בקידושין
בגמ׳ חוץ מיבל תקיף סריטה וגרידה אחת היא
בכר׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף עוף המסרט
כשר לטהר בו את המצורע **סרט**
בגמ׳ דכ׳ א׳ בשבת סרטיא ופלטיא פי׳
סרטיא בלע׳ איסטריא מקום שהולכין משם
רבים תדיר הוא דרך המלך פלטיא שוק גדול של
מקח וממכר ובלע׳ פלטיא והינו אסטרט ואסרט
שכבר כתבנו בערך א׳ בכר׳ שוא אדם בגמ׳ עשולו
ארון ותכריכין אמ׳ עולא בעומד באיסטריא פי׳
שאין דרך לקבור במסילה **סרטנה**
בילמדנו כריש׳ קח את המטה
עכשו אותה סרטנה ראשון ואתה אומ׳ לי לגמול
חסד הן באין **סריא** בכר׳ ג׳
בדמאי המוכר פרות בסוריא בכר׳ א׳
בעז׳ ובסוריא משכרין בתים בס׳ אהילות הקונה
שדה בסוריא סמוכה לארץ ישר׳ פי׳ מדמשק
ועד צובה קורין אותו רבותי׳ סוריא והן הנקראין
כיבוש יחיד **סרך** בגמ׳ דכר׳ במה
בהמה יוצא ובלבד שלא יקשור לו מסרכו
פי׳ בלע׳ כיטורל ויש מפר׳ חיגורי: **סרך**
גריא בסירכא בכר פי׳ בערך סקר ו׳ בב׳
א׳ בביצה בגמ׳ בתוך הקן סרוכי סרוך וסרוקו פי׳
כמו תגישה כרכת סמכית בירים תתנש בכר׳
כל הבשר בגמ׳ הכחל חלבא סריך **סרך**
שכטים ושטרים תרג׳ ירש׳ דיינן וסרכנין
ויצאו נגשי העם ושוטרין שלטוני עמא וסרכוהי
סרמס סרמיסין וסרמישין
בבר פי׳ בערך חמס **סרנב**
בויקרא רבה אחרי מות פרש׳ ויתרון דבי
כנישתא עתיקתא דסרונגית: **סרנך**

סרנך
בכר׳ יו״

בכר' יום הבכורים בגמ' ועוד אמ' ר' מתנא מקקין
מקיזין דם לסרונכי בשבת פיר' אסכרה ברי' גמ'
דכר' אלו נערות ובב' א' בשוטה בגמ' במידה ובפרק
אחד דיני בגמ' כיצד מאיימין פיר' מי שנתחייב
חניקה או טובע בנהר או מת בסרונכי ותבחר
מחנק נפשי תרג' ובחרת סרנוך אנפשי:

סרס בכר' ב' בזבין סריס אדם
וסריס חמה כיר' סריס אדם חתוך בידי
אדם סריס חמה שנסתרס על ידי קרחת סימני
סריס חמה וסימני אילונית מפורשין בכר' הער'
בגמ' ר' אליעזר אומ' בר' חלק והיו סריסים בהיכל
מלך בבל רב אמ' סריסים ממש ור' יוחנן אמ'
שנסתרסה עבודה זרה בימיהם פיר' ידעו הכל שאין
בה ממש בכר' ג' בנדה יצא מחותך ומסורס פיר'
יצא מחותך כדרך ברייתו הראש בעצמו ואחרין
הכתפים והחזה והשדרה והיריכות והשוקים
והרגלים פיר' מסורס שלא כדרכו כסידורו כ
במגילה קראה סירוגין בכר' המוכר את הס
נוטל שלשה נחילין ומסרס פיר' ר' יוחנן
ג' נחירין במסרס והוא שנוטל אחד ומניו
וכן פירשו בירוש' במגילה קראה סירוסין

סרס ביארנוהו בזה הפרק בסרג
בס' גמ' דשוטה ובס' גמ' דכ' מרובה
בארץ ישר' לשון סירסי למה או לשון קודש
יוני בבראש' רבה פרש' ע"ה ל' יהי לשון סו
בעניין שבתורה בנביאים ובכתובים הקבו
לו כבוד בתורה יגר שהדותא בנביאים כדנה
תימרון להון בכתובים וידברו הכשדים למלך
ארמית פיר' לשון סורסי הוא לשון אדם צובה
ושאר הארצות שכיבשם דוד והיא הנקראת ארץ
סוריא ועל כן נקרא לשונם לשון סורסי כמו יון
לשון יוני פרס לשון פרסי

סרס בס' גמ' דכר' המפקיד נימ' ליה לפרסיא
בר' גמ' דכל כלכסולי המוקדשין ל' אידי פרסיא

רב
סרקור דבי ששת הוה פיר' שמש
בבר' רבה פרש' ח' נעשה אדם למלך
שעשה סחורה על ידי סרסור והכסיד על מי
להתרעם לא על הסרסור פיר' סרסור הוא סכסר

סרף בכר' ט' במקוות סרף היבש
וגלדי צואה סרף הלח ולבלובי צואה בכר'
א' בנדה בגמ' ר' אליעזר ובב' ב' בע"ז בגמ' חסיאו
המעמיד בקרף העלין בסרף העיקרין מותר
בסרף הבגין אסור מפני שהוא פרי זו המשנה
בכר' א' בערלה פיר' סרף הוא קומוס והרבה מהן
כותבין שרף בש' והנה בערך ש

סרק בכר' ו' בכלאים איזהו אילן סרק כל
שאינו עושה פירות וכול' בכר' לא יחפור פיר'
אילן סרק כנגד המשקולת בוקי סריקי בבר' פיר'
בערך בק בכר' בן סורר בגמ' מבל בחבורה
עד שיאכל בחבורה שכולה
זים ומוחזים תרג' גברין סריקין
התעניות הללו סרקנהו לספטי
בכר' א' בדמאי

סרק צמר פטור מן הדמאי פיר'
שעושה בקוצים ויש אומ'
צמר במסרק בס' גמ' דכ' כל
מקטלא קטלי בר' גמ' דכר'
דנכסיה נכוסי הא דסרקיה
ה קרמנאו סרקה במסרק היכא
ה והדר לבני ההוא ליבון לא הוי
ן מתלבן כל צרכו אבל היכא דסרקיה
וחדר לבניה הוי שינוי דקא מתלבן כל צרכו
בס' גמ' דכ' י' יוחסין הצרופין והסרוקין פיר' צרופין
היו נפחין שעושין מלאכת זהב וכסף דשכיחי
נשים גביהו לצרוף בגדיהם והספרים לגלח
שרא בנהם בכר' א' במשקין בגמ' מעמידין דבא
לסרוקי סוסיא פיר' להסריק הסוס במסרק של
ברזל בטבעת כר' י"ב בכלים קנה מאזנים

של סרוקות טמא פי' מוכרי כשתן פרוק במגלת איכה סלה כל אבירי קדקין אמ' ר' לוי כערביא צוחין למסרקא מסלסלה כדאמ' לא האוו ידעי רבנן מאי דכת' סלסליה ותרוממך

סרק
בבר' כלשעה בגמ' אלו דברים והביאו לפנינו סריקין המצויירין בפסח ר' יוסי אומ' עושין סריקין מן רקיקין ואין עושין סריקין מן קטסקאות פי' סריקין היו מצויירין

סרק
בס גמ' דתנ' אין דורשין יצאו עמו ב' תלמידים לובשי סרוקין של זהב בבר' א' בקידושין בגמ' כל מצות האב פעם אחת היה לובש סירוקין של זהב פי' גם זה מלבוש מצוייר של זהב

סרק
מד' גמ' דכר במה מדליקין הכל והסידקון פי' הוא לעז סידיקו

סרק
בכל כלי עץ פר' טו' בכלים סידקן או כרכנין טמאות ובהשלחן פר' כב' כובת שסידקו ורכמו פי' בלשון ישמעאל הוא סרקון שנו אמ' ייכס בסידקון טמאות והוא השער כדכת' חקוקים בשער ומשוח בששר ובלבנן מיניאו

סרק
בבל' רבה בר' וירא אליו אחד נרמה ברמות סידקי כילידה באהלים נטעיו בקש לעשותן כאהלים של סרקים שהן מיטלטלין ונעקרים ממקומן פי' היא ישמעאלי תרג' ירוש' דסרקאי ארחת ישמעאלים תרג' ירוש סיעא דסרקעין הכו

סרר
בסנורים תרג' ירוש' מחו בסרוריא

סליק פרק יח
אחד פרק יט

סך
בבר' ארבע מיתות המסית והמדיח והמכשף ירוש' מסית בקול נמוך ובלשון הדיוט מדיח בלשון גבוה ובלשון הקודש בר' גמ' דתנ' בראשונה מעשה דאוריה והסת פי' כשמנה את ישר' רבות ויסת דויד בהם

סתו
בהכונס פרק ט' כשמעית אבל לא על הסיתוניות פי' ר' דניאל ז"ל ענבים שבימות הסתיו אין אוכלין עליהם ואם ביכרן קודם שיכלה הקיץ מותר כדברי ר' יהודה בבר' אחרון דתרומות ולא סיתוניות חומץ ובר' הנודר מן המבושל מן הסיתוניות מותר בחומץ סתוניות בבר' מיצד מברכין בגמ' חוץ מן היין בגמ' כי הא תנא דתנן בבר' אחרון בתרומות דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סיתוניות פי' ענבים שמעשין בכנס של הסתיו ומשקה היוצא מהן הוי חומץ

סתם
בר' בר' אלו הן הנחנקין בגמ' הגונב נפש סתם מתניתין ר' מאיר סתם תוספתא ר' נחמיה סתם ספרא ר' יהודה סתם ספרי ר' שמעון וכולהו אליבא דר' עקיבה בר' גמ' דמגילה זו דברי ר' עקיבה סתימתאה בר' גמ' דב' בני העיר זו דבר' ר' מנחם בר' יוסי סתומאה פי' ר' סתומאה זו המשנה אע"פ שהיא סתם משנה אינה לר' מאיר בדקיימא לן סתם משנה ר' מאיר אלא לר' עקיבה היא או לר' מנחם בר' יוסי היא זו המשנה והיא שנויה סתם ולא כל דבריהם של חכמים הוללו סתומים הן אלא המשניות שהזכירום בלבד

סתק
בבר' אלו נאמרין בגמ' ברכת כהנים אחד מוכר אבנים טובות ומרגליות ואחד מוכר מיני סתקית פי' אח סיתקית והינו מחט סיתקית שכיר בסדק ושמעת שמע תרג' ירוש' סתיקת סתקותא

סתר
בס גמ' דבכחים מאי ולמכסה עתיק זה המכסה דברים שגילה עתיק יומיא ונמאי נהו סתרי תורה פי' טעמי תורה בר' גמ' דכל אין דורשין בעריות אין דורשין בסתרי עריות פי' כגון הערואה ונשיקה ואזהרה ועונש לזכר

הנשכב

הנשכב וכיוצא בו בארץ ישראל כר׳ ח׳ במקוות בית הסתרים ובית הקנמטים אינן צריכין שיבואו בהן המים כי׳ הטה והאוזן והחוטם הראויין לבוא בהן המים אבל אם סתכנן לא עלתה לו טבילה בסוף גמ׳ דנדר כיצד צולין טומאת הסתרים אינה מיטמאה כיר׳ שאם נטמא מקצת האבר אין יכול ליטמאות קצת האחר שהרי אין ניכר מקום נגיעתו הכא נמי להכי אין מטמא יוצא לאותו שבכנים דטומאת הסתרים אינה מטמאה חיבורי אוכלין לאו חיבור הוא הארס דטומאת סתרים דמחברי אוכלין לאו להדאדי לא חשיב כ׳ טומאות סתרים בכר׳ בהמה המקשה בגמ׳ הוציא העובר את ידו ואמאי טומאת בית הסתרים היא וטומאת בית הסתרים לא מטמאה כיל דאין חלוקין כשאר טמאות דנוגע טמא ליטהור אלא מחוברין הן טמאי הבשר מגע נבלה׳

סתר

בכר׳ הגוזל עצים בגמ׳ ר׳ מאיר אומ׳ ובכר׳ איזהו נשך בגמ׳ המלוה את חבירו ניחא ליה דלא ניסתרי עבדיה כי׳ ניחא להו לבעלים שלא ישב העבד בטל ויסיח עצמו מן המלאכה ולא ישוב לעשות מלאכה בפתחלה והעיקר מן עת לסתור׳

סתר בלו טרכות בגמ׳ סימני חיה איתי מסתורייתא סתר דוולא בשוקא כי׳ מטסדו

סתת בכר׳ הבונה המסתת והמכה בפטיש ובהשלחן כר׳ כב׳ בכלים ישיבת הסתת טמאה מדרס כי׳ חתיכת עץ גדולה שיושב הסתת בפרק כ״ט בכלים יד מקבת של סתתים ששה כר׳ גמ׳ דכר׳ הגוזל עצים אבנים וסיתתן בס׳ גמ׳ דבבא מציעא החצב שמסר לסתת כי׳ חוצב אבנים הכוסל אבני גזית שהיו קודם אבני גויל׳

בעזר משוכן קייוש׳

עזור ומוסרי

חסל בערך ערך חמש

עשרה

ועתה יסייעני בערך שש

עשרה

עב ביומא בר׳ גמ׳ דכר׳ אמ׳ להן הממונה יומא דעיבא כוליה שמשא כי׳ הואיל וביום המעונן מתבקע לכאן ולכאן יומא דעיבא כוליה שמשא שהשמש מתבקע לכאן ולכאן ויכול לשטוח עורות במקום שלא זרח השמש במקום שזורחת ומתייבשין בר׳ גמ׳ דתעניות העבים והרוחות שניות למטר כי׳ מיטרא ובתריה זיקא בניחותא או עיבא מעלי בלו מיטרא תיננא

עב בגמ׳ כר׳ דכר׳ א׳ בשבת ובכר׳ יו׳ באהילות המיטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע בכר׳ לולב וערבה אחד מעובה ואחד מירק כי׳ קטל אחד קילוהו עבה שמוציא הרבה ואחד דק מוציא מעט מעט בכר׳ אלו טריפות בגמ׳ הריאה כאי שנא ממחט שנמצאת בעובי בית הכוסות ובגמ׳ הנוסס וכר׳ המדיר בגמ׳ היו בה מומין מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות בסנדל כר׳ כ״ו בכלים עב כסות ותכריך כסות מדרס עב ארגמן ותכריך ארגמן כי׳ לבר שעושין ממנו כסות זהו עב כסות כי׳ עב ארגמן לבר חשוב צבוע ארגמן תכריך כסות בגד עב ואין ל׳ ראוי לעשותו מלבוש ועשה זמנו בגד שלא כמנהג העולם בכר׳ כ״ח העבים והרכים אין בהם משום ג׳ על ג׳ תוספה אלו הן העבים

העבים כגון הסגוסים והלבדין. הרכין הברסין
והברדכין והמולמלות של ראש בכל מי שהכך
בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ אף מעבים ר׳ חייה ור׳ אסי חד
אמ׳ מחכין אוקלושי מעבין אסמוכי ובול

יעב : בהנוגע כרק כ״א בכלים הנוגע בעול
ובקטרב : בעין ובעבות פי׳ הרצועה הקבועה
בכלינוק ותופשה הרוכב בידו פי׳ בעין או שחורשין
עם החמור או סוס או כרי יביאו בגדים של צמר
או של עור או שק ויעשו מהן כמין כדור ודומהן
לעין ונותנין אותו לצוארי בהמה ועליו העור
ובו בריחים ויש מפרשין שיש מחרישות שהעץ
נכנס בתוך המזוכתא ויש מחרישה שהיא נדבקת
עם העץ ועין שהיא טבעת ונתון על גביהן ומדביקן
ומנין שכן התנא העין שבמעגר והעין שבמחרישה
ושמו בטייה חלקה בעבות פי׳ ומנין שהעין והעבות
בגדים הן או עור או שק תנא בתורת כהנים או
יכול שאני מרבה את העין ואת העבות ת״ל
אשר יעשה מלאכה בהם לא העושה מלאכה
באחרים עץ המחרישה הארוך של מחרישה
שהוא נכנס בתוך העול שמו משאנא בלישנא
והוא עץ עב כמו שפרשנו והעבים או המחרישין

יעב : במגלתא איכה יעיב
ר׳ חמא : בר׳ חנינא אמ׳ איך עייב בזוגיה
יה בת ציון יעבר בפ׳ ג׳ בכלאים
היתה שדהו זרועה תבואה וביקש ליטע
בתוכה שורה של דלועין נותנין לה עבודתה ו׳
טפחים ר׳ יוסי אומ׳ נותנין לה עבודתה ד׳ אמות
ובפ׳ ו׳ חריץ שהוא עמוק י׳ ורוחב ד׳ נותנין לו
עבודתה ד׳ אמות וכמה היא עבודת הגפן ו׳ טפחים
לכל רוח ר׳ עקיבה אומ׳ ג׳ בפ׳ המוכר את הספינה
בגמ׳ קנה שלשה ותנו עלה ד׳ אמות שאמרו כדי
עבודת הכרם עבדא דנורא בפ׳ פי׳ בערך נר
בבל האיסורין פ׳ א׳ בתמורה המוקצה והנעבד
אי זהו הנעבד כל שעובדין אותו הוא ומה שעליו

אסור וזה וזה מותרין באכילה פי׳ בהמה נעבדת
ונעשית עז״ו בפ׳ הגוזל עצים בגמ׳ הגוזל את אבן
נותנה לכהן שבאותו משמר עבודתה ועורה שלו
פי׳ עבודתה ועד מתנותיה של עבדת מתנה
בבר״ רבה פרש׳ נ״ג אמ׳ לשני נערין רואין אתם מה
שאני רואה אמרו לו לאו אמ׳ הואיל אינכם רואין
שבו לכם פה עם החמ׳ שאתם דומין לחמר מיכן
שהעבדים דומין לחמור בילמ׳ פרש׳ ושרי אשת אברם
למדנו רבותי רב אמ׳ בשם רבה עבד עולה
למנין י׳ בשעה שישר׳ קורין בתורה בשבת בפ׳ א׳
בקידושין בגמ׳ דסמך עבד כנעני כי לי בני ישר׳
עבדים ולא עבדי לעבדים בערכין בגמ׳ רבל׳
אין מקדישין עבד עברי מהאי מילתא הוא דקיימא
ליה להנא כלום יש ובוס במקום שאין בן

יעבר בב׳ המקבל בגמ׳ תבואה לא
יזרענה קטנית עבד מאי דעבד אמ׳ צט
בעין וא בדרך ארץ פי׳ עשה כגון שאילת חלום
ואמרו לו בחלומו צ״ט מתו בעין ואחד בדרך ארץ
ויש אומ׳ נטע אילנות על הקברים והשכינן
שלא ושרשו ושלא יכריחו את אותן הנטועים
על המתים שמתו בזמנן ולא יצאו אלא אחד
למאה בפ׳ במה מדליקין בס׳ גמ׳ עבד מאי דעבד
כל היכא דהוה קמיט טהריה פי׳ הביא סדין
ושראן במים כמעשה דמסכת נדה שפירש בערך
סדן סב״ אח׳ כאן רינב בן עזאי תורמוס ודומה
אזל איהו ועבד הכי ומי אייתי תורמוסין ורצין
פי׳ הביא תורמוסין ונעץ בכל מקום שהיה שם
קבר היה ראש והיה יורד ובמקום שלא היה קבר
היה חזק והיה יודע שלא היה שם קבר בבראש׳
רבה פרש׳ כ׳ אמ׳ לה בריה אבה כל הדא טבתא
עבדת לן טיבריא ולית אנן שדכין יתה מן קטולייא
מה עבד נסב תורמוסין והוי קצין תורמוסי ושרי
קיצצתיה וקטילא סליק בויקרא רבה בס׳ ברש׳
והוא ישקיט אמיה טבין אזל גביה מריה עבידתיה

לדגל

לרגל המלאכה תרג ירוש עבידתה דיריי
עבד ברי׳ שבת עורות עבדן
בכל כלל גדול אמרו בשבת המורדן
והמעבדן עבדקן בבר כיר
בעקך דדקן עבט
בכל הגוזל ומאכיל בבגמ׳ המכיר
כלין וספרין זיל שדי עביטך כיר אמ׳ ליה רב הונא
לההוא שגנב ליתן הדמים וכדה המשכון שלך
מכלל דסבר עשו בו תקנת השוק מן לעבוט
עבוטו עבד בכל אי זהו נשך
ועל העביט של עבים פיל כגון עריבה גדולה
בס׳ טהרות מן העבט ומן המשטיח של עבדין
בחכדור כל כב בכלים והעבט של גמל בפר
א׳ בעירובין בגמ׳ שיירה בגמלין באיכוכין בעבוטין
פיל כמו בכר הגמל ותרג בעביטא דגמלא בס׳
גמ׳ דכל המוכר את הספינה ואת׳ עביט שלמימוי
רגלים פיל שרוחצו ומעביר טינופו ומורד בו׳
עבץ וכניהם אל יחברו תרג
ואכיהון לא עבצו עבד
בכל היוצא תבלין בגמ׳ נגד הנגרר חזייה
לההוא דהוה תלי בעברא דרשא ובכל אלו דברים
בגמ׳ בגמ׳ ר׳ אליעזר דבששת כלל יומי מהדר
תלמודיה ותלי בעברא דדשא ואמ׳ חדאי נפש
ברי׳ גמ׳ דהחליד חמשה וששה תלא נעשיה בעברא
והוה מצטער טובא בס׳ גמ׳ דכ׳ משילין אית לי
נשרא בעברא דדשא בכל אין דורשין בגמ׳ דסמך
כל המסתכל אשכחיה שמואל לרב יהודה דהוה קא
תלי בעברא דדשא פיל בבריח הדלת ברי׳ גמ׳ דכ׳
השולח גט רבינא אשכחיה לרבא בר יצחק דתלי
וקאי בעיברא דדשא בס׳ גמ׳ דגיטין התם דדמי כי
עברא פיל עדות הללו באמצע כמין בריח מעבריח
מבריח מזה לזה ואין נגנו כלפי אחד מהן
עבד בס׳ גמ׳ דכל המוכר את
הספינה צבדא זעירא דכותי זהו אור
כשדים פיל אותו מעבר קטן שבתוכה בכל תפלת
השחר בל כרשת העיבור צריכים מלכנך פי׳ בתלמוד
אמרי׳ כשיכרי׳ עוברין על דברי תורה יהו צריכין
מלכנך ואיכא דאמרי אפי׳ בשעה שהוא מלא עליהן
עברה יהו צריכין מלכנך ביומ׳ בכל ג׳ אמ׳ להם
הממונה בגמ׳ הביאו לו עבורי דרעא אטוטכתא
אסיר פיל להעביר התפלין שביד בכליין קודם תפלין
של ראש אסור למה כשיבוא להוציאם יעלו בידו ת׳
תפלין של ראש ואסור להניח קודם תפלין של יד
כמקודש בס׳ גמ׳ דכל הקומץ רבה תנא כשהוא מניח
מניח של יד ואחר כך מניח של ראש כשהוא חולץ
חולץ של ראש ואחר כך של יד ומפרש שם מאי טעמ׳
והיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהו
שתים הולכך חולץ בתחלה תפלין של ראש כמצותה
ומניח בכיס למטה ואחר כך חולץ של יד ומניח
בכיס למעלה וכשיבוא ללבוש לוקח תפלין של
זרוע שהן למעלה ומניחן לאחר ואינו עובר על
המצות ואחר כך נוטל הטוטפות שהן למעלה בכיס
ומניחן ומקיים כל זמן שבין עיניך יהו שתים בא׳
טרפות בגמ׳ דסמך סימני העוף ואת העם העביר
אותו לערים מאי נפקא מינה כי היכי דלא ליקרו
לאחיהו גלותא בני גלותא בראש ברכות וכל
העובר על דברי חכמ׳ חייב מיתה בכל הזבחים
פר׳ ח׳ בזבחים תיעבר צורתו ויצא לבית השרפה
בכל כל שעה בגמ׳ האוכל תרומה חמץ ברס
ובבעלים תעבר צורתו ויצא לבית השרפה פיר
פסולו בגופו כגון פיגול ברס ובבעלים שאירע בו
פסול מחמת הדם שנשפך או מחמת הבעלים
שמתו דכפסול טומאה הוי משום הכי באעי צורה
וממתין עד שתעבר צורתו ואחר כך מוציאו לבית
השריפה עבד בברי׳ רבה פרש
מה ויגד לאברם העברי ר׳ יהודה אומ׳
כל העולם מעבר אחד והוא מעבר אחד רבנן אמרין
שהוא מעבר הנהר וכול עד שמסיח בלשון עברי

ברא׳ גמ׳ רב׳ כל כתבי עברית עלמית כיר לשון י
דעבר הנהר׃ **עבר** ברא׳ גמ׳ דכס ובגמ׳
דפל׳ לולב הגזול ובעירה במ׳ האשה בגמ׳
מי גריסין מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי
היא דכת׳ וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבר את
הכושי כלומ׳ רץ אחימעץ והקדים את הכושי׃
ומיבאני אמ׳ נוהבא ויעבר מלבס לבניהם׃
עבר ברא׳ גמ׳ דכס ממאתי משואין
משואות לאור עיבורו כבר כיר בערך אור
כיצד מעברין כבר פירושו בערך אבר - בילמדנו
ברא׳ וידבר השובת במדינה אפי׳ היא גדולה כאנטוכיה
מהלך את כולה ועיבורא וחוץ לעיבורה אלפים אמה
ומה הוא העיבורה החנויות ובורקין שחוץ למדינה
שעל הדרך מערת צדקיהו שהיו בה יח מיל מהלך
את כולה וחוץ לה אלפים אמה ומהו בברא׳ רבה
פרש׳ נב׳ ועברתו לא כן בדין לא כן עשו תחלת עיבורו
של מואב לא היתה לשום זנות אלא לשום שמים
בדין לא כן עשו אלא לשום זנות וישב ישרא׳ בשטים
ר׳ סימון אמ׳ תחילת עיבורן של מואב לא היה
לשום שמים אלא לשם זנות בדין לא כן עשו ותהר
הערך וכול צמרת הארז תרג׳ עברתא דארזא ימא
ויך שרשיו כלבנון תרג׳ ויתבון על תקוף ארעהון
כאילן באולך לבנן וכרס דמשלם עוברתיהי כי
תאמ׳ אלי שאהו בחיקך תרג׳ ירוש׳ ארום תימר לי טול
יתיה בעבר׃ **עבר** בבר׳ רבה
פרש׳ סח עד אשר תשוב חמת אחיך והוא
לא עשה כן ויטרף לעד אפו וג׳ ריש לקיש אמ׳
עוברתיה נוחרתיה לא זעייא מכומיה

כליק פרק א
אחל פרק ב

עב בכל׳ סדר תעניות האלו

עג עוגה ועמד בתוכה כיר השים הקבה בארץ
ברא׳ משקין ואין עושין עוגיות לגננים בבר
פירושו בערך כרר **עג** בברא׳
רבה פרש׳ מב ויבוא הפליט הוא עוג ולמה
נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברהם יושב
ועוסק במצות עוגות **עגה**
בגבולין ובלשון עגה כבר כיר בערך עגה
עגל העיגול משיחליקו כיר
בערך חלק בב׳ אלו מציאות מצא עיגול
ובתוכו חדש כיר עיגול של דבלה בבר׳ המצניע
בגמ׳ המוציא כבר בעיגול של דבילה והוציאוהו
לרשות הרבים כיר דביעי בתרומות עיגולי דבילה
הגדולים מעלין את הקטנים ברא׳ גמ׳ דביצה ואין
יודע באי זה עיגול דרסה כבר כיר בערך דרך
ברא׳ גמ׳ דב׳ א׳ בקידושין שיגול זה בחמש סלעים
למדיין בני בנו כדוי **עגל** בבל׳ רבה
כר׳ נ׳ כי ידעתון חד עיגול דכותא בעיגול
כולדי המגלת איכה והנה משלם תומין עיגולין
דכיתא כיתא מן טתא **עגל**
בב׳ א׳ בשוטה בגמ׳ וכן לענין ומלקט להן ב׳
עיגולין אחד של שמן ואחד של דבש **עגל**
ברא׳ שבת בקורת בית הבד ובעיגולי הגת בס׳ טהרות
בין העיגולין ולוגין רשות הרבים כבר כיר בערך
טלפח **עגל** בס׳ גמ׳ דבל׳ א׳ בעיר
וברא׳ גמ׳ דבל׳ נט כשוע בית עיגול היגון כיר
סבלגל כבבשן שאין לו פינות **עגל**
בבר׳ במה אשה בסוף הלכה בירית עגול זה
דפוס של דדים בב׳ במה אשה ירוש׳ עגיל קורשיה
כמ׳ דתימר ועגילים על אזניך **עגל**
עירבי מגן וצנה תרג׳ סדרו עגילין ותריסין
צנה ומגן וכובע ישימו עליך **עגל**
שוחט הוא לתוך ד׳ עיגול של מים בב׳ אח מיגן ובבר
כיר בערך מגן **עגל** בב׳ במה
אשה בגמ׳ אם יש לו דתנן בבל׳ יום טוב עגלה של

קטן

קטן טמאה מדרס מאי טעמא דקא דריס עלוה
וכל מידי דסומכין עליה מטמא מדרס שלש עגלות
הן וכבר כתובים בערך דרס של אבנים טהורה
מכלום כיל עגלה של אבנים ועצים מסובבין שתי
וערב עשויין כחלונות חלונות מניחין שם אבנים
ומושיבין אותן ואם אותן החלונות דבוקות שמקבלות
דמוע׳ ואין נוטלין משם טמאה ואם לאו טהורה
אלו תשעה עגלות כולם קרובי ענין הן ורבדים
עגולים ומסובבין כדכ׳ כיצד מעברין בגמ׳ הן שם
גדוריות ובר״ג גמ׳ דכ׳ מי שהיה טמא עגלה בבון
ועקרב ברדוס **עגבר** עגלא
תולתא בערך תלת **עגל**
בכ׳ ד׳ מיתות בגמ׳ מצות הנשרפין כי
הכי דלישתריק לעגל כיל הוא הייא והוא מהרה כי
דת״ הגנת רשעים מקרוב תרג׳ ארום כוערת רשיעי
שציא בענגל **ענגס** בכל בני העיר
לא יתלוש מכני ענומת נפש׳ **עגן**
בד״ב כרק המוכר את הספינה מכר את
התורן ואת הנס ואת ההוגן תאע ר׳ חייה אלו עוגין
שלה וכן הוא אומ׳ הלהן תעגנה כיל הם
הכרוילים הגדולין הקושרין אותן בחבלים ומשליכין
אותן בים להעמיד הספינה וסגרו על מסגר
תרג׳ ויעגנון בבית עגנא ובבתי כלאים החבאו
תרג׳ ובבתי יסורין עגנהון לאשר בחשך הגלו תרג׳
לדעגינין **עגעג** וכרם ענבים
בותה תרג׳ ירוש׳ מגעגעין בדמא
בויקרא רבה בכ׳ אחרי מות ובפס׳ דאחרי מות
ואפרוחין יעלעו דם חמי בגוליה מגעגעין בדמא
ושתקי **עגש** בבר״ג רבה פרש
ותצא דינה לית תורא עגישא עד
רבותה בעיטה ד

סליק פרק ב׳

אחר פרק ג׳

עד כה׳ בנוה המשמשת בעדים והרואה
כר׳ ח׳ בנדה עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא
עליו דם כיר׳ מטלית וסמרטוט של בגד שהאשה
בודקת עצמה בהן לאחר תשמיש ואם היתה
נדה בשעת תשמיש נראה בהן דם ואע״ג שאין
ראיה לדבר זכר לדבר ובבגד עדים כל צדקותינו
ויש ששונין המשמשות בעדים בכל׳ המוציא יין
בגמ׳ צרור אבן אם יש עליה עד מותר כיל גמון
כגון ממרטוט אומתולין כדתנן המשמשת בשני
עדים והן הן תיקוניה ועיוותיה והכי בגמ׳ אעג׳
שנתק נדבה כבר הרי הוא מותר ליטול אותה
ולהתקנח בה כיל אח׳ אם יש עליה עד שנתכ׳
שכבר נתקנח בה מותר לקנח בה בשבת
עד יביא עד עורה סנ׳ אח׳ עדודה
לבית דין בספר אח׳ אדודה בכר׳ מפורש
בערך אדר עד זומם אביי אמ׳ למפרע הוא
נפסל כיל ראובן שהוציא שטר על שמעון בניסן
שנת תשצ״ח שלוה ממנו כך וכך ממון וזמן
השטר באחר בניסן שנת תשצ״ו וקיימו
חתימותן ובאו עדים באול בשנת תשצ״ח
והזימום נפסלין למפרע מעת שהעידו בבית
דין ולא מזמן כתיבת השטר שאפשר שבו
ביום שהעידו נכתב הזיוף וקודם כשרים היו
זה כיר׳ ר׳ חננאל ז״צל בפרק מרובה בסוף גמ׳ דכר׳
אין הן הלוקין ועוד בסוף מגילת איכה ואעידה
לי עדים נאמנים את אוריה הכהן וכי מה ענין
אוריה אצל זכריה וכול בבר״ג רבה בכל׳ נב׳
ותהרין שתי בנות לוט מאביהן אמ׳ ר׳ תנחומא
שלטון בעצמן והוציאו עדותן ועיבורן כמביאה
שנה ובכל׳ ס״א לפי שבנות גוים משמרות
עצמן ממקום ערותן ומפקירות עצמן
ממקום אחר וכול כיר׳ עדותן היינו בתולים

בתולין׳ עד׳ בכל מקום
שנהגו בגמ׳ מקום שנהגו להדליק אמ׳
ליה שדה והא כיר׳ הדא כדגרסינן בכל השולח
גט בגמ׳ אין מכריזין עדי גברין נהרדעאי גברין
בלומ׳ אלה מעשים ואלה מעשים וכדגרסינן בסו גמ׳
דכל כל גט אמ׳ להו עדי מסורא דדיקי קראי כיר׳
אמ׳ רב אחא בר יעקב הני ודאי מסורא נינהו דדיקי
קראי וכן כיל עדי כבנא בערך כבן ובערך כנע
כיר׳ אמ׳ הני ודאי מסורא נינהו בקקומץ וכה׳
בס׳ גמ׳ שתי נרשיות אמ׳ אמימר האי כיתחא ד׳
דאקרנא חייב במחזה אמ׳ל׳ רב אשי לאמימר
והא לית ליה כצימין אמ׳ ל׳ עדי כצימיה כ׳ כתחא
דאקרנא כתח העומד בזוית הבית והא לית ליה
כצימין כשאר כתחים אמ׳ ל׳ עדי כצימין בלומ׳
אעפ׳ שמשונין הן נחשבין כצימין
עד׳ ברי׳ גמ׳ כר היה קורא עד ערד
לבבך בעמידה כיל׳ בירוש׳ צריך לקבל
מלכות שמים מעומד כיצד היה מהלך בדרך
והגיע זמן קרית שמע לא יקרא כשהוא מהלך
לא יעמד ויכוין לבו כהוגן ויקבל מלכות שמים
ואחר כך יחזור לדרך אבל האומ׳ שאם היה
יושב יעמוד טעות היא בידו׳ עד
קיו לבן ואין מציל תרג׳ הוו לעדי מי נתך
למש׳ יעקב ותרג׳ מאן מסר לעדי יעקב בבקר
יאכל עד עד׳ עצבונך והריך
ותרג׳ צערכי ועידוכי׳ ותרג׳ ירוש׳ בברא׳ וכ׳
בכר׳ מט׳ אחרי בלותי היתה לי עדנה אמ׳ האשה
כל זמן שהיא ילדה יש לה תכשיטין ואני אחרי
בלותי היתה לי עדנה תכשיטין הא דאת אמ׳
ומערך עדי כל זמן שהאשה ילדה יש לה
ווסתות ואני אחרי בלותי היו לי עידנין בתרג׳
ירוש׳ עידונין עד וכחוץ לעוברים
תרג׳ כשוק לעדן יעבר שלום שח׳ ועברה
בכר׳ שגלה ערוה בגמ׳ נפטרו

ובר׳ גמ׳ דכר׳ אין מעמידין הניח עליה עודה
של שקין כסולה כיר׳ בתשובות מאחר שמניחין
אוכף על הכרה אוגדין אותה באגד שלה ושמו בלש׳
ערבי חגאס ומניחין שקין של משוי על המביאין
כמות חיזוק אחר וארוך הרבה ואוגדין השקין עם
הכרה וכך כיר׳ אבא מרי גאון בר מ׳ רב יצחק ראש
הישיבה ז״ל למה קורין אותה עודה של שקין
על שם משדה ענוים יוי משפיל רשעים עדי
ארץ אבל הניח על כרה אדומה עודה בלא שקין
כסולה ואיני קורא בה אשר לא עלה עליה עול
עול שאמר כזה קרוי עול׳ עדר
מוכתר בנימוסו היה כעדי כבר כירג׳
בערך נכנס במנחות בכר׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳ העומר
מתיר חטים שירדו בעבים למאי אי במנחות
זבול עד ומי איכא כי האי גונא אין בר עדי טייעא
נחיתא דוסנין קב חיטי בתלתא כרסי בסטר א׳
דוזינקא וחיטי בג׳ כרסאות בפיר׳ מגנצה כת׳
רוס ניזבא חיטי וכיל טפח גובה על הארץ ג׳
כרסאות באורך עדל בס׳ עוקצין
לקלבי זרדים ושל עדל כיר׳ דומה עדרי
לצנון ויש אומ׳ שהוא שדוריא עדלף
בס׳ גמ׳ דכר׳ א׳ בביצה עדילדין אין בחן
משום כלאים כיר׳ כלים של צמר כגון מנעלים
ונועלין אותן תחת מנעלים ושמו בלשון ערבי גורב
ובלשון יוואני עדן בר׳ גמ׳ דכר׳
ואו מגלחין עדינו העדני בשעה שעוסק
בתורה מעדן עצמו כתולעת כיר׳ כשהיה מתעסק
בתורה היה מעדן את עצמו עד שמתרכך בשרו
כתולעת שהוא דעתו מיושבת עליו וכיוצא ל׳
למלחמה מתקשה עצמו כעץ כל מורה עושה
בשעת הצורך עדן בר׳ גמ׳ דפסחים
צורבא מרבנן לא ניתנה בעידנא בס׳ כר׳
כיצד מברכין בגמ׳ והוא אומ׳ אבל קביעו׳ עידנא
על המגמר עידנא מידע ידיע דל עידנא קא

עדוק

דיע

אזיל בכ׳ במה מדליקין בגמ׳ על ג׳ עבידות
שאני רבא דאנסו ליה עידנא בעל כרחיה
בפר׳ הזרוע בגמ׳ בכור שנתערב וליכרום יהיה
אנסו ליה עידנא פי׳ לא היו מניחין אותו לעמוד
לפי שהיה לומדם בס׳ גמ׳ פר׳ הנזקין רב שימי
בר אשי אתא לקמיה דאביי אמ׳ ליה ליתבן
מר בעידנא אמ׳ ליה איתלי עידנא לדידי פי׳
עת ללמוד כמו קבעת עתים לתורה בס׳ גמ׳
דכל א׳ בגזה וזהו עידן של צנועית

עדה

בפר׳ החוצר בגמ׳ זה חוצר
לא נצרכה אלא להעדיכה פי׳ כל מה
שישאר כלדמי החבילה אחרי סיפוק מזונותיה
והוא שנוטל האב

עדק

בכ׳ במה
בהמה בגמ׳ חנונית טומנין להן עדק
בשמן פי׳ טומנין להם פנוק סכוב בשמן
עשיתה מר עוקבא שהוא אדם עשיר ולו עושין
דבר יקר כזה ולא לבהמה

עדר

בפ׳ תינוקות בגמ׳ ראת ועודה אשה
לא תטבול אלא דרך גדילתה כדתנן בב׳
בנגעים האיש נראה כעודר ומוסק בזיתים
פי׳ ריש לקיש מצריכה שתטבול דרך גדילתה
עומדת והא לא בעינן אלא לטהרות כדתנן
גבי כהן שרואה נגעי אדם האיש עומד ערום
לפני הכהן ומחדיר פנו לכהן ומגביה זרועותיו
למעלה כדרך ה׳ שהוא מגביה המעדר בשעה
שעודר בשדה כדי שיראה בית השחי שלו ובטנו
של פנו והופך גבו לכהן וכופף קומתו כדרך
שכופף בשעה שמוסק זתים כשמפילין מן הזית
וליקטן מן הארץ ומה שיכול לראות בבית
הסתרים רואה יותר על כן אינו צריך וכן האשה
כשרואה נגעה נראת כאורגת שפושטת זרועותיה
למעלה ומטה הערב וחוזרת גבה וכופפת קומתה
כאותה שמניקה את בנה ששוכב על הארץ וכי
היכי דבעינן דרך גדולתה כשהוא בודקה
מנגעה הכי בעינן שתטבול דרך גדילתה
לטהרות אבל לבעלה לא צריך ועוד פי׳ זה
בערך נמק בכ׳ רבן גמליאל בגמ׳ נתן גט הא לא
אלא לעודר בנכסי הגר הזה וכסבור של גר אחר
הן רבני בפר׳ ב׳ בבאה וכל ההרים אשר במעדר
יעדרון בס׳ גמ׳ דפר׳ הוציאו לו בס׳ פר׳ הגוזל ומאכיל

עדר

מנכסי זרעים ועודרי ירקות פי׳ חופרי ירקות
בס׳ גמ׳ דפר׳ הוציאו לו כי עידרו משלה פי׳ כה
השעירים הללו אם נשבר הדס יביא אחר ועוד
ושבר דס יביאו אחר אם הס ג׳ וד׳ כולם נשרפין
אבית הדשן הנשחטין כשהן המשתלחין כנגד
הנשחטין כמה מהן משלה אמ׳ לו וכי עדרו משלה
בלומ׳ אינו משלה אלא אחרון אמ׳ לו וכי עדרו שורפו
שמגרת ששורף את כולו עשותרות צאנך תרג׳
יתוש עדרי ענך

עדש

בכל במה אשה בגמ׳ ולא בקטלא
בעדשה הלך אחר שלשלותיו פי׳ בלע׳ אשתריה
בס׳ תוספת עירובין אין ממלין בעדשה בשבת

עדש

העדשין והלולבין כבר
פי׳ בערך טלבה ובער׳ לולב

עדש

בכל ארב׳ פר׳ כ״א
בהיותם כואבים ולא יטול עדשה מלאה
חמים ויתן על גבי כריסו בשבת

עדש

בס׳ מעשרות ועדשים המצריות פי׳
שבאין ממצרים כעדשה מובאת פי׳ קצוב ומ׳
ומצומצם שאינו חסר ולא יתר מקום הנגעים ט׳
עדשות מקום עדשה ד׳ שערות נמצאו לו שערות
בבר׳ רבה פרש׳ ס״ד ונזיד עדשים מה עדשה זו
עשויה כגלגל כך העולם עשו כגלגל מה עדשה
זו אין לה פה אבל אין לו פה אבל אסור לדבר

עדית

את כל נאות יעקב תרג׳
ית כל עדית בית יעב׳ נאות אלהים תרג׳
עדית אלהים:

בריך רחמ׳ דסייע׳

סליק פרק ג

אחל פרק ד

ען בויקרא רבה אשה כי תזריע קן
בעון חוללתי בעון מלא מניח חסד שבחסידים
אי אפשר שלא יהא בו צד אחד של תועבה וכול
עוזל בבר׳ רבה פרש לז ובר׳
ויקרא רבה פרש והוא ישקיט ישלחו
כצאן עויליהם אמ׳ ר׳ לוי בערביא קורין לינוקא
עוילא עוים או טרפות בגמ׳ אחוזת
דק והעקרוני והעוים עוים מתימן באו
ולמה נקרא שמן עוים שעוו את מקומן רב׳ אח
שעוו לאלהות הדבה דבר אח שכל הרואה אותם
אוחזתו עווית בברא׳ רבה פרש׳ כג עוים שהעוו
את העולם והוצרו מן העולם ונדמו לעולם שיצור
האמא דאת אמ׳ עוה עוה אשימנה ר׳ אלעזר
בר׳ שמעון אומ׳ שהיו בקיאין בעברות כנחש כ
בבלישא צוחין לחויא עויא וכן כיר בער׳ חיוי
כחיוי בס רטואת בפר׳ מי שאחזו תנו רבנן
המשתמש מטתו מעומד אוחזתו עוית בפר׳
היה קורא בגמ׳ אמ׳ ר׳ יהושע בן קרחה רב שלוחיה
הוא דעווית כיר השליח לא הלך בדרך ישר
ואיחר והביא תכלין לאחר שקרא קרית שמע
עוים בר׳ גמ׳ דפל הזורק גט
דעויק לה חרציה ושקליתיה כיר שעקם
מתניו ומצלה ליתן לה הגט והיא שלטת ממתניו
דכיון דמרעתיה הוה שקן ונתן קרינא ביה
במיל ר׳ חננאל זצ״ל כתוב דאדיק ליה חרציה
ופי׳ כגון שהיה הגט דבוק במתניו בחוזק שעקם
מתניו ונתחלחלו כמו הוא נתנו לה לפיכך הרי זה
גט׳ עזר בבריתא חד׳
אליעזר פרש׳ לג׳ אמרו אנשי יבוס
לאברהם כרות עמנו ברית שאין זרעך יורש
את עיר היבוסי ואנו מוכרין לך מערת המכפלה
ועשה כן ואנשי יבוס עשו צלמי נחשת והעמידום
ברוחב העיר וכתוב עליהם ברית שבועת אברהם
וכיון שבאו ישר׳ לארץ לא יכלו להיכנס שם
מפני השבועה שנ׳ ואת היבוסי יושבי ירוש׳ לא
יכלו בני יהודה להורישם וכשמלך דוד רצה
להיכנס שם ולא הניחוהו שנ׳ ויאמ׳ אנשי יבוס
לדויד לא תבוא דוד הנה ואומרין אין את יכול
להכנס עד שתסיר הצלמים הללו שכת׳ עליהן
ברית השבועה שנ׳ כי אם הסירך העורים והפסחים
ואלו הן הצלמין שעינים להם ולא יראו רגלים ולא
יהלכו שנואי נפש דוד שונא מלשמוע ומלעבור
ע״ג

סליק פרק ד

אחל פרק ה

ען בכר׳ ג׳ בבכורות עז בת
שנתה ודאי לכהן פיל אם יש לעז שנה שילדה
אותו הולד בכור ודאי שעדין ודאי לא ילדה אחר
ואם עברה שנה תמימה ספק אם בכור הוא אם
לאו פרק וחמור בני אדם ג׳ ודאי לכהן שקודם
ג׳ לא יולידו בפר׳ כיצד הרגל בגמ׳ דספק אי זהו
מועד הני עיזי דשוקא פיל העומדים לטביחה
בר׳ גמ׳ דפל אותו ואת בנו הני עיזי דבלא בשרות
לגבי מזבח פיר׳ של בר הנמצאות במדבר ס״א
עיזי דברא עיזי דקדקסא בפר׳ פיר׳ בערך טרבן
ען בכל כלי בעלי כתים פרק
ז׳ בבלים חוץ מכנף העור פיר׳ עוז
עזניה ויש אומ׳ אווז ען כד הוה
רחמנין עזיזא בפר׳ פיר׳ בערך טכסר
בר׳ נגעים בהרת עזה כשלג פיר׳ לבנה בתוקף
כשלג׳ בפ׳ במה מדליקין בגמ׳ המכבה שתצילני

מעזי פנים ומעזות פנים פי' עזי פני ס—
שלא יקנטנו אדם שיש בו עזות פנים ומעזות
פנים שלא יהא בי עזות פנים פי' אח' רשו"ל
מעזי שלא יזיקוני ומעזות פנים שלא יצא עלי
מה נמזר דהוא עז פנים

עזה

בס' גמ' דפר' ב' שערי בא לכפר מעשה עזא
ועזיא' בברייתא דר' אליעזר פר' מה' לפיכך היו
נותנין שוחד לסמאל ביום הכפורים שלא יבטל
קרבנם של גורל אחד ליוי לקרבן וגורלו של עזאזל
שעיר חטאת על כל שעוונותיהן של ישר' עליו

עזב

ברש' גמ' דפר' ד' נדרים אלא
חמות בה מלין דעזיבא פי' דבר זמה

עזגד

תר' תרג' ירוש' אילה שלחה
עז' וביאו מטוה תרג' ומיתין כד
עזגל וכטה תמכו פלך תרג' וידהא לכבן
מעזלא

עזם

ומלק את ראשו תרג'
ירוש' ויעזום ית רישיה

עזק

בס' גמ' דיבמות פירות הולכו של
ערלה הן של עזיקא הן פי' אותן פירות שגוב
בחור שהן כחושין אלא בבר הם של שנה ג' שהן
יפים ושמינים כדי להשביחם של עזיקה פירות
שביעית שנתחדשו בשביעית כלומ' לא תהא סבור
ובשדה בור גדלו אלא נחרש יפה ונעזק כמו של
ויעזקהו ויסקלהו של נטע רבעי דקס' מובחרות
מע' שבכלם אסורין לא אמ' כלום ולא חיישינן
לדברין דלהשביח מקחו אומ' כן בגמ' דפר' כל
קרבנות הציבור הלך בשדה ומצא יושב העוזק
תחת הבתים פי' חופר ומשליך את האבנים בב'
ב' בר' השנה ובית יעזק היתה נקראת איבעיא
להו בית יעזק תנן לישנא דמעלייתא כדכת'
ויעזקהו ויסקלהו או דילמ' בית יזק תנן לישנא ד'
דגרעא כדכת' והוא אוסור בזיקים בסוף אהילות
אף העוזק בית הכרם טהור פי' משליך אבנים
ויש מפרשין שעשה לו גדר מן אבנים מן ויעזקהו
ויסקלהו ומפרשין ויעזקהו הסביבו גדר כטבעת
תרג' טבעת עזקן

עזק

והוא
אוסור בזוקים תרג' בעזקיא

עזר

בס' גמ' דפר' א' בתעניות תנאי היא דתנן
בפר' סדר תעניות האלו על אסור מתריעין בשבת
וכול' ר' יוסי אומ' לעזרה אבל לא לצעקה פי' לעזרה
כל אחד ואחד מתפלל בפני עצמו אבל אין עושין
כנופיא פי' אח' לצעקה אין אומרין עננו כל — כינופיא
הציבור ביחד בקול בשבת פי' אח' לעזרה
מתפללין להקב"ה כדי לעזרן ולהצילם אבל לא
לצעקה אין מתפללין להקב"ה שלא להראותן צרה
כמו שראו אנשי אותה ספינה פי' אח' לעזרה
מתריעין שיבואו להן לעזרה

עזרד

ברש' דמאי הדינרין והעוזרדין ברש' בנאים
הפרישין והעוזרדין אינם בנאים זה בזה בס' גמ'
דפר' חבית סוחטין ברמונים ובפרישין ובעוזרדין
בפר' כיצד מברכין בגמ' ונבלות עוזרדין טולשי
פי' פירות אילן ובלשון ערבי שמן גבירא ואדומין
הן ויש אומ' בערור ובלעז סורבא ויש אומ' אביטרי
בגמ' דפר' פירה פי' פים מצומקות כעוזרדין

עזרדי

בפר' בכל מערבין בגמ'
נתנו ברש' הקנה מין בעוזרדין כאן
בשאינן עוזרדין פי' מתני' בקנה עוזרדין — בקנים
שהן חזקים מין אילן ואם יבוא להשתמש בהן
כיון שהן חזקים ואינו יכול לנטותן וליטול העירוב
שעל ראשו גזירה שמא יקטום פי' קאמיינא בקנים
רקים שאינן עוזרדין שהן כמין ירק ונוחין
להרכינם ולנטותם ולא אתי לקוטמן דהני לאו
מין אילן הוא ולא גזרו בהו רבנן

עזרה

עזרת הכהנים ישראל
שמטר בשביל זה כן נקראת עזרה מן עזרה
בצרות כלומ' ששם מתפללין לאל ושומעם ועוזרם:

סליק פרק ה
אחל פרק ו

עט בס' בג' דפר' במה בהמה ובס' בג'
דפר' השותפין ארבעה מתו בעטיו של נחש
פיר' קולמוס שנכתב בו המות כמו עט ברזל
סופר פי' אחר בעצתו כמו עטה וטעם ועובר
הוליד אותישי תרג' חיצי יומין סגיאין עד דאדכר
קדם יוי עוטא דיהב חויא לחוה

עטלף עטליה שלעזה היתו
עטלים **עטם** שמכר כירשנו
עטמהתא דשקא כבר כירשנו בערך עטם
בבל קרבנות פר' ח' במנחות הזית השלישי עוטנו
בבית עד שילקה פיר' לוקט אותם שמתחת הזית
לפי שאין השמש זורח עליהן הרבה ואינן מתבשלין
יפה משום הכי עוטנן בבית כלום' משימון בבית
הבד בכלי מעטן עד שילקה עד שירקך ק' ריפתן
וישתנה מראיהן ומעלן ומעטן בראש הגג לפי
כשהין ביותר בכלי אוב הרוחן יצא מהן מוח
ונשרו ונתעמשו **עטף** הבא
נא ירדך בחיקך תרג' מעול כען ידך בעיטפך
שאתי בחקי כל רבים עמים תרג' סובריתיה על
עוטפי כל גידוכיהון דסגיאין עממין
על דעטך עטיפוך **עטף** על
דעטפת יעטפיך אונה עטיפה כבר
פיר' בערך טף **עטף** בס' גמ'
דפר' זלו מגלחין כל עטיפה שאונה
בעטיפת ישמעאלים אונה עטיפה פיר' מכסה
שפמו וזקנו וחוטמו במצנפתו או בטליתו
ועוד מפור' בערך גב עטוף ובסו טורי חבר
רברבי וכד רמי הוה פיר' כמו אדם האומ' להרים
התעטפו והתכסו במלבושיכם הנאים כי זה
האיש הבא להיקבר אצלכם בן גדולים הוא ויש
אומ' לבני אדם אומ' התעטפו והתכסו במלבושיכם
הנאים ועמדו על ההרים וכסו אותן בשעת קבורתו
בן גדולים והנאים הוא פיר' את טורים הם חשרים
ותכם בסעיף ותתעלף תרג' יחש כרדידא ואתעטפת

עטף כי רוח מלבני יעטף
פר' לשון ליאות כבר' רבה פרש' נח
כי רוח מלפני מה' ר' הונא הרוח הזו בשעה שיוצאה
לעולם מושלה בהרים ומשברה בגבעות ואומ'
הזהרי שלא תזיקי לבריות מה טעם כי רוח מלפני
יעטוף מנהו יעטף נשלהי ליה חדא היא דכת'
בהתעטף עלי נפשי **עטר**
בס' גמ' דפר' שאכלו עיטור ועיטוף פיר'
בערך עשר בתנור פר' ה' בכלים עטרת כירה
טהורה פיר' בנין שסביב הכירה כדי שלא תצא
האש בהזיז פר' יו' באהילות העטרות והפיתוחים
פיר' בנין למעלה מן החלון ויש בו חורים עגולים
כמין עטרות כדכת' והעטרות תהיה בכל' ג'
במידות עולין ורואין את העטרות שבחלונות
שנ' והעטרות תהיה בס' גמ' דפר' ר' אליעזר אומ'
אם לא כשר החותך את העטרה פיר' מקום שמהל
הערלה נשאר הבשר כעטרה סביב לגיד בר' גמ'
דפר' כל היד גבול יש לה מעטרה ולמטה מותר
מעטרה ולמעלה אסור פיר' למטה מן ב' הבריח
בשר הגוף מותר לאחוז בר' גמ' דפר' בן סורר
ומורה תני ר' חייה עד שתקיף העטרה כי אתא
רב דימי אומ' הקטת גיד ולא הקטת בציס בס' גמ'
דפר' יוצא דופן ר' יוסי אומ' משתקיף עטרה
פיר' שיער בס' שוטה כפלמוס שלא כסינוס גזרו
על עטרות חתנים גמ' אמ' רב לא שנו אלא של מלח
ושל גפרית פיר' ר' גרשם ז"ל מזהב היתה אותה
עטרה ורחצו אותה ממלח וגפרית כדי שתהא יפה
אבל של הדך בין קנים בין חילית אסור והני מילי
דנכרי אבל דנשי שרי חדא דבהריא אמ' רבותי' ז"ל

ה
חשב
הילו

הלכת׳ כלילא שרי ותנב זו דגרסינן בכ״א בנוטין
רבינא א׳ שכחיה למר בר רב אושי דגדיל כלילא
לברתיה וכו׳ עד דומיא לכהן גדול כבגדי אבל
דנשי שרי וקימא לן הלכ׳ כמר בר רב אשי בכולא
תלמודא בר ממי כך שבועה וחיורא תנא אי זו
היא עטרות כלות עיר של זהב אבל עושה הוא כיפה
של מלח פי׳ לא אסרו אלא לכלות אבל לשאר נשים
לא דהא לעקיבה עבד לברתיהו עיר שלזהב בר״ג
גמ׳ דכל בא לו כהן גדול למה נקרא שמם אנשי כנסת
הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה

עטר

בבל׳ אין בין המודר בגמ׳ הרס עטור
סופרים פי׳ לשון עטירה הוא לא סדו תרג׳ לא
עטרא כדכת׳ לק בבמות לא סרו וכן הא דגרסינן
בפ׳ המגרש בגמ׳ גופו של גט וטור ועטור כלומ׳
נטור ומסולק ונראין הדברים שבתחלה אנשי
כפרים לא הו דייקי במקרא והוו קארו ומעד...
ואחר תעברו קדמו שרים ואחר נוגנים צדקתך
כהדר ה׳ ומשפטיך תהום רבה והוו משתבשין
באילין מלי בההוא זמן וסברין דהכי דקדוק משום
דהכי מסתבר ואתו סופרים וסילקו להני ווין והוו
קורין אחר תעברו אחר נוגנים משפטיך תהום
רבה ובה״ח דסופרים קא עטרי להון להלין ווי חווה
קרי להון לאילין מלי עיטור סופרים ואתא ר׳
יצחק ואורי דקבלה אינון הלכה למשה מסיני
ועוד דורות קרובים להשתא הוו משתבשי וקארו
ולא ישמע עליך וסופרין מגמרין דלא ליתקרי
בו״ו

עטר

בפ׳ המדיר
בגמ׳ רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ ובר׳ גנות
חוקת הבתים הני מלי דלא עבוד עטרא אבל עבוד
עטרא כל עטרא קלא אית לה פי׳ שטרא

עטרן

במה מדליקין אין מדליקין
בעטרן פירוש בגמ׳ עיטרנא כמוליא
דזיפתא שעוה פסולתא דדובשא

עטש

בפ׳ מי שמתו בגמ׳
היה עומד עיטוש אעיטוש לא קשיא הא מ׳
מלמעלה הא מלמטה פי׳ מלמעלה יפה והוא
כגון זה דגרסינן בס׳ חלמות רפ׳ הרואה עיטוש יפה
לחולה דכת׳ עטישותיו תהל אור והוא מחוטמו
ובפיו ובלעז אישטורנוטי ובהגושה פי׳ ט׳ כעדה
אלו הן הווסתות מפהקת ומתעטשת מלמטה כגון
זה דגרסינן בס׳ גמ׳ רפ׳ הרואה ובבקעה כל זמן
שמתעטש ואין חברו שומעו בילמדנו ויהי כי זקן
יצחק עד ימי יעקב היה אדם עוטש ומת הרע
לך שכך שאדם עוטש והן אומ׳ לו חיים טובים
מכלל שהיה מת עמד לו יעקב מבקש עליה רחמים וכול׳

סליק פרק ו

אחל פרק ז

עיין

בפ׳ כיצד אשת אחיו בגמ׳ מי
שיש לו אח ובן אין לו עיין עליו פיר׳ גמ׳ דקידושין
מפורש טבכת׳ קרא אין מלא ביוד ולא כתי׳ אין
חסיר דרשינן ליה לאו והיך לאו אין כסף לאדון זה
היך יש כסף לאדון אחר ומנו אב וכי האי תנא דתני
וזרע אין לה אין לי אלא זרעה כשר זרעה פסול
מנין תל׳ לומ׳ וזרע אין לה עיין עליה הנה דרש ביוצא
בו לאו והיך אין לה זרע כשר אם יש לה אפי׳ זרע
פסול וזהו אין לה עיין עליה אם יש לו אפי׳ זרע
פסול זה פי׳ ר׳ חננ׳ זצ״ל במסכ׳ קידושין בר׳ג׳ יש
נוחלין ומנחילין בגמ׳ סדר נחלות תנו רבנן בן אין
לו אין לי אלא בן דליהוי קודם הנחלה בן הבן דל...
יהוי קודם לאבי אביו והכי נמי בת הבן ובן בת
הבת שלבן שיהא יורש אבי אבי אמו מנין תל׳ לומ׳
אין לו כלומ׳ מהאי א׳ דאין עושה ע׳ כלומ׳ עיין עליו
ומכל הצדדין הבאין מכוח כוחו לו ירושתו והכי נמי
דרשינן בת והוא הדין נמי לכל הני דקודמין לנחלה
צריך לפשפש ולחקור ולעיין אחריהם אם יש להם

להם יורשין הבאין מכל כוחו ולית להם נחלתן
ואחין נמי דקורמין לאחי האב צריך לעיין נכר
הבאים מכח אחין וליתן להם ירושתו זה פיר ר
גרשום ז"צל תנו רבנן מעין שאין מעריכין במקום
שמבריכין פיר גבי משקל אין מוכרין עין בעין
כלומ שוה בשוה במקום שמנהג ליתן הכרע
בר גמ' רף גט פשוט ג עבירות אין אדם ניצו
מהן בכל יום הרהור עבירה ועיון תפלה בענ
שמחשב בדעתו אכוון בתפלתי כדי שיעשו לי
רצוני והיינו שדומה כמו מנסה לבוראו עין תלעג
לאב בפר ג' בפיאה ירוש עין תלעג על כיבוד
אם וביזת על לא תקח האם על הבנים יבוא עורב
שהוא אכזרי ויקרנה ול יהנה ממנה ויבוא נשר
שהוא רחמן ויאכלנה ויהנה ממנה בתנור פר ח
בכלים שרץ שנמצא בעין של תנור בעין של כירה
בעין של קופה פיר חלון של מטה עם הקרקע
בתנור ליכנס בו הרוח כדי שיוסק שמו עין ולמה
מפני שהוא תגריד כתוח אלא כעמים סתום ופעמים
פתוח בהנוגע בר כא בכלים כעין ובעבות פיר
טבעת של עץ בעול דתניא העץ שבמעין והעין
שבמחרישה ובעבות כמו וכעבות העגלה חטאה
ובפר פיר אחד בערך עב ועוד בפר כא בכלים
ובעין של מתבת פיר טבעת יש בה החבל שמושך
הבהמה בפר חומר בקודש ובגמ' ובשעת הגיתות
ושייר קופה אחת יתננה לעיני הכהן פיר שמראה
לו שלא נסחטו ואין מקבלין טומאה אבל אם
נשחטו אין נאמנין לומ טהורין אלא רבשעת
הגיתות אין נאמנין הא דתאני יתננה לעיני הכהן
באפלי דהנו בשאר ימות השנה אבל מתנותין דתנו
דנאמנין בחדתי רב זמנן בב אעפ שאמרו בגמ'
ומניקה הוו לה בני עיננו פיר בנים גדולי עינים
בפר ר' ישמעאל פיר עשירי במנחות מעשה שבא
מגיעות צריפין ושתי הלחם מתקעת עין סוכר
ומפורש בגמ' ובס נמ' רכל מרובה ועל אותה

שעה שנינו מעשה שבא מגנות צריפין וכל בפר
תפלת השחר ור' יהושע אומ' מעין יח בגמ' רב אמ'
מעין כל ברכה וברכה פיר מזכיר ג ראשונות בסדרן
ואומ ברכה רביעית חננו מאתך דעה ובינה והשכל
בא' יוי חונן הדעת והחזירנו בתשו שלמ' לפניך
בא' יוי הרוצה בתשובה מחול לנו מלכי כי פשענו
לך בא' יוי חנון ומרבה לסלוח גאולנו למען
שמך בא' יוי גאל ישר' וכן כל ברכה וברכה עד
מלא רחמים רבים אתה בא' יוי שומע תפלה
ואומ' ג האחרונות כתיקנן אלו דברי רבנו רב ושמואל
אומ' הביננו פיר אומ' ג ברכות הרא' כתיקון ואומ' הבין
הביננו יוי אלהי' וכול עד שומע תפלה וג האחרונות
ונמצאו טעם רב ושמואל מפורש בירוש כזה הענין
שכתבנו רב אומ' סוף כל ברכה וברכה ושמואל אמ'
רא' כל ברכה וברכה אית תנא תני שבע מעין יח
ואית תנא תני יח מעין יח מאן דתני ז מעין יח
מסייע ליה לשמואל ג ראשונות וג אחרון הרי שש
והביננו ברכה אחת שחותם בה בא' יוי שומע תפלה
הרי ז מעין יח ומאן דתאני יח מעין יח מסייע
ליה לרב דאמ' חתימה מעין כל ברכה וברכה באשר
כירשנו למעלה בפר א בשוטה בגמ' שמשון תשב
בפתח עינים אמ' ר' אלכסנדרי מלמד שהלכה
וישבה לה בפתח אברהם אבינו שכל עינים
מצפות לראותו פיר שכל אורח ושב באין בפתח
אברהם ר' חנן אומ' מקום ששמו עינים כדכתי
תפוח והעינם ר' שמואל בר נחמני אומ' שנתנה
עינים לדבריה וכול עין בב עין קוץ בערך טית
גליא:

סליק פרק ז

אחל פרק ח

עכב בב ג במנחות הקומץ מיעוטו מעכב את רובו פיר אם נחסר מן העשרון

ממנו

בכל ששה

ממנו כל שהוא בין קמיצה להקטרה פסול וכן אם נחסר מן העישרון כל שהוא קודם הקטרה פסול וכן כולם ומפורש בגמ׳ מאי טעמ׳

עכביות בפ׳ אחרון מעוקצים ר׳ שמעון אומ׳ חוץ מן העכביות

בס׳ גמ׳ דפ׳ המביא כדי יין אבל מתקנין את הקונדס ואת העכביות פי׳ ירקות שהן מרים וצריך למחבן על ידי האור ברותחין ר״ע שקורס שמיתקן אינן ראויין לאכילה יכול לטלטלן כדי למתקן לאכילה בבר׳ רבה פרש׳ בא קוץ זו עכבית דרדר זו קונדס שהיא עשויה דרין דרין והיה כערער בערבה תרג׳ ויהי כעכוביתא כ במישרא יש לומ׳ עכביות בלע׳ דוסי שהן ממין מטאטא קונדס בלע׳ קורדי

עכבר בהגדה דפ׳ השוכר את הפועלים לא שבקין ליה בני עכבריה בויקרא רבה זאת תהיה ער׳ להדא עכבראי והוה מכריז מאן בעי למיזבן סמא דחיי פי׳ שכונה

עכבר בפ׳ דיני ממונות בגמ׳ זה בורר בגמ׳ פיס׳ בורקין ההוא דהוה קארו ליה עכברא דשכיב אדינרי כלומ׳ כעכבר זה שגורר דינרים וכלמה שמוצא בחורו ושוכב עליהן כך זה שעדן אינו נותן מנכסיו כלום לעניים

עכוז ומעמד בבכורות פרק על אלו מומין ערוזו זה זנבו ויש אומ׳ עגבותיו

עכל בר׳ גמ׳ דפ׳ בכל מערבין ליטרא תבלין ועוכלא ירק פי׳ בס׳ גמ׳ דפ׳ המוכר את הספינה מפורש כמה שבלא אחד מחמשה ברובע והוא ביצה וחומשא דביצה בפ׳ א׳ בשוטה בגמ׳ במדה מעון לרבות תרקב וחצי תרקב קב וחצי קב רובע וחצי רובע תומן וחצי תומן ומפי׳ עוכלא ת״ל לומ׳ פי׳ כלמאון סומן ברעש בפ׳ המוכר את הספינה בגמ׳ המוכר פירות מנאי משטת ליה סהאי ר׳

עכל

דמחיוה מאה עוכלי בעוכלא פי׳ כמה מידות מדדו כאן כלומ׳ תמהו עליה ותרצוה תרוצין ה׳ הרבה בס׳ גמ׳ דפ׳ ערה שנתגתה ומעג׳ דאיכא למימר זוזי אנסוה דאמינא כמאן דמחו לה מאה עוכלי בעוכלא כלומ׳ מאה מכות

עכל בס׳ גמ׳ דפ׳ טרף בקלפי ובר׳ גמ׳ דפ׳ המזבח מקדש אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת ובר׳ גמ׳ דפ׳ גיד הנשה עיכולי בשר אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות פי׳ כמו כדי שיתאכל ודבר מבוער הוא ולא לגמרי

עכן

עכן וזהו הוא תנורו של עכנאי שהקיפוהו הלכות כעכנה זו וטירפוהו על אשר חלק על דברי רבים שנמצא כאלו זילזלם ואסיקנה ר׳ יהושע לא בעי לשון נידוי מפורש במשנתינו אלא מידי מילתא למרלתא ומשכח כד ור׳ אליעזר לא מרמי אלא בעי נידוי מפורש ולא אשכח אלא תלתא ועוד מפורש בערך חכן בפ׳ הגוזל זוטא והאמיל בגמ׳ הגוזל שדה ובהגדה דהשוכר את הפועלין עכנה עכנה פתחי פיך ויכנס בן אחל אבין בפ׳ נגמר הדין בגמ׳ דסנך ואם אינו וחד אומ׳ זמרי שמו ולמה נקרא שמו עכן שעיכן עונותיהן של ישר׳ כעכנה שמסבבת ומעקמת שבלכל ישר׳ בבלל החטא

עכבר

עכס בפ׳ במה אשה יוצא ירושל׳ עכסים קורדקיה כמה דתמר ובר גליהם תעכסנה

עכסה בתגורה בפ׳ יש בקרבנות מאי עכסה אמ׳ ר׳ יוחנן שכל הרואה אותה כועס על אשתו בשביל שלא היתה יפה כמותה

עכר בשתי מידות פ׳ תשיעי במנחות אלא שהלח נעכר והיבש אינו נעכר פי׳ שהלח נעכר מלמטה ומתערב ומתבלבל ואינו צלול ומרמה שנשאר שבכלי יצא לחוץ בגמ׳ כת׳ עכר תקופ׳ דלת

נעקר ומגויה דמתא קא אתי כלומ׳ מתוך הכלי
כגון הבירוצין ועולין למעלה והיבש אינו נעקר
מתוך הכלי הבירוץ ואינו צף ולא נכנס בתוך הכלי
לכיכך חול בסוף בגמ׳ הכל׳ מי שמתו ויש אומ׳ עוכן
בדגלו בס׳ בגמ׳ הכל׳ השוחט אחד בעוף אמ׳ רבה
בעכורין שנו בס׳ גמ׳ הכל׳ א׳ בנדה אימור שמש עכלן
בכ׳ הגוזל עצים בגמ׳ הנותן לאומנין אמ׳ ליה ליעבר
מוחך מיר קילקלו בלומ׳ יתבלבל מוחו כמ׳ ליעכל
מוחך ובגמ׳ דגזל מוטבע הני מילי בתלת דקא חאזי
ליה אבל בעכורין דלא קא חאזי ליה לא

יז בר בפר׳ המוכר את הבית לא מכר
את העבידין ולא את הגלגל פיר׳ בתשובות
עבידין כגון תנן והן כבשי שכובשין את הזתים
בבית הבד והיא קורה פיר׳ אח׳ עבירין הן העגילין
פירתן בכ׳ יא בכלים הכירים וטרושו כבשי והן
גלגלי אבנים נקובות באמצע וטוחנין וכובשין בהן
הזתים

סליק פרק ח

אקל פרק ט

יו על בסוף תמורה ומקדישין אותן
הקדש עילוי פיר׳ אחר קדשי מזבח ואחר
קדשי בדק משכן הבית אין משנין אותן מקדושה
לקדושה ולא אפי׳ מקדושה קלה לקדושה חמורה
כגון שלמים לעולה ומקדישין אותן קדשי מזבח
הקדש עילוי לשם קדשי בדק הבית ואותו עילוי
נותן לבדק הבית ומהו עילוי כדאמרינן בערכים
בכ׳ המקדיש שדהו מחרים אדם את קדשיו בין
קדשי קדשים בין קדשים קלים אם נדר נותן ד׳
דמיהם פיר׳ שאמ׳ שור זה עלי לעולה שחייב ב׳
באחריותו כיון דלא סאגי ליה דלא מקריב ליה
נותן את דמיו לבדק הבית ואם נדבה הוא נותן
קדשי מזבח שהקדיש לעילוי כיון דנדבה אלא אמ׳

עלי אלא הרי זו עולה דאינו חייב באחריותה אינו
נותן לבדק הבית אלא דמי טובת הנאתה ומהו טובתה
אומ׳ כמה אדם כהן אחר שאינו ממשמר העובד
באותו זמן רוצה ליתן לבעל השור שיתן לו עד
זמן משמרתו ויתנהו לו להעלותו כדי שיזכה לו
בעורו שאינו דשאי זה כהן להעלותו אלא בזמן מ׳
משמרתו וכמה שאותו כהן רוצה ליתן לו כן הוא
חייב ליתן לבדק הבית והינו עילוי ומחרימין אותן
קדשי מזבח יכול לומ׳ יהו חרם ואם אמ׳ כן אם נדר
הם נותן את דמיהם לכהנים ואם נדבה נותן את
טובתן כדאמרן ועוד בכ׳ המקדיש בעשרים וחמש
הבעלים נותנים שלשים שאין מוסיפין חומש על
עילויו של זה בכ׳ ב׳ בבכורות בגמ׳ דולדן וחלבן
הד׳ הן כחולין לכל דבריהן אין לך בהן אלא מצות
עילוי בלבד פיר׳ חומרא דגשו טרייה והיה ערכך
תרג׳ ירוש׳ ויהי עילוייך בר׳ בגמ׳ דם האיש מקדש
בו וכשטחו במקרקעי נמי לא אמרן אלא דכליב
בעילויא פיר׳ בשומא דשוברא וסנכה ואוקמיה
בדמי אבל כליב במשחתא פי׳ במדה אמ׳ כר׳
שהוא חוזר בר׳ יבמות ואיכתב רחמ׳ לא יעלה
הוה אומינא כל העלאה קא אסר רחמ׳ פיר׳ שנושאין
הכלאים בידיהן להראותו קא משמע לן דלא תלבש
בס׳ גמ׳ רב׳ הער׳ אני שונה עיגול בעיגולין עולה
פיר׳ מעלה אחד ממאה והשאר מותרין ודלי׳ ש׳
שתרומה בזמן הזה דרבנן לא היה התנא שונה
עולה אלא מדמע הכל בכ׳ ר׳ אליעזר מעל׳ שאמרו
בגמ׳ ומניקה עולה עמו ואינה יורדת עמו בעולה
בעל בעלייתו של בעל ולא בירידתו פיר׳ אם היה
עשיר או ממשפחה חשובה וממשפחתה עולה
עמו כמנהג מעלתו ואם היתה היא עשירה והוא עני
או פחות ממשפחתה אינה יורדת עמו ממעלתה
בגמ׳ דמר הכל שוחטין סכין עולה ויורדת מותר
לשחוט בה פיר׳ סכין שקצותיה רחבות ואמצעותה
צר זו היא עולה ויורדת והוא שכיה חריץ ואין בה

קילקלו

ינס

נגימה כל״ל בפר׳ כל המנחות באות נותן שתי
הלחם על שני כבשים ומניח שתי ידיו למטה מוליך
ומביא מעלה ומוריד אמ׳ ר׳ יוחנן מעלה ומוריד
למי שהשמים והארץ שלו מוליך ומביא למי
שהרוחות שלו וכול׳ עד וכן ללולב בס׳ גמ׳ דמ׳ אמנה
ניזונת איכא דניחא ליה באשה דשקלה על יד
בס׳ שבת בגמ׳ מהלקטין והיכי משני אמ׳ רב חסדא
על יד על יד כיר׳ מעט מעט ברי׳ שבועות ידיעה
בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים הרי זה בעולה
ויורד בכ״תב בכריתות אי מביאין קרבן עולה ויורד
וכול׳ כיר׳ אם היה עשיר מביא קרבן עשיר עני מביא
קרבן עני בילמדנו מלאכי אלהים עולים ויורדים
יורדים ועולים מיבעי ליה אל׳ שהמלאכים שמשמרין
לו בארץ ישר׳ עלו ואותן שירדו היו משמרין אותו
בחוצה לארץ בפר׳ מי שמתו בגמ׳ קברו קברו את
ובפר׳ יש נוחלין בגמ׳ בנות צלפחד ובפר׳ אלו נאמרין
בגמ׳ ששה שבטים אונה מזרעא דיוסף קא תונא
דעינא בישא לא שלטא ביה דכתי׳ בן פורת יוסף
בן פורת עלי עין אל תיקרא עלי עין אלא עולי עין כיר׳
שבל מי שמעיינין להם בעין רע לא יזיקום אלא
מועיל להם ומעולין ביותר ור׳ גרשום ז״צל פירש
שהן עולין על העין כדבר שיושב למעלה מן העין
ואין העין שולט עליו ור׳ חננאל ז״צל היה שונה עלי
עין בלע״ג בואי העין במקום אחר ואל תיקני בב״א
בתעניות וסימנך עילאי בשמיא תתאי לא ב׳
באעוניא כיר׳ שמואל בנהר דעא ורב בסורא ותרוייהו
על גרת ונהר דעא לעיל מן סורא טפי מן עשרין
פרסי שמואל ונהרדעא בעוניא ורב וסורא תתאי
לא בעוניא דכיון שהן תחתיים נקויין המים
ומתקיימין אצלם והיל׳ יוס׳ ס׳ כל אחר ס׳ בגמ׳ דפר׳
כיצד אשת אחיו ועירי מוסיף אף אשת אבי אמו
וסימנך דעי לאי דרב כיר׳ רב אמ׳ אשת אחי האם
ועירי אמ׳ אף אשת אבי האם האב שהוא למעלה
ורב מאי טעמיה לא תני לה משום דהוי חלכא ב׳

באשת אבי אביו אם תאמ׳ אשת אבי האם יש לה
הפסק אתו למיכר אשת אבי אביו נמי יש לה הפסק
ועירי לגבי אשת אבי אביו שכיח דאזיל ולמיכך
אין לה הפסק אבל לגבי אשת אבי אמו לא שכיח
דאזיל למיכך יש לה הפסק כיר׳ אח׳ לגבי משפחת
אביו שכיח דאזיל משום דאתי ליה ירושה מהתם
וידע ליה דאית ליה קורבא להתם ולא אתי למנסב
מהתם גבי משפחת אמו לא שכיח דאזיל בגמ׳ רב׳
לולב וערבה דאיתי בני עלייה והן מועטין כיר׳ דאיתי
ברוח הקדש כגון דאיית חלום כי הצדיקים שבדור
הזה הראויין לעלות לגן עדן מועטין הן בב״א
בבריקין מושב משלם נקן שלם מן העליה בגמ׳ מאי
עליה מעולה שבנכסים אצל מעולין שבמשפחה
ומאי ניניהו דויד ושלמה בפר׳ אלו נערות בגמ׳ הבא
על אחותו בין דרך ירידה לדרך עליה כיר׳ עליה דרכת
יורע כמביא למעלה בכסך עץ קרדומות כשהרגן
כיד אדם ומעלהו למעלה ממנו להורידו להכות
על הארץ או על זרלתו כיוצא בו בפר׳ ה׳ ובב״ב בבואה
אל תשג גבול עולם ירוש׳ רב ירמיה ורב יוסף חד אמ׳
אלו עולי מצרים וחרינה אמ׳ אלו שירדו מנכסיהם
דסמיא צוחין סגי נוהריה וכזה הענין קראו אחריך
מלא ריקם היה לו לומ׳ אלא כינה לא שכחן בעל
הבית דכת׳ קצירך ושכחת לא שכחוהו פועלים דכת׳
כי תקצר קצירך בש׳ ושכחת וג׳
הילכרי אמ׳ בפר׳ ח׳ שרצים בגמ׳ אין עושין חלמי
שמואל עלן אין בה משום רפואה כיר׳ עלי ירקן
דלצן העין אין בהן משום רפואה ושרי׳
בפר׳ הגוזל ומאכיל בגמ׳ המכיר כליו כלשכן
שעילא מצא כיר׳ עלולה בפר׳ ב׳ בכתובות בגמ׳ העדים
והאמ׳ ריש לקיש בס׳ בגמ׳ דגיר עולא מצאן וטיהרן
את ארץ ישר׳ ספר אחר עולעא כיר׳ צלע מצאן
ואמ׳ הטומאה שהיו מחזיקין זו הצלע היתה וטיהרן
כל ארץ ישר׳ בפר׳ ב׳ בכלאים
ובית הליל אומ׳ מלא חעול השרוני״

עלז

בפר׳ א׳ דביצה אין נוטלין ב׳
את העל׳ לקצב עליו בשר פי׳ על׳ כובאנא
שכותש בה הדיסא והכוואה וכיוצא בה במסינתא
מלאכת החול ואינו עוכרה לכתוש בו מיני מאכל
לניכך זה העל׳ דבר שמלאכתו לאיסור׳׳

עגל

בב׳ מי שהחשיך בגמ׳
מהידין מסכסתא בעיל׳ זוטרי ועיריס

עזל

עשרה תרג׳ ועיל׳ עשרה

מעגל

בפר׳ א׳ דראש השנה בין שנראה
גמ׳ מאי משמע דהאי עגיל לישנא דמגל׳ הוא
דכתי׳ בעגיל לארץ בפר׳ א׳ בסנהדרין בגמ׳ עריפת
העגלה ומדדו שאמ׳ נמצא בעגל קרוב לעיר
מצוה לעסוק במדידה בבר׳ רבה פרש׳ הא׳ ב׳
במעליות

עלול

בב׳ גמ׳ דבר׳ א׳ מכס
וטמא לטמא את המשקין שהן עלולין
לקבל טומאה מן חרודי ומן עלולי כבר פי׳ בערך
טהר זה מערך על שלישי

על

בפר׳ ז׳ בביאה כרם שכולו עוללות
בהמביך כל׳ ח׳ בכלאים הדוה שעילעלה את
הגפן עלגבי תבואה פי׳ סערה תרג׳ רוח סערה
רוח עלעולא בפר׳ א׳ בחולין בגמ׳ הכשר בתורין
מאימתי בני יונה משרין משיעלעלו דם הוא תאני
לה והוא אמ׳ לה ואכרוחיו יעלעו דס איתתי אמ׳
אביי מכי שמיט נדפא ואתי מייה דנא

עלב

בר׳ גמ׳ דבר׳ סדר תעניות
כיצד צדיק ורשע עלוב ושאינו עלוב מי
נדחה מכני מי כפר׳ השולח גט בגמ׳ הלל התקין
פרוזבול האי פרוזבול עולבאנא דדיאנו הוא ט׳
חוצפה של דיינין דמפקעי שמיטה עלובה כולה
שמזוה בתוך חופתה פי׳ חצופה כלה תנו
רבנן הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתם
ובול ואביונים מבני אדם תרג׳ ולעלובין מן בני
אנשא אם היום תהיה עבד תרגו׳ תתעלב ב׳
בצביעה עם עני ודל תרג׳ עם ענותן ומקבל

עולבן בויקרא רבה פרש׳ והוא ישקיט וכהן משיח
חטא אמ׳ ר׳ לוי עלובא מדינתא דאסיה קטליגוטוס׳

עלג עלז עלט עלם

בס׳ גמ׳ דבר׳ היה קורא עולמך תראה בחייך
פי׳ מעין אותן טובות שעתיד הקב״ה לשלם לך
לעולם הבא תראה כשאתה בחיים בר׳ חלק
בענין סנחריב כי מטו עלמין אמרי בעלמין בטל
בירושלים שהיא בית העולמים בויקרא רבה
ויהי ביום השמיני בסמך כל׳ ר׳ עקיבה הוא
ינהגנו עלמות עלמות בעילמות עלמות
בזריזות עלמות באילין עולמתא הא דאת אמ׳
בתוך עלמות תופפות עלמות תרג׳ עקילס
איתנסיא עלמות בשני עולמות וכול

ערם

חזק ואמץ תרג׳ תקף ועילס
כנה דנניס נעלסה

עלף

עיין בערך שא׳
בר׳ גמ׳ דבר׳ הכל שוחטין שמא יתעלפה
בר׳ גמ׳ דשבת ולכתחלה אמאי לא גזרה שמא
יתעלפה פי׳ לשון עייפות כמו על ראש יונה
ויתעלף׳׳

עלץ

בר׳ גמ׳ דבר׳ כיצד
מעברין הצבינגו היאך ר׳ אושעיא צכון
אמ׳ להן עלץ בנערה אחרונית פי׳ הצבינגו
הראה לנו ענין טוב ודומה היאך ר׳ אושעיא צכון
ענין צבעת כעגוז כלומ׳ היכן טמון עלץ בנערה
יש מי שאומ׳ שמח ששא אשה בהנת ממדע
אהרן והיא אהרונית עידנית מבנות הכהנים
כדגרסינן בגמ׳ דבר׳ המביא כדי מאי הירנות
אמ׳ רב יהודה עירניות אמ׳ אביי נאי חקלייתא
אחרונית היא אשתו אחרונה שכבר נשא אשה
אחרת ויש מי שאומ׳ שמח ששנה מסכתא מתחת
כהנים כגון שחיטת קדשים וכיוצא בה עירנות
כלומ׳ משנה חיצונה אחרונית שנקסה בחצי ימיו

עלש

בר׳ כלאים עולשין

ועולשי

ועולשי שדה ירושלמי עולשין טרוקסימון ע׳
עולשי שדה עולשין כרישין כריתין כרישי שדה
קפלוטין פי׳ עולשין שבפרדס עולשי שדה
שבשדות דמישתקי כורשתקי ובלעז צנ.צוני
ויש אומ׳ כרסנינו

עלה

במגלת איכה נחנו כשעננו אין
דעולתיא מריקן בסימא חמיע עולשי שדה
עולשין

עלת

בר׳ גמ׳ דכר׳ כיצד
מעבדין עלת נקבת בבדא פי׳ עלת
אגוזל שמעלין בו היין נקבת כמו דכ׳ ניקוף מכה
לבר כלומ׳ הגיע לשולי הכד שאין בו יין יבנון
נשריא סבר אח ידמון פי׳ ילכו התלמידים לביתם
או תעדי כתר היינו מגעת חבית כלומ׳ כותחין
בר אחרת לשתות התלמידים בבר כל כתבי בגמ׳
כיצד נפלה דליקה אשכח ביה מרגליתא זבנה
יג עיליתא דדינרי ובס׳ גמ׳ כר׳ ויש נוחלין בגמ׳
הכותב נכסין אזל זבן בוניתא קרעה אשכח
בה מרגניתא כול עד שמוה ניהליה בשלשה עשר
עליתא דדינרי פי׳ כלי קטן כמו אנטר..

סליק פרק ט
אחל פרק י׳

עם

בברכות בס׳ גמ׳ דכר׳ אל ירהרי
אביא להו אוממות או עוממות מרגים
לא עממוהו פי׳ עוממות כהה אורם תרג׳
כהה הנגע עמא מכתשא וכהתה כל רוח תרג׳
ותעומי כל רוחא

עמר

בבר׳ ה׳ בתמיד ראש המעמר
היה מעמיד טמאין פי׳ היו עומדין ישר׳ על
הקרבנות בירוש׳ ויש להם ראש להעמידם לתפלה
ודומין התגדיר כדתנן בתעניות כר׳ בשלשה פרקים
או כן מעמדות ובבר פי׳ בערך אנש צג ב׳

ב׳ בכתובות מעמד ומושב היה לכל במקום הזה
בס׳ גמ׳ דכר׳ המוכר פירות לחברו תנו רבנן אין
פוחתין כו׳ מעמדות ומושבות למת כגון הבכ
הבלים וכבר פי׳ בערך ביך בבר׳ רבה פרש׳
נג והיה ויהי בהקשותה כתוב אחד אומ׳ נצב
לריב ייי ועומד לדין עמו וכת׳ אחר אומ׳ כי שם
אשב לשפוט את כל הגוים כשדן את ישר׳ מעומד
מקצר הדין וכשדן הדין ולאומות דן מיושב
מאריך ומדקדק וכול בס׳ גמ׳ דכר׳ מצות חליצה
ישיבתה זו היא עמידתה פי׳ ישיבתה בלא
יבום זו היא עמידתה וכך תתקיים יבה אמ׳
לה והא ידעת כלומ׳ יודעת זו כלום שאינו כי
מתכוין לשום יבום ברי׳ נעים להכיר את
העומד בס׳ שבוע ראש׳ כדתנ׳ ואם בעינן עמד
הנגע בר׳ גמ׳ דכר׳ כל הזבחים שנתערבו נבילה
נמי נבדקה קא סבר עמודה צריכה מעת
לעת הריבה צריכה בדיקה עמוד החוזר בו׳
הדעי היוצא משכת חלחולת ולח ובהיותו יבש
יוצא כמין עמוד סילון הוא קילוח שהן שיוצא
כמין מי הסילון וכבר פי׳ בערך הדריקון וירקון
בבר׳ תכלת השחר בגמ׳ ר׳ נחוניא נרישר׳ עמוד
הימני פי׳ שני עמודים היו במקדש ועליהם
כל הבנין כבר׳ א׳ בערלה המעמיד בשרף עלים
פי׳ המרביק שמרי כלים בקומוס של ערלה ויש
אומ׳ המעמיד בחלב ומקנהו צג ב׳ בידים ר׳
יהודה אומ׳ שבסוף אינו מטמא עד שיעשה
עמוד כראש עקצים העמוד שהוא מכוין כנגד
האוכל פי׳ כשיתקינו הכרישין והקפלוטות
והבצלים יעשן באמצעיתם כמין עמוד
ובראשו תרמל ובו הזרע׳׳

עמר

ירוש׳ בר׳ כו׳ אומ׳ ר׳ עקיבה לא רבה.
לקרות עמרה קורין אותה עמירה ובבר׳ רבה
עמלה כבת׳ בערך הריון הרהון׳

עמה

בצמר שעל גבי העימה

ברך

סב אח אומה ובכר כיל במקומו
בב חבית אבל לא מתענגלין כיר פושטין
פושטין ומקפלין זרועותיהם לפניהם
ולאחריהן וכן ידיהן ורגליהן על גבי ירכותיהן
ומתחממין ומזיעין והוא כמין מעשה רפואה
ואסור בכל שעה בגמ׳ אלו דברים שאדם אס׳
אומרו בפת עמילה יאמרו בפת שאינה
עמילה כיר פת עמלה לחם הפנים שהיו בה
שלש מאות רחיפות כיר וחמש מאות בעיטות
ברגל פת עמלה דתנ׳ במה אשה כבר טר
עמל
בשרך יין   בב שנים אוחזין
בגמ׳ מיטא שטרי   אינון ועמליהון
ושבחיהון כיר אינון דמיהון ועמליהון   ה
הוצאותהון שבחיהון מה שמשביחין
עמל
בפר׳ אלו עוברין בפסח   ועמילן
של   טבחים בפר׳ השוכר את הפועלין
בגמ׳ מעשה הללו לעמילן של טבחים כיר
הפת שעושין לשאוב הזוהמה שלקדירה
עמל
בס׳ גמ׳ דנב׳ מציאת
האשה   ובר׳ גמ׳ דפר׳ המוכר את הבית
בסמך המוכר את החצר מגבינן מעמלן
דבתי כיר משכירות בתים   עמלק
בפס׳ דזכור עמלק עב ילק פרח   בחרין
והלא עם לק שבא ללוק דמן של ישר׳
אומשר בעגמו
עמון
בכר כיר   בער נות
בס׳ נמ׳ פר׳ א׳ דיבמות על מדוכה   12
ושבחגי הנביא ואמ׳ ג׳ דברים צרת הבת אסורה
עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית
ובר׳ גמ׳ דחגיגה הלכה למשה מסיני עמון
ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית כדי שיהו
עניים סומכין עליהן ושיהו מתפרנסין מהן
כיל קדושה ראשונה מה שקידשו עולי מצרים
שיהא בה קדושת שביעית קידשה לשעתה

כל זמן שדרך ישר׳ בה ולא קידשוה לאחר
שנחרבה ועולי בבל כשעלו לא קידשוה והניחום
שלא יהא בהן קדושת שביעית
עמוס
בויקרא רבה בט פרש
אהבת   שלחתי את עמוס היו קורין
אותו כסילוסא אמרין קודשא בריך הוא לא
הוה ליה על מה לאשרויי שכינתיה אלא על
הדין כסילוסא כיל קטיע לישנא דאמ׳ ר׳ פינחס
למה נקרא שמו עמוס על שום שהיה עמוס
בלשונו   עמם   וירוש בפר׳ א׳
בשבת עימעמו   עליה והתירו הכתמ
של גוים במקום שאין בת ישר׳ מצוי כמפעחיו
עבש   בחלק בגמ׳ שרוד
קרח כל   רחמי לה דהיא שלחה
ערטיל עמיץ עינוי ואזיל כיר כמו עוצם עינו
עמק
בבר׳ רבה פרש מב
עמק   השדים ג׳ שמות נקראו לו
עמק שדים שהיה מגדל סדינין שעשוי שדים
שדים שמניק את בנין כשדים עמק שוה ששם
השוו כל אומות העולם וקצצו ארזים
ועשו לו בימה גדולה והושיבוהו למעלה ממנה
והיו מקלסין לפניו ואומ׳ שמענו אדני וג׳ סוכות
שהיה מסוכות בלינות וכול ומפרש בה וישלחהו
מעמק חברון והלא אין חברון נתונה אלא בהר
ואת אמרת מעמק חברון והלא אמ׳ ר׳ אחא הלך
להשלים העצה העמוקה שנתן הקב״ה בינו ובין חבר
הנאה שקבור בחברון ועבדום וענו אותם וג׳ בב׳ א׳
בשוטה בגמ׳ אבשלום את מצבת אשר בעמק
המלך בעצה עמוקה שלמלכו של עולם שנ׳ הנני
מקים עליך רעה מביתך [illegible] אתה
אומ׳ וישלחהו מעמק חברון וכול בילמדנו הולך
לכנהם יומם וקבצתי את כל הגוים והורדתים אל
עמק יהושפט ונשפטתי וג׳ על עבד״ז וגילוי עריות
ושפכות דמים לא כתב אלא על עמי ונחלתי ישר׳

עמק חברון

ענק באו טרפות בגמ׳ סימני
העוף ואת כל עורב. הענקי והוא עורב
לבן וכן הוא אומ׳ ומראהו עמוק מן העור במראה
חמה העמוקה מן הצל׳ **עמק**
בפר׳ כו׳ בכליס סנדל עמקי כיר׳ ועל שם
מקומו כדבת׳ שארית עמקם ונרסין בתענית
עיר המוציאה תק׳ רגלי כגון כפר עמיקי
עמקיוון על ערסתהון תרג׳
וסרוחין על ערסותם: על ערסיהון
תירג׳ וסרוחין על מיטותיהן **עמר**
בר״ג גמ׳ דפר׳ במה מדליקין עמרניתא
רבינו כיני כיר׳ לשון צמר שיש בין קליפה ובין
האילן רך כעין צמר בארץ יש׳ שנמן לבש או
לבש׳ עמרניתא דערבא שמן כתירת הערך בגמ׳
דפר׳ אין דורשין כל עמר דנחית ליורה סליק כיר׳
כל אותו הצמר שנותנין ליורה גדולה לצבוע עולה
בכולה הצבע יפה אלא דעל גב אומיה נקי כלומ׳
כל אותו הצמר שהוא נקי ואינו מלוכלך בטיט
קולט הצבע יפה ושאינו נקי אין קולט הצבע יפה
כך ר׳ עקיבה מתחלה היה יפה עלה בשלום וירד
בשלום אחר שמתחלה לא היה הגון ר״א ירד בשלום
עמר בפר׳ כלל גדול אומ׳ המשבת
עמיר במרלא יד כי טלא כמו והמעמיר
מאחרי הקצר **עמר** בפר׳ אלו הן
הנחנ׳ בגמ׳ הגונב נפש מישר׳ אינו
חייב עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו שנ׳
והתעמר בו ומכרו כיר׳ ענין שימוש׳
עמר ר׳ ישמעאל אומ׳ העומר
היה בא בשבת משלש סאין׳

סליק פרק ׳

[illegible]

בפר׳ שור שנגח את הפרה בגמ׳ היתה שפחה עני
מרי לצור על כי צלוחיתו הוא צריך בפר׳ דיני
ממונות בשלשה זה בגמ׳ אומ׳ ר׳ שמעון ואמ׳ רב
נחמן החשוד על כי העריות כשר לעדות אומ׳
ליה רב ששת ענו מרי ארבעין בכתביה וכשר
ובפ׳ התורה בגמ׳ ולד תורה איהך דקימא תורה
היא הא לחמה והא תהוי תמורה אומ׳ ליה רב
נחמן ענו מרי ארבעין בכתביה ומשר כיר׳ ענה
לי אדוני הוא חייב מלקות אע״ג דלא ידעינן אי
בעל ודאי נקיטינן שלוקין על לא טובה השמועה
בס׳ גמ׳ דפר׳ הקומץ זוטא אמ׳ ליה ענו מרי משמיה
דר׳ ספר אח׳ ענה מרי כיר׳ אמ׳ ליה אביי לרב מ׳
מנשא מנ׳ לימרי או אמרה רב חסדא משמיה
דר׳ **ען** במה מדליקין בגמ׳ על
ג׳ עבירות על עינוי הדין כיר׳ הדיינין שמענין
את הדין לאחר שיודעין הדין מאחרין אותו עוות
הדין הדיינין שמעוותין את הדין בקלקול הדין
שמקלקלין את הדין **ען**
בר״ג גמ׳ בפר׳ ב׳ ביומא נענתי לך **ען** שאול
בן קיש מלך ישר׳ בפר׳ מציאת האשה בגמ׳
המשיא את בתו נעניתי לך קיס אכול או שני
עניים שייבי **ען** בס׳
משקין שיו׳ במועד מענות וכול עד
עינוי עונות כולן כאחת קינה אחת אומרת
וכולן עונות אחריה של ואשה רעותה קינה תרג׳
ואיתתא לחברתה עינויא **ען**
בפר׳ האשה רבה בגמ׳ האשה שהלך
בעלה למדינת הים בגמ׳ האשה שהלך בעלה
ובנה למדינת הים ושמוא׳ אומ׳ בעניותינו צריכה
גט כיר׳ ענות חכמה שאין בנו כח לברר הספיק
ען בכ״ח במקוות ועוד בגמ׳
דפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבה ר׳ ישמעאל אומ׳ מעמידים
שהן ד׳ עונות בס׳ גמ׳ דפר׳ דע״ג כמה הוי עונה
אומ׳ ר׳ יוחנן או יום או לילה וכול בר״ג נדה

כל שעברו עליה שלש עונות דייך שעתה בכר׳
ר׳ בפיאה המקדיש פירותיו עד עד שלא באו לעונת
המעשרות בבר׳ רבה כר׳ כר׳ מן עונתה דיהבית
בידך על האי שמות פי׳ זמן ועת בכר׳ החולין בגמ׳
ארבע אחין עצה טובה קא משמע לך ר׳ אין טפי
לא כי הימי דנימטינהו עונה בחודש פי׳ ר׳ חננאל
ז״ל ארס הראשון בערב שבת שמש תחלה בכר׳
מעכ׳ בגמ׳ הגמלין עונה של תלמידי חכמ׳ אימת
מערב שבת לערב שבת אשר פריו יתן בעתו זה
המשמש מטתו מערב שבת לערב שבת וגם על
זה פירש שבו נברא ארס הראשון וקשיא האריכן
בס׳ פר׳ מעכ׳ שאמרו ואוכלת עמו מלילי שבת
ומדרש ר׳ יוסי ביר׳ חנניא אומ׳ תשמיש

ענב בפיאה בכ׳ ו׳ דומין אותה
כמו היא ענבה של שעורים פי׳ קמח של
שעורים דאמרינן בסנהדרין ירוש׳ בכל כהן גדול
כל יעקב דכפר חנין אמ׳ עדשין היו״א שהיתה
ענבה שלהן יפה כשל שעורין והל׳

ענב בכל׳ לולב הגזול היו ענביו
מרובות מעלו פי׳ כרדירין

ענב בכל׳ אין מעמידין בגמ׳
מתרטאין האי ענבתא כרונקא דמיתותא
פי׳ מורסא מדהכי ליתי ענבתא בת מינה פי׳
ענבים שיהא מראיהן כאותה מורסא אם היא
לבנה יעביד ענבים לבנים ואם שחורה יעביד
עליה שחורים על אלו מומין חלזון נחש ועינב פי׳
שיש בעינו כענבה

ענב בכ׳ א׳
בבסחים עניבה קשירה מעליותא היא
וירכסו את החושן תרג׳ ירוש׳ ויענבון

ענבל בכ׳ יד׳ בכלים העינבול
העינבול והצינורה ברג׳ גמ׳ דתנ׳ במה
אשה מתיב רבה מיהא דתנן בסוף מסכת
כדה הזוג והעינבול חיבור פי׳ הברזל שבתוך
הזוג המקיש בדפני הזוג ומשמיע הקול ועוד

ועינבו

ע׳

ענג מפורש בערך זוג במצות דר׳
נתן בכר׳ ר׳ נתן אומ׳ אין לך אהבה כאהבתה
של תורה ר׳ יהודה הנשיא אומ׳ אין לך אהבה
כל המקבל עליו תענוג העולם הזה מונעין ממנו
תענוג העולם הבא וכל שאינו מקבל עליו תענוג
העולם הזה נותנין לו תענוג העולם הבא

ענג בכר׳ מרובה בגמ׳ אין מגדלין
ובלבד שלא ישהא את הענוגה שבהן ל׳
יום פי׳ אחרונה כמו הלהן תעגנה כלומ׳ תתאחרו

ענה בכל׳ יש נוחלין בגמ׳ סדר
נחלות מלמד שבא צבעון על אמו והוליד
ממנה ענה פי׳ לפי שאמ׳ לו הצדוקים ומה בת
בנו הבאה מכח כחו תירשנו בתו הבאה מכוחו
אינו דין שתירשנו והיו הצדוקין בשטותן אומ׳
כי הממזר אינו יורש את אביו וביקש ר׳ יוחנן
בן זכאי להשיבו מתוך דבריו ולא רצה להתמשל
בר אובן ושמעון ונתמשל בש׳ בצבעון וענה
וכך אמ׳ לו מה אתה אומ׳ בצבעון שמת והניח
ענה שהוא בנו והוא ממזר והניח בן אח בנו
שהוא בן כשר הלא נמצא בן אח בנו שהוא מכח
כחו יורש אותו וענה עצמו שהוא בן מכוחו אינו
יורש אותו מתוך שהותרה אגודה זו בצד זה
נתפרדה חבילה זו בצד זה זה פי׳ רב סעדיה גאון
ז״ל פי׳ אח׳ של רב חננאל ז״ל בוא וראה שענה
שענה בן צבעון בן בנו של שעיר קראו בנו
של שעיר כמו לוטן ושבל וצבעון וענה ללמדך
שבן הבן הרי הוא כבן וכולן כוחו הן ואין הפרש
ביניהן לומ׳ שזה כוחו וזה כח כוחו השיבו הצדוקי
אין לך ראיה אלא בלבד בכך אתה פוטרני השיבו
ולא תהיה המקרא שהבאתי כנגד התורה כשיחה
שלכם כלומ׳ אינכם באים מכח קבלה ולא מכח
הלכה אלא דבריכם מדעתכם שהיא כשיחה קלה
בטילה ור׳ גרשום ז״ל פי׳ כרב סעדיה ז״ל ולא תהיה

ולא תהיה תורה שלמה שלנו ב"ר הכי פרין שאפטיקך בכך שלא תהיה עולמית תורה שלימה שלנו כשיחה בטילה שלכם אלא את קל וחומר שאתם אומרין מוכר הוא רמה לכת בתו שכן יטה כל

עני עם עני ודל בצפניה

תרג' עם ענותן עני ורוכב על חמור תרג' ענותן עני הצאן

ענוה בר"מ כיאה ולפי הענוה פי' קמה כמפורש לעיל בענב פי' אח קשירה דבר דבר המרור בלשון קדש ענוה ותרג' לולאות ענובין וכמו עניבה בקשירה התנא שאמ' הענוה בו שוב מקום ב' ויש אומ' לפי ענותנותו של בעל השדה מן וענותך תרבני פי' לפי גודל השדה ולפי רוב העניים שדהו מרובה ועניים מועטין נותן לפי שדהו מעוטה ועניים מרובים נותן לפי העניים

עבות טלא תרג' ירוש' שכבת הטל

ענטב בס' גמ' דפרק אם אינן מכירין ז"ל לענטב וקדשיה לידחא פי' שם מקום

עני בקדושין בר"מ גמ' דפר' האומ' לחברו עני המהפך בחררה ובא חבירו ונטלה מהו אמ' ליה נקרא רשע

ענמלך בג"ד מיתות בגמ' הנודר ענמלך דעני למריה בקרבא פי' סוס שעונה לרכו כלומ' שמסייע לו לרוץ ורץ לרוץ כשרוצה לברוח

ענגיתא בב' אלו טריפות בגמ' הריאה ההיא דבינ' ביני דאתאי לקמיה דרב אשי סבר למטרפה אמ' ליה חונא מר בר הני עזי ברייתא הכי אית להו וקארו להו טבאחי עינוניתא דהדא"

ענץ ענצי נשתן כבר פירשנוהו בערך השני"

ענק בס' גמ' דפר' כיצד מברכין ובפר' ד' אליעזר אומ' תולין במימרות ודרב חסדא הני בר ביר בר דזבין בשרא ליזבון עונקא דאית ביה תלתה מיני בשרא פי' מן הצואר שכן בלשון ערבי קורין לצואר עונק והוא מקום שחיטה ויש בו ג' מיני בשר שמן וכחוש ולבן ניחד גרוני תרג' אתחרהר עונקי רוממות אל בגרונם תרג' תושבחת דאלה בעונקיהון הנטיכות והשירות תרג' ענקיא ושירי ידא

ענקוקלות בבר' א' בערלה פי' והחרצנים והזוגים הרכיב שבראשי הגפנים כמו שפיר' רב אחא משבחא בשאלתות והני ניהו קטינאתא כראמרין קנוקנות גפנים

ענקמון בר"ה דבה פרש ס"ו ויקרא את שמו למרינה שהיתה מכותבת ענקמון למלך"

סליק פרק י"א
אחל פרק י"ב

ענש בפר' כיצד מברכין מעשה קדירה בכ' הנודר מן המבושל הנודר ממעשה קדירה אינו אסור אלא ממעשה רותחת גמ' אמ' אביי תנא כל מידי דמתבשלא ביה דיפתא תבשיל קארי ליה פי' חטים מכושלים או הן הלקא טגריס אורן זריד וערסן"

עסה בר"ה גמ' דפר' י' יוחסין כל הארצות עיסה לארץ ישר' וארץ ישראל עיסה לבבל ובסוף גמ' דכתובות דאמ' מר כל הארצות עיסה לארץ ישר' פי' עיסה אחרי שניטלה היא חולין והחלה קודש וכן פי' כל הארצות עיסה לארץ ישר' שהן חולין לגבי ארץ ישראל וארץ ישר' חולין היא לומ' לגבי בבל אלמנת עיסה בבר פי' בערך אלמן בפר' ב' במכשירין אם היתה כת עיסה פי' לחם נקי בפר' ב' במתעשר שני ר'

ר׳ טרפון אומ׳ יתחלקו ל׳ עיסיות פי׳ חטים
המבושלים נקרין עסיות **עססיות**
בס׳ גמ׳ ר׳ א׳ בשבת לא תגלח אשה
קרירה ועססיות ותירמוסין פי׳ בתשובות אחד
מגאוני קטניות שגדילין בארץ ישר׳ ובבבל אין
מצויין לא עססיות ולא תורמוסין

עסואס וטורא ומר זרואר

עסק בבר׳ א׳ בגמ׳
דסמך כל שחמתי בבא קמא בב׳ א׳
ובפר׳ מי שהיה נש׳ נשוי בס׳ הלכ׳ ב׳ ראובן שמכר
שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה
עסיקין ברי׳ גמ׳ דפר׳ שבועת העדות ואשר לא
טוב עשה בתוך עמיו רב אמ׳ זה הבא בהרשאה
ושמואל אמ׳ זה הלוקח שדה שיצאו עליה עסיקין

עסק בפר׳ כלשעה פי׳ עירעורין
בגמ׳ האוכל תרומות חמץ לא אסי אמרה
בשאר מצות שכן לא חייב בהן שאין מתעסק
כמתעסק שאם נתכוון להגביה את התלוש וחתך
את המחובר שפטור ואמ׳ במעילה וכול בפר׳
ארבע מיתות בגמ׳ דסמך המקבל המתעסק
בחלבים ובעריות חייב שכבר נהנה פי׳ חלבין
שלא נתכוון לביאה אלא להטיח בכותל ובא על
הערוה שבת כדאמרן נתכוון להגביה את התלוש
וכול בסוף שבת אמ׳ ליה מתעסק בעלמא אנא
בס׳ כר׳ ד׳ בבריתות אם כן למה נאמ׳ אשר חטא
בה פרט למתעסק ובזה הפרק בגמ׳ חלב ונותר
מתעסק בחלבין ובעריות חייב שכן נהנה
מתעסק בשבת פטור מאי טעמ׳ מלאכת מחשבת
אסרה תורה בס׳ גמ׳ דפר׳ משוח מלחמה מר קרי
ליה מצוה ומר ליה רשות נפקא מינה לעוסק
במצוה שפטור מן המצוה עת לכל חפץ תרג׳
עידן לכל עיסקא

עסק
בפר׳ ואלו מגלחין בגמ׳ הקובר על כל המתים

רצה ממעט בעסקו לא רצה אינו ממעט פי׳
לישא וליתן בסחורתו כל היום אם רצה בשאר
מתים הרשות בידו אבל על אביו ועל אמו חייב
למעט כלומ׳ בשאר מתים אינו ממעט על אביו
ועל אמו ממעט בעסקו ואפי׳ על ידי אחרים ברי׳
גמ׳ דפר׳ המקבל שדה האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא
פקדון עבדו להו רבנן מילתא דניחא לתרויהו פי׳
ניחא למלוה דאי נאנסה כולה מפרע נייחא
פלגא דהיא מלוה על המתעסק בעיסקא ואי מטי
בה רווחא שאקיל פלגא דפקדון ברשותא דמאריה
קאיי ולא מתחזי כרבית ושומר שכר הוא עליה
דהא שקיל אגר טרחא וניחא ליה ללוה דאי מ׳
מיתניסא משלם פלגא המלוה שעלין בלבד ואי
מטי רווחא שקיל מיחת פלגא ברי׳ גמ׳ דפר׳
המוכר את הבית שטר פיס היוצא על היתומים
וכול עד דאמרי נהרדעא האי עיסקא פלגא מלוה
וכול ברי׳ גמ׳ דפר׳ מציאת האשה תנא עיסקא
דבה והתנא עיסקא זוטרא בב׳ א׳ בקידושין בגמ׳
דסמך כל מצות האב איכא בינייהו לאגמורי
עיסקא

עישר בס׳ גמ׳ רב׳ ג׳
שאבנו עשרה דברים נאמרו בכוס של
ברכה וכול פי׳ הדחה מבפנים ושטיפה מבחוץ
וחי כרב ששת דאמ׳ עד על הארץ וכברכת על
הארץ מוזגין עליו מים כדי שהוא יפה והא
אומרין מודין חכמ׳ לר׳ אליעזר בכוס של ברכה
שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים מעט במשמעו
עיטור בתלמידים רב חסדא מעטר ליה בשלי
פי׳ היה נותן ליושב לימין המברך וליושב
לשמאלו כוסות וכשאומ׳ המברך ברכת הארץ
מוסיף האחד מאלו הכוסות בכוס שביד המברך
שעכשו כל יין ששותין מזוג הוא במים עיטוף
מעטיף מתעטף אוכרים סודרא ארישיה
מקבלו בשתי ידיו ואוחזו בימינו ור׳ יוחנן מגב

מפי

אכי׳ לסייע בשמא׳ ומגביהו מן הקרקע כירש
בתלמוד ארץ ישר׳ צריך להגביהו מן השלחן טנה
ונותן עיניו בו דל״א יסיח דעתו ממנו בפר׳ א׳
בר׳ השנה בגמ׳ ולירקות שנת המעשר שנה שאין
בה אלא מעשר אחד כיר׳ תורת מעשרות כך היא שנה
אחת של שבוע מפריש מעשר ראשון ללוי דכת׳
ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישר׳ לנחלה ועוד
מפריש מעשר שני ונועלו ואוכלו בירוש׳ וכן בשנה ב׳
אבל בשנה ג׳ מפריש מעשר א׳ ותמור מעשר שני
מפריש מעשר עני ונותנו לעניים והינו דכת׳ בשנה
השלישית שנת המעשר שנה שאין בה אלא מעשר
אחד והינו מעשר א׳ לפי שמעשר עני אין בו שום
קדושה לפי שהר אוכלו בכל מקום בלא טרייה ובלא
קדושה וכמו כן מפריש בשנה ד׳ ה׳ ו׳ מעשר
ראשון אסור לזרים בפל׳ יש מותרות בגמ׳ בתר
ישר׳ מפורש המוכל טבל שנשאר לא הופרש.

מנלנו שוב דבר אחר מעשר עני חייבין עליהן
מיתה וחומש דתניא ר׳ יוסי אומ׳ יכול לא יהא חייב
אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר וכול׳ אבל
מעשר א׳ עצמו לאחר שהופרש ונתנו לכהן אפי׳
הכהן נותנו במכירה או במתנה מותר לו ואפי׳
קודם שנתנו לכהן לר׳ מאיר שאוסרו לזר אין
מחייבין עליו מיתה וחומש בפ׳ איזהו מקומן הבכור
והמעשר והפסח קדשים קלים וכול׳ עד הבכור
נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם בר׳ גמ׳ דפר׳
מעשר בהמה והבאתם שמה עלותיכם וזבחיכם
וג׳ בשתי מעשרות הכת׳ מדבר אחד מעשר ואחד
מעשר דגן וכול׳ תוספתא במסכת שחיטת קדשים
יפה כח כהנים מכח ישר׳ בקדשי קדשים ובבכור
שאין לישר׳ בהן כלום ויפה כח ישר׳ מכח כהנים
בפסח ובמעשר בהמה שאין לכהנים בהן כלום

עשרה תנאים התנה יהושע עשר תקנות תיקן
עזרה עשרה דברים נאמרו בירוש׳ כולן מפורשים
בס׳ גמ׳ דפר׳ מרובה בפר׳ אמ׳ ל׳ עקיבה בגמ׳ מנין
לפורענות ז׳כ׳ שכבת זרע ויהי בחדש הראשון ב׳
בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן תנא
י׳ עטרות נטל אותו היום וכול׳ עשר נטיעות
ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני בר׳ גמ׳
דפר׳ לולב וערבה ובר׳ גמ׳ דמשקין ובר׳ גמ׳ ד׳
דתעניות כיר׳ עשר נטיעות כדתנן בר׳ שביעית
עשר נטיעות המפוזרות בתוך בית סאה חורשין
כל בית סאה עד ראש השנה ומעג׳ דאסור לחרוש
קודם ראש השנה דשביעית שדה הלבן ושדה
האילן מפסח ומעצרת במפורש בר׳ פר׳ ב׳
בשביעית ר׳ שמעון אומ׳ וכול׳ אלו נטיעות שהן
ילדות מותר לחרוש בשבילן עד ראש השנה
כדגרסינן בר׳ משקין הי׳ל למישרי ילדה בסוף
פר׳ נערה שנתפתתה בגמ׳ לא כתב ועד כמה אביו
ורבא דאמרי תרויהו עד עישור נכסי עישור יותא
דביר׳ ובבני גילו דתניא ר׳ אומ׳ הבת ניזונת מנכסי
אחין ונוטלת עישור נכסים. אמ׳ לו לדבריך מי שיש
לו י׳ בנות ובן אחד וכול׳ בבר׳ רבה פרש׳ צ״ב
מנין לי׳ נאמ׳ כאן עדה ונאמ׳ להלן עדה עד מתי
לעדה הרעה מה עדה של׳ כאן י׳ וכול׳ בס׳ גמ׳ דפ׳
הגוזל עצים ובס׳ גמ׳ דפ׳ הזרוע והלחיים עשרים
וארבעה מתנות כהונה ניתנו לאהרן ובניו וכולם
ניתנו בכלל ובפרט וברית מלח כיר׳ בכלל וברית
מלח של כל תרומות הקדשים אשר ירימו בני
ישר׳ ליי׳ נתתי לך ולבניך ולבנותיך וג׳ כולם
מנויין בתוספת חלה בפרש׳ חטאות של כל זכר
בכהנים יאכל אותה קדש קדשים היא חטאת העוף
אשם ודאי ואשם תלוי של׳ כחטאת כאשם תודה
אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה זבחי שלמי
צבור של׳ על שני כבשים קדש יהיו ליי׳ לכהן לג
שמן של מצרע של׳ ולקח הכהן את כבש האשם
ואת לוג השמן וג׳ הקיש לוג של שמן לאשם
מותר העומר של׳ ואם תקריב מנחת בכורים
ליי׳ זו מנחת העומר וכת׳ וכל מנחה בלולה

בשמן וחרבה וג׳ וכתי׳ והבאתם את עומר ר׳ק׳ג׳
שתי בלחם רכות׳ והניף הכהן אתם על לחם הבכורים
תנ׳ לייי ע׳ש׳ב׳ק׳ יהיו לייי לכהן שירי מנחות רכת׳
והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו ארבע בירוש׳ בכורה
של כל פטר רחם לכל בשר ג׳ יק׳ לייי כ׳ג׳ וכ׳ וג׳ בכורים
של בכורי כל אשר בארצם וג׳ והמורם מן התורה
ואיל נזיר של והקריב ממנו אחד מ׳ וג׳ איל נזיר
של והניף אותם הכהן תנופה לפני ייי קדש הוא לכהן
על חזה התנופה ועל שוק התרומה וג׳ עורות
קדשים של עור העולה אש׳ הק׳ לכ׳ לו יהיה וג׳
עשר בגבולים תרומה וראשית הגז של ראשית
דגנך וג׳ תרומת מעשר של ונתתם ממנו את
תרומת ייי ל׳ הכ׳ וג׳ חלה של ראשית עריסו וג׳
ותרומת גרן לכהן היא׳׳ פדיון של ולקחת חמשת
חמשת שקלים לגלגלת ונתתה הכסף לאהרן ולבניו
פדויי וג׳ פטר חמור של ופטר חמור וג׳ שדה
אחזה ושדה החרם של והיה השדה בצאתו ביובל
קדש לייי וג׳ וכתי׳ כל חרם בישר׳ לך יהיה׳׳ גזל
הגר של האשם המושב לייי לכהן מלבד איל הכפו׳
אלו כ״ד מתנות כהונה כל המק׳ ייגע כמו קרוס כלל
ופטר ופרט ובדית אלח וכו׳ בב״ב בחלה שיעור
החלה אחד מכ״ד וכול עד ונחתום אחד ממ״ח ומ׳
ידוש נחתום עיסתו מרובה ויש בה כדי מתנה
לכהן ובעל הבית עיסתו מעוטה ואין בה כדי מתנה
לכהן בפ׳ המוכר פרות לחבירו בגמ׳ רומו כת
שלשים אמ׳ קומתו וכתיב עשרים אמה קומתו
ומשני כי קא חשיב משפת קנים ולמעלה כיר׳ אלו
כ׳ אמות מראשי הכרובים עד שמו הקורה כי
הכרובים קומתן י׳ אמה של׳ ויעש בדביר שני
כרובים עצי שמן י׳ אמות קומתו וקא משמ׳ לן
האי קרא ההני עשר אמות שהכרובים עומדין
בהן כמו הכרובים שלמעלה מה הכרו׳ כולן
חלל ואין בהן דבר כך גם השאר זה הכרובים בנס
היו עומדין עשרין ותרתין שביקא להו בראש גמ׳

דתעניות כיר׳ והלא הם מפורשים מהדין קרא
ולקמיה כ״ד ומאי חשיב ב׳ ושביק כ״ב ואלו הן
אותי עזבו׳׳ א׳ לחצב להם ב׳ עזבך את ייי
אלהיך ג׳ רעתך ומשובותיך ה׳ ולא פחדתי
אליך ו׳ לא אעבור ז׳ צעה ח׳ זונה ט׳ נהפכת
י׳ נכתם עונך י״א לא נטמאתי י״ב דרכך
בגיא י״ג כי אהבתי זרים י״ד ואחריהם אלך ט״ו
הובישו הם ט״ז מלכיהם י״ז שריהם י״ח כהניהם
י״ט ונביאיהם כ׳ אומרים לעץ אבי אתה
כ״א ולאבן את ילדתנו כ״ב כי כט אי ערק
כ״ג כמספר עריך היו אלהיך כ״ד
ואמרין עלי דהני דאמרין הכא כ״ד רעות
דכתיבין ומניין בענין התשכח ודאמי
דהכין הוא בודאי ואלו הן עיר שופכת דם
א׳ ועשתה גלולים ב׳ טמאת השם ג׳
רבת המהומה ד׳ איש לזרוע היו בך למען
שפך דם ה׳ אב ו׳ ואם הקלו ז׳ לגר עשו
בעשק ח׳ יתום ט׳ ואלמנה י׳ קדשי בזית
י״א ואת שבתותי חללת י״ב אנשי רכיל י״ג
אל ההרים אכלו בך י״ד זמה עשו בתוכך
ט״ו ערות אב ואם גלה בך י״ו טמאת הנדה
ענו בך י״ז ואיש את אשת רעהו י״ח
ואיש את כלתו י״ט ואיש את אחתו כ׳ שחד
לקחו בך כ״א נשך ותרבית כ״ב ותבצעי
רעיך כ״ג ואותי שכחת כ״ד הרי אלו כ״ד
בספר אחר כתי׳ תרתי הויין והא כ״ד הויין ס״א
תרתי הוא דעבור עשרים וארבע שביקא אמ׳
ליה הכי אמ׳ ר׳ יוחנן כל אחת ואחת שקולה
כשתים של׳ כי שתים רעות עשה עמי וג׳ ובתריה
שמעתא אחריתי כי עברו וג׳ איי כתים וראו וג׳
ותנא וכול זאת אגדה היא וגם היא יש שאמרו
בפירוש׳ דהני כ״ד דקאמ׳ להו דוקא האי מניינא
אף לרעות נבישאן קא מיכון ודקאמ׳ כ״ד
בלשון הבאי ובגוזמא כדכת׳ מחכות בסיל מאה וג׳

וכתי׳ כי

וכתי׳ כי שבע יתל צדיקזקם וג׳ כי שבע תועבות בלבו ולמך שבעים וזי׳ ושבעה וכיוצא בהן ומי אמרת היכי אמ׳ כד׳ אומרי דגרילין רבנן במאי דנבישי למימר כד׳ כי ההיא דהשוכר את הפועלין אמ׳ ליה לית דין כבר לקיש דאי הוה כבר לקיש הוה מקשי לי כד׳ קושיי ומפריקנא ליה כד׳ פירוקי וממילה רוחא שמעתא וכן אמרין בההיא דסוף המדיר כד׳ מוכי שחין היו בירוש׳ כל אלו פירושים נין רבנו האיי גאון ז״צל ומתן שליח יחזקאל וקא הוא העיקר בעינינו שכן מצינו מפורש בויקרא רבה ! תונו כרש כוות וחיים ר׳ יודן בשם ר׳ יוחנן כד׳ חיטיאות סדר יחזקאל ונכנס לא חתם אלא ער׳ הגזל עשר קדושה הן ארץ ישל׳ מקודשת מכל הארצות שאילו׳ מרב׳ האיי גאון ז״צל עשר קדושות ששנינו ברא׳ כלים כשתחשוב אותן יבואו י״א והשיבם כך אומ׳ ארץ ישר׳ אינה חשובה מן הקדושות לפי שבשאר הקדושות יש בהן כיבוד למקום שמונעין ממנו מקצת טמאות או שמונעין מקצת בני אדם להיכנס אין ואין בסתם ארץ ישר׳ קדושה זו והבאת בכורים ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים אינם בקדושות הללו ועשר קדושות בארץ ישר׳ הן וסדר אחד הן כל אחת כתורתה

סליק פרק יב

אחל פרק יג

ערף בגמ׳ דפר׳ במה מדליקין אין מדליקין בצרי מפני שהוא עף כבר עגלה ערופה בגמ׳ נמצא טמון עכו עומדין לתוך שדה חבירו כיר׳ כמט ויעף אי וג׳ שהכריחום הרוח ונתלו באילן ערף בגמ׳ דחלק כי לא מושף לאשר מוצק לה אין עם עייף

בתורה נמסר ביד המציק לו כעת הראשון ה׳ הראשונים הקל לא כראשונים שהקילו עליהם עול דברי תורה אבל האחרונים הכבידו עליהן עול תורה וראויין לעשות להן נס כדורכי הים וכעוברי הירדן אם אינו חוזר בו מעשה אותו גליל׳ בגוים בגמ׳ דפר׳ אין דורשין אין למעלה לא עורף ולא עיפוי ענין עייפות ערף בגמ׳ דפר׳ עושין פסין מגילה עפה תרג׳ כמול עיף בפ׳ מציאת האשה בגמ׳ המשיא בתו אמ׳ מכנף כולי האי עייפינהו נהליה ושדר ליה בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ נפלה גלימא עייף כריעף ערף עוגת רצפים תרג׳ חררא מעככא ערף וכתתו חרבותם לאתים תרג׳ ויעכבון סיפיהון בר׳ ישעיה ובמיכה ערף תחת כל אלה עבותה תרג׳ כל בוטמא מעטיא עפין והועו הסול תנית והעופין כבר פיר׳ בערך מקוםן ערפל תחת טחורים עפלים כבר פיר׳ בערך רכיון ערפץ בפר׳ שבועת הדיינן בגמ׳ מנה לי מאה קבי עפצי דקימי בשיתה שיתה פיר׳ הינו מפץ שפירשנו ערפר בגמ׳ דפר׳ במה טומנין עפר לבינתא שדי פיר׳ עפרורית של לבונה ותרג׳ לבונה זכה לבונתא דכיתא ורגילין להטיל עפר זה באהלא לרחוץ ידים מזוהמות ואהלא גוביה בראמ׳ בתינוקות דרש רבה אשה לא תחוף לא בנתר ולא באהל ועשוי לכבס בו את הכלים וכשמערבין בו אסא שהוא חדס וסיגלי קורין אותו בראדא וסיגלי עצנין עיקרין של עשבים הן וריחן יפה והוא אחד משלשה דברים שפירשו חכמ׳ בדודאים ובלשון ערבי שמו סער ויש מפרשין עפר שעושין ממנו לבנים מותר לחוף ראשו בו

עכר כלפלי מותר לשוף ידיו בר״ג גמ׳ דפר׳ ה
המקשה מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמואל ומלינן
בעינן כלומ׳ מרוב חביבות היינו ממלאין עינינו
מעפר קברו אבל מזה הדבר לר׳ יוחנן אנו שומעין

עפר בילמדנו נוי נתה עפר

יעקב נוי מנה עופרין שיש בהן שהגעו
לעונת אשה וכובשין את יצרן ואין עוברין עבירה

עפר בבר״ר דנה
כיר בחורים

יתרו אברהם אעפרן בר׳ נט וישמע
וישקל אברהם לעפרן בס׳ דעשר תעשר עפרן
תיננא חסר בשביל שהכניס עין רע בממונו של
אברהם חסרו וו כדכת׳ נבהל להון איש רע עין

עפש בכסחים הכה
יג
שניפשה

סליק פרק יג
אחל פרק יד

עץ בכר׳ א׳ במשקין בגמ׳ ר׳
מאיר אומ׳ עצים ואבנים בעלמא לא
מטמו והכא מטמו כיל כטומאה דביתו לא
ילפינן דהוי חידוש וכל היכא דאיכא חידוש אין
לך אלא חידושו דהא עצים כשוטי כלי עץ לא
מקבלין טומאה בסוף גמ׳ דפר׳ העור והרוטב
למה לי הבשר הרי מטמא טומאה חמורה
על גב אביו כלומ׳ שהאבר מטמא במשא והבשר
אע״פ דל עצמו הוא טהור הרי מטמא במשא על
גב האבר אמ׳ ליה כשישמש כלומ׳ כיון דהבשר
בלא אבר אינו מטמא האי דהאבר משמש
הבשר לא חשבינן ליה אלא כמי שמונח הבשר
על גבי עץ והאבר מטמא במשא אבל הבשר
לא כיתל שאור שהיא קשה שייחדה לישיבה
ביטלה כיר חתיכת שאור שהיא קשה
ויחדה למושב בטלה מותרת האוכלין ומטמא
במושב הזה כשאר מושב כששימש מעשה
עץ שימש כיר לא יאמרו מצינו לאוכלין ש
שמטמאה טומאה חמורה דזה שאור אינו
חשוב אלא כחתיכה של עץ וכחתיכה של עץ כ
כשישב עליו הזב מטמא מושב בכר׳ ב׳ בתמיד
כל העצים כשרים חוץ משל זית ושל גפן ושל
עץ שמן כיר לשון ישמעאל גנס מן א צנובר וזו
אצטרובילין ובלעז כציי בגמ׳ דפר׳ כל שעה
עץ כדור מגעילו ברותחין כיר כף של עץ שמוכין
בו המרק מן הקדירה ומגעלה בו הקדירה בר״ג
גמ׳ דפר׳ משוח מלחמה כת׳ חץ חניתו וקרינן עץ
חניתו עדיין לא הגיעו לחצי שבחן מיכן שאסור
לספר בשבחן של רשעים לא ליפתח ביה כרב
לאודועי שבחיה דדויד

עצב
כבר׳ חבית את מעציבין את הקטן
כיר מושבין אבירין של קטן ומיישב בידו חליות
של שדרה שיורד אחת על חבירתה וזה עיצוב
מלשון עיצבון בר״ג גמ׳ דפר׳ אין עומדין חזייה
דקא בדח טובא אמ׳ ליה בכל עצב יהיה מותר
כיר בכל שמחה העצב יהיה מותר וזה בילמדנו
אספה לי שבעים איש אספו לי חסידי לעתיד
לבוא אומ׳ הקב״ה אספו לי חסידי דורו של שמואל
היאך היו עושין מעמידין ישר לפני הדיין ואומ׳
לו כפור באלהיך ואומ׳ איני כופר לעולם מיד
מדבין עליו נערים של ירבו עצבותם ואע״פ אינו
שומע ומזהירין עוד להוסיף אחר של אחר
נהדרו אומ׳ לו נבך לטעות והוא אומ׳ להם בר
אסיך נסכיהם מדם אומ׳ לו השבע בצלם ואתה
נפטר לך ואומ׳ ובל אשא את שמותם על שפתי
הללו שוחקות והללו עציבות כיר בערך סחק

עצב עוצבה אינה
צריכה קיצוע בכר כיר בערך אבדין

עצב בבר״ר דנה פרש סר

ויגדלו

ויגרלו הנערים משל להדס ועיצבונות
שהיה גרילן זה על גבי זה וכול כמינו קוצים
היא" **עצה** במלוא כי גמל
כי גרי מר כלל גדול אמרו בשבת
בס אהילות ושרף את הקש ואת העצה גמ׳
מאי עיצה אמ׳ רב יהודה תבן של מיני קטנית
עצה ית חבריה תרג׳ ירוש
או עשק את עני׳ לא תעשק שכיך
בכי תצא אף עלו עשוק וגזול **עצל**
וחד אמ׳ משום עצלי בהונה כבר פיל
בערך חשד **עצם** בס גמ׳ דתר
המדיר עשה בשביל כיבוד עצמך פיר
דלא כתחי לך ואולי **עציץ**
ברג׳ גמ׳ דתר כל שעה מתיב רב
שמעיה בר זורא מיהא דתנן בסוף פר׳ ז׳ בכלאים
המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף במאתים
אסור בבב׳ ג׳ בכתובות אונס שותה בעציצו פיר׳
גסטרא בלשון ישמעאל נקרא אציץ וכבר פיר׳
בערך גסטרא **עצר** ברמואות
דכל כי שאחזו וג׳ נטוכיתא עצרא
דכרתי פיר׳ ג׳ טיכין מעצירין הכרישין דאשתבחא
בי עצרי כבר פיר׳ בערך זגתא בס גמ׳ דתר׳ לא
יחפור הוו הנך עצרי בשעבותיה דכי הוו דיקי
שושני הוה נידרא אתרניהו"

סליק פרק יד׳
אחל פרק טו׳

עק בגמ׳ דפר׳ דיני ממונות
בשלשה זה אמ׳ ר׳ יוחנן רצו עקא תרג׳ צרה
עקב בפר׳ יב׳ ביבמות בסנדל שיש
לו עקב כשר בגר׳ כו׳ בכלים סנדל שנפסקה

אחת מאזניו וכול עד נפסק עקיבו בפר׳ כהן
גדול ונזיר בגמ׳ כלא תדור בעי ר׳ ירמיה רקב
הבא מן העקוב מהו פיר מגומתנים ולמטה מחצין
של צד העקב בס גמ׳ דפר׳ ב׳ בנדרים המסתכל
בעקיבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין
אמ׳ רב יוסף ובאשתו נדה אמ׳ ריש לקיש עקיבה
דקתני מקום התורף שהוא מכוון כנגד העקב
בויקרא רבה דקא תאני כר ויהי ביום השמיני
דרש ר׳ שריה למאחרים עלחיין או דעללין
לחנותא קרנאין ונפקין עקבין סכ מח ויוצאין
אחרונים אזהרה לעוקב אחר מנאף מנין לא תנאף
לא תנ׳ תנאף פיר׳ מי שמרדף להורך והולך על
עקיב ומזמן לחבירו ניאוף פי׳ אחר מכוון לו מקום
ונשים לניאוף מנין שחייב תל׳ לומ׳ לא תנאף לא
תגרום ניאוף **עקב** בבא׳ הן
הגולין בגמ׳ להיכן גולין מאי עקובה מדם
אמ׳ ר׳ אעזר שהיו עקובין להרוג נפשות פיר׳ מערימין
ועוקב אחר מנאף נראה כענין הזה בשוטה בפר׳
היה היה מביא את מנחתה בגמ׳ מקוד היה שם
בגמ׳ בג׳ מקומות הלב׳ עוקבת מקרא פיר׳ מלשון
ויעקבני זה פעמים כלומ׳ עוקרת לשון אחר עוקמת
לש׳ אח׳ עוקבת בע״ז בפר׳ השוכר את בגמ׳ נטל
את המשפך אם יש שם עקבת יין אסור פי׳ מח
עכבת פיר בתוך המשפך יש לעכב את היין ואינו
יורד כולו **עקוב** בחלק בגמ׳ אשי
דור המבול יש לנו מין אחד ועקוב שמו
ואמ׳ לה עקוש שמו פיר׳ שהוא כמין כוג ושוא ב
הרים ואנו מניחין אותו על ראשינו לבלוע המים
פיר׳ אח׳ עקוב שנו שמעקב את הגשמים
עקובה מעקובה דכלבא פיר׳
בערך בן וכבר **עקיבה**
בפר׳ א׳ בקידושין בגמ׳ נכסים שאין להם
אחריות ועישור אחד שאני עתיד למוד נתון ליהושע

עלפני
ובבמ

ועישור אחד נתון לעקיבה פיל ר׳ יהושע היה
לוי ור׳ עקיבה פרנס לעניים ומקומו של אותו
מעשר שהוא נתון בו ומושכר לו **עקד**
בכל׳ במה בהמה לא עקוד ולא דגול
כר׳ ד׳ בתמיד לא היו כופתין את הטלה אלא מעקידין
אותו גמ׳ אמ׳ רב יהודה עקוד עקידת יד ורגל דגול
שלא יכוף ידו על זרועו ויקשור׳׳ וכלל

עקד ואקד ואשתחוה ליוי תרג׳
ירוש׳ ועקדת ואודת ושבחת קדם יוי ואמרו
שלום לעב׳ לאבינו ויקדו וישת׳ ואמרהם זבח פסח וג׳

עקה בפ׳ א׳ במעשרות השמן
משידר לעוקה פיל׳ גומא שמתכנס
לשם השמן ובכל׳ כיצד משתתפין מקצתן עשו
עקיה ומקצתן לא עשו עוקה בפ׳ ו׳ במקוות עוקות
המערה אין מטבילין בה פיל׳ גם או חפירה להתקבץ
בהן המים׳׳ **עקל** כל׳ גמ׳ רב׳
חבית מהל היוצא מעקל בית הבד טמא
פיל׳ עקל שם הכפיפה שעוצרין בה הזתים והיא
עשויה כמין קופה ואינה פונה גדולה אלא מסורגה
כמעשה מצודה ושבכה ואחר שעושין הזתים
ונשאר הגפת שהן הגלעינין שלזתים מכניסין אותן
באותו עקל ישחטן מן הגפת כל שמן שנשארו בו
ונותנין על העקל בגול שהוא מכרכתא ועוד
מטודש בערך לולב׳׳ **עקל** בב׳
ה׳ במכשירין המים העולין בספינה ובעוקל
פיל׳ רגל הספינה ויש אומ׳ החבל שתופס הספינה
עקל בר״ה גמ׳ רכל אמנה
עזונת אינלאי מולתא דארבי בעקולי הוון
בב׳ אין מעמידין בגמ׳ חמורים אמ׳ ליה התם עקולי
וכשורי איכא פיל׳ עקולי מקומות שיש בשטת
הנהר עקמומיות וכשורי מקומות גבוהין ונמוכין
שהחבית אינה דמאיהין דקירא את אי עיקולי
וכשורי טבעוה בסוף גמ׳ דב׳ המוכר פירות לחבירו
בנותן להם דרך עקלתון פיל׳ דרך עקמומיות במומין

סא אח׳ גרעינין

פ׳ פרק ו׳ בבכורות ובעל כיקס והעיקל אי זהו
כיקל כל שהוא מקיף ברסותיו ואין ארכובותיו
נוקשות **עקם** בב׳ השוכר את
הפועלין בגמ׳ ואו אוכלין ובב׳ ארבע
מיתות בגמ׳ בעלאוב ר׳ יוחנן אמ׳ חייב עקימות
פיו הוי מעשה ובב׳ א׳ בבריתות בגמ׳ המחלל
בכל׳ נערה שנתפתתה בגמ׳ הגוזרת וזה עקימות
שפתיו גרגרו לו פיל׳ שמעקם שפתיו ומנענע בבר״
רבה פרש׳ ל״ד ותנח התבה ובנה אליה מצרים גדולים
עקינן וכמצן **עקס** בכל׳ הרואה
בגמ׳ על הזיקין וגמירי אלו עקוסא דעקרבא
דמעו בנהר דינור פיל׳ נראין הדברים ששוקן עקרב
מכוכבי כימה הוא שהן ממוען בצינה עש הוא
ונב טלה בכל׳ המוצא תפלין בגמ׳ שדשין הא דאית
ליה עוקצא הא דלית ליה עוקצא פיל׳ שיש למעלה
לסופו עוקץ חד ושובר את העשבים

עקס בס׳ גמ׳ דכל׳ ר׳ אליעזר
אומ׳ המורג ובר״ה גמ׳ דכל׳ אין צרין כל היכא
דאית ליה אוקסין עוקסי ביבר גדול פיל׳ זוית
שבורחת לשם ואין יכול לתפשה אלא בטורח׳׳
עקס בבכורות בר״ה גמ׳ דכל׳ כל
פסולי המוקדשין אמ׳ רב ששת מאן דעקס
עקסתיה עקרבא פיל׳ מי שנשכו ושכנו נחש
כמו עקיצתן עקיצת עקרב **עקץ**
בכל׳ כלל גדול אמ׳ בשבת חוץ מקליפיהן
וגלעיניהן ועוקציהן בהיו בודקין פר׳ ה׳ בסנהדרין
מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים פיל׳ כמין
זנב יש לתאינה שבו היא תלויה באילן ונקרא
עוקץ מחט שניטל חדירה או עוקצא פיל׳ כבר
בערך חדד בפ׳ ה׳ בנדה כדי שיהא נותן ידו על
העוקץ פיל׳ החידוד של דד והוא ראשו בפ׳ ב׳
ביומא ובפ׳ ד׳ בתמיד העוקץ והרגל פיל׳ עוקץ הוא
העצה פרכת לעומת העצה בכל׳ גיד הנשה
בגמ׳ ונוהג בשליל אמ׳ רב יהודה חוטין שבעוקץ

אסורין

אסורין באוב׳ תיבות עקם ועקץ א׳ וע׳ אחר הן ס׳ וצ׳ אחד הן״

עקץ

בכל זית פר׳ ז׳ במיאה עקץ את האושם בפר׳ היו בודקין בגמ׳ מעשה ובדק כגון שעקץ תאינה בשבת דעלה קא מיקטיל פי׳ עיקר

עקף

בכל׳ הגוזל זוטא ומאביל בגמ׳ אין מודטין ר׳ עקיבה אומ׳ אין באין עליו בעקיפין פי׳ בערמנות

עקר

עקורי קטניות מהיות רעות בכר פי׳ בערך למד בכל׳ החולץ בגמ׳ אחד בתולות או שהיתה עקרה וזקנה וקטנה וכול עד כולן צריכות להמתין ג׳ חדשים ותנן הבא על יבמתו לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן וכול׳״

עקרב

בכלי מתכות פר׳ י״א בכלים עקרב של כרומביא טמאה פי׳ הברזל של כלינס שהוא מתג והוא רסן והוא כרונכביא ובנס בתוך פי הבהמה כגון חמור או סוס ושם אותו ברזל עקרב״

עקרב

בפר׳ י״א בכלים עקרב בית הפר טמאה לשון ישעי׳ מעקרבא ובלשון יון אליכוס אילא וטריביאון

עקרבת

מן הצבוע פי׳ מקום עיין בערך איילה

סליק פרק טו

אחל פרק יז

ער

בס׳ מעשר שני ובס׳ שוטה אף הוא ביטל את המעוררין ואת הנוקפין מפורש בגמ׳ ברי׳ גמ׳ דעירובין וברי׳ גמ׳ דפר׳ הלוקח בהמה בגמ׳ ר׳ אליעזר מצא מין את מינו ונעשר כתוח לכרמלית שהוא דוצה לו נתעב׳ נתערב בין לחיים עם הכרמלית ונעשו רשות אחת כמו מין שמצא את מינו והקיצו להשותה עמו ואסור לשמש בין הלחיים עד שיעשה לחי שחוצץ בינו לבין הכרמלית ומבליע ממנה וכשבין הלחיים כתוח לרשות הרבים שאינה ממנה אינה מתערבת עמה בצחיח׳ בכר׳ דס חטאות ובויקרא רבה בצו פרש׳ זוברחן עורי צבע ובואי תימן עורי צבון זו עולה שנשחטה בצבון ולמה קורא אותה עורי דבר שהיה ישן ונ׳ ונתערר וכול׳ בר׳ גמ׳ דתעניות עור כילי״

ער

בכל׳ הוציאו לו עירה דם הכר לתך דם השניר בג׳ תינוקת היושבת על דם טוהר היתה מערה מים לפסח פי׳ היולדת בימי טהרתה מותרת לעבור בקרשים ושוכבת מים על קרבן הפסח שהיו שוחטין בעזרה ורוחצין וצולין בבתיהן ואינה נוגעת בגופו של פסח מין ותער כדה״

ער

בכר׳ ב׳ בבריתות כל העריות עשה כהן את המערה כגומר בס׳ הלקמה ר׳ הבא על יבמתו אמ׳ ר׳ יוחנן הערעה זו הכנסת עטרה גמ׳ ביאה ממש מיכן ואילך אינו אלא כנשיקה ומטור בס׳ גמ׳ דפר׳ העור והרוטב ודילמ׳ טעמ׳ דר׳ שמעון התם הואיל ומעורה בבעלי חיים דתניא יחור של תאינה שנבלע ומעורה אפי׳ בקליפתה בכר׳ ג׳ בטבול יום אוכל שנפרס ומעורה במקצת בס׳ עוקצין ייחור של תאינה שנפשח ומעורה בקליפה תבואה שנעקרה ומעורה אפי׳ בשורש קטן בב׳ או טריפות בגמ׳ ניטלה הכבד נידלדלה כבד ומעורה בטרפישין מהו פי׳ מעורה דבוקה כדנרסינן בכר׳ הוציאו לו בגמ׳ משניטל מאי כמוער איש ולויות אמ׳ רבה בר רב שלה כמאוש המעורה בלויה שלו וכתיב ודבק באשתו שמע מינה שהמיעור הוא חדיבוק בכר׳ המביא גט שני בגמ׳ בכל כותבין מאי קבפמא הדי זהו ניטיך והניר שבין שיטה לשיטה מהו וכול עד לא צריכה דמערה פי׳ כגון דלמד שלמטה

מנעת לשיטה של מעלה וכן הנותן לשיטה
למטה ברש׳ גמ׳ רביצה ר׳ יעקב אומ׳ אם היו מעורות
בניטין בעידין אסורות פי׳ גאון ז״ל מידי אידיא
ודקא אדיטה לשון עירוב כדאמ׳ בטבול יום ונשאר
מעורה ויש מהן הרבה בתלמוד ובמשנה והרבה
בלשון ארמי אחליפין אלא בעין מידי מערבא״

ער

ברש׳ גמ׳ דכל הבא על
יבמתו ערירים יהיו פי׳ ערירים יהיו ישנו
בניס קוברן ערירים ימותו אין לו בנים הולך ערירי
בלא בנים בס׳ גמ׳ תר׳ במה בהמה ובמ׳ או הן הנשרפין
בגמ׳ הגונב את הקסוה יכרת יוי לאיש אשר יעשה
ער ועונה אם ת״ח חכמ׳ הוא לא יהא לו ער בחכמ׳
ועונה בתלמידים ושייך זה לחלק ראשון״

ער

בהנוגע נר׳ כ״א בכלים
בלחיים ובעריים טמא פי׳ ערייה דומה
לכלי הסתר ובו משבר גושים של עפר כר׳ ערו
ערו עד היסוד ואמ׳ ער ער תתערער ויש אומ׳ שאת
של מחרישה ראשו חד ונבנס בארץ לחפרה ועולה
ומרחיב כמין לחיים ומרחיב המענה כר׳ תניא
בכלכלי הסתר טמאין והערעין עמהן״

ער

ברש׳ גמ׳ דכל אם אינן מכירין
ובכר׳ המוכר את הספינה בגמ׳ ובדקלים
ערונים ערי בדבואות רבר מי שאחזו טרפא ערא
פי׳ בלעז לאדו״

ער

בכ״ב בעידיות
יוצאה אשה בעיר של זהב כבר פי׳ בערך
ירושלם ״הוא פי׳ בס׳ גמ׳ דפ״ד נדרים עיר קטנה
זה הגוף ואנשים בה מעט זה האיברים ובול

ער

בכל כיצד מברכין בגמ׳ חוץ
מן היין לא יערערנו בשמן זית תחלה
בשוטה כבר׳ כיצד היה נוטל את מנחתו נמחקה
המגילה אמ׳ איני שותה מערערין אותו פי׳ גס׳
זה לשון שיכור

ער

וכטיר ועטיר
מן חרורי ומן עטלי ומן ערורי נגלבא
ער׳ער כבר פי׳ בערך טצהר״

ער

תרג׳ ירושלמי ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך
ויאתיין עליכון כל ברכתא האילך ויערען יתכון״

ער

בכל כ״א בכלים ובעירה
שאינו עתיד להחזירה פי׳ הוא חוט עבה
והוא למעשה רוקם וחושב ופעמים מוציאו
ופעמים מחזירו ופעמים מוציאו ואינו מחזירו
בסו׳ גמ׳ דבבא קמא תנו רבנן אין לוקחין מן
הגרדי לא עירין

ער

בסנדל נרק
כו׳ בכלים עור החמור ועור החמר פי׳
עור החמור שעשים על החמור עור החמר שמשים
על בגדו עור הכתן שלובש אותן שלפשתן עור
הרובא רובא החבורות משים עלין מפני הליכלוך
עור העריסה שמשים על עריסה של קטן
עור הלב של קטן היה מנהגם לחגור על מתני
הקטנים שמא יכהו החתול על לבו ויגזות עור
הכר והכסת של מטה עור הסדוק שעושים אותו
הספסריקות בגלתניהם עור הקורק אותו של
משתו בס׳ גמ׳ רי׳ בהמה המקשה ונמצא נר עור
משלים לבשר לחומרא פי׳ כגון הבשר חוטה
חצי העצם והעור משלימו לרוב ולא תאמ׳ עור
מצטרף לבשר ואפי׳ חצי בחצי

עיר

בכר׳ כל שעה בגמ׳ האוכל תרומה בגזירת
עירין כיתבגמא פי׳ גזירה ומאמר שוין הן
ועירין וקדישין שוין הן כתבגמא ושאילתא שוין הן״

ערב

בב׳ ח׳ בבלאים כרם
שהוא נטוע ערבוביא פי׳ מבולבל ברש׳
גמ׳ דסנהדרין עירוב כרשיות כתוב כאן פי׳
אפי׳ הלואות דכת׳ בהן אם כסף תלוה כל מה
שכת׳ כבר׳ ואלה המשפטים מעורבין הן וכי כת׳
אלהים אכולהו כת׳ ואפי׳ הודאות והלואות צריכין
ג׳ מומחין כבר׳ א׳ דראש השנה כדי לערבב את
השטן פי׳ כיון שמצאנו אם יש מלאך מליץ בזה
מרג׳ מרדת שחת כך יש מלאך משטין ומכוונין
ישר את לבם ואומ׳ שאם יעמד משטין עליו

מברכין בגמ׳
חוץ מן היין
והיה

לרדוף

קדק במצות ומאחר שרואה המשטין שמחבבין
המצות מיושב ועומר כאו מתערב מלהשטין
כי׳ אחל כת׳ בירוש בלעהנות לנצח וכת׳ והיה
ביום ההוא יתקע בשופר גדול כי שמע שטן קל
שופרא זימנא חדא בהיל ולא בהיל וכד תניין ליה
אמ׳ ודאי ההוא שופרא דתקע שופר הגדול מטא
זמנה למתבלע ומרתיע ומתערבב ולית ליה
פנאי למעבד קטיגוריא ומיכן אנו למידין דבעינן
ל׳ בעמידה כמו ל׳ בישיבה והלין דמחמרין ועבדין
לכדי יתבין ול׳ בלחש ול׳ על הסדר כנגד מאה
פעיות דבעתא אימיה דסיסרא ואילין ל׳ אן אינון
משמרין כל התבלה קל תקועיא די חירואה מתבעי
למהוי ל׳ תשרת תשת תרת והן מאה בב׳ חלון אמ׳
ר׳ יהודה בנעה דברים אמ׳ בעירובי תחומין אבר
בעירובי חצרות בין מדעתו בין שלא מדעתו
גמ׳ אמ׳ שמוא׳ הלכה כר׳ יהודה אמ׳ ליה רב חננא
בגדתאה אפי׳ במבוי שניטל קורותיו או לחיין
אמ׳ ליה בעירובין אמרתי ולא במחיצות וישנו
בס׳ גמ׳ דכל כל גגות בס׳ גמ׳ דכר׳ שני שעירי עירוב
הוצאה לשבת ואין עירוב הוצאה ליום הכפורים
בב׳ א׳ בביצה ובגמ׳ אין מוציאין לא את הלולב מר
סבר עירוב הוצאה לשבת ועירוב הוצאה ליום
טוב פי׳ יום טוב בדברים שאינן לצורך אוכל נפש
כשבת מה שבת אין מוציאין מרשות לרשות
אלא על ידי עירוב כך ביום טוב ברג׳ גמ׳ דכר׳ ר׳
אליעזר אומ׳ תולין משותא בכרמא עירובא פי׳
כלאים בב׳ מסכת כלים כדי להקיט כחוט ערב פי׳
חוט עבה שהולך ומתערב בתוך השתי שמו ערב
ערבוביתא דדישא כבר פי׳ בערך חרק

ערב

בב׳ או מאמרין בגמ׳ הכבו
מיפה כיניהו ערבא וערבא דערבא
פי׳ אסיקנא דלישנא קמא דר׳ שמעון נכרתו
על כל אחד ואחד מישר׳ מ״ח בריתות לתריג מצות
שאם יעבור על אחת מהן ילקה בעונו וגם עירב

כל ישר׳ שאם יעבר אחד מהם וירצהו חברו
ולא יקח הדין ממנו ילקה בעון אחר ונמצאו
כל ישר׳ ערבין זה לזה ולישנא דתנ׳ מוסף
ערבא דערבא כלומ׳ אם תשמע שכל עבר
עבירה ט׳ ורצהו כל ולא מיחה בו תהיה אתה
מחויב בדרך ערבנות ליקח הדין גם מזה הערב
שראה ולא מיחה בו ואם לא תעשה כך תהיה
נתפס בעונם וזהו פי׳ ערבא וערבא דערבא
כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתינו
הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה
פי׳ ערב בבב׳ בתר גט פשוט המלוה את חברו על ידי
ערב ובול עד רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ אם יש
נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב
צידן בבר׳ מי שאחזו אומ׳ רבן שמעון בן גמ׳ מעשה
בצידן באחד שאמ׳ לאשתו הרי זה גיטיך על מנת
שתתני לי אסטליתי ואבדה אסטליתו ואומ׳ חכמ׳
תתן לו את דמיה ראיה אחרונה בבב׳ דיני ממונות
בגמ׳ זה בורר אומרו לו הבא עדים אומ׳ אין לי עדים
הבא ראיה אמ׳ אין לי ראיה שהוא מחויב ובול בין
ראיה אין הלכה כמותו אובל בראיה ראשונה הלב
כמותו בבב׳ גט פשוט ערב היוצא לאחר
חיתום שטרות פי׳ אח׳ חתימת עדים כתב ובול
עד״

ערב

עורבא פרח עיין
בערך סמך פי׳ אח׳ שחור כעורבא
פי׳ אח׳ לשון גנאי הוא ובחיצות הוא כלומ׳ דעתב
זו דעת נערים היא ששוחקין בעורבין קווצותיו
תלתלים שח׳ כע׳ בב׳ עושין פסין בגמ׳ דסמך ר׳
יהודה מכורש ובויקרא רבה זאת תהיה פר׳ נגב
ראשו בב׳ נערה שנתפתתה בגמ׳ האב עורבא
בעי בני וההוא גברא לא בעי בניה ובול ברג׳
גמ׳ דכל הכל שוחטין והעורבים מביאין לו לחם
ובשר ובול

ערב

בבב׳ אין מעמידין
בגמ׳ בת ישר׳ וברג׳ גמ׳ דכר׳ הערל ערבי
מהול וגב׳ מהול בס׳ אהילות אהלי הערביים

בפר׳ במה אשה ערבנות רעלות פי׳ נשים ערביות יוצאות ברעלות ברכת השרות והרעלות משימות כבר על ראשם ונקשות בל׳ הבנים שאין נראה אלא עינים וקושרות למטה ירושלמי רעלות בלע׳ נרואה בכל׳ בלכתבי הקדש ובב׳ חבית מעשה בא לפני רבן שמעון יוחנן בן זכאי בערב ואמ׳ חוששני לו מחטאת חצרים תשב קדר תרג׳ כיצחין דיתבין במדבר ערבאי כל צאן קדר תרג׳ בלשון ערבאי בבר׳ רבה פרש׳ צא ותחלינה בג׳ ארצות בפניקיא ובערביא ובפלסטינה

ערב
בפר׳ ג׳ בפרה מטמאין היו הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקין שהיו אומ׳ במעורבי שמש היתה נעשת סמכו ודיהן עלין פי׳ היאך מטבלין אותו כזה הסמיכה שסומכין עליו רקינלא לן לאחר שטבל אין נוגעין בו ברגרסין בר׳ יומא אין בין כהן גדול כיוס הכפורים לכהן השורף את הפרה אלא שזה כרישתו לטהרה הכהן השורף את הפרה ואין אדם נוגע בו וכהן גדול ביום הכפורים כרישתו לקדושה וכהנים הטהורין נוגעין בו ולאחר שנטמא מן הסמיכה טובל ועוסק בפרה׳ לטהר בלא הערב שמש׳׳

ערב
בבל כלי עץ פי׳ טו׳ בכלים ועריבת העבדן פי׳ כלי עץ כמין קטנה והיא לעבודת הכורסי ובלעז מטרא ובפר׳ ב׳ נ׳ עריבות הניסונות פי׳ יש לבנאין ספינה קטנה שקורין בלעז נו... ומביאין בה אבנים קטנות ליתן בין הדבבין ושמן בלשון קדש כיסי פי׳ אמה עריבה שעושין בה הבנאין הטיט ובפ׳ כ׳ עריבה הבאה במדה טהורה מכלום פי׳ התקינוה למדה ובב׳ ט׳ ובכ׳ל בידים בוביום נגעו וגזרו על עריבת הרגלים שהיא מב׳ לוגין ועד ט׳ קבין פי׳ כמין קערה לרחיצת הרגלים

ערב
בר׳ גמ׳ דפ׳ לולב וערבה שבעה ערבה וסוד נביאים פי׳ הנביאים הורו אותם לעשות

כך מנהג נביאים בלא הוראה ובלא תיקון שכחוה וחזרו והורו להם ההלכה ויסדוה להם בלומ׳ יסדוה כי היא הלכה למשה מסיני

ערג
בפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבא מנין לערוגה שהיא ו׳ על ו׳ טפחים פי׳ בערך בפר׳ באלו טריפות בגמ׳ נקבה הקיבה לא אמרן אלא באתה ערוגה פי׳ אומה דדיאה

ערוד
היה שם ערווד והיה מזיק פב׳ את הבריות וכבר פי׳ במקומו

ערוד
בפר׳ ח׳ בכלאים הערוד מין חיה בר׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בר׳ השנה ערד שדומה לערוד במדבר פי׳ בדכת פרא למוד מדבר והוא חמור מדבר פרא אדם תרג׳ ירוש׳ נדמי לערוד בבר׳ רבה פרש׳ כל׳ עירד עירדן אני נגן העולם מחויאל מוקן הרדולים מתושאל מתושן׳

ערדבלין
וסרבלין כבר פי׳ בערך הרדולים

ערדסיא
אסיא ואוקסמיא בפר׳ חוקת בגמ׳ דסמך שנים מעידין

עדרסק
בביצה בפ׳ גמ׳ דפ׳ יום טוב מביאין עדרסקאות של ברזל פי׳ כלי של ברזל ומנוקב

ערות
בפ׳ גמ׳ דפ׳ כיצד העדים איש אשר יקח את אחותו בת אביו וגו׳ עד בת אביו ובת אמו מנין תל׳לומ׳ ערות אחותו גלה ללמד שאין עונשין מן הדין

ערך
בר׳ ערכים ובר׳ חולין הכל מעריכין ונערכין פי׳ כל ישר׳ יעריכו עצמן ואומ׳ ערכי הוא שאמ׳ הכת׳ והיה ערכך וערכין אומ׳ ערכי כל עלי נודרין דמי עלי נודרין דמי כל עלי ערך קצוב בתורה נדר שמין אותו כעבד ערכאות ערכאות של גוים כבר פי׳ בערך הרמין בפר׳ כני שהוציאוהו בגמ׳ מי שישן ובב׳ השולח גט בגמ׳ המוכר עבדו וכותב ונעלה בערכים מפני שהוא כמציל מידם בפר׳ א׳ באבות אל תעש עצמך כערכי

הדיינין

ליך ההור בעולם זורח
ונפש פנ׳ חי מאוטך
הוטב...

הדיינין פי׳ ליתומים ולבני אדם שאין יודעין
לטעון משימין לו אפטרופוס שיטעון בשבילו
והדיין עצמו להיות הוא טוען ולסדר הטענות מ״צד
אחר אינו ראוי כמ׳ נערה שנתפתתה בגמ׳ דסמך
לא כתב לה אמ׳ ר׳ יוחנן עשינו עצמינו כעורכי
הדיינין ירוש׳ חדא איתא אתת לגבי ר׳ יוחנן אמ׳ ליה
קצץ הוא מסייך אמרה לה לא לא כן אמ׳ ר׳ יהושע
בן לוי אל תעש עצמך כעורכי הדיינין שלא לגלות
ליחיד דינו ידע בה דהיא כשרה בפ׳ הכותב לאשתו
בגמ׳ הניח פירות אמ׳ רב נחמן עשינו כעורכי
הדיינין בפ׳ ג׳ גמ׳ דפל דיני ממונות בשלשה זה בדאמ׳
ר׳ יוחנן בערכאות שבסוריא פי׳ שאינן מומחין
בר״ה גמ׳ דפל׳ ד׳ נדרים מפני שערכה של ארץ ישר׳
הוא פי׳ ערך חלקו שלכל שבט ושבט כתבו ולא
סגיא דלאו הכי ולפי שכעסו וחטאו נוסף עליהן
רוב חכמה רקיקי מצות תרג׳ ירוש׳ עריכין פטירין
רקיק אחר תרג׳ ירוש׳ עריך חד

ערל

בס׳ גמ׳ ד׳ פרק כהן גדול בסנהדרין ובפרק
כל הזבחים שקיבלו בגמ׳ ערל תנו רבנן כל בן נכר
יכול בן נכר ממש ת״ל לומ׳ ערל לב אם כן מה
ת״ל לומ׳ בן נכר שנתנכרו מעשיו לשמים פי׳ היינו
משומד אין לי אלא ערל לב ערל בשר מנין ת״ל ערל
בשר פי׳ הינו ישר׳ שמתו אחיו מחמת מילה
וצריכי דאי כתב רחמ׳ ערל בשר הו״א דמאיס
אבל בן נכר דלא מאיס אימ׳ לא צריכה ואי כתב
רחמ׳ בן נכר משום דאין לבו לשמים אבל ערל
לב דלבו לשמים אימא לא צריכה ערל לב וערל
בשר תרג׳ דשׁני ליבא דשׁני ליבא וערלי בשרא
פ״ר אט גמ׳ דחולין ערל שמתו אחיו מחמת מילה
ישר׳ מעליא הוא פי׳ שלא נצטוו ישר׳ לקיים את
המצוות במקום שיש בה מיתה של אשר יעשה
אתם האדם וחי בהם ולא שימות בהן אלא כשיטא
שכבר במילה ולא ביקש למולו או משך לעצמו
ערלה כמו שפי׳ בערך משך בפ׳ בס׳ גמ׳ דפר׳

האשה ערל חגאה ומוהל וכול פי׳ ערל גוי
שמל בערב הפסח ראוי הוא שיטבול ויאכל הפסח
לערב בפ׳ ואלו עוברין בפסח בגמ׳ כיצד מפרישין
מיכן לערלה שבטלה במאתים אומ׳ ערלה שהיא
חמורה מן הכל אם ערלתה מתוך החולין שנתערבה
ונשתיירו שם מאתים מידות של חולין במותה
מדה מותרין הן מיכן לערלה שבטילה במאתים

ערס

בפ׳ במה אשה בגמ׳
טרסות על תיבעי למאן דאמ׳ מערימין
בדליקה פי׳ רבי חננאל ז״ל בפ׳ כל כתבי הקודש
בגמ׳ ולובש כל שיכול ללבוש ואפי׳ ביותר מיוה
כלים וכן הלכ׳ וקאמ׳ שמותר להערים ירוש׳
מי תנא מערימין ר׳ יוסי בר׳ אבון אמ׳ מערימין
ועל זו אמרין דכור תיבעי לכוא דאמ׳ מערימין
תבעי למא דאמ׳ אין מערימין.

ערס

בפ׳ א׳ בדמאי ומפרישין
אותו ערום ובין השמשות פי׳ מפרישין
אותו ערום שאין טעון ברכה שאם היה טעון
ברכה לא היו מפרישין שאסור להזכיר את השם
כשהוא ערום בין השמשות הדה היא דתנינן
ספק חשיכה וספק אינה חשכה וכול עד אבל
מעשרין את הדמאי תנא חלפתא בן שאול
מחללין דמאי במרחץ שאינו טעון ברכה הא
ודו יטעון ברכה מנא בעא קומי ר׳ יודן כיצד
הוא מברך אמ׳ ליה אם היו פירות על פדיון
מעשר שני אם היו מעות על חילול מעשר שני

ערמון

ערמונים דולבי עיין
בערך דלב׳

ערמון

שכיכון עלי אורח תרג׳ ירוש׳ ערמונא
רכמין בכבש תרג׳ בבלי כחיוי חרמן ושרי על
אורחא נחש עלי דרך שכיכון עלי אר׳ שוין הן

ערן

בפ׳ המביא כדי בגמ׳ אין
כוחתין מאי חירניות אמ׳ רב יהודה
עירניות מאי עירניות אמ׳ אבו צני חקלייתא

בפר׳ המוציא יין בגמ׳ כוחל כי תשא הזיא
בעידניות פי׳ל בנות כפר שאינן רגילות לצאת
בשוק שאין שם שוק לצאת אין ויש אומ׳ בנות כפר
שאינן צנועות בבר׳ רבה פרש׳ נח למדינה
שהיו בה שני פטרונין א׳ בן מדינה וא׳ עירני

ערס בפר׳ ו׳ בכלים המטה
והעריסה משישופם בעור הדג מלשון
הנה ערשו ערש ברזל **ערס**
בפר׳ ה׳ בכלאים ר׳ יהודה אומ׳ אם ערסן
מלמעלה הרי אלו מעורבות פי׳ התקין הסריגים
על העצים ורצען ועירבן וכמוכן הא דתנן
בפר׳ ז׳ עירוב היוצא מן הכותל לשון עירוב בבקי
עריס שמפסיק העירוב הפרח היוצא מן העריס
פי׳ מתוך ערבוביא ט״א ערסו מלמעלה עושין
מקנים כמין ערס למעלה ומדלין עליה שריגי
גפן ושמו בלשון ישמע׳ עריש **ערס**
בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ מן היין וכס
גמ׳ דבר׳ אורחות נקיצות הכא במאי עסיקינן
בשעירסן פי׳ מלשון עריסותיכם דכיון שעירבן
נעשו אחד ויש בו כזית שייך זה בפי׳ הראשון
שלמעלה ערס זריד וערסן כבר פי׳ בערך זריד
ברא גמ׳ דפר׳ הוציאו לו אוכא דאמ׳ בערסן וכדרבה
בר יהונתן דאמ׳ רבה בר יהונתן אמ׳ רב יחיאל
בבב׳ אין בין המודר בגמ׳ דפסק מרטאהו רפואת
נפש ערסן יפה לחולה לרפואתו מאי ערסן אמ׳ ר׳
יוחנן חושלא דשערי עתיקתא רב יוסף אמ׳ סמידא
דשערי עתיקתא דדש נפיא אמ׳ אביי ובעיא
בישולא כיבשרא דתורא פי׳ מפני מה שהיו
בנה של קמחית בעלי כח שגידלם בערסה
שמאמץ כח החולים וכל שכן הבריאים ויש אומ׳
בשכבת זרע כמו שהיתה עושה בת שבע אם
שלמה כמפורש בערך בר בטני וברכת ואמ׳
ותאזרני חיל כלומ׳ זירזתני ברכת זורק אתך
מן השעורים ווירזתני אימצתני כל העולם

תקרמו אוש
לרעהו תרג׳
הערעון נבר
לחבריה

כלו עצרים מבדור שבטיתה של שכבת זרע ואני
מן הברור שבברור **ערס** בפר׳
חזקת הבתים בגמ׳ העריסין בעריסי בתי
אבות פי׳ עריס ידוע לאותה משתחב ומנהג
להשליש הכל בידו והוא הנותן לבעל השדה חלקו
וכל מי שהוא בענין הזה אוכי חלקי שאר העריסים
ולקח הוא חלק בעל הבית אין לו חזקה אמר הרגיגא
שהיה פי׳ מורשה אפיטרופא **ערס**
בס׳ גמ׳ דפר׳ עושין פסין מעריב לכותל
מחוזא ערסתא ערסתא פי׳ שכונות שכונות
ולא לכלם לאחד וישנו בב׳ כיצד מעברין בגמ׳ עיר
של יחיד כל שאינה עשויה לנחת אינה מחיצה פי׳
מחיצתא חזקתא שדירתא דקביען וקיימן
ועשויות לנחת בבר׳ גמ׳ דגיטין רבה בר אבוה מיצרין
מערסא לערסא ורב ששת משכונה לשכונה
ורבא באותה שכונה פי׳ ערסא בלעז׳ ריסי והיא
גדולה מן השכונה ושכונה בלעז׳ קוטדרא

ערסל כמלונה במקשה
תרג׳ כערסל מבתותא במקטיא וה׳
והתנודדה כמלונה **ערסל** בבר׳
רבה פרש׳ ל׳ הגבורים היו נותנים רגליהם על
התחום וסותמין אותו והיה בא ליכנס בתיבה
והיו רגליו מתערסלות ההד׳ הרפאים יחולנו וג׳

ערע ונפק ערעיתא מן
כותלא עיין בערך אנדיפי

ערף בפ׳ א׳ בחולין
המולקטין העורף פי׳ רב חננאל ז״ל עורף
הוא קצה הגלגולת שעל הצואר והן נקראין כ״נ
הגולגולת הכנים ואחורי הגולגולת נקרא עורף
ושהן בגולגולת פי׳ ממול ערפו ממול הרואה
את העורף והוא אחורי הצואר שכנגד העורף
בב׳ לא יחפור בגמ׳ מרחיקין את הנבלות יערף
כמטר לקחי זה רוח מערבית שבאה מערפו של
עולם פי׳ ר׳ גרשום ז״ל יערף כמטר לקחי זה

העו
רוח

העסק בתורה לשמה ומרכין אזנו לשמע לקח
עושה טובה לעולם כמטר זה הוא שבא מדרום
מערבית שהיא באה מערבו של עולם ובדרום
מערבית עורף של שכינה דכתי' צפון וימין אתה
בראתם דמתשמע דימינו של שכינה בדרום
ושמאלו בצפון ופניו במזרח ואחורין במערב אלמא
דשכינה בדרום ושמאלו במערב ת"ל כטל אמרתי
הני מי שמולגל בתורה שעוסק בה שלא לשמה
מביא רעה לעולם ברוח צפוני שמנשבת ומביאה
רעב לעולם עד שמזלת הזהב שנותנין בני אדם ורעה
מספס וזהכם בזול לקנות התבואה כשעירים
עלי דשא זהו העוסק בתורה שלא לשמה כשעיר
בשיר וכל העוסק בתורה לשמה מביא טובה
לעולם כרביבים הללו שיורדין בנחת

ערף

פיר' רבי משה ז"ל בפיר' פרק
חלק בענין כי עיקרי דתינו ומוסדותיהם י"ג
והעיקר הג' הוא להרחיק ממנו מדת הגוף כי זה
האחד אשר זכרנו אינו גוף ולא כח בגוף ולא שיגום
ישיגוהו משיגי הגוף ומקרו כגון התנועה והעמידה
לא בעצם ולא במקרה ועל כן הרחיקו ממנו החכמ'
ז"ל שם החיבור והפירוד ואמרו אין למעלה לא
עמידה ולא ישיבה לא עורף ולא עיפוי ועורף הוא
פירוד ועיפוי הוא חיבור מגורת ועפו בכתף פלש'
רוצה לומ' יהדפו אותם בכתף בהדבקם בהם
ואמ' הנביא ואל מי תדמיוני ואשוה יאמ' קדוש ואלו
יהיה גוף היה דומה לשאר גופות וכל שבא בכתב
אשר יבארהו בתארי הגופות כגון התנועה והקימה
והישיבה והדיבור וכיוצא בהם דרך העברה
כמו שאמרו ז"ל דברה תורה כלשון בני אדם וככר
הרבו בני אדם לדבר בזה הענין והוא עיקר
הג' הוא שמורה עליו כי לא ראיתם כל תמונה
רצוני לומ' לא תשיגוהו כל תמונה כמו שאמרו שאינו
גוף ולא כח בגוף

ערפה

בת ערפה
כראש גמ' חפ' משוח מלחמה

וכתו' הרתה וכולשר ערפה שהכל עורפין אותה
מאחריה הכ' הרתה שהכל דשין אותה בהריכות

ערפד

כס' גמ' רפר' א' דבבא קמא
עטלף
לאחר ז' שנים נעשה ערפד עטלף
תרג' ירוש' ערפדא

ערצביא

בפר' א"ו טריפות בגמ' ובהגהות
ר' מעמיס להביא צפורת כרכיד ויוחנא ירושלמ' רמינהו
והערצוביא והדוכונית

ערק

בכלכלי עץ שנחלק פר' י"ז
בכלים
והערק משיעשה בו ציבורת אחת פיר' נימתא
בלשון חכמים

ערק

ברזל
עשות קדה וקנה תרג' ערקין דברזל

ערקא

בפר' א' כמע' ז'
בגמ' עיר שיש בה עכ' ז' לא ישתה אדם
מים מן הנהרות לא בפיו ולא בידו משום סכנת
ערקא מאי סכנת ערקא נסיעא ליה לר' חנינא
דאמ' הבולע עלוקה אחת של מים מותר להחם
לו חמין בשבת פיר' תולעת ארוכה ומצויה
במים וכשנופלת על הבשר נתלת בו ומוצצת
את הדם וכל זמן שמוצצת היא מתמלאה מן
הלחה שמוצצת ומתנפחת עד דהויא כמו חבית
קטנה וכשאדם בולעה בתוך המים מוצצת
ליחה שבמעיו ומתגדלת במיעין ונמצאה
כריסו צבה ומקשין עלה בפר' מוגין ה"ו בגמ'
כריסו סלה צבה ותיפוק לי משום סכנת ע"ז
ערקא אהא קיימא מעשה באחד שביקש להשתין
מים ולא השתין ונמצאת כריסו צבה ומקשין
ומפני מה אמרת שזה שכריסו צבה מפני שלא
השתין דילמ' ערקא בלע וצבתה כריסו ותרקין
שהיה אותו האיש שותה והבולע ערקא כל
לחלוחית שבמעיו מוצצת ערקא ואינו שותה
מיכאן ידעינן מפני שביקש להשתין ולא השתין
נמצאת כריסו צבה סנ' אח עלקא כדוש זלות
תרג' כעלקא דמעצא דמיהון דבני אינשא בפר'

בפ' ח' שרצים מאי ועור בוטנק למאי מכרו
ליה לערקתא פי' גם זה תולע שבכבר כמו אותו
שמכורש אבל זה נברא מאתו ומאכל שמגרש

בגמ' **ערקא** בס' גמ' דב' בן סורר
ומורה מאי מצוה קלה אמ' רבה בר' יצחק
אמ' רב מתיל לשנויי ערקתא דמסנא פי' ישר'
קושרין שחורה משום דמאכלי ירושלם כד אמרין
מאיטעמ' סיכות מסאני אוכמי אמ' דמאכלנא
על ירוש' וגזרו הגוים לשווייה לבנה בויקרא רבה
זאת תהיה פי' ר' פינחס ובר' אם בחקתי ובפסק
דשמעו יאיא מסכינותא ליהודאה כערקתא
סימוקתא לבקדליה דסוסיא חיורא ס"א על לביה

עלקב בפ' ו' בבכורות זנב
העגל שאינה מגעת לערקוב ובב"ר בתגייר
נוקבו מתוך ערקובו פי' בלשון ישמעאל קורין
לסובך של רגל ערקוב והוא למעלה מן העקב
ויש מפרשין מקום כף הירך והינו קנה העליון
פרק העליון ובלעז איינצינו

עלקבל בפ' ז' בשביעית
הערקבלין והחלביצים והבוכריא בפר

פי' בערך אצו **ערקמא**
בהגדה דפ' א' במגילה ושמואל אמ'
מאי ויעבור דעבר ערקומא דמיא ביומא דפסחא
נבפ' בני העיר בגמ' ועוד אמ' ר' יהודה ריש לקיש
הוה אזיל באורחא מטא ערקומא דמיא אתא
ההוא גברא ארכביה אכתפיה בר' גמ' דב' ר' יוחנן
כי מטא ערקומא דמיא אתא זעירי ארכביה
לר' יוחנן אכתפיה וקא מעבר ליה רש"ל
ערקומא דמיא שלולית של מים

ערקמא בפ' בהמה המקשה
בגמ' בהמה שנתחבו רגליה ואלו הן
צומת הגידים אמ' רב אשי דעילוי ערקומא
בריך רחמנ' דסייען

על לבו / לביה

מטמא / מצוה

סליק פרק יח
אחל פרק טו

עש בפ' הרואה בגמ' על הזיקין
מאי עש אמ' רב יהודה זנב טלה

עש בגמ' דפ' ערב פסחים
עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות פי'
עשה שבתך במאכל ובמשתה ובמלבושים
כמו שתעשה בחול ואל תצטרך לבריות עשה דברים
לכוונך ודבר בהם לשנן בגמ' דפ' קונם יין פי'
לכוונך לשמו של הקב"ה בס' גמ' דפ' החולץ תנו
רבנן וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה ר'
אליעזר אומ' תקוץ ר' עקיבה אומ' תגדל וכן בב"ר
רבה כל יב' אלה תולדות השמים את אשר כבר
עשהו ואין כת כן אלא עשוהו כביכול מלך מלכי
המלכים הקב"ה ובית דינו נמנונים על כל אבר
ואבר

עשן מתעשנן עד
ראש השנה פי' בערך זבל בביצה בס' גמ'
דפ' יום טוב לעולם לעשן מידי דהוה אבישרא
אגומרי פי' לעשן פירות שהוא מכשיר אוכל
נפש פי' אסור להניח בשמים על גחלים לעשן
שום דבר שיהא לו ריח טוב אסור מתני שמכבה
הגחלים בשעה שנותן הבשמים עליהם ורומ'
מותר מתני שמבעיר והבערה ביום טוב שרי
על גבי חרס מותר פי' שילבן לבנה ונתן עליה
בשמים מותר דאינה מכבה כלל ביומא בס' גמ'
דפ' ג' אמ' להם הממונה מעלה עשן ראיתי כעדי
פי' חסם שנותנין בקטרת ומעלה עשנה כמקל
שאינה מתנענעת לא לכאן ולא לכאן בר' גמ' דפ'
אחרון דיבמות עשנו עלינו בית עשנו עלינו מערה
פי' אנשי חיל כשהולכין לכבוש עיר ורואין מערות
ומדמין שיש שם בני אדם ומתיראין ליכנס
שמא כלי זין בידם והורגין אותם מה עושין מעשנין

בהן

בהן אור על פתח מערות שתמלא מערה
עשן אם יוצאין איהן מוטב ואם לאו נחנקין
וכעמים שיש חורין במערה ונמלטין מהן באלו
טרפות אחוזת הדם והמעושנת בכל קרבנות
פר' ח' במנחות אין מביאין לא מתוק ולא מעושן
ולא מעושן מבושל׃

עשן

תרג' נבקעו תהום עשוני באין מעינות
נבקעו מים בעווז ענות תהום תרג' וכד מעשין
מעייני תהומא הון עשיר קרית עזו תרג' קנייניה
דעתירא כרכא דעושניה ועריצים יתמכו עשר
תרג' ועשידי רחטין בתר עותרא מגדל עוז שם
יוי תרג' מגדלא דעושנא שנלא שמיה דאהא׃

עשף

בהסיף פרק יג' בכלים
קרדום שניטל עושפו טמא מפני בית
ביקועו פי' צד אחד של חציבה דומה למחרישה
ואת מחרשתו תרג' ית עושפיה וכן תרג' למחרישות

עשק

בפ' המקבל בגמ' שכיר
שעות אמ' אביי לא שכרתיך מעולם זהו
עושק יש לך בידי ואיני נותן לך זהו גזל רבא
אמ' היינו עושק היינו גזל להכי אפקיה רחמ' בתרי
לישני לעבור עליו בשני לאוין

עשן

בפ' הזהב בגמ' עד כמה עשיך לגביך ושוי
כריסיך פי' כשאתה קונה מלבוש אם תקנה
ביותר לא תחשוש אבל מאכל לא תקנה אלא
כשוה בם איזהו נשך בגמ' פוסק עמו על הגדיש
באותיה דשמימר עשיק עפרא פי' היה יקר

עשר

בפ' נערה שנתפתתה
בגמ' ר' יהודה אומ' האומ' אם מת אתקברוהו
מנכסין אין שומעין לו לא כל הימנו שיעשיר את
בנו ויפיל עצמו על הציבור

עששית

בס' גמ' דפרק מי
שמתו צואה בעששית מותר לקרות
קרית שמע כנגדה פי' כגון שיש מחיצה של
זכוכית בין הקורא קרית שמע לרעי בס' גמ' דפ'
או דברים עששיות שהיתה דולקת והולכת בשבת
למוצאי שבת מבדיל עליה ברכ' גמ' דב' במה מדליקין
עששית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו ל'
למוצאי שבת מכבה ומדליקה ברכ' גמ' דפר' מי נ'
שהחשיך היתה בהמתו טעונה טבל ועששית בגמ'
דפר' אם אינן מכירין אותו דאינוהו במגביס
דאינוהו בעששית בילמדנו ויהי כרד ואש מתלקחת
בתוך הברד כהדין עששיתא דמיא ומשחא כי
מתערבין כחדא ונורא דליק מן גויהון׃

עשת

ביומא פר' ג' בגמ' אונ'
להם הממונה בגמ' אם היה כהן גדול
תניא ר' יהודה אומ' עששיות של ברזל היו מחמין
מערב יום הכפורים פר' א' בנגעים בגמ' ובכל מקום
אין מוכרין להם עששיות של ברזל בבר' רבה
פר' ויגש אלו בשעה שהיה מעלה חמה היו שערות
לבו בוקעות כלון ויוצאות והיה נותן עששיות
של ברזל בתוך פיו ומוציאן באבק בכלים מתכות
פר' יא בכלים העושה כלים מן העשת ומן החררה
בכל הקומץ רבה בגמ' ב' קני מנורה תנו רבנן
המנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב פיר'
פי' עשת חתיכה גדולה של ברזל או של זהב
כדכת' ברזל עשות ומתרגמ' בערקין דיברזל׃

עשתרות

בר' גמ' דפר' כסוי
הדם הרוצה שיעשיר יעסוק בבהמה
דקה ואמ' רב חסדא מאי דכתי' ועשתרות צאנך
שמעשירות את בעליהן

עשתרות

בבר' רבה
בר' גמ' דסוכה לא משתה העושה סוכתו
בעשתרות קרנים וכול׃

סליק פרק יט

אחל פרק כ

עת

עת בכר׳ במה מדליקין בגמ׳ המכבה והיה אמונת
עתך אמונת זה סדר זרעים שמאמינה תלי המעשר
שיעשר פירותיו כהלכה חסן זה סדר נשים שצריך
תוקף שלא ישלוט בו יצר הרע כנ׳ חוסן סדר נשים
לשון מחסנא שהויין לו בנים ונוחלין ישועות זה סדר
נזיקין שדנין בני אדם ונוטלין מזה ונותנין לזה ומושיעו
מיד הגוזלן עתך זה סדר מועד ששם שמירת זמנים
שבתות וימים טובים כיר׳ את חסן סדר נשים לשון
אוחסנא שהויין וכול׳ בם ברכות ר׳ עתך אומ׳ הכ״ר ו
הורתך עת לעשות ליוי כיר׳ התקינו התקינו שיהא
אורך שואל שלום חברו בשם כמו שאמ׳ יוי עמכם
יוי עמך גבור החיל וזה התיקון הוא שלום עליכם
ושלום משנות של הקבה של תנר שלום שלום
ואומ׳ אל תבוז כי זקנה אמך אמרו למעלה שהתקינו
שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם אמרו בכן אם
אתה רואה שארך הזמן ונמשך הגלות אל תאמר
שזו התקנה היתה בימות הראשונים ובעת מלכותם
עכשו אנו נבזין וכשהזקין הדבר אין אנו חייבין
בתקנה ש היו הכהנים בתחלה עונין אחר כל ברכה
וברכה ברוך אתה יוי אלהי ישרא׳ מן העולם ועד
~~[illegible]~~ וכששמעו המינין אומרו אין עולם אחר
וכשראו הכהנים שבשביל כן נתמעטה האמונה
שלעולם הבא התקינו שיהו אומ׳ מן העולם ועד
העולם כלומ׳ מן העולם הזה ועד העולם הבא
ובשביל כבוד המקום הפרו התיקון שהיה והוסיפו
עד העולם ברכ׳ גמ׳ דבר׳ באלו כהן גדול ואיד
בעת אומ׳ עת לעשות ליוי הפרו תורתך בלומ׳
עת סכנה היתה ואין למדין ממנה בתמורה
בכר׳ יש בקרבנות היחיד מעיינין בספר אגדתא
בשבתא אמרי עת לעשות ליוי הפרו תורתך בסו
גמ׳ דבל׳ יוצא דופן שנה האמורה בקדשים והאמורה
בבתי ערי חומה ושתי שנים שבשדה אחוזה שש
שבעבד עברי שבכן ושבבת כולן מעת לעת ושם
מטורשין כולן׳ לא יאנה

לצדיק כל און תרג׳ לא שמיר לצדיקא כל מרעם
דעתא ודין לא שמע גערה ותרג׳ ובר לא ממיקנא
לא מקבל עתא וכן תרג׳ ורש לא שמע גערה
ומהומה בו תרג׳ ועתה ביה וכן תרג׳ און והות
מקשיב על שפת און מצית לשון הות

עתר
אוגבי עומר בין יוי
ובניכם תגידו אנא הויתי מעתר

עתניאל
בכר׳ יש בקרבנות תנא
הוא עתניאל הוא יעבץ ומה שמו יהודה
אחי שמעון שמו עתניאל שענאו אל יעבץ שיעץ
וריבץ תורה בישר׳

עתיר
בכר׳ מי שמת בגמ׳ השושבינות עתיר
נכסין עתיר כולבי פיר׳ עשיר בסחורות שיש בהן
נפח כגון צמר גפן וכיוצא בהן

עתר
בכ׳ א׳ בסוכה
בגמ׳ חבילי קש הואיל וראויות להכין
בעתר וכם גמ׳ דפל הבא על יבמתו מפני מה
נמשלה תפלתן של צדיקים בעתר וכול׳ בבר׳
רבה פרש׳ סו׳ ויעתר יצחק ליוי ריש לקיש אמ׳
שהפך את הגזרה ולפום כן קריין ליה עתרא דהפיך
אידרא

עתר
בבר׳ רבה
פרש׳ מ׳ו׳ מפני שרי גבקתי מתלה
אמ׳ אין אמ׳ לך חד אודעך דתימר לא תחייב
תריק עתר לך כדובי וכול׳

הסביב עולמים אלפים
תמניסר
סייע לכתוב ערך שתסר

וכן יצליחני בערך שבסר

פא בפר׳ במה אשה בכבול ובפאה נכרית לחצר בס׳ גמ׳ דפר׳ כל שאמ׳ הדיני׳ עיר ושמע תנא קמא סבר אפשר בפיאה נכרית ור׳ סבר פיאה נכרית אויידי דזהמא לא ניחא ליה בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בערכים אמ׳ רבא בפיאה נכרית טעמ׳ דאמ׳ תנו הא לא אמ׳ תנו גופא הוא ומיתסר והא מיבעיא בעאי לה ר׳ יוסי בר׳ חנינא בס׳ חלק בגמ׳ הכה שיער נשים צדקניות מהו וכו׳ עד לא צריכה דתלי בסיכתא פי׳ אשה שאין לה רוב שיער לוקחת שיער מנשים אחרות ומשים על ראשה שנראה כמו שהוא שערה

פא כרי׳ עירובין בגמ׳ ואם יש לו מעשה בארם שנתן ר׳ קורסין בר׳ פינות השדה ונתה זמורה על גביהן והתירו לו לענין כלאים וכו׳ עד פאה יתרת לענין כלאים אבל לא לשבת ובס׳ הפר׳ בגמ׳ שיירה היו שם קנים המדוקדין ועשה להן פאה מלמעלה אפי׳ ביותר מעשר אמות מותר פי׳ כל מידי דמוקיף ולא נוגע ומכסיא לה כולה קארו ליה פאה דדמיא לפאה שהדה שהשדה כולה קרחת ומגולה אלא נשתייר בה כמעט והיא נקראת פאה וכן פאה נכרית דמקפת הראש ולא מכסיא ליה

פאה בס׳ גמ׳ דפר׳ במה אשה הבנים יוצאין בקשרים מאי קשרים אמ׳ רב יהודה קישרי פיאה פי׳ לא של פאה נכרית אלא פיאה זו זרעונים כדאמ׳ בסיפתי אויסטום וקוצה וזרד שלו צובעין בו ארום ושמו בלשון אורמי פואה כותה ובלשון ערבי פווה והכי קאמ׳ ג׳ קשרים מן הקש שלו מוקמי שלא יעלה מן החולי ה׳ כסו ז׳ אפי׳ לכשפים מעלו פי׳ ובפיאה בבירא פי׳ כי ימצאנה בענין הזה אלא ראה כל אלו הדברים ועוד מאי אריא בנים

בפרק אמ׳ ר׳ עקיבה אופטים ופואה כדי לצבוע בהם בגד קטן כשבכה בב״ה בשביעית פואה של עידית וכו׳ לשר ומודין בפואה צלעות של צלעות פי׳ מקומות ידוש פואה כוטרה

פאפי וחד נאנאי פי׳ בערך בן

פאר כרי׳ גמ׳ דפר׳ הזורע לא תפאר אחריך תנא דבי ר׳ ישמעאל שלא תטול תפארתו ממנו כלומ׳ פיאה שלו

פאר ירוש׳ בפר׳ במה אשה הפארים והצעדות פארים כלילא כמה דתימ׳ ופארכם על ראשיכם

פארי בפר׳ ערב פסחים בגמ׳ לא יכחהו לו פארי ביתא קמשו לעניותא בד׳ גמ׳ דפר׳ שור שנגח את הפרה ובס׳ גמ׳ דפר׳ הבית והעליה ובב״ר גמ׳ דפר׳ המוכר פירות לחבירו ממארי דשותיך פארי אי פרע בגמ׳ דפר׳ הניזקין יומא קמא אשקיוה מיא דפארי ברפואות דפר׳ מי שאחזו לבשולי ליתי פארי דדיש נפוא בפר׳ א׳ בבכורות בגמ׳ היוצא אימשילו לי חיבלא דפארי פי׳ לשון לעז הוא פורטרי חבלא

פארי מנקטא פארי עיין בערך מנקטא ובערך קטלא

סליק פרק א
אחל פרק ב

פג בפר׳ ג׳ ביומא אמ׳ להם הממונה מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפוג צינתן בפר׳ פירה בגמ׳ מעשה לא בשביל שיחמו אלא כדי שתפוג צינתן בס׳ פר׳ כל שעה בגמ׳ אין מבשלין מים שאין מפיגין טעמן ואסור שאר משקין שמפיגין טעמן לא במשכן בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בביצה כל התבלין מפיגין טעמן ומלח אינה מפיגה טעמה בפר׳ השותפין בגמ׳ כמה יהא כחד קשה יין מפיגו בס׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות כיצד

ובס׳ צנ׳ דתנ׳ כהן גדול בסנהדרין ובר״ גמ׳ דתנ׳
הדר אמ׳ רמי בר חמא דרך מיל ושינה כל שהוא
מפיגין את היין הסירי את יינך מעליך תרג׳ הלא
תפיגין ית חמריך מינך וריחו לא נמר תרג׳
וריחיה לא פג בס׳ גמ׳ דתנ׳ הקורא את המגילה
עומד נחוש דלמ׳ פגא דעתא דציבורא בפר׳ א׳
בכריתות בגמ׳ המפטם את הקטרת בימות הגשמ׳
עובדה כדי שלא תפוג ריחה בס׳ גמ׳ דתנ׳ המביא
כדי יין אין מפיגין אותו [illegible] בצוק כדי לחוסמן
בבר״ רבה פרש׳ טו׳ ויטע

פג

יו׳ למיני שהיא נתונה בגינה ומשקה
את כל הגינה יב׳ עינות מים תרג׳ ירוש׳ פיגן דמיין
בפר׳ ג׳ ביומא עמוד והפג

פג

אחת על הרצפה בויקרא רבה אומר
א׳ הכהנים בס׳ פס׳ צדקתך כהררי א׳ ובפס׳ דשור
או כשב לא בעי אלא לאיתפגגה עם בנוי פיר׳
לעלוץ

פג

הפגים משידריחן
פיר׳ בערך זרח פגה בחל ובמל פיר׳ בערך
בחל פגי ביתאני ואהיני דטובינא פיר׳ מקומות
בחלק בגמ׳ דהדיוטות ראויה היתה בת שבע
לדוד אלא שאכלה פגה כלומ׳ באה אצלו קודם הזמן
שנתבשלה באיסורא בר״ גמ׳ דתנ׳ כל הכלים בס׳
תוספת שבת תנו רבנן פגה שטמנה בתבן פיר׳
פגה כרכת התאנה חטה כגיה והן כירות
שלא נתבשלו באילן וטומנים בתבן להתבשל בחמות
התבן להיכשר לאכילה

פג

לו בפר׳ ערב פסחים בגמ׳ לא יפחות
ידא לפגא דידכא לפחדא פיר׳ מנהג בני אדם
כשיש להן פחדא לשום ידיו על לחייו ודרך בני
אדם כשישן ידו על לחייו בר״ גמ׳ דתנ׳ במה בהמה
חמרא לובא פגי דפרזלא בפר׳ שנים אוחזין בגמ׳
היו שנים רוכבין זה קנה חמור וביר׳ פגיה פיר׳
רצועות של מוסרה הנתונות על לחיה וער
פ׳ טרחתה

פגי

חומת בית
פגי פיר׳ שם מקום חוץ לירושלם פיר׳ אחר בערך
בית פגי

פגה

מי קרמיון
ומי פיגה פיר׳ קרמיון ופיגה ירמוך פניים
שם נהרות הן דקמר׳ בר״ קמ׳ דתנ׳ המוכר את הספינה
מאי דכת׳ כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה
אלו ז׳ ימים וד׳ נהרות שמקיפין ארץ ישר׳ ופול עיין
בערך כן

פגז

ומחי קבלו תרג׳
ומחית בגיזוניהי

פגיון

בר״ גמ׳ דתנ׳ השוכר את הפועלין
ופ׳ יג׳ בכלים הסיף והסכין והפגיון בפר׳ ה׳ בבכורות
נטל פגיון ופרם באזנו פיר׳ סכין בשתי פיות ויש
מפרשין איסכולי אורו

פגל

בב׳ תמיד בגמ׳ שחטו שלא לאוכלו דלא
מיקבע פיגול אלא בזריקה פיר׳ מי ששחט הזבח
ובשעת שחיטה או בשעת קבלת הדם או בשעת
הולכת הדם אם חישב בזריקה לאכל הבשר למחר
או אפי׳ כזית מבשר או כזית מעור האליה למחר
או חישב לזרוק מקצת דם למחר או להקטיר מקצת
אימורין למחר פיגול וזהו חוץ לזמנו ואסור על
גב המזבח ואם עבר והקריבו ולא עירב בו מחשבת
חוץ למקומו ואחר כך אכל ממנו חייב עליו כרת
וזהו שקירב המתיר כמצותו שלא עירב בו מחשבת
חוץ למקומו ואם חישב לזרוק מן הדם בחוץ או
להקטיר מאימורין בחוץ או לאכל מבשר בחוץ
פסול על גבי המזבח ואם עבר והקריבו ואחר כך
אכל ממנו זהו חוץ למקומו ואין חייבין עליו כרת
והכל מפורש בפר׳ ב׳ בזבחים במשנה ובגמ׳ פיגול
טשון צורה בר״ גמ׳ דתנ׳ כיצד צולין פלומ׳ אינו
נשרף אלא עד שתעבר צורתו

פגלא

בפר׳ כיצד מברכין
בגמ׳ חוץ מן היין ובר״ גמ׳ דתנ׳ בכל
מערבין צנון נטע אינשי אודעתא דפוגלא בר״
גמ׳ דתנ׳ כל הכלים ובפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין בגמ׳
הקש האי פוגלא ממעלה למטה שרי פיר׳ פוגלא

הוא

הוא צנון אם יש לאדם בולגא טמונה כתבן או
אכי בעטה תוחח עומדת כעין נטועה ראשה
ועליה מגולין כשבא ליטלה אם אוחז בעלים
ומושך הראש ומסלקה זהו מנמעלה למטה אע"פ
כשמגביהה התבן משתרבב ויורד שרי אבל לאחר
קצה הראש הטמונה ולהגביהה ממטה למעלה
לא בברי רבה · פרש ס"ח הוה משמני מן שמינא
דארעא שרי עקר כוגלין דרבין ושתל דקיקין

פגם · ברי כלאים אין מ"
מרכיבין פיגם על גבי קדיל קורס לבנה
מפני שהוא יק ירק באילן פרק ט בשביעית הפיגם
והירבוזין ברי עוקצין שרשי הגיתא והפיגם
ירקות שדה בפ' מכשן בגמ' חבילי קש וכן באמיתא
וכן בכינס פיר פיגם בלעז חוטא ובלשון ישמעאל
למין

פגם פי' ה בעירובין אין
מעברין את הערים בית נכנס ובית יוצא
פגום נכנס ופגום יוצא פיר העיקר פיגם והוא
כגון שובך העשוי לעופות ואינו אלא בקנים
כדגרסינן בפר' דיני ממונות בג' בגמ' מצריחי יונים
אימתי חורתך משישברו את פיגמן והן כליס

פגם בע"ז בפ' השוכר
שצרין בהם
את הפועל בגמ' מעשה בביתוס מרברי
כולן נלמוד נותן טעם לפגם מותר ובר' גמ' דפר
ואו עוברין בפסח ובר' גמ' דפר' ג' מינין אסורין
בנזיר נותן טעם לפגם מותר דגמרינן מנבילה
כמו שפירשנו בערך נבל בפ' ו' בבכורות על אלו
מומין שוחטין את הבכור נפגמה אזנו בפ' ה
במעילה הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אע"פ
שלא פגם מעל בפר' ג' במידות שהברזל פוסל
בנגיעה והפגימה בכל דבר בהכותב פר' ט בפ'
בכתובות הפוגמת כתובתה כיצד בגמ' דפר'
אם אין מוכירין פגימתה לפני החמה או לאחר
החמה

פגן בס גמ' דפ' א' דראש
השנה הפגינו בלילה מזעקת מושל בכסילים
תרג' מקבלת גברא רשיעא דהוא שליט על
שכויין דפגן וליית דמקביל אוני קהלת הייתי מלך
תרג' בבא ופגן וכן אומ' אונא קהלת דהוה שמי מתקרי
שלמה ס"א והפגינו וכבר פיר' בערך בגן כ"א כגן
כגען ע' מוכלעת ובר' רבה פגעו לי כגעוניה שמתי
איך תבוא תרג' ופגעתי קדמך תיעול

פגן בברי רבה פרש א"ג
ובויקרא רבה בר' אומר ל' הכהנים פרש ד
תנחום לאחר שנטל הגמוניא מן המלך עד
שלא הגיע לבית אוריאו שלו סבר אחר למיתרין
שלו סב' אח עד שלא הגיע למדינה היה מהלך
כבון משהגיע למדינה היה מהלך בקרלמין ובו
בילמדנו בס ויקרא נפש כי תחטא לכולה וכן
שהכעיסו את המלך ובזל עד הכולה הוה יודע נימוסי
והכעיס אותי לכן הדנתיו אבל חבגן הדיוט הוא
ואינו יודע נימוסי לכן כינסתי אותו ירוש' בפר'
הזורק בולבטיא וכנניא והקמות את המשכן כמשפטו

פגן תרג' ירוש' זג מחרצנים
ועד זג

פגן בבר' אין מעמידין
בגמ' מתרטאין איטגנא כרובשא פיר
הוא הפינס שפירש

פגע בר' גמ' דפר' חבית סוחטין בפגעין
ובברישין פיר' בלשון לעז פרוגנא

פגר בס גמ' דפר' מכנין יומא
דפגרי רבנן אומרי האידנא יומא
דשבתאי פיר' יום שהיו מתחלשין יגיעין עייפין
ולא יכלי למגרס ברכות אשר פגרו היה קורא
אותו יומא דשבתאי כלומ' יום ביטול בלא רוח
דהכי אמרינן מכריך דבמאה רישא בזוזא ק'
קרני בזוזא מאה שבאמי ולא כלום פיר' היה
מנהג המגלה ק' רישי בלומ' מאה בני אדם נוטל
שכר זוז וכן המשים מאה קרן של זבובית

על פני אדם נוטל שכר זוך והוא דיבדא דכוסילתא
ובלש׳ ישמעא׳ מחגמה אבל לתקן הזקן וליטול
השער ולתקנו לא היה הנוהג ליקח האומן בכוס
אלא מותר בני אדם שמגלח ראשם או עושה להם
דיבדא דכוסילתא נוטל שכרו כאשר אמרנו
מתקן זקנם ונוטל שכמס מחוב וכן היה הדין
ויום שהיה עושה האומן השבגות לא היה נוטל
שכר והיה הולך לביתו ריקם ועל כן היה למשל
היה קורא אותו יומא דשבאמי כל מי שהיה יגע
ולא היה עולה בידו שכר היה קורא אותו יומא
דשבאמי אי אגרא לאגרא פבר פי׳ בערך
אגר בפ׳ דזבור ובפ׳ דעעה סוערה ערו ערו פגרו
פגרו וד׳ ונתץ את הבית תרג׳ ירוש׳ ופגרית

פגש בפ׳ין בכלים
ביתא
בית החצים ובית הפגושות פי׳ חצים
רחבין ויש אומ׳ הפגוות תרג׳ ומחי קבל ומחוד
פגש פילגדנו הנה
כגוזוהי
אביך חולה לנו דורכו ומתפגש עם
פגשו תרג׳ ירוש׳
המלאך
שמות עבית כסיתה

סליק פרק ב׳

אחל פרק ג׳

פר בפ׳ טרף בקלפי בגמ׳ נתנן
על שני השעירים ובפ׳ גמ׳ דברייתות
ובפי׳ בפ׳ שמיעת הקול אין פודין לעוף בסוף
סיגל והעמיד את הבהמה לפני הכהן הבהמה
נגדית ואין העופות והעצים והלבונה וכלי השרת
נפדין אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים
מבורש בתמורה בפ׳ גמ׳ דכל האסורין ותנו
רבנן תזבח ולא גיזה ואכלת ולא לכלבך בשר
ולא חלב מיכן שאין פודין את הקדשים להאכילן
לכלבים איכא דאמרי תזבח ואכלת אין לך
בהן היתר אכילה אלא משעת זביחה ואילך דקא סבר
פודין את הקדשים להאכילן לכלבים פי׳ בשר
ולא חלב דאסור לחלוב בקדשים והינו שבדה

פר בר׳ עד בפיד שר
תרנגלין שמנקרין אותו באשפה

פרא בר׳ נמ׳ דהר הנוניח את
הפר לפרא דמדא ולקופינא דמדא
מאי פי׳ פרא קתא שהוא עץ המרא שחופר
בה קופינא הינו הברזל ולא מחורו אלא מגבו
ששם החור ששמו קופינא פרא׳ קופינא דמחטא

פראמי רבה בר רב הונא
משמיה דעולא אומ׳ פראמי פבר
פי׳ בערך אנקטמין פי׳ אחר עושין מסוה
של עור ומניחין על פניהם ואין נראין אלא
העינים ומשחקין בהן פי׳ אח׳ דומה לעטרה
של מלכים והיא של נחשת ומניחה אחד בראשו
ומביא כמין סוס של עץ ורוכב עליו ומשחק בו

פרגוג בר׳ כל דבה אומן
פירגוג הא מלא דאת אומ׳ כאשר ישא
האומן את היונק ותרג׳ ירוש׳ פירגוגא ית
ינקא

פרגא בפ׳ל א׳
משוטה בגמ׳ שמשון אוסא ברגליו דכת׳
חלה את רגליו אמ׳ רב יהודה אומ׳ רב שאחזתו
כורגרא לשון לעז ממש הוא כורגרא

פרחת בראש גמ׳ דבר יש
בכור ובר׳ גמ׳ דהר׳ האשה שהלך בעלה
תנו רבנן פרחת בלא פרצוף פנים פרצוף
פנים בלא פרחת אין מעידין עד שיהו שניהם
עם החוטם פי׳ מצח

פרן כל הגולנין
בר׳ פרק הגוזל עצים בגמ׳
ההוא גברא דגזל פדנא דתורי נכחבריה
במגילת איכה כבש ידיה על פדנא ויקרה
צמד בקר וינתחהו תרג׳ פדן תוריא שנים

עשר
צמר

עשר צנורים לפניו תרג כדנון

פרס
כפר ג׳ בכלים יבלית
שטומלין כה את הפריסים פי׳ גאון כטסין
והוא כרנסינך הללו בעלי כטסין וכיר בערך טגל

פרע
במר אין מעמידין בגמ׳
מתרפאין אמ׳ שמואל האי פרעתא כמכה
שלחלל דמיא פיר מכה של ברזל

פרד
בפר ד׳ בתמיד נטל את הפרר ונתנו על
בית שחיטות הראשון הלמעלה ברג גמ׳ רפר השוחט
אחר בערף חוטה את הפרר על בית השחיטה
ומעלהו וזהו דרך כבוד של מעלה:

פרדא
בפר המפלת בגמ׳
שיליא כגון ששלפו עלגבי פידרא פ׳
פוכידרא פיר בתשובות מקום שמעמידין בו
צאן בימות הגשמים ומטילות זבל הרבה שם
ונופלין עליו גשמים ומימי רגליהן ודשות אותו
יום אחר יום והוא נדבק ונעשה עבה ומתמלאת
כל החצר ממנו וכיון שבא קיץ מחתכין ממנו
כמיר ובקרדומות כב אמות על ב׳ אמות ומכסין
בו תנור וכירה ודבר שהוא רחב כגון התנור ואין
נימוח בימות הגשמים ומטלטל בבלי וקורין אותו
בלשון ארמית פדרא ונראין מדברי הגאון שאמ׳
ששופו על גבי פידרא בדשין ואין שם באטדרה
פיר אח׳ אטדרא שלחן של שיש

פרחת
במגלת איכה ישבו
לארץ לך הוית יאיא מלכותא אף הוא
פרחת ליה ואמ׳ חנייתיה אכיל בישראד׳ארנבתא:

סליק פרק ג
אחל פרק ד׳

פה
בגמ׳ דהבונה פה פתוח פה
סתום פיר יש שעה שראוי לשתוק
בדברי תורה ויש שעה שראוי לדבר כגון אית
דמגלדין כנשואית דמכנשין כדר בגמ׳ דש שתי
הלחם ובחלק בגמ׳ אפיקורוס ועלהו לתרוטה חד
אמ׳ להתיך פה של מעלה פיר אם עושים אדם
מעלהו בפיהו פותח לבו למאכל וחד אמ׳ להתיר
פה שמששל להתיר פה עקרות שעקרה שאוכלת
ממנו הרה לתרופין פיר לרפואה לכל חולי לתואר
פנים שיהא מראהו נאה

פה
בם גמ׳
רפר אמ׳ ר׳ עקיבה כהרתאינו פיר תולעת
שמתליעין התאנים כשהן מחוברין בקרקע:

פה
לתאוה יבקש נפרד תרג
ריגתא בעכהיא כי אם בהתגלות לבו תרג
אלא בשטיות פהי לביה ליביה

פהק
בפר ט׳ בנדה מטהקת
ומעטשת בפר מי שמתו בגמ׳ היה עומד
גיהק וכיהק בם גמ׳ דפר ר׳ אליעזר אומ׳ אם
לא הביא כי פליגי בשכיהק ומות פיר פותח פיו
בכל כוחו ובלעז טרי ויש אומרין אוש כמו רלקדי
שטנרקלדי

פול
בר כלאים
הפול והספיר והפרקן והטופח ירוש׳
טפילה ספיר פישוטה פירק דהגי לבונה ובטיית
ציצירקלי גולבאן טופח מילתא פול הלבן פרכווה
שעועית פסולתא פסתא אמ׳ ר׳ יונה למה
נקרא שמה שעועית שהיא משעשעת את הלב
ומהלכת את בני מעים לשון יון הלבן אספרון
פיר פול באבא פניר צזירקלא כמין שחור פרקון
פיסי מין לבן טופח נרבולו פול לבן כאבן בלנקא
שעועית פיצא פול המצרי פסולי טלהמצרי והחרוב
אינן כלאים זה בזה

פיוסרוס
ירוש׳ בפרק הרואה בגמ׳ מקום
שנעקרה ובי יש דדכו שלרבן גמליאל מביט
בנשים. אלא דרך עקנוונית הייתה כמין אקן
פיוסרוס והביט בה

פוזת
ובאוף תלבנה תרג פותיהן הנוך
מקטן:

סליק פרק ד׳
אחל פרק ה׳

פז בפר׳ א׳ בעז׳ בגמ׳ יום תגלחת מיתי מתקל ארבעה זוזי כיזא ותלו ליה בצואריה בס׳ הגדה דפר׳ הנזקין מאי כמסולאים בפר׳ אילימא דהוו מחטן בבוזא וכול עד שלא שהיו מגנין את הכר ביופיין

פז בגמ׳ דפר׳ במה אשה כותא חבוטא פיר׳ כיזרת שבבת זרע כגון ויכוון זרועי ידין

פזז בפר׳ אומ׳ ר׳ עקיבה בגמ׳ מנין לפולטות ובס׳ גמ׳ דכתובות עגלא כויזא דקדמיה כזמיה שאונה אכתי בבזיזות וכו׳ קימיתו כלומ׳ עם קשה

פזמא בפס׳ דבחדש השלישי יחלצני כי חפץ בי אומ׳ ר׳ יוחנן כוגרא דידיה היא סלקת ביה בגויתן לי אוריתא

פזמק בגמ׳ דפ׳ א׳ בשבת נקיטי כרנקי ומצלי ולא במגביים כיזנקי אמ׳ רבה בר בר חנה כורקי כבר פיר׳ בערך מגפיים מגפיים

פזר קשב בר׳ גמ׳ דיומא ובב׳ לולב וערבה בגמ׳ דספק ההלל ובר׳ גמ׳ דפר׳ השנה פיר׳ כ׳ כייס כדתנן בשמיני חוזרין לקיים ברגלים ז׳ זמן שהחיינו וקיימנו ד׳ רגל לחשוב אותם ז׳ ימים לענין אבילות כמפורש בפר׳ אחרון במשקין אמ׳ רבינא הילכך יום אחד לפני החג והחג ושמיני שלו הרי כאן כ״א לענין שלשים ק׳ קרבן בפר׳ הימים כ״יס ובשמיני פר א׳ ש׳ שיר בפני עצמו ב׳ ברכה ברכת המזון ותפלה

פזר בר׳ גמ׳ דפר׳ המניח את הכד ובס׳ גמ׳ דפר׳ המוכר פירות לחבירו לינקוט כיזא ולותיב פיר׳ שבט. וכן קורין לניקור שזקוף כשבט כזר:

סליק פרק ה׳
אחל פרק ו׳

פח מנפח אדם בית הפרס בפסחים בס׳ גמ׳ ד״כ האשה פיר׳ שמנפח העפר למקום שחפצה לילך בו כגון זורה ברוח וכמזרה וכיון שאינו רואה עצם אדם אפי׳ כשעורה עובר ואינו חושש בית הפרס שנדש ברגלי העוברים והשבים טהור לעושי פסח בס׳ גמ׳ דפר׳ כלל גדול המנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש פיר׳ למה חייב משום מכה בפטיש דפטיש מרדדין לכלי מתכות כדי שירווח וניפוח בכלי זכוכית כן הוא בר׳ מכשירין הנופח בעדשים כדי לבודקן פיר׳ הנוטל עדשים בכפו ונופחן לבדקן

פח בר׳ גמ׳ דפר׳ במה טומנין ובר׳ גמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא תבילן צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים שלא יפיח בהן ושלא יישן בהן פיר׳ שלא יתעטש בהן מלמטה

פח בר׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בביצה ביצי דפיחיא לנאן פיר׳ חייה דכת׳ ויפח באפיו נשמת חיים ופחי בה דוגים

פח בס׳ גמ׳ דפר׳ חזקת הבתים אין מפחרין ואין מכייחין בזמן הזה פיר׳ אין מלבנין הבית לאחר שהוא מסוייר בזמן הזה מפני איבול של בית המקדש

פח בס׳ גמ׳ דפר׳ הנודר מן המבושל שקיל דיקולא רבה כחייה כוברא פיר׳ כמו וכברת אתה נכית ומחוץ בבוער ענין חיבוי

פחח בפר׳ הקורא את המגלה עומד כוחח כורס על שמע פיר׳ לבוש בגד קרוע ואין בגדין בתי ידים שלא ידין ערומות כמה דמתרג׳ כאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף כמה דמהלך עבדי ישעיה כחח ויחף

פחז בפר׳ א׳ בנדרים

בגמ׳

בגמ׳ כנדרי כשרים נסתבלתי בגבו אה׳ שלי ופחק
את יצרי עלי כיר קנץ עליו יצרו בשביל דמות
נאה והרהר לעבירה משכב ש׳ זכור

פחז כנד׳ ד׳ מיתות בגמ׳ חמעך
ואידך אפחזיהו דקא מגלי כיר אורחיהו
דקא מגלו דהכי והכי עבדו וליכא למשמע שאסר
להן כלום

פחלץ בשלשה תרוסים
נר כו׳ בכלים הפוחלץ של גמלים טהור
מכלום כיר כלי שמשליכין בו זבל כיר את כדאמר
בשבועות ירוש׳ חיויא דאבור מלכא במד גמלין
בלע קרובין בלא ברוכין טרבעון מקטלוניה
איתון כוחלץ של גמלים ומלאנון תבן ויבון ביה
גומדין ובלעון ומיתו וכזו הלכה בנדרים אם
לא ראיתי נחש כקורת בית הבד וכבר כיר כען
ארד

פחם בכ׳ תכלת השחר
מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה
כיר ר׳ חננא ז״ל עושה מעשה מחט שמלאכתו
בפחמין בכר׳ ט׳ במקוות לא יטבול את הקומקום
בפחמין כיר שחורית שעל הקומקום חוצץ בבר׳
רבה פרש׳ יט׳ על כן יעזב איש בשעה שעלה
נחמיה מן הגולה נתפחמו פני הנשים מן השמש
והניחו אותם והלכו ונשאו להם נשים נכריות
והיו מקיפות המזבח ובוכות הוא שמלאכי אומ׳
וזאת שנית תעשו כסות דמעה שנה לשטים
וכול ובבר׳ בכ׳ כלי נשתן הזקין הבאין מבית
שאן אם מתפחמין הן קימעא היו אומרין ובכרע
לו׳ חם וכלב שימשו בתיבה למיכך יצא חם
מפוחם וכלב נכורסם בתשמישו בילמדנו וישמע
הכנעני אמרו הכל מטרונה מפני שנתפחמה
ידה לשעה הוציאה המלך את שכולה מפוחמת
כושית אומרת לי המלך נוטל

פחס בנגע׳ ח׳ בכר׳ ר׳ ישמעא׳
נחסה מעט שלא חיסרה ביטלה בר׳ נגע׳
חד׳ כל הצלמין כחסה מעט שלא חסרה ביטלה

פיר לא ששיברה בשברים אלא מעכה שנתעכה
שנמחקה הצורה

פחס בכר׳ ר׳
ישמע׳ בגמ׳ ליקחין גת׳ כד תאני ר׳ חייה
שפחסתו צלוחיתו הכא נמי שפחסתו בידו כיר
נתמלא צלוחיתו והקיאתו לחוץ הכא נמי
שפחסתו בידו ועלה לגדגותני ונחסתו גופו הקיאה
הוא

פחש בבר׳ רבה פרש׳
נב׳ נתתתו מה היא לא שכותה אין יהיב
אונא אצבעו פחש אונא להי או חרום או שרוע תרג׳
ירוש׳ או כחוש או כסיע

פחת
בכ׳ יוצא דופן כחות מיכן בנותן אצבע
בעין כיר הבא על נערה שהיא כחות מבת ג׳
שנים ויום אחד אינו חייב כלום שהוא כאדם נותן
אצבעו בעינו ובנגיעתו יחום עליה שנאה ישחיתנה
וחפיונו עליה יותר מתאותו וכוסל ואינו מאכיל
בכר׳ המביא כדי יין בגמ׳ בית שהוא מלא פירות
וסתום ונפחת נוטל ממקום הפחת אין פוחתין
את הגר מפני שהוא מטה כלי כי כרו על שוחה
תרג׳ ארי כרו פחית בויקרא רבה אומר צ׳ הכהנים
הרין גברא זבין לי חד פחית סב׳ אח׳ חד חורבא
בבר׳ רבה פרש׳ לז׳ וחם הוא אבי כנען אבוהי
דפחתא

סליק פרק ז
אחל פרק ז

פט בכר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין
בגמ׳ אין שורין דמיפטיא ליה יב׳ ירחי
שתא כיר מה ערב שמספיק לו יב׳ חדש

פטן כ׳ בילמדנו ויאמ׳ משה לחובב
כותי שהאיר במעשים טובים כשם שאת

פט אומ׳ יונית פיטא כיר נר
כס׳ גמ׳ דכר׳ יש בערכין הוא עשה מעשה
כטוט למיכך אמרה תורה יביא קרבן כטיט כיר

פיטפט והשמיע קולו בלשון הרע ולפיכך יביא
קרבן פטיט צפרים שמשמיעין קול בכל שעה
בבר׳ רבה פרש׳ עא׳ ויאמ׳ להם השלום ביניכם לבינו
ויאמרו שלום ואין פטטין אתכעי והנה רחל באה
באה עם הצאן הדא אומרה שהדיבור מצוי בנשים
בויקרא רבה ויהי ביום השמיני למי מדינים לגרי
שיח למאן דיינין למאן פטוטין ובגרש׳ סביב
שלמית בת דברי דהוות פטטא שלם ליך שלם
ליך בס׳ ברכות ירוש׳ כל פטטיא בישין פטטיא
דאוריתא טבין בר׳ יש נוחלין בגמ׳ סדר נחלות
חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ומזהבת בני
קבאה מכה בחו וכול במנחות בר׳ גמ׳ רבר׳ ר׳
ישמעאל חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו
אומ׳ משה רבנו אוהב את ישר׳ היה ויודע שעדת
יום אחד וכול בר׳ גמ׳ רבר׳ משוח מלחמה ובר׳ גמ׳
רבר׳ יש נוחלין לקח לו מבת מבנות כותיאל לאו
דאתי מיתרו שפיטם עגלים לעב׳ ז׳ לא דאתי
מיוסף שפטפט ביצרו וכול עד מבנות פוטיאל
תרי שמע מינה בלמ׳ משנים שפיטמו קאתי
פינחס בהגדה דפרק הניזקין ובשמות אומרה
לכן קראו לזה שפטפט ביצרו יותר מיוסף

פטפוט
ב׳ בבק׳ המוציא יין ר׳ יהודה אומ׳ כדי לעשות פטפוט
כר׳ ו׳ בכלים העושה ג׳ פטפוטין בארץ וחיברן
בטיט להיות שופת עליהן את הקדרה פי׳ ג׳ בשוש
העולה מן הכירה שהוא עשוי לסמיכת הקדירה
כדמפר׳ בר׳ גמ׳ דב׳ הבונה כל שהוא למאי חזי
שכן היו עושין פטפוטי כירה קטנה לשפות עליהן
קדרה ג׳ פטפוטין עושין בכירה ושופתין עליהן
את הקדירה ויש שסומכין פטפוט לכותל ומניחין
עליו את הקדרה וסומכין אותה לכותל׃

פטר
בבק׳ א׳ בגז׳ ובגות שוח ובעטרות גמ׳ אמ׳ רבה בר בר חנה

אומ׳ ר׳ יוחנן בפטוטרוטיה שענו פי׳ תאנים
לבנות בעוקציהן שלא יתלוש לבני עב׳ ז׳

פטרכה
בר׳ ויקרא רבה פרש׳ טוב מלא כף נחת מסניא
דרבא לפטיטרכה ומפטיטרכה לכודא

פטרגטום
עיין בגלב

פטיליא
טמאה בפר׳ יו׳ בבלים פי׳ קוטה
של גרוגרות מקטע ואוכל ובירוש׳ בס׳ כלל גדול
אמ׳ בשבת תני ר׳ אושעיה חותל של תמרים
ובטיליא של תגרים ובלשון לעז אספורטא ויש
בדברי חכמ׳ פטילי ששמן בלשון ישמעאל טנג׳ר
ובלעז טיילא׃

פטיליקין
בבר׳ רבה פרש׳ עה׳ הלא נכריות
נחשבנו לו כי מכרנו אפשר כן אלא אין הוה חמי
קווקיה טבא הוה נסיב פטיליקין טב הוה נסיב

פטלן
לא תסלה בכתם אופיר תרג׳ לא תשתלחיה בפיטלין בכתם
טהור לא תסלה תרג׳ בפיטלין דכי לא תשתלחיה

פטם
בר׳ כריתות המפטם את השמן המפטם את הקטרת פי׳
המבסם והממלח כל הבשמים לעשות הקטרת
רקח מרקחת מעשה רוקח תרג׳ ירוש׳ מפטם אוש
בריא ותרג׳ ירוש׳ גבר פטים בס׳ מסכת עירובין
מעשה בשוק של פטמין פי׳ מוכרי עופות כדאמ׳
בס׳ גמ׳ דבר׳ אין צדין אפילו פטם הרגיל אצלו ואומ׳
לו תן לי תור אחד או גוזל אחד פי׳ כולן כמו משמן
המה׃

פטם
בבר׳ יוצא דופן בן עזאי אומ׳ משתשחיר הפטומת פי׳ ראש
הדד וחודו פטמא של רמון עיין בערך גן פי׳
גב הוא חודו של רמון וכן שם חודן של בצלים ושל
כרישים פי׳ ראש פטמא בפר׳ לולב הגזול ניטלה
פטומתו פי׳ רב חננאל ז״ל נראין הדברים שהוא דד
החוטם בפיטמא של דד כדתנן פטמא של רמון

אבל

אבל האמר ר׳ יצחק ניטלה בוכנתו והוא קצה
העץ הנתון באתרוג כאותו דשחיטת חולין האי
בוכנא דשף מדוכתיה טריפה ושם המדוך עוד
כדגרסינן בוכנא ואסיתא ובאתרוג עץ שהוא
תלוי בו באילן הוא כמין בוכנא ובעיקר האתרוג
חקוק כמו אסיתא והעץ נתון בה וקימא לן שאם
נעקרה הבוכנא מן האסיתא חיישינן שמא ניטל
מגופו של אתרוג עמה וחסר האתרוג ופסול אבל
אם הבוכנא באתרוג קיימת בתוך האסיתא ונחתך
העץ למעלה ממנו כשר שהרי העיקר קיים וזהו
ניטל עוקצו כשר פי׳ ר׳ גרשום זצ״ל פי׳ בוכנתו
שהפטמא נכנסת באתרוג כהאי בוכנא באסיתא
ואם ניטלה הפטמא כולה שנתרשה מן האתרוג
הינו ניטלה פיטמתו דתני במתניתין וזה הפי׳ ר׳
סבירא לן שזה הפוטמא לא יקשה על שאר הפיטמא

פטנג

בגמ׳ דפ׳ ה׳ שרצים
מאי יועזר פוטנג ירוש׳ פוליטריגון ובלע׳ פוליו:

פטינון

בבר׳ רבה פרש׳ פ״ו
כיון שירד חבר לשם נעשה פוטינון פריס
גרעה שנסתרס בגופו:

פטם

בבב׳ המוכר פירות לחברו קנקנים
נשרון מקבל עשר פיטסאות למאה כו׳ פיטסאות
בלשון יון הכדות והחביות והקנקנים דשחלי וקן
השואבות היין ומדיעות אותו בחוץ ונראות
מנוזרות נאות ומגופרות פי׳ כשמבשלין נותן
בהן גפרית ומלחכין האור בגפרית מבושלות
נאות בר״ה בגמ׳ דפ׳ יום טוב בביצה הללו בעלי
פיטסין פי׳ פיטסין קודני ודומין לקנקנים אלא
שהקנקנים ארוכין ואלו עגולין כמו שאמ׳ בראש
השנה התוקע לתוך הבור או לתוך ה׳ או לתוך
הפיטס בעלי פיטסין הם בעלי חביות גדולות בלומ׳
יש להן יין הרבה ומשכירין לשתיה בעלי כדים
פחות מהן לגינין פחותים מן הכדים פוס פחות
מן הלגין בתשישית בעלי מאירה אין להם כלום

לא קיימו שמחת יום טוב ולא מצות בית המדרש
שכבר יצאו:

פטר

בגמ׳ דפ׳ לולב
וערבה יכול אני לפטור את כל העולם כולו
מן הדין ופל׳ פי׳ ר׳ שמעון בן יוחאי היה במערה יג׳
שנים ונראה לו אלהים בדרך גדול כבודו והיה אומ׳
יכול אני לבדו לפטור את העולם כגון האמור
בסדם אם אמצא שם כך וכך צדיקים ונשאתי
ובשאמ׳ מיום שנבראתי עד עכשיו כלומ׳ בזכותי
יתקיים העולם ולא ישחיתנו אלהים ואפי׳ אם אין
שם צדיק אחר ואם בני עמי זכותינו מגינות משנברא
העולם ועד עכשיו ואם יותם בן עוזיהו עמנו
מגינים על כל באי העולם שלא תהיה כליה כגון
המבול ומאי שנא אלו ג׳ שנתברר אצלו שכל הצדיקים
קבלו בעולם הזה מעין השמור להם לעולם הבא
ואלו לא קבלו כלום לכן זכותם גדולה משאר הצדיקים
בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בקידושין אין תחלת דינו של אדם
נידון אלא על דברי תורה של פוטר מים ראשית מדון וג׳
פי׳ התורה נמשלה במים של הוי כל צמא לכו למים
ראשית מדון ראשית הדין פטיר ועטיר עיין בערך
טצהר ירוש׳ בר״ה פרק אין עומדין אליהו לא נפטר
מאלישע אלא מתוך דבר של תורה ויהי המה הולכים
הלך ודבר במה היו עסוקין בקריית שמע היך
מה דיתמר ודברת בם וג׳ בחאומ׳ התקבל פרק ו׳
בגטין פטרוה פרנסוה שלח רצופאם חמשים וכו׳
ופטרו דהוו אוסין בני חורין׳׳

פטר

ברכואות דפר מי
שאחזו וכנגדן כתא פטירתא פי׳ כתא
אינטריל כגון הדורא דכתנא פטירתא של עבודה
שלא היה לה ולד כגון פטר רחם

פטר

בר״ה גמ׳ דפ״ח שרצים
האי מאן דתלש פיטורא שאונא דחצבא
חייב משום עוקר דבר מגידולין פי׳ פיטרא באונא
דחצבא בעשב בעציץ שאינו נקוב דאמי בפר׳
אחרון בעוקצים כל ירקות השדה ושנרקעין

ופטריות בר׳ גנ׳ דבר׳ הנודר מן הירק ועל הפטריות ועל הנטריות אומ׳ שהכל נהיה בדברו ויש מהן בערך כמהין פי׳ כמהין טרא טובלי פטריות:

פטר

בבר׳ רבה פרש גוני
א׳ למדינה שהיו לה שני פטרונין ובפרש
ט׳ וישימני לאב לפרעה לפטרון בסיליאוס
לאדון לדבון משל שליט בויקרא רבה פרש שור
או כשב בפסוק פרש מה יתרון ובפס׳ דשוד או כשב
לעתיד לבוא גוגבא ומוג׳ שוטין היו כל טו אלא
שהן באין ומדוגין להן לישר׳ ולא היו יודעין דכל
עד שיש להן פטרון ופטרונן מתקיים עליהן וכול
עד עליוי התלה ואחר כך על משיחו ירוש׳ בר׳
מאה לכו ושאלו את דניה בן נתינה ראש פטר
כולי היה פעם אחת היתה מקטרתן בפני כלכולי
שלו:

פטר

בבר׳ רבה פרש
י׳ וכל צבאם ובויקרא רבה אחרי מות פרש
ויתרון ארץ הכניסוהו למרחץ כיון שיצא מזגו
לו כיילי פוטירין אחר כשהוא שותהו זינון לו
הקבה יתוש באותו הכוס ונכנס בחוטמו וניקר
במוחו ז׳ שנים. ובפרש נ׳ ויוי המטיר על סדום
ועל עמרה מעת כוסס ר׳ ישמעאל בר נחמן בשם ר׳
יונתן כיילי שלפוטירין של אחר המרחץ ובפרש
נ׳ חטאו משקה מלך מצרי׳ זבוב נמצא לשר
המשקים בפוטירין שלו ולשר האופים צרוך
בקלוסקין שלו פי׳ כוס בלש׳ ירוש׳ כיילי ולשון
רומי פוטירי

פטרא

בילמדנו
מוצא למטה פטרא בבי נראש צורים:

פטרוזא

בר׳ גמ׳ דבר׳ איזהו
מקומן מה ולאו פטרוזא בר דנקא אף
ספיקו פטרוזא בר דנקא פי׳ כבש ששוה שתות
דינר כדאמ׳ חטאת בת דנקא

פטריקון

בבר׳ רבה פרש נ׳
ויוי אתי ואלו מפטריקון שלו הייתי מבקש
לאהיה מעטב כלום בילמדנו וישמע הכנעני
אומרו יודעין אנו שיש להן מאבותיהן פטריקא
שהיה אומ׳ הקול קול יעקב וכול וישלח משה
מלאכים מקדש שנ׳ ישלח כלי זין קול אחד אנו
בוחין לפני הקבה ומגל לך ולחיילותיך לבננו
למה שהוא פטריקון שלנו של הקול קול יעקב אמ׳
א׳ להם אתם בטוחים על קולכם אף אני בטוח על
פטריקון שלי שנ׳ ועל חרבך תחיה פי׳ פטריקון הינו
פטרון שאמרנו למעלה

פטיפר

נגוד׳ א׳ בשוטה בגמ׳ מי לנו גדול מיוסף
ויקנהו פוטיפר אמ׳ רב שקנהו לעצמו בא גבריאל
וסירסו בא גבריאל ופירעו מעיקרא כתי׳ פוטיפר
ולבסוף כתי׳ פוטיפרע פי׳ שקנהו לעצמו למשכב
זכור וסירסו לבצים ופרעו לגיד בבר׳ רבה פרש
כ׳ז פוטיפר הוא פוטיפרע שהיה מכנס פריס
לע״ז פוטיפרע שהיה מפרע עצמו לע״ז דר׳

פטריש

בבמ׳ תבלת השחר
בגמ׳ ר׳ נחוניה בן הקנה פטיש החזק
כשם
פי׳ שמתגברות ניצוצות מתחת פטיש כך
הלכותיו מתגברות בכל העולם בסוף מעשר
שני ובפס׳ שוטה עד ימין היה פטיש מכה בירושלם
פי׳ היו עושין מלאכה בחולו של מועד המכחין
המכין בפטיש על הסדן ותנן בסוף פרק א׳
במשקין הציר והצנור והקורה והכינעול זהמטה
שנשברו מתקנן במועד על ידי פטיש ענד יוחנן
כהן גדול וביטלו בפר׳ כ׳ בכלים ידבן פטיש חמשה
ושל פטיש ששה פי׳ פטיש קטן פטיש גדול:

פטש

בבי׳ ילמדנו הן האדם
פטשיהון אלו ברקים הנתונות על ירכותיהן

פטתא

בר׳ גמ׳ דבר׳ בכל
מערבין ובר׳ גמ׳ דבר׳ כל שעה ובבר׳ אלו
הן הלוקין בגמ׳ אכל נבלות אכל פוטיתא לוקה
ארבע וסימנך תאלם פי׳ ת׳ תמא תאכלו ושקץ
יהיו לכם מבשרם לא תאכלו זה הפסוק בדגים
וכתי׳ בשרצים לא תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ

השרץ

השרץ ולא תטמאו בהם הוו להותרי ט' אר'
תשקצו ל' לא תטמאו וכת' השרץ השרץ סתם לא
שנא דים ולא שנא דיבשה הני ג' דויקרא רבה בסו'
ה' ויהי ביום השמיני וכ' במשנה תורה במדרש
ראה אונבי סנפיר וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת
לא תאכלו פי' מיתיטא דג טמא והוא גוריתא
נגילה ליוקה ה' מולס בפרש אחרנה דסוף ויה' ביום
השמיני וש' הן לא יאכל לא תואכלוס א' תשקצו
ולא תטמאו ולא תטמאו:

קליקפרק ז'

אחרפרק ח'

פי טבעת בס' פר' החובל
בחברו בגמ' אעג' שלשה
כאיש שכבת זרע וקטנים וכי טבעת בגמ' דנר'
ח' שרצים יד לפי הטבעת תיקצץ פי' מקום
הוצאת הרעי' **פי טורי**
כנ' א' בברכות בגמ' וחכמ' אומ' וכס
גמ' רבר' וש' מגדלחין כפי טורי בפי קושט בר'
ויקרא רבה מדרש ועוד ראיתי כפי טורין היוצאין
מן הושט ר' חנניה אומ' כציכורין היוצאין מן
הושט פי' כשרם שרוצה להוציא חבל שיש בו
קשר בחור של תורן ויש בו טורח גדול

פי כריסה מהאשה פר' ה'
בנדה חוששת כי כריסה ושיפולי
מעיה ושומעת כמין צמר מירת אוחזין
אותו פי' כי כריסה טיבורה שיפולי מעיה
מקום התורפה שומעת מדרש בגמ' צמר
מורת חכימות כמין טישתא צמירתא ומאמ'
דב האי גאון דומה לו סמר מפחדך בשרי
פי כור בפר' הנוציא יין
כדי לעשות פי כור של צורפי

זהב ר' יהודה אומ' כדי לעשות כטפוט פי'
כטפט נבשושית קטן שעושין אותו בתוך כור
של צורפי זהב ושותנין עליו קדרה שמבשלין
בו זהב סופין כדי ליתן על פי הכור של צורפי
זהב ששותקין הנחם ונותנין לתוך הזהב כדי
שיתבשל הזהב ופעמים שנותנין הסופין לתוך
הזהב כדי שיתבשל **פי כוש**
בר' גמ' דכר' הנוצא יין טיט כדי
לעשות פי כוש פי' כוש קורין אותו בלשון ארמי
תריש פילכא שעושין על פי הכוש כמו כדור
אצל הצינורה כדי שיכבד הכוש ויקוב ועושין
אותו מן העצם ויש שעושין מן העץ ויש
שעושין מן הטיט **פי ימו**
בויקרא רבה אמר ל' הבהנים מדרש
קחו מוסרי ובכב' דסוטה מה אבקת רוכל דהוה
קריי ותני קרוב וטיטס תרג' ועתה קחו לי
מנגן מבולי פייטא **פי ל**
בס' גמ' פר' ח' בכלאים העוף מין
חיה הפיל והקוף מין חיה ואדם מותר עם כולם
לחרוש ולמשוך בפר' לא יחפור בגמ' חנות פי'
שבלע כמיה מצרית והקיאה דרך בית הרעי
מהו פי' לאו לקלוקי טומאה בעא מיניה שאם
היתה טמאה ובלעה הפיל וחזר והקיאה הרי הוא
בטומאתה או כדמפרש במנחות פר' ר' ישמעאל
פי' שבלע חוצין והקיאן דרך בית הרעי ועבדינהו
כמיה ויהוי עיכול והוו להו ככלי גללים דלא מקבלי
טומאה או דילמ' לא הוי עיכול וביעא מיניכנטו
בפר' ב' בשוטה היה מביא מילי של חרש חדשה
במפל אדירים תרג' מילי גיבריא קובעת כוס
התרעלה תרג' מיל' כסא דלוטא כוס בלש' יון
מילו ובלעז מאוטא השותים במזרקי יין תרג'
דשתיין במילי חמר ועשית קערותיו תרג' ירוש
מילאתא ובויקהל קערת כסף אחת את קערותיו
ובמנחס את הקערות ואת הכפות **פי ס**

פי ל' בנ"ב בו

בנר׳ ד׳ מיתות בגמ׳ המכשף עצמו שקל כיסא שדא
בה אמ׳ ליה מדקולים הוא בר גמ׳ דנר׳ או הן הגונין
האי מאן דשדא כיסא ואחר תגורי בס׳ גמ׳ דנר׳
המוציא יין מאי כיים אמ׳ ר׳ זירא קדשני בבליאתא
פי׳ כיים חתי כי אדמה שמשתברות מן הכותל
ומטיט של נהר ומבריית בור ובלשון ארמית
פרשיני ושיעורן כתפוח כרימון פי׳ גאון אחר
כייקא האמור כאן בהמוציא יין צרורות הן והן
קלאי דאמרינן בפסחים בפרק תמיד שקל קלא
טתך ביה וכן הן פרשיני בבלייאתא ולמה
בבלייתא מפני שפרשיני בבל רכות הן ונוחות
הן לפי השבעת נמשך בהן פי׳ אחר טיט
שיבש ונעשה כאבן

פי׳ בס׳
כלאים טפח של צמר בשל כישתן אמור
פי׳ צלצול של צמר

פירשון
טבעות פר׳ י״ג בכלים וכל גולמי כלי עץ
טהורין חוץ משל בירשע פי׳ עץ ארז והוא עצי
גפר עץ שדומה למשכרוע פוקסינון

פי׳ תקרה בס׳ גמ׳ פר׳ א׳
בסוכה בגמ׳ הדהיק אביי אמ׳ כשרה
אמרינן פי׳ תקרה יורד וסותב פי׳ יורד
במחשבת הדיוט ולא בעיקר המעשה

סליק פרק ח
אחל פרק ט

פך בנר׳ ב׳ בכלים הכנים הגלילים
פי׳ כלי שנין מגלגל מלשון פך השמן בנר׳
אמ׳ ר׳ עקיבה בגמ׳ מנין לספינה ובס׳ כדק פי׳ צר
הרגל בהלכה דיו דר׳ טרפון ומה דדיו ומה פכים
קטנים שטהורין בזב טמאין במת פי׳ כלי
חרש עגולים שאין בהן לא ישיבה ולא שכיבה
פי׳ מה לפי שנקב שלהן מאד קצר ולא יכול

הזב להכניס אצבעו לשם לטמאו לפי שאין
מיטמא אלא באויר טמא מת דכל כלי חרש
שאין צמיד פתיל טמא במת כר׳ צ׳ בנגעים
על מה חסה תורה על כלי חרשו ועל כבו ועל
טכיו

פך בכל סמה פר׳ ב׳
בכלאים לא יאמ׳ אטע ואחר כך אופך
אלא הופך ואחר כך נוטע מלשון ויהפכו פריך
ב׳ במשקין פי׳ שהפך אותיותיו פי׳ שהזמין על
גבי בית הבד להוציא מהן שמן בנר׳ ד׳ בנגעים
המחיה מטמא בקרחת ובגבחת הכוכה ושלא
הכוכה פי׳ מלשון והיא הכבה שער לבן באן
נערות בגמ׳ ואלו נערות שאין להם קנס אשה
מטנה מתהפכת כדי שלא תתעבר בנר׳ עשרה
מאמרות הפך בה והפך בה בערב פסחים
בגמ׳ ואוכי הפכי לך בשמעתא בנר׳ אין מעמידין
בגמ׳ החומץ בין הגיתות שנו דכיון דקא מטבי כולי
עלמא כיידתת אמרי השתא אתו ומרכו לי
פי׳ דאנכי כולי עלמא דישר׳ מחזרין בכרים
לקנות היין מרתת הכותי ואמ׳ השתא מירכו לי
ישר׳ וחזו כי נגע גוי ולא קבני מינאי

פוך בנר׳ ח׳ שרצים בגמ׳ אין
עושין הילמי פוך מעביר בת מלך פי׳
פוך כוחל כדאמר בר׳ גמ׳ דנר׳ השותפין מאי קרן
הפוך כי כוחלא די שקא פי׳ שהוא שחור הרבה
ומבהיק מאד והוא משובח במינו כמה
די שקא משובח במינו שקורין קרוקו אריינטל
מה אותו צבע יפה הרבה במינו כך היתה
יפה משאר כל הנשים

פכח
בנר׳ כל היד בגמ׳ שחור או אמ׳ דיו הוה
אמינא כי פכחותא דדיורא פי׳ שהוא צלול
ואדמדם כמעט קמ״ל לך׳ להכי אמ׳ כחרית
כשחור הרבה ובס׳ הכל כיון רחזא דבלבנה
דנעה יונא אשתני אמ׳ האי טמא הוא ובוחי
הוא דנעה ואזיל כלומ׳ שרירא והולך בס׳ גמ׳ דנר׳

רבר׳ א׳ בתעניות מאי שנא מבשרא וחמרא
התם לככוחי כחדא בבר׳ איזהו נשך בגמ׳ הלוהו
אשכחיה רקא שאתו חמרא וכו׳ עד דרמי לככוחי
כחדא בבר׳ השותפין בגמ׳ כמה יהא בעור כתר
קשה יין נמטא יין קשה שוה מנחכתו בהגדה
דמגילה עינא ליה קטלא למחר מנכח ליה חמריה
כמא אזיל ליה חמריה

פכר

בגמ׳ דבר׳ א׳ בשבת כבר יקיה ומצלי אמ׳
כמטרא קמו מריה וכחבלי חטאתו ותרג׳ תרג׳
ובחבלי רחטוי מתכביר

פכר

בבר׳ רבה פרש׳ כ׳ וה׳ לב׳ איוועת הסמוכין
נרבקה זוה אתה ואמר על חברו ונבהה כך תחת
הבל בי הרגו קין ונכסה היך תירגם כמו ויקבל
ובבר׳ פוג׳ לרוב שהיתה נשפלת בבני אדומי
מאן דאמ׳ כברו כברו אמי יסודיה אורינון הא
מא דאת אומ׳ חונות בבל הרחבה עד שה
תתערער ברקו גנזי הזהב תרג׳ ירוש כברון קרשיא
עת לברוך ועת לבנות תרג׳ עידן לסכרא ביניתא
ועידן בחיר למבני חורבנא

סליק פרק ט׳

אחל פרק י׳

פל

בס׳ גמ׳ דבר׳ כמה בהמה
מוללת חלת מ״ר עשית כלילות שתבשתך
עלבון אמגר חלית חית כללת כמו ויחל משה
האי תנא סבר לא שכב עמה

פל

בר׳ שבת לא יכלא את כליו בס׳ גמ׳ יתבר׳
היר כליקורתא דריותא פי׳ אח׳ כלי קורטא ד׳
יציר נשתא כי היה מגלה ונשבר חתיכה ממותק
אדניה בלא מים בס׳ הלכ׳ א׳ דהכל שוחטין דילמא
כליטה ונדיק לה מ״ר כתח בנצם וראה המוח שאין
בו נקב ובן מ״ר הא דגרסינן בר׳ גמ׳ דב׳ גט פשוט

כלייה וחזיה כתח הגט ופשטו וראה הזמן שלו
ומנין שהוא שלו לשון בדיקה דפת׳ לא תגאר
אחריך ומתרג׳ לא תכלה בתרך ברי׳ גמ׳ דנרך
המכלת את מאן דבלאי כלוו איכא בינייהו מ״ר ביניהו
נכחת התתיכה מ״ר אח׳ אום נתגלחה ונתבקעה
כמו כולה ופוקע בארץ עד יכלה חק כברו ועדיין
לא הגיע להיות טהרם זה פי׳ מיהא דגרסינ׳ בסוף
פר׳ מי שמתו אמ׳ לזיל עיין אי מתכשא אית כלוי

פל

בבל׳ במה מדליקין בגמ׳
על ג׳ עבידנות חזא דהוה ליה מילי בגביה
בר׳ גמ׳ דפר׳ כיצד צולין ובבר׳ כל הכשר בגמ׳ הכחל
ולא אמרן אלא דלית ביה מילי אבל אית ביה מילי
אסיר ועוד ישנו בבר׳ כל הבשר בגמ׳ הכחל בפרק
חזקת הבתים בגמ׳ במה דברים אמורים האי
מאן דשדא ליפתא במילי ארעא דגר לא קנה
בר׳ תעניות מאי עורפילא מ״ר עורו מילי פיר׳
טיטה היורדת מכח ומערערת הגומות מילי הינו
מילחי כדמפרשינן בערך של לפני זה

פל

ירוש׳ בבר׳ כמה אשה
מאן דנטון לפילא אמ׳ להו זהו כתח חצירך
בבל ויהי בשלח פרעה זו יוכבד שנוטה על מילי
של מצרים בר׳ חלומות דמגילה איכא אומ׳
ויתיב ליה על תרע מילי מ״ר מילי תרע שער פתח
כולן שוין

פל

בס׳ גמ׳ דפר׳
העוד והרוטב מה נמשך אי מיתה עושה
ניפול ליטמא משום אבר מן החי מ״ר אם
דילדול האבר כמות חשוב וכיון שנידלדל כאלו
נפל ליטמא משום אבר מן החי ואי אין מיתה
האבר חשובה ניפול ליטמא משום אבר
מן הנבילה ובכל זה ביהר בגמ׳ המפשט תרג׳
תרגמה ר׳ אבון ראשון ראשון עושה ניפול בבר׳
חמישי בביאה ובבר׳ המקבל שדה כדי ניפלה
ירוש׳ אמ׳ ר׳ אבהו כנופל לה כדי לזרעה ובההיא
אמ׳ הכין ניפלת מה שזרע בה מפולת יד שאין

לו שוורים לחרוש ומנבש בידיו וזורע או למכולת
שוורים בחרישת שוורים כיר אח כדי ניכלה
בהמקבלם יזריעתה כדי ניכלה דמאה שיעור
לקט שרגיל להיות בשאר שדות לכור זרע או
לכור תבואה כיר לכל כור וכור שזרע נותן ד
קבין או לכל כור וכור שלקט ממנו ואם המצא
לומ׳ לכור זרע למכולת יד שזורעין בידאו למכולת
שוורים שהיו מתקנין במחרישה מקום ונותנין
שם תבואה וכשהיה שור חורש את התלם היתה
תבואה יורדת על יד עליו לתוך התלם וכענין
הזה אינם יכולין לזרוע כי אם בחיטים הרבה
בבר לא יחזור ניכול שנמצא בתוך חמשים
אמה כיר גוזל שאינו מבריח אלא מדדה ברגלין
ונמצא ניכול בארץ בעז בבר השוכר בגמ׳ בולשות
ובירוש בב בר המקבל בדנמי לא יאמ׳ אודם
לגוי כל תחתי לעצר כיר הכל עצמך לכייס
את העוצר השלטון כמו זה יעצור בעמי לפי
שיש לחוש שמכייסו בין נסך וכשוה נותן דמים
לגוי שכייסו נותן לו דמי יין נסך כר תחתי
קאמרת כיון דאמ׳ תחתי זהוא היה רגיל כ
להשכילו ולהשקותו וזה שנופל תחתו ומשקהו
יין נסך אסור הא לא דמיא אלא להא דמותר
לומ׳ לו מלטיני מן העוצר בבר מי שמת האחין
והשותפין שנפל אחד מהן לאומנות נפל לאמצע
גמ׳ תשא לאומנות המלך כיר האחין השותפין
ע שנפל אחד מהן לאומנות שלא חלקו ירושת
אביהן ונפל אחד מהן לאומנות המלך מה
שנשרויה באותה אומנות יחשוב לאמצע עם
אחין וזהו אומנות המלך שהיו מתחילין מטות
שבראש המבוי לטנות בעל הבית גבאי מנת
המלך מן בני העיר ומה שמרויח באותו ממון
הוא שלו בשכר שמקבצו והקין נותן לאוצר
המלך וחדש או שנה שיהיה זה גבאי וחדש
אחר יהיה שכינו הסמוך לו וכן הולבין בסדר

הבתים לכל בעל הבית חדשו וכשהגיע לבית
של אחין חלקו ומינו אחד מהן השכר לאמצע
בבר הגוזל עצים בגמ׳ הנותן לאומנין וכרג בגמ׳
ותר המוכר פירות לחבירו המוליך חטים לטחון
ולעשותן סלת ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן
קמח לנחתום ונושאו פת ניכולין כיר ולא לתתן
בעין שלותתין אותן להסיר הקליפה שעל
החיטים ומן הגרעינין גופן בלא קליפה עושין
סלת סובין אותן הקליפה שנקלפין מעל החטים
מורסן הוא הדק פת ניכולין שנופל מאיליו
ומתנוקמק   פרא   בבר אין
הן הנחנקין בגמ׳ זקן   ממרא תנו רבנן דבנן
כי יפלא ממך במופלא שבבית דין שנעשה
זקן ממרא הכתוב מדבר בבר א בהוריות או שלא
היה מופלא של בית דין שם גמ׳ לא היה מופלא של
בית דין שם כמורין שקיה להן ללמוד ממנו
שהוא הרב שבבולם ולא למדו   בס גמ׳ דבר מי
שאמ׳ הדינו ניר ושטע במופלא הסמוך לאיש
קא מיבלעי כיר הינו בן יג שנה דנדרין נבדקין
אי הוי מופלא דיודע לשום מי נדר נדריו קיימין
פרא   בברג רבה בס אלה תולדות
נחנקה את   מופלא כי וידעין מנון כיר מכני
נגה אותה מלעיג עלי   פראה
טוקדא רבה את ונו כרש מות   וחיים
ואמ׳ לבלה נו אומים תירג עקילם בלואה כורני
דהוה מבלייא גיירייא כיר בלשון יון לבלה וישבורין
בליאו לזונה כורני   פרג
בבר תבלת השחר ר יהודה אומ׳   עד פלג
המנחה כיר מנחה גדולה משש שעות ומחצה
ולמעלה כנגד תמיד של בין הערבים דתנן ערב
שבת נשחט בו ומחצה מנחה קטנה מט שעות
ומחצה ולמעלה כנגד קריבתו כשהוא מתאחר
כדתנן תמיד נשחט בח ומחצה ולמעלה קין ה
שעות ומחצה חלקם זוהיא פלג מנחה גדולה

פלג מנחה קטנה מט׳ שעות ומחצה ולמעלה הן
שתי שעות ומחצה חלקם זו היא פלג מנחה
קטנה ויבוא ב״א שעות פחות רביע בס׳ גמ׳ דכ׳
א׳ בבא קמא ובס׳ גמ׳ דכר׳ אלו נערות מר סבר
פלגו נזקא קנסא ומר סבר פלגו נזקא ממונא
בר״ש גמ׳ דכר׳ המוכר את הבית פלגא דאורך לו
בורגא פלגא פלגו בארעא דאית לי דיבנא ט׳ ר׳
לראובן ושמעון שדה בשותפות ומכר ראובן
ללוי ואמ׳ לו בלשון הזה החצי שיש לי בשדה זו
מכרתיו לך ודאי חלקו המגיעו והוא חצי השדה
אבל אם אמ׳ לו החצי בשדה זו שיש לי עם שמעון
מכרתיו לך לא מכר לו אלא חצי חלקו שהוא רביע
השדה ואמ׳ רבא מוכר מיצר אדעא דמיניה פלגא
פלגא פי׳ מיצר לו שדה ואמ׳ לו חליקה ממנה
נתתיו לך במתנה קנה החצי אבל אם אמ׳ לו
בלשון הזה חתיכה ממנה נתתי לך קנה פחות
שבשדה והוא ט׳ קבין בס׳ גמ׳ דגיטין עדיין לא
הגיע לפלגות ראובן פי׳ שבט ראובן שהיו בהן
חכמים גדולים חקרי לב והן היו יודעין אם הגיע
זה הקטן הנראה כגדול בכל דרכיו כשאר גדולים
ויחשבו גדול ולהיות קידושין קידושין אע׳ הלכך
בעינן יג׳ שנה ויום אחד ולמעלה אבל אנו אמ׳
אין בנו כח להבחין בין קטן הנראה כגדול ולהיות
קידושיו קידושין ובין קטן זולתו ואין לנו אלא
הלכה פורקין לגיטין ולקידושין הילכך בעינן יג׳
שנה ויום א׳ ולמעלה והוא דאיתי ב׳ שערות
ובלבד שלא יהא שם אמתלא פי׳ א׳ ההיא
דאיקדשה לקטן הנראה כגדול כלומ׳ קטן בשנים
ובעל קומה עדיין לא הגיע לפלגות ראובן וקטן
הוא עדיין אינו יודע לחלוק דעתו לחקור בין
דבר לדבר בדרכת לפלגות ראובן גדולים חקרי
לב בס׳ גמ׳ דכר׳ כיצד מעברין אמ׳ ל׳ דמי פלגאה
בעירובין לית דחש לה להא דר׳ עקיבה בס׳ גמ׳ דכר׳
כל הגט אמ׳ ל׳ נקמי בפלגאה ני קום פי׳ על כרו

דבר מפליג וחולק בר״ש גמ׳ דכר׳ שלשה שאכלו ולא
הוה חד מינייהו מופלג מחבריה פי׳ לא היה אחד
מופלג ולמעלה בחכמה אלא כולן שוין בר״ש גמ׳ דכ׳
הדר שאני רב אחא בר יעקב דמופלג פי׳ חלוק
הוא מחכמי דורו וגדול מהן בחכמה בס׳ כל
הגט בגמ׳ המביא גט והניחו פי׳ זקן כיון דמופלג
אפליג פי׳ ר׳ חננאל ז״ל כמו מופלגם כלומ׳ כיון שעברו
שמונים שנה והוא גבול הגבורות והפליג עד קרוב
מאה שנה מזקין הרבה והוא דמופלג בחכמה
והוא דמופלג בזקנה פי׳ מופלג בחכמה שאין
חכם כמוהו למעלה ממנו מופלג בזקנה שאין
זקן למעלה ממנו בס׳ יש נוחלין בגמ׳ בנות
צלפחד דוח פלגא עיין בערך גרד בס׳ יום הכפורים
בגמ׳ מי שאחזו אהדרוה פלוגי וצני פי׳ חתיכות
שלפלפת בין הצאן ולא נין המפלגם בס׳ אלו עוברין
בגמ׳ כיצד מדרישין פ׳ פרה ר׳ טרפון קורהו פלגס
בקר כרים תרגו׳ היך יקר מפלגסין בס׳ ב׳
במידות בגמ׳ אלו שחטאות ובס׳ א׳ בחולין בגמ׳
הכשר בתרין דתנן בר״ש פרה הקריבו מביא עליו
נסכי איל ואין עולה לו מזבחו ואמ׳ ר׳ יוחנן או
לרבות את הפלגס פי׳ פלגס בינוני שהוא בן יג׳
חדש יצא מכלל כבש ולכלל איל לא בא כלומ׳
פלג ממוצע בין זה לזה ואינו כשר לא לזה
ולא לזה׳׳

פרגן

בילמדנו אם
ספק כל המוכיח את חברו לשום שמים
זוכה לפרגנו של הקב״ה של מוכיח אדם אחרי חן
ימצא ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד
של חן ימצא׳׳

פרגוג

בילמדנו דיברות אחרונות אלפים
שנה קודם ברייתו של עולם היה הקב״ה [illegible]
בה והיה שעשועים יום יום פי׳ בר אמ׳ בערך
פג לאיתבוננה עם בנ״י כנוי

פלגס

לשלה לי ׳ למטרה
הדרג׳ לפילגוסא דרך קשתו ויציבני

כמטרה לחץ תרג' כפלגיסא לגירא''

פלגוס

ים הרג' ירושלמי פלגוס דימא רבה'' קטאו תהומות בלב

פלרים

שלשים פרינין תרג' תלתין פלריסין כפרים כסף בשתו

פרח

חריטים תרג' בתרין כולריסין'' בבר' הגוזל זוטא ומאכיל בגמ' אין כורטין שמוש זכן ליקוא ודהבא בבלא דפליזא פיר' ספל של זהב בבלא נחשת מוזהב ואבלע ליה חרזונא ונתן לו חמשה בר' להתראות כמי שטעה וימהר הגוי לילך''

פלח

בכה' בדמאי וכן העני שנתנו לו פרוסות פת או פילחי דבילה בבר' ג' במעשרות כוצא פילחי דבלה חייב פיר' חתיכות תאינים יבישים

פלח

טולה ונגן עיין בערך נגן בילמדנו והיה עקב כל כי תאמ' דרכן של פולחין לובשין סנדלים מחוסרין מסומרים ובברש כי יכרית היו מוסרין לפרל אחר מישרא' שני פולחין שישמרו אתו שלא יחטא

פלח

בבר' רבה בר"ש נח וישב אברהם לאשה העשויה שהעשירה מפילחה אמרה הואיל ונק הפלחיך העשרתי אינו זז מתחת ידי פיר' פילחא כמו מלך

פלח

בויקרא' רבה ויקי ביום השמיני בר"ש ל' עזריה אם שתי פלחיה חנסי יותר מן פלחיה חמר''

פלט

בבר' מי שנותו ודה שפלטה שכבת זרע וכהל בבר' ח' במקואות נברית שפלטה שכבת זרע בר' גמ' דתנ' הנודר מן המבושל כל מידעסי לא מיפלטא קמי רבא פיר' דאמ' הכח בבני דבן חייב מיתה חוץ מן קרא ודייסא לאחר שמכר קרא ודייסא אם אינו רק אחריהן מזיקין לו ששורפין גופן כפתילה של אבר ולא תקיא הארץ תרג' ירוש' ולא תפלט ארעא''

פלט

טרה בבר' האשה בגמ' ברקה ויבא הפליט ויגד לאברם העברי ואמ' ר' יוחנן זה עוג שפלט מדור המבול ועוד מפורש בערך עג בבריתא דר' אליעזר פר' כו' ויבא הפליט מיכאל היה המגיד שנ' ובעל כנפים יגיד דבר למה נקרא שמו פליט בשעה שהפיל הקב"ה סמאל וכת שלו ממקום קדושתו ואחז בכנפו וביקש להורידו עמו ונמלטו הקב"ה מידו לפיכך נקרא פליט ועליו אומ' יחזקאל בא אלי הפליט נבילת סנגל בפר' יב ובפר' יד

פלט

בילמדנו וישא משלו פעם אחת הרגיש שהיו הפוליטו ומינו מבקשין לקבוע לו לווטין

פלט

בבר' גמ' ברא' רבה מלך בשר ודם בונה פלטין בבר' ב' בסנהדרין מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטורין שלו בבר' חזקת הבתים בגמ' ולא לאב הבונה פלטורין גדולין בנבסי הגר בחלק בגמ' אפיקורוס כל העוסק בתורה לשמה כאלו בונה פלטורין של מעלה ופלטורין של מטה שנ' לנטוע שמים וליסוד ארץ בית פרעה תרג' ירוש' פלטורין דפרעה הבא את האנשים הביתה בברא' רבה בר"ש נב' ירש את גני פלטוריות מה שלא ירש יהודה אורצות פיר' פלטורין פלצו

פורטק

בבר' ב' בתרומות מפני שהוא ממאכל פליטיקון פיר' מאכל שלבני פלטין ויש אומ' מטעמי שרים ומלכים''

פלטיא

בגמ' דפרא' בשבת סרטיא ופלטיא גדולה בבר' רבה בר"ש ל' ושני פלטיות שלה ויבן את נינוה ואת רחובות עיר תרג' ירוש' פלטיוותא אתוך רחבה בניר בשווקים וברחובות תרג' ירוש' בקדוין ובפלטיוותא באופטאון ובפתאון פיר' בלשו' פלצא'

פלטיה

בפס' דהחדש עבדות וגירות בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה אפילו על פלטיה שלהם

כנ' אח

ספר אח׳ אוסכטליא פי׳ מנוחה׃

פלטנוס בברא׳ רבה פרש׳
לוג והמים נכרו ובגמ׳ כב סלק
מיצליא בירוש׳ עבר בהדין כלטנוס וחמתיה חד
שמריזכול פי׳ בערך הר

פלטר בעב׳ זרה בגמ׳ ר׳
ישמעא׳ אבל מוליכין עמו עד
לפלטר בגמ׳ אין מעמידין בגמ׳ ואו דברים
אמ׳ ר׳ אין כאן פלטר כסבורין העם לומ׳ פלטר גוי
ור׳ לא אמ׳ אלא פלטר ישרא׳ בס׳ גמ׳ דפר׳ התנחות
והמכים ובירוש׳ בשקלים בגמ׳ כל הרוקין ולא
תאנינן בחייך זה הלוקח מן הפלטר ומנא אפלטר
קא כמיכנא הלוקח מן הפלטר עיין בערך דכום

פליה בס׳ גנ׳ דפר׳ אמ׳ ר׳
עקיבא מצוי ציפורת כרמים אמ׳ רב
פליה בארי פי׳ זו ציפורת כרמים ששמה
כך ואמ׳ אביי וניקריא ציפרתא דדיקלא ומ׳
ומשתכחא בחקלא וחד נברא שכל הדקלים
יש להם בוג נבארי שנקיטן אותן בראשי
חריות שלהן ויש מין אחר שלא יהיה בו אלא
נברא אחד שעולה עם כולו

פלוית בילמ׳ כי העלילת
כי לאה פליית חויא והאנקה
תרג׳ ירוש׳ ופלטת חיוא מכ׳ אח׳ ופילנת חיויא׃

פליא בילמדנו ויקחו אליך
פרה אדמה וכל שעה היא חזיא
ומפליא בניה

פלייטון בגמ׳ במה אשה ולא
בצלוחית של פלייטון גמ׳ ורבושית שמנים ומשחו אמ׳
רב זה פלייטון ר׳ אלעזר כוטר בבוכלת ובצלוחית
של פלייטון ברא׳ בשיש להם בושם ופול פילג׳
באהלים נטע ייי באהלים של פלייטון אמ׳ לו
הקב״ה את מכנה אותן בנות של בצלים
שריחן רע ואני מכנה אותן באהלים של
פלייטון שאין ריח יפה המנו של מור ואהלות
ולמה נקרא שנין אהלים שהוא בא דרך אהלים
בברא׳ רבה פרש׳ לך והנה עלה זית לא היה לה
להביא דבר משובח או קנמון או פלייטון פ׳ א׳
כטלסימון ויש מפרש פלייטון דבמה אשה
בשמים מעורבים משובחין מסך ועבר ושמן
בלשון ישמעא׳ גאליה

פליוס בגמ׳ כ״ט בבלעם נומי פדין והסודרין
והטרטים והפליוס של ראש בגדה בגמ׳ הרואה
וכן בפליון פי׳ מטפחת שמתכסה בו ובלעז
ברוע

פלך בהכותב פרק
ט׳ בכתובות אפי׳ על גבי לבה ועל עשותה
בגמ׳ השותפין בגמ׳ ולא את הכיורן וחדא ידעא
פילכא ועברא במתרקי בחלק בענין סנחריב
ובגמ׳ המדיר בגמ׳ דת יהודית עולה הבל טלבא׳
כמו וכניה תנינו פלך בברא׳ רבה פרש׳ עב׳
תכשה לאה פלך הודיה הפעם אודה ייי ועמדו
כל בניה בעלי הודיה יהודה ויכר יהודה ובול
רחל תבשה פלך שתקנות ועמדו כל בניה בעלי
מסטידין בנינן יכה ובול

פלך בגמ׳ לא יחכור בגמ׳ חנות שבחצר
שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל פלך ופלך
בס׳ מ׳ דפר׳ ביצד הערים בשעריך אתה מושיב
בתי דינין בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר אבל
בחוצה לארץ בכל פלך ופלך אתה מושיב ואי
אתה מושיב בכל עיר ועיר׃ בס׳ גמ׳ דפר׳ ואו הן
הגולין ובגמ׳ פרת חטאת בגמ׳ קדשי קדשים
בן לוי שהרג גולה מפלך לפלך ואם גלה לפלכו
פלכו קולטתו ובגמ׳ ד׳ מיתות בגמ׳ והמגדף משם
שנדוונו ישר׳ להושיב בתי דינין בכל פלך ופלך
ובנבת דוד מים תרג׳ פילכי דוד מערבא התינו
את מצרים בנת שבטיה תרג׳ דבני פילכתא
פי׳ לשבעה או לשמנה עירות שהן מקובצות
במקום אחד קורין מדינה והינו פלך׃

את

ובפלכי

פלך
בס׳ גמ׳ דפר׳ נגמר הדין מחזיק בפלך מאסא דכת׳ ידיו לעת׳ זקנתו וחלה אות רגלין אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב שאחזו כודגרא

פלבן
בילמד ויהי כדד וקשינו ושקמותם בחנמר מהו בחנמל יורד בגלבין דדדר כבליבין וקוצץ השיעות פיר׳ יוונים קורין לגרגן כליבין

פלס
כפר׳ מב׳ בשבת אין יורדין לפילומא פיר׳ פילומא בקעה ויש בה מים והחתין טיט כמו טפל ואם יבקע ויטבול בו אינו יכול להעלות עד שמתקבצין הרבה בני אדם ומעלין אותו משם ויש מי שאומ׳ הרוחץ באותה בקעה משרה מיצטנן ואותן המים משלשלין בני מעים וזה פיר׳ בוקה פיר׳ אחר אין יורדין לפילומא משום בוקא כילומא לשון לעז ממש פלונגי בוקה בקיעה ע׳ מובלעת שמא יבקע הטיט שבתוך המים ויטבע לשם ואינו יכול לעלות משם אלא אם כן מעלין אותו אחרים בטורח מב׳ אין יורדין לקירומא גמ׳ אין יורדין לקירומא משום בוקה וכן פיר׳ קירומא נהר כמו קרניון וכגה פיר׳ אות קירומא כמו קראמני דאגמא אין יורדין לתוכן בשבת שמא יטבע בטיט שבאגם וכולן טעם אחד הן

פלמור
בס׳ גמ׳ דפר׳ אין מעמידין ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת אמ׳ אביי כי תנא מברא ובבלמודא כלמודא דדמו דישיהו לטמאים

פלמטוס
בפר׳ מי שמתו בגמ׳ האחין והשותפין תנו רבנן אחד מן האחין שמינהו גבאי אוכלימיטוס ובפר׳ כל קרבנות בגמ׳ תקושה מעם אחת נצטרכו אנשי לדוקיא לשמן מינו להן פולימיטוס אחד

פלמנטר
ברי׳ ואתחנן בילמ׳ משה היה פלמנטור של הקב״ה למלך ששילח שני פלמנטורין וכול מענך סמינטר

פלמרכוס
במגלת איכה פיר׳ פולימרכים בגס׳ דשוטה לשום שלה המלך פולימרכוס אחד להחריבה וארבע מאות איש עמו תירג׳ ירושל׳ וארבע מאה גברין פולימרכין עימיה בתרגום ויאמ׳ המלך להמן תירג׳ אעביר מינך הגמונין ושילטונין ופולימרכין פיר׳ ג׳ לשון ענין אחד הן שלטונים ושרי חיילים

פלמוס
בפר׳ שוטה בפולמוס של אספסיאנוס בשנים פר׳ ה׳ בברה׳ המכובין בפולמסיות ובשני בצורת בע״ז בפר׳ השוכר בגמ׳ המכובין גברי ההוא פלמוסא דסליק ואזיל לנהרדעא בשו טרכות בגמ׳ ניטלה הכבד ההוא פלמוסא דאתא לגוב בריתא מפל׳ פיר׳ חילי

פלן
בגמ׳ דפר׳ שני שעירי יום הכפורים שאלו את ר׳ אליעזר פלוני מהו לעולם הבא פיר׳ אבשלום שבא על פילגשי אביו מהו לעולם הבא מי סבירא לן הא דאמ׳ רב נשים בקידושין וכתובה פילגשים בלא קידושין ולא כתובה אמ׳ להן לא שאלתוני אלא על פלוני פיר׳ על שלמה ושלמה מהו לעולם הבא כדאמ׳ עוד שאלוהו על שלמה ושלמה מהו לעולם הבא מי סבירא לן כר׳ יונתן דאמ׳ כל האומ׳ שלמה חטא אינו אלא טועה כול טרפות בגמ׳ דפר׳ במה בהמה מהו להציל את הרועה מיד הארי פיר׳ אוריה מיד דויד מי סבירא לן חולקין כבוד לתלמיד דהינו יואב במקום הרב שהוא דוד ומפני שאמ׳ ואדני יואב אינו מורד במלכות וניתן להצילו או דילמ׳ אין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב ומורד במלכות הוא אמ׳ להן דומה שלא שאלתוני אלא על הכבשה אמרו לו ואת הכבשה מהו להציל פיר׳ בת שבע מיד דויד מי סבירא לן הא דאמ׳ ר׳ יונתן בפר׳ במה בהמה כל היוצא למלחמת בית דויד גט כריתות כותב לאשתו ואוריה נתן גט לבת שבע זה ראש בתוספת

וביבמות **פלן** חומרתא דכילון
בבר כיר בערך חמר
פלן
בבר׳ רבה בר׳ וירא אין ווי כלוט
שלאבינו אברהם מכולש היה כיר כקוכוו ובבר
ס׳ וז ויהי כאשר כלה יצחק מכולש היה בבסק׳
ולקחתם לכם תודיעני אורח חיים תודיעני איזה
פילון מכולש לעתיד לבוא בבר׳ רבה ברש ס׳ בא
בימים בפילון מכולש לחיי העולם הבא כלומ׳ מקום
מכולש ואורח ישר
פלן
בויקרא רבה זאת תהיה ברש זכור
כיהולך השדה על בית עולמו אעפ׳ שכולן נכנסין
בפילון אחד שורה לפי כבודו סא פילה אחת הני
כלי של ראש הכר והוא שער
פלנא
בר׳ גמ׳ רכר׳ הנודר
מן הירדן אנטליא וכילניא ומכנסים וכדא
גמ׳ רמ׳ כל חיר מכנסי כהנים למה הן דומין כמין
גלניא שלטרשין סא כגולגא כשלטרשין של
מעלה עד מתנים למטה עד ירכים ויש להן שנים
פלנין
במגילת איכה
ישבה איכה יעיב במשך הרס בעברתן
כיר חנויות של מוכרי פילונין היו במגדלא מ׳ מדולי
פלן
בספרא בבר׳ שבועות
הנקדון על נכנס בפילון
פלנק
בילמדנו כיוצר
איכם כרעה כל הקורא פסוק זה סבור
שמאפילו נקיא יש למעלה עצתו תקום וכל חכמי
עשה וכול כיר לשון יון מחלוקת פלוניקיא הי
פלס
בבר׳ א׳ ממשכין בגמ׳
אין נושאין שים כתוב אחר אומ׳ פלס מעגל
רגליך וכתי׳ אחר אומ׳ אורח חיים כן תפלס כיר
פלס מעגל שקול המצות ולאה איזו המצוה הגדולה
ועשה הגדול וכתי׳ אורח חיים כן תפלס כלומ׳ לא
תשקול ולא תנח הקטנה מפני הגדולה לא קשיא איכשר
לעשות הקטנה על ידי אחרים הנח הקטנה ועשה
הגדולה ואם לאו עשה הראשונה הבאה לידך
בבר׳ רבה בר׳ וישב יעקב פלס ומאזני משפט
משפט ליוי אמ׳ לו הקב״ה אתה אומרת חשודין על
אבר מן החי אפי׳ בשעת הקלקלה שוחטין וכו׳ אומר
וישחטו שעיר עזים ויביאו וכול אומרת מזלזלין
בבני שפחות וקורין אותן עבדים לעבד נמכר
יוסף אומרת תולין עיניהן בבנות הארץ אני מעלה
בך הדוב ותשא אשת אדוניו וכו׳ על תלתיהון נלכד
פלס ומאזני וכיס
פלס
בבר׳ הזהב בגמ׳ אסימון פולסא עיין
בערך אסימון עשרים שקל ליום תרג׳ עשרים
פלס ליומא
פלס
בבר׳ כיצד
הרגל בגמ׳ כיצד השן ההוא חמרא דאכל
נהמא ופלסיה לסלא כיר שיבר הסל
פלס
בהפרה רבר׳ השוכר את
הפועל אותוה לאליהו ואחזיה סי׳ פולסי דנורא
ויש מפרש בבר׳ יום הכפורים הוציאו לגבריאל
מאחרי הפרגוד בגמ׳ אין דורשין בגמ׳ ולא במרכבה
אפקוה למיטטרון מאחורי הפרגוד ומחיוה ס׳
פולסי דנורא כיר עיקר פולסי כגון שוטים שמכין
בהן השלטונים כיר הגאון חס ושלום שיש עליו דין
למטטרון אלא להראות לתלמידיו שיש לו ארוך
שהוא עליו בר׳ גמ׳ רבר׳ הזהב איזהו לוי מהיכן
לאפך פולסי דנורא
פלס
ביומ׳ בפ׳ ג׳
אומ׳ להן הממונה בשחר היה לבוש
פילוסין פלס והנדבין שהן מלבוש בלשון יון פלס
בס׳ בר אין מעמידין בגמ׳ טרית חזקתן אין כאן
אלא פתילוסא ומאובניא רעמסס תרג ירוש פילוסין
ויסעו בני ישר׳ מרעמסס בארץ רעמסס כאשר
צוה פרעה את פיתום ואת רעמסס
פלסי
בבר׳ רבה ברש סא
מי האיש הלזה רבנן אמרי הוא פילסנו
הלזה אין זה
פלסטיני
בבר׳ רבה ברש צא ויהי רעב בבה׳

הארצות בג אקצות בכנוקיה ובערביה ובפליקטוני

פרסלוס ברי כלאים השום

הבצל והבצלצור התורמוס והתלבלם והשומנית

פיר שום שלכרדס שום של מדבר מלעול בצל של

מדבר בלסלוס תורמוס שלכרכר ובלעז מלבטקן

פרוזפה ברי גמ׳ דתר כל

ההוא פילוסופה דהוה כתבי

בשיבבותיה דרבן גמליאל פיר חוזה בכוכבים

פרסתר בפר׳ אין עומדין

רחנה ואי אתה עושה תורתך במעשה

פלסתר ברי גמ׳ דכל הישן על כותבי פלסטר בפ׳ א׳ בעג׳

בגמ׳ יום תגלחת סד׳ קירי פלסתר. בויקרא רבה זאת

תהיה פרש׳ ראשו י׳ שבירדה עלה ושטה לפני הקבה

אמ׳ לפנו רבון העולמים עקרני שלמה ועשאני

פלסתר בילמדנו ברי ויקח קרח יודעין אנו שחנון

ורחום הוא שמא יתמלא רחמים על הללו ויאמרו

כל באי העולם פלסטין פלסתר היא תורתו של משה

פלפל בפר׳ במה אשה

ובגרגיר מלח בפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבא בפלפל

פלפלת כל שהוא ברי גמ׳ דתר אלו עוברין בפסח

זינגבילא רטיבא ופלפלי אריכתא נת נקייה ובשר

שמן ויין ישן דמעלו לכולי גופא בפר׳ יום הכפורים

בגמ׳ אכל אוכלין ובגמ׳ דתר כיצד מברכין עץ שטעם

עצו ופריו שוה הוי אומ׳ זה פלפלין בפר׳ יום הכפורים

בגמ׳ דסמך חטאת וברי מגילה בגמ׳ קראה ובפר׳

א׳ בחנוכה בגמ׳ דסמך הלבות שבת דשמואל ודאי

לית ליה פורבא הני דאמרי טבא חדא פילפלתא

חריפתא מפולא צנא דקרי פיר שמואל שהיה אומר

קטן מכולם כמו שהפלפל קטן מכל מיני תבלין

וחריף מכולם כך זה האומורא חריף מכל התנאין

פליפוק בפר׳ ח׳

שהפליגו עליו

שרצים יד מעלה בוליכוס בפר׳ המדיר

ובעל בוליכוס גמ׳ מאי בעל בוליכוס אמ׳ רב יהודה

אמ׳ שמואל ריח החוטם במתניתין תנא ריח הפה:

פרצור בהכדור ט׳ כג׳ בכליס

והפלצור פיר בלעז ריטי והוא המרף

פרק ארוך כמו אומה

בויקרא רבה אמר אל הכהנים פרש׳

ר׳ אבא ובילמדנו ובפסק ולקחתם לכם איתגור

ההוא ליסטאה ואיחבש בבולקי בכם ויהי בחצי

הלילה ובילמדנו ויהי חשך ואחר כך חבשו בפלקיות

זה החושך סט׳ לא חזרו חבשו בבית האסורים

פיר לשון יון בית הסהר פילקי ובלשון ישמ׳ הסדן

שסובלין בו רגלי הארכם פלקא ברכואות דתר׳ מי

שאחזו ואי לא הדרו עילויה ופלגו ליה פיר כענין

שאמרנו ואוסרין אותו

פרקט ואלבישך רקמה ר׳ סיסי אומ׳ פורטרא

תלגא עקילס תרגם תירגם פיקרטון פילקטון

פרש מבוי מפורש פיר

משנה צדדין בפר׳ אלו הן הנחנקין כתוח

בגמ׳ חומר בכ׳ דברי סופרים בית המפולש לחברו

פסול פיר אי מתחילה עבדינהו ה׳ בתו ופילש חד

בית לחבריה דהינו ד׳ בתים כיון דשלא כהלכתן

עבדינהו לאו תבילין דכתיבי באורייתא נינהו

כלל והאי לא איגרע שהוסיף עליו את גרוע ועתור

מעיקרא דהא פסול הוא כדר׳ זורא דאמ׳ בית

פרש המפולש לחבירו פסול

בגיגלת איכה קם לא כלשו אחר מידת

הדין ומדת הדין לא מילשא אחריהן סב׳ אח קם לא

חיבשו

פרתה כבם דתרה דגלי

לכרתא דנוני סב׳ אח דהרנוגלא דמיין

להדס כותיא דנוני פיר לקשקשת:

סליק פרק י׳

אחל פרק יא

פמבי בפר׳ מי שמתו בגמ׳

רהשושנין

והשושבינות תנו רבנן עשה עמס כומבי ובקש לעשות עמו כבנות בנו בבר ר׳ ישמעאל אומ׳ בגמ׳ שאלו לא דיין לרשעים שהן עושין סלע שלי כמבי כיר׳ שחוטאין בפרהסיא שאינו צריך לפרסם חטאתם שכן חוטאין בייחוד על הערוה ואני מכרסם שאני צב את הולד בגניה אלא שמטריחין אותי בעל כרחי לעשות בו שמה לפי שהעולם כמנהגו נוהג שהנשים מתעברות מן האנשים אעפ׳ ששוטין עושין שלא כהוגן כיר׳ אחר כגון שמערבין נחשת עם כסף לעשות סלע גדולה כדגרסינן בבא בתרא עתיר נכסין עתיר מן כומבי דבר הנראה גדול אלא שמטריחין אותי כדכת׳ הוגעתם יוי בדבריכם בילמדנו כם כי תשא וכוהיה עקב תשמעון כסל לך שני לוחות הראשונות על ידי שניתנו כבומבי ליכך שלשה כהן עין מוציא אסירים בכושרות דאפיק ית בית ישר׳ דהוון אסירין במצרים על עובדין דאבהתהון כשרין בכומבי

פמוט

בבל׳ כירה בגמ׳ מטלטלין אמ׳ ר׳ זירא כמוט שהדליקו עליו באותה שבת לדברי הכל אסור לטלטלו כם גמ׳ דתל כל׳ כתבי כמוטות שלבית ר׳ מותר לטלטלן בשבת

בבל׳ הקומץ בגמ׳ ז׳ קני מנורה ואינ׳ נמי באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים והוא כמוט מיקרי כיר׳ מנורה סתם יש לה קנים כמו אותה של משה שאין לה קנים אלא עמוד אחד ובראשה נר אחד נקראת כמוט

פמליא

בחלק בגמ׳ האומ׳ אין תורה כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה כיר׳ חיילות

פמליא

במורה נבוכים בשליש אמצעי כמ׳ כתבו החכמים במאמר התורה נעשה אדם בצלמנו ואמרו הבה נרדה אשר זה לשון רבים אמרו אין הקב״ה עושה דבר עד שנסתכל בפמליא של מעלה ואתמה מאמרם משתכל כי בזה הלשון בעצמו יאמ׳ אפלטון שהשם יעיין בעולם השכלים וישפע ממנו המציאות ובמקומות אחרין במאמר מוחלט אין הקב״ה עושה דבר עד שנמלך בפמליא שלמעלה ופמליא היא המחנה בלשון יון ובבר רבה גרסינן נאמ׳ ובמדרש קהלת אמנם אשר כבר עשוהו עשה לא נאמ׳ אלא עשוהו כב יכול הוא ובית דינו נמנו על כל אבר ואבר והושיבו אותו על כנו שנ׳ הוא עשך ויכוננך ובבר רבה גם כן אמרו כל מקום שנא׳ ויוי הוא ובית דינו ואין המכוונה באלו כולם כמה שיחשבוהו הפתאים שיש לו ית׳ דבריהם או מחשבה או התבוננות או שאלת עצה והעזר בדעת אחרים ואיך יעזור הבורא במה שברא אבל זה כולו באור שאפי׳ חלקי המציאות עד בריאות האברים מבעל חיים על מה שהם עליו כל זה באמצעות מלאכים כי הכוחות כולם מלאכים מה מאד רע עוורון הסכלות ומה מאד מזיק אלו אמרת לאיש אחד ממאשר יחשבו שהם חכמי ישר׳ שהשם ישלח מלאך שיכנס בבטן האשה ויצייר שם את העובר ויטיב לו זה מאד ויקבלהו ויראה זה עצם יכולת בחק השם וחכמה ממנו ית׳ עם האמינו גם כן שהמלאך גוף מאש שורפת שיעורו כשליש העולם כולו ויראה זה כלו אפשר בחק השם אמנם אם תאמ׳ לו שהשם שם בזרע כח מצייר יעשה תכונת אלו האברים ויתארם והוא המלאך או שהצורות כולם מפעלות השכל הפועל והוא המלאך והוא שרו של עולם אשר זכרוהו החכמ׳ ז״ל תמיד יברח מזה כי לא יבין ענין זה העצם והיכולת האמתיים והוא הגיע המצאת הכוחות הפועלות בדבר אשר לא יושגו בחוש כבר ביארו חכמ׳ למי שהוא חכם כי כל כח מן הכוחות הגופיות נקרא מלאך כש׳ הכחות הכחות הנפשיות נ״א המט בעולם ושכל כח יש לו פעולה אחת מיוחדת ולא יהיה

לו שתי נעולות בברי׳ רבה תנן אין מלאך אחד
עושה ב׳ שליחות ולא מלאך ב׳ מלאכים עושים
שליחות א׳ פמרניא כהנך כרך
כך בבלים אובליא ובימרניא ונכנסים
בברי׳ רבה פרשת כה׳ כתנת הפסים זהו כרגור אשר
עליו וכומלטא זה הוא גלטא שבסרק שלבנו זה פמסקא
בס גמ׳ רמ׳ השוכר את הפועלים התם גברי דימוסקא
הוו כיר גונדא דמלכא הוו כיר את אושיכי חזקים
גבורים היו מצויין שם פמריא
ס׳א פורמא ומפורש בערך כוריא

סליק פרק יא

אחל פרק יב

פן כר׳ יח׳ בשבת כונין אחר׳ ר׳ וה
קורות כיר משתיקין התבואה ממקום למקום
מלשון ובנו את הבית מכ׳ שואל אדם בגמ׳ מונה אדם
ע׳ תבנו ע׳ הזילים מאי תלמודא ע׳ תבנו ע׳ מדרשתכם
כיר בזמן שאתם מסתכלין בהן אתם מכניס
מדעתכם בגמ׳ רמ׳ כמה משה מונה מצד אחד
כיר מונה דלא צריך בהאי קרא למכתביה בכר
המפלת בגמ׳ המפלת כמין בהמה מכוך מזה בין
מונה מצד אחד למונה משני צדדים לשאינה
מונה כלעיקר ותשר כרה תרג ירוש ותמאת
קולתא מריקים שקיהם תרג ירוש כגון בפסק
דזכור ובפס׳ דענייה סוערה ערו ערו כגון כנון הא
מא דאת אמ׳ ותער כרה בס טהרות יוצאין חוץ
לפתח בית הבד וכונון לאחורי גדר כיל להיכנות
כלומ׳ להשתיק הדעי מן הגוף פן
בפס דסוכה כנה ע׳ תגלת הערער הפסוק הזה הפסוק
לא ראשו סופו ולא סופו ראשו עם ערער תגלתן
אם תגלתם ערערים לא ערער זה תגלתו של
מנשה תגלתם זה תבלתו ותגלת של אבותיו

בכר׳ א׳ בכתובות מיכן
פן אי איכא כנים חדשות מברך כולהי
ואילך
כיר אדם שלא היה בחופה או בסעודה בשעה
שמברכין כשילך אדם לכתחלה לשם קרוי כנים
חדשות וכן לבית האבל אי לא הלך לשם ביום
אחד כשיעשו ברכת רחבה בכל יום שילך לשם
בתוך שבעה עושין מכתחילה ברכת רחבה בשבילו
וכן מפורש בזו הלכה ברכת רחבה כל שבעה
ואי איכא נשכחות לה בכנים חדשות כי הא דרב
חייה בר אבא מקרו בניה דריש לקיש הוה שכיב
ליה ינוקא יומא אח קויא לא אזל לגביה למחר
דם דבריה ליהודה בר נחמני מתורגמניה ואזל
לגביה ובריך ברכת רחבה לכתחילה בברי׳ רבה
בכל ב׳ ויקן את בני העיר חנן את הכנס שבעיר
התחיל משלח להן דוריות ובמ׳ צב׳ והרעב היה
על פני כל הארץ היה לו לכתוב על הארץ למה
נכתב על פני כל הארץ אמ׳ ר׳ שמואל בר נחמן
לא התחיל הרעב תחלה אלא בעשירים כיר בזמן
שאדם עשיר יש לו פנים שמחים לראות את
חברו ובזמן שאדם עני אין לו פנים לראות את
חבירו מפני שהוא מתבייש מחברו בס׳ ב׳ בגדה
כדי שתרד מן המטה והדיח את פניה כיר לשון
נקייה על נקום התורף מב׳ כירה בגמ׳ מעשה
אמ׳ רב המניח ידיו כנגד פניו של מטה כאלו כופר
בבריתו של אברהם אבינו כיר שמתבייש מן
הברית שבבשרו משום הכי מכסהו כי סליק
מותר להניח שלא יראו ערותו בני אדם שעומדין
על גב הנהר ובירידה שאינו רואהו אחר אסור
כי נחית זקני כיר יורדין בדרכן שאין רואהו אחר
כי סליקי שאהן שלא יראוהו בני אדם ערותו
שעומדין על גב הנהר פן
בכלי מתבות כר׳ יא בבלים הכין
והכודנא טנאין איכא דאמרי חטין כיר אלו
שנים הקבועים בכותחת ונכנסין בתוך הכודנא

ויש
מכרע

ויש מפרש הטן והכורנא טמאין איכא דאמרי
הטן פי׳ אלו שינים הקבועים והכורנא הוא קלוסטרא
ובלשון ערבי קופל ובלעז קטינדו והכורנא נכנס
לתוכה הטן מצד אחד וננעל ונסגר ומצד אחר יש
לכורנא נקב שמכניסין בו המפתח ומדחין את הטן
לחוץ ונפתח ואותה שעה פורש הטן מן הכורנא
ויוצא ממנה והטן בלעז קדרו

פנדה בס׳ גמ׳ דפ׳ חרוצה
ובפונדתו המופשלת לאחריו בפר׳
או קשרים בגמ׳ קושרין דלי ובפ׳ א׳ בפסחים
בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ פורקין ר׳ יהודה אומ׳ פורך עליו
פונדא או פסיקיא בפר׳ כל כתבי בגמ׳ יח׳ כלים
או נקלי ופונדא בגמ׳ דפ׳ הנודר מן הירק הנודר
מן הכסות אסור בפונדא ובפסיקיא בפר׳ כל
כלים הפונדא והמעפורת בפ׳ המצניע בגמ׳
המוציא בפר׳ מילא תנן בפר׳ ד׳ כהנין זב שהיה
מוטל על חמשה ספסלין או על ה׳ פונדאות בפ׳
המצניע באזנו ובשערו ובאפונדתו ופיה למטה
בין אפונדתו לחלוקו גמ׳ המוציא מעות בפונדתו
ופיה למעלה חייב פי׳ פונדא ממש בלעז והוא
ענין פסיקיא של עור שהיא תרג׳ חגורא

פנדיון בפר׳ בפודיון פונדיון
מה׳ סאין בסלע בפר׳ פי׳ בערך בפר׳
פר׳ המקבל בגמ׳ אכלה חגב אלא מעתה לא תגלה
לו בגירוע אלמא תנן בפר׳ ז׳ פורפים נותן סלע
ופונדיון לשנה בפר׳ פי׳ בערך גרע בפ׳ ח׳ בכלים
היתה פונדיון לתוך פיו ר׳ יוסי אומ׳ אם לצמאו טמא
פי׳ כשיצמא אדם במקום שאין שם מים משום
כסף טהור לתוך פיו ומיקל ממנו הצמאה

פונדק בס׳ יבמות לא תהא
טהנת פונדקית בפר׳ ג׳ ברמאי ובס׳
גמ׳ דפ׳ הניזקין הנותן לפונדקית מעשר את שהוא
נותן לה ואת שהוא נוטל ממנה פי׳ חנות בלשון
ישמעאל פונדק בית אושה וזונה תרג׳ פונדקיתא מפי

החירות תרג׳ ירוש׳ מפונדקי חירתא

פונדק ברי׳ מסכת נזיר
גמ׳ רבנן מתדבא הרינן נזיר
מלא הבית וכול ואחר כך מגופין ואחר כך פונדקין
בלשון לשון נוכלי בלשון ישמעאל בונדק והוא שקורין
אותו גילוז

פנח ברי׳ גמ׳ דפ׳
האשה שהלכה היא ובעלה אוימי
למינחיה שבקיה פי׳ בתשובות לכן הניח של
תרומה על הכלי ולא מחקו לשמירה שאם תרומה
יבוא אדם ליטול הימנה ויראה אותו הסימן
יאמר תרומה היא זו ומתרחק הימנה

פנטוס תרג׳ ירוש׳ אלסר
אריוך מלך אלסר בארץ שנער שנער
תרג׳ ירוש׳ בארעא דפנטוס

פנטיצון חנוש עין בערך
הין

פניים בתר״ח
פטרה בפרק מחאב ומערת
פניים כשרה פי׳ מערה היא בראש הירדן בגמ׳
רבה פרש׳ ס״ד ויצא הראשון אדמוני איתעביד
מלך נחת ויתיב ליה בהדה פמנייס בר׳ גמ׳
דמגילה לשפ׳ זו פניים בילמדנו בכי תשא ויבואו
אליש זו פניים בברייתא דר׳ אליעזר פרק כ״ג
וירדף עד דן זו פניים בתרגו׳ דורין שלה ירדן מן
החור ודפ׳ מק״ד מייתון ית עגל מתכא דשוי
ירבעם חייבא בלשם דה דמתקריא פמניים

פנך בס׳ גמ׳ דפ׳ ואלו
עוברין בפסח בר מלחך פינכי בסוף
גמ׳ דפ׳ סדר תעניות האלו מי שריק מר פינכא
דדייסא בפר׳ כל הבשר בגמ׳ הכחל ההוא פינכא
דהוה פי׳ אלמי דמלוח ביה בשרא ותברא פי׳
ראית פינויכא של חרס היתה שאינה יוצאה
מידי דופיה לעולם בבר׳ רבה פרש׳ אלה
תולדות נח אותת חדא הויא איתתא טעינא חד
פינך דסולת פי׳ קערה גדולה בלשון יון פינכי

כוהדרות דהרות

פנך אופיריו תירג' כיעוכא דהוה מפנך
העל סוס כילק' סנה' ותרג' סוסוותהון מפנבין
סוס דהרי דעחוס

פנס כת' שנים
אוחזין בגמ' מ'יא שטרי חוב זו אינה
צריכה לכנים רבא אמ' אינה צריכה לכנים
ולעני לכנים פי' אין צריך לדקדק יותר

פנן בס' כלאים ומנעלות
הכוכן פי' שרילרין עשויין כן ה
הכסולת ובלעז פירולי

פנס בס' גמ' דטל הישן אמ' לעבדו טול פנס
מכנהס והשיבן בחשך בכר' במ' בבלים טס שיש
בו בית קיבול שנן פי' כלי שנותנין בו הנר
הרוח כדי שלא תכבה

פנק בר' בגמ' דחנינה דאיתיי מפנקי מפנק
מנער עבדו תפנקי מלבין

פנק כבר
לא נידין ולא כידין ולא כונקין

פנקט פי' בערך נד בר'
ויקרא רבה הא אומות העולם
שומעין קול הדיבור וניתרזין מתוך פנקטיהון
פי' היכליהון לך יוביל מלבים שי תרגו' מפנקיטהון
לך ייתון מלביא קרבנא בבר' רבה פרש' יג'
גסוטין בבוסין ובפנוקטין ובלשון

פנקס כנל' חבוה על שני
דפי פינקס כנל' ג' באבות הפנקס
פתוחה כבר פי' בערך סער בשלשה תריסים
פר' כד' בכלים שלש פינקסיות הן האפיפורין
טמאה מדרס פי' לוח עשוי עליו אבק של עפר
וכותבין בו חשבונות ושיש בו בית קיבול שעוה
פי' לוח הטוח בדונג כדי לכתוב בו וחלקה מלש
חלק בס' פרק יו' בכלים פינקס שיש בה בית
קיבול שעוה טמאה ושאין בה טהורה בר'
בר' רבה דיפתראות ופינקסאות ישנ' בגמ'
דבר' המפלת מונח בפינקס קסת הסופר תי' ג'

פנקיה תרג' קסת פינקס ספרא
בבר' רבה פרש' צא' בבנוקיה

פנקרס ובערביה ובפלסטיני
ירוש' כת' א' בשבת פונקריסין וקובטיות
וקליות וחמין שלהן הרי אלו מותרין

פנתה מענל' סכ' אח מכנתא
ובבר פירש במקומו

סליק פרק נ'

אחל פרק י"ג

פס כבר' השותפין בבג' במה
יהא בעור יב' חדש לפסי העיר פי'
קרשי עץ לחזק שערי העיר כמו עושין פסין
לבירמות

פס בכר' ב' ביומא
ארבע כיסות היו שם בכל' שם' אדם
מטים אדם עם בנו ועם בני ביתו פי' לשון פיס
שמפייסין למי שיבוא חלק זה למי יבוא חלק זה
ובלבד שיהו החלקים שוין אבל מנה גדולה כנגד
מנה קטנה כלו' למי יבוא הפיס יטול הגדול
אסור משום קוביא והיינו דומיא דמשחקין בקוביא
דהוי אסמכתא ולא קניא אמ' חננאל זצ"ל פי' מלשון
פיים כההיא דאמרינן מי מפיס וכמו שאמ' על
השכר מייסדין ומפיס ובבר פי' בערך מפיס
בפר' א' בתמיד אומ' להן מי שטבל יבוא ויפיס
הפיס וזכה מי שזכה גורלך תפיל בתוכנו תרג'
פייסך ארמא ביניגון

פס זינין פסין אדנונות גולגולות עיין
בערך זמיון זלא אמרו הנוטרים לא אמרו
אומות העולם שהן עוברין מן העולם ולא אמרו
לישר' ברכת יוי עליכם מה ישר' אומ' ברכנו
אתכם בשם יוי לא דייכם שכל הברכות הבאות
לעולם בזכותנו הן באות ואתם אומ' לנו טלו מקן

מיהן אלא שאותם מגלגלין עלינו מייסין ודימוס
וגולגליות וארנוניות בבר רבה פרש מב ובויקרא
רבה פרש ויהי ביום השמיני ויהי בימי שפוט ה
השופטים למדינה שהיתה חייבת ליפס המלך
וכול בויקרא רבה אמ ז הכהנים וכנס דסוכה
ולקחתם לכם ביום הראשון למדינה שהיתה חייבת
ליפס המלך פס בגמ בפרק
השוכר בגמ בלשת אומ ארם
לגוי נא והפס לי עלי עלמנת המלך פיר לשון
פיוס ופריעה בבר רבה פרש יח מעשה לו עזר
ובויקרא רבה מוכי ימוך אחיך און פסין ליה
פורנא ושיבקא סא מנן יתבינן לה פורנא סא
משופי פורנה: פס בויקרא
רבה ראש קדושים תהיו אוזיל ומפרין
בקרתא מאן דאית ליה פיסא אומכוש פיר בלשון
יון קורין למרא שחופרין בה פס
פס בבר רבה פרש ב
ויש שמחליפין העליונים לגבלין פיצר הוא
עושה אלא למין קטרקטין היה לו ומן הצד
היה פוסקו פס במגלת איכה
והנח משלום נפשי אבל מפל תבשיל
חד פס יש לומ שהוא כמו הלפס והקדרה ויש לומ
שהוא כמופס ידא פס מחלליה
מות יומת תרג ירוש מפס יומת מתקטלא
וחללת את שם אלהיך תרג ירוש ולא תפסון את
בריתי הפר כי את קדש יי חלל להפרכם את
בריתי בצלה מקני ובר אומר אל הכהנים לחלל
את גאון כל צבי ואחלל שרי קדש חלל ממלכה
ושריה תרג אפים מלכוותא כהם רברבהא בבר
רבה רז פרש וישב יעקב למה וישאו אתו בשביל
שקדע הים לפניהם פסים פסים
פס ראש נגעים את שנולד לו פסיון בר
גמ דפר א מחולין בשני סימנין וקן שער לבן ופסיון
פיר ואם קשה תמשה המספחות בעור וכ בבר

רבה פרש טו ויצמח יי אלהים מן האדמה כל
עץ נחמד למראה וטוב למאכל תאני עץ שהוא
פוסה עלמני כל החיים פס
כבא אוש עולה מים תרג פסיות ידא
ראש אחרית שלשים פסות היד ול פסות הרגל
פס בגמ מעשה בבר השוכר
את הפועלים ולא מצא פסיא קנא פיר
בערך זגתא פס בר גמ דפר
מונין אלו תנא שקול מלפניו פיר שראשו
בולט הרבה לפנו שקיפם מאחרין פיר שדומה
כמי שנחתך ממנו חתיכה מאחריו והינו שקול
פיסיא פסג בר עוקצין פסיגה
של אשכל שריקה טהורה פיר אותו
שמילא ענבים שמו אשכל ואם נפסג ממנו כמ
מקצת האשכול ונתבדל ממנו ויש נבתק ונטף
שמו פסיגה בצלוחית פר יא בכדה אוב שיש
בו שלשה קלחים גבעולין מפסיגו ואוגדו ותולו
ויבתר אותם בתוך תרג ירוש ופסג יתהון תנתח
לנתחיו תרג ירוש תפסג לפסגוהי בר גמ דבבא לפסגוי
קמא מפסגי אזלעות ומפסיקי גנגם פס גמ דפר
מרובה התושה בין הכרמים והשדות ומהלך
בתוכם במקום שאין שם דרך אלא שמפסיק
המקום שמהלך בו בר משקין אין מזרדין ואין
מפסקין יש מפרשין מפסגין זה סומכין האילן
שהוא רעוע ויותר נראה פסד
בר גמ רפר הבית והעליה כמה
מפסדה עליה בהאי בית תולתא הילכך איתי
ליה תולתא פיר קאסבר ר נתן דעליה תכמותה
לבית ודקתיה דאי האי בית בלא עליה הוה
קאים שיתין שנין השתא דאית בנא עליה
עליה קם ליה ארבעין שנין ונכל אישתבח ליה
דאפסדה ליה עליה בבית תולתא ושקיל
בעל עליה תולתא דלבני וכשורי ושקיל
תתאי תרין תולתי ובן פי זבניה תרויהון אורעתא

דהכי דכנין דתחתאה יהיב תרין חולקין ודרי
בתחתאה וכעל עלייה יהיב תולתא ודרי בעלייה
ותחתאה לית ליה רשותא לאשתמושי בעלייה
וכי היכי די הכין ברמי מעיקרה הם הכין פלגי
לבסוף דכי נגלי לית בידיהון חילא למבני זה

פסריות

כיל דב עמרם
בילמדנו כרש ויצא יעקב כיון שיצא
יעקב לא יצא עמו דבר בעולם ואף לא כסדיות
של ויקח מאבני המקום ואם היו לו כסדיות לא
היה נותן אבנים תחת ראשו פיר כסתות ושמא
כיסדיות הוא

פסט

בברש רבה
כרש מיג המול ימול בשעה שיצא למלחמה
עשה לו סיעה כסטון וירד מלאך והציגו כיר
מארב לפי העגין

פסטל

בילמדנו רב לכס כשהלך דויד
לעשות מלחמה באדום הוציאו לו אפיסטולין
והיה כתוב בה דבלכס כיל לנשתוון קורין בלע
כסטולא אומי שתולא

פסטם

בויקרא רבה בצו כרש זובח אמ
אחר לחברו מה דחיל חדין שליטא אמ ליה
והא מסטמא דילך טבא ולית את דחיל מטה
כיר הדיבור שלך יהי טוב בלומ התעסק בתורה
ואי אתה מתירא ממנו כמו הנשים סונטות בה

פסטר

בויקרא רבה
אומר הכהנים כרש מה יתרון
נסטירך אוא וכבר כיר בערך מגס

פסין

ברש גמ דבר יוסף
הכבורים שיבלי ביבלי כיסיוני ושל
בפר א בקידושין בגמ כל מצות חמב יש מאכיל
לאביו כיסיוני וטורדו מן העולם בס גמ דבר
שור שנגח את הפרה הבנגע טווס ופסיוני בלאים
זה בזה כיר בלעז פסכו של וובא שלו תרג ירש
שלו בישרא ואיתי כיסיתון

פסך

קוצים כסוחים תרג כובין מנססין

פסכתר

סאון כמקתר והנה הוא
למינון

פסל

מרדרין
ומפסלין כבר כירש בערך זבל
בפר יג בכלים המכסלת והמקדח ט כלי ברזל
כמין מעצד רחב שהוא פוסל בו את העץ מן
ויפסל שני לוחות בס חלונות דפר הקוצה זבס
גמ דפר השוכר את האומנין מר כסל וקורדוס

פסל

בב המוציא יין בגמ
דין ובבל חזקת הבתים בגמ דסכך
שנים כעידין אבל פיסלא לא דבא אמ אובילן
פיסלא דרשות שבת ברשות גיטין דמיא ברש גמ
דפר הזורק גט אגל גיטא נבל פיסלא פיר פסלא
כגון עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה או כגון
זיז היוצא למעלה מי טפחים מן הכותל רחב
ד אמות על ד אמות ופיר פיסלא כגון פסל

פסל

חיוצא מן הסוכה
בפר א בשבת בגמ יח דבר גזרו חכמ
בו ביום מאי ניהו יח דבר דתנן בסו סלין זבין
או פוסלין את התרומה האוכל אוכל ראשון וכול
בפר כל שעה בגמ האוכל תרומת חמץ פסול
טומאה פיר שפסולן מחמת שטומא בדבר אחר
כמו הגוף פיר כבשר חזיר שאין לו התר לעולם

פסיליא

עיין בערך עמוס
עיין בערך כלע במי טליא

פסע

בפר כיצד הרגל בגמ
הכלב רב אושי אמ דפסע כסיעי
פיר כגון בצע מקום שנתחככה בהן שבירה
האבנים ושחקתן והמירות בדריסה טינפתם
ודרסתא וכיותם כגון בצע אמרתו לשון כלייה
והוא הגימות והשלמות

פסע

ברש גמ דפר בני העיר לא פסעתי על
ראשי עם קדוש פיר מנהגם לישב על גבי
מחצלאות בקרקע וכשמהלך עומד ומפסע
על ראשם מקול שעטות

פסע

פסע תרג׳ מקל מפסועית
תרג׳ ירוש׳ או חרוס או שרוע

פסיפון בגמ׳ ותמ׳ צין
אמ׳ ר׳ תנחומה פסיפון אינון עברין
ושנא עברית אינון עברין ועוזבו ושנא עבריה
ועשבתים פי׳ לחשבון לשון רומי פסיפון

פספס במ׳ שבת מפספסין את
הכפים פי׳ מפרכין כעין כיתות
לרכבן להיות נוח לאכילה כמו כל ירות האוכלים
שבפסן בגורן ע״ר חוטף ומפספס אוכל עיין
בערך פספס במגילות איכה איכה יועיב לבן
אמ׳ התיבה פסכסן

פספס בכל דיני ממונות ממונות בשלשה
זה בגמ׳ אלו הן הפסולין כגון המשחק בפספסין
מאוינכותי חדותן משישברו פספסיהון פי׳
לוחות מצויירין ששוחקין עליהן

פספס בכל הבגדים פרק
יא בנגעים קיטא שיש בה פספסין
פי׳ כסף שיש בו גווני צביעה פי׳ אח׳ אבנים
קטנים כחותם שעל הטבעת וחוצבין בהן חברות
הן בארץ ישר׳ ובדומה להן לענין בגד שיש עליו
כגון דינרי וקיטוי

פספס אבני גזית אבן פסיפס

פסק בפר׳ אעפ׳ שאמ׳ בגמ׳ הטיילין רא מר
אפסיק ולא מר אפסיק פי׳ רא רב יוסף ולא רבה
בר אבוה אוכלו בערב יום הכפורים סעודה
המפסקת בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ נפלה מן הגג ואו
מחייה פסקות פי׳ אם הכה הבהמה בחוטה
לא מראשה עד זנבה ולא מזנבה ועד ראשה
לארכה של בהמה אלא לרחבה של בהמה שעומד
בצדה ומכה באמצעה וזו היא מכה פסקית
בפר׳ יא בנגעים היתה פסוקות אינה מיטמאה
בנגעים ר׳ יהודה אומ׳ אבל פסיקה אחת וקשרה
אינה מטמאה בנגעים פי׳ חתיכות בנגעים

פי׳ חתיכות בפר׳ ואלו מגלחין בגמ׳ ואלו כותבין
ובפר׳ א׳ בקידושין בגמ׳ דקנין בביאה ובר׳ גמ׳
דכל הנושא את האשה כמאי לאו שטרי אירוסין
מכנוש לא שטרי פסקתא וכדרב גידל אמ׳ רב
אמ׳ כמה אתה נותן לבנך כך וכך כמה אתה
נותן לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים
הנקנין באמירה ניתר ארעא דמיה פסיקא עיין
בערך פלג בר׳ פר׳ נגמר הדין בגמ׳ רחוק ג׳ אומות
יש לו פסקן שפוסק דברים כלפי למעלה אטמון
שאוטם עונותיהן של ישר׳ סנגרן כיון שסוגר
שוב אין פותח והיה פכזיב בלדתה אותו תרג׳
ירוש׳ והוה דפסקת מן דילידת בפר׳ לולב הגזול
בגמ׳ ואם מיעטן כשר ובס׳ גמ׳ דיבמות ובס׳ גמ׳
דפר׳ הלוקח בהמה מודה ר׳ שמעון בפסיק רישיה
ולא ימות פי׳ כי שחתך ראשו של חי והכל
יודעין כי בחתיכת ראשו ימות ואם אמ׳ איני
מתכוין למיתתו אלא להוציא ממנו דם לדבר
צורך אין נממש בדבריו אלא הרי הוא כמתכוין
להמיתו ורוצח הוא והיכא פליג ר׳ שמעון כגון
גרידה בפרי אפשר דלא עביד חריץ ואפי׳
עביד חריץ איפשר דלא ניחא ליה וכן בפרק
בלכתבי דשקיל ליה בברזי דלא ניחא ליה וכן
בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא בגמ׳ דסתך בלל אמ׳ ר׳
עקיבה ומו איכא אחר ליעביד אחר ולא אבי הבן
וכן בלולב הגזול והוא דאית ליה הושענא אחריתי
אבל פסק רישיה ליכא לספוקא דלא ימות ובודאי
ניחא ליה דאי לא ניחא ליה האך היה פוסק ראשו
בר׳ גמ׳ דמגילה ובפר׳ אין בין המודר בגמ׳ תורס
את ויבינו במקרא זה פיסוק טעמים ואמרי לה
אלו המסורות בויקרא רבה בראש זאת תהיה ב׳
פסוקין נתנבא בארה ולא היה בהן כדי ספר
ונטפלו בישעיה ואלו הן וכי יאמרו אליכם וחבירו
בויקרא רבה וכי ימוך כרש מות כשהייתם
בארצכם לא הייתם עושין פסקאות לעני

בארעא
דחבריה
חריץ

ההד׳ והשקי את רגליך וכו׳ ברה׳ גמ׳ דמשקין הכריכות והנסיקות פי׳ חדא מילתא היא

פסיקיא בגמ׳ לו קשרים חבל ובגמ׳ דפר׳ א׳ בפסח כורך עליו כדי כותיא או פסיקיא חוטי שבכה של פסיקיא פי׳ בערך שבכה מפורש ותחת חגורה נקפה תרג׳ ומתרא הוה אפרן פסיקיא

פסקתר בס׳ עירובין כוכין עליו פסקתיר ועשית סידותיו תרג׳ ותעביד פסקת ידוותיה פי׳ הן כמין קנינות של נחשת כאומר להם פרש׳ ה׳ בתמיד ובשבת כופה עליהן פסכתר ופסקתר היה כלי גדול מחזקת לתך בפסח׳ ברה׳ צז לא תבטה אף במסעות ומה היו עושין להן כופין עליה

פסתקא פסקתר דנשדור בפר׳ פי׳ בערך נשדור פסתקא וכלנו פסתקא פי׳ בערך כסן ירוש׳ בפרק א׳ במעשרות אפיסתקין ואצטרובלין ירוש׳ בפר׳ א׳ בכלאים אדם נוטע לוזין ובוטמין מה נפק מינהון פוסתקין

פסים בס׳ גמ׳ דפר׳ מי שנות וכתובות ובר׳ גמ׳ דפר׳ האשה שנפלו לה נכסים שטר פסים הוא זה ירוש׳ שטר פסטיס הוא זה לשון יון אמונה פסטים פי׳ שטר פסים הוא זה שפייסתני בשעה שהיתה רוצה לישא משה שאכתוב לך שטר שזו השדה מכורה לך בעבור שידאו אותך ויהיו סבורין בך שאתה עשיר קונה נכסים ומעולם שוב לא החזרתה לי ולא שלך היא השדה או שטר אמונה שמכרתי לך שדה זו על מנת שאחזין לך הדמים עד זמן שקבענו ומעולם לא נתתה לי הדמים ויש פי׳ אחר בערך אמנה הרוצה שתבריח נכסיה מבעלה כיצד היא עושה כותבת שטר פסים לאחר פי׳ שכייבה לאדם אחר הריני עושאת ואין רצוני שיבואו נכסי ליד בעלי אכתוב לך במתנה ולאחר זמן אם יגרשני אויומות אחזור ואטלם ממך

סליק פרק י״ג

אחל פרק י״ד

פע בפר׳ א׳ בשוטה בגמ׳ וכן לענין הטובה פועה זה מרים ולמה נקראת פועה שפועה לולד פי׳ לוחשת לאשה ויוצא הולד כמו אלו עכשיו שקורין באזני האשה בויקרא רבה פרש׳ תזריע אומר ר׳ הכהנים ונעלכם נמנע כל ברכות טובות ונחמות שהקב״ה נוביאן על ישר׳ בשכר פעייה אחת שפעו בסיני כל אשר דבר יוי נעשה ונשמע דב׳ אח׳ ונעלכם נמנע ממאה פעיות שהאשה פועה בשעה שיושבת על המשבר תשעים ותשעה למיתה ואחד לחיים ג׳ שמות נקראו לה חייתא מחבלתא ומתברא חייתא דהות מיתה וחיית מחבלתא דהות מנשכנה למיתה המאמא דאת גומ׳ אם חבל רחבל ניתברא דהות תבירא למיתה בפר׳ רבה פרש׳ בג׳ לאחר שחטף גדי והשיבו לאחוריו בעל המרעה רץ אחרין ואמ׳ לו מה בידך ולא כלום אמ׳ לו והריני מופעי אחריך כי קול דמי אחיך צועקים בסוף גמ׳ דפר׳ הדר סתם גוי אם איתה דאוגר מפעא מאני פר׳ הזורה בגמ׳ והמשתתף ואיבאעי אימא סתם גוי מיפעא מאני פי׳ לי צועק ל׳ תשקול בהמדעה ומגיד שהבשר שלנה כדאמ׳ ברה׳ גמ׳ דפר׳ לולב הגזול פעיתן היא דא ברה׳ גמ׳ דפר׳ ואלו טריפות וושט דאכלה ביה ופניא ביה פי׳ גועא בבכורות בפר׳ כל פסולי בגמ׳ היה צבור מה טעם נעקרו כוותן משום דבאעי ומיחזי כלשון כיולדה אומה

פע

מחצה וחלמה רקתו תרג׳ מצח מוחיה ואעברת בצידעיה ובמטיש יכותץ סלע תרג׳ וכמטישא דמנפע כיפה בפר׳ ח׳ שרצים בגמ׳ אין עושין הילאי מעפועי ביעי אסיר פיר׳ לטרוף ביצים ביין בפר׳ השוחט בגמ׳ כמה יהא ברזל קשה אור מפעפעו בפר׳ גיד הנשה בגמ׳ יקך גדי שצלאו בחלבו אסור לאכל אבי׳ מדאוש אזנו שאני חלב דמפעפע פיר׳ בהתחממו נימוס ונובע ומתבלע באיבריו כולם בפר׳ גמ׳ דכל הבשר ברי׳ גמ׳ כיים אחרונים נטלין בצונן אבל בחמין לא מאני שמפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא פיר׳ מפעפעין מבעבעין מלשון שחין אבעבועות:

פעוט בגיטין בפר׳ הנזקין הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין פיר׳ התינוקות ואוקימנא בפר׳ שיתא בבר שבע וח׳ וט׳ וי׳ ולא פליגי בלחד וחד לפום חורפיה:

פעל בב׳ גמ׳ רב׳ אומ׳ להן המגווה כל פעל יוי למענהו כדי שלא יהא המלאכה אלא במי שהוא חכם והפיר׳ ר׳ חננאל ז״ל פועל בכניסתו משלו וביציאתו משל בעל הבית בפר׳ פיל בערך כנס פיר׳ את כניסתו משלו משנכנס לבקר את המלאכה ברשותו הוא ויכול לאחר מלבוא למלאכתו ביציאתו משל בעל הבית כלומ׳ ברשות בעל הבית הוא ויכול להחשיכו כמה שרוצה תזרח השמש יאספון החיות ואחר יצא אדם לפעלו אלמ׳ דיכול להתאחר עם זריחת השמש ולעבודתו עדי ערב עד שתחשך בפר׳ איזהו נשך בגמ׳ אין מושיבין חנוני אמ׳ אביי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטיל מינה פיר׳ כגון חייט שתפר כל בגד בבסף ועת שאין בידו מלאכה לעשות אם יושב ובטל ותפר בגד בשני שלישי כסף נותן לו שני שלישי כסף בשכרו וחילקו בריוח בפרק אלו מציאות אם נותן לו שכרו כפועל בטל גמ׳

ואמ׳ אביי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה פיר׳ כגון אדם שהוא כתף וסבל שמלאכתו בצער אם יאמ׳ לו אדם מה אתן לך שתתבטל ממלאכתך ושב עמי אינו מבקש ממנו אלא שכר מועט בעבור שמלאכתו בכידה אבל מי שמלאכתו בנחת כגון צורף ותופר מבקש יותר אם יתבטל

פעל בבר׳ רבה פר׳ ס״ט ויחלום והנה סלם אידל סב טעלא דאבוך סב את מרדלא ובכר פיר׳ בערך מרדל:

פעם בבר׳ אבשוטה בגמ׳ שמשון לפעמו במחנה דן מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו בזוג בתי׳ הכא לפעמו וכתי׳ התם פעמון זהב ורמון:

פעמ׳ בבר׳ רבה פר׳ צ׳ הכא אמ׳ ותפעם ולהלן ותתפעם רוחו כאן פתרון בעא גביה ולהלן חלמא ותרועה כאן על ידי שהוא סמוך לבקר ותפעם רוחו ולהלן על ידי שהיה מבערב ותתפעם

פעפוען בר׳ גמ׳ דטל׳ בכל מערבין בפעפועין ובחלגלוגות ירוש׳ בס׳ מאה פעפועין הן קקולי ויש בהן מליחות

פער בפר׳ ד׳ מיתות הפוער עצמו לבעל פעור זו היא עבודתו גמ׳ אעפ׳ דקא מכוין לבזוייה

סליק פרק י״ד

אתחל פרק ט״ו

פפיר בכל כלי בעלי פרק י״ז בכלים כפירות שעשה להן קנים מלמטה למעלה להיזוק טהורה בבר׳ רבה פר׳ נ״ב ואת חצר מות ר׳ הונא אמ׳ מקום שהיה שמו חצר מות שהן אוכלין כרישין ולובשין כלי

110

מכיור כיר' עשב הנקרא בלשון ערבי מפייר
והוא כמו מלבא ועושין ממנו קליבין והיו לובשין
לובשין אותו בני חצר מות. ויש אומ' כיפיירות
מין אילנות כמו אוכיפיירות דכלאים שפיר' שנן
בערך א' כיר' כיפיירות דכלים כלי שעשה מכלי
כיפייר והוא כמין קופה גדולה העשויה כמעשה
שבכה ומצודה שאינה מקבלת תבואה אלא כגון
תפוחים ואגסים ורמונים

פפייתא

בברכ' גמ' תר'
כיצד משתתבין תרתי דיפאתא נהר
פפייתא כיר' מקום ידוע בברכ' רבה פרש' לח
ההמוני' כיפיניא

פפילין

בפסקה ויהי ביום כלות און
כבורה של פתי שאלו שהוא מדבר עמה בגרהסיא
לא עשו לה כפילון והוא מדבר עמה מתוך
כפילון כיר' אהל בילמדנו אספה לי שלא אנו
עושין לך כפיליונין שאין אדם רואה אותך''

פפולסמון

בברכ' רבה
פרש' לך קלמון או פפולסמון
ובפ' לה וירח יוי מצא צלוחית של פפולסמון והלך קנמון
לריחה ובפרש' מ' למה היה אברהם אבינו לצלוחית
של פפולסמון וכול'

סליק פרק ט״ו

אחל פרק י״ז

פין

בפר' כלל גדול אומ' בשבת
הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו פי'
אוח והמנפצו ובפר' כיר' בערך נפ ובגמ' הדש תנא
הדש והמנפץ והמנפס כולן מלאכה אחת הן כיר'
כאן המנפץ את האוכל מן עפרוריתו חייב משום יבל
דשובן המנפס כוללים שיבולים בם' גמ' דפר' א' ביומא
איתערת ליה כוץ עמריה כיר' פעם אחת נשבר
ענו בן טובים אצל בעל הבית שלא היה מכירו נותן
לו צמר לנפצו ונעצב הנשכר שהגיע לזו הטחיתה
והרגיש בעל הבית ואומ' לו הניחהו והשיב לו מאחר
שנשכר הנה לנפץ הצמר בפר' לא יחפור בגמ' אומ'
הבור ר' מריון בריה דרבין כיתנא הוו בר' גמ' דפר'
א' תינוקות אומ' שמוצץ זו ממלא דם ונופצת ואין
לה תקנה בפר' המדיר את אשתו בגמ' או שתהא
ממלא עלמות שתהא ממלא ונופצת כיר' אמ' לה
כשתשמשי מטתך תתהפך יפה יפה כדי שלא
תתעבר אלא תנפציה שכבת זרע ומפורש בירוש
תמן אומ' כמעשה ער ואונן שהיו משחיתים
השכבת זרע שלהם בם' גמ' דפר' המקלת היינו דאמ'
אינאשי כוץ מלחא ושדי לכלבי כלומ' אם יפיר
המלח לא יפלח אלא לכלב וינפץ טל מן הגזה תרג'
ונפץ טלא מן גזתא התנערי מעפר תירג' אינפצי
מעפרא הצינני כלי ריק תרג' נפצני כמאן ריקן

פין

בפר' ערב פסחים
בגמ' לא ינפחתו לו ואיפצא מאי ת
תקנתיה נפתה כלא בפר' א' בנו' בגמ' אין בונין
ר' חנינא ור' יונתן הווקם אזלי באורחא מטו הינהו
תרי תירבי חד מאצי לפיתחא דע"ז וחד מאצי ל'
לפיתחא דבי זונות כיר' לשון הליבא

פין

בפר' חזקת בגמ' האומנין
בר ישר' דזבין חמרא לחבריה וקאמ' אתי
גוי ואנס ליה מינה דינא הוא דמפצי ליה מינה
בר' גמ' דפר' מי שהיה נשוי אי אתיא אינייה
מערערא לא מפצינא לך להצילך מדרך רע תרג'
דתיתפצא מן אמתא איתתא חלוניתא כתב
והצילני הכוצה את דוד עבדו

פצר

גבים גבים תרג' פצירין פצירין ועלה
עלבל אופיקין תרג' פצירוהי ולחשוף מים מגבא
פלגים יבלה מים לאפיקים ולגיאיות תרג' לפצירייא
ולחיליא

פצח

מפצרין פחותה
תרגום פצחוהי ע' תברא:

פצח מצוחי עינא כבר פיר׳
בערך אכל
פצח
כחום צח עלי אור תרג׳ כשחין
פציח ברודים אמותים תרג׳ פציחין קטמנין
עקדים נקדים וברדים תרג׳ רגולין נמורין ופציחין
פצל בשתי הלחם פר׳ א׳
במנחות ד׳ סניפין של זהב היו שם
מופצלין מראשיהן פר׳ בא לו כהן גדול בגמ׳ כהן
גדול ועוד ראש פרק כל הזבחים שקיבל עגררא
מיפצל בפר׳ עלאין מומין או שהיה ראש הזנב
מופצל את הערכם בס׳ גמ׳ דפר׳ יוצא דופן אמ׳ רב
אשי משיפצל ראש החוטם פיר׳ משיתחיל
לינקב שנראה מפוצל בר׳ גמ׳ דפר׳ בכל מערבין
ולא אמרן אלא דלא אפצול זרתא זרתא אבל אפציל
זרתא זרתא פיר׳ אם הוציא עלין דמיפצלי זרתא
זרת׳
פצם בפר׳ המוציא
יין חדש כדי ליתן בין פצים
לחברו פיר׳ בתשובות אלו שמנקרין הקורות לעשות
דלתות ולוחות ונצרים ונסרים ונותנין חדש בין
הנסרים כדי שיכנס בהן הרוח וייבשו מתני׳ שלחין
הן ומען שפצים לשון קדק וקרע רבות הרעשתה
ארץ פצמתה ובתי האומ׳ אבנה לי בית מדות
ועליות מרווחים וקרע לו חלוני ותרג׳ וקרע ופצים
ליה חרכין ויש לפרש עוד ששם הלחי והמזוזה
פצימא בלישנא דרבנן ויהי כקרוא יהודי שלש
דלתות תרג׳ תלת פצים בפר׳ חבית בגמ׳ אין זוקפין
ובפר׳ השותפין בגמ׳ אין חולקין פתח בית סתום
יש לו ד׳ אמות פרץ את פצימיו אין לו ד׳ אמות
קבר סתום אין מטמא כלסביבין פירץ את פצימיו
מטמא כל סביבין פיר׳ אלו הפצימין דהשותפין שיווי
צדדי הפתח לפי משקורעין בכותל כדי לעשות
פתח משוין הבנין משני צדדין והשיווי ההוא
נקרא פצים כאשר פירש בתרגום וקרע לו חלונו
ושמסלקין הפתח לגמרי ומבקשין לפתחו וסם
מורח פורצין אותו השיווי ועושין צדדי הפתח
אבנים מדרגות כגון רולים ומעלות כדי לחבר
הבנין ולא יודע שהיה כאן פתח לפיכך אם
פירץ פצימין סילק רשותו לגמרי בס׳ גמ׳ דפר׳
א׳ בסוכה סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין
פיר׳ הגאון לחיים בפר׳ הקומץ רבה בגמ׳ שתי ישיבות
בית שאין לו אלא פצים אחד ר׳ מאיר מחייב ב
במזוזה וחכמים פוטרין מאי טעמא דרבנן ביתך
מזוזות ור׳ מאיר מאי טעמ׳ וכו׳ ונראין הדברים
כי הלחיים והמזוזות והנסרים בשביל כן נקראו
פצימין בשביל שהן משווין ומיושרים׃
פצע בפר׳ אחרון בתרומות
פצועי חולין עם שלימי תרומה
בפר׳ כל הכלים נוטל אדם קורנס לפצע בו
אגוזים בס׳ גמ׳ דפר׳ כלל גדול ר׳ יהודה אומ׳ פ׳
פציעה בכלל דישה בפר׳ הערל איזהו פצוע
דכא גמ׳ אמ׳ רבא היינו דקרינן פצוע ולא קרינן
פצוע פיר׳ פצוע בידי שמים אבל פצוע כמו
פרוע פרעת כי פרעה אהרן דבר שנעשה בידי
אדם זה פיר׳ ור׳ חננאל זצ״ל פיר׳ ויבקע עצי עלה
תרג׳ ירוש׳ ופצע קיסין׃
פצע
בינונא בראי גמ׳ דפר׳ אמ׳ להן תינוור
של חמה מפצע לכאן ולכאן מה איילה זו קרניה
מפציעות לכאן ולכאן אף שחר מפציע מפצע
לכאן ולכאן ובגמ׳ פר׳ בית אבטינס לא היו
יודעין להעלות עשן כמותן שהלזו מתמר
ועולה כמקל והללו מפצע לכאן ולכאן פי׳ ר׳
מפצע כמו מפצל׃
פצעל
פר׳ כירה בגמ׳ מטלטלין ובס׳ גמ׳
דפר׳ משילין בעא מיניה ר׳ שמעון בר מר
מפעילי תמרה לר׳ שמעון מהו פיר׳ בתשובות
פני תמרה שהכניסו פירות ונתמתקו יפה יפה
ועדיין לא בישלו ולא עשו תמרים פוצעין אותן
אחד לשנים בסכין ומעלין אותן לגג ליבשן

ומייבשין ומכניסן לקיוס וסבירא לן דכיון שהעלן
לגג ליבשן אקצינון מדעתיה ואמרינן אין מ׳
מוקצה לר׳ שמעון אלא גרוגרות וצימוקין בלבד:

סליק פרק י״ז

אחל פרק י״ח

פק בבר׳ כל הכלים ר׳ אליעזר
אומ׳ פקק החלון כול׳ פי׳ פקק כגון
מסך מכבד ומזולתו העשוי לסתום
החלון בבר׳ ב״ב בכנ׳ בהמה בגמ׳ חמור
וכוקק לה זוג בצוארה פי׳ שלא תולד
קול בפרק במה מדליקין בגמ׳ כתינות
החמור ובבר׳ כ״א בכלים כחות מן עלג
שהתקינו לכוק בו את המרחץ פי׳ המרחץ חלל
כדי ליכנס בו האש בכותל שיחם ויש בו נקבים
לצאת העשן מהן ויש להן מטליות של בגד מוכנים
לסתום ולפקוק בהן את הנקבים תאלמנה שפתי
שקר ודב׳ תתפקקן שכוותי שקרא:
פק בבר׳ תגלת השחר בגמ׳
רבן גמליא׳ עד שיתפקקו כל חליות שבשדרה
פי׳ פיקפוק זה זולתי פיקפוק דקימא לן פיקפוק
סתימה כדגרסינן בפ׳ חלין פקק החלון ופקפוק
זה פתיחה כדגרסינן בבר׳ א׳ בסוכה מפקפק ונוטל
אחת מביניתים וכשכרע אדם וכופף קומתו
מתפתחות חליותיו ונראות כי מתפתחות
החליות מבחוץ מאחורין ומסתתמות מבפנים
ודוגמא לדבר קשרי אצבעות **פק**
בפ׳ גמ׳ דבר׳ א׳ בקידושין כה שהפיק
מרגליות ילחיך עבר פי׳ שהוציא לאור טעמי
תורה שהן יקרים מפנינים בפ׳ בגמ׳ דבר׳ פיטר
מברכין פוק חזי מה עמא דבר בויקרא רבה
ובי ימוך סמך לפרשת השבתו ותנן לרעב
נפשך אמ׳ ריש לקיש אם אין לך ליתן נחמו
בדברים אמור לו תצא נפשי עליך שאין לי מה
ליתן לך **פק** ברא׳ גמ׳ דבר הדרך
כל המפיק מגן בשעת גאוה פי׳ כל
המעביר מגן ומכסה יצרו בשעת גאוה כלומ׳
בשעת שמתגבר עליו טומן אותו שלא יתגבר
סוגרין וחותמין צרות בעדו ולשון מפיק כאפיק
נחלים יעבורו ור׳ יוחנן אומ׳ כל שאינו
מפיק איתמר כלומ׳ כל מי שאינו מעבירו ומכסהו
אלא מגלהו ומפיק מגן לנגדו ולהלחם כנגדו
ולכבשו וזו הגאוה היא עת שכרותו של אדם
ר׳ חנינא סבר לכבשו בשינה כדי להעבירו ולהפיגו
טפי עדיף ור׳ יוחנן אומ׳ חיישינן שמא ישתקע בשינה
וימנע מן התפלה אלא לגלותו כדי להתעסק בדרך
וביוצא בו כדי להפיגו ואחר כך יתפלל טפי עדיף
פק בר׳ גמ׳ דבר לולב
וערבה אי הכי כל יומא נמי לידחי אתו
לפקפוקי בלולב בר׳ גמ׳ דבר מי שמתו ובעדיות
בבר׳ ה׳ את מי נידו את אליעזר בן הנר שפקפק
בנטילת ידים בבר׳ אין מעמידין בגמ׳ השיאו
גדרה חדשה היא ואין מפקפקין בה בס׳ ... בר׳
הבא על יבמתו בגמ׳ לא יבטל כיון שנשא אדם
אשה עונותיו מתפקפקין של מצא אשה מצא
טוב ויפק רצון מייי בבר׳ רבה פרש׳ נ״ח לפי
מפוקפקות בידו איבן נתאששו ויקרא יצחק
אל יעקב ויברך אותו ובפ׳ ע״ט לפי שהיו מ׳
מפוקפקות בידו איבן נתאוששו כמן מחי יהי
לך אושר לך פי׳ כולן קרובי ענין הן ענין
זילזול והתר ושיבור **פקא**
בבר׳ הזורע עד פיקא של גרגרת
פי׳ היא טבעת הגדולה ובה נתקיס בר׳ בנגעים
אי זה הזקן מפרק של לחי ועד פיקא של גרגרת
איזו היא הקרחת מן הקדקד השופע לאחריו
עד פיקא של צואר פי׳ עצם היוצא מאחורי

הצואר

הצואר בפרק מומין או פיקא של צואר יוצאה
מגודלו פי׳ כמין חתיכת בשר יוצאה מגודלו
בהנזקין פרק ט׳ א׳ בכלים הנוגע מפיקה עד שלא
פירעה טמא פי׳ פיקה בלשון ישמעאל פלכה
ובלעז פרצטילו עד שלא פירעה קודם שיתירנה
בכל כלי שגלי בתים גודות יין ושמן שיעורן
כפיקה גדולה שלהן בכו פרה כוש של רובן לא
יזה לא על הכוש ולא על הפיקה פי׳ עור של
עריסה שהוא מחובר לפיקות חיבור בכלי מתכות
פרק י״א בכלים פיקה של מתכת ר׳ עקיבא
מטמא בבכורות בפ׳ הלוקח בהמה בגמ׳ ר׳
אליעזר תנן התם בהטומאה פרק ג׳ באהילות
אין לגלגלים כתיחות קבר עד שיעגילו ראש
פיקה מאי כפיקה אמ׳ רב הונא אמ׳ רב כפיקה
של צמר אמ׳ ר׳ יוחנן שלש פיקות שמעתי אחת
של שתי כי אתא ראבין פירשה של אשה כשל
שתי של בהמה כשל ערב גוש הבא מבית הפרס
ומארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של
סקאין שהוא כחותם המרצופין וישנו בצד העליון
של מגופת החבית הלחמית פי׳ פיקה הוא כמו
טור כאשר פירש בערך פי כוש ואתו שעשוי
לטוות השתי קטון ופיקה של סקאין גדולה
מכולם שחוטי השק עבים וצריכין יותר כובד
וארץ העמים כבית הפרס דאמי וכיון דשיעורו
כפיקה גדולה חיישינן שמא יש באותו עפר
עצם כשיעורה פי׳ הלמית הלחמית שעושין
במקום הנקרא בית לחם ואותו שיעור כצד
העליון של מגופת החבית הקצר של מעלה

פקדון

בברא׳ רבה
בר׳ ויגש אין לאו שמיה פקדון
א כוק דין

פקד

ברא׳
עדיות ובבר׳ נידה
הילל אומ׳ מ׳
מפקידה לפקידה פי׳ בדיקה כל דבר שנעשה
מן הפעם ראשונה טמא אחד מימים הרבה

הרבה בפ׳ ה׳ בעדיות ובפ׳ ה׳ בנגעים שער
פקודה עקביה בן מהללאל מטמא איזהו שער
פקודה מי שהיתה לו בהרת ובה שער לבן
והלכה הבהרת והניחה שיער לבן במקומו
וחזרה וכו׳ מאימתי נשמה נתנת באדם
משעת פקידה פי׳ שנפקדה מבעלה שאין
הולד נוצר אלא לסוף מ׳ יום כת׳ ופקודתך שמרה
רוחי והרוח זו הנשמה ומשעת פקידה רוח
את הגוף עיין בפ׳ יצר ובערך נשם.

פקח

בפסח בפ׳ האשה:
חוץ מן המפקח בגל בסוף ראש השנה
שופר של ראש השנה אין מפקחין עליו את הגל
בכל היוטלטלים פ׳ י״ו באהילות המפקח בגל
אינו אוכל בדמעו ברא׳ גמ׳ דתני ר׳ אליעזר אומ׳
אם לא מנין לפיקוח נפש שדוחה שבת בתוספת
שבת בפ׳ אין עומדין אומ׳ ר׳ יוסי מנין לפקוח
נפש שדוחה את השבת בה״א דכתובות אומ׳ ר׳
יוחנן מפקחין פיקוח נפש בשבת בפ׳ בן סורר
ומורה בגמ׳ הבא במחתרת לא נצרכה אלא
ליקח עליו את הגל בשבת עת להשליך אבנים
תרג׳ עידן לפקחא דגור אבנין.

פקט

בפ׳ המפקיד בגמ׳
אם היה
שמן עכור שהוא למעלה
כמן השמרים אך שמריה תרג׳ ברם דורדייהא
ונקטייהא

פקל

בפ׳ א׳
במעשרות הבצלים
משיפקל ומסי
אינו מפקל משיעמיד ערימה בפ׳ ב׳ בעוקצין
התחיל לפרק מאגוזים ולפקל בבצלים אין
חיבור פי׳ משיפקל מסיר הקלפים מעליהן
ולח ולפקל קלף אחד הוא ויש מפרשין מ׳
מפקיעין עלין שלהן ביחד ק׳ או ר׳ ראשים
שעליהן הראשים תלויין למטה ותולין אותן
ליבש

פקל

בפ׳ כל היד
בגמ׳ בית
שמאי מאן באני ב׳

מקולין דנהמא פיר מקולין פשתן נקי כלומ׳ מי
שרוצה לקנות פיקולין לצורך תשמיש פריקות
תשמיש נהמא היה תשמיש בלשון נקי כדכת׳
כי אם הלחם אשר הוא אוכל

פקקל בכר׳ רבה פרש
עט למה נקרא שמו גיד הנשה
שנשה ממקומו ר׳ הונא אמ׳ הבא פקוקלתא
דגידא שריא וישר׳ קדושים נהגו בו איסור
פיר׳ פראמ׳ וקנוקנות שלו מיסר אסירי דרבנן

פקם בלמ׳ וישם
דרבנן
יוי דבר בפי בלעם ואמ׳ תקע כפין
ובקמו ויקר אלהים אל בלעם וישם דב׳ בפיו פוקס
את פיו כאדם שנותן כלינום בפי הבהמה ופוקקה

פקס בכר׳ ט׳ במשקין
בגמ׳ ועושה אשה תבשיטיה תנו
רבנן אלו תכשיטי נשים כוחלת ופוקסת וכול
בפר׳ המצניע ובין הגודלת ובין הכוחלת ובין
הפוקסת גמ׳ גודלת ופוקסת משום בונה בפרק
במה אשה בגמ׳ יוצאה אשה והדוה בנותיה
זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ושלא תפקוס
בפר׳ ואלו מגלחין בגמ׳ הקובר את מתו וכהלכה
ראשונה דכתובות מי שמת קמיו או חמיו ו
אינו רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות
פוקסת פיר׳ פוקסת מחלקת שערה לכאן ולכאן
בפר׳ מי שהחשיך בגמ׳ אין מעמידין איזו היא
המלאה ואיזו היא הלעטה המראה מרכיצה
ופוקס את פיה ומאכילה כרשינין ומים
בבת אחת פיר׳ פותח את פיה כגון פוקסת

פקס בר׳ מעשרות
הקישואין והדילועין משיפקס
ואם אינו פופקס משיעמיד ערימה וזו
המשנה בגדרה בגמ׳ בס׳ פר׳ א׳ דביצה ובפר׳
השוכר את הפועלין בגמ׳ ואלו אוכלין מתיב
מר זוטרא איזהו גרנן למעשר ב׳ דילועין

ובקישואין משיפקסו בשדה לא משיפקסו
בבית פי׳ הקישואין והדילועין משיפקסו
השיעור הצומח בהן כמו נוצה כשהן קטנים
וכשמתגדלין נושר ואותה השירה נקראת
פיקוס

פקם בעל הפיקס
סגאח בעל הפיקן ובפר׳ טל׳ בערך
כסת

פקס ממגדל חנגל
תרג׳ כמגדל טקוס וכן מגדל חנגל
בזכריה

פקסן בפר׳ אין
מעמידין בגמ׳ נודות רב יצחק
זבן הנהו מאני דפקסונא מלינהו מיא אחתינהו
לשמשא בקעו פיר׳ כלים עשוין מארמה
ומיצניעי הבקר

פקסן בבר׳
רבה פרש׳ טו׳ ויטע האשור ביקסון
למה נקרא שמו האשור שהוא מאושר מכל
מיני ארזים וכן ישנו בילמדנו ויקחו לי תרומה

פקע מותרין פקיעי
עמיר בפר׳ פיר׳ בערך קף פיר
אח פקיעי עמיר אגודות פקיעין ב׳ אגודות
בפקיע כמין ג׳ מגודות בכף בפרק הגוזל זוטא
ומאכיל בגמ׳ הגוזל שדה אמ׳ לו אם הושיט לי
פקיע עמיר זה ובפרק השוכר את הפועלין דשא
בעל הבית להתיר פקיעי עמיר לפני בהמתו
כדי שלא תאכל מן הדישה

פקע ברי׳ גמ׳ דפר׳ ב׳
ביומא ולא עוד אלא שלוקה
מן הממונה בפקיע מאי פקיע אמ׳ רב יהודה
מדוורתא פיר׳ פקיע מדורתא והיא מטרקא והיא
כמין חבל מפתול תלוי במקל כמו הרצועה
שבית דין מכה בה ופיר׳ הממונה בפקיע
הממונה להכות בזה הפקיע אמ׳ אביי הא
דתנן בפר׳ ה׳ בשקלים בן בבי ממונה על הפקיע

פקע ברי׳ גמ׳
מאי פקיע נגד
דפר׳ במה מדליקין תנן בפר׳ החטר

את מקומו

מבלאי מבנסה כהנים ומהמייניהם היו
מפקיעין ובהן היו מדליקין ירוש במוכה
מבלאי מכנסי כהן גדול היו מדליקין נרות
שבפנים מבלאי מכנסי כהן הדיוט היו מדליקין
נרות שבחוץ כת להעלות נר תמיד שיערו לומ
אין לך דבר עושה שלהבת אלא כשתן בלבד מהו
פקיעין תרג ר חני מפשילין בפר אחרון בפיאה
ר יוסי על לבנה בעשב מקמילין כרנסין ולא
קבלין עליהון מעל ואמ קומיהון בן בבי על
הפקיע ומה אב זה שנתמנה על הפתילות
זכה להימנות עם גדולי הדור אתם שאתם
מתמנים על חיי נפשות לא כל שכן

פקע

בפר כירה לא יפקיענה
בסודרין פיר מביאין סודר או מ
מטלית ומניחין אותן בשמש עד שהם מתחממות
יפה וכורכין הביצה בהן ושוען ומשלשלין עד
שתתגלגל באו כלים כר י בפרים הסדור שר
גמי והפקעת ובפר יב החמת שיעורה כפקעיות
של שתי ברא גמ דפר אין דורשין בשעה שברא
הקבה את עולמו היה מרחיב והולך כשתי ר
פקעיות של שתי בברא רבה פרש י ויכלו כיצד
ברא הקבה עולמו נטל שתי פקעיות אחת
של אש ואחת של שלג וכתבן זה בזה ומהן נברא
העולם ובפר יב אלה תולדות נטל פקעיות של גמי
וקשרן כנגד הפתח התחילו הכל נכנסין ויוצאין
כנגד דרך הפקעת בפר ראשית הגז בגמ כמה
היא מרובה ר אליעזר בן יעקב אומ כפקעיות
של שתי ובס גמ דבבא קמא ולא שירי פקעיות
פיר קיבורא בארמית וסיסא בלשון דרבנן ויש
אומ פיקא על מוכלעת

פקע

בפר סדר תעניות כיצד גוזרין תענית
על הציבור בתחלה בחמישי שלא להפקיע
את השערים ברא גמ דפר הקורא את המגלה
למפרע אומ ר אלכסנדרי כנגד מפקיעי שערים

רכתי שבור זרוע רשע בפר חבית בגמ שובר
ושל גרוגרות מותיר מפקיע וחותך בפר אין
מעמידין בגמ מתרפאין ר יעקב חש בפקיעא
פיר מלשון פקיעה והוא פיקא בלומ מקום
שנבקע בתחתוניות של אדם פיר אח בין
טבעת לטבעת בגרגרת ומנח פיקעא להדין
פיקעא פיר יעה סדק של גרעינה נגר חברתה
פיקעא עילאה מי שיש לו מבחוץ תתאה מי
שיש לו מבפנים בן פקוע בפר פיר בערך בן

פקע

ברא גמ דפר נטפשוט
מי פקיע ר במקושר פיר כמו בקי

פקועות

בפר במה מדליקין
בשמן פקועות בכלים בס פר
יד ר שמעון אומ אף של פקועות מוציא בהן
וכן בפו עוקצין פיר הן כעין אבטיחים קטנים
והן מריר ועושין מהן שמן ויש מפרשין דלועין
מדבריות

פקקל

בספרא
בפר שלמים אשר על הכסלים
זה חלב שבין הפקוקולות ובפר מזבח השלמים
חלבו האליה לרבות להביא את החלב הסמוך
לאליה זהו חלב שבין הפקוקולות

פקר

בר מי הקורא את המגילה
עומדים מתוך תשובה שהשיב אהרן
למשה פקדו המינים ברא גמ דפר ואלו מגלחין ומנא
לן דאי מתפקר בשליחא דבי דינא הני מילי ר
לממונא אבל לאפיקורותא עד דחילא שמתא
עליה ליום פילמדנו שלח לך ויספרו לו הרשע
הפקר שהוא בא לומ לשון הרע הוא מתחיל
מן הטובה וכול וזהו אפיקורוס שפירש במקומו
בס גמ דפר סדר תעניות האי לא ליהוי פיקר
בהדי יהודאי סכ אח עסק דברים

פקר

בפר הערל בגמ כנוע
דבא מלתינן בהמא חמימא דשערי
ומניחין ליה אבי טקריה ומיקרי פיר במקום

הפריק **פקרין** ברש׳ גמ׳ דבמה
טומטן יוצאין בפיקרין ובציני
צמר פי׳ מה שגוזזין מן בהמה כולה ביחד
פיקרי בלשון רומי פי׳ אח׳ בערך צי׳פי׳ בברש׳
רבה פרש׳ ויותר יעקב לבדו שהל׳ פוקרין ונתן
בצוארו׃ **פקרס** מד׳ ויקרא
רבה וברש׳ קדושים תהיו ובפס׳
דבי תשא למלך שהיו לו פקריסין הרבה וכול׳ עד
שאני מדביקו לגופי פי׳ מלבוש שלובש על הבשר
הבשר **פקרס** ברש׳ גמ׳ דכר׳
בא קיניץ בעות עשירים צרימין ממהר
לבוא מפני שנישוף בפיקרסותן פס׳ אח׳ מניקרסותן
ובפר׳ פי׳ בערך א׳ **פקרס**
בפסק׳ דבחדש השלישי אצר׳
בקדוס ומילא חיקא בקריסין ויניקהו דבש
מסלע ושמן מחלמיש צור׳׳
פקתא בס׳ גמ׳ דכר׳ אין
עומדין אמ׳ רב אשי חציף עלאי על
מאן דמצלי בפתקא פי׳ כמו שדה או רחוב
בפר׳ השוחט אחד בגמ׳ התינ׳ דמזמנין לה לגבולה
עפרא דפקתא ברש׳ גמ׳ דכר׳ הרואה מר בריה
דרבנא הוה קא אזיל בבקתא דערבות וצהי מיא
ברש׳ פרק׳ כל הבשר לבני פקתא דערבות כגון
אותן דלא שכיחי לכו מיא משו ידיכו מן עפרא
ואתנו עליכו לכולי יומא ברש׳ גמ׳ רב׳ ושו׳ מ׳
מגולחין אמ׳ רב חסדא זבוני מיא בפקתא ד׳
דערבות פי׳ ארץ ציה רחוקה מן היישוב׃
לזבוני מים כדי פרנסתו בס׳ גמ׳ דכר׳ ג׳ מינין
בגמ׳ מיר שהיה שותה אי קא אזיל בפקתא
דערבות וסקוה גנבי לרישיה׃

סליק פרק יז׳
אתחל פרק יח׳

פר ברש׳ גמ׳ דכר׳ ביצה אוכלא
דאיכרית הוא כפר׳ בהמה
המקשה בגמ׳ דסמך׳ אמ׳ להן ר׳ מאיר ובס׳ גמ׳
דכר׳ כיצד צולין חיבורי אוכלין כמין דמי כרתי
דאמו בפר׳ נוטל אדם מעבירין מעל גבי השלחן
פירודין פחות מכזית ברש׳ גמ׳ דכסחיק דרכו של
תינוק לפרר ובפר׳ כל שעה מפרר וזורה לרוח או
מטיל לים פי׳ ענין חתיכה ושבירה ופרידה
ובקישה כיצד צבעוני בקעו תרהא כביעי דחייון
חורמנין מפרתין והזורה תבקע אטעה׃
פר בכיצד מברכין בגמ׳
על הירקות ובס׳ הכר׳ ובס׳ חלומות
דכר׳ הרואה דגים קטנים מפרין והרבין ומפרין
כל גופו שלאדם בפר׳ איזהו נשך מפרין על
שדהו ואין חוששין משום דיבית ובגמ׳ מפרש׳ כיצד
בפר׳ כל כתבי הקדש בגמ׳ גלה דליקה ובפר׳ השותפין
בגמ׳ כמה יהא מאי פרנסות ליתה אמ׳ רב פאפא
פוריא ובי סדיא בפר׳ א׳ בכתובות בגמ׳ בתולה
כתובתה ר׳ מאיר פוריא אמ׳ הצבא שפרין ורבין
עליה בפר׳ הבא על יבמתו לא יבטל אדם מפריה
ורביה וכול׳ בפר׳ חזקת הבתים בגמ׳ ר׳ ישמעאל
פירא רבא ופירא זוטרא איכא בינהו פי׳ פירא
פירא רבא כגון קישואין ודילועין דגמ׳ פירא
לג׳ חדשים פירא זוטרא כגון ירק דגמ׳ פירא דידיה
בחדש אחד בלבד׳׳ **פר**
בהתכלת בגמ׳ הכרים וביום החדש
פר בן בקר תמים וששת כבשים ואיל תמימים
ובמד׳ ובראשי חדשיכם תקריבו עלה ליי׳ פרים
בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה
ז׳ תמימים קשו קראי אהדדי כה אמ׳ יי׳ בראשון
באחד לחדש תקח פר בן בקר לחטאת פר
ראש חדש עולה הוא וכול׳ **פר**
במגילת איכה כל רודפיה השיגוה
כי בתר חבריה נמא לגביה ובנגיד דידי׳ ערקת

תורתי

תודתיה וכרא בתריה ירוש׳ בס׳ במה אשה רד
חיון כרי בתרך כיר כרא רץ
פרא
ופלמודא עיין בערך כרמור
פרא
בס׳ גמ׳ דפר׳ עושין
פסין ובמ׳ כיצד מעברין בגמ׳ עיר
של יחיד רבה בר אבוה מעריב לה לכולה מחוזא
היה מג׳ צדדין חומה ומצד ד׳ לא היה חומה אלא
חריץ שרובצין בו הבהמות ואותה כירא מחיצה
העשויה לנחת היא להרביץ בה בהמות ולא
חשיב לה מחיצה ברי׳ גמ׳ דפר׳ האשה שנפלו לה
נכסים כירא דכוורי אמ׳ לה כירא ואמ׳ לה קרנא
כיר חפירה ששם דגים בפר׳ השותפין בגמ׳ אין חולקין
האי כירא דסופלי יש לו ד׳ אמות כיר מי שיש לו
מחצר זו כירא שדרכו כשמבשל התמרים ועוצרן
לשוף מהן השכר זורק הסופלי שהן כגון גפת בתוך
הכירא
פרבגרון
בברי׳ רבה פרש׳
סה׳ דק טוב מעה זומרת הארץ בלא
זו פרוכיגרין והלך לאנגרוטינה
פרבטא
בילמדנו בר׳ כי תשא
ופסק׳ דכי תשא ובפמ׳ את קרבני
לחמי כיהו אליס ר׳ אבא בר כהנא אמ׳ ד׳ פרובטא
פרבטאות
ברי׳ מ׳ בר רבה
עדין לא נתן להן פריבטאות
ס״א עדין לא נתן להן פריקטיאה בפרש׳ ח׳ נעשה
אורס מהן אמרו דימוסיות מהן אמ׳ פריבטיות
פרבר
בס׳ גמ׳ דפר׳ איזהו מקומן
ובגמ׳ דתמיד האיך דאפרבר חד
אחריתא בצבתא הוה דאזיל ויתיב גביה משום
דקאי אוכראי מאי לפרבר אמ׳ רבה בר רב שילה
כמאן דאמ׳ כלפי בר
פרג
בחקותיך אשתעשע תירג
בגזרתך אתפרג
פרג
לא
ומיר תרג ירוש׳ לא יפרג
פרגד
ברי׳ גמ׳ דפר׳ מי שמתו חברתי מה שמעת

מאחורי הפרגוד בס׳ גמ׳ דפר׳ הזה בגמ׳ אין הפרגוד
ננעל בפניהן ובס׳ גמ׳ דפר׳ אלו הן הנחנקין כך
שנועתי מאחורי הפרגוד השך לעולם ואין יצחק
לעולם ויש מהן בערך פילסי וילון שיש ב׳
לפני בילת חתנים ולפני פתחי המלכים
פרגד
ברי׳ גמ׳ דפר׳ מצות
חליצה ותנן נמי בפר׳ ג׳ בשקלים
אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא במנעל
ולא בסנדל בפר׳ כל כתבי בגמ׳ י״ח כלים ב׳ מעלים
וב׳ אנפליאות וב׳ פרגודין בפ׳ כ״ט בכלים המעפורת
והפרגוד נומיהן כלשהן בברי׳ רבה פרש׳ מ״ה כתנת
הפסים זה פרגוד ותרג׳ ירוש׳ פרגוד מצוייר
פרגיות
ודורמסקנין עיין
פרמסקנין בפר׳ אלו מציאות
בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ ר׳ אומר אשכח פרגיות שחוטות
בין טבריה לציפורי בברי׳ רבה פרש׳ י״ח אועשה
לו עזר ובויקרא רבה פרש׳ אשרי בסוטה אחר
וגלייה אשכח פרגין כיר תרנגלין קטנים ובלשון
ישמעאל קורין להן פרוג ויש אומרין פגדיס קטנים
פרגזיות
בברי׳ רבה פרש׳
נ״ו אם כן פלאותן התרנגיות
שעשתה אמך לישמעאל סניא דטתא ירותא
פרגיתא
כיר ענין כעסים
חמרא דפרוגיתא ומיא
דדימסית כיר יין של מקום ששמו פרוגיתא ומים
של מקום ששמו דימסית טובים הן ועריבין
ונמשך לב שותה אותם בהן ואינו רוצה להניחן
ונתאחר שם ואותן מקומות אין בהן בני תורה
והמתאחר שם זמן הרבה מתקפח ושוכח תלמודו
עיין בערך דמסת
פרגין
בשביעית בפר׳ ב׳ הפרגין
והשומשמין כיר פרקון בלש׳ כנען ובלשון ערבי
כשכאש והוא שען רמון אבל לא עגול כמוהו
ומלא זרע כחרדל וכשמנענעו קורא קיש קיש

כרמיג

וכשינקב יצא הקול מן הנקב והוא מתוק
ועושין ממנו שמן כמו משמשומין

פרגל

בפר' כט בכלים שורי
יד הפרגל טפח פי' שני עצים צריכין
אחד מדובקין ומשולבין זה בזה והצד השני שלהן
פרגל בראשן שתי אצבעות ונפתחים כמו הכיפר
לעשות בהן הצורות העגולות ובלעז שמו סיסטו

פרגל

בויקרא רבה פרש
הוצא את המקלל פרש סביב מהלך לוקה כפרגל
על שעשיתי רצון אבא שבשמים הדא היא דכתי'
ואמ' מה המכות האלה בין ידיך וג' ובלעז פי'
גורדילו

פרגמטיא

בס' בנ' דפל אין עומדין
ולעושה פרקמטיא לגלגירי חכמ' בס' גמ' דפ' המעבד
את הספינה תנו רבנן מתריעין על פרקמטיא ואפי'
בשבת פי' אם הוזלו הסחורות מבקשין עליהן רחמים
ואפי' בשבת בפר' המפקיד בגמ' המפקיד מעות
לעולם ישליש אדם מעותיו שליש בקרקע שליש
בפרקמטיא שליש תחת ידו עבר לסוחר תרג' ירוש
פרקמטיא נפקת ס"א פרקמטיא פרד
בתוספ' שביעית בב' שביעית מפרדין דמוגין
לעשותן פרד

פרד

בפר' א
במעשרות הפרד והצימוקין פי'
ענבים המתלקטין גרגר גרגר בבני עצמו ומצניעין
אותן ויש מפרשין גרגרים של רמון כמנגבין אותן
כדי לבשל בפר' ב' בעוקצים הרימון שפרדו חיבור
פי' ששיברו והפרידו והוציא הגרעינין שלו בפר'
ט' בטהרות נמצא על גבי פירודים פי' נמצא
השרץ על גבי הזתים פרודין ועדיין לא נבתשו
פתח חרצבות רשע תרג' פרדן כינשת

פרד

ולא מן הרגל שלא
תהא פרדות שין בערך מסטס ואנות
הומיה היא וסוררת תרג' פרידתא אושת כסילות
הומיה תת' איתתא סכלתא ופרידתא

פרד

בס' קנים שלש
פרידין חמש פרידין בס' גמ' דפר'
השוכר את הפועלים פרידה אחת יש לי בינו כסף
ברג' ספרא והקריבו הכהן אפי' פרידה אחת ובפרש
ונפש כי תקריב אבל מתנדבין עולה ושלמים ועוף
אפי' פרידה אחת בפר' שור שנגח ד' וה' בגמ' שור
של ישר' שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן
רות המואביה ונעמה העמונית

פרד

בפר' הנזכלת בגמ' שילא
או איפשר שלא ירבו שני פרידי עכבר
פי' שני קרטין של עפר שמונחין על קורט אחד
של רקב

פרדא

ברפואות יתר
מי שאחזו וחמשא כוני פרידא פי'
פרושתפידא

פרדכסוס

בבר' רבה פרש' מ"א ולרבקה אח ושמו
לבן ר' יצחק אומ' פרדכסוס פי' פרדכסוס לבן
ביותר שהיה משונה כמו שאמרנו בלוקן

פרדכש

בהגדה דמגילה
אפי' קרחא בביתיה פרדכשא
ניהו בס' כך הנצנע בגמ' את החי ההוא פרדכשא
דרתח מלכא עליה א' ודהט ג' פרסי בברעיה
פי' פקיד של מלך פי' נאמן כתי' פרדשאה

פרדלס

ס"א פרדלס
ובפר' פי' במקומו

פרדכת

בפר' פי' בערך

פרדס

אנדיסקי
בגמ' דפ' אין דורשין ד' נכנסו לפרדס
פי' כמהו פרדס משל גן עדן שהיא גנוזה של
צדיקים כך אותו מקום הוא מקום בערבות
שהנשמות של צדיקים צרורות בו בפר' השותפין
בגמ' ולא את השדה פרדיסא אמ' אבוה דשמוא'
בת ג' מבין תניא נכרי הכי האומ' לחברו מוכר
בכרם אני מוכר לך וכול בפר' איזהו נשך בגמ'
אין פוסקין פרדיסא רב אסר פי' לקנות פרדס

לפירותיו

לכירותו של אותה שנה וקנאן קודם חנטה בזול
ואחר גידולם כדי שוזן יותר על כן ושמואל שרי כיון
דמקבל כיוהא תיותא כי׳ שכר כעין בדר או קרח
לא כיתדי כי אגר נטר לי דשרי זוזי בפניקא
ומורה הכ כתורי כי׳ אם כרדם הוא שרגילין לנער
ולחבט ולטשן הכירות בשורים מפני שמכסידין
את הכירות בכנפה

פרדסקן

כאדם כל׳ ו׳ באהילות דואין את
הפרדקין כאו הן אוטס כי׳ חלונות אטומות
ויש אומ׳ קיר אחר קיר

פרדשן

בהגדה המגלה שדר פרדשני ולא
גליא ליה כי׳ שלח דרונות פרכת ויתן משאת
דלי כרגא פרכת והנחה למדינות עשה עבר
משתיא פרכת את משתה אסתר בע״ז בפ׳ השוכר
בגמ׳ המוכר יינו תדע דמשדרי פרדשני ולא הדרי
בהו כי׳ משלחי דורונות ואין חוזרין ושואלין אותן
להחזירן להן לפי שקנו במשיכה האי דשנא להאי
פרדישנא כבר כי׳ בערך דשן אם היינו מוציאין
פנר שפתו בו האי פרדישנא להאי דשנא הוה
ניקא לן כרך שנא כנחה דשנא אדם גדול פרכת
כל שמן וכל אושחיל

פרהגבן

בגמ׳ כבל מערכין בגמ׳ מתנה הא
פרה גבנא הא בגמ׳ מתא כי׳ פרהגבן שבא
לענוש בני אדם או לגבות המס הרי הוא בורח
מפניו בין משנתינו שניה באוגוס למדרך
עידובי למערב ירוש׳ כמאן דמר בגזרת באוטקס
ווטי כמאן דמר במערב באילין רומאי בר״ג בגמ׳ דכל
השוכר את הפועלין ר׳ אשר בר שמעון אשכחיה
לההוא פרהגבנא דקא תפיס גנאבי כי׳ ממונה מן
המלך להרוג הגנבין וכיוצא בהן בב׳ הגוזל ומאכיל
בגמ׳ הגוזל שדה קם חד מיניהו מסרה לפרהגבנא
דמלכא פא׳ פרה גמוא

פרהדיא

בחלומות דכל הרואה וטחני
בך קשייתא בפרהודיא דדהבא כל הרהר

וחזה ס׳ א׳ בריחיא דדהבא

פרהדרין

בר יומא לשכת
הפרהדרין כי׳ לשון פרהדרין כמו
אנגדמיס הממונה לשוקים ולשון יון הוא

פלהז

בשאלת שלח לן
מיבעי׳ ליה לפרהוזי נפשיה כי׳
בלשון ערבי לדריך קורין פרהז

פרוה

ביומא פכ׳ אמ׳
להן הממונה הביאוהו לבית הפרוה
גמ׳ מאי פרוה אמ׳ רב יוסף פרוה מגושא כי׳
פרוה שם אדם מגוש ויש מן החכמים שאומ׳
כי חפר מחילה תחת הקרקע בקדש עד שיראה
כהן גדול ביום הכפורים והרגישו הכהנים בחפירה
באותו מקום וחפרו ומצאוהו ונקראת אותה
הלשכה על שמו

פרזון

ובטיתך על כתף תנשאנה תרג׳
על פרזן יתנטלון

פרונקא

כס׳ גמ׳ דכ׳ לולב וערבה יומא חד
שאקתך ושוידך פרנקא כר״ג גמ׳ דכ׳ השוכר
את הפועלין קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונקא
בב׳ גמ׳ דכ׳ אחד דיני ממונות הימנותא בידיך
ראשי בפרונקא נמי לא קבלינה כי׳ פרונקא שהוא
כתייר לא קבלנוהו בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ מתרטאין
האי עינבתא פרונקא למלאכה דמיתתא היא
כי׳ יש בריה שמהלך לפני אדם וקורין אותו
פרונקא כך שיבוא זה החולי על אדם הוא פרונקא
של מלאך המות והוא שלוחו וכי׳ פרונקא שליח

פרוור

כס׳ גמ׳ דכ׳ שנה
שנתנתה בבל וכל פרוורהא נהוג
כרב נהרדעא וכל פרוורתא נהוג כשמואל בפר׳
המביא גט קמא בגמ׳ ר׳ מאיר אומ׳ הקונה
שדה בסוריא כקונה בפרוורי ירוש׳ ושדה מגרש
עריהם תרג׳ ירוש׳ פרוורי קירויהון ידעשו כמ׳
מגרשות תרג׳ יזועון פרווריא פי׳ פרוורהא

הן כמריה וחזיריה ירעשון האייס תרג׳ יזועון
פרוריא בבר׳ רבה פרש׳ כט עולם ודומין איקונין
שלו ויורדים ודומין אותו ישן למלך שהיה יושב ודן
בפרוור עולין בבסילקי ודומין אותו ישן יורדין
בפרוור ומוצאין אותו יושב ודן

פרוים בילמדנו ואתם
הדבקים ומנין שהיה עושה פירות

פרוותא של זהב זהב פרווים
פרוותא דלו לשפוט בערך
דטל לשכב פרוותא דמשמהינ בערך משמהינ
בפר׳ גיד הנשה בגמ׳ שולח אדם הטס פרוותא דנגיס
הואי והיפורא שביחי טפי

פרז בפר׳ ט׳ בנדה בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ לא
כדברי זה הילל שהפריז על מדותיו פי׳ שעשה
הרחקה יתירה גדולה והרחיב את הדבר כמו פרזות
תשב ירוש

פרוז אטרוזפתא
בפר׳ פי׳ בערך אטרוזטתא״

פרזבט בילמדנו בראוש
וארא ואחר באו משה ואהרן יום
יום פרזבטיא של פרעה היה והיו כל המלכין באין
ומעטרין אותו וברג׳ אלה הדברים שבנים לשון
עומדים שומרים בפתח פלטין של פרעה שאם
יבואו פרוזבוטים של ש׳ מלך והן מסיחין עמו
בלשונו

פרוזבול בסוף
שביעית פרוזבול אינו משמיט זה
אחד מן הדברים שהתקין הילל וכול זהו גופו
של פרוזבול מוסר אני לכם איש פלוני הדיינים
שבמקום פל׳ שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן
שארצה והדיינין חותמין מלמטה או העדים
ומפורש בפר׳ השולח גט בגמ׳ הלל התקין פרוזבול
ובפר׳ פי׳ בערך אוסטרטיג ובערך בט פי׳ פרוז
פרוז הוא פרוס תקנת הדבר פי׳ בענין פורסא
דמילתא פלונ׳ תקנה למלוה שלא יאבד ממונו
ותקנה ללוה שיוצא מי שילונו

פרזבין בבר׳ רבה בסימן
וישלח יעקב יעקב לקח מאלו ומאלו
ושילח פרזבין לגנו הדא היא דכת׳ וישלח יעקב
מלאכים

פרזדאות ובכ׳ יש נוחלין
בס׳ גמ׳ דתעניות
בגמ׳ בנות צלפחד יום שביטל הושע בן אלה
פרוזדאות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים
כדי שלא יעלו ישר׳ לרגל בס׳ גמ׳ דגר׳ ואלו מגלחין
שביטל פרוזדאות שהושיב אביו וכול בס׳ גמ׳ דגיטין
כת׳ ביה בהושע בן אלה ויעש הרע בעיני יוי רק
לא כמלכי ישר׳ וכת׳ עליו עלה שלמנאסר אמ׳ ליה
אותן פרוזדאות שהושיב ירבעם עד ילכו בשבי
פי׳ פרוזדאות שומרים

פרזדות והעליה
בפר׳ ב׳ בנדה החדר והפרוזדות
פי׳ עליה מקום השתנת מי רגלים נמצא
בפרוזדות ספיקו טמא בפר׳ לא יחפור בגמ׳ ניפול
אף אנן נמי תנינא דם הנמצא בפרוזדות ספיקו
טמא בפר׳ בן זומא התקן עצמך בפרוזדות כדי
שתיכנס לטרקלין פי׳ פרוזדות לשון יון הוא והוא
בין השער לחצר המלך קודם שיכנס לפני המלך
ושל אשה במקום ערוה בשפתות הערוה שמו
פרוזדות פרוזביל איכא דאמרי פרוסבול פרוזדאות
איכא דאמרי פרוסדאות פרוזדות איכא דאמרי
פרוזדות

פרוזדגמא ויתן אל
בילמדנו בכי תשא
משה למלך בשר ודם פרס פרוסדוגמאות במדינה
וכול בפסק׳ דשור או כשב למלך ששלח פרוזדוגמא
שלו למדינה נטלוה ועמדו על רגליהן ופרעו
את ראשיהן וקראו אותה באימה ברתת ובזיע
כך אמ׳ הקב״ה לישראל קרית שמע פרוזדוגמא
שלי היא ובהפסקא דבחודש השלישי לא יהו דברי
תורה בעיניך פרוזדינגמא ישנה פי׳ אגרת

פרזם בדפוזאות דפרק
מי שאחזו לעגרא מפרזמינהו

215

למיא מיניה

פרוזמא בכר׳
א׳ בככה בגמ׳ הדלת וכר׳ התכלת
בר״ג גמ׳ רמי תכילתא לפרוזמא דאיינשי ביתיה
כיר׳ תלא ציצית בטלית של אשתו בגמ׳ דתר כל
הכלים אמ׳ רב שירי פרוזמיאות אסור לטלטלן
בשבת כיר׳ שירי טליתות טליתות ידוע בבמה
אשה המחלצות פרזומטא׳׳

פרזומא בס׳ הל׳ א׳ דבר׳ ערב
פסחים ומה פרזומא בעא׳ מיניה
מרב פיר׳ שכר תאנים ואסני בכר׳ האיש מקדש
בו בגמ׳ מעשה בה׳ נשים ההוא גברא דשקל פרזומא
דשיכרא והב לה לחך איתתא ואמ׳ לה התקדשי
לי בהא פיר׳ כלי מלא שכר׳׳

פרזק
בכר׳ הזהב בגמ׳ כל שהכסף שמע דקא
באתי למינס ביה דבי פרזק רופילא פיר׳ גוי
אנס

פרח בהקומץ רבה
רבה בגמ׳ ז׳ קני מנורה כפתורים ופרח
פרחין למה הן דומין לפירחי העמודים בבלי
מתבות פר׳ א׳ בכלים קני מנורה טהורה הפרח
והכסים טמאין פיר׳ הרחב של מעלה שיושב בו
הנר שמו פרח והאמצעי העומר שמו קנה
ואותן ג׳ רגלים שהמנורה עומדת עליהן שמן
כסים וכגון שכן דתניא מנורה ברשות הרבים
גבוהה י׳ טפחים ופרח שבראשה ד׳ טפחים נוטל
הימנה מנורה שהיתה במקדש לא היתה כזה
הענין שהיא היו לה ז׳ קנים והנרות קבועים על
גבה כמפורש בר״ג גמ׳ דתר׳ במה מדליקין והא
הכא כיון דקביעי נרות לא סגיא דלא למשקל
בקינסא ואדלוקי פרחיה היו בקנים ובמנורה

פרח כליא פרוחי בכר׳
פיר׳ בערך כל פיר׳ אח בגר׳ גדול
שנותנין על כל הקשרים של ראש ומשום הכי
נקרא כליא פרוחי דאוחז כל בגדים המפריחים
אילך ואילך ומשום בני אדם יוצאה דכיון
שהיא למעלה דילמ׳ שלכה ומהויא ואתיא
לאיתויי

פרח בכר׳ א׳
במראות נגעים ופרחי כהונה איש כפיתו
בארץ פיר׳ בני כהנים הראויין לעבודה אורחי ופרחי
בכר׳ פיר׳ בערך ארח׳׳

פרח
בכר׳ ג׳ שאכלו כאחד חייבין לזמן
בגמ׳ נשים אמ׳ ר׳ יוחנן קטן פרח מזמנין עליו
פיר׳ ר׳ חננאל ז״ל זה שנראה עליו צמח שער נקרא
פורח וזה שאמ׳ רב נחמן מי שהוא נכנס בכלל
שנת י״ג שנה ולא הביא ב׳ שערות ודועות שהוא
חשוב כקטן אע״פ שהוא גדול אם יודע למי
מברכין והוא בן שלש עשרה שנה מזמנין עליו
פחות מזה לא והאי דשבחו לאביי דנבק לברא
ואחוי כלפי שמיא לאו דוקא לאזמוני עליה
אלא שיבחוהו שיש בו בינה והוא קטן וג׳ שאכלו
ירק וז׳ דגן דהוו להו רובה נמי דמינכר אצטרכין
לברך לאלהינו וכלומר שיברך מי שאכל דגן
ורב האיי גאון ז״ל פירש הארמאמהי וליית הילכ׳
כבל הני שמעתתא אלא כיהא דאמ׳ רב נחמן קטן
היודע למי מברכין מזמנין עליו ועל הא סמכינא
וכיון דקא אמ׳ קטן אפי׳ בן ט׳ ובן ח׳ מדקדקינן
ליה וחזינן שהוא יודע למי מברכין

פרח בכר׳ אע״פ שאמרו
בגמ׳ ואלו מלאכות הרוצה שילבין
בתו יאכילנה פרחים וישקנה חלב ממוך לפניק
לפירקה פיר׳ אפרוחים כגון תורים ובני יונה׳

פרח בכר׳ המניח בגמ׳
המיצניע לא שנו אלא במכריח
אבל מצמצם כטור פיר׳ מייתר

פרח ברכות דבר׳ מרי
שאחזו לפירחא דליבא כל שכן
פרח דליבא אנא לי וקרא קא ממינא פיר׳
כולן קרובי ענין הן כגון גידול וריבוי׳׳

פרחא בכר׳ כיצד מברכין

בגמ׳ חוץ מן היין דשקליה לניצה דפרחא וחיי
בוטותא פי׳ הוא צלף ובלעז שמו קפרס׳׳

פרחא ויתר הילך תרג׳
ומותר פרחא

פרט בפ׳ ובמאה שני
גרגריס פרט ג׳ אינן פרט בפ׳ ז׳ איזהו
פרט הנושר בשעת הבצירה בפ׳ ב׳ במעשרות
ברמון שאבור ליפורט ואוכל ובפ׳ ג׳ מגרגר
באשכל ופורט ברמון פי׳ אוכל פרידי רמון
אחד אחר פרטיה נואף להוצא וערק בס׳ גמ׳
דנדרים פי׳ שובר בגמ׳ דפ׳ יש בכור פונטיון
זה מה טיבו קולבון לפרוטרוט פרט וכלל בר״ה גמ׳
תר״ג מינין אסורין בנזיר׳

פרט
בר״ה קדושין פרוטה שאמרו אחד מח׳
באיסר האיטלקי בפ׳ ב׳ במעשר שני הפורט סלע
של מעשר שני פי׳ המוכר סלע ולוקח בו מעות
ש׳ נחשת שהן פרוטות בפ׳ גט פשוט בגמ׳ פתו
בזוזי ופריטי דדהבא לא עבדי אינשי בפ׳
השותפין בגמ׳ כמה יהא פורטין לאחרים ומין
פורטין לעצמן אם יש בכיס של צדקה פרוטות
של נחשת ומתירא שמא מנסידן מחליפן
לאחרים מפני חשד בר״ה גמ׳ דפ׳ אין בין המודר
רקא מהני ליה פרוטה דרב יוסף פי׳ פרוטה דרב
יוסף מפורשת בפ׳ הכונס בגמ׳ הוציאוה ליסטים
שומר אבדה רבה אמ׳ כשומר חנם דאמרי הנאה
דקא מטיא לידיה דרב יוסף אמ׳ כשומר שכר
כיון דבעל פרחיה שעבדיה רח׳ הוה ליה שומר
שכר בפ׳ ארבעה מחוסרי כפרה תנאה בגמ׳ מן
מהיאן מיכן אתה למד שעשירית האיפה
בפרוטה׳׳

פרט בפ׳ ב׳ בכלים
ר׳ יוסי מטמא מפני שהוא במוציא
פרוטות פי׳ טיפה אחר טיפה׳׳

פרט בר״ה גמ׳ דפ׳ הזהב
דיל׳ אידי ואידי בפרוטות שננו פי׳
כגון אסימון שאין בו מטבע שקונין פרוטות
מעות הרעות קונות את היפות

פרט בהגדה דפ׳ הניזקין
ובגמ׳ דחלק לענין נבוזראדן שרא
פרטא בביתיה ואיגייר פי׳ שטר צואה׳׳

פרט בס׳ גמ׳ דבבא קמא
רב כהנא פריטין שפוותיה פי׳
נראין שפתותיו כמשחקין בכלשה במגילת
איכה ישבו לארץ יתבין וקא פרטין כנבוכדנצר

פלט בילמדנו
פי׳ משחקין
ויהי ברד ובבסק ויהי ביום כלות
חד אמ׳ כפירטותא דרומנא דהדר צנתיה מתחמיא
מלגיו פי׳ בקליפה של רמון אותה שבפנים
שהגרגרים נראין מתוכו

פרט
בויקרא רבה אמר ל׳ הכהנים
ולקחתם לכם מה עשו בני המדינה קחון מיל
יצאו פרטוטי מדינה לקראתו וקילסוהו פי׳
שלטוני המדינה בלעז פרוטי ובכה ולקחתם
לכם כתר׳ כתר בולי מדינה

פרט בבר׳ רבה הלא אם
תיטיב שאת פרש׳ כג׳ אות כלבין
ברומי ידעין לפרשדרא אזיל יתיב ליה קומי
פרטירא ועביד גרמיה מתנמנם ואמ׳ פרטירא
מתנמנם פי׳ שוער בלעז פורטי

פרט בס׳ גמ׳ פ׳ ח׳ בכלאים
הפרוטיות אסורות פי׳ הן פרידות

פרטגם
ובלשון יון מוזמוני
בויקרא רבה בר״ה ויהי ביום השמ׳
אותן ז׳ שעם הקהן פרטגמיא של צדיקים
לעתיד לבא וסימנך דאכיל פרטגמיא

פרחיפלין
אכיל משתותא
בהשוכר את האומנין פ׳ ז׳ בבבא
מציעאה פרייכרין וחלילין לכלה או לכרה

פרך
פי׳ שאין מכירין

מגוזי

אגודי מרק ודמוני מדן כמר מ׳ל בערך מ...
מ׳ל את שאותן האגוזין חשובין ודכין שנמרכין
כיר במר ו׳ בבכורות יבישה שתהא נברכת במר
וזהב בגמ׳ מנמרין אי מושהבא גברא דאית
ליה דהאבא נריכא ברג׳ גמ׳ דמר נריאת האשה
הבא בנואי עסיקין בדהבא נריכא ובש היה
מען ותרג׳ ירוש׳ מריך הוה בקיסא

פרך

במר במה בהמה בגמ׳ חמור יוצא סכין ומנמרכין לאדם מ׳ר מגרדין

פרך

ברג׳ ברג׳ דבר אויכמרכן הא מנא דאת אומ׳ והנה אנחנו מאלמים אלמים כיר ענין קשירה

פרכל

במר א׳ בסוכה בגמ׳ רב עליה סדין ובפס עב׳ זר׳ כל׳ ר׳ ישמעאל וברג׳ גמ׳ דמר במה מדליקין וברג׳ גמ׳ דמר המביא כדי יין מבכיל ענבים ועטרות שלשבלים ברג׳ עוקצין יד הפרכל טמא מיכן וטמא מיכן כ׳ל אשכולות של ענבים שקן כרותין עם הזמורה שמן כרכולי

פרכיתא

בברג׳ רבה בר ס׳ ר׳ אמ׳ ר׳ אבהו כהדין נרכיטא שמשה שנושטף את המרחץ ואחר כך מרחיץ את בן כך למה יצא עשו תחלה כדי שיצא וסירתו עמו מ׳ל בלן

פרכימטום

מילמדנו לכה אורה לי למלך שהוציא כרוז למחר אני יושב ודן אני יוצא ודן את בני פרוכימטוס כ׳ל כן קורין לאבוקטרו בלשון יון ויש אומ׳ הנכנס בראש המלחמה

פרכין

במר א׳ בר״ה השנה בגמ׳ ולירקות מתוך שעושין פרכין פרכין אוזול דבן בתר השרשה מ׳ל משארי משאורי ומשארה זו מתמלאה ומביאה שליש ועדין זו לא נתמלאה הכל לפי שומן המקום כיון שהשרישה באחת אמור דבין חיובם במעשר כשעת השרשתם ואם בשנה שניה שנה ואם שלישית שלישית לפי שומן השרשה כאלין באילן כבון הקליטה באילן סמ׳ אחה פרגין

פרכין

בטבעות מר ׳׳ב בכלים הייתכין טמאין הפרכין טהורין מ׳ל חתיכי בגד שמקנחין בהן את הקדירה ויש אומרין האובנים שהקדירה יושבת עליה ויש אומ׳ הקבועין בקירוס כדתנא אוהן הנלבין הקבועים בכירים איכא דאמרי בקידיים

פרכיות

בבריתא דר׳ אושר מר מ׳ ול׳א תלה בחופת בנו פרוכיות שחורות מ׳ל יריעות שחורות כאהלי קדר

פרכס

לא כחל ולא שרק ולא פרכסיין בערך כחל בס׳ פרק הזהב אין מפרכסין לא את האדם גמ׳ פירכוס דאורס האי כי הא דההוא עבדא סבא דאזל צבעיה לרישיה ודיקניה

פרכס

במר א׳ בחולין עד שתפרכס ביד וברגל ברא׳ אהילות הותזו ראשיהן אף על פי מפרכסין טמאין כגון הזנב של הלטאה שהיא מפרכסת מ׳ל מתנדנדין ומתנענעין

פריטיגמה

ברג׳ פרק ר׳ ישמ׳ קורהו פרי טריגמה מ׳ל לשון יוני הוא מטבע שנפסל במלך חדש שאול היה לו מטבע בא דויד והטביע מטבע אחר ופסל של שאול הוא פרי טריגמה והוא בינוני וכן עד שהיה כבש היה כשר יצא מכלל כבש ולכלל איל לא בא הוא פריכדיגמה והכבש כשר בן ח׳ ימים ועד בן י״ב חדש והאיל כשר בן י״ג חדש ויום אחד עד כ׳ חדש

פרכשא

סס׳ אח׳ פרד כשא ובבר מ׳ל במקומו

פרם

בשבת במר כלל גדול אומ׳ בשבת והטוחן בגמ׳ אמ׳ רב פפא האי מאן דפרים סילקא חייב משום טוחן מ׳ל פרים סילקא שהוא כעין כתישה ואינו כעין חיתוך

והגהות

חייב משום טוחן יש מי שאומ׳ מאן דמאריס
כמו הלא כרס לרעב לחמך בבר׳ כיצד מברכין
בגמ׳ על הירקות כרמיתו כירנוי רברבי פי׳
התבן חתיכות גדולות בכר׳ א׳ במגלה כריעה
וכרינזה תגלחת וצינוריס פי׳ כרישה לגדל כרע
שער ראשו ולכשיטהר טעון גילוח כל שערו
כרינזה קריעת בגדיס בפר׳ א׳ בסוטה הכהן
אוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו
נפרמו פי׳ קרע בגופו של בגד שלא
במקום התפר כרימה במקום התפר בפרק
המפקיד בגמ׳ המפקיד מעות והאי דנא דשפחי
כרונאי פי׳ מלשון בגדין יהון כרומים בס׳ גמ׳
דגיטין וכרונכה משני צדדיה בגמ׳ דכל ואי מגלחין
כרוס כבי ואפקוה בר״ג גמ׳ דכל מי שאחזו כירמא
דכרתי כירמא דסילקא פי׳ מלא היד חתיכות
שלכרישין ושל תרדין

פרמא

ההוא גברא דשקל כירמא דשיברא
פי׳ שבר מתוק לקח מכית חבירו בלא רשותו
וקדשבו פטר אחר כרזמא ובטר כהתבוהדין
בזה הפרק

פרמא

בטר העור
והרוטב והקופה בקדרה ושייך

בערך ראשון

פרנא

טלמדנו
הנה אנכי שולח מלאך ובכי
אם שמור תשמרון ובהגדת תילים תפלה
לדויד שמעה יוי צדק אין לך בית רובע בחללו
של עולם שאין בו ט׳ קבין מזיקין והיאך עושין
כורמא בבניהס כגון חמורים של טוחנין וכ׳
וכשעוונות גורמין הכסוי שבבנין נגלה והוא
מסתכל בו ונשטה וכשהולאך כורז האורס
שלום שתק מיד עזוק וכול וכראה החלתי
הלביש הקבה כורמאות על פניהן והיו דומין
אותות או בפניהן של ישר׳ פי׳ מסוה והוא כעין
סיכוב שכיר במקומו

פרמביא

בכר׳ במ׳ אשה בהמה ול בפרומביא

שבביה פי׳ בלע׳ קורקומא בבבל ריסנו תרג׳
בפומלא דפרומביא

פרנקוס

בבר׳ רבה פרש׳ ע״ד אומ׳ ליה פרנקוס
פרנקוס לית חדשין מצלחין בלילה פי׳ מכשף
בלשון רומי פרנקוס

פרנשתק

בכר׳ ואו מכבסין כרעה שהיה פימי
משה הוא אמה וזקנו אומה ופרמשתקו אומה
יזרת פי׳ הגיד שלו

פרן

נבר׳ כל שעה בגמ׳ נכרי שהלוה גוי
שהרהין פת פורני אצל ישר׳ בס׳ גמ׳ דכל המביא
כדי נין מסיקין ואופין בפורני ישנה ואין אופין
בפורני חדשה שמא תפחת בכר׳ אין מעמידין
בגמ׳ פת והביא לפניו גוי אחד פת פורני מאפה
סאה בתנור פר׳ ח׳ בכלים פורנה אם יש לה בין
טמאה פי׳ לשון לעז הוא פורנו״

פרן

הפין והפורנה בכר׳
פי׳ בערך כן״

פרן

במקום פר׳ ו׳ בטהרות הפכן רשות
היחיד לשבת פי׳ בית שהוא עומד באמצע רשות
הרבים ויש מפרשין כמין מגדל ששלש רוחותיה
בתוך הים ורוח או ליבשה כמות מגדל אלכסנדריה
שלמצרים

פרן

בס׳ נמ׳ דכל
נערה שנתפתתה ההוא דאמ׳ להו נדוניא
לברת אומ׳ רב אידי בר אבון פורנא ליתמי פי׳
דוחא ליתמי

פרן

בר״ג גמ׳ דכל
מצואות האשה במליס של ערביה
אשה גובה פורנא מהן פורנה דבעלי עין בערך
פס בבר׳ רבה פרש׳ פ״א מוהר פרנון מתן פרא
פראנון תרג׳ ירוש׳ פרן ובתובה מהר יפחרנה
לו לא׳ במוהר הבתולות בפרש׳ ס״ו וקח לי משם
הבאלי מופרא פראנון שלי״

פרן

בבר׳ רבה פרש׳ מ״א ויבחר לו לוט
באויניש דבחר פורנה דאומיה פי׳ ענין זנות
כדאמ׳ בערך פלאה תרג׳ עקלס פליאה פורני

פרן

בברא׳ רבה פרש׳ סא ויברכו את רבקה וג׳ אמ׳ ר׳ איבו
דויין ושכויין היו ולא היו מפרינין אלא כיון
ובא על עה׳ וישכם לבן או׳ ר׳ איבו דויין ושכויין
ולא היו מפרינין אלא כיון כיון פי׳ מפייסין כבה ולא
בלב

פרנדסין

בפר׳ כוי שהוציאוהו מעשה שבאו מפרנדסין והפליגה
ספינתן וכול פי׳ שם מקום

פרנס

ברא׳ גמ׳ דחגיגה ועל פרנס המתגאה על הציבור
בחינם בפר׳ מעב שאמ׳ נותנין לבתולה יב חדש
משתבע בה הבעל לפרנס את עצמה בפר׳
נערה שנתפתתה בגמ׳ זה מדרש לפרנסה שמין
אמב פי׳ עישור נכסי שמפרנסת עצמה מהן
והולך לבעל בסוף מאה לך נותנין לו ...נסת
ליוה פי׳ בר וכסת

פרנקא

ברא׳ גמ׳ דפר׳ במה טומנין מאי שנא
מפרנקא התם לא קפיד פי׳ חתיכה שלבגד
ועשויה לכסות בה כיס או יין שבכלי בפר׳ ר׳
אליעזר או׳ תולין בגמ׳ מסננין אמ׳ רבא האי
פרנקא אוכלה דכובא שאדי בפר׳ אין מעמידין
בגמ׳ החורץ כש ליה חמרא בכובא ודיא פרנקא
פי׳ שאר לו יין בכלי קשר פי׳ הכלי בסמרטוט

פרנקיתא

הדכה בך והענגה תרג׳ ירוש׳ דמחטיא בכון ומפרנקיתא
בתרג׳ ירוש׳ דוונקדב את קרבן יוי והויתן חמיין
תמן בנתהון דמלכיא מריגאי יתא ומפרנקייתא

פרס

כל פיאה אוונעה דבלה ר׳ עקיבא או׳ פרס פי׳ חצי נינה
בפר׳ ה׳ בדמאי וכן העני שניתנו לו פרוסות פת
פרס בפר׳ העור והרוטב בגמ׳ נשחטה הבהמה
ורמינהי מיתא דתנן בפר׳ ג׳ בטבול יום אוכל
שנפרס ומעורה במקצת פי׳ שנדלדל ומעורה
במקצת בפר׳ ג׳ בשקלים בג׳ פרקים בשנה תורמין
את הלשכה בפרוס הפסח בפרוס עצרת
בפרוס החג והן גרנות של מעשר בהמה
וכול בפר׳ אחרון בבכורות ג׳ גרנות למעשר
בהמה בפרוס הפסח בפרס עצרת בפרס החג
דברי ר׳ עקיבא וכול ירוש׳ בשקלים בג׳ פרקים
בשנה כל הן דתנין פרס פלגא ותניא בתוספתא
דבכורות ובפר׳ ב׳ בתוספת שקלים ר׳ יוסי בר
יהודה או׳ אין פחות מט״ו יום קודם לרגל
ואמרינן בגמ׳ במה פרס ר׳ יוסי בר׳ יהודה או׳
אין פרס פחות מט״ו יום מאי משמעתא אמ׳ ר׳
אבהו פרסא פלגא פלגא דמאי פלגא דהילכות
הפסח כדתניא שואלין בהלכות הפסח קודם
לפסח ל׳ יום בפר׳ ב׳ בחולין בגמ׳ השוחט בהמה
וחיה הנח לנדיר הדמע דליכא כזית בכדי
אכילת פרס פי׳ נדיר הדמע תבשיל שיש
בו שמן שלתרומה כי התרומה שנתערבה
בחולין נקראת דמע ותנן בפר׳ האשה שהיא
כובשת ירק הראשון שבחולין טמא ומטמא
השני פסול ולא מטמא הג׳ מקודש בבכורות
כשנין המדמע בנדיר הדמע ומקשינן מאמרת
שנישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה
פסלי גופיה מלאכל בתרומה היכי מטינן ליה
מידי דפסלי גופה לאכול בתרומה הלא נדיר
הדמע יש בו שמן של תרומה ופרקינן נדיר
הדמע אין כזית שמן של תרומה במקפה
שלחולין בכדי אכילת פרס לא משכחת
לה וזה מפורש בגמ׳ דפר׳ ואלו עוברין בפסח
דתנן מקפה שלחולין והשום והשמן של
תרומה ונגע טבול יום במקצתו לא פסל
אלא מקום מגעו מאי טעמ׳ דאיכא כזית מן
השום והשמן בכדי אכילת פרס אי היכי מעמי
פליגי רבנן עליה׳ דר׳ אליעזר בכותח הבבלי הנך
לכותח הבבלי כזית בכדי אכילת פרס לא
משכחת לה פי׳ לא יתכן לאדם האוכל בפסח

כותח כגון שטובל פתו בכותח דקא שטיר
ליה משטר ואוכל כזית מקומניתא דאונלא
שהוא חמץ כשיעור אכילת ארבעה
ביצים שהוא שיעור פרס וכל שהוא אוכל
פחות מכזית ביותר שיעור כדי אכילת פרס
בטל במיעוטו ואי דקא גריף מגדף ואוכיל
בטלה ונוחה דעתו אצל כל אדם והוא הדין
לנזיד הדמע מצטרפין לפסול את הגויה
בכחצי פרס בפר' פירש בערך גויה בפ' ג'
בעירובות ובפר' ראשית הגז חמש רחלות
גוזזות מנה ופרס ם חייבות בראשית הגז
פי' קנ' דינרין שהן קנ' זוזין בס' גמ' דבר
דאוהו ביתדין לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין
אא אם כן אוכל עמהן פי' לא יבצע להן ברכת
המוציא להוציאן ידי חובתן בלא טעימה
כלום אבל לבנו יכול לעשות להן בלא טעימת
כלום שמלמד להן

פרס

בא טריפות בגמ' הגלודה ר' שמעון
אומ' אחד עור פרקות בהמה דקה וכול פי'
איט חשוב עור אא כבשר כריסתן כריסתן
פי' בערך כרס בפר' בהמה המקשה בגמ' ר'
שמעון המריק על גבי קרקע מיכא ביניהו פי'
שהילך הטף בפרסותיו על הארץ במעיין פרק
ה' במקוות ופרסת חמור המעורבת בבקעה
פי' אם הלך החמור בטיט ונשאר מקומו חפירה
ונתמלאה מים והיתה הבקעה מלאה מים
מעורב עם מקום רגלי החמור ובכל ארבעים
סאה טובל באותה חפירה בבר' רבה פרש' יט
ויבן ובפרש' מן ושדי ובילמדנו ותנא דינה
ולא מן הרגל שלא תהא פרסנית סב' אח' ברדנית
סב' אח' נבקנית

פרס

בריקלא פרסא בבר' פירש בערך
אורם מאי לאו בפרסייתא דלא חזיין אגב
אומיהו לא בארמייתא פי' פרסייתא גדולים
שאינן ראויין להיאכל עיין בערך אוכם
אותי פרסייתא עיין בערך אתי בפק
בשביעית הפרסאות שביעית שלהן למוצאי
שביעית שהן עושות לשתי שנים פי' הפ
תמרי פרסייתא שהן עושות לשתי שנים
פי' את מין תאינים שהן משתי שנים לשתי
שנים

פרס בר' אבות

על מנת לקבל פרס בפר' אין
עומדין בגמ' העובר לפני התיבה וטעה דומה
לעבד שמבקש פרס מרבו בפרק לא יחפור
בגמ' מרחיקין את הנבילות כעכו' שנטל
פרס מרבו וחזר לאחורין פי' מתנה ותהי
מואב לעבדים לשאי מנחה תרגו' נטלי פרס

פרס בפר' החולץ בגמ'

המחזיר רב אשי כול ומנייה
בפורסי דבבל מאי פרהדרין פורסי עיין ב'
בפרהדרין

פרס בס' גמ' הפר

מפנין פורסא דרמא כל תלתין יומין
פי' גבול הדם ותקנתו לבחור כל שלשים יום
בין הפרקים הגיע לחמשים שנה ימעט יוצא
לשני חדשים לשלשה חדשים פעם או עוד
בין הפרקים בא בימים יחזור ימעט מן
חדשים או לששה חדשים או משנה לשנה
זה פי' רב חננאל זצ"ל בקבלה

פרס בר' גמ' דנר בני

העיר האי פריסא תשמיש דתשמיש
הוא פי' וילון שפורסין לפני התיבה הוא תשמיש
לתיבה ותיבה תשמיש לספר תורה פי' אחת
מטפחות שמכסין בו ספר תורה הוא תשמיש לאותו
כנף התחתון שמגלגלין בו ספר תורה בס' גמ' דבר
או כסוכה לפרסי ונבוותא פי' כמו נוה וכבריך

פרס בפר' הקורא את המגלה

עומד אין פורשין על שמע ואין
עוברין לפני התיבה וכול ש' פחות מי' ר'

יהודה

ר' יהודה אומ' כל שלא ראה מאורות מימיו
לא יפרוס על שמע מיהא שמעינן לא :
יפרוס על שמע לא יברך ברכת יוצר אור
כי היא יברך הזבח תרג' ארי הוא יפרוס ניכסתא
ועיקר הדבר על כן אין פורסין על שמע פחות
מי' בשביל הקדושה דמפרש בגמ' ונקדשתי
בתוך בני ישר' ומקשינן בירוש' מכיון דתנינן
פורשין את שמע ליידה מילה תנינן אין ...
עוברין לפני התיבה פחות מי' ופרקינן לכן
צריכה כהדא דתני אין פורסין את שמע
פחות מי' התחילו בעשרה והלכו לה מקצתן
גומרין וכן כולם השנויין במשנתינו כיוצא
בהן ועל כולן אומ' ועוברי יוי יכלו תרג' כי
הוא יברך הזבח ארי הוא יפרוס

פרסדור בס' מג' א
פרוזדור ואולם המשפט תרג'
פורסרא לבית דינא

פרסטיגמא בבר' רבה
פרש' מלכ' למלך ששלח
פרוסטיגמא שלו במדינה ובויקרא רבה שור
או כשב בסנק' פרש' מה יתרון לאדם למלך
ששלח פרוסטיגמא שלו במדינה וכול עד
אמ' הקב"ה הוא פרסטגמא שלקרית שמע
וכול ובזאת תהיה בסנק' פרש' וזכור ג'
פרוסטיגמאות שלח יהושע פרוסטיגמא
הינו פרודיגמא מפורש בזה הפרק במקומו

פרסטקלין ירוש' כפר'
במה אשה פירשו עיר
של זהב פרוסטוקולין ס"א טרוסטיקלין

פרסוף בלע"ז מקר'
לפרסוף כבר פי' בערך בלש

פרספיה בילמדנו ואתם
הרנסים וקלתא פרובים פרסטיה
פי' פרצוף של פרובים

פרספא

בבר' רבה פר' ס"ו אודרוני דאובינן יעקב
פתרין עמודין דפרוסטא ואת אומרת הלבישה
על ידיו

פרסק פרסקין
משיטילו שאור ס"א אפרסקין

פרסק פר' גמ' דפר' שילוח
הקן מהדר' אמרו לה רבא פרסקי
זה ותעשה פי' מצודה

פרסשמג בבר' כל
הגט בג' דברים אומ' אלעזר
פי' מקבלי שוחדא מקמי דליחתום פורס' שמנג
פי' הדיין הגדול

פרסתק בבר' במגילה בגמ' קראו
את המגילה ודינגא פריסתקי שדור בהגדה דפרק
השוכר את הפועלים פריסתקא דמלכא בהגדה
דהניזקין פריסתקא דרומאי פי' כתב

פרסתותהא תרג' חכמות
שרותיה תעננה

פרע והפרעות עיין בערך
סך בבר' אלו טרפות בגמ' פרס כמאי
מפרעתא אומ' רב אייא היכא דפרעי טבחי
פי' מקום שפותחין בו הבהמה להוציא קרבין
פראגריין שחיטה כמודעת פלומ' פתוחה
וכמו כן בבר' בהמה המקשה בגמ' בהמה
שנתחתכו צומת הגידים שאמרו היכא דפרעי
טבחי ובבר' גיד הנשה בגמ' דסמך אין הטבחין
והתניא חי בין הסמוך לעצם אמ' רב יהודה
היכא דפרעי טבחי בסוף גמ' דפר' ואלו מגלחין
פריעת הראש בשבת רשות פי' צריך לגלות
חוטמו ושפמו וזקנו שהיה מכוסה בימי אבלו
להודיע כי אין אבילות בשבת אבל לגלות
ראשו אינו צריך

שנתחתכו רגליה

פרף בבר' במה אשה פורפת על האבן
בבר' הוציאו לו התיצונה פרופה מן הדרוס
קרסי נחשת תרג' פורפין דנחש

פרק

בברא׳ רבה בפרש׳ ט׳ ויוסף הורד אמ׳ הקב״ה
בני בכורי ואני מורידן כרופי פי׳ לשון לעז
כרופירי או כלומ׳ איני מורידו בבזיון

פרפחין דהוה קא מברד
פרפחיניה עיין בערך חלגלוגות

פרפר בסו׳ גמ׳ דפר׳ ר׳
אליעזר אומ׳ תולין אומ׳ רב יהודה
האי פירפלי פירדק חדא ב׳ חדא בקתא דסכונא
שארי פי׳ ביום טוב רבא אמ׳ כיון דנשני אבי
טובא והילכ׳ כרבא ביום טוב ויש שמתיר כי
האי גונא אפי׳ בשבת

פרפס בס׳ גמ׳ דפר׳ המוציא יין האי פרפיסא שדי
לטלטוליה פי׳ בערך חתל פי׳ אח פרפיסא
פיים גדול כדאמ׳ לעיל בזו הלכה מאי פייס
אמ׳ ר׳ זורא פרשני בבליאתא זורעין עלין
זרעונין בשמים וזולתן וצומחין ודומה לצדור
שעלו טעשבים ולשון פר דהכא כלשון פרפי
הוא בכנפי יונה אף הזרע הצומח עליו נקרא
פר וזהו פרפיסא וכגון דקמדי ריש לקיש מותר
לקנה כן קא משמע שמע מיניה רב פפא דשארי
לטלטולא מתקיף לה רב כהנא אם אמרו לצורך
יאמרו שלא לצורך הא קאמ׳ ריש לקיש מותר
לקנה אבל לטלטוליה שלא לצורך לא שרי
והילכך לא צריכין לדרב פפא אמ׳ אביי האי
פרפיסא הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא
היה מונח על גבי קרקע והניחו על גבי יתידות
חייב משום תולש כי כשזורעין אותו עושין
לו מקום כמו כאן או כמו שולים שיושב עליו
שיעור שינוח על גב קרקע ואפשר שהוא מ׳
משריש שם ומתחבר לקרקע ובזמן שמניחו
על גבי יתידות הרי הוא מעבירו ממקום
שמתחבר ומתחייב משום תולש אבל אם
זרעו מעיקרה להניחו על גבי יתידות והיה
מונח שם ולקחו והניחו על גבי קרקע יתידות
הרי הביאו במקום שמתחבר לקרקע וחייב
משום נוטע

פרפסטן לדוכס שהיה
בילמדנו חצוצרות כסף
יוצא למלחמה והיו הפרופוסטין באין תחלה
ואחר כך הלגיונות כך הנשיאים באין תחלה
שנשתקעו בהן ונועדו אליך הנשיאים ואחר כך
העדה לשון לעז ממש הוא לגדול קורין פרופסטו

פרפסודה זו אוצעדה
וכן המארים והצעדות פירוש בפר׳
במה אשה

פרפר ברא׳ גמ׳ דפר׳
ב׳ ביומא בא אביו של תינוק ומצאו
שהוא מפרפר בהתחעו אינו תבנ׳ ירוש׳ מפרפר
קרמונא פי׳ מתעגל באפר

פרפר בפר׳ יום טוב בביצה בגמ׳ בית שמאי
אומ׳ שני תבשילין ושוין שאם פרפר ביצה ונותן
לתוך הדג שהן כתבשילין פי׳ מלשון שליו
היתי ויפרפרני

פרפרת בפר׳ כיצד מברכין ברך על
הפרפרת של פני המזון פטר את הפרפרת
של אחר המזון ברך על הפת פטר את
הפרפריות טר׳ פרפרת בת תנומה בקעדה
דלית בה תורייתא דנהמא דבורא מיני מזונות
וכן הלכה דבירך על הפת המוציא פטר
הפרפרת וכל מיני מאכל אבל בירך על הפרפרת
לא פטר את הפת אבל מעשה קדרה כולהו
פטור בפרק שואל מונה אדם את אורחיו
אורחין ואת פרפרותין פי׳ מיני לפתן בפר׳
ערב פסחים עד שהוא מגיע לפרפרת הפת
פי׳ הביאו לפניו השלחן מטבל החזרת
בחרוסת ומברך בורא פרי האדמה ומפסיק
עד שמגיע לפרפרת הפת והיא עת אכילת
המצה

פרפראות בפר׳
עקביה תקופות וגימטריאות
גימטריא פרפראות לחכמה

פרפרה

פגן

בבראשית

פרש פלם

בבר׳ רבה פרש׳ כמו׳ אדרת שנער פורפירה
בבלאה בר׳ ויקרא רבה כל הכן יקיר לי וכר׳
קדושים תהיו פרש׳ ויגלה יוי ונפסק דבר תשא
למלך שהיו לו פורפירא בילמדנו בס׳ ואלה
המשפטים ופשלח לך אנשים כי תבואו אדרת
שנער פורפירין בבליקון שהיה מלך בבל
לובש ושולט בידיהו

פרץ

בגמ׳ דבר קמא דשבת בוא ודאה
במה פרצה טהרה בישר׳ פי׳ גדלה כמו ויפרץ
האיש

פרץ

בס׳ גמ׳ דבר היה
קרע און פרץ שלא תהא סיעתנו
כסיעתו של שאול שיצא ממנו דואג פי׳
שפרץ בנב עיר הכהנים ואין יוצאת שלא
תהא סיעתנו חושב על יוי רעה יועץ
בליעל ואין בסיעתו של דויד שיצא ממנו
אחיתופל פי׳ שהיה יועץ ובויעץ רע כתי׳
ביה יציאה פרכת וטמא טמא יקרא ממך
יצא ואין צוחה זה גחזי שהיה מצורע וצווח
פרכת וטמא טמא יקרא בפר׳ הישן בגמ׳
שלוחי מצוה פירצה קורא לגנב פי׳ כשהגנב
רואה פרצה מחשב מיכן אני יכול לגנוב הכא
נמי אי עביד סוכה הואיל ועבד סוכה אזלי
גנבי בדעאייל למיכל אלא ולא מאתי חזי לה
ומיגו למיגנב

פרץ

פריצי זתים וענבים בבר פירש בערך
אללא

פרצד

בר׳ גמ׳ דפרק
במה מדליקין ומפרצידוהי עבדין
משחא פי׳ גרעינין ופל מעה מזרע האר
ומזרע הפרות נקראות פרצידא בר׳ תעניות
עורפילא אטיט לפרצידא רתותי דקלא מהני
פי׳ הפרי שתחת האבן צומח וכן תרגו׳ חכמ׳
דומה לפרי שתחת האבן ששואב שואב וכך
שצומח צונח בבת אחת בר׳ גמ׳ דבר השובר

את המועלין ונמלייה פרצידי דרומנא סומקא

פרצטק

בבר׳ רבה פרש׳
מא אם כן יעלך ויביא לי פרקטקין
פרצטקין

פרצם

בפר׳ המוכר
פירות בגמ׳ מרתף של יין מודה
רב יהודה בפרצומא דמוכן אקרנא פי׳
יין דקאמתני הכא הוא יין שהקדים בפרצומא
הוא שהוא כגון חומץ תקין דמחמיץ בפורצנין
שאינו נמכר אלא בחנויות בני קרנות שהן
יושבין בכרים בראומדינן בכל דוכתא ויושבי
קרנות

פרצן

בפר׳ פיטר
מברכין בגמ׳ דסמך שעל הטב
הא בדשמושמי הא בפורצני בר׳ גמ׳ דפר׳ ואלו
עוברין הא בדרווקא הא בפורצני פי׳ נותנין
מים על החרצנים ב׳ וג׳ ימים ואחר כך שוחטין
אותו והיוצא מהן נקראת תמד דפורצני והנותן
מים בשמרי יין ומסנן והיוצא מהן נקראת
מדרווקא מדרווקא בפר׳ ג׳ מינין אסורין בנזיר
ר׳ יוסי אומ׳ כדי שלא תטעה בזוג של בהמה
בגמ׳ החיצון זוג והפנימי עינבול בגמ׳ אומ׳ רב
יוסף כמאן מתרגמינן מי פורצנין ועד עצורין
כר׳ יוסי פי׳ דזג הינו עיצורין ההוא חיצון
שמעצרין אותו כר׳ יוסי דמתניתין ופורצני הינו
הפנימי הגרגר כמו פרצידא

פרצף

בר׳ גמ׳ דפר׳ עושין
פסין ויבן יוי אלהים את הצלע חד
אומ׳ פרצוף זה פי׳ גוף

פרק

בר׳ גמ׳ דפר׳ יום טוב של ראש השנה
בראשון מהו אומ׳ ליוי הארץ ומלואה על שום
שקנה שמים וארץ של׳ קונה שמים וארץ כי
ביום ראשון נבראו והקנה של׳ והארץ נתן
לבני אדם והוא שליט בעולמו של׳ תבל ויושבי
בה בשני אומ׳ גדול אלהינו הר קדשו על שם

שחילק מעשיו כדכת' ויהי מבדיל בין מים
למים כך חילק העולם ובחר בירוש' ונקראת
עיר אלהינו בשלישי אומ' אלהים נצב בעדת
אל על שם שגילה הארץ בחכמתו כדכת' ותראה
היבשה והכינה לעדתו שקיבלו משפטיו של אם
לא בריתי יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמ'
פי' אילו בריתי יומם ולילה שקיבלו ישר' להגות
בה יומם ולילה לא שמתי שמים וארץ רביעי
חמישי ששי משוטין הן הללו כולם על שם מעשיו
של הקב"ה בו' מזמור שיר ליום השב' ליום שעתיד
להיות כולו שבת כלומ' חרבן שבת שנה שהוא
יומו של הקב"ה ואחר כך תחיית המתים אומ' ר'
נחמיה מה ראו חכמ' לחלק בין הפרקים הללו
כלומ' ששה ימים על שם מעשיו ויום שבת ליום
שכולו שבת אלא גם זה יום שביעי על שום מעשין
הוכנה השירה וכך מירושה מזמור שיר ליום
השבת על שם ששבת כדכת' ויברך אלהים את
יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת בר"ה גמ'
דבר' כל הבשר קידוש ידים ורגלים במקדש
עד הפרק לחוץ עד הפרק לתרומה עד הפרק
פי' פרק מקשרי אצבעותיו זו היא הכף של יד
והפרק הכף של יד והאצבעות מקנה הזרוע
המחובר בכף היד והוא הנקרא הפרק כדתנן
בכיוצא נולין אבר שיצא מקצתו חותך עד
שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך
מקום הפרק של יד הוא עד מקום המרפק כדתנן
בערכין בבר' האומ' משקלי עלי משקל ידי
עלי ר' יהודה אומ' ממלא חבית מים ומכניסה
עד מרפקו ושוקל בשר חמור וגידים ועצמות
ונותן לתוכה עד שתמלא והוא כנגד היד מן
האצבעות עד המרפק היא הנקראת יד בבר'
ב' בידים הידים מטמאות ומטהרות עד
הפרק פי' מקום שתתפרק הזרוע מן היד

בבר' הזרוע אי זהו הזרוע מן הפרק של ארכובה
עד כף של יד פי' ממקום שמפרקין הטבחים
הרגל עד הכף הנקראת בלעז איספלא בהמה
בחייה אפרוקי מיפרקא בבר' גיד הנשה בגמ'
ונוהג בשליל פי' זה שאנו רואין הירכות
מחוברות והחלב בתוכם אחר שחיטת הבהמה
נתחברו הירכות אבל בחייה מפותחות היו והחלב
הזה מגולה הוה וזהו תרבא דאקליבוסתא אבל
מוסרין לו ראשי פרקים בגמ' דבר' אין דורשין פי'
פותחין לו ראשי אברים שהגיעו לפרקן ולא
הגיעו בבר' פי' בנקך טבל בר' אומוראה בבר'
פי' בנקך אומר הא במותיב פירק' יוקא בנקרי
שמע בבר' בבל מערבין בגמ' מתנה פי' שיושב
וקובע פרק ומלמד תורה בו שנינו בא חכם
למזרח עירובו למזרח שרוצה ללמוד ממנו
בנקרי שמע שאין ממנו הנאה שיש אצלם
הרבה שנקרין במותו שמקרין שמע אלא שהוא
מבקש מהן ממון שיתנו לו ודגיל דבוא אצלם
לתבוע נשכר ממון לבן כורח ממנו ירוש' מאן
דאמ' דמר במזרח באילין חכימיא מאן דאמ'
דמר במערב ברגיל מזבלין ומפרקין בבר'
פי' בנדך זבל פי' את משברין התלמידים
התחיל לפרק האוכל התחילו לפרק באגוזים
בבר' ב' בצוקצים פי' לפרק כמו לפרש האגוזין
יש להן ב' קליפין זו על גבי זו ומשששין אותם
חמרים חמרים מפרקין מהן קליפה החיצונה
בסוף שבת בגמ' ושוין שבוחשין מהו לפרק
ואמ' ליה מותר פי' ליקח מלבני בהמה זו וליתן
לפני בהמה אחרת פי' את לפרק טעונה משאת
כגון מפרק עול שמים פי' את לפרק להתיר
בקיעין חולב חייב משום מפרק בס' בגמ' דבר'
המצניע אבא שאול אומ' נוהגין היינו שיונקין
מבהמה טהורה ביום טוב ובכל עד לא צריכא

דמיבא

דאיבא צערא וקאסבר מפרק כל אחר יד הוא שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן יוס טוב דאיסור לאו לא גזרו רבנן מיבגוות בסוף גמר דכל חדש בכל אחד שאומרו בגמ׳ גוניקה תניא ר׳ מדינוס אומ׳ גונח יונק חלב בשבת מאי טעמ׳ מפרק כל אחר יד הוא ובמקום צערא לא גזור רבנן

פרק בכל נערה שנתפתתה חייב במזונותיה ופירקונה גמ׳ תקנו מזונותיה תחת מעשה ידיה דהא שכיח תדיר והא שכיח תדיר ופרקונה תחת פירות קרקעותיה דהא לא שכיח והא לא שכיח וקבורתה תחת כתובתה דהא והא שכיח כעס אוחת

פרק כיצד ברכ׳ גמ׳ דכל סדר תעניות זקן ופירקו נאה מאי פירקו נאה אומ׳ אביי שלא יצא עליו שם רע בילדותו

פרקד ברכ׳ גמ׳ דפרק היה קורא וברכ׳ גמ׳ דכל כל היד פרקדן לא יקרא קרית שמע פי׳ השוכב ישן על שדרו ופניו כלפי למעלה וכן פי׳ רב האיי גאון ז״ל ויש מפרשין הישן עלכעו משום דאותו לא לאיחמומי ובנדה מפורש שגזירות חימום הוא ודייקי אפורקדן אפוי בקירה ור׳ משה בר יעקב בר משה בר אבון מן נרבונה היה מפרש אפורייא קדי בכל ב׳ הלחם בגמ׳ חשלחן ולמאן דאמ׳ מסגרתו למעלה הות פרק ודאי הות מפרקדא

פרקד בברכ׳ דבה פרש כון יונתי בחגוי למה עקרתני עקרתי אתכם בשביל הראוי את מראיך ר׳ עזריה משום ר׳ חננא פרי שתהיינה מתפרקדות על בעליהן בנויהן

פרקדן והטוטה עיין בערך כול׳

פרקדס יתג׳ פרקדוס ומילא חיקה פרקדיסין פי׳ אות׳ פרדס וכבר כתבנוהו במקומו

פרקטן תר׳ פרקטנן עשיתי לי ברכות מים

פרקדל ירוש׳ בב׳ מ׳ פרק דמי״א היה קורא ... מגעביה חדליתן ויהב ליה חד פרקדל זהו פרגל שפי׳ לנמעלה בבוקעמו

פרקלא בב׳ מ׳ דשובה ואחר כך הוא נותן להם פרקלא תאשפ׳ שומרון פי׳ מרתה באהיה כיל פרין

פרקליט בשבות בכל בן זומא העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט פי׳ אחד בכל במה מדליקין אומ׳ יש לו פרקליטין גדולין שיתול ברכ׳ גמ׳ דזבחים בבני עולה לפרקליט שנכנס לרצות רצה הפרקליט ונכנס דורון בכל השותפין בגמ׳ כמה יהא כל צדקה וחסד שישר׳ עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולים בין ישר׳ לאביהן שבשמים מליצי יושר תרג׳ פרקליטי חבירו

פרקלמין במנחות כ׳ בכלים והפרקלימין טהורין פי׳ דבר שמחתל בו פתחתו ויש שגורסין פרלמנין

פרקלין בג׳ תריסין פרק כ׳ בכלים ג׳ פרקלינין הן של ציד חיה ועוף טמא מדרס של חגבין טמא טמא מת של קייצין טהור מכולם פי׳ כלי עור העשוי כצורת יד אדם ומשימין בידן ותופש העוף ששמו באר בלשון ישמעאל ובלשון לעז אשטורי יוצאין לצוד חיה או עוף של חגבין לתפוש חגבים של קייצין ללקט הקוצים פרלימין ופרקלינין נראין ששען אחד יש להן

פרקלוס בן פליסלוס בפרק כל הצלמין

פרקמטיא ברכ׳ גמ׳ דמגילה אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום ברכ׳ גמ׳ דכל מפנין שמא פרקמטיא נזדמן לו זהו פרקמטיא שסבב שכתבנו

פורמא

למיעלה במקומו **פרקם**
למלך שהיו פרקסין הרבה סא פקריסן
וכבר כתבנוהו במקומו **פרקומי**
בברא רבה בס פרש יב הארץ עשה
צביוני תחילה הדיני נותן לה פרקופי שלא תזוז
ממנה לעולם הדא היא דכתי יסד ארץ על מכונה
בל תמוט וכבר נמ אמ המלך ע אני נותן לו
פרקופי והיה נכחד אוי זה פרקופי נותן וכבר צא
ועל פיך ישק כל עמי שלא יהא אדם נוטל פרקופי
חוץ ממך ובס פרש צו מתחיל מחלק להן פרוק
פרקפאות בויקרא רבה זאת תהיה בס פרש זכור
בשר ודם נותן פרקופי והקבה נותן פרקופי
בולידנו בציצית ונותן להם פרקופי סיפר לנו
ר דניאל זצל ששאל לדיין אחר פילוסופו גרמטיקו
מהו פרקופי השיבו כבוד הוא בלשון גרמטריא
פרוד יחש בס גמ תר
כיצד מפרכין פיתא ופרור אומ
על הפרור במקום שהן עושין את הפרור עיקר
פרורא ברא גמ דר ואילו
עוברין בפסח וקולן של סופרים
הכא תרגימו פרורא דאושכפי ומאי קרו ליה
קולן של סופרים דסופרין נמי מדבקי ביה
פריש ניירותיהן ברא כלאים
ובאילן האגסין והקרוסטמלין והפרישין
והעוזרדין אינן כלאים זה בזה ברא מעשרות
האגסין והקרוסטמלין הפרישין והעוזרדין משיקרחו
ברא עוקצין עוקצי האגסין והקרוסטומלין הפרישים
והעוזרדים ברא גמ דר לולב הגזול לא מצא אתרוג
לא יביא לא פריש ולא רמון ירוש בראש כלאים
וכו מעשרות פרישין אמ ר יונה איספרגלין ולמה
נקרא שמן פרישין שאין לך מין אילן פרוש
לקדרה אלא זה בלבד בן סירא קרין ספרגלין ובלשון
ישמעאל ספרגל
פרש
בפר ה שרצים בגמ אבוב הרואה

מידמי ליה כפרשא אוכליה משותא במילחא
בס גמ דיבמות חבל על פרשא זריזא דהוה בכוס
בריתא דשכיב בפר א כעז בגמ אין בונין אצל
נקט נמשיה בחד מן פרשי אמ הישמעאלי בפר
המוכר את הקטינה בגמ השולח אותה פרשא מרטא
מיניה לפרשא ולטור זינא בכל ניר בערך טרזין
פרוש משוטה בפר חיה נוטל
את מנחתה אשה פרושה ומכות פרושין
אשה פרושה כגון יוחני וכבר ניר במקומו מכת
פרושים ירוש מכות פרושין זה המשיא עצה
ליתומים להבריח מזונות אלמנה כהדא אלמנתה
ר שבתי הוות מבזבזא בנכסיא אתון יתמי לר
אלעזר אמ להון ומה נעביד לכון ואתון עמא שטיא
כד נחתון אורעון לכאתובא הכי אמ לון ר אלעזר
אמ להן הכותב ויתחמון מזבני נכסיהן וכד
תיחזי היא דאתון זבנין מזבני ניכסיכון ונד
תיחזי היא דאתון זבנין היא תבעת פורנה
ומובדא מזוני עבדון כן ברמשא אתת קבלת לר
אלעזר אמ מכת פרושין נגעה בה פרוש שיכמי
העושה מעשה שכמי העושה מעשה שכם שמלן
שלא לשום מצוה פרוש נקפי המתרחק מלרחות
בני אדם בדרכים ורחק ונוקף רגליו באובנים
פרוש קיזאי כיוצא בו נרחק שלא להזיק העוברים
והשבים ומקיז דם בכתלים פרוש מדוכיא דמשמע
כמדוכיא כלומ כופף בגדיו בידו ומראה עצמו
מתרחק ונמנע בני אדם שלא יטמא פרוש מה
חובתי ואעשנה כלומ לא נשארה לי חובה פירוש
נקפי שהולך כפוף כאלו הוא ענו ואינו מעיין
בהליכותיו ומנקף רגליו ולבו רע המקיז דם
לכתלים כיוצא בו מראה עצמו כאלו הוא ענו
ומרוב ענוה ענוה אינו מעיין בהליכותיו אלא
מניח זרועו או כתיפו לכותל ויוצא הימנו דם ולא
לשום שמים אלא לדמות בני אדם דמשמע כי
מדוכאומי ששועטף בטלית משוטב הוא כעין

מכתש שהנוך הכה למטה שראשו אחד של
מעלה קצור וראשו אחד מלמטה רחב כך זה
שעושה לפנים הולך וטליתו משוטע מסביבין
קצר מלמעלה ורחב מלמטה מה חובתי ואעשנה
כלומ׳ הודיעני מה משני ואתקן הא מעליותא היא
מה חובתי תיתי ואעשנה שהוא עושה רעות
ואומ׳ מה משני תיתי תבוא נא חובתי כלומ׳ מי הוא
שמגיד לי משני ואעשנה כלומ׳ שאין אדם יכול להגיד
עלי שום משע פרוש מאהבה מאהבת אדם א
נעשה פרוש כלומ׳ בשביל אדם נעשה פרוש אין
בשביל יראת שמים שגדול העושה מאהבת
שמים מיראת שמים ירוש׳ בפ׳ הרואה ואהבת
את יוי אלהיך וכת׳ את יוי אלהיך תירא הא כיצד
עשה מאהבה ועשה מיראה עשה מאהבה שאם
באתה לשנא דע שאתה אוהב ואין האוהב שונא
עשה מיראה שאם באתה לבעוט דע שאתה
ירא ואין ירא בועט שבעה פרושין הן פרוש שכמי
מיחזי טעון מצוותא אכתפיה כגון עצים
לעשות סכה ויוצא בה פרוש נקפי אקיש לי
ואנא עבד מצוה פרוש קיזאי עבד חדא חובא
וחדא מצוה ומקזז חדא לחדא פרוש מה נביתא
מא דאית לי אנא מנכה עבד מצוה פרוש מה
חובתי ואעשנה הרי דא חובא עבדית דעביד
חדא מצוה דכוותה פרוש יראה כאיוב פרוש
אהבה כאברהם כדכת׳ זרע אברהם אוהבי וג׳
אין לך חביב מכולם אלא פרוש מאהבה כאברהם
בגמ׳ דפ׳ א׳ בשבת כיוצא בו לא יאכל זב פרוש
עם זב עם הארץ אטו אנא זב פרוש לאו
דברים טמאין אכיל בפסחין בפ׳ אילו דברים
בפסח בגמ׳ אימתאי מבואין ואין טעמ׳ דפרושין
עקוס ונפרוש כלומ׳ מדרש פרושים הוא זה
אלא טעמ׳ דהאי קרא הכי הוא וזבחת פסח ליוי וג׳
בפ׳ שוטה מתה טהרה ופרישות בגל מין דורשין
בגדי עם הארץ מדרס לפרושין פי׳ הן החברין

האוכלין חוליהן בטהרה כשנוגעין בבגדי עם
הארץ כאלו נטמאו מדרס וצריכין טבילה
לאכל חוליהן בטהרה בפ׳ ידיים קובלין אנו
עליכם פרושין פי׳ פרוש הוא שפורש עצמו
מכל טומאה ומן מאכל טמא ועם הארץ שאינו
מדקדק במאכלו ומנין שהוא כן דקאמרינן
רעיל לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ
ומסקנא בהלכה שלא יהא רגיל אצלו ויאכילנו
דברים טמאים בימי טהרות מט׳ קבין ופרישות
פי׳ בערך קב׳ בל׳ נדה פרשה וראת היא טמאה
והן טהורות פי׳ פרשה מן מטתה בפסחים
בפ׳ פרק האשה הפורש מן הערלה כפורש מן
הקבר פי׳ היה קורא בגמ׳ קרא ולא דיקדק
בפ׳ שדי מלכים בה פי׳ בשאתה מפרש ומדקדק
אותן אותיות ותיבות שיש בהן מלכות שמים
דהינו קריאת שמע מלכים בה אותו גהנם מקום
מלכי אומות העולם בה תשלג תנן בפ׳ א׳
בקידושין בגמ׳ עבד כנעני איכא דאמ׳ גדול
הוה זה פורש למיתה וזה פורש לחיים פי׳
עבד גדול הוה ונתייראו מר זוטרא דאית
מאיית נרקנא עבד נשיה בן חורין וחזקה
דמחיים ולא כלום הוא לבד החזיק בו בשעה
שהיה גוסס והינו זה פורש למיתה וזה
פורש במקומו לחיים איכא דאמ׳ עבד קטן
היה והחזיק בו לאחר מיתה באבה שאול בבר
השוחט אחד בגמ׳ השוחט את המסוכנת אלא
פשיטא זה פורש למיתה וזה פורש לחיים
בפ׳ מאה מי שיש לו ד׳ זוז לא יטול לקט שכחה
ופאה ומעשר עני היו לו מאתים חסר דינר
אפי׳ אלף נותנין לו כאחת הרי זה יטול ירוש׳ בגמ׳
חד תלמיד מן דר׳ הוו ליה ד׳ חסר דינ׳ והוה
ר׳ יעקב זכי עמיה חדא לג׳ שני מעשר מסכנין
עברת כיה תלמידוי עינא בישא ומלון ליה אתא
בעא מיזכי עימיה אמ׳ ליה ר׳ אית לי שיעורא

וזכא

אמ׳ זה מכת פרושים נגעו בו רמז לתלמידיו ומעלונה לקבילין וחסרונה חד קרשו וזכה עימיה היך מה דהוא יליף

פרש

בסו׳ נג׳ דפרק א׳
בכנסחים נגיצאת בפרש הכל טהור

בפר׳ שואל אדם בגמ׳ עושין כל צרכי ווירידין פרש על מנכס לאחר ג׳ ימים כריסו של אדם נבקעת ונופלת על פניו ומוכחת לו טול מה שנתתה בו בס׳ גמ׳ דמ׳ כל הבשר מעמידין בקיבת נכרי ובקיבת שחיטת נכרי ובכשידה שינקה מן הטרפה וכל שכן בקיבת טריפה מן הכשרה מאי טעמ׳ דחלב המוכנס בעור קיבה פירשא בעלמא הוא בפר׳ יא׳ בבכורות בגמ׳ שהיוצא עור הבא כעין כנו של חמור מותר מאי טעמ׳ פירשא בעלמא הוא פיר׳ כשנולד החמור יש לו עור דק על כנו כעין שליא ולאו שליא הוא ואינו דבוק נמי לכנו אלא כך הוא בריה בפני עצמו ופירשא בעלמ׳ הוא וכן נמי יש לו לאדם עור דק כשל כשנולד ואותו העור אינו לא מן האם ולא מן הולד וטהור הוא משום טומאת מת במעילה בגמ׳ דפ׳ ולד חטאות הזבל והפרש שבחצר של הקדש לא נהנין ולא מועלין פיר׳ הכא נמי נמא לא מיקיימא בהמה בלא פרש שלא יהא לה מקצת פרש במעה ולמעול ביה אמרי לא דמי דמא לפירשא דפרש מעלמא אתי לה לבהמה מחמת מאכל אתי אזיל האי לגמרי מגופא אתי אחרינא כשתחזור ותאכל ולאו כעטה דאמי״

פרש

פרשייתא כפר מיר׳ בערך כל הרביעי פרש העיבור כפר מיר׳ בערך עכר

פרש

הלנצח תאכל חרבא תרג׳ הלא פרש תקטול חרבא אם אם ישמור לנצח תרג׳ אם תתקף לא פרש למה היה כאובי נצח ועברתו שמרה

נצח פרש אך כל חרם אשר יחרים איש ליוי תרג׳ ירוש׳ לחוד כל אפרשו די פריש גבר לשמיה דיוי כל חרם קדש קדשים תרג׳ ירוש׳ כל אפרשו קדש קדשין

פרש

בפר׳ השוכר את האומנין השוכר פרה דנקיט פרשא משלים במלמד הבקר תרג׳ פרש׳ תורא איש את מחרשתו

פרת

בפר׳ א׳ ביומא בגמ׳ ללשכת הפלהדרין רחובות עיר זו פרת דמושון כלח זו פרת דבוקסין

פרת

בפר׳ א׳ בחולין חוץ ממגל קציר היכא דלא נגיצאת סכין יכה ממסמים ליה בפרתא דאפילו לגוים נמי לא מיחדבן בזבחים פר׳ ג׳ גמ׳ דפ׳ המזבח כיצד הוא עושה מוריד הקרובים למטה ומדיחן היכי עביד נקרבינהו בפרתיהון הקריבהו נא לפחתך בס׳ גמ׳ דפר׳ ד׳ מיתות לפתר הכי דס מי הואי פיר׳ מי חזית לחתס דס ופרש

פרזימיאה

בפר׳ דבחדש השלישי למלך שקידש מטרונה וקבעלה פרותזימיאה כגון שהגיע פרותזימיאה אומרו הרי שער שתיכנס מטרונה לחופה

סליק פרק יח׳

אחל פרק יט׳

פש

פר׳ נמ׳ דשבת עמד לכוש לכתף חייב חוץ לארבע אמות פטור לכוש חייב לכתף פטור פי׳ כגון שינע במשאו ונתכוין לעמוד להתרוח ולנוח כדי יגיעו זה חשוב כאלו הניח המשא שעלין אבל לכתף שכוונתו לתקן המשוי שעל כתיפו פטור

דכמהלך

292

דכמהלך דמי ולא עקר ולא הניח בגמ׳ דפ׳ המניח מאי לאו בשעמד לכתף דאורחיה הוא לא בשעמד לפוש

פשו

עלג׳ עבירות בפ׳ במה מדליקין בגמ׳ תיכוש תירוס אמתא חד מחט׳רא להוי כי׳ ענין משל הוא כלומ׳ טעמים רבות תחטא ובאחת יבקור עליה הכל ויש אומ׳ וחד מחבטא להוי וענין אחד הוא״

פשז

רומים הוא משנה עיין בערך רמס

פשח

בפ׳ ח׳ בשביעית

איתן שנפשח וכו בריכה בס׳ עוקצין יחור של תאנה שנכשח ומעורה בקליפה בס׳ גמ׳ דפ׳ משקין אמ׳ רבא האי מאן דתפשח דיקלא אדעתא דחיותא שרי אדעתא דדיקלא אם היכי דאמיש כוליה שארי דחיותא דשקל מחד גיסא שארי אדעתא דדיקלא כגון דשקל מהאי גיסא ומהאי גיסא אסיר בפ׳ חזקת הבתים בגמ׳ במה דברים אמורים בחזקה אמ׳ שמוא׳ האי מאן דתפשח דיקלא אדעתא דדיקלא קני והיכי דאמי כגון דשקל מהאי גיסא ומהאי גיסא מחד גיסא אדעתא דחיותא ולא קני כי׳ שזמר הדקל מן הענפים בס׳ יבמות נתלה ביחור של תאנה ונשחו כי׳ סרקו ונזיברו

פשט

בפ׳ עושין פסין ארבעה דיומדין וארבעה פשוטין בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בשבת כלי עץ כלי עור כלי עצם כלי זכוכית פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין משנה זו בכלים תחלת פרק ב׳ ופרק טו׳ ועליון המשניות קשיא ליה לר׳ נסים ז״ל הא דתניא בסיפרא בענין שרצים כלי חרש אין לי אלא כלי חרש מנין לרבות כלי נתר תלמ׳ לומ׳ וכל כלי חרש מנין לרבות אוהלים ודין הוא ומה כלי עץ שטמא משוטיהן טהור אוהלין אינו דין שטמא פשוטי כלי עץ טמאין וכריך בהנך דחזו למדרסות כי׳ אמ׳ כגון המטה והכסא והספסל והקתדרה שהן פשוטין ומקבלין טומאה והתם בבכורות כשהקשינו ואין לו תוך בכלי שטף מדאוריתא בר קבולי טומאה הוא דומיא דשק כענין דמטלטל מלא וריקן וכי רקנו בהנך דחזו למדרסות כי׳ דאמא מקבלין טומאה מדאוריתא והתם נמי בפ׳ במה אשה שנינו כסא סמוכות שלו טמאין מדרס ואמרינן לענין סנדל של סיידין טמא מדרס והא לאו להילוכא קא עביד אמ׳ רבא אחא בר רב עוה שכן הסיד מניחו ברגלו ומטייל בו עד שמגיע לביתו ונמרת מינה דכל דעביד להילוכא טמא מדרס אבל שאר פשוטי כלי עץ דלא עבידי למדרס ולא מיטלטלי מלא וריקן כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה דבענן דומיא דשק ובגמ׳ דפ׳ כל הכלים המטלין בשבת שנינו קנה של זתים אם יש קשר בראשו מקבל טומאה ואמרינן עלה בגמ׳ אמאי פשוטי כלי עץ נינהו וכו׳ והתם בס׳ פ׳ חומר בקדש לענין שולחן אקשינן כלי עץ העשוי לנחת הוא וכו׳ ומרקנו מלמד שמגביהין אותו וכו׳ ואיתה במנחות בפרק שתי הלחם וכוותה אמרינן נמי במגילה בפר׳ בני העיר והתם בבא בתרא בפר׳ המוכר את הבית אמרינן לענין דף של נחתומין שקבעו בכותל ר׳ אליעזר מטהר שני פשוטי כלי עץ דרבנן דאמ׳ מדאוריתא טהורין נמצאו פשוטי כלי עץ תרי גוני מאי דחזי למדרס מקבל טומאה מדאוריתא וכל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה מדאוריתא אלא אם כן דרכו להיטלטל מלא וריקן כדאמרינן מחוו פשוט בבר׳ כי׳ בערך כף בפרק דכתובות הפוסק מעות לחתנו ופשט לו הרגל כלומ׳ שאמ׳ לו טול רגלו שאין לו המעות שפסק ליתן לך לשון

בע אדם הוא **פשך** בר גמ׳
רסוכה משכן כמה הוי שיתן טושכי
טנח סביב תת רוניה נושכא סחור סחור

פשל בפר׳ בני העיר
ואין מכשילין לתוכו חבלים בפר׳
ג׳ ב׳ בין ומכשילין בחבלים בפר׳ אלו הן הגולין בגמ׳
להיכן גולין ואין מכשילין לתוכו חבלים בה״ל
א׳ דפר׳ כלשעה ובס׳ כלאים והצנועין מכשילין
לאחוריהן במקל בפר׳ המביא כדי יין המוליך
את התבן לא ישיל את הקופה לאחוריו בפר׳
כיצד הרגל בגמ׳ כיצד הישן היתה קופתו מופשלת
לאחוריו בגמ׳ דפר׳ כל קרבנות הציבור דאמר
שהשלים מלאכתו הפשיל כליו לאחוריו

פשה פישון הגמל במידה
כבישה מדד פיר׳ בערך כבש

פשן בבר׳ רבה פרש׳
ט״ו שס האחד פישון שהוא מגדל
פשתן ר׳ אומ׳ מימין מהלכין בשוכי

פשע בפר׳ השולח גט בגמ׳
דסמך העדים חותמין ההוא
מקרי דרדקי דאדריה רב אחא דהוה פשע
בינוקי ואהדריה רבינא דלא אשכח דדייק כוותיה
וישנו עלי בפר׳ אלו הן הנזקין בגמ׳ דסמך אבל
נטלות פי׳ שהיה מכה אותם ביותר

פשפש בפר׳ א׳ בעירובין
בגמ׳ משום ר׳ ישמעאל נמנו וגמרו
נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו
שנברא יפשפש במעשיו ואמ׳ לה ימשמש ב
במעשיו פי׳ ימשמש במעשיו מעוקרא שיהא
זהיר מן החטא או אם חטא יפשפש במעשיו
ויחזור בתשובה לפני בוראו שיזכה לחיי עד
וימשש לבן תרג׳ ירוש׳ ומשמש לבן ויחפש
בגדול החל׳ **פשפש** בגמ׳ דפ׳
הרואה כתם תנו רבנן פשפש זה
ארכו כרחבו לענין כתמים שאם הכתם
גדול עד כפשפש תולה בו ולא יותר דהוא הוי
ארכו כרחבו ואי הוי כתם טפי מהאי גונא
טמא טעמו כריחו לענין תרומה דתנן בפר׳
ח׳ בתרומות או שטעם טעם פשפש לתוך פיו
הרי זה יפלוט פיר׳ מעג׳ דאסור לאבד אוכלי
תרומה משום דמאיס ופנא ידע דטעם
פשפש בפיו משום דטעמו כריחו ואכתי מנא
ידע דטעמו כריחו לפי שבריית כרותה לו שבל
המוללו מריח בו וזה פישפש רמש הוא ויש לו
דם הרבה ומצוי במשכבות ובלעז ציניצי

פשפש בפר׳ ו׳ בשקלים
ושני פשפשין היו לו אחד מימינו
בפר׳ א׳ בתמיד נטל את המפתח ופתח את
הפשפש פיר׳ שער קטן בתוך שער גדול בגמ׳
דענה קוערה ובהגדת תלים יסודתו עתידה
הקב״ה לעשות שער מזרחי הוא ושני פשפשין
אבן אחת של מרגלית בפר׳ הניזקין בגמ׳ הניטמא
ודילמ׳ דחזינה בפשפש קשיא בס׳ גמ׳ דתני
אי זהו מקומן ל׳ קנביהי אינהו הפשפשין
שמנה מותיבי כל השערים שהיו שם גבהן
עשרים ורחבן עשר פשפש שאני

פשפש בפר׳ א׳ ביומא
בגמ׳ ומקטיר ורמינהי הא דתנן בפ׳
מידות וראשיהן פשפשין מבדילין בין קדש
לחול סב׳ אח׳ כספסין פיר׳ שהיו ראשי קורות
יוצאין מן הכותל עד אותו שהיה קדש והיה
יודע איזה הוא קדש ואיזהו חול כדי לאכול
קדשים בקדש פיר׳ אח׳ ענין גמורין ובלע׳
מידולי

פשקצא בר׳ גמ׳ דכל המוכר את הספינה
אתא פישקצא ובלעניה לתנינא פיר׳ עורב
נקבה

פשר בפר׳ מירה
נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי

להפשיר

להפשיטן כפ החרשין ולא כס דפושרין כבר
פי' בערך חרש"

פשר

בר' גמ' דפר' המניח את. הכד מחייב
היה ר' מאיר את בפושרה בס' גמ' דפר' ד'
מיתות. זכן חמרא כי מטא לאושקויה כוא פשר
פי' וחם השמש ונמס תרג' פשר"

פשד

פושדא אין בו ממשום
אסוכי. ככר פי' בערך חרף עקולי
ונשורי כבר פי' בערך עקל

פשש

בויקרא רבה אחרי
מות פרש' ויתרון חמא תרין פשושין
מתכתשין דא וודא קטלת חדא חברתה אזלת
ואייתית עשבא ויהבת עליה וחיית

פשיש

בחלומות דמגילת
איכה. חמית בחלמא דליה
ברגליה פשיש"

פשישנא

כבר ח' שרציה בגמ' וכוס
העיקרין ליתי פשישנא ולישטרא פי' עשב
שאינו גס לא רחב.

פשתיכנא

דטס בריתא קמי ליה
לאדמ דיילא עד חרציה כבר המפלת בגמ'
המפלת שפיר פי' אדם בעל קומה שמאך"

סליק פרק יט
אחל פרק כ

פת

כבר א' ביומא בגמ' דסמך
עסדוהי. אינו דומה מי שיש לו פת בסלו
למי שאין לו פת בסלו פי' מי שיש לו פת
תאב למאכל כל ככה ומי שאין לו לעולם רעב
כבר כיצד הרגל בגמ' כיצד השן איבעיית אימ'
לעולם בבהמה וכתיתא פי' פתיתא בתוך
המרק נת עמילה כבר פי' בערך יין

פת

בר' גמ' דסנהדרין כהב
פת. באפריקי שתים"

פתה

בכר וא' בכליכ הטותה
שתחת. הציר פי' אובקאתא בלשון
גמ' והוא כמין כוס קטן של ברזל שתחת הציר
ומסבבת הדלת עליה ומתמהרת בפתיחה
וסגירה כדכת הדלת הסב על צירה. ויש
מפרשין כמין מפתח כדכת והפותות לדלתות
תרג' ומוגלסיא"

פתגה

פרין עשתה ותמכר. תרגום
פתגא עברית וזבנת ועל לבושי יפילו גורל
תרג' ועל פתגמי ירמון עדבא

פתגותא

בר' ויקרא רבה
פרש' והוא. ישקיט השותים
במזרקי יין מפתגותא שהיה יונה מפתרין
את הגוף

פתח

בגמ'
דפר' הכונס מאמר. פתוח מאמר
סתום פי' יש דבר שאתה רשאי לדרוש ויש
דבר שאי אתה רשאי לדרוש כגון כמעשה
מרכבה כבר אלו נערות בגמ' דסמך אלו הן
שאין להן כתובה קנס אי דקא טעין טענת
פתח פתוח הכי נמי פי' טענת בתולים תרין
אנפי טענת דמים וטענת פתח פתוח ישלמים
שהן מועטין באשה וכך בגרה מיעוטין טובא
ואיכא דיבשין טובא לגמרי והאי תנא דקאתני
הבוגרת אין לה טענת בתולים לענין דמים
קאמ' אבל לענין פתח פתוח מעפ שבגרה ראוי
הפתח להיות כתיקנו ואינו נפתח בבגר כדרך
שהדמים זומקין בבגר לפיכך יש לעולם טענת
פתח פתוח וכיון דאיכא בוגרת דיבשין דמיה
לגמרי ואיכא נ' דלא יבשין אמ' רב כגון האי
נותנין לה לילה אחת. כבר בפר' האשה יוצא בגמ'
ולא בכובלת פתיגיל פתחיכ המבואים לזרי
גילה פי' אותו מקום פתחן וערה שעשו

פתחיך פי׳ עד כי׳ אותו מקום מלא שיער
פיער מלא עצים ברי׳ גמ׳ דפר׳ כמה טומנין
מתירין בית הצואר בשבת אבל לא פותחין
פי׳ כשנותנין חלוק חדש לכבסו בית הצואר
שלו פתוח ולא תפור וקש תפר שמא יפתור
ובורך עליו חוט ושוללו וכיון שאינן תפור
בחלוק ועשוי עראי מותר ליטלו בשבת
ולהתיר בית הצואר אבל לא פותחין ברי׳
גמ׳ דפר׳ בכל מערבין עוג מלך הבשן פתחו
במלואו פי׳ בשמת עוג אם יש פתח במלואו
וחושב להוציאו מטנו מטהר שאר פתח הבית
ואם לאו כלהפתחים טמאין במנחות ברי׳
גמ׳ דפר׳ ר׳ ישמעא׳ והינו דתנן בפר׳ ה׳ בשקלים
פתחיה על הקנים ולמה נקרא שמו פתחיה
שפותח הדברים ודורשן ויודע בשבעים לשון
כולהו סנהדרין נמי שבעים לשון ידעי וכול
עד דהוה ביילן לישני כדאמרינן עין סוכר
גגות צריכין והינו דיכתה מרדכי בלשן בם׳ גמ׳
דפר׳ אלו מציאות פתוח ונטה אין לי אלא לעני
עיר וכול בפר׳ ב׳ בכלאים ג׳ תלגיים של פתיח
פי׳ מלשון פתח תפתח

פתח

בפר׳ י״ד באהילות העטרות
והפיתוחים מביאין את הטומאה בפותח טפח
פי׳ ציורים

פתיחה

בק׳ גמ׳ דפר׳ הגוזל ומאכיל
שליחא דרבנן מהימן כביתרי הני מילי
לשמתא אבל לפתיחא לא מאי טעמא ממונא
קא מחסר ליה פי׳ דבאעי למיהב לספרא
בשיטאו לממונא בעי תרי שהדי ולכך
נקראת פתיחא דהיכתבינן עליה בתחלה
ואחר כך השמתא דהיא אחרמתא והוא יותר
חמורה ממנה ואחר כך אדרכתא הרשאה
למיפרע מנכסיה ודין אדרכתא בפר׳ כי׳ר׳
במקומו בפר׳ ק׳

פתחות

המוכר פירות זה עושה לו פותחת וזה עושה
לו פותחת פי׳ בעל הבור ובעל הבית עושין
מסגר כל אחד לעצמו על פי הבור וכל אחד
מטמן מסגר שלו בידו ולא יתכן לפתוח את
הבור עד שיתקבצו שניהן ויפתחו

פתיא

בפסחים ברי׳ גמ׳
דפר׳ האשה ובהגדה דמגלה אומ׳
ליה עניא סבא ואמ׳ לה פתיא אוכמא פי׳
הוא טפיח כדאמ׳ שחור אישא שחורה שמא
יצא מהן טפח ומאי קארי ליה פתיא מפני
שהוא קצר ושחור ופתיא הוא קנויה כדתנן
האבן שבקדויה וחויא דלי בלומ׳ עבה שחור
במין משל ואחר נקרא פתיא ורבים פתואתא
כדאמרינן בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ נודות אמ׳
רב פפא הני פתואתא דבי מכסי כיון דלא פלגו
טובא משכשכן ואינו חושש בקבואות דפר׳ מי
שאחזו לשגרונא ליתי פתיא דמינוני פי׳ לחולי
הנקרא גוטא ליתי דלי מלא ציר של דגים

פתיא

בחלק בגמ׳ י׳
שבטים ובבר׳ רבה ברי׳ פרש
פח׳ וארא בבתאים אלו השבטים אמ׳ ר׳ לוי
בערביא צווחין למיטקא פתיא סס׳ מח׳ פתוי
והוא לשון לעג בפר׳ הרואה

פתי

בגמ׳ דסכך על הזיקין הרואה
את הקיטע ואת הסומא ואת פתויי הראש
פי׳ מי שאין ראשו מגלגלת אלא רחבה מלא
רחב אורך עמנום תרג׳ פתאי ארעך׳

פתך

בר׳ גמ׳ דשבועות
אימור דשמעת ליה לך עקיבא
בפתוך פי׳ ברי׳ ענים הפתוך שבשלג בין
המזוג בשלג בפר׳ תמיד בגמ׳ שחטו שלא
לאוכלין דפתיכי נוולם בבר׳ רבה פרש׳ של
הקבה ב׳ פקעיות א׳ של אש ואחד של שלג
ופתכן זה בזה פי׳ ערבן

פתכא

בפ׳ אלו מציאות בגמ׳ מצא שק ההוא גברא דהוה דארי פתכא דאוני ברה׳ גמ׳ דתנ׳ כל הבשר בגע ביה מוריסיה דהוי פתכא דאוני פי׳ חבילה שלחריות של דקל׳׳

פתכא

חוגרי פתכיתא עיין בערך חגר׳

פתכמר

בגוות טלואות תרג׳ במן נלחיין פתכומרין ועושות המסכחות תרג׳ ועבדין פת כוארין׳׳

פתכר

וקללו במלכו תרג׳ פתכריה טעותיה סכות מלכבם תרג׳ סכות פתכריכון ברה׳ צפניה והנשבעים במלכם

פתל

בפ׳ במה מדליקין ולא בפתילת האידן עיין בערך עמר עשהו גדיל ופתליהו פי׳ בערך שעטנז בגמ׳ דתנ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אורג מה לי לבשל פתילה מה לי לבשל סממנין דהואי במשכן פי׳ בישול פתילה שלאבר שמשליכין בפיהן של מחוייבי שריפה בישול סממנין דהואי במשכן בפ׳ כיצד הרגל בגמ׳ כיצד השן פי׳ קאמ׳ ר׳ חייה בפתילה של אספסתא פי׳ קשירה של אספסתא שהיא ארוכה כפתיל וכי אנח מקצתה מבחוץ משום דידע כי אוכלה בהמה מה שבחוץ גוררת מה שבפנים לחוץ משום הכי כי אכלה מבחוץ פטור

פתום

בעל אוב זה פיתום עיין בערך אוב

פתום

בפ׳ א׳ בשוטה בגמ׳ וכן לענין את פיתום ואת רעמסס פיתום שמה ולמה נקרא שמה רעמסס שראשון ראשון מתמוסמס וחד אמ׳ רעמסס שמה ולמה נקרא שמה פיתום שראשון פי׳ תהום בולעו׳׳

פתן

בפ׳ יג׳ בכלים בנגעים ראש ופתין פי׳ אותה האבן או אותה העץ שתופס מצד מערב נדבק שלו לצד מזרח נדבק של חבירו שם אותה האבן או אותו העץ ראש ואותה אבנים ועצים שנדבק זה במערב אחת ונדבק אחר במזרח אחת שניהו פתין

פתק

בחלק בגמ׳ דג׳ מלכים וירבעם יצא מירוש׳ יצא מפתקה של ירוש׳ פי׳ יצא מכן הכתוב שכתב לצדיקים לעתיד לבוא שיחיו וישמחו בירוש׳ ברכת כל הכתו׳ לחיים בירושלם׳ בפ׳ א׳ בשוטה בגמ׳ וכן לענין מיכן לנשים צדקניות שלא היו בפיתקה של חוה פי׳ בגזרה שנכתבה על חוה בעצב תלדי בנים ירוש׳ במ׳ כר׳ א׳ בסנהדרין דיבי דבר תקנה עשה משה בשעה שאמ׳ לו הקב״ה פקד כל בכור זכר בבני ישר׳ אמ׳ אי זה שבט מקבל עליו ליתן חמשת שקלים לגלגלת מה עשה משה נטל כב׳ אלף פיתקין ומאתים וע״ג וכתב עליהן לוי וע״ג וכתב עליהן חמשת שקלים והטילן לקלפי אמ׳ להן בואו טלו פיתקיכם כל שעלה בידו לוי אומ׳ לו כבר פדאך לוי וכל שעלה בידו חמשת שקלים אומ׳ לו מה אעשה ומן השמים הוא מתיב תניא לחבריה הגע עצמך שעלו כלם לוי אמ׳ ליה מעשה נס היה ומסורגן עלי

פתק

ברה׳ גמ׳ דתנ׳ א׳ בשבת מתקין מים לגינה מערב שבת בתמורה בפ׳ א׳ בגמ׳ אין מים שאובין פותקין למקוה והן טהורין בר׳ גמ׳ דתנ׳ מי שאחזו ובפ׳ א׳ בע״ז בגמ׳ אין בונין פתקיה מארבע מאה כרסי ברה׳ גמ׳ דיבמות בהקמה לוי במתניתיה בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ נפלה מן הגג דפתקי׳ גנבי פי׳ שמשליכין הבהמה מעל הגדר ולחוץ כמו שקלא פתק ביה וכן פתק ביה גירא׳׳

פתר

פתורא פתורתא בפ׳ פי׳ בערך חצוצרות פתורא דינים עיין בערך ינם בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ עד כמה תחסר יוחנא פתוראה פי׳ יוחנא שולחני

פתר

בב׳ גמ׳ דתנ׳ בר׳

היד הא בגלימי הא בפתירי פי' גלימי בומקי
פתירי בגדים מלובשים שהן לובשין תדיר
אובני' פי' את פתירי בגדים מלובשים התגרים
ולא גלימי"

פתר

בפר' אחרון דכתובות בגמ' חנן אומ' כתריתן

וכשרי בה כולי האי

פתרן

כחש משמן תרג' ובשרי כתרן מלגייהוי כתיס
וישלח רזון בנפשם תרג' ושדר כתרניתא בגושהון
השמנה היא אם רזה תרג' ירוש' אטפיין

פתשגן

אוריתא הדא תרג' מלה משנה התורה הזאת והוא כמו
פתשגן כתב הדת וכירושו נוסחא כי הכתב
הנכתב בשם המלך ונחתם על כן נשלח ביד
האחשתרנים וזהו נוסחתו ושהן ד"בר אחד דיבור"

מכבר כברין ומזולזין
ומבקרין
הצליח לעקר עקר
שנבקר
ועתה ישכילו בעקר
תכנסר

צא

בפר' א' בקידושין בגמ' הרע"ע תנו רבנן ויצא מעבדתו הוא
עמו אומ' ר' שמעון אם הוא נמכר בניו נמכרין
מיכן שרבו חייב במזונות בניו אם בעל אשה
הוא ויצאה אשתו עמו אם הוא נמכר אשתו
נמכרת מיכן שנתחייב במזונות אשתו וצריכה
בכל מען שהוצאה של שבת נקראת מלאכה
שנ' ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר
איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה וג'

צאן

במשנה פר' ז' ביבמות הכניסה לו עבדי מלוג אם
מתו מתו לה ואם הותירו הותירו לה ואלו קן
עבדי צאן ברזל אם מתו מתו לו ואם הותירו
הותירו לו פי' כגון בר ישר' שנתן לחברו מאה
צאן בק' דינרין וכל הוולדות והצמר והחלב יהו
חולקין למחצה לשליש ולרביע עד ג' שנים
הין חסר הין יתר ואם מתו המקבל זה הצאן
חייב באחריותן אסור דהוא אגר נטרלי(?) פי'
אחר צאן ברזל כל נדוניא שמכנסת אשה
לבעלה ושמה אותם בדמים עליו קיבל אחריות
ונקרא צאן ברזל ואכי' בלה מתחייב לשלם בפר'
איזהו נשך אין מקבלין צאן ברזל מישר' מפני
שהוא רבית אבל מקבלין צאן ברזל מן הגוים
בפר' החובל בגמ' חדש אם אמרו בנכסי מלוג
יאמרו בנכסי מלוג צאן ברזל

צארי

בפר' אין מעמידין בגמ' החומץ חזייה להוא חוויא
דהוה קא צארי ואתי להדיא פי' היה ממשמש
ובא

צארי

בגמ' החומץ כש ליה חמריא בבובא צאריה
בברנקא בס' גמ' דכ' הקומץ רבה האי מאן
דצאריה לגלימיה לא עבד ולא מידי כמאן
דשדי דמי פי' שהיתה טליתו ארוכה מאד
וקיבל הכנף וחיברו ושם בו ציצית לא עבד
כלום מאי טעמ' דאעג' דציירית שקשרו כמאן
דשדי דמי וחשיב כמאן דהוי הציצה באמצע

הכנ

הכנף והוא צריך להניחו כמ׳ הכנף כמלא קשר
גודל ותנן נמי כל חמתות הצרורות שנקרעו
במוציא רמון מע׳ דקדן טהורות דחשיב כמאן
כ׳ דשקיין חוץ משל ערביים שהן צוררין אותן
לכתחילה כשהוא חדש ואין תופרין אותו אחר
האף שבאומצע תעלה כמו צאן מן צנה
שארית כל שרית ישר׳

סליק פרק א
אהל פרק ב

צב
כגמ׳ דכר׳ א׳ בר׳ השנה
וכל — אלו טריפות כגמ׳ מחוזת דס
כל מעשה בראשית לקומתן נבראו לצביונן
נבראו פי׳ לקומתן נבראו גדולים מלאים
ולא קטנים שצריכין לגדל לדעת נבראו ולא
כדעת התינוקות לציביונן נבראו לתוארם
כלומ׳ בנוויתו של וכל צבאם וטל לצביונן פי׳
את כלמה שעתיד להיות לאחר זמן נברא עמן
עכשיו וכשנבראת בין בהמה בין אדם הראש
נברא תחלה וכשנברא הראש היו קרנים בראש
ואחר כך נבראו הפרסות הינו לקומתן לציביונן
הקבה שאל להן רצונכם שאברא אתכם ולא
אביתם לעשות תרג׳ ירוש׳ ולא צביתן ורצונו
תמימי דרך תרג׳ וצבי באילין דתמימין ב׳
באורחתהון

צב
כמ׳ העור
והרוטב הנוגע — בציב היוצא
ממנו פי׳ השומן היוצא מן העור ויש אומ׳
אם הפשיט העור ונשאר עליו כזית בשר ונגע
אדם בריר שהוא כנוים היוצא כמן בשר נבלה
טמא

צב
כמ׳ גמ׳ דכתובות
ונתתי צבי — בארץ החיים ארץ
שצביוני בה מתיה חיים ודילמ׳ הכי קאמ׳ מיתנא
עלה נבוכדנצר מלכא דקליה בטביא ב׳
בצבאות או באילות השדה אמ׳ להן הקבה
אם אתם משמרין את השבועה מוטב ואם
לאו אני אתן את בשרכם בצבאות ובאילות
השדה

צב
והביאו
בנך בחסן בחצן — תרג׳ וייתון בנך
בציבן והצב גולתה הועלתה תרג׳ ומלכתא
יתבת ציביא

צב
אילין
ליציבן ולעונות — ואלה ואו לא
ספריתן ציבן ציבן שלעונות

צב
אבל שרא ביה ציבי לית לן בה עיין
בערך חרש פי׳ כגון הדס וסיאה בפר׳ סדר
תעניות אלו כגמ׳ מעשה שאמ׳ לו חוניכי אתא
דרא ציבי אחד כתביה בר׳ גמ׳ דכר׳ כל הבשר
ניכומא דחצבא משום צביתא הוא וכול

צבחר
הלא עוד מעט מזער
הלא עוד — צבחר כי עוד מעט מזער

צבוע
ונקרתי — צבוע זה
אכא עיין בערך — אכא בבראש׳ רבה
פרש׳ ל׳ הונא בשם רב מתני הצבוע זה מטיטה
שלנו כן הוא יש בו ששה מיני צבעונין כמנין
ימות החמה

צבע
בפר׳ ב
יומא וכגמ׳ דתמיד — הממונה
בזמן שהן שנים שוין הממונה אומ׳ להן הצביעו
תנא הוציאו אצבעותיכם למנין ירוש׳ מהו ה׳
הצביעו הוציאו אצבעותיכם וכך היה הדבר
מקיפין הכהנים ועומדין כמין כוכלייאר והגדול
אומ׳ נחשוב ס׳ או ע׳ היה אומ׳ חשבון יותר
משהיו הכהנים והממונה באו ואחר כך והיה
נוטל מצנפת מראשו של אחד מהם ויודעין
שממנו מיים מתחיל והממונה לא היה יודע
החשבון עדיין ואחר שנטל המצנפת מודיעין
לו החשבון והוא אומ׳ להם הוציאו אצבעותיכם
ומונה והולך כל האצבעות כולם אבל לא

הגוים שאסור למנות את ישר' ובמקום
שמשלים החשבון הוא הזוכה

צבע

בפ' אחרון דערלה
נר שצבעו בקליפי ערלה ידלק
בפרק ג' דשביעית ממין הצובעין ספיחי איסטיס
וקוצה בסוף מגלה אף מי שהיו ידיו צבועות
איסטיס לא ישא את כפיו וטבלתם בדם תרג'
ירוש' ותצבעון בדמא וטבל הכהן באוצבעו בסוטה
בס' גמ' דפ' היה נוטל את מנחתה אמנין הצבועים
הדומין לפרושים כלומ' לובשין שחורים לכנס

צבע

בפ' הכלים פרק
כה צבלים כלי הקדש אין
להן אחורים ותוך ואין להן בית הצביעה עיין
בערך בית צבע

צבועים

בס' חלה ובר' בכורים אנשי
הר צבועים הביאו ביכורין קודם לעצרת פי'
מקום

צבר

בפ' הוציאו
לו צבר את הקטרת על גבי ג'
גחלים בפ' א' בתמיד צבר את הגחלים על גבי
הרצפה בפ' כל גגות בגמ' נג גדול צבור כגרוגרת
ושליה ציבור בקטנה יוצאה ידי חובתן

צבר

ולא ישכך עליה
בוללה תרג' ולא יצבר עלה

צבת

בפ' ר' אליעזר אומ'
תולין בגמ' מסננין לא נדוק אינש
צבתא אטמא דכותא משום דמיחזי כמשמרת
בס' גמ' דפ' א' טריפות לא לישכי איניש שיכרא
בציבתא באורתא דילמ' כריש מסאנא לצבתא
וכול פי' מוך חדש וכרומה לו בסוף גמ' דעג'ר
הני חלתא דריקנא דחייטי בחבלא דצדי מריחן
דצבתא וכי תנא מי ישנן ויש מפרשין ליף של
דקל וכדומה לו

צבת

בפ' א' בר"ה השנה בגמ' כארבעה
כרקים חזייה דחשש ליה עלמא טובא אמ'
להו צביתו ליה זוורתא בפ' כנות כותים
בגמ' המקשה אול שילא בר אבונא אמ' לה
לדביתהו צבית לי זוורתא פי' הכינו לי תבריכן
בפ' אלו טריפות בגמ' מחוות דם בעינא דאי
צבית רחמא לאהכין

צבת

בפ' המוציא תפילין מצאן צב
צבתים או כריכות במנחות בפ' ר' ישמעאל
לא יעשה אדם כריכות אבל מניחם צבתים
פי' כמו שול תשולו לה מן הצבתים

צבת

בפ' ד' מיתות נותנין
את בין כצבת שלא בטובתו בס'
גמ' דפ' המדיר ושקיל ליה בצבתא וקלייה
בנורא כהגדה דפ' הנזקין מייתין צבתא
ושקלין ליה לדרקן וקטלינן ליה בפ' ר'
מאמרות ובפ' מקום שנהגו בגמ' מקום שנהגו
להדליק ר' יהודה אומ' אף הצבת צבת בצבת
עשויה וכול פי' כלי הוא שתופשין בו כלכלי
ממתכות החכמין

צבת

בפ' א' בברכות בגמ' וחכמ' אומ'
ובפ' במה מדליקין בגמ' המכבה כי זה כל
האדם כלומ' לא נברא אלא לצוות ליה כל
העולם לא נברא אלא לצבת ליה בר"ה גמ'
דפ' החליל חמשה וששה אורחא רחיקא וצבתין
בסימנא בנסחי בפ' האושה אחי סיבולת דלצבתא
עבידא בב"א בבבא קמא בגמ' כל שחבותי התם
צבתא דחדש קא גריס בפ' המוכר פירות
בגמ' הלוקח המוכר פירות אימא בברתא פי'
מצטבתא ברתא באימה לא מצטוותא פי'
מתחברת יש סטריה שבת כהן אלא לצוות בו
א' ג' צבתין מחקונים קרובי ענין הן

סליק פרק ב'
אחל פרק ג'

צד בפרק אומ' להן הממונה
בגמ' בא לו למזרח דמיצדד אצדודי
פיר' לא ילך תלמיד בצד רבו שהוא כנגדו
ממש שהעושה כן הרי זה בור וגם המהלך
אחורי רבו זה הוא גס רוח אלא דמיצדד אצדודי
מקצתו ומקצתו לאחורין כבר הוציאו לו בגמ'
נטל את הדם כשהוא מזה למעלה מצדד למטה
פיר' נותן כף היד למטה ואצבעותיו כלפי למעלה
ומזה וההזאה עולה למעלה מן הכפרת כנגד
הכפרת מחוץ לכפרת וחוזר ונופל למטה בקרקע
וכשהוא מזה למטה מצדד ידו למעלה כלומ'
כף היד למעלה ואצבעותיו למטה ומזה כנגד
עביה של כפרת שהיא מצחה והיא טופחה
כדאמ' ארון ט' וכפרת טפח וההזאה יורדת
בקרקע מחוץ לארון כנגדו כדג' בגמ' דתני הכונה
אומ' שמואל המצדד את האבן פיר' שמיישב אותו
במקום הראוי לו תנאה בצדודי ועברא פיר' דרך
הבנאין ביסוד מצדדין האבנים על העפר
ומיישבין אותן צד בבני
העיר בגמ' אין מוכרין בית הכנסת
וכבר אי זהו נשך בגמ' כיצד לקח הימנו חטים
צד אחד בריבית איכא בינייהו פיר' אם תהיה
ההלואה ב' דינרין בגמ' וכיוצא בה הרי זו ריבית
גמורה מב' צדדין גבי מלוה וגבי לווה ושניהן
עוברין אבל העושה שדהו מכר על תנאי גבי
לוקח הוי ריבית דאי מיתי ליה זוזי מהדר ליה
בעל כורחיה אבל גבי מוכר לא הוי ריבית דאי
בעי לה מהדר ליה לעולם ולא איתי לידי ריבית
ואכי למיהדר ליה לא האוי רוביתא אלא כשיחזיר
וכן מוכח מה שתנא שיחזיר דשמא לא יחזיר
לעולם ריבית על מנת להחזיר פיר' כשיבוא לו
מעותיו יחזור מה שאכל מן הפירות ר' יהודה
מתיר ותנא קמא אוסר כבר' ר' יוחסין בגמ' כל
האסורין ונוקמה בבת שלש שנים ויום אחד

ואבי' כדר' שמעון בן יוחאי אם בן מצרה
תברה כביל ר' חננאל ז"ל כתו' אם בן מצמדה
תברה ופירושו במקום חיבור זיווגה משום
שברתה שנמצא ממנה עצמה מרובה
צד בס' גמ' דתנ' ר' אליעזר
אומ' אם לא הביא כליו דרך
ודימי איתיליד ליה ינוקא וכנו ל' יום שכיב
יתיב קא מיאבל עילויה אמ' ליה אבוה
צורנייתא קא בעית למיכל כבר ושו מנלחין
בגמ' הקובר את מתו מר עוקבא שכיב ליה
בר חמוה סבר למיתב עליה שבעה ול' מעל
אתא רב הונא אשכחיה אמ' ליה צורנייתא קא
הסאלך כדג' גמ' דתנ' כיצד מעברין וכס' גמ' דתנ'
א' בעי מאי לא יחדך רמיה צידו לא יחיה
ולא יאריך ימים פייר הרגמ' יחרוך כעמ' האי
לא יחרוך בתימא וכילא יחרוך כלומ' ודאי
יחרוך ישתמר בידו שלומד כדמאות שאומ'
לרבו איני רוצה ללמוד עוד ואינו עושה אלא
שרוצה לחזור תלמודו פיר' מה כתי' לא יחרך
רמיה צידו כלומ' אם לא יחרוך כנפי העוף
רמיה צידו יעופו ממנו כך דברי תורה אם
לא יחזיק בהן בטוב יעופו ממנו לא יחיה
ולא יאריך ימים בויקרא רבה כבר' אומר ל'
הכהנים ולקחתם לכם אותציר ההוא ליסטאה
ואיחבש וכבי ימוך צרינון וחבשינון במילקי
כבר' א' בראש השנה ואם צורה להן נוטלין
בידן מקלות פיר' אם יאריב להן אדם כמו
ואשר לא צדה וכוחדים ממנו לוקחין בידם
מקלות בויקרא רבה כדג' ויהי ביום השמיני
ותדי לי מן נטוריא
צד ובכל תושיה יתגלע בירג' ובכר'
מולבנא מצטרי ובכל אויל יתגלע תרג' ובכר'
דשאטי מצטרי ונצדו עריהם מבלי' אש'
צד' ותשם בפוך עיניה

וכחלת בצידוא מדביק בתוך אבנך תרג
כביש בצידא׳׳ צדון
פי׳ ד׳ בכלים שולי קוטס
והצידונין פי׳ בערך קס פר׳ אלו טריפות בגמ׳
מחוזת הרים צידנים יקראו לחרמון שריון תנא
שניר וחרמון שני הרים של ארץ הן מלמד שכל
אחד ואחד מאומות העולם הלך ובנה כרך גדול
לעצמו וה׳ל והעלה וקרא לו שם על שם ארץ
ישר׳ משום חביבות׳׳ צדע
פירש צידעא ובת צידעא פי׳
בערך בת צידעא׳׳ צדק
צדיק בגמ׳ דכל הכונה צדיק כפוף
פשוט פי׳ יש צדיק עניו ויש צדיק שאינו עניו
פי׳ אם כפוף בעולם הזה פשוט וגדול לעולם
הבא בס׳ גמ׳ דפר׳ אומ׳ להן הממונה צדיק מעצמו
פי׳ כשטבה הצדיק מתברך הוא בעצמו צדקה
זכר צדיק לברכה כשטבר רשע אחד מתקללין
כל הרשעים של ושם רשעים ירקב פר׳ גמ׳
דר׳ה השנה ובפסחים פר׳ א׳ בגמ׳ כל מקום סלע
זו לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה בה
לעולם הבא הרי זה צדיק גמור כך קיבלנו מרבנו
מ׳ משה הדרשן ז׳צ׳ל הרי זה צדק גמור פי׳ ר׳
צדקה חשובה היא אע׳ג דהזכיר שיחיו בני וזכה
לחיי עד׳ צדקה תרומם גוי פר׳ גמ׳ דפר׳ ר׳א
משותפין ובילמדנו פר׳ כי תשא ענין צדקה
פירוש בפר׳ א׳ בבואה ובס׳ ביאה פר׳ גמ׳ דפר׳
חלק תנא רבי אליהו צדיקים שעתיד הקב׳ה
להחיות שוב אינן חוזרים לעפרם של והיה
הנשאר בציון וגו׳ ואותן אלף שנים שעתיד הקב׳ה
לחדש עולמו עושה להן כנפים כנשרים וטסים
על המים בימים של על כן לא נירא בהמיר
ארץ וגו׳ ושמא תאמ׳ יש להן צער תלמ׳ לומ׳
וקווי יוי יחליפו כח וג׳ כל צדיקים של בפרס
צדיקים כתיב עיין בערך זיין

צרך עכרא דין מוטק
לעטרו. כבר פי׳ בערך טצהר
צרוק וכיתוס כבר פי׳
בערך ביותסין צרד
פי׳ הזהב בגמ׳ עד מתי אמ׳ רב
פפא בצרדייתא אוכל מני תשמישיה
דיקירו עליה לא ובגמ׳ מי שהוטל אמ׳ רב פפא
בצרדויי דיהבי אורבעה למאה פי׳ צרדויי
מוכרי בגדים של בעלי בתים מנהגם להוסיף
להן ד׳ אומות למאה שירויחו אותן בס׳ גמ׳ דפר׳
ואלו מגלחין ובר׳ גמ׳ דכתובות והאידנא נהוג
עלמא מפי בצררא בת זוזא׳׳

סליק פרק ג׳
אחל פרק ד׳

צהב ברי׳ חולין ובסיפרא פרק
ואם מן העוף תחילת הציהוב בזה ובזה כמו
פי׳ ציהוב כרי׳ ושער צהוב והוא קרוב לגוון
הזהב פר׳ ב׳ במידות מפני שנחשתן מצהיב
פר׳ ג׳ בנגעים התקים מטמאין בב׳ שבועות
ובב׳ סימנין ובשער צהוב דק ובפיסיון בס׳ גמ׳ דפר׳
הקומץ רבה יצאו כן הענים שמטמאין בב׳
סימנין שער לבן ושער צהוב ובר׳ הכר צהבו
פניו של יוסף הבבלי פר׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳ העומר
שתק ר׳ טרפון צהבו פניו של ר׳ יהודה פר׳ גמ׳
דחולין רשעך מעור אותו אמ׳ לו אין צהבו פניו
של ר׳ פר׳ ערב פסחים בגמ׳ ואחד צהבו פניו
של רב חסדא פר׳ גמ׳ דפר׳ הנודר מן המבושל
אמ׳ לו ר׳ טרפון היום פניך צהובין בכתובות
בס׳ גמ׳ דפר׳ הנושא את האשה פניו צהובין סימן
יפה לו ירוקין סימן רע לו׳׳ צהב
פר׳ ואלו מגלחין בגמ׳ דספר אין קורעין

היוצא

היותא במטה רבים מצהיבין עלין פי׳ רבים מרגישין ומצטערין

צהב

בחלק בגמ׳ דר׳ הדיוטות משל לשני כלבים שהיו בעדר אחר והיו צהובין זה לזה בויקרא רבה בתו כענין שלום אמרין לה מגירתא קדין אתון צהובין בילמדנו ויהי כרד ואש מתלקחת אש וברד צהובין זה לזה כיון שבא זמן מלחמתה של מצריים עשה הקב״ה שלום ביניהם ובעסתה ברותה תת׳ ומצהבא לה״

צהל

בב׳ משוח מלחמה א׳ ירך לבבכם מן צהלת סוסים פי׳ זעק הסוסים נקרא צהיר

צהר

בס׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בביצה וירלמ׳ מאותמול עברוה חזייה דהוה קליף ציהריה פי׳ מקום שנקלף מגהץ דמתחזי שהיום ניקלף ציהריה כמון צהר צבר א׳ בקידושין בגמ׳ כל מצוה שאינה תלויה אמ׳ להו לא צהריתו פי׳ לא נתבררה השמועה בצהרים לכם לא קימא לן כר׳ יאשיה דאמ׳ עד שידע חיפיה ושעורה וחרצן מטלטל ידו זה לא ידע חרצן

סליק פרק ד׳
אחל פרק ה׳

צו

בשלשה זה פירוש בפ׳ דיני ממונות בורר מנין שאם אמ׳ גוי לישראל לעבור מכל מצות שבתורה חוץ מעב׳ ז׳ וגילוי עריות ושפיכות דמים יעבור ואל יהרג הדא דתימ׳ בינו לבין עצמו אבל ברבים אפי׳ על מצוה קלה אל ישמעו לו כגון פפוס ולוליאנוס אחין שנתנו להם מים בבני זכוכית צבועה ולא קבלו מהן אמ׳ לא אתכוון משמרתהון

אשר

מאיר

של

צוף

אלא מנבי אדנונן בפרק ראשית הגז מלובן ולא צוי כדי לעשות ממנו בגד קטן בעד כמה פר׳ ר׳ בבכורו ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצוי פי׳ לבן ומאוס ענין צואה

צוו

בפ׳ מקום שנהגו בגמ׳ ו דברים וכל דקאים בראמות ולא עבדו ליה הכי צווי בפ׳ ערב פסחים בגמ׳ לא יפחתו לו אזל חבקיה לדיקלא בקע גברא וצווה דיוקלי דיקלא בפ׳ לא יחכור בגמ׳ מרחיקין גורן קבועה בשלמ׳ מקשאין ומדלעין אזיל יתיב בליביה ומצוי ליה פי׳ שורף ומייבש לחלוחיתו״

צווח

בפ׳ כיצד מעברין בגמ׳ עיר של יחיד אמ׳ ליה לאביי ז״ל עדיב להו וחזית דלא מצווחת עליה בבי מ׳ מדרשא אמ׳ היינו דאמ׳ לי חביבי חזי דקא מ׳ מצווחת עלי בבי מדרשא בס׳ גמ׳ אמ׳ ליה ר׳ חיה לרב קום ז״ל וחזי דקא מצווחת עלי בבי מדרשא בס׳ גמ׳ אמ׳ ליה רב חייה לרב קום ז״ל וחזי דקא מצווחת עלי בבי מדרשא אמ׳ היינו דאמ׳ לי חביבי חזי דקא מצווחת עלי בבי מדרשא

צואר

בר׳ חולין כל העוף כשר למליקה ובר הצואר כשר לשחיטה בס׳ גמ׳ דפ׳ שתי מידות תנו רבנן ידו על ראש ולא ידו על צואר ידו על ראש ולא ידו על גביים ידו על ראש ולא ידו על החזה וצריכא דאי כתב רחמ׳ צואר משום דלא שוו להדדי ראש אבל גביים דשוו להדדי ראש וכול פי׳ צואר היינו הגרון״

צוורין

בפ׳ י יוחסין בגמ׳ דסמך אלו הן שתוקי ומפיק מינן צווארי צווארי פי׳ גדודיות חיילות״

וכול

סליק פרקא
אחל פרק ו

צח

כרג׳ גמ׳ דכל חביות לגשמי
אופשר בלא צחצוחי שמן בנר אין
מעמידין בגמ׳ השיאו לפי שאי אפשר לה בלא
צחצוחי חלב פיר׳ לשון שחיטה המה בויקרא
רבה וכי ימוך והשביע בצחצחות נפשך כשתהא
נפשך מצוחצחת לצאת מן מיישבה

צח

בפל׳ יום טוב של
ראש השנה בגמ׳ שוכר אדם שאול
אומ׳ מים ויין מותר כדי לצחצחו ברג׳ גמ׳ דכל
השוכר את הפועלין מאימתי גמר מלאכתן
ריש לקיש אמ׳ משיצחצחן במים ברג׳ גמ׳ דכ׳
או בביצה מפני שצריך לצחצחו בס׳ המכלת
בגמ׳ אם היה מרוקם בורקין אותו בשמן שהשמן
רק ומצחצחו

צחן

צחנה
זרמת סוסים זרמותהי תרג׳
סוסוותא צחנתהון בפסק דדברי ירמיהו
מרס אוכל צחנה פיר׳ אוכל סירחון

צחן

בפל׳ הנודר מן
המבושל הנודר מן הצחנה אסור
בטורית טרופה ומותר בציר ובמורייס בפל׳ י׳
בתרומות ר׳ יהודה מתיר בצחנה שאינו אלא
ליטול את הזוהמא פיר׳ צחנה דגים קטנים
מבושים ואם מצוים בבשל תרומה מתוכם
משליך את הבצלים והדגים מותרין ובלבד
שיהא בבל צורתו ולא נתערב עם הדגים
כס׳ גמ׳ דכל א׳ בסוטה האי צחנתא דבני
נהרא שריא כס׳ גמ׳ דכל אין מעמידין הויא
אורבא דצחנתא דאותי לסיכרא

צחן

ברא גמ׳ דכל אין
עומדין לא מריך ולא
ולא קוי בוין דלא מוכס ולא צחור פיר׳
רבן כמו צמר צחר

סליק פרק ו
אחל פרק ז

צטם

שנה בעמוד השחר
בצטמא לפרזלא בבר פיר׳ בערך
אוקטמא בר׳ שקלים

ציון

ומציינין על הקברות וכרג׳
מועד קטן פיר׳ מלשון ובנה אצלו ציון ברב׳
דבעי מציינין אותו בקו זזות אדמה עיין בערך
חרס בפר׳ א׳ בברכות בס׳ הלב וחמשים אומ׳
אוהב יוי שערי ציון אוהב הקבה שערים המצויינין
בהלכה יותר מכל בתי כניסיות ובבתי מדרשות
ברג׳ גמ׳ דכל כיצד מעברין הציבי לך ציונים עשי
ציונים לתורה מאי משמע דהאי ציון לישנא
דסימנא הוא דכת׳ וראה עצם אדם ובנה אצלו
ציון ר׳ אלעזר אמ׳ מהכא ומודע לבית וכול בפסקה
ויהי ביום כלות משה צב מצויינות צב מטוכסות
פיר׳ מצויירות כס

צירן

רחל דחרשין ולא כס דכישרין
וכול אבל צייך לית לן בה עיין בחרש ברג׳ פסק
דדברי ירמיהו צהלי קולך ציצוי בקליך בבר׳
רבה פרש׳ ס׳ו אם מצאתם שם תינוקות מציצין
בקולם סב אח מצבצן בפר׳ יוצא דופן בגמ׳ כר׳
השיים מטמאות שמעתיה דצייך בין השמשות

ציתר

ברג׳ מגילה
איכה הין צריה לראש תרג׳
אמ׳ ליה מסטיאנוס מן קומי הדין
צייתרא אית קמיה על רגלך

סליק

סליק פרק ז
אחל פרק ח

צל
ברא׳ גמ׳ דתנ׳ במה מדליקין
הוה מהדר מר אמישחא דזיתא
אמ׳ האי צל נהוריה טפי ברא׳ גמ׳ דתנ׳ במה
אשה כיהיכי דצ״ל האי ליצ״ל חמריה דפלניא
בר פלניא בפר׳ ח׳ שרצים בגמ׳ הילמי אמ׳ זעירי
נותן אדם יין צלול ומים צלולין לתוך המשמרת
בשבת וכול בערב פסחים בגמ׳ ואפי׳ עני שב׳ יין
דהוה צ״ל לאהדורי ליזדהורי בפר׳ המפקיד בגמ׳
אם היה שמן בבעל הבית עסיקין דניחא
ליה בצילה בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ מתרתאי הנהו
מיא דצילי מיניה בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין נותנין
מים על גבי שמרים בשביל שיצולו ברא׳ גמ׳ דתנ׳
חרש ששא דעתא צילתא היא׳׳

צל
בס׳ גמ׳ דתנ׳ כל שעה
איכא ביניהו צלי קדר בפר׳ א׳
במגילה בגמ׳ קדאו את המגילה משולא בתרא
הוו קארו ליה צלי קדר כיון שצלאו בקדירה
בלא מים ובלא שום משקה

צל
בס׳ גמ׳ דתנ׳ ואלו עוברין מאי על מצלות
הסוס עד שעה שהסוס רץ ומיצל תחתיו פיר׳
עד חצי היום שעושה הסוס צל לעצמו מתחתיו
מלמדת ברא׳ כי תשא ישוב הצל עשר מעלות
מדרך כלאדן היה למוד לאכול בג׳ שעות ויישן
עד ט׳ כיון שחזר גלגל חמה בימי חזקיה עמד
ומצא שחרית וכול

צל
בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ העובר ובפר׳ הקורא
את המגילה עומד בגמ׳ ביום טוב חזינא להו לאביי
ורבא כי נפלי על אפיהו דמצלי מצלויי כיון לא
הוו טחון כניהן בהדיא בקרקע אלא מטין על הצד׳

צל
בס׳ גמ׳ דתנ׳ היה נוטל
בתולה צילנית כיון מראה עצמה ועודה
קטנה שמתמרת יומם ולילה להתגדל׳׳
בזבחים ברא׳ גמ׳ דתנ׳ כרת חטאת וככר אילן
קשרים בגמ׳ מקפלין ובירוש׳ ברא׳ כר׳ תפלת
השחר למה נקרא שמה צולה שכל מיתי עולם
נצטללו לשם ור׳ יוחנן אמ׳ למה נקרא שמה
שנער שכל מיתי עולם ננערו לשם בב׳ החובל
בגמ׳ אמ׳ ר׳ עקיבה צלולית במים אדירים
והעליתה ביגך חרס צללו כעופרת׳׳

צלא
בפר׳ הנודר מן הירק בגמ׳ הנודר מן המיטה מאי
דרגש ערסאי דגדא רב וחנינא בר מערבא
שמיה דהוה שכיח בשוקא דצלעי מאי דרגש
ערסא דצלא כיון צלא הוא עור שטוו וקשור
בחבלים על המלבנות ומסורגות מלבנות
המטה בחבלים הללו והעור מתוכם וכיון
שמעמידין אותה ישינין על גבי העור בפר׳
גמ׳ דתנ׳ השותפין ארבעי לצלא וארבעי לצללא
כיון משל משל לו רב ספרא לרבינא מה אתה
מקפיד על רועא ליטול ממנו את השדה
להרבות לך נכסים צלא פועל שעושה שכירותו
ועומד בשרב ושמש ואוכל ארבע ככרות
ובעל הבית שישן בצל ואינו עומד בשמש
ובשרב אינן אוכל אלא ד׳ ככרות הילכך דייך
במה שיש לך ועזוב את השדה זו לרועא ביק
אח כו היכי דצריכי לאושכף עשיר שהוא צלא
ד׳ ככרות למזונותיו ואושי ביתו כך צריכין
ד׳ לצללא לאושכף עני משל משלו אמ׳ לו כלומ׳
מעשה זה בר מצרא אינו אלא משום ועשית
הישר והטוב וכיון דזה רועא עני הוא שעכב
אינו יכול לחיות בלא שדה שאם לא יקח עכשיו
שדה זו יפסיד מעותיו ואין לו במה יתפרנס
משום הכי לא יכלת לסלוקי האין לך ועשית
הישר והטוב גדול מזה דתישבוק ליה למטבן

צלב
תרג תלוי׳׳

צלבהא

כס גמ׳ דפר׳ אין
מעמידין בך סימני עופרי דגים
מאי ניהו צלובהא כי׳ שהוא דג טמא׳׳

צלהב

שער צהוב תרג׳ ירוש׳
שער מצלהב ויבער ביעקב כ׳
כאש להבה תרג׳ ואדליק בבית יעק׳ כאישתא
ומצלהבא׳׳ וכלהבא תלהט הרים תרג׳ וקיד
שלהוביתא דמצלהבא וזדי טורייא כעין
נחשת קלל תרג׳ כעין נחש מצלהב כילך סמר
תרג׳ כצלחא ומצלהב כוחלא

צלח

ברג׳ גמ׳ דמ׳ כלגדול כי היכי
דליצלח ציבעיה כי׳ לא ניחא ליה דתינוק
נשמה דכמה דאית ביה שמה טפי מיצלח
ציבעיה שצבעו מתעלה יפה יפה ויהיה צבעו
פרי ויפה כמו כי אז תצליח׳׳

צלח

כס גמ׳ רב אמ׳
ר׳ עקיבא עוטרן כל שהוא
למאי חזיי לצילחתא ברג׳ דטמאות דף מ׳
שאחזו לצלחתא ליתי תרנוגלא ברא וכול כי׳
צערא דנקיט בחד גיסא דרישיה ושמו בלשון
אורמי צלחתא כי׳ אח מי שיש לו כאב באמצע
ראשו כמו ויבקע עצי תרג׳ וצלח כס גמ׳ דפר׳
מכשן שמואל צלחו ליה תכתקא דשגא כי׳
השוכר את האומנין בגמ׳ והבריקה ניצלחיה
לציביה וניבנייה

צלחית

פס׳ עב׳ דר׳ נטל משכך ודרך
להון צלוחיתו כפר׳ במה אשה צלוחית של
פלייטוס צנצנת תרג׳ צלוחי פיליטון

צלוליבא

ברג׳ גמ׳ תר׳
במה מדליקין ולצלוליבא דמי
טר׳ בתשובות אילן סרק יש במקומנו ועושה
גרעינין ועושין מהן שמן ומין סממנין וכל
מי שיש בו ליחה הרבה שותה משמנו ושמו
בלשון ערבי כרוע ושמו קורין דהן אל כרוע

צלם

כס גמ׳ יצר׳ הזהב רבא
שרא לצלמי גירי כי׳ לצייר
החיים למודק למידק צררי כי׳ לחבט ולמעך
במקלות בגדים שחוטן עבה כדי להראות
דק ולצלומי דיקולי כי׳ לצייר סלי נצרים
של ערבה ובעתיקי אסור דמתחזי כחדתי
בילמדנו ואתה תצוה כבוד חכמי׳ ינחלו זה דויד
ושלמה שבנו ש׳ בית המקדש וכסילים מרים
קלון זו אומות העולם שהחריבוהו והקב״ה
עושה להן צלמן ראה מה כתיב ייי בעיר צלמם
תבזה למה בעיר המשל אומ׳ מקום שהגיסטים
מקבח שם נתלה הוא מגלה

צלמות

בילמדנו בס׳ כי
תשא כל ימות החול הרשעים
נדונים ובשבת אינם נדונים וכשהסדרין
שולמין מלאך ששמו דומה הממונה על ה׳
הנשמות בא ונוטל שמתן הה״ד ארץ עיפתה
כמו אופל צלמות ולא סדרים מהו צלמות
צאו למות שכבר שלמון סדרים

צלמון

בפר׳ ח׳
בכלאים ובפר׳ המוכר את
הספינה בגמ׳ קנה ג׳ מעשה בצלמון באחד שנטע
את כרמו בפר׳ יו׳ ביבמות מעשה בצלמון באחד
שאמ׳ אני איש פל׳ בן איש פל׳ כי׳ שם מקום

צלע

הוא יצוע הוא
הצלע הוא הוא כבר כי׳ בערך

צלף

אסתא לא למעלה
ולא למטה אם כמצליף
כבר כי׳ בערך מצליף ובערך נגר ובערך
עד יורע כמביא למעלה בסבך תרג׳ יצליף

צלף

בפר׳ ח׳
בקורנסא
שרפיס בגמ׳ כל האוכלין וכל
המשקין לאתויי מי צלפים בחומץ ברג׳ בגמ׳
דפר׳ אין צדין ג׳ שנין הן ישרא׳ באומות וכו׳

עד יש אומ׳ אף צלף כאילנות בפר׳ במה
מדליקין עתידין אני סרק שבארץ ישר׳ שמש׳
שמוציאין פירות בכל יום וכול׳ עד נפק אהוי
ליה צלף בר׳ גמ׳ דבר׳ חזקת הבתים אוכלה
ג׳ פירות בג׳ ימים כגון תאינה אכלה ג׳ פירות
ביום אחד כגון צלף להוי חזקה פי׳ צלף יש בו
קפריסין עלין ואביונות ומעג׳ דאביונות אינן
עיקר פירא הני נמי כפרי תבואה הן חשובין
ונהוי חזקה צלף מתעשר תמרות אביונות
וקפריסין עיין בערך אביונות פי׳ צלף הוא
נצפה והוא פרחא והוא שם האילן ובלשון ישמע׳
אכבר ובלעז קפרא תמרות הן לולבי נצפה
וכשהן רכין ורקין נקראין שיתיה ואוכלין אותן
והן עיקר העץ שעושה הפרי ועליו ועל העלין
אומ׳ בורא פרי האדמה שהן יוצאין מן האדמה
ואביונות שהן יוצאין כנקן הן עיקר הפרי ומברכין
עליה בורא פרי העץ וגם על הקפרס שהוא
שומר לאביונות נמי מברכין בורא פרי העץ
שהוא שומר לפרי ונקרא ניצא דפרחא ועוד
נקראין אביונות בוטיתא

צלצל

בפל׳ ה׳ בשקלים
בן ארזא על הצלצל בפר׳ ג׳
בתמיד מיריחו היו שומעין קול הצלצל בפר׳ ב׳
בערכין והצלצל לבד גמ׳ מנא הני מילי אמ׳
רב אסי דאמ׳ קרא ואסף במצלתים משמיע
מצלתים תרי הוא כיון דחדא עבידתא הוא
דעבדי וגברא חד עביד בהו קארי להו חד
פי׳ צלצל שני גלגלי נחשת ומכין זה את זה
וקורין אותן בלעז צימבלי ועוד קורין אותן
בלישטרי

צלצל

בהגדה
דפל׳ המוכר את הספינה עתיד
הקב״ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן
של התמנוא בסכות עורו לא זכה לסוכה עושין
לו צלצל של׳ ובצלצל דגים ראשו כלומ׳ צל

מעל ראשו עושין לו קנויע פי׳ דבר הנקשר
ותלוי בצואר של׳ ותקשרנו לנערותיך

צלצל

בפר׳ במה אשה
בגמ׳ כוכלת ותחת חגורה נקפה
מקום שהיו חוגרות בצלצול נעשה נקפים
נקפים בגמ׳ דבר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ האורג הא למה
זה דומה לאורג צלצל קטן שני חוטין ברוחב
שלשה בתי נירים בס׳ גמ׳ דעירובין ובר׳ גמ׳
דבר׳ כל הזבחים שקיבל אומ׳ יהודה בריה דר׳
חייה לא שנו אלא נמי אבל צילצול קטן הוי
ייתור בפ׳ מס׳ בבר׳ מקום שנהגו בגמ׳ ר׳ מאיר
אפי׳ צולצול קטן ואפי׳ שבכה קטנה בס׳ מנחות
הלבישו באונקלי וחגרו בצילצול בבר׳ רבה
פרש׳ כ׳ ויעשו להם חגרות חגור חגורי חגורות
צולצין קולסין סבכין

צלק

בס׳ חלומות דבר׳ הרואה עד
דאיצטליק רישיה פי׳ צלחיה כלומ׳ בקעו
לשעס תרג׳ ויבקע וצלה בבר׳ העור והרוטב
בגמ׳ המפשיט התם דצלקיה מצלק הכא
דנגדיה גסטרא

צלקה

בפר׳ ט׳ בנגעים חזרו וחין
מעג׳ שמקומה צלקת נידונין כעור הבשר
בפ׳ המדיר בגמ׳ כל המומין נשכו כלב ונעשה
מקומן צרקת הרי זה מום פי׳ כשתתרפא
המכה וקרם עליה עור ולא נשאר אלא
רושם המכה בלשו׳ שמו צלקת בראמ׳ בתורת
כהנים וכול׳ עד שיעשה צלקת תלמוד לומ׳ שהיו
האי כיצד נתרפא ולא נתרפא מכלל שצלקת
נרפא ממש סמא נעשה מקומו שומה לבנה
בר׳ גמ׳ דבר׳ דם הנדה אומ׳ מר בר רב אשי
בשר נעשה מקומו צלקת

סליק פרק ח׳

צ

אחל פרק ג׳

צם בבמ׳ דשוש משוש כיון
שעמדו ישר׳ לפני הר סיני היו מצמצמין
את עצמן כבהלה כותחין אחת וקומצין אחת
כיר מקשטין״ **צם** בל׳ מגילת
איכה גם מגבוה יירמו מגבהו
שלעולם נתיירא אומ׳ לא בעי אלא מצמצמא
יתי ומעבד לימא דעבד לסבי ובלא האמינו
מלכי ארץ **צם** ועשתה
אתצברנה תרג׳ ירוש׳ ותצמי
ית טולפהא טוכרהא״ **צב**
בויקרא רבה בבר׳ אמר ל׳ הכהנים
סמוך לפרשת לעולם לא את חמי גבר צאים
בשקא ובתעניתא״ **צביר**
בבל׳ כי שמתו בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳
אצטמיר חצביה דרב נחמן כיר נתחבר
השבר שנשבר כלומ׳ עלתה לו ארוכה בפרק
המוכר את הספינה מכר את הצמר לא מכר
את הבקר כיר הצמר הוא העול שצומד הבקר
לנושט במגלת איכה גדר דרכי נקיי סברא
דמגדלא הוה צמר עיית קנדיל חי בערובתא
וסליק לירושלם כלומ׳ היה מטיב את הנרות
ולנשברת לא חבשתם תרג׳ ולתבירא לא
צמדתון **צבח** בבר׳ החובל
עלו בו צמחים מחכות המכה
חייב בחלק בגמ׳ ר׳ עקיבה נפקו ליה צמחי
באכיה בא׳ו טריפות בגמ׳ הריאה העלתה צמחין
חוששין לה כיר אבעבועות הינו בועי״
צבוח בחנקים כרך
עשירי בנגעים הצמח נצוה
כתיל מיר שיער צהוב דק עם מצמוחיא
ריומא בויקרא רבה **צבוח**
בבל׳ מומין אלו חצימח והצימס

איזהו הצימח שאזניו קטנות צימס שאזניו
דומות לסכוב כי גדולות מקובצות ביחד תנא
אף הצימע מאן באעני צימע ואישתבר
גדיא חדא כיר שאזניו תלויות לו למטה״
צבול צגה כוחל וצמל
בבר כיר בערך בחל״ **צבוק**
צבדין כיר
למעלה כצנוח״ **צבוצם**
בבר׳ אלו הן הן השרכין בגמ׳ אלו הן
הנהגין כובש מינא לן אומ׳ שמוא׳ אומ׳ קרא או
באיבה לרבות את המצמצם בבר׳ כיצד משת
אחין בהלב׳ ב׳ סבר לה כר׳ יוסי הגלילי דאמ׳ אפשר
לצמצם כיר בבר׳ ב׳ בבכורות תנן רחל שלא
ביכרה וילדה ב׳ זכרים ויצאו ב׳ ראשיהן כאחד
ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ שניהן לכהן של הזכרים ליוו
גמ׳ ר׳ יוסי הגלילי שמעינן ליה דאמ׳ אפשר לצמצם
בבר׳ החולץ בגמ׳ המתיר א״רט ליה וצמצימו
ליה בבר׳ עגלה ערופה בגמ׳ מצא מכוון מבחין
מאי טעמ׳ דר׳ אליעזר דאמ׳ קא סבר איפשר
לצמצם כיר שוות כיוון שתיהן בבר׳ רבה פרש׳
מו׳ וצמצנית כנה ואת שפחתה והיא לא ראתה
במגלת איכה און הגבר למטרונה שכעס עליה
המלך וטרדה חוץ לפלטין מה עשת הלכה וצמצמה
את כנה ועמדה לה אחרי העמוד וכול כיר כסתה
צבק בגמ׳ דבר׳ כירה
מצטמק ויכה לן אוסור בר׳ בגמ׳
דבר׳ המצניע הוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה
בגמ׳ דכל אין עדין היה אוכל בענבים והותיר
והעלן לגג לעשות מהן צימוקין בבר׳ אלו טריפות
בגמ׳ חרותה תנו רבנן כיר אח איזהו חרותה
כל שצמקה ריאה שלה בבר׳ רבה פרש׳ ל׳ בר
אשר בארץ יגוע יצבוק **צביר**
בהמבריך בר׳ ז׳ בכלאים ר׳ מאיר אומ׳
אף צמר גפן אסור ואינו מקדש כיר מוך ובלגו

בנב״י צמר בם עירובין
ר׳ יוסי אומ׳ שוק של צמרין היה
בפ׳ כ״ט בכלים חוט מאזנים של צמרין וש״ל
שוקלי זכוכית טבחים צמר
בפ׳ מקום שנהגו בגמ׳ מושיבין
שובכים משום דאכתי לאפלה צימרה מתה
פי׳ עדיין החמות בה והיא תחמם הבצים בפ׳
הכונס צאן לדיר בגמ׳ חממה ליבתו הרוח ר׳ זורא
אמ׳ דצמרה צמורי פי׳ החמה חממה חמומי
שלא נשף בשבתות אלא כער טו ושב מן הגדין
דהינו רוח חם לפיכך אינו דומה לזורה ורוח
מסייעתו פי׳ אוח שלא היה מלבה בכל כוחו
אלא מנשב על גבי האור וליבתו הרוח בפ׳ אין
מעמידין בגמ׳ מתרמאין האי אשתא צמירתא
במכה של חלל רמיא״ צמר
בר״ג גמ׳ דפ׳ השוכר את הפועלין
קביל עליה שית בצימרתא פי׳ אבן שבמקום
זכרות ואינו יכול להטיל מים אלא בצער על
כן בעידנא דהוה עייל ר׳ לבית הכסא להטיל
מים היה צועק ברמואות בפ׳ מי שאחזו
לצימרתא ליתי תלת נטופייתא משחא
וכול׳ עד ומעיין בחומרתא דנפקא מינה
דמעלנא לכולהו צימרי פי׳ אותו אבן שייצא
ממנו כשיתרפא אם ישחוק אותו וישתה ממנו
יועיל לכל מיני אבן שבצער ויש אומ׳ לכל מיני
קדחת וכן מפרש לצמרא ברא קדחת ששורף
אותו מבחוץ לצמרא גוא קדחת ששורף אותו
מבפנים צמר בפ׳ אילו
טריפות בגמ׳ נפלה מן הגג מעכ׳
דמידוו וקימו צימרא בעלמא הוא דנקיטא להו
פי׳ כאב בה אשה כל ט׳ בנדה וכמין צמרמורית
אוחזין אותה יש מפרשין צמרמורית מן סמר
מכחלך בשרי״ לבי סחרחר תרג׳ לבבי סמרמר:
צמרמר: צמת בפ׳ בהמה

המקשה וכן שניטל צומת הגידים גמ׳ ממקום
שצומתין עד מקום שמתפשטין פי׳ ממקום
שמתקוויצין חד אמ׳ מצמת צמתי ליה עיין
בערך אולצא פי׳ מצמות צמתי גומרין ר׳
לחתיכה ומייבשא ליה לדמא בגוה ואסיר וחד
אמ׳ מישב שייבי ליה גומרי לחתיכה ומייצין
ליה לדמיה ושרי אלמא כל מיצמת מייבישי
הוא בפ׳ החובל בגמ׳ שבת צמתה ידו וסופה
לחזור בפ׳ האשה שהלך בעלה בגמ׳ ר׳ יהודה
בן באבא פי׳ כגון צמתו בבור חיי והוא כגון
צינוקא שאין יכול לעשות בה מלאכה ולא בא
למכרו פוחתתו בדמים וסופה לחזור בפרק
האשה שהלך בעלה בגמ׳ ר׳ יהודה בן בבא היכא
דליכא מכה מיצמות צמתי בפ׳ השולח גט בגמ׳
מי שחצין עבד היכי דאמי דלא בליא קרנא כגון
שהכהו על ידו וצמתה ידו וסופה לחזור בגמ׳ דפ׳
ח׳ שרצים מי שנצמתה ידו או רגלו צומתה
בחומץ ואינו חושש בם גמ׳ דפ׳ כל שעה ר׳ יוסי
אומ׳ שורין בחומץ וחומץ צומתן פחדא צמית
בעתתא מרפיא במגילת טיכה רבתי בגוים
ואיצטמיתיון לבשרא ושלח בעי ולא הוה לן
דניתן לך ואת בעי חמר ואיצמטיץ ולא הוה
לן דניתן לך ויהבינן לך מינה בחלק בגמ׳ עדת
קרח ההוא יומא דהוו מצטמתין קמת ומשקיתה
חמרא בבר״נ רבה פרש׳ כ״ג ועד דהומיה מצמתין
הוא משבח שינולא ומהלך ביה בויקרא רבה
בפרש׳ אמר אל הכהנים פרש׳ מה יתרון ובפסק
דעונד ושאף צמים חיל״ב מי רחק ממונם
של סיחון ועוג משה וכל המשמתין לו וכול
בילמדנו ואת יהודה מבער לצמתך שיהא
מצמתן לבתי כנסיות ושותין דברי תורה
בצמאה ירוש׳ בפ׳ אחרון בפיאה ויהיו בג״
ש׳ דהוא מצמת לין הוא מסכן״

פוחתתו

סליק פרק ט

אחל פרק י

צן בבר׳ ה׳ בדמאי הלוקח מן
הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת
ומן הצוננת על החמה בהגדה דפ׳ המוכר
את הספינה הדג את הזכר וצין את הנקבה
פי׳ מלשון כצנת שלג

צנא בבר׳ אלו מציאות בגמ׳ ואלו חייב
להכריז האבבוכא וכי תנא הא בצינא ופי׳ רי
בגמ׳ דפ׳ הנודר מן המבושל ר׳ שמעון שקיל
צנא על כתפיה אומ׳ גדולה מלאכה שמכבדת
את בעליה פי׳ היה מוליכה בבית המדרש
ויושב עליה ומתכבד ממנה שאינו יושב על
גבי קרקע והוא כלי שדרכו לשום שם את
הפירות

צני בר״ה גמ׳ דפ׳
אין עומדין מכוב נהרא עד
צינייתא דבבל בבר׳ אלו מציאות בגמ׳ כלי אפודיה
ההוא דיו דשקל בשרא ושדתיה בצינייתא דבי
מר מריון בחלק בענין סנחריב נבוכדנצר
ותרגומו צינייתא דבבל בר״ה גמ׳ דפ׳ אין עושין
פסין תאנו רבה בר מארי כדבי רבן יוחנן בן זכאי
שתי תמרות יש בגיא בן הנום ועולה עשן מ׳
מביניהן וזו היא ששנינו בבר׳ לולב הגזול צני
הר הברזל כשירות וזו היא פיתחה של גהנם
בר״ה גמ׳ דפ׳ הדר רבינא הוה יתיב קמיה דרב
אשי חזייה לההוא גברא דקא קטר חמריה
בצינייתא בשבתה וכול׳ פי׳ היה קושר
חמורו בדקל בבר׳ המוכר את הבית בגמ׳ ולא
את מחיצת הקנים קני לך דקלים ותאלין הוצין
וצינין פי׳ דקלין וגמרין גבוהין תאלין שאר
אילנות גדולים הוצין שאר אילנות קטנים
צינין דקלים קטנים

צנב בבר׳ ואלו עוברין בפסחין בגמ׳ כיצד מגרישין
ראויות לכתשן כלאחר יד כצונמא וכול׳ בר״ה גמ׳
דפ׳ לא יחפור הכא במאי עסיקנן בצונמא בסוף
גמ׳ דפ׳ המוכר את הספינה תנ׳ אין עושין משקלות
לא של בעץ ... אבל עושה הוא של צונמא ושל
זכוכית פי׳ אבן חזקה וקשה מאד. בבר׳ א׳ בנדה
בגמ׳ אי זו היא בתולה צונמא נמצא בה חרש
אין זו בתולת קרקע צונמא הרי זו בתולת קרקע:

צנם בבר׳ כיצד מברכין
בגמ׳ על הירקות פת הצנומה
בקערה מברך עליה המוציא לחם מן הארץ
פי׳ פרודת פתיתין פי׳ אח׳ צנומה יבישה ואינו
יכול לאכלה אלא בקערה במקפה

צנן בבר׳ א׳ בכלאים
הטומן לפת וצנונות בב׳ במה
מדליקין ולא בשמן צנונות בבר׳ ד׳ במכשירין
צנן שבמערה ערה מדיחתו והוא טהור פי׳
צנן מים שבמערה ובלישנא דרבנן שמו פוגלא
ושמו בלשון ישמעאל פיגל ובלעז אודמורשא:

צנן בילמדנו בכי
תשא צנן וחדשה ומגדל גר
צנן שהיא צנה חדשה שהקב״ה מחדשה לעתיד
לבוא מגדל גר שמשם שהקב״ה יוציא ומגדר
משתיהן של אומות העולם

צנין דקיקן תרג׳ ירוש
צנומות דקות **צנע** בבר׳ ד׳ בדמאי וצנועי
בית הלל היו נוהגין כדברי בית שמאי גמ׳ ירוש
מהו צנועי כשירי אומ׳ רב חסדא כך שנינו
שהכשר נקרא צנוע כס גמ׳ דעירובין מלפנו
מבהמות ארץ זו פרדה שכורעת ומשתנת
ומעוף השמים יחכמנו זה תרנגול שמפייס
ואחר כך בועל למדנו צניעות מחתול פי׳
שבועל בצינעה פי׳ אח׳ שמכסה צואתו
גלל מנולה שמכינה לחמה בקיץ ואין נכנסין

לחוץ

לקוד שאינו שלהן לגזול עריות מיוחה כל זכר
הולך אצל אשתו ולא אל אשת חבירו בגמ' כיצד
הרגל בגמ' דסנהד' מי זהו מועד אמ' ליה לאביי
זיל אצנעינהו כיד הזהר לבעליהן שישמרו אותן
והשיבו אמי ואמ' בעליהן יגדור גדר לשדהו

צנע

בב"מ בקידושין
וחכמ' אומ' בכסף סבי דנחוניא
בגמ'
לא אותו לכרקיה דרב חסדא אמ' ליה לרב המנונא
זיל צנעינהו כיד לך געור ופגע בהן נחוניא שם
עיר וקרובה למודיא וכשאומרו לו קרנונא חס
ושלום לא ביזוהו אלא אומרין לו וכי הדגים חמים
הן קדים הן קרנונא דאוי לומ' לך כמר' בנותה
כותים בגמ' המקשה כי קא ניחא נפשיה דרב
אמ' ליה לרב אסי זיל צנעיה כיד מנעיהו מזה
ואי לא צאית גדריה כלומ' אינו מקשיב וחוזר
בו מנעיהו בהכאות וכצעים מלשון לא ת'
תתגודדו

צנף

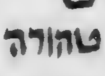
כנף כנפיהם
תרג' ירוש' צנפת גוליהון על ארבע
כנפות כסותך תרג' ירוש' על ארבעת צנפת
גוליהון בר"ה גמ' דנר' נזי' שאמ' הריני נזיר ושמע
הדי עלי' בבשר זבח שלמים כיזהו כי מתכים
אינש בעיקרא מיתכים או דילמא בצנפא
מיתכים כיד בעיקרא בשורש והינו קודם
שנדק בצנפא בענף תרג' בראש אמיר בריש
צנפא והינו לאחר שנדק הדס כנ' מח בצנפא
כיד מעיקרא קודם שנדק הדס שאסור באכילה
ובהנאה וכן נמי האי פשר חולין בצנפא כמו
שקן בסוף לאחר דיקה שמותר באכילה אף
האי נמי מותר באכילה וצנפא לשון צנון הוא
טבר שהוא חס לכתחלה כלומ' חמור ואסור
ומצנון ונעותרי''

צנף

בר"ה גמ' דכר' כיצד הרגל סוס
שצנף וחמור שנער בפר' ערב פסחים בגמ' ואפי'
מן התניחוו ולא תדור במתא דלא צנף בה סוסיא

בר"ה גמ' דכר' אותו ואת בנו עביק ליה בר חגלדא
דלא צניף קליה כרסוסיא כיד נעים דק כגון
צהל''

צנר

כוש שבלע
את הצינורה בפר' כיל בערך כש
שלישי בס' גמ' דפר' א' בגבחים בפסחים אל דהוו
רביעית דחזו להטביל בהן מחטין וצינורות
בר"ה גמ' דפר' חומר בקדש גזירה שמא יטביל
מחטין וצינורות בכלי שאין בפיו כשפופרת
הנוד בכלי נותכות בר' אחד עשר בכלים צינורה
טהורה העשוי כזוול משכל ונברק טהר כיד
מנהג בארץ ישר' לעשות נזמי זהב באזניהן
ועושין ד' או ה' חתיכות שיהיו כמו אשכל
נזם כמוזה מקבל טומאה אבל אם נפרק
לארץ ונברק נטהר ונזם העשוי בקדירה
מלמטה ובערשה מלמעלה זה צורתו
בפר' יג' בכלים צינורה שנפשטה
טהורה חזר וכפפה טמאה כיד ברזל שעל
הכוש שטווין בו היתה כפופה שיכנוש החוט
ואחר כך נשטה בפר' א' ביומא בגמ' ומתקינין
לו לובש שמנה ומקטר בצינורה כיד מהפך
במזלג איברים של תמיד של שחר תרג'
מזלגותיו צינוריתיה ר' חננאל זצ"ל כיד עיני
נורא''

צנר

בר"ה גמ' דכר'
מי שמתו אמ' ליה זוזי היכא אמר
ליה זיל שקלינהו מן תחות צינורא דדשא בבק'
בכתבי הקדש בגמ' כיצד נפלה דליקה ומשלם
להו מצינורא דדשא בר"ה גמ' דנר' מציאת
האשה מר עוקבא הוה שדי להו עניא ד' זוזי
בצינורא דדשא בכתובות דכר' מי שמתו
ונגבי שב אומצי משב בתי ונפקינהו עילויה
אצינורא דדשא דילמא בבוצינא דריחיא
או נמי בצינורא דדשא כבר פיר' בערך בצין
הציר והצינור הקורה והמנעול כיד בערך
צרי''

צנר

האי תיגרא

רמי לצינורא דבידקא כיון דרווח רווח עיין
בברק כיר מרזב של מים רס גמ׳ דתר כל הבשר
חזא צינורא דבידקא בארעיה פיל אמת
המים בפר המוכר את הבית בגמ׳ המוכר את
הבית מכר את הדלת תנו רבנן צינור שחקקו
ולבסוף קבעו פוסל את המקוה׳׳

צנר

בר״ג גמ׳ דתר מכנין
אומרנו נתזה צינורא נוניה על בגדו
שלר בס טהרות מי שהיה עומד ומדבר עד
שפת הבור ונתזה צינורה מפיו בבור בר״ג גמ׳
דתר הוציאו לו ספר עם ערבי ונתזה צינורה מפיו
על בגדו בר״ג גמ׳ דתר חומר בקדש ומשום
צינורא דעם הארץ דנפל פיל ניצוץ של רוק

צנית

מאי צינית בת
אורעא כיל קורין בלשון ערבי
לשחין אבתר ובלשון ארמי בת ארא ירוש׳
צנית כורנרא ומפר כיל פיל אח בערך בת
ארעא׳

סליק פרק י׳
אחל פרק י״א

צנע

בפר אלו קשרים מצניעין
את המטות מלילי שבת ללילי שבת
בר״ג גמ׳ דתר מיתות כך היא הצנעה של משנה
זו בב מי שמתו בגמ׳ בעלקרי שונה הוא
בדוגמות ובלבד שלא יצניע פיל שלא ילמד
לאחרים כהוא בעלקרי ודבר זה אינו למידין
מקל וחומר מסיני ומה אם ללמוד אסור
ללמד לא כל שכן

צנע

משתא מיא בצנעא עיין בבדק
בפר א׳ במגילה בגמ׳ קראו את המגילה קרינו
להשתין צנעו דשיתין מנא מאני קדירה

ומבלי כיר ששים קערות כול במיני מטעמים
צנעי חקלייתא עיין בערך ערן׳׳

צעצע

בס גמ׳ דתר
המוכר פירות לחבירו תנא
אונקלוס הגר אומ׳ כרובים מעשה צעצועים
הין פיר כמין צאצאים כלומ׳ שדומין כנגדן
לנערים דלהכי נקלא שמו כרוב כלומ׳ כרביא

צעק

בפר מרובה
פיל בגמ׳ לא היו מתריעין אלא צועקין
לעזרה אבל לא לצעקה בפר כיר בערך עזר

צער

בס צפר ב׳ ערב פסחים
בערבים וצעירי הלוים היו נקראין
תנא גמ׳ וצוערי הלוים היו נקראין כלומ׳ משוררי
הלוים בשיר ותנא דידן כיון דקטנים קולן דק
והגדולים קולן עבה משום הכי קארי צעירי
הלוים׳׳

צער

ובשת
ריפוי שבת ונזק מפרש פיר נזק
גרסינן בר״ג גמ׳ דתר החובל מתיא תחת תחת
כתיב הכא עין תחת עין וכתיב התם תחת
אשר ענה באונס מה התם ממון אף כאן ממון
יליף אדם מאדם ונקים מנזקים ריפוי ושבת
מקודשים רק שבתו יתן ורפא ירפא בצער
גרסינן נמי בראש גמ׳ דתר החובל ובס גמ׳ דתר
כיצד הרגל כצע תחת כצע ליתן צער במקום
נזק בשת בס גמ׳ דתר כיצד הרגל ושלחה ידה
והחזיקה במבושיו אינו חייב על הבשת עד
שיהא מתכוין׳׳

סליק פרק י״א
אחל פרק י״ב

צפה

הכל צפוי והרשות נתונה
בפר כיר בערך סעד הנשקף על כני

הושי

הישימון ונשקפה על פני הישימון תרג׳ ירוש׳
ומתטפיא מן כל קבילי׳ פר׳ גנ׳ רמ׳ מקום
שנתן המצפה לשכר אשתו ורחים פי׳
כדי להתפרנס ממנו מתקולתא משקל המטוה
שטווה ממנו בכל יום שכר הריחים שכירתו
מפני שהוא דבר מועט הוא אינו רואה סימן
ברכה בזה הדבר פי׳ אחר מתקולתא חנונית
ששוקלת במשקל ופריצות הוא שמגבהת
זרועותיה ומראה אצילותיה לבני אדם ריחים
אגרתא משכיר ריחים שלו דכיון דעבדא
אופל נפש משום שכר אינו רואה סימן ברכה
אבל עבדא מלאכה ומזבנא ליה משבח טה
קרא בפר׳ הרואה בגמ׳ לא יקל לא אמרו אלא מן
הצופים וברואה פי׳ מקום הוא שהיה על
שערי ירושלם ושמה היה בו מקום לצופים
וזהו דתנן בפר׳ ואלו עוברין בפסח מי שיצא
מירוש׳ ונזכר שיש בי בשר הקדש אם
עובר הצופים שרפו במקומו פי׳ וברואה
מקום שהמקדש נראה משם כמו ששנינו
לענין שילה קדשין קלין ומעשר שני בכל
הרואה בתוספת במחיב׳ פר׳ בצק אי זהו לצפה
הרואה ואינו מפסיק

צף

פר׳ גמ׳ רפ׳ דשבת נתנה תחת
ערובה מים הניתוקי׳ והצפים אינן בכי
יותן בפר׳ ד׳ במכשירין עריבה שירד הדלף
לתוכה מים הניתזין והצפים אינן בכי יותן
בפר׳ ב׳ בטבול יום מקפה וחמיטה של חולין
ושמן של תרומה צף על גביהן בפר׳ עגלה
ערופה או תלוי באילן או צף על פני המים
גמ׳ נופל נוכל ולא תלוי באילן בשדה ולא צף
על פני המים צף הכבשן ונימק סידו עיין
בערך סד שלישי בפר׳ א׳ בראש השנה בגמ׳
ט׳ פרקים בינונים מצפצפין בה ועולין פי׳
שטין פי׳ אח מתבלבלין בה להקבה ועולין

בפר׳ ב׳ בנדה וכנימי אדמה מבקעת בית
כרם מיצף המים פי׳ נבקעת בית כרם
מאותו המקום שהיא אדומה ומיצף עליה
מים במעט ויראה אדמומיתה כעקר בקלינת
השום כלומ׳ שלא יצוף עליה אלא מעט מים
שלא יהו עובין יותר מקליפת השום

צף

בפ׳ א׳ בשוטה בגמ׳
וכן לעניין המצפצפים והמהגים
צופין ואינן יודעין מה צופים מחנן ואינן
יודעין מה מהגין פי׳ יש אומ׳ ענין הגיון ויש
אומ׳ ענין ראיה וענה מיכ ויצפון חתולין
ומעפר תשח אמרתיך תרג׳ ומעפרא ינצפון
מילך ומעפר אמרתך תצפצף קול ושודד בחשן
כסים עגור כן אצפצף

צף

ואם לא מדאנה תרג׳ ואם לא
מייצפא ודאג לכוס דשאול בכל עצב יהיה
מותר תרג׳ בכל מאן דאצפא לך

צף

בפר׳ ו׳ נסים עומדים
צפופים ומשתחוים רווחים
פי׳ רחוקים בפר׳ כל קרבנות בגמ׳ תקועה
פעם אחת נצטפפו אנשי לדיקיא בשמן
כילמדנו ברכות האחרונות דאו היאך
עומדים המלאכים צפופים ומרתיתים
ומתרווחים לפני

צף

בפר׳ רבה פרש נ׳ אמ׳ ליה יצף
לההוא דגער ביה בכל מקום יוי יראה לו
השה

צף

בס גמ׳ דפר׳
מי שמתו הני ציפי דבי דבע״ר
מחצלות שהיו ישינין עליהן והיו שולחין למורה
ואחרים בבי רב עוסקין בתורה בפר׳ האיש
מקדש בו בגמ׳ האיש מקדש את בתו הנה
וכי הדי רקוו צבי וקא שאתי חמרא תותי
ציפי דבבל שקל חד מיניהן כסא וכול בפר׳
השותפין בגמ׳ כמה יהא בעיר מדיש לא הוה

לא הוה יתיב מר אזיפי דבי כנשתא כיון
דשמעה להא דתניא ודשאין בני העיר לעשות
קופה תמחוי ותמחוי קופה הילכך יתיב בס׳
גמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין ברבי רב לא ליתיב
אציפתא חדתי פיר׳ מחצלת חדשה בר׳ גמ׳
דפר׳ הנודר מן המבושל דלי צפתא אומ׳ ליה
לשליחא חזי מאי איכא פיר׳ מחצלת חדשה
אחת שהיתה מונחת על גבי גומא של זהובים
והראה לו לשלחן של רבן גמליאל שהיה עשיר
ולא היה צריך לטליתו אלא שלא היה רוצה
ליהנות מן העולם הזה

צף

לא
בר׳ גמ׳ דר׳ במה טומנין ובמר׳
יחכור בגמ׳ מרחיקין את התכה טומנין בגיזי
צמר ובציפי צמר פיר׳ ציפי צמר המנופס
שעושות הנשים בשטוות הגיזה וכורכות
אותן כעין אגודה כדי שיהא נוח לטוות ו
ועדיין לא נצבע יוצאין בפיקרין ובציפי
צמר פיר׳ אדם קרח מביא צמר ותוכעו
וקושרו למעלה ממצחו עם חתיכת בגר
שיראה כי שערו הוא ומוציא קווצותיו
תחת הסודר ואמרו חכמים ציפה של צמר
היה מונח בראש כהן גדול ועליו ציץ מונח
של ושמת אותו על פתיל תכלת

צף

צבלי מתכות
כר׳ ומא
כבלים היתה מציפות
שלה של מתכת טמאה פיר׳ אם היתה
מצופה בכסף או בזהב או בבדיל הציפוי טמא
ואם היה הציפוי כלי חרש הציפוי טהור בגמ׳
או מציאות בגמ׳ וחתיכות של בשר אמ׳ רב
הושעיה במצנף פיר׳ דשום ששם על גבי החבית
טיט הנרוק ורישם עליו כמו אות מושום
סימן בעולם בריתא בבתוח שלא טח בבי
החבית כלום אי בבתוח אבודה מדעת היא
שנשככת לארץ ולמאי איצטריך למימר
הרי אלו שלו אומ׳ רב הושעיה במצנף שמציפה
פיר׳ פי החבית ואינה אבודה מדעת בתמורה
בר׳ גמ׳ דפר׳ כל האסורין ומה אתנן ומחיר
שציפוייהן מותרין הן אסורין נעבד שציפויין
אסור אינו דין שיהא אסור

צפא

צבר׳ אלו טריפות
בגמ׳ הכרס הפנימית כגון דקיינין
תלת קשוותא בצמא בדוקא פיר׳ בד עיינין תלת
קשוותא עם שיורי האוכל שעלין שכשאוכל
התמריס אין יכול לאוכלן על הכל ונשאר
על קשוותא קצת מן הפרי וזהו צבא בלא צבא
ערום בלא אוכל יש לומ׳ גם זה ענין ציפוי
כמו של מעלה

צפא

רישא
בנדה בפר׳ האשה בגמ׳ ג׳ ששים
דגניין בצפא סיכא דמשלפי שלשי פיר׳
שוכבות כולן ביחד כשורה סיפה דמשלבי
שלופי פיר׳ מתפרדות זו מזו

צף

סדר
בבר׳ רבה פרש׳ סד׳ צפה הצפית
מנרתא אית אתרא דקריין למנרתא צפיתא

צפרינא

צבר׳ יוסי
הבכורים
בגמ׳ ועוד אמ׳ ר׳
מתיא בן חרש ובפר׳ אין מעמידין בגמ׳
מתרפאין ר׳ יוחנן חש בצפרינא עבהגדה
דהשוכר את הפועלין שית בצפרירתא ושב
בצפרינא פיר׳ כאב השינים

צפח

בכל שמטך בנגש
תרין
בכל ציפוח נבש בשמחה

צפחת

כל לבב בשאט בנכש
היתום
כל הנצוק טהור חוץ מדבש
והצפחת עיין בערך זיף פיר׳ מאכל העשוי
מן קמח ודבש והוא רך כל כך שיכול להציקו
ורמיה לדבר כצפיחית בדבש

צפן

הצפיננו היכן ר׳
לעא
היאך צבון בבר פירש

בערך עלץ צבנות מעתך בבר׳ רבה כרש׳ צ״א
צבונות מופיע ונוחות לו לומ׳ חזקיה אמ׳ צבונות
מופיע בדעת מניח רוח הבריות מקן וכול
יכול להעבידו

צפן

על ידי
צמון ס׳ אח׳ סמון וכבר
פי׳ במקומו

צפצף

בפר׳ לולב הגדול בגמ׳
ערבה
גולה תנו רבנן איזו היא ערבה ואיזו היא
צפצפה וכול׳

צפר

בכל
כלי עץ שנחלק פר׳
יו׳ בכלים
הקופה משיעשה בה שתי צפירות לרוחב שלה
והערק משיעשה בה צפירה אחת פי׳ אילו
שעושין לקופה גדילין ותפרין אותן ומסבבין
אותן ומען שזה צפירה לשון סביבה וחזרה
של ישוב ויצור ואו׳ באה הצפירה״

צפיר

בגמ׳ דפר׳ שני
שעירי
יום הכפורים משוך צפירא
זו זעיר חובי ורי׳ סגיאין פי׳ מהר וצא שעיר
זה קטן וחטאות הדור מרובין ספר אח׳ מה
שהי לצפירה למה אתם שוהין שוטים השעיר
בר׳ גמ׳ דפר׳ ואו עוברין בפסח וברכואות דפר׳
מי שאחזו צפירתא דלא איתפתח פי׳ שעירה
שלא נפתח רחמה כלומ׳ שלא ילדה ויש אומ׳
עופות שנמנים שלא ילדו״

צפור

בפר׳ החובל בגמ׳
התוקע אם
על צפור נפשו הכהן
פי׳ תחת גרונו דלמעלה מחזה שלו הכהו לידע
אם מת מחמת אותה המכה״

צפור

בפר׳ אמ׳ ר׳ עקיבא
צפורת
ברמים בין חיה בין מתה
סת כל שהוא פי׳ ממיני חגב הוא שמשחק
בו קטן כדכת׳ התשחק בו כצפור״ במי שטבל
נל ה׳ במכשירין העושה צפור במים הנותנין
ומחשבה אינן בכי יתן תוספתא ואת שבו הרי
זה בכי יותן בגמ׳ דפר׳ יש בקדשי׳ בס׳ תמורה
שק ניבטיל ברובה כלומ׳ נבטול האי שיער
בשק ברובה או׳ דכבמא בציפרתא כגון שארג
מאותו שיער נזיר בשק דאות עוף דמלאכה
חשובה היא הילכך לא בטיל וידלק״

צפורי

כציפורי בבי הוושט
פי׳
מביאין סיב של דקל שרי׳
נרגילה ותופרין את הספינה בו ובשעה שמכניסין
אותו בנקב של ספינה שדומה לוושט נכנס וקוצו
הולך וקשה מאד ומפוטורי תבנית כציפורי ומאי
שנא הללו משאר דברים שהללו קשים ביציאתם
מפוטורי מפורש במקומו״

צפרדע

בפר׳ אמ׳ לו שנים
בגמ׳ ר׳
אלעזר או׳ יצא שרץ טמא
וצפרדע טהור ששתיי ין מורין בהן דזילקרי
בירב הוא דשרץ טמא ולא צפרדע

צפורן

בפר׳ א׳ בכריתות
בגמ׳
המפטם את הקטרת הצרי
והצפורן פי׳ צפורן זו שחלת כדמתרג׳ נטף
ושחלת נטופא וטופרא ובשם הוא שעשוי
כצפורן של אדם באו חוצצין פר׳ ט׳ במקוות לואה
שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת פי׳ צפורן
שנדלדל ממקומו ונשאר תלוי ואין דבוק על
הבשר ויכנס לתוכו מים בבר׳ רבה פרש׳ מ״ו
בוא וראה כמה בין ראשונים לאחרונים מה
מנוח אמ׳ מות נמות כי אלהים ראינו והגר שפחה
רואה ד׳ מלאכים ולא נתיראה מהן אמ׳ ר׳ אחא
צפורן של אבות ולא כריסן של בנים״

צפורן

בויקרא רבה
בפר׳
בתוכרש׳
אהבת לבן מלכים
שנזה לבו עליו ונטל את הצפורן לחבור אר׳
אבין בילמדנו בר׳ אלה פקודי מה עשה
נטל את הציפורן של ברזל והיה מכניסו ונותנן
אמ׳ מתוך שאני מכיל את הבסים האחרונים

נובל פיר׳ בלעז פבלוני והוא חד כצבורן של
אדם וכן אמרנו לענין אצבעות של אדם נובע
מה אצבעותיו של אדם משומות כיתידות
בתוספת שבת בפרק בראשונה ר׳ יוסי אומ׳ אף
צפורן גדולה׃

סליק פרק יב

אחל פרק יג

ציץ בגנ׳ דפר׳ אין דורשין בן
עזאי הציץ ומת פיר׳ הוסיף להזכיר
שמות כדי להביט באספקלריא מאירה ומת׳

ציץ ברי׳ גמ׳ דפר׳ כיצד
מעברין בני אדם דומין לעשבי השדה
הללו נוצצין והללו נובלין פיר׳ נוצצין צומחין
כמו ויצץ ציץ בלומ׳ שמתעשרין נובלין מתענין
בר׳ גמ׳ דפר׳ חבית יציץ ופרח ישראל תנו רבי יוסף
אילו תלמידי חכמ׳ שבבבל שעושין ציצין ופרחין
לתורה פיר׳ שמגדלין מדרשות׃

ציץ בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳
אם לא הביא אלו הן ציצין
המעכבין תשובת רב׳ האיי גאון ז״ל ואביו רב
שרירא גאון ז״ל׃ בשר החופה את רוב העטרה
דאנדריתון ממאי אבקוה בלשון ציצין כך הוא
כל הבשר החופה מתרוב העטרה אינו נקרא ציצין
אלא אם נטל מקצתו ושתייר מקצתו הנה נוטע
והנה מעט נקראו אותן הנקלאי הנותרים
ציצין מפני שדומין לסנפירין ותרג׳ סנפיר ציצין
בס׳ גמ׳ דפר׳ המצניע ציצין שפירשו רובן ביר
מותר בפני פטור אובל אסור וכול בריא גמ׳
דפר׳ משילין אמ׳ להו אביי נקטוה בצוציתה
ואבקוה פיר׳ בשערו כלש׳ ציצית הראש כגר׳
כל הנעלמין בגמ׳ המוצא כלים כל שיש לו ציצין
כין כרקין פיר׳ שערות כמו ציצית ראש בכל
כלי עץ שנחלק כר׳ ין בבלים סקורטיה משיחסול
ויקנב או ויגנב ויעשה את ציציתיה ניתן
דצוציתא כבר פיר׳ בערך נתן בהגדה דפ׳ העזקין
ובר׳ ברייתא דר׳ אליעזר למה נקרא שמו בן ציצית
הכסת שחיתה ציציתו נגררת על גבי כרים
וכסתות פיר׳ כל אדם משהולך דרך ציציתו
נגררת בקרקע וזה כשהולך מפתח ביתו ועד
פתח השדה היו מוצעות כרים וכסתות בקרקע
במקום שהולך וציציתו נגררת עליהן ירושל׳
בב׳ הרואה העושה ציצית לעצמו אומ׳ ברוך
אתה יוי אלהינו מ״ה אשר קדשנו לעשות ציצית לאחר לעשות
לשמו נתעטף אומ׳ ב״א יוי אלהי מ״ה אקב״ו
להתעטף בציצית וכן ללולב ומזוזה וכל מצות
הני כיבשוי ציייני עיין בערך כבשן פיר׳
למה קורין אותן צייני שיש להן ציצית
בראשיהן כמו שכת׳ ויקחני בציצית ראשי
ברי׳ גמ׳ דפר׳ התכלת תנו רבנן ציצית אין ציצית
אלא ענף וכן הוא אומ׳ ויקחני בציצית ראשי אמ׳
אביי וצריך לפרודה כי צוציתא דארמאי פיר׳
וצריך לפרד הפתילים היוצאין מן הגדיל בקווצת
השיער של בלורית שדבוקה מלמעלה ופרודה
מלמטה בס׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות האלו חזייה
דכבא ואחיך ונפק צוציתא דנורא מאפותיה
בר׳ גמ׳ דפר׳ המוכר את הספינה האי גלא דמטבע
לספינתא נפקא ליה כי צוציתא דנורא חיוורתי
ברישיה פיר׳ יש לומ׳ אלו שנים מנין ציצית ושלו
מנין ניצוצין דנור׳

צילא ברי׳ גמ׳ דפר׳ המוכר את הספינה
ובחלק בגמ׳ אפיקורוס השתא בביעתא ר׳
דצוצילתא לא משכחנא ובפר׳ דעגה סוערה
אומ׳ אפי׳ בביעתא השתנינא לית בבל המוצא
יין בגמ׳ קנה הביעתא דצוצילתא מאי טעמא
משום דזוטרא אימא דציפרתא פיר׳ ביצה

של

של שוף והוא דייציפו ומנון תורין הוא״

סליק פרק יג
אחל פרק יד

צק
בפר׳ מחרין טבחים
קיוצק והכולל כר׳ גמ׳ דחלק יוצק זהב רותח
לתוך פיו של מותו רשע פי׳ משום דהוה מלך
לא בעא למימר ליה בלשון גנאי אלא בלשון
כבוד בס׳ ידיכ מוג׳ צדוקין קובלין אנו עליכם
פרושין שאתם מטהרין את הנצוק כל הנצוק
טהור חוץ מדבש הזיפים עיין בערך זף
ובערך כלך כפר׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳ לוקחין גת
שמעת מינה נצוק חיבור פי׳ יש בבליך
אחר למעלה שמציק לכלי שלמטה וכלי של
מעלה טהור ושלמטה יש בו יין נסך ואותו
יין שבין כלי לכלי קוריג נצוק על שם יציקה
ונצוק משעה שמתחיל להציק מכלי אל כלי
אינו פוסק עד שירד כלו. הנצוק וקט והקטפרס
ומשקה טופח עיין בערך טפח״

צק
בפ׳ מקום שנהגו
בגמ׳ ששה דברים נמשל לבת מלך
שהריחה ציקי קדרה. עם הכנן בפר׳ השוכר
את הפועלין בגמ׳ מעשה בר׳ יוחנן הלך לציקי
קדירה בהגדה דפר׳ המוכר את הספינה אני
ראיתי ציפורי בשלוותא והיו בה קפ׳ אלף
מוכרי ציקי קדירה בס׳ גמ׳ דפר׳ מאפ׳ מעשה
בכלתו של נקדימון בן גריון קול
החכמ׳ שאמ׳ מאתים יין לציקי קדירה כס גמ׳
דפר׳ בהמה המקשה בנבלתה ולא בעצמות
ולא בגידים וכו׳ עד לא נצרכה אלא שעשאן
ציקי קדרה פי׳ דבר היורד לקדירה.

צק
בפר׳ שני שעירי

כס גמ׳ דג׳ יום הכפורי׳ ובשלו בכדור מלמד שירד להן ישו׳ ציקי קדירה עם המן

עשר סוכות מירושלים ועד צוק בפר׳
השוכר את הפועלין העלה לראשי צוקי ועלה
בפר׳ המפקיד בגמ׳ השוכר את הפרה אותך
הגמ׳ אינ׳ רישא עלתה לראשי צוקין ועלה
הרי זה אונס פי׳ בראשי ההרים הגבוהין
והאבנים והצורים שלו בסכינין

צקלג
בכ׳ א׳ בגיטין
וציקלג ומדינה וסנסנה רב
אחא חתים בה מי שיש לו צעקת לגימה
ודומה שוכן בסנה עושה לו דינו״

צקן
בפר׳ כיצד צולין
הציקנין שורפין אותו לפני הבירה
בשביל ליהנות מעצי המערכה פי׳ בני
אדם צרי עין״

סליק פרק יד
אחל פרק טו

צר
בפר׳ כו׳ בכלים ר׳ מאיר
אומ׳ צרור שעה טהורות צרור
עולם טמאות ר׳ יוסי אומ׳ כל חמתות
צרורות טהורות פי׳ לפני המלכים עושין
חכמי האומות צלמים ונותנין בידיהן
כד׳ אבנים ותחתיו ספל גדול של נחשת
ובכ׳ כל שעה משליך הצלם מידו אבן אחת
להוך אותו הספל ושמע קול הספל בכל
המדינה ויודעין השעות פי׳ אחר אם
היתה החמת שנאמרה בראש ההלכה
קשורה בקשר ואינו נתוקן ואינו של קיימה
והוא לשעה אינו מקבל טומאה ואם הוא קשר
של קיימה ועומד בקשירתו לעולם מקבל
טומאה וכזה אמרו צרור עולם טמאות
בהמניח פר׳ ד׳ במקוות החוטט בצינור לקבל

צדורות פי׳ חופר בצינור שיהא רחב שאם
יפלו שם צרורות ילכו להן ולא יסתמו הצינור
ברי״ טובוליוס צרור שבכיכר וגרגר מלח הגדול
פי׳ יש מנהג בבבל נקיונות שמשימין מיני
בככר אבן ברי״ חולין בכל שוחטין בצור ובקנה׳

צר

בכר׳ שור שנגח את
הפרה בגמ׳ היתה שכחה ופס׳ הגדה
דפר׳ המוכר את הספינה וכי לצור על פי צלוחיתו
הוא צריך בפר׳ המקבל בגמ׳ הכואה הני צירי
וחתימי והני שדאי ושדאי לית בה משום
דינא דבר מצרא פי׳ ביר בר מצר׳ צרור של
כסף צרור וחתום ואומ׳ הניחוהו אצלי שי
שיעמדו במשקלם וימסרום לי ועכשיו יבואו
בפנדל פר׳ כו׳ בכלים צרור המרגלית טמא
צרור המעות ר׳ אליעזר מטמא פי׳ בגד או עור
עשוי לצור בו מרגליות או מעות בפר׳ מציאת
האשה בגמ׳ המשיא ר׳ אבא הוה צייר זוזי ב
בסודריה ושדי ליה לאחוריה בפר׳ ר׳ ישמעא׳
בגמ׳ לוקחין גת והא קא מנסך בידיה דצייריה
ליה לידיה בפ׳ גמ׳ דבבא בתרא ובערכים בגמ׳
דפר׳ שום היתומים רב הונא בריה דרב יהושע
אומ׳ אמור צררי אותפסיה פי׳ שמא צרור של
כסף התפיסו המלוה ללוה קודם מיתתו שיפרע
חובו מהן בפר׳ במה בהמה העזים יוצאות
צרורות ליבש׳׳

צר

בפ׳ גמ׳ דפר׳ כלל גדול אומ׳ ריש לקיש
הצר בכלי צורה חייב משום מכה בפטיש פיר׳
אעב׳ דפליג ר׳ שמעון בגמ׳ דפר׳ הכותב דתניא
הצר בכלי צורה כל שהוא ר׳ שמעון אומ׳ עד
שיצייר את כולו פלו׳ עד שיצור את כ
הצורה יחידאה היא ואו ההיא צורה אית בה
אותיות דמיקרו חייב משום כותב ואי לא חייב
משום מכה בפטיש בפר׳ חזקת הבתים בגמ׳
במה דברים אמורי׳ בחזקה אומ׳ רב הצר

צורה בנכסי הגר קנה בפר׳ בפר׳ בו׳ בכלים
ושל צדורות טהורה מכלום פי׳ בגד שיש בו
ציר דוקמי רקס ובו מיני צורות כדי לראות בו
לעשות כמותו בבגד אחר ברי״ צו בילמדנו
וכשנגלה הקב״ה ליחזקאל ואמ׳ לו הגד לבית
ישרא׳ את הבית אמ׳ לו רבונו של עולם וכי עכשיו
בונין אותו שאמרת וישמרו את כל חקתיו ועשו
אותם אמ׳ עכשיו יהו קוראין בצורת הבית
ואני מעלה עליהן כאלו בבניינו הן עסוקין וכן
בסדר קרבנות בפ׳ גמ׳ דפר׳ משקין אומ׳ ליה
לבריה אותן בני אדם אנשים של צורה הן בפרק
הוציאו לו בגמ׳ משניטל כרובים בצורייתא הוו
קיימי פי׳ מעב׳ שלא היו הארון והכרובים
במקדש שני כרובים מצויירין היו בכתלים היו
שם מפני פיגול טעון צורה בפר׳ פי׳ בערך פגל
המתרגם פסוק בצורתו פי׳ בערך תרגם׳׳

צר

בפר׳ מי שהחשיך בגמ׳
הגיע יתירה חבלים ויטלו השקים
מצכורו זיקי בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ החומץ
חד טיטה חיורא דמצרי זיקי בפר׳ השוכר את
הפועלין בגמ׳ שכרו והא רוצה בקיומו בקיונו
הוא דלא ניצטרו זיקי פי׳ ענין בקיעה כדכת
ומבוקעים ומצוררים

צר

מאי הכר צר אמ׳ רב אויא מבקעתא
עיין בערך מבקתא בפ׳ גמ׳ דפר׳ כומין או
כשם שצירין לבית כך צירין לאשה שנ
ותכרע ותלד ות׳ כי נהפכו עליה ציריה בפר׳
א׳ במשקין הציר והצינור והקורה והמנעול
בפר׳ י״א בכלים והפותה שתחת הציר בפ׳ המוציא
תפילין מחזירין ציר התחתון במקדש אבל
לא במדינה והעליון כאן וכאן אסור פי׳
ציר נוקבין הדלת וקובעין בו עץ חד כדי
להכניסו בארץ לחזור לכאן ולכאן ואם יצא
מן הדלת מחזירין אותו בשבת ועיקרו שהי

ידות

ידות תרג׳ תרין צירין ופי׳ הצינור הוא החור
שבארן — צר — בק גמ׳ דתנ׳ כל
שעה לא מבעיא — חטים דכיון דאית
בהו ציריא עיילי בהו מיא פי׳ חריץ שלחטין
והשעורין שיינו ואין בהן סדק בכל׳ על אלו
מומין בגמ׳ מומין אלו מנה איילה ובכל׳ המפלת
בגמ׳ המפלת מין בהמה אמ׳ רביוקא לא קשיא
הא באוכמא הא בציירא פי׳ אוכמא של עין
דומה כשל אדם פי׳ ציריא חריץ שהעין עומד
בו אינו דומה לשל אדם בפי׳ ר׳ חננאל זצ״ל בית
בציהרא ופירש אוכמא שחור של עין ציהרא
הארוס הסובב את השחור — צר
במגילת איכה איכה יועם זהב — צרה
דדהבא — צר — בכל׳ הנודר מן
המבושל — ומותר בציר ובמורייס
בפרק אין מעמידין וציר שיש בה דגה ברא׳ גמ׳
דתנ׳ בכל מערבין היו לוקחין ציר בכסף מעשר
אמרו לו שמא לא שמעת אלא כשקירס דגים
מעורבין בהן אני תימא ר׳ יהודה בן גדיש לא
קורא אלא בציר ושומנא דכירא הוא פי׳ כשכובש
כשכובשין הדגים ומאצצין ודוחקין ומציירין אותו
לחלוח היוצא מהן ציר — צר
בכל׳ יש בכור לנחלה חמש — סלעים
שלבן במנה צורי ל׳ שלעבד נ׳ של אונס ומפתה
ק׳ של מוציא שם רע כלן בשקל הקדש במנה
צורי גמ׳ מאי צורי אמ׳ רב מנה של צר אמ׳ רב
יהודה אמ׳ רב אסי כל כסף האמור בתורה
סתם כסף צורי ושל דבריהן כסף מדינה כללא
הוא והרי טענה והרי הקדש והרי מעשר ובול
פי׳ כסף צורי הוא סלע צורי והוא ד׳ דינרין כסף
מדינה הוא סלע מדינה כלגו דזוזא חצי דינ׳
ועוד מפורש בערך סלע בבר׳ רבה פרש׳ פב
ובינלדנו ויהי חשך אפלה ובכס׳ דויהי בחצי
הלילה אמ׳ ר׳ אעזר כל צור הכתוב במקרא שלם

בצור המדינה הכת׳ מדבר חסר כרוני הכת׳
מדבר — צר — חצר הצורית
בכר פי׳ — בערך חצר
צר — דצרי מריחן בס׳ גמ׳
דעבודה זרה בס׳ גמ׳ דנ׳ אמ׳ ר׳ עקיבא צורי דקל
שתים פי׳ מביאין נצרים וחותין וקורעין אותן
ועושין אותן כמין חוטין ועושין מהן חבלים
כד תאני רב יוסף שלש חבלים הן של מגג ושל
נצרים ושל פשתן — צרב
בגופה בכל׳ ו׳ בנגעים — ובכל׳ ז׳ ובכל׳ ח׳
השחין והמכוה והקרח שנעשו צרבה פי׳ מלשון
צרבת השחין בכל׳ ג׳ בכלים הנוגע בצרבה טמא
פי׳ הסותם כי החבית בגפת יותר מצרבא וקרא
אותו היותר צרבא כמו צרבת השחין
צרב — בכל׳ מג׳ דביצה
משום — דצריבן כי קשים וחזקים
כדאמ׳ צורבא מרבנן חזק תלמ׳ חכם
צרב — הצרובין והסרוקין
בכל׳ פי׳ — בערך סרק ושכה והיתה
לבער תרג׳ ויהון לצרבא — צרד
בר׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בב׳ תבשילי דבעי — ריש
לקיש בב׳ ב׳ בחולין בגמ׳ השוחט בהמה צריד של
מנחות מונין בו ראשון וב׳ בב׳ במעשר שיני ובכל׳
עדיות בית שמאי אומ׳ ואכלו צריד פי׳ מנחה
יבישה שאינה בלולה פי׳ אח׳ כגוונת הסולת כמו
מורסן וביוצא בו — צרור
בגמ׳ דפ׳ ראוהו בית דין — היה קולו
דק או צרור מסר פי׳ בלעז רוקי ושייך בצריד
מה המורסן עבה במינו אף זה עבה במינו
צרדה — בר׳ יומא מכין
לבנו — באצבע צרדה גמ׳ אמ׳
רב יהודה צרתא דדא מאי היא אוגודל תוסטה
איזו היא אצבע צרדה זו אצבע גדולה
של ימין בס׳ גמ׳ דפ׳ הקומץ רבה אמ׳ ריש

לקיש עד אצבע צרדה בילמדנו פס׳ כא
אכרעה ושיעור רצועה של יד אמ׳ ריש לקיש
עד אצבע צרדה ומאי צרדה אמ׳ צעית כיר׳
היא אצבע הארוכה

צרדה

בפר׳ ערב פסחים בגמ׳ לא יפחתו
לו האי מאן דזאגי דדיקלא אחרא ליה רוח
צרדה בר״ג גמ׳ דפר׳ כל הבשר לא שקלי מידי מכתרא
בי נקיטו אינש כסא בידי משום דקאשי
לרוח צרדה כיר׳ דאי ההוא כוס הוי כוס של מהדר
כר צופיה לאחוריה כההוא דרבה בר נחמני המיטרש
בפר׳ השוכר את הפועלין

צראדא

בפר׳ אלו טריפות
בגמ׳ סימני השף אמ׳ רבי יהודה
צראדא שרי

צרח

בפל׳ כיצד מברכין בגמ׳ דסנק כורא
מיני דשאים אבל כל יומא לא משום דקאשי
ל׳צירחא דליבא ברפואות דפר׳ מי שאחזו ל׳
לצירחא דליבא ליכול ג׳ ביעין בניא וכמונא
ושומשמי כיר׳ כאב הלב

צרי

בגמ׳ דפר׳ במה מדליקין אין מדליקין
בצורי מפני שהוא שף בפר׳ א׳ כבריתות בגמ׳
המפטם את הקטרת הצרי והצפורן בפר׳ רבה
בר״ש צב׳ מעט צרי קטף וכן תרג׳ כיר׳ שרף
היוצא מן העץ כיצד רושמין העץ ויוצא ממנו
הצרי בפר׳ השואל

צרך

כרה בגמ׳ שטף נהר אמ׳ר ירמיה
כגון דא צריכא רבה טר׳ טעם זה שפירש ר׳
יוחנן כיר׳ גדול היה ואילמלא דפירשו ר׳ יוחנן
שהוא רב מובהק לא כל אינש יכיל לפרשיניה
אלא רב כמותו טר׳ ט׳ בנדה האשה שהיא עושה
צרכיה וראתה דם איש ואשה שעשו צרכיהן
בתוך הספל

צרם

בפל׳ על אלו מומין בגמ׳ חיטין ה׳
הכנעניות והאמ׳ ר׳ זורא אמ׳ רב בפר׳ כל הזבחין
שקיבל בגמ׳ נשפך הצורם אוזן הפר ואחר
כך קיבל דמו בכול של ולקח מדם הפר וכו׳
בגמ׳ דפר׳ מי שהפך ובפר׳ השולח גט בגמ׳ המוכר
את עבדו אם תמצא לומ׳ צרם אוזן בבור
ומת קנסו בנו אחריו ובפל׳ בפר׳ הגוזל עצים
בגמ׳ גזל מטבע ואמ׳ רבא הצורם אוזן פרתו
של חברו פטור מאי טעמ׳ פרה בדקיימא
קימא לא עבד בה ולא מידי כולהו שוורים
לאו לגבי מזבח קיימי כיר׳ סדק אוזן הבכור
בידו או מעכו ועשה בו רושם בפר׳ החובל בחבירו
צרם באזנו תלש בשערו

צרן

בפר׳ נוכחין אלו בגמ׳ הגרדום והצירן
גמ׳ תנא שינו תרוטות צירניות רומעות
רולבות וטורדות כיר׳ שעגול אותו מקום שהעין
מונח בו

צרע

בפר׳ אחרון
במכשירין דבש צרעין טהור
ומותר באכילה כיר׳ טהור שאינו כשבעה משקין
להכשיר ומותר באכילה כי הצרעין הן הדבורים
מדבריות ויש מפרשין צרעה היא ארעיתא וכן
תרג׳ צרעה ולמה נקראת ארעיתא שעומדה
לקראת אדם ומכה כדכת׳ אשר קרך ומתרגמ׳
די ערעך

צרף

בפר׳ א׳
בסוכה העושה סוכתו כמין צריף
ובגמ׳ חביל׳ קש אמ׳ רבה אמ׳ שמואל הני צריפי
דאורבני כיון שהותרו ראשי זרדין שלהן כשרין
כיר׳ נולין של שומרי שדות ואותן צריפין מסככין
אותן בגורביות של ערבה וקושרין את
ראשיהן ומשלשלין אותן מכאן ומכאן בגג
וקושרין עוד קצותן שלא יפרדו מלמטה בפר׳
כיצד מעברין בגמ׳ היו שם גדודיות יושבי
צריפין כיושבי קברות כס׳ גמ׳ דפר׳ המפקיד
ההוא דאפקיד זוזי גבי חבריה אותיבינהו
בצריפא דאורבני ואיגנוב כיר׳ בית המסוכך
בעצי ערבה בפר׳ השותפין בגמ׳ סמך לו רב

יוסף

יוסף אמ׳ אמי צריכא דאורבני כיר׳ צריף
המקורה צר מלמעלה ורחב מלמטה כמורביות
של ערבה ומי המטר שותתין ויורדין במורביות
הללו בחצר חברו ויש אומ׳ מין מ׳ גגוי ובעלי
כפרים עושין כן

צרף

בס׳ גמ׳ דכל במה בהמה במתניתא
תנא אותו היום שהעמיד ירבעם שני עגלים
אחד בבית אל ואחד בדן נבנה צריף אחד וזו
הוא איטליא שליון

צרף

בס׳ גמ׳ דכתובות צירוף אחר צירוף
דכת׳ ועוד בה עשיריה וגו׳ פיר׳ צרה אחר צרה
דכת׳ וצרפתים כצרוף את הכסף כדי למרוק
עונות במי שטבל כר׳ ה׳ במכשירין המוליך
את הספינה לים הגדול לצרכה המוציא
מסמר לנשיים לצרפו פיר׳ שחרר מבקש
לעשות סייף או סכין או כל כלי כיון שייחמו
באור ויעשה בפחמים נוטלו בצבת ונותנו
במים והוי צירוף כמעשה דר׳ שמעון בן לקיש
הסייף והסכין והפגיון וכו׳ ומאימתי גמר
מלאכתן ר׳ יוחנן אומ׳ משיצרפן לכבשן ר׳ שמעון
בן לקיש אמ׳ משיצחצחן במים והיינו כריש
לקיש דהודה לו ר׳ יוחנן והני מילי בכלי נחשת
דצירופן במים אבל כלי חרש ודאי צירופן
בכבשן דתנן בס׳ כר׳ ר׳ בכלים כלי חרש מאימתי
מקבלין משיצרפן לכבשן והוא גמר מלאכתן
כר׳ המביא כדי יין בגמ׳ אין כוחתין כלי חרש
מאימתי מקבלין טומאה משנגמרה מלאכתן
דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ משיצרפנו
בכבשן

צרף

בס׳ גמ׳ דר׳ א׳ בפסחים ובס׳ חגיגה אמ״ל חנין
אמ׳ קרא כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת
הכת׳ עשאו לכל מה שבכף אחת אלמא צירוף
דאורייתא כר׳ ב׳ במעשרות אוכל אחת אחת
ופטור ואם צירף חייב כיר׳ אם חיבר שנים יחד
כבר׳ ר׳ במעשר שני לא כמות שהשולחני כורתו
ולא כמות שהוא מצרף באמרו לו מי׳ ג׳ בבריתות
צירף את הסאה לזמן מרובה כבר׳ ג׳ במקוות
אלא שנפלו ג׳ לוגין מכלי אחד משניהם ושלשה
מצטרפין מארבעה אין מצטרפין

צרף

כר׳ גמ׳ דחגיגה
המקמץ והמצרף נחשת והכורסי
פטורין מן הראייה בכר׳ המדיר אלו שכופין אותן
להוציא כוכ׳ עד מקמץ והמצרף נחשת והכורסי
גמ׳ מאי מצרף נחשת גמאי אומ׳ רב חשלי. דוד ר׳
כבר פיר׳ בערך חשל

צרף

כלי מחמורות של צריף ככר פיר׳
בערך חמר פיר׳ אח כלים העשוין מארכה
שחופרין ממנה צריף שקורין אלומי אין לה
טהרה עולמית שסופג הרבה כל משקין שנותנין
לתוכו אומ׳ רב זביד הא קוניא אובמא וחיורא שרי
ירוקא אסיר משום דמצרף פיר׳ בירוק מעורב
מאותו צריף שבולע הרבה ומי אית בהו קרטופני
שהן בקעים כולהו אסירי

צרף

בבר׳ נגמר הדין בגמ׳ רחוק אדרתא
שנער שמוצ אמ׳ סרבלא צירופא פיר׳ רב חננאל
ז״ל טלית לבן נקי כדמתרגמ׳ ותדכי לך בורית
ותסגי לך צריפיהא אלו ה׳ צריף כולם קרובי
ענין אחד הן

צרצור

בס׳ טה׳ ב׳ בכלים המסרק של
צרצור ר׳ אליעזר מטהר וחכמ׳ מטמאין כבר׳ ג׳
במקוות המערה מן הצרצור נוטל למקומות
הרבה פיר׳ ראש הלגין שדומה כראש הרימון כשם
ששנינו ר׳ אליעזר אומ׳ אף המסרק טהור וצרצור
יש עליו צורת רשת כדי שלא יכנס לשם דבר
רע ולכן שנינו מטיל למקומות הרבה ובלשון
הקודש שמו בקבוק שכשאדם שותה בו או שותה
ממנו עושה בקבק ובלעז ויזדו ובלשון ישמעא׳
שמו כוקל בחלק בגמ׳ ד׳ הדיוטות ובילמדנו

על תצר את מואב וצרצר יין העמוני מונח אצלה
ועדיין לא נאסר יין העמוני

צרצור כפר׳ אלו טריפות בגמ׳
ובחגבים והלא הצרצור הזה ישלו ד׳
כנפים וד׳ רגלים

סליק פרק טו׳
אחל פרק יז׳

צת כפר׳ הזהב בגמ׳ בשס־
שאונאה על תיקרא מוצאת אלא מוצת
בפר׳ ב׳ שעירי עד שיצת האור ברובן מלשון
ויצת אש

צתרי סיאה
צתרי בפר׳ פיר׳ בערך סאה״
עניין בפר׳ כל כתבי הקדש מצתת צתותי

החסיצו חלויים
מפירי גיציר
סייענו ליצרוך
ערך הנמנסר
וכן יצליחני בערך תשכר

קאת כפר׳ אלו טריפות

בגמ׳ סימני העוף קאת זה הקיק רחם זה שרקרק
בפר׳ אלו מגלחין בגמ׳ אין קורעין קאת וקכור־
הוכמלך לראות בשוד ושבר הבא משנער פיר׳
אנו אלו עוכות רעות באו לראות שכותו

קב ברא׳ גמ׳ ה׳ הדר׳
עם הנכרי ובס׳ גמ׳ דפר׳ החולץ ובס׳
גמ׳ דפר׳ האומ׳ התקבל גט ופר׳ הלוקח בהמה בגמ׳
רבן שמעון בן גמליאל משנת ר׳ אליעזר בן יעקב
קב ונקי פיר׳ מעט וברור מכל ספק שהן בסלת
נקיה ברא׳ שבת בגמ׳ לא יצא החייט במחטו
אלא מעתה הדיוט שחקק קב בבקעת לר׳ מאיר
בשבת הכי נמי דלא מיחייב פיר׳ וכול פיר׳ לקח
חתיכת עץ קורה וחקק בה כדי שיניח בה הקיטע
שוקו כרתנן בפר׳ במה אשה הקטע יוצא בקב
שלו ופיר׳ עושה דמות רגל מן עץ וחוקק בו
ומשים בו שוקו כדי שלא יראה רגלו קטוע ומשים
בו כתיתים כדי שלא יכאב במקום חתיכות
שוקו בעץ שהוא אקיש ועוד מפורש בערך כתית
ברא׳ גמ׳ דחנינה ובפ׳ גמ׳ דפר׳ האומ׳ משקלי עלי
רגלים פרט לבעלי קבין בפר׳ א׳ בכלים הקב שלה
ר׳ טרפון מטמא גם זה פירושו נרתק שלה
וכלי הוא כמו קב הקטע שהוא כלי ונרתק לרגל
ברא׳ גמ׳ דפר׳ מצות חליצה חלצה בקב הקיטע
ובמוק ובסמיכת הרגלים פיר׳ ר׳ חננאל ז״ל קב
זה מחופה עור וכן הקיטע יוצא בקב שלו בשבת
בשבת בפר׳ דיני ממונות כשלשה זה בגמ׳ כיצד
בודקין ההוא דהוו קאמרו ליה קב רשות כלומ׳ יש
לו חובות מלא קב בפר׳ אעפ׳ שאמרו בגמ׳ הגוזלן
ובכל היה נוטל רוצה אשה בקב ותגלות מט
קבין ופרישות פיר׳ כיצד המשרה את אשתו
על ידי שליש לא יפחות לה מב׳ קבין חטין משבת
ומשמש עמה והמודר על אשתו מתשמיש מ׳
מוסיפין מוסיפין לה על כתובתה ג׳ דינרין משנת
וג׳ דינרין עושין י״ח קבין לפי חשבון ר׳ סאין

בסל

כסלע כיצד הסלע ד׳ דינרין והולכין ד׳ סאין
בסלע הרי סאה בדינר ולג׳ דינרין ג׳ סאין וג׳ סאין
יח׳ קבין הרי נמצאו כשאינו משמש עמה יח׳
ובשמשמש עמה ב׳ קבין הרי ט׳ לכל קב וקב
וזה הוא שאמרו רוצה אשה בקב ותפלות מט׳
קבין ופרישות פי׳ אח׳ רוצה אשה שתהיה בעלה
חמר ויהיה מצוי אצלה בכל שבת לתת לה
עונתה ולא יביא לה אלא קב חטין בלבד ולא יהיה
גמל שהולך בדרך רחוקה ואינו נותן לה עונה
אלא אחת לששים יום ואע״ג שמביא לה בשכרו
ט׳ קבין חביבה עליה העונה בכל שבת וקב אחד
מט׳ קבין ופרישות ל׳ יום בפר׳ מציאת האשה
בגמ׳ המשיא את בנו תנו רבנן המסמא את
עינו והנצבה את כריסו והמקבה את שוקו
פי׳ משים קב בשוקו להראות שהוא חיגר

קב

בפר׳ במה מדליקין
לא יקוב מדס שבוררת של
כיצד בר״ג גמ׳ דסנהדרין ובפר׳ האשה שהלך
בעלה למדינת הים בגמ׳ נישאת עלפי כיצד
דין יקוב הדין את ההר כלומ׳ אם יש דין לנקוב
את ההר על כרחו יקבנו ואע״פ שדבר גדול
הוא פי׳ אח׳ יפרש הדיין את הדין כלומ׳ יפסוק
את הדין בלא משרה וההר הוא הדיין

קבה

בפר׳ הקומץ
רבה בגמ׳ ב׳ פרשיות לא יעשנה
כקובה פי׳ קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה
כאהל בפר׳ א׳ בע״ז בגמ׳ אין בונין ועל בתו לישב
בקובה פי׳ אהל שמושיבין בו זונות בדכת׳
ויבא אחר איש ישר׳ אל הקבה

קבה

בלע אלהים מלא
גוים תרג׳ קובתא דאלהא״

קבטין

בויקרא רבה
פרש׳ צו ובכסף דצו את קרבני
למלך שהיה מיסב על קובטין שלו פי׳ קטקובא:

קבטרא

ירושלמ׳ בר׳ פר׳ במה אשה קוטרא דבר
שהוא נותן במקום טוטפת״

קביא

בפר׳ א׳ בר׳ המשנה
ואלו הן הפסולין המשחק בקוביא פי׳
מתנין ביניהן תנאי אם אנצחך תתן לי כך וכך
ואם תנצחני אתן לך כך וכך וכי האי גונא אסמכתא
היא ונמצאו כגזלנין לפיכך פסולין יישוב העולם
כגון אומנות וא׳ ועבודת הארץ בפר׳ שואר
ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד
מנה קטנה משום קוביא״

קבייסטוס

בפר׳ גיד
הנשה בגמ׳ ונוהג בבהמה
ואמ׳ שלחני כי עלה השחר וכי גנב אתה או
קבייסטוס שאתה מתירא מן השחר בר״ג
בכורות בגמ׳ כהנים וכי משה גנב היה או ק׳
קובייסטוס בר״ג קידושין בגמ׳ דסמ׳ בכסף וכו׳
גמ׳ דפר׳ המוכר פירות המוכר עבד לחבירו
ונמצא גנב או קובייסטוס הגיעו פי׳ גנב
גונב ממון קובייסטוס גונב נפשות כדאמרנו
בר״ג והיה עקב אובלזה קבייסטוס היא עכשיו
הוא הולך ומשחק ומאבד את כולן

קבל

אם יש בה כית
קיבול רמונים טמאה בפר׳ פי׳
בערך עגל הבא במידה טהורה מכלום
פי׳ העשויה למרדעה כבייל בר״ג גמ׳ דפר׳ מי
שהפך מקבלי קיבולת בתוך התחום אסור
פי׳ גוים שקיבלו שדה מישראל כדמוס ק׳ צונים
לתקנה כל זמן שירצו בתוך התחום בשבת
ויום טוב אסור חוץ לתחום מותר בר״ג גמ׳ דפר׳
אע״פ שאמרו ובפר׳ א׳ בקידושין בגמ׳ דסבר
בכסף איכא בינייהו קיבל מסר והילך פי׳
קיבל כגון שקיבל עליו הבעל בשעת אירוסין
כלומ׳ שיש בה לעולם אפי׳ הכי אינה
אוכלת עודה בבית אביה גזירה שמא ימזגו

הכי מונה אוכלת לה כוס של תרומה מביתה
חמיה ותשקה לאחיה או לאחותה לרב שמואל
כיון שאינו יכול לטעון טענת מומין אוכלת וכן
אם מסרה האב לשלוחי הבעל ואין עמה לא
אחיה ולא אחותה אוכלת לרב שמואל מונה
אוכלת שמא ימצא בה מום והלך פי' אם
הלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל לעולם אוכלת
דליכא אחיה ואחותה לרב שמואל לא אוכלת משום
סמפון אם הלך אחיה עמה בפר' א' בתעניות
בגמ' הגיע י"ז במרחשון אימת מקבלה רב אמ'
במנחה פי' משעה שיתכון לתפלת המנחה ואמ'
מתעסק במלאכתו אומ' מחר אהיה בתענית
יהי רצון שתהא תפלתי ביום תעניתי מקבלת
ושמואל אמ' בתפלת המנחה כלומ' צריך להיות
כול אלו הדברים בשומע תפלה אומ' ר'
נסים בר' ברכיה ז"ל דאיתי בפירושי הגאונים
רבותינו ז"ל ובתשובותיהם שאמרו אין אומרין
עננו אלא במנחה בלבד אבל בערבית ובשחרית
של תענית לא וקשיא להו הא דתאני ר' הושעיה
ימים שאין בהן קרבן מוסף כגון שני וחמישי
של תעניות ושל מעמדות שחרית וערבית
ומנחה מתפלל י"ח כדרכו ואומ' מעין המאורע
בשומע תפלה דאלמא צריך המתענה שיאמ'
עננו בערבית בשחרית ובמנחה ואית להא
בריתא בפר' במה מדליקין ובגמ' דבני מערבא
בברכות בפר' ר' ובתעניות בפר' שני אמרי ר'
זעירא בשם ר' ירמיה אמ' יחיד בתענית ציבור
צריך להזכיר מעין המורע ואיכן הוא אומרה
בין גואל לרופא חותם אומ' עננו אבינו יוי אלהינו
עננו בעת ובעונה הזאת כי בצרה גדולה
אנחנו אל תסתר פניך ממנו ואל תתעלם
מתחנתינו כי אתה יוי עונה בעת צרה
ופודה ומציל בעת צרה וצוקה כדכת' ויצעקו
אל יוי בצר להם ממצוקותיהם יוציאם בא"יוי

העונה בעת צרה ר' יונה בשם רב ואפי' יחיד
שגזר על עצמו תענית צריך להזכיר מעין המורע
ואיכן הוא אומרה ר' זעירא בשם ר' הונא אומ'
בליל שבת וביומו פי' ערבית ושחרית
ומנחה ולקמן בהאי פירקא נמי גרסינן אמ'
ר' שמעון מה תלמ' לומ' בהון בהון ב' פעמים
אלא מלמד שהלילה מותר והיום אסור כי הא
דתאני להו איניש דייתי עלוהי ייסר בצלו אמ'
ר' יוסי בר' אבון שיהא צריך להזכירן מבערב
ואתיה כדאמ' ר' זעירא בשם רב הונא אומרה
בליל שבת ואיתיה נמי בגמ' דמגלה דבני מ'
מערבא בב"א בס' גמ' דפר כהן גדול ונזיר
כל שמעתא דמתאמרא בבי תלתה קבלני
קמאי ובתראי אומרי מיגעי לא אמרין וכול
עד שקיבלון מן הנביאים הלכה למשה מסיני
וכול עד ואלו יהושע וכלב לא קאמ' שמע מינ'

קבל

בפר' א' בסנהדרין
בגמ' סמיכת הזקנים דאמרינ'
בר"ג חלק במימריות דר' אלעזר ואמ' ר' אלעזר
לעולם הוי קבל וקיים אמ' ר' זורא אף אנן
נמי תנינא בית אפל אין פותחין בו חלונות
לראות את נגעו פי' קבל כמו חשך תרג' חשך
קבלא כלומ' שיהא עניו ויהא קיים

קבל

בחלק בגמ' ג'
מלעבים לוא אליכם כל
עוברי דרך אמ' רבה אמ' ר' יוחנן לקבלנא מן
התורה פי' שרגילין העולם לומ' איני אומ' כנגדך
הרעה שהוקרה לו דקאמ' לא אליכם כלומ' לא
יבא עליכם כפורענותי

קבל

כם ידים קובלין אנו עליכם פרושין
פי' מן והיה כי יצעק אלי ומתרגמ' ארי יקבל
קדמי ואקביל קבילתיה בר"ג גמ' דפ' האומ'
לחברו צא וקדש לי אזל רב גידל קבלה
לר' זורא אזל ר' זורא קיבלה לר' יצחק"

קבל

בפר׳ הרואה כגמ׳
לא יקל אדם אנן קבלא מורינן
מאי היא קיבלא דבית הכסא צניעותא
ושתיקותא פי׳ אם אדם צנוע ושותק בבית
הכסא היא קמיעתו ומצילתו מן המזיקין קיבלא
דייסורי שתיקותא ומיבעא רחמי פלומ׳ מי
שמיוסר קמיעתו המצילתו לשתוק ולהתפלל

קבל

בס׳ ויקהל בילמדנו
והוה להון קובלנא בחיי כעלה פי׳
שהוב שהיה מקבל בקרונותיהן ומשמרן

קבנאה

כר׳ גמ׳ דפר׳
המוכר את הספינה דהוה נקיט
אוקובנאה דשורא דמחוזא פי׳ עמוד בלשון
פרסי פיל את אקובאות וכיבאות של חומה
ושמן ניידולי בלש

קבסתן

בפר׳ א׳ בקידושין בגמ׳ נכסים שאין
להן אחריות אמ׳ ליה רב יוסף קבסתן איכבר
תנא לאשמועינן מחט בפר׳ ד׳ מיתות בגמ׳
הבא על הזכור בעא מיניה רב בר
אומי מרב ששת הנערה בעצמו מהו אמ׳ ליה
קבסתן פי׳ מכעיס ור׳ חננאל ז״ל פי׳ בלשון
ישמעאל גתיתני בדבי ולא בדגיש פי׳ גנבתה
דעתינו כדאומ׳ נמצא גנב או קובייסטוס והוא
בלשון יון מטעה בני אדם בדברי מרמות
כגון גנב עצמו פי׳ אחר בתשובות קבסתן
בלשון ישמעאל גתיתני כאדם שמראה לחבירו
דבר מטופש וזה אומ׳ לו הפכת אוכל כמיעי
עד שהגעתי להקיא ומשל זה אומ׳ למדבר
אותו למי שמדבר דברים רחוקים ורחוקים
פלומ׳ היאך יכול אדם להשוה את עצמו ועיקר
לשון זה האדם המרבה במאכל ואוכל אכילה
גסה ומצטער ומגיע לו שלשול מלמטה וקיא
מלמעלה נקרא בלשון ארמי קיבסא

קביע

בפר׳ תפלת
השחר תפלת הערב אין לה קבע גמ׳ מאי אין
לה קבע אינה קבע כמאן כמאן דאמ׳ תפלת
ערבית רשות שהלכ׳ כר׳ יהושע פירש רב האיי
גאון ז״ל ור׳ חננאל ז״ל מי שלא נהג להתפלל
אבל אם נהג להתפלל נעשית עליו חובה ואסור
לבטלה ר׳ אליעזר אומ׳ העושה תפלתו קבע
אין תפלתו תחנונים גמ׳ כל שתפלתו דומה עליו
כמשוי רבה אומ׳ כל שאינו אומרה בלשון תחנונים
בר״ג גמ׳ דפר׳ אי זהו מקומן ובכריתות בס׳ גמ׳
דפר׳ דם השחיטה ור׳ עקיבה כי ילפינן מצוה
מצות מחטאת חלב להכי הוא דילפינן מה
להלן בקביעה אף כאן בקביעה לאפוקי טומאת
מקדש וקדשיו דעולה ויורד הוא פי׳ חטאת
חלב ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ
והיא בקביעה שלא נאמ׳ בה ואם לא תגיע ידו
רישה לא חייב כשבה ושעירה אבל טומאת
מקדש וקדשיו נאמ׳ בהן ואם לא תגיע ידו די
שה לא והן בעולה ויורד כדפרש׳ בערך על
וחטאת חלב מביאין עליו כריתות כדפרשינן
בערך חלב בפר׳ בפאה ושביל היחיד ושביל
הרבים הקבוע פי׳ שדורכין אותה בקיץ
ובחרף שקבועה לשלם בס׳ גמ׳ דפר׳ במה אשה
המקבעת בצים בכותל פי׳ לאחר שיצאו
האפרוחים מן הקליפה לוקחין קליפי בצים
ונוקבין אותן ונועצין אותן במקל בכותל
כדי שיתקיימו האפרוחים

קביע

בר״ג גמ׳ דפר׳ דאוהו
בית דין קבען בלשון פי׳ גזלני
כל בדכת היקבע אדם אלהים

קבץ

קבצאל ועדר ייגור
כל המקבץ עדרים לתורה
יגור במחיצות אל

קבר

בפר׳ מכעין בגמ׳ ומילדין מאמתי
כתיחת הקבר אומ׳ אביי משעה שתשב על

המשכר בר״ גמ׳ דתר׳ המפלת במאשר לפתיחת
הקבר בלא דם קא מיפלגי פי׳ בית הרחם

קבר

כבר ג׳ כברה
ובר״ גמ׳ דתר הישן ותחתיהן
חליל מפני קבר התהום. פי׳ קבר התהום שאין
אדם מכיר בו כל עיקר כדתניא אי זו היא טומאת
התהום שלא הכיר בה אדם כלום׳ דבר זה כאו
משוקע בתהום ואין דרך לעמוד עליו בפר׳ א׳
במעשר ב׳ תיקבר על ידי עורה פי׳ לפי שיעור
הבהמה המקודשת אם מתה אסורה בהנאה
ותיקבר שמה יפשיטנה אדם ויקח העור ויבוא
לידי מעילה״

קבר

קיבורי
דאיזלי עיין בערך אזל אייתו
ליה תרי קיבורי עיין בערך טרס כפר׳ גיד
הנשה בגמ׳ שולח אדם איתוור ליה קיבורא
דתכילתא״

קבר

בס׳ גמ׳
דכל׳ בהמה המקשה כמאן
תלינן כבסא בפר׳ דיני ממונות בג׳ זה בגמ׳
אמ׳ ר׳ שמעון וחד גנב קיבורא וכיס ליה
בס׳ גמ׳ דשבת סלק כסק קיבורא מאינה פי׳
סנסני תמרה שהן מכבדות של תמרה

קבר

בס׳ גמ׳ דכתובות
סאה סובין סאה קיבריא
בפר׳ ב׳ במכשירין בפל הולבין אחר רוב אוכלי
פת קיבר פי׳ לחם שאינו נקי״

קבונא

שמרי וסימניך
קברי נויס בס׳ גמ׳ דפר׳
אין מעמידין פי׳ שם דג

קברנט

בס׳ גמ׳ דפר׳
המוכר את הספינה ביום
שנפטר אברהם אבינו סדרו לו כל אומות
העולם אוי לו לעולם שאבד מנהגו אוי לה
לספינה שאבד קברניטה בויקרא רבה אחרי
מות פרש׳ יוי אורי וישעי ובפס׳ דאחרי מות

כי בתחבולות ל׳ מחא כתר קריה בקברניטין
היך מה דתימר ויקרא אין רב החובל דאמ׳ ר׳
יוחנן לעולם יעשה אדם את עצמו קברניט
היאך לעשות מצות פי׳ לשון לעז הוא ממש
קובר נשודי

קברנט

בס׳ פרק א׳ בשוטה בגמ׳ מי
לנו גדול מיוסף ר׳ נתן אומ׳ בקברניטי של
מלכים היה קבור יוסף פי׳ בבית הקברות של
מלכים והיו שם ארונות הרבה ולא היה יודע
משה אי זהו עד שנדעזע מעצמו״

קבורת

בסוף גמ׳ דפר׳
הקומץ רבה ובר״ גמ׳ דפרק
המוצא תבלין תנא ר׳ מנשה על ידך זו קיבורת
פי׳ על הזרוע כנגד לבו והוא גובה של יד

קבת

באו כלים כר׳ ז׳
בכלים וכן קבותים של מורייס
פי׳ קנקנים שרומים לקב״

סליק פרק א
אחל פרק ב

קד

כפר׳ כיצד מעברין
שמעתי שמקדרין בהרים פי׳ לא
צריך למי משחיה לגובה ההר אילא חזינן
ליה כאן קדור ונקוב כפר׳ א׳ בעב׳ זר׳ ועורות
לבובין גמ׳ תנו רבנן אי זהו עור לבוב כל
שקרוע כנגד הלב וקדור כמין ארובה פי׳
שיש נקיבה וחתיכה וכן קודר בקופץ וכן נמי
קודר כל האזכרות שבו כפר׳ אלו טריפות בגמ׳
כרס הפנימית אמ׳ רב אסי נקדרה כסלע
טרפה פי׳ נקבה נקב עגול כסלע בסוף גמ׳ דפר׳
בהמה המקשה נקדר כמין טבעת כהנו פי׳
נפתח בעצם כמין טבעת ונשמטה משרכו

קבונא

מחה

מחתכו בעצם ומעלה ארוכה והוא דקנה
אותו העצם דירא והוא ר׳חלוחית ובשותי׳כנס
סותם את הטתח ודוקא בעצם משיטו אבל
ברזל שורף ואינו מעלה ארוכה בפר׳ א׳ בקידושין
בגמ׳ והנרצע כאזנו ובדלת קודר ויורד עד
שמגיע אותו הדלת

קד

ממונות בר׳ג גמ׳ דתר׳ אחד דיני
נושה בנואף ונואפת כהו אומ׳ ליה אדמוקדך
יקיד קיץ קדך ותלי כיר כגון שאמרו על
הנואף הזהירה התורה של לא אשת עמיתך
לא תתן שכבתך לנואפת לא הזהירה מהו
אומ׳ ליה אדמוקדך יקיד קיץ קדך ותלי עד
שהאש יוקדת לצלית קרי ודאה כמו שצולין
אותן ודוץ וחתוך צלה גם אתה כלומ׳ אם אינך
יודע צליית קורי הנה מוקדה לצליית—
דוץ דאה ולמוד כך אם אינו יודע דין נואף
ונואפת הא מקרא מלא מות יומת הנואף
והנואפת ילך וילמוד בפר׳ א׳ בשבת ומחזין
את האור במדורת בית המוקד פיר׳ מקום
היה בעזרה שמדליקין בו האש תמיד ומשם
מוליכין האש על גבי המזבח פיר׳ בתלמוד
אעפ׳ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא
מן ההדיוט מן לחתות אש מיקוד״

קד

בכל כלי עץ פרק
יו בכלים ר׳ יהודה אומ׳ אף המגס
יקוד הבבלי בר׳ג גמ׳ דתר׳ מי שמחזו קורדייקוס
ובסנהדרין בפר׳ כהן גדול בגמ׳ ומוציאין
למלחמות ובויקרא רבה בר׳ג אחרי מות וזה
היה חלקי מכל עמלי רב ושמואל חד אמ׳ מקלי
וחד אמ׳ קודו פיר׳ מקלו שסומך עליו והורך
מנוקוב למקום קודו קערה של חרש שאוכל
עליה בכל מקום שהולך מ׳ כמו מקידה של
חרש והיא מכלי גולה המפורשין בערך שטח
בס׳ שבת קשר ואת המקידה בגמ׳ בר׳ג גמ׳
דתנ׳ ואלו נאמרין ובמה היתה שותה במקידה
של חרש ובב׳ב בשוטה היה מביא ביני׳ שר
חרש חדשה שמע מינה דבר אחר הן״

קדה

ברי׳ כלאים אין
מרכיבין מינם על גבי קידה לבנה
קושטו בנעץ מפני שהוא ירק באילן וזהו
קידה לבנה מין אילן אבל קידה סתם מין
ירק במפורש בפר׳ בכל מערבין בגמ׳ נתנו
ברזוש הקנה הקנים והקירים והאורבנין מין
ירק פיר׳ קדה לבנה קושטו בלעז ויש לו ריח
טוב קידין מן וקידה חמש מאות״ והוא
קציעה״

קדח

בפר׳ הטנוף
הקודח כל שהוא בפר׳ י״ג בכלים
המפסלת והמקרח שנבגמו טנאים בס׳ גמ׳
דבבא קמא היוצא מתחת המקרח וכול
הסול והסירה והמקדח עיין בערך סל בפר׳
ב׳ באהלות ובר׳ג גמ׳ דתר׳ אלו טריפות ובעגולות
בית שמאי אומ׳ מלא מקדח מאי זה מקדח
אמרו בקטן של רופאים דברי ר׳ מאיר
וחכמ׳ אומ׳ בגדול של לשכה בפר׳ י״ג באהילות
העושה מאור בתחלה שיעורו מלא מקדח
גדול של לשכה בר׳ג גמ׳ דתר׳ ראוהו בית דין
קדחו ותקע בו יצא בשיטא כולהו נמי מקדח
קדחי אמ׳ רב אשי שקדחו בזכרותו פיר׳ נקבו
במקדח בזכרותו שבתוך הקרן בס׳ פרה כל
ידות הכלים הקדוחות חיבור פיר׳ יש בידות
הכלים שהן קדוחות במקדח ובמרצע ומ׳
ומנוקבות והכלי נכנס בהן ושמן קדוחות
ובענייס שהניצב שהוא קתא משופה ביותר
ונכנס בכלי בר׳ג גמ׳ דמשקין שדא לאקדוחי
נהר בורצנין פיר׳ לבנות שירטון שבאמצע
הנהר ששמו בורצנין

קדח

בר׳ג גמ׳ דתר׳ ביצד מעברין שלישית
הקדיחתו במלח בס׳ גמ׳ דתר׳ אין צדין נחתום

מודר תבלין בקדירתו שלא יקדיח תבשילו
כס גמ׳ דפל׳ אין עומדין ואם מקרב יותר מדאי
דומה לתבשיל שהקדיחתו במלח כס גמ׳ דפר׳
היה קורא אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה
ברחובותינו כבר פי׳ בערך פרץ ברחובותינו
שלא יהא לנו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים כגון
יושו הנצרי ובחלק בגמ׳ שלשה מלכים ונגע לא
יקרב באהליך שלא יהא לנו בן או תלמיד
שמקדיח תבש׳ ברבים פי׳ כגון יישו הנצרי
פי׳ שהיה מעמיד עבודה זרה בשוקים וברחובות
בפר׳ הנזל עצים נותן צמר לצבע והקדיחה
היורה פי׳ ענין השחתה הוא כמו מקדיח
תבשילו שמשחיתו ברוב מלח שאינו נאכל
מחמת מלחו׳׳

קדח

ברא׳ גמ׳ רחנינה אנחתיה אנבא
דכרעא קדח פי׳ שרפה רגלה כס גמ׳ דפר׳
הכונס צאן לדיר לא שנו אלא בקודחת אבל
מנבבכת פי׳ כגון אש עוקצת ושורפת מלשון
קדחה באפי אבל אם היה נבבכת כמו קופצת
יש ששונין קולחת ופי׳ עומדת כמו קלח
של כרוב נבבכת הולכת ובאה בס׳ אין מעמידין
בגמ׳ מיתרפאין קידחא ותחלת אוכלא

קדח

בגמ׳ בפר׳ ר׳ ישמעא׳ בגמ׳ לוקחין נת אנגרמיס
גוי שקדח במינוקות והעלה פי׳ ענין שאיבה
בפר׳ כל הזבחים שקיבל בגמ׳ דסמך ערל
ואם קדח ממנו רביעית מטבילין בו מחטין
וצינורות׳׳

קדח

בפר׳ המקבל בגמ׳ ז׳ שנים רב
פפא קביל אר׳ מדעא לאסכסתא קדחו בה
תאני ברי׳ גמ׳ דפר׳ חזקת הבתים היכי דמני
דקדח ואכלה דקדח פי׳ כגון כיון שצמחה
חתך ואכל ועוד צמחה לי׳ ימים חתכה
ואכלה בחלק בגמ׳ אנשי סדס נקוטה

גבך עד דקרחה פי׳ עד שיגדלו אזניו בפר׳
אלו מציאות בגמ׳ מחרוזות ובפר׳ כל הבשר
בגמ׳ הכחל דקדח כהן חילבי פי׳ צמחו בו
עשבים הנקראין חילבי והן קמשונים שצומחין
בכרמים כלומ׳ ששנים היו מזמן רב׳׳

קדיא

כס חלומות דפל׳ הרואה כל מיני עופות
יפין לחלום חוץ מקדיא וקיפופא בפר׳ המפלת
בגמ׳ המפלת מין בהמה והרי עוף דאין עיניו
הולכות לפניהם כשל אדם קדיא וקיפוף
דעיניהם הולכות לפניהם כשל אדם כוס
ויגשוף תרג׳ קדיא וקיפופא פי׳ עיניהם
לפניהם כשל אדם אבל שאר עופות עיניהם
בצידי הראש׳׳

קדל

קדם

תרג׳ ערף׳׳
חשך תקין נמשך קדים תקין
נמשך כבר פי׳ בערך חשך ירוש׳ בפר׳ א׳
כרמאי קדמאי בני מלכים אף בני אינאש
ברי׳ גמ׳ דפר׳ כל פסולי מוקדשין מעשר ניזורין
והתניא במעשר נאמ׳ לא יגאל ואינו נמכר
הא מילתא איקשיא ליה לרב ששת במורתא
ושניא בקדמיתא מכריתא במעשר בהמה
של יתומים עסיקינן ומשום חשב אבדיה
ליתומים עגעו בה׳׳

קדם

בכל כל גט בג׳ פרקים בודקין את
היין בקדים של מוצאי החג בשק פרק ג׳
במכשירין בשעת הקדים למים בהכרים
פר׳ ב׳ בכלים בקדים ונסדקה מקבלת מדרס
פי׳ עריבה סדוקה הניחה בגשמים ונתבתחה
שמחמת הגשמים נתנה הסדק ונסתם
ואחר כך הניחה ברוח קדים ונסדקה

קדקד

ברי׳ גמ׳ דפ׳ מומין
אלו קדקדא דמשרא בעלמא
הוא פי׳ תלתול בברי׳ רבה פרש׳ סג ויאל

שני חיי ושכינע מה ראה הכת ליחם שמו של
רשע כאן על ידי שבא מקדקדו של מרבר
לגמול חסד לשכין בויקרא רבה בצו פרש׳ וכח
אלו בני אדם שנוהגין בשפחות התר בשלם הזה
הקבה תולה אותן בקדקדי ראשיהן לעתיד
לבוא ההד אך אלהים ימחץ ראש אויביו קדקד
שיער מתהלך באשמיו כל ענוא ויכרון ייזיל
ההוא גברא בחוביה׳׳

קדר

נטשי קטילי קדר מנפיחי כפן
במה מדליקין בגמ׳ עלג עבירות טל׳ קדר נברק
רעי שמשהן עצמן ואין נבנין׳׳

קדל

כפר׳ לא יחפור
בגמ׳ מדחיקין קידרא דבי
שותפי לא חמימא ולא קרירא פי׳ כל חד
וחד סמיך אחבריה ולא התבשיל מתבשל
ולא צונן ישאר קדירה בת יומא מי איכשר
דלא כגנה פורתא עיין בערך כנס ובערך גבל
בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ ניקב קרום כמין שני טלין
מנוחין עלפי הקדרה פי׳ מקום שהמוח מונח
שם נקרא קדירה ועוד נקרא חיבתא דמונח
בה מוחא׳׳

קדרון

בברא׳ רבה ברא׳ אלה תולדות נח
עזי גבר ר׳ נתן אומ׳ מעין דקדרינון וכן תרג
יונ׳ בולמרנו ויורהו יוי עין ר׳ יהושע בן קרחה
אומ׳ קדרינון

קדש

ירוש׳ בפר׳ הרואה כי
קדשים הוא קדוש בכל מיני קדושות בסוף גמ׳ אלהים
דשוטה אלא עלמא אמאי מיקים עלגא מקיים
רבה דאגדתא פי׳ החובה קריאת קרית שמע
בברכותיה והתפלה ומפני שמוסיפין האידנא
ואומ׳ מזמור תהלה לדויד ארוממך אלהי המלך
ובא לציון גואל וקרא זה אל זה ועונין קדושה
גם קורין משנה או תלמוד ועונין קדיש ועונין
אומרין יהא שמיה רבה על אלו שמוסיפין על

החובה בהן מיקם עלמא האידנא ופי׳
צלמות ולא סדרים מפני כנה הארץ צלמות
לפי שאין בה סדרים כגון קידושא דסידרא
ויהא שמיה רבה מכלל אי הוו בה הני סדרים
ותופע כמו אור אחרי האוכל אומכהא בעלמ׳
בפר׳ החולץ בגמ׳ הנחזיר ובפר׳ מעט שאמרו
בגמ׳ דסמך ואלו מלאכות ובפר׳ ס׳ נדרים בגמ׳
המפר נדרה אשתו ובפר׳ החובל בגמ׳ חרש שוטה
שוטה וקטן בדרבא דאמ׳ רבא הקדש חמץ
ושחרור עבד מפקיעין מידי שעבוד פי׳
שעבוד חמץ כגון ישראל דשעביד חמיצו
לגוי והגיעה שעת הביעור לא אמרינן כיון
דמשעבד ליה לגוי דגוי הוא אלא חאיל עליה
איסורא הקדש מידי דהוה אקדושת הגוף דהיא
איתתא דעיילא איצטלא דמילתא וכולי ואמרינן
רבה לטעמיה דכיון דשרייא אומיתנא איתסרא
בהנאה דהויא ליה כקדושת הגוף וכן אמ׳ רב
אשי קונמות קדושת הגוף הוא וכדרבא אבל
הקדיש מידי דלאו קדושת הגוף אלא קדושת
דמים לא מפקע מידי שעבוד דהא מקדיש
נכסיו והיתה עליו כתובת אשה דקא משוינן
ליה הקדש טעות ושקלה כתובתה ולא מפקע
הקדש לשעבודא דכתובתה שחרור כמפורש
בפר׳ החולץ אמ׳ רב חנינא בן גוריא הלוקח
עבד מן הגוי וקדם וטבל לשם בן חורין קנה
עצמו בן חורין וכול קדושה ראשונה קידשה
לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא בפרק
אלו הן הלוקין בגמ׳ האוכל בכורים ובפ׳ א׳ במגילה
בגמ׳ אין בין שילה ובפר׳ גמ׳ דחגיגה ובפר׳ גמ׳
דפר׳ השוחט והמעלה בחוץ ובפר׳ אחרון בערכים
בגמ׳ אלו הן בתי פי׳ קדושה ראשונה שקידש
יהושע קידשה לשעתה כשהיו שם ישראל עד
שנחרב בימי נבוכדנצר ולא קידשה לעתיד
לבוא לאחר שנחרב בפ׳ ב׳ בכתובות בגמ׳ וכן

שני אנשים במה הייתם אוכלין בנולה
בקדשי הגבול עשר בנבולין ככר כיר בערך
עשר בערכים כרג גמ׳ דכר האומ׳ משקלי עלי
כיד עד האתיל ורמינהי קידוש ידים ורגלים
במקדש שר הפרק וכול ברא גמ׳ דקידושין מ׳
מעיקרא תני לישנא דאוריתא והוא האשה נקנית
ולבסוף תני לישנא דרבנן האיש מקדש דאמר
לה אוכולי עלמ׳ בהקדש וכזו החלכה נתן הוא
המעל קידושין ואמ׳ הרי את מקודשת לי
מקודשת נתנה היא ואמרה היא הריני מקודשת
לך אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא חוששין
מדרבנן ובגמ׳ בביאה כי יקח איש אשה ובעלה
קידושין המסורין לביאה הוו קידושי שאין מ׳
מסורין לביאה לא הוו קידושי ועוד שנו בכר׳
האיש מקדש בו בגמ׳ המקדש אשה וכתה
ובגמ׳ ובית הלל אומ׳ בפרוטה קידשה בגזל
ובחמס ובגנבה או שחטף סלע מידה וקידשה
מקודשת וככר׳ האומ׳ לחברו בגמ׳ האומ׳ לאשה
קידשתיך המקדש בער׳ אחד אין חוששין
לקידושין ואין קידושין קידושין ומתי׳ שניהן
מודין קדש מלמטה ככר כיר׳ בערך וט׳ קדש
וחצור ותאנן כל המקדש עצמו בדברי תורה
וחוזר עליהן זוכה לפענח דברי תורה הנתונה
בעשן שהוא תרג׳ תנן חצור כמות חזור כמון
על שלך כ״ז בפרה המקדש ונפל קידוש עלידו
כיר׳ הנותן אפר הפרה על גבי המים ומקדשו

קדש

למי חטאת
הנוטע
בכרם פרק ה׳ בכלאים
ירק בכרם או מקיים הרי זה מקדש מ״ה נכנס
כיר׳ שורף כן תקדש כן תוקד אש

קדש

ככר׳ ר׳ מיתוה
על הזכור אזהרה
בגמ׳ הבא
לנשכב מנין תלמו׳ לא יהיה קדש כיר׳ שלא
יטמא גופו שלא יהיה נשכב כמו אשה ומנא

לן דהאי קדש בזכור קא מיידי דכת׳ וגם קדש
היה בארץ ויליף תועבה תועבה מואת זכר
לא תשכב משכבי אשה תועבה היא מה ה׳
להלן זכור אף תועבות דהכא זכור

קדש

ובתי הנפש
והלחשים תרג׳ וקדשיא וחליתא
והנזמים אשר באזניהם תרג׳ וקדשיא דבאודניהן

קדשנונא

כס׳ גמ׳ דף
קדשנונא אסיר:
אין מעמידין

סליק פרק ב׳

אתחיל פרק ג׳

קה

בסוף חלומות תנ׳ הרואה
קוה חמריה ברומאנא בכר׳ ערב
פסחים בגמ׳ ר׳ יהודה בר׳ צדוק צריך לקהוייה
וצריך לסמוכיה בגמ׳ דכר׳ המוכר פירות לחברו
מי סברת חמרא הוא קיוהא בעלמא הוא
בכר׳ מעפ׳ שאמרו בגמ׳ ר׳ יושבות בקתדרה
כללא דמילתא כל דאית ליה ריחא ואית ליה

קה

ביבמות בם׳
קיוהא
בגמ׳ מי שהיה
כר׳ בית שמאי
ביבמות יתבי וקא מקהו קיהאתא כיר׳ מדקדק
בשמועה זו עד אחריתה כארס המדקדק
הרבה הרבה בדבר כדגרסינן ר׳ יהושע אומ׳ קיהא
עין בערך כה כלומ׳ מיאן לחזור בו ודקדק
בדבר הרבה וטיהרו וכדגרסינן בכר׳ הזהב בגמ׳
ואם היה מכירה האי מאן דקהו אזוזי מיקרי
נפש רעה וכן הברזל כשתחתוך בו הרבה קהה
הברזל זה כיר׳ ר׳ חננאל ז״ל

קהו

בויקרא רבה בסוף
תהיה אומ׳ לה הקהיתה וואזר
זאת
ליה חמרא
ככר׳ א׳

קהל

בברכות בגמ׳ מאימתי קורין את שמע בשחרית העיד ר׳ יוסי בן יקים משום קהילא קדישא די בירושלם בגמ׳ דתנ׳ אין צרין אומ׳ ר׳ משום קהילא קה״ל קדישא שבירוש׳ ר׳ שמעון בן מנסיא וחברין אומרו הלכה כר׳ מאיר ירוש׳ במעשר שני בס׳ פר׳ שני ק׳ עדה קדישא ר׳ יוסי בן משולם ור׳ שמעון בן מנסיא בהגדת קהלת ראה חיים עם אשה אשר אהבת ר׳ בשם עדה קדישא אומ׳ קנה לך דברי אומנות עם דברי תורה מאי טעמ׳ כדכת׳ ראה חיים עם אשה אשר אהבת ולמה קורין אותה עדה קדושה שהיו משלשין את היום שליש לתפלה שליש לתורה שליש למלאכה ויש אומ׳ שהן יגיעין בתורה בימות החרף ובמלאכה בימות הקיץ

קהרמנא בפר׳ חזקת בגמ׳ ערים מאי טעמ׳ אימור קהרמנא שויה פי׳ מורשה אכיטופא כג׳ כיצד מעברין את הערים בגמ׳ עיר של יחיד כיון דשכיחי גבי קהרמנא מרכרי בגמ׳ אהדרי פי׳ השלטונים של מקום

קהת ותקע כף ירך יעקב תרג׳ ירוש׳ וקהת כף ירכא דיעקב

קהת בפר׳ ג׳ בכלים התרמל משיקוסי וינקב ויעשה את קהותיו ויש שקורין קיחותיו פי׳ מסגרותיו ובלעז שמו אסולי שבהן סוגרין כלי עור אזנו כמין אזנים קטנות סביבות התרמל כאזנים של דיסקיות שיתן זה לתוך זה וסביבות השטיח מכניסין וסביבות הקטובליא ומכניסין באותן אזנים חבלים וסוגרין אותן בהם ומנין שזה קיהותיו לשון סגירה של ולאסורים פקח קוח

סליק פרק ג

אתחיל פרק ד׳

קו בר׳ גמ׳ דתנ׳ אין דורשין תהו זה קו ירק שמקיף את כל העולם

קו בפר׳ אין עומדין בגמ׳ חסידים אם רואה שרץ דסמיך שמתכרך ואינו נענה יחזור ויתפלל של קוה אל יי׳ חזק ויאמץ לבך וקוה

קווי בפר׳ ואלו קשרים בגמ׳ קושרין כלי קוואי מותר לטלטלן בשבת פי׳ כלי אומנות האורג כגון האוכסן והכבד שהיריעה תלויה בו מלמעלה זה כבד שפשוטה עליו מלמטה מותר לטלטלן בשבת בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין בגמ׳ אין שורין אומ׳ רבא ואם כלי קיואי מותר פי׳ אם היה הבגד שטוח בכלי האורג מותר וכלי האורג נקרין כלי קיואי

קוסר בפר׳ רבה פרש׳ ע״ב צאן לבן הנותרות נותרות כת׳ מינהון בישין ומינהון עקרן מנהון קוסרין

קוץ בר׳ גמ׳ דתנ׳ הישן זמנין דמיתה קוצה ולאו אדעתיה בר׳ גמ׳ דתנ׳ לולב הגזול לולב כפוף קוץ סדוק בר׳ גמ׳ דתנ׳ אלו טריפות איזהו ושט עצמו פר׳ שחותכו וקוץ פי׳ ענין צמיתה ובבר מר׳ כענין הזה בערך כוץ

קוץ בר׳ א׳ בנדרים בגמ׳ נדרי משלים וקווצותיו סרודות לו תלתלים בברא׳ רבה פרש׳ ס׳ ואנכי איש חלק לוי אומ׳ לקוץ וקרח פי׳ מן קווצותיו תלתלים שייך זה בערך הראשון

קוק בב׳ גמ׳ דתנ׳ בן סורר ומורה הני קווקי ודימונקי היכי יהבינן להו פי׳ מיני מחתות שמוציאין בהן אש ומוליכין לע״ז ביום אידך שלהן אלא הנאת עצמו שאני כמ׳ קווקי ודמונקי כלי של

טיט ודומה לעפר וכשמתחמם אדם כנגד
המדורה ורוצה לישן כוכה אותו על הגחלים
כדי שלא תיצת האש בבית דימונקי כלי
עשוי לחתות בו גחלים ממקום למקום ובמס
ובמלכות פרס היו חברים שלהן מחזירין בבל
בתי ישר' ומכבין את הנרות וחותין הגחלים
ומוליכין לבית האור שלהן שהיה עב' זר ולא
היו עוזבין לא אש ולא גחליב שילינו בלילה
חוץ לעב' זר שלהן שהוא בית האור כדאמ'
במכיא גט מאי ההוא חברא שקליה
לשרגא מוקמיהו והיו מוליכין אותן בקווקי
ודמונקי דהוו להו משמשי עב' זר ומעג
דמשמשי עב' זר הן כיון דלאו למעבודי
אסורא ליש' קא מיכוון אלא להנאת עצמו
מותר לנו ליתן להן''

קווק

בברא' רבה פרש' סה' לך מעמנו
כי עצמת אמ' לו כל עצמות שעצמת לא
ממנו הוא לדיעבד הוה לך חד קווקיא כדין
אית לך קווקיא סס סניא וככר שה' הרלא
נבריות נחש' לו אכשר כן אלא אין הוה חכמי
קווקיא טבא הוה נסיב שית לבך לעדרים
תרג' שים לבך על קוקוטיך

קוותא

בס' גמ' דכל א' במושד קטן כמאן תלינן האידנא
קוותא דרשי בחוליא דמועדא כמאן כר' יוסי
פס' אח כוותא פי' שכשיוצאין מסמרין ועץ של
קורה שעל הפתח בחוט של מועד לחוץ ונופלת
הקורה מחזירין אותה ותוקעין והמסמרין בחורין
דהינו כר' יוסי דשרי למעבד בלא שינוי''

סליק פרק ו'
אחל פרק ה'

קן

בבא' ה' בבכורות בכור שאחזו דם אפי' מות
אין מקיזין לו את הדם כריתות בפר' דם
שחיטה דם הקן שהנשמה יוצאה בו פי' בגמ'
כל זמן שמקלח פי' קיזאי כבר פי' בערך

קזא

כרש'' כדא' גמ'
דכל במה מדליקין מאי שמן קיק
רבי יצחק בריה דרב יהודה אמ' משחא דקזא
פי' הוא שמן של גרעינין שיש בצמר גפן
שעושין בגדים ממנו''

קזדור

פא' קסדור ומפורש במקומו''

קזז

כרס רבעי' מציגין
אותו בקתזות אדמה פי'
עפר אודוס והוא בולו וכבר פי' בערך חרס
בברא' רבה פרש' מ"ב היה אוכל קוזזות אדמה
עד שיעשה פין ריח רע בפסק ויהי בשלח
פרעה מקזזוי' מן קדמוי מקזזוי מן בתראי''

קזם

בילמדנו ויהי
העם כמתאוננים בתי אני הולך
לעשות לך קוזמין ואת הולך לעשות כשפים
ובעתיה עקב תש' כסל לך לזהבי שאיבד
חתנו ממנו קוזמין של בתו אמ' לו אני נתתי
לך קוזמין ואתה איבדת אותן בברא' רבה
פרש' ב' אמ' לה כל קוזמירין שלה בתוכן והוא
מבקש לישא אשה אחרת וליתנם לה פי'
תבשיטין ועדיים שמן בלשון יון קוזמירין ובראש

קזמיקון

דר' אליעזר פרק י"ג
בברא' רבה פר' כה' ירוש' בפר' הרואה
בהל' על הרוחות אין לך קוזמיקון בכן אלא של
איהו של' והעה' יוו עוכר ורוח גר' ת' ובויקרא רבה
פרש' זאת תהיה פי' חזקק''

קזמקלטור

בבר' רבה
פרש' נ"ט נרדף ד' מלכים
קוזמוקרטורין בכס' דכי תשא ג' מלכים הוזק

קחח שרקים ולבנים פרג קחוחין וחוורין
סליק כרך

והקבה

קוזמוקרטורין שולטין מסוף העולם ועד סופו פי׳ בלשון יון קוזמו עולם קרטור תופש׳׳

סליק פרק ה׳
אחל פרק ו׳

קט ברג׳ גמ׳ דפר׳ איזהו נשך לא תגנובו על מנת למקט פי׳ להכעיסו ולהקניטו ואחר כך יחזיר לו׳׳

קטב בבר׳ ערבפסחי׳ בגמ׳ לא יפחתו לו תרי כ קטבי הוו חד קמי טיהרא וחד בתר טיהרא וכדל פי׳ רוחות הן׳׳

קטב למקטב לחטב עצים תרג׳ ירוש׳

קטב קיסין בב׳ ח׳ בשביעית אין עושין זתים בבד ובקוטבי פי׳ משימין עץ גדול הנכבד על הזתים שבביה הבד ונקרא קוטבי ובראשו תלוי אבן גדול

קטבל בבר׳ ג׳ בשקלים תרס את הראשונה וחיפה בקטבליות בסנדל פרק כו׳ בכלים עור קורטיא ועור קטבוליא בישמביאין פר׳ ח׳ באהירות סקורטיא וקטבוליא בבר׳ השוכר את הפועלין בגמ׳ ואו אוכלין פרס קטבוליא על גבי דישא פי׳ עור שמכסין אותו בני אדם מלמעלה בלשון יון שמו אנבולי ושהוא ממוצע למטה קורין אותו קטבלי ובטיית שמו נטע ובלעז נטה ושוכבין עליו׳׳

קטיגור במ׳ בן זומא העוכר עבירה אחת קנה לו קטיגור אחד ברג׳ גמ׳ דפר׳ ראוהו אין קטיגור נעשה סניגור פי׳ מלשון רכיל בס׳ גמ׳ דכתובות דור שבן דויד בא בו קטיגוריא בתלמ׳ חכמ׳

קטריק בויקרא רבה זאת תהיה בסמך פרש׳ ראשון בשר ודם גוכה קטריקי והק׳ גוכה קטריקי פי׳ בלשון יון קטריקי בילמדנו ויצא בן אשה ישר׳ ובצ׳ תצר את מואב ה׳ שמשכו לה ערלה במכודש בערך מל׳ ולכולם נתתי קטריקי הגליתי אותו לבבל על מצרים נתתי קטריקי ויקם מלך חדש שחידש עליהן שעבוד וליהויקים נתתי קטריקי והגליתי אותו לבבל ועל אדום נתתי קטריקי כי אני חשפתי את עשו ולבני עמון נתתי קטריקי לא יבוא עמוני ומואבי וג׳ בשוטה בילמדנו ואחר כך יצא קטריקי על אותה מדינה

קטה בבר׳ כל הבגדים פר׳ ו׳א׳ בנגעים קטה שיש בה כסיפסין בילמדנו בר׳ בהעלתך קיטאות של בוץ קיטאות של פורפירן בספר וידבר בפנים אחרים של וישלחו לענין ציצית פרט לפרסין ולקיטיות פבס׳ דשור או כשב ובויקרא רבה אמ׳ אל הכהנים פרש צדקתך ר׳ יהושע בן לוי סלק לרומי חזא עמודיא דשישא מכסן בטפיטא מן הצינה כדי שלא יקרשו ומן השרב כדי שלא יבקעו ס״א עמודים של שיש מכורכין בקיטיות בשרב שלא יבקעו ס״א מכורכין במחצלות פי׳ הינו וילון ויש מפרשין קייטא ליינאי

קטן במגלת איכה גלתה יהודה חד פרי בתר חבריה ובידיה חד קטי בעי פי׳ נימחיניה בה חמא מזיקא פרי בתריה ובידיה חד קטן דפרזל פי׳ מטה של עץ ומטה של ברזל׳׳

קטיומא פר׳ רב ועגותך תרבני בשר ודם מזכיר שמו ואחר כך קטיומא שלו פלן אגוסטלא פלן פרואטאטא ס״א ואחר כך מזכיר שבחו

קטל

בפר׳ כלל גדול בגמ׳ אבות מלאכות האי מאן
דקטל אסנסתא חייב שתים בס׳ גמ׳ דינמאות
ההוא גוי דאמ׳ ליה לבר ישרא׳ קטול אסנסיתא
שדי לה לחיותא בשבת ברא׳ גמ׳ דפר׳ אחד
דיני ממונות אטו אנן קטלי קני באגמא אנן
כלומ׳ חוטבי עצים אנו״

קטל

כפר׳ במה אשה לא בקטלא ולא בנזמים
כראש שוטה הו עליה כלי זהב קטלאות נזמים
וטבעות בכלי מתכות פר׳ י״א בכלים כל תכשיטי
אשה טמאין עיר של זהב וקטלות נזמים
וטבעות שירי קטלא מלא צואר קטנה חרח
ונזם תרג׳ ירוש׳ קטלין וקדשין בתל׳ ירוש׳ ונקרב
את קרבן יוי קטלין מן אודרעהון בפ״ה במעילה
נתנה קטלה בצוארה טבעת בידה פי׳ תכשיט
שעושין בצואר האשה והוא רחב שחונקת
עצמה ודוחקת בבשר צוארה ואין לה צער
ונראית כבעלת בשר ובלשון חכמ׳ בארץ ישר׳
כתיבתם ובלעז מודינא ויש מפרשין מלשון
הן יקטלני

קטליזה

בפר׳ נ׳ דפר׳
אין מעמידין הנמכר לבני חנות
בקטלי זה אסורין פי׳ שוק כמו אוטלי זה

קטלפטה

במגלת איכה
העיר רבתי משכח חד חייט
חייט יתיב על פילי אומ׳ ליה מזבן את קטלפטה
אומ׳ ליה א״א כולא כחדא פי׳ מעט״

קטלית

בכ״א באהילות
שלשה בקטלית פי׳ למעלה

קטם

מן הירך בפרק ב׳
בשביעית וכורכין אותן וקוטמין
אותן פי׳ בערך זבל בפר׳ לולב הגזול נקטם
ראשו אלפי׳ שנים קטומין בפר׳ המביא כדי יין
בגמ׳ אליעזר אומ׳ קוטמן ומריח בו טרף בפיה
תרג׳ ירוש׳ קטיס בפומה פי׳ עגן שבירה

קטם

בפר׳ אלו טריפות

בגמ׳ נבלו מן הגג קיטמא נהילא חיישינן פי׳
אפר מנופה בנפה כיח הכבשן תרג׳ ירוש׳ קטם
דאתון כברא׳ רבה פרש׳ צ״א ויקבוץ את כל אוכל
עירב בהון עפר וקוטמיות דברים שמעמידין
את הפירות ברודים אמוצים תבג׳ מציחין קטימין

קטן

בס׳ גמ׳ דפר׳ היה
נוטל את מאן קטן שלא כלו לו חדשין זה
תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ומקשין והא
רבה אורי בחות ממ׳ שנה ומרקינן שאני רבה
דלית רבותיה פי׳ רבה מבני עלי הכהן הוה
וחיה מ׳ שנה ומפורש ביבמות ובר׳ השנה ויושב
ראש ישיבה כ״ב שנה נמצא שהורה מבן י״ח
שנה ולמעלה ומשנינן בדורו לא היה כמותו קטן
היודע למי מברכין מזמנין עלין כבר פי׳ בערך
ברח בס׳ גמ׳ דפר׳ לולב הגזול ובר״א גמ׳ דערכין
קטן היודע לנענע חייב בלולב יודע להתעטף
חייב בציצית וכול׳ בס׳ פר׳ האומ׳ התקבל גט
בגמ׳ דסמך קטנה אמ׳ רבא שלש מדות בקטן
צרור וזורקו אגוז ונוטלו זה הזוכה לעצמו ואין
זוכה לאחרים וכנגדו בקטנה מתקדשת למיאון
וכול׳ ביבמות בס׳ גמ׳ דפר׳ נושאין על האנוסה אילו
היא קטנה מבת י״א שנים ויום אחד ועד בת
י״ב שנים ויום אחד קטנות נערות ובגרות כבר
פי׳ בערך בגר בפר׳ כל הגט בגמ׳ המביא גט
ממדינת הים אמ׳ רב בר רב אשי הא דאבא
דקטינותא היא פי׳ זו אמ׳ נדעת קטנה פי׳ אח
בימי קטנותו אומרה מקוטנא לאולמא פי׳ בערך
אולם״

קטן

בס׳ מעשרות
ר׳ יוסי אומ׳ אף הקוטנן פטורין מן
המעשרות פי׳ אח׳ ממיני קטניות הוא ושמו בלשון
ישמע׳ סגיר אלדנאב

קטניות

בפר׳ א׳ בביצה משלחין יינות ושמנים
וסלתות וקטניות פי׳ הן זרעונים ובלעז ליגומי
ובלשון ישמע׳ קטאני״

קטן

בר״א

בר״א גמ׳ דסוכה בסוכה העשויה קיטונות
קיטונות בפר׳ א׳ ביומא בגמ׳ ומקטיר את
הקטרת ורמינהי בפר׳ א׳ במידות ד׳ לשכות היו
לבית המוקד כתוחות לטרקלין בבר״ר רבה
פר׳ כה זה ספר לאורכן טקטינון שבנה המדינה
חדרים וביבין ומערות ויבוא החדרה תרג׳ ירוש׳
ועל לקיטונא ומחדר משכבך ומחדרים אינה

קטן ואחו בזנבו תרג׳
ירוש׳ בקוטנא׳׳ **קטן**
בפר׳ הכותב צאן בגמ׳ כיצד מה שהקיוה
שהזיקה רב כפא ורב הונא בריה דרב יהושע
דיקלא על גב קטינא דארעא בס׳ גמ׳ דפר׳ כל הגט
ריש לקיש אומ׳ אפי׳ הניח כולא מחט גובה מלא
קרחס במעשה דקטינא דאביי פיר׳ קטינא
דאביי בר״נ מי שהיה נשוי ההוא גברא דהוו מסקי
ביה ק׳ זוזי הוו ליה תרי קטיני וכול׳ אומ׳ רב ששת
בריה דרב אידי בקטיני פיר׳ שדות קטנות הן
דכל כלי שחיה בגמ׳ דסמך שוס הדייגן כב אמה
או עניגים בולט עגן אחר הן׳׳

קטספון בבר׳ רבה
נרש׳ לה ארך ואמר וכלנה
הרס ונציבין וקטיספון וכן בתרג׳ ירוש׳ בר׳ יומא
בגמ׳ ללשכת פרהדרין רסן זו קטיספון

קטע במ׳ במה אשה
הקיטע יוצא בקב שלו וקצץ בתילים
תרג׳ ירוש׳ וקטע יתהון בבר׳ רבה פרש׳ מה היה
אברהם יושב ותמה כלהיום במה אברך אומ׳
לו הקב״ה קטע הדא פטיטיא מן כרו וכפס דהחל׳
ניסוק הדא אילנא מן ליבך׳׳

קטעין בר״א במעשרות
נוטל מן הקוטעין מן הצדדין
ממה שבתוך התבן ואוכל בלומ׳ נוטל מן
המשוברין מן הצדדין שבמידות ואוכל בלא
מעשר

קטף הכוכר והקטף
עיין מערך כפר פיר׳ בלעז בלזמו והדא תרג׳
צרי והוא אפרסמון כמו שפירש במקומו בפר׳
אין מעמידין בגמ׳ השיאו פ׳ עד כאן לא פליג
ר׳ יהושע עילויה אלא בקיטפא דגרדא אבל
בקיטפא דפירא מודה לי דתני אומ׳ ר׳ יהושע
שמעתי אותה בשרף העלין בשרף העיקרין
מותר בשרף הפגין אסור מפני שהוא פרי

קטף בפר׳ או בפסחים
בגמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ מתוך שלא
התרתה לו אלא על ידי קיטוף זכור הוא פיר׳
קודם העומר לא קוצרין העומר בפעל אלא מ׳
מקטפין ביד בפר׳ בלשעה בגמ׳ ואלו דברים
וחכמ׳ אומ׳ את שלשין בו מקטפין בו פיר׳ האשה
המקטפת מן העיסה ועורכת הלחם בפר׳
השוכר את הפועלים בגמ׳ ואלו אוכלין יצא
הלש והמקטף והאופה בעז׳ בפר׳ השוכר
את הפועלין בגמ׳ נטל את המשכך בי זבניתו
חנירא לגוים קטיפו קטופי אמן קטופה בפר׳
פיר׳ בערך אמן הקטפים מלוח עלי שיח פר גמ׳
דעז׳

קטף פר׳ גמ׳ דתר׳
תינוקת נתר מקטף מיא אהל
מסריך מיא פיר׳ קיטוף וסירוך כגון דיבוק
השיער זה עם זה ואין המים באין ביניהן׳׳

קטף בס׳ גמ׳ דכתובות
חזינהו להנהו קטופי דהוו קיימי
כי עגלי פיר׳ אשכולות׳

קטף
במדרש קפר וידבר בפנים אחרים של
וישלחו קטיפות אין חייבות בציצית פיר׳ לשון
ישמעא׳ קטיפה ולשון משנה סגוס ובלעז
והיא רכה ודכה׳׳

קטפרס
בפר׳ ג׳ באהילות נשפך מאויר
אם היה מקום קטפרס הנזוק והקטפרס
ומשקה טופח בבר פיר׳ בערך טפח בפרק
הזורק גט בגמ׳ וכן לענין קידושין אמ׳ רב יהודה

היתה ידו עשויה קטנרס כי' כגון שהעמידה
ידה משוכעת לא זקופה כמחיצה ולא ב
משוטה לקבל אלא עשויה כמין מדרון ממעילה
בגמ' דכ' קדשי מזבח נשחך על הרצפה והיה
מיקומו קטנרס

קטל

בר' גמ' דכר' כיצד צולין איתבהו
קוטרי פי' מקום שצומחין ומגדלין אמרין
ונצרין וכשחותכין אותן אותו החתך מיכיקל
מיא והוה ליה כמבושל בפר הבא על יבמותו
בגמ' שומדת יבם נייניהו אין לא נתמנה לא
אמ' רב יוסף קטיר קא חזינא הכא בלומ' קשר
בר' גמ' דראש השנה בניסן נמי נשכח שביחי
קיטרי פי' שמתקשרים שמים בעביב יחשוב
כמו ימות הגשמים ולא אגרי לל יום

קטפרס

בפס' דויהי
בשלח נרשה עשר קטופרס
אתה לוקה אלו עשר מכות בויקרא רבה זאת
תהיה בספר פרש' ראשו בשר ודם נתן קטופרס
והקבה נותן קטפרס ההד ארבעים יכנו לא
יוסיף

קטר

בפר' א'
בכריתות בגמ' המפטם את
הקטרת מה הפרט מפורש דבר שקוטר
ועולה וריחו נודף אף כל דבר שקוטר ועולה
בביצה בס' גמ' דמר' יום טוב ובס' גמ' דכ' משקין
מאי קיטרא איקיטורא בורי פי' לקטר
את הבושם מבית יד של חלוק כשהוא מונח
על הכלי פי' אח' מכנסין ומלקטין ומבוצין
בית יד של חלוקיהן ונראה כוץ ומעשה אומן
הוא ואסור בר' גמ' דמנחות בכל מקום מקטר
מגש לשמי בכל מקום סלק דעת' א' אלו תלמ'
חכמים העוסקין בתורה בכל מקום מעלה
אני עליהן כאלו מקטירין ומגישין לשמי ומנחה
טהורה זה המלמד תורה בטהרה נושא אשה
ואחר כך לומד תורה בבר' רבה פרש' סב'
ושמה קטורה שקיטרה מצות ומעשים
טובים אומ' ר' ברכיה אועפ רבת ותנך ותתע
תאמ' שנחשב עליה בידיה הל ושמה קטורה
כזה שהוא חותם בגנבה ומוצאה בחותמה

קטר

בפר' ב' במנחות
במדות חצרות קטורות אין
קטרת אלא שאין מקורות בילמדנו בר' ואלה
תולדות יצחק הריני צר אותו בבל קיטרין של
אבן שידעו הכל שהוא בנו של אברהם בויקרא
רבה בס' אחרי מות וצר בבל קטירין שע
בילמדנו א' תצר היתה מוציאה כל קטירין
של מעור מתוך כונדתא ומוגרת השתחוה
לזה

קטרב

בפר' יד'
בכלים העול של מתכת והקטרב פי'
העול שבראשי השוורים פי' שני עצים יש מצד
זה מן העול ומצד זה מן העול והן נקובין ומכניסין
בתוך אותו נקב עץ ושמו קטרוב וקטרין ליה
שלא ישמטו הבקר בר' העול נקוב ב' נקבים
ושני כנפים ומהן יצאן הקטרב ונקראו כנפים
מפני שהן קצה העול ולא העול לבד אלא אפי'
קצה הבקר כדכת' בכנף בגדו ויש מפרשין ה'
הרצועה שקושרין בה צואר הבהמה ובלעז
כלוירא ועוד מפורש בערך כנף

קטרקון

בויקרא רבה
בר' זאת תהיה יום שניתנה בו
רוח קטרקון נעשה דומאטיקון

קטרקטין

בבל' רבה
ברש' ל' כיצד הוא עושה
אלא כמין קטרקטין היה לו

סליק פרקו

אחל פרק ז

קיש

קיוט
בגמ׳ דפר׳ כל כתבי הקדש
בקייטא מותיב להו רבנן בשימשא
קיים תחת ירך אברהם תרג׳ תחות קיימה דאברהם זאת בריתי תרג׳ דין קימי״

קין
קורי עכבוש ובקיון דעכוביתא קוריהם לא יהיו לבגד תרג׳ הא בקיון

קייסטור
בבינונית איכה איכה ישב ומח׳ ואיש אחד בתוכם לבוש הבדים ג׳ דברים היה אותו מלאך משמש ספקלטור וכהן גדול וקייסטור ספקלטור דאת אמ׳ החרימם נתנם לטבח כהן גדול הה׳ ואיש אחר בתוכם לבוש הבדים קייסטור הנז׳ אמ׳ וקסת הסופר

קייף
במתני׳ בפר׳ ג׳ בפרה און עיניו בן הקייף

סליק פרק ז
אתחיל פרק ח

קל
לא יקל אדם את ראשו כנ׳ ברכות פי׳ הוא נטיית גרון בלומ׳ לא יהלך אדם בהרכנת ראש בקומה זקופה לא בכפיפת קומה ובהרכנת ראש״ בפר׳ ב׳ בנדרים שלא ינהגו בקלות ראש בנדרים בפר׳ עקביה הוי קל ראש דמאי הקלים שבדמאי פי׳ שהיקלו חכמ׳ על פירות הללו הבכורים במשנה זו שהלוקח אותם מעם הארץ אין צריך לעשר בפר׳ ג׳ במגילה הדס קל בתחילתו וחמור בסופו בתחילה אין מועלין בו יצא לנחל קדרון מועלין בו בפר׳ מי שמתו בגמ׳ היה עומד בתפלה זהו קל וחומר שאין עליו תשובה בפר׳ אין דורשין בעניין אחר ובעמר הדין כל ו׳ בסנהדרין אמ׳ ר׳ מאיר בזמן שאדם מצטער מה הלשון אומ׳ קלוני מראשי קלוני מזרועי גמ׳ מאי משמעה אמ׳ אביי כמאן דאמ׳ קלייתי בלומ׳ שאין בו קלות כובד יש לו כובד על ראשי מכאב ודחא רבא ואמ׳ מי שאין בו קלות כובד יש בו כובד על ראשי מיבעי ליה אלא אמ׳ רבא כמאן דאמ׳ קליל לי עלמא ופר׳ הרוח תשהה ונעשת קלה מעוטה בלומ׳ רוחו של אדם נכאב בזמן שנכאב אחד מן האברים בגמ׳ דפר׳ השגיד וכם בגמ׳ דפר׳ שום היתומים תנו רבנן ונתן את הערכך ביום ההוא שלא ישהה שאפילו מרגלית בקלים לא לך אלא מקומה ושעתה הכי כתי׳ בתורת כהנים פי׳ אם הקדיש אדם מרגלית ורוצה לפדותה בזה המקום נמכרת בזול ובמקום אחר נמכרת ביוקר אין משלחין אותה לשם אלא מוכרין אותה בשווה במקומה בקל ובזול וכן אם ממתינים אותה כשתיקרת אין ממתינין אותה אלא מוכרין אותה בשווה בשעתה בזול פי׳ אחר ונתן את הערכך ביום ההוא שלא ישהא מרגלית לקלים פי׳ אם האריך עצמו והוא אדם קל ועני ויש לו מרגליות ואינה שוה בידו ובמקומו לא ישקל מחשבין אותה בשקל ונידון בהשג יד ופטור ואין אומרין ישהא עד שתימכר ביוקר ולא יהא נידון בהשג יד תלמ׳ לומ׳ ביום ההוא

קל
ברא׳ בג׳ דבבא קמא האי תנא י ירושלמאה דתני לישנא קלילא טוב מעט בצדקה תרג׳ טב קליל בצדקתא יקח נא מעט מים תרג׳ ירוש׳ קליל מיא מעט צרי מעט דבש ואכלה אותם ברגע

קל
דסמך
בפר׳ כל נשה בגמ׳ לא יסיק ובפר׳ אלו מציאות

בגמ' מצא כסות מנערה נזדמנו לו אורחין
לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מעזיר
בין לצורכה בין לצורכו שאני התם דקא מקלקלה
אי משום גנבו אי משום עינא פיר' כיון שרואין
אותה האורחין באין בלילה וגונבין אותה נמצא
כששוטחה כאן שורפה באש פר' גמ' דחולין
אשר קלם מלך בבל שרפם לא נאמ' אלא קלם
מלמד שעשאן כקליות בפר' ר' בבכורות
הנוטל שכרו לידון וכול עד לקדש מיימין
מימי מערה בלומ' אינם מים חיים אמר
מקלה שאינו חשוב אפר כרה אדמה בפר' ב'
בכתובות ר' יוחנן בן ברוקא אומ' אף חילוק
קליות ראיה בפר' מי שהחשיך בגמ' מהלקטין
אין גובלין את הקלי פיר' לוקחין שעורים שלא
הביאו שליש ומייבשין אותן באש וטוחנין אותו
ואותו קמח גובלין ואוכלין אותו כשהוא חי
אבוב של קליות בפר' כיר בערך אבוב

קל

בפר' המוצא יין
בגמ' אדמה אפי' תימ' רבנן קלקול
זהו תיקונו אית ביה תרין פירושי חד דל' ענין
שוכריה דסיד קיימא ההיא בריתא לאו לענין
שרירותיה וקסברי רבנן דסיד שעירב בו חול
אעפ' שהוא מתחזק בו הטיי יכנו ומותר בגולה
והכא משום שרירותא קאמרי חול גם כדן לית
על מילא כף כיר וכיר ב' כיון דלא שארי למיסר
ביה בגולה עד שיערב בו חול הוה ליה קלקולא
דקא מקלקל הוא התיקון והולכך משעריא
חול גם כדי לית על מילא כף סיד דחשיב ליה
כדי שיהא מותר לסוד בו בסוף הוריות כומן
ששניהן עומדין בקלקלה האיש קודם פיר'
במשכב זכור והאשה בקובה בסוף גמ'
דכר' אלו הן חלוקין נתקלקל בין בדיני בין במיס
גמ' קלה בין בראשונה בין בשניה פיר' נתקלקל
ברעי בין בהבאה שניה בר"ג גמ' דחולין סבין

בהבאה
בין ראשונה

של עב' זר' מותר לשחוט בה מקלקל בה היא
פיר' שחיטה מכסרת הבהמה כי דמיה בחייה
יותר מן השחוטה בב' הנזק' ה' הניזקין מעשה
בארבע מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון
הרגישו לענין למה הן מתבקשין וכול בפר'
ג' ברמאי ובר' גמ' דחולין מפני שחשודה לחלף
את המתקלקל בפר' ר' אליעזר אומ' האורג וכל
המקלקלין פטורין גמ' כל המקלקלין פטורין חוץ
מחובל ומבעיר מתניתין יהודה היא בריתא
ר' שמעון ובה"ל של מעלה מזה אימור דשמעת
ליה לר' יהודה במתקן במקלקל מי שמעת ליה
מי משכחת לה וכר' גמ' דכתובות במקלקל
הל' כר' יהודה או הלכה כר' שמעון בפר' או דברים
בפסח בגמ' שחטו שלא לאוכלין לדברי האומ'
מקלקל בחבורה פטור פיר' העושה חבורה
בשבת מקלקל הוא

קל

בר"ג גמ' דמר' כל שעה קול ומראה
וריח אין בהן משום מעילה פיר' קול דשירה
מראה דהיכל ריח דקטרת פיר' מראה שבוררת
חטים לאור בית השואבה כמפורש בסוכה
ופירוש תני יכולה אשה לבור חטים
לאור המערכה ולא היו מועלות דאמ' ר' שימון
ריח מראה וקול אין בה משום מעילה ששה
קולות שמעין מיריחו וכול בפר' המדיר בכתובות
ר' שמעון אומ' אף הקולנית תוספתא איזו היא
קולנית כל שמדברת בתוך ביתה ושכיניה
שומעין את קולה פיר' שמואל בגמ' מספרת עמו
בעיסקי תשמיש בדרכה שלא בלחש שהשכנים
שומעין ואינה בישנית ומתניתא פירשה שבשעת
תשמיש יש לה נחרה ואינה יכולה לבלוע את
נשימתה מהישמע ובשביל כך מקשינן הא מ'
ביולתא מומא היא לפי שלא ברצון האשה
נשימתה נשמעת כדי שתימנה עם העוברית
על דת אלא מום הוא כבל המומין ומסקינן ר'

דמחורת

31

דמחורתא מתניתין בשמואל בפר' הערל כנגד
אמ' ר' אליעזר אוי זהו סרים חמה וכול ער כר
שקולו לקוי ואונו ניכר בין איש לאשה בויקרא
רבה זאת תהיה בסמך כרש' רמאיני אוילין ליקרוא
קלוין אמ' הקב"ה יבוא הקול ויכפר על הקול
ובכם דויהי בחצי הלילה ואחר כך הביא עליהן
קולין צפרדעים אמ' ר' יוסי בר' חנינא קירקורן
היה קשה עליהן יותר מהן קל
בויקרא רבה סמך כרש' רמאני מת
לא מנע מאן דאכיל כהדא קורא ילקי בהדא
קלא: קל כפל"ז בעדיות
העיד יהושע ור' יקים איש
חדיד על קלל של חטאת בפר' ג' בברה ובפתח
העזרה היה מותקן קלל של חטאת ובפ' י'
קלל של חטאת שנגע בשרץ טהור בר' טבול
יום וקולית של מים המחולחלת וכרה על
שכמה תרג' וקורתא על כתפה סכות וכלי יוס
יוצר תרג' קולין ומאן רחקא והסכות והמשמרות
דשלמה ודיואש ואם הסכים דירמיה תרג' ויתב
קוליא קל בברא' רבה
כרש' ל' וט' אומה תכלנה מלמעלה
ר' יהודה אומ' קילין היו בה הקולא עשר אמות
על עשר אמות וב' פלטיות של ד' ד' קילא מכאן
וקילא מיכן וב' אמות לצדדין כיר רוחב התיבה
נ' אמות וד' קילין היה בה ברוחב והן מ' אמות
כ' קלין שהיו באמצע אחורי הקילין היו מדובקין
ולפניהן היו ב' פלטיות אחת מיכאן ואחת מיכן
כל אחת רחבה ד' אמות ומצד אחר של
פלטיה קיר אחד וכן קיר אחד לצד פלטיה
האחרת יעלין בין הקילין לפלטיות מח' אמות
וב' אמות לצדדין עולין נ' אמות כרנסתה
רוחב התיבה אורך התיבה ש' אמה תעלה
שורה אחת על ש' אמות שלשים קילין שהרוחב
של קיטונות באורך התיבה מראשה לסופה

זו בצד זו ואין ביניהן כלום הפרש כפר' בירש
וארבע קילין היו ברחבה וכל שורה היתה שלשים
קילין ד' פעמים שלשים יעלו ק"כ קילין תחתיים
ק"כ קילין ושניים ק"כ קילין יעלו ר"מ שלשים
העליונים לא היו אלא ג' שורות שהיה מיצר ועולה
ולא היה רוחב התיבה אלא מ' אמות ושלש שורות
עולין צ"א ור"מ הנה ש' קילין לדברי ר' יהודה
ר' נחמיה אומ' תת"ק קילין היו בה קיל שש אמות
על שש אמות ושלש פלטיות של ד' ד' קיל מיכן
וקיל מיכאן וב' אמות לצדדין כיר רוחב התיבה
נ' אמה ושש שורות של קילין היו שם וכל קיל
ז' אמות עולין נ' וכיצד נעשים או ז' קילין ברוחב
התיבה ל' חדרים באמצע התיבה שנים לבד
מדובקות מאחוריהן ושנים לבד מדובקות
מאחוריהן וביניהן פלטיה של ד' אמות וחדר
מיכאן מצד השנים וביניהן פלטיא של ד' אמות
וחדר מצד שנים האחרות וביניהן ד' אומות
רוחב הפלטיא וב' אמות מצידי קילין היחידים
כרנסתה רוחב התיבה אורך התיבה ש' אמה
וכל קיל ו' אומות ו' פעמים נ' עולין נמצאת
השורה של קילין וב' קילין זה בצד זה מדובקין
שאין ביניהן הפרש והיו ששה שורות בתיבה
כל אחת נ' עולה ש' וכן שניים וכן שלישים
עולין תת"ק והקשינו לדעתיה דר' יהודה שהיה
פוחת שורה מן השלישים הא רכת' ואל
אומה תכלנה מלמעלה על דעתיה דר' נחמיה
שלא היה פוחת מן הקילין של מעלה משל
מטה היאך ואל אמה תכלנה מלמעלה
ר' נחמיה אומ' כמין קמרוטין הייתה מעלה
משל מטה וכול כיר היאך היו יב' חדש בתיבה
ויתירך בברא' רבה תנן משפטו דור המבול
רשעים בגיהנם יב' חודש כיצד בשנת שש
מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר
יום לחדש רכת' ויהי הגשם על הארץ

עולין לו' אמות וג' פלטיות של ד' ד' וב'
אמות לצדדין כיר רוחב התיבה נ' אמות ו' שורות
של קילין היו ש"מ עולין נ' וכיצד וכו'

ארבעים יום ומ' לילה זה שאר מרחשון וכסליו
שנשארו מהן מ"ב וכתיב ויגברו המים על הארץ
מק"נ ומאת יום הרי טבת ושבט אדר וניסן
ואייר ואי אפשר להיות ה' חדשים שלימים זה
בצד זה אלא מכח נכסלין נמצא יום השלמת מ' יום
של גשמים קנ' היו ק"נ ימים ותנח התיבה בחדש
השביעי בי"ז יום לחדש על הרי אררט זה סיון
שהוא שביעי לירידת גשמים כיצד מי"ז במרחשון
עד י"ז בסיון ז' חדשים מכוונים ומראש סיון ה'
התחילו המים לחסר דכת' וישבו המים מעל ה'
הארץ הלוך ושוב כיצד הולכים ושבים לא חסרו
ולא הותירו אלא עמדו בגבורתם ויחסרו המים
מק"נ ומאת יום בלומר כשהשלמת ק"נ יום
שהוא סוף אייר התחילו לחסר כתחילת סיון
ובסיון ותמוז חסרו המים אותן ט"ו אמה שהיו
גבוהין על ההרים של' והמים היו הלוך וחסור
עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו
ראשי ההרים זה ראש חדש אב שהוא עשירי
לירידת גשמים כאו"ס יום שמראש חדש סיון
עד ראש חדש אב חסרו ט"ו אמות אמה לארבעת
ימים נמצא ומחצה לכל יום מיכן את למד
שהתיבה היתה משוקעת במים י"א אמה מדכת'
ותנח התיבה בחדש השביעי בי"ז יום לחדש
אותן ארבע אמות שהיתה התיבה גבוהה על
ההר כחתן בי"ז יום ונחה התיבה על ההר ועדיין
היה המים על ההר י"א אמות גובה והתיבה
שקועה בתוכן וי"א אמות פחתו מי"ז בסיון
עד ראש חדש אב שהן מ"ד ימים כתיב ויהי
מקץ מ' יום ויפתח נח את חלון התיבה אשר
עשה והמתין עוד ג' שבועים בשילוח העורב
ובשילוח היונה פעמים הרי ס' יום נשלמו אב
ואלול ויגיע החשבון עד תשרי דכת' ויהי באחת
ושש מאות שנה בראשון באחד לחדש זה ראש
חדש תשרי חרבו המים מעל הארץ נעשה

כמטכח ובחדש השני בשבעה ועשרים יום
לחדש יבשה הארץ נעשית כבריד לא הוה
צריך קרא למימר אלא בששה עשר יום לחדש
השני יבשה הארץ ומה תלמ' לומ' בעשרים
ושבעה לחדש יבשה הארץ אלא אלו י"א יום
שימות חמה יתרים על ימות הלבנה·

קלא

בפר' תמיד בגמ'
שלא ... ליאוכלין שקל קלא כתק ביה
ובסוף גמ' דפר' אם אין מכירין ברי' גמ' דתעניות
לכריזידא דתותי קלה מהני כס גמ' דפר' החובל
בירא דשתית מינה מיא חזי קלא לא תשדי
ביה בפר' א' בע"ז בפר' אין בונין הנהו כלבי דאכלי
אינשי שקל קלא שדא בהו כיר אבן קלא יהי
שלחנם לפניהם לפח תרג' לקמוניהון לקלא·

קלא אילן

ברי' גמ' דפר'
התכלת ... תנו רבנן טלית
שכולה תכלת כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ
מקלא אילן ברי' גמ' דפר' הגוזל עצים בקלא אילן
דלא הדר וברי' גמ' דפר' מי זהו נשך ומכלי שתולה
קלא אילן אילן כבבדרו ואומ' תכלת היא כיר'
אינדקו ... ר' בס ז"ל כיר קלא אילן כיר ניל

בבבא קמא בריש פרק הגוזל קמא:

קלב

בפר' במה אשה
בגמ' ולא ... בקטלה בקולב הלך
אחר נסמרותיו כיר עץ הוא וקובעין בו אותו
אונקליות של ברזל ותולין בו בשר הקצבים כיר
אחר נמיני תכשיט הוא להשמיע קול בדרך
בגת ונחזקן במסמרים כיר אח הערביין עושין
תכשיטין בצוארי הגמלים חתיכות של כסף או
של זהב וקובעין אותן במסמרים ומשמיעין
קול בסוף ויקרא רבה הבידך עימנא בהדה
מצותה למזבן להדא יתמא חד קולב סב אח
למזבן חדא אסתבוכיתא להדא יתמא·

קלבא

בפר' ל' אוסר

מומ'

אומ׳ אוכ לא הביא בגמ׳ מועצין דבא אומ׳ קירא וקלבא עיין בערך אהלא כיר׳ חז׳ חמאה

קלבאי

כד׳ גמ׳ דפר׳ השוכר את הפועלין תמן אמרי באתר דמרי תלא ליה זיינא קולבאי דעיא קולתיה תלא בחלק בגמ׳ נעשה ובל׳ ויקרא רבה פרש׳ עוד ראיתי כמאי שער התוך ששם חותכין את ההלכה במתלא אמרי זיינה הנדי תלא מרא קולבאי קולתיה כיר׳ הדיוט רועה קולתיה תלא״

קלבון

בס גמ׳ דפר׳ משילין פירות וכל חוצין ובכ׳ בכורות ובכר׳ א׳ בשקלים האחין והשותפין ש׳ שחייבין בקולבון פטורין מן המעשר של בהמה ושחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון וכמה הוא קלבון מעה כסף דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ חצי כיר׳ האחין השותפין שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה והן שכבר חלקו כדתנן בבכורות פר׳ אחרון חלקו וחזרו ושתתפו חייבין בקולבון ופטורין ממעשר בהמה כיר׳ חייבין בקולבון דכיון שחלקו נעשו כרחוקים ותנן השוקל על ידו ועל יד חבירו חייב בקולבון ופט׳ ממעשר בהמה דכיון דחלקו נעשו כלקוחות ותנן הלקוח או שנתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה ושחייבין במעשר בהמה פטורין שעדיין לא חלקו וירשו בהמה או קנו ועדיין לא חלקו חייבין במעשר בהמה דתנן קנו מתפוסת הבית חייבין ואם לאו פטורין ופטורין מן הקלבון כי מממון אחד הביאו הסלע כי עדיין לא חלקו כך הייתה חובת קולבון אם היו אחים לא חלקו וקנו מתפוסת הבית אם הביאו שניהם סלע פטור מן הקולבון ואמרינן התם בבכורות פטורין בזה ובזה שחלקן בבהמה ולא חלקו בנכסים ואף על פי שחלקו בהמה גלו דעתיהו דילמיפלג קיימי ולא חייבו בקולבון קא משמע

לו׳

קלבן

בבר׳ מומין או בגמ׳ מקיש הקישן והעיקלן והקירלבון תל׳ לומ׳ או שבר רגל״

קליבוסת

בס גמ׳ דפר׳ שואל אדם וינק השקד זו לקליבוסת כיר׳ קליבוסתא הנקיקולות כגו׳ תרבא דאקליבוסתא דגרסינן בפר׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג בשליל אומ׳ שמואל האי תרבא דאקליבוסתא אסיר וזהו חלב שעל הכסלים״

קלבקר

בפר׳ כט בכלים וטלית מחד וקלובקרין אחת פיר סמיכה סכ׳ מח׳ גלונקרין וכבר פיר בערך גלונקר״

קלבס

בר׳ מגילה איכה מהו לא נפל עליה גורל אומ׳ הקב״ה בשעה שהכלתי קולבסים על אומות העולם להגלותן ולא גלו ואתם למה גליתם כי זמה בתוכך היה״

קלגס

בבר׳ משוח מלחמה אל תירא מפני הנגשת תריסין ושיפת הקלגסים הקלגסים פיר׳ כמו המון החיילות״

קליגרפין

בס גמ׳ כר׳ י״א בכלים קליגרפין שניטלה כפה טמאה מפני שינה כיר׳ כלי שיש בו שני ראשים האחד משימין בו הלחם בתנור ורודין ממנו ושמו כסא בלשון חכמ׳ ובלע׳ פלא והאחר גורפין בו הגחלים מן הפורנו ושמו דישלו ויש אומ׳ שקורין אותו בלשונם רוטברו״

קלד

בס גמ׳ דפסחים ובחלק בגמ׳ עדת קרח וכולהו אקלידי דגולבי דגלדא סכ׳ מח׳ אקלידי דקולבי דגילדאי כיר׳ אקלידי מפתחות קוכלו בלע׳ קנטרו גילדא עור בס חלק מסר ליה אקלידא דמיטרא בהגדה דפר׳ השזקין כל אקלידי מסר לשמעיה לבר מר׳ זיכי בס גמ׳ דפרק

אמ׳ ר׳ עקיבה אוכל עצים רחזו לכבא דאקלידא
בכר׳ כל המנחות באות בגמ׳ ואם החניכן לא
לעולם במקום אחר וחזי לכבא דאקלידא׳׳
בכר׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג בשליל אומ׳ רב הונא
אקלידי מקליד בהו פי׳ מקום יש בירך שמתכתל
ומתהפך טינוי על החיצון ובמקום דפרעי טבחי
פי׳ מפתח קלידים בלשון יון

קלרוהי בבר׳ רבה
פרש לח אדמה וצביים עד
לשע עד לשע עד קלרהי וכן תרג׳ ירוש׳׳

קלוון בבר׳ רבה פרש
סד׳ ויצא הראשון אנא קלוון
דאתנן בני קליוסין ובפרש׳ ה׳ יקוו המים היו
אומ׳ אנו לאו נלך ונעשה קילווסין של הקב״ה
במ׳ מגילת איכה על צוארינו אדרייאנוס שחיק
עצמות אפיק קלווסין פ״א קילבסין פי׳ ציווי
בלשון יון קלוון בב׳ פסק דויהי בשלח פרעה מעלה
לחדא קילוון ואותביה תחות חד אילן פ״א לחד
חקלי׳

קלח בכר׳ כל שעה
ויוצאין בהן ובקלח שלהן בפרק
י״א בכרה מצות אזוב ג׳ קלחים ובהן ג׳ גבעולין
פי׳ כשיצאו ב׳ וג׳ קנים משורש אחד שמן קלחים
בכ׳ נד׳ רבר׳ הנודר מן המבושל שמואל הוה בדיק
נפשיה בקילחא פי׳ היה משים קלח של כרוב
כגון זבולעו ומכשכש כלבני מעין בכר׳ א׳ ב׳
בעירובין בגמ׳ שיירה בשליפין בקנים ובקולחות
פי׳ כמו קלח של כרוב קלחים של ירקות
שנתעבו ונתקשו ונעשו יבשין בכר׳ העור והרוטב
בגמ׳ בקילחא ומשום יד פי׳ הקנה שלקן
כגון קלח של כרוב ומשום יד של כלים
שרוצה להשתמש בקלחים הללו בכר׳ טרף
בקלפי בגמ׳ קשר לשון ובס׳ גמ׳ רפר׳ הכונס
צאן כאן בקולחת כאן בנכפפת סנ׳ מח קוינטת
ס״א קורחת וכן ונכבר פי׳ בערך קרח בס׳ גמ׳

רפר׳ ראשית הגז אומ׳ רב חסדא ר׳ יהודה היא
דתנן בכר׳ ג׳ בפיאה המוכר קולחי אילן בתוך
שדהו נותן פיאה מכל אחד ואחד אומ׳ ר׳ יהודה
וכול׳׳

קלח בכר׳ ב׳ בטהרות
ספק מן הקדרה נתנו וספק שהקלח
נגע בידה פי׳ כמו מים מקלחין בכר׳ השוחט
אחד בעוף בגמ׳ השוחט בהמה חיה תנא דבי
ר׳ ישמעא׳ ודם חללים ישתה פרט לדם קילוח
שאינו מכשיר את הזרעים פי׳ אין דם הנהרג
חשוב כמשקה להכשיר את הזרעים כד כתי׳
וכי יתן מים על זרע אלא בעת שנעשה חלל
בעת יציאת נשמה כרכת׳ ודם חללים ישתה
אבל המקלח כמרזב ועוד נשמתו בו אינו מכשיר

קלחת ברא׳ גמ׳ רפר׳ המוכר
את הספינה כלל יום מהפך להון
לגיהנם כבשר בקלחת

קלט בר׳ ראש השנה בגמ׳ ולנטיעה דתנן
בכר׳ ב׳ בשביעית אין נוטעין ואין מבריכין ואין
מרכיבין וכול׳ עד ר׳ יהודה אומ׳ כל הרכבה
שאינה קולטת לג׳ ימים שוב אינה קולטת וכול׳
פי׳ לדברי האומ׳ ל׳ צריך ל׳ ול׳ שלשים לקליטה
ושלשים לעלות לו שנה וכן לדברי האומ׳ מ״ג
לקליטה ול׳ לעלות לו שנה וכן לדברי האומ׳ וט׳
בכר׳ כל כתבי הקדש בגמ׳ מצילין מזון וכלכ׳
שלא יביא כלי אחר וילקוט בכר׳ הזורק בגמ׳
הא מלמעלה בנגאן בר׳ דאמ׳ קלוטה כמה
שהונחה דמיא בר׳ גמ׳ דשבת ובר״א גמ׳ דפר׳
הזורק מרשות היחיד תנו רבנן מרשות הרבים
לרשות הרבים ורשות היחיד באמצע ר׳ מחייב
וחכמ׳ פוטרין פי׳ קלוטה כמה שהונחה תפוסה
באויר אע״פ שלא נחה כמה שהונחה דמיא
בכר׳ המוציא תפלין קולט אדם מן המזחילה
בהוא נוטל פי׳ שחוטף בידו ושותה אבל
לא נוטל מן המזחילה כשהוא נוטל ומצרף

ודו למיזחילה אפור כס גמ׳ דמר לולב וערבה
ומבידה ומעילה כבר ולד חטאות אט׳
קימא ר׳ אלעזר בר צדוק דאיקלט איכא דאמ׳
לימא מתניתין דבי אלעזר בר צדוק ודאי קלט
וכול בר׳ גמ׳ דמר מקום שנהגו לר׳ יהודה
גבה דחמרא קלטינהו פי׳ למי שהולכין למקום
שכלו על גבי החמור קלטן גבו של חמור
לחייבו בביעור והא החזירן במקומן ועדיין
לא כלו שם

קלוט

בכל מדוכה בגמ׳ ר׳ שמעון
אומ׳ טהורה מטמאה כי מעברא דאיעבר
מקלוט לר׳ שמעון פי׳ שפרסתו כולה אחת
ואינה סדוקה כמו החמור בר׳ גמ׳ דמר בהמה
המקשה חד למקום חתך וחד לקלוט במעי
פרה ואליבא דר׳ שמעון ומאי דאמ׳ ר׳ שמעון
קלוט במעי פרה אסור הני מילי היכא דיצא
לאויר העולם אבל במעי אמו שרי. בר׳ בכורות
בגמ׳ מה הן באכילה תנו רבנן רחל שילדה
מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה
ואם יש בו מקצת סימנין חייבת ר׳ שמעון אומ׳
עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו מי כשנא
להו לאכילה מיבעי ר׳ שמעון ראשו ורובו אלא
בכל הא שמעו׳ שמעון אומ׳ גמל גמל שני כ׳
נעמים וכול בר׳ גמ׳ דמר מומין אלו ליקלוט
קלוט וחיטין דליתנהו באדם בבהמה נמי לא
פסלי פי׳ חיטין דאדם לא הוי בגלוי בשר
בהמה ולא פסלי באדם ולא קלוט דלא בעינן
באדם פרסות סדוקות

קליא

בר׳ גמ׳ דמר בכל מערבין בקיליא
פי׳ קיליא הוא עשב שורפין אותו ונותנין אפרו
בבורית ורוחצין ידיהן כמו קלס מלך בבל
ואלו הירקות ירקות שדה הנאכלין הן ולפיכך
אמרו מערבין בהן וכמה מלא היד

קליא

מנג ודבש ו[illegible]
ושמן תרג׳ קליא ודבש

קליאס

בילמדנו כס כי תשא היה משה מהלך
ברקיע בקוליאס הזה עד שעלה אצל הקב״ה

קליינון

פנסק ויהי ביום
כלות הוא דמיולבא שרי ט׳
טמיקון דומות לקליינון פי׳ בונדי׳ א׳ הקב״ה
תרג׳ ירוש׳ לגו קלא

קליס

האסכן כבר פי׳ בערך אספכן

קליס

בית קוליס
כבר פי׳ בערך מרקוליס

קלית

מכר העור והרוטב
קולית המת וקולית המוקדשין
הנוגע בהן בין נקובין בין סתומין טמא קולית
הנבלה וקולית השרץ הנוגע בהן סתומין טהור
בבר׳ רבה פרש׳ י׳ וכל צבאם ראה שם קולית
אחת הוה מצנע לה והיא מתגלגלא כול׳ ובפר׳
כ״ז הנפילים היו בארץ רפאים גבורים מורח
קוליתו של אחד מהן י״ח בפר׳ כיצד צולין בגמ׳
העצמות נמנין על מוח שבראש ואין נמנין
על שבקולית פי׳ קולית העצם החלול וסתום
משני צדדין והוא מלא מוח והוא עצם של
ירך שיש בו מוח הרבה

קלמוס

בר׳ שבת לא יצא הלבלר בקולמוסו
בס גמ׳ דברך מקום שנהגו פי׳ אוי לי מקולמוסן
פי׳ שהיו חוקקין חקקי און בבר׳ השוחט אחד
בעוף בגמ׳ שנים אוחזין בסכין שחיטה העשויה
בקולמוס פי׳ כגון דשחט במקום אחד ושפייה
לסכין ואתא לצואר דהוה ליה כקולמוס פי׳
אח׳ שחט את הושט למטה ועקם הסכין שבידו
וחתך העור ועלה ושחט את הקנה שהיא כקולמוס
הסופר בס גמ׳ דפסחי׳ נער באומה שכל מעשיה
נכתבים בקולמוס אחד פי׳ שלעולם אינה
כותבת טוב אלא רע בלא קולמוס אחד כמה
שכותבין מעשיהן כך עושין שאין יכולין לעשות

עט שקר

לעשות עמהן שום פשרה עט שקר סופרים תרג׳
קולמא דמשקר למזייפא בפס׳ דויהי בשלח שהיו
נותנין גרדיות של אש תחת שיחייהם וקולמיות
שלקעה תחת ציפורניהן

קלממוסיא

תרג׳ והקישורים
קלממוסיא הסמרים והצעדות
והקישורים

קלמר

בכל כלי עץ פר׳ ב׳ בכלים קלמרין
המתאמות פי׳ לשון לקסת הוא קלמרי ובלשון
ישמעאל מחברה והוא של זכוכית וכיה שוקע
לתוכו ואם תוטה לצד אחד לא ישפך הדיו
ואחר כה יש לה שמשים בו הדיו ואחד נקב
מצדה ומנין שכן האמרינן בס׳ מקוות צלוחית
שפיה שוקע אינה טהורה עד שיטנה על צידה
קלמרין אינה טהורה עד שיקבנה מצידה
קלמרין של יוקא הכרין היתה נקובה מצידה
ועושין לו תיק של עץ ומניחין הקסת בתוכו ואותו
התיק נקרא קלמרין המתאמות בר׳ כר׳ רבה
מלנין קלמין וקונדילין כבר פי׳ בערך מל

קלמין

עד שלא הגיע
למדינה כבנן כשהגיע ל׳
למדינה היה מהלך בקלמין פי׳ אדם חשוב
וכבר פי׳ בערך כנן

קלן

בפר׳ אלו עוברין בפסח וקולן של סופרים
פי׳ מים וקמח וכולה מעורבין ומדביקין בהן
הסופרים ניירותיהם וכן שמה בלעז קולא
ואם אין בו יין ונמים קיה׳ לן נוי פירות אין
מחמיצין ירוש׳ אומ׳ ר׳ מני וכולהון על ידי מוי

קלן

בילמדנו בואתה
תצוה מהן וירם תולעים היתה
קלאנין של תולעין יוצאין מתוך אהליהם
של דתן ואבירם ונכנסין לתוך אהליהם של
ישראל הוי וכסילים מרים קלון

קלן

בילמדנו בס׳ וארא לא חזרו הביא עלה
עליהן קלנין אלו צפרדעים כבר פי׳ בקל בר׳
זה הכרך

קלן

בס׳ מג׳ דבר׳
הקורא את המגלה עומד תניא אמ׳
רבי יוסף בקלון אבין ובקלון אומו כבר פי׳ בערך
כן בר׳ מג׳ דבר׳ המדיר אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמו׳
דברים שלקלון פי׳ דבר ערוה וחשופי שת ערות
מצרים תרג׳ ומן עריא קלן מצראי בילמדנו
ואל שדי ואומרו זה לזה נלך אצל הקלניות שמה
שכ נזכר סלה במגלת איכה והגדה דפר׳ הנזקין
אוספסיינוס שחוק עצמות מי לא ג׳ קטנות
מגדולי ישר׳ אנשים ונשים להעמידם בקלון וכו׳
וכבר כתבנו מזה בקל בר׳ זה הכר׳

קלן

בר׳ משקין אין
משקין לא מימי הגשמים ולא
ממי הקילון בארץ ישר׳ פר׳ ח׳ במקוות אמי
נתמלאו בקילון בהשוחה פר׳ ד׳ במכשירין המממלא
בקילון של׳ עד ג׳ ימים טמאין פי׳ כשהמים
מקובצין במקום אחד ומבקשין להביא אותן
אל שדה אחר עושין לו דרך שיבואו בו המים
ושם אותו הדרך שנמשכין בו המים נקרא קילון
בא״א מי קילון מי גומה עמוקה שיש בה מים
ואינה מליאה וטרחא למידלא מינה מי גשמים
אתו לידי מי קילון בלומ׳ כי מדלן מינה נחסרת
ומגילה נעשית מי קילון וטריחא בגוולתא

קלנדס

בר׳ עב׳ זר׳ ואילו
אידיהן של גוים קלנדס
וסטרנליא גמ׳ מפר׳ מאי טעמ׳ ודוש׳ כיון דחזא
דחנוא אימטא אמ׳ קלנדס קלון ריאן

קלניא

בפר׳ לולב וערבה
מצות ערבה כיצד מקום היה
למטה מירוש׳ ונקרא מוצא גמ׳ תנא מקום
קלוניא היה ותנא דידן מאי טעמ׳ קרא ליה
מוצא מאברגא דמלכא הורודוס קלוניא
מתעבד כבר פי׳ בערך זין בר׳ גמ׳ דפ׳ עג׳

בעין

בעינא דתיתעביד טיבריה קלוניא פי'
שלא יתנו הדדים שם מם

קלן

ובחים טמנו לרגלי
תרג' קולין צלו לכירסות רגלי נביא
נח יקוש על כל דרכיו תרג' לנביאיהון קולין
צלן

קלניתא

בסו' לא יחבור
בגמ' כי רגלים שחיט ליה
בטמא מנבין ליה לגוי בקלניתא בס' גמ' דפר'
גיד הנשה וכי איכא מידי דבכולא לית בה
בשר ובחד אבר אית ביה משהו בשר וגידים
ועצמות אמ' רב שרביא בקלניתא פי' עוף
שכולו עצמות ואין בו אלא מעט בשר:

קלס

דקולסא גברה
בבר' פי' בערך כבס בס' חלומות
חלכות תרדין וקולסי כרוב עיין בערך חלק

קלק

טינוח ביד קילוס
ברגל עיין בערך טפח

קלס

בס' גמ' דזבחים
ר' אלעזר הכי צוילה כגון דנקיטי
לה בקולסי

קלוס

בגמ' ת"ח
שרצים התורה אומרה לא תאכל
כל נבלה ואת אמרת יאכלו אמ' לו קלוס פי'
יפה וכן בלשון יון הנך יפה

קלס

במד' ירוש' ויקראו לפניו אברך
מקלסין קומוי

קלס

בבר' רבה פרש' פ"ה ויהי
כאשר בא יוסף אל אחיו ר' אלעזר אמ' בקילום
היה

קלס

ברא' גמ' דפ'
מי שמתו ובפר' מקום שנהגו
בגמ' מקום שנהגו לאכול צלי תודוס איש רומי
הנהיג את בני רומי להאכיל גדיים מקולסין
בפר' ב' בביצה ועושין גדי מקולס בלילי פסחי'
בר' גמ' דפר' כיצד צולין ר' טרפון קורהו גדי
מקולס תנ' אי זהו גדי מקולס כל שצלאו כולו
כאחד נחתך או נשלק ממנו אבר אין זה
גדי מקולס פי' מקולס שתולה חוצה לו
כדרך שתולה המגן ויאדס קלס וכובע נחשת
תרג' וקולס דנחש והתיצבו בכובעים צנה
ומגן וכובע בבר' רבה כל ה' צלוין קולסין
סבבין

קלסטה

בחלק
בבב' ג' מלכים כשדרומין אנו
שאדונינו בן קלסטה שלמלך הוא פי' הוא
קוסטינר שבערך קס והוא שר הטבחים בפר'
א' בעז' בגמ' אין בונין יצאתה בת קול ואמרה
ר' חנניה בן תרדיון וקלסטנרו מזומנין לחיי
העולם הבא:

קלסטר

בפר' ב' בכלים הקלסטר
בת ארבעת קבין אוכ' דאמ' קרסטל פי' כדגרס'
ולא סייחין בקרסטלין שבביהם והוא כלי של
עור ומחזיק ד' קבין שהן ב' שלישי סאה ו'
קבין הסאה

קלסטר

בפר' השוכר את הפועלין בגמ'
מעשה מי' נהפך קלסטר פניו של יצחק
ונדמה לאברהם בס' גמ' דפר' המפלת והקב"ה
נותן בו רוח ונשמה וקלסטר פנים וצול' פי'
תואר פנים ואור פני לא יפילון תרג' קלסטר

קלסטרא

בגמ' דפר' כל
הכלים קנים מקלות וקלוסטרא
פי' קלוסטרה היא משענה בכלים פר' א'
שאסר ר' יהושע לטלטלה בשבת תוספתא
בכלים בתחלה צבא מציעאה קלוסטרה ר'
טרפון מטמא וחכמים מטהרין ברוריה
אמ' שומטה מטה ותולה בחבירו בשבת
כשעמדו משנאמרו דבריה לפני ר' יהושע אמ'
יפה אמרה ברוריה פי' קלוסטרא קטינצו
בלעז והוא מרובע כמעשה קסת הסופר
מחוכה כדאמרי' דלוסקוס הנעול וקלוסטרה
הנעולה ויש מפרשין קלוסטרה ער כששנינו

בס׳ עירובין נגר שיש בראשו קלוסטרא והוא
כמין יתיד ובראשו עגול כמו רמון וכשיש בפתח
ב׳ דלתות עושין טבעת בדלת אחת וכן באחרת
ומכניסין באותן טבעות היתר ס״א גלוטרא ס״א
גלוסקא ער׳ בנקומו׳׳

קלסקוס כבורת כ״ט
באהילות כמין גלוסקוס וכבר פי׳

קלסקה בערך ״. גלוסקס
יפיפיה ס״א גלוסקא וכבר פי׳ בערך
גוזל ויש מפרשין כתבג ויש מפרשי׳ לחם גדול:

הנעבה
מכל מקום
טהור ס״א
גלוסקא
וכבר

קלוקה בס׳ פ׳ מין
מעגידין זיתי קלוסקא המגולגלין
פי׳ רכים ולחין ורכויין ירוש׳ הן סבבות הן
כרעות הן רכבות הן רעלות הן אנסטרות הן
קפיות הן כוסות הן נוגעות היא מקום הנחת
כוסות היא מקום הנחת תיבות הן זיתי קלוסקא
הן זתים המגולגלין והשלוקים אוסורין ר׳ חייה
בשם ר׳ יוחנן אמ׳ מין הוא והן נותנין לתוכן
חומץ שיהו חולצין את גלעיניהן

קליב בבר׳ א׳ במגלה
קדשי קדשים נאכלים לפניר
מן הקלעין בבר׳ אי זהו מקומן זבחי שלמי
ציבור ואשמות נאכלין לפנים מן הקלעים פי׳
וכמן קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים
מפורש בבר׳ אחרון בזבחים באו לשילה נאסרו
הבמות וכול ער קדשי קדשים נאכלין לפנים
מן הקלעים קדשים קלים ומעשר שני בכל
הרואה גמ׳ ר׳ אבהו אמ׳ אמ׳ קרא בן פרת יוסף
וכו׳ שלא רצתה ליהנות מדבר שאינה
שלה תזכה ותאכל קדשים כמלא עיניה כול
באו לירושלם וכול ער קדשי קדשים נאכלין
לפנים מן הקלעים קדשים קלים ומעשר
שני לפנים מן החומה פי׳ חומה חומות
ירוש׳ קלעים חומות עזרה וממאי קארי
לה קלעים שהוא במקום קלעי המשכן ועוד
כשהיו בונים היו פורסין קלעים במקום חומת
עזרה וממאי קארי לה קלעים ואוכלין וכתי׳
במנחה ובחטאת במקום קדוש תאכל בחצר
אוהל מועד בת״כ דרשו נס תר׳ ולא אטר למקדש
עלוהי קלע׳׳

קלע במקליה
בבר׳ ב׳ שעירי קלען
וחוציאן לבית השרפה גמ׳ אמ׳ ר׳ יוחנן כמין
קליעה פי׳ היה תולן במוטות כמו קלע כדכת
ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע
ובעדיות בבר׳ שלישי כל הקליעות טהורות
הקלע שבית קיבול שלה אריג טמאה ויתקנהן
ימה סוף תרג׳ ירוש׳ ואקלע בבר׳ לולב הגזול
בגמ׳ הדס הגזול תנא קלוע כמין קליעה ודומה
לשלשלת זהו הדס בגמ׳ דכר׳ הרואה ובב׳ יוצא
דופן בגמ׳ בת אקילעא אושעיה בבר׳ י״א שנה
קורין לקליעתא בניתא מעשה עבות תרג׳
ירוש׳ עבד קליעא

קלע מבערך
בבר׳ מי שמתו בגמ׳ ר׳ יהודה
כי אתא רבין אמ׳ כאישא הוה בקילעא דרב
הושעיה בס׳ גמ׳ דבר׳ החולץ ובב׳ גמ׳ דבר׳ אין
מעמידין יתיב ר׳ אמי ור׳ חנינא ורב כהנ
ור׳ יצחק נפחא אקילעא דר׳ יצחק נפחא בר׳ גמ׳
דבר׳ נדרים אמ׳ ליה זיל לקילעך פי׳ לך
לאוהליך שייך זה בקלע הראשון

קלעין במעילה בגמ׳
דבר׳ ולד חטאת הדש קלעין
בשדה הקדש מעל בביר׳ מנאנתה כתיב הדש
מלעין ופי׳ מיני קטנות׳

קלף השוס
באהילות ותחתיה בקליפת
קליפי אגוזים קליפי רמונים בב׳ ו׳ בחלק
בענין סנחריב לבושי שריין קליפה פי׳
באמצע בלטבעת של שירין תולה קליפה
אחת של ברזל כדי שלא יכנס חץ בטבעת

קלף׳

קלף
בפ' כיצד צולין
יקלוף את מקומו יקלוף את החיצון
בפ' ד' במעשרות ובפ' ג"מ דפ' א' בביצה
המקלף בשעורים מקלף אחת אחת ומוכר
פי' חושף הקליפה בפ' בכורים פלי נסרים
שלערבה קליפה בפ' ע"ג יקליף את הזפת
חשוף חשבה והשליך תרג' מקלף קלף ורמא
שייך זה בקלף הראשון בבר' רבה פרש' כג
כי אני חשבתי את עשו קליפה בצלית כל כך
למה גליתי מסתרין

קלף
קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה
שבתפלין בבר פי' בערך דכסוסטוס בפרק
הקומץ רבה בגמ' ד' פרשיות האי קילפא צריך
למיבדקיה

קלפא
שאת או ספחת תרג' ורוש שומא
או קלפא ולשאת ולספחת מספחת היא'

קלפי
טרף בקלפי
והעלה ב' גורלות גמ' אמ' רבא
קילפי שלעץ היתה ושל חול היתה איזה
מחזקת לא שתי ידים. קלפה בבר' א' בבריתות
בגמ' המפטם את הקטרת קילופה שלשה פי'
לשון ישמע' דארכסה

קלף
קולפי בחלומות דכל הרואה תרי'
בולעת ובגמ' מקוק שנעקרה הכו ליה קולבא
וידון דינא סא' קופלא בר' מנחות בגמ' אחת
מנחת חוטא ובערכים בר' ג' גמ' דפ' שום
היתומים אמ' רב חסדא קולפי טבי בלועי דימי
דאבימי עלה דהא שמעתא פי' שבט שמכין
בו בני אדם וראשו עב בפ' ג' גמ' דפ' אעפ'
שאמרו נפקא אבתריה מחייה בקולפא דשיראי
כלו' מחייה בשיראי שראש קשור

קלפנדר
בבר' רבה
פרש' נא' ה' דייני סדם קושקר
דבשקר רב נבל מסטה דין וקלפנדר

קלקל
בפס' ויהי בשלח פרע'
ומקלקל משוקא קליל גרמך ואן
לא מנא הריני מקלקלך פי' מקלקל הינו מטלטלך
שבידשנך במקומו

קלקי
בבר' במה אשה בגמ' לא יצא
האיש תנו רבנן שק אין לי אלא שק מנין לרבות
את הקלקי ואת החבק בבר' המוכר את הספינה
בגמ' מכר חמור את המרדעת ואת הקלקי
ואת החבק פי' קלקי שתחת הזנב חבק שתחת
הבטן כמ' קילקי וחבק דבר' במה אשה אומ'
לשון יון הוא הקלקי כבר עשוי משיער של
עזים והוא קשה ועשוי להצניעו תחת הכדים
והכסתות חבק כסוי הבהמות בבר' כלי' בכלים
הגומרין שלערביים הקילקים והכונדא פי' ל'
חלוק של צמר ויש לו עניין והוא שק שלובשין
אותו מכות מי שמצער עצמו ובלע' כמשמעו
צליצו קילקי הלב והזקן ובית הסתרים פי'
כל איש שאינו חלק ויש לו שערות כאיש
שעיר בבית השחי או בלבו מודלה על
גרונו ויתמאס כן הזיעה והן מתקלקלין
ונעשין כקילקין שפי' צליצו ועוד בבר' ט'
במקוות לו שאין חוצצין קילקי הראש
פי' הצואה שעל הראש שידבק בו

קלקי
כן בנגעים
גופה של בהרת כגריס הקילקי
בפ' מעשרות שום בעל מרובע מקום הגריס
טעדשות וכול בפ' ז' בבלים גריס בנגעים
כגריס הקילקי בפ' מעשרות שום בעל בכו
ובצל של רכפה והגריסין הקילקין פי' כן
שמן קילקין ויש אומ' על שם מקומן נקראו
ירוש' שום בבל בכי כל שאין לו דרך אחר
אלא חור אחד מקיף את העמוד רבן שמעון
בן גמליאל אומ' כל שאין לו אלא קליפה אחת
אי זהו בצל של רכפה כל שעוקצו כמער

לתוכו רבן שמעון בן גמליא' אומ' כל שאין
לו אלא קליפה אחת כלבד אלו הן גריסין הקילקין
אלו נסין המרובעין רבן שמעון בן גמליא' אומ'
אין לך מרובע זה בסוף תוספת מעשרות
אורס אלו הן גריסין הקילקין אלו המרובעין תני
ר' שמעון בן גמליא' אין מרובע משושת ימי
בראשית התיב ר' ברכיה והא תנן גופה
של בהרת כגריס הקילקי מרובע וכול

קלקלון

כע"ז בפר' ר'
ישמעא' בגמ' מצא בראשון
כלשהוא לפנים מן הקלוקלון אפי' מים ונולח
אסור חוץ לקלוקלון וכול' פיר' כינוי קלעים
הוא לא רצה לומ' קלעים כאותן של בית
המקדש שהיה גנאי אלא כינן לשם אחר

קלקנתוס

במ' הבונה ובפר'
הקורא את המגלה
למכרע בסס בסיקרא בקומוס ובקלקנתוס
ובפר' ט' בפרה דיו קומוס וקלקנתוס בכר' א'
מעירובין בגמ' משום ר' ישמעא' דבר אחר
יש לי וקלקנתוס שמו ובסוטה בר' גמ' רב' היה
נוטל את מנחתה פיר' בלע' ביטריאולו

קלר

בפר' המוציא יין
מים כדי לשוף בהן את הקילורית
בגמ' דפר' ח' שרצים טובה טיפת צונן של
שחרית ורחיצת ידים ורחיצת ידים ורגלים
בחמין ערבית מכל קילורין שבעולם
בס' כר' כל היד בגמ' איזהו אדום מעשה ותנה
דבי ר' מאיר בקילור ור' תלה בשרף של
שקמה בויקרא רבה זאת תהיה ובפס' דות אמ'
צון ומשקדות עינים ריש לקיש אמ' בקילורית
אודומה פיר' כוחל אודוס ודומה לאחד ממיני
דם ומפסיק הדמע

קלר

בבר' רבה פרש' י"א ויברך וכו'
הקילורין של מלך חסר כלום ובפר' נ"ג ויסע
משם ובפר' נ"ח לפי שחרב מקומה של סדס
ופסקו העוברים והשבים לא חסר קילורין
שלו כלום ובפר' ס' ויוי ברך את אברהם
בכל לוי אומ' ג' שהשליטו בינרן ועשה ישמע
תשובה ולא חסר קילורין שלו כלום פיר'
אוצר בלשון יון קילרו ובלע' צילרו

קלר

בויקרא רבה
בר"ג אחרי מות ובפסקה דאחרי
מות ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו וכי קילורין
עלת עמהן לסיני פיר' שמענו שיש מקום
משקורין לעוגה קליר ועל כן נקרא ר'
אלעזר בר קליר שאכל עוגה שהיה כתוב בה
קמיעה ונתפקח

קלר

גט
בפר' האומ' התקבל לי
ובס' טבול יום היוצא בקולר ואמ' כתבו
גט לאשתו בפר' י"ב בכלים הקולר טמא
בר"ג גמ' דסנהדרין י' שישבין בדין קולר
תלוי בצואר כולן בס' גמ' דיבמות מעשה
בקולר של ב' בני אורס בפר' במה מדליקין
בגמ' על ג' עבירות חש בראשון דומה כמי
שנתנוהו בקולר נתן בנין כליטיס תרג'
ירוש' שלולין בקולריא ויתנוהו בסוהר תר"ג
ויהבוהי בקולרין

קלש

בר"ג עירובין מאי שנא בסוכה
כשרה דאמרינן קלוש מבוי נמי נימא
קלוש פיר' ראה הקורה כאלו היא קלושה
והוא כלגא דסומכא העליון כאלו נפסר במסור
ונחתך וכאלו אינו דומה והויא קורה כולה
שהיא חצי טפח דעוביה התחתון כולו בתוך
עשרים ונמיכך המבוי כשר ובפר' מי
שהפך מחפין את הקציעות בקש ר' יהודה
אף מעבין גמ' מחפין מקלושי פיר' מכסין
בעבים מרוחקין זה מזה מעבין אסמוכי
סומך העבים זה לזה והלוה ביבמות בר' גמ'

רפ"ר

ברא
זחי

רפל׳ חרש משוטא דחרש דעתא קלישתא הוא בר״ג גמ׳ רפל׳ שרה מאורסה בעל מינגיע נייך או מקליש קליש

קלת

בס בבכורים בקלתות של כסף ושל זהב ובס גמ׳ דפל׳ החובל בחברו כגנא קאמילתא דאמור רבנן בפר׳ עניא אזלא עניותא דתנן העשירים מביאין בכוריהם בקלתות של כסף וכול בס׳ו גמ׳ דפל׳ האשה שנפלה לה נכסים עשירות עושות אותן קלתות של כסף ושל זהב בר״ג גמ׳ דפל׳ היה מביא מדם מביא מנחה בתוך ביתו בקלתות של כסף ושל זהב בפל׳ המדיר את אשתו בגמ׳ דתני משה דאוריתא קלתא שפיר דמי דת יהודית אפי׳ קלתה נמי אסיר פי׳ מעג שבשוק כבה של ראשה לכה שרי מדאוריתא דת יהודית אשה אסרה שבשוק עד שתתן על ראשה דבר אחר אוכל כחצר בקלתא אין בה משום פריעת הראש בר״ג בבא מציעאה בגמ׳ דסמך היה רכוב קלתה מינח ניח בפל׳ הזורק גט לתוך חיקה או לתוך קלתה הרי זו מגורשת בפר׳ י׳ו בכלים הקלתות מש יחסום פי׳ קינות קטנות דומה לקלתה דנש׳

קלא

קולתיה תלא עיין בקילבא׳׳

קלת

בפר׳ ד׳ נזכין על המשוט ועל הקלת פרק ז׳ בכלים הקלתות של בעלי בתים שנפחתה עיין בערך אסטרובל פי׳ בנין סביב שהוא כמין בית קטן וכסיס הוא לכירה כמו שאמרנו לענין ריחים אבל לא הקלת ופי׳ הקלת בסיס לריחים התחתונה

סליק פרק ח

אחל פרק ט

קס

עמ׳ נידון

בפר׳ הנודר מן המבושל הנודר מן החלב מותר בקס פי׳ היינו ניסיובי דחלבא שלו עזין סירון ר׳ יוסי אוסר דקאסבר יש כהן מחצוחי חלב

קס

בפר׳ המפקיד בגמ׳ המפקיד פירות שאני הני התם כיון דקס קס פי׳ כיון שמחמיץ כך יעמוד בחימוצו לעולם בפר׳ מי שמת בגמ׳ בנ דוכל מקיימי קוצים הין ור׳ אלעזר לטעמיה דתנן בפר׳ ה׳ בכלאים המקיים קוצים בכרם ר׳ אליעזר אומ׳ קידש וחכמ׳ אומ׳ לא קידש בר״ג גמ׳ דמשקין ובפר׳ אלו הן הלוקין בגמ׳ יש חורש תלם המנכש והמחפה בכלאים לוקה ר׳ עקיבה אומ׳ אף המקיים פי׳ לזאה כלאים זרוע ואינו מבטלו בפר׳ אלו הן הלוקין בגמ׳ הטמא ובסגמ׳ דחושן האניחא למאן דתאני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתאני ביטלו ולא ביטלו במה דלא שחטה לא עבדיה ללאוה פי׳ קיימו קיים עשה שבה פטור לא קיים חייב היינו דאוכא למימר לתקוני לאוה הוא דאתא אלא למאן דתאני ביטלו חייב כגון שהאכיל הנותר לכלבים הוא דחייב דהא לא אפשר לנשרפיה אבל הכא אם הנותר במות שהוא מעצ שלא שרפו אינו חייב מאי איכא למימר פי׳ התראת ספק כגון שלקח האם על הבנים ומותרין בו לא תקחה ריש לקיש אמ׳ כגון זו התראת ספק הוא שיתכן לו שאחורי שיקחנה ישלחנה והיכי האוי התראת ודאי כגון שבא לשחטה והתרו בו אם תשחט אותה תלקה ושחטה ור׳ יוחנן אומ׳ אפי׳ התראה בלקיחה שמה התראה הקס להם בציץ בין עיניך בס גמ׳ דפל׳ האומ׳ לחבירו צא וקדש לי פי׳ שים הציץ בין עיניך והעמידם שכך היו עושין כשהיה כהן גדול מניח הציץ הין הכל הציץ

עומדין בעמידה מפני שם שהיה בו כתוב
היינו דתני בלשון עמידה הקם להם בציץ
במקווים כולי עלמ׳ לא כתני בפר׳ כיר׳ בערך
אושר ובערך הנפק בס׳ גמ׳ דפר׳ כיצד מברכין
ובפר׳ א׳ בקידושין בגמ׳ כל מצות האב אסור
לאדם שיהלך ד׳ אמות בקומה זקופה משום
שנ׳ מלא כל הארץ כבודו דבהוצא לא מסגי ד׳
אמות בגלוי הראש אומ׳ שכינה למעלה מראשו
ברכ׳ גמ׳ דפר׳ כיצד מברכין קמה תוכיח פיר׳
קמה היא התבואה ברכת מהחל חרמש בקמ׳
וחרמש לא תניף על קמת רעך וחייבת בברכה
לאחריה שנ׳ ואכלת ושבעת וברכת פ׳ א׳ קמה
היינו לחם דכת׳ ארץ אשר לא במסכנות תאכל
בה לחם וכת׳ בתריה ואכלת ושבעת וברכת
ברכ׳ והיה עקב תשמעון ובפ׳ גמ׳ דפ׳ הזרוע אמ׳
קמה אקמה רמא ליה ריש לקיש לר׳ יוחנן
חורי נמליס וכול׳ עד ספק לקט משום דבחזקת
חייב אבל דבחזקת פטורה ודמיניה גר שנתגייר
והיתה לו עיסה נעשת וכול׳ עד ספק חייב אע״ג
דבחזקת פטורה קיימא מצינו דעיסה ולחם
איקרו קמא

קמא

ברכ׳ גמ׳
הפסחים כמאי דקמא פיר׳ מאי קאמ׳
ברכ׳ גמ׳ דפר׳ מי שמתו אורמון אומ׳ בשמל שע
זכר הכסדתי מאי דקמא ספר׳ אח׳ נמי קאמ׳
בפר׳ מציאת האשה בגמ׳ חמשיא את בתו אמ׳
דקמא אמ׳ לו נעניתי לך קוס אכול פיר׳ מאי
שנא שהביאה לי עכשיו זו התרנגולת ולמקודם

קבא

בפר׳ חשרנים
וכוס עיקרין גמ׳ מאי כוס עיקרין
אמ׳ ר׳ יוחנן ליתי מתקל׳ קומא זא׳ בסנדרית
קומוס קומא עיין בערך קונוס״

קומא

בפר׳ ראש בגנ׳
בגמ׳ ווס גינסיא קומא
מינקיט קמי אונש בלגמ׳ הוא על כל השרים

קבוה

בס׳ פר׳ כהן גדול
ונזיר בגמ׳ על מו הנזיר מגלח
לא דאקמח אקמוחי פיר׳ טחנן בריחים ועשאן
בקמח בכל קרבנות פר׳ ח׳ במנחות ואינו מביא
מביה ממנו הקמחין פיר׳ קמחין במנו קנוטי
והס לכנים כיוו הקמח בפר׳ כיצד צולין בגמ׳ ש
ש׳ ע׳ חל ששה עשר אמ׳ ליה דרמא לך הא
לא חש לקנוחא הא הדר ביה וכול׳ ברכ׳ גמ׳ דפר׳
טרף בקלפי אמ׳ רבא כמאן האי דלא חש לקמחיה
בפר׳ החולץ בגמ׳ אחר בתולות דרמא לך הא לא
לקמחיה סתם ואחר כך מחלוקת וכול׳ פיר׳
אבילתו להכסר הולכת שאינו מתעסק בתורה
כראוי לה ויש אומ׳ לא שימש כל צרכו ולא ידע
שמועה זו ואתא לפרוקי לן סא׳ לא חש לקמיה
כלומ׳ לא חש שלפניו הקושיא שתבוא לו׃

קמי

בס׳ גמ׳ דפר׳ מרובה
ובס׳ גמ׳ דסוטה אובטילס פר׳ ראובן
התירו לו לספר קומי מפני שקרוב למלכות
היה פיר׳ כגון מלכות יון שקוצצין שיער ראשיהן
מלפניהן מן האוזן עד האוזן כלפי מצח כולו
ומניחין השיער שכנגד העורף ונוטף ומתגדר
לאחוריהן במעילה בס׳ גמ׳ דפר׳ קדשי מזבח
הלך ר׳ ראובן בן אצטרובלי וסיפר קומי והלך
וישב לו ביניהם וכול׳ בס׳ הוריות ובפר׳ אין מגלחין
במועד על כל המתים כולן רצה מבדיל קומי
שטה שלו רצה אינו מבדיל על אביו ועל אמו
מבדיל פיר׳ מבדיל קמי שטה שקורע בית
הצואר ממש אינו מבדיל שקורע למטה

קמטר

בפר׳ יו׳ כבלים
משכה
כסוי קמטרה טהור בפר׳ ט׳ באהלות עשויה
כמין קמטרה בס׳ גמ׳ דפר׳ מי שנזרו אמ׳ רבה
גלימא אוקמטרא בכלי בתוך כלי דאמי למשר
על המלתחה תרג׳ ודממנא על קמטריא פיר׳
לשון רומי ערבי ואדומי ״ קמטרא ר׳ שמ׳ פיר׳

מרגע

ארגז של ספרים״

קמט

בפר׳ ו׳ בנעים הקמטים שבצואר
ובפר׳ ז׳ בקטן ונולד בקמט ונגלה בס׳ פר׳ ח׳
במקוות בית הסתרים ובית הקמטים אין
צריכין שיבוא בהן המים פי׳ בגברא תותי
שיחייה ואיתתא תותי שיחייה ותותי דדה
שמו קמטין כדתנן בנדה בפר׳ יוצא דופן
מש יעלה הקמט תחת הדד בפר׳ השוכר
את הפועלין בגמ׳ מעשה ובפר׳ יש נוחלין בגמ׳
בנות צלפחד אחר שנתבלה הבשר ורבו
הקמטים נתעדן הבשר ונתפשטו הקמטים
בס׳ גמ׳ דפר׳ ר׳ ישמעאל בע״ז בפר׳ יוצא דופן בגמ׳
כל הנשים אמ׳ ריש לקיש קנה בקומטו של
זב והסיט בו את הטהור טהור וכול בחלק
טענין ושבי בגב תפשיה וקמטיה ויהביה
תותי כי סדייה בפר׳ אין דורשין בגמ׳ ולא ב
במרכבה אלו התקעו שקומטו בעצמן ליברות
ליברות קורס שנברא העולם בס׳ פרק השולח
גט בגמ׳ המוסר עצמו בעונא מיקמטינכון
ואתכינכון פי׳ אקשור ידיכם ורגליכם
עונותיו ילכדונו את הרשע תרג׳ חוביהי ר׳
דרשיעיא קמטין ליה

קמוליא

נתר ובורית קימוליא ואשלג סא
קימוניא ואשלג כבר פי׳ בערך אשלג

קמין

ירוש׳ פר׳ כירה
בראשונה היו סותמין הקמין מערב
שבת ורוחצין בשבת בויקרא רבה פר׳ אשה
כי תזריע אם המתין אדם בקמין שעה אחת
אינו מת לשון לעז הוא קמינו

קמניא

בפר׳ א׳ בע״ז
בגמ׳ יום גינוסיא כל רובו דזכי
למלכא שדו ליה לקימוניא חלילה פי׳ חבירה
מלאה אפר מגופה שמשליכין בו חוייבי מיתה
פי׳ אח לכבשן האש״

קמנטרים

בפר׳ כל גט בגמ׳ ג׳ דברים אמ׳ ר׳ אלעזר
מקונגנטריסין של אומות העולם איש כל
מת אונן כל נהרג פי׳ אע״ג דקימא לן גוי
משיח לפי תומו מהימן מילתא דשייכי בגוה
כגון דא דאמרי ביבת דין שלנו נהרג לא
מהימן דעבידי לאחקוי שקריהו

קמיס

קומוס וקלקנתוס
עיין בערך קלקנתוס גמ׳ קומוס
קומא פי׳ הוא השרף כמו שאמרנו בפ׳
השרפין יבין לדיו ובלע גומא קומיתא
דאומא כבר פי׳ בערך כסת

קמוס

בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳
בבא קמא ערטר לאחר ד׳ שנים
עשה קימוס קמים פר׳ ויקרא רבה פרש והוא
ישקיט ר׳ ברכיה אמ׳ מן הני סבני היה ועלה
ונתמנה קומיס אסכרסורי אין בירוש׳ ובמס׳
ע׳ הכרקנים פר׳ מה יתרון ווי ליה לההוא גברא
מאן דעבד קומיס קלאטירנא עביד בלנא
וספרא ובכפקא דהעומד ווי ליה לההוא גברא
דהבא עביד קומיס כנטון קוזמוק לטורך
עביד בלנא וספר פי׳ קומנלטיאו של מלך
ירוש׳ בפר׳ הרואה בגמ׳ על הרוחות כיון שראה
רויד שמגנון חביב עלין מינהו קומיס תיסוורין
שלו על בית המקדש של נגיד על האוצרות

קמיע

בפר׳ במה אשה
ולא בקמיע בסוף מקוות הכדור
והאמוס והקמיע בס׳ גמ׳ דפ׳ אין מעמידין
ובבכורות פר׳ גמ׳ דפר׳ עד כמה מעשה באשה
אחת שנשאת לחבר והיתה קומעת לו תפלין
על ידו נשאית לעם הארץ והיתה קושרת לו
קשרי מכס על ידו״

קמע

בגמ׳ דפר׳ ערב פסחים אוכל הרבה
ומוציא קומאה

קמפון

בהכדור פרק כג בכלים טפיכון

של סוס כומא מושב מפני שעומדין
עליו בקמכון כיר שדה ששוחקין בו המלכים
שמו בלשו' יון קומכון וגם לשון לעז הוא קמכו
בפס ויהי בשלח פרעה הוציא כברון כל עמא
יכקון לקומכון בויקרא רבה פרש א' ותהי עד
חנס והוא עד הוציא כרון במדינה ואמ' כל
עמא יכקון לקימכון הביא חולחית וכול ובאמ'
א' הכהנים פרש וצדקתך כהררי אל כל מי
שילקוט ויאכל מפני שביעית מהו מחזירין
אותה בקומכון ס' א' קנכון

קמץ

בס' מנ' דכל' האומר
לחברו ושמואל אמ' מקמצין
כיר כל אחד מוציא קומץ מן החלק שלו שהגיעו
והוא שליש ממה שהגיע לידו עיין בערך
ויתור קמץ אחד לעשרון א' קומץ א' לס'
עשרון בס' והביאה אל בני אהרן זו קמיצה בספרא
וז' אצבע כבר כיר בערך אצבע קמץ בפרק
המודיר המקמץ והמצרף נחשת גמ' מאי
מקמץ אמ' רב יהודה זה המקמץ צואת
כלבים ותניא מקמץ אמ' ר' יהודה זה המקמץ
צואות זה בורסי קטן

קמץ

באחת הכתחים תרג' בחדא קומצא

קמץ

חוכר גומץ
בר' גמ' דכל' הרואה שרץ קודשא
בריך הוא קומצא ונקביה ונחית לצאוריה
ובפר' ואלו נאמרין בגמ' דסוטה וכין שעלה חזינא
אינשי דדמו לקמצי באולני כיר חגבים בס' גמ'
דיבמות ודילמא קמצורא בעלמא שכיב להן
ואסיקו ליה שמא פל'

קמקום

בר' גמ' דכל' במה טומנין דאתנח
כווא דמיא אכוותא דקומקמא בכר' ג' מכלים
קומקום שניקב ועשאו בוכת וכול' כיר לשון יון
הוא ולשון לעז קוקומא ואינו וכו' לקבל את
החמין בצונן שמים חמין ממיסין הזכת

קמור

בפר' כיצד משתתפין
מבחוץ צריך לקמור ומכבנים
אינו צריך לקמור בפר' ג' באהילות בית שהוא
קמור תחת הבית וכה' תנור שהוא עומד בתוך
הבית ואינו קמורה לחוץ כיר סגורה

קמור

בפר' יו' בכלים
בקא שתחת התיבה והקמרין שלה
ובפר' יח' הקמרון שלה בזמן שהוא קבוע חיבור
לה כיר הקובה של מעלה בראש התיבה שהוא
כסוי שלה שמה קמרון בראמרינ' צב דמותאבק
מדוסתא לענין שש עגלות צב כבסק ויהי ביום
כלות ואמרו רבותינו שכיר צבק מדוסתא שהוא
קובה שלא ישלוט בו העין והוא בצבים וזה
צורת קמרון ∩

בבר' רבה
פרש' ל' ר' נחמיה אומ' כמין קמרוטין הייתה

קמר

בס' גמ' דהוריות
אמ' ליה רבן שמעון בן גמ' לר'
נתן נהי דאהני לך קמרא דאבוך למיהוי אב
בית דין למיהוי נשיא מי אהני לך כיר קמרה
חגורה שחוגרין אותה באבנט אלא שהיא רחבה
יותר מאבנט וקובעין עליה כסף וזהב ומשמשי
מלכים לובשין אותה וזהו דגרסינן בפר' במה
אשה אומ' רב יהודה קמרא שרי איכא דאמרי
מרוקתא ואמ' רב ספרא כידי דהוה טכס מטלית
מוזהבת איכא דאמרי אנ' כבא ואמ' רב ספרא
כידי דהוה אאבנט של מלכים וכיר רוקתא
מטלית שעושין מעשה אורג ומקבעין עליה
חתיכות של כסף ושל זהב ומדמין אותה
לאבנט של מלכים ומותר בשבת וכן מעשה
דרבן שמעון בן גמליאל כשביקש ר' נתן לחלוק
עליו להיות נשיא שהיה ר' נתן בבלי ובכמה
מקומות אמרינן ר' נתן בבלאה הוא והיתה
אבין ראש גולה שבבבל והין ראשי גליות רגילין
ללבוש חגורות דאונן קמרי ולעמוד בבני

מלכי פרסיים עד סוף מלכות פרס ועלה ר' נתן
לארץ ישר' והיה אב בית דין לפיכך אמ' לו
אב הועילה לך חגורה של ראש גליות שלבש
אביך להיות אב בית דין הלא די לך זאת
ובקשת להיות גם נשיא זה פי' רב שרירא גאון
זצ"ל וכענין זה הפירוש פי' בערך נסך חגרו
שקים הורידו לארץ ראשן תרג' קמארו שקין על
בשריהון **קמרין** בפ' המוציא
יין בגמ' דין אות אחת בקולמוס
ואות אחת בקומרין פי' כמו קלמרין שפירש
במקומו **קמונין** בפ' רבה
פרש' צ"ד וקדהו מסון אמ' לו מעב
כן יכולין עומדין חוץ לזיקא אבל אני מ'
מעייקמתין עלי כחבל

סליק פרק ט'
אחל פרק י'

קן ברא' גמ' דגיטין שמע
קאקולמוסא וקן מגילתא פי' מפי
שמע שאמ' הבעל כתוב גט לאשתי כלשוני
מגרשה וראה הסופר שלקח הקולמוס והמגלה
לכתוב בה הגט לשמה דין ודכו האי גאון
פי' שמע קלקולמוסא שמע חיתוך הקולמוס
וחיתוך המגלה שחתך הסופר יכתוב בה הגט
שכן בלשון ערבי חיתוך הקולמוס קורין קטע
אקלם וחיתוך המגלה קטע ארק פי' אח קן
קולמוסא דשמע דאמרו ליה לסופר תקן
קולמוסך לצורך הגט ותקן מגילתך הקלף
סב' אח שמע קול תיקון הקולמוס וקול תיקון
המגלה **קן** ברא' גמ' דפר'
שבועת הדיינין לאבוקי מקניא
דרבא פי' בפר' ד' נדרים בגמ' נדרי הבאי מ'

מפורש ההוא גברא דאתא לקמיה דרבא וכול
עד אייתי קמיה מלוא הנהון זוזי וכול כס בגמ'
דפ' פירה קנה של סיידין לא יחזיר ואם
החזיר פטור אבל אסור פי' רב שר שלום קנה
של ציידין הוא ולא של סיידין ומורידין בהן
העופות מן האילנות הגבוהין בדביקה
פר' אמרינן בפ' טריפות דבוקה אמימר אסר
משום ריסוק איברים כשגבוהין ל' אמה
או חסר או יתיר אין מגיעו קנה אחר אמ' ר' אנ'
ה' ומתקנין אותן כדי שיהא יכנס עיקרו של
זה בראשו של זה והעליון שבכולן מרוכלך
בדביקה ומלוכלך בכנפיו של צפור ונדבקין
זה בזה ונופל ובענין של אותן קנים קל הוא מקני
המנורה מע"כ שאסור לפיכך המחזיר קני מנורה
בשבת חייב חטאת קנה של ציידין לא יחזיר
ואם החזיר פטור אבל אסור ואמרינן באורך
פירקין דבק כדי ליתן בראש השבשבת תאנה
כדי ליתן בראש השבשבת שבראש קנה של
ציידין ויש מפרשין של סיידין האומנין שסדין
את הבית שיהא לבן משימין קנה זה על
גבי זה שיהו מגיעין למעלה בפר' י"ז בכלים
קנה של עני שיש בו בית קיבול מים פי' קנה
חלול שותה בו המים בבלי מתכות פרק י"א
בכלים קני מנורה טהורה ובפר' י"ב קנה
מאזנים של סרוקות טמא ובפר' א' בעוקצים
קנה שלש יבולות ג' טפחים בפר' אלו טרפות
בגמ' ניקב הלב ג' קני הלב הוו חד פריש לריאה
וחד פריש לכבדא וחד פריש לדיבא

קן בפר' ד' בנדרים
עלון קיני זבים וקני זבות מקריב
וקיני יולדות פי' זב בעל שלש ראיות חייב
להקריב שני תורין או שני בני יונה ועל כן
נקראו קינין שנוהגין לעשות כבריכה וכתיב
כי יקרא קן צפור לפניך בפר' ג' באמות

קניין וכיתהו נדה הן הן גופי הלכות פי' מסכת
קינין והו' שבסוף מג' דתנ' בנות כותים נדה
ובתחלה מכה' כמינן כלומ' אלו הדברים הן גופי
הלכות וקשים תקופות וגימטריא פרפראות
לחכמה כלומ' עידי הן לחכמה כמו פורפירא
לאדם בגמ' דפר' טרף בקלפי ובס' גמ' דכריתות
אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים
או בעשיית כהן״

קן

בר"ה גמ' דניטין וקינה ודימונה ועד ערה
כל שיש לו קנאה על חבירו ודומם שוכן
עדי עד עושה לו דין בר"ה גמ' דשוטה מאי
לשון קינוי דבר המטיל קנאה בינה לבין אחרים
אמ' רב נחמן בר יצחק ואין קינוי אלא לשון
התראה וכן הוא אומ' ויקנא יוי לארצו ויחמל
על עמו בגמ' דפ' א' במגילה קנאה את
משררת עלינו פי' כיון שהבתוב ותקבע
לדורות יהיו האומות שומעין הדבר הזה
ומתקנאים ואומרין שלם נגאלכם בחלק
בגמ' ג' מלכים כמן דפרע קנאיה מחריב קינה
פי' מי שפורע קנאתו וחמתו מחריב ביתו
כמו נבות כמו שגורש ממחיצתו בבר' רבה
פרש' מ"ב ויבא הפליט אמ' אברהם זה קוניין
הוא כלומ' קנאי הוא בבר' אלו הן השרפין ש
שורפין הבועל ארמית קנאין פוגעין בו פי'
מי שנוקנא לשם שמים כמו פינחס דכת'
בקנאו את קנאתי״

קן

ויתנוהו לצורף תרג' ויהבתיה
לקנאה וצורף בזהב ירקענו מעשה חרש
וידי צורף״ סדס

קן

קנין ומחצה כבר פי' בערך סדס
על שם שקנה והקנה כבר פי' בערך כרק
בר"ה גמ' דפר' השולח כרה ובס' גמ' דפר' יש נוחלין
ובס' גמ' דפר' השולח גט פלוגתא דר' יוחנן
וריש לקיש בקנין פירות כקנין הגוף ר' יוחנן
אמ' כקנין הגוף דמי וריש לקיש אומ' לא בס' בגמ'
דפר' איזהו נשך והקונה אדון לעצמו מאי היא
תולה נכסיו בגוי פי' דהשתא קא אתי גוי ושקיל
להו מיניה וקאמ' כיון דקא מודית לי דדידי נינהו
לא שבקנא להו לך ולא אזיל למתא אחריתי
דהינו קונה אדון לעצמו דהוי כאלו קנאו שר
העיר ואינו רשאי לזוז משם בר"ה גמ' דפ'
דקידושין קנין קנין עולם פי' זה הנרצע בפר'
השולח גט וגם מבני התושבים הגרים עמכם
מהם תקנו אתם קונים מהן ולא הן קונים מכם
ולא הם קונין זה את זה וכול'

קנב

בס' גמ' דפר' כלל גדול האי מאן
דקניב סילקא חייב שתים פי' מי שחותך
תרדין המחוברין בקרקע בס' גמ' דפר' אלו קשרים
יום הכפורים שחל להיות בשבת מותר בקניבת
בקניבת ירק בג' וי' בבלי כלכלה משיחסום
ויקנב פי' לאחר שחוסם חסימת הכלי
ונשתירו קיסמים קטנים שם ופוסקין וקוטעין
שמן קניבה כדגרסינן בביצה בס' גמ' פרק
יום טוב קניבה שאדי פי' לחתוך ראש התולה
שעשית גחלת וישכליש אומרין כגון אבוקה
שהיא עשויה בחתיכות עצים קטנים אסור
נוטל בשבת מאותן העצים שלא מחזה כהן

קנבס

האור שדי בפר' ב
בכלאים היתה שדהו זרועה קנבס
או לוף ובפר' ה' הקנבס ר' טרפון אומ' אין כלאים
יש מפרשין מכיני הפשתן הוא כמו כמון שמשים
בקדירה בכל הבגדים פר' י"א בנגעים וכן המשתן
והקנבס שטרפן זה בזה פי' מין פשתן הוא

קנון וכלעז קנבי בפר' כל כתבי הקדש בגמ' י"ח
כלים הקנבס של פשתן פי' חלוק התחתון
שלובשין אותו לא על בשרן אלא על אונקלי
ובלעז גונא והוא תחת החלוק של מעלה

קנבק

בפר' א' בחולה

קנף

תחנת

בפ׳ א׳ בחלה תחילתה ספגנין וסופה עיסה חייבת בחלה וכן הקנובקאות חייבות פי׳ בלעז מושתצולי

קנג

בר׳ גג׳ דפ׳ המוכר את הספינה עתיד גבריאל לעשות קינוגיא עם לויתן של תמשך לויתן בחכה בפ׳ אלו טריפות בגג׳ סימני חיה. וכי משה רבינו קיניגי חיה או בלסטירי היה בס׳ גג׳ דפ׳ א׳ בעבודה זרה ובדרך חטאים לא עמד שלא עמד בקניגיון פי׳ כשהולכין ביערות לרדוף חיות והוא שוחק להם בבר׳ רבה נרש׳ לג׳ והבאים זכר ונקבה אמ׳ לו קניגי אוזה אומ׳ ליה מי איכנת לך מובאים אין כתיב כן אלא הבאים מאיליהן בויקרא רבה ויהי ביום השמיני ר׳ פינחס בהמות ולויתן הן קניגין של צדיקים לעתיד לבוא וכל מי שלא ראה בקניגי של אומות העולם בעולם הזה זוכה לראותן בעולם הבא לעתיד לבוא

קנדא

קונדא מכיקואה עיין בערך מכד פי׳ קונדא בלשון יון קצור

קנדי

בבל׳ זוס הכבורים בגג׳ מי ששבו קנרי נקנתו לירוס

קנדיטון

בגמ׳ דבחדש השלישי דברי תורה נמשלו בקונדיטון מה קונדיטון יש בו מין דבש ופלפלין כך דברי תורה וכול׳

קונדירון

עיין בערך גלי

קנז

בס׳ גג׳ דכל יש בקרבנות אמ׳ רבה הורנה דקנז הוה דיקא נמי דכת׳ רקתני הקני כלו׳ שנקרא על שם בעל אומן כמו שנקרא אדם על שם עירו שאינו מבין דוקא אל תקרא כניה אלא בונה הוא כלב בעלה

קנח

בפ׳ ח׳ בבכורות מקנח ידיו במפה ומניחה על השלחן בפרק כה׳ בכלים לקנח בו את הריחים פי׳ בגד שמקנחין בו הריחים

קנח

בר׳ נדרים קונם קונח קונס

קנט

בס׳ מסכת ידיד שמא מקניטנו ילך וידליק גדישו של אחר והא חייב לשלם בר׳ גג׳ דבבא קמא אטו עבד והנה לאו טעמא רבה אית בהו שמא יקניטנו רבו וילך וכול׳ עצמו מצמיתי תרג׳ תקטו מקניטיי

קנטס

בבפ׳ בכל מערבין נתנו בראש הקנה או בראש הקנטס בר׳ גג׳ דסוכה עץ ארבעה קונטיסין בבס׳ דויהי ביום כלות היה לו להביא ד׳ קונטיסין ולמתוח עליהן את המשכן פי׳ קורות של עץ כגון עמודין קן ובלעז שמם קונטו פא׳ קונדיסין

קנטר

בבלי מתכות כל׳ יד׳ בכלים הקנטר של בנאי פי׳ כמין נגטה ושבט של ברזל שהוא שר בנאים לתתוך בו את הכותל

קנטר

בפ׳ יש בכור לנחלה בגמ׳ ה׳ סלעים אומ׳ ר׳ חנינא כל כסף האמור בתורה סתם סילעין דנביאים ליטרין דכתובים קינטרין חוץ מכסף עפרון וכול׳ בפ׳ השוכר את הפועלין בגמ׳ מעשה וישקל אברהם לעפרן דלא שקל מיניה אלא קינטירייה כבר זהב טהור תרג׳ ירוש׳ קנטר דהב דכי׳

קנטרינק

בפ׳ א׳ בקידושין בגמ׳ בכסף מסימס שני קונטריקין קונטרינק ב׳ פרוטות

קנטרס

במעשר בהמה בגמ׳ שנים יצאו מה׳ ר׳ יוחנן משום זוגות קונטריסין פ׳ א׳

קונטירין קונטירין פי' שמונה מאות ונוטל
י' ממאה למנין שלו הוא קרוש בגמ' שהוא מאן
בגמ' דבכורות.

קונטרקוס

שמל קונטרקוס הגמון את רבן
יוחנן בן זכאי בגלל שלוים אותה מוציא וכול

קני

בס' אהילות
דבי ובית דינו נמנו עלקיני

וטיהרוה פי' שם מקום

קנא

בפר' כל שעה בגמ' דסמך נמרי
שהלוה ובפ' אין מעמידין בגמ' נודות בעי
מניה ממרי מר מאני דקוניא מאי בפר' אחרון
בכתובות בגמ' חוץ אומ' והיל כותיה דרב זביד
בקוניא בפר' אלו טריפות בגמ' בריאה מיתיב
מעא דקונא פי' קונא תחילתו חרס וסופו
טחין אותו בזכוכית כרנרסין בעבר' בפר'
קוניא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמ' בתחלתו
וחד אמ' בסופו חד אמ' בתחלתו הוא כלי
חרס הוא הוא ואינו צריך טבילה וחד אומ'
בסופו זכוכית הוא וצריך טבילה

קנבי

בפר' ד' דבה
פרש' ס"א ויוצא העבר כלי כסף
וכלי זהב רב הונא אמ' קונבי לשון לעז הוא
כלי שרוחץ בה פניה ורגליה וד' משה כלמו
מן נארי פירש קונבי כלי מטוה שטווה
בו האשה דבן מגרי קליות ואגוזים בילמד'
ברי' בהעלותך מנורה של ברזל קונבי של
נחשת

קנביתר

בויקרא
רבה בסוף אמר אל הכהנים
פרש' סביב קרא הקב"ה למלאך הממונה
על ההריון אמ' לו צא וצור את אלו בקנביתין
של אבותיהן הה"ד ויתילדו על משפחותם
לבית אבותם

קנמיה

דמרי ביתא במגילות איכה
בפר' כלל גדול.

קנון

בגמ' הזורה ובפר' א' דביצה בגמ' הבורר
קטנית בקנון ובתמחוי לא יבדור בפר' ואלו
מגלחין ואין מוליכין לבית האבל לא ב
בטבלה ולא באיסקוטלא ולא בקנון בפר' יו
בכלים הקנונין הקטנים הקנונין הגדולים

קנונא

בפר' ב' מוחזין
בטלית בגמ' מצא שטרי חוב
דחיישינן לכירעון ולקינוניא בס' בבא בתרא
ובשום היתומים פר' ו' בערכים כיוצא בו אמ'
רבן שמעון בן גמליאל הערב לאשה בכתובתה
וכול' עד שמא יעשו קינוניא פי' רמאות
בשביל שתקח כתובה מן הערב וחוזרת ועושה
משרה עם בעלה

קנס

בס' גמ' דפר' א' בבבא קמא והל' כלון
נקא קנסא כלומ' דכל ממון שאינו משתלם
בראש קנס הוא בפר' האיש מקדש בו בגמ'
דסמך האומ' לאשה התקדשי לי אלא אומ' רב
נחמן בר יצחק לומ' שמשלם קנס במכותה
פיר' אלא אמ' רב נחמן בר יצחק לעולם אימ'
דאביה יכול למאן ולא היא כי נתקדשה
שלא לדעתו ולמאי היל כתיב הכא אם מאן
ימאן אביה דמשמע בין היא בין אביה
לאו למיבעי מינה במיאון דידה אלא לשלם
קנס במפתה פיר לעולם אימא דאביה
דמשלם קנס המפתה במיאון דידה אל
לאביה כמו במיאון האב עצמו והכי
קאתני אם מאן ימאן מאון מין לי אלא אביה
שאם מיאן אביה משלם קנס לפי שאינה
אשתו מאנה היא מנין דלא הוי מיאון דהא
ביתה לשום אישות ואשתו היא מנין שמשלם
קנס ת"ל לומ' ימאן מכל מקום

קנס

בגמ' דפר' במה
מדליקין והא הכא כיון דקביעי
נרות לא איפשר דלא למשקל בקינסא ואדלוקי

כיר
כת

כיר כמו קיסם בפר המוצנא תפלין בגמ׳
שרשין יהא קא נתרי קנסי ברא׳ גמ׳ דכל כל
הבשר אזיבא ביניהו קינסא כיר חתיכות
קסים שאינן כלין כדאמרי׳ בעל זר בפ׳
בפר אין מעמידין בגמ׳ נודות קינסא בליגי
בה רב אחא ורבינא חד אוסר וחד שארי ולדברי
הכל כיים האחרונים על גבי קרקע לא משום
רוח רעה ששורה עליה פיר קינסא דעב זר
מדליקין חתיכות עץ ונותנין בתוך הכלי
להרתיח הזפת

קנע

הסיר קונעתו ועשאו זיטריטוס
עיין בערך זיטריטוס׳

קנוף

בסוף גמ׳ דפל ד׳ מיתות נכנסו חכמ׳
אצלו והוא יושב בקינוף שלו ויטו למבשלוס
המהל על הגג הרג׳ קינופין על מיגרא כבר
כיר בערך נקט׳

קנפון

בפר כב בכלים מפני שעומדין
עליו בקנפון ובפר כר ושמשחקין בו ב
בקינפון סא׳ קניבון וכבר כיר במקומו

קנקל

בויקרא רבה
בס׳ זאת תהיה ובפס׳ לשובה דרך
קנקילין שלשלו אותה לו בפס׳ דויהי בשלח
מרעה כיצד המים עשוין לישר׳ כאילין ק
קנקילייה כיר כלע קנצילו בס׳ כל כב בכלים
קנקילין שיש בהבפת קבלת כסות טמאה
פיר כלי שמשימין תחתין אש וגפרית כדי
לעשן הבגדים שעלין בפס׳ דשמעו אמ׳ ר׳ לוי
האוזן לגוף כקנקל לכלים מה הקנקל הזה
כשהוא מלא כליס את מעשן תחתיו וכולן
מרגישין כך הטו אזנכם ולכו אלי שמעו
ותחי נפשכם יוב מכבר מעשה רשת תבג
קינקל עיבר מצרא ומכבר דויקהל׳

קנקל

בילמדנו בפרק
קדושים תהין המולך כיצד הוא

עשוי היה צלם והיה לפנים מז׳ קנקלין מי
שמקריב עוף היה נכנס לקנקל הראשון וכול
כיל חדרים׳

קנקן

בפר ג
במעשר ב׳ המשאיל קנקנין
למעשר ב׳ בפר המוכר פיר קנקנים כשדון
בפר בן זומא אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש
בו יש קנקן חדש מלא ישן יש קנקן ישן אפי׳
חדש אין בו בפר ו׳ באהילות בית שחצצו
בקנקנים׳

קנקן

בפר
השוכר את האומנין נשבר הקנקן
פטור פיר דנקיט פרשא מרדע הואיל והוא
מכוין את הפרה לתלמיה ועוית לה את
השורה ונשבר הקנקן הוא משלם דנקיט
מנא אותו שהולך לאחר המחרישה עץ
המחרישה של אחריה בידו ומכבידו בקרקע
כדי שיעמיק חרישתו וקנקן הוא המנא
והוא את דכת ואת אתו ואת קרדומו במנת
איכה כי רחק ממני מנחם וכירוש׳ בפרק
ג׳ בברכות שרי תורך שרי פרנך בס׳
עירובין בגמ׳ הדלת ורמינהי דלת הנגררת
ומחצלת הנגררת וקנקן הנגרר כיר קנקן
אותו יתיד שבמחרישה וסוגרין בו נמי פתחין
נועלין בהן אעפ׳ שאינן גבוהין מן הקרקע
ומי בעי מקנתין שיהו גבוהין מן הארץ

קנוקנות

בפר גיד הנשה
בגמ׳ ונוהג בבהמה קנוקנות
שבה אלו ריקנין שבארץ ישר׳ פיר הן
ענקוקלות שפיר במקומו׳

קנרס

בפר ה׳ בבלאים
הקירנס כלאים בכרם בפר א׳
בעוקצים עוקץ קינרס טפח עיין בערך
עכביות

קנשברין

בילמדנו
וארבע מאות איש עמו אמ׳
ר׳ ישמעאל ת׳ מלכים ויש אומרין סנקליטין

ר׳ ינאי ת׳ קושיבידינן

קנישקין בגמ׳ דנר׳ במה
אשה השותים במזרקי יין ר׳
אסי ור׳ אמי חד אמ׳ קנישקין בגנ׳ בפרק
השוכר בגמ׳ נטל את המשפך ריש גלותא שרא
למשתי חמרא בקנישקין פי׳ כוס של זהב
ויש של זכוכית או של כסף ויוצאין ממנו
כשני קנים דקים משני צידי הכוס וחלולין
הן ושואבין בו שנים כל היין שבכוס ואס־
שתו ישר׳ וגוי ופסק ישר׳ קודם חוזר עמוד־
שליין שנמשך בפיו של ישר׳ ונופל לתוך הכוס
ושואבו גוי ומותר ואם פסק גוי שואב ישר׳
ואסור ששותי שירי גוי ומגע גוי שנגע בהן

קנת כתר׳ אלו הן הגולין
שמט הברזל מקנתו והרג בר״א
קדשים תהין בילמדנו עתידין ישר׳ להיות
מדליקין בקנתות של רמחים ושל חרבות
שבע שנים של ובערו והשיקו וג׳

קנתל בס׳ פרה הסלים
שבקנתל פי׳ סלים שעושין
להוליך בהן על גבי החמור פירות או זבלים
והן קשורין זה בזה ולחמר קורין לו בלשון
ישמעאל נקל׳

קנתנית
בבר׳ רבה פרש׳ יט׳ ויבן יוו ומפל
מו׳ ותאמ׳ שרי ולא מן הלב והרי היא קונתנית
של ותקנא רחל

קנתר
בר״א בג׳ דנר׳ ואלו דברים כפסח
התחיל מקנתרן בדברים בגמ׳ ופר׳ השותפין
שנדרו אנשי גליל קנתרנין היו בר״א נמ׳ דנר׳
כהן גדול ונזיר ופר׳ האיש מקדש בו בגמ׳
המקדש בחלקו לא יכנסו תלמידי מאיר
לכאן מפני שקנתרנין הם פי׳ מכעיסים
בבר׳ רבה פרש׳ כה׳ ערכן כצלם וכדמות
מיכאן ואילך קינן קנתורין בבס׳ דשמעו

וזה שהיה מבני המדינה היה אמ׳ להן דברים
של קינתורין

קנתנר
בכל המוכר פירות בגמ׳ המוכר
מקום לחבירו תנא וקנתונר יב׳ על יב׳ מאי
קנתונר תרגם אכרעה

סליק פרק י׳

אחל פרק יא׳

קס בר״א חלק היינו דאמרי
אינשי תרי קיסי יבישי וחד רטיבא א׳
מוקדוהי יבישי לרטיבא עצי עולה תרג׳
ירוש׳ קיסין בעצים ובאבנים משיחא קייסי
סולתא כבר פי׳ בערך גלגל פי׳ מבואר
ויש ששה תדוודים שלעין מלאים סלית

קס במגילת איכה
תקרא כיום מועד מגורי בנ׳ ארק
שהיו קוסי טרטין׳ הכאתם עלי פי׳ מוכלי
שולחני בירוש׳ כת׳ הקוסס את החטה כך

קסר בכל במה אשה
ולא בקסרה כבר׳ יא׳ בכלים קסרה
טמאה בר״א ילמדנו הן האדם בדלבלתהון
יש אמ׳ אלו הקסידין שבראשיהן כמין קובעים
וכובעין ויש אומ׳ אלו הטליות והטליתות שהן
עטופין

קסדור בגמ׳
דנר׳ במה טומנין ראוהו קסדור
אחד בבכורות בפר׳ כל פסולי ראהו קסדור
בפר׳ א׳ ביומה בגמ׳ ללשכת הפרהדרין מצאו
אחד פי׳ שוטר ובלעז קסטלדו

קסוה בכל אלו הן הנשרפין
הגונב את הקסוה פי׳ כלי שרת
כדכת׳ את קסות הנסך

קסט בערך
קיסטא דמורייסא בלוגא

לס בפ' ערב פסחים בגמ' ואפי' עני אמ' ר'
יצחק קיסרא דמורייסא דהות בציפורי היא
הות ליגא דמקדשא כבס' דאיכא הוה אזיל
למיזבן קיסטא דחמר בפר' רבה פרש' כ'
כי ידעתיו אמ' ליה חד קיסט דחמרא פי'
בערך פולרי בפ' טו' בכלים דדור עגלה
וקסתות המלכים פי' הוא לגין ובלשון ישמע'
קסט והוא עשוי מכל דבר בין מחרש בין מ'
ממתכת בין מעץ בין מזכוכית

קסטל

בויקרא זאת תהיה
פרש' ראשו אמ' ר' לוי לקסטל מלכים
ששברו בעלין כועלין למלאותו כועלין
כועלין למלאכתו מה הטיפש אומ' כזה אני
מועיל כשאני מכנים בזו ומוציא בזו

קסטנר

בגמ' דשובה
ולסטים שהיה נידון לפני קוסטנר
כר' אלה הדברים בילמדנו לפרעה חדש
ולקוסטינר בסחים

קסטרה

בפ' הגוזל עצים בגמ' גזל נטבע
היו לו מעות בקסטרה או בהר המלך או
שנפל כיסו לים

קסטרי

בילמדנו בר' ויקחו לי ובר'
ויקרא רבה אלו היו אומות העולם יודעין מה
המשכן והמקדש יפים להן היו מהליות קסטריאות
מקיפין אותן לשמ' פי' הינו גסוסטרא שפירש
במקומו

קסיא

בפ' יו
בכלים קסיא של זורי הגרנות
ושל הולכי דרכים והכל פי' בלשון יון פירו
יוניקא כמי שטבל כל ה' במכשירין קסיא
של שלחנות פי' קערות של שלחנות ויש מדמין
לו קשותיו ומנקיותיו ואף על נדרכין במנחות
קשותיו אלו כניפין צלוחית של יין הוא כמו ק'
קסות הנסך וכת' וקסת הסופר במתנ' והוא
כלי של דיו

קסלפנס

בבסק'

רקוני אומר עתידה ישר' לעשות בקסור
כנים לכל אומות העולם והן הולכין למורה
מאי טעמ' והלכו גוים לאורך בהגדת
קהלת מעשה ששלחה מלכות הרשעה
אצל רבותי' שגרו לנו קסירופנים אחד
אמרו כמה נרות כמה כניסים יש מאירין
למלכות דומה שאין מלבקין מבקשין אלא
שמאיר להם כנים בתורה שלחו להן את
ר' מאיר וכל גדול שבפניסים

קסם

בפר' א' בשבת
בגמ' לא יצא החייט ולא נגר
בקיסם שבאזנו בפר' במה אשה ואפ'
בקיסמין שבאזניהן בס' גמ' דפר' יש ערכים
אומ' ר' טרפון תמיה אני אם יש בדור הזה
מי שיכול להוכיח טול קיסם מבין שניך
טול קורה מבין עיניך כלומ' יותר תעבות
עושה השופט מושאר העם

קסם

בפ' אלו הן הנשרפין
המקלל בקוסם גמ' תני רב יוסף
יכה קוסם את קוסמיו פי' מקלל בקיסם
שלו שם המיוחד וכינה ושינה השם בקיסמו
כמו כי מקללים להם בנין ובזה הפרק
לפנים בגמ' כהן ששימש והוא המקלל
בקוסם הא תאני רב יוסף יכה קוסם את
קוסמו דמיחזי כמברך את השם ורבנן
ואי תימא רבה בר מארי אמרי יכה קוסם
לו ולקונו ולמקנו פי' מחשב הקוסם כאוה
ומקלל בו חבירו

קסם

ועבר עצמונה תרג' ירוש' מזיי
בקיסם

קסם

ומין
בקר ברכתים תרג' ולמינצון
קיסונא מירושלם

קסם

בפר' ד' בכלים שולי קוצים
הצידונין פי' כוסות מעשה הן מתחלפין

ונקראין על שם מקומן של צידון דבה׳
שנעשו שם ודומין לבזיכין כששנינו לא
היו לבזיכין שולים שמא יניחום ויקדש הדם

קסן כבר׳ המוציא
תבלין בגמ׳ שרשיו והא קא נהדרי
קוסני פיר׳ עלו האוכ׳ ס״א קונס ובבר׳ בהבנוהו
במקומו ופי׳ ענבים יבשים

קסן קיסניתא ודרד
שיר עין בערך נרדשיר ס״א
קוסניתא זוטרתי ופי׳ כלבים קטנים כמין
שגל ששוחקין בהן׳׳

קסס
בבר׳ ד׳ במעשר שני טגון היין
שקסס בבר׳ המוכר פירות לחבירו מקבל
עליו עשר קוסקוסות למאה, בר״ג אלה תולדות
נח בבר׳ רבה לאחד שהיה לו מרתף של
יין פתח הבית אחת ומצאו חומץ ב׳ מצאו
חומץ ג׳ מצאו קוסס אמ׳ לו קוסס הוא אמ׳
לו אית הכא טב מיניה אמ׳ ליה לאו פי׳ בלשון
יון קיוהא קוסס והוא קרוב להחמיץ׳

קסום בבר׳ ה׳ בכלאים
האדוס והקירוס ושושנת המלך
ובבר׳ ח׳ באהילות האדוס והקיסום וירוקות
החמור בר״ג סוטה הדלה עליה את הגפן ואת
הדלעת ואת הקיסום מפרשי אותה בלעז
אולרא׳׳

קסר בחלק בענין
משיח עתיד הקב״ה להקים לישר׳
דויד אחר וג׳ עד כגון קיסר ופלגו קיסר פי׳
מלך ומשנה למלך כגון דויד בן ישי מלך
ודויד אחר שני לו בילמדנו ראה נתתיך
אלהים לפרעה מלך בשר ודם אין נקראין
בשמו קיסר אוגוסטא וכול

קסריון בס׳ אהילות
מזרח קיסריון מערב קיסריון
וירדף עד דן תרג׳ ירוש׳ עד קיסריון

סליק פרק יא
אחל פרק יב

קע בבר׳ אין מעמידין בגמ׳
אין נסתפרין חנא חנא יאה קועך
לזונא בבר׳ השוחט בגמ׳ השוחט אחד בעוף
כי אותי מנכסכים ליה קועיה דמא בס׳ גמ׳
דבבא קמא קם רב כהנא שמטיה לקועיה
בב׳ גמ׳ דיומא מחייה לקועיה פי׳ גרון׳

קעלה בר״ג גמ׳ רב׳ הדר
הישן בקעילה שאיש ואשתו ישינין
בה פי׳ בקעה גלויה ויש אומ׳ עליה ויש אומ׳
קובה כגון הארנדסין בחלק בגמ׳ ד׳ הדיוטות
אמ׳ לו בוא ומשואך עצה עשה להן קעילין
והושב בהן זונות ס״א קלעים קעלה בר׳ גמ׳
דנזיר ובבר׳ בן סורר בגמ׳ אכל כל מאכל
ובס׳ גמ׳ יהר׳ כוומין לו אכל דבילה קעילית ושתה
דבש או חלב ונכנס למקדש חייב פי׳ קעילה
מים נקוס היסבירוש בעלי קעילה׳׳

קעקע בבר׳ אוקן הלוקין
הכותב כתבת קעקע כתב ולא
קיעקע קיעקע ולא כתב בגמ׳ אסור לאדם
ליתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שנראה
ככתבת קעקע פי׳ מנהג היונים שמשרטוס
בשרם וכותבין שם בר״ג גמ׳ דפר׳ סדר תעניות
כיצד מקעקע כל הבירה כולה בבר׳ הנזקין
על המדיש בית שמאי אומ׳ מקעקע כל הבירה
בול לקעקע ביצתן עיין בר״ג פרק הן קעקע
בבר׳ א׳ בקידושין בגמ׳ כל מצות האב הטל׳
עליהם מים בכפל וקעקע להן כתרנגולין

קער בבר׳ ב׳ הלוחש
בגמ׳ ד׳ סניכן קערותיו אלו
דכוסיו׃

סליק

סליק פרק יב
אחל פרק יג

קף בפר׳ אחרון בשביעית
הקפת החנות אינה משמטת
בפר׳ עקביה והחנוני מקיף בפר׳ מרובה
בגמ׳ מכרו חוץ גנב והקיף גנב והחליף בס
גמ׳ דפר׳ א׳ בקידושין אין מקיפין בחילול השם
אחד שוגג ואחד מזיד פיר׳ אין ממתינין לו עד
שיעשה זכות כנגד אותה עבירה שיש בה
חילול השם כדי לדחותה כגון הנוטל מן החנוני
היום ומחר פורע בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ הריאה
אקפך מנא בברז׳ רבה פרש מא׳ וילך למסעין
במסעשו שהלך בהן חזר אמ׳ ר׳ אלעזר הלך
לפרוע הקפותיו פיר׳ לפרוע מה שנטל באשראי
ובאמונה ובגמ׳ הריאה אין מקיפין בבועי פיר׳
ריאה שיש בה צמחי ונמצאת אחת מהן נקובה
ואין ידוע אם קודם שחיטה נקבה או אחר
שחיטה אין אומ׳ ניקוב נקב לזה האחרת
ודומה לנקב זה אם דומה לזה הנקב אלא
כיון שנמצאת נקובה טריפה אבל בבני מעים
מקיפין אם נמצא נקב בבני מעיים ואין ידוע
אם ניקב קודם שחיטה אם לאחר שחיטה
מקפין נקב אחר בבני מעים ומדמין

קף בס׳ נדה וקוצה
לה חלתה ומקפת וקודא לה שם
בפר׳ ד׳ בתרומות ר׳ יהודה אומ׳ אף לא מן המוקף
בר״ג גמ׳ דחולין ובפר׳ ב׳ במעשרות בתוספת
דילמ׳ עישר עליה במקום אחר לא נחשדו
חברים לתרום שלא מן המוקף פיר׳ מ׳ אינו מעשר
חבר שיעשר מדבר שיהא בשני מקומות
זה על זה כי צריך לתרום מן המוקף מאותו
דבר עצמו או מדבר שסמוך לו ומוקף כולו
כולן כאחר טרגן מן הגרן וכמלאה מן היקב
בפר׳ המביא כדי יין אין מקיפין שתי חביות
לשפות עליהן את הקדירה פיר׳ חבית אחת
מיכן וחבית אחת מיכן לשפות עליהן קדירה
ידוע משום בונה בפר׳ שנים אוחזין בגמ׳
ראה את המציאה איכא בינייהו איש דאמ׳
לה לאשה אקף לי קטן בר״ג גמ׳ דיבמות קסבר
האי תנא הקפת כל הראש שמה הקפה בס׳
גמ׳ דפר׳ מי שאמ׳ הריני נזיר ושמע קסבר
הקפת כל הראש שמה הקפה מדרבנן׃

קף העור והרוטב והקיפה
גמ׳ מאי קופה אמ׳ רבא פירמא
ובפר׳ פיר׳ במקומו ובב״ג בזבחים השוחט
את הזבח לאכל כזית מן העור ומן הרוטב ומן
הקיפה וכול בפר׳ הנודר מן המבושל הנודר
מן הבשר מותר ברוטב ובקיפה גמ׳ אמ׳ ליה
אביי לרבא לדידך קאמ׳ פירמא הוא עצמו
יטמא טומאת אוכלין אלא אמ׳ רב פפא תבלין
בפ׳ ב׳ בטבול יום בשר הקדש שקרם עליהן
הקיפה ונגע טבול יום בקיפה חתיכות מותרות
בפר׳ העור בגמ׳ הקיפה תנן התם הקפה את
החלב ונגעו פיר׳ קרשו בגבינה טרפת ובגבינה
תקפיאני

קף בפר׳ ד׳ בתרומות
סאה תרומה שנפלה
על גבי מגורה וקפייה ר׳ אליעזר אומ׳ אם יש
בקיפוי תעלה בא׳ ומ׳ פיר׳ קמחה שנפל
מעל גבי מגורה כדמתרגמ׳ ויצף הברזל
וקפא אם יש כאותו קיפוי ק׳ א׳ לבד מהתחתונות
תעלה סאה תרומה שנפלה על פי מגורה
יקפנה צבור תבואה יקפינה יין יטלנה
מלמעלה ויאמ׳ הרי זו תרומה שנפלה ואם
כן יכול לעשות למה אומרין תרומה עולה
בק׳ וא׳ בשאינו יודע אם בלועה הן התרומה
והחולין או שאינו יודע לאין נפלה אבל בזו

שיודע להיכן נפלה . ויודע שאינן בלולות
יקנה והשאר מותר שתי קופות ושתי
מגורות בזו חמשים חולין ובזו חמשים
חולין ונפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן
ואין ידוע לאי זה נפלה נוטל אחת מהן
והשאר מותר אפי׳ הן כשתי עירות יש להן
דין זה שהיו שם מאה ושני חצאין אגודות
ירק כשתחלק כל הנ׳ של חולין והאחת שנפלה
לתוכה וחציה תרומה בין טמאין בין טהורין
ירקבו דכיון דנפלה כחות מק׳ דימעתן וכיון
דטמאה היתה התרומה לא חזיא לכהן
לא בימי טומאתו ולא בימי טהרתו ואין לו
בהן היתר הסק דכתיב׳ לא התירו להסיק
אלא בשמן דבת לנושחה למשחה ואפי׳ להדליק
ימכרו לכהנים בדמי תרומה דדמי תרומה
מועטין דאין לה אוכלין כל כך מנו לחולין
יקרא שם לתרומת מעשר וימכר גם כן
לכהנים בדמי תרומה ויפדו וימכרו נכסין
יאכלו לכהנים נקודים חצי ביצה כדי שלא
יהא בנקוס אחד כביצה דכביצה אוכל חולין
טמאין אסור אליעזר אומ׳ תירוס ותישרף
שהוא כל הטמאין עלו בידו וחכמ׳ אומ׳ תעלה
ותיאכל נקוד שאינו אוכלה לשם תרומה
והוי נמי שנולד לה ספק טומאה ואינו יכול
לשורפה לאחר שהודו בית שמאי דאוסרין
לבית הלל דמתירין ואמרי תעלה ר׳ אליעזר
אומ׳ תירוס ותישרף שסאה טמאה שנפלה
היא שעלתה ומדמעת בתרומה ורמי וחכמ׳
אומ׳ סאה תרומה שנפלה אינה שעלת ואינה
מדמעת אלא לפי חשבון שאחר ממאה
שבה תרומה אין המדומע מדמע אלא לפי
חשבון תרומה שיש בו ואין המחומץ משאור
משאור של תרומה מחמץ אלא לפי חשבון
תרומה שיש בו זו המשנה בפר׳ א׳ דתמורה

אית דאומרי כדתנן שאור של חולין ושל
תרומה שנפלו לתוך העיסה ולא בזה כדי
לחמץ ולא בזה כדי לחמץ וכול׳ עד כדי
לחמץ אין מים שאובין פוסלין את המקוה
כדתניא ג׳ לוגין מים שאובין שנפלו לתוך
המקוה בין בב׳ בין בג׳ בין ברביעי׳ וה׳ פוסלים
פסלין את המקוה יוסי בין הוני אומ׳ בב׳ וג׳
פסלי׳ בד׳ וה׳ לא פסלי׳ והאמני יוסי היא עד
שתרבה תרומה לחולין שתבול שם תרומה
יותר מק׳ ולא הספיק להגביהה עד שנפלה
אחרת הרי זו אסורה ור׳ שמעון מתיר דרבנן
סברי הרמתה מקדשתה וכיון שלא הרימה
עד שהיו שתים אסורה ור׳ שמעון סבר ידיעתה
מקדשתה וטון דהוה ידיעה בשתים אע״ג דלא
הרים מותר כשם שבחתו החולין כך בחתה
התרומה מותר שקליני איסור מצטרפת להתר
וטנותת של תרומה מצטרפת עם החולין
להעלות את התרומה בפר׳ מעשרות
במתניתין ובתוספתא היין משיקפה אע״פ
שקיפה קולט מן הגת העליונה ומן הצינור
ושותה בס נמ׳ דתר השומר את הפועלין ובעבו׳
בפ׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳ לוקחין גת והתני רב אביר
בדבי ר׳ אושעיה יין משירד לבור ויקפה ר׳
עקיבה אומ׳ משישלה בחביות כיר׳ קיפוי הנוטל
החרצנין והזגין והקיסמין וכותא בהן שמעלה
היין ברתיחתו והן צפין על פני הבור או ער
כי החביות ר׳ עקיבא אומ׳ משישלה בחביות
כיר׳ גם זה קיפוי הוא והוציאו מלשון שיטי
מלשון השולה דגים וכיר׳ משישלה משיסיר
הקצף שעל היין וחרצנין וזגין מפני החביות
כמ׳ משיקפה משירתיח ויקח רתיחות שלו
באתרא דהוא נגיד איהו מקפה בנקוס
שהוא הפועל שמושך היין מן הבור ויריק
אותו לחבית אינו לוקח רתיחות שלו מעלין

משיש

משישלה בחביות משישאב הנ"ס היין מן
החבית ויריק אותו מחבית לחבית בב' כר
הבשר בגמ' הכחל דמא דבשרא שכן דמא
דכברא קני כיר דמא דבשרא שכן וכי שרי
ביה תרי תלתא גללי דמולחא שכיליה אבל
דמא דכבדא קני כיר קני צף כדגרסינן בס'
גמ' דכר הכל שוחטין איידי דיקיר מיא שכני
לתתאי וכידא קני מלמעלה בב' אין דורשין
בגמ' הלל ומנחק דאמרי להו לנשים אקפאי
ירכו כיר היקלו ידי כסבר' גמ' דכר חומר
בקודש דמיא אקופי מקכיליה למנא בב' החליל
בגמ' הלוים ובס' כר אלו הן הגולין בגמ' אמ' ר' יוסי
קנא תהומא בעא למשטפיה לעלמא

קף

בכסח בס' גמ' דכר ואלו עוברין
מאי יקרות וקפאון אור
שיקר הוא בעולם הזה קפוי הוא לעולם הבא
כיר אור שיקר כלומ' התורה כדכת' כי נר מצוה
ותורה אור וכתי' ודבר יוי היה יקר קפוי הוא
מצוי הוא לעולם הבא וכל דבר מצוי כיר רבים
כדכת' והיה אחרי כן אשפך את רוחי על כל
בשר כבול הוא

קף

כר' ב' אוחזין בגמ' מצאת עברו
כגון דאקפאי אגמא בכוורי כיר גדל הנהר
ויצא חוץ לתחומו ובא לאגם עם הדגים
ולבסוף נתמעט הנהר ונתייבש האגם
ונותרו בו הדגים ברי' גמ' דכר' ר' יוחסין דאקפו
בירא דכוורי כיר שהיתה חבירה סמוך לנהר
גדל הנהר ונתמלאת כם הדגים ולבסוף
החבירה מים ודגים וחזרו המים למקומן
נשבת ונשתיירו דגים בחבירה וצדום בשבת
כיר אחר דאקפו בירא דכוורי לבא כיר קביצה
שקובצין הדגין ועולין ליבשה כיר בירא א'
בירה גדולה שקובצין בה דגים וצדין אותן
ותוכה דאקפאי כיר מלשון קפאו תהומות

ויש אומ' שהקיפו רשתות וצדו הדגין בשבת
כיוצא כהן גרסינן בבריתא לכאו

קף

בגמ' דכר' במה
אשה ושחת חגורה נקפה משום שהין
חוגרין בצלצול נעשה נקפים נקפים בערך
נקף וגם זה הוא זה ביטל את המעוררין ואת
הנוקפין

קף

קפו כמורא
עיין בערך

קף

דקא

קף

ברא' גמ' דכר' במה מדליקין אבל
להקפות מותר כיר להעבות ראש הפתילה
כדי שירבה האור

קף

כפר'
כל הבשר בגמ' הכחל קופא סאה פבא
הואי כר' המקבל בגמ' ואין לו בקורות קופא
סבא כלגא כיר נגד זקן וכיון שהאמורות הזקינו
צריך לעקרם לשתול חדשים לכיכך נוטר
כלגא

קף

ברי' גמ' דזבחים
בכר' הוציאו לו בגמ' נטל את
המחתה אחין הכהנים בקביעותא מתכפרי
או בקביא מיתכפרי כיר אין לאחין הכהנים
כגר כהן גדול עד שעת הקפת הוידוי ול
וכשמתקבצין ביום הכפורים להאזין הוידוי
באותה שעה מיתכפרין ואם מימיר קודם
לכן תמורתו תמורה שא אין לו סא כנופיא

קף

כפר' כל הבשר
בגמ' הכחל קריבו להקניא בקפיה
ואכלינן כיר קריבו לן הכבד עם הריאה
והקנה והלב דנשלק כולן ביחד

קף

כרי' גמ' דכר' הדואה
ולא כילא דעייל בקופא דמחטא בפר'
המפקיד בגמ' רבן שמעון בן גמליא' אומ'
דילמ' מפום בדיתא את דמעייל פילא בקופא
דמחטא כלומ' שאומ' דבר שאינו הווה בפר'
אלו טריפות בגמ' הריאה חזינא איקופא לבר
נקובא נקיב ואתאי כיר נקב של מחט בפר'

יג בכלים שבר מקומו טהור פי' מקום
שנכנס בו הקתא והוא הנקב

קף

בפ' א' בידים והקוף נותן לידים
בר' בגמ' דבפ' או' להן הממונה ובס' גמ' דבפ'
שתי הלחם נעשה כמי שסידרו הקוף בפר'
הגוזל עצים בגמ' נטל צמר מי נמי דצבע בהו
קופה פי' כגון דאתא קוף וצבע האי צמר
בהני סממנין שאין צבוע יפה דלא שבח שעין
דמי ויש אומ' דצבע בהו קופה של נצרים
שגזל סממניו וקופתו של נצרים וצבוע בקופתו
בסממניו וקא מהדר ליה קופתו צבועה
דלא שכיח לענין דמי ויש אומ' דצבע בהון
הגוזל קוף של נגזל דקוף הוה מעיקרא
וקוף לבסוף ולא שבח לענין דמי רבינא אמ'
הכא במאי עסקינן דלא גזל כלום אלא כגון
דקיימי סממנין דחד גברא וצמר דחד גברא
ואתא קוף ונסיב צמר דהאי וצבעיה בסממנין
דהאיך בפ' או' בבכורות בגמ' מהן באכילה
הפיל והקוף והקיפוף לג' שנים וכנגדן באילן
בנות שוח בס' פר' ח' בכלאים הפיל והקוף מין
חיה פי' בלעז שימא

קף

בפ' מכנין בגמ' כופין משום
דמיקפיא נבשא פי' מכבדת עצמה

קף

בפ' ערב פסחים
בגמ' הביאו לפניו מרור צריך
לשקועיה משום קפא פי' רב האיי גאון זצ"ל
עיקר קפא בלשון ארמית מלשון קיפוי כגון
צביתה והרוח שאוחזת במיעים כגון
הנוא כלות נקראת קפא מפני שמנפחת
והחלסת סם היא שטורדת אותה הרוח והחרוסת
ולא היה שוה מריחא דחלא מיית אלא
מריחא דחלא בקע וניחש קפא דם דחסא
חנוא הרוח והניפוח שיש בחזרת כוקעת
ונטרדת בצנון וקפא דחנוא אסותיה כרתי
הרוח שבצנון נטרדת במים חמים ארחבי
הכי פי' שד בה ושד בה עד שיביאו לו מים
חמים עמא הכי קפא קפא דכירנא ליך ולג'
בנתיך ולה כלתיך דבקים או אין לפרשם
וקיבלא הם הם כמו לחש שאין לו פירוש
ובלחש ובקמיעין אותה כוונא דברים כאלו
אדם מדבר עם האבן או עם הארץ וביותר
רוחות שיש באוכלין כי כן דומין כי הרוחות
מן השדים קשורות בהן וזה הלחש וכן כל
דברי לחש וקמיעין אין אנו יודעין טעמיהן
ומאין נאמרו ור' גרשם ז"ל פירש משום קפא
למיקטל מירם שבירקות ואבינו רבנו יחיאל זצ"ל
פירש קפא תולעת כדי שתמות הקפא שבירק
מן החומץ שבחרוסת וכן פי' רב חננאל ז"ל קפא
תולעת דתניא בתדוולות האוכל התולעים
שבעיקרי אילנות ואת הקפא שבירק

קפאי

בפ' לא יחתור
בגמ' נפול הנהו טקי זיקי
דחמרא דאשתכחן בי קיפאי בר' גמ' דפר' אין
עומדין רב מרדכי מלוייה לרב שימי בר אשי
מי הגרוניא עד בי קיפאי פי' מקום סמוך עד
בי כיפאי פי' גשר ויש שמפרשין דאשתכחן
ביקפאי בין הגבעות כמו קופא פצא דלעיל

קפא

וישאוהו במוט
תרג' ירוש' קופא מוט במדבר

קפד

בס' גמ' ויפר
סיני
כיצד מברכין על הבישה
ועל הקיטרה כתחלה מברך עליהן שהכל
נהיה בדברו בבר' רבה פרש' כ' והנחש היה
ערום חד אמ' מייתו קוטר צלי ובפרש' נ' ויוי
או' חד ליטר דקוטר בי טולדי ובפרש' סד
כי ציד בפיו קוטרא טבא כמא טבא לפומיך
כסא דאבא דרבנן דאבא

קפד

בגמ' חד' במה מדליקין ולא יהא קפדן

כשמאי . בכר̇ ב̇ במכות לא הבישן למד ולא
הקפדן מלמד בפר̇ ט̇ במקות כל המקפיד עליו
חוצץ פי̇׳ כל דבר שיש על בשרו או על בגדו
ומקפיד להסירו חוצץ ואם אינו מקפיד אינו
חוצץ כדג̇ גמ̇ דפל̇ כל המשר קטריתו אומנא
קטריתו אחוותא קטריתו אשיעורא. מש̇ל מין
פי̇׳ קטריתו אומנא דאינקיב כבונס משקה
לא נטליתו . מניה אחוותא שיהא להן מראה
יפה אשיעורא שיהא בו רביעית׳

קפד

הקצר קצרה
ידי תרג̇ האיתקפדא איתקטרת
גבורתי הלא קצרה ידי תרג̇ הא לא איקטרות
איתקפדא ידי הקצור דמיכה

קפר

כפר̇ בנזה משה
ולא פרה בעור הקוטר בפר̇ ח̇
בכלאים הקוטר וחולדת הסנאין בפר̇ מרובה
בגמ̇ מין גמדלין וחתולות וקוטרין א̇ קאת
וקפוד שמה קנגה קפוז תרג̇ קופדא בלשון
ישמעא̇ קנפד ובלעז ריצי

קפודקיא

בס̇ הכ̇ ב̇ א̇
הכתובות שמעון ליה
לרבן שמעון בן גמליאל דאמ̇ כתובת אשה
דאודיקא דתנן בס̇ כתובות רבן שמעון בן
גמליאל אומ̇ נותן לה ממעות קפודקיא

קפה

בפר̇ במה משה
טומני קופה מטה על צידה
ונוטל ובול הבלמוריס שאם נתקלקלה
הגומה אסור להחזירה פי̇׳ קופה מליאה
נעורת של פשתן או נסורת של חרשים ועשה
גומה בתוכה וטמן שם את הקדירה ואם
נוטלה בשבת חיישינן שמא תתקלקל
הגומא ואינו יכול להחזיר עד שיעשה גומה
מתחילה בשבת בס̇ פאה והקופה נגבית
בשנים ומתחלקת בשלשה בפר̇ השותפין בגמ̇
כמה יהא בעיר תנו רבנן קופה של צדקה
נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה פי̇׳ קופה
שיש בה מעות של צדקה ידוע סכום כל אחד
ואחד כמה יתן אבל בחילוק צריכין לחלק
ולעיין לפי העניין כל אחד כראוי לו ואינה
נגבית אלא מערב שבת לערב שבת והיא
לעניי העיר תמחוי הוא כגון קערה שמקבצין
בה לחם ומיני תבשיל להאכיל לעניי עולם
וניגבית בכל יום בג̇ ומתחלקת בג̇ מפני
שגיבויה וחילוקה שוין בס̇ גמ̇ דפר̇ האומ̇
התקבל גט ר̇ יוחנן בן נודי ור̇ יוחנן בן ברוקא
קופת הרוכלים ר̇ אלעזר בן עזריה קופה
שלבשמים

קפז

בבר̇ רבה נרש̇ סט̇
עולים
ויורדים בו מעלין בו מורידין בו מוקצים
בו קופצים בו ובפר̇ כ̇ג̇ ויהי איש בלציות
קפוץ הר̇א ועלחו הירדן לפני המלך ובפרש̇
כ̇ח̇ וינס ויצא החוצה קפץ בגבות מכות
מברהם כר̇א ויוצא אותו החוצה מדלג
על הדדים תרג̇ וקפץ על קייצא כגון לבותא
דאהבתהון דמטילין לטוריא קפץ בפר̇ ח̇
שרצים בגמ̇ וכוס עיקרין תלתה קפזי שמבי
כרג̇ גמ̇ דפר̇ ואלו עוברין בפסח הני נשי דידן
נהוג למיטא קפיזא קפיזא פי̇׳ כלי שאינו
מחזיק מג̇ ביצים שיעור שחייב בחלה
בס̇ גמ̇ דפר̇ המוכר את הספינה רב פפא בר
שמואל תקין קבא בר תלתא קפיזי

קפח

בפר̇ א̇ בשבת
שמונה עשר דבר גזרו ואידך
דתנן פר̇ י̇ו̇ באהילות כל המטלטלין מביאין
את הטומאה בעובי המרדע אמ̇ ר̇ טרפון
אקפח את בני . שהלכה זו מקופחת
בהגדה ובפר̇ השוכר את הפועלין ר̇ מיקלע
למתריה דר̇ טרפון אמ̇ להם יש לו בן לאותו

צדיק שמקפח את בניו בר״ה גמ׳ דתר׳ כל
כתבי הקדש מקפח את בני שמם יבואו לידי
אני שורף אותם ואת אזכרותיהם תרג׳ וערפתו
ותיקפיה בכ׳ משוח מלחמה ודשות היה
לו לקפח את שוקין בס׳ גמ׳ דתר׳ חבית
קפחו עשרה שבטים בפסחים בר״ה גמ׳ דתר׳
האשה אין לך כל נביא ונביאה שלא קיפח
ד׳ מלכים בימיו בס׳ בפסחים אין הקב״ה מקפח
שכר כל בריה בר״ה גמ׳ דתר׳ שור שנגח ארבעה
וחמשה אין המבה מקפח שכר כל בריה כי
גמ׳ דתר׳ דשור שנגח אין הקב״ה מקפח שכר
שיחה נאה דלו בבירה ובתו׳ בס׳ גמ׳ דתר׳ כל
הגט אמ׳ רבא קפחינהו רב ספרא לתלתה
קבי סמיבי בר״ה גמ׳ דתר׳ כהן גדול ונזיר ובפר׳
האיש מקדש כו בגמ׳ המקדש בחלקו ולקפחינהו
בדבר הלכה הן באין בפר׳ א׳ בכריתות בגמ׳
המפטם את השמן ובויקרא רבה בס׳ צו
כיצד עשו הביאו עיקרין בשמן ושראום
בגזים והציף עליהן שמן וקלט את הריח
וקפחו בר״ה ויקרא רבה פרש׳ ועוד ראיתי
נפש כי תחטא למה קיפח על הנפש

קפח

בברא׳ רבה
פרש׳ כ״ג ויהי כי החל האדם
קופח על ראשו של נמרוד ואמ׳ זה המרידן
עליו ונמרדים

קפטק

במגדלותיך תרג׳ קפיטקאי
במגדלך כתרים היוצאים מכפתור תרג׳
קפוטקאי רנגקו מקפוטקיא

קפל

בפ׳ במה מדליקין
פתילת הבגד שקיפלה ולא היבהבה
לשון קפילה הוא וכן בפר׳ אלו קשרים שמקפלים
את הכלים בס׳ גמ׳ דתר׳ חבית היוצא בטלה
המקופלת פיר׳ כגון מוכרי כסות שמקפלין
ומפשילין אותן על כתפיהן חייב חטאת

וכן הלכה בפר׳ י״א באהילות קפילין זו על
גבי זו ס״א כפילין ואחד הן וכן בפר׳ וט׳ ויש
ששונין כפויות ומפרש סגוס ויש לו איתקה
ושמו בטיית כרנוס וכיתנ דומה לבדנים
ואין לו איתקה ושמו בלשון יוני קפיל ומי
ששונה כפויות מלשון כוכת בפר׳ כל כתבי
הקדש בגמ׳ מצילין סל כאן בבא להקפיל
וכאן בבא להציל פי׳ כבא לקפל כגון שמקפלין
ונוטל מתוך הבית ממקומות הרבה בכמה
כלים אין לו להציל אלא ג׳ סעודות בכלי אחד
שנוטל כולן אפי׳ יש שם מאה סעודות. שרי
בקונס יין בפ׳ ח׳ בנדרים עד שיעבור הקיץ
עד שיקפלו המקצועות פיר׳ עד שמקפלין
הסכינין שקצצו בהן התאנים ומצניעין אותן
פיר׳ אח׳ שחוסרין הקציעות בקיסכין שקורין
סירטי

קפל

אף קפר
עמודים בפר׳ פיר׳ בערך
טפח בויקרא רבה קדשים תהיו בסים
מלמטה וקיפלון מלמעלה כך התורה נתן
נדרשת לפניה ולאחריה בילמדנו והיה
עקב פרש׳ כי תאמ׳ והיה עם אנטונינוס
לגיון אחד נאה כארזים ראשיהן מניעין
קיפלרין של עמודים

קפל

בר״ה גמ׳ דתר׳ השותפין קיפולא מידע
ידיע בגמ׳ דבר׳ כל שעה ומקביל ליה לטינא
בר״ה גמ׳ דתר׳ אלו טריפות התם דאיקפל
איקפולי פיר׳ שניקבו ונקפלו הכא נידלדלו
והן מעורין בבשר אלא דאיפרק איפרוקי
הושט מן הקנה כדאמ׳ והוא דאפרוק מהדרי
ועומדין מאי אה
אהי

קפל

קפל בפר׳ פיר׳ בערך

קפל

בברא׳ רבה פרש׳ מ
היפלא מזוי דבר לאחר שהיו בידיו
שתי קופליות הוליכן אצל נבה ובתו׳ ובויקרא

רבה אחרי מות כרש׳ ר׳ דור ובבמ׳ דאחרי מות
מלמד שנתן הקב״ה רמ״ח קופליות של ברזל
על איברים רמ״ח שבו פי׳ בלשון ערבי קורין
לקנטינרו קופל קפל בס׳ גמ׳ דפר׳ שואל הנהו
קפולאי דהוו קא ק׳ מקפלי בארעא דרב נחמן
בר יצחק פי׳ חופרים

קפל

בפר׳ כל הבשר בגמ׳ הכחל׳ הכא נמי
ליטעמיה קפילא פי׳ מבשל בברא׳ רבה
פרש׳ ב׳ והנחש היה ערום ב׳ בני אדם נכנסין
לקפילין פי׳ מקום ששם מבשלין ומוכרין
כל תבשיל׳׳

קפליט

בפר׳ ב׳ במעשר שני דגים
שנתבשלו עם הקפלוטות בפר׳ הנודר מן
המבושל מן הכרישין מותר בקפלוטות
בר׳ עוקצים שרשי השום והבצלים
והקפלוטות פי׳ כרישין שיש להן ראש
שמן קפלוטות׳ בלשון יון קורין לראש קפלי׳

קפלרגיא

בילמדנו בר׳ ויהי ביום השמיני
אינו עשוי לקפלרגיא הנלא איש דברים
אנכי

קפינא

בר׳ גמ׳ דפר׳ הבונה שוכי עיזל
שותא בקופינא דמרא בר׳ גמ׳ דב׳ המניח
את הכד לפרא דמרא ולקופינא דמרא מאי
כבר פי׳ בערך פדא׳

קפנוס

בר׳ מדות קיפונוס מן
המערב מצמי משמש כניסה ויציאה פי׳
שם שער הר הבית המערבי משמש כניסה
ויציאה כלומ׳ נכנס ויוצא ממנו׳׳

קפנדר

בר׳ ברכות לא יעשיה קפנדריא ׳כן
בפר׳ בני העיר אין עושין אותו קפנדריא
פי׳ בית שיש לו שני פתחים נכנס בפתח
זה ויוצא בפתח זה וכן מפורש בתלמוד
ארמי קפנא בהא איעול אידרי בהא
ואומ׳ לשון יון הוא׳׳

קפנדר

בילמדנו בר׳ קדושים ומה
פירשת ממני לקפנדר הוא יודע שמנ׳
מניחך כענין ראשון

קפסא

בפר׳ ז׳ בכלים כסוי קפסא טמא
בפר׳ במה אשה בגמ׳ ולא בטבעת ומנחתה
בידה עד שמגעת לקפסא בר׳ גמ׳ דפרק
התכלת כלי קופסא חייבין בציצית פי׳
כלי שמשימין שם תכשיטין ומכסין אותו

קפיפה

בפר׳ ר׳ אליעזר
אומ׳ תולין במורדין ובקפיפה
מצרית בפר׳ כ״ו בכלים ר׳ יהודה אומ׳ אף
קפיפה מצרית במנחות בפר׳ ר׳ ישמעא׳
בגמ׳ העומר מתיר פיל שבלע קפיפה
מצרית כבר פי׳ בערך פילו׳׳

קיפוף

הפיל וקיפוף והקיפוף עיין בערך בקף
בזה הפר׳ חוץ מקדיא וקיפופא עיין בערך
קדיא

קפיפיום

בפר׳ העקח בהמה
בגמ׳ ר׳ אליעזר ר׳ אלעזר בר צדוק אומ׳ מישירמו
קפיפיוס וכול ערכך היו מפורשין פירוש
צפרה זו שכורעת להטיל מימקיה ונראית
ביקה מתוך פוקה׳׳

קפיץ

בפר׳ כיצד צולין ובמוקדשין
קוצץ בקופיץ בפר׳ אין צדין שוקל אדם
בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ בפר׳ עגלה
ערופה ועורפין אותה בקופיץ מאחוריה
בהעקח פר׳ ג׳ בבכורות השוחט את הבכור
עושה מקום לקופיץ מיכן ומיכן בפר׳
אלו דברים בפר׳ בגמ׳ ונאכלת לשני ימים
קופיץ נמי הא חזי לחגיגה פי׳ קופיץ כמו
סכין גדול רחב וחידודו בולט מאמצעיתו

עד כך

בבשיל ובלבות תרג בקופין ומפטליה דיוסטר״

קפץ בהנזקין

כל ה׳ בגטין בן בתירא אומ׳ קופץ ונקפץ בפר׳ מי שאחזו בגמ׳ נשתתק חרש לא הילכו בו אחר רמיזותיו ואחר קפיצותיו פי׳ חרש רומז ונרמז ביד או בעין שיכול לישא וליתן ברמיזה קופץ ונקפץ שיכול לישא וליתן ברמיזות הפה״

קפץ בר׳ גמ׳ דפר׳ מי שהוציאוהו וכר׳ גמ׳ דפר׳ האשה שהלכה היא ובעלה אי נמי דקא אזיל בקפיצה פי׳ על ידי קמיע פי׳ אוח׳ דאמ׳ בחלק בענין סנחריב ג׳ קפצה לקן הדרך וזה הדבר בנס נעשה ויש לפרש כגון אדם גבור שיכול לקפוץ מלמעלה מי׳ טפחים ויוצא חוץ לתחום בקפיצה בפר׳ א׳ טנרה בגמ׳ ואם ראית אומ׳ רב הונא קפצה וראית קפצה וראית קבעה לה וכת׳ בפר׳ על אלו מומין בגמ׳ עקוב תנא קפץ העליון ולא קפץ התחתון בפר׳ פי׳ בערך עקוב ובנגדו בגמל ניכר עקוב שלו לפי שהוא עב הרבה בבר׳ רבה פרש׳ סו׳ אין להן קפיצין קרבת על אחד מן קאמיא בלומ׳ אין להם פרקים

קפדאמאות

בר׳ ויקרא רבה פרש׳ א׳ תהי שר חנם אמ׳ ר׳ יוחנן קופדא מסות שתנו ביניהן שאינו כופר בהן והן אינן כופרין בו אמ׳ ר׳ יצחק המשביע ליגיונותיו אינו משביען אלא בסיף לומ׳ כל העובר על התנאים הללו תהא הסיף הזה עוברת על צוארו

קפדן בויקרא רבה וכי ימוך אחיך פרש׳ אשרי משכיל אל דל חמין שקין חמי פרשן חמין קפדין בלומ׳ ראה כמו שראשו שמו״

קפרים בפר׳ א׳ דנדריתות

בגמ׳ המכנים את הקטרת יין קפריסין עיין בערך אוניונות

קפש בב׳ ב׳ בחלה אומ׳ לו מעשה וקפשה זקן זר אומ׳ להן אף הוא קלקל לעצמו ותיקן לאחרים פי׳ חטפה ישר׳ ולא כהן ירושל׳ קלקל לעצמו דאכלה ואיענש לאחרים דאינון אכלין ותליי ביה אית תנאי תני תיקן לעצמו אכלה נוכל מקום קלקל לאחרין דאינון סברין שהוא פטור והיא חייבת

סליק פרק י״ג

אחל פרק י״ד

קץ בפר׳ ח׳ בשביעית תאנים של שביעית אין קוצצין אותן במוקצה אבל קוצה הוא בחורבה בר׳ גמ׳ דפר׳ אלו מציאות ובפר׳ ג׳ במעשרות מצאן ציצות בדרך אפי׳ בצד שדה קציצות בפר׳ ב׳ במעשרות ובס גמ׳ דפר׳ השותפין והשוכר את הפועלין השוכר את הפועל לקצות בתאינים וכול בס גמ׳ דפר׳ המביא כדי יין ובפר׳ ב׳ במעשרות זה לאכל וזה לקצות חייב וכול בפר׳ פי׳ בערך מוקצה בפר׳ ט׳ במקוות ר׳ יהודה אומ׳ אף של קייצין כיוצא בהן פי׳ סודר לבניהם קוצצי תאנים ליבשן כדי לשמור הבגדים בר׳ ז׳ בפרה האוכל על מנת לקצות בשר ואם קצה כסול היה אוכל והותיר זרק מה נ׳ שבידו לתחת התאינה או לתחת המוקצה נשביל וכו׳ בפר׳ חזקת הבתים נכם את קייצו בסנהדר׳ פר׳ כ״ו בכלים וכל׳ ב׳ אצבעות טהורות חוץ משל קייצין

קץ בשביעית בס בנות שוח וכן בצלים הקיצונים פי׳ הנאכלים בקיץ ירוש׳ קיטנאי

קיץ וחורף תידג קיטא וסיתוא בקונס יין
כר ח בנדרים עד הקיץ עד שיהא הקיץ עד
שיתחילו העם להכניס בכלכלות גמ׳ כלכלה
שלתאנים ולא כלכלה של ענבים

קיץ

ברג גמ׳ דכל ב׳ דיני
גילות מותר תרומה מה היו עושין
בה וכול עד ומקיצין בהן את המזבח וזהו
ששנינו בכל ד׳ בשקלים ומותר פירות קיץ
למזבח בס׳ כר׳ החלין ומקריב את הכל גמ׳
לאיתויי קיץ המזבח בכל א׳ בשביעית בגמ׳
היה ר׳ שמעון אמ׳ר׳ יוחנן מקיצין בהן את
המזבח תניא נמי הכי כלה הן מביאין מן
המותרות קיץ בבנות שבע למזבח
והכתו ביכל שאר וכל דבש יוג תני ר׳
חניה בבנות שבע לאדם פיר׳ מקריבין אותם
שלא לשום תמידין אלא כמו מיני מגדים שאינן
מעיקר הסעודה אלא לקינוח הסעודה כך ענין
קיץ המזבח תניא נמי הכי כלה הן מביאין מן
המותרות קיץ למזבח בבנות שבע לאדם שהן
תאיני חיוראתא לאדם שאוכלין אותן בקינוח
סעודה בכל ב׳ מידות בגמ׳ מדות הלח ואם לאו
מקיצין בהן את המזבח וקיץ זה מהו עולות
בשר לשם ועורות לכהנים

קיץ

בכל ד׳ בשביעית שדה שנתקווצה
תזרע למוצאי שביעית ובבכורות בכל כל
פסולי בגמ׳ הצודם ובב׳ השולח גט בגמ׳ המוכר
שדו פיר׳ נטלו ממנה הקוצים ברג׳ משקין
בגמ׳ ויוצאין אף על הכלאים ויוצאין לקוץ את
הדרכים פיר׳ לפנות הקוצים שבדרכים בברג׳
דבה כר׳ מו׳ ויבוא אל הגר אמ׳ר׳ חנינא
הקיצאונס הללו אינן לא ניכושין ולא נזרעין
מאיליהן הן מתמרין ועולין פיר׳ הקוצים הללו
אין אדם חופר הקרקע שלהם ולא זורעם
מאיליהן נצמחין כך הגר אבל שרה כחיטה
הזו וכול מן הקוצין ומן הגרדין בבר׳ פיר׳ בערך
גרד בבל׳ עשרה יוחסין בגמ׳ כל המפורין ויעשו
להם מקצתם כהני במות מן הקוצים
שבעם כלומ׳ מן הרשעים בגמ׳ דסליחות
שמח משה ואמ׳ אין בישרא׳ קוצץ בן קוצץ
בגמ׳ דכל השוכר את הפועלין ובוא בעל הכרם
ויכלה את קוצין

קוץ

בגמ׳ בכל הקומץ רבה בגמ׳ שתי
פרשיות לא נצרכה אלא לקוצו של יוד פיר׳
כתרו יוד לדרוש על כל קוץ וקוץ פיר׳ על כל
כתר וכתר בויקרא רבה זאת תהיה בר״ש
ראשו קוצי ר׳ אליעזר ור׳ יהושע פיר׳ דורשין
כתרי אותיות

קיץ

בכל׳
בני העיר בס׳ גמ׳ ול׳ תקוץ בתוכח
אל תעשם קוצים קוצים פיר׳ ענין חתיכות
כלומ׳ לא תתחבם אלא כולם ביחד בבל׳ ב׳
בחלה ובס׳ דבדה האשה יושבת וקוצה לה
חלתה ערומה מפני שיכולה לכסות את
עצמה בגמ׳ דכל אין דורשין אחר קיצץ
בנטיעה פיר׳ שכיוון שכינו המקום ההוא
כרדס אמ׳ קיצץ בנטיעה כלומ׳ דיבר כלפי
למעלה בבר׳ ד׳ מיתות בגמ׳ המגדף אמ׳ ריש
לקיש כל המגביה ידו על חבירו וכול עד רב
הונא קצא ידא בבר׳ אלו הן הלוקין בגמ׳ נש
חורש ולחשוב נמי הקוצץ בהרתו ואזהרתיה
מהכא השמר בנגע הצרעת בס׳ גמ׳ דכל ב׳
בכתובות שאכלה מקיצה של בית בר׳
כיצד קיצצה וכול מה בישיבה חולץ וקיצה
וטה בבר׳ פיר׳ בערך בא בכל׳ אי זהו נשך בגמ׳
הלוהו על שדהו אלא כמחייר ניכול בקיצותא
היכי דמי קיצותא וכול בכל׳ א׳ ביומא בגמ׳
ומקטיר את הקטרת האי לשכה מקצוי
מקצייא מ׳ מוקצה היתה מקרנס ולא היתה
במקצוע צפונית מערבית ולא במקצוע מ׳

מערבית דרומית אלא באמצע רוח דרומית
מערבית מאן דאתי מצפון כיון שלא היה
מוצאה בצפון מיחזיא בדרום ומאן דאתי
מדרום כיון שלא היה מוצאה בדרום מיחזיא
ליה בצפון ומסתברא מענ׳ שלא היתה בקרנים
ממש לא היתה בכיוון בחצי רוח מערבית
אלא יותר מקורבת למערבית דרומית ממאי
מידרמינן וכול זה פי׳ קיבלתי מרבנו משה
הדרשן מעיר נרבונה בפר׳ י״א בכלים ר׳ יוחנן
בן נורי אומ׳ מן הקוצצות פי׳ מלשון וקצץ
בפתילים טעות אתה פתים תרג׳ ירוש׳ מקציא
ושקצי יתה קציין

קץ

בס׳ גמ׳ דכל ר׳ ישמעא׳ בע״ז נמונה הבא
לקיצים פי׳ עתים קבועים לישר׳ זה הבא
לשמור כגון לשחרית או לערבית או לצהרים
גריעותא היא דכיון דיש לו זמן קבוע יודע
לשמר את עצמו אלא שאינו בא לקיצים

קץ

בר׳ גמ׳ דפר׳ הגוזל עצים עבדינהו קצוציתא
קני פי׳ שעושין ממנו צינור

קץ

בפר׳ ד׳ מיתות בגמ׳ בעל אוב מעלה מאי איכא
מעשה הקצת שפתו הוי מעשה סב׳ אח עקימת
שפתיו הוי מעשה פי׳ שמעקם ומנענע שפתין

קץ

בס׳ גמ׳ דפר׳ כל פסולי דברים שהנפש קצה פי׳ שהנפש
קצה בהן יחזיר להם הדמים כגון נבלות וטרפות
שקצים ורמשים דברים שהנפש אין קצה
בהן בשר בכור וכו׳

קץ

בפר׳ מי שמתו בגמ׳ היה עומד לא
קשיא כאן ברצועה כאן בקציצה בפר׳ הישן
בגמ׳ אוכלין אכילת עראי תנו רבנן שכח ושמש
מיטתו בתפילין אינו אוחז לא ברצועה ולא
בקציצה עד שיטול ידיו בפר׳ י״ח בכלים תפילה
ר׳ בכלים התיר קציצה ראשונה ותיקן הטמאה
טומאת מת וכן שניה וכן שלישית וכול פי׳
יש לתפילה של ראש ד׳ בתים ומוכנס בתוכו
ד׳ פרשיות שמע והיה אם שמוע קדש לי והיה
כי יביאך וכל בית שמו קציצה לפי שהיא קצוצה
מחברתה בא׳ קציצה היא הטבלה במגילה
איכה איכה יעיב ובס׳ הגדה דפר׳ הניזקין ארבעים
סאה קצוצי תפילין נמצאו בראש הרוגי בית
תר׳ קץ הדלת שבמוקצה בפר׳ פי׳ בערך
מוקצה

קצב

בפר׳ הניזקין בגמ׳ אין מוציאין ר׳ חנינא אמ׳ לפי
שאין קצובין בפר׳ א׳ בביצה בית שמאי אומ׳
אין נוטלין את העלי לקצב עלין בשר

קצה

ספיחי איסטיס וקוצה עיין בערך איסטיס וקוצה
הוא פואה המפורש במקומו ובלע׳ רוייא

קצח

בפר׳ א׳ בטבול יום הקצח והשומשום והפלפל בסוף
עוקצין הקצח בית שמאי מטמאין ובית הלל
מטהרין בפר׳ הקומץ רבה בגמ׳ שתי מנחות
ת״ש טיבלה בקצח ובשומשמין ובכל מיני תבלין
כשרה בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳ על הירקות הרגיל
בקצח אינו בא לידי כאב לב וכול ריחא קשה
טעמ׳ מעלי והכין קצח וכמון יחד יזרוק פי׳
קצח דומה לכמון אלא שהקצח שחור ובלע׳ ניילו

קצע

בפר׳ ב׳ במעשרות על מנת שאוכל בשעת הקציעה
ולאחר הקציעה פי׳ תאנים שעושין מהן קציעות
מניחין אותן במכתשת וכותשין אותם ועושין
אותן כמין ככרות בפר׳ י׳ בתרומות בדורס
ליטרא קציעות עלפי הכד בפר׳ מי שהפך
ומחפין את הקציעות בקש בר׳ גמ׳ דביצה ליטרא
קציעות שדרסה על פי עיגול בני קוצעי קציעות
בפר׳ פי׳ בערך גנב בפר׳

קצץ

טו בכליב המוקצע מכולם טפח טפח טמא
בפר העור בגמ׳ המפשיט במוקצע ובא דרך
סביבותיו בס׳ גמ׳ דפר מרובה הכא במאי עסיקינן
שקיצען פיר שחתכן

קצע

בפר יב׳ בנגעים שניהן קוצעין
שניהן מולצין פיר מקלפין הסיר את הטיט
שהוא טיח על הקיר של יקציע מכות והתרג
יקלפון

קצע

בס׳ גמ׳ דפ השותבין קציעה שהיה ריחה
נודף בקציעה בפר א׳ בבריתות בגמ׳ פיטום
הקטורת מור וקציעה שבלת נרד וכרכם כמור
ואהלות קציעות בלשון יון קסיאה ׃

קצף

בהגדה בפרק
א׳ במגילה ובבר׳ רבה פרש סט
הקציף הקב״ה פיר על עבדין רצון צדיקים ׃

קצר

בפר מקום שנהגו
קוצרין וגורשין בסיפרא ובקצרכם
את קציר ארצכם א״ר וורדימוס בר יוסי
וכי מה ראה הכת׳ ליתנה באמצע הרגלים
פסח ועצרת מיכאן וראש השנה ויום הכפורים
מיכאן אלא לומ׳ לך שכל מי שמוצא לקט שכחה
ופאה מעלה עליו הכת׳ כאילו בית המקדש
קים והוא מקריב קרבנותיו לתוכו וזול בויק׳
רבה זאת תהית פרש׳ ובזכור לך קציר נדרתם
עליכם קצירן של מלכיות קצירו של מלאך
המות קציר שליסורין ׃

קצר

בפר הרואה בגמ׳ הנכנס אמ׳ שמואל
שוי אבא לכולי עלמא קצירי בפר א׳ בשבת
בגמ׳ לא יפלה כי מזלינן בתריה דר׳ אלעזר
לשיולי בקצירא ספ׳ אח חולשא ספ׳ אח תביחא
בפר א׳ ברג׳ חשנה בגמ׳ בארבעה פרקים אמ׳
רב יוסף כמאן מצלינן האידנא אקצירי ואמריעי
כמאן כר׳ יוסי ברג׳ גמ׳ הפר׳ הנודר מן המבושל
רבא אמ׳ מאן חולין רבן רבה לטעמיה דאמ׳
רבה כמאן מצלינן על קצירי ומריעי קצירי ת׳
מחוש כמשמעו מריעי רבנן ׃

קצר

בעומן אלו פר׳ ג׳
בבכורות רוח קצרית באה עליו ׃
פיר בלעז דימונס

קצר

ברג׳ גמ׳ הפר׳ יח׳ בכלים טעלה
קצרה ושתי כרעים טמאה פיר ראשי המטה
קן הקצרות ובדדי המטה קן מרובות ׃

קצר

בס׳ גמ׳ דערבים
כגון קצרה ישנה של ציפורי פיר
מדינה היא המוקפת חומה מימות יהושע בן
נון והיא ישנה

קצר

בס׳ גמ׳ הפר יציאות השבת האי
מאן דיאהב מאנא לקצרא נמשח וכתיב
נהב ליה ונימשח ושקול מיניה מיטבא אספריה
דמותחיה אי בצר אפסריה דבוציה ס״א בצר
לא גרס מיניה כלומ׳ לא חתך ממנו מלשון
גירס טפי אפסיד ביה כלומ׳ דמתחיה והוא
קרוב לישבר בר׳ גמ׳ הפר׳ התכלת רב יהודה
מסר לה לקצרא פיר מסר גלימיה עם
תכלת לקצרא ומפייסו שיזהר שלא יקלקל
מראה התכלת עביד ליה סימא היה כורך
התכלת בחוטין אחרים כדי שלא ישנה
מראהן חייט מחיט תופרן בטליתו בס׳ גמ׳ הפר
הגוזל ומאכיל קצרא שמיה וקצרא שקיל ליה
פיר הני ב׳ חוטין או ג׳ שחורין שהן שהן על גבי
לבן קצרא שמיה שכן קורין להן בשביר
שהוא דבר קצור ומעוט וקצרה שהוא כובס
שקיל להן והכל עולין למנין תכלת פיר דבעינן
לשלשולי התכלת בכנף הטלית במלא קשר
גודל אמ׳ ר׳ יהודה ואלו חוטין דשמיהון קצרא
עולין למנין מלא קשר גודל ויצחק בריה
היה קפיד ולא היה מכניס בחשבון מלא
קשר גודל זה פירש רבנו חננאל ז״ל ורבנו משה

~~[illegible]~~ דיהיב

הדרשן מן קרית ערבונה שנה לנו קצרה
שויה וקצרה שקיל ליה פי׳ הוא הכובס
שם שם אותן חוטין לשמר חוטי הבגד שלא
יצאו והוא לוקחם אחר כנסתן והין תוצאותין
אל שין רוגל תירג׳ לעין קצרא שדה כובס תרג׳
חקל משטח קצריא׳׳

סליק פרק יד
אהל פרק טו

קק בפר׳ במה מדליקין
ולא בשמן קיק גמ׳ עוף יש בכרכי
הים וקיק שמו ירוש׳ תני בשם ר׳ ישמעאל קאת
זה הקיק ותרג׳ ירוש׳ קקא וכן בפר׳ אלו טריפות
בגמ׳ סימני העוף קאת זה הקיק ריש לקיש
אמ׳ קיקיון דיונה פי׳ יש לו פרי שעושין ממנו
שמן **קק** בפר׳ מי שמתו
בגמ׳ העומדים בשורה דמיין
עלי כקקי חיורי פי׳ אווזים לבנים בר״ה גמ׳
דפר׳ הכותב לאשתו ובגמ׳ זה גינוך מהיום
בפר׳ מי שאחזו קקי חיורי משלחי גלימי דאינשי
פי׳ אווזים לבנים בלומ׳ אנשים קשים בעלי
שיבה מפשיטין בגדי אנשים כראין הדברים
שגם אלו עופות טמאין בעופות של מעלה וכולם
שין **קק** בפר׳ מומין
או בגמ׳ בעל גבר הקיק והגרבתן
בעל קיק בבצים בלומ׳ שביצין משוכים ביותר
קק בפר׳ סדר תעניות
האו בגמ׳ מעשה אתו עברי
שדו ליה סודרא בקקיה והוו קא מצערי ליה
בס גמ׳ דפר׳ שור שנגח את הפרה דהאי אים
קקיה והאי קטין קקיה הכי נמי דכלאים
זה בזה פי׳ קועיה הצואר ור׳ חננאל ז״ל

קק פי׳ שוקין בפר׳ אלו טריפות
בגמ׳ סימני העוף אמ׳ אביי קוקי
וקוקאי אסירי קוקיתא שריא׳

קקבטין בפר׳ דאתה
קרבני לחמי מהו לחם הטוב
חונא בר יקי אמ׳ לחם קוקביטון לחם חוב

קקל בפר׳ ערב פסחים
בגמ׳ דסנקר מזגו לו דאכיר
קקולי אקיקלי דמתא שכיב פי׳ מי שמנהגו
לקנות בשר שמן באשראי ואוכל מתחבא
בעליות מפחד הקצב שתובעו זה פי׳ דאכול
אליתא כושי בעליתא והנהוג לאכול קקולי
שהן ירקות השדה שמביאין בלא דמים ואם
קונם דמיהן מעט יושב על אשפה שבשוק
ואינו חושש שאין מי שנושה בו׳׳

קקל אקיקלי דמתא
שכיב בריתאות דפר׳ מי שאחזו
וכילינהו אקיקלי דמתא בפר׳ א׳ בבריתות
בגמ׳ המקטם את השמן על קיקלי דמתא מחסיא
תיבו ולא על אופדני כוס בדיתא שער החרסית
תרג׳ תרע קיקילתא חבקו אשפתות תרג׳ גביתו
קיקילתן בפס׳ דשמעון כד תידוש קיקלא
קיקלא שמה הן מרץ בשדים זה העכ׳ לא היה
הלואי לא היה׳׳

קקן בפר׳ שמונה שרצים בגמ׳ איגוצין
למאי אכלי ליה לקוקני בפר׳ כיצד מברכין
בגמ׳ חוץ אבל קמחא דשערי כיון דקשי ליקוקני
לא עבידי אינשי דשדו לפומיהו בס גמ׳ דפר׳
אלו טרפות אמ׳ רב ששא בריה דרב אידי
קוקני אסירי פי׳ תולעים קקרי בפר׳ א׳
כשבת בגמ׳ אין שורין ובס גמ׳ דפר׳ הניזקין
באיזלי ואזהרי כולי עלמא לא פליגי כי פליגי
בלוחי ובקוקרי פי׳ מסגרות שעושין מן לוחות
לתפוש הדגים ושמן בלשון ערבי קולקלא :

סליק

מדליק פרק טו
אחל פרק יז

קד בגמ' דפר' בני העיר הני
מילי קד למאן דקארי ותאני אבל
למאן דמתני ליתליה שיעורא פיר' קראיתנא
אבל דמתני שמעתא ליתליה שיעורא
קד בר"ה גמ' דפר' במה
מדליקין קד שעוה קירותא שעוה
כסילתא דדובשא בס' גמ' דפר' ח' שרצים תלתא
קניני קירא דנשתרופי פיר' שעוה שנעשית
ממותו דבש טוב שגב כן הכוורת כשהיא
מלאה קד ממלאין
מטר הקר קד כבר פיר' בערך בר
בגמ' דפר' במה בהמה אשה רישך בקריר
ורישא דרישך בחמימי קד
בפר' כיצד מברכין בגמ' חוץ מן היין וכראש
גמ' דפר' בבל' מערבין קורא רב יהודה אמ'
כורא פרי האדמה ושמואל אומ' שהכל נהיה
בדברו בס' פר' כיצד מברכין בגמ' והוא אומ'
על המוגמר תלא ליה קורא לדבר אחר ואיהו
לדידיה אזיל פיר' תלו ליה קירא לחזיר לדבר
אחר דליבור הוא לדידיה אזיל ואכיל הצומה
פיר' קורא ראש הדקל כשהוא רך בויקרא רבה
זאת תהיה בספר בפרש' רבאני מאן דאכל
בהדא קורא ילקי בהדא קורא פיר' מי שאוכל
קורא של דקל אם אינו שומרו כראוי לוקה
בקורתו של דקל קד
בבר"ר רבה פרש' סה' רק קד טוב
אותא הדין קורא כוצראה דמקוריה ארוך
ויהיב מקוריה ומבקיה פיר' עוף הוא ופיו
שמנקר בו ארוך ביותר קד
בהגדה דמגלה ובפר' א' בשוטה קד בגמ'

שמשון הנו דאמרי אינשי איהו בקרי ולא
ואיתתיה בבוציני פיר' האיש אם לא ימצא
אשה לזנותה נוקב בקרא נקב קטן לזנות בו
וכך האשה אם לא תמצא זכר תעשה מקשוי
מקום זכרות לזנות מגנן בפר' א' בבקיתוב
בגמ' המטמט את השמן אמ' אביי השתא דאמרת
סימנא מילתא היא יהא רגיל למחזי בריש
שתא קורא ורוביא כורתי וסילקא ותמרי סינן
קרבסת קד בפר' א' בראש
השנה בגמ' קד בארבעה פרקים
תבואה שאירע בה קרי או אונס פיר' קרי בידי
שמים כמו מקרה לילה אונס בידי אדם
קד כגון ההלכה ג' דברים
מזכירין קד לו עונותיו של אדם קיר
נטוי פיר' נטוי ליפול כלומ' רעוע והולך זה
ויושב תחתיו וסומך בזכיותיו להינצל וכן
המעיין בתפלתו שתקבל ותבוא שאלתו וסומך
בצדקתו וכן המוסר דין על חברו כלומ' אני
צדיק ומוסר דין להיפרע ממך דאמ' ר' חנין
המוסר דין על חבירו הוא נענש תחלה שאומ'
לפניו מה זכיותיו של זה שעושה כך והלא יש
בידו עון כך וכך קד
בפר' א' במועד קטן קד ומקרין
את הפירצה במועד גמ' כיצד מקרין רב
יוסף אמ' בהוצא ודפנא במתניתא תנא צר
בצרור ואינו טח בטיט קד
בפר' הבית והעליה התחתון קד נותן את
התיקרא והעליון נותן את המעזיבה פיר'
הקנים או הקרשים שמקרה בהן הבית
נקראין תקרה והטיט שנותן בהן ומעגל
במעגלה נקרא מעזיבה כמ' בערך מעזב
קד בס' גמ' דפר' ל' אליעזר
אומ' קד תולין ולמר בריה דרבנא במאי
מקטרי ליה בקורה בילגדנו בר"ה ואלה שמות

למה אין שמותיהן של שבטים שוין בכל
מקום אלא פעמים שמקדים זה לזה וזה
מקדים לזה לפי שהן תקרתו של עולם והמתקן
תקרה כראוי נותן עביה של תקרה זו בצד
ראשה של אחרת ומשן שהן תקרה של עולם
של שמע יעקב וישראל מקוראי
קר
בפ' א' מכלאים אין נוטעין ייחור של
תאינה לתוך החצוב שיהא מקירו. פי' לשון צל
ויש אומ' לשון הוא על ארבעה דברים קר קרוי
עגן אחר הן״
קר
בטבעת
פרק יב' בכלים
קורת החיצים
טמאה ושל אסירים טהורים פי' מלשון מקרא
כמטרה לחץ וכן במגילת איכה דרך קשתו
ויציבני כמטרה לחץ רבנן דתמן אמרי
לאויספיריסא רבנן דהכא אמרי כקורת
החיצים שהכל מקושטין בה והיא עומדת
בפ' ג' ביום טוב של
קר
ר"ה
השנה איכא בינייהו בי דינא
דאקראי פי' מקום שאין שם חכמי' קבועין לבית
דין ועכשיו נזדמנו שם אורחין
קר
סך קירי כלסטר כמו פי' בערך קר
בר"ה גמ' דפ' שילוח הקן ואמרו קירי קירי כבר
פי' בערך מל כס גמ' דפ' אין מעמידין מותרי
ותלת קירי שמיע לי פי' אדונים בבר"ה רבה
פרש' ע"ה והנה שם שלשה עדרי צאן לו ג'
קדויים פי' ג' אדונים של בית הכנסת
קר
בפ' שואל בגמ' עושין
כל צרכי
המת כל לאיתויי מאי
לאתויי הא דתנו רבנן מביאין כלי
מיקר פי' גללתא יקירתא
קר
בבר"ה רבה פרש' ג' שמותן של
רשעים
דומין לכלי קוריים מה כלי קוריים כל זמן
שאתה משתמש בהן הן עומדין הנחתם הן
מתרפין ובפרש' ע"ג את הנשים מאחורי

קוריים היו סונטות בה בפס' דויהי בשלח
פרעה מהדין דכתב שמלתך לא בלתה מעליך
שמא כלי קוריות היו מהלכין עם ישר' במדבר
קרא
בסו' חולין קורא זכר
ר' אליעזר
מחייב״
קרב
בפר' ד' בתמיד נוטל את הקרביים
קרב
בפר' השותפין שנ'
כופין לפי
קירוב בתים הן גובין
פי' החצר הסמוכה לחומת העיר נותנת
יותר במעילה בס' גמ' דפר' חטאת העוף כל
איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו'
בכל הקדשים הכת' מדבר יכול יהו חייבין
עליו מיד ת"ל לומ' אשר יקרב אומ' ר' אלעזר
וכי יש נוגע שהוא חייב הא כיצד כל דבר
שיש לו מתירין אינו חייב עד שיקרבו מתירין
וכול' בס' גמ' דפר' שואל קרובים נעשו רחוקים
בויקרא רבה זאת תהיה פרש' וזכור רחוקות
נעשו קרובות אילין עינייא דהוו חמיין מרחיק
כדו אף מקריב לית אינון חמיין קרובות
נעשו רחוקות אילין אודנייא דהוו שמעין בחד
זמן כדו אף במאה זימנין לית אינון שמעין
ואיתא בהגדת קהלת ותב האב ומטיל שלום
בטלגו התאוה שמטילה שלום בין איש
לאשתו בס' גמ' דפ' כיצד אשת אחיו אדם
קרוב אצל עצמו ואין אדם משים את עצמו
רשע פי' לו העיד על אחיו שהוא רצחן לא
היה פוסלו קל וחומר על עצמו ירוש' בר"ה גמ'
דפר' הרואה אשר לו אלהים קרובים אין קרוב
בכל מיני קרבנות בר"ה גמ' דפר' נגמר הדין
בערב הפסח תלאוהו לישו הנצרי וכרוז יוצא
לפניו מ' יום וכול' עד שאני ישו הנצרי דקרוב
למלכות הוא פי' היה יודע למלך שהיה
באותה שעה איכא דאמרי טוב קרוב לונאי
המלך מנוש הוה קרוב קרוי ותני קרוב

וכיוס

ופייטס עיין בערך פייט פי׳ ופייס בער
מקרא בעל מטנה דרשן ופייט

קרבט
דרגש מתיר
קרבטין פי׳ רצועותיו עיין
בערך גד

קרבן
בפר׳ ב׳ בנדרים נדר בקרבן ואמ׳
לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים כגו׳ בר״ה
גמ׳ דפר׳ השוכר רב יהודה שדר קורבנא לאבי
דארבא. ביוכ אודם בר״ה גמ׳ דחולין באטמרי
דקיימין בקורבנא פי׳ בסכין של עב׳ יריכות
שלימות שרוצה לשלח מנחה הפסידן ומנען
מלשלח ולא נהנה בפר׳ ד׳ במעשר שני המוצא
פרי וכתוב עליו ק׳ קרבן מ׳ מעשר ד׳ דמאי
ט׳ טבל ת׳ תרומה עד וכולן ר׳ יוסי אומ׳
וכולן שמות אדם הן ק׳ קרח ק׳ קין מ׳ משה
ד׳ דויד ט׳ טוביה ת׳ תרח כלומ׳ שלהן הן וחולין

קרד
בביצה בפר׳ יום
טוב׳ ובפר׳ ג׳ בעדיות ובגמ׳
דפר׳ א׳ בפסחים אין מקרדין את הבהמה
מפני שעושה חבורה אבל מקרצפין פי׳
קירור במגרדת ששיניה דקין ונכנסים
בבשר הבהמה ועושה חבורה וקירצוף ב׳
במגרדת ששיניה עבים ואין עושין חבורה
ויקח לו חרש להתגרד בו תרג׳ לאיתקרסכא
ביה פי׳ אח׳ קירור במין תולעים והוא
רמש כגון ואניכא שנושכין בבשר בהמה
והן קטנים ואין נפרדים מבהמה אלא בעשיית
חבורה כגון האומכא שאין שורטין אותה מן
השיער אלא בקושי והפרדת הגדולים נקראת
קירצוף ובלשון ערבי קורין לתולעת קיראד

קרדיינא
בפר׳ אלו טריפות
בגמ׳ עד כמה תחסר ובעיא
מיניה מיני דינרא קורדיינא לשעובי ביה טריפתא
פי׳ מאותו מקום

קורדיקוס
בפר׳ ז׳ בגיטין מי שאחזו קורדיקוס פי׳
רוח הדופקת בלב נקראת קורדיקוס והוא
לשון יוני

קרדום
בפר׳
המביא כדי יין לא בקרדום
ולא במגל

קדרון
בר״ה גמ׳
דפסחים המקדש משש שעות ולמעלה
אפי׳ בחיטי קורדנייתא אין חוששין לקידושין
פי׳ חטים שגדילין בהרים שהם קשים
כדמתרג׳ על הרי אררט על טורי קדרון מאע׳
דאיכא למימר אין מחמיצין כיון דלתתן
ולא שמרן בשעה שלתתן שמא החמיצו
ואינן ברשותו לקדש בו את האשה

קרדקיים
בר״ה גמ׳
דפר׳ מקום שנהגו יוצאין
בקורדקייסין בשבת ובבירס אין יוצאין
בר״ה גמ׳ דפר׳ מצות חליצה לא וטייל אדם
בקורדקייסין בתוך ביתו בילמדנו והיה
עקב פרש׳ כי יכרית מקום שנהגו לצאת
בקורדייסין מותר ומקום שלא נהגו אסור
אמ׳ ריש לקיש נמצאו עוברים משום על
לא תתגודדו בויקרא רבה בר״ה זאת תהיה
ובמגלת איכה סורו טמא ובפסק דותא גמ׳
ציון הלוך וטפוף תלכנה כשהיתה אחת
מהן ארוכה היתה מביאה ב׳ קצרות אחת
מיכן ואחת מיכן כדי שתראה טפה על גביהן
וכשהיתה אחת מהן קצרה היתה לובשת
קורדקייסין עבין כדי שתראה ארוכה
פי׳ בלע׳ פטיטי ובפר׳ פי׳ בערך עכס

קרז
בבר״ה רבה פרש׳
כ״ג וירא אדנו אמ׳ ליה מה
יוסא תבן בעפרויים קרוזין בכפר חנינא גוזין
ברמשק חרשים במצרים באתר דחרשין
דרשין אתמהא

קרחא
קרח קרחוי בפר׳ פי׳ בערך חר פרק

ר׳ בכלאים ובר״ג גמ׳ דעירובין קרחת הכרם
פי׳ מקום שאין בו זרע מלשון בקרחתו בר״ג
מעשרות החוזרדין משיקרחו ידוש כל הלבנין
כגון אילין מרפייתא משיקרחו ר׳ חננא בר
כבא מה׳ משיעשו קרחות קרחות לבנות
ויש מפרשין כשישליך הנץ שלו כעין קרח
שאין לו שער קרחות וגבחות בבר׳ פי׳ בערך
גבח בבכ׳ מומין או הקרח בכול איזהו קרח
כל שאין לו שיטה של שיער מקפת מאוזן
לאוזן מפורש בגמ׳ בסוף בכורות בגמ׳ ר׳ מאיר
אומ׳ באחד באלו אומ׳ בן עזאי דומין כל
חכמי ישר׳ לפני כקליפת השום חוץ מן
הקרח הזה ומנו ר׳ עקיבא בן יוסף ור׳ יהושע
בן קרחא הוא בנו של ר׳ עקיבא הקרח כדגרסינן
התם בעדה אמ׳ לו ר׳ יהושע בנו של ר׳ עקיבא
לר׳ עקיבא קרחיים בבר׳ שמיני במנחות
קרחיים וחטוליים מלבאליין פי׳ מקומות
המגוללים

קרט

ין בתיהם
בקף תרג׳ דיתמלאון
קולטיהון סימא ובמת של אוצרות תרג׳
האבשר דעלתא לקורטי תלגא״

קרט

שלׂ
בבר׳ ב׳ בעז׳ וקורט
חלתית בס׳ גמ׳ דבר׳ כירה
הכא במאי עסיקינן דאית ביה קרט
פי׳ גרגרים של לבונה שלא שלטה בהן
האור בר״ג גמ׳ דבר׳ נגמר הדין היוצא להרג
משקין אותו קרט של לבונה ביין כדי ש
שתיטרף דעתו עליו בר״ג גמ׳ דבר׳ היה
מביא את מנחתו כדתנן בפ׳ ב׳ במנחות
ובסיפרא ובתוספתא והביאה אל בני אהרן
הכהן וקמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח
או קורט של לבונה פסול בס׳ גמ׳ דבר׳ א
בעירובין ובר״ג גמ׳ דבר׳ כל הבשר
ומשתבחא בי קורטא בכורא בבר׳ אין
מעמידין בגמ׳ ועורות לבובין אמ׳ ר׳ יהודה
קורט דם אסור בר״ג גמ׳ דבר׳ אין טריפות
אכביה ובדקיה ואשכח עליה תרי קורטי
דמא ובגמ׳ דאחוזת דם חילתית מחילתית
לא קשיא כאן בעלין כאן בקירטין בס׳ גמ׳
דבר׳ בהמה המקשה ההוא נשבר העצם דיצא
לחוץ ואשתקיל דאושתייר קרטתא מיניה
בס׳ גמ׳ דבר׳ כל היד ר׳ חנינא כלי קורטא ר׳
דגרגישתא ובדיק פי׳ קורטא מלשון קורט
של לבונה קרט בבר״ג רבה פרש׳ יו שם האח
מישן ובויקרא בסו׳ ויהי ביום השמי׳ על שם
נגסא קרטא קטיע כושבא במגילת איכה
דרכי ציון אבלות מעשה בכלבא אחת
קורטית שעלתה לראש הסלע ושימשה

קרטב

עם זכרה
במנחות ובר׳
בהמנחות פר׳ יב׳
א בר״ג השנה בגמ׳ ולנדרים ובס׳ גמ׳ דבר׳ הנושא
את האשה כל מידות חכמ׳ כן הוא כמ׳ סאה
הוא טובל בה׳ חסר קורטוב אינו טובל בבר׳
ג׳ במקוות מקוה שאין בו מ׳ סאה ונפלו בו ג׳
לוגין וחסר אפי׳ קורטוב כשר בס׳ גמ׳ דבר׳ א
בחולין ובר״ג גמ׳ דיבמות דתנן ג׳ לוגין מים
חסר קורטוב שנפל להוכן קורטוביין ונתן
להוכן מ״ס יין ומראיהן כמראה יין וכו׳
בס׳ גמ׳ דבר׳ המוכר את הספינה אחד משמנה
בשמינית זהו קורטוב פי׳ אח מח׳ בשמינית
בלוג״

קרטבל

בבר׳ המוציא
יין בגמ׳ שר
ההוא בקבטבלא פי׳
עור שאינו עשוי לכתיבה והינו קטבוליא
שכיר׳ במקומו״

קרטם

מעשרות
בבר׳ ג׳ בס׳ מסכת
בקבר כשהיא קרועה נתונה בחצר מקרטם
עלה עלה ואוכל כילמדנו כלחך השור לא מן
בהמה אחרת אלא כל בהמה כשהיא רועה

היא מקרטמת אחר אחר שור קונת את
הבר פיר מחתך כמו נקטם ראשו

קרטל

בס׳ גמ׳ דטרק
המנקיך מותיבתינהו ב
בקרטליתה ומיגניבו ברג׳ גמ׳ דכר המוכר
את הספינה מאי בעיתון בהדין קרטליתא
פיר טנא בלשון יון קרטלי ובלעז קרטלומה

קרטם

דקורטמי קאמ׳
בכר פיר
בערך טרימא ברג׳ גמ׳
דכר ואו עוכרין בכפח תולתא שערי תולתא
קורטמי

קרטמין

קרטמין עיין

קרטן

בערך הלקן
כל גיסטרא
בראתי
בו ל׳ קירטון עיין בערך
גיסטרא״

קרטין

בפסק
דויהי ביום כלות
ובבר׳ רבה
פרש׳ עג׳ נתן אלהים שכרי ומבני יששכר יודעי
בינה לעתים מהו לעתים ר׳ תנחומא אמ׳
לקירטין סא׳ לקרסין פיר עת בלשו׳ רומי
קרוס מועדים בלשון רומי גירטין״

קרטס

בפסק׳ דבחדש
השלישי למלך שהיה
משיא את בתו וקבע קרטיסים בים ואמ׳
בני רומי לא יחתון לסוריא ובני סוריא לא
יסקון לרומי וכול

קרטיס

ברג׳ עב זר וסטרנליא
קרטוסים גמ׳ מאי קרטיסים אמ׳ שמואל
יום שתפשה בו רומי מלכות והוא בלשון יוני

קרטים

בברס׳ רבה
ד נא
ולוט היה מרבו
קרטים שלהם פיר ראשי דיינים קרטים
הגליונים והסריני תרג׳ ומחזיתוא וקרטיסיא

קרטום

בויקרא רבה
י ימוך
מתא רבן יוחנן
בן זכאי לגביהון אמ׳ להון כמה אוניקתון
אמרין ליה הא קרטיסיא קדמך אול קרי
וחשב ירוש׳ בפר׳ האומ׳ לחברו צא וקדש
ק׳ דינרין איתון בקרטים פיר שטר ולשון
לעז ממש הוא קרטא

קרטם

ברמואות
בפר׳ מי שאחזו קורדיקוס
וקירטסא ומוריקא פיר נייר של עשב

קרטם

בס׳ כרים קירטסן
ושמן בשומן טמאין פיר תיקנו
ועשאן חלקן השולייב בקרטן טמאין

קרטע

המקשה בגמ׳
השוחט דג המתקרטע איכא
בינייהו בבל דרני עקדה ולמנו תרוץ דאבה
מקרטעא כהדא דכיתא בברג׳ רבה פרש׳
לט וישבו שם אמ׳ ר׳ לוי בכל מקום שאתה
מוצא אפילה ושתייה ערכו ליסטים
מקרטע בילמדנו ברג׳ בהעלותך וכיון
שהוא יוצא ורואה את הנר מיד הוא מתחיל
שמח ומקרטע פיר ענין דילוג״

קרטפן

בפר׳ החובל
בגמ׳ שבת צער דאית ליה
קרטופני ברישיה ושקלינהו וצווחי ליה
בעי מחווי גוני מרישיה ולא מצי מחוי מהנה
וקרטופני הני מאי דקוניא מי איכא בהדן
קרטופני כולהון אסירי עיין בערך קוניא
פיר בקעיב וחבורות

קריאסות

בויקרא רבה
אמר אל
הכהנים פרש׳
סביב ישקול קיריאסות לטובה וישמע יוי
את קול דבריכם בדברכם וכול עד הטיבו
אשר דברו ויש קול קירי אסות לרעה וישמע
יוי את קול דבריכם ויקצוף וישבע לאמ׳

קרזיה

בפר׳ כל הכלים

האבן שבקרויה בפ׳ ה׳ בבהמה קרויה
שהטבילוה במים בפ׳ אלו טריפות בגמ׳
נשתברו רגליה והטיל בה רופא הירוק של
קרויה פי׳ אבן שבקרויה מביאין קרה
יבישה ומוציאין בני מיעיה ועושין אותה
חלולה ועושין אותה כעין זרנוקה לדלות בה
מן הבור מים והיא קלה ואינה שוקעת
במים לפי שהיא ואין יכולין למלאת בה
מים מן הבור וכשרוצין להכבידה נותנין
בתוכה אבן מחודקת בדפנותיה שלא תהיה
מתגלגלת וכשמלאין בה מים מן הבורות
דכיון דאינה נופלת מתבטלת האבן והוי

קריה

ברא׳ בביתא כי
דוגן קרויה
גמ׳ דשוטה זניתא
קרייה לשונו פי׳ כמו התולעת והרקב
בשושנים שמכלין אותן בזמן קרוב כן
הזנות מכלה הבית ומחייבת אותו פי׳
תוקבא מחלוקת ואידי ואידי באיתתא
אם היא מנאפת או אשה רעה

קריה

בברא׳ רבה
פרש׳ ויט ויביאה אל האדם
אמ׳ ר׳ ראובן טבוי דמלכא
שושבינה פי׳ כתר כתר בלשון רומי קוריאו
והוא קרתנו שבסוף הפרק

קריט

בס׳ גמ׳ דפר׳ ג׳
שאכלו לרבנן דאמ׳ כי לא
נתן לתוכן מים מברכין עליו בורא פרי
הגפן למאי חזי אמ׳ ר׳ זורא חזי לקורייטי
פי׳ מיני פי׳ אח׳ לערבו בבשמים
ולעשות ממנו טוריקאה ויש שפירשוהו
גומריסן ואמרו קורייטי הוא נקלוים
המאור בפ׳ א׳ בע״ז גמ׳ נקרוים ביאתא
רב דימי אמ׳ ר׳ חמא בר יוסף לעשות
ממנו קורייטי

קרבן

בברא׳ רבה פרש׳ ה׳ למלך ואיפרכוס שהיו
בקרובין בויקרא רבה פרש׳ זאת תהיה והייתה
מוציאה דם עד מ׳ שמלאה את כל הקרובין
ובאו׳ אל הכהנים פרש׳ וצדקתך אלהים למלך
שהיה מהלך הוא ובניו על הקרובין פי׳
לשון לע׳ הוא קרובא

קרנא

בפ׳ אין מעמידין
בגמ׳ חומץ אמ׳ ריש לקיש קריינא
אין בו משום גילוי מאי קריינא אמ׳ ר׳
אבהו חמרא חייא דאתיא מבית אסיא

קריס

בהגד׳ ידרוש האזינו
השמים בבנויי דקירים שמר
נפשות חסידין תרג׳ מטול דקירים נטר
נפשת חסידוי מלכני ארעך חולי ארץ מן

קרם

קרם דקיריס
ברא׳ שבת ולא חררה על גבי
גחלים אלא כדי שיקרמו פניה ר׳ אלעזר אומ׳
כדי שיקרמו פניה ולעזור התחתון שלה
פי׳ שעלה על פני הלחם קלף מחמת האש
בפ׳ העלל העדל בגמ׳ מנוע דבא זהו למעוטי
מאי למעוטי קרום שעלה מחמת מכה
בריאה ממקום אחר דלא ממקום דבותא
פי׳ אם היתה מכה בריאה ומחמת המכה
עלה שם קליפה וסתם הנקב לא הועיל
כלום בנקובה דמיא והני מילי באומא דלא
מקום דבותא פי׳ שאינה נרבעת על הדופן
אבל האונות שהן נרבעת על הדופן ושם
מקום עד אם עלה שם קרום מחמת מכה
ונסתבך בדופן כשרה וכן מפורש בפ׳ אלו
טריפות בגמ׳ הריאה באלו חוצין פרק ט׳ במק
קרום שעלה מחמת מכה טמא ומטמא
פי׳ כשנתרפא המכה מעלת קרום פרא
חמשה קרמי איכא בחיותא וכת׳ ויקרם עלי
עור

קרם

בפ׳ ב׳ בשנ

בנין חנוכה ובפ׳ א׳ בסוכה בגמ׳ כרס עליה
שוסכה בקבמין בס׳ גמ׳ דכל א׳ במשקין
משחלין שרא לכסבוסי קירמיה פי׳ בגדים
חשובים דקין בקרוס ביצה ובקרוס שלמעלה

קרס — בר״ג גמ׳ דשבת אי
איפשר לקרומיות של קנה שלא
יעלו למעלה מי׳ טפחים פי׳ מה שמשתייר
מן המחצלת כשמתקנין אותה בגמ׳ דכל כל
הכלים אמ׳ שמואל קרומיות של מחצלת מותר
לטלטלה בשבת פי׳ שירי מחצלת שבלו בפ׳
א׳ בחולין בגמ׳ השוחט במגל ובפר׳ האיש מקדש
בו בגמ׳ המקדש בערלה בכל שוחטין בין
בצור בין בזכוכית בין בקרומיות ירוש׳ בסוף
המוציא יין ה׳ דברים נאמרו בקרומית של
קנה ובול׳ שר מפני שרוח רעה שורה עליו בפר׳
אלו טריפות בגמ׳ נשתברו רגליה דחל היתה
משבונתינו שנקדר קנה שלה ועשו לה קרומית
של קנה וחייתה

קרס — בפר׳ עושין פסין בגמ׳ מותר
להקריב מי שלימו להון קרמי׳ דאוגמא בפרק
כל שעה בגמ׳ אלו דברים ר׳ יוחנן אומ׳ קרמית
חייבת בחלה פי׳ עשב כדאמ׳ קורמי דאגמא

קרמיד — בבר״ר רבה פרש
י״ג ובידוש׳ בפ׳ הרואה בגמ׳ על
הגשמים וכמה גשמים יררו ויהא אדם צריך
לברך ר׳ חייה בשם ר׳ יוחנן אומ׳ בתחילה
כדי רביעה ובסוף כדי שירוחו פני הקרמיד
בספרא בפר׳ נגעים ולקחו אבנים אחרות יכול
אביא קרמידין ומה׳ לבנים פי׳ בלעז קנליקט

קרמיון — מי קרמיון ומי
פיגה עיין בערך כן ובערך פג
פי׳ אחר קירמיון נהר הוא בדרך דמשק והוא
אומנה פיגה הוא פרפר מי בצים מלשון ב
בצותיו ירמוך נהר הוא בדרך דמשק

קרמן — ברג׳ גמ׳ דכל׳ ר׳
אליעזר אומ׳ תולין את מטה
אסורה כרקרמנאי פי׳ הוא מיטה של
פרסיים דאמ׳ בסוף גמ׳ דכל׳ כירה ולא יתכן
להחזירה אלא אם כן יתקע לפי שמלבנותיה
וכרעיה רחוקים ואינן נשלבים אלא אם יתקע
בהן וכיון שתקע בהן חייב בפר׳ כיצד הרגל
בגמ׳ דסמך מיניה הרחבה קרמנאי הוו ירדי
בה פי׳ מדקדקי ומנכפי משתין ובלעז קרמינטורי
בנזיר בר״ג גמ׳ דכל׳ בית שמאי כי אמ׳ בתרא
דקרמנאי פי׳ הם אנשים שהיו באותן השנים
בבבל מארץ קירמאן שהיא אחורי פרס כרם
והיתה מלאכתן שיש להם שוורים
שמשכירין אותן לחרישה ולא היו בודקין
אלא שוורים לבנים שאין בהן בהרות שחורות
כי הלבן יפה לחרישה אבל לעורו השחור
צריך ולעולם אוכמא בחיורא מעלי חוץ
משל חרישה בלבד

קרן — בס׳ גרכל כירה קרן עגולה חייב
קרן פשוטה פטור פירש רב שר שלום קרן זו
מכלי שיר היא והיא של חליות ויש בהן פשוטות
ויש בהן עגולות והן נדבקות זו בזו במסמרות
בה והוא של קרן ממש כדכת׳ קל קרנא פי׳
משרוקיתא והעגולה קשה להדביקה יותר מן
הפשוטה והיא כלי ויש בו מלאכה להחזירה
לפיכך המחזיר קרן עגולה חייב וקרן פשוטה
פטור אבל אסור ותנן בפר׳ י״א בכלים הכוש
והאימה ובול׳ שר קרן עגולה טמאה ופשוטה
טהורה בס׳ פרה קרן שלבלימה וקרנים של
יוצאי דרכים פי׳ קרן של בלימה מיטה
שלנותים עושין לה קרן של ברזל לקשור
המת שלא יפול וקרנים של יוצאי דרכים
קרני בהמה או חייה שמוליכין עמהן יוצאי
דרכים למלאת בהן מים ולשתות בשביל.

שלא תשבר בס׳ גמ׳ דברכות קרנא קרנא ברומי
ברמזבין תאיני וכול פי׳ רגילין ברומי ז׳
להכרין בקל קרנא משרוקיתא ולומ׳ כן גובר
תאינים מכור תאנים כמאביך וש׳ תשנה
מאומנותו כיכן טוב לך ברא׳ גמ׳ דפר׳ ח׳ שרצים
נפקא ליה קרנא בעיניה פי׳ קרן של בשר
יצא בעינו בס׳ גמ׳ דפר׳ השותפין קרן הפוך
אנגרי רבי ר׳ שילא קרנא דקדוש פי׳ קרן של
חיה ששנה קדש לקותא היא כלומ׳ אינו
יפה מפני שיש בו גוונין אלא כדי כורכמא רישקא
בגוויה כלומ׳ בקרן כרכום רישקא שהוא
חשוב בגוינו מכל שאר מיני כרכום בפר׳ ב׳
בנדה ובקרן כרכום כבכור שבו שבו כבר
פי׳ בערך בר בברא׳ רבה פרש׳ עז׳ הצילני
נא מקתבל הוית בקרנא ומרו קרן אחרי
זעירתא זו מלכות הרשעה ותלתמן קרניא
קדמייתא אלו ג׳ מלכיות הראשונות ואדרו עיינין
כעייני אינשא בקרנא דא זו מלכות הרשעה
שמכנסת עין רעה בממונו של אדם וכול
שבעה שופרות היובלים תרג׳ קרן דכריא

קרן

מאה קרני בזוזא
כבר מירש בערך כבר בברך מי
שהחשיך בגמ׳ הניע בי קמא׳ רב הונא בקרני
דאוורני דלא חזיא ליה פי׳ שמוצצין בו הדס
ואבי לטלטלו בשבת בפר׳ אלו הן הלוקין בגמ׳
אוכל נבילות האי מאן דשתי בקרנא דאומנא
קא עבר משום לא תשקצו בס׳ גמ׳ דפר׳
כל היד שקלו ליה קרנא קמיתא לא מימר
חזייה אמ׳ מדוס דתנן כי האי

קרן

בגמ׳ דפר׳ א׳ בפסק
שש בקרנתא קאי פי׳ בשעה
ו׳ באמצע רקיע עומדת ואינה נוטה
לא למזרח ולא למערב אלא עומדת בין
קרן מזרחית לקרן מערבית ומי אמרי

בו׳ זמנין דסברי שעדיין הוא נוטה למזרח
וכבר נוטה למערב והוי שעה ז׳ בס׳ גמ׳ ד׳
דכתובות אמ׳ אביי גמירי בבל לא חזיא
חבלי דמשיחא תרגומה הוצל וקרו לה קרנא
דשיבבותא פי׳ קרן זוית ששם ניצולין
מחבלו של משיח ברא׳ גמ׳ דפר׳ המניח אוכ׳
הכד ור׳ יוחנן אמ׳ בקרן זוית פי׳ כגון דקימא
חבית במקצוע רשות הרבים דלא מצי לעזני
ומיזל ואנוס הוא בס׳ גמ׳ דפר׳ מדוכה שיהו
קורין במנחה בשבת משום יושבי קרנות
ברא׳ גמ׳ דסנהדרין אלא משום יושבי קרנות
פי׳ אינשי דלא עיילי לבית המדרש אלא
רגילין שיושבין בקרנות העיר ועוסקין בדברי
שיחה פי׳ כי ההוא דפר׳ תפלת השחר דמצלי
ר׳ נחוניה ולא שמת חלקי עם יושבי קרנות
שמ׳ שעמידין בדברי שיחה ישיחו בי יושבי
שער תרג׳ ימללון עלי יתבי תרע בית קרנתא
ועוד יש מהן בפ׳ פסח ובערך פרצם

קרן

ברא׳ גמ׳ דפר׳ א׳
בפסחים וקרנים מידו לו פי׳
אורה מידו של הקב״ה לו לצדיק כמו כי קרן
עור פני משה ושם חביון עזו מעפב ששם
חביון עזו אצל המקום כלומ׳ תוקף אורה
גדולה אצל הקב״ה יותר מן הצדיקים יותר
מאצל צדיקים

קרן

ברא׳ פיאה והקרן קיימת לו לעולם
הבא אשם תרג׳ ירוש׳ קרן והשיב את אשמו
בראשו

קרן

בפר׳ ח׳
בכלאים היושב בקרן סוטגמת
המ׳ בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בבתולות נבעלות בקרונות
בקרונות סלקא דעתה אלא נבעלת בשעת
קרונות כשרה לכהונה בהגדה דפר׳ הניזקין
אלו ב׳ קרוני מלחמה שנכנסו לכרך בית תור
בפר׳ ר׳ יוחנן בגמ׳ מיסטרטיא ויושבין ב׳

ב׳קרוו

קצב

בקרונות של זה בו מהלכין בראשי גיסות
פי׳ עגלות של זהב ובלע״ז קרוי

קרונה בר״ה גמ׳ דמגילה
ירחן ב׳ בקרונה של ציפורי פי׳
עיר נובעין וקריס

קרנזול
בב״ב המקבל בגמ׳ דסמך המקבל
שדה מחבירו לשנים מועטות פלגי לה
בקרנזול בב״ב השותפין בגמ׳ ולא את השדה
פלגי לה בקרנאזול פי׳ שדה אשר מזרחה
וצפונה מושך עליהן נהר ומערבה ודרומה
מושך עליהן נגרא חולקין זו השדה בקרנאזול
נוטל האחד חציה מזרחה ודרומה ואחר
מערבה וצפונה נמצאת שנחלקה באלכסון
לשני חצאין וכל אחת מהן טריגונא כלומ׳
יש לה ג׳ זויות לכל אחת מהן ויש לכל אחת
מהן נהרא ונגרא שאם ייבש הנגרא ישקה
מן הנהר והאי דקאמ׳ בחד גיפא לאו דקאמ׳
בחד גיפא דשדא קאי קאמ׳ אלא כל היכא
דמשיך נגרא חד גיפא קרי ליה וכיוצא בו
נגרא

קרנות הסיאה
והאזוב והקרנות עיין
בערך סאה

קרנס
בב״ק הכונה את המכה בקורנס
על הסדן בשעת מלאכה בב״ר כל הכלים
קורנס לבצע בו את האגוזים דמחייה
בקורנסא וטרשיה עיין טרש פי׳ קורנס
מקבת קטן של ברזל פטיש גדול

קרנס בב״ר אנטרינות
בגמ׳ נשתברו רגליה ס׳ מאני
דנרזלא תלו לבקא בקורנסיה פי׳ בקרנו
ונרקי׳ בכלים שלהן לפי מה שהן קטנים
וכך כליהן קטנים וכך שנותיהן רגעים
הם

קרנסא בב״ר א׳
נדרים בגמ׳ דסיק נדר
במוא׳ קורנסא ל״א אמ׳ כלום כלומ׳ אינו
כינוי לקרבן

קרנק
בברא׳ רבה פרש נ״ט בקירה
ארבע שהוא עולה בקורנסים של ארבעה
קרונות כרותות אורזים תרג׳ קרונתהון
דארזיא והכותרות אשר על העמודים תרג׳
קרונתוון

קרס בב״ר ר׳
אליעזר אומ׳ האורג העושה
שתי בתי נירין ובקירוס וכנפה בב״ר כ״א
בכלים בניריים ובקירוס ובחוט גמ׳
מאי קירוס אמ׳ רב יהודה מצוביתא פי׳
כלי שאורגין אותו מן הסיב או מן זולתו
ומסננין בו ודומה לו דצבתא מענבין וקורין
אותו מסננת פי׳ אח׳ אומנות שעושין
מקנבס דקים חלקים שבו אורגים אורגו
בידים וברגלים והוא קלוט בשתי כמו
הניריים עצמו ודומה לו וקא מכלבל מצובת
מצוביתא צוביאתא

קרס
בב״ר כיצד מברכין בגמ׳ על דבר
שאין גידולו מן הארץ ובגמ׳ דב״ר המוכר
פירות על הפת שעיפשה ועל היין שהקריס
ועל התבשיל שעברה צורתו אומ׳ שהכל
נהיה בדברו בב״ר אין מעמידין בגמ׳ החומץ
האי חמרא דאקריס ל׳ יום קנואי יש בו
משום גלוי פי׳ בערך כרצס

קרס בברא׳ רבה בסוף
פרש׳ י״ב למלך שהיו לו שני
כוסות ריקים אמ׳ אם אתן בהן חמין
נבקעין צונן מקריסין

קרס
מהו לעתים ר׳ תנחומא אמ׳ לקירסין
ס״א לקילסין ר״א לעיבודין סב׳ אח׳ לקירטין
וכבר פי׳ בערך קקט

קרסטל בר״ה גמ׳ דמכל
ממה מדליקין בהמה תולין

קרסטל לבהמה בשבת בפר' השוכר את
הפועלין בגמ' ואלו אוכלין מביא כול מאותו
המין ותולה לה בקרקטל שבניה בבר' רבה
פרש א' ר' ירמיה שלח לר' זעירא חד קרסטל
דתאנים פי' הינו טרסקל והוא סל

קרוסטמל

בר' בלאים
ובר' מעשרות ובר' עוקצין
האגסין והקרוסטמילין פי' גרסומולי פי'
א' מגסים ובלעז פירא מילי פי' אח קטנים
תפוחים שרוכלין לענבים הנקראין מילין

קרסל

בפר' אלו טריפות
ואורבע כנפים וקרסולים בר'
אהילות עשרה בקירסל פי' גבולא מן ולא
משדו קרסלי קרסל קמוש וחוח במבצריך
תרג' קרסולין וחוחין קמוש ירשם חוח באהליהם

קרסם

בפר' ב' בכמה
ובמנחות בס גמ' דפר' ר' ישמע'
קרקמוה גמלים שברתה הרוח עיין בערך
זדר פי' חותבין שבולת לבדה ושאר
התבן עומד ויש אומ' שנוטל הענבים שיבשו
והוא כמו דימור זוטל זימור בכרם וקירסום
בשאר אילנות מי כי יאכלנו הארבה
תרג' ירוש' יקרסים ותיה גובא"

קרסם

ירוש' בפל' הי'
קורא דלא ילקי. ברש קורסים
לא אכול ליטרא דקוטר פי' הינו ברזל
שפי' במקומו"

קרף

בפר' ד' בכלים שולי קדירות פי'
כל חדש שאין לו שולים לשבת לא יביאו
כלי חרש אחר כמין גביע ומושיבין הקורף
זה עליו ויש אומ' כלים הם ונקראין בלשון
תלמוד קורפי"

קרפדאי

בפר' אלו טריפות בגמ' סימני
העוף אמ' אביי בואת שבשוכות קיפוף
בואת שבשרצים קרפדאי ס"א אושכרת

קרפטא

בר' גמ' דפר' י'
יוחסין ליתיב מר עוקרביטא
אומ' ליה מיסגי ליה למר למימר ספסל
כדאמור רבנן או איסטבה כדאמרין
אינשי

קלפא

בילמדנו בר'
בהעלתך מנורת של זהב קורא
קוראפסא של זהב פי' קונס של זהב"

קרצף

בפר' כיצד מעברין
נותנין קרצף לעיר בפר' המביא
כדי יין מן הקרצף ואמי כאן המכוזר פי'
מקום שמוקף מחיצות בלא קירוי כמו
חצר

קרץ

ביומא
בפל' ג' אמ' להן הממונה
ובפר' השוחט בגמ' אחר בעוף קרצו ומירק
אחר שחיטה על ידו גמ' מאי קרצו אמ' עולא
לישנא דקטלא טרפת קרץ מצפון

קרץ

בפר' ד' בנגעים
שתי שערות וכול עד ר' אליעזר
אומ' כדי לקרוץ בציפורן ר' עקיבה אומ' כדי
שיהן ניטלות בזוג פי' ענין תפישה בפ' ח
במקוות קירצה שפתותיה כאלו לא טבלה
פי' הדביקה שפתותיה ולא נכנס מים
בניה כאלו לא טבלה כדאמ' כל שאינו
ראוי לבילה בילה מעכבת בו אבל אם
היה הטה פתוח ויכול ליכנס בו המים אינו
חושש אם לא נכנס כדאמרי' כל הראוי
לבילה אין בילה מעכבת בו בפר' ו' בכיאה
אום נקרצת עם המשכול פי' אם מתאחזת
ומדבקת בר' גמ' דפר' הדר איקרצתן בינה
לא גרסי

קרץ

ביבמות
בפר' בית שמאי בגמ' הממאנת
מתוך דניכרת בקריצותיו וברמיזותיו פי'
כמו קרץ עין

קרץ

בתנ

בתנור שחצצו כו׳ ח׳ בכלים השרץ ב׳
בתוכן והקרץ בנתים כיר׳ כבר עגור
שמו קורץ חלות מצות תרג׳ גריצן כטירן
בתוספת חלה בסיפה ר׳ יוחנן אמ׳ משתעשה
מקרצות ברג׳ טהרות ובר׳ טבול יום
מקרצות נושכות זו בזו וככרים נושכים
זה בזה והאופה חמיטה על גבי חמיטה
בפ׳ ין בכלים התקינו להיות קורץ עליו
כיר׳ לערוך עליו הלחם ויש אומ׳ לחתוך
עליו הבצק מלשון מחומר קורצתי

קרץ

בפ׳ הרואה בגמ׳
מקום שנקרה אכלקורציה
בי מלכא כיר׳ קרא עליו מלשינות וכן
תרג׳ קרא בגרון אוכלי לא תלך רכיל לא
תיכול קירצין

קרץ

בויקרא רבה קדשים תהיון
אי קרצת לא מחשבת כיר׳ או הגעת
לשחר לא הגעת לערב במגילת איכה
ספקו עליך כפים קרץ וכניה וכנדר ודבר
לא הוה בר נש קריץ לתאניא דציבורי
קדמאי מיהון ובאמ׳ אל הכהנים כרש׳ סביב
חד זמן קריץ נוגש אצל שוטר ותקב בטרם
יכיר וכ׳ תרג׳ וקמת בקרצותא עד לא אש
אושתמודע גבר ית חבריה ותבוא אל חמותה
תרג׳ ואתת לות חמתה בקריצתא מ.. את
המשקפה כמו שחר תרג׳ אמרי אומיא
כמא זיותנין עובדי אומה הדא בקריצתא

קרצל

ברג׳ גמ׳ דהכ׳
המוכר את הספינה דקאי
עד קרצליה במיא תרג׳ ויעבירני במים
מי אפסים מי קרצולין

קרצף

אבל מקרצפים
כבר כיר׳ בערך קרצות
בפ׳ המגרש בגמ׳ כתב בכתב ידו מאי

קרציות אמ׳ אביי דירבתא דבינו כבי כבר
כיר׳ בערך דרב

קרקז

בס׳ גמ׳ דפ׳ הנודר מן המבושל
מאי דלעת הרמוצה אמ׳ שמואל קרי ק׳
קרקוזאי כיר׳ דלועין עגולין

קרקא

ברג׳ גמ׳ דפ׳
מצות חליצה ההוא קורקא
מיקרי כיר׳ מנעל של עור והוא עור עב
ובעמים יעשנו מן שתי עורות ומדבקין
בקולן של סנדרים ומלבטין עור עב והוא
כעין מוק אלא שהמוק תחתיתו מן העץ
וקורקא תחתיתו עור עב׳׳

קרקבן

בפ׳ אוטרפות
ניקב הקרקבן ובגמ׳ סימני
העוף כולהון עופות טהורות קרקבן נקלף
בגמ׳ הרואה בגמ׳ בפ׳ לבבך קרקבן טוחן

קרקן

בס׳ גמ׳ דפ׳
הנודר מן המבושל בקורקני
דאימיך כיר׳ במזיגת אימך׳׳

קרקס

בפ׳ מעשרות
ל׳ מאיר אומ׳ אף הקירקס
ירוש׳ אלו הן הקירקס כל שעוקציהן מעוטין
והלקטיהן מרובין מהדמי לה אמ׳ ר׳ אסי
כגון אילין קוניתא כיר׳ כמשמעו בלשון
ערבי קלקאס והוא כגזיני ליף שבירוש׳
במקומו

קרקס

ברג׳ בריתא דר׳ אליעזר
קורקסי השמים במימי עוקיינוס וקינוס
מחוזין ועשית קרסי נחשת בבר׳ רבה
כרש׳ יט׳ אפי׳ קורקסין של זהב עשה לו׳׳

קרקס

עיזא דקורקסא
כבר כיר׳ בערך טרבן׳׳

קרקס

ובתי בתי קרקסיאות
תאטריות כבר כיר׳

קרקע בערך תימטריות
בס׳ גמ׳ דבר בן סורר ומורה
אסתר קרקע עולם היתה כיר׳ אסתר קרקע
היתה ולא שמה דעתה לעבירה וכקרקע
זו לא זזה ממקומה אלא כאבן שאין לה
הופכין

קרקף בס׳ גמ׳ דב׳
בנה אשה אקרקף דארי
ואאוסין דגוריתא פיר׳ אקרקף דארי מראש
של ארי ואאוסי דגוריתא על חוטם של
כפיר במשרא דכורתי כיל בערונה של
כרישים חבטתיה כגון חובטין בלועא
דחמרא חטרתיה בלחי החמור הכיתיו ב׳
בכחוטרא בכר׳ א׳ בר״ה השנה בגמ׳ בארבעה
פרקים כושעי ישר׳ בנתן מאי ניניהו אמ׳
רב קרקפתא דלא מנח תפילי בכר׳ הער׳
בגמ׳ מצרי ואדומי ובכר׳ עושין פסין בגמ׳
ר׳ יהודה אומ׳ אם היתה קרקפנא חזיתיה
לדישך ביני עמודי כי אגדה ר׳ יוחנן להא
שמעתא פיר׳ אדם גדול דאיתי ראשך בין
העמודין של בית המדרש פ״א בעל גולגולת
גדולה נקראת קרקפנא בכר׳ חזקת הבתים
בגמ׳ במה דברים אומ׳ בחזקה כרגא אקרקף
גברי מנח

קרקפל בב׳ א׳
בגמ׳ בגמ׳ יום תגלחת ומניחין
קרקפלו של ר׳ ישמעא׳ בראשו בכר׳ העור
בגמ׳ וכולן שעיבדן ול׳ תתמה שהרי קרקפלו
של ר׳ ישמעא׳ מונח ברומי פיר׳ עורות שהופשטו
מן הראש של בני אדם נקראין קרקפלין
בלשון יון

קרקר בב׳ לא
יחפור בגמ׳ מרחיקין את
הסולם מכיון לי קירקור מהכא פיר׳ ציפצוף
העורבים וצעקתם בס׳ גמ׳ דתעניות מקרקר
עליהם כתרנגולת שמקרקרת על בניה
כיל בלשון של מקרקר קיר ושוע אל ההר

בכר׳ אלו טריפות בגמ׳ דרוסת הזאב מינהו נמי
מקרקרן פיר׳ מרתיעין וצועקין בילמדנו ויהי
חשך ובכס׳ דויהי בשלה כחצי הלילה צפרדעין
קרקורן היה קשה היה להן יותר מה שחתכם
כלומ׳ צעקתם

קרקר
בבר״ר רבה פרש׳ ע״ה וישב
לבן למקומו חזר לדוווו מלמד שנכנסו
חליסטים בביתו והיו מקרקרין כל הלילה

קרקר מקרקר קיר בכר׳
אלו טריפות בגמ׳ עד כמה תש׳
מיהא דתנן בכר׳ ב׳ בכלים הדקין שבכלי
חרש קרקרותיהן ודפנותיהן יושבין שלא
מסומכין שיעורן כדי סיכת קטן ועד לוג
פיר׳ הכלים הקטנים אם נפתחו ושתייר
בשוליהן שלהן קרקרותיהן והינו קרקעותיהן
או בדפנותיהן שהן הצדדין שיעור שיש בו
במקום שלא מסומכין ויכולין לקבל מני כל
כל שהוא עדיין מקבל טומאה ולא נאמר
בכיר׳ כמה שיעור קבלתו ושיעור של אותו
כלי כשהיה שלם למטה כדי סיכת קטן
למעלה עד לוג מלוג ועד סאה ברביעית
פיר׳ הכלי משהיה שלם היה מחזיק למטה
לוג למעלה עד סאה ונפחת ונשתייר בו מגו
כדי רביעית עדיין עומד במקומו לקבל
טומאה בזה נתן שיעור בכלי בכלי כשהיה
שלם למטה ולמעלה ובשיור כשנשתבר וכן
מסאה ועד סאתים בחצי לוג אם היה כלי
שהיה מחזיק בתחילה למטה סאה ולמעלה
עד סאתים ונשבר ונשתייר ונשתייר ממנו
שמחזיק חצי לוג מקבל טומאה וזה
שבראש המשנה יושבין שלא מסומכין ולא
פיר׳ כמה מחזיק יש לומ׳ הואיל כשהיה
שלם שיעורן כדי סיכת קטן שיעורן כשנשתבר
כדי סיכת אבר קטן של קטן בין יומו

כמפור״ש

במפורש כבג' דבר' המוציא יין לענין הוצאת
שבת ויש לומ' ולגדר סוטס מן המפורש חצי
לוג בסאתים חלק אחד מצו' חלקים בה וכן
רביעית בסאה חלק אחד מצו' חלקים
בה גם אלו הדקים אם ישאר להן תוך והן
יכולין לקבל חלק אחד מרצו בטג מקבלין מ'
טומאה. כדאמ' בבלנקוס סנכו ענן לו ותב
אמרינן קתאני בסוכה והוא הדין לדישה
בפר' יח בכלים התחיל מגדרין קאתני בסוטה
והוא הדין לדישה בה מניה טהורה עד שיגמור
קורקורותיה ·ובפ' ט באהילות כבג'
קורקורותיה טומאה בוקעת ועולה בוקעת
ויורדת פי' קרקעיתה

קרקש

כפר' הרואה בגמ' לא יקל מקרקשא ליה בת רב
חסדא ממגוזי בלקנא בפר' ערב פסחים
בגמ' לא יפחתו לו ולא ניקרקיש נבתגמא
מחצבא בפר' הכותב לאשתו בגמ' הניח
פירות מינקה מקרקיש לי זוזי וכתיב
ליה שטרא בשמיה בפר' השולח גט בגמ'
דסנך עבד שעשאו רבו מוקמינן ליה
מפיטורנא ומקרקש ליה זוזי וכתב ליה
גיטא דחירותא על שמיה

קדש

בפר' המגיד שמא יניחוס ויקדש הדס
בפר' ג בטהרות קדשו הרי אלו שנים חזרו
ונימחו בפר' א בסוטה בגמ' זה הכלל ואית
יין קדוש הבא משניר שדומה לעיגולי
דבילה פי' הוא כדגרסינ' בר' גמ' דפר' המוציא
יין תנא קדש יבש כזית ר' משה מלט מן
כארי אומ' יש לו ראיה בתת' ירוש' וקרח
בלילה וקרושא בלילא

קדש

בפ' אלו טריפות בגמ' סימני בהמה
קדיש טבא רבי ינאי פי' יש בחיות
בריות גדולות כמו הענקים בבני מרכ'
והן במקום פל

קלישן

קרשיני בבלייתא סמ' כרשיני
בפר' פי' בערך פיים

קרתן

בפ' ו' בדמאי קרתני שקיבל שדה
מירוש' פי' בלשון ערבי קודין לכפר אקריה

סליק פרק י'
אחל פרק י"ח

קש

בפ' ו' בבכורות המקיש בקרסולין פי' כשהולך מקיש קרסוליו
זו בזו ומשמיע קול והוא הקישן שבגמרא
ועיקרו מן דא לדא נקשן בפר' בזבים זב
שהקיש על כתוצטרה פי' הכה כמותה
ששנינו הקיש בקנה בפרק כל קרבנות בפר'
ג' בסנהדרין בגמ' נופריחי בנקישא תליא
מילתא פי' שסופק בפיו זו בזו וזו בזו כדי
להפריח יונו ויקדים לאידך ווגך מה' מנא
ידענא למיקש טפי ולא גמר ומקני היכך
פסול אבל תולה בדעת עצמו כגון משחק
בפסיפסין דלאו בי כח תליא מילתא מיניא
גמר ומקני קא [illegible] לן בס' גמ' דפר' הזהב
כמי' שלם שערי נין כרא נקיט ואתי תיגרא
פי' בהפנות התבואה מן הכלי כלומ' נשאר
הבית דיקס מן המזון דופקת המריבה
ובאה בר' גמ' דפ' א' במגלה בין
קיש כן שהקיש על דלתי רחמ' וכתחו לו פי'
דפק בכל שור שנגח את הפרה בגמ' כסהן
כדאני מה הוא דתנינ' איבעי ליה לנקושי
עליה פי' לדפוק בר' גמ' דעירובין ומי נקיש
ביה סיכתא וחבטיה חבדיה ותתקע את
היתד תרג' ונקשת ית סיכתא ותתקע

ותתקע בותר דדלילה בכל׳ ד׳ מיתות בגמ׳
בעל אוב ובכל׳ א׳ דכריתות בגמ׳ המחלל
הקשת זרועותיו הוי מעשה פי׳ שמקשקש
בזרועותיו

קש בר״ג גמ׳
דשוטה ברכיכא או במקושא
בכר פי׳ בערך מקש

קש בר״ג גמ׳ דכל׳ ואלו עוברין בפסח וכר״ג
גמ׳ דכל׳ כל המנחות באות נהי דחמץ גמור
לא קאוי נוקשא בעלמ׳ הוי פי׳ נוקשא כגון
עמילן שלטבחים ועומא של צבעים וקולן
שלסופרים שנחמץ מאליו בלא שאור

קט בכל׳ גט פשוט
בגמ׳ כותבין גט היא היא
קשה ליה וכגר לה קלא בכל׳ המקבל
כג׳ לשנים מועטות ההוא גברא דקביל
פרדיסא לעשר שנין וקש לחמש שנין כס׳
גמ׳ דכל׳ מי שהיה נשוי דההוא גברא דמשכין
פרדיסא לי׳ שנין וקש לחמש שנין נמי פי׳
זקן מלשון קשיש וישיש ואתם ושישים
תרג׳ ואתון קשישין קש דינא בכר פי׳ בערך
זקן

קישקש תרי קישקושי
הוו חד אברויי אוילני בכר פי׳ רש
בערך אבר יש מפרש קישקוש הינו עידור
אם שעדור בגננים וקישקוש בזתים

קשקש בכל׳ בהמה המקשה
בגמ׳ השוחט את הבהמה ומצא
בה נעשה כאגוז המתקשקש בקליפתו בכל׳
גיד הנשה בגמ׳ שולח אדם לא ילך אדם
לבית האבל וכידו לגין המתקשקש בכל׳
העור והרוטב בגמ׳ קולית המת כגון דאיכא
בזית מוח המתקשקש קיש קיש קריא
ס״א כישכיש קריא בכר פי׳ בערך כש

קיר בס׳ גג׳ דפ׳ ר׳
יוצא רוכב תר׳ אלו הם סימני

בגדות ר׳ אלעזר בר׳ צדוק אומ׳ משיתקשקשו
הדדין פי׳ נטו ונתקשקשו הדדין וגם צמחו
לה שערות פי׳ אח׳ נתגדלו כל כך שנוקשות
זו בזו נראין הדברים שזה ועקר שלמעלה
מזה והראשון שייכי בהדי הדדי

קש בכל׳ אעפ׳ שאמרו
ר׳ בגמ׳ ומניקה צינור שעלו
בו קשקשים בס׳ תוספת עירובין צינור
שעלו בו קוצים וקשושיות דורסין ברגלון
בצינעה כדי שיצאו המים בכל׳ המוכר את
הספינה בגמ׳ חלות דבש כגון שזב על
גבי קשקשים פי׳ שנפל על הקש ועל
התבן דמכוושטש הוא ומוקצה הוא בכל׳
במה בהמה בגמ׳ חמור ובקשושין שעל
גבי השבר פי׳ עשב שמשימין על גבי
המכה פי׳ אח׳ דכין של עץ שנותנין על
השבר שלא תתחכך

קישקש בר״ג גמ׳ דכל׳ השוחט אחד בעוף
עוף שנברא מן הרקק הכשירו בסימן אחד
תדע שיש קשקשים ברגליו כדגים בכל׳ אלו
טריפות בגמ׳ וברתים תנן התם בס״בא סימן
כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר אלו הן
הקשקשים הקבועין בו וסנפירין שהוא פורח
בהן גמ׳ כמאי דקשקשת לבושא הוא דכת׳
ושריון קשקשים הוא לבוש

קשבא חצב קשבא בכר
פי׳ בערך חצב

קשב בכל׳ הכונס יאן
בגמ׳ כיצד משלמת מה שהזיקה
ההוא גברא דקץ קשבא מחבריה פי׳ קשבא
ציני והוא מין דקל והוא דיקלא כרסא שמעולה
ושמן ודיקלא ארמא הוא קל וכחוש ס״א
דקץ תלתא מחבריה פי׳ ג׳ דיקלי קץ מיניה
לדידי חזו לי הנהו דקלים דקץ וג״ג בקיעה

פ

הי קיומי שהין שמרין ג' דקלים בשורש
אחד וקץ אחד מהנהו ג'

קשב

בהגדה בפר' הניזקין ולעלן כך
תלמידך דאינהו קשבי דחייא קלילא פי'
שכבן עמך חד כין תלמידך במיטה דליהוי
עשוי שהן יודעין שהחי קל

קשוות

בס' גמ' דפ' לולב
וערבה ר' יהודה אומ' אף שני
קשואות היו שם פי' כלים כעין קסוה
שפירש בערך קס'

קשט

בפר' א' בכריתות בגמ' הנופטס
את הקטרת הקושט שנים עשר הקושט
והחנוס עיין בערך חנס פי' כשרתא בלשון
דרבנן ובלעז קושטו

קשט

בהנוגע פר' כ"א בכלים במכבש
של חרש ובקסטנית טהור פי' כמין קשת
הענוי על המסור הקטן שמו קושטנית פי'
את קשת שעל גבי הכלי הנכבד וחרש בו
נוקב המלחים נסרים נקרא קשטנות במעיל
איכה איכה יעיב פי' צלפים קשטיס בתוס
שבת בפר' מעב' ולא יקדיח בקשטנית קשטמה
קשט כיה הקב"ה מקשט חתנים וכלות

קשייתא

בפר' יו"ה
הכפורים בגמ' האוכל הינו דאמרי
אינשי תרו קבי תמרי תרי קבי דקשייתא ו
וקרוח בפר' אלו טריפות בגמ' הדיאה ההיא
קשייתא דאישתכח בגורדתא פי' גרעינין
של תמרים או של זתים

קשיטה

בר' גמ' תר' דאוהו
בית דין בכרכי הים קורין
למעה קשיטה בר' רב' פרש' כ"א משאל
לי מרגלתיך משאל קשיטך מפיק חדא
אמרתא למרעיא מפיק חדא קשיטה
למרעיא ויתנו לו איש קשיטה אחת תרג' ויהבו
ליה אינש מעה ואיכא דאמרי מרגליתא
וא' דא' חורפא

קישן

פי'
הקישן והקלבן בפר'
בר"ה זה הפרק

קשק

בפר' פי'
בקישקי ואבר ואדי
בערך אבר ואדי

קשר

בפר'
דבה בר בפא אמ' קושרי
פי' בערך מנקטמין קישרי פואה בפר'
פיל בערך פואה בפר' ג' בשביעית ר' יוסי
אומ' משיקשר פי' משעושה קשרים קשרים
שכיון שנתקשר קשר העליון מיד הוא יבש
בפר' מחרץ בנקוות אלו שאין צריכין שיבואו
בהן המים. קשרי העני פי' הקשרים שבבגד
העני אינו צריך להתירם בשעה שטובל הבגד
כ"א קשרים שיש לבגדים כמו שיש לבגדי
אשי המלכות בגדים נסגרים ונפתחים
ויש לנשים עדי כרכת כלה קישוריה וכת'
והצעדות והקישורים ומתרגמ' וקלקטמסיא
בפר' במסיכין בגמ' תינוקות אחת על קשרי
אצבעותיה של יד ואחת על קשרי אצבעותיה
של רגל בחלק בגמ' דור המבול ת"ר ג' שימשו
בתיבה וכולם לקו ואלו הן כלב ועורב וחם
כלב נקשר עורב רק חם יצא ממנו כוש
שלקה בעורו וישנו בערך כחס

קשר

בפס' דאחרי מות
ובויקרא רבה בר' אחרי מות
וכבי ימוך אחיך פרש' אשרי משכיל וזה
היה חלקי מכל עמלי מאן דאמ' קוריא מאן
דאמ' קונייה מאן דאמ' קושרתיה

קשת

על הקשת
אותו מברך בא'
בשרואה
י"י אמ"ה זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים
במאמרו בר"ה גמ' דחלק כל המסתכל
בערוה קשתו ננערת של ערוה הצור

תעור קשתך פי' בערוה של משה קשתו
שלו ננערה אומר שלו מתחסרת להודיעו
שכל עריה תעור קשתך עריה משמע ערוה
בלומ' אם כיסתה אלא אתה בערוה תעור
קשתך בס' גמ' דכ' א' ביבמות מתרמוק
מאי טעמ' לא וכול עד שיתה אבי קשתוי
שנתנו על בנות ירוש' שכל נשים בציון שנ' ועל
עברם. לטה פרש' נג' ויירש זרעך את שער
אויביו זה תרמור וכול שר בהרבן א' העמידה
כ' אלפים קשתים וכול סא בששים קשתים
לא יורה שם חץ תרג' לא יקשית תמן גירי

קשתא בפר' חזקת הבתים
בגמ' כל חזקה ההוא גברא דדר
בקשתא דעיליתא פי' קשתא נזם מקום
בעיליתא בעליה

סליק פרק יז

אחל פרק יח

קת פר' גמ' דפר' כל שעה
קתיהו בטינא ופרזליהו בנורא בב' ג' אמ' להם
הנימונה בגמ' מולבן בקתתא דנגארי וחזיני
בפר' אלו מציאות בגמ' מצא בגל אמ' רב
אשי סכינא בתר קתא בב' גמ' דפר' השוכר
את האומנין ובר שמואל קא מיכלבני דאמ'
שמואל בס' גמ' דפר' שבועת הדיינין האי
מאן דאוזפיה מלפא דזוזי לחבריה ומטה
ליה קתא דמגלא עילויהו וט' בס' גמ' דפר'
השואל ומהדר ליה קתיה פי' יד הסכין
ויד נרגא וחצינא ומגלא נקרא קתא

קתדרה בס' פר' מפנ'
פי' שאמרו פר' ה' בכתובות
אורבע וושבת בקתדרה בהחדש נ' ל'

בכלים היתה מוטה על צידה כמין קתדרה
ובפר' כ"ד ג' עגלות הן העשויה כקתדרה
טמאה מדרס פי' עגלה עשויה כמכסר
והוא כסא והוא כרסי והוא קוהרקא בגמ'
דפר' החליל ושא' קתירדיות היו שם כנגד
ע"א זקנים בפר' טיר מברכין בגמ' הם ...
אורחים נכנסין ויושבין על גבי ספסלים ועל
גבי קתידריות בב"ר רב' פרש' מה' ויקח לו
את כלאה על דעתיה דר' יהודה קתדרין דדין
כל קביל דדין

קתר בהנזה דכ' א' במגילה וישנה
ואת נערותיה לטוב ושמואל אמ' קתלי
דחזירי בפר' א' בחולין בגמ' הכל שוחטין
ולעולם שוחטין ובתים מלאים כל טוב
קתלי דחזירי פי' בלשון כביש פי' אח של
גמון חתיכות של בשר שנין מבשר חזיר
שעושין אותן מין קמח וסלת ונקרא קתלי
ובטיית כותל ויש ששונין הא דמגילה קדלי
דחזירי ומפרשין עורף של חזרת בלומ'
דגוש שלחסא

קתליכוס למלך
שעשה לאוהבו קתליכוס שלו האמינו על
האוצרות שלו ירוש' בשקלים בפר' אלו הן
הממונים תנא משני קתוליקין

קתון בפר' טרף
בקלפי והטם מין הקיתון
של זהב בס' פר' הישן ושטף לו הקיתון על
פניו בפר' ד' מיתות בגמ' מצות הנשרפין
למה ת"ל ... חכמ' דומה נכרי עם הארץ
בתחלה דומה לקיתון של זהב וכול

קתר בילמ' והרי
הארץ מתקנת לכם קתרים
ונתנה הארץ יבולה ואין הארץ מתקנת
לכם קתרין ואת ארצכם בנחושה

קתר וישימו בסלע ביתם
תרג ועבדין להון ביתא בקתרין
קתרוס אוי לי מכירה
קתרוס אוי לי מקולמוסן עיין
עיין בערך קולמוס
קתרוס
ואודרא עיין בערך אודר
קתרוס תף וחליל ויין
משתיהם תרג קתרוס ומבובא
קתרוס כבבה כסנטרין וסומפוניא וכל
זני זמרא

נשתלמו כסדרי ערוכים
תשעה עשר ערכים
ניצוח למתקיא הכימ׳
דפתו אבהעין קתקוא
עדך כף כהזון לתקוא
אחד ערך ל׳

ל׳ בסוף גמ׳ דנד׳ הבא על יבמתו
הוא קים לה ביורה כחן והוא לא קים
ליה ביורה כחן בם גמ׳ דנדרים הכא נמי
הוא גופה אמרה הני נהי דנביאה ידע
בבעלה ביורה כחן מי ידע ומשום הכי

משקרא ל׳ בויקרא רבה
פרש׳ ראשו אם אתה עושה ריש
דלת אתה מחריב את העולם כולו כגון לא
תשתחוה לאל אחר ואם עשית דלת ריש
אתה מחריב את כל העולם כגון שמע ישרא׳
יוי אלהינו יוי אחד וכן אם עשית כ״ב ב״כ
ה״ח ח״ה ל׳ ברא׳ חולין התם
מוריא ואמרינן בר בירב ליכול
חמימא המורה הלכה בפני רבו ברא׳ גמ׳ דפ׳
הדר לא ברא׳ מאה המאה
והדימיון מפורש בפ׳ א׳ בחגיגה הדימיון
אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה
וכול עד אבל חכמים אומ׳ הראייה מעה כסף
וחגיגה שתי כסף ועוד מפורש בערך חג מראות
נגעים כבר פיר׳ בערך רע בשילה אוכלין
קדשים קלין בכל הרואה פיר׳ העומד בשילה
כל מקום שרואה מלא עינו מותר לאכל שם
קדשים קלים ומעשר שני ולמה בכל הרואה
מפורש בערך קלע בפ׳ נערה בגמ׳ האב וראה
בנים לבניך שלום על ישרא׳ כיון שבנים
לבניך שלום על ישר׳ דלא אתו לידי חליצה
ויבום בילמדנו בפ׳ ברש׳ אלה תולדות נח אמר
איוב ידעתי כי כל תוכל ולא יבצר ממך
מזמה והוא אומ׳ וירד יוי לראות את העיר
ואת המגדל אלא ללמד לבריות שלא יהיו
אומרין עדות אלא אם כן ראו שד׳ והוא עד
או ראה או ידע בגמ׳ דפ׳ א׳ בברכות ראובן
אומרה לאה ראו מה בין בני לבן חמי
ראו בן חמי מעג׳ דברעותיה זבין בכורותיה
ליעקב חזי מאי מיקני ביה דכת׳ וישטם
עשו את יעקב אבל בני מעג׳ דבעל כורחיה
משתקיל בכורותיה דכת׳ ראובן בכור ישר׳
כי הוא הבכור ובחללו יצועי אבין ניתנה
בכורתו ליוסף

לא

בילמדנו בפרש׳ קדשים תהיו ירא את יוי
בני ומלך אומ׳ הקב״ה ירא את יוי בני ואחר
כך מלך מע״ב שאמרתי לך שתחלוק כבוד
למלכות אם אמרו לך שתטעה אחריהן אני
אותמאבד את עצמך לא תשמע להן ואם
תתירא ממני אני ממליך אותך עליהן של׳ ירא
את יוי בני ומלך עם שונים א׳ תתערב עם
אותן שאומ׳ שני אלוהות הן א׳ תתערב ד״א עם
אותן שהן משונים במעשיהם ועושין מינין
א׳ תתערב

ראיה

בילמדנו
בכי תשא ותמות עזובה ויקח
לו כלב את אפרת ותלד לו את חור וחור הוליד
אורי ואורי הוליד את בצלא׳ וראיה בן שובל
הוליד את יחת ויחת הוליד את אחומי ואת
להד אלה משפחות הצרעתי בצלא׳ שם
שקראה לו אמו אומתו והקב״ה קרא לו
ה׳ שמות על שמו של משכן ראיה שהראה
הקב״ה לישר׳ שהוא מתוקן מבראשית לעשות
את המשכן שובל שהוא בא להעמידו יחת
שנתן חיתיתו של הקב״ה על ישר׳ אחומי ש׳
שאיחה ישר׳ להקב״ה להד שהעמיד הוד והדר
שהוא הדרן של ישר׳ ור׳ חיה בר אבא אומ׳
להד שהדר שבשבטים ודוגלו של׳ ואתו
אהליאב וג׳

ראמות

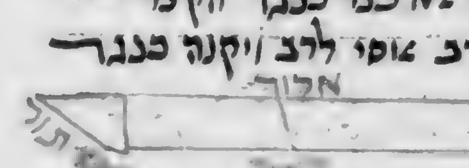
ודכד נתנו בעזבוניך תרג׳ אבנין
טבין ומרגלין

ראש

בפ׳ א׳
בראש השנה בגמ׳ בר מקים תנא
דבי ר׳ ישמעא׳ מעביר ראשון ראשון וכך היא
המדה כיר׳ ארס ישר תנאים בדרכין אם נכשל
בחטא ועדיין לא בא חטא על ידו מעבירו
אותו החטא אין הקב״ה כותבהו עליו אלא
מעבירו וכך היא מדתו של הקב״ה שלא ׳
לחייבו מתחילה כדיכת פעמים שלש עם
גבר אמ׳ רבא ועון עצמו אינו נמחק אלא
בלומ׳ תלוי הוא ועומד עד שעת מיתתו
אם נמצאו זכיותיו מרובין עונותיו עברו
ראשון ראשון והלכו להן ונהיה במחיצתן
של צדיקים ואם רוב עונות מתחשב גם
הראשון התלוי ועומד בכלל העונות שעשה
אחר כך וקימא לן דהני כולהו בזמן שמת
הוא בלא תשובה אבל אם מת בתשובה הקב״ה
מוחל לו על כל עונותיו של׳ ורשעת הרשע לא
יכשל בו ביום שובו מרשעו כ׳ אח׳ והיא ה׳
המדה היא המידה השביעית שבויעבור
שנקראו י״ג מידות והיא ורב חסד בית הלל
אומ׳ מטה כלפי חסד וכיר׳ ישמעא׳ מעביר
ראשון ראשון ומהרבה החסד החנס וראשו
בשמים עיין בערך חמס כיר׳ ראשי בשמים
בלע׳ אגט מוסקטא בפר׳ אחר דיני ממונות
בגמ׳ דיני נפשות קח את כל ראשי העם והוקע
אותם אם העם חטא ראשי העם מה חטאו
אומ׳ רב יהודה אומ׳ רב אמ׳ לו הקב״ה למשה
חלק להן בתי דינין מאי טעמ׳ אימ׳ משום
שאין דנין שנים ביום אחד והא אמ׳ רב חסדא
לא שנו אלא בשתי מיתות אלו אבל במיתה
אחת דנין אלא כדי שישוב חרון מישר׳ ראש
השנה אסור בתענית מהכא ירוש׳ בר נמ׳ דנר
סדר תענות האלו שבן מצינו בראש השנה
מתריעין אבל לא מתענין בפר׳ א׳ בר״ה השנה
בגמ׳ על ששה חדשים של כנין תינוק לי
ההוא יום של אחר ראש השנה בתשובות
הגאון רב שר שלום כתיב בר״ה השנה בשבתי
ושיבות אומ׳ בין בתפלה בין בקידוש היום
מועדים לשמחה וחגים וזמנים לששון בפר׳
אמ׳ ר׳ עקיבה בגמ׳ מתן לערוגה מילא תנן
בב׳ ג׳ בכלאים היה ראש תור ירק ונכנס לתוך
שדה ירק מותר בהשירה כר׳ יח׳ בכלים
כיצד מודדין אותו ראש תור בר״ה גמ׳ דסוכה

אותו

אותו טפח היכן מעמידין רב גומ׳ כנגד היוצא
פי׳ סוכה זו יש לה שתי דפנות מערבית ודר
דרומית ורוח מזרחית ורוח צפונית פנויין
וזה הטפח יעמיד בקרן מזרחית צפונית
כנגד היוצא מסוף דופן דרומית כדי שיהא
לדופן מזרחית כצורת פתח ויהיה הכר
לפתיחה ויעמידנו כנגד ראש תור בזוית
שלרוח צפונית מערבית כדי שימתח חוט
מזוית צפונית מערבית לסוף דופן דרומית
באלכסון שתיק רב כהנא כנגד היוצא כנגד קצה
הדופן היוצא והוא ודאי מקום הפתח אמ׳ ליה
רב כהנא ורב אסי לרב רק מה׳ לאוקומי בקצה
כלפי חוץ במקום הפתח כדי שיהא כנגד
היוצא אי אפשר דמוקים ליה גומי והוא כנגד
היוצא בראש תור דא״ע דבריבועא איכו
כנגדו אלא באלכסונא ישנו כנגדו ובריר(א)
מילתא דתנן דהכין הוי ראש תור באלכסונא
מדקמרינ׳ התם בר׳ גט׳ דתנ׳ המוכר את הבית
מצר לו מצר אחד ארוך ומצר אחר קצר
אמ׳ רב לא קנה אלא כנגד כנגד הקצר אמרי
ליה רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד
ראש תור

והכין לענין סוכה כד׳ הויא דופן ארוכה
ודופן קצרה זו לזו כנגד ראש תור וכיון
דכלישנא כנגד ראש תור לפנים וכנגד היוצא
לחוץ משתכח דר׳ יהושע בן לוי לא פליג ע״כ
מאן דאמ׳ יעמידנו כנגד ראש תור אלא הכין
קאמ׳ מעב׳ שמעמידו כנגד ראש תור ירחיק
מן הזוית פחות מג׳ מפני שהוא כלבוד
וכמו שישנו בזוית דאמי וקא הוי בה נמי
הבירא טפי ואתי מינה הכשר סוכה והוא
ז׳ טפחים ואיל ופחות מן ג׳ הזוית וטפח שוחק
שמעמידו ושר׳ פחות מג׳ מאחורין נמי כלפי

כלפי הפתח כלבוד ראמו נמצאו ז׳ טפחים
ואיל ופחות בעשרה בתים בפ׳ יג׳ בנגעים
בית המבוי ראש ופתן פי׳ אותה האבן או אותו
העץ שתופס מצד מערב נדבך שלו ומצד מזרח
נדבך של חבירו שם אותה האבן או אותו העץ
נקרא ואותן המכניס ועץ שמטבך במזרח
אחת ומטבך אחר במערב אחת שמן כתנן
בס׳ רטומות ופר׳ מי

ראתן

שאחזו ובפר׳ כלהיד בגמ׳ בית
שמאי הקיזו שניהם ושימשו הויין להן בתים
בעלי ראתן בבר׳ רבה פרש׳ מ״א ויגע יוי
את פרעה ובויקרא רבה זאת תהיה אמ׳ רבן
שמעון בן גמליאל מצאתי זקן אחד מוכה שחין
בציפורי ואמ׳ לי כד׳ מיני שחין הן ואין לך מכות
רע להשתמש אלא ראתן בלבד ובה לקה פרעה
הרשע

סליק פרק א
אחל פרק ב

רבי ירוש׳ בר׳ בפ׳ ב׳ בכתובות
לא הילכו למידת הדין לממון אחר
הרוב רוב המדבר שבלשון בבר כיל בערך
לשון כרם גמ׳ דמסכת יומא ריבוי שבעה
ומשיחת שבעה פי׳ ריבוי מה שלובש כהן
גדול ח׳ בגדים ז׳ ימים משיחת ז׳ וימי
משיחתו שמושחין אותו ז׳ ימים משמן
המשחה ואחר כך הוא כהן גדול משוח
בשמן המשחה ומרובה בגדים בבר
כיל בערך משח בפר׳ השותפין בגמ׳ אין
חולקין את החצר אמ׳ רב הונא אחד מבני
מבוי שביקש לסתום כנגד פתחו בני
מבוי מעכבין אותו מפני שמרבה עליהן את

את הדרך כיצ' אם ביקש לסתום אותן ד'
אמות שיש לו בחצר ולהקיפן בגדר כנגד
בני מבוי שבינן מעכבין עליו שמרבה
עליהן את הדרך להקיף אותו סיתום כיצ'
אחר כגון שיש לראובן חצר בסוף המבוי
וביקש לסתום כנגד פתחו מכלל המבוי בני
המבוי בני מבוי מעכבין עליו ר' שאומ' לו
עד עכשיו כשרבין בני אדם במבוי דוחקין
ונכנסין במבוי עד סופו ומעתה שסיתמתה
הרביתה עלינו רגל בני אדם הדורסין במבוי
בל כר' חזקת הבתים בגמ' לקח בית מאי טעמ'
מפני שמרבה עליהן את הדרך כיצ' לקח אחד
מן השותפין בית בחצר אחרת לא יפתח לחצר
השותפין מפני שמרבה על השותפין דריסת
הרגל של אותן שהיו דרין באותו בית מה שלא
היה שם קודם לכן בב' מי שמתו בגמ' האחין
והשותפין מסייעא ליה לרב הונא דאמ' רב
הונא ברכת הבית ברובה כבר כ' בערך
ברך בר' עירובין ובר' סוכה רובו ומקפיד
עליו חוצץ כיצ' דבר תורה אם נקשר רוב
שערו של' טמא כל שיער ושיער בפני עצמו
והוא מקפיד עליו להתירו חוצץ בין לבין ה'
המים אם לא יתירנו כר' ה' בבא מציעא
איזהו נשך ואיזהו תרבית כתוב בכיצ' ר'
חננאל בפר' המוכר את הבית בגמ' המוכר
את העיר מיתאנן בתוספתא ישרא' שעושה
לגוי אפיטורפוס או סנטר מותר ללוות ממנו
בריבית בס' פר' א' בע"ז ובס' גמ' דפר' היה נוטל
את מנחתה כי רבים חללים הפילה זה תלמיד
שלא הגיע להוראה ומורה כמו שפי' בערך
קטן ועצומים כל הרוגיה זה תלמיד שהגיע
להוראה ואינו מורה בב' א' בתמורה בגמ' אין
המים שאובין שהשאיבה מטהרת בקבייה
ובהמשכה פי' אם רובה רהט כ"א לא הוי

שאובין אלא מי גשמים דראויין לטבילה
לכל הטמאין חוץ מזבין ממלא בבתה מן
השאובין יט סאה ונותנן למקוה וזוחלין
לחוץ אצל המקוה ועושה חריץ כעין צנור
והן נמשכין למקוה כדלמדנו בר' וישלח יעקב
כי רב מאר נחמן כי עזוס מאד עושה
דברו מה ענין זה לזה אמ' הקב"ה שהמלאכים
קשים ונקשה מהן ומי עזוס עושה דברו
מי שמקיים תורתו הוא גדול מהן בפס' דסליחות
רב חסד מטה כלפי חסד וישמעון זה בערך
כבש ובערך ראש בפר' אלו הן הגולין בגמ' ומלוונו
ר' מאיר אומ' הוא מדבר עצמו על ידו של' וזה
דבר הרוצח אמ' לו הדבה שליחות עושה כלום
יותר מועיל דיבור שני תלמ' חכמים שהן שלוחי
בית דין מדברי הרוצח בב' ב' באהילות רוב
בנינו ורוב מניינו שלמות מעפ' שאין בהן
רובע טנואין וכמה הן רוב מניינו קכ"ה בפר'
כהן גדול ונזיר בגמ' השדרה ובית הלל אומ'
מן הגויה מרוב הבנין או מרוב המנין האמיר
וושן במרפקי ידים ורגלים בפר' א' בפסחים
בגמ' ועוד ובב' לולב וערבה בגמ' מצות ערבה
אמ' רחבה אמ' ר' יהודה הר הבית סטיו כפול
היה כיצ' הוה מספקא ליה אי משום ר' יהודה
או משום רב יהודה והיה מדקדק שלא יחליף
השמועות והיה שונה דאבי ואמ' רבנו יחי
לעד אינו כן אלו היה אומ' ר' לא היה אומ' לא
רבו ולא רבי ואינה מילה כלל ואינו אומ' טעם
ולא כבוד לו וכך אמ' יחי לעד כי רחבה
לא ראה ר' יהודה מעולם אלא רב יהודה
וסופר טעה וכתב ר' יהודה וראו הגאונים
בזמן הזה שאין באותו הדור ר' ואמרו כך
אלו דברי ר' חננאל ולפי' הראשון מצאנו סיוע
בפר' מקום שנהגו בגמ' כיוצא בו אמ' רב
ספרא נקוט דרב הונא בר אויקא ליד' דדייק

וגמ'

וגמ'

וגמ׳ שמעתא מכומיה דרביה כרחבה דטס
בריתא וכול בפר׳ השולח גט בגמ׳ עבד וכב׳
העור והרוטב בגמ׳ הלטאה רב תנא הוא
ופליג פי׳ רב האיי ז״ל דלישנא דייקא מכומיה
דרבואתה מיצאנו רב אבא בב׳ מקומות
הרא בפר׳ ג׳ שאכלו בגמ׳ נשים רב אבא אמ׳
צריך שאומ׳ הודאה תחילה וסוף ואידך בפרק
זה שנכלו לה נכסים רב אבא אומ׳ שאלתי
את סומכוס ובשבת בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם
לא הביא רב אבא אמ׳ הטבילה ואחר כך
ילדה ויתבא הוא רב כאשר פי׳ בערך אבוי
פי׳ אח רב הוא מכלל לוי ובר קפרא ור׳ שמעון
בר׳ ור׳ גמליאל בר׳ שהן תנאין ועוד הוא מכלל
אמוראי כגון שמואל ורב הונא קמא וזולתם
ואין בריתא דוחא דבריו לפי שהוא תנא חולק
עם התנא בכ׳ ב׳ בכתובות בגמ׳ דסמך האשה
דפתה ביה ואמ׳ לנא דבנא אשי פי׳ שנשא ונתן
עמהן וכיון דפתה ביה הכי ודבנא אשי ודאי
הוא לא משוי נפשיה כבית דין חצוף בס׳ גמ׳
דפר׳ א׳ בסנהדרין דבותינו שבבבל רב ושמואל
דבותינו שבארץ ישר׳ ר׳ אבא כגון דא בריבה
דבה בפר פי׳ בערך צריך ויקראו לבנו אפרך
תרג׳ ירוש׳ רב בחכמה ורך בשנים

רב

ברא׳ תגמיר והרובין
שומדין שס ברא׳ גמ׳ דסוכה
שכן בבבל קורין ליגוקא רביא בשוטה פר׳
אדוסה ושומרת יבם בגמ׳ מעוברת והרובה
שנשא עקרה והנערה טובת מראה תרג׳ ירוש׳
רביתא שפירת חזו בחורים טחון נשאו תרג׳
רובין ריחיא נטלו וג׳

רב

דלא מוקים רביתא פי׳ דבועתא
אין מופלגת ובבר פי׳ בערך קדש

רב

בפר׳ א׳ בגיטין
פי׳ מאיר אומ׳ ובפר׳ מי

שמות בגמ׳ שי׳ קרקע דתנן בפר׳ ג׳ בפיאה
חוץ מאחד מריבוא שבהן פי׳ אחד מרבוא
לאו כל כך דוקא דצריך למימר הכי אלא
אפי׳ אמ׳ חוץ אחד מריבוא לא יצא בן חורין
דמוספתברא דאותו אחד מריבוא מרידיה קאי
ויש ששונין חוץ מאחד מרובו ופי׳ חוץ מדבר
אחר שהוא הרוב ברא׳ גמ׳ דפ׳ גיד הנשה ובגמ׳
דמסכת תמיד ברכות דתנן בס׳ שקלים
ומשמנים ושתי ריבוא נעשית פי׳ פב קצרין
פא׳ ומשמונים ושתים ריבות כלומ׳ פב׳ נטלות
ארגוה

רבב

בס׳ גמ׳ דפר׳
א׳ בשבת של זכת ושל גבריתה
של רבב ושל גבינה בפר׳ המוציא יין בגמ׳
המוציא יין בגמ׳ המוציא חבל רבב כדי לשוף
תחת אסכוגית קטנה בס׳ גמ׳ דפל׳ אין קושרים
כל תלמיד חכמים שנמצא רבב על בגדו
פי׳ רבב שומן וקירא ונפטא וזפת וכיוצא
בהן אם נמצא על בגדו של חכם חשוב מ׳
מנושנאי התורה שאין בני אדם דביקין בו
שלא יתלכלך מלבושם ממנו פי׳ דבר
דם יבש כמו דיברא דכוסליתא עד ג׳ יומי
לא חיית מיכן ואילך חיין ותלמ׳ חכמ׳ שנמצא
רם על בגדו העליונה הרי זה מכוער בפר׳
לא יחפור בגמ׳ ואת מי רגליה אמ׳ רב בכל
עושין מחיצה חוץ ממלח ורבב בפל׳ אין
מעמידין בגמ׳ נודות גוי דובבין ועודן ויש
נותן לתוכן יין פי׳ רובבין זופתן בזפת דובבין
כמו רבב גוי דובבין וישרא׳ נותן לתוכן יין
שנותנין מעט יין בזפת שנדלק הזפת כדי
לצננו בס׳ גמ׳ דשוטה אמ׳ ר׳ אלעא בר ברכיה
אלמלא תפילתו של דויד היו כל ישרא׳ מוכרי
רבב שנ׳ שיתה יוי מורה להם פי׳ כסולת
שעוה הוא ומפני שהזכיר שבטל נכתב צופים
בא להודיע שלא נשאר להם אלא כסולת

של שעוה פי׳ אח׳ מוכרין דבר מאוס מרוב
ענוות שיתה יוי מורה להם התגלגל להקב״ה
להעשיר״ב שיעשירם שיידאו בני אדם מהן
ומאדם עשיר מתיראים

רבובה

עבד ליה
רבובה לבריה כבר פי׳

רבובה

בערך אידוס
בפ׳ ג׳ במדות וכבש היה
לדרומו של מזבח לב׳ על רוחב ט׳ ורבובה
היתה במערבו והיו שם נותנין פסולי חטאת

רבג

העוף בפ״ג באהילות
וברג׳ גמ׳ דל הישן וכן מרבג של
אבנים וכן סואר של קורות בפ׳ גמ׳ דפ׳ כל
הכלים כעכ אחת הלך ר׳ למקום אחר ונמצא
מרבג של אבנים פי׳ אח׳ מרבך פי׳ מרבג
כמו בנין של אבנים זה על גב זה פי׳ תניא
ברז תורת כהנים לענין זריקה יכול יהא זורק
ורובג ופי׳ שיתן אחד על אחר כמו מרבג
של אבנים

רבד

דיבדא
דבוסילתא כבר פי׳ בערך כסול

רבד

ובערך כנר בפ׳ טרף
בקלפי על הרובד הרביעי שבהיכל
בפ׳ א׳ במדות בית המוקד כיפה בית גדול
היה מוקף רובדין של אבן ובפ׳ ד׳ התחתונה
חמש ורובד שש האמצעי שש ורובד שש
והעליונה ו׳ ובפ׳ ג׳ רום מעלה חצי אמה
ושילחה אמה אמה ורובד ג׳ אמות פי׳ מצבות

רבך

בגמ׳ דמסכת
תמיד אמ״ר ירמיה לחם חמין
לרבוכה פי׳ מן מרבכת תביאנה במגילת
איכה בכה תבכה בלילה למה בלילה שלא
היה קולו הולך ביום מקול תרבוכות היום

רבל

בפ׳ אין טריכות
בגמ׳ הריאה מדבל חמ ד׳

דורבילא פיה כבר פי׳ בערך אורבל

רבע

בפ׳ גמ׳ דפ׳ א׳ בפסח
רביעי בקדש פי׳ ד׳ הם ונגע
בשר זה בכנף בגדו שנגעו בו שרץ ונגע בשר
זה בכנף בגדו הטמא ונגע עור הבשר
און בגזיר או ביין או בשמן ונגעו אלו
מאכל נמצא הכנף של בגדו שנגע בשר
ולד א׳ והבשר שנגע בכנף ולד ב׳ והלחם
והנזיר שנגעו בבשר ולד ג׳ ויין ושמן שנגעו
בו ולד ד׳ ושאלום היקדש כלומ׳ היכבל זה
פי׳ בפ׳ שוטה ירוש׳ פ״א בערך בשר בפ׳ במה
מדליקין בגמ׳ על ג׳ עבירות רביעית דם
נתתי בכם וכו׳ ברז גמ׳ דשוטה ונזה יש שיש
בו כמה רביעיות רוח קמעה עוכרתו אדם
שאין בו אלא רביעית אחת על אחת כמה
וכמה פי׳ הוא הדם הצלול שבלב שנאמנו
משתית הלב אין בו אלא משקל כה׳ בקנים
שהוא רביעית הלוג ירוש׳ פסח ברז פי׳ הנוזיע
יין בגמ׳ רביעית של תורה אצבעיים על אצבעיים
על רום אצבע ומחצה ושליש אצבע רביע
בקרקע ורביע במעות כבר פי׳ בערך יותר
בפ׳ הנזקין בית דין של אחריהן אם הלוקח
מסיקרקון נותן לבעלין רביע גמ׳ אמ׳ רבה
רביע בקרקע שהוא רביע במעות פי׳ כגון
שקנה מסיקריקון שדה ארבה ת׳ אמה בש
דינרין מחזיר לבעלין ק׳ אמה שאך ביד הקונה
ש׳ אמה רביעם ק׳ אמה דמיכל ק׳ אמה
ממנה ע״ה דינרין נמצאו ק׳ אמה כש״ה דינרין
רביע בקרקע הנשאר בידו של קונה שכן רביע
נמי במעות שקנה בהן כל השדה ושמואל
אמ׳ רביע בקרקע שהן שליש במעות פי׳
מחזיר הלוקח לבעלין מאה אמה שכן רביע
של כל השדה שארו ביד הקונה ש׳ אמה
בש׳ דינרין דמיהן לפי מה שקנה ק׳

דינרין ככל מאה מאה נמצאו מאה מאה
שלוקח בעל השדה דניהן ק׳ דינרין שהן
שליש המעות שקנה בהן השדה במאי פליגי
רב הונא סבר גבי חומשא דבן כלום מוזיר
המבין סיקריקון מה ששוה חמשה כארבעה
ותו שהוזיל הסיקריקון מחזירו לבעלים
ושמואל אומ׳ גבי ריבעא וכך הפיל מחר הוא
שבכר כיארנו חשבון מחר רב הונא סבר
מחזיר חומש בקרקע או רביע במעות שאם
גבי חומשא דבן כיר מה ששוה במאה קנה
בשמונים כשנותן לו עשרין נמצא שנותן לו
רביע השמנים שקנה בהם קרקע שהן רביע
הקרקע שנשארה בידו ושמואל סבר גבי
ריבעא דבן כיל שקנה בעה מה ששוה
מנה הולכך נותן לבעל השדה כה שהן דמי
רביע כל השדה שקנה ושליש המעות שנתן
לסיקריקון ומותבינן על שמואל ומשנה
ראשונה בית דין שלאחריהן אמ׳ כל עד ד׳
הושיב בית דין ונמנו שאם שהת בפני
סיקריקון יב חודש כל הקודם בהן זכה ונותן
לבעלין רביע בקרקע ורביע במעות קשיא
לשמואל שאמ׳ שהן שליש במעות ופריק רב
אשי כי תניא הא מתניתא רביע במעות
לאחר שבאו מעות לידו של בעל השדה
כגון שקנה ת׳ מאה בש׳ דינרין ונתן גם
לבעליו ק׳ דינרין נמצא ק׳ דינרין רביע במעות
שנתן הלוקח לסיקריקון ולבעלים דדמי שדה
שהוא גם דמי רביע הקרקע כל מאה מאה
בק׳ דינרין והיל כרב אשי דהוא בתרא ומתריץ
מתניתין אליבא דשמואל שהוא רביע הקרקע
שליש המעות שלקח הסיקריקון בפר׳ גט
פשוט בגט׳ כתוב בו זוזין סתמא ובב׳ א׳ בכריתות
אם אין הלילה עד שיהו בדינרין וכול עד עומדין
... בו ביום ברבעתים כיר הינו חצי דינ׳

שמתחון עלקלס

כסף ולאו משום הכי קרי רבעתים דליהוי
רביע אלא שבר לשונם ובלשון הברייתא קורין
לחצי דינ׳ רבעתים דהשתא נתגדלו בפחות
מנה שאמ׳ ולהכי נשבע ותיקן שלא יתאחרו
שם היולדות ויתבטלו מפריה ורביה ב״א
רבעתים שהן ב׳ רביעין של סלע שיבואו ב׳
דינרין כמו שנשבע בב׳ עושין פסין בגמ׳
ר׳ אליעזר אומ׳ איכא בינייהו ריבועא דרבנן
כיל ריבועא דמפרש באידך פרקין עגולות
דברי ר׳ חנניה בן אנטיגנוס וחכמ׳ אומ׳ מ׳
מרובעות פטבלה מרובעת כדי שיהא
נשבר את הזוית לר׳ אליעזר דאמ׳ אם היה
ארכה יותר על שנים ברחבה אפי׳ אמה
אחת אם היא מרובעת לא שרי לטלטולי
בה דכמשתכחת לה באלכסונה מזוית לזוית
אשתכח טפי מן שנים ברחבה כר׳ חנניה בן
אנטיגנס דאומ׳ זה יהיה לכם גבול לזה אתה
נותן מאות ומי אתה נותן מאות לשובתי
שבת ואלו ר׳ יוסי דאמ׳ אפי׳ ארכה כשנים
ברחבה מרובע דידיה מגמישתן דהוה ארכו
ק׳ ורחבו נ׳ שנמצא ארכו מרובע כשנים
ברחבו מעב׳ דאלכסון טפי מן שנים ברחבה
שרי כרב אחא דאמ׳ המעביר ד׳ אמות
ברשות הרבים אינו חייב עד שיעבור הן
ואלכסונו ואמ׳ רב כהנא בדיק לן רבא עמוד
ברשות הרבים גבוה י׳ ורחב ד׳ מי בעינן ד׳
ואלכסונן או לא וכשטנה ניהא דתני רב
חנניה כזה יהו כל שובתי שבת וכהא אסיקנא
הילכ׳ עקיבא והיל כר׳ יוסי ותרויהו לקולא
האפי׳ אוריך וקטין ואפי׳ לא יש בה שומרה
ולא בית דירה שרי בב׳ ב׳ באהילות רובע
עצמות שנדקדקו ומן בכל אחד ואחד
עצב בשיעורה בפ׳ כר׳ כהן גדול ועדיר
חצי קב עצמות אין רובע עצמות לאהיכי

דבר
משכחת

אקמוחי

דאמרי אי ראית בהו עצם כשעורה תיפוק לי
משום עצם כשעורה אלא דאוקמה אקמוחי כב׳
כה׳ בכלים הרובע וחצי רובע נטמא הרובע
לא ניטמא חצי רובע פי׳ חתיכה עץ יש בה
שני מדות בחפירה האחד מחזיק רובע הקב
והשני חצי רובע אם נטמא אחד מהן לא
ניטמא האחד ברו׳ גמ׳ דפר׳ היה קורא רב אמי
ורב אסי טעמי עד רביעתא פי׳ גאון זק״ל
מטעמות זו אין בה בליעה כל עיקר אלא טועם
ומשליך ואין צריך ברכה לא לפניו ולא לאחריו
האי לא פריש בבלטעימה וטעימה כדי ל׳
רביעית או ביום כולו בבמה מענים עד
כשיעור זה ומן הכלל למדנו דאכלה ושתיה
הוא דקבל עליה והא לא קא אכיל ושתי אבל
הנאה לא קביל עליה ואעג דקא מתהני אין
נבך כלום הולך טועם ואין בכך כלום ודר
אמי ור׳ אסי דהוו טעמי עד רביעתא אם
תאמ׳ כך הוה מעשה שכל זמן שהן מבקשין
לטעום מכניסין רביעית לתוך פיהן הרי אין
צריכין לכל כך כי פחות מיכן הרבה מאד
בבואו א׳ הפה הרי הטעם נודע אלא שמע מינה
שאין טועמין ביום תענית כולו מכל המינין
בבמה טעמים אלא עד רביעית אבל יותר
מיכן לא ואין זה מותר עד שהוא מתכוין כו׳
מעיקרא לטעום שהוא נזהר מבית בליעתו
שלא יכנס אליו כלום ובפ׳ א׳ מקידושין בגמ׳
נכסים שאין להם אחריות לקח בית רובע
סמוך לירושל׳ פי׳ הערך וקנה שדה בית זריעת
רובע הקב׳ ברו׳ גמ׳

רבע

דפר׳ המוכר את הספינה וחזינן
בי מרבעתא דכוכבא ובי מרבעתא דרושיה
נרקא וכלגא ויבדך הגמלים תרג׳ ירוש׳ ואורבע
נגליא ברכת שדים ורחים תרג׳ ירוש׳ ומעיא
דב׳ דרבעא בגויהון

רבע

בר׳ סנהדרין הרובע והנרבע בפר׳ ג׳ רובע
בהמה זכר הבא על האשה כדרכה ואשה
לא תעמוד לפני בהמ׳ לרבעה וג׳ נרבע
בהמה שרבעה אדם בפר׳ אחרון במאה
ובב׳ א׳ בתעניות בגמ׳ עד מתי שואלין וברא׳ גמ׳
דפר׳ ואלו מציאות ובזתים משתרד רביעה
שניה ושם בתעניות בתוספת שביעית רשב״ג
אומ׳ גשמים שירדו ז׳ ימים זה אחר זה
ולא פסקו יש בהן כדי רביעה שניה
ובם גמ׳ דפר׳ קונם גשמים שירדו ז׳ ימים
זה אחר זה קורא אתה בהן רביעה ראשונה
וב׳ וג׳ כמאן כר׳ יוסי פי׳ כל הגשמים שירדו
במרחשון עד יום י״ז נחשבים רביעה א׳ למה
אם רביעה שתרד ביום י״ז הוא ראשונה כר׳
שכן קודם לכן מי״ח ועד כג׳ היא בינונית
מכב׳ ועד ראש חדש כסליו היא אפילה עכשיו
כשהתחילו הגשמים מחצי יום י״ז וגמרו בחצ׳
יום כד׳ שהן ז׳ ימים מיום ל׳ יום אתה מונה
בהן רביעה א׳ ב׳ וג׳ אמ׳ ר׳ אבהו מאי לשון
רביעה שרובע את הקרקע כדרב יהודה דאמ׳
רב יהודה מיטרא בעלה דארעא שנ׳ כי כאש׳
ירד הגשם וג׳

רביע

בפר׳ ג׳ במדות ורביעין שלאחרו
על גביהן פי׳ לוחות של אבן רביעית של
אולית בפר׳ פי׳ בערך אדליה אליות ובמעשי
ובצלצלים תרג׳ וברביעין ובצלצלין
בפר׳ ג׳ במכשירין

רבץ

המרבץ את ביתו פי׳ הזורק
מים בתוך ביתו וכן לענין שבת אשה
חכמה מרבצת ביתה בשבת
בהכדים כה׳

רביצה

ב׳ בכלים ר׳ יהודה אומ׳ אף
הרבצר והמזרה כל שהן הרי אלו טמאין פי׳
כמין חמת קטן ביותר שיש לבשמים ליה

ליתן בו הבשמים **רבק** בב׳
עושין כסין וכיניבן כמלא ב׳
רבקות של גג בקר ברז׳ גמ׳ דכר כל שעה
ומ׳ לו מציאות בגמ׳ מצא כסות הכניסה
לרבקה ודשה כשרה בפר׳ הניזקין בגמ׳ המטמא
פרה שהכניסה לרבקה על מנת שתינק ודדוש
פי׳ רבקה צייר פרות שעומדות ביחד ג׳
מו׳ לדוש כמ׳ לרבקה לפטומא מלשון עגלי
מרבק ודשה כשרה בשביל שתינק ותדוש
כסולה הנה כיון שנתכוין לדוש כסולה ועגלים
בתוך מרבק׳ תרג׳ מיגן ריבקה׳׳

סליק פרק ב

אחל פרק ג

רגז לא תתאוה תרג׳ לא
תירוג וכל מחמדנו וכלבית ריגוגנא
חמר רשע תרג׳ ראיג רשיעא׳

רגב בפר׳ כל קרבנות
שניה לה רגב בעבר הירדן

רגא בס׳ גמ׳ דכר׳ א׳
בבכורות עין יפה כסלע עין רעה
משקל בינונית ברגיא אמ׳ רבא היל׳ ברגיא
רגול הבא רגול הבא והיינו פי׳ רגיא דרגיל
הבא ורגיל הבא כלומ׳ קרוב לזה וקרוב לזה
ששלש זוזין לא נחסר מסלע אלא זוז ואיכן
יותר משקל אלא זוז

רגל
בפר׳ מי שמתו מוטל לפניו בגמ׳
בעל קרי אבל שונה ברוגליות פי׳ דבר
כ״ד שהוא רגיל לשנות בו לאשנו אלא חולה
לאונסו פי׳ שראה קרי באנס שלא בתשמיש
אבל חולה המרגיל שראה קרי מחמת תשמיש
מ׳ סאה בר׳ גמ׳ דכר׳ יש מותרות זה הוא

מרגילה וזה היא מרגילתו פי׳ אלמנה
לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הואיל
והוא פוסלה הוא מחזיר אחריה והיא אינה
מחזרת אחרין והוא מרגילה שתינשא לו
לפיכך נותן לה כתובה אבל שניות מדברי
סופרים הואיל והוא לא פסלה וולדה לא
פסיל היא מחזרת אחרין ומרגילתו שתינשא
לו לפיכך אבדה כתובתה׳׳

רגל
לאעקוד ולא רגול בפר פי׳
בערך עקד בב׳ העור המרגיל כולו חיבור
לטומאה פי׳ אם הפשיטו כדי לעשותו נוד
שלם צריך להוציא רגליו מצוארו בבכורות
בפר׳ כל פסולי בגמ׳ בית שמאי ובגמ׳ הפר׳
ולד חטאת בתמורה תנו רבנן בתוספת ביצה
אין מרגילין ביום טוב כיוצא בו אין מרגילין
בחול בבכור וכול עד מה שמשביח בעור
נוגס בבשר פרעים תרג׳ ירוש רגלוי והקרב
והכרעים

רגל בס׳ פר׳ ז׳
בביאה וברוגליות משיעבור אמונה
בכל קרבנות פר׳ ח׳ במנחות אין מביאין מן
הדליות אלא מן הרוגליות פי׳ גפנים נמוכים

רגילה בבלל גדול פר׳ ז׳
בשביעית הרגילה ונץ החלב
ובפר׳ ט׳ אוכלין ברגילה עד שיכלו ספיות
וכס׳ עוקצים חוץ מכרישי שדה והרגילה
ונץ החלב פי׳ עשב הנקרא פורקקלא ובלשון
ערבי שמו רגלא

רגש
ותגעש ותרעש תרג׳
ואיתרגישת ואיתרגושת יגועשו עם תרג׳
ופלגות ליליא מתרגשין מצראי

רגש בבר׳ רבה פרש׳ לא
בעצם היום הזה בא נח ובפרש׳
לך בעצם היום הזה נימול אברהם
ודרינגשה ליה ימללו׳:

סליק פרק ג

אחד פרק ה

רד כס גמ׳ דפל׳ דעירובין בשהוא
מרדה מרדה בשולי הקופה. כס תגיר
צבר את הגחלים על גבי המזבח וירדן ב׳
בשולי המחתה כבר׳ ז׳ במקוות מקוה שמימיו
מרודדין כגל ז׳ באהילות ניקצתו מרודד
על הארץ פי׳ שהאהל מרוקע בארץ ורדד
כרכת לרוקע הארץ על המים ואומ׳ וירד
על הכרובים ותרג׳ וירקעו ורדידו כרג׳ גמ׳
דפל׳ הכונה שכן מרדדה טסי משכן עושין
כן כבר העור בגמ׳ עור שיש עליו כזית כדאמ׳
רב פפא במרודד הכא נמי במרודד פי׳ דק
כשוט דבר שלא יצלח לגררו מעל העור ולא
ולא וכלו כמו תרג׳ וירקעו ורדידו וכן פי׳
הא דבעי רב אשי מרודד מהו בב׳ לו טריפות
בגמ׳ ניטלה הכבד כלומ׳ אם היה דקה ופשוטה
כם ותתחבר זו על גבי זו יחיה בבלה כזית
ושלמה בתיקו ברג׳ גמ׳ דפל׳ קונם יין ענבים
נמי בבלע תאנים כי מירדדן מקצתן בידא
פי׳ כשהן דקין העוקצין של אשכולות מקצתן
ביד בלא סכין רד נב׳ כט
בבלים נומי הקנוס והרדיד פי׳
רדידי בלשון ישמעאל רדא והוא צעיף דק
שמכסה האשה על ראשה וצעיף ותרג׳ ירוש׳
רדידא ותבס בצעף ותתעלף ויש מדמין
לו נשאו את רדידי והצפיעות והרדידים
ותרג׳ וכבינתיא וזה כיר תינתן כבינתי עבתי
רד מסא רדא עיין בערך
רד מסא רד כרג׳ גמ׳ דשבת
התביק פת בתנור בשבת
במזיד התירו לו לרדותה קודם שתאפה

שיבוא לידי איסור סקילה לא שהאופה
מאבות מלאכות הוא ולא איפשיטא וקשיא
לן מיכדי רדיית הפת חכמה ואינה מלאכה
דגרסינן בכל כל כתבי תנא דבי ר׳ שמואל כל
מלאכת עבודה לא תעשו יצאת תקיעת שופר
ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה
וכיון שאינה מלאכה מנאי לא פשטו בה
להתירא ואמ׳ ר׳ חננאל ז״ל וקיבלנו מרבותינו
כי בעיא זו להתיר בפטור ומותר הוא לפיכך
לא איפשיטה ויש אומ׳ כי רדיית הפת המפויה
היא חכמה ואינה מלאכה אבל רדייתה בעודה
עיסה קודם שיקרמו פניה מלאכה היא הלא
תראה הפת האפויה אפשר לרדותה בסכין
ויוצא בה אבל העיסה אי אפשר לרדותה
אלא בידים שנוגא כמו לש ועורך ומיתקן הוא
ואינו מקלקל ולפיכך לא הזכירו במקום הזה
הא תנא דבי ר׳ ישמעאל שמואל כלל ללמד כי
אינו דומה זה לזה בפר׳ ב׳ בחלה ר׳ אליעזר
אומ׳ אף הרודה ונותן בסל הסל מצרפן
לחלה וכ׳ ואלו עוברין בפסח בגמ׳ כיצד מכרישין
דעבדן כר׳ אליעזר דתנן ר׳ אליעזר אומ׳ הכול
בפר׳ ג׳ במכשירין הרודה פת חמה ונתנה
על פי חבית של יין והכול בס גמ׳ דפל׳ תוריד
והרודה חלות דבש בשבת בשוגג חייב חטאת
בס שביעית ובס עוקצין והרודה ממנה
בשבת חייב פי׳ הרודה שנוסח הדבש כרמז
כי נוגעות האריה רדה הדבש ואומ׳ וירדהו
אל כפיו ומתרגמינן ונסחיה ומשום הכי קורין
לספר שכותבין ממנו לספר אחר נוסחא
ואמרו בפר׳ המוכר את הבית בגמ׳ המוכר
את הבית מכר את הדלת ובב׳ המוכר את
הספינה בגמ׳ חלות דבש אמ׳ ר׳ אליעזר מאי טעמ׳
דר׳ אליעזר דכת׳ ויטבול אותה ביערת הדבש
מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת

אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת

דר

בפר ג בכרה ר׳ יוסי

אומ׳ לא תתנו מקום למינין לרדות

אלא הוא נוטל ומקדש ברי׳ גמ׳ רפר טרף ב׳

בקלבי עלה בשמאל מה הוא שיחזירו לימין

אמ׳ להן לא תתנו מקום למינין לרדות פי׳

לרדות אותנו למצא להם תשובה להשיב לנו

כלומ׳ כיון שתעשו כך יאמרו כי עשאו לרשות

אחרת הוא כלומ׳ אחת גדולה לכך הוצרך

לכבדו בימין שהיא משובחת והם אינן יודעין

כי גזירת הכת׳ הן ואין להן להרהר על זה

דר

בפר כל כתבי בגמ׳

מצילין מזון תגורבנן הציל

פת נקייה אינו מציל פת הדראה בב׳ כל

שעה בגמ׳ ט׳ דברים ת״ר יוצאין בפת נקייה

ובהדראה פי׳ לחם עב ובלעז אונא מאנו

נכלש לעג ממש הוא ארדו

דר

רשע יורד עמו לחיין עיין בערך

חיי בפר עגלה שנתכתתה בגמ׳ תאב מגלגל

אדם את בנו עד יב שנה מיכן ואילך יורד

עמו לחייו פי׳ מגלגל אדם עם בנו ומלמדו

שלא בנער ועד מיכן ואילך מלמדו הדבה

ומכה אותו בשבט עד שילמד כמ׳ למקרא

מבן ה׳ וספי׳ ליה כיתורא ולגיישה במשנה

ובתלמוד עד יב מיכן ואילך מקצת היום

מלמדו אומנות כדי שיחיה ממנה בעגלות

דפר הזורק פי׳ היכי דלא לירדו קרשים פי׳

אם הם ב׳ אמות ומחצה שמא שמשר

שישמט וירד הקרש ולא יכון

דר

בס גמ׳ תפ׳ א׳ ביומא

גיקולן הולך מסוף העולם ועד

סופו וכול עד ויש אומ׳ אף דידיא פי׳ זה

דומה לדידיא דתעניות בס גמ׳ דפר מרך

תעניות הלו ושם מפורש דדמי לעיגלא תולתא

והינו וקול התור נשמע בארצנו ופי׳ התור

הינו עגל שהוא שור ועגלא תולתא בן ג׳

שנים

דר

בפר המניח

את הכד בגמ׳ שור שוה מנה

למה מכור לדידיא פי׳ שחורש בו הלוקח

כל זמן שהוא אצלו ואין מעלה שכר לניזק

בפר החובל בגמ׳ התוקע אי הכי תס נמי

לידייניה דיני ממונות ברישא ונשתלם

מרדייה וכול עד זאת אומרת רדייה עלייה

דמרה היא כלומ׳ כי משתלם מרדייה

הינו מעליא ולאו מגופו הוא ברי׳ גמ׳ דפר

המוכר פירות בתר רובה אזלינן ורובה

לרדייה וכניה ושמואל אומ׳ כי אזלינן בתר

רובה לאיסורא בממונא לא אזלינן בתר

רובה בפר השותפין בגמ׳ את השדה בבבל

מאי אמ׳ רב יוסף בירדן יומא פי׳ כשיעור

מה שחורש הפועל ביומו ומקשינן עליה

שדה שחורש בה ביום אחד אין בה כשיעור

זריעה ביום אחד משלים זריעתה בחצי

יום מה יעשה הפועל בשאר היום ישב

בטל או יומא זרעא והאי דאמ׳ לא הוו

יומי כרבא כרוב יומא וכרקין איבעיא

אומ׳ יומא זרעא והאי דאמרת לא הוו שני

יומי כרבא כריב יומא ופלגא והדר תאני

דכריב עד דשלים יומיה ואיבעי׳ אומ׳ יומ׳

כרבא וכשיבוא לזורעא חורשו ובחזירתו

עוד מושך המחרישה על הקרקע וזורע

וזהו פי׳ דזרעי לה בהדורי והוא חורש תרג׳

והוא הדי אשר אמרו לנפשך שח ונעברה

מה היו עושין להן היו מרביצין להן בכלטיות

ומעבירין רידין עליהן עיין בערך מג כד

דרוות

תרג׳ ירוש׳ ויסר

את אופן מרכבותיו דרוותיה

דרס

בפר ואלו נאמרין

נאמרין בגמ׳ שבטוס צעיר רודם אל תקרא
רודם אלא רדים

רדם

נרדמו לא יאכלו עיין בערך נם

רדס

יוני רודסיות עיין בערך יון וילכו

רדף

בלא בא לפני רודף עיין בערך
אחל בנר׳ בן סורר אלו שמצילין אותן בנפשן
הרודף אחר חברו להרגו וכול בפר׳ החולץ
בגמ׳ וכן שאר כל הנשים הרי שהיתה רדופה
לילך לבית אביה או שהיה לה כעס מבעלה
וכול בפס׳ בר׳ גמ׳ דפר׳ האשה ובפתוכות בר״א
גמ׳ דפר׳ המדיר כאן ברדופה כאן בשאינה
רדופה וכול עד ורדופה להניך שבחה לבית
פי׳ כגון שנכנסה בבית בעלה ונמצאת
שלימה רגל ראשון היא רדופה לילך להגיד
שבחה לבית אביה ושאר הרגלים אינה
רדופה ירוש׳ איזהו רגל רדופים אמ׳ ר׳ יוסי
בר׳ אבון רגל ראשון שאביה רודפה לבית
בעלה׳׳

סליק פרק ד׳
אחל פרק ה

רהט · בפר׳ המוציא יין

בגמ׳ ניר׳ רהוטי מכסא איבא
בינייהו פי׳ לא מוכס עצמו אלא שמש שעומד
לפניו כדתנן וחמשים איש רצים לפניו ומחפשין
מי נותן המכס ונטל קשר ומי שלא נתן
אעפ׳ שהראהו למוכס עדיין צריך לו במעלה
בסג׳ ה׳ הבהנה ממי מיריא רהיט ותאני חדר
בבית מערה רהיט בגמא ותובינא עיין בער׳
נפה

רהט · בפ״א בתעניות

בגמ׳ הגיע יז׳ ובפ׳ אין דורשין
בגמ׳ כל המסתכל אבני ביתו ורהיטני ביתו

של אדם הן מעידין בו שנ׳ כי אבן מקיר
תזעק וג׳

רהטא

בפר׳ כיצד מברכין בגמ׳ חוץ
מן היין אמ׳ רבא רהטא דחלקא פי׳ מאכל
שעושין בקדירה משמן ודבש וקמח במחוזא
שהיו עשירין מרבין הדבש דחקלאי שהן אנשי
בפ׳ כפר והן עניים מרבין הקמח

רהטון

בפר׳ אין עומדין
בגמ׳ דסמך חסידים על כר׳
ריהטון וריהטון ברמתי בו ל׳ ליגיון עניין שדים

רהיטני

בר׳ גמ׳ דגר׳
הזורק לפי שאי אפשר לרשות
הרבים שילקט במלקט וברהיטני בבגמ׳ ד״פ
הגוזל והמאכיל את בניו והיוצא מתחת המקדח
ומתחת הרהיטני פי׳ בלע׳ דריטורא ויש עוד
מהן בערך מלקט ויש פי׳ אח׳ בערך גנוסטר

רהן

בר׳ תוס׳ מעשר
שני מרהינין אותו לא יאמר
לו הילך מעשר זה יהא בידך ותן לי עליו
חולין ויש מהן בערך חרחון והן צריכין
להיכתב כאן׳׳

סליק פרק ה׳
אחל פרק ו׳

רג

בגמ׳ דפ׳ במה מדליקין
שבקיה לרוויא דמנגשיה נגיל׳׳

רוח

בפ׳ במה מדליקין
מכני רוח רעה פי׳ שד ויש אומ׳
מחשבות רעה שמעלה לו מרירות שחורה
רוח צפונית מנשבת בחצי הלילה עיין בערך
כנור בפ׳ גמ׳ דפר׳ אמנה נזונת אלא טעם
אמאי יכולין למחות יכולין למחות ברוחות

בר׳ גמ׳ ה״ב השותפין כשקנו כיירו ברוחות
פי׳ קנו מידן להיות חצי חצר זו במזרח
דכל וחצי חצר זו במערב דכל בילגדנו הנה
שכיך חולה רוח איש יכלכל מחלהו כלימיס
שאדס משומש בנערותו כלומ׳ שמשמשין
לו ועושין לו התאות אעפ׳ שהוא מוזקן וכאלידי
חולי יש בו כח לקבל החולי אבל אם היה
מטורף בנערותו אם מוזקן ובא לידי חולי
אין בו כח לקבל החולי כך אתה מוציא ליעקב
אבינו לפי שהיה מטורף וכול רוח כי רוח
מלכני יעטף פי׳ רצין וככר פי׳ בערך
גוף

רוח בר גמ׳ דכ׳ ולו
מגלחין כי טליני להרויחא פי׳
להתעשר כלומ׳ לסחור ולהרויח

רווק בפר׳ ערב פסחים
בגמ׳ ואפי׳ נן התגלחו על הרווק
הרד בכרך ומינו חוטא בס׳ קידושין ר׳ יהודה
אומ׳ לא ירעה רווק בהמה ובחורים כשול
יכשלו תרג׳ ורווקי רשיעיא איתקלא יתקלון

רווק בס׳ גמ׳ דעבז״ר תני
רווקי דארמאי דמזיא מריחן
פי׳ משמרת שליין ובלשון ישמעא׳ קורין
למשמרת ראוק

רוק
האצטרוקא הא בדטורצני ככר
ני בער׳ טרצן

רומה
בפר׳ הרואה בגמ׳ הוריתי ברומה
למישר״

רום בס׳ גמ׳ דב׳
לו מציאות אחד משבעה
ומחצה במיל וזהו רום פי׳ ומהו רום במטחוו
קשת ולמה נקרא במטחוי קשת לשון רוס
וזה הרום חשבון הוא מאתים וששים ושש
לפי שמאתים וששים ושש הוי מטחוי קשת
ונמניהו ותמצא ותמצאהו ז׳ פעמים
מאתים הרי אלף וארבע מאות וז׳ פעמים
ששים הרי ת״כ היו לנו מקודם אלף ות׳ ועתה
ת״כ הרי אלף ושמונה מאות ועשרים ועשים
וז׳ פעמים שש מ״ב הרי אלף ושמנה מאות
וס״ב וחצי מנין רק הרי אלף ותתקס״ב וחצי
הששים הם ל׳ וחצי הו׳ ג׳ הרי ל״ג ל״ג וס״ב
הרי צ״ה הרי אלפים פחות ה׳ הם האלפים
אמות שבמיל וזה חסרון החמשה לא יקשה
בעיניך לפי שלא היה יכול לעשות רס״ז
שהיה עולה החשבון יתר מאלפים ולכן העמידו
בס ברוס׳

רות בפ׳ א׳
בברכות בגמ׳ וחכמים אומ׳ מאי
רות אמ׳ ר׳ יוחנן שזכתה ויצא ממנה דויד
שריוהו להקב״ה בשירות ותושבחות״

סליק פרק ו
אחל פרק ז

רזן בר׳ גמ׳ ר״פ סדר תעניות
הלו הא דאתא ניחא הא דאתא
רזיא בפר׳ נגמר הדין בגמ׳ ואם לאו נוטל
את הכבן ובס׳ אלו הן הגולין בגמ׳ המכבה
כי היכי דאתיתי מרזיא פי׳ בכח

רזן בס׳ גמ׳ דף המוכר
את הספינה וקארו לי רזו כבא
פי׳ מורת רב כבא שחישב ברזי לבו כי אח
למרדה היו קורין בלישניהן רזא חדש נאמ׳
תרג׳ ברז למימר ותבא אין בלט ותמ׳ תרג׳
ועלת רות ברז״

רזבונית
בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ ובחנביס
הערצוביה והרזבונית

רזנקא
בפר׳ סדר תעניות אלו בגמ׳
מעשה מזיל ואזבון לכו רוזינקא בס׳ אח׳
איזיל איתי בזוזא עיבורא בר ערי טייעא

נחיתא ליה רוזינקא דחיטי בתלתא כרסי
כבר פי' מערך ערי

סליק פרק ז
אחל פרק ח

רחב ברכת רחבה כבר
פי' בע' ברך

רחים
בביצה בג' יום טוב הריחים של
גלגלים טמאה משו' ג' כלים וכו' פי' כלי עץ
חקוק ובאמצעיתו טס של ברזל קבוע במסמרים
עומדים מלמטה והוא נקוב נקבים דקים
כמין כברה והעליון משוך ליכנס בתוך
התחתון ומצוה ראשו של עליון ברזל עשוי
כמין כטכוטין בלוטים קטנים קטנים ונותן
הגלגלין באותו הברזל המתוח באמצע
החקוק לאורכו הנקוב ככברה ושוחקין בעליון
שאין ראשו מצוה ברזל כמין כטכוטין קטנים
נסים יותר ממעט מן הנקבים ונותן הפלפלין
על הברזל העשוי כסבכה וטוחן בעליון וכי
ישחק יורד מן הנקבים למטה ויש בקרקעית
התחתון נקב גדול סתום כשרוצה פותח ונוטל
הפלפלין השחוקים ומפורש בגמ' שלנו וגם כך
פי' פירוש על הברזל העשוי כסבכה
וטוחן בעליון וכשישחוק יורד מן הנקבים
למטה ויש בקרקעית התחתון נקב גדול
סתום כשרוצה פותח ונוטל הפלפלין השחוקין
ומפו' בגמ' שלנו וגם כך פי' פירוש התחתון
משום כלי קיבול העליון משום כלי מתכות
אמצעי משום כלי כברה רחים בצוארו
ועוסק בתורה ולא טליני האלין והא להון כבא
בקידושין בגמ' וללמדו תורה פי' הא לן לבני
בבל דאית לן נכסים ושדות וספיק בידם
לעשות תרויהו נושא ואחר כך לומד הא
להו לבני ארץ ישר' דלית להו שדות ומזונות
מרווחים ודאי אשה ריחים בצוארו

רחם כבר' הערך
בגמ' ממזהי רחמנים ובישנין
וגומלי חסדים

רחץ
וטעונן רחיצת ידים כבר פי'

רחק כב'
בער' טען
הערל השכם וצא כדי שלא
תתרחק כבר פי' בער' חשך בילמדנו ויאמ'
משה לחובב כי הנה רחיקיך יאבדו מהו
שרוחק מן המכה שלא לעשות תשובה אבד
מן העולם ואני קרבת אלהים לי טוב מהו
שמתקרב לאל אשריו תדע יתרו על ידי
שנתקרב להקב"ה זכה להורות למשה שנ' ואתה
תחזה וג'

רחש כבר' חכית
בגמ' מין נוקבין אוסופי ודאי
כגון של תרנגולין לא אתי לאוסופי משום
ריחשא פי' שלא יכנס שם רחש ויאכל
התרנגולין כהאשה כ"ח בתרומות ובד' גמ' דחולין
כדי שיצא הרחש ממקום קרוב וישתה שרץ
תרג' דיחשא כגון הנחש והלטאה וכיוצא בהן

רחשי בס' גמ' דפר' ארבע
מיתות חדייה לאיתתא דהוה
מרחשן שפוותה מרחשת דאתיא ארחשושי

רחיש הנה כבר פי' בערך חב'
בבר' רבה פרש' מ"ב א"ה
תולדות השמים לרחישת הקנים שלא היה
אדם יכול ליכנס בתוכה פי' יער תרג' חורשא
ויבא דויד חורשא

רחת
בס' גמ' דפר' כל הכלים את
הרחת ואת המזלג ובכ' טו' בכלים רחת של
גרוסות טמאה פי' כרחת אשר זרה ברחת
ובמזרה ויש לו שם אחר בתלמוד עתר'

סליק פרק ח
אחל פרק ט

רטב
בפר׳ כיצד צולין נטף
מרוטבו הרוטב והקונה עיין בערך
קף השלישי ומרק כינוליס בליהס׳ תרג׳ ורטף
בינולין סמ׳ ורטב כינול במאניהון על כן מפרש
רוטב מרק נהפך לגידי תרג׳ איתהפיך רטבי
היך שרבא דקייטא לעלמא ובג׳ דהעור והרוטב
מפרש חלא דקרוש
רטב
בחלק בבנ׳ ד׳ הדיוטות ובר״ג בגמ׳
דעבר׳ מאי פתגמ׳ לא רכיבת סוסיא אמ׳ להו
אשראי ברטיבא פיר׳ כשהעשב לח ורך בע
ארץ להשליך שם הסוסים
רטב
בטבול יום בב׳ בלידות תמרים רטובות
כל שהוא רוצה למוץ בפר׳ ב׳ בעוקצים גלעינה
של רוטב מעפ׳ יצא מצטרפת פיר׳ לתמרים
שאינן מבושלות בטוב קורין להן בלש׳ ישמע׳
רוטב
לטב
בהכדור פר׳ בג׳ בכלים האקון
והרוטב והבלים פיר׳ כלי צידין הן
רט
בס׳ עירובין מחזירין
רטיה במקדש בזל הול מותר
לצאת בה בשבת אמר בר רב אשי פיר׳ בלעז
גרונטא
רטן
בפר׳ חביתה
בגמ׳ מי שנשרו הריטנין יוצאין
בסורר שעל כתיפן פיר׳ הרצים יוצאין בסורר
שעל כתפיהן מקומץ ולא משולשל בשבירה
שלא יעכבו לרוץ
רטן
בפר׳ היה נוטל את מנחתו בגמ׳
רשע ערום מסתברא כרב אחא בר יעקב
דאמ׳ מי שלא שימש תלמידי חכמ׳ הרי זה
רטן דאמרי רטין מגושא ולא ידע מאי אמ׳
תני תנא ולא ידע מאי אמ׳ פיר׳ כמה
דאמגושא רטין ולא ידע מאי רטין כך תני תנא
פירושה בשביל שלא שימש תלמ׳ חכמ׳ ולא
פירש תלמודו ולא סבר סברא ותרג׳ וחובר
חבר ורטין רטן
רטע
בר״ג ילמדנו ואין צור כאלהינו
עד שלא יגמור צורת הולד יפה היא נירטעת
וצוחת פיר׳ היא מקרטע כמו שפיר׳ בערך
קרטע
רטש
בפר׳
המפקיד בגמ׳ רבן שמעון
בן גמליאל ובאין מקדישין פר׳ ז׳ בערכין נקראת
רטושי רטושים פיר׳ בפר׳ המפקיד

סליק פרק ט
אחל פרק י

רך
בר׳ גמ׳ ד״ג מרובה בי
קיימא כיני עשבים מירכבא לש
ריכוך לשון אחר מדרכא שוטחת עצמה
על גבי עשבים ונלידה כמורך
רך
לא רכה ולא בר
רכה בפר פיר׳ בע׳ זיין
רכב
בר״ג כלים למעלה
מן המורכב משכב ששוה מגעו
למשאו ובב׳ הכדור והאמוס מה בין מרכב
למושב מרכבו חלק משאו מגעו ממשאו
פיר׳ שמשאו מטמא בגדים ומגעו אין
מטמא בגדים ומושב לא חלק מגעו
ממשאו פיר׳ אלא אפי׳ מגעו מטמא
בגדים והכין תניא בסיפרא והנושא אותם
מה תלמוד שיכול אין לי מטמא במשא
אלא מושב בלבד משכב ומושב מנין
ודין הוא ומה אם מדרס מושב שאין

בשמו
נעשה
ונעליח

מגעו מטמא בגדים משאו מטמא בגדים
משכב ומושב שמגעו מטמא בגדים אינו
דין שיהא משאן מטמא בגדים כול תל' לומ'
והנושא לרבות המשכב והמושב ובדומה
לו כדי חטאת שחלק נמי מגען ממשאן שנוי
חטאת שאין בהן כדי הזייה מטמאין במגע
אבל לא במשא כדמפרש בנדה וביומא
ובבהמה טמאה נמי חלק מגעה ממשאה
ועשאה אב הטומאה לטמא אדם ולטמא
בגדים או אני מרבה אלא מת כיוצא בה
את מה אני מרבה את מיעט מי חטאת
והמרכב שחלק מגען ממשאן ועשאן אב
הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים
שהבהמה הטמאה הנוגע בה אינו מטמא
בגדים והנושא מטמא בגדים זה פיר' ר'
נסים ז"ל בר' גמ' דפסחים בזכר קראו מרכב
ובאשה קראו מושב פיר' מרכב פיסוק רגלים
ודרך גנאי באשה להזכירו אבל ברכיבת
גמל וכיוצא בו שהוא משום פחד שמתירא
שלא תיפול אי איפשר להזכיר רוכבת
רכבת כתי' ואם תאמ' לכתוב יושבת חסר
ו' לא אשכחן יושבת חסר ו' אלא למדרש או
לרנן שכל יושבת מושב בארץ עוץ יושבת
תחת תומר לכיכר רכבת לשון קצרה בפר'
לא יחפור שלשה מן השכב שהן ארבעה
מן הרכב פיר' שכב ריחים התחתונה ויש
בגין מכל סביבותיה טפח רכב העליונה
המורכבת עליה בהל' קמא דב' כיצד מעברין
רוכבי אתונות אלו תלמ' חכמ' שמהלכין מעיר
לעיר ובול צחורות שעושין אותה בצהרים
ובול מרכיבין דקלים כל היום בבר' פיר'
בערך נסך בר"ה גמ' דב' המוכר את הבית
לא אמרן אלא דאיכא עליה ריכבא
דדיקלא והוי ט' קבין בפר' המוכר את
הספינה בגמ' קנה שלשה ובב' האומ' לחבירו
ריכבא דדיקלא מאי תיקן פיר' מושימין אילן
בתוך אילן פיר' אחר דקלים רצופין

רכל

בפ' ב' בכתובות
הרוכלין המחזרין בעיירות
בפר' אמ' ר' עקיבא ובבא גמ' דבר' המוציא
המוציא קופת הרוכלים בב' גמ' דפר' הבא
על יבמתו רכים היו בצעי' רוכל פיר' מוכר
בשמים מלשון אבקת רוכל

רכן

בס תרומות הרבינה
ונויצת הרי זו תרומה נטוי על
ראשיהן מלמעלה תרג' מרכן על רישיהון

רכס

בפר' השוכר את
הכועלין בגמ' ואלו פרות המרכסות
בתבואה והרשות בתרומה פיר' המרכסות
בתבואה בבוססות לקלכה שאינה
נידושת כשאר תבואה

רכס

בר"ה גמ' דבר' השותפין הני מילי
בטינה אבל בדיכסא בניא פוכי פיר'
בצדורות קטנים ובטיט לקשור האריחים
בטיט שלא יבעטו בכותל

רכס

בס גמ' דבר' השותפין
ניכתביה באופי נפשיה איירי
דזוטר מירכס בגמ' דפר' חזקת הבתים ובר"ה
גמ' דפר' גט פשוט ואמ' ליה הב לי שטרי
ואמ' ליה מירכים לי בר"ה גמ' דפר' מעב
שאמ' אחתיה דרמי בר פפא הוא נסיבא
לרב איקא מירכסא כתובתה ובול ער או
הבי ז"ל כתוב לה בר"ה גמ' דפר' חרש ששמא
רב יצחק בר בוקשז מירכסן ליה מפותחות
דבי מדרשא פיר' נאבדו לו מפתחות בית
המדרש ברשות הרבים בשבת אמ' לו ר'
ברת ז"ל דבד טולי וטוליא בול פיר' לך הולך
באותו מקום תינוקות שישחקו שם ואמ

גזי כרך ורגזוני בדן פבר פיר בערך בדן בדן
נצאוס יביאוס **רכס**
כרם ילמדנו אימתי רכס הקב״ה
גליותו במיכ כוס השני. פיר ענין חיזוק
כמו וירכסו את החושן **רכת**
עבי שוקים תרג מרוכבת ענין
קלין הימן מים בשמים תרג רכפת דמין
שמיא כי מערך המון רכה **רכפה**
בר ז בגבי בשביעית ואמין
עובעים הנואה והרכפה פיר בלשון ישמעאל
שגדה מריס והן עיקרין שחופרין מן הארץ
שולקים אותם ושותין המים ומי שיש לו
תולעים בבטנו ימיתום ויש מפרש כרוי
רכפה בס מעשרות תוספת
איזהו כצל של רכפה כל שעוקצו
מעוך לתוכו כבר פיר אותו בערך קילקי
ויש אומ בצל קשה שהאוכלו מרמע
רכש ברמ גמ׳ דפר מעש
שאמ וב מי שמת בגמ׳ שייר
רקע דבי רב משמיה דרב אמרי ארכבוה
ברי דבשי פיר הרכיבוהו על ב סוסים כלומ
שני כוחות והיזוקים מחזקין ליה

סליק פרק י

אהל פרק יא

רם אכסדרה. רומיתא
כבר פיר בערך אכסדרה פיר א
אענג דכתיחן ודויחן מן הצדדין הני אכסדריה
רומיתא גביהן כתחיהן ודמות הולכך יש
להן ארבע אמות דלא יכלו למיעל לפרק
גשואפ אבל אכסדריתא דלא גביהן לית
להו ד׳ אמות ברם גמ׳ דפר און מעמידין

ובכר רכה פרש נה רומי רומי השיטה
התנופפי ברוב הדריך פיר זה ארון שהיה
מעצי שטים רומי לשון הגבהה התנופפי
לשון הגבהה סא רוני לשון רינה המחושקת
ברקמי זהב שהיתה מצופה בציורין של
זהב כענין וחשק אותם כדכיר ארמון בהיכל
בס גמ׳ דפ המצניע התם דמות לוחא הוא
דנקיטא להו פיר משום נסות הרוח מהלכין
עקב בכר גורל אבל אם מצטרך להם
הדבה דתן בפ אלו קשרים בגמ׳ מקלפין
כיון דכל יומא לא עביד הכי והאידנא קא
עביד הכי לא מיחזי כדמות רוחא בפ השובר
את הפועל בגמ׳ המוכר יינו לנכרי כיסק והאי
דלא הדרי בהן דמות רוחא הוא בס גמ׳ דפ
ח שרצים דמות רוחא הוא דנקיטא ליה
פיר משום הכי מותר ליטול כרבלתו שרמנו
אינו מסתרס אלא משום הכי אינו נזקק
שוב לזוג שרמות רוחא ניטלה הימנו אבל
לעולם אם היה אפי מגילא הוה מסיר והאי
דאמרינן ומי עקר שמותר הוא שהוא כבר
סרים בכר ב בנדרים סתם תרומה ביהודה
אסורה ובגליל מותרת פיר ביהודה היינו
ירוש דהויא חלק של יהודה אסור דאיכא
למימר בתרומת הלשכה נדר דלשכה הויא
בארץ יהודה והויא בדבר הנדור ובגליל
מותר דאם אמ בגליל הרי עלי כתרומה
הואיל ואין בגליל תרומה לשכה אלא תרומת
הגורן היינו דבר אסור שאין אנשי גליל מכירין
תרומת הלשכה לפי שאינה ביניהן ברמ גמ׳
דפר הערל ואני הנה נתתי לך את משמרת
תרומותי בשתי תרומות הכת מדבר אחת
תרומה טמאה ואחת תרומה טהורה ואמ
רחמ׳ שלך תהא להסיקה תחת תבשילך
ואם היה שמן תרומה טמאה מדליקין

כדין נשמע

כנר מיכן שמותר ליהנות מתרומה
טמאה ובזו ההלכה מפורש שהתרומה
והבכורים שוין דתנן התרומה והבכורים
חייבין עליהן מיתה וחומש וכבר פיל זו
המשנה בערך טען כרש גמ׳ דנר׳ האשה
רבה שהלך בעלה למד״ תש׳ אכל תרומה
טמאה משלם חולין טהורין שלם חולין ט
טמאין וכול עד וקיין בה כמזיד אממאי אין
תשלומין תבוא עליו ברכה דאכל מיניה מידי
דלא חזי ליה למיכל אכי בימי טומאתן וקא
משלים ליה מידי דחזי ליה בימי טומאתו
וכול מיכן שאסור לכהן לאכל תרומה טמאה
לעולם אכי בימי טומאתו כפ׳ הניזקין בגמ׳
המטמא אי מטמא תרומה משום דקא
מפסיד לה לגמרי פיר׳ דאסורה באכילה
לעולם כדאמרן אבל מטמא דלא קא מפסיד
לה לגמרי אומ׳ לא פיר׳ דמותרת בהנאה
כדאמרן בהמפריש פר׳ בתרומות ר׳ אליעזר
אומ׳ תרומה עולה במאה ואחד פיר׳ אם
נפלה סאה אחת של תרומה בק׳ חולין לוקח
כהן א׳ ואומ׳ זו היא התרומה שנפלה והשאר
מותר ואם החולין פחות מק׳ אסור הכל בסגמ׳
דפר׳ כל הכשר תרומת הדשן ובגדי כהונה
שני כתובין הבאין כאחד פיר׳ מדשן אכר
המערכה וקומץ ממנו בקומצו ונקרא ת׳
תרומת הדשן כשם שנאמ׳ במנחה והרים
ממנו בקמצו ופיר׳ בתורת כהנים ושמו
כולו שלא יתפזר וקבלה הוא שנבלע במקומו
בפ׳ ב׳ בכתובות בגמ׳ וכן שני עדים בתרומה
דרבנן אכול בתרומה דאוריתא לא אכול
פיר׳ תרומת חוצה לארץ ותרומת ארץ ישרא׳
תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה
כבר פיר׳ בערך דמאי ובערך חזר״

רמך

חרש רומ׳ ורמך

כבר פיר׳ בערך קמץ בפ׳ כיצד הרגל
בגמ׳ איזהו מועד דקא מרמזי רמוזי
דאיכא שהדי דחזו להו בהוקבצם
דין מרמזי רמוזי אהדדי כלומ׳
לכת האחרת הגישו והעידו והנה
מעידים מספרים אחריכם כבר׳
בגמ׳ הבא על אחותו ניתרי בהו נעיד
ונירמזינהו רמוזי פיר׳ ניתרי בהו מעידין
קודם שהתחילו העדות ונרמזינהו
בשעה שמעידין ולא מצו למימ׳ אשתלין
קרץ עין תרג׳ דרמיז בעיניה שלח אצבע
תרג׳ מרמז באצבע

רמח

לצנינים בצדיכם תרג׳ ירוש
ולרמחין בסטריכון

רמי

כבר פיר׳ מברכין בגמ׳ נובלות
וברש דמאי וכל הרימין פטורין חוץ מרימי
שקמה ברש כלאים השיזפין והרימין פיר׳
פולצרקי בלשון לכן הקלו עליהן לענין דמאי
דלאו פירי מעליא ניהו

רמן

כבר׳ ח׳ שרצים בכלאים והרמך
מותר פיר׳ סוס כמו בני הרמכים״

רמך

צב׳ סדר תענית
הלו בגמ׳ מעשה חמרתיה
הוה מיעברא אודרא דמכאי דמכי פיר׳
עדרים״

רמץ

ברש גמ׳
דחולין איזהו מכוה לקה בגחלת
וברמץ וברש׳ גמ׳ דפר׳ כיצד צולין מכות אש
אין לי אלא שנכוה באש בגחלת ברמץ וכו׳
גמ׳ דפ׳ במה סימן שופתה על גבי הרמץ אם
רמץ מעמידה ברש כלאים דלעת יונית
עם המצרית והרמוצה ובפר׳ הנודר מן
המבושל ודלעת הרמוצה גמ׳ אמ׳ רבא
אמ׳ דלעת הטמונה ברמץ ירוש׳ ברש
כלאים אמ׳ ר׳ חנינא כמין דלעת מרה

מיתקין מוהה פי׳ בלשון סניסה

רמץ ברא׳ גמ׳ דמר הבונה רבזעה ברמצא דפרזלא בגוייה עיין בערך משלג פי׳ של ברזל שהוא עגול וחד כמסמר

רמיקום עיין בערך זאת תהיה יקר נעשה ארימתקום

סליק פרק יא
אחל פרק יב

רן כל ברכות בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ אין תפלתו שלאדם נשמעת אלא בבית הכנסת של לשמע אל הרנה ואל התפלה במקום של רנה שם תהא תפלה פי׳ במקום קיבוץ עד שמשיחין ומרננין שם תהא תפלה

רן בס׳ גמ׳ דמר כיצד אשת אחיו ברננה לא מפקיען על שנת לשון ורבת עם תרג׳ ורננת עם

רן בפ׳ ה׳ בברכות בגמ׳ בשחרית רני עקרה לא ילדה רני כנסת ישר׳ שדומה לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם כוותינו בפר׳ תפלת השחר בגמ׳ רבן שמעון בן גמליאל הני כ״ד בנגד כ״ד רננות שאמ׳ שלמה וכול בשעה שהכהנים מכניסים ארון לבית קדש הקדשי׳ ירוש׳ כ״ד של תעניות כנגד כ״ד פעמים שכת׳ בפרש׳ שלמה רנה תפלה תחנה בפר׳ במה מדליקין בגמ׳ המכבה וס׳ גמ׳ דמר משקין אמ׳ כ״ד רננות ולא נענה

רנגר בפר׳ הערך בגמ׳ מהדרי ורילמ׳ רונגר בעלמ׳ בפר׳ יש נוחלין בגמ׳ בנות צלפחד אמ׳ ל׳ רב פפא לאביי אומ׳ רונגר בעלמ׳ פי׳ בלשון פרסי רון יוס גר שכיר כלומ׳ שמא כשכיר יום הוא

רנק כב׳ ב׳ בכלים מכני שהיא הופכת עליו את הרונקי פי׳ רומקי פי׳ הירקות כשמאסף אותן לצר את להמצות מהן מים נקרא רומיקי ויש אומ׳ כשהן שולקין את הירקות ומוציאין אותן מן ונותנין אותן לציר שמן רונקי

רנק בהסיף כר׳ יג בכלים והרונקא בבני עצמה טהורה

רנק בספרי במדבר סיני שהוא כעין מרדש וישלחו אין הדונקין חייבין בציצית:

סליק פרק יב
אחל פרק יג

רס ושחקים ירעפו טל תרג׳ ועננני רס טלא וימנעו רביבים תרג׳ ואסיסיא רסיסי ליליה הדין ריסיא לית מיניה אלא רסיס פי׳ הדין ריעוע שבגג לית מיניה אלא רסיסי ליליה עיין בערך בן

רס בפר׳ המוציא יין אמר היה עבה או מרוסס בב׳ ב׳ בעוקצים האגוזים והשקדים חיבור משירסס בפר׳ ג׳ דמר בהמה המקשה מתרוסס מהו פי׳ כמו קנה רסוס: המפיס מורסא בשבת עיין בערך מפיס ברא׳ גמ׳ דמר מי שאחזו למירסא מנפקא רחמרא באהלא תולענא מכה טריה תרג׳ כמחא מרססא

רס בפר׳ מומין אלו ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין בפר׳ על אלו מומין ריס של עין שניקב פי׳ חריץ של עין

דעונה

שניקב פיר בגמ׳ תורא ברא דעונא והינו עור שעל השן בכ׳ א׳ בקידושין בגמ׳ כל מצות האב אמ׳ לו מכין ריסי עיניך אתה ניכר שבן אמנה אתה בהכורה פר׳ ח בנגעים בשתי ריסי עינו מעב׳ נדביקין זה לזה טהור בפ׳ יש נוחלין בגמ׳ אחר הבן עד שנשרו ריסי עיניה

רכ

עד פינת שער הסוסים

מזרחה תרג׳ עד זוית תרע ביה׳ ריסא דמלכא מדנחא הוא עמק המלך תרג׳ הוא בית ריסא דמלכא

רכ

בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בביצה ובר׳ גמ׳ דחולין עדשין לעשות מהן הסיסין שיך זה

רסן

בער׳ טויסני · דוסנין

קב חיטין בבר פיר בערך עדי

רסק

בבבל פר׳ ז׳ בתרומות

תבוח שריסקן ונתנו לתוך העיסה בבר׳ חכית חלות דבש שריסקן פיר כשמבקשין לרדות הדבש מן הכורת חותכין בסכין ומוציאין חלות ושמן ריסוק כזה שאמרנו תבות שריסקן בבר׳ מי שהחשיך אין מרסקין לא את השחת בס׳ עוקצים חלות דבש מאימתי מטמאות משום משקה וכול׳ עד משירסק בס׳ פר׳ ג׳ בבהמה טומטן אין מרסקין לא את השלג בב׳ צו הן הנזקין בגמ׳ אבל נבילות ריסק ט׳ נמלים והביא אחר והשלימו לכזית לוקה ו׳ פיר ענין כתישה וכתיתה משליך קרחו כפתים תרג׳ מטלק קורחיה כליג היך ריסוקין

רסק

ריסוקא אי אית ליה מדרחיתא

כברכיר בע׳ נסך

רסתק

בס׳ גמ׳ דפר׳ השוכר את האומנין ריסתקא דמחוזא שכיחי בהו אינשי פיר שוק׳׳

מליק פרק יג

אתחל פרק יד

ריע

אשר יהיה שמה

הדוח ללכת תרג׳ לאתר דהוה תמן רעוא למיזל לא חפצתי לקחתה תרג׳ לית רעותא למיסבה

ריע

בס׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות האי תהום אומ׳ לחברו אבע נמך קול ב׳ רעים אני שומע פיר קול שני צינורים ניסוך המים והיין הנמשכין ונקבי הספלין שעל המזבח כדת תהום אל תהום קורא לקול צינוריך ילל

ברע בגמ׳ דפר׳ הנזק

ריע

עצים מתיכי הדועים והנבאין והמוכסין תשובתן קשה פיר רועי בהמה דקה

בג׳ ג׳ בכלים תבית

ריע

שנתרעעה כמו תרעם בשבט

ברזל ואת נרשם

ריע

תרג׳ ירושלמי רעיהון וקדבו וכרשו

ריעד

בצלחית כ׳ א׳ בברה

הרעדות טמאות לחטאת ט׳ מים שיוצאין מן הקרקע טיפה טיפה בחלישות ולא בבח

רעד

ברג׳ מבשירין המרעיד את האילן להשיר ממנו זרעים׳׳

ריעל

ערביות רעלות

בבר פיל בע׳ ערבי׳׳

ריעל

ובדרים מושלות

תרג׳ רבובין דרעלן

ריעם

בברג׳ רבה פר׳ יב׳ ורעם גבורותיו מי יתבונן אמ׳ ר׳ הונא הרעם הזה בשעה שהוא יוצא בתיקונו אין כל בריה יכולה לעמוד עליו אין מתבונן אין בתי כן אמי׳

ל

ריעק — בנר׳ המבוא
ו יין אין — מלבנין את הרעפים
ן בלהוצאות מאתר כוכה מאתר רעפים
ן והסכלין חרש שעל התקרה בברכ׳ רכך
ן ונו לו הקבה ב׳ רעפים והקישן זה לזה
את האור וכירך עליה וכול עד מפני מה
רכין על הנר במוצאי שבת מפני שהוא
בריתו

רעץ
גמ׳ דכל כהן גדול דן — א״א
הפך להם לעץ לרעץ כיון שחטאו פי׳
ר להפך פא׳ א״א כיון שחטאו נחטא להם
עץ פי׳ מלשון ויעב תרג׳ ורעיץ כלומ׳
ושי כמו דבר נעוץ ורעוץ

סליק פרק י״ד
אחל פרק ט״ו

רף — תליסר ריפי כעבי
ר פי׳ — בערך כער ברכ׳ גמ׳ דף ג׳
כלו כרכי ריפתא בהדי הדדי פי׳ הינו כת

רף
א נהמא — בהעושה פר׳ י״ג
הילות הסריגות — והרפכות מצטרפות
הילות פי׳ רכפות שלא לקטיות כדאמ׳
וספתא סריגות אלו הן של אותרות רפכות
של לקטיות

רף
לוחית בפר׳ י״א בפרה — הרפפות
ורות לקודש לתרומה ולחטאת פי׳ מקום
ה מים שיש בו רפש

רפא
רפ׳ אלו דברים זה כתוס — שבת
נין דרכי האמורי שלבית רבן גמליאל לא
מומ׳ נרפא בבית המדרש פי׳ לא היו מומ׳
נעטשין בבית המדרש מפותא מפני ביטול
המדרש בבר׳ אין מעמידין מתרפאין מהן

ריפוי ממון אבל לא ריפוי נפשות מפרש בגמ׳
ריפוי ממון דבר שאין בו סכנה וכול ער
ריפוי ממון בהמתו ריפוי נפשות גופו פי׳
בבר׳ אין בין המודר ומרפאהו רפואת נפש
אבל לא רפואת ממון גמ׳ א״א רפואת נפש
גופו רפואות ממון בהמתו׃

רפידים
בר׳ גמ׳ דבכורות
מה — לשון רפידים ר׳ אליעזר
רפידים שמה ור׳ יהושע אומ׳ על שריפו ידיהם
מדברי תורה וכן הוא אומ׳ לא הפנו אבות
אל בנים מריפיון ידים

רפח
ותהיין מורת רוח תרג׳ ירוש׳ — סרבנין
ודפחן רוח בס׳ גמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין
ולא תבא אשה במנעל המרופט בס׳ גמ׳ דפר׳
שואל שכתותיהן של זקנים מתרפטות
כבר פי׳ בער׳ מרפט ברכ׳ גמ׳ דפר׳ בני העיר
האי תיבותא דאירפט פי׳ תיבה שנתחלחלה
כמו מנעל המרופט

רפילא
אקפתא ורופילא כבר פי׳ — בערך
אקפתא ויבאו שדה מואב ויהיו שם תרג׳
והוו תמן רופילין

רפן
בברכ׳ רב׳ פר׳ כ״ג וכפ׳ ל״ג — ומחיתי
את כל היקום ר׳ לוי בשם ריש לקיש זה קין
שהיה תלוי בריפיון ובא מבול ושטפו וימח
את כל היקום בילמדנו ומטר לא נתך מרצה
תלמן בריפיון ואומתי ירדו בימי יהושע על
האמורי פי׳ אויר בלעז ריפא

רפס
בס׳ גמ׳ דפר׳ בכל
מערבין — דליוה לדטיבא רפסא
לבי רוכתיה פי׳ מי שרואה חברו ממשמש
שלעץ לה אומ׳ ברשתו שמא רוצה להכות
אותי מה עסק לו לכך שואל אותו מה עיסקך
ומדקדק אחרין פי׳ אח רפסה לו בי דוכתיה
שמא במקומו דבר טמון

רפס

בפ' השוכר את האומנין בגמ' אעדיא משום
רפסתא דספינתא פי' מתדועעת הספינה
בהוצאת חבילות ובהכנסת חבילות בפ' האומ'
לחבירו בגמ' האומ' קידשתי את בתי הא שמעתא
דידי מרפסא איגרי פי' מרעשין הגגות

רפס
בס' גמ' דכל הקומץ
רבה מקום שמוחו של תינוק רופס

רפם
בסנ' פי' מתרבך
דכל גט פשוט לך התרפס ורהב
ריעיך אם ממון יש לך בידו התר לו כפסת
יד

רפע
בפסק דדני
עקרה

רפק
בפ' שני תעניות הא' בגמ'
מעשה משכחיה דקא רפיק ריפקא בס' גמ' דא
עושין פסין ואתא ישר' אחרינא ורפיק ביה
פי' חופר בפ' א' בשוטה בגמ' שמשון ק' מי
רפוקא גריזא דחולבי בבני חופרי שדות גדישי
דשאיס

רפקה
בב' השוחט
מחד בעוף בגמ' דסמך השוחט
לנהרי ובעוף אפי' לא רפקה אלא כגונו סא' אא
בעיני מעיין כהיקף עין

רפקת
בפ' רבה פ' ב"א
לפי שריפרפה בליבה ואמרה
אוי נזקקת לביתי עוד לטבך תביא קרבנה
מרובקת ולקחה שתי תורים

רפש
בפ' המני..
את הכר בגמ' השוכר את המים
ולא יהא אלא כרופשו פי' מלשון רפשוטיט

רפש
בר' גמ' דכר' השוא'
פבה אעג דקא מרפיש ואזיל
קמא קמא כיל מרפק ונזכתה הארץ לפני
החורש ונתחיה הקשה כדי שיהא נוח
לחורשה בפר' רבה בר' ויגש אין רפש
לחורשה ורפש חד רפיש ועות כל פלטורין

ויטוש על המחתה הרג ירוש רפש במשריו…

רפת
בגמ' דב"ק פרק…
ורפת ולולין ונתבן פי' מקו…
דירה …

קליק פרק טו
אחל פרק יו

רצן
בגמ' דפר' במה מדל…
אסור להרצות מעות כנגד נר ש…
חנוכה בפר' חזקת הבתים בגמ' עדים תלויה
וזבין זבינה וכול שר דלא ארצי זוזי בר' גמ'…
ר' מיתות הרבה מעות יש לי ואין לי שלחני
להרצותן פי' זה אמ' מטעמי … תורה כל…
ספיקות יש לי ואין מי שיפרשם

רצן
בר' גמ' דפר' חבי…
שהמשקין היוצאין מהן לרצון טמ…
ושלא לרצון טהורין מאי לא לרצון דניח…
ליה פי' מקבלין טומאה מפני שהן משקין
והמשקין אין צריכין הכשר כדאמ' שהן עלו…
לקבל טומאה

רצן
בפר' א'…
בקידושין בגמ' עבד עבדי ההוא…
להרצאות ארון הוא דאתא פי' שהנרצע…
עובד ליורש

רצן
בגמ' ד…
דורשין ג' הרצאות הן חנניא…
בן הכינאי הרצה דבריו לפני ר' עקיבא…
כמו תירוץ ואימ' הכי אלו ד' דין קרובי ענ…

רצן
בב' אלו טריפות…
שרצצה בהמה והיא מרכס…
אם שהת מעת לעת ושחטה כשרה פי'…
מן קנה רצוץ וירעצו וירצצו בהור פי'…
בטהרות אם מסר לו תיבה מלאה בגדים…
בזמן שהיא רוצצת טמאה פי' דוחקת…

רצח

בהלכות א׳ דף כ׳

שנה ובפ׳ גמ׳ דף בן סורר ומורה
ר׳ אומ׳ כי כאש׳ יקום איש על רעהו ורצחו
נפש וכי מה למדנו לרוצח מנערה פי׳ מה
תלמוד לרוצח מן הנערה וכי יש כלומ׳ מסיקים
איש על רעהו ורצחו נפש אין לו דין מות כמו
זו הנערה שכת׳ בה אין לנערה חטא מות
אלא זו הנערה באה ללמד לאחרים ונמצאת
היא למידה והוקשה לרוצח מה רוצח יהרג
ואל יעבור כך נערה מאורשה אם אמ׳ לה השמעי
ואם לאו אני הורגך תהרג ואל תשמע לו ואם
אנסה ונתחזק עליה אין לה חטא מות וזהו
דשלהות וכל ההלכה ואלא ניתן להצילו בנפש
מנא לן קל וחומר וכול עד דבי ר׳ תנא הקישה
הוא כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו
נפש כן הדבר הזה וכי מה למדנו מרוצח
מנערה הרי זה בא ללמד ונמצא למד פי׳
מה ילפי׳ נערה מאורשה שהיא אנוסה ופטורה
כרוצח שהוא מזיד וחייב בא ללמד הרוצח
לנערה ונמצא למד ממנה מה נערה
המאורסה ניתן להצילה בנפשו שהרואה
מי שרודף אחריה לבועלה אם אינו יכול
להצילה בענין אחר אלא בנפשו של רודף יהרוג
הרודף להצילה דכת׳ ואין מושיע לה האיש
לה מושיע מושיעה בכל מה שיכול אף רוצח
ניתן להציל הנרדף בנפשו וזה שבראש הלכה
מה למדנו מרוצח ושבסוף הלכה מה למדנו
לרוצח ובשני ענינים דרשו הפסוק ר׳ ותנא דבי
ר׳

רצם

בס׳ גמ׳ דנד׳
אין צדין שפור שנרצם אסור
לקנו לתקנו ביום טוב ובכר׳ המפלת בגמ׳
המפלת סנדל הכ׳ סנדל דומה לסנדל דג שלים
ולד הוא מתחלתו אלא שנרצם פי׳ סנדל
ולד שנתמעך ואין ניכר אם זכר אם נקבה

שכשעיברתו אמו עיברה שוב ולד אחר
ובא שני וקילקל צורת ולד הראשון ולהכי קרוי
ליה סנדל שסנוי ולד מפני שנתקלקל ואע״ג
דקימא לן אין האשה מתעברת וחוזרת ומתעברת
קודם שתלד הני מלי למיהוי תרויהו בני קיימה
אבל חוזרת ומתעברת ומקלקל שני את
הראשון וכן המפלת שליה אף על גב דאין
בה שפיר חשב לזכר ולנקבה דחיישין שמא
היה עמה ולד סנדל שלים שהוא רחב ודק וחד
כלפי ראשו שנרצם שנתקלקל כגון שפור
שנרצם

רצן

בס׳ בב׳ דפר׳
המוכר את הספינה רב נחמן אמ׳
בלא רצינתא פי׳ שלא יאכלוה התולעים

רצע

בכ׳ בנלה בהמה
ולא ברצועה שברגלו ובכר׳ במה
אשה נאי׳ ולא ברצועה שבראשה׃

רצע

בכ׳ מקום שנהגו
ר׳ יוסי בר יהודה אומ׳ אף ה׳
הרוצענין בכ׳ במה אשה בגמ׳ סנדל בעא מיניה
ההוא רצענא מר׳ אמי פי׳ האושכף לפי
שמלאכתו במרצע נקרא רוצען ויש אומ׳ לפי
שמלאכתו ברצועות של עור נקרא רוצען

רצף

בר׳ יומא עמד
והפג אחת על הרצפה ובכר׳
ו׳ בשקלים מעשה בכהן אחד שהיה עומד
וראה את הריצפה משונה וכו׳ ברז׳ תמיד
הגיע לרצפה והפך כנו לצפון בגמ׳ דף הקורא
את המגלה עומד רצפה של אבנים והוא׳
וכדתניא ואבן משכית לא תתנו בארצכם
להשתחות עליה עליה אי אתה משתחוה
על אבנים שבמקדש וכד׳ עולא דאמ׳ לא
אסרה תורה אלא רצפה של אבנים ואמ׳ עולא
לא אסרה תורה אלא פישוט ידים ורגלים
ולמה נקרא שמה רצפה שהיה עשוי

קרקע העזרה מאבני שיש חשובים קטנים
מגוונים הרבה והיו רצופים ונראים רצופים
באחת בפ׳ אחרון באהילות רוצף בית הפרס
באבנים שאינו יכול להסיטן פי׳ שוטרח
שם אבני שיש ברכות ואת הים הוריד כיה זה
א׳ ת׳ וא׳ על מרצפת אבנים ואומ׳ נגד העשרים
אשר לחצר הפתח ונגד הרצפה בכל הבתים
פ׳ א׳ בנגעים שתי אם היה רצוף מתנוא פי׳
לאתר כשמסיך המסכת מאמצו ומגלגלו על
מנור הארגים בר״ג גמ׳ דפ׳ בלהיר דאשתכח
מאכולת רצופה אומור שמש רצפה פי׳
דחזקה בפ׳ חזקת בגמ׳ אמ׳ ר׳ ישמעאל אכלן רצופין
אין לו חזקה מכאן רצופין אין לו קרקע פי׳
קרובין נטועין זה בצד זה בלי הפרש בנתיים
בעומ׳ משרבין זה לזה פר׳ א׳ בשבת בגמ׳ יח
דבר איכא בינייהו דרצבינהו מירצף פי׳ כגון
שפור שנרצף ששיקע כותלי הכלי בתוכו
ונעשה כאלו נשברו כתלין לאביי דחייש שמא
לא יקבנו כבדי טהרתו אעג׳ דרצפיה
חייש ועדיין טומאה ישנה עליו לרבא
פרחה טומאתו דהא רציף ולא כלי הוא פי׳
אח׳ דרצפינהו מירצף ששיברן מהכא למאן
דאמ׳ שמא לא יקבנו כבדי טהרתו ליכא
למאן דאמ׳ שמא יאמרו טבילה בת יומא
עולה איכא דרצפינהו כמו מאכולת רצופה
בפר׳ דם חטאת

בגמ׳ כלי נחשת פוחתו הוא
כלי אמ׳ דחמ׳ ולאו כלי הוא דרציף ליה
מירצף בפר״ הבא פרש ז׳ רצוף רצף דהיא
טבא באולבנא בלומ׳ דבועלך ושטח עצמך
בארץ

רציצא

בפ׳ א׳ בבכורות בגמ׳ היוצא מן הטמא
רציצא דמיית בביעתא בהי נפקא דוחיה
פי׳ אמ׳ להו בהינו דעל פי׳ אפרוח שלביצה

רקיק פרק יו׳
אהל פרק יח׳

רק

בס׳ גמ׳ דפר׳ כיצד משתת
אחיו רוק למעלה מן הכילה אמ׳ ר׳
הואיל ומכוער הדבר תנא פי׳ שנמצא רוק
בכילה למעלה איכא למימר שכששכבה
כונדקית בשעת תשמיש רקקה למעלה מן
הכילה זה פי׳ מגאנתה ואבה מרי רבינו יחיאל
ז״ל פי׳ רוק שהוא זרוק בכח ועלה למעלה
מן הכילה שזה ודאי כח איש הוא ולא כח אשה
והיה מספר כמשל גוי אחד חזר לביתו וראה
רוק למעלה ממיטתו ואמ׳ לאשתו מי רקק
שם ואמרה אני אמ׳ לה עשי כן לפני ולא יכלה
והרגיש מה שעשתה וכן מצאנו בפי׳ ר׳ חננאל
ז״ל בחלק בגמ׳ המוחש רוקא דחנות קא חזינא
הבא פי׳ שידה ששמה חנות ושורה על אותו
כלי של שמן שמוחשין עליו בפר׳ כל היד
בגמ׳ בית שמאי צריכה עד שתרוק בתוך הכה
נימוק והלך לו פי׳ עד שהלחלוחית של שכבת
זרע שלתשמיש בתוך הכה נמוקה אותה
הטינה והלבה לה

רק

בס׳ גמ׳ דפר׳ הנודר מן הירק
אם היו עלין שלהן שחורין אסורין הריקו מותרין אם
היו העלין שחורין שמחממת בריאות שיש להם
כח אין נוטים לצד שחרות אסורין דנידור
מבטל העיקר הוריקו שהן כמו כמושין ומוכסין
מותרין ואינן חשובין גידולין

רק

בר״ גמ׳ דשבת מתניתין היא דתנן
בפר׳ הזורק אם היה רקק מים ורשות הרבים
מהלכת בו וכול׳ בר״ גמ׳ דפ׳ השוחט אחד בעוף
עוף שנברא מן הרקק הכשירו בסימן אחד
אמ׳ שמוא׳ קבוטקאה תרע שהרי עופות ישלה

קשקש

ין ... שיס ורגליהן כרגיס פי' רקק מים שהוא קרובה לארץ פי' אה של ר' חנגא נ'צר רקקמים שאין בהן י' טפחים כדתנן בהזורק רקק מים פחות מי' טפחים ומעפ שיש שם מים פחות מי' טפחים כיבשה הן חשובין

רק

בפ' לא יחפור בגמ' ואת נגד רגליס רקיק אינו ממעט בחלון פי' קימא לן דחלון טפח מביא את הטומאה לבית חבירו משהכות בבית אחר וחלון טפח על טפח פתוח לבית חבירו מביא לשם הטומאה ונטמא כל מה שבתוכו ואם באותו החלון נתן רקיק שהוא כגון רקיקין ופלשכן כת עבה האיל וצריך ליטול ולאכול אותו אינו ממעט בחלון מטפח אלא דואין אותו כאילו שאינו מעפ שנילוש במי פירות כגון שמן וכיוצא בו שאין מכשירין את האוכלין וכן כל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ מקבל בפני הטומאה

רק

בבר' רבה פ' מג' וירק את חניכיו בכלי זין הוריקן כדכת והרק חנית וסגור וריש לקיש אמ' באבנים טובות ומרגליות הריקן הה"ד ריכת כירקרק חרוץ ילידי ביתו בעלי חניכים שמו אברם כשמו בסנה' תר' ד' נדרים מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו ר"י שנים מפני שעשה אנגריא לתלמידי חכמ' שנ' וירק את חניכיו ילידי ביתו וירק את חניכיו רב ושמואל חד אמ' שהריקן בתורה וחד אמ' שהריקן בזהב

רקד

בגמ' דפל' הנודר מן המבושל למחר שתינא חמרא ברקודי דאבוך אמ' ליה ל"ר קום רקוד בר' נוגלת איכה ושר בשירים על לב רע כל דזמר זמרא לא עייל באודנא דרקרא כל דזמר זמר ברא דטפשא לא שמע"

רקד

בכר' כלל גדול הטוחן והמרקד פי' מיטול אוכל ופסולת בכברא אם הפסולת כמין עפרורית היא יוצאה בכברה ונשאר האוכל ואם האוכל דק והפסולת עבה כמין תבן יוצא האוכל ונשאר הפסולת

רקד

בר' גמ' דפר' מפנין הא דגישתקלי ג"ג בקופה ברקודי דהרפנאי פי' בדות שעושין בהרפניא והן קטנות וניטלות ג"ג בקופה בר' גג' דפר' השוכר את הפועלין אבריה דרב כנא גופי כרקודי דהרפנאי

רקם

בר' גיטין אף המביא מן הרקם בפ' דם הנדה כל הכתמין הבאין מרקם טהורין פי' קדש ברנע תרג' רקם גיאה זה ע"מ ר' חזל רקם טהורין ר' יהודה מטמא מפני שהם גרים וטועין"

רקם

בפ' אילו טריפות בגמ' סימני העוף שאם ריקמה ונקבה מטמא בכעדשה כפר' העור והרוטב ביצת השרץ המרוקמת טהורה ניקבה כל שהיא טמאה בפ' המפלת אם היה מרוקם תשב לזכר ולנקבה פי' אם היתה אותה החתיכה מרוקמת מצוירת בצורת ארם ואין בה' סימן זכר ולא סימן נקבה סופרת לזכר ולנקבה ובס' הפרק רוקמתי בתחתיות ארץ רקמתי לא נאמ' אלא רוקמתי פי' לא נגמרה ריקום הצורה אלא במדור התחתון שהוא תחתיות ארץ המחושקה ברקמי זהב בכר פי' בערך דפ בסוף בפ' גמ' דפל' בא לו כהן גדול

רוקם

מעשה מחט לפיכך פרצוף אחד חושב מעשה אורג לפיכך שני פרצופין

רקן

בהסיט פי' יג' בכלים והרוקנה בפני עצמה טהורה

פי' הוא ברזל נתון בתוך העץ והוא עשוי
לשוע ולהחליק הנסרים והוא מכלי הנגרים
ובלשון ישמעא' שמו רוקס רנדג' ובלעז
דריטוורא' **רקע** בס' גמ' תפ'
ומאכילמודה רב ברקיעותא
פי' מטולאין מקצתן שחורין ומקצתן לבנים
בחלומות דמגלה **רקע**
איכה קמוץ שחיק איתלך ואית
בה ט' מרקועין אית חייט מן הכא ומתקרטע
מן הכא פי' חלוק בלוי ישלו ובו כ' טלאים
אתה תופר מצד אחד ומתקרע מצד אחד
ונעלות בלות ומטולאות תרג' בלן ומרקעין
הוי למתחברות בסתות תרג' דמחטטן דקעי
חשך פי' לשון ישמעא' חתיכת בגד התגורה
על הקרוע שמה רוקעה בפר' לא יחתור
בגמ' ואת מי דנגים מטלניות חזו למרקע
לבושא **רקע** בפ' ד'
בשקלים וב' גמ' דפ' אחרון
דכתובות מותר התרומה מה היו עושין
בה ריקועי פחים זהב ציפוי לבית קדש
הקדשים בפ' כל הצלמים בגמ' הגוים
ובתמורה בפר' כל האסורים בגמ' נתן לה
מעות תנו רבנן בית יוי אלהיך פרט לפרה
שאתה באה לבית דברי ר' אליעזר וחכמים
אומ' לרבות את הריקועים מאן ר' יוסי בר'
יהודה דתניא נתן להזהב ר' יוסי בר יהודה
אומ' אין עושין אותו ריקועין אפי' אחורי
בית הכפרת פי' אפי' אחורי בית הכפרת
מבחוץ נטוח את הקיר דהתם נמי קרינא
ביה בית יוי **רקע** בס' גמ'
דפר' ואלו מגלחין מאן חשיב מאן
סטן מאן רקיע בלע' מי יכול להתפשט
ולהתגבר באותה שעה **רקע**
גרבים דמרוקיעין בפר' פי' בער

גוב **רקע** בר' גמ' דפ'
כיצד מעברין התריגו לכחמין
הרקיעו להזבים פי' הבאה כחמין שבררין
אותן מלשון טטרוני מטטרגי להו הרקיעו
להזבין בערן אותן להיות לחשות בפי' אחר
הזהב ועשו לו בקן שני עופות והם שפנין
נקראו כך שהם מגידין בעלטה העית והכי
אי זו היא עת מן הלילה היא פי' אח התורין
האדימו באתרוג הגחלים הרקיעו הוציאן
הגחלים לחוץ ענין וירקעו **רקק**
בכר הישן בגמ' שלוחי מצוה גט
ארקתא דסורא בפר' המביא כדי בגמ' ואין
גודפין מן מרקתא דפרת סמיכן בר' גמ'
דמגילה רקת זו ציפורי ולמה נקרא שמה
רקת דמידליא כרקתא דנהרא פי' גבוהה
כשפת הנהר פי' אח גדודין שלנהר כגון
והירדן מלא על כל גדותיו כל ימי קציר
והוא כמין טיט על שפת הנהר מקום דלאו
בר תשמיש בפר' אלו מציאות בגמ' דחתיכות
של בשר רקתא דנהרא לא הוי סימן דאמרין
ליה פי הכי דאת מנחת חבירך נמי מנח'

סליק פרק יז
אחל פרק יח

רר בר' גמ' דפ' בהמה
המקשה דילמא התם דקני משכא
דירא פי' במקום שנמשך בעצם ריר ומילא
מקום השבר שהדיר בתוך העצם חשוב
כבשר אבל העצם שלא נמשך אין ריר
והוא הנחלוחית מן העור נחשב כבשר
נקרר כמין טבעת וכול' פי' בערך קר'
בפ' בעוקצין עלי בצלים ובני בצלים אם

שבהן דיד כי בני בצלים קטנים דיד כמו
וירד רידן על זקנו רירא דיצא כבר פיר ב
בערך רק רך כסגנ׳ דפר׳ המדיר ומתי ליה ג
ריר מבוגריה
רשן
כל יש
נוחלין בבנ׳ סדר נחלות ואמרו ירושת
פליטה לבנימין כיד התנו על שבט בנימין על
ענין יהושה ואחר כך נתנו להם פליטה וכך התנו
שאותן הנשים שיחטנן כל בית שהיא יורשת
אביה שלא היה לה אח לא תירש נחלת אביה
לא תשאר לאבי אביה שלא תסוב נחלה משבט
אחר לשבט בנימין
רשן
כס גמ׳ דכל סדר תעניות כיצד
ובמנחות ברא גמ׳ דכל ר׳ ישמעאל גריש ירחא
רעיסן עד ח׳ ביה איתוקם תגלידה דילא למיספד
שהיו הצדוקין אומ׳ יהיד מתנדב ומביא תמיד
וכול בס פר׳ חזקת הבתים בגמ׳ דסמך הגדרוב
בריש כל מדעין אנא רס בדיש כל אוסן אוצא
חמר בפר׳ דיני ממונות בגמ׳ סוחרי שביעית
אמ׳ ריש נהרא אתא לנותא ברא גמ׳ דפר׳ ואלו
נאמרין דרישיה קטיעה וממלל ביר להכי קרו
ליה קטיעא לפי שקראן משה יהושע כלומ׳
ראש שמו קטוע לפי שהאחד אות קטוע היא
כס גמ׳ דכל השוחט אחד בעוף אי אינש אמא
דלא מרחי ליה מסור ואי לא אמ׳ ליה דרישיה
והך פיר׳ אם הגוי אומ׳ הוא שאמ׳ מגו הבהמה
מכרתה לי וישר׳ אינו יכול לדחותו לבהמה
אחדת מעשה בלו יש לגוי שותפות בגוה
ואסיר אבל אם אין הגוי אומ׳ ויכול ישר׳
לדחותו לבהמה אחרת מותר בפ׳ גיד הנשה
בגמ׳ ונוהג בשליל אומ׳ רב יהודה ריש מעיא
באמתא בעיא גרידא פיר׳ הוא מעי הנמשך
מן הקיבה ולמטה ויש אומ׳ המעיא הנמשך
מן הכרבשא ולמטה דקימא לן כך עקיבאן
דאמ׳ תותב וקדום ונקרא כמו החלב שעל

הקרב וזהו חלב שעל הדקים דישא בכיבשן
תלויה אבית השחיטה שאדרי אנדדין אסיר
אנחידיה איקץ ביה מידי וכתחיה כדי שיזוב
הדם מותר ואם אסיר וכן היל
רשן
בתמורה בגמ׳ דפר׳ יש בקרבנות ובויקרא
רבה וכי ימוך פרש אשרי משכיל אל דל
רשן
זה שורש בתורה איש
תבכים זה ששונה סדר אחד וכול
רב אח׳ דש זה שרש בנכסים איש תבכים זה
שהוא עושה בפועל וכול ד״א עשיר ורש נפשו
עשיר זה שהוא בנכסים וכול
רשן
ורשו אינש לית עלוהי פיר׳ ורשות אדם
אחד אין עליו כמו אנא נטל רשותא ויש אומ׳
ענין ואומ׳ זו׳ תתורע לשור לרשות ספר אח
ורשים אינש כבר פיר׳ בערך טנקר
רשאי
רשאין בני העיר
לעשות קוכה תמחוי ותמחוי קופה
בב׳ השותפין בגמ׳ כמה יהא בעיר דשאי ברא גמ׳
דפר׳ אותו ואת בנו של בית כישאי היו מגלין
מהן שדרים עדרים
רשבא
בב׳ א׳ בתעניות מיכי מעייל
זיבי דבי טבות ריש בא פיר׳ הגאון זצ״ל
כתוב שיא בית אב ריש בא זה ראש בית
אב ותרג׳ רב בית בא בפר׳ יש נוחלין בגמ׳
דסמך האומ׳ איש כל בכור מר זוטרא מדריש
באמלג בסנה דגלגלי בתרי דאחוה
רשל
ברא גמ׳ דפר׳ כל
הזבחים שקיבל תל׳ היו מרושלין
מסולקין נח׳ משוחקים ועבר עבודתו כשרה
וכל ידים תרפינה תרג׳ וכל ידיא יתרשלן
חזקו ידים רפות
רשם
מתני ברשום פיר׳ מסובריא
רנדייתא כסוי הקנקנים שהוא מחורק וטחוי
בטיט נקרא רשום כשהוא מרופרף נקרא

כי נאמן
רשאין חייבין
כמו כי תשה ברעך
מתרג׳ אדי
תרשה

מצוף מלשון ציפוי כמ׳ בערך קפ׳ צף תשיעי
הרשום בכתב אמת כתר פיר׳ בער׳ נבל כפ׳
פל׳ המביא בדיין עד שירשום ויאמ׳ מיכאן עד
כאן ג׳ הכונה לא חייבו שתי אותיות אלא משום
רושם כבר הזרוע והמשתתף עונקן צריך שירשום
פיר׳ שעל הרושם מכיר שהוא לכהן בס׳ גמ׳ דבר
מרובה וילבו שלשת ימים במדבר ולא מצאו
מים דורשי רשומות אמרו אין מים אלא דברי
תורה וכול׳ בחלק בגמ׳ בסנה׳ ד׳ הדיוטות
דורשי רשומות אמרו לי נלמד כבר מי
שמעו בגמ׳ היה עומד דורשי רשומות
אמ׳ והיו חייך תלאים מנגד זה התולה תפיליו
פיר׳ פסוקים הרשומים כבר המביא נט שני
בגמ׳ כותבין רושמא מי חרץ חריץ או כנופי
מבנית פיר׳ הרושם בחותם על השעוה חורץ
מקום החקיקה והמקום הבולט נשאר כמו
שהיה או רוחה בחריצתו מהנה ומהנה
ומקבץ כמין נבשושית וזהו הבולט הנקופץ
מהנה ומהנה השיבו מי חריץ חריץ ברז׳ גמ׳
דבר היה נוטל את מנחתו שאם רישומו ניכר
לא עשה ולא כלום פיר׳ מח שימחוק המגלה
יפה יפה ולא ישאר בה רישום לכתיבה
כל עיקר כב׳ ד׳ מיתות בגמ׳ מיתות הנחנקין
מה מיתה האמורה בידי שמים אין בה
רושם פיר׳ שהרי נשמת אדם שלם בגופו
ואין בו חבלה ותחת חגורה נקפה תרג׳ ירוש׳
הושלכין רמחה וחבורה תחת חבורה
תרג׳ ירוש׳ תשלמי ורשם לא יקרחה
קרחה והתוית תיו על מצחות הוי החוקקים
חקקי און תרג׳ ווי דרשימין רישומין
רישון כב׳ אז טריפות
בגמ׳ ובחגבים כלעם זה רשון
כפר׳ המתלת בגמ׳ אם היה מרוקם תנ״ר איזהו
שפיר המרוקם אבא שאול אומ׳ תחינת כריתו

כרשון ושתי עיניו כשתי טיפי של זבוב
וכול׳ בויקרא רבה ברז׳ אשה כי תזריע
עד לבושו ועלפל זה השפיר וערפל
זה השיליא
רישון
ברז׳ גמ׳ דבר מי שהיה
גמ׳ דבר יש׳ נוחלין וכס׳ גמ׳ דבר גט פשוט
גמ׳ דבר שום היתומים והאמ׳ אביי איזהו
ערום זה המשיא עצה למכור בבסים כרבן
שמעון בן גמליאל ביש נוחלין העיקר ושם
מפורש התנא נכסיי לך ואחריך לפל׳ וירד
ראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות
דברי רבן שמעון בן גמ׳ אומ׳ אין לשני אלא מה
ששייר ראשון ברז׳ גמ׳ דבר אלו הן הנשרפין אין
לך עני שבישר׳ אלא רשע ערום וכול׳ עד איזהו
עני ורשע ערום זה המשהא בתו בוגרת פיר׳
משהוא בתו בוגרת עד דאין לו ממה לשכור
שכחה ורשע שמעכבה מלהשיאה שמא תלך
ותזנה וערום שמתפרנס ממעשה ידיה בר׳ פר׳
ד׳ מיתות בגמ׳ דסנה׳ זו מצות הנסקלין אמ׳ רב
אשי כמן קרינן רשיעא בר רשיעא ואפי׳
לרשיעא בר צדיקא כמאן כי האי תנא דתנ׳
את אביה היא מחללת שאם היו נוהגין בו
קודש נוהגין בו חול כבוד נוהגין בו בזיון
אומ׳ ארור שזה ילד ארור שזה גידל ארור
שזה יצא מחלציו בכריתות כב׳ אמ׳ לו שנים
בגמ׳ אמ׳ ר׳ עקיבא משכחת לה ברשע בן
רשע וכול׳ רישון ברז׳ גמ׳
דברכות ואמ׳ ר׳ יצחק כל הקורא
קרית שמע על מטתו ויסורין בדילין ממנו
דכת׳ ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא
דברי תורה של התעיף עיניך בו וגו׳ ואין
רשף אלא מזיקין של מזי רעב ולחומי רשף
אמ׳ ר״ש לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין
ממנו שנ׳ ובני רשף יג׳ וג׳ ואין רשף אלא יסורין

שנ

יותר זה מהבא שנאמות מי יבין
אוזי פרך ודיומע פרן כבר כיר בערך באדר
כור און שמעותן המגנזין חשופין ודסס שנכרכין
בפר ובכפורות וציאה שהוא נמרכת
הזהב בגמ׳ מסרין עו משתכח גברא
ליה דהבא כריכא בגו גג׳ דגר
נידור הרשה הבא בנאי עפיקין כריכא
כריכה יבש היה כעץ תרג׳ וירוש כריך הוא
בקיסא. בקיסא בפר במה מדליקין בפר במה
ועד בא עק
של׳ מזי רעב ולחומי רשף ואין עוף אלא
תורה של׳ התעיף עיניך וב׳ בב׳ ערב פסחים
בגמ׳ ולא ימחתו לו דבי נגרי רשפי

רשק

בב׳ קשרים בגמ׳ עיקרין ומתקל זוגא כורכמא וכוס
רישקא ובב׳ המקבל בגמ׳ לזרעה שעורים דבל
רבלכורתא חזי לכוכמא פיר כורכוס ששוה
משקלו כסף רישקא אריצטלי כפרים עם
נרדים תרג׳ כפורין עם רישקין נרד וכרכום
תרג׳ רישקא ומוריקא

רשש

בס גמ׳ דפר ג׳ שהפך רשושי חילקה
ערגים וטיקני פיר המשברים תבואה חדא
לתרתי דהינו חילקה:

רשיש

בפל א׳ בנידה בגמ׳ איזו היא בתולה
ת״ר איזו היא בתולת קרקע כל שמעלה רשושין
פיר כשחורשין אותה מעלה המתרישה
חתיכות חתיכות ארגבה ואין עפרה תוחח
בידוע שלא נעברה

רשות

בפ׳ א׳ באבות ואל תתודע לרשות
בב׳ כ׳ היו זהירין ברשות קללה של רשות כל
גג׳ דשבת פיר מה שמעוללין עלילות על בני
אדם בב׳ שואל אדם בגמ׳ מחשיכין דיקא מ׳
מתניתין כותיה דשמואל דתנן בב׳ ב׳ במכשירין
עיר של ישר׳ וגוים וכול עד אם יש בה הרשות
רוחץ נכיר מאי הרשות אמ׳ רב יצחק בריה
דרב יהודה אם יש שם אדם חשוב שיש לו
י׳ עבדים ומחממין לו י׳ קומקומין בבת
אחת רוחץ מיד בס גמ׳ דיומא והרשות
מקברת את בעליה ערום נכנס לה וערום
יוצא ממנה ולואי שתהא יציאה כביאה בפר׳א׳
בע״ז בגמ׳ אין בונין לעלוקה שתי בנות הב
הב קול ב׳ בנות וכול עד קול גהנם שצועקת
ואומרת הביאו לי ב׳ בנות שאומרות בעולם
הזה הבא הבא ומאי נהו המינות והרשות
בב׳ ג׳ דברים מעבירין את האדם על דעתו
ועל דעת קונו וכול עד לימבעי עליהו רחמי
מלפני הקב״ה שיצילהו מהן דלא ליתי לעבור
על דעתו ועל דעת קונו גוי ורוח רעה מילתא
ודועא היא דמעביר אותו על דעתו ועל דעת
קונו שאונסין אותו על כרחו לעשות מה שאינו
רשאי ולעבור על המצות וגם דקדוק עניות
מביאין את האדם לידי גזל וגניבה וכזב כדכת
פן אורש וגנבתי והרשות שהן משרתי השלטונים
שהן תמיד בפחד ואימה ומתיראים על נפשם
וחייהם תלויים לנגדם ואלו ג׳ ימורין קשים מפשר
שיש להם כפרה דקר עני וחולי מעיים והרשות

רשות

והרשות נתונה בפר
פיר בערך סהר בס גמ׳ דפר בפר
מערבין אותה א׳ אקרא חדתי אמינא זנא אמ׳
ליה רשות לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי
חוטה פיר זה שאתה מברך שהחיינו על קישות
ודילועין רשות הוא ואינו חובה אני שאלתי
על החובה

רשת

בהכרור
פר׳ כג בכלים הרשתות והמכמרות

סליק פרק יח
אחל פרק יט

הרת בבר׳ הדומה בגמ׳
דסניך מקום שנעקרה קיבה והרת
ויותרת הכבד פי׳ קיבה לא הקיבה שבבהמה
גדולה היא אלא שבבהמה קטנה שמעמידין
בה את הגבינה
רת
הינו חתיכה רבה ולבנה של בשר
שיש בבבשים קטנים ששדיין יונקין חלב הויא
על לבן כלבי צואר חתיכה יתירה וזהו הרת
וקורין אותה בלשון לעז מנתולי יותרת הכבד
במשמעה מרפאין בה את בעלי שברידין שבעין
זה פי׳ רב האיי גאון ז״ל כמו בערך הרת לסתבלא
לן אי ההי עיקר אלא רת בספרא הנותרים
לאמר דאוין הוו לישרף אלא שדיתה הכתוב
לאהק בבל״ו רבה פרש׳ כ׳ לרוח היום ועל דעתיה
דזכרי ריתא עלוו פי׳ הניח לו כדאמרי׳ רתוי
לו פי׳ נוחלו בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳ בקידושין אוני
והתנן בכ׳ אין דורשין כל המסתכל בד׳ דברים
רתוי לו כאלו לא בא לעולם מה למעלה מה
למטה מה לפנים מה לאחור כל שלא חס על
כבוד קונו רתוי לו כאלו לא בא לעולם פי׳ אח
ראוי לו פי׳ טוב ממנו הנפל שלא בא לעולם
בס׳ גמ׳ דפר׳ אם אינן מכירין רתוי לו שיפול
יב׳ חדש במיטה
רת
בבר׳ א׳ בשוטה בגמ׳ ששם משקין
רותתת מי משקין בכ׳ נט פשוט בגמ׳ דסמך
כותבין גט דרב אחא בר אדא דריתא ידיה
היכי רייתת בכ׳ א׳ בחולין בגמ׳ הכשר בבהנך
אמ׳ ר׳ חנינה ער שירתית פי׳ אינו יכול
לעמוד בחזקה אלא ברתת וברעידת איברים
מלשון רתת בגמ׳ דכר׳ הדר רב ששת מירתת
כולי גופיה רב הושע בר
רת
נתן הוה מסיר ריתא פי׳
בעל תורה פי׳ אח ריתאה וכבר פי׳ במקומו
מדרתחא קידרך
רתח
שנוך שרי כבר פי׳ בערך כבן בגר׳
כירה הנפס והקדירה שהעבירן מרותחין
בכ׳ ערב פסחים בגמ׳ ואפי׳ מן הרותחין
ת״ר ג׳ חייהם אינן חיים הרחמנין והרתחנין
ואניני הדעת פי׳ אמ׳ רב יוסף כולהו איתנהו בי
ועזוב חימה ת״ר ושביק ריתחא בר״ה גמ׳ דגר׳
איזהו נשך ואי זהו תרבית ובמשורה שלא
ירתיח פי׳ מסורת קבלה בידם שהמרתיח
ומורד כל דבר לח מוספת המידה כשמרתיח
על המדה בצוען חלק אחד מלו בלוג זה פי׳ ר׳
ר׳ חננאל ז״ל ויש שמפרשין בשממלא המידה
מדבר לח בבח עולה הקצף למעלה ונראית
מליאה וכשתנוח נחסרת בס׳ דר׳ תבלת
השחר לא תירתח דלא תיחסרא מרבבת
תביאנה וג׳ תרגירוש מרתחיי תייתה וכן
מרחשת בד׳ טבול יום רתיחת גריסין של
כול ראשונה ורתיחת יין חדש פי׳ רתיחה
מלשון משנה ות״ר כקצף על בני מים כריתחא
על אפי מיא וכן הא דאמרינן במשורה שלא
ירתיח ובלישנ׳ דרבנן חוכיא
רהט בבר׳ במ׳ אשה
וטובלן במקומן גמ׳ אמאי והא איכא
חציצה ופי׳ ר׳ אמי בשריתכן פי׳ ריתכן
באור ובעודן השיריכ כמו גחלים לוחשות
הטבילן והמים באין עליהן מכל צד דליכא
חציצה ואמרינן האי פירוקא דר׳ אמי דלא
כר׳ יצחק נפחא הוא דאי איבא דר׳ יצחק נפחא
טבעת של בהמה יורד לקבל טומאה אפי׳
אם יחשב עליה להיות טבעת של אדם
וטבעת של אדם אינה עולה מידי טומאה
להבטל מעליה תורת כלי אלא בשינוי מעשה
כדתנן כל הכלים יורדין לידי טומאתן וכול
ואי בשריתכן הנה עשה בהן מעשה ונסתלקה
תורת כלי מעליהן ואין צריכין לא חזאה ולא

טבילה

...לה כי בעין מעשה לסלק תורת כלי
מעליה מעשה לקלקל כגון שבירה וכיוצא
בה אבל ריתוך שהוא תיקון וחיזוק לכלי
מתכות אינו מעשה לטהר ולא מבטל הטומאה
מעל הסבעת כמ׳ ריתכן באור והסיר קליפתן
ונקדחו לאחר כך הטבילן והמים באין
עליהן מכל צד וליכא חציצה ולפי זה הפירוש
... לאחר שמצטנן יכול להטבילן בב׳ א׳
... בגמ׳ יח דבר נטמאו כל כלים
ושבלתן ונתנתן לצורף וריתכן ועשאן מיד
כלים ב״ר ריתכן זה כמו התיכן וכן הא׳ ר׳
דגרסינן בע״ג בבל׳ ר׳ ישמעאל בגמ׳ ע״ז של נכרי
בעי רב המנונא ליתך כלי לע״ג מהו פי׳ ר״ח
שברו והתיכו ועשאו כלי לכתחלה

רתם

בר׳ גמ׳ דף המוכר
את הספינה עשבי סמתר... ה
הוו גומרי ריתמי הוו פי׳ גחלים של רותם
שאין נכבין מהרה

רתע

בגמ׳ דפ׳ הדר רב חסדא מרתע
מנקתעתיה דרב ששת ורב ששת מרתע
מכלכוליה דרב חסדא בב׳ ג׳ גברה ומכה
את הזכר ונרתע לאחורין ותשב אחור תרג׳
ורתעת לאחורא השיבני אחור תרג׳ ורתעני
קדל קדם בעל דבבי

רתק

בפר׳ א׳ בפסחים ובמה אמרו
שתי שורות במרתק בתוספתא בבא
מיצעא בפ׳ ט׳ השוכר את הפועלין השוכר
בית מחבירו מעמיד בו ריחיים של חמור
אבל לא ריחיים של יד לא ירתק על גבי יין
מפני שטוען את הכתלים

רתך

בפר׳ המקבל בגמ׳
תבואה הא דעביד לה שורא וריתקא
פי׳ שורה חומה ריתקא סייג שעל החומה

רתק

בפר׳ דאחרי מות
ובויקרא רבה אחרי מות פרש׳ לדוד כי
בתחבולות תעשה לך מלחמה ר׳ בנאה אמ׳
צריך אדם לשקע עצמו במשנאות שאם
ירתיק יפתחו לו ר׳ אלעזר בשם ר׳ יהושע בן לוי
אם עמד ברזל ... משנה:

נואי תפארתו נח באפריון
נסריב
רבו יתידא חיל למשענתו
למשמעתו סרים
אבנים לישום חלק רקוקין
לישרים
עוצם הדבה לערוך עריך
עשרים
בנו כן ישבילנו יחיד ומיוחד
לערוך מסדר ערך עשרים

ואחר

שו

בפר׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג

בבהמה למה נקרא שמו גיד הנשה שנשה
ממקומו ועלה וכן הוא אומ' נשתה גבורתם
היו לנשים

נש

שרי לבטיה
בגמל ושין כבר פיר' בערך סן שקלה
ואותבה בשין ותיו דילך פיר' בשתן ותחת שת
טרכת וחשופי שת ערות נכרים וכירושו נקוס
השתנת מי רגלים תחת מקום הצואה

שא

בב' אם אינן מכירין
ובר' נג' רבסחים משיאין משואות
פיר' לשון יקידה ושלהוב כדכת' וישאם דויד
ותרג' ואוקדנון דויד וג'

נשא

נשיאות כתרם על גבי ראשיהן חוץ
מכהן גדול

שאב

בבמה
מדליקין בשביל שתהא שואבת בב'
ו' במקוות והיה השאוב באמצע פיר' המים
השאובים באמצע המקוות

שאל

אף בחול שואלו ואוכל על מין כבר
פיר' בערך דמאי ובער' חזר בר' גמ' דיבמות
מה לנזיר מצורע שכן ישנו בשאלה פיר' יתבן
לו שישאל על נזירותו ויתירהו חכם ונמצא שלא
היה נזיר לפיכך לאו שלו קל הוא ולפיכך עשה
דוחי דחילוה בס' גמ' דפר' השואל את הפרה
אמ' רב נחמן שואל בטיבו של עולם פיר' יש
לשואל להשתמש בכלי ששואלו בטובה שהחזיק
למשאיל כשהשאילו והני מלי לתשמיש שאינו
מכלה אותו הכלי ואסיקנה מן המשאילו שהשאילו
לשואל להשתמש בו בכל מלאכה שיתכון יש לו
להשתמיש בו בכל מלאכה ואע"פ שהוא חסר
וכלה ואם לא נשאר ממנו אלא ירו של אותו
הכלי וכלה וחסר כולו מחמת המלאכה שהיה
משתמש בו מחזיר לו אותו היר ופטור וזה
הוא ומהדר ליה קתיה בב' גמ' רחלק חיצ'

שך

שושבינות דאחאב הוה אזל אליהו ואחאב כמשאיל
ליה טעמ' קוסם וזקן תרג' משתאיל וסב'

שאל

בב' היה קורא בגמ'
ולא דקדק באותיותיה מאי דכתיב
שאול ועצר רחם וכי מה ענין שאול אצל רחם
אלא לומ' לך מה רחם בול'

שא

בפר' בא כהן גדול ובשוטה במר'
ואין נאמרין על שאר תבילה מכורש בגג'

שאר

בב' נערה שנתפתתה
בגמ' חייב במזונותיה שארה
אלו מזונות וכן הוא אומ' ואשר אכלו שאר עמי

שאת

בפר' בב' שעה
בגמ' ואלו דברים בילא תוכל
שאתו ואין שאת אלא אכילה שנ' וישא משאות
מאת פניו וג'

סליק פרק א

אחל פרק ב

ישב

בב' ג' באבות ואתי כל
הרוחות שבשלם באות ונושבות בו
כמו משיב הרוח

שב

במכילתא בא ב' פרשה תושב ושכיר
לא יאכל בו תושב זה גר תושב שכיר זה הגוי
בסיפרא אמור אל הכהנים וכל זר לא יאכל
קדש וג' תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה
קנוי קנין שנים ואלו ישרא' ומפרש בר' גמ' דבר
הערל בב' הרואה בגמ' לא יקל משמש ושב ואל
תשב ותשמש פיר' כשאדם רוצה לעשות צרכיו
ומשמש תחילה באותו מקום אם יש בו צרור
או טנופת יסירנה ואחר כך ישב וזה ישב במקום
ואחר כך ימשמש תחתיו וגמרי דהא מילתא
מתניא בכשפים על כל מושב שבחוץ מן
הקורה גם זה מפני שמועה אמרוה שהישיבה
על הקורה והשכיבה על הקרקע בזמן שאין

שס

[..]ם מחצלות ולא מצא חוצץ יש בה דבר רע
[..]אמר הגאון ולא פיר לנו מהו מי לאו דקמרי משום
[..] [..]י צדים ושני קישואים ושתי אגוזים
[..] שהלך הלכה למשה מסיני וגזרי רבנן על
[..] שנגזרי משום דבר אחר להודיעך דהני
[..] דאמרת הן מפני נביאים ואית בהו הלכה למש
מסיני בפ' מי שמתו בגמ' העומדין בשורה
שב ואל תעשה שאני פיר לא ענש הקב"ה
[..]מא ובטל מלעשות הפסח לא ענש כרת
לטהור בדרך ולמי שלא היה בדרך רחוקה ובטל
ולא עשה פסח ולא עבר המיטמא לא מפני
שגרם לבטל הפסח ויכול לעשות פסח שני וזה
הוא שב ואל תעשה שאני כלומ' קל הוא זה ומפני
זה כך דחאן כבוד את מצוה אבל לאו דכלאים
וכיוצא בו שהוא לאו גמור הוא אינו נדחה
מפני כבוד הבריות וקימא לן דסדין בציצית
וכבשי עצרת ולולב ושופר וערל והזאה ואזמיל
הני כולהו שב ואל תעשה נינהו וכן בפ' האשה
דפסחים ובהאשה רבה דיבמות זה פיר ר'
חננאל ז"ל ורב האיי גאון ז"ל פיר הא בריתא
של הולך לשחוט את פסחו אינו מיירי בנזיר
אלא בשאר אדם והוה ליה פסח ומצות עשה
ולענין את מצוה נאמ' לו שב ואל תעשה פסח
ולפי שהיא מצות עשה שהיא קלה דחינן לה
בשביל כבוד הבריות ומפורש בהאשה רבה
דיומא דיבמות דסדין בציצית וכבשי עצרת
וכול שב ואל תעשה אינון ולא קשיא על מצות
לא תעשה פיר מגמגמה שב ואל תעשה שאני להכי
יכול לבטל מצות הפסח משום כבוד את מצוה
דלא אסורה גמורא דעביד בידים הוא דלא
עביד כלום אלא יושב ומתבטל ממצות עשה
דפסח אבל בלאוים דעביד בידים אין דוחין אותו
משום כבודו בפ' כיצד הרגל בגמ' ואם נהניה
ר' חייה בר אבא נתיישב בדבר פיר ישב ועיין

בדבר ולא עמד על בירור אמ' שרין צריך
עיין **שב** זו היא שיבה
וזו היא ביאה כבר פיר בתחלת
ב' ערך בית שב מידיעתו כבר פיר בערך
רע בפרק רבה פרש בג' ויתן לך שוב שובי
השולמית ד' פעמים כתי' שובי כנגד ד' מלכויות
שישראל נכנסין בתוכן בשלום ויוצאין בשלום
שב בפ' אמ' ר' עקיבא בגמ'
מנין לפולטת וישב משה דברים
שמשבבין דעתו של אדם פיר ששוברין לבו של
אדם ונפיק מן כי שבבים יהיה עגל שומרון
בס' גמ' דפר' במה אשה ושבעה שיבו משבעה
כשורי בפ' גמ' דסנהדרין ובפ' גמ' דהוריות רב
הונא כי הוה נחית לדינא מכניף עשרה רבנן
ורב אשי בטריפתא מכניף לכולהו טבחי אמ'
כי היכי דלימטיין שיבא מכשורא פיר חתיכה
קטנה מן הקורה בפ' יום הכפורים בגמ' מפני
שהוא ספק נפשות ואע"ג דקא נותבר ליה
כשיבי בפר' חזקת הבתים בפ' הלכה ר' ישמ'
אומ' מינרה אמ' כל שיביה דכרבא ליעול ביה
פיר חודה של מחרישה יכנס בה בפ' גמ' דפר
כיצד צולין וניתי של דקל כיון דאית ביה שיבי
שב מפיק מיא פיר חריתות כמין שורות יש בעץ
בפר' ח' שרצים בגמ' יועזר ולישקליה לשיברא
כי שיבבי פיר בין השמשות פיר אח בין
שכיניו תרג' משכנתה משיבבתה ספ' אח
בישיבבי פיר בבית בין הקברות
שב מנחיה אגוגארי
מישב שייבן עיין בערך אגוגא
בס' גמ' דפ' מפנין אתי זיקא ושאיב מייניה
פיר ענין שאיבה **שב**
בזבחים בגמ' דפר' קדשי קדשים
עשרין ושב ביעי שבע שבתות תרג' ירוש'
שבין שתות' **שב** בס' גמ' דפר

דבר' השותפין מאי מצוה רבה כריון שבויים
בס גמ' דבר' השוכר את הפועלין אמ"ל שבי שמטוה
מיעה **שב** בס גמ' דב' היה
גוזל אמונה שובבית משום דנקבת
שום ביש כמ"א שאומרת חזרתי בתשובה שאיני
נשמית לעולם גמ"א השאתי נפשי כל ימי חיי
ליוו דבר שאינה יכולה לעמד ובשיכבר עליה
תערים לחטוא הרבה **שב**
ברי' גמ' דבר' קדשי קדשים שביבי
הוה משדרא כורסייה שביבין דינור
שבזיז ספיר גודתם
תרג' שבזיזא שבזיזא תרג'
כרשיכי הון נכך ספיר ויהלום תרג' אזמרגדין
שבזין **שבח** ברי' גמ' דב'
הגוזל עצים האי פירות ושבח
פירות היכי דאמרי וכו' ובר' גמ' דבר' הגוזל עצים
ובפר' שנים אוחזין בטלית בגמ' מצא שטרי ובפר'
חזקת הבתים בגמ' האומנין שבח המגיע
לבתפים פיר' כגון ענבים והגיעו להבצר
ולישאם על כתפיו **שבט**
בס גמ' דבר' כלל גדול המדקדק
והשובט פירשו ראשונים שובט זה המנכס
בקשת כמ"א יש לו לאורג עץ שראשו חד
ונקרא כרכור ודומה לקוץ מעביר אותו על
גבי השתי כשהוא מתוח לפניו ושובט בו
את החוטם ומקריב את הקנים שמבדילין
בין שני חלקי החוטים העליונים והתחתונים
ומיד נוחים להתפרק העליונים מן התחתונים
ונפתח שער לירות ביניהן את חוט הערב
ואין זה אב אלא בכלל מיסך הוא
שבהר עטרתך
תפארתך שיבה תרג' כלילא
דשבהירא שיבותא ותפארת בנים אבותם
תרג' ושבהורהון דבניא אבהתין ותפארתו
ותפארתו עבר על פשע תרג' ושבהירא דנבק
חובה' א' תתהלל ביום מחר תרג' לא תשתבח
ביומא דל מחר **שבט**
בבר' רבה פרש לך והנה עלה זית
ובויקרא רבה אמר ל' הכהנים כרנו וזרקתן
ר' אבה משבטוטין שבארץ ישר' הביאתן
בילמדנו **שבט**
תירא אברם ואת האחד נתן
בדן ומעכב עשו השבטים שניהם מ' שבל
מי שעושה ע"ז יוצא מחלקו של ויצא הגדוד
בני דן מהם וכן הוא אומ' שבט הדני מבקש
לו נחלה כי לא נפלה לו נחלה בתו ויעל גורל
בני דן ובה' כי לא נפלה לו נחלה אלא שהוציאוהו
מחלקו **שבטא** בגמ' דבר'
כל כתבי הקודש ובר' גמ' דבר'
האיש מקדש בו רבא מלח שיבוטא וכס גמ'
דבר' שור שנגח את הפרה ובכ"ד מיתות בגמ'
המגדף התינ' בעיזא ושיבוטא מהו פיר' שיבוטא
דג גדול כגון בהמה גדולה בים בפר' כל הבשר
בגמ' הכחל חזיר מוחא דשיבוטא
שבך בב' מקום שנהגו
מושיבין שובכין לתרנגלין בב' ח
באהילות הזיזין והגיזריות והשובכות והיו כיוה
תקן בעברי פיכחות תרג' והוו כיוה דשבכה
כוס שובכה וכיוצא מארץ אשור פיר' מגדלים
של יונים בר' גמ' דב' טשוח מלחמה כת' שובך
וכת' שופך רב ושמוא' חד אמ' שופך שמו ולמה
נקרא שמו שובך שעשוי כשובך וחד אמ' שובך
שמו ולמה נקרא שמו שופך שכל הרואה אותו
שפך כקיתון **שביל** בב' ב
בפיאה שביל הרבים ושביל היחיד
שביל בית גולגול עיין בערך גולגול בס' גמ' דב'
מרובה מהלכין בשבילי הרשות עד שתרד
רביעה שעה פיר' שבילין שהן רשות לבני אדם

בלנו'

בלבד אין מופקרין לרבים שלא יש להן בעלים
שהוא במה השבילים שלנו מפני טלא קשי לה
ומשנה חלקלקות ובל שכן מטר פי' מה
במנין ובדרכי בטלאים בס גמ' חר א' בשיר
הרשות מניין הילקטי קייץ ומניין שבילין
שאמר פי' הילקטי הינו קציעות בלומ' כשמגרשין
התאנים בשדה ליבשן בחמה הן החבה ועושין
להן שבילין הרבה שהולך בהן כדי להפכן ואין
חשבין לאותן שבילי קייץ וכן נמי אם אמ' במניין
שבילי שניטה אין חשבין לאותן שבילין לפי
שבשנת שמיטה אדם פורץ גדר שדהו וכרמו
ועושה אותן הפקר וכל אדם נכנס לשם וכל צד
שרוצה עושה לו שביל ונכנס

שביל

בב' א' במכשירין
המתן מירותיו לשבילת הנהר
להביאן פי' עיקרו מן שביל של מים מין
שבולת מים שטפתני

שבל

בפר' א' בכריתות בגמ' המפטם
שבולת נרד וכרכום ושחלת וחלבנה תרג' ירוש
שיבלא מריא פי' מנין סמים סממנין וקורין
אותו אישכיקא נרד

שבל

בר' כלאים השעורים ושבולת
שועל בב' כל שעה בכוסמין ושיבולת שועל
פי' סילקא עיקלי ויש אומ' כיוה העשויה כזנב
שועל

שבלול

בר' גמ' דפר'
המוציא יין שבלול לכתית תרג'
ירוש' כגון שבלול תמס יהלך בבר פי' בערך
אשת

שבריר

כונא
דשברירתא בערך כן בפר' אין
מעמידין בגמ' והשלקות ביזר שברירתא פי'
זרע תלתן

שבך

בבל הבגדים
פר' זא' בנגעים ושבכים של
סבכה פי' כרכת והשבכיס והשהרונים
ירוש' בפר' במה אשה השבכיסי שרטוטיה
כמה דתימר שבים של סבכה

שבע

בס גמ' דפר' מי
מרובה ובס גמ' דפר' חזקת שבוע
הבן פי' לבית המילה ישוע הבן פי' יום
לידת הבן כרכת והוליטה זכר ישע ומילוט
אחד הוא והיה הנהגם ליכנס לבכר אבי הבן
בבשורת בן זכר זה פי' רב חננאל ז"ל בערך
ישע כנזיר בס גמ' דפר' בית שמאי אמ' אביי
לא ידעינן לאמתין והא כתוב שבועים
שבעים נחתך על עמך פי' חשוב מגלות
בבל צדקיה עד גלות טיטוס ע' שנה של
גלות בבל ותכ' של בנין בית שני הרי תצ'
שנים עושים שבעים פעמים שבע שנחתך
ונגזר על ירוש' להחריב ולכלה מקום הקב"ה
שהיו מביאין שם חטאות ואשמות לכפר
עונם ולהשלים בנין ירושלם שהוא בית
עולמים כמו עד כי יבוא שילה ולמשוח
קדש קדשים שלא היה שם שום משיחה
בעולם ומחרבן ראשון היתה גזירה גזורה
לחרבן שני והינו דכת' שבועים שבעים ולג
ומיכן יכול לידע אימתי חרבן שני וכן הוא
אומ' והיו ימיו מאה ועשרים שנה ואומ'
בשנת שש מאות שנה לחיי נח ולג' מלמד
שהיתה גזרה גזורה קודם לכן קודם המבול
ק"כ שנה וכן הוא אומ' ובעוד ששים וחמש
שנה יחת אפרים מעם ואומ' בשנת ארבע
לאחז איפשר לומ' כן אלא שהיתה הגזירה
גזורה מימי עמוס שנתים לפני הרעש וישרא'
גלה יגלה מעל אדמתו ותדע ותשכל מין
מוצא דבר להשיב גלות ולבנות ירושלם
עד משיח נגיד שבועים שבעה אלו שעשו
בגולה ועלו ושבועים ששים ושנים שעשו
בארץ ושבוע אחד מקצתו בארץ ומקצתו
בחוצה לארץ והעיר והקדש ישחית עם

נגיד הבא וקיצו בשטף ועד קץ מלחמה
נחש נחרצת שוממות פי' אחר ותדע
ותשכל ממוצא דבר כשתוציא ממספרך כ"א
שנה שטעית שדיין לא הילכו ישר' מע' שנה
של גלות אילא שבועים שבעה שהן מ"ט שנים
ונותרו כ"א להשלים לע' עד שיבוא משיח נגיד
והוא כורש שנ' עליו כה אמ' יוי למשיחו כ'
לכורש ושתה כבר עברו ז' שבועים משבועים
שבעים שנחתך על עמך חשוב מעתה ששים
ושנים שבועים ושבעה שעברו הרי ששים
ותשעה שבועים ועד תכלית ס"ב שבועים
תתישב ירושל' ותבנה חרבותיה שהן כנה
ונחרצה ואותן של בית שני במצור ובמצוק
היו ישר' שעשו מלחמות הרבה כמו שכת'
בספ' יוסף בן גוריון ולאחר השבועים ס"ב
יכרת משיח שתחרב ירוש' וישחיתה עיר הבא
זה טיטוס שישטוף הכל ועד קץ מלחמות
גוג ומגוג תהיה נחרצת שוממות והשבוע
האחד שנחסר שלא נשלמו ע' שבועים לפי
שבתחילת שבוע האחרון הגביר טיטוס
ברית עם אומות אחרות לבוא על ירוש'
חצי השבוע צר עליהם ולא היה יכול להם
ובחצי השבוע היה בירושלים רעב גדול
עד שאכלו שקצים ורמשים ואז תפשה
והחריבה והחריבה ונשבת זבח ומנחה ולפי
שבא לירושלים בתחלת השבוע נחשב כאילו
נחרבה נגיד בר"ה בבורות ובבר' רבה ברש'
פ"א נחש נוולד לו שנים שנ' ארור אתה מכל
הבהמה ומכל חית השדה אם מהבהמה
נתקלל מחייה לא כל שכן אלא לומ' לך כשם
שבהמה מחייה אחד לשבוע ומאי ניהו חמור
מחתול כך נתקלל הוא מהבהמה אחד
לשבוע דהוו להו ז' שנים חתול לל' יום
בהמה גסה טמאה לי"ב חדש בכ' מעפ'

• שאמרו המורדת על בעלה פוחתין לה [illegible]
מכתובתה ז' דינרין בשבת בבר' רבה פרשת
למה ז' דינרין מפני שהיא מתחייבת לעשות
לו ז' מלאכות טוחנת ואופה מכבסת ומבשלת
ומניקה את בנה ומצעת את המטה ועושה
בצמר וכן המורד על אשתו מוסיפין לה על
כתובתה ג' דינרין בשבת למה ג' דינרין מפני
שהוא חייב לה ג' דברים שאר כסות ועונה
בב' ד' מיתות בגמ' המנקף ובבר' רבה פרשת
ויצו יוי אלהים על האדם לאמ' צוהו על ז'
מצות וכול בב' ז' בשקלים מא' ר' שמע' שבעה
דברים התקינו בית דין וזה אחד מהן גוי
ששילח עולתו וכול בב' ב' במבין בשבעה
דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק לזיבה
במאכל במשתה וכול בס' מכשירין ז' משקין
הן הטל והמים והיין והשמן והחלב והדם
והדבש
שבע
בתשובות
רב שר שלום משמיה דרב
יהודה גאון אמרו הנשבע בנקיטת הברות
וכספר תורה אין לו הפרה לעולם
שבע
כבר' דיני ממונות
בב' זה בגמ'
כיצד אדם עשוי
שלא להשביע את עצמו פי' שלא להראות
עצמו עשיר בפני אחרים
שבץ
בס' גמ' דפר' א'
בחולין
לשבץ לגדר לברכם
להטיח בטונם פי' ענין ושבצת ״
שבק
בר"ה גמ' דתמיד
שבקיה
לקרא דהוא רחיק
ומוקים נפשיה פי' שבקיה לקרא כיון
דליתליה דרשא אחרינא הוא רחוק ומוקים
נפשיה הכי בב' איזהו נשך בגמ' שמין
פרה יתמי דאכלי דנאו דילהון לידלו בתר
שבקיהו פי' יתומין שאוכלין ממון שאינו

שלהרי

מלוים ילכו אחרי אביהן ימותו. גרושה תר
ירוש אשקיה ונדר אמנה וגרושה
שבר
בס גמ׳ דפר׳ השותפין
ובמ גמ׳ ת שתי הלחם ש אשר
שברת ושתנס בארון תני רב יוסף נאמר
שהלוחות ושברי לוחות מונחים בארון מיכן
לתלמידי הכמ׳ ששכח תלמודו מחמת אונסו
שאין נוהגין בו מנהג בזיון וכל׳ אמ׳ ריש
לקיש פעמים שביטול תורה זה הוא יסודה
נשר שברת יישר כוחך ששברת כרך
שלמה שברים ג׳ ויבמות זו אחר זו שברים
בנייתא והפסק בינתים
שבור
בפר׳ יש נוחלין בגמ׳ סדר נחלות
ובפר׳ מקום שנהגו בגמ׳ מקום שנהגו להדליק
אמ׳ ר׳ רבה ממינא מולתא דשבור מלכא
דלא מנרה ונתנו שמואל אמ׳ קרא הוא ענק
דמעיקרא פי׳ חשוב שמואל בין ישראל
כשבור מלכא לבין האומות שהיה מלך
שבר
מה תנ׳ פתות וכל ידעה
שברתא ולא ידעא
טבתא וארא בכתאים אבי תרב שברידי
שברא
בפר׳ במה מדליקין
ולא בפתילת המדבר גמ׳
פתילת המדבר שברא פירושו בתשובת
להתה סימען של מי מכשר אלא מגאוני זרעים
הוא ואינו נאכל וזרעו ממין סממין הוא וחס
ביותר ושותה אותו מי שיש לו זינה ושמו
בלשון ערבי חרמל ומירק של עושין פתילה
ואנו שמענו שקורין אותו בלע׳ פירולא
שברירי
בירירי דירי
פי׳ בפר׳ פי׳ בערך ברך
בר׳ גמ׳ דפר׳ מי שאחזו לשברירי דליליא
פי׳ מי שאינו רואה בלילה לשברירי דיממא
פי׳ בראמורי בערך סך סכי שמש

שבריר
בר׳ גמ׳ דפר׳ אמ׳ להן
הממונה שברירי דשמשא קשי
משמשא פי׳ השמש הנכנס נגד החור
ויוצא בו
שבשתא
בפר׳ א׳
בברכות בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳ מאי טעמ׳
לא יהיב מר שבישתא לאריסיה פי׳ זמורות
של כרם מאי לא יהבת לאריסי אמ׳ נהו
ומי שבקי לי כלומ׳ הם לקחו בלא ידיעתי
לפיכך אני לוקח מהם אומרו לו וכי טוב לך
לגנוב את שלך מאחר הגנב וזה אינו עושה
אותו אלא מי שרוצה לטעום טעם מתיקות
הגניבה טרבה מים גנובים ימתקו אינשי
בתר גנבא גנוב וטעמ׳ טעום פי׳ אם אתה
גונב מגנב אותו דבר שהוא גוזל אתה טועם
טעם הגניבה שהיא אסורה בב׳ איזהו נשך בגמ׳
אין פוסקין אומ׳ להו שמואל להנהו שבשי שיבשא
פי׳ בעלי בתים יהבין חיטין לאריסי סייעו
בהדיהון בארעא דאי יהבין לכון טפי כורתא
על חולקיהון להוי להההוא דקא טרחיתון בהדיהון
בארעא ולא מידי כריבית פי׳ דקא זבני שיבשא
המקדימין פירות לבעלי הכרמים בזמורות
בפך וכך המשאוי ובעת שזומרין הכרמים
שוה המשוי יותר אומ׳ שמואל ללקוחות הכיון
מרעא בקרקע הכרם דניהוי כמאן דקני לכון
קרקע הכרם לזמורות שבו עד שיחתכו ואי לא
הוי להו הני דמי הלואה ואסיר למישקל טפי
מכרי הנהו דמי בס׳ יבמות אתם יודעים
שזו מריעה משובשת בגייסות
שבש
בפר׳ יום הכפורים
בגמ׳ מפני שהוא ספק נפשות שפנך
איפשר דיתיב בהאי גיסא ומשביש ליה
באמגוזי סכ׳ אח׳ ומקרקיש ליה באמגוזי בס׳
ג׳ דברים עד אתא רב אחא בר הונא ושבשיה
ואנסביה איתתא פי׳ פיתה אותו בדברים

עד שנשלא משה כתיתני יוי ומכת תרג שבישתני
יוי ומשתבשית **שבת** בפר
השולח גט בגמ׳ מי שחצין עבד
נותן לו שבת גדולה דמי ידו צמיתת ידו
שנצמיתה והוא דמי נזק ושבת קטנה פיר שבת
גדולה הוא הנזק כדאמרי שמין אותו כעבד
שבת קטנה כאי שומר קישואים פיר אח הוא
שבת גדולה הוא דמי צמיתת ידו שנצמיתה
והוא דמי נזק ושבת קטנה שכר בטילה והוא
כפיר הראשון **שבת**
בס׳ עירובין ר׳ שמעון אומ׳ כל
מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך שלא
התירו לך א״א משום שבות ומפורש בגמ׳ בפ׳
משילין אלו הן משום שבות ומפורש בגמ׳ דתני
אלו עוברין בפסח ולשבות שביתת הרשות יחזור
מיד ורוש׳ ולשבות שביתת הרשות לשבות
אצל רבו או אצל מי שגדול ממנו גדול שלום
שהוקש לב׳ דברים שחייבין עליהן כרת מילה
ושחיטת הפסח. **שבת**
בפ׳ כיצד מברכין בגמ׳ על
הירקות ובפ׳ בא סימן בגמ׳ כל שהוא חייב בפאה
ובס׳ עוקצין השבת משנתנה טעם בקדירה
אין בה משום תרומה בפ׳ ב׳ במעשרות ובפ׳ א׳
בעב׳ זר׳ בגמ׳ ר׳ ישמעאל ר׳ אליעזר אומ׳ השבת
מתעשרת זרעו ירק וזירין בפ׳ ג׳ בפאה
ומודים חכמ׳ לר׳ עקיבא בזורע שבת או
חרדל בג׳ מקומות פיר אניטון ואם זרען בג׳
מקומות נותן פאה מכל אחד ואחד לפי
שדרכו ליזרע ערוגות ערוגות ונותן פאה
מכל אחד ואחד **שבתא**
בפר׳ יום הכפורים בגמ׳ ברחיצה
וברא׳ גמ׳ דפר׳ כל הבשר וגזרו עליו שיאכיל
בשתי ידיו מאי טעמ׳ אמ׳ אביי משום שיבתא
ברא׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות האלו איכא דאמ׳

מילתא דשיבתא הוה גמיר פיר בתשובות
רוח רעה שאוחזת התינוקות בגודר במפרקת
הגידים צואר ומייבשת אותן מתבונה והולך
עד שימות ושמה בלשון ישמעאל שבתק ומצוי
מבן ב׳ חדשים ולתירא קטן הוא עד ז׳ שנה
ומה היה בשעה שאמו באה מביאת הכסא או
מן הנהר ומניקה את בנה דאלת״ הוא בהלפות
גדולות שיבתא רוחא הוא דשריא על ידים
בליליא ומאן דאכל במיכלא בלא נטילת ידים
שריא ההוא רוחא על מיכלא ומסכנא משום
הכי שרו דכון למימשא ומיספא לינוקא
מפרשין מילתא דשמנא דתעניות משקה של
רפואה **שבותה** ברא׳ נדרים
שבותא שקוקה נדר במיתתן
הרי אלו כינויין לשבועה שביתה בפ׳ ב׳ במעשרות
ר׳ מאיר אומ׳ עד שמגיע למקום שביתה פיר
מקום יישוב׳

סליק פרק ב׳
אתחיל פרק ג׳

שגא בפ׳ מפנין בגמ׳ מולדין
תבתקא דשגא פיר כסא של עץ ששמו
תרהר פיר בלשון ערבי סאג כדגרסינן ברא׳ גמ׳
דפר׳ אף אין מכירין ובפר׳ המוכר את הספינה
תרהר שגא ותאשור שורבינא
שגא בס׳ נמ׳ דפר׳ הבא על
יבמתו אתו חבארי לבבל שגא נפל
מקבלי שוחדא תריץ יתיב **שג**
לא נפקד ממנו איש תרג לא שגא
ויפקדו מעבדי דוד תרג ושגו עד אחד לא נעדר
שגרון בפ׳ אלו טריפות בגמ׳
נגלה אמ׳ רב יימר הא שגרונא נקטה

אוחוי ... נתה על הירך למיכך מושבה
פרעה בתרתא ... ישין בלעז גוטא
גרפון דפ ... זהו לשינדונא ליתו כתיה

שגר

ישגלנה
ושגבנה כבין כיר בערך רבין
בר גמרדי ... קשיה ומי בעית מית לעולם
יצבן מקיבתי היא ורבה בר לימא להא גמרא
גמינלה ומי קארי לה שגל שהיתה חביבה
ענין בשגל אינגלי שהושיבה במקום שגל

שגר

בפר תפלת השחר
אם שגרה תפלתו בפיו כיר
יס נרדות התפלה בפיו מלשון אם שיגר אחרין
... אומ ענין סחיבה וריצה כמו תרג נבלה
והיבנן משגרא בפר לא יחפור ר׳ יהודה אומ
בית מרבעת כורין מלא שגר היונה מיר שילות
מלשון שגר בהמה דכת ישלחו כצאן עוילהם

שגר

ביום כר ג ברג נמ
אומ להם המגווה שיהי קיטא
קשי מקיטא וסימנך תגרא שגירא ובערו
והשיקו בנשק תרג ויהון שגרין ומסתוברין כיר
שיהי דקיטא אחרית הקיץ כלומ העולם כולו
חם ומפי מוסיף עכשיו מעט חמות. שורף

שגלא

ברג גמ דפר האשה
שנפלו לה נכסים אמר מבה אמרי
בי רב ומפי שגלא דתמרי כיר כובס של תמרים

שגם

בכלי מתכות כ׳ י׳
בכלים עשמן בסנים או בשנמים
כיר זמורות שממותחין מקיר אל קיר ושוטחין
עליו בגדים ויש אומ עץ כפול שהן כופלין אותו
ולא ישבר והוא עץ רך ואינו משתבר בין לח
בין יבש ובלש תלמוד שעם בהשלחן כל כא
בכלים נסרים שבמרחץ ששינמין בפרג רבה
פרש כג לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא
בשר הריני משגמן בייסורין אמ׳ ל׳ איבו מיגרס

להן שימרדו בי על שלא שיגמתי אותן בייסורין
את מהא הדלת הזה מי מעמידן שגמיו עני
קישור ועינור

שגש

בס גמ דפר השותפין עולא משגש
אורחתיה דאימיה כיר למה נקרא שמו משגש
מפני שגרס לה להתגלות לפני רב ששת ואמרה
לו ראה השדים שלי שינקתה מהן כלומ אני
חשובה לך כאם מיניקת

שגש

והיכא ובאין נרגן ישתוק מדון תרג
דליתליה שינושא ישתיק תיגרא דברי נרגן
כמתלהמים זל תרג ירוש מלויי דשינושא שינושא
מרסון ליה

סליק פרק ג
אחל פרק ד

שד

ברג גמ דפר המוצא
תפלין חוטין נמי לימא מרעתא דגלימא
שדינהו בשיזורין בדכואות דפר מי שאחזו
חוטא דזהוריתא דשדתיה דומה בת דומה
צא כסוכה בגמ המקרה סוכתו למיתב
עלה ולמישדא אשלי כיר למיתב עלה ראויה
היא לישב עליה ולטוות נעורת או פשתן או
קנבס לא שלא דכי שכל הנטוה צריך לישב
גם הטווה על גבי מקום גבוה כדי להמשיך
ולירד למטה וכשזוקפין ארוכה או קצרה
על שתי פרעים וסומכין אותה בכותל
ויושבין עליה הוא כבלי חשובה אעפ שאינה
מטה על מתכונתה למיכך מיטלטלת ומיטהרת
איברים איברים בחלק אומיה דיושבי בגוב
הות קא שדיא ודן ויין מאדל תרג ודן ויין
שדיא

שד

ברג גמ דפר
דיני ממונות בגמ זה שמועא לי עילויכו

רשדיתו דיקלי וזקיפיתו להו פא׳ דמיתו
דיקלי כלומ׳ בעלי קשיות ותירוצים מתב־
שד בלנכרתו ותבאנה
רעוא׳ אביהן וכי לא היה לו
להקב״ה לכתוב אלא שדים נכונו ושערך צמח
הגיע הקץ אלא שדים זה משה ואהרן שנ׳ בהן
שני שדיך כשני עפרים ת״צ ושערך צמח
הגיע הקץ אלא שעת עירוס ועדיה ממעשים
טובים״ שד בס׳ גמ׳ דפר׳
כל הגט שדיא נשיב פי׳ רוח
הקדים מושבת כנוע עצי יער תרג׳ כאישתוות
אילני שד ברז׳ גמ׳ ה׳
המוציא יין המבליג שד על
עז פי׳ שד חלש כמו ומת שדוד מה תעשי
שד בפר׳ חזקת הבתים
בגמ׳ זה אומ׳ שלאבותי ומא׳ שנא
מיהא דאיתמר בס׳ גמ׳ דפ׳ מי שהיה נשוי שני
שטרות היוצאין ביום אחד רב אמ׳ חולקין
ושמואל אמ׳ שודא דדייני פי׳ רב חננאל ז״ל אין
יכול לעשות שודא דדייני אלא דיין מומחה
לרבים כגון רב נחמן בדורו דהא רב ששת
גברא רבא הוה ואמ׳ ליה רב נחמן איעך דיין
ודחאו מלעשות שודא דדייני ואין דנין דין
שודא דדייני אלא במקרקעי אבל במטלטלי
לא דאמרינן ממון המוטל בספק חולקין ברז׳
גמ׳ דפר׳ המוכר את הבית אמרי לא להאי
גיסא שודא דדייני ברז׳ גמ׳ דפר׳ שבועת
העדות או שבועות הדיינין אי נמי לשודא
דדייני בפ׳ הכותב לאשתו בגמ׳ הניח פירות
שעהם שכינם שנהם קרובים שניהם תלמידי
חכמים מאי שודא דדייני בס׳ גמ׳ דפר׳ א׳
בגיטין וחכמ׳ אומ׳ יחלוקו מספקא להו וכן
אמרינן מה שירצה שליש יעשה סבר שודא
דדייני עדיף כלומ׳ נתינתו של אחר מה ס—

עדיף מיחלוקו פי׳ [illegible] שהוא נושא דעתו
לידע כאומדנא שהוא [illegible] יתגבן לו
שדה ב״ר פרשת נ״ג ויהין
בני נח וב״ר ויקרא רבה פרשת והוא
ישקיט מתנתן כגע ב״ר שודה ישלדין רבהון
דרוחתא שן ברז׳ שבועת
שדה האוץ ושדה הלבן בסוף
ספר והיה השדה בצאתו ביובל מלמד שהשדה
קרוי על שם זכר שדה
בכל כל כתבי הקדש על גבי שודה
תיבה ומגדל פי׳ דומה לתיבה כרכת שדה [illegible]
הכא תרגימו שידה ושידתין קימא לן אין
מקרא יוצא מידי פשוטו בכל המעורב פ׳
במקוות השדה והתיבה שבים פי׳ אם יש
בים כלים כדי לרחוץ ונתמלאו מים
שדה בס׳ גמ׳ דשוטה
משחרב בית ראשון בטלה שידה
ופרידה וזכוכית לבנה שדרון
ברז׳ ואלה המשפטים בילמדנו למען
תדעון שדון שדין כתיב שדך
וישכו המים תרג׳ ירוש׳ ושדכו מיא עד
אשר תשוב חמת אחיך תרג׳ ירוש׳ עד זמן
דתשדוך עד שוב אף תרג׳ ירוש׳ עד תשדוך
והארץ שקטה ממלחמה תרג׳ וארעא שדוכת
בברז׳ דנה פרש׳ ב׳ ויחן את פני העיר נכנס
משבח מיליא משדכין פי׳ אדם בטל שאינו
מרויח כלום מן הנכנסים אבל אחר שמרויח
מאי דעבד עבד בשדכא פשיטא דאין
מתברכסין שדך בב״מ
ר׳ עקיבא בגמ׳ מעין לעדונה שאני
התם דאיכא שדכא פי׳ גאון ז״ל שדכו עניין
רחבין שאוחזין בארץ ודוחין ונכנסין לו בגלו
כדגרסינן בב׳ המוציא תפלין בגמ׳ שרשיו ואני
חדא מסור להלך על גבי עשבים בשבת ותניא

אודך

מותר וכול הא דאיכא שראכי הא דליכא
ני בפר השוכר את הפועלין בגמ׳ היה עושה
ים אמ׳ רב ששא בריה דרב אידי
חבא ביר שין וגמורות משוכין מכרם
מקום שהשור דש בו שהם הם

שרד
כס גמ׳ דפ׳ יש נוחלין
תין כשרבא בשרבא כשיטא
רף בטיל שאינו מרויח כלום מן הנכסים
אחר שנדויח מאי דעבד עבד כשרבא
יטא דאין נתכרכסין הואיל דלית להו הנאה
ניה לא מחלי ליה כס גמ׳ דפר׳ החובל שייך
זיל דיקלא כישא בהדי קיהה דשרכי כיר
קל רע מצוי קן של קנים שאוץ כריס
שאר יונים בביר מגאתה כת דיקלא
שא לגבי גינה דסרקי כיר דקל רע מחשבין
תו עם אילני כרק
שרד
ובכותיך ונתתי חחס בלחייך
ג ומשרלינך ואתין שדין בליסתך בני
יכתוך חטאים תוכא תרג בדי אס
דו לך חטאי לא תטכים
שרד
בפר ר׳ אומ׳ אינו
א דרך ישרה ובמקום שאין
שים השתדל להיות איש ובפר בן זומא
תשתדל לראותו בשעת קלקלתו עיין בער
סא תשתדל
שרד
המפקיד בגמ׳ יוציא לו מיכא
פי ושירדיא כי שמרים שרד
גמ׳ דפל בא סימן אושתדרו נגיו ולא
ת כך כיר עניין שילוח וישלח לבלעם
ושדר לבלעם כלומ׳ נתארכו ונתגדלו
יפ׳ ספל את אושתדרו ובפר כיר בער
שרד
ברא גמ׳ דפ׳
מ׳ לחבירו בית כור ובדא גמ׳ דפ׳ אין
ישין הנהו שדרי דארעא נקיקרו כיר דבלם

הארץ כדכת והרכסים לבקעה ועיקרו מ׳
מלשון שדרה בפר אלו טרפות בגמ׳ אחוזת
חדס השסועה בריה בבני עתנה היא שיש
לה ב׳ גבין ושתי שדרות בפר המפלת בגמ׳ וחכמ׳
אומ׳ איתמ׳ המפלת בריה שיש לה ב׳ גבין וב׳
שדרות כיר בערך שמע בר׳ גמ׳ דפר׳ העור והרוטב
הכא נגעי בשדרה ומשום שומי כיר שדרה
של שבולת של חטין

סליק פרק ד׳

אחל פרק ה׳

שה
שהיה דרסה בב׳ פ׳ בער
גרס
כאולונא כי לולי התמהמהנו
תרג ירוש אולי דאשהיון תאחרו אותי בברק
בהמה המקשה בגמ׳ השוחט נגי שהא הוה שאהי
ושתיק ליה כיר מי שהא הוה ליה ריש לקיש
כי אמרה ר׳ יוחנן להא שמעתא ושתיק עד גמר
טעמיה והדר פליג עלויה ור׳ אסי נפק לברא
קודם שיגמור דבריו איכא דאמרי נגישתא הוה
שתי ריש לקיש כי אמרה ר׳ יוחנן להא שמעתא
וקודם שיגמור לשתות נפק ר׳ אסי
שה
בפר א׳ בברכות בגמ׳
וחכמ׳
אומ׳ הני בורכי דשהיין מיניהו
כיל הברכים שמתעיכבים מפני המזיקין ש
שסומכין עליהן
שה
בהגדה
דמגילה דמפקי לה לשתא בשיהי
כיהי כיר מתגוללין עלילות להיבטל ממלאכת
המלך ואומ׳ שבת היום כסת היום
שהיא
בגמ׳ דפר׳ ר׳ אליעזר
אומ׳
המורג ובדא גמ׳ דפר׳ אין צדין
ומטילה בחד שיהיא כיר כגון ריגה אחת
ואינו יכול לפרש ביני
ביני

סליק פרק ה

אחל פרק ו

שוי יתוני עלה תרג׳ לשיווי
בדי סליקתא מעל משכבו תרג׳ מעילוי
שיוויה מרבדים רבדתי ערסי כתישויתא שויתי
ערסי וחיק לה ממה תרג׳ ותשויתה לה ממה
שון וישק לו תרג׳ ואשתוי
לותי וחרר על דברי תרג׳ ומשתוי
לקבל פתגמי שווך בפר׳ א
בסוכה בגמ׳ חבילי קש כיון דנדרן
שווכיהן שביק ליה ונפיק סמ׳ עליהו
שיזק בר״ג גמ׳ דפר׳ הזורק
זורקין כוכיאר לשווליהון כי״ר
משרתיהון בפר׳ ערב פסחים בגמ׳ ואפי׳ עני כי
תניא ההיא בשוליא דנגרי בפר׳ המניח
את הכד בגמ׳ המבקיע שוליא דנבחי למיקטלה
בס קנדה וכו׳. הניזקין שנתן עינו באשת רבו
ושוליא דנגרי הוה כי״ר תלמיד
שולנאי בר״ג גמ׳ דפר׳ אלו
הן הנשרפין לא כזבי שנה אלא
שולנאי בת טר שנה בין קמני לאורבני שולנאי
מאי בעיא כי״ל על שם שולנאי שזינתה נקראו
שאר זונות בשמה בין קמני לאורבני כלומ׳
במקום ייחוד לא אזלא אלא משום זנות כך
היא לא באתה בין ישר׳ אלא משום זנות בהדי
קליפי דקני שולנאי נבתה למטה בין קליפי
הקנים וזה עשתה חרפה למטה שמזנה
שם כי״ר גמון ומשתנה בית סאה כי״ר שמישתנית
מים ונשפכין בארץ והולכין עד בית סאה
ודתני רב יוסף קבר שלה כינוי הוא לרחם
שלה ודאמ׳ רב ששת כתי שמועה אמ׳ כי כן
היה שמה שולנאי ואשר אמרו בין קני לאורבני

לאורבני שולנאי מאי בעיא שמענו ב...
הקדמונים על הגדולה של זונות זה הש...
דאמ׳ רב ששת מכי שמועה היה שנה
אשר שמרו המושלים שולנאי לכובי ה...
מתכוונים וכתרין המשלים כך הן אומ׳ בין
לגנות מה זונה גדולה יש׳ איכא לא יש...
על דרכים ישבת להם והאחד כך פתרונ...
קליפה שלקנה נמצה שולנאי את מכה ב...
שמנאכת בכ״רי בכני אגנה ואינה חוששת
ובקליפת הקנה חשוב לה
שויסקי בפר׳ מי שה...
טמא בגמ׳ הפסח שבא בטומ...
ורילמא שווסקי עבדינהו כלומ׳ בלו אותם
ממיני מאכל ומכלות שור
בר״ג גמ׳ דפר׳ מרובה שור ... יומ...
קרוי שור דכת׳ שור או כשב או עז כי יול...
וג׳ אולבין יומו קרוי איל שנ׳ ואוני צאנך ל...
אכלתי אילים הוא דלא אכל האטלאים אכ...
אלא שמע מינה אולבן יומו קרוי איל
שוור בר״ג גמ׳ דפ׳ כלרונ...
שור י׳ אנין בפר׳ ח׳ שרצים ב...
ושותה מבוב רואה ולא לשוור גרסא בפר׳ ע...
פסחים בגמ׳ ואני נין התמחוו לא תשוור ע...
בפר׳ המוכר פירות בגמ׳ מרדכי ושמואל א...
חנדרא מכנא דנגרי שור כי״ר כשנושאין א...
זבית מוכר כזרע ומפיק טעמו כממנו ב...
ד׳ מיתות בגמ׳ הנותן מזרעו דבא אמ׳ כמש...
דבוריא כי״ר אמ׳ רב יהודה אינו חייב ע...
שיעבירנו דרך העברה היכי אמ׳ אביי שנ...
דליבני בי מנצעי נורא מהאי גיסא ונור...
מהאי גיסא כי״ר שורה אחת של לבנים באמ...
וחלקה היתה ונורא מהאי גיסא ומהאי גי...
ומעבירו על אותה שורה וחוזר ומעבירו ש...
שתופס בו האור ונוכל לתוכו כי״ר משוור...

בית קביצה כי אורס בזמן שהוא קופץ מו׳
זנ׳ משוור וגום קכך מונ׳ שוור ליה והקפצן
שרגיל בקפיצה קורין שוורא ומפי היין בזמן
שממהר להחמיץ מוג׳ קכך ובלשון ארמי מות׳
משל חמרא מכני דנברי שוור כיד כוריא הק
ימי הפורים מנהג בבבל ועילם ובכל העולם
כי כל הבחורים עושין צורה כדמות היין ותולין
אותה על גגותיהן ד׳ ה׳ ימים ובימי הפורים
עושין מדורה ומשליכין לתוכה אותה צורה
ועומדין סביבה ומזמרין ויש להן טבעת תלויה
בתוך האש שתולין בה וקופצין מצד האש לצד
האש אותה טבעת נקראת משוורתא כלומ׳ בית
קפיצה וכן נמי הטבעת שתולין אותה בחוטר
ובסוס שהרוכב מניח בה רגלו וקופץ באחריה
ועולה על גבי הבהמה נקראת משוורתא וכן
עושה זה מקפץ בו עליה וחוזר ומקפץ עד
שתושש מוחו של תינוק ונופל בה בגמ׳ דחולין
שוור בר שוורא שוור גבורתין שוור דמטא
זימנא בס עב׳ זרה בגמ׳ המניח את הבה
חמרא שרי רוב משוורי ישרא׳ פי׳ קופצין
ובורזים מקפץ על הגבעות תרג׳ ושוור על
שיעבודא קיין שנין על ברקתא דמותהון
דמיתין לגבעתא שוש
בפר׳ א׳ בסוכה הני שוורי
ושוורי מסכבין בהו פי׳ שמות עצי
השדה ושוורי מפורש בגמ׳ שריחם דב

קליק פרק ו

אהל פרק ז

שען ורחצת קרבו וכרעיו
תרג׳ ירוש׳ ותישזיג בני גויה רחץ
במים תרג׳ ירוש׳ שזיג במיא שזיג

ברז׳ כלאים השיזפין והרימונים מעפ׳ שדונין
זה לזה כלאים זה בזה ירוש׳ תני גוי שהרכיב
אגוז על גבי כרסק מעפ׳ שאין ישר׳ רשאי
לעשות כן נוטל ממנו יחור ונוטע במקום
אחר מה נבק מינהון קדרא כרסיקא הרכיב
תדיר על גבי דרבון מעפ׳ שאין ישר׳ רשאי
לעשות כן נוטל ממנו זרע וזורע במקום אחר
מה נפיק מנהון כרוסי לבנון והוא לשון יון
מטריכיני זרגון ולפת מה נבק מינהון
כטרוסילינון זרגון בלשון ישמעא׳ ובלשון
קודש שריג גפן לוזין ובוטנים מה נבק
מיניהון פיסתקין זיתין ורימון מה נפק מינהון
שיזפין שזר בר׳ גמ׳ דכל
המוצא תפלין בשזורין שזורין ברא׳ גמ׳
דכל כל הזבחים נמי מדעתא דסימנא דגלימא
עיפיהו בכר׳ בא לו כהן גדול בגמ׳ כהן גדול
חר לגופיה דכיתאנא וחד שיהו שזורין ברז׳ גמ׳
דכל כל הזבחים שקיבל בר שזורין בר חוטין כפול
ששה הות קא שזרה סא׳ שרא וכבר פיר׳ בער
שד׳ שזר בר ואלו
טריפות נשברה השזרה בער
א׳ בתנור היה חותך ויורד עד השזרה פיר׳
העצה ברמטרגמ׳ לעומת העצה לקביל
שזרתא ברז׳ עוקצין ושזרה של בי שיבולת
פיר׳ הוא גב השיבולת ושזרה היא שדרה

קליק פרק ז

אהל פרק ח

שח בס׳ גמ׳ דכל כמשוח
מלחמה שח בין תפלה לתפילה נאמ׳
פיר׳ בירך ואמ׳ מק בו להניח תפילין ולבש
תפילין של יד ושח שיחת דברים והפסיק מחר

כך למש תפילין של ראש זו עבירה היא
דאביי ורבא דאמרי תרויהו לא שח בין שליד
לתפילין של ראש מברך אחת שח מברך שתים
כמפורש בס׳ גמ׳ רב׳ הקומץ רבא על תפלה
של יד הוא אומ׳ להניח תפילין על של ראש
אומ׳ במצות תפלין

שח

ברב׳ גמ׳ דשבת בשוחה פיר׳ כפוף
כרבת הלבוף כאגמון ראשו ברב׳ גמ׳ דכר
השוחט אחד בעוף ממקום ששח חטיהו פיר׳
מלשון שחי ונעברה

שח

בס׳ גמ׳ דב׳ במה אשה נינעלתה
כתרים שוש שיח כיל המסתמס בבר׳ דבה
פרש כט׳ א׳ תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו
וסכין איכן הוא נזל דמעות כמלאכי השרת
עליה ושחה בויקרא רבה אחרי מות פרש
ויתקון ארץ נתשהו בקערה וכמה ההדין שיח
הדין שיח עד שעמד על עיקרו ופרח וחס
השמש ונמס תרג׳ ירוש׳ שיח גלה חציר ונראה
דשא תרג׳ שחא עגירא ואיתחזי דתאה

שח

חזקת הבתים
והמערות והבורות והשיחין
כבר פיר׳ בערך חרך יקבי המלך תרג׳ עד שיחי
דמלכא

שח

גלים נצים
תרג׳ גלין דישחי

שח

ברב׳ גמ׳ דכר יום הכפורים ובר׳ גמ׳
דכר משוח מלחמה דאגה בלב איש ישחינה
ר׳ אמי ור׳ אסי חד אמ׳ יסחינה מדעתו וחד
אמ׳ ישיחינה לאחרים פיר׳ כדי שיבקשו עליו
רחמים

שחד

ברב׳ גמ׳
דכר׳ ב׳ דייני גזילות אמ׳ רבה
מאי טעמ׳ דשחד דשקיל מינה מירי הוה
ליה כגופיה ואין אדם רואה חובה לעצמו
מאי שחד שהוא אחד סוף גמ׳ דכר׳ השותפין
ושחד בחיק חמה עזה פיר׳ ושחד בחיקו של
ענ׳ כפה חמה עזה

שחז

בכר׳ כסוי אשה הרחלות יוצאות
שחוזות פיר׳ בגמ׳ שאוחזין אליה שלהן למעלה
כדי שיעלו עליהן זכרים ירוש׳ אית תני שוזות
כמה דאת אמ׳ שיתזונה מאן דתני שחוזות כמה
דתימר משחיזין את הסכין בכר׳ אין צדין
אין משחיזין את הסכין בכר׳ ב׳ בחולין השחיז
את הסכין בכלי מתכות עד ארבעה עשר
בכלים הסכין משישחיזנה חרבו ילטוש תרג׳
סייפיה ישחיז פיר׳ משחזת נקראת בשביל
ששוחזין ולוטשין בה הסכין ובלעז אקוטי

שחט

בכר׳ חשוחט התין
את הראש בבת אחת מנא הני
מילי אמ׳ קרא חץ שחוט לשונם פיר׳ משוך
כמו חוט צריך להוליך ולהביא הסכין על
הצואר של בהמה ואם לא יוליך ולא יביא
זו היא דרסה ופסולה בסב׳ כצו פרש׳ משם
אין לשון שחיטה אלא לשון משיכה של זהב
שחוט בכר׳ כל היד בגמ׳ דפרק כל הנשים
הדי שור שחוט לפניך פיר׳ כלומ׳ הרי הכתם
מוכיח לפניך שיש שם נדה ואין רואה למעת
לעת שבמעת לעת אין דם נדה אלא חשש
הוא שמא למפרע דאותה מכר׳ המקבל בגמ׳ לשנים
מועטות כי נקטית שחיטת קדשים תא אקשי
לי פיר׳ אם קריתה כל התלמוד וידעת דרכו
אז תבוא תקשי לי שכיון שקריתה הכל
תרגיש ותבין הטעם שאומ׳ לך

שחי

אחד יורד לאמות
השחי ואחד כותחו כיון עיין
בערך כיון פיר׳ מוריד ידו עד השחי
ופותח שחי בלשון ישמעא׳ ובלעז טיטירלו
מאורגת בעומדין לשחי כבר פיר׳ בערך מסך
ובערך ערר

שחל

משחילין פירות ערך אדומה

גמ׳

גמ׳ ממאן דתני משחילין לא משתבש. התנן
בפ׳ ג׳ בבכורות השחול והכסול שחול כל שנשמטה
ירכה כלומ׳ נמשכה ממקומה כרג׳ גמ׳ דפר׳
הישן חצבא ושחיל בפ׳ יום הכפורים בגמ׳ אסור
באכילה מאי טעמ׳ ש׳ מישחיר שחיל פיר׳
שופכין המים ומקיאין אותו לחוץ ונקרצא
המצטנן רוחץ גופו במים כמי שחל בינתא
מחלבא עיין בערך בין טל משיכות נימה
שלשער מתוך החלב בכלי מתכות כר׳ ונא
בכלים מן השחולות ומן הגרודות פיר׳ מה
ששתייר והשחיל יין הכלי

שחלא בהלכות גדולות
בפ׳ שבת חמרא דמשכיה בשחלא
והוצי דהינו כפיתה מצרית

שחלא בב׳ גמ׳ דב׳ שור
שנגח את הפרה רב מפא אמ׳
הא טענא חדא ביעתא בשיחלא והא טענא
טובא בשיחלא פיר׳ אווז כרטענא חדא ביעתא
ודוגרת עליה ואווז של יישוב טוענת ביצים
הרבה ויולדת אותן ועוד ממלאת אשכל שלה
בצים טובא ויולדת ודוגרת על טובא בפ׳
אלו טריפות בגמ׳ נשתברו רגליה הכא במאן
עסיקינן בשיחלא קמא פיר׳ חירין ראשון כלומ׳
הבצים שנתקשרו באשכול כדי שתלד כולם

שחלא דעבדי לה
לשיחלא עיין בערך חרגול פיר׳
א׳ צער שאוחז באוזן ושמו בלשון ארמי שיחלא
ודומה לחזזית לחה ויוצא ממנה מים של לחה

שחלים בפ׳ במעשרות
סרוחה והגרגר בלבד כרג׳ גמ׳
השיחלים
דפר׳ בכל מערבין השיחלים והגרגר שזרען
לירק מתעשרין ירק וזרע בפ׳ א׳ ביומא בגמ׳
כל ז׳ הימים ה׳ דברים מביאין את האדם לידי
טומאה השיחליים והשום וכול כרג׳ גמ׳ דפר׳

הוציאו לו לשחוק ולשתות שיחליים בשבת
בפ׳ חלונות דפר׳ הרואה ובפר׳ אין מעמידין בגמ׳
מתרגמאין תנו רבנן י׳ דברים מחזירין את החולה
לחליו וכול ער והשיחלים והתגלחת בהגרה דפרק
הנזקין בפר׳ שחליים שהיתה כרנסתן משחליים

שחלים בב׳ השוכר בגמ׳
זה הכלל וכך היו עושין בערבי ש׳
שבתת בציפורי והיו קורין אותן קדירת שחליים

שחלנית בפר׳ אלו טריפות
בגמ׳ ובחגבים למינהו להביא
את הכרספת ואת השחלנית

שחלת בר׳ כריתות
בגמ׳ המפטם את הקטרת סמים
תרי נטף ושחלת וחלבנה הא חמשה

שחם בפר׳ המוכר
את הספינה שחמתית ונמצאת
לבנה גמ׳ אמ׳ רב פאפא שמע מינה שימשא
סומקתי היא פיר׳ התנה עמו לתת לו חטים
אדומים שנתאדמו מחמת החמה הזורחת
עליהן ועל שם החמה קרואין שחמתית ובפר׳
הגוזל עצים בגמ׳ גזל כחה שחמי ועבדינהו
חדתי לא קני פיר׳ אדומים ישנים בפר׳ אלו
טריפות בגמ׳ הדותא אייתי משיכלי שחמי
בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ נודות אמ׳ רב עוירא
הני חצבי שחמי דארמאי כיון דלא בלעי
טובא משכשכן במים ומותרין ויש אומ׳
שחם שחור הקדרים מני קרח תרג׳ דשחימין
יין ציעא עליהון מיתחיל תלגא וכל חום
תרג׳ וכל דשחום

שחם בפר׳ שור שנגח את הפרה
בגמ׳ כיצד משלם דמי ולדות כל היכא דמטוי
ליה שיחמא לולד פיר׳ כל היכא דסליק בולד
שיחמא הוא מקום החלל לאפוקי ידיה ורגליה
דלא סליק ביה שיחמא להו ואם הכה פיר׳

או ברגל ויצאו ילדיה פטור

שחן

בפר' הוציאו לו בגמ' ומתגלגל שתהא
שנה זו שחונה וגשומה בס גמ' דפר' מרובה
תנו רבנן חמשה דברים נאמרו בשום משביע
ומשחין ומרבה זרע וכול בפר' א' בכתובות
בגמ' בתולה כתובתה מאתים ובס רבואות
דפר' מי שאחזו קורדייקוס תמרי משבעא
ומשחנא ומשלשלן מאשרן ולא מכנקן פיר'
בער' אשר ״ בגמ' דפר' לולב הגזול ובפר'
הגוזל עצים בגמ' נתן את הצמר והא איכא
עצים דמשחן פיר' עצים שמדליקין בהן התנור
לאחר שריפת העצים הנאתן לאפות בו את
הפת והעשויין להתחמם בהן בני אדם הנאתן
וטעמן שוה שהעצים בוערין והאדם מתחמם
בהן בערכים בב' המוכר שדהו בגמ' אין מונין
לו ולימ' ליה אנא שחין נורא מיקנלי דידך
פיר' לימא אותו שקנה בט״ו באדר א' לאותו
שקנה בראשון שלאדר השני אנא קדים שחין
נורא בלעז אני הסקתי אש בביתי במדורתי
קודם שהסקתה אתה אש בביתך שאני קניתי
קודם מכנע מה נחלט לך ביתך קודם משיחלוט
אותו שני קניתי קודם רמא' ליה את ניחוד
לעיבורה שקניתה ברג' העיבור בט״ו באדר
ראשון גליתה עצמך ודעתך דשנת עיבור
את רוצה לחשוב הולכך לא נגמרה שנתך
עד ט״ו באדר ראשון ולא יחם לו תרג' ולא
שחין ליה בברג' רבה י״ז משל הדיוט עבר
מלך במלך דבוק לשחין והשחין לך כחום צח
תרג' כשחין כציח

שחן

ברג' גמ' דפר' מציאת האשה
בעי ליה למעבד לא עבד דאמרי אינשי
לכוס גמלא שיחנא בס גמ' דפר' הנושא את
האשה אמ' לו הין לכוס גמלא שיחנא בב' א'
בשוטה בגמ' מי לנו גדול ממשה תנא דבי
ר' ישמעא' לכוס גמלא שיחנא פיר' למה מנע
הקב״ה למשה ליכנס לארץ מפני כי מדיבר
מפני שהיה אדם גדול דיקדק עליו בבר' רבה
פרש' ב' והנחש היה ערום תני ר' ישמעא' לכוס
גמלא שיחנא פיר' שחן משמוי בלשו' ישמע'

שחין

בס גמ' דפר' על אלו מומין שחין תלתא
גווני הוו דקרא יבש בין מבפנים בין מבחוץ
דמצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים דכת'
אבעבועות דמתני לח מבפנים ויבש מבחוץ

שחף

בס גמ' דפר' ח' שרצים וליתי שיחפי דקניא
ולישדי התם דכי אתי שמפי קליה פי' ר'
קליפות הקנים בפר' המפלת בגמ' המפלת
סנדל האי סנדל מאי ארך פיר' ליה לוט
אחריה ומשחיף לעיל כלפי ראשיה פיר'
אוחזו באמצעיתו ולפי שהסנדל ראשין חדים
מלמעלה ומלמטה נשמט הסנדל ועולה
למעלה כשהולך אוחז באמצעיתו ברג' גמ'
דמשקין לשחופי נהלא פיר' לעקור עשבים
הגדלין בנהר

שחף

בס גמ' דפר' ארוסה ושומרת
יבם שחוף נקנין עלידיו פיר' רב חננאל זל
שחוף הבועל כדרכו ואינו מזריע דתנא אי
זהו מרוח אשך זה הקליטוס שנכנס דורך
באשכין דברי ר' עקיבה ר' ישמעא' אומ' זה
השחוף

שחף

על גחונך
תלך תרג' ירוש על מעך תהא
שחיף ואל מקומו שואף תרג' ולאתריה שחיף

שחן

בפר' במה אשה בגמ' כובלת אנשי ירושל'
אנשי שחן הין ברג' גמ' דפקחים בסול ברקן
אחרין ונצאו בו שמץ בסול כסילות משכחה
כדכת' לשמצה בקמיהם שחן בסול גסות הרוח

והינו ערל לב פי׳ אח שמץ דבר ערוה ועב׳
ז׳ כתבת לשונה בקמיהם ושניהם פסולין לכהונה
כדתנן בס׳ מנחות הכהנים ששימשו בבית חונין
לא ישמשו בירוש׳ במקדש וכיון דבית חונין
פסול כל שכן בבית עב׳ ז׳ של׳ אך לא יעלו כהני
במות אל מזבח יי׳

שחץ

כדאמ׳ גסות הרוח ולעיקת לשון

שחק

אנשי ירוש׳ אנשי שחק היו
שחקי בפר׳ כל היד בגמ׳ בית שמאי
דכי תנא פי׳ כלאי בגדי כשקים

ישחר

בפר׳ ד׳ נדרים הנודר משחורי
הראש שאין נקראו שחורי
הראש אלא אנשים ביומא בפ׳ ג׳ בגמ׳ דגר׳ שלישי
אמ׳ להם הממונה צלותיה דאברהם מכי
משחרי כותלי פי׳ תכלות האבות כולם ולא
הזכיר אברהם אלא מפני שהוא עיקר וכתיב
ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב משעה
שיכנס השמש במערב ובאותה העת מתחילין
הכתלים שבמזרח להשחיר וזו השיחה תפלת
הצהרים כדת המסורה לו מאבין מאברהם
ניקוס ויגגור פלוני אברהם קיים המצוות
ועדיין לא ניתנה התורה ואין לנו ללמוד אלא
ממנהג הנביאים כגון דניאל וכיוצא בו מכאן
שנהגו כהלכה למשה מסיני בפר׳ כיצד הרגל
בגמ׳ ואם נהנית משום שחרורתא דאישתא
פי׳ כיון שמשתמש בבית מטנפין הקורות
ונראין מושחרין ושנים והוא מבקש לגבות
ממנו דמי בניין חדש למיקם מנע מלהשתמש
בו׳ בפ׳ ד׳ יבמות בגמ׳ וכולן שמתו אפי׳ לר׳
יהודה דאמ׳ עד שירבה השחור על הלבן בפר׳
נד׳ שנות בגמ׳ דספק המחלק נכסיו למפוקי
מדר׳ יהודה דאמ׳ עד שירבה שחור על הלבן
בפל׳ אלו נערות בס׳ הבא על אחותו עד
מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות
דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ עד שירבה השחור
על הלבן פי׳ עד שיהיה רוב השיער שחור פי׳
אח עד שירבה עיקר השיער שהוא שחור על
ראשו של שיער שהוא לבן אלו פי׳ ר׳ חננאל ז״ל
כמ׳ עד שירבה שיער השחור על הבשר שהוא
לבן בפ׳ ג׳ בגמ׳ דגר׳ הכונה ובפר׳ המביא גט שני בגמ׳
בכל כותבין בשחור ובשיחור פי׳ שחור כלי
ברזל כדתנן בתוספ׳ כלי ג׳ כבלים השחור
וזוג של מספרים שנחלקו והושם בו את המגילה
שיחור גחלים כחמים כבויין נפח באש כחס
תרג׳ בשיחורין ובעל בפחם תרג׳ כוז ונפח נור
בשיחורין : בפל׳ ג׳ בברה שחור שיש בו מכה
כותשין אותו פי׳ בשר שחור אם יש בנקבתו

שחל

בפ׳ מ״ק אמר משילין

מאן דתני משחירין
לא משתבש דתנן השחור וזוג של מספריים
פי׳ מספרים ולמה נקרא שמן שחור שמשחילין
את השיער והם קטנים וזוג של מספרים
הוא גדול מן השחור ובלעז פורפיצי ויש אומ׳
אלו של נפחים הם לחתוך בהן כל מיני מתכות
מספרת יביאו דדיך של ברזל ויחודו אותו
משני צדדין ומכפלין אותו לצד אחד ושמו
מספורת ויש אומ׳ מספורת תרג׳ תער מספר

ישחר

בב׳ חזקת הבתים בגמ׳
עדים אין לו חזקה
הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחרן
פי׳ היה מוסרו לעבודת המלך כגון אנגריא
כענין לא חגרא דחד מינהון שחרית בבר׳
עקביה הוי קל ראש ונוח לתשחורת

שחת

בגו׳ מפסיקין
בר׳ ב׳ בביאה הקודר לשחת
מפסיק בפר׳ חזקת בתים בגמ׳ חזקתן ג׳ שנים
אמ׳ רב יוסף אכלה שחת לא הוי חזקה פי׳
דלית גמ׳ פירא הוא שכך עושין זורעין התבואה

כדי להאכילה בירק לבהמות וקודין אותה
כשהיא לחה קודם שתעשה גזי המלך
תרג' והיא צימוח דערק בתר דאיתגזרת
שיחתה דמלכתא בפר' האומ' לחברו בגמ' המקדש
את האשה שחת דכי כבשא כיל שושתה כי
המטר אבל בשחת דכי שקיא כיל שדה
שמשקין אותה בזרנוקא **שחתא**
ברכות דפר' מי שמתו לשחתא
ליתי אקקיא כיל תחתוניות

סליק פרק ח
אחל פרק ט

שט בפר' ב' בבלים חבית
של שייטים כיל עושין בני אדם
חבית כדי ללמד בה לשוט על פני המים
כאשר יפרש השוחה לשחות תרג' כמה דמפרש
שייטא למישט **שט**
בס' גמ' דפר' המביא כדי יין
ואין שטין אותן במטלית בפר' השוכר את
הפועלים בגמ' ואלו אוכלין ואין שטין את
התנור באליה ואם שט כל הנה כולה אסורה
כיל כתוב בשין וקורין בשין ומה הוא שטין
שטין **שט** בר' גמ'
דפר' המוציא יין שיטתא שוט
אייתי כיל מטה שישוט אדם עמו בחוץ
להביא ריח בביתו כמו תרג' המשענת סמ'
שיטתא שהו שטותא כיל ענף של הדס
שמשחקין בו למשתה משום הכי נקרא שוטיתא
כענין שטות בר' גמ' דפר' ואלו מגלחין לשוט
דברי קבל' מקור כיל לשוט בעולם ולראותן
שלא לצורך כמו משוט בארץ בקטייר
ובגושתעשע בס' גמ' דפר' ואלו מגלחין אחוו

ליה שוטא דנורא כיל וידע שהוא מלאך
המות בר' גמ' דפר' ב' בכתובות שהיה נוטל
בד של הדס ומרקד לפני הכלה וכול עד אהני
ליה שוטיתיה לסבא ואמרי לה שטיותא לסבא
בפ' א' בקידושין בגמ' ובית הלל אומ' בפרוטה
ההוא גברא דקדיש בשוטיתא דאסא בשוקא
בס' גמ' דפר' המדיר הא בשוטי הא במילי כיל
שמייסר אתו בשוטים כדכת' אבי יסר אתכם
בשוטים המשענת אשר בידו תרג' שוטיתא
דבידיה קצה המטה דיקועת **ישט**
בפר' ט' בשביעית ובפר' לולב הגזול בגמ'
הלוקח לולב הפינס והירבוזין והשוטין והחלגלוגות דלך
כיל בלוקלי **שט** בפ' ב' בנגעים
שני נתקיים זה בצד זה שיטה
של שער מפסקת בינהן **שט**
בגמ' דפר' ראוהו בית דין אמ' ר' יוחנן כל
שיטה ושיטה שנטלו אי גוים מירוש' עתיד
הקב"ה להחזירן לה שנ' אתן במדבר את שיטה
והדס ועץ ואין מדבר אלא ירוש' שנ' ציון מדבר
היתה ירוש' שממה בילמדנו בר' ואדא המשל
אומ' מן שטיא ליתי הנאה אלא מן קציה כיל
מן עצי שטים אין לאדם הנאה ממנו שאינו
עושה פרי אלא אם יקצצנו ויעשה ממנו כלים
או יקיקנו כן פרעה מלך מצרים אינו ראוי
אלא ללקות **שטר** בר' נבורות
מה לשון שטים ר' אליעזר אומ' שטים
בשמה ר' יהושע אומ' על שנתעסקו בדברי שטות
שטח בב' חבית שוטחן
בחמה בפר' העור והרוטב בגמ'
ואלו שעורותיהן כבשרן ובר' גמ' דפר' דם הנדה
גזרה שמא יעשה עורות אביו ואמו שטיחן
בפר' כד' בכלים ג' עורות הן העשוי לשטיח
טמא מדרס בפר' כו' ואלו עורות טמאין מדרס
עור שחשב עליו לשטוח בפר' כח' חמת שעשאה

שטיח

שטיח ושטיח שעשאו חמת. בפי' העור והרוטב
בשטיח כדי אחיזתה פי' הנופשיט מן העור
עד כדי אחיזה וכל שכן כחות חיבור הוא ואם
שנגע העור מן השרץ נטמא הבשר טומאת
אוכלין וזה הוא שאמרו שומר הוא להכניס
ולהוציא טומאה כדיכן ואילך יותר מכדי אחיזה
טהור המופשט ודרך המפשיט לשטיח להתחיל
מאמצעית הבהמה כדרך שעושין לשוורים ולחמת
בלו' אם רצה העור לצרך חמת שמפשיט העור
שלם כולו חשוב חיבור עד שיפשיט את החזה
מפני שהחזה קשה להפשיט למטה יותר מכל
הבהמה וכיון שהפשיט החזה שוב אינו חיבור
לא בטומאה ולא בטהורה המרגל כולו חיבור
פי' המתחיל להפשיט למטה מרגלים כיון שהחזה
מפשיט לבסוף כולו חשוב חיבור ליטמא הנוגע
בעור מחמת הבשר אם היה נבלה או טמאה
ואם היא טהורה ושחוטה ונגע שרץ בעור
ניטמא הבשר במגילת איכה היתה לאם יגרס
בחצץ שני עשה לך כלי גולה מה הין ל' חייה
בר אבה אמ' חמת קערה ושטיח וכל חד וחד
משמש ב' דברים חמת מכלאה קמח ונותנה
תחת ראשו קערה אוכל בה ושוכבה בה שטיח
לש עליו וישן עליו

שטח

ויפל אוברהם תרג' ירוש' ומשתטח
אוברהם

שטף

כ'ה בזבין
הנוגע בזב או שהזב נוגע בו המסיט
את הזב או שהזב מסיטו ומטמא אוכלין ומשקין
וכלי שטף במגע אבל לא במשא ברי' גמ'
דזבחים ובפר' א' בחולין בגמ' טהור בכלי חרש
תוכו ולא תוך תוכו ואפי' כלי שטף מציל פי'
הן כלי עץ של וכל כלי עץ ישטף במים וגם
כלי נחשת דכת' ואם בכלי נחשת בשלה ומרק
ושטף במים

שטף

בס גמ'
דכל בא סימן והא זימנין בנגא
מיניך ולא אטרחת לי ולא מידי דילמ' אגב
שיטפך אתיא לך אמ' ליה אין וכזה הענין
ברי' גמ' דכל ל' אליעזר אומ' אם פי' דילמ' אגב
שחזרתה תלמודך בדיהטא אתיא לך גמרך
ונכרתה אמ' ליה אין בנדיר בס גמ' דכל ביר
שנאמי אומ' אמ' דבא שטפוה לר' אליעזר
ואוקמוה בשיטתיה בבר' רבה פרש כב קום
עלה בשעת עקתי נדרתי בשעת רווחתי שטפי
פי' בתימה כלומ' בעת צרה נודר ובעת רווחה
יסיעו מלבו כשטף נהרים

שטף

בויקרא רבה זאת תהיה מי כלג לשטף
תעלא אית אתרא דקריין לשערא שיטפא ...

שטר

ברי' גמ' דכ' ואלו
עוברין בכ' וברי' גמ' דכל ג' מינין
אסורין בנזיר אי דקא גריס ומכיל בטלה דעתו
אצל כל אדם כא אי דקא שדיא ליה מישקא אי
מישטר קא שטר ומכיל בהגדה תר' השוכר
את הפועלין משטר לך מישטר וימרחו על
השחין תרג' וישטרון על שחנא

שטר

ר' אוברהם ז"ל
שוטרים הם המושלים מגזרת
שוטר ומושל וכן משטרו בארץ והטעם כי
השופט ישפוט והשוטר יבריח המעות ומכה
קרוב מעט טעם כתבו שטר ביני וביני שמין
אחרין כסקדין אחרי

שטר

בידורין עיין בערך בדר שטר
כרס עיין בערך כרס שטרי מחוזנאי עיין
בערך חבר

סליק פרק ט'

אתחיל פרק י'

שיד

בס גמ' דתר' ואלו

מגלחין שיול איצטלא דמילתא לבי חרי
דשלימו ווריה כיד אדם בעל ממון שבלה ממונו
ויקוננת עליו סבר איצטלא דמילתא לבי חורין שבלו
מזונותיו כטעם הקבורה טובה לומין החיים שמול
עדיה יתמוכו תרג שיול הלכותה משכוכה בעמקי
שמול תרג בעומקא דשיול שיור
ומת היתרת על הכבד תרג ירוש
ויתמה דמשתייר שית
בבר׳ רבה פרש סג שם ועבד היין
מהלבין לפני מטתה של שרה ודאו אותו שייתה
מוכנה לאבינו אברהם

סליק פרקי

אל״ף פרק א

שך ברז כתובות בגמ׳
בתולה גובה כתובתה ל׳ מטר
משקה מירוה מזבל ומעדן ומשיך או נושכות
כסיל תנותה עיין בערך כסל משכוה גברי
לגברא סירך שתיקנו מסיבה במוכרין עיין
בערך משך שייך ואזיל דיקלא בישא עיין
בערך שרך בבר השוכר את הפועלין בגמ׳
המניח יינו מאי טעמ׳ לא מפקרינן חמרא
בי גוים משום שיכא כיד בתשובות בשמותם
כי החביות ועשה צמיד בתיל מביא כוש או
שבצבון ונוקב אותו שיצא הבל של יין ויכנס
לו אויר ויגדף ריחו ונקרא הנקב בלשון ארמית
שיכא וחוששין שמא נדיח בו הגוי ויכניס
קנה קטן וידא בו יין כא משום שיכא משום
נקב שעושין בחביות שיצא הריח שלא
תבקע החביות יש מפרשין אוקרינן שיכא מלש׳
משך שייך או קרינן שיכא מלשון שאיבה
מישאב בבר ב בחלה
שך

העושה עסתו קבים ונגעו זה בזה פטורין
מן החלה עד שישוכו כיד עד כיד עד
שמתדבקין זה בזה מלש׳ הנושכות הנזכר
בשבת נשיכה מקרצות נושכות זו בזו עיין
בערך קרץ בגמ׳ דבר׳ א׳ בשבת גזירה משום
הנושכות כיד כגון שיש לקופות הללו אוגנים
ונושכות בהן הענבים ומולבין משקין כא
שושך אדם מאשכול ונוטף ממנו משקה
כיד מזומנות שמן כולטות משקין וכמתבוין
למוצא משקין שך
בס גמ׳ דב׳ א׳ וכר גמ׳ דפר ב׳ בשבת
מאי לכש שוכא דארזא שכב בגמ׳ מן השכב
שהן ד׳ מן הרכב עיין בערך רכב
שכב בס׳ גמ׳ דבר נגמר
הדין כגון שיכבי דהדר כמא כיד
בהדכנא מלינן המת ותבדיכהן עבים וקלים
כוס וכלילה אורגן לו בגד ומשלימין שכיבה
וישיבה כיד כל משכב ומושב שאין רובו של
זב נשוי עליו אינו נטמא משל משכב ומושב
לא משל מגע ומה בין משכב ומושב לטמאת
מגע מגע מין הנוגע בו טעון כבוס בגדים
וטמאת משכב ומושב טעונה כיבוס בגדים
שכלי בכלי פסיוני ושלון
בר׳ גמ׳ דבר יום הכבורים שבלל
כלילות יוני תרג משכללתא בשוכרי
שכם נסיב ומכבמי גיר
עיין בערך מכבמי לבן דמא
דכבדא שכן כבד כיד בערך כת הדמיוני בר׳
בר׳ גמ׳ דבר חזקת הבתים ובס גמ׳ דבר מי שמת
מנה בשכונאי גוואי הואי כיד אמ׳ לו המערער
מעולם לא מכרתי אותה לך ולמה החזקתה
בה יותר ממני דאנא בשכונאי הואי בגוא דהוא
ביתה ולא חששתי למה שאתה הייתה דר
בשכונו כדאי יצרנהו כאישון עינו תרג ירוש

שכר שכנה בבא דעינא
בפסחים ברי גמ׳ דכל ואלו עוברין
שערי כותח הבבלי ושכר המדי גמ׳ דרמו ביה
שכרבאי בחלק יומא
חד נגח לשכר בזאי אלא שטן
דדמי ליה כטביא כיר שכר רשת כרבת כל
עושי שכר אגמי נפש ונק בלשון יון באז כלומ׳
לצוד חיות ועופות ברשת ובנק עיין בער׳ דיידי
שכשך בגמ׳ בב׳ דכ׳ חטאת
אחד הבער זימנין סגיאין קיימנא
קמי דרב ושכשכי ליה מסאניה בפר׳ הקומץ רבה
בגמ׳ נתערב קומצה משכשכן בשירי הלב
ומעלהו בפר׳ אין מעמידין בגמ׳ נודות דבר
שאין מכניסו לקיום משכשכן במים אם הן מותרין
בפר׳ ר׳ ישמעא׳ בגמ׳ לוקחין גת הוה חמרא בדוולא
שדא ביה ידיה ושיכשך ביה
שכתא שוטא משום אלא
כברכיר בערך בת ארעא

סליק פרק יא

אחל פרק יב

של משישלה בחביות בבר
של כיר בערך קף ג׳
בס גמ׳ דכר׳ הנודר מן הירק שאני
קונמות הואיל ואיבעי מיתשיל עליהן כיר
שואל לחכם ומתיר לו נדרו
של משחילין משילין פירות כיר משלשלין
משחירין משילין משירין מכשירין כולן כיר
אחד להן לשון הורדה ושלשול בר׳ גמ׳ דשבת
שילשל ידו למטה מג׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ כיצד משתתפין
לזה בשלשול ולזה בשלשול הינו חריץ שבין
שתי חצירות בר׳ סוכה המשלשל דפנות
מלמעלה למטה משלשלא ממשדא כיר בע׳
אשר ותורידם בחבל תרג׳ ושלשלתנון במטונא
ושלחה מבותו תרג׳ ירוש׳ ושליתא
של בס גמ׳ דכר׳ נגמר הדין
לדבר מהו בשלי אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב
על עיסקי שלי כיר שמלה שמלו בענין חליצה
כרבת של נעליך נזרמית בגמה היא חולצה
אמ׳ לו בשיניה אמ׳ לו הראה לי היאך כששחה
להראות לו הכהו בחומש
של ברי גמ׳ דפ׳ ואלו נאמרין ויכהו
שם על השל חד אמ׳ על עיסקי שלו כיר בשגגה
הפת ויאחז בו כי שמטו הבקר אמ׳ הקבה לעזא
נושאין נושא עצמו לא כל שכן
שלב בפר׳ בס׳ משה בגמ׳
ולא בקטלא בסולם הלך אחר
שליבותיו כיל אלו חווקים שעושין בו כדגרסינן
בר׳ גמ׳ דפ׳ חלון סולם ששליבותיו כורחות ומהו
כורחות שמרוחקות זו מזו וקאמ׳ אילמלא
שליבותיו שני עצים שבצידי הסולם לבדק
מה טומאה מקבלין פשוטי כלי עץ הן אלא
מי גורם להיות כלי ולקבל טומאה שליבותיו
למיכך הלך אחר שליבותיו כיל אם הלך אחר
שליבותיו אם הן ממתבות מקבל טומאה
הסולם דאינון משווי ליה כלי ופשוטי כלי מתכות
מקבלין טומאה בר׳ גמ׳ דפ׳ אלו הן הגולין היה
עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו
שלב בפר׳ אלו קשרים
בגמ׳ וקדירה של בשר דאית לה
שלבא כיל כגון דדי הכיור שמקלחין המים
מהן דיכולי לאורוקי המרק מן השליבה מותר
להתירה
שלג שלגא שמיה עיין
בערך משלג
שלד בפ׳ ואלו מגלחין בגמ׳ אין
קורעין כאן בשלדו קיימות כאן בזמן שלדו קיימות

בכל המכלת בגמ׳ שיליה מת שנחך שנשרף ושלדו קיימת טמא כס׳ גמ׳ דכל דף הנדה הני זבזגי דמחוזא כי שלדן בכל המניח את הכר בגמ׳ דסמך זה בא בחבית רב כפא אמ׳ דנסקה לאורחיה בשלדא כיל כגון שפשט ידין ורגלין לרחצה שלדך נפסקה מלעבור כה בני אדם זימטר עלמו בלחומו תרג׳ וייחות עליהון מטרא דטרעונתא בשלדיה

שלהב

כני להבים כניהם תרג׳ שלהובין מכיהון

שלהי

כפל איזהו נשך

בגמ׳ כיצד לקח אמ׳ רב כהנא הוה יתיבנא בשילהי פירקיה דרבא בא אמטו לכהן גדול בר״ה גמ׳ יתיב רבה ורב יוסף בשילהי פירקיה דרב נחמן כיל בסוף הכל ובאחריתו שילהי קיטא עיין בערך שגר בר״ה גמ׳ דכל דר״ה השנה דכי מטיליה שילהי אדר בתראה בר״ה גמ׳ דכל האשה שהלכה היא ההוא גברא דבשילהי הילוליה אית ליביה נורא בב׳ אן טורינות בגמ׳ ונשתברו משכחת לה בשילהי כללי

שלה

ונעו מים עד ים תרג׳ וישתלהון תתעלבנה הבתולות תרג׳ ישתלהיין

שלוש

משולבות תרג׳ ירוש׳ משלוושין

שלח

בכל א בחולין

בגמ׳ הכשר בבהמה תד נתמלא זקנו ראוי ליעשות להיות שליח ציבור ולירד לפני התיבה ולישא את כפיו בב׳ המביא גט שני בגמ׳ דסמ׳ ועל הקרן שליחות לקבלה דמדעתיה איתה בעל כורחיה ליתה וכול בר״ס גמ׳ דכל האיש מקדש בו שליחות מנ׳ לן דתניא שילח מלמד שעושה שליח מלכתך שהוא עושה שליח ושילחה מלמד שהשליח עושה שליח משכחן בגירושין בקידושין

מנ׳ לן וכול עד מנין ששלוחו של אדם כמותו שנא׳ ושחטו אותו כל קהל עדת ישר׳ בין הערבים וכי הקהל כולן שוחטין והלא אין שוחט אלא אחד מכן ששלוחו של אדם כמותו וכול עד והיל׳ שליח נעשה עד ובמכילתא ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית וכי כולן לוקחין אלא מיכן ששלוחו של אדם כמותו וכן ושחטו אותו כל קהל עדת ישר׳ בבר״ר רבה בכל לו׳ כתיב ויברכם יהושע וישלחם מה תלמ׳ לומ׳ וגם כי שילחם יהושע אל אהליהם ויברכם אלא בתחלה נטלו רשות מיהושע וברכם ושהו עוד ימים וחזרו ונטלו רשות ממנו וכן ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וג׳ אלא נטלו ממנו רשות המתינו עוד ז׳ ונטלו רשות פעם שנייה ובכל מט לעתיד לבוא אברהם יושב על פתח גיהנם ואינו מניח אדם מהול מישר׳ לירד בתוכה ואותן שחטאו יותר מדאי מעביר את הערלה מעל גבי תינוקות שמתו שלא מלו ונותנה עליהן ומורידן לגיהנם ההד שלח ידיו בשלומיו חלל בריתו במגילת איכה שלחתי בבלה שולחותי כתי׳

שלח

בס גמ׳ דכל מעב שאמרו האי תנא שלח ערטו וסיים מסאניה בכל א בשוטה בגמ׳ היתה מכוסה לבנים מהו דתימ׳ בהכי אית לה ביזיון טפי קמ״ל ואמרי׳ אינשי שליח ערטיל וסאים מסאניה כיל תרג׳ ופשט ושילח תרג׳ ערום ערטילאי כלומ׳ ביזיון יהא לאדם שהוא ערום ומנעלין ברגליו כך השוטה הייתה אומ׳ נבזה אותה שתהיה ערומה ועליה כלי זהב קא משמע לן היו עליה כלי זהב וכול בשוטה ועורה תרג׳ שלחו ואת ערטלו

שלח

בכל במה

טומנין טומנין בגמ׳ בשלחין פיר עורות שגלושין נוטל צמרן ועדיין לא נתעבדו בגמ׳ אבא שלחא פיר אומן כושט עורות בכר

דכורע׳

ה׳

בפ׳ ה׳ במכשירין החובט כיו׳ המכה העור אחר
חיצתו כדי לנערו מן המים שרחצו בו כמ׳ נמ׳ת
יקומן רבה כל היכא דכי מיתלית בשילחא כיר
שמוחן בו בעור הבתים ומושכו אין והדר חרים
שחוזר העור ועומד במקומו הראשון הינו עור
ישן אם אינו חוזר העור הינו חדתא

שלח בחלק יען מאס

הנס הזה את מי השילוח וג׳ את
רב יוסף אלולא תרגומא דהאי פסוקא לא
ידעינן מאי קמ׳ חלף דקבו עמא הדין במלכותא
דבית דויד דמדברין להון בנייח כמי שילוחא
דנגדין בנייח והורדתם אותו אל נחל קדרון תרג׳
לשילוח׳

שלוח משקין

בית השלחין במועד כיו׳ שדה
שעומדת בהר וצריך להשקותה וגם אינו משקה
נבסרת בגמ׳ מאי משמעא דהאי בית השלחין
לישנא דצחותא הוא דכת׳ והוא עיף ותרגו׳
והוא משלהי׳ בפ׳ המוכר את הבית בגמ׳
המוכר את העיר מאי שלחין במגי׳ דכת׳ ושולח
מים על פני חוצות וכו׳ עד מאי סברת מאי
שלחין במגי׳ לא מאי שלחין גנוניתא דכת׳
שלחיך פרדס רמונים בפ׳ המוכר פירות בגמ׳
מי שיש לו גינה אמ׳ שמואל אמה בית השלחין
אני מוכר לך נותן לו שתי אמות לתוכה ואמה
מיכן ואמה מיכן מגביה אמה בית הקילון
אני מוכר לך נותן לו אמה אחת לתוכה וחצי
אמה מיכן וחצי אמה מיכן מגביה

שלח בפ׳ ב׳ במדות רוס

מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה
כיו׳ והצה חצי אמה

שלחן

בהאשה בפ׳ ח׳ בכתובות וכן לא
יאמ׳ לאשתו הרי כתובתיך מונחת על השלחן
כיו׳ במעות שעל השלחן שאות עסק בהן ה
השולחני ועצה טובה קא משמע לן דלא לימא
לה הכי שמא יגנבו או יאבדו היכא דמייחד
לה כיו׳ אח לא והא כמייחד לה הכלים שמשתמש
בהן על השלחן ובגמ׳ בס׳ הנ׳ תניא נמי הכי
בראשונה היו כותבין לבתולה ר׳ ולאלמנה מנה
כיו׳ בלא אחריות היו מזקינין לא היו מוצאין
נשים התקינו שיהו מניחין אותה בבית אביה
כשהיה כועס עליה היתה קלה בעיניו להוציאה
אמ׳ לה לכי אצל כתובתיך התקינו שיהו מניחין
אותה בבית חמיה עשירות עושין אותו קלתות
של כסף ושל זהב וזהו ששנינו לא יאמ׳ הרי
כתובתיך מונחת על השלחן ומסייע לפי׳ שני
עד שבא שמעון בן שטח התקין שיהא כותב
לה כל נכסי אחראין לכתובתיך ואחר שנושא
ונותן בכל נכסיו ואינה מייחדת לה כתובה
קשה בעיניו לגרוע לה ואינה קלה להוציאה
והיינו דגרסינן בפ׳ א׳ בשבת בגמ׳ יח׳ דבר שמעון
בן שטח תיקן כתובה לאשה כיו׳ אח של רבנו
חננאל ז״ל ולא סבירא לן אמ׳ רב יהודה בראשונה
היו כותבין לבתולה כראתים כיו׳ שהיו נותנין לה
כתובתה קודם שתיכנס ולפיכך לא היו הנשים
נושאין אותן ומסתייע הדין פירושא מדקאמ׳
לקמן לא יאמ׳ לה הרי כתובתיך מונחת על
השלחן אלא כל נכסא אחראין לכתובתה דרוש
שמעון בן שטח התקין שיהא אדם נושא ונותן
בכתובת אשתו בפ׳ האומ׳ לחבירו צא הראה
על השלחן אינה מקודשת כיו׳ על השלחן של
שולחני והוא המוכר מטבעות ולפי שהשלחן לפניו
תדיר ומוכר וקונה על השלחן לפיכך נקרא
שולחני

שלחף בגמ׳ דפר׳

הזורק ודילמ׳ שלחופי הוה משלחפי
כיו׳ זה יושב כנגד זה באלכסון ממנו או זה
ידיעתו מתוחה למערב וזה ידיעתו מתוחה
לצפון בפ׳ אלו מטמאות בגמ׳ ואלו חייבין להכריע
הא משלחפי שלחופי חייב להכריע כיו׳ אם היו

המעות משלהבי שאינן מיושבות זו על גבי זו אלא ניקצתה עליה ומקצתה אינה עליה אלא יוצאה מעליה כגון כנפי הכרובים בדנגסין בפר' המוכר פירות בגמ' דומו מעט ודילמ' שלחופי הוה משלחפי ידיהו פיר' שלחופי הוה משלחפי כנף על כנף שבלאתידיו תרג' ירוש' שלחיפינן לידוהי סדר' מיברך בריך ולר' אחר עוף ומשלחיף ליה כנפי רישיה פיר' דמבין ליה עד מתניו ומשם ולמעלה כלפי ראשו מתפרד כדאמרינ' גבי כרובים פיר' אח שחוף וכבר פיר' במקומו והחליף את משכורתי תרג' שילחיף ית אגרי ותחלף את משכרתי

שלחת

בבל הכלים

כל' כה

בכלים אמ' להן שלחת

קורנין היא סכ' אח שלבית קורמין פיר' הבת מרת המשקין היא ומחזקת כמו האופה של המיטה והבת תבן אחר להם וקא מתמה ר' עקיבא בת הרובע קורמת היא כדי שיהא חצי הרובע אחורים לה

שלט

ונמר חברבורותיו תרג' שלטו

רקמותיה

שלי

בכ' במה מדליקין

בגמ'

המכבה ובכר א' במשקין בגמ' אין נושאין באותה שעה נתכבו בני שא' דויד בשולי קדרה בכ' כלים שולי קערה כשולי ה' האיסקוטלא פיר' במין קערה קטנה תחת הקערה והיא יושבת עליה ובעניים שנשברה הקערה ונשארו שוליה והיא עדיין כלי קיבול וכמו בן שולי האיסקוטלא בר' גמ' דנדה לנו יש לה שולים פיר' לקופה יש לה קרקעית שווה ולא עגול ונתעבב בו השרץ מן הצד לקופה ולא יצא לחוץ ואמור משעת טהרות ראשונות היה שס' להכי טמאות אבל משה אין לה שולים לעכב דמיה בפר' העור והרוטב בגמ' קולית ובכר' י"א באהלות שהטומאה יוצאה דרך שוליו ובס' גט' דפר' השואל את הפרה אמ' אביי מדביק כלי בשוליה פרה

[illegible]

אף שלי מטרפאות

עיין בע'

טרף

בפר' המכלת בגמ' המכלת סנדל

שליה

או

שליה בגמ' תר' שליה תחילתה דומה כחוט של ערב וסופה כתורמוס וחלולה כחצוצרות ואין שליה פחותה מטפח זה שיעורן טפח שליה שופר ושדרו של לולב וכול בערך חמש בפר' בהמה המקשה השוחט את הבהמה ומצא בה שליה נפש היתה תאכל פיר' דבת ובשליתה היוצאת

שליה

בבא כשומה

מחרכס תרג'

כד ייתי בשילוא

דלוחיכון לא תירא מפחד פתאם ומשאת רשעי' תרג' לא תדחל מן דלוחייא דינן שילייה ומן חיכה דרשיעיא פתאוס יבוא אידו פתע ישבר תרג' מן שיליא ניתי תבריה ומן שליא יתבר

שלל

בפר' ג' מזבחים

השוחט המוקדשות

לאכל שליל או שליה בחוץ לא מיגל בפר' גיד הנשה ונוהג בשליל ר' יהודה אומ' אין נוהג בשליל פיר' העובר הוא עובר של בהמה טוב מנען הנפל תרג' אמרית במימרי דטב מיניה שלילא דלא חזא עלמ' הדין

שלך

בר' גמ'

דפ' כיצד

מעברין שלוכתי

תיכליך ליבא פיר' רצתה לומ' שכותי אוכליך חלבא אמ' לה שלוכה תיכליך אריה

שלל

בר' גמ' דפ' במה

טומנין

תנן בטר' ב' בעוקצין שלל הכובסין והבגד שהוא תפור בכלאים חיבור עד שיתחיל להתיר בס' פרה שלשלת המטחות ושלל הכובסין והבגד שהוא תפור בכלאים חיבור לטומאה ואינו חיבור להזאה פיר' מנהג ה' כשמכבסים הבגדים אם הם חתיכות קטנות

מחבר

מחבר ד׳ וה׳ ביחד ותוכרן ואין תוכרן בטוב
אלא כיבלב ברנרסין בס׳ גמ׳ דכר ואין מגלחין על
בל המתים כולן שולל בצים גדולות משבר
בצים קטנות

שלל

בבק
ב בכיאה ואין מכסיקין לפיאה הנחל
והשלולית מפורש בס׳ גמ׳ דכר הכונס צאן לדיר
מאי שלולית אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל מקום
שמי גשמים שלולין פי׳ יורדין ונקוין בגלש כי
ישלל זיתיך וכת׳ וגם שול תשולו לה ור׳ יוחנן אמ׳
אמת המים המחלקת שנלל לאגפיה כי כשמתמלא
אמות המים מתמלאין גדותיה סביבותיה
בר׳ גמ׳ דף אין מעמאות מזוטו שלם והשלוליתו
שלנהר פי׳ מקום ריצות הנהר

שלל

בל גמ׳ דביצה
האוכל מנבלת עוף טהור מן
השלל שלבצים פי׳ שלל ביצים גדולות משכול
בצים קטנות

שלם

בס׳ גמ׳ רב העזקין שלמא עליכו
מלכי שלמא עליכו מלכי ומנא לן דרבנן
איקרו מלכא של בי מלבים ומלוכו ומנא לן
דכפלינן שלמא למלכי וכול בזבחים ברא׳ גמ׳
תר׳ טבול יום שלמים יקריבנו בל קרבנות
שהוא מביא כשהוא שלם מביא ואינו מביא
כשהוא אונן בס׳ ואמ׳ זבח שלמים קרבנו
שלמים שהכל שלנרים בהן הרם והאמורין
למזבח החזה והשוק לכהנים העור והבשר
לבעלים בבר׳ רבה פרש ס״ז ויתן לך השולמית
שמשים לה שלום בכל יום של׳ וישם לך שלום
וכול בספרי וישם לך שלום בכניסתך שלום
וביציאתך שלום וכול ובויקרא רבה בצו
בפרש זובח גדול שלום שכל הברכות כלולות
בו שלומית בת דברי צבר׳ פר׳ בערך דברי

שלם

צב׳ א׳ בגיטין צו׳
דסנך ר׳ יהודה אומ׳ מס

שלומיס וכן רבים אם דומה אדם שמזונותיו
מצומצמין יעשה מהן צדקה וכול

שלף

בגמ׳ דפר׳ במה
אשה שלפי השנער היו פי׳
שהיו נמלטין מן השמר בב׳ האשה שהלכה
היא בגמ׳ בית הלל אומ׳ אמ׳ שמואל שלפי קציר
חטים הוו פי׳ כלומ׳ במוצאי קציר חטים ירוש׳
למה קציר אמ׳ ר׳ מינה דמכסא שכיח שאין
חכמה קוטחות על ראשו שלאדם אלא בשעת
קציר כדכת׳ ויצא ר׳ אבין ר׳ הקוצרים וכול
אמ׳ ר׳ יוסף בר אבון סכותה לראשי ביום נשק
ביום שהקציר נושק מן החורף

שלף

בב׳ גמ׳ דף הנוציא
יין ובר׳ גמ׳ דכר׳ כל הבשר ולא שליף
לבו ירקא ואכול לכו מכישא דאמר גינאה בר׳
עירובין בגמ׳ ואם יש לו זיל שליף שדיה כס׳
גמ׳ דכר׳ שואל אדם שליפא תוכחה פי׳ פריס
שנישלפו וניתקו ביצין אתה מוכיח ויש אומ׳
הכי קאמ׳ ליה סריס תוכחה אני עושה שנאו
ולא ניצות בר׳ גמ׳ דכר׳ הגוזל עצים שינוי
דהדר למילתיה הוא דאי בעי משליף להו בבר׳
השוכר את הפועלין בגמ׳ ואין אוכלין אעג׳ דקא
משליף קטינו מלינו מלימי בר׳ גמ׳ דכר׳ מצות
חליצה שלפתיה לעילאי דקאי לותתאי בר׳ גמ׳
דכר׳ השולח גט כל מילתא דמיתעבדא באנפי
בי עשרה צריכה בי עשרה למישלפא:

ברא׳ גמ׳ דכר׳ הזורק
גט דעויך לה חרציה ושלפתיה
וחלצה נעלו תרג׳ ירוש׳ והל׳ ותשלוף סנדליה:
בנידה בפר׳ האשה בגמ׳ נשים שהיו ישנות סיטה
דמשלפי שלפי פי׳ דישה במשולבות כמו
מצאן צבותין סיטה בשמין משולבות בבר׳
בית שמאי בגמ׳ שני אחים בעקבי של ציון
דעכרי שלף דון פי׳ היעתק מזה והינעץ

לזה כלומ' עזוב הלוואה ותבוש הערב'
דוך עיין בער' משלג
לא יחליפנו תרג' ירוש' לא
ישלבינה בבא' בקידושין
בגמ' עבד כנעני וברש' גמ' דפר' כיצד
הרגל באיכוף שעליה בשלף שעליה ובס' הגדה
דכל המוכר את הספינה בר' גמ' דר' כי שהחשיך
בשלפי זוטרי פיר' טעונות קטנות שיכול
לשמוט הכרים מתחתיהן
שלופי והוו תמרי עיין בערך חמר:

שלפוחית

האם היא פיר'
מופחת היא שלפוחית עיין בערך
אם בפסח ותאמר ציון ובויקרא רבה בר"א
דאמר תהיה שלפוחית של תרנגול פיר' זכק
אבעבועות בכל
ארץ מצרים תרג' ירוש' שלפוקין
ברש' גמ' דר' אין
צדין אמ' ליה רב נחמן לחמא בר
אדא שלו ציון פי' סלקת להתם פיר' שליח ציון
שהיה הולך תדיר לארץ ישראל
בערבי של ציון
דעבדי שלוף דוץ פיר' נזקים שמנהגם
לעשות כך פיר' אח של ציון הינו שלוף דוץ
בפר' כיצד מברכין
אבל שלק והוא כזונו פיר' זקן
ירקות שלקין או זתים שלוקין ומבושלין הרבה
השותי משישלק עיין בערך אנין בב' ה' בבליף
מוקף יורה של שולקי זיתים פיר' מנהג שולקי
זתים עושין שפה סביב היורה שיכול יותר
ברש' מעשרות אבטיח משישלק פיר' כשנגמרין
הן ירוקין כעין דבר השלוק בפר' ב' בע"ז אלו דברי
של גוים אסורין ואין איסורן איסור הנאה חלב
שחלבו גוי ואין ישר' רואהו הפת והשמן שלהן
ושלקות ר' ובית דינו התירו השמן ברש' בכורות

בגמ' זכר ונקבה צריך ליה בשילקי פי'
נותן לכהן ירקות שלוקין כשיווי של בכור ונו'
ברש' פרה בגמ' אין
היא בתולה ג' בתולות הן בתולת
אדם בתולת קרקע בתולת שקמה וכן עיין בשקמה
אבל היד בגמ' בית שמאי ג' דברים נאמרו
בצרנים זורקן רשע קוברן צריך שורפן חסיד
פיר' כשום הכי נקרא חסיד ומעלג דיד'
ששריפת צפרנים מזיק לגופו אמ' מכילו הכי
שורפן שלא יהו לעולם למכשול קוברן צריך זה
דינם בבר' בית שמאי בגמ' ב' אחים ודבק
אדם כשלשה בהבאת שלום והפרת נדרים
וחליצה ויתרחק מג' מן המיאונין ומן הערבות
ומן הפקדונות וברש' ויגש אין בבר' אי רבה ובבר'
ויחי יעקב בס' גמ' דפר' אלו הן הלוקין ובבר' רבה
ויחי יעקב ובס' ברכות ירוש' ג' דברים עשו בית
דין של מטה והסכימו בית דין שלמעלה עליהן
מקרא מגלה ושאילת שלום בשם והבאת מעשר
ובול בס' גמ' דפר' אי זהו מקומן הוי אשם
שלישי ושלשה ודאי אין מלמדין בהלכ' אחולין
תנן התם בפר' ח' בתרומות ג' משקין אסורין
משום גילוי המים והיין והחלב וב ילמדנו ויקח
קרח פרש' קח את המטה יש להם סמך מן
התורה מים דכת' לרוקע הארץ על המים חלב
דכת' ותפתח את נוד החלב ותשקהו ותכסהו יין
וכל כלי פתוח בפר' האומ' התקבל גט בגמ' דסמך
קטנה שלש אדות בקטן צדור וזורקו אגוז
ונטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים ובול
בפר' כיצד הרגל בגמ' איזהו תם הרי אלו ג'
שריות וקן עדות אחת להזמה פיר' כגון
דאתו ב' שהדי אשהידו בפני בית דין ובפני
בעלים דהדין תורא נגח תורא דראובן בחד
בשבת במקום פל' אתו אחריני ואשהידו דבתרין
בשבת נגח האי תורא דשמעון במקום פל'

ואתו

אחרני מכהידו בגמ׳ בשבת. נגח תורא
ם כל נגשה תורא מועד ולמעבשיו
שנה משלם נזק שלם מן העלייה
בת אחת זוממות כגון שבאו ועדים
עמנו הייתם בההוא חד בשבא במקו׳
רחוק מן המקום שהעידו כי רוא העדות
ונגיחות יותר ממהלך יום בעל השור
הוא ... לם נזק שלם שדין אין השור
עד ונמצא שלא נגח אלא בנגיחות בלבד
ין תם הוא והעדים פטורין מלשלם עד
עדות כי לאחר שתתקיים עדות ג׳ כיתות
תחייב במועדות וכולן שמקצתן הוזמו ...
קצתן לא הוזמו כשם שפטורין משלא הוזמו
פטורין משהוזמו וזה דומה לב׳ עדים
העידו והוזם אחד מהן והאחר לא הוזם ששניהן
טורין ולכך אמרה הברייתא והן עדות אחת
הזמה כלום אינן חייבין עד שיזומו שלשתן
בענין הזה השניה והשלישית ועמה שהראשונה
שהוזמה פטורה מלשלם עד המועדות
בנגיחה הביעית משלמת התמות שחייבתו
שלם לראובן ועודה וכן דין השניה וכן דין
שלישית אבל אם הוזמו אלו ג׳ הכיתות שלשתן
ולן משלמות הראשונה מה שחייבתו בעדותה
שלם לראובן והשניה משלמת מה שחייבתו
שלם לשמעון והשלישית מה שחייבתו לשלם
ללוי ושלשתן משלמות ומשלמות עד מועדות
שבנגיחה רביעית ועל זה נאמ׳ ועשיתם לו
כאשר זמם לעשות לאחיו וכשבאים שמשלמות
נס עד התמות שברביעית היכי דמי כגון
שהודה בנגיחה רביעית וקימ״ל דפלגו נזקא
קנסא ואין אדם משלם קנס על פי עצמו
וכיון שהעידו הללו שהוא מועד נתחייב על
עדותן בב׳ חזקת הבתים שלשה אחין והאחד
מצטרף עמהן הרי אלו ג׳ עדיות והן עדות אחת

להזמה כיצ׳ ראובן ושמעון ולוי ג׳ אחין וכלב
נכרי העיד ראובן וכלב בראשונה ושמעון
וכלב בשנייה ולוי וכלב בשלישית. הרי זו חלוקה
נמצאו ג׳ אחין בחצי וכלב בחצי האחד והן עדות
אחת להזמה ההוא שטרא דהוו חתימי עליה
תרי סהדי שכיב חד מיניהו אתא אחוהי דהאי
וחד נוכראה לאסהודי אחתימות ידיה דמיתנא
והאי דקא מסהיד אחתי׳ אחתימות ידיה
דנפשיה כי האי גונא לא מקיימינן האי שטרא
דהא נפיק פלגו דממונא אפומא דהא סהדא
דהוא חד ופלגו אחריתי נפיק אפומא דאחוה
דהאי דקאי דהוא חי ואפומא דההוא נוכראה
דמסהדי אחתימות ידיה דמיתנא. אשתכח
דקא נפיק האי ממונא כוליה דכת בשטרא
נבי קבנא אפומא דחד שהדא הילכתא
בהא כרב אסי דפסיל כיצ׳ אח הרי אלו ג׳ עדיות
שעל פה שמעיד אחוה אין מעיד אח זה וכשר
הוא העדות והן עדות אחת להזמה הואיל
וכל אחד מצטרף עם זה הנכרי אם הוזם
זה נכרי או אחד מן האחים שנצטרף עמו
בטל כל העדות של חזקה הואיל וזה נכרי
מעיד עם כולם אין הכרעת שלישית מכרעת
כבר כיצ׳ נגעי׳ כדע בס׳ נגעים שלש טהרות
במצורע וג׳ טהרות ביולדת שלשה מגלחין
זה ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע והלוים
וכולן שגילחו שלא בתער או ששיירו שתי
שערות לא עשו כלום בויקרא רבה בפ׳ אחרי
מות ובב״ר בפ׳ אחרי מות בפסק׳ דפרה ובילמדנו
זאת חקת פרש׳ לווה רשע י״ג חוקות קשר לו
הקב״ה לאדם הראשון בגן עדן ההד׳ בעדן גן
אלהים היית וכול׳ בר״ג מעשרות התבואה והאלהים
משיבים שליש ירוש׳ אמ׳ ר׳ זעירא כת׳
עשר תעשר את כל תבואת זרעך דבר שהוא
נזרע ומצמיח יצא כמהת משליש שאינו

נזרע ומצמיח בפר' איזהו נשך בגמ' אין מושיבין
מותר שליש בשכרך פי' כלומר שיעלה בריוח
עד כנגד שליש בקרן נחלוק בינינו והמותר
מן השליש יהיה לך לבדך בשכרך כגון דההוא
קרן ש' זוזי אמ' ליה כל מה דהוי בריוח טפי מן
ק' זוזי הוא אנקר עד שליש משלו כבר ניל' בער
היזוק בב' איזהו נשך ומעלין אותו עד שיהיו
שלשין פי' עד שיהא בעגל כשליש בשור ובמסיח
כשליש בסוס ואחר כך יטול השומר חצי השבח
בפר' הקומץ רבה בגמ' ב' פרשיות בתחלת שליש
העליון

שלשל

כפ' ד'
בשביעית ובית הלל אומ' החרובין
משישלשלו פי' משיתחילו להכביד ולתלות
לשון שלשלת בס גמ' דב' בכתובות דמיהדר
לה למתא שושילתא כלבא זוגא ומוזא פי'
שושילתא שהיא כעין עבות של ברזל ותולין
בה זוגא שהוא תרג' פעמון ומוז וכלב קשורין
לשלשלת וכשתברח אשה נמשלת בשלשלת
ומתנודדת ונוקש הענבול בזוג ומוז וכלב
צועקין ומתנערות המשמרות בכלי מתכות
כד' יד' בכלים שלשלת של משוחות פי' אילו
שמושחין ומודדין הקרקע יש שמושחין בחבלים
ויש שמושחין בשלשלאות של ברזל כדי לצאת
מיזיה שנגרס שנגרסנו ולא תעשו עול במדה זו
מידת קרקע

שלשול

בס גמ' דכ' אם אינן מכירין
ובב' כל הצלמים בגמ' המוצא לעבדם מפני
שלשול קטן נמי בכ' גמ' דכ' השוחט אחד בעוף
לשום מיכאל השר הגדול לשום שלשול קטן
שבים בס' גמ' דפ' אלו טריפות תנו רבנן הולך
על גחון זה נחש כל לרבות את השילשול ואת
הדומה לשלשול

סליק פרק יב

אחל פרק יג

שם

שואל אדם שלום
חברו בשם כבר פי' בערך את
בכל ד' מיתות המגדף אינו חייב על שיפרש את
השם גמ' תנא עד שיברך שם בשם על
שיברך עד שיקלל בלוי' כגון שם ויבך
השם בשם בס גמ' דס' במה אשה הוא בשלה
והיא בשמן אין בו משום דרכי האמורי
קורא איש אשתו בשמה ואשתו קוראה בשמו
בס גמ' דפ' א' בביצה שמו טובל ערלות
מעשר פי' כיון שנקרא מעשר ראשון
להפריש ממנו תרומה מעשר שמות לענין
כברכיל' בערך הרמיז בילמתו ברז ואלה
שמות יש בני אדם מעשיהן כעורין ושמותן
נאים וכול בר גמ' דחלק עתן אבדהם מתנה
שמסר להן שם טומאה פי' מכשפות ומעשה
שדים

שם

ומלבי פרק
שלם תרג' שם רביעי
בפר' השוכר את הפועלין בגמ' אלא עד
שלא יתחילו וחכמ' אומ' משמנין ביניהן פי'
מחשבין הגדול שבשכירות והתחות שבשכירות
ובולע זה עם זה ונותן לו חציו של שניהן וזה
הוא בינוני בב' בבכורות ר' עקיבא עקיבא
משמנין ביניהן בכל' א' בבבא מציעא מינדו
שום פי' שטר שומת בית דין עיין בערך אגרת
בויקרא רבה פרש' זובח כנו ושם דרך אראנו
בישע אלהים בישן כתי רשאים אורחיה סני שום

שם

משנה מצויה בבן
גילו קא מיפלגי עיין בער' גר'
השלישי שאת או ספחת תרג' ירוש' שומה
ולשאת ולספחת

שם

בס
מעשרות שום בעל בכי פי' שום
חריף שבאוכלו מדמע אין לו אלא שום אחד
חריף
המקיף

המקיף את הענווד בדג׳ כלאים השום והשומנית
יחש תונינא
שמאבר
בבד״ו רב כרש׳ סב שנאב׳ שהיה
שואב ממון שמאבר שהיה בורח ומביא ממון
שמגא
בד״ג עירובין
בגמ׳ ואם יש לו ובהקומץ רבה
בגמ׳ ב׳ רשיות כי תנא ההוא בכיתחי שימאי
פי׳ אומ׳ בלש׳ עוזי בליגנס והוא שם ארץ ישר׳
דלית לה תקרה פי׳ דרך הפתחים בעלמא שעושין
על גבם תקרה לשבת החמה במסיבת בכתחי
שערים להגין מן החמה ומן הגשמים ובכתחי
שימאיין אין דרכן לעשות תקרא ואחרינא אמ׳
אין דרכן לעשות שקוף לפתחיהן
שמאל
בילמדנו ואלה
שמות וכל צבא השמים עומדים
עליו מימינו ומשמאלו וכי יש שמאל למעלה
אלא מימינים או שהן מטין לכף זכות ומשמאילים
או שמטין לכף חובה
שמנג
בכד׳ א׳ בע״ז בגמ׳ עיר שיש בה ע״ז
וכרמאות דכל מי שמחזו שקיזא דביעתא
וחלא שמנג
שמד
ברי׳ גמ׳ דבר א׳ דביצה זמנין דגזרי
שמדא ואתו לאיקלקולי פי׳ מאי טעמ׳ עבדינן
תרי יומי בגולה משום דשלחו מארץ ישר׳
הזהרו לעשות שני ימים טובים במנהג אבותיכם
דחישינן שמא יגזרו שמד וישכחו חשבון הקביעות
ויבואו לידי קלקול בכד׳ יום טוב של ראש השנה
בגמ׳ העומד אמ׳ ר׳ יוחנן שעת השמד שנו ירושל׳
תקעו בתבלת השחר והשונאים סברו שעליהם
הולכים ועמדו עליהן והרגום ותקנו בתפילת
המוסף כיון דחמון לון דקרו קרית שמע ומצלי
וקרו בתורת אלהים ומצלי והדר תוקעין אמרין
בנימוסיהון עסיקין בכד׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג
בטהורה אלא אמ׳ רבה שמדא הוה ושלחו דיומא
דיומא דכפורי דהא שתא שבתא הוא פי׳
שמדא הוה וגזרו דלא לשדורו עיבור ושלחו
להו ההא יומא דכיפורי דהא שתא בשבתא הוי
ולא בזימניה וכדאשכחינן בשני דרבא דשלחו
להו אחוה זוג בא מרקת ותפשו נשר וכול׳
כא בעת שאמ׳ ר׳ יוסי הגלילי הזיד בשבת
ושגג ביום הכפורים פטור מן הקרבן בעת
השמד שלא היו יודעין שביום הזה יום הכפורים
וקיבלו איסור שבת לבדו ועשה מלאכה בזדון
ואחרי כן נודע שהוא יום הכפורים בשבת זו
ואמ׳ אלו הייתי יודע שיום הכפורים היום לא
הייתי עושה מלאכה ר׳ עקיבא אומ׳ חייב קרבן
שהרי שגג ביום הכפורים ר׳ יוסי הגלילי סבר
כי בעת שקיבלו עליהן השבת לא היו יודעין
שהוא יום הכפורים שקיבלו עליהן אין איסור
זה וזה בבת אחת
שמט
ברי׳ גמ׳ דפ׳ חזקת הבתים דמישמט
הוא דקא שמיט ואכילבפ׳ גמ׳ דפ׳ המקבל
משבנו ומתו שומטו מעל גבי אביו או בניו
בס׳ גמ׳ דפ׳ גט פשוט בגמ׳ שנים שהיו שני אחים
דשמטי נהרדי בטרים בגמ׳ דפ׳ השותפין דהוה
שמיט כיפי דכיתנא פי׳ ענין חטיפה
שמט
בכד׳ מעפ׳ שאמרו
בגמ׳ ומניקה דמשמשא על
ארעא הוו לה בני שמוטי פי׳ ארוכים ודקים
בס׳ גמ׳ דפ׳ מומין אלו באריכא שמוטא סניא
פי׳ ארוך ודק השאטי לראות
שמט
ויתר הילק אבל
החסיל הרג׳ מותר ברחא אבל
שמוטה חסיל כי יהיה
שמיכה
בויקרא רבה בר׳ אחרי מות ותכסהו
בשמיכה רבנן דתנינן אגדין בפודרא
רבנן דהכא אגדין בשמיכלא אמ׳ ריש לקיש
חזרנו על כל המקרא ולא מצינו בלי ששמו

שמיכה מהו שמיכה בשין כתיב שמיכאן
שמי מעיר על יעל שלא נגע בה סיסרא

שמים

ביבמות בס׳ גמ׳
דפר׳ בית שמאי ובס׳ נדרים —
השמים ביני לבינך יעשו דקך בקשה ירוש׳
במאן דשמיא רחיקין מן ארעא כן תהא איתתא
ההיא רחיקא מן ההוא גברא פי׳ שאינו
יורה כחץ יעשו דקך בקשה אמ׳ ר׳ חונא יעשו
סעודה והן מתרגמין לבוא דקך סעודה כמ׳
פלונ׳ יעשה ויפייס פי׳ אח׳ שמים ישפטו ביני
ובינך שאין שכבת זרעך יורה כחץ שארגיש
בה ואתעבר יעשו דקך בקשה שמבקשין ממנה
שלא תחוש שאינה מצווה על פריה ורביה
ברב׳ ילמדנו ביום ראשון לא ברא הקב״ה אלא
שמי השמים שנ׳ אתה הוא יוי לבדך אתה
עשית את השמים ושמי השמים אינו אומ׳
כן אלא שמי השמים הן הן השמים הן הן שמי
השמים והיכן זכו לקראת שמי השמים —
משנברא הרקיע חזה בשני

שמכי

בפר׳ אעפ׳ שאמ׳ בגמ׳ ומעקה אפי׳ שמכא
והרקנא ברב׳ גמ׳ דפר׳ האומ׳ משקלי עלי ב׳
באתרא דתקלי שמכי פטר נפשיה אפ׳ בשמכי

שמין

ברב׳ גמ׳ דס׳ כיצד
העדים כיצד שמין אמ׳ רב חסדא
בבעל פי׳ אם העידו על האשה שגירשה
בעלה ונתן לה כתובתה והוזמו אין משלמין
אלא לפי טובת הנאת כתובתה כמפורש בפר׳
החובל בגמ׳ חרש שוטה וקטן פי׳ כיצד בבעל
אומ׳ כמה אדם רוצה ליתן לבעל אם תמות
אשתו ויירש בעלה כתובתה ינכנה הלוקח ממנו
וזה דבר מועט הוא כיון שאין לו אלא סירכא חדא
דבנתן בר הושעיה אמ׳ באשה פי׳ אומ׳ כמה
אדם רוצה ליתן לאשה שאם תתארמל או
תתגרש יגבנה הלוקח ויותר דבר יתן הלוקח
מן האשה מהלוקח מן הבעל שיש לו ב׳
סירכות רב כמא הוסיף ודאי יתן לה יותר
שיש לה ב׳ סירכות אלמנות וגירושין כד אמרת
ועוד לאלתר לוקח שטר כתובתה מידה ויש
לו יותר חזקה בפר׳

שמן

במה מדליקין ולא בשמן שרפה —
גמ׳ מאי שמן שרפה — אמ׳ רבא שמן של
תרומה שנטמאה ואמאי קרו לה שמן שרפה
הואיל ולשרפה קאי וכבר ביארנו דינו בערך
מרס ירוש׳ בפר׳ א׳ בשבת ובע׳ ז׳ דר׳ שמן ל׳ ובית
דינו התירו רב ובלא אכל אמ׳ ליה שמואל אכול
ולא אנא כתיבנא עלך זקן ממרא

שמן

בברא׳ רבה —
ס״א הנה משמני הארץ מן פירשוהו
שמינא דארעא פי׳ עשירים מניקי דוכסין
ונוטל שלהן ומעייל דוכסין ונותנין לו שוחד

שמן

ומברך עליה ח׳
ברכות — עיין בערך שאר על התורה
כדרך שמברכין עליה בבית הכנסת בא׳ בחר
בנו וכול וחותם הבוחר בתורה שכך פירשו
בירוש׳ על העבודה שאותך לבדך ביראה נעבוד
על ההודאה הטוב לך להודות מחילת העון
מוחל לעונות עמו ישר׳ על המקדש הבוחר —
במקדש על הכהנים הבוחר בכהנים על ישר׳
הבוחר בישר׳ על ירוש׳ הבוחר בירוש׳ בס׳ ויהי ביום
השמיני אין אנו יודעין אם שמיני לחדש אם
שמיני למנין כשהוא אומ׳ כי שבעת ימים
ימלא את ידכם ויהי ביום השמיני הוי אומ׳
שמיני למנין ולא ח׳ לחדש אותו היום נטל י׳
עטרות וכול עד ראשון לראשי חדשים ומיצאנו
למדין שבכ״ג באדר קרבו המלואים ונשלמו
בא׳ בניסן

שמן

ב׳ כרותות
לשומן עיין בערך הדרס פי׳
מטבעות הן

שמע

שמועה

ומעטות והולבות עיין בערך בן בס' בר' חדר
גמ' האחין והשותפין אמ' רב יוסף לא שמיעא
הא שמעתא מפורש בנדרים בגמ' דפר'
אין בין המודר רב יוסף חלש מישקך ליה
מודיה מהדר אביי קניה ובכל דוכתא
רמי' רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא
אמ' ליה אביי את אמרת ניהלן

שמע תחלת שקלים באחד
באדר משמעין על השקלים ירוש'
מהו משמעין רב הונא אמ' מפרידין כמה דאת
אמ' ויתנו קול ביהודה ובירוש'

שמעון
בפר' ח' בטהרות
שמעון אחי עזריה אומ' לא כך ולא כך

שמן כסול בבר' פיר'
בערך שחן בס' גמ' דפר' הקורא את
המגלה עומד בדקו אחרין ומצא ט' שמן כסול
ברג' גמ' דפר' י' יוחסין אם ראית ב' משפחות
שמתגרות זו בזו שמן כסול יש באחת מהן בפר'
אין מעמידין בגמ' החומץ בשלמא חמרא
משום שימצא לא שיכרא מאי טעמ' משום
שימצא דשימצא פיר' שימצא משום מגע
גוי שימצא דשימצא גויה שכרה אטו יין

שכר בגמ' דפר' המוכר
פירות תנ' אחד שכר תמרים ואחד
שכר שעורין ואחד שמרי יין מברך עליהן שהכל
נהיה בדברו וכן הילכת' והיכא דרמא תלתא
ואייתי תלתא וכלגא אבל רמא תלתא ואתי
ארבעה בורא פרי הגפן בפר' ר' אליעזר אומ' תולין
ואין נותנין לתלויה בשבת גמ' מיבעיא להו שימר
מאי הכי דאמרי לשמר בבר' פיר' בער' חזק

שמר בב' ה' בכלאים
שומרה שכבדש בפר' המוכר את
הבית ואת השומרה שאינה עשויה בטיט פיר'
בית דירה שעושין לשומר השדה אם עשויה
בקנים או בקש או בעצים דירת עראי היא
ונמכרת עם השדה ואם עשויה בטיט ועשויה
קבועה כבית אין נקנית בטפילה עם השדה
עד שיקננה בפירוש בפר' מרובה בגמ' היה
מושכו מיקי' שתיקנו משיכה בלקוחות כך
תקנו בשומרין משיכה

שמיר
המוציא לך מים מצור החלמיש
תרג' ירוש' שמיר טינרא ושמן מחלמיש צור

שמרקין בס' עוקצין
שמרקועין ומטריות פיר' מין
בצל שמש שירש תלמ' חכמ' בבר' פירש בערך
רטן בבר' שלשה שאכלו בגמ' והכותי אחרים
אומ' אפי' קרא ושנה ולא שימש תלמ'
חכמ' הרי זה עם הארץ אמ' רב הונא הלכה
כאחרים בבר' אלו טריפות בגמ' ופסוקות
הגרגרת כל מי שקרא ושנה ושימש תלמידי
חכמ' והוא טרפה לעצמו עליו הכת' אומ'
יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך תרג' לשדת'
לשמשא משמש מותבבר פיר' בער' מות בב'
כל היד בגמ' בית שמאי אסור לשמש מטתו
בוס שני והלילה אמ' הודה נבר ריש לקיש אמ'
נהכא בוזה דרכיו ימות

שמש
בגמ' דפרק א' בתענית שמש במגלת
בשבת צדקה לעניים

שמש
בויקרא רבה פר' פרש' ויהי ביומי
השמיני לממן שמשמשין ועיינין למי חבלילות
עינים

שמש בתפוחה
דפר' מי שאחזו לשימשא בת
יומא פיר' לקרחת תדירה לכל יום ויום פיר'
את שבאותו יום התחילה עלין

שמשק בפר' ח' שרצים
בגמ' מיזובין רב נתן אמ' שמשק
פיר' הוא מיזוב שכת' בתורה

שמשם

שמן שומשומין
בפר׳ א׳ בר״א השנה בגמ׳
ולירקות ובס׳ גמ׳ דפ׳ הנושא את השנה כביצה
חסר שומשום אינו מיטמא טומאת אוכלין
פי׳ בלשון ישמעאל סמסם ובלעז סיסמו וזרעונין
וזרעונין ירוקין הן

שמת

בר״ה גמ׳ דפ׳ ואלו מגלחין מאי שמתא
אמ׳ רב שם מיתה ושמואל אמ׳ שמה תהא
פי׳ שם נידוי מיתה בה שם תהא שם תותי
כריתות ובאה על בית הגנב וכו׳ בבה׳ אזהו נשך
בגמ׳ דסמך אין מקבלין ולא מקביל עליה
שמתא דרבנן פי׳ כגון מי שנתחייב בבית
דין וסירב ושמתוהו בית דין או נשא ונתן
המעות ולא משך וחזר בו וקיבל עליו מי
שפרע וכיוצא בהן אבל הטוען על חבירו
בבית דין ונתחייב שבועה ונשבע לא אמור
רבנן בר״ה גמ׳ דפ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא הביא
חד״א דר׳ אליעזר שמותי הוא פי׳ מנודה הוא
פי׳ אח מתלמידי שמאי היה:

סליק פרק י״ג
אחל פרק י״ד

שן

בפר׳ א׳ בקידושין בגמ׳ וחכמ׳ אומ׳
בכסף מי כתב רחמ׳ שן
הוה אמינא אפילו החלב פי׳ של תינוק יונק
החלב שחורך מהו מפני שמחליף עינוי

שן

של מעדר עיין
בערך מעדר בר״ה גמ׳ הת׳ תדיר
הוא נותן אצבע בין שיניה פי׳ משל הוא כאדם
שנתן אצבע בין שיני חבירו דאמ׳ ליה למה
נתת אצבעך בין שיני הכא נמי כיון
שגרדה ולא הפר לה יוציא ויתן כתובה

דאמ׳ ליה ממאי לא הוכרתה לי כל שני
טמא חוץ מן השינים והשיער והציפורן ש
בערך גרס בס׳ גמ׳ דפ׳ המוציא יין ובפ׳
בהמ׳ כחולין בגמ׳ השוחט במגל והמקנח בו
שהאור שולטת בו שיטן נשרות ועשבים
יבשים וקרומית של קנה אור שולט בו מחה

שני

שני דברים שלמד דוד
מאחיתופל בגמ׳ דבני מערבא בפר׳
כל ישר׳ יש להן חלק אחיתופל אדם גבור
בתורה וכול וירכיבו את ארון יוי ואמ׳ ליה
ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם
בכתף ישאו ובשעה שכרה דויד שיתין אמרו
לכתוב שם בחקלא ולמישרי באפי תהומא
בפר׳ ג׳ במנחות ב׳ מינין שבציר ג׳ שבפרה
וכול פי׳ ב׳ מינין חלות ורקיקין בגמ׳ שבפרה
עץ ארז ואזוב ושני תולעת ד׳ שבתודה חלות
מצות ורקיקי מצות וסלת מורבכת וחלות
לחם חמץ ד׳ שבמצורע שתי צפורים
עץ ארז ואזוב ושני תולעת ד׳ שבלולב פרי
עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי
נחל שתי הזאות שבפרה עיין בערך פרה
ז׳ הזאות שעל בין הבדים ביום הכפורים
מדם השעיר ומדם הפר ב׳ פרשיות שבמזוזה
שמע והיה אם שמע ד׳ פרשיות שבתפילין
קדש לי והיה כי יביאך שמע והיה אם שמע
שני דברים המתדין מעלין בפר׳ פי׳ בערך מין
קסבר ר׳ יהודה שני כתובים הבאין כאחד
מלמדין בסוף גמ׳ דד׳ מיתות ובפ׳ א׳ בקידושין
בגמ׳ דסמך כל מצות לא תעשה ר׳ מאיר
סבר שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין
ג׳ מלמדין פי׳ היה האחד למד מן האחד לא
בא השני אלא להוכיח שאין בזה הדין אלא להאי
ב׳ אלו בלבד ולא ללמד מהן שאילו היה האחד
היו למידין כל התורה ממנו בא השני לבטל דין

זה בילמדנו ויאמ׳ משה לחובב מיכן סמכו
הדורות שהיו מתענין בשני ובחמישי כשעלה
משה בחמישי עלה ובשני ירד ויבואו מ׳ יום
התקינו חכמ׳ שיהו מתענין בעלייתו ובירידתו
ועס שונים ס׳ התערב עיין בערך דא׳ בבר׳
רבה בפרש׳ יט כשעלה נחמיה מן הגולה שבחמו
וכול שר הוא שמלאכי אומ׳ וזאת שנית תעשו
שניה לשטים אמ׳ הקב״ה מאן קיבל מהן בכי
ואנקה משנלתה וחגיסתה ונטלתה יפיה ממנה
את משלחת שני בני היצהר זה אהרן ודויד בס
צו זאת מידי משחת אהרן **שנן**
בר׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות האלו צימחו
זרעים וחזרו ושנו כיר׳ כמשן שמה ושערורה
תרג׳ תימה ושנו שערורית עשתה מאד

שנן בפר׳ הזרוע בגמ׳ השוחט
לכהן כל השונה לתלמיד שאינו הגון
כזורק אבן למרקולים בפ׳ אלו הן הנשרפין בגמ׳
כל חייבי מיתות שיננא לא תימה ליה לאכוך
הכי ברי׳ גמ׳ דפר׳ כל היד שיננא אחוז באמתה
והשתין מים לחוץ פיר׳ מחודד בתלמוד מלשון
חץ שחוט לשונם ויש אומ׳ גדול השינים בס נמ׳
דפר׳ אלו הן הנשרפין שלף שננה והניחה באנקלי
שלו פיר׳ ברזל המחודד להבת חניתו תרג׳
שננא דמורניתיה **שנן**
בפר׳ ח׳ באחילות השננים והסככות
והפרעות פיר׳ שן הסלע מהעבר מזה
שנבר עיין בערך ער
בבר׳ רבה כרש׳ לח ובמגילה
איכה שנער שמנוערת מן המצות לא תרומה
ולא מעשרות ולא שביעית
שנער שמתים בתשנור
בלא נר ובלא מרחץ שנער ששריה
מביטין בתורה כשהן נערים **שנץ**
בר׳ כן בכלים סנדל עמקי וכוס של

שנצות בפר׳ מקוות ושנץ של סדיו סנדל בפ׳
אלו מציאות בגמ׳ מצא בגל כיסא בתר שנצי
בר׳ גמ׳ דפר׳ מצות חליצה וסנדלא בתר
שנצי בר׳ גמ׳ דפר׳ כל היד ויש להן שנצים
בר׳ גמ׳ דפר׳ המצניע וכיון דאיכא שנצים
מפיק ליה עד כומיה פיר׳ כיס של שנצות
הכיס אינו קשור אלא יש לו שנצים מלמעלה
ומלמטה ומכניסין באותו שנץ חוט של
משיחה ויש שמכניסין רצועות וכשנותנין בו
מעות שונציהו ואין צריך לקושרו אלא מושכהו
לאותו החוט והוא מתקישה מאיליו ומתפתח
מאיליו ובעמים יש לכיס ד׳ בתים וכולן נתפתחים
ונתקשרים וניסגרים יחד וכן פיר׳ הגאון שנצי
דהמצניע והא איכא שנצי דאיתון לולאות
דמגידי עד שוליו בהדי הדדי והיכי אמרת
אי דאפקיה דרך פין הכי נגלי דמיחזוב דאי
בעי שקיל ואיסור גנבה קודם איסור שבת
והא לא מצי לאשרייה לרישיה אלא מכלפי
שוליו דאלמ׳ צריך להוציאו כולו ולחינך דליכא
שנצים אי נגלי אית ליה ואיכרכי על פומיה
ואינן עקודים כלפי שוליו **שנק**
את אשר התעללת במצרי תרג׳ ודוש
ית מה דשניקית במצרים והפחתם אותו
אותו תרג׳ ושניקתון בלבתך לא יצר צעדיך
תרג׳ כד תיזול לא תשנוק אורחך וכן תרג׳
צוקה בבוא עליכם צרה וצוקה ויעער תרג׳
ושנק **שנר** בב׳ הרואה
בחלומות הרואה חתול בחלומו
באתרא דקארו ליה שונרא נעשה לו שינוי
רע **שנתות** אמ׳ רב
כהנא שנתות בפר׳ כיל בערך אודיני
בפ׳ ט׳ במנחות שנתות היו בהין עד כאן לפר
עד כאן לאיל פיר׳ סמיונות היו כעין שינים
כמו שעושין בחתיכת עץ זכרון חשבון שינים

שינים שינים בן שינים בולטין ויוצאין בתוך
גהין **שונית** בס׳ מהילות
בים ובשונית טהור איזו היא
השונית כל מקום שהים עולה בא[ו]ו בזעפו
פי׳ משוניתא בארמית והוא מקום שמגיע
לשם הים בשעת הסערה בבר׳ רבה פרש׳ וכל
צבאם בויקרא רבה אחרי מות פרש׳ ויתרון
ארץ יצחק בן אלעזר היה מטייל בשונית
אדימא דקיסרי

סליק פרק יד
אתחל פרק טו

שב בפר׳ אלו הן הנשרפין
שיקה בו כלב שיסה בו נחש
שמץ השמועה בריה בפני
עצמה היא עיין בערך שרץ פירשו
בגמ׳ דהמפלת רב אמ׳ בבהמה אסור באכילה
באשה אינו וכו׳ וכי האי גונא אינה נתקיימת
בעולם אלא במעינא מצאת ואסורה באכילה
ושמואל אמ׳ סבר נתקיימת ולאויר העולם
אסורה אבל במעי אמה שריא מאי טעמ׳
כל שבבהמה תאכלו **שמכן**
בס׳ גמ׳ דפר׳ חזקת הזהב ובב׳ לא
יחפור בגמ׳ באמת בין אמא בליגנא אמגוזי
אתפליג שיקפי פי׳ שקדים פי׳ אח׳ אפרסקים
שמתג מדפוואות דפר׳
מי שאחזו ליתי ביזרא גרגלנא
ולי צייריה בסו בשושתג פי׳ חתיכה של
בגד **שמתמיה** בר׳ גמ׳
דפר׳ מי שאחזו שדא
ליה שושילתא ושמתמיה פי׳ סגר
השלשלת

סליק פרק טו
אתחל פרק טז

שע בס׳ כלאים אינו אסור
משום כלאים אלא טווי ואריג
שנ׳ לא תלבש שעטנז דבר שהוא שוע וטווי
ונוז פי׳ שעטנז כך הוא כי הכלאים בין
מדות הוא או שוע או טווי או נוז שוע לשון
שעועות כמו תרג׳ חלקות שעועין והוא שני
שטורפין צמר ופשתים זה עם זה ועושין
מהן לבדין ועושין מהן כמו לבוש ותנן
הלבדין אסורין מפני שהן שועין טווי הוא ב׳
כנים או טורפין צמר ופשתים וטווין אותן
או טווין צמר לבדו ופשתים לבדו וחוזרין
ושוזרין ב׳ החוטין זה עם זה נוז גם הוא שני
כנים או בארינה או תביטה במחט ולא מצאנו
לדבר הזה עיקר אלא בהגדה של ויקרא לבן
מלך שנזז לבו עליו ונטל ציפורן לחתור
על אביו ומפרשין אותו לשון סיבוך כדבר
שהוא מסתבסך או מסתבך לשון ישמעאל
מכתלה ר׳ אלעזר אומ׳ הסיע הנוז ללמד וגידשו
דבר הנלוז את ישר׳ מאביהם שבשמים
כלומ׳ מרחיק מלשון אל יליזו מעיניך והדרך
הראשונה היא העיקר ואפקינהו קרא בהדא
מילתא גדיל שנים גדילים ארבעה דברים
ברורים הם כי חוט אחד לא יקרא גדיל ואין
גדיל שהוא עבות פחות משנים חוטין ואין
גדילים פחות משני גדילים ונמצאו ארבעה
וזהו פי׳ עשהו גדיל ופתלהו מתוכו דגרסינן
בר׳ גמ׳ דיבמות בגדה בפר׳ האשה בגמ׳ ברקה
אחת אמ׳ רב אחא בר יוסף משמיה דמר
זוטרא האי מאן דעבד ליה חוטא דכיתנא
בגלימא דעמרא ונתקיה ולא ידענא איתיק

לא אי נתיק שפיר דאמרי וכול עד מתקיף לה
רב אשי אימא או שוע אוטווי או נוז והילכת
כמר זוטרא מדאפקינהו רחמ׳ בחדא מילתא
פי׳ שוע קרמינשו טווי פילטו נוז טיפוסו בפר׳
א׳ טריפות בגמ׳ הדיאה דשייעא ולית לה
חיתכא דאוו בפר׳ במה אשה בגמ׳ הבניס
ומייתי שייעא דדנא פי׳ דבר דמלבפי בו החבית
איתשעו כל תלמניא בפר׳ פי׳ בער׳ נחצל
שי בב׳ בלשעה בגמ׳ חמץ של נכרי כי
תיבעי לך דשיעי פי׳ שהן חלקין

שיב

ואת מספר החלס תרג׳
ואת שברו תרג׳ ית שעות חלמא
ויתכישריה את האיש ואת שיחו

שיב

ואמרי לה כל שעתו
כבר פי׳ בערך סע

שעבז

בכל מומין או משועבז ובעל
גבר גידי פחדין ישורגו תרג׳ גיבריה שעבזוהי
משבשין גמ׳ תנא משועבז בבצים בער
גבר בגיר פי׳ שהן גדולים וארוכים ער
הארכובה

שעוה

לא בפת ולא בשעוה
נכאת

תרג׳ ירוש׳ שעוה כדונג מפני האש תרג׳
כשעיתא מן קדם אשׁ נורא בבר׳ רבה
בר׳ מה אל תשתע לא תשע

שעל

בראש גמ׳ דכ׳ המדיר את אשתו
ובר׳ גמ׳ דבר׳ ואו נדרים שלא מצינו שועל בעבר
אנר דמית מאי פי׳ כך דאינו דבר זה משל
הא אשה שדרה שלא תגלח שיער שבאותו
מקום אינו מיפיר לה בעלה מפני שדבר זה
אינו מעכב בתשמיש המטה וחשו רבנן
אמרה בפרט מפני הנואי ומשום פריצותא

שעם

בבלי מתכות
יד בכלים סנדלי בה מה
מתכת טמאים של שעם טהורין בס׳ גמ׳
דכר׳ א׳ בסכה של שעם ושל גמי בפר׳ יוסי
הבכורים בגמ׳ אסור באכילה ובר׳ גמ׳ דפר׳
מצות חליצה סנדל של שעם פי׳ קליפי עץ
והוא שיגמון שפירש

שעמם

בפר׳ מעמד שאמרו שהבטלה
מביאה לידי שעמום ואת המהומה תרג׳ ירוש׳
שעמומיתא ובתמהון לבב תרג׳ ובשעמומיות
ליבא

שען

ומחמו פס
תרג׳ ישענון בענפיהון

שענית

עיין בערך
כול עלי

שעף

גלעד וקחי צרי תרג׳ וסבי שעף
כמו קחו צרו למצאוב כנג ודבש ושמן וצרי

שער

בפר׳ ר׳ במעשר
שני פורהו כשער מקומו פי׳
כשווה במקומו בס׳ גמ׳ דפר׳ איזהו נשך אומסיק
בשער הגדול שקיל פי׳ בשער הזול

שער

התוך עיין בערך
קלבא
לא תשימון עלוי
נשך תרג׳ ירוש׳ שערין ורבין אל תקח מאתו
נשך ותרבית

שעתא

עיין בערך
מטלויא

סליק פרק יו״ד

אתחל פרק יו״ד

שפה

בב׳ בלשעה שפה היא
על בשדה ובש׳ בפר׳ א׳ במשקין שפין את
הסדקין ומענילין אותו בפר׳ אין מעמידין בגמ׳
בת ישר׳ דילמ׳ שייפא סם לדר
בפר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין אין שורין את
הכרשינין ולא שפין אותן בפ׳ א׳ בעדיות כרשיני
תרומה בית שמאי אומ׳ שורין ושפין בטהרה

בפר׳ כל הצלמין שמאה לצרכה מסורה שיטה
ובגיטה בפר׳ פיר׳ בער׳ בעט בב׳ ין צבלים
ובב׳ הנודר מן הירק בגמ׳ הנודר מן הבית המטה
והעריסה משישופס בעור הדג מלשון ושפית
יתיה בפר׳ יד׳ צבלים הסייף מאומתי מקבל
טומאה משישופנו בפר׳ המוכר את הספינה
הגדילו לא ישפה בפר׳ ג׳ במגילה אין מועלין
לא בשפוי ולא בביה פיר׳ לוקח הגזבר קורה
של הקדש ומתקנה בגגרא או מה שנופל
ממנו אם יהנה אדם כממנו אינו חייב קרבן
מעילה פיר׳ נגן ושפית יתיה וכן פיר׳ הגדילו
לא ישפה ניקוי ושיפוי פני האילן כגון זמורות
הכרם וכיוצא בו בפר׳ א׳ בחולין בגמ׳ הטהור
כל שעתיד לשוף קולית ששפה לארכה כבר
פיר׳ בער׳ דקל בב׳ גמ׳ דב׳ כלל גדול אמרו השף
בין העמודים חייב משום ממחק פיר׳ השף
בין העמודים שעושה כדי להחליקן חייב משום
מוחק וכן המוריח את הרטייה ידוש מה מחיקה
היתה במשכן חין שפין את העור על גבי העמוד
והשף את העור על גבי העמוד ר׳ יהושע בן
לוי אמ׳ חייב משום מוחק פיר׳ מה ששף את
הקרקע שלבין העמודים בסנדל של סיידין
כמו שמפורש בערך סנדל חייב משום מוחק
אעפ׳ שאינו בונה ואינו סך חייב שמחליק הקרקע
חייב משום מוחק בפר׳ כיצד הרגל בגמ׳ קבלב
שנטל כגון דשף צילמי פיר׳ כגון שהיו לו
צדרות מצויירין בכותל ונתחככה בהן ושפשפה
או ושפפה אותן מלשון ושפית יתיה ובערס
מן הכותל לגמרי כדגרסינן בב׳ גמ׳ דיומא
מבערב ישפשף כלומ׳ יחכך בבשרו עד
שיבערהו לגמרי בלא חוצצין בר׳ ט׳ בנקוות
לא אם כן שיפשף ביומא בב׳ גמ׳ דב׳ ג׳ אמ׳
להן המילותה אמ׳ רב אשי זאת אומרת מצוה
לשפשף בגמ׳ דפר׳ במה בהמה ובשיבה

רא ודא אחת היא פיר׳ ששפאה שאין לו
חלודה בס׳ גמ׳ דפר׳ אם אינן מכירין ובס׳ בני
העיר בגמ׳ והא בכנישתא דשף ויתיב בנהרדעא
פיר׳ בגלות יכניה וסיעתו כד אייתינון
לנהרדעא בנו התם כנישתא ויסודוה
באבנים ועפר דאיתיאו בהדיהו מבית
המקדש והוו קריין עלה כי רצו עבדיך את
אבניה וג׳ וקריוה שף יתיב כלומ׳ שנסע
מבית המקדש וישב כאן והוגד
שכינה עמהן כדקאמ׳ בבבל היכא שריא
שכינה רב אמ׳ בכנישתא דהוצל ושמואל
אמ׳ בכנישתא דשף יתיב בנהרדעא וכנישתא
דהוצל קרובה לבית המדרש של עזרא
הסופר למטה מנהרדעא בר׳ גמ׳ דפר׳ השותפין
גויל אבני דמשפיין כדכת׳ מגוררות במגירה
בס׳ כלים שפן בשופין טמאין בפר׳ הגוזל
עצים בגמ׳ גזל מטבע אבל שפייה בשופינא
חסורי חסריה ואכת אותו טחון תרג׳ ושפית
יתיה בשופינא הבצירה טס תרג׳ שופינא
בר׳ ויקרא רבה ועוד ראיתי היו לפני שני שבילין
אחד שפוי ואחד מלא קוצים וצרורות ואורח
צדיקים סלולה תרג׳ ואורחא דתריצי שפייא
בב׳ שנים אוחזין
בטלית שין בגמ׳ מרצא שטרי אמא
איקום ואישפי בפר׳ איזהו נשך בגמ׳ דסמך
אין מקבלין מדייקינן גברא דמשפי נכסיה
בפר׳ גט פשוט בגמ׳ מי שנמחק לימא ליה
בעל חוב שף לי ואיקום בה פיר׳ שוף לי בשופי
כדגרסינן בפר׳ ב׳ בכתובות האשה שנתארמלה
בגמ׳ העדים והוא שאכלום בעליהם ג׳ שנים
ובשופי בב׳ הנזקין בגמ׳ יתומים לא למכור
עבדים וליקח שדות דילמ׳ לא משפיין והנה
מיי׳ אלו תרג׳ ירוש והא ליתנון שפין לקיבולי
בב׳ מי שאחזו בגמ׳ זה גיטך אמ׳ ליה זיל שני

ליה

יה דהא קבילת עלך כל אונקיא כיר זיר
דניכלה בנחותא כבר כנות כותים
שתת מן הצער ולא מן הדם כיר נחה מן
הצער שף בויקרא רבה
כי ינוק שף מחיך לסופא דשתא אנא
גוסוני לכון קן הוה ליה לשופרא לכון לרעיב
אם זכיתם לרעיבי יעקב ואם לאו לשביני עשו
שף כבר ר׳ אליעזר אוג
ושין בגמ׳ ומסנגין דבי רב בבא שמפי
שיכרא בבר הגוזל ומאכיל בגמ׳ זה בא בחביתו
איפשר דמידנה מידי אפואה בחביתא ושפיכה
בס גמ׳ דכל הזהב השוחק יין לחמרין פיר ענין
הדקה שמן תורק שמיך ברז גמ׳ רב מפני
דדילמא שפי ליה אומנא שקילה ארבעתא
בויקרא רבה ויהי ביום השמיני פרש ר׳ עזריה
עברין שכאין בתרע בית עלם שניעון דאעגריא
פיר מוריקי יין כלומ׳ לוקחין יין ומוכרין פומה
עדרין צינחד חמרין למיעל להיא לקרתא
בס גמ׳ דכר ואו טריפות לא לישפי איניש שיכרא
בצבתא בבר כל הבשר בגמ׳ הכחל שביק ליה
עד דניח ושפי ליה שף בב
כגיטין שטו ונשתטה וחזר ונשתפה
כיר חזר לדעתו שף בס גמ׳
דכר נירוצה ובס גמ׳ דפל הבית
והעליה כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי
בהמה זה שיף בערך ב שני שף
דווין ושכויין היו ולא היו מאריכין אמ׳ בבה
בבר כיר בער ברק בברז רבה כר כו מן
האדמה לא באו כולן בימי בני אדם ששופכין
אלא בימי אדם גבורים ובבר ט׳ מתנתו מה
היא לא שטפא וגם זה שייך בערך שני ובבר
כג הלא אם תטיב שאת לליסטים שפוף שהיה
יושב בפרשת דרכים בבא אלו הן הנחנקין בגמ׳ דסמך
חזר לעירו אי זהו בן העולם הבא ענותן ושפל

שיף עייל שפי שייף נפיק וכול בב כל הזבחים
בגמ׳ הפסחים יושב דשייף מישף
שף ברז גמ׳ רב אלו מציאות
משום דמנשתפא כיר מתגלגלי
ברז גמ׳ דמגלה ובחלק לינשוף מדוכתיה
מרבע אמות שף בב כל
כתבי במימריות דר׳ יוסי ר׳ אבהו
יתיב מתבתקא דשנא ומשייף גורא בבר
דבה פר ב׳ ברית כרותה למים אפי׳ בשעת
שרב דוחא שיפא נשתף ברוחך בס גמ׳ דכל
כל כתבי אמ׳ עולא ואיתימא רבה בר רב הונא
בנשופין בו כיר כמו שבופה שאמה רוח כתנים
שף איכא דאמרי רחד
שיפא כבר פיר בגד חלק ובבכים
מעץ יענה תרג׳ ושיפא מגו מרישא
שף בר גמ׳ רב הניזקין
מאי עידית שפאי עידית פיר
נשחתה והיא כחותה מן הזיבורית
שף במי שטובל פר׳ ה במכשירין
והשיפה של לבנים אינן בכי יותן כיר
מחצלת שבה מכסין הלבנים שלא יזיקם
המטר והא כמו קא דגרסינן בס גמ׳ רב א
בסוכה מחצלת של שיפא ושל גמי ושלקנים
כיר כגון בליחלא מימין גמי עיין בערך
לולב שף בבר כל הבשר
בגמ׳ הכחל איתו ליה שיפא ועברו
ליה בצעא כיר איתי ליה סם ושחקוהו בקערה
שף בבר א׳ בשוטה בגמ׳
ואומ׳ לה ואלו דברים ובס גמ׳ דכל
החובל בחבירו ובס גמ׳ רב אלו הן הגולין ער
איבריה לשפא כיר ארון כדגרסינן בס גמ׳ דפר
א׳ בקידושין מאן גריס לי לאו עניותא יהבו
ליה שיפא דדינרי זה הכיר למאן דגריס לא
הוה מעייל איבריה לשפא וכיר זרוע היה

חוץ למרון ואחר כך נכנס ולמאן דגריס
היו עצמותיו מגולגלין פירש חדרו איברין ב׳
למקומן כמו האי בוקא דמטמא דשף מרוכביה
הדריינא טירייא שיפא

שף

עיין בער הדריינא

שף

בר׳ גמ׳ דפר הזהב דשייפי וסומקי

שף

שפה מזוית לזוית בב׳
פיר׳ בע׳ זוית מאה שפמי ולא כלום
בכר פיר׳ בער׳ כנר

שפה

שפה אחת ודברים אחדים תרג׳ ירוש׳ לשון
הקדש

שף

בויקרא רבה זאת
תהיה יען כי גבהו בנות ציון דהוא
שיפן כרומחין ומהלכן בנסות הגוחן

שפד

בב׳ חזקת הבתים בגמ׳
אמ׳ ר׳ ישמעא׳ האי מאן דזבין דיקלא
לחבריה קני ליה בשיפוריה עד תהומא פיר׳ אע׳
גב׳ דאחר דיקלא הוא ואין לו בשדה קנין קרקע
כשהוא עוקר כו שלו הוא עד התהום ואם
נקצץ יש לו ליטע אחר במקומו שפוד שפחות שפוד
וגומות דב מלכין פירש שמועות של רב
מלכיו שטה׳ בפ׳ ג׳ מ׳ דב׳ אין צדין ל׳ שפוד
שנרצם אסור לתקנו ביום טוב שפחות
בבר׳ אעפ׳ שאמרו אפי׳ הכניסה לו ק׳ שפחות
כופה לעשות בצמר גומות בב׳ בא סימן בגמ׳
תינוקות גומות אעפ׳ שאין שם שערות ואו
של רב מלכיה בלוריות וגבינה פג׳ בב׳ אין
מעמידין בגמ׳ אין מסתפרין נוי המסתפר
מישל׳ כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו
וכמה אמ׳ רב מלכיה ג׳ אצבעות לכל רוח
גבינה בגמ׳ אמ׳ רבי יהודה שאל ר׳ אתר שמעון
אמ׳ ר׳ יהושע מפני מה אמרו גבינת הגוים
אסורה רב מלכיה אמ׳ רב אדא בר אהבה
מפני שמחליקן פניה בשומן חזיר אפר
מקלה בכר אלו הן הלוקין בגמ׳ הכתב כתובת
קעקע אמ׳ רב מלכיה אמ׳ רב אדא בר
אסור לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו
מתניתא מלבתא שפחות בלוריות אפר מקלה
וגבינה רב מלביה שאו ד׳ מתניתא הן ושפחות
וגומות שמועות רב מלבין בפר׳ על אלו לוקין
וכין דומה לשל חזיר גמ׳ לא תימ׳ דשפיד ופריש
פיר׳ חד כשיפוד כמו של חזיר כריס ששפתו
עקומה למעלה כשל חזיר

שפח

עשאן שפחות מכוערות עיין בער׳ כרא
ר׳ יוסי בר׳ חנינה אמ׳ הגלה על ראשן משפחות
משפחות שלא כינים בפס׳ ותאמ׳ ציון ושפח
ייי קדקד בנות ציון אין ספח אלא צרעת
כמו ולשאת ולספחת במה דאת אמ׳ ולשאת ולספחת
ר׳ יוסי אומ׳ שיפה כת ששימר משפחותיהן
שלא יתערב זרע קדש בעמי הארצות

שפחלא

בר׳ גמ׳ דב׳ ונחסין
רב איקלע לבי שפחלא פיר׳ שם
משפחה

שפט

בב׳ קחובל
בגמ׳ דסמך רפוי לקטוע לו ידו
בשפטאני עסיקין בב׳ המפקיד בגמ׳ ר׳ יהודה
אומ׳ בשפטאני עסיקין דיהבי בכילא רבה
ובול ברי׳ גמ׳ דב׳ הזהב בשפטני עסיקין דלא
קפדי עם נבל ולא חכם תרג׳ ירוש׳ שפטא ולא
חכימא פב׳ אח׳ בשוטים בהגדת קהלת פיר׳
הוא ענין רע שפוטה של תורה לטובה אדם
לנד תורה ושכח

שפוי

בב׳ א׳ בחולין בגמ׳ השוחט מתוך
הטבעת והילכתא משפוי כבע ולמטה כשרה
פיר׳ כמין כבע כבי הקנה ואין בשר אלא הוא
לבן כגון הסחוסים ומונח עליה כעלה של
הדס ומפסיק בינו לבין הושט כשגונה

שפי

במ׳ גיד הנשה
בגמ׳ ונוהג בשליל ר׳ יהודה אומ׳ גומתן
עם השופי בר׳ כל אין מעמידין בגמ׳ דסמך

לא התיחד השוק והעליה ר' יוחנן אמ' השוק
והאליה מאי והעליה דסמיכה לאליה ר'
אלעזר אמ' שוק וחזה מאי והעליה דסמ' ר' אלעזר
אמ' שוק וחזה מאי והעליה דמחתי לחזה
עילויה שוק כשהוא מניף ר' שמואל בר נחמני
אמ' שוק ושופי מאי והעליה דשופי עילויה שוק
מאי פיר' כולפא בלעז

שפי

בר' א' בשוטה בגמ' שמשון
חיגר ברגלו אחת דכת' וילך שפי שמשון בשתי
רגליו של שפיכן עלי ארח בלעס

שפן

כב' ג' בבאים חרדל ומפונים
מין זרעים פיר' קטנים השופין

שפיר

כבר פיר' בער' רשון ויש
חתיכה של בשר ויש בה צורת אדם ויש מ'
מפרשין לפיכך נקרא שפיר שהוא כשופרה מפרשין
גביצה

שפך

בר' גמ'
ת' השותפין ער' דתקין שפוכאי
ובגמ' כותל חצר מחזיק לנטופי ולא מחזיק
לשפוכי פיר' כגון תקרה שהיא מקורה בדלעים
שנוטפין בה תיקרה בחצר חבירו אם בא
לשנות ליתן מרזב בתיקרה להיות כל מי
התיקרה נשפכין במרזב אין לו כז' בר' כרך
לא יחפור בגמ' ואת מי רגלים הוא משופכין
פיר' מים הנשפכין מכלי ויוצא בו מבר
השתנה קימא לן כרתניא לא ישתין אדם בצד
כתלו של חברו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים
וכול בר' ג' גמ' דפר' המוציא יין מודין חכמ' לר'
שמעון במוציא שופכין לרשות הרבים ששיערן
ברביעית פיר' משקין מאוסין השעדין לשפיכה
כב' ב' במכשירין מי שפוכות שירדו עליהן
גשמים פיר' מים טמאין שנשפכו בר' גמ'
דנר' כל הבשר האי דלא יתבי תותי מרזיבא
משום שופכין הוא פיר' מי גשמים הנשפכין
מן הגג במרזב בב' ז' בביאה בזמן שהוא שפכוני
א בישא פיר' זתים ששופכין שמן הרבה
שזיתין מבושלין בטוב בישנין יבישים
שאינן עושין שמן פיר' אח ממקום ששמו
בישן כמו חפני ובישני טעם אח' בושני שהוא
מבייש את חברו שעושה כבלים מחברו ירוש'
שפכוני שהוא עושה שמן הרבה בישני את
דבעי בישני ממש וכול בבר' השוכר את
הפועלין בגמ' דספך מעשה אבוה דרב אחא
בריה דרב איקא הוה שפיך חמרא לגויס
פיר' גוים שהיו לוקחין חביות של יין מישראל
והיה שופך אותן חביות לכליהן של גוים
והיה מעבירין הנהר בספינה ונותנין לו
בשכרו כדים רקים ובגמ' נטל את המשפך
אמ' להו רבא להנהו שפוכאי כי שפכיתו חמרא
לגויס פיר' משפך כלי שמשימין בפי החביות
ושופכין בו היין ויורד לחבית

שפל

ודיקולא שפיל עיין בער' דקל שפיל
ואזיל בר' אוזא עיין בער' טף בב' גמ' דפר'
המוכר פירות לחבירו מיא משפלה לאדעא
בס' יבמות בגמ' נפל למים אומר גלי משפלה
בב' או טריפות בגמ' נפלה מיא הוא דאשפלוה
בבר' כל הצלמין בס' הל' הגוים למיא דקמיה
קא סגיד וקנואי שפיל להו בב' א' בברכות
בגמ' מאימתי קורין את שמע בשחרים ועוד
שפיל לסופיה שטיא שטיא שפיל לסופיה
דקרא בה אשה בר' ט' בנדה חוששת פי כריסה
ושיפולי מעיה בב' הערל בגמ' ר' אליעזר כרל
שאין לו שיפולי מעים כנשים בחלק בגמ'
ג' מלכים הוית נקיט שיפולא בידך והיפר
בר' גמ' דפר' יש בערכים קם ליה בשיפוליה
עד תהומא פיר' שוליו מסביבות שרשיו ולמטה
עד תהום ס"א משיפוליה וכבר פיר' בער' שפר
ולירכתי המשכן תרג' ירוש' שיפולי דמשכנא
ונגע בקצהו תרג' שיפולוהי ביהושע תחת

הר חרמון תרג׳ שיפולי טורא דחרמון

שפון

ברא׳ כלאים הכוסמין
והשיפון עיין בערך דשר

שפנין

ותור וסיס ועגור
ותרג׳ ושפנינא וכורכיא וסנוניתא
בעתא דשפנות דשפנוניתא עיין בערך שנלא

שפד

שאין לו כסותות
כבד כיר בער כסת

שפע

בב׳ ב׳ בדמאי או הן הזל
המשפיעין במדה גסה כגון הסיטונות
ומוכרי תבואה כיר מן ושפעת מים בכר
משוח מלחמה ושפעת הקלגסין בכ׳ ט׳ בנדה

שפע

ברא׳ גמ׳
ושופעת
דבר א׳ אישר אומ׳ תולין ובסעירותן
בגמ׳ נגר שיפועי אוהלים כאוהלים דמו בטר
שביני באהילות כל שיפועי אהלים כאוהלים
אוהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאת באצבע
כי כל שהוא יורד יוסיף רוחב ולמעלה
עד עד באצבע כי׳ כל שהוא יורד יוסיף רוחב
ולמעלה ברא׳ גמ׳ דשבת בראמ׳ רבה בכותל
משופע הכא נמי בכותל משופע בהנתקים
ב׳ א׳ בנגעים איזו היא קרחת מן הקדקד
השופע לאחרין עד פיקה של צואר ואיזו
היא גבחת מן הקדקד השופע לפניו אשדות
הפסגה תרג׳ ירוש שפוע בית רמתא

שפך

ברא׳ גמ׳ דמגילה
אתא אתא שכצינהו דיקא נמי
דכת׳ ויבן אסא את הערים הבצורות אשר
ביהודה כיל וכי כל הערים אסא בנאם והלא
בנויות היו אלא שכצינהו כך יש לומ׳ אבל
שכצינהו ש״מ דיקא נמי דכת׳ ויאמ׳ ליהודה נבנה את
הערים הבצורות מכלל הערים היו מעיקרא שמע
מינה ברא׳ גמ׳ דב׳ הנושא אמ׳ אביי שיבוצא מאי
תיקו כיר עדיין לא נכל אילא נתרעע והוא אומ׳
והוא אומ׳ אשכצנו עלתה בתיקו וי

שפופרת

ברא׳ גמ׳ דב׳ הלוקח
הרואה דם בשפופרת להו כיוש
כגון שנתנה פי השפופרת בתוך החדר באקור
באותו מקום ויורד הדם חליל של שפופרת
ואינו נוגע בבשרה בב׳ ו׳ בנדה ובב׳ ולבה הגוזל
בגמ׳ ר׳ מאיר נבל מן השפופרת לשוקת פסול
בר׳ גמ׳ דב׳ חומר בקודש ובב׳ ה׳ בנדה
שפופרת בב׳ ה׳ בטר שפופרת שחיתבה נחטית
כיר קנה חלול מתוקן להדליק בו האש של
כרה ויש אומ׳ קנה שיש לו נקב מצד אחד
שמתוקן להשים בו אפר הפרה בכלי ליתבות
כר׳ יא׳ בבלים והשפופרת המשמיעות את
הקול בב׳ אלו טריפות בגמ׳ נשתברו רגליה
תרנגולת שנשמט ירך שלה ועשו לה שפופרת

שפופרת

של קנה וחיתה
לא יקוב אדם שפופרת של ביצה

שפרפר

בויקרא רבה
ויהי ביום השמיני פרש׳ ר׳
עזריה יתהלך במישרים סוף שאשתו ש
שפרפרא אומרת לו בשושנה אדומה ראיתי
ואינו בורש דא יתהלך במישרים סוף שעושה
ביתו שפרפרא כיר מישור שהוא דיקם ואין בו
בלוס

שפרפר

אז יבקע
כשחר אורך תרג׳ בכין יתגלי
כשפרפרא עד יצא כנגה צדקה תרג׳ עד
דאיתגלי כשפרפרא נהורא

שפר

בבר שנים אוחזין בגמ׳ מצא שטרי
שבח שפר ושעבוד צריך להימלך בב׳ א׳
בשוטה בגמ׳ וכן לעניין שפרה זו יוכבד ולמה
נקרא שמה שפרה שמשפרת לולד דב׳ אח
שפרו ורבו ישר׳ בימיה פועה זו מרים שהית
פועה לולד דא׳ שהיתה פועה ברוח הקדש ויי
אלהים את האור כי טוב תרג׳ ירוש׳ אדום

שפר

ותוקין
שפרדין שופר בס׳ גמ׳ ר״ה
זין נמודין שפר נונא מסיר
ופול׳ סדש ליוו כיל שם דג
שופר בס׳ גמ׳ ד״ב מעל׳
ויז והוה לי בשופר זייני כי האי
כוס של זכוכית ארוך שיעור טפח או
יר וקורין אותו בריינא באותו שבשלר
בס׳ שבשר צים בר זיינא לדיבורא אף זה
קורין אותו ובר זיינא וכשקראתה דהוה
משקה לי בשופה זייני הוציאה גרועותיה
וכול שופר בב״ק בשקלים
ג׳ שופרות הין במקדש כיל תיבות
הין שמניחין בהן המעות בס׳ פ׳ הניזקין בגמ׳
מערבין ההוא שיפורא דמעיקרא הוה בירב
יהודה כיל תיבה שנותנין בה מעות המתקבצות
בישיבה ובשמת עלה רבה במקומו ראש
ישיבה ונעתקה התיבה לביתו וכן כולה בר
גמ׳ דפר׳ בבל מערבין עד שיכלו כל המעות
שבשופר כיל גם זו התיבה שנותנין בה מעות
שופר בויקרא רבה אמר
ל׳ הכהנים פרש לעולם תקעו
בחדש שופר חדש חדשו מעשיכם שופר שפרו
מעשיכם כך אמ׳ להן הקב״ה בני אם שיפרתם
מעשיכם אני עושה אתכם כשופר שמכניס
בזו ומוציא בזו בס׳ גמ׳ ר״ה בבות כותים
שיפורא דירחא גרים פיר׳ שמשה שביתה
דין תוקעין בשופר ומקדישין את החדש הוכו
דתחלת החדש לכל דבר ואתי למעוברת וכיון
שתקעו וקבעו בתחלת ט׳ דאתי כמי שהושלמו
כל ט׳ שט׳ שופרות כט׳ חדשים דאמו כדקאמ׳
ואתי בתחלת ט׳ ילדה דאין לה אלא יום אחד
אלמא דבתר שופר בית דין אזלינן ברא גמ׳
דפר׳ ב׳ בכתובות האשה שנתאלמנה ושיתה
אפי שיפורי שפשף בב׳ המניא

יין דבק כדי ליתן בה׳ השפשת פיר׳ בלע״ז
צוקקתא כיצד עושין מביאין ג׳ או ד׳ קנים
וקושרין אותן זה על גבי זה ובד׳ קנה העליון
מניחין כנף ארוך שלעוף גדול וטחין אותו
הכנף בדבק והינו דקמרי ברא׳ שבשף
שבראש קנה של ציידין ויש שקורין שבשבת
והן זמורות דמתרגמינן שבישתא ונועצן
בקרקע ובראשו דבק ומשנה עליו העוף
נתבק ונתפש שפת
כל גמ׳ דפר׳ הכונה עייל שופתא
בקופינא דמרא כיל מי שמכניס יד הקרדום
בעשפו שופתא דמרא גייצי עין בער׳ גוגמי
בס׳ גמ׳ ד״כ כל גט שופתא במרא דפיא פיר׳
יד של גרזן מתייבש ומתחלחל
שפת בב׳ א׳ בשוטה בגמ׳
וכן לעניין ובאותו שופתות שתי
קדירות כיל כמו שפות הסיר בר״ה גמ׳ דפר׳
כיסוי הרס ישפתו לו קדירה בכל יום
שפת בב׳ א׳ בשוטה
בגמ׳ וכן לעניין ומוליכות אצל
בעליהן לשרה וכולו עד ונעקות להן בין
המשפתים בשבר שתשכבון בין שפתים זכו
לבנפי יונה שפת בב׳ ר׳
אליעזר אומ׳ תולין בגמ׳ ונותנין ביתה
ובחשי ליה בשופתא דתומא סב אח בברא
דתומא שפת שבות
הבקר תרג׳ גובנין דחלב דתורין

כליק פרק י״ז

אחל פרק י״ח

שפן ואין אופלין על שלבין
השיפים עיין בערך כף בב׳ ומט

מגולחין בגמ׳ אין קורעין כי נח נפשיה דרב
משרשיה טהון טעון דיקלי שיצי

שין

פר׳ גט׳ דה׳ המוכר
את
הספינה ועייל ספינתא בין
שיצא לשיצא דבוורא פיר׳ בין סנפיר לסנפיר

שית

בבר׳ רבה פרש׳
נח
ויאמ׳ שלחני שויצ[illegible]
מייבת לא אשלחך כי אם ברכתני ויבר[illegible]
יעקב תרג׳ ושיצי יעקב

שיצנית

בפר׳ כל שעה בגמ׳ אן דברים
שצניתא
דמשתכחא ביני בולניתא פיר׳ מין סורקין
כיר׳ בולניתא כברי עשב הוא והוא עגול
כמו כדור ובתוכה זרע פר׳ אח׳ שצניתא
חיטה דקה בולניתא מוקולי

שיצנא

בב׳ השואל בגמ׳ השואל
את
הפרה ושולחה אמ׳ שמואל
האי מאן דגזל שיצצא דתמרי פיר׳ אמיר
כמו מכברות
של תמרה

סליק פרק יח

אתחיל פרק יט

שיק

בביצה בפר׳ יום
טוב
ושוין שמשיקין את המים
בכלי אבן לטהרן פיר׳ ממלא כלי אבן מים
ונותנו במים חיים שיהו נוגעין המים למים
וטהרו אבל לא מטבילין כלים טמאין לטהרן
לטהרן על גב מימיהן משיקין מלשון ותשק
ידי לפי והשיקו היקביר ובפ׳ כל שעה בגמ׳
האוכל תרומה מי החג שנטמאו השיקן ואחר
כך הקדישן טהורין הקדישן ואחר כך
השיקן טמאין פיר׳ שיקען במי מקוה לטהרן
מע״ב שנבנו תחת המים שנמצאו בזרועין

במקוה לא עלתה להן טבילה אהרה שאין
זריעה מטהרת בה קדש . מקוה . בריש גר׳
הבא על יבמתו אמ׳ שנגוע הי׳ חה זו נשיקה
ובגל בס גמ׳ דפר׳ [illegible] ובס כרכו
לשקינא לה בנשיקה

שך

בפר׳ המוציא תפלין בגמ׳
שרשון
ובפר׳ הבא על יבמתו בגמ׳ ר׳ א׳ יבטל ואל
אישך תשוקתיך מלמד שהאשה משתוקקת
על בעלה בשעה שיצא לדרך בבר׳ חשות
בר׳ כא׳ ד׳ שוקין הן אין שוקה של . אשה לא
על אישה ואל אישך תשוקתיך אין זהו
של יצר הרע אלא על קין וחביריו ואו׳ ליך
תשוקתו אין שוקין של גשמים אלא על
הארץ פקדת ארץ ותשוקקיה אין שוקו
שלהקב״ה אלא על ישר׳ ועלי תשוקתו פיר׳
משתוקקת מתאוה כדרוב חיבה שפוקדה
סמוך ליציאתו בס׳ גמ׳ דפר׳ מע״ב שאמרן שמני
ושיקויי דברים שהאשה משתוקקת עליהן
ואמי נינהו תכשיטין

שק

משקשקין ליך מן חוביך [illegible] בפר׳
מג ירוש בס׳ גמ׳ דפר׳ במה מדליקין ובבר׳ רבה
פרש׳ יו׳ כאשה זו שמקשקשת עיסתה במים
ומגבהת חלתה מביניתים כך בתחילה ואד
יעלה מן הארץ ואחר כך וייצר יוו

שק

בב׳ אחרון
בשקלים
חוץ משל שוק העליון בבר׳
רבה פר׳ יח ובויקרא רבה וכי ימוך חכמתון
מתכניין בגו שקקי ובפר׳ מה ויוצא אותו
החוצה וכי מחוץ לעולם הוציאו אלא אהוי
ליה שקקי דשמיא ההד׳ עד לא עשה ארץ
וחוצות ירוש׳ בב׳ החומה בגמ׳ על הזיקין שמואל
אמ׳ חכם אנא שקקי דשמיא כשקקי נהרדעא
קרתי ברחובות תרג׳ קולה ותג׳ ובשקקין ובשקקי
יהבה קלה

שק

בס׳ קנס

ייגב׳ ... שני חלולים **שקד**
בב׳ שות ... השקדנים בפ׳ כל ב׳
באבות ... תורה בב׳ א׳ בסנהדרין
בגמ׳ ... משתקד בל׳ יוחנן
מישמ׳ ... כתובות שקדו חכמ׳
על ... בכתובות בר׳ גמ׳ דכל
שגר׳ ... שקדנינן שמואל פי׳ זה
שנקרא ... שהיה שוקד על דלתי
עיר **שקדים** בר׳
ע׳ גשרות ובל׳ חולין החייב
נ׳ שקדים המרים פטור במתוקים פי׳ המרים
ונביו ... קטנים נגדלו אינן נאכלין
... נתגברה מרותם ולפיכך אין חייבין
במעשר עד שיגדלו **שקט**
בר׳ גונין לו ושראשו **שקוט**
שקיפס פי׳ בגמ׳ תנא שקוט מלבנו ונפרש
שראשו בולט הרבה מלבנו ויש שמפרשין
שאינו בולט כלל כענין שקיפס מאחריו ש
שאינו בולט כלל כענין מאחריו והוא מחוסר
שדומה כקוף שנחתך ממנו חתיכה מאחריו
והינו שקיל כסיה וכן שצוארו שקוט ופי׳ בגמ׳
רחבים ניחכם שהוא נחוסר שצוארו קצור
ומשוקע בין כתפיו בנדרים בגמ׳ דנ׳ ר׳ אלעזר
צוארה נאה שקוט הוא **שקטנאי**
ארוכי שקי עיין בערך מרומא
שקל
בר׳ גמ׳ רבבא קמא
ובסיפרא פרש׳ חטאת שיא נכרי
שקול הוא ויבואו שנהם פי׳ נכרי אין השן
והרגל שוה זה יש הנאה להזיקה וזו הזיקה
מצוי אין אחד מכריע על חבירו באי זה דרך
אתה יכול לרבות את שניהן בל׳ גמ׳ דכל עגלה
ערופה ובל׳ גמ׳ דסנהדרין אין בית דין שקול
מוסיפין עליהן עוד אחד אין בית דין שקול
לכתחלה פי׳ כגון שנים אחד אומ׳ זכאי ואחד
אומ׳ חייב כיון שאין מי שמכריע בינהן נמצא
הדבר שקול וכן ר׳ וכן ו׳ אין עושין בית דין זוגות
אלא עד שיהיה אחד מכריע של אחרי רבים
להטות היכי דמי שיקול הדעת אמ׳ רב כגא
הרי תנאי ותרי אמוראי דפליגי אליבא דהדדי
ולא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר וסוגיין
דעלמ׳ כחד מינהו ואזל איהו ועבד כאידך היינו
שיקול הדעת בגמ׳ דכל אין עומדין נתוך
ששקולה כתחיית המתים קבעוה בתחיית המתים
ירוש׳ משם שתחיית המתים חיים לעולם כך
ירידת גשמים חיים לעולם ר׳ חייה בר ווה שמע
לה כון הרא יחיינו מיומים וג׳ ונדעה נרדפה
לדעת וג׳ בר׳ גמ׳ דפ׳ כרת חטאת ויתן דויד
לארנן במקום שקלי זהב משקל שש מאות
וכתי׳ ויקן דוד את הגרן ואת הבקר בכסף שקלים
חמשים הא כיצד גבה מכל שבט ושבט נ׳ שהן
ת״ר ומכתי׳ קשיאן אהדדי התם זהב הכא בכסף
אלא הכי קאמ׳ גובה כסף במשקל שש מאות
זהב ר׳ אומ׳ משום אבה יוסי בן דוסא בקר ויקוב
מזבח בנ׳ וכל הבית בת״ר ר׳ אלעזר בן שמוע אומ׳
בקר ועצים ומקום מזבח בנ׳ וכל הבית בת״ר
שקל בגמ׳ דפ׳ א׳ בתעניות
דלא שקיל שורטא בגמ׳ דפ׳ אין
דורשין מהיכא שקיל אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב
מזיען של חיות **שקל**
קלא עיין בער׳ קלא **שקולי**
בר׳ גמ׳ דכ׳ כל הבשר הנהו שקולאי
דהוו דרו חביתא דחמרא ובפ׳ השואל בגמ׳ השואל
כרה ושלחה לו אמ׳ רבא הנהו שקולאי דתברי חביתא
דחמרא פי׳ סבלים הן אבלוסי
שקע צלוחית שביה שוקע כבר
פי׳ בערך קלמר בפ׳ ג׳ בבלאים
מאימתי הוא נקרא אגם משישקע עלה בעברת
תרג׳ אישתקעו בפ׳ אין מעמידין בגמ׳ דסמך

השלקות הוא מיא בשיקעא ז״ל טבול בס׳
נמ׳ דעב׳ זר אי משום דחזייה לגני דרשתיה
לשקועה בב׳ המפלת בגמ׳ המכלת ליום מ׳
אויס מניח אצבעו עליו שוקע לכאן ולכאן
כבלע את הקדש ותרג׳ ירוש׳ כד משקע בוקרא
רבה ומראה והיה בדש דמאני שקערורות
ישקע ביתא במוילן לוטיא בתורת כהנים
קערורות ירקרקות או אדמדמות שוקעות
ומראיהן ירקרקות אדמדמות הירוק שבירוקין
ואדום שבאדומין ומראיהן שפל מן הקיר
ולא מגמושן

שקל

בברכ׳ רבה בדש ב׳ אמ׳ ר׳
יעקב בר אחא בכל שעה הוה ר׳ יוחנן ור׳
יונתן מכקרין חיתא ואמ׳ להון כל שעה
שקועין דאתון עבדין בחולהה עבידון בשבתא
ביום ג׳ שהל להיות בשבת

שקם

בס׳ כר׳ ג׳ באחילות וברכ׳ גמ׳ דב׳
הישן ומודה בשקימין ובנקיקי הסלעים פיר׳
הרי הן חורין דבת סעיפי הסלעים ותרג׳ ובחוי
שקופי כיפא ונקיקים הן דומיא דשקימים
אלא אחד נעשה על ידי מטר ואחד נעשה
מאליו או נמי חרדוהו חית השדה מיהא שנעקם
שלא על ידי אדם

שקע

ולא
ברכ׳ גמ׳ דכל הנודר מן הירק
עוד אלא ששוקעין אותו אדם בקרקע סק׳ ונשקף
על פני הישימון בראש קיר ותרג׳ כדרמית
דשקפא בבותל

שקף

עיין
אודרא דנדר דלא משקף
בב׳ העור
בער׳ אדרג׳

שקף

מעשר
בגמ׳ קולית ובב״א באקילות
השקוף ובנים הבית טמא בבר אלו הן הנשרפין
בגמ׳ הגונב את הקסוה ואחר שבא קלאחר
והביק עת השקוף בב׳ במדות כל שערים
שהיו להן שקופות חוץ מן המשקוף היו שתי

אבנים מוטות זו על גבי זו וכך צורתו

שקץ

עיין למעלה בערך ידו וריבב
בשקט
הרואה בגמ׳ על הזיקין אליהו טברו
לטוב שאל לר׳ נהוראי מפני מה ברא הקב״ה
שקצים ורמשים בעולמו אמ׳ לו לצורך נבראין
בשעה שהבריות חוטאים הקב״ה מביט בהן
ואומ׳ מה אלו נבראו שלא לצורך ואני מרי
מקיימם ואלו שנבראו לצורך על אחת כמה
וכמה ואמ׳ לו עוד יש בהן צורך זבוב לצרעה
כשפש לעלקה נחש לחטטית שבלול לחזזית
סממית לעקרב וכבר פיר׳ בע׳ חטטית נמאי
חטטית

סליק פרק יט

אות פרק כ׳

שר

ברכ׳ שבת אין שורין
דיו בב׳ כל שעה אין שורין את המורסן
לתרנגלין בב׳ ב׳ במעשר שני ובב׳ א׳ בעדיות
בית שמאי אומ׳ שורין ושפין בטהרה בב׳ לא
יחפור מרחיקין את המשרה מן הירק בב׳ לולב
הגזול בגמ׳ הלוקח לולב ובבר׳ הגוזל עצים בגמ׳
הנותן צמר לאכלה ולא למשרה ולא לכביסה
פיר׳ שריית המשתן וכביסת הבגדים

שר

בב׳ ז׳ בבואה איזהו
פרט הנושר בשעת הבצירה בב׳
מקום שנהגו ואוכלין מתחת הנשרף פיר׳ מן
הפירות הנובלות מן האילן ומיחו בידן חכמים
ברכ׳ סוכה או תחתיה מפני הנשר

שר

בב׳ מי שמתו ה
העומדים בשורה הפנימיים פטורין
פיר׳ שורה הרואה את הפנים פטורה פנימיין
של שורה פניהם של אבלים פטורין מקריית

... ומן המתלין שורה דרא ולא בהספד של
... של אנשים מנהגם אחר שקוברין את
המת עושין ג׳ שורות שורה אחת עומדין שם
קרובין ודעין של מת שורה ב׳ אוהביו ורעיו
והאבלים בין שתי שור׳ ב׳ שורה ג׳ שאר הקהל
והמקום ההוא מעותר לדבר ומספידין שם לפי
כבוד המת ונקרא שדה בוכים ויש מפרשין
שורה א׳ כנגד האבל קרוביו והעין שורה ב׳ כגי
שהוא בבכורו ובאהבתו כחות מהן מעט וג׳
כחותים מן השניים ופירשנו פנימיים דומין את
האבל שהן קרובין לו מן הבל ברא׳ גמ׳ דכתובות
ברכה בשורה מי איכא ברא׳ גמ׳ דפ׳ ב׳ בסנהדרין
אין שורה פחותה מי׳ ואין אבלים מן המנין
מי סברת דעבידה כשורה לא דעבידא
כחצובה כשורה מהו כחצובה מהו רב אמ׳
כשורה ושמואל אמ׳ כחצובה כבר פיר׳ בערך
חצבה ברא׳ גמ׳ דפ׳ המומ׳ לחבירו כשור מהו
כשורה מהו בל׳ גמ׳ דפ׳ הנואה כתם בעיר
ירמיה כשיר מהו כשורה מהו חומה ולא שור
אמר כבר פיר׳ בער׳ אגר לשורא ולפרשא
ולטורזינא כבר פיר׳ בער׳ טרזין שורא וברי
שורא כבר פיר׳ בער׳ בר שורא בב׳ השותפין
בגמ׳ כותין קמא שורא מרבנן פיר׳ הטיל בנין
החומה על רבנן   שר   שיר
פיר׳ כשיר מהו כשורא   מהן פיר׳
כמו השירין שהן עגולין בב׳ במה בהמה וכל
בעלי השיר יוצאין בשיר בתרג׳ ירוש׳ ונקרב
את קרבן יוי שירין מן ידיהון נטיפות והשירות
תרג׳ ענקיא ושירי ידא הנמלים והצעדות תרג׳
כליליא ושירי רגליא ושובבתיך ונתתי החיס׳
בלחייך ושמתי חחי באפ׳ תרג׳ ואשוי שירין
בליסתך   שר   השירים
והבער פיר׳   שיראין שש טוב
כולך מן בינוני עיין בע׳ כלך   שר

בפ׳ ג׳ בפרה ובפ׳ טרף בקילפי בגמ׳ קשר לשון
כורכן בשירי לשון פיר׳ כגון שחלקו ונטל ממנו
והנותר נקרא שירי לשון וצריך אומ׳ כורכן
בזנב לשון כלומ׳ הלשון הזה הוא ארוך והקצר
היוצא ממנו נקרא זנב ומחזיר וכורך בו בפר
א׳ ברא׳ השנה בגמ׳ בל׳ מרקים לשארית נחלתו
ולא לכל נחלתו למי שמשים עצמו כשירים
בל׳ גמ׳ דפ׳ א׳ במגילה לעטרת צבי ולצפירת
תפארה לעושין צביונו ולמצפין תפארתו יכול
לכל תל׳ לומ׳ לשאר עמו למי שמשים עצמו
כשירים פיר׳ כמו מרס טגל ולא עיקר בפ׳ גמ׳
דפ׳ השוחט והנשחט ובל׳ גמ׳ דפ׳ הוציאו לו שורים
מעבבי   שר   בפ׳ כל ח
בכלאים שור   פר מין בהמה פיר׳
בובלו   ברא׳ גמ׳ דפ׳ כאוהן בית דין שור
פר שהוא נמכר פיר׳ שור הנולד נמכר מדריך בכוחו
לפיכך הוא חזק ושמן ומובחר שבשורים ולא
משור זקן שכבר כחש כוחו ברא׳ גמ׳ דפר׳ כיצד
מעברין עשו לישור משפט בפור מסכן שור
תור משפט דין בטור מסכן שור חד מסכין דל
כלומ׳ תרדין בחרדל   ישר
ברא׳ גמ׳ דפ׳ שלשה שאכלו כי   מטא
למשרא אמ׳ ל׳ נישרי מר בחלק בגמ׳ ג׳ מלכים
לא ידעתי מהיכא בעי מישרא ריפתא וחבריא
קדיתין אמ׳ ליה ומהיכא אמ׳ מהיכא דגמר
בישולא פיר׳ המוציא   שר
בפ׳ כיצד מברכין בגמ׳ על   הירקות
ר׳ זירא הוה בצע כולי שירותיה בב׳ ערב פסחי׳
בגמ׳ ואפי׳ מן התמחוי סלקת למיגרא שירותך
בבנפך ויעש להם משתה תרג׳ ירוש׳ שר׳ וארוחתו
ארוחת תמיד תרג׳ ושירותיה שירות
    שר   בבר׳ דבה פרש מט ויחטס
זיל   מני עשלין שריין בבריסא דביתך
אוש קורה אחת תרג׳ גבר שרי חדא

שר ראשונת בכורי מרשנך
תרג ירוש שירוי בברות מירי
ראשית ממלכתו תרג ירוש שירוי מלכותיה
ראשית קצירכם תרג ירוש שירוי חצרכון
שר בגמ׳ רה א בראש
השנה בזמן ששיבולת אומרות
שירה פיר בזמן שהתבואה גדולה ונמצאת
קמה וכשהרוח מנשבת בה ישמע מתוכה
קול הברכה וזה הוא כעין שירה בגמ׳ רה׳ דאוהו
בית דין התוקע לשיר ברג נג׳ רה׳ אין עומדין
ששרי לך מר פיה ישיר לנו זמר בר׳ נגמ׳ רה׳ מי
שאחזו עשיתי לי שרים ושרות אלו מיני זמר
ותענוגות אלו בריכות ומרחצאות
שר ברכואות רה׳ מי שאחזו
למישרא סימן דטיבין במיא פיר
לשלשל מי שהוא עצור בס׳ גמ׳ רה׳ שואל שרי
שקיך ועייל ביה נהמא כותה שקיך פיר פתח׳ פיך
ומכול לחם ועתה הנה פתחתיך תרג שריתך
שר מאי שיריה בזילה
בעקך בזל וזה כעד ששי שיך
שר בכד חבית בגמ׳ כל
שלא בא כיון דלא שריר שרריה
לא מצי סליק פיר שאין חזק שררו לא מצי
סליק נוהו דתימא לשרורי קא מיכוין כבד פיר
בעקך סך ארץ אשר אבניה ברזל תרג ירוש
שרירן ובדירן שר בילמדנו
ברג כי תשא שררך אגן הסהר שררך
זה סנהדרין ולמה נקראו שררך מה שהשרר
נתון באמצעיתו של אדם כך סנהדרין יושבין
בלשכת הגזית שהוא באמצע הבית וכו׳
שר בחלק בגמ׳ הלוקח
שרי שמן שרי בצים פיר שרים
ששואלין מהן מהן בשמן ובבצים מותר לשאול
בהן בחול דלא מסכנו ואם השמן בבלי לחשין

עליו לרפואה דלא מקכן אבל אם היה ביד
ולוחש בו מקתבן בפר כל היד בגמ׳ בית שמאי
שר הנרגל בבית המשתאות פיר שר גדול
ששותה הרבה בבית המשתה ומשתכר ומתגבה
ואמרי לה הנרגן שעושה מעשים מכוערים
שמרגנין עליו אפי בבית המשתה כמו ותרגנו
באהליכם שרב בר׳ נירת
אין בבא רבה כחס היום תני נגי
ישמעאל וחם השמש ונמס בר׳ שעות אתה
אומר בר׳ שעות או אינו אלא בו בשהוא אוליך
בחום היום הדי שש שעות אמור או חילוף ד׳
בר׳ שעות טולא קריר ושימשא שרובי פיר
מקום שיש בו שמש חם ומקום שיש שם
צל קריר בשש שעות טולא ושמשא שריין
פיר כל מקום הוא חם בין בשמש ובין בצל
זה פיר מיהא דגרסינן ברג גמ׳ דכל תבלת השחר
מאן תנא לחא דתנו רבנן וחם השמש וכולכת
חרבה תרג לחמא שרבתא
שרביט בכד ב׳ בסנהדרין
ואין משתמשין בשרביטו בכ
א׳ בעוקצים שרביט של תרומה שריקנו טהור
פיר כמו את שרביט הזהב אף כאן ייחור של
תגורה שתלוין בו התגרים מיכן ומיכן שלשה
שריגים תרג ירוש שרביטין כל אשר יעבר תחת
השבט תרג ירוש שרביטא וכי יכה וכול
בשבטו ומת וג׳ שרבט
בפר אעב בגמ׳ ועשה בצמר מפני
שהכשתן מסריח את הטה ומשרבט את
השטנים פיר מנפח כמו אין משרבטין את
הבהמה וכבר פיל בענך חזר
שרבט בכל המצניע בגמ׳
את החי אלא בבהמה וחיה ועוף
שרבטוט דמשרבטי נפשיהון
בס׳ נגמ׳ דכל חבית שרביטי בהו

למטו

נקטה מכתביים בפ״א בביצה בגמ׳ בתוך
הקן יהני משתרבובי משתרבוב ונחיתו בלע״ג גמ׳
בב׳ הרואה ב׳ תקרא שיברותה אלא שירבבתה
מ׳ וישלחומות ירמיהו בחבלים תרג׳ ושרביבו ית
ירמיה ובלויי מלחים וישלחם

שרבינא

ותמשור שורבינא
עיין בערך שנא בר״ה גמ׳ דף מי
שיחזן לדימא דרישא ליתי שורבונא וביניה

שרג

בפ׳ אלו טריפות
צג׳ אחוזת חדש שרגא בטיהרא
למאי מהניא דמסר לה גוזא סילתא ושרגא
כבר פי׳ בער׳ גז יא כי נר מצוה ותורה אור
תרג׳ מטול שרגא הוא פוקדנא נר רשעים ידעך
תרג׳ שרגא דרשיעי

שרג

בפ׳ המביא כדי יין בגמ׳ בית מלא
פירות שרגינהו ורמי אקיינהו שרגא דליבני
במיצעי כבר פי׳ בער׳ שור

שרג

בפ׳ ג׳ מינין בגמ׳ סתם
נזירות כיון דלית ביה חילא שריג
ואזיל בסוף גמ׳ דפ׳ השוכר את הפועלים שרוג
חדא מיניהו בפ׳ כל הבשר בגמ׳ הכחל כברא
עילוי בישרא שרי דנגא מישרג שריג פי׳ ענין
ירידה איש חמס יפתה רעהו תרג׳ גברא
חטופא משרגג חבריה והפתיות בשפתיך
תרג׳ ותשתרגג בשפוותך ואל תקחך בעפעפיה
תרג׳ ולא תשרגגך בגבינהא

שרגושי

בר״ה גמ׳ דף בבלי
מערבין תרי שרגושי ניסני פי׳
מידה ידועה שהיתה בכוס בריתא

שרד

ואת בגדי השרד
ואל מלא בגדי כהונה לא נשתייר
משונאיהן של ישראל שריד ופליט ר׳ שמואל בר
נחמני אמ׳ בגדים שגוררין אותן מבדייתן
עיין בערך גדר בר״ה גמ׳ דמגילה אוהבי שרידי
יושבי רקת פי׳ אוהבי תלמ׳ חכמ׳ יושבי
במדרש של טיבריה

שרוול

כסנדל כר׳ וט׳ בכלים השרוולין
טנאמין פי׳ בית יד של עור רחוק שנושים
המונין על זרועותיו שלא יפלו בגדיו הרחבים
על ידיו ויעכבוהו דרבשון ובלשון רומיי
שירא

שרין

בפ׳ ב׳ בכלים
מלא העול השריוני פי׳ בקנה
מן והיה העקוב למישור בשביל ירוש׳ שהיא
בנויה בהרים ובשתהר נמנעה המישור כגון
לוד וחברותיה שמם שרון של הדר הכרמל
והשרון ואומ׳ אני חבצלת השרון ויש אומ׳ מקום
ידוע בארץ ישראל

שרח

ויהי מפרים כיונה כותה מין לב
תרג׳ כיונה שריחתא דמית נסיבו בנהא וליתי
לה לב האשה שמבבה על גותה ונודדת ומחתבת
כניה קורין לה בלשון ישמעא׳ כל שרחת לחיה
וחתיכה של בשר שהיא עבה ורוצה לצלותה
מחתכין אותה בסכין בשביל שתיצלה יפה
וקורין אותה בלשון ישמ׳ שריחה

שרט

שריטה וגדידה
אחת היא כבר פי׳ בער׳ סרט

שרטט

בפ׳ גמ׳ דפ׳ כלל גדול
אמ׳ אפיק חדא מיניהו ועייל
שרטיט בפ׳ החולץ בגמ׳ מצוה בגדול מר
זוטרא משרטיט וכתי להני קראי ובמ׳ גמ׳ דף
מצות חליצה חליצה מר זוטרא הוה משרטיט
וכתי כל הפרשה כולה מתקיף לה מר בריה
דרב אידי והא לא איתיהיבו לאיכתובי והלכ׳
כמר זוטרא בר״ה גמ׳ דקידושין וכתי ליה בלא
שירטוט ואמ׳ ר׳ יצחק ב׳ כותבין ג׳ אין כותבין
במתניתא תנא ד׳ אין כותבין ג׳ כותבין פי׳
סירגול מעולה צריכה שירטוט כאמיתה
של תורה כבר פי׳ בערך אמת

שרטון בכר׳ הרואה בגמ׳
מכבך על הרשה דנסקה שירטון
ושבתה מרי מר בסיקה לה לסורא כאילו
מג׳ לא חיישינן שמא יעלה שירטון ובעירובין
עיין בערך מזל ובבר׳ מוציא תבילין בגמ׳ משכה
גדרה שמא תינטל המשכה ויעלה הים שרטון
בב׳ גמ׳ דפר׳ בגוה בהמה ירד גבריאל ונעץ קנה
והעלה שירטון ועליו נבנה כרך גדול של
רומי המוכר את הספינה בגמ׳ הגדילו וליחוש
דילמ׳ מסקא אר׳ שירטון ויקרחו בה ג׳ בדי
אנות פי׳ ניחוש דילמ׳ נפקי מן הגזע ג׳
חוטרי ומתבניש עפרא תותי ההוא אילן ומיכסי
עיקרי הנהו חוטרי ומיתחזי כמו מן הקרקע
צמחו ויטמון הלוקח ג׳ אילנות קנתי וישלי
קרקע בפר׳ יש נוחלין בגמ׳ אחד הבן דיקלא
ואליק ארעא ומסקנא שירטון דכולי עלמ׳ לא
פליגי דשקיל פי׳ כגון שהיה מקום אשבורן והיו
המים נקוין בתוכו ונתקבץ בתוכו עפר ונדחו
המים והוכשר המקום לזריעה בס׳ גמ׳ דתמיד
מיתי תאנה חיוורתא ושיפי לה בחלבא דצבתא
דשך דסריקא לה ביזרא וקברי לה היכא דמסיק
מיא שירטון קורא עבדא כירתלא עברא ותלת
בורכי מיניהו לא מחזקא להו גוללא פי׳
לוקחין הגרעינין של תאנה חיוורתא ומושחין
אותה בחלב כדי שידבקו הגרעינים ביחד ונוטעין
אותן באשלים עץ עושין ולא פירות ומגדליח
כל כך שג׳ ענפים מהם אין אדם יכול למושכן
ביחד בקשר בגשר
שרויק
בבב׳ גמ׳ דפר׳ כיצד צולין רבינא
אמ׳ אמנ׳ דלא מסמיק נמי חליה מסיר אי
מקשר דלית ביה שורייקי דדמא בפר׳ אלו טרפות
בגמ׳ הריאה אי אית בהו שורייקי חיוורי טרפה
בב׳ גיד הנשה בגמ׳ ונוהג בשליל לא מזרען שדיין
כמא ידעינן אי אית בהו שורייקי סומקי אסירי

פ״א
במי שלים

כל שעתא אית בה שורייקי סומק
ברבל׳׳ בב׳ אלו טרפו
בגמ׳ דרוסות הזאב ההוא שרכבין דספק
דרוסות וכי ידיס קיט תרג׳ וארי ידיס שרכוביה
ואומ׳ עם קיני אגוע תרג׳ ואמרית עם תקפי
ושרכפי איתנגיד
שרנקא
בפר׳ אלו טריפות בגמ׳ סימני העוף
מאי בר קוריא אמ׳ אביי שורנק
שריע בתורת כהנים אלו
אל הכהנים שרוע ששוטה ורכו
קלוט שפרסות רגליו דומה לשל חום כנסת
רגליו דומה לשל חמור
שריע
בכ׳ גמ׳ דפר׳ המניח את הכד ילר
רב אחא בריה דרב משכחת לה כגון דעבריה
בשרעיתא דנהרא פי׳ שפת הנהר בחלקלקות
במפלה תרג׳ במשרועין בקבלא שם האחד
פוצץ ושם השני סנה תרג׳ שום חדא משרועיתא
ושום חדא מדרוכיתא
שרק
בפר׳ אין מעמידין כהן שרעתו
יפה שורטה חייה בס׳ גמ׳ דפר׳ סדר תעניות האלו
מי שריף חד פינקא דדייסא בבריתות בגמ׳
דפר׳ דם נדה שחיטה בשעה שהנשמה יוצאה
מישרף פי׳ שואב הלב מדם הבהמה ואותו
דם הוי בברית בכ׳ גמ׳ דפר׳ ג׳ מינין אסורין אי
דקא שריף מישרף
שרף
בס׳ גמ׳ דפר׳ כל שעה כל שיש לו
שרף וטינו מכסיכן פי׳ כשהתולש העשב יוצא
ממנו לחה כחלב בב׳ ד׳ במעשרות הפוצע זתים
שיוצא השרף פי׳ הדמע והשמרים
שרט בב׳ א׳ בנדה בגמ׳
איזו היא קטנה זקנה זו שירטה
מיצוי פי׳ כבר התחילה לראות דם טמא וחזקתו
מן הטמא והבטלה אין שירטה מצוי בויקרא רבה
זאת תהיה והסיר יוי ממך כל חולי זו שריטא

שרג

שרק בס׳ גמ׳ דפל׳ כיצד מברכין
כל סעודה שאין בה שרוק אינה
סעודה פי׳ שרק דמכנן את המאכל שבמעים
שרק בב׳ מ׳ כנ׳ דר׳ גמ׳
כל מיתה שיש בה שריפה יש בה
גמ׳ שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי
בשעת מות ובמשרפות אהה י׳ל ומשם
ששורפין על המלכים כך שורפין על הנשיאים
ומאן שורפין מיטתן וכלי תשמישן
בפ׳ כל בבלים
שרק
שרפרף שניטל אחד מראשו טמא
פי׳ כספל קטן וכן כסא שלפני קתדרה
ספסל קטן לפני ספסל גדול בס׳ גמ׳ דכ׳ מכניסין
הבא קמא שרשיפא בפ׳ כל שעה בגמ׳ לא
יסיק מנ׳ דאמי בר חמא בשרשיפא פי׳ כסא
או ספסל שנעשה מעצי איסורא דאיתיה
לאיסור בעיניה אסור ליהנות ממנו בר׳ גמ׳
דכ׳ אין דורשין שרפרף להדום רגליו וישנו
בס׳ גמ׳ דפל׳ אחר דיני ממונות בפ׳ מי שמתו
בגמ׳ היה עומר מנה להו אשר שיפא בפרק
מעצ׳ בגמ׳ ארבע מזיגת הכוס שמואל מחלפא
ליה רביתהו בירא דשמאלא וכול׳ עד רב
פפא אשר שיפא בס׳ כל חזקת הבתים בגמ׳
חלין זמנין דמותבתא שר שיפא הותך
וקיימת וקא חזית מנוי
שרץ
בפר׳ רבה פרש׳ כ׳א ויתן תבן
והשרץ מגופו תורה ואין דמו מטמא כבשרו
אלא מריבוי המקרא ר׳ שמעון בן יוחאי אומ׳
טמא הטמא ר׳ טעזה בל׳ יוסי אומ׳ זה וזה
שרק
בפר׳ הנביא כדי״ן
בגמ׳ אין שוכרין שרקין ליה כתנורא
פי׳ טחין פי התנור בטיט כאשר נותנין קטת
או הצלי בתוכו מרקתא דפרת מקמין כלומ׳
אין אנו גובלין טיט ביום טוב לא נוטלין

מן העפר המלוחלח בשבת נהר משהוא כעין
טיט ומכינין אותו מערב יום טוב ובן טחין
את פי התנור בס׳ גמ׳ דפר׳ השוכר את הפועלין
באתרא דההוא שריק איהו משלי בס׳ גמ׳ דכ׳
א׳ בשבת בין שריק ובין לא שריק בס׳ גמ׳
דנדרים אנסביה איתתא ושרקיה טינא בפר׳
השותפין בגמ׳ אם רצה השתא נמי שרי ליה
שריק ליה בפ׳ אין מעמידין בגמ׳ והחומץ
שריקא וחתימה הוי חותם בתוך חותם בס׳
גמ׳ דכ׳ מרובה מר זוטרא חסידא שקיל ומזיל
ומג׳ ליה לשמעיה זיל שרקיה כולן עניין טיחה
וכתימה בס׳ גמ׳ דכל׳
שרק
כיצד מברכין יתיב דידבא אכותגא
ושריק פי׳ מחליק הזבוב ונופל מרוב השמנונית
של פרות בזבחים בגמ׳ דכל׳ קדשי קדשים
תנו רבנן אי זה הוא מרכוב בין קרן לקרן
מקום הילוך רגלי כהנים אמגה אטו בהנים
בין קרן לקרן הוא דמסגן אלא אימ׳ ומקום
הילוך רגלי כהנים עד שני מקומות הוו חד
לנואי וחד שלא ישתרקו רגלי הכהנים בפר׳
אלו טריפות בגמ׳ נבלה כל דחביט חיישינן כל
דשריק לא חיישינן בפר׳ המניח את הכד
בגמ׳ המוציא תבנו בב אשי אמ׳ תבנו וקשו
תנן דמשריק בר׳ גמ׳ דנדה מיא שרקי כידי
לא שרקי בפר׳ המכלת בגמ׳ דם או שיליה ולד
דאית ביה חיותא סריך סנדל דלית ביה חיותא
שריק ונפיל
שרק
בפ׳ ח׳
שרקים בגמ׳ אין עושין אמ׳ רב
חסדא שירקא טוויא מארי כיל מים של
מעי אבטיח שמוציאין אותם במשמרת
ושותין אותם לבדים ויפים לשילשול פי׳ אח
מותר לשרוק בשר צלי בשמן בשבת ומעג׳
דמתקן המאכל טווייא מלשון טוינור בפ׳ אלו
דברים בפסח ומיחוי קלבין ג׳ מאי מיחוי ר׳

ר׳ חייה בר רב אמ׳ שירקא דמיעיא פי׳ רב
חאיי גאון ז״ל שומן רך כמו מוח וקרוב להיות
רעי והשומן שדומה למוח נאמ׳ בלשון מחים
דעביק אגב דוחקא פי׳ אינם מתפרקים מן
בני מעים אלא אם ינרדם בסכין מיהא שמעינן
מדבת וחרבות מחים גרים יאכלו ומתרגם
רב יוסף ונכסי דשיעא ערקא יחסנון כי
נקרא שירקא זה רשיעיא כמו הרשעים
שדוחקים ומשתרגים ואינן מתפרקין אלא
בצער בפ׳ אלו טרפות בגמ׳ נקבה הקיבה ואי
לחה אמ׳ רב כהנא שירקא דמעיא דעביק אגב
דוחקא וישנו בפ׳ ואלו מגלחין בגמ׳ הקובר

שרק

בפ׳ המצניע בגמ׳
וכן הגודלת אשה לא תעביר
שרק על פניה מפני שצובעת פי׳ שרק בשין
פי׳ צמר של גפנים שצובעין אותו בהריע
ומעבירין אותו על פני כלות שנראות
אדומות ונקרא שרק מפני שדומה במצי
שהוא טח כי הטיח בלשון ארמי שרק כדאמ׳
בפ׳ זה ערך והמעביר כן בשבת צובע הוא
והוו טיפול דגרסינן בפ׳ גמ׳ דפ׳ ואלו עוברין
בפסח ר׳ אליעזר אומ׳ אף תכשיטי נשים על דע
אלא אומ׳ אף טיפולי נשים וכול ובפ׳ א׳ במשקין
עושה אשה תכשיטיה במועד גמ׳ תר׳ אלו הן
תכשיטין נשים כוחלת ופוקסת ומעבירה
שרק על פניה בתוספת שבת בפ׳ המוציא
ר׳ אליעזר אומ׳ לא תקנה אשה פניה בבגד
שיש בו לא כחל ולא שרק ולא פירכס עיין
בערך כחל

שריין

בפ׳ אילו
טריפות בגמ׳ סימני העוף דחסר
זה שרקרק אמ׳ ר׳ יוחנן למה נקרא שמו
רחם כיון שבא באו רחמים לעולם פי׳ מטר
אמ׳ רב ביבי והוא דיתיב אמירי ושריק
רקרק וגמירי דאי יתיב אאיגרא ושריק
אתי משיחא של משרקה נ״ה ס׳ ויקבצם׃

שריין

בריש גמ׳ דפרק האומ׳
ובפ׳ השולח גט בגמ׳ המוכר עבדו
לגוים שאני התם דקא משתלשו לה. פירוש
דמי המעשר עצמו חשבו לו הגוי ונפרע
מחובו שנושה לפיכך חייב לתת הדמים שחשב
לו הגוי במעשר לתתם ללוי בסוף גמ׳ דב׳ לפרק ה׳
והא קא מישתרשי ליה רב ספרא בריה דרבא
אמ׳ דהוה שיכרא חלא ברי׳ גמ׳ דפרק לו שהרכיב
כיון דלא שקלי אגרא שרשויי קא משרשי
ולית לן בה פי׳ ריווח הוא דקאבעי גרדייהו
לא חשיב מלאכה בפ׳ נרובה בגמ׳ אין הגונב
נותנן מה אמרתה תורה טבח ומכר משלם
תשלומי ד׳ וה׳ מפני שנשתרש בחטא כלן
ונשרש שרשיה ור׳ חננאל ז״ל פי׳ נתנה כלו׳
אם מכירתן מכירה וכן מה שטבח כי הוא
דגרסינן ברי׳ גמ׳ דפ׳ השולח גט מי שנשבע
באמת כך מי שנשבע לשקר על אחת כמה
וכמה ומאי טעמ׳ נענשה משום דאישתרשי
לה מקום דין

שרשרת

החרובין משישרשרו סמ׳ משישלשלו
ושרשרת ושלשלת אחד הוא עיין בערך גרע
בפ׳ ג׳ במידות ושרשרות של זהב היו קבועות
בתקרות האולם

שרתוע

בבר׳ רבה פרש ט׳ח ויהי יוי את
יוסף עד שנתנה שרתוע של ברזל תחת
צוארו ובילגרדנו כלומ׳ שפוד של ברזל׃

סליק פרק כ

אות פרק כא

שיש בפ׳ ב׳ במדות וטבלה של
שיש וטבעת קבועה בה ובגמ׳ נקוש׳

היה נר של מיזה וטבלה של שיש וכו' ג
בפרק מה להן הנכנות בגמ' ה' טבילות
שערי דבית המקדש כיון דשישא ניתן באבני
שיש כמלוי ונהרדעא עיין בערך. בחל השלחן
[illegible] שבחות מו שחיטין בשיש עיין בער
דלגם בבמה מדליקין בגמ' אם חיברה נגד
ספסלי אבילתא דשישא. כמו רצפת בהט ושש

שש
בהזורק כ"ר בטהרות
שש פפיקות שורטין את התהומה
עלספק בית הפרס. וכול

ששי
בכל מי שמתו בגמ' אם אמר רב אשי
אנסביה לבריה ותלא ליה שישא דמישחא היא
משישה שפיר במקומו

ששובא
בס גמ' דב אמר ר' עקיבא הוה קא
מעבר שושיבא מפומיה פיר מין חגב והוא
שמן הרבה והוא מיל קמציא כדמפרש
בער איל

ששבן
בכ מי שמתו האחין שעשו נקצתן
שושבינות בחיי האב חזרה השושבינות חזרה
למוצע גמ' תר' ה' דברים נאמרו בשושבינות
בס גמ' דמשקין אמ' ליה מר לאו שושביניה
הוא ולאמנוי רע תרג' שושבינא

ששיין
כצפיחית בדבש
תר' ירוש' שושיין בדבש מטגנס
לשד השמן

ששל
דמהדרה
לה למתנא שושילתא
כבר פיר' בער'
שלגל בר"ג גמ' דכל מי שמחזו הב ליה שושילתא
דחקיק עלה נס בהגדה ה' הניזקין יבנה וחכמיה
ושושילתא דרבן גמליאל פיר' שלשלת היוחסין של
שיאים שרשרות זהב טהור תרג' ירוש' שלשלן
דדהב דכי בתרג' ירוש' ונקרב את קרבן יוי'
שילשלן מן צואריהון דתוקות זהב תרג' שלשלן
דדהב ואמסרוהו בנחשתים

ששמן
בס גמ' דב במה אשה וכי חמזי

לשושמנא גמלא דדרי מידי לישקלה
בכ הערל בגמ' איזהו כצוע דכא מיתינן
שושמנא גמלא פיר' נמלה גדולה בס גמ' דכר
האשה שהלכה היא ובכל המדיר בגמ' דסמך
כל המומין השושמנא גברא כורסייה בינ
חרתא דמוליה פיר' מי שבעלה כשיעור נמלה
כמו משל מושבה בין הנשים החשובות ממנה
חרתא שרות כמו חורים וסגנים בכ"ד בנדרים
בגמ' נדרי קבאי והילמ' הדין גברא שושמנא חזא
לך אל נמלה עצל תרג' מתרגמא לשושמנא
עטלה

ששמי
דשושמין קאמ'
כבר פיר' בנ'
טרימה והן הן שומשמין

ששן
בכ' מידות שער המזרחית
עליו שושן הבירה צורה פיר' ער
שער הר הבית המזרחית צורת שושן הבירה
כדי שיהו ישרא' רואין אותו ונכרין בגלות שהיו
בו

ששן
בבר' רבה בסמך
וישלח יעקב למנצח על שושן עדות
לעדה שמשיחה בלשונו של אש של אלהים
מכתם לדוד מכות ותמות לדוד כת אקר
אומ' יח אלף וכת אחר אומ' יב אלף אלא ב' מלחמות
היו בלכדנו בבס רב לכם סב מיד הושיב דויד
סנהדרין שכך אמ' שלמה בטנך ערמת חטים
סב אלו החכמה שאמ' למנצח על שושן עדות
בכ ה' בבלאום הארוס והקיסום ושושנת המלך

ששפא
ופרשו השמלה ותרג'
בבלי ויפרסון בשושפא צהובות
בשמלותם וילטו כנו באדרתו תרג' בשושיפיה
המחלצות והמעטפות תרג' כיתונא ושושיפיא

ששרא
בכ' הגוזל עצים בגמ' גזל
כרה הוצא ועבדינהו שישרא לא
קאני פיר' משען כנגין אזור בכ' כיצד צולין
בגמ' דסמך הפסח שיפא נקצתו איפא בינהו
כובנק פיר' נכונס לאו בר עבודה הוא הילכך

יכנס שאין שם חשר אי נמי דקא גדיל שישורא כיל אין שם ביוש שהדומה אונ׳ במלאכתו הוא מתעסק

ששהלי

לשושהי בחלק בענין סנהדרין כי מטו עלחד תרי כיל מקום ששמו כך אמרו לו

ששיתא

יפה שתס בארצנו

שתשיתא בפס ויהי ביום כלות

שלנר דקנדילא כיל פתילה

סליק פרק כא

אחל פרק כב

שת

בב׳ הוציאו לו מבן היתה שתיה

שם נימות נביאים הראשונים ושתיה היתה נקראת בב׳ ג׳ כמעלה הנסכים כתחילה מועלין בהן ירדו לשיתאין נמעלין בהן בס׳ נג׳ דג׳ לולב וערבה שיתין מחולין ויורדין עד התהום כהנדה דמנילה בהדי שותא מילבא כיל עם שמדברת טווה בב׳ חזקת הבתים בנג׳ מרצות אמ׳ להו לא תבוק לכו שיתא כי באחת ידבר

בנ׳ ג

שת

תרג׳ בחדא שותא ומלל אהי

עבירות בב׳ במה מדליקין בגמ׳ של ג

ר׳ זורא ביומא דשותא לא נפיק לבני דיקלי בר׳ נג׳ דר׳ הדר מר עוקבא ביומא דשותא לא נפיק לדינא בב׳ גמ׳ דר׳ הערל יומא דעיבא ויומא דשותא לא מהלינן ולא מסוברינן ביה כיר

בב׳ השוחט

שת

בער׳ אסתן

השוחט אחר בעוף בגמ׳ המסוכנת ריעי אריעי לא קשיא כן בשותתת וכאן במתרזות כיר רעי שותת ויורד על הירכות של בהמה בלא כח כגון מי הגג הנמשכין ויורדין דרך הכותל

שת

צלף

דשותא שעבי אינשי אריעתא

כבר כיר בערך צלף

שת

בר׳ נג׳ דכר׳ כל הכלים אייתו שיתא לכהנא בבר׳ המוציא תבילין בגלגלין ההיא שיתא דהוה ביר פרת דהוה שקלי נה עשרה שדולה מדשא כיר שיתא היינו שדותיו והיא קורה כדמתרגמ׳ בלקוחי בטול שדותי

נה

שת

מר הגוזל ומאכיל

שדה ההיא שותזלהו בגמ׳ הגוזל מינתו עלה ביתרי כיר שיתא שיחתא מובלעות בשחתם נתבש כלומ׳ בריצותם נתבש אש תארגי תרג׳ אם תשתן עם הליסבת

שתי

תרג׳ במשתיתא

בכל כלי צנ׳ נת ה׳ כיצד צולין דתנן בל׳ יג׳ צבלים ושתי אמות היו א׳ בשושן הבירה וגו׳ יש מי שאומ׳ מקום היה בנוי בבית המקדש צורת שושן הבירה ועשו בה בנין אמה מחוב׳ בנודת משה דבר׳ שעשה בהיכל כלי הקדש והוספת חצי אצבע בקרן מזרחית צפונית כנין אמה ואחרת יתרה בקרן מזרחית דרומית ומפורש במנחות בב׳ שתי הלחם בגמ׳ ר׳ סניכין ויש מי שאומ׳ מידות שתים אמות של כסף או של זהב כגון שרביט היו עשויות ומונחות באותו מקום ובהן היו משערין ונותנין לאומנין ולוקחין בב׳ ואו עוברין בפסח בגמ׳ כיצד מכרישין לוקה שתים על אכילתו ושלש על בישולו כיר אח׳ מבעיר אש שלא לצורך אכילה ב׳ מבשל גדי ביום טוב שאינו בר אכילה ג׳ וכן מבשל בשר בחלב הנה ג׳ בבישול ב׳ באכילה אוכל גיד ואוכל בשר בחלב בס׳ גמ׳ בבל מערבין בגמ׳ ר׳ אלעזר אמ׳ רב הלכה כארבעה זקנים הללו מלגבא דר׳ אלעזר דאמ׳ שתי קדושות הן לשבג ור׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא ור׳ אלעזר בר׳ שמעון סתימתאה ור׳ יוסי בר יהודה סתימתאה בב׳ המוציא יין בגמ׳ המוציא

חג׳ תני׳ כמה קשר המוכסין שתי אותיות
כי אותו קשר שהיו מכירין אותו באותו פרק
שכותבין בו שתי אותות בכתב יוני שהן
שהן אותות שלנו׳

שתי

בכן צלמין בחל׳ שבין שני מקוות
שנסדק למטה כל מחיצה דקיר אורכו שהוא
שוגה שתי באורך הבגד ורחבו שמו ערב
וכן כל דבר דאוריך בגמ׳ טנין מי שמוציא

שתך

כל בגמ׳ דכ׳
הביה כיון דמשתכי ליה שביה
וכי ... נזיאות בגמ׳ מתא בגל לא צריכא
אי שתוך טבי פי׳ עלה בהן סיג קרבה כלומ׳
משנים רבות ניתנו בזה המקום לפיכך עלה
בהן סיג בג׳ לא יחמור בגמ׳ נדחיקין את הגנת
סנעים הינו טענייהו דלא קתאני התם משום
דאישתכי ליה לקדירה סא דמשכרי ליה בר
גמ׳ דכר׳ א׳ בתעניות אם ישך הנחש אם פאיד
דוד שהשמים משותכין כנחשת מלהוריד טל
ומטר פי׳ ישוך משותך נחש נחשת כלומ׳
שהעלה חלודה כנחשת בלא לחש שאין מי שיתפלל

שתל

שתלא טבחא ואומנא

שתם

כבר פי׳ בנ׳ אמן
בבר׳ ר׳ אליעזר אומ׳ בגמ׳ אם אין
עושין האי ינוקא דלא מנשתים פי׳ שאין יכול
להשתים בס׳ עב׳ דר׳

שתם

פרי שושתום ויסתום ויינב פי׳ שיכול
לנגוב המגופה של כד העשויה בטיט או בסיד
ויסתום אותו נקב וינגב הסתימה ושתום פתוח
הוא כדכת׳ שתום העין ומתרגמ׳ שפיר חזי והינו
פתוח במגילה איכה כל מי שמתגלגל אחר
הציבור מעשין נבריתין ההד׳ סתם תבילתי
שתם כתי׳ כד פי׳

שתן

כד פי׳ מכבכין בגמ׳ נובלות
כי כלינו בנובלות דתנן ראש דעאי הקליס

שבדמאי חשיתן והרינין ובול שי שיתין אמ׳
רבה בר בר חנה אמ׳ ר׳ יוחנן מינו תאנה

שתס

יוי בחכמה יסד
ארץ תרג׳ אלהא בחכמתא שתאסיה
דארעא בחוקו מוסדי ארץ תרג׳ ובדסס שתאסיה
דארעא וצדיק יסוד עולם

שתף

בבל מערבין ומשתתפין פי׳ משותפין
בהחונין שתפך וחוטרך תרג׳ ירוש׳ בכל כתנך
ומתנך ומטך

שתק

בב׳ יוחסין בגמ׳ ואלו הן שתוקי
כל שמכיר את אמו ואינו מכיר את אביו בס׳
גמ׳ דכר׳ הנושא את האשה אמ׳ ליה אשתוק
אמ׳ ליה משתיקן קאמר פי׳ דכי אמרת הלכ׳
קנייה שיתקן דלא סבירא ליה הכי א׳ משקיען
קאמ׳ כלומ׳ שהשקה כוס בשביל חביבות הטעם
שנתקבל לפניו זה פי׳ הרב של חכמי מגנצא
פי׳ אח׳ לא כרכי המורה משתקין קאמ׳ דשתק
ולא אמ׳ הכי אי אמ׳ ליה משקיען קאמ׳ שבששו
היה שותה ואדהכי יצאת וכשחזרת הלא
מצאתי ולא ידעת אי אמ׳ הכי אילא בס׳ גמ׳ דכ׳
נערה המאורשה אמ׳ ליה משתקיין אמ׳ ליה
משתקיין קאמ׳ או משקיין קאמ׳

שתית

בב׳ פיטר מברכין
בגמ׳ דסנך שעל הפת שתיתא רב
אמ׳ שהכל נהיה בדברו ושמואל אמ׳ בורא מיני
מזונות פי׳ לוקחין תבואה שלא הביאה שליש
ומייבשין אותה בתנור ועושין מאכל כגון הקמח
פי׳ א׳ בעל קלי בס׳ דתואות דכ׳ מי שאחזו
מייתו ליה כוא דשתיתא דטלופחי ובס׳ גמ׳
דכל אין מעמידין

שתות

בס׳ גמ׳ דכ׳ המוכר את הספינה
על ישתכר יותר משתות פי׳ בתשובות והוקשה
לכם או באגר נער לי אתי׳ פחות משתות חס
ושלום אלא מיד ליד והכי אמ׳ שמואל המוכר

חכין לחברו באמנה ומה בכך וכך לקחתיו
יש לי מן הדין ליהנות שתות ואין בו גזל ואונאה
ומלאכה היא כדקא עבדי בה מעשה באתריה
דרב יהודה דרמו מח בדנא כד מפורש בפ
המפקיד אבל מכר לו סתם ולא הודיעו בכמה
לקחו מותר ליקח ממנו כדי דמיו ומשפטו במט
ששנינו בפ הזהב האונאה ד כסף וכדי שיראה
לתגר או לקרובו ואם התנה עמו הוי יודע
שחפץ זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני
שאינו אלא ק על מנת שאין לך עלי אונאה
אין לו עליו אונאה

יציע צלעו התא כבר
כיר בערך אפתא ובערך יציע בפ
ד במלוות ובמה הוציאו לו בגמ היה מהלך
כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש
פרש גמ דבר כיצ

מעבדין תאי דאוכליך חלבא פו גיתי
בר כתובות וכר
שואל אדם בגמ לא ישכור
הולכין לתיאטריות ולקרקסיות של עסקי
רבים בשבת בפ א במגילה בר ... בלן ושאין
כבוסי לו תיאטריות וקרקסיות שלהן בס"ג
בר א בע"ז בגמ אין בונין תר אין הולכין
לתיאטריות ולקרקסיות בר מגילת איכה היתי
שחוק לכל עמים ישיחו בי יושבי שער אלו
אומות העולם שהן יושבין בבתי קרקסיות
ובתי תיאטריות בברא' רבה פר כח ויהי כהיום
הזה ר נחמיה אמ יום תיאטרון היה והלכו הכל
לראותו כיר בלשון רומי קודין לתיאטרון
גבילה קרקסאות בתי כסאות בלשון גרגיקז
קודין תיאטרון למקום שיושבין שם בגוגה
ודומין השחוק שעושין למטה בין בבני אדם
בין בחיות רעות ועד היום קודין לקוליסאו
תיאטרון כי באותן המעלות היו יושבין שם בני
אדם זה על גבי זה ולא היו מונעין הראייה אחד
מחבירו והיו רואין השחוק שעושין למטה בתי
קרקסאות בתי משתאות של יין בלשון יון קודין
ליין קרקי ונגינות שותי שכר תרג ונגריהון
דאזלין למשתי נגרית בבית קרקסיין
בס פר החובל בגמ דסמך
מעב רב חסדא חזא תאלי דקיימי
בי גופני בפ לא יחפור בגמ מרחיקין את הסלם
רב יוסף הוו ליה הנך תאלי בולי קני לך אודיקלין
ותאלין הוצין וצינין עיין בערך צני
לוקה ר וסימ
תאנים כבר כיר בער כוטיתא
בפ ז בבכורות אין בודקין
מין המתאימות ולפנים פיר כגון
שינים הגדולים שעומדין בסוף הלחיים שלפי
אינו נראה תאום צבר רבה פרש כו והנה

תאומים

תאוליס בטוה מלא הוא שנהם צדיקים
והבן מסאחד צדיק ואחר רשע
טוען בבל׳ רבה כרש לב
ויתפרו עלה תאנה תאינה שהביאה
מיתה לעולם בר׳ עירובין ובר׳ סוכה תאינה
בגרוגרת להוצאת שבת פי׳ שאם הוציא גרוגרת
בשוגג חייב חטאת במזיד ענוש כרת בשלא
התרו בו ונסקל כשהתרו
בו

חולין פרק א׳

אהל פרק ב׳

תב כפ׳ בנוה משה שן
תותבת כול פי׳ שנפל ממנה שן ולוקחת
שן שנפל מאדם אחד ומושיבה במקומה
שן של כסף דברי הכל מותר ר׳
מתיר בשן של זהב וישב יעקב תרג׳ ויתב
יעקב תב בב׳ או טריפות
בגמ׳ הריאה תותב וקרום וכו׳
פי׳ תותב העשוי כמוכע ומכסה כשמלה
היא שמלתו תרג׳ היא תותביה בבל׳ חביות
בגמ׳ כל שלא בא בכותאי שמאי בלא מותאי
תותבאי בדג׳ גמ׳ דף מציאת האשה ואמ׳ רב
מבי הניתות בי דבי מכסי פי׳ שמלות
תב בר׳ גמ׳ דנושקין מאי
משמע דהאי בעל לישנא דמתיבותא
היא דכת׳ כי יבעל בחור בתולה ומתרגמ׳
ארי כמא דמתיתב עולים על בתולתא יתיתבון
בגויך בני ישר׳ וארצך תבעל תרג׳ וארעיך
תתיתב זה שייך בערך א׳ תב
על ח׳ מאות חלל תרג׳ ומתביב על
ידי מורניתיה והגירם על ידי חרב תרג׳
ותבירנון על ידי קטולי תב

כהתעות שכור בקיאו תרג׳ כמא דטעי רויא
ומדשדש בתוביה ככלב שב על קיאו תרג׳ היך
כלבא דהפיך על תוביה בויקרא רבה דסנך
פרש דבאני במאת תהיה קדר וטבא לתוביה
הה״ד ככלב שב על קיאו תב
בפ׳ א׳ כס׳ בגמ׳ מבשלום דקריב רישיה
לגבי תביה פי׳ חזר ראשו לגופו תב
בר׳ גמ׳ דף ב׳ דייני גזילות אפי׳ הכי הוה מבעית
להו פי׳ דעכשיו נגלה לו כדמות מלאך והיה
נופחדו שבר תיבה ויתיב בגוה כי היכי דלא
ליחזי ליה ולא ליבעית מיניה בר׳ גמ׳ דף שתי
הלחם איתמ׳ לחם הפנים כיצד עושין אותו ר׳
חנינה אמ׳ כמין תיבה פרוצה פי׳ שניטל הקיר
העליון ושתי קירות של אורכה מיכן ומיכן
ולא נשאר בה כי אם התחתונה ושתי קירות
של רחבה כך לחם הפנים מקבלין אותה למעלה
בראשו מיכן ומיכן ספינה רוקדת פי׳ שהיא
חדא מלמטה וראשיה משופעין ועולין למעלה
למעלה ובאמצע נמוכה תב
בר׳ גמ׳ דף כל כתבי הקדש תרגמה
רב חסדא אליבא דרב הונא בתיבות
תבטש בס׳ גמ׳ דף התכלת
ובסיף ברא׳ צו׳ מפורש זולתי הכ׳
של תבשלט תבטש בשמן להוסיף לה שמן
פי׳ נאמ׳ בחביתי כהן גדול בר׳ צו על מחבת
בשמן ונאמ׳ במנחת נסכים שמן פי׳ בפ׳
שלח לך והקריב המקריב קרבנו ליוי מנחה
סלת עשרון בלול ברבי׳ ההין שמן והינו ג׳ לוגין
ס״א ונאמר במנחת כבשים שמן פי׳ בפר׳
ואתה תצוה וזה אשר תעשה על המזבח כבשים
הינו תמידין וכת׳ ועשרון סלת בלול בשמן כתית
רבע ההין והינו ג׳ לוגין נאמ׳ כאן שמן ונאמ׳
במנחת נדבה שמן פי׳ בפ׳ שתי מדות בלוג
היה מודד לכל המנחות גמ׳ תנ׳ עשרון בלול

בלול ולוג לימד על עשרון שטעון לוג דברי
חכמ׳ זו הבריתא בתורת כהנים במצורע עני
הענין תבטוש מתבטוש פי׳ חביתי כהן גדול
ותמיד שהן תדירין בכל יום וחובה ודוחין
טומאה ושבת דהן יגל מיגל חביתי כהן גדול
ומנחת נדבה מביאין יחיד וגלל עצמה וטעונין
לבונה

תבל

בכ׳ גיד הנשה
בגמ׳ יקר והתץ בכ״ב בערלה ולמה
אמרו כל המחמץ והמתבל והמדמע להחמיר
מין במינו וכול פי׳ נותן תבלין במאכל של
חולין כגון פלפלין או כמון או שאר מיני
תבלין במאכל של חולין כגון פלפל בכ׳ אמ׳ ר׳
עקיבא תבלין כדי לתבל ביצה קלה גמ׳ ורמינהי
תבלין שנים שלש שמות ממין אחד זו המשנה בפר׳
ב׳ בערלה פי׳ פלפלין כגון פילפל וטלפל ארוך
ופלפל לבן בכ׳ כל הבשר בגמ׳ הכחל ואן מתבל
בה בתבלי כוליה אסור בס׳ גמ׳ דפסחים כאן ושחו
ליכם תבלין למצוה פי׳ כגון קנמון וכיוצא בה
זכר לתבן שבטיט בס׳ גמ׳ דפסח השותפין ברא
הקב״ה יצר הרע ברא לו תורה תבלין בס׳ גמ׳ דה
הנודר מן המבושל תבל הוא תבלין יש בה מאי
שנא הדא ביאה מכל ביאות פי׳ יש בו טעם
יותר מאחרות בגמ׳ הנחת כל ביאות של התר
ותבסתה זו מה הנאה יש בזו יותר משאר ביאות
של התר וכן פי׳ תועבה עשו שניהם תועה
אתה בה כי הנחות כל ביאות של התיר וכול

בכ״ב בערכין לא היו מנגנין לא בנבל ולא
בכנור אלא בפה כדי ליתן תבל בנעימה פי׳
לפי שקול הילדים הוא דק היה קולן מנעים
את השירה כמו תבלין המנעימין את המאכל
בכ׳ מומין אלו והדי

תבל

בעינו דק ותבלול חלזון גמ׳ אי זהו
תבלול לבן הפוסק בסירה ונכנס בשחור
ומסקנא מאי לשון תבלול שהוא מבלבל

את השין **תבליא** לחט
בגמא ותובליא
בבק פ׳ בעכן
גמא בבל הנשכעין אמ׳ רב נחלן הני ליתן דנא
מגלא ותובליא עיין בערך גמס ברוש פרק
חזקת הבתים בגמ׳ חזקתן אמ׳ רב יהודה הני
כוון דנקיט מגלא ותובליא כו׳ בתשובות הגאוני
דגרסינן בס׳ גמ׳ דכל הנזכר את הגות יגל רב
כל שעולין לן בחבל הוי שיור כשמכר לו שדה
היכא דאמ׳ לו חוץ מן האילנות והיו בה אילנות
גדולים ובינונים וקטנים רב אמ׳ כל אילן שהוא
גבוה ואין עולין לו אלא בחבל במות דקלים שאין
שעולין בהן בחבל ושמן תובליא הדאמרינן
האי מן דחזייה דנקיט מגלא ותובליא כי ההוא
אילן הוי שיור אבל בינוניים וקטנים לא הוי
שיור ונקנים על גב קרקע כל שהעול של
מחרישה כובשן שהן אילנות קטנות לא הוי
שיור אבל בינוניים הוי שיור וכל שכן גדולים
פי׳ אח כלי גודדי תמרים כא תובליא במשמע
בלעז תובליא שהיא בגד שפורשין תחת הדקל
כדי שיפלו עליו תמרים ולא יטנפו בעפר
כא מן תכמי נעאנצה לפי שהדקלין הן גבוהין
כשרוצין ללקוט התמרים מביאין מעל ארוך
ומשימין תובליא שהוא סל בראש עץ ארוך
ומגביהין הסל כנגד התמרין וחותכין אותן במגל
ונופלין התמרים בסל כדי שלא יפלו לארץ
ויתבקעו ויתבלחו

תבן

בדם גמ׳ דהר המקבל בעיא דתיתבן
בארעאי פי׳ שיהא לי התבן שמשתייר
בה לזבל תבן אותה מכנים לעפרים עיין
בערך יוחני ובערך כרז בל גמ׳ רב לא יחכור
תבן קא חזי לבהמתו בתבנא סדיא פי׳ שהוכסר
והבאיש ריחו בכ ד

תבן

מיתות בגמ׳ הנודר כתבונם עצבים
פי׳ כתבניתם כדמותם דמות צלם היו עושין

בדיוקנו של בעל תבם בפ״ב
בזהולות רביעית דם ורביעית
לם תבוסה ממית אחד ר׳ עקיבה אומ׳ מ״ב
גתים בזהוליר ובפ״י באהלות ובס׳ גמ׳ רפ״
המוכר קרות נוטלין את תבוסתו גמ׳ נותן
תבוסה אמ׳ רב יהודה דאמ׳ קרא ונשאתני
ממצרים ממצריים טול עמי וכמה שיעור
תבוסה ר׳ אליעזר אומ׳ נוטל עפר תחת וחוכה
בניטנה ג׳ אצבעות בפ׳ הגוזל עצים בגמ׳ עץ
צמר וכנדה בפ׳ האשה בגמ׳ הטביל מקוני
רביעיות שנו כדם תבוסה דרבנן כ״ל דם
מעורב בשאר משקין שבגוף אינו דם שהנפש
יוצא בו בפ׳ תנוקות בגמ׳ ר׳ יהודה תנ׳ איזהו
דם תבוסה אלעזר בן יהודה אומ׳ הרוג שיצא
ממנו רביעית דם וכול ר׳ שמעון אומ׳ צלוב
שהיה צלוב על העץ ודמו שותת לארץ ונמצא
תחתיו רביעית דם טמא תבקין
בב״ל רבה מ״ל ר׳ וזה אשר תעשה
אותה אמ׳ ר׳ יודן זה וזה שתיר אחד למוד
באמורתך ההר׳ אורך הבנין בנוהה הראשונה
אמות ב׳ ורוחב עשרי׳ ולמה היא ב׳ תבקיין
תבה בפ׳ כיצד בגמ׳ בית שמאי
אומ׳ אין נוטלין מחלוקות בעל אבל
בתבריא גרמא דבהי׳ הכל מותר בס׳ מ״ג דתעניות
וקרו ליה יום תבר מגל כ״ר מעתה אין אנו
צריכין מגל לחתוך בו עצים שמיום ט״ו באב
תשש כח השמש וכשכורתין העצים בקיער
אינן מתיבשין ונשארת בהן לחלוחית ומתליעין
וכל עץ שיש בו תולעת פסול לגבי המזבח מיכן
ואילך מט״ו באב כל המוסיף במשנתו לשנות
מן הלילה ליום ששונה גם בלילה יוסיף לו הקב״ה
אורך ימים עושר וכבוד ומאן דלא מוסיף אלא
ישן כל הלילה יאסף כלומ׳ מתרשל ואינו מבקש
חיים שהתורה כת׳ בה כי הוא חייך ואורך ימיך

ברב׳ גמ׳ רפ׳ שור שנגח את הפרה תבריא מי
ששנה זו לא שנה זו כ״ר ר׳ חנניא ז״ל שבועה
היא ששבע כדגרסינן בפ׳ ש״ו מגלחין בגמ׳
דסנהד׳ הנזיר מאי תברא אמ׳ ר׳ יצחק בריה
דרב יהודה תברי בתי כ״א ודאי שעברת זו את
א׳ זו ומי ששנה זו לא שנה שו בב״ל רבה בר׳
אלה תולדות נח אף היא לא תברא כ״ר אותה
קושיא ולמה תנאון תרג׳ ירוש׳ ולמה כען
תתברון תבה בהכדים
פר׳ ב׳ בכלים בית שמאי אומ׳
משיתבר כ״ר משיעשה לו ענובין ובית הליל
אומ׳ משיקשר ר׳ עקיבא אומ׳ משיקבע כ״ר
קובעו על הדלת בפ׳ כה ר׳ מאיר אומ׳ כל שיש
לו תוברות כ״ר לולאות הן כגון שעושין למכנסים
והיא בית כניסת המיין וכן יש לשקין הרבה
ולמרצופין ושמן כטיית חוזה ובלועז אסולי
בראנודין בירעות ועושה בה ר׳ תוברין ותולה
אותה באונקלי ואמ׳ הגאון אנו קורין תוגרות
מלשון תגירה

קליק פרק ב

אהל פרק ב

תבה בפ׳ א׳ באבות ודישתמיש
בתגא חלף בפ׳ בני העיר בגמ׳ וחכמ׳
אומ׳ תנן התם ודישתמש בתגא חלף אמ׳ ריש
לקיש זה המשתמש בני ששונה הלכות כלומ׳
שהוא מוכתר בכתר של תורה ראוי להריגה
ברב׳ מגלה ש׳ מלכי קיטרי תני איכה בגרממיא
של אדום בפ׳ הקומץ רבה בגמ׳ ב׳ פרשיות
מאי טעמ׳ קטיר ליה תגא אמ׳ הקב״ה אם
עושה תשובה אני קושר לו כתר ויושב כתר
מלכות ברב׳ תרג׳ ושוי תגא דמלכותא ברישה

תגר

אשורים ולטושים ולאומים

תרג ירוש וכבר דבה

תגרין ומגכורין ורישי אומין

בגמ׳ דכל קונם יין שרי ליה לצורבא מרבנן אנא שדו לי תיגראי ברישא ברש גמ׳ דכ׳ ר׳ יוחנן שרי ליה תיגריה דלא לישויך עם הארץ ברש גמ׳ דסנהדרין האי תיגרא דמי לצינדא הבידקא בכ׳ הבא על יבמתו בגמ׳ לא נבטל מגניא ליה אמרנא ומרכיא ליה תיגרי כיל משכיבתו בשרה על קרקע ומבואה לו עסקין דיבור ריבות דברי כזהיינוס ישלת תרג תרג תיגרי דנמיתין אונה יסור ויש מהם בערך גר

ברש בכורות בגמ׳ דסמך

תגר

חמורד איתו הנהו מיא האייתו מבי בלועי שדיתהו בתיגרא כיר כלי כעין אגנא

תה

ונקרב את קרבן יוי תרג ירוש משוכין מבי תריהון על שרים סוכויר תרג על תרין סטרין ושרים צומקים תרג ותרין ובישין

מלין פרק ג

אהל פרק ד

תה

ברש גמ׳ דתר׳ הדר תהו בה נהרדעאי תהי בה ר׳ אלעזר אמ׳ ל׳ זורא מאי תיהא תיוהיה דר׳ אלעזר במגרובה בגמ׳ ר׳ שמעון תהי בה ר׳ אלעזר בר גמ׳ דכהגוזל ומאכיל תהי בה ר׳ יוחנן ומי מקבלין עדים שלא מבני בית דין כיל תמיה

תה

בכ׳ א׳ בנדרים בגמ׳ כנדרי כשרים היינו מיעכרא בשהן תוהין נודרין בשהן טמאין ורביא עליהון ימי נזירות מתחרטין ברש גמ׳ דכ׳ ר׳ טרים ההוא דאתא לקמיה דר׳ אסי אמ׳ ליה

בדו תהיית אמ׳ ל׳ לא ... בס׳ גג דכ׳ תליא בקדושי אמ׳ ריש לקיש בתוהה על הראשונות פירוש מתחרט בזכיות וינחם יוי כי עשה את האדם תרג ירוש והוות תהו מן יוי כי נחלתו כי עשיתים והנחם על הרעה בילמדנו גרוש יחזי מות תהות לפני הקבה איתו וכול

תה

בר ... דרק תהו וגהו ישבה לה בארץ תהיה ובוהו בריש גר דתעשות דיקא נמי דכת תגהר תהא מקום מטר

תה

בר גמ׳ ... פרק ב׳ דיני גזילות קרא בטילא דמוכא הוה שקיל דהוה תהי בחמרא שכר בטילה נר׳ טועם היין ויודע אם יחמיץ אם לאו כיר גאון ויקח דמפיק אדם מבומיה ודמעייל לפומיה מקורו תיהא בלשון ארמית ובת תיהא נקב הוא שנוקבין במגופת החבית ומניחין פיהן על פי הנקב ושואפין את ריחו שלזין ויודעין אם החמיץ ואם טוב הוא בכ׳ לא יחפור בגמ׳ חנות שבחצר אמ׳ ל׳ רבא לרב ארחה בר אהבה פוק תהי ליה בקנקניה והאדגרסינן בכ׳ ח׳ שרצים כבר כיר בערך דל

תהב

בכל כיצד צולין את הפסח שבור של רימון תוחבו מתוך פיו עד בית נקובתו בכ׳ ג׳ בבריתות ובסיפרא בפרש כהן משיח וחותבו עד שהוא מכה בו כשערה ותוהבו בסידה בגמ׳ דכ׳ חומר בקדש ונמצאת מת תהוב בקרקעיתה של ספינה כיל דעוך בל כלאים אין תוהבין זמורה של גפן לתוך האבטיח

תהום

בכ׳ כיצד צולין טמא טומאת התהום הרי זה מרצה בם נזיר ואם טומאת התהום הוא אינו סותר גמ׳ מינא הני מלי אמ׳ ר׳ אלעזר דאמ׳ קרא וכי ימות מת עליו בפתאום שעליו וכל עד שלא הא דתנן איזו היא טומאת התהום כל שאין מכירה אדם בסוף העולם

סליק

אלף פרק ד
... פרק ה

בכל שואל בגמ' אין

נמ' ... וחתחתים בדרך בשעה
... לך בדרך נעשה לכו תוהים בויקרא
רבה פרש וזכור וחתחתים בדרך ר' אבא בר
כהנא אמ' חתחתים שכדרך נפלה עליו ר' לוי אמ'
... מתוה תוהים בדרך אמ' עד אתר פלן
... מהלך עד אתר פלן לית לי מהלך בר
נמ' דכ' מקום שנהגו כמאי טעמ' תוויי בהי אינשי
ויחדר יצחק תרג' ותוה יצחק

תווי

בבר' רבה פרש' ז'
... הארץ שותה ר' נחמיה אמ'
כמין תוביה כהדין קבריא דמלי בי וקבר
רבנן אמרי כמין תוויי נהר הוא בבבל ושמו
תווי

תוך

בס' הנדה דכ'
המוכר את הספינה ובכ' מי שמת
בגמ' שייר קרקע אקנינהו עליה לרב שמואל
בר אחא מגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק
לאפיה עד תוך פי' כי היכי דלי קדום ליקבלינהו
לזוזי עד דלא ייתי ויחזיק בהא איסקופתא
דאקני ליה דקימא לן אקני ליה מטלטלי אגב
מקרקעי גבי מקרקעי גבי מטלטלי כלומ' כיון
שגבה הקרקע זכה במטלטלין ואין יכול
לחזור בו ופי' תוך שם מקום כדגרסינן בכ'
גמ' דכ' בנות הכותים רב כהנא איקלע לתווך
אמ' איכא צורבא מרבנן הכא ... דניזיל ניקביל
אפיה ... ובני מנאנטה שוטן אגב אסיפא
דביתיה פי' אגב חצירו שהיה לסוף ביתו
כי אתא רב שמואל נפק רב כהנא לאפיה יצא
לקראתו מרוב השמחה שמביא לו מעותיו עד
אותו מקום

תוון

בס' גמ' דכ'
כל היכא דיקוראי כי תווני דליבא ותני פי'
בחדרי הלב יושבין בטמ' יודעין הנסתרות חדר
בחדר תרג' תוון בגו תוון

תזז

רעה
כמס' דמרה רוח תזזית רוח

קליק פרק ה
אחל פרק ו

תחבול

בס' נמ' דכ' א' בע' ז'
ובמושב לצים לא ישב שלא ישב
בתחבולות פי' שמתקבצין ויושבין ברחוב וע'
ועומדין שנים שנים מהן ועושין מלחמה לשחוק
בתחבולות

תחח

בס' אהילות
בית שמאי אומ' אף המשתנות ועפר
התחוח פי' מקום שאינו בתולה אלא כגון
ארץ חרושה שעפרה מדבקת ברגלו וכשמניח
רגלו עליה עושה גומא כמהלך על החול כדאמ'
אין מי רגלים כלין אלא בישיבה ובעפר תוחח
אפי' בעמידה

תחל

בכ' הזהב
בגמ' עד מתי מה בהמה טמאה
שתחילתה הקדש כול' מסוף הקדש מה
תמורה בגיד ר' נ' דכ' בית שמאי מאי טעמ'
דבית שמאי דילפינן תחילת הקדש מסוף הקדש
מה תמורה אפי' בטעות אף הקדש אפי' בטעות
בכ' גמ' דסוטה ודסנהדרין כדורשין תחילות קרא
מיכלני פי' תאי קרא הך דאוקימתיה לטמיה
טורא

תחל

בס' גמ' דכ' משקין
תחל וחלבא פי' תמרים שלא בשלו
כל צרכן בגמ' דכ' אין דורשין אכול תוחלאני ושרא
קשייתא לבר פי' אכול תמרה ושדי גרעינה
אצפא דתוחלא עיין בערך אצפא

תחל

בכ' ח' שרצים בגמ'
יועזר ליבלע תחלי חורתא ברפואות

בב׳ מי שאחזו למפתוחי לינכה ליה חבריה תחלי חיורתא פי׳ל שחלים לבנים בב׳ מ״ק קשרים בגמ׳ מקבלין ההוא גברא דאכל גרגישתא ואכל תחלי וקרחי ליה בב׳ מע״ב בגמ׳ מניקה דאכלה תחלי הוו בני דילפני בב׳ המקבל בגמ׳ תבואה הני תחלי דבי כיתנא אין בהן משום גזל פי׳ר השחלים הצומחים בתוך הפשתן הזרוע המלקטם מתוך שדה פשתן מהנה הוא לפשתן לפיכך אין בהן משום גזל ואם יבשו שהגיע להיתלש וליקח הזרע שלהן ולא לזרוע כבר מנעתה אין מפסידין בפשתן לנומה ואסור משום גזל

תחלים

בגמ׳ מת איסה ——
איכה ישיב ולמה קורין אותה כפר שחלים דהוו מרבין בניהן באילין תחלמיא

תחם

בב׳ כיצד הרגל בגמ׳
ואם נהנית מה׳ ליה רב חסדא לרמי בר חמא לא הוות גבן באורתא בתחומא בפ׳ חזקת הבתים בגמ׳ ולא למשה אמ׳ ל׳ רב נחמן לרב הונא לא הוה מר גבן באורתא בתחומא פי׳ר בבית המדרש שהוא תחום של תורה בס׳ גמ׳ ויפ׳ל כשם שהמים בודקין במאי קא מיפלגי ר׳ עקיבה סבר תחומין דאוריתא ור׳ אליעזר סבר תחומין דרבנן יקי תחומין מהדרי כבר

תחל

פי׳ר בער נק׳ הן לריב
ומצא תפג הא לתחרו

תחש

בס׳ גמ׳ רת׳ במה מדליקין
תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היא ובול

תחת

בב׳ בנות
כותים הכותים מטמאין משכב תחתון כעליון גמ׳ מאי משכב תחתון כעליון אי לימ׳ דאי איכא י׳ מצעות זו על גבי זו ויתיב עליהו מטמא להו פשיטא דקא דריש לבועלה אלא שתהא תחתונו של בועל נדה כעליונו של זב מה עליונו של זב אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין

אף תחתונו של בועל נדה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין ועליונו של זב מטמא לגן וכו׳ ולמה אמרו כעליונו של זב ולא יחליף כעליון הנדה והלא עליון נדה וזב שוין שמטמאין אוכלין ומשקין ולא אדם וכלים ותחתונים שוין שמטמאין אדם וכלים לכך אמ׳ כעליונו של זב שבועל נדה זכר למדנו דינו מן הזב שהוא זכר כלומר זכר עליונו של בועל נדה אינו מטמא והבא עליה עצמה מטמא אדם וכלים וכו׳ בב׳ אלו טרפה בגמ׳ כסוקת הגרגורת תחתונה שהיא שהיא פי׳ר תחתונה במעי בהמה כשהיא תלויה עליונה כשמעמידה הטמא לנופחה בב׳ י״ג בכלים תחתית הצורפים טמאה פי׳ר כלי שיש לצורף תחתיו כשנופל ממנו פיקא של זהב הוא נופל לתוכו ואותו כלי שמו תחתית ואותן חתיכות שמן גרוטי בחלק בגמ׳ דור המבול תחתיים שנים ושלישים תחתיים לזבל מצעיים ——
לבהמה עליונים לאדם כמ״ש דמרה אדמה ובויקרא רבה בפ׳ אמור אל הכהנים למה נענש אבנר על ידי שהקדים שמו לשם דויד ההד וישלח אבנר דויד תחתיו לאמ׳ למי ארץ

תחתא

בב׳ אלו טרפות בגמ׳
סימני העוף קוקיתא שריא במדבא מלקו עלה וקארו לה תחותאי

סליק פרק ו

אחל פרק ז

תובתא

תיובתא דגל תיובתא
ממ׳ הרבנים ז״ל כל היכא דאמיר בתלמוד תיובתא דגל תיובתא בטלו דברי מי שהתיובתא עליו לגמרי אבל היכא דעלתה בקושיא לא בטלו דבריו דאמרי לא הוה ברירה

נהון דבטלי שמועא זו לגמרי אלא לא אישתבח
נ. פרוקא בהיא שעתא ותליא וקיימא והיכא
דקשיין תרוייהו יאהדרי בטעמיהו ולא מיפרק
קשויין עבדינן כי הא ברוכתא וכי הא ברוכתא
נ׳ חישינן לאשכוחי בהו טעמ׳ ולפרוקינהו כגון
הא דאמ׳ שמואל ומודה לו אבא שאם מת על
שאין להביא ראיה שאילו האונות והשטרות
מן המיגון של אמצע הן אלא בהא מילתא עבדינן
כשמואל זה פיר׳ ר׳ חננאל זצ״ל בפ׳ חזקת הבתים
בגמ׳ ולא לאשה וכמ׳ פר׳ האשה שהלכה היא פיר׳
טעמ׳ שניה אבל היכא דקתני קשיא לכל לא
בטיל מימריה דאמ׳ עיין בה דאית בה פירוקא
ולא בטלה לגמרי ועלתה בקשיא

תיאה — והחלתית עיין בער׳

חלתית — תיוהא — בר׳ גמ׳ דפר׳
השותפין תיוהא — חדא כיה פיר׳

תיים — רעדוע — בר׳ גמ׳ דפר׳
לולב הגזול נחלקה — התיומת כשור
וישנו בפ׳ הגזול עצים בגמ׳ גזל פרה פי׳ תיומת
נכה דהוצא דמותיים להו לשני צידי העלה
ומשוי להו חד כי כל אחת ואחת בטלה לשנים
ותאומה מנבה אם נפרדו החוצין זה מזה
ועמר כל אחד ואחד כשהוא כפול לשנים
והתיומת שלהן קיימת כשר אם נחלקה התיומת
הרי הן כאו נפרדו העלין ופסול ובגמ׳ נבדק
ויש אומ׳ אף התיוס פיר׳ ר׳ האיי גאון זצ״ל התיוס
שאמ׳ שני פניס ב׳ דבוקין בבריית ואח׳ שהוא
שני חציין חלוקין מלמעלה ומחוברין מלמטה
כל שהוא כן ראינו קרנוונינו שאומ׳ בראותן
אותן זה התיוס

תייקא — בפ׳ אלו טריפות בגמ׳ אחזת הדס
הלעיטה חלתית או שאכלה הרדפני או תייקא
הינו תיאה של מעלה

תייר — בפר׳ הגוזל ומאכיל בגמ׳ ה׳ שטף נהר
שכרו תייר לבניהן אין מחשבין אלא לפי נפשות
בפס׳ דאנכי ובמגילת איכה שמעו כי נאנחה אני
כי בא ישר דרך האתרים פי׳ תקרא האתרים
אלא התרים אמרו את התייר הגדול שהיה
מהלך לפניהן בפס׳ דהחדש תייר טוב קיר
התור עינים הייתי לעור תרג׳ תייר הויתי
לסמיכינא

תירא — בבר׳ חזקת הבתים בגמ׳ במדא בחזקה
אמ׳ רב כבא כר אזיל תירא דתורי והדר פיר׳
כיון שהולך צמד בקר של מחרישה בתלם אחד
וחוזר ועושה תלם אחר כשיעור אותן ב׳ תלמים
קנה ולא יותר

סליק פרק ז

אחל פרק ח

תך — מטבול יום פר׳ יב׳ בזבחים
ניתך — הבשר אין השורף מטמא בגדים
בפ׳ ב׳ במעילה ומועלין בהן בבית הדשן עד שיותך
הבשר פיר׳ מלשון כהיתוך כסף בתוך כור ויתבו
כמים שאמרו בפ׳ כהן גדול ונזיר בגמ׳ נבל מלפני
והתיבו נניי ליטהר בר׳ גמ׳ דפ׳ במה מדליקין חלב
מותך וקרבי דגי ובול פיר׳ חלב מבושל

תך — בר׳ גמ׳ דפ׳ כיצד
צולין — תנא ר׳ שמעון קורהו תוך
בר פיר׳ גותן כרעין שהן מבחוץ לתוכו ויש ששונים
תוכבר ומדמין לו וחגש צאן עשויות תרג׳
תבכרא בפ׳ המביא גט שני בגמ׳ בכל כותבין
הא דחק תכות והא דחק ידיכות פיר׳ הא דתני
שהחקיקה כתיבה כדחקק ידיכות והן מקום
הדין רשומת הכתב שמושך הלבלר עליו
הדין והא דתאני שהחקיקה אינה כתיבה
כשחקק מקום החלק ונשאר מקום הדין בולט

ועומד כמות שהוא ומקשין וחקיקת תוכות
אינה כתיבה ורמינהי לא היה כתבו שוקע
אלא בולט כיד של ציץ שוקע ויש אומ' אף פרש
שוטה אלא בולט והא דינ' זהב כשטובע אות
כמטבע החלק שבתוך האות שוקע והאות
בולט ומרקין כדינר זהב דבולטות היריכות
ולא כדינרי זהב דהאי שלא היה שוקע אלא בולט
שהיה מכה מ' בטס מאחרין ודוחה מקום הכתב
מיריכות ובולטות מלפנים ודינרי זהב היריכות
בולטות ותוכן חקוקות בללא דמילתא כל דבר
שנעשה מעשה בירכות עצמן בין בחקיקה
מלפניו כגון האות מקום הדין בין בחקיקה
מאחרין ובליטה מלפניו כתיבה היא בב' יש
נוחלין בגמ' המחלק נכסיו כל תוך כדי דיבור
כדיבור דאמי בר חמא וקידושין בס' נדרים
בגמ' נדרה אשתו והיל תוך כדי דיבור כדיבור
דאמי חוץ ממגדף ועובד עב"ז ומקדש
ומגרש כיר לענין מהדר קאמרינן דאי בעי
למי הדר בתר דקדיש איהו או איהי לא יכלין
למיהדר אעפ' שעסוקין באותו ענין ומענ' דקיימי
עדים ותקרובת עב' זר' נמי כיון דאתפיס דבר
לעב"ז נמלתר דאי חייב ליה ואסור בהנאה
וכן דין מברך את השם ודין נותן גט לאשתו
אעפ' שחזר בתוך כדי דיבור אסורה לכהן בפר
מדובה בגמ' נב עלמי' שנים תרי תוך כדי
דיבור הוו חד כדי שאלת הרב לתלמיד והינו
שלום עליך וחד כדי שאילת תלמיד לרב
והינו שלום עליך ר' בפר יוצא דופן בגמ' בת
י"א שנה איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או
כל אחר זמן כיר תוך זמן שנת י"ב לתינוקת
ושנת י"ג לתינוק בהכנד כל כז בבלים כלי חרש
מטמא משום כלי קיבול וכל שאין לו תוך
בכלי חרש אין לו אחורים פיר כל כלי חרש
שאין לו תוך אינו מטמא מאחריו

בפר' כיצד מברכין בגמ' על הירקות תליר יבי
והוא דיתיב אבי תופי ועביד תוך תוך כורנש
כשמתבשלת הקדרה בטוב ועקית תוך תוך:

תכא

בב' ערב פסחים בגר'
לא יכחתו לן דכולי עלמא תרי יתבין
וחד בתר תבא לא מצטרכי מה הוא מעשה
ודבה בר נחמני כ"ר זה המעשה מגיד בגוף
הגדה ר"ב השוכר את הפועלין קריבו תכא קמיה
ויהבו ליה תרי כאסי ודליוה דתכא מקמיה
והדר כדצופיה לאחוריה בב' כיצד מבר' מין
בגמ' היו לפניו מין אתבא דריש גלותא סמכינן
בפ' הבא על יבמתו בגמ' לא יבטל חיכי דאמר
אשה רעה אמ' רב אשי אבי מקשטא ליה תכא
כל כי שולחן

תכי

בס' גת'
בבא קמא מאי — מרינ תיכי תיכי חליכא
בבר פיר מער חטה יב

תכך

בב' אמ"ר עקיבא בגמ' מקק — ספרים
אמ' רב יהודה מקק דספרי תכך דשוראי כיר
שנוצרת מן השיראין כשהן יושבין בקופסא ימים
רבים

תכל

בס' חלומות
ר' הרואה חזאי — תיכלא דנכל ב
באצבעתיה כיר תולעת

תכל

בפ' אלו דברים בב' בגמ' ואכלת — לב
ימים אמ' אבי אבון תכלא לימ' כיחא מילתא
בפ' אעפ' שאמרו בגמ' המדיר אמרי אינשי דמלכא
תיכלא לא בהתא פיר המלמדת להיות שכולה
אין לה בושת

תכל

בס' מ' דב'
החובל שיתן וחד תיכלי — מטיוה לבבא
רק לחבריה שמע כיר אח וס מכאובות משינן
לאיש ששומע קול מבילה שחבירו אוכל והוא
אינו אוכל

תכלת

בר' גמ' דבר
מי שמתו הוה קא — גרדא תכילתיה
ר' יוחנן ויונתן שילוי קיכדי בר גמ' דיבמות
ותכלת עמרא הוא ומאי דתכלת עמרא היא

מדנש

תנא תכלת צמרא כפ׳ א׳ בברכות
ללבן גמ׳ תנא בין תכלת שבה ללבן
יש לה ששה חוטין של צמר לבן ושני
של צמר הצבועין בתכלת ואחד מאותן
הוא שכורך חשסה ואינו ניכר אא כיוס
דאיתא בין תכלת שבה ללבן שבה
רבנן ודאיתס אותו מן הסמוך
מה טעמ׳ דר׳ אליעזר ודאיתס אותו כדי שיהא
ניכר בין הצבועין ותכלת וכרתך שנהס צמר
בשני מינים כפ׳ אחרון בכלאים תנן אין
לובשין לשמש בבית המקדש אא צמר
שמע מינה תכלת וארגמן ותולעת שני
צמר הס וצבוע כאו ג׳ מינין זה כי ר׳
חנינא בר׳ יחיאל ז״ל בר׳ גמ׳ דר׳ י׳ וחסין ובברג
רבה פרש לה חביל ימא תכילתא בבבל פיר׳
תכלת כלומ׳ מה תכלת מובחר שבגלימא כן זו
מובחרת של ארצות של בבל פיר׳ אה׳ אחריתי

תכל
בבל — ויבטחו בך תרג׳
ויתכלון בסברותך — ישכן לבטח תרג׳
ישרי בתכל

תכף
בס׳ כלאים
התוכף תכיפה אחת — וישנו בר׳ גמ׳ דיבנות
בר׳ גמ׳ דכ׳ התכלת פיר׳ קשר הוא והקושר קשר
אחת בשבת אינו חייב ולענין חיבור אינו מתחבר
עד שישנה כפ׳ כיצד מברכין בגמ׳ היו לפניו מינין
ובירוש׳ סוף הלכ׳ א׳ דברכות ג׳ תכיפות תכף
לסמיכה שחיטה תכף לנטילת ידים ברכה
תכף לגאולה תפלה תכף לסמיכה דכת׳ וסמך
ושחט תכף לנטילת ידים ברכה דכת׳ שאו ידיכם
קדש וברכו תכף לגאולה תפלה יהיו לרצון אמרי
פי׳ ... נה כתי׳ בתריה יענך יי׳ ביום צרה ...
גמ׳ דפסחי׳ תכף לאכילה שריפה כפ׳ שתי מידות
מקום שסומכין שוחטין תכף לסמיכה שחיטה
בגמ׳ דכ׳ ואו מגלחין תכפוהו אבילין זה אחר זה
כיר׳ קודם שישלים ימי אבל זה מת לו מת אחר
ובן עוד בתוך ימי אבל זה מת לו מת אחר

תכתק
תכתקא דשגא עין
בערך שגא כפ׳ כל כתבי בס׳ מימריות
דר׳ יוסי ר׳ אבהו הוה יתיב אתכתקא דשגא
ומשייף נורא בס׳ גמ׳ דפ׳ עד כמה שמעדקא
אתו קטיר להו ארבע מאה תכתקי

קדק פרק ח׳

אחל פרק ט׳

תל
כפ׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תולין
בגמ׳ אין שורין אמ׳ רב חייא בר אשי
המי תלא דבישרא שרי לטלטולי דבוורי אסיר
פיר׳ יתיד של עץ עשוי לתלות בו בשר ומעני׳ס
שתולין בו זולתי אבל העץ שתולין בו דבר מיון
שהדגים ריחן רע וקשה אין תולין בו דבר אחר
ומסיחין דעתן ממנו ומוקצה מחמת מיאוס
הוא ואסור תלא לחמא קשי לעניותא בבר פיר׳
בערך סלת כפ׳ ג׳ בעדיות כסוי טני שלמתכת
של בעלי בתים ותלוי המגרדות וישנו כפ׳ י״ב
בכלים פיר׳ או אבנים או טסי ברזל או נחושת
שהן בשביל המרחץ ולמוליכין העומדין לשרות
את בני אדם וגורדין בהן את רגליהן כדגרסי׳
בשבת מגרדינא דכספא כפ׳ המוציא יין גמ׳
כדי לעשות תלוי לנפה ולכברה וכפ׳ טו׳ בכלים
כל התלויין טמאין חוץ מתלוי נפה וכברה בכ׳
השולח גט בגמ׳ הלל התקין אמ׳ רבא ותלו ליה
עד דאמ׳ הכי פיר׳ מכהו ותולהו המלוה ללווה
עד דאמ׳ אעפ״כ בן בגרה בר׳ גמ׳ דכ׳ האשה אמ׳
ליה אין תולין מה טעם לפי שאין תולין כמו זה
יש בשבת לפי שאין מדליקין ובבר פיר׳ בערך
לכי

תלי
כפ׳ ב׳ בכתובות
בגמ׳ העדים — שאמרו תנן התם כפ׳

בכ׳ יו׳ במחילות התלוליות הקרובות בין עיר
בין לדרך פי׳ כמין הר קטן מן והיתה תל
עולם בכ׳ הקומץ רבה בגמ׳ שתי פרשיות אמ׳
לו אדם אחד ועקיבה בן יוסף שמו שעתיד לדרוש
עליהן תילי תילים של הל׳ עדי מסכנות תרג׳
ירוש׳ קרוין תליין וכן תרג׳ ערי מבצר הבמחנים
אם במבצרים ערים גדולות ובצורות וכן תשא
עינך השמימה תרג׳ ירוש׳ תולתלין שיבכין קול
רם תרג׳ ירוש׳ קל תלי ובתבואתו שוה שמיכך
תרג׳ תלא שמיא בר׳ גמ׳ דכ׳ יוחסין ואה העולם
מה למלה זה בני אדם הדומין מעשיהן למעשה
קדוש שהכבה לתנ׳ מלח תל חרשא זה שקורא
לו אביו ואמו משתקתו ולא יכלו להכיר ביה
אבותם זה [illegible] שמאסף נין השוק
בויקרא רבה פרש׳
בכ׳
הלא אם תטיב שאת אין
יצר הרע מהלך לצדדין אלא באמצע פלטיא
ובשעה שרואה אדם משמש בעינו מתלה
בנקיבין מתקן בשערו אומ׳ הדין דילי תלא׳
אילו בכ׳ במה מדליקין
בגמ׳
כל היוצא נחמיה אומ׳ מכסה
אחד היה ודומה כמין תל אילן והא תנא אילן
טמא הוא פי׳ בתשובות חיה קטנה כמות
חתול גדול ומרוקם הוא ויש בו גוונים הרבה
וטמא הוא ושמענו שמצויין הן במקומכם
שקורין בהן שטניס ובלשון ארמי שמו שיסקא
ובלשון ערבי זבזוני ובלשון יון תלא אילן
בכ׳ א׳ ביומא בגמ׳
ללשכת
הכלהדרין קלמי בה תלביש
בפר׳ רבה פרש׳
וב׳ אלה
תולדות השמים כת׳
תולדות שבמקרא חסרין בר מן תרין ואלה
תולדות פרץ והדין גלמר׳ אילין חסירין ו׳ כנגד
ו׳ דברים שניטלו מאדם הראשון ואין חוזרין

לתיקן עד שיבוא בן פרץ לנו׳ בלנ׳ ואלו
הן חיין זיוו וקומתו פרי הארץ ופרו האילן
ומאורות

תלה

שאחזו לתלגא
גרג׳ דכ׳ לו
בי׳ גרס שמונה
בכ׳ אלו טרפות גגר׳
דרוסת
הזאב ובגמ׳ אמונות הדס
כייתלהא ונפלה תילהי תילהי פי׳ נגלתחת
ונופלת איברים איברים בר׳ גמ׳ דף רק ג׳ הלו
סניפין למה לי אנב יוקרא דלחם הפנים תלג׳
וסעד ושסע אותו תי׳ ויתלה יתיה

תלמוד

בכ׳ יש נוחלין בגמ׳
האומ׳
איש כל יירשנו הא׳ אין
למדין הלכה לא מפי תלמוד פי׳ ר׳ חננא ז״ל
מפי תלמ׳ זה שכתו במשנה והלכה כדברין כגון
הא דתנן במסכת נדה ר׳ אליעזר אומ׳ ר׳ נשים
דיין שעתן וכול עד אבל הלל כדבריו ותנן עוד
המקשה במה תשמה והא זבה מעת לעת
דברי ר׳ אליעזר והלכה כדבריו ותנן עוד זב וזבה
שבדקו עצמן יום ראשון ומצאו טהור כול ער
וקל כדבריו אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל הלכה כר׳
אליעזר בר׳ והני תלת כוליהו ואקשינן מאי אתא
לאשמועינן בכולהו תנא בהו הלכה כדבריו
במתניתין ופרקינן אין למדין הלכה מפי תלמוד
ולולי שאמ׳ שמואל הל׳ כדבריו של ר׳ אליעזר
במרכבה בהני לא הוית הלכה מיתוקמא מ׳
מתניתין כיוצא בהן ביבמות איזהו ממזר
שמעון התימני אומ׳ כל שחייבין עליו כרת
בידי שמים והלכה כדבריו ולולי שאמ׳ התלמוד
הל׳ כוותיה לא מסמכינן אנואי דפסיק הל׳ במתניתין
תלמ׳ ירוש׳ בר׳ פאה אין למידין לא מהלכות
ולא מהגדות ולא מתוספות אלא מן התלמוד
פי׳ לאו דסמכא הוא אלא אם יסמכו בו אנשי
התלמוד ויורו בו בכ׳ החולץ תנן אי זהו ממזר
כל שאר בשר שהוא בלא יבוא דברי ר׳ עקיבא

בענ׳
אנ׳

שמעון

382

שלשון הדיוטי הוא כל שחייבין עליו כרת דידי
שלום והלכה כדבריו כיר׳ ר׳ חנינא דצ״ל קיימ׳ לן
הלכה כוותיה ולא משום דתני במתניתין הלכ׳
כדבריו דבהדיא קימ׳ לן אין לומדין הלכ׳ לא מפי
תלמוד וה׳ מפי תלמוד ולא מפי מעשה אלא משום
דתני לה גבי הילכתא בסיקתא בפרקין קמא
בחלבא בתרא נוטה אמ׳ ר׳ אלעזר אעפ״ שנחלקו
בית שמאי ובית הלל בצרות מודין שאין ממזר
וכו׳ ותנן בקידושין סתם בפר׳ האומ׳ לחבירו
כל מי שאין לה עליו קידושין על אחרים הוולד
ממזר ואי זה זה הבא על אחת מכל עריות
האמורות בתורה ירוש׳ בב׳ החולץ בר׳ מנידה
מאי טעמ׳ שניה היא הנדה שאין בה שאר
בשר לפיכך אין ממזר בב׳ אמרו לו אכלת
חלב בגמ׳ ר׳ אליעזר כיר משה זה תלמוד יכול
אפי׳ משנה תל״לומ׳ ולהורות כיר׳ ר׳ יוסי בר׳
יהודה אומ׳ יכול אפי׳ תלמוד תל״לומ׳ ולהורות
שמעינן מר׳ יוסי בר׳ יהודה שקריאת התלמוד
אינה הוראה כמאן אזלא הא דתניא יצא שרץ
טמא וצפרדע טהור ששתויי יין מורין בהן
הוראה נימא ר׳ יוסי בר׳ יהודה היא דאמ׳ קרי
את התלמוד אינה הוראה ומקשינן עליה דרב
מי אמ׳ רב הלכה כר׳ יוסי בר׳ יהודה והא רב
לא הוה מוקים אמורא מיומא טבא לחבריה
מיר׳ כיון שהיה שותה יין ביום טוב ודבלא הוה
מוקים אמורא כלומ׳ לא היה דורש אפי׳
בדברים שיעשו ביום טוב שני וכל שכן לזולתו
מכלל דסבירא ליה דשתויי יין אסורין לקראת
בתלמוד כי הוראה היא ופרקינן דבלא הוה
מי כונע אלא כין ההוראה ואמרינן ולוקים
אמורא לאשמועינן תלמוד ולא יורה ופרק כל
היכא דמוקים רב אמורא לא סאגי ליה בלא
הוראה כלומ׳ לא יתכן לרב לה שמיע דברי תלמוד
בלא הוראה בס׳ גמ׳ דב׳ הישן מקרא ומשנה

תלמוד הלכות והגדות בס׳ גמ׳ דב׳ אלו מציאות
הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד בחלק בגמ׳
ר׳ שקיבה אומ׳ כלומר ענו רעים אלו בעלי תלמוד
וטוב לב משתה תמיד אלו בעלי משנה רבה את׳
איכבה בס׳ גמ׳ דב׳ משוח מלחמה הכן בחוץ
מלאכתך זה מקרא ומשנה ותלמוד ועתדה
בשדה לך אלו מעשים טובים אחר ובנית ביתך
בוא דרוש וקבל שכר בב׳ הגוזל עצים בגמ׳ נתן
לו את הקרן ולא נזילה ועושק אבדה ופקדון יש
תלמוד או יש תלמון קמא׳ מיר׳ דמשמע ויש
תלמון כין היורשין דילפינן מרישיה דקרא יש
תלמוד קאמינא דניכתוב קרא והשיב את
הגזילה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את
הפקדון אשר הפקד אתו או את האבדה אשר מצא מרבית
רחמ׳ גזילה ועושק ופיקדון ואבידה שמע מינה
שהיורשין משלמין קרן בר׳ גמ׳ דב׳ מי שאמ׳
הריני נזיר ושמע חבירו ואמ׳ תוב לא שבקת
רוחא לתלמודא

תלמיד

בב׳ א׳ בקידושין בגמ׳ כל מצוה
האב כל תלמ׳ חכמים שאינו עומד מפני רבו
נקרא רשע וכול

תלם

בב׳ ב׳ בכלאים בית שמאי אומ׳ עושה
שלשה תלמים של פתוח כיר׳ תלמים בגמו
בתלם עבותו כתוח מן כתוח הפתח

תלמיותא

בס׳ גמ׳ דברכות
ובס׳ גמ׳ דקידושין לעולם ילמד
אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מאי היא
מחטא דתלמיותא כיר׳ מחט של סדקית שאינה
של הבירה אלא שמאחין בה את הקרעין ודקה
ביותר ונקב שלה צר והיא מחטא דתלמיותא
ולמה ילמד אותה שהיא נקיה וקלה נקייה
מגזל וקלה דלית בה חסרון כיס

בבב׳ רבה בר׳ לח
ואת רסן זו תלסר

תלע בילמדנו ופרעה הקריב אל תיראי תולעת
יעקב למה נמשלו ישר' בתולעת לומ' לך מה
תולעת זו אינה מכה את הארזים אלא בפה והיא
רכה ומכה את הקשה כך ישר' אין להן אלא
תפלה שהאומות נמשלו בארזים שנ' אשור
ארז בלבנון תלח תלפיות
תל שכל פיות מתפללין עליו בברכת
בונה ירושלים בקרית שמע כוהס סכת שלום
על עמו ישר' ועל ירוש' בתפלה אלהי דויד בונה
ירוש' בפ' כר' תפלת השחר ירוש' הוא ההיכל
לפני היכל שכל הפנים פונות לו
בפ' בהרות כר' ז' תלט
בנגעים התולש סימני טומאה
כול כיר' שיער לבן שהפך בשאת והכוה את
המחיה להעבירה ביד עובר בלא תעשה
השמר בנגע הצרעת אלמא אל תעבירה ביד
בחלק בגמ' דור
המכול כולן חזרו בתשובה חוץ
מתולשמי כיר' עוף הוא ולא חזר בתשובה אלא
רבע הכל כדגרסינן בפ' אלו טריפות בגמ' סימני
העוף ח' סכיקות חובה תוהא חונה סונה
והורנגא תולשמי
תלת מילי מישתני שמיהו ככר
כיר' בעיקר חצוצרות כל' נמ' רב' החולק והילל
כוותיה דריש לקיש בהני תלת ושם מפורשין
כר' בגמ' דב' ראשית הגז אמ' רב נחמן בר יצחק
והאידנא נהוג עלמ' כהני תלתא סאבי כר
אלעאי בראשית הגז דתניא ר' אלעאי אומ' ראשית
הגז אינו נוהג אלא בארץ כר' יהודה בן בתירא
בדברי תורה דתניא ר' יהודה בן בתירה אומ'
אין דברי תורה מקבלין טומאה כר' יאשיה
בכלאים דתניא ר' יאשיה אומ' לעולם אינו
חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת
יד אחת קשיא ליה לר' ניסים בר יעקב ז"ל

מיכדי חטה ושערה שני מינים הם והזורען
באחת הרי זה כלאים ר' יהודה אומ' אינו חייב
עד שיהו שני חטים ושעורה וכו' ותני' נר' יהודה
חיטין ושעורין שני מינין הן ורחמנא אמ' לא תזרע
כרמך כלאים והואיל וחטה וחרצן כלאים
ושעורה וחרצן כלאים מאי טעמא דר' יאשיה
אינו חייב עד שיזרע חיטה ושערה וחרצן
במפולת יד ולא עוד אלא אפי' זרע חטה ושעורה
בכרם אחד לר' יאשיה פטור עד שיזרע שלשתן
במפולת יד כדגרסינן אמ' ליה לא צהריתן מי
לא קיימא לן כר' יאשיה וכול ואמ' מצאתי
טעם מפורש בגמ' דבני מערבא כת' לא תזרע
כרמך כלאים מלמד שאינו חייב עד שיזרע
שני מינין בכרם דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומ'
אפי' מין אחד על דשתיה דר' יונתן כתיב שדך
לא תזרע כלאים למי זה דבר נאמ' לא תזרע
בר' כלאים חבריא אמרין להתראה שאם התרו
בו משום שדך לוקה משום כרמך לוקה דקא
סבר יאשיה מדכת' קרא לא תזרע כרמך כלאים
דאלמא אינו חייב עד שיזרע כרמו מעיקרא
כלאים ויזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת
יד כי היכי דניהוו שני מינין וכרם בפ' אלו
דברים בפסח בגמ' הקטר חלבין רב אשי ביומא
דעצרתא עבדו ליה עגלא תולתא פיר' שלישי
לבטן שהוא מובחר מכל וולדות הפרה כי
הראשון כחוש הרבה והשני מובחר ממנו והג'
מוטב מכולם בפ' ארבע מיתות בגמ' בעל
אוב איכרי להו עיגלא תולתא פיר' קל וטוב
כמו עגל שלישי לבטן בר' גמ' רב' ר' יוחנן
ותלת עילעין בטומיה אמ' ר' יוחנן זו קרן
חדייב ונציבין מעמים בולעתן שמושלים
ומשתעבדין בהן כרסיים הינו בפומיה ובין שינה
הינו דמעמים בולעתן שאין משעבדין בהן
בדבר שכן שינו עומד לבולטו בויקרא רבה

ויהי

ויהי ביום השמיני פירש ר' עזריה כל האילנות
נקראו בשם פירותיהן תאינה מיתקרי תאינה
רגלין מיתקר וידלין חיזור מתקרי חיזור הדא
גופנא דתלתא שמהן מיתקרי גופנא דנביק
לגופנא ענבים דנביק מן ענבים חמר לומר לך
בה ענבים הללו מה אין את ממרסן כיר אין את
מוציא מהן כלום כך כל השותה יין הרבה סוף
שהוא מוציא כל מה שבמעיין

תלתן

בב' בבלאים וכן
תלתן שהעלת מינו עשבים בב"א
בריש השנ' בגמ' ולירקות תנן התם בכל מעשרות
התלתן משתצמח וירוש כדי שתזרע ותצמח
פי' חשוב פרי משתצמח לזרעים שאם יזרע
יצמח כיצד בודק עצמו נוטל מלא קומצו ומטיל
לתוך ספל של מים שקע רובה חייבת ואוקימנא
ברוב כל גרידה וגרידה כלום כיון ששקעה יש
בה עיקר פרי על כן היא כבירה התבואה והזתים
מאיזו משליש כיר כגון הפרי משנגמר ושכו
מניקל ג' סלעים כיון שתביא משקל סלע חייב
במעשר מיהו לן אמ' ר' זירא עשר תעשר את כל
תבואת זרעך פלו' עשר נדבר שאם תזרעהו
תעשר ממנו כגון דבר שזורע וצומח פרט
לקחות משליש שאינו צומח פיר תלתן חולבא
בלשון ישמ' והיא מן הזרעונין כגון עדשים והוא
מר בתחלתו וכששורין אותו במים נתמתק.

סליק פרק ט

אחל פרק י'

תם

בר' גמ' דב' כוי שאחזן
קורדיקוס דליתי תומא יחידאה פיר' שום
שאין לו בן אלא הוא יחידי.

תם

בב' גמ' דב' הזהב למירמא תומי לקרבלא
פיר' ליתן רצועות לסרבלא ולתקן לו ציצית
ונראה יפה

תם

שלחו מתם
פיר' מארץ ישראל לבבל

תב

בס' גמ' דר' כיצד משתתפין בתחומין
ארבע אמות התם תיימי בחות מארבע אמות
הכא לא תיימי בר' גמ' דר' הבית והעליה מודה
ר' יוסי בגירויה טל' מאב"ע דקאמ' ר' יוסי על המזיק
להרחיק את עצמו מודה היכא דממש עביד
ליה איהו חזק על המזיק להרחיק והכא נמי דכי
משיה אי ידיה נבלי מיא על התחתון איהו ממש
עביד ליה היזקא ועל העליון לתקן דתיימי והדר
עיילי סמא דמפסקי והדר נבלי טל' דלא נפילי
בהדיא מידיה על התחתון אלא איהו משו והיכא
דלא איפתחיתא מעזיבה ואזלי מיא עד דמטו נקוס
התחת ונפלו עליה

תבא

בב' ג'
בחולין תמא מהו אמ' דבא לא ידע האי
נבדא דעוף טהור מיחייב לשלחי

תבא

בור הוא הנרל תרג' תמא
הוא ערבא

תמר

בס' מעשרות התמר ונתן מיס
במירה עיין בערך פרצן.

תמה

בר' גמ' דב' התכלת הנוטל תכלת לסדין
בירוש אינו אלא כמן המתמיהין פיר' תמיהין עליו
בני אדם אותן שאין יודעין שמותר תמהא איכא
איסורא ליכא

תמה

שמה
ושערורה תרג' תמה ושני

תמהי

בבר' דאו טריפות
כגון נבלה תמהתא חיישין פיר'
עבלין

תמיון

תרג' וציים ורבצו
שם ציים וכגשו ציים

תמחוי

בב' י"ד בכלים כלכלין
שנחלק לשנים טהור חוץ משלחן
הכפול ותמחוי המזנון פיר' קערה גדולה שהיא
לאכילת מזון יש לבני אדם חשובין קערה

גדולה שהיא למאכולת מזון ויש לבני אדם חשובין
ויש בעוטה של קערה מעורות מעורות ודומין
לקערות קטנות בתוך קערה גדולה ויש בהן
כל מיני מגדים ומזון מינין מינין הוא זני תרבת
וכל זני זמרא וכת בשמים ונים ותרג למיניהון
לזנוהי מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול
מן התמחוי תמחוי נגבה בג ומתחלק בג כבר
פיר בעקך קופה בכלי מתבות כר יד בבלים
הסוקך והמחבך והתגמחויות פיר תמחויות במנין
קערות קטנות יש לעול והוא ראש העול והוא
חלק על עומדי השורים בשבת בכ כלל גדול
אמרו בגמ׳ היודע שהיא שבת ובר׳ כריתות בגמ׳
האוכל חלב כגון שאכלו בשני תמחויין ר׳ יהושע
היא דאמ׳ תמחויין מחלקין בכ אמרו לו אכלתחלב
ובספ בכ כהן משיח אמ׳ ר׳ יהושע שמעתי באוכל
מקבח אחד בה תמחויין בהעלם אחד שהוא חייב
על כל אחת ואחת בכ אין בין המודר ואוכל עמו
על השלחן אבל מן התמחוי אבל אוכל הוא מן
התמחוי החוזר גמ׳ אמ׳ ר׳ יוסי בר חנינא מ׳
מתמחוי החוזר לבעל הבית פיר קערה
שמשימין בו מאכל לפני האורחין ואם שמו
אותה לפניהן אין אוכלין בו ביחד שבשביל שניהן
מרבין בו מאכל ונמצא נהנה זה מזה אבל
אוכל הוא מן התמחוי החוזר לבעל הבית מותר
שכך היה מנהגם של אחד שסידרו לפני האורחין
מביאין תמחוי אחד לצורך בעל הבית ובני ביתו
ומחזירין אותו בשביל כבוד לפני כל אחד
ואחד אם רוצה לאכול יותר ואחר כך
מחזירין אותו לפני בעל הבית ואם רוצין
לאכל ביחד המודר והמדיר מאותו תמחוי
יכולין לאכול שלא הושם בו בתחלה המאכל
לצורכם בר ביצה בגמ׳ אין מולבין ואפי׳
בקנון ואפי׳ בתמחוי
בכר כלשעה בבולשין

תמכה

ובתמכה

תבלבנם

גמ׳ אמ׳ רבה בר בר חנה תמכתא שלג כורוש
קדרו ויש אומ׳ מדרון
בבל ובה פר ויאמ׳ אלהים יהי אור
הדליק הנירות וכנס לידע היאך הא יקובע
תמליום בילנסנו בר׳ כי מראש צורים
היה חופר ויורד ומבקש ליתן תימליום פי׳ הן
השיתין והן השתות והן היסודות והוא לש

תמן

כס גמ׳ רבר הגמ׳ וכר
מת הספינה קב וחצי קב רביע תורן
ועוכלא בכ׳ א׳ בשוטה ובגמ׳ במידה תומן וחצי
תומן ואפי׳ עוכלא פיר תומן קב שהוא חצי רובע
שמנה תר׳ תמני

תמן

בר גמ׳ דר
מומין תנא הזיור והליכן והתומן שהמן
זיפיו פיר דלית ליה דיסי עינים כלל׳

תמונתא

בכ׳ ערב פסחים בגמ׳
ואפי׳ עני אמ׳ ר׳ יוחנן תומנתא
קדמיתא דהות בציפורי דהות יתירה על דא רובע
ובה משערין רביעית לפסח פיר מידה ובה
משערין רביעית כלומ׳ מה שיתר על דא הוי
רביעית בפסחו

תמרי

תמרי מקמי נהמא כי נרגא
לדיקלא פי׳ פיר האוכל תמרים אליבא ריקנית
שוברין הגוף כמו הגרזן לאילן והאוכלן אחר
הסעודה מחזקין גופו כמו הבריח לדלת עיין
בערך נרג תימרתא דהינוניתא כבר פיר בערך
חן מה תחלת בכורים של כל פירות כשמתחילין
לבשל פירותיהן קורין אותן בלשון ארמי חינוניתא
בין לתמרים בין לשאר פירות בכ׳ אלו הן הלוקין
בגמ׳ המקיף מאן דאכיל תמרה בארבלא לקי
פיר דרך בני האדם לאכול תמרי כשהן בארבלא
ואם אוכלין אדם שם ואינן מעושרין מי יודע
שיתרה בו ויהיה חייב מלקות זית שמן ודבש
תרג׳ יונ׳ תמריא חלין ברובשא

תמר

תמרות ואבוונות וקפרס פיר תמרות הן לולבי

נצבה

נמצא וזובלין כשהן רכים משום דאדעתא דהכי
נטועי נהו כבר מברכין עליהן בורא פרי האדמה
ועל נופי גפנים דלאו אדעתא למיכל לולבי גפנים
נטועי נהו לא ברכין שהכל נהיה בדברו וכבר פי'
כן רש"י בערך צלף בכ"ג בשביעית התמרות
שלהן תמורי פי' הצץ קודם שהוא פתוח דומה
לתולדה כד מיגריץ נקטס ראשו ועלתה בו תמרה
בכ"ג במעשרות רבן גמליאל אומ' תמרות של
תלתן של חרדל ושלפול המצרי חיבות במעשר
בפ' י"ט סוכה אין מזין לא ביונקות ולא בתמרות
פי' כמין גרגרים קטנים שיש בראש האזוב

תמיד בפ' כיצד מברכין

בגמ' והוא אומ' מאימתי מברכין על
המוגמר משתעלה תמרתו פי' עשנו בפר' כל
הבשר בגמ' הבחל אין מניחין כלי תחת הבשר עד
שיעלה כל מראה אדמומית שבו מנא ידעינן
אמ' נר זוטרא משמיה דרבפפא משתעלה
תמרתו פי' כיון שיעלה מן הבשר עשן נצלה
והולך וזה ששותת שומן הוא ביומ' בפ"ג אמ' להן
הממונה בגמ' בית אבטינס היו יודעין לכתם
כנוון ולא היו יודעין להעלות עשן כמות שהללו
מתמר ועולה כמקל והללו מפצע לכאן ולכאן

תמיד בר' גמ' ד"ה אמ' להן

הממונה ר' מאי דומה תימור
שלחמה לתימור של לבנה תימור של לבנה מתמר
ועולה כמקל תימור של חמה נפצע לכאן ולכאן

תמיד פר' גמ' ד"ה המוציא יין

מאי שנא האי תימורא דתרנגולא
דמידלי לעיל משום דדאיר אבית פי' כי נגלל
עינו עיין פי' אח מפני מה עפעפים של מטה
מן העין של תרנגולת עולין לו על העין ומכסין את
העין מפני שעולין בדף שעל הכירה ואילמלא
מילמלי עפעפים היה העשן מעורן ואל
ידאה בעפעפי שחר תרנ' בתימור קריצתא ועל

עפעפי צלמות תרג' ועל תימורי טולי מותא

סליק פרק י'
אחד פרק יא

תנן בר' גמ' ד"ה דם חטאת
בזבחי' אמ' ליה אי תניא תניא בב' ר'
השותפין בגמ' כוכין גם כי יתנו בגוים עתה
אקבצם פי' גם בהיותם בגוים אם אכאה
אותם כי יתנו תינוי התלמוד עתה אקבצם
וכ' ואם לא יתעסקו אלא המעט ויחלו ממשא
מלך ושרים כלומ' יעלו ממשא מלך ושרים לא
יחלו יבטלו כמו לא יחל דברו תרג' לא יבטל בס
גמ' דבר הישן מקרא ומשנה במתלתא תנואי
בר מתוטלתא בר' גמ' ד"ה המוכר פירות בלתוא
בתרא לאטנויי מילתא קמאתי ותנא תונה
פי' והתנא ששנה כלומ' ששנו במשנתינו משמעה
ושנתם תרג' ותתנינון תרגירוש וינך לשני אחין
בחוץ ותני וגם אתה לא הגדתה לי ועתה
שמה בימי נעוריה תרג' ויתנהון תנן למימרי
תקראי אושי תרג' תהניהון לכולחני
להתנות על השערים בבל לבה נדש' מ
בער' סע בב' ב' בכתובות בגמ' הערים תנאי היו
דברינו נהו תנן בב' האומ' מקדש
כו בגמ' האומ' לאשה התקדשי לי מנה
לי בידך תנהו לכל בנעמד שלשתן קנה בפרק
מי שמת בגמ' ראו הני תלת מי לי שוינהו רבנן
כהיל בלא טעמ' וכול שד מנה לי בידך תנהו לכל

תנר בב' יוס הכפורים
בגמ' חולה אימור דטבא בעלמא
נקיט ליה וספיק נפשות להקל בב' בנות כותים
בגמ' קישות ג' ימים והא הבא בעלמא הוא
דנקיט לה קא משמע לן פי' כגון טרידה

דעת בעלמ' הוא דנקיט לה קמ"ל כיון דשתב
מן הצער טמאה זבה ווהמיתו חיתו לחם תרג'
ומן תנבא דנקיט ליה מדחקא נשמותיה מזונא

תנוק
בויקרא רבה בך צו
אמ' ר' יוסי מפני מה מתחילין לתינוקות
לתינוקות בתורת כהנים יתחילו להן מבראשית
אמ' הקב"ה הואיל וקרבנות טהורים והתינוקות
טהורים יבואו טהורין ויעסקו בטהורים

תנור
בכ' ח' בכלים תנור
שהוסק מאחורין או שהוסק
שלא לדעתו פי' תנור שהדליקו בו אש
מאחוריו או שהוסק שלא לדעתו פי' התנור
כדי להתגנב או שהוסק שלא לדעת אדם מוסף
התנור פי' תוספת התנור שעושין על התנור
שאם ישאר מן הלחם שלא יכילו התנור אופין
אותו שם

תניתא
בב"ב
בר' ויהי מקץ אמ' חמת בחלמא
תנייתא דביתא רפקעא

סליק פרק יא
אחל פרק יב

תסור
בבר' רבה פרש' ס"ח הני
משמני כגון דתסוריא חסירין מה
עביר ונמלא יתהון בפרש' כג אוף עירס
למה נקרא שמו עירס ששתיר לערים תשווריות פי'
למלך המשיח בילמדנו ברא' ואתחן והיו למלך
תיסווריות בכל מדינה בפרש' דבחמשה השלישי
כתחו לה תיסווריות ואכרותיה בירקרק חרוץ
תרג' ותיסווריתא מליין אוכרידון סנין
מזוינו מלאים תרג' תסברייהא

תסיל
בבר' אין טריפות
בגמ' סימני העוף תסיל כסול כתרין
וכשר בבניונה שמע גונה מין יונה הוא בסו חולין
חולין בגמ' העוף טמא בעי ר' ירמיה יונה של
גבי ביצי תסיל תסיל של גבי בניי יונה מהו
בכ' המגרש בגמ' כתב כל העופות כושלין וכו'
חטאת חוץ מיונה ותסיל

תסם
בסס גמ' דתעניות בכ' בן סורר
מאימתי ובב' אין מעבירין בגמ' חולין תנן ר' יין
תוסס אין בו משום גילוי כמה תסוסתו ג'
ימים בילמדנו אז יבדיל משה אמ' לו הקב"ה
לקין הי אחיך אתה כופר ווימו תוסס של קולדרי
אחיך צעקים אלי מן האדמה ברא' מגלה
והעצמות יחדיו אתה מוצא בשעה שנגלו ישראל
היה גוכן תוסס כהרא מרקחתא

תעב
תועבה תועה את"ה
בה כבר פי' בערך תבל

סליק פרק יב
אחל פרק יג

תף
בר' גמ' דכ' יוצא דופן
אתא שייליה לרבא אמ' ליה דומה
הויא אתא שייליה לרב יוסף אמ' ליה דומה
הויא הדר אתא לקמיה דאביי אמ' ליה ברוקא
דהדדי תביתו בכ' הזורק בגמ' כיצד אותא שייליה
לאביי אמ"ל מתנית היא אמ' ליה כולהו ברוקא
דהדדי תביתו פי' כולכם ברוק אחד תרוקו בבר'
מעט שאמרו בגמ' ארבע כלמיא דבעדי לך
תף שדי תוף שדי פי' תרוק רוקך והשליכהו
מכך

איתרות

תפח
בר' גמ' דפר'
הכיצנע הוציא חצי גרוגרת
לאכילה וצימוקה וחזרה ותפחה בכ' ג' בטהרות
הניקן בגשמים ותפחו טמאין בכ' ב' בעוקצין
בשר העגל שתפח ובשר הזקנה שנמעטו פי'

עניין

ענין נביחה והור [illegible] הזהב [illegible] כשהד
שיזונל זף בצ [illegible] [illegible]בח כיל [illegible]
מחליין כלו [illegible] [illegible]אר שלוש
לזגרסיו [illegible] [illegible]ר
גערי [illegible]
בת [illegible] [illegible]לה
[illegible] זלשה
[illegible] השוכ
[illegible] זילו שר
[illegible] אישע
בו [illegible] בב׳ א
בגבודוו [illegible] טמא דרלי
כקיבא דקנא ו [illegible] זיקבא דמיתחזי
דקא מיתחזי בכר׳ או כוז׳ . בגמ׳ מצאשך
ההוא גברא דקא דרי כיתבא דאופי ואותביהו
וקא מיתכח כיל ינע והניח משואו לארץ כדי
לינוש

תפוש

תפוח היה
במזבח עיין בערך
מזבח בגמ׳ דכל שע במעילה איתמר הנהנה
מאפר תפוח שעל גבי המזבח וכל כיל שהר
תפוח הינו לאחר שהרים תרומת הדשן ושמו
אצל המזבח למטה והנשאר בדשן שעל גבי
המזבח היה צוברו ביחד ועושהו עגול כעין
תפוח וגבוה כעין כובע ואחר כך פושט בגדיו
ולובש בגדים אחרים גרועים מן הראשונים
והיה מוציאו חוץ למחנה לבית הדשן ונהנין
קאמ׳ הנהנה מאפר תפוח ור׳ יוסי סבר כיון
דצריך הוצאת הדשן בגדי כהונה דכת׳ ולבש
בגדים אחרים אעפ׳ שפחותין מן הראשונים
בקדוש תיהו הוו ומועלין בו בב׳ ר׳ בעב׳ זרה לוקחין
נתבעוטה מן הנכרי אעפ׳ שנוטל בידו ונותן
לתוך התפוח כיל קיבוץ ענבים ונקרא תפוח
בב׳ הקומץ רבה בגמ׳ ו׳ קני מנורה כפתורין דומה
הן דומין לתפוחי הכרותים כיל כמין תפוחי

הכרותיים עגול כולו חוץ ממקום הפינוס

תפי

עלפכו ועל תפו ס״א
טפין ובבר כיל בערך טפי

תפי

בב׳ כיצד מברכין בגמ׳
על הירקות דיתיב אבי טפי בבי׳
רבה ועביד תוף תוך בד׳ בג׳ דכל המוציא
יין מש׳ דדייר אבי תפי בבי׳ רבה כרש׳ יח
ובויקרא רבה וכי ישוך ובילמדנו בבל׳ ויקהל
צבה ההיא קידרא על תפיה תנור וכירים תרג׳
ידוש תפין שפות הסיר תרג׳ תפי דורא ועצמותי
במוקד נחרו תרג׳ ואבריי היך תפיא חדרן

תפל

בב׳ מכנין בגמ׳ חבילי
קש תר׳ דנמלית מותר לטלטלן
דג מתפל אסור לטלטלו וכול

תפל

בב׳ ג׳ בשוטה המלמד את בתו תורה
כאלו מלמדה תפלות בפסחי׳ בס׳ מ׳ ד׳ האשה
נשים שעבדים משום תפלות כיל עבירה כמו
קב ותפלות

תפל

בב׳ ג׳ בשלי
לא בתפלה ולא בקייע בס׳ מקוות
ותפילה של ראש בגמ׳ שאינה חוצה כיל תפלה
היא האחת של ראש או של יד תפילין הן שתים
של ראש ושל יד בהגדה כל׳ יח בבלים תפלה
ארבעה כלים התיר קציצה ראשה וכול
בס׳ מגלה העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה
מצוה כיל תפלתו עגולה כאגוז סכנה ואין בה
מצוה כעמים שנופל על פניו צרחוס וחנוך וירצצו
מוחו וזו היא סכנה ואין מצותן אלא מרובעות
בב׳ התכלת בגמ׳ תפילה של יד אמ׳ רב ששת כל
שאינו מניח תפילין עובר בח׳ עשה

תפילין

כתב ר׳ חננאל ז״ל
בב׳ אלו נאמרין בהלכ׳ ברכת כהנים
ומצאנו שאמ׳ רב נחשון גאון הא דאמרי דבין
תפלין בראשו וספר תורה בזרועו זה ספר
תורה שאמרו כגון שכתוב בו מן אנכי יוי אלהי

עד כל אשר לרעך שהן תרי"ג אותיות כנגד
תרי"ג מצות שבתורה כ"ר ורב משה גאון אמ'
מאן דעאל לכנישתא ומשכח ציבורא דגמרו
פיסוקי דזמרא אומ' ברוך שאמ' וחותם מהולל
בתשבחות ואומ' תהלה לדוד ארוממך כול
ונגדלנ ואומ' הלויה הללו אל' בקל וחותם בישתבח
ומהדר ומתפלל עם הציבור אבל לומ' פיסוקי
דזמרא דזמרה אחר תפלה לא דקודם ניתקנו

תפל

בר' גמ' דברכות
תפלתי סמוך למטתי פי' שלא
ישאר לי דבר מלאכה לעשות ויהיה לבי טרוד
עלי אלא מאחרי תפלתי אסב על מטתי לאכול
דבר אחר ד"א שתהא תפלתי קודמת למטתי
שאם אקדים מטתי לתפלתי אני מתירא שמא
תחטיפני שינה וארדם ונמצאתי ישן בלא תפלה
ד"א שיהיה מקום תפלתי סמוך למקום מטתי
כדי שלא שיהיו עיני מצויין שם אצל תפילה

תפנ

בס' גמ' רב' התכלת
ובר' יט
בתורת כהנים מנחת
תפני תופינה רבה ר' דוסא אומ' תופינה נוי
פי' תופינה נא האי נא אפוי ולא אפוי כל צורכו
כלומ' כשהיא מטוגנת אינה אפויה כל צרכה
וכשהיא מכניסה לתנור היא נא הינו תופינה
נא תופינה רבה כלומ' תופינה הרבה אפויות
איכא דאמ' שיעשה חלה דקה ורחבה הרבה
תופינה כשהיא נאה כלומ' בלא שמן שאם
היה מטגנה תחלה ואחר כך אופה היתה שחורה
מחמת השמן ולא היתה נאה

תפם

בב' כיצד משתתפין ר' יהודה אומ' אם
יש תפוסת יד של בעל הבית אינו אוסר עליו
פי' דאית ליה לבעל הבית מקצת כלי תשמישו
באותן בתים דכיון דלא עקר דעתיה מנהון
ההוא איניש דדר שם לא אסר על מאן דאחית
עירוב בב' השותפין שנדרו אם יש לו בהן
תפוסת יד [illegible] אסור גמ' מאי תפוסת יד
אמ' רב נחמן [illegible] שיש לרבינו פי' שייר
לעצמו למחצה לזוים
מותר פי' ששייר לעצמו הבנים שעושין בגדרחון
כ"א אם שייר לעצמו מקום בגדרחון כדי להניח
שם בגדים של יוצר וק[illegible] חטנים שלאחר
שעושין מהן כלי [illegible]
בעלמא פי' [illegible]
כנגד הכוליא ל[illegible]
[illegible] בב' יז'
האחין שקנו מתרומ[illegible] תפוסת [illegible] פי' קודם
שיחלקו האחין בנכסי האב קנו [illegible] מנכסין
של אביהם קנו מתפוסת הבית חייבין כבר
פירש בערך קולבון בב' כל הצלמין אבני היא
האשרה אסורה מכנג שיש בה תפוסת ידי
אדם פי' בגמ' כל שיש בה ידי תפוסת אדם
לאיתויי מאי לאו לאיתויי אילן שנטעו ולבסוף
עבדו בב' נגמר הדין בגמ' ואם לאו העד השני
והא תנא אין נקברין עמו אמ' רב פפא מאי
עמו עמו בתפיסתו פי' בד' מיתות דילה כדנרסינן
מת תופס ד' מיתות בב' נערה שנתפתתה בגמ'
אם תשתבאי והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה
מותרת פי' לא נתפשה באונס אלא ברצונה
מסרה עצמה ברצונה לביאה אסורה בר' גמ'
דשבת ותופסת עד עשרה פי' רעד י' הויא
כרמלית אבל למעלה פי' רשות היחיד הוא ויש
מפרשין מקום פטור הוא

תפר

בב' כג בכלים מפני שהתפר מחבירן

תפת

ובנו את במות התפת
אשר בגיא בן הנם כבר פי' בערך
גיא'

תפתח

בב' חזקת הבתי'
בגמ' חזקתן ג' שנים אמ' רב נחמן
תפתיחא לא הויא חזקה פי' שדה שלא חרש
אותה אלא הוגשמה ונשבה הרוח וזרחה השמש
ונתבקעה כגון פתחי חרישה וזרע בה כגון זה

אינה

תפו"ת יונה חזקת כתה יסוד
בפ כל בבלים תבות של חמור שהוא
יושב עליה כו בלשון ברדא והיא של צמר ששוין
אותן בלשון טרון שאין בלשון ישמעאל לדבר ויש
מפרשין ענים העשויים על גב החמור למשוי

פרק יג

תיק בס כל כתבי הקדש מ'
מתעלין תיק הספר עם הספר בבר' יג
בבבלי תיק נבלים וכל שלה ויצא מנוה תרג
שלף. ונפק מן תיקא פיל נרתק כלי זמר

תיקו בס ירושלמי מהו תיקו
פיל כמו דבר שעומד בתוך התיק
ואין ידוע מה בתוכו ודין תיקו כבר טל בערך
גם מהו תיקו בבמה מקומות נמצא
תיקו ומה ראו תיקו בס השמ' כך ראינו
שתיקו נשתקל הדבר ולא מצאו לו חכמי הכריע
לקו במקומו הלכה ובמקומות הרבה הוא
בתלמוד בלא ענין בין באיסור והתיר ובין
בדיני ממון שבכל מקום שנשתקל הדבר
לחכמים האחרונים שפירשו המשל ולא מצאו לו הכ'
לאותו דבר קבעו תיקו בסוף השמ' מבלבתי
דיינין אחר תקנה לתיקו בזמן שמגיע
בית דין דבר מן הדברים בהן תיקו
יל' בית דין אם דבר אסור והתר וטומאה
וטהרה וכשר ופסול הוא עושין אותו להחמיר
שספק איסורא לחומרא ואם בדבר ממון הוא
עושין אותו להקל שספק ממון להקל.

תקב בכריתות בב' אמרו
לו בגמ' כמה ישהא מארבה
בד מכוה בתקיבה אחת פיל כגון שינקב
בתקיבה אחת במציצה אחת ככה ולא הניח
טיפה מלוכלכת על פי הדור

תקל שבר משתו מתקולתא כבר פיר בערך
צף בסוף גמ' דבבא קמא רב חסדא הוה ליה
אריסא דהוה תקיל ויהיב תקיל ושקיל פיר בשיעור
שהיה שוקל ונותן לרב חסדא היה שוקל ונוטל
לעצמו ואינו פוחת לעצמו כלל מענ' דרב חסדא
היה שוקל ונוטל לעצמו ואינו פוחת לעצמו
מידיה דארעא הוה לא היה לו יותר כלום זה
פיר חכמי מעאכנה. בפיר ר' חננאל זצ"ל כתיב
אריסיה דרב חסדא הוה תקיל יהיב תקיל
שקיל והוה שקיל מגרא וכתתא סלקיה ושקל
מאי דאית ליה מה' וצ' לצ' ח' בב' איזהו
נשך בגמ' מכרין ההוא דורא דבני מר עוקבא
דהוה בימר שמואל תקיל ויהיב תקיל ושקיל
שקיל מגרא ושקיל כחתא בס גמ' דכתובות
ר' חנינא מתקיל מתקלא פיל היה שוקל האבנים
והיה מוצאן קלות כיון ששקל ונמצאו כבידות
אמ' נבנסתי בגבול ארץ ישרא' כדכתי' ארץ אשר
אבניה ברזל תקלין חדתין תקלין עתיקין עיין
בערך כפרת

תקל בס גמ'
דב' משקין ובב' חזקת הבתים בגמ'
בס' דברים אמורים במחזיק האי מאן דתקיל
תיקלא פיל חופר הקרקע ומשווה כדכתי' הלא
אם שוה פניה

תקל בב' ד'
מיתות בגמ' הבא על הזכור תקלה
יתקלון פיל תקלה במפורש במתניתין לפי שבא
לאדם תקלה על ידיה שחטא ושנהרג
קלון שדבר מאוס הוא וחרפה לבוא על הבהמה
וכל זמן שעוברת בשוק אומ' זו היא שנסקל
איש פל' עליה בשביל כך וזה הינו קלון בפר'
שילוח הקן בגמ' עוף טמא לא אמרה תורה
שנה לתקלה

תקן בב' גמ' ר"ג
הגוזל תקנת השוק תיקן כתובה

לאשה בב פיר בעל קר שלחן שלי אונו מ׳
ניתוקן בב מי בע חדש בגמ׳ דבל סדר תעניות
כיצד ובס גמ׳ דה ב בסנהדרין אבל מה מעשה
יתקנתו קולקלתו פיר כיון שנתקלקלה ידישתו
בבית אב שלא הותר שאפי יבנה הבית המקדש
אינו משמש עד שישב בבית דין של כהונה
ויקבעוהו באו זה יום ישמש

תקע
ברה גמ׳ דה כל הכלים גדרה שמא
יתקע פיר שמא יתקע בה מסמר או יתיר
בר גמ׳ דה הבא על יבמתו והאמ׳ רבא בס גמ׳ דה
כיצד הרגל נפל מראש הגג ונתקע חייב בד׳
דברים פיר כגרנץ לו שנטל על כריסה ובא
עליה חייב עד שיתכוין כרבנן למימר לקמן
בזה פר הבא על יבמתו ביבמות בב בית שמאי
בגמ׳ ב אחין והתוקע עצמו לדבר הלכה
פיר כל האומ׳ אין לו אלא תורה שאומ׳ אין לי
עסק בכל המצות אלא בקריאת התורה בלבד
אין לו תורה כלום אפי שכר התורה אין לו דכת
ולמדתם ועשיתם וכול כלומ׳ המתעסק בקריאה
בלבד מעג דמגמר לאחריני ומזלי ועבדי מצות
איהו לית ליה אגרא בהגדה דה השוכר את
הפועלין אמרתי לו אבל מי תקוע

תקע
בר גמ׳ דה כיצד
הרגל ובב א בקידושין בגמ׳ וחכמ׳
אומ׳ בכסף תני דמי בר יחזקאל בתרנגול שהושיט
ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו וכול
עד תקע באזנו וחירשו נטור אחזו ותקע באזנו
וחירשו חייב ובגמ׳ בכסף בית שמאי אומ׳ ובס
גמ׳ דה יש בכור ובר גמ׳ דה שור שנגח ד׳ וה׳
שוורים תנן התם בב החובל בחבירו התוקע
לחבירו נותן לו סלע ולא תימ׳ סלע ד׳ זוזי אלא
סלע פלגא דזוזא וקרו אינשי לסלע פלגא דזוזא
חנן בישא תקע ליה לההוא גברא וכול פיר
תקיעה בקול באזנו ולא בהכאת יד כדאמרי
המבעית את חברו פטור לדיני אדם כיצד
תקע לו באזנו וחירשו פטור אחזו ותקע בו
וחירשו חייב והכא בשאחזו ותקע בו ולא הזיקו:

תקרב
אלבש לשלן עירא
היאירי
תרגלין את עורא דמתקוע

תקוק
זבר עקביה בן
מהללאל ובסוף גמ׳ דה שתי הלחם
וכול אפי תקפה עליו משנתו בבר יוחנן נשך
בגמ׳ כיצד לקח ומי איכא תקפה הוא דלא והיבא
מאי פיר אדם חזק בציקנות שאינו מוותר
לאדם בפרוטה הילך ד׳ זוזי אחבותא דתקיפא
מי תקפא ה׳ ברשותך פיר אם החמיצה
בב שנים אוחזין בגמ׳ זה ישבע בעי ר׳ זירא
תקפה אחד בפנינו מהו

תקף
בב עקביה בן מהללאל ובס גמ׳ דכרן
הישן גדרות שוות תקופות וגימטריאות:

סליק פרק יד
אתחל פרק טו

תר
בב כל הנשבעין בגמ׳
ותרענו באהליכם תרתם וגניתם
באהלו של מקוס אלא שפינה

תר
בב א במעילה קדושת שילה יש אחריה
התר קדושה ירוש אין אחריה התר

תר
המוותר על דברי נביא
עיין בערך ויתר

תר
היתה בו יתרת עיין בערך יתר

תר
בב תמיד בגמ׳ השוחט את הפסח ובר גמ׳ דשבועות
ובס גמ׳ דה אותו ואת בנו הותרת התראת ספק
לאו שמה התראה

תר
בב כל הגט
בגמ׳ המביא גט ובס גמ׳ דה שנים אוחזין
איכא דאמ׳ היכא דתרו בי תנא מעג דהוחזק

דלת

ובל מעשרת ענבים תרג' מתרת

393

דף ת

שכוחי שירתא ברכואות דכר מי שאחזן
ונמנו בשותב ויתהייה במי"א בב' אין
מעמידין בגמ' והשיקות עינבין תר
בפר' המוציא תפילין בגמ' שרשיו והמקא
נתרי פירי בגרפ' א' בבבא קמא בור עביד
לנתורי פי' יסקה עפר והקידוי ויתח פי הבור
בפוס ויהי בשלח פרעה מותרתר עפרא פיר
מעלין עפר ונפל בעלה כלנו תרג' ונתרנא
כמו תקטוף תר בפר' הקורא את המגלה בגמ'
ומתנמנם ובה' גמ' דכ' הבא על יבמתו ובפר'
ערבכח? בגמ' אמ' ר' יוסי נתנמנמו היכי דאמי
מתנמנם אמ' רב אשי ניכ ולא ניסתיר ולא
תיר בב' אין מעמידין בגמ' וגבינת בית אונייקי
תורמינך שמעתך פיר התעורר לך שעתך
באומ' בגמ' דביחה הוא עובדה כמא תורמינך שמעתך
תשא אותך שמועתך ודוב שמועה זו באומ'
בגמ' דביחה הוא עובדה וישנה לשחיטה
מתחלה ועד סוף תר בס' גנו'
דכר אמ' ר' עקיבה תורי דקל אחד פיר
בנכרא דקורא למטה ממנו יש בו כמין נקבים
ותופרין בהן וראוי אחד מהן לתבור בו פיר דלעת
יבישה קטנה ששותין בהן יין לכיבך שנינו לענין
הוצאת שבת תורי דקל אחת שאפי' אחת ראויה
לתבור בה פיר דלעת והינו דיתא דקא אסר רב
הונא בר נתן תר בסנהדרין
בב' גמ' דכ' כהן גדול או תור בצפר בתלג
ימות פיר אם השור בשחר בשלג ימות מרוב
הקור ובטיהרא בצהרים בחצי היום ידמוך
יישן מרוב החמימות בצל התאנה וישלח משכיה
בלומ' שמהפך עצמו בכותל ומשפשף דמצער
ליה החמימות עד שנמרט עורו זהו אדר נגזור
ואם לאו דאינו חם וכל היום היה צינה לית דין
אדר וצריך לעבר אותה שנה תר
בבר' על אלו מומין חריץ שלעין גמ' אמ'

רב כבא תורא ברא דשבוותיה פיר עור
החיצון שפה רפין תרג' תורא
ניקף לכונליה תקות חוט השני תרג'
תולא דחוט דזהוריתא תרב
תרבא דאייתרא עיין בערך סטח ופיר
בערך יתר תרבא בכ' גמ' דכ'
אותו ואת בנו שר כאן לא פליגי
רבנן ור' יוסי אלא בשור הבר וכול עד דרבנן
סברי הדכות בגמ' תורבלא מינא דבהמה הוא ור'
יוסי סבר כיון דחשיב ליה בהדיה חיות מינא
דחיה הוא' תרבין בב' השותפין
בגמ' סמך לו וחד משייר תרביצא
בפר' המוכר פירות בגמ' בית גדול תנא
וקנטר י"ב על י"ב מאי קנטר תרבץ מטיה
בל' גמ' דכ' כל גגות בעניים שלקה לאיסור והיכי
דאמי כגון דעבדא להדי תרבצא דמגריץ
לנטורי תרביציה הוא דעבד בר' גמ' דטענותיך
טובא לשתא דשבת ארמלתא איכא דאמרי דלא
ביירי בה תרביצי פיר חצירות וכן מפורש בב'
המוכר את הבית בגמ' המוכר את החצר ר'
אלעזר אומ' המוכר את החצר וכול עד בי פליגי
דאמ' ליה דרתא ר' אלעזר סבר תרבצא משמע
שכן תרגמינן חצר דרת על כן אמ' לא מכר
אלא אוירא של חצר וכשטבת ארמלתא שלא
דרך גשמיים כטובת שהגשם בעל לארץ של
והולידה והצמיחה לא ביירי תרביצי כלומ'
אין מצויין שנמה החצרות אלא שוכנים
שם שלא באו גשמים כדי ליכנס לבית לא
השם תרג' לא תבור עה' דלא ביירי תרביצי
כיון שיש חום יושבין באויר החצר להרווח
ברווח להיכך אין מניחין אויר החצר בירה
בלא בני אדם אלא שוכנים בה כמא תרביצי מ'
מקומות שתרבצו במים כמו המרבץ שהוא
ומרבצים שהם לבן בשביעית וכשיורד יורד

במרחשון וכסלין והשדה מתרבצת ותתיבשת
בטבת חורשין אותה וזורעין אותה אבל כ׳
כשיורדין גשמים גם בטבת אין יכולין לזרוע
ובייר׳ תרביצי כמ׳ תרביצי בתי מדרשות כלומ׳
אין חריבין בתי מדרשות שיכולין תלמידים לבוא
שאין מעכבין להן הגשמים וטבת יש להן כנאי
יותר מכל ימות השנה איכא דאמ׳ דלא שקיל
שבתנא כלומ׳ לא נסתלק החום אלא ישנים בתחים
כתוחים מפני חוזק החום בס׳ גמ׳ רפ׳ התורה
נתרבצא אמרי ומידבר הלמר בהקש חוזר
ומלמד בהקש בבלה לא איתמ׳ כד גמ׳ דכ׳ אלו
טריפות איזהו תרבץ הוושט יונה אמ׳ זורא
מבלעתא

תרבקנה

בבר׳
רבה פרש׳ יז׳ שר׳ מקום שהנהר
מהלך שם היא ארץ ישר׳ ואיזו זו זו תרבקינה

תרבות

בד׳
שהן כ׳ נזיקין בגנין
תרבות אין מושין בס׳
עדה טבלה ביום של אחרין ושימשה הרי זו תרבות
רשה

תרבתר

בד׳ כלאים
הכרוב והתרובטך פיר׳ מין
של כרוב הוא ונקרא בלשון ישמעאל קנביט וג׳
ומיגדל ועושה זירעונין והוא קבוץ ואין נגררין
העלין ובחלג׳ ירוש׳ פיר׳ כרוב דקיק

תרג

התריגו לפחמין הרקיעו
להבין עיין בער׳ רקע׳

תרגב

בד׳ גמ׳ דכ׳ מקום שנהגו בשלמ׳ שכר
מתורגמנין דמי חזי כשכר שבת פיר׳ הדרשנין
שדורשין בשבת בציבור ועושין להן הפסיקה
נראין כאלו שכר שבת בכ׳ האיש מקדש ט׳ בגמ׳
התקדשי לי בכוס המתרגם בפסוק בצורתו
הרי זה בדאי פיר׳ כגון ויראו את אלהי ישר׳
וחזו ית אלהא דישר׳ הרי זה בדאי כי אין הקב״ה
נראה והמוסיף עליו ומתרגמו וחזו ית מלאכא
דיוי דאלהא דישר׳ הרי זה מחרף ומגדף שעושה

הכבוד מלאך אלא יתרג׳ וחזו ית יקרא
דאלהא דישר׳

תרגימא

בפ׳ ערב פסחים בגמ׳
למנחה אבל מטוב׳ במיני תרגימא סמוך
בגמ׳ ועוד אמ׳ ר׳ אלעזר ישלים במיני תרגימא
פיר׳ מיני כסנין דתניא בברכות הביאו
לפניו מיני תרגימא מברך עליהן בורא מיני
כיסנין בבר׳ יום הכפורים בגמ׳ ר׳
הכפורים מאי מיני תרגימא בחת׳ דלא
שכיחי פירי ואו בעית אימ׳ מיני תרגימא
פירי נינהו

תר...

דוברות
בים תירג׳ תירגוסין

תרדין

ומיסיסין עיין בער׳ סיסין

תרדה

בפ׳ ר׳ אליעזר אומ׳
אם בגמ׳ אין עושין לה חלוק ליתרהן
ליה עד דמיבלע ליה דמיה בס׳ נמ׳ דכ׳ ואלו מגלחין
מיתרה ליה ל׳ יומין בפ׳ מרובה בגמ׳ אין מגדלין
אמרי מאן נתרה נתרה נטרה שמו ונתרה רב
או אסי בכ׳ א׳ בעב׳ זר׳ בגמ׳ אין כונן קא מיתרהו
אמרה ליה ומאי נבקא מינה בר׳ בגמ׳ דכ׳ מי שאחזו
תרייה גבי עד דבנייה לבית מקדשא בר גמ׳ דכ׳
אין מעריכין קא מיתרה סיהרא תרי יומי סא
מותאחר

תרווד

בפ׳ יו׳ בכלים
ויש שאומרו מגידה גסה מלא תרווד
רקב כמלוא תרווד גדול של רופאין בבל׳ העור
והרוטב בגמ׳ דסנך קולית נבלה ר׳ שמעון אומ׳
שלש טמאות פורשות מן המת ב׳ בכל אחת וג׳
אין בהן ואלו הן מלא תרווד רקב והגס כשעורה
וגולל ודופק מלא תרווד רקב מטמא במשא
ובאהל ואינו מטמא במגע והיכן מגעו באחת
מהן וכול׳ בפ׳ כהן גדול ונזיר ועל מלא תרווד רקב
גמ׳ כמה שיעורו חזקיה אמ׳ מלא פיסת היד ור׳
יוחנן אמ׳ מלא חפנו וכול׳ תנ׳ איזהו מת שיש לו
רקב שנקבר ערום בשייש או על גבי רצפה של

מצניע

ילים

יבנים פי׳ עונג יון רקב אלא הבא מן הבשר
ולאהשימנו ולא הכלוס סוף כלים תדור שהוא
כתון על השולחן בסוף שלא יעשה אדם עצנות
יבוון וזהו תדוורות

תרד

בסוגמ׳ דב׳ שור שנגח את הפרה
יפל חטים והתרומות פטור בב׳ השוכר את
הפועלין בגה׳ שכן היתה אוכלת ומתרזה
להן לשום דשני לה וחא לא מעלי לה פי׳
משום דדוחקו הרוחות בבטנה נושלחת זנוודה
בגר השוחט ג׳ בגמ׳ השוחט את המסוכנת כמן
שותא כיון שמתרזה פי׳ שהטילה רעי כגון
קוּנח בכח הדוה בב׳ ו נאמרין בגמ׳ מרכות העומר
בפניהן מיד תרד פי׳ מתחלחל ומתמלאה בטנו
רוח ומשלח זנוודה מתריזין מתוך כניקטיהן

תרפי

עיין בערך כניקט
ולא היו הדוטות סא׳ טרוטות עיין

תרטא

ערך טית ופלגו
תריטא כבר פי׳ בער׳ אזיא בב׳ הגוזל
עצים בגמ׳ גזל מטבע ובב׳ העור והרוטב בגמ׳
עור איש אמי כי תריטא מא׳ליה אין אמי כי
ביא אמ׳ליה אין פי׳ תריטא משקל רובע הקב
כלומ׳ אמי הוסיפו על המטבע כי משקל תריטא
משה לו ואמי עשאוהו כי נפה משרפ׳ לו

תוך תוך כדי דיבור

תריקר

עיין בערך יק ליבס
בר׳ מג׳ תר מי שאחזו אויטרא

תריק

תריסקשנין בב׳ ח׳ שרצים
גמ׳ אם דואה מענגדון כנגר
ותרייקי פי׳ סממנין שמערבין אותן ומשקין
אותן למי שאחזו חמה ושם אותו סם תרייקי
בס׳ נג׳ דכי אין בין המודר חד להלכין יומין כי
תרייקא לג׳ ה וכי חילדא לדיקלא פי׳ כקוצים
שגדלים סנג׳ הדקל שיכין לו שמשכרין פירותיו
כך יפה לגוף אשוב נעשה יותר בריא

תרכוס

בב׳ כר בכלים שלשה
תרכוסין הן פי׳ ענין מרגן הן מן עץ
ויש אומ׳ מן העור הן ובלע׳ מאלא
בגמ׳ דב׳ במה מדליקין

תרמר

עד רבליא דגלא דתרמודאי פי׳
עצים שמלקטין עצים וזו היא פרנסתן והן שוהין
גומר משוק אם יבוא אדם לקנותן בתשובות פי׳
תרמדאי עצים הן שנקראין כך

תרמל

בגמ׳ דב׳ במה מדליקין
גר שבא במקלו ובתרמלו בב׳ יבמות
שהוציאה להן מקלו מנעלו ותרמלו בב׳ כ׳ בכלים
והתרמל חמשת קבין הן בב׳ טר בכלים נ׳ ותרמלין
הן וכל כח חמות שעשאה תרמל בב׳ י״א בעעים
כל הבגדים והחמת והתרמל נראין טדרכן פי׳
כלים שלעור ומוליכין בהן מיני מזונות וכו׳
דבר וכילקוט תרג׳ ובתרמיליך בב׳ ב׳ בשבועית
מכונס הנמלונין שתירמלו פי׳ שהקשו ועשו
כמו כרס כמו תרמילו ירוש׳ עבדין קנקילין

תרמוס

בב׳ נוטנין ואלו
התורמוס היבש מפני שהוא מאכל
לעני׳ בר׳ נמ׳ דב׳ אין אין תורמוסא מקטע
רגליהון ש׳ שונאי ישרא׳ של ויוסיפו ישרא׳
לעשותו׳ פי׳ ז׳ תועבות כתובות בפסוק זה
אפי׳ כתורמוס הזה של אחר שבע שליקות הוא
יפה לא עשאוני אלא לאחר שבע תועבות עדיין
לא עברוהו

תרנגל

בר׳ נמ׳ דב׳
תרנגול שנקרא
תכלת השחר על ,
בירוש׳ פי׳ שלא תאמ׳ שאין מכל הבהמה נבקל
שיהרוג אדם אלא שור בלבד שפרט הכת׳ השור
יסקל אלא כל בהמה ואפי׳ העופות שהרי תרנגול
בירוש׳ הרג תינוק שנקר במוחו והרגו ונסקל וכו׳
בב׳ המוציא תפי׳ דאה דאשו רוטב הלך ונקר
בר׳ נג׳ דב׳ מי שאחזו ולא יהיב היה אלא טרנגולא
ברא דמהינן משבועתיה בב׳ אלו טריפות בגמ׳

סימני העוף ובב׳ בא סימן בגמ׳ כל שקייב׳ ב׳
בכיאה דתרנוגלא דאגמא אסיר תרנגולתא ד׳
דאגמא שריא וסימנך עמוני ולא עמוניתא
מואבי ולא מואבית בל גמ׳ ד״ב המוציא יין דגוא
דתרנוגלא ברא פיר דוכיפת כיחלין מדמו ל׳
לברקית שהוא חולי של עין והולט וסימנך ב׳ א
לברא פיר כאב שמחוץ לעין בעצין גבר תרג׳
ירוש׳ בברך תרנוגלא״

תרגל

בבר׳ דבה פרש׳ פט׳ אותן מאבנים
שנתן יעקב אבינו תחת ראשו נעשו כמטה
וכתרכנים תורנוס של ג׳ רגלים הדאה לו ר׳
יהושע בשם ר׳ לוי את הוא רגל ג׳ בהגדת ילמדנו
ויקחו לי תרומה עד שלא נבנה בית המקדש
היה העולם עומד על תרונס של שתי רגלים
משנבנה נתכסס העולם ועמד על יישובו וכול
עד ושמתי מקום לעמי ישר׳ ונטעתיו ושכן תחתיו
ונטעתים לא נאמ׳ אלא ונטעתיו פיר לעולם פיר
כסא

תרנתא

תרניתא בעקר שיטה
הנזקין דכי הוה כריתליר ינוקא שתלי שנא בהגדה דת׳
וינוקתא שתלי תרניתא בב׳ א׳ בעג׳ א׳ ... בינן
גמ׳ מאי אצטרובילין תורניתא

תרתק

מכתב ... ותר... פיר תיק המנקד
שצריך תרין תקוי׳ ... בבלים תק
בס׳ נג׳ ד״ב במה

נריס

חניות פתוחות ... ושריין
בית שמ׳ ... ן מונחין מד׳ ביצה
טוב פי׳ ... אין מסלקין את התריסין ביום
בלילה ... ס שנועלין בהן פתחי החנויות
נ... ר מסלקין אותן ומניחין עליהן אוכל
... ר ובית הלל מתירין לסלקן ולהחזיר
... ן כדי לסגור בב׳ בן זומא תשובה
... ים טובים כתריס בפני הפורענות
... גמ׳ ד״ב תפלת השחר ובבכורות בב׳ בפסולי

בגמ׳ כל המחזיר הלכתי ... שובנם בעלי תריסין
לבית המדרש פי׳ בעלי תריסין כמשלשון שהיו
מלכי ... מפקידין עם מלכי ... ונשיאיהם עמהם
ולתת אומנתן ... שפורץ גדריהן ... תלמידי
חכמים שנושאין ונותנין במלחמה של תורה
כבעל התריס כזה ... שעושה תריסין
הכבנה טנוא לדרס פי׳ תרים כמוף כמשל בני
אדם כמ׳ יבלות לא כדהיה לעסק בתושעויין
בל שהתריס עם ב״ה לאותם יתנה תרגום
מאתן תריסין לא יקדלה לגן כלו כן

תרקית

בבר׳ בלה יושב ווניזה
בגמ׳ סנדל מסולר שתים מבין
ושתים מיכן ואחת באמצעיתם בריש גר׳ תי׳
ואין קשרים ... לשנתשון כסנדל שיש
לו ד׳ אונים וד׳ תרסיותים שלא לשבור דברי
ר׳ יוחנן בר ... ליצות חליצה הוא של
עור ו... לשנש לא ו... רצועות
... טלין הן ששמו בלשון ערבי שורקן

תרעובת

... בס׳ ...
... ברכות ומפני מה ביטלים
מפני תרעומות המינין פיר שלא יאמרו אין עיקר
התורה אלא י׳ הדברים ירוש׳ מפני טיעת המינין
שלא יהו אומרין אלו לבדם ניתנו לו למשה בסיני

תרע

וישמע כילמדנו בראש
יתרו ובב׳ ויקהל משה
תרעתים שמעתים סוכתים תרעתים שהיו
יושבין בתרע לשכת הגזית שמשתים והיו כל
ישר׳ שומעין הלכה מפיהן סוכתים שנסוככו
ברוח הקדש ומי הם המה הקינים באים
מבני קיני חותן משה ר׳ א׳ תרעתים שעה שישר׳
נכנסין בצרה הוו מתריעין והקב״ה שומען
שמעתים שהיו שומעין ולומדין מיוחבי לשכת
הגזית סוכתים שהיו מסכין לקין מן התרעה
בעיננו שמעתי שיש מקומות שאומרין כל הציבור

ברכות שנינן ביחד בקול אחד שמע מרדכי
החזן והיינו התרועה פי׳ ר׳ חננאל זצ״ל זיווגא
כן דמון כן אורכוי בתרועות כל מין ובמעני
וכן לנהוג כל ישראל עיין בערך שגר בר׳ דבה
פרשת ע״ו ופרצת ולא ונחזלא יתהוא תרעיא
דולין ביין עלה הכורז לפניהם׳

תרף אחד אדוק בטרף
ולא אדוק בטופס עיין בערך טפס

ברוש גמ׳ דפר הריבי כגון מן הגרן בות שאמי סברי
תורתיה דההוא גברא פי׳ עיון דעתו שלכת האיש
כמו תורף של כתב שהוא של עיקר מה גבור דעתו
של אדם אם לא עלתה

תרף
[illegible] גמ׳ דחק דפסחים ופר׳
כל כסולי בגמ׳ בכור ופ״ח תרומות חבית של תרומה
שנולד בה ספק טומאה ר׳ אליעזר אומ׳ אם היתה
מונחת במקום התורף יניחנה במקום המוצנע
פי׳ מקום לבוזז. שאינו מוצנע פרק ח׳ בנדה
הרואה כתם על בשרה כנגד בית התורפה טמאה
פי׳ לבית ערוה ולמטה טמא שחוקתו
מן המקור בי״ג בפג׳ דכל שני בגדרים כל המסתכל
בעקבה של אשה וכול עד מגמ׳ דיש לקיש
עקבה דקתני מקום התורף שהוא מכוון כנגד
העקב ולשון יוני הוא ובלעז נמי לדבר שאינו
הגון אומרין תורפי בכ׳ במה׳ אשה בגמ׳ דסמך
כל המסתכל באצבע קטנה של
אשה כאלו הסתכל במקום התורף בב׳ אין
מעמידין דקורבין להתרפות אסור לשאת ולתת
עמהן פי׳ בית ע״ז קארי לה תרפות לשון גנאי
כמו תורפה של אשה מקום הטנופת לע״ז וקדס
תרגום [illegible]נותא ותירכותא בבי יתא דר׳ אליעזר
בפ׳ [illegible] לה כן התרביכי דברו אין שוחטין אדם
בכור ומתקין את ראשו ומולחין אותו במלח
ובשר [illegible] בותבין על צי׳ זה השם רוח פוגראה
ומניחין אותו תחת ראשו ונותנין אותו בקיר

ומדליקין לפניו [illegible] שנותין וריקין היה מדבר
עמהן ומנין שמדברין של כי התרפים דברו
און לפיכך נגנבתם דחל שלא יגידו ללבן שברח
יעקב ולא עוד אלא להכרית ע״ז מבית אביה
בב׳ לא יחפור בגמ׳ ואת יגני רגליס גרוגרות הא
חאזו ליה כשהתרידו פי׳ הורק בו שמין ראויות
לאכילה תרף בב׳ מע׳ ערות
בגמ׳ דסמך האומ׳ כי תורפתא
דסיבור פי׳ כחקות דם מן הצואר

תרק ועלהו לתרוטה כבר
פי׳ בערך טה תרין
בגמ׳ ד״כ הכל שוחטין אי היכי כי תריסר
נמי כשלם ובמישור תרג בשלמא ובתרצותא
כאשר הלך דוד אביך בתם לבב ובמישור תרג
בקשיטות ליבא ובתריצותא תרק
נראין כמין תרקייא כבר פי׳ בערך
כלס תרק ומשך ותירס
תרג ידוש תרקא וכבר״ם רבה תירס

תריצי
[illegible] כן אמרו תרקייה תרקב
[illegible] בתמיד והכא דומה לתרקב
נמי בגמ׳ ד״א בתעניות מתמציות בית כור
שותה תרקב פי׳ תרי וקב הני ג׳ קבין והן חצי
סאה תרד בתוספ׳ שבת
בב׳ בראשונה תרקוש שנשבר
הוא ושברין שטלין בשבת תרק
בב׳ הקו׳ הנחל עציס בגמ׳ נותנין אם
הקדן אמ׳ ליה תרדא כי תנא ההיא דקא
אמ׳ ליה היכי בס׳ גמ׳ דפ׳ שנים אוחזין אמ׳
ל׳ תרדא שטרי חליצה ומיאונין תנן בר׳ גמ׳
דפ׳ מכל חלב אמ׳ ל׳ רבא תרדא הורע
ולא הורע תנן פי׳ שוטה מוריד ירד

תרת בילמ׳ ואותחע
ירות תורי המריסי בגמ׳ דפ׳
ערכין ובס׳ גמ׳ דפ״ו מנחות והוא

והוא דאיכא עליה תוריתא דנהמא פי׳
שיש עלין תואר לחם וניכר וידוע כי לחם הוא
אבל אם נימוח וליכא ...יה תוריתא דנהמא
בורא מיני מזונות הוא שמברכין עלין ורבנן
ורפינ׳ שטפי וגרסי תדיר... דלחמא מבלעין
... הא ... דרכ׳ בא השם באחהע הבליען

דנהמ׳ **תריק** בכר׳ מיתות

...בגמ׳ הנדרו בשמו את נבחן ואת

תריק ומאי ... כלב חנ...

קליק פרק ט׳
אחל פרק י׳

תש בפס׳ רויהי בשלח ר׳ ...

אותשט ... גיר׳ חלה...

תשאות בכ׳ מגילה איכו

תשיאות ... כ׳ נואה אמ׳ ר׳ לעזר ב

...זב אמ׳ ר׳ עקיבה הלשון הזה משנים

לשונות צרות נדרושות אכילה וכול

תשיע ירוש׳ בכ׳ ר׳

בתשיע׳ כאב נתבלבלו ...

... וכל תשעה ...

ובקיעה ... ראש המטה

והגיזע אמ׳ ... כלמי שעושה אחת

... כב׳ נמ׳ דב׳ רם הנדה ט׳

...כול **תשרי** בפס׳

ירחו ... ובויקרא רבה ...

הכהנים פרש לעולם ... ישרי ... שתשרי

תשבוק ... לחוכין

קליק פרק ט׳
אחל פרק

הוצאה ... המתרגם התוו ... ינס
וכשאלו ... רעת כו ...
... איר הגשה

תת בס׳ גמ׳ דפר׳ בכל ... תמורתן
נותנין ... שלחות ושברי ...
בקדרה בשביל שיתבשל בג׳ גמ׳ דפ׳ חביות ...
ו... דלשון בני ... ניהן בסו גמ׳ דפ׳
הנודר מן המבושל כל דבר שדרכו לאכל ...
היוצא ... לאכל כגון תותים ... תותים
בפ׳ כברכות בגמ׳ ... ורובייהן
משתבחן בבו... דתותי ... כי תותי
תחותי ה׳ ... ; **תתיא** ...
ל׳ בריש אלה תולדות נח ...
נקי אמ׳ חנינה אין תתיה ... נח
כי כחת ... היתה ... נח ...
תתיה תחת ... ו׳ ...
ור׳ משה ... ז״ל היה אומר ...
היה ביד נח כו׳ ... אין היו ביד נח...

תתל בפרק קמא בכלה בהמה

ויצאה ... דברים יוצאין ...
... לבובין אמ׳ רב התולרי כו׳ רב ... ז״ל
תותרי שעושין לו חבלים ...
... כדי שיתקרב ...

... ולא יתרחקו ...
לידי ריצה ... ליה ... קירוצה
תותרי ... דקליה ושל ... שליפין
כח את הבהמה כ״א תותרי קשורין שנים שנים
... **תתל** בפרק ...
... בנסוובו ...
ותותרי כי׳ ... שהירכים ...
מסתבכין ...
והרועין ... כדי שלא יהו
יהו הגלי׳ ... **תתל**
סבעות ... השולח
... מחד שמלרו ... ה...
כי חו...

חולי החוטם שוש נ״ה שמיה יכולה
נחריה: תתר כב׳ לא יחבר
בגב׳ חנות
מבן מעולהי לבוראי ליחוות
למען יחוד שר ...
חוש יחיש להעל...
ציון ...
שיר
זקוף ...
במוגים ...
תדעו אור
... ירום בכבוד בבית שלישי יזכנו להשתו...
בעולם ארוך

בריך רחמנא דסייען מריש ועד כען

נצח סלה ושר יתאדר בפי כל הבריות ...
... עזרתי לערוך ולפרש כסדר ספר
העירך
... בעשותו לו מקוה שר נחסי להחלימי בלי
... ירוק
ברוך ... כל בא לטהר ...
... סיעי ואימצי כלי
... יצבות
... דיבור עם ...
... ושלם ...
... ליודה ...
... לאו ... ביתך ...
... ליעי ש...
... לפני ...
... ישיט ...
... בקין ...
... כבר ...
... לא זכותי ...
... זמור ... ר׳ כל אשר ...

נדר נדרתי לאל ושלמתי כהוגן וכשורה
... שבתי כי לך אומדך ...
ועשיתי חיל כזירזתני לנטור ...
... בריך רחמנא ...
יתרות וחסרות פתוח וכתוב ... בלי ...
... וחצי בדקדוק ...
ביד שמואל סופר בקי מטרנתו ...
... מטפחות ושושפא ביד רחל ...
יגוני הורב בארבעה שחיינו אזור ...
... אבהמון ... לי
ילדי סומנו יחי ראובן ויחי עוד
... ילד ...
לדין הסימנים ואחר ... נת...
... מהם ...
ראשון חיה בשלשים ...
השני ...
השלישי שבתי בן שלש ...